I
00214

Bibliotheca
Alphonsiana
CSSR
Roma

Floretum

Sancti Mathei.

Secunda pars.

2-12-2-7

12=1-1

F68 t89819

2 - 11 - 1 - 1

I
00214

Del collegio de la mag.ca

La segũda parte del tostado sobre sañt matheo.

Del collegio

Secunda pars floreti sancti mathei.

T post di
es . posita est in pcedēti
bus a matheo ecclesie ī
fide gentiū fundatio: h
sequenter subdiuidit
fundationis confirmatio
e ī duo diuidit. Pmo
enī declarat gliam futu
re resurrectiōis. Scdo
ponit efficatiā siue passi
onis. Est autē ordo mu
tatus quantū ad temp
sed nō fm rationē. nā licet sit prior tpe passio quā resurrectio
futura ī nobis: nō tn ordinat passio xpi nisi ad nostrā resurre
ctionē. i. vt resurgētes gloriā habeam: īmo preponi debet si
cut sermo de fine precedit sermonē de his que ad finē. t hoc
ibi. ¶ Cōuenientib' aūt ¶. Prima in duas: qr primo ostendit
gloria future resurrectiōis. Scdo ex hoc inducit solutio du
plicis qōnis ibi. ¶ Interrogauerūt discipuli ¶. Prima in tres:
qr primo ad declarationē future resurrectiōis describit cristi
transfiguratio. Scdo subdit hui' trāsfiguratiōis testificatio
ibi. ¶ Et ecce apparuerūt ¶. Tertio circa hoc ponit discipulo
Q°.1. rum instructio ibi. ¶ Descēdentib' illis ¶. C Querit circa pri
mū an ea que habent hic sint continuata ad pcedentia t an sint
īmediate facta vel interposito aliquāto tpe? C Dicendū ad
primū qd continuatio est qd patet primo: qr supra premiserat xpus
glorie sue ostēsionē p trāsfigurationē. hic aūt illā ponit exhi
bet. ideo ordo est continuus. Scdo qr oēs euāgeliste coordāt ī
in hoc. nā sicut matheus nichil interposuit inter hec t premissio-
nem que habet pcedēti. c. Ita t Mar. 8. ponit in fine ista pro
missio: t Mar. 9. in principio ponit trāsfiguratio. idem appa
ret Lu. 9. Ubi vtrūq3 ponitur: t nichil interponit. Iam soli
tres hoc scripserūt. Ad scdm dōm qd parū tempus intercidit
inter hec t pcedentia. s. dies sex. vt dr hic in littera. s. t post di
es sex: t idē dicit Mar. 9. tpe aūt intermedio: nō scribūt euan
geliste aliquid qd xps egerit. licet verū est qd pdicaret: qr istud
erat officiū suū continuū: t tn euāgeliste nō describūt oīa q̄ xps
pdicauit: t ideo inter pcedentia t hec nichil inter posuerūt: sz
est ordo continuus. vñ dicit: t post dies sex. s. cōputando a die
premissiōis exclusiue. s. qr inter premissionē q̄ habet pcedenti. c.
t trāsfigurationē q̄ hic ponit intercidērūt dies sex. ¶ Assum-
psit ihesus ¶. i. accepit secū: t nō est talis significatio cū dicit fili
us dei assumpsit naturā humanā: nam illā assumpsit. i. ad se
sumpsit ad vnitatē psone t supositi vt nō sit p aliā subsistenti-
am quā p subsistentiā filij dei. istos aūt discipulos non assūpsit
sic: sed vocauit vt cū eo venirent iō primo mō est assumere. i.
ad se sumere. Scdo mō sumere. i. secū sumere. ¶ Petrū ¶ pri-
mū apl'm. ¶ t iacobū ¶. s. filiū zebedei: ¶ t iohānem fratrē ei' ¶
scz iohānē euāgelistā. ambo enī fratres erāt: t sil' erant cū pa-
tre suo zebedeo in naui qñ a xpo vocati sunt ad discipl'atū. 3.
4. t Mar. 1. c. ¶ Et duxit illos ¶. qr ipsi sequebant eū euntez
quocūq3 vellet. nichil querentes: quo iret. ¶ In montē excel-
sum ¶. iste est mons thabor. ¶ seorsum ¶. i. nō erāt presentes alij
discipli nec quisq̄ hoīm. ¶ t trāsfiguratus est ¶. s. mutatā ostē-
dendo claritatē corpis eius: vel talē ostendēdo qualis nō sole
bat esse. ¶ Ante eos ¶. i. eis videntibus vt cōsolarent talia vi-
dendo. t in hoc cōplebat premissionē quā fecerat pcedēti. c. ¶ et
resplenduit facies eius ¶. ibi ostēsa fuit pcipua gloria in fulgo
re illo betitudinis celestis. ¶ sicut sol ¶. fuit enī excellens valde
fulgor ille: ita vt nō posset quis maiorē existimare aliquē ful-
gorē corpor quorūcunq3. ¶ Vestimēta aūt eius ¶. s. superiora.
nam de inferioribus an fuerint īmutata ad hāc īmaginē glorie
nō apparet t forte nō factū est. ¶ Facta sūt alba sic nix ¶. i. etiā
Q°.2. apparuit magn' fulgor in vestib' sicut est albedo niuis. i. can-
dor que nō solū est alba: sed etiā cādens t nitens. C Querit
quomō dicit hic qd post dies sex assumpsit eos cū Lu. 9. c. di
catur qd erat post dies octo? C Dōm primo qd ista diuersitas
pueuit ex modo cōputādi inclusiue t exclusiue: nam mathe'
t marcus cōputāt exclusiue: ideo ambo dicūt post sex dies: vt
patet hic t mar. 9. Lucas aūt cōputat inclusiue. iō ponit dies
octo. Veritas aūt est qd cōputādo diē in quo xps dixit ea que
habent pcedēti. c. pmittendo trāsfigurationē suā t illā diem
quo trāsfiguratus est sunt dies octo. Mathe' aūt t Marcus
nō cōputāt diē pmissionis nec trāsfiguratiōis. ideo dixerunt
post dies sex cōputādo solū dies intermedios: sic dicit Jero.
querit quomō post dies sex assūpserit eos cū Lucas euāgeli
sta octonariū numerū ponat. sed facilis est rnsio: qr hic medij
ponunt dies: ibi prim' addit t extrem'. t idē dicit Crisosto. t
Dama. t hoc tenet cōiter Scdo pōt dici qd fuerit solum dies
sex: sicut matheus t marcus consonant qui pcisum numerū af-
firmādo posuerūt: qd aūt Lucas octo dies dicit nō ponit eos
precise quasi tot determiate fuerit: sed fine taxatiōe t pcisione
nā dicit. Lu. 9. Factū est aūt post hec verba fere dies octo: et
ita satis hoc mō stat: t tn pcedens solutio cōiter assignat: et
ista videt esse forte solidior. nā si dies octo essent pcise cōputā
do primus t extremus cū Lucas diceret fere dies octo: qr fe-
re non pscindit numerū: sed in certā rē dimittit. t qr sex sūt iu-
xta octo: satis videt qd fuerit sex solū. t idē Mathe' t Marc'
ponūt determinate qd fuerint sex solū. Lucas aūt posuit fere
qr ostendit se nō expssisse pcisum numerū. nō est aūt aliqua cau
sa determiata quare potius fuerūt sex dies quā plures vel pau
tiores: quia taxationes terminorum non habent causam sed
sunt ad placitū. forte enī diebus ītermedijs xps ocupat' erat
circa alia ita vt nō vacaret sibi discedere ab alijs discipulis et
turba vt se ostēderet istis secrete trāsfiguratū. C Querit q̄re Q°.3.
xps nō ostēdit trāsfigurationē suā oībus discipul'? C Dicēdū
qd hoc fuit primo: qr ista erat res altissima. s. degustare primor-
dia quedā future beatitudīs: ad hoc aūt nō erāt oēs apostoli
dispositi. ideo eos solos qui magis dispositi erant assumpsit.
Scdo qr licet xps ea que necessaria erāt: ad fidē t rectā quer
sationē t pfectionē vite spūalis oībus equaliter t sufficienter
in cōmuni traderet: ea tn que ptinebant ad dona gratis data
nō erāt in omnib' eadē: sed quilibet habet a deo ppriū donū:
vt dicit. 1. Cor. 7. ondere aūt homini imaginē future glorie
ptinet ad dona gratis data. ideo eis hoc ostēdit quos capacio
res donor suor fecerat ceteris relictis. Tertio fuit qr xps vo
luit qd ista visio tacerēt eo viuēte. nā dixit. ī. ī lra nemini dixe
ritis visionē hāc donec filius hois a mortuis resurgat. si ta-
men hoc ostēderet oībus discipulis. forte nō maneret occultū
qr sciebat multos eorū adhuc īpfectos esse t difficiles ad ser-
uandū secretū: ideo vt securius maneret verbū in abscondito
reuelauit illud paucis. C Querit quare xps assumpsit tres Q°.4.
discipulos ad ostendēdū eis trāsfigurationē t non plures nec
pauciores? C Dōm qd tres solū voluit adesse: qr xps vole-
bat istud negocium taceri t aliquando publicari. Nam nunc
taceri volebat cum dixerit. infra in littera nemini dixeritis vi
sionem quousq3 filius hominis a mortuis resurgat. Vole-
bat etiā aliquando sciri. s. postq̄ resurgeret: quia nichil egit
vnq̄ cora aliquib' eo animo vt prius taceret: sed vt publica
retur: vel tūc vl' aliqñ: tot ergo t talibus xps hoc ostēdere de
bebat vt occultari posset t publicari. si enī absolute voluisset
sciri fecisset cora oībus discipulis t forte coram tota turba: si
aūt taceri prius vellet nulli vel vni tm̄ ostenderet: vt aūt vtrūq3
comode fieri posset accepit solū tres. Nā tres pauci erant:
ita vt eis scientib' nō videret scire multitudo t possent facil'
secreto seruare. rursus aūt tres sufficiebāt ad testimoniū. Nā
post resurrectionē pdicandū hoc erat sic xps iussit. si tn vn' tm̄
vidisse testaret: fortassis nō crederet eis. cū aūt tres hoc testa
bant erat plenū testimoniū. qr Deutero. 19. dicit qd in ore du
orū vel triū stet omne verbū. i. testificatio de quocunq3 facto
Sic dicit damascen' assumpsit aūt tres vt in duob' vel trib'

Q°.5. ſtet oñe verbũ. ¶ Querit dato q debereñ tres eẽ quare potius fuerũt iſti q noiañ in littera quã alij de aplis xpi. ¶ Dicendũ q iſta erat res altiſſima ad quã videndã nũc xpus iſtos aſſumpſit cũ eẽt q̃dã deguſtatio future beatitudis: illos ḡ ſolos aſſumere voluit q meritis maiores forte erãt. hoc autez xps nouerat: ideo iſtos elegit. ſic dicit Criſo. iõ aũt hos tres aſſumpſit qm̃ alijs potiores erãt. Scõo fuit qa volebat occultã manere rẽ iſtã cũ dixerit nemini dixerit3 viſionẽ. j. in lra ideo debuerũt aſſumi illi q ꝓſtãtiores eẽnt ad ꝓseruãdũ ſecretum. ſi enĩ ſpũs ſctus iã dat⁹ eſſet aplis cũ ille cõpleuiſſet eos omni pfectiõe ſpualiũ carismatũ poterat ad hoc accipi quicũq3 illoꝝ q nemo eoꝝ peccare poterat ⁊ oẽs erãt ꝓstãtes nõ ſolũ ad ſecretũ ſeruãdũ: ſz etiã ad mortẽ ſubeundũ: nũc tñ nõdũ dato ſpiritu ſctõ erãt adhuc ĩpfecti ⁊ quidã eoꝝ erant aptiores ad ſecreti comiſſionem quã alij: hoſ aũt xps ſciebat eẽ iſtos tres: iõ iſtos elegit: ſic dicit theophil⁹ ſolos tres iſtos aſſũpſit tanq̃ diſciplorꝝ vertices ⁊ potẽtes miraculũ occultare: nõ enĩ volebat ipm añ tps plibus reuelari. Tertio fuit q xps elegerat iſtos tres quaſi tres aplorꝝ vertices ⁊ volebat eos ſic haberi poſt mortẽ ſuã: iõ viuẽs oñdit in eis aliquã excellentiam vt poſt mortẽ ei⁹ vel vt pcipui tenerent cũ tales eos xps habere voluiſſet. ⁊ ita theophil⁹ vbi. ſ. vocat eos tres aplorꝝ vertices. i. capita vel pcipuos. Quarto fuit vt p hoc ceteros q min⁹ pfecti erãt alliceret ad anhelare ad maiorẽ pfectionẽ vt mererent tales reputari quales iſti tres. Añ nõ ſolũ hic: ſz ⁊ qñcũq3 xps aliqd ſpecialr factur⁹ erat q nolebat ab oĩbus ſciri iſtos tres ſecũ adhibebat in teſtes. Sic pz in ſuſcitatiõe puelle ſ. 9. ſic etiã fuit in paſſiõe: nã aſſũptis hijs trib⁹ receſſit a ceteris ⁊ cepit corã eis pauere ⁊ tedere ⁊ meſt⁹ eſſe dicẽs: triſt3 eſt aĩa mea. zMar. 14. ita ḡ hic fuit. Quito fuit ppter ſpecialia merita ipoꝝ: nã in excellẽtijs pſonalib⁹ ⁊ puilegijs ceteros añ ibãt. ¶ De petro pz nã data ẽ ei pcipua cura vñici gregis. Joh 21. ſ. paſce oues meas. Scõo qr ei ſoli facta eſt pmiſſio clauiũ regni celoꝝ pcedẽti. c. tibi dabo claues regni celoꝝ: ſz nõ ei ſoli ſz oĩb⁹ date fuerũt ⁊ tñ pmitti poti⁹ in pſona ei⁹ quã alicuius alioꝝ excellẽtia quedã fuit. Tertio qr petr⁹ ceteros ĩ amore xpi excedebat: vt enĩ dicit Jero. petr⁹ vbiq3 ceteris ardẽtior est: ⁊ iõ ipe puenit ceteros ꝓfitẽdo qs eẽt ieſus pcedenti. c. Ipſe etiã ſolus ad eũ venit ambulãs ſup aq̃s. ſ. 14. ⁊ iteꝝ cũ apparuiſſet xps in littore poſt reſurrectionẽ ſuã ⁊ diſcipli eẽnt in mari in nauicula ſolus petr⁹ moras nõ ſuſtinẽs natãdo veñt ad eũ vt citi⁹ pueniret. ceteri ꝓ nauigio vecti venerũt. Joh. 21. Añ xps ſignauit q petr⁹ eũ inter ceteros amaret ſpecialiẽ. 4. c. dicẽs. petre amas me: ⁊ ille. tu ſcis dñe q̃ amo te ⁊ aĩaz meã pono pro te. ¶ De iohãne dom̃ q ceteros puilegio hoc excellit q ei xps matrẽ comẽdauit faciẽs eũ filiũ ꝙ ginis. Jo. 19. mulier ecce fili⁹ tu⁹ ⁊ ad illũ dixit ecce mater tua: ⁊ nõ fuit hoc vt aliq volũt ppter ſolũ gradũ ppinque cognatiõis: nã eodẽ gradu attinebat iacob⁹ ꝙ gini quo iohãnes cũ ambo fratres eẽnt. ptullit ergo xps iohãnẽ ceteris quãtũ ad hoc. Scõo q̃ntũ ad amorẽ ſpãlem: qr nullũ diſciplorꝝ xps tñ amauit quãtũ iohãnẽ. Añ de eo p excellentiã õr. Joh. 21. Uidẽs aũt petrus diſcipulũ quẽ diligebat ieſus ac ſi hũc ſolũ amaret. oẽs tamẽ amabat: ſz qr hũc ſpeciali⁹ diligebat õr absolute q diligebat eũ. Tertio fuit puilegiũ ꝙ ginitat3: nã. iohãnẽ ꝓstat fuiſſe virginẽ. de ceter3 aũt aplis xpi credit q vxores habuerũt vel ſaltẽ nõ apparet de ꝙ ginitate ſeruata: ⁊ iõ huic dicũt matrẽ virginẽ cuſtodiẽdã traditã. Quarto fuit magnitudo reuelationũ. Añ ceteris euãgeliſtis iohãnes alti⁹ intonuit vel vt is cui altiora reuelata erãt. ¶ De iacobo dom̃ q exceſſit ceteros puilegio martyrij. ipſe enĩ ante oẽs martyrio laureatũ eſt cũ adhuc manerẽt aplí in iudea nõdũ diſpſi p orbẽ Act3. 12. de hijs dic theophil⁹ aſſumit aũt tres ꝙtices aplorꝝ. petrũ tanq̃ cõſitentẽ ⁊ diligẽtẽ. Johãnẽ tanq̃ dilectũ. Jacobũ tanq̃ altiuocũ ⁊ theologũ. intantũ enĩ grauis erat iudeis: vt herodes volẽs iudeis placere ipm occideret. ¶ De hijs etiã damaſcen⁹ ait. petrũ qdã aſſumit volẽs teſtimoniũ: qõ teſtat⁹ fuerat ei oñdere p patris teſtimoniũ ꝓfirmari ⁊ quaſi pfidẽ futurũ totiⁿ eccliẽ. ſz iacobũ aſſũpſit tãq̃ moriturũ p xpo añ oẽs diſcipl'os. Johãnẽ vo tãq̃ theologie puriſſimũ organũ vt viſa glia filij que nõ ſubiacet tẽpori reſonet illõ in pncipio erat ꝙbũ. Sciendũ aũt q ſicut xps iſtos tres habebat pcipuos ſepando a ceteris vt videret ⁊ audiret ſecreta ei⁹ ita oñdebat eis maiora amorz ſigna. ⁊ ipi quoq3 ex hijs facti erãt ꝓfidẽtiores erga ieſuz. de petro pz q vt ait Jero. vbiq3 feruẽtior est ⁊ ſup aq̃s cum xpo sol⁹ ambulauit ⁊ iterũ ad eũ sol⁹ natando venit vt dictũ est. ſ. Et q̃ſanauit xps mlierẽ fluẽtem ſanguiẽ ⁊ q̃ſuit a turba qs me tetigit? Petr⁹ añ oẽs rñdit pcepto⁹ turbe te cõprimunt Lu. 8. ⁊ in paſſiõe q̃ xps dixit oẽs vos ſcãdalũ patiemi ĩ me petr⁹ ꝓfidẽti⁹ ceterz locut⁹ est: ⁊ ſi oẽs ſcãdalizati fuerĩt ego nũq̃ ſcãdalizabor. ⁊ ſi oportuerit me mori tecũ: non te negabo. Etiã ipe p xpo exemit gladiũ ⁊ amputauit auriculã ſuo pontificis. j. 26. ⁊ parũ añ hoc cũ xps diceret ſe paſſur⁹ in ierlm ſolus petr⁹ ex q̃dã ꝓfidẽtia auſus est eũ increpare dicens: absit a te dñe pcedẽti. c. ¶ De iohãne ⁊ iacobo pz: qr ppter hoc ⁊ iura ppinque cognatiõis auſi sũt ipi cũ mre ſua petere a xpo vt cõcederet eis ſedẽ vni ad dexterã ⁊ alteri ad ſiniſtrã. j. 20. õ quo ceteri decẽ indignati sũt. ſi tñ nõ ſentirẽt aliq̃ ſigna magne familiaritatz in xpo: nõ potuiſſent iſta qr credere ẽt ſe repellẽdos. xps tñ oſtẽdebat magna ſigna familiaritatis: ita vt ceteri inẽdũ ſcãdalizarent: fiẽ q̃ſi miſit Petrũ ad mare vt ducto auro de vẽtre piſcis ſolueret p ſe ⁊ p xpo tributũ. j. in lra. ¶ Iam ſequẽti. c. in pncipio ſtatĩ ſequit. quomõ diſcipli inter ſe cõquerebãt qs eoꝝ maior eẽt. ⁊ iz iſtz trib⁹ maiorẽ fauorẽ familiaritatis oñderet quã ceteris: tñ adhuc inẽ eos erat differẽtia: qa nõ eq̃liter oñdebat oĩb⁹ familiaritatẽ. ¶ Iſte aũt iacob⁹ q fuit in trãſfiguratiõe fuit fili⁹ zebedei. i. iacob⁹ maior. iſte enĩ est qvocatus est a xpo qñcũq3 tres ſegregabañ. ter enĩ fuerũt vt legit iſti tres ſegregati a ceteris. ſ. in ſuſcitatiõe puelle ⁊ in trãſfiguratiõe ⁊ in paſſiõe. ⁊ oĩb⁹ hjs vicib⁹ vocat⁹ est iacob⁹ zebedei frat iohãnis ad ſecretũ ⁊ nũq̃ iacob⁹ alphey. ¶ Querit̃ de mõte iſto in quo xps trãſfiguratus est ⁊ quare tranſfiguratus est in monte? ¶ Dicendum q ille est talis mons qualem ſcriptura hic dicit ſcz mons excelſus ⁊ ille est in terra galilee in q̃ nũc xps manebat qñ trãſfigurat⁹ est ⁊ vocat eum montẽ ſctũ petr⁹ dicẽs hãc vocẽ nos audiuim⁹ cũ eẽm⁹ cũ eo ĩ mõte ſctõ. 2. pe. 1. ¶ De hoc mõte dicit frat brocard⁹ theutonic⁹ in libro ſuo. de ſitu terre ſctẽ. q de nazareth ad duas leucas verſus orientẽ est mõs thabor vbi trãſfigurat⁹ ẽ oñs vbi oſtẽ dunt hodie ruine triũ tabernaculoꝝ ſiue clauſtroꝝ ſm deſide riũ btĩ petri ꝓstruendoꝝ: ſunt etiã ibi maxĩe ruine palacioꝝ ⁊ turriũ ⁊ edificioꝝ regaliũ in qb⁹ nũc latitãt leones ⁊ beſtie alie ſiluestres. difficilẽ aſcenſũ hz mõs iſte: ⁊ est alt⁹ valde ⁊ est apt⁹ p caſtro. ꝓstruẽdo. ¶ Cũ aũt querit̃ q̃re in mõte trãſfigurat⁹ est: dicũt q̃dam q fuit ad oñendũ q illi quib⁹ oſtẽdẽt vera glia cui⁹ ibi imago mõſtrata est debẽt eleuari a terrenis deſiderijs ⁊ totalr aſcẽdere in altitudinẽ ſpũs: qr caro ⁊ ſanguis regnuz dei nõ poſſidebũt. ſic dicit remig⁹ oſtenſurus dñs gloriam ſue claritatis diſcipulis duxit eos in montẽ in quo docet q neceſſarie est oĩbus q deũ ꝓtẽplari deſiderãt: vt nõ in infimis voluptatib⁹ iaceãt: ſz amore ſupnoꝝ ſemp ad celeſtia erigañ. Secũdo fuit ad oñendũ locũ glie q̃ nũc oñdebat. Tã trãſfiguratio fuit oñſio q̃dã glorie futuroꝝ: ⁊ qr gloria non erit quãdiu hoĩes manebũt in terra: ſz cũ guſtata morte erũt in celo: ideo in mõte aſcẽdit vt in excelſis oñdat eſſe locũ glie: ſic dic Criſoſti. Nõ aũt in domo gliam ſuã demõſtrat: ſed in montẽ excelſum illos aſſumit qñ mõtis ſublimitas ꝓuemẽs erat ad glie ſublimitatez oñendã. ſic etiã remigius dicit. ſ. vt oñdat diſcipulis quatin⁹ gloriã diuine claritatis nõ in hui⁹ ſeculi pfido querat: ſz in celeſtis beatitudinis regno. Tertio fuit ⁊ pcipue qr nũc xps ibat ad orãdũ: ⁊ tñ ĩ mõtib⁹ orare ſolit⁹ erat Quarto fuit ad hoc q ecculte iſtud fieret. ¶ Querit̃ qd ſit tranſfi-

Q°.6.

Q°.7.

gurari: ¶ Dōm q̄ transfigurari est figurā mutare fm q̄ q̄ figura multipliciter accipit ita trāsfigurari accipit multipliciter. Primo mō accipit figura p q̄litate resultāte exterminatione lineamētor: vel ꝓcursu linear aut clausiōe supficier: t ita figura ꝓsiderat insupficie corpis: t est de q̄rta specie qualitatis q̄ vocat forma vl circa aliqd ꝓstās figura. t isto modo nō pōt aliqd trāsfigurari nisi mittet lineamēta: vt si erat quadratū q̄ fiat rotundū: aut alteri⁹ lineamēti: vel si erat planū fiat curuū. aut si erat ꝓcauū fiat ꝓnexū. Scō mō figura accipit p habitudīe eor q̄ exteri⁹ apent in hoīe siue sit dispositio in corpe siue in vestib⁹ siue in vtroq;. t hoc mō ōr aliquid trāsfigurari q̄n mutat color ei⁹: vel aliq̄ qualitates de ijs q̄ apere pōt nō facta mutatiōe aliq̄ in q̄ntitate neq; in lineamentis. sic etiā trāsfigurat aliqs q̄n mutat vestes: t accipit alias distātes oīno in figura t colore: t tota dispositiōe apriorib⁹: qr tūc hō nō conoscit sed putat esse ali⁹: sic si vere figurā mutasset. Tertio mō figura accipit p q̄cūq; dispositiōe siue habitudine nō qdē i corpe neq; in vestib⁹: sed i actib⁹ exterioribus fm quos hō agnoscit esse talis: vel talis. qr sic corpis figura manifestat hoīem faciēs ad eius cognitionē ita t mod⁹ opacionū q̄ntū ad exteriora manifestat hoīem: t iō vocat figura t tūc trāsfigurat ille q imitat opatiōes alteri⁹ vt videat esse ille vel filis illi .2. Cor.11. Sathanas transfigurat se in angelū lucis .i. talis exercet foris opatiōes q̄les angelus bonus: vt putet esse angel⁹ bon⁹. Primo mō xps nō trāsfiguratus est: qr semp tenuit q̄ntitatē corpis sui: t figurā corpis humani ita vt ex figura sua solita posset agnosci q̄ ipemet erat nisi aliud nouiter accidēs impedisset. Scō etiā mō nō fuit mutat⁹: qr ipe nō imitauit qdq̄ ō opatiōib⁹ suis priorib⁹ imitādo aliquē. Sz scō mō trāsfigurat⁹ est: qr fuit facta q̄dam mutatio in eo tā ex pte corpis quā ex pte vestiū. nā color vultus ei⁹ aparuit nitidior t videbant exire radij de facie eius sic de corpe solis. Vestes quoq; ei⁹ imutate sunt nō qdē in figura sua sz in colore sic vult⁹ eius: vt ōr .j. in lra. resplēduit facies eius sic sol: t vestimēta ei⁹ facta sunt alba sic nix. t istud ōr transfigurari q̄si aliā hret figurā. Lu.9.f. facta est dū oraret spēs vult⁹ eius altera t vestit⁹ eius albus refulgēs. t tn nō fuit ꝑe mutat⁹ vultus ei⁹ ad aliā figurā sed ad aliā q̄litatē lucis vel fulgoris. t vocauit lucas istā mutationē alterationē spēi. scz facta est dū oraret spēs vult⁹ eius altera. tales etiā mutationes figurar: vel spēi siue effigier dñi trāsfiguratōes. sic ōr zdar.16.f. post hec duob⁹ ex eis ambulātibus apuit t ostensus est in alia effigie eūtib⁹ in villā t tn nō fuit ibi mutatio aliqua vult⁹: sz solū qr videbat xps discipulis esse qdā peregrinus t ita loq̄bant cū eo q̄si cū quodā pegrino. ¶ Queritur ad qd xps trāsfigurat⁹ est: ¶ Dicūt aliq̄ q̄ fuit hoc ꝓmo ad ostendendū q̄ ipe poterat reddere vnicuiq; mercedē vel penam p ope suo. dixerat .n. ꝓcedēti .c. q̄ fili⁹ hoīs vēturus est i glia patris sui. t tūc reddet vnicuiq; iuxta opa sua. vt ergo videret q̄ potat hoc facere oñdit se mutatū ad imaginē glorie. Scō t ꝓcipue fuit ad oñendū q̄lē gloriā dabit bonis. nā ipe dixerat q̄ daret vnicuiq; iuxta opa sua t qr nesciebat quale bonū erat qō in p̄miū dandū erat bonis. Voluit ostendere illud in corpe suo vt p gloriā quā i ipo videret agnoscerent qualis futura esset gloria ipor: t oñderet xps q̄lis esset status resurgentiū. Tertio t q̄ntū ad idē fuit ad allicīendū homines ad tollerandū dura p ipo: dixerat .n. q̄ deberet hō pdere aīam suā vt inueniret eā ꝓcedēti .c. talia aūt q̄ dura sunt nemo spōte subijt nisi exinde maiora bona futura credat q̄m fuerint mala q̄ ptullit aut pferre debet. iō voluit xps ostendere q̄ntū gaudiū erat in statu btōr. t ita cognosci hoc debebat a discipulis qr erat finis: t cū ꝓpter fines oīa agant debet ille notior esse illis qr illo ignorato errabit in oībus q̄ ad viā ptinent sic sagitatator nō poterit recte iacere nisi signū habuerit qō respiciat. vñ Thomas dixit xpo. Joh.14. Dñe nescimus quo vadis: t quomō possum⁹ viā scire: t hoc maxime

Q.°.8.

est qñ via difficilis t laboriosa est: t est finis iocundus. Xpus aūt p labores puenit ad gloriā suā nō quidē ad gloriā anime: qr illā semp habuit ab instāti ꝓceptiōis sue: sed ad gloriā corporis quā ex merito habuit. Lu.24. Oportuit xp̄m pati t ita intrare in gloriā suā: ad hāc gloriā docet xps discipl̄os venire p viā tribulationū p quā ipe venit. Actu.14. Per multas tribulatiōes oportet nos intrare i regnū celor. t iō vt ad gloriā illā pueniendi sufficienter viā ostēderet: t incitatiuū veniendi daret ꝓueniēs fuit vt discipulis suis gloriā claritatis sue oñderet: t hoc est xp̄m trāsfigurari. cū nos sibi ꝓfigurare debeat: ad Philip.3. Reformabit corp⁹ humilitat̄ nr̄e cōfiguratū corpi claritatis sue. sic etiā Beda dicit: pia passione factū est: vt p cōtemplationē semp manent̄ gaudij ad breue tēpus demostratā fortius aduersa tollerarēt. Quarto fuit ad ostendendā ptātem dādi gloriā p bonis t hoc est ꝑcipuū. nā dixerat ponēdū esse aīam t qr hoc durū erat: vt vellēt hoīes illud subire: p̄misit q̄ daret eis iuxta opa sua. t qr dubitarēt an hoc facere posset: oñdit illud in se ipo talē gloriā in corpore suo aparere faciēs q̄lis in oībus electis futura est: nā in se ipo poterat ostēdere talē gloriā corpis cū prius nō habuisset illā. posset eodē mō in alijs oñdere t ita facere p̄misit: qr dicitur ad Philipen.3. q̄ reformabit corp⁹ humilitat̄ nr̄e corpori claritat̄ sue. i. corp⁹ nr̄m est nūc hūile .i. subiectū vel humiliatū sub passiōib⁹ t in resurrectiōe cōfigurabit illud corpus corpi claritatis sue. i. sic corp⁹ suū habet claritatē gl̄ie. ita cōmunicabit corpib⁹ nr̄is t iste cāe q̄si venientes ex eadē radice tangunt ꝓcedēti .c. cū dixit xps q̄ voluerit aīam suā saluā facere pdet illā. t qui pderit aīam suā ppter me inueniet illā t sequit fili⁹ .n. hoīs vēturus est in gloria patris sui t reddet vnicuiq; iuxta opa sua. t deinde ōr sunt quidā de hic stantib⁹ qui nō gustabūt mortē donec videāt filiū hoīs venientē in regno suo. i. post sex dies vt ōr hic in lra: oñdit gloriā suā trāsfigurādo se. Quīto fuit ad ostendendū gloriā hūanitatis sue nā ptinebat ad gloriā eius q̄ fulgeret vultus eius sic sol nā nō potat esse maior corpis pulchritudo t honor. Sexto fuit ad ꝓsolationē istor triū discipulor quos xps singulariter diligebat. Voluit .n. eis ostēdere q̄ndā ptē glorie sue sicut amicis pandim⁹ secreta nr̄a: t in hoc valde ꝓsolati sunt: nā petr⁹ dixit oñe bonū est nos hic esse. j. in lra. Septimo fuit ad maiorē auctoritatē dandū verbis suis t gestis: nā cū isti discipuli viderēt eū trāsfiguratū ad imaginē glorie venerarent eū magis de cetero tanq̄ esset in eo aliqd maius quā prius crediderant. q̄ aūt ad istā intentionē facta fuerit transfiguratio: patz qr vox patris q̄ audita est dixit: hic est filius meus dilect⁹ ip̄m audite. i. ad hoc transfigurabat: vt discipli eū sic vidētes magis crederēt t audirent. i. obedirent ei in oībus que diceret. Octauo fuit ad pbādū deitatē sic .n. multa alia genera miraculor ad hoc fecit ita t istud voluit facere ex quo tripliciter ostendebat xpi deitas. Primo qr potuit corp⁹ suū transfigurare ad statū beator q̄d nullus homo facē pōt. Scō ex testimonio dei. Istā vox patris audita est in nube dicens: hic est filius meus dilect⁹. Tertio ex p̄sencia moysi t helie qui apparuerūt loquentes cū eo. j. in lra. t zdar.9. Et tn nemo potuisset eos aducere nisi esset deus. maxīe qr astiterūt ei tanquā dño. t ita discipuli p̄sentes agnouerūt illū esse dñm eorum ex modis loquendi eor ad xp̄m: t ideo dixit faciam⁹ hic tria tabernacula tibi vnū moysi vnū. t tn si agnouisset vel putasset aliquē illor maiorē xpo preponeret eū in locutiōe dicens moysi vnū tibi vnū. oēs iste rationes sunt ꝓuenientes t tamē ꝑcipua est q̄ fecerit ad ostēdendū qualis futura erat gloria resurgentiū t q̄ ipe talē gloriā dare posset. p qua hoīes deberent spōte hic aīas suas ponere. Fuit aūt valde necessariū haberi certitudinē de resurrectiōe mortuor t ꝓditione resurgētium eo q̄ istud erat tanq̄ finis oīm actionū moraliū. t talia debēt esse notissima. rursus aūt inter iudeos erat magna dubitatio de hoc iō ppter vtrunq;. f. vt esset res multū certa t

vt tolleret ambiguitas iudeor: xps valde debuit istare ad p bandū gloriā resurgentiū quod fecit ostēsiue p trāsfiguratiō nē: patz assūptū. Nā nō erat articls resurrectiōis determinatus apud iudeos lz ex lege: t pphetis sequi poterat: t obhoc inter iudeos erāt due secte ꝓtrarie. s. quedā phariseor qui asserebant generalē resurrectionē t gloriā: t alia saduceor qui negabant resurrectionem t angelos t spūs. j. 22. t Act. 23.

Q°. 9. ¶Querit an cōuenienter ostēsa fuit imago glorie in transfiguratione: ¶Dom q beatitudo vere est in aīa t ipm obiectū beatitudinis deus est: qui est spūs. Joh. 4. Ideo in spiritu erit beatitudo q cōuenit cū deo. etiā qz cū beatitudo sit maxima pfect o hois erit in pte pfectissima eius que est aīa. Et dicendū q ista beatitudo cōsistit in clara visione dei cū id quo aīa pfectius deo vniri possit est ipm clare videre. i. cognoscere nō argumētando: sed intuendo eo mō quo prima prīcipia speculatiua cognoscunt: t qz ista beatitudo est spūalis nō pōt cōicari vniuoce corpi: qz tūc sicut aīa videt deū ita t hō oculis corporeis deū videret qō nō est possibile. nā oculus nō intelligit qō est deū videre: qz aliter ipe videri nō pōt cū non sit corpus: qz tñ corpus est vnitū aīe tanq̄ ps spēi ex vnione naturali fit quedā redundācia bonor aīe in corp⁹: qz tñ nō est talis modus nature corporis sicut aīe nō pñt ōriuari bona aīe in corpus vniuoce sed equiuoce: t ista redundātia vocat gloria corporis: t vocamus eā dotes corpis de quib⁹. j. dicetur que sunt quatuor. s. claritas: agilitas: subtilitas: impassibilitas. Nūc aūt ostendit xps in transfiguratione dotē claritatis: que ptinet ad gloriā corpis t fuit sufficiēs hoc ostendisse. nā hoc letificauit aīos discipulor ita vt cupent semp ibi manere cū petrus dixerit dñe bonū est nos hic esse.

Q°. 10. ¶Querit cuz ad gloriā corpis ptineāt quatuor dotes: quare xps nūc volēs ostendere imaginē future glorie nō ostēdit oēs in se: vl quare potius claritatē quā alias dotes: ¶Dom q q̄diu vixit inē hoīes semp fuit viator t cōprehensor xps. ideo sicut semp habebat beatitudinē aīe poterat semp habere beatitudinē corporis siue dotes eius q̄ causant ex quadā redundātia beatitudinis aīe in corp⁹ vt dicit Aug⁹. in epla ad dioscor q tam potentis nature est aīa in vita eterna q ex eius excellēti beatitudine īmortalitas resultabit ī corpe. poterat ergo xps q̄diu viuebat habere istas dotes nō quasi ex miraculo: sz qz cōsecq̄bant eū quasi naturaliter existēte beatitudīe aīe sue: sz noluit eas semp habere: qz nō cōueniebat. ipe enī venerat vt nos redimeret p mortē t dolores: t tñ vna de dotib⁹ est impassibilitas quā si semp habuisset nō potuisset nos redimere modo quo redemit. iō quādiu xps fuit inter nos realiter: nō habuit dotē aliquā corpis: t tñ assumebat eā vel aliquā earz qñ volebat. Nñ dicit hugo de san. vict. q xps oībus dotib⁹ vsus ē. scz subtilitate in exitu de vtero. t q̄ndo trāsiuit p ianuas clausas: agilitate ambulādo sup aq̄s. ſ. 14. claritate in trāsfiguratione. impassibilitate in ꝓfectiōe. Nā asserit xpi corp⁹ tradituz fuisse discipulis impassibile in sacramēto. Et tñ vt oēs doctores tenēt: verū est q corp⁹ xpi sub sacramēto existēs erat passibile: qz erat illud idē qō extra sacramentū erat: t tñ in sacramento erat impassibiliter: extra sacramentū erat passibiliter: cū ergo omnib⁹ alijs tribus dotibus vsus fuerit als volebat nūc vti q̄rta dote. s. claritate vt sic cōpleret vsum oīm dotiuz hoc aūt ꝓcedendū est q oībus quatuor dotib⁹ vsus fuerit viuens. t tñ nō ppie vsus fuit impassibilitate in ꝓfectione: sed potius vt alij volūt qñ ieiunauit. 40. dieb⁹. nā nō afligebat ieiunans nec alterabat aliqd de corpe eius quasi eēt vere immortalis. Alij aūt dicūt q impassibilitate vsus est: qñ voluerunt iudei eū p̄cipitare t exiuit de manib⁹ eor. Lu. 4. Et qñ lapidare voluerūt. Joh. 4. Scdo fuit qz xps nō trāsfigurat⁹ est ad habendū in se veritatē glorie corporis: sed ad ostendendum imaginē glorie. ad ostensionē aūt istā sufficiebat claritas licet ad verā corpis gloriā nō sufficiebat claritas cū manere possint cū illa multi deffectus corpis. ideo satis fuit nūc ostēdere claritatē. Tertio fuit. t p̄cipue: qz alie dotes lz sint qualitates q̄dam corporis: sed nō p̄cipiunt ex seipsis. sed solum ex actu: vel passione ꝑm eas. claritas aūt ꝑm seipsam p̄cipit sine aliquo actu: vel passione cū sit aliquid foris manēs extensum in superficie corpis qō scōm visum p̄cipi pōt. Quarto fuit: qz volebat xps nūc certificare discipulos de gloria resurgentiū: ideo debuit hoc ostēdere p aliquid ō quo nō dubitaret: quia ꝓbatio rei debet esse p se nota: qz als ibit in infinitū in ꝓbationibus: t tñ si xps voluisset ostendere gloriā corpis sui p alias dotes potuisset dubitari de hoc. Quinto fuit t p̄cipue quia licet oēs dotes ptineāt ad beatitudinē nulla earz est que aferat aliqō gaudiū in sui ꝓtemplatiōe p̄ter claritatez. Sexto fuit et etiā p̄cipue: qz xps volebat nūc ostendere imaginē glorie future. gloria aūt futura est aliquid valde magnū: ideo debuit ostendi p id quod maximū erat. si aūt oēs actus doctium potuissent simul manifestari in corpe xpi fuisset istud excellentius. t tñ nō poterat hoc fieri. ideo debuit oīdi dos illa q̄ maior erat t excellencius ostēdebat de qua admirarent nimiū et gauderēt: t esset oīno supra cōditionē corpis humani vt possent ipsi reputare esse aliquā beatitudinē in hoc. tale aūt erat videre claritatē tam excellentē in corpe xpi. ideo debuit nunc ostendere eis dotē claritatis. Nā si actus alicui⁹ alterius ostēderet nō reputarēt ex hoc esse in gloria patris sui q̄ ptinet ad aliud seculū.

Q°. 11. ¶Querit cū transfiguratio xpi fuerit p quādā lucē nouā in eo apentem que prius nō fuerat: an illa lux fuit vera vel imaginaria q̄ nō esset realiter in corpe xpi. ¶Dicē dū q claritas trāsfiguratiōs fuit claritas vera sensu p̄ceptibilis in corpe xpi ve exīs ad oīsionē claritat⁷ quā p̄miserat in sctis post resurrectiōez eē futurā. nā ōr tūc fulgebunt iusti sicē sol in regno pris mei. ſ. 13. c. t ptz q va fuit claritas: qz non est claritas si nō sit va claritas: sicē nō est hō q nō est ve hō. Et tñ euāgeliste dicūt fuisse vultū xpi fulgentē sicē sol. g̃ vere fuit in corpe xpi aliqs talis fulgor. aliogn tolleret oīs veritas sacre scpture t certitudo. nā sicē ōr ꝺ q̄ resplēduit vult⁹ ei⁹ ita ōr q̄ nat⁹ est t passus est t resurrexit. si igit dicim⁹ q̄ nō habuit verū fulgorē: sz imaginariū ita dicet q̄ nō vere passus est: nec resurrexit nec ambulauit sup aq̄s: sz oīa imaginarie facta sunt: t ita tolleret tota fides. nā vt dicit Aug. in epla ad ieronimū. t in ꝓcre. di. 9. c. si ad sacras. si in sacra scptura ꝓcedim⁹ eē aliqua mēdacia saltē officiosa nō manebit aliq̄ auctoritas in tota sacra scptura: qō de reliqs trib⁹ ei⁹ idē iudicari poterit: vl in dubiū verti. ita si aliqd dicam⁹ factū esse nō ve sz imaginarie qō sacra scptura testat esse factū de ceterz q̄ ipa testat idem dici poterit: t ita euacuabit tota auctas sacre scpture quo nichil piculosi⁹. g̃ cū simplr testet scptura resplēduisse vultū xpi sicē sol: ꝓcedēdū ē q̄ fuit ī vultu ei⁹ aliq̄ magna claritas q̄ erat sicē solarz. Cōsiderādū q̄ claritas trāsfiguratōis fuit excelētis simū sensibile. t tñ nō corrupit oculos apl̄or: qz erat illa similis claritati corpis glīosi q visū nō corrūpit: sz ō mīcet. vñ apo. 21. Claritas glie cōpat claritati iaspidis q visū nō ledit sz mīcet t delectat. hoc aūt fit qz illa claritas est alteri⁹ generis quā ista claritas natural: puenit enī ex claritate spūali aīe q̄ qdem nō corrūpit ꝓportionē occli aīe sz magz ꝓfortat. Naturale. n. t sup naturale differt pluſq̄ spē. Claritas aūt b⁹ vite est natural. claritas aūt btōr est sup natural: iō ipossibile est eq̄lē esse aliquā naturalē lucē illi luci btōr. tal autē erat lux q̄ apuit in corpe xpi: iō recte dixit ieronym⁹. q̄ nō pōat de⁹ facē aliqd tā clarū in hac vita. i. in corpib⁹ naturalib⁹ q̄ videm⁹ dū ꝺ viuim⁹. pōat tñ maiorē lucē facē quā eā q̄ erat in corpe xpi. scz aliā supnaturalē lucē maiorē illa: qz illa nō erat effect⁹ infinit⁹: t forte maior est illa q̄ nūc apparet in vita eterna in corpe xpi.

Q°. 12. ¶Querit an lux trāsfiguratiōis fuit glīosa: ¶Dom q vt dicit hugo de san. vic. Xps adhuc viuēs ī corpe passibili oēs dotes corpis glīficati habuit. s. subtilitatē nalcēdo de vtero virginis illesis claustrz. Agilitatē ambulādo sup aq̄s. claritatē in trāsfiguratiōe. ipassibilitatē in cena qñ corp⁹ suū viuēs

ad comedendū discipul' credit sine hoc q̄ videret' & lederet' nō
tñ est inte' q̄ xp̄s habuit dotes in corpe suo real'r tā q̄ q̄litates inherētes & īmanētes ei absolute. qz tūc cū impassibilitas real'r esset in corpe xp̄i esset ipe vere īmortalis & nō potēs ledi aut dolere: sz fallū est qz paciebat & mortu' est. iō dc̄m q̄ habuit xp̄s dotes ℣tual'r: vel potēcial'r: sz nō real'r. nā dotes dicūt gl'iaz corpis. & gl'ia corpis resultat ex gl'a aīe p q̄ndā redūdanciā: sz xp̄s habebat pfectā gloriā aīe: iō habebat illō ex quo resultaret gloria corpis siue dotes. qz nō requirebat' aliq̄ aliud p̄ncipiū ad causandū istā gloriā corpis nisi gl'ia aīe: & hoc ē potēcial'r vl' virtual'r habere dotes: realiter tñ nō habebat xp̄s dotes: qz ille sunt q̄dā q̄litates corpis īmanētes q̄ derivate fuerūt ex gloria aīe. Et si ille vere fuissent ī corpe xp̄i fuisset xp̄s vere īmortalis & impassibilis: & ita nō posset ℣ mq̄ pati nisi deponeret dotē illā: & cēt miraculū in xp̄o posse pati & ledi. nō pati aūt cēt naturale q̄ falsum est. cēs. n. cōcedunt corpus xp̄i mortale & passibile fuisse. Sz tūc est dubiū cū xp̄s haberet verā gl'iam aīe ex qua resultat gl'ia corpis. i. dotes quō nō habebat dotes. Dici pōt vno mō q̄ aīa xp̄i inquātū erat aliq̄d nō alligatū q̄ntū ad ea ſm q̄ aīa rōnalis excedit materiā erat gl'ificata plene. inq̄ntū tñ erat alligata orḡānis & erat forma corpis erat adhuc passibil' cū esset passibile corp' cui' erat forma. nā si aīa xp̄i inq̄ntū erat forma corpis esset impassibilis: nc̄e est q̄ corp' eius esset īpassibile & tñ erat passibile. Et tñ qz īmediata redūdātia aīe ī corp' fit ex hoc q̄ aīa ē corporis forma cū aīa & corpis forma adhuc esset passibil' nō poterat refundere īpassibilitatē in corpus: & ita de alijs dotib': & sic erat tūc naturale xp̄o posse pati & ledi & fatigari. nō ledi aūt anociuis oportebat q̄ accideret ei in miraculo: & nō p q̄litatē absolutā īmanentē corpi vel p aliq̄d q̄ō aīa talis manēs posset refundere in corp': & hoc sentit sanc. Tho. 3. scn. di. 16. articlo vltio in solutionib'. Alij dicūt q̄ gloria aīe nō redūdauit in corp' xp̄i a principio ꝯceptionis ex quadā dispēsatōe diuina. i. ex quodā miraculo vt p hoc in corpe passibili redēptionis nr̄e expleret mysteriū nec tñ p hoc ablata est potestas aīe xp̄i deriuādi gloriā suā ad corpus. & hoc fecit quantū ad claritatē in transfiguratione. sic dicit san. Tho. 3. pte sume. q. 45. articlo. 2. Sz tūc obiscieē q̄ tota vita xp̄i fuit quoddā miraculū ꝯtinuū. nā si naturale erat aīe xp̄i vt sic glorificate deriuare gloriā suā in corpus & dispensatiōe diuina. i. miraculo quodā fiebat: vt nō deriuareē cū tota vita manserit nō deriuando fuit tota vita xp̄i miraculū q̄dam & suspēsa erat aīa xp̄i ab actiōe sua naturali q̄ō nō est satis ꝙuenienter dictū cuz nemo tale miraculū asserat. Dōm igit̄ q̄ xp̄i corp' nō habebat dotē aliquā real'r īmanentē sibi dū vixit nec etiā aīa poterat deriuare quasi natural'r dotes in corpus sicut deriuatur gl'ia btōr in corpus. ratio differētie est: qz in beat' est aīa ſm oēm modū impassibilis. s. quātū ad id in quo non est alligata orḡanis. i. quātū ad partē rationalē & quātū ad id in quo est alligata vt quantū ad vires vegetatiuas & sensitiuas. & tunc secūdū oēm modū est impassibilis & cōsequēter inq̄ntū ē forma corpis est impassibil'. & tunc sequit̄ q̄ corp' sit impassibile: qa accipit natural'r influxū pfectiōis a forma. & ita in beatis posse aliquid pati esset miraculum. nō pati aūt est naturale quantū ad ꝯditionē aīe: vt sic glorificate. aīa aūt xp̄i viuentis inter nos erat gl'ificata & cōsequēter impassibilis inq̄ntū nō est alligata corpi. s. q̄ntū ad ptem rationalē. erat tñ passibilis quantum ad id in quo corpi erat alligata. s. quātū ad vegetatiuū & sensitiuū & consequenter inq̄ntum erat forma corporis erat passibilis. iō naturale erat corpi xp̄i posse ledi: qz nō erat beatificatū sicut corpa beator': & ita nō solū corp' patiebat natural'r sed etiā aīa sua ex sola volūtate nō poterat deriuare impassibilitatē in corp' quasi ex redundātia eius: sz regrebat' opatio dei. qz aīa xp̄i nō poterat facere miracula: qz erat pura creatura. & tñ q̄ viuēs dotib' vtereē miraculū fuit. iō nō erat quasi ex volūtate aīe volentis redūdare in corp' gloriā suā: sz qz diuinitus fiebat. & ita fuit q̄ncunq̄z aliquo actu dotis xp̄s vsus est. vt q̄ñ de vtero exiuit: vel sup aq̄s ambulauit. & ita de ceteris. sic dic̄ Dyo. epl'a. 4. ad Gayū. l. sup hoiem opabat' ea q̄ sunt hois. & hoc mōstrat ℣go supnatural'r ꝯcipiēs. & aquā instabilis materialiū & terreno' pedū sustines grauitatē. & tñ post resurrectiōē oīb' hijs vsus est sine miracl'o aliquo. sic̄ intrare p clausas portas. nā si ante mortē intrasset p clausas portas miraculū esset. post resurrectionē aūt nō erat miraculū: sz naturale q̄ dotib' vtereē. qz aīa xp̄i erat penit' glorificata: ideo iā natural'r refundebat dotes ī corp'. Cū aūt dicit̄ q̄ san. Tho. vult q̄ ex miracl'o fieret q̄ a p̄ncipio ꝯceptiōis xp̄i nō redūdauerit gloria aīe in corp' non est intellect' q̄ poterat semp refluere: & refluere nisi miraculose suspēdereē ab actione illa. sz est sensus q̄ cū de' creās aīam xp̄i btificauit eā & cuz ipa sit īdiuisibilis totā btificatur' erat: q̄ tñ btificauerit eā quātū ad ptē rōnalē secundū quā est ablata a corpe & orḡanis & nō inq̄ntū est alligata ſm vegetatiuū & sensitiuū: & inq̄ntū est forma corpis fuit dispēsatio dei. i. special' volūtas eius & hoc vt aīa xp̄i scōm aliq̄d esset btā semp & impassibil' & ſm aliud posset pati & corp' q̄ informabat eēt passibile vt sic expleret mysteriū nr̄e redēptiōis & sic eā beatificare q̄ntum ad aliq̄d & nō q̄ntū ad totū fuit dispēsatio. i. special' volūtas: vl' miracl'm aut opatio dei. q̄ tñ aīa xp̄i sit disposita in sua in fusiōe vt nō refunderet gl'iaz in corp': nō erat miraculū īmo esset miraculū q̄ posset refundere sz cōstituere eā talē q̄ nō posset refundere vl' q̄ nō refunderet forte fuerit miraculū. sic̄ aīa miraculose creat' & tñ opatiōes suas nō exercet postea supnatural'r aut miracl'ose: sz pure natural'r: & ista est intētio san. Tho. sic ptz ibidē ex ℣bis suis. Cū ait q̄ in corpe gl'ioso nō est miraculosum fulgere. & tñ in corpe xp̄i in trāsfiguratiōe fuit deriuat' fulgor a deitate & ille fulgor fuit miraculosus sicut hoc ipm q̄ sup vndas ambulauit. Est ḡ ℣itas q̄ in corpe xp̄i q̄diu vixit nō fuerūt dotes vt dos notat q̄ndā q̄litatē manentē: & formal'r inherentē corpi: sz q̄ñcūq̄z habebat actū alic' dotis miroculose hoc faciebat q̄ñ aūt dicimus q̄ xp̄s habuit dotes viuēs sic dic̄ Aug. de san. vic. sz nō sp̄ habuerit actū earū ītelligēdū ē q̄ habuit eas virtual'r cū haberet gl'iaz aīe ex q̄ dotei resultāt. nunq̄ aūt fuerūt real'r iste q̄litates in corpe vsq̄z post resurrectiōez ei'. Et q̄ñ dicim' q̄ vti dotib' in xp̄o nō erat miraculosuz intelligit̄ q̄ fiebat hoc ad volūtatē suaz. ſm̄ō qdem iuxta humanā: sz iuxta diuinā: & qz ipemet xp̄s q erat hō erat de' & inq̄ntū de' poterat oīa naturaliter facere cum nichil excedat ptātem ei' nichil q̄ō in eo fieret dicim' miracl'ose factum qz ipse facē volebat q sine alteri' adiutorio facere poterat: & ita dicim' interdū q̄ xp̄s ambulauerit sup aq̄s nō fuit miraculū. q̄ aūt petr' ambularet sup aq̄s miraculū erat. qz petrus nō poterat hoc facē: sz a xp̄o recipiebat q̄ sup aq̄s sustinereē Et sic etiā dicim' q̄ ambulare xp̄m sup aq̄s fuit act' dotis: qz sz nō haberet real'r dotē agilitatis habebat eā ℣tual'r & poterat miracl'ose habere actū illi'. Petr' aūt ambulādo sup aq̄s nō habuit actū dotis: qz nec habebat dotē real'r nec virtualiē. De claritate trāsfiguratiōis dōm q̄ nō fuit dos in xp̄o nec refluxit natural'r ex gloria aīe. qz cū aīa xp̄i in q̄ntū erat forma corpis erat passibil': & iō nō poterat influere impassibilitatez in corp'. ita cū nō esset gl'iosa nō poterat infūdere ceteras dotes. ſm̄ā dos nō refluit nisi ab aīa gl'ificata. & tñ in q̄ntū est forma corpis nll'o mō est gl'ificata: iō nullā dotē corpis influere pōt: qz si posset vnā influere oēs influeret. In beatis aūt qui aīaz hn̄t ex oī pte glorificatā fulgor deriuat' natural'r ab aīa in corp'. Et est illa claritas sic̄ q̄dā q̄litas sine forma manens & faciens. i. informās corp' q̄ntū ad superficiē suā. iō fulgere corporal'r nō est miraculosū in corpe glorioso. sed ad corp' xp̄i in trāsfiguratiōe claritas deriuata est administrāte & aīa ei' non q̄dē pmodū q̄litatis manētis & afficiētis corp': sz magis p modū passiōis trāseūtis. sic̄ q̄ñ aer illuminat' a sole: & ita fulgor corporis xp̄i fuit tūc miraculosus: & tal' fulgor etiā si semp fuisset

in corpe xpi mungꝫ diceret habuisse dotē. co q mungꝫ erat vt aliqd ī manēs corpi ⁊ ipz afficiēs: sz vt ꝯdā passio q ꝓsistebat in fieri. Dicēdū tñ q claritas corpis xpi trāsfigurati fuit claritas gl'iosa: vel claritas glorie. nō tñ fuit claritas corpis gloriosi: vel gl'ificati: ⁊ ob hoc erat miraculū talē claritatē cē tūc in corpe xpi. Nā si esset corpⁿ glorificatū ⁊ haberet claritatem glorie erat miraculū. Fuit aūt iste fulgor eiusdē generis cū illo fulgore q est in corpib⁹ btōr: licz aliqliter minꝰ pfectꝰ: sīc caritas vie est eiusdē rōnis cū caritate patrie: sz nō est ita pfecta. ¶ Querit de corpe xpi qle fuit in trāsfiguratiōe. ¶ Dicendū q corpⁿ xpi fuit tale ī trāsfiguratiōe qle priꝰ ⁊ idem in substācia. Ya. n. caro sūpta de virgine fuit ibi: ⁊ nō aliqd aliō nouū. etiā nichil mutatū est qntū ad accidētia corpis: nā eadē magnitudo fuit: ⁊ eadē figura ⁊ fuit mortale ⁊ passibile sicut priꝰ ⁊ graue ⁊ obtussum ⁊ cetere eiꝰ qlitates. Color quoqz idē māsit. ⁊ etiā corpi opacitas: q nō fuit factū trāsparēs corpus xpi in trāsfiguratiōe. solus enī splēdor supaditus est qui priꝰ nō erat in corpe: sed de eo q priꝰ fuerat nichil mutatū est: hoc aūt fuit vt p istā claritatē corpis oñderet imaginē future glorie: sic dic Jeronymꝰ. qlis. n. futurꝰ est tpe iudicādi tal' apuit aplis. Nec aūt putet eū ꝑstinā formā ⁊ faciē pdidisse: vl' amisisse corpis vitatē ⁊ assūpsisse corpⁿ spūale: vel aereū: sz quō trāsfiguratꝰ sit euāgelista demōstrās ait resplenduit facies eiꝰ sicut sol: vestimēta aūt eiꝰ facta sunt alba sīc nix: vbi aūt splendor faciei oñdit: ⁊ candor describit vestiū nō substātia tollit sz gl'ia cōmutat. Certe trāsfiguratꝰ est dñs in eā gl'iam q venturus est postea in regno suo. trāsformādo splendorē addidit faciē nō subtraxit: ⁊ si corpⁿ spūale fuit nouū ⁊ vestimēta mutata sunt q intātū fuere candida vt alius euāgeliste diseruit qlia fullo sup terrā nō pōt facere huiusmōi aūt corpale ē ⁊ tractui subiacet nō spūale ⁊ aereum qō illudat oculis ⁊ tātū infantas mute aspiciat. Sic etiā dicit Theophilus. trāsfigurationez aūt optet intelligere nō figure ī mutationē: sz q manēte figura vt priꝰ erat: apositio facta est cuiusdā in enarrabil' claritatis idē Beda dic trāsfiguratꝰ saluator nō substāciā vere carnis sz gl'iam future vl' sue vel nre resurrectiōis ostēdit q qlis tūc discipulis apuit tal' post iudiciū cūct aparebit elect ⁊ rō hꝰ est q xps nūc trāsfiguratꝰ est vt oñderet imaginē gl'ie future ī nobis. ⁊ tñ in elect nō mutabit aliqd de ꝓpitate corpis: sz solū ad dent' pfectiōes gl'ie: iō ita nūc in xpo nichil ablatū est: sed solus splēdor apositus est: sic dic Crisō. l. nec g̃ decet aliquā figure trāsmutationē in regno dei esse futurā aut circa ip'm saluatorem aut circa pos q assūlabunt: sz apositionez claritatis. Et ista claritas nō fuit data corpi xpi tanꝫ ei ī manēs: sz solum vt ī mutaret illud ad horā sīc passio. ⁊ iō vt dictū est ꝓcedenti. q. nō fuit dos q illa est qlitas habitualr manens. Fuit tñ claritas gl'ie. i. eiusdē rōnis cū claritate gl'ie. l. eadē in esse: sz non in mō. nā nō erit alteriꝰ nature claritas btōr: erit tñ alteriꝰ modi q illa manebit habitualr vl' vt forma afficiēs. Ista aūt fuit solū vt passio trāsiēs vel illustratio ꝯdā. tal' est differētia hꝰ claritatis ad claritatē beatorꝝ qlis est visiōis beatorꝝ ad visionez pauli in raptu. fuit enī visio eiusdē rōnis: q vtraqz fuit clara visio diuine essentie. Visio tñ btōr fuit habitualr manēs Visio tñ pauli fuit raptim trāsiens: ⁊ iō nō fuit beatificatus p illā visionē sīc beatificant electi p visionē ī manētē. ¶ Querit de cōpatiōe fulgoris q̄ apuit in vultu moysi ad claritatez xpi trāsfigurati. ¶ Dōm q in facie moysi aparuit magnus fulgor qn descēdit de mōte scōa vice portās scōas tabulas legis: ⁊ fuit splēdor ad modū radiorꝝ exeuntiū de vultu ⁊ ideo dicebat facies eiꝰ cornuta. Exo. 34. i. cornua lucis egrediebā tur de ea ⁊ tantꝰ fuit fulgor q nō poterāt iudei sustinere: sed opiebat moyses vultū suū si qñ locuturus esset ad eos. e. t. Ex hoc aliq dicūt q maior fuit fulgor vultꝰ moysi quā vultus xpi. Nā fulgorē moysi nō poterāt intueri iudei. claritatez aūt vultꝰ xpi intuebant discipli siue aliq offensiōe oculorꝝ: vt ptz hic. Jtē claritas xpi trāsfigurati fuit claritas gl'ie. Claritas moysi nō fuit gl'ie. nā xps iā erat btūs in aīa. iō ꝓuenient potuerat accidē ei aliqs actꝰ beatitudis corpalis q̄ ab aīa deriuat. moyses aūt nō erat beatꝰ in aīa ideo nō debuit beatitudo corpis ꝓuenire beatitudinē aīe. vñ claritas vultus moysi habuit aliquā similitudinē cū claritate glorie: sz equiuocā sicut fides habet similitudinē qndā cū visione patrie: sz nō sunt eiusdem generis. Claritas aūt trāsfiguratiōis xpi fuit eiusdē generis cum claritate btōr. Et ob hoc claritas xpi sz cēt maior claritate moysi nō offendebat oculos: sz mulcebat: q̄ non erat claritas naturalis q̄ qñ est excellēs corrūpit sensū. Claritas aūt vultus moysi nō erat gl'iosa: sz erat de ꝓditiōe claritatis naturalis. i. multū cū ea cōueniēs. ⁊ ob hoc cū cēt magna offendebat vultū aspiciētiū. Claritas. n. trāsfiguratiōis xpi qnto maior esset tāto magis delectaret aspiciētes. Claritas aūt moysi qnto maior cēt tāto magis terreret ⁊ minꝰ videri posset: gaudia fuit gl'iosa ⁊ alia nō. Scōo fuit ppt significationē vl' finē repsentatiōis. q̄ claritas moysi repsentabat magnitudinez dei q erat terribil' ⁊ volebat se iudeis vt tribilē oñdē. fuerat enī tāta ex ꝓsortio ꝑmōis dei. Exo. 34. iō ꝏbuit cē fulgor ille tribil': vt sic nō auderēt ilr'lite accedē ad moysen: ⁊ timerēt deum putātes eū valde tribilē ex cuiꝰ coloquij ꝓsortio moyses fulgorē talē induerat. xps aūt pfulgorē suū figurabat claritatē beatorꝝ que erit tota iocūda: ⁊ nichil troris ibi erit iō debuit cē illa valde ō mīcēs: claritas aūt vultꝰ moysi nō fuit ad ostendēdū imaginē future gl'ie: iō nō optuit q cēt claritas gl'iosa: sz cēt sīlis naturali. ⁊ sic est maior claritas xpi tranfigurati q̄ moysi. ⁊ ista ē ꝑma dria. ¶ Querit ō aliis differētijs: ¶ Et dōm q fuit alia qntū ad originē. nā moyses accepit claritatē ex ꝓsortio diuī ꝑmōis. Exo. 34. Xps aūt nō habuit ex ꝓsortio ꝑmōis dei: sz ex miraclo. ipe. n. deꝰ erat ⁊ mūdꝫ cū deo loqbat nisi ad seipm loqret. sz ex volūtate sua miraclose istū fulgorē moysi dederat ad oñdēdū excellentiā sui ipius: vt iudei nō videtes deū cogitarēt q̄lis ille esset cū moyses q cū eo loquebat talē fulgorē induerat. Scōo ad reuerētiā legis: quia nunc ferebat moyses tabulas legis ad pplm ⁊ multa alia mādata: vt aūt crederet lex illa valde excellens: ⁊ ita obseruaret. dedit deꝰ tantū honorē latori ⁊ ministro eiꝰ vt fulgeret vultꝰ illius. Claritas aūt xpi quare fuit. ꝟ. dictū est. Tertia differētia est: q̄ claritas xpi mansit solū ad horā. Claritas aūt moysi māsit vt quidā volūt vsqz ad mortē: vl' saltē aliquāto tpe. qd aūt horꝝ fuerit declaratū fuit Exo. 34. Et tñ saltē necesse est dici q aliqnto tpe mansit. nā dicit. e. c. q videtes filij israel faciē moysi esse cornutā timuerūt accedere: ille aūt posuit velamen sup faciē suā q ingressus ad dñm ⁊ loquēs cū eo auferebat donec exiret: ⁊ tūc loquebat ab filios isr'l oīa que fuerunt impata qui videbant faciē egredientis moysi esse cornutam sed operiebat ille rursus faciē suam si quādo loquebatur ad eos: ⁊ ita imuitur q sepe videbant israelite faciem Moysi Cornutā: ⁊ iō sepe opiebat eā loquēs ad illos. xps aūt solus hūit claritatē istā qñ ad horā transfiguratꝰ ē Ante hoc. n. nunqꝫ illā hūerat nec postea hūit. rō dē fuit: q iudei qbꝰ deus p fulgorē moysi oñdebat excellentiā suā ⁊ reuerētiā legis erāt valde increduli indigētes crebris admonitōibꝰ ⁊ signis. si aūt semel tantū appuisset claritas in vultu moysi putassent eueīs se ab aliquo accidēti non a deo ostensa fuit: ꝯ sepe vt apperet manifeste qñ fieret claritas illa. vñ qñcunqz egrediebat de tabernaculo vbi locutꝰ fuerat cū deo videbāt eū israelite agredientē facie cornuta quasi deus dedisset cornua illa lucis in collogo cū eo. xps aūt accepit nunc claritatē in trāsfiguratiōe ad ostendēdū istis tribus discipulis ymaginē future glorie. ⁊ tñ illa sufficiēter oñdebat semel oñdēdo claritatē hanc. iō semel tñ trāsfiguratus est. Quarta dfa est q̄ moyses qñ accepit fulgorē illū nō sensit nec sciuit se recepisse. xps aūt sciuit nā ideo recepit fulgorē q ipse illū fecit. Primū ptz q̄ qñ moyses descēdit de monte ꝏr q nesciebat q cornuta esset facies eius ex cōsortio sermonis dñi. Scōm ptz q̄ xps ex industria

Q°. 13.

Q°. 14.

Q°. 15.

tulit secū discipulos in montē vt oīderet eis claritatē vultus sui transfigurādo se. rō dīe fuit q̄ xp̄s ipsemet erat qui fulgorē in vultu recipiebat ꝛ q illū miraculose causabat: iō nō poterat ignorare q̄ recipiebat. moyses autē a deo recepit fulgorē ꝛ nō petiuit eum nec deus dixit ei q̄ daret illū iō ignorare potuit an illū haberet. Causa aūt q̄re de⁹ p̄misit q̄ ignoraret fuit. p̄mo ꝓpter populū. nā si moyses sciret cornutā esse faciē suā ꝛ q̄ nō posset ppl's sustinere lucē illā poneret velamen anteq̄ accederet ad eos. ꝛ hoc erat incōueniens q̄ esset aliqua suspicio ꝯ moysen si a principio delectus viderēt vultū eius velatū. Cum aūt viderint p̄us fulgentē: ꝛ postea posuit velamen ꝓpter ppl'm iā nō erat suspicio. Itē q̄ si a principio poneret velamen nunq̄ viderēt apte fulgorē vult⁹ ei⁹ ꝛ ita nō timerēt ꝛ mirarent. hoc tñ erat qō deus volebat. s. iudeis se oīdere terribilē ꝛ legē esse reuerendā p magnitudinē fulgoris. ḡ nō debuit ponere velamē ꝛ p̄ nō debuit scire p̄ius vultū suū esse cornutuz radijs. Scō ꝛ p̄cipue fuit ad ostēdendū q̄ illō lumē nō erat glorioſū nec tribuebat aliquā iocunditatē aīe aut excellentiā supra id qō p̄us habebat nā si lumē istud supueniens tribuisset aliquā iocunditatē aīe moysi aut saltē aliquā p̄mutationē ad meliora fecisset ī ea sē tiret illud moyses q̄ puū bonū est qō aduenies nō sentit. et maxime de bonis ptinentib⁹ ad felicitatē q̄ maiora sūt ꝛ nō p̄mittunt secū ignorantiā. nā vt ait boeti⁹ de cōso. li. 2. psa. 4. Felicitas stare nō p̄t cū ignorātie cecitate. ꝛ ita moyses sentiret tñ bonū sibi aduenies ꝛ sciret que claritas erat in vultu eius. ꝛ tñ moyses potuit ignorare claritatē vultus sui ḡ non letificabat animū nec cōferebat ei aliquā aliā pfectionez ꝛ ita nō erit claritas glorie. Claritas aūt xp̄i fuit claritas glie. vñ ipsos videtes in tantū letificauit q̄ nunq̄ inde recedere voluissent. vñ dixit petrus: oīe bonū est nos hic esse faciamus hic tria tabernacula. ī. in lra. Quīta dīa fuit q̄ xp̄i vult⁹ fulsit ꝛ etiā vestes. in moyse aūt nō fulsit nisi vultus: ꝛ iō q̄ loq̄bat ad populū solū vultū opicbat Exo. 34. Nō dīe ē quia xp̄s volebat oīdere q̄ totum corp⁹ suū erat fulgidū ꝛ q̄ nō appebat nisi vult⁹ voluit q̄ vestes fulgerēt q̄si ille fulgor p̄diret a carne q̄latebat. in moyse aūt nō erat necesse hoc oīdi: q̄ ipe nō ostendebat figurā glie future in qua totū corp⁹ lucebit ſz solū reuerēciaz quādā legis quā ferebat ꝛ excellentiā dei ex cōsortio sermonis cui⁹ vultus eius fulgorē accepat ad qō sufficiebat q̄ in facie fulgeret. Sexta dīa ē q̄ ex mō loquēdi scripture oīdit q̄ fuerit maior fulgor xp̄i: nā de eo dr q̄ resplenduit facies ei⁹ sicut sol ꝛ vestimēta eius sic nix. De moyse autē solū dr q̄ erat cornuta facies eius radijs ſz nō dr quantū fulgebat. ex quo oīdit q̄ non fuerit magn⁹ fulgor vultus ei⁹ collatus ad fulgorē xp̄i. ¶ Querit quomō dr q̄ resplenduit facies xp̄i sic sol. videt. n. incōueniēter dictū. Maz glia corpis xp̄i erit incōpabilit maior q̄ glia cuiuslibet beati. ꝛ tñ beati hēbūt fulgorē solis. s. 13. ¶ Dici p̄t vno modo q̄ licet sit inequalis claritas xp̄i ꝛ btōrū: tñ cōuenies fuit q̄ diceretur ꝑ claritas xp̄i claritas solis: q̄ xp̄s trālfigurat⁹ voluit oīdere ymaginē glorie btōrū poti⁹ q̄ ꝓpaz gloriā cū dixisset p̄cedēti. c. q̄ daret vnicuiq̄ ſz opa sua. ꝛ voluit oīdere qd illud esset et fuit gloria illa designata per claritatez solis q̄ cōpetit beatis. xp̄o aūt q̄ tū ad seip̄m cōpetit aliqd excellēti⁹ ꝛ lucidi⁹ sole. Ecle. 13. Oculi dñi multo lucidiores sole. Scō dicēdū ꝛ meli⁹ q̄ scptura intēdit nobis oīdere cōditionē glie beatorū q̄ tū ad claritatē corpuz. illa aūt claritas nō erit eiusdē generis cū claritate alicui⁹ corpis eorū q̄ videm⁹ q̄ ista est claritas naturalis. illa aūt erit gloriosa ꝛ supnaturalt. ꝛ iō cuz nō sit filitudo vniuocatōis nō p̄t determiate dici claritas beatorū erit talis sic isti⁹ corpis vel illi⁹: ſz ē ꝓpatō ꝛ ostēsio quedā in equoco: ſz vtcunq̄ scptura vult oīdere duo de claritate beatorū. s. magnitudinē ꝛ dīam. hoc. n. gñale ē q̄ omniū btōr̄ ē magna claritas. ꝛ ad hoc oīdendū dr q̄ oēs beati fulgebūt sic sol in regno p̄ris eorū. s. 13. q̄ fm veritatē glibz be

Q.° .16.

at⁹ hēbit maiorē claritatē q̄ sol q̄ differūt genere et q̄ dīfit genere: vel specie nunq̄ p̄t esse eq̄lia pfectōe. et q̄ gliosa sūt excellentiora naturalib⁹ sic̄ spūalia corpalib⁹. sic̄ glibz equ⁹ ē pfectior oīb⁹ capris ꝛ arietib⁹. ita claritas cuiuslibz beati erit pfectior claritate oīm corpm naturaliū ꝛ p̄ñr maior claritate solis. iō xp̄s volēs oīdere magnitudinē claritatis btōrū. dixit generalr de oīb⁹ q̄ fulgebūt sic sol. s. 13. c. Interdū autē vult designare scriptura in eq̄litatē claritatis beatorū: ꝛ tūc comparat diuersos btōs diuersis corpib⁹ lūinosis. Et ita dr prima. cho. 15. sic̄ differt stella a stella in claritate: sic erit in resurrectione mortuorū: q̄ alia erit claritas solis: alia lune: alia claritas stellarū. sciendū tñ q̄ nec magnitudo neq̄ iēq̄litas claritatis oīdit pfecte p cōpatōes quas facit scptura. ꝛ hoc ꝓpē duo. s. ꝓpter equiuocationē claritatis beatorū ꝛ claritat⁹ corporū naturaliū. scō ꝓpter paucitatē corpm differētiū in claritatate gb⁹ cōpant beati. ¶ Querit q̄re vestimēta xp̄i appuerīt candētia in trālfiguratōe. ¶ Dicēdū q̄ ponit hic de candore vestiū ad ostendendū gliaz corpis xp̄i: ꝛ p̄mo q̄ cū totū corp⁹ ei⁹ esset velatū ꝛ vestitū p̄ter faciē si nō apperet fulgor ī vestib⁹ in sola facie appuisset: ꝛ ista nō esset ymago pfecte glie nā gloria vndiq̄z pficit hoīnē. si aūt in sola facie appuisset putaret futura esse gloria in sola facie: iō in vestib⁹ fuit vt ostenderet q̄ nō solū facies q̄ nuda erat: ſz etiā totū corp⁹ qō tegebat lumine splēdens erat. ꝛ hoc cōueniēs erat ad significationē q̄ in vita eterna corpa btōrū nullis vestib⁹ opiētur ſz tota erūt nuda: iō sic nūc facies fulgens erat ita oportebat q̄ cetere ptes fulgerēt q̄ magis erat necessarius in illis fulgor ad decorandū q̄sdā ptes q̄ al's turpes viderētur q̄ ad decorādū faciē. iō totū corpus lumine tegēdū erat q̄si quodā vestimēto sic dr. ps. 133. amict⁹ lūine sic vestimēto. ꝛ q̄ si in vestib⁹ nō elset cādor nō designaret fulgorē esse futurū nisi in facie. debuit in vestib⁹ quoq̄z appere. Scō fuit ad ostendendū magnitudinē illi⁹ fulgoris. s. q̄ nō solū corp⁹ in se lucidū erat ſz tāta erat lucis fortitudo q̄ ptes corporis lūinosi q̄ vestib⁹ tegebā tur nō obstātibus vestibus fulgorem suū mittebant. Tertio fiebat ad oīdēdū quādā redūdātiā glie. sic se hz aīa ad corp⁹ ita se hz corp⁹ ad vestes. glia. n. i. btitudo directe ē ī aīa cū btitudo sit in videdo ꝛ sola aīa videat deū: ꝛ tñ de bono aīe fluit aliqd in corp⁹ p q̄ō ipm corp⁹ glificat. ita ex corpe aliqd refluebat in vestes vt hrēnt vestes quēdā candorē q̄lē nulle vestes hrē p̄nt naturalr. Et q̄ tū ad hoc fuit spēale in xp̄o nā ī btis nō erūt vestes ī q̄s a corpib⁹ refluat fulgor aliqs. si tñ aliq̄s vestes hrēnt fieret sīlis redūdātia. vt nichil in eis appareret q̄ō nō videret glioſū. ꝛ q̄ xp̄s nūc trālfigurat⁹ būit vestes fuit cōueniēs q̄ etiā ad illas redūdaret aliqd de glia corpis. poterat āt fieri hoc dupl'r. vno mō nō p redūdātiā ſz p īfluētiā: nā in fluēcia fit iter ea q̄ sūt oīno distincta sic corpa celestia īfluūt in īferiorib⁹ ꝛ nō ē redūdācia q̄ nō cōstituūt aliqd vnū supiora cū īferiorib⁹. scō mō q̄ fieret p miraculū dādo cādorē quēdā vestib⁹ q̄ nō causaret a corpe. p̄mo mō cēt deriuatō lūinis sicut a sole illustrantur ista inferiora ꝛ non esset candor sed fulgor. accipiendo secundo modo poterat esse candor vel fulgor. quia ita esset ille fulgor causatus a deo in vestibus q̄ nō dependeret vllo modo a corpore. Dicendum tamen q̄ vterq̄z modus stare posset tamen secundus est verus. ¶ Queritur quare dicitur q̄ vestimenta cristi facta sūt alba sicut nix? ¶ Dicendum p̄imo q̄ hoc fuit ad designandum inequalez gloriam vestimentorum ꝛ corpis cristi. gloria enī trālfigurationis directe pertinebat ad corpus: quia illo volebat cristus ostendere. gloriam autem vestium non volebat cristus ostendere: quia vestes non sunt future vnquam glorioſe sicut erūt corpora gloriosa. quia post resurrectionem nulle vestes erūt aparuit tamen nunc aliqua excelentia in vestibus propter corpus cui adherebant: ideo debuit minor esse quam corporis gloria. Secundo quia licet non esset lux vestium per redundanciā a corpore xp̄i. Sed per quoddā miraculū tñ ostē

Q.° .17.

Q.° .18.

debat q̄ſt eſſet redundancia.ſ.q̄ partes q̄ veſtibus tegebant cōicarent lucē ſuā veſtibus p deriuatiōē quādam: ⁊ tñ ſemp id qđ deriuat eſt impfectius in cauſato q̄ in cā. ſicut apparet de btītudine aīe ſanctor in vita eterna: qr btītudo aīe refluet in corpus ⁊ tñ pfectior eſt beatitudo anime q̄ dotes corporis quē refluunt ex beatitudine anime. ita ⁊ in veſtib⁹ debebat eſſe impfectior lux q̄ in corpore. ideo dictū eſt q̄ vultus xp̄i fulgebat ſicut ſol ⁊ q̄ veſtīmēta erant cādida ſicut nix. Tertio fuit qr vt oſtenderet veritas rei manere ⁊ nō penitus eſſe fantaſma debuit veſtis xp̄i aparere veſtis. ſi aūt induceret ſolis fulgorē ⁊ nō appareret color determinat⁹ aliqs qualis ſolet eē in veſtibus eſſet occaſio ſuſpicandi de fantaſmate. ideo veſtibus dandū eſt q̄ haberēt colorē albū ⁊ nō fulgorē ſolis. vñ habuerunt albedinē niuis. Quarto fuit qr xp̄s oſtendit ymaginē glorie beator. illi aūt quā q̄ veſtibus nō vtant tñ qñ nobis apparent videnť vt cōiter veſtiti ꝓpter honeſtatē corporū ꝓformādo ſe ꝓſuetudini noſtre. vnde ⁊ angeli qui corpa nō habent ſi qñ nobis apparent veniūt veſtiti: ⁊ veſtitus eor eſt cōiter albus. ideo xp̄s qui in trāſfiguratiōe oſtendit ſe ptinere ad ſtatum beatorū oſtendit veſtes valde albas iuxta albedinem niuis. Sic patet in xp̄i reſurrectiōe. nā dicit mar. 16. introeuntes in monumentū viderūt iuuenē ſedentē in dextris opertū ſtola cādida. ⁊ Joan. 20. de duobus angelis q̄ fuerūt in monumēto xp̄i dicit q̄ vidit duos angelos in albis ſedentes. idem fuit in aſceſſione xp̄i ad celos. nā dicit actu. 1. q̄ duo viri aſtiterūt iuxta diſcipulos in veſtib⁹ albis. illi aūt erāt angeli. talis aūt eſt ꝓditio oīuz beatorū ſpirituū apparēciū q̄ veſtes cādidas videant habere. ¶ Querit an in veſtibus xp̄i apparuit fulgor quidā vl̄ color fixus. ¶ Dicendū q̄ data fuit veſtib⁹ xp̄i q̄dā q̄litas ad modū coloris veri manentis. ſ. albedo quedā vera nō quidē naturaliter ſz miraculoſe ⁊ cū iſto colore fuit quidā fulgor vt eſſet ille color q̄ſi radios quoſdā nitoris mittens. nam colores participant lucē et quanto fuerit color pfectior pticipat magis de luce quouſq̄z veniat ad emiſſionez quandā radiorum in hoc aūt nix habet excellentiā quandā qr nō ſolū habet albedinē intenſaz quandā ſed etiā ꝓpter magnitudinē lucis pticipate radios aliquos emittit: ⁊ ideo oculos offendit. et ob hoc nix non ſolū dicit alba ſz etiā ſplendens vel fulgens. alia aūt ſunt pure alba q̄ nullū habēt nitorē ſicut gēme et alie res candide et ob hoc or q̄ fuerunt veſtimēta xp̄i alba ſicut nix. vtrūq̄z aūt notauerūt euangeliſte. nā matheus colorē tetigit dicens veſtimenta eius facta ſūt alba ſplendorē etiā expſſit in q̄ tum dixit ſic nix. cū nix quendā fulgorē: vel radioſitatē habeat. marcus etiā vtrūq̄z dixit. nam. Dar. 9. dicit. Veſtimenta eius facta ſunt ſplendentia et candida nimis velut nix. nam colorē tetigit dicens candida. lucē aūt cum dixit: ſplēdentia ⁊ in hoc aptius dixit q̄ matheus. Lucas etiā vtrunq̄z poſuit dicens veſtitus eius albus refulgens. luc. 9. albus enī color eſt refulgens. n. radios ſplendoris dicit. Iſtud etiā fuit qr in ſpiritibus beatis qñ apparent tales veſtes cernūtur. ſ. que albe ſunt ⁊ fulgorē quendā habeant. vt in āgelis qui appuerūt in reſurrectōe xp̄i. nā erāt veſtes eorū albe et fulgentes. Dar⁹ enī ⁊ Joh. eas albas dicūt. qr mar. 9. or Juuenē ſedentez in dextris opertū ſtola candida et Joh. 20. or. duos iuuenes ſtantes in albis. Darcus ⁊ Lucas oſtendunt fuiſſe veſtes fulgētes qr ſ. 28. or. Erat aūt aſpectus eius ſic fulgur: veſtimēta eius ſic nix. et tñ nix dicit ſplendorē: vl̄ radios. et Luc. 24. or. duo viri ſteterunt iuxta eos in veſte fulgenti. iō xp̄s voluit q̄ veſtes eius haberent nunc albedinē que eſt color fixus et inſup ſplendorē quendā vt oculos radijs pcutierent Eſt igit dicē dū q̄ in tranſfiguratione xp̄i fuit vera albedo radioſa ꝓpter multitudinē lucis pticipate in veſtibus xp̄i. et illa non manſit poſt tranſfiguratiōē. et tñ nonſegtur inc̄ueniēs. Nam veriſimile eſt q̄ veſtes xp̄i erant albe ⁊ tunc dicet q̄ non fuit mutatus color nec fuerunt ſimul duo colores inveſtib⁹: ſz illa albedo q̄ preexiſtebat intenſa fuit ad tantū gradū q̄ in nullo veſtimento ſiue naturali ſiue p artificiū poterat eſſe tam intenſa albedo ſiue candor. ſic or Dar. 9. q̄ facta ſunt candida nimis q̄ſi ſup terrā nō pōt candidā facere fullo. poſt trāſfiguratiōē voluit xp̄s q̄ deſineret eſſe illō augmentū vel intēſio coloris q̄ miraculoſe fuerat. et māſit i veſtib⁹ albedo pſtina. ſi aūt diceret q̄ veſtes xp̄i nō fuerūt albe añ trāſfigurationez. ſz nigre: vel alteri⁹ coloris dicet q̄ in trāſfiguratiōe periſt ille color miraculoſe ⁊ dat⁹ fuit cādor vel albedo veſtib⁹ ⁊ manebat in eis informādo eas ⁊ potuiſſet talis ip poſtea manere ſi ne nouo miraculo cū eſſet q̄litas radicata ⁊ nō paſſio trāſiēs xp̄s tñ abſtulit illū cādorē ⁊ introduxit colorē pcedentē inveſtibus nō qdē cūdē nūero ſz i ſpē ⁊ p oīa ſile ſz in gradu intenſionis. ita vt nemo ſciret: an eſſet ali⁹ ſz putaret idē nūero eē q̄ ſē per fuerat vt nō argueret fuiſſe aliquā mutationē glorioſaz in xp̄o. Notādū q̄ nūc nō fuit ſplēdor in aliq̄ pte corpis xp̄i niſi in vultu ⁊ cādor in veſtib⁹: in ptib⁹ aūt q̄ tegebātur nullus erat cādor ſz manebat ſtat⁹ naturalis: ꝓmo ptz qr nō ē aſſerē dū aliqd qđ ſcp̄tura nō aſtruit: aut rō nō cōuīcit ſz ſcp̄tura ſolū aſſerit hic fuiſſe fulgorē in vultu ⁊ veſtib⁹: iō nō oportet aſſeri q̄ ptes alie corpis fulgebāt: nā ſi totū corp⁹ fulgeret q̄ expſſit ſolā faciē apti⁹ poterat totū corp⁹ fulgēs exprimere: rō etiā nō cōuīcit illō: ſcō pz qr de⁹ q̄ oīa ordīate agit ſic̄ nichil diminute facit ita neq̄z q̄cq̄ facit ſupfluū. ⁊ tñ ſupuacuū eſſet facere q̄ ptes corpis xp̄i opte veſtib⁹ fulgerēt. iō nō fulſerit. ſol⁹ q̄ vult⁹ q̄ nō erat opt⁹ fulſit vt euāgeliſte expſſerūt ⁊ loco reliquar ptū corpis q̄ videri nō poterāt appuit miraculoſus cādor in veſtib⁹ q̄ſi ille eē videret deriuat⁹ a ptib⁹ q̄ tegebant. Dicēdū etiā q̄ ſolū fulſit veſtis ſupior xp̄i vel ſi mīte veſtes erāt q̄rū ptes aliq̄ exteri⁹ appareret oēs ille fulgerēt cetere aūt ptes veſtiū q̄ exteri⁹ nō videbant ſine fulgore manerēt in ſuo naturali colore ⁊ gradu intēſioris. rō h⁹ ē qr fulgor veſtiū ſolū erat ad oſtendū corpis xp̄i claritatē. vt nō putaretur q̄ ſolus vultus fulgebat ſed etiā q̄ totū corp⁹ q̄ veſtibus tegebat fulgeret. ⁊ ad oſtionē ſufficiebat cādor ſupior⁹ veſtis ⁊ ſupuacu⁹ erat cui⁹ cūq̄z iferioris veſtis fulgor. nō q̄ eſſet candens niſi ſola veſtis q̄ foris appareret: ſic. n. fuit ī corpore xp̄i qr ſole ptes q̄ appebāt fulgebāt. ſ. vult⁹. reliq̄ aūt manebāt in ſuo colore. xp̄s aūt multas veſtes ſil̄ hūit q⁹ induebat ꝑm conſuetudinē regioris ſue Job. 19. ſ. vnicuiq̄z militi derūt ptē ⁊ tunicā. Et tñ q̄tuor ptes fecerūt. ſz dom q̄ h⁹ non vocant veſtimēta oēs veſtis xp̄i. ſz ſola veſtis ſupior totū corpus tegēs q̄ fulſit ceteris manētib⁹ in ſuo colore. poſſz etiam dici q̄ milte xp̄i veſtes fulſerit ⁊ tñ nichil ō illis fulſit niſi q̄ exteri⁹ apebat qr forte milta veſtiū aliq̄ ptes foris appebāt licz nō tote ipe veſtes ⁊ ille ptes q̄ appebāt fulgerēt. ⌊Et ecce appuerūt⌋. Poſita ē. ſ. trāſfiguratio. Hic poītur trāſfigurationis teſtificatio. Et ꝓmo ponit teſtificatio hūana. ſcō teſtificatio dīna. ibi. ⌊adhuc eo loquēte⌋. Prima in duas: qr ꝓmo ponit teſtificatio eminētiū virorū in veteri teſtamēto. ſcō ponit teſtificatio virorū eminētiū in nouo teſtamēto. ibi. ⌊rñdēs āt petrus⌋. Circa ꝓmū or. ⌊et ecce appuerūt illis⌋. i. dū diſcipuli tres eēnt intēti videre glioſā corpis xp̄i claritatē ſubito apparuerūt helias ⁊ moyſes. ⁊ iō or ecce: qr ecce interdū ponit ad demōſtrādū interdū ad oſtendendū rē ſubito factā cui⁹ nō ꝓcedūt aliq̄ diſpoſitōes. ⌊moyſes ⁊ helias⌋. duo patres ſunt veteris teſtamēti ⁊ ābo ꝓphe. ⌊cū eo loquētes⌋. i. cū xp̄o: qđ aūt loq̄rētur or luc. 9. q̄ loq̄bāt de exceſſu quē cōplecturus erat in ieruſalē. ⌊rñdēs āt⌋. Hic poītur teſtificatio virorū eminentiū in nouo teſtamēto. ſ. triū diſcipl̄orū q̄ aſtiterūt xp̄i tranſfiguratōi: ⁊ or. ⌊rñdēs āt petr⁹⌋. i. loquēs. nā nō rñdebat cū nichil fuiſſz ibi q̄ſi locut⁹ ſz mō loq̄ndi ſcp̄ture accipit interdū rñdere p̄cipe ad loquēdū. ⁊ ita accipit mar. 11: Cū. n. or xp̄s vidit ficulneā nō hītē ficus ſz ſolia tñ ⁊ eſuriret. Dicitur reſpondens dixit ei. idest ficulnee. Jam non amplius in eternum quiſq̄ ex te fructum manducet. et tamen ficulnea non poterat loqui xp̄o ad hoc q̄ dicat xp̄s rñdere ficulnee.

Q.° 19.

Not.

sed dicitur respondens .i. loqui incipiēs. ⌊dixit ad iesuz ⌋. liz .n. esset moyses et helias cū xpo nō locut⁹ ē ad illos iz ad xpm qz illū dñm eoz cognoscebat . vñ pñtib⁹ eis vocant eū dñm quod indecens erat. si aliquis aliorum maior esset q̄ iesus. ⌊Domine bonum est nos hic esse ⌋. idest melius est q̄ maneamus hic q̄ alibi: non enī senserat vnq̄ petrus tantam dulcedinis suauita'ē neq; putabat posse experiri. ⌊si vis ⌋. i. si iubes ⌊faciam⁹ hic ⌋. idest in mōte isto tabor. ⌊tria tabernacla ⌋ ad semp ibi habitandū. ⌊tibi vnū ⌋. hoc erat precipuū tabernaculū. ꝛ de quo primo mentio facta est. ⌊moysi vnuz ⌋ p se solo. ⌊helie vnū ⌋ pro solo helia. ¶ Querit quare moyses ꝛ
D.° 20. helias nūc astiterunt. i. aliqui de hoibus qui nō viuūt in hoc seculo. ¶ Dicendū q̄ venerūt. primo ad loquendū cuz xpo. nā Luc. 9. dicit q̄ loquebāt isti cū xpo ō excessu quē facturus erat in ihrlm. i. de passione sua. ꝛ hoc erat cōueniens: qz discipuli ante hoc audierant a xpo q̄ passurus erat ꝛ tñ nō bene accipiebant verbū vt ptz p̄cedēti c. cū petrus increpuerat xpm quia dicebat se occidendū. ideo cōueniēs fuit q̄ isti duo assistentes xpo cōfirmarent sermonē eius loquēdo de passione eius quā toleraturus erat in ihrlm pñtib⁹ discipulis illis tribus. Scōo fuit ad honorē xpi transfigurati. s. vt nō soluz ipse transfiguraret sed etiā faceret pñtes sibi esse aliquos q̄ in simili gloria appārēt. nam dicitur Luc. 9. q̄ visi sunt in maiestate ꝛ quicūq; illi essent dū tñ essent viri excellētes de illi qui non essent iam in hoc seculo. erat magnus honor xpo q̄ faceret illos sibi adesse. Tercio fuit ad testificationē transfigurationis vt dicit Damasce⁹. Sed dicet quomō isti testificati sunt de transfiguratōe cū nūq̄ postea apparuerūt in mūdo ad testificandū de transfiguratōe. Dicendū q̄ hic fuit duplex testificatio de transfiguratione. vel circa illā. Prima fuit vt sciret facta eē transfiguratio. scz q̄ illi qui nō viderant scirent. Et quantū ad hoc soli tres discipuli testificati sunt. Nā ante xpi resurrectionē tacuerunt ꝛ postea illum annunciauerūt sic xps eis dixit: nemini dixeritis visionē donec filius hominis a mortuis resurgat. ī. in littera. moyses ꝛ helias nō testificati sūt ad hoc qz nō quersati fuerūt postea in mūdo p̄dicādo aut appendo alicui cui hoc annūciarēt. Alia erat testificatio q̄tum ad personā xpi qui transfigurabat. naz voluit xps ostendere q̄ ipse erat deus ꝛ dom⁹ cuz sibi transfiguratos faceret astare viros venerabiles qui nō fuerant in hoc seculo ꝛ ista testificatio p̄derat in mente ad discipulos tres qui astabant. Nam videntes eū transfiguratū ꝛ moysē ꝛ heliam tā q̄ obsequētes ei agnoscerent q̄ iste erat dñs illorū. Et sicut ipsa transfiguratio directe cōferebat ad hoc q̄ discipuli tres agnoscerent ptātem ꝛ magnitudinē xpi qui talē gloriā in corpore suo ostendere poterat. ita ꝛ pñtia moysi ꝛ helie q̄si obsequentiū ei ostendebat magnitudinē ꝛ deitatem xpi cū tam venerabiles viri eo iubēte astitissent ad ministrandū ei q̄ erāt p̄n
D.° 21. cipes veteris testamenti. ¶ Querit q̄re potiꝰ voluit habere heliam ꝛ moysē q̄ alios ꝛ an fuit cōueniens q̄ isti adessent. ¶ Dicendū q̄ cōueniens fuit istos duos interesse potius q̄ alios. Et hoc p̄mo ppter excellentiaz psonalēz qz isti videntur fuisse excellentiores inter patres veteris testamenti. nam moyses fecit multa miracula. q̄ dicit Deut. 34. q̄ nō surrexit vltra ppheta in israel sicut moyses in omibus signis ꝛ prodigijs. helias etiam fuit potens in miraculis. ipse enī p̄mus fuit qui mortuū resuscitauit. 3. Reg. 17. Ipse a cornis diuinus longo tempe pastus est. e. c. Ipse ignē de celo descendere fecit sup sacrificia. 3. re. 18. ꝛ sup duos quinq̄genarios. 4. re. 1. ꝛ multa alia. ideo isti duo tanq̄ precipui habiti sunt in veteri testamento vt ꝑ ostenderetur magna xpi potestas ꝛ dignitas isti duo qui maximi fuerunt in veteri testamēto astiterūt ei famulantes in transfiguratione. Secūdo ppter similitudinem istorū. nam nulli duo magis inter se cōuenerunt q̄ moyses ꝛ helias. moyses enī. 40. diebus sine cibo mansit. Exo. 34. ꝛ deute. 9. ꝛ totidē diebus helias. Nam sumpto in cibum pane subcinericio ambulauit in fortitudine cibi illius. 40. diebus ꝛ. 40 noctibus. 3. re. 19. nulli autē alij in veteri testamento ieiunauerūt sic longo tpe sicut isti duo: ꝛ in hoc imitati sūt xpm: qui etiā. 40. diebus ꝛ 40. noctibus ieiunauit. s. 4. ca. ideo potius isti assumpti sunt: nunc q̄ alij. Tertio ꝛ precipue qz ad transfigurationē testificandā nulli magis apti erant q̄ isti duo. eo q̄ in transfiguratione apparuit claritas vultꝰ xpi ꝛ vestiū. ꝛ tamē in istis apparuerat aliquid simile ꝛ nō in alijs patribus veteris testamenti. nam moyses habuit aliqñ faciē fulgentē sicut nunc xps. s. quādo descendit de monte. nā erat facies eius cōmuta ex cōsortio sermonis dñi. Exo. 34. Mo yses etiā vidit sepe gloriā dñi: nam de nube ꝛ nebula i qua ostendebatur gloria dñi loquebat deus moysi. exo. 33. ꝛ Numeri. 12. helias etiā vidit gloriam dñi in igne ꝛ comotione ꝛ spiritu aurelenis. 3. re. 19. quod aliquo mō ptinebat ad gloriam claritatis transfiguracionis. Quarto fuit vt adduceret xps secū principes tocius status iudeorū: naz fuit in veteri testamento lex ꝛ prophecia. princeps legis fuit moyses. princeps autē ppheta rū fuit helias. ꝛ ob hoc iudei putabant iesum eē heliam. p̄cedenti. c. vt ergo ostendatur q̄ iesus nō sit aliqs horū scz maior bis adduxit eos tanq̄ ministrantes sibi. sic d. crisostom⁹. Quinto q̄ cristus vult tollere p hoc calūpniaz iudeorū dicentiū q̄ ipse soluebat legem ꝛ ppheta s. ipse aūt dicebat q̄ non soluebat scz implere venerat. ideo assumpsit secum istos qui legis ꝛ prophetarū capita erant. sic dicit crisos⁹ Sexto qz xps voluit se ostendere dñm vite ꝛ mortis. nam ē princeps viorū ꝛ mortuorū Apoc. 1. ideo deduxit testes transfigurationis sue aliquē de mortuis. s. moysē ꝛ aliquē de viuētibus qui nō manebat inter homines. scz heliam. sic dicit crisos⁹. Septimo qz isti qui astiterūt xpo transfigurato loquebant cū eo de passione sua in ihrlm. Luc. 9. iō inducti fuerūt illi qui pro deo ad mortē se exposuerūt nichil formidantes. Octauo fuit qz crist⁹ dixerat petro ꝛ alijs discipulis q̄ ponerent animā suam pro eo precedēti c. vt autē magis suaderet introduxit loquētes de passione eius illos qui animā ponere non dubitauerunt vt eorū exēpla ꝛ gloriā cupent seq̄ discipli. sic dicit Crisos⁹. Nono fuit vt xps ostenderet tā i lege q̄ in ppbetis se p̄dicatū ꝛ testimonia de eo haberi ꝛ ideo assumpsit duos qui in lege ꝛ prophetis duces erant. sic dicit hilari⁹ q̄ moyses ꝛ helias ex oīm numero sanctorū assistūt. medius inter legem ꝛ ppbetas xps in regno ē. cū his enī q̄bus celestibus iudicatus est iudicabit ꝛ idē dicit origenes. Sciendū etiam q̄ moyses ꝛ helias valde cōueniunt: qz moyses ponitur vt legislator. helias autē vt cōfirmator. s. cōuertat corda p̄m ad filios vt deum secūdū legē suam colant. vñ ambo sic ponuntur mala. vltimo. scz mementote legis moysi serui mei. Et statim sequitur. ego mittā vobis heliam ppbetam qui cōuertet corda patrū ad filios ꝛc. quasi ambo ad idem comparantur. Oportet autē dici q̄ vere fuerit hic helias ꝛ moyses. Nam si intelligatur solum per representationē in subiecta creatura sic in multis alijs dicetur q̄ non vere facta fuerīt sed p apparentiam quādam et sic tolletur auctoritas ꝛ certitudo sacre scripture. hoc enī vult Jeronim⁹ dicens q̄ scribis et pharisēis signa poscentibus dare noluit. hic autem vt apostolorū augeat fidem dat signum de celo helia descendē te quo conscenderat et moyse ab inferis resurgente. Et tamē si esset sola effigies istorū non diceret helias descendere de celo nec moyses resurgere de inferis. ergo vere ipsi nūc astiterunt et non sola effigies eorum. ¶ Queritur quomodo nūc helias venit ad locum transfigurationis. ¶ Dicenduz q̄ he D.° 22.
lias venit cum adhuc maneat et venturus asseratur in vltimis diebus. et ideo viuens sicut solebat esse inter homines ductus est. Creditur autem q̄ erat in paradiso terrestri qui ē excelsus locus. ꝛ hoc est verisimile. nam helias ꝛ enoch reseruantur simul viuentes ad predicandum ante finem seculi. Enoch tamen est in paradiso terestri Eccles. 44. s. Enoch

placuit deo ⁊ translatus est in paradisum. ergo ibi credendum est fuisse heliam ⁊ de illo loco duceretur. De modo veniendi credendum videt q ab aliquo angelo portatus fit: sic enim abacuch pphet̃a q adhuc mortal' erat portat' est q̃si subito ab angelo de iudea in caldeã sup lacũ leonũ ⁊ iterum reQ°.23. ductus est. Dani.14. ¶ Querit de moyse quomõ venerit ⁊ qualiter ibi erat: ¶ Dom q nõ surrexit moyses ita q aĩa eius resumeret corp' qõ viuens habuerat q̃ ista resurrectio nõ erat tũc necessaria: q̃ hic nichil factur' erat moyses nisi q apareret loquẽs cũ xpo in monte thabor. ad hoc aũt sufficiebat q apareret aĩa sua. Itẽ q̃ si tũc resurgeret moyses cũ nõ dũ esset tps resurrectiõis opteret q moreret rursus: q̃ non erat redit'ur ad viuendũ inter hoies. etiã nõ futurus erat viuens in limbo sanctor: q̃ ibi sole aĩe sunt: iõ rursus morit'urus esset. supuacuũ ergo erat q resurgeret statim morit'ur cũ ea q̃ factur' erat hic ita poterat facere aĩa sola: sicut si ipse resurgeret. iõ dicendũ q nõ resũpsit corpus pp̃riũ qõ erat resurgere: sed accepit aĩa moysi aliqõ corp' de aere in quo apareret vt loquer̃t sic faciũt angeli q̃si aparẽt nobis ⁊ hoc sufQ°.24. ficiebat. ¶ Querit tũc quõ moyses ad locũ trãsfiguratiõis portatus fuerit aut venerit: ¶ Dom q aĩa moysi manebat apud sinũ abrahe. ⁊ erat ibi spũs pur': q̃ non habebat aliqõ corpus adiunctũ. nec pp̃riũ nec extraneũ ⁊ q̃ nõ poterat apparere aĩa que est spirit' occlis mortaliũ nisi in corpe quanto ⁊ colorato accepit corp' de aere. qõ an ipa aĩa formare potuerit pp̃riis viribus vel an deo dante illõ induerit non differt ⁊ in illo corpe aparuit coram xpo ⁊ trib' discupl̃is in mõte thabor. De aduentu dom q non optuit q ab aliquo portaret. nõ enĩ erat sic de moyse fit̃ de helia. q̃ helias hõ erat viuens ⁊ adhuc mortalis. vñ cũ nõdũ haberet votes glorie vt posset subito p votẽ agilitatis ire quo vellet oportuit qõ ab aliquo portaret. s. portaret eũ aligs angel' fit̃ portauit abacuch de iudea in caldeã. Daniel. 14. Et ita in pma vice portatus fuerat in curru igneo. 4. Reg. 2. Anima autem moysi erat purus spiritus ⁊ nullius grauitatis erat: ideo poterat subito ire quo vellet: nisi impediret a maiori potẽtia. vñ nõ egebat curru igneo aut equis neq̃ angelo portatore ⁊ ita est de qualibz aĩa. sic dic̃ Greg. dialo. li. 4. Aĩa vehiculo nõ indiget. ⁊ idẽ fuit de redditu postquã desierũt esse moyses ⁊ helias cũ xpo q̃ helias reduceret̃ ab aliquo angelo in padisũ terrestrẽ: aĩa aũt moysi nullo portitore egebat: vt rediret in sinu abrahe: ⁊ dicendũ q mor' vt desineret moyses assistere xpo trãsfigurato dimitteret corp' aereũ qõ assumpsisset ⁊ sola aĩa rediret ad limbũ sanctor: q̃ corp' nõ erat sibi necessariũ nisi solũ ad apaQ°.25. rendũ coram xpo ⁊ discipl̃is. ¶ Querit quomõ sciuerũt discipuli xpi q isti duo qui venerãt erãt moyses ⁊ helias. nã nun quã viderãt eos viuentes: ¶ Dom q distincte isti tres discipuli cognouer̃t moysen ⁊ heliã esse illos qui nũc astabãt xpo ⁊ hoc necessariũ erat q̃ isti q̃uenerãt ad hoc q̃ atestarent̃ xpo transfigurato: ⁊ tñ testificatio sua nulla esset nisi agnoscerent̃ cũ certitudo testificatiõis q̃ueniat ex dignitate pson̄ar̄. iõ distincte cognoscere debuerũt illos discipuli. ⁊ ita fuit cũ petrus vocauerit eos noĩbus suis dicẽs: faciamus tria tabernacula moysi vnũ helie vnũ. Poterat aũt vno mõ ista cognitio esse ex reuelatõe. q̃ forte xps reuelauit discipul' q erãt isti quos videbãt. Scõo ⁊ melius poterat esse excolloquijs. nã loq̃bant̃ moyses ⁊ helias cũ xpo: vt patet in lxa. ⁊ ita xps forte nomiaret eos noĩbus suis: q̃ q̃ditio alicui' locutiõis forte hoc exigeret: vel vnus alterũ noĩaret q̃ vn' alteri loquer̃t: vel vn' de altero loquer̃t xpo. ⁊ ita nõ dubitarẽt discipuli de eorum Q°.26. noĩbus. ¶ Querit quid loq̃bant̃ moyses ⁊ helias cuz xpo: ¶ Dom q forte multa loquebant̃ p que ostẽderẽt excellentiam xpi. Nã ad hoc venerant vt testificarent̃ de xpo coram discipulis. ideo tã in verbo q̃ in ope multa ostenderẽt: p que aparet excellẽtia xpi. p̃cipuũ tñ qõ loquebant̃ erat de passione xpi. sic dr Lu. 9. Dicebant excessum eius quẽ complecturus erat in ierusalẽ. ⁊ iste excessus erat passio: q̃ ex excessu caritatis voluit pati pro nobis. vl' vocatur excessus. i. recessus. q̃ de hoc mundo recessurus erat per mortem quã pateretur in ierusalem. ¶ Queritur quare locuti sunt moyses ⁊ helias: Q°.27. ¶ Dicendũ q locutio eor erat valde cõueniens. Nã ad hoc precipue erat eorũ assistencia ad xpm transfiguratũ vt loq̃rentur. Nam si non loquerent̃ non apareret quid testificarentur de xpo. Nam sicut vox patris que audita est fuit ad hoc vt agnosceretur excellencia xpisti: ita ⁊ assistencia moysi ⁊ helie ⁊ tamen nesciretur quid testificabantur moyses ⁊ helias de illo si no loquerentur. ideo debuerunt loqui. Primo quia forte non agnoscerentur nisi loquerentur: ⁊ tamen auctoritas testificationis erat ex psonarũ dignitate. ideo debuerunt agnosci a discipulis. ⁊ sic debuerunt loqui vt sic agnoscerent̃. Secundo quia dato q agnoscerentur persone eorum ⁊ assisterẽt xpisto honorando eum: non esset tam determinatum testimonium nisi aliquid loquerentur: quia verba magis exprimũt quã sola rerum ostensio. Tertio fuit ⁊ specialiter vt loquerẽtur xpisto de passione sua. nam hoc Lu. 9. Exprimitur q loquerentur ei. conueniens enim erat hoc saltem propter discipulos: quia xpistus dixerat eis q passurus erat in ierusalem ⁊ illi non recipiebant hoc: ita vt petrus xpistuz increparet hec dicentem precedenti. c. ideo vt saltem nunc crederent: ⁊ nõ putarent q xpistus loquebatur alia intentiõe aparuerũt isti duo prophete loquẽtes de xpisti passione. Quarto fuit: quia forte isti duo prophete loquebantur hec quasi consolãtes xpistũ q licet hec dura forent dignaretur illa pati pro redemptiõe humana. sic dicitur Lu. 22. q instante tempore passionis cuz oraret xpistus: factus est in agonia: ⁊ cum prolixius oraret factus est sudor eius tanq̃ gute sanguinis decurrentis in terrã ⁊ aparuit angelus de celo confortans eum. Quinto fuit vt ostenderetur q ad gloriam beatoruz non perueniatur nisi p varias passiones. Sexto fuit vt per hec ad monerẽtur discipuli ad ponendum animam suam pro xpisto. ¶ Querit quaQ°.28. re dixit Petrus bonum est nos hic esse: ¶ Dicendũ q primo fuit: quia petrus degustauerat ibi tantam dulcedinem in visione claritatis gloriose xpisti q cupiebat nunq̃ deficere illam visionem: nunq̃ enim putabat q posset in hac vita iocũdius videre. ⁊ quia si inde recederent forte nõ continuaretur illa delectatio. vel saltem ad modicum tempus interrumperetur dum illuc se transferrent optauit q nunq̃ inde recederent. sic dicit Beda. Si enim transfigurata xpisti humanitate duorum quoq̃z sanctorum societas ad punctuz visa delectat: vt eos ne discedãt in obsequia petrus fistere vellit quãta erit felicitas visioni deitatis inter choros angelorum ad esse perpetuo. Secundo fuit quia dixerat xpistus precedenti. c. q aliqui non gustata morte viderent filium hominis venientez in regno suo. Cum autem petrus vidisset xpistum transfiguratum: putauit ibi cepisse regnum eius. ideo nolebat q de loco illo descenderent arbitratus montem illum esse conuenientem locum ad regnandum. sic dicit Cirillus. estimabat enim forsam Petrus iminere tempus regni dei: ⁊ ideo approbabat montis incolatum. Tertio fuit quia Petrus audierat a xpisto q passurus esset in ierusalem. precedenti. c. ⁊ nũc quoq̃z moyses ⁊ helias loquebantur de excessu quẽ complecturus erat in ierusalem. Lu. 9. Petrus autem desiderans q nõ occideretur xpistus volebat eum detinere ne iret in ierusalem ⁊ ad hoc vollebat q manerẽt semp ĩ mõte illo: ⁊ ita indirecte dicebat xpo ne iret in ir'lm nã apte dicere nõ audebat ne increpar̃et: sicut precedenti. c. sic dicit Criso. quia enim audiuit q oportet eum ierosolimã ire adhuc timet pro xpo: sed post increpationẽ nõ audet rursus dicere propicius esto tibi domine sed idem occulte per alia signa insinuat dicens bonum est nos hic esse. cogitauit enĩ q si hoc fieret non ascenderet ierosolimam ⁊ si non ascenderet non moreretur. ibi enim sciebat scribas insidiari ei. Petrus etiam voluit nunc petere a xpo q

Not

manerēt hic eo q̄ locꝰ iste ⁊ visio hec delectabilis erat. ⁊ locū
Q°.29. tus est hic exprimēs desideriū suū de manēdo in loco illo: erat
enī preuolās nimis ⁊ poccupauit aliorū locutionē. ¶Queritur quare dixit petrus q̄ facerēt tabernacula. ¶Dicendū q̄ petrus volebat q̄ manerēt in mōte illo semp. nā tanta erat delectatio visionis q̄ in eternuz voluerat manere in ea etiam vt nunq̄ esset locꝰ xpo eūdi in ierl'm ne aliq̄s occideret: ⁊ ad hoc ꝓueniēs ei videbat q̄ essent tabernacla in quibꝰ manerēt q̄ nō erat māsio pauci tpis sz diuturna. petrꝰ aūt in cōsidera te dixit hūc sermonē: q̄ si tabernaculū aliq̄d ꝓstruenduz esset vnū esset facturū ꝑ oībus ⁊ tñ occurrit petro sic loqui. petrꝰ aūt volebat manere cū xpo ⁊ etiā socij sui ꝓpter duo. primo q̄ semp cū eo soliti erāt manere q̄ erāt serui eiꝰ. ⁊ ita nūc mā surī erāt cū eo. Scō q̄ volebāt ipsi semp frui visiōe clari tatis xpi. iō manendū erat eis in eadē domo cū xpo: ⁊ quantū ad hoc recte petrꝰ dixit. Nā si aliq̄d tabernaculū xpo faciendū esset: ipsi deberēt manere cū eo sub eodē tecto tā ꝓpter dicta: quā vt xps nō maneret incomitatꝰ. hec aūt oīa petrus in cōsi derate voluit: ⁊ tñ lz postea factū est in eodē mōte id q̄d petrꝰ voluit licet nō sicut ipe voluit: nā tria claustra monachoꝝ fcā fuerūt ibi q̄ diu māserūt: sed postea corruerūt vt ait frat̄ bro cardus theutonicꝰ. li. suo ō situ terre sc̄e. Nō fuit aūt opꝰ nūc interesse angelos trāsfiguratiōi: q̄ xps nolebat ostendere nisi gloriā corpis sui. i. claritatē: sed istā sufficiēter ostendere pote rat nō assistētibꝰ angelis: iō nō fuit opus q̄ adessent angeli sed potius debuerūt interesse ꝓphete. ⌊Adhuc eo loquēte ⌋. Hic ponit diuina testificatio de xpo trāsfigurato q̄ fuit p ostēsio nē paterne vocis cū ōr. ⌊Adhuc eo loquēte ⌋. i. cū petrꝰ dice ret xpo. bonū est nos hic esse. forte enī nō fimerat petrꝰ verbū suū volēs aliq̄d alterū subiūgere ⁊ nubes opiens eos terruit ipos coegitq̄z ꝑmonē intercipi. ⌊Ecce nubes lucida obūbra uit eos ⌋. i. opuit oēs tā xpm quā discipl'os. Descēdit enī ista nubes iuxta terrā ita vt videret in voluere discipl'os sicut ve stimētū. ⌊Et ecce vox de nube ⌋. i. audita est ādā vox q̄ forma bat in nube. ⌊dicēs ⌋. s. qui formabat vocē dicebat. ⌊Hic est fi lius meꝰ ⌋. in quo īuit q̄ erat vox patris: q̄ nēo poterat vo care xpm filiū nisi diuinꝰ pater. ⌊dilectꝰ ⌋. ipm enī diligit sup oīa q̄ ꝓsubstantialis sibi est. Etiā xps inq̄tuz erat hō erat di lectus a tota deitate sup oīa q̄ plus bonitatis ⁊ pfectiōis de us ꝓtulit aīe xpi quā oībꝰ hoībꝰ sit. Nā sibi datꝰ est spūs: ⁊ nō ad mensurā. Joh. 3. ⁊ de plenitudine eius nos oēs accepimꝰ Joh. 1. ideo lz deꝰ diligat oīa: plus tñ filiū suū. ⌊in quo michi cōplacui ⌋. i. de quo michi placet: vel in quo implet ꝓposituz volūtatz mee: q̄ xps hō tolerauit oīa q̄ beata deitas instituit necessaria fore ad salutē nr̄am. ⌊Ipm audite ⌋. i. obedite ei in oībus q̄ dixerit sic̄ michi. ⌊Et audiētes discipli ⌋. s. illi tres et nō ōr de helia ⁊ moyse q̄ illi nō ceciderūt sup facies suas sicut discipuli. ⌊Ceciderūt in faciē suā ⌋. i. sup faciē nō potētes se cō tinere audita voce diuina. Et timuerūt valde: q̄ vox fuit eis terribil's ita vt coegisset eos cadere sup faciē. ⌊Et accessit ⁊ te tigit eos ⌋. s. tres discipulos q̄ ceciderāt sup facies suas. ⌊Di xitq̄z eis surgite ⌋. Vox ꝓfortatiua erat. ⌊Et nolite timere ⌋. docet eos ꝓfidere quasi nichil malū esset de quo timere debe rent. sic dixit eis qñ apparuit ambulās sup'aq̄s ego sū nolite timere. s. 14. ⌊Leuātes aūt oculos suos ⌋. s. q̄ corruerant sup facies ⁊ ita nichil poterāt videre. nūc aūt oculos leuauerūt et viderūt quō erant: vel q̄d erat q̄ turbauerat eos vel si forte corruerūt in faciē helias ⁊ moyses sicut ipsi. ⌊Neminē videt nisi solū iesum ⌋. q̄ iā helias ⁊ moyses recesserāt. etiā nō vide rūt an esset ibi aliquis q̄ vocē illā formasset. ⌊Et descēdētibꝰ illis de mōte ⌋. s. imediate post vocē istā surrexerūt ⁊ descende bāt cū xpo de mōte tabor in quo fuerat trāsfiguratio. Nam qñ audita est vox cessauit trāsfiguratio ⁊ rediit status corpo ris xpi vt priꝰ erat: iō nō fuit iā causa manēdi amplius in mōte il lo: sz descēdebat xps cū illꝭ vt rediret ad alios discipulos quos reliquerat. ⌊Precepit iesus ⌋. iō obligabant isti tres discipuli ad tacendū: q̄ erat hoc ꝑceptū. ⌊Nemini dixerit vi stones ⌋. i. q̄ vidistis me trāsfiguratū. s. nec dicatis qualis erā transfigu ratus nec etiā q̄ fueri trāsfiguratꝰ. ⌊Donec filiꝰ hois ⌋. id est ego q̄ se vocat sepe filiū hois. vt. s. 9. ⁊ 10. 11. ⁊ 12. ⁊ ꝑcedēti c. ⌊A mortuis resurgat ⌋. s. post resurrectionē licebit vobis sz nō priꝰ. ¶Queritꝝ qs fuit ordo istoꝝ q̄ referunt circa trāsfi
Q°.30. gurationē. ¶Dōm q̄ fuit sic q̄ xps dixerat ꝑcedēti. c. sūt q̄ dam de hic stātibus q̄ nō gustabūt mortē: donec videāt filiuz hois venientē in regno suo q̄ō intelligebat de visiōe trāsfigu ratiōis ⁊ tūc post dies sex. postq̄ dixerat illa verba accepit secū istos tres discipl'os ⁊ venit in montē thabor ⁊ ibi cepit orare ⁊ dū ille oraret ꝓtigit illos grauari sōno ⁊ dormientibꝰ illis corā xpo mutatꝰ est vultꝰ eius ⁊ vestes ad fulgorē solis ⁊ cādo rem niuis: ⁊ venerūt moyses ⁊ helias ⁊ ceperūt loq cū xpo in terim euigilauerūt tres illi discipuli ⁊ videt iā xpm trāsfigu ratū ⁊ moysen ⁊ heliā cū eo loquētes: sz nō viderūt qñ xps ce pit transfigurari: neq̄ qñ venit moyses ⁊ helyas. Et tūc pse uerauerūt aliquādiu in visiōe illa gloriosa vt gauderēt valde corda discipuloꝝ: ⁊ tūc nubes operuit eos ⁊ audita est vox ⁊ recesserūt moyses ⁊ helias ⁊ petrꝰ dixit xpo: dñe bonū est nos hic esse: hec colligunt magis Lu. 9. vbi serioſius enarratur.
¶Queritꝝ quare discipuli dormiebāt qñ xps cepit trāsfigu
Q°.31. rari. ¶Dōm q̄ primo fuit forte ꝓpter laborē. Nā labor co git ad soporē. Et forte nimis laborauerāt discipuli isti anteq̄ venirēt ad montē: ideo mox vt in mōte ceperūt quieti manere xpo iam orāte sopor tenuit eos. Scō q̄ forte oratio xpi fuit longa ⁊ cū ipsi q̄ adhuc infirmi erāt: nō possent tā plixe ora re cōtigit eos soporari. q̄ ꝓmpti erāt ad soporē cū quieti ma nentes nichil agerent. sic enī isti tres discipuli iterum dormie runt dum cristus oraret propinquꝰ passioni. s. 26. ⁊ mar. 14. Et ita videtur q̄ ista oratio fuerit prolixa. Nam solebat xps quādo sequestratus erat a turba plixe orare: vt Lu. 6. Ter tio et ꝑcipue fuit: quia xps īmisit eis istum soporē: ⁊ hoc īnui tur quia dicit grauati erant. quod notat quandā violentiam ab altero id est ab extrinseco fieri. sic enim sepe deus īmittit so pnum quibus vult vt deus īmisit soporem in adam quando tollere voluit vnā de costis eius. Gene. 2. sic etiam deus mi sit soporem super omnia castra saulis quando dauid ⁊ abisay descenderunt ⁊ tullerunt hastā que erat ad capud saulis. ꝑmo Reg. 26. Nam dicitur ⁊ non erat qui videret ⁊ intelligeret et euigilaret: sed omnes dormiebāt quia sopor domini irruerat super eos. i. sopor īmissus a deo. Fuit autē īmissus iste sopor vt non viderent tres discipuli quomodo incipiebat cristꝰ trās figurari: quia illud erat aliquid admirandū. Et forte fuissēt eis occasio ad putandum q̄ fiebat res fantastice. Cū autē eui gilantes viderent eum transfiguratū putarent q̄ deus ope ratus fuisset aliquid dum dormirēt. idem etiam fuit vt nō vi derent venientes moysen ⁊ heliā sed postq̄ venissent. Naz cū euigilauerant viderunt eos loquentes cum cristo. Lu. 9. ⁊ pz q̄ hoc cristus intenderit. Nam etiā quando cessauerit fulgor vultus cristi ⁊ vestiū ⁊ quādo recesserunt moyses ⁊ helias ni chil viderunt discipuli: sed postq̄ factum est agnouerunt illud factum esse. vnde audita est vox de celo qua exterriti discipu li ceciderunt in facies suas super terrā et interim cessauit ful gor cristi et recesserunt moyses ⁊ helias. cum aūt surrexerunt discipuli neminem viderunt nisi cristum. in quo īnuitur q̄ an te hoc semp viderant moysen. ⁊ heliam: sed interim vt ipsi cō territi iacuerunt recesserunt moyses ⁊ helias. Et nō viderūt quomodo cessauerit fulgor esse in facie xpi sed solum viderūt eum reductū ad statū in quo priꝰ erat ante transfigurationē ⁊ ista est causa potissima quare dormiebant: theophilꝰ tñ vult q̄ fuerit ex labore vel ꝓditione hūana dicēs xpo vacante ora tioni petrus sopore deprimit. infirmaꝰ enī erat ⁊ qō humanuz erat impleuit. ¶Queritꝝ quare cristꝰ noluit q̄ discipli vide rēt eū trāsfigurari: sz trāsfiguratū ⁊ q̄renō viderīt eū ꝓpone Q°.32. tē fulgorē illū. ¶Dōm q̄ ꝑmo fuit vt nō esset eis locꝰ erro-

ris ne forte putarēt esse aliqd fantasticū cū subito de poni vi-
derēt ꝓ statᵘ vultᵘ ⁊ vestiū ⁊ sumerēt nouᵘ fulgor. in re autē
facta nō erat decipi: qꝛ facilᵉ decipit qs in fieri ipaꝛ rerū quā
in rebᵘ factis q̄ manētes sūt. Scō vt isti nō ꝓsumerēt supza se
putātes se scire modū diuīe opatiōis. Mā lz qs videat aliquā
rem mirabilē iā factā. si nescit qualiter illa fiat adhuc non pu-
tat se ptingere ad sumū ipsius rei. Si aūt illā fieri viderit et
cōprehēderit aīo faciēdi modū tenere se putat rē. Nūc ita vo
luit deᵘ ꝙ discipli videret eū trāsfiguratū. i. illū fulgorē gloꝛi
osuz īductū esse faciei sue ⁊ candorē vestibᵘ. lz ꝙ nō viderent
modū quo inductᵘ est. qꝛ illō erat maioza videre. putarēt enīz
tūc se videre diuinā opationē: nūc aūt solā rē opatā videbāt.
Tertio ⁊ ꝑcipue fuit: qꝛ apud viros simplices q res altissi-
mas nō capiūt meliᵘ est q̄dā ignoꝛari quā apiri. cū enī nō vide
rint discipli qualr fulgoꝛ indutus est xp̄o: ⁊ qualr cessauit in
esse sibi cū istō eēt ꝑ diuinā opationē putarent illō esse adhuc
aliqd excellentiᵘ quā erat lux q̄ manebat: ⁊ ita haberēt vñ ad-
mirarēt nimis. Si aūt vidissent incipe ⁊ desinere fulgorē illū
cū nō eēt illō nisi q̄dā mutatio subita: nō esset aliqd de quo ni
mis admirarenᵗ discipli aut ꝙ magnū putarēt. vt g̃ magz ve
nerarenᵗ qō nō videbāt. voluit hoc esse in cognitū: ⁊ ita depsit
eos somno a p̄incipio: vt nō viderēt incipe: ⁊ in fine exter
ruit eos ne viderēt desinere. ¶ Querit quare voluit xp̄s ꝙ
Q.ª .33. nō viderēt discipli venientes moysen ⁊ heliā: ¶ Dom ꝙ nesci
erūt discipli an ante trāsfiguratᵘ fuerit xp̄s quā venerīt helias
⁊ moyses. an ecōtrario: ⁊ an priᵘ recesserīt illi q̄ defierit ful-
goꝛ xp̄i: qꝛ neqz viderūt eos venientes neqz recedētes: ⁊ tamē
dom ꝙ fuerīt quasi fil. si igit discipli viderēt moysen ⁊ helyā
venientes aut recedētes, viderent etiā incipe aut desinere xp̄m
trāsfigurari. ⁊ tñ hoc nō decebat vt dictū est ꝑcedenti. q. g̃ nec
videre debuerūt istos venientes aut recedētes. Scō qꝛ forte
noluit xp̄s ꝙ viderēt discipli modū quo veniebāt. Mā portā-
renᵗ p aera ⁊ forte aduētus illoꝝ esset discipli cā timoꝛz aut
putarēt illos eē fantasmata si viderēt illos venientes p aerem.
Tertio vt nescirēt discipli: vñ moyses ⁊ helyas veniebāt qō
possent cogitare videntes de q̄ pte pueniebāt. Voluit g̃ ꝙ nō
viderenᵗ venientes neqz recedētes. lz aūt recesserūt illi ante q̄
petrus loqrēt: tñ ipe petrᵘ ⁊ sociꝫ sui nō viderūt illos receden-
tes: qꝛ fuerūt quasi fil oīa hec. s. recedere moysen ⁊ heliā ⁊ pe
trū incipe loqui ⁊ nube opire eos ⁊ vocē fieri de nube. Mā vix
petrᵘ loqui cepat cū nubes operuit eos: qꝛ dicit hic in lra ad-
huc eo loquēte ecce nubes lucida. ⁊ lu. 9. dꝛ: hec aūt illo loqn-
te facta est nubes. moyses aūt ⁊ helias tūc recesserūt: sed non
viderūt eos discipuli recedētes: qꝛ tā defixi erāt ocli eoꝝ i illā
xp̄i gloriosā magestatē ꝙ nichil aliud respiciebāt ꝙ nō videꝛt
recedētes moysen ⁊ heliā. qō ⁊ nobis sepe accidit in tentis ad
aliqd nō videamᵘ aliq̄ que coꝛā nobis gerunt ⁊ potissime: qꝛ
oīa hec quasi fil acta sūt. ¶ Querit cū dicat ꝙ petrᵘ petiuit
ista a xp̄o nesciēs qd diceret quid erat in quo petrus ignoꝛan-
ter loquebat: ¶ Dom ꝙ in multis petrᵘ errauit nūc. Primo
Q.ª .34. qꝛ putauit bonū esse ibi manere cū dixerit dñe bonū est nos h
esse. ⁊ tñ nō erat bonū: qꝛ si ibi manerēt semꝑ sicut ipse pete-
bat xp̄s nō redimisset nos nec ipse veniret ad gloriā aliquaz
quā xp̄s ei postea dedit. sic dicit damas. Scō errauit qꝛ pu-
tauit beatitudinē esse in terra. Mā iō petiuit manere ibi qꝛ cre
didit illic futurā esse felicitatē ⁊ nō expectabat aliā. Et tñ feli-
citas in celo expectāda est ⁊ nō in terris. Tertio qꝛ putauit ꝙ
eternā felicitatē hr̄e poterat ante q̄ gustaret morte qō falsum
est. Quarto errauit etiā petrᵘ: qꝛ ab hac societate felicitatz ex
cludebat ceteros discipulos: nā si ī mōte illo semꝑ manerent ipsi
soli fruerenᵗ glia claritatz xp̄i ⁊ ceteri apli nichil viderēt ⁊ tñ
hoc erat valde ꝫ charitatē. Quīto errauit qꝛ voluit taberna
cula fieri ꝑ felicitate ⁊ tñ ad illā nō sūt necessaria tabernacula
sz ipsa dei visio est tabernaculū ⁊ tot sūt tabernacula quot sūt
differētie beatoꝝ. Sexto errauit qꝛ xp̄s nō trāsfiguraverit se
nūc in mōte ad dandā gliam alicui; sed ad oīendū imaginez
illiᵘ ad qō sufficiebat ostēsio rapti trāsiēs. Septio errauit qa
dato ꝙ tabernacla aliq̄ optuna eēnt ad manēdū: tñ nō debuis-
set petere tria: ita vt vnū eēt ꝑ xp̄o. altex ꝑ moyse. altex pro
helia: lz vnicū debuisset eē tabernaculū ꝑ xp̄o ⁊ i illo eēnt oēs
cū illo. qꝛ nō debebāt comūerari sui dño: sic dicit thitᵘ ignoꝛa
bat petrᵘ qō dixerat qꝛ nō optebat tribᵘ tria tabernacula face
re. nō enī cōnūerantᵗ dño serui neqz cōpantᵗ creature creatoꝛi.
Sic etiā Jero. dic. erras petre ⁊ sic aliᵘ euāgelista testat nesc
quā dicas. Octauo errauit: qꝛ etiā si eēnt distribuēda taber-
nacla ꝑ illis tñ saltē moyses tabernaclo nō egebat: qꝛ taber-
naculū defendit ab īportunitate aeris ⁊ tpis q̄ passiones sunt
coꝛpoꝝ mortaliū. moyses aūt i sola aīa erit ibi. Nono errauit
qꝛ distinguēdo tabernacula repugnabatᵗ intētioni sue. Mā idez
petrᵘ volebat ibi manere vt in visione claritatz xp̄i beatifica-
renᵗ: q assistebāt. tñ si eēnt i diuersis tabernaclis nō semꝑ assi
sterēt xp̄o: ⁊ sic carerēt aliqñ felicitate. ¶ Querit de ista nube Q.ª .35.
q̄ obūbrauit nūc xp̄m ⁊ discipꝫos an fuerit naturalr facta: vel
miraclose: ¶ Dom videt ꝙ sup naturalr facta est. Prio ptz
ex ꝓditione eiᵘ: qꝛ dr ꝙ fuit nubes lucida. i quo signat ꝙ fue-
rit magne lucis. Et tñ naturalr nō fuit nubes tā lucide ⁊ re-
gulares. Scō qꝛ oīa q̄ fb facta sūt fuerᵗ ad oīfionē magnitu
dinis xp̄i. si tñ naturalia eēnt nullā magnitudinē i eo oīderēt:
ideo optet esse sup naturalr facta. Tertio qꝛ si eēt nubes na-
turalr necesse erat ꝙ descēderet de loco aliaꝝ nubium vsqz ad
terrā. Quarto ptz qꝛ ista nubes durauit valde pauco tēpo-
re. nā mox vt intrauerūt xp̄s et discipli in nubē audita est voꝛ
de nube ⁊ statim soluta est nubes cū xp̄s leuauerit discipꝫos i
terrā cadētes: si aūt naturalr facta esset maioꝛi tpe duraret ⁊
nō solueret sic q̄si ab intētione. g̃ fuit miraclose ꝑducta nubes.
Quīto ꝓz hoc ex mō loquēdi euangelistaꝝ. nā mar. 9. dicit ⁊
facta est nubes obūbrās eos ⁊ Lu. 9. dicit: hec illo loquente
facta est nubes: g̃ nō ꝑ existebat ista nubes: lz facta est ⁊ tūc fa-
cta est qñ petrᵘ loquebat xp̄o dicēs: dñe bonū est nos hic esse:
g̃ fuit miraclose facta: ⁊ ita tenendum est. ¶ Querit q̄lis fuit Q.ª .36.
ista nubes: ¶ Dom quātū ad colorē ꝙ fuit lucida: sicut litte
ra exp̄ssit. quātū ad figurā dicendū ꝙ poterat esse cuiuscūqz
figure. nō fuit tñ colūnaris sz magis extēsa vel cōcaua ⁊ rotū
da: qꝛ erat ad operiendū. etiā videt fuisse ꝛcaua vt intra se cō
tineret xp̄m ⁊ discipꝫos. Mā Lu. 9. dꝛ ⁊ intrātibᵘ illis in nube
id est intra nubē. etiā qꝛ ista nubes videbat eis dari tanq̄ do-
miciliū: sicut dicit Jero. Fuit aūt ista nubes ad occultandum
cessationē claritatz xp̄i. noluit enī xp̄us ꝙ discipuli viderēt qñ
ille incipet trāsfigurari sumēdo fulgorē neqz qñ illū depone-
ret. Scō fuit ⁊ ꝑcipue vt formari posset voꝛ ad discipꝫos.
Tertio vt aliqui dicūt fuit vt ostēderet xp̄s nō esse miꝛ pre
nā in veteri testamēto ꝙ atribuit pr̄e quē iudei vocāt deum
suū. Job. 8. appuit nubes in q̄ deᵘ loq̄bat. ¶ Querit an deᵘ Q.ª .37.
qñ loqī velit occltari ⁊ q̄re vult occultari: ¶ Dom ꝙ occul
tari vult ꝙ ptz. qꝛ qñcūqz loq̄bat semꝑ loq̄bat in nube aut ca
ligine aliq̄: i loco aūt manifesto i quo videri posset loq̄ns: nū-
q̄ loq̄bat. ꝓz qꝛ deᵘ i duobᵘ locz solebat regl̄arit loq aut i ta-
bernaclo aut ex̄: si i tra: hēbat duo opiñta. Primū qō erat si
per ꝓpiciatoriū int alas cherubī. mu. 7. Inde enī cōit loq̄bat
ad moysē ⁊ tñ ale cherubī velabāt ꝓpiciatoriū expānse ex op
posito ita vt extremitas ale vniᵘ ierub ꝓtīgēt extremitatē ale
alteriᵘ. Exo. 25. ⁊. 37. ⁊ ita manebat int alas q̄tuoꝛ ipoꝝ va-
cuitas q̄dā occlta i q̄ posset latere coꝛpᵘ aliqō. Scōm operi-
mentū erat nubes: qꝛ sup ꝓpiciatoriū erat nubes q̄ amplius
velabat illō vt si aliqd maneret nō optū qō videri posset i ter
ꝓtactū alaꝝ cherubī illō opiret nube: sic dicit leui. 16. i nube
apebo sup oraculū quo tegit archa. Tertiū etiā opimētum
adebat expte sacerdotz. Mā qñ sacerdos magnᵘ semel in āno
introibat i sctā sctoꝝ. Leui. 16. ⁊ ad hebreos. 9. tenebat ipere
turibulū prumis ⁊ ponere thimiama vt vapoꝛ grossus inde
exalās ofuscaret oclos sacerdotz ne vidē posset qd erat i ꝓpi
ciatorio. qꝛ als morēr. vñ dꝛ. leui. 16. sūpto turibulo intrabit

vltra velū hauriēs manu cōpositum thimiatma vt positis sū
per ignē aromatib⁹ nebula eor ꝛ vapor operiat oraculū qđ
est sup testimoniū vt nō moriat: ꝛ sic valde volebat deus ibi
latere cū loquereť. Cū de⁹ extra tabernaculū loq̄bať faciebat
hoc in nube. Nā ibi solit⁹ erat loqui moysi. Exo. 33. Ibi etiā
loquebať interdū ad alios vt ad aaron ꝛ mariā. Nu. 12. ꝛ. 14
ꝛ. 16. Ubi ad moysen ꝛ aarō loquebať ꝛ illa nubes dēsa erat.
In datiōe aūt legis fuit maior occultatio: quia loquebať de⁹
ō medio caliginis ꝛ fumi q̄ vocabať nubes dēssissima. Exo.
19. Añ ōr q̄ nichil viderūt qñ de⁹ locutus est eis in datiōe le-
gis: Deutero. 4. Causa aūt q̄re se occultabat deus loquens
erat vt tolleret occasionē ydolatrie. Nā loquens ille putabať
esse deus ꝛ si vidissent aliquā effigiē loq̄ntis feciſſent ibi iu-
dei similē effigiē ad collendū putātes q̄ talis erat de⁹ istā cau
sam exp̄sit moyses. Deutero. 4. Cauete ꝛ custodite sollicite
alas vr̄as nō vidistis aliquā silitudinē in die qua locutus est
vobis dñs de medio ignis in oreb ne forti decepti faciatʒ vo
bis sculptā silitudinē aut imaginē masculi: vel femie. Hoc aūt
totū p̄uenit ex hoc q̄ voce nō poterāt formari nisi i aliquib⁹
organis ꝛ illa nēcia sūt densa. Si aūt in aere liquido ꝛ claro
formarenť voces viderenť illa organa in quib⁹ formabāť aut
ipse formās qđ erat occasio ydolatrie: iō debebat fieri semp
in loco occulto vt nō viderenť hec organa ꝛ ista est sola vera cā
quare deus semp loquebať de nube ꝛ nūq̄ aliter. Hoc idem
factū est in nouo testamēto qñcunq̄ deus ipse locut⁹ fuisse ōr
vt in baptismo x̄pi dicit pater locut⁹: ꝛ vox dicit venisse de ce
lo. i. de nube aliqua. ℣. 3. ꝛ mar. 1. ꝛ Lu. 3. Et nūc etiā introdu
cit pater locut⁹ ideo vox de nube facta est ne discipuli possent
videre loquentē. Manebat aūt eadem causa in discipulis q̄ in
iudeis. ſ. ne ydolatrie eis eēt occasio: q̄ adhuc infirmi erant.
Alia causa erat ne putarēt se videre deū. nā ea q̄ latent in ma-
iori veneratiōe tenenť quā ea q̄ sensib⁹ patēt: ꝛ tñ ista causa in
primā reddit q̄ illi q̄ viderēt organa in quib⁹ vox formabať:
ꝛ ip̄am loquentis effigiē aut scirēt veritatē aut nō: si nescirent
esset ydolatrie occasio putātibus eis deus esse id qđ viderāt
si aūt scirēt veritatē cū iudicarēt nō esse deū id qđ videbať nō
venerarenť illud neq; de deo minora quā decēs erat cogita-
rent. Cōsiderandū aūt q̄ deus nō locutus est vnquā. i. q̄ di-
uina substantia vel p̄sona p se ipsam formet aliquā vocē: sed
ista semp fiunt p̄ angelos. Sciendū tñ q̄ licet semp angeli lo
querenť interdū tñ dicit deus locut⁹: interdū ℣o angeli. hoc
tñ differt: q̄ qñ aliquid magnū dicendū erat locunť angeli lo
co dei ꝛ dicūt se deū. sic enī fuit in liberatiōe de egypto. Haz
loquēs dixit ego sum deus abrahā ꝛc. Hoc magnū erat quia
maximū beneficiū erat liberatio populi de seruitute: si aūt an
gelus ista diceret tanq̄ angelus colerent eū israelite q̄ tenerē
tur ei nimis cū ab illo maximū beneficiū recepiſſent: iō locu-
tus est angelus tanq̄ deus: vt deus hec dicere videreť. sic eti-
am fuit in datione legis. Nam lex custodiebať a populo p̄o-
pter auctoritatē eius a quo dabať: si aūt angelus illam daret
custodiretur p̄pter angelū: etiā illius est populus cui⁹ legem
seruat. si aūt iudei legē angeli seruarent essent p̄plus alicuius
angeli ꝛ nō dei: iō a deo debuit putari lex data ꝛ nō ab ange-
lo: licet ergo angelus tūc loquereť: quia loco dei agebat de-
buit vocari deus. Alia aūt erāt minora negocia que cōueni-
enter fiebāt p̄ mīstros ꝛ talia dicunť facta in scriptura p̄ ange-
los ꝛ erat differētia hec: quia quādo aliquid fieri dicit p̄ deū
licet fiat p̄ angelū occultať angelus vt nō videať imago aliq̄
cū aūt dicit angelus locutus aliquid ponit a parte loquēs et
in corpe assumpto. sicut Gen. 16. ō angelo qui aparuit agar
ꝛ Gen. 18. de tribus angelis qui venerūt ad abrahā. Et gen.
19. de angelis duob⁹ qui venerūt sodomā: ꝛ Judi. 2. Et i ali-
is multis locis: vt Josue. 6. ꝛ. 13. ꝛ tūc nō occultabať q̄ cum
loquereť dicens se angelū nō erat piculū aliquod etiā si vide-
retur in corpe assumpto: q̄ nō flecterenť iudei ad ydolatriaz
Ita etiā nūc ꝛ in baptismo x̄pi vox illa que audita est fuit tan-
q̄ dei patris qui in corporeus ē: ideo nō debuit apparere aliq̄
imagō. vel organa inquib⁹ formareť vox ſʒ occultari hec de-
buerūt. ¶ Queriť circa vocē que audita fuit in transfigura
tione a quo formata fuit? ¶ Dicendū q̄ nūc nō locut⁹ est p̄s
nec aliqua diuina p̄sona sed angelus aliquis locut⁹ est qui ta-
men noīe dei hoc dixit ꝛ ideo potuit formare verba quasi ip̄e
deus pater loq̄reť. Cōcedim⁹ aūt eā vocē dei patris nō quidē
a deo patre formatā: sed vice eius p̄latā ab aliquo qui noīe
eius loquereť ꝛ ita vocat vox patris. scōa petri. 1. Nō quidē
tanq̄ a deo p̄ se formatā: sed q̄ noīe eius: ꝛ ad eū ostendendū
formata ē. ¶ Queriť ad qđ p̄fuit ista vox de nube. ¶ Dicē
dū q̄ fuit p̄mo ad p̄hibendū testimoniū de x̄po nā fuit hic di-
stinctū testimonium de ipso q̄ esset filius dei asserēte hoc pa-
tre: sic dicit Jero. Scōo fuit ad vandū magnā auctoritatē cri
sto inq̄tum dixit vos ip̄m audite. i. ī ommib⁹ que dixerit obe-
dite ei ꝛ credite. Tertio fuit ad liberandū petr̄ ab errore suo
quia petiuerat tabernacla fieri ad manendū ibi quasi p̄ felici
tate ibi habēda. vox aūt ista instruxit eūq̄ audiret x̄p̄m: p̄ hoc
inuebať q̄ quicqđ diceret sibi x̄ps sup his credere deberet et
nō oporteret plura querī: sic dicit Jero. Vox quidem patris
de celo loquētis audiť qui testimoniū p̄hibeat filio ꝛ petrum
errore sublato doceat imo p̄ petrū ceteros ap̄los: fuit aūt cō-
ueniens testimoniū. Nā tanta erat ista res de qua testimoniuz
p̄hibebať q̄ nullū erat ita ꝓueniens testimoniū fiē patrʒ. Agi
tur enī de hoc q̄ x̄ps sit filiꝰ dei: ꝛ tñ nulla creatura plene istō
intelligit. Sola aūt deitas cōprehendit illud: ideo solus pater
qui genuit ꝓueniēter testificari potuit: hoc aūt certificauit de
us. primo quia tenuit modū loquēdi antiquū quē tenebat in
veteri testamēto. solebat enī de nube loqui vt Exo. 33. ꝛ Nu.
12. Et q̄ñ ad totū populū locutus est loquebať de nube den-
sissima. Exo. 19. Ita ꝛ nūc de nube loquitur vt per cōsuetu-
dinē locutiōis deus esse credať: sic dic̄ Crisostim⁹. Nec moy-
ses loquit neq; helias sed pater qui maior omnibus est vocē
emittit de nube vt discipli credāt q̄ a deo hec vox erat: semp
enī apparere solet deus in nube sicut scriptū est nubes ꝛ cali-
go incircuitu eius. Scōo ex terrore quē cū voce misit. Nam
terruit discipulos ita vt caderēt in facies suas timētes nimis
vt patet in l'a: ꝛ sic etiā fuit quādo deus locutus fuit ad po-
pulū in oreb Exo. 20. ꝛ deutero. 5. c. agnoscerēt ergo solitam
vocem. Tertio fuit p̄pter gloriā quā ostendit: nam nubē val
de glorioſam fecit deus in qua loquereť ꝛ finita voce cessauit
nubes ꝛ alia apparuerūt ibi q̄ erant quedā ostensio glorie: sic
dicit scōa petri. 1. Nōdum aūt q̄ moyses ꝛ helyas testifica-
bant duo de cristo. Primū erat q̄ dicebāt cōplenda esse in eo
oīa que ipſi p̄nūtiauerant: naz tam in lege quā in p̄phetis de
cristo multa p̄nunciata sunt: sic dicit Lu. 24. Et ista fuit causa
quare apparuerūt cū x̄po trāsfigurato moyses ꝛ helyas. ſ. q̄
moyses erat legis lator. helias aūt erat quasi quedā vertex p̄
phetarū. ꝛ testimoniū q̄ p̄hibebant: de x̄po erat. q̄ testificabā
tur cōplenda esse in eo oīa que in lege ꝛ p̄phetis p̄nunciata
fuerant. Scōm q̄ moyses ꝛ helias de cristo testabanť erat q̄
esset dñs eor nam verbis ꝛ nutib⁹ corporis cū dñm ostende-
bant. affuerūt enī ei ad ip̄m honorandū. Vox aūt de nube nō
testata est x̄p̄m esse dñm sed filium: q̄ ille qui loquebať pater
erat ꝛ ita erant distincta testimonia ista. Scōo differebant hec
testimonia ex p̄te auctoritatis. Nā licet idez testarenť moyses
ꝛ helyas ꝛ vox illa: tñ testimoniū voc̄ erat valde maius quia
auctoritas diuina est supra omnē auctoritatē ꝛ ip̄e confirmat
cetera testimonia dans eis complementū quoddā: ꝛ ita cōue-
niens ordo fuit hic q̄ p̄rius positū fuit testimonium moysi ꝛ
helie et in fine testimonium vocis paterne. ¶ Queritur ad
quid vox ista dixit hic est filius meus. ¶ Dicendum q̄ fuit
conueniens audiri vocem que testaretur cristum filium dei.
Primo quia non videtur illa cōfessio petri ꝛ ap̄lor̄ suffeciſſe
Nā licet ex p̄te dei sufficere debuisset: q̄ cū semel deus p̄ reue
lationē veritatē ostendisset nō erat ampli⁹ sup̄ hoc dubitādū.

Q°. 38.

Q°. 39.

Q°. 40.

ñ discipuli qui erãt infirmi adhuc dubitabãt. vel saltẽ nõ sufficienter manu ducebant ad tenendũ de xpo oĩa que teneri deberẽt ⁊ que sequerent ex illa ꝓfessiõe. Scõo qr dato q illa cõfessio petri eẽt sufficiens ad ostendendũ xpm esse filiũ dei erat satis cõueniẽs q iterũ fieret aliqua ostẽsio ad maiorẽ ꝓfirmationẽ qr multiplicatio ꝓbationũ circa eandẽ rem facit ad cõfirmationẽ maiorẽ. Tertio qr ista ꝓbatio ⁊ petri ꝓfirmatio non sunt ꝓbatiões eiusdẽ generis. ñã cõfessio petri fuit ꝑ reuelationẽ ⁊ erat aliqualiter obscura ꝓbatio: hic aũt fuit manifesta cũ ipse de ꝑ se ipz manifeste videat supboc locutus. Quarto fuit qr voluit nũc pater testimoniũ phibere de xpo transfigurato q ipse talis esset qui posset talẽ gliam qualẽ ĩ corpe suo ostendebat dare quib⁹ vellet. hoc aũt nõ poterat aliter sufficienter ostẽdi nisi dicẽdo eũ eẽ deũ ⁊ ita dixiteũ filiũ dei. Quĩto qr pater voluit aliqua alia de xpo testificari que nõ apparebant ex ꝓfessiõe petri ⁊ nõ poterat illa ostẽdere nisi repetẽdo q esset filius dei. iõ iteruz dictũ est: istud erat qr dixit vox illa hic est filius me⁹ dilect⁹ in quo michi cõplacuit ipz audite. nõ poterat tamen conuenienter inferri ipsum audite nisi ꝓponeretur hic est filius meus: quia ex hoc q erat filius suus et dilectus audiendus erat ideo debuit repeti. Fuit aũt conueniẽs repeti. ꝓmo ꝓpter ꝓfirmationẽ qr erat res valde ardua ista ⁊ egebat plusq̃ vnica ꝓbatiõe ad ꝓfirmãdos animos infirmos: ⁊ ita sepe xps mortuos suscitabat. Scõo fuit qr forte iã obliuiõi traditũ fuerat illõ miraculum qõ in xpi baptismo apparuit. Tertio qr forte discipli isti nõ fuerẽt pñtes ĩ illo miraculo ⁊ istud est verũ: qr quãdo xps baptizat⁹ est nullos habebat discipulos sed postea incepit illos colligere vt ĩuitur. Joh. 1. Fuit ꝫ ꝓueniens q nũc audirẽt hãc vocẽ. Et ista erat causa xpo repetẽdi miracula sepe eiusdẽ generis ⁊ etiã verba quia nouiter ꝓfluebãt ad eum auditores qui nunq̃ pri⁹ venerant: ideo optebat q illi miracula viderent ⁊ audirent xpi doctrinã. Quarto qr nũc addidit vox aliquid qõ nõ fuerat dictũ prima vice. s. ipm audite: hoc tñ nõ poterat ꝓuenient dici nisi ꝓponeret: hic est filius me⁹ dilect⁹: qr ex illo inferebat q deberet audiri: iõ cõueniẽter repetitata fuit hec vox. ¶ Querit r quare in baptismo ⁊ in trãsfiguratione audita fuit ista vox paterna ⁊ nunq̃ alĩs. ¶ Dõm q satis erat istaz vocẽ bis audiri cum sufficienter per eam in formarentur auditores xpm esse filiũ dei: q aũt in baptismo ⁊ trãsfiguratiõe potius hoc accideret quã alĩs dicendũ q prima causa fuit qr vtrobiqz voluit pater dare plenũ testimoniũ de xpo. Baptism⁹ enĩz fuit xpo exordiũ oĩm opationum suar̃ que ad nostrã salutẽ ꝑtinebãt. nã post baptismũ illico cepit ieiunare mar. 1. ⁊ lu. 3. ⁊ 4. voluit ꝫ pater plenũ de eo dare testimoniuz vt oĩa facta ⁊ dicta eius haberent in magna auctoritate ideo dixit hic est filius meus. ¶ Nunc aũt in trãsfiguratione voluit etiã plene testificari de eo qr ipse oñdebat ĩ corpe suo imaginẽ future glorie ⁊ optebat q putaret q talẽ gloriã alijs dare poterat qualem in se oñdebat: ⁊ hoc nõ posset facere nisi esset filius dei: vel deus. iõ dixit eũ filiũ suũ alibi aũt nõ fuit tanta ratio testificãdi de eo ideo tacuit. Scõo qr in baptismo fuit necessaria ista ostensio ꝓpter iohãnẽ baptistã. ¶ Ipse mittebat ad ostendendum xpm ꝓpho ⁊ ad hoc oportebat q eũ cognosceret. Ad cognoscendũ aũt ipm dedit signũ deus iohãni q sup quẽcunqz videret spiritũ sanctũ descendentẽ ⁊ manentẽ hic est filius dei et messias. Joh. 1. ideo quãdo baptizauit eũ audiuit vocẽ hãc. Et vidit spiritũ sanctũ in specie colũbe ⁊ ita testatus est coram populo q ille erat filius dei sicut vox dixerat. e. c. ideo tũc fuit ista vox ⁊ tota ostẽsio necessaria. nunc aũt fuit vox necessaria ꝓpter causã supradictã. Tertio qr ꝑ hoc q xps vocatus est hic filius a patre designat q nos efficiamur filij dei qr tamẽ xps est filius naturalis. nos aũt ꝑ adoptionẽ ẽ filiatio nra ꝑ similitudinẽ quãdam: vel cõformitatẽ imaginis ad ipm filium naturalẽ. Et hoc fit dupliciter. Primo ꝑ gratiaz vie q̃ est ꝓformitas in pfecta. Scõo ꝑ gloriã que erit ꝓformitas perfecta iuxta illud. 1. Joh. 3. Nunc filij dei sumus. Et nondum apparuit qd erim⁹. scimus qñ cũ aparuerit sĩles ei erim⁹ qñ videbimus eũ sicuti est. i. nũc quãdiu manem⁹ hic in gratia: sumus filij dei. Et tñ nõ est pfecta filiatio qr nondũ apparuit quid erimus. i. nõdum ostẽsus est in nobis gradus glorie quẽ habebimus: sz cũ apparuerit. i. b abeamus gradũ quẽ habituri sum⁹ scim⁹ qr sĩles ei erim⁹. i. hẽbim⁹ pfectã sĩlitudinem. ¶ Nã nũc lz filij sim⁹ ⁊ ex hoc deberem⁹ hre sĩlitudinẽ nou habemus illã: qr nõdum apparuit qõ erim⁹: sz tũc sĩles ei erimus qr illa erit filiatio pfecta. Et qñ in baptismo accepim⁹ primo gratiã cũ pri⁹ essem⁹ filij ire accepim⁹ ibi q sim⁹ filij ⁊ hoc ga in baptismo accepim⁹ fidẽ ꝑ quã filij efficimur. Joh. 1. Dedit ptãtem filios dei fieri bijs q credũt ĩ noĩe eius. debuit in baptismo ostẽdi filiatio eius ꝑ cui⁹ similitudinẽ nos sum⁹ filij et ita dictũ est tunc hic est fili⁹ me⁹. in trãsfiguratione aũt ostensa est claritas future glie quã cũ habuerim⁹ erim⁹ pfecte filij: iõ etiã in trãsfiguratione debuit ⁊ a fortiori dici de filiatiõe xpi Et hec filiatio ostẽsa est testimonio patris loquẽtis qr ipse solus pfecte ꝓscius est hui⁹ filiatiõis ⁊ qr id qõ nouit vna ꝑsona cetere nouerũt fuit ostensio ⁊ testificatio oĩm ꝑsonar̃: ĩ baptismo: ergo in trãsfiguratione xpi potius quã alĩs debuit audiri ista vox patris. Alia etiã fuit ratio hui⁹ qr trãsfiguratio et baptismus valde ꝓueniunt. ñã in baptismo ꝓfitemur fidem trinitatiz: in vita aũt eterna videbim⁹ illã. Cui⁹ imago ostensa fuit in trãsfiguratione: ideo ꝓueniens fuit vt vtrobiqz testimoniũ appareret trinitatiz ⁊ ita audiret vox paterna: sic dicit beda. Sicut dño in iordane baptizato sic ⁊ ĩ mõte clarificato totius trinitatis misteriũ declarat. qr gloriã illi⁹ quã ĩ baptismate ꝓfitemur in resurrectione videbim⁹. ¶ Querit quare dicit filius me⁹ dilectus in quo michi cõplacui? ¶ Dicendũ q fuit primo ad ostendendũ excellẽtiã xpi. ñã dicẽdo q erat dilectus deo patri ⁊ q cõplacebat sibi in eo ostendebatur q valde magnũ erat xps: qr alĩs nõ diligeret tã excelenter a deo neqz ille testaret illũ tam specialr ab eo dilectũ. ⁊ hoc est ꝓpositum: qr voluit hic deus ostendere excellentiã xpi ideo quando plura ptinentia ad excellentiã dicerent tanto melius erat: ⁊ qr eũ dilectũ esse a patre valde ꝓferebat ad excellentiã designandã expssum est illud voce paterna. Scõo fuit ad ostendẽdum differentiã eius a nobis: ñã nos sumus filij dei. Joh. 1. ⁊ 1. Joh. 3. ⁊ xps est fili⁹ dei. ille tñ est naturalis filius ⁊ nos adoptiui ⁊ ꝑ eum habemus accessum ad deũ patrez: ideo vt ostendat differẽtia ista dicit q ille est filius dilectus in quo patri valde cõplacuit. Tertio ꝺr hoc vt quidã volunt ad respõdendum petro. Petrus enim timebat ꝑ xpo ⁊ ideo volebat q nõ iret in ierlim ne occideret ibi. Vox aũt patris abstulit petro hunc timorẽ vocãs filiũ dilectũ. q. d. si dilectus deo est nõ pmittet eũ mala pati nisi hoc ad bonũ magnũ fit: sic dicit Crisostom⁹. si enĩ diligit ne timeas. nullus enĩ eũ quẽ diligit pdit neqz tu equaliter diligis: genitori ĩgre ⁊ si crucifigi vult nõ cõtra dicas. Dicit aũt in quo michi cõplacui. Primo ad ostendendũ vnitatẽ vocis: qr vbi est eadẽ substãtia ⁊ eadẽ volũtas ⁊ placitũ recte ergo patri cõplacuit in filio: qr pater ĩ filio ⁊ filius in patre est. Joh. 14. Scõo ad designandũ obedientiam nã sicut xps in quãtũ est deus est patri ꝑ oĩa equalis ⁊ sũt eiusdem voluntatis: ita ⁊ inq̃tũ est homo ⁊ mĩor illo Joh. 14. est obediẽs patri ꝑ oĩa ad phil. 2. factus est obediẽs pri vsqz ad mortẽ. Ista aũt obediẽtia valde placet deo: qr melior est obedientia q̃ victime. 1. Reg. 15. ⁊ qr nullus vnq̃ hõ fuit tã obediens deo quãtũ xps: nemo tantũ deo placuit quãtũ xps ⁊ iste est sensus lre: sic dicit Criso. neqz enĩ diligit eũ qr genuit solũ sed qr est vnius voluntatis cũ ipo. vñ dicit in quo michi complacui ac si diceret in quo requiesco qr attẽdo oĩa que sunt patris cũ diligentia exequit. Tertio dicit hoc ad incitandum discipulos ad id q sequit. s. ipm audite. i. obedite ei vt autez hoc prompte faciant allicit eos. s. q sicut xps diligit a patre qr cõplacet ei obediẽdo in oĩbus ita ipsi si audierint xpz: erũt

Q° 41.

Q° 41.

Q.° .43 valde dilecti a deo ¶ Querit quare vox ista dixit: ipsũ audite. ¶ Dom q̃ primo fuit ad ostendẽdũ q̃ discipuli deberẽt p omnia obedire xpo vt nichil eis difficile videret de eo q̃ ille iubebat: cum deus ꝓciperet eum audiẽdũ. & hoc cõuenit valde ꝓposito. Nã de⁹ ondebat xpm tam p fulgorẽ corporis ei⁹ q̃ per vocẽ de ipso nũc dictã esse magne auctoritatis: iõ restabat q̃ ei obediret: q̃ talis erat. & hoc intulit dicens: Ipsuz audite. i. obedite ꝓceptis ei⁹. sic enĩ de⁹ fecit circa moysen: nã deus nõ voluit p se dare populo oĩa ꝓcepta legis: sed pauca cetera vo p moysen. Ut aũt pplus crederet moysi voluit eũ facere magne auctoritatis: & ad hoc locut⁹ est cum eo audiẽte toto populo. & extunc crediderũt qcqd moyses diceret. exo. 19. Ita nũc xps coã discipulis accepit a patre auctoritatem magnã. & postea dictũ est: ipsum audite. q. d. iam nõ est opus q̃ ego loquar vobis dando ꝓcepta: neq; respondeam vobis in dubijs vestris: sed qcquid iste dixerit tenete. Secũdo fuit hoc: q̃ p hoc ostẽdebat xps esse messias. nã de eo sic ꝓmũciatũ fuerat Deutero. 18. Prophetã suscitabo eis de medio fratrum suorũ sicẽ tui: qui aũt verba q̃ locutus fuerit in noĩe meo audire noluerit ego victor existã. Sz petrus q̃ allegauit istã auctoritatẽ act. 3. dixit. Prophetã suscitabit vobis dominus de fratrib⁹ vestris: ipsum tanq̃ me audietis. Recte g̃ oz hic: Ipsum audite. sic dicit Hylari⁹. Dixit ipsum audite: vt ostẽderet illum esse quẽ moyses ꝓdixerat dicẽs: Prophaz suscitabit vobis deus de fratrib⁹ vestris: tanq̃ me audietis ipsum. & hoc fuit ad plenã testificationẽ faciẽdã de xpo: vt ex oĩi genere testes haberet: sic dicit Hylari⁹. Sic g̃ dominus vndiqz testes habuit. ex celo vocẽ patris: ex paradiso Helĩã ex inferno ¶ Moysen. ex hoĩbus aplos: vt in noĩe Jesu oẽ genu flectatur celestiũ: terrestriũ & infernoz. Tertio fuit ad ostẽdendũ q̃ iam nõ debebat attẽdi ad legẽ veterẽ quã ¶ Moyses attulerat: neq; ad enigmata ppharz: sz ad xpm in quo oĩa cõplebant. ille ergo audiẽdus erat. Sic dicit Hylari⁹: Ipsũ audite: ac si alijs verbis diceret: recedãt vmbre legales & typi
Q.° 44 ꝓpharz: & solũ corruscũ lumẽ euangelij segmini. ¶ Querit quare timuerũt tã grauiter vt caderẽt in terram. ¶ Dom q̃ hoc fuit ꝓpt fortitudinẽ vocis. fuit enĩ tam sonora vox illa: q̃ nemo potuit illam tolerare: sz cadere coacti sunt. ĩmo putauerũt se morituros. sic enĩ fuit quãdo data est lex iudeis in mõte sinay. Potuerat aũt ista vox ita suauis formari: q̃ neminẽ terreret sed letificaret. Nã ista vox erat angeli: cum de⁹ non loquereť. & tñ voces angelorz sunt alis suaues & nõ multum sonãtes: vt q̃cunqz apparẽt in corporib⁹ assũptis. ita g̃ & nunc. Itẽ patz q̃ vox illa quã audierũt iudei in datiõe legis: & quã audiẽtes se morituros putauerũt nõ fuit equalis: sed a principio fuit talis vt tolerari posset. deinde crescebat sp in maius: ita vt fieret intolerabilis. Exo. 19. Ita ergo potuisset vox esse suauis ita vt nõ timerẽt discipuli neq; caderent. voluit tñ facere vocẽ terribilẽ ita vt cadere cogerent. Et dicunt aliqui q̃ hoc fuit primo q̃ discipuli cognouerãt se errasse. & hoc in qõne petri. s. faciam⁹ hic tria tabernacula. Secũdo q̃ nubes lucida operuerat eos. Tertio q̃ vox illa ostendit presentiã dine maiestatis quã nõ potuerũt tolerare discipuli in carne viuẽtes. sic dicit Jeronim⁹. Triplicẽ aũt ob causam pauore terrent. vel q̃ se errasse cognouerãt: vel q̃ nubes lucida operuerat eos: aut q̃ dei patris loquẽtis vocẽ audierãt. humana enĩ fragilitas aspectũ maiozis glie non sustinet & toto corpore cõtremiscẽs ad terrã cadit. quanto enĩ qs ampliora quesierit: tãto magis ad inferiora collabit si ignorauerit mensurã suã. Dicẽdũ tamẽ q̃ discipuli nũc ceciderũt ꝓpt vocis impetũ & magnitudinẽ. Potuerat aũt talit fieri vt nõ tremefaceret eos. sz voluit deus facere eã ita terribilẽ. primo ad ostẽdendũ magnitudinẽ glie future. Nã trãsfiguratio fuit quedã ostẽsio future glie. illa aũt est talis q̃ excedit oẽm facultatẽ humanã sensib⁹ vtentẽ: ita q̃ nullus sensus põt eam tolerare. iõ ondit vocẽ ita terribilẽ: q̃ audiẽtes cogerent cadere. & hoc designauit de⁹ loquẽs moysi q̃ ille petiuerat videre faciẽ dei. Exo. 33. s. Nõ videbit me homo & viuet. i. nullus poterit me videre q̃diu viuit. & hoc erat valde ꝙueniẽs rei que ondebat. nã sicut ad ostẽdẽdum magnitudinẽ glie mõ stratus est vult⁹ xpi valde fulgẽs sicut sol: ita ad eãdẽ magnitudinẽ fuit cõueniẽs q̃ vox dei esset ita terribilis q̃ nõ possẽt eam tolerare discipuli. vt p hec putarẽt q̃ nondũ viderãt totam gliam: nec videre potuerũt. Secũdo fuit ad incutiendũ quẽdã timorẽ discipulis q̃ erat eis ꝙueniẽs. erãt quippe discipuli adhuc imperfecti & carnales multũ habẽtes de cõditiõe iudaica. ad bonũ ergo p timorẽ quẽdã incitãdi erãt. Et quia vox ista dixit q̃ audirẽt xpm vt ei p oĩa tanq̃ domino obedirent & nõ contemnerẽt nec peccarẽt fuit ꝙueniẽs p timorẽ eos deduci ad hoc. ita enĩ fuit in datiõe legis. Tertio fuit & spãliť vt discipuli nõ viderẽt quãdo xps deponeret radios fulgoris voluit enĩ xps q̃ discipuli nõ viderẽt qñ incipiebat trãsfigurari: vel qñ desinebat. cuius causa posita est. s. ¶ Queritur cum in datiõe legis fuerit audita vox terribilis quare iudei Q.° 45. nõ ceciderũt in terrã & discipuli nũc ceciderũt? ¶ Dom quia differẽtia inť istas voces fuit hec. vtraq; enĩ fuit terribilis valde: sz terribilior ea q̃ in trãsfiguratiõe audita est. Itẽ vox legis fuit longa & multa dicta sunt. s. totus decalog⁹ ꝓceptoruz cum ꝙbusdã pambulis. vt pz Exo. 20. & deutero. 5. vox trãsfiguratiõis fuit breuis. s. solũ Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹ &c. Itez q̃ vox legis nõ fuit equaliť terribilis. Nã a principio nõ erat nimis grauis. vñ poterãt eã iudei tolerare si nõ creuissẽt in amplio⁹: & tñ semp crescebat paulatim: ita vt iam nõ esset tolerabilis. sic pz Exo. 19. Erat mõs oĩs terribilis: & sonit⁹ buccine paulatim crescebat & plixius tendebať. Vox aũt trãsfiguratiõis fuit tota equalis & tota intolerabilis. vñ mox vt audierunt ceciderũt in terrã. Itẽ in voce legis timuerũt iudei: sz nõ ceciderũt. In voce aũt trãsfiguratiõis timuerũt & ceciderũt. Causa aũt prima differẽtie fuit: q̃ in datione legis fuit ꝙueniẽs timere sz nõ cadere: q̃ timor arcet hoĩez a malo: & vt nõ peccarẽt iudei sz legẽ custodirẽt debuit eis incuti timor. Exo. 20. Deus vo voluit se terribilẽ ondere iudeis vt timerẽt eũ & venerarenť: nõ tamẽ intolerabilẽ: q̃ tũc non acceptarent legẽ ei⁹ si illã tolerare nõ possent: cum pot⁹ ipse ostẽdat facilẽ esse legem ad custodiẽdũ. Deutero. 30. In trãsfiguratione aũt ostẽdebať figura future glorie que nõ põt tolerari ab aliquo sensu hũano ꝓpť suã magnitudinẽ. iõ in ostensione illius debuit esse tant⁹ terror vocis vt caderẽt discipuli: vt sic scirẽt q̃ non sufficiebãt sensus sui adhuc mortales ad capiendum illã gliam. Considerã dũ aũt q̃ sz nubes nõ faceret pncipaliť ad terrendũ discipulos sz sola vox: aliquo tñ modo adiuuabat. nõ qdem inquãtũ erat lucida: sz inq̃tũ inuoluit discipulos & obumbrauit intra se: quia sz exteri⁹ esset lucida interius nõ emittebat radios: sz poti⁹ obũbrabat. & ita stabunt dcã Jero. & Criso. & pcipue Jero. q obũbrationẽ ponit cãm terroris. Criso. aũt dicť lumẽ parũ eẽ cãm qõ min⁹ ꝙuenit rei ¶ Querit q̃re xps tetigit discipulos ad leuãdũ eos? ¶ Dicendũ q̃ primo fuit vt surgerẽt: fuerũt enĩ magno timore cõcussi cum cecidissent in terrã. & q̃ aliquã rem terribilẽ sibi desup impẽdere putabãt nõ audebãt surgere. & q̃ ceciderãt super facies suas: sz nõ adesset aliqd terribile cuz nõ viderẽt putarẽt semp astare. & ideo nõ auderent surgere. & sic cõueniens fuit q̃ xps tãgeret eos quasi p hoc excitãs eos ad surgẽdum immũes iam nullũ esse periculũ: & ideo dixit surgite & nolite timere. & pz etiã hoc q̃ oz in littera. leuãtes aũt oculos. q. d. anteq̃ xps diceret eis hoc nõ audebant leuare oculos quasi aliqd horribile adhuc circũstaret eos. Secũdo fuit q̃ forte per manũ xpi tactũ recuperate fuerũt vires amisse. nam ex timore solent debilitari mẽbra: ita vt mille vires maneant hoĩ ad motũ. & potissime fit hoc quãdo grauis timor subitane⁹ accidit ex aliquo audito vel viso. sic fuit sepe in daniele. q̃ ex magnitudine visionũ timẽs cadebat in terrã. nec poterat sur-

gere quousqz angelus tangeret eum cõferendo vires. vt pz daniel. 8. Tertio fuit ad attestandum magis isti trãsfiguratio ni. nam oĩa que facta sũt nunc erant ad ostendendũ magnitudi nem xpi: iõ fuerũt oĩa testimõia que. s. habent tã paterne vo cis: q̃ assistẽtie moysi ⁊ helie: ita ⁊ nũc q̃ tangẽdo posset re stituere amissas vires pertinebat ad magnitudinem potẽtie. iõ cõueniẽs fuit q̃ tangeret discipulos. ⁊ aparuit excellenter ista potestas: qz mox vt tetigit eos surrexerũt ⁊ steterũt pedi bus sicut pri⁹. Cũ mox vt dixit eis nolite timere: ipsi surrexe
Q°.47 rũt quasi nichil mali passi fuissent. ¶ Querit quare ỏz q̃ le uantes oculos neminẽ viderũt nisi solũ Jesum: ¶ Dicendũ q̃ hoc fuit: qz qñ discipuli leuauerũt oculos nemo erat ibi ni si Jesus: nam moyses ⁊ helyas non erãt ibi. sz nõ est intellect⁹ q̃ recesserũt q̃diu iacebãt discipuli in terra sup facies: sz pri⁹ recesserũt. Cũ ante q̃ petr⁹ diceret xpo: Dñe bonũ est nos hic esse. recesserũt illi. vt pz Luc. 9. s. Et factũ est cum discederẽt ab illo ait petr⁹ ad Jesum: pceptor bonũ est nos hic esse. ⁊ tñ petrus dixit illa verba antẽ q̃ audiret vox de nube ⁊ caderet ipse in terrã: vt pz in lra. ⁊ Mar. 9. ⁊ Luc. 9. Nam lz recesse runt antẽ q̃ petr⁹ diceret xpo faciam⁹ hic tria tabernacula. tñ parũ interfuit inter verba petri ⁊ casum discipulor in terraz ⁊ ideo potuit esse q̃ nõ senserint ante hoc eos deesse. Et ita non fuit multũ tẽpus in quo aduertere possent an illi deerãt ⁊ in illo paruo tpe nõ aduerterũt: qz tãta tenebant admirati one fulgoris xpi q̃ in nullũ aliũ aspiciebãt. Cum aũt nũc sur rexerũt videntes circũquaqz cognouerũt defuisse moysen ⁊ heliã. q̃ aũt prius nõ cognouissent lz iam illi recessissent apa ret: qz quãdo petrus dixit xpo faciam⁹ hic tria tabernacula. iam recesserãt moyses ⁊ helias. Luc. 9. petrus tñ nesciebat eos recessisse: qz si sciret nõ peteret fieri tabernacula p moy se ⁊ helia. vnde vsqz nunc nõ viderũt defuisse moysen ⁊ heliã
Q°.48 ¶ Querit quare iussit xps taceri visionẽ trãsfiguratiõis vs qz ad resurrectionẽ: ¶ Dom q̃ ṕmo fuit: qz res ista erat val de magna in qua xps ostẽdebat esse fili⁹ dei: ⁊ hoc nõdum cre deret de ipso: qz nõdum in tanta opinione habebat. Cum au tem resurgeret ⁊ crederet resurrexisse nichil erat q̃ de eo cre di non posset. tunc ergo talia cõuenient de eo p̃dicarent ⁊ nõ prius. Secũdo fuit ppter scãdalum impfectorũ horum. au diẽtes enĩ xpm ad tãtam gliam in trãsfiguratiõe fuisse exalta tum si viderẽt eum postea crucifixũ turbarent ⁊ discrederent non enĩ poterãt credere tã excelsa de eo quẽ tam infima ⁊ ob probriosa pati viderẽt. sic dicit Jeronym⁹: Nõ vult in ppl'os p̃dicari ne incredibile esset p rei magnitudine ⁊ post tantã glo riam apud rudes animos sequẽs crux scãdalũ faceret. sic etiã dicit Theophilus: Ne hoies scãdalizarent audiẽtes de xpo tam glorioſa q̃ eum crucifixũ erãt visuri. Tertio fuit qz discí puli nõ erant p tunc q̃uenientes annũciatores hui⁹ rei. erat enĩ ista res ardua: ⁊ añ aduẽtũ spũs sancti erant discipuli adhuc ĩ firmi ⁊ parue auctoritatis: vt de tãta re eis crederet. iõ fuit cõueniẽs subticeri vsqz post resurrectionẽ xpi ⁊ missionẽ spi ritus sci qñ cõfirmati fuerũt discipuli ⁊ facti magne auctori tatis. sic dicit Hylari⁹. s. Silentiũ etiã rerũ gestarũ que vide rant impat: vt cum essent spũ scõ repleti tunc spũaliuz gestor testes essent. Quarto fuit etiam ppt impfectionẽ alior discí pulorũ. Nã si istud referri deberet reuelãdum erat pri⁹ discí pulis xpi q̃ aliis. ⁊ tũc sequerent tristicia ⁊ inuidia. Tristicia quidem: qz ipsi nõ vidissent rem tam iocũdã. Inuidia autez q̃ alij p̃lati fuissent eis cũ recepti fuissent ad videndũ trãsfigura tionẽ ⁊ ipsi nõ. Quinto ⁊ specialit ppt iudam q̃ iãdudũ ma lus erat ⁊ p̃diturus erat xpm. ipse aũt volebat ei auferre oc casionẽ ad hoc: aut saltem nõ p̃stare eam ex factis suis. Et qa si ipse nõ receptus fuisset ad istã visionẽ magis cõcitarent con tra xpm: voluit xps q̃ nõ reuelarent vsqz post resurrectionem tunc enĩ p̃ditor iam perijsset. Et alij discipuli etiã hoc audiẽ tes non inuiderẽt neqz tristarent: qz essent pfecti per aduentũ spũs sancti. de his dicit Damascen⁹. Hoc p̃cipit dñs sciens discipulos qui nondũ sortiti fuerãt plenam spũs sancti partí cipationẽ imperfectos ne aliorum corda qui non viderãt sub uerterent tristicia: ⁊ ne proditor incitaret ad inuidie rabiem. Sexto fuit ⁊ precipue ne impediret passio xpi. nam si diuul garet res hec apud iudeos crederet per hoc xps esse deus ⁊ non auderent neqz vellent iudei ipsum crucifigere: quod tñ ipse intendebat: ⁊ hoc colligit ex assignatione termini. s. quo usqz filius hominis a mortuis resurgat. etiam quia precedẽ ti. c. ⁊ Mar. 8. simile habet. Nam postq̃ dixit eis q̃ nemini dicerent eum esse filium dei: subditur q̃ dixit eis q̃ oporte bat eum ire Jerosolymã ⁊ multa pati ⁊ reprobari ⁊ occidi a senioribus. q. d. q̃ ppter hoc non erat publicandũ ipsum esse filium dei: ne per hoc impediret passio sua ⁊ reprobatio a se nioribus. Sic dicit Remigius. Si maiestas illius diuulga retur in populis: populi impedirent dispensationẽ passionis eius resistendo principibus sacerdotum: ⁊ sic redemptio hu mani generis retardaret. Sciendum aũt q̃ non solũ permit tebatur discipulis istis post resurrectionẽ dicere transfigura tionẽ xpi: sed etiam potius obligabant tunc annunciare illam qz transfiguratio non facta est solum ppter istos tres discipu los sed magis ppter omes credituros: qz si xps ppt hos tres faceret: eis solis hoc diceret ⁊ ostenderet. ⁊ tamẽ xps dixit oĩ bus discipulis ⁊ etiam turbis: sunt quidam de hic stantibus qui non gustabũt mortẽ donec videãt filium hois venientem in regno suo quod de transfiguratiõe intelligit. ideo voluit q̃ aliquãdo ista res apud multos esset cognita: lz p tunc non expediebat. ⁊ tamẽ nõ notificaret nisi isti qui interfuerãt noti ficarent: ideo tenebant isti post resurrectionẽ xpi cognitã reue lare hoc alijs discipulis xpi ⁊ predicare illud sicut cetera gesta eius. ¶ Quoniam aũt in transfiguratiõe xpi aparuit clari- Q°.49
tas que fuit similis dotibus corpor glorificator ⁊ sepe occa sione huius de dotibus. s. tactum est: nunc aliquid de eis di cendum est. Et est ṕmo dubiuz an in vita eterna in sanctis po nant dotes. ¶ Dom q̃ in vita eterna dant beatis aliqua do na que dotes appellant. Est enim matrimoniũ spirituale int xpm ⁊ aiam sanctam ad Eph. 5. ⁊ tamẽ in matrimonio carna li spõsa dotata introducitur in domũ sponsi. ⁊ tamẽ sancti in troducunt in domũ xpi sponsi sui quãdo beatificant. de qua domo ipse dixit: in domo patris mei mansiones mul'e sunt. Jo. 14. ergo oportet q̃ sancti in introitu ad regnũ celorum: aliquibus dotibus dotentur. Item dotes in matrimonio car nali assignant ad matrimonij solatium. ⁊ tamẽ matrimoniuz spirituale est delectabilius ⁊ suauius carnali. q̃ dotes assigna bunt in illo. Item ornamenta sponsarũ pertinẽt ad dotẽ. i. vo cantur dotes vel pars dotis: sed sancti ornati introducuntur in gliam. Isa. 61. Jnduit me dñs vestimẽtis salutis sicut spon sam ornatam monilib⁹. ergo sancti dotes habebunt sicut spõ se. Dom q̃ dos ṕm ppriam ⁊ vsitatam significationẽ inuenĩ tur in matrimonio carnali sz in vita eterna nichil tale est: ideo nõ erũt dotes ppe accepte. est tñ verũ q̃ btis dabũt q̃dã bona dñus q̃ trãsferent ad decorẽ ipsor. Et ista dona a doctor⁹ vocãt dotes: ⁊ diffiniũt sic hãc dotẽ. Dos est ppetu⁹ ornat⁹ aĩe ⁊ corpis vite sufficiẽs in eterna btitudĩe pseuerans. ⁊ hec diffinitio assumit ad sĩlitudinẽ dotis in matrimõio carnali. nã hec oĩa inueniunt in dote carnali. illa enĩ est ornat⁹ spõse: qz q̃ libet bona etiã intrinseca faciũt ad decorẽ habẽtz. sic vult Ari stotiles ṕmo ethicor dicẽs q̃ bona exteriora decorãt felicitatẽ vt potẽtia ciuilis ⁊ diuitie. etiã est vite sufficiẽs. i. ad sufficiẽt sustẽtãdũ vitã: vt spõsus ⁊ spõsa alant ⁊ liberos de matrimo nio natos educare possint. etiã est ornatus ppetu⁹: qz dos sp ptinet ad spõsã: nã lz durãte matrimõio vsus fruct⁹ dotis pti neat ad spõsũ: qz ipse subit onera matrimonij: tñ dñium manet sp penes vxorẽ: ⁊ soluto matrimõio p mortẽ vel al's reuertit sp dos ad vxorẽ. ⁊ ista sĩlitudo est int vtrãqz dotẽ in diffinitio ne. Sz nũc cũ ḡstet btis receptis ad btitudinẽ illico dari dona q̃ dotes vocãt: est dubiũ vñ q̃uenit ista denolatio dotis. Jura

autem humana ad quorum consideratione pertinet ordina re tam matrimonia ꝙ ea que in matrimonio dant dicunt ꝙ dos est id qđ datur ex parte mulieris viro ppt onera matri monij sustentāda. illud vero qđ sponsus dat sponse vocat do natio ppt nuptias. et de dona. inter virū t vxo. C. t si nec. t quasi p totū titulū. Et ita etiā accipit in sacra scriptura. vt 3. Regū. 9. vbi dr: ꝙ Pharao rex egypti cepit vrbē Gazā: t dedit eā in dotē filie sue vxori Salomonis. Et ita accipitur dos vbicūqz ppie accipit. Et tñ licet dotes semp dent viris a suis vxoribus: interdū viri dant illas mulieribꝰ: nō quidez ꝙ ppter hoc sit donatio ppter nuptias: qz donatio propter nuptias viri est. dos aūt est ipsius vxoris: t ad eā reuertit licet vir teneat vsum fructū eiꝰ: ꝓtāte mrimonio. Interdum tñ vir assignat aliqd mulieri in dotē qđ trāsit in dominiū vxoris t ipsa illud dat viro quasi mulier a seipso haberet. t ita dotē illā vxor dat viro: t tñ ꝑius accepit a viro vt illa ei dare possz Et hoc fit duplicit. Aliqñ ex nimio amore. aliqñ in penam. Primo mō si femina est paup: t vir vult eā dotare: vel si valde diligit eā. t iō etiā si fit dives vult dotare illā. t hoc mō intelligit Beñ. 34. de Sichen q valde diligebat Dinam filiaz Jacob. t iō vt pr̄ t fratres vellēt eā dare illi: voluit ipse dotare eam. Aliqñ dat vir dotē vxori in penā: sicut qñ lex cogit iuenē assignare dotē virgini quā defloravit: quā dotē pr̄ puelle assignare tenebat. t hoc siue accipiat eā in vxorē siue non. t ita accipit Exō. 22. Si seduxerit qs virginē ꝛc. Et sic manet ꝙ ppie dos est que dat ex parte sponse ipsi viro: vel his qui sunt ex parte viri ad sustētandū onera mrimonij. Sz tūc dicet: quō in btitudine dabūtur dotes btis: qz ipsi habent ibi locū spōse: t spōse nō dat dos: sz ipsa dat dotē viro. Dici pōt vno mō ꝙ vere dant dotes a pr̄e spōsi: t nō sponse. pr̄ enī xpi est sola persona ṕma in diuinis. pr̄ aūt sctōz nō est sola psona ṕma diuina: sz tota trinitas. qz sīc tota trinitas ē vnicꝰ dñs nr̄ t rector: ita ipsa tota est pr̄ nr̄. nā p tāto deꝰ est pr̄ nr̄: qz creauit nos t possidet: t fouet: t diligit. Deut. 32. Numqd nō ipse est pr̄ tuꝰ qui possidet te fecit t creauit te. t qñ tā creatio ꝙ possessio ꝙ amor dei ad nos cōis est tribꝰ psonis: t nō distinguit ibi rō psone: qz hoc solū fit ꝓtū ad actus notionales q sunt int̄ ipsas met psonas. Tota ḡ trinitas est pr̄ nr̄: t nō spāliter vna persona. t tñ tam btītudo ꝙ dotes dāt beatis nō spāliter ab vna persona: sz simul a tota beata trinitate: qui est vnus deꝰ. iō dātur dotes a pr̄e sponse t nō a pr̄e sponsi. qz pr̄ sponsi nō est tota trinitas. nā trinitas nec gignit nec gignit. Distingūt ḡ pat sponsi t pr̄ sponse: t qz dant hec a pr̄e spōse. id est btōz q sunt sponsa. i. ecclie seruat h̄ ppie ratio dotis: qz dat spōsa dotata sponso: t dotata fuit a ppr̄io pr̄e: t nō a pr̄e spōsi. Alio modo pōt dici non accipiēdo distinctionē pr̄is spōse t sponsi q sponsus sit deus. i. tota trinitas. t tūc sponsus nō habet pr̄em: t ipsemet est q dat dotē spōse quā simul in spōsam t in filiā habet. t tñ dat sponsus hic dotē ex nimio amore ad spōsam: cū dupliciter sponsus dotet spōsam: sz illa alꝫ det dotē spōso. t qz nemo tantū diligit spōsam suā ꝓtū deus ecclīam: cū exēplo eiꝰ viri moueātur diligere vxores. Ephe. 5. Viri diligite vxores vras sicut xp̄us dilexit ecclīaz ipse dotat spōsam. t sic nūc spōsus dotat sponsam: nō in penā: sz ex amoris magnitudine.

Q°. 50. C Querit de habitudine btītudinis ad dotē. s. an sint idē. vel in quo differūt. C Dom ꝙ btītudo t dos realiter differunt: quia btītudo est ipsa opatio pfecta qua anima deo cōiungit: t est opatio intellectꝰ aut aliqualiter volūtatis. Dotes autez sunt habitus vel dispositiones: vel quecūqz alie qualitates q̄ ordinant̄ ad hanc operationē pfectā. t ita dotes nō sunt essentialiter aut realiter ipsa btītudo. nec etiā sunt partes eius: sed sunt aliquid precedēs btītudinē t ordinatū ad eā. Dos autez ꝓprie est id p qđ spōsa delectabilit vnit̄ spōso quādo traducitur. btītudo aūt nō est aliquid qđ ordinet̄ ad vnionē sponse ad sposum: sz est ipsa vnio. qz operatio intellectꝰ q̄ aīa immediate attingit deū t vnit̄ sibi est ipsa btītudo. t ista est vnio ad deū: t nō est aliqd quo delectabilit vniat̄ deo. qz id quo delectabilit aīa vnit̄ deo nō est ipsa vnio vel opatio: sz aliqd ordinatū ad istā operationē: t illud est dos. C Querit an in xp̄o sint dotes. Q°. 51.

C Dom ꝙ dos habet ꝯsiderari duplicit. s. aut ꝓtū ad id qđ est ipsa dos: vel ꝓtū ad rōnē ppr̄iā dotis. Primo mō dicendū ꝙ dotes inueniūtur in xp̄o excellēti[a] ꝙ in ceteris hoībus. Accipiēdo scōo mō dotes nō cōpetunt xp̄o: quia dos importat mr̄imonij t subiectionē. in xp̄o aūt nō reperiūtur iste rōnes. iō dos ꝙtū ad rōnē dotis nō inuenit̄ in xp̄o. in beatis aut ceteris inuenit̄ sm ppriā rōnē dotis. nō tñ ideo est putandū reperiri in eis pfectius: qz rō ppria dotis importat aliquā impfectionē. s. subiectionē q̄ in sanctis est: in xp̄o autem non pōt esse. Cōsiderandū ꝙ xp̄s ppie est sponsus: sz no respectu humanitatis assumpte: sz respectu ecclie. qz in hac coniunctione reperit distinctio psonarū t oīa que requirūtur ad matrimoniū ppie dictū. spōsa tñ nō dicit xp̄us ꝙtū ad seipsum: sz inq̄tū assumit sibi interdū psonā sponse sue. s. eccleste que ei coniūcta est spūali matrimonio: t eo mō quo xp̄us nomē spōse accepit nō est inc̄ueniens dari ei dotes: t tñ qz valde large hoc dr̄ erit valde impr̄opie dictū ꝙ xp̄s dotes habeat. Ecclesie aūt nomē duplicit accipit. Uno mō notat solū corpⁿ qđdam mysticū qđ xp̄o vnit̄ tāq̄ capiti. t tūc ecclīa habet solum rōnē sponse t nō spōsi. t tūc xp̄s nō est mēbrū aut pars ecclesie sed est aliqd extra ecclīam: t supra illā qđ est capud influēs omnibus ecclesie mēbris. t tūc sicut nec xp̄s est mēbrū ecclie: ita nec ptinebit ad eū rō sponse. Scōo mō accipit ecclīa vt notat caput t mēbra ꝯiūcta: ita vt sicut corpus integrū cuiꝰ caput sit pars. Et qñ xp̄us semp est caput ecclesie: erit tūc xp̄us ps quedā eccleste t mēbrū ecclie inq̄tū hz distinctū officiū a ceteris partibus t mēbris. s. influere aliis vitā t sensum. sz in isto mō ꝙ xp̄us dicat̄ ppie caput munq̄ ppie dr̄ mēbrū. Rō differentie est: qz caput importat ꝓncipalitatē t cām: cū cōpetat sibi influere in ceteras partes. Ista aūt est rō pfectionis: iō xp̄o cōpetit ppie: sz alꝫ caput sit pars: sz hoc accidit ad rōnez capitis. mēbrū aūt sm rōnem suā dicit partē t imperfectionē. in xp̄o aūt bonū spāle ad qđ ptinent dotes nō est partitū: sz integrū t totalit. vñ ab ipo est totū bonū ecclie. nec est aliqd maius bonū suū simul cū bono eccleste ꝙ bonū suū solū: cuz non addit aliquid bonū eccleste ad bonū eius: qz totū bonū ecclie a bono eius est. sic tñ accipiēdo ecclīam nō notat spōsam: sed sponsum t spōsam ꝑut p ꝯiūctiōem spūalē est ex eis bonum effectū. vñ licet xp̄s posset dici aliqualiter saltē large mēbrum ecclie nō tñ dr̄ aliqñ mēbrū sponse: qz nō est pars illius ecclie que est solū spōsa. t tñ dos ad sponsam ptinet: ḡ xp̄us q nō est pars spōse nō habet dotes ppie dictas. C Querit an l̄ angelis sint dotes. Q°. 52. C Dicendū ꝙ dotes in hoīe noīamus duplices. s. dotes anime t corpis. De dotibꝰ corpis manifestū est ꝙ non erūt in angelis: cū āgeli incorporei sint. De dotibꝰ aīe manet dubiū an sint in angelis. nā illi spūs sunt t pfīt in eis cē omnes pfectiones q̄ sunt in spū humano. Dicēdū aūt ꝙ dotes iste aut accipiūtur materialiter. i. ꝓtū ad id qđ est dos. Aut formaliter. i. sm ppriā rōem dotis. Accipiēdo ṕmo mō non est dubiū qn in angelis sint dotes aīe: qz in eis erit visio t fruitio Accipiēdo scōo mō dom ꝙ angelī nō habēt dotes: qz nō habent in eis pfectiones iste rōnē dotis. t hoc qz nō ꝙuenit ppie angelis rō sponse sicut hoībus. exigit aūt int̄ sponsum t sponsam conformitas. i. vt ambo sint eiusdem speciei. Hoc aūt est int̄ xp̄m t hoīes inq̄tū ille assumpsit naturā humanā p quā factꝰ est similis oībus hoībus in spē. angelis aūt nō est xp̄us cōformis sm naturā: qz nō ꝙuenit cū eis specifice neqz sm naturā humanā: cū illi nō sint hoīes: nec sm naturā diuinam: cū ipsi nō sint dij. ḡ nullo mō cōuenit eis rō spōse: t ꝙter nec dos. Sic etiā est modus loquēdi doctorū dicentiū angelos nō habere dotes vl nō esse spōsam. Distinguit enī Origē sup cāti. 4. psonas. Spōsū. spōsā. adolescētulū. t sodales spōsi. dicit aūt angelos esse sodales spōsi. ḡ nō sunt ipsi sponsa. t

tamen dotes non competunt nisi sponse. ergo angelis nō competūt dotes. Jtē qr xp̄us dr̄ desp̄sasse sibi eccl̄iam p incarnationē ⁊ passiōz. ⁊ figurat desp̄satio sua p illud Exo. 4. Spōsus sanguinū tu michi es. ⁊ tñ p incarnationē ⁊ passionē non habet xp̄us aliquā nouā cōiunctionē vel habitudinē ad angelos q̄ p̄us nō habuerit: cū ista ptineāt ppr̄ie ad carnē: q̄ in angelis nō est: ⁊ michil fuit collatū angelis p hoc. ꝯ angeli lz sint pars eccl̄ie: nō ptinēt ad eā vt est sponsa. ⁊ ꝯ̄ter nō bñt dotes: qr dotes ptinent ad sponsam. Dōm ergo q̄ ad angelos nō cōpetūt dotes ſm rōnē dotis: lz materialit̄ solū. ⁊ tñ si qs velit dicere q̄ angeli bñt dotes ſm rōnē dotis non est inc̄ueniens. qr dos ſm ppr̄iā rōnē instit̄ōis sue inuenit̄ in mr̄imonio carnali. ⁊ hoc mō btūdinē bñt dotes: lz dicūtur dotes habere ſm methaphorā: qr fit trās̄latio ppt̄ aliquā sīlitudinē. ⁊ qr in eis q̄ dicūtur trās̄latiue nō requirit̄ semp eadē ppr̄ietas vl̄ conditio ad trās̄lationē: lz ſm q̄libet sīlitudinē possit fieri trās̄latio: lz nō inueniat̄ in angelis eadē rō accipiēdi dotē q̄ in hominibus. tñ pōt inueniri aliqua alia: ⁊ nō inueniri eandē q̄ in hoībus: nō tollit oīno dotes eē in angelis. Et iō pōt dici aliquo mō q̄ habēt dotes etiā ſm rōnē dotis: ⁊ tñ non ita ppr̄e sicut btī hoīes. ¶ Et qr solēt assignari tres dotes aīe. ſ. visio delectatio. fruitio. Est nūc dubium an sint tot ⁊ non plures? ¶ Dōm q̄ ponēdo tres dotes aīe: oēs doctores ꝯcordāt q̄ sunt tres. ⁊ tñ q̄ sint ille: varie dr̄. Quidā enī dicūt visionē. fruitionē. delectationē. alij vero ponūt visionē. fruitionē. cōprehensionē. ⁊ quasi ab oībus īdez modus assignationis est. Pro quo sciendū q̄ dotes aīe dicunt aliqd inherens aīe p q̄ō aīa ordinat̄ ad opationē in q̄ cōsistit btūdo. Ad opationem aūt btūdinis duo regrūtur. ſ. ipsa substātia btūdinis q̄ est visio. qr actus quo btificamur est videre deū. ⁊ pfectio opationis q̄ est delectatio. nā btūdo nō est operatio q̄liscūq; sed pfecta. iō requirūtur ibi illa q̄ faciūt visionē delectabilē. Visio enī aliq̄ est delectabilis duplicit̄. Uno mō ex pte obiecti. ſ. inq̄tum ipsum obiectū est delectabile. Alio mō ex pte visionis. ſ. inq̄tū ipsum videre est delectabile: etiā nō cōsiderata re visibili. ⁊ ita intelligēdo q̄cūq; rem: delectamur etiā si illa res in seipsa nō delectet nos. Idē est de visu: vt oñdit Aristo. i. methaphisice. c. i. qr preter vtilitatē q̄ est inuidēdo adhuc delectamur in vidēdo: ⁊ diligimus sensum visus. Opatio aūt in qua consistit btūdo dz esse pfectissima: cū sit btūdo summū bonum. iō dz esse delectabilis vtroq; mō. qr alr̄s pfectior gradꝰ operationis eēt illius q̄ vtroq; mō est; delectabilis. Ad hoc aūt q̄ ipsa visio in se sit delectabilis: oportet q̄ sit pfecte connaturalis videnti p hītū aliquē. Ad hoc aūt q̄ sit visio delectabilis ex pte rei visibilis: requirūt duo. ſ. q̄ ipsum visibile sit conueniēs videnti: ⁊ q̄ sit ei cōiunctū. ⁊ sic ad delectabilitatem visionis ex pte ipsius regritur q̄ sit habitꝰ in vidēte qui sit p̄ncipiū illicitiuū visionis. ⁊ ita est vna dos ⁊ p̄ma que aboībus dr̄ visio. i. habitus ad clare ⁊ p̄mpte videndū ⁊ sufficienter. Ex parte aūt obiecti regrebātur duo. Primū erat q̄ esset cōueniēs: ⁊ qr cōueniētia ptinet ad affectū. ponit̄ secūda dos ex parte volūtatis q̄ vocat̄ a qbusdā delectatio. ab alijs aūt fruitio ſm q̄ fruitio ptinet ad affectū. i eo enī q̄ cōueniētissimū est maxime delectamur: ⁊ illud summe diligim⁹. ⁊ iō aliqui eā dilectionē vocāt. Est aūt delectatio dos ex pte volūtatis qua pfecte disponit̄ volūtas ad ipsum summū bonū cognitū: qr sicut ponit̄ habitꝰ ex parte intellectꝰ: q̄ est visio quo pfecte disponit̄ intellectus ipsum summū bonū. ita ⁊ ponitur aliquid aliud ex parte volūtatis: qō vocamus delectationē: ⁊ illud est dos. qr oēs dispositiones immediate ad btūdinem dotes vocant̄. Requirit̄ etiā ex parte visibilis coniūctio: ⁊ sic ponit̄ a quibusdā tercia dos. ſ. cōprehensio q̄ nichil aliud est nisi in p̄ntia deū tenere: ⁊ i seipso hēre. Alij aūt ponūt tertiā dotem esse fruitōem: nō ponētes cōprehēsionē: ⁊ ad idē redeunt vt fruitiōem nomināt rē q̄ tenet in p̄nti: cui ⁊ delectabilit̄ adheretur: ita vt nō sit fruitio spei q̄lis est in via: lz fruitio rei q̄lis est patrie. Et tūc modicū differūt ponere cōprehensionem vel fruitionē: cū vtrūq; dicat firmā tētionē ⁊ p̄ntē rei. ⁊ tamē fruitio addit insup suauitatē q̄dā in vsu rei q̄ tenet̄ sicut fructibus suauit̄ vescimur ⁊ delectāt nos in vsu suo. Et ita tres dotes respondent tribus virtutibꝰ theologicis. ſ. visio fidei, caritati aūt delectatio vel dilectio. Aut ſm aliā assignationē fruitio spei vero cōprehensio. Vel ſm aliū modū assignandi rādet fruitio. nā cū fruitio dicat suauem vsum rei q̄ tenet̄ q̄lis erit in p̄ria: pōt accipi indifferēter p cōprehensione vel p delectatione: qr pōt rādere tā spei q̄ caritati. ¶ Querit̄ nūc circa dotes corporis. ⁊ est p̄mo dubiū an ponēde sint aliq̄ dotes corporis vltra dotes aīe? ¶ Dōm q̄ in corpe oportet ponī dotes quasdā. cōpetūt enī dotes btīs ſm q̄ cōformant̄ xp̄o. Et tñ nō solū cōformant̄ hoīes ſm aīam: lz etiā ſm corpus. ꝯ etiā erūt dotes in corpe: maxīe qr dr̄ ad Philip. 3. Qui reformabit corpus nr̄m cōfiguratū corpori claritatis sue. ꝯ q̄tuz ad hoc dos erit. Jtē in diffinitiōe dotis signat̄ q̄ etiā dotes in corpore future sint. Nam dos vt supra dictū est est ornatus aīe ⁊ corpis vite sufficiēs in eterna btūdine pseuerās. ꝯ dotes erūt corporis: cū ipse ornatus anime nō sit ornatus corporis: oportebit ponī alias dotes ab eis distinctas. Hoc aūt magis aperit̄: qr hō habet btūdinē ⁊ dotes: ⁊ nō sunt dotes nisi propter beatitudinē: quasi disponēs immediate ad btūdinē. Eo ergo mō sunt dotes in hoīe quo est btūdo ex eadē pte. est aūt hō particeps btūdinis: lz q̄ est ad imaginē dei. Jmago aūt dei p̄mo ⁊ p̄ncipaliter ꝯsistit in mente. i. in aīa rōnali. ⁊ tñ ſm quādā deriuationē factā ab aīa inuenit̄ in corpe q̄dam representatio imaginis inq̄tū corpus rādet potentijs aīe: qr est pportionatū viribꝰ aīe ad operationē. ⁊ p hoc elucēt quodammodo vires aīe in corpe. ⁊ qr in viribꝰ aīe inuenit̄ pfecte ratio imaginis: inuenitur impfecte in corpore. Ex hoc ergo beatitudo ⁊ gloria erit pfecte ⁊ ppr̄ie in aīa. ⁊ tñ ſm q̄ndā redūdantiā deriuat̄ ad corpus. ita vt vocemꝰ quādā gloriā corporis: ⁊ est illa btūdo corpis q̄ aīe deo cōiūcte totalit̄ subdituz est. ita vt tale sit q̄le illa vult ⁊ taliter opetur. Jō cū dotes ad btūdinē ptineāt: et pōnt gloria q̄dā in corpe: erit q̄dā modus dotiū in corpe. Et sic magis ppr̄ie inuenit̄ btūdo in anima q̄ in corpe. ita magis ppr̄ie erit rō dotis ī dotibꝰ aīe q̄ corpis. et qr dotes quōcūq; accipiātur sunt p̄ncipia īmediata btūdinis. sicut varie accipit̄ btūdo in aīa et corpe: ita varie accipient̄ dotes. Btūdo enī aīe est ipsa ꝯiūctio immediata aīe ad deū p opatōem videndi. Dotes ꝯ aīe sunt q̄dā dispositiones immediate aīe ad eliciēdā opatōez btūdinis. ſ. videre delectabilit̄. vt ostēsum est p̄cedēti. q. Btūdo aūt corporis est inq̄tū corpus pfecte pōt exeq̄ imperiū aīe deo subdite ꝯiuncte. iō disponēs ille q̄ sunt in corpe glorioso: quibꝰ efficit̄ pfecte dispositū vt subdat̄ aīe: et exeq̄tur q̄cqd aīa deo ꝯiuncta vult dicūtur dotes corporis: et qr ille sunt q̄tuor dispositiones. vt dicet̄ sequēti. q. ponūt̄ q̄tuor dotes corpis. et ita necesse ē ponī ī corporibꝰ btōr̄ dotes q̄ldā. Cōsiderādū q̄ lz verū sit q̄ dotes nō faciūt ad btūdinē aīe tanq̄ p̄ncipia immediata illiꝰ eliciēdo opationē btūdinis. qr hoc nō est possibile tñ faciūt mediate ad illā btūdinē auferēdo impedimēta vl̄ retardantia. adiuuat enī pfectio corpis glorioſi aīam ad hoc q̄ liberi⁹ et intētius deo adhereat inq̄tū nō retrahit̄ p aliq̄ corporalia impedimēta a diuina visione. sicut corpꝰ q̄ñ corruptibile est aggrauat aīam: et terrena hītatio depmit sensum multa cogitātē. etiā inq̄tū ꝯplet̄ naturale desideriū aīe. Nā cū sit aīa ps speciei et naturalit̄ forma corpis māet ei sp desideriū naturale hñdi corpꝰ: et illud viuificandi et gubnandi: et hoc desiderio tēta aliq̄liter retardat̄ a pfecta tēdētia in deū. Et sic lz p hoc nō tolleret̄ btūdo: tñ deerat aliqd aīe q̄tū ad gradū quēdā btūdinis quē recupat aduenīēte corpe: cū iā īpleatur desideriū suū. Et ita dotes corpis sūt nēce ad vtrāq; beatitudinē. ad vnā. i. corpis btūdinē tāq̄ p̄ncipia eiꝰ immediata. ad aliā ꝛo. i. aīe tāq̄ aliquid fine quo illa nō eēt: dato q̄

Q°. 53.

Q°. 54.

aīa resūptura esset corpus vel saltē pfecta nō eēt. ¶ Notādū aūt q tota btītudo erit bonū qucddā spūale qr erit in deo q est purꝰ spūs. iō in aīa q̄ est spūs erit p̄incipalit. i corpe aūt erit spūalitas q̄dā p redūdāciā. nō qdē q corpꝰ trāseat in substāz spiritualē: qr tūc desineret eē corpꝰ sz accipiet q̄sdā ꝓdit̄ōes spiritualitatz sic dr p̄ma cozin. 15. vbi agit ō resurrectiōe. s. q mitt aīale corpꝰ surget aūt corpꝰ spūale. i. de ꝓditiōe spūalitatz nō sustinēs istas impfectiōes q̄s nūc tollerat q̄ euenīūt de impfectiōe materie. r iō rā btītudo aīe q̄ corpis ptinet ad matrimoniū spūale qr vtrūqz spūaliter se hēbit r ita erit dos corpis
Q°.55. etiā ptinēs ad spūale matrimoniū. ¶ Querit dato q debēat assignari dotes an assignent ille q̄tuor que cōmuniter dicunt sz claritas: subtilitas: agilitas: impassibilitas. ¶ Dēm q ponūt iste q̄tuor dotes corpis qr dotes ponūt tāq̄ īmediata p̄ncipia btītudinis: r qr btītudo corpis ꝓsistit in hoc q est pfecte subditū aīe oportet poni tales dotes r tot p q̄s efficiat corpꝰ aīe pfecte subditū. est aūt corpꝰ subditū aīe q̄ntū ad duo. s. vt eā nō impediat in operatione sua retardādo aut distrahēdo r q ei coapteť ad opaciōes q̄s p ip̄m exercere vult. quātū ad p̄mū est dos īpassibilitas ꝑm q̄ corpꝰ manet īmune ab oībus passionibꝰ r nocumētis ab ex̄ factis aut ab intra ꝓtingētibus. Et ista dos est maxime necessaria oīuz qr passibilitas corpis est q̄ tollit interdū oēs opationes aīe rōnalis sicut in q̄busdam egritudinibꝰ r generalit qlibet pati corpis impedit operatiōnē aīe rōnalis in aliquo. sapi. 9. corpꝰ qđ corrūpit aggravat aīaz r terrena hītatio. i. manēs in ꝓditione terrena dep̄mit sensū multa cogitantē. necesse enī fuit ad hoc q aīa manēs in corpore felix eēt q eēt corpꝰ impassibile qr als interrūperet operatio felicitatis aīe. Scōm est q corpus subseruiat aīe ad oīa q̄ ipsa p corpus efficere vult. Et q̄m plurima facit aīa p motū corpis fuerūt necesse dotes q̄ pficerēt corpus in motu. Et iste sūt due. vna enī pficit in cōptione ipsiꝰ motus in se. s. vt sit velox vt sicut aīa absoluta corpe ad hoc q̄d eēt vbicunqz vellet nō est subdita legibꝰ locoꝝ vt successiue p oīa media trāsitura sit: r corpꝰ ꝓsequat quādā velocitatem in motu ac si nō subijcereť alicui legi locoꝝ. Et ista est dos agilitatis. alia est pfectio in motu ꝑm cōparationē ad corpa q̄ sunt in medio. ¶ Nā corpa media impediūt interdū trāsitū inq̄tū ppter suā soliditatē nō cedūt volēti trāsire r q̄tū ad hoc fuit dos subtilitatis ꝑm q̄ corpus glorioſuz nō impedit a quocūqz corpe obiecto sz pōt trāsire p illud. Et ita iste tres dotes aīe fuerūt necessarie aīe ppter operationē felicitatis vt corpꝰ eēt plene subditū aīe q̄tū ad opatiōes. q̄rta dos. s. claritatz ponit duplicit. vno mō vt ꝓsequēs ad has. s. q ad īpassibilitatē. agilitatē r subtilitatē sequat. nā opacitas in corporibꝰ puenit ex ꝓditione materie cū adhuc manēt corpa in tali gradu mixtionis q̄ ista opacitas in eis locū hēat ablata aūt passibilitate auferť oīs impfectio materialis. iō etiā tollit opacitas r ita manebit corpꝰ q̄ est impassibile iā clarū adēpta opacitate: vl pōt poni claritas nō tanq̄ ꝓsequens sz tanq̄ p se necessaria ad gloriā corpis nā corpus btī est btī ppt aīaz. r qr btītudo dicit oē bonū necesse est q quicqd est btī pticipet omni bono q̄ ꝑm naturā suaz est sibi possibile. corpus g̃ licet nō possit participare bonis pure spūalibus ppter nature diuersitatē tñ si btītudo in eo eē debet necesse est q oīa bona habeat q̄ corporali nature ineſſe p̄t. Est aūt magis pfectio corpis claritas. iō erit vna de dotibus claritas. r hoc apparet qr cū xp̄s iō trāsfiguratꝰ fuerit vt oīderet ymaginē glie future solā claritatz dotē in se ostendit q̄si p̄cipue ptineat claritas ad dotes corpoꝝ beatoꝝ. Et ista videť ꝓuenīētior applicatio quatuor dotiū corpis. s. iō q̄tuor sunt r nō plures. qr p istas sufficiēter subdit corpꝰ aīe r liberat ab oībus impfectiōibꝰ q̄ repugnāt btītudini r pficit eiꝰ
Q°.56. bonis q̄ ad naturā corporalē ptinere p̄t. ¶ Querit an corpora beatoꝝ erūt impassibilia. ¶ Dēm q erūt corpa beatorū impassibilia tā ab intra q̄ ab ex̄. r patet qr q̄libet passibile est corruptibile eo q oīs passio magis facta. i. frequētata abicit a substācia. Corpa tñ sanctoꝝ post resurrectionē erūt incorruptibilia. p̄ma cho. 15. seminat in corruptione surgit in incorruptionē. g̃ erūt impassibilia. Jtez oīs actio fit a maiori r forciori: r tñ nullū corpus erit fortiꝰ corporibꝰ btōꝝ. 1. cho. 15. seminat in infirmitate surget in virtute. g̃ erūt incorruptibilia. Jtē oīs passio corpis ꝓtristat aīaz qr corpꝰ qđ corrūpit aggrauat aīaz. sapi. 9. r tñ btītudo dicit gaudiū impmixtū tristicie g̃ nō erit ibi passio aliqua. ¶ Pro hoc aūt ꝓsiderādū p̄mo q passio duplicit accipit. vno mō large r sic omne recipe dicit pati siue id qđ recipit sit ꝑfū pacienti r corruptiuū siue ꝓueniens r sic pfectio eius pati hoc mō erit in corporibꝰ glorioſis r q̄tū ad hoc nō dicunt impassibilia: qr nō est eis auferenduz aliqd de pfectiōe: r tñ ad pfectionē ipsoꝝ cōpetit recipe aliqd qđ sit eis ꝓueniēs. nā etiā hoc mō aīa patit r suscipit spēm intellectualē r intellectionē. r angeli suscipiūt aliqd qr minores purgant pficiunt r illuminant a maioribꝰ. Alio mō accipitur passio r stricte r diffinit eā damas. li. 2. q passio est motus cōtra naturā. vñ īmoderatꝰ motus cordis passio eiꝰ dicit. Modus aūt moderatꝰ dicit opatio eius. r rō est qr omne qđ patit trahit extra naturā suā. trahit. n. ad terminos agētis qr agēs assimilat sibi passuz in q̄tū huiusmōi trahit extra terminos in q̄bus erat. sic aūt passio nō erit in corporibꝰ btōꝝ: qr ad talē passionē sequit corruptio q̄ nō erit in illis. r iō hoc mō erūt impassibilia: qr nō erit in eis potētia ad talē passionē. Cā tñ r modus impassibilitatis huiꝰ nō assignat eodē mō ab oībus Sed dōm videť q hoc fit in habitudine aīe ad corpꝰ q corpꝰ est plene subditū aīe tāq̄ forme. Omnis. n. passio fit p victoriā agētis supra passū. als enī nō traheret eū ex̄ terminos nature sue r ad terminos suos. s. agētis qđ apparet cū p passionē ꝓprie dictū naturalit alteratꝰ passum ad pdendū formā p priā r induendū formā agētis. impossibile est aūt q agēs dominet supra patiēs nisi in q̄tū debilitat dñiuz ꝓprie forme supra materiā pacientis. nō enī pōt materia subijci vni ꝓrioꝝ nisi dñiuz alterius supra ipam tollat vel diminuat saltē corpus tñ humanū r qcqd in ipso est erit pfecte subiectū aīe sicut ipsa erit pfecte subdita deo. iō in corpe humano nō poterit a quocūqz agente fieri mutatio aliqua ꝓria dispositioni illi qua pficit corpꝰ ab aīa r ꝓseruat r ita manebit corpꝰ btī impassibile. q aūt corpus sit totaliter subditū aīe ꝓuenit ex dote r ita efficieť impassibile corpꝰ p dotē. Jn sanctis aūt post resurrectionē aīa erit omnino dña sup corpꝰ. Et illud dñiuz nunq̄ poterit auferri: qr illa erit īmutabilit deo subdita qđ nō fuit in statu inocētie. Jz g̃ post resurrectionē manet in corporibꝰ btōꝝ eadē potencialitas ad aliā formā q̄ nūc est q̄tū ad eēntiā potētie erit tñ ligata ista potētia p victoriā aīe supra corpꝰ vt nūq̄ in actū passiōis exire possit. s. suscipiēdo aliā formā aut ꝓriā dispositionē pagens aliqđ īmutās. Manebit aūt in corporibꝰ btōꝝ cōpositio ex ꝓriis. r tñ nō hēbūt ista ꝓria actꝰ corruptiuos. Nā q̄litates ꝓrie q̄ sūt in corpe nō sūt in eo nisi vt instrumēta aīe. r tñ qñ agēs p̄ncipale est pfectū nō pōt aliq̄ actio p̄uenire ab instrumēto nisi ꝑm dispositionē agētis p̄ncipalis. sic enī calor q est in aīali ē instrumētū aīe nutritiue r agit oīa ꝑm dispositionē illiꝰ r nō ꝑm ꝓditionē spēi caloris: ita cū post resurrectionē aīa erit agēs pfectū qr hēbit plenū dominiū sup materiā corpis nō p̄cedet aliq̄ opatio ab aliq̄ q̄litate nisi ꝑm dispositionē aīe: r iō nulla opatio istaꝝ q̄litatū erit ad corruptiōez vñ etiā si post iudiciū maneret statꝰ generatiōis r corruptiōis data aīe victoria quā hēbit sup materiā post resurrectionē et si eēt forcior ꝓrietas in corpe q̄tū nūc sic nō posset alterare corpꝰ aliquo mō qr aīa q̄ illud sibi subdictū habet p oīmodā victoriā r determinationē nō p̄mittit: r hoc nō solū erit in q̄litatibꝰ intrinsecis q̄ sūt vt instrumēta aīe qr etiā nūc q̄litates iste agūt aliqd vltra ꝓditionē spēi sue solū in q̄ntū regulāt ab aīa vt patet i calore quo aīa vtit digerēdo. sz etiā in q̄litatibꝰ alteriꝰ corporis q̄ sūt ꝓrie q̄litatibꝰ corporꝝ nostroꝝ. nā ille approximate corporibꝰ btōꝝ nō poterūt alterare illa: qr materia ipsoꝝ corporꝝ

habet potentialitatem ligatam per dominium anime sup eaz ideo per nullum agens materiale poterit in materia illa introduci dispō aliq̄ cōtraria dispōni eius. a fortiori ḡ post iudiciū hoc fiet: qz tūc nō mābit statꝰ gñatōis ⁊ corruptōis: eo ꝙ cessabit pmꝰ motꝰ: in cuiꝰ virtute sūt ceteri motꝰ. iō etiā si ꝓria fibi approximēt nō agēt ad mutuā corruptōez. Aliq dicūt ꝙ in corpibꝰ btōz manebūt elemēta in mixtiōe fm subam ⁊ q̄litates ⁊ opatiōes. Sz dicūt ꝙ q̄druplex est opatio. Una ꝙ tū ad cōstitutiōz: ⁊ hec est mixtiōis. Alia ꝙ tū ad cōseruatiōez: ⁊ hec est mīsterial' delatio caloris vitalis p corpꝰ. Tertia est pugne ordinās ad dissolutionē. Quarto exterioris impssiōis p quā alicuiꝰ elemēti opatio intēdit: ⁊ pugna orit. Primas duas dicūt māsuras q̄ sunt ad cōstitutōz ⁊ cōseruatōz. Scōas ꝙo duas q̄ sūt ad dissolutionē dicūt nō māsuras: ⁊ iō corpꝰ tūc nō erit dissolubile. Ḡre aūt nō maneāt ille due opatōes: dicūt ꝙ est triplex rō. Prima est tpata mixtio cōfringēs ꝓportiōē. Scōa est elemētariū appetitiuū getatio. tertia est aīe influētis ꝓpua tio. ¶Rōne pmi nō pugnat. rōne scōi nō pnt pugnare. rōne tertij neče bnt gescē. Cōsiderādū etiā ꝙ in corpibꝰ sctōz manebūt bnōres q̄tuoz. ⁊ tn nō erit int eos pugna neq̄ corruptio. qz sz maneāt eis sue q̄litates: nō manebūt actōes corruptiue. illas enī deꝰ auferet. liberū est enī deo manētibꝰ qbuscdā cōditionibꝰ corpoz tollē alia: si vna nō dependet essentialit ab alia. sic dicē Augꝰ in epla ad cōsentinū. Valet diuīa potētia ō istam visibili atq̄ tractabili naturā corpoz qbuscdā manētibꝰ auferre q̄s voluerit q̄litates. vñ sic ab igne fornaci caldeoz abstulit ꝙtutē cōburēdi: ꝙtū ad id ꝙ corpa triū pueroz illesa seruata sūt: sz māsit ꝙtū ad id ꝙ ignis ille ligna cōburebat. ita aufert ab hūoribꝰ passibilitatē dimittēdo naturā. In sctis etiā manebūt cicatrices vulneꝝ: ñ qdē inḡtū dicūt ōfectū aliquē: sz inḡtū faciūt ad gliam ipsoz ⁊ gaudiū alioz. Nā illa cicatrices sūt signa ꝙtutis eoz ꝙ cōstātissime p iusticia passi sunt. ⁊ tn passi fuerūt interdū martyres detrūcatōes mēbroz: ille tn nō manebūt: sz manebūt signa vulnerū ad oñsionē ꝙtutis: vt sic magis afficiamur ad eos q talia passi sunt. sic dicit Augꝰ. 22. de ciui. dei. Nescio quō sic afficimur amore martyrū bonoz vt velimꝰ in illo regno in eoz corpibꝰ videre vulnerū cicatrices q proꝓpi noīe ptulerūt: ⁊ fortasse videbimꝰ. nō enī deformitas in eis: sz dignitas est corpis: ḡuis in corpe nō corpis sz virtutis pulcritudo fulgebit. ¶Querit de passiōe facta ab extrinseco: an corpa btōz sint passibilia. ¶Dōm ꝙ diffinitio buiꝰ pēdet ex pcedēti dubio: ⁊ tn vt magis apiat. Dōz ꝙ erūt corpora illa impassibilia oī gñe passiōis q̄ ab ex̄ infert corruptiue. Est aūt duplex passio ab ex̄. s. p influētiā: sic ignis cōburit corpꝰ: ⁊ p violētiā sic cultellꝰ diuidit. Prima nō est in corpore glorioso: qz talis passio aut est fm viā nature: aut p ordinatiōz diuine iusticie. passio fm ordinē diuine iusticie est in illis in q bus naturalit nō poterat eē pati: exigēte tn diuīa iusticia ppt eoz demerita est ibi passio. ⁊ ita passio nō est nisi vbi est culpa sic erit pena in demonibꝰ ⁊ spiritibꝰ dāpnatoz. via naturali est passio q̄n ꝓditio corpoz exigit vt agāt ⁊ patiāt. Prima passio nō erit in corpibꝰ btōz cū nō maneāt in eis aliq̄ pcti vestigia. Scōa etiā nō erit ppt cās dictas pcedeti. q. s. qz aīa ꝓtinebit totalit materiā sub ptāte sua ita vt potētia eiꝰ passiua sit ligata ad recipiēdū dispōem ꝙcūqz cōtrariā. Et hoc qz maioz erit ptās aīe sup corpꝰ ꝓseruādo illō i dispositōe illa quā bz ꝙ ptās cuiuscūqz extranei agētis ad corrūpendū illā dispositionē. ⁊ introducēdū ꝓriā. etiā qz statꝰ gñatōis ⁊ corruptiōis cessabit. iō etiā i illis in qbꝰ nō fuerit tāta ptās forme sup materiā nō erit corruptio. De passione q̄ est p violentiā dōm ꝙ vere corpꝰ gliosū nō poterit hoc mō pati: cū nulla impfectio maneat in corpibꝰ illis. ⁊ tn talis passio est magis ⁊ facilꝰ corruptiua ꝙ ea q̄ est p influētiā. iō nō erit in eis. Dōz aūt ꝙ corpora glorioſa nō poterūt pati a cultello aut lapide aut alijs rebus duris ⁊ acutis. ⁊ hoc p potē subtilitatis: nā ptinet ad potē subtilitatis ꝙ q̄libet corpa sint puia corpi glorioso: ⁊ trā-

Q°. 57.

seat p illa sicut p corpa rara q̄ cedūt trāseūti. Vñ si qs gladio nitat pfodere corpꝰ gliosum: potiꝰ illud corpꝰ penetrabit gladiū ꝙ gladiꝰ penetret carnē. Passio tn nō est nisi in eo qꝺ resistendo penetrat. ⁊ tn gliosa corpa nō penetrabūt: sz penetrabūt. iō nō patiē neq̄ mouebūt loco ppt gladios obiectos. ⁊ ita poterūt vibrari gladij p corpa gliosa: sic p aerē tenuissimū: nullo impedimēto facto: ⁊ tn diuersa rōne. nā aer qz rarꝰ est cedit ⁊ scindit. iō nō resistit sensibilit. corpa aūt gliosa quia subtilia sūt penetrabūt gladios: nō impellēdo aut ꝓcutiēdo illos. ⁊ est mirabile salte audiri. sz rō apte illud oñdit: suppositā dote subtilitatis. De lapidibꝰ ꝓiectis in corpa gliosa idez erit. nā lapides nō diuidēt: nec cōfringēt: nec penetrabūt corpora: neq̄ etiā corpa cedūt eis: sz lapides cedēt corpibꝰ: ⁊ corpora gliosa penetrabūt lapides ipsos p dotes subtilitat. ⁊ lapides trāsibūt vltra corpa gliosa q̄si trāsirēt p mediū raꝝ nō lesis: nec diuisis illis corpibꝰ: sz potiꝰ lapidibꝰ penetrat a corporibus gliosis. Sic apparet in cristallo ⁊ radio solis. cristallus enī nō diuidit nec intercipit radiū solarē. cetera aūt corpa densa diuidūt vel intercipiūt: nō pmittēdo trāsire. fiat ḡ gladius de cristallo; manifestū est ꝙ ille nō poterit scindē aut rūpere: vel impedire radiū solis: sz potiꝰ radiꝰ penetrabit gladiū cristallinū: ⁊ sepe vibrabit gladiꝰ cristallinꝰ p radiū solarē. ⁊ tn tociens gladiꝰ penetrabit ⁊ radius manēs in loco suo nō penetrat: nec cedit gladio: ⁊ tn gladiꝰ trāsit: qz gladiꝰ cedit radio. ⁊ ita erit de corpibꝰ gliosis ꝙtū ad oīa dura ⁊ acuta: ita vt non mutādo locū nō possent qcq̄ pati. de hac dote subtilitatis. ꝙ. dicē ¶Querit an impassibilitas corporū gliosoz erit in oī bus eq̄lit. ¶Dōm ꝙ impassibilitas pōt cōsiderari dupliꝛ. vel fm se vel fm cām suā. Si pmo mō nō recipit magis neq̄ minꝰ: qz impassibilitas solā negatōez vl ꝙuatiōz ꝙportat. iō erit in oībꝰ eq̄lit. Si scōo mō. i. ꝙtū ad cām suā erit ī vno maioz ꝙ in alio. Cā enī ꝓpassibilitat est: qz corpꝰ subdit totalit aīe: iō ē ligata potētia sua passiua ad recipiēdū passionē ꝙ cūqz p quā deducat ꝓria dispositō ei quā aīa fuat in corpore Ista aūt subiectio corporis ꝙuēit aīe inḡtū ipsa fruit deo immobilit adherēs ei. ⁊ tn q̄dā fruūt perfectiꝰ alijs. ḡ q̄dā bnt maiorē impassibilitatē ꝙ alij. nullꝰ tn de btīs hēbit aliq̄ passibilitatē: qz q̄libet fruitio de deo ꝙtūlibz pua: subdit corpꝰ ita perfecte aīe ꝙ excludit oēm potētiā patiēdi. ⁊ iō oēs sunt impassibiles: sz q̄dā magis ꝙ alij. ¶Querit an manebit sentire in corporibꝰ btōz: ¶Dōm ꝙ in pria manebūt in corporibꝰ btōz oēs sensus ⁊ organa: qz ista sunt de integritate corporis ⁊ de pfectiōe hūana: ¶Et dōm ꝙ erit ibi posse sentire ⁊ ipsum sentire actu. posse sentire prouenit ex coniūctōne potentie cū organo bñ dispōsito. Sentire aūt in actu puenit ex coniūctiōe potētie cū obiecto. Et qm̄ in pria manebūt potētie cōiuncte organis optime dispositis manebit ibi posse sentire. ⁊ qz manebūt etiā ibi obiecta quorūdā sensuū manebunt ibi sentire ꝙtū ad illos. ⁊ ncče est poni aliq̄ sensationē in sctis post resurrectōz: qz alꝰ vita illoz magis assimilaret somno ꝙ vigilie: cū dormiēs viuat ⁊ tn nichil sentiat. ille aūt est impfectꝰ modꝰ essendi: qz in somno corpꝰ sensibile nō est in vltimo actu vite: sz in impfectiōe. iō statꝰ dormiētis nō vocat vite absolute q̄si nō bēat viuēs tūc totā pfectionē suā in actu: sz medietatē eiꝰ. sic dicit Aristo. 1. ethicoz. p dimidiū vite. i. p somnū nō differre prauū a studioso. Cōsiderādū aūt ꝙ sentire pati quoddā est: ⁊ tn nō excludit oīs passio a corpibꝰ btōz: sz solū illa q̄ res alterat pter naturā suā ad dispōem nō naturalē. qz illa est via ad corruptōem. Passio aūt q̄ nō alterat rē a sua naturali dispōe ncče est ꝙ pficiat: ⁊ illa nō excludit a corpibus btōz: sz potiꝰ est in eis. Est enī passio duplex. Prima est oīs receptio: qz oē recipiēs patit quodāmodo. Scōa est q̄libet mutatio facta pzeter naturā. Prima est in btīs ⁊ nō solū in corporibꝰ: sz etiā in intellectu. qz p hoc ꝙ videt diuinā essentiā sūt btī: ⁊ tn illud vivere recipere qdā est: ⁊ etiā angeli recipiūt. ⁊ nō solum a deo sz etiā in alterutrū. cū qdā purgēt: perficiāt: ⁊ illuminēt alios

Q°. 59.

Scōa passio nō est in beatis: quia si esset nō viuerent in eternū: q2 passio magis facta. i. frequētata abijcit a suba: ⁊ sic aliqñ interimet: vel corrūpet subam. ⁊ q̄tū ad hoc dicit̄ impassibilia. sentire aūt ptinet ad p̄mā passionē: cū possit fieri sensatio p solā immutatiōē spūalē sine reali alteratiōe. q̄ pōt cē in btīs. ¶Notandū etiā q̄ organa sentiēdi immutāt̄ a rebꝰ q̄ sunt extra aīam dupliciter. Uno mō in mutatiōe naturali. s. qñ organū disponit̄ eadē qualitate naturali q̄ afficit̄ res ex aīam que agit in ipsum organū. sicut cū manꝰ fit calida ⁊ adusta ex tactu rei calide: vl odorifera ex tactu rei odorifere. Alio mō in mutatione spūali. s. p quā recipit̄ q̄litas sensibilis in organo sm esse spūale. s. spēs siue intētio q̄litatis: ⁊ nō ipsa q̄litas. ⁊ tunc non afficit̄ organū sic̄ obiectū. sicut pupilla recipit spēm albedinis: ⁊ nō albedinē. ⁊ iō nō videt albedinē: sz non efficit̄ alba ipsa. sicut manꝰ tacta a re calida: nō solū sentit calorē: sz etiā efficit̄ calida. Prima receptio p se nō cāt sensū: sz p accidēs. Secūda aūt cāt sensū p se: q2 nc̄e est q̄ i quocūqz organo recipit̄ spēs alicuiꝰ q̄litatis sensibilis: faciat ibi sensationē. spēs q̄ppe albedinis nō recipit̄ nisi in oculo: ⁊ nō in aure vel lingua aut odoratu. ⁊ tñ albedo sm esse materiale pōt recipi in quolibz organo sensitiuo: ⁊ in nō sensitiuis. Prima receptio ⁊ immutatio nō fit in corpibus gliosis. scōa aūt fit in eis. Pro cuius sciendū q̄ oē passiuū recipit actionē agētis sm suū modū. pōt aūt passiuū triplicit̄ immutari. s. naturalit̄ ⁊ spūalit̄ simul. sicut manꝰ a calore. Scōo mō spūaliter solū: sicut aer a rebꝰ colorātis. Tercio mō immutat̄ aliqd solū naturaliter vel materialiter: sic̄ inanimata immutāt̄ ab igne recipiēdo calorē sm esse materiale: sz non sm esse spūale. nam efficiūt̄ formaliter calida: ⁊ tñ calorē nō sentiūt. ⁊ tūc dōm q̄ si patiēs est natū immutari ab agente vtraqz immutatiōe simul. i. materiali ⁊ spūali. p̄cedit semp immutatio naturalis ⁊ materialis ad spūalē: sic̄ ē naturale p̄cedit ad esse intētionale. si aūt natū sit solū immutari spūalit̄: nō oportet q̄ p̄ceda immutatio naturalis ad intētionalē: sz erit sola intētionalis sic̄ in aere suscipiēte intētionē colōris. si aūt natū est solū immutari naturalit̄: nō seq̄t immutatio spūalis post naturalē. sic̄ in naīatis calefactis. in corpibꝰ aut̄ glīosis nō pōt esse aliq̄ immutatō natural: q2 q̄libet talis est via ad corruptiōez: ⁊ nō stat cū impassibilitate. iō erit ibi sola spūalis. ⁊ ita lz obiectū sensibile cēt natū vtroqz mō immutare: q2 tñ corpꝰ glīosū supposita cōditiōe sua nō est natū immutari nisi intentionalit̄ nō p̄cedet in eo aliq̄ naturalis immutatio. Aduertēdū aūt q̄ actꝰ sentiēdi in btīs erit saltē q̄tū ad aliq̄s potētias sensitiuas: ⁊ ille erit intēsus ⁊ actꝰ intelligēdi. etiā intēsus ⁊ quicūqz actꝰ fuerit in pfia erit intēsus valde. ⁊ nō impedit̄ vnꝰ actꝰ p actū alterū. Nā q̄ vna potētia in suo actu impediat̄ vel remittat̄ qñ alia vehemēter opat̄: puenit ex hoc q̄ nulla potētia sufficit ad tā intēsam operationē suā p virtutē quā anima deriuat p ipsam: nisi id qō p aliaꝫ deriuat incipiat deriuare p ipsā solā. ⁊ tūc illa intēdet nimis: ⁊ cetera cessabūt. nā aīa vnicū p̄ncipiū opatiuū est: lz bēat mltas potētias q̄ sunt p̄ncipia īmediata. ⁊ iō cū opatiōe cuiuscūqz potētie est attētio aīe a q̄ virtꝰ fluit. ⁊ qñ potētie multe sunt: attēdit circa mlta. ⁊ sic attētio aīe circa singulā potētiam nō est magna. vñ actio aīe ⁊ defluxio virtutis p illā potētiā nō sufficit ad intendēdū opus nisi cesset aīa intēdere aliis potentijs: aut parū intendat: ⁊ id qō aliis impendebat: vni soli impendat. ⁊ iō nūc in via generaliter tenet̄ ista regula tā circa opatiōes q̄ circa delectatōes q̄ intensa vna: remittantur cetere vel impediant̄. ⁊ hoc totū p̄uenit ex impfectiōe potētiarū: ⁊ defectu q̄tutis aīe. in beatis aūt sensibiles potentie erūt pfecte: ⁊ virtus aīe ex ꝓditiōe glorie erit valde maior: ita vt possit totaliter corpi vñari: qō hic nūq̄ potuit. ⁊ faciat illud immortale. iō poterit p quālibz potētiā intense opari: ⁊ p oēs simil. ⁊ vna opatio nō impediet aliā: q2 nō erit ibi maius opari multis actibꝰ simul intēsis q̄ hic simul multis actibꝰ remissis. q̄ stāte actu intelligēdi in summa intensiōe: stare poterit actꝰ sentiēdi in magna intensiōe. qō hic nō pōt fieri. vñ qñ oz hic intēdere nimis actū intellectꝰ: vt pote si speculet circa altissima: nc̄e est ipsum in extasim fieri sic̄ Paulꝰ qñ debuit videre secreta celestia q̄ nō licuit hoī dicere. 2. Thor. 12. ⁊ tñ tūc nō fiet extasis aliq̄: lz manentibꝰ oībus actibus pfectis ⁊ in ēsse: erit intēsissimꝰ actus intelligēdi deū in quo est btītudo. ¶Querit̄ an sentire erit p receptionē specierū: vel quō? ¶Dōm q̄ fiet sentire in btīs per receptionem specierū a rebus que sunt extra aīam. ⁊ ptz: quia sentire quādam cognitionē dicit. omnis aūt cognitio est motus ad aīam ⁊ tamē motus ad aīam est in recipiendo aliqd. nā si a superioribus viribus defluerent species ad organa sentiendi: non esset motus ad aīam. lz ab aīa. Jtē talis defluxus esset supuacuꝰ ⁊ inutilis. nā q̄ spēs ab inferioribus viribꝰ suscepte mō organico: tranferātur ad superiores est ordo naturalis cū sint vires inferiores ꝓpter superiores. Si aūt defluāt a superioribꝰ ad inferiores: aut erit status: aut refluēt rursus ab inferioribus ad superiores. si p̄mo mō turbatur ordo nature: cū inferiores vires recipiāt ꝓpter superiores: ⁊ ecōtrario. Si scōo mō erit circulus: q2 redibit spēs ad vires illas a qbꝰ defluxerat. ⁊ ita totus fluxus ⁊ refluxus inutiliter factꝰ est. Jtem ordo naturalis est vt obiectū influat in organū: sz non totaliter natura p gloriam: sed perficit̄. ergo recipient sensus spēs ab obiecto: sicut nunc. Jtē non videt̄ esse aliqua cā quare mutet̄ ordo recipiēdi q̄ nunc est. ergo manebit ille. nūc enī recipit organū ab obiecto: ergo tūc recipiet. nec videt̄ aliqō inconueniēs: nisi quia quidā putāt q̄ esset sic passio in beatis quā volūt auferre ab eis ꝓpter dotē impassibilitatis. Sz dōm q̄ non est inconueniens. pro quo sciendū q̄ organa sentiendi īmutāt̄ a rebus que sunt extra aīam dupliciter. Uno mō immutatione naturali. s. qñ organū afficitur eadē qualitate naturali qua afficit̄ res que agit in ipsam. vt cū manus fit calida ⁊ adusta ex tactu rei calide: vel odorifera ex tactu rei odorifere. Alio mō īmutatione spūali qñ recipit̄ q̄litas sensibilis in organo solū sm̄ esse spūale. vt in pupilla recipit̄ spēs albedinis: ⁊ non albedo. scōa receptio nō causat naturalē passionē: ⁊ ista receptio fit in corporibus glorioſis: nichil ergo est qō īpediat sic sentire beatos recipiēdo spēm post resurrectionē sic̄ nūc. ¶Querit̄ an omēs sensus maneant in patria ī actibꝰ suis: vel solū aliq̄ eorū? ¶Dōm q̄ si accipiat̄ manere potētias in actu sentiēdi iuxta modū quē habent hic: non manebit in btīs nisi sensatio videndi. q2 cōstat q̄ in beatis nō erit aliqua passio naturalis aut materialis: sz solū spūalis: quia immutatōes naturales faciūt ad corruptionē q̄ non erit in beatis. solus aūt visus est qui est p immutationē solā spūalē. nā nō fit ibi immutatio naturalis nisi multū p accidēs: vt ī forti luce. in ceteris aūt lz ipsa sensatio fit solū immutatio spūalis: tñ fit semp cū q̄dā naturali trāsmutatione tā medij q̄ organi: ⁊ tñ materialis immutatio repugnat btīs: iō necesse est dici q̄ ceteri sensus vel non habebunt actū aliquē in btīs: vel non habebūt talē modū sentiēdi qualē hic. Jtē quia aliq̄ sensus solū sunt ad necessitatē nutritiōis sicut gustus. constat aūt q̄ non manebit gustꝰ in isto actu. quia post resurrectionē neq̄ est manducare nec bibere. iō si gustum ponamus manere: oportet q̄ maneat ꝓz aliū actū multū distantem. ⁊ ita qñ dicimꝰ q̄ nō manebūt oēs sensus in actu suo in beatis: intelligitur q̄tum ad modos sentiendi quos tenent hic. q̄ tñ maneāt q̄tū ad alios modos ⁊ fines sentiēdi nō est inconueniēs cū qōlibet sentire in se sit pfectio quedā. ⁊ q̄tū ad hoc an maneāt vel non: est p̄obleuma neutrū: q2 nō pōt sufficienter disuaderi altera pars. iō satis pōt cōcedi q̄ maneāt sensus oēs q̄tū ad alios modos sentiēdi. licet etiā auferēdo actū alicuiꝰ eorū in totū nō est aliqō inconueniēs: sicut auferēdo auditū ⁊ gustū ⁊ odoratū. q2 nō videt̄ aliq̄ necessitas ponēdi actꝰ eorū. Sciendū enī q̄ lz sensatio tactus fiat magis materialit̄ q̄ cetere sensatōes. in btīs tñ nō fiet ita materialit̄. q2 mutatō materialis est p accidēs ad sensationē. nūq̄ enī fit sensatio p solā immutationē naturalē recipiēdo formā sm esse materiale.

Q.° 60.

Q.° 61.

frigiditas autem ⁊ caliditas non recipiuntur in potentia tacti
ua.i.nō immutāt illā:sz ipsa spēs istoꝝ q̄ spūalis est:⁊ illa facit
p se sensationē.sicut ergo oculꝰ recipit spēm albi ⁊ nigri:rubei
⁊ viridis:⁊ nō efficit ipse niger albꝰ:rubeus ⁊ viridis:preci
pue cū cōtingāt simul hec oīa recipe.qō erat impossibile q̄
tum ad esse materiale.ita ⁊ tactꝰ recipiet in pria solū spēs cali
di ⁊ frigidi: humidi ⁊ sicci:⁊ nō recipiet ipsas formas.⁊ ita
organū tactꝰ nūq̄ alterabit:qz nō efficiet calidū ⁊ frigidū:hu
midū ⁊ siccū:sz in dispōe illa in qua ceperit esse gliosum:in il
la manebit.⁊ illud erit sibi dispō naturalis:sz recipiet spēm fri
gidi.calidi.humidi.sicci.mollis.⁊ duri.lenis ⁊ asperi.q̄ est re
ceptio sola spūalis sine alteratōe.⁊ tūc nulla erit passio recipiē
tis:sz solū pfectio inc̄ptū sentire dicit quēdā gradū cognitiōis.
pūlis ḡ approximatꝰ corpi gloriosо sentiet ab eo esse calidus
sed non poterit tñ calefacere corpus gliosuz.⁊ ita nō alterabit cū
ipso manebit in gradu dispōis sue.⁊ hoc mō sicut nō alterat:ita
nō affligit:sz efficit ita spūalis sensus tactꝰ sicut visus:q̄ exi
stentibus nobis hic nō cōtingit. De gustu dōm q̄ non videt
necessarius ad aliqd in btis.⁊ ita q̄tū ad illū visum quē nunc
gustus habet inter nos nō manebit in pria.an tñ maneat ibi
actus gustādi sine susceptiōe ciboꝝ ⁊ potuū nō apparet.tunc
cū debemꝰ dicere q̄ bti haberēt semp aliquē saporē in lingua
nullū tñ cibū aut potū vel rem sapidā deglutirent. An vero
sit talis sapor nō apparet:qz nō est neċe poni.quidā tñ ponūt
illū:dicētes q̄ redūdabit quidā sapor semp manēs in lingua
redūdans a btitudine aīe. Alij aūt dicūt q̄ in lingua btoꝝ um
erit quedā hūiditas saporosa semp manēs:q̄ est subiectū sapo
ris.vel est ipse sapor materialit accept:⁊ ita erit vera gusta
cō:qz nō erit spēs alīq̄ saporis fluēs ab intra:sz ab extra.⁊ ita
humiditas a deo erit creata vt maneat semper in lingua.⁊ ita
manebit semp q̄dā oblectatio suauissimi saporis. Et hoc mō
non videt incōuenīēs q̄ maneat sapor semp in btis.⁊ tñ etiā
istū modū nō cogimur ponere:qz nichil est qō vrgeat. De
odoratu dōm q̄ non est neċe poni aliq̄ odoratōem.tū qz non
est ibi mediū odorandi.s.aer.tū qz non oportet poni ibi aliquē
odorē:sicut neċe est poni quādā visionē ⁊ sensationem tactus.
Dicendū tñ q̄ pōt poni odor q̄ sit sola q̄litas spūalis senbi
lis:⁊ nō sit aliq̄ q̄litas materialis vel passio.sicut enī visio fit
p solā multiplicatōem speciei factā ab obiecto:in qua mltipli
catiōe non trāsit aliq̄ q̄litas materialis:sz sola spēs defluit.ita
pōt odor multiplicari a re nō faciēdo aliquā euaporatiōez fu
malē.⁊ tūc nō erit aliq̄ passio vel q̄litas materialis:sz sola spe
cies intēctionalis odoris:q̄ immutet potentiā. Et talē odora
tionē nō est inconueniēs poni in btis:qz ab illis solū auferimus
alterationes ⁊ receptiones q̄litatū materialiū.poterit ḡ ꝓuenie
ter ī ictis manere odoratio sine resolutiōe:⁊ erit odor ille sua
uissimꝰ. De voce ⁊ auditu dōm q̄ nō est neċe poni ibi vocē ⁊
auditū.an tñ maneat:dubiū est:qz quidā volūt manere laudē
vocalē in pria.sic augꝰ.in multis locis vult:⁊ etiam aliq̄ alij.
Ꝓpter quo sciendū q̄ q̄dā sensibilia deferūt ad sensū solū spi
ritualiter:vt spēs colorū.q̄dā aūt solū materialit:q̄ cōtingūt or
ganū pm eē materiale:sicut sensibilia tactꝰ ⁊ gustꝰ. Quidā au
tem vtroqz mō.i.partī materialit:⁊ partī spūalit.sic spēs odo
rū q̄ a principio egredit q̄dā fumali euaporatiōe.⁊ tūc extendit
qualitas sensibilis materialit.qz vaporatio fumalis est subā.
id est corpꝰ quoddā siue fumꝰ tenuis resolutꝰ de corpe:⁊ in illo
corpe fundat qualitas materialis:q̄ est odor.⁊ q̄diu durat il
la euaporatio fumi:extēdit odor pm esse materiale.postea āt
non pōt manere.qz nō est accidēs sine subiecto:sz incipit tunc
extendi odor pm esse spūale:vel intentionale.⁊ puenit ad loca
ad q̄ non posset puenire materialiter.vt oīsum est.s.de odo
ratione vulturū. sic aūt erit de voce.s.q̄ illa incipiat esse pm
esse materiale in organis in q̄bus format:⁊ ibi aer est conatꝰ q̄
semp manet intra illa organa.⁊ ibi est ꝓfractio ⁊ motꝰ.sz cū vl
tra ꝓcedit vox.s.extra os loquētis:feretur solū pm esse spūa
le.⁊ ita nō erit necessaria confractio aliq̄:neq̄ motus aeris in
medio.⁊ ita sine aere poterit fieri vox in celo empyreo; quia
aer solū manebit intra corpora sctōꝝ:nō quidē ad vsum inspi
randi ⁊ respirandi.qz hec nō erūt ibi:sz solū ad vsum formandi
voces in dei laudē:ne aliqua ps corpis nr̄i vacet a dei lau
de ⁊ gloria. Et hoc quidē satis rōnabiliter dictū est. Si tamē
quis dicere voluerit q̄ in pria nō erit vocalis locutio:nō est
inconuenieter dictū.qz nō māet aliqd ad qō sit vox neċia. De
visu dōm q̄ manebit visus:qz nō est aliqs sensus cuiꝰ sit actꝰ
spūalior ⁊ q̄ magis cōueniat in pria:⁊ ꝓpter abstractū esse a
cōditione esse materialis:nō includit inconuenientiā.etiā manē
bit ibi obiectū ⁊ mediū.nā obiectū est coloratū ⁊ lucidum:⁊
vtrūq̄z manebit.mediū aūt ipsum actu diaphanū q̄ qō differ
tur spēs visibilis.⁊ etiā hoc erit.qz celū empyreū diaphanū
est. Oculꝰ aūt btōꝝ videbit oīa sub angulo sicut ⁊ nos:cū hoc
sit de cōditione visionis.hoc tñ differt inter illos ⁊ nos.nam
etiā nūc non videt oēs hoīes eandē rem ab eadē distātia.sz q̄
cunq̄z hz oculū pspicatiorē:a minori immutatiōe efficit vidēs
⁊ qñ q̄to sub acutiori angulo res videt:tāto minꝰ immutat.
⁊ q̄to a remotiori videt:tāto videt sub minori angulo.iō q̄
habent oculos modicū pspicaces:nō videt rē posītā a remo
tis:quā videt q̄ sunt a propinquo. Oculi aūt btōꝝ sunt pspi
catiores:q̄ a leuiori immutatiōe immutabūt.iō sub q̄tūcun
q̄z paruo angulo videbūt rē.⁊ ita q̄tūcūq̄z sit res parua:⁊ a
longinquo posita videbūt eā.vñ nichil impfectōnis manebit
in illis sicut in nobis est. Queriť nūc circa sc̄am dotē cor
poris gliosi q̄ est subtilitas.s.an subtilitas erit in illis? Di
cendū q̄ subtilitas est cōditio corpoꝝ gliosoꝝ.sic dr̄.1. Cor. D°. 62.
15. Seminat corpꝰ aīale:resurget corpꝰ spūale.i.sīle spiritui
in subtilitate.hoc enī est in quo spūs excedit oīa corpa:qz ni
chil est qō spūs nō penetret.ḡ corpa btōꝝ aliquā subtilitatez
habebūt. Itē qz in corporibꝰ quāto est aliqō subtilius:tāto est
nobilius.⁊ tñ corpa gloriosa erūt simplr nobiliora oībus cor
poribus.ḡ erūt subtiliora oībꝰ corpibꝰ nō gloriosis. Di
cendū est ergo q̄ pfectio illa corpis pm quā reddet subtile p
uenit ex dominio aīe glificate.q̄ est forma corpis supra corpꝰ
rōne cuiꝰ spūale dr̄.nā est totaliter subditū aīe ad participan
dum pfectionē eius q̄ forma ipsius est.⁊ dū viueret nō potuit
anima sibi tenere illud subditū.nā si tenere potuisset effectuz:
fuisset impassibile:sz puenit aīe hoc ex pfectione glorie.⁊ qñ
anima est pm subam spūs:⁊ pm operationē est ꝓmpta ad oīa
reddit corpus subditū sibi penitꝰ inq̄tū q̄cq̄d aīa vult opera
ri p corpus pōt facere.⁊ hoc est reddere illud spūale ⁊ subtile
id est penetrās oīa:sicut aīa p opationē suā oīa penetrat.⁊ ita
penetraret si maneret absoluta a corpe Ista tñ spūalitas q̄ cor
pus aīe subijcit participat duplicit. Uno mō subijcit aīa cor
pori plene ad participandū esse specificū:accipiēdo esse speci
ficū nō solū p hoc qō est dare esse formale ⁊ substantificū:sz p
ut est dare oēm perfectionē q̄ est ad opatōes quas aīa exercet
per corpus. Alio mō subijcit corpꝰ aīe vt motori.i.soluz vt
mouet ipsum:nō exercēdo aliquā opatōem ꝓuenientē speciei.
nā mouere localit nō est opatio determinate cōpetēs forme a
licuius speciei:sz cōpetit oī forme rei viuētis fere p̄ter plāta
tiuā.inq̄tū ḡ aīa mouet corpꝰ:nō exercet aliq̄ opatōez spāliť
ꝓuenientē cōditiōi aīe.q̄tū ad pmā subiectōem sortit corpus
dotē subtilitatis.q̄tū ad sc̄az sortit agilitatē.⁊ iō modicū dif
fert agilitas a subtilitate.⁊ ꝓpter hoc apls vocās corpꝰ spūa
le tetigit vtrāqz dotē tā subtilitatē q̄ agilitatē.⁊ ita dic̄ gregꝰ
q̄ corpꝰ erit subtile p effectū spūalē potētie.i.vtut ad opanduꝫ
nō āt mutabit aliqd ō magnitudine sua:sz erit eiusdē quātitatis⁊
staturę etiā hēbit eq̄le de materia.iō nō erit tūc rariꝰ q̄ nunc.
Queri circa p̄dicta:an p dotē subtilitatis possit corpꝰ aliqō D°. 63.
gliosū eē in eodē loco cū alio corpe nō gliōso? Dom q̄ sz
positiōz cōiorē q̄ id qō impedit vnū corpꝰ eē in alio loco nō po
terit tolli p solā dotē subtilitatis.⁊ ita per dotē solā nō poterit
corpus gliosuz eē in eodē loco cū corpe nō gliōso.⁊ dr̄ q̄ cā
ē qz nichil phibet vnū corpꝰ eē cū alio in eodē loco:nisi q̄ cor
pus qōlibz regrit diuersū situ ab alio corpe.hāc āt distinctōz
situs non requirit aliqua qualitas aut aliquod aliud accidēs

corporis. nō em̄ debeť situs aliqs corpi rōne sue qualitatis: nam ablato a corpe qō eēt calidū: humidū ⁊ siccū: graue aut leue manet adhuc corpi necessitas situationis ⁊ loci. vt ꝺr. 4 phisicor. Et ꝑz qr si ꝑpť humidū ⁊ siccū: calidū ⁊ frigidum cōpeteret locꝰ: ꝑpť magis calidū cōpeteret maior locꝰ vł minor. qō falsū est: cū in his nō fiat differētia nisi ex quantitate. Etiā nō cōpetit situs ꝑpť formā subalē: nec etiā ꝑpť materiā nā forma nō determinať ad vbi nisi ꝑpť materiā in q̄ est. materia aūt nō determinať ad locū nisi ꝑpť quātitatē dimēsiuā. sola ḡ quātitas dimēsiua est q̄ facit hīe sitū ⁊ occupare locū. et ꝓpter natura quātitatis huiꝰ facit duo corpa differre situ: et ptinet ad diffinitionē eiꝰ. ISTā quātitas dimēsiua ꝺr quātitas habēs sitū: cū quātitati dimēsiue ꝑm suā naturā cōpetat situs ablatis etiā oībꝰ aliis q̄ sūt in re. i. materia ⁊ forma ⁊ qualitates naturales: ꝺz nc̄cio rē distinctionē sitꝰ cū maneat in ea quā titas dimēsiua rōne cuiꝰ determinať sitꝰ. ⁊ hoc ē qō vult aristotiles. 4. phisi. ⁊. 3. me: haphi. dimēsiōes sepatas nō posse esse in eodem loco in quo est aliquod corpus sensibile. ſ. quia etiā ille dimensiones exigunt situm distinctum sicut corpus sensibile quod manet ibi. ⁊ tamen dimensiones ille nichil sunt nisi dimensiones cum ponantur esse separate. quelibet tamen alia res q̄ nō est dimensio poterit esse simul cū corpore sensibili in eodē loco: vt q̄libz suba pure spūalis ⁊ q̄litates q̄cūqz siue ponāť sepate siue de nouo aduenientes illi corpi: etiā si illi corpori adderet plus de materia ñ variata dimēsiōe ꝓpri adhuc capeť materia in loco illo. sola aūt dimēsio aduenies exigit iā aliū sitū. ḡ dimēsiue quātitati ꝑm se cōpetit sitū hīe: ⁊ ꝑm eaz res exigit sitū. ☞ Dos tñ subtilitatis nequaq̄ aufert a corpe dimēsiōes. ḡ nō aufert ei nc̄itatē distinctiōis sitꝰ ab alio corpe. ḡ corꝰ glīosū nō ꝺz ex dote subtilitatis sue q̄ possit eē simul cū alio corpe. ⁊ tñ pōt eē sil̄ cū alio corpe. ḡ poterit hoc eē per dīnā virtutē ſz nō p dotē. ☜ Querit cū nō possint duo corpa
Q° 64. p dotē sil̄ eē an possint simul eē p miraculū. ☜ Dom q̄ circa hoc fuerūt tres vie dicēdi. Prima est q̄ p nullā viā duo corpora pñt eē sil̄. Secūda via circa hoc dubiū est q̄ corꝰ aliqō pōt eē cū alio corpe sil̄ nō solū miraculose ſz etiā p virtutē aliquā creatā. Tertia via ē q̄ duo corpa pñt eē in eodē loco per miraculū: ⁊ nō pñt alio mō eē. Pro quo sciendū q̄ ad hoc q̄ maneāt duo corpa in eodē loco ncc̄e est q̄ maneāt distincta. i. q̄ nō ꝓfūdanť in vnū corꝰ ꝑdēdo eē distinctū. nā iā nō essent duo corpa in eodē loco ſz vnicū. distictio em̄ materie reqrit distinctū sitū. ⁊ distinctio materie fit p dimēsiōes actu distinctas nā distictio actu alꝫ dimēsionū facit duas ptes eiusdē corpis. si aūt ꝓueniāt duo corpa in vnū: ita q̄ pereat distictio actualꝫ dimēsionū destruiť eē distinctū; sic̄ apet in mixtiōibꝰ pfectis. nā ibi mixtibilia fiūt vnū ꝑdēdo plā eē distincta q̄ hēbāt. ⁊ acgrēdo vnicū eē distinctū. ISTō pōt ḡ eē q̄ duo corpa maneāt duo ⁊ tñ maneāt sil̄: nisi vtriqz seruet eē distinctū qō priꝰ hēbat ꝑm qō vtrūqz erat ens indiuisū in se ⁊ diuisū a quolibz alio. dicit aūt sc̄us Tho. 4. sentē. di. 44. ⁊ in quolibet. q. 22. q̄ hoc esse distinctū ꝺepēdet a principijs eēntialibꝰ rei sic̄ a causis primis ſz a deo vel a cā ꝑma. sic̄ eē accidētis ꝺepēdet a subiecto: vel vt cā ꝓxima. a deo aūt sic̄ a cā ꝑma. ⁊ qr cā ꝑma pōt cōseruare rē in eē cessātibꝰ causis secūdis. vt ꝑz p ꝑmā positionē libri de causis: sic̄ dīna virtute ⁊ ea sola fieri pōt q̄ accidēs sit sine subiecto. qō ꝑz in sacrāmēto altaris. Silr dīna virtute fieri pōt ⁊ ea sola q̄ corpi maneat eē distinctū ab alio corpe q̄uis materia eiꝰ nō sit distincta situ a materia alteriꝰ corpis. ⁊ sic ꝑ miraculū fieri poterit q̄ duo corpa sint in eodē loco. hec tamē verba sc̄i thome nō sūt dīno intelligēda sic̄ sonāt. videť enim verba sua significare q̄ principia eēntialia ⁊ cause īmediate distinctiōis duoꝝ corporꝫ sit diuersitas sitꝰ ⁊ loci. ⁊ iō q̄ ablata diuersitate sitꝰ nō posset manere duo corpa distincta. ſz deꝰ q̄ est cā ꝑma ꝓseruat istā distinctionē sine distinctiōe sitꝰ. ⁊ tñ non est verū q̄ diuersitas loci vel sitꝰ sit cā vel principiū eēntiale et priꝰ distinctiōis corpis: ſz potiꝰ ecōtrario qm̄ est effectꝰ eiꝰ. nō em̄ iō sunt aliq̄ duo corpa distincta q̄ sūt in distinctis locis: sed potiꝰ iō sūt in distinctis locis q̄ sūt corpa distincta. ISTā sic̄ non iō aliqō ens ꝺz q̄ sit corpꝰ q̄ ē in loco: ſz potiꝰ iō est in loco q̄ corpꝰ ē. ita nō ob hoc sūt aliq̄ distincta corpa q̄ sūt in distinctis locis: ſz iō sūt in distinctis locis q̄ sūt duo corpa distincta. ḡ q̄ maneāt duo corpa in vno loco nō est q̄ ꝓseruet effectꝰ sine cā ꝓxia vel principijs eēntialibꝰ: ſz q̄ maneat cā sine effectu q̄ directe seq̄ť ex ea. Tūc aūt dom̄ q̄ duo corpa eē in eodē loco est miraculū. ⁊ ꝓsistit miraculū in hoc. q̄ sic̄ nō pōt naturalit cōseruari effectꝰ sine cā vel posteriꝰ sine priꝰ: ita etiā nec pōt natura separe cām a ꝑpo effectu. quātitati aūt siue dimēsiōi cōpetit determinare sibi locū ⁊ replere: ⁊ ꝓpter repellere q̄cūqz aliud replēs locū. sic̄ aūt quātitati cōpetit determinare locum ita duabꝰ dimēsiōibꝰ cōpetit determinare duo loca: cū cuilibz cōpetat replere ⁊ expellere. q̄ ḡ maneāt due dimēsiones distincte ⁊ tñ nō determinēt sibi duo loca neqz se mutuo expellāt est ꝑuare alterā earū ꝑpa opatiōe. hoc aūt natura nō sufficit facere ſz deꝰ facit cū nō includat ꝓtradictionē: sic̄ si faceret q̄ eēt aliq̄ corpꝰ sine loco. ⁊ qr tā ꝓseruare effectū sine cā q̄ separe ꝑpriū effectū a cā est supnaturale: vtrūqz erit miraculū: qr tñ magis exigit effectꝰ cām cū ꝺepēdeat ab illa q̄ cā exigat: effectū ꝑpriū erit maiꝰ miraculū ex pte rei facte seruare effectum sine cā q̄ separe cām ab effectu. i. absoluere eā ponēdo sine effectu. ex quo seq̄ť q̄ maiꝰ miraculū est manere accidētia in sacrāmēto eucharistie sine subiecto q̄ duo corpa eē in eodē loco qr in ꝑmo manet effectꝰ sine cā ꝑxima. in secūdo absoluiť causa ab effectu. nulla tñ virtꝰ creata siue naturalť pōt separe cām ab effectu ꝑpo. iō nō pñt duo corpa eē in eodē loco p dotē solā. qr illa est quātitas glīosa creata tñ. ſz nec ꝑpť hoc erit frustra dos subtilitatis. nā. ꝛ. ad hoc rñdim̄. ☜ Querit an vnū corꝰ glīosū possit eē in eodē loco cū alio corpe glīoso. ☜ Dicēdū q̄ corpi glīoso nō cōpetit p dotē suā solā. i. p aliquā ꝓprietatē in eo exītē manere sil̄ cū aliquo corpe in eodē loco: iō nec cū glīoso neqz cū nō glīoso. dīna aūt virtute pōt vnū corpus eē cū alio. qr nō includit ꝓtradictionē. ⁊ qa deꝰ sufficit ad q̄cūqz q̄ nō īplicant cōtradictionē poterit facere q̄cūqz duo corpa eē in eodē loco siue duo glīosa siue glīosū ⁊ nō glīosū: siue gloriosū ⁊ aliud glīosū. neqz ē q̄tū ad deū aliq̄ specialis rō difficultatis potiꝰ in vno q̄ in alio. Sz dom̄ q̄ deꝰ nō faciet vnū corpꝰ nō glīosū eē cū alio nō glīoso. ISTā hoc miraculū est. deꝰ tñ nō facit miracula frustra: ſz ꝑ aliquo corpe nō glīoso velle facere tale miraculū est quasi frustra agere: iō nō faciet. ⁊ ita teneť cōcēdi. An tñ deꝰ faciet corpa dānatoꝝ posse eē in eodē loco cū aliqbꝰ ptibꝰ solidis inferni. vel vnū corpꝰ cū alio corpe dānati. qdā ꝺubitāt ⁊ hoc ne ponať tanta capacitas loci inferni quāta erit multitudo dānatoꝝ. ꝓstat em̄ q̄ fieri poterit: ſz an fiet nō est ꝑ mīc diffinitū a nobis. ISTō etiā faciet deꝰ vnū corpꝰ gloriosū eē cū alio glorioso simul. ⁊ hoc qr nō expedit. ꝑmo quia seruabiť in corpibꝰ glīosis debitus ordo ⁊ distinctio ad qō ptinet q̄ cuilibz cōpetat locꝰ suꝰ. ISTaz alicui corpi glīoso cōpetet locꝰ ꝑpriꝰ. ḡ oī corpi glīoso qr ē eadēm̄ in oībꝰ. Secūdo qr illō qō pōt sil̄ eē cū alio habeť tā q̄ pfectiꝰ qr ꝺr penetrare illud cū quo ē simul. ⁊ tñ nō erit īpfectio neqz passio ex pte alicuiꝰ eoꝝ. ḡ nō erit aliq̄ vnū cū altero. Tertio qr rō ꝑcipua q̄re dos subtilitatis ꝺať corpi glīoso est vt sit plene subditū aīe ad oēs opatiōes q̄s ala volet exercere p illud: ⁊ ꝑcipue ꝑť corpa alia q̄ īpedire pñt in agēdo ⁊ mouēdo: ⁊ qr ñ glīficata impedire posset glīosū corpꝰ claudēdo ⁊ detinendo ⁊ īpediēdo trāsire ꝓcediť glīficatꝰ corpibꝰ q̄ possint eē sil̄ cuz q̄buslibz nō glīosis corpibꝰ penetrādo illa. corpa aūt glīosa nō se īpediēt mutuo: qr vnꝰ btūs nō volet impedire aut detinere alterū: iō nō erit ꝓueniēs q̄ aliq̄ duo corpora gloriosa possint eē sil̄. ⁊ ita deꝰ nō faciet q̄ sil̄ sint duo corpa gloriosa. Q°. 65.
☜ Querit an corpꝰ glīosū p suā subtilitatē poterit eē in loco Q°. 66.
minori q̄ sit sua quātitas. quādo p se est in loco ⁊ nō cuz alio corpore. ☜ Dicēdū q̄ corpa gloriosa mīq̄ erūt neqz eē poterūt in minori loco q̄ ipsa sint. dic̄ em̄ aristo. 4. phisi. q̄ oē qō est in loco est in loco sibi equali: ⁊ tñ corpora glīosa erūt in io

co. ergo erũt in loco equali sibi. Jtẽ vt ostẽdit. 4. phisicorũ. Eedẽ sunt dimẽsiões loci ⁊ locati. si ḡ cẽt interdũ locꝰ minor locato erit idẽ minꝰ seipso: qd̃ est ꝓtradictio. Pro quo sciẽdũ ꝙ corpꝰ nõ cõparat ad locũ nisi mediãtibꝰ dimẽsiõibus suis ꝑm quas corpꝰ locatũ circũscribit ex ꝓtactu corpis locãtis. ꝙ ḡ corpꝰ aliqõ sit in minori loco ꝙ sit sua quãtitas nõ põt esse nisi ꝑ hoc ꝙ quãtitas corpis ꝓpria efficit aliquo mõ minor seipsa. qd̃ qdẽ nõ põt intelligi nisi duplr: ⁊ tñ neutro mõ põt corpꝰ eẽ in minori loco ꝙ sit sua quãtitas. Primo mõ efficit quãtitas minor seipsa ex variatiõe ꝙtitatis circa eandẽ materiã. s. vt materia q̃ prꝰ suberat magne quãtitati postea subsit pue quãtitati. Secũdo mõ põt intelligi ꝙ quãtitas corpis efficiat minor seipsa ꝑ variationẽ sitꝰ. s. ꝙ partes corpis subintrẽt seipsas: ⁊ sic redeãt ad quãtũcũqz paruã quãtitatẽ. ⁊ ita dicũt de corpib⁹ gl̃iosis ꝙ poterũt mutare sitũ partiũ suarũ faciẽdo ꝙ q̃dã partes subintrẽt alias. Sz hoc nõ põt stare. ꝓmo: qr corpꝰ gl̃iosum nõ bẽbit ꝙ possit stare cũ alio corpore rõne sue subtilitatis vt ostẽsũ est. Secũdo qr corpꝰ pderet eẽ organicũ. Tertio qr moreret. ⁊ ita de alijs incõuenientib⁹ q̃ inducta sũt ad hoc. s. iõ nõ est ꝓcedẽdũ ꝙ corpꝰ gl̃iosum efficiat aliqñ minoris quãtitatis q̃ sit: ⁊ nõ solũ virtute ꝓpria: sz neqz ꝑ miraculũ fiet: qr sz ꝑ miraculũ fieri posset seqrent icõuenientia si fierẽt. ⁊ ita dõm ꝙ corpa gl̃iosa nũq̃ erunt in minori loco q̃ sit quãtitas ipsoꝝ: sz sp in loco equali siue sint ꝑ se. i. sola in loco siue cum alio corpe. ¶ Querit an corpa gloriosa manebũt palpabilia. ¶ Dõm ꝙ corpa btõꝝ sũt palpabilia ꝓps enĩ surrexit cum corpe gl̃iosõ: ⁊ tñ illud palpabile fuit: qr dixit discipl̃is suis: palpate ⁊ videte qr spũs carnẽ ⁊ ossa nõ hz sicẽ me videtis habere. Luc. 24. Jtẽ dicit gregoriꝰ. 14. moza. ꝙ fuit hereſis Enticetis cõstãtinopolitani patriarche ꝙ corpora nr̃a post resurrectionẽ in gl̃ia erũt impalpabilia. Jtẽ ipe gregoriꝰ dicit in omel. paschali de corpe xp̃i ꝙ palpabile fuit ꝑ veritatẽ nature ⁊ subtile ꝑ effectũ gl̃ie. Jtẽ in corpe gl̃iosõ erũt carnes ⁊ ossa. Luc. 24. sz caro est mollis: ossa vo dura sunt. molle aũt ⁊ durũ sunt obiecta tactꝰ. ḡ erit tangibile et palpabile. Pro hoc sciẽdũ ꝙ oẽ corpꝰ palpabile est tangibile sz nõ ꝙuerti: qr tãgibile se habz in plus vt genꝰ. hr enĩ tangibile corpꝰ oẽ illud qõ hz q̃litates qbꝰ natꝰ ẽ imutari sensus tactus. ⁊ ita aer. ignis. aqua. ⁊ oĩa huiusmodi sũt tãgibilia. palpabile aũt addit sup tãgibile ꝙ resistat tãgẽti ne ipsũ diuidat vñ aer q nõ resistit trãseũti ꝑ eum: sz est facillime diuisiõis. tãgibilis qdẽ est: sz nõ est palpabilis. ⁊ idẽ de igne. Duo ḡ dicit palpabile corpꝰ. s. q̃litates tãgibiles: ⁊ resistere tangẽti ne per trãseat. Corpora aũt gl̃iosa qr sũt humana habẽt ex natura q̃litates tangibiles q̃ sũt nate immutare tactũ. qr tñ corpꝰ ẽ subiectũ oĩno spiritui in ptãte eiꝰ est vt ꝑm eas imutet sensũ tactꝰ vel nõ imutet. Silr etiã ꝑm naturã cõpetit corpi gl̃ioso vt resistat cuilibz alteri corpori ne diuidat illud: nec etiã possit esse cũ illo in eodẽ loco. põt tñ miraculose ad nutũ btĩ corpꝰ suum esse sil̃ in eodẽ loco cũ quolibz corpe nõ gl̃ioso: ⁊ sic nõ resistit ei trãseũti. ḡ ꝑm naturã quodlibz corpꝰ gl̃iosũ palpabile est ⁊ tñ ex virtute supnaturali cõpetit ei vt nõ palpet a corpe non glorioso q̃ volueri. nõ palpari. ⁊ ita fuit ⁊ e corpe xp̃i vt ait Gregoriꝰ: Dñs palpãdã carnẽ prebuit quã clausis ianuis introduxit vt pfecto oñderet post resurrectionẽ corpꝰ suũ esse eiusdẽ nature ⁊ alteriꝰ gl̃ie. erat. n. corpꝰ xp̃i post resurrectionẽ naturaliter palpabile. faciliꝰ ḡ erat ꝙ se palpabilẽ discipulis traderet q̃ ꝙ ab eis prꝰ palpari nõ posset. Nã palpari cõpetebat ei nullo miraculo facto, ꝙ vo nõ palparet nõ poterat sine miraculo fieri. quo fit vt vnũ corpꝰ penetret aliud ⁊ pe sit cum eo simul eẽ in eodẽ loco. Nã duobꝰ corporibꝰ solidis simul manentibꝰ si vtrũqz habeat qualitatẽ tangibilẽ necesse ẽ ꝙ aut se tãgant ⁊ fic palpari aut alterũ fugiet aut cedet. sz corpora gl̃iosa sunt ꝑm naturã tangibilia. si ergo appliceñt eis alia corpora solida vt homo vl lapis cum non fugiant corpora beatorum: quia fuga est eius qui resistere nequit: necesse est ꝙ palpet vnũ ab altero: ⁊ ita ꝑm naturã fiet: ⁊ tñ est in potestate corporis gl̃iosi ꝙ nõ tangat neqz palpet ab alio corpore ⁊ hoc erit qr faciet se simul esse cum alio corpe in eodẽ loco: ⁊ tunc ipsum non cedit corpi nõ gl̃ioso, nec etiã ꝓpe cedit ei corpus nõ gl̃iosum: qr qõ cedit diuidit: sz qa penetrat a corpore gl̃ioso cum sint ibi partes corpis gl̃iosi vbi sunt partes nõ gl̃iosi. ¶ Queritur an oĩa corpa btõꝝ futura sunt agilia. Q°.68.
¶ Dõm ꝙ erunt corpa nostra agilia in btĩtudine. nam dicit ꝑma chor. 15. Seminat in infirmitate: surget in virtute. glo. dicit ibi mobile: sed mobilitas nõ põt dicere agilitatẽ nisi ad motũ. ergo erũt corpora beatorũ agilia. Jtem tarditas repugnat valde spiritualitati: ⁊ tamẽ corpora beatorꝝ erunt spũalia. ꝑma chor. 15. ergo erunt agilia. Pro quo sciendũ ꝙ corpus gl̃iosum erit subditum aĩe in oĩbus: non solum vt nichil sit in eo quod resistat voluntati spũs. qr hoc etiam fuit in corpore ade. sed etiam vt sit ibi aliq̃ pfectio effluẽs ab aĩa glorificata in corpꝰ per quã reddat habile ad predictã subiectionẽ q̃ quidem perfectio dr dos corpis glorificati. aĩa aũt non solum dat corpori vt forma. i. dans esse ⁊ opatiões cõuenientes ꝑm spẽm in corpore exercẽs: sz etiã vt motor. s. vt corpꝰ actualiter moueat. oportz ḡ ꝙ vtroqz mõ corpus sit subditũ aĩe. vnde sicut ꝑ dotem subtilitatis subijcit ei totaliter inq̃tum est forma id est q̃tum ad oẽs opatiões quarũ forma ꝑm conditionẽ siue speciei est principiũ in corpe: ita ꝑ dotem agilitatis subijcitur ei inq̃tum est motor vt sit expeditũ ⁊ habile ad obediẽdũ aĩe in oĩbus motibus quos exercere vult corpꝰ. Alia aũt mullum laborem habebit in mouẽdo corpꝰ gl̃iosum: qr quanto virtꝰ anime mouẽtis maior est sup corpꝰ: tãto minꝰ laborat aĩa in mouendo: etiã si motꝰ sit cõtra naturã corpis. nam nũc illi in quibus virtꝰ motiua est fortior: vl q habet per exercitium corpus magis habilitatũ ad obediendũ spiritui mouenti minꝰ laborãt in motu. ⁊ qr post resurrectionẽ aĩa perfecte dominabit corpi: tũ ꝓpt pfectionẽ ipsiꝰ aĩe: qa ꝑ pfectionẽ q̃tum ad oẽs vires suas magis in btĩtudine. tum ex quadã habilitate corporis glorioſi causata ex redũdãtia anime in ipsũ nõ ergo erit labor aliqs in motu corporum beatorũ ab anima. ⁊ ita poterũt recte dici agilia. Considerandũ etiam ꝙ in sensibus erit perfectio aliqua que ad dotez ptinet. Dicũt aũt q̃dam ꝙ hec erit per dotem agilitatis. nam nõ solum ꝑ ea ponent btĩ ad facilem motũ: sed etiã ad facilit sentiendum: ⁊ ad oẽs opationes anime exequẽdas. ⁊ hoc satis potest cõpetere considerata origine noĩs: quia dicitur agilis. i. ad agendum habilis. Ad oẽs ergo actiões quas aĩa exercet per corpus pertinet agilitas. ¶ Quereꝝ an corpora gloriosa vtent aliquãdo dote agilitatis ita ꝙ moueant ꝑ illam. ¶ Dr ꝙ btĩ post resurrectionẽ mouebũt. hr enĩ sapie. 3. Justi tãq̃ scintille in arũdineto discurrẽt. ⁊ intelligũt ó btĩs. ⁊ Jsaie. 40. hr Sancti q sperant in dño mutabũt fortitudinẽ: current ⁊ nõ laborabũt: volabũt ⁊ nõ deficient. ⁊ tñ qcqd dicat de intellectu harũ auctoritatũ q̃ varie exponi pñt dicẽdũ ꝙ btĩ mouebunt post resurrectionẽ, nã resurrectio fiet in terra. s. ĩ locis vbi collecti fuerint pulueres corpoꝝ: ⁊ tñ mox vt surrexerint erunt btĩ: qr aĩa btã vnita corpi efficiet illud btũ: cũ dotes sint btĩtudo corpis. ⁊ tñ dotes fluẽt ab aĩa ꝑm modũ cõmunionẽ ponẽdi dotes. locꝰ tñ btĩtudinis nõ ẽ in terra sz in celo empyreo ḡ hr ꝙ ꝑ resurrectionẽ ascẽdãt btĩ in celũ empyreũ: ⁊ ita mouebũt aliqñ btĩ. Etiã xps habuit corpꝰ glorificatũ in resurrectiõe: ⁊ tñ tũc mouebat ad diuersa loca in qbꝰ aparebat: ⁊ tãdẽ ascẽdit in celũ ꝑ motũ localẽ. Actor. 16. Et postea vẽturꝰ est ad terras per motũ localẽ ad iudicãdum sicut ascendit. Act. primo. Ergo motus est in beatis. Rursus quoqz ipse ascendet in celos post iudicium. De ceteris ergo beatis simile iudicari potest. An tamen postq̃ ascenderint beati in celum empyreum aliqñ moueant incertũ est: ⁊ tamẽ habet ꝑ doctores ꝑ verisimile ꝙ aliqñ moueant actualiter ad id qõ habẽt in potẽtia exercẽdo in actu vt oĩnã sapiam commẽdabilẽ reddant. Q°.69.

Secũdo vt visus eoꝝ reficiaꝫ pulchritudĩe diuersarũ creaturarũ in qb⁹ dei sapĩa eminenꝫ relucebit. ⁊ mot⁹ erit cẽ uenies ad hoc: qꝛ ls btĩ vbicũqꝫ steterint oĩa creata intelligãt: tñ non videbũt ea ꝑsentialiꝫ ⁊ ad oculũ nisi approximenꝫ eis. Vel uꝫ est tñ qꝺ ad distincte vidẽdũ nõ regrit in corporib⁹ gliosis tãta approꝑinquatio quãta in nobis: qꝛ ibi erũt oculi btõꝝ perspicaciores. ⁊ tñ ꝑ istũ motũ localẽ nichil peribit de btitudine eoꝝ q̃ est in vidẽdo deũ: qꝛ quocũqꝫ btĩ iuerint habẽt deũ presentẽ. sic dicit grego. de angelis qꝺ quocũqꝫ mittanꝫ intra deum currũt: nõ tñ est putãda ibi magna frequẽtatio mot⁹: cum nõ sit ibi indigẽtia ꝓpꝫ quã nos sp mouemur. nã qꝺiu viuimus ab indigẽtia nũq̃ liberamur. ¶Notãdũ aũt qꝺ daꝫ loc⁹ beatis ꝑm gradũ meritoꝝ: ⁊ ptinet ad premiũ accidẽtale: ⁊ verꝝ est qꝺ glĩa btõꝝ post resurrectionẽ nõ augeꝫ nec minuit q̃tum ad aliqd intrinsecũ. Loc⁹ aũt nõ est aliqd de intrinsecis pfectionib⁹. ĩõ etiã si moueanꝫ ꝑm locũ corpa btõꝝ nõ erit incõueniens. qꝺ g̃ maneat interdũ corp⁹ gliosum extra locũ suũ non minuit aliqd de ei⁹ bono accidẽtali intrinseco. nã et iã qñ extra locũ illũ est: manet sibi de loco illo gaudiũ. s. qõ locũ illum exmeritis habuerit. ⁊ istud gaudiũ est ꝑmiũ accidẽtale: sed illud nõ augeꝫ nec minuiꝫ aut variaꝫ siue maneat corp⁹ btĩ in loco suo siue extra. g̃ nõ variaꝫ aliqd õ bono ei⁹ variato loco. ¶Dicendũ aũt qꝺ nõ est incõueniẽs eũ q magis adheret xpo interdũ velle elõgari ab eo: qꝛ loc⁹ nõ ꝓfert ad btitudinẽ ẽntialez aut accidẽtalẽ ĩtrinsece ls extrinsece. qꝛ visio dei est suba btitudinis. ⁊ cũ deꝰ nõ sit loc⁹ circũscript⁹: nõ magꝭ videt a manẽtibus in vno loco q̃ in alio: ls excessus visiõis est ꝑm qꝺ ipse magis aut min⁹ se oñdere voluerit ad qõ loc⁹ non ꝓfert. ⁊ ꝓter loci mutatio nichil ĩpedit etiã ad visionẽ corpis xpi. videbũt enĩ ita distincte xpm q lõge sic q ꝓpe sũt. qꝛ pfecta nimis erit potẽtia visiua. vñ loc⁹ nõ facit alio mõ ad btitudinẽ nisi quia inq̃tũ loc⁹ nobilior est in se ꝑstat maiꝰ gaudiũ tenenti illũ. s. qꝺ meritꝭ suis ad illũ puenit: ⁊ qꝺ ab aliis talis meriti reputeꝫ. ⁊ tñ manẽte btõ extra locũ suũ sp manet ei gaudiũ illud de meritis illis qb⁹ dign⁹ fuit illo loco. ĩõ variare locũ ⁊ effici distãtiorẽ a xpo nichil mutat de statu vl gradu glie btõꝝ. ¶Querit de mẽsura mot⁹ corpoꝝ btõꝝ. s. an tpe vel instãti mẽsuret: ¶Dom ꝑm qꝺ cõmuniꝰ dr ⁊ est verũ qꝺ corp⁹ gliosum mouebit ꝑ totũ mediũ ⁊ in tpe. ⁊ tñ imperceptibiliꝫ ꝓpꝫ brevitatem tpis in quo mouebit. etiã dom qꝺ vnũ corp⁹ gliosũ põt in minori tpe ptrãsire idẽ spaciũ q̃ alterũ: ꝑm qꝺ vnũ est agilis⁹ alio ¶Nã dotes augẽt ꝑm gradũ meritoꝝ in btis. ⁊ tñ quãtũcũqꝫ paruũ tẽpus sit in quo moueꝫ corp⁹ gliosũ illud est diuisibile in ĩfinitũ: qꝛ ꝓtinuũ est: ⁊ ita cuilibꝫ ptĩ mot⁹ cõpetit ps tpis. ẽ tñ breuissimũ: qꝛ ẽ valde velox mot⁹. ¶De corpib⁹ aũt btõꝝ dom qꝺ nõ mouebũt in instãti ls tpe: qꝛ ls mediũ nõ resistit corpori gliosо inq̃tũ põt eẽ sil cũ alio corpe in eodẽ loco: nichilomin⁹ mot⁹ eoꝝ nõ erit in instãti: qꝛ ipsũ corp⁹ mobile resistet virtuti aĩe mouẽtis ex hoc ipso qꝺ hꝫ determĩatũ situ sic dignũ ẽ de corpib⁹ celestib⁹. g̃ q̃tũcunqꝫ agilia sint mouebunt tpe. ¶Quereꝫ circa agilitatẽ qd sit ⁊ q̃liꝫ se habeat ad corpa beatoꝝ. ¶Pro quo sciẽdũ qꝺ inhoie ⁊ quolibꝫ aĩali est duplex mot⁹. vn⁹ ꝑ naturã elemẽti ꝓdominãtẽ: ali⁹ cui⁹ ꝓncipiũ ẽ aĩa ⁊ ẽ mot⁹ ꝓgressiuus. ꝓim⁹ in quolibꝫ aĩali est mot⁹ elementi terre ⁊ aq̃ q̃ ꝑm q̃litatẽ motiuã dñant. ĩõ ꝑm hoc determinatũ est corp⁹ aĩalis ad motũ ad cẽtrũ sic simplicia corpa. i. terra ⁊ aq̃. Ali⁹ aũt nõ est ab aliquo elemẽto ls ab aĩa. ⁊ qñ in oĩ aĩa q̃tũcũqꝫ sit impfecti grad⁹ ẽ apphẽsio aliq̃ fit mot⁹ ꝑ apphẽsionẽ boni ⁊ ꝓsecutionẽ. ⁊ qñ ꝓtingit bonũ apphẽsũ nõ sp eẽ in eodẽ loco ẽ mot⁹ iste ꝓgressiu⁹ nõ vnus ⁊ simplex: ls ad oẽm differẽtiã positiõis. ¶Differũt aũt isti mot⁹ in trib⁹. ꝓximo ex pncipiis. ꝑm⁹ enĩ ẽ ex ꝓditione elemẽti. ⁊ ĩõ ls fit in corpore aĩato nõ ẽ ex ꝓditione ei⁹ inq̃tũ est aĩatũ ls inq̃tũ est terrestre. qõ pꝫ: qꝛ post mortẽ nõ manet corp⁹ aĩatũ: ⁊ tñ manet idẽ mot⁹. g̃ aĩa nõ erat pncipiũ. ĩmo aĩa repugnabat huic motui qõ pꝫ: qꝛ mot⁹ ille fit ꝑm grauitatẽ. ⁊ tñ cadauera sũt grauiora q̃ corpa aĩata: ⁊ ita velociꝰ descẽdũt. ls mot⁹ secũd⁹ est ab aĩa. ĩõ mortuo aĩali nõ manet ille mot⁹: ls solũ ꝑm⁹. Secũda differẽtia ẽ qꝛ ꝑm⁹ mot⁹ sp est ad vnũ terminũ. secũd⁹ aũt non rõ est qꝛ primus sequiꝫ naturã rei inq̃tũ est corpus elementale. ⁊ inclinatio corpis inq̃tũ huiusmodi est sp vna ꝑm grauitatẽ vl leuitatẽ. ĩõ sp tẽdit ad vnũ terminũ. mot⁹ aũt secũd⁹ seq̃ formã aĩalis q̃ moueꝫ ꝑm apphẽsionẽ. ĩõ ꝑm qꝺ apphẽdẽs potest varie iudicare de bono ⁊ malo, ita ad diuersa ẽ mot⁹ ille. Et hoc oñdit aristo. 8. phisicoꝝ dicẽs qꝺ graue nõ mouet aliꝫ ls vno mõ mouet ⁊ naturaliꝫ. q. d. aĩal nõ mouet vno modo. Tertia differẽtia ẽ: qꝛ in motu ꝑmo res nõ cessat a motu per aliqd intrinsecũ: ls bẽat aliqd intrinsecũ ꝑ qõ incipiat moueri in motu aũt secũdo mobile fistit ⁊ cessat ꝑ aliqd intrinsecũ. ꝑmũ pꝫ qꝛ si moueat graue vt lapis nũq̃ cessabit moueri quo usqꝫ aliqd ei obuiet qõ detineat. ⁊ illud ẽ extrinsecũ. Secũdũ pꝫ etiã: qꝛ bruta ls nõ moueãt libere: tñ bñt intrinsice aliq̃ õ ꝓncipiũ ꝑ qõ fistũt in motu etiã nemine exteri⁹ impediẽte. Considerãdũ vlteri⁹ qꝺ cũ aĩa q̃ ẽ forma corpis sit ꝓncipiũ oĩs mot⁹ corpis ẽ ponẽda potẽtia motiua ĩ ea nõ solũ ad mouẽdũ organice: sic est in motu ꝓgressiuo: ls ad mouẽdũ nõ organice. ¶Dotus organic⁹ ẽ mot⁹ ꝑ instrm. s. qñ aĩa nõ mouet ĩmediate totũ corp⁹ ⁊ quãlibꝫ ptẽ ei⁹: ls mouet vnã ptẽ. s. cor: ⁊ moto corde mouet cetera mẽbra. ⁊ iste mot⁹ ẽ successiu⁹ etiã respectu mobilis: cũ pri⁹ vna ps moueaꝫ q̃ cetere. mouere nõ organice ẽ mouere totũ corp⁹ simul. i. quãlibꝫ ptẽ eq̃ ꝓmo: ⁊ nõ mouendo vnã mediãte alia, vt sic aĩa eq̃ ꝓmo aĩat vnã ptẽ sic aliã. ⁊ reddit eã humanã sic aliã. ⁊ nõ est ordo aliqs int eas ita qꝺ nõ sit ordo in motu partiũ. ⁊ qꝛ tũc nõ mouet vna ps mediãte alia: nõ est vna instrm ad mouẽdũ aliã. ⁊ ob hoc motus iste vocaꝫ nõ organic⁹. ¶Tũc enĩ nõ apparet in aĩa nisi mot⁹ organic⁹: qꝛ mouet q̃sdã ptes mediãtib⁹ aliis. ⁊ tñ etiã est potẽtia ad mouẽdũ nõ organice. Et dõꝫ qꝺ agilitas nõ est dos ad mouẽdũ organice ls nõ organice. ¶Nã hoc cõpetit dignitati ⁊ velocitati illi⁹ mot⁹. nã mot⁹ organic⁹ ꝓgressiu⁹ necessario dicit tarditatẽ de se: qꝛ dicit duplicẽ successionẽ. s. in ptib⁹ mot⁹ et in ptib⁹ mobilis eo qꝺ ptes mobil nõ mouenꝫ eq̃ ꝓmo: cũ aũt oẽs simul mouẽt addit magna velocitas motui: ⁊ tñ motus btõꝝ erit ita velox qꝺ erit imperceptibil. ĩõ erit nõ organic⁹. Et õ ista potẽtia mouẽdi organice ⁊ nõ organice: dicũt qꝺ sit eadẽ potẽtia nũero: qꝛ nõ oꝫ poni qꝺ aĩa sepata acqrat nouas potẽtias in btitudĩe. ⁊ tñ ibi hẽbit potẽtiã mouẽdi nõ organice qꝛ talis erit mot⁹ agilitat⁹. g̃ etiã habuit ꝫ potẽtiã illã. ¶Dꝫ g̃ qꝺ cũ de natura nichil mutãdũ sit: ls sole impfectiões auferendo sint: ⁊ naturale sit hoĩ ex ꝓditiõe cõponẽtiũ qꝺ sit corp⁹ suũ graue ⁊ manebit corp⁹ hois graue. ¶Põd⁹ g̃ ⁊ aggrauatio q̃ fiũt ꝓditiões corpis corruptibilis auferẽt. ls ipsa grauitas elemẽti nõ tolleꝫ. ¶Dom etiã qꝺ agilitas nõ ponet in btis ad motũ q cõpetit ꝑm ꝓdominiũ elemẽti: qꝛ ille mot⁹ nõ cõpetit glie ls potiꝰ retrahit a loco glie: nec etiã cõpetit rei ꝑm id qõ pfectũ ẽ in ea. i. ex forma spei. ĩõ agilitas nõ erit nisi ad mouẽduz ꝑm apphẽsionẽ in quãcũqꝫ ptẽ placuerit btõ moueri sic fit in motu ꝓgressiuo qꝛ ille ẽ organic⁹. mot⁹ tñ btõꝝ erit nõ organic⁹: qꝛ aĩa mouebit oẽs ptes eq̃ ꝓmo sic mouenꝫ corpa solida ĩpulsa a nobis. ¶Dꝫ nũc qd sit ipsa agililitas: ⁊ cõit dr qꝺ agilitas ẽ q̃litas ad facilit se mouẽdũ in ipso btõ ꝑm locũ non eo motu q ẽ naturaliꝫ: vt corpis grauis ⁊ mixti: ls q ẽ ꝑm cõceptionẽ vl apphẽsionẽ aĩe. ls q̃ q̃litas sit ista ẽ dubiũ. ¶Dom qꝺ nõ ẽ aliq̃ q̃litas elemẽtal⁹ q̃tũcũqꝫ excellẽs: qꝛ illa moueret determĩate ad vnũ situ: vt leuitas ⁊ grauitas. hec aũt facit mouere ad oẽm situ. etiã nõ ẽ q̃litas celestis: qꝛ illa ẽ naturaliꝫ ⁊ determĩat certũ modũ mot⁹: ls dic pfectionẽ q̃ndã potẽtie motiue. vñ dicũt qdã qꝺ agilitas nichil aliud ẽ q̃ potẽtia motiua aĩe q̃ ẽ ꝑ se ⁊ ꝓmo aĩe ⁊ ꝑ se ⁊ nõ ꝓmo alicui⁹ ptis corpis et alicui⁹ ꝓmo pfecti vt totiꝰ. sic volũt scotꝰ ⁊ radulphꝰ. ¶Dom aũt qꝺ agilitas dic dotẽ quãdã ꝑm quã pficiet btũs qlibꝫ ad motũ ⁊ qñ mot⁹ ẽ ꝑ bitudinẽ potẽtie mouẽtꝭ ad mobile nõce

Q°. 70.

Q°. 71.

est ad impfectionē istam poni aliqd ex pte potētie motīe ⁊ ali qd ex pte mobil': et qr potētia motiua nō mouet nūc corp⁹ nisi organice: tunc aūt mouebit non organice. putauerunt qdam qr dareť beatis noua potētia motiua. ſz hoc nō est necesse: qa non oportet poni multitudinē sine necessitate. iō dōm qr per eandem potentiā p quā aīa mouet organice poterit mouere non organice. ⁊ dicet qr dos nō est ipsa potētia motiua: sed pfectio data ipsi potentie motiue ꝑm quam pōt nunc mouere aliter qr̄ pri⁹ ⁊ velociꝰ qr̄ pri⁹. ⁊ quoniā etiā mobile cōfert ad hoc dabit dispositio ex parte mobilis auferēdo oēm indispositionē corporis ꝑm quā erat difficile ad motū. Et sic motꝰ ē in nobis duplex. s. organicꝰ ⁊ nō organicꝰ: ita ⁊ impedimenta sūt duplicia. nā motꝰ organici impedimēta sūt in iuncturis et neruis corpis. iō si ab eis auferat oīs indispositio: ⁊ addat pli cabilitas ⁊ tractabilitas sufficit ad motū organicū ꝓgressiuū ℳotꝰ aūt nō organicꝰ hz impedimēta ex ipso corpe ingītū ē in eo grauitas vel pōderositas q̄ nō est de cē corpis vt de natura. vt qr caput melācolicis spiritibꝰ ascēdētibꝰ rōne fumositatū q̄ ab interioribꝰ ꝓcedūt: ex qbꝰ accidūt corruptiones nature. Adiuuācia aūt ad hūc motū sūt ablatio pōderositatis nō naturalis ⁊ multiplicatio spirituū purissimoꝝ corpaliū et silia ꝑm q̄ oīno erit corpꝰ dispositū ad motū vt obediat potē tie motiue. Hñ dicūt qr tria ꝓcurrūt ad dotē agilitatis. Primū est potētia motiua aīe q̄ pōt mouere organice ⁊ nō organice cui tūc dabit qr mouear nō organice. Secūdū erit multiplicatio spirituū purissimoꝝ: tū qr spūs vitales erūt purissimi ⁊ vigoroſi. tū qr corpꝰ replebit aliquo purissimo elemento. s. aere puro vt nō sit vacuū: ⁊ nō erūt ibi sordes intestinoꝝ ⁊ cetere corruptiones q̄ replēt interiora: qr ista sūt nūc in corpe ex necessitate vegetatiōis. tūc aūt nō erit vegetatio. iō cessabūt hec. ſz manebit corpꝰ plenū aere bono q erit tūc cōnaturalis ⁊ nūquā corrūpet. ℳanifestū est aūt qr hec sordes pōderosꝰ efficiūt corpꝰ ad motū etiā spūs boni subtiles q tunc erunt aptius reddēt ad motū. nā corpori mortuo nichil addit ō qr̄titate aut materia. ⁊ tñ ē pōderosꝰ qr̄ viuēs: eo qr in mortuo nulli spūs sūt. Tertiū erit ablatio oīs indispōnis tā in iūcturis qr̄ neruis ⁊ oīs pōderositatis q̄ nō ē naturalis: qr hec habilitāt corpꝰ ad motū tā organicū qr̄ nō organicū. Et his suppositis dōm qr dos agilitatis nō erit ipsa potētia motiua ꝑm cētiā ſz pfectio ei data vt facere possit id qō nūc nō pōt. nam nō pōt mouere nūc corpꝰ nisi organice: tūc aūt mouebit nō organice. s. totū sil'. ⁊ ista perfectio erit de nouo. Et sic dōm qr ista agilitas de nouo dat: qr nō est ipsa potētia motiua ꝑm essentiā: ſz aliq̄ pfectio ei data inse vt possit alit' ⁊ efficacius mouere: ⁊ vt simul ꝓcernit dispositionē ex pte mobilis quoꝝ nul

Q°.72. lū fuit ī vita hac: ſz oīa dant' btīs post resurrectionē. ¶ Queritur de dote claritatis q̄ est vltima: an corpa gl'iosa habebūt claritatē. ¶ Dōm qr nō est dubiū qn erūt corpa illa clara. qa ōr Sapie. z. Fulgebūt iusti. ⁊. S. iz. Fulgebūt iusti sic̄ sol ī regno pr̄is eoꝝ. Sz manet difficultas. qr qdā volūt qr illa corpora sint lumiosa ⁊ puia. lumiosa qdē ꝓpt claritatē. puia aūt ꝓpt subtilitatē q̄ est alia dos. ⁊ illā claritatē dicūt supadditaz corporibꝰ. Sz dōm qr nō sūt vere puia. qr si cēnt puia terminarēt visū: ⁊ nō haberēt distinctionē in ptibꝰ: ⁊ ita nō possent discerni a visu: qr talis distinctio nō fit nisi in solidis terminatz etiā si sūt lumiosa nō erūt puia: qr magnitudo luminis nō patit corpꝰ cē trāsparēs: vt pz insole in quo est lumis agregatio ⁊ in quolibz astro ⁊ etiā in flāma ignis. Sūt ḡ corpa in se terminata ⁊ solida quoꝝ nō magis videant' interiora qr̄ nunc in corporibꝰ mortalibꝰ vt qdam volūt. Alij aūt dicūt qr corpa btōꝝ erūt colorata ⁊ lucida. color enī erit in eis ex ꝑditiōe q̄tuor elemētoꝝ: ex qbꝰ oīa corpa humana ꝓdūt: ſz erūt lumiosa rōne luminis supadditi: ⁊ iste erūt due q̄litates in corpore: ⁊ aliq̄n videri poterit corpꝰ p vnā: ⁊ aliq̄n p aliam: sicut pz in noctiluca q̄ vere colorata ē: ⁊ si qs viderit eā p diē videbit eā colorata: ⁊ si p noctē viderit videbit eā fulgētē: ⁊ p diē nō imutat p lucē qr pua ē ⁊ absorbeť a luīe solis ⁊ tñ nō cessat hīe lla lucē ēt p diē sīc flāma cādele p diē posita ad solē nō vī: ⁊ tñ nō desinit cē: p colorē aūt imutat ī die: p noctē ℣o nō imutat p colorem: sīc nec ceteri colores videnť sine illustratiōe medij: ⁊ tūc p lucē videť etiā si pua sit. Cū ḡ ista sint due qualitates et nō repugnēt in eodē poterūt ambe cē in corpibꝰ btōꝝ: ⁊ ita nec cesse est poni. Colorē qdē ꝓpt naturā corpis. lucē aūt ꝓpter auctoritatē scripture. Itē qr lux ⁊ color nō repugnāt inter se nec rōne sui nec rōne subiecti: nec rōne opatiōis. Nō qdē rōne sui: imo ptinēt aliquo mō ad eādē naturā: qr color q̄dā lux est Etiā nō rōne subiecti. nā lux pōt cē tā in corpe termīato qr̄ nō termīato. nā dicit cōmētator li. de suba orbis q̄ stella est aggregatio ptiū orbis faciēs diaphanū terminatū. etiā idē vocat. ī. de celo ⁊ mūdo lunā corpꝰ termīatū. ⁊ tñ ista sūt corpa lucida. Etiā nō impediūt se rōne opatiōis: nā deꝰ coaget tam luci qr̄ colori btōꝝ vt ambo simul imutare possint videntes. Cū enī vtrūq; ptineat ad pfectionē ad dei bonitatē ⁊ ordinationē ꝓuenit ambo sic seruare vt vnū nō tollat alterū. nā sicut glia nō tollit naturā: ita nō tollet opatiōes nature q̄ impfectionē nullā includūt: ⁊ tñ color dicit pfectionē corpis ⁊ imutatio q̄ fit ꝑm colorē ptinet ad pfectionē. iō nō tolleť color nec impedieť imutatio q̄ fit p colorē ꝓpt lucē supadditā. ⁊ ita Augustin⁹. xi. de ciuitate. distinguit lucē ⁊ colorē in corpore cristi resurgētis: dicēs qr discipuli viderūt faciei xp̄i colorē ⁊ nō claritatē. De claritate illa dōm qr erit valde magna: maior qdē qr̄ solis. nā. s. xiij. c. xp̄s dixit qr fulgebūt iusti sicut sol. etiā cristus voluit oñdere in corpe suo exēplū claritatis btōꝝ in trāsfiguratiōe: ⁊ ad hoc oñdit claritatē in corpore suo: nā resplenduit vultꝰ eiꝰ sicut sol. i. plus qr̄ sol vt dicit glo. ſz nō ꝛuenit aliud excellētius cui cōparet fulgorē corporis xp̄i. de quo magz dictū fuit. s. Sz est dubiū de ista claritate vñ ꝓueniet corporibus btōꝝ. Aliq dicūt qr ꝓueniet ex ꝑditiōe gnte eēntie. dicūt qr causabit' claritas ex actiōe aīe. i. redūdabit ex aīa corpꝰ Est enī claritas in aīa alteriꝰ modi. ⁊ qr corpꝰ est ei vnitū influit in illud deriuādo pfectiones suas. ⁊ qr nō pōt deriuare vniuoce deriuat equoce. qō enī recipit' nō recipit' p modū influētis ſz p modū recipiētis. Claritas ḡ aīe q̄ est spūalis nō pōt recipi spūalit' in corpꝰ. iō recipit equoce pfectionē quādā q̄ vocat' claritas. ⁊ hz se ꝓportionalit' ad corpꝰ sīc claritas aīe ad aīam. nā vtraq; est manifestatiua rerū cognoscibiliū sui generis. s. illa spūaliū ⁊ hec sensibiliū: ⁊ ita cetere dotes sunt in corpore p redūdātiā factā ab aīa. Cōsiderādū aūt qr nō erit claritas equalit' in oīb⁹ ptibꝰ corpis gl'iosi. claritas enī redūdat ab aīa in corpꝰ: ⁊ nō est in corpe talit' sīc in aīa: sed recipit' suo modo ita ⁊ redūdabit in quālibz ptē corpis suo mō. Et quia nō videnť oēs ptes corpis eq̄lit' disposite ad recipiēdū claritatē ex sua natura: ñ est īcōueniēs qr̄ ieq̄lit' recipiāt. ¶ Querit' an claritas corpis bti possit videri ab oculo nō btō: ¶ Dōz qr oculus nō gl'iosus pōt videre claritatē illā gl'iosam. qa ad Philip. z. sup illo verbo: cōfiguratū corpi claritatiz sue. dicit glo. qr corpa btōꝝ assimilabunť claritati quā habuit xp̄us in trāsfiguratiōe. ⁊ tñ claritas illa visa fuit ab oculis discipuloꝝ q nō erāt glorificati. ḡ etiā oīum btōꝝ claritas videri poterit ab oculo nō glorificato. Itē qr vt ōr impij torq̄bunť in iudicio videtes gl'iam bonoꝝ. vt colligit' sapie. 5. ⁊ tñ nō videbūt plene gl'iam bonoꝝ nisi videāt claritatē corpis ipsoꝝ: imo tota gl'ia corpis q̄tū ad id qō videri pōt erit in claritate. ḡ videbūt claritatē eoꝝ: ⁊ ꝓinter erit visibilis ab oculo nō gl'ificato. Sciēdū tñ qr aliq dicūt qr claritas corpis gl'iosi visui gloriosō ē manifesta ⁊ ei occultari nō pōt. occlō aūt nō gl'ificato ē occulta ⁊ nō pōt ei manifestari: qr ē ei ꝓportionabilis. Dōm aūt qr claritas btōꝝ pōt videri ab oculo non gl'ificato. ⁊ diu videri facta tam intentionali q̄ reali immutatiōe. ⁊ non est incōueniens aliquod. non est enim verū qr claritas patrie sit intolerabilis oculis mortalium. ⁊ ideo diu visa non corrumperet organum licz aliqua lux naturalis corrūperet ⁊ corrum-

Q°.73.

pat de facto ſicut' eſt lux ſolaris. immo iſta eſt excellentia illius lucis ſuper iſtam: qz lux naturalis quando eſt excellens corrũpit ſenſum. Et patuit hoc in luce que fuit in facie moyſi ⁊ q̃ fuit in facie xp̃i. vtraqz enĩ viſa eſt a mortalib⁹. Et tñ faciem moyſi videre nõ poterãt iudei niſi velata eẽt. Faciẽ aũt criſti viderunt diſcipuli apertã cum tñ fulgeret. Et cũ dicit Scotus q̃ nõ poterant ferre lucẽ illam: nõ videt verũ: imo valde delectabant videndo illam: ita vt petrus p̃ dulcedine illa diceret: oñe bonũ eſt nos hic eſſe faciamus tria tabernacula. ⁊ ita dicendũ q̃ illa lux diu viſa non turbabat neqz corrũpebat organum: ſed mulcebat ⁊ delectabat valde videntes diſcipulos. vt ait Beda. Sed qz lux faciei moyſi turbaret: lux xp̃i demulceret: iõ fuit qz lux vult⁹ moyſi fuit de cõditiõe lucis naturalis ⁊ non de luce glorioſa. lux aũt xp̃i fuit glorioſa. ideo non turbauit oculos lux xp̃i. vñ ⁊ a quocũqz mortali videret nõ turbaret oculos eius. nec tñ ꝓpter hoc differũt ſpecie aut natura: ſz pertinet ad eandẽ naturã: qz alꝫ non eſſet claritas glorie obiectũ viſus ſicut claritas iſta. ſed ſi aliquãdo dicant diuerſa genera intelligit q̃ non ſunt eiuſdẽ cõditiõis. multo enĩ excellẽtior eſt illa q̃ iſta. Nam a luce glie oñe inconueniẽs ⁊ imperfectio auferẽt: ⁊ ita nõ offendit oculos. Dicẽdũ etiaz q̃ lz claritas glie ſit maior q̃ claritas ſolis. tñ nõ cõtriſtabit ſed demulcebit. nam iſti claritati inq̃tum eſt excellens cõpetit corrumpere calefaciẽdo ⁊ reſoluendo organũ viſus. illi aũt claritati ex conditiõe glie erit ablatũ oñe illud per qõ põt nocere ideo illuminabit ſz nõ diſſoluet neqz calefaciet: ⁊ ita nõ corrũpet organũ. ⁊ hoc nõ cõpetet illi claritati quaſi miraculoſe velit deus opari p̃ illã ſuſpendendo aliquã actionẽ eius: ſicut ſi faceret q̃ ignis illuminaret ⁊ nõ cremaret rem combuſtibilez qz idẽ fieret tunc in luce naturali. Sed dõm q̃ ꝓpria cõditio illius lucis eſt nõ nocere viſui: ⁊ hoc inq̃tum eſt glorioſa: ita q̃ magis eẽt admirãdum ſi lux illa viſa a quocunqz mortali turbaret vel offẽderet oculos ei⁹. ⁊ hoc eſt qz ſicut corpa glorioſa nichil pati aut recipe põt paſſiõe reali aut naturali: ſz ſolum intentionali: qz naturalis immutatio alterat rem ⁊ corrũpit. ita q̃ ꝓpetates glie recepte in corporibus beator̃ ſolum agũt actiõe intẽtionali ſi agere debẽt in ipſa corpora beator̃ qz alꝫ ipſa immutata materialit corrũperẽt: ⁊ tamẽ lux eſt cõdictio oĩum corpor̃ btõr̃ ꝑm quã q̃lqz btũs videbit ab alio ideo neceſſe eſt q̃ illa lux ſolum intentionalit̃ ĩmutet: qz alꝫ ita oporteret dari miraculũ vel dotẽ aliquã per quã liberarẽtur a nocumẽto quod inferre poſſet illa lux: ſicut dat dos p quam ignis non poſſit agere nocẽdo corporib⁹ btõr̃: data ẽ ergo cõditio hec claritati illi qõ non poſſet agere niſi actione intentionali: ⁊ tunc ſiue ĩmutet oculũ beatũ ſiue mortalẽ ſemp aget ſolum intẽtionalit̃. ⁊ ita nunq̃ corrumpet viſum. vnde de natura ſua competit illi luci inq̃tum eſt glorioſa q̃ demulceat ⁊ nõ offendat. Et ita ſcriptura comparat eã claritati iaſpidis. Apocal. 20. qz claritas iaſpidis mulcet poti⁹ q̃ cõturQ°74. bet viſum. ¶Querit circa iſtã claritatem an glorioſum corpus neceſſario videbit a corpore glorioſo. ¶Dõm q̃ corpora beator̃ poterunt ſe occultare oculis mortalib⁹ vel oſtẽdere ſe. Oculis aũt alior̃ btõr̃ nõ p̃nt ſe ipſa occultare. Primum p̃z. nam q̃ corpora btã preſentia oculis mortalib⁹ videntur ab eis naturale eſt neqz indiget aliquo miraculo: qz illa ſunt lucida ⁊ colorata. ⁊ vtrũqz eſt obiectum viſus: ⁊ eſt eiuſdem ſpeciei cum obiecto viſus noſtri. q̃ ꝯo ſe occultẽt oculis mortalib⁹ puenit ex ſpeciali cõditiõe beator̃: qz claritas illa ẽ in ptãte ipſor̃: vt ꝑm ea aliquãdo videant ⁊ aliquãdo non. Secũdum p̃z: qz q̃ poſſit btũs occultare ſe oculis mortalib⁹ puenit ex excellentia ſtatus illius ſup noſtrũ: ⁊ tñ oñes beati q̃tum ad ſtatum ſũt equales: lz vnus ſit beatior alio: iõ vnus non poterit effugere cõſpectũ alteri⁹: ſicut põt corpus glorioſum eſſe in eodẽ loco cum quocunqz corpore nõ glorioſo: et tñ non põt ſtare in eodẽ loco cum corpore alio glioſo. Quomodo aũt poſſit ſubtrahere ſe corpus glorioſum vt nõ videatur ab oculis mortalibus. ꝓ̃t dici q̃ corp⁹ btm̃ poſſit ſubtrahere ſe conſpectibus mortaliũ per imperiũ volũtatis ceſſãdo agere in oculos eor̃. ⁊ hoc nõ multiplicãdo ſpecies coloris vel ſubtrahẽdo radios lucis. nam nõ agit alio modo viſibile in viſũ niſi ſcõz q̃ emittit ſpẽs pueniẽtes vſqz ad pupillã vel radios. Si ergo ceſſat emittere tunc nõ erit poſſibile q̃ circũſtantes videãt: qz tunc potentia paſſiua immutaret̃ ſine aliquo actiuo: quod includit cõtradictionẽ. ⁊ iſte mod⁹ eſt cõueniens. q̃ tamẽ volũtas poſſit per imperiũ ſubtrahere emiſſionẽ ſpecierũ vel radior̃ in corpore lucido eſt difficile. nã certum eſt q̃ naturalit̃ nõ põt: qz tunc directe ſe efficeret aliquis inuiſibilẽ. q̃ tñ deus poſſit dare aĩe hanc poteſtatẽ q̃ ſit aliq̃ꝑ prietas anime: ⁊ per illam agat q̃ voluerit nõ videt icõueniens. Nunq̃ aũt vnus btũs ſe occultabit alteri btõ: quia nõ volet hoc: ⁊ tñ poſſet ſi vellet: qz tñ eẽt iſta inordinata volitio. in beatis aũt nichil eſt inordinatũ: iõ nunq̃ volẽt ſe occultare aliis beatis. ⁊ Et interrogauerũt ⁊. hic ponit ſolutio duplicis queſtionis orte ex precedẽtib⁹. ſecũda ibi. ⁊ Et cuz veniſſet ad turbas ⁊. Circa p̃mũ dr: ⁊ Et interrogauerũt eũ diſcipuli ei⁹ ⁊ id eſt illi tres diſcipuli q̃ interfuerũt trãſfiguratiõi. Nam ad ceteros non ptinet iſta queſtio. eo q̃ iſta bz ortum ex aliqb⁹ q̃ viſa vel audita fuerãt in tranſfiguratiõe: ⁊ tñ ſoli tres viderunt. Ceteri vo nec viderũt neqz ſciuerũt illam factã cẽ vſqz poſt mortem xp̃i. ⁊ intelligẽdũ eſt q̃ iſta q̃ſtio facta eſt poſt trãſfigurationẽ in deſcẽſu mõtis anteq̃ puenirẽt ad alios diſcipulos: quod oñdit ordo lre. Nam poſtea ſubdit quõ xp̃s venerit ad diſcipulos ⁊ turbã. ⁊ Dicẽtes qd q̃ ſcribe dicũt ⁊. i. quõ põt ſtare quod dicũt ſcribe. ſunt ſcribe viri periti in lege de q̃ cunqz tribu vl cognatiõe eẽnt. ⁊ q̃ heliã oportet p̃mum venire ⁊. i. anteq̃ veniat meſſias: vel anteq̃ oſtendat glĩam regni ſui. vt ⁊. exponet̃. ⁊ At ille reſpõdẽs ⁊. ad hoc dubiũ reſpõdet qz videbat̃ tãgere ſtatuz ſuum. ⁊ niſi iſtud dubiũ ſolueret dubitaret̃ de ſtatu eius ⁊ de bis q̃ ptinebãt ad ipſum. ⁊ Helias quidem vẽturus eſt ⁊. i. nõ turbemini de eo quod dixerũt ſcribe: qz verũ eſt q̃ vẽtur⁹ eſt helias. ⁊ Et reſtituet oĩa ⁊. i. dep̃dita ad bonũ ſtatũ reducet. ⁊ dicũt oĩa. i. multa: qz nemo ẽ q̃ reducat oĩa ad bonũ ſtatũ: cũ ⁊ ipſe xp̃s nõ reduxerit oĩa efficienter ad bonũ lz ſufficienter q̃ oĩb⁹ ſcis fecit ⁊ meruit. ⁊ Dico autez vobis ⁊. mod⁹ certificãdi ẽ. ⁊ Quia helias iã venit ⁊. duplicẽ diſtinguit heliã. vnũ q̃ venit. ⁊ aliũ q̃ vẽtur⁹ ẽ. vn⁹ eſt ver⁹ helias: ali⁹ ẽ iohes baptiſta. ⁊ Et nõ cognouerũt eũ ⁊. ſ. q̃ haberet officiũ helie: ⁊ eẽt p̃curſor meſſie. ⁊ Sz fecerũt in eo q̃cunqz voluerũt ⁊. i. intulerũt ei oĩa mala q̃ voluerũt incarcerãdo ipſũ ⁊ poſtea in iugulãdo. ſ. 14. ⁊ Mar. 6. ⁊ Luc. 9. ⁊ Sic et filius hois paſſur⁹ ẽ ab eis ⁊. i. ego q̃ ſũ filius hois patiar ab eis mala. i. a iudeis ſicẽ iohes baptiſta q̃ erat helias. nã ſicẽ ille vera dicẽs p̃ veritate ab inimicis occiſus eſt. ita ⁊ ego vera p̃dicãs occidar ab eis. ⁊ Tũc intellexerũt ab eis ⁊. ſ. qñ dixit q̃ helias venit ⁊ fecerũt in eo q̃cunqz voluerũt. nã p̃ hoc apte oñdebat q̃ nõ loq̃bat̃ de helia p̃pba: ſz de iohe: qz in helia p̃pba nichil tale geſtũ erat. ⁊ q̃ de iohe baptiſta dixiſſet eis ⁊. i. nõ de vero helia: ⁊ tñ nõ erat ali⁹ cui cõpeteret vocari heliã: ⁊ illi⁹ gerere ſimilitudinẽ niſi iohes baptiſta. ¶Querit cũ diſcipuli q̃rerẽt nũc a xp̃o q̃re allegauerũt ſcribas: cũ dicũt: qd q̃ ſcribe dicunt Q°75. ¶Dõm q̃ diſcipli ſic q̃ſierũt allegãtes dictũ ſcribar̃: qz ipſi erãt viri indocti q̃ ſcripturã ſacrã nõ nouerãt. erãt enĩ rudes ⁊ piſcatores. ſ. petr⁹. iacob⁹. ⁊ iohes: ⁊ oĉs erãt piſcatores: vt p̃z. ℣. 4. ⁊ mar. 1. Nã de piſcatiõe vocauit eos xp̃s. ⁊ ita non poterãt vacare ſcripture: ſz ꝓp̃t paupta: ẽ dediti erãt negociis lucratiuis vt inopẽ vitã defẽderẽt. iõ nichil de ſacra ſcriptura nouerãt niſi ſicẽ audiebãt a ſapiẽtib⁹ legẽ: ſicẽ ⁊ apud noſ accidit. nam populus non ſcit aliquid de pertinentibus ad fidẽ ⁊ ſpem niſi ſicut a predicatoribus audit. ⁊ ideo ſi aliquando arguere volunt deducunt in auctoritatem dicta predicatorum cum nullum ſolidius fundamentum habeant. Tales autem erant apud iudeos ſcribe: quia ſcriba vocatur ſapiẽs. Et

dicuntur scribe a scripturis: quia in sacris scripturis sapientes sunt. ⁊ isti prēdicabāt doctrinā legis: ⁊ ita ꝑplus allegabat eos in auctoritatē: ⁊ ita inuitebant auctoritati coꝝ: quasi nullo modo ipsi errarēt: sic dicit Crisō. ¶Non au ē aduētū helie discipuli ex scripturis sciebant: sed scribe eis magnificabāt ⁊ ferebāt hic sermo in plebe indocta. ¶Aduertendū aūt ꝙ hoc quesierūt quasi iam fundata intentiōe sua admirati de quodā dicto scribarū quo cōtra xp̄m nitebant. ¶Dicūt enī qdā ꝙ pharisei ⁊ scribe dicebāt Jesū non esse messiā allegātes auctoritatē ¶Malach. 4. qꝛ anteꝙ veniret messias vēturꝰ erat helias. ⁊ tū helias nōdū venerat: iō nō erat ille messias ꝛ alius expectādus erat quē ꝑcederet helias veniēs. ⁊ nūc discipuli ex gr̄ia oīsa in corpe xp̄i: ⁊ ex testimōio helie ⁊ moysi: ⁊ potissime ex testimōio vocis paterne certificati erāt ꝙ ille erat messias: iō mirabant quō scꝛibe dicerēt ex sacra scꝑtura ꝙ oportet heliā venire p̄mū. i. ante messiā ⁊ tū nōdū venerat. ¶Dicēdū aūt ꝙ iste ē sensus verꝰ lr̄e: nā ꝓsonat rnsio xp̄i huic questiom ⁊ nō in alijs sensib⁹. sic dicit Crisō. ¶Nō aūt vt oportebat aduēt⁹ xp̄i ⁊ helie a scribis interꝑtabāt. scripture enī dnos dicūt aduēt⁹ xp̄i. eum. ſ. q fact⁹ est: ⁊ eū q factur⁹ est. ꝛ scribe plebē aduertētes secūdū aduētū solū cōmemorabāt plebi ⁊ dicebāt: qn̄ ſ hic est xp̄s oportebat heliā p̄uenire. ¶Alie aūt exp̄ones ꝛ aliqualit̄ apareāt nō ꝙueniūt lr̄e. ¶Querit quō xp̄s dixit: hic helias vēturꝰ: ⁊ statī dixit: dico vobis qꝛ helias venit: q̄ videnī ꝓtradicere. ¶Dōz ꝙ xp̄s rndit ꝓ hoc dubitatiōi discipulorꝫ. putabāt enī illi ſm auctoritatē scribarꝫ vēturū esse heliā añ messiā. ⁊ qꝛ intelligebāt de helia ꝓpba ⁊ de aduētu p̄mo in carne erat falsa existimatio. iō poterat xp̄s dicere ꝙ scribe falsū dixerāt. qꝛ tū verū est aliquo mō ꝙ vēturꝰ erat helias añ messiā nō negauit dictū scribarꝫ: ꝛ distinxit ꝓpositionē. ⁊ fuit ista cautela ꝙueniēs rndēdi. nā ⁊ nobis meliꝰ est sepe rndēdo ꝓpōnē distinguere ꝙ simplicit̄ negare: ⁊ hoc ꝑp̄t nesciētes ⁊ ꝑp̄t assistētes. xp̄s aūt ꝑp̄t duo distinxit ꝓpositionē quā poterat absolute negare. nā qn̄ ꝓpō in vno sensu est vera ⁊ in alio falsa meliꝰ est distinguere eā ꝙ simplr negare. ⁊ tū dicere ꝙ helias vēturꝰ erat añ messiā est huiusmodi. iō distinxit. Secūdo ⁊ istud hꝫ oꝛiginē a sacra scriptura ꝛ illa possit varie accipi. ⁊ qꝛ si negaret xp̄s simplr dcm̄ scribarꝫ videret negare sacrā scripturā q̄st asserēdo ꝙ nullo mō helias vēturꝰ erat añ messiā: iō distinxit. ⁊ ad hoc inuit ꝙ duplex est aduēt⁹ messie. vn⁹ est in carne. i. ad sumēdū carnē ⁊ opādū redēptionē in carne assūpta. ali⁹ est ad iudicādū. de p̄mo non est verū ꝙ helias vēturꝰ est añ eū ꝛ de secūdo. ⁊ ita intelligit̄ aūctas ¶Malach. 4. Ecce ego mittā vobis heliā ꝓpbaz ante q̄ veniat dies dñi magn⁹ ⁊ horribilis. iō necesse est accipi ꝓ die iudicij. ⁊ ad illū diē veniet messias iudicatur⁹. ⁊ añ diem hūc ꝑcedet helias vt cōuertat coꝛda hoīuz. xp̄us tū vult accipere ꝙ añ vtrūqz aduētū vēturꝰ fuerit helias. ⁊ tū añ secūdū aduētū vēturus erat helias ꝓpba q vere ꝺꝛ helias. añ p̄muz vēturꝰ erat helias nō ſm substantiam ꝛ ſm officiū. ſ. iobes baptista. ⁊ ob hoc xp̄s dixit de vtroqz helia. de vero helia dixit: helias qdē vēturꝰ ē. ꝺ alio helia ſm officiū dixit: dico vobis qꝛ helias venit. nā iobes baptista iā venerat: helias tū verꝰ nondum venerat: ꝛ añ iudiciū vēturꝰ erat. Et vt videaī de quo helia loqꝛ: ponit vtriqz cōditionē suā. nā qn̄ dixit de helia vēturo ait: helias qdē vēturꝰ est ⁊ restituet oīa: vt videaī ꝙ ille est helias de quo loqꝛ ¶Malachi. ꝙ ꝙuertet coꝛda patrū ad filios. qn̄ loqꝛ de helia q iā venit ostēdit ex circūstātijs qs sit ille: ⁊ ait helias venit. ⁊ nō cognouerūt eū ꝛ fecerūt q̄cūqz voluerūt in eo. ¶Querit cū sacra scriptura nō dicat nisi de vnico helia vēturo: ⁊ de vnico aduētu e⁹. malach. 4. nam alibi nō habeī de hoc quare xp̄s distinxit duos helias. ¶Dōm ꝙ hoc fuit p̄mo ꝑp̄t auctoritatē sacre scripture. nā ꝛ iobes non voceī in veteri testamēto helias: tū sicut scriptura p̄nūciauit de helia vēturo añ xp̄m in iudicio: ita ⁊ p̄nūciauit de iohanne vēturo añ p̄mū aduēt⁹ xp̄i in carne ad p̄dicādū. ¶Mal. 3. Ecce ego mitto angelū meū q ꝓparabit viā tuā añ te. ⁊ ita allegaī de eo. ſ. 3. ⁊ Joh. p̄mo. vocauit ꝺ̄ vtrūqz heliā. Secūdo qa etiā de iobe dictū fuerat ꝙ erat helias. nā ꝛ illud ¶Malach. 4 in sensu lr̄ali p̄incipali accipi necesse sit de helia ꝓpba: tū etiaz in sensu lr̄ali min⁹ p̄incipali accipiī de iobe baptista quē misit de⁹ añ xp̄m. Et ita dixit xp̄s. ſ. 11. Et si vultis accipe ipse est helias q vēturꝰ est. iō fuit cōueniēs eū vocare heliam. Tertio qꝛ angelus vocauerat eum heliā anteꝙ nasceret. Luc. primo. Ipse ꝑcedet eū in spū ⁊ virtute helie parare dño plebem ꝑfectā. iō ipse iuxta formā suā loquēdi ⁊ angeli vocat eū heliā: qꝛ ita volebat eū deꝰ vocari. Quarto fuit ꝑp̄t similitudinē nā vterqz eādē ministrationē exhibet xp̄o. nā helias ꝓpba precedet diē iudicij ꝑdicādo vt ꝙuertat hoīes: ⁊ ita sint dispositi ad recipiēdū aduentē iudicē: ne ipse veniēs feriat terrā anathemate. ¶Malach. 4. Jobes aūt ꝑcessit xp̄m vt p ꝑdicationē disponeret plebē ad digne recipiēdū xp̄m oñdēdo qs ille erat ⁊ hortādo hūiliari ei. sic ꝺꝛ Luc. 1. ꝑcedet añ illū i spū ⁊ virtute helie parare dño plebē ꝑfectā. i. ꝑfecte dispositā ad suscipiēdū doctrinā xp̄i. vterqz ꝺ̄ eodē noīe vocari debuit cū idē officiū doctrinā xp̄i. vterqz ꝺ̄ eodē noīe vocari debuit cū idē offi ciū gereret. Quinto qꝛ ꝛ scribe nō intelligerēt qō dicebāt. ſ. ꝙ helias vēturꝰ esset añ messiā: tū verū dicebāt. iō xp̄s nō negauit: ꝛ vtrūqz vocauit heliā dicēs se esse messiā ⁊ verū esse qō dicebāt scribe. ſ. ꝙ ante messiam vēturꝰ esset helias. ⁊ ita añ eū venerat vnus helias. ¶Quereī quare dixit helias vēturꝰ est ⁊ restituet oīa: ¶Dōm ꝙ fuit hoc p̄mo ad ostēdēdū differētiā inī duos helias quos noīauerat: vt aūt videreī ꝙ nō erat vnicꝰ de quo loq̄bat: ⁊ qs erat ille q venturꝰ erat dixit p q̄ vterqz notificabat. de vēturo enī helia dixit ꝙ restituet oīa vt videreī ꝙ erat helias ꝓpba ꝺ̄ quo scriptura loqꝛ ¶Malach. 4. ¶Mittā heliā ꝓpbam ⁊ conuertet coꝛda patrū ad filios. helias q venerat erat iobes baptista. ⁊ hunc notificauit dicēs ꝙ fecerūt in eū quecūqz voluerūt. naz iobes ille est quē occiderūt. Secūdo dixit vt oñdat ꝙ ille helias de quo dixit est ille de quo scriptura loqꝛ. nā poterat esse ꝙ ipse loq̄reī de alio helia quē scriptura nō noīaret: ⁊ tūc respōsio. ꝑcederet ex equoco ⁊ maneret argumētū discipuloꝝz de dicto scribarū. iō oñdit ꝙ de illo loq̄bat de quo ¶Malach. 4. ꝙ restitueret oīa. ⁊ ita ꝑ hec inuebat ꝙ helias ille de quo ibi dicit: nō est ille qui venire debebat ante messiā nunc: sed exꝑectādus erat in futurum. Tertio fuit quia forte pars huius dubij ꝓuenerat ex aparitione helie. ¶Nam verus helias aparuit in trāsfigura: iō cum xp̄o. ⁊ ille erat de quo ꝺꝛ mal. 4. ⁊ iō dicerēt discipuli: quō dicunt scribe ꝙ oportet venire heliam ⁊ cōuertere coꝛda patrū ad filios. naz nūc ipse met venit: ⁊ iam recessit michil horū agens. dixit ergo xp̄s: helias qdem vēturus est. i. non putetis ꝙ helias ꝓpba nūc compleuit quod de eo dictū erat. nam aduentꝰ iste ad transfiguratio nem non erat ꝓnunciatus de ipso: ꝛ adhuc iterum vēturus est: ⁊ tūc complebuntur que de eo ꝓnunciata sunt. ſ. ꝙ conuertet coꝛda patrū ad filios. ⁊ hoc inuit dicēs ꝙ restituet oīa q. d. nō turbemī circa dictū scripture: nam ipsa cōplenda est iuxta oīa que dicit: ⁊ tamē adhuc debz expectari complenda.

¶Querit quō est verū ꝙ helias restituet oīa. ¶Dōm ꝙ pōt intelligi vno modo de ꝙuersione iudeoꝝz. ¶Nam veniet helias ad ꝓdicandū ante finem seculi. ⁊ omnes iudeos quos tunc inuenerit conuertet ad cristum: ⁊ vsqz ad illud tempus multi iudeorum manebunt in erroꝛe suo. Et hoc consonat dicto apostoli ad ¶Roma. 11. Cecitas ex parte contingit in isrl̄: donec intraret multitudo gentiū. ⁊ sic vniuersus isrl̄ salu⁹ fieret. ⁊ istud erit conuertere coꝛda filioꝝz ad patres: vel patrum ad filios. id est iudeoꝝz ad doctrinam apostoloꝝz q̄ doctrina manebit in ecclesia xp̄i vsqz ad finē secli. apli tū sunt filij iudeorū. sic dicit Crisō. cū enī dixit ꝙ helias vēturus est ⁊ restituet oīa de ipo helia in ꝓpria ꝑsona loquit̄ qui quicē restaurabit oīa dū coꝛriget infidelitatē iudeorū q tūc inuenient ꝙ est cōuertere coꝛda patrū ad filios id est iudeorū ad aplos.

Q°. 76.

Q°. 77.

Q°. 78.

Q°. 79.

Secũdo intelligiť de restitutione eorũ qui in tribulatione antixpi defecerint. multos enī antixpi doctrina ⁊ tribulatio turbabit vt a fide xpi recedant. Helias aũt veniens pdicabit eis ⁊ conuertenť plurimi ad veritatẽ. Tertio vt aliqui dicũt intelligiť de morte ipsius helie scz restituet oĩa. i. soluet oĩa q̃ debet. mortẽ enī debet q̃ homo est ⁊ nõdum mortuus est: ideo oportet q̃ aliq̃ moriať cũ statutuz sit de vno quoq3 homine semel mori. ad hebre. 9. Et tũc esset ad propositũ sic scz helias vnus iam venit. ⁊ fecerunt in eo q̃cunq3 voluerunt q̃ occiderunt eum. aliusaũt venturus est ⁊ restituet oĩa. i. ⁊ ipse etiã tũc occideť. sic exponit Augusti. scz restituet oĩa. i. eos quos psecutio antixpi perturbauerit: vel vt ipse restituat moriẽdo que debet. Sed dicendũ q̃ primi duo sensus sunt meliores ⁊ magis cõuenientes scripture. Cõstat enī q̃ dixit xps hoc ad ostendendũ q̃ helias ille de quo mala. quarto dicť ⁊ de quo iudei loquebanť nõdũ veneratsed vẽturus erat: ⁊ quia ponť ibi quid acturus sit. scz q̃ mitteť ad cõuertendũ corda patruz ad filios exprimit illud xps dicens q̃ restituet oĩa. i. oẽs qui perierant de fide per tribulationẽ: vel qui pditi erant de iudeis per infidelitatẽ quia ad fidẽ numq3 venerant. ¶ Queritur quõ xps dixit q̃ helias iam venit ⁊ intellexit de iohãne baptista quõ vocauit eum heliã cũ non esset ipse helias. ¶ Dicendũ q̃ iohãnes fuit helias per similitudinẽ ⁊ auctoritatẽ. Et primo ppter similitudinẽ vite. ℑ Nã sicut fuit helias vir heremicola qui in monte carmeli morabať: ita ⁊ iohãnes semp habitauit in heremo ex annis teneris vsq3 ad annũ tricesimũ q̃ cepit pdicare vt colligiť Luč. primo. ⁊ tertio. Scõo in similitudine victus ⁊ vestitus. ℑ Nã sicut helias manẽs in deserto comedebat cibos deserti: ita ⁊ iohãnes vinũ ⁊ sicerã nõ bibit sz nec comedebat quicq3 nisi locustas ⁊ mel siluestre. ℣. 3. c. sic. ⁊ in vestitu. ℑ Nã helias acintus erat zona pelicea circa lũbos ⁊ vestibus de pellibus. 4. reg. 1. sic ⁊ iohannes vestiebať pillis camelorũ ⁊ zona pellicea circa lumbos acingebať. ℣. 3. c. Tertio fuit similitudo in zelo. ℑ Nã helias ex zelo dei magno obiurgabat regẽ achab ⁊ reginã iezabel ppter ydolatriã. 3. reg. 18. ⁊ ppter hoc iezabel q̃rebat animã eius. 3. reg. 19. Ita ⁊ iohãnes zelo dei arguebat herodẽ regẽ ⁊ herodiadẽ de incestis nupciis ⁊ adulterio. ℣. 14. ⁊ ob hoc occisus est. Quarto fuit similis in officio. helias. n. pcursurus est ante aduentũ xpi indicantis vt conuertat corda patrũ ad filios. mala. 4. Johãnes aũt pcucurrit ante aduentũ xpi predicantis vt disponeret aĩos ppli ad suscipiẽdũ eũ. Et hec fuit causa pcipua sic dixit angelus Luč. 1. Ipse peribit ante illũ in spiritu ⁊ virtute helie parare dño plebem perfectã. Quinto est ppter auctoritatẽ. naz impositio noiuz fit ad placitũ. ⁊ tamen illa noĩa accipiunť cõmuniter q̃ aliqua auctoritate imposita sunt ⁊ tamen deus imposuit hoc nomen iohanni q̃ helias diceret ideo ipse poterat cõuenienter vocari helias. ℑ Nã xps vocauit eũ heliam. ℣. 11. si vultis accipere ipse est helias q̃ venturus est. ⁊ angelus prius dixerat q̃ pcederet in virtute helie: ⁊ ita nomen helie ei tribuere voluit. sed cõiter dicť q̃ iohãnes vocať helias officio ⁊ nõ
Q°. 81. persona. sic dicit origenes ⁊ ieronimꝰ. ¶ Queriť quõ dicť q̃ nõ cognouerunt eum. ℑ Nam videť q̃ iohannes fuit cognitus quia in magno honore habitus fuit ita vt crederet esse messias. Luč. 3. ⁊ actu. 13. ⁊ tenebant eum saltem vt prophetam ⁊ a deo missum postq3 ipse negauit se esse messiam. j. 21. ⁊ mar. 11. c. ⁊ sequebatur eũ populus veniens ad baptismũ suũ. ℣. 3. ⁊ mar. 1. ¶ Dicendũ vno modo q̃ multi cognouerũt iohannem qui sequebantur eũ alij vero nou cognoscebant quia nolebant eũ credere missum esse a deo. ℑ Nam populus ⁊ peccatores ⁊ publicani susceperunt baptismũ iohannis. Sacerdotes aũt ⁊ scribe noluerunt recipere. Luč. 7. Et ob hoc xps increpuit eos. j. 21. dicens venit iohãnes ad vos in via iusticie ⁊ nõ credidistis ei. Publicani aũt ⁊ meretrices crediderũt. vos autem videntes neq3 penitẽtiã habuistis vt credaretis ei. Secundo potest dici q̃ non cognouerunt eum scz illi qui occiderunt eum. licet enī cõmuniter cognosceret iohannes a populo tamen qui eum occiderunt non cognouerunt eũ quãte dignitatis esset quia alꝰ nõ occidissent eum. Tertio potest dici ⁊ melius q̃ nõ cognouerunt eũ scilicet esse heliam. Et iste est melior sensus quia magis consonat littere. Dicit aũt q̃ fecerunt in eo quicquid voluerunt idest spreuerunt iohannẽ ⁊ iugulauerunt. Deus enī permisit vt illi possent agere quicqd
Q°. 82. vellent de iohãne ppter causas dictas. ℣. 14. c. ¶ Queriť q̃re dicit hic sic ⁊ filiꝰ hominis patiturꝰ ẽ ab eis. ¶ Dicẽdũ q̃ hoc fuit primo quia erat ad ppositũ. nam xps occidendus erat a iudeis sicut occisus fuerat iohãnes. ⁊ quia nunc de morte iohannis dixerat subiunxit de morte sua scz sic filiꝰ hominis patiturus est ab eis. Secundo fuit ad magis suadendũ vt hoc crederent: nã dixerat discipulis iam xps de morte sua ⁊ vix hoc audire poterãt. ideo xps sepe eis de morte sua loquiť vt rem credibiliorem faciat. Tertio fuit ad ostendendum iniquitatem mortis sue scz q̃ bene agens occideretur. Quarto fuit ad aliqualẽ consolationẽ discipulorũ. nam iohannes occisus fuerat ⁊ tamen quia pro causa dei fuerat manebat memoria eius in laudem ita ⁊ de xpi morte habenda esset consolacio. Quinto fuit vt concordaret precedentibus. nam dixerat q̃ nemini dicerent visionẽ quousq3 filius hominis a mortuis resurgeret. ⁊ quia resurrectio nõ est vbi mors nõ interceserit introducit q̃ occidendus sit a iudeis. Et si querať an xps occidendus esset ab eis a quibus iohãnes occisus est. ¶ Dicendũ q̃ non oportet restringi ad hoc: nam nõ potest stare q̃ omnino idem fuerint qui occiderunt iohannẽ ⁊ ihesum. Sed dicendũ q̃ xps vocauit hic iudeos vnũ populũ cuius pars erant sacerdotes pharisei scribe ⁊ pncipes ⁊ seniores: q̃ iudei ipsi erãt ⁊ herodes ⁊ herodias ⁊ pilatꝰ q̃ erãt tpaliter dñantes in pplo illo. qcqd q̃ factũ fuerit ab oĩbꝰ his vel ab aliquo eorꝫ dicť factũ a iudeis ⁊ ita lr̃a accipiẽda ẽ scz helias venit. i. iohãnes baptista ⁊ fecerũt in eũ qcqd voluerũt. s. iudei fecerũt hoc occidẽtes iohãnẽ: nã cũ herodes ⁊ herodias fecerint dicũť feciſſe iudei Et sequiť sic filiꝰ hoĩs passurꝰ est ab eis. i. a iudeis. nã pilatꝰ ⁊ pncipes sacerdotũ ⁊ pharisei ⁊ seniores ppli fecerũt hoc iõ dicunť illud feciſſe iudei: ⁊ ita idẽ. i. vnus ⁊ idẽ pplus interfecerũt iohãnẽ ⁊ ihm. ⌊ Et cũ venisset ⌋. hic ponť solutio scõe q̃stionis. ⁊ diuidiť in duo. pmo ponť q̃stionis occasio. scõo q̃stionis dissolutio. ibi. ⌊ Cũ accesserũt ⌋. Circa pmũ dicť. ⌊ Et cũ venisset ad turbã ⌋. hec est turba q̃ expectabat eũ decẽsuꝫ de monte vbi fuerat trãsfiguratꝰ. ⌊ Accessit ad eũ hõ ⌋. i. vnꝰ hõ inter ceteros: nã petere volebat aliqd ab eo iõ accessit singulariter ille. ⌊ genibꝰ puolutꝰ ⌋. misericordiã petebat oñdẽs miaz suã iõ genibꝰ xpi aduolutꝰ est. i. ante genua eiꝰ vel puolutꝰ genibꝰ. i. fixis genibꝰ qõ ad humiliationẽ ptinet. ⌊ añ eũ ⌋. i. pncia eiꝰ vertẽs vultũ suũ ad eũ vt manifeste apareret q̃ ad neminẽ dirigebat pces suas nisi ad illũ dicẽs. ⌊ dñe miserere filio meo ⌋ de miseris habenda est mia. i. passio exhibitiua efficaciz remedij. erat. n. satis miser iste q̃ lunaticꝰ erat ⁊ arreptꝰ a demone sepe cadebat in ignẽ ⁊ sepe in aquã ita vt eẽt ꝓtinuo in mortis periculo. ⌊ q̃ lunaticꝰ ẽ ⌋. i. patiť morbũ ꝑ tpa lune. vt. j. exponeť. ⌊ ⁊ male patiť ⌋. s. iste morbus q̃ tenet eũ cũ mutatiõe lune ẽ valde grauis ⁊ iõ male patiť. nã est in extremis malis. s. morti ppinquus quotidie. ⌊ nã sepe cadit in ignẽ ⌋. oñdit q̃ malũ sit istud. ⁊ est q̃ qñ morbus accipiebat eũ cadebat in ignẽ. an vero caderet vel deijcereť. j. diceť. ⌊ ⁊ crebro in aquã ⌋. etiã cadit in aquã ⁊ in vtroq3 erat periculosus casus. ⌊ ⁊ obtuli eum discipulis tuis ⌋. s. dũ xps erat in mõte venit homo ille ad discipulos xpi q̃ in aliquo loco erãt ꝯgregati. ⁊ cũ nõ eẽt ibi xps obtulit eũ sanandũ illis. ⌊ Et nõ potuerũt curare eũ ⌋. licz niterent ad curãdũ eũ iuxta modũ suũ faciẽdi miracula nihil facere potuerũt sz pseuerabat morbꝰ. ⌊ Respondens ihs ⌋. dirigiť rõsio pmo ad discipl̃os vl̃ ad totã plebẽ cũ discipulis: deinde spãlr̃ ad pr̃em pueri ⁊ ẽ increpatoria q̃ ob culpã eorꝫ manebat puer icuratꝰ ⌊ O generatio incredula ⌋. i. q̃ credere nõ vltis eis

que predicanť: in quo innuiť q puer non curabať ppť defectum fidei: siue esset defectꝰ iste ex parte patris pueri siue ex parte discipulorꝫ: siue ex parte vtrorũqꝫ. ⁊ ſm hoc põt dirigi hoc ad solos discipulos q ipsi vocenť generatio incredula. vel ad patrem puericum tota turba vt .j. diceť. ⌊ Et puersa ⌋. id est praua. in quo innuiť q non solum deerat rectitudo fidei ppť qõ vocanť generatio incredula: ſz etiam rectitudo boni opis: ppť quod vocať puersa. ⌊ Quousqꝫ ero vobiscũ ⌋. modus ąrele est. i. maneo vobiscũ ⁊ nõ pficitis aliquo modo ex doctrina: ſz manetis adhuc ita incredduli siť si nõ predicarẽ vobis. Duri ģ estis michi ad tolerãdum: ideo nõ potero vos diu sustinere: qꝛ labor est michi tolerare mores vestros. ⌊ Usqꝫquo patiar vos ⌋. hic aperit magis. i. quãto tpe ero vobiscũ. q. d. magnꝰ labor est q ego tolerẽ impfectiones vr̃as longo tpe: nam etiã puo tpe est difficile tolerare aduersos mores: quãto magis lõgo tpe. in ꝙuersatiõe enĩ tolerat vnꝰ homo mores alteriꝰ. nam ꝙuersantes apponũt in alterutrũ: eo q qcqd vniꝰ est pertinet ad se ⁊ aliquo mõ ad alterum inq̃tũ venit ĩ ꝙuersationẽ. si ģ alter sit malus erit malũ quod dã alij penaliť. Et ita cõuersans cũ eo q dissimilis est patitur malũ sustinẽdo cõuersationẽ. Si aũt desinat ꝙuersari desinit pati: qꝛ iam bonũ aut malũ alteriꝰ nõ ptinet ad eum. itanunc erat de xp̃o. nam ipse cõuersabať cum oĩbus iudeis predicãdo eis. cõuersabať aũt cum discipulis familiariꝰ docẽdo ⁊ cõmunicãdo in oĩbus que ad vitã ptinebãt. ⁊ qꝛ vtriqꝫ erãt ꝙuersi moribꝰ ⁊ incredduli erat difficile xp̃o tolerare eos. nã ipe cum predicaret qd credendũ ⁊ qd agẽdũ foꝛet volebat in eis rectitudinẽ circa vtrũqꝫ. Et qꝛ circa neutrũ bene se habebãt cõseruabanť male ad eum. ⁊ ita exꝓbrauit vitia prauе conuersatiõis dicẽs. o gñatio incredula ⁊ puersa. Et ppť hoc dixit q durũ erat ei tolerare ꝙuersationẽ illoꝝ potissime si diu turna esset: qꝛ in hoc patiebať. ita etiã deꝰ õꝛ pati: vel laborare qñ nos mali sumꝰ: quasi sit ei difficultas tolerare vitia nr̃a sic õꝛ Ysaie pmo. c. Incensum abhoĩatio est michi: neomeniã ⁊ sabbatũ ⁊ festiuitates alias nõ ferã. solẽnitates vestras odiuit anima mea. facta sũt michi molesta ⁊ laboꝛaui sustinẽs. sic etiam Actť. 13. dixit Paulus loquẽs iudeis. Eduxit vos de Egypto: ⁊ per. 40. annoꝝ tẽpus mores vestros in deserto sustinuit. q. d. graues erant ei ad sustinendũ: ⁊ tñ sustinuit. ⌊ Afferte huc illum ad me ⌋. obtulerat enĩ pater puerũ discipulis ⁊ nõ sanauerãt. nũc aũt oꝛat a xp̃o vt sanet eum ſz nõ offert eũ illi vt priꝰ foꝛte impetret q sanet q̃ oferat eum. ⌊ Et increpauit illũ ihesus ⌋. s. demonẽ possidentẽ illũ arrepticiũ dicendo ei verba cõtumeliosa. vt pꝫ Mar. 9. s. Surde ⁊ mute spũs ego precipio tibi exi ab eo. ⌊ Et exijt ⌋. anteq̃ exiret tñ torsit valde puerũ: ita vt eum mortuũ relinq̃re videreť. ⌊ Et curatꝰ est puer ex illa hoꝛa ⌋. s. qꝛ postea nũq̃ demõ rediit ad eũ vexandum. nam priꝰ ſz interdũ eum cessaret vexare: tñ penitꝰ nũq̃ eum relinq̃bat: ſz exibat reditur⁹. Nũc ꝙo exiuit nunq̃ rediturus. Sciendũ aũt q cum xp̃s ascẽdit in montẽ mãserũt discipuli in eodẽ loco in quo fuerãt cum illo: qꝛ foꝛte putabant q iuisset ad oꝛandũ. Alꝫ ita interdũ solebat se subtrahere ab eis adhoc q oꝛaret ⁊ manebat integris noctib⁹ ab eis segregatus oꝛãs: vt Luč. 9. ⁊ ita expectarẽt eum: maxie qꝛ qcquid facere vellet ipsi nesciebãt quo ille iuerat: ⁊ ille sciebat vbi ipi manebãt. ideo nõ irent ad querẽdũ eum ad aliquẽ locũ: quia nescirẽt quõ: ſz manebãt vbi eos reliquerat. etiã qꝛ ipsi non auderẽt recedere de aliquo loco sine mãdato xp̃i. iõ xp̃s õꝛ redijsse ad discipulos. ¶ Querit quare pať dixit hic miserere filio meo. ⁊ quare non petiuit ille. ¶ Dõm q triplr̃ solebat xp̃s curare egros. quidã enĩ credebãt ⁊ venĩebãt ad petẽdũ liberari oꝛe suo: sicut leprosus in capharnaũ. ℔. 8. ⁊ Luč. 7. ⁊ decẽ leprosi apud castellũ quoddã: qui clamauerũt iesu miserere nostri. Luč. 17. Et sic etiã duo ceci. ℔. 9. interdũ ipse qui languet nichil petit: ſz aliꝰ p eo credit ⁊ petit. sic fuit de centurione: qui petiuit p seruo suo. ℔. 8. ⁊ Luč. 9. ⁊ ita de paralytico. ℔. 9. ⁊ de puella mortua. eo. c. interdũ xp̃s nullo petente cõferebat sanitatẽ: sicut in paralytico qui sedebat in porticu ante ꝓbaticã piscinã: cui dixit xp̃s si volebat sanus fieri: ⁊ sanauit eum. Joh. 5. Sic etiã fuit in ceco nato q michil petiuit ſz xp̃s luto facto liniuit oculos eius ⁊ sanauit. Jo. 9. sic dicit Origenes cõsiderãdũ q interdũ qui patiunť credũt ⁊ deprecanť p sua salute. Quãdocunqꝫ aũt pro eis alij faciũt: sicut nunc qui genibꝰ voluit p filio rogat. Quãdoqꝫ ꝙo a se ipo saluatoꝛ etiam a nullo rogatus sanat. De puero isto dõm q fuit necesse q pater peteret: qꝛ puer nõ poterat petere quantecũqꝫ etatis esset: eo q loq nõ poterat. Nam spũs q tenebat eum erat surdus ⁊ mutꝰ: vt õꝛ Mar. 9. Spũs surde ⁊ mute exi ab eo. ⁊ ita nõ posset puer aliqd loq petẽdo: qꝛ mutꝰ erat vel demõ reddebat eum mutũ. Dato etiã q nõ esset spiritus mutus. i. mutũ reddẽs: tñ non posset petere curationẽ: qꝛ demon inuaderet eum p tunc ⁊ non pmitteret q aliqd peteret. Et hoc generale est: q ſz detẽti aliꝭ morbis sepe peterẽt a cristo sanari: arrepticij tñ nũq̃ petebãt nec ad eũ veniebãt: ſz semper ab aliꝭ ducebanť. sic pꝫ. ℔. 9. de demoniaco oblato coꝛaz xp̃o. ⁊ idẽ. ℔. 12. de alio demoniaco oblato: ⁊ sic hic. Et etiam si ipsi arrepticij interdũ p se venerint ad xp̃m tñ sanari nunq̃ petebãt: ſz potius demones petebãt q nõ eijcerenť õ loco in quo erãt. vt pꝫ de duobꝰ arrepticijs. ℔. 8. ⁊ Mar. 5. ⁊ Luč. 8. ideo puer iste petere nõ potuit: ſz pať petiuit p eo. ¶ Quer it cũ dicať hic puer iste lunaticꝰ quis morbꝰ erat iste: ⁊ an erat aliqs languoꝛ solũ: vel erat demenũ torquẽs puerum. ¶ Dõm q qdam arrepticij vocanť spãliter lunatici: qꝛ solũ toꝛq̃banť in cõuersionib⁹ lune. s. in augmẽto vel detrimento: aut in quadraturis. Et sciẽdũ q aliqui hoĩes sunt q lunatici vocanť q morbũ naturalẽ patiunť in capite. nam luna est maxiꝰ humidoꝛ: iõ in augmẽto luminis sui oĩa humida crescunt: in detrimẽto aũt decrescũt. quod aparet in fluxu ⁊ refluxu maris ⁊ in capitibꝰ pisciũ captoꝝ hoc tpe vr̃ illo. nam maioꝛ humiditas est vno tpe q̃ alio. pꝫ etiam in capitibꝰ pisciuꝫ salitoꝛũ. pꝫ etiam in vasis qbus cõdiť thiriaca: qꝛ crescit ille humoꝛ ⁊ decrescit iuxta motũ lune. ⁊ ita generaliť quãtũ ad oĩa humida. Et qꝛ cerebꝛũ humanũ est valde humidũ: cũ totum sit substãtia medulosa ⁊ humida fit ibi augmẽtũ humoris crescẽte lumĩe lune: ⁊ fit detrimentũ diminuta luna in lumine. ⁊ ob hoc aliqui insaniunt in detrimẽto lune qui in augmento bene se habebant. ⁊ ita alie passiones cerebꝛi respiciunt tempoꝛa lune. tales autem qui ſm cursum lune toꝛquentur aut bene vel male se habent dicunť lunatici. sic dicit Remigius. Lunatici a luna dicti sunt qui dum menstruis temporibus crescit ⁊ decrescit ipsi vexanť. De arrepticijs aũt dicendum q bonum ⁊ malum in eis non prouenit a luna: quia illa michil cõmune habet cum spiritibus immundis. Sed dicuntur quidam arrepticij lunatici: quia temporibus determinatis lune toꝛquenť ⁊ non aliꝭ: vt quasi a luna esse videatur malum illud. Hoc autem fiebat propter duo. Primo qꝛ aptius erat tunc demonib⁹ toꝛq̃re hominẽ. nam propter humoris augmentũ vel detrimentũ fit cerebꝛũ passibiliꝰ: ⁊ tũc est facilius toꝛquere hoĩem cum natura eum passibiliorem faciat. Secundo fiebat ex industria ad infamandum creaturas dei. Nam demones volentes malum quod ipsi faciũt attribuere creaturis dei bonis quasi deus malus sit qui malas creaturas creauerit. toꝛquebãt interdũ hoĩes solũ iuxta determinata tempoꝛa lune: vt sic luna hoc facere videreť: sic diẽ Jeronymꝰ. Demones enĩ obseruãtes lunaria tẽpoꝛa creaturã infamare cupiebãt vt in creatoꝛem blassemie redũdarent. Tertio potest dici q lunatici vocabanť apud antiquos ipsi arrepticij: quia quidam solam naturalem considerationẽ sequentes nescientes ponere tẽpus qui toꝛquerẽt homines retoꝛquebãt oĩa in causas naturales. ⁊ iõ eos q a demonib⁹ vexabanť dicebãt pati egritudinẽ capitis q̃ fiebat ſm aliquaz passionẽ factã in capite exmotu lune. Et ita foꝛte iste dixit fi-

Q°. 84

Q°. 83.

lium ſũ lunaticũ iuxta modũ loquendi medicoꝝ. ⁊ tñ q ſciunt eſſe ſpũs :oꝛquẽtes hoĩem dicũt tales eſſe arrepticios: ⁊ nõ lunaticos. ſic dicit Origenes medici loquẽt que neſciunt q nec ſpiritũ ĩmũdũ arbitrabãt: ſed coꝛporalẽ aliquã paſſionẽ ⁊ dicũt humida moueri in capite ꝑm aliquã compationẽ ad lumẽ lunare qõ humidã habet naturã. ℔Nos aũt qui euãgelio credimus dicim⁹ hãc paſſionem ĩmundũ ſpiritũ in hoĩb⁹ opari. obſeruat enĩ quedã ſciſmata lune. ⁊ ſic opaꝛ vt ab obſeruatione lune pati hoĩes menciaꝛ: ⁊ culpabilẽ dei creaturam oſtendãt. ⁊ alij demones ꝑm aliqua ſtellaꝝ ſciſmata inſidiaꝛ hoĩbus vt iniquitatẽ in excelſo loquaꝛ quaſdã ſtellas dicẽtes maleficas quaſdã beneficas cũ nulla ſtella ſit a deo facta vt malefaciat. Quarto põt dici ⁊ melius q̃ antiq vocabãt aliquos arepticios demoniacos ⁊ aliquos lunaticos. qñ enĩ arepticij vexati loquebaꝛ aliqua que excedebant conditionẽ humanã apebat q̃ nõ ipſi loquebaꝛ: ſed aliqua ſpiritualis ſubſtãtia mouẽs oꝛgana eoꝝ. ideo vocabant iſtos arepticios ⁊ demoniacos. ſ. q̃ demõ arripiẽs eos loquebaꝛ hec qñ ℣o demon arripiẽs nichil loquebaꝛ: ſz ſolũ cogebat cadere in terra ⁊ ſpumare ⁊ pati ſiles coꝛporales ĩmutatiões: q̃ nõ videbãt ibi aliquã opatione excedentẽ cãm materialẽ ⁊ naturalẽ nõ attribuebãt hec ſpiritib⁹: ſed dicebãt eſſe paſſiões naturales: q̃ tales paſſiões ſunt capitis: ⁊ paſſio capitis fit ſecũdum ĩmutationẽ cerebꝛi: cui⁹ ſubſtãcia eſt humida ⁊ oĩa humida regunt a luna: etiã ſi nõ accideret ſpũaꝝ illa paſſio ĩ tẽpoꝛibus lune. i. in nouilunio plenilunio: vel quadꝛaturis dicebant ex motu lune creatã: ideo tales vocabant lunaticos. ⁊ iſta eſt veritas. ℔Nã ſcriptura diſtinguit demoniaticos ⁊ lunaticos. ℣. 4. c. ſ. ⁊ obtulerũt ei demonia hãtes ⁊ lunaticos et paliticos ⁊ curauit eos. ℔Iſte autẽ arrepticius ſpecialiꝛ vocaꝝ lunaticus: q̃ demon arripiens eũ nichil loquebaꝛ: ſz ſolũ deiciebat eũ interrã ⁊ ſpumabat ⁊ tñ talis paſſio poterat naturaliter euenire ideo nõ dicebaꝛ arrepticius: ſed lunatic⁹: ⁊ ꝓ q̃ ℣dar. 9. dꝛ q̃ ſpiritus iſte erat ſurdus ⁊ mutus: ⁊ ita non poterãt ſcire videtes an a demõe vel a naturali paſſiõe eſſet. etiã q̃ ſolũ deijciebat iſte ſpũs eũ: ⁊ cogebat ſpumare ⁊ areſcere: vt ptz. ℣. ĩ lſa. ⁊ ℣dar. 9. Et tñ iſta ita poſſunt eſſe aquadam paſſiõe naturali ſicut a demõe. ꝓpter hoc ergo lunatic⁹ victus fuit iſte. ¶ Querit quare diſcipuli nõ potuerũt nunc
Q°.85. eijcere demonẽ: ¶ Dom q̃ ꝓpter paucitatẽ fidei vtꝛoꝝq factũ ẽ. ℔Nã qñ miraculũ dꝫ fieri ꝑ aliquẽ hoĩez ncce ẽ q̃ ille q̃ petit fidẽ habeat: ⁊ ille a quo petit fides potẽt. eẽ dꝫ q̃ de⁹ poſſit illõ facẽ: ⁊ cõfidat q̃ illõ velit facẽ ⁊ q̃ ille ꝑ quẽ petit fieri miraculũ poterit illõ optinere q̃ fiat ꝑ ipm: ille aũt q facere debet miraculũ optet q̃ credat q̃ de⁹ facere poteſt ⁊ firmiter ꝓfidat q̃ dignabit ꝑ eũ facere. requirit aũt fides ex pte vtriuſq ĩq̃tũ eſt miraculũ in fauoꝛẽ vtriuſq aliquo modo ℑn fauoꝛẽ enĩ petentis eſt: q̃ ei ꝓferꝝ bonũ ⁊ vtilitas miraculi. in fauoꝛẽ aũt eius q facit eſt: q̃ ꝑ hoc honoꝛẽ ⁊ excellentiaz magnã accipit q̃ de⁹ digneꝝ ꝑ man⁹ eius miracula facere. ſi ꝙ alteri⁹ eoꝝ fides deſit miraculũ nõ fit cum concurrere debeat vtraqz cauſa. hic aũt deficit vtraqz cã: nã in vtriſqz fuit aliq̃ infidelitas: iõo fuit miraculũ. Sic dicit Jero. impoſſibilitas curãdi interdũ nõ ad ĩbecilitatẽ curantiũ: ſed ad ĩbecilitatez eoꝝ qui curãdi ſunt referaꝝ. ¶ Querit cũ xp̃s dixerit hic in-
Q°.86. crepãdo o generatio praua ⁊ puerſa ⁊c. cui dixit hoc: ¶ Dicendũ q̃ vere xp̃s dixit. hoc oĩbus tã iudeis pñtibus quã diſcipulis. oẽs enĩ peccauerãt ⁊ peccabãt circa hoc q̃ increduli erãt ⁊ puerſi. ℔Nã diſcipuli peccauerãt: q̃ incredulitas ſua fecit vt nõ poſſent curare illũ: vt dicit. ℣. ĩ lſa. ℔Peccauit aũt pater pueri: q̃ incredulus fuit. i. nõ ſuffciẽter credens: tã petendo a diſciplis quã petẽdo a xpo curationẽ. peccauerũt etiam ceteri iudei: q̃ increduli erãt ſemp: ⁊ nũc incredulitatis cãm pñtiterãt. Et ita tota gens iudeoꝝ peccabat: ⁊ tota increpabatur: ⁊ hoc ꝙuenit lre. ℔Nã ꝑ ſolis diſcipulis aut ꝑ ſolo patre pueri nõ diceret generationẽ. Et tñ dicendũ q̃ magis referꝝ ad ceteros iudeos quã ad diſcipulos: q̃ dꝛ o generatio incredula ⁊ puerſa. ℔Diſcipuli aũt poterãt vocari increduli: q̃ nũc inq̃ndã incredulitatẽ incurrerũt: ⁊ tñ nõ erãt puerſi: q̃ puerſitas dicit ꝑuaricationẽ moꝝ: ⁊ hoc nõ erat in diſcipulis: q̃ oẽs erãt boni ꝓter vnũ qui diabolus erat. Joh. 6. Et ipe xp̃s dixerat vos mũdi eſtis: ſed nõ oẽs: q̃ dꝛ ſola iuda dixit. Joh. 13. Turba aũt puerſitatẽ moꝝ habet: ⁊ maxĩe ſcribe ⁊ phariſei: quos xp̃s principaliter increpat. q̃ iſti erãt: qui nũc cõquerebaꝛ cũ diſcipulis. ℣dar. 9. Et ipi eos turbauerãt: non eſt tñ negandũ vt aliq volũt hoc dictũ eſſe de diſcipulis: q̃ etiã ad illos dictũ eſt: ſic ait Origenes qñ nõ potuerũt eũ ſanare diſcipuli quaſi adhuc modice fidei ꝙſtituti ꝓpterea dixit: o generatio incredula. ¶ Querit quare xp̃us dixit quouſqz ero
Q°.87. vobiſcũ vſqzquo patiar vos: ¶ Dom q̃ iſta ſũt ℣ba quaſi indignãtis ꝑ peccatis iudeoꝝ. Xp̃s enĩ quotidie manebat cũ iudeis ꝓdicans ea q̃ fidei erãt ⁊ moꝝ: ⁊ tñ nõ ꝓficiebãt in fide nec in moꝛibus: ac ſi nõ ꝓdicaret eis: q̃ increduli erãt ⁊ mali qõ erat indignationis cauſa xp̃o quaſi inutiliter laboꝛaſſet: ⁊ ideo locutus eſt quaſi indignãs ⁊ tñ dom q̃ vere nõ erat indignatus. i. comotus paſſiõe ire: q̃ nõ erãt in eo paſſiones: ſed ipſe in ſe cõcitabat interdũ tales motus quales ſunt hoĩs paſſionati. ℔Nã agere ſecundũ paſſionẽ nõ eſt laudabile. non ꝙ dixit hoc xp̃s quaſi in pacientia ſupatus ꝓrupit in hec verba aſpera: vel moꝛdacia. ſed fuit ꝙuemẽs q̃ ita diceret ꝓpꝛ illos qui increpãdi erãt: ⁊ nemo manſuete loquens increpat potiſſime comunitatẽ q̃ apta redarguciõe indiget: q̃ colloꝛatã nõ ſentit ⁊ mãſuetã. q̃ tñ nõ erat vere indignãs poſtq̃ dixit: verba cõuenientia ad redargucionẽ conuertit ſe admiſerendum nullo petente. ſ. q̃ ſanauit arrepticiũ. ſic dicit Jero. ℔Nõ aũ ẽ tedio credendũ eſt q̃ tedio ſupatus ſit ⁊ manſuetus ⁊ mitis ĩ verba furoꝛis erupit: ſed q̃ in ſimilitudinẽ medici ſi egrotuz videat ꝓtra ſua ꝑcepta ſe gerere dicat vſqz quo accedã ad domũ tuã vſqzquo artis pdã induſtriã me aliud iubẽte ⁊ te aliud ꝓpetrante: q̃ aũt nõ ſit iratus homini ſeruicio atqz ꝑ vnũ hoĩem iudeos arguat infidelitatis ptz ex hoc qõ infert aferte illum ad me. Quod autẽ dixit quouſqz ero vobiſcũ verba ſunt quaſi indignantis ⁊ nolentis manere cum eis ſcilicet tamdiu fui vobiſcum ⁊ munꝰ ꝓfeciſtis ideo quouſqz ero vobiſcum. id eſt potius vellem recedere: vel moꝛi quã manere vobiſcum. Sic dicit Criſoſtim⁹. Per hoc quod dicit quo uſqz ero vobiſcum oſtendit deſideratam ab eo eſſe moꝛtem et concupiſcibilem receſſum. quod ℣o dicit vſqzquo vos patiar dat cãm ꝓcedentis dicti. ſ. vſqz quo ero vobiſcũ. faſtidiebat enĩ ꝙuerſationẽ eoꝝ. ⁊ vt vides q̃ non erat hoc ſine cauſa dixit q̃ ꝓpter multas moleſtias quas ei inferebãt deſiderat nõ manere cũ eis: q̃ duri erãt ſibi ad tolerandũ: ⁊ ideo dixit vſqzquo patiar vos. i. diu eſt q̃ tolero mala a vobis ⁊ ſuſtineo in ꝓfectiones vꝛas graue nimis eſt ſi hoc longo tpe durare debeat: ⁊ iuſtũ eſſe q̃ vos deſerã. Sic dicit remigius. Sciendũ quoqz q̃ dñs nõ tñ tũc cepat pati ĩmꝛobitatẽ iudeoꝝ ſed alongo pri⁹ tpe: ⁊ iõ hic dicit vſqzquo patiar vos ac ſi diceret: q̃ longo tpe cepi pati vꝛas ĩmꝛobitates. iõ indigni eſtis mea ꝑſentia. ℔Non tñ intelligendũ eſt q̃ ipe ita haberet in aĩo ſicut dicebat. q̃ ſi cupet decedere ab eis recederet: cũ nemo eũ poſſet detinere. ℔Nec etiã ꝓpter hoc ficte logꝰ vꝛ mẽdaciter. ſz ideo talia dicit: q̃ talib⁹ illi digni erãt verbis increpari ⁊ etiã ex modo loquendi ſatis aparet q̃ nõ. ideo dicebat q̃ ſic cupet: ſed q̃ obiurgabat eos ꝑ hec. Sic dic Jerony. q̃ loquiꝝ ſicut medicus qui dicit egroto contra ꝑcepta ſua agenti vſqzquo accedã ad domũ tuã vſqzquo artis pdaz induſtriã. ⁊ tñ intendit adhuc ad domũ illius ire: ſed ꝑ hec obiurgat: vt egrotũ ſubicibiliozerem reddat. Et cũ dicit q̃ increpauit illum. intelligiꝝ de demone: quẽ criſtus increpuit iubendo exire. Sic dicit Criſo. Jncrepauit eũ ieſus. nõ enĩ ille qui patiebaꝝ: ſed demon ĩerepaꝝ. ¶ Querit quare xp̃s in-
Q°.88. crepuit demonẽ eijciens illũ: ¶ Dom q̃ fuit ad oſtendendũ

magnitudinẽ ptãtis sue. ℑñã ista increpatio nõ fuit nisi quedã cõminacio in ꝟbis duris vt exiret. vt ỏr ẓDar. 9. ſ. cominat⁹ est spiritui in mũdo dicẽs illi surde ⁊ mute ipũs: ego ꝑcipio tibi exi ab eo. Cũ aũt exiret statim ab eo aparebat magna potestas xp̃i qui absolute impabat spiritib⁹ ĩmundis ⁊ obediebant ei. ℑñã de hoc admirabañ valde iudei: vt patz ẓDar. 1. Fuit aũt ꝓueniens ꝙ nũc xp̃s ostẽderet potestatẽ suã. nã dubitabañ nũc de potestate sua eo ꝙ discipuli sui q̃ demonia eijcere solebãt nõ potuerãt eijcere: ⁊ ita crederẽt forte iudei finitũ esse tp̃s ptãtis xp̃i ⁊ dubitabãt siliter de ptãte eius. nã pater pueri nũc qñ petiuit a xp̃o sanari puerũ cũ dubitatione petijt dicẽs. ❡ ie si quid potes adiuua nos misertus nr̃i. ẓDar. 9. ❡ debuit ergo ostẽdere nunc ptãtem suã impiose agendo ad eiectionẽ demonis potius q̃m alꝫs. Et etiã nõ solum ostẽdit se posse hoc: sed etiã oĩa alia ⁊ faceret ea: si petentes nõ essent increduli. ℑñã dixit tũc ad patrẽ pueri: si potes crede: oĩa possibilia sunt credenti .i. nõ deficit ad hoc ꝙ fiant oĩa quecũqz tu petere poꝛuerꝫ nisi ꝙ credas. Scõo fuit increpatio quasi ad ostendendũ se indignatũ demoni q puerũ ab infancia tã acerbe toꝛserat: ita vt sepe ĩ ignẽ ⁊ sepe in aquã eũ elideret ad occidendũ ip̃m: vt ỏr ẓDar. 9. Tertio fuit ad ostendendũ cõditionem exitus demonis. exiuit enĩ demõ indignãs ⁊ exarcebat⁹. nã clamãs ⁊ discribẽs puerũ exijt ita vt putarẽ occidisse illũ ⁊ hoc videbañ facere xp̃us illũ increpãdo exire iubebat ⁊ ille moleste ferẽs ꝙ aspere increparẽ seuiebat in puerũ exiens ỏ coꝛpoꝛe. sed dõm ꝙ ꝓcipuũ fuit ad ostendendũ magnitudinẽ ptãtis. sic dicit Crisо. ꝙ cominat⁹ dicit ego tibi ꝑcipio diuine atribuit̃ poꝛestati. ⌊ Tũc accesserũt ⌋. ꝓposita fuit. ſ. q̃stionis occasio. hic ponit̃ questionis solutio. ℑñã ex hoc ꝙ discipuli nõ potuerãt eijcere demonẽ quesierũt a xp̃o quare non potuerũt ⁊ ipe rñdet ⁊ dicit̃. ⌊ Tũc accesserũt ⌋. non est sensus q̃ tũc. i. statim accesserũt: sed q̃ post paucũ tempus. nã nũc qñ xp̃s demonẽ eijecit erat coꝛã tota multitudine. vt ptz ꝟ in lr̃a. ⁊ ibi nõ quererẽt discipuli quare nõ potuerũt eijcere demonẽ: q̃ esset adere verecundiã verecundie. sed post dimissa turba venit xp̃s in domũ. ⁊ accesserũt discipuli ⁊ quesierunt: sic dicit̃ ẓDar. 9. Et cũ introisset domũ discipuli eius secreto interrogabãt eũ: ⁊ ista erat ꝯsuetudo eoꝛ. qñ enĩ aliquid obscurũ loquebañ coꝛã turba quod ipsi nõ intelligerent q̃rebãt postea ab illo cũ esset in domo. Sic patet. ſ. 13. ſ. tunc dimissis turbis venit in domũ ⁊ accedẽtes discipuli dixerũt edisere nobis parabolã zizanioꝛ. Sic etiã dicit̃. ẓDar. 4. talib⁹ multis ꝑabolis loquebañ verbũ vt poterãt audire. sine ꝑabolis aũt nunq̃ loquebañ eis. Seoꝛsum aũt discipulis suis diſerebat oĩa. ⁊ etiã q̃. ℑ. in lr̃a dicit̃ ꝙ accesserũt secreto: ⁊ tñ non poterãt secreto accedere si coꝛã tota multitudine accederent: sed accesserũt postq̃ recesserat multitudo ⁊ ipe venerat in domũ. ⌊ Discipuli ad iesum ⌋. ſ. nouẽ discipuli: nã tres q cuz eo descenderãt de monte nõ q̃sierunt ỏ hac re cũ ipsi nõ fuissent de illis qui nõ potuerãt eijcere demonẽ. ⌊ Secreto ⌋. ſ. qñ iaz recesserat turba ⁊ manebat ipse in domo. vt dicitur ẓDar. 9. ⌊ Et dixerũt quare nos nõ potuim⁹ eijcere illum ⌋. ſ. cũ tu potueris eijcere illũ ⁊ tu dederis nobis potestatẽ eijciẽdi demones. ⁊ ante hoc eijecerim⁹ multos: quare nõ potuim⁹ nũc eijcere istũ. ⌊ Dixit illis iesus ⌋. increpãdo loquit̃. ⌊ Propter incredulitatẽ vestrã ⌋. i. q̃ nõ habuistis fidẽ q̃ requirit̃ in faciendo miracula. ⌊ Amẽ ⌋. Dictio affirmãdi est ⁊ interdũ iurandi: vt dicitur extra de iure iurando. c. ⁊ si xp̃s. i. in veritate dico vobis: vel certe dico. ⌊ Si habueritis fidẽ ⌋. i. ꝯfidenciã. ⌊ Sic granũ sinapis ⌋. i. si habueritis fidẽ etiã si sit illa parua dũ tñ sit fides faciet̃ miracula. ℑñã granũ sinapis aliqd puũ ẽ ⌊ Dicetis ⌋. i. dicere poteritis. ſ. erit in potestate vr̃a q̃cunqz voluerit̃is cũ fide facere miracula. ⌊ ⟨ñ⟩oti huic ⌋. ostendit montem ad oculũ. ⌊ Transi hinc ⌋. i. mouere ỏ loco tuo. ⌊ Et trãsibit ⌋. ſ. obediẽdo vobis. ⌊ Et nichil impossibile erit vobis ⌋ dedit ꝑ hoc noticiam generalẽ. ſ. si habueritis fidẽ nõ solũ poteritis transferre montes de loco ad locũ: sed etiã omnia que volueritis facietis: q̃ nichil impossibile erit vobis. ❡ Omnia nãqz miracula sunt equalia: quia est quolibet potentie infinite: ⁊ qui potest vnũ poterit oĩa. ⌊ Hoc aũt gen⁹ ⌋. hic ponit aliam causam quare nõ potuerũt eijcere demonẽ. ſ. quia omiserunt debitã obseruantiã. i. ieiuniũ ⁊ oratiõnẽ. etiam dicit̃ hoc genus. i. genus demonioꝝ: vel hoc genus. i. quedam spũalia demonia que sunt talia quale istud erat. ⌊ ℑñ eijcit̃ ⌋. i. nõ põt eijci. ⌊ ℑñisi ꝑ oratiõnẽ ⁊ ieiuniũ ⌋. i. nisi ab eis qui orationi et ieiunio vacant. ❡ Querit̃ quare discipuli accesserunt ad iesum ad querendũ quare ipi nõ potuerunt eijcere demonem: ❡ Dicendũ primo ꝙ hoc fuit ex quadã admiratione. xp̃s. n. tradiderat eis potestatẽ faciendi miracula ⁊ ꝑcialiter potestatem eijciendi demones. ſ. 1. Et ipsi iam multa demonia ejecerant. ẓDar. 6. ⁊ Lu. 10. ℑñ aũt non potuerũt eijcere demonium istud. ⁊ ante hoc nullum fuerat ꝙ restitisset eis. ideo iuste admirati quesierũt: quare nõ potuerũt eijcere. Secundo quesierũt ad tollendũ dubiũ. nã dederat eis xp̃s potestatẽ supra demones: ⁊ huc vsqz null⁹ demon potuerat resistere nũc vero iste resistit: ideo timuerũt ꝙ forte expirasset potestas eis tradita impleto tp̃e ad qõ durare debuit: ideo quesierunt vt scirent an ex hac causa nõ potuissent. ℑñã nimis dolerent si expirasset potestas: sic dicit Crisо. Acceperãt enĩ discipuli a domino potestatẽ spirituũ ĩmundoꝝ: ⁊ quia oblatũ demoniacũ curare nõ potuerũt videt̃ ꝙ indubitationẽ deuenerũt ne forte gratiã q̃ eis fuerat tradita ꝑdidissent. Tertio fuit vt adisceret cerimoniã aliquã si forte omiserãt vt iam de cetero non errarent eijciendo demones. ⁊ obhoc xp̃us respondendo eis duo ponit. Primo tangit quare nũc nõ potuerũt eijcere. Secundo instruit eos qualiter de cetero se habere debeant. ❡ De primo ptz q̃ dicit̃ ꝓpter incredulitatẽ vestrã. ista enĩ fuit causa ꝓcipua. ❡ De scõo patet q̃ dixit hoc genus demonioꝝ nõ eijcitur nisi in ieiunio ⁊ oratione. i. scitote ꝙ ita debetis de cetero vos habere ad istos demoniacos ꝙ prius oretis ⁊ ieiunetis q̃ eijcere temptetis demones. ❡ Querit̃ quare accesserunt secreto ad xp̃m querẽtes de hac re: ❡ Dicendũ ꝙ fuit primo ꝓpter verecundiã. nã erubuerãt valde discipuli coꝛã turba q̃ temptauerãt eijcere demonẽ ⁊ nõ potuerunt. ⁊ maxime quia olim poterãt ⁊ nũc nõ potuerũt. Et tñ si quererẽt in publico magis erubescerent. Scõo ꝓpter xp̃i responsum. Nam xp̃s si respõderet dicturus esset aliquã rem secretã. ipse tñ volebat ꝙ ꝑpl̃s audiret secreta sua: ideo nõ quererent isti coꝛam plebe ⁊ hec etiam est causa ꝓcipua. Tertio vt aliqui dicunt fuit ꝓpter magnitudinem rei de qua requirebatur. ❡ Querit̃ quõ potuit nũc esse infidelitas in discipul⁹: ❡ Potest dici ꝙ xp̃s passus est eos nũc deficere ĩ fide ad gloriã nominis sui. ℑñã si illi nũc defecissent incurando nõ fuisset occasio xp̃o ejciendi demonem tam impiose. Et fuerunt sex facta occasione fidei pauce discipuloꝝ. Primũ q̃ xp̃s valde impiose ejecit demonẽ coꝛã tota turba ỏ quo oẽs admirati sũt valde q̃ nõ esset si discipuli ejecissent illũ ⁊ hoc erat cõueniens q̃ oĩa fiebant vt ostenderet̃ magnitudo potestatis eius ⁊ crederetur in eũ. Scõm fuit ꝙ xp̃s redarguit iudeos q erãt digni magna redargucione de incredulitate ⁊ puersitate. ⁊ tñ si discipuli potuissent curare puerũ nõ fuisset occasio vlla arguẽdi iudeos. Tertiũ fuit q̃ aplos reddidit cautos ex hoc vt aduerterẽt de cetero diligẽter qñcunqz vellẽt facere miraculum aliqõ ꝙ haberẽt fidẽ plenã ⁊ nõ maneret in mentib⁹ eoꝝ aliq̃ turbatio aut impfectio ꝓpter quã minueret̃ fides ⁊ non possent facere miraculũ. melius ergo fuit ꝑmiti eos semel labi vt instruerent̃ q̃ vt mũq̃ instructi sepe deficerẽt. Quartuz fuit vt auferret̃ de coꝛdib⁹ quoꝝdã iudeoꝝ erroꝛ. nam cũ viderent ante hoc aplos predicãtes ⁊ faciẽtes miracula sic xp̃s faciebat: putabãt ꝙ accepissent equalẽ potestatẽ cum xp̃o ⁊ ꝙ nõ haberẽt eam a xp̃o: sed ĩmediate accepissent eã a deo sicut vnus ꝓpheta nõ accipit ab alio ꝓpheta domũ prophetie: sed

Q°. 89.

Q°. 90.

Q°. 91.

quilibet pphēta accipit īmediate a deo. Nūc aūt xp̄s pmittēs deficere fidē eox̄ z postea coram tota turba ex solo impio sanans puerū z increpās discipulos ostēdit aptissime potestatē suā maiorē esse z potestatē discipulorum deriuatā esse a sua. Quintū fuit ad auferendū aplis occasionē gloriandi. Nam si ipsi possent semp eiscere demones gloriarent quasi a se habentes hāc excellsam potestatē. Sextū fuit vt traderet doctrinā tam aplis quā nobis. nā qz nūc ex defectu fidei nō potuerunt apli curare arrepticiū habita ocasiōe declarauit xp̄s de fide quō est necessaria admiracula: z q̄ q̄ntūcunqz illa parua sit: si fides est sufficit admiracula que non dixisset non habita hac occasione. etiam dixit q̄ non eisciunt demonia nisi in ieiunio z oratione. ideo cōueniens fuit pmiti labi discipulos ī
D° .92. fide ita vt nō possent curare arrepticiū. ¶Querit quō ē verum qō dicit hic xp̄s q̄ si habueritis sidē vt granum sinapis nichil erit impossibile ſz trāsferrēt montes? ¶Dicendum q̄ quicūqz habēs fidē que est donū pōt facere miracula: habēs tm̄ fidē que est virtus: nō eo ipo poterit facere miracula. Pro quo sciendū q̄ multū differt inter ista. fides enī que est virt⁹: ē vna de tribus theologycis habitib⁹. Et ista est p̄m quā fideles efficimur. Et est p̄incipiū oīum virtutū z bonox̄: nā accedentē oportet credere. ad hebr. 11. Et ista est sine qua impossibile est placere deo: fides aūt que ad faciendum miracula est donū z nō ponit virt⁹. vñ ponit ab apō inter dona gratis data. 1. Chox̄. 12. Diuisiones gr̄ax̄ ꝛc. z sequit alij dat sermo sciētie. alij sermo sapiētie. alij fides in eodē sp̄ū. fides aūt q̄ ē virtus theologica nō vocat p̄prie donū. large quippe potest vocari donū oīs virtus theologica: qz sunt in nobis p infusionē z ita sunt p diuinā collationē. z tm̄ nō vocant p̄prie dona quia dona vocant gratie gratis date que scōm se nō gratificant hoiem deo. Caritas tm̄ p se ipam reddit hoiem deo gratum etiā nōdū existente actu: sed solo habitu caritatis. iō non vocat ipa donū eo mō quo vocamus dona illas gr̄as quas apostolus ponit. 1. Chox̄. 12. Et tm̄ fides vt est virtus theologica est sūbis caritati: qz p actū fidei gratificamur. ad Ro. 10. Corde creditur ad iusticiā. i. ad iustificationē. Nō gratificamur aūt p actus donox̄ q̄ sumnt gr̄e gratis date: iō fides q̄ est virt⁹ theologica nō est de illis donis. posuit tm̄ apls fidē p vt est p quā fiunt miracula inter ipsa dona. s. alij datur fides in eodē spi[illegible]. ergo nō sūt idē. iō fides q̄ est virtus theologica z virtus que est donū. scō ptz differētia qz fides q̄ est virt⁹ est ad credēdum: qz eius actus est assentire: fides aūt q̄ est donū est admiracula faciendū: z petita obtinendū: iō nō fuit idē. Tertio differunt qz fides q̄ est virtus nō habet p̄m magis z minus: sed quilibet qui fidē habet. plene credit: z q aliqd nō credit nō habet fidē vllā. Vñ hereticus circa vnū solū articulū non habet aliqd ō fide. fidē aūt q̄ est donū nō habēt oēs equaliter: ſz habet p magis et minus: quidā enī dicunt habere magnā fidē alij puā: sic ptz ex ꝓbis xp̄i hic. et Lu. 17. Si habueritis fidē sicut granū sinapis. i. si habueritis fidē etiā minimā q̄ comparatur grano sinapis. sic etiam dicit. 1. Chox̄. 13. Si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāferā: z sic ponit habere oēm fidem: vel oēs gradus eius. i. totā. sed ista nō assignant circa fidez q̄ credim⁹. Quarto differūt qz fides q̄ est virtus postq̄ habet nō intendit nec remittit: qz nō posset hoc esse nisi quis aliqua que p̄ius crediderat cessaret credere. z tunc tota fides pibat aut incipet aliq̄ credere que p̄ius nō credebat. Et hoc nō potest esse nisi forte explicite ita q̄ nō aliqd ostēdit ei ptinere ad fidē qō p̄ius nō ostensum fuerat: z ideo de nouo assentit z tm̄ implicite nō pōt plura nūc credere quā p̄ius: sed q̄n incepit credere subiecit aīm suū oībus credibilib⁹ que catholico tenet assertio z quecūqz de nouo a deo fuerint reuelata: z ita id qō nunc sibi reuelat iā credebat implicite. vnde actus fidei ꝓtus neqz auget nec remittit. Fides aūt que est donū intendit z remittit: quia interdū habet quis fidē istā maiorē z interdū minorē. Sic dicit hilarius dño in monte morante z discipul cū turba residentib⁹ quidā torpor eox̄ fidē relaxauerat. Etiā p turbatiōes aduenientes passionalr or fides illa q̄ ē ad miracula minui vl tolli. Nā ex eo q̄ isti turbati fuerāt ex ꝙgstiōe scribarū que iram faciebat: vel ex quadā inuidētia ad alios q̄ fuerāt cū dño in monte remissa fuit in eis fides vt ostensū fuit. s. ita vt nō possent miraculū facere quasi nō habētes fidē: vel nō talē habentes que sufficeret. sed manifestū est q̄ fides q̄ est virtus qua credit nō fuit in eis remissa: qz nō desierūt credere aliquid circa xp̄m qō p̄ius crederēt: ideo nō est eadem fides ista z illa qua credit. Ergo differūt qz fides que est donū habet post fidē qua credit: z potest fides credendi esse sine fide que est donū. ptz qz hic z Lu. 17. Dixit xp̄s aplis si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis monti huic trāsi z transibit. Et sic īnuebat xp̄s q̄ discipuli nō habebāt illā talē fidem z tm̄ certū est q̄ habebāt fidē q̄ credebant oīa que xp̄s eis credere iusserat z oīa q̄ ex veteri testamento credi iubebāt ergo nō est eadē vtraqz fides. Et ptz etiā hoc qz xp̄s dedit discipulis istā fidē q̄n dedit eis potestatē faciendi miracla. Nā nō poterant discipuli facere miracula aliqua ante q̄ xp̄us daret eis potestatē: qz alis frustra daret potestatē apostolis. s. 10. z Lu. 9. z discipulis. Lu. 10. ergo nō poterāt p̄ius facere miracula. z tm̄ qcunqz habet fidē vt granū sinapis pōt facere miracula. vt ptz hic z Lu. 17. ergo videt q̄ ante quā xp̄s daret discipulis potestatē faciēdi miracula nō habebant fidē istā que est donū. ꝓstat tm̄ q̄ habebāt fidē que est virtus theologica qua credit. Nā ante q̄ ꝙuerterent ad ip̄m fidē habebāt cū manerēt in lege moysi. z post cōuersi ad ip̄m credebāt: id qō ipse credendū dicebat. qz alis essent oēs in graui peccato mortali: sc̄ infideles. ergo nō est eadē vtraqz fides. Sexto qz in potestate nostra est habere fidei virtutē: sed nō est in potestate nr̄a habere fidē que est donū. P̄imū patet qz oīa que sunt de necessitate salutis sunt in potestate nr̄a: qz alis nō esset in potestate nr̄a facere illa per que saluaremur: z ita dāpnaremur ex necessitate qō est absurdū. Fides tm̄ est p̄imū qō ad salutē requiritur qz sine illa cōdēpnabimur. Mar. 16. Et qui nō habuerit eam nō poterit placere deo. Ad hebr. 11. Ergo in potestate nr̄a est habere: qz tūc cū ille q̄ habet hāc fidē possit facere miracula esset in potestate nr̄a facere miracla. sed falsum est: qz multi vellēt posse facere miracula etiā ad bonū finē qui nunq̄ illa facere possunt. ergo nō sunt idē. Itē postq̄ quis habet fidem qua credit nunq̄ pōt p̄dere illā nisi sponte volēdo discredere Nā etiā p malos actus neqz periit neqz minuit fides illa cuz in peccantibus grauiter maneat fides pfecta. Et tm̄ postquā quis habet fidē que est donū ad faciendū miracula pdit illam etiā nolēs siue p̄demerita siue sine demeritis. Sic apet nūc de aplis: qz habuerāt fidem p̄m quā poterāt facere miracla cōcedente xp̄o. s. 10. Et sepe fecerāt miracula. Mar. 6. Et tm̄ nūc nō habuerūt fidem z voluissent illi habere illā vt possent facere miracula. z tm̄ nō potuerunt. ergo nō est eadē cum fide qua creditur et ista est septima differētia earum. causa autem est qz fides que est virtus est necessaria ad salutē. Et tm̄ si possemus p̄dere illā in voluntarie ꝙdēpnaremur in voluntarie. fides aūt q̄ est donū ad faciēdū miracla nō est de necessitate salutis: ideo nō est incōueniens illā pire nobis nolentibus: z ita est de alijs donis siue gratijs gratis datis q̄ interdum sine demerito aliquo peunt. sicut est de dono ꝓphetie. Nā etiā si pphēta semp sit bonus z sanctus nō potest semp retinere donum ꝓphetie qñ voluerit. Sicut p̄z. 4. Reg. 4. De heliseo qñ venit ante eum mulier sunamitis: z cū p̄ocubuisset ad pedes heliseī nesciebat ille ad qd illa venerat. Nā dixit ad giezi puerum suū dimitte illā: qz anima eius in amaritudine est et dñs celauit a me neqz indicauit michi. Et tm̄ heliseus non demeruerat auferri sibi spiritū ꝓphetie: sed dat deus illā quando vult z tollit qñ vult. Itē ptz q̄ sit fides ista de donis z nō de virtutibus. quia quanto aliquis sanctior est tanto habet virtutes in maiori gradu: vel actus pluriū virtutū z tamen

nō habet fidē maiorē ad faciendū miracla ille qui sanctior est: ergo nō est fides illa de virtutibus: ꝛ patet qꝫ in sanctis fuerunt aliqui viri qui puenerūt ad maiorē graduꝫ sanctatis. et tamē miracula nulla vel pauca fecerūt. Alij ꝯo sanctitate minores miracula plurima faciebāt. Et tñ ꝙnto quis ista fideꝫ habuerit poterit facere miracula maiora. ergo non habet maiorē fidē qui sanctior est: ꝛ sic nō est ista fides virtus sed donū. Dicendū ergo qꝫ nō sunt idē ista duo. Fides enim qua creditꝫ est virtus theologica: ꝛ nichil aliud est nisi habitꝰ quo assentimꝰ credibilibꝰ credendo ita esse sicut asserit eccl̄ia ortodoxa. fides aūt que est donū noīat confidentiā quandā. ſ. aliquid quō certē ꝛ sine hesitatione aliqua cōfidimꝰ qꝫ fiet id qō petimus: vel optamꝰ: vnde fides scōa addit ad primā: qa scōa coincidit aliquo modo cū actu speciei quātū ad aligd cū p eam ꝙfidamus aliquid futurū ꝛ differūt ꝑter ꝓdictos modos. qꝛ fides que est virtus ꝙsistit circa determīatos articlos quos ecclesia diffinit: fides ad faciendū miracula ponit ꝙfidē tiam circa oñe illud qō fieri desideremus ꝛ petamꝰ: ꝛ ista nō sunt aligd limitatū: sed scōm qō ꝓ varietate temporuꝫ ꝛ rerum diuersis hoībus varia petere in mentē venerit q̄ nō sunt cōtra honestatē. Scōo differūt qꝛ fides prima est de quibusdam nō factibilibus: sed p se entibus vt deū esse trinū ꝛ vnū: esse clementē misericordē ꝛ filiꝫ. ꝛ de alijs q̄ licꝫ factibilia fuerint: tñ p nos nō facta sunt nec factio illoꝝ ad nos attinet: vt creatū esse mūdū: xp̄m esse natū ꝛ passum ꝛ futurū iudiciū ꝛ huiusmodi. Fides aūt scōo mō de solis factibilibus est: qa est donū ad impetrādū miracula fieri: ꝛ oīa talia sūt factibilia ꝛ qui aliquo modo ꝑtinent ad nos. Nā alꝫ nō peteremus de rebus necessarijs si peterem⁹ fieri illa que fieri ad nos nichil actinet neqꝫ quantū ad vtilitatē neqꝫ quantū ad debitū volē di illa fieri. Tertio differūt: qꝛ in actu addit multū fides que est donū dicit enī assentire ꝛ ꝙfidere: ꝛ hoc firmiter ꝛ in cōcusſ se tenere. vt ꝑtꝫ si quis velit obtinere fieri curationē miraculosam alicui⁹ eccl̄ie. ad fidē enī primā ꝑtinet hic credere qꝫ deꝰ possit hoc facere: ꝛ nichil vltra credere obligamur ꝛ hoc credentes fideles dicimur. sed hoc nō sufficit ad faciendū miraculum. requiritꝫ enī qꝫ qui miraculū fieri debet obtinere: credat qꝫ deus pōt facere. deinde ꝙfidat qꝫ volet illud agere. Tertio qꝫ firmiter teneat qꝫ eo petente faciēt ita qꝫ nulla hesitacio occurrat in hoc. Nā si aliquo mō hesitet. ſ. putās qꝫ forte deꝰ nolet facere ipo petēte mūqꝫ obtinebit miraculū fieri. sic ꝑtꝫ j. xi. Amē dico vobis si habueritis fidē ꝛ nō hesitaueritꝫ nō solū de ficulnea facietis: sed ꝛ si monti huic dixeritis tolle te ꝛ iacta te in mare fiet: ꝛ oīa quecūqꝫ petieritis in oratiōe credētes fient. sic etiā Jaco. i. dicitꝫ: si quis indiget sapiētia petat a deo qui dat oībus affluenter. postulet aūt in fide nichil hesitans. qui aūt hesitat silis est fluctui maris: q a vento circūfertur. nō extimet aūt homo ille qꝫ accipiat aligd a deo: hoc est aūt difficile nimis qꝫ ita quis firmiter ꝙfidat in corde suo qꝫ deus rem illā faciet quā ipe petit qꝫ nō erit aliqua variatio ſꝫ certissime fiet qꝫ petitꝫ. nā etiā si velit hō tenere hāc ꝙfidentiā firmissimā nō potest: qꝛ labitꝫ cor suū ꝛ nō pōt assentire determinate huic rei quā videt inse esse determinatā nisi deꝰ moverit cor hoīs ad hoc firmando illud in tali confidentia: ꝛ ita circa quasdam res habet homo faciliter confidentiā circa alias aūt etiam si vellet non pōt. est enī hoc ex speciali motu cordis nostri a deo. Nā certū est qꝫ quicūqꝫ habuerit talē fidē. i. confidentiā sup re quā petit ita vt nullo modo hesitet obtinebit: ꝛ qꝛ deus vult qꝫ inquibusdā rebus obtineamus dat nobis desideriū petēdi ꝛ confidentiā certissimā obtinendi ꝛ tūc obtinemus infallibiliter id quod petebam⁹. cū aūt nō dignaꝫ concedere quod petimus etiā si concedat desideriū petendi: non donat fiduciā obtinendi: ꝛ tūc cū petamus sine fide: quia hesitamus nō obtinebim⁹: ꝛ ita fides que est fiducia obtinendi est donum dei: ꝛ dat eam cui vult ꝛ quādo vult ꝛ alijs nō ꝛ ideo ille qui interdū solebat cōfidenter petere volēs postea petere relaxaꝫ animo suo ꝛ deficit aliqualiter hesitans: ꝛ tunc nō obtinebit qꝛ hesitat sic fuit nūc de aplis: qui ante hoc scēm per habebāt confidentiā: ꝛ ideo quicqd peterent obtinebant. Nūc aūt oēs infirmati sunt mentibus suis: ita vt nō petercnt cum certissima cōfidentia. ideo nō obtinuerunt. ꝛ interdū nō mutatis nec minoratis meritis alicuius qui confidenter semꝑ petere solebat nō concurrit deus postea cū illo vt confidenter petat: qꝛ accidit qꝫ petat aliquid qꝫ deus nō dignaꝫ concedere. Et quia si cōfidenter peteretꝫ daret illud deꝰ cū munꝰ mēciatur. Nō dat tunc confidentiā obtinendi: ꝛ ita nō assequitur petens intentū: est ergo fides que est virtus ad credendū ī potestate nostra. sed fides que est ad obtinendū nō est in potestate nostra: sed sicut a deo nobis gratꝭ donaꝫ qui interdum donat illam ꝛ interdū nō donat. Et sic verū manet qꝫ quicunqꝫ habuerit fidē. i. confidentiā istā impetendo obtinebit oīa etiam si velit transferre mōtes. ¶ Queritꝫ quare cristus dixit si habueritis fidē sicut granū sinapis: ¶ Dicendū qꝫ xp̄s noīauit hic granū sinapis ꝓpter paruitatē. Nā granū sinapis vt ipse xp̄s dixit. ſ. xiij. c. Est minimū oībus seminibus: ideo quando vult designare rem minimā noīat granū sinapis. Etiā ita hic vult ostendere qꝫ nō solū fides magna potest impetrare petita: sed etiā fides minima: dū tamen fides sit impetrabit quicquid petierim⁹ etiā si petuerim⁹ montes trāsferri: ꝛ loquitur cristus modo vulgari vt intelligi possit: nā fides est aliquid pure spirituale. ipsa aūt spiritualia nō habēt aliquā quantitatem magnitudinis inqua cōmunicēt cū corpibus. vnde fides neqꝫ est maior nec minor neqꝫ equalis grano sinapis: qꝛ granum sinapis est alicui⁹ quantitatis fides aūt nullius. Sed est quedā qualiscūqꝫ similitudo. ſ. qō sicut granū sinapis in corporibus habētibus quātitatē est aliquid minimū ita accipiaꝫ in fide id qō est minimū: dū tamē sit fides: qꝛ sufficiet illud ad obtinendū oīa petita. in fide aūt est accipere maius ꝛ minus eo modo quo accipitꝫ in spiritualibꝰ pfectionibꝰ. vt ꝑtꝫ Luc. 17. Necesse est ergo dici qꝫ sit maius ꝛ minꝰ circa fidem: ꝛ tamen fides quātumcūqꝫ parua: si fides est sufficit ad obtinēdū omnia que petunt. Et ita Crisō. ponit minimā fidē sup illo verbo. Lu. 17. Unde pōt vna fides dici maior altera duplicīter. Uno mō qꝛ est ad maiora: aliqui enī sunt qui confidūt se posse impetrare pua ꝛ illa que consueta sunt alia ꝓ maiora ꝛ quē solita sunt nō cōfidunt. sic ꝑtꝫ. ſ. viij. de fide centurionis. Scōo modo est aliqua fides maior alia ardore vel radicatione vt ꝫ ante sint circa eandē rem. tñ vna est ardens ꝛ alia non. Et tūc illa que est ardens est ꝑmanencior ꝛ non impediet aliꝙ aduersitate ꝛ talis licet sit de re parua vocaꝫ magna fides: sicut ꝑtꝫ. ſ. xv. de chananea. ¶ Queritꝫ quare xp̄s dixit dicetis monti huic transi: ¶ Dōm qꝫ dixit xp̄s de monte ꝓpter duo Q.° 94. primo ꝓpter magnitudinē rei. qꝛ licꝫ alia sint maiora ꝑfm veritatē: tamē in oculis carnaliū hominū qui solas rerū magnitudines ꝛ ponderaꝙsiderant videbaꝫ hoc esse de maximis ꝛ ꝓpter hoc cū iterum de hoc loquereꝫ. j. xi. Dixit de mōte: ꝛ ita etiā aplꝰ. i. Chor. xiij. sic dicit Crisō. vt dictū est ꝑcedēti. q. scꝫ aplꝰ attribuit toti fidei montē transponere nō tanꝙ tota fides hoc solū possit. sed qꝛ hoc carnalibus magnū videbaꝫ ꝓpter eminentiā corpis. Scōo fuit quia xp̄s voluit dicere qꝫ habenti fidē nichil erit impossibile: sed oīa obtineret ꝛ ad hoc voluit ponere exemplū aliquod vt postea subiungeret regulam generalē. Et qa in conspectu eius erat mons: posuit exēplum de monte ꝛ postea de ceteris generalē regulā tradidit. hoc patet quia dixit dicetis monti huic. Et sic erat mons ille in conspectu ꝛ subiunxit regulaꝫ dicens: ꝛ nichil impossibile erit vobis. sed. j. xi. Quia duo occurrerūt posuit exempla ō duobus: ꝛ deinde regulā generalē. Xp̄s aūt nō ꝑdixit qꝫ hoc facturi erant ſꝫ qꝫ facere poterāt. Exponunt enī ista verba ꝓ posse. ſ. dicetis monti huic. i. dicere poteritis. Et sic dicꝫ aplꝰ ꝛ si habuero oēm fidē ita vt montes trāsferā. i. trāsferre possim: ꝛ patet qꝫ sic ītelligi voluerit xp̄s. Nā subiūxit ꝛ nichil im

possibile erit vobis ⁊ non dixit omnia facietis: sed nichil impossibile erit vobis. ergo sic intelligere voluit dicens monti transi. i. si dixerit nõ erit vobis impossibile trãsferre montẽ. licet aũt aplꝰ nõ legant trãstulisse montes forte transtulerunt eos: qa nõ sunt scripta oĩa q̃ illi fecerũt: cũ neqz scripta fuerĩt ea omnia que xp̃us fecit. Joh. 20. Si aũt aplꝰ or tpe montes nõ sunt trãslati hoc nõ fuit: qr nõ potuerũt: sed quia nolluerĩt vtilitate non imminente. nec dominus dixit q̃ essent facturi sed q̃ hoc facere possent. probabile tamen est factum esse sed scriptum non est nec enĩ oĩa miracula que fecerũt scripta sũt.

Dõm aũt q̃ siue fecerint siue nõ fecerint quantũ ad rẽ nichil differt. ¶ Querĩt quõ est verũ q̃ hic dicĩt hoc genꝰ nõ ejicĩt nisi in ieiunio ⁊ oratione: ¶ Dicendũ q̃ intelligĩt de ejectione demonum: ⁊ ita tenent Crisõ. ⁊ origenes ⁊ remigius. Et tunc cũ dicit ieiuniũ ⁊ orationẽ dicũt quidã q̃ nõ solum intelligitur p̃ istis duobꝰ opibus spiritualibus: sz ieiuniũ dicĩt generale abstinere ab omnibꝰ vitijs carnis. Oratio aũt intelligitur generalis: etiã. i. pseueratio in bonis operibus. sic dicit remigius. Jeiuniũ intelligĩt generale quo nõ solũ abstinemꝰ a cibis: sed ⁊ ab omnibꝰ illecebris carnalibus ⁊ peccatorũ passionibus. similiter oratio intelligẽda est generalis que ĩ bonis opibus ꝓsistit: de qua dicit aplꝰ sine intermissiõe orate. Sz dicendũ q̃ licet meliora sint talia ieiunia ⁊ orationes quã cum accipiunt p̃prie ⁊ specialiter tñ accipiẽda sunt specialiter p̃ tolo ieiunio ⁊ oratione: qr alꝰ cũ p̃ ieiuniũ ⁊ orationẽ generalia intelligunt oĩa bona opa eo q̃ ieiuniũ significat: vel importat oĩa bona circa carnem. oratio aũt oĩa bona circa spirituz: nõ magis noĩaret orationẽ ⁊ ieiuniũ quã alia opera: sz potꝰ noĩaret omnia bona opa: ideo de ieiunio ⁊ oratione specialr accipĩt. Dõm ergo q̃ intelligĩt q̃ isti demones de quibꝰ. ĩ. dicet qualis erat iste de quo dicitur nõ ejiciunt nisi in ieiunio ⁊ oratione. i. nisi ejicientes vacent primo ieiunio ⁊ oratione ⁊ tunc illos ejicere poterunt. Et in hoc ostendit quomõ nõ poterant aplꝰ ejicere demonẽ. Nam ipsi solũ iusserũt demoni q̃ exiret in noĩe cristi: sicut soliti erant. nõ pmiserunt aũt orationem aliquã neqz ieiuniũ: ideo nõ potuerũt ejicere illũ. Et ita simul ponit xp̃s in hoc causam: quare nũc nõ potuerũt ejicere demonẽ ⁊ dedit doctrinã ad ejiciendũ de cetero: ⁊ iste est verus sensus. sic dicit origenes. Si ergo oportuerit nos aliqñ circa curationẽ tale aliquid patientiũ pmanere nõ adiurem: nec interrogemus nec loquamur quasi audienti spiritui ĩmundo: sed abigamus ieiunijs ⁊ orationibus nr̃is spiritus malignos. ista aũt oratio debet esse incurante. Si aũt curãdus etiam ieiunaret vtilius est. sic dicit Theophilus. Optet ieiunare eum qui curari debet ⁊ cũ qui curat. Sic enĩ vera oratio pficitur cũ cõiungĩt orationi ieiuniũ. ⁊ tamẽ accipiendũ est q̃ ieiuniũ ex parte curãdi nõ sit simpliciter necessariũ: sed ex pte curantis. ¶ Sed querĩt quomõ consonat hoc veritati q̃ nõ potuerint apostoli ejicere demonẽ. qr nõ ejicĩt nisi in ieiunio ⁊ oratione. nã tũc eẽt argumentũ ꝓtra xp̃m quomõ ejecerit eum: qr ipse nichil hoc faciebat: ¶ Ad hoc p̃supponendum est primo q̃ aplꝰ nõ ieiunabãt neqz orabant: nunc ita q̃ si demon nõ posset ejici nisi oratione ⁊ ieiunio nõ possent eũ expellere. de ieiunio patet: qr apostoli nũc nõ tenebant vitã austerã vel magni ieiunij: sed vitã mediocrem ⁊ potius erãt comedẽtes quã ieiunãtes: ⁊ semp tenuerũt vitã istam q̃diu fuerunt cũ cristo. sic patet. s. 9. cũ dixerũt pharisei ⁊ discipli Johãnis quare discipuli tui nõ ieiunãt: De oratione dicendũ q̃ etiaz nõ vacabant aplꝰ magnis orationibus iuxta cõsuetud. nẽ aliorum tenentiũ vitã religiosam ⁊ differentẽ a populo: sed orabant aliqñ sicut laici. vnde etiã pharisei accusauerunt discipulos xp̃i q̃ non orarẽt. s. q̃ parũ orarent: vel quasi nichil in respectu ad tenentes vitã diferentẽ alaicali. Nã dicĩt Luc. 5. q̃re discipuli Johãnis ieiunãt frequenter ⁊ obsecrationes faciũt tui aũt discipuli nõ. ⁊ dato q̃ aliquãdo orarẽt tamẽ nunc saltem quãdo ejicere voluerũt hunc demonẽ nõ orauerunt sup hac re neqz ieiunauerunt vt exaudiri mererenĩ. De xp̃o aũt dicendũ. vno modo q̃ nõ posset objici cõtra eum hoc qr ipse orauerat in monte vnde nũc descendit. ⁊ erat ꝓsuetudo xp̃i q̃ sepe separareĩ a discipulis vt maneret solus orans. Joha. 6. ⁊. s. 14. ⁊ Actar. 6. ⁊ Lu. 6. Et ita nũc putarent eũ iuxta consuetudinẽ suam venisse de oratione. De ieiunio dicenduz q̃ xp̃s quãdo manebat cũ discipulis habebat vitã cõmunẽ: qa non ieiunabat ipse plusq̃ illi. ideo dicebaĩ ipse manducans ⁊ bibens. s. 11. ⁊ ob hoc phariseis erat occasio calũpniandi contra eum ⁊ vocabant iꝝ m voracem ⁊ potatorẽ. e. c. nũc tamen forte ieiunauerat manens in monte. iõ aplꝰ nõ poterãt objicere ei q̃ ipse ejiceret demoniũ nõ orãs neqz ieiunãs. Scõo poterat dici ⁊ melius q̃ nõ poterat xp̃o objici. licet nunq̃ ieiunaret aut oraret qr ista doctrina est eorr qui potestatẽ non habent a se: sed recipiũt eam ab altero ⁊ ad hoc oportet q̃ se disponant. qui aũt in se ipso potens est non recipiens ab aliquo extraneo non eget ieiunio ⁊ oratione aut aliqua dispositione. Xp̃s aũt deus erat ⁊ qui discipulĩ ⁊ aplis dederat potestatem faciendi miracula q̃cunqz. ideo ipse dispositiõe nõ indigebat nec aliquis de aplis hoc ei opponeret. ¶ Querĩt quomodo stat q̃ nõ posset ejici hoc genus nisi in ieiunio ⁊ oratione: qr p̃ fidem possunt fieri oĩa miracula: ¶ Dicendũ q̃ verum est q̃ habens fidem oĩa põt: ⁊ q̃ põt ejicere demones istos. Et tamẽ nemo potest ejicere demones istos: nisi in oratione ⁊ ieiunio. Pro quo sciendũ q̃ ista regula ẽ vera generaliter neqz habet exceptionẽ q̃ habẽs fidẽ potest omnia ⁊ infallibiliter quicquid petierit obtinebit ⁊ tñ nõ poterit habere fidẽ circa ejectionẽ horr demonũ ille q̃ nõ orauerit ⁊ ieiunauerit. Hoc autẽ est quia fides p̃ quã obtinemus miracula fieri est donuz dei gratis datũ: ⁊ nõ est in potestate nr̃a tenere illã aut nõ: sed circa quedã vult hõ habere fidẽ ⁊ relaxaĩ corr eius ⁊ deficit: ita vt nõ teneat firmã ꝓfidentiã vt ostensum est. s. Cũ ergo deus det fidem istã homini quãdo vult ⁊ quomõ vult dat eam facilius circa quasdaz res quã circa alias. Et circa difficiliora nõ dat ita faciliter. vñ circa ea que ipse maiora videri vult nõ dat ita faciliter fidem vt nõ sit ita facile homini impetrare illa. sic aũt est de ejectiõe istorr demonũ quia aliquid magnũ reputaĩ: ideo nõ dat fidem homini ad obtinendũ ejectionem istorr nisi disposuerit se ad obtinendũ istud donũ p̃ ieiunium ⁊ orationẽ ⁊ ita ieiuniũ ⁊ oratio faciãt ad ejectionẽ horr demonum. Est ergo ordo in his q̃ p̃ ieiuniũ ⁊ orationẽ nõ ejiciuntur demones neqz obtineĩ a deo ejectio illorr: sed obtineĩ fides ⁊ p̃ fidem postea orãdo obtineĩ illico ejectio demonum ⁊ ita fides ejecit demones. ⁊ manet regula generalis q̃ credens omnia põt. i. ꝓfidenter petẽs. vnde si posset esse q̃ aliquis sine ieiunio ⁊ oratione haberet fidẽ circa expulsionẽ istorum demonũ expelleret eos nõ ieiunãdo neqz orãdo ⁊ tamẽ nunq̃ habebit fidẽ circa hoc qui nõ orauerit neqz ieiunauerit: qr fides daĩ a deo ⁊ ipse nõ vult dare illã nõ oranti ⁊ ieiunanti. ⁊ ita stat ꝓuenienter respõsio xp̃i. ¶ Querĩt q̃re xp̃s dixit hoc genus non põt ejici ⁊c. ¶ Dõm q̃ intelligĩt de solis demonibus qui torquẽt lunaticos. ⁊ hoc ꝓsonat lr̃e: qr dixerat pater pueri q̃ filius suus erat lunaticus. ⁊ ideo de genere demonũ lunaticorr intelligendũ est. Aliqui aũt dicũt q̃ demones nõ sunt equales in virtute naturali. iõ difficilius est expelli vnũ q̃ aliũ. Sed dicendũ q̃ nõ stat. qr si difficultas ejiciendi esset iuxta in equalitatẽ virtutis naturalis eorr agerent demones in corporibꝰ obsessis iuxta potestatẽ naturalẽ. Sed fallum est qr cũ nõ sit potestas sub celo que compeĩ eis. Job. 41. Si pmitteret demon agere totũ q̃ potest subito occideret omnes hoĩes. Itẽ ptz q̃ in isto arrepticio nõ pmittebatur demon agere totũ q̃ poterat. Nã sepe dejiciebat eũ in ignem ⁊ aquã ad occidendũ eum: ⁊ tamẽ nunq̃ occidit eũ: qr deꝰ nõ pmittebat sic dicit Crisõ. Considerandũ q̃ nisi p̃uidẽtia dei hic homo fuisset potitus olim pisset. demon enĩ qui ipsum ĩ ignem ⁊ aquã ejiciebat: interfecisset eũ oĩno nisi deꝰ eũ refre-

nasset. ergo cū nō agāt demones in corpib⁹ obsessis iuxta magnitudinē virtutū suaꝝ naturaliū poterit esse q̄ aliquis demon minoris potestatis p̄mittat magis dñari corpori obsesso ⁊ ita difficilius erit talē inde eijci quā eū qui magne virtutis naturalis est: ⁊ iste est vere modus quo demones seuiunt in hoīem. tm̄ enī possunt vexare ⁊ nocere q̄ntū p̄mittunt. sic patet in sathan cui dē⁹ dixit de Job. Ecce vniuersa q̄ habet ī manu tua sunt tm̄ in eū ne extendas manū tuaz. Job. 1. ⁊ ita pro tūc nō potuit sathan nocere plus Job quā deus dixisset. scz in omnib⁹ exterioribus ip̄m aūt tangere nō potuit. Iterum aūt cū p̄citaret sathan deū contra Job. Dixit dñs ecce in manu tua est veruntamē animā eius serua. Job. 2. Et ita sathan p̄cussit tunc Job vulnere pessimo a planta pedis vsqz ad verticem: ⁊ tm̄ nō potuit eū occidere, non est ergo verū q̄ demon qui est maioris virtutis naturaliter sit difficilior ad expellendum: sed ille cui maior potestas traditur sup obsessum. nam multū vexare: vel parū nō est certū signū q̄ sit demon potens vel infirmus. cū potestas cuiuslibet demonis: etiā minimi q̄st ip̄portionaliter excedat potestatē oīm hoīm q̄ nō est ptās sub celo que compareť eis. Job. 41. ⁊ tm̄ xp̄s dedit istā doctrinam tanq̄ certā: q̄ alꝫ esset in vtilis. ideo necesse est intelligi de aliquo genere demonum quos demones facile sit cuilibet cognoscere. Dōm igiť q̄ intelligiť de demonibus lunaticis: nā demon iste lunaticus erat: cū arrepticius dicať lunaticus: ś. in lr̄a. Et de istis est verū: q̄ lz ceteri demones possēt eijci inuocato solo noīe xp̄i. isti nō poterant eijci nisi p̄missa oratione ⁊ ieiunio. Causa aūt huius erat: q̄ demones lunatici accipiunt maiorē potestatē in corpore obsesso ⁊ reputatur maius miraculū eijectio illius. ⁊ ideo volebat deus maiorē dispositionem ex parte eijcientis. ptz primū. Nā spiritꝰ lunatici sūt muti ⁊ surdi. reddūt enī mutū interdū eū qui arripiť ⁊ surdū vel saltē ipsi nō cogunt loqui arrepticios. Et patz quia cum matheꝰ dixit hic: q̄ dixerit pater filius meus lunaticus est: dicť Addar. 9. attulli ad te filiū meū habētē spiritū mutū: ⁊ post ea dixit xp̄s. e. c. surde ⁊ mute spiritus: ego p̄cipio tibi exi ab eo: ⁊ isti ipūs lunatici grauiꝰ torquent. q̄ patet de isto. Nam vbicūq̄z inueniebat puerū allidebat eū. e. c. ⁊ sepe mittebat ī ignē ⁊ sepe in aquas deiciebat. ś. in lr̄a. Scōm patet q̄ apō iudeos reputabať maximū miraculū eijcere de corpe obsesso spiritū mutū. vt patet. ś. 9. Obtulerūt ei hominē mutū habētem demoniū ⁊ eiecto demone locutꝰ est mutus ⁊ mirate sūt turbe dicentes nunq̄ aparuit sic in israel. Et iterū cū eijecisset aliud simile demoniū putauerūt p̄pter hoc ip̄m esse messiam. ś. 12. c. ſ. tunc oblatus est ei demoniū hns cecus ⁊ mutꝰ ⁊ curauit eū ita vt loquereť ⁊ videret. ⁊ stupebant oēs turbe ⁊ dicebāt nūquid hic est filius dauid. i. messias. ⁊ tm̄ multos alios demones eijciebat: ⁊ nō mirabanť sic turbe: q̄ nō erāt demonia muta. de maximis ergo miraculis xp̄i reputabatur istud potꝰ quā suscitare mortuos. Nā de illis miraclis nō dicebāt q̄ nunq̄ aparuit sic in israel. demones aūt muti erāt lunatici. ⁊ sic eijcere demones lunaticos de quibꝰ nūc xp̄s dicebat reputabať inter maxia miracula apud iudeos. ⁊ ob hoc xp̄s voluit q̄ nemo posset eijcere demones tales nisi p̄missa oratione ⁊ ieiunio. Nā alꝫ nō dabat fidē ad eijciendū ⁊ nō poterat impetrare eijectionē a deo volēs eijcere. inceteris autē dabat cito fidē ⁊ impetrabat volens eijcere eiectionē. Et ista forte fuit vna de causis quare xp̄s voluit q̄ discipuli deficerēt corā turba in isto miraculo: quia licet istud ſm veritatem nō esset maximū reputabať tm̄ tanq̄ maximū apud iudeos ⁊ de illo sume admirabanť vt dictū est. ne ergo putarent aplos esse equales xp̄o: ⁊ p̄ hoc nō crederent recepisse potestatez ab illo voluit q̄ illis deficientibus in eo ipse illud impiose ageret. Q°. 99. ¶ Querit cū aliqua dispositio esset necessaria ad eijciēdum demones lunaticos quare potius oratio ⁊ ieiunio quā aliquid aliud: ¶ Dōm q̄ causa vera est: quia ista bona ponunt vt per ea obtineat fidem ille qui vult eijcere demonem ⁊ p̄ fidem obtentā eijciat illum. Debet aūt mentē eleuare in deū ille qui debet aliquid obtinere ab eo. nichil aūt sic eleuat hoīem in deū sicut oratio cū ipsa sit accensio mentis in deum ideo ipsa maxime requiriť. Et q̄ oratio nō fit conuenienter nisi a disposito: vt caro nō retrahat spiritum ab eleuatione in deum optet carnē disponi subijciēdo eam spiritui q̄d fit p̄ ieiuniū. ⁊ ita ad bene orandū nō solū oportet orare: sed ⁊ ieiunare. ⁊ sic posuit ista duo. Sic dicit Crisō. ieiuniū multam sapientiā imponit ⁊ hominē quasi angelū de celo constituit ⁊ in corporeas potestates impugnat. sed ⁊ oratione op⁹ est quasi principaliori. qui enī orat vt oportet ⁊ ieiunat nō multis indiget: ⁊ ita nō fit auarus ⁊ ad elemosynā p̄mptus est. qui. n. ieiunat leuis ē ⁊ vigilanter orat ⁊ p̄cupiscētias p̄nitiosas extinguit ⁊ p̄pitiū deū facit ⁊ animā superbā humiliat. Qui enim orat cum ieiunio duplices habet alas ⁊ ipsis ventis leuiores nec. n. ostitat ⁊ torpet orās quod multi patiunť: ſz est igne vehementior ⁊ terra fixior: ideoq̄z talis maxime demonijs aduersať. nichil enī est hoīe decenter orante potenti⁹. ob hoc igiť oratio ⁊ ieiuniū fuerūt necessaria. ſ. vt oratio esset p̄pter se. ieiuniū aūt p̄pter orationē. Elemosyna autē dispōnit hoīem bene ad p̄rimū ⁊ est opus meritoriū valde. sed nō est ad eleuandū mentē in deuz q̄ hic est necessaria. recte ergo ista duo dixit necessaria ad eijciendū hoc genus demoniorꝫ. ſ. ad obtinendū fidem p̄ quā eijci possent demōes lunatici siue muti ⁊ surdi. ⌊ Cōuersantibus ⌋. hic ostēdit xp̄s preciū se esse nr̄e redemptiōis. ⁊ diuidiť in duo. Primo. n. ostēdit suā passionē futurā. Scōo ex quodā facto declarat sue passionis efficaciā ibi. ⌊ Et cū veniſſent ⌋ Circa primū dicť. ⌊ Cōuersantibꝰ aūt eis in galilea ⌋. i. dū maneret xp̄s cū discipulis suis in galilea. ⌊ Dixit illis ihesus ⌋. docēdo eos scerete. Nā p̄ḷo nō p̄ponebat aliquid palā de passiōe sua. ⌊ Filius hoīs ⌋. i. ego ita. n. se vocare solet quasi loquať ō alio. ⌊ tradēdꝰ est ⌋. ſ. p̄ aliquē. de suis. ⌊ In manꝰ hoīm ⌋. i. in potestate hoīm malox qui cupiunt ei nocere ⁊ nocebūt. ⌊ Et occident eū ⌋. Flagelātes deinde crucifigētes. ⌊ Et tercia die resurget ⌋. ſ. post occisionem ⌊ Et cōtristati sunt vehemēter ⌋. ſ. q̄ dicebat eis ō morte sua quā ipsi valde horrebāt. ¶ Querit q̄re nunc xp̄s dixit discipulis suis de passione sua. Q°. 100

¶ Dōm vt aliqui volunt q̄ fuit ad ostendendū q̄ passio sua voluntaria esset. Scōo ad auferendū discipulis occasionē errādi. nā cū vidissent eū trāsfiguratū ⁊ talia miracula egisse putarēt q̄ nō esset passurus: quia deo nō cōuenit pati. ideo īmediate post talia dixit de passione sua. sicut dicit Cirillus. Q°. 101 ¶ Sed querit quare totiens de passione sua dixit discipulis: ¶ Dici potest q̄ fuit hoc p̄mo ad certificandū de hac re: erat enī aliquid magnū ⁊ quasi incredibile discipulis q̄ ille qui talia faciebat ⁊ quise deū ostēderat occidereť: vt ergo credere possent sepe hoc dicť. Scōo fuit vt illud intelligerēt. nā etiā hac tertia vice qua xp̄s dixit discipulis de passiōe sua nō intellexerūt illud quanto magis si semel tantū dixisset. Tertio fuit ad cōfortandū aīos discipuloꝝ vt cum acciderit passio sua nō eueniat tanq̄ aliq̄d inopinatum q̄ tūc valde frangeret ⁊ turbaret corda eorꝝ: ſz sepe de illo cogitando rē sibi tolerabiliorē facerēt. sic dicť remigi⁹. Quarto fuit ad ostendendū magnū desideriū suū ad paciendū p̄ nobis. hāc enī rē q̄ nobis grata est sepe in aloquiū vertim⁹. desiderabat aūt xp̄s passionē: q̄ hoc erat maximū mysteriuz qđ opaturus erat ⁊ nō solū illā. sed ea que passiōi p̄pinqua erāt. desiderabāt: vt dicit Lu. 22. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscū priusq̄ patiar. Quinto fuit ad tollendū dubiū. Xp̄s enī solebat inter dū loq̄ imparabolis. Et ita si semel tm̄ xp̄s dixisset discipulis de morte sua putarent q̄ forte imparabolis loquebať. ⁊ nō putarent eū moriturū: iō sepe illō dicebant vt nō putareť parabolice. sed plane loqui. Sexto vt aliqui dicūt fuit vt adderet ad dicta. nō enī solet xp̄s aliquid repetere: q̄ tm̄ dixit. ś. de passione ⁊ nō aparuerāt oīa. Nam non dixerat de traditiōe sua repetiuit hoc vt adderet de tra-

ditione. sic dicit origenes videnť quidē hec illis que supra dixerat similia esse vt facile quis dicat dñm eadē ipsa repetere: quod nō est ita: tradendū enī supius nō est dictū. Hic aūt non solū tradendū: sed in manꝰ hoīm tradēdū audiuimꝰ. ¶ Que
Q.°102 ritur quō est verū q xp̄s traditus fuerit: q hoc videť repugnare libertati passionis sue. ¶ Dōm q nō repugnat nā verum est q traditus est: ⁊ tñ si nō pmisisset se tradi nō potuisset tradi. ipse ergo spontaneus fuit: qui tñ eū tradidit nō tāq̄ spontaneū: sed tanq̄ nescientē aut effugere non potentē tradidit. sed scriptura de eo dicit q spōte traditus fuerit. sic dicit Isa. 53. oblatus est: q ipse voluit ⁊ iterū si posuerit p peccato animā suā videbit semē longeuū. Et ita posuit cuz nemo possit auferre eo inuito. Joh. 1. c. s. ego pono animā meā: ⁊ iterū sūmo eam nemo tollit eā a me: sed ego pono eam a me ipso. potestatē habeo ponēdi eam: ⁊ potestatē habeo iterꝝ sumendi eam. Et aparet satis ex verbis his q sponte tradendꝰ esset. nā ipse designat hic se scire q tradendus esset poterat ꝑ euitare vadens in aliā regionē: vel alijs modis ⁊ tñ nō euitauit: ideo ꝓstat q tradi voluerūt. Sed dicet quis tradidit xp̄z Dōm q ipse se tradidit ⁊ pater eū tradidit ⁊ iudas tradidit: ⁊ iudei eū tradiderūt gentibus. Pater enī. i. tota beata trinitas tradidit illū: q diffiniuit q p nobis hō xp̄s iesus moreretur deus homo exñs. ⁊ q deo nō tradēte nō poterat quisq̄ nocere illi vt ipse dixit. Joh. 19. ad pilatū: nō haberes potestatē in me vllā nisi datū esset tibi desup. dicitur pater eum tradidisse. Isa. 53. Propter scelus ppli mei pcussi eū: ⁊ iterū ⁊ dñs voluit ꝓterere eū in infirmitate: ⁊ ita apls dicit eum a patre traditū p nobis: ⁊ q pp̄io filio nō pepercit: sed p nobis tradidit illū. Dicit ipse tradidisse se: quia patri tradenti nō repugnauit: sed obediuit: ad phili. 2. Xp̄s factus est p nobis obediens patri vsq̄ ad mortē. ⁊ hoc fuit cōformando voluntatē suā voluntati patris. ī. 26. Pater si possibile est trāseat a me calix iste: nō tñ sicut ego volo sed sicut tu vis. etiā q tradentibꝰ nō repugnauit nec nocuit aut male dixit saltē verbo ⁊ quātū ad hoc se tradebat. 1. Pe. 2. Qui cū pateretur nō cominabat cū maledicereť nō maledicebat tradebat aūt iudicāti se iniuste. ⁊ ita dicit Isa. 53. Fortium diuidet spolia p eo q tradidit in mortē animā suā: ⁊ cū iniquis deputatus est. Judas aūt tradidit eū: q ipse fuit instrumentū diaboli ad pcurandū traditionē realē xp̄i. nā pactus pecuniā a iudeis querebat opportunitatē vt iesum posset tradere iudeis. ⁊ accepta cohorte ⁊ mīstris oñdit eis locū in quo erat xp̄s quē illi nesciebant. Joh. 18. Sciebat aūt iudas qui tradidit euz locū. ⁊ ista tradicio vulgatior est in sacra scriptura. Et ita xp̄s dixit vnꝰ ex vobis me traditurꝰ est. ī. 26. Et iterū ve homini illi p quez filiꝰ hoīs tradet. ⁊ ita iudas vocat traditor dñi. Joh. 6. ⁊ 13. Judei aūt tradiderūt xp̄m: q postq̄ traditus ē eis a iuda: ipi tradiderūt eū pilato p̄sidi. ⁊ ita dixit pilatus gens tua ⁊ pontifices tui tradiderūt te michi. Joh. 18. ⁊ xp̄s etiā dixit q me tradidit tibi: peccatū maius habet. Joh. 19. ⁊ de hac traditione faciēda gentilibꝰ p̄nunciauerat etiā xp̄s. Lu. 18. Ecce ascēdimus iherosolimā ⁊ ꝓsumabunť oīa que scripta sūt de filio hominis. tradet gentibus ⁊ illudetur. quod autem dicit hic tradendus est in manus hominum intelligitur in manus peccatorum qui nullum bonum habent nisi q homines sunt: ⁊ potest intelligi tam de manibus iudeorum quibus per iudaz traditus est q̄ de manibus gentilium quibꝰ traditus est per iudeos. ¶ Queri
Q.°103 tur quare dixit tertia die resurget. ¶ Dicendum q p̄mo fuit ad ꝓsolandū discipulos. nā discipuli tristarenť nimis audita morte futura xp̄i: vt ergo tollerabiliꝰ haberent dixit q resurrecturus esset: ⁊ vt oñdatur q pauco tē pore de morte dolere deberent dixit q tertia die resurgeret Scō fuit ad ostendendū eis veritatē huiꝰ articuli. nam sicut debuerūt instrui circa passionē: ita ⁊ circa resurrectionez īmo magis circa resurrectionē: q mortē ipsi visuri erant: ⁊ iō etiam nolētes crederē illam. resurrectionē aūt non viderent ita apte q vt dicit: Act. 10. Nō dedit illā notā fieri deus omni ppl'o. i. xp̄m resurgentē: sed solū testibus pordinatis ab eo: iō magis debuerūt instrui circa resurrectionē q̄m circa passionē ⁊ ob hoc vbicunq̄ agit de passione annunciat resurrectionez vt patet p̄cedēti. c. ⁊ hic ⁊ Mar. 9. ⁊ Lu. 9. ⁊ 18. ¶ Queriť Q.°104
quō discipuli ꝓtristati sunt vehemēter ⁊ quō potueřt tristari: Nā videť q nō possent tristari. Primo q xp̄s dixit eis ō sua resurrectiōe statim futura post tres dies. Scō q ex morte xp̄i sequebať magna vtilitas. s. redemptio totius generis humani. ¶ Dōm q apli valde cōtristati sunt audito verbo de passione xp̄i eo q audiebāt rem durā. s. mortē ⁊ diligebāt nimis dñm saltē amore carnali. i. p̄m p̄ntiam corporalē: iō quic quid ptineret admolestiā illius dure audiebant ⁊ cū tristicia magna. Et ita q̄n prima vice dixit de passiōe sua ait petrus: absit dñe nō erit tibi hoc tanq̄ detestans rē illā. nūc aūt quia petrus fuerat ibi increpatus cū dixerit ei xp̄s vade retro me sathan: scandalū michi es. nō ausus fuit rursus arguere xp̄m aut loq quicq̄ in oppositū: sed voluit ipse nimis cū alijs audito hoc verbo. Ad primū dicendū q etiā si apli putarēt crīstum mansurū in morte solū p tres dies dolerēt nimis ō morte illa: q cū diligerent eū nimis p̄m p̄sentiā carnis nolebant separi eū a se p mortē saltē ad horā. etiā q dato q nō moreretur quicquid mali pateret erat eis graue ⁊ dolerēt valde de illo. mori tñ nō poterat sine magna pena: ideo dolebāt si moriturus esset etiā p vnā diē: vel horā. Aliter pōt dici q nō intelligebāt apostoli de resurrectione quomō futura esset cum etiā de morte vix intelligerent īmo nō intelligerent: ideo audientes id qō malū erat nō attendebāt ad id quod ꝓsolatoriū erat: sed cōtristabantur inconsolabiliter. Ad scōm dōm vno modo q discipuli nesciebāt xp̄m moriturū p salute humani generis: ⁊ redimi oēs p illū: q quousq̄ p spiritū sanctū illuminati sunt: nō intellexerūt vtilitatē mortis xp̄i: ideo tristabātur de illa tanq̄ esset aliqd ad malū: nescientes bonū inde secuturū. Aliter pōt dici q etiā si scirēt hanc vtilitatē secuturam erant tñ carnales nimiū. i. xp̄m secundū solā p̄sentiā corporalem amātes: ⁊ iō potius volebant q ille viueret quā q eo moriente seq̄rentť oīa bona hec: vel forte nō cōsiderabāt de illis bonis: ⁊ ideo ita tristabantť de morte eius ac si nichil essz p qō consolarentť. Et ita etiam erat circa resurrectionē eis prenunciatā: q ita tristabantť ac si nō fuisset p̄nūciata resurrectio Sic dicit origenes ꝓtristati sunt vehemēter nō atendentes ad illud qō dixerat: ⁊ tertia die resurgeret: nec ꝓsiderātes qs eēt cui ad destruēdam mortē triū dicꝝ tps sufficeret. ⌊ Et cū venissent ⌋. hic ponit passionis xp̄i efficacia q̄ est vera libertas q̄ indirecte signat p quēdā actū xp̄i inq̄tū ipse dicit filios liberos esse ⁊ tñ liberi sumꝰ: q filij sumus qua libertate donauit nos xp̄s ad Gala. 4. vel liberi sumus: q filiꝰ liberauit nos. ⁊ hoc magis est ad ꝓpositū vt dicit xp̄s. Jo. 8. Si filius liberauerit vos: vere liberi eritis. Et ō. ⌊ Cū venissent ⌋. s. xp̄s ⁊ discipuli. ⌊ Capharnaū ⌋. Ciuitas metropolis est galilee in qua xp̄s sepe predicauit ⁊ miracula multa fecit: ⁊ ibi cepit p̄dicare. s. 4. c. ⁊ tñ ad vltimū isti nō egerūt p̄niaz: ⁊ ideo xp̄s sepe impcatus est vel p̄dixit verius mala ꝫ capharnaū. s. 11. et Lu. 19. c. ⌊ Accesserūt ⌋. s. ad interrogandū: ⁊ nō ad exigendū didragma. vt. ī. ptz. ⌊ Qui accipiebāt didragma ⌋. i. illi qbꝰ impositū erat officiū colligendi didragma. Est enīz census q dabať capharnaū tūc q̄n xp̄s ibi fuit: vt. ī. dicet. ⌊ Ad petrū ⌋ nō dixerunt hoc xp̄o: sed secrete accesserūt ad petrū qui erat vnus de aplis. ⌊ Et dixeřt ei magister vester nō soluit didragma. ⁊ interrogatiue legēdū est. i. nūquid magister vester soluere vult didragma aut solutur est: vel nūqdd iā soluit: vl' pōt accipi affirmatiue ⁊ tūc potest intelligi mltipliciter p̄m quod varie cōcipere poterant illi qui petebāt didragma. s. non soluit. i. q ita est q nō soluit ⁊ soluturus est dic ei q soluat: vel nō soluat cominatorie. i. male facit nō soluendo q poterit incurrere indampnū: vl' non soluit. i. nō est obligatus soluere.

et tñ melius accipiť interrogatiue. vt. ĵ. dicetur: ꝛ dicť mgr vř. i. oĩm vestrũ licet ad solũ petrũ nũc loquerent. ⌊ Ait etiam ⌋. ponit etiã loco orationis affirmatiue. ſ. etiã. i. ita est sicut dicitis q nõ soluit didragma. Sicut dicit glo. Sic dicit ś. 13. Dicente xpo intellexistis hec oĩa. dicũt ei etiaz. i. verum est q intelligim⁹ oĩa. Et ẽ decurtatus locutiõis modus. ⌊ Et cũ intrassent in domũ ⌋. ſ. qñ illi qui exigebant didragma accesserunt ad petrũ: erat xps cũ discipulis in vico vel platea extra domũ redijt aũt ad domũ nichil locutus extra. ꝛ petr⁹ etiã nichil foris dixit. ⌊ Preuenit eũ ihesus ⌋. ſ. petrus intendebat statim dicere xpo quid dixerãt accipientes didragma: ꝛ tñ xps nõ exp:ctauit: sed incepit loqui de hac re anteq̃ petr⁹ loqueret. ⌊ Dic ẽs quid tibi videť simon ⌋. verba sunt excitãcia ad reddendũ atentũ petrũ ꝛ ceteros quantũ ad ea que dicẽda sunt. ⌊ Reges terre a quib⁹ accipiũt tributũ vel censum ⌉. nõ querit tanq̃ ignoret potissime cũ querat de rebus notissimis sic vt ex respõsiõe petri inferat intentã ꝯclusionẽ. tributũ no men generale est ad omne qõ tribuiť: ꝛ tũc oĩa seruicia cuiuscũqz generis impẽsa dñis ex debito: vel necessitate quadam vocanť tributa atribuẽdo: ꝛ isto mõ census nõ dicit aliqd differens a tributo. Alio mõ accipiť spãliter p quodam genere seruitij qõ collecta appellare possumus. ſ. qñ dñs imponit siue ordinarie siue ad tps sup subditos certã pecuniã soluẽdã que inter eos distribuiť ꝛ cõtribuũt oẽs ad ꝯgregandũ sũmã illã: ꝛ tũc distinguiť a mlt̃ alijs generib⁹ seruitior vel munerũ: ꝛ ita accipit apls. ad ro. 13. Cui tributũ: tributũ. cui vectigal. vectigal. cui timorẽ. timorẽ. cui honorẽ honorẽ. ꝛ ita distinxit vectigal a tributo: ꝛ tñ vectigal gen⁹ ꝯtributiõis vł muneris est. ita accipiť hic tributũ p collecta. cẽsus aũt accipiť p munere psonali qõ soluiť rõne psone ꝛ nõ bonor: ꝛ est ordinariũ mun⁹ p singulos annos in quo ꝯtribuũt equaliter oẽs tam diuites q̃m paupes. vt. ĵ. diceť. ⌊ A filijs suis an ab alienis ⌋. i. nunqd accipiũt tributũ a filijs suis an ab alienis q nõ sunt filij nec de pgenie sua. ⌊ Et ille dixit ⌋. ſ. petr⁹: qr ad ipm solũ direxerat ỹmonẽ. ⌊ Ab alienis ⌋. i. nõ accipiũt tributũ a filijs suis: sed ab alienis. ⌊ Dixit illi ihesus ⌋. rursus ad eũ soluz dirigẽs verbũ: qr ille solus respõderat. ⌊ Ergo liberi sunt filij ⌋. infert ex ratione petri conclusionẽ quã ipse intendit. i. si sic est q ab alienis petũt tributũ ꝛ nõ a filijs liberi sũt filij ab onere tributor. ⌊ Ut aũt nõ scandalizemus eos ⌋. i. licet nõ simus obligati ad soluendũ tributũ: qr ego filius sum tñ seq̃retur scandalũ si nolẽ soluere: vel allegare vellẽ me esse liberuz ideo melius est soluere tributũ quã occasionẽ dare huic scandalo. ⌊ Vade ad mare ⌋. Satis erãt iuxta mare: qr erãt ĩ vrbe capharnaũ: ꝛ illa est iuxta mare. ꝛ ideo capharnaũ dr esse via maris vt dr. ś. 4. c. ꝛ ibi ꝺclaratũ est. ⌊ Et mitte hamũ ⌋. erat enim petrus piscator. ꝛ satis huic negocio assuetus. ⌊ Et eum piscem qui primo ascẽderit tolle ⌋. i. nõ cures expectare alios sed primũ accipe: qr in illo est quod querit. ꝛ dixit ascenderit: quia pisces qñ capiunť ascendũt. nam illi versanť circa partes inferiores. ꝛ cũ viderint cibũ ascendũt ad capiendũ ꝛ capiunť. ⌊ Et aptabo ore eius ⌋. i. api. os. ⌊ inuenies statererẽ ⌋. gen⁹ monete auree vel argentee est. ⌊ Illũ sumes ⌋. ſ. statererẽ cum eis. i. accipientibus didragma. ⌊ Pro me ꝛ te ⌋. i. p ambobus solues hũc censum didragmatis. Sunt aũt ista ꝯtinuata licz hoc solus mathe⁹ scripserit. ¶ Querit quid erat hoc didragma qõ petebať: ¶ Dicẽdũ q didragma est nomẽ cõpositũ de de ꝛ dragma quasi duplex dragma. dragma enĩ signat interdũ questionẽ iuxta illud frequẽtate nobis dulcia cãtica dragmatis. i. questionis. aliqñ signat monetã: vel pondus. iuxta illõ. que mulier habẽs dragmas decẽ si pdiderit vnã. Lu. 15. Hic aũt accipiť p moneta: vel pondere ꝛ vtrũqz est sil'. Mã moneta aurea vel argentea est reducta ad certũ pondus ꝛ sic eadez est moneta ꝓpter figurã ꝛ inscriptionẽ ꝛ est pondus ꝓpter determinationẽ quantitatis. Et ita solet accipi Siclus in libris moysi p moneta ꝛ ꝓpondere. dragma aũt erat moneta auri vel argenti et ita constituta erat impondere certo. didragma autem erat duplex dragma. i. pondus duorum dragmatum vel duo dragmata. dicũt aũt q dragma est octaua ps vncie ꝛ valet sex obolos. ꝛ ita didragma valet duodecĩ obolos. ꝛ obol⁹ dicũt q valz tãtũ q̃tũ paru⁹ turonen. ō hijs colligiť p Jsidor ꝛ papiã ꝛ alios qui de ponderibus locunť. ¶ Quer- Q.° 106
itur quare qui exigebãt didragma nõ accesserũt ad xpm ad petendũ: sed accesserũt ad petrũ: ¶ Dicendũ qr census iste didragmatis a solo xpo petebať: ꝛ nõ a discipulis eius. ꝛ ratio eius est: qr census iste imposit⁹ fuerat: nõ quidẽ p singula capita viror ꝛ sicut preciũ trãseuntiũ ad numerũ qõ quilibet soluebat. Exo. 30. sed p singula capita domor ꝛ vel familiarũ particulariũ ita q etiã si in vna domo vel familia sub vno patre famuli plurimi manerẽt solus pater familias solueret. Et qa xps erat caput ꝛ oẽs discipuli ꝛ apli ptinebant ad familiã ei⁹ ipse solus solutur⁹ erat. ꝛ ptz hoc: qr licet ad petrũ accesserũt nõ dixerũt ei quare nõ soluis didragma: vel cur vos nõ solui tis didragma: ſz de solo xpo dixerũt magister vester nõ soluit didragma. ratio aũt quare nõ accesserť ad eũ fuit: qr erubuerunt ꝓpter magnitudinẽ reuerentie ei⁹: ꝛ admiranda signa q̃ faciebat petere q̃q̃ ab eo cũ potius offerri ei munera decebat. sic dicit ieronim⁹. p signor ꝛ magnitudine hij q exigebãt nõ audebãt ipm repetere: ſz discipulũ ꝯueniũt. Scõo fuit qa xps ante hoc nunq̃ soluerat didragma ꝛ iõ forte erat dubiũ an tenereť ad solutionem: ꝛ sic erubescebãt noua iura petere subijciẽdo nouiter aliquẽ tributis. si autẽ aliqñ soluisset non erubescerẽt apte petere. Tertio fuit qr forte timuerũt q indignareť si de nouo petereť ab eo tributũ ꝛ cum esset potẽs in ope inferret eis aliq̃ mala ideo nõ ausi sunt ab eo petere: sed questierũt a discipulo eius quasi ille dictur⁹ esset xpo: ꝛ ita ille si vellet solueret sin autẽ dimitteret. ¶ Querit q̃re potius ad Q.° 107
petrũ accesserũt q petebãt didragma quã ad aliũ de discipul' xpi: ¶ Dici põt primo q hoc fuit: qr petrus aparebat qnasi ꝑcipuus inter apl̃os xpi. volebant. n. exactores isti scire an xps soluere vellet didragma an nõ ꝛ qr nõ audebãt petere ab eo vt dictũ est ꝑcedẽti. q. voluerũt scire ab illo qui verisimiliter veritatẽ rei bui⁹ magis sciret. Et qr petrus erat ꝑcipuus inter xpi apl̃os ꝛ in tota familia eius putauerũt q ipse sciret veritatẽ: ideo ab eo questierũt. sic dicit Criso. Videbať aũt discipulor primus esse petrus: ideo ad eũ accedũt. Scõo potest dici q ąstierũt a petro nõ specialr ꝓpter aliquã cãm: ſz qr occurrit eis ꝓpinquior in vico. erãt. n. in vico vł platea isti qui colligebãt didragma ꝛ ibi etiã erat xps nam nõ erat in domo qñ petitũ ẽ didragma: vt ptz. ś. ilfa. ꝛ qr forte occurrit petrus ꝓpinquior loco illis exactoribus petiuerť ab eo hoc qõ etiã a quolibet alio petituri essent si occurreret. Tertio põt dici q poti⁹ a petro q̃ a ceteris petiuerũt hoc qr erat illis magis notus. Colligebať nũc didragma in capharnaũ: ꝛ forte collectores essent de vrbe illa: ꝛ qr petrus erat de vrbe ipa. i. tenebat ibi domicilium magis eũ notum baberẽt q̃ alios ꝛ ita ad eũ accederẽt. ¶ Querit cũ petrus vellet xpo dicere de so- Q.° 108
lutiõe didragmatis quare xps preuenit eũ sup hoc loquens: ¶ Dicendũ q primo fuit vt ostenderet se esse deuz q sciebat que eo absente gesta erant ꝛ que tacito corde tenebanť. Scõo fuit hoc ad tollendũ scandalũ discipulor. Nam si viderent absolute dñm soluere tributum putarent q ipse ĩuebat se esse subiectum regibus terre ꝛ de hoc ipsi turbarenť quia maiora ipse de se credi volebat ꝛ illi de eo credebant vt ergo non scandalizarentur preuenit petrum locuturum. Nam si petr⁹ preueniss̃et loquendo putareť q xps nesciuisset hoc fuisse dictum petro: ꝛ ita si postea solueret tributum putarẽt forte q agebat ex timore vel necessitate. nunc autem cum preueniens petrum ostenderet se deum. aparet q etiam si solueret agebat sponte: quia nemo eum cogere poterant. Sic dicit Jeronymus. ante quidem q̃m petrus suggerat dominus interrogat ne scandalizarentur discipuli ad postulationẽ tributi cum

videāt eũ nosse q̃ absente se gesta sũt Tertio fuit ad ponendũ fundamẽtũ eius qõ.j.di.ĩstã vult oñdere qp nõ erat obligatus soluere qr filiꝰ regis erat.s.dei dicẽs filios regũ liberos esse: vt aũt crederẽt esse filiꝰ dei ꝓbabiliꝰ fecit dicens ea que
Q°.109 in corde petri erant ⁊ ea q̃ eo absente gesta fuerãt.⁊ tũc nõ esset difficile discipulis credere qp ipse cẽt filiꝰ regis dei. ¶Querit cũ xp̃s q̃rere vellet: q̃re potiꝰ q̃siuit a petro qp ab aliq° alio vel qp ab oĩbꝰ. ¶Dõm qp qñ xps aliqd q̃rit a discipulis: vt cõiter q̃rit ab oĩbus simℓ p̃tibꝰ nisi in duobꝰ casibꝰ. Primꝰ qñ res de qua q̃rit ad vnũ solũ ptinet ⁊ ita.ioh.21.q̃siuit xps a petro.simõ petre amas me: nõ quesiuit hoc ab omnibꝰ. qr amor iste de quo querebat erat soliꝰ petri ⁊ nõ poterãt ceteri rñdere de eo. Scõo est qñ specialiter vult tẽptare aliquẽ. naz tunc licet res quesita ad oẽs ptineat: vel sit aliquid qõ ad nullũ ptineat q̃rit ab alio quẽ vult tẽptare. sic fuit.ioh.6.qñ iterrogauit xps philippũ dicẽs. vñ emẽmꝰ panes vt manducẽt hi et seqtur: hoc aũt dicebat tẽptans eũ. forte.n. iste erat ceteris ꝓ tunc infirmior fide ⁊ ideo eũ voluit tẽptare ⁊ ob hoc ab eo solo querere debuit: nunc aũt qr ad petrũ accesserãt exactores didragmatis solũ: ⁊ ipse intendebat loq xpo de hac re. vt ergo ostenderet xps qp sciebat preterita q̃ absente eo dicta erant et ea q̃ tacito corde gerebañ. debuit a solo petro querere.
Q°.110 ¶Querit quomõ xps intellexit illud.s. reges terre accipiũt tributũ. ⁊ quõ p hoc oñdit se excusatũ. nã per hec verba concludit libertatẽ ⁊ ĩmunitatẽ suã. ¶Dõm qp accipienda sunt verba xp̃i sic qp filij regũ nõ soluũt tributa in regnis patrũ suorũ. ⁊ tñ ipse erat in regno pris sui. nã licet octauianꝰ videretur tpaliter ꝑesse regno iudeorũ, deus tñ erat vere rex huius regni ⁊ oĩm regnorũ terre. qr ipe est rex regũ ⁊ dñs dominantiũ apoc.1.⁊.1.ad thimo.6.et spẽaliter erat rex in regno iudeorũ qr accepat istã gentẽ potiꝰ in regnũ qp alias gẽtes. exo.19. mea est oĩs terra ⁊ vos eritis michi in peculiũ õ cũctis gẽtibꝰ. ⁊ ipse dicebat se regnare sup iudeos.1.re.8. nõ te abiecerũt sz me: ne regnarẽ sup eos q̃ erat xps in regno pris sui: ⁊ ita accipiẽt.ioh.1. In ppria venit ⁊ sui eũ nõ receperũt. i. venit in regionẽ sibi subditã ⁊ non agnitus est a suis. Et ita xps inq̃tuz erat filius dei in quocunqz regno maneret nõ tenebatur solucre tributũ cũ esset filius regis illiꝰ regni ⁊ magis ptineret regnũ ad ipm qp ad alium qui tpaliter regnaret qr ille nõ erat vere rex sed cõmendatarius: vℓ vice dñs: maxime aũt in regno iudeorũ qõ spẽalius ptinebat ad deũ qp cetera regna
Q°.111 ¶Querit ad qd xps voluit introducere ꝓbationẽ istã de filijs regũ. ¶Dicendũ qp fuit cõueniens xpm ptestari hec corã discipulis ⁊ facere rõnẽ ad ostendendũ se esse liberũ ad tollendũ scandalũ ipoꝝ. ꝓmo qp̃tũ ad opinionẽ quaz de ipso hẽbãt qp̃tũ ad deitatẽ credẽtes eũ esse filiũ dei. Et tñ si ipse spõte solueret tributũ p qõ ꝓfitebaꝫ se subditũ homĩ videbaꝫ negare se esse deũ qr deus maior ẽ oĩ hoĩe: iõ noluit tacere: neqz debuit sed ptestari ⁊ ita vitauit scandalũ in vtroqz. nã sic̃ soluendo abstulit scandalum exactoꝝ: ita et protestando abstulit scandalũ discipuloꝝ. Scõo fuit quia iesus erat messias: et ita creditum erat a discipulis. messias autẽ rex erat iudeorũ. qõ ergo ipse vellet manẽdo in regno suo soluere tributa sponte: erat ostendere se non esse regẽ: ideo saltẽ debuit protestari vt videretur esse liber: ⁊ tamen soluere ꝓpter vitationẽ scandali. Tertio vt condescenderet iudeis. durum enĩ iudeis videbatur qp soluerẽt tributa rationis: iõ sepe faciebãt redditiones ⁊ aptas rebelliones vt tributa non soluerent et peribant multi horũ qui autores rerum erant. vnde tenebãt fixuz cordi si quãdo possent exuere iugum tributorum ⁊ credebant malum esse tributa dari. s. qp gens sancta ⁊ populus dei efficeretur sub tributo incircũcisarũ gentiũ. Et si quis assereret bonũ eẽ dari tributũ cesari credebãt illũ peccare ⁊ vice re contra dignitatem populi dei. Et ita si xps concederet simpliciter bonum esse dari tributa cesari esset iudeis valde odiosus. vnde ꝓpter hoc tenꝑauerunt eum semel quasi pone re volentes in perplexitate dicentes licet dari censum cesari an non. j.22. qr qcqd diceret esset ei nociuũ. nam si diceret nõ esset hostis cesaris: si diceret sic: esset hostis populi. ¶Queritur quare cristus misit nunc petrũ ad mare potius qp aliuz ¶Dicendum qp fuit primo quia totum istud negociũ videbaꝫ ptinere ad petrum ⁊ magis sine scandalo poterat mandari eis qp ceterꝫ. erat.n. ortꝰ iã cõtẽtiõis scrupulus inter aplos qs eoꝝ maioꝝ videreꝫ vt pz sequẽti.c. ⁊ ita attẽdebãt siqd cristus spẽaliꝰ faceret ad vnũ qp ad aliũ. istud aũt alicui comittendũ erat ⁊ cuicũqz cõmittereꝫ cãret aliquã suspitionẽ. nulli tñ cõmitti poterat magis sine suspitione qp petro: qr exactores ei soli de didragmate soluẽdo locuti fuerãt. etiã xps ꝓpt hoc ad ipm solũ dixerat sermonẽ sup hoc de filijs regũ an solueret tributa p q̃ se liberꝫ oñderat. iõ q̃si totũ negociũ ad ipm ptineret misit eũ ad mare ꝓ statere. Scõo fuit: qr ipe forte ad hoc aptior erat. fidẽ enĩ ista res exigebat quia dicebat qp ĩ ore primi piscis quem prehenderet inueniret staterez. Et hoc fortassis alij non crederent vel non ita faciliter sic̃ petrus. fuit.n. promptior ad credendum omnia que ptinebant ad xpm qp ceteri eo qp deuotior ⁊ feruentior circa ipm erat. ideo petro cõmissum est. et hoc tenet Crisostꝰ. Tertio fuit vt aliqui dicũt qr petrꝰ tanqp princeps reputabaꝫ aplorꝫ. iõ in signum specialis dilectionis hoc ei cõmissum est. Quarto potest dici qp fuit: quia solus petrus habiturus erat vtilitatem ex hac re. naz stater datus est pro cristo ⁊ petro ⁊ nõ pro alijs apostolis: vt patet in litera. ideo conuenientius fuit eum in hac re laborare qp aliquem ceterorũ. Soluit autem xps pro petro potius qp pro alio ad ostendendũ principatũ eius super ceteros apostolos. ipm enim principem constituerat precedenti caplo cum dixit. tibi dabo claues regni celorum. Scõo potest dici qõ factũ est ad laudem fidei petri. sicut enim fuit admiranduz quod xps prediceret staterem esse in ore piscis primi qui ascẽderet. ita et fuit magna fides petri q̃ circa talem rem tã dubiam in se ipsa firmiter credidit ⁊ non dubitauit ad mare ire ad tenendum piscem: et ideo meruit esse consors xp̃i in solutione didragmatis facienda de illo statere. sic dicit Crisostꝰ. Tertio dici potest ⁊ melius qp dedit xps tributum pro se ⁊ p petro quia solus petrus tenebatur ibi tributuz reddere. erat enĩ petrꝰ in loco sue habitationis: vℓ originis: ⁊ ideo tenebaꝫ ibi tributũ dare de alijs forte nõ erat sic. ideo xps pro petro specialiter soluit nunc. ¶Queritur an apostoli xp̃i vel discipuli tenebantur ad soluendum didragma ⁊ realiter soluebãt
Q°.113 ¶Dicendum est qp a solo patre famiℓ petebatur. Et tamen apostoli considerabantur dupliciter. vnomodo inq̃tum erãt de familia xp̃i ⁊ continue manebant cum eo vel ibant quo ille iubebat. alio modo vt ipsi habebant separatim familias. naz habebant coniuges ⁊ liberos ⁊ possessiones aliquas ⁊ manebant coniuges ⁊ filij in bonis illis. quantũ ad primuz verum est omnes qp discipuli erãt de familia xp̃i. ideo ab ipso solo petebatur didragma: accipiendo scõo modo quilibet eorum vℓ multi eoruz erant patresfamilias: ideo competebat eis qp soluerent. Dicitur autem vel aliqui eorum: quia aliqui eoruz nondum acceperant vxores sicut iohannes euangelista ⁊ iacobus alphei. isti enim in virginitate mãsisse dicuntur ⁊ ita nũ q̃ constituerunt familiam sed manebant sub familijs patrum suorum: ⁊ ita non obligabantur ad didragma: sed petrus et alij q coniuges et liberos habebãt tenebañ ad didragma q erant patresfamiℓ.

¶Nilla hora descripta superiꝰ fũdationi ecclesie in fide: hic ponit eiꝰ fundatio ĩ opatõe. dirigit autẽ opatio nra per virtutẽ moralẽ iõ ponunt hic aliq̃ documẽta xp̃i circa aliq̃s virtutes morales Et qr virtutes nõ sunt eedem oĩuz hominũ sed ꝑm varios status cõpetũt diuerse virtutes. sic̃ iuxt aristotilẽ. nõ est

Capitulum

eadē virtus boni viri ⁊ boni ciuis. ita cum in ecclesia sint tres status. s. actiuorū. ꝯtēplatiuorū. ⁊ platorū. describunt. primo virtutes actiuorū. scdo cōtēplatiuorū. sequēti. c. tertio vir tutes platorū. j. xo. c. Prima in duas q̄ ꝑmo ponit fūdamentū virtutū. scdo edificiū desup constructū. ibi. ⌊ et qui suscepit ⌋. Cōsiderandū ꝙ hic est ordo ꝯtinuꝰ nec̄io. q̄ lra oñdit hoc. nā ōr in illa hora accesserūt discipuli ad iesū ꝙ nece est ferri ad p̄cedentia. s. ꝙ in illa hora in qua facta sunt p̄cedētia facta sunt hec. ꝙ ordo est ꝯtinuꝰ et iā īmediatꝰ. s. ꝙ nō interciderint īter ista ⁊ p̄cedētia aliqua q̄ narrent ab aliquo euangelista. Circa primū dicit. ⌊ in illa hora ⌋. i. in illo tpe aut paulo post ꝙ gesta sūt p̄cedētia vt dicet. j. ⌊ accesserūt discipli ad iesū ⌋. i. omnes duodecī apli q̄ de alijs. 72. nō ē nunc sermo. ⌊ dicētes q̄s putas ⌋. īterrogatio est: ⁊ accipit q̄s putas. i. qs ⁊ nō vt ali q̄ īsipiēter legūt ꝙ sint due dictiones: ⁊ sic ē sensus q̄s putas maior est. i. quē de nobis putas maiorē esse. nā hec nō q̄rerēt discipuli a xp̄o. erat. n. īsania ⁊ essent valde reprēhēsibiles: q̄ crederent ꝙ iesus nesciebat hoc determinate ꝙ cōiectare pote rat vl credere. ⁊ ita īuerēt eū nō esse deū q̄ nesciret oīa: ⁊ tñ ipe oñderat īmediate ante hoc ꝑ rīū reuelās petro ea q̄ habe bat in corde. s. ꝙ ille petere volebat de didragmate. ⁊ etiam dixit ei illa q̄ eo absēte gesta fuerāt. s. ꝙ exactores petiuerant didragma: p̄dixitēt futura ꝯtingētia. s. ꝙ īueniret stater ī ore piscis ꝑmo ascēdētis p q̄ sufficiēter oñdebat se scire oīa occul ta tā p̄terita ꝙ p̄ntia ꝙ futura. p̄terita vt petitionē exactoꝝ. p̄lentia cogitationē petri q̄ñ volebat loqui de didragmate. fu tura vt ō pisce ascēsuo. nō ꝙ loq̄rent nūc discipuli sic. scdo q̄ si putarent ipi ꝙ xp̄s nesciebat p certitudinē: sed credēdo ni chil valeret sua diffinitio. Et ita nō curarēt ipi querere ab eo ꝙ credebant ꝙ ipse certe illud sciebat. Tertio q̄ xp̄s redargu isset eos si taliter ab eo peterēt ⁊ tñ non arguit. de hoc enī ꝙ vnꝰ alteri se ꝓponere volebat arguit eos mōnēs ad oppositū de hoc ꝙ aliquē defectū scientie posuerint in eo nō arguit eos: ꝙ non erāt increpabiles. s. ꝙ nō errauerāt in hoc. Quar to q̄ ipsi putabāt ꝙ in ptāte xp̄i erat facere maiorē aliquem vel minorē in regno celorū. sicut. j. xo. petiuit mater filiorū ze bedei ꝙ faceret xp̄s vnū filiorū suorū sedere ad dexterā ⁊ alīū ad sinistrā in regno suo qō vocat regnū celorū. ꝙ non puta bant xp̄m dubitare quis esset maior et ita nō accipitur quis putas vt sint due dictiones: ꝫ vt sit vna dictio. i. quis ꝫ illa ē adiectio vt q̄snā ⁊ quispiā ⁊ quisquā. hoc aūt fit q̄ quis tene rī pōt relatiue. interrogatiue. ⁊ infinite. ⁊ ꝑ adiectiones istas determinat ad vnū istorū modorū. īstā quis putas ⁊ q̄snā solū tenēt interrogatiue ꝑm cōditionē dictionū cū q̄bus cōponūt quispiā ⁊ quisq̄ tenent infinite solū et ita de alijs est. ⁊ ideo h ⁊ vbicūq; debet accipi quis putas ꝑ quis interrogatiue. ⌊ ma ior est ⌋. s. de nobis nā nō q̄rebant de alijs cū ista q̄stio oriat ex cōtentione q̄ p̄cesserat inter eos. ⌊ in regno celorū ⌋. i. in r̄gno tuo quod vocat regnū celorū. i. qs nr̄m maior erit in eo. ⌊ et aduocans iesus ⌋. i. ad se vocās. erat enī nō longe ab illis par uulus q̄dā quē ad se vocauit iesus ⁊ posuit in medio eorum ⌊ puulū ⌋. s. etate. ⌊ statuit eū ⌋. i. posuit. ⁊ est statuit ꝑteritū de sisto. is. q̄ō est p̄tare. vt ōr iudicio sisti. ⁊ luc. 2. ōr vt sisterent eū dño. i. p̄sentarēt ⁊ nō est ꝑteritū de statuo q̄ō significat fun dare iuxt illō. 1. eneidos. vrbē quā statui vr̄ aē. ⌊ in medio eo rū ⌋. s. oīm duodecī vt melius illū viderēt. ⌊ et dixit ⌋. dans nūc doctrinā postq̄ p̄suppoſuerat sensibilē oñsionē ducēdo puer in mediū. ⌊ amē dico vobis ⌋. i. in veritate: vel certe aut secu re. modus. n. affirmādi ē: ⁊ interdū iurādi. ⌊ nisi cōuersi fueri tis ⌋. s. ab elatione quā tenetis. ē doctrina cū cominatiōe qua lē audire decebat viros rudes q̄ nō mouētur nisi a fortiori p̄ces sione. i. ⌊ vos q̄ritis qs vr̄m maior ē in regno celorū. ego aūt dico vobis ꝙ nisi deposueritis banc supbiā stultā non solum nō eritis ibi maiores ꝫ etiā nec intrabitis vnq̄ illuc. in quo oñdit ꝙ elati nimis erant. Et verū est: q̄ supbia erat putare se maximos in regno celorū. ⌊ efficiamini sic̄ puuli ⌋. s. hūlita te ⁊ nō etate q̄ hoc erat īpossibile. nec etiā īprudētia. q̄ hoc erat detestabile. sed quantū ad elationē q̄ puuli nullam hēnt nō enī cognoscunt quid sit honor. iō magna nō ambiūt neq; aliquem statum aut honorez cupiunt. et hoc euenit eis ꝓpter conditionē etatis. s. ignorantiā hoc autē debet nobis inesse ꝓ pter conditionē virtutis q̄ cōprimat motū elationis. ⌊ nō in trabitis in regnū celorū ⌋. i. in vitam eternam q̄ est regnū celo rū. eo ꝙ sancti q̄ sunt in vita eterna regnant ⁊ tñ manent in ce lo ideo regnū celorū ōr. i. quod in celo erit. ⌊ quicunq; ergo hūi liauerit se ⌋. multa. n. sunt in quibꝰ puulis similes cē debemꝰ et in oībus illis xp̄s volebat nos imitari illos. p̄cipuū tamē in quo vult ꝙ eos imitemur est humilitas. ideo dicit ꝙ hūi liemur. ⌊ sicut paruulus iste ⌋. s. qui nec se aliquid magnum existimat aut magno honore dignū: sicut vos estimatis de vo bis. neq; aliquē honoris gradum ambit sicut vos ad magna anbelatis: cū quisq; velit esse maior in regno celorū. velle. n. facere opa quibus mereat quis effici in regno celorū maior virtutis est. velle tamē esse maiores in regno celorū: superbie est. ꝙ neq; cū meritis nec sine meritis debet quis hīe oculum ad hoc vt sit maximus in regno celorū: vl quod p̄cedat deter minate ad talem vel talem vtpote ad agathan vel catherinā aut ieronimū. respectus enī isti non ex caritate: sed ex timore mentis nascuntur. ⌊ hic est maior ⌋. i. erit maior. s. per istaz hu militatem merebitur fieri maior in regno celorū. Consideran dū est autē qō ordo istorū talis fuit. q̄ñ xp̄s erat in galilea dixit discipulis ꝙ moriturꝰ esset et resurrecturus p̄cedēti. c. ⁊ post hec veniebat in capharnaū que etiā est ciuitas galilee: ⁊ dum essent in via anteq̄ intrarēt in vrbem q̄rebāt cōtendendo qs eorū maior esset. cū aūt intrarent per vrbē capharnaū ante q̄ venirent in hospiciū: occurrerūt eis collectores didragmatis qui tunc a casu p vicos discurrebāt colligētes tributa: ⁊ accesserūt ad petrū et dixerūt ei. magister vester non soluit didrag ma: et cum intrassent in domū voluit loqui xp̄s de cōtentiōe q̄ fuerat in via ne petrus p̄occuparet eū loquēdo de didrag mate cū potiꝰ ipe vellet p̄uenire petrū q̄ hoc erat cōueniens ꝓpter causas positas p̄cedēti. c. et ita dixit de didragmate to tū qō hētur p̄cedēti. c. et misit petrū ad soluendū et anteq̄ ip se rediret de solutione nichil dictū ē a xp̄o. sed cū venit petrꝰ ꝓposuit xp̄s q̄onē dicens: qd tractabatis in via. nā oēs duo decī simul erant q̄ñ ista xp̄s dixit mar. 9. c. et dixit: quid inter vos tractabatis in via. ⁊ ita con ētio ista priꝰ incepit q̄ nego ciū didragmatis. illud tñ prius fuit terminatū intercisa contē tione illa. iō matheus posuit prius totā narratōnē didragma tis deinde adiecit de cōtētione. Quātū ad veritatē aūt sensus oēs tres euāgeliste concordant: ⁊ tñ ꝓpter modū narrādi vi detur veritas. ⁊ tñ veritas plana est. iuxt narrationē marci q̄ nō habet aliquā suppletionē et lra aliorū erit exponenda iuxt lram eius. sic enī fuit ꝙ q̄ñ discipuli veniebant cū xp̄o vt in trarent in capharnaum veniebat ipse seorsum vel p̄cedens vl subsequēs. forte. n. orabat ⁊ discipuli veniebant seorsū omēs duodecim et ibi cepit contentio inter eos quis ipsorum ma ior esset: ⁊ in hoc altercabantur quousq; introierunt caphar naum. Cū aūt introierunt occurrerunt in vico exactores di dragmatis xp̄o ⁊ discipulis. Et accedentes ad petrum dixe runt ei: magister vester non soluit didragma. et cum intrarēt in domum illico xp̄s ad petrum locutus est de didragmate ⁊ fecit ꝙ solueretur stater qui erat in ore piscis: vt dicitur p̄e cedenti. ca. cum autem petrus venisset de soluendo erat xp̄s in domo cum omnibus discipulis. ⁊ tunc conuocans eos q̄ fuit qd tractabatis inter vos in via et ipsi erubuerūt dicere. Et tunc xp̄s aduocans paruulum statuit in medio eorum di cens: nisi conuersi fueritis. ⁊c. hec enim littera sic plene tenē da est q̄ ista ē veritas historie. Est autē intētio euangelistarū ostendere facta ⁊ dicta xp̄i: ⁊ ideo si circa illa aliquis varia ret ab altero in substantia facti falsū esset in altero eoꝝ. modꝰ tñ ītroductiōis ad enarrandū illō fatū vl sīiaz xp̄i nō ē ō ītē

tione euangelistarũ.iõ etiã si circa illud vnus variet ab altero nemo mentit qr licet cõsideratis rebus q̃ narrant absolute falsum diceret: tamẽ qr illa nõ sunt de ꝑcipua intẽtione euangelistarũ nõ ỏr esse verũ aut falsum in narratione illa ita vt aligs narratorũ reprehensibilis sit. ¶ Querit qui erãt isti discipuli q dicunt nũc accessisse ad xp̃m. ¶ Dõm q discipulus ab ad discendo ỏr: et qr oẽs q veniebant ad xp̃m saltez vt manerent cũ eo/veniebant ad addiscendũ dicunt oẽs discipuli: et ita a principio vocabant oẽs q cum xp̃o erant: deinde autẽ voluit ipse spẽaliter separe duodecim ab alijs faciendo eos maioris dignitatis. et ideo dedit eis nomen speciale vocãs eos ap̃los luc. 6. s. vocauit discip̃los suos et elegit duodecĩ ex ipis quos ap̃los nõiauit. Ceteri aũt manẽtes vocati sunt discipuli. Et elegit xp̃s spẽaliter postea. 72. quos solũ nominauit discip̃los luc. 10. c. et manet ista hĩtudo q. 72. vocant semp discipuli: et non hñt aliud nomen. duodecĩ vero interdũ vocant apostoli et interdũ discipuli qr nõ pdiderũt nomẽ neqz cõditionẽ discipulatus licet fuerint facti ap̃li. iõ qñ vocant absolute discipuli est dubiũ: an intelligat de solis. 72. vel tam de. 72. q̃ duodecim. als de solis duodecĩ. et iõ aliqui dicũt q intelligat de oĩbus tam apostolis q̃ ceteris. Dicẽdũ tñ q ỏ solis ap̃lis ĩtelligit. ꝓmo qr cõditio q̃onis eor hoc indicat. cõtendebant. n. inter se quis eorũ maior esset. vel vt dicit hic mathe⁹. qs maior esset in regno celorũ. Sc̃o patet qr mar. 9. apte ponitur q soli duodecĩ vocati fuerint a xp̃o ad auferẽdũ istã cõtentionẽ eorũ. ¶ Queritur quomõ insurrexit cogitatio et cõtentio inter discipulos xp̃i de maioritate. ¶ Dicendũ q aliq̃ causę extiterũt ex quib⁹ insurgere posset. et tñ illi non incitauerunt sed dyabolus inuenta ista occasione mouit cor̃da eor ad hanc cõtentionẽ. Et maxime fit hoc circa viros bonos. vt qui aliqualiter ꝓficiunt in virtute. nã dyabolus nititur deijcere eos ab illo bono. Et ꝓmo tẽptat eos de cõioribus vicijs. s. carnalib⁹. si aũt cõtra illos impetus supauerint tẽptat eos ỏ inani gloria et desiderio principatus. sic dicit Cirillus: insidiatur dyabolus multimode diligentib⁹ optimã vitã et sigdez p carnales illecebras obsidere valeat alicui⁹ mentẽ affect⁹ voluptatũ exacuit. siquis autẽ hos effugerit laq̃os cupidinis glorie suscitat passionẽ. est aũt morbus inanis glorie ꝓprius virorũ bonorũ vel qui in virtute crescunt qr in eis ꝓpriaz materiã hẽt. nã mali nõ habent de quo glorientur sz ỏ quo erubescant et ideo nõ vexat eos malũ hoc. boni vero qui virtutibus pollent honore digni efficiuntur. ideo diabolus ingerit hoc desideriũ habita occasione. nunq̃ enĩ dyabolo tẽptandi occasio deest. et quẽ sel tẽptat siue supet eũ siue ab alio supet rursus tẽptare nititur si ꝓmittatur et ꝓmtissimã tẽptandi occasionẽ inuenit. Nã si supans dyabolus hoĩes in vicia dejecerit vlterius ad despationẽ temptat quasi vicia euadere nõ possit. si autẽ ab hoĩe supetur tẽptat eũ de inani gloria qr ex hoc q vicia supauit honore dignus est. Et qñ in ap̃lis carnalia vicia locũ non hẽbant tẽptauit eos diabolus de desiderio maioritatis. hoc enĩ ẽ viciũ eorũ q ꝓeminẽt. sic dicit cirillus depascitur enĩ inanis glorie morb⁹ vt plurimũ hoĩes q ꝓeminẽt alijs. Et credendũ est tẽptante demone incepisse hãc cõtẽcionẽ qr etiã ad cetera vicia apostolos ĩcitabat. sic enĩ interdũ incitabat eos ad timorẽ et despationẽ et ĩcredulitatẽ vt fuit tẽpore passionis. sic ỏr luc. 22. ait dñs simoni: simõ ecce sathanas expetiuit vos vt cribaret sicut triticũ: ego aũt rogaui ꝓ te ne deficiat fides tua. ¶ Queritur an ista tẽptatio de maioritate fuit vni⁹ ap̃li vel multorũ. ¶ Dõm q hic fuerũt duo. sc̃z cõtẽtio et cõtentõis origo. q̃tũ ad cõtentionẽ Dõm q omnes peccauerũt aut plurimi eorũ. cõtẽtio nãqz vni⁹ ad seip̃m eẽ nõpõt. Itẽ qr erat cõtẽtio ỏ maioritate et tñ nemo ẽ maior ad seipm sz ad aliũ iõ inter mltos erat. Itẽ qr mar. 9. ỏr q xp̃s interrogabat illos qd inter vos in via tractabatis. et seqtur siqui dẽ ĩ via disputauerãt qs eẽt illor maior. q̃ oẽs ĩ hoc disputabant. Et quãtũ ad hoc oẽs peccauerũt qr cõtẽdere de maioritate viciũ est. et dato q aligs eorũ solus dedisset originẽ huic rei incipiendo questionẽ ceteri debuissent illã cuitare: et tamẽ ĩmiscuerũt se in ea iõo oẽs contendebant et peccabant. Descõ posset dici q vnus tantũ prestaret originẽ huic rei qr licet nõ posset esse cõtẽtio in vnico: origo tñ cõtẽtõnis poterat esse ex vnico et hunc volunt quidã esse iudam q in alijs erat. Sed dicendũ q non constat an orta fuerit questio ex cogitatione vnius: vel multorũ: et ideo teneri põt ad placitũ. Et tamen melius est accusare vnũ q̃ multos: potissime qñ de vno constat q est als malus de ceteris vero nõ. ¶ Querit quomõ stat q dicitur hic q discipuli dixerunt xp̃o quis putas maior est in regno et quare hoc dixerint. ¶ Dõm est: sicut dictũ ẽ supra q discipuli nichil xp̃o dixerũt. mathe⁹ tñ dixit q dixerant: quis putas maior ẽ ꝛc. nõ q̃si volens inuere q discipuli hoc dixerũt sz volens introducere questionẽ istam decĩam a xp̃o. nã ipse volebat ĩcrepare eos de elatione qr ꝓtendebãt inter se quis maior esset; iõ neẽe fuit q fieret mentio q ista questio fuisset inter eos. hoc tñ varie introduxerũt euãgeliste qr modus introducẽdi nõ est ỏ substãtia rei vt dictũ ẽ. s. Et ita marcus introduxit referẽs simplr veritatẽ rei. s. q acciderit cõtentio ista inter discipulos et xp̃o q̃rẽte qd inter se tractassẽt tacuerunt p verecundia et xp̃s increpuit eos ꝓponens eis id qd ipi tractauerãt de maioritate. Matheus aũt introduxit q̃ si ipsi q̃siuerũt quis maior esset vt hẽtur mẽtio de q̃onevt sic videret sup quo fiebat redargutio xp̃i ꝓtra ap̃los. Lucas ãt alit introduxit dicẽs q intrauit cogitatio in eos qs eorũ maior videret. at ihs videns cor̃da illor: apprehẽdit puer et statuit eũ in medio. ad veritatẽ tñ dom q nichil q̃sierũt discipli sed factũ est fiẽ marcus illud narrat. et tñ in hoc lucas magz cõcordat marco q̃ matheo dicens q intrauit cogitatio in eos: quis eorũ esset maior. et verũ dicit quia primo fuit cogitatio de hac maioritate in cor̃dib⁹ eorũ. deinde fuit contentio vocalis vt marcus refert et tamen vt breuius diceret dixit solũ q intrauit cogitatio et subticuit cetera. Et ideo ꝓpr dixit q iesus videns cor̃da eorum statuit puerũ secus se. nam verus est q nõ solũ vidit iesus cogitationes eorũ sz etiã sciuit totaz contentionem eorum et quesiuit ab eis quid inter se tractauerãt in via. sz hoc nõ dixit lucas neqz dicere debuit: qr dixerat. s. q intrauerat cogitatio in eos ac si nichil aliud fuisset nisi cogitatio. et quia cogitatio est actus cordis conuenienter subiunxit at iesus videns cor̃da illorum: et ita apparet q omnes tres euangeliste concordant in ponendo redargutionem factam discipulis a xp̃o sed sup mõ introducẽdi contentionez que fuerat inter eos variant: quia modus introducendi nõ ẽ ꝑtm eos de substantia rei q̃ narrare intendunt et vnus introducit sic. alius sic. sed veritas rei geste tam quantũ ad rẽ narratam q̃ q̃tum ad modum narrandi est quam marcus expsit. ¶ Queritur cum marcus dicat hic quisputas maior est in regno celorũ quid intellexit per regnũ celorum. ¶ Dicẽdum q in littera mathei necessario intelligitur de regno celorum. i. de vita eterna. Et tamen contẽtio que fuit de maioritate inter apostolos fuit de aliqua maioritate quaz putãt hĩ ra se obtẽturos. Etẽ in hoc cã deceptiõis. s. qr alit discipli interrogabãt et alit xp̃s rñdebat et nõ iux illõ qõ ipsi petebãt Et ratio veritatis est qr discipuli nesciebant quid peterẽt. infra. 20. Nescitis quid petatis. xp̃s autẽ sciebat quid illis op⁹ esset et quid petituri essent si veritatem rerum cognoscerent. ideo respõdebat eis iuxta illud et non iuxta id quod ipi petebant. discipuli enim cum manerent in familia cristi non petebant aliam magnitudinem nisi quam habere possent manentes cum eo quia non putabant alibi se maiores futuros q̃ cum eo manentes. Errabant tamen quia putabat q status magnus cristi futurus esset in terra et consequenter status ipsorum. Nã iesuz messiã credebant. et rursus credebãt iudei tã q̃ cõmunẽ ꝛceptionẽ hñtes q messias regnatur⁹ eẽt tpaliter saltẽ q̃tũ ad vulg⁹ et q nũq̃ moritur⁹ eẽt. iõ qñ xp̃s signi

Q°. 1. Q°. 2. Q°. 3. Q°. 4. Q°. 5.

ficauit se moriturū admirati sunt iudei. ioh. 12. Cum ōr: rñdit turba: nos audiuim⁹ ex lege q̄ xp̄s maneat in eternum et quo mō tu dicis q̄ oportet exaltari filiū hoīs quis est iste filius hoīs? Et ita cupiebant discipuli xp̄i hr̄ē statū aliquem magnū hic tpaliter. ⁊ iō cōtendebāt qs eorū hīturus esset istum statū maiorē hic apō xp̄m. Et q̄ ista maioritas futura esset tē palis ⁊ in terra cōtēdebant simplr qs maior esset ⁊ non dicebant an in terra vel in regno celorū. Xp̄s autē sciebat q̄ nullā talē tpalem magnitudinē qualē ipsi putabāt habituri erāt aliquā tñ habituri erant. ideo respōdet eis de illa vt nō cōsentiat errori eorū. ⁊ apet q̄ sic debeat accipi diuersimode cōtentio aplorū et rñsio xp̄i. nā ad Mar. 9. dicit q̄ xp̄s dixit qd in via tractabatis ⁊ seqtur figdem inter se in via disputauerāt quis eēt illor maior. Respōsio tñ xp̄i ibi nō pōt accipi de maioritate q̄ est hic sz de maioritate q̄ est in celo. nā ait si quis vult primus esse erit oīm nouissim⁹ nec minister sz dñs. Et ita etiaz in nouo testamēto in eccl̄ia sūt maiores ipsi q̄ p̄sunt etiā si sint minoris meriti ⁊ tñ illi nō sunt nouissimi nec ministri sz dñi et p̄ncipes. sz intelligit̄ de maioritate vite eterne q̄ ad hoc q̄ q̄s sit maior in vita eterna debet esse maior in virtute: ⁊ qui maior est in virtute est minim⁹ oīm per hūilitatē ⁊ patiencia. sic etiā ōr luc. 9. intrauit cogitatio in eos quis eorū esset maior quod intelligit̄ de maioritate quā hoīes hēnt hic cū ōr absolute qs eorū esset maior. Et tamē xp̄s rñdet. q̄ mīor est inter vos oēs hic maior est. Et tñ mīoritas nō facit maioritatē nisi maioritatez vite eterne: et ita apparet q̄ ō alia maioritate cōtendebant aplī ⁊ de alia xp̄s rñdebat eis. matheus aūt q̄ nō introducebat istā questionē factā ab aplis quasi ab eis facta esset sed vt hēret occasio ad rñsionē xp̄i et ille loq̄tur de maioritate regni celorū ideo possuit q̄stionē q̄si esset facta de maioritate regni celorū. s. quisputas maior est in regno celorum. Q̄ autē xp̄s soleat interdū rñdere aliter discipulis q̄ ipsi petant ptz. q̄ act. 1. c. ōr q̄ volente xp̄o ascendere in celū dixerūt quidā de stātibus. dñe si in tpe hoc restitues regnū israel. Et manifeste apparet q̄ intelligebant de restitutione tpali. s. si reduceret omēs tribus israel ad terrā suā colligens oēm dispsionē et cōstituens regnū tpale sup eos. hoc enī erat restituere regnū. i. reddere illud stē p̄us erat. nam tpe dauid et salomonis erat regnū iudeorū vnicum ⁊ florentissimū exītibus iudeis oībus in eadē regione et nō loq̄bātur de restitutione spirituali q̄ illaz fecerat xp̄s moriendo p̄ nobis. nā tunc redemit nos in sanguine suo et fecit nos deo nostro regnum. apo. 5. c. Xp̄s autē rñdit de spūali restitutione: vel vt veri⁹ dicaī de collatione noui regni q̄ō nunq̄ datū fuerat dicēs: nō est vestrum nosse tpa neq̄ momēta q̄ pater posuit in sua potestate. ī quo manifestū est q̄ non loq̄tur de restitutione tpali: de q̄ iudei locuti fuerant. q̄ illa nunq̄ facta est: nec est aliq̄n futura. et tamē ipse īnuit q̄ de quo loq̄tur futuruz est aliq̄n: et tñ tp̄s ei⁹ est ignotū hoībus: sed soli deo est certū. s. nō est vr̄m nosse tēpora et momenta. i. illa tpa et momenta in q̄bus fient ea que ego dico. loq̄tur aūt de regno israel nouo q̄ō nūq̄ fuit quod tñ dabitur generalr oībus bonis in die iudicij: et dies ille vl momentū apud hoīes ignorat q̄ p̄r. i. deitas btā posuit hec in sua ptāte. i. sibi soli. sciēda reuauit. sic ōr. j. 24. ⁊. mar. 13. sz de die autē illa nemo scit nec angeli celorū. neq̄ filius hominis sz tñ pater: ⁊ ita appet q̄ xp̄s rñdet interdū discipulis ⁊ nō ō eadē re de q̄ illi querūt. Et hoc q̄ illi nō intelligunt quid petunt. j. 20. nam ibi ita putabant duo discipuli. i. iobānes ⁊ iacobus futurū esse regnū xp̄i hic: ⁊ ideo petiuerūt vt vn⁹ sederet ad dexterā ⁊ alius ad sinistrā xp̄i in regno suo. Et xp̄s ait: nescitis q̄d petatis. ¶ Queritur q̄re xp̄s voluit statī argu
Q°. 6. ere discipulos de cōtentione illa. ¶ Dicendū q̄ hoc fuit primo vt nō cresceret vlterius hoc malū: nā cōtentio incipit paulatim ⁊ si nō extinguaī subito ꝓuenitur ad grauia peccata. i. cōtumelias lites ⁊ verba ⁊ hoicidia. ⁊ q̄ nūc veniente xp̄o in capharnaū cepat ista cōtentio in via voluit q̄n venit in capharnaum statī illā sopire. Scō q̄ facilius erat inchoantez contentionē auferre quā iam firmatā ⁊ inueteratāz ⁊ post susceptas vtrīq̄z cōtumelias. de hoc. d. Cirill⁹. dñs aūt qui nouit saluos facere vidēs in mēte discipl̄or sup hoc cogitatōez exortam vel vt quādā amaritudinis radicē p̄iusq̄ augmentū suscipet radicitus eā euellit. cū enī inchoant passiones ī nobis facile deuincūtur sz añ difficile sunt mobiles. Tertio fuit ad ostendendū q̄ nouerat secreta cordiū et ea q̄ ipo absente fiebant. quod voluit oñdere p̄cedēti. c. ad p̄bandū q̄ filius dei erat ⁊ liber ab oī tributo. ⁊ ad hoc ibi appuit ea que petrus in corde gerebat cū p̄occupauit loqui ea q̄ petrus dicere volebat ⁊ dixit ea que absente eo dixerūt collectores didragmatis. nunc ad cōfirmandū hoc addidit. aliud sz q̄ dixit ea que absente eo dixerūt discipuli in via cōtendētes. ⁊ ita nō debuit differre dicere hoc vt hec fīl dicta facer ēt ad p̄bationē eiusdē rei: qō nō fieret si aliquāto tpe post hoc diceret: iō oīa dixit in capharnaū ⁊ noluit differre ad alia tpa. de isto puulo dicūt quidā q̄ fuit marcialis qui fuit postea discipulus beati petri ⁊ missus ab eo in galileam p̄dicauit limonicensib⁹ ⁊ factus ē eps eor vt dicit historia scolastica ⁊ nicola⁹. sz de hoc nō p̄stat quis fuerit: ideo liberū est opinari dū tñ dicaī q̄ vere fuerit aliquis puer iste. de quo hic ōr. ¶ Queriī quare xp̄s vocauit istum puulū ⁊ posuit in medio aplorū. Q°. 7.
¶ Dōm q̄ fuit ꝓpter aplos quib⁹ loq̄bat nā volebat eos nūc erudire. iō eo modo fecit quo cōuenientius erudirent quod fieret p̄sente puulo. sic dicit Cirill⁹. s. q̄ aūt puerū assūpsit ⁊ posuit eū penes se agebatur cā vtilitatis aplorū ⁊ nostri. vtilitas aūt erat q̄ xp̄s volebat instruere aplos circa hūilitatē ⁊ depositionez elationis vt patz in lr̄a. sed circa hoc magis erudirent exēplo sensibili q̄ sola doctrina verbali quia magis certificant que oculis subijciūtur q̄ q̄ auribus p̄cipiūtur. iō puerū accipiēs in medio posuit vt eū cuncti p̄sentialius cōspicerēt. docti aūt vel doctrine assueti verbis eruditiuntur rudes vero sensibili exemplo ad intellectus manuducūtur. tales erāt aplī. vt dixit xp̄s. Ś. 15. Adhuc vos sine intellectu estis. ⁊. Job. 12. Adhuc modicū lumen in vobis est. ideo exēplo sensibili erudiri eos decuit. ⁊ ob hoc q̄ iudei erāt rudes vt cōiter docebat eos de⁹ p̄ sēsibilia exēpla vt ptz ysa. 20. q̄n fecit q̄ ysaias ābularet nudus ⁊ discalciat⁹ trib⁹ diēb⁹ dicēs q̄ p̄ hoc significabaī captiuitas triū ānorū. s. sic ambulauit seru⁹ meus ysaias nudus ⁊ discalciatus triū annor signū ⁊ portentū erit sup egiptū ⁊ super ethiopiaz: sic minabit rex assiriorū captiuitatē egipti ⁊ transmigrationē ethiopie. sic etiā ieremiā erudiebat dñs per virgam vigilantē ⁊ ollam cuius ebulitiones erant ab aquilone Jere. 1. ⁊ p̄ limbare positū apud iordanē. Jere. 27. ⁊ p̄ cathenas quas portabat in collo ieremias p̄nunciabat gentib⁹ captiuitatem quibus cathenas mittebat. Jere. 27. Et in multis alijs. Ipsi quoq̄z falsi p̄phete hunc modū sequebātur vt fuit sedechias filius chanaaz qui volens predicere ramoth galaad capiendā a rege achab fecit sibi cornua ferrea dicens in his ventilabis siriam. 3. reg. 22. ⁊. 2. palip. 18. sic etiā Ananias p̄pheta fallsus qui cōtra ieremiā p̄phetauit. nam abstulit cathenam de collo ieremie ⁊ confregit eam dicens hec dicit dominus: Sic confringā iugum nabuchodonosor regis babilonis de collo oīm gentiū post duos annos: ⁊ tñ hoc falsum erat. iere. 26. c. manslit ergo aliqua sensibilis ostensio tpe xp̄i: q̄ ipe vtebaī interdum in erudiendo aplos quia adhuc rudes erant. ¶ Queriī cū xp̄s vellet vocare aliquē ad ostensionem sensibilez doctrine sue q̄re poti⁹ puer q̄ vir vocauit. ¶ Dōz Q°. 8.
q̄ iō vocauit puulū ⁊ non adultū q̄: instruere volebat discipulos circa hūilitatē cui magis cōueniebat puulus q̄ vir q̄ nō extollit nō ābit honores nō p̄tēdit ō p̄ncipatu. sic. d. crisō⁹ etenī a vana gl̄a ⁊ iuuenilia puul⁹ mūd⁹ exīstit ⁊ a p̄cupiēdo primatū ⁊ nō solū q̄tū ad hūilitatē sz etiā q̄tū ad totī⁹ vite mundiciā exēplū in puulo oñdi cōueniēt̄ poterat: a ceteris enī q̄bus viri ⁊ oēs adulti īplicari solent puuli īmunes sūt Sic ōr

eit Jeroni⁹. ſic iſte puulus cui⁹ vobis exẽplũ tribuo nõ perſe
uerat in iracundia Ieſus nõ meminit: videns pulcrã mulierẽ
nõ delectat: nõ aliud cogitat: ⁊ aliud logtur: ſic⁊ vos niſi ta-
lẽ habueritis ĩnocentiã ⁊ animi puritatẽ regna celoꝝ nõ po-
teritis intrare. ſic etiã dicit Cirill⁹. Puer ſincerã gerit mentẽ
ĩmaculatũ cor⁊ manet in ſimplicitate cogitationũ nõ ãbit ho
norẽ nec nouit cuiuſuis p̃rogatiue modũ. nec refugit videri
minim⁹ ſe habere: multã gerit ſerenitatẽ in mente ⁊ corde. pu
Q°.9. erũ ḡ debuit accipe et nõ adultũ. ¶ Queritur quare xp̃s di-
xit ⁊ efficiamini ſic̃ puuli. ¶ Dicẽdũ q̃ non jntelligit̃ hoc q̃
tũ ad etatẽ. impoſſibile eſt. n. ſenem effici etate puulũ. licz cor
poris habitudine et qualitate deus eũ puerũ efficere poſſit.
annos tñ elapſos nõ ptranſiſſe ĩpoſſibile eſt. 6. ethi. nec ẽt ali
gs ſic intelligere deberet. nã redarguit xp̃s nichodemũ ſic in
telligentẽ cũ ille dixiſſet q̃ oportet hoĩez renaſci denuo et ni-
chodemus ait q̃ nõ põt ſenex introire in ventrẽ matris ſue
et denuo naſci. Job. 3. Xp̃s aũt dixit alr accipiendũ et ita hic
potiſſime qz xp̃s nõ dixit. ⁊ efficiamini puuli ſz efficiamini ſic̃
puuli. Dicendũ etiã q̃ nõ admonet oĩno eſſe ſic̃ puli: ſz ſolũ
q̃tum ad aligd: nam puuli ĩprudentes ſunt ſm etatẽ et etiaz
adoleſcentes. p̃mo ⁊. 6. ethic. nos aũt admonemur prudẽtes
eſſe. ſ. 10. c. eſtote prudentes ſic̃ ſerpẽtes: etiã puuli facilr cre
dunt et cito ab opinione trabũtur: quod magne ĩpfectõnis ẽ
quantũ ad eos q̃ in fide radicati debẽt manere et nõ trahi ad
aliquã aliam doctrinã ad Ephe. 4. vt iam nõ ſimus puuli flu
ctuantes et circũferamur oĩ vento doctrine. Sz accipienduz
eſt de ĩnocentia pueroꝝ: qz vita ĩmaculata eſt pueroꝝ. ſic ĩmi
tabimur viros et puulos. viros quide q̃tũ ad pfectiones q̃
veniũt p etatẽ vt eſſe prudentẽ ⁊ firmũ in̾poſito: puulos ve
ro imitabimur quantũ ad pfectiones q̃ nõ cõſequũtur etatez
adultã ſz potius tollunt̃ aduenĩẽte etate p accidens vt eſt mũ
dicia mentis et ĩnocẽtia. ſic dicit ap̃ls. 1. Cor. 14. Malicia
puuli eſtote ſenſibus vero pfecti. Sciendũ etiã q̃ licet admo
neamur hr̃ ĩnocentiã pueroꝝ nõ tñ eo mõ quo pueri illam
hñt. nã pueri illã hñt ĩpfectiõe nature: nos vero hr̃ debem⁹
rõnis rectitudinẽ. pueri. n. nõ ambiunt honores qz illos non
nouerũt eſſe bonũ aliquod: leſi nõ pſeuerant in ira: qz illabit̃
eis extimatio offenſe ⁊ ita de ceteris. nos vero honorẽ iõ con
cupiſcere nõ debem⁹ qz alia bona maiora agnoſcimus in qui-
bus felicitas reponat̃ ⁊ ita de ceteris. ſic dicit ieronim⁹. Nõ
p̃cipit̃ ap̃lis vt etatẽ hẽant puuloꝝ ſed ĩnocentiã vt quod
illi p annos poſſident. hi poſſideant p induſtriã vt malicia nõ
ſapĩa puuli ſint. Et ita exponit̃: niſi comerſi fueritis ab hac
elatione ⁊ indignatione in qua modo eſtis ⁊ efficiamini. ſ. ita
ĩnocentes ⁊ hũiles per virtutẽ ſicut puuli ſunt p etatẽ nõ ĩtra
Q°.10. bitis in regnũ celoꝝ. ¶ Queritur q̃re xp̃s dixit: niſi efficia-
mini ſicut puuli nõ intrabitis in regnũ celoꝝ qõ videt̃ ſp̃ali
ter ptinere ad hũilitatẽ: ⁊ an ſoli hũilitati cõpetat hoc: vel ſit
idem in alijs. ¶ Dici põt vno mõ q̃ nõ õr hoc de ſola humi
litate ſed de oĩ virtute: vel ſaltẽ de excluſione oĩm viciorum
que repugnant oĩbus virtutibus. nã nõ deducit̃ puulus in
mediũ p̃pter ſolã hũilitatẽ ſed p̃pter ĩnocentiã que puulis. i.
infantibus cõnata eſt q̃diu puuli ſunt nõ effecti grandiuſcli.
ĩnocentia aũt negat omne viciũ: tales autẽ erũt qui regnũ ce
loꝝ poſſidebunt. Nemo enĩ põt hñs viciũ aliqõ intrare ĩ re-
gnũ celoꝝ. et ideo quicũq; intrat in regnũ celoꝝ intrat vt p
uulus: nullũ viciũ habens ſicut neq; puuli habẽt. ſic õr mar.
10. quiſq; nõ recepit regnũ dei vt puulus nunq̃ intrabit ĩ il
lud. ⁊ ita nõ eſt ſp̃alius de hũilitate q̃ de ceteris virtutibus
Aliter põt dici q̃ intelligit̃ de ſola hũilitate ſm quaz imitari
debemus puulos: ⁊ tñ tunc nõ eſt ſenſus q̃ habẽtes ſolã hũi
litatẽ poterim⁹ intrare in regnũ celoꝝ qz multa alia neceſſa-
ria ſunt: vt caritas. fides. ſpes. ⁊ cetere virtutes quarũ actus
cõſiſtit ĩ cotidiana conuerſatione vt tẽpantia. iuſticia ⁊ ſĩles. et
ſic etiã idẽ eſt de hũilitate et qualibz aliarũ virtutũ. qz ſine il-
la nõ hẽbimus regnũ celoꝝ Et conſiderandũ q̃ xp̃s nõ dixit
hic: qui effectus fuerit ſicut puulus hẽbit regnũ celoꝝ ſed q
nõ efficitur ſicut puulus nõ hẽbit regnũ celoꝝ: in quo ĩnuit̃
q̃ ſola hũilitas in qua puulos imitamur nõ ſufficit nos ĩtro
ducere in regnũ dei. q̃ ſine illa non poſſum⁹ intrare in illud.
⁊ ita eſt de qualibet virtute. licet enĩ nõ rcgratur opari ſm q̃
libet virtutẽ ad habendũ vitã eternã qz ſepe materie quarũ
dã nõ occurrunt et etiã qz opari ſm virtutẽ eſt de affirmatis
p̃ceptis que nõ obligant ad omne tẽpus. tñ rcgritur q̃ nũq̃
opemur cõtra aliquã virtutẽ. qz agere cõtra virtutẽ theolo-
gicã vel moralẽ nõ eſt ſine pccato. etiaz qz non opari contra
virtutẽ eſt de p̃ceptis negatiuis que obligant ad ſemp et p
ſemp. ſic̃ igitur non intrat in regnũ celoꝝ qui cõtra humilita
tem facit ita ⁊ qui cõtra tempantiã fornicando aut crapulan
do aut cõtra liberalitatẽ non dando pauperi quãdo neceſſe
eſt aut familie ſue nõ ꝓuidendo ꝓpter auariciã aut cõtra iu-
ſticiã cõicando vel diſtribuendo iniuſte. Aut cõtra fortitudi-
nẽ cedendo perſecutoribus fidei ꝓpter timorẽ ⁊ ita de ceteris
⁊ ſic quantũ ad hoc non magis p̃iuat vita eterna agere con-
tra humilitatẽ q̃ cõtra quãlibet aliarũ. Dicit̃ tñ hic potius
de humilitate q̃ de aliqua aliarũ ꝓpter duo. P̃rimũ ⁊ p̃reci-
pue qz de nulla dicere erat ad p̃poſituz niſi de humilitate.
nam apoſtoli deliquerant ſupbiendo apetendo p̃rimatum et
contendendo de illo: corrigere autẽ eos erat deducere in vir
tutẽ oppoſitã et illa erat ſola humilitas per quã maiora ap-
petimus ſed puis contenti de nobis minora p̃fitemur. ſi aũt
deliquiſſent nunc ap̃li circa libidinẽ diceret eis xp̃s q̃ ſine ca-
ſtitate nõ intrarẽt in regnũ celoꝝ vel ſi cõtra iuſticiã eodẽ mõ
de ſola iuſticia diceret. ſic p̃z. ſ. 5. c. Niſi habũdauerit iuſticia
veſtra pluſq̃ ſcribarũ ⁊ phariſeoꝝ nõ intrabitis in regnũ ce-
loꝝ. De ſola ergo humilitate dicit qz cõtra illã ſolã deliqué
rant. Scõo fuit qz etiã ſi de oĩbus virtutib⁹ diceret eſſet ad
ꝓpoſitum. de humilitate tñ potius q̃ de aliqua alia diceret̃
qz dicit̃ de introitu in regnũ celoꝝ ⁊ tñ nulli⁹ virtutis oppo-
ſitum vicium directius repellit a regno celoꝝ q̃ humilitatz
ſi enĩ per propriã actionẽ poſſet quis coſequi regnũ celorum
merendo illud p̃priis virtutibus: eſſet quelibet virtus p̃-
meritoria regni celoꝝ in totuz vel in partẽ: ⁊ quanto aliqua
virtus naturaliter eſſet perfectior tanto intenſius et directi⁹
eſſet p̃meritoria vite eterne: et cõſequẽter viciũ ei oppoſituz
tanto directius repelleret a regno dei ſed non eſt poſſibile ho
mini p ſeipm aut p̃priis viribus conſequi vitam eternam vt
patet ſequẽti. c. cum dixerunt diſcipuli quis ḡ poterit ſaluus
eſſe: ⁊ xp̃s ait apud homines impoſſibile eſt. apud deum au
tẽ omĩa ſunt poſſibilia: ergo neceſſe eſt q̃ ita homo accipiat
vitam eternã inquantũ illam a deo habet: ⁊ per illas virtutes
directius quis ſe habebit ad habendũ vitam eternã p quas
magis ſe habet ad deũ ⁊ per vicia oppoſita eis magis repel-
letur a vita eterna hmõi ſunt due virtutes. ſ. caritas ⁊ humi-
litas. Per caritatem enĩ volum⁹ bonũ ipſi deo. Per humili-
tatẽ autẽ ſubijcim⁹ nos ei. ſed homo inuitat valde hominem
ad conferendũ ſibi beneficiũ per hoc q̃ ei ſe ſubijcit. iõ p hu-
militatẽ ſilr deo placebim⁹ vt nobis donare dignetur eterna
bona et p̃ñr nullũ viciũ erit per quod magis ineptus fiat hõ
ad vitaz eternã q̃ per ſupbiã: iuxta illõ: ſuperbis de⁹ reſiſtit
hũilib⁹ autẽ donat gratiã: ſz hic dicebat̃ de ingreſſu ad vitaz
eternã. iõ poti⁹ dicendũ fuit de humilitate q̃ de ceteris vir-
tutib⁹: ⁊ tamẽ p̃ma rõ melior eſt. ¶ Quoniã de humilitate Q°.11.
hic xp̃s agit eã laudando eſt dubiũ an ſit virtus. ¶ Dicendũ
q̃ humilitas eſt virtus ⁊ de magnis quidem cum de ea co-
mendet ſe virgo benedicta et eſt p̃prie virtus ſcripturaruz
ſanctarum. nam apud eſcriptores gentiuz ſiue philoſophos
ſiue oratores de ea non repim⁹. Sic d. Drige. exponẽs illud
luc. 1. qz reſpexit hũilitatẽ ancille ſue. ſ. p̃pe in ſcripturis vna
de ꝑfectib⁹ videt̃ hũilitas ait q̃ppe ſaluator: diſcite a me quia
mitis ſum ⁊ humilis corde ⁊ tanto perfectior erit q̃ magis eam ſcripture comendant: et gentiles eam non inuene-

runt. Et considerandum q̄ ista virtus ptinz partim ad passiones: ptim ad actões vñ sub vtroqz generelocari potest sed magis sub ptinētib⁹ ad actões. spes. n. ꝛ despatio passiones sūt ꝛ circa spē cōsistit hūilitas. bonū qppe arduū q̄ ē obiectū q̄rūdā passionū hz vñ aliciat appetitū. s. ipaz rōnez boni ꝛ hz vñ retrahat. sz ipaz difficultatē cōsequēdi ipm. ex ꝑmo insurgit mot⁹ spei q̄ ē passio. ex scōo insurgit mot⁹ desp̄atōis. sz ē regl'a in moralib⁹ q̄ circa motū appetit⁹ q̄ se hēt p̄ modū alliciētis ꝛ ipellētis oportet poni virtutē moderātē ꝛ retrahētē a desiderio. circa appetitū aūt q̄ se hēt p̄ modū retrahentis ꝛ fugiētis oportet poni virtutē moralē firmātē in ꝓposito ꝛ ipellentē ad agendū. iō circa appetitū boni arduu neče ē poni duplicē virtutē. vnā qdē q̄ tēpet ꝛ refrenet animū ne īmoderate tēdat in excelsa. ꝛ ista ē hūilitas p quā qs nō ābit īmoderate excelsa sed se parū cōsiderās mediocrib⁹ cōtētus ē. aliaz vero q̄ firmet animū ī ꝓposito boni ꝛ ipellat ipm ad p̄secutionē magnoꝝ bonoꝝ q̄ tñ moderata sūt ꝑm rectā rōnē ꝛ hoc ne deficiat aut retrocedat ꝓpter difficultatē adipiscēdi. ꝛ hec ē magnanimitas ꝛ ita hūilitas virt⁹ ē circa magna bona ꝛ habet moderari passionē ipei q̄ ē circa bonū arduū īmoderate ꝛ hoc mō hūilitas ē ꝟtus circa passiones. pōt etiā poni hūilitas circa actiones. solā. n. iusticiā ponit aristotiles circa actiones. 5. ethi. ꝛ ita hūilitas erit sic ps iusticie ꝛ pōt ptinere ad iusticiā legalē vl' ad p̄ticularē. ad legalē qdē inq̄tū in cōicatione politica varie subijcit vn⁹ alteri ꝑm q̄ lex disponit. inq̄tū q̄ qs seqtur oēm subiectionē q̄ a lege ordīata ē: ꝛ inq̄tū ē ordīata a lege ōr hūilitas illa ad legalē iusticiā ptinere. Ad p̄ticularē aūt iusticiā ptinet īq̄ntū subijcimur alicui reddēdo ei honorē quēdā sibi debitū p hūiliatōez nr̄am. ꝛ inq̄tū aliqd debitū reddit ptinz ad iusticiā p̄ticularē ꝛ hoc mō hūilitas vt ē virt⁹ spēalis respicit p̄cipue subiectionē hoīs ad deū et si alijs q̄ deo hō se hūiliat p virtutē illā: hūiliat se ꝓpter deū. et sic ē ꝓpe virtus ad deū iuxta illō. 1. pe. 2. Subditi estote oī creature ꝓpter deū: siue regi tanq̄ p̄cellēti ꝛc. Et q̄tū ad istū modū magis accipim⁹ hūilitatē. s. vt ē virt⁹ spēalis ꝛ iō potius dicim⁹ illā ptinere ad actões q̄ ad passiões. Cōsiderādū aūt q̄ hūilis ꝑm suā p̄mā significationē īportat aliqd cōiuntz terre vt. d. ysidor⁹. Hūilis. i. humi adiuus. i. humi inclinat⁹ vel adherēs. adherere ät terre dūpl'r cōtingit. vno mō natural'r vt cū aliqd natural'r ē puū: ꝛ iō nō pōt multū a terra eleuari ꝛ ita dicim⁹ in eadē arbore aliquos ramos hūiles. i. terre ꝓpiquos ꝛ alios excelsos. Alio mō a volūtate. ꝛ tunc dupl'r q̄ aut a p̄ncipio extrīseco aut ab intrīseco. si ab extrinseco vt cū ab alio deijcit ōr hūiliari ꝛ tunc humilitas sonat in penā sic p̄mo mō sonat in nature situ vel hītudinē Si a p̄ncipio intrinseco pōt fieri interdū bñ. i. bono fine. ꝛ cū debita rōne vt cū qs cōsiderās suū defectū tenet se in īfimis ꝑm suū modū. sic dixit abraam ad deū Gen. 18. Loq̄r ad dñm meū cum sim puluis ꝛ cinis. ꝛ sic hūilitas est ꝟtus cū natural'r hoīes inclinent ad iudicandū de se maiora q̄ sint: ꝛ ad se īmoderate magnificandū: ꝓpriā aūt tenere mēsurā virtutis ē. qñ aūt hūiliatio male fit puta cū hō hōrez suū nō intelligēs q̄ natural'r ē ei debit⁹ facit se eq̄lē bestijs. vt ps. 48. Hō cū ī honore esset nō intellexit cōparatus ē iumētis īsipiētib⁹ ꝛ sil'is fact⁹ est eis. Notādū aūt q̄ hūilitas vera sp̄ ē virt⁹ et nihil hēt de vicio: q̄ aūt simulat ꝛ nō ē cōtinet vicīū. hūilitas nāq̄z vt virtus ē: īportat ī rōne sui q̄ndā laudabilē delectationē ad pua q̄b⁹ se cōformat. hec aūt delectatio q̄nq̄z fit solū ꝑm signa exteriora ꝛ fictionē: ꝛ hec ē falsa hūilitas: de q̄ aug⁹. d. in quadā epistola q̄ ē magna superbia q̄ videt tēdere ad excellentiā glorie. q̄ enī sic hūiliant iō faciūt vt se bonos ostētātes lucra q̄dam aucupēt aut de ipa hūiliatōe quādā sāctitatz opinionē cōquirāt de qua nimiū gl'iāt. ꝛ hoc ē valde superbire q̄nq̄z aūt delectatio circa pua fit ꝑm motū interiorē aīe ꝛ tūc hūilitas ē ꝓpr̄ie virt⁹ q̄ virt⁹ nō cōsistit p̄ncipaliter in exteriorib⁹ sz in electione mētis. vt ptz. 2. ethi. Q° .12. Querit: an hūilitas consistat in appetitu vel in rōne indicāte. Dicendū q̄ hūilitas ē circa rōnē inq̄tū p̄supponit regulā rōnis. est etiā circa exteriorē cultū ī quātū hūilis moderat exteriorē cultū. quātū videtur decere ꝑm suū statū. Est etiā circa appetitū inq̄tū vere ē habit⁹ essencial'r cōsistēs ī appetitu. ꝛ iō act⁹ ꝟtutis hui⁹ ē act⁹ appetitus. s. eligere. sic d. Aug⁹ li. de p̄nia: q̄ hūilis ē q̄ eligit abici in domo dñi magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorū sz electio ad appetitū ptinet. iō eēncial'r hītus hūilitatis ē in appetitu: ꝛ tñ nō ē incōueniēs q̄ ad hūilitatē pertineat aliquis actus rationis. nam pertinet ad hūilitatē q̄ qs re p̄mat seipsū ne ferat in ea que sūt supra se ad hoc aūt neče ēvt cognoscat qs qd ē id qō ē supra se: ꝛ qd ē eq̄le sibi ꝛ qnātū est in quo deficit a ꝓportōe ei⁹ qō suā virtutē excedit. ꝛ iō cognitio p̄prij defect⁹ ptinet ad hūilitatē nō qdē q̄ hīt⁹ hūilitatz cognoscat istaz q̄ ista nečia sūt ꝛ debēt p̄supposi ad hoc q̄ habitus hūilitatis eliciat actū eligendi de hūiliando se pua amādo q̄ sūt ꝑm cōmēsurationē virtutis ꝛ status sui. Et sic est de prudētia respectu cui⁹libz moralis virtutz sine qua nulla moralis pōt existere. 6. ethi. Considerandū q̄ tēdere ī maiora nobis ex cōfidētia viriū nr̄arū hūilitati repugnat. q̄ tñ ex cōfidētia diuini auxilij in maiora tēdat nō ē cōtra hūilitatē. p̄sertī cū ex hoc hō magis p hūilitatē deo se subijcit. vñ Aug⁹ in li. de p̄nia. aliud ē leuare se ad deū. aliud ē leuare se ꝑ deū: q̄ añ illū se p̄icit ab illo erigit: q̄ aduersus illū se erigit ab illo p̄icit. vñ hūilitas p̄cipue videt īportare subiectionē hoīs ad deū. nā actus hūilitatis ē eligere abici. vel eligere nō trāscendere proprium gradum ꝛ mensuram sz potius infra illā consistere. Querit an p hūilitatē debeat hō subijcere se oīb⁹ hoīb⁹. Dicēdū q̄ p hūilitatē q̄libet hō dēt se subijcere aliis oīb⁹ hoīb⁹. sic ōr ad Phili. 2. In hūilitate superiores sibi inuicē arbitrātes. i. q̄libet debet alios arbitrari maiores se: et ita inuicē q̄libz ē mior alijs ꝑm opinionē ꝓpriaz: ꝛ ē maior alijs ꝑm opinionē illoꝝ. Sed p hoc cōsiderādū q̄ in homine duo sola cōsideram⁹. s. aliqd qō est ipi⁹ hoīs ꝛ aliqd qō dei. hoīs qdē ē qdquid ptinet ad defectū. dei aūt est qdqd ptinet ad salutē ꝛ ad p̄fectionē. iuxta illō Osee. 13. Perditio tua isr'l tñmō ex te: in me auxiliū tuū. i. o israel p̄ditio tua. i. perditō tua ē a te ꝛ tu sol⁹ es cā tātūmō. in me auxiliū tuū. i. liberatio a p̄dione nō ē in ptāte tua sz solū ē in me volēte ꝛ potēte. hūilitas aūt respicit ꝓprie reuerētiā q̄ hō subijcit deo: ꝛ ꝓpt illū subijcit hoīb⁹. 1. pe. 2. Subditi estote oī creature ꝓpter deuz siue regi tāq̄ p̄excellenti ꝛc. Ex his aūt accipit ꝑma regl'a circa hūilitatē q̄ nō dēt hō subijcere se q̄tū ad id qō p̄fectōis ē in eo: siue sit gratis datū siue gr'a gratificās nō dēt subijcere se alteri hoī quātū ad id qō est in illo hoīe: q̄ illō defect⁹ aliqs ē. ꝛ hoc q̄ tunc bonū subijcere⁹ malo vel maī⁹ bonū min⁹ bono qō ē ordinatū. etiā q̄ hoc esset ꝓ rōnē hūilitatis q̄ quā hō subijcit deo ꝛ tñ subiciēdo id qō ē dei ei qō ē hoīs ē subijcere deū hoī qō ē absurdū. 2ōa regl'a q̄ nō est neče q̄ qlibz hō subijciat p hūilitatē idqō ē dei in se ei q̄ cognoscit cē dei ī altero. i. nō oportet q̄ qlibz estimet p hūilitatē dona q̄ a deo accepit esse mīora q̄ dona q̄ alij accepēr̄t. sz in his debet stari veritati. si. n. maiora sūt dona q̄ ego suscepi q̄ q̄ alij suscepēr̄t debeo illa cognoscere tanq̄ maiora. si vero minora fuerīt debeo cognoscere illa vt minora. Et tamē si maiora fuerint non debet homo ꝓpter hoc gloriari se iactando: quia alienum est quod habet. sic dicit p̄ma. Cho. 4. Quid habes quod nō accepisti: ꝛ si accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis? īmo neq̄z debet quis immoderate de bonis istis susceptis gaudere. nisi quatenus gaudium resultat in dei laudē. vnde xp̄s increpat septuagintaꝛ duos discip̄los. luč. 1. q̄ illi gaudēbāt eo q̄ demonia subijciebantur eis in noīe xp̄i dicens nolite in hoc gaudere. sed potius gaudete q̄ nomina vestra scripta sunt in celis. pōt tñ homo talis suscipiēs in orōne sua ꝛ cōtemplatione cōfiteri coram deo dona habūdantia que ei dedit vt dicat q̄ ei dedit maiorē potentiā vel sapientiam vel robur: vl' ipi-

Q° .13.

ritu alia auxilia q̄ multis alijs boīb⁹: ⁊ hoc quidē dicat nō vt quasi glorietur in oratione sua: sed vt deo gracias agat de susceptis referendo hec quia alis esset reprehensibilis. sicut luc. 18. de pharisco qui orans dixit: Nō sum sicut ceteri hominū nā ibi dicit q̄ iste aspnabatur ceteros. pōt etiam qui talia beneficia suscepit cōfiteri illa corā hominib⁹ vt dicat suscepisse a deo maiora beneficia q̄ multi homines susceperunt specificando si velit ipsa beneficia. ⁊ hoc nō quasi p hec susceptа melior iudicetur cū gratis donata fuerint sed vt tāto vberiores deo graciarū actiones exsoluat q̄to maiora se suscepisse confitetur. Fundamentū horū est: qr qñ preferim⁹ dona que in nobis sunt donis que sunt in altero nō nos preferimus illi cū non simus ppter maiora bona meliores: sz ad reddendā rationē magis obnoxij sed ipsa dona dei ad inuicē preferim⁹ cuz placuerit ei quedā esse maiora alijs: etiā hoc possum⁹ qr dona dei manifesta sunt eis quibus cōferunt: 1. Thor. 2. vt sciamus que a deo donata sunt nobis. iō cū ī accipientib⁹ dona illa constiterint poterit quis absq̄ iudicio hūilitatis preferre dona q̄ accepit doīsq̄ alī⁹ accepit. sic dicit aplus ad Ephe. 3. q̄ alijs generatiōibus non est agnitū filijs hoīm sicuti nūc revelatum est sanctis aplis. ⁊ ita aplī pferebat dona dei in se et alijs aplis ad dona q̄ cetere gētes suscepāt. Tertia regula est q̄ non est necesse q̄ quilibet p hūilitatē subijciat se q̄tū ad id qō suī ipsius est ceteris hoīb⁹ quantū ad id qō ipsorū est .i. defectus suos defectib⁹ aliorū. s. dicēdo defectus suos eē maiores defectib⁹ aliorū hoīm et ideo ipsum eē minorē .i. minoris valoris: qr tūc necesse esset q̄ qlibz cōfiteret se magis peccatorē quolibz hoīe quod est absurdū nā hūilitas non suadz mentiri. imo sine iudicio hūilitatis pōt dicere quis aliū esse magis peccatorē se: sic aplī qui p omīa humilis est d. ad gala. 2. Nos natura iudei ⁊ nō ex gentib⁹ peccatores. Quarta regula est q̄ quilibz debet subijcere se q̄tum ad id quod ē pprium in ipso cuilibet alteri q̄tū ad id quod deū ē in illo: qr quidquid dei est in aliquo hoīe melius est q̄ quidqd homis ē in quocunqz hoīe cū nostrū nō sit nisi defect⁹. ⁊ hoc mō facile est q̄ qlibet hoīm subijciat se p hūilitatē cuilibet alteri. qr nemo est tam pfectus in quo non sit aliqs defectus hūanus. ⁊ nemo est tam miser in quo non sit aliqd donū dei saltē gratis datum. Quinta regula est q̄ quilibet pōt se subijcere alteri p humilitatē siue q̄tum ad id quod est dei siue quantū ad id quod est pprium. de primo vt considerando aliqd boni in alio quod in se nō inueniat: De scō considerando aliqd peccatū vel defectū in se quē in alio non videat. Quantū ad primum manifestū est qr quilibet habet bonū aliqd a deo vt 1. Cho rinth. 7. vnusquisqz habet pprium donū ⁊ cū nemo hēat omīa bona dei pōt qlibet in alio inuenire aliqd qō ī se nō ĩueīt licz ipse mlta alia dona hēat q̄ alī⁹ nō hz ⁊ q̄tū ad illud qō nō habet pōt se subijcere p humilitatē ⁊ ita quantū ad quēlibet hominē: ⁊ dato q̄ illud donuz qō quis in se non inuenit nō sit in alio pōt tamē putare q̄ sit in alio duz tñ manifeste non cōstet q̄ nō habet illud: tunc rōnabiliter se illi subijciet qr ꝺ se cōstat q̄ dono illo caret ꝺ alio autē dubitat an hēat ⁊ pōt pie ⁊ sine errore credere q̄ habeat ⁊ q̄tum ad hoc minorē se illo estimabit. De scō patet qr qlibet quantūcunqz perfect⁹ q̄diu hō est aliquos defectus incurrit ⁊ forte illos defectus non cognoscit in alio licet illos habeat qr delicta sunt abscondita ⁊ ita minorē se existimauit: etiā dato q̄ quis apte videat q̄ alius grauius peccauit q̄ ipse pōt vere se subijcere ei p humilitatem. nam pōt quis qui minus peccauit cōsiderare q̄ deus dedit ei multa adiutoria spūalia ⁊ fortē gratiā pulsatiuā ad non succumbendū temptationi. alij forte pua auxilia ꝓtulit ⁊ si illi ista magna auxilia que ego habeo collata fuissent nō peccasset grauiter sicut peccauit ⁊ etiam neqz leuiter sicut ego peccaui. Et etiā considerabo q̄ forte si tanta opportunitas peccādi michi cōcessa fuisset q̄ta illi ⁊ tam pauca auxilia cōtra tēptationē habuisset sicut ille q̄ in grauiora delicta incurrisz q̄ ille ⁊ facili⁹ q̄ ille. Hec sūt potissima q̄ qs cōsideras pōt subijcere se p hūilitatē cuicūqz hoī: nō qdē fingēdo se minorē cum tñ cōtrariū putet. sz vere putādo se minorē qr nēo scit q̄ta fuit tēptatio q̄ aliū ad peccandū ipulit ⁊ q̄ta erant ei auxilia cōtra tēptationē. de seipso aūt nouit hec. ⁊ sic qlibet q̄tūcunqz pfectus hūiliare se poterit in corde suo cuilibet hoī ſm veritatē. mendaciū nāqz ⁊ supbia deo nō placēt sz veritas q̄ horū media ē. p mendaciū qdē hūliatur q̄ imprudēter hūliauit. q dicit ego peccaui plusq̄ oēs hoīes: vel deterior sū omībus hoīb⁹. Supbia aūt est cū qs videns q̄dā bona in se q̄ nō vidz in alio: vl̄ quedā peccata in primo q̄ nō vidz ī se iudicat se meliorē primo. sic̄ pharisеus q dixit: nō sū sicut ceteri homīes. Luc. 18. Veritas aūt media est q̄ nec mentit neqz supbit vt licet qs videat plura bona in se q̄ in alio nō iō se meliorē iudicet sz cōsiderz aliqd bonū qō sibi deesse videt ⁊ illud est ī alio vel pōt putare esse in alio cū nō constet eo carere. vel si viderit plura peccata cōmissa ab alio q̄ a se nō iō iudicet illū deteriorē sz cōsideret aliqd peccatū qō ipse cōmisit qō prim⁹ non cōmisit vl̄ saltē putz eū nō cōmisisse illō. hūilitas enī dona ⁊ excellentiā ppriā nō negat sed nō cōsiderat ⁊ hoc non tā q̄ ignoret sz qr ad illa attendere nō expedit ne inde glorietur. hūilitas etiā aliena pcā que manifesta sūt nō negat sz nō aduertit vt ppter ea primū non iudicet qr nō expedit iudicare. ſ. 7. Ad hūilitatez enī ptinet in se peccata ⁊ defectus solū cōsiderare. in proximo aūt solā virtutē ⁊ perfectionē licet in se aliq̄ bona sint et in primo aliq̄ peccata. Querit an humilitas sit potior oīm virtutū. Dicendū q̄ simplr loquēdo nō est hūilitas maxima virtutū qr maior ē caritas cū sine ea cetere pfectiones nichil sint. 1. chorī. 13. et ipsa sine alijs aliqd valeat. Pro quo sciendū q̄ bonū qō est virtutis nō est bonū corpale neqz naturale sed bonū ſm rōnē et in ipsa rōne. bonū aūt rōnis precipue fit ſm ordinē rōnis. ordo aūt rōnis pcipue est in ipo fine qr finis pncipalior est eis que ad finez. iō ille virtutes erūt potiores q̄ de fine sunt. et ppter hoc virtutes theologice que habent deū p obiecto q̄ ē vltim⁹ finis sūt simplr meliores. et inter istas qr caritas spēali⁹ se hēt ad deū q̄ cetere ipsa ē simpliciter melior. ipsa. n. nō solū hēt deū p fine ⁊ obiecto sicut alie due theologice sed etiā est in ipm ſm meliorē motū et etiā ceteras in deū dirigit: ipsa enī oībus moralib⁹ impat ⁊ dirigit eas in deum vt finē ⁊ facit eas meritorias: ⁊ iō aplī cum posuit tres theologicas virtutes sup oīa dona spūalia dicēs maneāt aūt in nobis. spes. fides: caritas. tria. ppposuit caritatē alijs dicēs: maior horū est caritas. Ordo aūt rōnis attenditur scōario in eis q̄ sunt circa finē put lecūdū ordinē finis considerātur ea q̄ ad finē. hec aūt ordinatio cōsistit eēncialr in rōne ordināte. i. in intellectu ⁊ pticipatōe in apetitu ordinato p rōnē vt recipit ordinationē factā a rōne. Ordinationē aūt istā vl̄r facit iusticia legalis potissime licet etiā pteneat ad pfectōrē vt cōicet appetitui oportet vt bñ eā suscipiat ⁊ ad hoc dispoīt hūilitas vl̄r. nā sic̄ iusticia legalis vl̄r ē de omī bono in q̄tū lex iubet actū oīs ✠tutis. ſ. etc̄. ita ⁊ hūilitas disponit vl̄r ad suscipiēdū illā ordinationē in q̄tū p hūilitatē fit hō bñ subdit⁹ q̄tū ad oīa q̄ rō iubet. p singlas aūt ✠tutes morales fit hō bñ subdit⁹ q̄tū ad materias spēales illaꝝ ✠tutū qr inclinat ad recte agēdū circa illas materias. ⁊ ſm hoc ē ordo ī virtutib⁹: p̄ma simplr in pfectōe ē caritas qr ē magz circa finē q̄ cetere post eā sūt due. spes. fides. due theologice qr etiā dicūt ordinē circa ipz finē: post istas ē prudētia qr ista ē in rōe essētialiter ī q̄ realr ē ordinatio eorū q̄ ad finē respectu finis. post illā ✠o ē iusticia legalis ⁊ p̄mo ī appetitu volitiuo ⁊ ſm eas dat ordo oīb⁹ q̄ sūt ī affectu. ⁊ dicūt etiā iusticia legalis ⁊ pticlarz ee in rōne in q̄tū volūtas in q̄ ē iusticia ⁊ potētia ī eē aīe rōnalis. hūilitas aūt ⁊ cetere dicūtur eē ī appetitu affectio q nō est vis vel potētia exīs in sbña aīe rōnalis. iter istas aūt illa que magz subijcit appetitū rōni ad executionē ordis traditi a rōe ē hūilitas qr facit subditū holez q̄tū ad oīa ꝺ tata a rōe iō ipa

Q.° .14

est melior oĩbus existẽtib⁹ in pte affectiua ⁊ cõpando ad ĩstas poterit dici optima virtus non tñ simplr. Considerãdũ aũt q licet hũilitati soli ꝓmittatur exaltatio nõ ꝓmeret sola hũilitas exaltationẽ ſz omẽs virtutes merent eã ⁊ quelibz scõm gradũ suũ maꝯis aut minus meretur de illa. ⁊ ideo ex hac pte nõ est hũilitas melior oĩb⁹ qõ tñ esset si sola hũilitas meret exaltationẽ ꝓmittit tñ soli hũilitati q ei ꝓria ẽ ⁊ ita ĩ alijs ℣tutib⁹ vl̃ btitudĩb⁹ cuilibz ꝓmittit id qõ ei ꝓriũ est. sic ei q hic sitit ⁊ esurit ꝓmittit in futuro sacietas. ⁊ ei qui luget promittitur cõsolatio. ℟. 5. c. et tristato ꝓmittit gaudiũ. Job. 16. tristicia vestra vertet in gaudiũ: ⁊ cõtẽpnẽti diuicias secli promittũtur diuicie celestes. s. possidere regnũ celorũ. ℟. 5. quo nichil pciosius ẽ. ita hũilitati cõtraria ẽ exaltatio. ei igit q ꝓpter reuerẽtiã dei se hũiliat refrenando cor suũ ab ĩmoderata spe arduorũ cõueniẽter ꝓmittitur exaltatio ⁊ non quidẽ in temporalib⁹ ſz in celestib⁹. sic dicit aug⁹ li. de pñia. Nõ putes eũ qui se hũiliat semp iacere: cũ dictũ sit: exaltabit ⁊ ne opineris eius exaltationẽ in oculis hoĩm p sublimitates fieri corporales. xps aũt nõ comẽdauit nobis ꝑcipue hũilitatẽ quasi ipsa sit maior oĩb⁹ virtutib⁹ ſz q⁹ per eaz maxime remouet ĩpedimentũ salutis humane. ⁊ nichil nobis tã necessariũ ẽ q⁹ hui⁹ auferri ĩpedimẽtũ cũ hoc nõ ablato etiaz si cetera bona assint nõ ꝓsunt: vel ℣e ad esse nõ possũt. cõfistit. n. salus hũana in hoc q⁹ hõ ad celestia ⁊ spũalia tendit a quib⁹ homo impedit ne ad illa tendat dũ in terrenis magnificari studet. ⁊ iõ xps vt ĩpedimentũ hoc auferret exteriorẽ celsitudinẽ cõtẽpnendam monstrauit p hũilitatis exempla. ⁊ ita hũilitas est quasi quedã dispositio ad liberũ accessũ hoĩs in spũalia ⁊ diuina bona. solent aũt assignari duodecĩ gradus hũilitatis qui ponunt in regula beati benedicti. ℘rim⁹ est corde ⁊ corpe semper hũilitatẽ oñdere defixis in terrã aspectib⁹. Scõs vt pauca verba ⁊ rõnabilia loquat alijs ⁊ nõ clamosa voce. Tertius vt nõ sit facilis aut ꝓmptus in risũ. Quartus taciturnitas vsq; ad interrogationẽ. Quintus tenere qõ tenet coĩs regula monasterij. Sextus credere ⁊ pnunciare se oĩbus viliorem. Septim⁹ ad oĩa se indignũ ⁊ inutilẽ cõfiteri ⁊ credere. Octauus cõfessio peccatorũ. Nonus p obediencia in duris ⁊ aspis paciaz ãplecti. Decim⁹ vt cũ obediẽtia se subdat maiori. Undecim⁹ vt voluntatẽ ꝓpriã non delectet ĩplere. Duodecim⁹
℣. 15. vt deũ timeat ⁊ mẽor sit omniũ q̃ recepit. ¶ Querit quare dicit qui suscepit. ¶ Dom q⁹ lra videt significare hospitalitatẽ ⁊ tñ intelligi debent oĩa opa misericordie tam corpalia q⁹ spũalia ⁊ maxime de corpalib⁹. licet spũalia sunt interdũ ⁊ maioris meriti inq̃tũ sunt de melioribus reb⁹ ⁊ hoc intelligit ꝓpt duo. Primo q⁹ qui suscipiũt aliquos hospicio solet dare oĩa necessaria q̃diu apud illos manet. tale. n. hospiciũ dabat xps discipls dicẽs. in quãcũq; domũ ĩtraueritis manete ibi edẽtes ⁊ bibentes que ap̃ illos sunt. Luc. 10. c. ⁊ ideo potuerũt cetera opera corpalia misericordie ĩtelligi p hec. Scõo q⁹ ea dẽ rõ est in oĩb⁹ opibus mle. oĩa enĩ sunt meritoria qñ ꝓpter deũ fiũt ⁊ licz xps nõ ponat de oĩbus satis ẽ dixisse de vno p quod cetera intelligunt. potissime q⁹. j. 25. exꝑsse de oĩb⁹ opibus misericordie locut⁹ ẽ. Tercio ⁊ ꝑcipue: q⁹ suscipe forte noluit hic xps accipe p hospitalitatẽ exercere ſz p fauorabilit tractare ⁊ hoc ẽ suscipe: vl̃ assumere. sic dr luc. 1. Suscepit israel puerũ suũ: ſz nõ est sensus q⁹ recepit eũ hospicio. ſz benigne ⁊ fauorabilit de⁹ tractabat isrl̃ plusq̃ alias gẽtes. Osee. 11. Puer israel ⁊ ego dilexi eũ. sic ad ℟o. 14. Infirmũ in fide assumite. i. ĩfirmũ tractate fauorabilr ⁊ blande ⁊ nõ in discrepatoĩb⁹ ⁊ ibi seqtur q⁹ ita accipiet hic p oĩ beneficio in pẽso q⁹ hoc ẽ benigne tractare. Hoc aũt de oĩb⁹ intelligit: siue puulis siue adultis q p xpo suscipiãtur ⁊ tñ dixit de puulo ꝓmo ꝓpter pñtiaz eius nã vt dictũ ẽ. s. apli q adhuc rudes erant magis admonebãtur sensibili ostẽsione quã solis ℣bis sicut erat in lege moysi. oñdere q̃ debuit xps aliquẽ ỏ quo loq̃ret ad cuiꝰ exẽplũ ỏ ceteris ĩtelligeret ⁊ q⁹ occurrit puerũ adhuc pñtẽ esse quẽ posuerat in medio ad loquendũ de hũilitate. ℟. cõtinuato sermone dixit de puero. s. qui suscepit vnũ puerũ talẽ. Scõo fuit ad tollendũ dubiũ ⁊ ad ostẽdendũ magnitudinẽ meriti bñfaciendo alicui ꝓpter deũ. q⁹ nõ solũ benefacere viris ſz etiã benefacere puulis q puivalozis ſũt ẽ a põ deũ valde acceptũ. ¶ Querit q̃re dicit ĩ noĩe meo ¶ Dicendũ q⁹ hoc posuit ad tangendũ radicẽ merẽdi. ĩñã si qs bñ faciat viris q̃ tuncũq; bonis nõ habita cõsideratõe ad deum ſz ad humanũ fauorẽ aut ad aliud humanũ bonũ: vl̃ motiuũ merces nlla erit q⁹ ĩpossibile ẽ q⁹ mereat ap̃ deũ q nichil facit ꝓpt deũ. ⁊ tñ q nõ recipit ĩ noĩe xpi: nõ facit ꝓpter deũ iõ nõ meret. ⁊ ista est rõ necessaria q̃re ℣tutes morales nõ pñt eẽ meritorie sine caritate q⁹ nlla illarũ agit ꝓpter deũ. Nñt. n. omẽs ille p obiecto vl̃ materia passiones vl̃ actiones: p fine aũt hñt aliq̃ hũanũ bonũ: ideo nõ est possibile q⁹ ℣tus moralis p seipsã agat aliqd ꝓpter deũ: iõ nõ est possibile eã per se esse meritoriã ſz neĉe est q⁹ si earũ act⁹ debz eẽ meritori⁹ q⁹ fiat ꝓpter deũ: nõ potest tñ ab eis dirigi in deũ: q⁹ non habent deũ p fine. iõ necesse ẽ q⁹ dirigãtur ab alia virtute cui sit p se habere deũ p fine: sicut omne p accidẽs reducit ad aliq̃ pse id ẽ si aliquid ẽ p accidens calidũ necesse ẽ q⁹ fuerit calefactuz ab aliquo quod ẽ p se calidũ formaliter vel ℣tualit. i. ab igne vel a sole. ita caritati ⁊ oĩbus theologicis naturalr est ⁊ p se habere deũ p obiecto ⁊ fine. iõ caritas põt dirigere actũ oĩm virtutũ moraliũ in deũ: ⁊ ita erũt meritorie virtutes morales cũ caritate manentes: sine illa autẽ erit impossibile. Si tñ morales possent dirigere actũ suũ in deũ. i. facere aliquid ꝓpter deum non existẽte caritate: esset eis naturale eẽ meritorias sic caritati. ⁊ si obiciat q⁹ fides est habẽs deũ p fine: ⁊ tñ sine caritate nõ est meritoria ⁊ ita de spe. Dicẽdũ q⁹ hoc accidit: q⁹ mereri est inq̃tum deus acceptat act⁹ nostros ꝓpter ipsũ factos ⁊ ista acceptatio est p graciã gratũ facientẽ: ⁊ illa licz nõ sit caritas nunq̃ tñ est sine caritate. fides autẽ ⁊ spes sine caritate eẽ possunt: ideo tunc act⁹ earũ nõ sunt meritorij q⁹ nõ acceptãtur. Scõõo fuit hoc ad ostendendũ magnitudinẽ retributionis p̃o hac receptiõe nã si respiciat quis puulos quos suscipit videt quasi nulli⁹ momenti eẽ opus factũ. vt aũt appareat magnuz esse dicit q⁹ faciat in noĩe dei q⁹ tantũ est op⁹ quãtus est ille in cuius noĩe fit. sic dicit. ℟. 10. c. Qui recipit phetam in noĩe prophete mercedẽ prophete accipiet: ⁊ qui accipit iustũ in noĩe iusti mercedẽ iusti accipiet. i. q̃si acciperet ℣e ꝓphetã vel iustuz. q̃ qui accipit aliquẽ in noĩe dei: mercedẽ dei accipiet. ſz qui suscipit hic puulos sic dicit xps suscipit eos in noĩe cristi: ergo mercedẽ xpi accipiet. i. quasi reciperet xpm. ⁊ ista ẽ causa potissima. Tercio fuit ad tollendũ discipulis ⁊ omĩb⁹ susceptis cãm recipiendi: nam si ꝓpter suscepisse hospicio tanta esset retributio recipientib⁹: putarẽt se ex hoc magnos esse. ideo dicit in noĩe. q. d. totus iste honor ĩpendit vobis ꝓpter me. ⁊ etiã recipiẽtes mercedẽ accipiũt: q⁹ ꝓpter me susceperunt vos. sic dicit Jeronim⁹ ne cuz delatuz fuerit aplis se putẽt honoratos: adiecit nõ suo illos merito sz mgri honore suscipiendos. xpm autẽ recipit talis nõ in seipso q⁹ ille in beatitudine eternitatis ẽ. ſz recipit eum in mẽbris suis eũ repzesentãtib⁹. sic ipse dixit. j. 25. Qcunq; feciſtis vni ex minimis meis michi feciſtis. ⌊ Qui autẽ scãdalizauerit ⌋. docuit. s. xps coĩcationẽ caritatiuã ad primuz ex pte corporis. h docet cõicationẽ caritatiuã ex parte aĩme. q⁹ illõ fuit de corpaliter bene faciendo. hoc vero q̃tuz ad animã ⁊ cõsistit ĩ duobus. ꝓmo ne primo inferat nocumentuz. scõo vt ei ꝓbeat bñficiuz. ibi. ⌊ venit enĩ filius hoĩs. ⌋ Prima in duas. q⁹ primo admonet ne primũ scandalizem⁹. Scõo ne ipm contẽpnam⁹ ibi. ⌊ videte ne contẽpnatis. ⌋ Prima in duas q⁹ primo iubet vetare scandaluz actiuũ. Scõo scandaluz passiuũ. ibi. ⌊ si autẽ manus tua. ⌋ Circa primuz dicit. ⌊ qui autẽ scãdalizauerit ⌋. i. occasionẽ ruine alteri prebuerit. scandalũ enĩ est verbũ vl̃ factũ minus caute dictũ quod in alicui⁹ subuersiõnẽ cedit

deſt q̃ dat alicui occaſionẽ ruine. ⁊ vnũ de puſillis iſtis ⁊ i. aliquẽ talẽ vel quẽcũqz aliũ qz ſiue adultũ ſiue paruulũ ſcãdalizem⁹ malũ eſt. ⁊ qui in me credũt ⁊ de fidelib⁹ loquit quos ſcãdalizare graue eſt potiſſime qñ ſcandalũ eſt circa ea q̃ ſũt fidei ⁊ tñ nõ i õ putandũ eſt q̃ ſcandalizare infideles nõ ſit pctm̃: qz etiã pctm̃ eſt ⁊ an ſit maius vel min⁹ q̃ ſcãdalizare fideles. ⁊ dicẽt. ⁊ Expedit ei ⁊ i. melius cẽt ei. nõ eſt ſenſus q̃ poſtq̃ qs ſcãdalizauerit aliquẽ expediat ei q̃ ſuſpendat mola ĩ collo ei⁹. qz tũc nõ ꝑdeſt cũ ꝑ hoc nõ euitẽt pena debita ꝓ pctõ. ſz eſt ſenſus q̃ expediret homini magis q̃ ſuſpẽderet mola ad collum eius quã q̃ ſcãdalizaret aliquẽ qz ꝓ ſcãdalo facto dabit pena eterna q̃ eſt grauior q̃ quecũqz pena tpalis vt ſuſpẽdat. i. vt ligẽt. ⁊ mola aſinaria ⁊ i. mola quã ſolet trahere aſin⁹. iſte ſunt mole domeſtice qz in regione vbi nõ ſunt molendini in q̃ ſunt molendini domeſtici ⁊ aſini trahũt molas ⁊ rotas ⁊ ab illis aſinis mole aſinarie appellant. ⁊ eſt dicere ſuſpendat lapis magnus. ⁊ in collo eius ⁊ vt cogat deſcẽdere ad ꝑfunduz aq̃ ne poſſit natare. ⁊ demergat in ꝑfundũ maris ⁊ vel in q̃cũqz aquã ſed ſm ꝙſuetudinẽ terre chanaã locutus eſt. ⁊ vbe mũdo a ſcandalis ⁊ ꝓnunciat hic xp̃s malũ qõ ſequit mũdo. i. mũdanis hoĩbus ꝑpter ſcãdala. ſ. q̃ faciunt qz nõ curant cauere a ſcãdalis q̃ faciunt quaſi nichil eſſet ſcãdalizare hoĩes ſz valde malũ eſt. iõ vbe erit eis. i. pena grauis q̃ iſta ſcãdala faciũt. ⁊ neceſſe eſt vt veniãt ſcandala ⁊ ſ. neceſſitate ꝙſequẽcie nõ neceſſitate ꝙſequẽtis cũ nemo vos cogat ad ſcãdala ſuſcitandũ vt immediate ſequit cũ imponat pena ſcãdalizanti aliuz. ⁊ Verũtñ vbe homini illi ⁊ i. licet neceſſe ſit q̃ veniãt ſcãdala nõ eſt ꝑpterea ĩeulpabilis q̃ ſcãdalũ ſuſcitauit qõ forte aliqs putaret ex eo q̃ neceſſe eſt ſcãdala venire: ⁊ ea q̃ ex neceſſitate veniũt non ſunt nobis imputãda cũ nõ ſint in poteſtate nr̃a. ⁊ ꝑ quẽ ſcãdalũ venit ⁊ i. qui facit ſcãdalũ qz ille facit ſcãdalũ actiue ⁊ ꝑ illũ venit in alios ſcandalũ paſſiuũ. vl̃ dicit ꝑ quẽ ſcandalũ venit. i. nõ ſolũ vbe eſt facienti ſcandalũ: ſz etiã ei ꝑ quẽ venit. i. qz aliq̃liter ꝑbuit occaſionẽ directe vel indirecte vt hoc fieret.

Q°.17. ¶ Querit q̃re dicit vbe mũdo ſcãdaliſ. ¶ Dom q̃ mũdus accipit ſubſtãtiue ⁊ xp̃s ꝓnũciauit. vbe mundo ꝑpter ſcãdala. Eſt tñ dicendũ q̃ nõ accipit mũdus ꝑ elemẽtis: vel ipſa rerũ vniuerſitate qz vniuerſitas ipſa ⁊ oĩa inanimata ⁊ rõnabilia ⁊ generaliter oĩa ꝑter hoĩez mouent quodã ordine certiſſimo in quo nõ eſt error neqz malũ. ſcãdalũ tñ dicit malũ. ideo ſcãdalũ nõ eſt in vniuerſitate rerũ ſed in ſolis hoĩbus q̃ ſcandalizant ⁊ ſcãdalizant: ⁊ accipit mũdus ꝑ mũdanis hoĩb⁹. i. quorũ tota ꝙuerſacio ⁊ veſideriũ in mũdo eſt. Et ideo xp̃s notanter de mundo dixit ⁊ nõ dixit de hoĩbus qz noĩe hominũ oẽs hoĩes cõprehendunt tã boni q̃ mali: ſed in bonis ⁊ pfectis nõ eſt ſcandalũ: in malis aũt eſt ſcandalũ tã actiuũ q̃ paſſiuũ: in bonis vero qui impfecti ſunt: ⁊ ex hac parte ſunt mũdani ſcandalũ paſſiuũ eſt. Sic dicit Origenes vbe mũdo ſcãdalis: hoc nõ de elemẽtis mũdi intelligim⁹: ſed hic hoĩes q̃ ſunt in mũdo dicunt mũdus. nõ ſunt aũt diſcipuli xp̃i de hoc mũdo iõ nõ põt eis vbe eſſe a ſcãdalis. Nã ⁊ ſi multa ſint ſcãdala nõ tangũt tñ eũ q̃ nõ eſt de hoc mũdo. Si aũt adhuc eſt de mundo qz diligit mundũ ⁊ ea q̃ ſunt in eo tãta ſcãdala cõprehendent eũ q̃ntis fuerit obligatus in mũdo. Cũ aũt dicit vbe mũdo a ſcandalis ꝓdicit xp̃s penã hoĩbus malis ꝑpter ſcandala. nã ſcandalum malũ eſt: ⁊ ſiqs ſcandalizauerit aliquẽ de puſillis expedit ei vt demergat in ꝑfundũ maris. vt dicit. ꝛ. in lr̃a. ⁊ tamen neceſſe eſt vt veniãt ſcãdala vt dicit in lr̃a ideo neceſſe eſt vt malũ mũdo veniat ꝑpter ſcandala. ⁊ ſic eſt iſta lr̃a dependens neceſſario a ꝓcedenti. ſic dicit glo. Dixerat dñs q̃ expedit ei q̃ ſcandalizat vt ſuſpendat mola aſinaria in collo eius cuius rationẽ aſſignãs dicit vbe mũdo a ſcãdalis. Sed dicẽt de quo ſcãdalo xp̃s intelligit. Dicendũ q̃ tam de actiuo q̃ de paſſiuo. De actiuo enĩ qz vbe eſt ſcãdalizatoribꝰ cũ vt in plurimũ peccent mortaliter. De paſſiuo etiã vbe eſt mũdo. i. impfectis hoĩbus q̃ puſilli dicunt qui ſcãdalizant a malis: ⁊ ꝑ hoc ipſi cadũt a bona intẽtione ſua. Sed dicẽdũ q̃ poci⁹ intelligit de ſcandalo actiuo. qõ patet ex ꝓcedentibus ⁊ ſequẽtibus. nã ſupra dicit q̃ ſcandalizauerit vnũ de puſillis iſtis ⁊ c̃. Et. ꝛ. dicit neceſſe eſt vt veniãt ſcandala verũtñ. vbe homini illi ꝑ quẽ ſcãdalũ venit. i. qui cauſat illud vel occaſionẽ pſtat. Xp̃s aũt ꝑ dixit iſta nõ ſolũ qz futura erãt: ſed cõminando penas vt exterreat ⁊ a malo arceat. ſ. vt cũ dicit vbe mũdo. i. mũdanis hoĩbus a ſcandalis. i. ꝑpter ſcandala q̃ faciũt. ſ. qz erit eis pena dura. timeat q̃libet ⁊ caueat ſcãdilizare ꝓximũ. Etiã põt hoc poni tanq̃ dubij reſpõſiuũ: qz cũ xp̃s dixiſſet ſupra q̃ ſcandalizauerit vnũ de puſillis qõ melius eſt q̃ demergat in ꝓfundũ. Diceret aliquis ergo toti mũdo malũ erit qz oẽs hoĩes ſcandalizabant alios vel qz hoc videret inco̅ueniens q̃ oẽs hoĩes ꝑpter hoc paterent putaret aliqs q̃ oĩbus remitteret tanq̃ ſcãdalizare nõ eſſet pctm̃. ideo xp̃s tanq̃ tacite rñdens ait vbe mundo a ſcãdalis. i. oĩbus hoĩbus mundanis ita q̃ ſioẽs homines in hoc peccauerint oẽs punient. hoc enĩ intereſt inter legem dei ⁊ legẽ humanã: qz lex humana nõ punit ſi tota ciuitas vel regnũ peccauerit ſed regulariter parcit multitudini. eo q̃ lex eſt ꝑpter policiã ⁊ nõ ecõtrario. Circa legem dei eſt ecõtrario: qz ſi totus mũdus peccauerit ꝓtra illã tot⁹ mũdus punietur ⁊ nulli remittet. etiã ſi oẽs hoĩes oporteret ꝙdemnari nullo ſaluato. Tantus. n. fuit amor rectitudinis ⁊ ꝙſtancia legis dei ⁊ vt deus nõ ageret ꝓtra illã ſaluãdo hoĩes qui ꝓtra illã fecerant. voluit ipſe ꝓ ipſis mori vt ſic legi ſatisfaceret.

¶ Querit quõ ſit verũ q̃ neceſſe eſt vt veniant ſcandala. nam qõ neceſſariũ eſt nõ eſt pctm̃. Q°.18. ¶ Dom q̃ vere accipit neceſſitas ⁊ tñ nõ ꝑpter hoc euitat pctm̃: qz iſta neceſſitas nõ tollit libertatẽ arbitrij. Eſt enĩ duplex neceſſitas quedã abſoluta q̃ aliter vocat neceſſitas ꝙſequẽtis ⁊ alia ꝙdicionata q̃ vocat neceſſitas ꝙſequẽtie. Primo mõ neceſſariũ eſt deũ eſſe ⁊ hoĩem eſſe rationalẽ. Scõo modo eſt neceſſariũ q̃ ſi homo currit q̃ mouet: ⁊ tñ abſolute neqz eſt neceſſariũ q̃ currat neqz q̃ moueat ſed vtrũqz eſt ꝓtingẽs dicit aũt ſanct⁹ Tho. 4. ſen. di. 38 q̃ eſt iſta neceſſitas ꝙditionata ſcandali ex tribus. ſ. ex dei ꝑdeſtinatione ſicut dicimus neceſſe eſt hoc eſſe ſi illud deus ꝓuidit. Scõo ex inclinatione fomitis ſicut etiã dicimus q̃ neceſſe eſt peccare venialiter q̃uis ſit poſſibile q̃ ſingula pctã venialia vitem⁹. Tertio ex vtilitate ꝙſequẽter quã deus ex ſcandalis elicit. ⁊ ſic oĩa dicunt neceſſaria. Applicatio aũt q̃tũ ad ꝓmũ erit hoc modo. ſ. xp̃s ꝓuidit ſcãdala ſicut hic dicit. ideo neceſſe eſt illa venire ⁊ ita licet abſolute nõ eſſet neceſſe venire ſcandala qz tñ ꝓuiſa ſunt neceſſe eſt q̃ veniãt. Sed tũc manet eadem difficultas q̃ primo: qz tũc quereꝰ aut deus ꝓuidit ſcãdala futura eſſe aut nõ. neceſſe eſt q̃ dicas q̃ ꝓuiſa ſunt cũ xp̃s dixerit hic neceſſe eſt vt veniant ſcãdala ⁊ hoc voluit ſanct⁹ Tho. etiã tũc qz preuiſa ſunt neceſſe eſt q̃ veniãt ⁊ hoc ſuppoſito q̃ iam ꝓuiſa ſunt q̃rit an poſſunt euitari q̃ nõ veniãt aut non. ſi poſſunt euitari ⁊ nõ veniẽt q̃ aliqd eſt iã ꝓuiſum realiter ⁊ nõ eueniet ⁊ ita falleret preuidẽcia dei. ſi dicas q̃ nõ poſſunt euitari ſequit q̃ hoĩes nõ poſſunt cauere quin peccent: ſed neceſſe eſt q̃ peccent ⁊ idẽ argumẽtũ fit de predeſtinatis ⁊ ꝑſcitis an poſſint ꝑdeſtinati damnari vl̃ ꝑſciti ſaluari ⁊ ſo'et dici q̃ in ſenſu diuiſo eſt verũ q̃ ꝑdeſtinat⁹ poteſt dãnari ⁊ ꝑſcitus ſaluari ideſt ille q̃ eſt ꝑſcitus ⁊ ille q̃ eſt ꝑdeſtinat⁹. ⁊ in ſenſu tñ cõpoſito negãt eas. i. ꝑſcitus vt eſt ꝑſcitus ⁊ ꝑdeſtinatus vt eſt ꝑdeſtinatus. Sed iſta cauillatio parũ ꝑdeſt. Dicẽdũ ergo q̃ totus error circa hoc eſt ſi ponam⁹ q̃ aliqs homo viuẽs iam ſit ꝑdeſtinat⁹ ꝑ aliquo mõc aſſignato: ita q̃ reſpectu illius mõc ꝑdeſtinatio ſua trãſierit in ꝑteritũ: qz hoc dato impoſſibile eſt cuitare inco̅uenientia qz ꝑdeſtinatio cũ iã ſit certa ꝛ iſto hoĩe neceſſe eſt q̃ iſte homo ſaluet ſicut ꝑdeſtinatũ eſt de eo ⁊ nõ poſſit vl̃ latenꝰ perire qõ eſt tollere libertatẽ aut nõ erit ꝑdeſtinatio certa qz ꝓtingit aliqd ꝑdeſtinatũ aliter euenire q̃ ꝑdeſtinatũ ſit. Sed dõm eſt q̃ accipiẽdo de rigore ſimonis nõ eſt ꝓcedẽdũ de aliquo hoĩe q̃ ꝑdeſtinat⁹ ſit aut ꝑſcitus qz ꝑdeſtinat⁹ ⁊ ꝑſci

tus sunt participia ꝓteriti tꝑis q̄ signāt rem suā. i. predestinati onē ⁊ prescietiā preteriuisse ꝓ illo instāti quo de aliquo asserit̄ q̄ predestinat⁹ fit aut ꝑscitus ⁊ tñ falsuz ē qz ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa nichil dicūt in nobis sz solū in diuina cognitiōe dei habet esse in eternitate sicut eēntia sua: ⁊ eternitati nichil elabit̄ qō ꝓteri tū fit iō illa cognitio q̄ de⁹ ōz aliquē predestinare: vel ꝑscire nō est ꝓterita ꝓ isto nūc iō de rigore ꝟmonis nō est ver̄ nec etiam erit ver̄ aliquo tpe vite hui⁹ hoīs cū eternitati nichil ꝓtereat iō ante mortē hui⁹ nūq̄ erit ver̄ dicere q̄ iste est ꝓdestinat⁹ vel prescitus. ⁊ tñ tota cā q̄re nos putam⁹ aut dubitam⁹ q̄ ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa importat necessitatē operationib⁹ nr̄is: vel ipse ī se nō sint certe cognitiões est qz ꝑsupponim⁹ q̄ iste ab eterno i. ante q̄ nasceret fit ꝓdestinat⁹ aut ꝑscitus. iō cū ꝟsset q̄ nō ꝓcedat ꝓdestinatio aut ꝑscīa mortez nr̄az apparebit manifeste q̄ nullā necessitatē opatiōib⁹ nr̄is potit ī ponere: ⁊ tūc manēt oīa sine ī ꝟueniēti. nā ꝓdestinationē ⁊ ꝑscīaz nō negam⁹ qz vere de⁹ aliquos ꝓdestinat ⁊ aliquos ꝑscit ⁊ illa ī fallibil' est ita q̄ ī possibile ē ꝓdestinationē aut ꝑscīaz mutari ēt libertas arbitrij nō tollit ī q̄tū ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa ñ ꝓcedūt ad opatiões nr̄as neqz ad mortē iō oīa manēt libera. Sed dicet aliq̄s si ꝓdestinatio ⁊ ꝑscientia aliqd sūt: ⁊ nō sunt ante operatiões nr̄as neqz ante mortē nr̄az q̄ est post mortē ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa qō falsū est qz est ꝟ rationē noīs qō signat ꝓcessionē. Dōm q̄ sicut ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa nō sūt ante opa iões nr̄as ⁊ mortē ita neqz sūt postea qz vtrūqz repugnat ex natura eternitat̄. nā sic si ꝓdestinatio cēt ante act⁹ nr̄os cēt ꝓterita ⁊ ꝓteriret aliqd in eternitate ⁊ cē desineret qō falsū est ita si ꝓdestinatio cēt post mortē nr̄az ⁊ nō ante cēt nūc ver̄ q̄ ꝓdestinatio vel ꝑscīa cēt futura ⁊ hoc etiā est ꝟ naturā eternitat̄ qz illi nō aduenit aliqd qō ꝑus nō fuerit. q̄ ꝓdestinatio vere aliqd est sz neqz est ante act⁹ nr̄os ⁊ mortem nec post act⁹ nr̄os nec tūc dū agim⁹ ita q̄ ꝓdestinatio est ⁊ tñ nō est ꝓterita nec est futura nec est in isto instanti in quo sum⁹: qz sicut cē ꝓteritā est perijsse ⁊ iā nō esse ⁊ cē futurā est nondū esse quor̄ vtrūqz deo repugnat: ita cē in isto nūc nr̄o est non fuisse ante hoc neqz post hoc futur̄ cē. ⁊ hoc etiā repugnat eternitati. ꝓdestinatio q̄ qz est cognitio entis eterni est vere: nō est tñ ꝓterita nec futura neqz pñs in nr̄o nūc: qz tūc aliq̄n cēt ꝓterita ⁊ aliq̄n fuisset futura sz est in nūc eternitat̄ qō coexistit omni nūc nr̄o cū sit ver̄ q̄ semp est nō coexistit tñ ꝑ modū coextēsi sicut coextēdūt duo q̄nta eq̄lia: qz taliū coextēsor̄ est dare partes q̄r̄ q̄dā nō semp sūt: sz coexistit equoce qz nr̄m nūc nō ē manens sz fluxu suo causat infinita nūc realit̄ distincta ⁊ separata ⁊ causat etiā totū tps coextensū ⁊ ita nr̄m nūc semp durat nō ꝓfluere: sz ꝑ semp manere idē: ⁊ sicut in aliquo nr̄o nūc signato nō est dare ptes neqz ꝓteritū neqz futur̄: sz qcqd est totū simul est: ⁊ ita duratio dei est tota vnū nūc durās cui⁹ nō est ps ⁊ ps nec aliqd illi effluxit nec aduenit sz totū simulē ⁊ illud vnicū nūc deo coexistit oīb⁹ nūc nr̄is nō ꝑ modū efflux⁹ ⁊ multiplicationis aut successiōis sz ꝑ modū entis ꝑmanentis qō alteri⁹ generis est q̄ nunc nr̄m. predestinatio aūt ⁊ ꝑscīa cū sit cognitio q̄dā dei q̄ ab essentia sua nō distinguunt̄ realiter sunt ī illo nūc eternitatis pñtialio iō nō est ꝓdestinatio ante opa nr̄a ⁊ mortē qz sic esset ꝓterita. nec est post operatiões ⁊ mortē qz cēt nobis vere futura. sz ꝓdestinatio ⁊ ꝑscīa semp sunt: necessitatē tñ nulla imponūt: imo nec imponere pñt qz nō ꝓcedūt: tota ḡ dubitatio ꝟuenit in his qz hoīes cōiter ignorāt modū cognoscēdi dei sz ponūt in illo cognitiões effluētes sicut in nobis qō fallū cēt impfectio. Descō. ſ. ex inclinatiōe fomitis nō est sic intelligendū qz tūc cēt sensus q̄ licet scādala in seipsis nō sint necessaria vt veniāt tñ qz nos hēmus talē fomitē necesse est q̄ scandala faciam⁹ ⁊ tūc sequeret̄ q̄ cū scādalizare sit vt in plurimū pctm̄ mortale q̄ necesse erat nos peccare mortaliter qō errone um est: sz est intelligēdū q̄ si aliq̄ scādala aut mala facimus vt cōit̄ ꝟueniūt ex fomite vel vt ex incentiuo nō tñ q̄ necesse sit nobis talē fomitē hñtib⁹ in hac mala incidere vel in aliq̄ eorū sz q̄ si ꝓtingit nos in aliq̄ incidere ex fomite ꝟuenit. q̄ tñ scādala euenire dicant̄ necessario nō ꝟuenit ex fomite sz scādala ꝟueniāt ex fomite: sz vñ dicat̄ necessariū euenire dicet̄. ſ. De tertio dōm q̄ nō debet intelligi q̄ nccia sint scādala ꝓpter vtilitatē. qz tūc esset sensus q̄ de⁹ vellet ⁊ daret opam directe vt aliq̄ scādala ueniāt in q̄tū ex illis sequit̄ aliq̄ vtilitas: sz falsū est qz si eo mō de⁹ vellet ⁊ daret operā directe nemo posset illa euitare sicut de⁹ vult solē oriri ⁊ nemo pōt impedire ⁊ ita nullū scādalū cēt pctm̄ ⁊ tñ est graue pctm̄ vt patet in lra sz debet intelligi q̄ scādala vel mala ueniāt in q̄tū sūt vtilia. ſ. q̄ deus pmittit illa in q̄tū aliq̄ vtilitas sequit̄ ex eis. ita cū de⁹ sit rector vniuersi ⁊ circa oīa sufficiēter ꝟuidet nō pmitteret aliq̄ mala euenire nisi illa aliquo mō facerēt ad bonū ⁊ ita malū reducit̄ ad naturā boni. hoc aūt fit circa scādala. nā scādala in seipsis mala sūt: sz qz ex eis sequit̄ aliq̄ vtilitas pmittit illa deus. si aūt aliq̄ scādalū cēt q̄ nullo mō cēt vtile nō pmitteret illud deus: qz tūc illud cēt pure malū nō ꝟueniēs aliq̄ten⁹ ad naturā boni: ⁊ sic maneret ex ordinē ⁊ repugnaret ꝟuidentie dei ⁊ ita est q̄tū ad oīa mala q̄ accidūt qz de⁹ illa pmittit in q̄tū aliquo mō sūt vtilia vel reducūt̄ ad bonū: hoc nō est imponere illis aliquā necessitatē qz pmittēs nō est cā neqz ꝟfert rei aliqd vigoris plus q̄ in natura sua illa habeat. vñ si res ꝟm naturā suā erat ꝟtingēs manet ꝟtingēs: sz scādala ꝓ vt a nobis sunt ꝟtingētia sūt. iō ꝑ ut adeo pmittunt̄ nō accipiūt aliquā necessitatē. Et ita ista tria dicta nō sunt tres cause vt veniāt scādala sz tria ꝟm q̄ scādala ueniūt vel euenire pmittūt Dicit aūt Crisosto. q̄ necesse ē vt veniāt scādala ⁊ tñ nō ꝓponit̄ aliq̄ necessitas cū ait dicēs necesse est: nō destruit libertatē arbitrij nec necessitati aliq̄r̄ rep̄ supponit sz qō oīno futur̄ ē ꝓdicit. scādala quippe sūt ꝓhibitiões recte vie: nō aūt pmīcia tio xp̄i: nec enī qz ꝓdixit ꝓpt hoc futur̄ est: sz qz futur̄ erat ꝓpter hoc ꝓdixit: ⁊ ita xp̄s noluit ponere necessitatē euenīēdi ex pte cause q̄ si nichil aliud vel ꝟriū agere posset: sz voluit ponere certitudinē. ſ. q̄ vere ita euēturū cēt q̄ scādala fierent. vñ aūt est ista certitudo vel necessitas euenīēdi dōm q̄ potest esse necessitas ꝟsequētie. ſ. necesse est scādala venire qz qlibet vult viuere ꝟm libitū suū: ⁊ iste est ver⁹ sensus lre. est enī inclinatio hoīs naturaliter ad malū ꝟm statū corrupte nature. Beñ. ꝯ. Dis etas ab adolescētia sua prona ē ad malū: ⁊ sz raro possit emēdare coercēdo desideria affect⁹ nr̄i tñ tolli omnino ista desideria est impossibile ex ꝯditiōe nature. si ḡ hoīes volūt viuere scōm ista desideria necesse est vt veniāt scādala qz ꝟm talia desideria ꝟcupiscit quis qō malū est. iō necesse est venire scandala. q̄ tñ hoīes viuāt ꝟm passiões affect⁹ volūtariū est: dato tñ q̄ velint sic viuere necessariū est scādala venire ⁊ tñ sic volunt viuere: ḡ necesse ē q̄ veniāt scādala. sic enī accipit theophilus dicēs q̄rūt aliq̄ si necesse est vt veniāt scādala cur dñs arguit scādalor̄ auctores. qcqd enī parit necessitas veniale ē. rūdet sz attendendū q̄ necessitas ista ex libero arbitrio sortit̄ originē. vidēs enī dñs q̄lit̄ hoīes nituntur malo nec ꝓponūt aliqd boni dicit q̄ q̄tū est ex ꝟsequētia eor̄ q̄ vident necesse ē cōtingere scādala. sicut medic⁹ videns quē q̄ mala dieta vtentē dicit necesse est hūc egrotare. ⌊ Si aūt manus tua ⌋. hic ponit̄ de scādalo passiuo qō hō patit̄ in q̄tū a bono recedit vel ipedit̄ ne agrediat illud ⁊ istud interdū ꝟuenit ab alio sicut pusilli scādalizant̄ ab aliquo vt. ꝫ. dicit̄ siqs scādalizauerit vnū de pusillis istis ⁊ de isto scādalo nō loquit̄ nūc. aliud ē qō ꝟuenit homini a seipso vt ꝑ oculos vel man⁹ vel alias ptes corpis ⁊ de isto loquit̄ hic sz possit intelligi aliquo mō de alio. ⁊ dicit̄. ⌊ si aūt manus tua ⌋. pōt vere itelligi de manu si interdū ex illa accipim⁹ occasionē ad malū: vl ꝑ manū ītelligit̄ aliqd qō nob ita ꝟiunctū est vt man⁹ vt. ſ. dicet̄. ⌊ vel pes tuus ⌋. i. ipse pes corpalis vel aliqd qō loco pedis habes: vel sicut pedē tuū diligis. ⌊ scādalizat te ⌋. i. dat tibi occasionē ad malū. ⌊ abscide eū ⌋ idest pedē ⁊ idem de manu accipiendū est: sed quō abscindant̄ mēbra dicet̄ infra. ⌊ ⁊ pice abste ⌋. i. a te qz abs solet poni ꝓ ab iuxta illud. ꝑs. 72. perdes oēs qui fornicant̄ abste. i. qui re-

cedũt a te.ꝛ cõmiscenť aliꝭ diis.i.proice pedẽ ꝛ manũ de cor pore tuo:ꝫ piecto accipiendũ erit sicut abscisio.⌊bonũ est tibi ⌋.i.meli⁹ est.ponť positiu⁹ p cõpatiuo qđ declarat illud ad uerbiũ q̄ qđ semp cõparatiue vel electiue tenet.sic accipiť.ĵ. 26.bonũ esset ei si nat⁹ nõ fuisset .i.meli⁹ fuisset nõ nasci q̄ nasci.sic pš.127.bonũ est ꝓfidere in dño q̄ ꝓfidere in hoīe.i.melius .ꝛ ista est cã dicti p̄cedẽtis .diceret .n.aliqs quõ ego abscidã ꝛ piciã pedẽ ꝛ manũ qꝛ michi cara valde sunt .rñdet q̄ licet cara sint melius ẽ carere illis q̄ pdere vitã eternã. iuxta illõ cathonis q̄ nocitura tenes q̄uis sint cara relinque.⌊ Ad vitã ingredi ⌋.i.ad vitã eternã qꝛ illa sola vocať vita absolute.hec enĩ potius est vmbra vite q̄ vita vel est mors q̄dã iuť illud gregorij in omelia: pñs vita eterne vite cõparata mors est poti⁹ dicẽda q̄ vita.ipse.n.quotidian⁹ defect⁹ corruptiõis qđ est aliud q̄ q̄dã plixitas mortis.patet etiã qꝛ dicť ingredi qꝛ iã in eã ingressi sum⁹ nascendo.⌊ debilẽ ⌋.i.mancũ.ſ.manu carentẽ.ex hoc apparet q̄ nõ intelligať de vera abscisiõe manus:qꝛ etiã si eã abscideremꝰ hic ꝛ intraremus postea in vitã eternã nõ itrarem⁹ sine manu qꝛ in resurrectiõe nemo erit mutilatus ꝫ oĩa erũt integra potissime in beatis :cũ sanctꝫ dictũ fuerit capillus de capite vestro nõ peribit.luce.21.⌊ vel claudũ ⌋.i.carẽtẽ pede quẽ abscidisset.quõ sine pede ꝛ manu intremus in vitã eternã.ĵ.dicet.⌊ q̄ duas manus vel duos pedes habentẽ ⌋.ſ.si nõ abscidit manũ neqꝫ pedẽ.⌊ mitti in ignẽ eternũ ⌋.i. in infernũ vbi est ignis eternus.i.ppetu⁹ q paratus est diabolo ꝛ angelis ei⁹.ĵ.25.ſ.siqs scãdalizat⁹ est a manu sua vel pede ꝛ abscidere noluit peccauit ꝛ manẽt ei due manus ꝛ duo pedes cũ illis tñ ibit in infernũ.iõ meli⁹ fuisset ei cũ altera manu ꝛ altero pede tñ ingredi vitã eternã.⌊ Et si oculus tu⁹ ⌋. licet oculus sit mẽbrũ valde dilectũ:qꝛ vt dicť p̄mo metaphice.sensus visus plus diligim⁹:qꝛ plures nobis rex differentias.oñdit tñ ei nõ est parcendũ.⌊ erue eũ ⌋.i.erradica.⌊ ꝛ pice abste ⌋.i.de corde tuo.⌊ bonũ est tibi ⌋.i.meli⁹.⌊ in vitã intrare ⌋.i.in eternã.⌊ q̄ duos oculos habẽtez.ſ.nullo eruto ꝫ te scãdalizaret in quo male feciſti ꝛ iõ peribis.⌊ mitti ⌋.ſ.p angelos malos:vel p bonos vt dicť.ŝ.ꝫ.mittet filiꝰ hoīs ãgelos suos ꝛ colligẽt de regno ei⁹ oĩa scãdala.i.eos qui faciũt iniqtatẽ ꝛ mittẽt eos in caminũ ignis.⌊ in gehẽnã ignis ⌋.i.in terrã pfundã in qua est ignis ꝛ est ille locus inferni.ꝛ addit marchus in oĩbus his vbi vermis eius nõ moritť ꝛ ignis nõ extinguiť.mar.9.qđ verũ est qꝛ ignis inferni nũq̄ extinguiť vt dicet forte.ĵ.25.c. ¶ Querit circa hoc q̄ dicť oculũ eruendũ manũ ꝛ pedẽ p̄cindẽdos si scãdalizãt quõ accipiať. ¶ Dõm q̄ de mẽbroꝝ abscisione nõ põt intelligi sed põt exponi octo modis vt late exposuim⁹.ŝ.ſ.c. vbi de scãdalo ꝛ ibi õr qđ sit manus pes oculus ꝛ q̄liter ista abscidãť ꝛ illud vide ꝛ tñ q̄tũ ad pñs qꝛ ibi nõ fuit tactũ. Dicũt aliqui q̄ p manus debent intelligi diachoni ecclie p oculos sacerdotes.per pedẽ pplus qꝛ sicut oculus videt q̄ agenda sunt:ꝛ q̄ oculus viderit man⁹ exequiť ꝛ pes.ita q̄ sacerdotes indicauerint exequiť diachonus ꝛ obedit pplꝰ ꝛ si isti eccl'iam scãdalizant abscidẽdi sunt. sic dicit origenes.sacerdotes rõnabiliť pñt dici ecclie oculus qm̃ speculatores hñť:diachoni aũt ceteriqꝫ manus qꝛ p eos opera spiritualia geruntť.pplus aũt sunt pedes ecclie quib⁹ oĩbus parcere nõ oportet.si scãdalũ ecclie fuerint facti. Sed dõm q̄ licet possit aliq̄liter stare iste sensus tñ nõ est multũ cõueniens.qꝛ tũc nemo abscidit mẽbra ista nisi eccl'ia cui⁹ iste sint ptes eius:tñ xp̄s loquiť hic de quolibet hoīe specialiter.nam toti ecclie nõ cõpetit ire ad vitã eternã neqꝫ etiã ad gehẽnã sicut hic dicť de illo qui p̄cidit mẽbra. ¶ Dõm ĝ q̄ accipiť de quolibet hoīe specialiter q scãdalizari põt ꝛ vocanť man⁹ pedes oculus ipsi actus mẽbroꝝ:p̄tingit enĩ interdũ p actũ istorũ mẽbroꝝ ꝛ alioꝝ hoīez scãdalizari vt p oculos videndo mulierẽ ad ꝓcupiscendũ eã.mechať enĩ iam in corde suo.ŝ.ſ.per manus vt tangendo ꝛ atrectãdo mollia. p pedes vt eũdo ad loca inhonesta.Et ita p singula alia mẽbra põt homo peccãdi occasionẽ accipere ꝛ tũc mẽbra eũ scandalizant ꝛ ista precidunť qñ ab istis actibus mẽbrorũ per quos scãdalizamur abstinemus omnino ꝛ tali modo xp̄s accipit precisionez. vnde si quis omnino caueat a venereis ꝫ genitalia integra conseruet dicť se castrauisse.i.abscidisse virilia.sic dicť sequenti.c.sunt quidã eunuchi qui seipsos castrauerũt ꝓpter regnũ celoꝝ.ita ergo hic conuenienter accipiť p abstinentia ab actibus mẽbrorũ quibus scãdalizamur.sic dicit Origenes.actus anime peccans manus intelligiť ꝛ incessus anime. peccans pes ꝛ visus anime.peccãs oculus quos oportet precindere si scãdalũ preb eant.frequenter enĩ ipsa opera mẽbrorũ p mẽbris in scriptura ponunť.Aliter potest accipi p̄o psonis ꝓiunctis nobis siue cognatione siue amicicia vel necessitate quadã ꝛ vtilitate quia illi si per ꝓuersationẽ suam nos scãdalizarent abscindẽdi sunt priuando eos ꝓuersatione nr̃a licet hoc faciendo nobis ipsis damna grauia inferamus.Et si accipiať p cõsanguineis ꝛ amicis vocanť aliqui oculus.i. quia diligim⁹ illos sicut oculos nostros ꝛ alios diligim⁹ sicut manus nr̃as ꝛ pedes nostros q̄ omnia mẽbra valde diligim⁹.si aũt accipiamus p personis nobis cõiunctis tũc est planior applicatio:qꝛ illi sunt nobis oculus q sunt ꝓsiliarij nostri.nam sicut oculus indicat ita ꝛ ꝓsiliarius quid agendũ sit discernit.Manus ergo qꝛ est organũ maxime operatiuũ illos signat qui negociorꝝ nostrorũ executores sũt.Pes aũt cursor est quẽ ad aliqd tractandũ mittimus:ꝛ iste psone sunt nobis nimis necesse ad rẽ familiarẽ ꝛ ad custodiã totius vite:ꝛ tñ si aliquis coꝝ scandalizaret nos praua ꝓuersatiõe trahens ad malũ abscindendus est.i.a ꝓuersatione nr̃a separandus sicut dicť deutero.13.dicť q̄ si filius tuus aut filia aut vxor q̄ est in sinu tuo aut amic⁹ tu⁹ quẽ diligis aut aĩaꝫ tuã dixerit tibi eamus ꝛ seruiam⁹ diis alienis nõ misereberꝫ sed statim interficies eũ.sic dicit Jeroni.igitur omnis truncať affectus vniuersa ꝓpinquitas amputať ne p occasionẽ pietatis vnusquisqꝫ credentiũ scandalis pateat. Si inquit ita est tibi ꝓiunctus vt manus.pes.oculus. ꝛ est sollicitus ꝛ acutus ad pspiciendũ ꝛ vtilis.scandalũ aũt tibi faciat ꝛ ppter morũ dissonantiã te ptrahat in gehennã melius est vt ppinquitate eius careas. ¶ Quoniã de scãdalo dicere cepimus vt magis aperiať cognitio aliqua sunt dubia diffinienda Et primũ est quid sit scandalũ: ꝛ quoniã solet dici q̄ scandalum sit dictũ vel factũ minus rectũ prebens occasionẽ ruine est dubiũ an sit bona diffinitio. ¶ Dicẽdũ q̄ illa diffinitio cõuenienť est.hoc enĩ sonant oĩa dicta sanctoꝝ.sic enĩ dicit ieronimus sup matheuꝫ super illo verbo scis qꝛ pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt :scꝫ quia crebro teriť in ecclesiasticis scripturis scandalũ .breuiter dicendũ q̄ signat scandalũ qđ nos offendiculũ vel ruynã ꝛ in pactõez pedis possumus dicere.qñcunqꝫ ergo legimus qui scãdalizauerit hoc intelligimus qui dicto vel facto occasionẽ ruine dederit. Sic etiã dicit rabanus scãdalũ quippe sermo grecus est qđ nos offendiculum vel ruinã ꝛ in pactõez pedis dicere possumus.ille ergo scandalizat fratrẽ qui ei dicto vel facto mal⁹ recto occasionez ruine dederit ꝛ ita scãdalũ ꝓprie accipiť in corporalib⁹:trãslũptiue aũt põt accipi in spũalibus.ſ.q̄ scandalũ spũale sit simile in pactiõe pedis corporaliter ꝛ hec impactio nõ fit nisi ambulanti in via aliqd obijciať vel obiectũ maneat q̄ ei sit occasio cadendi etiã si nõ cadat.ita id qđ obijciť alicui in via spũali per qđ cadit a bono aut cadendi occasionẽ habet scãdalũ dicit.nichil aũt est qđ de se sit natũ prestare impedimentũ ambulanti in via dei vbi sit minus rectũ.i.declinãs aliqualiter a rectitudine cũ via dei recta sit.Et istud nõ põt esse nisi aliqd minus rectũ ꝓcedens in noticiã eius cui impedimentũ pstať verbo vel facto .iõ recte dictũ est q̄ scãdalũ sit verbũ vl factũ minus rectũ ꝓbens alicui occasionẽ ruine. ¶ Cõsiderandũ autẽ q̄ dictũ vel factũ vm⁹ hominis põt alteri esse causa ad aliqd dupliciter.vno modo p se:alio mõ per accidens.per se quidẽ qñ aliquis suo malo verbo vel ope intendit aliũ inducere ad

Q°.19.

Q°.20.

peccandū siue sic agere iubeat siue idem agat vt alius eū imitet vel etiā siquis nō intēdat aliū inducere ad peccandū. factū tamen suū est tale vt de suī ratione habeat inducere ad peccandū vt siquis publice cōmittit pctm̄: vel aliqd qō videtur esse peccatū licet nō sit ⁊ tunc qui aliqd p̄dictoꝝ facit directe p̄stat alteri occasionē ruine ⁊ istud vocat scandalū actiuū. p accidens vero p̄bet quis alteri causā qñ aliqō verbū vel factū vnius est alteri causa peccādi. s. qz nō intendebat agens reducere aliqñ ad peccandū nec etiā opus de se tale erat qō ad hoc induceret: sed aliqs male dispositus ex tali verbo vel facto inducit ad peccandū. sicut cū aliqs est emulus alteri si videat eū bona agere dolet de hoc in videndo illi: ⁊ ita iste habuit occasionē ruendi in pctm̄ inuidie p bona que ille fecit ⁊ tm̄ nō fuit intentio facientis qz iste emulus inuideret ⁊ periret spūaliter. sz ipse causam fuerit quā alius nō p̄stitit iuxta illud Ad ro. 7. occasione accepta p mandatū pctm̄ causauit in me omnē cōcupiscentiā. ⁊ tm̄ lex nō data est ad hūc finē qz habundaret ꝓcupiscentia sed potius ad eā extinguendū cū illaz p̄hibeat neqz lex talis est que de se directe habeat suscitare ꝓcupiscētiā: sed ipsa ꝓcupiscētia p mandatū habuit occasionē vt maioꝝ fieret inq̄tū indomita esse vult ⁊ quātomagis p̄hibetur tantomagis resistit qñ aūt sic scandalizat aliqs est scādalū passiuū sine actiuo. s. aliqs scandalizat licet nemo eū scandalizet qz qui recte agit q̄tū in se est nō dat occasionē ruine q̄ alter patit. ꝓtingit ergo scādalū tripliciter. s. interdū actiuū ⁊ passiuū simul in diuersis. Scōo mō passiuū sine actiuo. tertio actiuū sine passiuo. De primo vt siqs peccat intēdēs inducere alios ad peccandū; vel actus est de se malus licet peccās neminē intēdat inducere ad peccandū. nā actiuū est ibi in peccante ⁊ passiuū in eo qui exēplo illius ad peccandū mouet. de scōo vt qñ aliqs nō agit malū sed bonū ⁊ p illud nō intendit quē q̄ ad malū inducere tm̄ aliquis inducit vt dictuz est de inuidente. de tertio vt qñ aliquis malū facit intendēs mouere alios ad sic agendū ⁊ tm̄ nemo sequit statū eius: ipse quippe q̄tū in se fuit scandalū p̄buit ⁊ tm̄ nullus illud passus est qz oēs videntes forte erāt viri boni qui ad talia nō mouent. ¶ Notandū aūt qz scādalū offensio ⁊ infirmitas distincta sunt ⁊ ꝓcurrunt cū scādalo licet interdū sint sine scandalo ⁊ scandalū sine illis. infirmitas enī dicit facilitatē alicui⁹ ad cadendū qz debilis viribus est: ⁊ ita scādalū valde habet locū in illo. Offensio dicit indignationē ei⁹ qui aliū peccare videt ꝓtra ip̄m peccantē vel ꝓtra euz de quo male iudicat lz ille forte nō peccet. scandalū aūt est ipsa impactio pedis. i. id in qō pes impingit vl impingere p̄t. licet nō impingat ⁊ est ip̄m factū vel dictū minus rectū. ꝓtingit aūt cē infirmitatē sine offensione ⁊ sine scādalo vt cū quis de se est debilis ad cadendū siquis p̄staret ei occasionē nemo tm̄ illam p̄stat: ⁊ ita nō est ibi scandalū. etiā nō est ibi offensio quia iste nō p̄t indignari cū nichil sit de quo indigneť. interdū est scandalū sine offensiōe ⁊ infirmitate ⁊ istud est scandaluz solū actiuū. vt siquis faciat opus malū ad intentionē scandalizandi aliquē vel tale saltē de quo scādalizari possent vidētes. ⁊ cū nemo infirmus illud videt sed viri pfecti qui nō infirmant. etiā forte nō indignant sed potius miserent misero peccanti qz peccatū languoꝝ quidē animē est. Interdū est offensio sine infirmitate ⁊ scandalo vt siquis nō infirm⁹ videat aliquod opus bonū alterius: ⁊ qz nō diligēter cogitauit circa illud putauit esse malum ⁊ indignat ꝓtra agentē nō tm̄ inducit per hoc ipse ad malū agendū est ibi offensio sed nō infirmitas nec etiā scandalū actiuū neqz passiuū. aliquādo est infirmitas ⁊ scandalū sed nō offensio sicut cū quis malū facit coram viris imperfectis. Nam ipse scandalizat eos inq̄tū malū facit ⁊ est scandalū actiuū. illi etiā infirmi sunt ⁊ scandalizant quia ad malū inducunt ⁊ est scandalū passiuū ⁊ tamen offensio nō est ibi quia forte iste infirmus nō indignatus fuit ꝓtra peccantē sed potius amplexatus est factū eius ex ignorantia vel debilitate. interdū est scādalum ⁊ offensio sine infirmitate vt siquis malū fecit coraz v

ris perfectis. illi enī non infirmant est tamen ibi scandalū scilicet actiuū quia iste inq̄tū in se fuit scandalizauit eos malū faciendo: nō est tamen scandalū passiuū quia ipsi non mouent a rectitudine sua per hoc. sed potius firmi manent indignanter tamen ꝓtra peccantē. ¶ Querit an scandalum sit peccatum. ¶ Dicendū qz scandalū est duplex actiuū ⁊ passiuum. actiuū facere aliquod malū intendēdo aliquē incitare ad peccandum vel facere saltē malū publice aut manifeste ex quo possunt videntes ad peccandū induci licet agens nō intenderit quē q̄ ad peccandū inducere. scandalū passiuū est spiritualis ruina scz cū quis cadit a bono quod agebat motus malo exemplo alicuius. De scandalo passiuo dicendū qz semp est peccatū in eo qui patit: quia nō scandalizat nisi qui aliqualiter ruit spiritualī ruina que est peccatū ⁊ hoc est siquis in via dei gradiebat ⁊ exemplo alterius ductus recedit ab illa ⁊ hoc mortale est. Et ita scandalū passiuū est mortale ibi. interdū aūt est veniale vt siquis tendebat ad perfectionē ⁊ scandalizatus defecit ab illa vel cōmittit aliquod leue malū quod veniale dicimus. vn de necesse est semp esse aut veniale aut mortale: quia scandalum ruina spiritualis est: ⁊ tm̄ ruina spiritualis nō est nisi peccatū ⁊ illud est veniale aut mortale ergo semper erit veniale aut peccatū mortale scandalū passiuū in paciente. De scandalo actiuo etiā dicendū qz semp est peccatū mortale vel veniale saltem. nam scandalū actiuū est in eo qui intendit aliū inducere ad peccandū ⁊ hoc semp est mortale: in eo vero qui talia facit ex quibus alij iuste scandalizari possint ⁊ hoc est mortale vel veniale saltē quia illa que facit aut erunt vere mala aut habentia speciē mali. Primo modo qui illa agit peccat mortaliter. Scōo modo interdū mortaliter interdū venialiter. ez que speciē mali habent licet mala nō sint dimittēda sunt ꝓpter salutē primi q̄ tenemur ꝓcurare cū vnicuiq3 mādauerit deus de primo suo ⁊ contrariū facientes ꝓtra charitatē militamus. sic apostolus suadet talia dimitti. Ad ro. 14. ⁊ 1. chorin. 8. scz si caro scandalizat fratrē meū nō manducabo carnem in eternū. ⁊ ita de manducantibus ydolatica. i. cibos cōsecratos ydolis. nam nō est per se malū aliquod comedere illa cum ydolum nichil sit. ⁊ cibi sic cōsecrati nichil contrahant ex consecratione ipsa: ⁊ tamen quia videntes putabunt per hoc honorē impendi ydolis obligamur ita euitare coram infirmis. prima cho. 8. ⁊ 11. ⁊ ita scandalū actiuū in agente semp est peccatū. scandalū tamen passiuū in paciente semp est peccatū. scandalū tamen actiuū ex parte pacientis nō est semp peccatum. vt qñ aliquis facit talia de quibus alij deberent aut possent scādalizari ⁊ tamen nemo excandalizat quia solus agens peccat scandalū etiam passiuū ex parte agentis est interdū sine peccato: vt quādo quis scandalizat de his que alius benefacit vt patet in inuido: ⁊ ita erat quando scandalizabant pharisei de actibus x̄pi. nam ipsi scandalū paciebant ruentes spiritualiter in peccatū: ⁊ tamen x̄ps nō p̄stabat causam scandali. id eo ex parte sua nō erat peccatū. ¶ Querit an scandaluz sit semper peccatū mortale. ¶ Dicendū qz scandalū est duplex. s. actiuuz ⁊ passiuū vt supra ostensum est. de scandalo passiuo dicenduz qz interdū est peccatū mortale ⁊ interdū veniale. qñ enim quis ex facto alterius incitatus ruit in peccatū mortale est scandalū passiuū peccatū mortale. siue actus qui fuit sibi occasio esset bonus siue per se malus: siue indifferens. Est aūt scandalum peccatū veniale quando ex actu alterius incidit quis in peccatum veniale quod est disponi ad ruinā ⁊ non omnino cadere licet etiā veniale possit dici casus. Scandalū autem actiuū potest dupliciter accipi. vno modo inquātū est speciale peccatum scilicet inquātū scandalizans intendit dare occasionem ruine. Alio modo inquātū nō est peccatū speciale. id est nō intendit dare occasionē. si primo modo: aut intendit deducere primū ad peccādū mortaliter aut venialiter. si mortaliter peccat mortaliter: ⁊ hoc siue intendat deducere aliū ad peccandū per aliquē actum suū qui in se sit peccatū mortale siue per actū qui

Q° .21.

Q° .22.

īt se sit peccatum veniale. nam intentio est peccatum mortale. si intēdat deducere ad peccādū venialiter q̄ tū est ex gñe scāda li p se deberet esse peccatū veniale. Et tñ dō q̄ aut vult deducere illū ad peccādū venialiť p aliquē actū q sit veniał: ꝛ est pctm̄ veniale. aut p actū mortalē: ꝛ tūc est pctm̄ mortale. Si āt accipiať scandalū scō mō: vt nō est intentū: ꝛ tūc q: nō ptinet per se ad genus scandali. neq; est spāle pctm̄. idē erit iudicandū de scandalo: ꝛ de actu p quē aliqs scādalizat. si enī ille actꝰ sit in se pctm̄ mortale: iudicabiť scandalū pctm̄ mortale. si vo actus est venialis: erit scandalū veniale pctm̄. Interdū tñ actꝰ est indifferēs de se: ꝛ īq̄ tū habet quādā spēm mali: est scandalosus: ꝛ de se nō erat pctm̄ etiā veniale. ꝛ tñ poterit scādalum illud esse interdū veniale: vt si cōmittať cū aliq̄ leui indiscretione p̄m quā p̄imus offendiť. interdū aūt mortale: vt qñ contēnit quis salutē p̄imi ita q̄ p ea ꝓseruāda nō dimittit facere ea q̄ sibi libuerint: etiā si illud alijs nō est malū: ꝛ tñ scit p: oximos scandalizandos si hoc agať. nā lz iste non intēdat scādalizare: ꝛ tñ q: scit p̄imos scandalizandos ꝛ non cauet: peccat mortaliter; lz actus als non esset malꝰ: etiā venialiť. vt mādu
Q°.23. care cibos cōsecratos ydolo. ¶ Querit: an scandalizare passiue ptineat ad oēs tā pfectos q̄ impfectos; vel solū sit pusillorum? ¶ Dō q̄ ppie accipiēdo scandalū passiuū insolis imperfectis est large: tñ etiā est in pfectis. Et dō q̄ scandalum passiuū dupliciť accidit. Uno mō cū quadā electiōe: vt cū qs videns aliū peccātē incitať ad peccandū: ꝛ eligit sic facere sic̄ ille. taliter aūt nō cadit scandalū passiuū in viros pfectos quox mens xpo adherēs a preceptis eiꝰ nō flectiť. Alio mō accipiť scandalū vt est sine electiōe. s. qñ qs vidēs aliū peccantē: concepit quēdā appetitū similiť agendi q subrepit vel trīsticiā quādam aut ire motū vel indignatōnis. nō tamē eligit peccare. ꝛ totaliter scandalū cadit in viros pfectos. q: tñ p̄incipale est in scāda'o esse pctm̄. ꝛ hic nō est aliqd: cū nō sequať electio: nō solemus vocare scandalū talē passionē factā in viro pfecto. ꝛ ita verū est q̄ scandalū passiuū solū est pusillorū. sic dicit Jeroni. Nota q̄ q scandalizať puulus est. maiores enī scandala nō recipiunt. ¶ Cōsiderādū q̄ loquēdo grammatice vel dyaletice oñe actiuū cōuertiť in passiuū. q: grāmaticus cōsiderat solū modū significandi: ꝛ nō subam actōis. oñe aūt verbū actiuū ex suo mō significandi signat actōem vt in aliū trāseuntē: lz cōsiderādo subam actiōis aliq̄ actio egrediť ab agente: ꝛ nō p tingit vsq; ad patiens: quia patiēs habet interdū in sua ptāte recipere effectū agētis vel non: aut ppter aliqō impedimentū supueniēs: ppť qō non ptingat effectus actōis ad patiens. Et iō loquēdo realiter in oībus actōibus q̄ terminātur ad aliqd extra qō vere extra manet: nō semp cōuertiť actiua ī passiua sicut est pcutere. occidere. scandalizare: ꝛ alia huiusmodi. s. q: nullū motū realiter quē qs facit qñ aliquē pcutit: pōt facere qñ non percutit. vt quis coneť alterū pcutere: ꝛ ille effugiat ictū materialiter. ergo ꝛ realiť iste pcutit: lz nullū pcutiat. naz nulla alia res erat p quā iste pcuteret eū quē volebat pcutere nisi id qō fecit: ergo realiter pcussit. i. fecit rē illā q̄ materialiť est pcussio: lz formaliter nō cōcediť q̄ iste pcutiat nisi aliqs sit pcussus. In actibus vero interioribꝰ an̄me. vt amare. intelligere. cōcupiscere. ꝛ silibꝰ dō q̄ cōuertiť semp actiua in passiuā: eo q̄ semp actio ptingit ad terminū illū ad quē est. ꝛ rō est: q: tales actus nō pgrediūť ad rē extra. i. ad passū: nisi p̄m q̄ passum est aliquo mō in ipso agente. nā inq̄ tū qs amat alterū: nō sequiť aliqd reale exteriꝰ in ipso amato qō ꝓcedat ab amāte: cū cōtingat amare eos q a nobis remotissimi sunt. sed termin iť actus amātis: aut desiderātis: cōcupiscētis: ꝛ intelligentis ad terminū inq̄ tū ille est intra agētē p quādā cōceptōz ꝛ imaginē. iō in istis nūq̄ pōt esse actio qn ptingat ad passum eū nō possit esse impedimētū aliqō ad hoc. nec pōt patiēs facere q̄ effectꝰ actōis nō recipiať in eo. ꝛ ita semp in his ꝙuertitur actiua in passiua. Scandalizare aūt regrit terminū extra. ꝛ iō pōt esse actio realiter sine passione. vñ pōt aliqs scādaliza re. i. scādalū facere. ꝛ tñ q̄ nullꝰ scādalizeť patiēdo illud scandalū. ꝛ ita q cor̄ viris pfectis peccat scādalizat qdē: lz nullus scandalizať. ¶ Querit an scandalizare actiue ꝙueniat interdū viris pfectis. i. an illi scandalizēt aliquos? ¶ Dici pōt q̄ scādalū actiuū ꝓprie est cū aliqs tale aliqd dicit aut facit qō ō se tale ēt necessariū sit alterꝰ deducere ad ruinā. hoc aūt solū est illud qō inordinate dr aut fit. ad pfectos aūt ptinet omīa q̄ agant p̄m rōnis regulā ordinare. iuxta illud. i. Thor. 14. Oīa honeste p̄m ordinē fiant in vobis. ꝛ precipue hāc cautelā ordinate ꝓcedendi adhibent in his in qbus non solū ipsi offenderent: lz etiā alijs offensionē pararēt. ꝛ hoc: q: de salute p̄imorum magna sollicitudo illis est. ꝛ si ītērdū aliqd de dictis aut factis eox ab hac moderatione deficit: hoc est ex īfirmitate humana p̄m quā a pfectiōe deficiēt. ꝛ ita nō sunt pfecti illi q in aliquo possunt alios scandalizare. ꝛ tñ accipiēdo perfectos illos in qbus adhuc aliq̄ carnis infirmitas est q̄ nec p̄ius tollitur in via. ¶ Dō q̄ si aliqd de dictis aut factis illox deficit aliq̄liter a moderatione: nō intantū deficiūt q̄ multū a rōnis ordine recedať: lz modicū ꝛ leuiter: qō nō est tā magnū vt ex illo verisimiliť aut rōnabiliter possit accipi occasio peccādi iō pfecti neminē scandalizāt. Si tñ velimꝰ dicere q̄ scandalizare p̄ñt alios leuiter. s. venialiter: nō est incōueniēs. rōnabilius tñ est qō nūc dictū fuit. Uñ dō q̄ impfecti scandalizāt ꝛ scādalizanť. vere aūt pfecti nec scandalizāt: nec scādalizanť. illi vero ad quos pfectio ptinet si tales nō sunt scandalizanť ꝛ grauiter scandalizant. ¶ Querit an veritas sit ppter scandalum Q°.25.
dimittēda? ¶ Aliq dicūt q̄ sic: q: Augꝰ in pabola de zizania ś. 13. c.. dicit. Cū multitudo sit in cā vel p̄inceps detrabēdū est seueritati: lz nō nisi ppter scandalū. ergo veritas iusticie ppť scandalū est dimittēda. Scō p̄z: q̄ veritas vite sit dimittēda propter scandalū: q: vitatio cuiuslibet peccati ptinet ad veritatē vite: ꝛ tñ homo ad euitandū scandalū proximi dz cōmittere pctm̄ veniale: q: plus debet cauere dāpnū eternū p̄imi qō incurrit p peccatū mortale in qō scādalizatꝰ ruit q̄ dāpnū tpale suū in qō incurrit p pctm̄ veniale. ergo veritas vite dimittenda est ppter scādalū. Tertio p̄z de veritate doctrine: nā aliqñ subtrahiť predicatio ppter scādalū gñale: ꝛ tñ predicatio ptinet ad veritatē doctrine. ergo veritas doctrine relinquēda est ppter scandalū. ꝛ ita oīno veritas. i. iusticie: vite: ꝛ doctrine ppter scandalū dimittēda erit. ¶ Dō q̄ cum q̄riť an veritas relinquēda sit ppter scandalum: aut q̄riť de scandalo actino aut de passiuo. dō q̄ nō debet intelligi de actiuo. nā scandalū actiuū nūq̄ agendū est. sp enī scandalū actiuū est peccatum ipsius faciētis. lz nulla cā est ppter quā qs debeat inclinari ad peccādū. iō nichil est ppter qō debeat scādalizare quēq̄: lz semp est vitandū scandalū actiuū. Etiā p̄z ex intētiōe qōnis q̄ nō intelligať de actiuo: q: ōr. an dimittēda sit veritas ppter scandalū. i. vt nō sequať scādalū. ꝛ tñ cū scadalū actiuū sit in ptāte agētis: nō oportet q̄ aliqd dimittat vt nō scādalizet: q: pōt nō scādalizare etiā si nullā veritatē omittat. īmo nūq̄ poterit sequi scādalū actiuū sequēdo veritatē: cū scandalū actiuum sit dictū aut factū minus rectū. ꝛ tñ seq veritatē semp est rectū: cū sequēdo veritatē nemo peccet. Uñ qñ q̄riť: an veritas sit dimittenda ppter scādalū: intelligiť de passiuo. scādalizatur aūt passiue q̄ ppť factū alteriꝰ ruit in malū: sumpta inde occasione. vñ nichil est aliud q̄rere q̄ an aliqd sit dimittendū ne alius peccet: ꝛ qd sit illud. Ad qō dō q̄ cū hō circa spūalia bona teneať magis seipsum diligere q̄ quēcūq; aliū nullo mō teneť peccare vt pctm̄ alteriꝰ euitet. quicunq; autez veritatem relinquit: peccat. Veritas autem consistit in hoc q̄ homo in dictis ꝛ factis suis rectitudinem diuine legis siue diuine regule ꝑuet: ꝛ illi se conformet sicut conformari tenetur ꝛ ista veritas partim ꝙsistit in his q̄ ad cognitionē ptinēt: ꝛ illa vocať veritas doctrine. partī autē cōsistit in his que ptinēt ad actiones. et tunc dupliciter: quia aut circa ea q̄ ipse p se agere debet: et ista est veritas vite. aut circa ea que alijs agenda ꝓ

mulgare debet aut cogere alios ad agendum .et ista est veritas iusticie. ¶ Circa hoc tñ cõsiderãdũ: qꝫ ꝛz veritas sit in cõformãdo se circa oĩa diuine regule vel legi. nõ est tñ neĉe qꝫ cõformet se hõ in oĩbus in qbus põt illi: qꝛ aliq̃ cõformitas esse põt qua omissa nõ agit ꝯ veritatẽ vel legẽ dei. ſz adhuc veritas manet. vñ sicut nõ obligat hõ ad qõlibet bonũ agẽdũ: obligatur tñ ad nũq̃ agendũ malũ. ita nõ obligat ad cõformandum se diuine regule in oĩbus in qbus põt: ⁊ tñ nũq̃ ꝺz qs agere ꝯ diuinã regulã vel legẽ. põt enĩ qs conformare se diuine regule ꝑ opa cõsiliorũ: ſz nõ peccat nõ se cõformando huic regule. qꝛ nõ sequẽdo regulã cõsiliorũ põt se cõformare regle ꝓceptoꝝ: q̃ est diuĩa. tũc ãt ꝺꝛ relinq̃ ꝛitas qñ ꝛitas nullo mõ manet. i. non manet hõ cõformat⁹ diuine legi. taliter aũt dimittere veritatẽ est semp pctñ mortale: qꝛ est agere ꝯ legẽ dei. iõ ꝓpꝛie loquẽdo veritas nũq̃ dimittẽda est ꝑpter scãdalũ passiuũ: cũ dimitti sic veritatẽ sit peccatũ mortale: ⁊ nũq̃ cõmittendum est mortale: vt caueam⁹ scandalũ ꝓximi. Ad ꝑmũ ꝺõm qꝫ veritas iusticie nõ põt dimitti ꝑpter scandalũ totaliter. aliqd tñ põt dimitti qõ ſz al⁹ videbat esse iustũ. dato casu scãdali nõ est iustũ fieri. ⁊ ita ꝓpꝛie accipiẽdo nõ dimittit veritas iusticie: qꝛ nõ est alicui ita directe debita vindicta ꝑ penas iniuriatoꝝ sicut est debitũ aurũ vel argẽtũ: aut seruit⁹: vel filia: que ciuiliter petit. iõ circa ista nũq̃ cessat a iusticia ꝓpt scandalũ. in penarũ aũt illatiõe etiã ꝑ iniurias ꝓpꝛias poterit cessari interdũ: maxie aũt circa illationẽ penarũ q̃rũ vtilitas directe est rei publice: ⁊ nõ litigatoꝝ. vt dictũ est. ⁊ sic hoc dicimus qñ quis accusat vel denũciat crimen alteri⁹. ita etiã qñ iudex ex officio suo ꝓcedere ꝺz ꝑ inquisitionẽ ad cognoscendũ ⁊ puniendũ. vel qñ notorietas patrati sceleris est q̃ clamore accusatoris nõ indiget. nã tũc regulariter ꝺz punire delinquẽtes ꝓ penas a lege statutas. si aũt interdũ oriat scandalũ ex punitiõe faciet iudex sicut magis rei publice expedierit. ⁊ hoc ꝓcipue quãdo ꝓnceps vel multitudo est in culpa: aut aliqs de punitione timet scisma futurũ. multitudini enĩ ꝑm iura solꝝ remitti vel attenuari pena. iõ dicit Aug⁹. qꝫ cũ multitudine agẽdũ est magis monendo qꝫ minãdo seueritas exercẽda est in peccata paucoꝝ. ſz hoc intelligendũ est qñ ex dissimulatõe pctĩ ꝓncipis vel multitudinis mai⁹ periculũ nõ timet qꝫ ex pena. vñ si ex impunitate ꝓncipis vel multitudinis fides ⁊ doctrine veritas ⁊ boni mores corrũpũt nõ est parcendũ ꝓncipi nec multitudini. qõ cõtingit qñ peccãtes suũ pctñ aucte ⁊ ptãte defendere molliũt. qꝛ tũc grauis⁹ punitẽda est multitudo q̃ pauci. vñ Isidorus dicit. ibi q neqꝝ a vicio corruptõis emẽdant atqꝝ hoc ꝓpꝛiuꝝ delictũ qõ cõmittũt vindicare q̃dã supstitiosa aucte nitũt: neqꝝ grad⁹ honoris: neqꝝ gr̃am recipiunt cõionis. Ad scõm ꝺõm qꝫ ad veritatẽ vite ꝑtinet vitare qõcũqꝝ pctñ etiã venialia. ⁊ ꝺõm qꝫ nemo tenet cõmittere pctñ veniale vt ali⁹ euitet mortale. nec etiã ꝺz aut licet hoc fieri: qꝛ reprehẽsibile est: ⁊ meli⁹ est qꝫ qs ꝑmittat ꝓximũ ruere in q̃cũqꝝ pctã mortalia: si alit eũ eruere nõ põt ꝯ cõmittere veniale ne ille ruat. qꝛ ad vitandũ pctñ nõ debem⁹ ꝓncipaliter inclinari ex dãpno ꝓprio: qõ incurrim⁹ peccãdo: qꝛ hoc esset desistere a peccãdo timore pene: ſz inclinari debem⁹ ad hoc ex amore. ſ. ne deũ offendamus quẽ etiã offendim⁹ ꝑ veniale pctñ: q̃uis nõ ita grauiter sicut ꝑ mortale. null⁹ aũt ꝺz offendere deũ saltẽ parũ vt ali⁹ non offendat multũ. qꝛ hõ debz in infinitũ diligere plus deuz qꝫ ꝓximũ. ⁊ iõ null⁹ ꝺz facere pctñ veniale ad vitandũ q̃lecũqꝝ scandalũ ꝓximoꝝ: q̃diu ille act⁹ manet pctñ veniale. qꝛ aliqd est qõ de se est pctñ veniale: qõ factũ ad vitandũ scãdalum ꝓximorũ: vel ꝓter aliã cãm bonã non erit veniale: sed potius bon⁹ actus. sic̃ de verbo ocioso: qõ al⁹ ociosum est ⁊ est veniale: ꝑpter aliquã cãm poterit esse vtile: ⁊ iã nõ erit venia le. q̃diu tñ manet in genere pctĩ venialis: nũq̃ licet illud fieri ꝓ cõseruãda salute spũali ꝓximi vel vitãdo scãdalo ei⁹. est enĩ oppositio in adiecto qꝫ aliqs teneat aut debeat peccare vl liceat ei: aut qꝫ bonũ faciat peccãdo. Ad tertiũ ꝺõm qꝫ ꝓpꝛie accipiẽdo nũq̃ est cessandũ a veritate doctrine: ꝓpꝛie accipiendo cessare ꝓ scandalo aliquo. Sz ꝑ hoc ꝓsiderãdũ qꝫ in doctrina duo inueniũtur. ſ. act⁹ docẽtis: ⁊ ipsa res q̃ docet. ſ. conclusiones vel regule doctrine. act⁹ vero docẽtis nõ ptinet dirẽcte ad veritatẽ doctrine: ſz ad veritatẽ vite sic̃ ceteri act⁹ misericordie spũalis de qb⁹ vn⁹ est docere. Sunt enĩ qdã ad quoꝝ officiũ ptinet docere siue ex statu siue ex pfessione vel quõlibet al⁹. qꝫ aũt talis exerceat actũ doctrine ptinet ad veritatẽ ite. sicut obseruare ꝑcepta legis xꝑi: quoꝝ obseruatio cõpetit nobis oĩbus ex pfessione xꝑiana. omittere ergo doctrinã in talibus: nõ est relinq̃re veritatẽ doctrine: ſz vite: cũ ꝑ hoc nõ ꝑ iudiceꝛ eis q̃ docenda sunt: ſz eis q̃ agenda sunt. ⁊ qñ multi alij actus boni ꝑñ omitti ad tꝑus ꝓpter scãdalũ q ptinebant ad veritatẽ vite: ita poterit cessari a doctrina ad tꝑus. ⁊ tunc neqꝝ relinq̃t veritas vite neqꝝ veritas doctrine. Scõm vero ſz res q̃ docet ptinet ad veritatẽ doctrine: cũ veritas doctrine sit in doctrina ⁊ nõ in actu docẽtis: ⁊ isti veritati nõ ꝓiudicatur directe ꝑ hoc qꝫ doctrina tacet: ſz ꝑ hoc qꝫ doctrine ꝓiudiciũ aliqõ gñatur: hoc aũt fit dupl̃r. Uno mõ ex ꝯria doctrina: ⁊ hoc est ꝑ se. alio mõ ex quorũdã taciturnitate: ⁊ hoc ꝑ accidẽs. De ꝑmo ꝓz: vt si qs asserat aliqd ꝯ sacrã doctrinã vel ꝑmittat qꝫ alij asserãt dũ tñ ad officiũ vel statũ suũ ptineat ꝓhibere vel occurrere. ⁊ hoc vere est agere ꝯ veritatẽ doctrine: vel deserere veritatẽ doctrine. Et ꝺõm qꝫ ꝓpt nullũ scandalũ licet dimittere veritatẽ doctrĩe sacre: cũ sit pctñ mortale deserere illã: ⁊ grauia alijs peccatis. ⁊ oẽs scti martyres ꝓ defensione hui⁹ veritatis nulla scãdala timuerũt. ſz seipos morti exposuerũt. Et sicut nõ ꝺz qs asserere falsum ꝯ sacraz doctrinã: ita neqꝝ ꝺz ꝑmittere qꝫ ali⁹ asserat: etiã si ex reprehẽsione sequat grauissimũ scandalũ: ſz in hoc mod⁹ adhibẽdus est: cũ interdũ possit qs errãtẽ corrigere vel reprehendere: seruãdo honorẽ sacre doctrine: ⁊ cauẽdo scandalũ: ⁊ tñ qꝛ nescit adhibere modũ scandalizat: ⁊ tũc culpa est redarguẽtis. si tñ nullo mõ põt fieri redargutio sine scandalo aut dãpno: vel periculo redarguẽtis ⁊ oporteat vel sacrã doctrinã pati dedecus vel scandalũ sustẽtari: ⁊ arguẽtẽ mala pati: meli⁹ est oĩa mala pati ⁊ q̃cũqꝝ scãdala suscitari q̃ veritatẽ sacrã relinq̃ indefensam ⁊ sine honore. Accipiẽdo scõ mõ fit ꝯ veritatẽ doctrĩe ꝑ accidẽs ꝑ taciturnitatẽ aliquoꝝ: ⁊ hoc vt si in ꝓsecutiõe ne⁹ mo audeat ꝓfiteri veritatẽ fidei. aut si aliqs tyrann⁹ infidelis ꝓualẽs ꝯ aliquã gentẽ xꝑianoꝝ: ꝓponeret eis qꝫ defenderet fidẽ suã: si putabãt eã verã: ⁊ scirẽt ipsi qꝫ etiã si bñ eã defenderẽt paterẽtur. ⁊ ob hoc nõ auderẽt defendere fidẽ: ſz eã nõ negarẽt. faciebãt aũt ꝯ veritatẽ fidei. ⁊ iõ in ꝓsecutiõib⁹ illi quibus fugiẽtibus aut se occultãtib⁹ fides patit detrimẽtũ in coꝝ dibus infirmoꝝ tenẽt nõ fugere neqꝝ se occultare: ſz q̃fiti fidẽ publice cõfiteri. ⁊ hoc est verũ nisi ipsi ſpãliter querãt. ⁊ magis sit ibi odiũ ꝓsonale q̃ fidei. ⁊ tũc licz eis se subtrahere ⁊ ad alia se tpa refuare vt magis ꝓsint ecclie. de quo lati⁹ dictũ est ſ. 10. c. etiã ꝓposita a tyranno tali forma vt xꝑiani deferdant rõnibus fidẽ suã: dato qꝫ sciãt se passuros etiã bñ defendendo nõ debẽt se occultare aut tacere: ſz offerre se palã ad defensionem illi quos de⁹ eruditos sciẽtia ⁊ sermone fecit. q si nõ fuerint: vel si hoc on⁹ recusauerint ex hũana ĩfirmitate: vel ex malicia nõ timeãt se opponere huic rei qui min⁹ sapiẽtes sunt aut nulla sapiebãt: ante hoc tñ credãt: qꝛ si fidẽ habuerint: necesse est qꝫ ipsa loq̃t spũs sctũs abundãtissime ꝑ ora eorũ cui non possint resistere oẽs aduersarij eoꝝ. nõ enĩ magis eruditi erãt illi qbus xꝑus dixit. ſ. 10. c. Nolite cogitare q̃liter respõdeatis: dabit enĩ vobis in ea hora qd loq̃mini. ⁊ ſz qñ ecclia est extra oẽm necessitatẽ: nẽo dẽat talia presumere. qñ fuerit in necessitate: nemo q̃tũcũqꝝ paruus ⁊ insipiẽs in ecclia desperet si bi dandã subito tantã sapiẽtiã cui tot⁹ mũdus resistere nõ possit. Dabit etiã gr̃am miraculoꝝ ⁊ qcqd aliud ꝯueniens sit ad defensionẽ doctrine: qꝛ sollicitudo potissima sibi incũbit. nos aũt ministrisumus ⁊ faciem⁹ qõ nobis in mẽtẽ dederit. si ergo

talis ꝓponaꝝ ab infidelib⁹ concertatio non debent eam recusare fideles: qꝛ si recusant deserūt veritatē fidei ꝑ accidēs: qñ ipsi infideles ⁊ etiā q infirmi sunt in fide hoc videtes putabūt aut nō esse verā doctrinā istā: aut saltē esse dubiā. ⁊ ita perit auctas ⁊ honoꝛ sacre doctrine. ió peccāt moꝛtaliter q taliꝝ veritatē istā deserūt. ⁊ sicut ꝑ nullo scādalo dimittēda est ꝟitas. ¶Hec aūt oīa q̄ de veritate doctrine dicūꝝ accipiēda sunt de doctrina sacra, secus aūt de doctrinis hūanis: qꝛ ꝑ veritate illarū defendenda nō oportet subire aliqō scandalū: cū veritas eaꝛ nō ptineat ad salutē aīe. ¶Querīꝝ an ab opibus cōsiliorū ⁊ alijs bonis spūalib⁹ non necessarijs sit ꝓpter scādalū cessandū: ¶Dōm q ad̄ā opa spūalia sunt de nec̄itate: vt observatio preceptoꝛ. ad̄ā vero sunt sub cōsilio. De ꝓmis dōz q nūq̄ dimittēda sunt ꝓpter scādalū: qꝛ dimittere illa cēt peccare moꝛtaliter. De secūdis dōm q nō est de necessitate talia fare: cū non cadāt sub precepto: ſz sunt cōsilia. ¶Est tñ sciendū q cōsilia interdū efficiūꝝ illis precepta. ⁊ tūc iudicandū est de cōsilijs sic̄ de preceptis, ſ. q nō sunt dimittēda ꝓpter scandalū aliqō. vt monachus ꝑ nullo scandalo dz dimittere obseruātiā pauptatis ⁊ castitatis. qñ aūt cōsilia manēt in gñe ꝯsilioꝝ. i. q non est necessaria eoꝝ obseruatio. Dōm q scandalū qō oꝛiꝝ aliq⁹ ex hoc q alij obseruāt illa cōsilia: aut puenit ex malicia aut ex infirmitate vel ignoꝛātia. De ꝓmo: vt qñ aliqbus est inēctio impediēdi bona spūalia alioꝝ siue ꝓpter inuidiā siue ꝓpꝝ aliam cām: ⁊ ad hoc q impediāt suscitāt scādalū vt illa non fiāt. ⁊ tale solet vocari scandalū phariseoꝝ: eo q phariſei taliꝝ scādalizabanꝝ de factis xp̄i: ſz enī viderēt illa bona esse: volebant impedire ne fierēt. tale aūt scandalū cōtenendū est: neq; est dimittendū aliqō bonū spūale etiā nō necessariū ꝓpter tale scandalū. sicꝛ xp̄us docuit. ꝯ. 15. c. cū petrus dixit xp̄o. Scis qꝛ phariſei audito hoc verbo scandalizati sunt. ⁊ xp̄us ait. sinite illos qꝛ ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. i. nō est curādū de illis etiā si scādalizenꝝ. Si enī aliq̄ bona opa etiā nō necessaria dimittēda eīnt ꝓpter scandalū tale: tūc mali q inuidēt opibus bonoꝝ impedirēt eos ab oī pfectu spūali cōcitando scandalū ꝑ q̄libet opa ⁊ ita directe repugnaret spiritui sctō. qꝛ boni viri nō possent aliqd agere ꝑm instinctū spūs sc̄i. ⁊ hoc est maximū inc̄ueniēs ió tale scandalū ꝓtēmnendū est. De sc̄o vt qñ aliq ignoꝛātes que bona sunt scādalizāt si fieri videāt ea q̄ sunt pfectōis. Et dr̄ istud scandalū pusilloꝝ ꝑm Bernardum: eo q ad pusillos ptinet ignoꝛare: ⁊ ex infirmitate moueri. ⁊ de tali scādalo dr̄ ꝯ. 17. Et nō scādalizem⁹ eos vade solue ꝓ te ⁊ ꝓ me. erat enim scandalū ex ignoꝛātia: ⁊ ita erat pusillozū. qꝛ ſz xp̄us essz filius regis ⁊ ꝓnter liber a tributis: nesciebāt tñ q colligebāt vidzgma an hoc esset verū. ⁊ ita scandalizarēt si xp̄us nō solueret tributū. ad tollēdū aūt hoc scandalū soluit. De tali scādalo dicendū: q ꝓpter illud ab opibus consilioꝝ cessandū est: vel occulte agēda sunt opa ne ignoꝛātes quoꝝ mens infirma est turbentur. ⁊ hoc fieri dz quousq; reddita rōne de opibus ꝯsiliorū: ⁊ ostenso q bona sint: cesset scandalū qō ex ignoꝛātia ſurgebat. si aūt reddita rōne nō cessauerit scandalū: iā nō est vocādū scandalū ex ignoꝛātia: ſz ex malicia. ⁊ tale ꝓtēnendū est: neqz cessandū est ab aliqbus bonis ꝓpter illud. ⁊ tñ circa talia que in particularib⁹ cōsistūt: nō pōt plena regula dari. ió relinquīt plurimū discretioni opantis vt cōsideret q̄titatē scādali ⁊ q̄titatē boni: qō fit cū scandalo. ⁊ iuxta hoc poterit videre qñ cōsiliū vel opatio cuiuscūq; boni spūalis dimittēda sit ꝓpter scandalū: vel qñ scandalū ꝓtēnendū est vt fiat bonū spūale nā si maiꝰ malū ex scandalo seqꝝ q̄ sit bonū: qō fit stante scādalo: cessandū est a bono vt nō nasc̄at scandalū. si aūt maiꝰ sit bonum spūale q̄ malū qō ex scādalo sequīt: ꝓtenendū est scandalum vt bonū fiat. ¶Querīꝝ: an ꝓpter scādalū euitandū: fint dimittēda tpalia. ſ. vt omittat q̄s vti iure suo vel petere q̄ ad ipsum ptinēt: vel pdere q̄ possidet: vt euitet scandalū primorū: si qō seq pōt in petēdo debita vel vtēdo iure suo: aut defendēdo possessa: ¶Dōm q circa abiectionē rerū tpalū cōtingit se hꝫ dupl̄r. Uno mō dimittendo qō nō habem⁹: ⁊ tñ nobis debitū est. ⁊ hoc est nō petere illud iudicialit̄. Alio mō abijciēdo qō possidem⁹: ⁊ hoc fit dupl̄r. Uno mō ꝑmittēdo rapi aut tolli bona nr̄a: aut illa dando volēt⁹ auferre. Alio mō vtendo iure nr̄o qō quasi possidem⁹ vt fruitute nobis debita: vel honoꝛe cōpetēti quo nobis alꝫs ꝛz vti q̄ volum⁹ vel ſm tpa determinata. si cōsideret q̄tū ad bona q̄ actualit̄ possidemus: dōm q aut intelligit̄ de scādalo actiuo aut de passiuo. De actiuo q̄ē: vt si seq oporteat scandalū actiuū nisi q̄s rem suā dederit. ſ. si interdū ego teneoꝛ dare rē meā ꝓmo: vtpote qꝛ est in extrema nec̄itate: vel ex alia cā: vt nō dādo vl̄ iniuste denegādo: scandalizarē actiue ꝓximos: teneoꝛ dare. qꝛ scandalū istud actiuū cēt pctū mortale in me. potiꝰ debeo oīa perdere vel abijcere q̄ peccare moꝛtalit̄. Et ita gñalit̄ est verum q dimittēda sunt oīa tpalia ꝓpter scadalū. i. vt nō faciamus scādalū. Si aūt intelligaꝝ de scādalo passiuo. i. q si nō dederimus scandalizabunꝝ ꝓximi. Et tūc dōm q aut sunt nr̄a id est ad nos ptinētia: aut sunt nobis cōmissa: sicut bona ecclesiarū sunt cōmissa prelatis aut alijs administratoribꝰ custodiē da: ⁊ certo mō dispensanda. vt bona pupillozū tutoribꝰ ⁊ curatoribus. ⁊ bona deposita cōmittūꝝ depositarijs. Si sc̄o mō dōm q nō tenemur dimittere. i. abijcere vel pdere dimittendo indefensam rē q̄ sic ad nos ptinet q̄tūcūq; ꝓximi scādalizenꝝ. qꝛ pctm̄ moꝛtale est ista non custodire: ſz ꝑ nullo scādalo vitando est pctm̄ moꝛtale cōmittēdū. ergo nō sunt ista abijcienda ꝓpter scādalū. ⁊ ꝑz q̄tū ad res eccl̄ie. nā impatoꝛ theodosius petuit ab Ambroſio tradi sibi quādā basilicā. i. tomum ad eccl̄iam ptinentē: ⁊ ille dare noluit: ſz cū scandalo restitit armatis ꝓpter hoc supueniētib⁹. 23. q. 8. c. cōuenioꝝ. ſ. si petat qō meū est. aurū. argētū. ⁊ agros nō me refragaturum q̄ q̄ oīa q̄ mea sunt sint pauperū: verum ea que diuina sunt impatoꝛie potestati non esse subiecta. vnde dixit ibi Ambroſius q̄ potius permitteret se occidi q̄ illā basilicā tradeꝛet. Similiter Thomas cantuarien̄. epiſcop⁹ cuz magno scādalo defendit iura eccl̄esie sue ⁊ bona: ita vt omēs cognati ei⁹ incarcerarenꝝ ⁊ ipse exulare cogeret: ⁊ tādē indigna ꝓficeret moꝛte. extra de homici. c. sicut dignū. ió q̄tū ad ista nullū scādalum cōsiderādū est: sed omnia contenenda. Jdē q̄tū ad deposita custodienda. nam Dinas summ⁹ sacerdos cum magno scandalo defendit pecunias a priuatis depositas in tēplo contra eliodoꝛ: qui illas ex mandato regis occupare volebat. 2. Machab. 3. Si ꝓmo mō. ſ. q̄ res sunt totaliter nr̄e. ⁊ tunc dicendū q̄ aut is a quo res petit̄ scit q̄ ille qui occupare vult male vtetur peccando moꝛtaliter. Et tunc dicendū q̄ non debet dare ꝓpter scandalū: quia deteꝛius est peccatū moꝛtale quod ille qui accipit incurret in vsu rei: q̄ sit scandalū quod poterit sequi non dando rem. si non est certū q̄ aceipiens taliter vteret re. Dicendū q̄ aut scandalū qō sequīt̄ non tradendo rem, est ſurgens ex malicia aut ex ignoꝛātia. Si ex malicia non oꝛtet res nostras perdere vel abijcere ꝓpter scandalū. quia hoc dato: non liceret alicui quic̄q̄ possidere: quia alius peteret vel inuaderet illam rem: ⁊ si non daret faceret scandalum. ⁊ si scirent iniqui q̄ ꝓpter scandalum euitandū traderēt boni res suas: omnia peterēt ⁊ inuaderent que boni possidēt: ⁊ nichil liceret eis possidere. qō est absurdū. Etiā periret res publica que consistit ex bonis priuatoꝝ. ⁊ data hac occasione posset quilibet exspoliari bonis suis. licet tamen non obligetur quis dare rem suam ad euitandū tale scandalū potest ex consilio dare vt euitet scandalum proximi. ⁊ hec est superabūdans charitas. ⁊ verum est nisi dans crederet q̄ accipiens ex hoc efficeret deteꝛioꝝ. ſ. prouocatus ad sic petendum ab alijs alꝫs concitando scandala. quia tunc non liceret dare rem vt vi-

Q.° .26.

Q.° .27.

taretur scandalum.sed potius oportebat sustinere scandalum Si autem procederet scandalum ex ignorantia aut vergit in detrimentum fidei dare vel non. Si primo modo melius est non dare q̄ dare ne foueatur petens in errore suo dato ei qđ ipse petit.sicut sunt quidam heretici asserentes q̄ quilibet tenetur bona sua dare pauperibus petentibus. etiam extra extremam necessitatem. Et istis non est dandum licz scandalizentur si non demus:quia per hoc q̄ non damus abiscimus errorem eorum ꝛ possumus eos instruere in veritate. si autem non vergit in damnum fidei:nec is qui rem petit creditur ea male vsurus non tenemur ad vitandum scandalum tradere rem nostram.si tamen velimus charitas est. Si autem nolumus rem tradere tenemur repellere proximū ostendendo q̄ non iuste petit.ꝛ ita cessabit scandalum data ratione q̄ si non cessat iam non est ex ignorantia sed ex malicia cui non est assentiendum. Sic dicit Aug⁹.libro de sermone dñi in monte. dādum est quod nec tibi nec alteri noceat quantum ab homine credi potest.ꝛ cum negaueris ei quod petit iudicanda est ei iusticia.ꝛ melius ei aliquid dabis cum petente iniuste corripueris.ꝛ quod dictum est de abiściendis rebus possessis idem p omnia dicendum est de vsu iuris quod alicui competit an cessare debeat ab vsu eius propter scandalum. Nam vsus iuris ꝛ honoris sunt nobis vtilia sicut res possesse.ꝛ cessare abvsu earum est iactura nostra sicut perdere vel abiscere res possessas:ꝛ etiam iura ꝛ honores dicuntur possideri vel quasi possideri sicut bona que possidemus. Si autem queratur de repetendo vel exigendo bona que ad nos pertinent:ꝛ tamen illa non possidemus:vtpote quia spoliati sumus.vel de nouo competere incipiunt ꝛ nunq̄ fuerunt in possessione nostra licz proprietas ad nos pertineat.ꝛ de istis videtur esse idez quod de precedentibus.ꝛ tamen non est penitus idem:quia difficilius est perdere quod possidemus q̄ quod non possidemus Sed vt magis aperiatur dicendum q̄ aut loquimur de scādalo actiuo aut de passiuo. Si de actiuo dicendum q̄ omnia dimittenda sunt vt neminē scandalizemus:quia hoc est peccare mortaliter.ꝛ hoc non contingit in petente nisi aut cum iniustum petit scienter:aut immoderate vel inordinate petit. ꝛ nō dico inordinate.i.per ineptum libellum:vel non seruatis ceremonijs iuris.quia hoc non est peccatum mortale neq; veniale cum potissime defectus in his secum trahat penam de iure sed dico inordinate.i.modo illicito.i.pervias non debitas:qz dictum est iuste quod iustum est prosequeris.deutero.16. Error ergo in vtroq; peccatum est.ꝛ potius quis debet carere omnibus rebus q̄ sic petere in iudicio aut extra iudiciū. Si autem sit scandalum passiuum dicendum q̄ aut est res aliena nobis cōmissa aut nostra.si aliena vt res ecclesiarum ad prelatos ꝛ pupillorum ad tutores ꝛ curatores. ꝛ pcuratorum ad dominos:ꝛ depositariorum pro depositoribus.non solū non possunt isti cessare ab exigendo:sed etiam peccant mortaliter si cessauerint propter quodcunq; scandalum:cum obligentur res istas sibi cōmissas fideliter tractare. Et hoc verū est nisi de promissione eorum quorum res tractant. aut si tale scandalum credatur verisimiliter nasciturum cuius sit maius dānum vel nocumentum q̄ damnum in non exigendo rem sibi cōmendatam:quia tunc saltem differenda est petitio quousq; cesset istud scandalum ꝛ possit libere peti.si autem sint res nostre:aut scandalum quod timetur procedit ex malicia aut ex ignorantia:si ex malicia non tenemur cessare a petitione rerū nostrarum:quia tunc occuparent mali omnia que sunt aliorū ꝛ si repeterentur ab eis scandalizarentur.ꝛ ita manerent boni spoliati omnibus bonis suis si deberent aduertere omnia scādala que in qui pati vellent aut concitarent habita occasione ex repetitione bonorum iniasorum.etiam quia sic deperiret respublica pereuntibus bonis particularibus ex quibus illa consistit.ꝛ daretur occasio malis vt deteriores fierent detinendo bona aliena:ꝛ sic manerent semper in peccato mortali. Si tamen quis velit cessare a repetitione rerum propter tale scandalum malicioſum vitandum:consilium est ꝛ superabundans charitas.ꝛ hoc nisi credat deteriores futuros eos q̄ volunt detentare dando occasionem illis ad hoc q̄ aliorum bona detinere velint cum viderint q̄ propter scandalum quod faciunt non exiguntur ab eis bona:quia tunc illicitum est non exigere:quia est fouere eos in sua iniquitate.sic dicit gregorius in moralibus. Quidam dum temporalia nobis rapiunt solummodo sunt tolerandi.quidam vero reseruata equitate prohibendi:non sola cura ne nostra subtrahant:sed ne rapientes non sua semetipsos perdant. Si autem fit scandalum ex ignorantia non oportet cessare a repetitione rerum nostrarū. sed si voluerimus cessare charitas quedam est. interdum tamen melius est repetere ne demus ipsis ignorantibus occasionem detinendi res alienas.si tamen velimus repetere oportet q̄ ostendamus eis q̄ iuste petimus:ꝛ aperiamus causam quare iniuste scandalizantur. quod interdum melius eis est. vt ait Augustinus in libro de sermone domini in monte.q̄ permittere eis res quas volunt:vt.ꝫ.dictum est.ꝛ si ostenso quare isti non debeant scandalizari nobis petentibus voluerint adhuc scandalizari:iam non est iudicandum scandalum ex ignorantia sed ex malicia:ꝛ non ostante hoc scandalo petende sunt res nostre. ¶ Considerandum autem q̄ de omnibus perfectis verum est quod licitum est eis petere res suas iudicialiter:sed non conuenit eis. ¶ Sciendum tamen q̄ perfectis licitum est contendere coram iudice in quibusdam casibus etiaz sine detrimento perfectionis:ꝛ tunc licebit ꝛ conuenit.primo quando oritur contentio de rebus spirituali. vnde act. 15. Cum esset orta contentio de obseruatione legalium paulus introduxit istam questionem ad iudicium apostolorum.ꝛ per sentētiam totius concilij diffinitum extitit.e.c.ꝛ de simili materia ad gala.2.contendit publice propter falsos fratres qui introierant explorare libertatem quam habemus in xp̄o.ꝛ ita si aliquis foueat heresim nouam vel veterem licitum est ꝛ valde conueniens viris perfectis contendere iudicialiter cum illo ad condemnationem heresis. Secundus est quando oritur contentio de eo quod potest vergere in detrimentum rei spiritualis:licz ipsa res de qua agitur non sit spiritualis sed per eam impediretur vel cessabit bonum spirituale. ꝛ ita paulus act. 25.ne traderetur iudeis appellauit cesarem agens causam suam iudicialiter prius coram felice ꝛ festo presidibus:ꝛ nō appellauit quasi recusaret mortem:cum ipse potius diceret cupio dissolui ꝛ esse cum xp̄o.ad philip.2.sed quia videbat impediri predicationem verbi dei ꝛ profectum spiritualem voluit superuenire:ꝛ ad hoc cesarē appellauit iudicialiter agēs Tertius casus est quando est contentio de eo quod vergit in damnum temporale alterius:ꝛ maxime pauperum:quia tūc licet viro perfecto litigare vt non pereat res illorum.ꝛ ita p̄latis conuenit pro rebus ecclesiarum.ꝛ etiaz al̄js quibus nō est cura principaliter cōmissa.nam de illis quibus cōmissa est manifestum est q̄ tenentur ad hoc:sed etiam alijs qui non tenentur ad hoc bonum est illud facere. Quartus est quando ē contentio de eo quod vergit in spirituale damnum illius qui rem alterius detinet temporalem iniuste. Nam petenda est tūc res iudicialiter:non precipue vt nos illam non perdamus: sz ne ille eam iniuste possidendo seipsum perdat in eternū. sic dicit gregorius vt habetur.ꝫ. Quidam dum nobis temporalia solumodo rapiunt tolerandi sunt:quidam vo seruata equitate prohibendi non sola cura ne nostra subtrahant:sed ne rapientes non sua semetipsos perdant. Quintus est quādo vergit in multorum correptionem.vt si mali raperent res bonorum ꝛ non repeterent eas vt nō litigarent:cresceret omnibus malis audacia rapiendi quicquid boni possident: scientes q̄ repetendum non erat.iuxta illud eccl̄iastes.8.quia non cito p̄fertur contra malos sententia:absq; vllo timore filij hominū perpetrant mala.vt ergo non detur occasio tante corruptioni

id est ꝙ mali omnes efficiantur deteriores. conuenit etiam viris perfectis iudicialiter petere sua non detracto aliquo de perfectione sua. ⁊ Videte ne contemnatis ⁊. ꝝ. ostẽdit pusillos nõ eẽ scandalizãdos. hic docet eos non eẽ ꝓtẽnendos. ⁊ dicit. Videte. i. diligenter aduertite. ⁊ Ne contemnatis ⁊. ſ. pro nichilo reputando: ⁊ ita non curando an scandalizem⁹ vel non. ⁊ Vnũ ex istis pusillis ⁊. loquitur de pusillis etate de quibus continuauit sermonem. ⁊ potest etiam intelligi de quibuscunqꝫ aliis pusillis siue in fide siue in existimatione hoĩum. nullus eñ contemnendus est quem deus creauit. ⁊ Dico enim vobis ⁊. ista est causa quare non debeant contemni. ⁊ Quia angeli eorum ⁊. i. angeli assignati ad custodiam eorum a deo. ⁊ In celis ⁊. i. in celo manentes. ⁊ Semper vident faciẽ patris mei ⁊. id est semp vident diuinam essentiam. ⁊ dicitur de facie: nõ ꝙ deus faciem habeat. sed quia per eam est certissima cognitio que habetur de homine. ideo intelligitur cognitio clarior et perfectior que de deo haberi potest. ⁊ est sensus: non credatis ꝙ paruuli isti contemptibiles sint: quia deus illos valde appreciatur vel magnipendit. ideo ⁊ vos magnipendere ⁊ honorare debetis: cum ille magis sciat quid honorandum sit ꝙ nos. ꝙ autem deus illos honoret apparet: quia ad custodiaꝫ cuiuslibet eorum constituit angelum. ⁊ illi angeli sunt tante perfectionis ꝙ vident semper faciem dei que est maxima felicitas ⁊ Qui in celis est ⁊. i. dei: vt videatur ꝙ non loquitur de aliquo patre quem habeat super terram: quꝫ plurimi putabãt esse ioseph. luc. 3. ⁊ ideo quando loquitur de patre suo solet semper addere: qui in celis est. vt. s. 5. ⁊. 7. c. ⁊ tamẽ non est ꝙ hoc intelligendum ꝙ sit in celis ita ꝙ non sit in terra: sed vbiqꝫ est: vel proprie loquendo in nullo loco est. ſ. neqꝫ in celo neqꝫ in terra. sed ihs loquitur eo modo quo homines accipere solent putantes quod deus specialiter habitet in celo. ⁊ tamen celum ⁊ celi celorum non capiunt eum. 3. regũ. 8. ⁊. 2. paralip. 2. ¶ Queritur qui sunt pusilli isti qui non sunt contemnendi ⁊ quare dixit de pusillis. ¶ Dicendum ꝙ ihs vere de paruulis etate locutus est. nam vere paruulus erat quem statuit in medio discipulorum. vnde vocatur puer. ⁊ colligitur. s. in littera ⁊ mar. 9. ⁊ luc. 9. ⁊ postea continuato sermone semper de paruulis loquitur. ⁊ tamen non ad solos paruulos etate sententia ista extenditur cum nemo contemnẽdus sit neqꝫ paruulus nec adultus nec decrepitus. Alij dicũt ꝙ paruuli vocantur noui in fide qui ad xp̃m nouiter conuersi sunt. ⁊ istos vocamus paruulos. i. nouos ⁊ infirmos. sic dicit Origenes. Pusilli autem sunt qui nuper in xp̃o sunt nati. Tertio modo vocantur pusilli non noui sed qui nichil in fide profecerunt: ꝫ iamdudum ad xp̃m sint conuersi ita manent imperfecti moribus ⁊ rudes circa intelligentiam fidei sicut paruuli circa etatem ⁊ vires nichil profecerunt. ⁊ hos conuenientius vocam⁹ infirmos vel imperfectos in fide. De his etiam origenes ait Pusilli sunt qui manent sine pfectu: quasi nuper nati. Quarto dicunt quidam ꝙ accipiatur pro viris perfectis qui pusilli sunt. i. se pusillos faciunt vt magni fiant apud deum. idem dicit Origenes. ſ. aut forte dicit hic pusillũ pfectum ſm qõ alibi ait: Qui minimus fuerit in vobis hic erit maior. vl̃ forte qa apud mũdanos pfecti estimantur pusilli cum illi mũdũ contempserint. ⁊ ita dicit crisо. Perfecti paruuli estimantur apud multos. ſ. pauperes ⁊ contemptibiles. ¶ Dõm ꝙ hec vera sunt: ⁊ tñ hic nõ potest accipi pusillus. i. perfectus: quia repugnat littere precedenti. ſ. qui scandalizauerit vnum ẽ pusillis istis. ⁊ tñ pfecti non scandalizant passiue sed soli imperfecti. ita dicit ieronym⁹: ⁊ ostẽsum fuit. s. sic dicit Origenes. ſ. Sed huic expositioni conuenire non videt si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis ⁊c. perfectus enim non scandalizatur nec perit. sed qui hanc expositionem estimat veram dicit ꝙ iusti hois aĩa vertibilis est. ⁊ scandalizatur aliquando ⁊ si non facile. ideo dõm ꝙ pusilli vocant hic vl̃ etate paruuli vl̃ perfectiõe. Cum autem ẽ quare dixit de paruulis. dõm ꝙ de oĩbus intelligitur. nam si nephas est paruulum contemni grauius erit contemni perfectum cum maius bonum dei cõtemnatur in illo ꝙ̃ in paruulo. Dixit aũt de paruulis: qꝫ hoc facilius ⁊ verisimilius erat. paruulos enim siue etate siue pfectione cõtemnim⁹ quasi nullo bono dignos. pfectos autem nemo contemnit. imo impossibile est ꝙ quis contemnat perfectum quẽ pfectum estimat. põt enim quis odisse pfectos aut eis iniuriam inferre: ꝓtemnere tñ est impossibile: qꝫ includit ꝓtradictionẽ. nã ꝓtẽnere est nullo aut paruo bono aliquẽ estimare dignũ. ſꝫ ꝓsiderare aliquẽ vt pfectum ẽ estimare eũ dignum magnis bonis ⁊ multis pbitatib⁹ abũdãter. iõ pfectũ nemo ꝓtẽnit ſꝫ pusillũ. ⁊ ita nõ fuit necesse ꝙ ihs diceret: nõ cõtẽnatis pfectos: qꝫ illos nemo ꝓtẽnit. ſꝫ nõ ꝓtemnatis pusillos quos faciliter qlibꝫ ꝓtẽnit. Sic dicit origenes. Nõ habuit necesse xp̃s mãdare de pfectioribus fidelib⁹ nõ ꝓtẽnẽdis: ſꝫ de pusillis sic. s. dixerat. Siqs scãdalizauerit vnũ de pusillis istis. ¶ Querit quare ẽr angeli eor̃: ⁊ q̃ sunt isti angeli: ¶ Dõm ꝙ intelligitur de ãgelis deputatis ad custodiã: qꝫ cuilibꝫ hoĩ spãliť deputať vn⁹ angel⁹ ad custodiã. ⁊ hoc fit p deũ. puulis aũt singuli angeli assignanť: ⁊ illi angeli sũt magne excellẽtie. q̃ puuli qb⁹ assignãť magne dignitatis apud deũ reputanť ⁊ ita pcedit tunc pbatio xp̃i. sic dicit Iero. Magna enĩ est dignitas aĩar̃: vt vnãqꝫ earũ habeat ab ortu natiuitatis in custodiã sui angelũ delegatũ. ¶ Qm̃ aũt ẽr hic de angelis puulorum. i. custodib⁹ eor̃ videndũ est de custodia angelor̃ ⁊ habitudine ipsor̃ circa nos. Et p̃mũ dubiũ est an angeli custodiãt hoĩes. Aliq dicũt ꝙ nõ: qꝫ de⁹ est custos hoĩum. Job. 7. quid faciã tibi o custos hoĩum? ſꝫ pfectior custos est q̃ p ipsũ sufficit ad custodiendũ q̃ q̃ custodit mediãtib⁹ aliis. ſꝫ oẽ qõ pfectissimũ est deo attribuendũ est vt ait diony. ¶ Dõm ꝙ nõ est dubiũ qn angeli custodes hoĩum sint. Sic ẽr ps. 90. Angelis suis deus mãdauit de te vt custodiãt te in oĩb⁹ viis tuis. ⁊ idẽ s. 4. c. etiã qꝫ de⁹ p̃mior est ad miserendũ ⁊ ad iuuãdũ nos q̃ ad puniendũ. ⁊ tñ demones posuit ad exercitiũ ⁊ penã quãdã nostrã dũ viuim⁹. ad eph. 6. Nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: ſꝫ aduersus rectores tenebrarũ harũ: ⁊ spiritalia nequicie in celestibus. i. contra demones qui sunt rectores tenebrarũ. i. rectores mũdanor̃ hoĩum: ⁊ morantur in tenebris aeris caliginosi ⁊ vocanť spiritalia nequicie. i. spiritus neq̃: ꝓtra hos inquit pugna est. ergo a fortiori daret de⁹ angelos ad nos custodiendũ q̃ demones ad ipugnandũ. ¶ Pro hoc aũt considerandũ ꝙ deus habet prouidentiam de omnibus rebus vt ostensum est. s. c. 10. ⁊ istam prouidentiam ipse solus ⁊ per seipsum habet. executionem tamen huius prouidentie nõ facit per seipsũ semp: sed vt cõmuniter per alias causas. ⁊ ideo ea que deus circa hoĩem prouidit exequitur per causas aliquas. regula autẽ prudentie hec est ꝙ mobilia ⁊ variabilia per immobilia ⁊ inuariabilia mouenť ⁊ regulanť sic oĩa corporalia per substãtias spirituales ⁊ immobilia ⁊ corpora inferiora p corpa superiora que sũt inuariabilia ſm substãtiam. hoĩes aũt variabiles sũt circa ꝓclusiones in qb⁹ possum⁹ varie opinari: ⁊ regulãť p̃ principia quor̃ veritatẽ inuariabiliť tenem⁹. ita igiť cũ in reb⁹ agẽdis cognitio ⁊ affectus hominis multipliciť variari põt ⁊ deficere a bono necesse fuerit ad debitã executionẽ prudẽtie q̃ daret hoĩb⁹ aliqd p qõ regulenť ⁊ moueãť ad bonũ in opatiõib⁹ ne oĩno deficiãt. ⁊ hoc ptinet ad diuinã bonitatẽ. ⁊ ꝫ de⁹ oĩum rerũ prudẽtiã habeat specialiter tñ substãtie rõnales siue prudẽtie subdũť inquãtũ altiori modo pre ceteris finẽ diuine bonitatis nate sunt cõseq. qꝫ q̃ inť deũ ⁊ hoĩes media est natura angelica. ⁊ ſm legẽ sapiẽ siue hoc est ordinatũ vt iferioribus p superiora prudeat. iõ ipsi angeli exequũť diuinã prudẽtiã circa hoĩes adiuuãdo ad tẽdendũ in finem ⁊ liberando ab his que impediunt processum in finem. ⁊ ista executio diuine prudentie facta circa hoĩes p angelos vocať custodia angelor̃. Est aũt ministeriũ quoddã qõ circa nos exercẽt: ⁊ ad illud a deo mittũť. ad hebr. p̃mo. c. Sũt admini

Q°. 28.

Q°. 29.

Q°. 30.

ratorij spiritus ad ministerium missi. ¶ Ad primum dicendum q deus est custos hominum et omnium rerum. et est custos primus et precipuus cui alij non connumerant. et tñ non obstãte hoc sunt alij custodes .s. angeli: et nõ ptinet ad impfectionem dei q alij custodes sint. nã circa puidẽtiã rerũ ipse solus est: quia puidentia nominat ipsam rõnẽ vel regulã agendarũ rerum que in deo est: et nõ cõmunicat alij vt ab ipso solo totũ regimẽ dependeat. executionẽ aũt rerũ pmissarũ etiã ipse solus facere posset cum sit oĩpotens: sz nõ facit: ĩmo cõmittit causis sub se positis. et hoc q oĩno periret vniuersi ordo: et essent plurime partes vniuersi supuacue si deus p se oĩa exequeret. Nã puidẽtia dei est de aliqua re q eximat. si aũt de⁹ pcẽgret pmissa tunc ipse p se rem ipsã exureret et nõ cremaret cã ignis et ita cum puiderit generãdũ hoĩem siue producẽdũ: ipse p se produceret et nõ gigneret hõ hoĩem: et hoc modo tolleret tota actio oĩum rerũ et cãlitas naturalis. et esset vnũ de duob⁹: qa aut iste res nõ essent: et tunc nõ esset vniuersũ cum nõ sit aliq̃ res in tota natura cui nõ competat aliqua actio nisi sit prima materia. q⁹ vbicũq; est forma est actio. oĩa tñ habẽt formã nisi materia pma cõsiderata vt sic. et iõ tolleret qcqd est in vniuerso si tolleret oẽ agẽs: aut essent oĩa otiosa. et hoc ẽ ptra naturã ordinis: q⁹ cũ oĩbus reb⁹ sit data virt⁹ actiua q maneãt in ppetuũ otiose multũ repugnat rõni et ordini. vt q̃ maneat vniuersũ sicut pditũ est et nõ auferat tãta pulchritudo quãta relucet in hĩtudie causator ad cãs fuit necẽ q de⁹ nõ faceret p se oĩa: sz executionẽ cõmitteret causis sub se positis. Et isla ẽ cãpotissima q̃re oportuit q de⁹ nõ exeq̃ret p se oĩa sic̃ puidet p se oĩa. etiã nõ posset oñdi tã abũdant dĩna bonitas cãndo tot res et tot modos actionũ. nã modi agendi et ordo cause et causati ad pfectionẽ vniuersi ptinet. et hec oĩa tolleret si deus exeq̃ret p se oĩa puisa. iõ nõ debuit ipse oĩa exeq sz cõmittere causis sub se pstitutis. et quãto plures cãs ad hoc constituit et plures modos causãdi et agẽdi dedit. tãto pfectior ipse ostẽditur: cũ plus cõicauerit bonitatẽ suã et oñdat nobis illã cõicatã in reb⁹ quas pdidit. ita q̃ de custodia angelor sz de⁹ hoĩes custodiat nõ ptinet ad impfectionẽ sz magis ad oĩstionẽ pfectionis et pncipat⁹ sui q angelos etiã pstituerit custodes illorũ potissime: q⁹ hec quenit tã angelis custodiẽtib⁹ q̃ hoĩbus custoditis. De angelis pz q⁹ cũ natura superiores sint hoĩb⁹ non dz eis negari ista dignitas q sint duces et rectores hoĩũ et reducãt hoĩes in deũ et in hoc coopent deo in reductiõe hoĩum in finẽ. quenit etiã ex pte hoĩum q q̃diu viuũt sũt in statu impfectiõis quẽ statũ aplus cõpat puericie. pma cho. xiij. .s. Cũ esse paruul⁹ sapiebã vt paruulus nẽ. et seq. q̃n venerit quod pfectũ est. i. vita eterna euacuabit qõ ex pte ẽ. i. stat⁹ impfect⁹ q nõ hz integritatẽ q̃ est totalitas. sz est sic̃ pars. sz pueris quãdiu manẽt in puericia assignant custodes et pedagogi. ad gal. iij. donec sint etatis integre. q̃ hoĩb⁹ q nũc in statu impfectiõis manẽt cõpetũt custodes. cũ aũt fuerint in patria: q⁹ euacuatũ erit q ex pte est. i. ipfectio: nõ erũt alij custodes. Notãdũ q sic̃ de⁹ p puidẽtiã suã in ẽdit malũ auferre de reb⁹ nõ tñ oĩno aufert: sz solũ sz pditionẽ nature nse. i. ita q ablato malo posit manere pditio bũana. .s. libertas arbitrij qua possum⁹ libere velle bonũ et malũ. ita custodia angelica eripit nos a malis et reducit ad bonũ sm pditionẽ nature nse. .s. q ad bonũ nõ trahit inuitos nec a malo distrahit violent: sz talit nos mouẽt angeli q adhuc maneat nobis libertas ad bonũ et malũ eligẽdũ et ita q⁹ liberũ arbitriũ defectibile est pngit etiã custodiẽtib⁹ nos angelis nos ad mala puerti: et a bono auerti. sz hoc nõ est defect⁹ custodie angelice: q⁹ totũ agũt qõ ad officiũ suũ ptinz et tñ sz nõ fiat ista apparitio visibilis pdest nobis valde spũal⁹ custodia angelor: q⁹ suo mõ nos instruũt illustrãdo fãtasmata nra et pfortãdo lumẽ intellect⁹ et excitãdo aĩum ad aliqd recte psiderãdũ. ista aũt sũt interiores mutatiões sine aliquo signo sẽsibili. nos tñ nõ possum⁹ aliqd cognoscere nisi sit in sensu: vel p id qõ ẽ in sensu. iõ nõ expimur in nobis qd faciat angelor custodia. multũ tñ pdest q possem⁹ cognoscere si illam de⁹ oĩno subtraheret. nã videm⁹ experimẽto ita nos eẽ deficientes ad recta cognoscẽdũ et ifirmos ad bona volẽdũ quod scirem⁹ multũ nobis nũc illã pferre. nec est hoc incõuenies q nõ expiamur ista custodia ãgelica. nã nichil noti⁹ est q̃ nos hse aĩam: et tñ nõ expimur in nobis aĩam nram: cũ nullo sensu eã pcipiamus. ¶ Pro quo sciẽdũ q tota custodia hoĩz ẽ vt a fine suo nõ errẽt sz in illũ puemãt. ad ipsũ aũt p bona opa peruenit. iõ q facit inuariabilit bonũ opari custodit hoĩem pfecte. ad bene aũt opãdũ duo regrunt. pmo qdẽ vt affect⁹ inclinet ad bonũ. et hoc qdẽ fit in nob⁹ p hĩtũ virtutis moralis q̃ inclinat in bonũ p modũ nature. vt colligit ex .vij. ethicor. Secũdo q nõ inueniat cõgruas vias ad pficiẽdũ bonũ virtutis qõ qdẽ aristo. attribuit pudẽtie q̃ est vir directiua õ bis q̃ ad totã vitã. vi. ethicor. Quãtũ ad pmũ hor de⁹ p seipsũ immediate custodit hoĩem in tradẽdo ei grãm et virtutes gratuitas et iõ q̃tũ ad hoc ipse solus custodit hoĩem et nõ angeli: q⁹ ipsi nõ coopant in infusiõe gratie et virtutũ. Quãtũ ad secũdum de⁹ nõ instruit hoĩem ĩmediate p seipsũ sz p multa media. vñ interdũ instruit vnũ hoĩem p alterũ hoĩez: interdũ ꝙo p angelos: interdũ p creaturas minores hoĩc: vt p formicã. iuxt illud puerbior. vi. Vade ad formicã o piger et addisce pudẽtiã et p volatilia celi et fenum agri. sũ. vi. c. Respicite volatilia celi ꝛc. iõ q̃ntũ ad hoc pcipua custodia hoĩum fit p angelos q⁹ ipsi eos instruũt: sz nõ sẽsibilit et sz illustrãdo fãtasmata aut pfortãdo lumẽ intellectuale et p alios modos vt. s. dictũ ẽ. ¶ Cõsiderãdũ aũt q⁹ sz hoĩes custoditi peãt nõ ẽ culpa angelor cuz oĩa faciãt q̃ eis imposita sũt p custodia hoĩuz. custodiũt enim eos vt dictũ ẽ deducẽdo ad bonũ et retrahendo a malo. et hoc sm pditionẽ nature hũane. .s. nichil tollẽdo de libertate. et ob hoc pngit q angelis suadẽtib⁹ bonũ q̃ntũ pñt circa coactionẽ cõsensus hõ repugnet suasiõib⁹ eor p liberta tẽ. et ita peccat et perit. sic enĩ videm⁹ in nobis ipsis q̃tũ ad aĩam. Est namq; in nobis instinct⁹ naturalis ad bonũ. q⁹ rõ depcat ad optia pmo ethico. sz discedũt hoĩes ab appetitu boni p fortẽ passionẽ. ita accidit circa instructionẽ angelor. nã qcqd angeli circa nos facũt instruẽdo vl sollicitãdo ad bonũ fit inuisibilit p solũ motũ interiorẽ sic̃ appetit⁹ naturalis ad bonũ inuisibilit nos stimulat. sic̃ igit ab illo declinam⁹ p libertatẽ iclinãte passione: ita et a suasiõe bona et instructione angelorũ. ideo q homines pereant peccãdo non est imputandũ negligẽtie vel indebite custodie angelorum: quia totum faciunt quod fieri decz sed malicie sue qua sponte recedunt a suasione et instructione angelorum. ¶ Queritur ad quos angelos pertinet custodire homines. ¶ Dicendum q custodia sumpta ppie ad solos spiritus infimi ordinis qui angeli vocant pertinet. sic dicitur psalmo. xc. Angelis suis deus mandauit de te: vt custodiant te. et tamen angeli proprie dicuntur illi qui sunt in ordine infimo: vt dicit Dionysius. ergo ipsi soli custodiunt. Itez quia Gregorius dicit: Angeli sunt qui minima nunciant. et tamen minima sunt que ad statum personarum singularium pertinẽt. ergo ad solos angelos pertinet custodire homines. ¶ Pro quo sciendum q illi spiritus dicuntur custodire homines qui immediate eos illuminant: et habent actus limitatos circa humana officia: et procurant que ad ipsos specialiter pertinent totum hoc requiritur ad custodiam. Et ex hoc apparet qui ordines custodium hominum. ex hoc enim quod dicitur q illuminant. ĩmediate excludũtur a custodia angeli assistentes qui sunt in quarto ordinibus supremis. nam illi nõ illuminant homines immediate cum ad eos nunq̃ mittantur sed illuminant eos mediate inquantum ipsi illuminant angelos inferiores: et illi illuminant homines. inq̃tuz dicit q hñt act⁹ limitatos circa bũana officia excludit media ierarchia: nã licz spũs de hac ierarchia hẽant q mittãt et interdũ illuminẽt hoĩes et procurent aliq̃ negocia bũana: tñ nõ est actus eor limitatus circa hoc solũ cũ de aliis maiorib⁹ negocijs cura eis sit

Q°. xi.

interdū. inq̄tū ꝯo p custodiā istā pcurant ea q̄ ptinēt ad determiatos hoīes: qđ est minimū ⁊ vltimū in actib⁹ angelox̄ z excludūt ab ista custodia oēs spūs ordinū alioꝝ etiā in fine ierarchie nisi pm⁹ ordo q angelox̄ ōr. ad hos enī solos ptinet custodire singulos hoīes. hoc qđ ōr intelligit de custodia in pticulari. s. cuiuslibz hoīs p se. iō dām q̄ est duplex custodia scz pticularis fm q̄ singulis hoīb⁹ singuli angeli deputāt. et talis custodia ptinet ad solū infimū ordinē angelox̄: quox fm grego. est minima nūciare. hoc aūt videt eē minimū in officijs angelox̄. s. pcurare ea q̄ ptinēt ad vni⁹ hoīs tm salutē. Alia ē custodia vlis. ⁊ ista nō est determiati ordinis: sz multiplicit fz diuersos ordīes. nā q̄nto agēs fuerit vniuersali⁹ tāto ē supi⁹ sic igit custodia toti⁹ spēi hūane ptinet ad ordinē pncipatuū q̄ p excellētiā pncipes dicunt. vel fm alios ptinet ad archāgelos q̄ sūt pncipes angelox̄. vñ michael quē vocam⁹ archāgelū ōr vn⁹ de pncipib⁹. danie. 10. c. id est de pncipib⁹ humane multitudinis lz nō toti⁹ spēi. sup oēs ꝯo naturas corpales habēt custodiā ptātes. ⁊ vlteri⁹ etiā sup spūs bonos hñt custodiā pncipat⁹ vel dñatiōes. vt ait grego. Quatuor aūt ordines q̄ mittunt incipiēdo a supmis custodiūt vlr. infim⁹ ꝯo. i. q̄nt⁹ custodit psonas singulares. Notādū aūt q̄ lz multa officia sint in hoīb⁹ nō oz q̄ custodiāt hoīes istox̄ officiox̄ a spiritib⁹ multox̄ ordinū. q̄ aut ista officia ptinēt ad hoīes inq̄tū sūt puate psone aut inq̄tū psunt multitudini. Si pmo mō dicēdū q̄ oīa officia hūana ptinētia ad singulares psonas cū q̄buscūq̄z ordinib⁹ silitudinē habeāt dirigunt p angelos ifimi ordinis inq̄tū illi pticipāt virtutē supioꝝ ordinū p illumiatiōes susceptas. Si secūdo mō dōz q̄ oīa talia officia q̄ ad multitudinē ptinēt dirigūt p angelos q̄ psūt multitudini. s. p archāgelos aut p pncipat⁹. ⁊ iō q̄libz hō ꝑstitut⁹ in platiōe habz duos spūs directores. inq̄ntū enī ē psona puata q̄ntū ad negocia sua dirigit p angelū custodē infimi ordinis q̄ ē illi psone ō putat⁹. inq̄tū ꝯo ē psona cōis dirigit ab archāgelo vel pncipatu q̄ hz cōmissā spālit illā multitudinē: cū iste gerat vicē totiꝰ cōitatis. Spūs aūt supmi. i. supne ierarchie nō custodiunt cū nō mittāt. Q. ō ꝯo dicit crisō. de supeminētib⁹ accipi lꝛaz istā. Dām q̄ nō accipit de supeminētib⁹ respectu oīuz ordinū. i. q̄ sunt in supma ierarchia: sz respectu ordīs infimi. nā fz dionysiū ī quolibz ordīe distinguunt pmi medij ⁊ vltimi. ⁊ ita in ordīe angelox̄ sūt qdā q̄ eminētes vocāt. est enī verisīle q̄ circa custodes puatarū psonax̄ de⁹ ꝑstituat āgelos excellētiores ist⁹ ordīs ad custodiā eox̄q̄ ī maiori gradu glie futuri sūt ⁊ q̄ ist⁹ puuli ō q̄libz ꝑs loq̄bāt forte futuri erāt ī mag̃ gradu glie: dixit crisō. q̄ āgeli eox̄ erāt āgeli supeminētes. Q.° 32. Querit an vn⁹ angel⁹ custodiat vnū hoīez. vl vn⁹ angelus deputet multis hoīb⁹. Videt q̄ nō sit cōueniēs varios hoīes a diuersis angelis custodiri: q̄ angeli nō sūt int se eq̄les vt dicit dionysi⁹. imo null⁹ est eq̄lis alteri. sz oēs hoīes sunt eq̄les fm spēm. q̄ nō deputabit cuilibz hoī vn⁹ angel⁹. Dām q̄ cuilibz hoī assignāt vn⁹ angelus in custodiā. sic enī dicit ieron. sup matb. Magna ē dignitas aīax̄ vt vnaq̄z habeat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatū. hoc aūt sic psuadetur: q̄ custodia angelox̄ ē q̄dā executio dīne prouidētie circa hoīes. puidētia aūt dei alit se hz ad hoīes ⁊ alit ad alias corruptibiles creaturas. ⁊ hoc q̄ custodia ei⁹ ē vt res nō percat: perit aūt q̄n corrūpit. ⁊ ita corruptio repugnat intētiōi custodis. vñ illa q̄ nō pñt effici aliquō incorruptibilia nō custodiūt ⁊ ꝑter fm q̄ varie se habēt res ad incorruptilitatē: ita varie custodiunt. cetere enī res lz q̄ntū ad spēm sint incorruptibiles cū nulla spēs peat: eo q̄ ꝑseruat in indiuiduis. ipsa tñ indiuidua q̄ntū ad ꝓpas formas pereūt. q̄ custodia in eis directe est respectu spēi ⁊ nō indiuiduox̄. hoīes aūt nō solū sūt incorruptibiles q̄ntū ad spēm sz etiā q̄ntū ad ꝓpas formas singulox̄ q̄ sūt aīe rōnales. iō ncēe est q̄ puidētia dei magis sit circa homines q̄ circa ceteras res. nā circa cetera q̄ corrūpūt. nō est puidētia dei nisi inq̄tū ordīat ad ea q̄ nō corrūpunt. s. ad spēs q̄ p successionē indiuiduox̄ ꝑseruāt. ncēe ē igit q̄ ita cōpet puidētia dei ad singulos hoīes sic ad q̄libz spēs aliarū rerum corruptibiliū: cū q̄libz hō sit incorruptibilis: sic q̄libz spēs aliarū. q̄ probabile ē q̄ sic diuersis gñib⁹ deputāt diuersi ordines vt ptātes ad arcēdos demōes: virtutes ad faciēda miracula in reb⁹ corporeis. ita diuersis spēb⁹ rerū diuersi angeli eiusdē ordīs pficiant. ꝑter q̄ rōnabile ē q̄ singulis hoīb⁹ singuli angeli deputent. ⁊ ita est doctrina cōis. ⁊ hoc xp̄s voluit innuere hic: q̄ dixit de pusillis. angeli eox̄ sp̄ vidēt. ⁊ nō dixit angelus eox̄ q̄s. p quolibz pusillo eēt vn⁹ angel⁹. ⁊ idē colligit act. 12. q̄n petr⁹ solut⁹ de carcere pulsauit portā hospitij ⁊ q̄ intra domū erāt dixerūt: petr⁹ ē. alij dixerūt nō est sz angel⁹ ei⁹ ē. ⁊ ita īnuebāt q̄ petr⁹ vnū angelū hēbat q̄ spālit suꝰ erat qđ de quolibz alio sentiri nccē erat: q̄ nō fuit cā spālis credēdi hoc de petro potiꝰ q̄ de quolibz alio. ⁊ approbat ista sīa ibi. iō ita tenēdū ē q̄ q̄libz vnū angelū spālit sibi delegatū habeat ad custodiā. Sciēdū q̄ hoī adhibet custos dupl̄r. vno mō inq̄tū ē hō singularis. ⁊ sic vni hoī debet vn⁹ custos ⁊ int̄dū plures. sz hoc ē p accidēs. Alio mō inq̄tū hō ē ps collegij ⁊ tūc sic vni collegio vel cōitati q̄ntūcūq̄z magne vn⁹ hō pficitur ad quē ptinet videre de oīb⁹ q̄ ptinēt ad illud collegiū inq̄ntū ē collegiū vel cōitas. ita ⁊ illi cōitati ꝓponit vn⁹ angelus q̄ hz disponere ea q̄ ptinet ad illū hoīez q̄ pest cōitati in ordine ad cōitatē totā: ⁊ nō q̄ntū ad ipsū pticulariter sic sūt ea q̄ exteri⁹ agūt de q̄b⁹ aliq̄ edificant: aliq̄ scādalizant. Cōsiderādum aūt q̄ oēs angeli supme ierarchie q̄ntū ad aliqd illuminānt immediate a deo. qdā ꝯo sūt in q̄b⁹ soli supmi illuminānt īmediate a deo: ⁊ ipsi reuelāt ea īferioꝝb⁹ ⁊ q̄ntū ad spūs ordinū inferioꝝ ē dōz q̄ aliq̄ sūt in q̄b⁹ angeli ifimi ordinis illuminānt īmediate a supmo āgelo maximi ordīs. ⁊ aliq̄ sūt in q̄b⁹ q̄libz angel⁹ īferior illumiat ab alio āgelo q̄ ei īmediate pest. Idem etiā erit de hoīb⁹ respectu āgelox̄ ⁊ ita aliqs hō erit q̄ illuminat ⁊ custodit īmediate ab ipso angelo q̄ ē īmediat⁹ spēi hūane. ⁊ ali⁹ hō erit q̄ īmediate illumiat ⁊ custodit ab aliquo āgelo q̄ tñ hz sub se alios āgelos quos illumiat. vñ lz vnic⁹ fit angel⁹ q̄ spēi hūane īmediat⁹ ē. multi erūt angeli q̄ custodiūt homīes. Ad argumētū āt dōz q̄ angel⁹ incq̄libz sp dāt ieq̄lia officia. ⁊ cū ōr q̄ custodire hoīes ē eq̄le: negādū ē. nō enī sunt hoīes eq̄les. q̄ lz sint eq̄les fm spēm sūt ieq̄les ex dīna puidētia. inq̄ntū de⁹ quosdā ad maiora ꝓordīauit alios ad minora. iux̄ illō eccl. 33. In mltitudīe discipl̄ie dñi sepauit eos ⁊ īmutauit vias eox̄: ⁊ ex ipsis bñdixit ⁊ exaltauit ⁊ ex ipsis scificauit ⁊ applicuit sibi. ⁊ ex ipsis maledixit ⁊ illuminauit. ⁊ iō fm q̄ de⁹ ꝓordīauit maiora de vno hoīe q̄ de alio: ita ē pcessus eiꝰ diuersus q̄ alteri⁹ q̄ ad mīora ordīat⁹ ē. vñ ōr. ⁊ nō mutauit vias eox̄. i. sic sepauit ꝑstituēdo illis diuersos fines: ita īmutauit vias eox̄. i. dedit diuersas vias puenīēdi ad ꝑuisos fines ⁊ q̄to maiora ꝑuisa sūt tāto ē maior difficultas puenīēdi. ⁊ cō sequent dirigē p illa media ptinet ad maiorē virtutē: ⁊ ita nō ē eq̄le custodire vnū hoīez ⁊ alterū. ꝑter dōm q̄ āgeli ifimi ordīs q̄ assignati sūt ad custodiā psonax̄ ꝑuatarū q̄ntō fuerit excellētioces tāto delegabūt hoīb⁹ quos de⁹ ꝑuidit ad maiora deducē fm statū salut⁹ spūalis: ⁊ int̄dū fm scī mutabilez ꝑsperitatē. ⁊ cū q̄ntū ad hoc oēs hoīes sūt int se ineq̄les. ita angeli lz ieq̄les sint hēbūt aliquos quos custodiāt ꝓportiōalit fm magnitudinē sue virtutis. Querit an cuilibz hoī sit assignat⁹ vn⁹ āgel⁹: vel sit aliqs cui null⁹ āgel⁹ sit deputatus: Dām q̄ q̄libz hō hz āgelū custodē. sic dic ier. sup mat. Magna ē dignitas aīax̄ vt vnaq̄z hēat āgelū ī sui custodiā delegatū. Et dām q̄ ē cuilibz hoī nccia ista custodia ꝓpt multa picula huiꝰ vite tā ab intra q̄ ab extra. iux̄ illud ps. 141. In via hac q̄ ābulabā anscōderūt supbi laqz michi. ⁊ iō sic hoīb⁹ viā ñ tutā ābulātib⁹ necessarij sūt custodes: ita cuilibz hoī viuēti sūt mlti laquei vt aug⁹. ī fmōe: quox iter demonū occulta infestatio velut latronū obsidet multitudo qb⁹ p vias oēs supplātatores inuisu laqueos tēdūt īnumerabiliū aīarū Q.° 33.

mortibꝫ expauescẽdos. Durat aũt ista custodia ĩ quolibz homine vsqz ad mortẽ. nã custodia est executio dine puidẽtie circa hoies. puidẽtia aũt est ad ꝓferẽdũ ea q̃ ꝓmouẽt in finẽ: ⁊ ad remouẽdũ ea q̃ impediũt a fine. Vltimũ aũt in his adiutorijs ẽ qꝺ immediate ꝓiũgit finẽ: qꝺ a solo deo ẽ. nõ ab angelis custodibꝫ q exequũt dinã puidẽtiã sũt q̃dã ꝓpatiões iuuãtes ad ꝓsequẽdũ finẽ vltimũ. Prepatio aũt nõ hz opationẽ circa rẽ nisi q̃ est ordiata ad finẽ añ finis ꝓsecutionẽ. ⁊ qz in morte cõstituit qlibz in termĩo suo siue mali siue boni. iõ post mortẽ custodia nulla est. sz q pereũt habẽt demonẽ punitẽ: qz eũ habet in penis tortorẽ quẽ habuit in vitio intẽtorẽ. Boni ꝙ in purgatorio nõ hñt custodẽ angelũ: qz ibi nulla picula euenire pñt neqz variari statꝰ hoĩs ad malũ. nec pene erũt plures q̃ decreuerit inferre. iõ angeli custodes nõ impediũt illas: sz ꝓsolãtur interdũ aĩas quas hic custodierũt vt leuiꝰ ferãt qꝺ necessario sustinẽt. Boni aũt in vita eẽna hẽbũt angelos custodes vt in socios vl'in cõregnãtes. neqz tñ est itelligẽdũ q̃ cõlis glorie futuri erũt aĩe custodite ⁊ angeli custodes. sz interdũ ꝓtingit custoditũ maioris glie effici q̃ sit angeliꝰ custos. sic virgo dña nr̃a angelũ custodẽ habuit. ⁊ tñ ipsa exaltata est sup oĩes choros angelorũ ad celestia regna. iõ angeliꝰ luꝰ minor ẽ ea. sic de multis viris scĩs: vt de petro ⁊ paulo ⁊ de multis alijs. nã oẽs angeli custodes sũt de infimo ordine angelorũ vt dictũ est ℈. Et tñ de istis scĩs cõit opinamur q̃ sint supra pmũ ordinẽ id est infimũ angelorũ. Et cõtrario multi btĩ de custoditis sũt minoris glie q̃ angeli custodiẽtes. ⁊ maxie pz in paruulis decedẽtibꝫ quoꝝ pua est glia: qz nulla merita psonalia exiterũt habuit aũt illũ tã ꝓpt impotẽtiã q̃ ꝓpt ignoãtiã. lz aũt scĩficati in vtero nõ possint peccare saltẽ mortaliter: tñ pñt pficere ad maiꝰ bonũ ⁊ põt ipediri pfectꝰ eoꝝ p demones vel malos hoĩes. iõ indigẽt custodia angelorũ vt eos ad bona illa incitẽt ⁊ caueãt impedimẽta pfectꝰ ipsoꝝ. ĩmo dõm q̃ scĩficati indigẽt valde custodia angelorũ: ⁊ magnis qdẽ angelis custodiẽtibus. qa certũ ẽ q̃ si quẽ deꝰ in vtero scĩficat intẽdit illũ exaltare ad magnũ statũ meritorũ ⁊ glie. ⁊ alꝫ frustra erat tã mirabile ꝓncipiũ in eo oĩdere p ipsiꝰ dei solꝰ cõpationẽ si nõ eẽt extollẽdus ad maiorẽ statũ q̃ ceteri hoĩes cõit. ⁊ tñ quãto deus puidit aliquẽ ad maiora exaltare tãto dat ei vias difficiliores puenïẽdi: vt oñsũ est pcedẽti. q. sz ad istas indiget maiori ꝓsilio ⁊ directiõe. q̃ maior angelꝰ ẽ necessariꝰ sibi ad custodiã. s. õ supremis angelis infimi ordinis angelorũ q solus ad singularĩ hoĩum custodiã deputatꝰ ẽ. ⁊ si talẽ angelũ nõ haberẽt nõ possent incedere p viã tã pfectã vt puenirẽt ad illũ tã excellẽtẽ finẽ. ⁊ sic frustrarẽt in illis dĩna puidẽtia. iõ valde nccia ẽ scĩficatis custodia angelorũ: ⁊ magnorũ qdẽ.

Q°.34 ¶ Querit an virgo domina nr̃a habuerit angelũ custodẽ: ¶ Dom q̃ virgo habuit angelũ custodẽ: ⁊ hoc nõ ẽ dubiũ. nã maior ẽ custodia cuiuscũq angeli etiã minimi q̃ cuiuslibz hoĩs etiã maximi. ⁊ tñ virgo indiguit custodia hũana: ⁊ data fuit ei: qz xps in cruce moriẽs matrẽ suã bñdictã iobi cõmẽdauit. Jo. 19. q̃ a fortiori angelorũ custodia indigeret. Jtẽ maior scĩficatio fuit in virgie postq̃ fuit mr̃ xpi q̃ pri. ⁊ iõ magis indigebat custode añq̃ eẽt matr̃ xpi q̃ post. ⁊ tñ postq̃ fuit mr̃ xpi dat ẽ iobes ei in custodẽ. q̃ a fortiori añq̃ mr̃ eẽt idiguit custodia. ⁊ ita habuit angelũ custodiẽtẽ. Fuit aũt sibi custodia ãgeli nccia ꝓpt q̃tuoꝝ. Primo ꝓpt pfectũ meritorũ. nã lz virgo nõ poterat peccare mortaliter neqz venialiter ꝓpt abũdãtẽ scĩficationẽ tñ ad merẽdũ ⁊ pficiẽdũ in actibꝫ pfectiõis idiguit magnis auxilijs. quoꝝ q̃dã fuerũt intranea. s. magnitudo gratie: ⁊ excellẽtia virtutũ. alia ꝙ extrinseca. s. angelica custodia suadẽdo: illuminãdo ⁊ incitãdo ad bonũ: sic̃ in nobis lz sit appetitꝰ naturalis boni ⁊ virtutis: adhuc nccia ẽ custodia angelica ad magis monẽdũ. Secũdo pter impedimẽta tolleda. nã lz qs sit ꝓfirmatꝰ in grã. ita q̃ instigat a passiõe sua aut ab alio peccare nõ possit: tñ põt impediri circa pfectũ spũalẽ. ⁊ ad hoc indiget q̃libz adiutore. bonũ enĩ hoĩs ꝓsistit in actu interiori electiõis: ⁊ secundario in actu exteriori. interiores actꝰ impediri nõ pñt: exteriores aũt pñt partim ab hoĩbꝫ ⁊ partim a demonibꝫ. Et hec impedimẽta p seipsũ nõ põt euitare hõ q̃tũlibz virtuosus. adiutꝰ aũt p angelũ euitat illa: aut ipse met angelꝰ illa tollit hoĩe nichil agẽte Tertio ꝓpt ignoãtiã. nã quãtũcũq sit aliqs hõ scũs adhuc circa multa ignorare põt in qbꝰ p angelum instruit. ⁊ hec duo pat in virgie. nã ipla faciebat multa opa pfectiõis in qbꝰ te mones q insidiant oĩ pfectiõi. ⁊ alij hoĩes poterãt eã impedire. angelꝰ ꝙ eiꝰ tolleret impedimẽta hec vt ipsa exeq̃ret qꝺ eligebat. De secũdo horꝝ pz. qz lz virgo eẽt pfectior angelis: tñ adhuc lumẽ intellectꝰ eiꝰ dũ erat in via erat minꝰ q̃ lumen angelicũ. nã magnitudo pfectiõis attẽdit ex magnitudie charitatis ⁊ nõ ex pfectiõe naturali p quã nemo mereꝝ. ⁊ qz hõ ẽ minor angelo minimus angelorũ habeat intellectũ excellẽtiorẽ ⁊ viuaciꝰ lumẽ q̃ qlibz hõ. ⁊ ita ad illuminãdũ fãtasiã dñe et cõfortãdũ naturale lumẽ intellectꝰ eiꝰ vt melius ꝓsiliari sciret q̃ sibi oportuna eẽnt erat sibi valde conuenies angeli custodia. Quarto ad euadẽdũ exteriora picula. nã dña nr̃a multa pericula ⁊ aduersitates incurrit: maxie postq̃ ꝓcepit xpm: in qbus ipsa nec sciret neqz posset euadere aut puidere nisi angelꝰ eaz reueret aut instrueret. ⁊ ita nato xpo angelus admonuit mariam ⁊ ioseph fugere de iudea in egyptũ. ℈. 2. c. ⁊ cessãte pcutiõe. i. mortuo herode ascalonita angelꝰ iussit redire de egypto. e. c. ⁊ qz adhuc regnabat archelaus q̃ successerat herodi patri suo iussit iterꝝ angelꝰ ire in isral'. ⁊ nõ in iudeã. e. c. hec non potuisset virgo p se scire q̃tũcũq eẽt pfecte charitatis. q̃ angelus fuit sibi necessarius ĩ custodiã. ⁊ dõz q̃ duos habuit ãgelos custodes ꝙ go. vnũ tã q̃ puata psona: aliũ ꝙ tã q̃ psona ex q̃ depẽdebat bonũ cõmune. Prim' erat de ĩfimo ordie angelorũ qz de illo ordie dant solũ custodes psonis puatis. ⁊ forte iste erat pfectissimꝰ oĩuz spirituũ istiꝰ ordinis: ⁊ iste custodiebat eã curã gerẽs ꝺ oĩbꝫ q̃ ptinebãt ad psonã illiꝰ vt erat vna mulier. ⁊ iste solus custodiebat eã ante ꝓceptionẽ xpi: qz tũc ipsa erat solũ vt psona puata cũ actꝰ nõ ptineret ad aliquã cõitatez neqz depẽderet ex ea statꝰ alicuiꝰ cõitatis. Secũdꝰ erat spũs altioris ordinis. ℈. de archãgelis. ⁊ iste custodiebat eã inq̃tũ ex ea pẽdebat mediate salus tota hũana. ⁊ a xpo ĩmediate q ꝺ ea nascitur erat. iõ q̃tũ ad oĩa q̃ ipsa factura erat circa xpm dirigebat eã archãgelꝰ q̃ erat multitudini hũane q̃tũ ad ministrãdũ q̃ptinebãt ad istud negociũ. ⁊ qz ꝑmꝰ actus quẽ virgo egit respectu xpi ⁊ in quo incipet ex ea pẽdere gñis hũani salꝰ fuit cõsensus de ꝓcipiẽdo xpm. q̃ntũ ad istũ actũ venit ad eam visibilit angelꝰ ille. i. gabriel. Luc. ꝑmo. missus ẽ gabriel angelus. q tñ archãgelꝰ ẽ. i. de secũdo ordie. licz scriptura large eũ vocet ãgelũ. sic̃ vocat oẽs spũs oĩuz ordinũ nouẽ ãgelos: ⁊ iste met direxit eã q̃tũ ad oĩa q̃ respectu xpi factura erat: nõ vt xps erat psona puata: sz caput ⁊ salus totius spei humane. ⁊ iste archãgelꝰ aliqñ suadebat ei aliqd visibiliter. aliqñ aũt soluz spũaliter. nobis enĩ ãgeli custodes solũ spũaliter suadẽt aliqd vel dissuadẽt. ita ⁊ virgini vt cõit interdũ tñ vbi erat maior certificatio nccia visibiliter vel in sõnis loq̃bat ãgelꝰ suadẽs qd agẽdũ eẽt. sic fuit ꝑma apitio. s. ad ꝓcipiẽdũ. luc. ꝑmo. ⁊ qz maria erat vxor ioseph: ⁊ vir ẽ caput mulieris: ãgelus qui debebat appere marie iubens aliquid apparebat ioseph. vt quãdo in somnis dixit ei ne timeret accipere mariam coniugem suam. ℈. primo. c. ⁊ postea quando fugiendum fuit in egyptum: et quando reuertẽdum. ⁊ quãdo eundũ in terrã isral'. ℈. c. 2. semp enim apparuit ioseph quasi appareret marie. iste angelus fuit custos marie a cõceptione xpi vsqz ad passionẽ eius. Postea ꝙ ga ꝓsumata erat salus nr̃a ⁊ totum qꝺ virgo erga xpm facere erat cessauit custodia huiꝰ angeli qui eam custodiebat solum inq̃tum ex ea pẽdebat salus generis humani. ¶ Dãsit aũt tũc custodia angeli ꝑmi q eam vt personã priuatã custodiebat: ⁊ ista durauit vsqz ad mortẽ virginis sicut in ceteris hominibꝫ. Fuit g̃ virgini necessariꝰ angelus custos. ¶ Cõsideradũ aũt q̃ virgo erat pfectior angelis ex statu charitatis: nõ

tñ ex pfectione nature. nam lumē intellectuale minimi angeli erat excellētius lumine virginis: ꝛ sciret prudēti⁹ consiliari de his que sibi oportuna eēnt ꝙ illa. ꝛ iō ꝙtum ad hoc erat ei necessaria custodia angeli. Et etiā si minim⁹ de infimo ordine daret ei in custodē esset vtilis custodia: qa etiam ille esset acutius intelligēs agēda ꝙ illa: etiā si illa eēt pfectior angelis custodiret tñ ab angelis. nam custodia angeli nō est solū ad cauēdum peccata vel ꝓmouēdum in bonū: ꝫ etiam ad tollēdum impedimēta pfectus spūalis ꝛ ad eruendū a periculis ꝛ exterioꝛib⁹ malis. ꝛ tñ hoc fit per magnitudinē potestatis ꝛ intellect⁹ ꝛ nō p excellentiā meritoꝛ. iō ꝫ eēt ipsa pfectior angelis erat ei cōuenīēs custodiri ab aliquo eoꝝ. ¶ Notādum etiam ꝙ angelus ad hoīem cōsideraī. s. vt custos. vt cōciuis. vt persona priuata habēs certū gradū gratie ꝛ glie. Quantum ad ꝓmū angelus est maioꝛ quolibꝫ custodito. qa ꝙtū ad hoc dirigit ꝛ adiuuat illum supplēdo que illi deiunt. ꝛ necesse est ꝙ sint maioꝛes nobis: qꝛ sunt mediatoꝛes dei ꝛ nr̄i: cū oſones nr̄as offerāt illi. Thob. xij. c. Quantū ad secūdū. i. vt cōciues sunt angeli siue custodes sunt equales nobis ꝛ vocant ꝛciues nr̄i vel ꝛserui. ꝛ nō patiunt ꝙ aliquē honoꝛē. i. modū subiecti onis illis impēdam⁹. Apocal. xix. ꝛ. xxij. Quātū ad tertiū dēm ꝙ interdum est homo maioꝛ angelis: interdū angelus hoīe: qa multi hoīes in vita eterna exaltabūt in statu glie sup quosdam angelos. ꝛ de hoc nō daī certitudo. De virgine dēm ꝙ ꝙtum ad secūdū erat equalis angelis. qa erat ꝛciuis illoꝝ sicut qlibꝫ btūs. Quātū ad ꝓmū erat minoꝛ angelo custodiē te. ꝙtum ad tertiū erat maioꝛ eo: qꝛ ipsa fuit excellētioris sc̄itatis oībus creaturis ꝛ ꝓordinata ad rem altioꝛē cum exaltata fuerit in glia sup oēs choꝛos angeloꝝ. iō ꝙtum ad hoc nō erat minoꝛ angelo custode: ꝫ maioꝛ quolibꝫ angelo. ꝛ iō etiā ei viuēti reuelabant angeli tanꝙ dñe sue. Sic est de rege qui subdit cōsiliarijs suis. i. segtur eoꝝ ꝛsiliū. ꝛ ꝙtum ad hoc illi sunt maioꝛes q dant: ipse ꝫo minoꝛ q recipit. ꝛ tñ simpliciter rex maioꝛ ē ꝙ cōsiliarij sui. vñ ipsi obedīūt ei ꝛ in oīb⁹ subijci unt. ¶ Querit an xps habuit angelū custodē. ¶ Dōz ꝙ ꝓpe loquēdo xps non habuit angelū custodē. angelus enī custos vel est ad ꝛseruādū ne pecceī custodit⁹: vel ad adiuuādū vt in bono pficiat: vel ad eruēdū a periculis exterioꝛib⁹: vel ad tollendū impedimēta spūalis pfect⁹. nullū aūt istoꝝ actuū poterat angelus facere circa xpm. iō nō habebat custodē. ꝛ ita proprie loquēdo nō habuit xps angelū custodē. Large tñ pōt dici hr̄e angelū custodē. s. illū q spāliter ministraret circa ea que ipse factur⁹ erat p nobis. ꝛ ita diceī idē angelus custos xpi ꝛ virginis. i. ille de quo dictū est pcedēti. q. ꝙ erat angel⁹ custos virginis inq̄tum ex ea pēdebat salus humana. s. gabriel eēt custos xpi. i. ministrās in eis q̄ circa xpm fieri debebāt. scz ille nūciauit virgini ꝙ vellet illum cōcipere: ꝛ ille nūciauit ioseph ꝙ nō dimitteret mariā q̄n cōcepat xpm. ꝛ ipse nūciauit ioseph ꝙ cum xpo ꝛ matre ei⁹ fugeret in egyptū. ꝛ postea ꝙ rediret. ℣. ij. c. ꝛ tñ iste magis vocabit custos virginis ꝙ xpi. vñ absolute loquēdo nō est ꝛcedēdū ꝙ xps habuerit angelum custodē. ꝛ tñ si ꝛcedaī aliqualit̄ ꝙ habuerint angelū custodem magis ꝛcedēdū est hoc q̄n erat infans ꝙ q̄n erat adult⁹ eo ꝙ tūc fiebat p parētes ei⁹ circa coꝛp⁹ suū id qō de⁹ iubebat fieri ꝛ illud iubebat p specialē angelū. s. gabrielē. ꝛ ita qꝛ ille habebat spāliter curā hui⁹ negocij pōt vocari tūc custos pueri xpi Cū ꝫo fuit adult⁹ nichil parētes faciebāt circa eū. sz ipse faciebat qō volebat. ꝛ iō nullus angel⁹ reuelabat id qō faciēdum esset circa eū. ꝛ ꝓter nullus iam videbaī custos ei⁹: sed poti⁹ ministrabāt ei q̄n ipse iubebat. Circa ꝛfortationē aūt xpo factam ab angelo varie opinant multi. vt dicit luc. xxij. ꝛ tñ ꝙtū ad presens dōm ꝙ cū xps eēt ver⁹ homo assūpsit penalitates nr̄as vere tristabaī sicut ꝛ nos. ꝛ maxime illa fuit vera ꝛ imēsa tristicia: ita vt guttas sanguinis exsudauerit. angel⁹ aūt ꝓstitit ei ꝛsolationē verā: nō ꝙ illa xps egeret ab extra: qꝛ deitas sua poterat eum abūdāti⁹ ꝛsolari. sz stāte decreto deitatis ꝙ xps pateret ꝑm ꝛditionē nature humane poterat recipe ꝛsolationē ab angelo. hoc tñ nō fuit p hoc ꝙ angel⁹ impmeret aliqd in xpm. s. dando ei robur aliqō ad tollerādū āgustias futuras. sz ꝛsolat⁹ est p modū ministerij astando ei eo modo quo naturaliť hoīes cōsolanť ad presentiā amicoꝛ: etiam si mchil aliud eis cōferāt. sz ppt̄ hoc adhuc nō hz angelū custodē: qa āgelus custos nō daī nisi ei q eo indiget. ꝛ sibi prouidere nō potest. xps tñ potuisset sine angelo magis seipsū cōfortare ꝙ eū angel⁹ cōfortauerit. q̄ poti⁹ dicet angelus ministrās ꝙ custos eius. ¶ Quereť an antixps habebit angelū custodē. ¶ Dōz ꝙ antixps hēbit angelū custodē: qꝛ sicut nō deficit ordo nature in necessarijs ꝛ vtilib⁹. ita a fortiori nō deficit ordo spūalis gubernatiōis dei. diligēti⁹ qppe de⁹ gubernat spūalē creaturā ꝙ pure coꝛporalē. antixpo tñ potest ꝓdesse custodia angelica in aliquo. q̄ debet ei dari. Certū est ꝙ mai⁹ est lumē intellectus angelici ꝙ antixpi q erit pur⁹ hō. iō p illud lumē poterit dirigi in qbusdā ad qō ipse suo naturali lumīe puenire nō pōt. Etiā ptās sua opatiua est minoꝛ ꝙ angeloꝝ. iō poterit adiuuari per angelos ad euadendū pericula aliq̄. Subtrahere aūt ei hoc eēt deficere ordinē dei circa antixpm. Itē ꝛ potissime qꝛ antixps ver⁹ hō erit: ꝛ ꝓncipiū oīs mali sui erit ignorātia sua. sicut oīs malus est ignorās. z. ethicoꝝ. lz ista ignorantia pl⁹ hēat de malicia ꝙ in ceteris hoībus. ꝛ ob hoc ipse deterioꝛ illis est. iō cōuenīēs est ꝙ ipse habeat custodē angelum ad dissuadēdū ei mala. Itē qꝛ cū antixps sit hō: ꝛ oīs hō de se sit inclinat⁹ ad malū. geñ. viij. Dis etas ab adolescētia sua ꝓna ē ad malū. erit ad malū inclinat⁹. si aūt de⁹ subtrahat ei remedium angeli custodis: videbiť facere eū inculpabilē ꝙtū ad oīa mala q̄ fecerit cū subtraxerit ei ordinariū remediū ꝛ auxiliuz: vel saltē erit min⁹ culpabilis peccādo ꝙ ceteri hoīes: ꝛ ꝓter pena ei dāda p malis eēt min⁹ iusta. hoc tñ valde repugnat dīne bonitati ꝛ ordini. iō de⁹ nō subtrahet antixpo aliq̄d de remediis ꝛ auxilijs ad bonū q̄ pstat ceteris hoīb⁹ etiā si ei ꝓfutura nō sint. Et dōm ꝙ ppt̄. 4. ꝓncipaliť daī angel⁹ custos antixpo. Primū ē vt nō rūpaī i eo ordo a deo īstitut⁹ de prudēdo cuilibꝫ indigēti de angelo custode cū ille idigeat sic̄ ceteri. Secūdo vt nō videaī antixps inculpabiliť in malis q̄ egerit q̄si destitut⁹ auxilio ordīario: ꝛ ꝓter videaī iuste pati ꝓ malis ꝛ de⁹ eū iuste puniret ꝛ idebite eū puasse cōi auxilio angeli custodis. Tertio ꝛ ꝓcipue qꝛ ꝫ antixps nūq̄ assētiet angelo custodi ad hoc ꝙ bonū agat: aut ad hoc ꝙ malū caueat saltē in desiderio. ꝛpediet tñ angel⁹ custos antixpi sathanā ne ad tanta mala sollicitet antixpm īmittēdo ei prauas cogitatiōes ꝛ incēdēdo ad malū. ꝛ dato ꝙ int̄dū ꝓmittat istas cogitatiōes īmitti: nō ꝓmittet eas executiōi trahi. nā vn⁹ de actib⁹ ꝓcipui āgeli custodis ē in arcēdo demonū īsidias circa custoditū. ꝛ ita adhuc nō erit sine actu āgel⁹ custos antixpi. etiā antixpo īdirecte ꝓderit custodia āgeli: qꝛ suadēte diabolo pl̄a mala cōmitteret antixps: nisi custos āgel⁹ ꝛpediret sathanā vt dcm̄ ē. ꝛ tñ q̄nto pauciora fuerint pcta ei⁹ tāto min⁹ puniet̄. Si aūt sine āgelo custode relinq̄reť cōmitteret plura mala ꝛ puniret grauiꝰ. q̄r to fiet ppt̄ dīnā puidētiā. mala enī q̄ faciet antixps redūdabūt ī eccl̄iaz xpi ꝛ ī electos ei⁹. ipse aūt nō vult ꝙ ista mala efficiāī ītolerabilia: qꝛ tūc pirēt electi. iō ipse breuiabit tribulatiōnē antixpi: vl̄ ꝙtū ad durationē tpalē: vel ꝙtū ad acerbitatē maloꝝ. vl̄ ꝙtū ad vtrūq;. vt ℣. ij. c. ¶ Querit an sint dati āgeli custodes ꝓscitꝫ ꝛ obdurat⁹ in pctō. ¶ Dōz ꝙ ꝓsciti ita habēt āgelos custodes sic̄ ꝑdestinati. nec ē aliq̄ differētia ī hoc qō p̄mo qꝛ totū motiuū eoꝝ q putāt ꝓscitꝫ nō dari āgelos ē qꝛ frustra videť dari illos cū ꝓscitos nec̄e sit ꝛdēnari. sz falsū ē: qꝛ nō ē aliqs hō ō quo ꝙdiu viuit nō sit liberꝰ ꝙ saluet aut peat cū nō tollaī libtas arbitrij p ꝑdestinationē ꝛ ꝓscia ex eo ꝙ ista non precedunt ad actus nostros. Omnes autem effectus custodie angelice q inueniunť in bonis inueniunť etiā in malis ꝛ prescitis. iō debet dari angelus custos. ꝓm⁹ effect⁹ ē ad bonū iducē. Secūd⁹ effect⁹ ē retrabere a malo. Terti⁹ effect⁹ est

Q°. xxxv.

Q°. xxxvi.

Q°. xxxvij.

tollere impedimēta pfect⁹ spūalis. ḡrt⁹ effect⁹ est liberare ab exteriorib⁹ periculis. nā qcūqz potest incidere quotidie in mille pericula nisi libereť. ḡ angel⁹ custos necessari⁹ est tā bonis q̄ malis: saltē ad liberādū eos. ⁊ ió necessari⁹ est angel⁹ custos bonis ⁊ p̄scitis. quia omnes effectus custodie inueniuntur in p̄scitis. Tertio: quia pertinet ad diuinā bonitatē hoc facē nā si p̄destinatis darenť angeli custodes ⁊ nō p̄scitis: hoc ipo videreť deus dāpnare p̄scitos destituēdo eos auxilijs ordinarijs: ⁊ ita peccando nō essent culpabiles vel parū culpabiles. ⁊ ꝓñr pene irrogarēť eis iniuste: qō est incōueniēs. Quarto quia hoc ptinet ad diuinā puidētiā: nā si nō essent angeli custodes etiā malox: possent demones inuadere illos quos p̄sidio destitutos inuenirēt ⁊ occiderēt illos: ⁊ hoc ptinet ad de ordinationē vniuersi. qz nō facti sunt vt sic perirēt. ergo debēt eis dari custodes angeli. Quinto vt nō multiplicanť pctā vltra condecētiā. Deus enī q est gñalis rector vniuersi excludit malū de vniuerso: nisi inq̄tū malū facit ad bonū. si tñ p̄mitteretur hoībus facere oīa mala q̄ vellēt: tot fierēt q̄ aliq̄ eorum non essent reducibilia ad bonū. talia aūt de⁹ p puidētiā tollit de vniuerso. sz executio puidentie circa hoīes fit p custodiaz angelicā. ió debēt dari malis āgeli custodes ad hoc q̄ ipsi angeli nō p̄mittāt eos exeq̄ oīa mala q̄cogitauerīt tollēdo opportunitates: vel infatuādo cōsilia. ⁊ hoc mō datus fuit antixpo angelus custos. vt dictū est p̄cedēti. q.

Q.° 38. ¶ Querit an infidelib⁹ denť angeli custodes? ¶ Dōm q̄ non est dubiū qn infideles habeāt angelū custodē. Primo: qz infideles non sunt peiores antixpo: vt. ś. dictū est. ⁊ tñ illi dať angel⁹ custos. vt. ś. dictuz est: ergo ⁊ infidelib⁹. Scō: qz p̄sciti magis distāt a fine custodie angelice q̄ infideles. nā p̄sciti nūq̄ saluabūť: sz nō iccio cōdempnenť. infideliū aūt multi saluabūť: qz mlti q̄uertēť. ergo angelos custodes hñt cū p̄scitis dem⁹ angelos. p̄cedenti. q. Tercio qz i infidelib⁹ inueniūť oēs effectus q̄tuor custodie angelice. vt pz ex applicatiōe facta p̄cedēti. q. qz sicut applicať ad p̄scitos: ita applicabiť ad infideles. Quarto ppť rōnem diuine puidentie vt tollať multiplicatio malox. vt declarať p̄cedēti. q. in q̄rta ⁊ qta rōnib⁹. Quinto: qz videť q̄ adhuc magis necessari⁹ sit angel⁹ custos infideli q̄ fideli: qz multi infidelitū cōuertēdi sunt: ⁊ illi q̄to magis distāt a bono ad qō p̄ueturi sunt: tāto magis indiget incitatiuo ad illud bonū: sed angel⁹ custos est q maxime suadet ad bonū. ió infidelib⁹ est necessarius angel⁹ custos. Infideles aūt q̄diu viuūt beatificabiles sunt: ⁊ nō sunt in termino: potissime qz multi eox realit̄ btificabunť: qz cōuertēť. ió nō excludūť a regimine spūali. Cū aūt dr q̄ infideles nō participāt reb⁹ spūalib⁹. dōm q̄ verū est q̄ non participāt gr̄a nec causatiuis gratie. s. sacramētis. participant tñ spūali bono: qō est regimē spūale quo a deo dirigūť per se ⁊ p angelos ad hoc q̄ pueniāt ad participandū istis spiritualibus. i. gr̄a ⁊ gloria. ⁊ sic hñt angelū custodē. ¶ Que-

Q.° 39. rit: quō dať hoī angelus in custodiā? ¶ Aliq dicū: q̄ nō deť hoī a natiuitate: sz post baptismū: aut postq̄ puenerit ad etatem discretionis. Et pz p̄mo: qz angelicustodes mittūť pptr eos q hereditatē capiūt salutis. ad hebre. i. ⁊ tñ hō nō incipit hereditare vel hereditatē capere ante baptismū: qz tūc apiť vita eterna paruulo. ḡ ante baptismū nō dať angel⁹ custos. Secundo pz: qz etiā immediate post baptismū nō deť angel⁹: qz custodiret angel⁹ hoīez inq̄tū eū illumīat illustrādo fantasmata vel cōfortando lumē intellect⁹. sz hec in puulo nō fiūt: qz non pōt doceri in tā pua etate ppť ineptiā. ⁊ saltē cōiter nō docetť: ḡ nō dať tc angel⁹. Tertio: qz si puuť ante etatē discretionis daretť angelus custos: hoc fieret quia habēt aīam. nā act⁹ aliquos nō habēt ad quox directōez deť custos. ⁊ tūc cū fet⁹ aīatus in vtero hēat aīam: hēret etiā custodē angelū. sz falluz est. ió neqz dabiť puero ante etatē discretōis. Dōm q̄ cā finalis q̄re angeli dant ad custodiā hoīum est pueire ad hereditatē salutis: ⁊ tñ nō solis illis q̄ pueniūt dant angeli: sz oībus q̄ pueire p̄nt. sñā si darenť angeli post puentionē ad heredi-

tatē: darenť eis solis q̄ pueniissent ad illā: dant tñ vt pueniat hō ad hereditatē: qz post puētionē cessabit custodia angelorum ergo dabiť oībus illis q̄ pueire p̄nt. sz null⁹ hō est qui dū viuit: saluari nō possit: cū cuilibet libertas arbitrij integrata maneat ⁊ potētia ad bonū ⁊ malū. ⁊ p̄destinatio ⁊ p̄sciētia nullam necessitatē opib⁹ ⁊ opantib⁹ imponūt. ḡ cuilibz hoī q̄diu viuit dabiť angel⁹ custos. ⁊ ita dicit Jero. Magna est dignitas aīarū q̄ vna queq̄z ad sui custodiā hēat angelū delegatū. Ad primū incōtrariū dōm q̄ dať angel⁹ in custodiā ppter hereditatē salutis: nō quidē quā hz sed quā hīe pōt. ⁊ ió anteq̄ habuerit eā: vel sit in dispositione ppinq̄ ad habendū: dz dari angelus custos. p baptismū aūt efficiť hō dispositus dispositione ppinqua ad hereditatē illā: qz per gr̄am in baptismo datā mereť iam illā hereditatē. ⁊ tñ mox vt natus pōt habere. sz nō sit dispositus ad illā dispositione ppinqua: eo q̄ mox pñt fieri circa eū aliqua p q̄ mereať hīe. ió statim dz habere angelū: vt ille dirigat ad ea p q̄ natus possit habere hereditatē illā. maxime qz angel⁹ datur homini vt per eū disponať ad habendū illā hereditatē ⁊ vt nō impediať a cōsequēdo. ⁊ vtrūqz est valde necessariū. ⁊ qz mox vt paruul⁹ natus est: pñt dari aliq̄ impedimēta vt paruul⁹ nunq̄ cōsequať hereditatē illā. s. faciendo q̄ nunq̄ baptizetur: vel occidendo illum anteq̄ baptizetur: vt sic pereat ete: naliter. ideo est nimis necessarius angelus custos paruulo ante baptismum. ⁊ ita dabitur sibi a natiuitate sua: qz ibi incipiūt esse pericula paruuli. Et si dicatur q̄ etiā intra vterū pōt habere eadē pericula: cuz possit dem⁹ occidere cōceptū vel disponere vt pereat. Dōm q̄ etiam ibi custodia nō deest: ⁊ tñ nō oportet poni ibi angelū ipāliter p fetu formato vel informi. Ad scōm dōm q̄ dať angel⁹ paruulo ante etatē discretionis. Et dōm q̄ adhuc tūc pñt angeli opari aliq̄d interi⁹: sicut apparet in paruulis q̄ ante etatē discretiōis faciūt aliq̄d discretiōis. sicut iobes exultauit in vtero viso xpo. Luc. i. ⁊ tñ an talia p angelos fieri possent: an solus deus illa faciat. forte tangeť ibi Luc. i. sed dato q̄ angeli possint talia facere: raro faciūt hec in paruulis. ió non ordinatur custodia angelorū in paruulis ad faciēdū hec. sed sunt alij effectus custodie qui ad pueros ptinent vt custodire eos a periculis corporalib⁹ ⁊ tollere impedimēta pfectus futuri. vt si dem⁹ vellz trāsferre puerū ante etatē discretōis ad tales gentes cū q̄bus nūq̄ audiēs rectā doctrinā: sz semp sectā machometicā: vel aliorū paganorū: ⁊ ibi q̄si nēcio teneret ritum gentiū: ⁊ ita nō saluareť. nam talia impedimēta pfectus euitant angeli. ⁊ ista sunt magis necessaria puulis q̄ adultis: q̄to maius est periculū eorū ablatis opportunitatibus pficiendi ante etatē discretionis. ió est necessari⁹ pueris illo tpe angelus custos: ⁊ forte magis q̄ post discretionē: qz tūc lumē naturale ⁊ appetit⁹ boni cū rōnaliter depcet ad optima. i. Ethicorū. Adiuuāt adultos: ante discretionē vo nichil est qō adiuuet nisi dei puidētia ⁊ angelica custodia. ió tunc est magis necessaria q̄ in adultis. Cōsiderādum aūt circa fetū in vtero q̄ aut est format⁹. i. aīatus: aut non. si est in formis: manifestū est q̄ nō hz angelū custodē: qz nō est hō. si aūt est formatus: hō est ⁊ tñ dōm q̄ nō habet angelū custodē: qz fetus in vtero est ps viscerū: qz non est sepatus a matre: sz quodā retinaculo ei colligatus est. sicut fructus pendēs in arbore: est aliq̄d arboris Et ideo dōm q̄ angelus q̄ custodit matrē: custodit paruulū. eo q̄ q̄diu in vtero est: pars matris est: ⁊ custodire illū: est custodire matrē. etiā quia nō pōt accidere periculū aliq̄d fetui in vtero quin accidat matri. quia colligata sunt. ⁊ tamen ad angelum maternum pertinet custodire matrem ab omnibus periculis. ergo etiaz pertinebit custodire fetum formatum. Etiam demon potest nocere in vtero talia faciendo per que fetus malam complexionez consequatur: ꝑm quam sit pron⁹ ad peccādū. hec autē oīa mala euitat āgel⁹ custos. ió est eis necessari⁹ custos siue ppius siue matern⁹. Quidā enī volūt q̄ ppeius angel⁹ deť custos a ꝯceptōe in vtero quos nō redarguo si

pteruire noluit. ꝛ tñ rōnabilia est ꝙ dek angelus custos a nativitate: vt dictū est. s. ꝛ ista ē positio cōmunior quā ꝓfit mat Jeronymus dicēs: ꝙ vna queqz aīa habeat angelū a nativitate ad sui custodiā deputatū. ¶ Querit an angeli diligent custodiūt oēs quos custodiūt. ¶ Dōz ꝙ oēs boīes custediūt diligēt angeli siue bonos siue malos. nā sollicite agēt ad ea q̄ cupiūt. ipsi enī sciūt ꝙ p custodiā suā possunt boīes ad bonū deducī: ꝛ ipsi cupiūt bonū ipsū: qz amāt oēs nos ex charitate iō sollicite agent p oīb⁹. Itē qz negligent agere in q̄cunqz re culpam noīat: ꝛ tñ in angelis boīs nulla culpa est. idco nō ꝙ agūt negligent circa nostrā custodiā. Itē qz tūc negligent agerent angeli circa custodiā boīuz qñ min⁹ agerēt ꝙ a deo illi cōstituat ad agēdū circa nos: sz deficere a mādato dei est peccatū qō nō cadit in angelos bonos. ideo neminē custodiūt negligent sz oēs diligent. Dōm tñ ꝙ negligent agere pōt referri ad affectū vel ad op⁹. Ad affectū qdē: vt siqs agat oīa q̄ agēda sūt ꝛ tñ agat aīo remisso ꝛ q̄si desperato: sic illi q operant circa egrū quē morituru credūt. Circa opus negligentia est vt si nō oīa fiāt q̄ rō vel rei ꝓditio exposcit. Primo mō nō agūt angeli remisse eo ꝙ ex charitate agūt: qz oēs nos iudicferent diligūt tā ꝙ primos: qz primi eoz sum⁹ ꝙdiu viuim⁹ ꝛ etiā ꝓseruos nr̄os se vocāt. Apoca. 19. ꝛ. 22. Accipiēdo secūdo mō pōt duplicit accipi. vno mō absolute. alio mō p cōparationē ad aliqd. Primo mō ōz angel⁹ custos agere dil'gēter si oīa q̄ videat sibi incūbere ex ꝓditiōe custodie vt significant sibi p diuinā prudētiā expleat. Et sic circa oēs bñt se angeli custodes siue circa bonos siue circa malos. Secūdo mō pōt dici circa aliquē agi negligent: qz nō agunt q̄cūqz agunt p custodia alteri⁹. ꝛ sic accipiēdo certū est ꝙ circa quosdā agitur negligent. i. circa quosdā alios agit diligēti⁹ ꝙ circa ipos sz hoc ꝓpe nō sit agere negligēt qō vitiū noīat. ꝛ sic circa malos agit negligent: qz plura faciūt angeli circa custodiā bonorū ꝙ malor: ꝛ etiā circa quosdā bonos posset dici sic negligēter agi inq̄tū circa illos bonos plura fiūt ad custodiā ptinētia nā nō ꝓordinati sūt oēs boni vt vemāt ad eq̄lē gradū meritoz nec glie. ꝛ sm ꝙ maior grad⁹ ꝓstituit: ita via est difficilior ad pueniēdū. ꝛ sūt necesse plures opatiōes angeli custodes. ꝛ qa vn⁹ electoz est q ad maximū puenit gradū meritoz ꝛ glie p opationē ad illū. Circa ceteros pōt dici negligent agi. erit ḡ regula ꝙ quāto alicui dat angelus maior ad custodiā tanto circa eū diligēti⁹ agit. nā vt dictū fuit. s. oēs angeli de infimo ordie deputāt ad custodiā psonaz puatarū. ꝛ illi angeli sūt inter se inēq̄les: qz nullus est eq̄lis alteri. ꝛ est ordo int eos ꝙ q̄ to de⁹ ꝓstituit exaltare aliquē ad maiorē gradū gratie ꝛ glie: tāto maiorē angelū ei dat custodē. qz forte minor angel⁹ non sufficeret p lumē suū in oīb⁹ q̄ nēcia sūt illi puēturo ad tā magnū statū sicut de⁹ ꝓuidit. vt si angel⁹ minim⁹ ordinis infimi dat⁹ fuisset virgini ad custodiā nō sufficeret illi dirigere eam ad oīa q̄ agēda erāt vt pueniret ad illū statū meritoz ad gradū glie quē de⁹ destinauerat p illa. sz dat⁹ est ei maxim⁹ angelus hui⁹ ordinis angeloz. Cōsiderādū aūt ꝙ diligent se bñt angeli circa oēs quos custodiūt. nā nesciūt qs ꝓdestinat⁹ est aut qs ꝓscit⁹. sz cū sit liberū oī boī bene agere ꝛ puenire ad btūdinē: ita oēs custodes ac si oēs puēturi eēnt illuc: quia nesciūt qui peruenient. solus enī deus hoc sibi reseruauit: nisi alicui interdū hoc reuelet. etiā nō est sufficiēs ad hoc aliq̄ cōiectura. cū interdū q nūq̄ virtutē secuti sūt bene ꝓsumēt: ꝛ q in virtute diu pfecerāt interdū male pereāt. demones quoqz nesciunt q ꝓdēnabunt aut q saluabunt. nā si scirēt aliquos certissime saluādos ꝛ hoc eē ineuitabile: nō niterent illos tēptare sciētes inutilē eē laborē suū. sz demones ita se bñt in tēptādo tanq̄ oīs hō possit dānari: qz pōt peccare. ꝛ iō q̄to aliq magis anhelāt ad pfectū virtutis tāto magis demones tēptāt eos: qa magis recedūt a possibilitate dānatiōis. tā ḡ angeli diligēter oēs custodiūt q̄ demones diligent tēptāt oēs: qz nec angeli sciūt q ꝓdēnādi sūt: nec demones q tūt saluādi. ¶ Queri

D°. 40

D° 41.

tur an angelus custos deserat interdū quē custodit. ¶ Dōm ꝙ ꝓpe loquēdo angeli custodes nūq̄ deserūt custoditos: qa deserere est totalit abiscere: sz nō abiciunt totalit q custodiūt Angel⁹ aūt ōz dimittere vel deserere custoditū inq̄tū iubtrahit vel nō impēdit aliquē effectū custodie quē posset impēdere nō liberādo a tribulatiōe a q̄ posset liberare: vl' nō tollēdo impedimēta pfect⁹ spūalis q̄ posset tollere: aut nō adiuuādo ad nō incidēdū in pctū qō poterat facere: ꝛ qz nemo vnq̄ fuit quē de⁹ sm altā ꝓuidētiā suā nō ꝑmittat incidere in aliquos defect⁹ pene vel culpe: nemo est de custoditis quē interdū angeli nō deserāt nō impēdendo aliqō auxiliū qō impēdere poterāt. oēs q̄ deserunt aliq̄n. Et sm hoc dicunt qdā magis de seri ꝙ alij inq̄tū in plura mala saltē culpe ꝑmittunt cadere ꝙ alij vel ī plura mala inutilia eis. bonos enī. i. ꝓdestinatos hoc mō raro deserūt angeli: qz dīna ꝓuidētia ita illis bene ꝓuidit ꝙ etiā mala coopant in bonū eis. ad Roma. 8. Diligētibus deū oīa coopant in bonū bis q̄ sm ꝓpositū vocati sūt sancti. Malos aūt dei ꝓuidētia deserit ꝑmittēdo interdū cadere in pctā que eis nō ꝓderūt: ꝛ ita etiā angeli eos deserūt nō adiuuādo ad nō incidēdū: vel nō tollēdo oportunitates ad peccandū. ꝛ tñ adhuc p illo tpe quo angeli dicunt tales deserere nō penit⁹ eos deserūt qn aliquē effectum custodie exhibeāt circa eos. nam sz a peccato nō liberent liberāt a periculis exterioribus. demō nāqz ita inuidet boī ꝛ odit ipsū ꝙ si ad punctū inuenerit penit⁹ desertū angelico ꝓsidio occideret eū. Nunq̄ ḡ angeli deserūt boīem custoditū q̄tūcūqz malus sit: ꝛ in q̄tacunqz mala eū cadere ꝑmittat: qz in valde plura incurreret nisi eū angelus custodiret. De angelis tñ quare interdū deserūt boīem subtrahēdo aliq̄ auxilia ꝛ interdū nō. Dōm ꝙ est cā qz sic a deo recipiūt fieri debere. nā custodia angelica ē executio dīne ꝓuidētie. Necesse est ḡ ꝙ q̄cqd angeli custodes exercuerint circa custoditos ꝓuisū fit a deo: qz als nō esset custodia executio ꝓuidētie: sz q̄dā alia dispositio per se. ꝛ ita oportet ꝙ q̄ñ de⁹ cōmittit alicui angelo custodiā alicui⁹ boīs reuelet ei oīa in q̄b⁹ auxiliet custodito ꝛ in q̄b⁹ eū deseret: ꝛ quando hec erūt: vl' ꝙ p singulos dies aduenientē oportunitate deus reuelet angelo custodi qd factur⁹ sit circa custoditū suū. ꝛ ita angel⁹ exequit oīa q̄ de⁹ de boīe ꝓuiderit: ꝛ in nullo errabit. Et si obiciat ꝙ angeli aliq̄n sūt in celo empyreo ꝛ tunc nō sūt nobiscū. Dōm vno mō ꝙ angel⁹ semp custodit sz non assistat sp boī: sz aliq̄n sit in celo. Et verū est ꝙ q̄ñ ibi est non est nobiscū: qz hoc soli deo cōpetit q est incircūscriptibilis ꝛ indiffinibilis. sz tūc ōz ꝙ angel⁹ etiā absēs custodit boīem: ꝛ ita semp custodit hō ab angelo siue ꝓsente siue absente angelo. Aliter pōt dici ꝙ angel⁹ q̄n est in celo nō custodit boīez: qz nullum effectū custodie actualit exercet circa eū: ꝛ tñ non deserit boīem q̄tū ad custodiā: sz solū q̄tū ad ꝓsentiā. nā nō est deterere nichil opari sz tunc cessare ab opatiōe q̄n opatio est necessaria. ꝛ tamē interdū sic hō est ꝙ nō indiget aliquo actu custodie. iō ꝙ tūc nō custodiat nō est deseri a custode. Et sz sepe pericula immineāt q̄ homo nō videt: tñ interdū sic est ꝙ ex nulla parte est periculū aliqō: etiā si homo nesciat. ꝛ tūc nō est necessariū ꝙ angelus liberet a piculis. aliquod ḡ tempus est in quo nō est necessari⁹ aliq̄s act⁹ custodie angelice boī: ꝛ tunc pōt angelus eē in celo nō custodiendo boīem: nec est aliquod incōueniēs cum nulla custodia sit boī necessaria. ꝛ si dum angelus est in celo accidit circa boīem aliqd in quo sit ei necessaria custodia angelica pōt subito angelus sibi adesse ꝛ aderit: qz ipse scit p diuinā reuelationē semp qd agit circa suū clientulū ꝛ qd agi oporteat ex parte angeli: ꝛ tūc subito ō celo aderit in quocūqz loco vbi fuerit custodit⁹: ꝛ ita ille nullū detrimentum incurrit ex absentia angeli. ꝑ primum nam cū deus committat angelis executionē prouidentie sue circa boīes: et nichil circa boīem fiat quod non sit ꝓuisum. oportz ꝙ oīa q̄ circa boīes fieri debuerint de⁹ reuelet ăgelis custodib⁹ qz als nō posset exeq ꝓuisa a deo. ḡ q̄ñcūqz aliqd agēdū fuerit circa

hoīem necesse est q̄ tūc angelus eius sciat illud: aut prius sci uisset futurū esse illo tpe. Scōm p̄z: q̄ angel⁹ existēs in celo non indiget tpe ad veniendū ad terrā: q̄ cū non sit corpus nec corpori alligatus nō moueř per cōtinuū: iō nec per tpus: sed subito fit trāsitus eius de celo in terrā. ¶ Querit an angeli. Q° 42. custodes doleāt de pditione custoditorū quādo damnantur: ¶ Dōm q̄ non dolebūt de pditiōe custoditorū: quia in vita eterna q̄ est celestis ierl'm non est luctus: nec dolor: nec clamor Apocalip. 21. c. angeli tī sunt ciues illius vrbis. ḡ nūq̄ de ali quo dolebūt. Itē q̄ vera btītudo non cōpatiř secū miseriam aut aliq̄d ptinēs ad miseriā. dolor tī & tristicia ad miseriā per tinent. iō angeli q̄ pfecte btī sunt: de nullo poterūt dolere. Cōsideran dū aūt q̄ dolor accipiř ppie aut large. Proprie dolor & tristicia sunt motus quidā in parte affectiua: & sunt in sensu. vbi ḡ nō est sensus: nō est dolor nec tristicia. angeli aūt sunt incorporei: iō tristiciā hr̄e nō pñt. vñ neq̄ demones isto modo tristanř: licet sint in penis acerr mis: eo q̄ incorporei sunt. Large vero accipiēdo sunt actus volūtatis remētis malū q̄ non pōt fugere: & in hoc cōsistit pena grauis. tali mō est dolor & tristicia in demonib⁹ & aīabus sepatis. Sed isto mō etiā dicendū q̄ null⁹ dolor vel tristicia esse pōt in angelis de pditiōe custoditorū: aut de alia re. Et rō est: q̄ tūc dolerēt si aliq̄d cōtra volūtatē eorū fieret q̄ ipsi vt malū reputarēt. ſz nichil potest fieri p̄ volūtatē angelorū aut btōr: sicut nec p̄ voluntatē dei. iō nō possunt dolere. vñ nō dolent de pctis hoīum: nec de penis eor. Volūtas enī btōrū totaliter inheret ordini diuine iusticie & ipsi diuine volūtati. Nichil aūt est in mūdo nisi p̄ diuinā iusticiā factū: aut pmissum. iō simplr̄ loquēdo nichil fit in mūdo p̄ volūtatē angelor̄ & btōrum: & ita nichil habent de quo doleāt: sicut nec deus de aliquo dolet: ſz de oībus gaudent siue de penis siue de peccatis. nō quidē inq̄tū talia sunt ſz inq̄tū diuine ordini p̄gruūt faciēdo aut pmittēdo. Et si dicat q̄s: quō pñt btī tā crudeles esse vt de penis dampnatorū gaudeāt q̄ eor cognati fortassis sunt: Dōm q̄ istud est volūtariū mixtū: q̄d simplr̄ quidē est volūtariū p̄m qd ¬uolūtariū tale aūt est p̄m Aristo. 3. ethicor. Qñ aliq̄d cōsideratū in pticulari respectu oīum circūstātiarū suarū in quibus est op⁹ est volūtariū: si p̄sideret tī in vli: nō p̄sidrādo circūstātias illas non esset volūtariū. sicut piscere merces in mare: aut abcidere mēbrū putridū. ISTā cū quis videt se in periculo credens se periturū nisi pisciat merces: eligit merces pdere. & hoc est tūc simplr̄ volūtariū: q̄ p̄sideratis istis pticularib⁹ circūstātijs. i. tpe & piculo eligim⁹ piscere merces. Si aūt cōsideret in vli proiscere merces. i. nō cōsiderato q̄ ess̄ hō in periculo: nemo eligeret piscere merces. & ppter hoc vocař volūtariū p̄m qd Vocař aūt simplr̄ volūtariū: q̄ de opatiōe ista q̄ nūc occurrit iudicař an sit volūtaria: vl' non. Opatio tī cōsistit in pticulari & nō in vli: cū nulla opatio sit sine circūstātijs. iō illa opatio q̄ consideratis circūstātijs in particulari vocař: vel est volūtaria dicet simplr̄ volūtaria. Et ita est de absciſione mēbri putridi p̄ q̄ cetera inficerētur. Sic enī si considerem⁹ penas dāpnatorum: & pditionē custoditorū in vli: nō referēdo ad aliq̄d essent inuoluntaria. Cōsiderādo tī in particulari istas penas & istam perditionē vt sunt diuine iusticie & volūtati p̄ordātia: eligunt simplr̄ illa btī: q̄ p oīa cōformātur diuine volūtati. & ita erūt simpliciter volūtaria: & gaudebūt de illis. Cōsiderādū aūt q̄ angeli gaudēt sup pctōre q̄ cōuertit: & gaudēt sup pctōre qui dampnař. Primū ex gñe rei: q̄ bona est. scōm ex cōformitate ad diuinā iusticiā & volūtatē. Et tī angeli & btī q̄ oīno adherent ordini diuino: magis est rō gaudendi ipse ordo diuin⁹ q̄ pditio rei. magis enī gaudent de damptōe custoditor: inq̄tū cōsonat diuine iusticie: q̄ gauderēt de eor pnīa. absolute accipiendo: & nō inq̄tū p̄ordat diuine iusticie. Notandū etiaz q̄ istud volūtariū simplr̄ nō est in angelis sicut in nobis. ISTā quādo sunt ista volūtaria mixta: vt piscere merces tpe p̄culi: & abcidere mēbrū putridū. ſz simplr̄ volūtariū sit piscere merces & mēbrū abcidere: q̄ ista eligimus existētib⁹ circūstātijs pticularibus: tñ cū quodā gemitu & anxietate piscim⁹ merces & abcidim⁹ membrū. Angeli aūt nō sic eligūt nīam dāpnatōez vel penas. q̄ gemit⁹ & anxietas tolleret btūdinē eorū: ſz ita gaudent de btīs ac si malū nullū esset. Nō diuersitatis in hoc est: q̄ q̄ñ piscit q̄s merces in mare: ſz iudicet melius esse piscere & viuere: q̄ nō piscēdo mori. & iō piscere eligat: nō tñ pōt tollere q̄n piscere malū sit: & fuisset melius nō incidere in hāc pplexitatē: vt vel mori vel piscere oporteat. & q̄ nō potuit ambo bona simul cōsequi: q̄ aliq̄n cōtingit cōseq̄: dolet. In angelis aūt & btīs secus est: nā summū bonū eis dat⁹ est: in quo oīs rō boni inuenit: & nichil extra illū inuenit q̄d cōmunerēt cum ipso ad hoc q̄ augeat rōem bon⁹. Totuz aūt bonū q̄d btī in deo inueniūt est eius volūtati & ordini firmiter adherere: iō ex hoc nullū bonū inuenire pñt: q̄ p̄fectū cū hoc augeat rōnem boni vt cōsideret tāq̄ duo bona. & iō cōsequēdo volūtatē dei nullū bonū eis deficit: cū nullū bonū communerēt illi tanq̄ ex existēs. iō nichil est q̄d deficere videat btīs q̄ñ voluntati diuine p̄formātur. & ita nichil est de quo doleāt. Secus aūt in nobis: q̄ vitā seruare bonū quoddā est. diuitias seruare est aliud bonū sepatū ab illo: & vnū deest alteri. iō ſz mai⁹ bonū illor eligamus: dolem⁹ tī de carētia alteri⁹ minoris q̄d pdim⁹ cōsequēdo maius: cū nō includař in altero: q̄ neutrū est bonū. Secus in vita etna in q̄ inuenit vnū bonū plenū: extra q̄d nichil est q̄d desiderari queat. vt ait Boecius. ¶ Querit an q̄ñ an Q° 43. geli occupātur in custodia hoīum retardāt vel impediūt a diuina visione: ¶ Aliq̄ dicunt q̄ sic: q̄ vt dr Thobie. 12 angelus q̄ erat ministrās in custodia Thobie expleto ministerio dixit. tēpus est vt reuertar ad eū. ſz angelus nō reuertit nisi per contēplationē: nā localiter nō reuertit: cū vbiq̄z sit de⁹. ḡ cessauerat aliq̄n a cōtemplatiōe diuina ppter ministeriū. & tūc q̄ expletū erat ministeriū: dicebat se velle reuerti ad cōtēplatōez Scōo: q̄ potētia finita nō pōt simul in opa multa: sicut intellectus nō pōt simul intelligere plura. 3. Ethicor. & tī potentia angeli est finita. ḡ nō pōt simul cōtemplari deū: & ministrare homini. Tercio: q̄ vt dictū est p̄ intellectū creatū cū cōtingit plura intelligi. & tī angel⁹ q̄ñ ministrat custodiēdo: cōsiderat illa q̄ facit. ḡ nō pñt simul ministrare & cōtemplari deum. Quarto: q̄ locus determinat⁹ ad cōtēplationē est celū empyreū: & tī angeli q̄ñ custodiūt sunt hic. & q̄ñ sunt hic: nō sunt in celo empyreo. vt ait Damasce. ḡ nō pñt simul custodire & cōtemplari deū. Dōm q̄ angeli nō retardāt a cōtēplatiōe p custodiā hoīum. q̄ colligit p̄cipaliter ex hac auctē dñi in lc̄a. dicit enī. Angeli eor semp vidēt faciē p̄r̄is mei. i. angeli deputati istis pusillis ad custodiā semp vidēt diuinā essentiā. & tamen aliq̄n ministrant: cū sint angeli custodes. ḡ custodia mūq̄ impedit cōtēplationē: q̄ alis cessarēt aliq̄n videre faciē p̄r̄is. Itē p̄z hoc: q̄ Greg⁹ ait. Et angeli sic ad exteriora pdeūt: q̄ ab intimis nūq̄ recedūt. ḡ semp cōtemplātur. q̄ hoc est manere semp in intimis. Itē angeli custodes btī sunt & btītudo eor nō minuit ex eorū ministerio. q̄ tūc seruiētes deo essent deterioris cōditionis. & tī tota btītudo p̄sistit in cōtēplatiōe: q̄ visio est tota merces. ḡ nō cessant cōtemplari p̄ ministrationem. Istud aūt sic ostendit: q̄ si impediret p̄templatio angelor q̄ñ mīstrāt. aut hoc fieret ex p̄ditiōe loci. i. q̄ sunt ex locū p̄templationis. aut ex cōditiōe actōnis. s. q̄ nō pōt vtriq̄z. vel multis simul angelus intēdere. nō obstat locus: q̄ nō requirit determinatio distantie aut ppinqtatis ad istā cognitionē. q̄ hoc fit in potētijs sensitiuis. intellect⁹ aūt nō requirit determinationē loci etiā q̄ dato q̄ requireret p̄tiā loci posset angel⁹ semp cōtēplari: q̄ deus vbiq̄z est. & iō vbiq̄z cognosci pōt: dū tī potētia cognitiua sit dispōsita & sufficiēs ad cognoscēdū. etiā non obstat diuersitas actiōis. nā si essent actōes diuerse nō hītes habitudinē depēdētie impediret vna alterā. & tī redeūt in idē. iō bene se cōpatiūtur simul angeli. nāq̄z btī nō hīt aliq̄ operatiōz q̄ nō sit essentialis btītudini: vel in quā nō dirigāt p̄ opatiōez

beatitudinis.nam si est opatio voluntatis ⁊ intellectus circa deũ et ea que dei sunt ẽ ipsa opatio vl' executio felicitatis Si autẽ sit aliqua opatio vel executio ad ex': dirigit illa ab opatione beatitudinis.i.a cõtẽplatione que ẽ beatitudo: ⁊ iõ non potest esse in angelis opatio aliqua q̃ impediat beatitudinẽ. cõtẽplatio enĩ angelorũ bẽt se ad ministeria q̃ exequũtur sic ĩ artifice.cõsideratio regulaꝝ artis ad executionẽ opis. hoc patz qr deus est finis oĩm opm angelorũ custodiendo ⁊ faciẽdo ceteros actus ierarchicos.a fine autẽ sumit' rõ: vl' species opis cuiuslibet.sic rõ cõclusiois accipitur a p̃ncipio qr ita se bẽt finis ad opabilia sic p̃ncipiũ ad speculabilia.2.phificoꝝ.qr g̃ beatitudo ẽ in contẽplatione dei ⁊ custodia fit ꝓpter deũ non impediet vna opatio alterã sz vna erit rõ vel regula alterius. sed sic est in artifice q̃ simł cõsiderat rõnẽ artis ⁊ exeqtur opꝰ eo q̃ ars est p̃ncipiũ opis et hic cõsiderare ⁊ exeq nõ se impediunt sed potiꝰ se adiuuant qr vnũ est regula alteriꝰ:ita qr deus' est finis custodie angelice circa hoĩes est deus regula custodie sed cõsideratio dei.i.de deo est ipsa beatitudo.g̃ executio custodie que est quasi effectus quidã diuine ꝓuidentie nõ impeditur p custodiam: sed potius non põt angelus custodire nisi respiciat regulã diuine ꝓuidentie: cum custodia sit executio diuine ꝓuidentie circa hoĩes .⁊ tamẽ respicere diuinã ꝓuidẽtiam est actus felicitatis qr est cõtemplari deũ:g̃ non impedit cõtemplatio per executionẽ:impediret tñ si nõ penderet executio custodie a cõtemplatione de deo. Ad p̃mũ dicendum q̃ angeli custodes vel ministrantes dicunt recedere a deo large accipiendo:nõ enĩ recedũt loco qr vbicunqz sunt deũ ibi presentẽ habent.iuxta illud:quo ibo a spiritu tuo ⁊ quo a facie tua fugiam.ps.138.etiã nõ recedunt p contemplationem nã si semel angeli cõtemplent' necesse est q̃ semp contemplent' nisi aut efficiat' eis hoc impossibile:aut illud fastidiant.nõ p̃mũ qr potẽtia intellectiua angelorũ semp manet equaliter disposita cũ nõ sit potentia materialis vel materie alligata vt alteret'.fastidire autẽ nõ põt angelus cõtemplationẽ diuinaz :qr nichil melius cogitari põt.ergo necesse ẽ q̃ semp contempletur ⁊ hoc modo ostendit' q̃ beatitudo sit perpetua ⁊ sit vnus actus cõtinuus q̃ nunq̃ interrũpat' vt dictũ fuit supra.et ita angeli semp contemplant' deũ quocunqz mittant' intra deum currunt.i.semp cũ vident ac si corpaliter intra eũ essent.nõ g̃ recedũt a deo per cõtemplationẽ sed p aliquid nouũ factũ in angelis scz qr ab inuisibilitate recedũt visibiles effecti.sic dicitur de filio.ioh.16.exiui a patre ⁊ veni in mundo scz visibilis apparẽdo qui p̃ius erã inuisibilis.sic etiã dicunt' angeli redire ad deũ q̃n deposita specie visibili in p̃istinã inuisibilitatẽ reuertunt'.Sciendũ autẽ q̃ licet angeli sepe vadãt ad custoditos vt circa hoĩes aliq̃ opa exerceant ⁊ postea finitis eis in celũ eant nõ dicũt' venire ⁊ reuerti:sz qr nos nõ videm⁹ hoc iudicamus ac si nõ venirent ⁊ nulla penitus mutatio fieret: q̃n autẽ visibiliter apparẽt qr ante hoc nõ apparebant dicunt' venire ad nos.i.tales effici vt nos illos videam⁹:vel veniũt ad nos.i.tales efficiunt' sic nos accipiẽtes visibilẽ spẽm.q̃n autẽ expleto ministerio deponunt spẽm visibilẽ dicunt' recedere a nobis qr cessant a nobis videri etiã si apud nos maneant vel cessant esse similes nobis.qr nec corporei manent nec spẽz corporeã habẽtes ⁊ dicuntur reuerti ad deũ qr ĩcipiũt esse tales sic deus.i.inuisibiles vel incipiũt eẽ tales quales deus solus cognoscat.i.non nos.vel põt accipi q̃ angeli veniũt ad nos. idest erãt p̃ius in celo empireo in quo ordinarie manent.et tñ ad custodiendũ nos deserunt celũ ⁊ realiter veniũt ad nos qr nõ possunt esse ibi ⁊ hic cũ sint diffiniti ⁊ completis ministerijs reuertunt' in celũ vt ibi maneant. Ad scõm dici potest vno mõ q̃ non sunt plures actiones simul in angelo.ꝓmã contẽplatio in qua est felicitas cũ se bẽat per modũ receptiõis magis est passio q̃ actio ⁊ ita bñ stat: cũ custodia que ẽ actio. sic enĩ luna simul illuminat' a sole ⁊ receptũ lumẽ mittit ad nos illuĩando ĩferiora.ita ãgeli sil' ⁊ sel' illumĩabũt' p diuinã contẽplatõez ⁊ illuminãt nos custodiẽdo ⁊ exequẽdo ea ꝑm q̃ illumĩant'.i.q̃ illũinatio illa suadet eis circa nos faciẽda. Alit' põt dici q̃ qñ sũt mł̃te actões q̃ nõ depẽdẽt ab ĩuicẽ nõ põt agẽs duas sil' bzẽ ⁊ tñ qñ vna ẽ regł̃a alteriꝰ bñdo vnã põt haberi alia.⁊ qr cõtẽplatio dei bz se ad custodiã q̃ ẽ executio prouidẽtie sic regł̃a artis ad opa iõ cõsiderãdo deũ põt ãgelꝰ custodire boĩez. Ad tertiũ dõm q̃ aliõ ẽ mł̃ta ĩtelligere sil' aut multas ĩtellectões bzẽ. Dõm q̃ sil' bzẽ multas ĩtellectões est ĩpossibile cuicũqz ĩtellectui tã finito q̃ ĩfinito :ĩmo intellectꝰ ĩfinitꝰ magis ẽ vnus ĩ suo actu q̃ ĩtellectꝰ finitꝰ.si dicat' aliud i.ĩtelligere sil' mł̃ta :dõm q̃ aut illa mł̃ta bñt vnicã spẽz :aut vnũ ẽ spẽs vl' rõ multorũ vl' nõ bñt vnã spẽz sz qõlibz bẽt suã spẽz nõ cõcordãtẽ cũ alia in rõe vna. Si sc̃do mõ dõm q̃ non põt aliqs sil' mł̃ta intelligere qr tũc eẽt neẽe multas ĩtellectiones bzẽ cũ q̃libz spẽs p se moueat:ñ p̃t ãt ĩtellcũs diuersis sil' ĩtudiꝫ vel spẽꝫ sil' effigiari sic nõ põt idẽ corpꝰ sil' diuersis figuris figurari.si aũt p̃mo mõ possumus mł̃ta sil' intelligere sic p spẽz boĩs multos boĩes sil' qr eadẽ ẽ spẽs repñtãs eos etiã qr nõ ẽ rõ vna multorũ sz vnũ ẽ rõ alterius vl' p̃ncipiũ. sicut in diuina essẽcia cognoscit btũs oĩa q̃ sũt ⁊ q̃ pterierũt vnico intuitu.nõ qdẽ p distinctas spẽs qr tũc essent nec̃io multe cognitões neqz etiã oĩa bñt vnã spẽz cũ sint diuersarũ rõnũ sz qr vnũ ẽ rõ oĩz illoꝝ.s.oĩna eẽntia iõ illã ĩtelligẽdo ĩtelligit btũs oĩa eo ĩtuitu quo diuinã eẽntiã cognoscit.ita ãgelus cognoscẽdo diuinã essentiã cognoscit oĩa q̃ agẽda sũt circa custodiẽda ⁊ q̃cũqz alia ĩtelligit inq̃ tũ diuina eẽntia ẽ vna rõ oĩm illorum ⁊ illa cognita cognoscunt' omnia hec. Ad q̃tũ dicẽdũ q̃ celũ ẽpireũ ẽ locꝰ cõtẽplatõis nõ ꝑm nec̃itatẽ.i.q̃ alibi nõ possit eẽ cõtẽplatio sz ꝑm cõgruẽtiam.i.magis cõgruit ibi eẽ btitudinẽ quã alibi.qr nõ ẽ aliqs aliꝰ locꝰ vniuersi :vel ps eiꝰ q̃ nõ sit ad aliquẽ actũ spẽalẽ deputata ꝺ his q̃ cõuenũt ad generationẽ ⁊ corruptões ⁊ iõ cetere ptes sũt mobiles vel situ vel altcratione . Celũ aũt ẽpireũ nõ bz aliquã opationez cognitã ad generationẽ ⁊ corruptionẽ sz deputat' spẽal' ad regem btorũ.⁊ iõ dr eẽ locus p̃templatõis:⁊ tñ q̃tũ ad veritatez ita põt eẽ p̃templatõ beatoꝝ in terra:sic in aq̃ aut igne vel q̃cunqz pte vniuersi.aut ĩ ipo iferno cũ ibi fuerit aliq̃n paditus vt q̃n xps dixit latroni:hodie mecũ eris ĩ padiso luc.23.⁊ tñ maĩfestũ ẽ q̃ illo die aĩa xpi apꝺ iferos fuit. ⌊Venit ãt⌋.in pcedẽtib⁹ oñso q̃ nõ ẽ p̃mis nocumẽtũ iferẽdũ ex pte. hic oñdit' q̃ ẽ ei bñficiũ ipẽdẽdũ ⁊ p̃mo in affectu.sc̃o ĩ effectu.ibi.⌊si ãt peccauerit⌋.Primũ ĩducit' exẽplo saluatoris q̃ tã benignũ affectũ erga nos bũit q̃ venit saluare eos q̃ perierãt. ⁊ dicit' ⌊Venit enĩ filius hoĩs⌋.i.ego q̃ tũ filiꝰ hoĩs tali mõ de se loqtur.ℓ.9.⁊.11.⁊.12.⁊.16.⁊ in mł̃tis locis.⌊saluare qꝺ pierat⌋ .i.ad hoc veni de celo.hoĩes saluatur⁹ venit ⁊ isti pierãt :qr ex pctõ ade oẽs ĩcurrerãt in pctũ originale de quo nemo poterat seipm saluare nisi veniret xps.iõ venit ad hoc ⁊ ẽ sensus si ego me bũiliaui vt de celo descenderẽ ad bñfaciẽdũ hoĩbꝰ q̃ pierãt:a fortiori vnꝰ dẽt bñfacere alteri ĩ quo potuerit qr nemo põt se tñ bũiliare p alio q̃tũ ego me bũiliaui p oĩbꝰ qui veni saluare qꝺ pierat.⁊ ad ĩtelligẽtiã butꝰ iducit exẽplũ pal pabile de eo q̃ bẽt cẽtũ oues ⁊ vnã earꝫ pditã regrit dimittẽs alias ⁊ postea gaudet de inuẽtiõe pdite.nã ita xps fecisse videt' p hoĩbꝰ q̃ erãt ouis pdita.⌊qd vobis videt'⌋.refert' ad finẽ pabole nã hoc ẽ q̃rere sñias alioꝝ de re de q̃ agit' si aliqualiter vertat' in dubiũ et in p̃ncipio pabole refert' casus ⁊ nõ ẽ sẽtẽcia aliq̃ sz in fine ꝺr:⁊ si ĩuenerit eã:amẽ dico vobis qr gaudebit magis sup ea q̃ sup nonagĩtanouẽ q̃ nõ errauerãt ⁊ qr hoc poterat eẽ dubiũ q̃rit de hoc alioꝝ sñiaz dicẽs qd vobis vł'.q.d.nũqd nõ videt' vobis sic qr gaudebit magis sup illa q̃ sup nonagĩtanouẽ q̃ nõ errauerãt. alr etiã põt ĩtroduci q̃ xps nõ q̃rat approbatõez sñie sue sz q̃rat sñiaz q̃si nulla ꝓcesserit ĩtelligẽdo q̃ põat' pabola de eo q̃ pdita oue vna de cẽtũ ⁊ relictis nonagĩtanouẽ ĩuit vt q̃reret eã q̃ pierat ⁊ ĩuenit qd vobis videt'.i.qd videt' vobis q̃ faciet iste qñ illã ouẽ ĩuenerit

ꝛ tūc q̄ſt alijs tacētib⁹ ſubdit xp̄s ſm̄az verā quā qlibz dice-
ret ſi loq̄rēt ingens: amen dico vobis quia gaudebit magis
ſup eā q̄ ſup nonagīta nouē. ⌊ ſi fuerīt alicui cētū oues ⌋. ꝛ ſi
būerit eas ꝛ ē mod⁹ ātiqu⁹ locutōis nō cōueniēs nr̄e cōſuetu-
dini. ⌊ ꝛ errauerit vna ex eis ⌋. errare ē extra viā ire ꝛ p hoc
diſponīt ouis ad peundū. iuxt illō. ps. 118. erraui ſic ouis q̄
pijt. Dixit de vna ad oñendū q̄ magnū aliqd ē p vna q̄ren-
da nonagīta nouē relinq̄re. ⌊ nōne reliqt ⌋. q. d. ita faciet qr̄ il-
le nō pirēt etiā ſi relinq̄nt qr̄ ꝛ ſi relinquūt nō tñ deſerūtur. ſcit
enī paſtor earū q̄ errare nō p̄nt qr̄ ſub cōueniēti cuſtodia eas
dimittit. illa autē q̄ errauit pibit ſi nō regrat ⌊ nonagīta nouē ⌋
. i. oēs alias q̄s hēbat. qr̄ q̄ fuerīt cētū vel mille nō differt cū
oēs ꝓpter vnā q̄rēdā relinq̄nt ſz q̄to fuerit maior nūer⁹ relic-
tarū ſignat maior amor cuſtodis q cū ſit ita diues vnicā q̄ er-
rauerat tā diligēter inq̄rit vt ceteras dimittat illā q̄ſitur⁹. ⌊ in
mōtib⁹ ⌋. ſ. in locis vbi cuſtodiebant oues. talia. n. ſūt loca ter-
re iſrl in q⁹ cuſtodiūtur pecora ꝛ ita dr̄. i. re. 25. q̄ nabal tō-
debat gregē ſuū in mōte carmeli ꝛ luc. 15. dr̄: q̄ reliqt eas in
deſerto ꝛ idē ē qr̄ terra deſerta in tra iudeor̄ ē mōtuoſa. vt col
ligit Joſue. 15. vbi aſſignant ciuitates iude q̄ erāt in deſertis ꝛ
in mōtanis. ⌊ ꝛ iuit q̄rere eā ⌋ q̄ errauit. i. receſſit a grege. ⌊ ꝛ ſi
cōtigerit vt iueniat eā ⌋. loqtur ꝑm ꝓſuetudinē rerū q̄ q̄runt:
nā interdū inueniūtur ꝛ interdū nō: ꝛ ita cōtingēs ē iueniri vel
nō iueniri. inq̄tū autē ad xp̄m applicat nō erat cōtīgens iueni-
re ſz neče erat q̄ iueniret qō q̄rebat cū oues ſuas nemo poſ-
ſit tollere de manu ei⁹. ioh. 10. c. ⌊ Amē dico vobis ⌋. i. firmi
ter vel in veritate. interdū. n. ē mod⁹ iurādi vt dr̄ eē de iuſ-
ca. ꝛ ſi xp̄s. Interdū ē aduerbiū affirmādi vt ſi dicat certiſſi-
me dico vobis. ⌊ qr̄ gaudebit magis ſup ea ⌋. Iſta ē ſm̄a dñi
quā ipe ſciebat eſſe cōmunē oīb⁹ auditor̄ib⁹. ⌊ q̄ ſup nonagī
ta nouē ⌋. q̄s reliqt ī mōtib⁹. ⌊ q̄ nō errauerūt ⌋. i. q̄rū nulla a
grege errauerat. gaudet enī paſtor tūc de illa pluſq̄ de alijs:
qr̄ illā p̄diderat ꝛ nō alias. ⌊ ſic. nō eſt voluntas ante p̄ez vr̄z ⌋
. i. ſic̄ paſtor nō vult q̄ peat vna ouis ſz relictis ceteris inqui
rit illā ſic ꝛ p̄r̄ vr̄. i. deus nō vult q̄ peat aliqs puul⁹. ꝛ dicit
nō eſt voluntas añ p̄ez vr̄m. i. nō vult. ē enī cōſuetudo aliena
loquēdi: vel ē ſenſus q̄ nō ſolū ipe nō vult q̄ peāt puſilli ſed
etiā nō placet ei de illo q vult q̄ puſilli peāt: nā voluntas illa
nō ē accepta añ deū. vñ dr̄: nō ē voluntas añ p̄ez veſtrū. i. nō ē
acceptā añ p̄ez vr̄m voluntas illa q̄ vult pire puulos: ꝛ loqui
tur ꝓ ſcādalizatores ꝛ cōtēptores puſillorū ꝛ iſti volūt q̄ pu
ſilli peant dādo eis occaſionē ad hoc. ⌊ q in celis ē ⌋. vt oſten-
dat ſe loq de deo quē hoīes putāt ſolū eſſe in celo tanq̄ ī do-
mo ſua ꝛ ex ipo loco oīa gubernare: ⌊ vt peat ⌋. ſ. vt dānetur
eternaliter p pctm̄ ꝛ hoc ē vere pire. ꝛ hoc fit p ſcādalū qr̄ da
tur eis occaſio peccādi q̄ñ ſcādalizant paſe. ⌊ vnus de puſillis
iſtis ⌋. loqt ō puul etate qr̄ puulū añ ſe hēbat. ꝛ p hoc ītelligit
oēs alios puulos fide aut diſcretiōe vt reputatōe hoīz. nā ēt
iſtos nō vult pire xp̄s q̄ tomagis eos q magni ſūt: licet tales
nō aberrant a grege ¶ Querit quare xp̄s dixit b: filiⁿ hoīs
venit ꝛ cetera q̄ ſequunt. ¶ Dici pōt vno mō ſm̄ nicolaū q
. ſ. xp̄s oñderat nō eē puſillis nocendū. hic autē oñdit illis eſſe
benefaciendū exēplo ſuo q venit ſaluare qō pierat ꝛ ad hoc ī
ducit exēplū de hōte centū oues q̄rū vna aberat ꝛ ita cōtinua
tū fuit. ſ. Aliter pōt dici ꝛ melius q̄ iſta ē cōfirmatio p̄cedētiū
p vlteriores rōnes. nā dictū fuerat. ſ. nō eē puulos ſcāndali-zan-
dos nec cōtēnēdos. q enī ſcādalizat eos vel cōtēnit pdit il-
los. i. dat occaſionē peundi qr̄ ſcādalizati peccāt mortaliter per
qō peūt. hoc autē nō ē faciendū ab his q ſequunt doctrinā xp̄i
cū ſit ꝓ intētione eius: nā nō venit ipe ad pdendū aliquē ſz poti
us iō venit vt ſaluaret qō pierat. ꝛ ita dr̄ hic: venit filiⁿ hoīs
ſaluare qō pierāt. q. d. qr̄ ad hoc ipe venit nō dz qs fratrē ſuū
ſcādalizādo puſillos. filē pz luc. 9. qñ iacob⁹ ꝛ ioh̄es volebāt
petere de celo ignē ſup quādā ciuitatē ſamaritanorū: ꝛ xp̄s ve-
tuit dicēs: neſcitis cuius ſpūs ſūt. filiⁿ. n. hoīs nō venit aīas pde
re ſz ſaluare. i. neſcitis quē ſpm̄ hr̄ē debetis ꝛ quā doctrinam
ſeq nā intētio mea quā ſeq debetis nō eſt pdere hoīes ſz ſalua
re. Et ita ꝰ veit ſaluare ꝛ ꝓ̄r ñ pdere p ſcādalū ꝛ ꝓtēptū puu
lorū. qō autē ſeq de cētū ouib⁹ ptinet ad idē. dixerat. n. q̄ veit
ad ſaluādū qō pierat. iō poſt exēplū de illo q hēbat cētū oues
ꝛ aberrāte vna reliqt nonagīta nouē ꝛ iuit vt ſaluaret errātē
q̄rēdo illā: ita ē de xp̄o q cū hr̄ēt cētū oues. i. hoīes ꝛ āgelos
et hoīes errauiſſet peccādo reliqt āgelos in celo vēniēs ī ter
rā vt hoīez pditū ſaluaret. ꝛ qr̄ ille q ī uenit vnā ouē errantez
gaudet ſup ea pluſq̄ ſup eis q̄ nō errauerūt. ita filiⁿ hoīs. i.
xp̄s gaudet de ſaluatiōe hoīm ꝛ ſi ita ē q̄ plus gaudet ō ho-
mine peū: e ſaluato q̄ de āgelis q nō errauerūt manifeſtū eſt
q̄ nō volet q̄ aliqs hō peat: iō q dat alicui occaſionē peundi
ꝓ volūtatē xp̄i facit et ita ꝓcludit in lr̄a. ſic nō ē volūtas ante
p̄ez vr̄m vt peat vnus de puſillis iſtis. i. ſic̄ q hēt cētū oues
dimittit nonagīta nouē vt vnicā errātē ſaluet ꝛ hoc qr̄ nō vult
q̄ aliq̄ peat ita nō ē volūtas dei q̄ aliqs de puſillis peat. ꝛ iō
nemo dz eū ſcādalizare aut ꝓtēpnere: qr̄ p hoc puſill⁹ piret ī-
cidēdo ī pctm̄ mortale ¶ Querit an iſta pabola dē cētū ouib⁹ Q.° 45.
ſit eadē cū illa q̄ ponit luc. 15. c. ¶ Dōm q̄ aut q̄rit an ſit ea-
dē pabola: aut ſit eadē narratio hic et ibi dato q̄ eſſet eadem
pabola. De p̄mo dōm q̄ certū eſt eē eandē pabolā. nā idē fa
ctū narrat. ſ. ō centū ouib⁹ et de vna aberrāte et repta ꝛ gau-
dio ſup ea. De ſcō dōm q̄ nō fuit eadē narratio aut p̄dica-
tio iſta ꝛ illa ſz xp̄s iſtā pabolā ſepe dixit ſic̄ q̄dā alia ſepe dice
bat p̄dicādo in diuerſis locis et cor̄ā variſjs auditor̄ib⁹: ꝛ ita
fuit in p̄ſenti nā q̄n nūc xp̄s dixit pabolā de cētū ouib⁹ ſolis diſ
cipulis p̄dicabat cor̄ā qb⁹ ſtatuerat puulū vt colligit ex tota
lr̄a p̄cedēti: et maxime nūc ex fine lr̄e cū cōcludit poſt pabolā
cētū ouiū ſic nō ē volūtas añ p̄ēm vr̄m vt peat vnus de pu-
ſillis iſtis. et ita adhuc puſill⁹ erat cor̄ā xp̄o quē. ſ. ſtatuerat ī
medio. id autē q̄ dr̄ luc. 15. fuit dictū phariſeis ꝛ publicanis vt
ptz ibidē. Scō ptz q̄ nō fuerit eadē narratio. nā iſta pabo-
la ad fines multū diſtinctos inducit. hic ꝛ ibi. qr̄ ꝰ inducit ad
oñendū q̄ nō debem⁹ ſcādalizare aut cōtēpnere puulos: p
qō peūt qr̄ filiⁿ hoīs venit ad ſaluandū qō pierat. iō nō vult
q̄ aliqs puulorū peat. ſz luc. 15. inducit ad oñendū q̄ bñ a-
gebat xp̄s cōicādo cū publicanis ꝛ pctor̄ib⁹ in cibo ꝛ potu et
colloquis vt ſic eos ꝙuerteret ad p̄nitētiā qr̄ mai⁹ gaudiū ē de
peñia pctōr̄ q̄ de iuſtis q nō indigēt p̄nia ſic̄ gaudet inueniē
ouē pl⁹ de ea q̄ pierat q̄ ō nonagīta nouē q̄ nō errauerāt: vñ
neče ē diuerſis tp̄ib⁹ dictū eē hoc ꝛ illō et ita ē eadez pabola
repetita variſjs tp̄ib⁹ et locis et cor̄ā diuerſis pſonis. Et ſi obi
ciat q̄ ibi dr̄ q̄ ponit humeris ouis inuēta ꝛ ꝰ nō. Dici pōt
vno mō q̄ vtrobiqz xp̄s hoc dixit: ꝛ cū euāgeliſta illō ſubti-
cuit et alius exp̄ſſit ſic̄ circa multa alia accidit q̄ ſemel tm̄ acci-
derūt ꝛ ita idē narrat ibi euāgeliſte ꝛ tñ vn⁹ ſubticet qō ali⁹ ex
p̄mit. Allio mō pōt dici q̄ vterqz euāgeliſta plene retulit ver
ba xp̄i qr̄ tñ nō fuit eadē narratio ꝰ ꝛ ibi potuit eē q̄ p̄bus
ꝓbis vteret qñ dixit pabolā cor̄ā p̄bīſeis ꝛ ſcribis q̄ cū dixit
cor̄ā aplis. ¶ Querit q̄re dicit de cētū ouib⁹. ¶ Dōm q̄ ac Q.° 46.
cipiēdo pabolā in cortice nō fuit maior rō dicēdi cētū q̄ mil-
le vl ducētas: qr̄ intētio xp̄i fuit oñdere magnitudinē amoris
paſtoris ad ſaluādū qō pierat qr̄ q̄uis cēt vnica errās reliqt
p̄mas ꝓpter illā ꝛ tñ ſiue cētū eēnt ſiue ducēte vel ăpli⁹ mⁱte
relinq̄bant ꝓpter vnā. Accipiēdo autē q̄ tū ad ſenſū intētuz
a xp̄o. dōm q̄ nō ponunt cētū oues ꝓpter aliqō miſteriū qō
ī portet iſte nūerus poti⁹ q̄ q̄libz ali⁹ ſz ponit cētenari⁹: qr̄ eſt
nūerus pfect⁹ cū ſit q̄drat⁹ cōſtās ex decē decadib⁹. ſic̄ d. gre-
gorius. qr̄ cētenari⁹ nūer⁹ pfect⁹ ē ipe cētū oues hūit cū āgelor̄
ſubſtātiā ꝛ hoīm creauit. et cirill⁹ ait. q̄ cētenari⁹ nūer⁹ pfect⁹
ē ex decē decadib⁹ ꝓſtās. ꝛ tñ attēdēdo pfetionē nūeri: multi a-
lij nūeri pfecti ſūt ſiue in genere q̄drator̄ū ſiue cubitor̄ū. i. ſoli
dor̄ū nūeror̄. ꝛ pz q̄ nō intēderit ſpēal̄r cētenariū nūer̄: qr̄ lu
ce. 15. mox vt xp̄s poſuit pabolā de cētū ouib⁹ ad cōfirmādū
idē ſubdidit aliā ō decē dragmis ꝛ vna pdita ꝛ inuēta ꝛ ꝓcludi
tur ibi gaudiū ō inuētōe drame pdite ſic̄ ouis pdite ꝛ inuēte ꝛ
ita nichil differt de cētū ouib⁹ ꝛ vna pdita aut de decē ꝛ vna
pdita. fuit tñ cōueniēti q̄ tū ad corticē pabole dici de cētū oui

bꝰ q̃ꝑ de decẽ. ꝓmo qꝛ nõ ẽ ꝟisile qꝑ qs decẽ oues tm̃ hm̃s ãbu
laret cũ eis in mõtibꝰ. nõ. n. faceret eas solas gregẽ ſz adiũge
ret alteri multitudini ne decẽ oues vno paſtoꝛe ĩdigerẽt. Cẽ
tũ aũt pñt vnũ paſtoꝛẽ exigere. Scõo ad oñdẽdũ paſtoꝛis a-
moꝛẽ erga ouẽ pditã: nã ſi cẽt decẽ tm̃ oues ⁊ piret vna ſatz
magna ps earũ. i. decima pibat. iõ veriſile erat paſtoꝛẽ iatura
rerũ ſuaꝝ comotũ illã ingꝛere. qm̃ tm̃ de cẽtũ vna pibat parua
ps gregis pibat. iõ nõ erat tunc ita veriſile paſtoꝛẽ ex damno
reꝝ incitari ad q̃rendã ouẽ ſz qꝛ amabat ouẽ ⁊ qꝛ nichil vult pi
re qõ cõueniebat ꝓpoſito. et ad oñendũ paſtoꝛis amoꝛẽ de-
ſcẽdit. vt nos ſaluaret. nõ aũt ꝓpter dãnũ rerũ ſuaꝝ. nã etiã ſi
oẽs hoĩes peant. ĩmo ⁊ ſil̃ oẽs angeli nullo dãno afficit cũ de
bonis eiꝰ nichil deſit. ipe. ũ. ẽ ſibi totũ bonũ. qõ aũt exꝑ ipm eſt
nõ ẽ bonũ eius niſi equoce vel ãphibologice. ſ. bonũ eiꝰ. i. bo
Q°. 47 mũ ab eo creatũ ⁊ poſſeſſũ: nõ tm̃ bonũ eiꝰ. i. qꝑ ſit bonũ ei. hoc
mõ ipe ſolus ſibi bonũ ẽ. ¶ Querit q̃re ꝺꝛ: ſi errauerit vna
⁊ nõ ponũt plures. ¶ Ꝺom qꝑ aliq̃ rões ſumunt ad hoc ex
coꝛtice pabole. alie vero ex ꝓditõe ſignificatõis. ꝓma ẽ ad
oñendũ amoꝛẽ paſtoꝛis. Scõo vt ſit caſus veriſimiliꝰ. Tertio
fiũt qꝛ vt ꝺꝛ luc̃. 15. ad oñdẽdũ amoꝛẽ paſtoꝛis ĩponit ouis p
dita humeris ⁊ ad gregẽ reducit qõ in vna oue fieri poteſt.
Quarto qꝛ deſignat magnũ gaudiũ de inuẽta oue hic ⁊ lu-
ce. 15. ſi tm̃ aberraſſẽt trigĩta oues de cẽtũ: nõ erat mix̃ ſi eis
inuẽtis valde gauderet qꝛ tertiã ptẽ q̃ſi gregis ſue pdiderat.
Quĩto fuit hoc ad ſignificandũ valoꝛẽ hoĩm: nã ꝑ cẽtũ oues
tota poſſeſſio dei intelligit. ꝑ errãtẽ ouẽ: hõ pditꝰ ꝑ peccatũ
accꝑit q̃ ẽ q̃ſi cẽteſima ps tociꝰ poſſeſſioĩs dei. ſic. ꝺ. ãbꝛoꝰ.
ſup lucã. diues paſtoꝛ cuiꝰ oẽs nos cẽteſima poꝛtio ſumꝰ: ⁊ ꝑ
hoc nõ ſupbiemꝰ q̃ſi nos ſimꝰ totũ bonũ qõ deꝰ poſſidet.
Sexto vt aliq̃ volũt ad ſignãdũ cãm pditõis. nã iõ res pit q̃
ĩpfecta efficit. et ob hoc tã in pabola de decẽ ꝺꝛagmis quã in
pabola de centũ ouibꝰ vna deficit qꝛ ablata vnitate ab vtroq̃z
iſtoꝝ nũeroꝝ tollit pfectio eoꝝ. ſic. ꝺ. Raban⁹. Septĩo fit ad
oñendũ ꝓncipalẽ cãm. ſ. qꝑ xps venerit ad nos redimẽdo ex
ſolo amoꝛe ⁊ nõ ꝓpter aliquã ſuã vtilitatẽ. nã ſi nos fuiſſemꝰ
maioꝛ ps poſſeſſionis ſue videbaĩ veriſile qꝑ vellet venire ad
nos ſaluãdũ. eramꝰ tm̃ centeſima poꝛtio gregis ſui: iõ q̃ſi nul-
lũ dãnũ rerũ ſuarũ eẽt qꝑ nos piremus. qꝑ igit venerit ad noſ
ſaluandũ ex amoꝛe fecit. ⁊ ſic valde ei tenemur: qꝛ ꝓpter nos
egit ¶ Querit quõ ꝺꝛ hic qꝑ reliqt nonagĩtanouẽ in mõtibꝰ
Q°. 48 Cũ luc̃. 15. dicaĩ qꝑ reliqt eas in deſerto. ¶ Ꝺom qꝑ nulla di
uerſitas ẽ in ſignificatiõe. nã deſeri in mõtibꝰ ⁊ in deſerto idẽ
ẽ. eo qꝑ in ẽra iudee ẽ q̃dã ps regionis q̃ vocaĩ deſertũ ⁊ vo-
caĩ mõtana qꝛ ẽ mõtuoſa ⁊ iõ oues relicte in mõtibꝰ in deſer
to relinquũt. hoc colligit ioſue. 15. ⁊ erat iſta regio in qua hĩ
tabat zacharias pr̃ iobis baptiſte. vñ vocaĩ illa aliq̃ deſer-
tũ: et aliq̃ mõtana. De natiuitate iobis appet qꝛ q̃ nat⁹ eſt
ꝺꝛ luc̃. i. qꝑ diuulgabaĩ ꝟbũ iſtud ſup oĩa mõtana iudee ⁊. e.
c. ꝺꝛ de ꝟgie q̃ iuit ad mr̃z iobis anteq̃ pareret qꝑ aſcendit
cũ feſtinatiõe in mõtana ⁊ intrauit in domũ zacharie. ⁊ tm̃ q̃
iobes ꝓdicabat ꝺꝛ qꝑ erat ꝓdicãs in deſerto iudee circa iozda
nẽ. ſ. z. c. ⁊ mar. 1. ⁊ luc̃ 3. ⁊ tamẽ ꝓdicabat ĩ regione illa in q̃
natus fuerat. ⁊ ita terra mõtana ⁊ deſertũ idẽ ſũt. ⁊ ita idẽ ex-
ꝑſſit vterq̃z euãgeliſta loq̃ns ſm̃ ꝓditionẽ terre iudeoꝝ.
¶ Querit quõ eſt verũ qꝑ ĩuenta oue gaudet paſtoꝛ de illa
Q°. 49 pluſq̃ ꝺ nonagĩtanouẽ q̃ nõ errauerãt. nã plꝰ gaudere videt
ꝺ nõ pditz. ¶ Ꝺom qꝑ nõ eſt ĩtelligẽdũ qꝑ gaudz plus de illa.
id ẽ magis placet ſibi poſſidere illã q̃ꝑ nonagĩta ⁊ nouẽ q̃ nõ
errauerant qꝛ tunc oporteret qꝑ iſta ouis ſola eſſet ſibi ꝑcioſi-
oꝛ ⁊ vtilioꝛ q̃ꝑ nonagĩtanouẽ q̃ nõ aberrauerãt. qõ falſũ ẽ cũ
ſit poꝛtio cẽteſima gregis. ſed ẽ ſenſus qꝑ hẽt paſtoꝛ qõdam
gaudiũ nouũ de iſta oue ĩuenta qõ non hẽt de nonagĩtanouẽ
nã ille ſp mãſerũt in rebꝰ eiꝰ cũ nõ aberrauerĩt. iõ qꝛ de nouo
nõ acqꝛit eas nõ hẽt aliq̃m cãm gaudẽdi de eis nouit. illã aũt
ouẽ q̃ aberrauit putauit paſtoꝛ pditã et iã deeſſe illaz rebꝰ eiꝰ
mũc vero qñ ĩuẽta ẽ accipit eã q̃ſi de nouo acqſtuiſſet: ⁊ iõ de
illa gaudet ſpeciaľ ⁊ nõ de nonagĩtanouẽ. ſic accipit luc̃. 15. in
pabola filij ꝓdigi. ¶ Querit de applicatione iſtius pabole Q°. 50.
ad ĩtẽtionẽ xpi. ¶ Ꝺom qꝑ hic xps intẽdit de redẽptiõe gene
ris hũani pditi. nã ꝺꝛ in principio venit filiꝰ hoĩs ſaluare qõ
pierat ſz qõ pierat nõ erat niſi genus hũanũ: nã licz q̃dã pars
ãgeloꝝ pierit nõ venit xps ad ſaluãdũ illã nec ſaluauit nec eti
az ĩtelligunt illi ãgeli noĩe ouis pdite qꝛ ouis pdita reducta
ẽ ad gregẽ ⁊ tm̃ ãgeli ꝓuaricatoꝛes nõ reducti fuerint ad oꝛdi-
nes ⁊ ſtatũ alioꝝ angeloꝝ. Cũ g̃ ꝺꝛ qꝑ hõ q̃dã habebat centũ
oues. ꝑ hoĩem intelligit ibi deꝰ. i. tota trinitas. qꝛ iſtõ nomẽ
hõ ẽ multũ cõc ⁊ trãſferi ad multa in ſcriptura. Nã interdum
demõ vocaĩ hõ. ſ. iz. inimicꝰ hõ ſupſeminauit zizania ⁊ ibi ſub
dit in expoſitiõe qꝑ iſte ẽ diabolꝰ q ſeminauit zizania. etiã deꝰ pr̃
vocaĩ hõ. iobꝫ. 8. cũ xps ait qꝑ in hoĩm duoꝝ oꝛe eſt verũ teſti
moniũ ⁊ inducit hoc ad pbãdũ qꝑ opa ſua vera ſũt qꝛ ipe ſolꝰ
nõ ẽ ſz etiã pr̃ q miſit eũ cũ eo ⁊ ſubdit qꝑ in oꝛe duoꝝ hoĩuz
eſt teſtimoniũ veꝝ ⁊ ita ſe ⁊ pr̃z vocat duos hoĩes. tota g̃ trini
tas ẽ hõ iſte qꝛ trinitas beata ẽ vnus poſſeſſoꝛ ⁊ dñs oĩm reꝝ
Cẽtũ oues pñt ĩtelligi oĩa creata qꝛ oĩa illa deꝰ fecit ⁊ oĩa ſũt
eiꝰ. pſ. 23. dñi ẽ terra ⁊ pleitudo eiꝰ orbis terraꝝ ⁊ vniuerſi q
hĩtãt in eo. et tm̃ meliꝰ ad ꝓpoſitũ accipiunt cẽtũ oues ꝑ omĩ
bꝰ creaturis rõnabilibꝰ qꝛ iſte ſũt q̃ pire pñt ꝑ actũ ꝓpriũ: ſic
di. grego⁹ ſup verbo ſi fuerit alicui centũ oues hoc ad xpm
actoꝛẽ hoĩm ptinet qꝛ. n. cẽtenariꝰ pfectus eſt nũerꝰ. ipe centũ
oues hũit cũ angeloꝝ ſbñaz ⁊ hoĩez creauit ⁊ idẽ di. cirilꝰ ꝺ
bis centũ ouibꝰ vna errauit. i. genꝰ hũanũ qꝛ vno hoĩe peccã
te totũ genꝰ pijt. ⁊ ita errauit ab vnitate gregis dñici q gliaz
poſſidebat aut poſſidere debebat. eſt ãt vna ouis qꝛ licz mlti
homĩes ſint vľ vt mlte oues. pſ. 94. nos ãt ppľs eiꝰ ⁊ oues
paſcue eiꝰ. ⁊ iobꝫ. 10. c. hẽo aliaſ oues q̃ nõ ſũt ex hoc ouili. tm̃
qꝛ vno hoĩe errãte oẽs pierũt ſũt oẽs ſic̃ vna ouis pdita vel
qꝛ nos collati ad cetera q̃ deꝰ poſſidet ſimꝰ ſic̃ vnitas ad cen-
tũ. ſic. ꝺ. ãbꝛoꝰ. Diues paſtoꝛ cuiꝰ nos oẽs poꝛtio cẽteſima ſu
mꝰ. de hoc etiã hilariꝰ. ouis aũt vna hõ intelligẽdus ẽ: ⁊ ſub
hoĩe vno vnitas ſentienda ẽ. in vniꝰ. n. ade erroꝛe oẽ hoĩz ge
nus aberrauit. ⁊ gregoꝛiꝰ ait. vna ouis pijt hõ qñ peccando
paſcualia vite dereliqt: ꝺꝛ aũt paſtoꝛ reliqſſe nonagĩtanouẽ
. i. omẽs ãgłos bonos vt veniret ad q̃rẽdũ ouẽ q̃ pierat. i. ho
minẽ. nõ aũt reliqt vere cũ ipe vbiqz ſit iõ neċe ẽ ãgelos ⁊ que
cũqz ſũt ei pñtia foꝛe ſz reliqt eẽ pnouitatẽ quã fecit ſm̃ quã
cepit eſſe ſilis nobis ⁊ diſſilis ãgelis nã ad hoc qꝑ deꝰ paſtoꝛ
q̃reret hoĩez pditũ induit hũanã carnẽ et viſibiľ factꝰ ẽ ĩ quo
nobis ſilis ẽ ⁊ ãgeľ diſſimiľ. ⁊ ita illos reliqt ſic̃ de xpo ꝺꝛ qꝑ
exiuit a pr̃ẽ ⁊ venit in mũdũ. i. aſſũpſit carnẽ ꝑ quã aſſũptio
nẽ eſt diſſilis pr̃i q carnẽ nullã aſſũpſit. ⁊ ꝑ hoc exiuit a patre
. i. receſſit ab eo ꝑ diſtãtiã ſiľitudis ⁊ nõ loci aut pñcie ⁊ venit
in mũdũ. i. factꝰ ẽ ſilis rebꝰ mũdanis q̃ corꝑee ſũt ⁊ viſibiles.
Dicit aũt qꝑ reliqt oues illas ĩ mõtibꝰ. i. in locis excelſis: qꝛ
ãgeli boni in celo manẽt quos xps reliqſſe ꝺꝛ vt veniret ad q̃
rẽdũ hoĩez pditũ. ſic. ꝺ. gregoꝰ. di. euãgeliſta eas relictas in
mõtibꝰ vt ſignificet ĩ excelſis qꝛ nimix̃ oues q̃ nõ pierũt ĩ ſub
limibꝰ ſtabãt. ſz luc̃. 15. ꝺꝛ qꝑ reliqt illas ĩ deſerto qꝛ deſertũ ⁊
mõs idẽ ſũt. vt. ſ. dictũ ẽ ⁊ tm̃ q̃tũ ad rõnẽ ſignificatõis ãgeli
q erãt oues nonagĩtanouẽ dñr manere ĩ deſto. i. ĩ celo. deſtũ
. n. celũ ẽ qꝛ hõ illõ deſeruit cũ peccauit: vľ qꝛ deſertũ ſignifi-
cat locũ deficiẽtẽ mlt̃is bonis ⁊ qꝛ tã ãgelica q̃ hũana natura
ꝓdita erat vt celũ poſſideret cũ hõ celũ pdidit cepit ipm celũ
deficere hĩtoꝛibꝰ ſuis: et quodãmõ eẽ deſtũ. ſic. ꝺ. gre. vadit
aũt q̃rere eã q̃ errauit. i. ĩ aſſũpta carne pdicauit ⁊ paſſus ẽ et
ceꝛta opa fecit q̃ ad nr̃az redẽptionẽ ptinẽt ꝑ q̃ hõ pditꝰ q̃reba
tur ⁊ redẽptꝰ ẽ. ¶ Querit quõ ẽ verꝝ qꝑ magis gaudz q̃rens
ſup oue ĩuẽta q̃ꝑ ſup nõ errãtibꝰ ꝑ qõ ĩuit qꝑ magis gaudet Q°. 51.
deus ſup vno peccatoꝛe pñiaz agẽte q̃ꝑ ſup nonagĩtanouẽ iu
ſtis. iſtã magz̃ videt gaudẽdũ de vno iuſto q̃ꝑ de vno peccato
re q̃ꝑ tomagis de nonagĩtanouẽ iuſtis. Aliq̃ dicũt qꝑ ĩtelligit
de ꝓſũptuoſis iuſtis. i. q ſeipos iuſtos arbitrant qꝛ nõ faciunt

pctã cõia q̃ alij cõmittũt ⁊ tñ cõmitttũt alia pctã spũalia q̃ gra uiora sũt vt supbiã pstũtionẽ ypocrisim. ⁊ de talib⁹ maĩfestũ ẽ q̃ magis de⁹ gaudet in vno pctõre pn̄iaz agẽte q̃ in mille vł decẽ mi lib⁹ iustoꝝ taliũ: qz illi nõ sũt ⁊e iusti. nec gaudet deus in illis sz poti⁹ detestať eos. sic pz luc. 18. vbi xps logť ꝺ pha riseũ q se iustificabat. Sz dõm q̃ lz iste sensus sit colorat⁹ ad huc tñ nõ stat. qz luc. 15. õr q̃ mai⁹ gaudiũ est in celo sup vno pctõre pn̄iaz agẽte q̃ sup nonagintanouẽ iustis q nõ indigent pn̄ia. iõ dõm q̃ intelligiť de veris iustis q pn̄ia nõ indigẽt qz nõ ꝓmittũt de qb⁹ penitẽdũ sit. Sz tũc dicũt qdã q̃ intelligiť de veris iustis q tñ nõ ꝓficiũt vlteri⁹ sz solũ manẽt in statu virtutũ q̃s sel'idueŕt: ⁊ nullũ illicitũ ꝓmittũt. sic. d. gre. Scõo dicũt qdã q̃ gaudiũ istõ ñ ẽ ipi⁹ õi sz bonoꝝ sz õr eẽ mai⁹ gaudiũ i. pstať maior gaudij materia in ꝙuersione pctõꝝ q̃ in iustz ma nẽtib⁹. ⁊ ita dicit beda. Tertio dõm ⁊ meli⁹ q̃ ẽ mai⁹ gaudiũ sup pn̄ia pctõris vni⁹ q̃ sup nonagintanouẽ iustis īmo plusq̃ sup cẽtũ milib⁹. qz gaudiũ noĩat passionẽ quãdã de nouo ve nientẽ q̃ aĩa exhilarať: circa peccatores ãt q cõuertunť ẽ noua rõ gaudẽdi qz ante hoc pierãt. nũc ꝙ p pn̄iam ceperũt eẽ de grege dei. ⁊ ita tãq̃ õ re nouiť habita gaudiũ ẽ. De iustis ãt inq̃tuz hmõi nulla rõ ẽ gaudẽdi de nouo cũ nõ supueniat in eis aliq̃ nouitas. sz sic nũc iusti sunt ita ãtea iusti erãt. iõ nõ solũ mai⁹ est gaudiũ sup vno peccatore pn̄iaz agẽte q̃ sup nonagintanouẽ iustis. īmo nullũ gaudiũ ẽ de nouo sup iustis. et pz q̃ iste sit sensus ex cortice pabole. nã q q̃rit ouẽ errãtẽ ⁊ dimittit nonagintanouẽ ī deserto nullũ gaudiũ de nouo hz sup nonagintanouẽ eo q̃ille nõ accrescũt de nouo dño suo. ouis autẽ errãs de nouo acq̃riť dño qz cũ errasset iã censebať pdita ⁊ si inueniť censeť de nouo accrescere reb⁹ eius. iõ de ea sola gaudeť et ita mai⁹ gaudiũ ẽ sup illa q̃ sup nonagintanouẽ qz de illa ẽ gaudiũ magnũ de nouo ⁊ nullũ gaudiũ de nouo sup nonagintanouẽ. Sic q̃tũ ad peccatorẽ cõuersũ xps de illo gaudet qz ꝙuertiť de nouo ad eũ. sup iustis ãt q nõ recesserunt ab eo ⁊ iõ nec ꝙuerti poterãt ad eũ õ nouo nõ ẽ aliq̃ gaudiũ nouũ qz sic nũc ad xpm ptinẽt: ita et añ hoc ptinebãt: ⁊ iste ẽverus sensus sic appet ex ꝓpatõe ad illud q̃ õr luc. 15. de filio p digo redeunte ad pr̃em p quo pr̃ letatus⁹ soleniter agebat. ⁊ cũ de hoc indignaret senior fili⁹ q̃ nũq̃ ei talis olẽnitas exhibita fuerat dixit pr̃ tu semp mecũ es ⁊ oĩa mea tua sũt. i. non oportuit p te nouũ aliq̃ gaudiũ facere qz tu sp mecũ mansisti. fr̃ ãt tu⁹ mortu⁹ fuerat ⁊ reuixit pierat ⁊ ĩuent⁹ ẽ iõ epulari et gaudere nũc decebat. ⌊ Si ãt peccauerit ⌋. hic oñdiť q̃ õ beam⁹ bñfacere p̃imo ex pte aĩe in effectu ⁊ hoc duplr. p̃imo defect⁹ ei⁹ caritatie corrigẽdo. Scõo offensã misericorditer remittẽdo. ibi. ⌊ itez dico vobis ⌋. Circa p̃mũ õr. ⌊ si peccauerit ⌋. de mortalib⁹ intelligiť. qz circa venialia ⁊ leuia non ẽ necia ista correctio. ⌊ inte ⌋. i. ꝺ te. vł in te. i. te sciẽte vt qdã dicũt. sz ꝺ. declarabiť. ⌊ fr̃ tu⁹ ⌋. q̃libz vocať frať qz oẽs nos fratres sum⁹. ꝺ. 23. ⌊ vade ⁊ corripe eũ ⌋. ista correctio nõ fit p penitentionẽ. sz p admonitiõez ad bonũ ⁊ cessãdũ a malo. ⌊ inter te ⁊ ipũz solũ ⌋. i. nullo alio pñte q audire possit aut scire qd ẽ de quo admoneť ne infameť q̃diu faciliť corrigibilis ẽ. ⌊ si te audierit ⌋. i. exaudierit. Ista certũ ẽ q̃ audit ipm cũ loq̃t ei soli Sz ẽ dubiũ an velit assentire monẽti ⁊ hoc ẽ exaudire. ⌊ lucrtus eris fr̃ez tuũ ⌋. i. lucraberꝭ aĩaz ei⁹. vł ppus dicẽdo cõseruabis eũ ne pdat aĩam p pctm̃ ī quo erat de quo recedere admoneť. ⌊ si te nõ audierit ⌋. i. si te solũ monentẽ non exaudierit assẽtiẽdo monitz tuis. ⌊ adhibe tecũ ⌋. i. adiũge. ⌊ vnũ vł duos testes. ⌋ vt iste videat q̃ tu monces eũ ⁊ õ quo moneť. ⁊ sic magis erubescat. ⌊ vt in ore duoꝝ vł triũ testiũ stet oẽ ⁊bũ ⌋. alludit xps mõ loq̃ndi legis moysi. deut. 19. ⁊ nũeri. 35. ad vni⁹ dictũ nemo cõdẽnabiť sz in ore duoꝝ vł triũ testium stabit oẽ verbũ. i. stabiť oĩ verbo q̃ dixerit duo vł tres q̃si vez sit. nã eo ipo q̃ duo vel tres iurati asserũt aliq̃d cẽseť vez eẽ nisi appeat in cõtrariũ efficatior ꝓbatio. ⌊ q̃ si nõ audierit eos ⌋. i si nõ exaudierit te admonẽtẽ ipm corã eis vł nõ audierit eos. i. ipos etiã admonẽtes illũ tecũ. ⌊ dic ecclesie ⌋. i. õmũcia ecclie. i. iudici ecclesiastico vł ipi mltitudini q̃ẽ eccl'ia vł eccleste generali in aliquo casu q̃n ad ipaz vniuersalẽ eccl'iaz recurriť. ⌊ si ãt eccl'ia nõ audierit ⌋. i. nõ exaudierit cessando a delicto monitus corã eccl'ia siue p eã vł p ipm iudicẽ eccl'iasticũ. ⌊ sit tibi ⌋. i. admonẽti q eũ pus corripuit. ⌊ sic ethnic⁹ ⌋. i. sic gẽtilis q colit ydola ⁊ nõ ptinet ad legẽ xpi ⁊ cui non cõicať. ⌊ publicanus ⌋. i. notorij⁹ pctõr. s. p cẽsurã eccl'ie vẽt separari a ceteris p excõicationẽ vł ipe admonẽs vẽt illũ vitare etiã si nõ excõicet p eccl'iaz. ¶ Circ istã l'az de correctõe fr̃na sũt aliq̃ dubia. ⁊pri mũ ẽ: cui⁹ ⁊ utis sit op⁹ correctio fr̃na: ⁊ an sit caritatz. ¶ Dicẽdũ q̃ ẽ act⁹ caritatz qz corrigere delinq̃ntẽ ẽ q̃dã spẽalis elemosina. ⁊ tñ elemosina ẽ act⁹ caritatis: ḡ correctio fr̃na. ꝓ quo sciẽdũ q̃ correctõ fr̃na ẽ remediũ quoddã qõ vẽt adhiberi ꝺ pctm̃ alicui⁹. Dupl'r ãt põt ꝓsiderari pctm̃ alicui⁹. Uno mõ inq̃tũ ẽ nociuũ pecãti. alio mõ inq̃tũ ⁊git in nocumentũ alioꝝ q ex facto peccãtz ledũť. ⁊ hoc inq̃tũ pſonas aliq̃s scandalizat. vel inq̃tũ ĩfert nocumẽtũ bono publico. etiã qñ correctio ordinať ad malũ tollẽdũ qõ pctm̃ iducit fm qõ maluz ĩferť dupl'r p pctm̃. ita erit duplex modꝰ correctõis. vn⁹ mõ⁹ ẽ iq̃tũ adhibeť fm̃ediũ ꝺ pctm̃: iq̃tũ pctm̃ ẽ malũ ipi⁹ peccãtz ⁊ ista ẽ ꝑpe fr̃na correctio q̃ ordinať ad emẽdatõez deliq̃ntis solũ. tollere ãt malũ alicui⁹ ⁊ pcurare bonũ ei⁹ sũt eiusdẽ rõis cũ remouere malũ sit bonũ ꝓferre. sed bonũ ꝓferre vł pcurare bonũ fr̃is. ẽ act⁹ caritatis p quã bonũ volum⁹ amicoꝝ bonũ ei cõferim⁹. Erit ḡ fr̃na correctio act⁹ caritatis qz p eã repellim⁹ malũ fr̃is. i. pctm̃. remotio ãt hui⁹ mali magis ptinet ad caritatẽ q̃ remotio mali exteriorisvel nocumẽti corpalis inq̃tũ istõ spũale malũ oppoiť maiori bono q̃ malũ ī rebus vł nocumẽtũ corpale eo q̃ spũalia bona sũt maiora q̃ corpalia: ⁊ bonũ spũale magis ꝓcordat in similitudĩe naťe cũ caritate q̃ bonũ corpale. iõ correctõ fr̃na magz ẽ act⁹ caritatz q̃ curatio ĩfirmitatz corpal' vł subuẽtio p quã excludiť exterior egestas. ⁊ gñal'r magis q̃ q̃cũq̃z elemosina corpalis. Ulia ẽ via adhibẽdi remediũ ꝺ pctm̃ inq̃tũ pctm̃ deliq̃ntz ⁊git in nocumẽtũ alioꝝ ⁊ potissime boni publici. ⁊ tal' correctio vł emẽdatio ẽ magis act⁹ iusticie q̃ caritatz. inq̃tũ ad iusticiã ptinz obuare qõ debitũ ẽ ĩter vnũ ⁊ alteꝝ siue ad puatos siue ad bonũ publicũ ⁊ ista emẽdatio nõ vocať fr̃na: sz p̃ma. ⁊ ita correctio fr̃na act⁹ caritatz ẽ. ¶ Queriť q̃re vocet correctõ illa fr̃na. ¶ Dõm q̃ vocať p̃mo fr̃na ex cã ⁊boꝝ qb⁹ xps vsus est loq̃ns de ista correctõe. Scõo vocať sic ppt pſonã corrigẽtẽ nã illa nõ hz aliã hĩtudinẽ ad correptũ nisi qz fr̃ illi⁹ ẽ: nã iste nõ corrigit vt iudex sz vt pſona puata nõ punics sz admonẽs ⁊ iõ vocať fr̃na vt distinguiť ꝺ iudicialẽ. i. correctõ ptinẽs ad pſonas puatas q̃ iter se frẽs vocãť ⁊ nõ hñt aliõ nomẽ plationis ⁊ subiectõis. ꝺ. 23. oẽs vos fr̃es estis Tertio vocať sic ppt ea q̃ in ea fiũt. nã nõ ẽ ista correctio delictoꝝ p penaꝝ ĩpositionẽ. sz p admoitõnẽ. hoc ãt ẽ fr̃m̃ qz fr̃ ex amore nõ puniret fratrẽ. sz admonet dulciťbo a malo r̃cedere. in iudiciali ãt correctiõe pcediť p penas. q̃rto vocať fr̃na ppt finẽ. nã vt dcm̃ ẽ pce. q. correctio fit ad tollẽdũ malũ qõ ĩducit pctm̃. ipz ãt pctm̃ no cz peccãti. iq̃tũ puat eũ gr̃a glia. Queriť õ qb⁹ pctis hoc ĩtelligiť. ⁊ ẽ dubiũ an de solis mortalib⁹ vł mõrlib⁹ ⁊ venialib⁹ Dõm q̃ accipiẽdo totã istã formã correctõis q̃ ꝺ poť neẽe ẽ accipi õ sol' mortalib⁹. ⁊ pz p̃mo qz si nõ audit eccl'iaz admonẽtẽ iubeť hẽri vt ethnic⁹ ⁊ publican⁹. i. excõicari ⁊ tñ p veniali pctõ eccl'ia nõ infligit talẽ penã. sz p mortali ī quo qs ꝓtumaciť manz. iõ mortale erit istõ de quo corrigi iubeť p̃im⁹. Scõo qz iubeť q̃ p̃mo corrigať fr̃ sine testib⁹ ⁊ hoc vt non nudẽť pctã sua ne p hoc ifameť: ⁊ tñ venialia sũt ita leuia q̃ null⁹ p ea ĩcurrit ifamiã aliquã. ḡ de mortalib⁹ ĩtelligiť. Tertio qz correctio ista. iõ fit nisi vt peccãs nõ peat p pctm̃ vt ĩuit aug⁹. li. de ⁊. do. ⁊ tñ p pctm̃ veiale nemo pist cũ p veialia nõ tollať caritas. iõ nõ ĩtelligiť de his. Quarto qz correctio fr̃na ẽ ĩterdũ sub p̃cepto ⁊ q̃ nõ corrigit tũc fr̃ez peccat mortaliť sz nõ ẽ pctm̃ mortale omissio emẽdãdi veialia. ḡ de mortalib⁹ ĩtelligiť. Quĩto pz qz nemo corrigiť recte de rc a pctõre

Q°. 53.

Q°. 54

niali vl̃ nõ peccare venialr cũ p hec non efficiaĸ alien⁹ a xpo ⁊ tñ cogimur recedere de illis pctis sup qb⁹ corrigimur fr̃ne: cũ dicaĸ hic: si te nõ audierit adhibe tecũ vnũ vl̃ duos testes ⁊ si illos nõ audierit: dic ecclesie ⁊ ita ista fiũt vt ille ĩmic⁹ saltẽ recedat. ḡ nõ sũt hec pctã venialia. Sexto ptz qz õr qp si te audierit lucratus eris fr̃z tuũ. ḡ videt qp si ille nõ exaudit corrigẽtẽ pit etnalr sz hoc nõ fit nisi p mortali ḡ ĩtelligiĸ de mortalib⁹. Septio qz õr si ñ audit ecclĩaz fit tibi sic̃ ethnic⁹ ⁊ publican⁹. i. sic̃ gẽtil⁹ ⁊ pctõr publican⁹. i. iudica illũ talẽ q̃les isti sũt sz isti sũt ĩ pctõ mortali. ḡ ĩtelligiĸ hº õ pctõ mortali ℣õm tñ qp licz obn̄uatio toci⁹ isti⁹ forme correctõis non ꝓpetat nisi in pctõ mortali: tñ etiã circa pctm̃ venale ẽ vtil⁹ ĩterdũ correctio fr̃na: licz nõ sit nec̃ia nec cadat sub p̃cepto vt si ex aliquo venali disponaĸ hõ ad mortale. vt ẽ mẽdaciũ iocosũ ⁊ alia: vl̃ si illud sit cã scãdali aliqb⁹ siue ppt̃ ditionẽ peccãtz p̃sone: siue qz aliq putãt eẽ mortale qõ venale ẽ: vl̃ forte p illõ arguũĸ alia deteriora latere ⁊ sic grauiĸ scãdalizãĸ: sic̃ ĩterdũ ex ebetudine ⁊ ĩ deuotiõe vl̃ omissiõe aliq̃rũ cerimoiarũ circa cultũ vl̃ modũ colẽdi deũ arguiĸ ꝑ aliquẽ qp nõ recte de fide sentiat etiaz si ex negligẽtia. i. ĩaduertẽtia: ⁊ nõ ex ꝓpẽptu ista omiserit qp venale ẽ. etiã ĩterdũ ex iocosis ℣bis q̃ sũt venale pctm̃ arguiĸ ꝑ aliquẽ eẽ adulterũ vel ĩcidere ĩ alia deteriora pctã carnis. ⁊ a talib⁹ etiã si nõ sint: pctm̃ venale cauẽdũ ẽ cũ p ea scãdalũ seq̃tur. ⁊ sigs talia dicat vl̃ faciat ex qb⁹ alij scãdalizãĸ siue sint pctm̃ venale siue nõ corrigi dẽnt ⁊ admoneri vt cesset ne aliq scãdalizenĸ. qcqd. n. scãdalizat pusillos malũ ẽ. ℂ Circa tale au tẽ cũ iã efficiaĸ mortale ppt̃ scãdalũ neẽm erit admonere fraterne. si tñ aliq̃ sint aliq̃lr scãdalosa q̃ tñ adhuc maneant in genere venialiũ bonũ ẽ circa talia corrigere fr̃ne: sz nõ ẽ neẽe ⁊ si fiat correctio in talib⁹ nõ tenebiĸ tota forma sz solũ admoẽbit hõ primũ suũ cauere a talib⁹. si tñ nõ exaudierit nõ ẽ neẽe adhibere testes ⁊ postea dicere ecclesie: ĩmo nõ ẽ bonũ dicere ecclesie. ℂ Querit̃ dato qp ĩtelligaĸ de mortalib⁹: an intelligaĸ
D°.55. de oĩb⁹ mortalib⁹. ℂ ℣õm qp nõ dẽt intelligi de oĩb⁹ mortalib⁹ sz solũ de manẽtib⁹ aliquo mõ. pctã aũt q̃ fel̃ facta nullo mõ manẽt nõ ptinẽt ad hãc correctionẽ. ꝓ quo sciẽdũ qp pctm̃ postq̃ factũ ẽ sp manet. nisi p pniaz deleaĸ. manet ãt dupl̃r pctm̃. s. q̃tũ ad actũ ⁊ qtũ ad reatũ. õr q̃tũ ad reatũ manere qñ act⁹ pctõ nõ iteraĸ ⁊ tñ manet pctm̃ qz pctõr nõ voluit de eo. vt si qs fornicatus ẽ nec iterat nec etiã ꝓpoĩt ãpli⁹ fornicari ⁊ tñ nõ volet qp fornicatus fuerit: iste õr manere in pctõ mortali ⁊ in hoc trãsluit act⁹ ⁊ mãsit reat⁹. i. macla pctĩ et obligatio ad penã eternã ꝓpt̃ nõ deletũ esse pctm̃. q̃tũ ad actuz manet pctm̃ dupl̃r. s. p iteratiõnẽ ⁊ p cõtinuatiõnẽ vl̃ durationẽ eiusdẽ act⁹. de p̃mo vt si qs fornicet sel̃ ⁊ postea sepe iterz nã licz trãsierit p̃m⁹ act⁹ cõtinuaĸ p freq̃ntationẽ sil̃iuz actuũ ℣e scõo vt si qs accipiat ꝓcubinã aĩo tenẽdi eã ad fornicãdũ ⁊ sel̃ cognoscat ⁊ postea teneat p annũ nõ cognoscẽs. dũ tñ non cessauerit pr̃ intentio õr iste manere actualr in pctõ mortali: qz istõ tenere cõcubinã ẽ act⁹ qdã ⁊ ẽ pctm̃ mortale: et ptinet ad spẽm fornicatõis. sic etiã si qs rapuit aut furat⁹ ẽ rẽ alienã ⁊ nõ restituit õr manere actualr ĩ pctõ mortali ⁊ nõ solũ q̃tuz ad fatũ nã q̃ iste rapuerit rẽ alienã fuit act⁹ pctĩ ⁊ trãsijt sz mã sit reat⁹ inq̃tũ iste nõ voluit de pctõ. ⁊ tñ ẽ ali⁹ act⁹ pctĩ manẽs sz detẽtio rei aliene q̃ ẽ pctm̃ ⁊ etiã ptinz ad rapine spẽz ⁊ manet iste actus q̃diu nõ restituit rẽ ablatã. iõ manet actualr in pctõ mortali. pctm̃ ãt qõ trãsijt dupl̃r trãsijt. s. q̃tũ ad maculã aut q̃tũ ad totũ reatũ pene. ꝓ io mõ trãsit qõlibz pctm̃ p ꝓtritionẽ ẽt si nichil vltra seq̃t. nã macula deleĸ ⁊ reat⁹ mortz eterne. manet tñ reat⁹ alicui⁹ pene. Scõo mõ transit pctm̃ qñ volet pctõr et satisfacit plene: ñ solũ q̃tũ ad ĩiũctã satisfactionẽ sz etiã q̃tũ ad totũ debitũ pene pctĩ. Cũ pniã a sacerdote ĩiũcta vt cõiter mior ẽ q̃ pena debita p pctõ. facta ãt tali satisfactõe plene trãsiuit pctm̃ q̃tũ ad reatũ totiⁿ pene ⁊ tunc nõ manet aliqd in hoĩe de pctõ. ℂ Querit̃ q̃re õr si peccauerit ĩ te.
Q°.56. ℂ ℣õz qp vt qdã volũt accipiĸ peccauerit in te. i. ꝑ te. ꝑ aliquẽ ℣o eẽ vl̃ fieri õr qõ in ei⁹ dãnũ vel ĩiuriã cedit. ⁊ ita videt istõ dictũ xpi eẽ ꝑ ĩiuriatores aliquoz. ita videt exponere oẽs antiq̃ sci doctores. vñ aug⁹. li. de ℣bis do. ait. si neglexerz peior eo effect⁹ es. ille ĩiuriã fecit ⁊ ĩiuriã faciẽdo graui seipm vũlnere pcussit: tu vuln⁹ fr̃is cõtẽnis peiores tacẽdo q̃ ille cõuicia ãdo. ⁊ ita de ĩiurijs ⁊ cõuicijs accepit hoc dictũ eẽ. crisº etiã dicit. iõ ꝓcepit arguere ei q ĩiuriã passus ẽ. ꝓ ero⁹ etiã. d. sciẽdũ qsi peccauerit ĩ nos fr̃ nr̃ ⁊ in q̃libz cã nos leserit ⁊c. ĩ quo voluit intelligi tã de dãno q̃ de ĩiuria. Alij exponũt si peccauerit in te. i. te sciẽte. ⁊ ista expositio videt ĩtroducta ne putet solũ debere fieri correptionẽ ab eo q passº ẽ ĩiuriã. naz tũc in alijs pctis q̃ nõ sũt ꝑ nos nõ hẽt locũ ista correptõ qp videt in cõueniẽs. istã ãt expositionẽ videt approbare aug⁹ in li. de ℣bis do. dicẽs. qd ẽ peccauerit ĩ te tu scis qz peccauit. ⁊ ita solz dupl̃r exponi l̃ra. s. peccauit ĩ te. i. ꝑ te vl̃ in te. i. te sciẽte. qz in ponĩ ibi p ꝑ. sic accipiĸ luc. 15. pr̃ peccaui in celũ ⁊ coram te. i. peccaui ꝑ celũ. s. ꝑ deũ q ẽ ĩ celo. sic etiã accipiĸ. 1. reg. 3. c. i. si peccauerit vir in virũ placari poterit ei deus. si ãt peccauerit in deũ qs orabit p eo. i. si peccauerit ꝑ virũ vl̃ ꝑ deũ. etiã istũ modũ exponẽdi sequũt oẽs doctores. s. aug⁹. crisº. ⁊ ieroni⁹ exponẽtes de ĩiuriatore ⁊ ĩiuriã passo. Sz tũc obicieĸ qp solũ hẽt locũ ista correctõ fr̃na q̃n dãnũ vl̃ ĩiuria facta ẽ alicui ⁊ nõ ĩ pctis q̃ fiũt ꝑ deũ cũ in illis nõ ĩferaĸ nobis dãnũ: nec ĩiuria sz deo. etiã raro fiet ista correctio cũ nõ ptineat facere illã nisi ad deũ q ĩiuriã passus ẽ. ceteri ℣o videtes ĩiuriã pr̃imo illatã vl̃ dãnũ datũ nõ poterũt corrigere finalr ⁊ hoc ẽ ꝑ positionẽ cõem q̃ teneĸ qp oẽs teneĸ ad hãc correctionẽ faciẽdam. ℂ ℣õm qp ista correctio solũ fit qñ aliqs peccat ĩ nos ⁊ solũ ab illo ꝑ quem peccauit. ⁊ tñ hoc dato adhuc poterit fieri de quolibz pctõ mortali in quo qs manet actualr: ⁊ p quẽlibet boĩez. nã peccat ĩ nos. i. ꝑ nos qcũqz aliqõ malũ nobis facit. ⁊ tñ qcũqz peccat coram nobis vl̃ nobis sciẽtib⁹ malũ nobis infert. s. scãdalizat nos q̃tũ ĩ se ẽ: et istõ ẽ graue malũ qz ẽ malũ spũale cũ iducat nos ad peccandũ mortaliter: qõ nobis pei⁹ est q̃ pdere oĩa q̃ possidem⁹ ⁊ hoc mõ illa expositõ ẽ cõueniẽs: peccauerit in te. i. te sciẽte: nõ qdẽ q̃si alia expositio sit peccare in te. i. ꝑ te et alia in te. i. te sciẽte sz qp ista ꝓuertũt peccare cõtra te ⁊ peccare te sciẽte. ⁊ ita accipit aug⁹. li. õ ℣bis do. dicẽs qd ẽ peccauit ĩ te tu scis qz peccauit. si solus nosti qz peccauit in te ⁊ eũ vis corrigere coram oĩb⁹ nõ ẽ corrector sz pditor. peccauit q̃ ĩ te fr̃ tu⁹ sz si tu solus nosti tũc ℣e ĩ te solũ peccauit. ℣ã si mltis videtib⁹ tibi fecit ĩiuriã etiã ĩ illos peccauit quos testes sue ĩiqtatis fecit. ⁊ ita peccat ꝑ illos qb⁹ sciẽtib⁹ peccat sz qz p hoc eos scãdalizat: ⁊ ita siue sit pctm̃ directe ꝑ deũ siue ꝑ pr̃imũ si fit nobis sciẽtib⁹ fit ꝑ nos cũ nos scãdalizet: et sic de oĩ pctõ mortali manẽti poterit eẽ correctõ fr̃na etiã poterit fieri a quolibz boĩe. nã licet nõ fiat nisi ab eo q passus ẽ cũ qlibz sciẽs pctm̃ alteri⁹ patiaĸ ab eo scãdalũ diceĸ passº ab eo ⁊ poterit corrigere. solº q̃ ab hac correctiõe excludiĸ ille q nullo mõ nouit pctm̃ pr̃imi. s. nec vidit nec audiuit p certitudinẽ ⁊ verẽ qp talr nõ dẽt corrigere pr̃imũ admonẽdo: qz nescit de quo admoneat. ⁊ etiã iste nichil passus ẽ cũ non viderit aut cognouerit aliqd ĩ pr̃io de quo scãdalizari possit. Sed ad hoc diceĸ ꝑ. qz aug⁹. ieroº ⁊ crisº ponũt exẽplũ correctionis huiº solũ ĩ ĩiurijs. ℣õm qp accipiĸ large ĩiuria p oĩ qõ ꝑ nos fit siue sit dãnũ siue ĩiuria vl̃ qõcũqz nocumẽtũ. sic. d. ieroº. s. sciẽdũ tñ qp si peccauerit in nos fr̃ nr̃ ⁊ in q̃libz cã nos leserit. i. ĩ q̃libz re. ⁊ tñ q scãdalizat aliũ ledit eũ grauiĸ. s. spũaliĸ. iõ ĩ quolibz pctõ pr̃imi qõ fit nobis sciẽtib⁹ siue sit directe ꝑ nos siue nõ: dicimur ĩiuriã pati. ⁊ sic accipiẽdũ ẽ si peccauerit in te. i. ꝑ te offẽdẽs te p pctm̃ suũ. ℂ Querit̃ qz õr fr̃ tuº. Q°.57.
gd ĩtelligiĸ noĩe fr̃is. ℂ ℣õz qp ex hac l̃ra oñdiĸ qp oĩs hõ q peccauerit corrigi poterit ĩmo debeat p hũc modũ correctõi qz õr fr̃ tuº ⁊ tñ oĩs hõ ẽ fr̃ ad alterꝝ. j. 23. oẽs vos fr̃es estis ⁊ pr̃z nolite vocare vobis sup terrã ḡ qlibz peccans poterit corrigi hac correctõe. Scõo pz ex fine hº mãdati nã hoc fit vt

peccās oblit⁹ sue salutꝫ nō maēat sp̄ ī pctō ꝛ peat qđ̄ fiet si nō admoneaī ab alio ꝛ tñ qlibz hō ex fragilitate hūana peccare pōt et obliuiſci salutis sue: idigebit ḡ correctōe ffna vt ad bonū reducaī. Tertio pz ex ꝓditione act⁹. nā correctio ffna est act⁹ charitatꝫ vt oñſuz ē. s. Sz caritatē ad oēs extēdere debem⁹ ḡ correctio ffna passiue ad oēs ptinet. ¶ Querit tñ spēa lit̄ circa plat̄os. qr illi sūt plusq̄ ffres ppt̄ gradū suū. ¶ Dōm qꝫ etiā plati corrigēdi sūt correctōe ffna. sic. d. aug⁹. nō soluz vt̄i sz etiā ipi⁹. i. plati miseremi q ſter vos q̄to ī loco supiore tāto ī picło maiore vſāt sz correctio ffna ē op⁹ mſie. s. ꝛſule. ca stiga. ḡ plat⁹ corrigēd⁹ ē a subditꝫ ffnalr. sz circa hoc notādū qꝫ vt dictū ē. s. correctio tēdit ad emēdationē delicti vt tollaī malū qꝫ p illō īducit̄ et qr inducit̄ malū tā peccāti q̄ alijs per pctm̄ ēiterdū correptio ad tollēdū nocumētū qđ̄ facit sibi pec cāl ꝛ ista vocaī correctō ffna. iterdū ē ad tollēdū qđ̄ īferī alijs et ista ē correctō iudicialis ꝛ nō ē act⁹ caritatꝫ sz iusticie. Scōa correctio nō pōt fieri a subditꝫ circa plat̄ū qr illi nō sūt iudices plati sui. Pria correctio cū nō sit stat⁹ iurisdictōis: sz caritatꝫ pōt fieri a subditis circa plat̄ū sic̄ circa quēlibz aliū. nazactus caritatꝫ ē ad oēs ad quos caritatē hr̄ē obligamur ꝛ caritas nō ꝓficit ꝓxio nisi p actū quē erga eū exercem⁹ ꝛ tñ caritatē hr̄ē debem⁹ erga oēs hoīes siue sint plati siue nō ḡ actū caritatis ad omēs extēdem⁹. sz correctio ffna ē act⁹ caritatꝫ circa illū in quo aliqd corrigēdū īuenīt ḡ si pecauerit in aliquo plat⁹ cor rigēd⁹ ē ffnalr. act⁹. n. hīt⁹ alicui⁹ vl̄ potēcie extēdit se ad oīa q̄ apphēdūt sub obiecto illi⁹ potēcie vl̄ hīt⁹ sic̄ visio se exten dit ad oīa q̄ ꝓtinēt sub obiecto visus. Et tñ ī correctōe platorū dēnt ꝓcedere subditi mltū moderate ꝛ prudēter ꝛ in correctiōe oīm aliorū sz poti⁹ ī correctōe platorū. Correctō. n. ista act⁹ ꝓutis ē iō dēt eē moderat⁹ debitꝫ circūstātijs. mod⁹ aūt q adhiberi dz ī correctōe q̄ subdit⁹ corrigit plat̄ū ē vt nō cū supbia ꝛ duricie sz hūilitate māsuetudīe ꝛ fuerētia corrigat sic. d. apl's. 1. cho. 5. seniorē ne īcrepueꝫ sz obsēc̄ vt p̄rem ꝛ vocaī se nior⁹ qlibz plat⁹. ꝛ iō dion⁹ ī epla ad demophilū ſdarguit de mophilū mōachū qr sacerdotē q̄ndā īreuerēt correxerat pcu tiēs eū ꝛ de eccla eijciēs. obſuata āt debita moderatōe nēcia ē ista correctō circa platos qñ peccauerit ꝛ magis circa eos q̄ circa subditos cū pctā eorū magis trahāt ī exēplū q̄ pctā mi norū. Papa āt plat⁹ ē sz ī hoc dſt qꝫ aliꝫs maior ē cū sit voca t⁹ ī pleitudīez ptātꝫ: ceti āt ī ptē solicitudis. iō ipe sic̄ ceti cor rigeī p admonitōez. Scōo pz qr correctō ista ē act⁹ caritatꝫ vt dcm̄ ē. s. sz ad papā dēm⁹ hr̄ē caritatē sic̄ ad q̄nlibz aliū. Ter tio pz qr correctō ffna ē ad eos q sūt ffres ꝛ tñ ff nf ē cū sit pri m⁹ ꝛ 8r. j. 23. c. oēs vos frēs estꝫ ꝛ p̄ez nolī. vob vocare sup t̄rā

Q°. 58. ¶ Querit an ptineat ad oēs gñalr corrigere pctōrē. ¶ Di

Q°. 59. cēdū sic̄. s. qꝫ ī correctōe peccātꝫ aliq̄ ptēdit ꝓncipalr bonum peccātis auferēdo nocumētū qđ̄ ei īferebat pctm̄ ꝛ ista vocaī correctō ffna q̄ ē act⁹ caritatꝫ. alia ē q̄ tēdit ꝓncipalr ad bonū cōitatꝫ vl̄ alia⁹ pſonarū ꝓuatarū tollēdo nocumētū qđ̄ eis in ferebaī p delictū peccātꝫ: ꝛ ista ē correctio iudicial ꝛ ē act⁹ iu sticie. ꝓma fit p quēlibz. scōa āt fit p solos iudices vl̄ platos ḡ correctio ffna de q̄ loqmur nō ptinz ad solos platos sz ad oēs ꝛ pz hoc ꝓmo. qr sic̄ oēs corrigūt hac correctōe q ffres sūt vt dictū ē. s. ita ꝛ oēs corrigēt pctōrē q frēs sūt cū ob hoc vocēt ffna: ꝛ tñ oēs sūt frēs. j. 23. c. ḡ ad oēs ptinebit corrigere pctō rē ꝛ nō ad solos platos. Scōo pz qr correctō ffna ē act⁹ cari tatis vt dictū ē. s. ḡ ptinebit ad oēs ad quos caritas. ꝛ tñ hr̄ē caritatē ptinet ad oēs hoīes ḡ ad oēs ptinebit corrigere pec cātē. Tertio pz qr corrigere ptinz ad passū offēlā vt. d. crisō⁹ ꝛ lra hoc ait. s. si peccauerit ī te. i. ꝛ te ꝛē. ꝛ tñ ꝛ quēlibz hoīez pōt peccare aliqs ali⁹ ḡ qlibz dēt corrigere ffnalr. Quarto pz qr anaclet⁹ papa ait ꝛ hēt. 24. q. 3. c. tā sacerdotes. qꝫ tā sa cerdotes q̄ ceti fideles oēs sūmā dēnt hr̄ē curā ō his q̄ pereūt q̄ten⁹ eor⁹ redargutiōe aut corrigāt a pctīs aut si ī corrigibiles appeāt ab eccla sepent. lz glo. ibi ꝛ riū teneat dicēs. aliꝫ fide les. i. plati. ꝛ subdit qꝫ ibi nō ē argumētū aliō si peccauerit p tinē ad oēs ꝛ tñ nō videt recte dctū sz poti⁹ extorsto. nā qꝫ ad oēs ptineat appet ex rōib⁹. s. ꝛ ex testimonio aug⁹. dicē dū tñ qꝫ sz ad oēs ptineat corrigere frēz. ptinet tñ spēali⁹ ad p latos: ad quos duplici iure ptinet. sic̄ dic̄ aug⁹. 1. ō ciui. ꝛ ei lō ge āt grauiorē hīt cām eccl'iaꝝ ppositi q ī eccl'ijs ꝓstituti sunt vt nō parcāt obiurgādo pctā neqz iō tñ ob hmōi culpā peni tus alien⁹ ē qlibz ppositꝫ. nō sit ī eis tñ in qb⁹ vite h⁹ necītate ꝓfūgit mlta moleda vl̄ arguēda nouit. ¶ Querit an corri

Q°. 60. gere deliq̄ntē ffnalr ptineat ad pctōrez. ¶ Dōm qꝫ ad pctōrē ptlet ī aliquo casu corrigere deliq̄ntē. ꝛ tñ rlarit nō ptinz sz ef ficit correctio sua īdebita. ꝓmū pz qr correctio peccātꝫ ptinet ad illū ī quo ē rectū iudiciū rōnis itavt cognoscat qd malū sit ꝛ corrigēdū ꝛ moueaī ad corrigēdū illū ꝛ q̄tū ad hoc ē supi or quolibz nō hīte istō iudiciū ꝛ tñ p pctm̄ qōlibz mortale nō extīguit̄ ī hoīe tota fcta estīatō de agibili sz solū circa illā ma teriā ī q̄ peccat ꝛ tē qñ peccat vt colligit̄. 3. ꝛ. 6. ethi. ꝛexpimur illō ī nob q sepe ītidim⁹ ī mortalia ꝛ tñ manet nob adhuc iu diciū fcm̄ rōis circa mlta agibl'ia ꝛ etiā manet qdā zel⁹ recti tudis quo ōtestamur alior⁹ pctā sz nosipi peccem⁹. iō potim⁹ manētes ī pctō mortali corrigere aliqñ deliquētē. i. nō auferī nob id p qđ̄ potētes sum⁹ corrigere alios. scōm pz. s. qꝫ nō p tineat rlarit correctō ista ad pctōres ꝛ qꝫ efficiaī ī eis īdebita qr p pctm̄ p̄cedēs ipor⁹ afferī ī pedimētū huic correctōi ī trib⁹ Prio qdē qr ex pctō p̄cedēti indign⁹ reddit̄ vt aliū corrigat et p̄cipue si ꝓmisit pctm̄ grauiꝰñ ē dign⁹ corrigere aliū ō pctō mi nori ꝛ leuiori. vñ sup illo ꝛbo: qd vides festucam ī ocło frīs tui trabē āt q̄ ī ocło tuo ē nō ꝓsideras. s. 7. c. d. iero⁹. ō his lo qī q cū mortali crimīe detineaī obnoxij pctā mlora frīb⁹ nō ꝓcedūt. Scōo ē īdebita correctō ppt̄ scādalū qđ̄ ex ea seqī si pctm̄ corrigēt̄ sit maīfestū qr vidr qꝫ ille q corrigit nō corri git ex caritate nā tūc poti⁹ sibi mīferet sz ex ostētatōe. vñ. s. 7 c. sup illo ꝛbo: qd dicꝫ frī tuo siue vt eijciā ꝛc̄. d. crisō⁹ ī quo ppōsito puta ex caritate vt salues p̄rimū tuū nō qr teipm aī salvares. vis ḡ nō alios sanare sz p bonā doctrinā malos act⁹ ce lare ꝛ scire laudē ab hoīb⁹ q̄rē. Tertio mō ppt̄ supbiā corri p̄ēt̄ inq̄tū aliqs ꝓpa pctā paruipēdēs seipz ꝓxio suo ꝓfert ī corde suo pctā ei⁹ austera seueritate vijudicās ac si ipe eēt iu st⁹. vñ aug⁹ li. de ſ. do. ī mō. d. accusare vicia officiū ē bonor qđ̄ cū mali faciūt alienas ptes agūt Et tñ dōm qꝫ mali pñt ī terdū corrigere deliq̄ntes nō īcidēdo ī maiorē dānationē vt si cū hūilitate agāt ꝛ cū dolore pctōrū q̄ ipi ꝓmiserī. sic. d. aug⁹ vbi. ꝛ. cogitem⁹ cū aliquē fphēdē nos necītas coegerit vt rū tale fit vicīū qđ̄ nūq̄ hūim⁹ ꝛ tūc cogitem⁹ nos hoīes eē ꝛ ha bere potuisse. vl̄ tale qđ̄ hūim⁹ ꝛ iā nō hēm⁹ et tūc tāgat mēo riā cōis fragilitas vt illā correctōez nō odio sed mīaꝑcedat. Si āt īueīm⁹ nos ī eoꝺ vicio eē. nō obiurgemus sz ꝓgemiſca m⁹ et ad eq̄lr curādū īuitem⁹. et ita siue qs fit sibi ꝓxi⁹ pctī qđ̄ ab alijs ignorāt siue qđ̄ ab alijs scīt dū tñ doleat de illo p qđ̄ iā nō ē ī eo nō ē dānabil' si corrigat deliq̄ntē. si āt qs ī maī festo pctō exñs ꝛ nō dolēs de pctō arguat aliū peccātē vt cōit peccat qr nō ex caritate sz ad oñtatōez facit. et tñ pt qs ī pctō exñs ītdū moueri ad corrigēdū aliū bono desiderio nōdū do lēs de pctō suo. et tūc nō ē neče qꝫ mortalr peccet. et tñ si ītdū putet pctōr qꝫ seqī picłm fiōi aut magnūscādalū: si ipe nō cor rigit admonēdo deliq̄ntē cū forte nēo ali⁹ sit q̄ hoc faciat non solū sz ei corrigere: īmo etiā teneī ad hoc ¶ Querit: an corri

Q°. 61. gere frēs ptineat ad īfideles ¶ Dōz qꝫ nō obligāt īfideles ex hoc p̄cepto ad correctōez ffnā nec peccāt qñ omittūt corrigē nā istō p̄ceptū ē legꝫ xpi iō nō extēdit nisi ad eos q sūt sub lege xpi sub q̄ nō sūt īfideles. vñ peccāt īfideles adulterādo furan do hoīcidia ꝓmittēdo: nō tñ peccāt omittēdo correctō. z ffnā nā sub lege naīali sūt ad q̄m ptinēt illa p̄cepta nō āt sūt sub le ge xpi ad q̄m ptinz p̄ceptū de correctōe ffna. et sz vez sit qꝫ in fideles sint ī pctō mortali ꝓtinuo qr nō accipiūt legē xpi nō tñ peccāt mortalr q̄cūqz agūt ꝛ aliqđ̄ de p̄cept⁹ legꝫ xpi sic̄ nos peccem⁹ nisi illō ēt fit p̄ceptū legꝫ naīal'. nā tūc nō peccat q̄si a gēs ꝛ legē xpi sz ꝛ legē naīalē Scōo pz qr si peccauerit ī te fr⁹ corripe eū: ꝛ tñ nos nō sum⁹ frēs īfideliū q nō ducūt idez

iugũ nobiscũ. sic pz. 1. chor. 7. vbi apls vocat frēs ꝛ sorores ipsos fideles solũ. g̃ nō tenēt corrigere nos ifideles ꝛ ipi ꝯtinuo nō tenēt se corrigere qꝛ nec sūt frēs ad nos neqz ad seipos. Tertio pz qꝛ q corrigit debet dicere ecclie qñ admonit⁹ nō vlt assētire et tñ ifideles nichil dicerēt ecclie cũ ipi nō credāt eā alicui⁹ virtutis g̃ nō ptinet ad eos hoc. Quarto pz qꝛ ōz qꝫ si nō audit ecclesiam admonitus debet eum admonitor habere tanq̃ ethnicũ ꝛ publicanum ꝛ tamen infidelis non potest habere aliquē tā q̃ ethnicũ ꝛ publicanũ cũ ipse sit ethnic⁹. Quīto patet qꝛ anaclet⁹ 24. q. 3. c. sacerdotes. d. qꝫ tā sacerdotes q̃ relīq fideles omnes sīl debēt curā hr̄ē de his q peūt q̃tenꝰ eoꝝ redargutiōe corrigūt g̃ nō ad ifideles. Sexto qꝛ etiā nullo mō facē pñt dato qꝫ vellēt qꝛ correctō fr̄na ē q̃tū ad oīa pcta mortalia ī qb⁹qs manet actualr vt ossūū ē. s. ꝛ tñ qñcūqz agit qs ꝺ legē xpi peccat mortalr. ifidelis āt nō credit eē pctm̃ agere ꝺ legē xpi: iō nō pōt ipe corrigere quēq̃ qꝛ nescit de quo ē corrigēd⁹ cũ qdā detestēt q̃ bona sūt ꝛ qdā approbēt q̃ mala sūt. iō dōm qꝫ ad correctōez fr̄nā eo mō q⁹ xpūs eā poīt nō obligāt ifideles nec peccāt omittēdo illā: tenēt tñ ō iure nature primis ꝓsulere ī eo qō bonū ꝛ necīū ē ꝛ sīgs aliquē ꝓsilio īdigētē ꝛ peccātē viderit ꝺ aliqd qō ē de iure nature q̃tū ī ipo ē tenēt illū reducere admonēdo qꝛ vnicuiqz mādauit deus de primo suo. ecc. 17. ſz ī tali correctōe nō ē aliq̃ forma determīata. ifidelis āt nō pōt hr̄ē caritatē ita nec poterit hr̄ē hūc actū caritatis q ē correctio fr̄na q̃diu mālerit ifidelis ſz obligatur ifidel nō eē ifidelē p qō possit hr̄ē charitatē ꝛ correctōez fr̄nā. ¶ Querit an ifideles dēam⁹ hac correctōe corrigē. ¶ Dicēdū qꝫ nō dēm⁹ corrigere ifideles fr̄nalr. qꝛ ōz. 1. si peccauerit ī te fr̄ tu⁹. ſz ifidelis nō ē fr̄ ſz soli fideles g̃ nō sūt illi admonēdi. Scō pz qꝛ ad hoc qꝫ aligs corripiat dēt posse cognoscē se peccare. ifideles tñ q̃diu manēt ifideles ñ pñt cognoscē ea ī qb⁹ peccāt qꝛ facē ꝺ xpi legē pctm̃ ē. hoc tñ ipi ignorāt iō nō pñt corrigi. Tertio pz qꝛ ꝺ intētōez ꝓcepti b⁹ eē videt qꝫ ifideles ī cludāt in eo. nā ōz. corripe eū ī ter te ꝛ ipm solũ ꝛ postea dicit qꝫ adhibeat vnū vel duos testes. ī quo ī nuit qꝫ ista correctio ē q̃tum ad illa pcta q̃ cōit nō sūt nota. ꝛ ideo sol⁹ manēs admonet ne apō illos īfamet. eē tñ aliquos ifideles ē manifestū cū ꝓ talib⁹ se notorie gerāt. iō nō ītelligit de hoc. Quarto pz qꝛ ōz. dic ecclie qꝫ si illam nō audierit ꝛc. ī quo ī nuit qꝫ isti q sic corrigūt obediēt ecclie et ꝓbabile ē qꝫ potiꝰ obediēt q̃ qꝫ nō obediēt qꝛ alꝰ ñ diceret si manifestū eēt qꝫ nō obedituri eēnt ei. ꝛ tñ manifestū ē qꝫ ifideles nō curāt qꝫ pcta eoꝝ dicāt ecclie cū nō sint subditi ei: iō nō ītelligit ō ifidelib⁹. Quīto pz qꝛ ōz qꝫ si ecclia nō audierit sit tibi sic̄ ethnic⁹ ꝛ publican⁹. g̃ ille q corrigit ꝓsupponit qꝫ añ hoc non erat ethnic⁹ ſz qꝫ nūc hñdus sit vt ethnic⁹. ꝛ tñ ifideles sunt ethnici: g̃ nō ōz de eis ſz solū de fidelib⁹ q pñt hr̄ī sic̄ ethnici qñ nō audierīt ecclia. ꝓcēdo eos a cōione fideliū sic̄ ethnici nō ptinēt ad cōmunionē fideliū saltē ī spūalib⁹. g̃ nō extēdit correctō ista ad ifideles fm totā formā q̃ h tradit. possum⁹ tñ corrigē ifideles admonēdo eos recedē ab ifidelitate ꝛ alijs vicijs in qb⁹ manēt potissime qñ illa sūt ꝺ legē nāe ī qb⁹ etiā nō stāte lege xpi peccarēt. Cōsiderādū āt qꝫ ad quēcūqz charitas extēdit ꝛ extendi actus charitat⁹. s. illicit⁹ ꝛ iste ē diligē. iō ifideles dēm⁹ diligē ex charitate optādo eis vitā eternā. ꝛ tñ nō ē neče qꝫ extēdat act⁹ ī patus a charitate qꝛ act⁹ charitat⁹ ī pati sūt act⁹ aliaꝝ ꝟtutū subditaruꝫ charitati ꝛ act⁹ aliq̃ꝫ illaꝝ nō ptinēt ad ifideles. ꝛ nō pñt ad illos extēdi tales act⁹. sic̄ ex charitate dam⁹ alicui sacramēta p q̃ ē sal⁹ ꝛ tñ istū actū charitat⁹ nō exercem⁹ ad ifideles qb⁹ nulla sacramēta dam⁹. ita correctō fr̄na ē act⁹ ī pat⁹ a charitate. iō nō ē icōueniens qꝫ nō extēdat ad ifideles: maxīe fm formā a xpo datā. Cōuenīēt āt pdicam⁹ ifidelib⁹ ꝛ tñ nō corrigim⁹ eos fr̄nalr. ꝛ pdicatio ē vt ꝙuertāt ꝛ nō pdicam⁹ eis q̃si frīb⁹ ſz vt frēs fiāt. correctio fr̄na nō pōt fieri nisi frīb⁹ exñtib⁹ cū ꝓsupp̄oāt qꝫ sint subditi ecclie ꝛ legi ꝺ quā peccāt ꝛ fm quā corrigūt. iō nō pñt ifideles corrigi hac forma correctōis. ¶ Querit q̃re ōz. b: vade ꝛ corripe eū: nā vī qꝫ nō dēret corripe ſz potiꝰ remittē pctm̃. sic enī ipe iussit qꝫ si qs ꝓcusserit ī vna maxilla adhibeam⁹ ei alterā. s.

Q°. 62.

¶ Dōm qꝫ offēsus dēt ire ad offendētē qꝛ h xp̄s ī poīt actū ꝟtutī ipi offēso q ē corrigē. ipe. n. q peccauit nō corrigit ſz corrigit: et iō nō ptinet ad eū ſz ad offēsū. repugnat. n. correctōi fr̄ne qꝫ offēdēs velīat ad offensū. nā si velīt iā cognoscit delictū tuū ꝛ petere vult veniā ſz ī talib⁹ nō ē neča neqz possibil fr̄na correctō cū illa sit admonitio q̃dā ad recedēdū de pctō. ille tñ recedit de pctō nullo admonēte ſz a seipo mot⁹ g̃ nō ē neča circa eū monitio ſz solū remissio quā ipe petit. ad hoc g̃ qꝫ sit fr̄na correctō ꝓsuppoīt qꝫ deliq̃ns mačat in vicio nō ītendēs dimittere illō ꝛ qꝛ cū tali ppositō nūq̃ ipe velīet ad offēsū. neče ē vt offēsus vadat ad eū ꝛ ad moēat dēliq̃re pctm̃. iō ōz vade ꝛ corripe. i. vade ad illū qꝛ ille ad te vēt⁹ nō ē. ꝓ quo sciēdū qꝫ xp̄s vt daret pfectā viā libera tōis a pctō dedit tres mēs circa pctā q̃ hoīes ī alteruꝫ ꝓmittūt vn⁹ ē vt q offēsus ē fr̄mittat offendēti ex toto corde. vt pz. j. ī lr̄a. Scōs ē vt offendēs petat remissionē ꝛ recōciliet offēso. s. s. si offers mun⁹ tuū ad altare. ꝛc. Terti⁹ ē vt offēs⁹ corrigat offendētē fr̄nalr. ō his ꝋb⁹. d. crisō⁹. Cōsiderādū āt qꝫ q̃qz dōs eū q ꝓtristauit ad eū q ꝓtristat⁹ ē ducit: sic̄ cū dicit. si recordat⁹ fueris qꝫ fr̄ tu⁹ hꝫ aliqd aduersus te vade ꝛ recōciliare fr̄i tuo. q̃qz āt eū q iusta pass⁹ ē: iubet dimittē ꝓxīo: sic̄ ibi. dimitte nob ōbita nostra sic̄ ꝛ nos dimitti⁹ debitorib⁹ nr̄is. hīc āt aliū excogitat modū. eū. n. q ꝓtristat⁹ ē ducit ad eū q cōtristauit dicēs si peccauerit ī te fr̄ tu⁹ vade ꝛ corripe. Intelligēdū tñ qꝫ isti nō sūt mō diuersi se hñdi quoꝝ si vn⁹ eligat sufficiat ad pfectā remissionē pctī: ſz oēs tres neči sūt sīl ad hoc qꝫ tā offendēs q̃ offēs⁹ euitet pctm̃ offendēs. n. añ oīa etiā nō regist⁹ tenēt dimittē rācorē offensō. i. nō hr̄ē volūtatē nocēdi. ꝛ nō solū dēt dimittē. ſz tenēt nūq̃ hr̄ē rācorē. nā si aliq̃ hūit iā peccauit mortalr. ꝛ ō hoc ītelligit illō. s. 6. sic̄ ꝛ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. ꝛ. j. ī lr̄ā. sic faciet vobis pr̄ me⁹ celest⁹ si nō remiserit⁹ vn⁹ qsqz fr̄i suo de cordib⁹ vr̄is. Scōs mod⁹ ē neči⁹ ex pte offendēt⁹. nā ipe tenēt pse aut p alium petē recōciliatōez ab offēso ꝛ offerre vl polliceri ꝯgruā aut possibilē satisfactionē. ꝛ si hoc nō facit hīta opportunitate peccat mortalr. qꝫ āt ōz. s. 5. si offers mun⁹ tuū ad altare nō ōz ad hoc qꝫ satisfaciam⁹ primo sic̄ tenemur ex neči tate: ſz ad hoc qꝫ opa nrā ī terī facta sint accepta deo qꝛ alꝰ nō eēt accepta: ꝛ iō illō ē ꝓsiliū dū vt ossūū ē. s. 5. c. ꝛ iō omittēdo ñ peccam⁹ mortalr ſz pdim⁹ fructū opm nr̄ōꝝ q̃ alꝰ eēnt fructuosa. Terti⁹ mod⁹ ē neči⁹ ex pte offēsi. nā nō solū tenēt remittē rācorē qō est auferre de seipo pctm̃ vl ñ dare ei locū ſz etiā tenēt q̃tū pt̄ quidere ne prim⁹ peccet aut qꝫ ī pctō nō peat. ꝛ qꝛ qdā ponq̃ peccauerūt nō ītendūt auerti a pctō ꝛ nūq̃ auerterēt nisi ab alijs traherēt tenēt primi agē q̃tū ē ī eis vt illos auertāt: ꝛ ad hoc dat h ꝓceptū de correctōe fr̄na ſcz si peccauerit. ꝛc. ¶ Querit cū dicat corripe eū ꝛ loq̃tur xp̄s ad eū q pass⁹ ē offēsā an ad ipm solū ptineat correctio vl possit ali⁹ fr̄nalr corrigere. ¶ Dōm qꝫ nō ptinet correctō nisi ad eū q passus ē offēsā cū xp̄s dicat corripe eū ꝛ ꝓpr̄ nō ē correctō nisi p cesserit offēsa hoī facta. tñ nō ē ob hoc putādū qꝫ ī pctis factis ꝺ deū nō possit esse correctō q̃si illa pcta nō sint ꝺ nos. ꝛ qꝫ nō possint oēs circa qōlibz pctm̃ corrigē deliq̃ntē. nā tā ī pctis q̃ fiunt ꝺ deū q̃ ī illis q̃ ꝺ hoīez fiūt ē neča ista correctō. ꝛ tāto magis ē neča ī pctis q̃ fiūt ꝺ deū q̃to illa grauiora sūt q̃ pcta q̃ fiunt ꝺ hoīez. et quō ista stēt. dōm qꝫ qñcūqz aligs peccat fiue ī deū siue in aliquē hoīez peccat ī quēcūqz hoīez iō qlibz pōt corrigere delīq̃ntē tā q̃ ī eū peccauerit. iux̄ dcm̃ xp̄i. si peccauerit ī te. ꝛ pecās mortalr ī quēcūqz peccet offendit oēs videtes ꝛ audiētes eū peccasse qꝛ vl illi realiꝛ scādalizāt vl saltē iste agit talia ō qb⁹ illi possēt rōnablr scādalizari ſz nō scādalizēt. hoc āt ē peccare ī aliquē ꝛ qꝛ q̃to maiꝰ ē pctm̃ tāto maiꝰ scādalū ide seqt tāto grauiꝰ peccat delīq̃ns ī oēs sciētes pctm̃ eiꝰ. Et qꝛ pctā facta ī deū certis pib⁹ st maiora ītiget acriori correctōe delīq̃ns. ꝛ istō pctm̃ ē ꝺ oēs sciētes qꝛ oēs de eo scādalizāt. aut rōnablr scādalizari pñt. si āt sit pctm̃ ꝺ aliquā pson̄a. i. dānū ei illatū vl illicita īiuria ē pctm̃ ꝺ illū ī q̃tū ille dānificat vl iniuriā patit. ꝛ ē ꝺ oēs sciētes illō pctm̃ ī q̃tū oēs scandalizāt. de quolibz g̃ illoꝝ poterit dici qꝫ peccauerit ī eū fr̄ eiꝰ.

Q°. 63.

Q°. 64.

et ita cuilibet ꝓpetet correctõ ffna circa qõlibz petñ. q̃si ꝫ se factũ. solus ꝯ a correctõe ffna excludit q petñ alicui⁹ permit⁹ ignorat. i. neqz fieri vidit nec aliquo mõ ad noticiã ei⁹ puenit. nã nõ peccat ꝫ istũ eo qꝺ nõ põt ipe scãdalizari de eo qõ ignorat ⁊ ꝓñr nõ ꝓpetit ei correctio qꝛ in eũ nõ ẽ petñ ĩmo etiã si vellet corrigere nõ posset qꝛ correctio ẽ admonitio facta delinq̃nti vt a petõ cesset. sz q petñ alteri⁹ ignorat nõ hẽt de quo admoneat iõ nõ põt corrigere ffnal'r. ad oĉs aũt q aliquo mõ petñ scitũt ptinet correctio ffna. ℂ Querit q̃l'r ⁊ p qd exercẽda sit ista correctio. i. an pena aliq̃ sit ĩfligẽda: ⁊ que. ℂ Dom qꝺ nõ est infligẽda aliq̃ pena sz solis verbis agẽdũ ẽ. sic. d. crisº nõ ãt dicit. accusa eũ nec ĩcrepa neqz vidict⁹ sed expete sz argue. i. remẽora si tibi petñ dic ei q ab eo passus es. Jt̃ ex lra ꝑz hoc qꝛ ꝺr corripe euz int̃ te ⁊ ipm solũ qꝺ si te nõ audierit adhibe tecũ vnũ vl' duos testes. qꝺ si nec audierit illos dic eccle. ⁊ tũ si pena ĩfligeret a corrigẽte ĩ hac correctõe posset cohercere corrigẽs ipm deliq̃ntẽ ad cessandũ a peccato ⁊ tũ nõ põt cogere cũ adhibeat postea secũ testes ⁊ postea dicat eccl̃ie ꝯ nulla pena fuit sz solũ admonitio verbalis. Tertio ꝑz qꝛ ꝺr qꝺ si eccl̃iã nõ audierit sit tibi quasi ethnicus ⁊ publicanus ⁊ illa est pena. ꝯ videt qꝺ añ hoc nulla ponat cũ in fine adijci at pena. Quarto ꝑz qꝛ ꝺr corripe eũ int̃ te ⁊ ipm et segt̃ qꝺ si te nõ audierit. ⁊ adhibitis testib⁹ etiã ꝺr qꝺ si illos nõ audierit. et sic videt qꝺ nichil ẽ ĩ correctõe illa nisi audirevl' nõ audire Quito ꝑz qꝛ corrigere ffnal'r qõlibet petñ ꝓpetit cuicũqz boĩ: tamẽ ponere penas alteri nõ ptinet ad quẽcũqz cũ nõ sit hoc nisi bẽtis iurisdictionẽ. Sexto ꝑz qꝛ correctõ ffna ⁊ iudicialis distinguũtur cũ ffna ptineat ad quẽcũqz hoĩez. iudicial' ãt ad solũ iudicez ℂ Querit an correctõ ffna cadat sub ꝓcepto. ℂ Dom qꝺ correctio ffna cadit sub ꝓcepto. sic. d. aug⁹. li. de verb. dn̄o. admonet dñs nr̃ nõ negligere ĩuicẽ petã mã nõ q̃rẽdo qꝺ reph̃ẽdas sz vidẽdo qꝺ corrigas. dem⁹. n. amãdo corrigere nõ nocẽdi auiditate sz corrigẽdi studio. si neglexeris peior eo fact⁹ es. ille iniurias fecit: ⁊ ĩuriã faciẽdo seipm graui vulnere pcussit. tu vuln⁹ illi⁹ cõtẽnis peior es tacẽdo qꝺ ille cõuiciando. Jtẽ qꝛ sup illo verbo si peccauerit. di. glo. ita peccat q videꝫ fr̃em suũ peccare tacet sicut si peccãti nõ ĩdulget sz qui nõ ĩdulget peccãti peccat mortaliter. ꝯ etiã q nõ corrigit et ꝓñr est sub ꝓcepto. Jtẽ qꝛ debem⁹ conformari deo iplẽdo ꝓcepta. ephe. 5. estote imitatores dei sic filij carissimi. deus tñ castigat quos diligit. puer. 3. et hebre. 12. oĉz filiũ quẽ suscipit castigat nos tñ tenemur diligere ex ꝓcepto ꝯ tenemur corrigere ex ꝓcepto. Circa hoc tñ ꝓsiderãdũ qꝺ correctõ ffna cadit sub ꝓcepto. rõ ãt hui⁹ ẽ qꝛ ex ꝓcepto tenemur ad dilectionẽ ꝓximi. dilectio ãt ĩ se ĩcludit vt hõ velit ei bonũ quẽ diligit. hoc ẽ. n. amare velle alicui bonũ vt ꝺr. 2. metha. ⁊ qꝛ carere malo hẽt rõnẽ boni. 5. ethi. inde ẽ qꝺ ad rõnẽ dilectõis ptinet vt etiã velim⁹ mala dilectis nr̃is nõ ĩ eẽ. bonitas ãt efficax nõ ẽ nec vera si ope nõ impleat. vñ etiã ad rõnẽ dilectõis ptinet vt ad aĩcos bona opemur ⁊ mala coꝛ ĩpediam⁹. vt ꝺr. 9. ethi. ⁊ 1. ioh. 3. nõ diligam⁹ ꝛbo ⁊ lĩgua sz ope ⁊ ꝛitate. i. dilectiõ q̃ ẽ in solo ꝛbo ẽ bona ipis facere ⁊ mala coꝛ ĩpedire. Triplex ẽ ãt boĩ bonũ ⁊ triplex malũ ei oppositũ. Est. n. qõdã boĩs bonũ ĩ exterioribus ꝓsistẽs: qõ ẽ manifestũ bonũ ⁊ in hoc tenet hõ boĩ subuenire p elemosinã corpal̃e q̃ multis modis fit. 1. ioh. 3. q hũerit substãz huius mũdi ⁊ viderit fr̃em suũ necitatẽ hr̃e ⁊ clauserit viscera sua ab eo quõ ẽ charitas dei ĩ illo. ⁊ sic tenet bonũ facere circa istõ pmũ genus boni ita tenet ĩpedire mala opposita. s. dãna q̃ eueniũt fr̃i⁹ sic ꝺr. exo. 23. si videris bouẽ aut ouẽ fr̃is tui errãtẽ nõ ꝓtibis sz reduces ffri tuo. scõm gen⁹ bonoꝛ ẽ ĩ coꝛpe ⁊ solẽt vocari delectabilia vl' naturalia vt alij vocãt. s. incolumitas ⁊ cetera bona q̃ ad bonã hitudinẽ coꝛpis ptinẽt. ⁊ ĩ hoc etiã dẽt hõ boĩem adiuuare vt hoc bonũ ꝓsequat vl' vt possideat si tenet ⁊ adiuuare ꝫ impediẽtia siue sint naturalia vt ĩegritudies siue violẽta vt ĩ carceratione ⁊ q̃libz alia ĩiusta captõe aut detẽtõe. sic ꝺr. puer. 24. erue eos q ducũt ad mortẽ ⁊ q trahũt ad ĩteritũ liberare ne cesses. tertiũ genus boĩ hũani ẽ vt⁹ cui oppoĩt malũ petĩ. ad hoc ãt bonũ ꝓsequẽdũ aut possidẽdũ ⁊ ad ei⁹ oppositũ vitãdũ tãto magis tenet hõ ex charitate ꝓximis auxiliũ pstare qꝺto magz ptinet ad rõnẽ q̃re aliqs ex caritate diligit. vñ aristotiles. 9. ethi. d. qꝺ tãto magis dẽt hõ ferre auxiliũ amicis ad vitãda vicia qꝺ ad vitãdũ dãnũ pecunie qꝺto vt⁹ affirmoꝛ est aĩcicie q̃z pecunia. ⁊ iõ tenet hõ ex ꝓcepto dilectõis vt ꝓximo auxiliũ ferat ad vtutẽ ꝓcurãdã vel ꝓsiliũ ⁊ auxiliũ ad bñ agẽdũ. ysa. 35. ꝓfortate manꝰ dissolutas ⁊ genua debilia roborate: dicite pusillanimes ꝓfortamini ⁊ nolite timere. ꝓpter hoc etiã tenet hõ ex ꝓcepto dilectõis fr̃is ĩ pctõ exñtẽ a pctõ retrahere corrigẽdo. iuxt̃ illõ. 1. thessa. vltio corripite ĩquietos ꝓsolamini pusillanimes. ⁊ hinc ẽ ꝛbũ xpi hõ si pcc cauerit in te fr̃ tu⁹ corripe eũ ⁊ ita ẽ sub ꝓcepto. sz ꝓsiderandum qꝺ ꝓcepta affirmatiua legis ꝓcipiũt act⁹ ꝛtutũ. ꝓ ꝓcepta negatiua vetãt act⁹ vicioꝛ. illõ ãt qõ ẽ fm se malũ ⁊ petñ q̃libẽcũqz fiat ẽ malũ qꝛ malũ nõ accidit ei ex ꝓgregatõe multoꝛ fil'z ex defectib⁹ singl'arib⁹. ⁊ tñ q̃ñcũqz fit accidit ei aliqs defect⁹: iõ semp est ibi malũ sz malũ nunq̃ lz facere. iõ qõ ẽ malũ nullo fine ⁊ nullo tpe nullo loco ⁊ nullo mõ fieri licz: qꝛ q̃libẽcumqz talia fiãt mala sũt eo qꝺ moꝛ noĩata malicia sũt ꝓuoluta. 2. ethi. iõ ꝓcepta negatiua obligant sp ⁊ ad sp. act⁹ aũt ꝛtutũ: nõ quolibz mõ fieri dẽnt sz obꝛuatis debitis circunstãtijs. nã liz malũ pueniat ex defectib⁹ singl'arib⁹. i. ex defectu cuiuslibz circũstãtie debite ĩ eẽvt ait dio⁹. 4. c. de di. no. nõ efficit bonũ ex assistentia cuiuslibz circũstãtie sz bonuz requit totã ⁊ integrã cãz. e. c. et iõ bonũ nõ efficit quolibz mõ bonũ sz determiato mõ. sic ẽ de honore parentũ q cadit sub ꝓcepto affirmatio. nã nõ est exhibẽd⁹ quolibz modo aut quolibz tpe aut quolibz loco. sz ꝓbitis debitis circũstãtijs: ita correctio ffna cadit sub ꝓcepto. nõ quidẽ quolibz mõ loco et tpe. sz cũ debitis circũstãcijs ꝓcurrentib⁹. q̃ñ ãt oĉs ille cõcurrere nõ ẽ sub ꝓcepto corrigere ffez. difficile ãt aliq̃ earũ nõ est sub ꝓcepto. sz q̃ sũt ille nõ ẽ possibile eas diffinire sermone dãdo regulã generalẽ. sz earũ iudiciũ ꝓsistit in singl'arib⁹ ⁊ ptinet ad prudentiã experimẽto et tpe q̃stã vl' magis ad influã. i. ioh. 3. vntio quã hẽtis docet vos de oĩb⁹. Sz ꝓsiderandũ qꝺ lz ad bonũ reqrat cõcursus oĩm circunstantiaꝝ nõ tñ oportz statim dicere opus malũ. ꝓpter q̃lĉcũqz defectũ in eo ĩuentũ duũ tñ maneat potissima circũstanciarũ q̃ finis est. ista aũt oĩs opatio moral' est ad finẽ boni. ꝓmo ethi. dispositio ãt eorũ q̃ ad finẽ attendit ꝓ rõez finis ĩ circũstãcijs actus ꝛtuosi. vñ ꝓcipue attẽdẽda est rõ finis q̃ ẽ bonuz virtutis si ꝯ sit aliq̃ talis omissio alicui⁹ circũstãcie circa virtuosũ actũ q̃ totaliter tollat bonũ virtutis: hoc ꝓtrariat ꝓcepto. si aũt sit defect⁹ alicui⁹ circũstãcie q̃ nõ totaliter tollat ꝛtutis bonũ lz nõ pfecte cõtigat ad bonũ ꝛtutẽ nõ ẽ ꝫ ꝓceptũ. vñ. d. phs. 2. ethi. qꝺ si parũ discedit a medio nõ est ꝫ virtutẽ. si aũt multũ corrũpitur ꝛtus in suo actu. correctio ãt ffna ordinat ad emẽdationem fr̃is deliq̃ntis ⁊ iõ hoc mõ cadit sub ꝓcepto fm qꝺ ẽ nccia ad istũ finẽ et putat manifeste qꝺ erit vtilis nõ ãt qꝺ quolibz loco ⁊ tpe tenemur delinq̃ntẽ corrigere q occurrit nobis corrigẽd⁹. Cõsiderandũ aũt qꝺ tripliciter põt omitti ista correctio. vno mõ ꝓpter bonũ delinq̃ntis vt si putet qꝺ alio tpe oportunus corrigeret vl' qꝺ mũc nõ recipet. scõo mõ ꝓpter affectũ carnis. s. timore rerum ne peant aut rũpat familiaritas quã ad aliquẽ hẽm⁹ ⁊ potis tũc volumus qꝺ fr̃ maneat in pctõ etiã si posset p nr̃am admonitẽez liberari ꝯ qꝺ nos ĩcurram⁹ ĩ hec mala. tertio mõ q̃ñ omitt⁹ penit⁹ correctionẽ ffnã sz amoꝛ rex istarũ facit nos tardioꝛes ad exeq̃ndũ qõ nõ facerem⁹ si nõ eẽnt nobis ista terrena ꝫ vincla rerũ. ꝓmo mõ omittit meritorie correctio qꝛ cũ finis correctõnis sit emẽdatio fr̃is ꝯ qꝺto magis ad illã oculũ hẽm⁹ tãto magis meremur. iõ sic meremur corrigẽdo q̃ oportz. ita mereꝫ differẽdo correctionẽ q̃ corrigi nõ expedit vt alio tpe oportun⁹ fiat. scõo mõ est petñ mortale qꝛ directe ibi omittit ꝓcepti ĩpletõ ꝓpter amoꝛẽ rex caducaꝝ. tertio mõ peccat venialit̃ nã nõ totaliter omittit ꝓceptũ sz tardioꝛes efficimur ĩ eius ĩpletione. Cõsiderandũ ãt qꝺ ĩ correctõe ffna ꝯ ex debito charitat⁹ sim⁹ obligati nõ tenemur ĩqrere quos corrigam⁹ sz expectare qꝺ ipi nobis occurrãt. Dom ãt qꝺ nõ est aliqõ debitũ qõ ẽ debitũ certe psone ⁊ certo mõ siue fit tpale siue spũale tenet õbitoꝛ ꝛere creditoꝛẽ siue eũ cui⁹ ẽ debitoꝛ vt soluat ⁊ de hoc ꝺr hr̃e solicitudinẽ. bũficia ãt q̃ st debita certi ꝑsõis siue sint spũalia siue tpalia nõ sũt ĩ-

Q°. 65.

Q°. 66.

ponēda quousq3 occurrat nob ille cui debēt 13 nō petat de corporali debito vt ī elemosyna corpali q̄ debita ē oīb⁹ paup:b⁹ et tñ nō optet q̄ illos q̄ram⁹ addādū elemosynā: 13 q̄ dem⁹ occurrētib⁹ de spūali debito vt de correctiōe fraterna quā tenemur ī pēdere oīb⁹ frīb⁹ pecātib⁹. nō ḡ optet q̄ ingram⁹ quos corrigam⁹: 13 eos q nob occurrerīt corrigēdi curā hēam⁹. dicūt aūt nob occurrē illi qb⁹ viuēdi sorte pīūgimur ī hec ād tendē⁹ modus. s. vt nō simⁿ tā soliciti q̄ q̄ram⁹ quos arguam⁹ ⁊ ingram⁹ crimīa q̄ nō nouim⁹ nec rursus tā negligētes simⁿ: vt nemī impēdam⁹ correctionē nisi petēti. de pmo ptz. q̄ dīc Aug⁹. li. de ȳbis dñi. admonet nos dñs nr̄ nō negligē ī uicē pcā nr̄a nō q̄rēdo qd reph̄bedas: 13 videdo qd corrigas. i. nō optet q̄ nos ingram⁹ an frat nr̄ habeat pcā de qb⁹ cū corigam⁹: 13 q̄ñ viderim⁹ pcā ei⁹ tūc corrigam⁹. als. n. opteret nos fieri īgsitores vite aliene qō ē impueniēs ⁊ p̄ illō puerb. 24. ne q̄ras ī pietatē ī domo iusti ⁊ nō vastes regem ei⁹. Aduertēdū aūt q̄ correctio fraterna cadit sub p̄cepto ⁊ tñ nō fit q̄ñ segr̄ scādalū. correctio āt iudicial' nō omittit ppr̄ scādalū. rō dre ē: q̄ iudicial' correctio fit ad bonū publicū. ⁊ iō etiā si ille q corrigit efficiatur deterior cū vtile sit cōitati illū puniri punier̄. Correctio āt frna fit ppter bonū frīs. s. vt a pctō emēdet ⁊ ī tātū ē sub p̄cepto ingt̄ū p eā credit q̄ emēdabit frat. q̄ñ āt credit q̄ nō emēdabit nō ē sub p̄cepto imo si scādalū credit secuturū ⁊ deteriora futura q corrigit poti⁹ē sub p̄cepto q̄ nō corrigam⁹ talē q̄ p hoc ledercm⁹ caritatē q̄m seruare ī p̄rio q̄ntū possum⁹ obligamur. Notādū q̄ pctm̄ mortale nō absoluit quē a debito obseruācie p̄cepti dei: 13 ut q̄ tū corrigē ē aliqd honor3 reddit ī digm⁹ ad aliū corrigēdū q sciz mⁿ corrigit. nō tñ ē ibi p plexitas q̄ñ sit aliql obligat⁹ ad faciēdū aliqd qō faciēdo peccet mortal'r: q̄ q est ī pctō mortali obligat corrigē fratrē: q̄ obligat de ponere pctm̄ mortale. ⁊ tūc potit digne corrigē fratrē. iuxt illō. ℣. 7. c. eijce pmū trabē de oculo tuo ⁊ tūc videb eijcere festucā q̄ ē ī oculo frīs tui. oīb⁹ āt ī pēdendū est debitū correctiōis quos sciuerim⁹ delinq̄ntes ⁊ putauerim⁹ p nr̄az admonitionē posse emēdari. ⁊ ita subditi corrigēt plat os. ⁊ cū ōr senioē ne ī crepuerz nō phibeē correctio fraterna circa plat os: 13 ōr q nō fiat cū duritie aut supbia vel obiurgatiōe
Q°. 67. qō ē ī crepare: 13 fiat reuerēter ⁊ cū mānsuetudine. Querit an cessandū sit aliq̄n a correctiōe ppr̄ timorē ne correct⁹ efficiat⁹ deteriōr ppr̄ timorē scādali alic⁹. Dom q correctio frna dimitēda ē si malū ex ea segr̄. p quo sciēdū q duplex ē correctio fraterna. vna iudicial' ptinēs ad plat os ⁊ iudices. alia aūt frna ptinēs ad oēs. finis pme correctiōis ē bonū cōe. finis āt scōe est bonū delinquēt. Prima etiā hz vim coactiuā ⁊ ista nō ē omittēda ppr̄ turbationē ei⁹ q corripit. pmo q̄ aliqs punit vt nō peccet ⁊ 13 qs hns aīm ȳuilē vitijs deditū nō emēdet spōte emēdabit p penas. s. p eas coget dimittē pctm̄: q̄ maior bonū erat ei tristicia illata p penā q̄ sit bonū delectatio p̄seq̄ns ex actu pctī. ⁊ iō nō ē cessandū cū iste possit effici bon⁹. Scō q̄ dato q sit ī corrigibil' etiā p penas puidet. tñ bono publico cū ȳuat ordo iustic ie ī isto retribuēdo ei penā p pctō. etiā q̄ exēplo isti⁹ publice puniti deterrēt alij ne peccēt. ⁊ ī sup ille q ē in corregibil' p cidit de re publica vl' p mortē vl' exiliū vl' ppetuā ī carcerationē ⁊ iā nemī nocē pōt qō ē vtile rei publice. iō iudex nō dimittit ferre p dēpnatiōis sn̄iaz ī pecātē ppr̄ timorē turbatiōis ei⁹ vl' amicorū ipi⁹. Correctio aūt frna nō hz vim coactiuā: 13 sol' ȳbis admonitoriis vtit ⁊ hoc ppr̄ duo. pmo q̄ ptinet ad quēlibet corrigē fraternal'r. ⁊ tñ ptās puniēdi nō ē tribuēda cuilibz: q̄ hoc esset turbare oīa q̄ nō ē faciēdū. Scō q̄ correctio frna fit solū ppr̄ bonū delinq̄ntis. ⁊ nō ppr̄ bonū publicū ⁊ tñ dare vim coactiuā nō pficeret ad vtilitatē dlinq̄ntis. nā pena nō ē via ad ȳtutē. iō pena nō ē ī correctiōe frna. ⁊ tñ p̄cedēs rō melior ē. iō cū sola cā correctiōis frne fit emēdatio dlinq̄ntis. si p babile crederet q̄ aliqs ex correctōe scādalizaret ⁊ deterior efficeret cessandū eēt ab admonitōe ⁊ correctiōe cū tūc cesset cā correctiōis ⁊ admonitionis. imo eēt p̄ p̄ceptū admonē tē. nā recupatio caritatis ē cā correctiōis. ḡ si magis ledit ex correctiōe obligamur ex p̄cepto non
Q°. 68. corrigē. Querit nūc circa ordinē q teneat ī correctōe. Nā ōr corripe eū int̄ te ⁊ ipz solū qō signat secretā admonitionē ⁊ ē dubium an cadat sub p̄cepto tenere istum ordinem in correctione. Dicendū q ordo correctiōis frne cadit sub p̄cepto in casu in quo ipa correptio ē sub p̄cepto. Dicendū aūt q aut pcā sunt publica aut occlta. si sint publica nō ē solū curādū de bono delī q̄ntz 13 magz ē adhibēdū remediū alijs ī quor⁹ noticiā deueniat pctm̄ vt nō scādalizent. ⁊ iō talia pcā sr̄ publice arguēda. iuxta illō. 1. cho. 5. peccātē coram oīb⁹ argue. i. si qs peccauerit coram oīb⁹ ē arguēd⁹ coram oīb⁹. ⁊ segr̄ vt ceteri timorē hēant. i. vt nō audeant exēplo illi⁹ peccāt3 comittē filia. Et hoc ē p̄ quidē scādalo magnitudīs. nā q̄ñ pctm̄ publice fit ⁊ nō punit scādalizant̄ qdā. i. offendūt vl' indignāt. alij aūt ad peccādū īcitant̄ putātes sibi dandā ī punitatē. alij q pauca sapiūt putāt eē licitū talia facē cū non coerceāt peccātes. ⁊ iō talib⁹ p ueniēter p uidet p publicā f dargutionē: 13 hāc facē nō ptinet ad quēlibz: 13 ad platū: q̄ arguē coram oīb⁹ ē ī ferre penā. ⁊ tñ penā ī ponē nō ptinet ad p uatos 13 ad solū iudicē. si aūt sint pcā occlta tūc videt h̄e locū regula data a xp̄o. si peccauerit īte fr tu⁹: ⁊ tē offendit te. i. so ū te. q̄ tu sol⁹ offendez cū forte tu sol⁹ nouerz pctm̄. ⁊ sic tu sol⁹ scādalizarz. si āt te offendit coram aliis iā nō solū te offendit 13 etiā alios coram qb⁹ te offendit. ⁊ iō ī oēs illos peccat. q̄ tñ ī occlt3 pctis p t iterdū pari offēsa p̄rīs: ē destinguēdū: q̄ q̄dā pcā occlta sr̄ q̄ sr̄ inocumētū p̄rior corpale vl' spūale: vt si gs tractet cū hostib⁹ ō. p ditiōe vr bis vl' si heretic⁹ aliq̄s ē q p uatī hoīes seducit auertēs eos a fide iste nō solū peccat īte q nosti hec 13 etiaz ī oēs illos quos auertit a fide ⁊ ī alios quos auertē p t: iō h̄ statī p cedēdū ē ad denūciationē faciēdā illi q potuit ista mala ī pedire nō p missa occlta fiue secreta admonitiōe. q̄dā vo pcā sr̄ ī qb⁹ solū ledit peccās: ⁊ ille ī quē peccat. i. cui dāmū seu īiuria īferr̄ ⁊ ille q nouit pctm̄ istō ⁊ scādalizat ō eo. ⁊ ī talib⁹ solū curādū ē vt subueniat frī peccāti ⁊ h̄ ppe locū h3 correctio frna. ⁊ iō voluit xp̄s hoc ordine fieri correctionē fratnā p̄m q̄ p gruit ad emēdationē ⁊ salutē frīs quē volum⁹ liberare a pctō. duplex āt piculū emīet ex pctō. s. circa p̄scīaz ⁊ circa famā. hec āt duo. i. p̄scīa ⁊ fama sic se h̄nt q̄ p̄scīa ē p̄ferēda fame. q̄ testimoniū p̄scīe ē ī ꝓspectu dei. 13 testimoniū fame ptinet ad ītuitū hūanū. differt etiā q̄ fama ē boī nccia p pter se ⁊ ppr̄ p̄rios. bōa āt p̄scīa ē nccia ppr̄ seip3. ē. n. fama bona boī nccia q̄ntū ad se ppr̄ duo. pmo q̄ fama bōa ē p̄cipuū int̄ oīa bōa exteriora iuxt illō puer. 22. meli⁹ ē nomē bonū q̄m diuitie mlte. ⁊ hoc iō q̄ bōitas fame reddit hoīez idoneū ad exeq̄ndū officia hūana q̄ sr̄ ī p̄sonatiōe hūana. iō ōr. eccl. 41. curā habe ō bono noīe. hoc. n. magz pmanebit tibi q̄m thesauri mlti p cios⁹ ⁊ magni. ft̄ ḡ peccaret q absq3 nccitate īgereret alicui dispēdiū diuitiar⁹ mlt⁹. ita a fortiori peccat q absq3 nccitate īgerit alicui dispēdiū fame sue. Scō q̄ hō ppr̄ obseruationē fame freqūnt abstinet a pctis. ⁊ iō q̄ñ aliqs videt se iā famā p didisse p nichilo h3 peccare iuxt illō. iere. 3. frōs meretricis facta ē tibi ⁊ noluisti erubescē. vñ iero. sup matth. sup illo ȳbo int̄ te ⁊ ipz solū ait corripiēd⁹ ē fr̄ seorsū ne si semel pudorē amiserit aut ȳecūdiam pmāeat ī pctō. Est etiā boī fama nccia ppr̄ alios duplr. pmo q̄ hoīes audiētes pctm̄ alic⁹ scādalizāt ⁊ p̄tēnūt nō solū peccātē: 13 etiā mltos alios īnocētes. vñ aug. ī epla ad plebē ypone̅sem ait q̄ cū ō aliqb⁹ q sctm̄ nomē p fitēt aliqd crimis vl' falsi somu erit vl' ver patuerit ītāter satagūt ambiūt vt de oīb⁹ boc credat. Scō q̄ ex pctō vni⁹ publico mlti puocāt ad peccādū iuxt illō. 1. cho. 5. modicū fermēti totā masā corrūpit ē ḡ fama necessaria ⁊ tñ rectitudo p̄scīe ē magz nccia. hoc ḡ ordīe voluit x⁹ fieri correctionē frīs vt p̄mo qdē si possibile ē ita p uideat p̄scīe q ī nllo fama ledat. ⁊ hoc ē p secretā admonitōz vnde q̄ p̄scīa ē fame p ferēda si emēdatio alr̄ fieri nō p t q̄ cū dispēdio fame or dinauit xp̄s q̄ finalr̄ hoc publice denūciet vt obiurgatio q̄ fit a plr̄ib⁹ sit efficaci⁹ remediū ad salutē. si āt statī p cederet ad publicā denūciatōez pateret fr̄ dispēdiū fame sue qō vitādū ē cū fama sit valde bōa vt dictū ē. Et tñ ex debito p cepti obligamur nō ledē p rimū ī aliq⁹ ḡ sub p̄cepto cadit nō p cedē statī ad denūciationē: q̄ als vānarem⁹ famā p rī. q̄ñ illā possem⁹ p̄seruare sine eius ne detrimēto. ⁊ hoc v ex ē q̄ ppe ē correctio frna ita q̄ solū vr

ꝑncipaliꝝ itēdit bonū peccātꝫ secꝰ ī alijs casibus vt. ꝯ. dictū est. Cōsiderādū tñ q ad sup abūdātiā vt magꝫ ꝓuideat saluti nr̄e deꝰ secretā admonitionē ꝑmittit: ꝛ illa ē q̄ fit ꝑ interiorē inspiratione ꝛ remorsū ꝓscie. tā ī dormiēdo q̄ ī vigilādo. iuxta illud Job. 33. p sōniū ī visiōe nocturna q̄n irruit sopor sup homines ꝛ dormiūt ī lectulo tūc apit aures virorꝫ ꝛ erudiēs eos īstruit disciplinā vt auertat hoīez ab bijs q̄ fecit ꝛ vitā eiꝰ ne trāseat ī gladiū. Iz aūt xp̄s nō obligaret ad aliq̄m legē obꝑuabat oēm legez quā dedit. potissime eas q̄ erāt de iure naturali. tal' aūt est ordo correctiōis fr̄ne q̄ntū ad secretā admonitionē ꝓcedēte: qz pendet ex debito caritatꝫ quo tenemur nō nocē ꝓximo ledēdo famā eiꝰ. maxīe: qz ipe ꝑbuit se nob īmitabilē in opatiōibꝰ. ioh. 13. Q. uē admodū ego feci ita ꝛ vos faciatꝫ. iō dōm q̄ oēs leges ꝑuabat ad vnguē ꝛ ex opibꝰ suis trahēda ē ꝓsequntia ad opa nr̄a nisi q̄tenus ꝓcessit vt deꝰ fīc ī opatiōe miracl'oꝝ: vl' ī ieiunio. 40. diez qz ī his nō possumꝰ eū imitari. Aduertēdū etiā q̄ si quis sciat pctm̄ alicꝰ ꝛ credat q̄ ipe admoneat eū nō ꝑderit si ꝙ aliꝰ admonuerit credit ꝙ fīsl'r q̄ emēdabit pōt secrete dicē illi: vt ipe secrete admoneat delinq̄ntē. qz hoc nō ē agē ꝫ formā a xp̄o datam qz nō publicat pctm̄ fr̄is. ꝛ tñ q̄n̄ qs dubitat an p admonitionē eiꝰ corriget peccās nō dz dicē alteri ad hoc q̄ ille admoneat licz credat ꝙ fīsl'r q̄ p admonitionē illiꝰ emēdabit delinq̄s. etiā si sciat q̄ nō emēdabit p admonitionē alteriꝰ nō dz ille reuelari ad hoc q̄ admoneat peccantē quousq̄z ipe admonuerit ꝛ nō auditꝰ fuerit: qz tūc pōt adiūgere vnū aut duos testes. Notādū aūt q̄ plato nēo teneꝫ obedire ꝫ ꝓceptū dei: cū ptās plati ōpēdeat a deo: qz oīs ptās a deo est. ad Ro. 13. Et iō hz platꝰ ptātē ī his q̄ sūt ꝑm deū vl' saltē nō ꝫ deū. ī ill' ꝙ q̄ ꝫ deū sūt nō hz ptātē. sic ōz. 2. cho. 13. q̄ data ē eis ptās ī ꝓstructionē: ꝛ nō ī destructionē. est aūt ī destructionez q̄n ꝓcipuūt ꝫ ea q̄ ꝓcepit deꝰ: iō tūc obediēdū est deo ꝛ nō plato Act. 5. Obedire oꝑet deo magꝫ q̄m hoīb. iō q̄n ꝓcipit alicui spāl'r vl' oīb. ō cōitate q̄ dicāt sibi q̄cq̄d sciūt corrigēdū ē circa oēs plōas cōitatꝫ vl' spāl'r circa aliq̄ intelligēdū ē dictū suū same sez eo mō quo pōt stare nō agēdo ꝫ ꝓceptū xp̄i de correctiōe fraterna. ꝛ ita obediēdū est sibi. si tñ exp̄sse ꝓciperet aliq̄d prelatꝰ ꝫ istō ꝓceptū ipe peccaret ꝓcipiēdo ꝛ nō teneꝫ ei aliq̄s obedire ꝛ q̄ obediret peccaret. Ut si platꝰ q̄reret ab aliquo subdito ꝓcipiens circa aliū subditū de q̄ nulla ifamia etiā ꝙa ꝑcesserat vt diceret ei si ille comiserat adulteriū vl' furtū. nā tūc nō dz rn̄dere subditus: qz peccaret ꝫ formā correctiōis fr̄ne. nō ē. n. platꝰ iudex occultoꝝ: sz solꝰ deꝰ iō sup occlt̄ nichil pōt ꝓcipe nec inqrē nisi inq̄ntū ꝑ aliq̄ iudicia manifestāt vt puta ꝑ ifamiā vl' ꝑ suspiciōes aliq̄s. Nā tūc pōt platꝰ ꝓcipe religioso vt sibi dicat ꝙitatē. Et ē generale q̄ ī oī calu ī quo iudex sclarꝫ vl' ecclīasticꝰ ī foro ꝓtentioso pōt ꝑ iuramētū cogere aliquos ad dōm ꝙitatē siue ꝑ viā ingsitiōis denūciatiōis siue accusatiōis pōt platꝰ mādare religioso q̄ dicat sibi ꝙitatē circa ea q̄ petit: qz ille nō ē miōris ptātis circa subditos. Querit si qs sciat pctm̄ ꝓxī ꝛ statī referat ꝑlato nō admonēs ꝓximū an peccet mortal'r. Dōm q̄ in hoc nō pōt dari aliq̄ certa regla: sz pēdet cognitio hꝰ ex cognitōe particulariū circūstātiaꝝ. s. plati cui crimē reuelat ꝛ subditi cuiꝰ peccatū denūciat. ꝛ ꝑ hoc dōm q̄ cū ego cognouero pctm̄ alterius ꝛ volo denūciare plato aut volo illi denūciare fīc plato ꝛ habēti ptātem puniēdi ordinarie. aut vt ꝑuate ꝑsōe q̄ forte pōt prodesse. si ꝓmo mō dōm q̄ aut ē pctm̄ veniale aut mortale. si veniale nō ptinet ad correctionē fr̄nā vt oñsū ē. ꝯ. ꝛ cū ex denūciatione aut publicatiōe taliū nō seq̄t ifamia nō peccabit mortal'r q̄ illō denūciauerit plato. Nā ꝛ ī caplis religiosoꝝ ꝑ clamāt qdā culpas veniales alioꝝ: sz nō mortales vt dictū ē. ꝯ. ꝓcedēti. q. et hoc verꝫ ē nisi malo aīo faceret: qz tūc etiā denūciando veniale peccaret mortal'r vt si ex odio ageret. si aūt mortale velit denūciare dōm q̄ q̄cūq̄z ītētiōe denūciet dū tñ denūciet plato vt iudici potēti punire ꝑ delicto peccat mortal'r: qz agit manifestez ꝫ ordinē datū ꝑ a xp̄o. Nā dicē plato ē dicē ecclie: ꝛ tñ nō dz dici ecclie quousq̄z ꝓcesserit admonitio secreta ꝛ deinde fuerīt testes adhibiti. si aūt velit dicē plato vt ꝑuate ꝑsone q̄ pōt ꝓficē ꝛ non nocē. dōm q̄ aut ego credo ꝙ fīsl'r q̄ fr̄ meꝰ potit ꝑ me corrigi aut nō. si credo nō debeo denūciare plato: qz q̄n pōt pctm̄ aliquis emēdari ꝙuata totalit fama dz ꝙuari ꝛ tñ cuicūq̄z nesciēti dicē ē ptī ifamare delinq̄ntē. s. apō illū saltē cui reuelam. si āt credo q̄ nll'o mō potit ꝑ me corrigi vt forte qz alīs expt̄ꝰ sū vl' ꝓpter alias cās aut credo q̄ potit corrigi p secretā admonitionē plati aut nō. si credo q̄ nō potit nō debeo ei statī reuelare: sz priꝰ ego admonebo vt postea possim ꝓcedē ad denūciādū plato ꝛ hoc q̄n credidero q̄ sz nō corrigat nō deteriorabit. Nā si credo ꝙ fīsl'r q̄ deteriorabit nō hz locū correctio fr̄na: sz total'r tacēdum ē nisi forte sit pctm̄ q̄ ꝙ gereret ī dānū alioꝝ: qz tūc potit denūciari plato etiā nō ꝑmissa secreta admonitiōe vt dictū ē. ꝯ. ꝓcedēti. q. si aūt credo q̄ ꝑ platū potit ī secreto admonit corrigi. dōm q̄ si platꝰ ē prudēs ꝛ vir spūal' ꝛ ē pñs ꝛ talis q̄ nō hz odiū aliq̄d ad subditū ꝛ cuiꝰ ꝙba subditꝰ audiet nō valde molestē pōt statī dici plato: vt ille cauti ꝛ vtiliꝰ ī secreto admoneat: qz tñ inkdū subditus ita ꝓfundit audire ꝙba plati sui q̄ vellet potiꝰ penā graue tolerare q̄ pctm̄ eiꝰ cognosci a plato ꝛ fo. te nō recipit bñ ꝙba illiꝰ nō ē dōm tūc plato: ꝛ qz ꝓpt varias ꝓditiōes subditoꝝ ꝛ platorū nō ē idē modꝰ se bñdi nō pt dari certa regla q̄n liceat dici statī plato ꝛ q̄n nō. sz qz oīa hec ꝓpt caritatē fiūt dz eē caritas regla horꝝ. ꝛ iō si prudēs iudicauerit meliꝰ ad salutē ꝓximi eē denūciare statī pctm̄ eiꝰ plato licebit denūciare. cū ꝙ econtrario agerz econtrario. ꝛ vbi fuerit dubiū potiꝰ dz cessare denūciare plato ꝓfirmādo se ordini tradito a xp̄o de secreto admonēdo ꝛ ī his oībꝰ dz ītelligi q̄ dicēs plato pctm̄ alteriꝰ dicat bono aīo. nā si ex malicia dicat vt ꝓximꝰ ꝓfundat ꝛ erubescat ī ꝓspectu plati etiam si ex hoc credat futura magna vtilitas peccat mortal'r q̄ sic denūciat plato pctm̄ alteriꝰ. Querit an peccat mortal'r ille q̄ pctm̄ vniꝰ dicit alti nō ꝙadō istū ordinē: Dōm q̄ aut dicit q̄n cogit dicē aut q̄n nō cogit. si ꝓmo mō dico q̄ ē duplex ncc̄itas vl' coactio. vna iurꝫ alia facti. ncc̄itas iurꝫ ē vt si cogat testis a iudice dicē q̄ nouit ī cāu illo ī quo pōt de iure cogi. nā tūc dicit ꝑter ordinē istū: sz nō peccat: vl' q̄n qs scit pctm̄ aliquꝰ qō ꝙgit in graue dispēdiū mlt̄oꝝ fīc ī pditore vrbis ꝛ ī heretico occlte seducēte. nā statī sine admonitiōe aliq̄ teneꝫ dicē ista plato q nouit vt posit ꝓuidē nisi forte putauerit ꝙ fīsl'r q̄ secrete admonit statī cessabit: si aūt credit q̄ nō cessabit vl' dubitat: nō dz admonere secrete: sz dicē statī plato vl' ei q̄ possit huic dispēdio obuiare. coactio de facto ē: vt si ꝙberibꝰ vl' dānoꝝ datiōe cogat qs ad dicēdū pctm̄ alteriꝰ ꝛ ī hoc nō pōt dari certa regla ꝓpt varietatez pctōꝝ q̄ occlt̄at ꝛ psonaꝝ q̄ comisert illa ꝛ ꝓpt varietatē malorū q̄ cogit sustinē q reuelare nō vult. nā inkdū ex reuelatōe peccati alicuius seq̄ potat destructio aliciꝰ vrbis vl' mlt̄oꝝ vl' dānū fidei ꝛ qz teneꝫ qlibz defendē etiā patiēdo durissima meliꝰ ē patique cūq̄z q̄ reuelare pctm̄ vl' pctōrem. inkdū āt puū malū seq̄t ex reuelatiōe pcti ꝛ magna mala coget sustinē si tacē voluerit: ꝛ tūc nō optz q̄ dicamꝰ reuelātē peccare ī aliquo: sz circa hec prudēs iudiciū ncc̄iū ē: si āt spōte qs dicat aut dicit ītētiōe correctiōis fr̄a ne: vt ille corrigat secreto delinq̄ntē vl' vt eū tā q̄ platꝰ puniat ꝛ tūc dōm ē fīc dixim ꝑcedēti. q. si āt dicat plato nō illa intētione idez erit de plato ꝛ de quocūq̄z alio hoīe. si alteri hoī dicat dicēdū q̄ aut refert pctm̄ qō ē notoriū ꝛ ita ille cui dr̄ scit illō vel etiā si nesciat: vt q̄ ēi sispiēs: ē tñ factū notoriū aut nō ē notoriuz neq̄z valō mānifestū. si ꝓmo mō aut ē pctm̄ mortuoꝝ q̄ a lōgissimis tpib mortui sūt vl' nō. si ꝓmo mō dicēdū q̄ nō ē pctm̄ fīc referre pctā egyptioꝝ vl' sodomoꝝ vl' aliaꝝ gētiū q̄ꝝ pctā dr̄ scpta sūt ī sac̄ scp̄tura vl' ī historia gētiū aut q̄ manēt ī mēoria siue scp̄tz nā ī talib nulla ifamia ē referre cū de nouo nullā ifamiā acq̄rant aut incurrāt. ēt ꝫ tales nō mouemur malo aīo q̄ cū nō nouerim eos ꝙuam nec bōi aut mali q̄cq̄ ab eis ꝓcipim ñ ꝙuam ill'odiū sz potiꝰ flatio pctī illoꝝ ē nob doctnal' ad aliq̄d. nā ꝓpt hoc in sac̄ scp̄ta fuerūt hec scp̄ta. sic ōz ad ro. 15. q̄cūq̄z scp̄ta sūt ad nr̄az doctnā scp̄ta sūt. ꝫ bonū ē ꝛ meritoriū talia ferri ī q̄tū ferēt ꝓcordat ītētiōi sacre scp̄re. s. q̄ ex flatiōe hoꝝ eruditū hoīes ad bonū si āt sint pctā viētiū vl' eoꝝ q̄ a pauco tpe mortui sūt. dōm q̄ aut illi quoꝝ pctā ferim sūt aliq mō cogniti a nob siue ab il

Q.° 69.

Q.° 70.

lis qb⁹ fferim⁹ pctã aut nõ: si nõ sit vllo mõ noti nõ ẽ pctm̃ referre pctã illoꝝ vt si fferat qs pctm̃ alic⁹ hoꝝ q mozat ī regione lõginq̃ a nobis ꝛ nõ cogscim⁹ eũ de⁹mĩate ex viiu aut ex noĩe ita qꝫ qm̃ noĩam⁹ scim⁹ eẽ distictã psonã ab oĩbus alijs. ꝛ scim⁹ q̃ illa sit: ꝛ tẽ dico qꝫ fferre pctã taliũ igꝺoꝝ siue viuant siue mortui sint nõ ẽ pctm̃: qz cã pecãdi referẽdo pctm̃ pxĩ omisso ordie euãgelico ẽ: qz ex tali relatiõe ĩfamat ille c⁹ fferũt pctã. ꝛ tm̃ q ignoti sit ifamari nõ pñt. iõ pctm̃ nõ ẽ referre pctã taliũ. sic fctõ ỏlicto ī aliq̃ ciuitate. ỏ q° ꝓstet ꝛ tm̃ nõ ꝓstet ỏ pso na agẽte nõo ifamat: qz nõ cogscit agẽs. ita qm̃ ỏz ỏlictũ de psõa de⁹mĩata quã nos nõ nouim⁹ de⁹mĩate nõ ẽ ifamata apỏ nos psõa illa. ꝛ nõ ỏz psõa eẽ nota lz sciat nomẽ ei⁹. vt si dicat qdã petr⁹ ỏ tali vrbe cõmisit tale ỏlictũ. nã p b⁹ nõ ẽ psõa nota: qz nesciem⁹ eã p b⁹ distiguẽ a ceterꝫ neqz tm̃ regrit cognitõ p visũ qz fine b⁹ potit eẽ nota psõa. vt si dicat rex anglie q nẽ ẽ cõmisit tale crimẽ. nã tũc q ẽ apỏ italiã: ꝛ nũqꝫ vidit regẽ anglie cogscit tã de⁹mĩate psonã pecãtꝫ. qz rex anglie vnic⁹ ẽ. si ãt psõa c⁹ pctm̃ ffert nota sit siue apỏ fferẽtẽ siue apỏ eos qb⁹ refert ỏz ẽ qꝫ delicta taliũ taceri ỏñt oĩno qz ex relatione criminũ taliũ nõ eueit bonũ. nã relato crimĩe viuẽtꝫ ꝓt bonũ ide seq. s. ipi⁹ peccãtꝫ si agat ad correptionẽ fr̃nã ꝛ fferat alicui q possit comode admonere ī secreto: vl refert testib⁹ adhibitꝫ p missa secreta admonitõe: vl bonũ cõitatꝫ: vl si publice t pctm̃ p viã accusatiõis vl denũciet iudici. iõ pctã viuẽtiũ fferre int dũ ẽ vtile. pctã ãt mortuoꝝ fferre nõ ꝓdest ad h°. nã non pỏt corrigi fr̃nalr mortu⁹: qz nõ mãet nobiscũ necetiã iudicialr remẽdabit. qz nõ pỏt ỏ illo sumi pena. etiam quia fm iura crimĩa morte extiguũt q̃ntũ ad ipaz psonã peccãtis. fferre ãt pỏt ob eẽ inq̃tũ mortui pñt ifamari. ifaz mortui bñt eẽ qỏdã lz leue ī opiniõe nr̃a: vt ỏz. i. ethi. c. p nepotũ aũt fortunas. Et fm illõ eẽ qỏ bñt pỏt eis bonũ bonoꝝ vl malũ ifamie accidẽ etiã qz ifamato ỏfucto pit qdã bonoꝝ eis ỏ quoꝝ familiia et ꝓgenie ẽ ꝛ ita ex relatõe crimis defuctoꝝ malũ eueit ꝛ nõ bonũ. lz ex ꝓcepto caritatꝫ teneamur cauẽ ea q̃ pxis obsũt ꝛ nũqꝫ psũt iõ teneamur totalr cauẽ relationẽ criminũ ỏfuctoꝝ illoꝝ defuctoꝝ dico q nob noti fuerit vl eis qb⁹ crimĩa eoꝝ fferim⁹ Nã ỏ mortuis oĩno igꝺ sec⁹ ẽ cũ nulla ifamia inde seq̃t alicui. pỏt tm̃ accidẽ qꝫ inkdũ referam⁹ crimẽ alic⁹ mortui talr vt eũ nõ ifamem⁹ nec familiã aut ꝓgenẽ ei⁹ ꝛ sit vtile alicui hoc referre. ꝛ tũc ptinebit ad caritatẽ ꝛ nõ ẽ illicitũ: lz q̃ hoc crit nõ pỏt de⁹mĩari fmõe: lz prudẽs colliget ex pricĩarib⁹ circũstãtis. si ãt sint viuẽtes quoꝝ crimĩa referim⁹ ꝛ sit noti siue sint in lõginqs regiõib⁹ a nob siue nobiscũ ꝓuersent. regĩaritate nõ lz crimĩa eoꝝ alijs dicẽ: qz ex hoc ifamia segt aut seq pỏt. Et tm̃ dom qꝫ aut iste q̃ refert dic hoc ex odio psõe cui⁹ crimĩa refert: qz vlt qꝫ ꝓfudat ei⁹ opinio ꝛ fama ꝛ peccat mortalr quõcũqz dicat aut cuicũqz. si ãt nõ ex odio: lz alia intẽtiõe tũc aut dirigit itẽtio referẽtꝫ ad correctionẽ fr̃nã aut nõ. si dirigit vt pote qz vellz sciẽs pctm̃ alteri⁹ qꝫ ille corrigeret: ꝛ qz credit qꝫ p ipz nõ potit corrigi ꝛ ꝓfidit qꝫ potit p alterꝫ corrigi ꝛ iõ refert illi pctm̃ fr̃is: ꝛ tũc nõ peccat: qz ex caritate agit: ꝛ ad correctionẽ fr̃nã. si ãt nõ ꝓpt correctionẽ aut itẽdit aliquẽ bonũ finẽ aut nõ vtpote si referẽdo istõ crimẽ itẽdit pdesse ei cui refert nõ itẽdẽdo nocẽ ei cui⁹ crimẽ ẽ. ꝛ tẽ nõ ẽ ncẽ qꝫ ponat iste peccare mortalr nisi forte veri sile z ex tali relatiõe crimis seq possz malũ siue peccãti siue alteri. si aũt qs ĩ caute dixerit crimẽ alteri⁹. s. nõ respiciẽs qd diceret ꝛ lapsu lingue icidit ĩ relationẽ crimis alteri⁹. aliq̃ culpa ẽ: lz nõ mortalr vl nõ optz pomi semp talẽ eẽ mortalẽ. si ꝟo qs nõ ĩ caute lz ex intẽtiõe dixerit nõ tm̃ volũtate nocẽdi lz solaciãdi: qz solẽt hoies gaudẽ referẽdo aliena scã: magꝫ ꝓpiquũ ẽ pctõ mortali. ꝛ tm̃ nõ optz pomi sẽp pctm̃ mortale: lz fm ꝓditionẽ ei⁹ qỏ refert iudicabit mortale aut nõ. vñ ꝓ oĩb⁹ ꝓcedẽtib⁹ ꝓsiderãdũẽ qꝫ pctm̃ qỏ ffert aut ẽ mãifestũ aut nõ. si ẽ mãifestũ oĩb⁹ aut saltẽ illi oĩb⁹ qb⁹ refert leuioꝝ culpa ẽ. ꝛ iõ si hoc sciat fferẽs eẽ illi mãifestũ dũ tm̃ nõ intẽdat infamare magꝫ peccãtẽ referẽdo pctm̃ nõ ẽ ncẽ qꝫ peccet mortalr nec tm̃ excusat semꝓ a mortali. si ãt sit occltũ ꝛ hoc putet fferẽs videt eẽ pctm̃ mortale illỏ referre ex itẽtione etiã solũ cã delectatiõis. sec⁹ si lapsu lingue ꝛ ī caute: qz tẽ nõ sẽ per optz poni eẽ pctm̃ mortale. ¶ Querit an mai⁹ sit ỏnuda re pctã viuẽtiũ qꝫ mortuoꝝ. ¶ Ỏz qꝫ lz diuerꝫ ꝓsideratio nib⁹ videat pei⁹ eẽ denudare pctã mortuoꝝ ꝛ alio respectu sit pei⁹ nudare pctã viuẽtiũ. tm̃ simplr loq̃ndo respectu eiusdem pcti. ꝛ psõaꝝ eq̃liũ pei⁹ ẽ reuelare pctã viuẽtiũ q̃m mortuoꝝ ꝛ dico eiusdẽ pcti vt sit ī vtroqz fornicatio vl furtũ ꝛ hmõi. ꝛ dico psõaꝝ eq̃liũ: qz si mortu⁹ erat psõa magni stat⁹ cui⁹ fama adhuc p⁹ mortẽ ꝓdest ad aliqd vt ī eis qui viuẽtes fuerũt aliq̃ bõa q̃ adhuc manẽt ꝛ icitãt viuẽtes ad bonũ siue ī opere doctrine siue ī alijs bõis si aliq̃ pctã istoꝝ nudarẽt p⁹ mortẽ que fuerãt occlta vũ viuerẽt minuet auctas bonoꝝ factoꝝ ab eis ꝛ ꝓñr min⁹ mouebũt viuẽtes ad bonũ qỏ valde derogat caritati ꝛ edificatiõi ꝓxioꝝ. iõ circa tales potit accidẽ qꝫ deteri⁹ sit reuelare pctm̃ vni⁹ moriẽtꝫ q̃ reuelare idẽ pctm̃ ī decẽ viuẽtib⁹ aut plib⁹ q nlli⁹ auctatꝫ aut stat⁹ sit: lz psõis exñtib⁹ eq̃lib⁹ deteri⁹ ẽ reuelare pctã viuẽtiũ. Ex hoc etiã pz: qz ceterꝫ pari b⁹ graui⁹ ẽ reuelare pctã coꝝ q sit magꝫ noti q̃m eoꝝ q min⁹ noti vl ad quos mĩor ꝓuersatio ẽ. vt sigs reuellet pctm̃ alteri⁹ manẽtꝫ ī eadẽ vrbe vl collegio magꝫ peccat q̃ fuelãdo pctm̃ alic⁹ manẽtꝫ ī alia vrbe vl regiõe. etiã si ille not⁹ sit apỏ illos q bus reuelat pctm̃ ei⁹: ꝛ hoc qz oĩa mala q̃ secũt ex ifamia graui⁹ ꝓsecũt eũ q manẽt int eos int quos ifamat⁹ ẽ q̃ si maneat int alios apỏ quos nõ ẽ ꝓuersatur⁹. ¶ Ỏm ĝ ꝛ meli⁹ qꝫ isti testes nõ adhibẽt ad ꝓbãdũ delictũ: lz ad q̃ndã ꝟecũdiã ĩgerendã peccãti. nã a ꝓncipio sol⁹ corrigẽs logt vt si pỏt sine dispẽdio fame emẽdari emẽdet. si aũt nõ emẽdet sic: ỏz pctm̃ ei⁹ aliq b⁹ publicari: lz cũ ei⁹ ifamia vt q̃ a mltꝫ pctm̃ ei⁹ fuerit cognitũ magꝫ pctõr erubescat. vult tm̃ xps qꝫ iste infamet q̃nto min⁹ infamari potuerit: ꝛ iõ iubz adhiberi paucos qb⁹ pctm̃ reuellet ꝛ ipi ĩcrepẽt ỏlinq̃ntẽ ỏ pctõ ꝛ hoc pz qz ỏz adhibe te cũ vnũ vl duos. ꝛ postea segt ꝛ si illos nõ audierit ī quo signi ficat qꝫ ille ỏz amoneri p testes adhibitos ꝛ si cessat peccare audit testes si ãt nõ cessat nõ audit eos ꝛ cã ꝟa q̃re adhibẽt ẽ qa pecãs erubescet peccare cũ mlti eũ ĩcrepuerit. ꝛ istũ etiã sentũ poit iero. dicẽs qꝫ admonitiõe ꝛ pudore corrigat. ¶ Querirur ỏ mõ adhibẽdi istos testes. s. an sint fil adhibẽdi vel ꝓmo vn⁹ ỏinde ali⁹. ¶ Ỏz qꝫ manẽt duo modi. vn⁹ ẽ qꝫ testes adhibeant fil siue sit vn⁹ siue duo. Alius mod⁹ ẽ qꝫ adhibeat corrigẽs pri⁹ vnũ testẽ secũ: ꝛ si illũ audierit bñ qdẽ ꝛ si ñ adhibeat duos fil siue duos ỏ nouo siue illũ quẽ adhibuit ꝛ aliũ ỏ nouo ꝛ iste mod⁹ magꝫ ꝓuenit itẽtiõi xpi. qz sic min⁹ ifamabit pec cãs qz potit eẽ qꝫ adhibito ꝓmo teste statim corrigatur ꝛ nõ sit ncẽ adhiberi alterꝫ. si ãt fil adhiberẽt ī ꝓma vice magꝫ infamaret. Itẽ sic magꝫ erubesceret admonit⁹ eo qꝫ plries admoneat cũ semel admoneat coram vno ꝛ postea coram duob⁹. etiã qz tot sit b fil fiẽ ibi: qz ī scõa admonitiõe sit tres fil. s. duo testes adhibiti. ipe ꝓncipal admones. ꝛ istũ modũ tenet iero. dicens si te audire noluerit adhibeat vn⁹ fr̃ tm̃. qz si neqz illũ audierit adhibeat ꝛ terti⁹. ¶ Ỏm tm̃ qꝫ hoc nõ cadit sub ncẽitate ordis. vñ statim vt qs secreto admonit⁹ nõ vlt emãdari pỏt corrigẽs adhibẽ fil duos testes. ꝛ tm̃ si vlt tenẽ pcedẽtẽ modũ ille ẽ ꝓuenietior. ¶ Querit an possit corrigens adhibẽ plres q̃m duos testes: ¶ Ỏz qꝫ nõ lz plres adhibẽ. ꝓ:io qz si liceret mltos adhibẽ quot vellet ipe corrigẽs nichil differret adhiberi testes ꝛ dici eccl'ie. scõo qz nos obligamur fuare famã fr̃is inq̃tũ possum⁹ fuata rectitudie ꝓscie ei⁹. Tertio ꝛ ꝓncipalr qz xps designauit certũ nũer. s. adhibẽ duos testes ĝ nõ lz adhiberi plres. Quarto quia apet qꝫ intẽtio xpi erat reuelari pctm̃ pauciorib⁹ quã reuelari poterat cũ dixerit adhibe vnuz vel duos testes. q̃si. d. si videris qꝫ vnus testis sufficit coram quo admoneas nõ adhibeas duos. si nõ sufficit adhibe duos ꝛ tm̃ duo sufficiunt ergo nõ sunt plures adhibendi. Quinto qz xps nõ solũ destinauit nũer testiũ: lz etiã dic cãz q̃re tot ẽnt dicẽs vt ī ore duoꝝ vl triũ stet oẽ ꝟbũ. ĝ noluit plres eẽ ꝛ ita nõ lz plres adhiberi. ¶ Querit q̃re ỏz vt ī ore duoꝝ vl triũ

Q°. 71.

Q°. 72.

Q°. 73.

Q°. 74

stet oē ꝟbū: ¶ Dōm q̄ ncče est accipi ꝟ testes ꝓpe q testificāt Et ita trahit illō qō ōr: de vtero. 19. q̄ ī ore duoꝝ vl̄ triū stabit oē ꝟbū. i. qōcūqz ꝟbū testificati fuerīt duo vl̄ tres putabit eē veꝝ. sūt aūt isti adhibiti testes nō qdē ad testificandū qz peccās egerit tale vl̄ tale cū nō sit ꝓbādū delictū corā aliquo iudice: vt dictū est. s. sz ad asserēdum ipi peccāti q̄ illō qō ipe agit sit pctm̄: ⁊ ita testificāt de iure ⁊ nō de facto: ⁊ est sensus q̄ ī ore duoꝝ vl̄ triū stet oē ꝟbū. i. qcqd isti tres asserūt eē peccatū dz iudicari vt pctm̄ ⁊ qcqd iudicabūt non eē pctm̄ dz bī vt nō pctm̄. Cōsiderādū aūt q̄ veꝝ ē q̄ nō pōt adhiberi nisi vn⁹ aut duo ad pl⁹: ⁊ tm̄ adhibit̄z eis ꝟuz ē q̄ ꝟbum stat ī ore duoꝝ vl̄ triū. qz ille q̄ admonet est vn⁹ ⁊ ipe sil̄ cū testib⁹ adhibit̄z admonēt peccātē q̄ emēdet ⁊ asserūt pctm̄ eē qō fac̄. vnō si corrigēs adhibeat vnū testē stat tūc ꝟbū ī ore duoꝝ. s. corrigēt̄z ⁊ test̄z adhibiti. si aūt adhibeat duos stat ꝟbū ī ore triū. s. corrigēt̄z: ⁊ duoꝝ testiū adhibitoꝝ. ⁊ ita stat lī a. s. adhibe te cū vnū vl̄ duos: vt ī ore duoꝝ vl̄ triū stet oē ꝟbū. i. ī ore tuo ⁊ ipoꝝ adhibitoꝝ. ⁊ tūc ē veꝝ istō redditiuū cāe. nā ꝑ vtraqz pte cāz reddidit. s. adhibe vnū: ⁊ tūc ī ore duoꝝ stat ꝟbū: vel adhibe duos ⁊ tūc ī ore triū stat ꝟbū. ex hoc etiā apet q̄ non dz adhiberi plures q̄m duos testes: qz tā ī dicto q̄m ī redditiuo cāe solū exp̄ssit de duob⁹ adhibitz̄. ¶ Notādū q̄ tā adhibēs q̄ adhibiti sūt testes: nā si eēt çā fori ꝓtio si ille q̄ adhiberet testes nō eēt test̄z. ⁊ tm̄ nō ē correctio fraterna q̄ fit sine rigore ideo oēs quotquot accesserīt vocāt testes. Et maxīe qz ꝟ nō accipiunt testes de facto. s. an delinq̄ns comiserit tale vl̄ tale: sz an qō fac̄ sit pctm̄ vl̄ nō. ⁊ ī hoc ita pōt asserē ille q̄ admonet sic̄ illi quos adhibz: ⁊ ita oēs sūt testes: ⁊ iste ē ver⁹ sens⁹. ¶ Que
Q°.75. rit circa testes q̄ adhibēt an ncčio debeat hoc fieri añ denūciationē. ¶ Dōm q̄ ordo correctiōis fr̄ne ē ille q̄ a xpo assignat⁹ ē ī quo xps voluit saluari tā ꝓclaz q̄m famā fr̄is deliq̄ntis si vtrūqz saluari pōt: ⁊ si nō pōt: q: mai⁹ ē bonū cōscie q̄m fame dz saluari bonū ꝓscie. iō a p̄ncipio dz correctio fratris eē occlta ad monēdo ī secreto. ⁊ si secreto admonit⁹ voluerit corrigi nō ē publicādū pctm̄. si āt nō potuerit dz publicari. ⁊ tm̄ qz ista sūt extrema. s. sciri ab vno tm̄ ⁊ sciri ab oīb⁹ qō ē dicē ecclesie posuit xps mediū. s. adhiberi vnū vl̄ duos testes. Nam p̄ncipiū correctiōis occltū ē. i. ab vno corrigi. finis aūt ē oīno public⁹. s. dici eccl̄ie siue accipiat̄ ꝑ iudice siue ꝑ mltitudine. mediū aūt ē dici pauc̄z: qz min⁹ ī famabit̄ deliq̄ns reuelato delicto suo pauc̄z. Et isti sūt vn⁹ vl̄ duo testes: qz nō debēt plures adhiberi vt dictū ē. s. ⁊ adhibēt ad ꝟuādam famā fr̄is q̄diu pōt ꝟuari. nā si eo ipo q̄ qs nō vult emēdari secrete admonit⁹ deberet dici eccl̄ie pctm̄ ei⁹ infamaret ille q̄ forte poīat sine hac ī famia emēdari. Nā si dz nō emēdat⁹ fuerit ꝑ secretā admonitionē forte erubesceret admonit⁹ corā duob⁹ vl̄ trib⁹ ⁊ emēdabit̄ refuata adhuc sibi fama. Et qz debem⁹ inq̄ntū possum⁹ ꝓuare famā fratrū debuit pom adhibitio vn⁹ vl̄ duoꝝ testium p⁹ secretā admonitionē añ denūciationē eccl̄ie. Et isti testes sil̄ cū ipo adhibēte debēt affirmare corā delinq̄nte q̄ illō quod fac̄ sit pctm̄ ⁊ ortari q̄ desistat. ¶ Querit an iste ordo
Q°.76. p̄cedēdi sit ꝓueniēs in fr̄na correctiōe. ¶ Dōz q̄ ī correctione fr̄na xps voluit teneri istū ordinē. vt p̄mo secrete admoneret ⁊ postea corā testib⁹ ⁊ de inde corā tota eccl̄ia vt nō ī famaret delinq̄ns vt si cū leuioribus remedijs ex qb⁹ nō ī surgit infamia posset emēdari nō ꝓcederet ad maiora q̄ ī famāt. ex quo seq̄t q̄ ī posuit nob⁹ on⁹ q̄ q̄nto possem⁹ euitare ī famia z fr̄is euitarem⁹. ⁊ iō nō solū debem⁹ conari euitare eā ꝓcedendo p istā viā assignatā a xpo: sz etiā ī quolibz remedio leuiori ī sistēdo q̄ntū potuerim⁹ vt nō ꝓcedam⁹ ad aliō qō ē graui⁹. ⁊ ita q̄ñ quis secrete admonet nō dz stati p⁹ p̄mā admonitionē ꝓcedere ad testes sz totiēs ad monere q̄diu putauerit ꝑ talē admonitionē secretā posse corrigi: cū aūt putauerit ꝟi sil̄ q̄ nō poterit emēdari delinq̄ns p talē modū pōt ꝓcedē ad testes adhibēdos ⁊ tm̄ quotiēs debeat dicē ī secreto nō ē determinatuz sz quotiēs viderit expedire. ⁊ ita adhibit̄z testib⁹ duob⁹ si non audierit illos nō stati dz ꝓcedē ad dicēdū eccl̄ie neqz etiā adhibebit plres cū nō sit licitū adhiberi vltra plres duos vt ostensū ē. s. sz illos eosdē adhibebit sepe quousqz ꝟisil̄ putet corrigēs q̄ etiā ꝑ admonitionē testiū nō corriget. tūc. n. dicet ecclesie nisi ꝟisil̄ putet q̄ dicēdo eccl̄ie etiā nō corriget: sz deterriorabit: qz tūc magz cessandū ē a correctiōe: qz tā ī cipit militare ꝺ caritatē. ¶ Querit q̄ sit eccl̄ia ō q̄ ꝟ ōr q̄ dicat eccl̄ie: Q°.77.
¶ Dōm q̄ eccl̄ia mltipliciter accipit: vno mō ꝑ q̄libz mltitudine vl̄ ꝯgregatiōe ad aliqd. sic dic̄ Aristo. 2. poli. c. de policia calcedonioꝝ q̄ calcedonij eccl̄iaz nō faciūt. i. nō faciūt congregationē siue ꝯciliū ad determinādū defactz coīb⁹. ⁊ deinde ōr Eccl̄iast. i. ꝯcionator vl̄ admltitudinē loq̄ns. ⁊ sic liber vn⁹ salomōis eccl̄iastes. i. cōtionator ōr: vt ait Jeronym⁹ q̄ ad ecclesiā. i. ad mltitudinē loq̄t. ⁊ inde etiaz eccl̄iastic⁹ liber ōr ille sapiāt liber q̄ ordīat mores mltitudīs. ⁊ ab isto mō veniunt alij modi accipiēdi eccl̄iā. Scdo mō accipit ꝑ plato spūali. et ita ōr ex̄ de sen. excōi. q̄ eccl̄ia fallit ⁊ fallit. i. plat⁹ eccl̄ie. nam ibi agit de sniā excōicatiōis lata ꝺ aliquē ꝑ cā nō ꝟa quā putat plat⁹ eē verā. ⁊ illa snia ñ ferit ab eccl̄ia q̄ ē mltitudo: sz a iudice q̄ ē plat⁹. Tertio mō accipit ꝑ aliq̄ spūali mltitudīe vl̄ cōgregatiōe q̄ ē psonaꝝ ⁊ vocam⁹ eā eccl̄iā pticlarē sic dicim⁹ ecclesiā toletanā vl̄ salamātinā. sic accipit. 1. cho. 1. ⁊ 2. cho. 1. s. paul⁹ sostenes eccl̄ie q̄ ē chorīti sctificatz̄ ī xpo iesu deivocatz̄ sctis. Quarto accipit ꝑ loco vl̄ domo vbi ꝙueīt tal⁹ mltitudo. ⁊ sic accipim⁹ eccl̄ias sctī petri ⁊ iobis ⁊ aliōꝝ sctōꝝ ⁊ domos oronis fabricatas ī honorē istoꝝ ⁊ sub īuocatiōe eoꝝ sic accipit. 1. choꝝ. 11. nūqd domos nō bēt̄z: qz eccl̄iā dei ꝓtēnit̄z. Quīto accipit eccl̄ia ꝑ tota mltitudīe oīm hoīm ī xp̄o credētiū quā nos vocam⁹ eccl̄iā vniuersalē. sic accipit ad ephesios 5. cū dic̄ ap̄ls. Viri diligite vxores vr̄as sic̄ xps dilexit eccl̄iā ⁊ nčce est accipi ibi ꝑ eccl̄ia vniuersali. i. tota vniuersitate credētiū q̄ ōr spōsa xp̄i ⁊ sic accipit: Actz. 20. Attēdite vob ⁊ vniuerso gregi ī quo posuit vos sp̄us sctus regē eccl̄iā xp̄i quā aq̄stuit sāguīe suo. Dōz aūt q̄ oēs isti modi accipiēdi eccl̄iā descēdūt a p̄mo: qz eccl̄ia p̄m suā originē designat mltitudinē ꝯgregatā ad aliqd q̄cūqz illa sit. ⁊ inde descēdit. Scds mod⁹ s. q̄ plat⁹ vocet eccl̄ia nō q̄ ipe sit eccl̄ia. i. mltitudo. sz qz pest mltitudini. ⁊ inde etiā ē terti⁹ mod⁹ ꝑ mltitudīe pticlari ꝯgregata ī xp̄i noīe etiā sic magz ꝓpe vocat eccl̄ia: qz ē ꝟe mltitudo ꝯgregata. inde ē etiā q̄rt⁹ mod⁹. nā dom⁹ oronis vocat ecclesia. i. qz illuc ꝙueīt vl̄ ꝯgregat ibi eccl̄ia. i. mltitudo. nā dom⁹ nō ē mltitudo. etiā q̄nt⁹ mod⁹ inde descēdit: qz ibi ē ꝯgregatio mltoꝝ. i. oīz credētiū. Nūc ꝟo dōm q̄ accipi pōt ꝟ ī oīb⁹ modis ist̄z ꝑter q̄ ī q̄rto: qz nichil pōt dici eccl̄ie. i. domui oro nis. ī oīb⁹ aūt alijs pōt aliqd dici eccl̄ie. sz solz cōit exponi dic eccl̄ie. i. plato: q̄ pest eccl̄ie: qz illi facile ē dici ⁊ ille pōt corrigē delinq̄ntē ⁊ bñ stat etiā tm̄ et alijs modis pōt accipi. ¶ Que- Q°.78.
rit qd sit dicē sit tibi q̄si ethnic⁹ ⁊ publican⁹: ¶ Dōm q̄ xps voluit fr̄es corrigi a nob ꝑ admonitōes q̄diu pt emēdari. q̄ñ aūt putat ī emēdabil̄ iubemur eū deserē deo curādū. Et qa ex ei⁹ ꝙuersatiōe ad alios īfectio crimis trāsire possz ⁊ iā non sol⁹ ille piret: sz etiā alij iuffit xps abstinēdū eē a ꝙuersatiōe. et hoc ē fieri sic̄ ethnicū ⁊ publicanū. ethnic⁹. n. gentil⁹. publican⁹ aūt pctōr: ⁊ trahit hoc a publicanis q̄ negociaciōes publicas exercēt q̄rētes lucra vñcūqz: qz tales solent grauit peccare. sic dic̄ Jero. q̄ aūt dic̄ sit tibi sic̄ ethnic⁹ ⁊ publican⁹ oñdit maioris eē detestatiōis q̄ sub noīe fidel̄ agit opa ī fidelitū q̄m hij q̄ aperte gentiles sunt. publicani enim vocantur qui solum lucra sectātur ⁊ exigūt vectigalia per negociatiōes ⁊ per fraudes atqz furta scelera atqz piuria. Et ē sens⁹ sic̄ ethnicos etiā publicanos iudicam⁹ mānifeste pctōres: ita debem⁹ istos iudicare ⁊ sic aliq̄ itelligūt. sz hoc nō sufficit. qz etiā añq̄ dicat eccl̄ie pctm̄ alicui⁹ si admonit⁹ in secreto nō se corrigit iudicādus est pctōr. iō dicet q̄ hī vt ethnic⁹ ⁊ publican⁹. i. euitam⁹ eū a cōmunione nr̄a sic̄ ethnicū ⁊ publicanū: qz his nō cōicam⁹ quasi pctōrib⁹ qz sz ī aliquo cōicem⁹ eis nō recipim⁹ tm̄ eos ad oēm cōicatoz sic̄ facim⁹ ad īfidelē. ⁊ ita itelligit cōit q̄ q̄ sic admonit⁹ ab eccl̄ia nō desistit a pctō excōicād⁹ est. ita. n. ꝙueuit facē

ecclia: qz quelibz ꝓtumacẽ excõicat: qz ter admonit⁹ nõ assẽtit sic dic̃ glo. Dic toti ecclie vt maiorẽ erubescẽtiã paciaꝰ ⁊ post hec oĩa solet seq excõicatio q̃ fieri dz p os ecclie. i. p sacerdotẽ Cõsiderãdũ ãt q̃ fit hoc vt ꝓsulaꝰ nõ peccãtib⁹. xps. n. voluit q̃ nos ex caritate succurrerem⁹ peccãtib⁹ reducẽdo eos ad bonũ: ⁊ qz nõ possum⁹ hoc facẽ nisi cõicãdo cũ eis oportet q̃ cũ eis ꝙueriemur: ⁊ suadeam⁹ eis emẽdari etiã tãdiu hoc faciam⁹ q̃diu putauerim⁹ eos posse corrigi cũ aũt videre m⁹ nõ posse p nos corrigi cessandũ est. ⌊Amẽ dico⌋. posita supius sñia xpi circa correctionẽ fraternã. Ponit ꝫ ꝓfirmatio eiꝰ respõdẽdo ad dubiũ qõ possz occ̃re suboriri. de ptãte platorũ ĩponẽtiũ penã. vl̃ iudicãtiũ aliq̃d esse bonũ vl̃ malũ agẽdum vl̃ vitãdũ. ⌊Et ór. amẽ dico vob⌋. i. certe vl̃ fideliṫ. vt aqla ĩterp̃taꝰ. aut ĩ ꝓpitate ⁊ est modꝰ affirmãdi. ĩterdũ aũt est modus iurãdi. ⌊Quecũqz alligaueritz sup trã⌋. i. qcqd ligaueritz vos manẽtes sup trã. ⌊Erũt ligata ⁊ ĩcelo⌋. i. ego q̃ ĩ celo suz laudo ⁊ approbo solutionẽ p vos factã tanq̃ vera sit.

Q°.79. ¶Querit cũ xps dixit ꝫ quecũqz ligaueritis ⁊c̃. qd ꝓcessit: ¶Dom videt q̃ ꝫ ꝓcedit xps ecclie totã ptãtẽ ĩ mĩstris suis qz nõ ĩuenit alibi exp̃ssꝰ ab ipo dictũ de aliq̃ ptãte tradita ecclesie q̃m dicaꝰ ꝫ: qz tñ ptãs hz actũ vel exercitiũ: noĩauit hic xps exercitiũ ptãtis istiꝰ: ⁊ est duplex. s. soluẽ ⁊ ligare. isti aut̃ sũt actꝰ clauiũ. ñã ór. ſ. 16. Tibi dabo claues regni celox: et qcũqz soluerz sup trã erit solutũ ⁊ ĩ celis ⁊ qcũqz ligauerz erit ligatũ: ⁊ ita exercitiũ clauis dixit ibi eẽ ligare ⁊ soluẽ: ido cũ ꝫ dederit ptãtem ligãdi ⁊ soluendi: apet q̃ dedit ꝫ ptãtem clauiũ ⁊ ita tenẽdũ est: qz q̃cũqz ptãtem traderet ncẽe erat q̃ dicerem⁹ q̃ dabat ptãtem clauiũ: qz ĩ ecclia nlla ptãs est q̃ nõ sit ptãs clauiũ: qz clauis naturalis hz exercitiũ claudẽdi ⁊ aperiẽdi cui assĩlaꝰ ligare ⁊ soluẽ: qz soluẽ est quodã apire ligare est quodã claudẽ. iõ p methaphorã vocauit xps ptãtem istaz claues ꝺ quo magz dictũ est. ſ. 16. c. ⁊ istã ptãtẽ videt ꝫ tradidisse. ⁊ tñ vt magz videaꝰ qd tradiderit: dom q̃ ptãs clauis est duplex. s. ordis ⁊ iurisditiõis. Clauis ordis est ptãs ꝑsacramẽtũ ordis sacerdotaꝝ colata ĩdelebilicaractere ĩsignita ad cõficiẽdũ corpꝰ xpi vex cui anexa ẽ ptãs ligãdi atqz soluẽdi corpus xpi misticũ. Clauis aũt iurisditõis est ptãs data alicui secũdũ quã respicit corpꝰ xpi misticũ mõ nõ sacramẽtali de qꝫ magz dictũ ẽ. ſ. 16. c. de ptãte iurisditõis manifeste apet q̃ fuit ꝫ data aut declaraꝰ iã fuisse data cũ ꝫ dicaꝰ de ligãdo ⁊ solũedo: ⁊ maxie qz istũ ligare ⁊ soluẽ de quo ꝫ ór: est ꝓncipaliṫ eꝑ forũ pñale cũ dicaꝰ. ſ. de eo q̃ admonitꝰ p ecclĩam cessare a pctõ nõ cessat q̃ hẽaꝰ vt ethnicus: ⁊ illi pena ĩponit de qua xps ꝫ logt. ⁊ tñ manifestũ est q̃ tã denũciatio q̃ fit ecclie ꝺ crimie illiꝰ q̃m admonitio ecclie q̃m pene ĩpositio sũt eꝑ forx penitẽtialẽ qz ĩ manifesto sũt. iõ ptinẽt hoc ad clauẽ iurisditiõis. ⁊ de ista satz põt dici q̃ data fuerit ꝫ. De claue aũt ordis dicendũ q̃ sub hijs ꝫbis includit: qz lz clauis ordis ⁊ caracter sacerdotalis sũt idẽ in substãtia. tñ ingẽtũ est ptãs ꝓficiẽdi vocaꝰ caracter: ⁊ nõ clauis: qz caracter dic̃ ꝓfiguratiõnẽ ⁊ ꝑm illam ptãtem ꝓfiguramur xpo: qz est ptãtas ad cõficiendũ corpus xpi vex. Clauis aũt ex rõe sua dic̃ exercitiũ apiẽdi ⁊ claudẽdi q̃le exercitiũ nõ hẽm⁹ ad corpꝰ xpi vex iõ ptãs illa ꝑm q̃ ad corpꝰ xpi vex se hz qs vocaꝰ caracter ⁊ nõ clauis. ptãs aũt ꝑm q̃ se hz ad corpꝰ misticũ vocaꝰ clauis ⁊ nõ caracter qz ꝑm illã ptãtem nõ ꝓfiguraꝰ qs xpo: lz magz ipi ppio ad quẽ est ⁊ tñ ꝑm illã ptãtẽ hz exercitiũ soluẽdi ⁊ ligãdi sup pplm iõ clauis ⁊ nõ caracter ór. Et sic lz eadẽ ptãs ꝑm eẽntiã ⁊ rẽ sit ptãs ꝓficiẽdi ⁊ ptãs ligãdi ⁊ soluẽdi ĩ foro pñali sacmẽtaliṫ tñ ĩ q̃ntũ est ptãs ad ꝓficiẽdũ vocaꝰ caracter ⁊ nõ clauis ⁊ ingẽtuz est ad ligãdũ ⁊ soluẽdũ sacmẽtaliter vocaꝰ clauis ⁊ nõ caracter. Qñ q̃ ad clauẽ ordis ptinet soluẽ ⁊ ligare sacmẽtaliṫ ⁊ ꝫ ponũt isti duo actꝰ satz potat dici q̃ tradita fuerit ꝫ clauis ordis Sz obijciet q̃ clauis sacmẽtaliṫ nõ daṫ nisi ĩ collatiõe ordinis sacerdotaliṫ cũ sit ipe caracter sacerdotaliṫ q̃ntũ ad substantiã vt ptz ex dictz. ⁊ tñ apli ⁊ illi ad quos xps loq̃baṫ nũc nõ fuerũt nũc ꝑmoti ab eo ĩ sacerdotes: iõ nõ fuit nũc eis data clauis sacramẽtaliṫ. sue clauis ordis. ordo q̃ppe sacerdotaliṫ collatꝰ fuit eis die cene qñ dedit eis ptãtẽ ꝓficiẽdi corpꝰ suũ. j. 26. ⁊ Luc. 22. Jõ tũc data fuit clauis sacmẽtaliṫ sue ordis. Dom q̃ vex est q̃ nõ fuerit nũc data clauis ordis: lz solũ clauis iurisditionis potuit dari. iõ dom ẽ q̃ ꝑ ista ꝫba aut xps ĩuit solã clauẽ iurisditiõis de q̃ magz lra ꝓsonat aut ipam clauẽ ordis nõ dedit nũc: lz ꝑmisit vel oñdit se daturũ vt ĩueret qd illa clauis eẽt. ⁊ hoc optet accipi: qz ponit ꝫ ligare ⁊ soluẽ q̃ sũt ꝓpe actꝰ clauis sacmẽtaliṫ. ⁊ ita vult accipi hylariꝰ sup isto ꝫbo dicẽs p hoc tñ ad terrorẽ maxĩ metꝰ quo ad pñs os ꝓtinẽt ĩmobile seueritatz aplice iudiciũ demõstrauit vt quos ligauerit sint ligati. ⁊ idẽ dic̃ criso. ibidẽ. iõ dom q̃ xpus logt ꝫ ad aplos ⁊ successores eox: ⁊ oẽs mũstros ab eis ⁊ eox ĩcessores ribꝰ ordiatos tã ĩ ordie q̃m ĩ iurisditiõe ⁊ nõ ad singlos de ecclesia. Et tñ expositio cõior ẽ q̃ ligare ⁊ soluẽ sit ꝫ actꝰ clauis ordis ⁊ iurisditiõis. ⁊ tc̃ nõ logt xps ad quoslibz: lz ad aplos vt dictũ ẽ. et vex ẽ q̃ ad aplos loq̃baṫ xps ista ⁊ nõ ad turbas

¶Querit quõ xps tradidit ꝫ claues nã supza eas tradiderat. 16. c: ¶Alĩq dicũt q̃ ibi nõ fuerit date claues: lz solũ promisse. Alij dicũt q̃ ibi dedit claues ꝫ etiã dedit: ⁊ tñ ibi dedit soli petro cũ dicaꝰ tibi dabo claues regni celox. ꝫ aũt ꝺdit alijs aplis cũ plraliṫ dicaꝰ q̃cũqz ligaueritz. alij dicũt q̃ nõ sẽ eedẽ claues q̃ dãt ꝫ ibi. vñ qdã dicunt pfectiores cẽ claues q̃ ibi date fuerit petro quã q̃ ꝫ dãt. eo q̃ ibi vocaꝰ claues regni celox ⁊ ꝫ nõ. etiã qz ibi ór q̃cũqz soluerz sup trã erit solutũ ⁊ ĩ celis. ꝫ aũt ór singlariṫ erit solutũ ⁊ ĩ celo. Alij dicũt q̃ claues q̃ tradit ꝫ sũt meliores q̃m q̃ traduñt ibi: qz ibi ór singlariter q̃cũqz solueritz ꝫ aũt ór pluraliṫ q̃cũqz solueritis ⁊ quecunqz ligaueritis. ¶Dom q̃ tã hic q̃m. ſ. 16. c. agitur de clauib⁹: ẽ aũt duplex clauis. s. ordis ⁊ iuriditiõis ⁊ ab ori-

Q°.80.

Q°.81.

gie vtraqz fuit data a deo ecclie ĩ mẽbrz suis mĩsterialib⁹. Et

qz nõ depẽdet vna clauis ab altera ſz ſepe ĩuenĩũt diſiuncte potuit dari vna vno tpe ⁊ alia alio. Clauis aũt iuriſditionis cũ dek ſine ordĩe põt dari oĩ tpe: ⁊ iõ potuit dari dilcipul' nũc vl' ante hoc vl' p' reſurrectionẽ xpi. de claue ordis dicendũ q cũ illa ſit eẽtial'r ipe caracter ſacerdotal', ⁊ nõ dat caracter niſi ĩ ordĩe ſacerdotali nõ data fuit nũc apl'is clauis ordis: ſz tũc qñ ĩ cena fec xps eos ſacerdotes tradẽs ptãtem ꝓficiẽdi: ⁊ tũc oĩb' apl'is dedit ſil'clauẽ ordis. Dꝺe pma opinĩõe ꝺom q nõ eſt ꝟa. pmo qz ſz dicak ibi tibi dabo nõ ſeqt q nõ dederit tũc ſz ꝺz tibi dabo: qz ſz clauẽ q̃ntũ ad ſubſtãtiã recipet petr' ⁊ ceteri tñ exequt onẽ tũc nõ recepunt: qz clauis iuriſditiõis ẽ que tũc potuit dari ⁊ actũ b' exercitur' erat petr' ⁊ ceteri apl'i poſt mortẽ xpi inchoãte nouo teſtamẽto. Et qñ iã xpo mortuo ⁊ ĩ celos ablato manebat illis totũ eccl'e regimẽ. Et qz tũc videk al qs br'e ptãtem qñ ĩ actũ illi' exiſt cũ pri' michil ſit p qõ cognoſcak videbat q petr' nõ br'et clauẽ q̃diu xps viuebat eo q tũc nõ exercebat actũ illi': qz xps oĩa faciebat: ⁊ nõ erãt ipi tũc vt pncipes eccliax iõ meli' ꝺz q ꝺãda erat clauis q̃ q data ſz tũc darek. Scõ qz iſta rõ nõ tenet. Dñã ſi ob hoc q õ fcõ ꝺz dabo putarek q ibi nõ fuerit data clauis etiã dicerek q nõ data fuerit b cũ dicak q̃cũqz ſolueritis qõ etiã eſt de futuro. Tertio qz etiã videret q nõ fuerit nũc data clauiſ: ſz poſt xpi mortẽ: qz ꝺz Joh. 20. Accipite ſpiritũ ſcti ⁊ quox remiſeritz pcta remiſſa erũt. Et ſic videk q tũc data fuerit real'r cũ dicatur accipite: ⁊ ita nõ fuerit data b. Et iõ tã ibi quã b dari potuit clauis iuriſditiõis ⁊ nõ ẽ ĩ ꝓuenĩẽs quocũqz tpe dicam' eã datã. Dñã nõ ẽ ncce q qñcũqz fit mẽcio a xpo de clauib' q tũc date fuerĩt: qz tũc cũ. s. 16. ⁊ b ⁊ Joh. 20. Dꝺe clauib' dicatur opteret dici q ter clauis data eẽt: ⁊ tñ clauis eadẽ nõ põt niſi ſemel dari niſi ablata fuerit. etiã iõ ꝺom q ĩ aliq̃ vice barũ data fuerit clauis: ⁊ nõ ĩ oĩb' aut forte nõ data fuit in aliq̃ vice bax: ſz tũc qñ nll'a de hoc mentio fit: ſic apet manifeſte de claue ordis quia certũ eſt q illa data fuit ĩ pmotõe ad ſacerdotiũ. ſ. ĩ cena vltĩa: ⁊ tũc nll'a fit mẽtio de claue aut ꝺ actu ei' ⁊ p' reſurrectionẽ qñ xps apuit apl'is dixit accipite ſpiritũ ſanctũ ⁊ quox remiſeritz pcta remiſſa erũt ⁊c. ⁊ iſti ſũt act' clauiſ ordis: ⁊ tñ tũc nõ dedit eis clauẽ ordis cũ iã data eẽt. Sz tũc dicek ad qd ꝑ ponĩt totiẽs de clauib' cũ nõ tradãt totiẽs. Dicendũ q hoc ſit ad notificãdũ ipax ptãtez qd ſit ⁊ vt ſciãt apl'i ſe br'e illã: ⁊ iõ tũc xps de claue loqt qñ ea de qb' agit ſuadẽt hoc dici. Dꝺe claue enĩ ordis ſic factũ eſt. Dñã data fuit in cena xpi ⁊ nichil de ea apte tũc dictũ eſt iõ poſtea xps dixit accipite ſpiritum ſanctum ⁊ quorum remiſeritis pcta remiſſa erunt. et quorum retinueritis retenta erũt. Nam in hoc indicauit qs eſſet actus clauis. etiã fuit cõueniens tempus ad ꝺom tũc q iã ĩcipiebat optunitas vtẽdi claue ſacramẽtali cũ xps aſcẽdens ĩ celũ cõmitteret eccl'iaz regẽdã apl'is ⁊ alijs mĩſtris. dũ ãt ipe maneret int' hoĩes nõ erat vſus clauiũ ĩ apl'is ſz haberẽt ipam ptãtem iõ nõ fuit tãta optunitas dicẽdi hoc. Dꝺe claue iuriſditiõis q̃ magz apte deſignak p illud dictũ petro. s. 16. Dicendũ q potuit dari tũc vl' b aut alio tpe. Et tñ hijs duob' tpibus fuit ꝓueniẽs dici. Dꝺe pma vice qñ dictũ eſt petro tibi dabo claues fuit ꝓueniẽs tũc dici ꝑpter petri ꝓfeſſionẽ ⁊ alia de qb' dictũ ẽ. s. 16. c. vbi xps de tota ptãte eccl'ie locut' eſt. ſ. iuriſditiõis ⁊ ordis. ꝓſtat tñ q tũc nõ fuerit data ptãs vl' clauis ordis vt dictũ eſt: ſz potuit tradi ptãs iuriſditiõis. Et ita intelligẽdũ ẽ qñcũqz ꝺz q tũc dederit xps petro claues. de ſcꝺa vice q̃ntũ ad hoc q b ꝺz. Dꝺom q ſupioza coegerũt hoc dici. Dñã dicebak. s. de peccãte q nõ vult corrigi: ⁊ qz tali ĩponit p'lat' eccl'ie penã quã b xps nõ exp'ſſit: ⁊ ille dicere poſſet q nõ pokat ſibi ĩpon tal' pena de q̃ xps nichil dixiſſet: ſubdik b potestas general' ad ĩponẽdũ q̃ſcũqz penas ⁊ abſoluendũ ab eis ſcz q̃cũqz alligauerit ⁊c. ⁊ ſic nll'a pena eſt q̃ ſub hac ptãte nõ cadat q̃ pena nõ ſit al's ꝯ legẽ xpi vl' ſtatuta ipi' eccl'ie vtentis hac ptãte. Sz tũc dicek ad qd repetik b iſta ptãs: nã. s. poſita fuerat. 16. c. Dꝺom q fuit pmo qz ſz xps ibi ptãtem aut dederit aut dãdã ĩuenerit oĩb' apl'is ⁊ mĩſtris eccl'ie l'a tñ de ſolo petro loqt: ⁊ ita aliq putarẽt ſolo petro datã. b aũt oñdit cõmuniter oĩb' datã cũ dicat q̃cũqz alligauerit ⁊c. Et hoc fuit valde ꝓueniẽs vt videak q claues ſũt ĩ eccl'ia ⁊ nõ ĩ ſolo petro. ⁊ s. 16. qñ ad petrũ locut' eſt nõ dedit ei ſoli claues: ſz vt oñderet q vſus clauiũ ab ill' recte tenek q intra eccl'ie vnitatẽ manẽt vni petro locut' eſt: vt ad eccl'ie vnitatẽ log intelligeretur. Scõo qz voluit aptius oñdere ptãtẽ iudicũ ad ĩponẽdũ penas peccãtib'. Dñã ſz ibi data fuerit ptãs generak'r dubitarẽt aliq an extẽderek ad hũc cauſũ ⁊ vigore illi' ptãtis poſſz p'lat' ĩponere q̃mcũqz penã peccãti: iõ b ſpãl'r poſuit dicẽs q̃cũqz alligauerit ⁊c. Dꝺe ſcꝺa opinĩõe ꝺom q falſũ eſt: qz non fuit data ptãs illa clauiũ ſoli petro ibi. ſz oĩb' data ẽ tñ locut' fuit xps ſpãl'r ad petrũ ꝑpter cauſas exp'ſſas. Dꝺe tertia opinione dicẽdũ q p'ſuponit falſũ: nam p'ſuponit al's eſſe claues petri ⁊ al's ceteroꝝ: ſz falſũ eſt. Dꝺe q̃rta opinĩõe ꝺom. q etiã falſum ſupponit. ſ. q fuerĩt alie clauel date b. ⁊ alie. s. 16. nã eedẽ ſũt vt. s. oñſum eſt. ſũt g eedẽ claues petri ⁊ alioꝝ ⁊ eodẽ tpe omnibus date ſiue date fuerĩt nũc ſiue pri' ſiue poſt. ⁊ eedẽ ſunt claues de qb' agit b ⁊. s. 16. c. ⁊ Joh. 20. ſz ibi magis ad claues ſacramẽtales referak ſz poſſit extẽdi etiã ad clauẽ iuriſditionis. b aũt ⁊. s. 16. tã de claue ordis q̃m iuriſditiõis accipitur

¶ Querĩt q̃re ꝺz b q̃cũqz alligauerit ⁊c vl' qõcũqz ligaueris s. 16. c. ⁊ nõ ꝺe: ermlak qd ſacerdos ligare debeat: ¶ Dꝺõ q fuit pmo ad ꝺandũ regulã generalẽ. naz ncce erat hoc aut q xps traderet ꝓticulariter doctrinas circa qõlibet pctũ pro quo deberet ſacerdos pctõrẽ ligare ⁊ q̃ pena eũ aſtringeret ⁊ deinde a quo deberet abſoluere. hoc aũt nõ docuit primo. qz optebat ĩfinitã tradi doctrinã circa oẽs caſus. Scõo qz etiaz nll'a poſſet ſufficẽ. nã ſz xps q ꝺe' erat ſciret oĩa q̃ accidẽ poſſunt: ⁊ quo remedio circa qõlibz vti decet tñ qz ĩfinitz modis variãt iſta nõ erat poſſibile q nos tãtã doctrinã ſuſcipem': qz ſupza hũanã ꝺitionẽ hoc eẽt. nã ſi iſta ſcriberent arbitroꝝ mũdũ capere nõ poſſe eos q ſcribẽdi eẽnt libꝛos: vt ꝺz Job. 21. ⁊ tãta nẽo poſſet portare iuxt illõ. Joh. 16. multa habeo vobis dicere q̃ nõ poteſtz mõ portare. Tertio qz dato q ſcribi poſſent oĩa ⁊ mẽte teneri a nobis vt ſi eẽnt pauca: tñ nõ expediebat dari a xpo talẽ doctrinã. Dñã doctrina q̃ a xpo dareť nõ eſſet mutabil' neqz diſpẽſabilis: ſz teneri deberet ad vnguẽ ſicut traderek. ⁊ tñ nõ ꝓueniebat oĩb' gẽtib' idẽ mod' puniẽdi peccata. qz q̃dã gẽtes maioꝝib' penis caſtigãt q̃m alie: ⁊ aliq̃ bñ tollerãt iugũ alie aũt nõ. ⁊ ita nõ debuit tradi regl'a eadẽ pro oĩb'. Et iſta fuit cauſa vna ⁊ de potiſſimis q̃re de' ĩ nouo teſtamẽto nõ dedit leges pticlares ſiue circa cerimonialia ſiue circa forzalia ſicẽ tradidit ĩ veteri teſtamẽto. ⁊ fuit cã. qz ĩ veteri teſtamẽto dabak lex vni ſoli gẽti q̃ pua erat q eiſdẽ moꝝib' vtebak. iõ ſicẽ nũc vni regiõi ꝓueniũt eedẽ leges forales ꝑpẽ ſilitudinẽ ꝓuerſationis incolax ita ⁊ pplo iudeoꝝ ꝓueniebant eedẽ leges iudiciales ⁊ idẽ rit' cerimoniax. Lex aũt xpi data fuit toti mũdo. ſ. 28. ⁊ Act. 16. ĩ quo ſũt diuerſi mõi gẽtium q̃ſi ĩ nllo cũ alijs cõicantiũ ⁊ qõ hijs ẽ bonũ nõ eſt bonũ alijs. iõ circa pticlaria nõ dedit leges. Quarto nõ debuit dari pticlar' doctrina de ſoluẽdo ⁊ ligãdo: qz tũc opteret q xps deſcriberet oẽs ſpẽs pctõx pores: ⁊ iſtõ eẽt nobis occaſio ruine qz multa ſũt ĩ qb' qdã nõ peccãt: qz illa neſciũt q̃ ſi ſcirẽt ſibi eſſe vetita ſathã ĩſtigaret eos ad peccãdũ ĩ ill' ⁊ peccarẽt. ꝑpẽ hoc g ⁊ multa alia nõ debuit xps dare pticlares doctrinas deſoluẽdo ⁊ ligãdo. iõ optuit q daret generalẽ regulã. ⁊ ita dixit qõ cũqz vl' q̃cũqz ligaueritz. i. poteritz ligare ĩqbuſcũqz ⁊ ſoluere ĩqbuſcũqz. Scõo q̃ntũ ad pncipale q̃ſtiõ dico q fuit hoc dictũ ad magis certificandũ ipſum vtentẽ claue. qz cũ iſte actus nõ ſubiciak oculis neqz etiã effectus deductꝰ ex exercitio cauis: ſz eſt aliqd ſpũale ĩ viſibile neſciret ſacerdos an ꝺe ligaret aut abſolueret. ꝺato. n. q xps dixiſſz. qõcũqz poſſz ligare ⁊ abſoluẽ poſſz dubitare ſacerdos an accidiſſz aliqs error ei in abſoluãdo vel ligãdo ꝑpe quẽ nõ ſeq̃reť effectꝰ clauiuz: iõ ad certificãdũ eũ q q̃cũqz ille ligat aut abſoluit: ſeq̃t effectꝰ clauiũ nõ dixit poterz ligare qõcũqz ⁊ ſoluere: ſz qõcunqz

Q°. 82.

ligauerit erit ligatũ in celo ⁊ q̃cũq; ſoluerit erũt ſoluta ĩ celo. i. certꝫ ſis q̃ q̃cũq; tu ligas ego q̃ in celis ſum tecũ ligo ⁊ q̃cũq; tu ſoluis ego etiã ſoluo. ¶ De hoc dic̃ Criſo. ¶ Notãdũ q̃ nõ dixit p̃mati eccl'ie liga talẽ ⁊ talẽ: ſz ſi ligauerit in ſolubilia erũt ligamia q̃ſi hoc ei⁹ iudicio dimittẽs: ⁊ iõ xp̃s nõ ſoluit p hec tradidit ptãtem ligãdi ⁊ ſoluẽdi: ſz etiã ptãtem ꝓdendi leges ꝑm q̃s iudicaret qs eẽt ligãd⁹: ⁊ qs ſoluẽd⁹ ⁊ p q̃ cã.

Q°. 83. ¶ Sz dicet nũqd q̃cũq; ſacerdos ligat ⁊ ſoluit eſt ligatus ⁊ ſolutũ: ¶ Dom q̃ xp̃s vniuerſalẽ ptãtem dedit ⁊ p̃miſit certitudinẽ act⁹. ſ. q̃ q̃cũq; ligarẽt ſacerdotes vl' ſoluerent ipſe ligaret ⁊ ſolueret. ⁊ tñ hoc nõ obſtãte põt ligãs ⁊ ſoluẽs errare ⁊ tũc nichil faciet. p̃mo ſi excedat ſup facultatẽ ſibi datam. Scõo ſi exerceat actũ ſup nõ materiã. De p̃mo ꝫ dicaĩ generalit̃ q̃cũq; ſoluerit ⁊ alligauerit intelligit̃ tñ q̃ nõ faciãt ꝫ legẽ committẽtis hãc ptãtem. Et ita xp̃s dedit ptãtem generalẽ ſoluẽdi ⁊ ligãdi qõcũq;: nõ tñ q̃ ligarẽt ⁊ ſoluerẽt ꝫ legem ab eo datã: ⁊ ita ap'ls dic̃. 2. Chor. 13. Datã eſſe ſibi ptãtem nõ in deſtructionẽ: ꝫ ĩ ꝓſtructionẽ. i. ptãs data ꝓlatis eccl'ie nõ extẽdit ad faciẽdũ ꝫ ea q̃ xp̃s ſtatuit qõ eẽt deſtruere ꝓſtructa id eſt ad adiuuãdũ q̃ ſtatuta xp̃i ponant ĩ executiõe: ⁊ ita nos ſum⁹ adiutores xp̃i. ſic. n. dic̃ ap'ls. 1. Chor. 3. Dei. n. adiutores ſum⁹: ⁊ ita miſter eccl'ie põt ſoluere ⁊ ligare in oĩb⁹ q̃ xp̃i lege nõ vetant. ⁊ iõ quilibz ſacerdos poſſet vti claue ordinis ligãdo ⁊ ſoluẽdo q̃ntũ ad oẽs hoies ⁊ in oĩ pctõ cũ lex xp̃i nõ vetaret hoc. ⁊ tñ ipa eccl'ia limitauit ptãtẽ iſtã tã q̃ntũ ad ſubditos quã ad ea in q̃b⁹ eſt ligare ⁊ abſoluẽ: iõ nõ extendit̃ clauis ad p̃lres vel ad maiora quã ad ea q̃ p eccl'iaz diffiniunt̃. ⁊ hoc potuit facẽ eccl'ia: q̃ ſic̃ tradidit xp̃s eccl'ie ptãtem ligãdi ⁊ ſoluẽdi: ita dedit ptãtẽ diffiniẽdi inq̃b⁹ deberet ſoluere ⁊ ligare: q̃ alꝫ cũ xp̃s nõ exp̃ſſerit in quo ligarẽt ⁊ ſoluerent ⁊ quõ neſciret hoc eccl'ia. Et ita neſciret q̃ñ ligat ⁊ ſoluit an eẽt ligatũ ⁊ ſolutũ ⁊ dubitaret de quolibet actu qõ eſt inc̃ueniẽs ⁊ iõ eccl'ia potuit q̃buſdã dare maiorẽ ptãtem alijs minorem vel q̃buſdã magis ptãtem artare alijs ꝙo min⁹. Scõm erat materia. ⁊ ſi qs velit opari ſup nõ materiã non ſeq̃t opatio. q̃ materia determiãt ſibi qõlibet agẽs. ⁊ materia in vſu clauiũ eſt duplex. ſ. q̃ abſoluit. ⁊ id de quo abſoluit qs vel ĩ quo ligat. neutrũ aũt determinauit xp̃s: ſed dixit qõcũq; ſolueris erit ſolutũ ⁊ qõcũq; ligaueris erit ligatũ. i. de quocũq; pctõ abſoluer ꝫ aliquẽ tenebit abſolutio ⁊ ad q̃cũq; penã ligaueris aliquẽ tenebit aſtrict⁹. etiã quẽcũq; ligaueris erit ligatus ⁊ quẽcũq; ſoluer ꝫ erit ſolut⁹: eccl'ia aũt determinauit vtrũq; dãdo inferioribꝰ ꝓlatis certos ſubditos ⁊ certos caſus in q̃b⁹ abſoluãt. ſol⁹ aũt papa eſt indeterminate ptãtis: q̃ põt abſoluere quẽlibet ⁊ ĩ quolibet caſu. ⁊ iõ ipe ſol⁹ dr vocat⁹ ĩ plenitudinẽ ptãtis: ceteri ꝙo in ptẽ ſollicitudinis: ⁊ hoc vex̃ eſt in vita q̃ñ articls nc̃itat ꝫ nõ ſubeſt. ſecus aũt cũ articls neceſſitat ꝫ ſubeſt: q̃ tũc q̃libet ſacerdos eſt ſum⁹. ¶ Nã ſic̃ xp̃us nõ artauit clauẽ alic⁹: ita eccl'ia religt illã tũc illimitatã etiã q̃ ipa ꝺ ſe nõ determinat ad ceteros hoies neq; ad certa pctã: ſz ad q̃cunq; manet ptãs ſacerdoti ſup oẽs ⁊ q̃ntũ ad oẽs caſus. ſtãtib⁹ aũt hijs q̃ ſacerdos nõ trãſcẽdat facultatẽ ſibi traditã neq; trãſeat ad materiã alienã q̃d ligat eſt ligatũ: q̃ tũc clauis nõ errat. ⁊ tñ clauis ſemp hz effectũ niſi erret. ¶ Iterũ dico ¶ oñdit ſ. q̃ debem⁹ fratrem cor̃rigẽ: hoc oñdit q̃ debem⁹ etiã offenſã remittẽ. ⁊ diuidit ĩ duo: q̃ p̃mo facẽ q̃ dictũ eſt. Scõo oñdit quotiẽs offenſa dimittẽda ſit. ibi. ¶ Tũc accedẽs ¶. Circa p̃mũ dr. ¶ Iterꝫ dico vobis ¶. i. etiã dico vobis: q̃ nõ ponit hoc iterꝫ vt ſignãs replicationẽ cũ ſmiaz iſtã nõ poſuiſſet. ſ. ⁊ ſolet poni iſte mod⁹ loq̃ndi a xp̃o vbi poſuit aliq̃ ſmiaz ⁊ ſubdit alias ꝓtinẽtes ad eandẽ materiã hz nõ ſint eedẽ rõnes. ſic p̃z. ſ. 13. vbi poſuit aliq̃ſ copatiões ꝺ regno celoꝝ: ⁊ poſtea ſubdit iterꝫ ſile eſt regnũ celoꝝ hoĩ negociatori. Et iterꝫ ſile eſt regnũ celorum ſagene miſſe ĩ mare. ¶ Quia ſi duo ex vobis ꝓſenſerit ¶. nicolaus exponit hoc ſolũ ꝺ oꝛõne iuxt̃ ꝓtinuationẽ lr̃e poſitã. ſ. ſi ꝓſenſerit remittẽdo ſibi iuicẽ iuriã aut rãcorẽ. ¶ Sup trã ¶. id eſt q̃ñ viuũt. ¶ De oĩ re quã petierũt fiet illi ¶. i. ꝓcedet eis a deo q̃cq̃d petiuerũt ſi remiſerit rãcorẽ: q̃ oĩno nõ exaudit q̃ñ oraſ eſt ĩ rãcore p̃rimi. ¶ A p̃re meo ¶. i. a deo. ¶ Vbi. n. duo vel tres fuerit ꝓgregati ĩ noĩe meo ¶. i. ĩcaritate oratꝫ. ¶ In medio eoꝝ ſũ ¶. ſ. ad ꝓcedẽdũ q̃ petũt p̃mpt⁹. Dom aũt q̃ ꝫ ꝺ ore poſſit exponi tñ ſenſus p̃ncipal' lr̃e nõ eſt de ore ſz de ptãte faciẽdi aliq̃d ⁊ apet p̃mo: q̃ accipiẽdo de ore non ꝓcedat lr̃e p̃cedẽti: q̃ ibi agit̃ de pena ĩponẽda pctõri q̃ nõ ſe emẽdat ad monit⁹ ab eccl'ia. ⁊ ſecutũ eſt de ptãte adꝫ ĩponẽduz penã. ſ. amẽ dico vobis q̃cũq; aligauerit ꝫ rẽ. iõ optet q̃ etiã iſta lr̃a de ptãte ad imponẽdũ penã vel abſoluẽdũ intelligat. Scõo q̃ lr̃a manifeſte oñdit q̃ ptineat ad ſmiaz ſupiorẽ cũ dicat iterꝫ dico vobis. i. etiã dico. illa tñ nõ ẽ de ore: ſz ꝺ poteſtate aliq̃d faciẽdi. Tertio p̃z q̃ ſi ĩtelligeret de ore fruſtra diceret: ſi duo ex vobis ꝓſenſerit. Nã ad hoc q̃ oraſ ĩpetret nõ optet q̃ mlti ꝓſentiãt int̃ ſe: q̃ qlibz p ſeipm põt exaudiri ⁊ ꝑe exaudiet ſi diſpoſit⁹ eſt. Et ſi dicas q̃ ꝺr ꝓſenſerint ꝓpter remiſſionẽ rãcoris: ſz hoc nõ eſt nc̃m cũ ego poſſim in corde meo remittẽ alteri rãcorẽ: p̃nt etiã hoies ſibi inuicẽ remittere rãcorẽ: etiã ſi ĩ nllo ꝓſentiãt neq; loq̃nt̃ ſibi vnq̃ niſi forte ĩtelligẽ velis q̃ mutuo debeãt ſibi remittẽ rãcorẽ vt nicolaus exponit. ⁊ tñ hoc nõ eſt neceſſariũ: q̃ ſatꝫ eſt michi q̃ ego remittã rãcorẽ alteri ad hoc q̃ ego ſim ĩ caritate. Quarto p̃z q̃ nõ ẽ ꝑa expoſitio. nã etiã ſi aliq̃ iuicẽ ſibi p̃mittãt offẽſas nõ iõ exaudiũt cũ poſſit eſſ caritatẽ eſſe q̃ offenſã remittit ⁊ mlta alia exiguũt ad hoc q̃ qs exaudiat oraſ vltra remiſſionẽ offenſar. Quinto p̃z q̃ poſtea cũ reddit cã dicti ꝓcedẽtis ſeq̃t vbi duo vl' tres fuerit. ⁊ ita xp̃s vult q̃ act⁹ iſte ꝺ quo ꝺ agit̃ nõ ptineat ad vnũ: ſz ad mltos ꝓgregatoſ. nõ eſt tñ hmõi orare. Eſt g̃ dom q̃ lr̃a ĩtelligit̃ de ptãte ad ĩponẽdũ penas delinq̃nti q̃ ſe nõ corrigit vl' ad abſoluendũ eũ a pena ĩpoſita. Et ꝫ iſta pena vel relaxatio pene poſſit fieri p eccl'ie ꝓlatũ tñ ꝺr de mlt̃ ꝓſentiẽtib⁹: q̃. ſ. dictũ fuerat incorrectione fratrna q̃ ſi eccl'iã nõ audierit ſit tibi q̃ſi ethnic⁹ ⁊ publicã⁹. hoc aũt erat penã q̃ndã ĩponere ⁊ ꝑter iſtã poterant ĩponi alie pene p eccl'iaz ipaz q̃ eccl'ia ẽ mltitudo. vñ ꝺr. ſ. q̃cũq; aligauerit ꝫ iuper trã qõ ad mltoſ dirigit̃. ꝟ g̃ ſubdidit. dico vob̃ q̃ ſi duo ex vobis ꝓſenſerit. i. ſi aliq agãt vt eccl'ia q̃ nõ repñtat niſi in mlt̃ q̃ fiet a deo q̃cq̃d fieri voluerit ⁊ hoc eſt qõ dicebat. ſ. ſ. q̃cũq; aligauerit ꝫ ſup trã eſt ligata ⁊ ĩ celo q̃ q̃ ĩ celo ligat vl' abſoluit a p̃re ligat vl' abſoluit ⁊ ꝑm hoc põt exponi lr̃a. ſcz. ¶ Iterꝫ dico vobis ¶. i. etiã dico vobis. qõ ſeq̃t ad magis oñdẽdũ ptãtẽ eccl'ie de q̃. ſ. loq̃bat. ¶ Si duo ex vobis ¶. i. aliquot hoies etiã ſi nõ ſint niſi duo vl' tres. ꝓſenſerit. i. ꝓcordes fuerit ponẽdo penã vl' abſoluẽdo. ⁊ inq̃tũ ꝺr ꝓſenſerit ſignat vnitaſ ⁊ q̃ iſti nõ agũt vt p̃ſone ſingl'are ſ: ſz vt eccl'ia cuiꝺr pctũ delinq̃nt ꝫ. ⁊ ita exponit glo. dicẽs nõ ſolũ aũt ꝺ excõmunicatiõe: ſz ⁊ ꝺ oĩ petitiõe q̃ fit ꝓſentiẽtib⁹ in vnitate eccl'ie dat ꝓfirmatõz cũ ſubdit ſi duo ex vobis ⁊ ĩ hoc ꝓtinuat glo. iſtõ ad ꝓcedẽtia: q̃ dictũ fuerat. ſ. ſit tibi ſic̃ ethnic⁹ ⁊ publican⁹ q̃ ꝺ eſt excõicare ⁊ ꝺ dixit oñdi q̃ nõ ſolũ excõicatiõnẽ ĩponere p̃nt: ſz etiã q̃mcũq; penã q̃ a deo ꝓcedit̃ q̃cquid eccl'ia ĩ hoc facẽ vult. ¶ Sup trã ¶. i. q̃diu viuit ꝫ: naz p⁹ mortẽ nec peccat qs nec admonitiõe op⁹ ẽ. ¶ De oĩ re ¶. i. q̃cq̃d facẽ voluerit ſiue ĩponẽdo penã ſiue ĩpoſitã relaxãdo ſi pecator peniteat. ⁊ hoc eſt qõ. ſ. ꝺr q̃cũq; aligauerit ꝫ ⁊ q̃cunq; ſoluerit ꝫ qõ ꝺr ꝺ oĩ re ⁊ ita exponit glo. dicẽs ſi duo ex vobis ꝓſenſerint vl' penitẽtẽ recipiẽdo vl' ſupbũ abijciẽdo vl' ꝺ alia re q̃ nõ eſt ꝫ ria eccl'ie vnitati. ¶ Fiet illi a p̃re meo ¶. i. de⁹ coopabit̃ illi. ſcz ſmiaz quã ipi poſuerit ſiue ꝓdẽpnatiõis ſiue abſolutiõis approbabit p̃ me⁹ ⁊ hoc eſt q̃. ſ. ꝺr erũt ſoluta ĩ celo erũt ligata ĩ celo. ¶ Vbi enim ſũt duo vl' tres ¶. ꝓfirmat ꝺ dictũ ꝓcedẽs oñdẽs cãm ei⁹. ⁊ dic̃ duo vl' tres. i. etiã ſi nõ ſint plres. ¶ ꝓgregati ĩ noĩe meo ¶. i. in vnitate eccl'ie ⁊ tã q̃ eccl'ia ⁊ itẽdẽtes vti ptãte data a xp̃o eccl'ie. ¶ Ibi ſũ ĩ medio eoꝝ ¶. i. ñ miret qs q̃ opa q̃ fiũt a vobis fiãt a me: q̃ ſi ĩ noĩe meo ꝓgregati eſtꝫ nõ ſũ lõge a vobis: ſz int̃ vos: ⁊ iõ ſtati facio qõ vos vultꝫ. Conſiderandũ aũt q̃ poteſt intelligi iſta littera per adaptationem

ad orationē: ⁊ tñ principalis sensus est de potestate puniendi ⁊ absoluendi deliquētes. vt. s. oñsum est. ⁊ istū sensum tenet Cipriañ⁹ ⁊ glo. ⁊ iste ꝙuenit oīno lr̃e vt dictū est in aplicatiōe

Q.° 84. ¶ Querit quō vex̄ sit q̄ de quasc̄ꝗz re ꝓsenserint: duo fiet illis a deo nā nō videt esse vex̄: ¶ Dōm q̄ isti duo vel tres siue pauci aut sunt ecclīa aut nō. Et dico ecclīam nō quidem pticularē aliquā ecclīam sed vniuersalē. ista pticularis ecclesia ꝛz multa possit nō tñ pōt oīa. cū quelibet pticularis ecclīa subiciat alicui supiori q̄ pōt fctā illi⁹ approbare ⁊ r̄probare: ⁊ multa sūt q̄ nō pōt ecclīa pticularis: vt nō pōt facere articulum aliquē fidei nec declarare: neqz indulgentiā plenariā dare: ⁊ alia multa q̄ ad solū papā expectāt vel ad ꝓciliū generale qō est ecclīa vniuersalis: nō quidē vere sed p repsentationē q̄ ipa ecclīa vniuersalis nunq̄ pōt ꝓgregari ⁊ ꝓcurrere i aliquē vnū actū: ⁊ sic dōm q̄ cōciliū generale qō ē ecclīa vniuersalis p repsentationē omnia pōt: q̄ ibi est supremū tribunal qō xp̄s posuit. ista ergo ecclīa que est tota ecclīa p representationē pōt oīa siue fidei siue opationis. q̄ potest circa fidē diffinire faciēdo articlos. ⁊ declarādo ⁊ dāpnando de heresi vl̄ absoluēdo. pōt etiā circa opationes dare quasc̄ꝗz regulas ⁊ tollere illas ⁊ oīa illa q̄ nō sunt ꝓtra legē xp̄i. ⁊ ibi ꝛz sint duo vel tres. i. valde pauci dū tñ ꝓsentiant. i. ꝓcorditer inter se agant vel vt vnū corpus ⁊ ecclīa fit illis a deo: q̄ ipse approbat dīa facta p illā ꝓgregationē. Et de hijs etiā recte dicitur q̄ in medio eor̄ est xp̄s tanq̄ coopans eis: q̄ ita illa ꝓgregatio ꝓfitet. s. sacrosctā synodus talis vel talis in spiritu sācto legitime cōgregata. ⁊ etiā spiritusanctū assistentē habēt ⁊ ex nomine illius pferunt diffinitiones sicut factū est in illo magno cōcilio aplor̄: Actu. 15. Ubi erat cōciliū generale ⁊ in diffinitione synodi dicit placuit spiritui sancto: ⁊ nobis cōgregat⁹ in vnū. e. de hac ecclīa certū est q̄ oīa potest etiaz si pauci in ea cōueniant: dū tñ verū ꝓciliū generale sit legitime ꝓgregatum ⁊ cōtinuatū. Dōm q̄ licz q̄ñ xp̄s ista loquebat forte soli apli erāt ꝓsentes tñ nō intelligunt ꝙ ba ad illos solos dicta cū oēs sacridoctores trahāt ea ad nos. Sc̄ō q̄ dicit vbi fuerīt duo vel tres ex vobis: ideo intelligit de oībus. si ergo plati sunt nō possunt facere oīa: sed possunt facere multa fm cōditionē graduū suor̄. si aut nō sunt plati: sed priuate ꝓsone aut cōuenient vt ecclīa vel multitudo in xp̄i noīe cōgregata aut vt singuli ⁊ ꝓsone priuate. si sc̄ō mō nichil possunt efficiendo ꝛz solum orādo. si primo mō possunt aliqua. s. admonere deliquētem ⁊ imponere penā excōmunicatiōis. s. subtrahēdo cōmunicationē vel impcando maledictionē aut absoluēdo eū a malo qō imposuerāt si pcōr̄ peniteret recōciliando eū ⁊ reddēdo illi communionē quā subtraxerat. alia aut que sunt aut ordinis aut iurisditionis nō possūt cū nec sint ecclīa neqz ministri ecclesiarū qui ꝓsint alicui ministratiōi. ⁊ iste est sensus verus littere Sed obijciet q̄ dicit in lr̃a de omni re quā petierint fiet illis ergo ad oīa erit potestas illor̄ de quib⁹ hic dicit. Dicēdū q̄ ista signa nō semp distribuūt in sacra scriptura sic apud dialeticos. se. ponit oīs. i. multus sicut sepe alibi inuenit vt illud oēs pūncie veniebāt in egyptū. Gen. 41. Et tñ pauci veniebant. ⁊ illud oīs caro adte veniet. ⁊ tñ falsum est: q̄ loquitur de reditū in ierlm ⁊ non venerūt illuc oēs hoīes. Aliter pōt dici q̄ tenet distributiue sed nō p oībus simpliciter. ꝛz p omnibus de quib⁹ est sermo. ista sermo erit de imponēdo penaz delinquēti ⁊ de absoluendo eū ⁊ tūc est sensus q̄ de oī re quā sup hoc petierint fiet eis. i. quācūqz penā imponere voluerīt poterunt. ⁊ a quacūqz absoluere voluerint poterūt q̄ de⁹ cōcurrit. Cōsiderandū q̄ hoc de hoībus intelligit ⁊ verū est q̄ qñcunqz duo cōcordant inter se ⁊ petunt aliqd a deo q̄ deus concedit ea que petunt si alie ꝓditiones ⁊ ad hoc requisite affuerīt. multa enī impediūt hoīem exaudiri. s. q̄ indign⁹ est vel q̄ nō remittit debitorib⁹ qō est cōcordare illis vl̄ q̄ petit p illis q̄ indigni sunt. Sic dicit Crisō. quō nō vbiqz ꝓsentientes ꝓsequunt qō petūt. ⁊ r̄ndet. s. ꝓmo quidē q̄ nō expediētia petūt. Sc̄ō q̄ indigni sūt q̄ petūt: ⁊ ea q̄ a seipis sūt nō inferūt. vñ dicit si duo ex vobis. s. q̄ ꝙuersationē euāgelicā ostendunt ꝓsenserint. Tertio q̄ aduersus eos q̄ cōtristauerūt orāt vindictā querētes. Quarto q̄ petūt misericordiā peccantib⁹ q̄ nō penituerūt. sic etiā dicit origenes. q̄ nō exaudimur orātes q̄ nō ꝓsentim⁹ doctrina ⁊ ꝙuersatione cū ait. non exaudimur orātes: q̄ nō ꝓsentimus nobis p oīa sup terram nec dogmate nec ꝙuersatiōe. sic̄ enī in musicis nisi fuerīt ꝙuenientia vocū nō delectat audiētē. sic in ecclīa nisi fuerit ꝓsensus nō delectat de⁹ in ea neqz audit voces eor̄. Sz dōm q̄ i oratiōe nō differt ad hoc q̄ exaudiat q̄ sit vn⁹ vel multor̄ nisi q̄ facili⁹ exaudiet mlt⁹ sil orātes quā vnū. ad hoc aūt q̄ vn⁹ orando exaudiat optet q̄ oret pie ⁊ p se ⁊ pseueranter cū hijs enī cōdicionib⁹ semp exaudiet oratio. si aūt multi orēt optz q̄ habeāt easdē ꝓditiones: ⁊ insup q̄ ꝓcordēt. q̄ in vno nō est ꝓcordia: ⁊ nō est sensus q̄ nūq̄ exaudiat oratio sine illis trib⁹: qa interdū exaudit vbi illa nō interuenūt. vt si quis oret p alio ⁊ exaudiat sicut sepe fit. etiā interdū ad primā vocez exaudit qs. ⁊ tñ ibi nō est pseuerātia: ꝛz est sensus q̄ qñ illa tria venerīt in fallibiliter quis audit. ¶ Querit quō dicunt aliq ꝓgregati in noīe xp̄i. ¶ Dōm q̄ vno mō dicunt ꝓgregati i noīe xp̄i q̄ñ ille act⁹ ad quē aliq ꝓgregant expectat a xp̄o. ⁊ ita dicit de quolibet ꝓcilio generali q̄ cōgregat in noīe xp̄i. vt dicit insu pscriptiōib⁹. s. sacra synod⁹ tal⁹ vel talis in spiritu sctō legitie ꝓgregata. ⁊ hoc q̄ actus q̄ ibi gerunt dicunt p̄ncipalr̄ dirigi a spiritu sctō ⁊ locunt ex noīe spūs sancti. vt ptz in ꝓcilio apostolor̄. Actz. 15. Placuit spiritui sctō ⁊ nobis congregatis in vnū. ⁊ illo mō q̄ cōgregant ad cōferēdū vel recipiendū sacramentū aliqō dicūt cōgregari in noīe xp̄i: q̄ effect⁹ sacramenti nō fit ab hoīe: ꝛz a xp̄o principalr̄ ⁊ effectiue. Sc̄ō dicūt cōgregari in noīe xp̄i q̄ñ inopatiōe q̄ fieri dz inuocat nomē xp̄i tanq̄ in auxiliū opantiū ⁊ ita est sensus q̄ aliq̄ opatio incipiat in noīe xp̄i. i. cū adiutor̄io eius quē inuocam⁹ ⁊ ita inuocād⁹ est xp̄s in exordijs opū nr̄or̄. ⁊ tūc illa fiūt in gloriā dei. vt dicit. 1. Chor. 10. Tertio dicit cōgregatio aliq̄ in noīe xp̄i q̄ñ cōgregati sunt aliq ad faciendū aliqd qō ptinet ad xp̄m. omne aūt bonū ad xp̄m ptinet sic̄ ⁊ oē vex̄ iō q̄ficūqz ꝓgregant aliq ad faciendū aliqō bonū: etiā bono aīo dicunt ꝓgregati i noīe xp̄i etiā si actualiter eū nō inuocarēt. soli aūt illi dicunt nō congregari in noīe xp̄i q̄ aut in ipm nō credūt aut ad malū faciēdū ꝙueniūt. etiā si xp̄m in adiutor̄iū male volūtatis sue inuocarēt cū ipe nō sit volēs iniqtatē. ps. 5. ¶ Querit quō xp̄us sit in medio eor̄ q̄ cōgregant in noīe ei⁹: ¶ Dōm q̄ fm veritatē de⁹ vbiqz ē. iō nō solū int inuocātes eū: ꝛz etiā int blasfemātes est: q̄ in oī loco odit dñi ꝓtēplant bonos ⁊ malos. p. uerbi. 15. Et nō solū ē in medio hoīuz imo intra quelibet homine. ⁊ q̄tū ad istū modū nō loq̄t xp̄s b: q̄ nō est differētia inter bonos ⁊ malos hoīes lapides ⁊ pecora: q̄ in oīb⁹ de⁹ ē cū oīa pticipēt pfectionē aliquā ei⁹ ⁊ ꝙseruent ab eo. sed eo mō dicit de⁹ eē in medio nr̄i vl̄ iuxta nos inq̄tū ppitium eū habemus ad cōplendū desideria nr̄a ⁊ bñfaciendū nobis etiā nobis nō petētib⁹. ⁊ tūc q̄ñ de⁹ nō exaudit nos est longe a nobis ⁊ q̄ñ benefacit est ppe: ⁊ q̄ malos nō exaudit. Joh. 9. s. scim⁹ q̄ de⁹ pcōres nō exaudit dicit longe esse a mal. ps. 118. Longe a pcōrib⁹ salus. i. de⁹ q̄ est salus nr̄a. ⁊ qa bonos exaudit: dicit esse iuxta eos. ps. 144. Prope est dñs oīb⁹ inuocantib⁹ eū in veritate. ⁊ inde est q̄ q̄ñ de⁹ est ppiti⁹ ad aliqd faciēdum siue bonū siue penale dicit eis esse ppe qbus illō facit. sic dz ps. 33. Juxta est dñs bijs q̄ tribulato sunt corde. ⁊ Jere. 12. Prope es tu ori eor̄ ⁊ lōge a renib⁹ eor̄. i. das eis cibū ⁊ ad hoc es pōpt⁹ ⁊ nō pcutis eos virga aut flagello i dorso. ita q̄ b cū xp̄s vellet ostēdere q̄ ipe erat valde pmpt⁹ ad faciendū oīa q̄ petūt q̄ cōgregant i noīe ei⁹ dixit se eē i medio. ⁊ noluit dicē q̄ erat ppe: ꝛz qō erat i medio eor̄: q̄ nō potat esse maior pmptitudo quā eē i medio. s. statim vt petierīt exaudiēt ⁊ si aliq̄ fecerint statim ꝓcurret cū eis. ⁊ tūc cōsonat ista sentē

Q.° 85.

Q.° 86.

tia p̃cedẽti.q; dictũ fuerat.s.de oĩ re quã petieritis fiet vo/
bis a pr̃e meo.Hic ãt oñdit quomõ fiet hoc ⁊ dicit q̃ fit:q;
ipe pñs est eis.⁊ iõ poterit statĩ currere cũ eis vel põt intelli/
gi in medio eorũ sũ.s.incitãdo eos ad faciendũ q; nõ solũ de⁹
coopat nobis ad adiuuandũ nos ad opandũ:sed etiã ipe inci
tat ad opandũ.q; sine ei⁹ incitatione nõ possum⁹ aliqd facere
ioh.15.sine me nichil potestis facere.s.n'chil bonũ ad qõ ego
nõ vos incitauerĩ.¶ Tunc accedẽs ¶.Hic ponit scõm.s.quo/
tiens sit remittendũ ⁊ diuidit in duo.q; p̃mo oñdit quod di
ctũ ẽ.scõo cõfirmat p exẽplũ.ibi.¶ iõ assimilatũ ¶ Circa p̃mum
o;.¶ tũc ¶.s.qñ xp̃s dicebat oĩa p̃cedentia discipulis.¶ accedẽs
ad eũ petr⁹ ¶.o; accessisse ad interrogandũ.¶ dixit dñe ¶.tota
ista lr̃a dẽt legi cũ interrogatione vsq; ad illũ locũ nõ dico ti/
bi.¶ quotiens peccauerit.¶.i.nunqd quotiens peccauerit di/
mittam ei vsq; septies.¶ in me ¶.i.cõtra me.⁊ nõ accipit ĩ me
.i.me videte vel sciẽte sĩt accipit.s.s.si peccauerit in te frater
tuus q; ibi nõ solũ qñ cõtra me.i.faciendo michi iniuriaz vel
damnũ inferẽdo peccat:sed etiam qñ me sciente peccat o; pec
care in me et hẽt locũ correctio fraterna de qua ibi o;.hic ãt
accipit stricti⁹ q; si quis peccauit me sciẽte liz p hoc peccauit
cõtra me inq̃tũ p actũ suũ me scandalizauit vel scandalizare
potuit:tñ nõ est neẽe peti a me remissionẽ offense q; nõ fuit fa
cta offensa spẽalr cõtra me.⁊ tñ hic o; de peccato in quo ẽ ne
cessaria remissio.iõ oportet intelligi q̃ peccauerit ꝓtra me.i.
michi inferendo iniuriã vel damnũ.¶ frater me⁹ ¶.oẽs p̃xi/
mi vocanr̃ frẽs.⁊ maxime q; in xp̃m credebant.¶.23.oẽs vos
fratres estis ⁊ pr̃em nolite vobis vocare super terram.¶ di/
mittam ei ¶.i. numquid dimittam ei.¶ vsq; septies.Hic fi/
nitur interrogatio.i. nunquid vsq; ad septimam vicem di/
mittã.et ita videt q̃ petr⁹ dubitabat:an vsq; ad septimã vi/
cem remittere teneretur offensam.nam post septimaz vicem
nõ dubitabat sed putabat q̃ non esset remittendũ.¶ dicit ei ie
sus ¶.rñdet increpãdo petrũ in eo q̃ falsũ p̃supponebat.scz.
¶ nõ dico tibi septies ¶.i.tu q̃ris an vsq; ad septimã vicẽ sit re
mittendũ qualibet vice in quo p̃suppois q̃ post septimã vicẽ
nõ sit dimittendũ ⁊ hoc vis ĩputare doctrine mee.et iõ erras
q; ego nõ dico q̃ solũ vsq; ad septies sit dimittẽdũ .¶ ſz vsq;
septuagies septies ¶.i.tociens quotiẽs peccauerit dimittẽdũ
ẽ q̃ designauit p istũ numerũ determinatũ ſz nõ sit aliqs nu/
merus determinat⁹ vsq; ad quem debeat solũ fieri remissio.

Q°.87. ¶ Queritur q̃re dicit non dico tibi septies ſz vsq; septuagi/
es septies.¶ Dõm q̃ petr⁹ p̃supponebat q̃ vltra septies pec
catũ non erat dimittendũ ſz an vsq; ad septies deberet dimitti
dubitabat.xp̃s autẽ voluit auferre falsaz petri opinionẽ dicẽs
nõ dico tibi septies.i.nõ affero ego q̃ vltra septies non sit di
mittẽdũ sic̃ tu putas ſz vsq; septuagies septies.Sciẽdũ autẽ
q̃ septuagies septies põt dupl̃r intelligi.vno mõ.i.septuagĩta
septẽ vicibus alio modo p̃ septies septuaginta que sunt qua
draginta ⁊ nonaginta.Et tunc est maior numer⁹.Et vtro/
qz mõ ponit numer⁹ determĩat⁹ p̃ indeterminato.⁊ tñ accipien
do scõo mõ est sensus:q̃ tociens debet remittere quotiẽs ille
peccauerit ⁊ ponit iste magn⁹ numer⁹ q; nõ ẽ verisĩle q̃ aliqs
tociens aliũ offendat:vt si diceret remittendũ ẽ peccanti vsq;
decies millies.nã nõ est credibile q̃ quis aliũ toties offende/
re possit.i.plus tu debes esse pat⁹ remittere q̃ ille possit of/
fendere.sic dicit ieronim⁹:intelligendũ est septuagies septies
.i.quadringẽtis nonaginta vicib⁹ vt tociens peccanti fratri
dimitteret quotiens ille peccare nõ posset.voluit ꝯ poni nũe
rũ magnũ p̃ indeterminato cũ dixerit ſz vsq; septuagies sep/
ties.et rõ est q; voluit ĩnui q̃ semp esset remittẽda offensa q̃
diu fieret ĩmo q̃ offensaz passus esset magis patus ad remit
tendũ q̃ offendens ad offendendũ:⁊ iõ posuit tñ nũerum in
quo nõ fit verisimile q̃ aliqs offendat aliũ Sed tũc dicet cur
posuit istũ numerũ et nõ aliũ:dici põt vno mõ q̃ xp̃s intẽde
bat p̃ duo.s.ponere nũerũ determĩatũ p̃ indeterminato⁹ q̃ il
le esse; magn⁹ ⁊ cuicũq; nũero cõpeteret hoc posset ille con
ueniẽter noĩari.Sc̃o põt dici q̃ posuit hũc nũerũ vt rñde/
ret nũero quẽ petr⁹ posuerat.ipe.n.dixerat vsq; septies ⁊ q;
erat nũer⁹ pu us posuit xp̃s maiorẽ q; constaret totus ex septẽ
vicẽs septuagies septies:⁊ sic solemus nos interdũ facere in/
dignãtes assignationẽ puã nũeri ab alijs factã vt si q̃s dicat
dño suo faciã hoc tribus vicibus ⁊ ille indignatus cũ pluriel
fieri velit dicat ĩmo cẽtũ ⁊ tribus vicibus licz deter mĩate nõ
intẽdat toties fieri ſz voluit nũero illius alludere .sĩle potuit
esse ℔.q; videt q̃si indignatus q̃ petrus caritatẽ tñ artaret di
cẽs vsq; septies solũ r̃mittẽdũ.vñ p septẽ rñdit di.vsq; septua
gies septies.Ter⁹ põt dici ⁊ valde meli⁹ q̃ xp̃s spẽalr posuit istũ
nũerũ q; erat vsitatus mod⁹ loquẽdi inter iudeos:⁊ in sacra
scriptura vt q̃ñ ponerẽt septies subderẽt septuagies septies.
sic ptz geñ.4.vbi lamech loqtur ad vxores suas de vindicta
q̃ daret de lamech⁊ ô chayn.⁊ ista ẽ ẽva cã dicti h⁹ ⁊ ñ aliq̃ alia
¶ iõ assimilatũ ¶.Hic ponit scõm in quo maĩfestat res p exem
plũ:⁊ o;.iõ assimilatũ ẽ.s.q; in ecclesia ⁊ sub lege xp̃i oportet
remitti offensã peccãti.¶ regnũ celorũ ¶.i.stat⁹ ecclesie militan
tis remisit debitũ suo debitori ſz repetiuit debitũ q̃ iã remi/
serat q; ille nõ remisit cõseruo suo⁊ ita ẽ in ecclesia q; si q̃s nõ
remiserit offẽdẽtib⁹ eũ nõ remittet ei deus.⁊ hoc ẽ q; obliga
tur hõ remittere offẽdẽti vt dictũ ẽ.s.iõ verũ q̃ regnũ celo/
rũ.i.status ecclesie militãtis.s.modus viuẽdi in hac eccl̃ia est
similis hoĩ regi ⁊ seqtur ista ꝓña ex p̃cedẽtib⁹.s.q; ibi iussuz
ẽ remitti debitori.¶ hoĩ regi ¶.i.cuidã hoĩ q; erat rex vel cui/
dã regi:licz accipiũt aliq hoĩez regẽ.i.xp̃z q; ẽ rex et hõ ſz hoc
ſz stet ĩ sensu mistico:nõ tñ in lr̃ali :q; accipiẽdo p̃ xp̃o nõ esset
verũ q̃ regnũ celorum.i.ecclesia assĩlaret ei:q; assimilatio fit
ad distincta cũ idẽ nõ sit sibi sĩle:et tñ xp̃s nõ ẽ aliqd sepatũ ab
ecclesia q; ẽ caput illius ad ephe.4.et.1.cor.12.iõ nõ accipit
p eo ꝺm lr̃am sed p aliquo rege cui p̃dicta acciderint vl̃ acci
dere potuerint.¶ q; voluit rõnẽ ponere ¶.i.õ facto illã posuit
nã si nõ fuisset posita rõ nõ inuenisset aliquez esse debitorez
nã p reddit̃onẽ rõnũ inuenit q; sit debitor et inq̃to⁊ vocat
rõ calcul⁹ ipe:sed o; rõ q; calculãdo reddit de singulis admi
nistratis.et iõ iste calculatões vocant de iure rõcinia.i.actões
rõnũ.sic o; q̃ obligati ad rõcinia ordinari nõ debẽt:⁊ ita dici
tur .4.ethicor.c.de magnificẽtia diligentia rõcinij puifica.
.i.ponere rõnẽ exactissimã cũ administratorib⁹ p̃prie facultа
tis nõ ptinet ad magnificũ:ĩmo valde derogat ei ſz ptinet ad
puificũ q̃ opponit magnifico.4.c.¶ cũ seruis ¶.i.cũ suis ad/
mĩstratorib⁹ facultatis sue: quos xp̃s vocat villicos.luc.15.
vbi loqtur de villico iniqtatis.apls vocat eos dispẽsatores.
.1.chor.4.Hic iã q̃rit inter dispẽsatores vt fidelis q̃s inueni
at:⁊ nõ dicunt̃ serui q̃ empticij sunt ⁊ nõ sunt liberi sed serui/
tores:et iste ẽ mod⁹ loquẽdi scripture.¶ Et cũ cepisset rõnem
ponere ¶.i.recipe rõnẽ de admĩstratis ¶ oblatus ẽ ei vnus ¶.
o; oblatus.i.ab alijs tractus vel venire cõpulsus q; cũ sciret
se debitorẽ ⁊ cõdenãdũ recusabat rõcinia subire .iõ nõ o; q̃
venit ſz q̃ oblatus ẽ.s.ab alijs mĩstris regis.¶ q; debebat de/
cẽ milia talenta ¶.nõ cõstabat q̃ debebat ista talenta anteq̃ of
ferret ad reddendã rõnẽ q; si hoc non cõstitisset p̃us nõ opor/
tere t poĩ rõnẽ aliquã cũ eo ⁊ tñ oblat⁹ ẽ vt rõnẽ redderet.er
go p̃ positionẽ rõnũ cõstitit de quãtitate debiti.de talẽto q̃
tũ pondus sit nõ cõstat:q; apud q̃sdã gentes ẽ mai⁹ q̃ apũd a/
lias:potissime q; etiã apud eandẽ gentẽ tpe variat põdus et
mẽsura.¶ Cũ aũt nõ hr̃et ¶.i.q; nõ hẽbat:⁊ ponit cũ cãlit.¶ vñ
redderet ¶.dissipauerat enĩ facultates dñi sui luxuriose viuẽ
do sic̃ o; de filio p̃digo.luc.15.vel comedẽdo vel inebriãdo
nunq̃ putãs a se rõnẽ exigẽdã sic̃ o; ô malo dispẽsatore.luc.
.12.⁊ ita nũc nõ hẽbat vñ solueret.¶ iussit eũ dñs venũdari ¶.
p̃us.n. erat recursus ad bona.et iõ illa fecit rex vẽdivel iube
bat hoc fieri ſz q; illa nõ sufficiebãt iussit eũ etiã vẽdi.¶ ⁊ vxo
rẽ ei⁹ ⁊ filios.q; erat magnũ õbitũ ⁊ ipe vẽdit⁹ nõ sufficiebat
ad satisfaciẽdũ.¶ ⁊ oĩa q̃ hẽbat ¶.s.mobilia ⁊ ĩmobilia.⁊ red/
di.i.p̃cũ omniũ istorũ reddi sibi p̃ decẽ milib⁹ talẽtorũ q̃ ille

debebat. ⁊ pcidēs aūt ꝯ vidit ꝙ nō erat alia via liberationis iō petiuit mīaz: ⁊ ad hec pcidit. i. seipm pstrauit qz talis hītudo mouet ad mīaz. ⁊ seruus ille ꝯ. i. debitor decē miliū talēto rū. ⁊ rogabat eū ꝯ. i. regē qz ex iusticia cōtēdere nō poterat humiliť supplicabat. ⁊ patiētiā habe ī me ꝯ. i. erga me habe patientiā. s. noli exeq̄ ꝑ me quidqd mali mereor sed patiēter expecta. petebat. n. expectationē: ⁊ ad expectationē pacīa req̄ritur ad ℟o. 8. ꝑ pacīam expectamus. ⁊ oīa fdā tibi ꝯ. i. nō pdes aliqd si expectaueris qz ego potero interī aliūde hz̄e vñ soluā totū debitū. fuit aūtē cōueniēs modꝰ petēdi. qz nō petiuit remissionē debiti. nā forte ad hoc difficulter moueret rex ⁊ nichil cōcederet. petiuit. n. solā expectationē. ⁊ tunc rex flexꝰ est ad remittendū totū debitū. ⁊ misertus aūt dux ꝯ. s. rex qz nobilis erat potuit cito misereri. ⁊ fui illiꝰ ꝯ. quē viderat humilia cētē. ⁊ dimisit eū ꝯ. i. soluit a vinculꝫ. ℔ā ꝓsupponēdū ē ꝙ cum innētꝰ ē iste ꝑ rōcinia debitor decē miliū talēto rū: ⁊ non hēbat vñ soluere. qz timebat de fuga eiꝰ fecit eū dñs teneri in vīculis donec sīa traderet executioni. s. ꝙ vēderet ipe ⁊ vxor et filij ⁊ oīa bona eiꝰ. ⁊ debitū dimisit ei ꝯ. s. totū debitū decez miliū talēto rū. licet ille obtulerat se oīa redditurꝫ. vñ rex nobilis plus dimisit ꝙ ille petijt. ⁊ egressus aūt seruꝰ ille ꝯ. scz a facie dñi ō loco illo ī quo rōez fddiderat ō admīstratōe sua ⁊ īuenit vnū de cōꝑuis suis ꝯ. i. de mīstris regis. dicunt. n. cōserui: qz ābo erāt serui eiusdē dñi. qz forte etiā ille ꝙdministrabat substātiā regalē: qz in domibꝰ regū sūt diuersi dispēsatores. ⁊ qz solent abinuicē recipe pecuniā potuit iste debere aliquid alteri. ⁊ īuit ꝙ ꝑmꝰ esset de maximis dispēsatoribꝰ. nō enī poterat eē debitor decē miliū talēto rū in mala admīstratione nisi magnarū rerū admīstratio cōmissa fuisset. alius aūtē cōseruꝰ eiꝰ erat de puis dispēsatoribꝰ. vñ puū erat debitum eius. s. cētū denariorū. etiā qz ille tenēs istū suffocabat eum: ⁊ posuit in carcere: ⁊ ita valde mīor eo erat quē ita indecēter et iniurioſe tractare audebat. ⁊ qui debebat ꝯ. s. ei tanq̄ maiori dispēsatori. ⁊ cētū denarios ꝯ. ex cōsutudīe nr̄a denariꝰ accipiť ꝑ qualibz moneta: ⁊ tñ ꝼm suā originē significat monetā aliquāti valoris q sub se hēbat minuta era decē: qbus equalet. ⁊ a decē ōnariꝰ ō r: q̄ti tñ sit valoris ignorat cū nesciat qō genus nūmismatis esset. ⁊ et tenēs ꝯ. s. violenť apphendes ne fugeret. ⁊ suffocabat eū ꝯ. ex iniqtate hoc faciebat. indignatione. n. quādā cōceperat ꝙ rex iussisset vendi eū ⁊ filios ⁊ vxorē ⁊ licet remisisset penā ⁊ debitū: iste qz puer fi cordis erat nō solutus fuit ab indignatione sz nūc vindictā exposcebat puniens istū. qz si qs iratus sit cōtra aliquē ⁊ puniat aliū cessat vī mitigať ꝑ hoc ira. ⁊ iste ē vnus de modis cessatiōis ire: vt ō r. 2. retho. ⁊ oīsūē. s. 5. c. ⁊ dicens redde qō debes ꝯ. cū iniuria repetebat debitū ⁊ magis erat animꝰ vīdicte q̄ petitiōis debiti. ⁊ pcidēs cōseruꝰ eius ꝯ. forte iste sciebat quō rex dimiserat totū debitū pcidēti ⁊ dicēti verba hec: iō ipe voluit eadē facere putās ꝙ sibi sīliter ille remitteret. vl forte nesciebat ꝙ gestū fuerat ⁊ tñ pcidit ⁊ petiuit sic qz nō fuit alius modus ei ꝑmptior ad euadendū. maxīe qz ille nō solū petebat debitum. sz etiā inferebat iniuriā stringēs gutura. ⁊ iō etiā si ille esz solūēdo. qz tñ nō erat paratus cū sacco oportebat ꝙ ꝑmitteret eū ire in domū suā vt soluere posset. ⁊ sic nece fuit ꝙ pcideret nō quidē petēs remissionē debiti sz cessatōnē ab hac molestia ⁊ ℟ogabat eū ꝯ. exponať sic̄. s. ⁊ ille āt noluit. i. noluit hz̄e patiētiā dilatōnē ꝓcedēdo ⁊ a molestia cessando: ⁊ in hoc difficilis fuit regi qz nō solū expectationē petitā sz etiā debiti remissionē ꝓcessit: iste ꝙ neutrū. ⁊ sz abijt ꝯ. s. de loco ī quo īuenit ꝑuū. ⁊ misit eū in carcerē ꝯ. donec soluere ne fugeret. ⁊ donec redderet vniuersū debitū ꝯ. i. centū denarios. ⁊ vidētes aūt cōserui ei ꝯ. s. cōserui vtriusqz q erāt etiā seruitores regis ⁊ forte administratores domꝰ eiꝰ sic̄ isti duo: ⁊ q̄ fiebant ꝯ. s. quō tenens suffocabat illū ⁊ pcidēte eo nō misertus ē sz posuit eum in carcere. ⁊ cōtristati sūt valde ꝯ. s. qz videbant iniuste ⁊ crudeliter tractari debitorē ēt qz videbāt magnā ingratitudinē ⁊ iniquitatē eiꝰ cui decē milia talēto rū fmissa fuerāt: etiā ipe saltē expectatōnē ñ cōcessit ei q solos cētū denarios debebat. ⁊ venerunt ꝯ. s. ī domū regis qz hec exᵉ domū fgis accidērāt cū dicať. s. egressus aūt seruꝰ ille. ⁊ narrauerunt dño suo ꝯ. s. regi ⁊ hoc vt puniret illū q tā ingratꝰ exstiterat. ⁊ oīaq̄ facta fuerāt ꝯ. i. quō iste tenēs suffocabat illū ⁊ misereri noluit sz in carcerē misit. ⁊ tūc ꝯ. s. auditis his. ⁊ vocauit eū ꝯ. s. dispēsatorē: cui remissa fuerāt decē milia talēto rū. vocauit aūt eū ad puniēduz ꝑ hac ingratitudīe quā cōmiserat. ⁊ et ait illi ꝯ. licz intēderet rex illū punire qz nō poterat hz̄e aliquā iustā excusationem in hoc facto: tñ vt ille videret q̄ iuste cū cōdēnaret voluit eū ꝑꝰ obiurgari. etiā qz ista obligatio erat ps pene: qz erat ad magnā cōfusionē eiꝰ qꝰ publice de crimīe argueret. ⁊ Serue neqū ꝯ. i. pessime vereneq̄ ōr: qz ex iniqtate cordis cū ī eadē hora tā hūdanter in seipo miaz recepisset tā detestabilē crudelitatē ꝓmittebat nec potuisset talia ꝓmittere nisi ille in quo nichil boni īueniret. ⁊ oē ōbitū ꝯ. i. ñ solā expectatiōz q̄ tu petebas sz ēt totū debitū dimisi. ⁊ qz rogasti me ꝯ. i. ñ ob aliā cāz. s. nullā aliā recipiēs recōpēsationē. q. d. ita tu debuisses rogāti ac qescere. ⁊ nōne ḡ ꝯ. bñ ponit vt ꝓña. q. d. cū ego miserꝰ fuissem tibi in magna re seq̄bať qꝰ tu misereri debuisses saltē ī pua re. ⁊ oportuit ⁊ te ꝯ. i. necīū fuit necītate boītatis ōr ⁊ te. i. etiā te. q. d. sīc ego ita ⁊ tu facere debuisses. ⁊ misereri cōserui tui ꝯ. s. cōcedēdo ei saltē expectationē. ⁊ sīc ego miserꝰ sū tui ꝯ sz totū debitū remittēdo. ⁊ ista dictio sīc nō dicit ꝑ oīodā similitudinē: qz noluit rex obligare illū ad tāte boītatis opus: sīc ipe egerat sz ad aliqd. s. saltē ad ꝓcedēdū expectationez. ⁊ et iratus dñs eiꝰ ꝯ. iuste iratꝰ ē inuēta tāta iniqtate. ⁊ tradidit eū tortoribꝰ ꝯ. s. custodibꝰ carceris: vel tortoribꝰ. i. tormēta īfligētibꝰ: q aliqō genꝰ tormēti inferrēt ei donec solueret debitū. ⁊ quousq̄z redderet vniuersū ōbitū ꝯ. i. x. milia talēto rū. ꝑꝰ. n. oīa remiserat. nūc aūt nō solū debitū nō remittit sz etiā expectationē nō ꝓcedit cū iubeat eū tradi tortoribꝰ. ⁊ sic ⁊ ꝑf meꝰ celestis ꝯ. ℔ hic applicat exēplū vt oñdať quō sīle sit regnū celorū hoī regi vt ōr. s. vocať ꝑf celestis deꝰ. qz dicimꝰ ꝑf nr̄ qui es in celis. s. g. c. et vocauit prēz suū celestē vt nō putaret aliquē terrenū hz̄e q hec faceret vel saltē vt illi q putabāt eū patrē hz̄e hoīez. i. ioseph. luc̄. 3. et putabat filiꝰ ioseph crederēt ꝙ nō de ioseph loq̄ret qz ille nichil tale poterat cū purꝰ hō esset. ⁊ faciet vobis ꝯ. s. nō remittēdo peccata vra si vos non remittitis ꝓximis ⁊ etiam ea q̄ dimisit repetet ⁊ punict in vobis ⁊ si nō remiseritis ꝯ. s. offēsas. ⁊ vnusqsqz ꝯ. ad oēs hoīes extē dit̄ ista lex. ⁊ fratri suo ꝯ. i. cuilibz ꝓximo. ⁊ de cordibꝰ suis ꝯ. i. vere ⁊ nō solo ore remittere retinēdo rācorē in aīo nichil ꝓdest qz deus intuet cor ⁊ nō q̄ foris patet. 1. re. 16. c. ⁊ ita dicit. 1. ioh. 3. nō diligamꝰ verbo ⁊ līgua sz ope ⁊ ꝟitate. ℂ Querit q̄ xps posuit nūc istā pabolā. ℂ Dōm ꝙ ista nō ē ꝓprie pabola sz ē exēplū. nā pabole sūt ille q̄ ponunt. s. 13. et multū dīfnt ab exēplis. qz in pabolis nūq̄ ē idēsensus quē foris verba faciūt. vt ꝓz in oīb⁹ q̄ hñtur. s. 13. ⁊ ĵ. 25. de fatuis virginibꝰ. in exēplis aūt idē ē sēsus q. inverbis appet sīc ꝑ. qz ita intelligēda sunt ista verba sīc sonāt: ⁊ ita xps eā intelligi voluit Scō dīfnt qz pabole hñt sensū ꝑ se q nō adducit inco firmationē vel ꝓcordiā alteriꝰ. vt ꝓz. s. 13. in oīb⁹ pabolis ibi positis. exēpla aūt nō hñt sensū ꝑ se sz semp trahunt in cōcordationē vel ꝓfirmationē alteriꝰ sīe q̄ intēdit ⁊ ita fit ꝑ in fine. scz sic faciet vobis ꝑf meꝰ celestis: ⁊ iō nō ē pabola sz exēplū licz īterdū accipiať vnū ꝑ alio ⁊ ita cepit hic ieromꝰ: vocās istā cōparationē pabolā ℂ Querit an istud exēplū ⁊ filia sint vera. i. qꝰ ita realr̄ acciderit qō in eis narrať. ℂ Dōm ꝙ cū ista exēpla nō inducant tāq̄ ptes pse ītēte ī narratōe: siue sint ffa siue nō: nō dft: qz etiā si nō acciderit sic: sīc in eis referť nō erit aliqd falsū in scīptura. sec̄ tñ si eēnt tāq̄ ptes ꝑ se intēte ī scīptura in q̄ etiā minima mēdacia officiosa nō sūt ꝓcedēda: vt dicit aug⁹ in epla ad ieronimū. ⁊ in decretis. di. 9. c. si ad sacras. inducūť aūt in ꝓfirmationē: iō nece ē ꝙ saltē fuerīt ꝟisilia cū ex

Q°. 88.

Q°. 89.

eis iudicet de alijs ad quorũ ppositũ inducunt an bñ vl ma
le se hẽant. ⁊ iõ cũ neĉe sit ista verisilia eẽ ⁊ nõ ꝓstet ea eẽ falsa
rõnabile ẽ cõcedi q̃ sũt vera ⁊ ita cõfitemur q̃ rex ẽ q̃ aliqs
rex tales administratores hũerit q̃les õr hic. sic etiã de cena
Q°.90. magna quã fecit rex. j. 22. et de multis hmõi. ℂ Querit circa applicationẽ exẽpli isti⁹ ℂ Dõm ẽ q̃ exẽplũ dẽt itelligi ita vt iacet: ⁊ ita xps voluit intelligi: qz tñ xps iducit exẽplũ in ꝓfi matõe eorũ q̃ itendit: neĉe ẽ applicari exẽplũ his õ gb⁹ intẽdit cũ ipe hoc icipiat facẽ dicẽs. iõ assimilatũ est regnũ celorũ. Accipiendũ ẽ aũt hic regnũ celorũ p ecclesia militãti. sic. d. greg⁹: q̃ sepe in sacra scriptura regnũ celorũ pñtis tpis ecclesia dicit ⁊ vocat regnũ celorũ qz p statũ ecclesie hui⁹ puenit ad celum nec aliqs põt illuc puenire qui in ecclesia nõ fuerit qz ex ecclesiã nemo saluat. ex. de sũma trini. c. firmiter. vel dicit regnuz celorũ qz in ea nichil nisi virtutes regnare debẽt: ⁊ q̃ in ea sũt portare debent ymaginẽ celestẽ ⁊ nõ terrestrẽ qz cõuersatio nostra in celis ẽ ad philippẽ. 3. et ita dicit origenes. regnũ nõ alicui⁹ eorũ q̃ sũt deorsũ sz oĩm q̃ sũt sursũ in quorũ sensib⁹ iusticia ⁊ cetere virtutes regnãt q̃ facti sũt celi ⁊ p hoc q̃ portãt ymaginẽ celestẽ. hoc ẽ est regnũ celorũ. sic etiã dicit Remigi⁹ regnũ celorũ cõgrue ecclesia sãcta itelligit in q̃ dñs opat q̃ i ista parabola loq̃t. poterit ãt hic vocari hõ rex ipe pr̃ ⁊ tota trinitas qz ẽ vt quidã hõ rex: licz vere rex dicat qz omĩa regit. sic dicit remigi⁹: noĩe aũt hois aliqñ designat pr̃ fiĉ ibi simile est regnũ celorũ hoĩ regi q̃ fecit nuptias filio suo: aliqñ aũt designat filius. hic autẽ vtrũq; accipi põt ⁊ pr̃ ⁊ fili⁹: q̃ sunt vn⁹ deus. õr aũt rex qz cũta q̃ creauit regit gubernãdo. Serui aũt regis bni⁹q̃ administrãt bona ei⁹. ⁊ cũ qbus rõ ponenda ẽ vt qdã volũt sũt soli p̃dicatores verbi dei qz hi mĩstrant verba dei. sic. d. origenes. serui autẽ hi soli sũt q̃tum ad has parabolas q̃ dispẽsatores verbi sũt ⁊ qbus hoc cẽ ꝓmissũ: vt negocient ⁊ fenerẽt. Sz dõm q̃ nõ accipit de illis: sz de oĩbus hoĩb⁹. ⁊ pz qz istõ exẽplũ iducit ad oĩendendũ: qz remittẽduz ẽ peccãtib⁹ ⁊ tñ istud ptinet ad oẽs cũ quilibz teneat seruare caritatẽ ad ꝓximũ. q̃ oẽs hoĩes hic intelligunt. itẽ pz qz õr in fine lr̃e sic faciet vobis pr̃ me⁹ celestis si nõ remiseritis vnusq; qz fratri suo. q̃ ad oẽs se extẽdit. ⁊ oẽs dicunt recte dispẽsatores qz qlibet hẽt aliqõ bonũ tã naturale q̃ gratuitũ q̃ fortune: ⁊ qz oĩa bona sũt a deo qlibz est dispẽsator dei: iõ oẽs reddituri sunt ei aliqñ rõnẽ: sic. d. remigi⁹. p seruos hui⁹ regis designãtur oẽs hoĩes quos ad laudãdũ se creauit qz qbusqz nature legẽ dedit. rõnẽ aũt ponere est iudicare de singulis bomĩb⁹ q̃ll expẽderit bona eis a deo cõcessa: qz ipe vult seruari bona q̃ tribuit ⁊ insup augeri qz vsurã petit de bonis cõcessis. sic pz. j. 25. c. õr aũt ĩcipe deponere rõnẽ qñ post mortẽ rdit rõ de oĩb⁹ gestis: qz ibi ꝓsumata ẽ administratio. ⁊ iõ siue in morte siue in gñali iudicio rõ reddit ⁊ tñ in iudicio generali sñia totalit̃ executioni tradit̃ qz ibi ĩ corpe ⁊ in aĩa recipim⁹ qõ viuẽtes gessim⁹. sic. d. remigi⁹. cũ seruis rõnẽ ponit qñ vitã ⁊ mores ⁊ act⁹ singlor̃ discutit: vt vnicuiq; ꝓm qõ gessit tribuat. Origenes etiã. d. oẽs aũt vite nr̃e rõ ponẽda ẽ a rege qñ oẽs nos pñtari oportz añ tribunal xpi. Dicit ãt q̃ oblat⁹ est vnus: qz nõ venit ipse sz adduct⁹ ẽ. nã q̃ sibi cõsci⁹ ẽ male administratioĩs recusat rõnẽ reddere sz cogit̃ reddere. iõ offert ⁊ nõ venit ipse ⁊ ita terribile erit dãnatis venire ad iudiciũ ⁊ tñ oẽs cogent̃ adesse. õr q̃ debebat decẽ milia talẽtorũz: .i. q̃ cõmiserat multa peccata. aliqñ. n. talẽtũ significat ipm donũ datũ ad admĩstrandũ. sic accipit. j. 25. cũ vni dedit dñs quĩ q̃z alij duo alij vnũ. aliqñ accipit̃ p iniqtate. sic pz zacha. 5. vbi sup mulierẽ q̃ vocat iniqtas ponit̃ talẽtũ plũbi. hic autez põt stare p peccatis. s. qz multa pecata ꝓmisit ⁊ erat debitor illorũ. i. p illis teneb at̃ ad penã. vel p dãno accipit̃. ⁊ tunc magis cõsonat lr̃e vt dicat debitor decẽ miliũ talẽtorũ q̃ tot bona sibi cõcessa siue naturalia siue fortuita aut gratuita piecit et eis abusus ẽ: vel in vsu bonorũ sibi ꝓcessorũ decies milliesvel sepe puaricatus ẽ. sic. d. origenes. oblat⁹ ẽ debitor talẽtorũ. q. s. multa fecerat dãna ⁊ magna ei erant minuta. ⁊ nullũ attulit lucrũ. et iõ talẽtorũ multorũ fact⁹ ẽ debitor: qñ forte secutus ẽ mulierẽ sup talentũ plũbi sedẽtẽ cui⁹ nomẽ est iniqtas. Sz quõ iste dicat debitor decẽ miliũ talentorũ nõ põt dari rõ in pticlari. sz ponit nũer⁹ determinat⁹ p indeterminato. dicit aũt: cũ nõ hẽt vñ solueret qz q̃ ẽ debitor in reddẽda rõe ẽ q̃ peccator iuenit cui⁹ pctã hic dimissa nõ fuerũt ⁊ nõ habet vñ soluat: qz nõ hẽt p qd se liberet. põt. n. h õ p seipm cadere sz nemo p seipm põt a pecatis resurgere sz gr̃a indiget suscitante. sic. d. remigi⁹. hõ sua spõte peccãs suo conatu nullomõ surgere valet. ⁊ nõ hẽt vñ reddat qz id p se et in se nõ iuenit p qõ se a pctis absoluat. Jussit aũt vẽdi dñs seruũ nõ hñtẽ vñ solueret. ⁊ vxorẽ et filios qz qñ pctõr in dei iudicio de pcatis ꝓpnat⁹ nichil in se hz p qõ se a peccatis liberet iubetur pati penas p illis qõ est eũ vẽdi. nã qvẽdit efficit iuris alieni ita q̃ penis eternis adiudicabit̃ punit̃ alr̃ q̃ ipe voluerit. vxor ãt peccatoris ẽ insipiẽtia vt ait iero⁹. vl ipa cupiditas et voluptas carnalis. qz hãc sibi mr̃ imĩalr̃ ⁊ indissolubilr̃ copulauit cũ in peccatis sẽp maneat. filij dñr praue cogitatõis q̃ ex stulticia q̃si qdã filij ex vxore pcreant qz peccator diligit pctã vt vxorẽ et filios. dñr aũt vẽdi vxor et filij qũ pctõr p peccatis crucianda⁹ adiudicat̃ ifernо qz tũc pciũ accipit eor̃ q̃ ꝓmisit. sic. d. remigi⁹ vxor qdẽ stulti ẽ stulticia ⁊ carnis voluptas et cupiditas. et aug⁹. li. õ q̃nib⁹ euãgeliorz ait p hoc signat̃ transgressorẽ decalogi p cupiditate ⁊ prauis opib⁹ tanq̃ vxore et filijs penas soluere debuisse qõ ẽ pciũ ei⁹. pciũ. n. vẽditi ẽ suppliciũ dãnati. Dicit ãt q̃ pcidit seru⁹ ꝓdẽnat⁹ qz peccator videns se p peccatis obligatũ ad mortẽ eternã quã p se euadere nõ valet pcidit corã dño p hũiliationẽ cordis. pš. 50. ꝓtritũ et humiliatũ nõ despicies. Dicit ãt pacias habe ĩ me inq̃tum ꝓfitemur in corde peccata nr̃a. et postea in ore ⁊ petim⁹ a deo q̃ expectationẽ nobis cõcedat in q̃ efficiamur meliores. ⁊ oĩa reddã tibi. s. diu viuẽdo dona a deo ꝓcessa in bona expẽdam et tibi reddã vsurã de illis et p bona opa seq̃ntia recõpensabo dãna ꝓteriti tpis. sic. d. remigi⁹. his verbis hũiliatõ et satisfactio pcõris demõstrat̃ dñs õr: pcidẽs. in hoc vero qõ õr patientiã habe ĩ me et oĩa reddã tibi: vox exp̃mit pctõris poscẽtis tẽp⁹ viuẽdi et spaciũ corrigẽdi Dicit ãt q̃ mis⁹ ẽ dñs serui illi⁹ et oẽ debitũ dimisit. i. absoluit ab oĩb⁹ peccatis. de⁹. n. mũq̃ dat dimidiã veniã sz totũ remittit aũt nichil. ⁊ hoc fecit ex mĩa qz seru⁹ nichil dño dedit equalẽs in toto aut in pte: sz totalr̃ ex benignitate ꝓcessit. sic. d. crisо⁹. vide ãt dñi amorez supabũdãtẽ. petit seru⁹ soli⁹ tpis dilationẽ. ipe ãt mai⁹ eo qõ petijt dedit dimissionẽ et ꝓcessionẽ toti⁹ mutui. volebat ãt et a ꝓncipio dare sz nolebat solũ esse suũ donũ sz et supplicationis illi⁹ vt nõ icoronat⁹ abscedat. iõ anteq̃ rõnẽ poneret debitũ nõ dimisit qz docere voluit a q̃tis debitis eũ liberat vt salẽ ita ad ꝓximos mãsuetior fieret. Qõ ãt õr egressus ꝓ⁹ ille sz egressus ẽ. i. cessauit ab eis q̃ꝑ⁹ faciebat. nã p⁹ pctũ ꝓnognoscebat. veniã petebat: emẽdatõnẽ spõdebat: nũc ꝓ⁹ egressus ẽ qz ab oĩb⁹ his cessauit rediẽs ad vomitũ vt alia grauiora pctã ꝓmitteret. sic. d. crisо⁹. et qdẽ vsq; ad hec q̃ pmissa sũt acceptabilis fuit. Etenĩ ꝓfessus ẽ et pmisit se reddere debitũ et pcidẽs rogauit et debiti magnitudinẽ recognouit. sz q̃ postea fecit indigna fuere porib⁹. õr. n. egressus ãt ⁊c. Qz ãt aliuz ꝓseruũ suũ iuenit est ꝓuersationẽ ad aliũ hr̃ẽ. oẽs. n. ꝓserui sum⁹. s. dei serui. sic dixit ãgel⁹ ad iobez. ꝓseru⁹. n. tu⁹ sũ ⁊ fratrũ tuorz. apoc. 19. et. 22. istis ãt dẽbat alteri aliqd. i. ꝓmiserat offẽsã ĩ eũ vel dãna itulerat. qz ꝑ debitor nemo vocat̃ nisi p pctõ. Dicit ãt debitor cẽtũ denariorz qz pctã q̃ cõmittit hõ in hoĩez. cẽtũ denarij vocãt. et hoc qz ꝑ legẽ fiũt q̃ꝑ p decẽ signatur. centũ ãt ex decẽ surgit. et ita idẽ ẽ dicere decẽ milia talentorz et cẽtũ denarios. qz in vtroq; signat̃ puaricatio facta cõtra legẽ q̃ p denariũ itelligit̃. sic. d. aug⁹. li. õ ꝑbis. do. s. qõ ãt õr qz dẽbat ei centũ denarios ab eodẽ nũero. s. decẽ sumit q̃ ẽ nũer⁹ legis. nã et centũ cẽcies fiũt decẽ milia ⁊ decies deni

fiũt cẽtũ: ⁊ illa decẽ milia talẽtorũ. ⁊ illi decies deni a legitimo
nũero nõ recedũt in quo vtroqz ĩuenies pctã. vterqz ḡ̃ debi
tor vterqz venie ꝑcator. eis. n. hõ et debitor ẽ dei ⁊ debitores
hẽt frẽs suũ. Dicẽdũ tñ qꝫ licet ꝑ vtrũqz nũerũ significẽt pec
cata. vn⁹ ponit tñ magn⁹. i. decẽ milia talẽtorũ vt ꝑ hũc signi
ficet ille q magna crimĩa cõmisit. ali⁹ autẽ pu⁹. i. cẽtũ denari
orũ vt ꝑ hũc significet mĩora pctã. sic. d. remigi⁹. sic ḡ debi
torẽ ꝑ decẽ milia talẽtorũ designat ille q maiora crimĩa ꝛmitti
tit. ꝑ debitorẽ aũt cẽtũ denariorũ q mĩora cõmittit. Vocant
aũt pctã maiora q̃ cõmittũt in deũ. mĩora ꝟo q̃ cõmittũt ĩ ꝓ
ximũ. vñ ille q erat debitor dñi debebat decẽ milia talẽtorũz
q ꝟo debitor cõserui cẽtũ denarios. sũt aũt maiora peccata ĩ
deũ qꝫ in ꝓximũ. qz ille maiorẽ. ⁊ qz maior est ĩgratitudo: et
qz plura in deũ cõmittim⁹. sic. d. crisо⁹ tanta ãt ẽ dña pctorũ
q̃ cõmittunt in hoĩez: ⁊ q̃ cõmittũt in deũ ꝯta est dña decẽ mi
liũ talẽtorũ ⁊ centũ denariorũ. magꝫ aũt ⁊ multo plus qõ ꝑz
ex dña ꝓsonarũ ⁊ paucitate peccãtiũ. hoĩe. n. vidẽte ⁊ desisti
mus ⁊ pigritam⁹ peccare. deo ãt vidẽte ꝑm vnũquẽqz diem
nõ desistim⁹ ſz agim⁹ informidabl'r oĩa ⁊ loqmur. nõ hĩc aũt
solũ grauiora appent peccata in deũ ſz etiã a bñficio quo sum⁹
potiti ab ipo. fecit nos eẽ ⁊ oĩa ꝓpter nos opat⁹ est animã
rõnalẽ nobis ĩspirauit. filiũ suũ misit. nobis celũ apuit. ⁊ nos
filios suos fecit. Nũqd ḡ̃ si vnaquaqz die moreremur ꝑ eo re
tribuerem⁹ ei aliqd dignũ: neqꝫ ꝯ ſz hec rursus ad vtilitatẽ
nr̃az ptinet. nos aũt ecõtrario in legib⁹ ei⁹ offendim⁹. Dicit
q tenẽs eũ suffocabat. i. attrictor ĩsistebat vt ei vindictã ab eo
exigeret vt. d. remigi⁹. et hoc ẽ qñcunqz ꝑ quo pctõ cõtra se
cõmisso crudel'r mouet qs ꝯ ꝓximũ. pcidẽs ãt cõseru⁹ dicit
qñ ꝑ pctõ cõmisso cõtra ꝓximũ hũil'r veniã petit. dicit ãt pa
tiẽtiã habe in me ⁊ ẽ. qñ satisfactionẽ pollicet vel se emẽdatu
rũ ait vbi satisfactioni alteri nõ ẽ locus. ſz cõseru⁹ noluit: qz ĩ
gratus exñs illa ꝟba cõtẽpsit ꝑ q̃ saluat⁹ est: vt ait crisо⁹. vel
nolle ẽ retinere in aĩo rancorẽ. i. vindicte õsideriũ. sic ait aug⁹
li. de ḟo. euã. noluit. i. tenuit ꝯ eũ hũc aĩmuz vt supplicia illi
vellet: mittere ĩ carcerẽ donec soluat debitũ. ẽ remittere nolle
rãcorẽ ſz tãdiu ꝓuaẽ odiũ ⁊ vĩcte õsideriũ: quousqz fal'r pu
nierit offẽdẽtes. ⁊ licet ĩpotẽtes sint ad nocẽdũ potẽtioribus ꝓxi
mo. eos tñ in carcere tenere dicunt q̃diu seruãt eis irã ad ali
q̃diu puniẽdũ qñ facultas fuerit. tales. n. sũt difficiles ⁊ ama
ri q sunt due spẽs iracundorũ. 4. ethico. c. de mãsuetudĩe. q
difficulter soluũt ab ira vel nõ soluũt quousqz retribuerint.
ĩ quo magn⁹ ĩgratitudo serui hui⁹ oñdit vt. d. crisо⁹. ſ. vide
dñi charitatẽ ⁊ serui crudelitatẽ. hic ꝑ decẽ milib⁹ talentis. hic
aũt ꝑ centũ denariis. hic cõseru⁹: hic aũt dñm roganit: ⁊ hic
totalẽ absolutionẽ accepit ille ãt solã dilationẽ petebat. nec tñ
hic dedit. ꝟz aũt videtes cõserui ei⁹. ſ. vtriusqz ea q̃ facta sunt
tristati sunt. ꝯserui pñt vocari ceteri hoĩes velãgeli: qz omẽs
sum⁹ ꝯserui cũ sim⁹ sil'r serui xp̃i. tristãtur ãt boni cũ vidẽt tãtã
iniqtatẽ. nã caritas nõ gaudet sup iniqtate ſz potius tristat. i.
chor. 13. ⁊ etiã sancti ãgeli tristãtur eo mõ quo tristari dicunt
vel tristicia ẽ de pditione hui⁹ serui. nã ꝑ hãc ingratitudinem
quã ꝛmittit redit in ꝑna debita ⁊ eternal'r ꝑiit. sic. d. remigi⁹
cõserui forte ãgeli sunt ĩtelligẽdi aut ꝑdicatores sancte eccl'ie
vel alij fideles q videtes aliquẽ fr̃m pctõr remissionẽ adeptũ
nõ velle miscreri cõserui sui cõtristant de ei⁹ pditione. vel vt
ait aug⁹ ꝑ cõseruos intelligit eccl'ia q̃ illũligat ⁊ soluit. nam
cũ hec absoluerit aliquẽ a pctis ⁊ postea per hoc q crudel'r se
habet ad fratrẽ suũ videt eũ incidere in maiorẽ dãnationẽ do
let de eius pditione. Dicunt isti cõserui venire ⁊ narrare dño
nõ qdẽ q corpe veniãt qz ad deũ nẽo vadit cum ille vbiqz sit
ſz cordis affectu: narram⁹ ãt q̃ fiũt qñ ꝺ malis q̃ ꝓximi patiũ
tur cõdolem⁹ ⁊ petim⁹ talia nõ manere inulta ſtim clamãt sancti
q̃re nõ vĩdicas sãguinẽ nr̃m. apoc. 6. qõ petere nõ licz ex odio
vt mala ꝓximo cupiam⁹: ſz vt dei iustitiã ad honorẽ ei⁹ ⁊ re
leuationẽ patientiũ exoptem⁹. sic. d. remigi⁹ veniũt qdã non
corpe ſz corde. dño ãt narrare ẽ dolores ⁊ cõtritiones cordis
in suo affectu demõstrare. Q̃ ãt ꝺz q dñs vocauit tunc suũ
de vocatione mortis intelligit qz cũ is cui tanta remissa fue
rant in sua iniqtate ꝑseuerat ⁊ circa ꝓximos crudelis exactor
efficit adducit de⁹ terminũ vite illi⁹: ⁊ sic multarũ iniqtatuz
reũ ad iudiciũ adducit. sic dicit remigi⁹. vocauit qdẽ eum dñs
suus. vocauit. n. ꝑ sinaz mortis ⁊ ab hoc seculo migrare iussit
Dñs ãt ponẽs rõnẽ cũ seruo ĩpio in morte vocat eũ seruum
neq̃. nõ qdẽ qz deus aliqd realr̃ improperat ſz qz iniqtates sue
eũ neq̃ seruũ esse oñdẽt. in quo oñdit grauitas pctõ ei⁹ cui cũ
remissa pctã a deo clement extiterit erga ꝓximos crudel' effi
cit. sic. d. crisо⁹. et qñ qdẽ decẽ milia talẽta debebat. nõ voca
uit eũ neq̃ neqz cõuiciat⁹ ẽ ſz misertus ẽ. qñ ãt ꝯ ꝯserui ĩgra
tus ẽ effect⁹: tũc ꝺz ei serue neq̃. Sz sciẽdũ q ille seru⁹ licz in
crepet a dño nichil nũc rñdet excusãdo nec mĩaz petit vt ꝓi⁹
petiuerat. qz hic loc⁹ mie ⁊ cõuersionis ẽ. post mortẽ ꝟo tẽp⁹
iusti iudicij. etiã q tã ingrat⁹ extiterat velamẽ inigtatis nõ hẽt
accusante eũ cogitatõne ⁊ testimoniũ recedẽte ꝯcia qõ fiet in
die q̃ iudicabit dñs. ad. ro. 2. sic. d. remigi⁹. Sciẽdũ q̃ seruus
iste nullũ rñsuz legit dño dedisse in quo demõstrat q̃ in die iu
dicij ⁊ statim post hoĩs vitã oẽ argumẽtũ excussatioĩs cessabit
Jubet ãt dñs tradi seruũ istũ tortoribus. qz cum pctõr in mor
te ꝑ pctis dãnatus fuerit demõib⁹ tradit q tortores sunt: et
gaudent in penis dãnatorũ. sic. d. crisо⁹. nõ ãt simpl'r dixit tra
didit ſz irat⁹ q̃ nõ posuit qñ iussit vẽdi eũ. nõ. n. hoc erat ire
ſz magis amoris ad correctionẽ. nũc aũt hec est sñia iudicij et
pene. sic etiã. d. remigi⁹. tũc. n. ꝺz iratꝰ qñ aduersus pctores
vendicat. tortores aũt dicũt demoẽs qz sp ad hoc pati sunt vt
pditas aĩas suscipiãt ⁊ in pena eterne dãnationis eas torq̃ant.
Q̃ aũt ꝺz tradi tortoribus quousqz soluat vniuersũ debitum
ad historiã exẽpli refert qz licet seruo illi neq̃ nichil dñs remit
teret. poterat tñ aliqñ soluere. iõ nõ adiudicauit eũ t dñs car
ceri ꝑpetuo ſz quousqz solueret qz ꝑ debito ꝓncipal'r et non ꝑ
crimine incarcerabit licet si nõ incurrisset ingratitudinẽ iã de
bitũ remissũ maneret. pctores aũt q in morte a dño iudicant
tortoribus quidẽ tradũt ſz nõ ẽ eis vlla expectatio nec ter⁹ min⁹
ponit liberatõis. nec aliqd ẽ ꝑ qõ euadũt man⁹ tortorũ. ꝺz tñ
donec soluat vniuersũ debitũ. i. eternal'r qz ille ẽ med⁹ circun
loq̃ndi. sic ꝺz. ſ. q̃ remittenda est offensa vsqz septuagies sep
ties. i. semp vl' vsqz in eternũ. alio mõ ꝺz donec soluat qz verꝫ
est q̃ pctores detrudunt in ĩferno qz debitores sũt ⁊ donec sol
uãt ibi manẽt ⁊ tñ qz nũq̃ soluẽt manebũt ibi in eternũ. ⁊ nõ so
lũ nunq̃ ꝓsoluẽt totũ debitũ ſz etiã nũq̃ incipiẽt soluere mĩ
nimã ꝑtẽ debiti. ⁊ appet ꝓmo qz si aliq̃tã ptez soluere posset
pctor in ĩferno ꝺbito pctorũ suor⁹: nec̃e erat q̃ in lõgo tpe to
ta res soluerẽt. qz in eadẽ ꝓportõne in q̃ se hẽt pua ps pctĩ ad
aliquã penã et ad tẽpus aliqꝺ: in eadẽ se hẽt residuũ de pctis
ad aliã penã ⁊ tẽpus. et ita in aliquo tpe finito finirẽt tota pe
na dãnatorũ. ⁊ oẽs dãnati liberarẽtur de ĩferno: qꝺ falsũ est.
iõ dicendũ q̃ sẽ ꝑ toto debito nũq̃ soluũt: ita neqz ꝑ aliq̃ ꝑ
te et ꝯnr̃ nunq̃ ĩcipiũt soluere ſz sp manet debitũ ĩtegrũ. Se
cũdo qz soluere debitũ pctorẽ est satisfacere deo in quẽ peccam⁹
⁊ ad satisfaciendũ deo oportz q̃ ille acceptet ea q̃ offerũt. sed
de⁹ nõ acceptat aliqd factũ vel toleratũ a pctorẽ qz ex̃ caritatẽ
est: q̃ nũq̃ poterit satisfacere neqz ĩcipe satisfacere: ſz manebit
sp debitũ ĩtegrũ ⁊ pena erit eterna. sic. d. remigi⁹. nũqd ãt
postq̃ aliqs demersus fuerit in eternã dãnationẽ poterit ĩue
nire spaciũ se corrigẽdi aut aditũ exeũdi. ⁊ rñdet nõ: sed qꝛo
usqz ponit ꝑ infinito ⁊ ẽ sensus: sp soluet ⁊ nunq̃ ꝓsoluet. ſz sp
penã luet. Cũ ãt dixit: sic faciet vobis pr̃ me⁹ celestis. ostẽdit
ad quid posuerit exemplũ. ſ. vt nos dimittamus debitoribus
qz aliter reuocabũt debita q̃ nobis deus dimiserat. Dixit ãt
de cordib⁹ vr̃is. qꝺ intelligit vno mõ. i. vt non ficte remitta
mus reseruãtes rancorẽ in corde. sic. d. aug⁹. li. de ꝺctis do.
melius ẽ enĩ vt clames ore ⁊ dimittas in corde q̃ vt sis blan
dus in ore ⁊ crudelis in corde Scdo põt intelligi remissio in
corde. i. vt licet penã aliquã ĩponamus nõ fit illa ex odio sed

ex caritate. vt interdū aliqb⁹ offendētib⁹ dimittim⁹ quos ali
qliter puniri volum⁹ vt meliores fiant ⁊ talibus ex corde re
mittim⁹ potius ꝙ si eis totā penā dimittam⁹ cū p hoc bonū
eorū ꝓcurem⁹. sic dicit aug⁹ vbi. s. iō. n. dñs subdidit ex cor
dibus vestris vt si p caritatē ponimus disciplinā de corde le
uitas non recedat. quid. n. tam piū fiē medicus ferēs ferramē
tū seuit in vuln⁹ vt homo sanet. ⁊ si vulnus palpat hō perdi
tur. ⁊ tamē cōior est sensus ꝑmus. sic dicit ieron⁹. iō etiā dñs
addidit de cordib⁹ vestris vt oēm saluationē ficte pacis auer
teret. tota autē intētio xpi in exēplo isto ē inducere nos ad remit
tendū offensas ꝓximis. ⁊ hoc p duo. Primo exēplo sui qr ipe
nobis maiora dimittit: qr qlibet hō se hēt ad ipm fiē debitor
decē miliū talentorū ad regē. hō autē ad ꝓximū offendentē fiē
seruus ad debitorē centū denariorū. Scōo p cōminationē pe
narū. de ꝙmo. d. ieron⁹. ꝓcipit dñs petro sub ꝙpatōe regis
dñi ⁊ serui q debitor decē miliū talentorū a dño rogans ipe
trat vt ipe quoqz dimittat cōseruis suis mīora peccātib⁹: sic
etiā origenes ait. vult docere nos faciles esse ad indulgendū
eis q nocuerūt nobis: maxime si satisfaciāt et deprecent sibi ve
niā dari. De scōo pz in lra. s. sic faciet vobis pater me⁹ cele
stis. ⁊ qr magis mouent cōiter hoīes terrore ꝙ amore ⁊ rōe
iō hoc xps magis expressit. et iste licet sit sensus tropologic⁹ ad
hanc lraz: tñ p applicationē efficit ꝓncipalis ⁊ qsi lralis. pōt tñ
exponi allegorice de pplo iudaico et gētilibus ad xpm ꝙuerꝫ
sic dicit raban⁹. allegorice seru⁹ iste q decē milia talenta debu
it ppl⁹ indut⁹ ē decalogo legis astrict⁹ cui dñs sepe dimisit
debita qñ in āgustijs ꝙstituti illi⁹ mīaz deprecabant. sed libera
ti oēs debitores atrociter repetebant ⁊ a gentili pplo qsi sibi
obnoxio circumcisionē et cerimonias legis expetūt ⁊ ꝓphas
et apl̄os crudeliter trucidarūt. vñ tradidit eos dñs in manus
romanorū vl malignorū spūuz qui eternis cruciatib⁹ eos pu
Q°. 91. nirent. ¶ Querit: an peccata sel dimissa redeāt. ¶ Dom ꝙ
accipiēdo ꝓpe redire pctm̄. i. ꝙ ꝙtuz ad seipm redeat fallūz
est: qr peccatū qō semel dimissū est si rediret. aut rediret quan
tū ad actū aut ꝙtū ad culpā aut ꝙtū ad maculā aut quantuz
ad reatū aut ꝙtū ad penā. nā in pctō nō sūt plura. et quecun
qz alia ponunt reducunt ad hec vt tenebra et offensa. ⁊ tamē
ꝙtū ad aliqd illorū nō redit ipm ꝙ nullo mō redit. de actu pz
qr nō pōt redire actus nisi repetat ⁊ tñ nō repetit actus p hoc
ꝙ qs incidat in alia pctā de nouo qr nō cōmittit eundē actuz
numero. eundē enī numero actū redire postꝙ oīno desierit
ee est ipossibile qr illi⁹ sbña. i. esse totalr ꝑijt. de culpa eodem
mō ptz. nā culpa nō est nisi ꝓuatio ōbite rectitudis in actu qñ
caret debitis circūstātijs. ꝓuatio āt fundat in actu illo sz actus
iā ꝑijt et nō pōt redire. ꝙ includit ꝯdictionem redire. sic ꝙ de
structis oculis maneat cecitas. i. peunte homine qui habebat
oculos sine potētia vistua. de macula pz qr macula ē deformi
tas aīe in ꝙtū ē ymago dei q dēt hāe pulcritudinē vl ornamē
tū debitū. et istud est gra et cū caret illa ē deformata p carētiā
illa autē macula nō redijt qr deleta est p pnīaz. nā qñ dolet pe
cator de pctō dat gra a ꝙ quā tollit macula q̄erat ꝓuatio gre
⁊ iō nō pōt manere iā ꝓuatio cū hītu: sic nō pōt manere ceci
tas cū potēcia vistua. sed alia macula postea seqt qñ de nouo
incidit in pctm̄ mortale q̄ nō pōt esse eadē macula: cū nō indu
cat p idē pctm̄. etiā qr illa ꝑor macula penit⁹ desijt esse cū essz
ꝓuatio. ⁊ qō oīno adnichilat nō redit. de reatu etiā dom ē ꝙ
nō redeat qr ille reat⁹ ꝑijt. incurrit. n. pctor p pctm̄ in reatum
mortis eterne a quo p cōtritionē liberat. manet āt tūc reatus
ad penā tpalē vel purgatoriā et illa pōt p satisfactionē deleri
hic et ita desijt esse tot⁹ reat⁹. hūc aūt redire cū esse desierit ē
ipossibile. sed reat⁹ nou⁹ ad penā eternā cātur p nouū pctm̄.
De pena dom ꝙ illa nō redit: qr aut accipit pena p seipa aut
p obligatione ad illā. si ꝓmo mō manifestū ē ꝙ pena nō redit
qr nō pōt redire qō nunꝙ fuit. et tñ p hoc ꝙ qs peccat nō in
cidit in aliquā penā actualē sed solū in obligationē ad illaz vt
tolleret illā post mortē siue in īferno siue in pugatorio. ꝙ pe
na sic nūꝙ rediit. si accipiat p reatu' pene certū ē ꝙ ñ redit re
atus ꝑcedēs. vt. s. dictū ē sed de nouo cātur reat⁹. iō nō fdit
pctm̄ ꝙtū ad aliqd vere. hoc idē ꝓbat qr dicit aug⁹ in li. de re
ꝑpōsitionib⁹ ꝑspi q recedit a xpo ⁊ alienat⁹ a gra viuit hāc vi
tā quo nisi in ꝑditionē vadit sz nō in id qō ē dimissū redit ne
qz originali pctō dānabit. ꝙ nō redeūt pctā dimissa qr tūc ita
rediret originale sic cetera pctā. Itē qr cōmittēdo pctm̄ equa
le nō fit vn⁹ hō deterior alio: qr als nō poneret pctm̄ in eis esse
equale sz cōtīgit innocētē q nunꝙ peccauit ⁊ penitentē q nunc
ē in gra ⁊ tñ ante hoc peccauit cōmittere idē pctm̄. ꝙ p illō nō
fit deterior penitēs ꝙ nocēs. ⁊ tñ si peccata ꝑora redirēt effice
ret deterior penitēs qr redirēt oīa q̄ ꝑus ꝙmiserat ꝙ nō rede
unt. Est tñ dicēdū ꝙ licet ꝑpe nō redeāt pctā iam dimissa vt
oīsuz est. s. nō pōt oīno negari illa redire cū auctoritates taz
sacre scripture quā sanctorū hoc videātur sonare. ⁊ tñ qualr
redeāt est inquirendū. Dicendū igit ꝙ pctā redire dicunt nō
qdē ꝙtū ad se qō est redire ꝙtū. ad actū vl culpā. maculā rea
tū aut penā qr omīa ista sunt aliqd in pctō sed redeunt pctā di
missa ꝙtū ad effectū suū: qr ex peccatz cōmissis relingit aliqd
insequentib⁹ pctis etiā postꝙ illa remissa fuerint. ex eo. n. ꝙ
hō p pctm̄ offendit deū postꝙ remissionē ꝑcedentiū pctorū ac
cepit actus seqns pctī incurrit quādā deformitatē ingratitudi
nis qr graui⁹ reputat pctm̄ qō quis facit postꝙ accepit remis
sionē ꝙ ꝑus. sic̄ graui⁹ peccat q offendit illū a quo bñficia sus
cepit ꝙ si offendat euz a quo nulla vnꝙ bñficia suscepit. ⁊ qr
remissio peccatorū est beneficiū quoddā qō a deo accepimus
vltra cetera bñficia: magis ingrat⁹ ē q post remissionē pecca
torū peccat ꝙ ꝑus. ⁊ ista deformitas ingratitudis addit aliq̄m
magnitudinē pctō et ꝙtū ad hoc redeunt pctā dimissa qr nisi
illa ꝑcessissent non esset ista magnitudo pctī. Considerādū āt
ꝙ pctō veniali ꝑm se nō debetur pena eterna nec locus īferni
et tñ si qs i uenialib⁹ ⁊ mortalib⁹ sit decedat punief in īferno
tā p venialib⁹ ꝙ ꝑ mortalib⁹ ⁊ etiā pena ipoꝝ venialiū erit ef
na et hoc p accidēs. Sz dicēdū ꝙ nō stat. nā p veniali bñ dat
pena eterna in inferno. eo ꝙ moriens in veniali et mortali nū
ꝙ hēt remissionē alicui⁹ pctī cuz venialia nunꝙ tollātur sine
mortalib⁹. et ita manēt semp venialia in īferno. et tñ ꝙdiu pe
catū manet semp ꝙpetit pena ꝑ illo. iō ꝑ pctō veniali dabitur
pena eterna. de pena aūt residua hic secus ē. qr pena nō hēt se
cū culpā aliquā. iō eo ꝙ soluit expiat. i. tolerando eā finit et
nō hēt cām manendi semp. ⁊ iō dicēdū ꝙ ꝑ pena cui⁹ ē aliqs
debitor post ꝑnīaz inceptā et nō finitā remisso iā peccato: nō
punief pctor eternaliter in īferno sz tpalr. ⁊ nō seqt aliqō in
cōueniēs. qr nō ē iō redēptio. nā licet illa pena finiat non finit
vnꝙ pena debita p mortali in quo qs decessit. etiā nō ē incō
ueniēs ꝙ finita pena illa minuat pena alic⁹ dānati. s. p⁹ tole
rabit penā ꝑ pctis in quib⁹ decessit. ⁊ ꝑ pena īexpleta hic. Cū
āt pena hic nō expleta fuerit ibi finita manebit solū pena pro
peccatis in qbus decessit. ⁊ ita erit alleuiatio aliq̄ sz nō ē incō
ueniēs saltē vsqz ad diē iudicij. qr vsqz illuc cōtingit augeri ⁊
minui ¶ Notādū āt ꝙ pctm̄ mortale seqns nō mortificabat me
rita ꝑcedētia qn in se eēnt viua. vñ in gloriā electorū cedebāt
sz mortificabāt solū ꝙtū ad illū cui⁹ erāt q impediebat a ꝙsecu
tione effectus ipoꝝ. ⁊ iō remoto impedimēto manēt in sua ef
ficacia etiā ꝙtū ad istū. de pctō āt qō ꝑ penitēciam mortificat
secus ē qr nō solū mortificat sz etiā mortif. bona aūt opa ꝑ pe
catū seqns nō moriunt sz mortificant. Nā si morerent nunꝙ
reuiuiscerēt. pctm̄ aūt qō ꝑ penitetiā mortif nō solū mortifica
tur ꝙtū ad peccantē sz etiā in seipo et ita nullo mō manet. Et
sic magis potēs est pnīa in destruēdo oīa pctā ꝙ pctā i morti
ficādo bona opa ꝑcedentia ⁊ impediendo graz. rō diuersitatz ē
qr remissio pctorū ē ꝓncipalr opus dei. mortificatio aūt meri
torū ꝑcedentiū ē opus hoīs. hō aūt sua actione nō pōt euacu
are totalr opus dei ꝙuis possit facere vt sibi nō ꝓfit impedi
do. et ideo homo p pctm̄ sequēs nō pōt annichilare remissio
nē pctoꝝ ꝑcedentiū. pōt autē p suā actionē euacuare aliqd qō

p ipm factū est: et iō pōt mortificationē meritorū suorū precedentiū q̄ ab ipo facta fuit p merita sequētia ānichilare penit⁹ ⁊ hoc maxime q̄ merita seq̄ntia nō sūt penit⁹ humanū op⁹ sz maxime diuinū. aug⁹ āt dicit deū reuocare ꝓza pcta ⁊ replicare illa nō quidē faciēdo q̄ illa in seipis redeāt. qō ē ipossibile. nec etiā q̄ tota pena q̄ prius erat p eis debita ⁊ remissa detur nūc q̄ ē absurdū. sed redeūt quātū ad deformitatē ingratitudinis ī pctis seq̄ntib⁹ vt ōclaratū fuit. ⁊ hoc mō pōt rn̄deri ad oēs auctoritates q̄ de ista replicatiōe et reditu loquūt. sic dicit ābros⁹ sup ep̄la ad ephe. donate ī uicē si alter in alterū peccet alio q̄n de⁹ repetit remissa. si. n. in his q̄ptus fuerit sine dubio reuocabit sententiā p quā mīaz dederat sic in euangelio de seruo neq̄ legit: ōr repetere dimissa. nō quidē debita pena p remissis si illa fuerat remissa vel soluta sz inquātū seq̄t aliq̄ grauitas in pctō seq̄nte q̄ nō esset si de⁹ nō remisisset pctā ⁊ p illa grauitate pcti rn̄debit q̄dā pena ⁊ q̄tū ad illā repetūtur dimissa et reuocat sn̄ia. ¶ Quer̄it cū dictū fuerit redire pctā q̄tū ad ingratitudinē: quō se hēat ista ingratitudo ⁊ an sit sp̄ale pctn̄. ¶ Dicēdū q̄ ingratitudo aliq̄n dicit vt peccatū sp̄ale: aliq̄n aūt deformitas ānexa oī peccato. ꝓ quo sciendū q̄ ingratitudo. i. nō gratitudo dicit p̄uationē actionis gratiaꝝ. i. q̄ gratias debitas nō soluit. actio vero gratiaꝝ respicit datione q̄ nō fiūt gr̄a nisi danti. Est aūt datio duplex. q̄ dā est q̄ respicit debitū alia nō. ⁊ p̄ma dupl̄r. q̄ p̄ma respicit debitū exn̄s sic cū quis offert alteri qō ei debet. sc̄da respicit debitū futuꝝ. s. q̄ quis dat aliq̄d vt faciat aliquā rē eē sibi debitā que nō erat p̄us debita. sic in emptione dat ēptor p̄cium vt res ēpta fiat sibi debita: vtraq; aūt datio ptinet ad iusticiā siue comutatiuā siue distributiuā. alia est datio q̄ nō respicit debitū aliquo mō: ⁊ hec dicit donatio eo q̄ liberalitatē respicit. et q̄ ad hāc dationē nichil inclinat nisi voluntas dādi. iō gratuita dicit. ⁊ talis dationi ꝑpria ꝓpetit gr̄aꝝ actio vt p gr̄a fiat gratiaꝝ actio. et hoc est vt q̄libz p̄o gr̄a sibi facta retributionē faciat s̄m suū modū. et q̄ ista gratiaꝝ actio ē debita vbi p̄cessit gratuita donatio si cesset quis a gratiaꝝ actione est ibi p̄uatio actionis gratiaꝝ. et talē vocam⁹ ingratitudinē: ⁊ ingratū eū q̄ cessat a gratiaꝝ actōe: ⁊ q̄ contingit magis ⁊ min⁹ teneri ad gratiaꝝ actiones: ⁊ ab illis magis ⁊ min⁹ decedere: q̄ tomagis discesserit quis ab ista gratiaꝝ actione est magis ingratus. vñ in ipa ingratitudine assignātur grad⁹. p̄im⁹ ē q̄n̄ qs in effectu retribuere aliq̄d p susceptis beneficijs negligit sz bn̄ficia agnoscat ⁊ estimet esse bn̄ficia. Secūdus ē q̄n̄ qs in affectu beneficia contempnit. Tertius est quando beneficia obliuiscitur. Quartus ⁊ vltimus est vt contra benefacientez aliquid opetur indebite. habent se isti gradus p ordinē: q̄ sequēs ꝓsupponit p̄cedētē ⁊ est grauior illo. nā cōtenere beneficia est grau⁹ q̄ nichil retribuere. q̄ aliq sūt q nichil retribuunt forte ex auaricia aut vt nō cogāt laborare in boc: ⁊ tn̄ esti māt bn̄ficia collata sibi magna esse in quo bonorē quēdaz exhibent donatori: qui vero contenit in aīo nō retribuit quic̄q̄ et insup quodāmō negat data beneficia vel ptē eoꝝ cū minuat estimationē illorū contenendo ea: ⁊ terti⁹ mod⁹ est grauior sz cū quis obliuiscitur. nā obliuisci magis ē q̄ contenere. q̄ qui cōtēpnit tenet beneficia in aliq̄ reputatōe licet in pauca q obliuiscitur in nll̄a tenet: ⁊ ꝓn̄r neqz retribuere quic̄q̄ pōt p eo qō esse nescit. q̄tus oībus deterior est. q̄ tres p̄mi cessant a gratiaꝝ actiōe. q̄t⁹ vo nō solū cessat sed ēt malū infert. Dicendū aūt q̄ ingratitudo q̄tū ad p̄mos tres modos est semp pctn̄ sp̄ale: sed q̄tū ad q̄tū est deformitas ānexa pctō. primū patet q̄ p̄mi tres modi sūt tres modi cessationis a gratiarum actōe. nā quidā cessant nō retribuēdo: alij nō retribuēdo ⁊ cōtēpnēdo: alij obliuiscēdo. ⁊ ista tria opponūtur gratiaꝝ actōi cū gratiarū actio circa bn̄ficiū dicat recordari illius: ⁊ magni pendere illud et iuxta possibilitatē p illo aliq̄d retribuere. cessare ab aliquo istorū est incurrere in aliquē triū modorū dictorū cessationis a gratiaꝝ actione. Et q̄ actio gratiarū est actus iusticie nō inq̄tū cōicamus legal̄r sz moraliter ingratitudo opponit iusticie inquātū cessam⁹ a solutione eius qō moraliter et naturaliter debitū erat et isti tres mōi eiusdē vicij sunt. Et opponunt eidē virtuti iusticie. scōm ptz q̄ ingratitudo sic est facere aliq̄d indebitū ꝯ bn̄facientē. inq̄tū. n. ponit fieri aliq̄d indebite ponit esse pctn̄: q̄ oē peccatū dicit indebitū ⁊ ista ē rō cōis pctī ⁊ nō tangit aliq̄d sp̄ale. inq̄tū vero ōr ꝯ bn̄facientē addit circūstancia aggrauās ⁊ q̄tū ad hoc dicit ingratitudo sz q̄ est ꝯ bn̄factorē ⁊ cōcordat aliq̄liter cū aliis modis ingratitudinis. Fleče ē aūt ista ingratitudinē esse in quolibz pctō: q̄ qōlibet pctn̄ ē ꝯ deū licz q̄dā sint solū cōtra deū. alia ꝯ deū et p̄imū et q̄ qōlibet pctn̄ est malū facim⁹ aliq̄ malū ꝯ deuz in quolibz pctō: ⁊ q̄ de⁹ est maxime beneficus nobis neče est q̄ in quolibz pctō offendam⁹ nostr̄ bn̄factorē: ⁊ ita in quolibet pctō est ingratitudo: vt circūstātia cōsequēs ipm ⁊ aggrauās. Et isto etiā mō quodlibz pctn̄ post remissionē p̄cedentiū pctōꝝ ingratitudinē habet ānexā. Et ita ingratitudo illa s̄m quā dicunt redire pctā nō est sp̄ale pctn̄: q̄ ptinet ad quartū modū. s. q̄ q peccat post remissionē pctōꝝ facit malū ꝯ deū q bn̄fecit ei remittēdo ꝓza pctā et ita ē ibi ingratitudo s̄m quā aggrauat pctn̄. ¶ Quer̄et qs sit magis ingratus īnocēs peccādo an penitēs cui aliquādo pctā dimissa sunt. ¶ Dicēdū q̄ tā īnocēti q̄ penitēti aliquid remissū ē. nā nō est īnocens nisi q in nullo pctō est: et tn̄ oīs talis fuit aliq̄n in pctō. s. originali qō ei remissū est ad hoc q̄ īnocēs fieret: et iō quilibet tā penitēs q̄ īnocēs būt iam aliquā remissionē pctī. sz īnocentē vocamus eū qui nullū pctn̄ fecit licz aliq̄d ꝯtraxerit. peniten tē aūt eū q aliq̄ pctā fecit q̄ ei dimissa sūt p actū pn̄ie ⁊ tūc stat dubiū. Et dōm q̄ solutio pēdet ex hoc qō sciat qs magis teneat deo. nā qui magis tenet si cōtenat est magis ingratus. et q̄ bō tenet deo p bonis susceptis ab eo: est videndū q̄ sūt maiora dona an īnocentis vel penitētis. et dōm q̄ aut ꝯpantur absolute īnocēs ⁊ penitēs q̄tū ad oīa dona q̄ bn̄t vl̄ receperīt vl̄ solū q̄tū ad donū qō est eē īnocētē ⁊ donū qō ē eē penitētē accipiēdo p̄mo mō n̄ pōt dari aliq̄ certa rl̄a q̄ īterdū sunt pl̄a dona īnocētz ⁊ aliq̄n penitētz. de p̄mo vt dña n̄ra fuit īnocēs ⁊ tn̄ dona ei collata erāt maiora q̄ dona data decē milib⁹ penitē b⁹. ō scō petr⁹ fuit penitēs ⁊ magdalena: maiora tn̄ fuerūt dona eis data q̄z decē milib⁹ puerorū manētiū ī īnocētia ⁊ tali mō nulla ꝯpatio certa bn̄ī pōt accipiēdo scō mō ē certa ꝯpatio: q̄ desiderat solū hoc donū qō est esse īnocētē quod a deo est: ⁊ hoc donū qō est penitere de peccatz. Est. n. donū īnocētie q̄ cōseruatus fuerit hō ne in pctā īciderit qō p se nō poterat. donū aūt penitētie est q̄ de pctis resurgat. accipiēdo igitur boc mō. dōm q̄ q̄tū ad aliq̄d est maius donū īnocentis q̄ penitētis. ⁊ q̄tū ad aliq̄d ē ecōtrario. Ipa. n. gratiaꝝ actio respicit donū nō solū quantū ad quātitatē ei⁹ in se: sz etiā q̄tū ad modū gratuite donatiōis. ⁊ ex ābob⁹ accipit magnitudinē vt dicat vnū donū maius vel min⁹ alio. et ita tā maiori dono i se q̄ magis gratis dato debet maior gratiaꝝ actio. cōsiderādo q̄ q̄ntitatē doni i se mai⁹ē donū innocētie q̄z pn̄ie. q̄ ē honorabilius sicut maius iudicat q̄ qs nō pmittat aliquē cadere q alīs nec̄io casurus esset q̄z q̄ eū quē tenere poterat nō curet tenere sz posteaz corruerit eleuet eū q se alīs eleuare nō posset. cōsiderādo tn̄ modū gratuite donatōis magis tenet penitēs q̄z īnocens. nā q̄nto qs magis est elongatus a debito recipiēdi tanto donatio ei facta magis gratis fit saltē ex pte ei⁹ q recipit. licet ipe dans equali liberalitate se oībus cōicet. magis aūtē elongatus est penitens a debito recipiēdi conseruationē īnocētie. q̄ sz deus nulli teneat cū nemo sibi p̄us aliq̄d dederit q̄z recipet ab eo vt deus teneret retribuere. ysa. 40. te mē magis elōgatus ē q ex pte sua maiorē indispositionē ad recipiēdū bēt. penitēs. n. q̄n̄ recipit a deo donū pn̄ie ē i pctō. ⁊ ita ex se est indispositus ad bonū cū potiꝰ mereat malū. īnocens aūtē recipit donuz cōseruatiōis posteaz īnocens est et q̄mdiu īnocens manet. nam q̄n̄ fit īnocens. i. liberatur de pctō originali non recipit conseruationē innocēcie sed innocentiā vel remissionē pctī originalis. nō ergo recipit ꝯseruatiōnē īnocētie

Q°. 92.

Q°. 93.

nisi posq̄ effct⁹ est ĩnocēs et q̄diu manet ĩnocens. ⁊ tñ tūc nō ē aliq̄ indispositio ex pte ei⁹ qz bon⁹ ē. iō magis elongat⁹ ē pec catoꝛ a ꝺbito recipiēdi remissionē pctoꝝ ⁊ domū pñe q̄ ĩnocēs a ꝺbito recipiēdi ꝓpuationē ĩnocētie. ⁊ iō ex pte domi ĩ se mai⁹ ē domū ĩnocētie ꝓpuate sz ex pte gratuite donatoꝛis mai⁹ ē domū penitētie. et iō aliquo mō teneꝝ magis ĩnocēs: ⁊ aliquo mō te neꝝ magis penitens. Et ꝓñr aliquo mō erit magis ĩgrat⁹ ĩno cēs ⁊ aliquo mō penitēs Et tñ si absolute ꝓpeꝝ qd sit mai⁹ sim pliciter domū seruate ĩnocētie vl' remissio pctoꝝ siue gratia pei
Q°.94 tētie videꝝ mai⁹ ē domū ꝓpuate ĩnocētie. ¶ Queriꝝ cū pctā re missa dicāꝝ redire p ingratitudinē vt dictū ē. s. an illa ĩgrati tudo faciat tantū reatū pene q̄tū oĩa pctā dimissa ante q̄ di mitterētur. ¶ Dom q̄ reat⁹ pctī hoīs recidiuātis nō surgit tant⁹ sm q̄titatē absolutā q̄tus erat reat⁹ pctoꝝ remissoꝝ sz redit eq̄lis sm ꝓportionalitatē. s. q̄ q̄to fuerūt maiora pctā q̄ dimissa fuerūt tāto fuit beneficiū mai⁹ remissionis. et quāto fuit beneficiū mai⁹ tāto fuit ingratitudo maior: et sic aliquo mō q̄titas pctoꝝ remissoꝝ manet in ĩgratitudine recidiui sz nō sm quātitatē absolutā. ita q̄ tātus fuit reat⁹ isti⁹ pctī per qō qs nūc recidiuat quātus fuit oĩm pctoꝝ remissoꝝ sil' sūp toꝝ. ⁊ hoc pz qz etiā pctm̄ et beneficiū remissionis nō sūt equa lia in quātitate absoluta: qz mai⁹ est bñficiū remissionis q̄ fue rit pctm̄ qz spūalia facili⁹ cōstruūt q̄ destruant. facere aūt pec catū ē ꝙstruere qdā malū: remittere aūt ē destruere illō ⁊ ita maius est remittere q̄ peccare. et iō nō ē eadē quātitas bene ficij remissionis et pctī remissi. ⁊ ita etiā ĩgratitudo nō ē eq̄l⁹ pctō remisso sm quātitatē absolutā. vñ nō pōt ide inferri q̄ reatus isurgēs ex pctō sequēti sit tātus quāt⁹ reat⁹ oĩm pctō rū remissoꝝ. cū tñ oꝛ q̄ ꝓportionabiliꝛ sm magnitudinē pec catoꝝ ē magnitudo reat⁹ pctī seq̄ntis post remissionē: nō ē ve rū q̄tū ad totū reatū pctī sz solū quātū ad magnitudinē quā facit in reatu circūstātia ĩgratitudis. nā si a duob⁹ ꝙmissa sūt pctā oĩno eq̄lia nō est neče q̄ pctm̄ q̄ eoꝝ vter q̄z fecerit sit eq̄ lis reatus. qz si pctā als in se sint ineq̄lia ex genere suo reatus inde cōsurgētes erūt ineq̄les. ⁊ eodē mō si cui dimissa fuerint plura pctā q̄ alteri nō ē neče q̄ pctm̄ illi⁹ post remissionez sit maioris reat⁹ q̄ pctm̄ alteri⁹ cui⁹ pauciora et minora pctā di missa sūt: cū possit eē ecōtrario. vt si ille cui pauciora dimissa sūt cōmittat nūc homicidiū vel apostasiam a fide et ille cui di missa sūt maiora cōmittat solū pctm̄ ire leuis vel mēdacij pa rū pnicioſe. nā certū est q̄ tot⁹ reat⁹ insurgēs ex pctō isto apo stasie vel homicidij cui est ānexa pauca ĩgratitudo ē maioꝛ q̄ totus reatus ire vel mēdacij: cū circūstantia magne ĩgratudi nis cū ista ĩgratitudo nō sit q̄ta fuerūt pctā remissa nec etiaz tanta quantū ē ipm pctm̄ cui⁹ est circūstantia vt oñsū est. Sed existentib⁹ eq̄lib⁹ ex genere et alijs pctīs q̄ cōmittunt duo ho mines neče ē q̄ illō bēat maiorē reatū pene qō cōmissū est post remissionē plurīū aut maiorū pctoꝝ. qz ibi est maioꝛ ĩgratitu do q̄ aggrauat ⁊ addit in reatu pene pctī. Sciēdū etiā q̄ pec cata r̄missa dicūt redire nō solū qñ qs peccat ī p̄mo pctō post remissionē pctoꝝ sz etiā oĩb⁹ alijs vicib⁹ pñt redire large. qz iste redit⁹ nō ē nisi q̄tū ad circūstātiā ĩgratitudis. vt oñsūē. s. ⁊ tñ nō solū ī p̄mo pctō post remissionē cōmittit ĩgratitudinē q peccat sz etiā ī oĩb⁹ alijs. iō posset ī quolibz pctō dici rediē qz tāta ĩgratitudo est in scōo pctō post remissionē quāta in p̄mo ⁊ ita de alijs. et iō id ꝓpter quod dicūt pctā redire ita est in scōo ⁊ tertio ⁊ seq̄ntib⁹ pctīs sic ī p̄mo pctō. Et tñ nō dici m⁹ ꝓprie tūc redire pctm̄ sz solū in p̄ma vice. qz ad hoc q̄ pec cata redeant oportet q̄ aliq̄ fuerīt ⁊ designāt eē. s. recedēdo ⁊ tñ post q̄ quis peccat post remissionē pctoꝝ redeūt peccata p̄us dimissa ⁊ iā nō recedūt quousq̄z remittant. iō in scōo et tertio et sequētib⁹ pctīs q̄ fiūt nō interueniēte remissione non dicētur redire pctā dimissa licet in quolibz eoꝝ committat de nouo talis ingratitudo. qualis ꝙmissa est in p̄mo pctō post re missionē pctoꝝ. Et si postea iteruenīat alie remissiones pec catoꝝ et post illas seq̄tur pctm̄ nō solū redibūt peccata q̄ ime diate ante hoc facta fuerant sz etiā oĩa peccata q̄ facta sūt a p̄n cipio vite etiā si milleſies fuerint remissa. sz quotiēs de nouo peccat totiens pctā p̄us remissa p totā vitā redeunt. venialia aūt peccata redeūt sic et mortalia. qz redit⁹ pctī est soluz p in gratidinē inquātū contēnit beneficiū remissionis ⁊ facim⁹ cō tra illū qui nobis bñfecit. ⁊ tñ certū est q̄ beneficiū qōdā ē re missio pctī venialis sic ⁊ mortalis licz nō sit eq̄le beneficiū. iō redibūt pctā venialia sz nō quātū ad tantā ingratitudinē. etiā qz pctā venialia inter debita cōputātur in oꝛōe cū illa spēaliꝛ valeat ꝓtra venialia. et tñ ab eo qui peccat exigit vniuersum debitū vt innuit in lra ⁊ auctoritates sāctoꝝ hoc dicūt. iō etiā venialia redeūt. Dicendū etiā q̄ sic cōfitemur redire alia pec cata ita oportz dici q̄ redeat originale. sic dicit raban⁹ neq̄z seruū tradidit dns tortoꝛib⁹ quoadusq̄z redderet vniuersū debitū. qz nō solū peccata q̄ hō egit post baptismū reputabūt ei ad penā sz etiā pctā originalia q̄ in baptismo sūt dimissa: et istud nō bét aliq̄ dubiū qz vt ostensū fuit. s. nō redeūt pecca ta in seipis sz in aliquo effectu. s. in ĩgratitudie et ista ĩgratitu do ē inquātū cōtēnit dei beneficiū. i. gr̄a remissionis. sz certuz est q̄ pctm̄ originale ita redibit sic et cetera. ¶ Queriꝝ an p illa pctā quatuoꝛ de q̄bus cōiter oꝛ redeāt poti⁹ pctā remissa Q°.95.
q̄ p alia. s. apostasiā a fide. odiū fraternū. contēptū cōfessionis siue pñe. doloꝛē q̄ penituerit. ¶ Dicēdū q̄ p q̄libz morta le cōmissū post remissionē pctoꝝ redeunt omīa dimissa ex eo q̄ in cōmiss.one cuiuslibz ē ĩgratitudo oĩm remissionū facta rū. Et tñ q̄dā pctā sunt p que directi⁹ redeāt peccata dimissa q̄ alia. nō quidē q̄si ceteris maiora sint sz qz magis repugnēt remedio remissionis. sic oꝛ de pctō in spm̄ sctm̄ qō est irremis sibile nō qdē q̄ nō possit remitti: sz qz magis repugnat p̄nci pio remissionis q̄ cetera pctā: licz q̄dā alia sint grauiora q̄bus dā pctīs in spūm sctm̄ ⁊ illa nō dicūt irremissibilia: qz nō r̄pu gnāt ita directe p̄ncipio remissionis vt oñsū est. s. vbi de pctō in spm̄ sctm̄ actū est. ita nūc licz oĩa pctā sint ꝺ deū qui ē remit tens illa. quedā tñ sūt q̄ nō solū sunt ꝺ remittentē: sz etiā ꝓtra remediū p qō fit remissio. ⁊ hoc nō est in oĩb⁹. remissio. n. pec catoꝝ attribuit fidei. p̄mo qz q nō credit iā iudicat⁹ est et nō pōt placere deo. ⁊ hoc qz ipa est p̄ncipiū iustificationis. s. credi dit deo abrahā ⁊ reputatū ē ei ad iusticiā. gen̄. xv. ⁊. ad ro. iio. scōo attribuitur charitati. qz charitas opit multitudinē pctoꝝ. tertō attribuit pñe q̄ est īmediatū remediū ad remissiōez pctoꝝ. iō pctā q̄ sūt ꝺ ista remedia dicūt spēaliꝛ facere redire alia inquātū tollunt viā remittēdi. cōtra fidē ät est apostasia a fide iō ista ponit p̄ma. ꝓtra caritatē est odiū fraternū. ꝓra pe nitētiā sūt alia duo. s. ꝓtēptus penitētie faciende: et dolere q̄ penitētiā fecerim⁹ aliq̄n. Et sic ista q̄tuoꝛ videt̄ hz̄ spēalē rō nē vt p ipa redeāt pctā licz nō redeāt p ipa sola sz p oĩa morta lia. ⁊ etiā nō faciūt ista graui⁹ redire pctā p̄terita q̄ q̄cūq̄z alia ꝓ quo sciendū q̄ aliud est cōmittere maiorē ingratitudinē z aliud est redire magis aut graui⁹ pctā quātū ad ingratitudi nē. p̄mū cōtingit ex duobus. s. ex magnitudine bñficiorū p̄te ritorū: ⁊ ex magnitudine peccati p qō incidim⁹ in istā ingrati tudinē. vñ interdū duob⁹ peccātib⁹ ꝺ benefactorē peccat ma gis ille qui pauca bñficia recepit ⁊ grauē offensā cōmittit vt mutilando vl' vulnerando: q̄z ille q valde multa recepit ⁊ par uā offenſionē recepit. interduz ecōtrario. vt si ille q valde mlt ta bñficia cōmittit incussit maligno aīo bñfactoꝛi vnū vuln⁹ q vero vnicū bñficiū ⁊ puū accepit ītulit duo vulnera eq̄lia. manifestū ē q̄ magis ĩgrat⁹ ē q minus lesit ⁊ maiora bñficia re ceperat. ⁊ in hoc nō pōt dari certa r̄la qñ sit maioꝛ ĩgratitudo ex vna pte ⁊ qñ ex alia sz iudiciū ē ī pticlari p prudētiā. scōm ꝓo. s. redire magz aut graui⁹ pctā dimissa ꝓtīgit vno mō. sez qñ fuerīt pctā remissa maiora. nā illō sm qō redire dicūt di missa pctā nō ē nisi ĩgratitudo ex cōtēptu dimissionis p̄teritoꝛ ⁊ tñ q̄to plura aut maiora dimissa fuerīt tāto mai⁹ bñficiuz ꝓtēnit: ⁊ ꝓñr maioꝛ ĩgratudo ē ex ꝓtēptu isto. q̄ q̄to plra aut maiora fuerīt dimissa tātomagz ⁊ graui⁹ dicūt redire dimis

Capitulum decimūnonū

sa siue illō p quod redeūt magnū sit siue puuz. Ista tñ q̄tuor dicūt spāliter facere redire pctā ppter cām dictā. ⁊ ita sūt auctoritates sciōrū cōiā de istis pctis q̄ de alijs. et ita ōr in ꝓsu. sres odit apostata fit ꝓtēnitqz fateri penituisse p̄get p̄stina culpa redit. ¶ Querit an teneat recidiuās ꝓfiteri pctā de qbus iā cōfessus fuerat q̄ recidiuādo redierūt. ¶ Dōm q̄ ē distinguēdū q̄ ī ꝓfessione aliq̄d ōr duplr vno mō directe ⁊ sic ōr illud in ꝓfessione cuiā abolitio p̄fessionē q̄rit. ⁊ sic pctā dimissa nō tenet recidiuās cōfiteri qz nō q̄rit nūc eorū abolitio cuz fuerit plene abolita p cōtritionē ⁊ cōfessionē qz ⁊ iā illorū reatus nō redeat. ⁊ tñ pctm cuiā abolitio q̄rit aliquo mō ī se manet sz dimissa nō manēt licet dicāt redire. iō nō q̄rit illoz remissio et ꝓmr nec est nēcia ꝓfessio siue fuerit expleta satisfactio p illis siue non. nā dato opposito seqretur q̄ quicūqz ꝓfitet teneretur qualibz vice cōfiteri oīa pctā q̄ tota vita sua egit: cū p recidiuationē redeant oīa pctā dimissa. alio mō exponit in cōfessione aliq̄d indirecte ⁊ illō ē sine quo sciri nō pōt debitū satisfaciendi. satisfactio in ppōsito ē de necītate salutis. nā p ctritionē tollunt peccata vt cōtritio ī cludit votū ꝓfitēdi et satisfaciendi. iō cū satisfactio sit nēcia tenet ꝓfitēs exponere sacerdoti oīa illa p q̄ scire possit modū ī ponende satisfactōis cōgruē. sic ī terdū pctōr cōfitet se eē corpe ī firmū vt sacerdos nō ī ponat ei ieiuniū. ⁊ p hūc modū tenet pctōr ꝓfiteri pctā iā dimissa vt p hoc sciat qs modus satisfactōis ei cōgruit. q̄ tñ nō cōfitet illa vt hēat remissionē de illis cū iā hūerit sz solū vt sciat modus ī ponēdi satisfactionē nō oportet q̄ ꝓfiteat oīa: sz tot et talia p q̄ sciri possit ꝗueniēs modus satisfactōis sue. vt si qs lapsus est ſm carnē et hoc ꝓfitet semel se fecisse. ⁊ tñ alās sepe ī cidera aut ī cidere solitus erat q̄ alteri sacerdoti confessus fuerat. cōueniens est āt q̄ nō solū dicat pctōr nunc sacerdoti semel se lapsū q̄ fuit post dimissionē p̄cedētē: sz dicat alās sepe lapsus ⁊ cōsuetū eē ad cadendū in hoc viciū. qz alius modus satisfactōis cōueniet ei q sepe labit q̄ ei q solū sel. etiā qz notificādo se lapsū sepe sciet sacerdos vñ ꝗueniat hoc p̄q̄rēdo illō a peccatore ⁊ abscidē poterit occasionē huius lapsus p satisfactionē quā ī ponet q̄ nō sciet si nō ꝓfiteat pctā dimissa. ⁊ ita ē de alijs pctis ad q̄ qs assuetus ē sic de lapsu carnis. iō cōueniēs ē illa rursus ꝓfiteri. sz ī qbusdā sufficit ꝓfiteri gñali. i. dicē se peccasse sepe p irā aut iuidiā ⁊ hmōi. ī qbusdā vo ꝗueniēs erit descēdi ad p̄ticlaria vt sic accipiat iudiciū de ī ponēda satisfactōe. ⁊ tñ q̄ñ aut q̄tū ad p̄ticlaria descēdi oportz. nō ē possibile determinari ſmōe vniuersali sz sic videbit oportunū ꝓfitēti: ⁊ iō nō cadit sub p̄cepto repetē pctā iā dimissa in recidiuāte. sz solūz expedit ad salutē ꝓfitētis quā ipe tenetur p̄curare.

Q°. 96.

T factum. Posita fuit in p̄cedētib⁹ doctrina instructō. hic ponitur doctrine cōfirmatio q̄ fit p miracula. Et diuidit in duo. qz ꝑmo q̄ dictū ē ponit. scō doctrina alia subiungit. ibi [et accesserūt] et ab illo loco. j. in lra vbi ōr ⁊ venit ī fines galilee ea q̄ narrāt sūt cōtinuata lre p̄cedēti. c. ea vero q̄ hic ponūt ī p̄ncipio sūt ꝓtinuatō istoz et illoz. Circa p̄mū ōr. [et factū ē] ꝙsuetudo hebraica loquēdi est. ponit n. p posterō. i. posterō fuerit p̄cedētia fuit qō seqt. iuxta illō treñ. i. et factū est posterō in captiuitate ductus ē isrl. et. 2. re. 11. factum ē eo tpe quo solent reges ad bella p̄cedere. [Et cuz ꝙsumasset iesus ſmones istos] i. statī vt cōpleuit eos. [migrauit a galilea] i. recessit. iuxta illō treno. 1. migrauit iuda p̄pter afflictionē suā. i. recessit de tra sua et ōr a galilea qz erat xps in galilea q̄n loqbat ista. [⁊ venit in fines iudee] i. ad termios galilee ⁊ iudee. Accipit iudea q̄drupliciter. vno mō p tota terra ī qua habitabāt hebrei ⁊ sic accipit. ps. 75. notat in iudea deus ī isrl magnū nomē eius. ponit n. iudea et isrl p eodē ⁊ ē replicatio ſmie fit in carmibus. iuxta illō q̄ nobis ps in dō ⁊ q̄ hereditas ihesu filio ysay. 3. re. 2. et tñ dō et filius ysay ⁊ ps hereditas idē sūt. scō accipit p terra ī q̄ habitabāt subditi regū iuda et ita distinguebant reges iuda et isrl ⁊ oēs q habitabāt in terra subdita r̄gib⁹ iuda dicebāt habitare in iudea. et qz due tribus. s. iuda ⁊ beniamī subdite erāt regib⁹ iuda. 3. re. 11. ⁊ 12. tra istarū duarū tribuū vocat iudea. ⁊ distinguit tūc iudea ꝺ terrā isrl ⁊ decē tribuū. tertō accipit iudea p terra ī q̄ habitabat sola tribus iuda. ⁊ ista est ppa acceptio qz iudea a iuda ōr. Et ita tota illa terra q̄ describit iosue. 15. est iudea qz ē sors iuda ppter paucas ciuitates que ablate sunt de ista sorte que erat magna ⁊ tradite sunt tribui simeon. iosue. 19. ⁊ ista acceptō sz sit sola ppria tñ nō inuenit inscriptura sic alie. Quarto mō accipit iudea magis stricte: vt ē puincia distincta ꝺ alias puincias terre iudeorū. et sic distinguit ꝺ galileā et abilinā ⁊ traconitidē. iste. n. q̄tuor regiones distincte fuerūt ī tota tra in q̄ manebāt iudei tpe xpi ⁊ paulo ante. sic. n. distinguit iste tetrarchie ⁊ q̄tuor p̄incipes harū puinciarū quos tetrarchas vocamus. luc. 3. et isto mō accipit galilea q̄ncūqz euāgeliste de ea loquunt. aliq āt volūt istū modum coincidere cū scō. ita q̄ terra tota ī q̄ iuda ⁊ beniamī solebant habitare vocet nūc iudea. ⁊ tñ hoc nō cōstat. si tñ qs hoc tenere velit nō resistim⁹. [trans iordanē] i. citra iordanē. s. ad ptē occidētalē iordanis. accipit. n. equoce aliq̄n p vltra iordanē ⁊ aliq̄n p citra. hic aūt accipit p citra. i. pte occidētali. nā ad ptem orientalē eius erat xps añ hoc et venit ad occidētalē qz veniebat versus ihrlm ⁊ illa ē magis occidētalis q̄ iordanis. Sz obiciet q̄ sit terra ista de q̄ est ſmo ad orientalē ptem iordanis. s. vltra iordanē. et pz qz mar. 10. vbi exp̄sse ōr ⁊ inde exurgēs venit ī fines iudee vltra iordanē. Dōm q̄ nō erat ad orientalē ptē iordanis sz ad occidētalē. qz ista erat terra iudee ⁊ tñ nō extēditur sors iuda vltra iordanē sz terminus sortis eius ab oriēte ē iordanis iosue. 18. dicit tñ vltra iordanē qz vltra ⁊ citra varie accipiunt nā q̄ ē ad oriētē ⁊ respicit occidētē dicit occidētalia eē vltra se ⁊ q̄ ē ad occidētē dicit ea q̄ sūt ad orientē eē vltra. ⁊ ita marcus accipit eē vltra iordanē ea q̄ ad occidētalē ptē eius erant. sz ō hoc dicet. j. vbi ponet veritas. [Et secute sūt eum turbe mlte] q̄ veniebāt cū eo de galilea in iudeā. [Et curauit eos ibi] s. in finib⁹ iudee circa iordanez. Et ponit hic iudea vt distinguit a galilea. Et sic ōr qz exit de galilea ī fines iudee. Sciendū āt q̄ de galilea nūc venit qz oīa p̄cedentia a p̄ncipio p̄dicationis xpi vsqz nūc facta sūt ī galilea. ī iudea āt michil adhuc p̄dicauerat sz nūc venit ad illā. Et pz hoc qz p̄dicatio xpi cepit in galilea in finib⁹ zabulō ⁊ neptalī in vrbe capharnaū. s. 4. c. nā statī vt iesus descēdit de mōte post ieiuniū cepit predicare p synagogas galilee. luc. 4. c. et postea nūq̄ venit in terrā iuda: vt pz ex toto discursu euāgelij. qz nulla ei⁹ legūt gesta q̄ fecerit ī iudea: nūc vero incipiūt gesta sua in iudea. sic dicit beda huc usqz narrauit mathe⁹ ea q̄ dñs in galilea fecit docuit ⁊ passus est. et idē dicit raban⁹. Et sciendū q̄ ea q̄ nūc p̄ria facta sunt fuerūt ī vrbe capharnaū q̄ est ī galilea. ⁊ pz qz. s. 17. c. ōr. ꝙuersantib⁹ illis in galilea ait. et imediate seqt ⁊ cū venisset capharnaū accesserūt q̄ petebāt didragma. ⁊ postea ꝓtinuāt oēs doctrine posite p̄cedēti. c. nulla interpositiōe facta. ⁊ sic videt q̄ oīa q̄ habētur p̄cedēti. c. dicta fuerūt in capharnaū. ⁊ idē colligitur mar. 9. ⁊ 10. c. est āt capharnaū in galilea qz est metropol galilee. iō nūc cū dictis p̄cedētib⁹ veniret de capharnaū in terrā iuda dicebat venire de galilea in iudeā. ¶ Querit q̄re ōr xps venit nūc de galilea in iudeā. ¶ Dōm q̄ xps venerat in mūdū ad nos docēdū. ⁊ deide ad moriēdū p salute nra. mors āt sua certo loco futura erat. s. ī ihrlm ⁊ non alibi. sic ipe dixit luc. 13. c. nō capit p̄phām pire extra ihrlm. ⁊ qz tēp⁹ passionis sue appropiabat oportebat q̄ ipe veniret in ihrlm. ⁊ qz ihrlm est in iudea venit nūc in iudeā. sic. d. crisos. dñs p̄us iudeā relinq̄ns p̄pter illorū emulationē nūc ibidē iā īmorat: qz passio in p̄rio futura erat. ⁊ idē dicit theophilus. Sz dicet quō. di. crisos. dñs iudeā p̄us relinq̄ns ex quo īnuit q̄ p̄ fuerit ī iudea ⁊ deide iuerit ī galileā ⁊ nūc rideat ī iudeā. ⁊ tñ p̄ce. q. dictū ē q̄ ī iudeā nichil adhuc p̄dicauerat sz oīa facta sua fuerāt ī galilea Dōm q̄ vtrqz ſm ē. nā ſm ē q̄ dñs fligit iudeā p̄pt emulatōz iudeorū ⁊ spāliter phariseorū. nā. Joh. 4. ōr q̄ cū audiuit iesus

Q°. 1.

q̄ phariſei dicebāt q̄ ipe plures diſciplos faciebat q̄ ioh̄es
⁊ plures baptizabat reliqt iudeā ⁊ veit ī galileā: ⁊ hoc dicit
criſo. etiā ver̄ ē q̄ tota p̄dicatio xp̄i vſq; nūc fuerat ī galilea ⁊
oīa gesta q̄ hñt. ſ. nā ī toto iſto libro mathei vſq; nunc nichil
ſcribit quod ī iudea factū fuerit niſi xp̄i natiuitas ⁊ adoratio
magor̄ q fuerūt in bethleē. ſ. 2. c. Et tñ aliquo tpe ſtetit xp̄s
in iudea. ſ. qñ. veit ſemel ad paſca. ioh̄. 2. ⁊ māſit ibi aliq̄diu
ſed non p̄dicabat publice neq; baptizabat quem q̄: ſz diſci
puli eⁱ⁹ batizabāt mlt̄os. Joh̄. 3. ⁊. 4. ⁊ tūc facta ē emulatio
phariſeor̄ ꝺ̄ xp̄m. ⁊ ipe cedēs illi receſſit de iudea in galileam.
Joh̄. 4. ⁊ ī galilea facta ē tota p̄dicatio ſua q̄ fuit vſq; nūc: et
ita vtrūq; ē ver̄. Sz dicet q̄re nō veit ante hoc xp̄s ī iudeā.
Dōm q̄ oīa ab eo ordinatiſſime facta fūt. voluit. n. mori de
termīato tpe ⁊ p̄dicare certo tpe: ⁊ q̄ ſi cepiſſet p̄dicare xp̄us
ī iudea ⁊ ibi pleueraſſet: legis p̄ti ⁊ phariſei q erāt ī irl̄m ce
piſſent illū ſtatī pſeq ⁊ nō poſſet tāto tpe p̄dicare niſi ſe diui
nitus ꝓtuaret q̄ facē nō intēdebat. voluit p̄dicare in galilea
in qua ſecur⁹ erat ⁊ ibi nēo eū ſequebat ⁊ inde pueniret fama
ſua ī irl̄m. interī aūt ſe auferret ab emul⁹. ſic. n. cū herodes q̄
rebat eū occidē fugit in egyptū. ſ. 2. c. In galilea aūt erat ſe
cur⁹: q̄ nemo eū pſeq̄bat ⁊ dato q̄ aliq̄s pſeq̄ret eum q̄diu
ibi maneret nō poterat mala pati: q̄ nō erat ille loc⁹ nec tp̄s in
quo de⁹ traderet xp̄m hoīez in manus impior̄. ſic ptz Lu. 13.
vbi cū dixiſſent phariſei ſibi: exi ⁊ vade hinc q̄ herodes vult
occidere te. ait eis ite ⁊ dicite vulpi illi: ecce eijcio demonia ⁊
ſanitates p̄ficio hodie ⁊ cras ⁊ tertia die ꝓſumor. verūtamen
hodie ⁊ cras ⁊ ſeq̄nti oportet me ambulare: q̄ nō capit. pphetā
pire ex̄ irl̄m. i quo inuit q̄ etiā ſi ī galilea vbi erat herodes p̄
dicaret ⁊ vellet eū occidē herodes nō poſſet: q̄ nō capit. i. nō
est poſſibile pphetā. i. meſſiā q est maxim⁹ pphetar̄ pire ex
tra irl̄m. i. occidi a p̄ncipio ḡ in galilea p̄dicauit. Nūc ꝺ̄o ap
propinquāte tpe paſſiōis venit ad locū. Nā ſi ipe nō veniret
nō potuiſſent eū iudei alibi tenere. ⁊ tñ nō veit ſtatī vl̄ ſubito
in irl̄m ſed paulatī: ⁊ poſtea etiā nō māſit ſemp vſq; ad mortē
in iudea cū aliq̄nto tpe p̄dicaſſet īcipiētib⁹ eū pſeq iudeis fu
git de iudea. nō. n. audebat ibi palā ambulare. Joh̄. 7. c. Sz
receſſit in regionē p̄pinq̄ deſerto. ſ. in vrbē efrem. Joh̄. 11. et
poſtea tpe paſſiōis redijt in ieruſalē ad paſca ⁊ p̄dicta ꝺ̄a ſunt
⁊ vſq; nūc ſemp manſit in galilea ⁊ nūq̄ veniebat ī iudeā niſi
ī feſtiuitatib⁹ ī q̄b⁹ iudei ſoliti erāt aſcēdere ad templū ī ieru
ſalem ⁊ marīe in feſto azimor̄: ⁊ tūc p̄dicabat ⁊ faciebat mira
cula aliqua. nichil ponit h̄ mathe⁹. ſz tāgitur. Joh̄. 2. 3. 5. Et
dicit q̄ venit xp̄s in fines iudee: q̄ ſcriptura ſolet vt cōiter q̄ñ
enarrat facta aut dicta xp̄i deſignare loca in quib⁹ acciderint:
⁊ quia ipſo veniēte de galilea vt intraret in iudeā iuxta ſpos
fines iudee acciderūt ipſa q̄ ſequunt de q̄ne phariſeor̄. ⁊ mo
rabit in medio itineris manēdo in ſingulis locis vt p̄dicaret
⁊ curaret ⁊ ad inquiſita rñderet. hec enī tria xp̄s faciebat ſem
per: ⁊ quia in itinere oīa iſta oportune facere potuit iō fecit il
la vt ptz ex p̄ncipio. c. hui⁹ vſq; ad. 21. c. vbi habet de introi
tu in irl̄m. ¶ Querit de iſtis finib⁹ iudee q̄ erāt. Et est dubi
um q̄ dr̄ in fines iudee ⁊ tranſiordanē ad q̄m p̄tem iordanis
erāt: ¶ Dōm q̄ hoc nō pōt plene patere: ſed poti⁹ videt q̄
fuerit adorientalē p̄tem iordanis. hoc enī magis ꝓuenit ſacre
ſcripture. ſ. Mar. 10. Cū dr̄ venit in fines iudee vltra iordanē
ſed vltra est ps orientalis. Itē exp̄ſſe dicūt illud doctores. Nā
raban⁹ dicit hic incipit narrare q̄ in iudea fecit ⁊ docuit ⁊ paſ
ſus est. ⁊ primo quidē trāſiordanē ad orientē: deinde citra ior
danē q̄ñ venit hierico bethphage ⁊ hieroſolimam: ⁊ idē dic
beda. erat aūt hic idē termin⁹ galilee ⁊ iudee. ſ. iordanis fluui
us ad cui⁹ occidentē erat iudea ad orientē ꝺ̄o galilea. q̄ō ergo
erat iuxta iordanē poterat dici esse in finibus iudee ⁊ in finib⁹
galilee: q̄ idē erat termin⁹. ſ. iordanis. ⁊ iō ſiue esset ex pte oc
cidētali iordanis ſiue orientali. dū tñ iuxta iordanez esset potat
dici esse in finib⁹ iudee ⁊ etiā in finib⁹ galilee ⁊ ſic intelliget de
pte orientali. i. nondū trāſierat iordanē q̄ñ acciderūt q̄ dicūt h̄.
ſi tñ q̄s velit tenere q̄ fuit ad occidētalē p̄tem iordanis nō est
in cōueniēs. ⁊ nō obstat q̄ dicit. Mar. 10. c. q̄ erat vltra ior
danē: q̄ vltra ita notat occidentē ſic orientē vt ibi dictū est: q̄
tñ raban⁹ ⁊ beda exp̄ſſe dicūt q̄ fuerat ad orientem iordanis
magz̄ est hoc tenēdū. ¶ Querit q̄re dicit h̄ q̄ ſecute ſunt eum Q°. 3.
turbe ⁊ quare ſequebant eū: ¶ Dōm q̄ tot⁹ iſte p̄mo conti
nuus q̄ habet p̄cedēti. c. Fuit fact⁹ ad diſcipulos incapharna
um dū eēnt in domo vt inuit. ſ. 17. ⁊ Mar. 9. ⁊ tūc nō ſtabat p̄
ſens turba ex̄neor̄: ſz egreſſus est inde ieſus vt veniret in iu
deā. ⁊ tūc ꝓuit ad eū turba mlt̄a. ſ. q̄ oīb⁹ ſe manifeſtū tūc ex
hibuit q̄ nō faciebat cū maneret ī domo. Et iſtā ꝓgregatiōez
vocat marc⁹. iteratā. ſ. ꝓuenerūt ad eū turbe iterū. q̄ hoc re
fert ad aliam ꝓgregationē turbarum que habetur. ſ. 10. c. ⁊
Mar. 9. q̄ñ deſcēdit xp̄s de mōte ī quo trāſfigurat⁹ fuit q̄ p⁹
illā nō apparet alia ex lr̄a. mod⁹ aūt ꝓueniendi erat: q̄ turbe
veniebāt ad xp̄m vt audirēt eū ⁊ nō poterāt manē cū eo ꝓti
nue ſicut diſcipli ſui: ſed manebāt p duos vel tres dies ⁊ tūc
reuertebant. ſ. 15. miſereor ſup turbā: q̄ triduo me ſuſtinēt ⁊
nō hñt q̄d māducēt ⁊ interī veniebāt alij. Et ita xp̄s vl̄ ſemp
hēbat turbas vl̄ raro erat ſine illis ⁊ hoc ad paucū tp̄us ⁊ q̄ñ
ipe volebat fugere turbas ſic̄ inſtdū faciebat ppt̄ recreatōez
corpalē ſuā ⁊ diſciplor̄: q̄ tot erāt q̄ ibāt ⁊ redibāt q̄ nec ſpa
ciū comedēdi hēbant. mar. 6. vñ ſic̄ fiebat q̄ inſtdū pauci erāt
cū xp̄o inſtdū aūt ſubito ꝓgregabant mlt̄i. Et ita factū est nūc
⁊ ſic dr̄ q̄ ſecute ſūt eū turbe. i. nūc ꝓuenerūt ad eum vt dixit
marc⁹. Cū ꝺ̄o q̄rit ad qd ſeq̄bant turbe xp̄m. Dōm q̄ p̄rin
cipalr̄ ppt̄ ſanitatē recipiēdā. ſic dr̄: Joh̄. 6. q̄ ꝓuit ad xp̄m
mlt̄itudo copioſa: q̄ videbāt ſigna q̄ faciebat ſup bijs q̄ infir
mabāt: ⁊ iſta fuit cā h̄. nā dr̄ q̄ ſanauit eos ibi. etiā ꝓueniebāt
ad audiēdā doctrinā ei⁹ q̄ dulc̄ erat. ſic dixit petr⁹. Joh̄. 6.
Dñe ad quē ibim⁹. Verba. n. vite eterne habes. etiā erant alie
cauſe. Nā ſex vel ſeptē cauſe erāt ppt̄ q̄s ſeq̄bant turbe xp̄m
vt declaratū est. ſ. 4. c. Cōſiderādū aūt q̄ doctrinā xp̄s facie
bat ppt̄ ſe tāq̄ id ad qđ ipe venerat. curatōnē aūt nō faciebat
niſi ppter indigētiā hūanā. ſ. q̄ñ accedebāt aliq̄ q̄ curatiōe in
digerēt. etiā erat curatio ⁊ tota miracl̄or̄ opatio ad ꝓfirma
tionē doctrine ⁊ nō ecōtrario. de hijs dic̄ criſo. Cōſiderāduz
q̄ neq; doctrine Verbor̄ nec opatiōi ꝓtinue dñs inſiſtit ſz nunc
quidā hoc nūc qdā illud fac̄ vt aſſignis credibil̄ appareret ī
hijs q̄ dicebat ⁊ p̄monum vtilitas q̄ erat inſignis oſideretur.
¶ Querit q̄re xp̄s in finib⁹ iudee ⁊ galilee iuxta iordanē cu- Q°. 4.
rauit nē turbas ⁊ p̄dicauit eis: ¶ Dōz q̄ cā ꝺ̄a ē: q̄ xp̄s p̄di
cabat turbis vbicūq; ⁊ q̄ñcūq; ꝓuenirēt ad eū. vñ etiā ſi tpe
ꝓportuno ⁊ loco venirēt p̄dicabat ⁊ curabat ita vt aliq̄ñ veni
rēt tpe quo ipe ſedere vellet ad mēſam ⁊ ſurgebat relict̄z cibis
⁊ ibat et p̄dicabat eis. mar. 3. vñ ob hoc die quadā cū ſic age
ret ſurrexer̄t diſcipli tenere eū dicētes q̄ñ inſuror̄ ꝺ̄us est.
eo. c. ⁊ q̄ nūc accidit turbas venire ad xp̄z iuxt̄ termīos iudee
⁊ galilee nō morat⁹ est vltra ſed ibi eis p̄dicauit q̄ ſic ꝓueue
rat. Mar. 10. Cōuenerūt ad eū turbe iterū ⁊ docebat eos ſic̄
ꝓueuerat. i. q̄ ꝓuet⁹ erat docere eos q̄ñcūq; ad eū ꝓuenirēt
Curabat aūt oēs q̄ curatiōe indigebant. ⁊ hoc ſemp faciebat
etiā q̄ñ deducebāt ad eū languētes. vt ptz in vtraq; ſaturatio
ne turbar̄. ſ. 14. ⁊. 15. ⁊ ibi etiā fit̄ hic docebat ⁊ poſtea ſana
bat lāguidos: ſz mathe⁹ etiā ibi ſubticuit p̄dicationē exp̄mēs
ſolā curationē mar. 6. ⁊ ita feceſt h̄ ambo cū mathe⁹ ponat ſo
lā curationē ⁊ marc⁹ ſolā doctrinā. ſi aūt ī alio loco ꝓueniſſent
turbe ⁊ nō iuxt̄ iordanē in finib⁹ iudee alibi eas doceret ⁊ cura
ret: ⁊ ita loc⁹ nō ꝓfert cāz ad ea q̄ xp̄s faciebat: ſz ſolū ꝓcurſus
turbar̄. ⌊Et acceſſer̄t ⌋. h̄ ponit p̄m. ſ. alia doctna ⁊ ponit h̄
Verbutes ꝓtēplatiuor̄ ſiue religioſor̄ ⁊ diuidit ī tres ptes: q̄ p
mo ponit ꝓtinētia. ſcō obediētia ibi. ⌊tūc oblati ſt̄ ei ⌋. Ter
tio paupertas voluntaria. ibi. ⌊Et ecce vnus ⌋. in iſtis enī cō
ſiſtit tota perfectio religioſorūz: ⁊ iſte tres ponuntur in voto
exp̄reſſe. Prima in duas. quia primo oſtendit criſtus que cō
tinentia ſit neceſſitatī. ſcilicet continentia coniugalis. Se⁹un
do oſtendit continentiam que est perfectionis. ſ. ꝓtinentia vir
ginalis: vel que est totaliter abſtinere a venereis poſtq̄ quis

Q°. 2.

ſūpſerit ꝓpoſitū abſtinẽdi ibi.⌊ Dicũt ei diſcipli ⌋.ꝑma in duas: qꝝ ꝑmo circa hoc ponit phariſeoꝝ doloſa interrogatio. ſcõo xꝑi vera rñſio ibi.⌊ Qui rñdens ⌋.Circa ꝑmũ dr.⌊ Et acceſſerũt ad eũ ⌋.qꝝ iſti interrogare volebãt.⌊ Phariſei ⌋.iſti nitebãt euertere xꝑi doctrinã ꝛfundẽdo eũ.⌊ Cõtẽnentei eũ ⌋ in qõne iſta tẽptabãt eũ qꝝ intẽdebãt deducere ad aliqõ in cõueniẽs.vt.ĩ.dicẽt.⌊ Dicẽtes ſi lꝫ ⌋.i.nũqd licitũ eſt.⌊ Homini dimittere vxorẽ ſuã ⌋.i.dare libellũ repudij qõ erat dimittere vxorẽ cũ ipa trãſiret ad alias nuptias ⁊ ille piter.⌊ Quacũ qꝫ ex cauſa ⌋.in hoc ſtat totũ dubiũ qõnis.nã an dimittere liceret certũ eſt cũ ꝛceſſus fuerit libellus repudij iudeiſ.deut.24.ſꝫ ex q̃cũqꝫ cã q̃ntũcũqꝫ volũtaria liceret dimittere vxorẽ vel ſolũ ex aliq̃ determiata vtpote cã fornicatiõis erat dubiũ

Q°.5. ¶Querit quõ nũc phariſei venerũt ad xꝑm:⁊ Dñm qꝝ ſatis fiſtle erat ꝛuenire phariſeos aliquos nũc ad xꝑm, ꝛuenerat enĩ turba copioſa ad ipm ⁊ inter turbas erãt iſti phariſei:ſepe enĩ ſolebãt phariſei ⁊ doctores legis venire ad audiẽdũ xꝑm Lu.5.Factũ eſt ĩ vna dieꝝ ⁊ ipe ſedebat docẽs:⁊ erãt phariſei ſedẽtes ⁊ legẽ doctores q venerãt ex oĩ caſtello iudee ⁊ galilee.aliq aũt phariſeoꝝ veniebãt ad xꝑm bono aĩo:ſed pauci erãt.Nã nicodem erat phariſeꝰ imo de ꝑncipibꝰ phariſeoꝝ Joh.3.Et ille veniebat ad xꝑm bono aĩo ad audiẽdũ doctrinã eiꝰ vñ p nocte veit ad eũ.Jo.3.⁊ õ baptiſmo cũ eo xꝑs locutꝰ eſt ⁊ iſte ſouebat ptẽ xꝑi.Nã ceteri phariſei dixeꝛt ei cũ ſemel defenderet ptẽ xꝑi nũqd ⁊ tu galileꝰes.Joh.7.ſic etiã gamaliel erat qdã ꝑnceps phariſeoꝝ honorabilis valde:Actu.5.⁊ ille fauebat valde diſcipulis xꝑi.eo.c.rari tñ iſtoꝝ erãt. Ceteri enĩ vt cõiter oderãt xꝑm ⁊ nitebanꝛ eũ ꝛfundere.vñ veniebãt ad audiẽdũ doctrinã eiꝰ:vt capẽt eũ ĩ ſmõe.ita enĩ aliq̃ qõnes cauilloſas faciebãt vt capent eũ in ſmõe.ſic dr.ĩ.22.c. tũc phariſei ꝛſilĩũ inierũt vt capent eũ ĩ ſmõe ⁊ q̃ſierũt de tributo an eẽt reddẽdũ ceſari.etiã qñ miracla faciebat aduertebãt ſi qd eſſet de quo eũ poſſent accuſare.ſic dr Lu.6.⁊.ſ.12 c.Obſeruabãt ſcribe ⁊ phariſei an ſabbato curaret vt ĩuenirẽt vñ accuſarẽt eũ.⁊ qñ aliqd dicebat interptabãt ĩ malũ ⁊ dicebãt qꝝ blaſſemabat.ſic.ſ.9.⁊ lu.5.qñ dixit:dimittũt tibi pec cata tua ⁊ dixerũt ſcribe ⁊ phariſei ꝛ blaſſemat.⁊ ita nũc malo aĩo acceſſerũt.ſ.temptãdo eũ:qꝝ dr acceſſerũt temptantes.

Q°.6. ¶Querit quõ tẽptaueꝛt phariſei xꝑm ⁊ q̃re tẽptabãt.¶Dicẽdũ ad ꝑmũ qꝝ tẽptare eſt expimẽtũ de re cape: ⁊ ita phariſei ꝓ iſtas interrogatiões volebãt hr̃e expimentũ de xꝑo an poſſent eũ ſupare argumẽtis vel an aliqñ obliuiſceꝛet dictoꝝ ſuorũ ⁊ diceret ꝛria vt ſic eũ tenerẽt in ꝛditiõe ⁊ hoc erat velle tenere eũ ĩ ſmõe.vt dr.ĩ.22.⁊ hoc tãdiu durauit quouſqꝫ pharisei viderũt qꝝ ſemp ſupabanꝛ a xꝑo ⁊ nõ auſi ſũt vltra interrogare:ſic dr.ĩ.22.neqꝫ auſus fuit ex illa die quiq̃ eũ amplius interrogare nũc aũt nõdũ tãtã expientiã ex ipo accepant iõ adhuc tẽptabãt eũ. Ad ſcõm dõm qꝝ tẽptabãt vt eũ ꝛfunderent:⁊ auerterẽt ppl̃m ab eo ſi aliquo mõ poſſent oñdere eũ falſa dicere aut in aliquo errare.⁊ iõ tã dictꝫ q̃m miraclis eiꝰ inſtdiabanꝛ ⁊ qñ rõne eũ ſupare nõ potuerũt nõ paſſi ſũt eũꝫ viuere dicẽtes qd facũꝰ qꝝ hõ iſte mlta ſigna facit ſi dimitti-

Q°.7. mus eũ ſic totꝰ mũdꝰ credet in eũ.Joh.11.¶Querit qualit tẽptabãt eũ dicẽtes ſi lꝫ hoi dimittere vxorẽ.¶Dñm qꝝ hoc erat:qꝝ videbaꝛ eſſe dubia rñſio ⁊ qcqd rñderet videreꝛ ĩ cõueniens.nã ſi diceret dimittẽdã eſſe vxorẽ ex q̃cunqꝫ cã dabat locũ libidini nec videreꝛ differre mr̃imoniũ a cõcubinatu aut meretricio.ſi aũt diceret nõ eſſe dimittẽdã vllo mõ vel ſaltez nõ ex oĩ cã videꝛ dicere ꝛ moyſen q dixit ſi accepit hõ vxorẽ ⁊ nõ ĩuenerit gr̃am in oculis eiꝰ ꝓpter aliq̃ fediratẽ ſcribet ei libellũ repudij.ſic dicit Jero.ſic arguũt vt quaſi commuto eũ teneãt ſillogiſmo ⁊ qõcũqꝫ rñdeat pateat captiõi.ſi dixerit dimittẽdã vxorẽ qualz ex cã ⁊ ducẽdã aliã pudicitie ꝓdicatoꝝ ſibi videbiꝫ ꝛria dicere.ſin aũt rñderit nõ oẽm ob cãm debere dimitti quaſi ſacrilegij reꝰ tenebiꝫ ⁊ aduerſus doctrinã moyſi

Q°.8. ⁊ dei facere.¶Querit q̃re potiꝰ tẽptauerunt eũ dicẽtes hoc q̃m aliqd aliud:¶Dici põt vno mõ qꝝ iſtud dixerũt:qꝝ putauerũt iſtã qõnem difficile ſolubilẽ.tales enĩ qõnes ſolebant a xꝑo q̃rere vt nõ videreꝛ ei manere locus rñdẽdi cũ q̃libet ꝑs habeat in ꝛueniẽs.ſic ꝓꝫ.ĩ.22.cũ q̃ſierũt an liceret dari cenſuꝫ ceſari.Et ipe etiã ad elidẽdũ eoꝝ cauillatiões ſiles interdum qõnes ꝓponebat eis vt cũ queſtuit an baptiſmꝰ iob̃is eſſet de celo vel ab hoĩbꝰ ⁊ illi nõ auſi ſũt rñdere:qꝝ vtraqꝫ ꝑs ꝛditionis erat in ꝛueniẽs.ĩ.21.ita erat iſta:qꝝ erat vt ſillogiſmꝰ cornutus vt dictũ eſt ꝓcedẽti.q.iõ iſtã inuenerũt. ¶Querit q̃re dixerũt an liceat dimittere q̃cũqꝫ ex cã:¶Dñm qꝝ ĩ hoc erat totũ dubiũ.nã qꝝ dimittere liceret ex aliq̃ cã aparebat ex lege moyſi cui xꝑs nõ ꝛdiceret ⁊ tñ an eſſet cã determiata ꝑm quã liceret vl̃ ex q̃cũqꝫ nõ erat manifeſtũ:ideo hoc querunt ⁊ dato qꝝ phariſei putarent eſſe vnã aut paucas cãs determiatas ꝓpter q̃s ſolas liceret dari repudiũ noluerũt illas apire vt magis illis maneret locꝰ arguẽdi ꝛ xꝑm.Et etiã vt qõ efficereꝛ magis ambigua.Et etiã qꝝ ſi illi vellẽt exꝑmere cãs forte im poſitiõe qõnis aliqd ꝓponereꝛ ĩ quo xꝑs poſſet eos redarguere ⁊ vt hoc euitarẽt noluerũt deſcẽdere ad pticlaria.ſꝫ dixerũt an liceret ex q̃cũqꝫ cã dimittere:ſic dicit Criſo.ſciebãt aũt qꝝ nullã cãm ideoneã hẽbant circa dimittẽdas vxores ꝓter ſolã turpitudinẽ ⁊ alias atqꝫ alias ſibi iũgebãt timuerũt aũt interrogare ex qbꝰ cãis ne ſeipos.ĩ.angustias certaꝝ cãꝝ aſtringerẽt:ſꝫ interrogauerũt ſi ex oĩbꝰ cãis lꝫ dimittere ſciẽtes:gamodũ neſcit neqꝫ.ĩ.termios vniꝰ ꝛiugij capit̃ libido.ſed q̃nto magis exerceꝛ magꝫ attẽdit.⌊ Qui rñdẽs ⌋.ꝰ ponit xꝑi reſpõſio ⁊ diuidit in duo.qꝝ primo ponit dicta rñſio.Scõo remouet q̃dã ſibi facta obiectio.ibi.⌊ Dicũt illi ⌋.Circa ꝑmuꝫ dicit.⌊ q rñdens ⌋.licet putarẽt phariſei inſolubilẽ eſſe qõnez niſi incidẽdo in incõueniẽs.xꝑs tñ facilr rñdit.⌊ Nõ legiſtis ⌋.modꝰ increpatiõis eſt.q.d.nõ deberetꝫ ĩ hoc dubitare:qꝝ ſi legiſſetis ⁊ intelligeretis ſcripturã ſoluta eſſet vobis iſta q̃ſtio.⌊ qꝝ q fecit ⌋.ſ.deꝰ q ola creauit.⌊ Ab initio ⌋.i.in ꝑncipio ſecuꝛi in creatiõe rerũ.⌊ Maſculũ ⁊ feminã fecit eos ⌋.i.nõ feꝛ ſolã feminã aut ſolũ virũ ſꝫ maſculũ ⁊ feminã fecit eos.Beñ.1. In quo innit qõ ad ꝛſortiũ fecit eos cõmixtionis ſexuũ q̃ ad mr̃imoniũ ptinet.⁊ eſt decurtata locutio: qꝝ ncẽ eſt deficere vnũ accuſatiuũ nã ſi dicaꝛ ſic pũctuãdo q fecit ab initio maſculũ ⁊ feminã.ſeqꝫ poſtea fecit eos ⁊ nõ eſtaliq̃ ſnĩa.ſi ꝓ dicaꝛ maſculũ ⁊ feminã fecit eos eſt ſnĩa pfecta:ſꝫ ꝑma eſt impfecta.ſ.q fecit a ꝑncipio.ideo dꝫ ſupleri vnꝰ accuſatiuꝰ.ſ.q feẽ hoĩem ab initio fecit eos maſculũ ⁊ feminaꝫ. talis ſnĩa ponit̃ geñ.1.creauit deꝰ hoĩeꝫ ad ĩaginẽ ⁊ ſilitudinẽ ſuã maſculũ ⁊ feminã creauit eos.Et tẽ ſẽſus q fit̃ eos creauit fil̃ ita voluit ꝛſortiũ eoꝝ manẽ.⌊ ⁊ dixit ⌋.ſ.deꝰ.⌊ ꝓpt hoc ⌋.i.ꝓpt opꝰ ꝓpagatiõis.dr.n.geñ.2.ꝓpt hãc.i.qꝝ vir dimittet pr̃em ⁊ mr̃em ꝓpt hãc.i.ꝓpt mlierẽ vt cohãtet ei ⁊ vacẽt pli.⁊ ita idẽ ſẽſus ẽ:nã nõ dimittit pr̃ ⁊ mr̃ ꝓpt vxorẽ niſi ĩgtũ vxorẽ ad hꝰ.i. ad ꝓpagationẽ.⌊ dimittet hõ ⌋.accipit cõis genez ꝑ maſculo ⁊ feminã:qꝝ de vtroqꝫ intelligit qꝝ dimittet pr̃em ⁊ mr̃em vt adhereat vxori ſue ita feminã dimittet pr̃em ⁊ mr̃em vt adhereat viro ſuo.⌊ Patrẽ ⁊ matrẽ ⌋.ſ.q̃ntũ ad cohitationẽ.nã ante ꝛiugiũ manẽt filij ĩ ptate pentũ ⁊ in eadẽ domo. poſt mr̃moniũ aũt ceſſant filij habitare cũ pentibꝰ vt maneãt cũ vxoꝛibꝰ ſuis.⌊ Et adherebit vxori ſue ⌋.ſ.ꝑ cohabitationẽ vl̃ ꝑ copulam carnalẽ.⌊ Et erũt duo ĩ carne vna ⌋.i.duo erũt vna caro aliq exponũt qꝝ erũt duo in carne vna .i.ad vnã carnẽ ꝓducẽdã ſic cõiter exponit̃ ⁊ nos etiã tenẽtes viã cõem ita ſolemus exponere.⁊ tñ melioꝛ eſt ſenſus ꝓcedẽs.vt.ĩ.dicẽt.⌊ Ita iã nõ ſũt duo ⌋.i.nõ ſũt vt due ꝑſone:ſꝫ vna ꝑſona ⁊ iõ ſic vna ꝑſona nõ diuidit ita nec vir ⁊ vxoꝛ debẽt ſeparari.⌊ ſꝫ vna caro ⌋.i. vnũ coꝛpꝰ vl̃ vna ꝑſona.⌊ Quod ḡ deꝰ ꝛiũxit ⌋.aliq dicũt quos ⁊ tñ euangeliſta dicẽ qõ ⁊ ita etiã dr Mar.10.⁊ eadẽ ſnĩa eſt ⁊ dr qõ.i.mr̃imoniũ vl̃ ꝛiũctio.ſ.mr̃imoniũ qõ deꝰ feẽ cauſando ꝛiũctionẽ int̃ virũ ⁊ vxorẽ non dꝫ aliqs ſeparare.⌊ homo nõ ſeparet ⌋.i.nõ debet ſeparare neqꝫ poteſt: qꝝ qõ fit a ſupioꝛi

nõ põt reuocari p inferiorẽ: ꝛ est sensus deꝰ dat vires mſimonio: ꝑ nõ põt p hoĩez fieri diuortiũ. ꝛ tñ q dat libellũ repudij sepat ꝺ facto vel rũpit vinculũ qõ deꝰ fecit: iõ male fecit ꝛ ita
Q.°.10. nõ licet repudiare vxorem. ¶ Queritur cum pharisei malo animo quererẽt temptãtes eũ: quare rñdere voluit. erãt. n. indigni rñsione. ¶ Dicendũ q fecit primo ppter seipm vt nõ viderentur prevalere pharisei. hoc enim est q volebant pharisei. ſ. vt aliquo mõ ꝙfunderẽt xpm vl appareret q eũ ꝙfunderẽt in ꝙspectu plebis. Si aũt xps nichil vellet rñdere videreꝯ nõ potuisse ppter difficultatẽ qõnis. iõ ne viderenꝯ pharisei supasse eũ debuit rñdere. Scõo debuit rñdere ppter turbaz astantẽ vt appareret xpi excellentia. ſ. qñ in ea qõne quã putabãt pharisei insolubilẽ ipe statĩ facilr ꝛ sine in ꝙsentiẽti rñderet. vñ cũ ipi pharisei pbuerĩt materiã laudis xpo offerẽdo ei difficilẽ qõnem debuit rñdere: vt ex hoc magz ꝙfunderet illos ꝛ extolleret nomẽ eiꝰa pplo gaudente de doctrina eiꝰ sic fuit Lu. 13. c. Vbi cũ xps sanasset mulierẽ sabbato increpuit eũ archisinagogꝰ in directe dicẽs: sex dies sũt in qbꝰ optet opari in hijs ꝑ venite ꝛ curamĩ ꝛ nõ in die sabbati. xpus aũt oñdit ibi sufficiẽter q licitũ erat ĩmo laudabile sanare infirmos die sabbati. ꝛ cũ nesciret rñdẽ archisinagogꝰ. seqꝯ cũ hec diceret erubescebãt oẽs aduersarij eiꝰ ꝛ oĩs ppls gaudebat in vniersis q ꝑclose fiebãt ab eo. iõ debuit nũc rñdere ad ꝙfundẽdũ pharisẽos ꝛ extollẽdũ nomẽ suũ coꝝ plebe. Tertio ppter vtilitatẽ doctrine. nã ꝺ xps oñdit nõ esse repudiãdã vxorẽ ꝛ ista doctrina erat noua ꝛ nccia ad mores ꝛ xps introductorꝰ erat eã etiã nllo ãrẽte: iõ cũ acciderit nũc pharisẽos de hoc ãrere debuit rñdere ad aperiẽdũ veritatẽ. Quarto qz si pharisei bono aĩo ãrerẽt erat iustũ q eis rñderet: ꝛ tñ q malo aĩo ãrerẽt nõ erat diminuẽs aliqd de rñsionis xpi debito. iõ debuit rñdere siue illi cẽnt digni siue ĩdigni. nã q indignꝰ est, pmereꝯ vt ea ꝙ ad ipm ptinẽt nõ denꝯ ei: ꝙ tñ nõ sũt ad eiꝰ vtilitatez nõ sũt ppter eũ subtrahẽda. ita erat ꝺ qz pharisei nõ ãrebãt istõ ppter vtilitatẽ aliquã ꝙm cape vellẽt ex rñsiõe ꝑa ad qõnem sz solũ vt ꝙfunderẽt xpm. iõ nõ debuit cessare xps rñdere ppt eoꝝ indignationẽ. ĩmo neqz indigni esse poterãt ad id qõ propter eos nõ fiebat neqz cedebat in ipoꝝ vtilitatẽ. vnde nõ solũ rñsionẽ subtrahere debuit: sz potiꝰ etiã ipis nolentibꝰ rñdere postꝙ semel ãstuissent. sicẽ deꝰ ipis indignis ꝛ signa nolẽtibꝰ signa dat invitis: qz ad laudẽ dei illa dare ptinet. sic ptz Isa. 7. Vbi deꝰ dixit ad achaz q peteret sibi signũ: ꝛ ille noluit dicẽs nõ petã ꝛ nõ tẽptabo dñm. Et tũc Isayas dixit ppter hoc dabit dñs vobis signũ. i. qz vos nõ petistis ĩmo nõ vultz ipe dominꝰ. i. ipe a seipo nemĩe petẽte dabit signũ: ita ꝑ ꝺ debuit ipe rñdere sz pharisei nõ desiderẽt rñsionẽ postꝙ semel ãstuissent. Cõsiderandũ aũt q qñ xps interrogabat sive eẽnt qõnes bono aĩo sive tẽptatoris facte sive eẽnt digni sive indigni q ãrebãt semp rñdebat directe: nisi ex aptiõe veritatz seãrẽt malũ. de qõnibꝰ bono aĩo factz apparet: vt de qõnibꝰ discipulorũ: qz semp rñdebat eis. ꝛ tñ qñ quesierũt dñe si in tpe hoc restitues regnũ isrl. Actu. 1. Noluit rñdere dicẽs nõ est vestr nosse tpa neqz mometa q̃ pater posuit in sua potestate. etiã qñ. j. 24. ꝛ Mar. 13. ãstuerũt dicẽtes qñ hec erũt ꝛ qõ est signũ aduentꝰ tui: noluit plene rñdere: sz ait de die illa ꝛ hora nẽo scit nec angeli celoꝝ nisi paꝯ solus. q. d. neqz vobis reuelãdũ est de ãstionibꝰ q̃ fiebãt tẽptatorie velut fillogismo comuto vtẽdo. etiã ptz qz qñ ãsierũt pharisei an liceret dari censũ cesari tẽptatorie fiebat ꝛ ad vtrãqz ptẽ ꝙcludere videbaꝯ in ꝙsequens: ꝛ tñ rñdit: vt ptz. j. 22. etiã qñ adduxerũt ad eũ mulierẽ deprehensam in adulterio ãrẽtes an deberet lapidari quicqd rñderet videbaꝯ in ꝙsequẽs: ꝛ tñ rñdit Joh. 8. Solũ aũt qñ sequebaꝯ ĩ cõuenientes ex rñsiõe nõ rñdebat: ꝛ ita qñ discipuli ãsierũt dñe an in tpe hoc restitues regnũ isrl sequebaꝯ in ꝙsequẽs si tpa determinata in quibꝰ aliqd deus diffinit facere scirenꝯ ab hoĩbus. ideo nõ rñdit: sz dixit q nõ erat eoꝝ hoc scire: sic etiã qñ iudei ãsierũt in q̃ potestate hoc facis ꝛ quis tibi dedit hanc ptãtem
nõ erat ꝙsequens q xps rñderet. nã oportebat q exprimeret se esse deũ. si enĩ ex eis que ipsi videbãt nõ informabãꝯ de potestate xpi: oportebat q apte diceret se esse deũ. ꝛ tũc erat ĩ cõueniens qz cũ essent maliuoli qui hoc querebãt dicerent eum blasfemasse ꝛ peterent illũ ad mortẽ: sicut in passiõe qñ ipe dixit ãmodo videbitis filiũ hoĩs ꝛc. Nã dixerũt audistis blasfemiaz. j. 26. ꝛ Mar. 14. nõ ꝑ debuit rñdere: ꝛ ob hoc quesiuit viã euadẽdi. nũc aũt nullũ in ꝙsequens erat rñdere cũ eẽt bona doctrina et sine scandalo quã nunc dedit. ideo non debuit tacere sed rñdere. Scõo qz nõ solũ nõ sequebaꝯ in ꝙsequẽs respondẽdo sed potius erat bonũ. nã ex respõsione resultat bona doctrina ꝛ nccia: ꝛ iõ si pharisei nõ quesiuissent de hoc ipse aliqñ diceret: melius tñ erat dicere istud respõdendo quã simpliciter docendo. Nã si simpliciter diceret nõ diceret nisi veritatẽ rei: qz nõ ꝙtereꝯ tũc res ĩ cõtentionẽ ꝛ loquereꝯ ad auditores credulos. nũc ꝙ res ducta fuit in ꝙtentionẽ ideo oportebat eam magis discuti. Et ita factũ est: quia xps nõ solũ veritatem asseruit: sz etiã ꝙfirmatiões aposuit ꝛ insup adobiectiones sibi factas respõdit. qñ aũt docendo sine interrogatiõe dixit: pauca aperuit vt ptz. ſ. 5. ꝑ ꝙsequẽs fuit ꝙ xps responderet ad qõnem pharisẽoꝝ. ¶ Queriꝯ quare ponꝯ hic de libello qz. ſ. de hoc xps docuerat ꝛ habeꝯ. ſ. 5. c. ¶ Dom q istud ponꝯ hic ꝛ nõ fit repeticio. qz. ſ. 5. ponꝯ doctrina a xpo data hic aũt ponꝯ questio ꝛ rñsio facta sup eadẽ materia. sz adhuc dicendũ q si nichil hic adderet. supra id qõ ponꝯ. ſ. 5. nõ repeteret qz tñ multa addunꝯ q̃ ad doctrinã ptinent fuit ꝙsequens repeti hic. Et vtrũqz fuit ꝙsequens poni: istud quidã qa additur hic doctrina que valde vtil est. illud ꝙ ad complendum tractatũ inceptũ. Nã ibi xps voluit ostendere differẽtiaz inter antiquã legem sm q intelligebaꝯ a iudeis ꝛ legez suam quã nũc ponebat ꝛ posuit ibi multa. vnũ aũt de illis erat q̃ntum ad libellũ repudij: ideo dixit ibi de hoc: ꝛ qz oĩa illa tradebat doctrinalr ꝛ nõ disputatiue ꝛ loquebaꝯ ad turbas credulas nõ posuit ꝙfirmationes ꝛ ꝙfutationes: sz nudã veritatẽ asseruit. ¶ Queriꝯ de ista responsione tota xpi q̃ ponꝯ in lra quomõ facit ad ppositũ suũ. ¶ Dom q xps intendit hic dicere q repudiare vxorẽ sit malũ ꝛ nõ liceat: ꝛ qz res ista vertebaꝯ in cõtẽptionem voluit adducere ad hoc pbatiões. pharisei enĩ querebant de hoc ꝛ nõ credebant illi cristo nisi quatenus pbaret. ideo testimonijs vti debuit efficacibꝰ. sic dicit Jeronymꝰ sic aũt rñsionem tempat vt disciplinã transeat scpturam sanctã adducens in testimoniũ. Secũdo qz voluit vitare scãdalum pharisẽoꝝ. Nam xps nolebat dicere q nullo modo licebat repudiare vxorẽ si aũt hoc ĩ primo verbo respõderet xps pharisẽis scandalizarenꝯ ꝛ nõ possent pacienter audire: iõ ꝓposuit pbationes p quas paulisper adducerenꝯ ad assentiẽdum vel saltẽ ad nõ reclamandũ sic dicit Crisõ. vide sapientiã doctoris interrogat. enĩ si licet vxorẽ dimittere. nõ ꝙfestim dixit nõ licet vt nõ turbarenꝯ: sed p pbationes hoc ꝙstituit. Ad hoc ꝑ vsus est pbatione naturali sive ex cõditione creatoris ꝛ pbatione ex lege. sic dicit Jero. sic responsionẽ tempat vt disciplinã trãseat scripturã sanctã adducẽs in testimoniũ ꝛ naturalẽ legẽ primãqz dei sententiã scõe opositiones. sic etiã dicit Crisõ. nõ solũ ex modo creatiõis: sed ex mõ legislatiõis monstrauit quoniã vnũ optet vni ꝙiungi ꝛ nũꝓ rescindi. Intelligiꝯ aũt vno mõ q tota lra sit vna pbatio tm: ꝛ tũc ꝓncipium lre nõ est nisi narratio gestoꝝ ad ĩducẽdũ inde ꝙclusionẽ. ſ. deꝰ fecit a ꝓncipio masculũ ꝛ feminã: ꝛ tũc dixit q ppter feminã ꝛ ppter copulã carnalẽ q̃ est maris ꝛ femĩe dimitteret hõ patrẽ ꝛ mrẽz ꝛ adherebit vir vxori sue ꝛ eẽnt duo ĩ carne vna. i. ambo eẽnt vna caro. hoc totũ ponꝯ p antecedẽte ꝛ inde seqꝯ ꝙclusio. ſ. itaqz nõ sunt duo sz vna caro. i. qz deꝰ dixit q adhereret vir vxori sue ꝛ eẽnt duo ĩ carne vna voluit q eẽnt vna caro: ꝛ sic nõ sunt duo sed sunt vna caro. ꝛ rursus seqꝯ si vna caro sũt nõ sũt separandi: qz deꝰ ꝙiunxit illos faciẽdo vnã carnem Alio mõ põt accipi q sint hic due pbatiões ꝛ istud magz cõsonat dictz sctoꝝ. nã dicit Jero. s. q scpturã sctãz adducit ĩ testimoniũ ꝛ naturalẽ legẽ. ꝛ crisõ. dicit q nõ solũ ex mõ legislatõis

Capitulum

ſz ex mõ etiã creatiõis mõſtrauit q optet. vnũ vni ꝓiũgi ⁊ nũ q̃ reſcindi. Et hoc mõ quidã accipiunt tres ꝓbationes ex lr̃a. vna ẽ illõ. ſ. nõ legiſtiz: qz q feč ab initio maſculũ ⁊ feminã feč eos. Et ẽ ſenſus q ex mõ creatiõis oñdit mr̃imoniũ qz q feč hoiez nõ feč ſolũ maſculũ aut ſolã feminã: ſz maſclm ⁊ feminã ſil̃. vt ex mõ creatiõis oñderet q deberẽt eẽ ſil̃. ⁊ ꝓñr nõ deberẽt ſeparí qõ fač libell⁹ repudij. Scõa eſt ĩ lr̃a ſeq̃nti. ſ. ⁊ dixit ꝓp̃t hoc dimittet hõ pr̃em ⁊ mr̃em. i. dicẽdo hoc oñdit q deberet eẽ mr̃imoniũ ꝓiũctio marꝫ ⁊ femĩe ꝓp̃t quã ꝓiũctio nẽ dimitteret hõ pr̃em ⁊ mr̃em. i. ceſſaret cohĩtare eis ⁊ eſſent duo ĩ carne vna. ſ. qz adheret vxori ⁊ p hoc efficerent vna caro. ⁊ tũc ſeq̃t ꝓcluſio lr̃e. itaqz iã nõ ſũt duo ſz vna caro. i. qz deus coniunxit illos non ſunt duo ſed vna caro. id eſt vna perſona. Tertia eſt ibi qõ de⁹ ꝓiũxit hõ nõ ſepet. i. de⁹ iuſſit ꝓiungi marẽ ⁊ feminã iõ nẽo dz ſociatos ſic ſepare: ſz q dat libellũ repudij ſepat ſic ꝓiũctos g̃ male fač. Alij ponũt ſolũ duas ꝓbationes ⁊ iſtud eſt meli⁹ dictũ. ꝓ̃io qz ꝓſonat dictꝫ ſctõr cũ dicat ieron. h̃ iduci legẽ naturalẽ ⁊ diuinã. ⁊ Criſo. dič ex mõ creatiõis ⁊ etiã ex mõ legiſlatiõis ꝓbari. Scõo qz tertia ꝓbatio ĩducta ĩ ꝑcedẽtib⁹ nõ põt dici q ſit aliq̃ ꝓbatio ꝓ ſe: ſz ẽ ꝓcluſio ꝑcedentiũ duar̃ ꝓbationũ ⁊ apet ex mõ ꝟbor̃. Nam dr quos g̃ de⁹ ꝓiũxit hõ nõ ſepet: ⁊ ſic ponit ibi g̃ qõ eſt ſignũ illatiõis. etiã qz certũ eſt q ita ſũt ꝟba xp̃i. ipe tñ nõ poſſet aſſumẽ ꝓbationẽ ex dictꝫ ſuis: qz ei nõ crederẽt phariſei. ſic̃ dr Joh. 8. Tu de te ipo teſtimoniũ phibes ⁊ teſtimoniũ tuũ nõ eſt verũ. iõ aſſumit teſtimoniũ ex factꝫ ⁊ dictꝫ dei cũ ait nõ legiſtis ⁊c̃. ſz iſta ſũt ꝟba xp̃i. ſ. qõ g̃ de⁹ ꝓiũxit. nõ eſt g̃ ꝓ ſe ꝓbatio diſtincta a ꝑcedẽtib⁹: ſz eſt ꝓcluſio duar̃ ꝓbationũ ꝑcedẽtiũ ⁊ dr cũ q̃libz reſumi. ꝓ̃ia igit̃ ꝓbatio eſt illa non legiſtiz: qz q feč ab initio maſculũ et feminã fecit eos. i. de⁹ q creauit hoiez nõ creauit tñ maſculũ ſz ſil̃ maſculũ ⁊ feminã. ex quo manifeſte apet q voluit fieri cõmixtionẽ ſexuũ: nã alſs ſol⁹ maſculus creareť: ⁊ ita etiã ſi de⁹ nichil dixiſſet ꝓ modũ iſtũ creatõis cõiũgebat maſculũ ⁊ feminã etiã tũc ſumar̃ ꝓcluſio q̃ ponit ĩ fine. ſ. qõ g̃ de⁹ ꝓiũxit hõ nõ ſepet. i. qz de⁹ oñdit ĩtẽtionẽ ſuã creando qõ volebat eos eẽ ſil̃. g̃ nõ lz alicui ſeparе qõ de⁹ ꝓiũxit ⁊ ita nõ dz eẽ diuorciũ vl̃ repudiũ. ⁊ iſta ẽ ꝓma ꝓbatio quam vocat iero. legẽ naturalẽ. ⁊ Criſo. vocat modũ creatiõis. qõ idẽ eſt ſz apti⁹ dixit criſo. q̃m iero. põt tñ vocari ꝓbatio ex lege naturali. i. ex ĩclinatiõe data maſculo ⁊ femĩe ꝓ creationẽ ĩq̃ntũ de⁹ creauit eos vnũ ad alterũ. Scõa ꝓbatio eſt ex lege dei. i. ex ꝟbis ei⁹ q̃ vocanť lex. et iſta eſt: qz dixit ꝓp̃t hoc. i. ꝓpter mr̃imoniũ vel ꝓiũctionẽ marꝫ ⁊ femĩe dimittet hõ pr̃em ⁊ mr̃em ⁊ exponẽdo ſic̃. ſ. ⁊ ſeq̃t itaqz iã nõ ſũt duo ſz vna caro. i. qz de⁹ ꝓiũxit illos creãdo ⁊ ꝓiũxit iubẽdo exp̃ſſe ſz ꝓ ꝓiũctionẽ efficiũť vnũ: iõ nõ ſť iã duo. i. due ꝑſone: ſz vna caro. i. vna ꝑſona ⁊ tũc ſeq̃t ꝓcluſio qõ de⁹ ꝓiũxit hõ nõ ſepet. i. nõ eſt iuſtũ q ſepet ĩmo neqz ſeparе põt de iure lz de facto nitať facere. ⁊ iſte ẽ ver⁹ ſenſus. ſic ĩnuit criſo. dicẽs vlteri⁹ ĩduxit de⁹ dicẽs qõ de⁹ ꝓiũxit hõ nõ ſepet demõſtrãs q ⁊ ꝑter naturã et ꝑter legẽ eſt vxorẽ dimittẽ. ꝑter naturã qdẽ: qz vna caro diuidiť. ꝑter legẽ aũt: qz deo copulãte ⁊ iubẽte nõ diuidi: vxor dimitiť. ¶ Querit q̃re dr nõ legiſtiz: ¶ Dõm q nõ accipit affirmatiue: qz nõ eſt lr̃a ꝟa. Certũ eſt. n. q iudei ſepe hoc legerãt cũ ſit ꝓncipiũ geneſis. ĩmo ſi nũq̃ legiſſẽt nõ alegaret xp̃s ꝫ eos auc̃tatẽ: qz pbatio dz ꝑcedẽ ex notis r̃ndenti vel q̃ ille hz tanq̃ nota. ſz legẽdũ eſt introgatiue. i. nũqd nõ legiſtiz. ⁊ nõ ſolũ eſt introgatio: ſz etiã ĩcrepatio. i. mirũ eſt quo mõ vos ꝺ hac re introgaſtiz: qz notũ eẽ vobis debuiſſz cũ ſepi⁹ legiſtiz aut legẽ potuiſtiz ſcp̃turã ex q̃ hr̃ deẽmiatio qõnis h⁹. ⁊ tali mõ ſolet xp̃s mordere phariſeos qñ q̃runt aut arguũt ꝫ ipm: eo q ipi ꝑcedũt iniquo aĩo ⁊ ad ꝓfundẽdum xp̃m. iõ iuſtũ eſt vt ex ꝟbis ſuis ab ipo ꝓfudať. ſic pz. ſ. 9. eũtes diſcite qd ẽ miſeri cordiã volo ⁊ nõ ſacrificiũ. i. eatꝫ ad adiſcẽdũ qd ẽ miſericordiã volo ⁊c̃. q. d. nõ ĩtelligitꝫ. iõ a diſcatꝫ: ⁊ tunc poteritꝫ arguere ⁊ ĩcrepare. ⁊. ſ. 12. c. dixit eis. ſi aũt ſciretꝫ qd eſt miſericordiaꝫ volo ⁊ nõ ſacrificiũ nũq̃ ꝺdẽnaſſetꝫ ĩnocẽtes. q. d. ſi ĩtelligeretꝫ ſcp̃turã ñ faceretꝫ h⁹: ſz qz nichil ĩtelligitꝫ: ꝺdẽnatꝫ iſti pẽť ĩocẽtes. ⁊ maxĩe xp̃s mordet eos circa intellectũ ſcripture. ⁊ hoc ꝓp̃t q̃tuor ꝓmo qz volebat eis auferre occaſionẽ gl̃iandi pũire eos ꝓp̃t maliciã ſuã iõ volebat ĩ eo illos ꝓfundẽ ĩ quo ipi gl̃iabãť: ⁊ tñ gl̃iabanť ſe eẽ doctores ſcp̃ture cũ dicať. j. 23. q ſup cathedrã moyſi ſederũt ſcribe ⁊ phariſei. nll̃a aũt maior ꝓfuſio eſt doctori q̃ ig̃rare circa ea ĩ qb⁹ doctorẽ ſeq̃ťur: iõ oñdebat xp̃s eos ĩtelligẽ ſcp̃turas. Scõo qz phariſei iactabãt ſe maiori zelo legiꝫ ⁊ deſcp̃tiori obſeruatiõe ei⁹. ⁊ qz q legẽ nõ intelligit nõ põt eã obſeruare oñdit eos nõ intelligẽ legẽ vt ſic apareat q neqz vere legẽ zelabãt aut obſeruãt: ſz ſolũ traditiões datas a ſeipis ⁊ ſenioribus ſuis. ſic ĩproperauit eis xp̃s. ſ. 15. irritũ feciſtiz ꝟbũ dei ꝓp̃t traditiões vr̃as. Tertio ⁊ preciꝑue q̃ntũ ad pr̃es: qz phariſei aſſumebãt nũc ꝫ xp̃m argumẽtũ ex lege. nã dr. j. dicũt illi qd g̃ moyſes mãdauit libellũ repudij. oñdit g̃ xp̃s eos nõ ĩtelligẽ legẽ vt ſic apeat q oĩa argumẽta eor̃ ꝑcedũt ex errore. Quarto vt oñdat ſe mirabilẽ eẽ. ſciebãt. n. iudei q xp̃s nunq̃ didiſcerat: vt dr Joh. 7. quõ h lr̃as ſcit cũ nunq̃ didiſcerit. Cũ nõ ſolũ ſcp̃turã allegaret ſz etiã eos q doctores ſcp̃ture erãt. ſ. phariſeos. j. 23. oſtenderet nõ intelligẽ ſcp̃turã apebat ipm diuinit⁹ hr̃e intellectũ ſcripture: ſic ipe dixit Joh. 7. Q̃ñ iudei dixer̃t quõ lr̃as ſcit doctrina mea nõ ẽ mea: ſz ei⁹ q miſit me. ⁊ ita ꝓueniẽs erat q ꝓfũderet phariſeos oñdẽdo q ñ ĩtelligebãt ſcp̃turã. ¶ Querit an ꝙ. 14 iſta ꝓbatio ſit ꝓueniẽs. ſ. q feč ab inicio maſculũ ⁊c̃. nã ibi nichil exp̃mit qõ de⁹ dixerit aut voluerit. ¶ Dõm q ẽ ꝓueniens ꝓbatio cũ ſit argumẽtũ xp̃i qõ eſt inſolubile ⁊ demõſtratiuum. ⁊ dõm ad p̃mũ q ex factꝫ dei ita ſumit̃ argumentũ efficax ſic̃ ex dictꝫ. ſic̃ ſolem⁹ dicẽ de xp̃o q nõ ſolũ ꝓbuit ſenoꝺ ĩmitabilẽ ĩ dictꝫ: ſz etiã ĩ factis: ⁊ ſũt facta ſua nobis q̃dam regule: ſic̃ ipe dixit. Joh. 13. Exẽplũ. n. dedi vobiſ vt quẽadmodũ ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. ſic in factis dei. nã ꝟba dei nõ ſũt nobis lex niſi inq̃tũ ꝓ ea ꝓſtat nobis de diuĩa volũtate cui nos tenemur obedire. ſi g̃ ꝓ facta põt nobis ꝓſtare de diuĩa volũtate: ita ſtabiť factis ſic̃ dictis. ſñã ſic̃ ſi aliqd de us vult fieri fit illõ: ita ſi ſcim⁹ deũ velle aliqd fieri ꝓ nos obligamur illõ agere. ⁊ tñ ꝓ facta ꝓſtat interdũ de volũtate dei. iõ ſumiť tũc argumentũ efficax ex factis ei⁹ ſic̃ ex dictis. ita eſt nũc. ſñã creauit hoiem ⁊ nõ creauit ſolũ maſculũ: ſz maſculuꝫ ⁊ feminã ĩ quo aparet q voluit eẽ cõmixtionẽ ſexuũ int̃ illos ſñã ſexuũ diſtinctio ad nichil aliud eſt niſi ad cõmixtionẽ. nam ſi cõmixtionẽ eſſe noluiſſet ſolũ maſculũ creaſſet: vt oẽs eẽnt maſculi: cũ pfectior ſit maſcul⁹ q̃m femĩa. ⁊ tñ fecit ſil̃ maſclm ⁊ feminã g̃ voluit cõmixtionẽ. ideo ſic̃ ſi dixiſſet ſit cõmixtio aparebat hoies obligatoſ ad cõmixtionẽ: ita cũ fecerit maſculũ ⁊ feminã quor̃ diſtinctio ad nichil aliud ꝑdeſt: aparet q voluerit cõmixtionẽ: ⁊ ita eſt ꝓueniẽs argumẽtũ etiã nichil exp̃mendo. ¶ Querit quõ dr ꝺ q de⁹ dixit ꝓpter hoc dimittet hõ pr̃em ⁊ mr̃em ⁊c̃. nã nõ dixit hoc de⁹: ſz adã: vt pz. Gen. 2. ¶ Dõm q dicta fuerũt illa ꝟba ſemel tñ cũ non eſſet aliq̃ cauſa ſepe dicendi ⁊ tũc dicta ſũt ꝓ adã vt dictũ fuit ⁊ apet ex lr̃a: ⁊ tñ dicẽte ea adã dicit de⁹ dixiſſe: ⁊ ideo allegant q̃ſi verba dei ac ſi eadẽ ꝓpoſitiõe dixerit ea de⁹ ⁊ adã: et tũc dõm q dicit dixiſſe deus iſta ꝟba: qz inſpirauit aĩo ade vt ea diceret ⁊ ita ſũt ꝓcipue dei q̃ ade. ſicut ꝟba ꝓphetar̃ inſpirator̃ a deo dicũť eſſe ꝟba dei poti⁹ q̃m ipor̃. ſic dicit Aug. hec tñ ꝟba cũ ꝓmi hoĩs tãtũ ſcp̃tura fuiſſe teſteť dñs declarat ꝺ hec deũ dixiſſe vt hinc intelligam⁹ ꝓpter extaſim q̃ ꝓceſſerat in adam hec diuinit⁹ tãq̃ ꝓphetã dicere potuiſſe. Sz tũc eſt dubiũ in quo poſſet eſſe ꝓp̃ba adã dicẽdo hec ꝟba. Dõm q iſta ꝟba dixit adã ĩſpirat⁹: qz ĩ eis exp̃ſſit deformatiõe mlier̃ q eẽt ꝺ carne ei⁹. ſ. hec nc̃ caro ꝺ carne mea ⁊ oſ ex oſſib⁹ meis: ⁊ tñ adã nõ viderat formari euã: qz ſopor ĩmiſſ⁹ fuerat ei diuin⁹ q° nichil ſẽfit paſſiõi ablata coſta ꝺ q̃ formata ẽ eua. ⁊ p⁹ q̃ euigilauit nõ ĩueni ĩ ſe aliquẽ ꝛffectũ vl̃ ſignũ ꝓ qõ cogſcerz ĩ ſe factã

Q°. 13.

Q°. 15.

mutationẽ ⁊ sũptã femĩã de carne sua: ⁊ tñ dixit illõ: iõ dõm
q deo ispirãte dixit: q alr scire nõ potat nec dicẽ. ⁊ dixit hec
nũc caro ⁊c. i. añ hoc nlla femella õ a ducta ad me erat michi
queniẽs: q nõ erat michi filis i qditiõe spẽi ⁊ tñ nũc. i. ista vice
hec quã pñtaliter michi est caro de carne mea. i. michi similis in
spẽ: iõ hãc accipiã ⁊ ppter hãc dimittet hõ pr̃em ⁊ mr̃ez. Nã
geñ. 2. õr q oĩa aĩalia creata de⁹ aduxit añ adã vt videret qd
vocaret ea ade aũt nõ inueniebat adiutoriũ sibi. i. non
potuit eligẽ aliq̃ femellã õ sibi oblat⁹ q nõ erãt sibi sibi. vñ
iposit⁹ noĩb⁹ dimittebat ea. Cũ vo a deucta fuit eua dixit hec
nũc. i. ista vice aduxisti rẽ michi sibez: ⁊ hoc expssit: q nõ solũ
dixit hãc esse de spẽ sua: sz etiã dixit q erat ps corpis ei⁹. s. ca
Q°.16. ro õ carne mea ⁊ os ex ossib⁹ meis. ¶ Querit q̃re õr ppter
hãc dimittet hõ pr̃ez ⁊ mr̃ez: ¶ Dõm q ĩ hoc voluit de⁹ de
signare qiũctionẽ mr̃imonialẽ ĩ q̃ nõ solũ õz eẽ qiũctio corpõ
sz etiã cohãbitatio. ĩ oĩb⁹ aũt aĩalib⁹ natura quidet vt sic ĩgeni
at coitũ ad generationẽ: ita dat modũ nutriendi fetũ genitũ. ⁊
q̃ sola femella sufficit ad nutriẽdũ natos nõ mãet mascul⁹ ⁊ fe
mella aliq̃nto tpe neqz ẽ vlla societas ĩtr eos: sz solũ queniunt
tpe coit⁹ sic ẽ in plib⁹ aĩaliũ vt ĩ boue. aſino. ariete. capra. ca
ne ⁊ silib⁹. ĩ qb⁹ aũt nõ sufficit cura femelle nutriẽdis natz. de
dit natura q̃ndã societatẽ inter marẽ ⁊ feminã nõ solũ tpe coi
tus: sz etiã tpe toto quo vtriusqz cura ẽ necia sic ĩ plimis aui
bus apet ⁊ etiã ĩ aliqb⁹ bestijs. nutritz aũt natz nllo⁹ aĩaliũ so
cietas mãet. ĩ hoĩb⁹ aũt secꝰẽ: q sic ad generationẽ optz marẽ
⁊ feminã aliq̃n quenire ita optz manẽ p totã vitã: q educatõ
nato⁹ hoc exposcit q̃ ẽ magꝭ necia ⁊ õ intẽtiõe nature q̃m ipe
coit⁹. ⁊ iõ sic ẽ naturale q vir ⁊ femĩa carnalr misceãt ad sile
tertiũ õ relinq̃re: ita ẽ naturale q cohĩtẽt sibi p totã vitã. vt
j. magꝭ oñdet. iõ sic expmẽdo qditionẽ mr̃imonij vl qiũctio
nis ipo⁹ dz oñ li q carnalr queniãt ita dz expmi q comanean
vl cohĩtẽt. ⁊ q cohĩtare ẽ aliquo⁹ q cõicãt sibi opa. i. q
id qõ facẽ vn⁹ẽ p se ⁊ p altero ⁊ qõ facẽ ali⁹ ẽ p alio vicissim: ne
cesse ẽ illos solos cohĩtare quo⁹ opa cõicãt ĩtr se: ⁊ q ista co
hĩtatio fit ppter educationẽ nato⁹ cõiuz ĩ q̃ nõ põt cõicare pr̃
filio aut filie neqz mr̃ illr: sz solũ cõicat vir vxori ⁊ vxor viro:
solũ ẽ cohĩtatio viri ⁊ vxorz cessãte alia cohĩtatiõe. ⁊ hec exp
mit h. s. ppt hãc dimittet hõ pr̃ez ⁊ mr̃ez. ⁊ cessabit hõ coha
bitare pr̃i ⁊ mr̃i. añ. n. q̃ vir accipiat vxorẽ cohĩtat pr̃i ⁊ mr̃i
q ẽ ibi cõicatio opuz. s. q ea q̃ facit̃ pr̃ ⁊ mr̃ sunt p filijs ⁊ q̃
filij acqrũt sũt p pr̃ib⁹ eo q michil aliõ ẽ p quo acqr̃ debeãt
p⁹q̃ aũt vir accipit vxorẽ intẽdit ad generationẽ filio⁹ quos
educare optet. ⁊ iõ tũc soli vir ⁊ vxor cõicabũt sibi opa: q so
li tenẽt ad educationẽ cũ soli generẽt. sz nõ est cohabitatio nisi
eo⁹ quo⁹ ẽ cõicatio opuz. q̃ postq̃ vir accipit vxorẽ non co
hĩtat pr̃i ⁊ mr̃i sz vxori. ⁊ hãc cohĩtatiõez tãq̃ nccias expssit ĩ
mr̃imonio de⁹ p os ade. s. ppt hãc dimittet hõ pr̃ez ⁊ mr̃em
Q°.17. i. cessabit vir cohĩtare pr̃i ⁊ mr̃i vt cohĩtet vxori. ¶ Querit
q̃re õr ⁊ erũt duo ĩ carne vna. ¶ Dõm q cõiter solet exponi
q p hoc ĩtelligat̃ act⁹ mr̃imonialis. s. erũt duo ĩ carne vna. i.
duo erũt ad vnã carnẽ pducẽdã. sic exponit Jero. s. erũt duo
ĩ carne vna. pmiũ. n. mupcia⁹ ẽ ex duob⁹ vnã carnẽ. s. plis fieri
⁊ sic etiã dic glo. ex⁹ duo ĩ carne vna. i. ĩ carnali copula. Alij
aũt exponũt ĩ carne vna. i. ambo sũt vna caro: q de vna carne
veniũt. nã femĩa õ viro formata ẽ. sic dic aug⁹. vnũ dicũt vl
ppt qiũctionẽ vl ppt origiñẽ femĩe q̃ de masculi latẽ creata ẽ
Alio mõ exponit erũt duo ĩ carne vna. i. duo erũt vna caro.
s. vna psona ⁊ iste est ver⁹ sensus: ⁊ nõ pcedẽtes. pmo: q qso
nat mõ loq̃nti. sic. n. õr. 2. reg. 7. Ego ero ei ĩ pr̃em ⁊ ipe erit
michi ĩ filiũ. i. ego ero pr̃ ei⁹ ⁊ ipe erit fili⁹ meus. Et illõ ego
ero eis ĩ deũ ⁊ ipi erũt michi in pplm. i. ego ero de⁹ eo⁹: ⁊ ipi
ppls me⁹ ita h erũt duo ĩ carne vna. i. vna caro. dicẽ aũt erũt
duo ĩ carne vna. i. ad pcreãdũ vnã carnẽ videt eẽ aliq̃lis ex
tor̃sio ⁊ nõ br̃ filis mod⁹ loq̃nti ex sc̃ptura. Scõo q ista ex
positio qsonat sñie seq̃nti. s. itaqz iã nõ sũt duo sz vna caro. q̃
cũ õr erũt duo ĩ carne vna ẽ sensus q duo erũt vna caro ⁊ nõ
q erũt ad pcreationẽ vn⁹ carnis. Tertio q accipiẽdo illã ex
positionẽ nichil facit lra ad ppositũ xp̃i. ipe. n. vult pbare hic
q mr̃imoniũ viri ⁊ vxorꝭ nõ ẽ sepandũ: ⁊ hoc q iã nõ st duo
sz vnũ ⁊ ĩ vnitate nõ ẽ distinctio: sz solũ violẽta sectio. ⁊ istõ pce
det si qiuges nõ dicãt eẽ duo sz vna caro. ⁊ tñ accipiẽdo expo
sitionẽ aliã nichil ẽ ad ppositũ: q tũc nõ sũt qiuges vnũ sz st
duo ad pducẽdũ vnã carnẽ. ⁊ tñ ncce ẽ facẽ auctatẽ illã ad p
positũ xp̃i: iõ ncce ẽ exponi q erũt duo ĩ carne vna. i. vna ca
ro ⁊ iste ẽ mod⁹ loq̃ndi iurz hũani. ex⁹ õ querit. qiu. c. ad apo
stolicã. s. posq̃ vir ⁊ vxor p copulã qiugalẽ sũt vna caro esse
ri nõ põt vna ps ad deũ querti altera in sclõ remanẽte. ⁊ ita
nõ sũt duo ad pcreãdã vnã carnem: sz ipi sunt vna caro. ⁊ hoc
apet: quia posit eos velut vnuz corp⁹ cui⁹ pars q̃dam sit vir
⁊ alia sit vxor: cũ dicat vnã ptem nõ posse querti alia remanẽ
te in seculo. Jsta q̃ tertia expositio ẽ fva ⁊ oz teneri: ⁊ tunc stat
auctas ad ppositũ xp̃i q vir ⁊ vxor sint vna caro ⁊ dicit̃ vna
caro. i. vna psona. solet. n. sc̃ptura accipe ptes p toto: ⁊ ita aĩa
accipit aliq̃n p hoĩe. vt illõ septuagĩte aĩe egresse sũt õ fe mo
re iacob. Geñ. 46. ⁊ Exo. 1. Et illõ aĩa si obtulerit sacrificiũ.
i. hõ. Leui. 2. aliq̃n caro p ipo cõposito accipit siue p hoĩe si
ue p aĩali. vt illõ oĩs caro corrupat viã suã. i. oĩs hõ. Geñ.
6. ⁊ illõ oĩs caro videbit salutare dei. i. oĩs hõ. ⁊ illõ oĩs ca
ro ad te veiet. i. oĩs hõ. ps. 64. Et illõ eẽ aĩal diligit sibi sile
⁊ oĩs caro ad silez sibi qiũgit. Eccli. 23. i. oẽ aĩal. ita h st duo
vna caro. i. vna psona vocãt aũt earo q ex pte carnis vl act⁹
carnal ẽ ista vnitas: ⁊ nõ ex pte aĩe. sic. n. q̃ aliq̃ efficiũt vnuz
circa spũalia vocãt vna aĩa vl vn⁹ spũs: ita q̃ efficiũt vnũ p
actũ carnalẽ vocãt vna caro. de pmo pz. q. 1. chor. 6. õr qui
adheret deo vn⁹ spũs ẽ cũ eo. ⁊ Actz. 4. õr: q multitudis cre
dẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. s. q cõicabãt ĩ spũalib⁹. de scõo
ptz vt h: q p actũ qiugalẽ vir ⁊ vxor sunt vna caro effecti. sic
dic Crisо. sic. n. q spũalr se diligũt vna aĩa esse dicũt sc̃ptura
dicẽte q oĩm credẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna sic vir ⁊ vxor q
carnalr se diligũt vna caro eẽ dicũt. Sz aduertẽdũ q dicunt
eẽ vna caro nõ vitate nature: sz fictiõe iurz. sic testator ⁊ he
res censent eẽ eadẽ psona ⁊ dis ⁊ pcurator ⁊ multa alia q̃ fva
nõ st: ⁊ tñ ius ista fingit ppt aliq̃s rõabiles causas. sm q̃s vi
dẽt retinẽ q̃ndã vniõez aut vnitatẽ. ⁊ iõ sic ea q̃ fuerunt vnũ st nõ st
diuidẽda: q fit nare ĩiuria secare vnitatẽ: ita ea q̃ sũt vnũ vni
tate iurz nõ põt sine iurz ĩiuria secari. sz ius dic vxorẽ ⁊ vir
eẽ vnã carnẽ ⁊ qõ maiꝰẽ de⁹ hoc dic. q̃ ꝯ ius ẽ ⁊ ꝯ deũ diuidẽ
illos. ⁊ hoc qcludit xp̃s dicẽs qõ de⁹ qiũxit hõ nõ sepet. i. de⁹
qiũxit illos efficiẽdo vnã carnẽ: iõ hõ nõ põt separe illos sine ĩ
iuria dei. ⁊ tñ p libellũ repudij sepant q̃ nõ oz eẽ repudiũ. sic
dic Crisо. demõstrat ĩ hijs q pter naturã ⁊ pter legẽ ẽ vxorẽ
dimittẽ. Preter naturã qdẽ. q vna caro diuidit. pter legem
quidẽ q deo copulãte ⁊ iubente non diuidi vxor dimittit̃ur.
¶ Querit an mr̃imoniũ sit õ lege naturale siue iur̃ nature:
¶ Dõm q mr̃imoniũ ẽ de iure nature. ita. n. accipiunt iura Q°.18.
hũana. vt ĩ pncipio digesto⁹ õr q ius naturale est maris ⁊ fe
mine qiũctio q̃ nos mr̃imoniũ appellam⁹. q̃ ẽ de iure natura
li. Etiã q id qõ fit ex pncipio naturali ẽ naturale: ⁊ tñ hõ
ꝯbit mr̃imoniũ natura ĩclinãte q̃ ẽ naturale. pz hoc: q Arist.
8. etbi. dic q hõ ẽ naturalr magꝭ aĩal qiugale q̃ politicũ. Et
tñ hõ ẽ naturalr aĩal politicũ: vt ipe dic ibidẽ. q̃ ẽ nalr aĩal
qiugale. q̃ vti vl manẽ ĩ qiugio. s. ĩ mr̃imonio ẽ sibi naturale
⁊ ita erit mr̃imoniũ ipm naturale. i. õ iure naturali. Circa h⁹
tñ qsiderãdũ q aliqd õr naturale dupliꝛ. Uno mõ sic ex pncipijs
nature ex neĉitate causatũ. vt moueri de orsuz ẽ naturale
lapidi. ⁊ hoc mõ mr̃imoniũ nõ ẽ naturale neqz aliqd eo⁹ q̃ ex
libero arbitrio pcedũt vl p ipꝰ qsumãt. Scõo mõ õr natura
le id ad qõ natura ĩclinat ⁊ tñ mediãte libero arbitrio cõplet
⁊ ita ✠tutes dicũt hoĩ naturalr ĩ eẽ nõ qdẽ q̃ ꝯuenit̃ ĩ nob
aliq bit⁹ pfecti p naturã: sz inst natz nob suscipe illas: pfectis
✠o p opationẽ. vt õr. 2. etb. c. 1. i. inclinari ad eas ĩ actũ ẽ hoĩ
⁊ tñ hr̃e eas pfecte genitas nõ cõpetit alicui hoĩ naturalr: sed
p assuefactionẽ ad opatiões: ita ẽ de mr̃imonio. est. n. natura
le siue de iure naturali q̃ntũ ad inclinationẽ nõ tñ iuenit̃ ĩ no-

Capitulum

bis tanꝝ aliqd cõplete ꝓductũ a natura: ſz p rõem ⁊ volũtatẽ ꝙſumaꝝ: ſz ex ſola ĩclinatiõe ad illõ vocaꝝ naturale. accipiꝝ ãt iſta ĩclinatio reſpectu finis mr̃imonij. ſũt aũt mlti fines eiꝰ vt oñdiꝝ. 4. ſen. di. 13. Et tñ duo ſũt ꝑcipui fines. vnꝰ eſt ꝓpagatio ⁊ ꝓtinuatio ſpẽi: aliꝰ ẽ mutuũ obſequũ vl cõicatio opuz. exꝑte ꝑmi finiſ optet eẽ mr̃imoniũ inꝺ hoĩes vt natura ĩclinat ad illõ. nõ. n. vocamꝰ mr̃imoniũ ipaz ſexuũ cõmixtiõz qz hec etiã repiꝝ ĩ pecoribꝰ: ſz hĩtudo certa q̃ ẽ nccia inꝺ eos q ꝙueniunt carnaliꝛ vocaꝝ mr̃imoniũ. nõ. n. quocũqz mõ ꝙueniẽdũ ẽ carnaliꝛ inꝺ hoĩes: ſz certo mõ tã ſm nature deſignatiõnẽ ꝙ ſm rõis iudiciũ. nõ. n. dz eẽ cõmixtio niſi maris ad feminã: qõ ⁊ natura docet. qz finis comixtiõis ẽ gñatio q̃ nõ ĩuenit niſi fuerit ſexꝰ diuerſitaꝫ. Scõo nõ dzeẽ cõmixtio ad mltas feminas: ſz vnã ſolã qõ ꝑtim natura docet: ⁊ ꝑtim rõ: vt ꝯ. dicebaꝫ. Tertio nõ dz eẽ ꝙũctio ad quãlibet mlierẽ: ſz aliq̃ debẽt excludi a cõmixtiõe q̃s nature reuerẽtia ⁊ rõnis remꝰ nõ patiꝝ cõmiſceri ⁊ hoc ſpãliꝛ ẽ ĩ hoĩbꝰ q debita ꝑſonaꝝ ſciũt. Quarto nõ dz eẽ hĩtudo viri ⁊ femie ſolũ tpe ꝙuẽtꝰ carnaliꝛ: ſz etiã tpe educationis fetꝰ. qz natura magꝫ ĩtẽdit educationẽ ⁊ pfectionẽ generatoꝝ q̃ generationẽ: iõ ſiẽ ĩclinat marẽ ⁊ feminã ad cõmixtionez ꝓpt̃ ſibi ſile gignere. Ita ĩclinat eos certo mõ ſe hĩdũ ad hoc q natos poſſint educare. hĩtudo q̃ marꝫ ⁊ femie carnaliꝛ ꝙuementiũ ſm quã ꝙuãt aut ꝙuari dñt hoc vocaꝝ mr̃imoniũ vñ ſolet mr̃imoniũ diffiniri q ſit ꝙũctio marꝫ ⁊ femie inꝺ legitias ꝑſonas ĩdiuiduã vite ꝙſuetudinẽ retinẽs. dz. n. ꝙũctio q̃ nõ ſignat comixtionẽ. nã ipe actꝰ mr̃imoniũ nõ ẽ: ſz actꝰ mr̃imonij: qz cũ cõmixtio trãſeat ⁊ õſinat eẽ: trãſiret ⁊ deſineret eẽ mr̃imoniũ qõ falſũ eſt. Etiã qz cũ actꝰ ille iteret inꝺ casdẽ ꝑſonas iterareꝝ mr̃imoniũ. ſz falſũ ẽ: qz earũdẽ ꝑſonaꝝ vnicuz eſt mr̃imoniũ. ſz vocaꝝ ꝙũctio ipz vinclz vl hĩtudo ſm quã vir ⁊ femia referũt q̃ hĩtudo ĩcludit mutua iura. i. q vir habeat ptãtẽ femie ad cõmixtionẽ: ⁊ femia hẽat ptãtẽ ĩ corꝑe viri. dz marꝫ ⁊ femie: qz ⁊ ſi ꝙtigat eẽ fedã cõmixtionẽ viri ad feminaz nõ vocaꝝ mr̃imoniũ: ſz potiꝰ nature deturpatio. dz aũt inꝺ legitias ꝑſonas: qz legitie ꝑſone vocãt qbꝰ rõ ⁊ iura ꝛhere permittũt: ille ꝛo dicũt illegitie qbꝰ hoc vetitũ ẽ. cũ nõ liceat indifferẽter cuilibz cõmixceri etiã ſi ſit vna tm̃. ⁊ ſi ad talẽ ſit comixtio nõ vocamꝰ mr̃imoniũ. ſz ĩceſtũ. dz aũt ĩdiuiduevite cõſuetudinẽ retinẽs. i. q ſit inꝺ eos cohĩtatio quã ꝙſuetudinem vocamꝰ ⁊ vita ĩdiuidua. i. idiuiſibiꝝ. ſ. q nõ duret hĩtudo illa pauco tpe: ſz lõgo ſtue ad totã vitã vt diceꝝ. ꝯ. inclinari aũt ad talẽ hĩtudinẽ marꝫ ⁊ femie eſt ĩclinari ad mr̃imoniũ. vñ ſi natura ĩclinat ad talẽ hĩtudinẽ diceꝝ q mr̃imoniũ eſt de iure naturali. i. naturali ĩclinatiõe. ⁊ hoc verũ ẽ: qz q̃ntũ ad duos fines ꝑcipuos mr̃imonij ĩclinat natura ad mr̃imoniũ. ꝑmus ẽ bonũ ꝑlis ⁊ nõ vocaꝝ ꝫ bonũ ꝑlis ipa cõmixtio ꝙ quã hẽtur ꝑles. nec etiã ipa ꝑles ſz educatio eiꝰ. nõ. n. ſolũ ĩtẽdit natura generationẽ ꝑlis ſz etiã educationẽ eiꝰ ⁊ ꝑmotionẽ vſqz ad pfectũ ſtatũ hoĩs inq̃tũ hõ ẽ q ẽ ſtatꝰ ꝛtutꝭ. ſic. n. dz. 8. etĥ. q tria a ꝑentibꝰ recipimꝰ. ſ. eẽ. nutriñtũ. ⁊ doctrinã. filiꝰ aũt non poſſet ducari a ꝑentibꝰ niſi hẽret determinatos ꝑentes. femina enĩ nõ ſufficit ad educationẽ filioꝝ: ſz regiꝝ diligẽtia pris ⁊ iõ opteteẽ ꝑentes deĉmiatos. ⁊ ob hoc ſeqꝝ q de ĩclinatiõe naturali ẽ q mr̃imoniũ ſit vniꝰ ad vnã ⁊ nõ vniꝰ ad oẽs ſiẽ impolicia ſocratica ⁊ platonica. vt pz. 2. poli. ĩ ꝓncipio. etiã reqiꝝ q iſti deĉmiati ꝑentes hẽant obligatiõez aliq̃ ad ea ꝙ q̃ cõueniẽter efficiaꝝ educatio ꝑlis: ⁊ illa obligatio vel hĩtudo dz mr̃imoniũ. iõ mr̃imoniũ ex ꝑte educatiõis fetꝰ ẽ aliqd naturale. Scõs finis mr̃imonij ẽ mutuũ ob ſequũ a ꝙiugibꝰ ſibi ĩuicẽ ĩ rebꝰ domeſticꝫ ꝑtẽdẽdũ ſiẽ. n. natural rõ inclinat vt hoĩes cohĩtẽt ⁊ nẽo ſibi ſufficit ĩ oĩbꝰ q̃ ſũt ad vitã. ita. n. hoĩez aſal politicũ naturaliꝛ vocamꝰ: qz adiacet vnicuiqz ꝑticla boni alteriꝰ: vt dz. 3. poli. ſic. n. ĩ opibꝰ q̃ ꝑtinẽt ad ꝙuationẽ vite q̃dã ſt opa q̃ ꝙueniẽt fiũt ꝑ viros q̃dã p mlieres: iõ aſſociatio ipoꝝ etiã q̃ntũ ad mutuã ĩpẽſionẽ opuz ẽ ꝺ ĩclinatiõe naturali ⁊ tñ aſſociatio viri ad mlierẽ eſt mr̃imoniũ. iõ mr̃imonium ex biſs duabꝰ cauſis ẽ de ĩclinatiõe naturali: ⁊ ita Ariſto. ponit. 8. etĥ. iſtas duas cauſas. ſ. ꝑcreationẽ ⁊ cõicationẽ opum ad hoꝰ qõ vir ⁊ femia aſſociẽt qõ mr̃imoniũ vocamꝰ. Prio q° ſciẽdũ q natura hoĩs ĩclinat ad aliqd duplr. vnomõ qz ẽ ꝙuemẽs nature generꝫ ⁊ hoc ẽ cõe oĩbꝰ aĩalibꝰ. alio mõ q ẽſt ꝙuemẽs nature dr̃ie. q̃ ſpẽs hũana hũdat a generatiõe: ⁊ ſic ẽ naturali hoĩ actũ prudẽtie vl tpantie hr̃e inq̃tũ ẽ aĩal rõnale. ⁊ ſiẽ eſt ſibi natura eẽ rõnale: ita ẽ naturale hr̃e actũ rõis qõ ad prudẽtiã ⁊ ꝛtutes ptinet: ⁊ ſiẽ natura generꝫ q̃uis ſit vna ĩ oĩbꝰ aĩalibꝰ tñ nõ ẽ ĩ oĩbꝰ eodẽ mõ: ſz ſm q vnicuiqz cõpetit ita ĩclinari ad ꝓpagationẽ ẽ cõe oĩbꝰ aĩalibꝰ pfectꝫ q̃ p ꝓpagationẽ gigniꝝ. modꝰ tñ ꝓpagãdi ad quẽ ĩclinat nõ ẽ oĩbꝰ aĩalibus idẽ: ſz vnicuiqz ſm ſuã ſpẽm. ⁊ qz hũana ſpẽs viget rõne cõpetit ei ꝓpagatio ſm rõnẽ. hoc aũt ẽ vt taliꝛ iũgant q̃liꝛ ad cõueniẽtẽ educationẽ ꝑlis ⁊ ipoꝝ ꝙueniẽtiũ bonũ ſtatũ cõpetat. ⁊ qz ad hoc regiꝝ vnitaſ viri ⁊ vxorꝫ ⁊ ꝑſone legitie ⁊ comanẽtes lõgo tpe ſm aliq̃ obligationẽ ad comanẽdũ debuit eẽ talꝰ modꝰ ꝙuẽtiõis marꝫ ⁊ femie. ſz talẽ ꝙuẽtũ vocamꝰ mr̃imoniũ de inclinatiõe naturali ꝙleq̃nti naturã hũanã: ⁊ nõ naturã cõem aĩaliũ. ⁊ hoc ẽ loq̃ndo de totali ĩclinatiõe ad mr̃imoniũ ⁊ tñ ad aliqd mr̃imõiale ẽ ĩclinatio ex natura cõi generꝫ ⁊ hoc q̃tũ ad ꝑmũ finẽ mr̃imonij. ſ. ꝑcreationẽ liberoꝝ cũ ĩ oĩbꝰ ꝑfectꝫ aĩalibꝰ ſit iſta ĩclinatio: ſz educatio nõ repiꝝ eadẽ ĩ oĩbꝰ cũ ĩq̃buſdã ſufficiat ſola femella. ĩ alijs filij nati ſtatĩ ꝑñt cibũ q̃rere: ⁊ ita nõ ĩdigẽt aliq̃ educatiõe pentũ. alia ſũt ĩq̃bꝰ ⁊ ſi maſculoꝝ cura ſit aliq̃ntulũ nccia tñ pauco tpe. ĩ hoĩbꝰ ẽ nccia cura vtriuſqz penꝫ educãdo elõgo tpe: iõ eſt maioꝝ det mĩatio nccia ad comanẽdũ. ⁊ iſta cohĩtatio nõ ſolũ cõpetit hoĩ ex ꝑte dr̃ie inq̃tũ ẽ rõne vtẽs: ſz etiã ex natura generꝫ cũ ſit cõe oĩbꝰ aĩalibꝰ q̃ tãdiu comaneãt q̃diu ẽ nccia ad educationẽ eoꝝ comoratio. ⁊ ita q̃ntũ ad aliqd ẽ mr̃imoniũ de ĩclinatiõe naturali ꝙleq̃nti oẽ aĩal. cõplete tñ ẽ de ĩclinatiõe hũana q̃ntũ ẽ ex rõe dr̃ie. Cõſiderãdũ aũt q natura hũana nõ ẽ ĩmobiliꝫ ſiẽ diuina vt dz. 7. etĥ. Et iõ ea q̃ ſũt ſm rõez naturalẽ nõ repiunt oĩno eadẽ apõ oẽs ſaltẽ q̃tũ ad ꝙcluſiões ꝑticlares. ſecꝰ aũt q̃ntuz ad ꝓncipia mltũ vniuerſalia. vñ nõ ẽ ĩ ꝙueniẽs q ſm diuerſoſ ſtatꝰ ⁊ ꝙditionẽ gẽtiũ variẽt mr̃imoniũ non ſolũ q̃ntũ ad ceremonialia ſiẽ dz ex deſpõſa. c. de frãcia. ſz etiã q̃ntũ ad ſubſtãtialia vt q aliq̃ gẽs ponat ĩ mr̃imonio plralitatẽ ⁊ al a vnitatẽ ⁊ qdã ponãt ĩ diſſolubilitatẽ: alij ꝛo ꝙcedãt repudiũ. ¶ Quẽriꝝ an ꝓctꝰ mr̃imonij ſit de nccitate ⁊ obligetur oẽs. ¶ Dom q nõ obligaꝝ nũc aliqs ad ꝛhendũ mr̃imoniũ cũ nõ obligẽt qs ceſſare a maioꝛi bono vt teneat minꝰ: ⁊ tñ maiꝰ bonũ ẽ ꝛginitas q̃m ꝙiugaꝝ actꝰ. 1. cho ꝛ. 7. q tradit ꝛginẽ ſuã nuptui bñ facit q aũ nõ iũgit mr̃imonio ꝛginẽ meliꝰ faĉ. q̃ nõ ẽ mr̃imoniũ ſub ꝑcepto. idẽ oſtdit xps ĩ lra cũ petrꝰ dixit: ſi ſic ẽ cã hoĩs cũ vxore ſua nõ expedit hoĩ nubẽ: ⁊ xps dixit nõ oẽs hoc capiũt ſz qbꝰ datũ ẽ ꝺo. ⁊ ita ĩuiꝝ meliꝰ eẽ manẽ ĩ ꝛginitate q̃ nubẽ: ſz nõ ꝓñt oẽs ꝙtinẽ: qz ẽ donũ dei ſpãle: vt dz ſapie. 8. Jtẽ nlli debeꝝ ꝑmiũ ꝑ trãſgreſſione ꝑcepti. ꝛginibꝰ tñ debeꝝ ſpãle ꝑmiũ qõ aureola dz: q nõ ẽ ſub ꝑcepto nubẽ. vñ dõz q vacare ꝑlibus q̃ fuit ncciũ alicui homi ex lege nature ſtue q̃ erãt pauci hoĩes ſtue q̃ mlti niſi ꝑceptũ aliqõ ſpãliꝛ datũ fuiſſet de nubẽdo. Et rõ hꝰ ẽ qz natura ĩclinat ad aliqd duplicit vno mõ ſiẽ ad id qõ ẽ ncciũ ad pfectiõz vniꝰ ꝑ ſe ⁊ ĩ ſeipo ⁊ nõ ĩ ordiẽ ad alios. Et talꝰ ĩclinatio obligat oẽs: qz naturales pfectiões ſũt cões. Et ita qlibz obligaꝝ vacare ꝙſuationi ſui ipius ſtue ꝑ cibũ ⁊ potũ ſtue abſtinẽdo a nociuis: qz ꝙſeruatio ẽ ad bonũ qõ eſt ei ꝑticulariter vel vt vniꝰ. Alio mõ ĩclinat natura ad aliqd quo eſt ncciũ ad pfectionẽ mltitudis ⁊ in talibꝰ nẽo obligaꝝ deĉmiate ⁊ rõ ẽ: qz ad illõ obligaꝝ qs deĉmiate qõ ſi ipe nõ egerit ſeqꝝ malũ aliqõ. ⁊ tñ ſi vniꝰ hõ nõ egerit illõ poſſit ſuppleri ꝑ alterũ. ita q malũ nllim ſeqꝝ: iõ non obligaꝝ ille deĉmiate ⁊ ꝓpr nec aliqs. ſiẽ colere trã ẽ ncciũ ad ꝙſuationẽ ciuitatꝫ ⁊ eẽ aliquos carnifices alios cerdões alios piſtores et ita de ceteris. ⁊ tñ nẽo eſt in tota ciuitate q obligeẽt ad aliqd iſtoꝝ. Scõo qz bona cõia adque natura ĩclinat ſunt multa ⁊ mutuo ſe ipediũt: vt pz in dictꝫ. Nã oĩa illa ſunt nccia ⁊ tñ ſi

Q°. 19.

qs velit vacare vni nõ poterit vãcare alteri. ⁊ tñ nẽo obligaꝝ ad ipossibilia vl' ad ea q̃ se ĩpediũt. g̃ nẽo ad ista obligaꝝ. ita ẽ de actu mr̃imoniali: qr ille nõ est ncẽs ad bonũ ĩ diuidui sz ad bonũ mlt̃itudis vt nõ desit ꝓtinuatio spẽi ⁊ statꝰ policie: ideo nõ ordinaꝝ qlibz ad hoc nec aliqs deẽmiate cũ etiã ipa natura inclinet ad aliqđ bonũ cõe qđ ĩpedit p actũ mr̃imonialẽ. nã bonũ cõitatz est hr̃e viros sapiẽtes q lr̃is vacẽt: sz vacatio lr̃a rũ ĩpedit maxie p venereoꝝ vsũ. vñ theophrastꝰ pbs pbauit q sapiẽti nõ expediebat nubẽ g̃ nõ obligaꝝ qs ad actũ matrimonialẽ. sz qr mlt̃itudo p aliquẽ regit ad illũ ptinet ordinare q ỏbeãt qbꝫ officijs vacare. ¶Nã sic̃ ỏr. 1. etĥ. c. z. ad politicã. i. ad scĩaz legislatiuã ptinet ordĩare q̃scie vl' artes legãꝝ ĩ ciuitate ⁊ q̃nto tpe ⁊ q debeãt vacare eis. ita ⁊ circa mechanicas artes q̃ sũt ncẽarie ꝓpuatiõi ciuitatz. ipe legislatoꝝ vl' rectoꝝ vẽb oz diffinire q̃ artes sũt ⁊ q ⁊ quot exerceãt illas. ⁊ tũc obligabunt illi quos rectoꝝ p ꝓceptũ suũ obligauerit. cõiter tñ rectores nõ obligãt aliquos ad exercẽda deẽmiata officia eo q homies amore lucri moti spõte subeũt istas admĩstrationes mechanicas. si tñ qñ deficiãt mĩstri vl' nõ sint tales q̃les hr̃e expedit ciuitati ipe rectoꝝ oz eligẽ quos viderit expedire ⁊ illi ĩ iũget admĩstratiões hanc artiũ. sic ẽ de vacatiõe ad plẽ: qr ẽ multum ncẽia rei publice. rectoꝝ tñ nõ obligat aliquos ad hoc q spõte hoĩes vacãt nllo iubẽte. si tñ intdũ tãtꝰ eẽt defectꝰ ciuiũ rarz volẽtibꝫ vacare pli certũ ẽ ad rectorẽ vẽbis ptinẽ q ĩducat hoĩes ad hoc agẽdũ. sic enĩ aliqñ tãtꝰ defectꝰ viroꝝ fuit rome ꝓpter clades bellicas q decreto publico pletarij designati sũt. ⁊ vocãt pletarij illi qbꝫ officiũ vacãdi pli assignaꝝ erat de publico decreto. nũc ẽo fortassis nõ recte fieret. ¶Nã si eẽt magnꝰ defectꝰ ciuiũ siue bello siue peste ꝓuenies ⁊ vellet rectoꝝ cogẽ aliquos ad vacãdũ pli q alꝫ volebãt p amore xpi abstinẽ a venereis nõ poꝑat rectoꝝ tales cogẽ. qr ꝑcipua cura esse oz de ala ⁊ nullũ mãdatũ hoĩes valet qđ militet ꝛ caritatẽ. ab exordio aũt scti ipe deꝰ erat rectoꝝ totiꝰ creature iussit hoĩbꝫ q vacarẽt pli dicẽs eis crescite ⁊ mlt̃iplicamĩ ⁊ replete trã. ¶Gen. 1. ⁊. 9. Et qr nũc nõ ĩponũr talia ꝓcepta a rectoꝝ i bꝫ nẽo obligaꝝ ad hoc: ⁊ ꝓceptũ illđ nõ ẽ a deo reuocatũ: qr ĩtelligereꝝ tũc q deꝰ vetabat oẽz comixtionẽ sexuũ: ⁊ tñ nõ ob hoc obligat illđ ꝓceptũ nũc. ¶Nã scdz naturã nõ obligaꝝ aliqs vacare pli illđ aũt ꝓceptũ solũ datũ ẽ ad suplẽdũ paucitatẽ et iõ erat q̃si tpale ꝓceptũ. s. q tãdiu durauit q̃diu paucitas hominũ erat. s. q nõ vacãtibꝫ oĩbꝫ pli putareꝝ nũq̃ mlt̃iplicandũ hũanũ genꝰ vl' cito desituꝝ. qñ aũt erat iã mlt̃iplicatio aliq̃nta ita q etiã si qlibz nõ vacaret pli nõ cessaret genꝰ hũanũ: vl' nõ desineret eẽ mlt̃iplicatũ cessauit obligare ꝓceptuz. q̃nta aũt cẽt illa mlt̃itudo hoĩm vsqz ad quã hñdaz obligaret ꝓceptũ nõ põt dici neqz a deo fuit diffinitũ. ⁊ rõ ẽ qr sciebat q ꝺ istđ ꝓceptũ nẽo pecaret cũ interior ĩpulsus sine aliquo ꝓcepto sufficiẽter moueret: ⁊ aparẽt ꝓdicta ꝥa qr bis dedit deꝰ istud ꝓceptũ. s. gen. 1. ⁊. 9. Ex quo apent duo. ꝑmũ qđ istđ ꝓceptuz nõ dabaꝝ nec obligabat: nisi qñ erat magna paucitas hoĩm. nã ꝑma viee dictũ est qñ erãt soli adã ⁊ eua ⁊ tũc erat opꝰ vacare pli. Scda vice dictũ fuit qñ erãt soli q̃tuor viri ⁊ q̃tuor femie. iste enĩ sole octo aĩe saluate fuerãt p aquã. 2. ꝑe. 2. Et bijs egressis de archa dixit dñs crescite ⁊ mlt̃iplicamĩ. ¶Gen. 9. Scdz ẽ q istđ ꝓceptũ cessabat aliqñ obligare. ¶Nã si postq̃ datũ ẽ ade ⁊ eue durasset semp ĩ ꝑma etate nõ optuissz q deꝰ denuo daret illđ pꝰ diluuiũ: sic̃ q̃libet lex postq̃ semel data est obligat semp quousqz tollaꝝ. g̃ cessauit aliqñ in ꝑma etate. s. postq̃ hoĩes mlt̃iplicati fuerãt: ⁊ qr ĩ principio scde etatz fuit etiã notabil' paucitas hoĩz. s. q̃tuor viri ⁊ totidẽ femie repetita ẽ lex de vacãdo pli. ¶Nũc ẽo si aliqñ talꝫ defectꝰ accideret vt qnqz vl' sex soli viri ⁊ totidẽ femie relinq̃rẽt ĩ vniuerso adhuc nõ obligaremur vacare pli. ⁊ rõ ẽ: ꝑmo qr ad plẽ ꝑ creandã nẽo obligaꝝ de lege nature vt dictũ ẽ. s. sz solũ qñ expsse deus iubet vacare. Et tñ mãdatũ de vacãdo pli iã expirauit. nã ẽ tpale ⁊ solũ obligat vsqz quo pueniaꝝ ad aliq̃ntã mlt̃iplicatiõnẽ: sz ad illã iã pẽtũ fuit: sic̃ ⁊ nũc est. iõ expirauit ꝓceptũ illđ ⁊ nũq̃ re scipiet obligare sz deueniaꝝ ad magnã paucitatẽ nisi repetaꝝ ꝓceptũ: ⁊ nõ tñ repetiꝝ: iõ nẽo obligareꝝ ad vacãduz pli. Scõo qr nõ ẽ nũc eadẽ cã q̃ a ꝑncipio. ¶Nã ĩ tãtũ ẽ mlt̃iplicatũ genꝰ hũanũ p totũ orbẽ q̃ nõ possz venire ad tãtã pauci tatẽ nisi deꝰ vellet facẽ ꝓsumationẽ. ⁊ tũc nõ optebat succurrẽ peũti seclo cũ illđ deꝰ claudere ĩtẽderet. secꝰ aũt ĩ ꝑncipio ꝑme ⁊ scõe etatz: qr tũc deꝰ volebat ꝓtinuare genꝰ hũanũ vsqz ad ꝓsũationẽ mũeri electoꝝ. iõ cũ tũc aperet q̃ nõ vellet facẽ ꝓsumacionẽ vꝰcãdũ erat pli ad ꝓtinuationẽ spẽi. ¶Querit circa ꝓcedẽtia an ĩ mr̃imonio ncẽe sit de iure nature esse vnicũ ⁊ vnicã sic' ita q repugnet nature bigamia fimlt̃anea? ¶Doz q hr̃e multas vxores aliquo mõ est ꝯ ius naturale: ⁊ aliquo mõ nõ. lz accipiẽdo eẽ ꝯ naturã vl' ꝯ ius naturale vt cõiter accipim⁹: nõ ẽ ꝯ ius naturale. ꝓ quo sciẽdũ. quõ accipiaꝝ naturale siue lex naturaꝝ. ⁊ dom q oĩbꝫ rebꝫ naturaꝝ insũt q̃dã ꝑncipia qbꝫ nõ solũ opatiões ꝓprias efficẽ pñt: sz etiã qbꝫ eas fini suo ꝓuenientes facẽ pñt: qr natura cũ sit optime instituta: vt oz. 12. meth. ĩ fine: nõ solũ ꝓuidet rebꝫ vt agãt: sz etiã vt ꝓuenienter agãt. ⁊ qr qcqd a natura daꝝ naturale ẽ. Dicẽt q ꝑncipia ĩgbusllibz rebꝫ ad reddẽdũ opatiões suas ꝓuenientes suo fini sũt naturalia ⁊ reddẽ opa ꝓuenientia suo fini sit eis naturale. ⁊ hoc ẽ generaliꝝ: siue q̃ntũ ad actões q̃ ꝓsequũr rẽ aliq̃ ex natura sui generz siue q̃ntũ ad eas q̃ ꝓsequũr ex natura spẽi. sic̃ magneti cõpetit ferri deoꝝsũ ex natura sui generz. s. ingq̃tũ est lapis ⁊ ꝓpr grauis ⁊ cõpetit ei attrahere ferruz ex natura sue spẽi: ⁊ ad vtrãqz actionẽ est ꝑncipiũ aliqđ naturale: sic̃ aũt ĩ rebꝫ agẽtibꝫ ex ncẽitate nature sũt ꝑncipia actionũ ipe forme a qbꝫ opatiões ꝓprie ꝓdeũt ꝓuenientes fini: ita ĩ hijs q̃ cognitionẽ ꝑticipãt ꝑncipia agẽdi sr̃ cognitio ⁊ apetitꝰ. ⁊ qr natura le est rei hñti cognitionẽ agẽ ex hijs ꝑncipijs ncẽe est dici ista duo eẽ ꝑncipia naturalia ⁊ ꝓpr ncẽe ẽ dari q naturaꝝ agãt. vñ ñ solũ ponẽr uis cognitiua ⁊ apetitiua eẽ naturaꝝ ĩ cognoscẽtibꝫ: sz etiã eẽ ĩ eis aliquos actꝰ naturales. ⁊ ita ĩ vi cogniti ua ncẽe erit poni naturalẽ ꝓceptionẽ ⁊ ĩ vi apetitiua naturalẽ ĩclinationẽ. qr hoc ẽ ĩ apetitu ĩclinari: qđ ĩ cognitiua cogscere: ⁊ p istos actꝰ possit reddi opatio ꝓuenies fini rei cogscẽtz sue sit opatio q̃ ꝓueit cogscẽti ex ꝓditiõe generz siue ex natura spẽi sue. ĩ hoc tñ ẽ dsia ĩnt hoĩez ⁊ cetera agẽcia p cognitionẽ nam licet oĩm illoꝝ sit aliqs deẽmiatꝰ ⁊ ꝓprius finis ⁊ ꝓtingat ꝓseq illũ finẽ tñ nõ cognoscũt rõnẽ finis neqz ꝓportionẽ opis ad finẽ. i. hñt finẽ quẽ aliqñ ꝓsequũr p opatioz ꝓpriã ꝓuenientẽ ipi generi ipoꝝ: ⁊ tñ nesciũt eẽ finẽ suũ eũ quẽ ꝓsequũr etiã neseiũt qs sit modꝰ veniẽdi ĩ finẽ vl' deuiãdi. qđ ẽ nõ cogscere rationẽ finis ⁊ ꝓportionẽ opis ad finẽ sz ipm finẽ cogscant. hõ aũt qr rõe vtr̃ hz hoc spãliꝝ q cogscit finẽ: sic̃ certa cognitiua ⁊ inſup cogscit rõz finis ⁊ ꝓportionẽ opis ad finẽ: ⁊ iõ sz tã in eo quã ĩ oĩbꝫ aiantibꝫ sit naturaꝝ ꝓceptio ⁊ ĩclinatio. tñ ꝓceptio naturaꝝ ĩ dita hoĩ q̃ dirigit ad opãdũ ꝓuenienter in finẽ oz lex naturaꝝ: vl' ius naturale. in bꝫtz aũt illa naturaꝝ ꝓceptio vocaꝝ naturaꝝ estimatio. rõ dr̃ie ẽ: qr lex noĩat regl̃ã ad aliqđ agẽdũ ⁊ nõ cõpetit nisi illꝫ q ad regl̃az aspicẽ pñt ⁊ scõz eã cõponẽ actiões. hoc aũt solũ ẽ eoꝝ q actionũ suaꝝ libertatẽ hñt ⁊ dñiuz. bruta aũt nõ hñt dñiuz actionũ suaꝝ: sz exvi insita nature mouẽt magz ad ꝓuenienter exercẽdũ actiões q̃si ipulsa q̃ reguleꝝ q̃si agẽtia ex ꝓprio arbitrio. iõ ꝓceptio naturaꝝ q̃ impellũr ad apetẽdũ aliqđ nõ vocaꝝ ĩ eis lex naturaꝝ: vl' ius naturale: sz extimatio naturaꝝ. ĩ hoĩbꝫ aũt solẽ ius naturale vel lex naturaꝝ q̃ nichil aliũ ẽ q̃ ꝓceptio q̃dã naturaꝝ hoĩ in dita q̃ dirigit ad agẽdũ ĩ actiõibꝫ ꝓprijs siue cõpetãt ei ex natura generz vt comedere ⁊ ginere siue ex ꝓditiõe spẽi vt rõcinari ⁊ silia. ex quo seqr̃ q cũ lex naturaꝝ sit q̃ dirigit hõ ĩ opatiõe p ꝓpria: q̃ ẽ ad finẽ q oẽ illđ qđ reddit actionẽ nõ ꝓuenientem fini quẽ natura ĩtẽdit ĩ aliq⁹ ope ẽ ꝯ legẽ nature põt ãt actio ñ cẽ ꝓuenies nature fini vl' ꝑncipali. vl' scõario ⁊ vtroqz mõ ꝓtingit hoc fieri dupl̃r. vno mõ ꝑpr̃ aliqđ qđ oĩno ĩpedit finẽ vt nimia superfluitas aut notabil' defectꝰ cibi ĩpedit salutez que est finis ꝑncipalis cibationis: ⁊ etiã ĩpedit bonam habitudinez

Q.°.20.

n negotijs exercendis q est fin is secũdarius. bona habitudo ad negocia est ꝑm ꝯditionẽ exercitij nã inquibusdã exigit robur vt agricolis ⁊ bellatorib⁹: in alijs cõis leuitas vt in cursoribus. in alijs alia ⁊ alia dispositio que oẽs inducũt ex mõ cibandi boiem. ⁊ cũ circa illũ modũ accidit notabilis excessus aut deffect⁹ tollit bona habitudo ad exercẽda negocia q̃ etiam tanq̃ finẽ ex cibo intendebam⁹. Alio mõ reddit actio nõ ꝯueniens fini ꝑ aliquid q̃ nõ tollit finez: sed facit difficilẽ aut minus decentẽ puencionẽ ad illũ siue ad principalẽ siue ad secundariũ. sic̃ in ordinata cibatio quantũ ad tp̃s sumẽdi cibuz ñã si sit in ordinata quãtũ ad quãtitatẽ tollit sanitatẽ ⁊ bonã habitudinẽ. si aũt sit in ordinata quãtũ ad tp̃s nõ tollit sanitatem oĩno: sed nõ ita puenit faciliter vel nõ ꝯseruat ꝑ eam ita faciliter sanitas ⁊ bona habitudo gerendarũ rerũ. Est ergo regula in actionib⁹ hũanis q̃ si aliqd fit qõ impediat finẽ pncipalẽ actionis penitus illũ tollendo est directe cõtra legẽ nature. ⁊ oẽs tales actiões sunt de iure naturali ꝓhibite ꝑ prima ꝑcepta legis nature q̃ sũt respectu opabiliũ sicut q̃dã actiões cões cõceptiões inspeculatiuis. Alia regla est q̃ oĩs opatio faciẽs puentionẽ ad finẽ quẽ intẽdit natura in opatione difficilem aut min⁹ decẽtẽ est ꝯ legẽ nature: ⁊ ꝓhibet ꝑcept⁹ secũdarijs legis nature ⁊ nõ primis: q̃ secũdaria ꝑcepta deriuant ex primis sic̃ cõclusiones in speculatiuis accipiũt fidem ex princi pijs ꝑ se notis. Et hoc est qñ finis principalis nõ tollit oĩno: sed aliquo mõ impedit faciẽdo difficilẽ puentionem ad ipm. Tertia regula est q̃ qñcũq3 opatio tollit oĩno vel impedit finem secundariũ faciẽdo difficilẽ vel indecentẽ puentionem ad ipm est illa ꝯtra legẽ nature ⁊ ꝓhibet ꝑ secundaria ꝑcepta de quibus dictũ est. Et ista sunt documẽta generalia quantũ ad oẽm materiã inqua dicat aliquid agi ꝯ legẽ naturalẽ. Aplicando ad ꝓpositũ dicendũ q̃ matrimoniũ habet ꝑ fine principali pro creationẽ prolis ⁊ educationẽ qui quidẽ finis cõpetit homini ex ꝯditiõe sui generis cũ oĩbus aĩalib⁹ ꝑfectis cõpetat ꝑ creare ⁊ filios educare eo tpe quo educatiõe pentum indigẽt. ⁊ ideo Aristo. 8. etĥ. Ifiã cãm a sociaciõis maris ⁊ femine assignat oĩb⁹ aĩalib⁹ cõem. ⁊ quãtũ ad hoc ponit primuz bonũ matrimonij qõ est proles. finis secũdarius matrimonij vt dicit. 8. Etĥi. Est cõicacio opum maris ⁊ femine q̃ sũt necessaria ad sustẽtationẽ vite. ⁊ quãtũ ad hoc ponit scõm bonũ mr̃imonij qõ est fides. debẽt. n. sibi ĩuicẽ fidẽ cũ oĩa opa communicẽt. habet aũt aliũ finẽ ⁊ tertiũ ipm matrimoniũ q̃ntum ad solos fideles. s. significationẽ habitudis xp̃i ad eccl̃iaz ⁊ ad naturaz assumptã: ⁊ q̃ntũ ad hoc cõpetit mr̃imonio tertium bonũ qõ dicit sacramẽtũ. vñ prim⁹ finis rñdet mr̃imonio hominis inq̃tũ est aĩal. Scõs inq̃tũ est hõ. Tertius inq̃tuz est fidelis. Cõsiderandũ aũt q̃ distinguimus ꝑma ⁊ scõa ꝑcepta iuris naturalis eo mõ quo distinguim⁹ inspeculatiuis principia ꝑma siue ꝑmas animi ꝯceptiões ⁊ cõclusiões ex eis deductas. q̃ cõclusiões nõ hñt aliq̃ certitudinẽ aut notorietatẽ nisi q̃ntũ deducãt ex ꝑmis pncipijs. ita ĩ lege naturali q̃ dicẽ naturalẽ ꝯceptionẽ qua dirigimur in agẽdis sunt q̃dã primo nota q̃ ex seipsis hñt notorietatẽ q̃ bona ⁊ equa sint: ⁊ ita ab oĩb⁹ esti mãt vel estimari põt: ⁊ ista vocam⁹ ꝑma ꝑcepta iuris naturalis aliã sũt q̃ recta iudicant ꝑm illã naturalẽ ꝯceptionẽ quoruz tñ rectitudo vel bonitas nõ apet ꝑ seipa sed inq̃ntũ deducunt ex illis ꝑmo notis in lege vel estimatiõe naturali: ⁊ illas vocam⁹ scõas regl̃as vel ꝑcepta q̃ntũ ad ꝑma precepta istoꝝ dõm q̃ nõ tollunt ꝑ ꝯsuetudinẽ nec põt ꝯ illa ꝑscribi vt ĩmuit ex. de ꝯsue. c. vlti. ⁊ in decre. di. 9. ⁊ ita iuriste ⁊ nos in cõi locutiõe qñ loquimur de lege vel iure naturali accipim⁹ quãtũ ad prima ꝑcepta q̃ ꝑ ꝯsuetudinẽ nõ tollunt. ⁊ si ꝯtra illa fiat longo tpe nõ excusat pctm̃: sed poti⁹ augmentat. vt dicit ex de ꝯsue. cũ tanto. s. cũ tanto grauioza sint pctã quãto diuti⁹ infelicem aiam detinẽt alligatã nemo sane mẽtis intelligit iuri naturali cuius trãsgressio aie piculũ inducit q̃cũq3 ꝯsuetudine q̃ verius dicẽda est corruptela posse aliq̃tenus derogari. sz q̃ntum ad scõa ꝑcepta iuris natural⁹ dõm q̃ ꝯsuetudo magnas vires habet ⁊ ꝑ eã põt aliqd addi: ⁊ aliud subtrahi vt dicit tullius. 2. retĥ. ⁊ ita est pr̃alitas vxoꝝ: q̃ nõ est ꝯ ꝑma ꝑcepta. sed contra scõa. cũ ꝑ pluralitatẽ istã nõ tollat neq3 ipediat finis ꝑm⁹ mr̃imonij ⁊ scõari⁹ etiã nõ tollit sz ipedit solũ aliq̃lr vt ostẽsũ est. q̃. iõ poterat ꝯsuetudo ꝓiudicare huic ꝑcepto ⁊ facere licitam esse pluralitatẽ vxoꝝ. q̃ ex ea q̃ sunt de lege naturali q̃ntũ ad ꝑma ꝑcepta etiã sine aliq̃ lege positiua diuina aut humana ꝯfirmãte illa ꝯseruant. q̃ aũt ptinẽt ad scõa ꝑcepta non hñt vim coactiuã neq3 aliqs iudex coget hoiem ad seruandũ illa nisi lege hũana aut diuina ꝯfirmata fuerit. sic enĩ dic̃ tullius. 2. retĥ. res a natura pfectas ⁊ a ꝯsuetudĩe ꝑbatas longa virt⁹ ⁊ religio sanxit. i. firmauit. sz a natura nõ dicunt esse aliq̃ ꝑfecta nisi q̃ aliquo mõ sũt de iure naturali: q̃ apet q̃ aliqua sũt de iure naturali q̃ indigẽt ꝯsuetudĩe ⁊ lege approbari ad hoc q̃ vires habeãt obligãdi qõ sancita est. i. firma. et ita est dõm q̃ ea q̃ sũt de iure naturali tertio mõ nõ obligant hoiez neq3 peccat mortaliter ꝯ faciẽs nisi talia lege diuĩa aut hũana vl̃ ꝯsuetudĩe firmata fuerit. ⁊ istud faciebat q̃ nõ peccarẽt q̃ mr̃tas vxores habebãt a ꝓncipio: q̃ sz eẽt ꝯ ꝑceptũ iuris natural⁹ erat ꝯ ꝑceptũ õ scõis ⁊ illud nõ erat firmatũ lege aliq̃ diuĩa aut hũana. Et ita dicit Aug⁹. q̃ nõ peccabãt ⁊ q̃ nõ faciebãt ꝯ ꝑceptũ aliqõ. s. q̃ nc̃e erat aliqõ ꝑceptũ esse ad hoc q̃ illi obligarent̃ cauere mr̃itudinẽ vxoꝝ ⁊ illud nõ erat iõ nõ erat tũc pctm̃: nũc aũt ꝑceptũ ad hoc ẽ. Cõsiderãdũ aũt q̃ vnitas vxoris in mr̃imonio est de iure nature: sz nõ de illo q̃ natura docuit oĩa aĩalia. Pro quo sciendũ q̃ ius naturale triplicit accipit. Uno mõ ꝑ eo q̃ est a ꝓncipio naturali. Secũdo mõ ꝑ eo q̃ ẽ a ꝓncipio extr̃seco diuĩo. tertio mõ ꝑ eo q̃ nõ solũ est a ꝓncipio naturali: sz etiã a natura. Primo mõ ẽ ius naturale illud qõ est ex ꝓncipio qõ a natura est inductum istud ꝓncipiũ est rõ in hoĩe: q̃ nõ aq̃sita fuit hoĩ sz innata. q̃quid q̃ directe descẽdit dedictamĩe rõnis sine aliq̃ lege positiua vocat ius naturale hoc ꝓmo mõ siue illud sit de actiõibus ptinẽtib⁹ ad hoĩes solũ inq̃tũ sũt: vel̃ etiã inq̃tũ sunt aĩalia. Scõo mõ dicit ius naturale qõ est diuinũ positiuuz: ⁊ õr ad sl̃itudinẽ modi ꝑcedẽtis. s. q̃ est q̃ſi ex ꝓncipio naturali. nam etiã ĩ reb⁹ naturalib⁹ dicũt aliq mot⁹ naturales nõ q̃ sint a ꝓncipio ĩtr̃seco: sz q̃ sũt a ꝓncipio extr̃seco supioꝝ mouẽte. sic̃ mot⁹ q̃ sũt in elect̃ ex impr̃ssiõe coꝝpoꝝ supra celestiũ dicũt naturales: vt dic̃ cõmẽtatoꝝ. 3. õ celo ⁊ mũdo. iõ ea q̃ sunt de iure diuino dicunt esse de iure naturali cũ sint ex infusiõe ⁊ impressiõe ꝓncipij supioris. s. dei. ⁊ sic accipit ab Ysidoro. Qui ait q̃ ius naturale est qõ in lege ⁊ euãgelio ꝯtinet. sz iste modus accipiẽdi rarus est. ꝯcordat tñ in hoc cũ iure naturali ꝑprie ⁊ stricte dicto: q̃ est istud inꝑscriptibile sic̃ illud neq3 adiuuat ꝯsuetudo q̃ntũcunq3 longeua ꝯ ius diuinũ. etiã nõ potest mutari ꝑ hoiem: sicut nec ius naturale. Tertio mõ accipitur ius naturale stricte ꝑ eo qõ nõ solũ est a ꝓncipio naturali sz etiã ab ipa natura. dicit aũt hoc: q̃ ꝓncipũ naturale in hoĩe respectu actuũ suoꝝ est ratio. ⁊ iõ q̃qd est dedictamine rõnis ẽ de iure naturali ꝑ vt ẽ ius naturale. ⁊ ita accipit. ꝯ. in ꝑmo mõ. õr aũt ius naturale ab ipa natura ꝑ vt natura distinguit ꝯ rationẽ ⁊ naturalia ꝯ ea q̃ sũt ꝑm rationẽ ⁊ ita ius naturale ẽ a natura ⁊ de reb⁹ naturalib⁹. iõ accipiendo strictissime ius naturale dicit esse solũ qõ est de rebus ptinẽb⁹ ad hoĩem non inq̃tũ est hõ: q̃ scõm hoc est rõnal⁹ ⁊ ideo distinguit ꝯ naturã sed inq̃tũ est aĩal. vñ ea q̃ ptinẽt ad hoĩez ꝑm qõ est hõ: etiã si sint dedictamĩe rõnis nõ dicunt stricte de iure naturali sz solũ illa que ratio naturalis dictat de bijs q̃ ptinẽt ad hoĩem ⁊ cetera aĩalia dicunt esse de iure naturali. ⁊ isto mõ diffinierunt iuriste dicẽtes ius naturale esse qõ natura oĩa aĩalia docuit. pluralitas aũt vxoꝝ in mr̃imonio nõ est ꝯ ius naturale. tertõ mõ accipiẽdo: sz est ꝯ ius naturale scõo mõ. cũ lege diuĩa videat vetari vt dicet̃ sequẽti. q. etiaz est ꝯ ius naturale ꝑmo modo sumptũ: sz nõ tollat finẽ pncipalẽ mr̃imonij: sed faciat

Regula ꝑ

2ª regula

3ª regula

indecentem ꝛ difficilem peruentionem ad illum. etiam alic⁹ mõ natura docuit aĩalia vnitatẽ vxoris in mr̃imonio fm modũ ꝙuenientẽ sue speciei. ¶ Quer̃it an vnitas vxoris sit de iure diuino: ita ꝙ sit cõtra ius diuinũ pluralitas vxor: ¶ Dicendũ ꝙ ꝯ ius diuinũ est vxorũ pluralitas. Distinguẽ autez ius diuinũ ꝯ naturale: qz ius diuinũ est positiuũ naturale aũt est imatũ: ꝛ tñ qz ius diuinũ nichil aliud est nisi regla data nobis a deo circa actiões dirigẽdas. dat aũt nobis regula ad eo illo mõ quo nobis volũtatẽ tuã aperit. ſz cõstat nobis de volũtate dei dupl̃r. vno mõ p opa. alio mõ p dicta: iõ vtroqz mõ ponit nob⁹ ius diuinũ. ꝛ ꝑz hoc in lr̃a. qz ꝑ pus sumit argumentũ ad ꝓbandũ ꝙiũctõez viri ꝛ femie esse indissolubilẽ tã ex factis ꝙ ex dictis. Uñ ꝓmũ argumẽtũ suũ est: qz deus creauit marẽ ꝛ femĩã: ꝛ vnũ formauit de altero: ꝛ ita dicit marez ꝛ femĩã a deo ꝙiũctos. ꝛ ex his ipse ꝙcludit postea ius. ſ. nõ esse sepandos ꝙiuges. ita ergo circa alia cũ ex factis cõstiterit volũtas dei: etiã sine dictis p illa causabit ius diuinũ: cui nc̃io stabim⁹. Circa hoc ergo appet de iure diuino esse vnitatẽ vxoris ꝛ viri. qz deus nõ creauit simul multas femĩas ꝛ multos viros: vel multas femĩas ꝛ vnũ virũ. ſz vnã femĩã ꝛ vnuz virũ vt ĩueret ꝙ societas duorum solum eẽt. Scõo appꝛet ex verbis dei q̃ etiã sunt ade. ſ. ꝓpter hãc dimittet hõ patrem ꝛ matrẽ ꝛ adherebit vxori sue. ꝛ ita similiter dixit vxori ꝛ nõ vxorib⁹. ita dicit Jero. ꝙ p hoc innuit ꝙ ꝺz esse vnitas vxoris. ꝛ idẽ Criso. ait. ſ. Nõ solũ ex mõ creatõis: ſz ẽt ex mõ legislatiõis mõstrauit ꝙ oportet vnũ vni ꝙiũgi. ꝛ ita etiã ꝙfirmatur ꝓcedẽs rõ. ſ. ꝙ ex mõ creatõis maris ꝛ femine ordinit deus vnitatẽ viri ꝛ vxoris. ꝛ talis modꝰ arguẽdi accipit ab apostolo ad Gal̃. 3. nã ꝺr Geñ. 12. ad Abrahã. In semine tuo bñdicent̃ oẽs gẽtes. ꝛ aplus aũt ꝙ nõ dixit in semĩnib⁹: q̃si ex multis: sed in semine tuo vno qõ est xp̃us. Tertio patz: quia ꝺr ibidem Geñ. 2. ꝛ hic in lr̃a. Erũt duo in carne vna. i. duo erunt vna caro. ꝛ nõ dixit erũt tres vel q̃tuor: aut saltez multi erũt in carne vna. ſz determĩate dixit: ꝙ duo erũt in carne vna id est vna caro. ꝛ tñ illa verba dicta fuerũt in institutiõe primi matrimonij. ergo innuit ꝙ in mr̃imonio soli duo eẽ debẽt. Istas rõnes allegat Alexander tertius ex̃ de diuor. c. gaudemus. ad ostẽdendũ ꝙ ꝯ ius diuinũ sit pluralitas vxor̃ dicẽs. absonũ videt ꝛ inimicũ fidei ꝛ ꝑiane. ſ. pluralitas vxor̃: cũ ab initio vna costa in vnã mulieraz sit ꝙuersa. ꝛ scriptura diuina testet: ꝙ ꝓpter hoc dimittet hõ pr̃em ꝛ matrem: ꝛ adherebit vxori sue: ꝛ erũt duo i carne vna. nõ dic̃ tres vl̃ plures: ſz duo non dicit adherebit vxorib⁹: ſz vxori. Quarto ꝑz: qz expresse xp̃us innuit ꝙ nõ liceat plures hr̃e. nã dixit. ꝯ. in lr̃a. ꝛ. s. c. Quicũqz dimiserit vxorẽ suã ꝛ aliã supduxerit: mechatur. ergo accipiẽdo scõam abiecta ꝑma: adulteriũ est: ꝛ ꝙñr nõ est mr̃imoniũ. a fortiori q̃ erit adulteriũ retẽta ꝑma accipe secũdam. ꝛ eandẽ rõnẽ põit alexander in allegato. c. gaudem⁹. ſ. sane veridica sñia. hec ꝓbat testimonio veritatis dicẽtis in euãgelio. Quicũqz dimiserit vxorẽ suã ꝛ aliã duxerit: mechat̃. si ergo dimissa vxore: alia de iure duci põt. multo fortius ꝛ ipsa retẽta. ꝙ qõ euidẽter appet pluritatẽ in vtroqz sexu in matrimonio reꝓbanda. Quinto appet ex̃ ſſe. 1. Chor. 7. Dis q mr̃imonio ꝙiũcti sunt: ꝑcipio nõ ego: ſz dis vxorem a viro non discedere: ꝙ si discesserit manere ꝑcipio innuptã: aut viro suo recõciliari. ꝛ tñ si liceret esse multitudinẽ vxorũ in mr̃imonio liceret viro dimissa vxore ꝛ nõ recõciliata accipe alteram: ꝛ tñ ꝺz manere nupt⁹. q̃ nõ lz accipe plures sil̃ in mr̃imonio. Sz dicet aliqs ꝙ aplus dixit ibi de muliere ꝛ nõ de viro ¶ Dõm ꝙ nõ obstat: qz lz aplus posuit exẽplũ in muliere: intelligit etiã de viro: cũ vir ꝛ vxor ad paria iudicent̃. ex̃ de diuor. c. gaudemus. immo ista cã inducit ibi ꝙ vitãda est pluralitas in mr̃imonio in vtroqz sexu: cũ vir ꝛ vxor ad paria iudicent̃. ad dõm ꝙ ꝯ ius diuinũ est pluralitas vxor̃: ꝛ maxime ꝯ nouũ testamẽtũ. ñ dr̃ in allegato. c. gaudem⁹. ſ. Absonũ videtur ꝛ inimicũ fidei xp̃iane. ¶ Quer̃it an licuit in veteri testamento habere plures vxores? ¶ Dõm ꝙ in lege veteri licitũ fuit plures vxores hr̃e. Primo appet hoc: qz deꝰ videbat illud ꝓcedere q̃si ex lege Deutero. 21. Et si hũerit hõ vxores duas: vnã dilectã: ꝛ aliã odiosam nõ poterit filiũ dilecte facere ꝑmogenitũ. ꝛ ita loquit̃ indistincte de quolibet: q̃si cuilibet liceret hẽre plures vxores. Scõo: qz legũ plurimi viri sctĩ tpe legis habuisse vxores multas. sicut dauid habuit sil̃ vxores multas. ſ. sex ad mĩn⁹. 2. Regũ. 3. ꝛ. 5. ꝛ. 1. Paralip. 3. ꝛ ꝺr̃ Samuelis. ſ. Elchana legit̃ ꝙ hẽret vxores duas: Annã ꝛ Fenẽnã. 1. Regũ. 1. ꝛ tñ ille laudat̃ ibi sicut vir sctũs: ꝛ dedit illi deꝰ miraculose Samuelẽ in filiũ ex Anna sterili. 4. c. q̃ licitũ erat hr̃e multas. Tertio: qz Deut. 17. dr̃. Nõ hẽbit rex vxores plurimas q̃ alliciãt animũ eiꝰ. Ex quo apparet ꝙ licebat hr̃e sil̃ plures ꝯ vnã. Primo: qz si nõ liceret hr̃e nisi vnã nõ diceret ꝙ nõ haberet vxores plurimas: sẽ negz mĩc de aliquo hoĩe dr̃ ꝙ nõ hẽat vxores multas: qz nulli licet pluralitas. Scõo: qz ꝺr: nõ hẽbit rex. ꝛ tñ si eẽt simplicit̃ vetitũ hẽre vxores multas: nõ solũ diceret hoc de regibꝰ: ſz de oĩbus hominibus. Tercio: qz dixit plurimas. ꝛ ex hoc magis apparet ꝙ pluralitas vxor̃ licita erat: ſz hẽre plurimas nõ licebat: qz plurime dicũt multitudinẽ effrenatã. sic̃ Salomõ habuit plures ꝯ mille. Quarto: qz dixit. q̃ alliciũt animũ eiꝰ. ꝛ ita videtur cõcessisse tot vxores quot ad ꝓpagationẽ vtiles erãt. ꝛ tuisse aũt supfluas: q̃ nõ ad ꝓpagationẽ: ſz ad irritatẽm veneris faciũt q̃ vocat̃ allicere animũ. Et ꝑz: qz ex cedẽ motiuo prohibent̃ ibi alia duo regi. ſ. nõ hẽbit rex argẽti in mĩa ponderabit. ꝛ tñ certũ est ꝙ nõ vetabat̃ regi hr̃e argentũ ꝛ aurũ: qz necessariũ erat ei: ſz hr̃e põdera immẽsa. i. multitudinẽ immẽsa rabilẽ. ꝛ hoc ꝓpter duo. Primo: ne ꝓpt auariciã ꝙponat grauia tributa populo. cũ enĩ sciuerit rex nõ licere sibi hr̃e multũ de argẽto ꝛ auro: nõ grauabit populũ exigẽdo ĩmoderate. vt diceꝯ ꝙ faceret si liceret ei. Scõo vt nõ premat populũ p superbiã. nã si rex fuerit valde diues: poterit opprimere subditos suos ĩducẽdo exercitũ extra regnũ suũ: ꝛ ita subijciet suos ad quecũqz onera voluerit. Si aũt nõ fuerit valde diues: nõ poterit fouere bella cõtra suos regnicolas: ſz nc̃e erit cõcordare eis. Tertiũ etiã vetat̃: ibi. ſ. multiplicatio equor. ſ. cumqz rex fuerit cõstitutꝰ nõ multiplicabit sibi equos: certũ est tñ ꝙ licebat regi hr̃e equos: ſz phibet̃ ibi effrenata multitudo. et hoc ne sit ei locus exercẽdi tyrannidẽ ꝓpe cõfidẽtia equor̃. Et ita apparet ꝙ in his tribꝰ. ſ. argẽto. equis. ꝛ vxoribus nõ phibetur regi hr̃e aliquãtã multitudinẽ: ſz effrenatã vt non sit ei materia supbiẽdi ꝛ peccãdi. Quarto ꝯ tũ ad ꝑncipale ꝑz: qz si pluralitas vxorũ eẽt vetita: ꝛ ꝙñr illicita: nõ cõputaret deꝰ vxores multas q̃s dedit alicui: qz nõ esset hoc dare ei bonum ſz dare malũ. ꝛ tñ dicit se dedisse bona: ꝛ etiã ꝓmittit plures tanq̃ ꝑ hoc hoĩem exaltet. sic ꝑz. 2. Regũ. 12. cũ deꝰ imꝓperat dauid beneficia collata sibi: qz peccauerat ꝯ ꝓm tollendo vxorẽ Urie ꝛ occidẽdo ipsum. q̃ apparet ꝙ nõ erat malũ tunc habere multas vxores: qz deꝰ illas dabat tã ꝙ aliquid bonũ. Quinto ꝑz: qz ꝓpbe multi fuerũt tpe regũ israel ꝛ iuda quiacriter obiurgabãt ofa pctã iudeor̃. vt ꝑz tã ex libris regũ ꝛ Paralipp. ꝛ Judicũ. q̃ ex libris ipsor̃ ꝓpbarũ. ꝛ tñ mũq̃ reperit ꝙ arguerint quẽq̃ de pluralitate vxor̃: cũ tñ multi essent tũc q̃ habebãt multas vxores. q̃ reputabat̃ esse licitũ hr̃e multas vxores. ¶ Quer̃it an infideles q nũc sunt peccẽt habendo plures vxores? ¶ Dici põt sine ꝑiudicio melioris sententie ꝙ põt vtraqz ꝑs teneri: neqz videt̃ inconuenies ꝙ infideles nõ peccẽt nũc accipiẽdo plures vxores simul: dũ tñ illas non desiderio libidinis expleãt: ſz ꝓcreãde plis cã suscipiant sic enĩ dicũt Ambro. ꝛ Aug⁹. qñ excusant pluralitatẽ vxorũ Abrahe ꝛ Jacob. ſ. ꝙ nõ peccabãt: qz nõ faciebãt ꝯ preceptũ aliqõ expresse positũ. ꝛ qz nõ accipiebãt eas cã libidinis: ſz ꝓlis. Etiã nõ faciũt isti ꝯ precepta iuris q̃ determinate obligẽt Nã lz sit vnitas vxoris de iure naturali: est de talibus ꝑceptis que non habẽt vim obligãdi determinate nisi ꝑ aliam legem

Q°. 21.

Q°. 22.

Q°. 23.

positiuā aut ꝙsuetudinē confirmēt. ¶ Considerandū q̄ lex xp̄i obligat oēs hoīes ad tenendū eā ⁊ quicunq; nō vult eā tenere est ꝙtinue in pctō mortali ⁊ tñ nō est necesse q̄ q̄cunq; infidelis agit ꝫ aliq̄ ꝓceptū legis xp̄i peccet mortaliter: fidelis aūt q̄cunq; agit ꝓtra aliq̄ ꝓceptū legis xp̄i peccat mortaliť quia inobediētiā cōmittit. infidelis aūt nondū suscepit legez xp̄i. iō nō potest esse inobediens ad illā q̄tū ad singula mãdata illius sed solū est inobedies vni mãdato xp̄i de suscipiendo eā q̄ iussit q̄ oēs hoīes illa susciperēt sub pena dāpnationis eterne. mar. 16. vnde nō est dicendū q̄ infidelis totiens peccet quotiens omittit agere id q̄ō in lege xp̄i iubeť vel cōmittit ꝫ id q̄ō in ea iubeť: sed est semp in hoc pctō mortali q̄ nō accipit legē xp̄i quā accipere teneť. de omissione ꝓceptoꝝ illius dicendū q̄ nunq̄ peccat infidelis omittendo q̄cunq; ꝓcipianť in lege xp̄i. nisi illa ꝓcepta essent talia q̄ etiā de lege naturali obligarent nō existente lege xp̄i. de cōmissione cōtra aliqua ꝓcepta legis xp̄i idem dicēdū scz q̄ nō peccat infidelis ꝓtra faciendo nisi agendo ꝓtra illa agat cōtra ius naturale. ſſā si xp̄s iuberet ieiunari certis diebus vel fieri certā oratiōnē nō peccaret infidelis omittendo hec sed solū peccat q̄ nō vult suscipe legē xp̄i in qua hec p̄cipiunť. de vnitate vxoris ita videť q̄ nō ē de p̄mis ꝓceptis iuris naturalis q̄bus obliganť oēs hoīes ⁊c terminate sed de secūdis. Et ita licet in lege xp̄i tradať nō videť obligare infideles nisi scōm q̄ prius: ⁊ tñ ante legē xp̄i nō peccabant in pluralitate vxoꝝ. ergo nec nūc peccant. Dici pōt q̄ nō est sic. p̄mo q̄ vnitas vxoris est de lege xp̄i vt ostensum est supra. determinatio aūt graduū ꝙsanguinitatis ad ꝓtrahendū est de lege humana. Dicendū tñ q̄ licet ista positio sit satis tolerabilis: securior tñ est q̄ peccent infideles ꝓpter datā legez a xp̄o ꝓtrahendo cū multis ⁊ q̄ nō sit matrimoniū verū oīb⁹ illis: ⁊ hoc ꝙsonat magis intentioni īnocencij. extra de diuor. c. gaudemus. vbi ponit nō esse matrimoniū nisi ad p̄imā cū qua ꝓtrahit infidelis. ¶ Querit an possit circa pluralitatem vxoꝝ dispensari per eccliaz: siue specialiter circa aliq̄s psonas siue dando regulā cōmunē p oībus. ¶ Dōm q̄ nō potest p ecclesiā dispensari circa pluralitatē vxoꝝ. nūq̄ enī per aliq̄ō mandatū vel dispensationē aut approbatiōez ecclie licebit alicui manenti sub lege xp̄i habere plures vxores simul. Et patet p̄imo q̄ īnocēcius tertius. extra de diuor. c. gaudemus. dicit esse inimicū fidei xp̄iane ⁊ absonū habere vxoꝝ pluralitatē. Scōo q̄ dicit ibidē īnocēcius q̄ nulli vnq̄ licuit habere plures vxores nisi cui reuelatione diuina ꝓcessuz est. ergo eccleste dispensatio nō faceret hoc licitū cū illa nō sit diuina reuelatio. Tertio ⁊ p̄incipaliter q̄ est ꝓtra legē xp̄i cū ex p̄sse ve tuerit xp̄s oīdens q̄ deberet esse. vna vt patet. j. in littera ⁊ ostensuz est. ⁊ inducit īnocēcius. e. c. gaudemus. Quarto q̄ etiā xp̄o nō vetante vxoꝝ pluralitatē erat vxoris vnitas de iure diuino: vt xp̄s inducit hic in lra: ⁊ inducit īnocencius in. e. c. gaudemus. Jus aūt diuinū oēs obligat ⁊ est indispensabile sicut ⁊ lex ex p̄sse a xp̄o posita est indispensabilis. ⁊ tamē vxoꝝ pluralitas est tā ꝓtra ius diuinū p̄meuū q̄ ꝓtra legem xp̄i. iō nō pōt fieri p ecclesiā dispensatio in eo. ¶ Cōsiderandū aūt q̄ eccl'ie cōmissa est a xp̄o plena potestas in ꝙstructionē q̄dem: sed nō in destructionē. 2. chozin. 10. ⁊ 13. ⁊ ita in destructionē nichil potest eccl'ia. Est aūt destructio facere ꝓtra ea que xp̄s posuit q̄ sunt fundamēta. iō ꝓtra ea que xp̄s posuit aut ꝓtra aliq̄d illoꝝ siue sint doctrine fidei siue morū nichil omnino pōt ecclesia sed solū cogit venerari illa tanq̄ fundamenta sua. q̄tū ad cetera vero q̄ xp̄s nō exp̄ssit de regula morū ⁊ potissime circa particularia morū siue iudicialia foralia siue cerimonialia cultus manet eccl'ie plena potestas ordinādi: dū tamē nichil agat directe aut indirecte ꝓtra ea que a xp̄o instituta sunt. Et circa ea que eccl'ia sic instituerit poterit dispensare vel ea p̄sus mutare si viderit expedire. ¶ Aduertendū etiā q̄ circa mores ⁊ etiā circa fidē habet eccl'ia potestatē sed diuersimode. ſſā circa fidē q̄ sūt fundamēta certa ⁊ determinata nō pōt eccl'ia aliq̄d addere de fide q̄ō penitus sit alienū ab eis q̄ iam p̄tinent ad fidem ſz ea q̄ sunt declarat ⁊ ex istētib⁹ aliq̄d elicit ⁊ ita aliq̄n dicit facere articulū nouū nō tñ statuit eccl'ia aliq̄d credendū sub necessitate tāq̄ articulū q̄ō nō sit de articulis iā dat' neq; declaratio eoꝝ neq; sequēs aliquo mō ex illis. hoc. n. cēt variare aliquo mō ideptitatē fidei ⁊ adhuc iste declarationes circa fidē nō possunt fieri p singulos plat'os eccl'ie ſz vel p ecclesiaz generalē ꝓciliariť ꝙgregatā cui⁹ ꝓpriū est de fide diffinire aut p summū pōtificē in mō certo: q̄ ad sedē apostolicā petri. maiozes cause deferēde sūt. ⁊ īūt maiozes cause ipse cause fidei ⁊ ille ad sedē apostolicā deferunť. ex̄ de baptismo ⁊ ei⁹ effectu. c. maiozes. ad ceteros nō p̄tinet aliq̄d diffinire circa fidē ſz imiti diffinitis iā. ¶ Circa mores eccl'ia habet maiozē pōtestatē. q̄ nō solū circa ea q̄ statuta sūt ⁊ q̄ ex eis resultāt ⁊ circa declarationē eoꝝ habet ecclesia potestatē: ſz etiā circa oīa alia q̄cunq; omnino disparata ab eis q̄ tradita sūt: ⁊ pōt generaliter statuere ⁊ diffinire q̄cq̄d sibi videbiť dū tñ nō sit directe aut indirecte ꝫ ea q̄ xp̄s statuit: aut ꝓtra ea q̄ colliguntť ex illis. Et circa hec nō solū p̄ceps eccl'ie: ſz etiā minozes p̄lati statuere ⁊ diffinire p̄nt in suis subditis ⁊ territoriis. ⁊ iō magis ꝓpie habet ecclesia potestatē circa mores q̄ circa fidē: q̄ circa fidē nichil est mutabile ſz q̄ō semel p vero creditť semp est credendū. Circa mores aūt licet aliq̄d nūc iudiceť bonū: pōt mutari p ecclesiā ⁊ aliud ꝙstitui. ¶ Querit an licuerit aliq̄n eidem mulieri habere plures maritos. ¶ Dōm q̄ mulieri nūq̄ licuit multos viros hr̄e. ⁊ iō neq; apud barbaros hoc inuenit ad q̄ō sunt multe rationes. ꝓrima est dignitas sexꝰ q̄ vir est caput mulieris ⁊ mulier nō ē caput viri. 1. chozin. 11. iō multa p̄mitti opoꝛtet viris q̄ feminis p̄mittēda nō sunt. Scōa ⁊ p̄incipalis rō est q̄ q̄ eadē mulier habeat multos viros simul repugnat intētioni nature. ingeniauit. n. natura coitū ⁊ diuina volūtas statuit atq; ditauit illū rō hūana vt p coitū fieret generatio: ⁊ ꝓseruareť spēs p̄m successionē individuoꝝ: ſz si eadē mulier hēret plures ipediret generatio. mulier nāq; q̄ a pluribꝰ cognoscit in tēpoꝛibꝰ vicinis sibi: nūq̄ ꝓcipit sicut patet in meretricibꝰ q̄ cū publice exposite ab oībus cognoscanť a nemine tñ ꝓcipiūt Quarta rō est q̄ q̄ eadē mulier habeat multos viros repugnat paci ychonomice. Quinta rō est q̄ eidē viro interdū bona est pluralitas vxoꝝ: vt si ex vna gignere nō pōt gignat salte ex alijs: femine aūt licet hoc interdū accidat respectu viri tñ inhonestū est ei q̄ ipsa a multis viris accipiať: ſz nō est inhonestū aut turpe q̄ idem vir multas vxores accipiat. iō non licet mulieri accipere multos viros. Sexta rō est q̄ si eidē femine darenť plures viri dato q̄ ista femina ꝓciperet q̄ñ isti viri ad eā accederēt: ⁊ q̄ñcūq; aliq̄s eoꝝ eā cognosceret tñ raro cognosceret p̄les cū q̄libet eoꝝ accederet ad mulierē illā q̄cūq; vellet. Septima rō est q̄ pluralitas viroꝝ ad eandē mulierē repugnat intētioni nature ⁊ rectitudini finis determinati a rōe natura enī ⁊ recta rō volunt matrimoniū ad p̄lē. ſz vna vxor ex vno viro sufficienter ꝓcipere pōt. Octaua rō est q̄ pluralitas viroꝝ ad eandē mulierē repugnat paci politice ⁊ ichonomice nō quidē solū q̄tū ad regimē ychonomicū de quo. ſ. dicebať: ſz etiā magis q̄tū ad petitionē debiti. ⌊ dicūtilli ⌋ hic excludiť phariseoꝝ ꝫ xp̄m facta obiectio. ⁊ dicit. ⌊ dicūt illi ⌋ i. pharisei xp̄o. q̄si nō ꝓtenti de eiꝰ rñsione obiecerūt. ⌊ qd ergo moyses ⌋ i. quō pōt stare q̄ō dicis: q̄ moyses mādauit siue p misit dari libellū repudij. q. d. fallū est q̄ō dicis aut q̄ō dicit moyses. ⌊ mādauit ⌋ i. p misit. ⌊ dari libellū repudij ⌋ i. abici vxorē ⁊ accipi alterā ⁊ q̄ñ abijciebať dabať ei parua carta q̄ libellus dicit in q̄ ꝓtinebať q̄ vir eā repudiaret. ⌊ ⁊ dimittere ⌋ i. abijcere vxores dato illo libello. nā sine illo nō poterat mulier abici. ⌊ ait illis ⌋ est rñsio ad argumētū factū ex auctoritate moysi. ⌊ ad duriciaz cordis nr̄i ⌋ i. ꝓpter duriciā. est sensus q̄ xp̄s voluit negare libellū repudij ꝓcessuz fuisse a moyse q̄ vere ꝓcesserat ⁊ tñ īuit q̄ nō liceat iā vti illa p̄missione quia moyses nō ꝓcessit libellū tanq̄ bonū: ſz p̄misit tanq̄ malū: ⁊

Q°. 24

Q°. 25

hoc est ad duriciā cordis concedere. q. d. vos eratis duri cor de. ⁊ ceruice nolētes subici bone legi: neq; potētes illā tolera re. ⁊ iō permissum est vobis facere qō malū erat. ⁊ sic iam nō licet illud facere. ⌊permisit vobis ⌋. Recte dr pmittere qō ad mala ptinet: cū interdū minora mala pmittant vt maiora euitentur. ⌊dimittere vxores vras ⌋. i. abijcere penit⁹ accipiendo alias: ⁊ tñ dimittere nō debueratis cū essent vxores vre. ⌊ab initio aūt non fecit sic ⌋. i. a pncipio seculi nō fuit libell⁹ repudij: sz postea introduct⁹ est. ⁊ in hoc pbat q non esset bonū: qz cum sit in fauorē virorū si bon⁹ esset a pncipio seculi fuisset in vsu: ⁊ tñ nō fuit. iō signū est q mal⁹ erat: ⁊ introduct⁹ fuit post ea p iniquitatē hoīum: sicut multa alia mala. ⌊Dico aūt vobis ⌋. Hic aperit magis doctrinā istā ostendendo esse malū libellū repudij. ⌊q quicūq; dimiserit vxorē suā ⌋. intelligit siue totaliter q̄tū ad vinculū: q̄ dimissio est accipiēdo aliā. vel q̄tum ad thorū solū ꝓuando eā debito. s. peccat. ⁊ est lra decurtata. debet enī repeti lra: vt dicat. quicūq; dimiserit vxorem suā nisi ob fornicationē. s. peccat. ⁊ tūc intelligit de dimissione solū q̄tū ad thorū. ⁊ iterū. qui dimiserit vxorē suā ⁊ aliā duxerit: mechatur. Et est sensus q vxor pōt dupl̄r dimitti. Uno mō accipiēdo aliā: ⁊ hoc est soluere vinculū: ⁊ hoc nūq̄ licet siue sit fornicatio siue nō. Alio mō dimittit nō accipiēdo aliā: ⁊ tūc nūq̄ licet nisi qñ fornicata est vxor. si aūt tota lra ꝓsequitur vt fiat vnica sententia: videbit esse sensus q in nullo casu licet dimitti vxorē ⁊ accipi aliā nisi qñ fornicata est: ⁊ tñ falsuz est q etiā in hoc casu nō licet: cū vinculū non possit rumpi qō causatū est. ⌊nisi ob fornicationē ⌋. s. cē missaz post mr̄imoniū cōtractū. nam fornicationē ꝑus cōmissam siue esset occulta siue mānifesta nō poterat vir obijcere vxori. extra de iure iurā. c. quēadmodū. ⁊ idē est de vxore respectu viri si ille fornicat⁹ sit: qz illa poterit petere diuortiū cū q̄tum ad hoc ad paria iudicent. ⌊⁊ aliā duxerit ⌋. i. acceperit aliā vxorē: etiā si nō accipiat aliā peccat dimittēdo vxorē: nisi fecerit ꝓpter fornicationem. ⁊ tamen nō mechat dimittēs. ⁊ quia repudiās vxorē solebat accipere aliā. dicit. ⁊ aliā supduxerit. ⌊mechat ⌋. i. adulter est: qz habet aliā vxorē: ⁊ accipit aliā. Est enī adulter q cognoscit vxorē alienā: vel q vxorē habēs cognoscit eā q̄ non est vxor sua: etiā si nondū cognouerit carnaliter dū tñ eā in vxorem accipiat: est adulter. ⌊⁊ qui dimissam duxerit ⌋. i. mulierem repudiatā receperit in mr̄imoniū: vl̄ quomocūq; cognouerit. ⌊mechat ⌋. i. adulterat: qz cognoscit vxorē alienaz. Hic probat xp̄us duo. Primū est q non est licita vxor pluralitas eidē viro: sz vnicā hr̄e pōt. scdm est q illicitus est libell⁹ repudij. Primū pz: qz si esset licita vxorū pluralitas: posset qs accipere duas: ⁊ qz cū vxore nūq̄ vocat coitus adulteriū etiā si non bene fiat neq; bono fine: non dicet adulter q cognoscit ꝓpriā vxorē. ⁊ si multas hēre liceret cū nulla cōmitteret adulteriū. ⁊ tñ q habet vxorē si dimittit illā ⁊ accipit aliā: est adulter. vt dr in littera. ergo videt q ista scda quā accipit non sit vxor sua neq; esse possit: qz al̄s non esset adulter cognoscēdo illā. ⁊ hoc verū est nisi qs diceret q iste nō dr mechari: qz supducit aliā: sz qz dimittit ꝓriorē. Dicendū q non stat: qz aut vocabitur adulter: qz dimittit quā hēbat solū: aut qz dimittit illam ⁊ accipit aliā. nō ꝑmo mō: quia dimittere vxorē nichil aliud faciēdo non est adulteriū: sed est iniusticia si dimittat sine causa rōnabili: vnde etiā nūc qñ vinculū mr̄imonij est tenat⁹ non dicimus q sit adulter ille q dimittit vxorē: abijciēdo vxorem si aliā non accipiat: neq; illa aliū. qz adulteriū illiciti coitus illicitum coitū nominat. iō vbi est coitus ordinatus ad copulā non est adulteriū. Si aūt accipiat scdo mō. i. q̄ sit adulter: qz dimittit primā ⁊ accipit scdam vxorez verū est: ⁊ tñ tūc dimissio vxoris ꝑme nō facit adulteriū: sed acceptio scde. Et si dicatur q q abijcit vnā ⁊ accipit aliā: adulter est. a fortiori q retinet primā ⁊ supinducit scdam: erit magis ꝓprie adulter qz adulteriū est crimen cōtra legē mr̄imonij. iō grauius adulterium erit tenere duas vxores simul q̄ exclusa vna accipere aliā. ergo videt q sicut adulter est q abiecta ꝑma ducit scdaz ita erit adulter q habens ꝑmā accipit scdam: ⁊ tñ non essz adulter si posset esse mr̄imoniū cū scda: durante matrimonio cū prima. ergo manifeste ostendit xp̄us q̄ non stet cū mr̄imonio pluralitas vxorū. Scōm est: quia ostendit nō esse licitū libellum repudij. ⁊ hoc apparet inq̄tū dicit xp̄us. ⁊ qui dimissam duxerit mechatur. sz nō mechatur qs nisi cognoscēdo mulierem que alteri⁹ est. ⁊ tñ accipiens dimissam ꝓpter hoc q̄ accipit eā mechat. ergo videt q̄ illa est vxor aliena: sz nō essz vxor aliena si per libellū repudij desijsset esse vxor repudiantis. qz tunc tanq̄ soluta a lege viri posset accipi a quocunqz. q̄ libellus repudij non soluit mr̄imoniū: ⁊ ꝓpter illicitus est. Etiam apparet ex illo dicto. s. q dimiserit vxorē suā: ⁊ aliā superduxerit: mechatur. nā dato q in mr̄imonio deberet esse vnitas vxoris si liceret dari libellū repudij non esset adulter qui dimitteret vxorē ⁊ duceret aliā: qz dimittēdo rūpebatur vinculum mr̄imonij: ⁊ poterat accipere iste vir aliā: ⁊ esset vni⁹ tñ vxoris vir: ⁊ non esset adulter: ⁊ tñ mechat accipiendo scdam qz libellus repudij non soluit nūc mr̄imoniū: ⁊ ꝓpr est illicit⁹. Q° 26.

¶ Querit circa libellū repudij: an inseparabilitas mr̄imonij q̄ opponit libello repudij sit de iure naturali. ¶ Dicēdū q̄ veritas huius dubij pendet ex mō accipiēdi ius naturale. accipiendo ius naturale scdo mō put est ius diuinū: est inseparabilitas de iure nature: quia xp̄us posuit hic legē q̄ non separaretur mr̄imoniū. etiā ante hoc erat de iure diuino inseparabilitas. vt pz in rōnibus q̄s xp̄us allegauit in littera sumptis tā ex conditione creatiōis q̄ ex parte legis. accipiēdo tertio mō ius naturale q est strict⁹ modus nō est de iure naturali inseparabilitas. qz illo mō solū dicūtur esse de iure naturali ea q̄ competunt homini: non inq̄tū homo: sz inq̄tū alal vt cōuenit cū ceteris alalibus. ⁊ quia inseparabilitas nō inuenit in ceteris alalibus: non est de iure naturali. Accipiēdo aūt ius naturale ꝑmo mō ꝑ eo qō est de dictamine rōnis sine aliq̄ lege positiua: pōt dici esse inseparabilitas de iure nature. Et tñ tunc dōm q̄ in matrimonio accipiunt multi fines. s. procreatio. educatio. instructio. cōicatio operū. vt ostensum est. ⁊. Precipu⁹ tñ finis est procreatio. ⁊ iō illa q̄ inueniūt in mr̄imonio respectu ꝓcreatiōis dicūtur esse simpl̄r de iure naturali in mr̄imonio. sic aūt non est inseparabilitas in mr̄imonio: quia cuz ꝓpagatio solum fiat ꝑ actū cōmixtionis quousqz femina impregnet: et ad hoc nō sit necessariū multū tp̄us: ⁊ finit ista intētio nature ꝓsummata impregnatiōe nō oportet esse inseparabilitatē respectu huius finis. si accipiat finis educatōis ⁊ instructiōis: erit inseparabilitas de iure nature. ⁊ tñ isti fines sunt multū necessarij. qz educatio est homī necessaria inq̄tū est alal. instructō aūt inq̄tū est homo: ⁊ tñ ad vtrūqz requirit inseparabilitas. qō pz qz educatio ⁊ instructio tāto tpe durare debēt q̄to tpe nō est per seipsum sufficiens natus ꝓcurare necessaria ad vitā ⁊ gubernare seipsum p prudētiā. non accidit aūt posse habere ista hoī ante annū vicesimū vel quasi vt sufficiēter educēt plem. ⁊ qz ille q gignit est regulariter ad minus q̄si annorū viginti: necesse est vsqz ad annos q̄draginta vel quasi manere parētes etiā si vnicū filiū gignerēt. ⁊ quia dū illū educāt nascūt alij: ꝑ quorū quolibet oportet tantūdē tēporis impendere. oportet cohabitare parētes p totā vitā gr̄a educatiōis filior̄. qz al̄s non possunt sufficiēter plem educare: ⁊ tñ mr̄imoniū ordinat ad educationē ita pncipaliter sicut ad ꝓcreatiōem: cū nichil p sit ꝓcreatio sine educatiōe. iō de iure nature est inseparabilitas mr̄imonij: cū aliter nō benefecit educatio. maxime qz ad educationē requirit cōicatio operū maris ⁊ femine: que est etiam operatio cōiugū. vt dicit. 8. Ethicorū. Et educatio fit dupliciter. s. realiter educando q̄diu indiguerint: ⁊ postea relinquēdo aliqua per q̄ sustentent nati adulti decedētibus parētibus qz ad parētes pertinet thesaurizare filijs. 2. Cor. 12. Et thesaurizare est per hoc q̄ parentes relinquāt filios heredes rerum suarum: sed hoc non fit nisi parentes maneāt in cōicatōe

operū vsqz ad finē vite qñ eis succedunt filij. ergo etiā ex hac parte sequit̄ q̄ debeāt cohabitare vsqz ad mortē. brutis etiā natura hoc indidit q̄ simul maneāt vsqz ad educationē pfectā filioꝝ: ⁊ tñ ī qbusdā filij mox nati possunt se educare ⁊ ibi nullius parētis cura exigit̄. ī alijs sufficit cura mris ad educādū ⁊ iō nō comanēt masculus ⁊ femina. in alijs vero in qbus maris ⁊ femine sollicitudo regrit̄ ambo manent. ⁊ tñ qz bruta indigent pauca educatiōe qz tardius pficit̄. naturale tñ est oīb⁹ aīalibus tādiu manere in educatiōe filioꝝ q̄tū necesse est ad hoc q̄ nati ꝑse possint educari. ⁊ qz hoc nō ꝓtingit in oībus nisi masculus ⁊ femina p̄ totā vitā maneāt. iō naturale est in mr̄imonio esse inseparabilitatē: ⁊ tñ nō puenit ista inseparabilitas de iure naturali. Tertio mō vt est cōe hoī ⁊ pecori: quia q̄tū ad hoc sunt necessaria in mr̄imonio p̄creare ⁊ educare ⁊ iō solū tādiu manere necesse est q̄diu cōplet̄ educatio. ⁊ quia posset qs velle cessare ab actu p̄creandi nato vno filio ⁊ illo sufficiēter educato nō est de iure nature comanere sicut neqz pecora comanent: ⁊ ita distūgeret̄ matrimoniū: vel dato q̄ qs vacaret p̄oli q̄diu posset ⁊ vltimū filiū quē genuisset sufficienter educasset posset statim dissolui matrimoniū. iō dōm q̄ tādiu manere matrimoniū q̄diu vacat̄ educationi liberoꝝ est de iure nature stricte. q̄ tñ determinate maneat matrimoniū vsqz ad mortē nō est de iure nature stricte. i. tertio modo. est tñ de iure naturali p̄mo mō vt venit de dictamine rōnis; si ne aliq̄ lege positiua: qz nō possunt benefieri oīa q̄ ptinent ad educationē filioꝝ si aliqñ dissolueret̄ matrimoniū. ista si scirent parētes q̄ tādiu comansuri essent q̄diu ples sufficienter educaret nollent vacare p̄oli q̄diu possent vt educarē gbusdā posset dissolui matrimoniū ⁊ indirecte militaret hoc ꝓtra p̄creationē q̄ directe intendit̄ p mr̄imoniū etiā interdū nō plene educaret̄ ples ꝓpter diuortiū. etiā nō intēderent fideliter cōicationi operū si scirēt q̄ aliqñ diuortiū futurū erat. ⁊ tñ cōmunicatio opeꝝ est p se intenta in matrimonio cū dicit̄. 4. ethi. coꝝ q̄ associatio maris ⁊ femine quā nos vocam⁹ mr̄imoniū sicut ad p̄pagationē ⁊ cōicationē opeꝝ. etiā eēt in damnū filiorum: qz parētes debēt thesaurizare filijs. 2. chorin. 12. si tñ fieret diuortiū nō puenirent res tam integre ad filios sicut manēte mr̄imonio inseparabili. ⁊ sic de dictamine iuris naturalis est q̄ matrimoniū sit indissolubile qz rō hoc dictat ꝓpter
Q°. 27. ꝑdicta. ¶ Querit̄ an aliqñ licuerit dari libellū repudij ¶ Dicendū q̄ in repudiando vxorem duo sunt. Primū est q̄ vxor abijciat̄ ita q̄ vir iam nolit eā tenere q̄tū ad aliquē actū ꝓiugalē neqz ad cohabitationē sed abijcere eā vt liceat cuicūqz alteri illā accipe. Scōm est q̄ daret̄ ei libellus siue carta p quā ꝓstaret q̄ vir repudiabat eā ⁊ erat ꝓsequēs scōm ad p̄mū. de scōo nō est dubiū sed de p̄mo. qz tñ nos accipimus vnū p alio nō distinguentes dicim⁹ dare libellū. i. abijcere ⁊ tūc est dubiū an liceat dari libellū. i. repudiare vxorē. Dicendū q̄ cū inseparabilitas matrimonij sit de iure naturali vt oñsuz est. 1. q. nō licet regulariter dari libellū: sz oportet esse aliqd speciale per qō liceat. Et dōm q̄ libellus repudij aliqñ fuit licit⁹ ex dispēsatione cū aliqñ fuerit libellus repudij sine pctō: sed cui⁹ sit dispēsatio ista ⁊ quō est videndū: ⁊ dōm est q̄ cū p dispensationē recedat̄ a cōi cursu le. illi⁹ ꝯ quā dispensat̄ ⁊ inseparabilitas mr̄imonij ꝯ quā fit p libellū repudij sit aliquo mō de le. naturali necesse est q̄ dispensatio ista sit dispensatio in le. naturali. Dispensatio aūt in le. naturali est sicut mutatio cursus naturalis: qz vtrūqz naturaliter se habet. quot ergo modis ꝓtingit mutari cursuz natulalē tot modis ꝓtingit fieri dispēsationē in lege naturali. mutat̄ enī dupliciter cursus rei naturalis. vno mō ex hoc q̄ aliq̄ cā naturalis p aliā causaz naturalē impedit̄ a cursu suo sicut est in illis q̄ vt in minori pte a cursu suo impediunt̄ etiā q̄ in minori pte casualiter accidūt. sicut q̄ homo habeat sex digitos in manu vel q̄ nō sint mēbra in tali ꝓportiōe formata q̄lia eē debēt p̄m intentionē nature: qz talia vt raro variant̄ a cursu suo: ⁊ tñ qñ variant̄ fit hoc qz impediunt̄ per alias causas naturales vt virtus formatiua ⁊ regulatiua materie impedit̄ p multitudinē aut paucitatē materie: aut p illi⁹ morbositatē vt nō possit illā regulare ad formandū taliter q̄ liter solet cōiter formare: sed p istū modū nō variat̄ cursus rerum naturaliū q̄ sunt semp sed eaꝝ q̄ sunt vt frequēter. Alio modo variat̄ res naturalis a cursu suo per causam penit⁹ supnaturalē vt accidit in miraculis: ⁊ hoc mō p̄t mutari cursus naturalis nō solū q̄ naturaliter est ordinat⁹ vt sit frequēter sicut diximus de mō fornicatiōis ⁊ figuratiōnis corporis ⁊ similiū: sz etiā q̄ naturaliter est ordinat⁹ vt sit semp sicut est circa habitudinē p̄moꝝ corporū nature. s. celoꝝ astroꝝ ⁊ elemētorū qz sicut ista q̄tū ad substantiā sunt p̄ma in natura ita q̄tuz ad habitudinē agēdi ⁊ essendi sunt maxime inuariabilia. Sūt aūt duplicia p̄cepta iuris naturalis. quedā sunt p̄ma q̄dā secūdaria. prima p̄cepta sunt vel vt p̄incipia naturalis cognitiōis circa directionē actionū ⁊ sunt talia q̄ sine aliq̄ deductiōe p se cognita sunt vt nulli esse nocendū sine cā nō eē hoīez occidendū ⁊ similia q̄ mox audita qlibet approbat licet iter hec q̄dā sint magis nota q̄ alia: ⁊ magis vniuersalia vt bonū esse eligēdū nullū malū esse faciēdū. qz tñ oīa ista sunt p se nota q̄ qlbet audiens sine vlteriori doctrina approbat: dicunt̄ oīa talia esse in p̄mo gradu p̄ceptoꝝ naturaliū. dicunt̄ secūdaria p̄cepta illa q̄ sunt de dictamine rationis etiā nulla lege positiua existente: ⁊ tñ sunt talia q̄ nō sunt p se nota neqz qlibet audiēs statui ea approbabit: sed ꝑsuppositis p̄mis p̄incipijs iuris naturalis deducent̄ p actū rōnis ab illis nō sumēdo vim ꝓbationis aliūde exterius: sz solū ab ipsa ratione. ⁊ qz rō naturaliter nobis inest qcquid est de solo dictamine rōnis ē naturale large accipiēdo. iō tales ꝯclusiōes sic deducte p actū rōnis dicūt̄ eē de iure naturali. ⁊ tñ dicūt̄ secūdaria p̄cepta: qz nō hñt p se notorietatē sz accipiūt a p̄mis. ⁊ iō p̄ma p̄cepta iuris naturalis sūt vt semp existētis. secūdaria vero sūt vt frequēter licet aliqñ ⁊ raro varient̄. dispēsatio aūt in istis fiet sicut variatio cursus in reb⁹ naturalib⁹. vñ sicut cursus rerū naturaliū q̄ sūt vt frequēter p̄t variari p alias res naturales impedientes. ita ⁊ dispēsatio in tertijs p̄ceptis iuris naturalis q̄ sunt vt semp manētia: nō p̄t fieri nisi p causā penit⁹ supnaturalē. i. p deū. ⁊ qz in naturalib⁹ tales mutationes nō fiūt sepe sz raro ⁊ nō vbiqz sz ꝓpter aliquā specialē rē quā de⁹ intēdit: ita dispēsatio in p̄mis p̄ceptis iuris naturalis nō fit aliqñ q̄tū ad oēs neqz vbiqz sz specialit̄ q̄tū ad aliq̄s ꝑsonas: sicut patet circa homicidiū in abrahā qz dispēsatū fuit cū eo q̄ occideret īnocētē sz nō fuerit dispēsatio facta p p̄ter ipm: sz ꝓpt̄ aliqđ misteriū qđ ad dei laudē ptinebat. sic ēt specialit̄ dispēsatū est in furto ⁊ de nō restituēdo cōmodatū cū hebreis exeūtib⁹ de egypto q̄ acciperēt vasa aurea ⁊ argētea ⁊ vestes ab eis q̄ specialit̄ nichil eis debebāt saltē determinate. s. q̄ ei q̄ accipiebat ista cōmodata teneret̄ determinate acomodās ad tātā vl maiorē q̄titatē debiti. Et ita ille cui dabat accipiebat ab eo q̄ nichil ei debebat. ⁊ ita fiebat furtū ⁊ fraus ⁊ ꝯ legē comodati: ⁊ vtrūqz est ꝯ p̄ma p̄cepta iuris naturalis sz ex spāli dispēsatiōe dei licuit. exo. 3. ⁊ 10. tales dispēsatiōes nō fiūt circa oēs sicut nec miracla q̄ fiūt ꝯ cursū naturalē rex q̄ semp sūt: nō fiūt circa oēs: sz circa aliq̄s ꝑsonas q̄s spāliter deus vult. de inseparabilitate q̄ mr̄imonij. dōz q̄ si ptineret ad p̄ma p̄cepta iuris naturalis nō eēt possibil' dispēsatio ī ea nisi p deū ⁊ nō fieret circa oēs: sz circa aliq̄s ꝑsonas ꝓpt̄ aliquā causā specialē. si aūt sit de secūdis p̄ceptis iuris naturalis poterit fieri dispēsatio p aliquē circa deū: ⁊ illa dispēsatio poterit extendi ad oēs. Est aūt dōm q̄ ista inseparabilitas ptinet ad scōa p̄cepta eo q̄ nō est inseparabilitas necessaria ad p̄creationē ⁊ educationē q̄si sine illa nō posset fieri educatio ⁊ p̄creatio: sed ordinat̄ ad ista ad hoc q̄ melio⁹ fiāt. iō p̄t dispensari in illa p aliquē circa deū. ⁊ iō licuit ante legē xp̄i dari libellū repudij maxime gētī.

libus sine aliqua dispensatiõe ꝓprie dicta: solum per hoc ꝙ nesciebant se obligatos ad inseperabilitatẽ. in cõcubinatu aũt qui sic iungunt taliter manent vt diuiũgi possint. ideo illicit⁹ est cõcubit⁹ de se ꝛ contra intẽtionẽ nature. ¶ Querit an statim post predicationẽ istã fuerũt iudei obligati ad nõ repudiãdũ vxores? ¶ Dõm ꝙ de isto ꝑcepto ꝛ de oĩbus alijs a xp̃o datis est eadẽ sñia. s. ꝙ nõ obligauerũt vsqz post mortẽ ꝛ ascẽsionẽ suã facta publicatiõe euãgelij. nõ enĩ erat iustũ ꝙ statim obligarent vt predicauit ea xp̃s: qz oportebat ꝙ pri⁹ ꝓstaret ipsum esse legislatorẽ ꝙ obligarẽt precepta ei⁹. hoc aũt erat ꝙ esset deus vel messias. ꝛ tñ nondũ plene ꝓstabat: aut saltez nondũ creditũ erat lz ipse talia fecisset per que credi deberet. hoc aũt cõstitit plene post resurrectionẽ suam: iõ tunc obligare potuerũt. Secũdo qa nõ obligat lex quousqz sit promulgata. ꝛ tñ per hoc qxp̃s eam predicabat nõ pueniebat ad oẽs. puenit aũt postea qñ apli ꝛ discipuli post resurrectionẽ ceperũt predicare ꝑ totã iudeã. iõ vsqz tũc nõ obligauerũt. Añ dõm ꝙ nõ peccabãt iudei repudiãdo vxores post predicatũ illud a xp̃o: etiã si hoc ipsi a xp̃o audissent qz adhuc durabat lex moysi que libellũ repudij ꝓmittebat: iõ poterãt vti ea. ¶ Queritur an nunc iudei peccẽt vxores repudiãdo. ¶ Dõm ꝙ peccant si vxores repudiẽt. Et ꝓz ꝓmo qa repudiũ est cõtra legẽ nature: vt ostẽsum est. s. ꝛ hoc maxime repudiando vxorẽ oĩtpe. ꝛ iõ nõ licebat hoc modo repudiare nisi ex dispẽsatiõe. deus aũt dispẽsauit in lege veteri: sz status illi⁹ iam cessauit. ergo rediit res ad ꝓmũ statũ iuris naturalis. s. ꝙ nõ liceat repudium. Secũdo ꝛ precipue qa libellus repudij expresse vetit⁹ est a xp̃o hic ꝛ. s. 5. c. facies aũt cõtra preceptũ ei⁹ peccat mortaliter. iõ quãdocumqz iude⁹ repudiauerit vxorẽ peccat mortaliter. ipsam mechat si accipit alterã ꝛ facit vxorẽ dimissã mechari. vt dictũ est. s. 5. c. ꝛ ꝓz hic in lra. ¶ Aduertẽdũ aũt ꝙ iudei peccant repudiãdo vxores. lz nõ sit verũ ꝙ in quolibet actu obseruatiõis legis moysi peccẽt. ¶ Pro quo sciẽduz ꝙ eorum que in lege moysi erãt: ꝙdam erãt ex pmissiõe: quedã ex mãdato. de ꝓmo vt dare ad vsurã extraneis. vindictã ꝓsequi. de secundo vt celebrare festiuitates. facere certa sacrificia ꝛ huiusmodi. faciẽdo aliqd de ꝓmis peccãt: qa illa ꝑm se sunt ꝓtra ius naturale. ꝛ solum erant licita iudeis ex dispositiua ꝓmissiõe. Cessante tñ statu legis cessauit oĩs dispositio que ibi erat. ꝛ ita remanẽt illicita ea que sine dispẽsatiõe erant illicita ideo licz dare ad vsuras ꝛ petere vindictã eẽt licitũ aliquomõ iudeis añ promulgationẽ euãgelij postea nõ sunt licita. sz ĩ quo libet actu cõtrafaciẽdo peccãt. ¶ De secũdo dõm ꝙ quedaz illorum sunt ꝙ obseruãdo etiã durãte statu legis moysi pctm̃ esset sicut facere sacrificia: qa illa requirebãt vnicũ locũ determinatũ in terra chanaã extra quã non fiebãt licite. deutero. 12 ꝛ Leuit. 17. ꝛ iõ nũc faciẽdo illa peccarẽt iudei: ꝛ iõ nunq̃ talia faciũt. nõ qdem tanq̃ lex que ad illud obligabat maneat nunc: sed qa iudei credũt adhuc manere legẽ illam: ꝛ iõ cõtra ꝓscias agunt agẽdo cõtra illã. si aũt sũt talia que vbiqz facere liceret. sicut abstinere a cibis discernẽdo eos obseruare sabbatũ ꝛ ceteras festiuitates. Dõm ꝙ nõ peccãt mortaliter in quolibet actu quasi actus sit ꝑm se malus: sz solum inq̃tũ obmorẽ istorũ nolunt venire ad fidẽ xp̃i que est vera ꝛ obseruationẽ legis ei⁹ que sola bona est. ꝛ hoc verũ est nisi aliqua ꝺ illis preceptis inuenirent expresse ꝓhibita iudeis a xp̃o vel ab ecclia: qa tunc peccarẽt obseruando illa. xp̃s aũt vetuit aliqua obseruari: sz nõ vetuit nisi ea ꝙ ex dispẽsatiõe licebãt. vt ꝺ vsuris. Luc. 6. ꝛ de petitiõe vindicte. s. 5. c. ꝛ ita est de libello repudij: qa ibi vetit⁹ est ab eo ꝛ etiã hic. si aũt ecclia expresse vetaret iudeis cessare ab aliqua obseruatiõe legis: vt sabbati ꝛ kalendarũ vel azimoꝝ peccarẽt iam cõtrafaciẽdo. ꝛ tñ ecclia lz suadeat iudeis redire ad fidẽ xp̃i: nõ vetat eis seruare cerimonias legis moysi q̃diu redire nolũt ad legẽ xp̃i. ꝛ ita non peccant obseruãdo sabbatũ ꝛ sñia. ꝛ patet etiam de cõtractu matrimoniali: qa nobis non licet cõtrahere intra quartũ gradum. ꝛ ꝑm legem moysi contrahebatur etiam in secũdo gradu. ꝛ ideo quãdo conuertunt iudei ad xp̃m permittunt manere in tali gradu coniuncti. ex̃ de diuoꝝ. c. gaudemus. ergo ecclesia credit eos non peccasse contrahẽdo in secũdo gradu. qa si peccassent manerent actualiter in peccato mortali q̃diu maneret ille contract⁹. ꝛ ita ecclia nõ ꝓmitteret eos sic manere ne manerent in peccato mortali sicut paganos conuersos ad xp̃m qui pri⁹ plures vxores habebãt nõ ꝓmittit eum pluralitate vxorum: sed accipere tenet quilibet ꝑmam quã habuit ꝛ ceteras abijcere. vt ꝓz eodem. c. gaudemus. sic aũt apparet de repudio. e. c. qa non ꝓmittit ecclia manere repudiũ post conuersionẽ ad xp̃m. ¶ Querit circa diuortium an det diuortium ꝑ fornicatiõe viri sicut ꝑ fornicatiõe vxoris. ꝛ quis magz peccet in fornicãdo? ¶ De ꝓmo dõm ꝙ vir ꝛ vxor q̃tum ad ea que sunt matrimonij ad paria iudicant. extra de diuoꝝ. c. gaudem⁹. ꝛ iõ ꝺz ibi ꝙ sic nõ licet eidẽ mulieri habere plures viros. ita nec eidẽ viro plures vxores. ꝛ qualit est obligat⁹ vir reddere debitũ vxori sicut vxor viro. ꝓma chox. 7. ita ꝙ circa diuortiũ quod dat in penã ꝓuaricatiõis circa actũ matrimonialem debet equalis esse ꝓditio eoꝝ. vñ ita iura ꝓcedũt diuortium ꝓbãte vxore fornicationẽ viri: sicut viro ꝓbãte fornicationẽ vxoris. vt extra de diuoꝝ. c. q̃stuit. vbi ꝓmittit vxori diuertere a viro ꝓpt̃ heresim. a fortiori ꝙ ꝓpt̃ fornicationẽ: cũ fornicatio carnalis ponat directa cã diuortij a xp̃o. cetere aũt scz heresis ꝛ timor mortis ꝑ accidẽs: vt dcm̃ est. s. ĩmo si mulier iudicio ecclie fuerit a viro sepata ꝓpt̃ heresim non põt cã postea inuitã reconciliare. e. ti. c. de illa. cõtra vtrũqz ꝙ ꝓcedit diuortiũ ꝛ ex eadẽ cã: lz fortior sit ista cã in vxore q̃ in viro. De secũdo dõm ꝙ non põt absolute dici qs plus peccet mulier aut vir. qz aliquomõ peccat plus vir ꝛ aliquomõ femĩa. ¶ Pro quo sciendũ est ꝙ aut querit de fornicatiõe simplici qs ibi plus peccet aut de adulterio. si de fornicatiõe simplici: dõm ꝙ in duob⁹ videt mulier ꝰpare virũ que diminuũt peccatũ. Primũ est ducibilitas ex dispositiõe corpis. est enĩ ĩ mulieribus valde plus de humore q̃ in viris. ꝛ ille agit ad coitum. iõ ducibiliores sunt q̃ viri. Secũdũ est defect⁹ resistẽtie nã libido est passio irrõnabilis nisi inq̃tũ velat honestate matrimonij. ꝛ huic resistit ꝑ rõnẽ. hec est aũt deficies mulieris ut dicit enĩ aristo. 7. ethicoꝝ mulieres non vocari ꝓpe incõtinẽtes sicut nec bestie. ꝛ hoc ꝓpt̃ facilẽ inclinationẽ in ꝓcupiscentias. ꝛ ita nõ vident hñe opinionẽ vlem. sz mouent q̃si violẽter ab ipso delectabili particulari ꝓpt̃ facilitatẽ mimiã. ꝛ ita ẽ in bestijs qb⁹ nõ est incõueniẽtia seq ꝓcupiscẽtias: sz naturalis ꝓditio eo ꝙ nõ habẽt vlez opinionẽ: sz estimationẽ de particularib⁹ que sequunt nõ q̃si ex electiõe sz quasi ex necessitate. ĩ mulieribus nõ est oĩno sicut in bestijs cum habeãt rõnẽ. sz ꝓpt̃ facilẽ inclinationẽ ꝛ ducibilitatẽ a concupiscẽtijs nõ ẽ quasi eis oĩno liberũ sequi rõnẽ. ꝛ iõ nõ vocant ꝓprie incõtinẽtes sicut viri. ꝛ iõ dixit criso. ꝓpriã passionẽ mulieꝝ esse luxuriã. in viro aũt lz sint ꝓcupiscẽtie habet aliqd ꝑ qõ magis resistat: qa habet firmi⁹ iudiciũ. ꝛ iõ nõ est ita ducibilis a passione. vide data equali tẽptatiõe facili⁹ est viro q̃ mulieri resistere. iõ ex hac parte videt mulier min⁹ peccare in fornicatione. Ex alia parte diminuit pctm̃ in viris ꝓpt̃ fortiores ꝓcupiscẽtias: qa viri sũt calidiores: ꝛ calor excitat ad venerea. ꝛ q̃to ille fuerit fortior tãto est impet⁹ intolerabilior. ꝛ qa maiori passiõe superat min⁹ peccat. iõ ex hac pte videt min⁹ esse pctm̃ virorũ fornicatiũ q̃ mulierũ. Et tñ dõm ꝙ simplicit ꝓsiderãdo magis est pctm̃ viri fornicãtis simplr q̃ mulieris ceteris paribus id est ꝙ sint simil ꝓditiõis vel quasi: ꝛ vterqz sit integri iudicij ꝑm ꝓditionẽ sex⁹: qz alꝰ poterit eẽ aliq̃ mulier que in fornicatiõe simplici valde grauis⁹ peccet q̃ vir in simplici. Si autẽ querat de adulterio dõm ꝙ ꝓsideratis diuersis rõnibus põt dici ꝙ vir magis peccat: ꝛ ꝙ mulier etiaz magis peccat: ꝛ tñ simplr ꝛ absolute accipiendo magis peccat vxor adulterando q̃ vir eius. in adulterio enĩ inuenitur id quod ad fornicatio-

Q°. 28.

Q°. 29.

Q°. 30.

nẽ simplicẽ pertinet cũ sit ibi accedere ad non suã ⁊ qz in fornicatione simplici peccat grauiꝰ vir est aliqd in adulterio in quo vir excedat feminã: ⁊ tñ accipiẽdo adulteriũ ꝑm rationẽ spẽi vt differt a fornicatione simplici magis peccat vxor adultera q̃ vir. ⁊ rõ est qz adulteriũ est ꝯcubitꝰ in quo iura mr̃imonij violant. ideo illud adulteriũ est grauiꝰ in quo plura iura matrimonij violant. sũt enĩ tria bona ꝯiugij. fides. ples. ⁊ sacramentũ. ꝫ bonũ sacramenti non possunt facere alulteri. qz sacramẽtũ notat ipsaz indissolubilitatẽ mr̃imonij: ⁊ tñ q̃mũcũq; fornicent ꝯiuges semp mr̃imoniũ manet indissolubile. iõ non ꝓiudicat bono sacramẽti. bono aũt fidei ambo ꝓiudicãt. qz fides est ꝯiugiũ ꝑm quã qlibet tenet petitꝰ ab alio reddere debitũ ⁊ tenet nulli vnq̃ alteri comisceri ⁊ in adulterãdo vterq; fidẽ frãgit accedẽdo ad extraneũ. ⁊ ab ista violatione iuris matrimonialis accepit nomẽ adulteriũ. i. ad alterũ cõmisceri q nõ est ꝯiunx. bono plis ꝓiudicat vxor ⁊ non vir. nã vxor adulterãdo facit incertã plẽ viri qz nesciet q̃ sit ples legittima ⁊ q̃ adulterina. hoc nõ facit vir adulterãdo qz non reddit incertã prolem vxoris sue. ideo ꝯtra plura bona mr̃imonij facit adultera mulier q̃ maritꝰ adulter. ꝑterea facit aliud malũ mulier reddendo incertã plem. qz ꝑuat virũquoddã naturali bono quia vir desiderat valde scire q sunt filij eiꝰ. ⁊ qz non põt ita firmiter scire hoc vir sicut femina diligit plus mater q̃ pr̃ vt dicit �what. ethicoz. ⁊ tñ viri ꝑñt habere aliquã noticiã q sũt filij sui ⁊ in hoc valde gaudẽt. adulteriũ aũt vxoris tollit istã noticiã ⁊ gaudiũ: qz cũ sciuerit vir vxorẽ suã adulteratã aliq̃n incipiet dubitare de oĩbus filijs suis an sui vel adulterini sint in quo magno desiderio naturali frustrat. Scõo qõ grauiꝰ reputat qz adultera dat viro vt heredẽ eũ qui heres nõ est ⁊ istud est magnũ ꝓiudiciũ. s. q̃ oĩa bona viri tollat q̃si ex legittima successiõe ille q ad eũ nullo mõ attinet ⁊ fraudet hereditate filios legitimos illiꝰ ⁊ alios q̃bus ab intestato hereditas deberet. hoc nõ facit vir adulter vxori sue. Tertio qz magis ꝓiudicat viro q̃tũ ad amorẽ q̃ habet ad feminã per adulteriũ eius q̃ econtrario. nã vir vult vxorẽ mundã. ⁊ qz cõmixtio carnalis ẽ actꝰ fedatiuꝰ honet qs a se fedatã ab alio viciari etiã nllo vinculo existẽte inter ꝑsonas q̃si feditas illa veniat ad virũ postea ꝓtingentẽ illã. q̃ aũt vir tãgat aliã mulierẽ nichil feditatis in eo relictũ est q̃ vxor sua honere possit. ⁊ hoc qz femina est recipiens alienã imũdiciã. vir aũt nichil recipit ꝫ emittit. ⁊ ideo zelus viri ad mulierẽ est naturaliter maiꝰ q̃ mulieris ad virũ ⁊ ex hoc sequit q̃ videmꝰ. s. q̃ oẽs viri accepturi vxores volũt eas accipe virgines. q̃ si nõ eas tales inuenerint sequit acerbus doloꝛ ⁊ ira. ꝑpter quã pmittebat iudeis q̃ facerent lapidari vxores q̃s virgines non inuenissent si in habitu virginali eas reciperẽt deutero. xx. semine aũt nichil omnino curant an viri quos nouiter suscipiũt sint virgines vel alias mulieres cognouerint dũ tñ nũc alias nõ ament. ideo maius ꝓiudiciũ causat viro ex adulterio vxoris q̃ econtrario. Quarto qz viri rõnabiliter magis indignant de adulterio vxoris q̃ econtrario: qz vir est caput mulieris: ⁊ mulier nõ est caput viri. i. cho. xi. ideo in eadẽ re maiorẽ iniuriam facit vxor viro q̃ vir vxori sicut de ꝑlato ⁊ subdito: ⁊ ita erit in adulterio q̃ valde maior iniuria erit viro q̃ mulieri. Quinto qz vir alit vxorẽ cũ teneat supportare onera mr̃imonij ⁊ illa non alit eũ: iõ erit ei magna ꝯtumelia fornicatio vxoris ⁊ vxori est parua iniuria adulteriũ viri: ⁊ ideo apparet q̃ valde magis peccat vxor adultera q̃ maritꝰ adulter nõ solũ ꝫ legẽ humanã ⁊ ꝯtra hominẽ: sed etiã ꝫ deũ ⁊ grauiꝰ puniet in inferno. ⁊ patet qz non potest q̃s peccare ꝫ hoĩez q̃n peccet ꝯtra deũ licet peccãdo ꝫ deũ nõ semp peccat ꝫ hoĩez: ⁊ tñ magis offendit mulier adultera virq̃ vir mulierẽ: ideo grauiꝰ peccabit ꝫ deũ mulier adultera q̃ vir eius adulterãdo. Et hoc verũ est cõparando ad vxorẽ suã: secus aũt respectu viri illius mulieris cũ q̃ fornicat qz tũc poterat esse interdũ maiꝰ pctũ viri q̃ mulieris. C Cõsid erãdũ aũt q̃ adulteriũ est ille ꝯcubitus ꝑ quẽ iura mr̃imonij violantur. ⁊ tñ siue ꝯiugatus accedat ad non ꝯiugatã siue non ꝯiugatus ad ꝯiugatã: siue vnus ꝯiugatus ad ꝯiugatã q̃ nõ est sua violant iura mr̃imonij. ideo his tribus modis est adulteriũ. Et patet qz ꝯiugati tenent sibi inuicẽ fidẽ seruare ⁊ nõ solũ vxor viro ꝫ etiã vir vxori. si ergo ꝯiugatus accedat ad nõ ꝯiugatã ille violat fidez quã debet vxori ⁊ ita est adulteriũ in ꝑmo modo. si aũt non ꝯiugatus ad ꝯiugatã accedat frãgit vxor fidẽ q̃ debet viro ⁊ est secũdus modus adulterij. si vero ꝯiugatꝰ ad ꝯiugatã alterius frangit vir vxori fidẽ: ⁊ vxor alteriꝰ viro suo. vñ in ꝑmo ⁊ scõo modo violant solũ iura vniꝰ mr̃imonij. in tertio aũt violant iura duoz matrimoniorũ. ⁊ ideo est illud grauiꝰ adulteriũ licet ius humanũ istas gravitates nõ distingat. C Aduertendũ aũt q̃ ex eo q̃ vir ẽ rector vxoris efficit quodlibet pctũ eius ceteris paribꝰ maius q̃ pctũ mulieris. ⁊ ideo qz in fornicatiõe cetera sũt paria. i. non inferunt plura nocumẽta ex parte viri q̃ ex pte mulieris peccat grauius vir q̃ mulier. in adulterio aũt non sunt omnia paria sed multa dãna facit mulier adulterãs viro suo que non facit vir adulterans vxori sue. ideo grauiꝰ peccat adultera vxor q̃ maritus. ⌊ Dicunt ei ⌋. posita fuit superi⁹ continentia sufficiẽs q̃ erat ꝯtinentia ꝯiugalis. hic ponitur ꝯtinentia excellens que est virginalis ⁊ est ꝯtinentia eunuchoz de q̃bus in lra dicit. ⌊ dicunt ei discipuli ⌋. iam cessauerãt disputare pharisei sup libello repudij ⁊ incipiũt discipuli de illo loq ⌊ si ita est causa hominis cũ vxore ⌋. i. si talis est habitudo hominis ad vxorẽ suã qualẽ exp̃ssit. s. q̃ nõ possit repudiare eã sed solũ diuortiũ fieri ex causa fornicatiõis non trãseundo ad aliã vxorez. ⁊ accipit causa large ꝑ negocio vel habitudine sicut litigia vocamꝰ causas vt ait isydorus in ethimologijs ⁊ extra de verbo. signi. c. forus. ⌊ non expedit nubere ⌋. s. difficultas magna est tolerare vxorẽ ꝑ nulla cã dando ei libellum repudij etiã si mala sit. ⌊ non oẽs capiũt verbum istud ⌋. i. licet nõ expediat homini nubere absolute loquẽdo tñ expedit homini nubere q̃si ex necessitate quadã in q̃tũ non possunt oẽs ꝯtinere. Et dixit nõ oẽs. q. d. quibusdã bonũ est q̃ nõ nubant qz ꝯtinere possunt tamen non est hoc ꝑ oĩbus cũ non possint ꝯtinere. ⁊ dicit verbũ. i. res. s. nõ põt recipi in oĩbus res ista. s. ꝯtinẽtia. sic accipit sepe verbũ. i. res sepe. vt. i. reg. z. ego faciã verbũ qõ q̃cũq; audierit tiniant aures eiꝰ. i. faciã rẽ mirabilẽ. ⁊. ii. reg. i. qõ est verbũ qõ factũ est in castris. i. qd accidit in castris. ⌊ si q̃bus datũ est ⌋. s. a deo. i. posse ꝯtinere nõ est homini ꝓmptũ neqz ꝓuenit ex dispositione nature q̃ potiꝰ ad cõtrariũ inclinat: ꝫ ad hoc q̃ qs ꝯtinere possit oportet q̃ ꝓcedatur ei a deo. ⌊ sunt enĩ eunuchi ⌋. qz xp̃s locutꝰ fuerat de ꝯtinẽtia quã valde laudabat cũ assereret esse donũ dei oñdit hic q̃ ꝯtinentia sit illa q̃ tñ laudat quia aliq̃ sunt abstinẽtes a venereis q nõ laudant ex hoc. ⁊ vocat eunuchos oẽs abstinẽtes a venereis ⁊ hoc per trãslationẽ nois. eunuchꝰ. n. ꝓprie est castratus ⁊ illinõ possunt exercere venerea. ⁊ iõ trãslatũ est nomen ad oẽs illos q̃ venerea non exercent siue possint siue nõ. ⁊ ponit hic tres spẽs istoz eunuchoz ⁊ laudat solã tertiã qz illa sola ꝑtinet ad virtutẽ. ⌊ qz vtero matris sic nati sunt ⌋. i. qui non acceperunt q̃ essent eunuchi a volũtate ꝓpria neqz ab humana operatiõe: ꝫ a natura qz ea q̃ ab vtero habemꝰ naturaliter cõsecuti sumus. ⁊ isti sunt quos frigidos vocamꝰ q̃ nec possunt coire nec forte appetunt. ⌊ Et sũt eunuchi ⌋. i. etiã sunt alij eunuchi ⁊ ista est spẽs scõa eoz. ⌊ q̃ ab hoĩbus facti sũt ⌋. i. quos hoĩes fecerunt eunuchos castrãdo eos vel alio mõ. vt. j. dicetur. ⌊ ⁊ sunt eunuchi ⌋. i. etiã alij eunuchi. i. ꝯtinẽtes ⁊ ista est spẽs tertia eoz. ⌊ q̃ se castrauerunt ⌋. i. seipsos. in hoc differũt isti a duobus ꝑmis. qz primi sic nati sunt. secũdi ab hominibꝰ facti sunt. i. ab alijs ⁊ nõ a seipsis. isti vero a seipsis facti sunt. ⁊ ideo est hoc virtutis qz ꝓuenit ex ꝓncipio intrinseco humanorũ operũ. s. volũtate ⁊ in hoc etiã oñdit q̃ eunuchus ꝑprie ẽ castratus cũ isti tertij eunuchi qui per similitudinẽ dicunt eunuchi: dicantur seipsos castrauisse. ergo oẽs alij castrati sunt.

ꝛtamẽ quidã castrant a natura parẽte: alij ab hoĩb⁹: alij a seipsis castrant. ⁊ dicit castrauerũt se: nõ quidẽ virilia abscindẽdo: sz desideria carnalia amputãdo vel illis non cõsentiendo. ¶ Propter regnũ celoꝝ ¶.i. ꝓpter vitam eternã siue ꝓpter deum. quia etiam alij sunt potentes coire ⁊ ipsum cupientes sz seipsos cohibent: nõ quidẽ ꝓpter deum sed ꝓpter alias causas: ⁊ illos non laudat xps. ¶ Qui põt capere capiat ¶.i. sz dico de laude huius continẽtie virginalis que est oĩno abstinere non suadeo oĩbus illud facere nec precipio: sed qui potuerit illud facere faciat. ⁊ ille est cui deus hoc donum concesserit. ¶ Querit quare ꝺr ꝙ nõ oẽs hoc capiũt: ⁊ quomodo est verum. ¶ Dom ad primũ ꝙ apostoli dixerant: non expedit nubere. in quo signabat oĩs abstinentia a venereis que ad virginitatẽ pertinet vel ad ꝓpetuã cõtinẽtiã respectu coꝝ q virginitatis florem perdiderũt. hec aũt abstinẽtia valde laudabilis est ⁊ melioꝝ ꝙ nubere. ⁊ ita crederet ꝙ xps deberet dicere ꝙ simpliciter meli⁹ erat abstinere: ⁊ ita ꝙ nõ expediret nubere. istud tñ erat difficile ⁊ nõ cõueniebat cõmunitati hoĩum q ꝓfecti nõ sunt. ideo dixit: nõ oẽs hoc capiunt. ⁊ est modus conuenientissimus respõdẽdi vt ⁊ veritatẽ dicat ⁊ incõuenientia euitet. si enim diceret sicut dixerũt apostoli ꝙ non expediret nubere: falsum esset: cum magis expediat nubere ꝓpter infirmitatẽ carnis nostre ꝙ aggredi altissimũ ꝓpositum totaliter cõtinẽdi. si aũt diceret: expedit nubere: quod verũ erat: videret abstulisse oẽm laudẽ virginitatis ⁊ ꝓpetue cõtinẽtie subijciẽdo: ⁊ erat incõueniẽs. dicẽdo aũt nõ expedit nubere: etiam daret occasionẽ hoĩbus errandi: tam circa fidẽ ꝙ circa opera. Circa fidẽ qdem qꝛ xpo dicẽte: nõ expedit nubere: putaret ꝙ malũ erat matrimoniũ: vel saltẽ incipiebat iaz esse malũ in nouo testamẽto. sicut aliqui heretici putauerũt: asserẽtes ꝙ nemo potest saluari nisi virgines. que opinio heretica damnat. ex. ó sum. tri. c. firmiter. §. virgines quoqz. circa operationẽ aũt esset erroꝛ: qꝛ aliq tanꝙ a xpo laudatum ⁊ velut solũ bonum aggrederent ꝓpositũ ꝓpetuo cõtinẽdi nullas cõiuges accipiẽtes quod postea sustinere nõ potẽtes inciderẽt in aliquas damnabiles copulas. nũc aũt nõ sequit aliquod inconueniẽs tenẽdo viam mediã: qꝛ tollitur vtrunqz. nam virginitatẽ valde laudat cum ait: non oẽs hoc capiunt. i. simplicit meli⁹ eẽt non nubere ꝙ nubere: ⁊ tñ nõ ꝓnt oẽs tolerare tantã difficultatẽ quanta est in abstinẽdo. ⁊ ꝓsequẽter subdit de illis q se eunuchizauerũt siue castrauerũt ꝓpter regnũ celoꝝ quãta sit eorum laus. ⁊ ait ꝙ hoc tãtum bonũ est qõ non põt hoĩ inesse nisi a deo. etiã non est incõueniens secũdũ: qꝛ cum dixerit non oẽs hoc capiũt. oñdit ꝙ saltẽ erat licitum matrimoniũ ex infirmitate nostra. vñ nemo posset damnare cõiugatos. Itẽ dixit hoc ad ostẽdendũ ex qua causa matrimonij bonũ sit ⁊ necessariũ. ſ. ꝓpter infirmitatatẽ carnis nostre. est enĩ matrimoniũ bonum ex intẽtiõe gignendi prolẽ ad cultũ dei: qꝛ iste est finis ꝟz naturã intentus. ⁊ tñ non est necessariũ ex hac parte: sz ex infirmitate carnis. vñ non dixit ꝙ expediebat nubere ꝓpter prolem: sz ꝙ bonũ esset nõ nubere nisi ingꝝtum nõ capiebant oẽs hoc. i. nõ poterãt sustinere afflictiões a cõcupiscẽtijs. ⁊ istum solum finez posuit apostolus in matrimonio. ꝑma chorꝛ. 7. c. Volo oẽs hoĩes esse sicut ego sum. bonũ est illis si sic maneãt ꝙ si nõ ꝓtinẽt se: nubãt. melius est nubere ꝙ vri. ⁊ illud: vnus quisqz habeat vxorẽ suã ꝓpter fornicationẽ euitãdã. ⁊ non dixit habeat suam ꝓpter prolẽ. ¶ Sed diceret aliqs quõ staret si oẽs tanꝙ bonũ eligerent cõtinere. ¶ Dom ꝙ nunꝙ vellẽt hoc oẽs cũ sit difficultas magna ⁊ nõ ꝓcedat hoĩ nisi ex dono dei. ⁊ tñ deus non intendit dare oĩbus ista dona. iõ non oñes cõtinebũt. ⁊ ita nõ cessabit ex hac parte ꝓpagatio. Si tñ oẽs hoĩes sumerẽt firmũ ꝓpositum continẽdi in perpetuum: ⁊ sic facerent: adhuc nõ deesset mundo sua pfectio neqz numerus electoꝝ quẽ de⁹ predestinauit minuerẽt: qꝛ ipse ꝓuideret illuz sibi: als illud esset magis deo gratũ ꝙ ꝙ nos vacemus ꝓli ⁊ gignant de nobis electi. Item dato ꝙ nos scirem⁹ ꝙ nobis non vacãtib⁹ ꝓli cessaret status speciei humane ꝙtũ ad propagationẽ: ⁊ etiam ꝙ non compleret numer⁹ electoꝝ non tenemur vacare ꝓli. ĩmo melius esset nobis manere in virginitate ꝙ ex hac causa sola nubere. qꝛ ꝙ finiat ꝓpagatio ⁊ cõpleatur numerus electoꝝ nõ spectat ad nos sz ad deum: cui⁹ ẽ ꝓuidere huicvniuerso. iõ nichil nos obligamur coopari sibi ad hoc. sz melius faciem⁹ dãtes operã virginitati aut ꝓpetue cõtinẽtie ꝙ adiuuare deũ ad cõsummationẽ numeri electorũ iõ xps nichil exꝑsit de hoc: sz solum dixit ꝙ nõ oẽs hoc capiũt id est nõ ꝓnt. sz absolute meli⁹ esset nõ nubere: sed esset maior difficultas. Cum aũt dixit criso. ꝙ leui⁹ est pugnare cõtra cõcupiscẽtiã: ⁊ etiã cõtra seipsũ ꝙ ad mulierẽ malã. põt intelligi leuius extẽsiue sz non intensiue. nam ad mulierẽ multa inconueniẽtia toleranda sunt si repudiãda nõ est. Cõtra cõcupiscentiã aũt solũ est vnicum bellum: ⁊ tñ intensiue maius est istud: qꝛ est quotidianũ ⁊ intraneũ: quod homo fugere nõ põt neqz effugare: neqz artificiose placare nisi ei assentiam⁹. mulierem aũt malã aut metu aut inꝺulgẽtia aut artificio quodã placare possumus aut saltem ad tempus fugere. Cõcupiscentiam aũt qꝛ intra nos est neqz possum⁹ fugere nec fugare. ⁊ iõ istud solũ bellũ intestinũ inquietũ ⁊ inexorabile grauius est ꝙ oĩa q cum vxore toleranda sunt. vñ Aug⁹ libro de agone xpiano ait ꝙ inter certamina xpianoꝝ bella castitatis sũt grauiora. Vel põt intelligi ꝙ leuius pugnatur ꝓtra cõcupiscẽtiam ꝙ cõtra vxorẽ malã: ꝙ fit specialit verũ quo ad aliquos hoĩes paucos qui sic dispositi sunt. ⁊ tñ ꝙtum ad totam multitudinem humanã cõtrariuz est. qõ ꝓz: qꝛ nemine suadẽte oẽs accipiũt vxores quas repudiare nõ liceat: ⁊ rarissimi subeũt ꝓpositũ cõseruandi virginitatẽ ꝙsi facilius inueniãt sustinere incõuenientia male vxoris ꝙ difficultatẽ ꝓcupiscẽtie libidinũ. ¶ Queritur de secũdo. ſ. quõ est verũ ꝙ nõ oẽs capiũt hoc. i. non possunt cõtinere. nam videt ꝙ qlibz possit: qꝛ nemo cogit carnaliter cõmisceri. ergo qlibet põt continentiã seruare. nam in seruando cõtinentiã istã sunt duo. ſ. ꝓpositũ ⁊ motus organorũ genitaliũ. ſ. seruãdo illa cohibẽdo ab actibus venereis. ꝓmuz liberũ est nobis: qꝛ nichil magis est in potestate nostra ꝙ actꝰ volũtatis. Secũdũ etiã est in potestate nr̃a: qꝛ in nobis est mouere ꝓtes organicas ad actũ. nisi forte dicat de mulierib⁹ quibus põt violẽtia inferri. sz de talib⁹ dom ꝙ cõtinẽtie meritũ nõ perdũt: qꝛ vt ait aug⁹. libro hebraicaꝝ questionũ. ⁊. 32. q. 5 c. corꝓ⁹. ſ. corpus mulierũ non vis maculat sed volũtas. ⁊ idẽ libro de sancta virginitate. ⁊. 32. q. 5. c. sic̃ nemo. vnde dicit ysidorus in synonymis. ⁊. 32. q. 5. c. non potest. ſ. non potest etiam corpus corrumpi nisi ꝓius corruptus fuerit animus. ⁊ ita si mulieres alique violenter oppꝛimantur: non solum non perdunt meritum: sed etiam maioris meriti efficiunt si carnis integritatem sine intentione amittentes in corruptis virginib⁹ se ex humilitate equare non audeant vt dicit Leo papa. 32. q. 5. c. ille autem. ⁊ ita est in potestate mulierum seruare virginitatem vel perpetuam continentiã. De viris manifestũ ẽ: qꝛ illis non potest inferri violentia quantum ad hoc ꝙ ipsi viri feminas cognoscant. quia agunt ⁊ non cogitur agens sed patiens. aliquo tamen modo possunt cogi quantum ad vsuz organorum siue cum femina siue sine illa. ⁊ istud est quod maxime expauit primus heremita ꝓpter quod fugit in desertum vt ieronymus refert in vita pauli. vidit enim ille in grauissima persecutione cristianorum quendam iuuenem variis supplicijs ꝓ xpi confessione cruciatum. cum tormentis insuperatus maneret in lecto mollissimo poni rosis ⁊ odoramentis refecto: manibus tamẽ ⁊ pedibus vinctum ⁊ ita dispositum vt nequaꝙ in alterum latus conuertere valeret. ad quem speciosa meretrix dirigitur vt blanditijs subigat quem tormenta non mouerant. qui cum frustra amatoris delinitus verbis immobilis permaneret: nefas, illa aggressa est. ⁊ ecce gentiua organa iuuenis impudica illa tractabat. quid faceret. neqz a se impiam repellere poterat toto corpore religatus. nec car

nis sic attrectate motus ⁊ illecebras continere possibile erat: quoniã hic motus non ex animo: sed est ex natura. sed inuenit dei stremuꝰ miles quid ageret: linguã ventibꝰ absciſſam in os impudiciſſime meretricis que seipsam super eum iecerat velut supgressura expuit. quam sic exterritã repulit. a se ℣o trũcate partis dolor acerrimꝰ bulliẽtia iam veneris blandimẽta amputauit. Quo paulus attonitꝰ velut se tanto certamini ĩparem vidẽs inhumane ꝓsecutionis remediũ: sola heremi latibula concupiuit. ſz etiam ſi sic qs cogatur pati resolutionez seminis ⁊ venerea experiri blandimẽta in quibus inuitũ licet delectari. tñ necesse est nichil cõtinẽtie aut virginitati deperit ꝙtum ad meritum: lz ipsa carnis integritas pereat: q̃ ad meritum nichil facit: cum ⁊ in somnis sine vlla culpa in viris perire soleat. ⁊ ita in potestate viri ⁊ femine est virginitatẽ aut ꝓpetuam continentiã custodire. ergo oẽs hoc capiũt. Dicendum ꝙ posse accipitur dupliciter. vno modo vt opponit̃ possibilitati. alio modo vt opponit̃ difficultati. Accipiẽdo ꝓmo modo verum est ꝙ oẽs ꝑñt seruare virginitatem vel cõtinentiaz perpetuam. qr nulli est hoc impossibile: cum nemo possit sufficienter cogi ad contrariũ. ⁊ istud ꝓbant rationes in oppositum facte que hoc modo cõcedẽde sunt. Secũdo modo dicimur posse illud quod sine magna difficultate efficimꝰ. ⁊ sic vera est lra xꝑi ꝙ non oẽs capiũt istud. ſ. qr qbusdam tanta ẽ difficultas in seruando virginitatẽ vel cõtinentiam perpetuam ꝙ dicunt nullo modo posse seruare. ⁊ illi sunt de quibꝰ xꝑus dicit ꝙ non capiunt hoc. Aliter potest dici ꝙ posse aliqd põt accipi dupliciter. Uno modo ex dispositiõe nostra naturali. vel per nostrã applicationẽ ad rem sine aliquo exteriori cooperatiuo. Alio modo quod possumus non ex nobis ſz ex adiutorio alieno. Accipiẽdo ꝓmo modo nemo põt continere in perpetuum: qr lz nõ cogat aliqs nos ad coitum. tñ tante sunt afflictiones interiores a cõcupiſcentia: ꝙ nemo põt resistere qn flectat animũ ad cõsentiendũ illis desideriis niſi a deo ſpecialiter vigorẽ acceperit ad resistendũ. sicut paulus clamabat. Infelix ego homo: qs me liberabit de corpore mortis huiꝰ? ad ℟o. 7. ⁊ subdit ibi. Gratia dei per iesum. i. nemo potest liberare hoiem continere volentẽ a temptatiõibus carnis. ita ꝙ nõ assentiat illis niſi gratia dei que nobis datur per iesum cristum. ⁊ ita ipse ait cum paulus ter rogasset eum vt auferret sibi stimulos carnis. ait xꝑs. Paule sufficit tibi grã mea. i. fortitudo animi quam ego tibi gratis dabo sufficiet tibi ad resistendum stimulis carnis. 2. chor. 12. ⁊ tñ virginitas ⁊ continentia principaliter sunt in anima. ⁊ nemo põt ꝓpositũ firmũ semp tenere contra oẽs tentationes carnis niſi ex dono dei ſpeciali. ideo nemo potest ex seipso cõtinẽs esse: ⁊ ita nõ ſolũ non oñes capiunt virginitatẽ custodire. ĩmo nemo ex seipso sufficiẽs est ad seruandũ illam mente ⁊ actu per totã vitam. Si aũt accipiatur posse aliqd ex adiutorio alienõ: ꝑñt aliqui seruare virginitatẽ vel continẽtiam ꝓpetuam: qr aliquibꝰ datum est: ſz non possunt oẽs: qr non est oĩbus datum. ⁊ ideo recte ℔r: non oẽs capiũt hoc. i. ſi aliqui ꝑñt: nõ tñ oẽs. ⁊ ostẽdit qr nemo hoc potest niſi ille cui hoc datũ est a deo. ⁊ tñ nõ datur oĩbus. sicut ℔r ꝓma chor. c. 7. Volo aũt oẽs hoĩes eẽ sicut meipsũ. i. sine cõiuge. ⁊ sequit̃. Sed vnusqsq ꝓpriũ donũ habet: alius qdẽ sic: alius ℣o sic. i. vellẽ oẽs hoĩes manere sine cõiuge: qr melior est virginitas vel cõtinẽtia perpetua q̃ actus matrimonialis. ⁊ tñ non possunt hoc oẽs facere: qr istud ꝓuenit ex dono: ⁊ nõ habẽt oẽs hoc donũ. ⁊ hoc oñdit cum ait. sed vnusqsq ꝓpriũ donũ habet. aliꝰ qdẽ sic: aliꝰ ℣o sic. ſ. aliqs habz donum ꝓtinẽdi ⁊ caret quibusdã aliis donis. aliꝰ ℣o habet mlta alia dona ⁊ nõ hz donũ cõtinẽdi. ⁊ ideo nõ cõueniebat dici ꝙ oẽs abstinerẽt a cõiugio. Sz obijciet̃ ꝙ oẽs possint hoc: qr lz nemo a seipso possit hoc: tñ qlibz poterit habere ſi petat a deo. ⁊ qr est liberum petere est liberum habere. sic dicit cris. Ideo ergo non oẽs capere ꝑñt: qr non oẽs volunt. ꝙ aũt dicit qbus datum est: ostẽdit ꝙ niſi auxiliũ gratie acciperemus nichil nobis valeret. hoc aũt auxilium gratie volentibus non denegatur. dicit enim dñs: petite ⁊ inuenietis. Dici põt vno modo ꝙ oẽs possent habere ſi instanter peterent: ⁊ in sustinendo labores apponerẽt. quia tamẽ etiam ſi velint cognoscũt se infirmos ad tolerandũ angustias cõcupiſcẽtiarũ subtrahunt se labori. ⁊ qr sine ipso non possunt virginitatẽ perpetuã seruare dicuntur non posse vel non capere hoc. sic dicit crisosto. vbi. ſ. non omnes capere ꝑñt: quia nõ oẽs volunt. palma ꝓposita est qui concupiſcit gr̃iam non cogitet de labore. nemo vinceret ſi omnes periculum timerent. ex eo enim ꝙ quidam a ꝓpposito continentie cadunt non debemus circa virtutez castitatis effici pigriores sicut ⁊ qui in pugna cadunt nõ examinant ceteros. ¶ Queritur quare dicitur: ſed quibus datuz est. ¶ Dõm ꝙ hoc fit ad ostendendũ ꝙ cõtinere in perpetuũ non ꝓuenit homini ex facultate vel dispositione naturali: ita vt quilibet illud possit: ſed ꝓuenit ab extrinseco: qr dicit quibus datum est. i. donatuz ⁊ non est istud ex aliqua fatali dispositione vel nature virtute ſm tempora natiuitatis vel conceptionis ex aspectu celi. quia ea que sic eueniunt ex necessitate eueniunt. ⁊ illis non debetur laus neqz premiũ: ⁊ tñ virginitati ⁊ continẽtie debetur magna laus ⁊ premium: quia debeẽ locus optimus vt dicit domiñ per ysaiã. ergo non prouenit ex natura vel ex fatali dispositione accipiẽdo fatum vt accipiunt antiqui. sed prouenit virginitas ⁊ continentia ex duobus ſz ex voluntate ⁊ dono. ex voluntate quidem est vt velimus continere: ⁊ labores qui in cõtinendo sunt tolerare ex dono est ꝙ id quod volumus possumus efficere: ⁊ primũ sine secũdo non sufficit. ex primo ꝓuenit ꝙ mereamur cum meritum sit in actum voluntarium bonum. ex secundo prouenit ꝙ habeamus actum ⁊ statum excellentem quem non capiunt omnes. ista duo tetigit cristus in littera. Primum cum dixit: ⁊ sunt eunuchi qui seipsos castrauerũt ꝓpter regnum celorum iñtum dixit: seipsos castrauerunt. ſignatur actus proprius. ſ. ꝙ ipſi aliquid agunt in continendo ⁊ virginitatem seruando. et non est totum ab extra. ſed aliqd a principio intrinseco. ſ. a seipsis. Secundũ tetigit cũ dixit non oẽs hoc capiunt: ſed qbus datum est. ⁊ non est donatio ista a natura vel fatali dispositiõe vel fortuna ſz mõ ꝑdicto. sic dicit iero. Nemo aũt putet sub hoc verbo qõ addit: ſz qbꝰ datũ ẽ vel fatũ vel fortunã introduci. hi sũt virgines quos casus adduxerit: ſz bis datũ ẽ a deo q petierũt: q voluerũt: q vt acciperẽt laborauerũt. ¶ Queriť q̃re xꝑs ſpãliť dixit de ꝓtinẽtia ⁊ virginitate ꝙ nõ hẽat aliqs illã niſi cui datũ ẽ a deo: qr nõ ſolũ est hoc verũ de istis ſed etiã õ oĩ ope bono. sic dicit xꝑs Jo. 15. ſine me nichil potestis facere. i. nullũ bonũ meritoriũ. ⁊ nõ ſolũ opa bona facere non possumꝰ niſi deo donãte ab ipso moueamur: ſz nec etiã velle facẽ possumꝰ nec etiã cogitare. cũ ⁊ velle bonũ õliberate ⁊ cogitare õ illo q̃dã ps boni ⁊ nõ pua sit ⁊ tñ nullũ bonũ ſine deo facẽ possumꝰ. ⁊ sic ℔r. 2. chor. 3. fiduciã talẽ habemꝰ ꝙ xꝑs ad deũ: nõ ꝙ ſufficiẽtes simꝰ cogitare aliqd a nob q̃ſi ex nob: ſed ſuffic ẽtia nr̃a a deo ẽ. iõ videť ſupuacue dictũ de hoc ꝙ non possit ꝓtinere niſi cui datũ fuerit. Dõz ꝙ ẽ verũ ꝙ oĩa bona sũt ĩ nob ex dono dei: ⁊ mala in opatiõe ex defectu nr̃o. ⁊ tñ õ ꝓtinẽtia ⁊ virginitate ſpãliť ſcꝑtura dicť ꝙ ẽ ex dono dei ⁊ nõ aliť. ⁊ hoc tã ſcꝑtura veteris q̃ noui testa. nã sapie. 8. ℔r. sciui ꝙ aliť nõ possũ eẽ ꝓtinẽs niſi deus det. in nouo etiã testa. ꝑz vt ℔. ⁊ paulꝰ idẽ ait ad ro. 7. qs me liberabit de corpe mortiz huius. ⁊ subdidit. grã dei ꝑ ieſũ xꝑm. i. q̃ dať nob ꝑ eũ tã q̃ ꝑ mediatorẽ dei ⁊ hoĩz. ⁊ ipse asserit hoc. 2. chor. 12. paulo petẽte auferri a se stimulũ ſathane q erat stimulꝰ carnis sue: ait xꝑus paule ſufficit tibi grã mea. i. tu nõ bẽs ĩ te aliqd ꝑ qõ ſufficiẽter resistas stimulo carnis. ⁊ tamen gratia mea. id est. robur animi tibi datum a me ex gratia ſufficiet tibi ad hoc. Causa autem quare potius fit mentio de hoc q̃ de aliis que ex dono dantur põt esse prima: quia est maior difficultas in obſeruatiõe ꝓpetua virginitatis aut continẽtie q̃ in actibus aliarũ virtutũ. sicut dicit augꝰ. li. de agone xꝑiano. Inter certamina xꝑianoz bella castitatis sunt duriora. ⁊ arisło. 2. ethicoz oñdit

difficili⁹ esse pugnare ꝓtra hanc passionẽ ꝙ ꝓtra ceteras. vñ ait difficili⁹ esse pugnare ꝓtra ꝓcupiscẽtiã ꝙ ꝑ irã. ⁊ tñ ira est de maximis passionibus. ⁊ iterũ ait difficile est cõterere hanc passionem. i. cõcupiscentiã velut cõnutritã nobis a puero ⁊ ꝓtẽporaneã vite. ⁊ paulus magis clamat pro difficultate ist⁹ passionis ꝙ aliarũ. vñ nullã petiuit a se remoueri nisi istaz. 2. Chor. 12. c. ⁊ istã solã vocauit morte: ⁊ ppter hãc solã dixit se infelicẽ. ad Ro. 7. Infelix ego hõ. de difficultate hui⁹ lati⁹ dictũ est libro nr̃o de amore ⁊ amicitia: parte pma. Et q: quãto maior difficultas est circa aliqd magis est necessaria ibi virt⁹ cũ virtus ⁊ ars ⁊ habitus sint circa difficilia. 2. ethicor. ⁊ incõtinẽdo est maior difficultas ꝙ circa ceteras virtutũ actus fuit hic magis necessariũ donũ ꝙ circa alios actus. ⁊ iõ specialiter dici debuit ꝙ virginitatẽ aut continẽtiã ppetuã seruare nemo põt nisi cui datũ fuerit. s. a deo. Scõa cã est: q: ad ceteras virtutes est hõ aliqualiter dispositus ꝑm naturã: quia insunt nobis virtutũ inclinationes siue ꝓncipia naturaliter. Cõsummationes aũt eor̃ sunt p assuetudinẽ. iõ Arist. 6. ethi. c. vlt. ponit virtutes naturales. i. ipsas morales virtutes ꝙtum ad esse p inclinationem ꝙ in nobis habẽt p naturã ꝑm ꝙ virtus nõ est perfecta talis quidem vt absolute vocẽt virtus. ⁊ ideo virt⁹ neq; est naturalis: nec oĩno ꝓter naturã. sicut dr̃. 2. ethicor. c. 1. s. Nec igitur natura nec ꝓter naturã insunt nobis virtutes: sz iuuatis nobis suscipere illas: pfectis aũt p assuetudinẽ. Et ita ad quãlibet virtutẽ est aliqua inclinatio ꝑm naturã: lz non habeat idem hõ inclinationẽ optimã ad omẽs: ita vt dicatur naturaliter habere omẽs virtutes. vt dr̃. 6. ethicor. c. vlt. Ad virginitatẽ tñ nemo habet inclinationẽ ꝑm naturã. vñ neq; ponit virtus moralis: sz potius est cõtra inclinationẽ nature. quia natura inclinat ad cõseruationẽ suã ꝙ fit p ꝓpagatiõz cui repugnat ꝟginitas. vñ cetere ꝟtutes lz nõ hẽant naturaliter ꝙtum ad suum esse perfectum. tñ nulla earum repugnat intentioni nature: quia cũ qualibet illarũ melius cõseruat⁹ status humanus ꝙ sine illa. ⁊ tñ virginitas repugnat: q: illa existente periret continuatio speciei: ⁊ cõsequẽter ipsa species. ⁊ tñ nichil magis desiderat natura ꝙ seipsam cõseruare. iõ impossibile est ꝙ habeat inclinationẽ ad id qõ destruit. ⁊ ita ad ceteras virtutes est aliqua naturalis inclinatio. ad virginitatẽ aũt nulla põt esse inclinatio. Et ppter hoc etiã sequit ꝙ maior sit difficultas in obseruatioue virginitatis ꝙ ceterarũ virtutum. quia cũ ad ceteras sit aliqua naturalis inclinatio: ⁊ illa ad que naturaliter inclinamur delectabiliter: ⁊ faciliter agim⁹ sicut ex ea ꝙ ex habitu fiunt. 2. ethicor̃. ad virginitatẽ autem nulla sit inclinatio: sz potius est cõtra inclinationẽ nature: necesse est ꝙ sit magna difficultas in cõseruatione virginitatis. Et ideo ad virginitatẽ seruandam magis egem⁹ dono dei ꝙ ad alias. quia alie dant aliquo modo a natura: virginitas aũt nõ iõ oportet ꝙ det a ꝓncipio extrinseco. s. a deo. iõ spãlit̃ de dono isto mentio fit. Tertia cã est: q: deus nõ deest nobis in necessarijs: cũ regimẽ suũ sit optimũ. ⁊ sic in regimine naturali nõ deest in necessarijs: quia al⁹ periret status nature. ⁊ ita in spũali regimine qõ est excellẽtius: cũ sit de rebus melior̃ bus non deficit. ⁊ q: nos nichil boni a nobis ipsis possum⁹. Joh. 15. sed motia deo necesse est ꝙ dicamus ꝙ ad bona necessaria ad salutẽ mox vt petiuerimus ea vel fecerim⁹ id qõ in nobis est: deus cõcurrat nobis ⁊ conferat bona que petimus: alioqn non possumus esse boni etiã si vellemus. ⁊ cõsequenter nulla culpa esset nobis ꝙ mali essemus. Cetere autẽ virtutes sunt nobis necesse vel ad operãdum aliqñ ꝑm eas: vel saltem ad nunꝙ faciendũ cõtra illas. Virginitas aũt aut cõtinentia perpetua non est alicui homini simpliciter necessaria ad conseruãdum eam. neq; est peccatũ facere quotidie cõtra cã. vt pz in actu coniugali. ⁊ ideo nõ est incõueniens: etiã si nobis peccantibus virginitatem vel continẽtiam ppetuã deus nõ concurrat nobiscum: ⁊ cõferat istud donũ: cũ sine illo possim⁹ saluari. Secus aũt esset si quis peteret charitatẽ. fidem. spem. patientiam. longanimitatẽ: ⁊ ceteras ꝟtutes que nobis necesse sunt ad salutẽ. q: si istas nobis non daret petentibus: nõ possem⁹ saluari etiam si vellemus: quod est inconueniens. ideo dicendũ ꝙ virginitas ⁊ cõtinentia ppetua ꝓprie donum est: q: non datur oĩbus: sz quibusdã. qõ nõ est de ceteris bonis q̃ a deo dãt ad salutẽ. ⁊ iõ dixit xp̃us. Nõ oẽs capiũt: sz quibus datũ est. i. nõ est datũ oĩbus: sz qbusdã. ⁊ p3 ꝙ sit de intentiõe xp̃i ⁊ pauli: q: nõ datur virginitas vel cõtinẽtia ppetua oĩbus appetentibus vel petentibus. Nã qñ apostoli putãtes graue eẽ legẽ de nõ repudiãdo vxores: dixerũt. nõ expedit homini nubere. appetebãt nõ nubere vt non tolerarẽt onera cõiugij ir repudiabiliũ. si ergo ꝓpter appetere ⁊ petere daret⁹ statĩ virginitas aut cõtinentia perpetua: assensisset xp̃us verbo illorũ ⁊ tñ non assensit: ergo nõ datur donũ istud oĩbus petentibus. Item quia dixit. nõ omẽs hoc capiunt: sed quibus datũ est. ⁊ non dixit. non oĩbus hoc volunt. ⁊ tñ si omẽs volentibus et petentibus daretur: non diceret xp̃us: non omẽs hoc capiũt. id est possunt. sed non omẽs hoc volũt. ⁊ tñ non dixit istud: iõ non datur oĩbus petentibus. idem colligitur ex verbis ap̃li 1. Chor. 7. c. Volo omẽs homĩes esse sicut meipsum. i. sine cõiuge ⁊ cõtinentes: sed vnusquisq; ꝓprium donũ habet: alius quidẽ sic: alius vero sic. i. non possunt omẽs hoc facere: q: nõ habent oẽs donũ continentie. Si tñ ex hoc ꝙ homines vellẽt hoc donũ daretur eis. suaderet ap̃lus oĩbus continere: quia suaderet eis petere hoc donũ: ⁊ ita illud haberẽt. Item quia si per hoc qõ volumus haberemus statim dona q̃ petimus: quilibet haberet omĩa dona. quia bona appetibilia sunt. ⁊ qlibet qui cognoscit bõa spũalia vellet pot⁹ habere oĩa ꝙ vnum vel pauca illorũ. ⁊ tñ dicit ꝙ quidã habẽt vnũ donũ. alij vero non habẽt illud: sed aliud. ergo nõ habet qlibet dona q̃ appetit. sz quedã dona sunt q̃ etiã si petam⁹ nõ dãt nobis: sic aũt est de dono virginitatis ⁊ ppetue cõtinẽtie. iõ nõ oẽs capiunt istud donũ. Cã aũt q̃re non habeãt oẽs istud donũ est ꝓma: q: nõ oẽs illud appetũt: ⁊ ꝙñer nec petũt. quidã vero p: o maximo bonorũ reputãtes voluptates q̃ sunt in cõplexu corpor̃ nollent carere hoc bono. ⁊ ideo virginitatem ⁊ cõtinentiã perpetuã q̃ ei opponũt nõ appetũt. imo etiaz si de⁹ vellet tollere oẽm appetitũ venereorũ nollẽt sic manere ne carerent fruitione quã ibi reputãt. ⁊ isti sũt sic̃ illi q dixerũt deo. recede a nob sciẽtiã viarũ tuarũ nolumus. Job. 21. c. vñ impossibile est ꝙ isti donũ illud habeãt qõ fastidiũt. Scõa cã est: ⁊ ista est cõior sz q: lz multi istud donũ appetãt ⁊ petãt: tñ difficultates illi⁹ subire nolũt. in oĩbus enĩ actibus virtutũ est aliq̃ difficultas ⁊ iõ requirit̃ habit⁹ ad operationes ipsas. vt dr̃. 2. ethicorum ꝙ virtus ⁊ habitus ⁊ ars sunt circa difficilia. ⁊ iter omẽs nullius est tanta difficultas ⁊ tã continua q̃ta est in obseruanda virginitate. Nã ⁊ si actus fortitudinis sint difficiles: q: sunt circa vltimũ terribiliũ: tñ non sunt cõtinui: sed raro accidunt. cobitio aũt delectationis venereorũ resistendo concupiscẽtijs quotidiana est. ideo vocatur quotidiana. quia iugis mortificatio corpis vel crucifixio carnis. rari aũt volũt sustinere tantas tristicias etiã si possent. iõ lz appetãt nõ dat̃ eis hoc donũ sic dicit Jeroni. Nõ bi sunt virgines quos ad hoc casus adduxit: sz bis datũ est a deo q petierũt q voluerũt: q vt acciperent laborauerũt. Et Crisosto. ait. Palma ꝓposita est q cõcupiscit gloriã non cogitet de labore. Tertia cã est: quia nõ est voluntatis dei dare hoc donũ oĩbus hominibus. Et ista est potissima causa. nã in certis bonis ita est ꝙ nõ solũ deus adiuuat vt bonũ operemur: sed etiã preuenit vt velimus. nã etiam bonum velle sine ipso auctore nõ possum⁹. in hoc aũt nõ ꝓuenit vt velimus saltẽ in oĩbus: sed invalde paucis: sz mouet cordã nr̃a ad aliud. nam sicut in alijs donis est que deus vult nobis ꝓferre ꝙ mouet cordã nr̃a ⁊ tollit difficultates: vel saltẽ ꝓferret robur animi ad tolerandũ. vt erat in martyribus q ibant ad penas sicut ad cõuiuiũ. Act. 5. Ibant ap̃li gaudẽtes a cõspectu cõcilij: quia digni habiti sunt ꝓ nõie ihesu cõtumeliã pati. Ita esset in ꝟginitate si deus vellet illã nobis dare: q: incitaret cor nr̃m ad illam. ⁊ lz non auferret molestias que sunt

in tolerando concupiscentias venereorum daret nobis robur animi vt nō infirmaret ꝓpositū nr̄m: ſz ꝓmittit nos capi a cō cupiſcētijs. iō non vult dare nobis iſtud donū gn̄aliter: ſz petamus: ⁊ ita nō habem⁹ illud. Cā aūt q̄re de⁹ nō vult dare iſtud donū oībus: ſz paucis eſt ꝑma ꝓpter cōſeruationē ſpeciei: qz cū ipſe hēat prudentiā de rebus ptinet ad eū facere vt ꝓſeruet ſpēs ad finē illū ad quē ipſe inſtituit. ⁊ qz hoc nō pōt fieri niſi p ꝓpagationē: nō inclinat oēs homīes ad virginitatē: ſed valde paucos. Et ſi q̄ forte ex deſiderio virginitatis velut ex quodam bono mouēt ad eā nō coopat deus illis in tolerādis molestijs carnis. ⁊ ita cadunt ab intentione ſua. Cā̄ aliq̄n ſub ꝓcepto fuit q̄ hoīes ꝓoli vacarēt: cū deus dixit. Creſcite ⁊ multiplicamini. Gen̄. 1. ⁊. 9. c. ſ. ſtatim poſt creationē ⁊ ſtatim poſt diluuiū. nūc vero ſz expreſſe nō precepit: interius tñ inclinat. ⁊ iō nō inclinat ad virginitatē: cū inclinet ad cōiugiū. Secūda cā eſt: quia de⁹ vult omnē hoīem ſaluū fieri ⁊ venire ad agnitionē veritatis. 1. Thimo. 2. ⁊ iō q̄tū ad ea q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis deus cōcurrit cū quolibet homīe q̄tū ſatis eſt: ſiue preueniēdo: ſiue adiuuādo. Ad illa vero q̄ ſunt de pfectione ſalutis: ⁊ nō de neceſſitate nō cōcurrit cū quolibet: nec dat cuilibet petēti. ſicut pz de pfectione in actib⁹ cōſilioꝝ: qz multi illam appetūt: ⁊ tñ pauciſſimi habēt: ⁊ tñ ſancti viri illā hēbāt. nos aūt cū velimus ad hec niti inuenim⁹ infirmitatē nō ſolum in corpore noſtro: ſz ⁊ etiā in aīo: q̄ eſt maior infirmitas: ſicut interdū cupimus eſſe deuoti ⁊ nō poſſumus: ſz patimur quā dā ebetudinē mētis ⁊ euagationē: ⁊ ſz petamus deuotionem non dat nobis: ⁊ tñ deuotio ptinet ad pfectionē vite. Interdū aūt nobis nō petētibus dat deus nobis ſpīm cōpūctiōis ⁊ lacrimarū ⁊ ardorē quēdā ſpūs. in quo apparet q̄ habere dona iſta non eſt volētis: nec currētis: ſz dei miſerētis. i. nō dant volenti ⁊ laboranti pro his: ſz cui deus miſertus dare voluerit. ⁊ q̄n deus nō vult dare ſi petim⁹ inuenim⁹ in nobis infirmitatē ſpūs ⁊ corporis: ⁊ nō eſt firmū: ſz turpidū ⁊ vagū. In ſanctis aūt quos de⁹ volebat eleuare ad pfectionē vite in aliquo dono: ſz eſſet infirmitas ex parte corporis: ⁊ non auferret eis molestias q̄ erāt in pueniendo ad pfectionē illius doni. dabat tñ cor ardentiſſimū ad op⁹. ita vt ſz molestias perferrēt ⁊ duritiē ſentirēt: ꝓtenerēt tñ vt pueniret ad pfectionē. ⁊ hoc eſt qz deus mouebat eos. ⁊ qz virginitas dicit ſtatū valde pfectuz: cū debeat ei fructus centeſimus. vt oñſuz eſt. S. 13. c. Nō vult deus oībus hoībus dare pfectionē iſtā: ⁊ ita nō inclinat oēs ad eam deſiderandum. ⁊ ſi aliq̄ inclinent q̄ſi a ſeipſis ex deſiderio boni nō cōcurrit cū eis efficaciter: ⁊ ita nō cōſequūt eā: qz non intēdit eis illā dare. ⁊ ſic verū eſt q̄ nō omēs capiunt hoc.

Q°. 35. ¶ Querit de ꝑmis eunuchis quō accidat aliquos tales eē.

¶ Dōm q̄ iſti eunuchi ſūt quos natura ad venerea impotētes facit. ⁊ hoc eſt: vl̄ qz organo carēt: vel qz incētiua libidinū nulla habent. carere organo ꝓtingit quibuſdā: ſicut ⁊ ꝓtingūt quedā alie mōſtruoſitates circa corpora humana. Aliq̄ nāq̄z efficiūt hermofroditi q̄ interdū ad neutri⁹ ſexus opa apti ſunt Alij vero vir ſigna habēt maſculini ſexus: cū tñ hermofroditi non ſint. ⁊ iſtos vocamus impotētes ad coitū: ſz nō frigidos Alij vero ſunt q̄ cū maſculinū ſexū habeāt ad venerea nō ſunt apti: neq̄z illa vnq̄ deſiderāt. qō prouenit ex magna frigiditate nature. nā calor eſt qui ad venerea incitat. q̄ aūt calore caret virili venerea nūq̄ cōcupiſcit: ſz in eo fieri poſſet generatio ſeminis. Tria enī ad coitū requirūt in viro. ſ. calor: ſpūs: ⁊ ſemen. calor incitat. ſpūs inflat. qz alꝫ nō fieret cōmixtio ſexuū. ſemen effundit. Deficiēte aliquo iſtoꝝ nō eſt coitus ꝓſummatus: eſt tñ actus incōtinētie. nam etiam ſine ſemine in motu organoꝝ eſt incōtinētia q̄ ptinet ad gen⁹ venereorū: ⁊ eſt peccatū mortale. etiā ſine ſpū ſi calor ⁊ ſemē ſint eſt actus venereorū: ſz non fit permixtio ſexuū. etiā ſine ſpū ⁊ ſemine exiſtēte calore adhuc eſt libido. vt pz in exuſtis p coitū in quibus in ſolo aīo venereis incēdia bulliūt: ⁊ ī motu organoꝝ ſine ſpū ⁊ ſemine erit pcm̄ ſolo aūt calore deficiēte. etiā ſi alia duo inſint non eſt actus venereoꝝ aliquis: ⁊ quia calori frigiditas opponitur eos quos impotētes ad venerea iudicam⁹ dicim⁹ frigidos: qz accidit impotētia radicaliter ex defectu caloris. ⁊ iſta frigiditas impedit mr̄imoniū cōtrahi ⁊ dirimit iā cōtractū: qz frigidi nō ſunt perſone legitime ad matrimoniū: eo q̄ in mr̄imonio tradit vir vxori ptātē corporis ſui obligando ſe per hoc ad redditionē debiti q̄n petat. ⁊ tñ ſi frigidus eſt: nequaq̄ poteſt coire. iō non pōt ꝓbere mr̄imoniū. ⁊ tñ qz aliq̄ putant eſſe frigidi qui nō ſunt. ⁊ hoc nō pōt patere niſi per tp̄us vacādo fideliter operi carnis ſtatuit eccleſia q̄ vacent p triennīū huic operi: ⁊ ſi poſt triennīū non potuerint efficere qō optabant ex defectu viri iudicat vir frigidus. Et tūc ſi ambo cōſentiunt cohabitare manebūt: nō qdē vt ꝓiuges: ſz vt fratres. vt quā vir nō potuit habere vxorē: habeat vt ſororē. Si aūt femina non vult ei cohabitare: ſed mr̄ eſſe vult: ⁊ accipere aliū virum ſi ambo iurauerint q̄ nunq̄ vna caro ſunt effecti p copulam carnalē: ⁊ idē q̄ iſti fatent iurauerint ſeptē de cognatione eoꝝ: vel de vicinis bone fame dabit licentia mulieri accipiēdi aliū virum. extra de frigi. ⁊ male. c. laudabilem. Sicut autem in viro accidit frigiditas: ita ⁊ in muliere accidit impedimentum naturale ad venerea: non quidem ex parte frigiditatis: qz cum ipſa ſit patiens: nichil ſibi nocet frigiditas: ſed ex parte organi. ſcilicet q̄ tam arta eſt q̄ a nullo cognoſci poſſet. Nam tūc cum non poſſit reddere debitum natura impediente nō tenet matrimonium cum ea contractum. ¶ Queritur quare deus ꝓmittat aut faciat aliquos tales naſci de vtero matrū. Q°. 36.

¶ Dicendū q̄ cauſa ꝓxima quare iſta ſic fiant eſt defectus nature ⁊ accidit hoc ex cōcurſu multarum cauſarum agentium que interdum ſe impediunt: ⁊ non poteſt natura particularis deducere quod intendit: ſz errat in opere ſuo ſiue deficiendo: ſiue augendo: ſiue variando. vt patet in varietate mōſtruoſitatum. deus autem ſz iſtos defectus preuideat ⁊ vitare poſſz non vitat. quia vt ait Auguſtinus. Ipſe ſic res cōditas adminiſtrat vt eas ꝓprios motus agere ſinat. forte enim vitare volendo iſtos defectus tolleret multa alia bona. quia tamen deus prouidet vniuerſo ⁊ prouidentia tollit malum de vniuerſo: neceſſe eſt q̄ iſta mala ſiue defectus qui accidunt ex errore ⁊ impotentia nature perſonarum: tolleret ipſe ꝓpter aliquod bonum in quod ea ordinat: quia alias manerent iſta ſolum vt mala vel defectus. ⁊ non cōueniret hoc ordini vniuerſi qui conſtitit per prouidentiam. Permittit hoc ꝓpter multa Primo ꝓpter punitionem peccatorum. naz ſicut hominibus integris exiſtentibus inducit deus interdum mutilatiōes membrorum: ⁊ alias penas ꝓpter peccata propria. ita et eis q̄ nō dum nati ſunt dat defectus aliquos in penam peccati: nō quidem ipſorum qui non poterant peccare anteq̄ formarentur: ſed in penā peccati parentū ſuorū: ſicut ⁊ filij paruuli q̄ nōdū peccauerūt occiduntur interdum a deo ſolum ꝓpter peccatum parentum vt puniantur in eis inq̄tum dolent de eorum defectu. Secundo accidunt tales defectus ex volūtate dei ad euitanda mala ipſius qui ipſos defectus patitur qui malus efficeretur: ſi integri corporis fuiſſet. ⁊ ita eſt de frigiditate. quia aliquis eſt qui ſi fuiſſet potens ad coitum forte grauiter peccaret ⁊ periret. deus aūt miſertus eius non dedit ei in natiuitate potentiam coeundi: in quo valde benefecit ei. nam ⁊ ſi abſtinendo non mereatur. tñ ſaltem euitat peccatuz. ⁊ ita per alios defectus corporis interdum euitantur aliqua peccata. Tertio fit: qz ſatis hoc conuenit decori vniuerſi quem deus intendit tanq̄ vniuerſalis prouiſor eius. Unde ſicut fecit inter ſpecies inequalitatem naturalem que facit ad pulchritudinem vniuerſi: ita ⁊ in eadem ſpecie q̄ aliqua individua ſint integra. ⁊ aliqua deficientia aliquo modo facit ad pulchritudinem vniuerſi quam deus magis intendit q̄ bonum alicuius rei particularis. Quarto ⁊ precipue: quia defectus natu re tollendo tollerentur multa bona de vniuerſo. naz fiunt iſti defectus ex oppoſitione concurrentiū cauſarū quarū vna in

pedit aliam: ex eo ꝙ est fortior: ⁊ non sequitur finis quem intendit vna illarũ causarũ. Et iste est defectus nature: cũ nõ inducat id qõ inducere solet regulariter. hoc necesse est seq. qz data cõcurrẽtia causarũ in opibus nature: aut oportet omia miraculose fieri: aut subtrahi miltarũ causarũ actiões ad hoc ꝙ non cõcurrãt cũ alijs cãis: aut seqr defectus iste interdũ. ⁊ tñ non oportet poni miraculũ in opationib⁹ nature: qz tũc tolleretur opatio nature: ⁊ eẽt oĩs opatio dei. qõ est incõueniẽs cũ subtraherẽtur oẽs opatiões causarũ naturaliũ ex qbus cõsistit vniuersum. ⁊ ꝓnter multũ periret de ostẽsione diuine bonitatis ⁊ sapiẽtie: q̃ per ista creata ostẽdũr tolli: etiã aliqs causas de cõcurrẽtibus esset tollere magnã partẽ pfectõis vniuersi. qõ est inconueniẽs. iõ magis est ponendũ tertiũ. ſ. ꝙ cõcurrẽtibus causis fiant isti defectus interdũ. ptz ꝓña. qz ista q̃ fiunt aut fient naturaliter aut miraculose. si ponam⁹ fieri naturaliter oportet ꝙ ponãr cãe naturales. ⁊ tunc si ponam⁹ tot effectus sequi quot sequũr: necesse est poni tot cãs quot sunt. nã ablatis quibusdã causis: necesse est auferre oẽs defectus q ab eis sequũtur: ⁊ ita tollerent multa de eis q̃ nunc sunt in vniuerso. qõ est inconueniẽs. Data aũt tota multitudine causarũ q̃ nũc sunt: necesse est interdũ eas cõcurrere in actibus suis: ⁊ vnã p aliã impediri. cũ maior impediat minorẽ quãdo dar opposito. ideo necesse est sequi interdũ exorbitãtias ⁊ defect⁹ in opere nature: data tñ multitudine causarũ q̃ nũc sunt. manifestum tñ est ꝙ plura bona auferẽt de vniuerso ablatis causis qbusdam. tũ qz tollerẽt cõtinuitas in gradu pfectiõis ⁊ essendi. tũ quia plura bona sunt que tollerent ablatis causis illis ꝙ sint mala que sequũtur existente cõcursu causarũ. tũ quia ista mala que sequũtur non sunt oĩno mala: sed sunt quedã bona in q̃bus est quidam defectus integritatis solite. Certũ est tamen ꝙ melius est esse hominẽ claudũ vel cecũ ꝙ nullo mõ hoĩem esse. ideo melius est esse istos defectus ⁊ exorbitantias nature
Q°.37. q̃ nullo mõ esse. ¶ Querit de eunuchis q ab hoĩbus fiũt? ¶ Dicendũ ꝙ Jeroni. ponit tres modos istor. Sz considerandũ ꝙ cum aliqbus abscindũtur genitalia: aut vtrũqz organũ abscinditur: aut soli testiculi. si vtrũqz manent quidez desideria: sz non effect⁹ aliquis exterior. ista cuz isti adhuc habeant potentiã generatiuã q̃ non auferẽ ablatis organis ⁊ calorem incitantẽ ad venerea. ⁊ nõ desit in eis generatio spermatis manet desiderũ vt pus: ⁊ possunt isti peccare p illicita ⁊ desideria: sed nõ p actus. Si aũt soli testiculi abscisi fuerint: non auferũtur desideria. imo sunt valde magna in quibus peccare possunt. etiã non tollũtur oĩno actus. possunt emz q tales sunt facere commixtionẽ sexuum: sed nõ commixtionẽ seminum. testiculi enim adiuuãt ad effusionẽ seminis extendendo vias ex pondere suo: vel alias. Et ideo castrati quibus virga manet fortes temptationes patiuntur quas nõ explent: sz possunt deflorare ꝙcunqz mulierẽ: nullam tamen impregnare. sic dicitur Ecclesiastici. 20. Cõcupiscentia spadonis devirginauit iuuẽculam. i. deflorauit. Alius modus eunuchorũ qui ab hoĩbus fiunt est illorũ qui per maleficia impediunt coire: qõ interdum fit ab hoĩbus ⁊ demonibus. ⁊ tamen siue fiant ab homĩbus solum: siue a solis demonibus: siue opere hominum: siue ab hominibus adiũctis a demonibus. dicũtur tales eunuchi fieri ab hominibus: quia etiam diabolus in sacra scriptura vocatur homo. vt. S. 13. c. Inimicus homo supseminauit zizania. ⁊ ibi dicit xp̃us ꝙ ille erat diabol⁹.
Q°.38. ¶ Queritur circa istos vltimos eunuchos qui per maleficia cogunt cõtinere an sint: ⁊ quomodo sint? ¶ Dicendũ ꝙ aliquãdo accidit maleficiũ circa virũ ⁊ aliquãdo circa feminã specialit. ſ. vt illã cogscere nõ possit: aut circa oẽs. Hec est ãt ꝙ maleficia raro fiunt eidem homini vt ad nullã feminam possit accedere sed ad aliquã. ⁊ iõ ponit istã differentiã inter frigiditatẽ ⁊ maleficium. glo. extra de frigi. ⁊ male. c. littere. ꝙ frigidus circa vnam: est frigidus circa omnes. qui ergo maleficiatus est circa vnam: non est maleficiatus circa alias. ⁊ ita asseru. ⁊ vir ille. e. c. littere. ſ. ꝙ illam mulierẽ cognoscere nõ poterat: sed poterat cognoscere alias. ⁊ iõ papa iussit ibi ingri an aliquã aliã mulierẽ ille vir cognouisz. in quo innuit ꝙ poterat esse impeditus circa vnã: ⁊ ꝙ non esset impedit⁹ circa omẽs. ⁊ tñ nõ sequit ex hoc qn possit quis maleficiatus eẽ circa oẽs feminas: ita ꝙ nullã cognoscere possit: lz vere sit potẽs ad copulã. Accidit aũt cõmunius ꝙ circa vnã fit qs maleficiatus. ⁊ tunc illi viro non deest desideriũ coeundi: sicut frigidis quibus calor deest. ⁊ ideo venerea non cõcupiscũt. etiã non deest rigor mẽbrorũ neqz humor seminalis: sed cũ ad illaz respectu cuius quis maleficiatus est accedere vult aut ante oẽm tactũ soluitur humor. ita vt coitus nõ fiat: aut qõ cõmun⁹ est laxãr mẽbra ⁊ cõcidũt q̃si deficiẽte spũ q ea inflabat. ⁊ hoc fit quotiens illã voluerit vir ille tãgere. si aũt aliquã aliã cognoscere velit: nichil horũ patitur. Interdũ vero femina est maleficiata respectu alicui⁹ viri spãliter. ⁊ tũc si vir ille eã voluerit cognoscere visu aut tacto organo eius horret ⁊ pauens fugit nolẽs sustinere copulã quasi mortura esset: si toleraret ꝓpr magnitudinem organi virilis. quẽlibet aũt virũ aliũ sustinet. ⁊ istos vocat vulg⁹ ligatos. ⁊ satis ꝓprie qr mẽbra eor ligata sunt. ita vt in actu copule exire non possint. ¶ Sz sciẽdũ ꝙ maleficia circa virũ sunt p aliquã opationẽ realẽ. maleficia aũt circa mulierẽ p opinionẽ. Primũ pz: quia realiter impedit coire: cũ tamẽ ipse illud optet: ⁊ ad illud naturaliter sit aptus. Et põt fieri dupliciter. Uno mõ p motũ solius demonis sine applicatione alicuius alteri⁹ rei. ipse cnĩ inuisibilit põt cõprimere genitale viri cogens subito laxari ⁊ cõcidere ipso nesciẽte vñ fiat. ⁊ ad hoc non erit necessariũ nisi motus localis per applicationẽ virtutis demonis ad genitale. sicut applicat virtutẽ suã alicui rei q̃ illam vult portare vel trãsferre de loco ad locũ Alio mõ põt fieri per applicationẽ alicui⁹ rei naturalis. ſ. ꝙ demõ ponat ĩtra organa genitalia aliqd: quo posito q̃si subito exsufflet⁹ totus spũs dirigens ⁊ inflans genitale. quo deficiente necesse est illud cõcidere vel solui semen ante contactuz genitalis femine. ⁊ hoc satis verisimile est. Secõm pz q̃tũ ad feminã: nã illa horret genitale viri quasi improportionabilis magnitudinis. ⁊ tamẽ nichil tale est: ideo solũ est deceptacio in estimatione mulieris. sed hec deceptio puenit ex opere demonis causantis speciẽ in fantasia mulieris de organo viri vt appareat aliter ꝙ sit: sicut fit in prestigijs q̃si videnr que nõ sunt ⁊ aliter q̃ sunt. de quibus dictum est satis. S. 8. c. q. talem speciẽ causat demon in fantasia mulieris: ⁊ ideo ipsa horret ⁊ pauet: ⁊ sustinere non vult quasi rem difficilem ⁊ periculosaz ⁊ talia facilius fiunt. Nam aliqui viri p cerimonias satis turpes maleficiorum faciunt ꝙ genitale suũ cuicũqz femine valde magne quãtitatis videat. ⁊ etiã ꝙ fiat quasi ꝙ in extasim pre magnitudine voluptatis q̃ cognoscũtur ab eis. ⁊ nõ est in veritate illa magnitudo neqz etiã femine in veritate patiũr tam excellentem voluptatem. quia magnitudo delectationis fit ex habitudine tangibilis ad organũ tactus: quod perficit per aliquã veram naturalem qualitatẽ que per maleficia nõ datur. quia illa non perficiunt naturam: sed causatur in fantasia iudicium de voluptate quasi excellẽti: cuz non sit vehemẽtior q̃ cetere veneree delectationes. ¶ Sciendum autem ꝙ malefici ista faciunt per aliquas obseruationes rerum quas ligant vel exurunt aut tranſigunt ⁊ terre infodiunt: vel pelago demergunt. ⁊ tamen nulla actio vel causalitas vera inde est ad ea que patitur vir aut femina maleficiati. quia illa non sunt talia quibus ꝓm naturam suam competit illa operatio. etiam quia dato ꝙ haberent talem virtutẽ agendi: tñ agere non poterãt ꝓpter elõgationẽ. cũ ꝓz naturã ĩpossibile sit esse actionem nisi per cõtactũ (Sz dicendũ ꝙ demones ista maleficia exercent modis supra assignatis. volũt tñ ꝙ iste obseruationes fiant vt magis homines fallant: ⁊ sit modus eis conuersandi cum hominibus: ⁊ subijciendi eos cultui suo. Si autem obijciatur ꝙ inuentis maleficijs illis que terre infossa

erant et euulsis de loco atq; dispersis cessant vexationes maleficiorũ.nichil mouere debet:qz hoc demones faciũt vt magis fallant quasi aliq̃ virtus sit in rebus illis quas hoies fecerũt:z motiuũ est vt dent demones hoibus de se maiorẽ cõfidentiã z certitudinẽ. Nã si hoies scirẽt q̃ iste obseruatiões q̃s ipsi faciũt nichil oino valẽt:sed tota opatio a demonib⁹ fit cũ ipsi sint agentia volũtaria scirẽt hoies q̃ nichil ipsi possent.z ita magis ad hoc distraherẽtur. Cũ ãt factis illis cerimonijs effectus quẽ intendũt hoies sequerẽt.putãt ipsi q̃ ab illis obseruationibus causetur.z quia illa facere est in ptãte hois:estimat hõ in ptãte sua esse talia facere.z per hoc gaudet z afficiẽt magis ad demones qui sunt auctores horũ.z istud ipsi intendunt.s.q̃ hoies ad eos afficiant.z ob hoc inuũt se posse cogi ab hoibus adueniendũ cũ vocati fuerint z ad respondẽdũ z ad faciendũ q̃ iubẽt:cũ tamẽ falsum sit.qz ipossibile est q̃ minor ptãs subijciat sibi maiorẽ.z tamẽ non est ptãs sup terram que cõpareẽt ptãti demonũ.Job.41.c.iõ non erit aliqd naturale vel cerimoniale p q̃ demones possint cogi ab hoie vt veniant z respondeãt:aut aliqd operẽt:nisi obijciat de ecclesiasticis exorzismis.Sz tũc dicẽdũ q̃ verũ est q̃ cogunt ad aliqd.s.ad recedendũ de corporib⁹ obsessorũ:vel ad non nocẽdum.sed hoc fit per deũ in q̃tũ ipse instituit id q̃ ab ecclesia fit.z est ibi virtus diuina latẽs opatrix.sicut est in operatione sacramẽtorũ.z tñ in operibus maleficior quibus demones cogere volũt non operatur deus:cũ potius sint cõtraria diuino honori.iõ non possunt malefici cogere demones ad aliqd sed ipsi demones mentiũtur z simulãt se cogi a nobis aduenientibus aut respondẽdũ vel agendũ aliqd.sed si quicq̃ agerent volũtarie agerẽt desperarẽt hoies de eorũ cõuersatione quasi nichil mediãtibus eis possent efficere.z ita distraherent ab eis.Cũ vero illis simulãtibus putãt homies q̃ possunt cogere illos afficiũtur nimis ad maleficia q̃si per hec cõpotes efficiantur omniũ que volũt.z hoc demones efficere cupiũt vt per talem errorẽ z affectũ cathenatos sibi teneãt animos hominũ.z tñ vere non pñt demones cogi ab hoibus per maleficia:imo si cogi possent non docerẽt ipsi hoies modũ quo eos cogerẽt.quia per hec demones miseriores efficerẽtur si vere hoibus subijcerent.fingũt ergo se subditos vt fallãt:cũ tamẽ non subdantur.sed ad temp⁹ cũ placuerit sponte seruiãt.vere aũt subditi hoib⁹ p nullo lucro demões eẽ vellẽt.et ita de maleficijs pz q̃ ope demonũ fiant. Aduertendũ aũt q̃ per demones possunt maleficia fieri:z fiũt circa coitũ.z verũ est q̃ circa alios act⁹ pñt maleficia exercere:vt priuare nos gressu:aut voce:aut auditu aliq̃to tpe:vel ad ppetuũ si pmittant.z verũ est:quia z nos vidimus ad tps aliquos mutos effectos siue elingues a demone cõpmente linguas eor:z immobiles redditos p maleficia q̃rundã vetularũ q̃ breuiter tñ duraverunt.z si permitterẽtur a deo:non est dubiũ q̃n destruere possent cito omes hoies ex iniquitate z inuidia z quicqd ad homines pertinz.z tñ angeli sunt cõstituti a deo ad arcendũ ptãtem demonũ.z ita illi non possunt plus nocere q̃ pmittant.z ita circa coitũ cõiugalẽ aliquãdo impedimẽtũ ponũt qñ pmittũtur.circa fornicariũ aũt vl illicitũ coitũ raro ponũt impedimẽtum:cũ ipsi nõ sint sibi cõtrarij.z tñ coitus illicitus placet eis z ipsi illũ pcurãt. Dom tñ q̃ inter cetera q̃ de⁹ pmittit interdum per demones maleficiari nichil est q̃ magis pmittat q̃ copulã carnalẽ.quia corruptio peccati per quã hõ seruus diaboli effect⁹ est:venit in nos per actũ generatiue virtutis.ideo in hoc actu maiorẽ potestatẽ concedit deus diabolo q̃ in ceteris actibus nostris.z ideo pluries circa illũ exercẽtur maleficia.sicut z in serpẽtibus magis ostendit virtus maleficior q̃ in alijs animalib⁹:quia per serpentẽ diabolus mulierẽ tẽtauit:z superauit:z peccatũ introiuit in orbẽ terrarũ.Et tñ q̃ñcunq; maleficia ista fiunt diabolus deo pmittente facit(que permissio ex iusto iudicio fit:lz nobis causa sit occulta.sic dr 33.q.1.c.si persortiarias.s.si persortiarias.i.maleficas artes occulto:sed nunq̃ in iusto dei iudicio pmittente z diabolo preparante cõcubitus non sequit.zc. Dicendũ aũt q̃ copula coniugalis opus dei est.z etiã oñe opus dei est fortius ope demonis.z iõ non põt impediri per illud quasi ista duo sibi aduersentur.z illud q̃ potẽtius est impediat alterũ.sz opus demonis interdũ impedit op⁹ dei ex pmissione dei.Et ita impeditur cõcubitus cõiugalis interdũ p maleficia iusto iudicio dei:lz nobis occulto. Aduertendũ aũt q̃ maleficiũ põt eẽ perpetuũ.s.quia non potest tolli opere humano.lz enim deus possit tollere omnia maleficia non dicunt tpalia ob hoc.sed ppetua sunt ea q̃ ex sui cõditione semp mansura sunt nisi de⁹ miraculose hoc illis auferat.z ita vniuersum est ppetuũ z corpora celestia sunt perpetua:lz de⁹ põt ea annichilare.Ita etiaz de iure vocatur frigiditas impedimentum perpetuum:licet per deum potest tolli.z etiam si mulier ita arta est q̃ sine miraculo non potest esse apta ad copulam:iudicatur impedimẽtum perpetuũ.extra de frigi.z male.c.fraternitatis.z nõ solum erunt perpetua isto modo:sed etiã si possunt tolli maleficia per alium q̃ per deũ dicũtur perpetua:si per hominẽ tolli non possunt.Certum est enim q̃ cũ maleficia omnia fiant p demones q̃ poterunt tolli per demones:licet non per quẽlibet demonẽ.quia si fiant per demonẽ superiorem:non potest tolli per inferiores demones qui minoris potestatis z sapientie sunt.saltem non poterũt semp tolli:licet aliquãdo tollãtur z hoc quãdo demon superior operatus fuerit ẽm totas suas vires:vel si ille non permiserit inferiori demoni tollere illa.z ideo cum per aliquos demones tolli possent:non erant perpetua.z tamen vocantur perpetua:quia per homies nõ possunt tolli.Item asserunt malefici q̃ quedam maleficia sunt q̃ per alia maleficia non possunt destrui:sed semel facta semper manent.Item dato q̃ possent tolli maleficia omia modo humano:tñ opere demonis tollũtur.i.factis cerimonijs maleficiorũ dicunt perpetua.quia illud vocat nobis impossibile q̃ bene facere non possumus:sed potius tollenda sunt q̃cunqz mala q̃ recurramus ad maleficos.ideo illa maleficia que non possunt tolli nisi per maleficos dicũtur simplr perpetua Et ita multa maleficia sunt perpetua.Item aliqua maleficia sunt que bono modo possunt tolli per orationẽ z ieiunia z tollerent aliquãdo perseuerãtibus hominibus in his.z tamen maleficium quod in triennio non tollitur vocatur perpetuũ.qz ecclesia dat triennium maleficiato ad experiendũ an possit copulari carnaliter:q̃si infra terminum nequiuerit iudicat maleficium perpetuum z separarentur.extra de frigi.z male.c.littere. Cũ autem dicitur q̃ ptãs datur demoni super hominem ppter pctũ.iõ q̃ cessante peccato:cessat pena. Dicendũ q̃ etiam si cõcederemus oẽs maleficia patientes pati p peccato:q̃ interdũ non est verum.sicut est de ceteris generibus penarũ.tamẽ etiã non est verũ q̃ mox vt qs voluerit de peccato auferatur pena.quia lz non maneat tũc peccatũ q̃tũ ad actum neqz q̃tum ad maculam:tamẽ manet q̃tum ad reatum pene.z quousqz ille manserit poterit manere pena.post ea autem non manebit.Et quia postq̃ isti maleficiati penituerint de peccato non est semp ablatus totus reatus illius pene pro peccato pro quo maleficia patiuntur:adhuc manẽt maleficia.De curatione autem bona maleficiorum dicendũ q̃ fit per orationes:et ieiunia:elemosynas:z cetera opera bona:z per quosdam exorzismos ecclesie.sic dicit.33.q.1.c.si p sortiarias.et simile dicit extra de frigi.c.littere.non tamẽ semper sanantur maleficiati per hec suffragia:cum occulto dei iudicio interdũ bonũ sit eis non sanari.et ideo dicitur in allegato.c.si per sortiarias.et.c.littere.q̃ si sic sanari non potuerũt separari valebunt intelligendo vt dicitur in.c.littere.postq̃ per triennium vacauerint fideliter huic actui et non potuerint copulari carnaliter. Etiã intelligendũ est q̃ exorzismi demonum non sunt ad repellendas omnes molestias et penalitates quas demones hominibus inferunt:sed solum illas ad quas

repellendas ordinãtur.ꝛ iſte ſunt moleſtie quas inferunt manendo in corporibus ꝛ vexãdo illa ſiue interi⁹ manendo ſiue exterius obſidẽdo.ꝛ iõ illa regularit̃ ſanant̃ per exorciſmos. maleficia aũt demonũ ꝛ illa mala que nobis inferũt: ꝓtra que nõ ordinant̃ indirecte exorciſmi: nõ curant̃ p exorciſmos niſi raro. ¶ Querit̃ de tertijs eunuchis q ſeipſos caſtrauerũt p pter regnũ celoꝝ quos xp̃s laudat quõ ſe caſtrẽt: ¶ Dicẽdum q nõ intelligit̃ de caſtratiõe q̃ eſt ſm carnẽ: qz iſta nõ eſt licita. iõ ſicut neqz ꝓpt̃ alias cauſas eſt licita. vt.ſ. ꝓpter cultũ idoloꝝ ita neqz ꝓpter cultũ dei licet. qz ꝑmi incidũt in idolatriã: ſecũdi in demẽtiã. Primo qa ſibiipſis violẽtiã inferunt: ꝛ ſicut ſi alius abſcideret mẽbra illa peccaret: ita ipſi peccãt abſcindẽdo qa lz ſibiipſis nõ poſſint facere iniuriã: faciũt tñ iniuſtũ ſimpliciter. ſicut dicit ariſto. ꝟ. ethicoꝝ de illo q ſeipſũ occidit. Secũdo qa facit iniuriã deo deturpãdo plaſma ei⁹. relucet eñ aliquo modo in corpore nr̃o dĩna bonitas. ꝛ bonitas dicit rõnẽ integritatis. iõ nos auferẽdo aliquã partẽ earũ quas de⁹ cõdidit: bonitati diuine q̃ in nobis relucet iniuriã facim⁹. Tertio qz ꝑiudicat ipſi nature. Nam humana natura habet pfectionẽ operationũ ſup alias ſpecies aĩalium que pauciores ꝛ impfectiores opatiões hñt. perfectio aũt opatõnũ manifeſtatur p organa opatiua. iõ q abſcidit aliqõ illoꝝ: nature humane facit quãdã iniuriã: qz eã deturpat. Quarto qz ꝑiudicat cõmunitati cui⁹ eſt ps. qa ſicut q ſeipſũ occidit nõ facit iniuſtũ ſibiipſi ſz ciuitati. vt dr. ꝟ. ethicoꝝ. ita quãcũqz partẽ corp s ſibi abſcindat. cum per hoc reddat ſeipſũ inutiliorẽ peccat contra polyciã. Quinto qa iſte vſurpat ptãtẽ quã nõ habet: nam ſm legẽ nemo eſt dñs membroꝝ ſuoꝝ. ꝛ iõ nõ põt illa abſcidere p libito ſuo. ꝛ ita abſcindẽdo peccat cõtra legẽ. vnde q ſeipſos abſcindũt homicide vocãt. ꝟꝟ. di. ſi qs abſciderit. Sexto qa videt̃ incidere talis in hereſim manicheoꝝ q maledicũt oĩbus reb⁹ corpalib⁹. Septimo qa imitãt̃ idolatris q ſeipſos abſcindũt cultũ idoloꝝ vt dicit ieron⁹. Octauo qz lz ſe caſtrẽt aliq ꝓpt̃ deũ decipiunt̃: qa faciũt hoc vt reſiſtãt cõcupiſcẽtijs ꝛ non exerceãt venerea. ꝛ p hoc nõ habeb̃ remediũ. Nã poſſũt ſe facẽ ipotẽtes ad venerea exercẽdũ: ſz nõ ad illa volẽdũ. ꝛ tñ in volẽdo peccatũ eſt etiã ſi nõ ſequat̃ effect⁹ qñ ſeq nõ põt. nõ e⁊ enĩ impet⁹ concupiſcẽtiarũ in organis genitalib⁹: ſed executio venereoꝝ. cõcupiſcẽtia enĩ alibi originẽ hz cum ſperma interius gignat̃ quod pulſat ad exitũ. ꝛ iõ ſi qs vult prorſus abſcindere ſibi oẽm motũ cõcupiſcẽtiarũ p abſciſionẽ aliquarũ partiũ: oportet q abſcindat ſibi totã vitã. nõ enĩ eſt poſſibile diu viuere ꝛ nichil cõcupiſcere. Nemo igit̃ optet qõ neqz de⁹ concedit neqz natura patitur auferre. ſ. oẽm concupiſcẽtiã: ſz optet concupiſcẽtias regere frenãdo eas ſub flagello rõnis. Sic enim ꝛ paulo petenti auferri ſibi ſtimulũ carnis. xp̃s ait: Pauле ſufficit tibi gratia mea. ꝛ. cho. ꝛꝛ. c. i. non oportet q auferant̃ a te concupiſcẽtie ad hoc q bon⁹ ſis: ſz ſufficit tibi q dem tibi grãm meã per quã illis reſiſtas. ꝛ ideo nulli licet abſcindere ſibi virilia vel aliã partẽ corpis quacũqz intentiõe agat niſi faciat de cõſilio medicoꝝ ad euadẽdum aliquã grauẽ egritudinẽ quam al⁹ non credere̊ poſſe euadere. ſic dr extra de cor. vi. c. ex parte. ꝛ idem dr ꝟꝟ. di. c. ſi quis a medicis. ꝛ. c. ſi qs per egritudinẽ. ideo in oĩ alio caſu qui abſciderit ſibi virilia non ꝓmouetur ad ordinẽ ſacrum. ꝛ hoc ſiue ex indignatione ſiue ad cauẽdum fornicationem factũ ſit. ſic dr in concilio apl̃oꝝ. ꝟꝟ. di. ſi qs abſciderit. ſ. ſi quis abſciderit ſemetipſum id eſt amputauerit ſibi virilia nõ ſit cleric⁹. ꝛ ſi iam ſit in ordine ſacro nõ ordinabit̃ ad vlteriorẽ neqz ꝓmittet̃ miniſtrare in eo quem habet. e. c. ſi quis abſciderit. ꝛ. c. ſi quis a medicis. ꝛ c. ſi quis per egritudinẽ. ꝛ hoc etiam ſi ideo agat vt concupiſcẽtias euitet. e. di. c. hi qui ſe. ꝛ hoc qa nõ recte exiſtimat: cuz concupiſcẽtia venereoꝝ non tollat̃ abſciſiõe corporis: ſz freno cogitatiõis. e. di. c. ſi quis per egri. ¶ Querit̃ quomodo ergo ſe caſtrant iſti quos xp̃s laudat: ¶ Dõz q accipit̃ caſtrare per methaphorã p abſtinẽtia a venereis. qa ſicut illi qui ſe caſtrãt abſcindunt ſibi partes deſeruientes venereis. ita iſti de quibus xp̃us loquitur amputant de corde ſuo oĩa deſideria venereorum illis non conſentiendo. ꝛ hoc modo xp̃us loquit̃ ſ. ꝟ. c. ꝛ precedenti. c. quando dicit oculum eruẽdum ꝛ pedem ꝛ manum precidendos. ſ. actus iſtorum ꝛ non membra. ꝛ hoc eſt quando per abſtinentiã macerando carnem ꝛ per ſollicitudinem inuigilando ſuper concupiſcentias inſurgentes precidimus eas. ꝛ ita dicit̃. ꝟꝟ. di. c. ſi quis per egritudinẽ. ⌊ Tunc oblati ⌋. in precedentibus docuit xp̃s de prima virtute contẽplatiuorum que eſt continentia: hic docet ꝺ ſecũda que eſt obedientia: ꝛ oſtenditur per paruulos qui ſunt humiles ꝛ obedientes. ꝛ dicitur. ⌊ Tunc oblati ſunt ei paruuli ⌋. i. quando finiuit predicationem ad turbas ꝛ diſputationem de repudio cũ phariſeis: illi qui erant deuoti xp̃o obtulerunt ei paruulos ſuos quos ſecum portabant. ⌊ Vt manus eis imponeret ⌋. ſ. benedicendo eis. ⌊ Et oraret ⌋. ſ. ꝓ illis. ⌊ Diſcipuli aũt increpabant eos ⌋. i. diſcipuli xp̃i qui iuxta illum erant increpabãt inferentes paruulos ne tot inferrent: aut ne ad xp̃m accederent ⌊ Jeſus autem ait illis ⌋. videns q̃ non erat bonum q̃ qui deuote accedebant arcerentur: locutus eſt ad diſcipulos ne arcerent accedentes. ⌊ Sinite paruulos ⌋. i. permittite eos venire ad me. ⌊ Et nolite ꝓhibere eos venire ad me ⌋. eadem ſententia videtur eſſe repetita. vel poteſt intelligi. ſinite paruulos. i. ipſos paruulos qui iam appropinquauerunt michi ſinite. ſcz non repellatis eos. ꝛ ipſos qui nondum acceſſerunt ſz venũt nolite prohibere accedere ad me. ⌊ Talium eſt enim regnum celoꝝ ⌋. i. non ſunt contemnendi iſti neqz repellendi. quia regnum celoꝝ eſt talium. i. ipſoꝝ ꝛ eoꝝ qui tales ſunt p virtutem quales iſti ſunt per etatẽ. ⌊ Et cum impoſuiſſet eis manus ⌋. ſ. benedicendo ꝛ orando: quia iſta duo petebãt qui paruulos offerebant. ⌊ Abiit inde ⌋. i. de loco illo in quo predicauerat ꝛ reſponderat de libello repudij. ꝛ ponit̃ iſtud hic ad oſtendendum affectum populi erga xp̃m. Naz ante hoc dictum fuerat de phariſeis incredulis q aduerſus xp̃m diſputabant. ſic dicit Theophilus. oſtẽſa ſuperi⁹ nequitia phariſeoꝝ xp̃m temptantiũ: nunc oſtendit̃ multa fides turbarum que tñ manuũ impoſitione putabant xp̃m bñdicere paruulos quos illi offerebãt. Secũdo vt erudiamur nos puulos noſtros ſacerdotibus benedicendos offerre: quia quando illi benedicũt xp̃s benedicit. Tertio vt oſtendat̃ xp̃i humilitas qui etiã paruulos ignaros ꝛ nullius dignitatis ad ſe accedere ſinebat: et tamen benigne eos recipiebat q̃ imponeret eis man⁹: ꝛ amplexaretur eos. vt dicitur Mar. ꝛo. c. ꝛ oſtendit hoc inquantum diſcipulis prohibentibus pueros accedere ipſe iuſſit illiſ q̃ accederent. ¶ Queritur quare turba offerebat xp̃o paruulos ad imponendum eis manus: ¶ Dicendum q̃ hoc poterat fieri propter multa. Primo vt aliqui dicunt fuit qz xp̃s ante hoc de caſtitate predicauerat. ſ. de virginali. ꝛ quia oſſes pueri ſm etatem iſtam mundiciam virginalem tenent: offerebat̃ illos turba tanq̃ xp̃o placentes. ſic dicit criſoſto. Dominus de caſtitate ſermonem fecerat. audientes autem quidam obtulerunt ei infantes caſtitate mundiſſimos. putabant enim q̃ dominus de corpore mundos tñ laudaret. Alij dicunt q̃ hoc fecerunt iudei ex quadam conſuetudine inter eos obſeruata. Nam erat conſuetum q̃ ſenioribus offerrent paruulos et viris alicuius auctoritatis vel ſanctitatis vt imponerent eis manus. ita iuxta hanc conſuetudinem peciuerũt a xp̃o vt imponeret eis manus. ſic dicit remigius. Cõſuetudo fuit apud veteres vt paruuli offerrentur ſenioribus quatenus eorum manu vel ore benedicerentur: ꝛ iuxta hanc conſuetudinem paruuli oblati ſunt domino. Tertio poteſt dici ꝛ adhuc melius q̃ turbe faciebant hoc credentes per iſtam impoſitionem manuum dari illis virtutem aliquam. videbant enim per manus criſti multa miracula fieri: quia mox vt aliquid tangebat volens ſanare ſanabat. ſicut impoſuit manum leproſo ꝛ curatus eſt. ꝟ. 8. capitulo. ꝛ non ſolum quos ipſe tangebat: ſed

Q.° 39.

Q.° 40

Q.° 41.

etiam qui eum tangebant curabantur a languoribus. vt patet de muliere fluēte sanguine. s. 9. ⁊ Luc. 8. ⁊ ita multi rogabant xpm vt pmitteret eos tāgere fimbriam vestimēti eius. ⁊ quotquot sic tetigerūt sanati sunt. s. 14. c. sz p tactū mans curare solebat. vt pz ō puella mortua: nā tetigit eā. s. 9. ⁊ duos cecos quos illuminauit tetigit. e. c. ⁊ cecū quem illuminauit Johis. 9. tetigit. ⁊ cū suscitauit adolescentē: tetigit loculū. luc. 7. Credētes ergo iudei q illi quos tāgeret liberarēt ab incursibus demonū: ⁊ alijs malis offerebāt ei paruulos tāgēdos. sic dicit Jero. Jā enī ex precedētib⁹ virtutib⁹ eius expti erāt qñ p impositionē manuū eius ⁊ oronē repellūtur mala. offerunt ergo ei pueros cōsiderātes: qñ impossibile est vt posq̄ p tactū dñs dederit in eis diuinā virtutē vt ruina aut demonium aliqō tangere eos possit. ⁊ ista est vera positio. ¶ Quer. 42. ritur: an puuli isti oblati xpo cōsecuti fuerūt aliquā virtutez aut bonū p tactū manuū xpi: ¶ Dom q nō erāt paruuli languētes: nec offerebāt curādi: sed offerebāt vt bonū aliqō susciperēt. Et dom q illud susceperūt qō parētes vel offerētes desiderabāt cōsequi illos p illū tactū: vel aliqd melī⁹. Et pz pmo: qz si nichil cōsequerētur inde: videret q iste tact⁹ xpi quē exposito ⁊ intētiōe faciebāt nichil pficeret: qō est inconuenies ⁊ apparet sic offerētes offerebāt puuulos vt aliqd p tactū xpi cōsequerētur: ⁊ xpus tāgebat oblatos. g̃ vel tūc xpus intēdebat aliqd eis cōferre p tactū vel nō. si nichil intēdebat cōferre: deludebat offerētes: quia videbatur precib⁹ eoz ⁊ intentioni acquiescere cū tangeret pueros ab eis ablatos. ⁊ tñ non intenderet cōferre aliqd per tactū. si aūt aliqd intēdebat cōferre: necesse erat q seq̄ret id qō ipse volebat: ideo aliqd ꝓsequebātur Scōo pz: qz alīs daret aligs actus xpi qui oīno eēt inutilis: qō est absurdū. pz hoc: qz cū iste actus tāgendi nō esset ordinatus ad aliud nisi ad pficiēdū paruulis: ⁊ si non pficeret: nichil oīno faceret. g̃ esset inutilis: qō est falsum. g̃ cōtulit aliqd pueris. Tertio: quia offerētes ex deuotione ⁊ fide offerebāt. naz credebant aliqd eos posse cōsequi p tactū dñi. qz alīs nō offerent ei puuulos tāgēdos. etiā ꝺuote faciebāt: qz accedebāt humiliter ⁊ instāter. nā etiā si increparētur a discipulis: sustinebant ⁊ accedebāt. iō videt q aliqd eis ꝓderat. qz nūq̄ aligs accessit ad xpm cū fide ⁊ deuotione q nō cōsequeret oīa q̃ petebat abundāter. Quarto: qz videt q xpus intēdebat aliqd conferre. nā ōrarcētibus pueros indignat⁹ est: qz non pmittebant pueros accedere ad eū. si tñ nichil collatur⁹ esset illis tāgendo eos sine cā indignaret discipulis hoc ꝓhibētib⁹: quia nullū bonū ꝓhibebant vel impediebant. ergo videt q aliqō bonū cōferebat illis tangendo eos: qō impediret si discipuli prohiberēt illos accedere ad xpm. Q⁹ aūt esset bonuz qō eis xpus cōferebat tangendo eos nemo sufficiēter dicere pōt. tū qz scriptura hoc nō refert. tū quia nemo scire pōt q̄nte virtutis esset tactus manus saluatoris. vñ aliquibus magna: aliq̄bus minora cōferrent: ꝑm q xpus eos ad inequalia bona disposuerat puēturos. Satis tñ videt dicendū q oēs illi pueni rent ad bonū: ad qō eos offerentes offerebant: si tale erat qō conueniēs esset eos cōsequi. nam quomocūqz aliq petebant aliqd a xpo si iustū esset ⁊ cū fide peterent: semp obtinebāt. iō cum offerētes paruulos offerrēt eos ex fide: putātes q xps posset eis benefacere: ⁊ ex deuotione: qz ardenter accedebant ⁊ humiliter obtinerēt ea q̃ peterēt: nisi talia peterēt qualia nō esset decens cōcedi. ⁊ si non erant cōueniētia: ⁊ forte ex simplicitate illa petebāt: cōcederet deus illis alia maiora ⁊ magis eis conuenientia. Quid aūt peterēt offerētes paruulos. satis pōt dici q petebāt qō demones nō possent nocere pueris: nec qz accidentia mala q̃ mortē violētā inducūt. sic dicit Jero. Offerūt ei pueros cōsiderātes qm̃ impossibile est vt posq̄ p tactum dñs dederit in eis diuinā virtutē vt ruina aut demoniū aliqō tangere eos possit. ¶ Querit: qd instruimur exemplo isto: ¶ Dicēdū q ꝓncipaliter instruimur q puuulos nros offeramus benedicēdos sacerdotib⁹ q locū xpi repsentāt ⁊ tenēt. Q⁹ 43.

nam ex benedictione sacerdotū imponēdo manus sup paruulos: magna bona cōsequūt. nā nō sūt illi q benedicūt: sz deus qui effectū benedictiōis infundit sacerdotib⁹ benedicētib⁹ nos id est bona petentibus. Et ita dixit de⁹ sacerdotib⁹ legis moysi Nūe. 6. vbi de⁹ tradidit formā benedicendi dicēs moysi. Loquere aaron ⁊ filijs eius: sic benedicetis filijs israel ⁊ dicetis eis. benedicat tibi dñs. tē. ⁊ sequit. Inuocabūt nomē meuz sup filios israel ⁊ ego benedicā eis. Et tñ sacerdotes noui testamenti sunt multo excellentiores sacerdotib⁹ veteris testamēti. sicut sacrificiū nostrū est excellētius illo sacrificio vmbratili. iō multo pfectius benedicere poterūt sacerdotes nri q̄ sacerdotes veteris testamēti. ⁊ sz dōs vir sctūs ⁊ bon⁹ inter nos: benedicere possit. tñ sacerdotib⁹ magis cōuenit benedicē q̄ alijs Nā in lege moysi nō dedit deus aucte benedicendi aliqb⁹ nisi sacerdotibus: ergo ⁊ mūc p excellētiā ⁊ ex officio nemini cōuenit benedicere ⁊ imponere man⁹ nisi sacerdotib⁹. ab istis autē possunt omēs benedici. sz maxime cōuenit puulis benedici p manuū impositionē. qz ipsi sunt in ꝓncipio operationū suarū. ⁊ si ꝓncipiū bonū est: cetera erūt meliora. vel saltē bonū aliqō a bono ꝓncipio accipient. iō cōuenit eis vt benedicant. ⁊ sic a bono qō per benedictionē infundit: omēs operatiōes eorum recte fiant. ⁊ ideo sz deus dedisset sacerdotib⁹ veteris testamēti auctoritatē benedicēdi omēs filios israel cuiuscūqz essent etatis. tñ iudei solos paruulos nūc obtulerūt. ita ⁊ nos sz omēs a sacerdotibus nris benedici debeamus: maxime tñ conuenit vt paruulos nros eis benedicēdos offeramus. de benedictione ista dicit Crisosto. Presens locus instruit omēs parentes vt filios suos sacerdotibus offerāt. nō enī sacerdos man⁹ imponit: sz xpus in cuius nomīe manus imponit. si enī q escas p oronē offert dño sctificatas eas manducat. sanctificatur enī per verbū dei ⁊ oronē. vt Aplus dicit. q̄to magis pueros offerri deo ⁊ sanctificari necesse est. cū aute sctificandarū escarum hoc est qm̃ totus mundus in maligno positus est. vñ ⁊ res corpales que sunt magna pars mundi: in maligno posite sunt: cōsequēter ⁊ infantes qñ nascunt ⁊ ipsi in maligno positi sunt. ⌊ Et ecce vn⁹ accedēs ⌋. s. vocuit xps obedictiā: hic docet paupertatē voluntariā: que est tertia virtus cōtemplatiuorum. Et diuiditur in duo. qz primo ponit illud qō est necessitatis. scōo illud qō est superogationis. ibi. ⌊ Dixit adolescēs ⌋ Circa primū oꝝ. ⌊ Et ecce vnus accedens ⌋. s. postq̄ recessit ō loco illo in quo paruuli ei oblati fuerant. ⁊ dicit Mar. 10. q̄ accessit ⁊ genuflexit. qō hic tacuit matheus. ⌊ ait illi ⌋: interrogando que sequūtur. ⌊ Mgr̄ bone ⌋. laudare eū videt: qz bonum eum laudat. ⌊ quid boni faciā ⌋. i. qō genus bonorū. ⌊ vt habeā vitā eternā ⌋. De ista vita xpus predicabat: iō quesiuit iste bonum qō faciēdo iret illuc. ⌊ Qui dixit illi ⌋. rñdit ei xps de duobus. Primo enm increpat: ⁊ vocauit illum bonum. scōo soluit questionē. ⌊ Quid me interrogas de bono ⌋: id est quare interrogando vocasti me bonū. s. nō benefacis. ⌊ Un⁹ est bon⁹ de⁹ ⌋. i. solus de⁹ est bonus: ⁊ null⁹ alī⁹ dz vocari bon⁹: ⌊ Si aūt vis ad vitam ingredi ⌋. Hic ponit solutionē ad qōnē ⁊ vocat vitā absolute illā quā querens vocauit vitā eternam ⁊ rō est: quia illa est absolute vita. alia aūt potī⁹ est mors dicēda q̄ vita. ⌊ Serua mādata ⌋. i. seruādo illa peruenies illuc. ⌊ Dicit illi. que ⌋: putauit enī iste interrogās q ꝑcepta q̃ seruanda erāt aliqd spāle essent: ⁊ nō mādata illa cōia. iō dixit q̃. Nā ille presupponebat q aliqd obseruandū erat cū quesierit qd faciā boni vt habeā vitā eternā. ⁊ tñ nesciebat quid esset illud qō obseruandū erat. ⌊ Dixit illi iesus ⌋. expressit mandata que custodiēda erant. ⌊ Non homicidiū facies ⌋. de hoc declaratū est. s. 5. c. late: qñ ō ira dicebat. ⌊ Nō adulterabis ⌋. nō solū adulteriū qō est qñ violant iura mīmonij siue cōiugat⁹ cognoscendo alienā ꝓiugē: siue non coniugatus ꝓiugatā: siue ꝓiugatus nō cōiugatā: sz etiā qcunqz coitus preter mīmonialem est illicitus ⁊ vetit⁹ p illud. s. 5. c. ⌊ Nō facies furtū ⌋. omīs ꝓtractatio indebita rei aliene inuito domino noīe furti

intelligitur siue sit violenter ꝛ palam: siue clam facta: siue dolose: vel quocunqz dũ tñ ĩdebite: vt intelligaꝫ oĩs extorsio. vt vsura. simonia. dolosus ꝓtractꝰ. ⟦Nõ falsũ testimoniũ dices ⟧. siue iurãdo falsum in iudicio: siue extra iudiciũ falsum asserẽdo in dampnũ ꝓximi de iuramẽto ꝛ periurio. late dictũ est. ss. s. c. ⟦Honora pfem tuũ ꝛ mfem tuã ⟧. de hoc dictũ est Exo. 20. ꝛ aliqd. ss. s. c. noĩe huiꝰ honoris intelligiꝫ oĩs subuentio nẽcia vel opportuna q̃ his ꝑstatur ꝛ etiã qbuscũqz ꝓximis. vñ oĩa opa misericordie spũalia ꝛ corpalia ad istud ꝑceptũ reducunt. ⟦Et diliges ꝓximũ tuũ ⟧. In hoc innuit oĩa ꝑcepta q̃ ad ꝓximũ ptinẽt: qz q̃cũqz illa sunt: ad dilectionẽ reducunt. ⟦Sicut teipsum ⟧. non equaliter q̃tũ ad affectũ: neqz q̃tũ ad effectum: sz diliges ad id ad qõ teipsum. s. ad vitã eternã: ad quã teipsum diligis. vel sicut teipsum. i. eadẽ voles ei q̃ tibi vis: sz nõ tãta ꝓ illo cupias q̃ta pro te: nec tã ardẽti affectu: nec tãtum laboris ꝓ illo apponas sicut ꝓ te: ꝛ tñ eadẽ ꝓ illo voles que ꝓ te vis: qz aliꝫ nõ vocabit amicus. qz vt dr. 9. Ethicoꝝ Amicabilia q̃ ad alterũ venerũt ex amicabilibꝰ q̃ ad seipsum.

Q° 44 ¶Querit: quõ est verũ q̃ vn⁹ est bonꝰ deus. i. solꝰ deus qui vn⁹ est bonꝰ? ¶Dom q̃ hoĩes ꝛ cetere res vocant boni cũ limitatione. s. boni hoĩes: vel bone res. bonũ tñ absolute nõ dicuntur. qz hoc nõ cõpetit nisi ei q̃ hz totã naturã bonitatis: ꝛ hoc est in deo. qz sicut in eo est tota natura entitatis: ita ꝛ tota natura bonitatis. sicut q̃ accipiẽdo ꝓpe esse nemo est nisi deꝰ. Exo. 3. Ego sum q̃ sum: ꝛ ille q̃ est misit me ad vos. q̃si ipse solus sit. Ita accipiẽdo bonũ absolute nemo est bonꝰ nisi ipse. ꝛ ita accipit hic bonꝰ absolute q̃ vn⁹ est bonꝰ deꝰ. i. ipse solus. accipiẽdo tñ limitate vocat hõ bonus hõ: vel bonꝰ miles: aut bonꝰ geometer: ꝛ sic de aliis. Scõo põt intelligi q̃ solꝰ deꝰ est bonus. s. a seipso bonitatẽ suã hñs: ꝛ non accipiẽs ab extrinseco. Cetera aũt nõ habẽt bonitatẽ nisi cõicatã eis a deo. ꝛ ideo dr eis pars bonitatis: ꝛ nõ tota natura boni. hñ aũt vocatur aliqs mgr q̃ sit hõ: ꝛ tñ nõ vocat bonꝰ absolute. sicut etiã aliquis hõ põt vocari bonꝰ mgr: sz nõ bonus absolute. qz vt ait Ambrosius. Bonꝰ mgr dicit bonũ in portione. bonꝰ absolute dicit bonũ in vniuersitate. mgr ꝓuenit deo ꝛ hoĩbꝰ: ꝛ vere hoĩbus cõuenit: ꝛ tñ nõ excellẽter. deo aũt ꝓuenit esse mgr m. quia nõ solũ mgr est: sz et mgros facit. ꝛ tñ nõ cõuenit nomẽ magisterij deo sm acceptionẽ nr̃am: nisi in carne assumpta. qz deus sine carne nõ habet actũ docẽdi exteriorẽ a quo aliquos mgros vocamus: sz solũ inspirat interius: ꝛ ita erudit hoĩem Job. 33. s. Per somnũ in visione nocturna q̃n irruit sopor supra hoĩes ꝛ dormiũt in lectulo tũc aperit aures virorꝫ ꝛ erudiẽs eos instruit disciplina. Xꝑus aũt erat deus in carne assumpta

Q° 45. iõ cõpetebat docere exteriꝰ: ꝛ ita erat ꝓprie mgr. ¶Querit q̃re xꝑus dixit. si vis ingredi ad vitã? ¶Dom q̃ accepit ingredi ad vitã. i. accipe vitã vel hẽre. diuersis enĩ modis euãgeliste hãc rem exꝑsserũt. nã hic dr. qd boni faciã vt habeã vitam eternã. apud marchũ dr: vt percipiã. Lucas vo dixit: qd faciendo vitã eternã possidebo. hoc aũt xꝑus vocauit ꝫ ingredi Et pz: qz xꝑus rñdet ad illud qõ petiuerat iuuenis. sz ille dixit. quid faciã vt habeã vitã. q̃ quando xꝑus dixit. si vis ingredi ad vitã. intellexit si vis habere vitã. ꝛ tñ dixit ingredi ꝓpter duo. Primo ꝓpter modũ loquẽdi: nã q̃ndocũqz aliqs qui ꝑus nichil agebat aliqd agit: dr egredi. ꝛ q̃n rem nõ habebat: ꝛ illã accipit: dr ingredi. De ꝓmo pz: quia dicimus consuete q̃ aliqs egredit in talẽ vel talẽ actũ. ꝛ recte quidẽ: quia actus ꝓcedit ab opante. ꝛ ita etiã scriptura loquit vt Exo. 2. Egressus vir de domo Leui accepit vxorẽ. ꝛ tñ illa egressio nichil fuit nisi q̃ ꝑus nõ agebat hũc actũ. ꝛ nũc cũ agere cepit dr egressisse in eũ. De scõo apparet: qz ita logimur de eo q̃ nouiter accepit beneficia q̃ iste ingredit nũc ad beneficia: vel ingredit ad scientiã: qz nũc accipit sciam de nouo. ꝛ ita dicetur ingredi ad vitã qui accipit vitã eternã. Scõo ꝓpter locũ. nã vita eterna ẽ in celo. quia vbicũqz deus clare videt ꝛ permanenter: est vita eterna. ipse aũt nõ exhibet se videndũ nisi in celo. vñ vocatur vita eterna regnũ celoꝝ. ꝛ tñ nos sumꝰ extra celum. i. extra illud corpus celi in quo se deus videndũ clare exhibet. iõ ad hoc q̃ btãm vitã percipiamꝰ: necesse est q̃ intremus in celũ. Ita xꝑus dixit. ss. s. c. ⟦Nõ intrabitis in regnũ celorum. ⟧. ꝛ ita apꝰlus ad Hebr. 4. dicit. Festinemꝰ ingredi in illã requiẽ. iõ cõuenienter dr q̃ ingrediamur ad vitã. solet tñ accipi ingredi ꝛ egredi ex mõ loquẽdi scripture ꝓ oĩ opatiõe nr̃a sic accipit ⟦Nũe. 12. cũ dixit moyses deo. Prouideat deꝰ hoĩem q̃ sit sup multitudinẽ hãc: ꝛ possit intrare ꝛ exire ante eos. i. possit facere oĩa q̃ pertinent ad hãc multitudinẽ regẽdo illos. ꝛ iuxta hũc modũ respõdit deꝰ dicẽs ꝓ hoc. i. ꝓ Josue. Si qd agendũ erit Eleazar sacerdos cõsulet deũ: ꝛ ad verbũ eiꝰ egredietur ꝛ ingredietꝫ oĩs multitudo: ꝛ oẽs filij israel. i. mandãte eo faciẽt qcq̃d agẽdũ fuerit oẽs de ppl̃o qõ signaꝫ ꝓ ingredi ꝛ egredi. sic etiã accipit Act. 1. c. Oportet g̃ ex his virꝭ qui nobiscũ sunt congregati in oĩ tpe quo intrauit ꝛ exiuit ante nos dñs ibs incipiens a baptismo iohis vsqz ad diẽ q̃ assumptus est a nobis testẽ fieri resurrectiõis eius vnũ ex istis. ꝛ ita omẽs actꝰ xꝑi q̃ fuerũt a die q̃ baptizatꝰ est a iohe vsqz ad diẽ q̃ ascẽdit in celũ vocauit ingredi ꝛ egredi ex cõsuetudine locutiõis. ꝛ ita accipere vitã eternã potuit signari cõuenienter ꝓ ingredi ꝛ tñ rõ precipua est ꝓpter locũ btitudinis: qz ad illũ est impositus. Xꝑus aũt vocauit hic vitã eternã absolute ꝓpter duo. Primo: qz sicut esse nr̃m nõ vocaꝫ esse simplicit: quia ei succedit non esse ita vita nr̃a nõ vocaꝫ vita absolute: qz ei succedit mors: sz illa vita btã cui nõ succedit mors vocaꝫ absolute vita. qz vt ait Greg⁹. Tpalis vita eterne vite cõparata mors est potius dicenda q̃ vita. sic dicit Aug⁹li. 6 verbis dñi. ⟦Nõ dixit si vis venire ad vitã eternã: sz si vis venire ad vitã. eam diffiniens vitã que fuerit eterna vita. ideo nõ fuit necesse vocari istam vitã eternam cum limitatione: sed satis est vocari eã vitam absolute: cum ipsa tpalis non debeat vocari vita absolute: sed cũ limitatione. s. vt pñs tpalis dicaꝫ. ¶Querit: quare dixit xꝑus iuueni serua mãdata: ꝛ quare non explicuit statim que mandata? ¶Dicendũ ad primũ q̃ vita eterna nõ datur nisi laboranti in bonis operibus: quia aliꝫ oĩs esset beati. ꝛ quia bona opera sunt ea que per legẽ determinãtur que in mãdatis consistit dixit xꝑus: serua mandata. Ad scõm dicendum q̃ xꝑs non explicuit statim mandata seruãda ꝓpter tria Primo vt iuuenem esset occasio iterum querẽdi. ꝛ per hoc apparet feruor eius. Scõo vt xꝑus ostenderet q̃ ipse nõ ĩmẽdebat ponere aliqua noua mandata ad habendũ vitã eternam: sed sufficiebãt antiqua. Tercio vt ostenderet potuisse patres antiquos hr̃e vitã eternã. nã si determinata ꝑcepta necessaria essent ad habendũ vitã eternã que ante hoc non fuisset data: non potuissent antiqui hr̃e vitã eternam cum illa precepta non custodirent. ponere ergo noluit nisi vetera que ab omnibus a principio seculi custodiri potuerunt vt ostenderet q̃ ire poterant oẽs ad vitam eternã quolibet tẽpore ante hoc si ad istud operã darent. ¶Querit quare xꝑus posuit ista mãdata per que peruenireꝫ ad vitam eternã? ¶Dicendũ q̃ ꝓmo fuit: quia xꝑus nolebat onerare homines rebus superfluis. ꝛ tamen ꝑcepta ista decalogi sufficiebant ad vitam eternam. ideo noluit ponere alia. sufficiebant enim ad vitam eternã habendum omnia per que dirigitur homo sm rationẽ. sufficiẽter autem dirigunt hominem ea que sunt de dictamine rationis naturaliter. oĩa tñ talia ponunt expresse in decalogo: vel dependent ex eis que ibi expresse ponuntur. iõ sufficiebant poni decalogum vt hic posuit. Secũdo: quia xꝑus voluit distinguere duos statꝰ. vnũ in quo sunt ea q̃ sufficiũt ad salutẽ. aliũ in quo sunt superogatiões ad pfectiõ habendũ salutẽ. primũ posuit iñ q̃tũ tetigit decalogũ dicẽs. nõ homicidium facies. q. d. ista est prima via ꝛ planior. secundũ ostendit iñ q̃tum dixit. si vis esse perfectus vade ꝛ vende omnia que habes. q. d. obseruãdo decalogũ: sufficiens es: sed non pfectus. si autem vis tenere statũ scõm in quo sunt supererogationes: vẽde vni

Q° 46.

Q° 47.

uersa que habes. Tertio qꝛ xp̃s voluit ostendere qꝫ hoīes in omni statu poterāt saluari qđ est hr̃e vitā eternā. Et tñ nulla p̃cepta erāt q̃ ab oībus hoīb⁹ seruarent aut seruari possent nisi ea q̃ sunt de lege nature q̃ est in dictamētib⁹ oīuz hoīuz. Cetera vero positiua sūt: ꝛ nō hñt vim obligādi nisi ꝓstituant. ꝛ qꝛ nō ꝓtingit ꝓstitui aliqd vnū apud oēs gētes vniformiter nisi sit de dictamine naturali qđ ē apud oēs: sola p̃cepta legꝭ nature sūt apud oēs hoīes ꝛ illa sola sūt p̃ que poterant oēs saluari. iō ista sola posuit. Et ista est cā q̃re etiā si obseruatio legis moysi ad vitā eternā aliqd faceret nō posuit illā qꝛ lex illa nō fuit apud antiquos q tñ potuerūt hr̃e vitaz eternā. p hec aūt p̃cepta decalogi q̃ ordināt ad p̃rīmū q̃ ponunt̄ ītelligūt cetera. nā ista sola nō sufficiūt ad vitā eternā: qꝛ siqs obseruauerit oīa hec ꝛ deliquerit in aliquo alioꝛ nō habet vitā eternā: sꝫ potiꝰ factus est oīuz reus. ¶ Querit cū xp̃s poneret p̃cepta necessaria ad habendā vitā eternā q̃re nō posuit aliqua ptinētia ad deū sꝫ sola p̃cepta dirigētia ad p̃rīmū. ¶ Dōm qꝫ licet exp̃mant̄ p̃cepta secūde tabule intelligunt̄ tñ cē exp̃ssa p̃cepta p̃me tabule. sꝫ xp̃s nō curauit illa exp̃mere. ꝛ cā est qꝛ sicut etiā p̃cepta secūde tabule nō oīa exp̃ssit sꝫ q̃dā: ꝛ p illa intellexit alia: ita ꝛ intellexit p̃cepta p̃me tabule. ꝛ cā ē qꝛ p̃cepta decalogi certa sūt ꝛ exp̃ssis qbusdā intelligunt̄ oīa alia. Nam qbusdā exp̃ssis manifestū est quod subticeant̄. ꝛ ita etiā si pauciora expressisset poterant subintelligi oīa alia. Sed dicet̄ sicut exp̃ssis qbusdā p̃ceptis secūde tabule tacita fuerūt alia: q̃re nō factū est sic in p̃ceptis p̃me tabule qꝫ saltē aliq̃ illoꝝ subticerent̄ exp̃ssis alijs. Dōm qꝫ fuit p̃mo qꝛ in p̃ceptis secūde tabule includunt̄ p̃cepta p̃me tabule. ꝛ rō est qꝛ scōa tabula ptinet ad dilectionē p̃rimi p̃ma tabula ad dilectionē dei: sꝫ in dilectione p̃rimi includit̄ dilectio dei. nā deus diligit̄ ex charitate ꝓpter seip̃m: p̃rimus aūt ꝓpter deū. q̃ nō pōt diligere p̃rimū q nō diligit deū: qđ verꝫ est de dilectione ex charitate. sec⁹ de dilectione naturali vel carnali aut vtili: ꝛ ita p̃supponunt̄ p̃cepta p̃me tabule ad p̃cepta secūde tabule. sic ergo posuit hr̃ xp̃s p̃cepta secūde tabule q̃si illa ponēdo: oīa p̃cepta ꝛ totā legem posuisset cū oīa sint in dilectione p̃rimi vel p̃supponant̄ ab ea. sic dicit̄ ad ro. 13. q diligit p̃rimū legē impleuit. ꝛ iterū si qđ aliud p̃ceptū est: in hoc verbo solo instaurat̄ diliges p̃rimū tuū sicut teip̃m. ꝛ ad galla. 5. dicit̄ oīs enī lex. i. tota ī vno ꝑmone implet̄ diliges ꝓximū tuū sicut teip̃m. hoc aūt est qꝛ charitas p̃rimi p̃supponit necessario charitatē dei. est tñ ꝑo dilectio dei ratione ꝛ nature inq̃tū ꝑm ordinē charitatis diligit̄ p̃rimus nō ꝓpter se sed ꝓpter deū: ꝛ iō deus p̃us diligit̄. ¶ Manifestū est aūt qꝫ magis necessariū est cauere offensionē dei q̃ p̃rimi ꝛ magis necessariū est honorare ip̃m q̃ p̃rimū: cū g̃ tā diligēter xp̃s exp̃sserit qꝫ necesse erat obseruari p̃cepta secūde tabule q̃ ad p̃rimū sunt: manifestū erat qꝫ ad intrandū vitā eternā magis necessariū esset obseruari p̃cepta p̃me tabule q̃ sunt ad deū. iō non fuit opus exp̃mere illa ꝛ ista est rō vera. ꝛ ita tenet nichola⁹. xp̃s aūt ordinauit ista p̃cepta ꝑm maiorē ꝛ minorē necessitatez. s. qꝫ magis necessaria ponit in principio.

¶ Querit̄ an p̃cepta legis moysi subintelligāt̄ hic ita qꝫ ēnt
Q°.49 necessaria ad ingrediendū ad vitā. ¶ Dōm qꝫ nō ītelligit̄ lex moysi in eis q̃ xp̃s dixit: nō enī posuit eā in necessarijs ad habendū vitam eternā. Et patet qꝛ si lex moysi esset necessaria ad habendū vitā eternā: exp̃ssisset xp̃s ipaz legē in generali vl aliqō de preceptis eius ꝛ tñ nichil exp̃ressit. Scōo fuit qꝛ xp̃s posuit tanq̃ necessaria ad vitā: ea q̃ obseruata sunt meritoria vite eterne. lex tñ custodita nō dabat vitā eternā sed bona tē poralia. leui. 27. ꝛ deutero. 28. ꝛ ysa. 1. iō non debuit poni hic. Tertio qꝛ xp̃s posuit solū ea q̃ necessaria erant simplr̃ ad habendū vitā eternā: ꝛ tñ obseruatio legis moysi nō erat simpliciter necessaria ad vitā eternā qꝛ tūc nemo posset hr̃e vitam eternā sine obseruatiōe legis illi⁹ qđ falsum est. Quarto qꝛ xp̃s voluit oñdere qꝫ ad vitā eternā nō soli iudei sꝫ etiā antiq patres puenire potuerūt. sic dicit̄ luce. 13. cū viderit̄ abraā ysac ꝛ iacob ꝛ oēs ꝓphetas in regno dei: vos aūt expelli foꝛas ꝛ tñ illi nō obseruauerūt legē moysi cū nōdū esset data q̃ sine illa puenire potuerūt pr̃es antiq ad vitā eternā: ꝛ ita nō debuit exp̃mi. p̃cepta aūt decalogi ab oībus gētib⁹ custodiri potuerūt a p̃incipio: qꝛ naturaliter insunt de dictamine rōn̄s. iō illa fuit ꝓuenies exp̃mi. Quinto ꝛ p̃cipaliter qꝛ xp̃s dabat nūc viā q̃ hoīes possent puenire ad vitā eternā de cetero: ꝛ tñ ipse nō intendebat obligare quēq̃ ad obseruationē legꝭ moysi cū potius nūc obseruatio ei⁹ cessare deberet. iō nō exp̃ssit nec debuit exp̃mere illā nec subintelligit̄. imo etiā si necessaria esset ꝑo aliquo tpe ad habendū vitā eternā xp̃s nō exp̃meret eā neqz subintelligi vellet: qꝛ tunc cū oīs doctrina ab eo data maneat in ꝑpetuū ꝛ obliget oēs manerem⁹ obligati ad legem moysi qđ falsuz est. nō est aūt simile de p̃cept⁹ decalogi: qꝛ illa sunt de lege nature ꝛ etiā si nō imponerēt̄ ēēt homo tacite obligatus ad illa: sicut oībus gentib⁹ ꝛ oī tpe fuit obligatio obseruandi p̃cepta decalogi: ꝛ tñ nulli gēti data fuerūt nisi iudeis. vñ etiā si nō diceret xp̃s nūc illa esse necessaria ad vitā eternā intelligeret̄ qꝫ esset necessaria cū nō posset qs agere q̃ illa sine pctō mortali: ꝛ tñ cū pctō nemo ingredit̄ in vitā eternā. secus est de lege moysi qꝛ obseruatio illi⁹ nō erat necessaria simpliciter. i. nō oībus hoībus nec oī tpe sed solū obligabat inde os q̃bus deus imposuerat ꝛ eo tpe obligabat quo durabat ¶ Aduertendū qꝫ lex moysi ꝓprie sūpta put ꝓsistit in cerimonialibus ꝛ iudicialib⁹ nō ꝓferebat vitā eternā: sed solū tpalia qꝛ illud ꝓferet̄ p legē qđ p eā pmittit̄. Et tñ obseruatorib⁹ ei⁹ nō pmittunt̄ in ea nisi bona terre ergo ista sola ꝓferebat. ē tñ dōm qꝫ aut accipit̄ obseruatio legis moysi q̃tū ad ip̃m opus legꝭ. i. opus operatū: aut q̃tū ad intētionē opantiū. si q̃tū ad opus dico qꝫ nō ꝓferebat̄ obseruatorib⁹ vita eterna sed solū bona tpalia. ꝛ iō ipe obseruationes legales q̃tū ad ip̃am siue fierent ex timore dei siue amore siue quocūqz alio zelo: erant p̃meritorie bonoꝝ tpaliū. si aūt accipiat̄ obseruatio ex intentione obseruantiū: poterat qs p obseruatiōe ē legis mereri vitā eternā. s. si ex charitate illā obseruaret̄. Et tūc meritū nō est ex ope sed ex charitate. ita eodē mō p qōcunqz opus factum ex charitate meremur vitā eternā. qꝛ tñ simplr̃ loquendo legis obseruatio nō dicit nisi opus ꝛ nō intētionē opantis: verꝫ est qꝫ lex nō dabat obseruatorib⁹ vitā eternā sꝫ sola bona tpalia. ꝛ in hoc differūt sacramēta noui testamēti ab operationibus legis moysi: qꝛ ille ex seipsis nō ꝓferebant nisi bona tpalia. sacramēta aūt nr̃a ꝓferūt ex se p̃sis gratiā ꝛ vitā eternā nisi suscipiēs ponerit obicē. Et ita verꝫ est qꝫ legalia non ꝓferebant vitā eternā tēporibus suis obseruata. Cū aūt dicūt doctores qꝫ ꝓferebāt vitā eternā: pōt intelligi ex opantis intētione nō aūt ex ope opato. Scōo pōt dici ꝛ melius qꝫ doctores nō accipiūt hic opa legis. i. cerimonialia ꝛ iudicialia p̃cepta sꝫ p̃cepta decalogi q̃ vocāt̄ large lex inq̃tū in lege moysi scripta erāt sꝫ ipsa nō sint legalia. i. positiua sꝫ ō iure nature. ¶ Quer- Q°.50.
it q̃re xp̃s posuit decalogū ad vitā eternā necessariū. ¶ Dicendū qꝫ aliud est dici qꝫ p aliqd mereamur vitam eternaz: ꝛ aliud qđ aliqd sit necessariū ad habendū vitam eternā. accipiendo p̃mū dōm qꝫ nichil est meritoriū nisi actus charitatis vel actus alij vt sunt imperati a charitate. Et ita certū est qꝫ nec lex moysi: nec p̃cepta decalogi neqz al q̃ opatiōes p̃seip̃as sunt meritorie. ꝛ ita nec lex moysi neqz decalogus ptinent ad vitā eternā. accipiēdo scōo mō. dōm qꝫ aliq̃ opationes sunt necessarie ad vitā eternā licet nō sint meritorie illi⁹. ꝛ ita tot⁹ decalogus est necessari⁹ ad vitā eternā. lex aūt moysi nō est necessaria ad vitam eternā cū ad obseruationē eius nō obligemur: ꝛ t p̃cepta decalogi licet nō sint meritoria vite eterne sunt necessaria ad vitā eternā: qꝛ sine illis nō habet̄ vita eterna. lex aūt moysi nec ē aut fuit vnq̃ meritoria vite eterne: etiā nō est necessaria ad vitam eternā cū nō obseruando illā pueni- Q°.51.
amus illuc. iō nullo mō ptinet lex ad vitā eternā. ¶ Querit an aliqd ꝓter decalogū erat necessariū. ¶ Dōm qꝫ aut q̃rit

an simpliciter sit necessariū aliquid ad vitā eternam vltra decalogum. vel an nobis sit aliqd vltra necessariū. Accipiēdo se cūdū: dōm q̄ multa p̄ter decalogū sūt necessaria ad vitam eternā. qa oīa que obligamur seruare: & quorum trāsgressio aut omissio esset in nobis pctm̄ mortale sūt necessaria ad vitā eternā. qa ad vitā eternā est necessariū euitare pctm̄ mortale. ḡ oīa illa qbus nō obseruatis in peccatū incidim⁹ sunt necessaria ad vitam eternā. & ita cerimonialia oīa & forralia q̄ obseruare tenemur sunt necessaria ad vitā eternam. multa enī instituit ecclia obseruāda ad que oīa tenemur. & dñi legislatores in quorū districtu degim⁹: & si sint talia que sint ad regulādos mores trāsgressio eorū inducit pctm̄ mortale. & p̄ter obseruatio eorū est necessaria ad vitā eternā. oīa enim q̄ nos vouemus: siue quorū obligatiōes nosipsi super nos inducim⁹ sūt necessaria ad vitā eternā. aliqd etiā xp̄s induxit obseruādum p̄ter decalogū. vt nō repudiare vxorē. ad quod etiam tenemur. apl̄s quoq; aliqua statuerūt obseruāda vt paulus corinthios ordinat quātū ad multa cerimonialia & illa obligamur obseruare. & ita sūt necessaria ad vitā eternā: sunt tm̄ vltra decalogū. Accipiēdo p̄mū modū dōm q̄ simplicit est necessari⁹ solus decalogus & ea que ad decalogū pertinēt. ōr aūt simpl̄r necessariū illud sine cui⁹ obseruatiōe nullo mō poterat haberi vita eterna: neq; potuit vnq̄ nec poterit. & hoc cōfitit ī decalogo. qa cerimonialia & iudicialia que nos nūc obseruam⁹ ex institutiōe ecclie & p̄ncipiū seculi nō obligāt: nisi qa instituta sunt & p̄ūt reuocari. Si aūt nūq̄ instituta fuissent vel cassata nō: iam nō eēnt necessaria ad vitā eternā. ió nō sunt simplicit necessaria ad vitā eternā. ¶Necessaria sūt simpl̄r illa que etiam si nō instituerent obligarēt. & postq̄ semel obligant reuocari nō p̄ūt. talia sunt q̄ naturalit obligāt. s. que sūt de iure naturali q̄ oī tempore & oēs hoīes obligauerūt. & ista vel sunt in decalogo vel reducunt ad illū. ió decalogus ē q̄ simpl̄r ē necessari⁹ ad vitā eternā. ¶Est tm̄ sciēdū q̄ in decalogo nō ponunt expresse oīa que sūt de lege naturali vt obseruent. & potiꝰ sime ea que ꝓsistunt in agēdo. Cōtinet enī decalog⁹ duo. s. ea p̄ que homo ordinat in deū: & p̄ que ordinat in p̄mū respectu dei tenet homo exhibere honorē debitū vt deo dño creatori & gubernatori & btificatori & redēptori. & tenet cauere offensionē illius. De hoc ponunt tria p̄cepta in decalogo. duo de cauēdo offensionē. s. nō colere alienos deos. & nō iurare in vanum. & vnū de exhibēdo honorē. s. colere vl̄scificare sabbatum. Certū est tm̄ q̄ multa alia indicat rō naturalis nos debere facere p̄p̄t dei honorē vltra custodiā sabbati. oīa aūt illa facere tenemur. & tamē illa intelligunt sub custodia sabbati. Etiā in multis alijs possum⁹ offēdere directe deū etiā nō offendēdo p̄mū p̄ter colere deos alienos. & iurare in vanū. & oēs offensiōes dei quas rō dictat nobis eē offensiōes tenemur euitare. ió ad multa alia tenemur respectu dei: & que sūt necessaria ad vitā eternā p̄ter illa q̄ ꝓtinent in decalogo. Ad p̄mū aūt ordinat homo benefaciēdo & nocumēta ei⁹ cauendo. Primū est p̄ cepta affirmatiua: & ē vnicū. s. honorare parētes. Secūdū est p̄ cepta negatiua: que sūt sex. certū ē tamē q̄ plura mala sūt q̄ vn⁹ homo pōt alteri inferre q̄ sex vetita ī decalogo. & tm̄ tenet qlibet nō inferre alteri nocumētū aliqō. maxīe aūt appet hoc adhuc circa bonū qō hō tenet hoī. nā ex obligatiōe naturali homo tenet hoī ad multa saltē in necessitatib⁹ temporalib⁹ & spūalib⁹. & tm̄ in decalogo vnicū ē affirmatiuū p̄ceptū. s. honorare parētes. ió vltra decalogū sūt mlta in qbus obligat homo deo & p̄mo de iure naturali. & illa sunt necessaria ad vitā eternā: cum oēs gētes ad hec obligētur p naturale dictamē qō in eis est. Et ita dōm q̄ vltra ea q̄ sunt in decalogo sunt multa necessaria ad vitā eternā: & tamē oīa illa reducunt ad decalogū. Et q; aliqs putaret q̄ ad sola illa obligabat adiūxit xp̄s aliud quod nō ē p̄ceptum speciale decalogi. s; includit in se oīa que de iure nature seruāda sūt s; diliges p̄mū tuū sic teipsū. per hoc enī intelligunt oīa q̄ reducunt ad decalogū: & que obseruāda sūt de iure nature tā ad deū q̄ ad p̄mū. & p; qa istud ē p̄ceptū gñale de dilectiōe p̄imi. s; in dilectiōe p̄imi includit dilectio dei. q aūt diligit nō offendit s; p̄ dest. ió q diligit deū & p̄mū facit oīa ad que obligat. qa sub dilectiōe includunt oīa ad que qs obligatur & tm̄ ista ad que de iure naturali obligat: & que sūt simpliciter necessaria ponunt tripl̄r. vno mō solū in gñali. secūdo modo oīno in ꝑticulari. tertio mō p cōclusiōes determīatas datas vl̄r & nō spāliter circa singula. De p̄mo iuxta illud: q diligit p̄imū legez impleuit. ad Ro. 13. & illud. Tota lex in vno sermone instaurat: diliges p̄imū tuū. & illud. Diliges dn̄m deū tuū & p̄imū tuū sicut teipsū. j. 22. c. De secūdo non pōt dari certa regula. nulla enī vnq̄ scriptura exp̄ssit q̄ & quot sunt in qbus tenemur deo & in qbus tenemur p̄imo. qa quotcunq; datis adhuc plura p̄nt occurrere in qbus teneamur. sed sola rō ē que dictabit de his q̄ euenerint in particulari. De tertio est descriptio in decalogo. nam ibi ponūtur decē p̄cepta q̄ si decē ꝯclusiōes gñales de his in qb⁹ tenemur deo & p̄imo: & nō ponūtur ibi particularit singula in qb⁹ tenemur. sed ad istas decez ꝯclusiōes reduci p̄nt quecūq; particularia ad que teneamur. & ió fuit cōueniēs valde q̄ deus assignaret istas decem ꝯclusiōes p̄p̄t ignorātes quasi decē regulas iuris naturalis vt per has scirēt facilit applicare cetera ad q̄ tenent: qō nescirēt si ponerent iste ꝯclusiōes. Et ista fuit cā quare de⁹ dedit explicite ista decem p̄cepta iudeis: qa etiam si nō fuissēt data obligabāt. & ita xp̄s dixit hic q̄ ista p̄cepta decalogi erāt necessaria ad vitā eternā. nō qdem immūes q̄ solum ea q̄ cōtinent in eis sint necessaria: s; oīa que sunt de iure naturali quorum obligatio numq̄ pōt cessare. & illa nō p̄nt singularit exp̄mi: s; vel sunt in decalogo vel reducunt ad illū: s; eo mō quo de⁹ p̄ decalogū imuit iudeis q̄ obseruare debeāt oīa q̄ sunt de lege naturali. & ita xp̄s nūc volēs oñdere iuueni q̄ ad vitā eternā erat necessaria obseruatio oīum eorū q̄ sunt de iure naturali dixit ei de obseruatiōe decalogi quasi ibi oīa includāt implicite vel p reductionē. ¶Querit quō matheus & lucas posuerūt hic solū p̄cepta q̄tuor negatiua. & marc⁹ posuit aliud negatiuū qō in decalogo nō est. s. ne fraudē feceris. & an cristus hoc dixerit. ¶Dōm q̄ qcqd asserāt euāgeliste xp̄m dixisse ē tenēdū q̄ illud dixerit. & ió ꝛ oēs taceāt aliqd: & vn⁹ solus illud exp̄mat magis dōm ē q̄ illud dixerit. q; ille solus illud asserit: q̄ credat q̄ nō dixerit: q; ceteri tacēt. nā loc⁹ ab auctoritate negatiue nō tenet. maxīe qa scimus q̄ nemo euāgelistarū oīa xp̄i gesta & dicta ꝓscripserit. Jo. 20. Multa quidem & alia fecit iesus q̄ in libro hoc scripta nō sūt. etiā qa nemo euangelistarū falsū dicit. & tm̄ si qs eox aliqd asserit dictū qō dicī fuisse negam⁹ aut: factū mēdacē illū facim⁹. si ꝓ qbusdā aut oībus tacētib⁹ asseram⁹ aliqd dictū eē aut factū qō oēs subticeāt neminē facim⁹ mēdacē. Cū ḡ marcus illud scripserit dōz ē q̄ xp̄s illud dixerit & tm̄ mathe⁹ & lucas illud tacuerūt. xp̄s aūt dixit illud sicut marc⁹ exp̄ssit ad magis notificādū: qa mlta sunt in qbus nocem⁹ p̄imis fraudādo eos. p fraudē enim intelligit oīs illicitus ꝯtract⁹ aut rei aliene ꝯtractatio indebita sine cōtractu: q̄ tm̄ nō ē p violētā aut secretā oblationē. & qa ista nō intelligunt plane sub noīe furti voluit exp̄mere fraudem vltra furtū. matheus aūt & lucas subticuerunt putātes sufficere decalogi exp̄ssionē: cuz nō facere fraudē nō sit p̄ceptū decalogi positū a dño in decalogo a p̄ncipio. etiam qa fraus ad furtū reduci pōt. sic & multa alia sūt q̄ nō exp̄munt: & nōe est illa reduci ad decalogū. ¶Querit quare xp̄s addidit hic & diliges p̄imū tuū sic teipsū. nā istud nō ponit in decalogo exo. 20. nec deutero. 5. ¶Dōm q̄ xp̄s posuit istud tanq̄ mādatū. nō qdē tanq̄ vnū de mādatis decalogi distinctū ab alijs cū nō ponat inter illa: s; ponit vt clausula generalis ad includendū multa que nō includunt exp̄sse in decalogo. sicā vt dictum ē. s. multa sunt ad q̄ tenemur p̄imis p̄ter ea q̄ exp̄resse ponunt in decalogo: & illa includunt sub dilectione p̄imi. ió

Q°. 52.

Q°. 53.

fuit valde conueniēs ℓmo quasi neceſſariū poni illam clauſulam generalem: ne putaret quis q̄ ad ſola expreſſa in decalogo teneremur. ⁊ Dicit illi adoleſcēs ⁊ oñdit ſuperiꝰ qd de obſeruatiōe p̄ceptoꝝ erat neceſſitatis. hic aūt oñdit qd ē ſupererogatiōis. ⁊ iſta ſupererogatio eſt abiectio oīum tpaliū p̄ paupertatē volūtariā. ⁊ diuidit in duas partes. q; p̄mo ponit paupertatis volūtarie meritū. Secūdo vt ad eā alliciat oñdit eiꝰ p̄miū. ibi. ⁊ Tūc reſpōdēs petrus ⁊ p̄ma in duas. q; p̄mo oſtēdit paupertatis volūtarie meritū. ſecūdo p̄fectiōis huiꝰ retardatiuū. ibi. ⁊ Cū aūt audiſſet ⁊ Circa p̄mū ꝺr. ⁊ Dicit illi adoleſcens ⁊ anhelabat iſte iuuenis ad perfectionē putās cuz parua aut nulla difficultate ſe illuc puenturū. iō ſtatim vt xp̄s reſpōderat: rurſus interrogauit. ⁊ Oīa hec cuſtodiui ⁊ ſ. oīa p̄cepta que narraſti. ⁊ nō ſolū intellexit de narratis: ſz etiam de eis que includebañ ſub narratz. ⁊ A iuuētute mea ⁊ i. a pua etate quā vocauit large iuuētutem. q. ꝺ. nō ſolū cuſtodio nūc iſta: ſz etiaz diu eſt q̄ illa cuſtodio ⁊ cuſtodiui. ⁊ Quid adhuc michi deeſt ⁊ i. nūqd aliqd deeſt michi. non enī dixit hoc iuuenis affirmatiue: q; neſciebat an aliqd ſibi deeſſet cum neſciret qd eſſet neceſſitatis ⁊ quid ſuperogatiōis. ⁊ tñ q; deſiderabat peruenire ad iſtā perfectionē queſiuit an aliquid ſibi deeſſet. ⁊ Ait illi ieſus ⁊ dās eiviā ad pfectionē. ⁊ Si vis eſſe pfectꝰ ⁊ id eſt ad ea q̄ neceſſaria ſunt michil tibi deeſt: cum oīa p̄dicta ſeruaueris. iō iā nō ſupeſt tibi niſi pfectio. ⁊ dixit. ſi vis. q. ꝺ. non eſt neceſſitatis eſſe perfectum ſed volūtatis. ⁊ Vade ⁊ ſ. vade in domū tuā ⁊ in alia loca vbi habes bona tua. ⁊ Et vēde oīa que habes ⁊ nō partē dixit ſed oīa: q; ad pfectā paupertatē in qua homo xp̄m ſequat: oportet michil ſibiipſi relinq̄re q̄ ſit oīa vēdendo. ⁊ Et da pauperibꝰ ⁊ ſ. p̄recia rerum venditarū ⁊ non ipſas res: q; ſi res darent non vēderent: ſz diſtribuerent. ⁊ Et habebis theſaurū in celo ⁊ i. non credas q̄ ea que das: perdis. ſz cum lucro magno tibi reddunt: q; in celo datur theſaurꝰ p̄o eis. ⁊ Et veni ⁊ ſ. poſtq̄ vēdideris ⁊ erogaueris res tuas. ⁊ Et ſequere me ⁊ ſ. doctrinā meā tenendo ⁊ mecū diſcurrēdo de loco in locum. Q°.54 C Querit de iſto adoleſcente cum dixit oīa hec cuſtodiui: an dixerit verū. C Aliq dicunt q̄ mentitꝰ fuerit. ſic enī p̄z: q; ſi verū eſſet q̄ per oīa p̄cepta exercitatus eſſet cum diceret ei xp̄s q̄ vēderet que habebat obediret: ⁊ tñ non obediuit: ſed abiit triſtis. ergo nō impleuerat mandata que ad p̄imū. idē dicit Jeronȳ. ſ. mētitur adoleſcēs. ſi enī quod ponit in mandatis diliges p̄imū tuuz ſicut teipſum opere cōpleſſet: quomodo poſtea audiens: vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus triſtis abſceſſit. C Dōm q̄ iſte iuuenis vere locutus fuit. fecerat enim oīa q̄ dixit hic: ⁊ apparet: q; mentiri michil ei p̄oderat nunc: ⁊ xp̄o non officiebat. ſicut qui mentitur in confeſſione peccatorum ſibi nocet: quia peccatorū veniam non cōſequetur. iſte autem iuuenis petebat rem ſpiritualē. ſ. vitam eternam ad quaz nō niſi per veritatem ⁊ virtutes peruenit. q̄ ergo mentiret erat ſeipſum impedire. ideo non eſt veriſimile q̄ mentiret. Secūdo q; ſi iſte iuuenis mentiret hoc eſſet q; habaret animū fallendi. ⁊ hoc ſiue vt ipſe gloriaret ſiue vt xp̄m tēptaret. ⁊ quocunq; horum dato non triſtaret quādo xp̄s dixit ei: vēde oīa que habes. ſed etiam ſi nō eſſet factꝰ ſimularet ſe hilariter accipere ⁊ ſpōte obediturū: etiam ſi non haberet animū faciēdi: ⁊ p̄ hoc gloriam quandam p̄ tunc coā aliſs acciperet. Cū autem triſtis abiit oſtendit defectum ſuum ⁊ ſe impotētem ad ardua: ideo non mentiebat vt gloriaretur: nec etiam vt temptaret: q; etiam tunc ſimularet ſe facturū quod dicebat a xp̄o: vt temptatiōi ſiue eſſet oportunitas. triſtem aūt ſe oſtendendo neq; gl̄iam venari poterat: nec temptationi locus erat. ideo videt q̄ non mētiebat vt falleret. Tertio quia ſi mentiretur nondum habēs p̄imū graduz. ſ. ea que ſunt neceſſaria ad vitam eternam: licz peteret a xp̄o quid adhuc michi deeſt. nō diceret ei xp̄s: ſi vis eſſe perfectus. quia hoc eſt quaſi iam vere teneret p̄mum gradum neceſſariorum. ſed xp̄s qui veritatem nouerat eum tanq̄ mēdacem argueret: nō dando ſibi regulā de perfectione. ⁊ tamē non redarguit ſz regulam dedit. q̄ non mentitus eſt iuuenis. Quarto ⁊ efficacius: q; xp̄s videns iuuenem iſta dicentem dilexit eum. vt dicit Mar. 10. c. ſ. hec oīa obſeruaui a iuuentute mea. Jeſus aūt intuitus eum dilexit eum. xp̄s tamē mēdacium non diligit ſed detestat. C Querit quare dixit iſte adoleſcens: oīa obſeruaui a iuuentute mea. et quomodo hoc poterat eſſe: quia videt implicare ꝯtradictionem cum nōdum eſſet iuuenis ſed adoleſcēs. C Ad p̄imū dicendū q̄ dixit illud ad oſtendendū ſuam magnā diſpoſitionez xp̄s enim dixerat ei q̄ ſeruaret mādata. ipſe aūt dixit q̄ a iuuentute ſua cuſtodiuerat ea. q. ꝺ. non ſolum nūc illa cuſtodio: ſed etiam ſemp cuſtodio: q; a iuuētute mea cuſtodiui illa: ⁊ ita ſufficiētem diſpoſitionē q̄tum ad hoc habeo. Secūdo ad tollendū calumniā: quia ſi diceret iuuenis: ego cuſtodio nūc iſta p̄cepta vel incipiam cuſtodire illa: poſſet dicere xp̄s q̄ oportebat aliquātō tempore eum inſiſtere huic cuſtodie p̄ceptorum anteq̄ darent ei p̄cepta illa magna ad habēdum vitaz eternam. ⁊ ita poſſet eum a ſe abiſcere. dixit ergo oīa hec cuſtodiui a iuuētute mea: ideo non oportet me ampliꝰ morari in his: ſz poſſū ad maiora aſcendere. C Ad ſecūdum ꝺōm q̄ iſte ad quem xp̄s loquit adoleſcēs erat vt dicitur hic. ſ. dicit ille adoleſcēs. ⁊ ⁊ in lr̄a ꝺr. Cum aūt audiſſet adoleſcēs. ſz accipitur alterū iſtorum large: ⁊ forte vtrūq;. Nam adoleſcentia p̄prie ſumpta non excedit annū viceſimū p̄mū. aut ſm alios viceſimū quintū. iſte aūt videt fuiſſe maioris etatis. nam dicitur Luce. 18. Interrogauit eū qdā p̄nceps. ⁊ tñ in tam parua etate non eſſet p̄nceps phariſeoꝝ neq; ppl̄i. etiaz quia boīes talis etatis vix ad talia aſpirāt. de iuuentute manifeſtiꝰ eſt q̄ accipiat large: nā ſm ordinē etatū adoleſcētia p̄cedit adiuuentutē. iō ſi adoleſcēs erat nondū fuerat iuuenis. ⁊ ita nō poterat cuſtodiuiſſe oīa hec aut aliqd eoꝝ a iuuētute ſua q̄ nunq̄ habuerat. Dōm igit q̄ adoleſcētia ⁊ iuuētus in ſacra ſcriptura large accipiunt ⁊ ꝓfuſe. nō ſm taxationē annoꝝ quam nos ponimus. ſīā adoleſcētia interdū accipit ꝓ quacūq; etate quātūcūq; parua. imo ꝓ principio cuiuſcūq; etatis q̄ non ſit infantia. ſic accipit gen̄. 8. Dis etas ab adoleſcētia ſua p̄na eſt ad malū. ⁊ i. a p̄ncipio cuiuſlibet etatis p̄nitas eſt ad maluz ⁊ ita in p̄ſenti iuuētus ⁊ adoleſcētia accipiunt large. ita q̄ adoleſcentia accipit ꝓ iuuentute vel a p̄ncipio virilitatis. iuuētꝰ aūt accipit ꝓ parua etate. ſ. puericia. Q°.55. C Querit quare poſt p̄dicta dixit xp̄s iuueni: ſi vis eſſe pfectꝰ: q; iſtud non attinebat ad ea que petebat. ille enim petebat vitā eternā: ⁊ ad illā ſufficiebat obſeruatio mādatoꝝ. ideo nō oportebat dici ō pfectione. C Dōm q̄ hoc fuit p̄mo ꝓpter inſtātiā iuuenis. xp̄s enīz dixerat ei q̄ obſeruaret decalogū ad habendū vitā eternā. in quo inuebat q̄ nō erat aliud neceſſariū. ipſe tñ dixerat q̄ ꝓ ſeruauerat: ⁊ petebat ſi qd aliud deerat. iō xp̄s dixit ei qd poſſet boni facere vltra decalogū. ⁊ q; vltra obſeruationē neceſſarioꝝ nichil reſtat niſi pfectio. dixit xp̄s. Si vis eſſe pfectus q. ꝺ. cū obſeruaueris mādata nō reſtat niſi vt pfectꝰ efficiaris ſi vis. Secūdo fuit q; aliquo mō facit ad p̄poſitū eoꝝ q̄ iuuenis volebat. Nā ſicut ꝓtingit hīe btitudinē: ita ꝓtingit illā eē maiorē vel minorē. obſeruatio aūt p̄ceptoꝝ facit ad habendū pfectionē ſimpliciť. pfectio aūt facit ad habēdū illā in maiori gradu. iō ꝙueniēs erat dici illi iuueni ō pfectiōe vt abūdātiꝰ cōſequereť gl̄iam. Tertio quia videt fuiſſe de intētiōe iuuenis nō ſolū hīe vitā eternā: ſz etiā hīe pfectionē: cū poſtq̄ xp̄s dixerit ei q̄ erāt ei neceſſaria ad vitā eternā: ⁊ ille dixerit ſe illa impleuiſſe adhuc q̄ſuerit an aliqd ſibi deerat. ideo xp̄s de pfectiōe etiā rn̄dit. Ad diſtinguēdū aūt gradꝰ vel ſtatꝰ ſunt duo gradus. vnꝰ in quo obſeruant ſolū ea q̄ ſunt neceſſitatis aliꝰ in quo tenent ea q̄ ſūt ſuperogatiōis. P̄imꝰ vocat abūdās ſiue ſufficiēs iuſticia. Secūdus vocat ſuperogatio vl p̄fectio: ⁊ q; poſuerat p̄mū ingr̄tū dixit de obſeruatiōe decalogi ponit hic ſecūdū. ⁊ vt videat diſtinctꝰ poſuit nomē eiꝰ dicēs

Q°.57. ſi vis eſſe perfectus. ¶ Querit quō xps dixit iuueni: ſi vis eſſe perfectus. cū videat q nemo poteſt eſſe perfectus in via. qa ōr ꝓma chorin. 13. cum venerit qō pfectū eſt euacuabit qō ex parte eſt. ꝛ tñ in vita iſta non euacuat quod ex parte eſt. qa fides ꝛ ſpes ſunt ex parte q̄ tñ manēt in via. ḡ nullus eſt hic pfectus. ¶ Dōm q̄ pōt homo eſſe pfect⁹: ꝛ nonſolū in patria ſz etiaz in via. iſtaz oīa mādata. exhortatiōes ꝛ ſuaſiōes ſacre ſcripture dant p̄ ſtatu vie: qz in patria nō eſt obſeruare p̄cepta neqz cōſilia aut aliqd qō in finē ordinet ſz īmobiliter adherere fini. ꝛ tñ ſacra ſcriptura hortat nos ad pfectionē. ſ. 5. c. Eſtote pfecti ſicut ꝛ pater veſter celeſtis pfect⁹ eſt. ꝛ aplus dicit. ꝓma chor. 14. Senſibus pfecti eſtote: malicia aūt puuli. etiaz illud per quod efficimur pfecti eſt in via. iō cōtingit hoīez in via eſſe pfectū. Dicit enī hic finis eſſe pfectus: vade ꝛ vende oīa. ſz iſtud fit hic. iō hic habet pfectio. ¶ Pro quo ſciendum q̄ pfectio dicit quādā totalitatē. qz vt ōr in. 3. phiſicor. totū ꝛ pfectū idē ſunt. totalitas aūt pōt accipi dupliciter. Uno mō ſimpliciter vl' abſolute. ꝛ ita pfectū eſt qō eſt totū ens ꝛ totū bonuz id ē extra qō nichil eſt de natura entitatis ꝛ bonitatis. hoc mō nichil eſt perfectū niſi de⁹. ꝛ ſic hō nō pōt eſſe pfectus nec hic ne: in futuro. de⁹ enī totā naturā entitatis hz. īmo nō ōr aliqd p̄prie ē ſz quādā vmbrā eſſendi. ꝛ illud. Qui ē miſit me ad vos. i. ille ſolus eſt. Cetera ꝺo nō ſunt. ꝛ ſi eē videāt exo. 3. c. Etiā de⁹ cōtinet totā naturā boni in tñ q̄ ipſe ſolus vocatur bon⁹ abſolute. ſicut xps dixit. ſ. in lꝛa. ꝛ mar. 10. ꝛ Luc̄ 18. Quid me vocas bonū: nemo bon⁹ niſi ſolus deus. cetera ꝺo habēt quaſdā p̄ticipatiōes cēndi ꝛ bonitatis ab eo quod eſt pfectū totū ens ꝛ totū bonū. ꝛ iō ſunt entia limitata qz limitat̄ vel coartatur in eis entitas ꝛ bonitas ſm modū recipiēdi ꝛ tñ in vita eterna nō mutabit̄ natura hoīs: qz nō deſinet eſſe creatura neqz eē ab altero. ꝛ etiā erit recipiēs in actu: qz ipſā bītudinē qua gloriabunt̄ nō a ſeipſis bī: ſz a deo p̄ticipabūt iō nō eſt poſſibile hoc mō eē aliquē pfectū niſi eū q̄ naturaliter pfectus eſt q̄ eſt ſolus de⁹. Secūdo mō pōt accipi totalitas nō ſimpliciter ſz reſpectu modi p̄ticipatiōis. Nā hō ꝛ ſingule res cōſtituunt̄ in diuerſis ſpēb⁹ ſm q̄ ſūt diuerſi modi p̄ticipationū dīne entitatis ꝛ bonitatis in reb⁹. ab illa aūt mēſura entitatis ꝛ bonitatis ꝓtingit ſepe deficere res. iō nō eſt in eis tūc totalitas ſm quā pfecta vocant̄. hec aūt pfectio qz eſt q̄ tū ad eē ꝛ naturā nō ſolū ꝓtingit hoīb⁹: ſz etiā oīb⁹ alijs reb⁹. ſ. q̄ in qualibz ſpecie ſit aliqd pfectū ꝛ aliqd impfectū ſm q̄ aliquid ſortit totalitatē ſpeciei illi⁹ ꝛ aliqd nō. de iſta pfectiōe q̄ tū ad hoīes dōm q̄ ꝓtingit aliquē eſſe pfectū ſm ſtatū p̄ntis vie ſz nō ſit pfectio ſimpliciter vt hoīs: cū ſit illa pfectio hoīs maior q̄n tum ad eſſe in patria: qz tā q̄ tū ad figurationē mēbrorū q̄ ad virtutes corpis erūt corpa meliora in patria q̄ nunc. iō tunc erunt ſimpliciter pfecta q̄ tū ad ꝺditionē eē humani. nūc tñ nō loqmur de pfectiōe q̄ cōſiſtit in eēndo ſz in opādo. opatio enim vt bona ſit multa regrit: ꝛ ꝓcuriſus illorū facit quādā totalitatem opatiōis. ꝛ illa totalitas dicit pfectionē opatiōis. de hac pfectiōe agit hic: ꝛ nō de pfectiōe eſſendi. ¶ Querit cum p-

Q°.58. fectio noſtra cōſiſtat in actu: ꝛ act⁹ ſm virtutē ſit bon⁹ que eſt virtus in cuius actu cōſiſtit pfectio xp̄iane vite. Et qz ſolet dici q̄ in actu charitatis ꝓſiſtit eſt dubiū an cōſiſtat in illo. Aliq dicūt q̄ nō. dicit enī aplus ꝓma chor. 14. c. Malicia parui eſtote: ſenſib⁹ aūt pfecti. ſed charitas non p̄tinet ad ſenſū. i. ad intellectū: ſz magis ad affectū. ḡ pfectio vite eterne non ꝓſiſtit p̄incipaliter in charitate. Secūdo p̄z: qz ad ep̄h. 6. c. ōr. Accipite armaturā dei vt poſſitis reſiſtere in die mala: ꝛ in oīb⁹ pfecti ſtare. ꝛ ita pfectos nos vocat in armatura dei. de qua ipſe dixit. Eſtote ſuccinti lumbos vr̄os in veritate: ꝛ induite loricam iuſticie in oīb⁹ ſumētes ſcutū fidei. ḡ pfectio nr̄a nō ſoluz attēdit̄ in charitate: ſz etiā in alijs virtutib⁹. ſ. caſtitate iuſticia ꝛ fide ꝛ alijs. Tertio p̄z qz virtutes apparēt diſtincte in ſpecie p act⁹ ſuos. ꝛ tñ iaco. ꝓmo. c. ōr patiētia op⁹ pfectū hz. ḡ videt̄ q̄ ſtatus pfectiōis magis attēdit̄ ſm patiētiā q̄ ſm charitatē. ¶ Dōm q̄ pfectio nr̄a ꝓſiſtit in charitate. ſic dicit ap̄ls ad colꝛ. 3. c. Sup oīa charitatē habētes q̄ eſt vinculū pfectiōis Vocat̄ aūt vinculū pfectiōis. i. vinciēs vel ligās oēs virtutes in quādā pfectā vnitatē. Itē p̄z hoc qz vnūqōqz ōr eſſe pfectū in q̄ tū attingit p̄priū finē q̄ eſt vltima rei pfectio. Charitas aūt eſt q̄ vnit nos deo q̄ eſt vltim⁹ finis humane mētis. qz q̄ manet in charitate in deo manet. ꝓma Jo. 4. ḡ ſm charitatē ſpecialiter attēdit̄ pfectio. Cetere aūt virtutes nō ꝓuīgūt homīnē fini ſuo: eo q̄ nulla earū eſt directe de fine vite humane tā q̄ de obiecto: cū morales virtutes nō habeāt deū p obiecto: theologice habēt deū p obiecto: ſz nulla tā pfecte fit̄ charitas. iō p charitatē cui eſt naturale eē in deū. i. ꝓuenit ſibi ex natura habit⁹ talis. cetere virtutes q̄b⁹ accidit dirigi in deum dirigēt̄ in ipſū. ꝛ ita in actu ei⁹ p̄incipaliter ꝓſiſtet pfectio. ¶ Ad p̄mū dōm q̄ in charitate ꝓſiſtit pfectio: ꝛ ad illā p̄tinēt ſenſus bonū enī interi⁹ eſt veritas. pfectio ḡ ſenſuū ꝛ intellectū vl' intellectionū cōſiſtit in hoc: qz cōformant̄ veritati ꝛ in ea ſint vniformes. i. idē ſentiētes. iuxta illud p̄ma chor. 1. Sitis pfecti ī eodē ſenſu ꝛ in eadē ſcia. vnitas tñ iſta ꝛ cōcordia fit p charitatem q̄ cōſenſū in hoīb⁹ operat̄. iō pfectio ſenſuū ī charitate radicat̄. ꝛ ſic pfectio ſimpliciter nr̄a in charitate ꝓſiſtet. ¶ Ad ſecundum dōm q̄ accipiēdo pfectionē vt cōpetit hoī vel alteri rei poteſt dici aliqs pfect⁹ duplicit̄. ſ. ſimpliciter aut ſz qd. Primo mō attēdit̄ pfectio ſm id qō p̄tinet ad rei naturā: vt ſi dicatur aīal pfectū: vel ei deficit de diſpoſitiōe mēbrorū ꝛ alijs huiuſmodi q̄ reqrunt̄ ad vitā aīalis. Secūdo mō attendit̄ pfectio ſm aliqd exteri⁹ adiacēs: vt in albedīe vel nigredīe aut colore aliquo vel rubore ꝛ ſimilib⁹. Ita ḡ in vita xp̄iana īueniet̄ ſimpliciter pfectio ꝛ ſm qd. Perfectio ſimpliciter eſt illa ſm quā conſtit vita xp̄iana in eſſe ſuo ſpūali. Perfectio aūt ſm qd ī eo qō adiacet vite ꝛ nō p̄tinet ad eſſe vite. eſt aūt vita xp̄iana ſpūalis ſicut ōr ad philip. 3. Cōuerſatio nr̄a in celis eſt. ꝛ ſicut corp⁹ per cōiunctionē ad aīam p̄ticipat vitā naturalē. ita aīa p cōiunctionē ad xp̄m p̄ticipat eſſe ſpūale qō eſt vita ſua. ſic ōr ad colꝛ. 3. Mortui eſtis: ꝛ vita vr̄a abſcōdita eſt cū xp̄o in deo. Cōſiſtit aūt iſta vnio p quā aīa viuit in dilectiōe. iō q̄ nō diligit: mortu⁹ eſt. ꝓma Jo. 4. Qui nō diligit in morte manet. ḡ pfectio ſimpliciter vite xp̄iane eſt in charitate ſm quam dicimur viuere. Perfectio ſm qd eſt in eis que adiacēt vite xp̄iane. ꝛ iſte ſunt alie virtutes que vitā noſtrā ſpūalē nō efficiūt: ſz exornāt. Et qz illud qō eſt p ſe eſt p̄incipiū ei⁹ qō eſt p accidēs: charitas erit pfectio vite xp̄iane velut p̄incipiū aliarū ſ. rtutū exiſtēs. ¶ Ad tertiū dōz q̄ patiētia nō reddit vitā noſtrā pfectā ſimpliciter: nec opus ei⁹ eſt pfectū in q̄ tū eſt op⁹ patiētie. ſed in ordīe ad charitatem. ſ. in q̄ tum patientia p̄cedit a charitate. ſ. q̄ ex abundātia charitatis tolerat q̄s aduerſa. iuxta illud ad Roma. 8. Quis nos ſepabit a charitate dei. an tribulatio: an āguſtia: ꝛ ita p̄pt̄ charitatē angu ſtias toleram⁹ ne a charitate recedamus. ꝛ non ſolum patiēter ſed etiam libenter. iuxta illō Act. 5. Ibāt apoſtoli gaudētes a conſpectu cōcilij: quia digni habiti ſunt pro noīe ieſu contumeliā pati. ¶ Querit an talis p Q°.59. fectio qualis dicta eſt ſm charitatē poſſit eſſe in via. ¶ Dōm q̄ ſic cum xps inuitet ꝛ hortet nos ad pfectionē: ꝛ tamē nulla alia pfectio eſt niſi iſta que eſt ſm charitatē: qz tamē totum et perfectum idem ſunt. 3. phiſicor. pfectio aūt nominat quādā totalitatē: erit pfectio in totalitate charitatis. Iſta aūt totalitas inuenit̄ tripliciter. Prima eſt totalitas abſoluta: nō ſolū ꝓut conſiderat̄ ex parte diligentis. ſ. vt diligat quātum diligere pōt: ſed etiam ex parte diligibilis. ſ. vt deus tantū diligat̄ q̄ tum diligibilis eſt. ꝛ iſta p̄ma perfectio nō eſt poſſibilis in homine in via neqz in patria. qz nunq̄ poterit quis diligere deū q̄ tum diligibilis eſt. cum ſit diligibilis in infinitū: qz eſt infinite bonus. angeli etiam non habent talem perfectionē charitatis: cum actus quoq̄z diligendi eorū ſit finitus. ſolus enī de⁹ habet iſtā pfectionē charitatis: qz ipſe ſe diligit quantū poteſt ꝛ quantū diligibilis eſt: eo q̄ potētia dilectiua eſt equalis ob

iecto diligibili cum tanta sit in eo charitas quãta bonitas etiã creaturas diligit ꝑtũ diligibiles sunt. i. ꝑtũ ipse eas diligibiles ꝓstituit. Scõa pfectio est charitatis q̃ etiã attendit ꝑm totalitatẽ absolutã solũ ex pte diligentis, put affectus ꝑm suum posse totũ semp actualiter tendit in diligibile. s. in deũ q̃ est obiectũ ꝑmũ ⁊ p se charitatis. Nã primꝰ nõ est p se obiectũ charitatis saltẽ nõ p se ⁊ ꝑmo qr iõ diligit inquãtũ põt participare deo. ista pfectio nõ ẽ possibilis hoi ĩ via: sz habebit eã ĩ patria. nã hic nemo põt semp eẽ in actu amãdi: qr sic cessaret ab oĩbus alijs actibus. etiã eo tpe quo ꝓsistit in actu amandi nõ amat ꝑm totã intensionẽ possibilẽ: qr intensiꝰ amare posset si apponeret totũ conatũ. Tertia pfectio est q̃ attẽdit ꝑm totalitatẽ sz nõ absolutã. nõ est enĩ totalitas ex pte diligentis: qr nõ oportet q̃ semper diligat actualiter neqz ex toto conatu: nec etiã ex pte diligibili: qr nõ est necesse tantũ diligi ꝑtũ diligendũ est: sz totalitas ista capit ꝑtũ ad hoc q̃ excludant totaliter oĩa q̃ repugnãt motui dilectiõis in deũ ⁊ primũ. ⁊ hoc est tollendo ꝓncipalit cupiditatẽ ⁊ quasdã passiões. dicit. n. augu. libro. 83. q̃stionũ q̃ venenũ charitas est cupiditatz. ista pfectio charitatis habebit in futuro ⁊ etiã haberi põt hic. ⁊ hoc dupliciter. ꝑmo in ꝑtũ ab affectu hois excludit oẽ illud qõ charitati ꝓriat sicut est pctm̃ mortale. ⁊ talis pfectio ꝓuenit cum charitate qr nũq̃ sine illa est charitas: ⁊ est ista de necessitate salutis. vñ cõiter nõ solemus hãc vocare pfectionẽ nisi dicat pfectio radicalit vel originatiue: qr iste gradus requirit ad hoc q̃ inueniat pfectio ꝓprie dicta. Scõo mõ inꝑtũ ab affectu hois excludit nõ solũ illud qõ charitati est ꝓriũ: sed etiã oẽ illud qõ impedit ne affectus mẽtis totalit dirigat in deũ ⁊ sine ista pfectione põt charitas esse sicut in incipiẽtibus ⁊ pficiẽtibus in qbus charitas est: ⁊ tñ sunt in eis venialia ⁊ affectiões aliq̃ rez mundanaꝝ q̃ impediũt ne totalit dirigat mens ĩ deũ Et ista regula est pfectio de q̃ in ꝓsenti logmur q̃ aliq̃ pfecti efficiant in vita. ¶ Querit an pfectio de q̃ logmur quã habet hõ in via ꝓsistat in ꝓceptis vel in ꝓsilijs. ¶ Dõm q̃ pfectio ꝓsistit in aliquo qõ sub ꝓcepto est. Nã ꝓsistit pfectio ĩ charitate, dicit. n. augu. q̃ pfectio vite xp̃iane ꝓsistit in hoc q̃ deũ toto animo diligam⁹, primũ aũt sicut nosipsos: sed charitas sub ꝓcepto est. nõ solũ absolute. s. vt charitatẽ habeam⁹: sz etiã charitas in hac magnitudine. s. vt ex toto corde ⁊ tota fortitudine diligam⁹ deũ ⁊ primũ sicut nosipos. sic patet deutero. 6. s. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. ⁊ leui. 19. dicit diliges primũ tuũ sicut teipm. ⁊ xps oñdit ista duo esse ꝓcepta ⁊ nõ ꝓsilia. j. 22. c. Cũ ait q̃ in his duob⁹ mandatis vniuersa lex pendet ⁊ prophete. ꝯ in actu posito sub ꝓcepto stat pfectio vite. Sed ꝓsiderandũ q̃ pfectio dicit ꝓsistere in aliquo duplicit vno mõ ꝑm se ⁊ essencialit alio modo secũdario ⁊ accidentaliter per se quidẽ ⁊ essencialit ꝓsistit pfectio vite xp̃iane in charitate ꝓncipaliter ꝑm dilectionẽ dei: ⁊ secũdario ꝑm dilectionez primi de qbus dilectionib⁹ dant duo ꝓcepta q̃ sunt ꝓncipalia in tota lege. s. diliges dñm deũ tuũ ⁊c. ⁊ primũ tuũ sicut teipm q̃ xps vocauit maxima mãdata ex qbus tota lex ⁊ pphete pẽdent. Sed tũc posset aliqs dicere q̃ cũ aliud sit habere charitatẽ: aliud habere charitatẽ pfectã qõ est simplr esse pfectũ in hac vita erit charitas sub ꝓcepto: sed pfectio charitatis sub ꝓsilio. ¶ Sed dicendũ q̃ non stat qr hoc esset si charitas p vt cadit sub ꝓcepto haberet aliquã mensurã. s. q̃ diligere deũ vsqz ad determinatã mẽsurã esset de necessitate precepti. Et ita diligere proximũ vsqz ad certam mensuram. Et quicquid vltra esset de dilectione pertineret ad consilia tunc enĩz perfectio pertineret ad consilia: sed falsum est quia non ponitur mensura aliqua vsqz ad q̃ diligere sit de precepto ⁊ vltra diligere nõ sit de ꝓcepto: sed q̃tacũqz dilectio dei sit ⁊ primi nõ solum que sit actu sed etiã q̃ possibilis sit ad preceptuz ptinet qõ patet ex forma ꝓcepti: quia dicit diliges dñm deuz tuũ ex toto corde tuo: ⁊ ex tota mente tua: ⁊ ex tota fortitudine tua. nichil aũt plus augeri põt in dilectione. Nam cũ scõm

Q°. 60

hec omnia diligit nichil manet aliud ꝑm qõ diligatur. potissime quia in quolibet ponit totalitas. s. ex toto corde: tota mẽte: tota fortitudine. ⁊ tamen totũ ⁊ perfectũ idem sunt. z. phisicoꝝ. ergo qui ex toto corde diligit perfectionẽ dilectionis habet ⁊ ꝓsequẽter habebit pfectionẽ. Cũ pfectio vite humane ꝓsistat in charitate vt dictũ est. de dilectione primi eodem modo patet ex forma precepti: quia dicit ⁊ primum tuũ sicut teipsum. Ei tamẽ diligere seipm est diligere maxime: qr seipm quis maxime diligit. vnde dicit. 9. ethicoꝝ q̃ amicabilia que ad alterũ peruenerũt ex amicabilibus q̃ ad seipm: sed pfectio consistit in eo qõ maximũ est. ergo pfectio in dilectione primi est si quis proximũ dilexerit sicut seipm. Et ita vtriusqz dilectionis pfectio sub precepto est. ratio aũt huiꝰ est quia finis legis ⁊ omniũ preceptoꝝ est charitas. sic dicit ꝑma thimo. primo. c. finis precepti est charitas de corde puro ⁊ ꝓscientia bona ⁊ fide nõ ficta. si enĩ charitas esset solũ precepti opus ⁊ non finis precepti ꝓsisteret obseruatio eius in mensura certa. ⁊ tamen est simul precepti opus ⁊ preceptoꝝ finis. ideo in ꝑtum est finis nõ habet certam mensurã in qua teneat: sed quãto magis teneat melius est. Cetera aũt ꝓcepta sunt precepta ⁊ nõ finis precepti. ideo obseruatio illoꝝ consistit in mensura certa quã extendi nõ oportet. Charitatẽ aũt extendi ꝑtũcunqz possit siue per intensionẽ siue p extensionẽ melius est: qr in fine nõ dat mensura sed in his q̃ ad finẽ vt dicit aristo. ꝑmo politicoꝝ vt medicus nõ adhibet mensurã in sanitate quã intendit inducere quasi vellet inducere tantã sanitatẽ ⁊ nõ maiorẽ: sed adhibet mensurã in medicina q̃ apponit ⁊ in dieta qua vtit ad sanandũ. Nam quãto maiorẽ sanitatẽ induxerit melius est: ⁊ tamen quãto maiorẽ dietã imposuerit ⁊ plus de medicine quãtitate adhibuerit nõ est melius sed tanta erit quãtitas diete ⁊ medicine q̃ excedere poterit: sed necesse est cõmensurata esse. sic ⁊ in ceteris finibus ⁊ q̃ ad finem: qr nunq̃ est mensura in finibus qui simpliciter accipiunt vt fines: sed in eis que ad finem semp ponit mensura. ⁊ ita cũ charitas sit sub precepto ⁊ in illa nõ debeat poni mensura sed q̃to plus potuerimus erit perfectio in ꝓcepto. ⁊ ita dicit augu. in libro de perfectione iusticie cur nõ precipiat homini ista pfectio q̃uis eam in hac vita nemo habeat. Sed tunc diceꝝ cũ ea que sunt sub precepto obligent omnes ⁊ pfectio charitatis sit in precepto obligabit omnes: ⁊ ita peccabit mortaliter q̃ nõ est perfectus quod falsum est. cũ ⁊ religiosi ⁊ prelati nõ teneantur esse perfecti ita q̃ quocũqz tpe nõ fuerint perfecti dicant esse in peccato mortali. ¶ Dicendũ q̃ in precepto charitatis ꝓpãlius est q̃ in ceteris preceptis quia cetera sunt solũ precepta. preceptũ aũt charitatis ⁊ est preceptũ ⁊ est etiã charitas finis preceptoꝝ ⁊ vtrũqz seruatũ est in precepto isto. in quãtũ enĩ finis est cõpetit sibi intendi sine mensura. in q̃tũ vero preceptũ est cõpetit obligare. ⁊ ita ponit ibi q̃ deũ toto corde ⁊ mente diligamus qõ est sine mensura diligere. in q̃tũ vero preceptũ est per cui⁹ obseruationẽ peruenit ad patriã vbi est bonũ desideratum obligat omnes ⁊ ideo dicendũ q̃ istud preceptum non obligat ad q̃tum dicit: ⁊ ratio est quia aliquid ponit ad obligandũ. s. in quãtũ preceptũ est ⁊ aliquid ponit ad ostendendũ in q̃tum finis est. Nam preceptũ dicit obligationẽ ad agendum positio aũt finis facit ostensionẽ quo sit tendẽdũ. ⁊ ita dicendum q̃ in quantũ dicitur diliges dominũ deũ tuum ad preceptum pertinet. in quãtũ dicitur ex toto corde tuo ⁊ tota mente ⁊ fortitudine ad rationẽ finis pertinet quia vocat intensionez amoris quanta sit possibilis. Et ita ostendit nobis ad quid conãdum sit ⁊ tamẽ nõ imponitur sub necessitate quãtũ conemur sed quomodocũqz reperiatur q̃ diligamus deũ ⁊ proximũ facimus id quod est de necessitate precepti: quia tamen ordo est de necessitate in charitate. ⁊ iste est vt quidam prius ⁊ magis amentur. nõ dicetur quis amare deum per charitatez nisi plus illum amet q̃ quecũqz alia: ⁊ si nõdum amat ex toto corde ⁊ tota anima quod est ad perfectionẽ pertinens. ⁊ ad hunc

gradum dilectionis deiscilicet eum super omnia diligere omnes homines tenent: sed in quanto gradu eum sup omnia diligant nõ est sub necessitate ꝓcepti. sed dicendũ ꝙ est equiuocatio in ratione ista. Iam verũ est ꝙ perfectio charitatis in ꝓcepto est cũ non sit possibilis maior charitas qua illa que est in precepto: ꝛ tamẽ aliud est esse in ꝓcepto id est sub necessitate precepti. ꝛ aliud sub precepto id est ostendi ꝑ preceptũ aut verba illius. primo modo charitas est sub ꝓcepto ꝛ tenentur omnes ad charitatẽ: ꝛ tamẽ pfectio charitatis nõ est sub precepto. ideo nemo tenẽ esse pfectus: sed perfectio est ad votum ꝛ nõ ad preceptũ pertinens. secundo modo pfectio charitatis est in precepto id est ostensa vel declarata per verba ꝓcepti: scz quãtũ est ad quod bonũ est nos niti vt diligendo pueniam⁹. ꝛ tamẽ nõ cadit sub obligatione precepti neqz tenẽ quis ad totũ quod ostendit̃ per istud preceptũ. imonemo potest in via explere totũ quod per istud preceptũ ostendit̃ dum viuit. etiã si velit vt augu⁹ dicit. ꝛ ideo quãtũ ad illud nõ habet vim ꝓcepti obligatiui: sed magis vim doctrine vel admonitionis. ꝛ ratio est quia si charitatis preceptũ fuisset limitatũ ad certã mensurã putarẽ ꝙ nõ solum expediret imo ꝙ non esset bonũ vltra facere. ꝛ quia in charitate quãtomagis intẽdit̃ actus melius est nõ solum positũ est in verbis precepti id ad quod nos obligamur: sed etiã id quod bonũ est nos facere si possimus vel si velimus. Secũdario aũt ꝛ instrumentaliter consistit perfectio in consilijs que omnia sicut ꝛ preceptũ ordinant̃ ad charitatẽ: sed aliter ꝛ aliter quia charitas ordinat̃ ad remouendũ ea que sunt charitati ꝯraria cuim quibus charitas cẽ nõ potest. consilia aũt ordinant̃ ad remouendũ impedimenta actus charitatis q̃ tamẽ habitui charitatis nõ ꝯrariant̃ sicut matrimoniũ ꝛ occupatio negocioꝝ secularium ꝛ possessio aliquoꝝ bonoꝝ mũdanoꝝ nõ opponunt̃ charitati cũ possit stare charitas cũ illis: ꝛ tamen ista impediunt actuz charitatis. ꝛ ideo bonũ est cessare ab illis vt magis possit quis attendere charitati. Et ita tã ꝓcepta ꝙ ꝯsilia ad finẽ qui est charitas dirigũt̃. sic dicit augu. in encheridion. quecũqz mãdat deus deq̃b⁹ vnũ est nõ mechaberis: ꝛ q̃cunqz nõ iubent̃ sed spãli cõsilio monent̃ ex quibus vnũ est bonũ est homini mulierẽ non tangere: tunc recte fiũt cum referunt̃ ad diligendũ deũ ꝛ primũ ꝓpter deũ: ꝛ in hoc seculo ꝛ in futuro. ꝛ inde est quod in collatiõib⁹ patruũ dicit abbas moyses ieiunia. vigilie. meditatio scripturaꝝ. nuditas atqz ꝓuatio omniũ facultatũ. nõ pfectio sed pfectionis instrumenta sunt. qz nõ in illis ꝯsistit discipline illius finis sed ꝑ illa pueniẽ ad finẽ. ꝛ etiã ꝓmisit ibi ꝙ pfectionẽ istis oĩbus predictis quasi quibusdã gradibus ꝓcẽdere nitimur: ꝛ ita apparet quomodo perfectio ꝯsistat in ꝓceptis ꝛ quomodo in ꝯsilijs. Sed dicet̃ ꝙ hoc est cõtra ea que cõmuniter asserimus. s. ꝯsistere perfectionẽ in consilijs ꝛ nõ in preceptis: qz nõ vocamus pfectos populares qui sola precepta obseruant: sed religiosos vel prelatos qui etiã obseruant consilia. Dicendũ ꝙ vtrunqz verũ est sz est diuersus modus accipiendi. Nam si accipiat̃ id in quo essencialiter est pfectio pertinet pfectio ad precepta: qz essencialiter ꝯsistit in charitate q̃ cadit sub precepto licet ista pfectio charitatis nõ cadit sub obligatione ꝓcepti. si aũt accipiat̃ modus pueniendi ad pfectionẽ dicit̃ esse pfectio in ꝯsilijs: qz obseruatio ꝯsilioꝝ tollit impedimẽta pfectionis. ꝛ iõ nõ est aliqs prim⁹ pfectionẽ nisi ꝑ obseruationẽ ꝯsilioꝝ. ꝛ ob hoc rationabiliter dicit̃ ꝙ ꝯsistat pfectio in ꝯsilijs ꝛ nõ in ꝓceptis. alia etiã rõ est erroris: qz aut ꝯsilia accipiunt̃ ꝑ se inclusis ꝓceptis aut ꝑsuppositis ꝓceptis. accipiẽdo ꝓmo mõ ꝯsilia nõ faciũt pfectionẽ: imo nõ pficiũt ad vitã eternã cũ obseruatio ꝓceptoꝝ sit necessaria ad vitã eternã. ꝛ isto mõ nõ solemus accipe ꝯsilia. Accipiẽdo scõo mõ. dõm ꝙ in obseruatione ꝯsilioꝝ includit̃ obseruatio ꝓceptoꝝ ꝛ totũ bonũ qõ est ex obseruatiõe eoꝝ ꝛ addit̃ aliqd plus. ꝛ iõ cũ in ꝓceptis sit pfectio. s. in duob⁹ ꝓceptis charitatis oñdat̃ modus charitatis in quo est pfectio eius ꝛ ꝯsilia tollũt impedimẽta ꝑ q̃ pueniat̃ ad habendũ illũ modũ vel mensurã charitatis magis ꝑtinet pfectio ad consilia ꝙ ad ꝓcepta quasi ad gradũ primiorẽ. ꝛ ita dicimus cõiter ꝙ pfectio ꝯsistit in ꝯsilijs. qz ꝑ nullũ ꝯsiliũ importat̃ actus in quo est pfectio ꝛ per ꝓcepta. s. per duo ꝓcepta charitatis importat̃ id in quo est pfectio. Ad primũ dicendũ ꝙ sicut augu⁹ dicit in libro de pfectione iustitie pfectio charitat̃ homini in hac vita ꝓcipit̃ qz recte nõ currit̃ si quo currendũ est nesciat̃. quõ aũt sciret̃ si nullis ꝓceptis ostenderet̃. Quz id qõ cadit sub precepto diuersimode possit impleri nõ efficit̃ quis trãsgressor ꝓcepti ex hoc ꝙ nõ optimo modo implet sed sufficit ꝙ quocũqz mõ impleat dũ tamẽ vere dicat̃ impleri qõ in precepto ꝯtinet̃. pfectio aũt dilectionis vniuersaliter quidẽ. i. q̃tũ ad omnẽ modũ suũ cadit sub precepto. vt dicit augu⁹ vbi supra: sed trãsgressionẽ ꝓcepti euadit qui quocũqz modo pfectionẽ diuine dilectionis attingit. Est aũt aliquis gradus dilectionis qui non põt impleri in via vt ostensuz est ꝓcedẽti. q. qui aũt deficit ab hac pfectione manifestũ est ꝙ nõ est trãsgressor diuini ꝓcepti. etiã nõ est trãsgressor ꝓcepti qui nõ attingit ad modos medios pfectionis dũ tamẽ attingat ad aliquẽ modũ saltẽ ad infimũ. Sed vt apertius videat̃ potest dici dupliciter. vno mõ dicit̃ ꝙ charitas cadit sub precepto. ꝛ tñ pfectio charitatis nõ cadit sub ꝓcepto. i. sub obligatione ꝓcepti: sed solũ sub ostensione. ꝛ ita quocũqz mõ teneat quis charitatẽ satisfacit: sed nõ põt minus teneri q̃ vt deus sup omnia diligat̃. qz si aliqd plus q̃ deus aut equaliter deo diligat̃ nõ est charitas sz pctũ. Et ita dicetur ꝙ nõ cadit charitas sub obligatiõe ꝓcepti. Aliter põt dici ꝙ pfectio charitatis cadit sub charitatis ꝓcepto. ꝛ cadit quicũqz modus pfectionis sub illo ꝓcepto: ꝛ tamẽ nõ obligamur ꝑ illud ꝓceptũ ad quẽcunqz modũ pfectionis: sed satis est tenere aliquẽ modũ pfectionis. Et ita erit verũ ꝙ pfectio cadit sub ꝓcepto: sz nõ omnis modus: sed sufficit tenere aliquẽ moduz perfectionis quicũqz ille sit. fuerunt aũt ꝓcedenti. q. distincti tres modi pfectionis charitat̃. primus illoꝝ nõ est nobis possibilis hic nec in patria sed soli deo. secũdus nõ est nobis possibilis hic: sz ẽ possibilis in patria. tertius est possibilis hic. sz ille subdistinguit̃: qz aut per totalitatẽ dilectionis excludunt̃ ab affectu nostro omnia q̃ ꝯrariant̃ charitati aut tollunt̃ nõ solum illa que cõtrariant̃ charitati: sed etiã ea q̃ impediunt actũ eius. accipiendo primo mõ est perfectio charitatis cũ dicat totalitatẽ ei⁹ ꝛ est pfectio necessaria cũ sine hac pfectione nõ possit stare charitas. ꝛ talis pfectio cadit sub ꝓcepto. accipiendo scõo modo cadit sub ꝓcepto qz includit̃ ibi obseruatio ꝯsilioꝝ ꝑ q̃ tollunt̃ impedimẽta pfectionis. Et isto scõo modo nõ accipim⁹ pfectionẽ. ꝛ ideo pfectio vt sic nullo modo cadit sub ꝓcepto.

Q°. 6.

¶ Querit̃ an qlibet q est pfectus sit in statu pfectiõis. ¶ Dicendũ ꝙ aliqui sunt perfecti qui non sunt in statu perfectionis sicut aliqui sunt qui sunt in statu perfectionis ꝛ non sunt perfecti. nã religiosi ꝛ ꝓlati sunt in statu pfectionis. ꝛ tñ mlti eoꝝ nõ sunt perfecti imo nõ sunt boni ꝙ ꝑsupponit̃ ad pfectionez ꝯtingit ergo ex opposito aliquos esse pfectos q nõ sint in statu pfectionis. ¶ Considerandũ enĩ in hoc ꝙ status ꝓprie pertinet ad ꝯditionẽ libertatis vel seruitutis. spiritualis aũt libertas aut seruitus põt in homine attendi dupliciter. vno modo ꝑm id quod interius agit̃. alio mõ ꝑm id quod foris ostendit̃ qz vt dicit̃. primo reg. 16. c. homines vident ea que parent. deus aũt intuet̃ cor. inde ergo est ꝙ ꝑm interiorẽ hominis dispositionẽ accipit̃ ꝯditio spũalis status in hoĩe ꝑ cõparationez ad diuinũ iudiciũ. Quantũ vero ad ea q̃ foris agunt̃ vel ostendunt̃ accipit̃ spũalis status in hoĩe ꝑ cõparationẽ ad ecclesiam. accipiendo ꝓmo mõ. s. q̃tũ ad deũ qlibet qui est pfectus est in statu pfectionis. quia tamẽ tã pfectio q̃ status accipit̃ ibi secundũ interiora q̃ nobis sunt ignota. ꝛ de ignotis nõ loqmur nõ consueuimus accipere statũ pfectionis aliquãdo sic. sed accipimus statũ q̃tũ ad ecclesiam eo ꝙ sic status nominat aliqd manifestũ ꝛ nos distinguimus statũ pfectionis a statu imꝑfe-

ctorũ. frustra tñ esset distinguere ea q̃ in noticiã nostrã rõ veniunt. ideo accipimus statũ q̃tum ad ea que foris apparent: siue q̃tum ad eccliam. ꝛ ita loquimur semp de statib⁹ inq̃tũ ex diuersitate statuũ consurgit quedã pulchritudo in eccl̃ia. ¶ Est aũt considerandũ q̃ q̃tum ad hoies ad hoc q̃ aliqs cõ sequaꝫ statum seruitutis vel libertatis regrit̃ ꝓmo quedam obligatio vel absolutio. Secũdo regrit̃ quedam solemnitas que interueniat cum obligatiõe vel absolutiõe. De ꝓmo ꝑz qa lz seruus dicaꝫ a seruiẽdo nõ iõ est seruus qcunq; seruit alteri: sz q obligatur ad seruiendũ. qa aliq seruiũt q̃ serui nõ sũt iuxta illud ad Gala. v. c. Per charitatẽ spũs seruite inuicem. neq; etiam ex hoc q̃ aliqs desinit seruire desinit esse seru⁹ vel liberaꝫ a seruitute. sic̃ ꝑz de seruis fugitiuis. ꝛ iõ seruus aliq̃s efficit̃ per hoc q̃ obligaꝫ ad seruiẽdũ. ꝛ ꝑ hoc liberaꝫ a seruitute q̃ absoluit̃ a seruitute. De secũdo ꝑz qa oportẽt q̃ non solum sit obligatio vel absolutio: sed etiam q̃ fiat cum quadam solẽnitate: sicut ꝛ cetera que int̃ hoies fiunt ꝛ optinẽt firmitatẽ de iure fiunt cum quadã solẽnitate vel cerimonia. hoc modo accipiẽdo statum pfectiõis õr aliqs esse in statu pfectionis: non ex hoc q̃ habet actũ dilectiõis pfecte: sz ex hoc q̃ obligat se perpetuo ꝛ cum aliqua solẽnitate ad ea que sunt pfectionis siue expresse siue tacite se qs obligauerit. expresse quidem religiosi se obligãt cum cerimonia pfessiõis vel solẽnitate. tacite aũt .i. sine expressa obligatiõe cõstituunt̃ prelati ĩ statu pfectiõis suscipiẽdo plationẽ: ꝛ hoc cum solẽnitate cõsecrationis que fit in eis. Et tñ isti lz sint in statu pfectiõis eoipso q̃ pfitent̃ religionẽ: vel suscipiũt plationẽ: tñ nõ semp sunt pfecti cum sint aliqui mali prelati ꝛ mali religiosi: q nõ solũ nõ sunt perfecti. ĩmo nõ sunt boni qui est gradus necessari⁹ precedens ad religionẽ. Et etiam aliq boni religiosi sunt ꝛ boni ꝓlati qui non sunt pfecti: qr nõ obligant̃ esse pfecti. nam religiosi nõ obligauerũt se ad esse pfectos: sz ad tẽdendũ ad pfectionem. s. ad obseruandũ ea que sunt regule substãtialia. q⁹ obseruatis tollunt̃ impedimẽta actus charitatis. ꝛ ablatis illis tẽdit̃ ad pfectionẽ. als. n. peccarẽt religiosi mortalit̃ quãdocũ qz cessarẽt a pfectiõe: vel non attingerẽt ad illã. quod falsum est. ꝛ de prelatis simile est q̃ nõ obligant̃ ꝑ quocũqz tpe esse pfecti: lz semp sint in statu pfectiõis. Et ita isti sunt in statu pfectiõis q tamẽ pfecti nõ sunt. ecõtrario aũt aliqui sunt perfecti qui tñ nõ sunt in statu perfectiõis: sicut illi qui habẽt actum pfectum charitatis vt ꝯingit esse in via: ꝛ tñ nõ sunt ꝓfessi religionẽ neq; sunt prelati. Et simile xps dicit. j. .22. c. de duobus filijs eiusdem patris: quorũ alteri dixit pater: vade in vineam operare. ꝛ ille dixit: nolo. ꝛ tñ penitẽtia motus iuit illuc. alteri ꝝo dixit: vade operare in vineã meã. ꝛ dixit: eo. ꝛ nõ iuit. ꝛ ita q̃tum ad pfectionẽ aliqui nõ habẽtes statum pfectiõis habent pfectionẽ. ꝛ aliq existẽtes in statu pfectiõis nõ habẽt pfectionẽ. Predicta intelligunt̃ de pfectiõe ꝑm quam tollunt̃ affectu nostro oĩa per q̃ impeditur act⁹ charitatis. nam accipiendo perfectionẽ vt excludit oĩa que repugnãt charitati quilibet obligaꝫ ad pfectionẽ. ꝛ ita a fortiori prelati ꝛ religiosi obligant̃ semp habere pfectionẽ. ¶ Querit̃ an per hoc q̃ quis vendit ea que habet efficiaꝫ pfectus? ¶ Dom q̃ pfectio non cõsistit aliquo modo in venditiõe possessorꝝ. ꝓprie loquẽdo sz in actu charitatis vt ostẽsum est. ꝫ. in actib⁹ ꝝo cõsiliorũ non cõsistit pfectio: sz pfectiõis dispositio. perfectiõis enĩ instrumẽta sunt cõsilia: qr ꝑ ea tollunt̃ impedimẽta act⁹ pfecte charitatis: sed in eis perfectio non cõsistit. sic dicit abbas moyses in collationib⁹ patrũ. Jeiunia. vigilie. meditatio scripturarꝝ. nuditas atq; priuatio oĩum facultatũ: non pfectio: sz pfectiõis instrumẽta sunt: qr nõ in illis consistit disciplĩne illius finis: sed per illa peruenit̃ ad finẽ. Et ideo q̃n xps dicit: si vis esse perfectus vade ꝛ vende ꝛc. debet intelligi. i. si vis esse dispost⁹ ad perfectionẽ vende que habes. qr vẽditis rebus non impedietꝫ qs in actu charitatis per curã rerũ familiariũ que multũ solz hoies distrahere. Secũdo põt dici q̃ xps non posuit pfectionem hic in vẽdendo oĩa: sz in sequẽdo ipsum. nam non dixit si vis esse perfectus vende oĩa que habes solũ. sz addidit: ꝛ seq̃re me. ꝛ ita in sequendo est perfectio. sed ꝓposuit. vende oĩa q̃ habes: ad tollendũ impedimẽtum: qr nõ posset qs sequi xpm q̃diu haberet possessiões. qr oporteret q̃ aliquo tempore rediret ad procurãdũ illas. ꝛ ita ꝑ tunc desereret xpm vel saltez haberet curam de illis: etiam si alteri cõmitteret administrationẽ illius. ꝛ hoc repugnabat sequele xpi. iõ dixit prius cẽ vendendũ oĩa. ꝛ tñ qui vendit oĩa nõdũ est pfect⁹: nec ex hoc habet partẽ pfectiõis: sz est valde dispost⁹ ad pfectionẽ per ablationẽ impedimentorꝝ. vñ dicit ieron. hic q̃ non sufficit oĩa vẽdere aut relinquere. petrus addidit quod perfectũ. s. ꝛ secuti sum⁹ te. Et ambros⁹ sup lucã dicit. seq̃ iubet: nõ corporis gressu: sed mẽtis affectu. ꝛ hoc fit per charitatez. ꝛ ita ex mõ loquẽdi xpi apparet q̃ tam in vẽditiõe rerũ q̃ in alijs cõsilijs non cõsistit perfectio: sed sunt pfectiõis instrumẽta. s. q̃ habitis illis poterit quis peruenire ad pfectionẽ. ¶ Querit̃ quare xps volẽs deducere iuuenẽ istũ ad pfectionem dixit ei: vade ꝛ vende oĩa que habes. ꝛ quare hoc solum dixit. ꝛ quare hoc potius q̃ aliquid aliud? ¶ Dom est q̃ nõ est tota dispositio ad perfectionẽ vendere oĩa: sz aliqua alia sũt necessaria: vt nõ vti matrimonio: ꝛ nõ habere cõuersationẽ secularẽ. ꝛ tñ posuit xps solum de venditiõe oĩum possessorꝝ. Primo qr istud est efficaci⁹ remediũ ꝛ potior dispositio int̃ oẽs ad perfectionẽ non est enim aliqua tam extensa ꝛ tã quotidiana sollicitudo sicut cura bonorꝝ possessorꝝ: que totũ hoĩem implicat. ꝛ ex hac nascitur fere tota cõtrouersia: ꝛ ipsa sola magis distrahit hominẽ a perfectiõe impediẽdo actum charitatis q̃ oĩa alia impedimẽta simul sumpta. ꝛ ita q ab ista abstinet facilit̃ poterit vacare perfectiõi quasi sit oĩno dispositus. Secũdo qr q̃tuz ad iuuenẽ illum nichil erat quod eum magis impediret pueníre ad pfectionẽ q̃ cura possessionũ. nam erat diues ꝛ valde amãs possessa. sic õr. j. in lr̃a q̃ erat multas possessiones habens. ꝛ multe possessiões regrũt magnas sollicitudines: potissime qr iste multũ afficiebaꝫ ad possessionẽ quod ꝑz: qr vt dictum est ei q̃ venderet illa: tristatus est valde ꝛ recessit a xpo. ꝛ ita iste magne sollicitudines impedirẽt eum ne posset xpm sequi. non erat aũt aliqd aliud quod tãtum impediret istum iuuenẽ. iõ hoc xps tetigit tanq̃ magis necessariũ iuueni. Tertio qr xps volebat ponere perfectionẽ ad quã hoies sine mĩma difficultate possent peruenire. Sunt aũt duo impedimẽta precipua. s. cura rei familiaris: ꝛ cõmunicatio ad vxorẽ in venereis. ꝛ vtrũq; tollẽdum est ad hoc q̃ qs cõstituaꝫ in statu pfectiõis. ꝛ tñ qr abstinẽs ab vxore debet abstinere oĩno a venereis eo q̃ nullus vsus venereorꝝ est licitus nisi cum vxore. et ista abstinẽtia est difficilis vt xps dixit. ꝫ. in lr̃a. s. non oẽs hoc pñt: sed qbus datũ est. ideo nõ dixit iuueni q̃ dimitteret vxorem: sed q̃ venderet quod possidebat: quasi facilius sit oĩa vẽdere ꝛ dare pauperib⁹. cum per hoc non careat homo sustentatione necessaria q̃ abstinẽtia oĩmoda a venereis per quam se abstrahit hõ a naturali ꝯditione sua. ꝛ hoc satis apparet qr xps iussit aplis nichil possidere: ꝛ nõ iussit penitus abstinere a venereis: sed vxores habebãt. Quarto ꝛ ꝑncipaliter fuit: quia voluit xps istum iuuenẽ incitare ad sequẽdum eum corporaliter: sicut apli ꝛ discipuli sequebant̃: q eum nõ deserebãt ꝛ ideo voluit conformare regule quam illi seruabant. illi enĩ nichil possidebant: sz anteq̃ ad xpm transirent omĩa relinquebant. sicut petrus dixit. j. in littera. s. Ecce nos reliquim⁹ oĩa ꝛ secuti sumus te. ꝛ satis patet: quia quando petrus ꝛ andreas vocati a xpo secuti sunt eum: reliquerũt nauem ꝛ retia. ꝫ. 4. c. ꝛ non solum oĩa reliquerant: sed etiam nichil postea poterant possidere: licz eis dareꝫ. quia neq; sacculum neq; perã poterant neq; aurum nec argentum secum habere. ꝫ. 10. c. ergo huic regule se iuuenis conformare debebat. ꝛ ita oportebat q̃ omnia venderet cum multa possideret. vxorem autem dimittere non iubebat: quia etiam nec apostoli xpi illas dimi-

Q.° .61.

Q.° .62.

tebant.sed viuente xp̄o habebāt vxores:⁊ post mortē ⁊ resurrectionē suam illas retinebant.⁊ in p̄dicatiōe aliqui eorum eas secum ducebāt.sicut colligit̄ p̄ma chor.9.Numqd nō habemus potestatē sororē mulierē circūducēdi sicut ceteri apostoli ⁊ fratres dñi ⁊ cephas.q.d.illi in p̄dicādo ducūt p diuersa loca mulieres suas que vocant̄ sorores:quia oēs xp̄iani vocant̄ fratres ⁊ sorores.p̄ma chor.7.c.⁊.j.22.c.ideo xp̄s solum iussit iuueni vendere oīa que habebat ⁊ non aliud.scz caste viuere.

Q°.64 Q̄uerit̄ quare non dixit q̄ q̄ vellent esse perfecti abstinerēt penitus a venereis:⁊ dato q̄ spāliter non diceret hoc iuueni:quare nō dicebat oībus volentibus perfectionem:

C Dōm q̄ cum perfectio cōsistat in charitate.s.in actu eius p̄fecto.⁊ ille possit esse in eo qui possidet temporalia: et q̄ vxorem habēt cum sint aliqui vtētes matrimonio quasi nō vtant̄:⁊ alij possidētes temporalia quasi nō possideāt.p̄ma chor.7.c.Non est simpliciter necessariū ad habendū p̄fectionem q̄ quis habeat hec.i. vt abstineat a venereis ⁊ possessa abijciat.sed q̄ non est ita facile habere perfectionē charitatis existētē cura rei familiaris:⁊ cōuersatiōe ad vxorē:q̄ ista multum distrahūt.sicut non existētibus illis q liberi⁹ deo volunt vacare⁊ magis dispositi esse ad p̄fectionē abstinēt ab his.⁊ iō ad cōsilium pertinet abstinere ab his.⁊ ideo cum xp̄s vocaret discipulos suos ad statū p̄fectiōis induxit ad vnū istorū.scz vt oīa venderēt ⁊ nichil possiderēt.Ad abstinendū aūt a venereis penitus non induxit.ideo cum iuuenis iste nō vocaretur a xp̄o ad maiorē neq̄ perfectionē statum q̄ apostoli nō induxit eum ad abstinendū a venereis:sed solum ad vendendū oīa.q tñ nunc statum p̄fectionis vouent vtrūq̄ vouent.nā oīa possessa abdicāt ⁊ etiam ad perpetuā continentiam se astringunt.

Causa aū ē quare aplōs nō induxit xp̄us ad abstinendū simplicit̄ a venereis fuit duplex.P̄rima p̄pter magnā difficultatem.nam difficili⁹ est abstinere oīno a venereis q̄ oīa vendere:q̄ res possesse sunt ad habendū per sustentationē nostram.vendēdo aūt oīa non tollitur sustētatio corp̄is:sz solū dominium rerū ⁊ delectatio quedam que est in possidendo.⁊ p̄uatio delectatiōis illius non multū vexat hoīem.dum tamen necessaria ad vitā competenter habeat.abstinere aūt p̄orsus a venereis est maxima difficultas:q̄ nō est in nobis fortior passio q̄ cōcupiscētia venereor̄⁊ abdicare illam a se est abnegare se penitus.facili⁹ ergo fuit xp̄o inducere apostolos ad oīa relinquēdū q̄ ad p̄sus abstinendū a venereis.⁊ q̄ volebat xp̄s deducere aliquos ad sequēdum ipsum per viam perfectionis sicut alios p viaz p̄ceptor̄:noluit statim suadere ad cōsilia maxime ardua.s.ad abstinendū a venereis:sz induxit ad minora.s.ad vendendū oīa.Et p̄z q̄ maiorē difficultatē xp̄s esse putauerit in abstinentia q̄ in renunciatiōe bonor̄.Nā abrenūciando bonis non posuit difficultatē ostendēdo per aliq̄ verba quod esset istis difficile.⁊ tamē de abstinēdo a venereis ostēdit q̄ esset magna difficultas.s.in l'a.s.Non oēs hoc capiunt:sz quibus datum est.Et ideo sicut non fuit conueniens q̄ aliquo tp̄e esset abstinētia a venereis sub p̄cepto.ita ī exordijs vite p̄fecte non fuit conuenies q̄ inducerent̄ hoīes venire ad arduā:quia nemo vellet talia amplecti.sed paulatim ad illam deuentū est.Secūda causa fuit ⁊ potissima: q̄ xp̄us vocauit ad p̄fectionē aplōs:⁊ oīes illi aut plurimi erāt coniugati quādo vocati sunt ab eo.si aūt abstinere deberēt necesse erat q̄ repudiarent vxores:vel q̄ indicere⁊ vxorib⁹ perpetua castitas.P̄rimū nō cōueniebat:q̄ xp̄s vetuit repudiū q̄ erat in lege moysi.vt p̄z.s.in littera.iō nō erat permissur⁹ q̄ apostoli repudiarent vxores.⁊ ita nō poterat eis suadere abstinentiā.Secūdū etiam non conueniebat:quia castitas est res voti ⁊ non p̄cepti.ideo non erat imponēda abstinētia vxorib⁹ nisi ille eam eligerent:maxime cum xp̄s non vocaret mulieres ad cōsortium suū q̄bus suaderet statum perfectiōis sicut suadebat viris quos ad se vocabat.⁊ ita cū maneret illis ius petēdi debitū nō poterāt apostoli seruare continētiā.⁊ ideo xp̄s non hortatus est eos ad cōtinētiā:sicut ad vendēdum omnia.

Q°.65. C Sed dicetur quomodo putabitur abstinētia a venereis p tinere ad cōsilia ⁊ p̄desse ad p̄fectionē:cum xp̄s dans doctrinam de p̄fectione ⁊ consilijs non locutus fuerit de illa.C Dicendum q̄ xp̄s locutus est de abstinētia venereor̄:⁊ oñdit illam esse cōsilium ⁊ aliquid pertinens ad perfectionē.sz ita excellenter ad p̄fectionē p̄tinebat:q̄ neq̄ eam seruari vel teneri admonuit:sz solum ostendit.Quando enim discipuli dix̄e.ūt si ita est cā hoīs cum vxore sua:nō expedit nubere.dixit xp̄us ille nō oēs hoc capiunt:sz q̄bus datum est.in quo valde laudauit cōtinentiā ostendēs illius difficultatē inq̄tum dixit.Non oēs hoc capiunt.ostendit aūt eius perfectionē inq̄tum dixit sz quibus datum est.s.a deo.i.ita excellens est abstinentia hec q̄ nemo illam habere potest nisi specialiter ei fuerit donata:quod de alijs non dr.C P̄ro quo sciendum q̄ in eis que pertinent ad directionē vite sunt tres gradus.quedam enī p̄cipiunt̄.alia suadent̄.alia solum indicant̄.P̄rima sunt que ad vitam eternā sunt necessaria sine quibus nō est salus.ista sunt p̄cepta.Secunda sunt consilia que tñ non valde excedunt cōmunē statum.ista quippe nō p̄cipiunt̄ cū sine illis possit esse salus:sz suadent̄ vt spōte hoīes ad illa veniant q̄ venire p̄ñt:cum nō multū excedāt mediocritatē.Tertia vo etiā ad cōsilia ad q̄ difficile est puenire.⁊ iō ad illa xp̄s nō suadet sed indicat bona esse si qs forte illa amplecti voluerit.Et in isto tertio gradu ponit̄ oīmoda abstinētia a venereis.sic etiam apostol⁹ p̄ma chor.7.c.posuit hoc vt cōsilium dicēs:De virginib⁹ p̄ceptū dñi nō habeo:p̄siliū aūt do.⁊ ita obseruare virginitatē in muliere est sub p̄silio ⁊ in viro silr.nā dixit eodē.c.Bonuz ē mulierē nō tāgere.⁊ iterū.Volo vos oēs esse sicut ego suz id est manere sine cōiugib⁹.oñdit tñ ibi difficultatē dicēs:Sz vnusq̄sq̄ p̄priū donū hz.ali⁹ sic:ali⁹ vo sic.i.nō p̄ñt oēs hoc facere:sz q̄b⁹ dono p̄cessuz est a deo:sic̄ xp̄s dixit.⁊ ita sub cōsilio ponit̄ abstinētia a venereis.

Q°.66. C Querit̄ an melius sit oīa vēdere simul ⁊ dare aliq̄ totū paupib⁹:vel manere in seculo ministrādo res possessas ⁊ inde quotidie elemosynas facere:

C Dōm q̄ meli⁹ est dare semel oīa simul.q̄ xp̄s inducēs hominē hic ad p̄fectionē cōmēdauit istud op⁹ ⁊ nō quotidianam distributionē elemosynarū.iō meli⁹ est semel oīa penit⁹ dare.Secūdo q̄ q̄ semel oīa dat:nō solū fruct⁹ rerū dat:sz ⁊ ipsas res seipsum spoliādo ⁊ pauperē efficiēdo:⁊ aliū rerū suar̄ dominū cōstituēdo.q aūt quotidianā distributionē elemosynarū facit:fruct⁹ q̄dē rerū dat:ipsas aūt possessiōes sibi relinq̄t q̄rū dñs manet:⁊ in possidendo q̄dā adhuc delectatio manet q̄ caret qui oīa semel dedit.⁊ etiā iste cū se inopē nō fecerit mēdicare nō cogit̄ sic̄ p̄i⁹.Valde ḡ maiē oīa sil' dare q̄ quotidie distribuere.Tertio q̄ q oīa sil' dat iō dat vt ad aliū p̄fectiorē statū trāseat in quo ista nō possideāt:sz excellētiora sūt q̄ ibi aget q̄ q̄ hic distribuēdo quotidie sua.iō meli⁹ est oīa simul dare.sz in hoc p̄t dupl'r dubitari.Uno mō an ei q ppositum mutare statū suū trāseūdo ad religionē.⁊ iō oz vēdere possessa an sint meli⁹ paulatī ⁊ diuturne vēdēdo plures ⁊ maiores elemosynas dare morādo aliq̄ntulū in scl'o q̄ cito vēdēdo vt nō morē⁊ in scl'o male vēdere ⁊ pauciores atq̄ minores elemosynas dare.Alio mō an meli⁹ sit manere in scl'o dādo quotidie elemosynas de ppr̄ijs facultatib⁹:vl' cito dare oīa ⁊ trāsire ad religionē.De p̄mo dōm vt determiat ieron⁹.in ep'la ad paulinū.c.7.⁊ ibi declaratū est.⁊ magr̄.s.4.c.⁊.s.8.c.et verū ē q̄ meli⁹ē cito trāsire etiā puas elemosynas faciēdo q̄ diu manēdo magnas facere elemosynas.De secūdo dōm q̄ valde meli⁹ est oīa simul dare ⁊ trāsire ad aliū statū ī quo michil possidet q̄ manere in hoc scl'o quotidie distribuēdo elemosynas ō eo qō possidet.sic dicit ieron⁹.in ep'la cōtra vigilātiū arguēs cōtra illū.s.q̄ aūt vigilāti⁹ asserit eos meli⁹ facere q vtant̄ reb⁹ suis ⁊ paulatī fruct⁹ possessiōū paupib⁹ diuidāt q̄ eos q possessiōib⁹ venūdatis semel oīa largiant̄ non a me ei sz a deo rñdebit̄.si vis eē p̄fect⁹ vade ⁊ vēde oīa q̄ ha

bes. etiã de hoc genandius in li. de ecclestasticis dogmatibus ait bonũ est enĩ facultates cũ dispẽsatione pauperib⁹ erogare melius est ꝙ intẽtione sequẽdi dñm in simul donare ⁊ absolutũ sollicitudine egere cũ xp̃o. Quarto q̃ tũ ad p̃incipale appa ret qz etiã hic nõ ponit vẽdere oĩa inq̃ tũ solũ est bonũ ĩ seipso sed potiꝰ vt tollit impedimẽta actꝰ pfecte charitatis absoluẽdo a sollicitudinibꝰ ministrãdi rẽ familiarẽ q̃ sollicitudines valde charitatẽ ipediũt. nã ꝓfilia nõ accipiũt q̃si in eis ꝓsistat pfectio q̃ in ꝑceptis charitatꝭ potius ꝓsistit: ſz solũ vt sũt instrumẽta q̃ dã pumẽdi ad pfectionẽ auferẽdo impedimẽta vt oñsuz est. ꝛ. ⁊ tñ sic certũ est ꝙ magis expedit ⁊ absoluit qs a sollicitudinibus donãdo oĩa simul ⁊ trãseũdo ad statũ in quo nichil possit deꝛ: q̃ possidẽdo ⁊ administrãdo quotidie elemosinas distribuere. ĩõ nõ ptinet ad pfectionẽ ꝓfilia manẽdo in sclo distribuere elemosinas. sed oĩa simul vẽdere ad sequẽdũ xp̃m. Et ista augu. li. ꝯ faustũ cõparat vnũ veteri testamẽto ⁊ aliud nouo ⁊ vnũ dicit esse vitã actiuã aliud ꝓtẽplatiuã ⁊ facit differẽciã inter illa sicut inter legẽ ⁊ euãgeliũ ⁊ statũ actiuũ ⁊ ꝓtẽplatiuũ. sed manifestũ est euãgeliũ excellẽtius esse lege ⁊ ꝓtẽplatione actiõe. ¶ Querit q̃re dicit xp̃s vade ⁊ vẽde. ¶ Dõm ꝙ intentio xp̃i erat ꝙ iste iuuenis ⁊ qlibet q ad pfectionẽ anhelaret: abdicaret a se possessionẽ oĩuz rex ne sollicitudinibꝰ rerũ possessiꝝ detẽtus: nõ valeret attingere pfectionez q̃si p has impeditꝰ. Abdicare aũt a se possessa poterat multiplicit fieri qz saltẽ poterat fieri abiiciẽdo vel ꝑ derelicto hñdo ⁊ publice exponẽdo cuicunqz volenti tollere: qz tñ bona possessa sunt q̃dã bona a deo nobis ꝓcessa qbus bene vti possumꝰ ⁊ tenemur. voluit xp̃s ꝙ nõ solũ nos ad pfectionẽ trãseamus. sed etiã res q̃s relinqmus bene disponamus. sicut ⁊ ezechie regi morituro mãdauit deus dicẽs dispone domui tue. morieris enĩ ⁊ nõ viues. 4. reg. 20. ⁊ ysa. 38. Et ita licet ad aliud seculũ trãsiturus eẽt: noluit ꝙ ꝓtẽneret rẽ familiarẽ ſz ꝙ de illa optime disponeret. ita ⁊ nũc trãsituris ad pfectionẽ iubet de rebꝰ suis bene disponere. ⁊ qz optimꝰ modus ⁊ magꝭ deo acceptꝰ est dare pauperibꝰ. qz ad istũ finẽ sunt diuicie vt sustẽtent inopes iussit dari pauperibꝰ: ⁊ ad hoc posuit ꝑparatoria. s. ꝙ vẽderent ⁊ non ꝓtẽnerent: qz posset quis vel vt ꝓtẽpto sclo oĩa possessa ꝑ derelicto habere etiã illa nulli tradẽdo neqz ad aliquã vtilitatẽ applicãdo. sicut ⁊ aliq philosophi vt oñderẽt se mũdi ꝓẽptores fecerũt. sicut crathõ philosophꝰ de quo in legenda btĩ iohãnis euãgeliste. ille enĩ lapides ꝑciosos q vẽditis oĩbus facultatibꝰ cõparati fuerãt publice fregit: ⁊ ita magnas diuicias subito dispdidit toti mũdo illas iutiles faciẽs. qõ beatus iohãnes redarguit. sic etiã socrates pbs vt ait ieronimus cũ athenas ad philosophandũ pergeret auri põdus piecit in mare. talia nõ placent deo imo sũt ꝯ honorẽ eiꝰ. ꝓmo qz nõ iubet ipse ita ꝓtẽnere terrena ⁊ possessa q̃si michil boni habeãt: ſz ꝑ desiderio magnoꝝ bonoꝝ qbus ista sunt ĩparia ⁊ eoꝝ impeditiua: sunt ista ꝓtẽnenda. nam omnino contẽnere eẽt sentire ista nõ habere gradũ aliquẽ boni qõ manicheis hereticis valde ꝓsonat q oĩa corporalia mala eẽ ⁊ a deo malo cõdita eẽ asseruerũt. etiã ꝓsonat positioni quorũdã philosophorũ errãtiũ q solũ honestũ bonũ esse posuerũt vt senciũt stoici ⁊ tulius in parado. s. ꝙ honestũ est hoc solũ bonũ esse. Aristoteles aũt rectiꝰ sensit tria genera bonoꝝ distinguẽs. s. vtile. delectabile. ⁊ honestũ. i. ethicoꝝ. ⁊ hoc catholice positioni ꝓgruit. nõ ergo sũt ista simplr ꝓtẽnenda q̃si nullũ gradũ bonitatis habeant. scõo qz valde repugnat intẽtioni dei. ipse enĩ fecit oĩa hec ad vsũ nr̃m. facere ergo aliqd penitꝰ inutile qõ deus vtile fecit repugnare deo est qz est subtrahere partẽ boni de vniuerso. sic enĩ fecit q diuicijs oĩbus vẽditis lapides ꝑciosos emit: ⁊ illos cõminuit ꝑ qõ illos inutiles ⁊ sine valore redidit. nõ g̃ sic possessa ꝓtẽnenda sunt ſz vẽdẽda vt ꝑdesse possint. Tertio qz voluit xp̃s vetare vsum indebitũ diuiciaꝝ in dimissiõe eaꝝ qz cũ abiciẽde vel dimittẽde essent vt sollicitudo eaꝝ nõ grauaret trãsituros ad pfectionẽ vellet forte aliqs eas in pauco tpe ꝓsumere deliciose epulando cũ amicis ⁊ alijs qz sic interdũ victũ longi tẽporis breuis hora ꝓsumit eꝝ de cẽsibꝰ. c. cũ fm aplm. hoc xp̃s ꝓhibere voluit qz trãsituris ad pfectionẽ nõ ꝓuenit delicijs vacare anꝫ trãsitũ: qz hoc esset transire de extremo in extremũ: ſz potiꝰ anteq̃ trãseat expedit ꝙ se in aliqbus durꝭ exerceãt q̃ ad pfectionẽ ptineãt. ⁊ iõ dixit vẽde qz q vẽdit alteri dat. sic dicit remigiꝰ notãda sũt ista verba. nõ enĩ ait dñs vade ⁊ mãduca oĩa q̃ habes ſz vade ⁊ vẽde. Quarto fecit vt auferret donationẽ qz aliqs trãsiturꝰ ad religionẽ forte vellet oĩa sua donare alicui ĩtegre. ⁊ exinde ꝓsequereꝫ quãdã laudem. s. ꝙ aliquẽ de sua pauptate ditasset. hoc xp̃s noluit ſz pauperibꝰ erogari: qz nullibi melius q̃ in eis diuicie nr̃e collocant cũ ipi eas ĩ celũ portẽt. sicut dixit laurẽtiꝰ thesauros eccle quos requiris manus pauperũ in celestia portauerunt. ¶ Sed q̃reꝫ q̃re dixit vade oĩa quia poterãt dari pauperibꝰ bona nõ vẽdendo. ¶ Dõm ꝙ fuit ꝓmo qz pauperibꝰ ꝓuidẽdũ est iuxta ꝓditionẽ necessitatũ suarũ. nõ enĩ eadẽ sũt opportuna oĩbus pauperibꝰ ſz quedã bis alia vero illis. nichil aũt est qõ equiualeat oĩbus nisi peccunia. qz ipsa est mediũ cõmutationis ⁊ adhibeꝫ vt fideiussor circa oĩa. vt dicit. 5. ethico. Et ita q habet pecuniã habet oĩa: q aũt habet aliquã aliaꝝ rerũ nõ habet oĩa donec reduxerit rẽ illaz in pecuniã. hoc aũt fit p vẽditionẽ iõ vẽdenda sunt oĩa vt pecunia inde ꝓuenies pauperibꝰ deꝫ ad releuandũ oĩa genera necessitatũ ipsoꝝ. Scõo ⁊ ꝓcipue fit vt elemosine moderate denꝫ pauperibꝰ. nã si non vẽderent res oporteret eas dari integras pauperibꝰ. quedã aũt sunt magni valoris vt domus vel ager aut pensio aliqua vel seruitꝰ q̃ dari alicui pauperi nõ eẽt ꝓuenies: qz illud nõ eẽt dare elemosinã ad releuandũ eiꝰ inopiã ſz esset eũ ditare. vt q̃ nõ denꝫ integre ⁊ sint moderate elemosine oportet reduci oĩa in pecuniã q̃ põt diuidi vsqz ad minima ⁊ fient elemosine moderate: sed hoc fit ꝑ vẽditionẽ. iõ vendi oportet vt pauperibꝰ erogentꝫ. Ex hoc aũt apparet qd sit melius. s. magnas ⁊ paucas elemosinas dare aut multas ⁊ minutas vel mediocres. Dicendũ enĩ ꝙ in oĩbus q moderatũ est bonũ est cũ virtus corrũpat ab excessu ⁊ defectu. elemosina aũt daꝫ pauperi ad releuandũ inopiã eiꝰ vel ꝓsolandũ: nõ aũt ad ditandũ eũ. qz dans elemosinã nõ intẽdit facere pauperẽ nõ pauperẽ ſz sustẽtare cũ manentẽ in pauptate. Per elemosinas aũt magnas tollit pauptas cũ ditet q paup erat. iõ nõ sunt ille ꝓuenientes. nõ tñ ẽ sensus ꝙ nõ sint ꝓuenientes. i. ꝙ sint male ⁊ ꝙ peccet faciẽs sed ꝙ melius est aliter facere q̃ sic. nã figs det vni paupi mille denarios plus meret q̃ si det vnicum eidez paupi. Et tñ melius est ꝙ illos denarios diuideret inter multos paupes cũ oĩuz indigẽcias releuare posset aliquo mõ distribuẽdo ꝑ eos: q̃ ꝙ vnus tantũ indigẽtiã habũdanter releuet vel omnino tollat. hec aũt vera sũt absolute accipiẽdo elemosinã magnã: nõ qdẽ ex magnitudine rei date ſz ex habitudine ad indigentiã ꝑ q̃ daꝫ. qz elemosina nõ daꝫ homini ſz indigẽti. g̃ iuxta quãtitatẽ indigẽtie dicet magna vel parua. ita ꝙ alicui pauperi est parua elemosina illa q̃ alteri est valde magna. aliqs enĩ est in inopia cibi cui ad tps sucurri nõ põt sufficiẽter nisi vãdo decẽ obolos ad hoc ꝙ eat illã inopiã quouisqz alibi aut aliunde possit ei ꝑ uideri. dare aũt huic est moderata elemosina. qz est q̃si necessaria cũ aliter nõ possit ꝑsentẽ euadere indigẽtiã. aliꝰ vero teneꝫ ab hostibꝰ ⁊ fortassis occideꝫ aut paciꝫ alia detrimẽta nisi redimaꝫ. elemosina est moderata dare tantũ q̃tũ ꝓstat redẽptio qz minori ꝑcio dato nõ releuaꝫ ille a miseria ꝑsenti quã aliter nõ euadit nisi redimaꝫ. Et ita in qbusdã alijs rebꝰ magne impense pecuniaꝝ. elemosine nõ sũt magne ſz cõmensurate qz tãta est indigẽtia vt minoribꝰ datis nõ releueꝫ. Sed tunc manet dubiũ qd sit melius an facere elemosinas illas magnaꝝ expẽsaꝝ ⁊ paucas: an multas ⁊ paruas ita ꝙ tot pecunie ⁊ ex eq̃li charitate expendantꝫ in magnis solũ sicut in paruis. Dõm ꝙ de hoc nõ põt dari certa regula. daꝫ enĩ elemosina ad releuãduz inopiã ⁊ miseriã illã. g̃ melius est releuare q̃ fuerit maior ĩtẽsi-

Q°. 67.

Q°. 68.

ue.ꝛ ideo ſi ꝙs fuerit in extrema neceſſitate ſiue famis ſiue alias ex violẽtia hoſtiũ vel quõcũqz ſit illi⁹ erit melior elemoſyna ſiue ſit magnaꝫ ſiue paruaꝫ expẽſaꝫ. Et tñ q̃ eſt maior ꝛ q̃ minor nõ põt ꝓſiderari ſolũ ex natura ſpẽi: ſz ex alijs particularib⁹ accidẽtib⁹ accipiẽ. prudẽtia aũt eſt q̃ de particularib⁹ indicat. iõ nõ põt dari regula vñis ſz oblatis ꝑticularib⁹ iudicabit prudẽs q̃ ſit maior neceſſitas ſiue ex ꝓditione rei ſiue ꝑſone ſiue loci vl̃ ex alijs circũſtãcijs q̃ aliqd mutare pñt circa rẽ. de his dictũ eſt magis ſupra. c. vbi de elemoſyna multa dicta ſũt. ¶ Querit q̃re dixit ꝛ da paupib⁹ ꝛ an trãſitur⁹ ad religionẽ debeat dare oĩa ſua paupib⁹ ex ꝓditiõe ꝑfectiõis vl̃ poſſit dare aliqb⁹ alijs. ¶ Dom q aut habet filios aut nõ. ſi habet filios nõ debet dare oĩa bona ſua paupib⁹: qz nõ ſolũ nõ mereꝫ: imo peccaret filios exheredãdo. eo q̃ de iure nature debeꝫ filijs ſucceſſio in his bonis paternis: ꝛ tollẽdo eis ſucceſſionẽ ꝑuaret eos iure ſuo qõ pñ poterat facere ſine cã ꝛ ita ſi faceret peccaret. Scõo qz ſiqs trãſire velit ad religionẽ ꝛ habeat aliq̃ aliena nõ debet illa vẽdere ꝛ dare paupib⁹ ſz reſtituere eis qbus debenꝫ vt dictũ ẽ ꝑcedẽ. c. Et tñ legittima in bonis paternis eſt debita filijs de iure nature. iõ nõ põt priuare eos illa dando paupib⁹ qz dat q̃ſi es alienũ licet nõ ſit penit⁹ es alienũ qz eſt pñs ad poſſidendũ ſz eſt filioꝫ ad ſuccedẽdũ. ꝛ iõ inq̃tũ pñ ſpoliat ſe illo ꝛ vult trãſferre in altez ꝑpetuo iã q̃ſi es alienũ donat ꝛ peccat. Tertio qz cã paupez nõ eſt fauorabilior q̃ eccliaꝫ potiſſime cũ cã eccliaꝫ vocat cã paupez. vt ait grego. in regiſtro. ꝛ ex̃ de prescrip. c. nichil ꝑdeſt. ꝛ tñ nõ ſũt filij exheredandi vt bona trãſeãt ad eccl̃ias vt ait augu. ꝛ habeꝫ. 17. q. 4. c. qcunqz. ſ. qcũqz ex heredatis filijs eccl̃iaz heredẽ vult inſtituere aliũ q̃rat q ſuſcipiat nõ auguſtinũ. q̃ nõ ſũt filij exheredãdi vt denꝫ bona pauperib⁹. Quarto qz xp̃s increpabat phariſeos qui ſuadebant hoĩbus bñfacere tẽplo ꝛ nõ pauperib⁹. ſ. q̃ ea q̃ parẽtib⁹ daturi erãt darenꝫ tẽplo. ſ. 15. ꝛ mar. 7. c. ꝛ tñ magis videꝫ agere ꝑ naturalẽ inclinationẽ pñ exheredãs filiũ q̃ filiꝰ exheredãs patrẽ: vel nõ ꝓuidẽs ei. qz vt dicit̃ ſcõa chorꝫ. 13. c. parẽtes debẽt theſaurizare filijs ꝛ nõ filij parẽtib⁹. q̃ increpãdi ſunt parẽtes q vellẽt dare ſua eccleſijs vel pauperib⁹ exheredatis liberis. vñ dom q̃ ſi filios habet q trãſit ad religionẽ nõ põt eos exheredare. ſz tunc differt qz aut illi ſũt diuites ita q̃ ſine paterna ſucceſſiõe poſſint ſufficiẽter viuere aut ſũt pauperes. ſi ſũt diuites teneꝫ ſaltẽ legittimã debitã de iure nature de bonis ſuis illis relinq̃re detracto ere alieno qõ in bonis pñs nõ cõputaꝫ. Cetera vero pauperib⁹ põt relinq̃re. ſi tñ filijs relinq̃re voluerit nõ peccat licet meli⁹ ſit in tali caſu pauperib⁹ relinq̃re. ſi aũt filij ſũt pauperes nõ debet pñ alijs pauperib⁹ illa relinq̃re: qz magꝭ teneꝫ iſtis q̃ alijs pauperib⁹. ꝛ nõ ſolũ ad hoc q̃ paruã elemoſynã dando releuet eoꝝ pauptatẽ ad tps ſz tm̃ dando q̃ oĩno eorũ tollat pauptatẽ: ita q̃ nõ cogant̃ egere. Et hec etiã vera ſunt detracto eo qõ vult ille donare monaſterio ad qõ ſe transfert ad ſuſtẽtationẽ ſuã ne oneroſus ſit monaſterio. ſſã illud potiꝰ dandũ ẽ monaſterio q̃ alijs pauperib⁹: qz ibi qõ dat ſibi dat cũ ꝑ ſuis neceſſitatib⁹ det. ſi aũt nõ habet filios nõ habet aliquos heredes legittimos ꝛ tũc aut habet parẽtes aut non. ſi habet aut ſũt diuites aut pauperes. ſi diuites nõ teneꝫ eis ad aliqd: ſz põt bona ſua pauperib⁹ relinq̃re: qz nõ eſt de parẽtib⁹ ſicut de filijs: qz filij de iure nature ſuccedũt parẽtib⁹. iõ etiã ſi ſint diuites filij nõ pñt parẽtes ꝑuare eos legittima q̃ cõpetit de iure nature. parẽtes aũt nõ ſuccedũt filijs iuxta ſupra dictũ ſcz filij nõ debẽt theſaurizare parẽtib⁹: ſz parẽtes filijs. iõ non tenenꝫ filij tũc relinq̃re aliqd parẽtib⁹. ſi vero parẽtes ſint pauperes tenenꝫ filij dare eis bona ſua potius q̃ pauperib⁹ ſi ſue tota ſiue tantũ de illis q̃ tũ ſufficit ad ſuſtentationẽ parentũ: cũ in alimẽto debẽt ꝓuidere valde. filij parẽtib⁹ ꝛ magis qdẽ q̃ ſibipſis vt dicit ariſtoteles. 9. ethicoꝝ. c. 2. vñ ꝛ interdũ ad tps impediunt̃ filij intrare in religionẽ vt ꝓuideãt parẽtibus vt oſtenſuz eſt. ſ. 4. c. ꝛ. ſ. 8. c. Si aũt nõ habeat parẽtes aut illi ſunt diuites debet dare alijs pauperib⁹. diſcretiõe habita. q̃ poti⁹ cognatis q̃ nõ cognatis ſi eq̃lit ſint pauperes ꝛ alijs cõditionibus obſeruatis. nouẽ enĩ ſunt ꝓditiones q̃ cõſiderant̃ in pauperib⁹ ex quibus quidã ꝓponendi ſunt alijs vt oſtenſuz eſt. ſ. 6. c. ¶ Conſiderãdũ aũt q̃ qlibet poteſt dare ſua cui voluerit dũ tamẽ nõ det in malos vſus vt meretricib⁹ hyſtrionibus ꝛ turpib⁹ ꝑſonis. cũ aũt dicim⁹ ſua detrahit es alienũ qõ nõ cõputaꝫ in bonis alicui⁹: qz illud reſtituendũ eſt. ꝛ nomine eriſ alieni venit legittima in qua filij ſuccedũt in qua pñ nõ poteſt eos exheredare ſine cã. idem intelligiꝫ licet magꝭ large de ſubuẽtione q̃ quis teneꝫ facere parentib⁹ ꝓſtitutis in inopia. ſed nõ exiſtente aliquo iſtorũ põt dare quis bona ſua cui voluerit ſiue diuitibus ſiue pauperib⁹: ꝛ in hoc nõ peccat ꝛ tamen dãdo diuitibus nõ mereꝫ: qz aut dat qz expectat retributionẽ aut ſine expectatione. ſi primo modo iam recepit mercedem ſuã. ꝛ ita xp̃s admonet nõ eẽ bñfaciẽdo. luce. 14. c. ſi aũt quis bñfaciat diuitib⁹ donãdo nõ expectata inde retributiõe videꝫ hoc ad iactanciã ptinere. ꝛ ita vanũ eſt. nam habẽti dare nichil aliud eſt q̃ pdere. melius eſt aũt dare pauperibus q̃ alijs qz dãdo pauperib⁹ mereꝫ: dãdo alijs nõ. ꝛ tñ q trãſit ad ꝑfectionẽ debet facere oĩa opera ſua vt ꝓponent ꝑfectioni. iõ illis debet dare ꝛ ob hoc xp̃s dixit vende oĩa ꝛ da pauperib⁹ ¶ Notandũ aũt q̃ trãſiens ad religionez põt dare bona ſua oĩb⁹ locis piis ſiue eccl̃is ſiue monaſterijs ſiue orphanitrophijs ſiue ſpecialit̃ pauperib⁹. eo q̃ noĩe pauperũ oĩa hec intelligunt̃. nã cauſe eccl̃iaꝫ vocanꝫ cauſe paupez. ex̃ de ꝑſcrip. c. nichil ꝑdeſt. qz eccl̃ie loca pia ſũt. ꝛ oĩa talia cõprehẽdunt̃ appellatione paupez. maxime qz bona clericoꝝ pauperũ ſũt. vt ieronim⁹ ait ꝛ dom⁹ eoꝝ cões fiant. 16. q. 2. c. qñ ꝛ iſtã cauſam dat glo. in allegato. c. nichil. Quare cauſe eccleſiarũ vocenꝫ cauſe paupez. Et in hoc interdũ eſt meli⁹ dare pauperib⁹ iterdũ eccl̃ijs iuxta varias ꝓditiones neceſſitatũ. ¶ Querit q̃re xp̃s dixit ꝛ habebis theſaurũ in celo ꝛ an ſit aliqs theſaur⁹ in celo. ¶ Dom q theſaur⁹ ꝓprie accipiẽdo ſignificat multitudinẽ auri recõditi ꝛ ita dicit̃ a theſis qõ eſt poſito ꝛ auꝝ. i. auri repoſitio. tranſfert̃ tamẽ ad omnẽ pecuniã repoſitã que fit in multitudine. nam paucum aurũ aut pecunia recondita theſaurus nõ dicitur. Et ex inde etiam tranſfertur ad ſignificandum omnẽ magnitudinem rerum repoſitarum que valorem aliquem habent: ꝛ ita dicimus theſauros tritici ꝛ vini. ſic dicitur iere. 41. decem viri reperti ſunt. inter eos qui dixerunt ad yſmael noli nos occidere: quia habemus theſauros in agro frumenti ꝛ ordei ꝛ olei ꝛ mellis. Et eſt iſta tranſlatio quia omnia iſta reducũt̃ in pecuniã ꝑ cõmutationẽ cũ numiſma fit mediũ ꝛ fideiuſſor ꝑ oĩb⁹. ſ. etbi. ꝛ qz bñdo iſta ẽ q̃ſi qs bẽat pecuniã dicũt̃ theſauri de iſtz reb⁹ ſicut ō pecunia. i celo aũt hoc mõ accipiẽdo null⁹ theſaur⁹ ẽ qz nec erit ibi aurꝫ nec argentũ ꝛ pecunia de qb⁹ ꝓprie dicit̃ theſaur⁹. nec etiã erit ibi frumẽtũ ordeũ mel ꝛ oleũ ꝛ ſiꝛia de qb⁹ ſit theſaur⁹ reducibilis ī pecunias. ꝛ rõ ẽ qz pecunia nõ ẽ ſm̃ ſe neceſſaria cũ nõ veniat ĩmediate in vſũ humanũ. ſ. qz nec comedim⁹ neqz bibim⁹ illã nec induimur ea ſz mediate ptinet ad vſũ nr̃m. ſ. inq̃tũ ẽ mediũ ꝛ fideiuſſor in oĩ cõmutatiõe. ꝛ iõ magꝭ neciа ſũt ad vſũ nr̃m ea q̃ cõmutãt̃ q̃ pecunia: qz illis vtimur vt frumẽto vino ꝛ oleo Et tñ in celo nõ ẽ vſus ciboꝝ ꝛ potuũ q̃ ꝓſiſtũt ī diuicijs naturalib⁹. vt dicit̃. 1. politi. q̃ a fortiori nõ erit in celo aliqs vſus pecunieꝫ ad hoc q̃ ſit ibi theſaur⁹: ſz accipiẽt̃ large theſaur⁹ ꝑ methaphorã: qz ſicut theſaur⁹ notat hic multitudinẽ auri aut vini ꝓgeſte pecunie vt boeti⁹ dicit: ita ꝛ in celo ẽ magnitudo ꝓmioꝝ: ꝛ qz aliqb⁹ rñdent pua ꝓmia in celo alijs vero magna. illi qbus magna rñdent dicunt̃ habere theſaurũ in celo. ⌊ Cũ aũt audiſſet ⌋ hic ponit̃ ꝑfectiõis retardatiuũ. ſ. nimia dilectio terrenaꝫ poſſeſſionũ. ꝛ dicit̃. ⌊ Cũ audiſſet adoleſcens ⌋. accipitur large adoleſcens qz plus erat q̃ adoleſcens. eſſet. n. fortaſſis iuuenis ſed nõ erat mature etatis qz alꝰ non vocaretur adoleſcens. ⌊ verba hec ⌋. i. verba xp̃i qbus ſuadebit ei vẽdere

Q°. 69.

Q°. 70.

omnia que habebat ⁊ dare pauperibus. ⌊Abijt tristis ⌋.erat enī valde cōtra intentionē suā abdicare a se possessionē reruz terrenarū quas nimis amabat. ⁊ ponit cā. ſ. ⌊Erat enī habēs multas possessiones ⌋.i. ſi haberet pauca etiā si dimittēda essent nō multū tristaretur. vel si multa hēret ⁊ pauca dimittenda essent. hēbat tñ multa: ⁊ iubebat xp̄us oīa dimittere si volebat esse pfectus. iō tristatus est. ⌊Jesus aūt dixit discipulis suis ⌋.cū vidit q̄ iuuenis recessisset tristis: ostēdit discipulis suis q̄ntū impedimētū diuitie afferāt possessoribus ad perfectionē. ⌊Amē dico vobis ⌋.i. certe vel in veritate. q̄ amē est interdū modꝰ iurādi ⁊ interdū modus affirmādi. vt p̄z ex̄ ō iureurā. c. ⁊ ſi xp̄us. q̄ diues difficile intrabit. nō dixit nō intrabit: ſz difficulter. diuitie enī neqz dant vitā eternā: nec illā auferūt. ſz sunt tales q̄bus possumꝰ bene vel male vti. ⁊ tñ magis impediūt q̄ adiuuēt: eo q̄ alliciūt animos ad seipsas: ⁊ est magna difficultas repugnare ꝺ̄ auaritiā illā. ⌊in regnū celorum ⌋.p̄o vita eterna accipiē: ſz multipliciē soleat accipi. ⌊iterum dico vobis ⌋.ad cōfirmādū vel exponēdū p̄cedentē sententiā hoc adiūctū est. ⌊Facilius est camelū p foramē acus trāsire ⌋.videt ponere difficultatē introeūdi in vitā eternā: q̄ camelo nō solū est difficile: imo est impossibile trāsire p foramē acus: ſz an sit impossibile simplr vel difficile diuiti illuc ītroire. ſ. dicet. ⌊q̄ diuitē intrare in regnū celoꝝ ⌋.ſ. si in diuitijs sperauerit apponēs illis totū coꝝ suū. ⌊Auditis aūt his ⌋.ſ. q̄ dixerat xp̄us ꝺ̄ diuites de difficultate intrādi in regnū celorū ⌊mirabant valde ⌋.De difficultate intrādi ad vitā eternā q̄si aliquo mō noceret eis ista difficultas pueniēdi ad vitā eternā ⌊dicētes. Quis ergo poterit saluꝰ esse ⌋.i. si ita est q̄s poterit saluari. q. d. si tāta difficultas est ꝺ̄ diuitibus intrādi ad vitam eternā. ita ⁊ videt difficultas q̄ tū ad alios quoslibet: cū etiā illi habeāt aliq̄ impedimēta. ⌊Aspiciēs aūt iesus ⌋.ſ. discipulos. ⌊dixit illis ⌋.ad tollendū dubitationē. ⌊apud hoīes q̄dez impossibile est ⌋.i. q̄ tū ad virtutē humanā. nā hoīes sunt q̄ ad vitā eternā pueniūt: ſz nō pueniūt viribꝰ suis. ⌊Apud deū aūt oīa possibilia sunt ⌋.i. deus facere pōt q̄ hō saluet: ſz hō ex ope suo ⁊ ptāte nō possit saluari. ¶ Cōsiderandū q̄ iuuenis iste recedendo a xp̄o nō peccauit mortaliter. q̄ nemo peccat nisi vel faciēdo q̄ nō debet: vel cessando ab eo ad q̄ tenetur. ⁊ tñ iuuenis neutrū istorū fecit. ¶ Sz q̄reт si iuuenis iste tanto diuitiarū tenebat ardore vt ꝓpter eas nō posset ad pfectionē quā cupiebat accedere quō poterat esse verū q̄ seruabat oīa mandata a iuuentute sua? ¶ Dōm q̄ vere seruauerat madata iuuenis iste. q̄ xp̄us videṡ eū dilexit ipsum. xl̄ dar. 10. c. vt. ſ. dictū est. ¶ Cōsiderandū tñ q̄ amare ꝓpria immoderate seip̄m impedit pfectionē. obseruationē aūt mādatorum nō impedit: q̄ nō repugnat eis nisi raro: ⁊ q̄si p accidēs. Primū p̄z: q̄ circa pfectionē aut cōsideraт ipsamet pfectio: aut instrumētū pfectiōis. si instrumētū tunc obseruatio cōsiliorꝝ est necessaria: q̄ sunt instrumēta quedā quoꝝ p̄cipuū est abrenunciare oībus possessis: sed ad renūciandū nichil est q̄ magis impediat q̄ amoꝝ īmoderatꝰ possessorꝝ. sic̄ fuit in isto iuuene. iō iste amoꝝ impedit pfectionē. Si ꝓsideret ipsa pfectio in seipsa: dōm q̄ etiā illā impedit: q̄ cōsistit pfectio in charitate ⁊ vt nos accipimus pfectionē cōsistit in actu excellēti amoris. ſz ista est cōditio animi nr̄i q̄ nō pōt fieri intēse ad multa: sed si ad vnū ferт intēse ferт ad alia remisse. ergo si q̄s diligit deū intense dilectione excellēti: nō pōt diligere aliquā aliā rē intense. ⁊ si aliq̄ alia res diligaт aliq̄liter in ēse minuit gradꝰ aligs intensionis amoris dei. sic dr̄ Aug⁹. Dñe minꝰte amat q̄ cum alio te amat. iō amoꝝ immoderatꝰ diuitiarū semp impedit pfectionē. Scōm p̄z: q̄ illud obstat p̄ceptis q̄ō in p̄ceptis vetatur. ⁊ tñ amoꝝ ad res ꝓprias nō vetaт: sed cupiditas aliene rei. pōt tñ interdū amoꝝ ad res possessas esse ꝺ̄ p̄cepta. q̄ sicut est in p̄cepto deū diligere: ita ⁊ diligere eū super omia nichil ei pponēdo aut equādo. ⁊ tñ poterit q̄s ita ardenter ⁊ immoderate amare possessa q̄ ꝓponat ea deo ⁊ magis ad illa afficiatur. ⁊ tunc amoꝝ rerū propriarum est ꝓtra mandata. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ in amore possessarū rerū est triplex modus. Unus est q̄ amenт possessa ſm cōditionē suā. ſ. inq̄tū tolū sunt vtilia. ⁊ tūc nūq̄ est peccatū mortale in amore isto: q̄ vtilia ad vsum solū sunt: ⁊ iō q̄ ita solū amat pecunias nūq̄ cōstituit eas vt finē. ⁊ tñ oē pctū est in hoc q̄ fruimur vtēdis ⁊ vtimur fruēdis. ſz frui vtēdis nūq̄ est nisi q̄n ea q̄ sunt ad finē cōstituūt vt finis. iō nō est peccatū sic amare pecuniā. etiā nō est pctū veniale in hoc: q̄ q̄n vtimur re ſm naturā suā ⁊ gradū: nulla p̄uaricatio ē: ⁊ ꝓr nullū genꝰ peccati. Scōus modꝰ est q̄ amenт vt vtilia: ⁊ tñ ardēt⁹ inheremꝰ eis q̄ oportet: q̄ſi faciēdo ipsum q̄ō est vtile esse delectabile: nō tñ cōstituēdo illud vt finē: nec p̄ponēdo amori diuino. ⁊ tūc amoꝝ rerū possessarū est pctū veniale q̄ō pōt esse maius ⁊ minꝰ ſm q̄ ardēt⁹ aut minus ardēter reb⁹ istis inheremꝰ. Tertiꝰ modꝰ ē q̄n toto aīo ferimur in possessa vel vt in finē p̄ponēdo diuino amori ⁊ tūc etiā si q̄s nō rapiat nec cōcupiscat aliena ſz p̄ꝑ ita amet peccat mortaliter: q̄ puertit ordinē amoris: q̄ fruiт vtēdis. ¶ Ad sciendū tñ q̄n quis ita amat vt peccet mortaliter. dōm q̄ tūc solū peccat q̄n ita amat q̄ potius vellet offendere deum q̄ carere illis: ⁊ cōmitteret potius aliq̄ pctū mortale q̄ priuari vellet rebus possessis. alꝰ aūt q̄ tūcūq̄ feruēter amet si potius vellet carere illis q̄ deū offendere nō peccat amando possessa mortaliter. ¶ Aduertēdū aūt q̄ ardētius possessa amātur q̄ nō possessa cupiātur: q̄ q̄ habenт sunt q̄ſi nob incorporata: ⁊ illis p̄uarī magna difficultas. nō hīta āt ñ acqrere nichil est pdere. iō non afficiт tāto estu amoris ad habēdū nō habita sicut ad nō dimittendū acquisita. sic dicit Aug⁹. Nescio an quō cū superflua terrena diligunт arcius adepta q̄ cupita cōstringūt. Illā vñ iuuenis iste tristis discessit: nisi quia magnas habebat diuitias. Aliud est enī iam nolle incorporare q̄ desunt. aliud iā incorpata diuellere. illa enī velut extranea repudiaт hec velut mēbra p̄cidunт. ¶ Querit q̄reт xp̄s dixit q̄ diues difficile intrabit in regnū dei? ¶ Dōm q̄ recte xp̄us dixit q̄ diuites difficile intrabūt in regnū dei. ſ. q̄ diuites sunt: ⁊ q̄ diuites efficiт volūt. ⁊ hoc: q̄ diuitie ſm se nō tollunt regnū dei: sed impediūt. de his q̄ volūt diuites fieri p̄z: q̄ oportet eos multa acqrere vt diuites fiant cū nō essent. et q̄ p viā iustā raro cōtingit velociter multa acqri: oportet animū ⁊ manus applicari iniuste acqsitioni. ⁊ ita solet dici q̄ oīs diues aut iniustus aut iniusti heres. ⁊ ita dicit Aplūs. 1. thimo. 6. c. Qui volūt diuites fieri incidūt in laqueos diaboli ⁊ in desideria multa q̄ mergūt aīam in interitū. i. p hoc q̄ volunt diuites fieri applicāt se iniqs modis acqrendi vel cōuersandi: q̄bus nō se implicarēt si non cuperēt diuites fieri. ⁊ illi vocanт laquei diaboli. quia eis tenent aīas ligatas demones quas aliter forte nō possent tenere. Si aūt iam diuites sunt siue per se acqsierīt siue ab alijs acceperīt est difficultas in duobus. Primo: quia q̄ diuites sunt vt non perdant q̄ possident cōmittūt quecunqz mala. amāt enī tā ardēter possessa q̄ etiā si aliena non ambiāt potius volūt q̄cunqz cōmittere q̄ diuitijs spoliari: ⁊ ita cōmittēt q̄cunqz mortalia vt semper possideant diuitias. Scōm: q̄ impediūtur intēdendo ad bonū. nā licet non cupiāt aliena: neqz cōtra deū p possessorꝝ cōseruationē faciāt: tñ cessant ab aliq̄bus bonis a q̄bus nō impedirētur si diuitias nō possiderēt. sicut iste iuuenis desposit⁹ erat ad pfectionē: ⁊ vt xp̄m sequereт: ⁊ tñ q̄ diuitias relinq̄ oportebat cessauit xp̄m sequi. sed q̄ habēt talia impedimenta difficilius intrant. in regnum dei q̄ alij. ideo diuites difficile intrant in regnū dei. si q̄s aūt possideret nō amans illas: nullū periculum esset ei ex diuitijs. ⁊ ita Aplūs suadet. 1. Thoꝝ. 7. c. Tēpus enī breue est: ⁊ reliquū est vt q̄ habēt vxores sint tāq̄ nō habentes. ⁊ qui flent tanq̄ non flentes. ⁊ qui gaudent tanq̄ non gaudetes. ⁊ qui amant tanq̄ non possidentes. ⁊ qui vtūtur hoc mundo quasi non vtantur. quia tamē difficile est possidere ⁊ possessa non amare: securius est non possidere. sic dicit

D.° 71.

D.° 72.

Rabanus. inter pecunias habere ⁊ pecunias amare nō nulla distantia est. tutius autez est neqz habere neqz amare diuitias Nam diuitie sitim quādā sui faciūt. nā q pauca possidet pauca cupit: ⁊ interdū nulla. q vero mlta incitaꝝ ardētius ad maiora cupiēdū: quasi nichil sit qō habet nisi maiora possederit ⁊ velut illa q̄ cupit nccia iam sint ad cōseruationē ⁊ bonā habitudinē eox q̄ possidēt. ⁊ ita sitis sitim facit. sz q ardēter cupit non dubitat aliena inuadere vt siti sue satisfaciat. iō diuiti accidit periculū ex hac parte ⁊ nō pauperi. qz plures difficultates accidūt ex diuitijs q̄ ex alijs oībus rebus simul sumptis ⁊ iste difficultates sūt quotidiane. ⁊ ita q̄si ista sola eēt difficultas posita fuit hic. sic Apls dicit de solis diuitijs dixit q pararent laqueos. 1. Thox. 6. ¶ Querit quō est verū q facilia est camelū intrare p foramē acus: q̄ diuitē intrare in regnum celox. ¶ Aliq dicūt q per acū intelligit xp̄us: ⁊ p camelum gentilis pplus: ⁊ p diuites iudei. ⁊ est sensus q facilius conuertunt gentiles ad xp̄m q̄ iudei. sic dicit glo. s. Gentiū cōe assimulate sunt tortuosis camelis: in qbus erat gybbus ydolatrie. qm cognitio dei erectio est alarū. Acus aūt est filia dei: cuius p̄ma pars subtilis est p̄m diuinitatē: alia vero grossior p̄m incarnationē eia. tota aūt recta est ⁊ nullā hz deflexionē. p cuia vulnus passionis gētes ingresse sunt in vitā eternam. hec acu cōsuta est immortalitatis tunica. ipsa est acus q̄ spūi ꝑsuit carnē. hec acus iudaicū pplm iūxit ⁊ gentiū. hec acus amicitiā angelorū ⁊ hoīum copulauit. Facilia est ergo gētiles intrare p foramē acus q̄ diuites iudeos intrare in regnum celorum. Scō exponūt qdā q camela sit xp̄s: diues qlibet superba. acus passio. facilius est xp̄m p nobis pati q̄ elatū humiliari. sic dicit B. ego. 35. mora. s. Hoīe diuitis quēlibet elatū cameli applicatione ꝓpriā cōdescēsionē significat. Camela ergo p foramē acus trāsit: cū redēptor nr vlqz ad susceptionē mortis p passionis angustias intrauit: q̄ passio velut aca extitit: qz dolore corpus pupugit. Facilia aūt camela foramē acus q̄ diues regnū celorū ingredit. qz nisi ipse p̄us p passionē suā formaz nobis humilitatis oīderet nequaq̄ se ad humilitatē ipsa superba natura rigiditas inclinaret. ¶ Sz dōm q̄ iste due expositōes nō faciūt ad ꝓpositū. qz nō sunt lrales: sed mystice. ⁊ tñ oportet vari lre sensum lralē. ¶ Alij dicūt q acus porta q̄dā erat in ierlm. sic dicit glo. dr q ierosolimis quedā porta erat q̄ foramen acus dicebat: p qnā camela nisi deposito onere ⁊ flexis genibus trāsire nō poterat. p qō signat nō posse trāsire viā artam q̄ ducit ad vitā nisi sordib⁹ peccatox ⁊ diuitijs positis saltem nō amando. sed dōm q̄ hoc nō est satis verisile. Alij dicunt q camelus est nomē equinocū ad aīal ⁊ rudētem. i. funem quo ligatur nauis. ⁊ hoc: qz nomē grecū hic positū equinocū est ad aīal ⁊ rudentē. vt dicit Theophila. Sed istud non tollit difficultatē: quia vtrūqz est impossibile siue p aīali siue p rudente accipiaꝝ: qz neutrū eox pōt capi p foramē acus. ¶ Dicendū ergo q accipiꝝ plane vt in lra signat: q facilia sit illud animal gibbosum qō camelū dicim⁹ intrare p foramē acus in quo filū mittit: q̄ intrare diuitē in regnū celox. ⁊ tūc manz nō dubij: qz impossibile est camelū trāsire p foramē acus. ⁊ nō est impossibile diuitē intrare in celū. ¶ Dōm q nō intelligit de oīb⁹ diuitib⁹: sed de solis illis qui ponūt totā spem in diuitijs. qz istos impossibile est saluari. nā isti sic sunt in pctō mortali cū diuitias plus q̄ deū ament. ⁊ tales q̄diu sic mānerint nō possunt saluari: sz cū deposuerint istā intentionē. sic ptz. quia ad Dar. 10. c. dr. Difficile est cōfidentes in pecunias ītrare in regnū dei. Cōfidētes aūt sunt q totā spem in eis ponūt: ⁊ eas vt finē suū cōstituūt. ⁊ isti nō saluātur. sic dicit Remigi⁹. Dis in marco exponēs huius loci sensum dixit: difficile est cofidētib⁹ in diuitijs intrare in regnū celorū. Illi enī in diuitijs cōfidunt q oēm suā spem in diuitijs collocāt. Alij aūt diuites sunt q̄ diuitijs spem non ponūt: sz sunt vt nō habentes ⁊ non vtentes eis. 1. Thox. 7. c. ⁊ tales nō solū possunt intrare in regnū celorum: sed etiā laudabiles sunt valde. sic dr Eccle. 31. Btūs dives q inuētus est sine macula: q post aurū nō abiit nec sperauit in pecunie thesauris. ⁊ sequit. Quis est hic ⁊ laudabim⁹ eū. ⁊ ita laudabilis est ⁊ btūs vocaꝝ. Tetigit aūt xp̄us p hoc duas cōditiones diuitū. quidā enī diuites sperant in pecunijs constituētes in eis finē suū. ⁊ istis est ipossibile ītrare in regnū. alij non sperāt in pecunijs: sz vtūt eis: ⁊ istis difficile est intrare: ⁊ tñ intrare possunt. ⁊ tñ sz ista difficultas sit in diuitiarum possessione multi bñ vtunt diuitijs qui in regnū celox intrāt sicut Abrahā diues. ¶ Ad declarationē predictox querit p mo an hō sine gra dei possit aliqō bonū facere. ¶ Dōm q hō ex pria cōditiōe sine alīus gra adiuncta pōt facere bonū qō cunqz: qō est bonū ex genere suo vel malū oppositū. ⁊ tñ non pōt facere bonū meritorū sine gra: qz non sufficit ad hoc condicio nature eius. i. facultas liberi arbitrij. ¶ Pro quo cōsiderandū q cū opatio sequaꝝ virtutē opatiuā ⁊ virtus seqt naturam: oportet q p̄m diuersitatē naturax sit diuersa facultas ad operādū. ⁊ iō cū hō noīet naturā vel essentiā hz virtutem operatiuā ⁊ opationē ꝓportionē. virtus vel p̄incipiū in hoīe est liberum arbitriū. hoc enī cōuenit hoī p̄m naturā. ⁊ ipsi libero arbitrio ꝓuenit acta. sed circa hoc qdā nō sufficiēter attendentes errāt ꝓsiderātes eq̄liter eundē modū opatōis liberi arbitrij ⁊ rerū naturaliū. ⁊ iō dicūt q sicut lapis q naturā noīat habet virtutē motiuā: p̄m quā dz ferri deorsum. ⁊ p illā virtutē motiuā habet q nccio moueaꝝ deorsum nisi impediaꝝ: ita dicūt de hoīe q̄ habet naturā aliquā p̄m quā est opatiuus: q est p̄incipiū intrinsecū: ⁊ p̄m illā exercebit opationes suas nccio sicut lapis. Et qz in hoīe cōsideraꝝ duplex natura. s. intellectualis: ex qua inest hoī inclinatio ad appetēdū ea q̄ sunt p se desiderabilia ⁊ honesta. alia est sensibilis: p̄m quā p̄mus est ad cōcupiscendū ea q̄ sunt delectabilia p̄m sentū. Has duas naturas vel principia hoīs cōsiderātes heretici duas hereles ꝓprias ex eadem radice fecerūt. quidā corū. s. Jouinniani naturā ītellectualem hoīs q̄ inclinat in bonū. qz iuxta Arist. 1. ethicox. Jō decipatur ad optima: asserebāt q̄ neēe erat hoīez bene operari: ⁊ q̄ non poterat peccare. Alij. i. manichei respiciētes ad naturā sensitiuā quā dicebāt esse p̄m se malā ⁊ a malo deo cōditā: dixerūt q̄ hō ō nccite peccat: nec pōt bonū facere. vtriqz aūt errant tollētes liberū arbitriū vertibile. ⁊ sicut nō posse agere nisi malū ex natura sua tollit libertatē arbitrij: ita ⁊ necesse eē agere bonū tollit arbitrij vertibilitatē. ⁊ tñ hō p̄m naturā habet libertatē arbitrij. non eēt aūt liberi arbitrij nisi ptineret ad eū determinatio sui opis vt ꝓprio iudicio eligeret hoc vl illud. iō error est ⁊ cōtra cōditionē humanā dicere q̄ neēe sit eū facere bonū: vel neēe sit facere malū. ⁊ nō hēat electiōez ad hoc vel illud: sz saluāda est in hoīe natura liberi arbitrij. ⁊ tñ alij volētes saluare liberū arbitriū ⁊ nesciētes tenere modū lapsi sunt in aliū errorē. Isti sunt pelagiani facultatē liberi arbitrij ampliātes. dicūt enī q liberū arbitriū de se nō est determinatū ad aliqō opus: sz ex ipso pēdet determinatio cuiuscūqz opis. iō hō p liberū arbitriū pōt in bonū opus sine aliq̄ gra addita. Etiā dicūt q pōt in opus meritorū p se sine gratia. ponebant aūt pelagiani quatuor errores. Prim⁹ erat q̄ sine gra poterat hō bonū facere: ⁊ poterat legē dei implere: sz per gram adiuuetur ad facilius agēdū. ⁊ tñ etiā illa nō existēte poterat hō bonū facere ex seipso: ⁊ totā dei legē implere. Secūdus error erat q nō oportebat orari p fidelib⁹ vt essent boni vel meliores: neqz pro infidelib⁹ vt ꝙuertērētur: cū ex seipsis habeant homines q̄ bonū vel malū faciant: ⁊ nō ex alio. Tertius error q̄ hō ex ꝓprijs actibus gram dei merek. Quartus est q̄ asserūt hominē nasci sine pctō originali. Prim⁹ autem istorum pertinet ad propositū. ⁊ de omnibus his habek per magistrū. 2. senten. distin. 18. q̄ autem dicunt posse hominem per liberum arbitrium solum facere quēcunqz actū meritorium pro tanto dicunt quia erant pro eodem accipientes genus operis ⁊ meritorium vel demeritorium. ita q̄ ista sint diuersa operum genera. genera enim actuum distinguuntur

Q.° 73.

Q.° 74

ſm genera obiectoꝝ: ⁊ quia liberum arbitriũ ad nullũ genus obiecti determinatũ eſt quodlibet genus actus ex ſeipſo poteſt .i. determinare ſe ad eligendũ illud genꝰ actus. vt. ſ. facere fortia vel iuſta aut liberalia vel tpata: qõ quidẽ verũ eſt. putant tñ meritoriũ ⁊ demeritoriũ ptinere ad genꝰ actus: ſic̃ fortia ⁊ tempata. ⁊ iõ liberũ arbitriũ cũ non ſit determinatũ ad aliqd naturaliter poſſe p ſeipſum determinare ſe ad meritorium. ſed in hoc errãt: qꝛ meritoriũ ⁊ demeritoriũ nõ dicunt genus actus: nec ptinent ad determinatũ obiectũ: ſicut fortia et manſueta ⁊ tpata facere. quia facere fortia nõ ptinet ad idẽ genus ad qõ facere tpata. etiã fortitudo cõſiſtit circa aliã rẽ. ſcz circa timoreꝫ ⁊ audacias: moderãdo illas. put ille ſunt circa vltimũ terribiliũ. tempantia eſt circa delectatões ⁊ triſticias guſtus ⁊ tactus. ❡ Meritoriũ aũt ⁊ demeritoriũ non dicũt diuerſa genera actus: neqz ſunt circa eaſdẽ res. ñã circa q̃cunqz materiã aſſignatã ꝓtingit eſſe opus meritoriũ vel demeritoriũ: ⁊ tñ non cõtingit circa q̃cunqz materiã eſſe fortitudinẽ aut mã ſuetudinẽ: ſz circa determinatas. ideo meritoriũ ⁊ demeritoriũ non dicũt genera operationũ ad que poſſit ſe determinare liberũ arbitriũ: cũ poſitz oĩb⁹ gñib⁹ obiectoꝝ ⁊ actuũ adhuc poſſet eẽ q̃ neceẽt ibi meritoriũ nec demeritoriũ. ſz meritorũ dicit efficatiã opis ⁊ nõ genus eius. demeritoriũ vero dic̃ defectum efficatie illius. dr̃ enĩ meritorius actꝰ inq̃tũ hz efficaciam excedentẽ naturalẽ virtutẽ. i. inq̃tũ eſt efficax ad cõſequẽdum illud premiũ qõ facultatẽ nature excedit. ſ. vitã eternam ad quã non ſufficit virtus nature. ❡ Libertas aũt arbitrij eſt q̃ poſſit determinare ad qõcũqz genꝰ opis ⁊ ad quẽcũqz modũ Facere aũt opus meritoriũ: nõ eſt facere hoc opus vel illud: ſz dare ipſi operi ad qõ ſe determinat efficatiã: vt ſit ſufficiẽs ad cõſequẽdũ premiũ ſupnaturale nõ põt facere liberũ arbitrium: quia ipſum eſt virtꝰ naturalis. iõ non põt in ſupnaturalia. ſz ſupnaturale eſt illud q̃ qõ in ſupnaturalia poſſumus. illud aũt ẽ gr̃a q̃ eſt a deo. iõ liberũ arbitriũ nõ põt facere actũ eſſe meritoriũ niſi ſubleuet̃ per habitũ qui nature facultatem excedit: qui gr̃a dr̃. põt tñ velle liberũ arbitriũ ex ſeipſo facẽ actũ meritoriũ. quia ſicut eſt in ptãte ipſius determinare ſe ad genera actuũ ⁊ obiectoꝝ: ita põt ſe determĩare ad modos actus. non põt tñ facere liberũ arbitriũ q̃ ille actus quẽ vellet eſſe meritoriũ: eſſet meritorius ſi nõ hẽat gr̃am adiũctã: qꝛ liberi arbitrij eſt determinare ſe ad rẽ: non aũt dare rei genꝰ vel modũ eſſendi. ❡ Ita põt determinare ſe ad volẽdũ facere opus meritoriũ. q̃ tñ opus ſit meritoriũ nõ ꝓuenit ex libero arbitrio: ſed ex gr̃a q̃ dat opi efficaciã ſm quã vocat̃ meritoriũ. ⁊ ita pelagiani errabãt: qꝛ neſciebãt diſtinguere int̃ genꝰ opis ⁊ efficatiã eius: ⁊ inter determĩare ſe ad aliqd vel efficere illud. iõ fides catholica tenet mediã viã inter duas hereſes ſm quã aſſerimus q̃ hõ p liberũ arbitriũ bona ⁊ mala q̃cunqz facere põt. non adiũcta aliq̃ gr̃a inq̃tũ ſunt bona vel mala ex genere. nõ tñ põt facere q̃ illud opꝰ qõ facit vel eligit ſit meritorium vl̃ demeritoriũ. ſaltẽ qdẽ demeritoriũ: qꝛ demereri deficere ẽ ⁊ hoc qlibet põt. ſz meritoriũ facere nõ põt ſine hĩtu gr̃e. actũ tñ cuiuſcũqz generis per ſeipſuz põt. i. ſine adiutorio gr̃e. nõ tñ excludit̃ adiutoriũ dei vt ipſe eſt cã vl̃is opans in oĩbus. ſic dr̃ Iſaie. 26. c. Dia opa nr̃a opatus es in nobis dñe. ſz ſolũ excludimus p hoc hĩtũ creatũ infuſuz: ſiue ſit gr̃a ſiue charitas ❡ Sciendũ q̃ bonũ opꝰ dꝛ dupliciter. Primũ qõ eſt a virtute ꝓcedẽs ⁊ ea informatũ. ⁊ hoc opus excedit facultatẽ nature id ẽ facultatẽ rõis q̃ eſt ꝓncipiũ naturale opationũ nr̃arũ: ſiue illã virtꝰ a q̃ ꝓcedit opus ſit virtus moralis ſiue infuſa. quia nulla illarũ eſt naturalis nobis. ⁊ talis actꝰ taliter pfectꝰ nõ põt elici a potẽtia niſi ſit informata ✠tute. Scõm eſt opꝰ qõ antecedit virtutẽ: ⁊ cãt virtutẽ acqſitã vel moralẽ. vt dr̃. 2. Ethicoꝝ. ⁊ talis opatio diſponit etiã ad virtutẽ infuſam. ⁊ non fit iſtud opus ſic̃ fit a virtuoſo: qꝛ illud fit ꝓmpte ⁊ delectabiliter. Iſtud aũt fit ſine delectatione: qꝛ nõ fit ex hĩtu: ſicut qui operatur iuſta ⁊ fortia nondũ exiſtẽs iuſtus ⁊ fortis: ſz volens eſſe talis. ⁊ talis operatio non excedit facultatẽ naturalẽ rõis qꝛ tota rectitudo huiꝰ operis eſt hz ſolã regulã rõis michil vltra addendũ. nã in rõne ſunt ꝓncipia iuris naturalis: ſm q̃ regulari põt quilibet actꝰ. ⁊ tales opatiões non vocant̃ magna bona: ſz media: ⁊ ponũt̃ in eodẽ gradu cũ potẽtijs q̃ ſunt naturales. Qꝛ me opatiões vocant̃ bona magna: ⁊ poni nõ poſſũt in eodẽ gradu cũ potẽtijs: qꝛ fiũt p ꝓncipiũ nõ naturale: ſz additũ ei. ⁊ tñ nõ ꝓpter hoc ſequit̃ q̃ indigeãt gr̃a: cũ alia ꝓncipia ſint excedentia naturã ꝓter gr̃am. ſ. omẽs habitus acqſiti.

❡ Querit̃ an poſſit hõ ſine gr̃a velle bonũ? ❡ Dõm q̃ ad bonũ volendũ eſt necm aliqõ auxiliũ. Sed circa hoc dõm q̃ natura hoĩs põt cõſiderari dupliciter. ❡ Uno mõ in ſui integritate. alio mõ ſm qõ eſt corrupta poſt peccatũ ꝓmi parẽtis. ſm aũt vtrũqz ſtatũ natura humana indiget auxilio diuino ad faciẽdũ qõcunqz bonũ ⁊ volendũ ſicut ꝓmo mouẽte ⁊ cã vniuerſali: ſine qua impoſſibile ẽ prorſus aliquã opatiõnẽ eſſe. velle tñ aliqd eſt: iõ velle hoc mõ nõ eſt ſine dei auxilio in quocũqz ſtatu nature ſiue integre ſiue lapſe: ſiue repate: vt erit poſt reſurrectionẽ. ſed in hoc differt inter ſtatũ nature integre ⁊ nature lapſe. quia in ſtatu nature integre poterat hõ ſufficiẽter velle qõcunqz bonũ ꝓportionatũ ipſi nature ſine aliquo auxilio q̃ le eſt bonũ virtutis acqſite. hoc enĩ per ſua naturalia poterat. ſecus aũt de bono improportionato vel excedẽte: q̃le erat bonum virtutis infuſe. ❡ Eſt aũt virtꝰ acqſita omis virtꝰ moralis inq̃tũ p aſſuefactionẽ acqrit̃: ⁊ ad actꝰ iſtarũ virtutũ ſufficiẽter ſe hẽbat hõ in ſtatu nature integre. nõ quidẽ q̃ hẽret virtutes iſtas natura inſitas in ſtatu illo. neqz etiã q̃ ſine habitu ſufficeret hõ in illo ſtatu ad eliciendũ taliter actꝰ iſtos q̃lit̃ iuſtꝰ fortis: ⁊ tẽpatus illos exercẽt: quia vtrũqz eſt falſum. Primũ pz: qꝛ vt dr̃. 2. ethicoꝝ. ❡ Virtutes inſũt nobis natꝰ ſuſcipe illas. perfectis aũt p aſſuefactionẽ. ergo ꝓus dz eſſe aſſuefactio q̃ virtutes habeãtur in actu. etiã qꝛ hoc eſt ꝑ ꝓditionẽ virtutuz iſtarũ. nã ſunt morales vel conſuetudinales. iõ neceſſe erat illas tunc per conſuetudinẽ operationũ illas gigni: ſed hoc differenter inter ſtatum illũ ⁊ iſtũ. qꝛ tũc cũ eſſet natura integra: eſſent homines magis inclinati naturaliter ad virtutes q̃ mõ nam Ariſto. 6. ethicoꝝ. c. vltimo: vocat aliquos bñ natos: et optime natos. ❡ Bene natꝰ eſt q a natiuitate ad virtutes diſpoſitus eſt: ſz illas nõ habeat actu. Optime natũ vocat eum qui ad omnes ex natiuitate diſpoſitus eſt. ⁊ dicit q̃ nemo eſt optime natus ad omnes. id eſt diſpoſitus ad omnes bene: ſed ad quaſdam apparet ſatis diſpoſitus. ad alias vero vel non eſt diſpoſitus vel parum diſpoſitus eſt. ⁊ non ita apparenter. ſz in ſtatu nature integre nichil deficeret de perfecta diſpoſitiõe naturali. quia ideo vocatur natura integra. ideo omẽs eſſent optime nati ad omnes virtutes: qõ nunc nunq̃ videmus aut rariſſime. Scõo differt: qꝛ nũc ſz quis ſit inclinatus ad virtutem: aut eligat illam habere: ⁊ ſm illam operari habet paſſiones que impellunt ad contrarium. ❡ Et hoc eſt qõ vere facit homines non eſſe virtuoſos: ⁊ qui ſunt cum magna difficultate ⁊ violentia quam ſibi ingerunt virtuoſi ſunt. tunc aũt nulla paſſio iſtarum eſſet: quia non eſſet motus partis inferioris repugnantis rationi. quia iſte motus inſurrexit poſt peccatum. ideo in nullo homine eſſet ibi talis motus quem paſſionem vocamus: vel affectum. ⁊ conſequenter omnes homines in ſtatu illo ſtatim vt pertingerent ad vſum liberi arbitrij haberent omnes virtutes morales quas per paucos actus acquirent. tum quia ad omnes virtutes quilibet eorum eſſet inclinatus naturaliter ſufficienter. tum quia nullus eorum haberet impedimentum aliquod paſſionale quod deſtraheret ab actu virtutis. ❡ Iſta autem duo non habemus hic: qꝛ eſt natura lapſa in nobis. ideo illi qui eſſent in ſtatu nature integre nõ naſcerent̃ hãtes virtutes: ſz acqrerent illas mõ ꝓdicto. Scõz eſt: qꝛ exiſtẽtes in ſtatu nature integre non operarentur ſine habitu virtutum taliter qualiter nũc opatur virtuoſus: ſz ante q̃ haberẽt habitũ acqſitum nõ operarẽt ꝓmpte. habentes

Q. 75.

enim habitum virtutis operantur prompte ⁊ delectabiliter: vt ẽt.2.Ethicorū. Nō hñtes opanē cū difficultate.tarditate. ⁊ tristicia.qz inuenīūt in se indispositionē ⁊ repugnātiā q̄ndā ad virtutē:inq̄tū motus passionū impediūt. In statu aūt nature integre hoīes nondū hñtes habitū ⁊ volētes habere:nō operarēt cū tristicia:inq̄tū nō haberēt passionē aliquā impedientē actū virtutis:ſz operārēt cū difficultate vel nō p̄ōpte.qz facilitas ⁊ ꝓmptitudo opatōis puenit ex hītu vel dispōe q̄ est in opante:p̄m quā efficit aptꝰ ad agendū.iō illi qñ nōdū habe rent habitū virtutis nō operarent ꝓmpte:ſz cū q̄dā difficulta te.⁊ ita nō operarent taliter q̄liter virtuosus. Ad opa aūt vir tutis infuse nō sufficeret qs in statu nature integre p̄ natura lia ꝓpria:qz excedit simplicit cōditionē nature p̄ quocūqz sta tu suo. Et tñ accipit duplicit virtꝰ infusa. Uno mō:qz hētur p̄ infusionē:⁊ nō fuit hīta p̄ acqsitōz: poterat tñ acqri etiā si non fuisset infusa. Scōo mō:q̄ virtꝰ aliq̄ sit infusa:⁊ nō pos sit hēri nisi p̄ infusionē. De p̄mo pz q̄tū ad oēs morales vir tutes:qz ille habēt interdū p̄ acqsitionē:⁊ interdū p̄ infusionē nā in baptismo infundīt oēs virtutes morales baptizato:vt tenet fides catholica:vt pz in Clemē. vnica de summa trinita. ⁊ fide catho.etiā qñ iustificat impiꝰ infundīt cū gr̄a oēs ꝓtu tes morales q̄s tūc gratuitas vocamꝰ:ſz etiā si non infunderē tur:possent oēs hēri p̄ assuefactionē.⁊ ad actū istarū ſz sint in fuse erāt hoīes in statu nature integre sufficiēter dispositi. Ac cipiendo infusas scōo mō:dōm q̄ theologice sūt infuse:qz ha bentur p̄ infusionē:⁊ nō p̄nt haberi alio mō. Et rō est:qz mo rales habēt obiecta q̄ non excedūt cōditionē nature:ſz circa q̄ est actus quotidianꝰ vt ad tēperātiā.liberalitatē.māsuetudi nem.iusticiā.⁊ iō p̄nt p̄ assuefactionē acqri sine infusione.rur sus aūt:qz sunt q̄dā pfectiōes aīe q̄ p̄nt infundi a deo.⁊ ita in fundūtur q̄cunqz charitas infundit.qz tūc est gñalis iustifica tio impij.theologice aūt virtutes nō possunt esse p̄ acqsitiōz qz sunt de obiecto excedēte naturā ad quē nō est actꝰ naturaliꝝ p̄m actꝰ quos hñt iste ꝓtutes. Nā charitas eo mō deū diligit q̄liter natura nō sufficit diligere.fides etiā talia credit quoruz cognitio naturalit hēri nō pōt. Spes quoqz in tā ardua ten dit q̄ eoꝝ acqsitio excedit vires nature.ſ.hīe bītudinē in dei visione.iō cū actꝰ nō sint naturalit nō p̄nt gigni p̄ assuefactiōz sicut gignūt morales virtutes:ſz p̄ infusionē:sicut in naturali bus potētie p̄cedūt ad opationes ꝓprias.⁊ ita hic infundunt hītus a deo:deinde seq̄untur actꝰ earū. De statu nature coꝝ rupte:sicut sunt actꝰ virtutū infusarū:qz ab his deficit etiā in statu nature integre.iō a fortiori deficiet in statu nature lapse vel corrupte. De actibꝰ aūt virtutū acqsitarū q̄ sunt ꝓportio nati nature dōm q̄ in statu nature integre nō deficeret hō ab eis:vt dictū ē.⁊ tñ i statu nature corrupte inq̄tū natura defi cit a pfectione ꝓpria deficit etiā a pfectiōe actuū ꝓueniētium sibi:vt illos p̄ sua naturalia nō possit explere:ſz qz natura hu mana p̄ pctm̄ nō est totaliter corrupta vt.ſ.toto bono nature p̄iuet.pōt qdē etiā in statu nature corrupte aliq̄ bonū parti culare agere p̄ ꝓtutē nature sue.sic̄ edificare domos.⁊ plāta revineas.⁊ filia.nō tñ pōt totū bonū ꝓnaturale sibi: ita q̄ in nullo deficiat.sic̄ hō infirmus pōt p̄ seipsuz aliquē motū hīe nō tñ pfecte pōt moueri motu hoīs sani:nisi sanet auxilio me dicine. Ex quo pz q̄ in statu nature integre indiget hō virtu te gratuita supaddita virtute nature ad vnū.ſ. ad volendū et operādū bonū supnaturale:ſz in statu nature corrupte indiget virtute gratuita supaddita q̄ntū ad duo.ſ.vt sanet supplēdo defectū nature respectu eorū q̄ alis possent p̄ sua naturalia. Aliud est vt bonū virtutz sup naturalis.i.ifuse operet:qd̄ est bo nū meritoriū.vltra hec tñ in vtroqz nature statu idiget homo auxilio diuino ad hoc q̄ moueat ad bonū agendū ⁊ volendū ⁊ iste est motus p̄m quē deus interius mouet volūtatē ad vo lendū vt cā vniuersalis:⁊ insup inq̄tū id ad qd̄ voluntas mo ueri debet bonū est.tñ hoc sine gr̄a fit.nō erñ oportet q̄ qcun qz bonū vult p̄ gr̄am velit:ſz qcūqz bonū meritorie vult.vt dictū est p̄cedēti.q. ¶ Ex hoc aūt apparet quō deꝰ habeat q̄n dam ptātē sup volitionē nr̄am nō tollēdo nobis libertatē:nec impediēdo eā.iuxta illud p̄uerb.21.Cor regis in manu dñi ⁊ quocūqz voluerit vertet illud. Facit aūt hoc duobꝰ modis. Primo:qz q̄dā sunt que hō valde vellet ⁊ ad q̄ nimis afficere tur si occurrēt ei in mētē.⁊ qz nō occurrit ei cogitare de illis: nunq̄ illa eligit.⁊ isto mō q̄ deus vult q̄ aliqs incidat in ma lum penale facit q̄ non veniat sibi in mentē cogitare de illa re quā si cogitaret caueret malū.⁊ qz nō cogitat ñ pōt cauere:⁊ incidit in illud. Et isto modo deꝰ dr̄ excecare sapiētes aliquos vt nō recte cōsiliētur de agēdis:⁊ incidāt in malum tale q̄ hō pauca sciēs potuisset cogitare.⁊ hoc fit nō quidē faciēdo insi piētes illos:vel auferēdo p̄udētie habitū vel astucie.ſz faciē do q̄ non occurrat eis cogitare de rebꝰ illis bonū vel maluz. Econtrario aūt interdū cū deus vult aliquos liberare ō ma lo in q̄ alis inciderēt:⁊ nō haberēt viā naturalē ad euadendū ⁊ dat in mentē eoꝝ q̄ cogitēt de rebus de q̄bus alis nō cogi taturi essent:⁊ mouet aīos eoꝝ ad eligendū aliq̄d q̄ alis ne scirēt eligere:⁊ ita malū euadūt.sic dr̄ Job.33.Per somniū ⁊ in visione nocturna q̄n irruit sopor̄ sup̄ hoīes ⁊ dormiūt in le ctulo:tūc aperuit aures virorꝝ ⁊ erudiēs eos instruit disciplī na vt auertat hominē ab his q̄ fecit:⁊ vitet eū a supbia:eruēs aīmā eius a corruptione ⁊ vitā illius ne transeat in gladium ⁊ quia nō pōt liberū arbitriū deliberare de his q̄ non cogitā tur faciendo q̄ non occurrāt in cogitationē facit q̄ nō desine rent neqz eligant:q̄ est indirecte posse super liberū arbitriū. ⁊ nō tollitur hic libertas.qz illa cōsistit in hoc q̄ positis amba bus partibus cōtradictōis possit flectere se volūtas in hāc vel illā.sed quādo non cogitat aliquid nō pōt se flectere ad aliq̄d liberū arbitriū. Scōo mō fit q̄ñ ꝓpositis ambabꝰ partibus ꝓtradictiōis deus facit q̄ vna earū eligat:nō quidē determi nando liberū arbitriū ad hoc ⁊ distrahendo ab illo:qz istud eēt cōtra conditionē libertatis:⁊ nichil relinq̄ret libero arbitrio per q̄d esset liberū.ſz qz liberū arbitriū est facultas intellectꝰ ⁊ volūtatis.⁊ nō pōt volūtas aliq̄d eligere vel determinare se ad aliq̄d nisi intellectꝰ p̄cesserit oñdēdo illud eē bonū.⁊ si intel lectus pōt deduci ad hoc q̄ putet aliq̄d eē bonū poterit indi recte volūtas deduci ad se determinādū ad illud. nā libertas volūtatis nō est in hoc q̄ possit indifferēter determinare se ad bonū ⁊ malū.nā cū sit potentia q̄dā:ncēe est q̄ hēat aliquā rō nez obiecti a quo moueat:⁊ nō possit ab alio moueri.est aūt obiectū suū bonū:iō nō pōt moueri in aliq̄d nisi in bonuz vel sub rōne boni saltē qz equale est q̄tū ad hoc esse bonū vel pu tari bonū.in malū aūt sub rōne mali.i.vt iudicat malū est im possibile moueri volūtatē vel in aliq̄d qō nondū iudicatū est esse bonū:nec detrahit aliq̄d libertati volūtatis ex eo q̄ non pōt moueri in malū.ſz est libertas sua q̄ ꝓpositis duobꝰ bōis equalit vel ineq̄liter pōt se determinare in qōcūqz eoꝝ volue rit:etiā nō existēte rōne aliq̄ q̄re potiꝰ ad hoc q̄ ad illud se flec tit:ſz qz vult q̄ in nulla alia potētia inuenit:ſz ncēe est p̄ñta to obiecto ōtermīari ab illo recipiēdo vl̄ agēdo circa illud.ēt ꝓposito aliquo bono vel multis fil̄ pōt volūtas nullū eoꝝ eli gere:ſz oīa abijcē:etiā si oīa sub rōne bonoꝝ p̄ñtent q̄ nulla potētia alia facē pōt.⁊ ista est p̄pe libertas. ⁊ qz pōt intellectꝰ a deo moueri vt iudicet aliq̄d bonū qōcūqz deꝰ voluerit iudi cari bonū:⁊ cū iudicatū fuerit bonū determīabit se volūtas ad illud pōt volūtas a deo determīari īdirecte ad actū suū.nō q̄ dē directe in eā agēdo:ſz ī cām suā.i.intellectū.⁊ tñ adhuc ſp cessat rō coactōis:qz volūtas ñ cogit aliq̄d velle.ſz determīat se ī illō qō vlt.nā ēt circa illā rē p̄ñtatā vt bonū poterat ſuſpēde re actionē suā nō eligēdo illā.⁊ hoc sufficit ad ꝓseruādā rōnē libertatz q̄ posſz nō eligē illā:ſz eligat. ¶ Querit:an hō pos sit intelligere aliq̄d verū sine gr̄a? ¶ Dōm q̄ intellectꝰ nūq̄ indiget gr̄a gratificāte ad intelligēdū aliq̄d verū:siue illud sit nature ꝓportionatū siue nō.ad intelligēdū tñ vera non ꝓpor tionata indiget gr̄a gratis data. ad intelligēdū aūt ꝑa sibi ꝓ- Q°.76.

portionata: nullo mō dono gr̄e indiget siue gratificantis: siue gratis date. ¶ Pro quo sciendū q̄ verorū quedā sunt naturali rōne ꝓportionata. alia vero sunt q̄ naturalē rōnez excedunt: q̄ non p̄nt cōcludi ex p̄incipijs p se notis. cū enī p̄ma p̄incipia sint vt instrumēta intellect⁹ agētis: vt dicit cōmētator. 3. de aīa. Oportet ea ꝓportionata esse lumini eius: sicut organa corpalia sunt ꝓportionata virtuti motiue. alīs enī nō possz intellectus p illa p̄incipia intelligere. sicut nō pōt agens opari p instrumēta non ꝓportionata. ita si p̄ma p̄incipia sunt ꝓportionata virtuti intellect⁹: necesse est q̄ ea q̄ nō fuerint ꝓportionata p̄mis p̄incipijs: non sint ꝓportionata lumini intellect⁹. vñ ea q̄ ex p̄mis p̄incipijs cōcludi non possunt excedunt naturale lumen intellectus. talia aūt sunt q̄ ad fidē ptinent ⁊ futura contingentia: ⁊ huiusmodi. ⁊ iō cognitio istor verorū sine lumīe gr̄e gratis date cognosci non p̄nt. sic est cognitio fidei ⁊ ꝓphetie. lumē enī fidei gratis datū est: q̄ est per reuelatōem. ⁊ dicitur lumē fidei ipsa cognitio de rebus q̄ creditur inq̄tū p q̄libet cognitionē illuminat intellectus. sic etiā lumē ꝓphīe. i. cognitio ꝓphetica q̄ est vt plurimū de futuris cōtingētibus est per reuelationē. ⁊ iō p donū gr̄e gratis date. sz non est necesse q̄ sit gr̄a gratū faciēs. cū fidē qs hēre possit ⁊ etiā ꝓphiam sine charitate. vt p̄z. 1. Thor. 13. Si aūt loquamur de veris que sunt ꝓportionata naturali lumini intellect⁹. i. q̄ p̄nt ꝯcludi ex p̄mis p̄incipijs ei insitis. Dōm q̄ huiusmodi verba ꝓportionata intellectui pōt intellect⁹ sine aliquo lumīe gr̄e sup addito sup lumē naturale intellect⁹ agētis intelligere. Sz nō obstantibus his: adhuc in omī intellectiōe indiget homo auxilio diuino vt cause vniuersalis: q̄ ab eo dependet act⁹ intelligendi inq̄tū est actus: ⁊ etiā q̄tum ad formā a qua procedit id est a virtute intellectiua vel specie intelligibili. manifestum est aūt q̄ sicut omēs motus corpales reducunt in corpus celeste. i. in motū ipsius: sicut in primū mouens corpale. ita oēs motus tam corpales q̄ spūales reducūtur in p̄mū mouens simpliciter: qđ est deus. ⁊ iō q̄tuncūqz aliqua natura corpalis vel spūalis ponat pfecta nō pōt in suū actū ꝓcedere nisi moueatur a deo: que quidē motio fit p̄m rōnē sue ꝓuidentie: nō aūt p̄m necessitatē nature: sicut corp⁹ celeste mouet. ⁊ est causa motus non p rōnē ꝓuidentie: sz p necessitatē. ⁊ sicut deus est cā omīs intellectiōis: vt est motio spūalis. ⁊ deus est p̄incipiū omīs motus simplr̄. ita ⁊ est principium fo. me p quā fit immediate iste actus vel motio intelligendi. sz est p̄incipiū intellectionis: vt est p̄mus motor simpliciter. Est aūt p̄incipiū forme inq̄tum est ipse p̄mus actus: ⁊ ab ipso efluit omīs act⁹ vel pfectio. ⁊ ita intellect⁹ cuiuslibet hoīs dependet a deo q̄tum ad duo. Uno mō inq̄tum ab ipso habet formā per quā agit. s. spēm intelligibilē: vel vim ītellectiuā. Alio mō inq̄tū ab ipo mouetur ad agendū. sed q̄tum ad ista duo dependet intellect⁹ a deo vt a causa vniuersali: siue vt motore siue vt act⁹ p̄mus: qđ etiā respectu omniū entiū deus habet. ⁊ iō sicut cuilibz rei est naturale agere p p̄incipia propria ⁊ intrinseca sua. ita est ei naturale agere per cōcursum dei cū ea. ⁊ iste cōcursus nō dicitur aliqđ donū gratis datū supadditū ītellectui: quia illa vocamus gratis data que nō pertinēt ad institutionē nature. ⁊ tñ ad institutionē nature pertinet deū esse cām vniuersalē ⁊ p̄mū motorem. ⁊ hoc mō coagere omī rei. ergo ista actio nō dicit aliquid gratis datū supadditū intellectui. ¶ Queritur: an homo ex seipso per sola naturalia sua sine gr̄a possit deū diligere super omnia: ¶ Dicendū q̄ pōt homo in solis naturalib⁹ constitutus: dū tamē illa nō sint deprauata vel diminuta deū diligere sup omīa: sz ex charitate non diligat. q̄ nullū habitū infusum habet. ⁊ p̄z: q̄ p̄mus homo in solis naturalib⁹ constitutus erat vt qbusdā placet in quo statu manifestū est q̄ deū aliquo mō diligebat: sz non equaliter sibi vel minus q̄ se: q̄ in hoc peccasset: qđ falsum est: q̄ nō fuisset tūc p̄imū pctm̄ eius in cibo vetito. ergo dilexit deū sup oīa ex puris naturalibus sine auxilio gr̄e. ¶ Pro quo sciendū q̄ homo poterat in statu

Q°. 77.

nature condite vel integre diligere deū super oīa sine alieno dono gr̄e gratis date. ⁊ etiā sine gr̄a gratū faciente. non tñ poterat hoc sine auxilio dei mouentis eum ad hoc. qđ sic accipiēdum est. homo in statu nature integre poterat opari virtute nature sue bonū sibi cōnaturale absqz additiōe gratuiti doni q̄ alīs esset p̄uare naturā oī operatione. nā si p̄ponamus eā operatione propria ⁊ ꝓportionata sibi: p̄uabimus eā oī operatione. diligere aūt deū sup omīa est cōnaturale hoī ⁊ cuilibet creature. non solū rōnali: sed etiā irrationali ⁊ inanimate: p̄m modum amoris q̄ nature ei⁹ cōpetere pōt. Cui⁹ rō est: q̄ vnicuiqz rei naturale est q̄ appetat ⁊ amet aliqđ p̄m q̄ aptū natū est esse. sic enī agitur vnūqđqz put aptū est. vt dicit. 2. phīsicor. ¶ Manifestū est aūt q̄ bonū partis est ꝓpter bonū totius. vñ ⁊ naturali appetitu vel amore vnaqueqz res pticularis amat bonū suū ꝓp̄riū ꝓpter bonū cōe totius vniuersi: qđ est deus vñ ⁊ Dyonisius dicit li. de di. no. q̄ de⁹ conuertit oīa ad amorem suiipsius. Homo igit in statu nature cōdite amorem sui ipsius in amorez dei referebat. Cetera nāqz deū eo mō quo p̄nt plus q̄ seipsa amāt irrōnabili quodā motu. vt ita dixerimus bonū suū in diuinū bonū: qđ est bonū vniuersale diri gētes. homini aūt cōpetit p̄m naturā agere p̄m rōnē ⁊ cognoscere quid agat: ⁊ ꝓpter qđ ⁊ referre act⁹ ad inuicē. vñ in eo non esset amare se ꝓp̄t deū nisi amorē suū in amorē diuinū actualiter aliqñ referēdo qđ erat deum plusq̄ se diligere vel supra omnia: ⁊ etiā amorē aliarū rerū in deū dirigebat: ⁊ ita deum plus q̄ seipsum ⁊ sup oēs alias res diligebat: cū illū cōstitueret finē amoris quo seipsum: ⁊ quo alia diligebat. ⁊ in hoc nōdū charitatē habebat hō: q̄ nullū donū gratuitū infusum habebat: sz ex puris naturalibus hoc facere sufficiēs erat. Si aūt consideret homo in statu nature corrupte deficiet ab hac dilectione dei sup omnia. ad hanc enī sufficiebat in statu nature integre. quia nichil impediebat eū a sua rectitudine. Nūc vero volūtas deficit ab hac pfectione ⁊ rectitudine: q̄ ꝓpter corruptionē nature sequit bonū p̄uatuz nisi sanet⁹ p gr̄am dei. ¶ Ex hoc aūt sequit q̄ homo in statu nature cōdite siue ītegre nō indigebat aliquo dono gr̄e gratis date gratū faciētis ad diligendū deū sup omnia: indigebat tñ auxilio dei mouentis ad hoc. nam ad cetera bona deus mouet voluntatē p interiorem quādā pulsationē: etiā non infundēdo aliqđ donū gratuitū qđ in aīa manet. iō a fortiori ꝓpo ista tam excellenti bono: necesse est q̄ deus moueret hoīem. ⁊ tūc q̄ natura erat recta: cū nōdū corrupta fuisz nō indigebat aliquo directiuo vl̄ adiūctiuo. sed p se sufficiēs erat hoc agere: dū tñ semel ad illud moueretur. sicut ⁊ homo naturaliter intelligere pōt ea q̄ non excedunt lumē naturale intellectus: ⁊ tñ indiget deo mouente ad cogitandū. vt dictū est precedenti. q. In statu aūt nature corrupte indiget homo duobus ad diligendū deū super omnia. s. q̄ moueat⁹ a deo ⁊ qđ detur ei donū gratuitū p qđ sanetur corruptio nature vt nō impediat hanc dilectionē. ⁊ ista est gratia vel charitas q̄ nature corruptionē sanat. ¶ Cōsiderandū aūt q̄ natura integra diligit deū super omnia: inq̄tuz deus est p̄incipium ⁊ finis omniū: ⁊ specialiter ipsius hoīs est p̄incipiū tāq̄ cā esse tribuens: est finis tāq̄ ꝓtinēs totā naturā boni: ⁊ ad qđ oīa pticularia tēdūt p̄m naturalē hītudinez. charitas aūt diligit deū sup oīa inq̄tū hō hz q̄dā spūalē societatē. s. vt ābo quodāmō ptinēt ad vnā naturā ⁊ sociationē q̄ in amicitia redeūt. ⁊ ista est superior ⁊ pfectior. rō. nam enī amat vt ps ⁊ effect⁹. charitas āt vt quodāmō cōple ⁊ amicū. insup charitas addit quādā delectatiōz ⁊ ꝓmptitudinē in amādo. ⁊ hoc ex natura hītus: q̄ qlibz hītus facit ista duo. vt ō. 2. ethicor. Signū gr̄ati hītus ē delectatōz aduenire opib⁹. natura aūt ī puris suis naturalibus ꝓstituta: cū non hēat aliqđ donū gratuitū neqz habitum ad hoc causatū agit p̄m suum conatum ex intentione finis: qui actus non est ita delectabilis. ⁊ delectatio facit quandam perfectionē in opere. ideo excellentior modus amandi est p charitatē q̄ p naturā integrā: sz per vtrāqz

ametur deus super omnia: ꝺm conditionem nature corrupte neutro mõ ꝑõt deus amari sup omnia: quia nec vt p̃incipium ⁊ finis boni nostri naturalis: nec etiam vt consors nature spiritualis: nisi detur donũ gratuitũ: ſz infundit nobis charitas p ſpm̃ ſctm̃: ⁊ p illam possumus deum super omnia diligere. ¶ Aduertendũ aũt ꝙ diligendo deũ sup oĩa nõ est trãsc̃ẽdere proportionẽ virtutis in actione. qz hoc eẽt si hõ diligeret deũ plus ꝙm̃ diligere posset. ⁊ tamẽ diligendo deũ supra oĩa: non est diligere deũ plus ꝙm̃ ꝑõt: ſz tñ ꝙm̃ tũ naturaliter ꝑõt. sufficit enĩ hõ naturaliter ad istũ gradũ dilectiõis. vñ nõ ꝑtinet hoc ad cõditõz actus: ſz obiecti. ſ. hõ diligit deũ plus ꝙm̃ se. ſ. qz deũ videt eẽ diligibiliorẽ seipso. ⁊ iõ p eũ actũ ⁊ gradũ dilectõis quẽ ꝑõt naturaliter elicere: diligit deũ intẽsius ꝙm̃ seipsuz. ⁊ est sensus ꝙ hõ nõ elicit circa se actũ intensissimũ quẽ ꝑõt: ſz illũ circa deũ elicit. ⁊ ita min⁹ se ꝙm̃ deũ diligit. ⁊ tñ deũ nõ diligit pl⁹ ꝙm̃ ꝑõt: imo nõ tm̃ ꝙm̃ tũ ꝑõt. qz non teneẽ qs hñs charitatẽ elicere actũ intẽsiorẽ ꝙm̃ poterit dilectiõis circa deũ. ¶ Notandũ aũt ꝙ possumus diligere deũ sup omnia sine dono gratuito Nõ tñ possumus amare deũ amore summo sine dono. amare aũt sup omĩa nõ est summ⁹ amor. dr enĩ amor dei summus nõ solũ ꝙm̃ũ ad gradũ dilectiõis: ſz etiã ꝙm̃ũ ad rõnẽ diligẽdi ⁊ modũ diligẽdi. Aliqd iſtoꝝ tenet amor quo diligit deꝰ sup oĩa sine charitate in statu nature cõdite vel integre. non tñ tenet oĩa: iõ nõ vocat amor summ⁹ simplr̃ q ab hoĩe esse ꝑõt: ſz ille est amor summ⁹ quo ꝺm charitatẽ diligeẽt deꝰ vt btificãs. tũc enĩ amabit sup oĩa. qz summũ bonũ esse cognoscẽt: ⁊ etiã ꝙm̃ũ ad modũ summũ. ſ. in gradu intẽsissimo q possibilis est hoĩ: ⁊ semp ꝺm totũ conatũ vniformiter quoꝝ neutrũ ꝓtingit in vita: ⁊ amabit vt btificans q̃ est rõ summa diligẽdi. nũc enĩ non possum⁹ eũ diligere vt btificantẽ: ſz solũ vt creatorẽ. gubernatorẽ. redẽptorẽ ⁊ alias rõnes. rõ tñ summa est esse btificantẽ cũ cetera ad hoc ordinẽt: vt nos aliqñ btificet. iõ nũq̃ amabimus deũ summe nisi in btitudine. ¶ Querit: an possit hõ sine gra implere oĩa ꝑcepta legis? ¶ Dom ꝙ de preceptis legis ꝓtingit dupliciter loq. aut ꝙm̃ũ ad id qõ directe cadit in precepto. aut ꝙm̃ũ ad intentionẽ legislatoris. directe aũt cadit sub ꝑcepto act⁹ virtutis ꝙm̃ũ ad subam opis. i. ipsa res impata in seipsa nõ cõsiderãdo dispositionẽ vel intẽtionẽ faciẽtis: ⁊ ipsa res imperata. i. act⁹ imperat⁹ est act⁹ virtutis. qz lex nõ imperat nisi bonũ: ⁊ boni act⁹ ad virtutẽ ꝑtinent. sic dr. 5. ethicoꝝ. ꝙ lex impat actus oĩum virtutũ. vltra subam aũt operis est modus agendi quẽ circa ipsum op⁹ ponit virt⁹. hoc aũt est ꝙ lex precepit. ſ. mudã subam act⁹: sicut in ipsa lege exꝑmit̃ siue quocunqz alio mõ quẽ virt⁹ ponere ꝑõt circa actũ. qz hoc directe alicui precipit̃ qõ statim est in ptãte ei⁹ vt faciat illud ⁊ istud ẽ suba opis: qz qlibet ꝑõt statĩ facere qõ lex iubet nõ expectata vteriori dispositõe. nõ est aũt in ptãte hoĩs vt eo mõ faciat actũ virtutis quõ facit virtuosus ꝑfq̃ virtutẽ hẽat acgstã vel infusam. nã virtuosus facit bonũ prompte ⁊ delectabiliter inclinãte ad hoc habitũ virtutis. q aũt nondũ est ꝓfuosus ꝑõt qdẽ facere idẽ opus qõ virtuosus: qz ad illũ ꝑõt se determinare liberũ arbitriũ: ⁊ pñt organa deseruire illi opi. ⁊ tñ non ꝑõt facere prompte ⁊ delectabiliter: quia iste sunt ꝓditiones operis ꝓcedẽtis ex habitu. vt dr. 2. ethicoꝝ. ſz faciet impedite ⁊ cũ quadã difficultate ⁊ tristicia. etiã non faciet ex habitu inclinante: ſz ex intentione finis. Intentio aũt legislatoris est nõ solũ vt opus fiat: ſz etiã vt taliter fiat q̃liter ꝓfuosus facit. nã vt dr. 2. ethicoꝝ. Intẽtio legislatoris est facẽ ciues bonos ⁊ sectatores bonoꝝ operũ: ⁊ p assuefactionẽ operũ ꝑcipiuntur inducere se ad ꝓfutẽ. ⁊ huic cõsonat verbũ apli. 1. Thimo. 1. Finis precepti charitas de corde bono. Ad hoc enĩ data sunt precepta legis diuine: vt hoĩes in dilectione dei ⁊ pximi instituãtur. ⁊ ita est intentio legislatoris: vt nõ solũ hec opera fiant: ſz etiã vt oĩa q̃ facimus ex caritate faciam⁹. ¶ Dom est q̃ ꝙ precepta legis ꝙm̃ũ ad id qõ directe sub precepto cadit: ꝑõt hõ implere p liberũ arbitriũ. ſ. ꝙm̃ũ ad subam operũ

Q. 78.

sine dono gr̃e gratis date vel gratũ faciẽtis. ⁊ hoc accipiẽdo gratiam ꝓ aliquo habitu infuso: ⁊ manente in nobis. secus autem sine gratia dei. i. sine voluntate eius que gratis ⁊ sine merito nos mouet ad agendũ bonũ: qz sine illa nichil possumus operari. sed ꝑcepta ꝙm̃ũ ad intentionem legislatoris sine gr̃a impleri non possunt. qz nõ possunt impleri sine charitate cũ legislatore intẽdat nos instruere in charitate: ⁊ tñ charitatis donũ nemo ꝑõt pseipsum hẽre: sed a deo infusum est. accipiẽdo tñ gr̃am ꝓ diuina volũtate gratis in nobis oĩa operante: non possum⁹ precepta implere aliquo modoꝝ ꝓdictoꝝ sine gr̃a. nã non mouebimur ad faciẽdũ aliqd bonũ nisi deus nos mouerit ⁊ ex gr̃a facit. qz nemo nr̃m meruit ꝙ moueret eum deus ad benefaciendũ. Est aũt differentia inter ista. qz gratia vt noĩat habitũ dicit aliqd creatũ qõ in nobis manet ⁊ nos informat. gr̃a aũt vt dicit diuinã volũtatẽ nõ est aliqd creatum. nec manet in nobis: ſz in deo est. gr̃a enĩ que est volũtas deivocatur large gr̃a. ſ. gratis operans. non enĩ possum⁹ aliqd bonum operari siue meritoriũ siue non meritoriũ nisi moti a deo: qz intellectus ⁊ volũtas in nobis nõ ꝑñt esse sibi ipsis ꝓncipiũ opationis: ſz ab alio mouẽt: ⁊ illud est volũtas diuina. vt ostensũ est. s. q. Q tñ de⁹ moueat nos ad bõa cogitãdũ vel volendũ non meruim⁹: iõ mouet nos gratis. ⁊ ita ipsa voluntas eius q̃ gratis nos mouet gr̃a dei vocat. ⁊ qz sine deo mouente nos ⁊ cooperante nõ possum⁹ aliqd boni facere: dr ꝙ sine gratia dei non possumus precepta legis implere: imo nullũ preceptũ possumus implere: etiaz ꝙm̃ũ ad subam operis. ista autẽ gratia non facit nisi mouere hoĩem ad agendum sed vltra non cõfert ei in opatione. ⁊ iõ si nichil aliud apponat non sufficiemus ad implendũ precepta saltẽ eo mõ quo legislator vult ea impleri. ⁊ etiã ꝙm̃ũ ad subam operis erit difficile nobis illa implere. qz per illam gr̃am nõ tollit corruptio nostre nature ⁊ ineptitudo quibus difficiles redimur ⁊ ineptiad mãdata dei impleda. gr̃a aũt que est aliqd gratuitũ nobis a deo datum manet in nobis: ⁊ non solũ inclinat ad agendum sed etiã reddit opus facile ⁊ delectabile: qz illa est gdã habit⁹ ⁊ insuper bonos reddit habentes: quia est forma inherens. et sine ista gratia q̃ est donũ gratuitum: siue sit gratia gratis data siue gratum faciens possunt impleri precepta legis ab homine: saltem in statu nature condite ꝙm̃ũ ad substantiã operis sine prima que est voluntas dei gratis nos mouens non possum⁹ implere aliqua precepta que oportet preuenire deũ vt mouentem voluntatem nostram ad volendum implere: et ad cogitandum de impletione antẽ ꝙm̃ impleamus ⁊ velimus implere. ⁊ ꝙm̃ũ ad hoc errauit Pelagius: qui totaliter putauit posse ipleri ꝑcepta legis sine gr̃a dei. ſ. excludendo oẽm gr̃atiam. ¶ Alij autem dixerunt ꝙ implere mandata ꝙm̃ũz ad substantiam operis potest homo existens in statu nature cõdite sine omni gratia que sit donum gratuitum. ⁊ potest implere singula ⁊ omnia. sed dicunt ꝙ in statu nature corrupte nõ ꝑõt homo implere oĩa diuina mãdata sine gr̃a sanante. implere autem mandata legis ꝙm̃ũ ad intentionẽ legislatoris dicunt ꝙ non contingit in statu nature integre nec corrupte sine gratia gratum facientem: quia impleri vult illa legislatore ex charitate: sed charitas non potest haberi sine gratia gratũ faciente. sic tenet sanct⁹ Thomas ꝑma scõe. q. 109. articlo. 4. ¶ Consulerandum autem ꝙ vere quis implet omnia mãdata legis quando implet illa ꝙm̃ũ ad substantiam operis: etiã si ex charitate non agat. quia vt dictum est. s. illud cadit directe sub precepto quod quis statim facere potest: ⁊ tamẽ ex charitate agere vel ex habitu non potest quis statim: si nondum habet habitum facere: tamen qõ mandatur ꝙm̃ũ ad substãtiam operis potest quilibet statim. ideo ad illud solũ obligat preceptum. ¶ Aduertendum etiam ꝙ volũtas legis est volũtas legislatoris: ſz volũtas ꝓditoris est duplex. vna est quã p legẽ exꝑmit. aut p legz ꝓba itelligi vult. alia est ad quã p legis obꝉuatoz deducẽ vult. ꝑma est volũtas legis ⁊ legislato

ris simul: qz hoc ille voluit. ꝛ ita illud significauit. Scõa est volũtas legislatoris solũ: qz ipse ĩtẽdit hoc p fine legis ipa tñ lex nichil hui⁹mõi exp̃sit. iniustũ tñ vꝫ obligare velle hoies ad id q̃ nequaq̃ lex exp̃sit. prima volũtas cadit sub p̃cepto s. implere legẽ q̃tũ ad verba sua ꝛ fm verã rationẽ accipiẽdi nõ faciendo fraudẽ legi. istã q̃tũ ad istam primã vocationẽ dicit fieri fraus legi obseruãdo verba ꝛ nõ in ẽtionẽ: ꝛ hoc etiã est niti ꝓtra voluntatẽ legis q̃ illicitũ est. Scõa volũtas nõ est legis sed legislatoris. s. iõ leges ꝓdidit vt p eas hoies assuefacti boni fierent ꝛ obseruãdo politicã pacẽ seipsos diligerẽt. qz amorẽ intẽdit p̃cipue introducere legislator q̃ iusticiã. vt dicit. 8. ethicoꝝ. c. 1. ad istã aũt voluntatẽ nõ tenent q̃ legez obseruant: qz nõ p̃cipit hec res p legem sz ad hoc lex ponit vt ad hũc finẽ pueniat. ꝛ sic etiã si nõ obseruet nõ dicit aliq̃d deesse de impletione legis cũ totũ q̃ ipsa lex vult obseruet ꝛ illud ẽ qõ sub p̃cepto cadit ꝛ nõ cadit sub p̃cepto finis p̃cepti. sic est de charitate qz finis legẽ est charitas: ꝛ tñ p singula p̃cepta nõ p̃cipit charitas: sz alig alij act⁹ licet quodlibet p̃ceptũ sit ad charitatẽ vt ad finẽ iõ si impleat id qõ iubet q̃tũ ad substãtiã opis etiã nõ habẽdo charitatẽ satisfacim⁹ legi ꝛ voluntati legislatoris. alioqn qcunqz obseruaret aliqõ p̃ceptũ existens sine charitate peccaret obp̃uãdo: qz omitteret aliq̃d ad qõ tenebat: sz falsũ ẽ. sine gr̃a aũt possum⁹ obp̃uare p̃cepta legẽ ꝛ tñ obp̃uãdo illa sine gr̃a ñ meremur vitã eternã qz ad hñdũ vitã eternã nõ sufficit nõ trãsgredi qõ est p cõmissionẽ vꝫ omissionẽ. sz necessaria est gr̃a: qz etiã si qs nunq̃ trãsgrederet legẽ cõmittendo vel omittẽdo nichilominus pctõ subdit⁹ esset originali a quo nõ poterat liberari nisi p gr̃am p quo dãnationẽ incurreret p gr̃az. ergo a pena eterna liberamur. etiã dato q̃ non cõmitteret qs specialit̃ ꝛ aliqõ p̃ceptũ legis neqz omitteret: tñ veniẽs ad etatẽ adultã omitteret si nõ se p̃pararet q̃tũ in se eẽt ad gr̃az suscipiendã: ꝛ p tali omissione puniet. si aũt p̃pararet se faciendo q̃tũ in se est sine dubio gr̃am ꝓsequeret: p quã vitam eternã acquireret. Notandũ q̃ licet gẽtes faciant ea q̃ sũt legis naturaliter nõ tollitur q̃n agant ex dei auxilio ꝛ illo indigeant. nã oportet q̃ moueant a deo ad illud cogitãdũ ꝛ volendũ ꝛ etiã deus cooperet eis operantib⁹: qz aliter nullũ op⁹ facere p̃nt. ꝛ q̃tũ ad hoc nõ differt inter ea q̃ pertinent ad legẽ naturalẽ ꝛ positiuã sed solũ qz ad ea que sunt de iure naturali: qz sunt insita rõni nr̃e nõ indigemus instructione aliq̃ neqz p̃cepto. ad ea aũt q̃ sunt de iure positiuo: qz nõ sunt insita rõe naturali indigem⁹ instructione. s. le. data. vt dicit ro. 2. s. q̃ gẽtes q̃ nõ hñt legem. s. positiuã faciunt naturaliter ea q̃ legis sũt. i. ex naturali dictamine rõnis faciũt ea q̃ sunt de lege naturali q̃lia solẽt mãdari in lege positiua. sicut decalog⁹.

Q°. 79. ¶ Querit an homo possit sine gr̃a pctm̃ euitare. ¶ Dom̃ q̃ vitare pctm̃ põt dupliciter intelligi. s. aut pctm̃ iam cõmissum aut peccatũ cõmittẽdũ si accipiat de pctõ cõmisso. dom̃ q̃ homo in pctõ mortali existens non põt vitare pctm̃ mortale sine gr̃a. i. nõ põt euuere illud pctm̃ in quo est ꝛ se absoluere ab illo q̃tũ ad maculã nec q̃tũ ad reatũ pene eterne sine gr̃a liberãte. nam macula nõ tollit formaliter nisi p gr̃am cũ macula nõ dicat nisi p̃uationẽ gr̃e q̃ est pulchritudo aie: obligatio etiã ad penã eternã semp est in hoie q̃diu est deo inimicus qõ semper est q̃diu nõ est in gr̃a: ꝛ in hoc errabat pelagius q̃ putabat homiñẽ sine gr̃a per ipsa opa posse a peccatis p̃teritis se absoluere satisfaciẽdo p illis qõ falsũ est: qz sicut opa nr̃a nõ sunt meritoria vite eterne sine gr̃a: ita nõ sunt satisfactoria sine gr̃a iõ nullo mõ a pctõ p̃terito põt q̃s liberari sine gr̃a. de pctõ committẽdo dicẽdũ q̃ põt homo vitare illud sine gr̃a. i. q̃tũcũq̃z sit q̃s in pctõ mortali graui põt vitare qõcũq̃z aliud peccatuz mortals ne in illud incidat. ꝛ hoc intelligẽdo p gr̃az habitũ infusum aliquẽ quo aia formaliter grata reddit deo. secus accipiẽdo p volũtate dei q̃ nos grat̃ ad bona mouet ꝛ cooperat nobis ad illa: qz sine ista nõ possumus appetere aliq̃ bonuz nec vitare aliqõ malũ cũ etiam alia opa in differẽtia vel q̃ nõ sunt bona ex genere nõ possumus facere nisi deo cooperãte.

¶ Ad quoz maiorẽ euidentiã dom̃ q̃ de hoie possum⁹ dupliciter loqui: aut fm statũ nature corrupte. vel fm statũ nature integre. in statu aũt nature integre poterat homo manens sine gr̃a habituali vitare oẽ peccatũ tam mortale q̃ veniale. qz peccare nichil aliud est nisi recedere ab eo qõ est fm naturã qõ vitare poterat homo manẽs in statu nature integre cum pctm̃ ex defectu ꝓueniat. nõ poterat tñ homo etiã in illo statu vitare pctm̃ sine auxilio diuine ꝓseruationis sine qua nõ solus a rõe deficeret. sz etiã ab esse naturali: ꝛ ista ꝓseruatio dicitur etiã gr̃a q̃ gratuito fit nõ est tñ aliq̃d nobis habitualiter donatũ. in statu tñ nature corrupte indiget homo gr̃a hãituali sanante naturã ad vitandũ oẽ pctm̃. Et ista sanatio p gr̃az habitualẽ fit. p̃mo in appetitu rõnali. scõo in appetitu sensitiuo. in appetitu quidẽ rõnali põt fieri p̃fecte in hac vita p gr̃az habitualẽ. in appetitu aũt irracionali nõ fit hic p̃fecte sed manet adhuc rebellio appetit⁹. ꝛ hec distinguit ap̃lus ad ro. 7. c. s. ego ipe mente seruio legi dei: carne aũt legi pctĩ. Et iõ in statu nature lapse saltẽ homo manens in gr̃a põt vitare oẽ pctm̃ mortale qõ est in ratione. i. causat̃ p ꝓsensuz. nõ põt aũt vitare qs omne pctm̃ mortale manẽs sine gr̃a: ꝛ etiã in gr̃a manens nõ põt oĩa euitare sed singula nisi ex p̃uilegio spãli qõ rarissimis ꝓcedit ꝛ rõ est q̃ fuit supra assignata de pctõ mortali ꝛ veniali Sed circa pctm̃ mortale dicũt aliqui q̃ qui est in gr̃a põt vitare oĩa pcta ꝛ singula. sed postq̃ incidit qs in pctm̃ mortale potest quidẽ aliq̃diu vitare pctm̃ qõlibet sz nõ diu. Et dicũt q̃ rõ est qz nõ est necesse q̃ homo semp peccet cũ peccare sit act⁹ ꝛ nõ est homo semp in actu iõ nõ peccat homo semp actualit̃ ꝛ iõ aliq̃diu manet sine actu pctĩ mortalis diu tñ sic manere nõ põt. qz vt ait grego. sup ezechi. pctm̃ qõ mox p penitentiã nõ delet suo pondere ad aliud trahit. ꝛ hui⁹ rõ est qz sicut superiori rationi debet subdi inferior: ita superior debet subdi deo ꝛ in ipso ꝓstituere finẽ sue volũtatis. p finẽ aũt oportet q̃ regulent oẽs actus humani sicut p iudiciũ rõnis debent regulari oẽs motus inferioris appetitus. sicut ergo inferiori appetitu nõ totalit̃ subiecto rationi nõ põt esse quin ꝓtingant motus inordinati in appetitu sensitiuo. ita ratione hoĩs nõ subiecta deo ꝓueniẽs est vt ꝓtingant multe inordinationes in ipsis actib⁹ rõnis. Dicendũ aũt q̃ nõ ꝓtingit diu manere sine pctõ mortali eũ qui semel est in pctõ mortali. sz rursus in aliud peccatũ incidet ꝛ post in alterũ nisi p gr̃az a ꝑori pctõ fuerit sanatus. ꝛ rõ est qz cũ homo nõ habeat coꝝ suũ firmatũ in deo vt p nullo bono ꝓsequẽdo vel malo vitando a deo separari velit occurrunt multa ꝑpt̃ q̃ ꝓsequẽda homo recedit a deo ꝓtemnendo p̃cepta ips⁹ ꝛ ita peccat mortaliter. hoc aũt nõ accidit q̃n est homo in gr̃a: qz tũc ẽ mens nostra subiecta deo ꝛ firmata ita vt p nullo bono acqrendo vel malo vitando velit ab eo recedere ꝛ manẽdo in ista stabilitate põt mens manere in ꝑpetuũ sine pctõ euitãdo oĩa ꝛ singula. sed q̃n qs manet in peccato mortali nõdũ sanatus p gratiã est rõ deordinata qz nõ ẽ in ea fixum q̃ nõ recedat a deo ꝑpter bona aliq̃ ꝓsequenda vel mala euitanda: ꝛ iõ adueniẽte tẽptatione aliq̃ ad ꝓcupiscendũ bonũ vel fugiendũ triste cũ facilius sit hoc agere q̃ ꝓtrariũ faciet illud homo nisi forte sit in eo aliq̃d qõ ad ꝛriũ inclinet. ꝛ tñ nõ est ibi gratia q̃ ratione ordinet in deũ: sed est deordinatio in aĩa fm quã ñaturali⁹ est ei moueri deordinate ad bonũ iudicatũ in creatura: ꝛ iste motus est pctm̃ mortale: ꝛ sic manẽti in pctõ mortali est q̃si naturale peccare mortaliter quouisqz sanetur p gratiã. facere aũt bonũ est difficile. i. q̃si contra naturã.

Scõo qz cũ p pctm̃ mortale nõ sit ablatũ totũ bonũ nature sz adhuc maneat libertas arbitrij põt existẽs in pctõ mortali eligere id qõ bonũ est cũ etiã pctm̃ mortale nõ abstulerit cognitionẽ illi⁹: ꝛ tñ ad hoc oportet q̃ maneat hõ semp cogitans ꝛ p vigil ꝛ insurgẽte q̃cũq̃z temptatione ex illa cognitione ꝛ actuali ꝓsideratione boni retrahat̃ a mala qõ tẽptatio suggerit ꝛ moueat̃ ad bonũ qõ ratio indicat. sz manere talẽ cogita-

tionem actualẽ semp non est possibile: ſz ĩterdũ temptationes nos repentine occupant: ⁊ anteq̃ contingat nos venire in cognitionẽ illam precipitamur in pctũ per consensũ volũtatis: que non fuisset si ꝑ illo tempore occurrisset nobis cogitatio peruigil de vero bono ⁊ malo. nõ existẽte aũt tali consideratione operaꝝ homo ꝑm dispositionẽ quam habet que quasi naturaliter inclinat. sed qui est in peccato mortali est ꝑm hoc inclinatus ⁊ dispositꝰ ad malũ ꝓpter dispositionẽ deordinate rationis. iõ ꝑm eam mouebꝝ anteq̃ multũ ꝓcogitauerit. nam in repentinis mouetur homo ꝑm habitũ vel ꝑm finẽ iam ꝓconceptum: vt dicit aristo. ꝛ. ethicoꝝ. ⁊ iõ in repentinis cognoscit habitꝰ: vt ibidẽ dr. Cum aũt aliqd fit ex magna deliberatione potest qs operari virtuosa qui non est virtuosus. nec habz ꝓconceptum virtutis opus facere. ſz qa ex tpe iudicat sibi conuenies eẽ vel ad euadẽdũ mala: vel ad consequendũ vtilitatez aut delectabilia facere aliqd virtuosum eligit illud facere etiã si difficile sit sibi talia operari. Si tñ subito offerat hoĩ aliqd agendum vel fugiendũ vbi nõ sit locus magno cõsilio: taliter quisqz aget qualem habitũ habuerit: vel qualẽ finẽ ante hoc ꝓconceperat ⁊ in animo suo firmauerat. ⁊ iõ vt dicñ est aristo. ponit vnũ signũ cognoscẽdi habitus cuiuscũqz ex repentinis operationibꝰ. ꝛ. ethicoꝝ. ⁊ qa longũ tempus deliberãdi non occurrit nobis semp: siue ꝓpter magnitudinẽ passionis vrgẽtis ⁊ valde impellẽtis: vt est passio venereoꝝ que quodamõ cogit: ⁊ vehemẽs ira quãdo inflãmat: vel ꝓpter imãtia pericula: sicut circa actum fortitudinis ad aggrediẽdũ vel sustinẽdum vbi vel statim oportet aggredi vl sustinere: aut statĩ reddere ⁊ fugere. ⁊ non est tempus longe deliberatiõis vel ꝓpt quamcũqz aliã cõditionẽ rei exteriozis que paruum tempus deliberãdi cõcedit: vt si dicat alicui: si statim feceris tale vl tale dabunt tibi tante diuitie: qõ si nõ feceris statiz etiã si postea facias nichil tibi dabit: ⁊ insup perdes quicqd possides. in talibus enĩ aget quilibz iuxta habitũ quem habet vel dispositionẽ vel iuxta finẽ iam ꝓconceptũ. ⁊ ista est causa cõmuniꝝ ꝗre peccamus. ſ. qa occurrũt nobis subitanea talia que longũ cõsilium nõ patiunt: vt in venereis ꝑz. nam lz tempus ad deliberandũ nobis non sit breue ex parte alicuiꝰ rei exteriozis ꝙ cogat vel statim agere vel statim cessare. tñ passio venereoꝝ est ita vehemẽs qꝫ vel statim mẽtẽ suffocabit vel statim repellenda est anteq̃ magis inualescat ⁊ dñet. si aũt nõ esset illa ita fortiter allicies sed tepide poterat suspendi consensus diu: ⁊ interim poterant occurrere multe cogitatiões bone que ad contrariũ suadẽt. ſz qñ ita vehemẽs est: necesse est vel statim eam oĩno repellere vel statim ꝙsentire in eam. i. in actũ quem suadet: vel in delectationẽ cogitatiõis de ea: quod est quoddã cõsentire in eam. ⁊ hoc quidem est verũ quantũ ad actũ rõnis. nã lz non statim effugeꝭ ipsa passio ꝙcupiscentie venereoꝝ ꝓ vt ẽ motus quidam in nobis factus: ſz interdũ diu duret. tñ ratio aut statim consentit in actũ aut delectationẽ: vel statim dissentit: ⁊ nõ est possibile lõgas eẽ inducias: qa nõ patiꝭ hoc conditio concupiscẽtie huiꝰ. ⁊ ita in his qui statim non resistit statim est superatꝰ ⁊ peccat. De passione iracũdie idem est. qa illa est nimis impetuosa ⁊ rõnẽ non perfecte audit. vt dr. 7. ethicoꝝ. ⁊ ita ꝓ deliberationẽ longã non resistimꝰ ei: qa ipsa nõ concedit talem deliberationẽ: ſz vel statim comꝓmitur vel statim superamur existentes in aliquẽ actum quẽ illa suadet. ad resistendũ ergo ei necessarius est habitus vel precõceptio finis ꝑ stitutia nobis que sũt dispositiões inexistẽtes. ⁊ insurgẽte quocunqz motu statĩ agimus ꝑm illas: qa in actu illas habemus si aũt habitus mãsuetudinis vel dispositio aliqua ad resistendum ire: vel ꝓconceptio finis de resistẽdo oĩ ire ꝓpter aliquid non precesserit mũq̃ resistemꝰ alicui iracũdie ꝑ consiliũ ⁊ deliberationẽ: qa ipse motus impetuose surgens impedit fieri cõsilium ⁊ deliberationẽ de nouo. idẽ aũt est quãdocũqz ex ꝙditione rei exteriozis paruũ tempus deliberatiõi cõcedit: qꝛ ibi si magnũ tempꝰ concederet aliq forte conꝫnerent diuitias oblatas vt non facerẽt quod ab eis petit: qa diuersa occurrẽt ei cogitãti que ab hoc dissuaderẽt. cum aũt paruũ deliberãdi tẽpus concedit diuitie vel res ꝓmisse multũ mouẽt q̃ simul habent totã suam vim impellendi: eo qꝫ totũ bonũ earũ notum est. ea vo que ab eis dissuadere debent non cito occurrũt. iõ superat ꝓpter breue tempꝰ q nõ supareꝭ concessis longis inducijs deliberãdi. ⁊ iste est modus quo in pctã ꝓcipitamur: qꝛ fit nobis breuis deliberatio ex aliqua parte. ⁊ iõ raro accidit posse resistere ex sola deliberatiõe. sed resistimꝰ quando habitum habemꝰ contrariũ vel dispositionẽ aut precõceptionẽ finis. ⁊ hoc precipue est: qa anteq̃ insurgãt passiões non sũt in nobis premeditatiões. nam si qs puigil esset quasi timeret inuadi ab aliqua passiõe: ⁊ ante illiꝰ aduẽtũ cogitaret an bonuz esset facere quod illa suadet: etiam sine habitu ⁊ ꝓconceptiõe finis posset resistere per deliberationẽ. ⁊ tñ non contingit hominẽ esse peruigilẽ circa oĩa. iõ cum nõ maneat homo diu qn surgat in eo aliqs motus appetitꝰ ad rem in qua peccare põt ⁊ q in peccato mortali manet non habz in se aliquẽ habitũ vel dispositionẽ vel ꝓconceptionẽ finis cum grãm non habeat aget ꝑm deordinationẽ volũtatis sue ⁊ peccabit. ⁊ ideo qui in peccato mortali est non potest diu manere qn incidat in aliud mortale nisi ꝑ grãm repareꝭ. si enĩ ad grãm redeat tũc poterit manere semp sine peccato euitãdo oĩa mortalia. Si autez obijciaꝭ qꝫ cum existens in peccato põt aliquãdo manere non incidẽdo in pctũ poterit semp manere: qa liberũ arbitriũ resistendo non debilitat. Dõm qꝫ non potest diu manere vitãdo peccata. qꝫ aũt maneat ad paucũ tempus ⁊ non ad multũ non iõ fit qa non põt homo diu manere sine motibꝰ cõcupiscẽtiarum ⁊ occursu aliarũ rerũ in qbus cõtingit peccare: ⁊ illis statim assentit. ¶ Cõsiderãdũ aũt qꝫ veritas est qꝫ existẽs in peccato mortali nullũ pctũ mortale euitabit cuius cõcupiscẽtia insurgat in eo. ⁊ tñ põt euitare singula. ⁊ oĩa ista fic stãt. liberꝫ enĩ arbitriũ habet de natura sua qꝫ possit se determinare ad hoc vel ad illud. ⁊ ista possibilitas nunq̃ tollit existenti etiã in peccato mortali. ad hoc aũt qꝫ specialit se determinet mõ ad hoc ⁊ non ad illud vel ecõtrario nõ sufficit natura liberi arbitrij: ſz oportet poni aliquã cãm. ſ. qa hoc videt sibi melius qꝫ illud vel aliqd ꝓpter quod magis placet hoc qꝫ illud. hoc modo videbit quõ ⁊ qñ mouebit qs ad peccãdũ ⁊ quãdo ad bñ agendum. si qs sit in peccato mortali ⁊ insurgat ei temptatio ire vel auaricie. habet qdem facultatẽ liberi arbitrij vt possit se determinare ad hoc vel ad illud: ⁊ tñ determinabit se ad illud ad quod fortiꝰ motiuũ habuerit ad peccãdũ. hz iste ꝓmuz motiuũ passiõis q allicit mouẽdo sub noĩe boni ad aliqd qõ vt bonum oñdit: ⁊ etiam est motiuũ ꝓpter fugandã tristiciaz qa tolerãdo passiones vt illis non assentiamꝰ est magna afflictio: ⁊ qlibz desiderat fugere tristicias. Tertiũ motiuũ est deordinatio voluntatis que causata fuit per peccatũ mortale ꝓcedẽs: ⁊ ꝑm illam deordinationẽ est sibi quasi naturale agere deordinate. ad bñ agendũ aũt nullum motiuũ est in eo. nã nõ est habitus inclinãs ad bonũ nec ꝓconceptio finis. non habitꝰ: qa nõ habet grãm nec charitatẽ: qa per peccatum perierunt. etiam non precõceptio finis: qa q peccauit mortaliter conuertit se a creatore ad bonũ cõmutabile. ⁊ ꝙdiu non redit ad gratiam semp manet ista deordinatio finis. ſ. qꝫ ad fruẽdũ bono creato moueaꝭ. iõ non est aliquod motiuũ ad bonũ. Sũt aũt

tria motiua ad malum: ⁊ sic voluntas determinabitur ad malū. i. ad irā vel auaritiā. ⁊ nō in fugā istoꝝ: qz non habet p qd moueat ad illa. ⁊ ita dr̄ q̄ nō poterit euitare pctm̄ mortale q est in pctō mortali. i. non habet aliqō motiuū ad euitādū. ⁊ ita mq̄ euitabit q̄diu fuerit in pctō mortali. tm̄ nō cogit̄ peccare mortaliter insurgēte q̄cūqz tēptatiōe: cū maneat liberū arbitriū. ¶ Sz tūc dicet̄ q̄ hoc dato mq̄ redibit ad gr̄am q̄ est in peccato mortali: cū non bēat p qd moueat ad bonū. ¶ Dicendū q̄ pōt redire ad gr̄am per duo. s. impulsum diuinū: qz deus semp̄ ipellit aut tāgit. alio mō cor nr̄m pulsando ad bonum. iuxta illud Apoc. 3. c. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso ⁊ p naturalem quādā v̄m. qz lz nemo possit seipsum reducere ad gratiam: pōt facere aliqd qō in se est. ⁊ cū illud fecerit: de⁹ cōcurrit ⁊ gr̄am donat. Sz cōius est q̄ existēs in mortali ad hoc q̄ liberetur pulsat̄ a deo ita efficaciter q̄ se cognoscat esse in malo statu: ⁊ velit recedere ab illo ⁊ esse in bono. ⁊ cū hoc voluerit faciēdo q̄ in se est deus dat illi formatū spm̄ cōpūctiōis. ⁊
Q°. 80. ita dat illi gr̄am qua gratus deo ille efficit̄. ¶ Querit̄ an possit homo resurgere a pctō sine auxilio gr̄e: ¶ Aliq̄ dicunt q̄ sic: qz illud qō p̄supponit̄ ad gr̄am fit sine gr̄a. Sz resurgere a peccato requirit̄ ad illuminationē gr̄e. ad Ephe. 5. Surge q̄ dormis exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xp̄us. ergo resurgere a pctō mortali poterit q̄s sine gr̄a. Scō: qz pctm̄ opponitur virtuti: sicut morbus sanitati. Sz hō p virtutē nature pōt resurgere de egritudine ad sanitatē sine auxilio exteriōris medicine: eo q̄ int⁹ manet p̄ncipiū vite a quo p̄cedit opatio naturalis. ergo similiter poterit hō reparari p seipsum redeundo de peccati statu ad statū iusticie sine auxilio gratie exteriōris. Tertio: qz q̄libet res posita aliq̄liter extra cōditionē vel statū nature sue pōt redire p seipsam ad cōuenientē statū nature sue. sicut aqua calefacta redit p seipsam ad naturalē frigiditatē. ⁊ lapis sursum p̄iectus per seipsū redit ad suū naturale motum deorsum. Sz pctm̄ est aliqd p̄ cōditionē nature. ergo poterit homo p seipsū redire de pctō ad statū gr̄e. ¶ Dōm q̄ hō p seipsū nō pōt resurgere ō pctō. qō Apl's inducit ad Gala. 2. dicēs. Si data est lex q̄ posset iustificare: g̃ xp̄us gratis mortuus est. i. inutiliter vel sine cā. ⁊ ita īmuit q̄ ad hoc q̄ p̄us vtilit̄ moreret̄: oportebat q̄ mors sua eēt necessaria: ⁊ nō posset homo aliter iustificari nisi p illā. ⁊ tm̄ si hō p seipsum possz de pctō resurgere: adhuc magis sine cā mortu⁹ esset xp̄us: qz non solū non indigeret ad iustificationē suā morte xp̄i: sed nec etiā iustificatione legis. ⁊ tm̄ hoc est maximū incōueniens dicī xp̄m mortuū esse gratis. i. inutiliter. g̃ nō pōt hō resurgere a peccato sine gr̄a iustificante: ⁊ nō per seipm. ⁊ in hoc nullū dubiū est. ¶ Pro quo sciendū q̄ resurgere a pctō pōt dupliciter accipi. Uno mō p cessatione ab actu peccati. Alio mō p quadam repatione p quā hō redit ad oīa illa q̄ p pctm̄ amisit. Accipiendo p̄mo mō pōt hō resurgere a pctō sine auxilio gr̄e: ⁊ hoc siue cesset̄ ab actu cōtinuo peccati. sicut est detētatio rei aliene q̄ semel ablata est: ⁊ tm̄ q̄diu detentat eā q̄ accipit manet in actu peccati. cōtinuo cessare aūt ab illa detentatione est cessare ab actu cōtinuo peccati: lz nondū adhuc cessat̄ a pctō: vel cessare ab actu peccati interpollati: vt si q̄s cōsueuit fornicari est actus nō cōtinuus: sz est frequēs ⁊ ab illo cessat̄ q̄n̄ non frequētatur vel incipit esse anim⁹ nō frequētādi. ⁊ vtroqz mō potest q̄s a peccato cessare sine auxilio gr̄e exteriōris. qō verū est accipiēdo gr̄am p habitu infuso. secus p gr̄a q̄ est voluntas dei gratis nō mouēs ⁊ cooperās. Nam sicut pctm̄ ex aīo cōmittit̄: ita nō cessat̄ ab eo nisi ex aīo. sz ad illū actū inq̄tum bon⁹ est saltē ex genere: oportet q̄ de⁹ nos moueat: vel saltem cōcurrat coopando. cū impossibile sit aliqd fieri ip'o nō cooperante: qz est cā vīs. gr̄a aūt q̄ est habit⁹ gratuit⁹ nō requirit: cū sepe hō possit cessare a peccati actu ⁊ nō meritorie: vt quia non ppter deū: sz ex alijs cāis. ⁊ tm̄ istud poti⁹ vocat̄ cessare ab actu peccati q̄ resurgere a pctō. cū resurgere a pctō ppie sit repari ad oīa illa q̄ peccando q̄s amisit. Accipiēdo scō mō dicendū q̄ nemo potest resurgere de peccato nisi per gratiam actualē a deo infusam. apparet hoc: qz peccādo amittet hō mlta bona ⁊ incurrit multa detrimēta. liberari aūt ab illis detrimentis: ⁊ restitui sibi bona q̄ p̄didit: est resurgere a pctō. incurrit aūt homo peccans multa detrimēta q̄ ad tria reducūt. Primum est macula. scōm est corruptio naturalis boni. tertiū est reatus pene. ⁊ hec quedā sunt detrimēta manētia. nā sunt alia transeuntia: sicut culpa q̄ manere nō pōt: sz cū actu transit: qz est priuatio debite rectitudinis in actu. tria aūt p̄dicta manēt. Primū ipsoꝝ. i. maculā incurrit peccās inq̄tū p̄uat decore aīma nr̄a ex deformitate peccati. scōm aūt. i. bonum naturale corrūpit inq̄tū deordinat̄ natura boīs volūtate eius deo nō subiecta. est enī naturale oībus entib⁹ inq̄tū sunt partes vniuersi subordinari cōditori ⁊ rectori vniuersi. ⁊ qōlibet ordīat̄ p̄m conditionē sue nature. Est aūt homini naturale eē rōnalē: ⁊ p̄m rōnē agere. iō subordinat̄ deo p̄m actū rōnis vt ipsuz finem suū cōstituat ⁊ supra oīa amet: ⁊ ppter ipsum: ⁊ ad ipsuz cūcta agat. qō est oīa sua ad ipsum ordinare. Ab hoc aūt ordine hō auertitur q̄n̄ aliqō bonū creatū cōstituit finē suū: ⁊ in illud tendit desiderio fruēdi: ⁊ ppter illud vlt mate aliqd agit. tūc enī voluntas deo non subijcit̄: sz illi rei quā sibi vt finem ⁊ vt optimū constituit. hoc aūt ordine sublato: necesse est q̄ tota natura hominis p̄m q̄ homo est et rōnale deordinata maneat. ⁊ iste ordo est bonū nature. natura enī. i. rō hoc exigit. ⁊ etiā p̄m hunc ordinē natura p̄ficitur. i. btificat̄. ⁊ ita bonū suū habet. Tertiū aūt. i. reatū pene incurrit peccans. qz p hoc q̄ homo peccat mortaliter: meret̄ dānationē eternā. ¶ Manifestū aūt est de singulis horū q̄ non pōt homo reparari ad illa nisi per deū. De p̄mo. s. de macula q̄ est p̄uatio decoris. p3: qz ille est decor anime quē habet p gr̄am: ⁊ illā perdidit p peccatū. ⁊ iste decor gratie p̄uenit ex illustratione diuini luminis in aīa. cum ergo perierit: nō poterit recuperari nisi denuo aīa illustretur diuino lumine. iō ad recuperationē requirit̄ habituale donū manēs in aīa ⁊ decorans eā: qō est gratie lumē. qō vocatur lumen non solū inq̄tū p̄ficit intellectū: sed inq̄tum illustrat ⁊ decorat totā aīam. sicut res pulcre habent colores viui dos: vel lucē quādā. Scōm aūt. i. ordo nature repari nō pōt nisi per deū. nam deordinatio ista fuit p hoc q̄ volūtas recessit a deo desinēs ei subdi. ⁊ debet reparari p hoc q̄ ei iterum subdatur. Sz hoc fieri nō potest nisi deus eā ad se trahat. sic dicit xp̄us: Nemo pōt ad me venire nisi pat̄ meus traxerit eū. Jo. 5. c. Tertiū aūt. i. reat⁹ pene eterne non pōt auferri nisi p deū. inq̄tū illa obligatio ad penā est p offensa cōmissa q̄ in cū cōmissa est q est iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. act. 10. c. ab ipso g̃ solo auferri vel remitti pōt. Et iō nemo a peccato resurgere pōt qō est liberari ab his tribus nisi per gratiā dei auxiliantē tam infundendo gratiā que est habit⁹: q̄ mouendo volūtatē ad se q̄ remittēdo penā eternā ad quā qs est obnoxius. Ad p̄mum dōm q̄ exurgere a peccato: vt dictū est: dicit liberari ab oībus tribus detrimētis suprapositis. Et in hoc sunt duo. vnū est moueri ad liberationē istā. aliud est penitus liberari. ⁊ ambo tanguntur in auctoritate illa. Primū cum dicit̄, surge q̄ dormis ⁊ exurge a mortuis. Scōm inq̄tum dicit̄, illuminabit te xp̄us. Primū fit p hominē ⁊ non sine gratia. scōm fit totaliter per gratiam. Ordo aūt est: q̄ cū qs est in peccato mortali deus pulsat cor ei⁹ mouendo ipsum vt cupiat deserere illum statū. ⁊ tunc ipse apponit conatū suum vt dimittat illum ⁊ cum apposuerit infundit ei deus gratiā per quā iustificat̄ ⁊ resurgit vel liberatur totaliter a peccato. Prima enī fit p hominem: inq̄tum nichil aliud est nisi apponere conatū nostri liberi arbitrij ad resurgendū. ⁊ ideo noīauit apostolus actum nostrū dicens. Surge qui dormis: exurge a mortuis. ⁊ tamē iste motus noster non est sine gratia: non quidē habituali: sed gratia que est volūtas dei gratis mouens nos ad bonū. quia tm̄ actus est noster. s. appositio conatus liberi arbitrij ad bonum: lz a deo sit motiuū eius: nominat ap'lus illū actū nostrū.

scilicet exurgere a mortuis. Secundum fit totaliter per gratiam dei habitualẽ iustificantẽ. ⁊ ideo totũ deo attribuit apls dicens. ⁊ illuminabit te xp̃us. i. gr̃am illuminantẽ ⁊ decorantem aĩam infundet. Et ideo dicendũ q̃ gratia requirit ad exigendũ: neq; est verũ q̃ exurrectio precedat gr̃am: nisi accipiẽdo primũ: sed appositionẽ conatus ad surgendũ. ⁊ ista non est surrectio ex peccato: quia non liberat ibi homo a trib⁹ malis suprapositis: sed in illuminatione que fit p̃ xp̃m. ⁊ tñ adhuc ille conatus qui fit p̃ hominẽ non fit sine gr̃a: sed gr̃a precedit id est volũtas dei gratis mouẽs animũ. Ad scõm dicendũ q̃ non est simile de sanitate corporali ⁊ spũali: quia sanitas naturalis p̃ncipiũ est natura: que est immanẽs. ⁊ iõ sicut ipsa est ante egritudinẽ p̃ quã cõseruat sanitas. ita post q̃ incipit animal egrotare: ipsa est per quam sanitas restaurat. Secus de spirituali sanitate: quia ly bone habitudinis moralis p̃ncipiũ sit rõ ⁊ ita ipsius reducẽde si aliq̃n perierit p̃ncipiũ sit sufficiẽs rõ tñ sanitatis spũalis nõ est cã sufficiẽs rõ: sz gr̃a habitualis. ⁊ iõ illius reducende nõ põt esse p̃ncipiũ nisi gr̃a. nã anteq̃ quis peccaret p̃ gr̃am quã tũc habebat: erat san⁹ spũaliter: ⁊ non p habitus morales si quos haberet. ⁊ ideo perdita gr̃a habit⁹ morales manẽtes vel rõ naturalis: non sufficiunt ad reducendum sanitatẽ spũalẽ: sz gr̃a perdita restituet: p̃ quã sanabit peccato⁹: quia p̃ illã iustificabit. ⁊ quia gr̃a precedẽs a deo data erat. ita ⁊ gratia sequẽs a deo infundet. iõ sine gr̃a illius non resurgit peccator. sicut corpus cepit viuere p̃ aĩam ei infusaz si aũt illa abierit: erit corpus mortuũ q̃ viuere non poterit nisi per deũ aĩa reducatur ad corpus: sicut ipse p̃us eam corpori infuderat. Ad tertiũ dõm q̃ non põt homo per seipsum reparare se reducendo se ad statum nature sue. q̃n enĩ natura aliqua est integra: põt per seipsam repare se reducẽdo se ad id q̃ est conueniẽs ⁊ p̃portionatũ sue nature: sed ad id q̃ est supra p̃portionẽ nature: sz sit conueniẽs rei nichil põt se reducere sine auxilio exteriori. Ita aũt natura humana deficiens a sua integritate p̃ actũ peccati habet duo impedimẽta ad se reducendũ. Primũ est q̃ non est itegra: quia est lapsa vel corrupta ⁊ iõ deficit in aliqbus que posset existẽs integra. Scõm est q̃ bonũ ei cõueniẽs. s. spũalis sanitas nõ est aliqd naturale: sz excedens p̃portionẽ nature. iõ ad illã nõ põt se reducere sine auxilio gr̃e: cũ etiã ad bonũ naturale nõ sufficiat natura lapsa se reducere ad originalẽ iusticiã in qua creatus est: in quã per se ipsum non potest homo redire. ¶ Queritur: an possit homo sine gratia preparare se ad gratiam recipiendã? Q°. 81. ¶ Dõm q̃ duplex est gratia. quedam est gr̃a cõsummata: alia inchoata. Gr̃a consummata est gr̃a que coincidit cũ gloria: quia ibi p̃ficitur gr̃a in qua homo decedit: ⁊ illa postea nõ auget. Gratia non cõsummata est gr̃a hois in via: eo q̃ illa quotidie crescere potest: ⁊ sepe crescit. Ad preparationẽ ad primã gratiaz indigemus alia gr̃a. quia nemo habebit gr̃am cõsummatam glorie qui non habuerit gr̃am vie. ⁊ iõ gr̃a gratuz faciens in via est preparatio ad gr̃am cõsummatã q̃ est glorie. Ad gratiam scõam que est vie non preparat quis per aliã q̃ gratum facientẽ: sed per gratis datam. ¶ Aliter ergo ⁊ q̃tum ad eũdem sensum dici potest q̃ duplex est preparatio volũtatis humane ad bonũ. Una quidẽ qua preparatur homo ad benefaciendũ: ⁊ deo fruendũ. alia qua preparatur ad cõsequendum gratie habitualis donũ. Prima preparatio non põt fieri sine habituali dono gr̃e: que est gr̃a gratũ faciens. Scõo mõ preparatur volũtas ad cõsequẽdũ donũ gr̃e habitualis. i. gr̃am gratis datam: que est gratia vie. ⁊ ad hoc nõ oportet q̃ per illam gr̃am gratũ facientẽ siue habitualẽ se preparet. quia sic p̃cederet in infinitũ. sed oportet presupponi auxiliũ gratuitum dei interius mouẽtis animã vel inspirãtis ei bonũ p̃positũ. ⁊ istud auxilium põt vocari gr̃a gratis data: que nõ est aliquid habituale in nobis manẽs: sz est pulsatio facta in aĩa nr̃a a deo ad hoc q̃ ad gr̃am accedat sine isto auxilio dei nemo se ad gratiaz disponit: q̃ est preparare se ad illã. iõ q̃ homo cõuertat ad deũ non potest esse nisi deo ipsum cõuertẽte ad se: sz nichil aliud est conuertere se ad deũ q̃ p̃parare se ad gr̃am. q̃ homo cõuersus ad deum gr̃am recipit ab ipso. Conuertere ergo se ad deum est disponere se ad gratiã. sicut ille qui habet oculũ auersum a lumine solis: per hoc se preparat ad recipiendũ lumen solis q̃ cõuertit visum ad solẽ. p̃z ergo q̃ homo nõ põt se preparare ad recipiendũ lumẽ gratie. i. gr̃am gratũ facientem nisi per auxilium gratie dei interius mouẽtis: q̃ō est per gr̃am preparari ad gr̃am. s. per gr̃am gratis datam disponi ad gr̃am gratis facientẽ. sed illa gratis data non est aliqd habituale manens in anima: sed est pulsatio a deo facta quã ipse gratis facit. i. sine meritis precedẽtibus nr̃is. ¶ Ad hoc aũt magis aperiendũ dicendũ est q̃ grã põt dupliciter accipi. Uno modo p̃ ipsa diuina prouidentia que gratia dicit: eo q̃ oĩbus rebus gratis impẽdit ex sua bonitate ea que ipsis conueniũt: ⁊ simul cũ diuina prouidentia accipiendo oĩa q̃ diuine subsunt prouidentie: per que efficit q̃ō possum est: dũ tñ illa nõ sint aliqd manens habitualiter in anima. Alio mõ gr̃a dr̃ aliquod donũ habituale in aĩa receptũ: q̃ō gratis a deo cõfert. Accipiendo p̃mo mõ non est dubiũ q̃ homo nõ se possit preparare ad gr̃am gratũ facientẽ sine gr̃a dei. vt enĩ ostendit. 8. phisicor. mutatio voluntatis non põt fieri sine aliquo mouẽte per modũ excitãtis. Oñe aũt motũ necesse est ab alio moueri. nec differt quicqd sit illud q̃ō huius mutatiõis vel variationis cãm vel occasionẽ prebeat volũtatez excitando. siue sit admonitio hominis: siue egritudo corporis: siue timor ab extra incussus: siue accidens somnior̃: siue lectio sacre scripture: siue admonitio angelica: vel quicqd aliud sit que omĩa cõstant diuine prouidentie subiecta: ⁊ in bonũ cõuerti electorũ. ⁊ q̃ ad illor̃ bonũ de⁹ illa ordinauit. vñ qcqd illud fuerit quod hoĩem excitauerit ad cõuertẽdũ se vt gratiã gratũ facientem accipiat: gratia gratis data dici põt. Et ita accipiendo nõ potest homo se preparare ad gr̃am gratum facientẽ sine gratia gratis data: in quibus etiã accipitur ipse motus liberi arbitrij: quem deus in nobis facit pulsando nos quo ad gratiam gratum facientẽ preparamur. ⁊ ista pulsatio cõius accidit q̃ cetera excitantia voluntatẽ ad gr̃am gratũ facientẽ. Accipiendo secũdo mõ gr̃am p̃ aliquo dono habituali infuso aĩe nostre est duplex opinio. Aliq dicũt q̃ null⁹ põt se preparare ad gr̃am gratũ facientẽ nisi per aliq̃ donũ infusum anime habitualiter manens in ea: q̃ō non est gratia gratũ faciens: sed est lumen diuinũ menti infusum. ⁊ illud est gratia gratis data. sz dõm q̃ non stat ista positio. Alia ergo positio est: ⁊ ista est vera. s. q̃ ad habendũ gr̃am gratũ facientẽ: põt homo se disponere p̃ actũ liberi arbitrij sine aliquo munere gr̃e gratis date habitualiter manẽtis. nã faciẽdo q̃ō in se est: p̃sequit homo statim gr̃am a deo. sed hoc solum in nobis cõstitutũ est in ptãte liberi arbitrij. iõ per solũ actũ liberi arbitrij homo disponit se ipsum ad gr̃am: sed necesse est q̃ moueatur liberũ arbitrium a deo siue interius pulsando: siue alio mõ. vt. ꝯ. dictũ est. ⁊ ita non potest se quisq̃ preparare ad gr̃am sine gr̃e diuine auxilio. ⁊ tamen illa gr̃a non est habitualis: sed solũ pulsatio q̃ cor nostrum vel liberũ arbitriũ mouet a deo ad bonũ volendũ. ⁊ ita sufficiẽter disponimur ad gr̃am gratũ facientẽ. ¶ Dicendum aũt q̃ verũ est q̃ si homo vellet gr̃am q̃ eã haberet: nõ quidẽ q̃ ipe sibiipsi possit eam dare: sz q̃ in ptãte sua est se disponere ad eam. ⁊ statim vt se disposuerit: dabitur ei. Et iõ ita imputatur homini q̃ñ non habet gr̃am quasi se eam habere nollet. ⁊ tamẽ ad se preparandũ ad illaz auxilio dei indiget. sz quia illud auxilium omĩbus datur ⁊ omni tẽpore nemo est in cuius potestate non sit gr̃am habere vel ad gr̃am se disponere Q°. 81. ¶ Queritur: an ille qui iã cõsecutus est gr̃am possit per seipsum. i. per sua naturalia: ⁊ per bonũ habitũ gratie quẽ recepit operari bonũ ⁊ vitare pctũ sine alio auxilio gr̃e? ¶ Dicendũ q̃ habens gratiam adhuc indiget auxilio gr̃e ad bonũ agendum: ⁊ vitandum peccatuz. dicit enĩ Aug⁹. li. de natura

ꝛ gr̃a ꝙ sicut oculus corꝛis plenissime sanus nisi candore lucis ad intus nō pōt cernere. sic ꝛ homo pfectissime etiā iusti ficat⁹ nisi eterna luce iusticie diuinit⁹ adiuuet recte nō pōt vi uere: sz iustificatio fit p gr̃am iuxta illud. ad ro. 5. c. iustificati gratis p gr̃am ipsius. ergo homo etiā iā habēs gr̃am indi get auxilio gratie ad hoc ꝙ recte viuat. ¶ Ad qō sciendū ꝙ homo ad recte viuendū duplici auxilio indiget dei. vno gdē mō q̄tū ad aliqō habituale donū p qō natura humana corꝛe cta sanet ꝛ etiā sanata eleuet ad opandu3 opa meritoꝛia vite eterne q̄ excedunt ꝓportionē nature. alio mō indiget auxilio gr̃e vt a deo moueat ad agendū ipm qō bonū est ꝛ ꝙueniens Et ista differūt inter se. qꝛ aliud est moueri realiter ad aliquid operandū. aliud vero est dispositū esse ad operandū aliqd: li cet ad illud operandū nōdū moueat. vtrūqz aūt necessariū est homini. p pctm enī natura humana corꝛupta est. ꝛ iō nō solū nō agit id qō est ꝙueniēs ei respectu finis sui. sz etiā nō est dis posita ad agendū illa: sz poti⁹ ad oppositā. sicut eger nō soluz nō exercet opa sani: sz etiā nō est dispositꝰ ad illa sz magis ꝓpt̃ turbationē ꝛ debilitatē virtutis. aliqs aūt est q dispositus est ꝛ tñ nondū operat illa sicut q sapiens est ꝛ nō exercet opa sa piētis. si enī homo māsisset in statu nature ꝙdite natura nō p didisset virtutē suā nec debilitata fuisset. ꝛ ita esset dispositā ad faciendū id qō ei ꝙueniens eēt licet nondū moueret ad illa agenda nisi ab alio moueret. in statu aūt nature lapse natura corꝛuit a sua pfectiōe ꝛ integritate. ꝛ iō ꝑm eā iā nō est homo aptus ad faciēdū id qō est sibi ꝙueniēs ꝑm naturā suā. duo bus ergo indiget nūc homo. s. auxilio habituali vt sanet ꝛ au xilio nō habituali vt iā sanat⁹ moueat. primū est auxiliū habi tuale ꝛ istud est virtutū moraliū ꝛ theologicaꝝ. qꝛ p istas de terminat homo ad volendū bonū ꝛ agendū qō ꝑm naturā ei ꝙuenit: ad qō tñ natura corꝛupta vel nō inclinabit iā vel cum difficultate ad illud tēdit ꝛ tñ inter bona ꝙuenientia hoī q̄dā sunt q̄ nō excedūt ꝓportionē nature. ꝛ alia q̄ ꝓportionē exce dūt. p ꝑmis bonis sūt necessarie virtutes morales vt homo inclinet facilit in illa vel nō impediat circa illa p ꝙtrarias in clinationes. ꝛ istud adiutoriū nō erat necessariū in statu natu re integre: qꝛ tūc nō erat in hoīe aliq̄ inclinatio ꝙria actib⁹ cō ueniētibus ei ꝑm naturā: qꝛ illud est naturā esse corꝛuptā: ꝛ tñ indigebat isto auxilio ad ꝓmpte ꝛ delectabiliter agendū q̄ sunt ꝙditiones habituati hominis. z. ethicoꝝ. vnde in statu na ture ꝙdite vel integre etiā si in illa esset inclinatio in nobis cō traria actib⁹ virtutū nō exerceret ꝓmpte ꝛ delectabilit actus illos sed in expedite ꝛ nō delectabilit. alia sūt q̄ excedūt nature nr̄e ꝓportionē in q̄tū finis vltimus ad quē naturali deside rio inclinamur nō pōt sola naturali potestate haberi: sed indiget diuino auxilio: ꝛ iō ad habendū illud requirunt in nobis op̄ationes excedētes ꝓportionē nature. i. q̄ principium eaꝝ sit nō naturale sed diuinū ꝛ ad hoc tam in statu nature integre q̄ lapse indigem⁹ auxilio gr̃e. Et istud est etiā auxiliū habituale s. gr̃a gratū faciēs ꝛ charitas p quā eleuat homo ad act⁹ qui sūt vltr ꝛ ꝓportionē nature ipe ꝛ sunt meritoꝛij vite eterne q̄ naturalit nemo pōt mereri nec acqrere. ꝛ iō dicebat supra ꝙ auxiliū bit uale ē ad hoc ꝙ sanet natura ꝛ ad hoc qō eleuet. sanat quidē q̄tū ad ea in qbus p corꝛuptionē corꝛuerat a sua pfectiōe ꝛ integritate. eleuat aūt q̄tū ad illa in qbus minoꝛ ē naturalit q̄ illa bona qbus indiget. s. qꝛ illa sūt vltra ꝓporti onē nature. Aliud aūt est auxiliū nō habituale qō est soluz ad mouendū hoīez iā sanatū ꝛ eleuatū vt agat ꝑm q̄ iā dispositꝰ est p habitus sanātes eū. sicut sigs moueat sapiētē ad sapiēter loq vel agere aliqd. Est enī aliqd p qō sapiens redit. s. habi tus sapiētie ꝛ aliud p qō ad loquēdū sapiēter mouet. s. impul sus vel excitatio exterioꝝ facta ab aliquo q nō est aliqd habi tuale manens in eo ita ꝛ homo sanat⁹ p habitū ꝛ eleuatus ad bene agendū ꝛ sufficienter ad hec determinatus ꝛ dispositus eget motiuo excitante ad agendū illa bona ad que est dispositus: cū nonsemper homo agat iuxta id quod dispositus est ꝛ istud auxiliū est gratie. i. gratuito factū: nō est tamen habitua le sed actuale ergo quo ab extra excitat homo ad bonuz siue excitetur per creaturas siue per dei pulsationem interiorē vt declaratū est ꝓcedenti questione. istud aūt auxiliū est homini semp necessariū tam in statu nature integre q̄ lapse ꝛ potissi me in statu nature lapse. ꝛ hoc ꝓpter duo. primo quidē ratio ne generali: quia nulla res creata pōt exire in q̄tūcunqz par uū actum nisi virtute motionis diuine in q̄tū ille est primus motoꝝ ꝛ causa vniuersalis. ꝛ ista cōpetit tam ꝓ statu nature condite q̄ nature lapse. Secūdo ꝛ in speciali ꝓpter conditio nem nature humane post lapsum. quia licet per gratiaz sanet quātū ad mentē. remanet tamē in ea corꝛuptio ꝛ infectio q̄tū ad carnem per quā seruit legi pctī. vt dicit ad roma. 7. rema net etiā quedā ignorantie obscuritas in intellectu ꝑm quā vt dicitur ad roma. 8. quid oꝛemus nescimus. ꝛ hoc ꝓpter vari os rerū euentus ꝑm quos variat quod bonū est ꝛ nō est sem per idem bonū. etiā quia nosipsos nō perfecte cognoscimus ꝛ nō possumus cognoscere quid nobis expediat iuxta illud sa pientie. 9. cogitationes mortaliū timide. ꝛ incerte ꝓuiden tie vestre. ꝛ ideo opus est nobis valde vt a deo dirigamur ꝛ ꝓtegamur qui omnia scit potest ꝛ facit. Et ob hoc nō solum mali qui volunt esse boni sed etiā ipsi qui iam effecti sunt filij dei opus habent vt dicant ea que in oratione dñica ꝙtinentur scilicet ꝛ ne nos inducas intēptationē. nam ibi patrē vocantes filios se ꝓfitentē cuius filij sumus per adoptionē gratie: ꝛ ta men qui patrē eum vocant dicunt ꝛ ne nos inducas intempta tionē quod nō dicerēt si opus hoc eis non esset sed hoc perti net ad euitationē peccatoꝝ in que inducimur per temptatio nes. ergo qui gratiā iam habent habitualiter indigent adhuc auxilio gratie ad bonū agendū ꝛ vitandū peccatū. nō quidem ꝙ indigeant alia gratia habituali: quia si ꝓma nō sufficit nec sufficiet sc̄a nec tertia. sz indigent auxilio diuine motionis ex citantis eos ad vitandū peccatū: vel ad bonū agendum. nam gratia habitualis cū sit īmanēs licet ex natura sua deter minet ad bonū ꝛ habilem faciat hominē: ad hoc tamē nō mouet qꝛ non est actus: ꝛ ita manentē in gratia contingit nichil agere si cut dormientē. motus autē ab extra esse debet: ꝛ quia ille est gratuitus ideſt ex gratia factus ꝛ per illū adiuuamur ad bo nū. dicimus ꝙ ad bene agendū ꝛ peccata euitandū non suffi cit gratia habitualis gratū faciens: sed requiritur auxiliū gra tie alterius ideſt diuine pulsationis per se vel per alias res. Q⁹. 5. ¶ Querit an homo ꝙstitutus in gratia indigeat auxilio gra tie ad perseuerandū in illa. ¶ Dicenduz ꝙ accepta gratia ad huc indigemus alio auxilio diuine gratie ad perseuerandū in gratia ꝛ virtutibus acceptis a deo. dicit enī augu⁹. libro de perseuerantia. cur pseuerantia poscit a deo si nō datur a deo an ꝛ ista irrisoria petitio est cum ab ipso petit quod scitur nō ipsum dare: sed ipso nō dante esse in hominis potestate. sed p seuerantia petitur etiā ab illis qui sunt per gratiā sanctificati quod intelligimus cū dicimus. sanctificetur nomen tuū vt ibi dem confirmat augustinus p verba cipriani. ergo homo in gratia cōstitutus indiget vt detur ei pseuerantia: ꝛ ita indiget auxilio diuine gratie ad perseuerandū. ¶ Ad quod sciendu3 ꝙ pseuerantia tripliciter accipit. aliquādo enī significat quē dam habitum mentis per quē ipsa firmiter stat ꝛ manet ne re moueat ab eo quod est ꝑm virtutē per tristicias ꝛ difficulta tes irruentes. Secūdo modo dicit perseuerātia habitus qui dam ꝑm quē habet homo ꝓpositū pseuerādi in bono vsqz ad finem ꝛ vtroqz istoꝝ modoꝝ perseuerantia infundit cum gratia sicut ꝛ continentia ꝛ omnes alie virtutes ꝛ manet quā diu gratia manet. ideo ꝓ tali pseuerantia nō est necessariuz auxiliū gratie post cōsecutā gratiā cum necesse sit ꝙ existente gratia semp existat pseuerantia istis modis. Tertio modo ac cipit perseuerantia ꝓ ꝙtinuatione quadā in bono ope vsqz in finem. Et differt iste modus a precedētibus quia duobus modis precedentibus pseuerantia est habitus isto modo non

est habitus: ꝫ est duratio habituū manentiū in hoīe. Et dōm ꝙ ad habendū istam perseuerātiā ille q in grā constitutus est non indiget alia grā vel dono habituali: sed diuino auxilio ipsum dirigēte cōtra temptationū impulsus mouēdo ipsum ad bene agendū ⁊ dirigēdo cōtra temptatiōes ne in eas incidat ⁊ peruigilē reddendo ne inopinat⁹ in temptatiōes aliq̄s p̄cipitetur. pseuerātia p̄ma ⁊ secūda nō est necesse ꝙ petantur ab hoīe postq̄ virtutes habet. q̄ necesse est ꝙ si quis habuerit virtutes ⁊ grām habeat cum illis pseuerātiā illam que est vnus de habitib⁹ quo homo firmat in ꝓposito virtutū ne recedat ab eo: sed toleret quecunq̄ tristia poti⁹ q̄ recedere velit. deus enī quādo virtutes infundit oēs simul infūdit. ⁊ istā iō cum illis tribuit. Secūdā etiam perseuerātiā nō oportz petere si quis maneat iam in virtutib⁹: quia cum virtutib⁹ dat necesse est enī ꝙ qui virtutes habet cum illis habeat ꝓpositū manēdi in actu earū vsq̄z ad finē vite. q̄ alꝫ aliq̄s haberet virtutē qui haberet ꝓpositum nō manēdi in virtute etiam nulla passione eum impellente ad cōtrariū: quod absurdū est. De tertia perseuerātia que nō dicit aliquē habitū nec ꝓpositum: sed solam durationē in virtute vsq̄z ad finē vite. Dōm ꝙ non datur cum virtutib⁹. iō nō dat hoī q̄diu viuit perseuerātia ista. neq̄z est aliquod donū quo exñte necesse sit pseuerare vsq̄z ad finē vite: q̄ nullū tale est nec esse potest habitualiť datū in via. sed est actualis dei pulsatio ⁊ directio ſm quam seruat hoīem ne decipiat ⁊ ne p̄cipitet in pctā. ⁊ ideo quātūcunq̄z sit aliq̄s iustificatus adhuc necesse habet petere a deo semper perseuerātiā istam. ⁊ istud est quod xp̄s nos petere docet dicens: Et ne nos inducas in temptationē. i. nō p̄mittas nos superari a temptatiōibus nec incidere in illas: ꝫ insurgant. ⁊ ita petim⁹ a deo quotidianā directionē mentis nostre. nam pctm̄ mortale nō cōmittit nisi per cōsensū. anim⁹ aūt noster interdū per errorē: interdū in egritudine estimate delectatiōis vel oppositarū tristiciarū impellit ad sequendū id quod malū est ⁊ in cuius electiōe cōsistit pctm̄ mortale. petim⁹ ergo a deo vt cuz ista que a nobis temptatiōes vocant quotidie accidāt semp dirigat mentē nostrā taliť vt munq̄ incidam⁹ in illa. ⁊ ita nūq̄ cadem⁹ a grā semel suscepta ꝙ est perseuerare. multis aūt grā datur q̄bus ista pseuerātia nō cōceditur: sicut quotidie videmus iustificatos iterū peccare mortaliť. ideo ab ipso petenda est pseuerātia quā ille hoc modo nobis dare pōt. s. ꝙ q̄ncūq̄z temptatio aliqua inciderit per quā mens nr̄a ad malū allici⁊ flecti possit: siue mota desiderio fruēdi delectatiōibus siue fugiendi tristicias deus actualiť pulset mentē nostrā interi⁹ inclinando illam vel excitādo ad id quod bonū est: vel offerendo aliqua exteriora per q̄ excitet voluntas ad eligēdum id q̄ bonum est. ⁊ hoc est liberari nos a temptatiōib⁹ a q̄bus nos liberari a deo ipse xp̄s iussit semp orari deū a nobis. idē quippe est perseuerātiam largiri ⁊ a temptatiōibus oībus liberare.

D°.84 Querit an homo possit per seipsū sine grā mereri vitam eternā? Dōm ꝙ nō pōt homo p̄ sua naturalia mereri vitā eternā. sic dr̄ ad Ro. 6. Gratia dei vita eterna. vbi dicit glo. hoc dictū est vt intelligam⁹ deū nos ad vitā eternā p̄ sua miseratiōe p̄ducere. Ad cuius euidentiā cōsiderādū ꝙ actus p̄ducētes ad finē debēt esse ꝓportionati fini. nullus aūt actus excedit ꝓportionē sui p̄ncipij actiui. ⁊ ita in naturalib⁹ videmus ꝙ nulla res pōt per suam operationē p̄ficere effectū qui excedit virtutē suam actiuā. sed solū pōt p̄ducere effectum p̄portionatū sue virtuti. vita aūt eterna est finis excedēs ꝓportionē nature. ⁊ ideo homo per sua naturalia nō pōt p̄ducere opera meritoria ꝓportiōata vite eterne. sed ad hoc exigit alti⁹ virtus q̄ est virtus gratie que excedit naturā: q̄ illā nō habet homo a se nec habere pōt: ꝫ o3 ꝙ a deo accipiat. ⁊ ita sine grā nō pōt homo mereri vitā eternā: sed solū pōt facere opera p̄ducētia aliquod bonū homini cōnaturale. sicut colere agrum. bibere. māducare. habere amicū. ⁊ filia. vt dicit aug. cōtra pelagianos. Dōz aūt ꝙ homo nō pōt facere opera meritoria vite eterne sine grā. q̄ tñ habere grām est in potestate hoīs inq̄tū faciēdo id quod in se est statim deus dabit ei grām. dr̄ ꝙ ingredi ad vitā eternā est in voluntate ei⁹ constituta. vita aūt eterna datur vt merces operib⁹ nostris: sed non nisi operib⁹ meritoriis que sunt facta in grā que sunt nr̄a inquantū sunt a nobis facta: sed nō sunt nr̄a quantū ad id quod sunt meritoria. i. quantū ad grām. iō ꝫ per opera nr̄a mereamur vitā eternā nō segtur ꝙ possim⁹ per nosipsos sine grā dei mereri vitā eternā. Cōsiderādū aūt ꝙ natura humana habet finē aliquē ad quē possit puenire virib⁹ nature sue: sed inquātū ipsa est excellentior ceteris naturis habet ꝙ possit auxilio gratie perduci ad altiorē finem q̄ ipsa virib⁹ ꝓpriis possit attingere. Cetere aūt res nō p̄nt per exterioris auxiliū perduci ad aliquē finē excellentiorē q̄ ipse naturaliť possint habere viribus suis. ⁊ in hoc non est homo minoris perfectionis q̄ cetere res: sed potius maioris. q̄ si cetere res haberēt finē ad quē ꝓpriis viribus possent puenire. homo aūt nullum finē haberet ad quē per sua naturalia posset puenire cēt incōuenīēs. sed falsum est. q̄ aliquod bonū cōnaturale est hoī ad quod hō ex operatiōe ꝓpria potest peruenire: vt. s. dicebatur. ⁊ supra illud est ampliorīs p̄fectiōis natura humana ꝙ virtute agētis exterioris pōt eleuari ad finē aliquē excellētiorem ad quē nō pōt puenire viribus suis: ⁊ ita maior est sua capacitas q̄ sua actiuitas. Cetere aūt res ꝓpter suā imp̄fectionē nō sunt capaces alicui⁹ vlteriorīs boni q̄ ei⁹ qō per vires ꝓprias habere p̄nt. sic dicit aristo. 2. de celo ⁊ mūdo ꝙ ille est melius dispositus ad sanitatē q aliquibus auxilijs medicine pōt acqrere sanitatē q̄ qui nō pōt p̄ medicinā illā acquirere. ⌊ Tunc respōdēs petrus ⌋. Dic oīditur paupertatis voluntarie p̄miū: ⁊ dr̄. ⌊ Tūc ⌋. s. postq̄ xp̄s dixit de iuuene diuite q tristis abierat: ⁊ ꝙ diuites difficile intrāt in regnū celoz. ⌊ respondēs petrus ⌋. magis est querere q̄ respōdere: cum petat quid ergo erit nobis: sed dr̄ respondēs. i. adijciēs verbum ad verba xp̄i q iam locut⁹ fuerat. ⌊ Ecce nos ⌋. noīe oīum apostolorū loquebat. ⌊ Reliquim⁹ oīa ⌋. s. oīa que possidebam⁹ ⌊ Et secuti sumus te ⌋. ad hoc reliquerāt vt sequerent. quia nichil p̄derat relinquere nisi xp̄m sequerent. ⌊ Quid ergo erit nobis ⌋. i. quid habebimus boni ꝓpter hoc magnū bonum quod egimus. ⌊ Jesus autē dixit illis ⌋. i. oībus aplis: ꝫ sol⁹ petrus questuit: q̄ nomine oīum querebat. ⌊ Amen dico vobis ⌋. i. certe vel in veritate dico vobis. ⌊ Q̄ vos qui secuti estis me ⌋. i. qui nunc sequimini ⁊ vsq̄z nūc secuti estis. ⌊ In regeneratione ⌋. nō est determinatiuū hui⁹ verbi secuti estis: sed illius: sedebitis. nam in regeneratiōe nemo xp̄m sequit. sed in regeneratiōe sedet sup sedes. vocatur aūt regeneratio resurrectio. ⁊ vocat large regeneratio. q̄ sicut per generationem accipit homo esse: ita ⁊ p̄ resurrectionē accipit esse: q̄ homo resolutus fuerat ⁊ accipit esse. ⁊ ita vocat baptism⁹ renasci. Jo. 3. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spū sc̄o. vel regeneratio eo ꝙ in baptismo accipit homo esse spūale. ⁊ tñ large vocat regeneratio ipsa resurrectio. quia generatio dicit accipere esse de nouo. ita ⁊ regenerari est de nouo accipere esse. Et ꝓpter hoc quando homo accipit de nouo esse naturale dr̄ generari: q̄ ante hoc esse naturale non habebat humanū. Cum aūt baptizat quis dr̄ regenerari: vel renasci eo ꝙ de nouo accipit esse spūale. Si quis ꝛo perdat esse totū spirituale. vt si perdat fidem ⁊ charitatē ⁊ postea recuperet: ꝫ detur sibi esse spirituale quod non habebat: tamē nō dicit renasci vel regenerari: q̄ non accipit denouo cum iterū habuisset: ita q̄tuz ad esse naturale cum quis p̄mo illud accipit dr̄ generari. cum autem perditū esse recuperat p̄ resurrectionē cum non accipiat sibi de nouo non dicet ꝓprie renasci vel regenerari. sed large vocatur hic regeneratio. ⌊ Cum sederit filius hoīs ⌋. i. ego q̄ sum filius hominis. de se enim quasi de altero logtur. ⌊ In sede maiestatis sue ⌋. de tempore resurrectiōis intelligit. nā tūc sedebit xp̄s in sede maiestatis sue. i. in qua maiestatē ostendet.

quia ad iudicandū venſet in nubibus celi in poteſtate magna
& maieſtate. ſ. 24. c. ⌊ Sedebitis & vos ⌋. i. non ſolum ipſe ſe-
debit in ſede maieſtatis ſue: ſed etiam vos ſedebitis cum illo
partē hui⁹ honoris accipiētes. ⌊ Sup ſedes duodecim ⌋. quia
ipſi erāt duodecim apli. ⌊ Judicātes duodecī trib⁹ iſrl ⌋. dat
eis honor iudiciarī⁹. ſ. q̄ ſicut xp̄s iudicabit ita & ipſi iudica-
būt. & dr ō duodecī trib⁹ iſrl: q̄ erāt duodecī trib⁹ & duodecī
apoſtoli. & ita ſinguli ſingule trib⁹ iudicāde correſpōdēt. ⌊ Et
oīs q̄ reliquerit ⌋. poſita fuerat. ſ. excellētia duodecī apoſtolo
rū. & q̄ putaret aliqs q̄ iſtis ſolis deberet honor: oīdit xp̄us
q̄ etiam oībus aliis q̄ ſecuti fuerūt ipſum erit magna retri-
butio. ⌊ Domū ⌋. p domū intelligunt oēs poſſeſſiōes vrbane
& etiā intelligunt oīa mobilia: vt diuitie pecuniarū: etiā ſi mul
la īmobilia poſſideant. ⌊ Vel fratres vel ſorores ⌋. relinquere
iſtos eſt ab eorū cōſortio & q̄uerſatiōe recedere ꝓpter criſtum
actualit̄ ſequēdo xp̄m. ⌊ Aut patrē aut matrē ⌋. ſiue filiuſfami
lias ſit q̄ adhuc manet actu ī familia patris & poteſtate ei⁹: & re
cedat deſerēdo eos ꝓpter xp̄m ſiue ſit emācipat⁹ extra patriā
poteſtatē cōſtitut⁹: aut ſaltē non manēs actu in familia patris
& ſub cuſtodia ei⁹. vterq̄ enī pōt patrē aut matrē delerere ceſ
ſando ab eorū cōuerſatiōe vt xp̄m ſequeret. ⌊ Aut vxorem ⌋
dimittēdo illā & nō redeūdo ad eam: vel non manēdo cum ea
cōtinue ſicut alīs manebat. ⌊ Aut filios ⌋. ceſſando ab eorū cō
uerſatiōe dulci. ⌊ Aut agros ⌋. oīa genera poſſeſſionū vel ru
ſticor̄ prediorū nōie hoc accipiūt: vt vinee. olīueta. horti. agri
ſeminarij. & q̄cquid aliud eſt. ⌊ Propter nomē meū ⌋. i. ꝓpter
me. ſ. vt ſequat̄ me. Nam q̄ ꝓpter iactantiā humanā honoris
vel ꝓpter alias comoditates humanas faciūt: vt ꝓpter timo
rem. amorē. vt q̄ melius ſibi eſſe iudicāt relictis iſtis p̄ōnis
alibi viuere: nō habēt aliqd premij: q̄ nō ꝓpter deū faciunt.
ideo eum nō ꝓſtituūt in aliquo debitorē. ⌊ Centuplū accipiet ⌋
id eſt q̄ iſta abiecit ꝓpter me nō putet ſe illa perdidiſſe: quia q̄
libet accipiet centuplū. quod quō accipiat̄. ſ. dicet. ⌊ Et vitaz
eternā poſſidebit. iſtud eſt ſūmū bonū & datur ſequētib⁹ xp̄m
& cuſtodiētib⁹ mādata ei⁹. ⌊ Multi aūt erūt nouiſſimi primi ⌋
id eſt aliq̄ erāt hic nouiſſimi & infimi in honore & ſtatu & in iu-
dicio vel vita eterna efficient p̄mi. i. maximi in honore. & ita
fiet iſta mutatio ſm differētiam meritor̄. ⌊ Et primi nouiſſi-
mi ⌋. i. qui erāt hic p̄mi in honore forte in die iudicij vel ī ſta-
tu reſurrectiōis erunt nouiſſimi. i. abiecti vel minores in ho-
nore. ſ. q̄ dum viuerent nō preceſſerūt ceteros meritis ſicut
Q°.85. ſtatu & honore precedebāt. ¶ Querit̄ quō petrus dixit reliq
mus oīa. nam oēs iſti de quibus loquebat̄ pauperes erant.
¶ Dōm q̄ verū eſt q̄ pauperes erāt & tñ oīa dereliquerant
quod dupl̄r intelligi pōt. Uno mō q̄ dereliquerāt oīa. ſ. oīa
que habebāt. ideo ſi pauca haberēt: dum tñ de illis nichil ſibi
reſeruarēt: dicebant̄ oīa dereliqſſe. Secūdo pōt accipi q̄ oīa
dereliquerāt. i. cōcupiſcentiā oīum. nam licz pauca poſſide-
rent: multa poterāt cōcupiſcere & multa poterāt ſperare. quia
nemo tam infelix eſt q̄ oēm ſibi ſpem detrahere debeat. ideo
oīa relinquebāt: q̄ oīa poterāt ꝓcupiſcere. Cauſa autē ſic di
cendi fuit affectio. nam ex magna affectiōe reliquerāt que poſ
ſidebāt relicturi multo plura ſi illa poſſediſſent. & ita op⁹ ſuū
magni meriti eſtimabāt: & tanq̄ de magna re loquebant̄ dicē
tes: reliquim⁹ oīa. ſic dicit Origenes. Petrus q̄ nō facilē rez
cōſūmauerat fiduciali q̄ueſtuit. Et ſi enī minima cum fratre
reliquit: ſz nō minima ſunt eſtimāda apud deū cōſiderantē q̄m
ex tāta plenitudine dilectiōis illa minima reliquerunt. vñ & ſi
multas habuiſſent poſſeſſiōes oīa reliquiſſent. & puto q̄ ma
gis petrus cōfidens de affectu ſuo q̄ de ipſa quātitate rerum
relictarū fiduciaūter interrogauit: ecce nos reliquim⁹ &c. Se
cūdo fuit ad dandū fiduciā pauperib⁹ de impletiōe iſtius cō-
ſilij. dixerat enī xp̄s iuueni diuiti: vende omnia que habes et
da pauperib⁹. ideo pauperes cum pauca aut nichil haberent
cum nō putarent ſe hoc implere quaſi non darent oīa. iō pe-
trus qui pauper erat ait. ecce nos reliquim⁹ oīa. & ita q̄ pau
ca aut nulla poſſidet pōt oīa relinquere implens officium con
ſilij. ſic dicit criſo. Ecce nos religmus oīa. qualia oīa o bea-
te petre. arundinem. rete. nauigiū. omnia quidem hec dicis:
nō ꝓpter munificentiā: ſed vt per interrogationē hanc inopē
inducar plebē. quia enim dns dixerat: ſi vis eſſe pfectus vade
& vende oīa &c. ne dicat aliqs inopū: qd igitur ſi nō habuero
non poſſum eſſe perfectus interrogat petr⁹: vt tu inops diſ-
cas quoniā in nullo hinc diminutus es. q̄ enī claues regni ce
lor̄ acceperat p̄ his que ibi ſūt iam cōfidit: & pro orbe terra-
rum vniuerſa interrogat. ¶ Querit̄ quare dixit petrus. & ſe Q°.86.
cuti ſum⁹ te. ¶ Dōm q̄ primo fuit ad oſtendēdū perfectionē
operis. nam relinquere oīa bonū erat: ſed non erat bonū in ſe
ſz ſolum in q̄ntum ordinabat̄ ad alterū. & illud eſt ſequi xp̄z. iō
oīa relinquebāt vt xp̄m expedite ſequi poſſent. cum igit̄ di-
xiſſet q̄ oīa reliq̄rāt: addidit: & ſecuti ſum⁹ te. ſic dicit iero. ſcz
Quia ergo non ſufficit tñ relinquere: adiungit q̄d pfectum
eſt. & ſecuti ſumus te. Secūdo fuit quia petrus volebat re-
ſpōdere iuxta ea que xp̄s dixerat: ipſe enī dixerat iuueni diui
ti: vende oīa que habes & ſequere me. & ita duo mādabat. et
quia non fecit illa iuuenis locutus eſt xp̄s cōtra diuites. nunc
ergo petrus volēs īmuere q̄ apli impleuerāt oīa que xp̄us
mādauerat. & iō q̄ nō deberet eis eſſe difficilis ingreſſus re-
gni celorū: ſed q̄ magna premia eis danda cēnt repetiuit illa
duo que dixerat xp̄s & ait. Ecce nos reliquim⁹ oīa & ſecuti ſu
mus te. ſic dicit origenes. Imuere aūt qualit̄ reſpōdet diligē
ter ſicut xp̄s īngſiuit. etenī xp̄s a diuite duo expetijt: dare pau
peribus q̄ habebat: & ſequi ſe. ꝓpter hoc ipſe addidit: & ſecuti
ſumus te. ¶ Sciēdum aūt q̄ ſz iſta duo xp̄s ꝓceperit: nō pre-
cipiebat ea equalit̄ quaſi eſſent equalit̄ bona: ſz vni⁹ ꝓpter al
terū. ſequi enim ſe directe tanq̄ bonū ſuadebat. dimittere aūt
oīa nō ob aliā cām iubebat niſi q̄ poſſidēs adhuc terrena et
illorū curis implicitus xp̄m ſequi nō poterat quocūq̄z iret. iō
tanq̄ diſpoſitio ad ſequendū ſe fuit vēditio oīum. & ideo q̄ñ
xp̄s ſuadebat diuiti ſequi ipſum q̄ fieri nō poterat niſi dimit
tendo oīa: & principiū operis debet eſſe ex diſpoſitione: dixit:
vade & vende vniuerſa: & ſubintulit: & ſequere me. q̄ñ aūt de p̄-
mio boni operis loq̄bat̄ nō poſuit iſta duo q̄ñ ſi ꝓ ambob⁹ ve
lut ꝓ operib⁹ diſtinctis daret̄ p̄miū ſed ſolū alterū: vt. ſ. dicit
vos qui ſecuti eſtis me in regeneratiōe cum ſederit filius hoīs
ſedebitis & vos ſup duodecī ſedes. & nō dixit vos q̄ reliqui-
ſtis oīa & ſecuti eſtis me. quaſi totū bonū hui⁹ operis ſit in ſe
quēdo xp̄m. vnde ſiquis oīa reliquerit nō cum intētiōe ſequē
di xp̄m nullū p̄miū habet. & illud multi philoſophi fecerūt q̄-
bus nullā laudē opis meritorij attribuim⁹. ſic dicit iero. Se
cuti eſtis me: nō dixit q̄ reliquiſtis oīa. hoc enī & ſocrates phi
loſoph⁹ fecit & multi alij diuitias cōtempſerūt: ſz q̄ ſecuti eſtis
me q̄ō ꝓpriū eſt apoſtolor̄ atq̄z credētiū. ¶ Querit̄ in quo Q°.87.
ſecuti ſūt apli xp̄m. ¶ Dōm q̄ apli ſecuti ſūt xp̄m in oīb⁹. p̄-
mo in fide & virtutib⁹. in fide quidem q̄ crediderūt in eū. & hoc
erat maximū: q̄ cū eū deū ſuū crederent facile erat cetera eo
iubente agere & tolerare. in virtutib⁹ etiā imitati ſūt: q̄ do-
ctrinā viuēdi ab eo datā tenuerūt. & q̄tū ad hoc eos lauda-
bat xp̄s dicēs: Vos amici mei eſtis ſi feceritis q̄ ego p̄cipio vo
bis. Joh. 15. c. & generalit̄ q̄tum ad totā vite puritatē ſe eis
imitabilē prebuit vt ita ipſi facerēt. Jo. 13. Exemplū enī dedi
vobis: vt quēadmodū ego facio ita & vos faciatis. & etiā in
morte ſicut & in vita exemplū dedit vt nos libenter vel ſaltē m
patienter iniurias tolerem⁹. prima petri. 2. xp̄s paſſus eſt pro
nobis relinquēs vobis exemplū vt ſequamini veſtigia eius q̄
petrus nō fecit: nec inuent⁹ eſt dolus in ore eius. qui cū maledi
ceret̄ nō maledicebat. cum pateret̄ nō cōminabat̄. de his dicit
Origenes pōt dici ſm oīa que pater reuelauit petro eſſe filiū
ſuū ſecuti ſumus te. iuſticiā. ſanctificationē. & huiuſmodi. pro
pter que quaſi victor athleta interrogat q̄ ſūt p̄mia certamis
Secundo ſecuti ſūt apoſtoli xp̄m corporalit̄ euntes quocūq̄z
ille ibat. ſed dōm q̄ ſz de oī ſequela intelligatur: & ſeq corpo-

raliter cristum nisi in virtutibus ⁊ fide sequamur nichil valet: sed magis nocet. sicut iudas xpm secutus est q manēs cum eo deterior effectus est q̄ xpo dabant furando ⁊ tandem dom vendēdo ⁊ pdendo. tñ pncipaliter intelligit de sequela corpali. s. qr xpm sequerētur quocūqz iret: adherēdo ei insepabilit. nō enī solū seqbant corpaliter q eū sequebant: sz multis virtutibus ⁊ difficilibus operā dabāt. insup oīa dimittebāt cū intentione nunq̄ redeundi ad illa. ⁊ dum cū xpo viuerent etiaz si aliquid acquirere possent: vel eis spōte dare nolebāt illud possidere. sustinebāt ät quotidie angustias ⁊ abiecti atqz odio si erāt hoībus. sicut xps dixit. Mundus gaudebit: vos aūt tristabimini. Joh. 16. ⁊ illud. eritis odio oībus hoībus ppt me ℟. 10. c. Sequi ergo xpm corpaliter ad qō cōmittebant omia hec: magne pfectiōis erat: ⁊ ita pro illo pmittitur premium.

Q°. 88. ¶ Querit: cū solus petrus q̄stuisset nūc a xpo quare respondendo dixerit ꝙ bū suū xps ad oēs: ¶ Dom q̄ vt ait Theophilus. petro tñ interrogante dns vniuersalē rnsionē facit. Et hoc fuit pmo: quia cā erat oium: nō enī sol⁹ petr⁹ reliqrat oīa ⁊ secutus fuerat xpm: sz etiā ceteri. Scdo fuit: qr lz sol⁹ petrus loqret: nō tñ solū p seipso loquebat: sz exp̄sse p oīb⁹: cū ait. Ecce nos reliqmus oīa ⁊ secuti sum⁹ te. iō xps debuit rndere ad oēs. fuit aūt rōnabilius dirigi sermonē ad eos: qr qñ petrus nomīe illorū loquebat: erāt ipsi pntes: ⁊ videbant ꝓtēni si ad eos nō loquerēt xps. iō dixit. Vos q secuti estis

Q°. 89. me. ⁊c. ¶ Querit cū dicat hic de aplis q̄ sedebūt sup duode cim sedes iudicātes israel. an aliqbus hoīb⁹ in gñali iudicio cōpetat iudicare: ¶ Ad hoc considerādū q̄ iudicare accipit multipliciter. Uno mō causaliter. i. cām iudicio prebere: ⁊ ita aliquid dr iudicare ex cui⁹ cōiunctiōe alterū iudicat bonū esse vel malū. Scdo mō dicit iudicare q̄si interptative: ⁊ ita oēs qui iudicanti cōsentiūt: iudicare dicūtur: quia de iure q̄ consentiunt faciētibus dicūt facere: ⁊ pena faciētiū recipiūt. ad Ro. 1. c. Tertio mō dr iudicare habere filitudinē. ⁊ ita oēs qui sedebunt in alto loco tpe iudicij vocabunt iudicantes. ad iudicem enī ptinet sedere. ad litigantes aūt stare. si aūt aliq in loco excelso sedent sicut iudices: dicūt large, iudices p filitudinem quādā. Quarto mō dicūtur aliq iudicare: qr cōtinent decreta diuine iusticie. ⁊ ita qdā iudicabāt: qr in eis vel vt in libris canonū vel legū decreta diuine iusticie ꝓtinebunt ex qbus iudicabūtur hoīes. sicut ⁊ liber in quo continet lex: vel ipsa lex scripta hoīem iudicare dicit. sic dr Apoc. 20. Vidi in cōspectu troni mortuos magnos ⁊ pusillos: ⁊ libri aperti sunt ⁊ alius liber aptus est: q dicit vite. ⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta erāt in libris p̄m opera eorū. Quinto mō accipit propie ⁊ vere iudicare. i. ipsam sniam pferre. quia iudicare importat actionē pcedentē in alterū ad illius absolutionē vel cōdēpnationē. ⁊ hoc mō solus iudex qui sniam pfert iudicare dicit. Sexto mō accipit iudicare. i. sniam alterius auctē latā in aliorū noticiam ducere. ⁊ hoc lz non sit sniam facere vel diffinire: est tñ sniam pnunciare. i. aliis anūciare. ⁊ hoc mō oēs illi iudicabūt qui sniam dei aliis manifestabūt. ¶ De oībus istis modis dom q̄ solus quintus est pprius ⁊ pncipalis. ⁊ ille soli xpo cōpetit. nemo enī iudicabit nisi de⁹. ⁊ tñ adhuc iste modus distinguit. quia iudicare vere ⁊ principaliter ꝓtingit dupliciter. Uno mō per auctem. i. q̄ cōpetat alicui p se sine alterius cōmissione: vel delegatione iudicare. Alio mō iudicare vere: sed nō per auctem: imo per executionem. s. q̄ vere sniam faciat: ⁊ ius reddat: ⁊ tñ non habeat a se: sz ex cōmissione vel delegatione. Primo mō istor⁹ solus deus q est btā trinitas est iudex: ⁊ iudicabit. quia cum ipse creauerit hoīez ⁊ legem dederit per quā viuerēt: p̄m quā iudicandi sunt factores legis: vel transgressores: ⁊ cū ipsum fit solū tota offensio trāsgressionis ad ipsum: ex seipso cōpetit ptās iudicandi. ⁊ ista vocatur auctas inq̄tum ab alio nō accipit istā ptātē: sed naturaliter eam habet: quia deus est. Et isto modo primo xp̄us vt homo non habet potestatem iudicandi: quia lz eadem sit realiter psona que est deus: ⁊ q̄ est homo: tñ alia ei competūt vt deus: ⁊ alia vt homo. nā vt homo cōpetiuit ei potuisse mori ⁊ vere passum esse p̄m q̄ deus cōpetiuit ei nos ab oīb⁹ peccatis integre lauare: ⁊ carnē suā q̄n voluit aīe reunire. ita ⁊ si eadem psona iudicabit p̄m auctem: quia deus verus est: qr tamen verus homo est. inq̄tū homo est nō cōpetit ei iudicare p auctem: quia humanitas nichil ex se habet: sz totū accipit ab alio. Scdo mō istorū iudicat xp̄us inq̄tū homo. nam ipse, vere efficienter iudicabit oēs hoīes snīam formando: ⁊ pferēdo eo mō quo ibi erit prolatio. ⁊ tñ hoc ex delegatione deitatis habebit cui cōpetit per auctē. sic dr Jo. 5. Pater non iudicat quēq̄: sed oīne iudiciū dedit filio facere: qr filius hoīs est. s. xps inquātū est filius hoīs non habet ptātem iudicandi: sz pater ei dedit. s. trinitas btā. lz xp̄us non sit filius trinitatis: sz soli⁹ dei patris: ⁊ oīne q̄ per auctem iudicandi habet: tota trinitas cōtulit xpo p cōmissionē vel delegationē. ⁊ ita dr de xpo Act. 10. c. q̄ cōstitutus est a deo pse iudex vivorū ⁊ mortuorum. Istum etiā modū scdm iudicandi nemo habet nisi xp̄us inquātū homo: quia nulli alteri delegat tota trinitas p executionē q̄ ipsa habet per auctem. qr per talē delegationē acqritur ipsi delegato quidā honor diuinus: quē nō est fas alicui dare nisi xpo. sic dicit Jo. 5. Pater nō iudicat quēq̄: sz omne iudiciū dedit facere filio vt oēs honorificent filiū sicut honorificant patrē. ⁊ tamē honor patris est diuin⁹ q nulli dandus est nisi filio qui est deus: lz non inq̄tum homo. iō soli xpo ꝓtulit deus inq̄tum homini istā ptātem iudicandi. Alij modi iudicādi large accipiunt. ⁊ illi cōpetūt aliqbus hoībus. prim⁹ modus est iudicare per cōparationē vt cōsiderata bonitate alicuius alius iudicet malus. ⁊ istud iudiciū cōparatiōis fit de bono ad bonum: de malo ad malū: de bono ad malū. De isto iudicio cōparationis non est dubiū quin iudicent apli in iudicio generali. ¶ Circa scdz modū iudicandi qui est p approbationem dom q̄ apli iudicabunt. quia dei snīam tanq̄ iustā collaudabūt: cū iam pfecte volūtati dei volūt as eor cōformata erit. ⁊ tñ non est iste modus qui dat hic in priuilegiū: quia hoc videt dari solis aplis. et tñ iste modus iudicandi cōpetet oībus electis tam magnis q̄ paruis: quia oium voluntates erūt diuine volūtati cōcordes: et collaudabūt q̄ ille fecerit. sic dr Sapie. 3. Jō alius modus est q spacialiter dat aplis q̄ sit excellentior. Tertius modus est p filitudinē inq̄tū sedent aliqui in loco excelso: sicut iudex sedet: lz iudices nō sint: sed iudici assistentes. iste modus vt multi volūt est ille q cōpetit apostolis. et cōcordat satis lr̄e inquātū dr. Cū sederit filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos. i. sicut ille sedebit ita et vos sedebitis. sed solet dici q̄ nō ꝓuenit iste mod⁹ apostolis solis. Quartus modus iudicādi est cōtinere ea ex quibus hoīes iudicant. sicut ex libris iudicamur in qbus legum aut canonū cōtinent decreta. et hoc mō dr q̄ specialiter iudicant apostoli: qr in mētibus eorū cōtinet oīne illud ex quo homines iudicant. et hoc ꝓueniēter dictū est. qr hoīes p legē iudicantur tanq̄ actores vel trāgressores. nam q sine lege peccauerunt: sine lege peribūt: ad Ro. 2. c. et ita dr. Jo. 2. c. Qui non credit iam iudicat⁹ est. i. iudicio nō indiget: quia nō credidit. ideo anteq̄ moriatur iudicatus est. quia non est aliqd circa eum inquirendū. Circa eos vero qui sub lege fuerunt aliquid inquirendum est. s. an illā seruauerūt: vel transgressi sunt et ideo illi iudicantur qui sub lege fuerunt. et tñ lex per apostolos quasi per duodecim totius orbis magistros pnunciata etiā diuulgata est. iō in eis cōtinetur quasi in libris vel vasis id ex quo totus mundus iudicabit. iō q̄tū ad hoc ipsi specialius iudicabunt. Nam ceteri viri sancti predicatores et doctores quicqd de fidei doctrina predicauerūt et docuerūt ab illis duodecim transfusum habuerūt: et illi fuerūt velut capita et colūne. ideo illis duodecī spāliter ꝓuenit q̄ iudicent velut ꝓtinentes in mētibus suis decreta ex qb⁹ hoīes iudicabūt. Quintus mod⁹ non cōpetit nisi toti trinitati et xpo inquātū

homo est: ⁊ non cõmunicatur apostolis qbus honor diuinus nõ deferẽ. Sext⁹ mod⁹ est iudicare. i. sniam alteri⁹ auctẽ ⁊ opelatã in aliox notitiã deducere. ⁊ iste mod⁹ q̃uenit viris pfectis qz alios ducẽt in cognitionẽ diuine iustitie vt sciãt qd eis iuste pro meritis debeaẽ: ita vt ipsa reuelatio iustitie iudicare dicatur. apli aũt coregnabũt in gloria illa. honorẽ enĩ ⁊ gr̃iaz ineffabilẽ significauit xps p tronos. sed nõ est negãdũ etiã apostolos iudicaturos gentẽ iudeorũ iudicio cõpatiõis: sic̃ ⁊ niniuite ⁊ regia austri. nõ tñ solũ hoc iudicio iudicabũt: sz etiã alijs modis: ⁊ valde excedẽt reginam austri ⁊ niniuitas: lz in
Q°.90. hoc similenr. ¶ Queriʒ: an ista pmissio de sedendo sup sedes solis apostolis facta sit: vel extẽdaʒ ad alios aliquos? ¶ Dicendũ q̃ ista pmissio q̃tũ verba xpi sonãt solis apostolis facta est: ⁊ tñ in multis alijs implebiʒ: quia multi alij sedebunt sup sedes ⁊ iudicabũt. qz nõ solũ apostoli: sed etiã alij sancti sedebunt ad iudicandũ. nã vel omes electi sedebũt vel plurimi eorũ. Et pz hoc p̃mo. quia. 1. Thessal. 4. c. 8r. Nos q̃ restdui sumus rapiemur obuiã xpo in aera. ⁊ ita illi q̃ rapientur erũt cũ xpo in aere q̃diu iudicauerit: ⁊ illud erit in sedib⁹ esse qõ oĩbus electis cõpetit respectu reprobor̃ q̃ manebũt in terra. iõ non soli apostoli sedebũt. Scõo: qz si apostoli erũt in sedib⁹: ⁊ a fortiori maiores eis erũt in sedibus. cũ sedere ad iudicandũ sit honor quidam. Sz btã virgo est sanctior ⁊ dignior oĩbus aplis. iõ ipsa sedebit ad iudicandũ. ergo plures q̃ duodecim sedes erũt: ⁊ non sedebũt soli apli. ¶ Tertio: quia si soli apostoli duodecĩ sederẽt: non esset locus paulo in quo sederet ad iudicandum. nam ipse non est de duodecĩ aplis: sz habet aliud gen⁹ apl⁹. nam lz iudas cecidit de numero apostolorũ: subrogat⁹ est mathias qui cõpleuit numerũ. iõ paulus ⁊ barnabas lz apostoli vocenr̃: non sunt de duodecĩ aplis: sz spũs sctũs elegit eos in apostolos. Act. 11. c. iõ illos oportet sedere cũ ptineat ad honorem apostolatus. ⁊ tñ nõ pñt sedere in duodecĩ sedibus. ergo preter illos de duodecim sedib⁹ multi alij sedebũt. sic dicit Crisosto. Adiecit q̃ secuti estis me vt hinc iudam excluderet ⁊ eos qui postea futuri erant attraberet. Non enim ad illos solos dictũ est: neq̃ ad iudã iam indignũ effectũ. Aug⁹. etiaz 20. li. de ciuita. dei. ait. ex hoc loco addiscim⁹ cũ suis discipulis iudicaturũ iesum. vñ ⁊ alibi dixit iudeis. iõ ⁊ iudices vr̃i erũt duodenario enĩ numero vniuersa gdẽ iudicantiũ multitudo designata est. aliogn quõ in locum iude traditoris apostolum mathiã legimus ordinatũ. apostolus paulus q̃ plus oĩbus laborauit vbi ad iudicandũ sedeat: nõ habebit q̃ profecto cũ alijs sanctis ad numerũ iudicũ se pertinere demonstrat: cũ dicit. nescitis quia angelos iudicabimus. solas aũt duodecim sedes nominauit dicens. sedebitis super duodecim sedes. quia de duodecim apostolis locutus est. ⁊ qr illi erãt duodecim p̃sone q̃ in hoc nũero manere debebãt etiã subrogato mathia:
Q°.91. non noĩauit nisi duodecim sedes. ¶ Queritur: quare nõ dixit de discipulis q̃ sederẽt super sedes? ¶ Potest dici q̃ non fuit mentio habita de discipulis: quia sedere sup sedes lz cõpetat oĩbus electis. tñ modus iste qui hic ponit̃ est spãlis ⁊ solis apostolis cõpetit: cũ dicaʒ q̃ sedebũt sup duodecĩ sedes iudicantes duodecĩ trib⁹ israel. discipulis aũt nõ cõpetebat tãta dignitas. iõ de eis nõ dixit: lz ipsi sup sedes sessuri essent. Potest aũt dici ⁊ melius q̃ nõ dixit xpus de discipulis: sz solũ de aplis: eo q̃ discipuli nõ erãt tũc cũ xpo: sz iã recesserãt ab eo. nã postq̃ xps elegit duodecĩ apostolos. luc. 6. ⁊ tradidit illis ptãtẽ. luc. 9. qz adhuc messis multa erat ⁊ operarij pauci. ℟. 10. c. elegit alios septuagintaduos quos discipulos noĩauit. luc. 10. c. Isti aũt mãserũt aliquãto tpe cũ eo: ⁊ postea scãdalizati in doctrina eius ⁊ angustijs recesserũt ab eo: ⁊ manserunt soli duodecĩ apostoli. nã q̃ĩ ipse dixit. nisi manducaueritis carnẽ filij hois ⁊ biberitis eius sanguinẽ: nõ habebitis vitã in vobis. multi discipulorũ eius dixerũt. durus est iste sermo ⁊ qs poterit eũ audire. Jo. 6. ⁊ subdit̃ ex hoc multi discipulox ei⁹ abierunt retrorsum: ⁊ iam cum illo non ambulabant. ⁊ tũc nemo de septuagintaduobus mãsit cũ eo: sz soli duodecĩ apostoli. qõ pz: qr subditur ibi. dixit aũt iesus ad duodecim. nũqd ⁊ vos vultis abire? ⁊ ita apparet q̃ nemo manebat cũ eo nisi duodecim. iõ dixit. nũqd ⁊ vos vultis abire? id est numqd vultis vos recedere sic̃ recesserũt ceteri. ⁊ ita fuit vsq̃ ad tps passionis: qr soli duodecim manebãt. iõ q̃ĩ dixit istud tã propinquus passioni nõ erãt cũ eo nisi duodecim apostoli. iõ de sedibus istorũ solũ dixit. ⁊ ista est veritas. sic pz Luc. 22. c. vbi de cena dñi agitur. ⁊ 8r. Et hora facta discubuerũt duodecĩ apostoli cũ eo. et postea xpus incipiẽs loqui ad ipsos duodecim q̃ mãducabãt ait. Vos estis qui pmansistis mecũ in tẽptationibus meis. q. d. nulli alij pmãserũt nisi vos: qr discipuli ceteri abierant. Jo. 6. et ppter hoc q̃ soli tũc manebãt eis solis dixit de sedendo sup sedes. pz luc. 22. c. ibidem subdit̃. Et ego dispono vobis sicut disposuit michi pr̃ regnũ vt edatis et bibatis sup mẽsam meã in regno meo: et sedeatis super tronos iudicãtes duodecim tribus israel. ℟ qr ad solos duodecĩ loq̃baʒ q̃ soli cũ eo mãserãt dixit de duodecĩ sedib⁹. et si actualiter manerent cũ eo alij septuagintaduo et pñtes essent: forte non loqueret de duodecim sedibus: sed diceret. vos q̃ secuti estis me: vel permansistis mecũ sedebitis singuli sup tronos sin3gulos iudicãtes israel: vel iudicantes totũ israel. septuaginta aũt et duo discipuli a xpo recesserãt. Jo. 6. et nõ mãserunt cũ eo firmiter aliqui nisi duodecim. Luce. 22. c. aliq̃ aũt de discipulis si manebãt nõ manebãt cõtinue nec firmiter cũ xpo: sz aliquãdo accedebãt: et aliq̃ recedebãt. et ita ob hoc eis solis dixit q̃ sederẽt sup duodecim sedes. nõ assignauit aũt xps Iudem paulo et barnabe: qr xpus loquebaʒ ad pñtes sibi. tẽpore tñ quo ista locutus est nõ erant cũ eo paul⁹ et barnabas: sz soli duodecim. iõ non dixit de sedibus illorũ. Scõo et p̃cipue quia ista promissio sediũ facta est in premiũ boni opis preteriti. et tñ paulus et barnabas nondũ xp̃m secuti fuerãt: neq̃ scq̃baʒ. et lz xpus videret loqui simpliciter: loquebaʒ sub cõditione. s. vos q̃ secuti estis me. i. quia secuti estis me et sequimini: si sequimini me oẽs duodecim habebitis duodecĩ sedes. ⁊ dato q̃ non exp̃matur cõditio subintelligit̃. iuxta illud Jere. 14. ca. s. Repente loquar de gente et regno. ⁊ c̃. sic exponit Crisosto. et quia iudas nõ pmãsit in tribulatiõibus: sz potiꝰ ipse tribulatiões adauxit xpo: nõ erat habitur⁹ sedẽ. ¶ Que Q°.92.
ritur: quare p btã virgine nõ assignata fuit sedes: cũ sedes pertineat ad honorẽ: et detur ppter magnitudinẽ meritor̃. et ista fuerũt in virgine maiora q̃ in oĩbus apostolis? ¶ Dici põt primo q̃ hoc fuit: quia sedere ad iudicandum sup tronos est quedã magna gloria que cõpetit apostolis. gloria aũt q̃ cõpetit btẽ virgini est valde maior. iõ nõ ꝓnumerata est gloria ei⁹ apostolorũ glorie. Scõo põt dici q̃ nõ dr̃ de ipsa q̃ iudicabit: quia hoc dixit xpus ad cõsolandũ eos de angustijs quas patiebanr̃ cũ xpo: et ad reddendũ eos fortiores q̃ tũ ad sequẽtia toleranda cũ fragiles essent. btã aũt ℣go tãta fuit mitate solidata erat vt his p̃missionib⁹ nõ indigeret vt in fide firma maneret. Tertio: qr nõ videbaʒ cõpetere hoc virgini. xpus enĩ p̃misit apostolis sedes. qr sustulerãt angustias sequẽdo eũ corporaliter: et tenẽdo regulã ei⁹: et eũdo quo ille mittebat ad p̃dicandũ: et quo missur⁹ eẽt post ascẽsionẽ. btã virgo nõ seqbatur xp̃m discurrẽdo cũ eo. ppter verecundiã enim sexus non ibat quocũq̃z xpus iret: sed raro ibat cũ eo: sz veniebat aliq̃ ad visitandum eum. vt colligitur supra. 12. c. s. ecce mater tua et fratres tui stant foris querentes loqui tibi. et ideo illi non competebat p̃miũ istud ex causa ista q̃ nunc expressa fuit apostolis. Quarto fuit: quia ipsa non erat presens quãdo xps ista dixit apostolis: nec prebuit cãm vt hec dicerentur. xpus enim bis dixit apostolis q̃ sederẽt super tronos. primo nũc aliquãto tempore ante passionẽ quando occurrit iuuenis diues qui volebat ingredi ad vitam eternam. scõo quãdo in die cene vltime sedebant ad mensam. in prima vice causa fuit q̃ Petri:

qz ex his que xps dixerat cōtra iuuenē diuitē fuit petro occasio querēdi. ecce nos reliqm⁹ oīa ⁊ secuti sum⁹ te: qd ḡ erit nobis? Isti aūt ex quo ꝓsona dicebat: ecce nos reliqm⁹ oīa erāt apostoli soli q presentes erāt xpo vt ostēsū est. s. ⁊ nonerat ibi btā virgo: eo q illa nō discurrebat cum eo ꝓdicāte. iō tunc nō respōsum est nisi de sedib⁹ duodecī q̄ corresp̄ōdebāt duodecī aplis. In secūda vice cā verbi xpi fuit disceptatio apostolorū inf se. nam facta est disceptatio inter eos: qs eorum videretur esse maior. ⁊ xps posq̄ abstulit eis occasionē supbiēdi in alterutrū ⁊ dñari volēdi oñdit oīum ipsorū in cōi excellentiā dicens: vos estis qui permansistis mecū in tēptationib⁹: ideo sedebitis super duodecī thronos. ibi enī non erāt cōtendentes nisi apostoli duodecim: qz illi soli recumbebāt ibi. Luc. 22. c. ⁊ nō erat ibi btā virgo: ⁊ si esset nō ꝓtēderet. ideo etiam tunc nō ocñ est de ea. ⁊ ista est eadē causa quare in istis duab⁹ vicibus nō ocñ est de sedibus pauli ⁊ barnabe. s. qz presentes non erāt: ⁊ qz non ꝓbebant ipsi cām istis ꝓmissiōibus xpi sicut duodecim apostoli. ¶ Querit quō aplī sedebūt super duodecī sedes ⁊ que erant iste sedes. ¶ Dōm est q̄ oz habere duodecim sedes: qz sunt duodecī psone: ⁊ quia iudicabūt in iudicio ⁊ iudices sedere solēt: oz q̄ ipsi sedebūt. ⁊ qz in eadē sede nō sedent multe psone oz q̄ singuli apostolorū sup singulas sedes sedebūt q̄si singuli iudices. ⁊ tñ si quid erūt in veritate iste sedes nō erunt nisi aliquid de aere in loco honorabili iuxta cristum: quod iudicabit vt tribunal excellēs. nā vt oz ꝓma thes. 4. Dēs q resduisum⁹ occurrem⁹ obuiā xpo in aera: ⁊ sic cuz xpo semp erimus. ¶ Querit quō aplī iudicabūt duodecim tribus isrl ⁊ an iudicabūt alios nisi duodecī trib⁹ isrl. ¶ Dicēdū q̄ p duodecī trib⁹ isrl nō intelligunt nisi ipse trib⁹ isrl q̄ cōprehēdunt ꝓgeniem iudeorū. Iz enī totus orbis iudicādus sit p apostolos ⁊ p singulos electos q̄s collaudabunt dei sententiam latam de oībus hoīb⁹ siue absoluēdo siue cōdēnando. tñ nominādo duodecī tribus isrl nō voluit intelligere nisi ipsas trib⁹ duodecim. qz sic solet sacra scriptura accipere vt pz apocal. 7. c. Judicabūt aūt duodecī tribus isrl specialiter. nam Iz totū orbem iudicabūt multis modis. iudeos speciali modo iudicabūt. s. iudicio cōparatiōis. nā ꝓsiderata sollicitudine ⁊ obediētia apostolorū ad xpm qui iudex erat ceterorū iudeorū cōtēptu ⁊ pertinacia. ⁊ ideo iudicabunt valde mali ceteri iudei q̄ non crediderunt. ⁊ iste est modus ꝓueniēs. Alit pōt dici q̄ iudicabūt aplī iudeos non solum iudicio compatiōis qz sic etiam regina austri ⁊ niniuite illos cōdēnabunt. s. 12. c. sed alio superiori iudicio vt dcm̄ est. s. q. ⁊ Iz totū orbem isto iudicio eēnt iudicaturi: oz specialit de duodecī tribubus: qz cupiūt hoīes int suos potiꝰ q̄ int alienos honorari. ⁊ sic discipulis dedit potestatē iudicandi duodecī trib⁹ isrl vt viderent ꝓstituti super illā gentē totam de qua originē duxerunt. ⁊ qz discipuli adhuc rudes erant: ⁊ qz carnales: maiꝰ putarent esse iudicare duodecim trib⁹ isrl q̄ totū orbē. ideo de istis solū dixit. ⁊ ista positio satis est rōnabilis: ⁊ tamē verior est precedēs. ¶ Querit cum apostolis ⁊ aliis danda sit auctoritas iudiciaria. i. q̄ sedeāt ad iudicādum in die iudicij: an sit hoc solū: vel specialiter in premiū voluntarie paupertatis vl ꝓpter quid. ¶ Dōm q̄ cōmuniter asserit q̄ volūtarie paupertati detur potestas iudiciaria. Et tamē p hoc sciendū q̄ iudicare in die iudicij multipliciter accipitur: vt ostensum est s. Accipiēdo stricte ⁊ specialius potestatē iudiciariā competit quibusdā ⁊ non oīb⁹ electis. ⁊ tunc manet dubiū quib⁹ meritis vel statui competat illa potestas iudicādi. ⁊ solet dici q̄ cōpetat volūtarie paupertati ꝓpter tria. Primo rōne cōgruitatis quia voluntaria paupertas est eorū qui oībus que mundi sunt contemptis soli xpo inherent. ⁊ ideo nō est in eis aliqd quod eorum iudiciū a iusticia deflectat. vnde idonei ad iudicandum ex hoc reddunt: quasi veritatē iusticie pre oīb⁹ diligentes. Secūdo per modum meriti. quia humilitati competit exaltatio. luce. 14. Qui se humiliat exaltabit. inter oīa autem que in hoc mundo hominē despectū reddunt precipuum est paupertas. ⁊ iden talib⁹ pauperibus excellentia iudiciarie potestatis ꝓmittitur: vt sic qui se humiliat ꝓ xpo exaltetur. Tertio rōne dispositiōis: quia paupertas disponit ad predictum modū iudicandi. Ex hoc enī aligs sanctorū iudicare dicetur vt ex predictis pz: quia cor doctū habebit oī diuina veritate qua potēs erit alijs manifestare ingressū ad perfectionē ⁊ tamē volēti ingredi ad perfectionē primū quod relinquendum occurrit sunt diuitie exteriores: qz iste sunt vltimo acq̄site inf omnes res. Et que sunt vltima in generatione sunt prima in destructione. vnde inter beatitudines que dicunt actus virtutum perfectarū: quia ꝑ eas est progressus ad perfectionem vel in ipsa perfectiōe ponit ꝓma paupertas. s. btī pauperes spiritu. s. 5. c. ⁊ sic paupertati volūtarie potestas iudiciaria tribuit inq̄ntum ipsa est prima de dispositionib⁹ proximis ad predictam potestatē. ⁊ ob hoc est q̄ non quibuscunq̄ pauperibus etiam voluntarijs potestas ista repromittit: sed illis solis qui relinquentes oīa sequunt xpm ꝑm totā vite perfectionem. ⁊ ideo quando oz q̄ paupertati voluntarie competit ista potestas iudiciaria: non est sensus q̄ habenti eā solaz det ista potestas: sz habēti vite totalē pfectionē: cuius perfectionis principiū in via incipiēdi est vendere oīa ⁊ dare pauperibus. ⁊ deinde sequunt virtutes multe clarissime p quas hō imitat xpm pfecte sequēdo eū illo mō quo ꝓmittit hūana fragilitas: sic ipse dixit. s. in lra: si vis eē pfect⁹ vade ⁊ vēde oīa q̄ habes ⁊ sequere me. ⁊ ita si qs totā cām quare dat ptās iudiciaria exprimere velit non debet dicere q̄ est paupertas voluntaria: sed q̄ est pfecta vita ⁊ pfecta xpi imitatio: cui⁹ principiū q̄tū ad viā gñatiōis est paupertas volūtaria. sed nō dicit ipsa maximā pfectionē ꝑ qua det ista ptās cū q̄ibz alia sequētia sint excellētiora. ¶ Querit an angeli iudicēt. ¶ Dōm q̄ verū est q̄ non dabit angelis ptās iudiciaria aliquo mō sicut hoībus quibusdā dat: qz Iz nullus hoīum sit iudex q̄tuz ad auctoritatē: sed sola btā trinitas: ⁊ quantum ad effectum proferendi sententiam nemo sit iudex nisi xps inq̄tū homo: tamē q̄tum ad multos alios modos multi hoīum iudicabūt alios q̄tū ad nullū aūt illorū dabit potestas iudiciaria angelis nisi dicantur iudicare qui iudicis sniam approbāt: qz hoc angeli cōpetit cum beati sint: ⁊ a dei volito nequaq̄ discordent. ⁊ tñ nō accedit hoc ad hoc q̄ dicant iudices vel iudicātes. Pz mo qz verus ⁊ solus iudex per semētie dictationē xps hō erit. ceteri aūt qui aliquo modo iudicare dicent erunt vt assessores. sed assessores debēt esse ꝓportiōabiles iudici. ipse autē iudex erit homo: ⁊ ideo assessores debent esse hoīes. angeli autem sunt puri spiritus. Secūdo quia iudicium magis fiet ad malorum condemnationē q̄ ad bonorum ꝓmiationem pro qua nō erat opus nisi executiōe. mali aūt quia erunt ibi in corpore ⁊ anima nō videbūt nisi que corporalia sunt. angeli ꝰo sūt puri spūs q̄ videri nō possunt. ideo ipsi nō iudicabūt: qz non poterunt videri ab his quos iudicarent. ⁊ ista est ratio efficax ista enī est causa quare nō iudicat deus ꝑm diuinā naturā: sed xps ꝑm q̄ homo. s. qz mali nō poterūt videre deū. intelligent qdē deū ꝑsentē esse sicut vbiq̄ est: ⁊ spālit ibi ad retribuēdum mala ꝑ malis: ⁊ tñ deū nō videbūt: qz de⁹ oculis corporalib⁹ nō pōt ab aliquo videri. p visionē aūt intellectualē non videbūt eum mali: qz illa visio vel intuitio est que hoīes btōs efficit. iō nullo mō poterūt mali videre diuinā naturā in iudicio ⁊ ob hoc qz non ꝓuenient iudicaret q̄ nō videret. nō iudicabit de⁹ in forma dīna: sz xps ꝑm q̄ hō iudicabit. de⁹ enī cōstituit eū iudicē viuorū ⁊ mortuorū. act. 10. c. ⁊ hoc qz ipse in natura humana cōspici poterit tā a bonis q̄ a malis: ⁊ mali vidētes torquebunt nimis. sic ōr apocal. ꝓmo. c. Quia plāgent se super eum omnes tribus terre. Angeli ergo ex eadē cā nō iudicabūt sz soli homines qui videri poterūt. ⁊ erit hoc ad gl'iam ipsorum ⁊ ad terrorem malorum qui videbunt eos sic cōmeratos inf filios dei cū illos aliquādo in derisū habuissent

Q°. 93.

Q°. 94

Q°. 95.

Q°. 96.

ꝛ in ſimilitudinē improperij ſapīe. 5. c. Secūdo qꝛ iſti quibꝫ xp̄s ꝓmittit poteſtatē iudiciariā ōꝛ q̄ ſedebūt iudicātes ſuper ſedes. angeli aūt nō ſedēt: qꝛ ſedere corꝓris eſt habētis locuꝫ ꝛ poſitionē ꝛ ſitū. ipſi ꝯo incorꝓrei ſunt cū ſint puri ſpūs. ıō nō iudicabūt. ꝛ hoc niſi qs diceret q̄ angeli ıꝫ nō poſſunt videri neq; ſedere ꝑm ꝓpriā naturā: poſſunt ſedere aſſumpto corꝓre ꝛ videri: ſicut nobis quotidie faciūt. Sꝫ dōm q̄ hoc nō ſtat: qꝛ quelibet res hꝫ ſuā pfectionē in eo quod eſt ſibi ꝑm naturā inexiſtēs: vel quod ſibi naturaliť pōt aduenire. in eo aūt q̄ eſt penitꝰ ꝓter naturā nulla res pficiť. habere aūt corꝓꝰ eſt oīno extraneū angelis. ideo nō pōt aliqua pfectio eis aduenire per hoc quod eſt corꝓꝰ habere. ℣ aūt corꝓra interdū aſſumāt nō eſt ꝓpter eos quaſi p iſtū modū recipiāt aliquā pfectionē quā aliter non pñt participare. ſꝫ eſt ꝓpter nos. fūt enī
Q°. 97. adminiſtratorij ſpūs in miniſteriū miſſi. hebꝝ. ꝑmo. c. ¶ Querit hic cū dicať qui reliquerit domū aut agros ꝓpter me: quō iſta relinquentť? ¶ Dōm q̄ triplr poteſt aliqua res poſſeſſa deſeri. Primo vt paꝛ ameť. nā q accidētaliter amat ꝛ ab illo ardoꝛe ceſſat quodāmodo deſerit qō amabat: qꝛ ıꝫ retineat: aīo deſerit. ſic ōꝛ ꝑma choꝛ. 7. Qui vtunť hoc mūdo ſint quaſi nō vtētes ꝛ qui emūt quaſi nō poſſidētes. Secūdo mō deſerit q̄tum ad animi ꝓparationē: vt qñ aliqs ꝑm qualitatē ſic hꝫ animū ordinatū: qꝛ ıꝫ res ſuas non deſerať eſt paratꝰ illa deſerere ne in aliquo offēdat deū. vel ſi ſic expediat ſaluti proximoꝝ. Et ita exponit augꝰ. ea que habenť. ſ. 5. c. de contēte ſup tunica cui ꝛ palliū dandū eſt. ꝛ angariāte mille paſſus. qꝛ ıꝫ iſta videanť eē pfectiōis debet hō ꝑm animi ꝓparationez oīa illa facere. ꝛ differt iſte modus a p̄cedēti: qꝛ in illo res poſſeſſa non deſeriť actu ſed aīo. in iſto aūt eſt animꝰ paratus ad actualiť deſerēdum qñ expedierit. Tertio modo deſeriť res qñ quis ea que habet vēdit ꝛ dať pauperibꝰ: vt mudus ꝛ ſine curis ſeculi xp̄m ſequať. ſic xp̄s iuſſit facere iuueni ſi volebat pfectionē. ſ. Vade ꝛ vēde oīa que habes ꝛ da pauperibꝰ. ſ. i lťa. ꝛ ita fecerūt apli ad hoc q̄ ſequerent xp̄m. ſ. in lťa. ſ. Ecce nos reliq̄mus oīa ꝛ ſecuti ſumꝰ te: quid ergo erit nobis? ꝛ ita oēs qui trāſituri erāt ad famulatū xp̄i volētes eum ſeq̄ deſerebāt priꝰ oīa. ſic ōꝛ luce. 9. c. de illo q̄ dixit xp̄o. dñe ſequar te: ſed priꝰ ꝓmitte me renūciare his que domi ſunt. Primi duo modi pñt pertinere ad p̄ceptū. tertiꝰ aūt ad cōſiliū. naꝫ q̄ qui auarus erat ꝛ diuitias plus q̄ deū amabat ceſſet ab illo ardoꝛe amoꝛis ꝛ amet eas q̄tum licite amari pñt diuitie: ad p̄ceptū ꝑtinet: qꝛ ſine iſta ordinatiōe amoꝛis charitas ſeruari nō poteſt. Secūdus etiam ad p̄ceptū pertinet: qꝛ teneť q̄libet habere aīum paratum ad hoc q̄ ſi expediat diuitias abiſcere q̄ abiſciat. i. q̄ſi non pōt ſimul cū aliquo caſu criſtuꝫ ꝛ diuitias poſſidere abiſciat diuitias ꝛ xp̄m nō perdat. nam ſi ſic non tenet animū paratū potiꝰ volet xp̄m perdere q̄ diuitias: ꝛ iam charitatē nō habet: qꝛ non eſt ordinatꝰ animꝰ eius. Tertiꝰ modus. ſ. abiſcere oīa ſola intentiōe ſequēdi xp̄m ſemper eſt de cōſilio: cum poſſit homo licite vtēdo poſſeſſis xp̄m amare ꝛ colere: ıꝫ duo p̄mi modi etiam ad cōſiliū interdū pertinere poſſūt. vt ſi quis diuitias actu poſſidēs illas remiſſiꝰ amet q̄ licite poſſit amare. nam q̄tum miꝰ animū ſuū illis applicuerit tanto extēſtus deo inherebit. ꝛ iſtud ad pfectionē pertinet q̄ qs omittat vti licitis vt magis deo adhereat. etiā ſecūdus modus poterit ad cōſiliū ꝑtinere: vt ſi non ſoluꝫ habeat qs animū paratū ad deſerēdū res ſi ſimul nō poſſit illas ꝛ xp̄m tenere: ſed ꝛ ſi expedit ad ſalutē p̄moꝝ vel ad meliorem ſui vel illoꝝ habitudinē. nam hoc de pfectiōe eſt. ꝛ tñ iſti duo modi regulariꝰ pertinēt ad p̄ceptū. tertiꝰ aūt ſemp eſt ad pfectionē. ꝛ de iſto tertio loqť xp̄s de deſerēte domū ꝛ agros id eſt q̄ vēdat ꝛ det pauperibꝰ vt ipſū ſequať. Et ꝓz qꝛ iſte ſēſus eſt ad ꝓpoſitū p̄cedētis littere tā q̄tum ad ea q̄ dicta ſunt iuueni diuiti. ſ. Si vis eſſe pfectꝰ vade ꝛ vēde oīa que habes ꝛ da pauperibꝰ: q̄ etiā q̄tum ad ea q̄ dixit petrꝰ noīe aplōꝝ ſcz. ecce nos reliquimꝰ oīa: ꝛ ſecuti ſumꝰ te. ꝛ iſta veniūt depē denter ex illis. Primꝰ ꝛ ſecūdus modus deſerēdi nō faciūt ad ꝓpoſitū: qꝛ iſti qui hic deſerūt poſſeſſa deſerūt vt xp̄z poſſint libere ſeq̄. ꝛ tñ in duobꝰ p̄mis modis nō deſerunť diuitie actualiť ſed manēt adhuc ſollicitudines ſeculares cuꝫ qbꝰ nemo pfecte xp̄m ſequiť. ıō de tertia deſertiōe intelligēdū eſt. q̄ autē ōꝛ q reliquerit domū aut agros ad eādē rōnē pertinet. nā ambe ſunt res poſſeſſe: ꝛ q̄ ꝓ xp̄o aliqua deſerit vt eum ſequať: oīa deſerere ꝺz. qꝛ manēte aliqua re poſſeſſa manēt ſollicitudines circa illā que aliqualiter impediūt ſequi xp̄m. vel ſaltem faciūt nō poſſe libere eū ſeq̄. ꝛ potiſſime qꝛ ſi qui trāſirent ad ſequēdū xp̄m nō licebat eis q̄cq̄ poſſidere neq; ſecū portare pecuniā neq; ſacculū nec perā. ſ. 10. c. ꝛ mar. 6. etiam poſt xp̄i aſcenſionē in eccliā p̄mitiua q̄ cōuertebať ad xp̄m nō retinebat ſibi q̄cq̄. vñ ananias ꝛ ſaphira qꝛ occulte ſibi retinere voluerūt partē p̄cij agri: mortui ſunt. act. 5. c. ideo ſi quis ad xp̄m trāſire vellet vt ſequereť eū ſi habebat ſolā domū illā dimittebat: ſi ſolos agros illos deſerebat. ſi vtrūq; : oportebat vtrū q; relinq̄. ꝛ noīauit xp̄s iſta duo: qꝛ ꝓ iſta intelligunť oīa genera rerū īmobiliū que poſſidenť. vt ſi qs habeat ſeruitutes vl ea q̄ q̄ſi poſſideť: vel annuos redditus aut cenſus vel poſſeſſiones aut quaſcūq; obuēctiones q̄ dicunť quaſi poſſideri: et ſunt īmobilia etiā talia relinquenda ſunt ad xp̄m ſequendum ſed per domos oīa p̄dia vel poſſeſſiōes vrbanas accepit. p agros ꝯo oēs ruſticas poſſeſſiōes vel p̄dia aut quecūq; iura pcipiēdi aliqd de rebꝰ mobilibꝰ: vt de pecunijs ꝛ ceteris mi
Q°. 98. chil hic dixit. noīe enī illoꝝ intelligunť. ¶ Querit quare criſtus dixit. ꝛ oīs q̄ reliquerit domū ꝛc. ¶ Dōm q̄ fecit ꝓpter tria. Primo ad tollendū dubiū q̄tum ad pſonas. naꝫ dixerat ad duodecim aplōs: vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſup duodecim ſedes iudicātes duodecim tribus iſrahel. ex quo putareť q̄ ſolis illis conceſſa erat poteſtas iudiciaria. ꝛ ita ceteri nō crederent hunc honorē ſibi deferendū etiā ſi relictis oībus xp̄m ſequerentur: cum ſolis duodecim p̄miſſum eſſet: ꝛ cōſequenter multi qui ſequebanť xp̄m ceſſarent ſequi: ꝛ qui non ıꝫ ſequebanť nunq̄ ſequerenť quaſi p̄miū laboris non habituri. ideo oſtendit q̄ etiam illi p̄ter duodecim apoſtolos p̄mia ſequele xp̄i acciperēt. ꝛ iſte eſt p̄cipuꝰ ſenſus. Secūdo fuit dictū ad tollendū dubiū q̄tum ad res dimittendas ꝛ iſtud etiā fuit neceſſarium: qꝛ dixerat. ſ. xp̄s iuueni: ſi vis eſſe perfectus vade ꝛ vende oīa. etiam dixerat petrus nomine apoſtolorum. Ecce nos reliquimꝰ omnia. dubium erat quid nomine oīum intelligereť ꝛ quid ꝓ xp̄o relinquendum eſſet ꝛ iſtud xp̄us explanat hic dicens q̄ omnis qui reliquerit domū vel fratres vel ſoꝛoꝛes ꝛc. in quo innuit q̄ omnia hec ꝓ xp̄o ſi oporteat relinquēda ſint ad hoc q̄ ipſū ſeq̄mur. nā apoſtoli non ſolum reliquerunt domos ꝛ agros. ſed etiam filios fratres. parentes. vxoꝛes ꝛ ſoꝛoꝛes ꝛ omnia huiuſmodi. Tertio ꝓpter aliam cauſam que exp̄imetur. ſ. Poteſt autem dici triplr aliqua iſtarum perſonarū relinqui. ꝑmo q̄tum ad conuerſationē. ſecūdo q̄tū ad cōſolationē. tertio q̄tum ad neceſſitatē diuini cultus: vt ſi aliqua iſtaꝝ impedit nos diſtrahendo a veritate cultus diuini relinquēda eſt reſiſtendo ei. ꝛ ſi aliter non poſſumus cauere moleſtias illius ꝛ ſuggeſtiōes: recedendum oīno eſt ab ea vt poſſimus verum dei tenere cultū
Q°. 99. ꝛ hoc oꝫ tpe neceſſariū fuit. ¶ Querit cū dicať q̄ q dimiſerit iſta cētuplū accipiet: quid ſit iſtud centuplū. ꝛ quādo recipiatur an in vita vel poſt mortē. ¶ Dōm q̄ iſtud centuplū redditur homini in vita preſenti. ꝛ ꝓz primo ex modo loquendi mathei hic. nam dicitur centuplum accipiet ꝛ vitā eternā poſſidebit. ꝛ ita voluit eſſe iſta duo. ſ. centuplum accipere ꝛ habere vitam eternam. ſed oīa bona que homini danť poſt mortem pertinent ad vitam eternam. ideo non eſt centuplum poſt mortē. Secūdo qꝛ ſi p centuplū vellemꝰ ītelligē aliqd qō dareť poſt mortem. ſ. magnitudo p̄miꝫ que eſt centupla quaſi eſſet reſpectu meriti hꝰ iſtud cētuplū accipiēdo vitā eternā ꝛ tunc debet dici: vitam eternam poſſidebit: ꝛ centuplum ac-

cipiet.ꝛ tñ dixit ꝓus:cētuplū accipiet.ꝛ subdidit.vitā eternā possidebit.ꝫ videtur ꝙ istud centuplū ꝓcedat:ꝛ ita nō deꝭ in vita eterna. Tertio ꝛ apertius:qꝛ hoc ꝛ Marcus ꝛ Lucas expresserūt.dꝭ enī ꝛ Mar.10.Nemo est q reliq̄rit domū.ꝛc.q nō accipiat cēties tñ nunc in tpe hoc: et in seculo futuro vitā eternam.ꝛ Luc.18.02.Nemo est q reliq̄rit domū.ꝛc.qui nō recipiat multoplura in hoc tpe:ꝛ in seculo venturo vitā eternam

¶ In quo aūt reddat nobis hic istud cētuplū:Dōm ꝙ in eo in quo dedimus:vel qō reliqmus.ſ.domos.agros.fratres.sorores.ꝛ ita de alijs.pz:qꝛ Mar.10.02.Nemo est q reliquerit domū:aut fratres:aut sorores:aut pꝛem:aut mꝛem:aut filios:aut agros ꝓpter me:q nō accipiat centies tñ nūc in tpe hoc domos:ꝛ fratres:ꝛ sorores:ꝛ mꝛem:ꝛ filios:ꝛ agros.ꝛ Luc.18.02.Qui nō recipiat multoplura in hoc tpe.ſ.de his que dimisit. Sz dōm ꝙ q ista dimittūt nō accipiūt centuplū ꝙtū ad possessionē vel ꝓprietatē rerū:qꝛ tūc nō esset verbū xpi verū cū nō videam⁹ cōpleri istud in hoc seculo.sicut ipse ꝓmisit. Scō:qꝛ repugnat intentiōi dimittētiū ista ꝓ xpo.ideo enī dimittūt vt nunc̄ ista nec similia habeāt: cū ad pfectionē anhelent. Tertio:quia tūc omīs hō dimitteret quicqd habet pro xpo vt sine labore vel quōcunq centuplicatū illud in hoc mūdo reciperet:ꝛ ita daret de⁹ cām auaritie.qō est incōueniēs Quarto ꝛ ꝑncipaliter:qꝛ repugnabat intētioni xpi suadētis homini dimittere que possidebat ꝓpter eū.iō enī volebat ꝙ oīa dimitterēt vt nullā de rebus seculi hūtes sollicitudinē:leto aīo ꝛ toto cordis vigore sequerētur opus ꝑdicatōis.si tñ ipse in hoc seculo redderet eis centuplū crescētibus rebus:augeretur sollicitudo secularis:ꝛ ita xpus seipsum implicaret: qō absurdū est. Jō dōm ꝙ centuplū habituri erāt ꝙtum ad cōicationē.ſ.ꝙ si qs vnā domū dimisit in q̄ habitabat:ꝛueniet centū domos.qꝛ in oībus domib⁹ fideliū ꝛ etiā infideliū colligetur ꝛ hītabit xpo dante ei hospiciū.ꝛ ponit nūerus cētenarius ꝓ indeterminato.ſ.pro valde multis.ꝛ q dimisit vnū agrū de cui⁹ fructib⁹ sustentabaꝭ inueniet centū agros:qꝛ ō fructibus oīum agrorū fideliū recipiet sustētationē.ꝛ ita q vnuz pꝛem ꝛ vnā mꝛem reliq̄rit pro xpo inueniet cēs fideles hūtes ad euz viscera pꝛna ꝛ mꝛna.ꝛ ita fratres inueniet ꝙtū ad affectū ꝛ ad impēsionē operū.vxores vero multas inueniet:nō ꝙtū ad op⁹ carnis.qꝛ q ad pfectionē anhelat dimittēs oīa hec ꝓ xpo:ēt opa carnis penit⁹ deuitauit.sz ꝙtū ad obsequia omēs mulieres vt vxores inueniet. Et ita oīa hec ꝙtū ad vsum centuplicata reddūt:sed ꝙtū ad ꝓpetatē ꝛ possessionē nichil reddit̄ur.sic dicit Crisost. Est quidē centies tñ merces ſm cōicationē:ꝛ nō ſm possessionē.ꝛ hoc est:qꝛ nichil possidendo ꝑticipabit in oībus que alij possiderēt.ꝛ sic nichil possidēdo ꝙsi oīa possiderēt.sicut 02.1.Chor.7.c. Quasi nichil habētes ꝛ oīa possidentes.ita dicit Aug⁹.20.de ciui.dei. Hoc qō dicit centuplū accipietur:exponēs quodāmodo apls ait.quasi nichil habētes ꝛ oīa possidētes:centum enī ꝓ ipsa vniuersitate ponūtur aliqñ. Quō aūt sit istud centuplum aperit magis Origenes dicēs. Sz ꝛ in hoc seculo centuplū reddit:qꝛ ꝓ fratribus carnalibus multos inuenit fratres ſm fidē.ꝛ sic parētes oēs epos ꝛ presbyteros:ꝛ filios oēs etatē filioꝝ habētes. sunt etiā angeli frēs.ꝛ sorores oēs que exhibuerunt se xpo virgines castas tam iste que nūc habent in terris ꝙ ille q̄ iā viuūt in celis.de hoc etiā Theophil⁹ ait. Vxor enī in domo circa cibum viri negociat ꝛ vestimēta. vide ꝫ ꝛ hoc in aplis.multe enī mulieres erāt sollicite de eoꝝ cibo ꝛ vestimētis:ꝛ mīstrabant eis.similiter ꝛ pres ꝛ mres plurimas apli habuerūt.scz eos q ipsos diligebāt.sed ꝛ petrus vnā relinquēs domū:post ea oīum discipulorū hēbat domos. ¶ Querit: quare xpus posuit hic de tēporalibus retributionē:nā intētio xpi erat abstrahere hoīes a terrenis:ꝛ aīas eoꝝ celestib⁹ inserere. ¶ Dicendū ꝙ cā quare xpus hoc posuit fuit necessitas quedā. naz suadebat hoībus dimittere oīa ꝛ sequi ipsum:ꝛ nichil postea possidere. Et qꝛ ad sustētationē nr̄az sūt tpalia necessaria: putarentur illi qui nunc̄ talia fieri viderant ꝙ dimissis oībus nō haberent vñ sustentarētur.ꝛ hoc multū distraheret eos ab eo qō xpus suadebat.ſ.dimittere oīa.iō xpus voluit certos reddere hoīes ꝙ nichil deesset eis in hoc seculo:ſz oīa dimitterēt:quia omīa inuenirēt centuplicata ꝙtum ad vsum ꝛ cōicationē ſz nichil haberēt ꝙtū ad possessionē.ꝛ ista est ꝛa cā.ꝛ ita fecit.ſ.10.c.qñ iussit discipulis ꝙ irēt ad predicādū nō ferētes secū aurū:nec argētū:nec perā:nec sacculū:nec calciamēta. nā putarēt ꝙ nichil istoꝝ habēdo nō haberēt vñ sustētarēt:dixit eis ꝙ in q̄cunq domo intrarēt comederēt ꝛ biberēt q̄ apō illos sūt.qꝛ dign⁹ est operari⁹ mercede sua.iō ꝫ dixit ꝙ nichil deficeret:ſz redderet cētuplicatū ſz oīa dimitterent. hoc tñ cētuplū noluit esse mercedē vel retributōz ꝓpe dictā:ſz sustētatiōz ꝛ iō.ſ.10.c.postꝙ xps dixit ꝙ deberēt nichil portare secū:sed manducare ꝛ bibere ea q̄ inuenirēt apud hospites suos:addit.dignus est operari⁹ cibo suo.nō dixit aūt retributione.sed nole cibi sola sustētatio intelligit ꝙtū ad vsum:ꝛ nō recompēsatio laboris.iō voluit esse retributionē aliq̄ in pñti.ſz Luc. 10.c.dicit.ꝙ dignus est mercede sua:sed accipitur large merces pro sustentatione nostra.quia si merces essz reciperet taxationē ꝛ cōuentionē:ꝛ nō recipit. ¶ Querit:q̄re xpus addidit hic.ꝛ vitā eternā possidebit.nā iam videt ꝙ erat ꝓmissa vita eterna.dixerat enī xpus iuueni ꝙ si volebat ingredi ad vitam seruare mādata.ꝛ postea ad perfectionē hortatus est dicens:ꝙ venderet omīa que habebat.ꝛ tamen discipulis dicebat derelinquentibus omnia.qō ad magnā perfectionem pertinebat.ideo intelligebatur ꝙ deberet eis dare vitam eternā ꝛ non erat necesse exprimi. ¶ Dicendum vno modo ꝙ verū est ꝙ ex precedentibus poterat colligi ꝙ isti habituri erāt vitam eternam:ꝛ tamen voluit xpus exprimere ad magis notificandum.nam circa ea que sunt potissima ꝛ in quibus cōsistit totū bonū nostrū non debet esse aliquod dubiū: sed ꝙ sint certissima. Talis aūt erat positio de felicitate vite eterne: quia ibi est totum bonum nostrum.iō vtile est de hac parte log: ꝙuis cōcludi posset per rationē ex precedētibus. ¶ Scō ꝛ ꝑcipue fuit hoc ad tollendū dubiū.nā dixerat xpus hic:ꝙ q reliqueret aliqd:haberet illud centuplicatū hic:ꝛ istud videbaꝭ esse premiū pro opatiōe:quo dato putaret qs ꝙ non erat aliud sperandū:vel ꝙ si dareꝭ aliud:esset illud paruū:qꝛ multum receperamus recipiendo centuplū.iō dicit ꝙ vitam eternam possidebit.i.etiam si percipiat centuplum.ideo dicit ꝙ vitam eternam possidebit.i.etiam si percipiat centuplum habebit vitam eternam:in qua est tota retributio.ꝛ ideo 02 possidebit.ꝛ sic significatur ꝙ centuplum est solum ad vsum.qꝛ dicit:accipiet.vita eterna est ad retributionē:qꝛ 02 possidebit.

¶ Querit:an illi ve quibus hic dicit ꝙ reliquerūt ꝓpt xpm domos.fratres.sorores.ꝛc. habituri sint sedes ad iudicandum sicut apli:ꝛ an extendatur promissio illa etiam ad istos. Dicendum ꝙ licet deus retribuat homini vltra meritum cōsiderando operationes nostras in suo valore:tamen supposito ꝙ operationes nre tam ex charitate in qua fiunt ꝙ ex diuina acceptatione ꝙ ex cōditione sui generis aliqd valeant de⁹ retribuit eq̄liter oībus q equalia faciūt.ipse aūt ꝓmisit duodecim aplis duodecim sedes in iudicio ꝓpter hoc ꝙ omībus dimissis secuti fuerant eum. Jdeo dicendum ꝙ omēs illi qui dimiserint omnia:sicut apostoli:ꝛ secuti fuerint xpm sicut ipsi predicando fidem:accipient sedes sicut illi.si autem aliq pauca reliquerint habebunt aliquā retributionē:sed non oportet ꝙ sedes accipiant sicut apostoli. si quis ergo reliquit cognatos:ſz non possessiones.vt qui ꝓpter fidem tenēdam recessit a cognatis suis quorū erat ei dulcis cōuersatio:ꝛ tñ non reliquit domos ꝛ agros: sed possidet quicquid habuit ꝛ postea habere pōt non recipiet sedem:quia non reliquit omīa. Nam ad recipiendum sedē in iudicio oportet relinquere sicut apostoli omnia relinquerūt.qui autem omnia relinquit siue pauca siue multa habeat de his que nominantur hēbit sedez. Ce

Q° 100

Q° 101

Q° 102

Capitulum vigesimū

teri vero ꝑm cōditionē operis recipient plus vel minꝰ. sic dicit Origenes. Si quis reliquerit omnia ⁊ secutus fuerit xp̄m q̄ promissa sunt petro ⁊ ipse recipiet. Si aūt non omnia reliquerit: sed q̄dā que specialiter referūtur: hic multiplicia recipiet ⁊ vitam possidebit eternā. ¶ Unde dicendū q̄ ista lr̄a pōt dupliciter intelligi. Uno mō q̄ non solis apostolis: ꝫ etiā oībus alijs qui sequerētur xp̄m sicut ipsi denī sedes: ⁊ ad hoc ponaī ista littera. quia dicebatur in lr̄a solum de duodecim sedibus propter qō putaret quis q̄ solis apostolis erat hoc cōcessum. ideo dictum fuit hic. ⁊ oīs qui reliquerit. i. non solū apostoli percipient sedes. ꝫ etiā oīs qui reliquerit ista que dicūī hic propter xp̄m. i. vt sequaī eum: ⁊ maxime vt euāgelizet. Et ista est vna de causis quare fuit posita. scōa fuit vt notificareī hic que erāt illa que ꝓ xp̄o erāt relinquēda. quia supra fuerat in littera dictū q̄ apostoli reliquerāt oīa: ⁊ q̄ iuuenis diues vēderet omnia. Ut aūt sciretur que erāt ista omnia q̄ relinquēda erant expressa fuerūt hic. vt dictū est. s̄. Tertia causa fuit ad supplendū ea que deerāt supra. dictū enī fuerat iuueni q̄ relinqueret omīa: ⁊ q̄ apli iam reliquerant: ⁊ non dictum erat quō ꝓuideretur eis abiectis oībus. iō hic supplet̄. s. centuplum accipiet. qō in p̄nti intelligiī. vt p̄z Mar. 10. ⁊ Luc. 18. ⁊ ostensum est. s̄. Et sic accipiendo q̄ isti qui relinquūt omīa sicut apostoli ⁊ sequūtur xp̄m: accipit. Aug⁹. li. 6 penitētia. s. In hoc ergo numero iudicantiū omēs intelligūtur qui ꝓpter euāgeliū sua omīa dimiserūt: ⁊ secuti sunt dn̄m. Gregorius quoq; li. 10. moza. dicit. Quisq; enī stimulo diuini amoris excitatus hic possessa reliquerit: illic ꝓcul culmē iudiciarie potestatis obtinebit. vt simul tūc iudex cū iudice veniat: q̄ nunc consideratione iudicij sese spontanea pauptate castigat. Illiī potest intelligi ista littera. s. q̄ isti de quibus hic dicīt. nō accipiant sedes iudiciarias sicut apostoli: ꝫ accipiāt ista p̄mia de quibus dicitur in lr̄a. s. centuplū: ⁊ vitā eternā: sed hoc nō est verum nisi de illis qui non dimiserūt omīa: ꝫ aliqua eox̄ que nominanī hic. qui vero omīa pro xp̄o abiecerit vt eū seq̄tur: sedem hēbit sicut apostoli. ⁊ hoc dicit Origenes. s. Qui reliq̄ rit. ⁊c. Et tūc rō quare posita fuit ista littera est. s. quia aliqui erant q̄ relinquebāt aliqua ꝓ xp̄o: ꝫ non omīa: ⁊ putarent se nichil p̄o hoc recepturos. cū id qō supra de sedibus dictū est: fuit datū aplis. quomiā reliquerāt ⁊ secuti fuerāt xp̄z. ⁊ ꝓ hoc distraherenī a bono. iō xp̄us dicit hic q̄ etiā si qs nō dimittat omnia: sed aliqua istox̄ q̄ hic nominātur: recipiet mercedē: q̄ centupla eox̄ q̄ dimiserit recipiet: ⁊ insuper vitā eternam siue paucū siue multa reliquerit. Et tunc est ista causa quarta quare ista xp̄us dixerit. Et istum sensum tenet Crisostomus dicens. Discipulis p̄mittit futura· quia exceltiores erāt iam: ⁊ nichil p̄sentiū querebāt. alijs aūt que sunt hic rep̄omittit. s. alijs qui nō erāt tam excelsi: sicut apli: quia nō reliquerāt oīa sicut illi ꝓmittitur centuplū: qō est in p̄nti: ⁊ non sedes iudiciaria. ¶ Dōm aūt q̄ vterq; sensus est satis rōnabilis. ꝫ p̄mus videtur esse verior. ¶ Querīt: quare dr̄. multi erūt nouissimi primi: ⁊ primi nouissimi? ¶ Dōm q̄ istud ponitur ad tollendum dubium dictox̄. ⁊ pōt multiplicīt intelligi. Uno mō q̄ tacite per hoc xp̄us hortetur nos ad perseuerātiaz per hec verba. s. quia aliqui incipiunt opera perfectionis cū magno feruore. ⁊ tūc excedunt multos alios q̄ p̄us vel postea eadem tepidius incipiūt: ⁊ deinde labunī. sic dicit Rabban⁹. Uerum quia multi virtutū studia nō eadē qua incipiūt intentētōis pietate consummāt: sed tepescūt: vel accelerate labūtur. dr̄. multi aūt erūt p̄mi nouissimi: ⁊ nouissimi primi. Quotidie enī videmus multos in layco habitu cōstitutos magnis vite meritis excellere: ⁊ alios a p̄ma etate spūali studio feruētes ad extremū ocio torpente lacescere: atq; inerte stultitia q̄ spū operarme cōsummare. Scōo pōt poni ad tollendū dubiū: q̄ cum ponanī ista p̄mia eis qui relinquūt omīa p̄o xp̄o. quia aliq̄ precedunt alios tempore in faciendo hoc: putarēt illi q̄ posteriores sunt parui meriti esse ⁊ non equales cū illis qui p̄ius

D°.103

ceperūt. ⁊ ideo dr̄ q̄ non est verū: sed interdū illi q̄ sunt posteriores tempore: sunt dignitate maiores: si merito sunt supiores. ⁊ hoc adiuuat eos q̄ ad xp̄m tarde cōuertūtur: siue de paganis: siue de iudeis. quia ꝫ tēpore sint vltimi ⁊ tardi: possūt esse merito maiores eis q̄ a xp̄ianis ꝓauis nati sunt. sic dicit Origenes. Per hoc exhortat eos qui nuper accedūt ad verbum diuinum vt festinent ad pfectū ascendere p̄e multis que viderentur senuisse in fide. Pōt etiā hic sensus destruere eos qui gloriant eo q̄ a xp̄ianis parentibus sunt enutriti in ipsa xp̄ianitate ne pusillanimes fiant q̄ xp̄ianitatis dogmata nouissime receperūt. ⁊ iste sensus est multū conueniens. Tertio potest intelligi vt sit quedam comparatio gentiliū ⁊ israelitarum. fuerunt enī israelite primi cultores dei. ad extremū autē scz xp̄o predicante venerūt gentiles. ⁊ ideo posset aliqs credere q̄ omnes iudei essent potiores in premio q̄ gentiles conuersi. ⁊ dicitur q̄ nō: ꝫ q̄ multi nouissimi erūt primi: ⁊ p̄mi nouissimi. sic dicit etiā Origenes. s. Habet ⁊ aliū intellectum vt sint primi israelite qui facti sunt nouissimi ꝓpter infidelitatem: gentes aūt nouissime primi. Quarto potest itelligi vt sit cōparatio iuuenis ⁊ apostolox̄. quia multi erunt primi in tē pore merendi: qui in quātitate meritox̄ ⁊ premiox̄ erunt nouissimi. sic dicit Remigi⁹. Pōt ⁊ specialiter referri ad tristiciam diuitis qui primus videbatur: legis precepta implēdo sed quiā terrenam substantiā pretulit deo: nouissimus factus est. sancti vero apostoli nouissimi videbanī: ꝫ relinquēdo omnia per humilitatis gratiam facti sunt primi. ⁊ iste etiam sensus est valde ꝓueniens. Quinto pōt intelligi q̄ tollaī dubiū quia cum dixerit xp̄us: q̄ sederent apostoli iudicantes duodecim tribus israel. ⁊ apostoli dum viuerēt fuerunt viri humiliati ⁊ abiecti inter gentes suas iudeox̄um: ⁊ summi sacerdotes ⁊ principes ⁊ pharisei preerant genti toti iudeox̄um: ⁊ iudicabāt illā. mirarenī ergo apli quō posset esse q̄ ipsi iudicarent tribus israel: cū in illis fuerint viri sublimes quib⁹ subditi erāt apli dū viuerēt. dicit ergo xp̄us q̄ hoc satis erat ꝓbabile q̄ multi qui erāt primi. i. excelsiores in dignitate ⁊ statu dū viuerēt fient nouissimi. i. minimi ⁊ abiecti post mortē ꝓpter eox̄ vitā indignā habētes infimū locū: q̄ manebunt in tormētis. ⁊ ita erūt summi sacerdotes ⁊ pharisei: q̄ tā xp̄m q̄ aplos dū viuerēt iudicabāt ⁊ cōdēnabant: ⁊ aliqui q̄ erant nouissimi. i. abiecti dū viuerēt: sicut apostoli ⁊ alij sancti egentes ⁊ angustiati ꝓpter xp̄m: ⁊ quibus dignus nō erat mūdus ad. Hebr. 11. ¶ In iudicio ⁊ semp post mortē erunt excellentes ⁊ subiectos habebunt eos qui videbanī aliquid esse in seculo. simile p̄z Sapīe. 5. Quādo stulti videtes in iudicio sanctos: dicunt. hi sunt quos aliq̄n habuimus in derisum ⁊ in similitudinem improperij nos insensati vitā illox̄ existimabamus insaniam: ⁊ finem sine honore. ecce quō nunc cōputati sunt inter filios dei: ⁊ inter sanctos sors illox̄um est. Et iste etiam est valde conueniens sensus littere. ⁊ precedens ⁊ scōs est verus quē xp̄us intendit. vt patet sequenti capitulo.

Simile est.

In precedenti capitulo docuit xp̄us virtutes cōtemplatiuox̄ siue religiosox̄. hic cōsequēter docet virtutes prelatox̄: vel aliī cōtinuet. docuit in precedēti xp̄us mutatiē ordinis tp̄is. s. q̄ nō essent potiores in premio q̄ essent priores tpe in merendo. hic aūt cōfirmat qō dixit ponēdo exēplū de p̄familias ⁊ vince cultorib⁹. ⁊ ista ꝓtinuatio est ꝓtinuādo finē p̄cedentis. c. ad principiū istius. ⁊ est vera cōtinuatio. ꝫ tenendo precedētē eo q̄ est cōior: ⁊ pōt extēdi ad totū. c. dōm q̄ agit̄ de virtutibus prelatox̄. sunt aūt p̄cipue q̄tuor virtutes platorū. s. feruor ad ꝓtinue laborandū in agro dn̄ico. vigor ad se martyrio exponendū ꝓ grege sibi cōmisso. humilitatis tenor etiam in statu excelso. pietatis vulnor subditis continue benefaciendo.

primũ in principio.scõm ibi.⁊Et ascendẽs iesus ierosolimã ⁊. tertiũ ibi.⁊Tũc accessit ad eũ ⁊.quartũ ibi.⁊Et egredientibus illis ⁊. Sũt ista cõtinuata ad precedẽtia:⁊ nõ est anticipatio nec recapitulatio ordinis ad ea q̃ habẽtur hic .fuerũt facta immediate postea q̃ habẽtur p̃cedẽti capitulo. Circa p̃mũ dicit. ⁊Simile est regnũ celorũ ⁊.i.stat⁹ ecclie militãtis:in quo sunt diuersi gradus hominum laborantiũ p̃o vita eterna: ⁊ in diuerso gradu meritorũ.vel regnũ celorũ.i.status ecclesie triũphantis.s.vite eterne vbi p̃ bonis opibus diuersa p̃miorum redditur genera ⁊ quãtitates.⁊homini p̃familias ⁊. ad parabolã ptinet.qz p̃familias est q̃ cõducit operarios:sic̃ ad ecclesiã triũphãtẽ ⁊ militãtẽ hoies vocanꝫ ⁊ cõducũꝫ.⁊Qui exijt p̃mo mane ⁊.in aurora que est p̃ma pars diei:quia illa est hora cõducendi operarios.⁊conducere operarios in vineam suã ⁊.i.vt irẽt ad colendũ vineã suã.⁊Cõuẽtione autẽ facta ⁊. de taratione precij.⁊ sciendũ q̃ ꝫ quinquies cõduxerit operarios iste p̃familias:nõ fecit cõuentionẽ nisi cũ p̃mis.⁊cũ operarijs ⁊.s.cũ p̃mis:quos p̃ma hora diei cõduxit.⁊ex denario diurno ⁊.i.p̃o vno denario p̃o tota die.Vocaꝫ denari⁹ diurnus qui p̃o tota die redditur.⁊ ita isti tota illa die operaturi erãt in venea p denario vno:q quãti fit valoris ignoratur:qz nescitur cuius regionis moneta sit.⁊misit eos in veneã suã ⁊. Non iuit p̃familias in vineam:sed misit illuc operarios :qz ipse mansit in vrbe ad cõducẽdũ alios:cũ in oĩbus horis diei conduxerit operarios.vt patet in littera.⁊Et egressus ⁊.s.ad foz vbi ꝺducunꝫ operarij.⁊circa horã tertiã ⁊. Ista est alia cõductio operariox.⁊vidit alios ⁊.s.oparios:q ad locãdũ operas suas ad forum venerãt.⁊stantes in foro ociosos ⁊.istos dixit ociosos ⁊ non primos:qz iã fere tres hore diei elapsi fuerant manentibus eis in foro ⁊ nichil faciẽtibus. qui vero in prima hora conducti fuerãt:nullo tempore manserãt ociosi: quia illa erat hora ꝺducẽdi operarios.⁊Et illis dixit ⁊.i.etiã illis.q.d.ꝫ non laborare possent die integro:voluit eos conducere.⁊Ite ⁊ vos in vineã meã ⁊.s.sicut ⁊ alij iuerũt.⁊ q̃ iustũ fuerit:dabo vobis ⁊. Cũ istis nõ fecit pactũ de certa pecunia:qz cũ primis facta erat:ꝫ dixit:q̃ iustũ fuerit dabo vobis.s.cõsiderata quãtitate tẽporis dabo vobis ꝫ proportionem partẽ denarij.⁊Illi autẽ abierũt ⁊.non curãtes de taratione precij:quia putauerũt esse iustã cõuentionẽ istam.⁊Iterũ autẽ exijt ⁊.s.in forũ ad cõducendũ operarios.⁊circa sextã.i.ad meridiẽ:⁊ conduxit operarios quos ociosos inuenit dicens. Ite ⁊ vos in vineaꝫ meam :⁊ q̃ iustum fuerit dabo vobis.⁊circa horam nonã ⁊.hoc fuit iterum.s.in quarta vice.⁊⁊ fecit similiter ⁊.s.conduxit quos inuenit ociosos dicens. quod iustum fuerit dabo vobis.⁊Circa vndecimã vero ⁊. Ista fuit vltima cõductio.iam enĩ nõ superat nisi vna hora diei: sicut dixerũt p̃mi operarij hi nouissimi vna hora fecerũt.⁊Exijt ⁊. sexta ad forum.⁊⁊ inuenit alios ⁊.s.operarios qui locare volebant operas suas.⁊stantes ⁊.i.nichil facientes:sed solum stantes.⁊⁊ dixit illis ⁊.s.increpatorie q̃ sequentia verba sonant. ⁊Quid hic statis ⁊.i.ad quid manetis in foro.⁊tota die ⁊.i.q̃ si tota die:quia sola vna hora supererat diei :cũ circa vndecimam hoc operarijs dixit .⁊ tamẽ modus increpantiũ ⁊ conquerentiũ est vt rem deteriorem ostendant.ideo plus q̃ sit rẽ aggrauãt.⁊ociosi ⁊.fuerant ociosi:quia per totũ diẽ nichil fecerant.⁊Dicit ei ⁊.responsio iusta est.⁊quia nemo nos cõduxit ⁊.i.verbũ de cõductione nobis locutus est:nam aliter non se defenderẽt cõueniẽter:vt si aliqs vellet eos cõducere:⁊ ipsi petendo plus iusto:non fetissent taxatiõi.⁊Dixit eis ⁊.volẽs eos conducere.⁊Ite ⁊ vos ⁊.i.etiã vos ꝫ sitis extremi ⁊ in fine diei.⁊ite in vineã meam ⁊.ad colendum eam.istis non dixit q̃ iustũ fuerit dabo vobis :ꝫ iustũ esset eis aliqd dari:qz aliquid laboraturi erãt.⁊Cũ autẽ sero factũ esset ⁊.s.occasus solis.tunc enĩ est aduentus operariorũ de agris.ps.103.⁊Exijt homo ad opus suũ ⁊ operationẽ vsqz ad vesperã.⁊Dixit dominus vinee ⁊.s.paterfamilias qui conduxit operarios in vineam.⁊procuratori suo ⁊.i.negociox gestori:quia non erat procurator ad lites:sed ad negocia.⁊Voca operarios ⁊.iaz redierant de agro:⁊ tamẽ nondũ erat eis datũ laboris precium:⁊ ad dandũ illud vocati fuerunt.⁊⁊ redde illis mercedẽ suã ⁊.i.cũ eis cõuentã:vel eis debitã.⁊Incipiens a nouissimis ⁊. i.ab illis q venerãt hora vndecima in agrũ.⁊vsqz ad primos ⁊.i.q̃ finiatur solutio in primis cõuerso ordine:vt prius soluat eis qui in hora vndicima.deinde eis qui in nona.postea eis q̃ sexta.deinde eis q̃ tertia.vltimo vero eis q̃ prima hora diei iuerunt in vineam.⁊Cũ venissent ergo ⁊.ista ẽ ergo bicillatiua sed cõtinuatiua.⁊ ox.cũ venissent.s.ad dispensatorẽ.vel venissent.i.introissent ad locum in quo solutio faciẽda erat.⁊q circa vndecimã horam venerant ⁊.i.iuerant in vineã. nam nunc quãdo venerũt.i.redierũt de agro occasus solis erat.⁊accepe runt singulos denarios ⁊.i.quilibet vnũ:⁊ hoc erat ad miranꝺum:quia vix vndecimã partẽ denarij quilibet illox meruerat.⁊Veniẽtes aũt primi ⁊.s.qui primo mane cõducti fuerãt veniẽtes quidẽ.i.accedẽtes ꝑm ordinẽ datũ a p̃familias ad dispensatorẽ vt solueret pecuniã positq̃ soluerat eis qui circa nonam:⁊ eis qui circa sextã ⁊ tertiã.⁊arbitrati sunt q̃ plus essent accepturi ⁊.i.plus q̃ denariũ vnũ singuli .vel pl⁹.i.pl⁹ q̃ vltimi qui venerãt hora vndecima cũ viderẽt illis dari singulos denarios crediderũt sibi plus dandũ.⁊acceperũt aũt ⁊ ipsi ⁊.i.etiam ipsi.q.d.ita ipsi sicut alij.⁊singulos denarios ⁊ sicut fuerat cũ eis cõuentũ.⁊Et accipiẽtes ⁊.i.dum acciperẽt ⁊murmurabant ⁊.iniustum se pati asserentes.⁊ hoc dum acciperent:quia anteq̃ acciperent etiã si suspicareꝫ solum singlos denarios eis dandos non auderent murmurare: ne p̃uocarent animũ domini dum adhuc incertum erat q̃tum eis dandum esset.⁊aduersus p̃familias ⁊.i.non aduersus procuratorem.ꝫ enĩ procurator solueret pecuniã:quia tamen mãdato dñi dabat id q̃ dabat:non murmurabant cõtra ipsum quasi non faceret ipse iniustum:ꝫ dñs.⁊dicentes ⁊.i.allegantes p̃o se ea que sequũtur.⁊Hi nouissimi ⁊.s.qui venerũt circa horã vndecimã:q fuerũt nouissimi.i.extremi in tpe laboris:⁊ primi in ordine solutionis.Dẽs enĩ tam q̃ hora vndecima q̃ qui circa nonã ⁊ qui circa sextã ⁊ tertiã venerũt acceperunt singulos denarios.⁊ de singulis illorũ potei ãt p̃m: arguere .de illis tñ solis qui circa vndecimã venerũt arguunt. quia sic efficacius est argumẽtũ eorũ quasi magis sic grauent q̃ si pares eis fierent qui circa tertiã venerũt.⁊vna hora ⁊.i. vna hora solũ.s.hora vndecima a principio eius vsqz ad duodecimã.s.a.principio duodecime quãdo pulsaꝫ vndecima vsqz ad duodecime pulsationẽ qñ finiꝫ ipsa duodecima.⁊ est occasus solis.⁊fecerũt ⁊.i.operati sunt in agro.ex quo apparet q̃ erat dies ille in equinoctio.qz duodecim horarũ erat dies vel cõputanꝫ hore inequales de quibus in quolibet die ⁊ in qualibet nocte facimus horas duodecim :sicut inquiruntur hore ab astrologis p̃ instrumenta. ⁊⁊ pares illos nobis fecisti ⁊.i.dedisti singulis eorum singulos denarios sicut ⁊ nob. honestius.i.cuꝫ maiori colore arguerẽt si dicerent pares nos fecisti illis.quia hoc prima facie signat depressionem a debito q̃ semp est iniustuꝫ.dicere autem pares nobis illos fecisti. signat largitionem supra condignum quod ad liberalitatem vel magnificentiam interdum pertinet: que non est cõtra iusticiam.⁊ tamen q̃tum ad veritatẽ idem est cõsiderato q̃ p̃familias dedit primis q̃tum cũ eis conuenerat.⁊qui portauimus pondus diei ⁊.pondus granitatem notat:⁊ est sensus. sustinuimus laborem vel pondus per totum diem.⁊⁊ estus ⁊ In hoc apparet q̃ erat tempus vernale: vel finis tẽporis estiualis.quia dicit q̃ erat estus.⁊ hoc cõcordat superiori littere ꝫ q̃ dies ille duodecim horarum erat.⁊ hoc non accidit nisi in principio temporis vernalis :⁊ in fine temporis estiualis. scilicet laborauimus per totum diem ⁊ per totum estum. quod durum est. Isti autem solum laborauerunt in hora vndecima quando sol declinauit ;⁊ non est tanta difficultas

tunc operari.⌊At ille⌋.scz paterfa.⌊Respondens vni eorũ⌋ id est illorum qui primo mane cõducti fuerãt. vni qdẽ respõ dit:quia forte ille pro oĩbus murmurabat vel grauius q̃ ce teri:aut occurrit sibi magis cõtra illũ loqui.⌊Dixit amice⌋. licz ille mordacit fuisset locutus:qz murmurabat:tñ paterfa. benigne loquit eum amicum vocãs.⌊Non facio tibi iniuri am⌋.iniuria accipit hic p iniusto:t large accipit: t non put distinguit cõtra damnũ.t iõ extendit tam ad detrimentũ rerũ q̃ ad offensionẽ psone.iniustũ siquidẽ est aliqd de alieno iure tollere:sz paterfa.nichil tollerat primis lz grãz faceret illis.iõ verum est q̃ non faciebat iniuriã.⌊Nõne ex denario⌋.i. pro denario.t istum vocauit.s.denariũ diurnũ.qz p labore toti us diei dabatur.⌊Conueniisti mecum⌋.q.d.tantũ tibi dedi q̃tum mecum cõueniisti.nullam ergo tibi facio iniuriã: t ita non habes ius querele.⌊Tolle quod tuum est⌋.i. accipe de nariũ qui tibi debeb.t non dixit:tolle.i.accipe:quasi nõ acce pisset.qz iam acceperat:vt ỏr.s.Acceperũt aũt t ipsi singu los denarios:t accipientes murmurabãt.sz ỏr tolle.i.cõten tus esto cum eo quod tulisti.⌊Et vade⌋.i.non murmures.i cepit paterfa.benigne rñdere iusticiã suam ostẽdẽdo.nũc acri⁹ inuehit in emulum:eius murmurationẽ compescẽdo t iniu stam querelã ostendẽdo.⌊Volo aũt t huic nouissimo⌋.i.non solum eis qui circa tertiã t sextam t nonã:de qbus magis vi debat:sz etiam istis q circa vndecimã qui sunt nouissimi dare vnum denariũ per singulos.⌊Sicut t tibi⌋.i.tantũ q̃tum ti bi:qz in hoc tibi non facio iniuriã:illi aũt facio grãm.⌊An nõ licet michi quod volo facere⌋.cõfirmat dictum suũ. dixerat: volo dare huic nouissimo tantũ quãtum tibi.Et qa possz di cere murmurator:in hoc facis michi iniusticiã: dicit paterfa. vel ego possum facere quod volo:t tunc tu iniuste cõqueris:t oculus tu⁹ nequã est.vel nõ possum de meo dare cui vo luero:t hoc absurdum est.iõ querela tua nunq̃ est iusta.Vel aliter legatur sine diuisiõctione solum per modũ interrogatio nis.s.an nõ licet.i.nunqd non licet michi facere de meo id qõ volo dando illud cui voluero.q.d.licet.t iõ non bene conq̃ reris.⌊An oculus tu⁹ neq̃ est⌋.nõ ponit interrogatiue t per modũ alicui⁹ dubitatõis:sz p modũ assertõis.cũ subiũgat cã dicti.s.qz ego bon⁹ sũ t tñ ñ diceret qz ego bon⁹ sũ:nisi etiã as sereret q̃ oculus isti⁹ erat nequã.i. iniust⁹.dixit oculũ iniustũ id est hoĩem iniustũ:qz oculus t alie partes corporis nec iuste neqz iniuste sunt..Et tñ de oculo dixit notãdũ cõditionẽ vitij iste qdem inuidus erat.nõ enĩ dolebat de ꝓprio damno:sz de alieno lucro.t quia inuidis est grauis pena aliorũ videre feli citatẽ vitiũ inuidie videt esse in ocnlis.iõ iniustũ oculum di xit.sicut vocam⁹ linguam iniustã in eo q mendax est t semina tor discordie ex verbis.lz lingua non sit mala: sz habẽs eam. ⌊Quia ego bonus sum⌋.i.iustus:dando tibi quod debituz est:t bonus sum.i.liberalis dando nouissimis t oĩb⁹ aljs vl tra ea que merent.⌊Sic erũt⌋.ista sunt verba xpi applicãtis parabolã ad ꝓpositum suum.t ỏr sic.i.sicut paterfa.fecit no uissimos esse p̃mos.i.equales primis in quãtitate precij.vel fecit nouissimos esse primos.i.primos in ordine solutionis: qz iussit incipi solutionẽ a nouissimis.ita erit in regno celorũ ⌊Primi nouissimi⌋.i.aliqui q fuerunt p̃mi in tempore colen di deum.⌊Erunt nouissimi⌋.i.extremi in retributiõe.i.quã tum ad ḽ gradum retributiõis.⌊Et nouissimi primi⌋.i.vltimi in tempore colendi erunt maiores in retributiõe.⌊Multi enĩ sunt vocati⌋.istud pertinet ad aliam sñiam.s.multi sunt voca ti ad colendũ vineã dei vario modo:t tñ nõ oẽs recipiẽt retri butionẽ.qz nonoẽs bene colent eam sz retrocedẽt.⌊Pauci ṽo electi⌋.non qz pauci sint electi:qz magnus est numerus eorũ. sed in compatione ad eos qui pereunt pauci sunt q de malis eligunt ceteris relictis t abiectis vt feces t stercora abijciunt t palee collectis granis.Querit quare xps posuit istã pa Q°.1. rabolã de cultorib⁹ vinee:Dom q vsus parabolarũ mꝛ tum cõuenies erat xpo:t sepe eis vtebat:vt ostẽsum est.s.13. c.in presenti aũt fuit ista parabola posita ad cõfirmandum id quod in fine precedẽtis.c.dictum est.s.multi erũt p̃mi nouissi t nouissimi p̃mi.vt aũt magis ostẽderet quõ fieret hoc: posu it parabolã de cultorib⁹ vinee quoꝝ vltimis equalis merces data est cum primis.immo vltimis primo data est merces.sic dicit remigius.s.Quia dixerat dñs multi erũt p̃mi nouissi mi t nouissimi primi: vt hãc sñiam cõfirmaret subiunxit simi litudinẽ.Querit cum dicat hic.simile est regnũ celorũ:qd Q°.2. vocat hic regnũ celorũ:Dom q regnũ celorũ ꝓprie ỏr vi ta eterna.qz ibi sancti regnãt cum xpo.Apocal.5.c.t illa vi ta in celo est.t tñ solet accipi multipliꝛ regnũ dei vel regnũ ce lorũ.Aliquãdo p vita eterna.vt dictũ est.Aliquãdo p eccle sia militanti.iuxta illud.s.11.c.q minor est in regno celorum. id est in nouo testamẽto:maior est illo.i.iohãne.t.s.13.c.mit tet filius hois angelos suos:t colligẽt de regno ei⁹ oĩa scãda la.t idem gregori⁹ dicit.s.sepe in sacro eloquio regnũ celorũ presentis temporis eccl̃ia ỏr. Aliquãdo accipit p intellectu sacre scripture.j.21.c.Auferet a vobis regnũ celorum:t da bitur genti faciẽti iusticiã ei⁹.i.auferet a vobis intellectus sa cre scripture.Aliquãdo aũt vt qdam volũt accipit p xpo.hic aũt non accipit p xpo.nec p intellectu sacre scripture:qz nõ est ad ꝓpositũ.sz oportet accipi regnũ celorũ pro aliquo statu in quo hoies equales efficiant q inequales erãt:t posteriores q erãt primi.t iõ põt accipi tam p vita eterna q̃ p eccl̃ia militã ti.nam in vita eterna contingit q̃ hoies accipiũt premia eq̃ lia qui posteriores fuerũt in colendo deũ.de eccl̃ia militãti ap paret: qz in ea hoies quasi vineã colũt obseruationi diuinoꝝ mandatoꝝ instãdo.t hic alij priores t alij posteriores sunt in hac obseruatiõe.t ideo dom̃ q magis accipit regnũ celorum p vita eterna q̃ p eccl̃ia militanti cum de diuersitate premi orũ agat que non dant nisi in vita eterna.t tñ si quis totã pa rabolã applicare velit accipiet per regnũ celorũ tam vitã eter nam q̃ eccl̃iam militantẽ:cum hic agat ỏ cultu vinee t diuer sis temporib⁹ colendi.sed hoc manifestũ est esse in sola eccl̃ia militãti in qua deum colim⁹ t mãdata seruamus. in vita aũt eterna nichil de his relinquit sz sola quies.qz ṽo ad vesperũ dant mercedes colonis vita eterna signat vbi varie distribui tur p meritis.ideo tam eccl̃ia militãs q̃ vita eterna in hac pa rabola simul per regnũ celoꝝ accipiunt.Querit quõ ẽ ve rum q̃ sit sile regnũ celoꝝ hoĩ patrifa.Dom q non est sile Q°.3. patrifa.sed actui huic quẽ egit paterfa.s.q̃ sicut paterfa. cõ duxit varijs temporib⁹ hoies t oĩbus dedit mercedẽ eandez ita t in eccl̃ia militanti sunt labores varij temporis: t in vita eterna q̃tum ad aliqd dant oĩbus premia equalia.Sz qs est paterfa.t quõ ỏr conduxisse operarios.t que sit vinea in quaz cõducit.t que dom⁹ cuius est paterfamil.Dom q patrfa.est q domui preest.est enim caput vel princeps in cõmunicatione yconomica.t ideo domum habet.Iste paterfamilias de⁹ est siue xpus cuius domus est totus mundus.familia autem ei⁹ sunt omnes creature rationales.i.angeli t homines. sic dicit Crisostomus.Homo paterfamilias xps est cui celi t terra q̃ si vna est domus.familia autem celestium:terrestrium t infe rorum creaturarum.De vinea dici potest q̃ sit virtutum cõ gregatio:vel sit eccl̃esia vniuersalis.Accipiendo primo mo do constat ista vinea ex multis virtutibus: sicut sunt diuersi modi virtutum t species.t tunc dicendum q̃ cultor vinee bu ius est omnis homo:quia quilibet tenetur viuere sm virtu tem.Sic accipit Crisostomus dicens:Vinea autem eius iu sticia est in qua diuerse iusticiarum species posite sunt quasi vites.puta mansuetudo.castitas.pa tientia.t cetere virtutes que omnes generaliter iusticie appellantur.homines autem vinee cultores ponuntur.Accipiendo secundo modo eccl̃esia vniuersalis a principio seculi vinea est que vna est tunc t nũc per continuationem iustorum extra quaz nemo saluatur.cul tores autem vinee sunt omnes homines:quia omnes tenen tur esse intra eccl̃esiam.t hoc est eam colere. Nam qui extra

illam fuerit non saluatur. ex. de sum. tri. & fi. ca. c. firmiter. & illud est verum p oī tempore. q nunq̄ potuit aliqs saluari nisi intra eccl'iam. de tempore post xp̄m p3: q iam qui nō crediderit & baptizatus fuerit peribit. xlvi dar. 16. & j. 28. c. añ xp̄m aūt tam iudei q̄ gētiles poterāt saluari: cum lex moysi nō obligaret nisi solos israelitas. & tñ nemo saluabat nisi in fide que vna erat in oībus bonis. sz in quibusdā explicite in alijs implicite. & ideo ad hanc eccl'iam oēs hoīes mittunt vt saluari possint. quod p3: q paterfamil'. oēs quos inuenit quocunq3 tempore misit ad vineā suam. & tunc cum vinea sit eccl'ia & homines cultores: id quod colitur est quod in ea laborādo seruatur. s. fidem tenēdo: iusticiā sequendo. Aliter potest dici q vinea sit ipsa eccl'ia: & q partes vinee sunt vites vel palmites hoīes qui sunt partes vinee: & per quos successionē cōtinuat eccl'ia vocabunt palmites. sic accipit. Ysaie. 5. c. Vinea dñi exercituū dom^a isr'l est. & vir iuda germē delectabile ei^a. & quia cultor & palmes vel vitis nō sunt idem: cum hoīes generalit sint vites vel palmites: erūt cultores ipsi doctores ecclie & p̄dicatores qui doctrina & admonitiōe quasi palmites & vites excolūt duz hoīes p doctrinā sacre scripture ad meliorē vitaz p̄ducūt. sic accipit greg^a. in omel'. s. Paterfamilias est cōditor noster: habet vineā vniuersam. s. eccl'iam que ab abel iusto vsq3 ad vltimū electum q in fine mundi nasciturus est: quot sanctos p̄tulit quasi tot palmites misit. Q aūt xp̄s vocet vitem non quemlibet hoīem sed seipsū solum & quēlibet hoīem palmitē. Jo. 15. Alia longe differēs compatio est. vt. j. dicetur.

Q°. 4. Queritur quid sit operarios istos cōducere: & quare pat familias illos cōduxit: Dōm q paterfamil'. nō solum conduxit operarios: sz etiam vt lr'a dicit exijt ad cōducēdum. si aūt acciperet p̄fam̄il'. p xp̄o oz exire ad conducendum eo modo quo dicit exiuisse a patre & venisse in mundū p ostensionē operationū in humanitate assumpta in qua predicauit & docuit quod fuit operarios ad vineam noui testamēti mittere. q tñ melius accipit paterfamil'. p deo. & q vinea sit a principio seculi: dicet exijsse ad cōducendū nō per aliquā loci mutationem: sz per sue bonitatis diffusionē. Et q operarij dupliciter dicunt. s. vel oēs hoīes: vel soli doctores & predicatores aut quicūq3 q aliquo mō alios ad bonū mouent. Dupliciter accipiet cōducere. Accipiēdo secūdo modo cōducunt operarij p hoc q de^a dedit eis spūm sapie & intellect^a: & mādauit eis exp̄sse ire ad predicādū aut ad denūciādum aliqd. sicut p3 in ysaia Isaie. 6. & in ieremia Jere. p̄mo. & in iona Jone p̄mo. & ita & alijs pphetis quos de^a mittebat ad aliquas gentes vel p̄sonas. Aliquādo aūt per solā interiorē inspirationē mittebat īplendo interi^a vt irent & predicarēt. Necesse est aūt q qui docet aliquo istoz modoz mittat. sic oz ad Ro. 10. c. Quomō predicabūt nisi mittant. & q p cōductionē determinant operarij ad certū opus etiam obligant iam illud facere. ita p missionē obligant missi ad eundū: & etiā determinabant ad opus quod facturi erāt. Accipiēdo aūt operarios p̄mo mō p oībus hoībus oz q cōducunt ūq̄tū de^a illos obligat ad obseruantiā legis sue & ad fidem tenēdā intra eccl'iam. cōducit autē illos inq̄tum illis ostendit obligationē ad hoc faciēdū per sacram scripturā vel p predicatores. Vocant aūt oēs homines operarij vel mercēnarij: q mercēnariorū ꝯditionē habere debēt. s. q mercēnarius facit opus dñi & nō suum. ita & nos laboram^a in obseruādo mādata dei & nō volūtatē nostrā. & sicut paruo tempore mercēnari^a manet in cibo: toto aūt tpe in labore: ita & nos circa curā nostrā pauco tempore manere debem^a toto aūt tpe in cultu dei. sic dicit Crisō. Scitote q mercēnarij sumus cōducti. sicut ergo nemo iō cōducit mercēnariū vt hoc solū faciat quod māducat: sic & nos nō ideo sum^a vocati a xp̄o vt hoc solū operemur quod ad nostrū p̄tinet vsum: sed ad gl'iam dei. sicut mercēnari^a p̄z^a aspicit opus: deinde quotidianū cibuz. sic & nos prius debem^a aspicere que ad dei gloriam pertinent: deinde que ad nostrā vtilitatē. & sicut mercēnarius totā die circa dñi opus impendit: vnā aūt horam circa suum cibum. sic & nos oē tempus vite nostre debemus impēdere circa gloriā dei: modicā aūt partē circa vsus nostros terrenos. & sicut mercēnari^a qua die opus nō fecerit erubescit intrare domū & petere panē: quō tu nō cōfunderis intrare eccl'iam & stare in cōspectu dei quādo nichil bonū in cōspectu dei gessisti: Considerādū aūt q quādocūq3 ponit aliqua parabola: nō oportet applicari singulas partes parabole ad rem significatā: sz satis est applicare illud qō est ad p̄positū: & p̄p̄ quod inducta ē parabola. nō fuit aūt inducta ista parabola nisi ad ostēdendū q multi erunt nouissimi p̄mi & primi nouissimi. iō satis est applicari illam partem in qua oz q vltimis data est primo merces: & equaliter eis & primis datum est. de ceteris aūt non differt: sz ponunt ad hoc q possit fieri parabola verisimilis: sicut etiā fit in fabulis. Queritur quare oz q paterfamil'. exijt primo mane cōducere operarios: Dōm q oēs conductiones quas fecit paterfamil'. in vno die sunt: quod p3 ex assignatiōe horarū de qbus in lr'a oz. s. primo mane. tertia. sexta. nona. & vndecima horis. quod pōt dupliciter accipi vno mō respectu mūdi: alio mō respectu vni^a hoīs. accipiendo ad eundē hoīem significāt ista tpa diuersas etates eiusdez hoīs: in quibus oībus vocat homo vel cōducit ad vineā domini. i. ad tenendū rectam fidem & bonā operationē. & aliq cōducunt vna hora: alij ℔o alia: q diuersō tpe vocati veniūt ad deum: & oībus dat eadem merces. i. denari^a. Vocant primo mane aliq. i. in puericia. Hora tertia significat iuuētutē. q sic̄ sol hora tertia incipit ascēdere & calorē ostendere: ita & in iuuētute calor naturalis in hoīe crescit & ascendit. Hora sexta significat etatem virilē: q tunc homo est in statu & perfectione ſm corpus: & vltra non ascendit. sicut in meridie sol est in maxima eleuatiōe in circulo meridiano: & tūc est temp^a maioris caloris ex dispositiōe solis. Hora nona significat senectutē in qua naturalis calor incipit refrigescere. sicut hora nona sol declinat iam a meridiano versus occasū. Hora vndecima signat senium: quia tunc sol est iuxta occasum & orizontē. sicut homo in senio est iuxta mortis occasum. Prima hora vel primū mane oz puericia vel infantia: q in illa homo incipit vocari a deo & ꝯsequent vsq3 ad finē vite nulla etas est in qua homo nō vocet a deo. Nam in infantia a primo die egressus ab vtero vocat homo a deo: quia lz non vocet ad fidem & opera: vocat tamē ad fidei sacramenta. i. ad baptismum in quo iustificat. sz q cōductio nominat pactionē que nō fit nisi inter vtentes ratione. & etiam qui conducitur ad laborem vocatur. qui non competit infantibus. accipitur primum mane. i. puericia circa cuius principium est aliqualis vsus rationis. Sed obijcietur quomodo stat in isto sensu q aliqui vocentur p̄mo mane. alij hora tertia. & ita de alijs. nam omni hora & tempore vocat homo a deo: quia de^a semper stat ad ostium & pulsat. Apoc. 3. c. Dicendum q licz homo omni tempore vocetur a deo. tamen non respondet omni tempore: sed aliquā do alij citius: alij tardius. & scriptura ponit tēpus respōsiōis & nō vocatiōis. rñdet aūt primo mane q a principio puericie deū colere incipit & ita manet. hora tertie q in principio iuuētutis deo incipit adherere. & ita de alijs. & sic diuersis horis cōducunt hoīes a deo. ideo oportuit diuersas horas distingui. Secundo potest dici q sunt diuerse hore vocationis: & quandocūq3 homo vocatur respōdet: eo q est duplex vocatio. quedam leuis qua semp deus animum pulsat. Alia ℔o efficax qua tunc pulsat quando vult. quando efficaciter pulsat semper mouetur homo ad eum. in leui aūt pulsatiōe non. Et quia illa efficax pulsatio circa quosdam fit primo mane. circa alios ℔o hora tertia vt dictū est: fuit cōueniens distīgui diuersas horas cōductionis. leuis autem pulsatio non distinguit horas: neq3 vocatur conductio. Omnib^a autem his horis homines vocant ad vineam: quia diuersis horis deo vocāti assentiunt ſm efficacem pulsationem quam tunc facit. sed

Q°. 5.

omnibus datur denarius diurnus qui equalis est: qa potu-
rit esse glia equalis eorum q tempore non equali deum colu
erunt. nam quod deest in tempore potest augeri in feruore et
operu multitudine. Accipiendo aut totu diem respectu mu-
di distinguent iste hore pm diuersas partes tporis inuocati
one. t hoc veri⁹ est: qa istum modu tenet doctores. Item qa
magis conuenit lre. nam paterfamilias vocat oi hora omes
quos inuenit: t nō quosda vna hora t alios alia. t tūc qa pf
familias pōt dici de⁹ aut xps erut vocationes varie: sz melius
dr q de⁹ sit paterfamil'. t tunc pma ꝙductio hui⁹ fuit qñ pri
mo cepit aliquos vocare ad eum colēdu. si xps dr paterfami
lias erit pma vocatio tūc quādo ipse predicabat t postea fue
runt alie conductiones. pmu verū est t tūc iste dies in quo fiut
iste quinq cōductiones est toti⁹ seculi duratio vsq ad resur-
rectionē generalē. sic dicit Origenes. Totu aut hoc seculu p-
sens die vnum dicere possum⁹: magnu qdem ꝙtum ad nos:
modicu aut ꝙtuz ad dei vitam. ¶ Sed queret quomodo di Q°.6.
stinguunt iste due vocationes vel cōductiones? ¶ Dom q iste
diuidut t comphendut totu tempus ab exordio secli vsq ad
diem iudicij. toto enim tpe hoc operarij conducunt: qa nul-
lum tempus est in quo non mittat de⁹ oparios in vineā suam
Accipi enim pñt dupl'r operarij: vt. 3. dictu est. q. 4. Nā nul
lum tempus est in quo nō sint hoies: t oes illi conducunt ad
vineam. ergo oi tempore vsq ad finē seculi conducunt. Ac-
cipiēdo p doctorib⁹ t pdicatorib⁹ q vineam colunt alios vo
cēdo t exhortando etiam oi tpe operarij conducūtur: qa nul
lum temp⁹ est in quo deus non mittat aliquos doctores t p-
dicatores in eccliam suam. q: vt dr ad eph. 4. In eccla sunt
qdam apli: alij euāgeliste: alij pphete: alij pastores t docto-
res qui dati sunt in cōsūmationē ministerij fidei: donec occur-
ramus omes in virū pfectum. i. compleat corp⁹ xpi mysticu
finito numero electoꝝ. t hoc non erit nisi in fine seculi. t omis
illos dr xps mittere vel dare. iō oi tempore cōducit operari-
os. sic dicit gregori⁹ in omel'. Ad erudiendā aut dns plebez
suam quasi ad excolendā vineā suā nullo tēpore destitit ope-
rarios mittere: qa etiam pri⁹ per patres: postmodu ꝙ per
legis doctores: deinde p pphetas: ad extremu ꝙ p aposto-
los quasi per oparios in vinee cultu laborauit. q̄uis in quo
libet modulo vel mēsura qsquis cum fide recta bone actiōis
extitit huius vinee operari⁹ fuit. Cum aut queri de istis ho
ris qd signēt. Dom iuxta gregoriu in omel'. q pma hora fu
it vel mane pmum vt ipse dicit ab adam vsq ad noe. hora ter
tia fuit a noe vsq ad abrahā. sexta fuit ab abraham vsq ad
moysē. nona hora a moyse vsq ad aduentu xpi. vndecima ꝙ
ab aduentu xpi vsq ad finē seculi. In qualibz aut istarū hora
rum conduxit de⁹ multos q eum coluerūt: t specialit aliquos
q fuerūt precipui: de qbus sacra scriptura loquit. Nam pmo
mane conduxit viros scōs q fuerūt in pma etate seculi. s. adaz
q laudat in sacra scriptura: sapie. 10. t Seth t Enoch q am-
bulauit coram deo. gen. 5. c. t trāslatus est in paradysu. eccle
siastici. 45. c. t alios viros iustos q fuerunt in pgenie t linea
Seth. Insecūda conductiōe. s. hora tertia fuerūt viri sci quos
scriptura laudat: vt noe. de quo dr gen. 6. q fuit vir iustus in
generatiōib⁹ suis. q etiam laudat de fide in cathalogo patrū:
ad hebre. 11. pōt tñ noe pertinere ad pmā conductionē: qa sex
centoꝝ annoꝝ erat qñ introiuit in archā. gen. 6. t incipit tunc
secūda etas. t ita poterit dici de scis pme etatis. de qbus etiā
fuit abel quē xps laudat iustū. j. 23. c. sed meli⁹ ptinet ad secun
dam etatē: cum in ea mortu⁹ fuerit. Fuit etiam Sem q iust⁹
fuit t sacerdos dei altissimi. gen. 14. c. Ipse nāq̄ est q melchi
sedech rex salē dr. Fuit t heber a quo hebreoꝝ gen⁹ aliq or-
tum putant. Fuit nouissim⁹ abrahā q etiam ad tertiā etatem
ptinere pōt. In tertia conductiōe. s. hora sexta fuerūt viri scti
abrahā: ysaac: iacob: t duodecim patriarche filij iacob: de q-
bus scriptura loquit. In quarta cōductiōe que fuit hora no-
na fuerūt viri sci. s. moyses legis lator: t aaron sūmus sacer-
dos: t postea Josue t oes iudices. deinde oes pphete t mul-
ti sci reges t doctores legis. fuit enī diuturnior iste status: t
plurimi sancti in eo fuerūt. Ultima conductio que est in hora
vndecima habet plurimos scōs. s. apl'os. martyres. confesso-
res. virgines. t omes scōs noui testamēti. ¶ Querit quare Q°.7.
dr conuentiōe facta ex denario diurno? ¶ Dom q pmo fu-
it hoc ppter cōuenientiam ad parabolā. nā intēdebat xps osē-
dere q preciu equale datum est oibus oparijs in retribuēdo
t q p hoc murmurauerūt pmi. t ad hoc oportuit noiari cer
tam monetā: t qa forte iustum precium pm regionis illi⁹mo
dum t cōductiōis tempus erat denari⁹. vn⁹ dr q denari⁹ cō-
uentus est p totius diei labore qō est esse diurnu denariu. dr
aut denari⁹ a decē: qa decē minuta erea in valore ꝙtinebat. sic
dicit remigi⁹. Denari⁹ enī dr q antiqtus p decē minimis im
putabat t figurā regis habet. Secūdo cōuenit ad sensu para
bole. nam noie denarij intelligit salus eterna p qua est totus
labor noster in vinea dñi. sic dicit Origenes. Salutis aut ar-
bitror esse nomē denariu. t hoc adhuc magis applicat: qa to
tus labor noster est in obseruātia preceptoru diuinoꝝ que ad
decem reducunt ppter decalogu. sic dicit remigi⁹. Recte per
denariu designat obseruati decalogi premiu: qa vnusqsq in
agro scē ecclie pro spe future remuneratiōis laborat. t tamē
pma ratio est efficacior: qa est lr'alis. Nam vere preciu iustum
t cōueniēs regioni t tempori erat denari⁹: qa als nō cōueniss
sent operarij cum patrefamil'. p denario diurno. etiam quia
dato illis denario dixit paterfamil' q nō faciebat illis iniuriā
t ita iusta retributio erat illa p labore. ¶ Querit quare df Q°.8.
egressus in foro circa horā tertiam? ¶ Dom q iuxta para-
bolā dr egressus pfamil'. qa primo mane conductis operarijs
redijt in domu: t cum postea hora tertia vellet cōducere alios
oportuit q exiret. ad forum aut exiuit: qa in foro erat cōcur-
sus publicus: t ibi conducebant operarij. non enī dr hic for⁹
exercendaru litiu locus: sz rex venaliu tractādaꝝ. ad quod ge
nus etiam cōductiones t locationes operaru ptinēt. Circa
parabole sensu paterfamil'. exijt: qa deus vocādo aliquos ad
se suam bonitatē diffundit. Et dr exire ad forum: qa forus ex
eccliam est. q enim cōducunt vt in vineam vadāt extra eccliaz
dei sunt. qcqd aut extra eccliam est forus est: t notat humanas
cōuersatiōes q̄ nō sunt pm deu: in qbus fraudē facim⁹ t pati
mur. iniurias inferim⁹ t recipim⁹: sicut emētes t vēdentes in
foro. q aut vocat in foro: in foro est: qa pm hoiem viuit. t vo
cat vt viuat pm deu: sic dicit Origenes. forum est qcqd extra
vineā. i. extra eccliam xpi. in hoc enī mūdo vendēdo t emen-
do viuūt hoies: t inuicē sibi fraudē facientes vitā suaz sustinēt
¶ Querit quare dr q paterfamil'. dixit de eis quos cōduxit Q°.9.
hora tertie q inuenit eos otiosos. t nō dixit hoc de eis quos
pmo mane cōduxit? ¶ Dom q q pmo mane cōducti sunt nō
poterāt esse otiosi: qa nulla pars temporis trāsierat in q̄ ope-
rari deberēt. otiosus tñ est q ab opere cessat quādo operādu
est. iō de pmo cōductis nō poterat dici q inuenit eos otiosos
secus de cōductis hora tertia qua iam fuerat elapsa pars di
ei in qua nichil egerant. t eadem rōne de oibus alijs conduc-
tis dr q steterāt tota die otiosi: qa nichil vsq ad horā vnde
cimā fecerāt. t tñ de otiositate istoruz dicet magis sequēti. c.
Circa sensum parabole vocant otiosi illi q pctores sunt solis
carnis voluptatibus dediti. q enim vocant pctores sunt. nam
q iusti sunt non vocant: qa iamdudu cōducti fuerūt t deo cō-
ducēti adheserūt: sine quo iusti esse nō poterāt. t ita ipse dixit
nō veni vocare iustos sz pctores. ē. 9. c. sic dicit gregori⁹. qui
sibi viuit: q carnis voluptatib⁹ pascit recte otiosus redargu
itur: qa fruct⁹ diuini operis nō sectat. vel dicunt otiosi nō q-
dem illi q peccatores sunt: sed q boni sunt: t tñ bonū nō opera
tur qñ pñt: sed pigritāt. sic dicit criso. Otiosi sunt nō pctores
illi mortui dicunt. otiosus aut est q op⁹ dei nō operat. vis er
go nō esse otiosus neq aliena tollas t de tuis des: t operat⁹
es in vinea dñi misericordie vite colēs. ¶ Querit quare pa Q°.10.

ter familias iuit totiens in fort ad ꝓducendū oparios:¶Dicendū ꝙ pater familias conduxit primo mane quos putauit necessarios vel vtiles sibi ad opus suū ⁊ iam nō erant sibi necessarij oparij. Cū exiuit circa horā tertiā. sextā. nonaz. ⁊ vndecimā nō exibat ad ꝓducendū oparios: sed forte ad solatiuz vel ad aliā cām: ⁊ tñ quia inuenit ibi oparios cōduxit eos et tūc poterant esse ociosi multi ⁊ ille inuenit multos hora prima quos potuerat cōducere ⁊ nō conduxit quasi nō essent sibi vtiles ⁊ illi manserūt vsqz ad tertiā: ⁊ tūc egrediens vicēs illos cōduxit aliquos eorpartim mīa motus vt aliqd acquirere illi possent ad sustētationē alij multi manserūt quos putauit fortassis cōducendos similiter ab alijs ⁊ cū exiuit hora sexta īuenit aliquos de illis adhuc nō ꝓductos: ⁊ eor quosdā cōduxit alios relinquēs ⁊ ita fecit hora nona. ⁊ cū hora vndecima venisset adhuc quosdā inuenit qui nōdum cōducti fuerāt ⁊ illor aliquos cōduxit. ¶Querit quare pater familias
Q°.11. cū oparijs quos primo mane ꝓduxit ꝓuenit ex denario diurno: ⁊ cū eis quos postea ꝓduxit nichil certū statuit:¶Dōm ꝙ veritas huius est ꝙ cū primis oparijs cōuenit pater familias dare denariū ceteris aūt nichil certum. Et hoc quia q cōducti fuerūt ꝑmo mane nichil de die expenderāt: sed illa erat hora ꝓductionis iō nollent fine taxatione ꝑcij oparij. qui vo postea cōducti sunt ꝑdiderant ptem diei ⁊ nō erat iam ita tempus aptū ad cōductionē neqz etiā erat aliquis qui eos cōduceret sicut dixerūt illi quos hora vndecima inuenit pater familias quib⁹ dixit quare erant tota die ociosi ⁊ illi inquiūt qr nemo nos cōduxit: ⁊ ideo quantūcūqz paucū eis dareť saltem ad sustentationē operarenť vñ sine certa taxatiōe irent. Quare aūt de cōductione facta in sexta ⁊ nona dixit scꝑtura simul: de alijs aūt ꝑ se. nō fuit causa nisi artificiola breuitas scripture. in sexta quippe ⁊ nona nichil noui factū est quaz in tertia. ideo si ꝑ se ponerenť referrēť eadē que hora tertia facta fuisse relata sunt qō supuacuū erat. vñ nō solū nō distinxit sextam a nona de qualibet ꝑ se dicēs: sed etiā de nulla eax neqz de ambabus simul dixit id qō de aliqua aliax: sed dicit ꝙ egressus circa sextam ⁊ nonā horā fecit similiter. i. fecit sicut ī hora tertia. ⁊ ita qr nona nichil addidit ad sextā dictū est sīml' de nona
Q°.12. ¶Querit quare ꝓcit cū aūt sero factū esset:¶Dōm ꝙ hic agitur de retributiōe mercedis ꝑ labore diurnor ista retributio fit in sero. significat enī sero solis occasum vel tps quod ē statim post solis occasū. nā ante solis occasum semp est dies ⁊ ideo laboris tps. occidēte aūt sole dīnit tps laboris ⁊ incipit quies. Quantū ad sensum ꝑabole oparij vocant in sero: qa sero finis diei est post occasuz solis ⁊ significat finē vite nr̄e vl' cōsummationē seculi. in vtroqz sero redditť merces nobis. Vnaz cuilibet bono post mortē merces redditť ⁊ nō ante. Vnaz bona que speram⁹ nō sunt carnalia neqz talia' qualia in hoc seculo sperenť. pz. 126. cū dederit dilectis suis somnū ecce hereditas dñi. i. qñ boni qui sunt dilecti a deo accepint somnū. i. mortis dormitionē tūc hereditas dñi eis ꝓcedit. i. vita eterna. etiam in sero. i. in fine seculi generalis datur merces: qr finis seculi ⁊ iudicium generale ⁊ resurrectio vniuersalis idē sunt. ⁊ tamen in resurrectione accipient homines cōplementū premij. quia dabitur oībus beatis stola corporis vt sit cōpleta beatitudo.
Q°.13. ¶Querit quare dñs iussit ꝓcuratori vinee reddere mercedem operarijs:¶Dicendū ꝙ ista particula nō est aplicanda ad sensum parabole: sed est solū ad reddendū rem verisimilez vt enim sepe dicit. nō oportet singulas ptes ꝑabolarū aplicare: sed satis est applicare illas q̄ faciunt ad sensum ad quē inducitur parabola. Et qr inducit ad ostendendū equalitatez premij eor qui tpe in equali laborauerūt satis est illas ꝓticulas applicare. ꝙ vo ꝑ dñm dent mercedes aut ꝑ ꝓcuratorē duz tamen equales reddant nichil differt. sed dicit ꝙ dñs iussit ꝓcuratori hoc facere ad reddendū rem vt simile. Erat enī veri-
Q°.14. militius distribui mercedes ꝑ dispensatorē quā ꝑ dñm cū dñs non exerceat ꝑ se dispensationē rei familiaris.¶Querit q̄re

dando mercedē cepit ꝓcurator a nouissimis veniēdo vsqz ad primos.¶Dicendū ꝙ hoc factū est vt ostenderet pater familias benignitatē ⁊ liberalitatē suā operarijs. qñ enim iussit dari mercedē operarijs intendebat illis dare equalit ꝙ erat vltra meritū. si aūt qui primo mane cōducti fuerant: primo acciperent mercedē quā conuenerant recederent fortassis statim ⁊ nō viderent quomō pater familias soluebat denariū posterioribus in quo ostendebat liberalitatē suā. ideo voluit ꝙ posterioribus prius soluereť vt sic primi necessario viderent liberalitatē patris familias ⁊ ista est vera causa. Secūdo vt dareť locus rōsioni patris familias iustificantis actū suuz. Tertio quantū ad sensum parabole ⁊ etiā q̄ntū ad veritatē parabole fuit ad oīendū magnitudinē bonitatis. quantum ad parabolam quidem. quia voluit pater familias ostēdere magnā liberalitatē suam circa eos qui vltimo venerunt ostendit ergo in oībus in quibus ostendi poterat. sed poterat in duobus ostendi. s. in dando plusq̄ mereret ⁊ in dando ante tempus debitū: ideo vtrūqz egit. nam dedit eis denariū quē non meruerunt ꝓpter tpis ⁊ laboris paruitatem. Etiam tenebat eis vltimo solui id quod debeť: quia vltimo venerāt: ⁊ tamē vltimis fuit data prius merces: ⁊ ita valde conueniens fuit incipe ab vltimis ad hoc quod pater familias ostenderet suā benignitatē ⁊ liberalitatem. quantū ad sensum parabole etiam fuit hoc cōueniens. Nam ꝑ mercedē operarioꝝ significať retributio vite eterne ꝑ bonis operibus in qua abundantius recipimus quā meruim⁹ ex clementia dei. ⁊ ad hoc signādum inducunť ista de prioritate solutionis. quia sicut soluit debitū ante tempus ad liberalitatē soluentis ptinet ita ⁊ in vita eterna multa dabunť ex liberalitate. que hō nō meruit. de his dicit Crisostomus. semp libentius donamus quibus gratis aliquid donamus: quia pro solo honore nostro donam⁹. ergo omnibus sanctis deus reddēs mercedē iustus ostendit. Gentib⁹ aūt deus misericors dicente apostolo gentes autē sup misericordia honorare deū. ⁊ ideo dicit incipiens a nouissimis vsqz ad primos. aut certe vt ostendat deus in extimabilē misericordiam suā primū nouissimis ⁊ indignioribus reddit mercedem postea primis. nimia enī misericordia ordinē nō aspexit. equi uoce enī liberalitas in retributione signať per hoc quod est a nouissimis incipere. nam nō dabit deus ex misericordia pr̄a mercedē eis qui posterius ad cultū eius venerūt quantūcūqz ad eos clementer se habeat: quia aut accipieť quantū ad retributionē que est beatitudo anime aut quantū ad gloriā dataz corpori. quantū ad primū nō est ordo aliquis nisi ꝙ ille q prius in caritate decedit: ⁊ liberať a penis purgatorijs prius cōsequit beatitudinē anime siue mīr siue pl⁹ meruerit. Quantū vo ad scām gloria dabit oībus simul: qr resurrectio oīm simul erit. ideo q̄ntū ad hoc nulla est clemētia: sed solū quātū ad magnitudinē ꝓmij in qua ostendit liberalitatē suam deus solum quantū ad beatos. sed pater familias poterat ostendere in duobus. i. in prius soluēdo ⁊ vltra meritū dando ideo ī ambobus ostendit liberalitatē: sed duo ꝓcedentes modi magis conueniūt ad veritatē: quare pater familias tenuerit istū ordinē: ⁊ eis qui circa vndecimā horā venerant data est merces prius ⁊ deinde eis qui circa nonā deinde eis qui circa sextam ⁊ tertiā: ⁊ vltimo his q primo mane venerūt. ¶Que-
Q°.15. ritur cū cristus introduxerit istā similitudinē ad ostendendum ꝙ retributio vite eterne erit equalis oībus tam his qui cito quā his qui tarde ad dei cultū venerunt an cōuenienter significetur. hoc per istā methaphorā:¶Dōm ꝙ conuenienter significať retributio vite eterne ꝑ istam parabolam. primo qr cristus induxit hoc ad illud ostendendū: ergo cōuenienter ostēditur hoc ꝑ illud. Scōo quia littera dicit simile est regnū celorum homini: patri familias. i. similis est status vite eterne: quantū ad retributionem mercedis quā pater familias fecit operarijs. Sed dicendū ꝙ nō est totalis similitudo inter hec Primo enī differūt qr circa operarios vinee cum quibusdaz

actum est ex iustitia sola cū alijs ℣o ex liberalitate vltra debitum iusticie. Et tamē circa vitā eternam aut cū omnibus agitur ex gratia aut cū omnibus ex iusticia. ℣nā si accipiat mereri vitam eternā de cōdigno nemo eā vnq̄ mereri potest quia non sunt condigne passiones hui⁹ temporis ad futurā gloriā que reuelabit in nobis. ad ℟o. 8. c. Et tūc cū omnibus qui vitam eternā assecunt ex gratia agit. si accipiat mereri de cō gruo agit cū omnib⁹ ex pura iusticia: quia nemo accipit vitā eternam qui illā nō meruerit. Secūdo differt quia cultores vinee oēs eq̄le preciū receperūt quocūq3 tpe laborarēt ⁊ q̄ntūcūq3 q̄ singuli denarios singulos. ℣ vita etna nō recipiunt omnes equalez gloriā: sed quidā plus alij min⁹ ⁊ ista est magna differentia. Tertio quia in retributione vite eterne licz fiat nobis aliqua gratia: q̄ illud quod non poteramus mereri ex cōdigno datur nobis p̄ meritis: ex cōgruo tamen respectu istorum meritor̄ seruat̄ ꝓportio quia quāto quis plus meruit tāto magis ei de gloria dat̄. ⁊ sicut se habēt merita quorundā ad merita alior̄ ita se habent premia in ꝓportione. et tamē in cultoribus vinee fuit aliquid datū ex gratia ⁊ aliqd ex merito ⁊ tñ nō fuit in eis ꝓportio aliqua seruata: sed omnibus datus est denarius vnus ⁊ equalis. Ad cuius euidentiā cōsiderandum q̄ in vita eterna datur retributio inequalis. licet enī oībus beatis detur visio essentie diuine per quā visionē sunt beati: nō dat̄ equaliter omnibus videre deū ⁊ delectari in eo viso q̄ quis desideriū cuiuslibet impleat. magnitudo aūt glorie dat̄ p̄ magnitudine meritor̄ ⁊ p̄m ꝓportionē illorum dat̄ ꝓportio glorie q̄ autē quis illos actus meritorios in senectute vel iuuētute exercuerit: ⁊ q̄ ī pauco vel ī magno tempore nō differūt: quia in breui tempore potest quis tantum mereri sicut alius in tota vita iuxta illud sapientie. 4. c. Cōsummatus in breui expleuit tempora multa. i. in pauco tē pore expleuit opera multor̄ añor̄. ⁊ per hūc modū nō fit maior gratia eis qui cito inceperūt colere deum quā his q tarde. ⁊ nō maior hijs qui pauco tempore coluerunt quā hijs q magno. ℙro quo sciendū q̄ aut p̄ istas horas diuersas conductiōis signant etates diuerse seculi aut etates eiusdē hominis. si enī etates seculi manifestum est q̄ nichil differt fuisse in prima vel media aut vltima. tum quia id q̄ nullo modo est ī potestate hominis nō imputat̄ ei ad meritū vel de meritum: ⁊ tamē nō est in potestate hominis q̄ in ista etate vel in illa natus fuerit: ideo nasci in vna vel in alia non facit ad magis vel ad minus mereri. tū quia siue nascatur homo in ista etate vel in illa potest tota vita sua deū colere. ideo non differt plus in ista quā in illa nasci. secus aūt est de cōductionib⁹ factis in eodem die: quia qui cōducit primo mane pōt toto die laborare: qui ℣o tertia ⁊ sexta ⁊ nona aut alijs horis nō potest tota die: sed parte diei operari. ideo p̄m iusticiā plus debebat̄ eis qui primo mane ꝓducti sunt quā eis qui hora tertia ⁊ sexta. nona ⁊ vndecima: ⁊ tamē p̄m iusticiā nonplus debetur eis q in prima etate coluerunt deū quaz eis qui in scōa vel in alijs etatibus seculi: quia tanto tempore poterat colere deum ille qui in scōa inceperit quanto ille q in prima. ⁊ ideo in hoc magna dissimilitudo est inter solutionē operariorū ⁊ retributionem vite eterne. Si aūt p̄ diuersas horas cōductionis signātur diuerse etates eiusdē hominis poterat esse aliquale dubium: quia ille qui in prima eate cepit colere deum ⁊ cōtinuauit vsq3 ad mortē: plus videt deū coluisse quam qui in tertia vel quarta etate aut qui in senectute. Et tamē dicendū q̄ non est difficultas: quia nō est de actibus meritorijs sicut de cultura vinee. quia cultura fit p̄ ꝓtinuationē eiusdem actus qui talis est in principio ficut in fine ⁊ partes equales p̄m quātitatē sunt equales p̄m valorem ⁊ vtilitatē. actus autē meritorij non fiunt cōtinue: sed per interpollationem ⁊ dato q̄ fierent contiue nō sunt equales. vnus enī actus meritor⁹ factus in vna hora potest esse magis meritorius quā actus facti ab aliquo per totā vitam. Et ita ille qui incipit colere deum in senectute potest aliquādo magis mereri quā ille qui cepit in puericia: ⁊ cōtinuauit vsq3 ad mortē. ⁊ ideo non solū accipiet equalem retributionē. cū eo qui incepit in puericia: sed etiā maiorem. Et in hoc etiā differt retributio vite eterne a solutione operariorum: quia eis qui extremi venerunt ex liberalitate datum est equaliter cū p̄mis ⁊ nō pl⁹: sed in vita eterna sepe eis qui vltimo venerūt ad cultū dei dat̄ ex iusticia plus q̄ eis qui venerūt in puericia. ⁊ ita magna dissimilitudo est inter parabolam ⁊ id ad quod inducitur. Sed dicendū q̄ in hoc facit ad ꝓpositum q̄ sicut omnibus oparijs quocūq3 tpe venerint datus est denarius: ita omnib⁹ colentibus deum quocunq3 tempore colant ⁊ incipiāt dum tamē in cultu dei finiāt dies suos dat̄ vita eterna. i. visio diuīe essentie. vnde siue sint magna merita siue parua oīb⁹ corespōdet visio dei. Et ita q̄ntum ad hoc oēs equales sunt q̄ omnes deū vident sed q̄ntum ad gradū visionis ⁊ glorie sūt ī equales quod nō accidit in operariorū solutione. sic dicit Aug. q̄ vero ipsa vita eterna pariter erit omnibus sanctis equalis denarius omnib⁹ est attributus qui est hominū merces: quia ℣o in ipsa vita eterna distincte fulgebunt lumina meritor̄ multe mansiones sunt apud patrē. ac in denario quidem nō impari: non viuet alius alio prolixius. ī multis aūt mansionib⁹ honorat̄ alius alio clarius. ¶ Querit quomō applicat̄ ad ꝓpositum x̄pi cū omnibus tā primis quā extremis detur denarius equale premium et primi murmurēt de equali retributione posteriorum: Q°. 16.

¶ Dicendū q̄ vex est q̄ in vita eterna nullus murmurat de alterius felicitate vbi est sūma caritas ⁊ nulla inuidia. sic dicit Gregorius. sed potest queri quomō murmurari dicti sunt q ad regnū vocant̄. celorū enim regnuz nullus qui murmurat accipit nullus qui accipit murmurare potest. Sed potest dici vno modo q̄ in re gesta parabole: sic accidit q̄ operarij murmurauerint: sed nō oportet q̄ applicet hoc ad sensum parabole. Scōo potest dici vt quidā volunt dictū esse ad significandum supbiam iudeorum qui fuerunt priores gentilib⁹ in vocatiōe. murmuratio aūt ex supbia peruenit. sic dicit Hylari⁹ p̄m insolentiā populi iam sub moyse ꝓtumacis hoc murmur operantiū est. Tertio potest intelligi q̄ nō fuerit murmuratio inter sanctos alterius temporis in retributione assumenda: sed q̄ tanta excellentia est sanctor̄ noui testamenti supra statum antiquor̄ sanctor̄ q̄ illi poterāt inuenire aliquid ō quo murmurarent: si in eos murmur cadere posset. Et iste est conueniens sensus. sic dicit Crisо. ℕon enī inducit hoc vt ostendat aliquos inuidia morsos. sed vt ostendat hos tāto esse potitos honore q̄ etiā inuidiā alijs poterant generare ⁊ ista inuidia poterat esse circa multa. sed specialiter circa duo. Primū circa abundantiā gratie que nō fuit in veteri testamento quādo lex erat ⁊ non gratia. sic dicit Jerony. oīs retrouocatio gentilibus inuidet ⁊ in euangelio torquet̄ gratia. Scōm erat q̄ sanctis ante nouū testamentū quantūcūq3 iustis nō dabatur introitus ad vitam eternā statim post mortē sed tenebātur in limbo sanctor̄. sanctis ℣o post x̄pi mortez morientibus statim est additus ad vitā eternam. sic dicit gregori⁹ q̄ murmur erat: q̄ sancti patres vsq3 ad aduentū domini q̄ntūlibet iuste vixerant ducti ad regnū nō sunt: eor̄ hoc ipsum murmurasse est. nos aūt qui ad vndecimā venim⁹: quia post mediatoris aduentuz in hoc mundo venientes ducimur mor̄ vt de corpore eximus post laborē nō murmuram⁹. Alius etiā modus murmuratiōis erat de quo dicet. ℣. ¶ Querit quomodo est verum q̄ pater familias nō faciebat iniuriā huic: Q°. 17.

Dicendū q̄ quantū ad sensum parabole verū est q̄ deus non faciebat eis iniuriā. i. sanctis primis qui murmurasse dicuntur q̄ non acceperūt plus q̄ denariū. ℕam illi acceperūt quantuz cum eis ꝓuentū erat. s. vitam eternā ⁊ de illa tantū gradū q̄ntum meruerant. imo manifestius aparet hic quā in patre familias. Primis operarijs dedit soluz quod debitū erat alijs vltra debitū. Deus autē in vita eterna omnibus dat solum

quantũ meruerunt: ⁊ si aliquid dat vltra meritũ sanctis noui testamenti in vita eterna etiã dat sanctis veteris testamenti: cũ non sint cõdigne passiõcs huius temporis ad futurã gloriaz que reuelabiℓ in nobis. accipiendo aũt mereri de cõgruo nemo accipit plus ĩ vita eterna quã meruerit, ⁊ quantũ ad hoc non est aliquis fauor potius istis quã illis: ideo est magna dissimilitudo. ⁊ quantũ adhoc nõ potest esse saltez color aliquis querele sanctis antiquis sicut fuit primis operarijs cõtra patrem familias. Accipiendo aũt querellã eor ꝙ tolerauerũt pondus diei. i. labores eor fiebant eis in tolerabiliores: quia longe erat finis mundi: nõ fiebat eis iniuria: quia hoc erat ꝙ cito nati essent. ⁊ tamẽ ꝙ deus nos tali tpe aut tali nasci fecerit non est iniuria: quia nõ erat alicui debitus ꝙ tali tempore aut tali produceret: ita ꝙ faciendo eum nasci alio tempore iniuria ei fieret. ⁊ si dicat ꝙ difficiliores erant eis operationes quã nobis nõ pdiderunt mercedẽ suam: q; quãdo essent difficiliores essent magis meritorie ceteris paribus idest supposito ꝙ ab equali caritate fierent: ⁊ ita reciperent maiorẽ retributionẽ. Si aũt sit querella ꝙ sustinuerũt pondus diei. i. graviora mandata q̃ sancti qui erant in nouo testamento. non fit eis iniuria: q; licet vetus testamentũ quantũ ad aliquid habebat grauiora mandata: tamẽ quãtũ ad aliquid nouũ testamẽtum est difficilius obseruatione. sed adhuc dato ꝙ simpliciℓ vetus testamentũ esset difficilioris obseruatiõis: nõ fieret eis iniuria: quia quanto maiora sustinerẽt tanto abundantiorem acciperent retributionẽ. Si ꝙo pondus diei ⁊ estus sit p longa tempora sustinere labores: sicut dicit Greg. Pondus diei ⁊ estus ferre est p longioris vite tempora carnis sue calore fatigari. Et ita querela illor sit ꝙ longiori tpe viverent quam nos: ⁊ cũ toto illo in cultu dei manerent videbaℓ iniuria ꝙ nõ plusq̃ nos reciperent q breviori tempore viuimus. nõ tamẽ erat iniustũ: quia quãto plus laborarent tãto plus reciperẽt de retributione. Aliter põt dici ꝙ isti qui cõquerebanℓ nõ essent sancti: sed iudei ad xp̃m conversi in ecclesia primitiua qui murmurabãt de equalitate cõversor de gentilitate ad eos. ĩ duobus enĩ cõquerebanℓ conversi de iudaismo. primũ erat quia gentes vocabanℓ ad fidem xp̃i ⁊ fiebant participes gratiarum spiritualiũ. Scõm erat ꝙ in prelationib⁹ ⁊ dignitatibus temporalib⁹ equales fierent. Cõsiderandũ aũt ꝙ sicut in opere iusto opus meritorii est causa ei⁹ qõ datur: ita in opere liberali sola volũtas est sufficiens causa. ita quantũ ad vocationem ad fidẽ ⁊ in collatione gratie sola volũtas est causa: quia sine penitentia sunt gratia ⁊ vocationes ad Ro. 11. c. Et ita ꝙ deus dirigat aliquẽ per viam vite eterne non est pe enda causa: sed solũ quia vult ipse. nõ enĩ potest aliquis ire per viam illam nisi ipse traxerit eũ. Aug. aũt sup illo verbo dicit quare hunc trahat ⁊ illũ nõ trahat dimitte querere si non vis errare. ⁊ Greg. dicit: quia ipsa regni pceptio est bonitas voluntatis recte subiungiℓ aut nõ licet michi quod volo facere. stulta est enĩ questio hominis cõtra dei bonitatẽ murmurare: cõquerendũ quippe esset nõ si dat quod nõ debet: sed si non daret quod deberet. Quantũ ad sensum autẽ parabole eodem modo dicendũ ꝙ p illũ vnũ designãtur: omnes sancti
Q°. 18. noui testamenti qui nouissimi sunt. ¶ Queriℓ quomõ dicit erunt primi nouissimi ⁊ nouiss mi primi? ¶ Dicendũ est vno modo ꝙ primi tpe sunt nouiss mi in retributione, non quidẽ in tempore accipiendi retributionẽ: quia qui pr⁹ decedit prius retributionẽ accipiet: sed primi in tempore efficiunℓ nouissimi. i. minores in retributione: q; minus accipiunt de gradu vite eterne eo ꝙ sancti noui testamenti fuerunt excellentiores meritis quã sancti antiqui ⁊ nouissimi. i. sancti noui testamẽti qui posteriores tpe fuerũt efficiunℓ primi. i. maximi in retributione. Et iste sensus satis cõpetit licet in veritate nõ prestetur fauor alicui circa hoc: sed ei qui plus meruit maiora dantur siue fit de sanctis antiquis siue de nouis. Aliter etiã põt dici ꝙ erũt primi nouissimi ⁊ nouissimi primi. non quidez ꝙ primi efficianℓ nouissimi. i. minores eis qui prius erãt nouissimi: ⁊ qui nouissimi erãt efficianℓ primi. i. priores quã illi q ante fuerant primi: sed efficiunℓ primi nouissimi. i. similes nouissimis: vel sicut nouissimi. s. nõ maiores eis. ⁊ nouissimi efficiuntur primi. i. sicut primi siue equales primis ⁊ nõ maiores eis. s. quia omnes equalẽ retributionẽ accipere possunt si equaliter laborauerint ⁊ nõ nocet hijs fuisse tempore posteriores ad merendũ neq; alijs prodest fuisse tẽpore priores: cuz non temporis ordo sed meritorũ proporcio attendaℓ. sic dicit Crisõ. ideo dicit primos futuros nouissimos ⁊ nouissimos primos non vt nouissimi digniores sint quã primi: sed vt coequenℓ ⁊ nulla fit inter eos differentia temporis causa. Et iste est sensus cõueniens. licet alij quoq; sensus cõuenientes assignati fuerint supra in expositione littere. incitat aũt valde ista parabola eos qui tota vita seruientes vanitatibus seculi ad finem deo adherere volunt ne desperent se ex hoc fructum cõsequi posse quia eis qui a principio iuuentutis colere ceperũt ⁊ p manserũt poterũt equales fieri. eos quoq; iuuat qui aliquando coluerũt postea cadentes abierũt retrorsuz. nam ⁊ si aliquãdo reddeant nõ est eis desperandũ. sic dicit crisõ. quod dicit erũt nouissimi primi eos occ̃te insinuat qui a principio claruerũt ⁊ postea virtutẽ ꝓtempserunt. cõposita est ergo hec parabola vt eos audiores faceret qui in vltima senectute cõuertuℓ ne existimarent se minus aliquid habituros. ⁊ licz ista parabola omnes incitet ad cultũ siue eos qui mũq̃ vsq; ad senectutẽ coluerℓ sz vitijs dediti erãt: qm̃ deũ nemo illis pdicauerat aut sufficienter eos ad bonũ induxerat: ⁊ in senectute colere deũ volunt. siue eos qui aliquãdo colentes sponte abierunt retrorsum post seculũ ⁊ cõcupiscãt ⁊ volunt tandem saltem in extrema senectute redire. nam etiã hijs nõ est neganda spes retributionis. facilius tñ cũ illis fit qui nunq̃ deũ agnouerant neq; coluerant. sic dicit origenes. s. nõ aũt dicetur: qd statis tota die ociosi hijs qui spiritu incipientes carne ꝓsumũtur si postea regredi volũt vt iterũ spiritu viuant. qõ nõ dicimus dissuadentes ne ad domũ paternã reuertanℓ lasciui filij qui viuẽdo luxurio se euangelice doctrine substantiã cõsumserunt: sz quoniã nõ similes sunt eis qui peccauerunt in iuuẽtute sua cum nondũ didicissent q̃ fidei erãt. Alij aũt intellige re volũt accipiendo per istas horas cõductionis: nõ quidẽ diuersas etates seculi: sed diuersas etates eiusdẽ hominis inquibus fiunt vocationes ad gratiã. Et tunc fiunt primi nouissimi ⁊ nouissimi p̃mi qñ ꝓtingit ꝙ illi q posteri⁹ vocati sũt morianℓ pr⁹ ⁊ accipiũt pr⁹ retributionẽ licet nõ maiorẽ. sic dicit Greg. qui ergo vsq; ad vltimã etatẽ deo viuere neglexerũt vsq; ad horã vndecimã ociosi steterũt: ⁊ tamen tales pater familias vocat: ⁊ plerũq; ante remuneranℓ: q; prius de corpore ad regnũ exeunt quã hij qui in puericia vocati esse videbanℓ. iste sensus licet sit cõuenies: q; tamẽ est de eo quod est accidentale magis cõueniunt pcedentes sensus. ¶ Queriℓ quare dicit multi sunt vocati pauci ꝩo electi. Q°. 19. ¶ Dicendũ ꝙ ponitur ad tollendũ dubium: quia cuz laudasset nouissimos ꝙ reciperent equalẽ mercedẽ cũ primis: ⁊ isti nouissimi intelligebanℓ omnes qui conuertebanℓ tempore xp̃i vel postea cõvertentur ad doctrinã eius: putaret aliquis ꝙ omnes qui conuertebanℓ saluarenℓ eo ipso ꝙ conuertebantur. xp̃s aũt dicit ꝙ nõ sed multi de conversis p̃rent. Nã aliqui cõversi non viuerent ꝑm veritatem euangelicã ⁊ isti perirent. Nã nemo potest cõuerti ad fidem xp̃i nisi a deo vocatus. q; cõverti ad fidẽ est venire ad xp̃m: ⁊ tamẽ ipse dicit. Joh. 6. c. Nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit eum. istud aũt trahere est vocari: quia p̃cipiũ omnis boni est vocatio. ideo verũ est ꝙ multi erant vocati qui nõ erãt electi. s. qui vltimate nõ consequerenℓ beatitudinẽ. Secundo dicit hoc ad ĩmittendũ quandam sollicitudinẽ credentib⁹ vt nõ crederent ꝙ eo ipso ꝙ ad xp̃m ꝓuersi erant saluãdi erant etiam si ab eo vocati essent: vt apostoli vel discipuli eius: q; tũc fierẽt pigri ad operandum

quasi certi de beatitudine sua qō erat in cōuenīēs. Tertio di cebaī vt nō videreī istud dictū suū discordare alijs p̄cedenti bus dictis eius. nā dixerat ante hoc. Joh. 6. Ego duodecim elegi vos ⁊ vnus ex vobis diabolus est. ⁊ tñ si oēs saluādi es sent nō esset aliqs eor diabolus. Quarto pōt hoc dictū esse ad p̄positū de iuuene diuite qui ad xp̄m venerat petēs vitaz eternā. p̄cedenti. c. nā tota parabola ista introducta fuit ad confirmandū īnīam quādam que posita fuerat in fine p̄cedē tis. c. s. multi erūt primi nouissimi ⁊ nouissimi primi. ⁊ statim post illā adiūcta fuit ista parabola. ¶ Et ascendens ¶. hic ponit scōm hui⁹. c. iuxta diuisionē supra factā. s. scōa virtus platox id est vigor ad tolerandū martyriū si oportuerit p̄ grege si bi commisso: ⁊ hoc docet p exēplū sui qui volūtarie iuit in ieru salē adsustinendū mortē p̄ salute mūdi. vñ grego. super illud Joh. 10. c. s. ego sum pastor bonus: ⁊ pono aiam meā p̄ ouibus meis: de se ⁊ alijs platis dicit in hoc ostensa est nobis via quā sequamur. iuxta lr̄am est ꝓtinuatio fm tps: vt dicebaī segnti. q. ⁊ dicit. ¶ Et ascendēs iesus ¶. s. de loco in quo erat iuxta iordanē eundo versus ir̄m erat ascēdere. ¶ Jerosolimā ¶. nūc ibat illuc vt ꝓsumarenī de eo q̄ scripta erāt vt coligit statī i lit tera: ⁊ dicit Lu. 18. c. ¶ Assumpsit duodeciz discipulos ¶. nō in intelligit q̄ eos assumpsit ad ambulādū in via: qr p̄ viā mul ti alij ibāt cū eo ⁊ vocanī hic discipuli ipsi apli. ītā discipuli plures erāt quā duodeci: ⁊ ibant cū eo si qui de discipulis ei⁹ superant ⁊ etiā copiosa turba que circundabat eū: ita vt vix posset videri. qō patet qr qñ nūc ibat p̄ viam ⁊ transiuit per iherico vt dicit. ī. in littera. voluit zacheus qui pusillus erat videre eū ⁊ nō poterat p̄e turba: ideo ascendit in arboz ficomorū. Lu. 19. c. ¶ Sz assūpsit illos ¶. i. segregauit a turba. ad loquendū eis secrete ea que secuntī: vt patet in lr̄a. s. ¶ Assum psit duodecim discipulos suos secreto ¶. i. seorsum a turbis vt nemo alius audiret nisi illi quos ipe volebat scire rem. ¶ Et ait illis ¶. ea que secuntī. ¶ Ecce ascendimus ¶. attēctos eos red dit. q. d. nō putetis q̄ nūc in vanū vel ex causa leui vadā in ie rusalē vel vadā solū ad p̄dicandū: sicut soleo discurrere per alia loca: sed vado illuc vt fiant ista que dico. ¶ iherosolimā ¶. idem est q̄ ierusalē sed ptinet ad formā latine declinatiōis. eti am venit ex alia cōpositiōe. ītā locⁱ ille vocat interdū solima. iuxta illud solima luzabethel iherosolima iebus helia. vrbs sacra ierusalē dicit. atqz salem vt declaratū est. Gen. 12. ⁊ 18. c. Et dicit de ir̄m: quia nō erant ꝓsumanda in alio loco ea q̄ pertinebāt ad passionē xp̄i nisi in ierusalē. sic ipse dixit. Lu. 13 c. nō capit p̄phetā perire extra ierusalē. i. nō est possibile mes siam: qui est p̄pheta magnus perire extra ierusalem. i. pati ⁊ occidi. ¶ Et filius hominis tradet ¶. i. ego tradar. seip̄m enim vocat filiū hominis: qr de seipso cōmuniter loquit q̄si de al tero. Et dicit tradet: quia a discipulo traditus est. ipse enī il lum vendidit ⁊ oportunitatē quesiuit vt traderet eū: qr vēdi tor debet tradere emptori possessionē rei vēdite. sic dicit. ī. 26 c. Et exinde querebat oportunitatē vt eū traderet. ¶ P̄rinci pibus sacerdotū. ¶ Annus erat p̄nceps sacerdotū q̄ vocatur sūmus sacerdos vel pontifex vt coligit Leui. 21. c. Et tñ inter dum vocanī multi p̄ncipes sacerdotū de quo dicet. Lu. 3. c. Fuerunt enī in passione xp̄i saltē duo p̄ncipes sacerdotū. s. annas ⁊ cayphas. Joh. 18. sed solus cayphas erat pōtifex an ni illius. ioh. 11. c. ¶ Et scribis ¶. Vocanī scribe doctores legz erat enī officiū eor interpretari legē ⁊ docere: sic dicit. ī. 23. c. sup cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei quecūqz dixerīt vobis facite. i. quecūqz docuerint. ⁊ ideo vbi aliqui euāgeli ste dicunt interdū scribas alij dicunt doctores legis: vt ptz. s. 9. c. vbi dixit Matth. scribas esse qui dixerūt xp̄m blasfema sse qñ dixit remittunt tibi peccata tua. ⁊ Luc. 5. Vocanī doc tores legis ideo dabaī istis magna auctoritas potissime cir ca iudicia ⁊ fidē. Et ita in morte xp̄i ipsi fuerūt de p̄cipuis qui dixerūt eum dignū morte. ¶ Et cōdempnabūt eū morte ¶. nō est sensus q̄ condempnauerint eū ad mortē. i. iusserint eum occidi: qr hoc solus pilatus fecit. ī. 26. ⁊ Joh. 19. c. Et iudeis nō licebat condempnare quēq̄ ad mortē: qr romani hoc ve tuerāt. sed intelligit q̄ cōdempnauerūt cū morte. i. diffinierūt inter se eum esse reū mortis ⁊ tanq̄ talem tulerunt ad pilatum vt eū occideret. sic ptz. ī. 26. ⁊ Matth. 19. dicit q̄ omnes cōdem pnauerunt eum esse reū mortis. ante istam enī cōdemnationē inter eos habēdā nequaq̄ ducerent ad pylatum vt occideret sed facta ista cōdempnatione surrexit tota multitudo illorū et duxit eum ad pylatū. mar. 14. ⁊ Lu. 23. Et ita pylato queren te quam accusationē afferrent aduersus eum dixerūt si nō eēt hic malefactor nō tibi tradidissemus eum. Joh. 18. ¶ Et tra dent eum gētibus ¶. s. post cōdempnationē quā iudei de cristo fecerūt inter se tradiderūt gentib⁹. i. pylato qui gentilis erat: ⁊ p̄ses nomine romanor ⁊ ministris suis. ītam pylat⁹ tra didit eum ministris. s. centurioni qui cōgregauit vniuersam cohortem ad executionem mortis cristi. ¶ Ad deludendum ¶. non importat causam finalem ista dictio ad hic sed solū conse cutionem. non enim tradebant iudei cristū pylato vt deluderetur sed vt occideret. q̄ autem deluderetur nō intendebant ipsi. nam quicquid circa eū fieret dū tamē occideret nō cura bant. sed ita accidit q̄ tradito xp̄o gentibus per iudeos delu sus est. istud fuit q̄ indueret veste purpurea ⁊ poneret arun do in manu eius: ⁊ spinea corona in capite: ⁊ percuteret. dicē do aue rex iudeor. ī. 26. ⁊ mar. 15. c. ¶ Et flagellandū ¶. Etiā nō fuit traditus ad flagellandū: sz ita accidit q̄ flagelatus est. ¶ Et crucifigendū ¶. ad hoc enī tradiderūt eum: quia istud ex p̄esse petiuerūt sepe clamantes: vt crucifigeretur. Joh. 19. c ¶ Et tertia die resurget ¶. s. oia p̄cedentia fient in eo: ⁊ ideo cū fuerit crucifixus morieī: ⁊ tamē nō manebit diu mortuus sed tertia die resurget sic ⁊ factū est. ī. 28. c. ¶ Querit quare ascendit nunc in ierusalē? ¶ Dicendū q̄ xp̄s voluit complere mysteria passionis sue. ⁊ tamē extra ierusalē nō poterant illa cōsumari: ideo illuc debuit ire. sic ipse dixit: Lu. 13. c. ītō ca pit p̄phetam p̄ire extra ierusalē. i. non est possibile q̄ occidaī messias extra ierusalē qui est caput p̄phetarum. ideo opor tebat q̄ vel ipse iret illuc vel ab alio traderetī: vt aliqñ hec con sumaretī. ītō decuit aūt q̄ traheretī ab alio. P̄rimo quia fm veritatē ipse nō poterat ab aliquo trahi nisi sponte iret: quia erat deus omnipotens. Secūdo quia si traheretur videret q̄ per passionē suam nichil aut minus mereret: quia inuitus tolerabat: ⁊ debuit apparere magni meriti: cū ad redemptio nem omniū sufficeret. Tertio ad implendū scripturam: quia dicit Jsa. 53. Oblatus est: qr ipse voluit. ideo ipse ad locū pe ne sponte ire debuit. Quarto ad ostendendū nobis diuitias bonitatis sue ⁊ vt nos sibi maioris amoris debito alligaret cū sponte venerit ad locū tante penalitatis sciens omnia q̄ ven tura erant sup eū. ioh. 18. Et illa etiā ipse p̄dixit vt appare ret q̄ illa sciebat. Nūc aūt specialiter venire voluit. nam ante hoc per terrā galilee discurrebat: sed quia tempus diffinituz a tota trinitate ad explendū ministeriū redemptionis nūc im plebaī voluit ire nūc in ierusalē. Quinta causa potest adhuc addi ad p̄dictas. Nā xp̄s in ierusalē passurus erat ⁊ nō alī bi ergo oportebat q̄ illuc traheretur vel q̄ ipse sponte iret. Nō poterat aūt trahi: quia nunq̄ iudei curarēt trahere eum in ierusalē nisi ipse sponte veniret: ⁊ eis occasionē daret mor tis sue. ergo necesse fuit q̄ ipse spōte iret. ¶ Querit quare assumpsit nūc xp̄s discipulos secreto? ¶ Dicendū q̄ sicut di ctū est in expositione littere assumpsit eos nō quidē ad secrete enndū cū illis: quia turba multa ibat cū illo ⁊ iuit postea: ita vt p̄e turba nō posset videre eū zacheus nisi ascenderet in ar borem ficomor. Lu. 19. c. sed assumpsit eos secreto. s. ad vicē dum eis secreto hec que in littera habenī. Causa aūt quare i secreto dixit ista discipulis: fuit vt alij nescirēt hec. P̄rimo q̄ res ista erat ardua ⁊ talia nō sunt omnibus publicanda sed so lis fidelissimis. Secō q̄ impediret fortassis passio xp̄i. Naz si ppli audirent q̄ xp̄s passurus esset in ierusalem ⁊ illuc iret

Q°. 10.

Q°. 11.

dissuaderẽt illi clamãdo vt illuc nõ iret. ⁊ si iret conarenť ipsi qui aliqualẽ zelũ bonũ habebãt impedire in ierusalẽ ne fieret cũ nõ fuit prenunciatũ: sed subito ⁊ quasi ex turbatione quadam mors eius tractata ⁊ petita est potuit obtineri. quod nõ potuisset mõ humano: si ante hoc aliquãto tpe diuulgata fuisset res ista pplis. hoc enĩ timebãt iudei dicẽtes ỹ morte dñi nõ in die festo ne forte tumultus fieret ĩ populo. ȷ. 26. Tertio quia si hoc audirẽt populares turbarenť valde ⁊ trepidarẽt circa fidẽ. ĩmo qñ ipse ꝓpinquus sue passioni dixit ꝙ oportebat exaltari filiũ hominis. Joh. 12. c. quod de morte intelligebatur: turbe dubitauerũt dicẽtes nos audiuimus ex lege: qa xps in eternũ manet ⁊ quomodo tu dicis ꝙ oportet exaltari filium hominis. quis est iste filius hominis. si ergo tũc quando nõ clare audiebãt de morte xpi scandalizabanť quãto magis scandalizarenť si aperte eis de morte loquerer: nõ enĩ crederent eũ esse messiã qui moritur[a] esset: ⁊ ita fidẽ pderẽt: quã habere ceperãt. ideo melius fuit ꝙ ignorarẽt illud. mũc vero occulta eis re ista nõ scandalizabanť: ⁊ licet quãdiu xps mortuus est manserũt increduli etiã ipsi discipuli: tamẽ statim per aparitiones quas fecit resurgẽs fidẽ pditam reparauit quod non fieret si viuẽs diceret publice de morte sua populo quia priusꝙ moreretur ⁊ crederent recederẽt ab eo: ⁊ non esset eis postea cura reuertendi. sicut discipuli quib[s] visum est verbuz durum ỹ manducatiõe corpis eius nã abierunt retrorsum ⁊ iam nõ ambulabãt cũ illo neqz apparet ꝙ redierint. ideo debuit mũc tacere ad nõ scandalizãdũ aĩos boĩm in fide. Quarto fiebat ꝓpter feminas q̃ ambulabant cũ xpo ministrãtes eis a galilea. Mar. 15. ⁊ Lu. 8. c. Nã ꝓpter teneritudinẽ earuz si audissent de morte eius aliquãtulũ ante clamarẽt ⁊ fierẽt importune in quo xpm valde molestarent ⁊ impedirẽt passionẽ eius variis modis: de his dicit Criso. Omnis salus hominũ in xpi morte posita est. nec aliqd est ꝓpter qõ magis deo gratias agere debeamus ꝙ ꝓpter mortẽ ipsius. ideo duodecim apostolis in sececreto mortis sue annunciauit mysteriũ: qz tem per preciosior thesaurus in melioribus vasis includit. si autẽ alij audissent passionẽ xpi viri forsitan turbarenť ꝓpter infirmitatẽ fidei. ⁊ mulieres ꝓpter molicie sue nature ex qua in tali loco ad lacrimas incitanť. Sciendũ tamẽ ꝙ licet xpus nõ dixisset de morte sua aperte populo: tamẽ occulte vel sub verbis velatis sepe dixerat. iuxta illud: Joh. 2. Soluite templũ hoc: ⁊ in triduo reedificabo illud: ⁊ vt ibi dicit loq̃bať de tẽplo corporis sui. i. de morte sua. vnde ⁊ discipuli audiẽtes nõ intelligebant tunc. Item dixit eis generatio hec signum querit ⁊ signum non dabit ei nisi signũ Jone ꝓphete. sicut enim fuit Jonas tribus diebus ⁊ tribus noctibus in corde ceti ita erit filius hois in corde terre. ȝ. 12. c. Quod etiã ỹ morte sua ⁊ sepultura dixit. ⁊ illud. Joh. 12. c. Ego si exaltat[a] fuero a terra omnia traham ad me. ⁊ illud Joh. 3. Sicut exaltauit moyses serpentem in deserto: ita exaltari oportet filiũ hominis. ſz hec omnia velata erant ita vt de eis posset dubitari. sic dicit Criso. dictũ enim de passiõe. ⁊ ad multos tñ occulte sicut ibi soluite templũ hoc ⁊c. ⁊ signum nõ dabit ei nisi signuz Jone
D°. 22. ꝓphete. discipls aũt manifeste exposuit. ¶ Querit quomodo cristus reuelauit hoc duodecim discipulis suis secreto. nã ex hoc apparet ꝙ etiam iude reuelauerit. ¶ Dicendũ ꝙque dignitas ad hoc audiendũ requireret nos nescimus. ⁊ tamen hoc saltẽ certũ erat ꝙ cõueniens erat iudã audire hoc. nam si fuisset inconueniens nequaq̃ illa audisset. sed ꝙ iudas tũc malus esset certum est. Nã non solũ iudas fuit malus quãdo vẽdidit xpm sed etiam prius erat malus: quia auar[a] ⁊ fur et cũ loculos xpi haberet omnia que dabanť xpo ad sustentationez in fideliter tractabat asportãs ea clam in vsus suos Joh. 12. c. Fur erat ⁊ loculos habens ea que mittebãť asportabat ĩmo ex hoc incidit sibi occasio vendendi xpm: qz videns vnguentum effusum quod poterat trecentis argenteis vendi ⁊ si vẽderetur cõmittereńt ei argentei quos ille in vsus suos ferret. effuso aũt vnguento caruit optata pecunia dolens vendidit saluatorẽ quasi recuperaturus pecuniã qua se priuatũ estimabat vt colligitur. Joh. 12. ⁊ ȷ. 26. c. Et quasi a principio vocationis sue iudas malus erat. nam cristus dixit. Joh. 6. Nõne ego duodecim elegi vos: ⁊ vnus ex vobis diabolus ẽ quod de iuda dixit vt ptz ibidẽ. quod pluſꝙ vno ãno ante xpi mortem dictum est. Nam ea que habenť. Joh. 6. Facta fuerunt pauloante pasca: quia dicitur ibi ꝙ erat proximuz pasca dies festus iudeorum: ⁊ cristus passus est in pasca. ſ. ad plus in pasca sequentis anni. ideo inter illa verba dicta a xpo. ſ. ⁊ vnus ex vobis diabolus est: ⁊ mortem xpi non potuit minus de tẽpore esse quã vnus annus ⁊ ita pluſꝙ vno anno ante xpi mortem: iam iudas diabolus erat. quod nõ est solum esse malum sed abundanter malũ. hec aũt pauco tempore ante xpi mortẽ acciderunt: quia nunc ascendebat iherosolimam vt pateretur etiam patet quia illa verba dicta sunt a xpo de iuda quando fecit saturationẽ turbarum. Joh. 6. Et tamẽ saturatio illa fuit eadem cũ illa que habetur. ȝ. 14. c. Et ibi declaratũ est: ⁊ illa saturatio multo tempore ante hoc facta est: vt apparet ex ordine littere: ergo iam iudas erat malus quando xps ista dixit. vnde nõ est verum ꝙ tanꝙ bonus existens dignus eẽt audire hec in secreto cum alijs. Est ergo dicendũ ꝙ iudas nunc malus erat: ⁊ nullo bono dignus: ⁊ tamẽ ad audienduz istud non requirebať dignitas meritorũ vel gradus caritatis aliquis: sed ꝙ ꝓueniens esset audire ei cui diceret. cõueniẽs aũt erat iude istud audire. ĩmo fortassis nulli tam cõueniens erat Nam licet iudas malus esset ⁊ periturus tñ deus non desinebat circa eũ agere que ad salutem illius pertinebant. sicut circa eos quos deus nouit perituros: non desinit exercere sue gratie suffragia dando eis angelos custodes. ⁊ licet xps vtẽs potestate magna posset iudã reuocare a malo suo: vt nec ipz vẽderet nec piret: tñ exercẽdo solitũ modũ motiõis ⁊ pulsationis cordis quẽ ad alios habet nõ poterat iudas curari qa nolebat: xps ergo inꝓtũ homo ⁊ mgr ⁊ predicator quicqd honeste poterat agebat oẽm opam solicitã dando ne ille periret ⁊ eũ exꝑsse monuisset nõ faceret ⁊ pdiceret ne eum venderet ⁊ ꝙ eũ vendere cogitabat nisi qz ista nõ cõueniebant vt tã gerenť. ȷ. 26. vel. Joh. 13. iõ cũ illõ nõ ꝓueniret saltẽ bonũ erat: vt in vniuersali diceret ei xps de morte sua: quia hoc audiens fortassis cogitaret ⁊ tũc qñ incideret ei temptatio de vendendo ipsum redtret ad seipm ⁊ nõ faceret. quod non ita faciliter occurreret sibi si de morte xpi nunꝙ eum loqui audisset. qõ patet: qz nõ solũ in generali: sed etiã magis in speciali xps de morte sua locutus est corã discipulis. ⁊ totũ hoc fiebat ꝓpter iudã: vt qñ dixit vnus ex vobis me traditurus est. ȷ. 26. ⁊ ita per hoc tangebat iudã in corde: licet ei exꝑsse nõ diceret cuz noĩando: sed vt a malo qõ cõceperat abstineret. Jã enĩ eũ vẽdiderat quãdo xps ista dixit ⁊ surgere volebat vt iret ad vocandum iudeos vt traderet xpm eis ipsa nocte quez iam per diem vendiderat. vt colligiť. ȷ. 26. ⁊ Joh. 13. Etiã dixit aliud per viã ad disuadendũ ꝓ viam timoris ⁊ ꝓnunciationis penarum. Nam postꝙ dixerat: vnus ex vobis me traditurus est: adiunxit filius quidã hominis vadit sicut scriptum est de illo ve aũt homini illi per quẽ tradeť: bonũ esset ei si natus nõ fuisset. dixit etiam aliud ꝓ quod magis tangebat cor iude. ſ. q intigit mecũ manũ impasside hic me tradet. ex quo iudas poterat nõ solũ cogitare de malo quod faciebat ⁊ redire ad cor sed ⁊ credere poterat se deꝑhensum esse a xpo ⁊ quod ille poterat euitare traditionẽ quã iudas facere intendebat ⁊ in ferre ei malũ ꝓ hoc qõ intẽdebat ⁊ ita cessaret. Fuit etiã aliud maius. qz postꝙ omnes discipuli ceperunt dubitare qs esset qui traditurus erat dñm ⁊ ille quasi male cõscius aut fortassis videns se designari a xpo diceret: mũquid ego sum: dixit ei xps tu dixisti in quo rem dubiã reliquit. Nõ enĩ dixit nõ es tu ⁊ tamẽ cũ xps ostenderet se scire hoc qõ secreto tractabatur et per quem tractarẽt dicente iuda nunquid ego sum: si cristus

intenderet eũ excusare diceret non es tu. et tamen dixit tu dixisti. i. nõ affero ego hoc. q. d. ꝛ ita sit ego non affero illud: idẽ aperte videre debuerat iudas se esse deprehensum ⁊ cessare ab iniquitate: quia nichil apercius dici poterat nisi forte diceret tu me vẽdidisti ⁊ tradere me vis quod nõ decebat vt ostẽdetur. j. 26. vel ioh. 13. iõ postꝙ oĩa hec cristus dixit ad iude monitionẽ: ⁊ noluit redire ad cor. neqꝫ erat iam via vlla honesta humanit⁹ per quã retrahi posset a malicia ꝯcepta: quia diabolus eũ totum possidebat qui introiuit in eum post acceptam bucellã. Joh. 13. Cessauit cristus vltra aliquid circa eũ agere quasi circa incorrigibilẽ: relinquẽs eum demonib⁹ qui eum possidebant: sed eũ honeste a se expediuit dicens oõ facꝫ fac citius: ⁊ intelligitur de traditione facienda indeis. Jo. 13. Ille vo statim surgens: iuit ad iudeos. cũ ergo omnia hec tã manifeste de morte sua dixisset cristus discipl⁹ presente iuda ⁊ omnia ꝓpter iudã: a forciori dicere poterat nũc ĩ generali õ morte sua presente illo: ⁊ cõueniens erat presente illo dici licz
Q.° 23. malus esset iudas. ¶ Querit quare cristus predixit discipulis suis ꝙ occidendus essꝫ a iudeis: ¶ Dicendũ ꝙ ꝓpt multa. primo vt ostenderet se ista prescire: ⁊ ꝓsequenter ostendebat se esse deũ qui futura contigentia preuidebat iuxta illud Jsa. 41. c. Annũciate nobis que vẽtura sunt in futurũ ⁊ dicemus quia dij estis vos. cristus aũt nitebat ostendere se esse deum per multa signa que circa hoĩes faciebat: ideo etiã ⁊ hoc modo prenunciando de passione sua futura voluit se ostendere esse deum. sic ptz. Joh. 13. c. Cũ de iuda qui traditur⁹ erat eum: diceret qui manducat panẽ meũ leuabit cõtra me calcaneũ suum adiũxit amodo dico vobis priusꝙ fiat: vt cũ factũ fuerit credatis: quia ego sum. i. quia ego sum deus: qui prenunciaui vobis hoc. sic dicit Criso. Videte qꝫ voluntarie vado ad mortẽ. Cũ ergo videritis me in cruce pendentẽ ne estimetis me hominẽ esse tñ. ista ⁊ si posse mori homis est: velle tñ hominis nõ est. Scõo fuit ad cõfirmandũ fidẽ. nam si cris⁹ de morte sua nichil predixerat: ⁊ postea occidere⁊ putaretur ꝙ ipse nesciuerat se occidendũ: quia alis euitasset mortẽ recedendo de regione illa: ⁊ tamẽ qꝫ nesciuerat euenit sibi mors inopinata: ⁊ ita putare⁊ ꝙ sicut deceptus esset in hoc nõ putans se esse moriturũ ⁊ occisus fuerit: ita ⁊ circa omnia que ꝑdicauerat deceptus fuerat vel sponte mẽtiri voluerit. hoc autem erat magnũ incõueniens: ideo voluit illud vitare predicens de morte sua vt cũ accideret mors sua eo modo quo ille dixerat nichil circa dicta sua, dubitari posset. Tertio factũ est specialiter ꝓpter articulũ de resurrectione qui erat de maximis articulis. nõ enĩ poterat predicare se resurrecturũ nisi diceret se moriturũ. Et quia mors sua nõ erat futura naturaⁱ sed violẽta expressit ꝙ esset occidendus: ⁊ ꝙ resurrectur⁹ cẽt: si aũt de morte sua nichil diceret ⁊ cõsequenter nec de resurrectione quando morere⁊: ⁊ postea resurgeret nemo crederet eũ surrexisse: sed putarent fantasma esse cũ nõ haberẽt exꝑcedentibus aliquod motiuũ ad credendũ. Quarto fuit ad ostendẽdum ꝙ sponte moriebaⁱ. sic enim scriptura predixerat de eo. Jsa. 53. oblatus est: qꝫ ipse voluit ipe vero debuit ostẽdere ꝙ scripturas de se loquentes implebat. ista ita moriens dixit cõsumatũ est: j. 27. i. oĩa que de me scripta erant cõsumata sunt. ⁊ tamẽ si non predixisset mortẽ suã putaretur ꝙ non sponte mortuus fuerat: sed nolẽs ⁊ nesciẽs se occidendũ ideo debuit illam predicere. Quinto fuit ad ostendendũ passionẽ suã valde meritoriã: nã si nõ morere⁊ spõte. s. nesciens minoris meriti reputare⁊ mors sua: ⁊ tñ debuit esse maximi meriti: qꝫ totũ mundum redemit: ideo debuit ostendere se voluntarium per hoc quod erat illam predicere. de hijs dicit Theophilus ꝙ passionem reuelat vt discipulor̃ corda firmaret. Et ostẽderet ꝙ voluntarie patitur. qui enĩ prenoscit ⁊ potest fugere ⁊ non fugit manifestũ est ꝙ voluntarie se ipsum passionibus tradit Sic etiã dicit cirstus vt scirent ꝙ passionẽ prenouit ⁊ sponte neus ad eam accessit ne diceret qualiter in manus hominum incidit qui nos ꝑmittebat saluare. Sexto fuit vt tollerabiliores ista fieret discipulis. minus enĩ iacula feriũt q̃ preuidentẽ. si enim mors xpi in cautos ⁊ inopinatos animos discipulor̃ inuenisset fregisset eos in tollerabili dolore. Nũc vero cũ preuisa erat sepe eis illã denunciãdo non tanta affligiebanⁱ angustia. sic theophilus dicit. s. vt discipulor̃ corda firmaret ⁊ cuz hec audirẽt leuius post modũ sustinerẽt ⁊ ĩ repentinis nõ formidarẽt. Septimo fuit vt nos magis sibi obligatos ostẽderet ⁊ acceptos ingntũ pro nr̃a vtilitate sponte mortẽ subibat quã ipe querebat. nõ enĩ solũ volens sustinebat: sed etiã vt sibi inferre⁊ ipse occasionẽ dabat: ⁊ ad locũ mortis ipse sponta neus ibat. quod nemo crederet nisi hoc cõstaret ideo illud prius anteꝙ patere⁊ annunciauit. Octauo fuit ad tribuendum nobis imitacionis exemplũ. quia ipse moriẽs reliquit nobis exemplũ moriendi si oporteat spõte. 1. Pe. 2. Xps passus est pro nobis relinquẽs exemplũ vt sequamur vestigia ei⁹ ⁊ maxime prelatis relictũ est hoc exemplũ vt ꝓ grege sibi comisso quãdo opportuerit se impẽdant: ⁊ ad hoc spontanei esse debent. ideo xps exemplũ in hoc dedit ostendẽs ꝙ spõte ad mortem ibat quã ipse prenunciabat ⁊ locũ ⁊ modũ mortis. sic dicẽ origenes. hoc ergo cõsiderantes scire debemus quoniam frequenter etiã cognoscentes ꝙ temptationes aliquas subituri sumus nos ipsos offerre debemus. ¶ Querit quare cristus Q.° 24.
totiens predixit discipulis de morte. iam enim. s. de hoc dixerat. s. 17. c. ¶ Dicẽdũ ꝙ xps sepe discipulis de morte locut⁹ est añꝙ accideret. ꝓmo locut⁹ ẽ postꝙ oñderat se esse filiũ dei viui. s. 16. c. Ista õr exinde cepit oñdẽ discipul⁹ suis ꝙ oporteret eũ ire ierusalẽ ⁊ mlta pati a senioribus⁹ ⁊ scribis ⁊ principibus sacerdotũ ⁊ occidi. Jterũ aũt dixit eis cum essent in galilea. s. 17. c. s. cõuersantibus eis in galilea dixit illis ihesus filius hominis tradendus est in manus hominũ ⁊ occident eum ⁊ tertia die resurget. Tertio aũt dixit eis hoc nunc quando ibant ierosolimam circa iordanem ⁊ ierico. Quarto dixit eis in ipa nocte qua tradendus erat. vnus ex vobis me traditurus est. j. 26. ⁊ Joban. 13. c. Et forte pluries dixit: euangeliste tamen non referunt pluries dictũ ⁊ iste sunt vices distincte temporibus distinctis ⁊ locis distinctis. ⁊ tenent se ꝑm ordinem temporum sicut enarrate sunt. Prima vice dictum est in regione cesaree philippi vbi cristus ostẽderat discipulis se esse filium dei. s. 16. c. Scõa vice dictũ est in galilea circa capharnaum sic dicit. s. 17. c. s. conuersantibus illis in galilea. Et statiz sequit ibi quomodo venerint in capharnaum discipuli cum cristo. Tertia vice dictũ est cũ esset xps inter iordanez ⁊ ierico ⁊ ascenderet in ierusalem. Quarta vice dictum est in ierusalẽ ipsa nocte qua vltimo cum discipulis cenauit. Et dicendum ꝙ fuit cõueniens sepe hoc dici: ⁊ primo fuit quia non reuelauit prima vice totũ sed semp se habebat ꝑ additionẽ alicuius ista prima vice solum dixit ꝙ oportebat eum multa pati ⁊ tamen nõ dixit aliquid de traditione sua. s. oportet eum ire in ierusalem ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis ⁊ principib⁹ sacerdotũ ⁊ occidi. in scõa aũt vice dicit de traditione ei⁹. s. 17. c. cõuersantibus illis in galilea dixit ihesus filius hominis tradendus est in manus peccator̃ ⁊ occident illum. ⁊ istam differentiam ponit ibidẽ origenes dicens. s. videntur quidez hec illis que supra dixerat similia esse vt facile quis dicat dominum eadẽ ipa repetere. quod nõ est ita: tradendũ enim eũ superius nõ est dictum. hic aũt non solum tradenduz: sed in manus hominũ tradendũ audiuimus. Tertia vice dixit de morte ⁊ traditione ⁊ tñ magis aperuit: quia dixit ꝙ cõdemnand⁹ erat a iudeis ⁊ tradendus gentibus ad occidendũ. in quarta vice etiã magis apertũ est: quia nõ solũ dixit mortẽ ⁊ traditionem: sed etiã ostendit ꝙ vnus de discipulis suis eũ traderet et quasi quis ille esset aperuit. j. 26. ⁊ Joh. 13. Jdeo conuenies erat sepe dici: quia in vna vice nõ aperiebaⁱ tota res. et hoc innuit. 16. c. s. exinde cepit ostendere discipulis suis ꝙ oportet eum ire ierusalem et multa pati a senioribus. et dicitur cepit

ostẽdere quod duo significat. Primũ est q̃ ante illud nichil ō passione sua clare locutus fuerat quod vocetur ostensio. ſñã in figura Jone iam locutus fuerat de morte sua. s̄. 12. c. Et ĩ figura templi soluendi. Joh. 2. c. 7 in figura serpẽtis exaltati a moyse. Joh. 3. c. Ibi aũt cepit clare dicere quod fuit ostendere. Scõm est q̃ non dixit totã rem sed partẽ: quia dicit cepit. nam principium pars rei est: sed non tota. Scõo fuit qa ista res ita erat dura q̃ vix poterant concipere eam apostoli: 7 exquadã pietate mouebant ad non credendum. vnde si semel tantũ dixisset non crederent 7 ita maneret res quasi nunq̃ dicta: sepe ergo dici debuit. sic ptz. s̄. 16. c. ſñã quãdo prima vice hoc xps dixit accedens petrus ad cristum cepit illum increpare dicens: absit a te dñe non erit tibi hoc. Et non solũ in prima vice sed etiam in scõa quãdo istud dixit: nõ intelligebant istud verbũ discipuli: vt ptz. Lu. 9. c. ſ. ponite sermones istos in cordibus vestris: filius hominis futurus est vt tradatur in manus hominũ: at illi ignorabant verbuz istud. 7 erat velatum ante eos: ita vt nõ sentirent illud 7 timebant interrogare. 7 ideꝫ patet zſdar. 9. c. Jdeo erat necesse illud sepe dici. Si enĩ semel tñ dictum fuisset putaret q̃ forte illud dixerat sub methaphora: vel ad terrorẽ aut ad aliũ finez: 7 non quasi sic futurũ esset: quia nõ est facile credibile q̃ quis ō malis futuris ꝓprijs loquat: 7 ita quãdo moreret xps essent discipuli inopinati 7 sequerent omnia mala que sequerent si nõ ꝓdixisset mortẽ suam vt dictũ est precedẽti. q. Tertio fuit ad hoc q̃ facilius tolerarent discipuli amaritudinẽ mortis xpi 7 cetera in cõuenientia que eis ex illa sequi poterant. sepe enĩ audiendo ipsum dolorẽ de cristi morte per assuetudinem cogitãdi veterem sibi facerent 7 tolerabilis esset. sic dicit remigius sepe dñs ministeria siue passionis discipulis predixerat vt q̃n accideret leuius ea ferrent quanto magis precognita haberent. Quarto vt magis certitudinẽ scientie sue ostenderet: nã si semel tñ dixisset putari posset q̃ nõ animo determiato hoc asserendi dixisset. 7 ideo licet postea accideret nõ firmiter crederent q̃ tpe hoc preciuisset: cũ autẽ totiẽs istõ asseruerit manifestum erat q̃ ostendebat se illum scire 7 quãdo postea eueniret fiẽ ille ꝓdixerat manifeste appareret q̃ ille sciebat. Quĩto fuit vt nõ posset res ista de mẽoria illabi. erat enim res ista memoratu digna: 7 ideo vt nõ caderet de memoria: sepe repeti debuit. sic dicit Jero. crebro aũt de passione sua dixerat discipulis. sed quia multis in medio disputatis poterat labi de memoria q̃ audierãt iturus ierosolimã: 7 secũ ductur⁹ apostolos ad temptationẽ. eos parat ne cum veniet psecutio 7 crucis ignominia scandalizentur. Unde omnibus istis vicib⁹ cõuenienter dictũ est de cristi morte. de prima ptz: quia tũc xps ostenderat apostolis se esse filium dei viui: 7 posq̃ hoc crediderunt cepit eis dicere q̃ moriturus erat. nam si prius diceret se occidendũ a iudeis: nõ crederent eum postea esse filium dei: quia deus nõ moritur. postq̃ ergo suaserat eis quod fortius erat. s. se esse deũ: voluit ad maiora declinare. s. se passurum esse predicere. Scõo aũt cõuenienter hoc dixit: quia aliquãtũ tempus elapsũ fuerat 7 forte a memoria exciderat. iõ illud repetiuit 7 vt firmaret magis in animo illoꝝ. ſñunc ꝙo tercio cõuenienter illud dixit: quia nũc appropinquabat ierusalem euntes illuc retro gressu cũ ante hoc cristus discurreret hinc inde predicando: 7 quasi nũc reges ꝓpinquiores eẽnt deberent admoneri efficacius: quia magis picula monent q̃n presentia sunt q̃ cũ de longe expectant: 7 ideo aliter hic locut⁹ est quã alijs vicibus dicens: ecce ascẽdimus ierosolimã. i. ecce res quã sepe iam vobis dixeram in manibus est 7 ante oculos: quia iam ascendimus ierosolimã vbi ista ꝓsumãda sũt que predicebam. Quarto cõuenienter dictũ est: quia ipa nocte incipiebat passio eius: 7 ita debuerunt admoneri. Et precipue quia hoc factũ est ad ostendendũ per quẽ tradend⁹ erat quod ante hoc nunq̃ dixerat. ¶ Querit quomõ cristus nũc scienter ibat in locũ in quo occidendus erat potissime sciens: quia extra ierusalẽ nullũ malũ pati poterat. dixerat enĩ Luc. 13. ſñõ capit ꝓphetã pire extra ierusalẽ. i. occidi 7 pati. 7 tamẽ ipe dixerat discipulis si vos p secuti fuerint ĩ vna ciuitate fugite ad aliã. s̄. 10. c. Jdeo videt q̃ potius debebat longe abire ne intraret in ierusalẽ. ¶ Dicendũ vno mõ q̃ illa regula moralis data a cristo nõ astrigebat eum. sic enĩ 7 alia xpus iubebat discipulis seruare que ipse nõ ꝓbabat. sicut illud. s. qõ iubebat discipulis nõ habere aurũ nec argentũ neqz pecuniã aliquã inzonis suis quãdo irent ad predicandũ. s̄. 10. 7 mar. 6. c. 7 tñ ipse pecuniã accipiebat de qua viuebat 7 iudã dispẽsatorem cõstituerat. ille enĩ habebat loculos cristi: 7 omnia q̃ ei dabant ipse accipiebat. Joh. 12. c. sed discipulis non licebat aliquid accipere licet eis daretur. Secundo quia non licebat discipulis portare secum in via saculum nec peram. s̄. 10. et Lu. 9. 7. 10. ĩmo nec panẽ in via portare licebat. zſdar. 6. c. et tamen xps portabat in via panẽ 7 soliciti erant discipuli eius portare panes in via: 7 quia semel obliti sunt accipere panes vt portarent in via putauerũt se a cristo redargui. s̄. 16. c. et iterũ quãdo pauit turbas xps in deserto. s. scõa vice quesiut a discipulis quot panes habetis 7 illi dixerunt septem: 7 paucos piscículos. s̄. 15. c. Et ita secum portabant panes in via. quod non licebat discipulis. Tertio quia quãdo discipuli ad predicandũ ibant intrabant in domũ 7 comedebant 7 bibebãt que apud hospites suos inueniebãt quãdiu apud illos erãt s̄. 10. 7 Lu. 10. c. 7 tñ xps nõ faciebat sic: sz ō pecũijs q̃ dabãt ei quas iudas dispensator suus recipiebat faciebat sibi 7 suis parari cibos. vt ptz. j. 26. 7 zſdar. 14. 7. Lu. 22. ſñaz discipuli dixerũt xpo vbi volebat parari sibi comedere pasca 7 ipe misit eos ad certum locũ 7 ibi parauerũt ipsi pro xpo de expensis suis 7 nõ patris familias dom⁹. Unde 7 ipsa die facta cena: cũ iudas exiret putauerunt discipuli q̃ cum ipse haberet pecunias xpi iret ad emendũ aliqua necessaria ad festũ sic dicitur. Joh. 13. c. ſ. 7 post buccellã introiuit in eum. i. in iudã sathanas: dixit ei iesus quod facis fac citi⁹. hoc aũt nemo sciuit discumbentiũ ad quid dixerit ei. quidã enĩ putabant: q; loculos habebat iudas q̃ dixisset ei iesus eme ea que opus sunt nobis ad diem festũ aut vt egenis aliquid daret. cũ autẽ accepisset bucellã exiuit ille cõtinuo. nõ ergo seruabat cristus oĩa que mandabat discipulis seruare. Et ita hic licet mandaret illis fugere de ciuitate in ciuitatẽ quãdo eos persequerent: nõ fecit ipse sic. Aliter potest dici q̃ etiã xps seruauit illam regulam. nã xps fugit etiam interdũ: 7 aliquãdo se obtulit sicut et nos facere debemus: nam semel eũ psequebant: nazareni precipitare eũ volentes de monte. ipse vero trãsiens p medium illoꝝ recessit ab eis 7 iuit in capharnaũ. Luc. 4. c. Etiam iterum in templo sumptis lapidibus voluerunt eũ lapidare iudei. ipse ꝙo abscondit se 7 exiuit de templo. Joh. 8. c. Et ita etiam aliquãto tempore ante passionẽ suam non audebat publice ambulare in iudea. Joh. 7. c. ſ. post hec aũt ambulabat iesus in galilea. nõ enĩ volebat in iudea ambulare: quia querebant eum iudei interficere: 7 iterũ quãdo in porticu salomonis dixerunt ei iudei: si tu es cristus dic nobis palã: querebant eum interficere: 7 exiuit de manibus eoꝝ 7 iuit iteruz trãsiordanẽ in eum locũ vbi erat Johãnes baptizans primũ Joh. 10. c. Postea aũt rediit in bethaniã que est iuxta ierusalẽ distans solum quindecim stadijs. Joh. 11. 7 hoc quãdo venit ad suscitandũ lazarũ. e. c. sed quia tunc põtifices 7 pharisei collegerunt cõcilium contra cristũ vt eũ occiderent fugit de betania. dicitur enĩ q̃ iesus non palam ambulabat apud iudeos: sed abiit in regionẽ iuxta desertum in ciuitatem que dicit effren: 7 ibi morabatur cũ discipulis suis. nunc ꝙo ierosolimam iuit sponte ad locum passionis vadens. Et ita regulaz illam seruauit aliquãdo fugiens 7 aliquãdo se offerẽs. quod etiam in nobis faciendum est. ſñam quãdo specialiter querit persona 7 mors sua non est vtilis ad fidei exaltationẽ neq; cõseruationẽ: fugere debet. quãdo aũt ex occultatione detrimẽ

Q° 25.

tum fidei sequit nemo se occultare debet de quo late fuit declaratum. ℨ. 10. c. ⁊ quia nos nescimus semper quando mors nostra est deo accepta ad laudem eius ⁊ fidei exaltationē fugere est cōmuniᵃ q̄ expectare vel nos offerre. si quis tamē sciret q̄ volūtas dei erat q̄ se exponeret persecutoribus peccaret mortaliter si fugeret vel se abscōderet. sicut quādo petro recedente de carcere ex licentia comentariēsis occurrit ei xp̄s ⁊ dixit petrus xp̄o dñe quo vadis: ⁊ ille inquit vado romaz: iterū crucifigi: ⁊ tunc petrus agnita voluntate dei de morte sua rediit ⁊ martyrio coronatus est. Si autē post hec verba adhuc petrus recederet vt non toleraret mortē peccaret mortaliter: quia contra voluntatē expressam dei faciebat. sic etiā de nobis esset. vel dato q̄ aliquis oīno putaret q̄ recedente ipso de loco persecutionis fides irrideret: vt si esset prelatus ⁊ eo fugiente hostes fidei irriderent eam quasi nichil esset vel si eo recedente grex dñicus maneret desolatus nullo confortante eum in verba doctrine. si tunc prelatus recederet ⁊ crederet ista mala secutura ex absentia sua peccaret mortaliᵗ: etiam si non reuelaretur sibi specialiter q̄ manere deberet: xp̄s autē sciebat voluntatē dei. ipse enī deus erat: ⁊ ad hoc carnez sumpserat. vt in natura assumpta moreretur pro nobis: ⁊ sciebat quando ⁊ vbi qualiter ⁊ per quos ⁊ qua de causa occidendus erat: ⁊ quid circa hoc deus disposuerat. ideo conuenienter agebat se tunc offerendo: īmo etiā ingerendo. nam si ipse non venisset nemo eum quereret: ⁊ tamē occidi non poterat nec pati quicq̄ nisi in ierusalem. Lu. 13. c. Ergo debuit ipse illuc ire ⁊ necesse erat q̄ illuc iret necessitate finis. ſ. quia nos redimere volebat per modū a deo institutū. de hoc dicit origenes. sed quoniā supra dictum est siquis vos persecutus fuerit in vnam ciuitatē fugite in aliam sapientis in cristo est vt cognoscat quale tempus exigit declinationē quale autem obuiationem periculorum. ¶ Queritur quare cristus dixit discipulis expresse ea que passurus erat illa referendo singillatim: Dōm q̄ fuit primo ad ostendendū sapientiā suā vt non solum rem vniuersaliʳ: sed ⁊ pticulariter diceret. Nā ad miᵃ sapientes ptinet rem dicere vniuersaliter ꝓpter defectum cognitionis. sic dicit ptolomeus de astrologia in centilogio ꝓpositione prima. ſ. astrologus non debet dicere rem specialʳ sed vniuersaliʳ vt qui eminus videt rem aliq̄ sicut facit q̄ cognoscit rem aliq̄ p materiā eius ⁊ nō puenit ad certā cognitionem illius: vt ergo xp̄s ostenderet se habere diuinā sciētiā ⁊ non astrologicā sm quā dicit res in vniuersali ⁊ nō in particulari: voluit dicere de morte sua in particulari. Nā omnes circūstantias tetigit: quas nō erat possibile sciri nisi diuinitᵃ: Dixit enī se condēpnandū a senioribus ⁊ scribis ⁊ principibᵃ sacerdotū ⁊ gentibᵃ tradendū ⁊ postea illudendū flagellandum ⁊ occidendū vt ptz in lra. īmo ⁊ plura dixit que nō habent in lra. Cū etiā marcus expsserit q̄ ꝓspuerent Mar. 10. c. Scōo fuit ad magis infigendū hoc in cordibᵃ discipulox vt illud cōsiderarēt. Nā si diceret illis solū q̄ occidendus erat nichil vltra tan ꝛens putarēt forte q̄ ex aliquo leui motu dixisset. Cū ꝯo tetigit omnes pticulares circūstantias magis mouerent discipuli ad ꝓsiderandū circa hoc. Tectio fuit ad radicandum fidem in discipulis. Nā si solū diceret eis q̄ erat occidendus: ⁊ ita accideret. si tñ nichil diceret de pticularibus circa mortē suam quicqd accideret putarēt ab eo fuisse ignoratū. qō aūt occidendus esset potuisset hoc dicere ex quadā prudēti coniectura. ſ. qz sepe videbat ꝓtra se insurgere iudeos ⁊ psequi illū ad mortē ⁊ bis illū lapidare cognati erant. Joh. 8. ⁊ 10. c. Et fugiebat ⁊ occultabat se ab eis. satis ergo verisimile erat q̄ aliqua die incideret in manᵃ eox ⁊ occiderēt illū: ideo q̄ ꝑdiceret se occidendū. nō imputarent ei ad diuinā sapientiā si nichil adderet. Cū ꝯo expsserit singula in particulari. ſ. que pene inferrent ei ⁊ p quas psonas ⁊ quis ordo ꝓcessus teneretur in illis manifeste apparebat q̄ nō ex humana prudētia aut cōiectura hoc dicere poterat: sed ex dei sapientia. ⁊ ita cū videD°. 26.

rent oīa fieri q̄ ꝑdixerat manerent firmi in fide. Quarto fuit vt nō frangerent animi discipl̄oꝝ in xp̄i passiōe. si enī xp̄s ꝑdixisset illis mortē ⁊ aliquid tacuisset eox que euētura erāt circa eū etiā si alia multa diceret q̄ eueniret illud. qō tacuisset turbarent putantes q̄ xp̄s illud nō sciuisset nec venturū esse putasset: et ita circa cetera efficerent dubij quod erat in cōueniens. Sic dicit Crisō. Cōmemorat aūt singula q̄ passurus erat ne si aliquid ꝑter missum maneret cernētes post modum illud subito turbarent. Quīto fuit ⁊ ꝑcipue ad ostendendum q̄ sponte mortē tolerabat: Nā si xp̄s ꝑdiceret se moriturum ⁊ nichil aliud diceret: etiam si postea occideret nō appareret q̄ sponte mortē subisset: sed pōt dici q̄ in volūtarie toleraſſet illam quasi nō potēs eam euitare. qz diceret q̄ forte fuerat ei reuelatū p deū aut p aliquā humanā cognitionē sciebat se occidendū: sed nesciebat qñ neqz vbi neqz a quibᵒ nec quali mō ⁊ ideo nichil erat quod posset euitare. sic nos scimᵘs nos morituros: sed nichil vltra scimᵘs: ideo nullū locū nullā ꝓsonam curamus euitare: īmo aliq̄ soliciti de mortis euitatiōe incurrūt in illā. Sic dic seneca tragedia gnta q̄ dicit edi. fatis agimur credite fatis. nō solicite possūt cure mutare patiscamina fasi. Quicqd patimur mortale genᵘs. qcqd facimus venit exalto. itaqz cuiqz tatᵘs. prece nō vlla mobilis ordo multis ip̄m tenuisse nocet. multi ad fatū venere suū dū facta timēt. Exp̄sit ꝙ xp̄s oēs circūstātias mortis sue. ſ. locū dicēs q̄ in ir̄m futura erat. vñ nō solū dixit ecce ascēdim⁹ ierosolimā: sed etiam q̄ oīa q̄ ad mortē suā ptinebant ibi agēda erant sic lucas expsit. Nā loco hox ꝓ hox mathei dixit lucas ecce ascēdim⁹ ierosolimā ⁊ ꝓsumabūt oīa q̄ dicta sunt p ꝓphas de filio hois. tradetur enī gentibᵘs ⁊c. Lu. 18. c. dixit etiā qui mortē eius ꝓcurarēt et exequerent. Nā dixit se ꝙdēnandū a principibᵘs sacerdotū ⁊ scribis ⁊ q̄ postea gentibus traderet ad occidendū et ita cū hec sciret ⁊ rei euentᵘs vera fuisse postea oñderit apparet q̄ euitare poterat hec. nam cū in ierusalē occidendus esset poterat nō ire in ierusalē recedendo; inde longe. Extra ꝙ nō accideret sibi hec īmo nō poterāt sibi accidere: qz lz ad mortem q̄rerent nemo eū poterat occidere extra ierusalez. sic patet Lu. 13. c. Ubi dixerūt iudei quidaz xp̄o existenti in galilea exi hinc: qz herodes querit te interficere. Et xp̄s dixit q̄ nō timebat nec volebat recedere ⁊ adiūxit cām. ſ. qz nō capit ꝓphetā pire extra ierusalē. i. qz nō erat possibile occidi xp̄m extra ierusalē. manifestū ergo erat q̄ poterat euitare mortē vt si mq̄ intrare vellet in ierusalē. Cū ergo ita esset ⁊ ita ipse ꝑdicaret. Et tñ ire volebat in ierusalē. et dicebat se ire ad hoc q̄ pateretur manifestū erat q̄ sponte ibat ad mortē. etiā cū sciret ⁊ predicaret se ꝙdemnandū a pncipibᵘs sacerdotū ⁊ scribis. Certum est q̄ poterat euitare mortē: vt si oīno fugeret cōuersationē illox hominū vel si cōuersaret cū eis et tamē nolet eos offendere: sed amicus illox existere. Nā illi nō cōdemnauerūt xp̄m nisi quia cōtrarius erat opibus eox ⁊ ꝓtra eos ꝑdicabat vt ptz. ſ. 23. c. Hoc aūt poterat ipse euitare et noluit: ideo apparet q̄ sponte volebat subire mortē. Sexto fuit vt ostenderet nos magis sibi obligatos ⁊ amorē nimiū quez erga nos habuit. Nā si cristus preuidisset se occidendū ⁊ vellet mortem subire diceret aliquis q̄ forte hoc faciebat: qz putabat se leui morte ꝓsumandū et si putaret dura se passurū non subiret mortē sponte. vt ergo hāc calūniam tolleret ipse exp̄sit singula que passurus erat. ſ. q̄ traderet gentibus ad illudendū cō spuendū flagellandū et occidendū: vt dicit hic: ⁊ Mar. 10. c. ⁊ ita ipse sciebat quanta passurus erat. nō ergo subibat mortē quasi deceptus ꝓpter leuitatē eox que putabat se passuruz. Septīo fuit specialiter etiā vt nō piret in discipulis fides resurrectiōis in morte xp̄i. dixerat enī q̄ occideretur ⁊ q̄ tertia die resurgeret. si aūt dixisset solū de morte ⁊ nō expsisset circūstātias pticlares. vl̄ salte aliq̄s tacuisset qñ viderēt discipli illa circa mortē ipi⁹ accidē turbarent ⁊ putarēt xp̄m nesciuisse illa vel fuisse circa ea deceptū ⁊ q̄ ita potuisset decipi circa id qō

predixerat de resurrectiõe. vnde efficerẽt res dubia ꝛ periret fides. Cũ ergo nũc prenũciatis sibi omnib⁹ circũstantijs particularib⁹ ex quib⁹ certificari poterãt circa dicta ei⁹ adhuc fidẽ de resurrectiõe pdiderint quãto forti⁹ perdidissent ꝛ essent min⁹ idonei ad redeundũ in illã si xps nõ ꝓnunciasset particularia circa morte suã. Octauo fuit vt xpus oñderet quomõ in eo implebant scripture. nã iudei sperabãt messiam in quantũ scripture illũ pmittebãt ꝛ circa eũ illa credebãt q̃ crist⁹ assereret. sed circa messiã scriptura ꝓnunciauerat multas passiões Isa. 53. ꝛ specialiter dixerat. Isa. 50. c. corp⁹ meũ dedi percutientib⁹ ꝛ genas meas velentib⁹. faciẽ meã nõ auerti ab increpantib⁹ ꝛ cõspuentib⁹ me. ideo ista debuit aliqualiter xpus expmere ꝛ ita tetigit hic adhuc magis aperiẽdo q̃ Isayas dixerat. q̃ aũt ad hũc finẽ diceret vt putaretur ipse esse messias ꝛ cõpleri in eo ea q̃ p sacrã scripturã erant prenunciata. patet qꝛ Luc. 18. dicit̃ q̃ crist⁹ dixit: ecce ascendim⁹ ierosolimã ꝛ cõsumabunt̃ omnia q̃ scripta sũt per pphetas de filio hominis. de cuit ergo q̃ nõ solũ christ⁹ morte suã prenũciaret sed etiã oĩa ī particulari q̃ ei inferri debebãt ꝛ accidere circa eũ pdiceret.

Q°.27. ¶ Querit̃ q̃re cũ crist⁹ hic prenunciauerit de morte sua particulariter quare nõ dixit q̃ vn⁹ de discipulis suis eũ traditurus erat sicut postea expressit. ĵ. 26. ꝛ Mar. 14. c. ¶ Dicendũ q̃ illud fuit primo qꝛ verba illa dicta sunt p̃cipalit̃ ad tãgendũ cor iude vt ipse conosceret se esse deprehẽsum a cristo ꝛ forte desisteret ab iniqtate ꝓcepta. hoc aũt cõueniẽs fuit dici quãdo res erat in fieri eo q̃ verba tũc mouẽt quãdo dicũt̃. postq̃ vero dicta fuerint elapso aliquãto tpe nõ monẽt ita efficaciter sꝛ quãdo dicta sũt ista nũc inter iordanẽ ꝛ iericho nõ erat passio cristi ita in propinquo. ideo licet nũc diceret forte obliuiõi traditũ esset ãteq̃ iudas traderet cristũ iudeis ita nõ monerẽt eũ ista verba: ideo nõ fuit nũc cõueniẽs dici sed tũc quãdo iudas tradere volebat cristũ iudeis: ꝛ ita in illa nocte qua eũ tradidit dixit ei illa verba. ĵ. 26. ꝛ Joh. 13. c. Secũdo fuit qꝛ crist⁹ voluit crimẽ detegere anteq̃ esset. q̃ enĩ vnus discipulorũ suor eũ traderet nephas erat grauissimũ: ꝛtũ mic nõdũ erat qꝛ istõ peccatũ nõ fuit anteq̃ iudas illud aĩo cogitaret ꝛ facere decreuisset. istud autẽ fuit quãdo vidit effundi vnguentũ super pedes dñi: de quo ipse iudas conquest⁹ est quare nõ fuit venditũ trecentis argenteis. nã qꝛ videbat se ibi desiderio suo defraudari fuit sibi occasio cogitãdi de venditione dñi vt colligit̃. ĵ. 26. ꝛ Joh. 12. c. ꝛ tamẽ illud nondũ fuerat quãdo ista verba dicta sunt: ideo nõ fuit cõueniẽs accusare discipulos de crimine qõ nõdũ erat in aliquo eorũ. Cũ aũt xps hoc dixit. i. vn⁹ ex vobis me tradetur⁹ est: iam peccatũ erat in iuda ex parte cõsumatũ nõ solũ in cogitatiõe sed etiã in actu. nã ipsa die qua mãducauerũt pasca ad noctẽ sup mensam dixit ista discipulis. iã aũt iudas cogitauerat vendere dñm. s. ex eo die quo vnguẽtũ sup pedes dñi fuꝛ est vt colligit̃. ĵ. 26. ꝛ statim iuit ad principes sacerdotũ ꝛ obtulit se traditurũ dñm ꝛ accepit precium ꝛ ex ipsa die. querebat oportunitatẽ quãdo ꝛ vbi eũ traderet. tandem cogitauit q̃ posset eũ oportune tradere in nocte qua pasca manducabat: nõ sic deliberauit. sic colligit̃. Joh. 13. c. vbi agit̃ de cena dñi. ꝛ dicit̃ cena facta cũ diabolus iam iuisset in cor vt traderet eũ iudas simonis scariotis. etiã patet. qꝛ eodẽ ca. dicit̃ postea q̃ crist⁹ dixit iude qõ facis fac citius. Et tunc ille egressus est de cõspectu dñi ꝛ vocauit ministros iudeorũ quibus eũ tradidit. ꝛ ita apparet q̃ iã cõceperat tũc ire ad eũ tradendũ. qꝛ alias cristo loquẽte nõ iret iudas ad eũ tradendũ cũ iudas nõ putaret q̃ cristus mitteret eũ ad hoc. ĩmo putabat q̃ cristus nesciebat quid ille cogitasset. Secundo qꝛ christus dixit qõ facis fac citi⁹. ꝛ ita videt̃ q̃ iam iudas istud faciebat: qꝛ alias non diceret ei cristus qõ facis. i. iam facis ꝛ tamẽ fac citius. ꝛ ita cristus oportuno tẽpore tunc dixit q̃n pctm̃ ꝓpetratũ erat. nũc vero nõ factũ erat ĩmo nec cogitatũ. ideo nõ debuit dici qꝛ nõ poterat proficere ad correctionẽ iude: quia non potest quis corrigi de peccato quod nunq̃ comisit nec cogitauit. Tertio fuit quia cristus voluit dare occasionẽ peccandi. nunc enim iudas non cogitauerat de venditione dñi neq̃ quisq̃ aliorũ ꝛ fortassis si audiret verbũ de traditiõe eius incideret sibi cogitatio de hoc ꝛ temptaret̃ ad faciendũ quasi habita quadam occasione quod nos quotidie experimur. multi enim modi peccatorũ sunt quos nunq̃ committim⁹ neq̃ committere desideram⁹: quia ignoti nobis sunt cũ nobis nullus vnq̃ de illis dixerit nec scriptũ legim⁹. cũ autẽ audimus talia peccata ab alijs perpetrata vel saltẽ perpetrari posse magno desiderio succendimur vt illa committam⁹. ꝛ ob hoc a multorũ verborũ auditione abstinere oportet. quia vt dicit̃. 1. Thor. 15. corrumpũt bonos mores eloquia praua. ꝛ hoc modo errant grauiter sepe confessores in discrete querentes de peccatorũ modis potissime circa luxuriã ꝛ auariciã qꝛ dant modos nouos cõfitentib⁹ quos fortassis nunq̃ cogitauerãt. ꝛ tũc sathã vrget eos ad illa experienda. christus ergo anteq̃ peccatũ comissuꝛ esset nichil dicere voluit. ꝛ hoc modo aliqui dñi errãt qui indiscrete circa subditos vel familiares se suspectos ostendentes prestant illis occasionẽ committẽdi cõtra eos crimen qõ nunq̃ committere cogitauerũt. Quarto fuit propter periculũ iude quantũ ad corpus. nam si cristus tunc diceret vn⁹ ex vobis me traditurus est: ꝛ adderet illa que dixit in cena. scilicꝛ q̃ intingit mecũ manuꝛ in parapside hic me tradet cogitarẽt inter se discipuli quis ille esset: nam scirent certũ esse quod dominus dicebat. non ille mentiretur presertim in tantã diffamationem discipulorũ suorũ ꝛ quoniã res dura erat nõ preterirent eam sub dissimulatione sed veritatẽ rei inquirerẽt. possent autẽ veritatẽ inuenire ex aliquibus coniecturis. potiss me quia xps hoc iohãi dixit qs esset. Joh. 13. ꝛ hoc nõ sustinerent discipuli: sed inuento scelere occiderent eum vel fieret scandaluꝛ aliquod graue. ideo non debuit dicere illud nũc vel aliquãto tempore ante morte suã. quãdo autẽ dixit in vltima cena nullum malũ inde sequi poterat: quia post verba ista dixit cristus iude q̃ facis fac citius ꝛ ille surgens recessit de conspectu xpi Joh. 13. ꝛ nõ rediit quousq̃ secũ duxit ministros iudeorũ ad tenẽdũ christũ. ¶ Querit̃ q̃re dixit xps tradet̃ ꝓcipib⁹ sacerdotũ ꝛ cetera. Q°.28. ¶ Dicendũ q̃ voluit totũ ordinẽ rerum gerẽdarum predicere propter causas dictas supra. principium autem passionis christi quantũ ad effectũ fuit q̃ iudas venderet christum iudeis promittẽs se illum illis dare ꝛ postea tradidit in manus eorũ. nam iudei christum occidere cupiebãt sed modum accipiendi eum nesciebant. tum qꝛ timebant q̃ effugeret de manibus eorum sicut quando voluerunt eum lapidare ꝛ abscondit se ꝛ exiuit de templo. Johãnis. 8. capitulo. Et quãdo voluerũt eũ precipitare de monte nazareth. Luce. 4. tum quia etiam si non fugeret de manibus eorũ timebant scãdalum ꝛ volebant eo modo illũ tenere quo nõ fieret scandalum. ĵ. 26. consiliũ fecerunt vt iesum dolo tenerent ꝛ occiderẽt ꝛ dixerunt non in die festo: ne forte tumultus fieret in populo hunc autẽ tumultũ poterat euitare qui christũ traderet in manus iudeorum in loco secreto ꝛ tempore secreto. ꝛ ad hoc nemo erat aptus nisi aliquis de familia christi qui sciret qua hora in quo loco maneret ꝛ quãdo esset maior oportunitas tradendi eum. hoc autem fecit iudas qui erat de familia domini ꝛ iõ dederũt ei iudei pecuniã q̃si conuenienter hoc facere posset ꝛ ille tradidit eũ hora secreta. s. nocte pfũda ꝛ i loco secreto. s. ex vrbẽ in horto vbi dormire aliq̃n solebat: ꝛ erat ille satis modus aptus tradendi eũ ad euitandũ scandalum populi in captione eius. Et quia istud fuit primum vt ministerium a quo tota passio ortum habuit nõ debuit obmitti. ideo dicitur tradetur. Et ponitur hic duplex traditio. Una qua principibus sacerdotum traditus est alia qua traditus fuit gentibus. Judas autem non tradidit eum gentibus sed sacerdotibus: quia cum gentibus nichil conuenerat: neq̃ gentes querebant ihesum sed iudei. Dicitur tamen quis tradiderit ihesum gentibus. scilicet q̃ scribe ꝛ pharisei. ꝓncipes sacerdotũ

tradiderũt eũ nõ tñ dicit quis eũ tradiderit iudeis. ⁊ ratio est qz iudas tradidit eũ principib⁹ sacerdotũ. ⁊ tñ xp̃s noluit nũc exprimere se tradẽdũ ab aliquo discipulorũ suorũ qz nõ cõuenie bat ꝓpter causas assignatas ꝑcedenti. q. ideo dixit solũ qz traderet principib⁹ sacerdotũ ⁊ hoc verũ est qz principes sacerdotũ scribe ⁊ seniores cõsiliũ faciebãt cõtra xp̃m vt eũ dolo tenerent ⁊ occideret qñ iudas venit dicens qd vultis michi dare ⁊ ego eũ vobis tradã. j. 26. c. ⁊ ipsis met. i. ministris eorũ postea p noctẽ tradidit iesũ cõprehẽdẽdũ. ¶ Querit quare
Q°. 29. xp̃us dictur⁹ de morte sua dixit qz principes sacerdotũ ⁊ scribe cõdemnabũt eũ morte: qz videt hoc nõ ptinere ad mortẽ suam eo qz cõdẽnatio pncipũ sacerdotũ nichil faciebat. ipsi enĩ nõ poterãt quemq̃ cõdemnare ad mortẽ. sicut enĩ ipi dixerũt coram pilato. Joh. 18. nobis nõ licet ĩterficere quemq̃? ¶ Dicendũ qz ad aliquid faciebat cõdẽnatio ista ad mortẽ xp̃i. si enĩ nõ faceret ad eã nõ cõdẽnassent eũ pncipes sacerdotũ. etiã xp̃s de morte sua pnunciatur⁹ nõ insereret hoc. est ergo verũ qz iudeis nõ licebat occidere quẽq̃ ex quacũqz causa q̃ntũcunqz grauissima ⁊ cõtra legẽ: sed omne iudiciũ sanguis exercebat tũc per romanos qui hoc sibi reseruauerãt. nã si iudei hoc potuissent nõ petiuissent a pilato qz crucifigeret xp̃z. ⁊ tñ ista sententia pncipũ sacerdotũ fuit quoddã preambulũ necessariũ ad mortẽ xp̃i. nõ enĩ fuit crist⁹ adiudicat⁹ morti petẽte aliquo priuato viro de israhelitis sz toto populo simul ⁊ principib⁹ sacerdotũ potentib⁹ eũ crucifigi: sicut dixit pilat⁹ gens tua ⁊ põtifices tui tradiderũt te michi. Joh. 18. c. ⁊ tamẽ tot⁹ populus nõ peteret mortẽ alicu⁹ simul nisi iudicaret apud populũ ille re⁹ mortis: ideo debuit precedere necessario ista cõdẽnatio Secũdo fuit qz ista cõdemnatio supleuit locũ multaꝝ probationũ. ad hoc enĩ qz crist⁹ adiudicaret morti secũdũ formã iuris oportebat qz vel spõte cõfiteret crimĩa obiecta ĩ eũ q̃ eẽnt sufficientia ad dãnationẽ vel conuinceret aperte de illis. ipse enĩ nullũ crimẽ de se ꝓfessus fuit qz nullũ comiserat. ideo licet taceret clamantib⁹ cõtra eũ iudeis nõ erat morti adiudicand⁹ sed necesse erat qz cõuinceret de criminib⁹ p testes. locũ autez istarũ probationũ supleuit apud pilatũ licet iniuste auctoritas pontificũ ⁊ tot⁹ populi. dicente pilato quã accusationẽ affertis cõtra hominẽ hũc. dixerũt ei. si nõ esset hic malefactor non tibi tradidissem⁹ eũ. Joh. 18. hoc tamẽ nõ assereret tot⁹ populus nisi prius eũ dignũ morte iudicarẽt. ideo eũ prius cõdemnauerunt dicentes reus est mortis. j. 26. ⁊ Mar. 14. ⁊ Luce. 22. Tertio fecerũt hoc iudei. s. pontifices ad honestandũ vel colorandũ aliqualiter factũ suuz. nõ enim mouebant cõtra euz ex aliqua iusta causa. ⁊ tamẽ vt nõ penitus viderent ex odio processisse pretermisso omni ordine iuris cõgregauerũt cõcliũ ⁊ testes adduxerũt cõtra eũ: ⁊ tandẽ cõdemnauerũt eũ oẽs dicentes: reus est mortis. ⁊ propter istas causas iudei cõdemnauerũt cristũ. ⁊ ideo ipse mentionẽ fecit qz cõdemnarẽt eum principes sacerdotũ. Quarto fuit ad ostendendũ peccatũ populi iudeorũ qz nõ solũ petiuerũt cristũ cõdemnari a pilato sz
Q°. 30. etiã ipi prius eũ cõdemnauerũt. ¶ Querit quare crist⁹ dixit qz tertia die resurgeret qz hoc nõ ptinebat ad mortẽ? ¶ Dicẽdũ qz fuit necessariũ pmo ad cõfirmandũ discipulorũ mentes nã si diceret se occidendũ ⁊ nõ diceret surrecturũ inefabili dolore tenerent: cũ autẽ dixit se resurrecturũ erat illis eqlis cõsolatio qz dolor erat momẽtane⁹. sic dicit Crisos⁹ hec huj⁹ gratia dixit vt cũ tristia viderent resurrectionẽ expecrarẽt. Scõo fuit qz magis necesse erat resurrectionẽ predicere quã mortẽ nam etiã si mortẽ nõ nunciaret ante ⁊ viderent illã aliquando discipuli: si autẽ resurrectionẽ nõ predicaret nũq̃ illũ crederẽt qz illa nõ erat ita patẽs. Tertio fuit vt videret qz ipse sciebat omnia q̃ futura erant circa eũ. sic dicit. Joh. 18. c. sciens autẽ iesus omnia q̃ ventura erant super eum ⁊ qz resurrectio erat vnũ de precipuis debuit illud predicere. Quarto fuit vt posset esse fides de illa. nã si nõ ꝓdixisset crist⁹ se resurrecturũ etiã si resurgeret nõ crederet. qz verisimile erat qz si se resurrectũ sciret prenũciaret illud: cũ glorioslus esset resurgere q̃ mori. ⁊ tamẽ libenti⁹ de se homo dicit felicia ⁊ leta q̃ humilia ⁊ tristia. licet ergo post mortẽ resurgẽs appareret non crederet esse ille sed esse fantasma cũ nichil tale de se predixisset. nã predicendo sepe vix credi potuit quãdo postea apparuit quanto magz si nichil pdixisz. Quĩto fuit vt eẽt argumẽtũ aliq̃le cõtra iudeos. ⁊ ideo nõ solũ in secreto debuit dici sed aliquanto ĩ manifesto vt iudeis ꝓstaret qz ille dixerat se resurrecturz. Nã si nunq̃ de hoc nichil dixerat: ⁊ postea apostoli eũ resurgentẽ assererẽt: viderent veridẽdi ⁊ falso laudare martiriũ cũ ille de se talia asserere noluerit. nũc autẽ iudei audierant de resurrectione eius: ⁊ ob hoc dixerũt pilato. dñe recordati sumus qz seductor ille dixit adhuc viuens post tres dies resurgaz: iube dñe custodire sepulcrũ vsqz in diẽ tertiũ ne forte veniãt discipuli eius de nocte ⁊ furent eũ ⁊ dicant plebi qz surrexit a mortuis. j. 27. c. ⁊ ita quãdo custodit⁹ surrexit videntib⁹ militibus q custodiebant sepulcrũ nõ potuit omnino negari resurrectio qz saltẽ ipsi pincipes sacerdotũ ⁊ scribe ⁊ principes toti⁹ populi cognouerũt veritatẽ testificantib⁹ militib⁹ qui custodiebãt sepulcrũ. ⁊ data pecunia multa militib⁹ impetrauerũt ab eis vt dicerẽt qz dormiẽtib⁹ illis venerãt discipuli eius ⁊ furati fuerant corp⁹ eius. j. 28. c. ⁊ ita tã principes q̃ milites q̃ multi de populo audientes veritatẽ a militib⁹ cognouerunt qd esset verũ. si autẽ nõ pdixisset crist⁹ se surrecturũ ita qz aliqualiter pueniret ad noticiã iudeorũ nõ posuissent custodiaz monumẽto. ⁊ licet postea resurgeret nõ putarẽt qz surrexisset: sed verisimiliter credere possent qz discipuli eius furati fuerant corpus eius nocte vt dicerent plebi qz a mortuis surrexerat. ⁊ hoc multũ militaret ꝓtra fidẽ resurrectionis. iõ fuit valde necessariũ qz crist⁹ prediceret de sua resurrectione nõ soluz discipulis insecreto: sz etiã taliter vt ad publicũ venire posset Sexto fuit vt tpe illo medio quod fuit inter mortẽ ⁊ publicam resurrectionẽ discipuli nõ perderẽt penit⁹ fidẽ ⁊ spem circa eũ. Si enĩ dicens de morte nõ diceret de resurrectiõe putarent vere qz nõ surrectur⁹ esset ⁊ satis rationabiliter. nã cũ de morte prediceret verisimile erat qz etiã de resurrectione prenunciaret ⁊ illã sciret si futura esset. si ergo nõ diceret de illa putaret qz nõ esset resurrectur⁹. magis enĩ putari adhuc posset de resurrectiõe: si neqz mortẽneqz resurrectionẽ prediceret q̃ predicens mortẽ nichil diceret de resurrectione: qz putaretur qz nichil euenturũ erat nisi qz ille predicebat. si tamẽ moriente cristo nulla fides nec opinio aliqualis maneret discipulis õ resurrectiõe: penit⁹ recederẽt ab inuicẽ quasi omnia q̃ ad martiriũ suũ pertinebãt iã ꝓsumata essent. ⁊ nõ esset de eo iã vlla spes ⁊ hoc erat maximũ incõueniẽs. qz si discipli mortuo xp̃o nichil sparent ⁊ ab inuicẽ recederẽt: etiã si crist⁹ resurgeret nõ crederẽt: ⁊ dato qz crederẽt aliqui quib⁹ appareret nemo eos rursus cõgregare posset sicut prius erant ad hoc qz irent ad predicandũ ⁊ expectarẽt simul spiritũ sanctũ ⁊ manerent: vel vt vnus popul⁹ in ierusalẽ facti testimoniũ reddentes resurrectionis iesu cristi sicut fecerũt nisi iterũ veniret crist⁹ ⁊ corporaliter ⁊ manifeste cõuersaretur inter homines ⁊ predicãdo ad se cõgregaret eos sicut prius qõ non decebat. qz post resurrectionem suam nõ dedit eum notũ fieri omni populo sed testibus preordinatis a deo. Actu. 10. c. ideo debuit predicere de sua resurrectione. ¶ Queritur quare dixit se tertia die resur- Q°. 31.
recturz? ¶ Dicendũ qz eadẽ necessitas erat dicere qz tertia die resurgeret sicut qz resurgeret. Et fuit primo propter rei veritatem. nam ita futurũ erat qz cristus tertia die resurgeret ideo cũ de resurrectiõe dictũ est conueniens est qz diceretur tertia die eũ surrecturũ. Secundo quia si diceret se surrecturuz ⁊ nõ diceret qz tertia die vel quando: nichil dicere videt quia etiaz omnes homines resurrecturi sunt. ⁊ ita iudei credebant saltem pharisei ⁊ sequẽtes eorum postionẽ. Actuũ. 23. capitulo. sic ptz. Joh. 11. c. qñ dixit martha ad iesuz dñe si fuisses hic frater me⁹ nõ fuisset mortu⁹. dixit autez xp̃s resurget frat

tr⁹ ⁊ illa ait scio q̄ resurget in nouissimo die. ergo ita si xp̄us diceret se surrecturū ⁊ nō q̄ñ: crederet q̄ in nouissimo die. debuit ergo designare tēpus ⁊ q̄ illud erat die tertia dixit q̄ tertia die resurgeret. Tertio fuit q̄ xp̄s dixit discipulis de resurrectione vt nō frāgerent animi audita morte. ⁊ tamē si nullus tēpus p̄finaret resurrectiōis nō consolarent q̄ putarent q̄ futura erat in nouissimo die vel tali tpe q̄ ipsi non essent superstites aut non viderēt eū resurgentē. ideo dixit q̄ tertia die resurgeret ⁊ tūc magna ꝯsolatio erat q̄ pauco tēpore manebāt sine eo. sic dicit Crisō⁹. neq; enī multū tēpus dixit quo maneret in morte sed tertia die se dixit surrecturū. Quarto fuit ad ostendendū sapientiā suā ⁊ magis cōfirmandā fidē: q̄ ad sapientem ptinet cognoscere rem determinate ⁊ nō solū in vniuersali sicut astrologus futura vt dictū est supra. Nichil autē particulari⁹ esse poterat q̄ determinare numerū dierū quādo surrectur⁹ erat ⁊ ideo cōueniebat q̄ terminū prediceret. Quinto fuit ad magis ostendendā veritatē rei: nā si diceret se resurrectur⁹ ⁊ nō p̄signaret tēpus: nesciretur quādo fieret ⁊ ꝯsequēter nō attenderent discipuli ad inquirendū veritatē p̄nūciationis. q̄ poterat esse q̄ post multa tēpora istud implerēt ⁊ non possent esse omni tempore soliciti circa hoc ideo penit⁹ cessarent are inquirenda. cū autē designauit eis diē tertiū q̄ termin⁹ erat certus ⁊ breuis poterant vsq; ad illū attēdere ⁊ inspicere an verū p̄nunciasset xp̄s ⁊ ita fecerūt. nā die tertio iuerunt ad sepulcrū ⁊ inuenerūt eū surrexisse. Sexto fuit vt esset argumentū efficax contra iudeos vt resurectionis fides esset verisimilis. nā p hoc multū cōprobata est resurrectio q̄ posuerūt iudei custodes ad monumētū qui asseruerūt dn̄m resurrexisse ⁊ viderūt. nō tamē posuissent illos iudei si nō asseruisset xp̄s se vsq; ad tertiā diē resurrecturū: quia dicēdo q̄ resurgeret sine p̄finitione tēporis putarēt q̄ vel i die nouissimo resurgeret vel nesciretur tēpus: ideo non custodirēt ⁊ ita multū adimeretur de fide xp̄i. resurrectiōi ergo debuit designari tēpus. Septimo vt ostenderet xp̄s q̄ implebat scripturas. de resurrectiōe enim sua scripture testant q̄ tertia die futura essz vt dicit. i. Lox. 15. c. ergo debuit etiā designare diē tertiū ad resurgendū. ⌊ Tunc accessit ⌋. hic ponit tertiū huius capituli s. humilitatis tenor ⁊ est tertia virtus q̄ debet esse in prelatis vt. s. nō optet p̄esse sed p̄odesse qō xp̄s facit hic circa duos fratres petentes indebita. ⁊ diuidit in duo. q̄ primo ponitur humilitatis occasio. s. ipsa res ꝓpter quā documentū datū est scdo subiungit humilitatis instructio ibi. ⌊ Jesus autē vocauit eos ⌋. Circa primū dicit. ⌊ Tūc accessit ⌋. s. statim post verba ista. ⌊ Ad eum ⌋. i. ad xp̄m. ⌊ Mater filiorū zebedei ⌋. i. mater iohānis ⁊ iacobi q̄ erant filij zebedei. erat. n. zebedeus pater eorū quē reliquerūt in naui cū mercenarijs quādo vocauit eos xp̄s ad se. Mar. 1. c. ⌊ Cū filijs suis ⌋. i. cū iohāne ⁊ iacobo qui matrē comittabāt. ⌊ Adorās. ⌋. s. xp̄z. i. añq̄ peteret aliqd ab eo adorauit eū. i. exhibuit cerimoniā veneration⁹ inclinans caput vel genua flectens. ⌊ Et petens aliquid ab eo ⌋. s. cōcedi sibi ab eo ⁊ petiuit hoc quod sequit. vel dicens petēs aliquid. i. veniēs in similitudinē petentis licet nondū peteret. ⁊ hoc q̄ forte flexis genibus manebat corā xp̄o qui erat habitus petentis ⁊ tamē nichil adhuc verbo exprimebat ⁊ ob hoc xp̄s ab ea quesiuit quid vis. i. quid petis. ⌊ Ait illi ⌋. i. mulier respōdit xp̄o. ⌊ Dic ⌋. i. iube. q. d. si tu iusseris fiet: q̄ nemo poterit euitare qō tu fieri volueris. ⌊ Ut sedeāt hi duo filij mei ⌋ s. isti p̄sentes iacobus ⁊ iohānes. ⌊ Unus ad dexterā tuam ⁊ alius ad sinistraz ⌋. i. vnus in dextra ⁊ alius in sinistra. petiuit eos fieri xp̄o ꝓpinquiores loco ⁊ cōsequēter petiuit eos ceteris maiores fieri quātū ad oīa q̄ ꝓditio sediuz hoc exigebat ⌊ In regno tuo ⌋. i. q̄ñ tu regnaueris siue de regno hui⁹ seculi siue futuri ītelligat vt. j. dicef. rñdens autē iesus leuiter se expediuit de ista petitiōe: q̄ irrōnabilis erat ⁊ ex ignorātia habēs originē. ⌊ Nescitis qd petatis ⌋. i. insipientes estis petēdo hoc qō petitis vel nescitis qd aut q̄re est illud qō petitis. ⌊ Et potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ suz ⌋. i. ad hoc qō petitis nō potestis puenire nisi bibēdo calicē passiōis ⁊ totius amaritudinis: ideo cū hūc honorē petatis an calicē illū bibere possitz ⁊ dixit quē ego bibitur⁹ suz. i. tollerare morte sic ego tollerabo. q. d. ego p̄ morte acgro honorē. iō vos si honorem hūc aut silez vultz calicē mortz bibere debetz. ⌊ Dicūt ei ⌋. rñderūt iacob⁹ ⁊ iohānes ⁊ non mater q̄ ad illos dixerat xp̄s verba. ⌊ Possumus ⌋. insipienter etiā nūc loquūt q̄ nesciebāt an possent sz honoris cupido īflamabat eos vt sic dicerēt. ⌊ Ait illi ⌋ replicat xp̄s. ⌊ Calicē quidē meū bibetis ⌋. i. martirij vel passionis ambo enī p̄ xp̄o multa passi sunt. ⌊ Sedere autē ad dexterā meā ⁊ ad sinistrā ⌋. qō illi cōcesserāt ipse acceptauit asserens qō vere biberēt calicē eius patiendo pro eo: ⁊ tñ qō petiuerant nō apte cōcedit īmo nō cōcedit q̄ nō sunt ipsi qui sedent ad dextrā aut sinistrā xp̄i. ⌊ Nō est meū dare vobis ⌋. i. nō ptinet ad me eo modo quo vos ptinere putatis licet vere ad ipsuz pertineret facere q̄cquid vellet. ⌊ Sed q̄bus paratū est a patre meo ⌋. patrē vocat deū. q. d. nō putetis q̄ ista danda sint ex affectiōe carnalis cognatiōis in q̄ vos ꝓfiditis: sz ꝑm dispositionē diuinā dant cui nemo cognat⁹ est scōm carnē: q̄ ille spūs est sed oēs sunt filij eius ⁊ magis ad eū ptinet q̄ ipm magis colit. Hic autē nō apparet anticipatiōis nec postponēdi cā ideo est tenēdū q̄ sit ordo cōtinu⁹. q̄ mathe⁹ ⁊ marc⁹ soli istud referunt ⁊ ambo cōcordant in isto ordīe. nā Mar. 10. c. statim post p̄cedencia in quib⁹ p̄nūciauerat de morte ⁊ resurrectiōe sua subditur de petitiōe ista: iō dicendū q̄ est ordo cōtinu⁹. qō patet q̄ dicit hic tūc accessit ad eū. s. tūc q̄ñ facta sunt p̄cedētia ⁊ ita apparet q̄ inter iordanē ⁊ iericho ista facta sunt dū xp̄us iret in via vel diuerteret ad aliquē locū eūdo versus ierosolimā. Querit quomō potest stare qō hic dicit q̄ mater filiorū zebedei accesserit ad xp̄m petēs. nā Mar. 10. c. dicit q̄ accesserunt ad iesuz iacob⁹ ⁊ iohānes filij zebedei: Dicendū q̄ vna ⁊ eadē petitio ⁊ rñsio fuit q̄ apud matheū ⁊ marcū cōmemorat ⁊ tñ fuit veritas q̄ mater nō fuit mota ad petendū aliqd pro filijs sz filij soli incitauerūt matrē vt peteret pro eis ⁊ petiuit qō habet hic. ⁊ q̄ vere illa petiuit ⁊ nō filij licet ipsa cū ea dixit hic mathe⁹ q̄ accessit illa ad iesum cū filijs suis petens ab eo. ⁊ sic mathe⁹ puram ⁊ nudā facti veritatē recēsuit nō curās originē vel causaz rei. Marcus vero ad causam potius attēdit. sciebat enī q̄ mater nō a seipsa sed a filijs mota est ad petendū: ⁊ iō illi petere videbant q̄ petitp se fecerāt. illos ꝑ petere dixit ⁊ nō matrē. sicut ille dicit edificare domū q̄ edificari iubet ⁊ nō domificatores q̄ māib⁹ suis illā ꝯstruūt. sicut dicit q̄ salomō edificauit vel fūdauit domū dn̄i. 3. reg. 6. c. ⁊ tamē nō apposuit manū ad lapides aut ligna sz fabricatores. qō vero marc⁹ dicit accessisse iacobū ⁊ iohānē filios zebedei ad xp̄z verū est quantū ad rē gestā. nā etiā math. dicit illos iuisse cum matre sua petēte. sz q̄ asserat illos petiuisse: cū mater tñ petierit intelligendū est vt dictū fuit. sic dicit Aug⁹ li. de cōcor. euan. qō autē hic p̄ matrē dictū esse expressit marc⁹ ipsos filios zebedei p̄hibet dixisse cū illa eorū volūtatem attulisset ad dn̄m. vñ magis ipsos q̄ illā dixisse qō dictū est marc⁹ breuiter ītimauit. Querit cū iacob⁹ ⁊ iohānes filij zebedei vellent aliqd petere a xp̄o quomō potuerūt p̄ matrē hoc petere. q̄ ipsi discurrebāt cū xp̄o. illa vero mulier erat ⁊ nō discurreret sz maneret in vrbe sua nazareth. de illa enīz erat dn̄s ⁊ ibi hītabat mr̄ ei⁹ ⁊ sorores ei⁹ ⁊ tota cognatio sororū ei⁹ ⁊ familie ipsarū vt testati sunt nazareni. vt p̄z. Ē. 13. c. ⁊ mar. 6. ista autez petitio nō fuit facta in nazareth iō nō possz hoc petere mr̄ p̄ filijs: Dicēdū q̄ nō factū est in nazareth sz in iudea ⁊ tñ potuit ibi esse mater iacobi ⁊ iohānis duplr. vno mō q̄ a casu venisset nūc ad visitandū xp̄m ⁊ filios suos. scdo mō, q̄ forte iā ex toto seqrēt dn̄z. de p̄mo p̄z q̄ sic fuit de virgīe dn̄a nr̄a illa enī nō discurrebat cū xp̄o quocūqz ille ibat ad p̄dicādū: sz aliqñ veniebat ad visitādū eū ex aliqb⁹ cāis ad loca p q̄ discurrebat sic p̄z. Ē. 12. c. cū dicit adhuc eo loquente ad turbas ecce

Q.° 32.

Q.° 33.

mater sua ⁊ fratres sui stabant foris querẽtes loq ei ⁊ dixit ei quidã ecce mater tua ⁊ fratres tui stãt foris querẽtes te .⁊ ita apparet qꝫ nõ discurrebant cũ eo de loco in locũ sed nũc eo predicante superuenerũt qꝛ si cũ eo ambularent nunc nõ starẽt foris predicãte eo nec vellent tunc loqui ei .ita ergo poterat nũc venisse mater filiorũ zebedei ad visitandũ eos aut xpm. ℣ De secũdo patet qꝛ forte sequebaꝯ mater istoruz duorũ xpm sicut alique alie mulieres sequebanꝯ: ⁊ maxĩe qñ nunc venit de galilea in iudeam secute fuerũt eũ alique: ⁊ qñ in galilea erat seqbanꝯ eũ aliq ⁊ mĩstrabãt ei necessaria de exspensis suis Luc. 8.c. ⁊ ita nũc ỏ galilea ascẽderãt multe cũ eo mulieres in iudeã ⁊ in irlm .ℳar .15. ⁊ Luc .23. ⁊ isto modo venerat ista mater filiorũ zebedei cũ xpo de galilea vsqz in irlm ⁊ secuta fuit eum vsqz ad mortẽ ⁊ ipsa fuit vna de eis q illũ vngere venerãt ad monumentũ .j .27.c. ℣ Erant autẽ ibi mulieres multe alonge q secute fuerãt eũ a galilea ministrãtes ei inter quas erat maria magdalene ⁊ maria iacobi ⁊ ioseph mr̃ ⁊ mater filiorũ zebedei: sed illa mater filiorũ zebedei est de qua hic dicitur: ipsa ergo potuit esse in via inter iordanẽ ⁊ iericho cũ xpo vbi ista accidерũt vt peteret a xpo pro filijs suis ea q habentur hic, ista ẽ que vocatur maria salome cuiꝰ nomẽ non posuit hic matheꝰ sed ℳar .16.c. ponit: quomõ autez fuerit secuta xpm nõ patet

Q.ª 34 ℣ Queritur dato qꝫ mater iacobi ⁊ iohãnis pro eis petere posset ad quid ipsi voluerũt qꝫ pro eis peteret: poterant enim ipsi pro seipsis petere. ℣ Dicẽdũ qꝫ matri suaserũt vt peteret q̃st cõuenientiꝰ illa petere posset qꝫ filij. etiã hoc primo qꝛ facilius exaudiret eo qꝫ ipsa erat mulier ⁊ viri solent maxĩe honorare matronas potissime cũ honeste sunt ⁊ etate grandeue talis autẽ erat mater illa vt Crisoꝰ dicit .s. qꝫ erat etate defecta ⁊ femina religiosa ideo magis eã audiret qꝫ illos. Scõo qꝛ ipsi erant domestici xpi ⁊ licet qs familiares suos magisqꝫ extraneos diligat extraneos magis honorat. vnde ad iohãnẽ ⁊ iacobũ tanqꝫ ad familiares ⁊ discipulos parũ attẽderet xps: ad matrẽ vero eorũ q nõ erat ita familiaris magis attenderet ideo illã submiserunt rogaturã. Tertio fuit qꝛ facilиꝰ cõcederet xps matri qꝫ filijs .nã licet tã matri qꝫ filijs eẽt xps cognatus ꝑm carnẽ tñ ad matrẽ illorũ se habebat vt minor: ad illos vero vt equalis ⁊ ideo matri illorũ q erat sororꝛ matris sue debebat quidẽ honorẽ qꝛ forte illa aliqñ adiuuerat dñaz nostrã sororẽ suã ad nutriendũ christũ sicut sororꝛes inuicẽ faciũt ⁊ ex hoc aliqualẽ honorẽ ei videbaꝯ deberevt matri: iacobus autẽ ⁊ iohãnes erãt cognati xpi in scõo gradu ⁊ ita erant in gradu equalitatis .vnde nõ debebat eis honorẽ sed amorẽ ꝓpter qõ facilius exaudiret matrẽ eorũ qꝫ illos. Quarto qꝛ ex alia ratione videbatur xps debere honorẽ quendã isti mulieri qꝛ ista ministrabat ei expensas aliquas vt dicit .j .27. ℣ Erant autẽ mulieres multe alonge q secute fuerãt iesuz a galilea ministrãtes ei: inter quas erat maria magdalene ⁊ maria iacobi ⁊ ioseph mater ⁊ mater filiorũ zebedei: iõ magis exaudiret istius petitionẽ qꝫ filiorũ. Quinto fuit propter reprehensionẽ tollendã ⁊ scãdalũ euitandũ. ℣ Nam timebãt iohãnes ⁊ iacobꝰ qꝫ eis petentibꝰ hũc singularẽ honorẽ turbarẽtur ceteri discipuli. si ãt peteret mater pro eis nõ esset ita aperta causa turbationis ⁊ ipsi essent excusabiliores. Sexto qꝛ ad quẽcunqz euentũ videbatur esse melиꝰ qꝫ mater peteret qꝫ qꝫ filij: qꝛ aut petitio ista iudicaretur a xpo reprehensibilis aut rõnalis. si reprehẽsibilиꝰ minꝰ redarguereꝯ illa tũ qꝛ erat mulier: tũ qꝛ mater. Si autez esset rõnalis facilиꝰ impetraret mater qꝫ filij. de his dicit crisо. si nos rogamꝰ forsitan matrẽ forsitã ceterorũ fratrũ corda cõcutiemꝰ. si enĩ vniti a carne iã nõ possunt q̃st iã spirituales tñ percuti possunt: quasi adhuc carnales. ergo submittamꝰ matrẽ nostrã vt suo nomine deprecetur pro nobis. si enĩ reprehẽsibilis inuenta fuerit facile mereaꝯ veniã: ipse enĩ sexus excusat errorẽ. si autẽ nõ fuerit importũa facilиꝰ impetrabit mater ꝑ filijs suis rogans .s. si nõ iudicata fuerit petitio ĩportũa ⁊ irrationabilis. ipse enĩ dñs q maternos aĩos filiorũ miseratiõe im-

pleuit facilиꝰ exaudiet maternũ affectũ. Septimo fuit ad accumulationẽ nõ enĩ sic iuit mater ad petendũ qꝫ filij obedientes essent sed mater cũ filijs iuit ⁊ ita vt tã mater qꝫ filij simul petere viderenꝯ. vnde ⁊ marcꝰ filios petentes dicit: sed qõ a pluribꝰ petit facilиꝰ impetrat iuxta illud multiplicatis ĩtercessoribꝰ largiaris: est autẽ mota mater ex affectu materno erant enĩ filij eiꝰ iacobꝰ ⁊ iohãnes ⁊ fortassis nullos alios habebat ideo tenebaꝯ nimio affectu ad illos. ⁊ ita qcquid illis ad honorẽ vel vtilitatẽ cederet nõ dubitaret mater petere q illud ardẽter cupiebat. sic enĩ dicit Crisoꝰ. audacẽ enĩ fecerat nature affectus .s. qꝫ mater esset. Secundo fuit ipsa cõfidentia ꝓpinquitatis nimie in cognatiõe. dñs enĩ hũc honorẽ aliqbus collaturus erat .s. alicui qꝫ sederet ad dexteram ⁊ alicui ad sinistrã sic̃ ꝓncipes terreni faciũt nõ tamẽ videt aliquis cui potius dare deberet qꝫ istis: qꝛ isti erant ꝓpinquiores cognatione. erãt enĩ in secũdo gradu ad xpm: ⁊ mater eorũ erat sororꝛ matris christi ideo videt qꝫ poterat petere sine spe repulse. Tertio qꝛ ipsa ministrabat christo in expensis vt dictũ est precedẽti .q. ideo. ex hoc aliquẽ honorẽ ĩpenderet ei petenti. ℣ Querit quare nũc potiꝰ qꝫ alio tpe mater ⁊ filij hoc petiuerũt a cristo? ℣ Dicẽdum qꝫ putauerũt nũc tẽpus aptissimũ. ante hoc aũt licet fortassis hoc cuperent nõ viderãt aptitudinẽ petendi nũc verovi derũt rem de propinquo. nã xps dixerat nũc ascendẽs ierosolimã qꝫ moriturꝰ esset ⁊ resurgeret tertia die. sed statim post resurrectionẽ putauerũt qꝫ cristꝰ esset in regno suo qꝛ iã nichil restaret agendũ postqꝫ semel occideret ⁊ resurgeret. ideo ante qꝫ alius hoc peteret ⁊ ꝓcederetur ei voluerũt ipsi anticipare vt ei daret ⁊ ob hoc statĩ vt xps dixit de morte ⁊ resurrectiõe sua secuta fuit hec petitio: ⁊ ita dicit ĩ littera tũc accessit ad eũ .s. statim postqꝫ mors ⁊ resurrectio prenũciata sunt. est autẽ intelligendũ qꝫ postqꝫ iacobꝰ ⁊ iohãnes audierũt cristũ loquentem de morte sua ⁊ resurrectiõe iuerũt ⁊ dixerũt matri sue .⁊ suggesserũt ei qꝫ illa ad petendũ pro eis iret: nã ipsa nõ interfuerat qñ cristꝰ de morte ⁊ resurrectiõe locutus est. Cũ dicat supra in lra qꝫ assumpsit duodeciz discipulos suos secreto. ⁊ ita oportet necessario intelligi qꝫ matri sue illi statim hoc retulerũt ⁊ illa nõ morata cristũ petitura addit. Sic dicit ieroꝰ qꝛ post oĩa dixerat dñs ⁊ tertia die resurget putauit mulier post resurrectionẽ ilico regnaturũ ⁊ auiditate femine a presentia cupit ĩmemoꝛ futurorũ. sic etiã dicit Crisoꝰ estimo autẽ qꝫ hi fratres cũ audissent dñz de passiõe sua ⁊ resurrectiõe ꝓphetantẽ ceperũt dicere intra se cũ essent fideles. ecce rex celestis descendit ad regna tartarea vt regẽ mortis destruat: cũ autẽ victoria fuerit cõsumata qd aliud restat nisi vt gloria regni subsequaꝯ

Q.ª 36. ℣ Querit quare dicit accessit ad euz mater filiorũ zebedei?

℣ Dicendũ qꝫ voluit matheꝰ notificare mulierẽ illã que petebat. ideo notificãda erat ꝑ nomẽ suũ vel per aliquid adiunctũ aut notius: qꝛ res notificatur per id quod ỏ ea notius est ⁊ tñ licet nomina filiorũ .s. iacobꝰ ⁊ iohãnes nota essent notiꝰ erat nomẽ patris .s. zebedeus: ideo per illud cõuenientiꝰ poterat notificari mulier. ℣ Dicendũ autẽ qꝫ caute positũ est vt vtrũqz intelligereꝯ .s. vxor ⁊ mater .nã nõ sufficeret alterũ eorũ .si enĩz poneretur solũ mater .s. vt diceret mater iacobi ⁊ iohãnis fortassis nõ essz sufficiẽs notificatio cũ iacobꝰ ⁊ ihes ꝑ nomẽ ꝑprium sui soleãt notificari vt vocẽt filij zebedei: si autẽ poneret solũ nomẽ vxoris .i. vt diceret accessit vxor zebedei ad iesuz nõ sufficienter ĩmo nõ cõuenienter notificaret. qꝛ licet zebedeꝰ esset notꝰ tñ poterat esse qꝫ vxor sua nõ esset mr̃ iacobi ⁊ iohis. liczenĩ ille ex vxore sua genuissz iacobũ ⁊ iohãnẽ poterat eẽ qꝫ nõ brẽt nũc illã vxorẽ sz aliã: vtpote qꝛ ꝓr mortua essz vel qꝛ zebedeꝰ eã iã repudiassz ꝑm cõsuetudinẽ legis moysi .⁊ tñ hic introducit mulier ista vt videaꝯ qꝫ ipsa orat pro filijs iõ debuit poni qꝫ mulier ista esset vxor zebedei ⁊ qꝫ essz mater iacobi ⁊ ihis: ⁊ ita caute matth. vtrũqz exp̃sit ⁊ breuiter dicẽs accessit mr̃ filiorũ zebedei: nã si mr̃ filiorũ zebedei erat nccio erat qꝫ

Q.ª 37. fuerãt vxor zebedei. ℣ Querit q̃re cũ mr̃ petitura erat ꝑ fi

liis ad quid filij cū ea accesserūt? ¶Dicendū q̄ cōuenientius erat ad honorē iacobi ⁊ iohānis q̄ illi nō irēt cū matre petitura q̄ q̄ irent propter causas supra positas ⁊ tñ desideriū rei petite tñ eos alliciebat q̄ induxit eos ad hoc vt .s. eo modo peterent quo facilius impetrarēt licet nō valde cōueniret hōesti eorū. Sed adhuc moti sunt ad cūdū cū mr̄e. p̄mo ex causa honesta .s. vt honorarēt matrē. Erat enī matrōa honorabilis vnde nō debuit sola ire ad iesuz. nemo autē cū mr̄e honestius ire poterat q̄ filij. potissime ad ītroducēdū eā ad xp̄m: q⁹ illa nō erat ita familiaris xp̄o sicut filij q erāt discipuli ei⁹ ideo ex hac parte cōueniēs erat ire cū ea. Scōo fuit ad acumulationē licet enī matrē ad petendū submiserāt tñ ⁊ ipsi petere volebāt vnde ⁊ mar. eos petiuisse introducit: vt saltē multiplicatis petentib⁹ facili⁹ ipetrarēt quā si sola mater peteret aut soli filij Tertio fuit ⁊ forte p̄cipue ad tollendas excusatiōes. forte enī xp̄s vellet ponere excusatiōes quare hoc nō faceret: aut q̄ nō esset tēpus faciendi ⁊ q⁹ mater nō interfuerat verbis dñi quā do dixit q̄ ascendebat ierosolimā ⁊ cōsumarent oia q̄ scripta erant de eo .s. vt occideret ⁊ resurgeret tertia die poterat xp̄s dissimulare ȳba ista q̄si nō dicta essent cū in secreto dicta essent vel aliter intelligerent aut aliqd circa ea dicere p q̄ excluderet petitionē mr̄is ⁊ fortassis illa nesciret rn̄dere: iō filij irevoluerūt cū matre vt si qd esset ad q̄ illa nō sufficeret rn̄dere: ipi respōderent aut si in aliquo illa remissior esset ipsi peterēt agen
Q°.38. tes causam suā. ¶Querit quare adorauit mulier hec xp̄z ⁊ qua adoratione. ¶Ad primū dicendū q̄ adorauit eū p̄mo q⁹ dignū erat q̄ eū adorare p̄pter suā excellentiā. ¶Secūdo q⁹ nūc accedebat ad eū in p̄mordio locutionis cōuenīs erat q̄ adorationē p̄o honore ei exhiberet. ¶Tertio ⁊ precipue fuit hoc ad placandū ⁊ flectendū eū: quedā enī pars suasionis erat hec facere. nā naturaliter q̄libet homo obsequijs flectit ⁊ suadet. honor autē magnū obsequiuz est. potissime ad aīos natura p̄stantes. iō multū inclinat hominē ad cōcedēdū q̄ petit ipse honor exhibit⁹: ⁊ ita mulier caute egit p̄ius adorās ⁊ deinde petens vt adoratio conferret aliqd ad exauditionē petitionis. sic dicit Crisō⁹ adorans ⁊ petens aliqd ab eo. i. reuerencia exhibita petit vt q̄ petierit sibi cōcedat. ¶Ad scōm dicendū q̄ xp̄o tā dulia quā latria poterat exhiberi. erat enīz verus hō ⁊ ȳtute predit⁹ ideo ex hoc sibi dulia debebat imo excellēs dulia p̄pter excellentē virtutē q̄ in eo refulgebat. erat etiā verus de⁹ ⁊ iō latria sibi debebat. ⁊ tñ quid istorū mulier p̄stiterit nō apparet. nā si mulier crederet eū deū certū est q̄ latriā exhiberz. si autē boīez dñz putaret ip̄ēderet dulia. Credebat autē mulier xp̄m esse hominē q⁹ hoc videbat ⁊ etiaz aliquid sup hominē q⁹ credebat eū esse messiā: ⁊ iō asserebat eū regnaturū post q̄ resurgeret ⁊ ita petebat p̄o filijs dexterā ⁊ sinistrā: ⁊ tñ an crederet eū esse deū nō apparet: q⁹ iudei nō credebāt messiā venturū esse deum licet ex sacris scripturis hoc inferat. ⁊ ita licet mulier illa crederet eū esse messiā nō erat necessariū q̄ crederet eū esse deū sicut iudei existimabant: ⁊ hoc certius videt .s. q̄ illa solū crediderit eū hominem: ⁊ ideo adorationē dulie ī penderit flectēdo genua. vel inclinādo caput ⁊ ita de alijs modis reuerētie. sic enī dicit Crisō⁹ adorās ⁊ petēs aliqd ab eo. i. reuerencia exhibita petit vt q̄ petierit sibi detur. mulier aūt petiuit an: eq̄ xp̄s diceret ei qd vis ⁊ tñ nō petiuit aliqd in speciali z in generali. s. petens vt cōcederet ei id quod postea exp̄meret ⁊ ideo tūc xp̄s debuit ei dicere quid i. qd petebat in speciali. ⁊ hoc cōsonat littere vt teneant omēs termini in p̄pria significatiōe: filij autē dicunt petiuisse q⁹ matrē petere suaserūt ⁊ cōpulerūt: ⁊ illa verba q̄ mar. 10. dicunt fili dixisse vere dixit mater. s. magister vel dñe volovt quodcū q⁹ petiero facias michi ⁊ ille ait qd vis. ⁊ tūc illa expressit petitionē .s. dic vt hi duo filij mei ⁊c. vsa fuit autē mulier isto mō petitionis quasi ex generali petitione xp̄m teneret ⁊ postea facta p̄missione nō faceret cōtra verbū suū: nō autē credebat q⁹ xp̄s sciret qd illa petere int̄deret an: eq̄ peteret: sicut ⁊ nos facimus. ¶Querit ad quid aut quomodo xp̄s dixit quid vis nā videtur q⁹ ipse sciebat quid illa vellet ⁊ ideo nō oportebat querere. ¶Dici potest dupliciter: vno modo q⁹ xp̄s sciebat quid illa petere vellet cū ipse scrutetur corda ⁊ renes ⁊ tamen locutus est iuxta id quod mulier de illo credebat. sic enī xp̄s sepe faciebat q⁹ talē se hominibus exhiberet qualis apud eos esset. sicut quādo apparuit duob⁹ discipul⁹ euntib⁹ in emaus die resurrectiōis: nā visus est eis peregrinus ⁊ finxit se longi⁹ ire. nō quidē q⁹ aliqd ipse vere finxerit: sed q⁹ ipsi fidē xp̄i perdiderant cū dixerūt nos autē sperabam⁹ q⁹ ipse redempturus esset israel Luc. 24. c. aparuit eis tanq̄ peregrinus q⁹ vere ab aīo eorū per fidez peregrinus ⁊ alienus erat Etiā dicit q⁹ finxit se longius ire q⁹ vere lōge ab eis erat. sic dicit Gre. nichil veri simplicitas p duplicitatē fecit: sed talē se eis foris ost̄dit q̄lis interius apud eos erat: ita ⁊ nūc mulier ista putabat q⁹ xp̄s nesciebat quid ipsa vellet petere ⁊ ideo dixit volo vt quodcunq⁹ petiero des michi vt dictū est p̄cedenti. q. xp̄s ergo locutus est ac si nesciret quid illa vellet dicēs quid vis. ¶Secūdo potest dici ⁊ adhuc melius q⁹ iō xp̄us quesiuit quid vis vt ex responsione illius haberet occasionē loquēdi ⁊ oñderet respōsionē suā iustam. sciebat enī xp̄s q⁹ volebat mulier petere q⁹ duo filij sederent vnus ad dexteram ⁊ ali⁹ ad sinistrā ⁊ hoc ille nolebat cōcedere: ⁊ q⁹ si mulier dicente volo vt cōcedas michi quodcūq⁹ petiero diceret xp̄s nolo cōcedere nō appareret alijs an iuste xp̄us hoc negasset q⁹ licet ipse sciret qd illa petere vellet nesciebant hoc alij. poterat autē esse q⁹ sub illa generalitate vellet petere aliquid iustū cui cōdecendi deberet. ⁊ cū illa esset soror matris xp̄i ⁊ deuota nimis xp̄i sequēs eū ⁊ ministrās ei ō facultatib⁹ suis: videret indignū si negaret petitionem non apparente causa negationis ⁊ tñ nisi illa aperiret qd volebat nō appareret: an iuste denegabat. ōbuit ergo mulier aperire petitionē: ⁊ tñ nō aperiret eaz nisi xp̄s diceret ei quid vis ideo debuit ei dicere quid vis: ⁊ ista est vera causa. sic aliquando xp̄s interrogabat aliqua vt ex locutione haberet locū dicēdi. vt illud .s. 9. ⁊ Luc. 8. s. qs me tetigit. sic etiā Job. 11. quesiuit vbi posuistis eū vt ex hoc iudei confiterent de morte lazari ⁊ tēpore mortis ⁊ etiā esset eis occasio eūdi cū eo ad suscitādū lazarū vt viderent miraculū. ¶Querit quare mu- Q°.40
lier petiuit a xp̄o dic vt sedeant hi duo filij mei vnus ad dexteram alius ad sinistrā tuā. ¶Dicendū q⁹ mulier ista p̄o filijs suis maximū honorem petebat quem habere poterant. xp̄m enim regnaturuz credebat q⁹ verum erat ⁊ ideo in domo vel in familia illius volebat q⁹ filij sui maximū honorē haberent quem exprimere voluit per hoc q⁹ dixit sedeat vnus ad dexteram ⁊ alius ad sinistram. ¶Sed quare illum honorem maximū petere volendo dixit vt sedeant hi duo filij mei? ¶Dicendum q⁹ causa petendi hoc determinate fuit ex verbis christi supra dictis: nam sicut iacobus ⁊ iohannes nunc petierunt ista potius q̄ alio tempore propter verba christi que supra dixerat. s. ecce ascendimus ierosolimā vt dictū est supra. ita ⁊ determinate petierunt istum honorem p̄opter verba que christus dixerat p̄cedenti questione. s. vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis sedebitis ⁊ vos super duodecim sedes iudicantes duodecim tribus israel. Et ita significatū est ibi q⁹ xp̄s sessurus esset in sede regni sui ⁊ q⁹ oēs duodecim ap̄li qui eū secuti fuerāt sederent sup sedes singulas: ex quo mulier iā credebat q⁹ filij sui super sedes sessuri essent cū xp̄o. ⁊ tñ tūc manebat differentia q⁹ illi q⁹ p̄pinquores essent xp̄o in sedēdo eēnt honorabiliores: iō petiuit hūc honorē p filijs suis vt vn⁹ ad dexterā ali⁹ ad sinistraz sederet. sic dicit Crisō⁹. videbāt enī seipsos p̄ alijs honoratos ⁊ audierant q⁹ sup duodecī tronos sedebitis. vñ p̄matū ipsi⁹ cathedre petebāt accipere. ¶Querit cū iacob⁹ ⁊ iohānes induxerint ma- Q°.41
trē suā ad hoc petendū p eis an cōfidebāt hoc se accepturos ⁊ vñ. ¶Dicēdū q⁹ cōfidebant se accepturos q⁹ alⁱs nō peterēt expectātes verecūdiā ⁊ mallā vtilitatē ex petitiōe: rō autē cōfi

dendi: ꝓma erat cognatio. erant enī adhuc carnales ⁊ sicut a-
pud homines solitū est q plus cognatos suos q̄ ceteros ho
norent et eis magis beneficia ꝓstent licz min⁹ digni sint: ita et
isti crediderunt q cum inter apl̄os xp̄i nulli duo essent ita ꝓ-
pinqui xp̄o sicut ipi q poti⁹ eis q̄ aliis cōcederet hunc hono
rē. Scōa erat familiaritas ꝓcedens. nam licet multos haberet
discipulos ⁊ precipuos duodecim apl̄os tamē inter illos du
odecī eos magis honorabat. qz in rebus spālibus non voca
bat omēs sz tres solitus erat vocare. s. petrū ⁊ iacobum ⁊ io-
hannē. sic patz in suscitatōe ꝓma quā fecit qñ suscitauit filiam
archisinagogi. s. 9. ⁊. mar. 5. ⁊. luc. 8. sic etiā in trāsfiguratio
ne q̄ fuit res altissima et secretissima eos solos vocauit. s. 17. c
et post hoc etiā in passione qñ cepit pauere ⁊ tedere soli tres
erant coram eo. j. 26. et. mar. 14. c. iō videntes q ipe nō petit⁹
dederat eis illam excellentiā inter ceteros cōfidebant q cōce-
deret nunc q sederet vnus ad dextrā et ali⁹ ad sinistrā. Tertia
erat qz isti credebant q xp̄s istum honorem alicui donaturus
erat cum reges terreni sic faciant et etiā ex verbis illi⁹ colligi
putabant. s. q duodecī discipuli sedere deberent cum eo ⁊ ta
mē sedendo neče erat q aliqui duo ꝓpinquiores ei essent q̄
ceteri et illi dicerent sedere ad dextrā et sinistraz. iō de seipsis
Q°. 42. faciliter putabant concedendū hoc. Queritur dato q cōfiderent iacob⁹ ⁊ iohānes. hoc sibi dandū si peterent cur peti
erunt qz cū cause assignate ꝓcedēti. q. existerent etiā eis nō pe-
tentib⁹ xp̄s illis donaret ⁊ ita non oporteret petere. Dicen
dū q putauerūt nēcm esse petere. ꝓmo ꝓpter benignitatem
dñi. Erat enī tā benignus q cū hocvt ipi credebant alicui da
turus esset nulli denegaret: et iō cum nondū cōcessisset ꝓmo
petenti cōcederet. ⁊ iō habita oportunitate cū nemo istō peti-
uisset: putauerunt cōueniens esse illud petere: ne si quis eos
preueniret posset illud impetrare. sic dicit crīso⁹ q iacob⁹ ⁊ io
hannes dixerunt de xp̄o. qui aūt seipm donauit quō regni sui
societatem nō donabit. petentis negligētia rep̄hendit vbi de
dantis misericordia non dubitat. Scōo et ꝓncipaliter fuit qz
videbant se habere cōpetitorē. s. petrum. illum. n. xp̄s spāl̄r
diligebat. nam ex pte eum illis equabat. quādo enī aliquod
ꝓsentes xp̄o futuri erant. petrus erat vnus de eis. et ita ī su
scitatione puelle. s. 9. petrus fuit cum iohāne ⁊ iacobo. Et
in transfiguratione de tribus fuit vnus petrus. s. 17. aliquā
do autē preferri eis videbat: iux̄ illud. s. 16. qñ dixit: tu es pe
trus ⁊ sup hanc petram edificabo ecclesiam meā: ⁊ iterum ei
dixit ibi: tibi dabo claues regni celorū quod nulli alteri dixit
iō rōnabl̄r timere poterant q eum quē aliquando eis equa-
bat ⁊ aliqñ ꝓficiebat fortassis in regnando ꝓficeret. iō nēciuz
putauerunt q ipsi peterent hoc ante q̄ petrus peteret. nam
si ille prius peteret putarent isti q dextram ei cōcederet. si ve
ro isti qui ei equales erant petendo preuenirent essent potio-
res iure qz vere erāt ꝓores tpe. qō non expectarēt si preueni
ret eos petrus in petitione iō anticipauerunt petere ꝓpt̄ pe
trum. et totarō anticipationis fuit qz ipsi credebant q etiam
si alius ante eos peteret q ipsi haberent dextrā vl̄ sinistrā. nā
xp̄s nemine petente sic eos honorabat ante mortē q̄ ad secre
tissima vocabat eos ⁊ petrum. ideo videbatur rationabiliter
q ad nulli⁹ instātiā vellet ipse turbare ordinē quē ipe spōte in
duxerat. dato ḡ q alij peterētañ eos nulli ꝓcederet honorem
sup eos nisi petro q eis equalis erat. et si illi cōcederet dextrā
manebat sinistra ꝓ altero eor. ⁊ quia duo fratres erāt ⁊ vo
lebant esse equales putauerunt cōueniens esse ꝓoccupare vt
petrus non peteret ante eos et ita daret eis dextra et sinistra.
et ipi putabant q xp̄s hoc vellz vt eos parificaret ⁊ ita q pe
trū eis minorē faceret vt ipi equales manerent et ad hoc neče
esset q ꝓcederent petrum in petitione. sic dicit crīso⁹ videbāt
. n. seipos honorari ꝑ alijs ⁊ audierāt q sup duodecī tronos
sedebitis. vñ ꝓmatū ipi⁹ cathedre petebāt accipe ⁊ q̄ qdā pl⁹
honoris alijs apō xp̄m hēbāt nouerāt. timebāt ꝯo petrū sibi
Q°. 43 ꝓferri. Queritur q̄le regnū tā mr̄ q̄ filij putauerint in quo

ad dextram ⁊ sinistrā sederēt. Dōm q tā mr̄ q̄ filij intelle
xerunt de aliquo regno tpali xp̄i et non de vita eterna. sic dic̄
crīso⁹ putabant q regnū dei esset in ianuis. i. aliquid sensibi-
le vñ manifestū est q nichil spūale petebant neq; intelligentiā
supioris regni hēbant. Scōo pz qz idē tenet origenes dicens
sic̄. n. in regno mūdiali in honore esse videtur q sedent cū fge
nichil fuit mix̄ si mulier ī muliebri simplicitate vl̄ impericia
se debere petere existimauit et ipi frēs adhuc impfecti exītes
et nichil aliud cogitantes alci⁹ de regno xp̄i talia arbitrati sūt
de his q sedebant cum ihesu. Tertio pz qz mr̄ ⁊ filij nichil sci
ebant de regno xp̄i in vita eterna in quo aīas beatificat iō nō
poterant petere quod ignorabant. sz putabant tā isti duo fra
tres q̄ ceteri xp̄i apl̄i xp̄m tpal̄r regnaturū. nam eū messiam
credebant. de messia aūt erat creditū apud omēs iudeos q
regnare deberet in terra et congregaret oēs dispsos de israel
vt esset tunc regnū iudeorū florens: ⁊ non solū ante xp̄i resur
rectionē ⁊ mortē qñ min⁹ docti erant sz etiā post resurrectionē
hoc credebant. nam añ mortē xp̄i tenebant discipuli q xp̄s cō
gregaret dispsos israel redimendo eos de seruitute omnium
gentiū. vñ luc. 24. c. dixerunt duo illi discipuli nos spabam⁹
q ipse redēpturus esset isr̄l. q. d. iam non speram⁹ eo q mor
tuus est ⁊ nondū resurrexit. ⁊ tñ si sperarent de redēptione a
peccato ad deducendū in vitam eternā nulla cā dubitādi erat
de hoc īmo nūc erat efficatior cā credendi q redemisset quia
mortu⁹ erat ⁊ redēptio p mortē fieri debebat et nō p vitam:
Jtē qz isti dixerūt nos spabamus q redēpturus esset israel ⁊
tñ si de redēptione spūali a pcō intelligeret nō solū isr̄l redēp
tur⁹ eēt: sz oēs gētes. ⁊ tñ dixerūt de solo israel iō putabāt de
tali redēptione q̄ fieret regnādo tpal̄r. ita etiā post resurrecti
onē īmo ⁊ tpe ascēsiōis crediderūt. nā ꝺr. actu. 1. c. q a xp̄o as
cendere volente in celū q̄sierunt qdā de astantib⁹ dñe si in tē-
pore hoc restitues regnū isr̄l. in quo appet q de regno tpali
intelligebāt. nā al⁹ non q̄rerēt spāl̄r de regno israel. sz de to-
to mūdo. Jtē qz si intelligerēt de redēptiōe spūali a pcō ⁊ ob
ligatione mortis eterne: aut q̄rerent de illa q̄ tū ad solutionē
pcī aut q̄ tū ad efficientiā. sed q̄ tum ad ꝓmū iaz redēpt⁹ erat
isr̄l et tot⁹ mūd⁹ cū xp̄s mortu⁹ fuisset ꝓ pctis oīm. Si quā
tū ad scām redēptiōis pticipatio ē qñ qlqz morit̄ ⁊ recipit̄ ad
vitā eternā ⁊ de hac q̄ri non oportebat: qz nō dat̄ hom̄ib⁹ ī ali
quo tpe determinato sz successiue sic̄ p diuersa tpa morit̄. iō
nō q̄rebat de regno aliquo spūali sz tpali. Et ita erat fides cō
munis oīm apl̄orū ante aduētū spūs scī ꝓ quē ab oīb⁹ erro-
rib⁹ purgati sūt ⁊ īpfectōes tā intellect⁹ q̄ affect⁹ ablate sunt
vnde mīc mat̄ ⁊ filij nō intelligerēt de aliquo regno spūali sed
tpali. Quarto pz qz ad hoc aliq̄lis verisimilitudo accepta fue-
rat ex verbis xp̄i. ipe. n. dixerat eis cū sederit filius hoīs sede
bitis ⁊ vos sup duodecī sedes iudicātes duodecī trib⁹ israel
ꝓce. c. et illa verba fuerūt eis occasio petendi q sederēt ad de
xtram et sinistrā. Quinto pz qz si de regno vite eterne intelli
gerent cum illō nō detur hoī nisi post mortē nō petiuisset mr̄
nunc spāliter ꝓ filijs: sed nunc credidit spāliter petendū eo q
statī post resurrectōez credidit xp̄m regnaturū vt dictū ē. s. iō
nō petebat aliqd ꝓ regno vite eterne sz ꝓ regno tpali qō cre
debāt xp̄m hīturū. Sexto pz qz in vita eīna felicitas vni⁹ nō
īpedit magnitudinē felicitat̄ alteri⁹ sz pōt cē m̄lti eq̄l̄r felices
et q felicitas vni⁹ nō īpediat ꝓ felicitatē alteri⁹. sic̄ exīte vno
virtuoso pōt alij esse multū virtuosi sine īpedimēto ꝓ tutis
illi⁹. si ḡ felicitatē vite eterne peteret mr̄ ꝓ filijs nō curaret pe
tere q sederēt ad dextrā ⁊ ad sinistrā: qz q̄cūq; grad⁹ ⁊ q̄ntun-
cūq; excellēs bītudis significet ꝓ sedere ad dextrā ⁊ sinistraz
posset cōicari multz ⁊ nō oporteret spāl̄r peti ꝓ istis q̄si ali⁹
nō ꝓferret eis: ⁊ tñ ipi nō petiuer̄t hoc nisi optātes: vt nemo
eis ꝓponeret cū timerēt ꝓferri petrū vt. d. crīso⁹. ḡ nō ītelle-
xerūt de vita eīna sz tpali regno Septio pz qz si de excellētia
in vita eīna intelligerent filij ⁊ mater cum regnū vite eterne
equaliter cōicabile sit masculis ⁊ femīnis ⁊ ꝓ dextram ⁊ sini-

stram significetur manere in bonis excellentioribꝫ dei sic̄ xps dicitur sedere a dextris dei. mar. 16. ⁊. actu. 7. dicit stans a dextris dei erubesceret mater petere hoc pro filijs: qr rōnabilis esset q̄ cristus matri sue hoc cōcederet q̄ alicui alteri· iō non auderet illud petere p filijs suis. petiuit tamē qr putauit esse regnum tempale in quo femine non assumunt ad principat⁹ vel ad ministrationes vt iuxt reges sedeant ad iubendū vel cō sulendū sz viris cōpetit. ⁊ tunc non erat incōueniēs peti p iacobo ⁊ iohanne qr nulli alij viri erant magis ꝓpinqui cristo in cognatione q̄ isti duo. etiam quia si esset bonum in regno vite eterne potius peteret mater p se q̄ pro filijs quia nollet ipsa esse minor illis. ⁊ tñ petiuit pro illis et non p se: ergo innuit q̄ erat regnū tpale in quo mulier illa ptem se habiturā non putabat eo mō quo filij habere poterant. verū est autem q̄ non erat aliud regnum xpi nisi spūale et tñ apli qui nondū erant circa ea q̄ ad xpm ptinebant pfecte eruditi putabant regnū eius futurū tpale et in tali regno petebant pſidere sedendo ad dextram ⁊ sinistram. Considerādū q̄ nemo nisi insan⁹ abijcit diuicias honorē et potentiā tpalē tanq̄ p se mala cum a deo creata sint ⁊ ipe dicat de se q̄ dat nobis bona quādo ista dat iuxta illud qō deus dixit dauid feci tibi nomē grāde: iuxt nomen magnorū que sunt in terra. 2. re. 7. ⁊. 1. palipo. 17. sz iō ista aliquādo abijcienda iudicam⁹ qr ad virtutē ⁊ bonam habitudinē contraria illa nobis videmus aut ipeditiua. vel qr illa dimittendo magis deo placeamus volentes illi soli adhere: quando autē p ista non tollitur virtus neq̄ impedit nec magis placemus abijciendo q̄ tenendo non est vlla causa abiciendi hec. Discipuli autē abiecerant: qr cristus iubebat q̄ q vellet eum sequi omīa dimitteret vendendo ⁊ dando pauperibus sic̄ dixit iuueni diuiti ꝑce. c. post resurrectionē ās xpi qñ putabant eum tpaliter regnaturū nō credebat q̄ ipse iuberz diuicias cōtēni et abijci sz potius magnis fulgere honoribus ad quos cōsequētes sunt diuicie. iō non erat inconueniens q̄ illi qui xpo mandante diuicias abiecerāt vt ei placerēt illas: ⁊ honores appeterent tpaliter quādo ipe eis dare pmitteret. ip si tñ nō petebant hic aliud q̄ id qō xps promiserat. s. sedebitz sup duodecim sedes cū peterēt sedere ad dextrā ⁊ ad sinistrā. iō nō erat inconueniēs q̄ hoc peterēt sz in hoc solo errabant: quia id quod xps eis pmiserat erat spūale ipsi vero putabāt esse temporale. Queritur an iacobus ⁊ iohānes peccauerunt suggerendo matri q̄ peteret p eis sedere ad dextram et sinistram. Dicendū q̄ isti peccauerunt appetendo istud et suggerendo matri vt peteret et postea instando corā xpo vt fieret ⁊ pz primo qr p hoc scandalizauerunt alios aplos vt dicitur in lra. s. indignati sunt dicē de duobus frībus. Scōo qr xpus redarguit istos dicens: nescitis quid petatis: ⁊ tñ si non peccassent non redarguisset eos xps. Tertio quia sic isti petēdo non peccarent cum p se peterent ⁊ instanter concederetur eis. Fuit autē pctm̄ eorū superbia quedā qr cōcupierunt excellētiā indebite. i. suis meritis. erat enī ista excellentia maior: q̄ vt ꝓueniret iō nō fuit data licet eā petiuerint qr maiora merita ad hoc req̄rebātur. Scōo qr forte hoc volebant isti in p̄iudiciū aliorū q̄ habūdanti⁹ hoc merebantur. nam fortassis petrus maioris meriti erat q̄ qlibet istorū vel q̄ alter eorū ⁊ tñ ambo volebant eum p̄cedere cum vnus ad dextram ali⁹ ad sinistrā sedere deberet. Tertio qr isti se ingerebāt ad honores ⁊ tñ ad honores potissime ad eos q̄ aliqd spūalitatis hñt nemo dēt se ingerere sz vocari. ad habre. 5. nemo sibi indebite assumat honorē sz q̄ vocatus ē a deo tanq̄ aaron. Quarto qr isti nō putabant se petere rem debitam sz potiꝰ fauore īpetrandā ⁊ de qua non cōfidebant an daretur eis vel approbaret a xpo iō in occulto petiuerunt. et ipi etiā nō petiuerunt sz matrē ꝓ ad petendū submiserūt. an tñ fuerit pctm̄ mortale vel veniale nō cōstat. magis tñ tenēdū est q̄ esset veniale. qr sic̄ in auaricia fit ita et in īani gloria et superbia: et in auaricia non quelibet cupiditas rerum est peccatū mortale etiā si quis superbiat vltra necessitatē ⁊ moderationē sz tunc qñ quis appetit cum p̄iudicio alieno. vel cū tanta est cupiditas q̄ vt assequaī cōcupitā rez non dubitabit agere aliquid ꝓtra legem dei et amorē ꝓximi sic etiā cupiditas etiā sine exteriori actu est peccatū mortale. ita ⁊ ō inani gloria appetere laudē indebitā non est pctm̄ mortale nisi cōstituat qnis in ea finē: vel tanto amore ad eam afficiatur q̄ non dubitet cōtra deum agere vt laudem ⁊ gloriaz humanā adipiscatur. ita etiā est de appetitu honoris et excellentie quod ad superbiā ptinet. nam si quis appetat ardent honorem. vel quantūlibet magnū honorem. si tamē nō est dispositus ad agendū contra deum vel p̄imū· vt il· ū habeat si aliē habere non potest non peccat mortaliter. Si autē cōtra deuz agere esset dispositus qñ non posset euz aliter habere peccat mortaliter cupiendo etiā si nunq̄ assequaī illum neqz faciat aliquid cōtra ꝓximū aut cōtra deū. qui enī posset habere honorē quē valde cupit faciendo aliquid contra legez dei ⁊ non vult habere vt agat cōtra legem q̄uis desiderauit honorem quē non mereaī non peccat mortaliter. De istis ita videt dicendum. nam q̄uis forte putarent se insufficientes meritis ad istum honorem tñ quia nullus est sufficiens supletur ex xpi benignitate qō meritis deerat. nō petebant etiā cum p̄iudicio alicuius ꝓximi qr licet fortassis aliquis de aplis esset equalis vel maior istis duobus frībus et aptior ad istum honorē q̄ isti: tñ ipi nesciebant alicui ius quesitū esse ad illum nec in illo et ita nemini p̄iudicabant illū petendo etiā nō putabant cē contra legē dei petere istū honorē qr non erat expresse in aliqua lege cautū ne quis talem honorē peteret aut appeteret. Est q̄ dicendū q̄ venialr videtur peccasse. Queritur an mr istorū peccauerit petendo istū honorez p filijs. Dicendum q̄ mater nullo mō peccauit vel minus peccauit q̄ filij. ꝓmo patet quia multa licet homini petere ⁊ appetere p altero que nō licet p seipso petere. ⁊ maxime ea que ad honorez ptinent. Scōo qr in matre erat multū excusabile quicqd pro filijs petere cū naturaliter desideret honorē filioꝝ sicut suū ⁊ fortassis plus q̄ suū. Tertio patet quia xps redarguit filios ⁊ non matrē. ⁊ tamē si mater peccasset in aliquo etiā ipa videret redarguenda. Et tamē sīgs dicat istā mulierē in aliquo peccasse dū tamen minus peccauerit q̄ filij nō negamus. qr q̄ non redarguaī nō plene ꝓbat eā nō peccasse. Queritur cū mr ptiuerit p filijs quare nō rndit matri sed filijs dicēs eis nescitis quid petatis. Dicēdū q̄ licet mater sola petiuit rndit xps solis filijs. primo qr volebat matrē honorare vel nō dirigere ad eā verba redargutionis. ⁊ tñ erant ista verba increpatoria scz nescitis quid petatis. ideo noluit ad matrē sed ad filios dirigere. Scōo quia vt aliqui volunt nō solum mater petiuit sed etiā filij cū ea petebant in tantū vt marcus dicat eos petiuisse hoc a xpo. mar. 10. c. ⁊ ita increpari debebant ipsi ⁊ non mater ⁊ fuerunt verba directa ad eos. Tertio quia mater nō fuit mota a seipsa ad petendū: sed filij eā impulerūt petere. ⁊ ideo si petitio esset importuna ipsi filij merebanī increpationē ⁊ nō mater. Quarto fuit vt oñderet xps se scire quō ⁊ vñ ista p̄ocedebant. ideo xps ostendens se scire q̄ ab illis istud p̄ocederet respōdit eis q̄si ipsi peterent ⁊ nō illa Et quia erat responsio cū increpatione noluit dirigere ad illā sed ad illos. ⁊ hoc satis colligitur quia a principio quādo illa petiuit in generali dicēs volo vt qcūqz petiero facias nō dū aparēte ī particulari inigtate petitiōis dixerit ꝙba ad illā dicēs qd vis: qr tūc sine īcrepatiōe erat rnsio mūc quoqz si sine īcrepatiōe eēt rnsio ad matrē dirigeret: sz qr facta ī particulari petitiōe ꝓuenies erat rnsionē eē cū redargutiōe: qr petitio erat aliqlit inconueniēs dixit xps ꝙba ad filios dicēs nescitz qd petatz. Queritur quō erat verū q̄ nesciebant qd peterēt ⁊ q̄re hoc dixit. Dom q̄ hoc dixit propter multa. primo quia adhuc de re quaz petebant non habebant cognitionem: ⁊ ista est fortis redargutio. nā q̄ quis petat quando non est tempus vel plus quā meretur vel vbi non deberet. dicit quidem aliquod inconueniens

Q.° 44

Q.° 45

Q.° 46

Q.° 47

sed nō excludit omnē condecentiā vel rationem. q̄ autē homo nesciat quid est id quod petit: dicit errorē generalē ⁊ oīa confūdit. nā qui nescit quid est illō quod petit non poterit petere quādo debet: nec vbi debet: neq; ad finē cōuenientē neq; q̄tū debet: neq; qualiter debet. q; cū oīa ista sint accidentia rei dependet cognitio eorū ex cognitiōe rei. qui ergo ignorat qd est id quod petit aut petere intendit ignorat rez. ideo non pōt cognoscere cetera. hoc autē dixit xp̄s. cum ait: nescitis quid petatis. ideo est dura increpatio. q. d. nō solū non obseruatis rōnē circa ea que petitis. īmo ita estis inepti q̄ adhuc nescitis quid est ipm quod petitis: et vere nesciebant qd peterēt q; ipi petebant a p̄o sedere a dextrā ⁊ sinistraz eius in regno tēporali sup israel: et tamē nullū tale regnū xp̄s habitur⁹ erat. dicitur ergo q̄ nesciūt quid petūt q̄ rē petūt q̄ nūq̄ erit. Erat autē regnū xp̄i futurū spūale non autē terrenū. sic dicit crisost⁹ hoc dicit oīdēs q̄ nichil spūale petebant. theophilus quoq; dicit. nō est hoc quod creditis q̄ sim tp̄aliter regnaturus in īhr̄lm sed oīa hec que ad regnū meū pertinent supra intellectū sunt. Scō dicit hoc vt aliqui volunt q; petebant q̄ iam habebant et ita nesciebant quid peterēt. i. quomō se haberent id quod petebant. nam si illud habebāt ⁊ nesciebant an hr̄ēnt nesciebant quid peterent. petebant. n. sedere ad dextrā et sinistrā quod erat sedere cum xp̄o: ⁊ tamē iam illis p̄missū erat sedere cū xp̄o. s. sedere sup duodecim sedes: sic dicit ylari⁹ nesciūt quid petant quia nichil ō gloria apostolorū ambigendū erat iudicaturos enī eos sermo supior exposuit. Tertio dictū est vt aliqui volunt q; rem non conuenientē meritis suis petebāt nam sedere ad dextram ⁊ sinistram xp̄i maiora merita exigebant q̄ erant iacobi et iobānis. sic dicit crisō⁹. hoc dicit vt oīderet q̄ nichil spūale petebant. vel si nouissent que petebant non ausi fuissent tantū quid petere quod superexcedit superiores virtutes. Et idē theophilus. s. sedere ad dextrā meā tam magnū quid est vt excellat ordines angelorū. et idē dicit beda: nesciunt quid petant qui sedem glorie a dño quā nondū meruerūt inquirunt. Quarto dictum est q; incōuenientia tēpori petebant. nam licet quis petat rem sibi debitā debet petere eaz tpe cōuenienti. alīs erit īportunus. ita erat de aplīs. q; nunc xp̄s predixerat eis quod ascendebant ihōsolimā ⁊ cōsūmarēt omnia que scripta erant de eo q̄ occiderēt et q; istud in breui explendū erat iam tp⁹ erat luctus et non gaudij ⁊ ita nec ō honoris adeptione agendum erat. isti autē nunc honorē petunt. ideo inordinate ⁊ imprudenter petunt. et ita nesciunt quid petant. i. nesciunt cōditiones requisitas ad cōuenienter petēduz sic dicit crisō⁹. nescitis quid petatz: ac si dicat: vos de honore loquimini ego vero de agonibus ⁊ sudoribus disputo. non ē enī hoc p̄miorū tp⁹ sz occisionis plioꝝ etiā piculorū. Quinto dicit hoc q; petebant honorez ⁊ non debebat petere aliqs de eis qui xp̄m colebant sz vocatus recipere: ad hebr. 5. Neḡ mo indifferenter sibi assumat honorē sz qui vocatus est a deo sicut aaron. Sexto q; dato q̄ honor petendus vel appetend⁹ esset cum non pueniatur ad istum honorē nisi per labores debebant p̄us q̄rere de laboribus p quos acquirere possent honorē et deinde illum petere. Septimo nesciebant quid peterēt q; dextrā et sinistrā petebant: ⁊ tamē apō deuz sola dextra petenda est: petēdo aūt sinistrā nesciebāt qd peterēt: sinistra. n. in malū accipit. sic dic Crisō. nescitz qd petatz. q. d. ego vos voco ad partē dextrā. de sinistra vos vestro cōsilio. de dextra curritis in sinistrā. Sed dicenduz q̄ p̄mus modus est verior et magis cōueniens lr̄e q; vere sic nesciebant quid peterēt cū putarent esse tpale quod erat spūale et eternū. Et tñ si quis dicat discipulos etiā de spūali et eterna sessione accepisse dicetur q̄ non intelligebant quid peterent. q; petebant ab eo ad quē dare non pt̄inebat. nā xp̄s erat deus et hō et inq̄tū deus pt̄inebat ad eum dare vitaz eternā et sedē in gloria cui vellet. inquantū autē erat homo nō pōt ista dare q; minor ē p̄rē ⁊ potius recipit. iacobus tñ ⁊ iobes cōfidebant se ista recepturos q; erāt cognati xp̄i in gradu ꝑpinq̄ssimo: et tñ nō serāt cognati nisi ꝑm carnē et quantū ad istam non poterat xp̄s dare vitā eternam. ideo petebant ab eo qui dare non poterat vl ex ea p te ex qua potens non erat. ⁊ hoc aperte xp̄s oñdit dicens calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dextram vel ad sinistram non est meū dare vobis. sed eius qui misit me vel q bus paratū est a patre meo. et tñ p̄ma⁹ sensus ē melior q; isti vere non intelligebant aliquid de sessione spūali. ¶ Querit cū xp̄s redarguerit discipulos dicens: nescitis quid petatis: q̄re etiā matrē non redarguit aliqualr cum ipa hoc petiuisset. Pōt dici q̄ fuit mulier ista redarguta. p̄mo q; petitionē istā xp̄s redarguit dicens: nescitis quid petatis. ipsa tñ petierat hoc. ideo arguendo petitionē: arguebatur ipsa sed hoc differebat q; arguit xp̄s petitionē sed non in p̄sona mr̄is sz filiorū. Scō q; in p̄sentia eius dixit xp̄s ista verba increpatoria contra filios eius ꝑter actū illū in quo cōmūicabat mat cuz filijs et ita satis arguebat mater. ⁊ tamē fuit gradus in redargutione. q; filij fuerunt expresse redarguti cū xp̄s ad eos verba dixerit. s. nescitis quid petatis. mater autē nō expresse. hoc autē fuit p̄mo q; filij peccauerant in hoc sollicitantes matrez vt p̄o eis hoc peteret ipsa vero sollicitata vt mr̄ ⁊ min⁹ intelligens vt mulier petiuit. et iō vel nichil vel minus peccauit. Scō fuit ꝑter reuerētiā. nā eos quibus reuerentia debet non increpamus licet peccent sz obsecramus vt p̄z. 1. thimo. 5. Seniorem ne increpueris sz obsecra vt patrē. mater autez iacobi ⁊ iobis respectu xp̄i bēbat quandā reuerentiā. p̄mo quia erat antiquior in p̄genie. ipa. n. erat sororꝝ matris xp̄i. iō sicut xp̄s inquantū homo debebat quendā honorez mr̄i sue. ita etiā debebat quēdā honorē sororib⁹ matris sue et alijs antiquioribus in progenie: ideo non increparet eā aperte. Secundo quia illa ministrabat xp̄o ō expensis suis vt colligit. j. .27. et mar. 15. c. tenemur tamē benefactoribus retribuere: et īsup eos honorare. ideo hanc honorare enebatur et consequēter non debebat eam arguere. ¶ Queritur quid erat iste calix de quo xp̄s dixit: potestis bibere calicem quē ego bibiturus sum. ¶ Dicendū q; p̄ istum calicē intelligitur passio dñi cum ipse dicat: quē ego bibiturus sum. et tñ ipe non erat bibiturus aliū calicem nisi passionis. tenet. n. istū modū loquendi xp̄s. sic patz. j. 26. c. cū dixit calicem quē dedit michi pater nō vis vt bibam illum. i. non vis vt tolerem mortē quā pat̄ michi imposuit tolerandam. nā ibi loquebatur xp̄s petro q̄ nitebatur impedire passionē eius tp̄aliter eum defendendo et p cutiendo seruū pontificis. et iterū orans dixit ad patrē. eo. c. pater si fieri potest transeat a me calix iste. et iterum ibidē. pater mi si non potest hic calix transire nisi vt bibam illū fiat voluntas tua. i. si nō est euitabilis ista mors sed oportet me tolerare eam. et ita etiam nos calicem bibimus q̄ñ tormenta patimur. sic dicit ieronim⁹. Calicē in scripturis diuinis passionē intelligimus. vt in psalmo. calicem salutaris accipiā. statiz infert quid sit iste calix preciosa in conspectu dñi mors sanctorū eius. Cum autem xp̄s passionē calicem vocauerit. dicunt q̄dam q̄ euenit ex consuetudine sermonis hebraici. nomen vasis est multuz generale ibi vt ad omnē rem transferatur. ⁊ ita aliquando instrumenta musica vocantur vasa. iuxta illō. ps. 70. Confitebor tibi in vasis psalmi. i. in organis in quib⁹ psallimus. aliquando arma vocantur vasa: vt dicitur aliquis in manu sua habere vasa belli. Et ita etiam arma offensiua q̄bus possumus homines occidere vocantur vasa mortis. ps. 7. Arcum suum tetendit et parauit illum et in eo parauit vasa mortz. i. sagittas q; in arcu ponūt sagitte. q̄ statim declarat lr̄a dicens. sagittas suas ardentibus effecit. aliquādo etiam transfertur ad significandū homines. iuxta illud. actu. 9. vbi xp̄s dixit ananie de paulo: vas electionis michi est. ⁊ etiā homines mali et boni generalit vocantur vasa. sed boni dicūtur vasa in honorem. mali autem vasa in contumeliā. ad ro. 9. c. Calix autē est vas. iō nomen calicis transfertur ad signifi

Q°. 48

Q°. 49

candum qđcūqz. ⁊ verū est qꝫ nomen calicis generaliter accipitur. pſ. 15. Dñs pars hereditatis mee ⁊ calicis mei. ratio tamē in speciali quare vocet passio calix est: qꝫ in calice medicinali dant nobis ad bibendū aliqua valde amara ⁊ puocantia honorem: ⁊ ideo est difficile illa gustare. Ita est de passiōe ⁊ morte qꝫ difficile est eā tolerare. vnde ⁊ istū modū loquendi nos vulgariter tenemus qꝫ dicat aliquis bibere angustiaz vel dolorē aut quācūqz passionē. ⁊ apparet qꝫ calix accipitur hic a ꝓprietate ꝓtinendi potum. cū dicat potestis bibere calicem quē ego bibiturus sum. ⁊ .j. 26. c. dicit: calicez quē dedit michi pater nō vis vt bibam illū. Et ita accipit xp̄s vbicūqz calicem ponit. ita ergo nūc calicē accipit. ſ. potestis bibere calicem quē ego bibiturus sum. i. nūquid potestis tolerare passionem sicut ego. Accipit tñ interdū calix ꝓ amaritudine tēptationum ⁊ bibere calicē est tolerare illas. sic dicit Crisosto. passionē ⁊ calicē dñi dicimus nō solum persecutionū gentiliū sed oēm violentiā quā patimur certātes contra peccata. vex est aūt qꝫ de vtraqz in presenti intelligendū est: qꝫ vna calix. ſ. temptationū est necessarius cuilibet homini cū temptatiōes insurgentes tolerare obligemur. Alius aūt nō est necessaria: ⁊ tamē si inciderit calix martyrij ita qꝫ aut necesse sit calicem bibere aut fidem in defensam relinquere vel abnegare obligamur calicē martyrij bibere. Et tamē dictū xp̄i nō erat nisi de calice martyrij licet enī apli vtrūqz calicē paterent. Xp̄us tamē nō poterat bibere nisi vnū: quia in eo nō erant passiōes insurgentes quo resistendo difficultatez aliquā toleraret. sed ipse dixit quē ego bibitura sum. ideo necesse fuit accipi de calice passionis. etiā qꝫ dixit quē bibiturus sum. ⁊ tamē si passiones alique essent in xp̄o ⁊ de illis intelligeret calix nō diceret quem bibiturus sum: sed quē quotidie bibo: quia sustinere molestias insurgentiū passionū quotidianuz est. de solo ergo passiōis calice ipse dixit. ⁊ tamē apostoli vtrūqz bibituri erāt

Q°. 50. ¶ Querit ad quid xp̄s dixit eis potestis bibere calicem quē ego bibiturus sum. ¶ Dicendū qꝫ fuit primo dictū ad ostendendum qꝫ nō recte petiuerāt sicut superius dixerat nescitis quid petatis. hoc aūt erat quia petiuerunt honorē nō preponendo difficultatē. ſ. Nam querere debebant prius quid agere deberent ad hoc quod sedere deberent vel possent ad dextrā vel sinistram xp̄i. hoc ergo quod illi omiserūt exp̄sit xp̄us dicens potestis bibere calicem quez ego bibiturus sum. quasi diceret. hūc bibere necesse erat: si deberetis ad hūc honorem peruenire. Secundo dictū est ad ostendendū qꝫ petitio eoruz erat importuna respectu temporis. Nam nūc instabat temp⁹ passionis xp̄i: ideo magis negociari deberent quomō ei compaterentur quā quomodo honorez ab eo reciperent ⁊ ideo ipse increpat eos qꝫ talia tunc petant dicēs nescitis quid petatis. i. nescitis vel nō consideratis quomō id quod petitis non ꝓsonat huic tempori. Tertio dictum est ad ostendendum que sit via veniendi ad honorē quē isti apetebant. Naz licet isti nō essent habituri quod petebant quāuis calicem biberēt tamē nemo alius qui ad illū honorē venire deberet poterat venire nisi calice bibito. sic dicit Crisō. ideo dñs interrogat potestis bibere calicem vt omnes audiamus: quia nemo potest cū xp̄o regnare nisi passionem xp̄i fuerit imitatus. Quarto fuit hoc dictum vt ex hac questione esset occasio xp̄o ad ꝓnunciandum de statu istoꝝ duoꝝ discipuloꝝ. ſ. an ꝓ xp̄o ꝓssuri essent. Nā cum ille questuit potestis bibere calicē ⁊ illi dixerunt possumus ille ait calicē meū bibetis ⁊ nō dixit soluz bibere potestis

Q°. 51. sed certificauit qꝫ illum bibituri essent. ¶ Querit quare xp̄s questuit ab istis potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. quia certū erat qꝫ bibere poterāt. ¶ Dicendū qꝫ non accipit potestis bibere calicem solū ꝓ potentia passiua ad tolerandū sed ꝓ dispositione ad se exponendū ⁊ tolerandū sponte. Nā volenti ab negare nomē christi ⁊ legem eius nulla pena infert: sed confitentibus eū qui in cōfessione pſistere voluerint. sz ad sponte tolerandū tormenta requirit magna fortitudo animi quam pauci habent: ideo xp̄s rationabiliter questuit an possent bibere calicem. i. haberēt interiorē fortitudinē per quaz possent sustinere ⁊ vellent sponte sustinere potius quā negare nomē christi. Verū est aūt qꝫ christus sciebat omnia: ideo ad hoc quod aliquid sciret nō erat opus qꝫ quereret ab aliquo ⁊ homo ei respōderet: quia ipe sciebat quid homines in corde haberent ipsis nichil dicentibus. sic dicit. Job. 2. c. Nō erat op⁹ ei vt quisqꝫ testimoniū perhiberet de homine. ipse enī sciebat quid esset in homine etiā nō erat opus qꝫ qs cū interrogaret: quia ipse sciebat quid volebat quilibet petere ab eo ⁊ anteqꝫ peteret ipse respondebat quādo volebat. Joh. 16. c. Quando dixerūt apostoli xp̄o. nūc scimus quia scis omnia ⁊ non est opus vt quis interroget. q. d. anteqꝫ quis te interroget tu dicis quid est in corde hominis ⁊ de quo vult te interrogare. et tamē querebat xp̄s aliqua interduz ex aliquibus causis. ⁊ ita fuit hic. Primo vt induceret eos ad confitendū ore suo quid se posse credebat. sicut ⁊ nos sepe aliqua nouim⁹ de quo querimus vt appareat quid confiteant respondentes. Secundo fuit vt haberet occasionē ponendi doctrinā de habendo honorem quē isti petebant. Tertio fuit occasio ad prenunciādū statum eoꝝ circa passiones tolerandas ꝓ xp̄o inquantū dixit eis calicem meū bibetis. ¶ Querit quare dixerunt iacobus ⁊ iohannes possumus ⁊ quomō sciebant an possent. ¶ Dicēdum qꝫ hoc dixerūt quia vere erant dispositi ad tolerandem passionē ꝓ xp̄o. ideo dixerūt qꝫ poterant bibere calicē. sic dicit Hylari⁹. at illi qui martyrij libertatē constantiāqz retinebant bibituros se policent. Secūdo fuit vt alij dicunt qꝫ erāt in expti passionū ⁊ tales putant rem leuē esse tolerare: sed in periculis constituti deficūt. sic dicit Criso. Tertio dicūt alij qꝫ fuit solum ex desiderio obtinendi quod petebant. sic dicit Criso. ſ. vel hec ex desiderio dicūt. neqz enīz hec dixissent nisi expectassent quod petebāt. Isti duo modi vltimi vident esse verisimiles ⁊ maxime vltimus. ¶ Querit quare xp̄s eis dixit calicem meū bibetis. ¶ Dicendū qꝫ primo fuit ad ostendē dum statum eoꝝ futurū. ſ. qꝫ pro xp̄o passuri essent. hoc enīz est bibere calicē. sic dicit Criso. dñs autē ꝓphetat eis magna bona. i. martyrio eos dignos efficiendos. Scō fuit vt per hec xp̄s ostenderet suam sapientiā futura manifeste ꝓnunciās ⁊ determinate. Tertio erat hoc quia intentio xp̄i erat predicere omnibus discipulis suis statū futurū eoꝝ post passionē ei⁹ ⁊ aliquādo dicebat in generali omnib⁹ iuxta illud. Joh. 15. ⁊ 16. Mūdus gaudebit: vos autē tristabimini: sed tristicia vestra conuertet in gaudiū. ⁊ illud venit hora vt omnis qui interficit vos arbitret se obsequiū ꝓstare deo. quādoqz etiā in speciali. sicut ꝓdixit petro de morte sua. Joh. 21. c. Cuz esses iunior cingebas te ⁊ ibas quo volebas: cū aūt senueris alius cinget te ⁊ deducet quo tu nō vis. ita ergo nūc circa istos duos fratres voluit tangere statum eoꝝ futurū. ſ. qꝫ pro christo paterent dicens calicem meū bibetis. Quarto dictū est ad inferendū quod xp̄us volebat. nam petiuerāt isti sedere ad dextram ⁊ sinistrā xp̄i. ⁊ hoc ipse eis concedere nō volebat dixerat tamē eis potestis bibere calicem quē ego bibiturus sum. ex quo videbat inferri qꝫ si illum biberent haberēt petitum. ideo dixit calicem meū bibetis. sedere aūt ad dextrā ⁊c. id est licz calicem meū bibatis quē vere bibitis non sedebitis ad dextram ⁊ sinistrā sicut petitis: quia non est meum dare vobis.

Q°. 54 ¶ Querit quomō verū sit qꝫ xp̄s dixit. ſ. calicē meū bibetis Nam solus iacobus videt bibisse calicem passionis. Johannes vero nō: sed cōsueta morte vitam finierit: ¶ Dicendum qꝫ sicut xp̄s asseruit hic ambo fratres. i. iacobus ⁊ iohannes calicem eius biberunt. i. pro eo passi sunt martyria: sed nō finierunt ambo vitam in martyrio: sed solus iacobus. Johannes vero ꝓpria morte obiit. sed dicit bibisse calicem quia ꝓ xp̄o inseruentis olei doliuz missus est: ⁊ ita martyrio se exposuit: sed gladius ꝓsecutoris defuit. ideo quantū ad se iā calicē biberat. sic dicit Jeron⁹. querit quomō calicem martyrij filij

zebedei.ſ.iacobus ⁊ iohannes biberant.cum ſcriptura narret iacobū tantū aplm ab herode capite truncatū. Johannes aūt ꝓpria morte vitam finierit.⁊ reſpondet.ſ.ſed ſi legimus ī eccleſiaſtica hiſtoria q ipſe iobānes ꝓpter martyriū ſit miſſus in feruentis olei dolium ⁊ religatus in pathmos inſula:ſic vi debim⁹ martyrio animū nō de fuiſſe ⁊ bibiſſe iobānem calicē ꝓfectionis quē tres pueri in camino ignis biberūt licet perſecutor nō fuderit ſanguinē.⁊ idē dicit beda. ¶ Querit quo- Q°.55.
modo eſt verū verbū xp̄i.ſ.nō eſt meū dare vobis.Nam ſi ad ipſum nō pertinet ad nullū pertinebit cū ipſe ſit deus.¶ Dicendū q dictū eſt hoc non eſt meū dare vobis ſm humanitatem ſm quā vos putatis obtenturos.credebant enī q ex eo q erant cognati xp̄o in gradu ꝓpinquiſſimo q daret eis hūc honorē.xp̄s autē cognitus erat eis inquantū homo ⁊ nō inquantū deus.ſed inquantū homo nemini dat vitam eternam ſed inquantū deus:ideo dixit nō eſt meū dare vobis.i.non pertinet ad me eo mō quo vos putatȝ vt vobis.i.tāq̄ cognatȝ meis iſtō dem ſed ad deum ꝓtinet qui iuxta merita diſtribuit nō accipiēs p̄ſonas.Et illi ſunt qb⁹ paratū eſt.ſ. qui meruerunt ſic dicit Aug⁹.i.libro.de trinitate.ſ.ſm formā ſerui diſcipulis xp̄s reſpōdet non eſt meū dare vobis. accipiēdo aūt xp̄m vt eſt deus:q̄ idem ⁊ vnus deus cū patre ad ipſum ⁊ patrem ⁊ ſpiritū ſanctū iſtud dare ꝓtinet:⁊ ita dicit Aug⁹. ibidē ſcz quod aūt paratū eſt a patre eius ⁊ ab ipſo filio eſt paratū quia ipſe ⁊ pater vnū ſunt.⌊Et audientes decem ⌋.iſte eſt effectus conſequens ꝓ accidens ex petitione duor̄ fratrū.ſ.q̄ irati ſunt alij:⁊ dicit q̄ decem.i.alij decē apoſtoli audierunt petitionem duor̄ fratrū de ꝓlatione eor̄.erant enī duodecī ⁊ p duobus hoc petitū eſt:ideo decem alij manebant qui ſcandalizati ſunt de petitione.⌊Indignati ſunt ⌋.i. irati ſunt ⁊ indigne tullerūt quaſi eſſet indignū q̄ exiſtentibus eis duodecim inter quos nondū apparet tanta differentia meritorum q̄ illi duo ſpecialiter auderent petere ꝑmatū:⁊ peterent illū in quo alij contemnebant.⌊De duob⁹ fratrib⁹ ⌋.i. de iacobo ⁊ iohanne filijs zebedei qui erant fratres: ⁊ ꝓ quibus petitus fuerat iſte honor.¶ Querit an peccauerūt decē apli q̄ indi- Q°.56.
gnati ſunt cōtra duos fratres:¶ Dōm q̄ hic fuit peccatum aliquod.nam fuit ira.quia dicit q̄ indignati ſunt decē de duobus fratrib⁹.ira aūt peccatū eſt.quia vt dicit iacobi.1.c. Ira viri iuſticiā dei nō operat.Etiā fuit inuidia.naȝ iſti dolebant q̄ duo fratres eis ꝓponerent ⁊ ita de bono illor̄ triſtabantur.Un vero peccatū iſtud eſſet mortale vel veniale nō appareat manifeſte.Certū eſt enī q̄ poterāt incidere in peccata mortalia:quia nondū erāt cōfirmati per ſpiritū ſanctuȝ ⁊ iudas q̄ tunc erat apl̄s grauiter peccauit.idē autē quantū ad ceteros erat q̄ peccare poſſent mortaliter.an tamē aliquādo mortaliter peccauerint poſt aplatum nō querit nunc. Un vero nūc ſic peccauerint dubiū eſt:ideo cū non manifeſte appareat eſſe peccatū mortale melius erit dicere q̄ ſit veniale: q̄ nemo eſt cōdemnandus niſi ex cauſa manifeſta. potiſſime quia ira aliquando eſt pctm̄ veniale ⁊ etiam inuidia quedā leuis eſt q̄ nō eſt peccatū mortale.talē aūt pati potuerunt apoſtoli.Veniale aūt peccatū nō potuerūt euadere:ſi quis tm̄ contendat eos incidiſſe in peccatū mortale nō eſt cōtendendū.⌊Jeſus aūt vocauit ⌋.hic ponit humilitatis inſtructio.⁊ dicit.⌊Jeſus aūt vocauit eos ad ſe ⌋.ſ.poſtq̄ ſciuit indignatos fuiſſe decē contra duos vt vtroſq̄ emendaret vocauit illoſ ad ſe vt loqueretur eis.⌊Et ait ⌋.ſ.ea q̄ ſequunt.⌊Principes gentiū ⁊ ñantur eor̄ ⌋ id eſt ipſar̄ gentiū.vult oſtendere xp̄s hic q̄ nō erat ita de primatu gentium ſicut de primatu diſcipulor̄ ſuorū. quia inter gentes illi qui principant ſunt dñi:⁊ faciunt ſibi exhiberi obſequia a ſubditȝ. Nō erat aūt ſic de diſciplis ſuis:quia qui ꝑncipare inter eos nō faceret ſibi obſequia fieri ſed alijs impēderet obſequia vel totā ſuā operationē in alior̄ vtilitatē impenderet.⌊Et qui maiores ſunt ⌋.iuriſditiōe vel facto vt ga maiorē potestatē habent vel diuitias exquib⁹ poſſint ſe redde re alijs potentiores.⌊Potestatē exercent in eos ⌋.i. in ſubditos ſibi.vel in minores exercere potestatē eſt facere quod poſſunt:etiam ſi nō ſit iuſtū illud fieri cū nō nominauerit rationez ſed potestatem ⁊ hoc ꝓtinet ad principatū tyrannicū .q.d.qui inter gentes dñantur non querūt p principatū vtilitatē ſubditorū:ſed exercere potestatē ſuper eos.⌊Nō ita erit inē vos ⌋. id eſt ī tota eccl'ia quā xp̄s cō'ecrauit in ſanguine ſuo ⁊ acquiſiuit ſibi q̄ principes eius nō erūt ad dñandū:ſed ad querendum vtilitatē ſubditor̄.⌊Sed quicunqȝ voluerit inter vos maior̄ fieri ⌋.i.inter duodecim apl̄os ⁊ omnes qui xp̄i doctrinam ſecunt:quia oīb⁹ datū eſt documētū iſtud.⌊Sit veſter miniſter ⌋.i.miniſtret vobis ſeruiendo vobis.⁊ ita principat⁹ inter duodecim apl̄os nō erat ad habendū aliquid honoris ſz oneriſ ⁊ difficultatiȝ.⌊Et quicūqȝ voluerit inter vos prim⁹ ⌋ eadem ſentētia eſt ꝓ alia verba iterata.nam eſſe maiorē ⁊ eſſe primū idē eſt.q̄ primus eſt qui in primo ⁊ honorabiliori loco ſedet:⁊ talis locus dat ei qui poteſtate auctoritate ⁊ iuriſditione maior eſt.⌊Erit veſter ſeruus ⌋.nō ſeru⁹ legalis:quia in xp̄o nō eſt ſeruitus:ſed maxīa libertas.ſicut dicit ad Gal. 2.Propter ſub introductos fratres falſos qui ſub introierūt explorare libertatē quā habem⁹ in xp̄o.⁊ ad Gal.4.c. dicit: itaq̄ frēs nō ſumus filij ancille ſed libere qua libertate liberauit nos xp̄s.ſed eſt ſeruit⁹ voluntaria qua quis alijs ſe ſponte ſubicit vt apud deū maior inueniat.⌊Sicut filius hominis ⌋.i. ego.vocat enī ſe filiū hominis vt de le alta non videat lapere q̄ quis maior ſit homine.⁊ eſt argumentū ꝙueniens.q.d.vos eſtis mei diſcipuli ideo debetȝ me imitari q̄ alīs nō eritis diſcipuli:ſed ego nō veni ad habendū honorē aliquē humanum neqȝ ad ſubijciendū aliquid michi.ſed ad vtilitates alior̄ procurandas ⁊ ſeruiendū eis:ideo ⁊ vos ſic facere debetis ſicut dixit eis.Joh.13.ſi ego magiſter ⁊ dñs laui pedes veſtros ⁊ vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes. exemplum enim dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis.⌊Nō venit miniſtrari ⌋.i.vt ei miniſtret ⁊ ſeruiat.⌊Sed miniſtrare ⌋. id eſt ſeruire alijs.imo omnib⁹: q̄ pro oīb⁹ venit ⁊ paſſus eſt.⌊Et dare aīam ſuā ⌋.i.vitā ſuaȝ.Nā aīa per morte nō perijt:⁊ ideo nō dat ſed q̄ perijt vita eſt ⁊ ita illa eſt que datur. ⌊Redēptioni ⌋.i.in redēptionē.Nā p mortē eius nos a peccato liberati ſumus.⌊Pro multis ⌋.ſ. pro omnibus qui ſaluant:nā nemo ſaluat niſi p ſanguinē xp̄i:q̄ oēs peccauerūt:⁊ egēt gloria dei:ad Ro.3.i.nō poſſunt gloriā dei p ſe habere ſed opus eſt vt p aliquē aliū ad illam ꝓducant.¶ Querit qd eſt qō dixit xp̄s ꝓncipes gētiū dñant eor̄ ⁊c.¶ Dōm q̄ vo- Q°.57.
luit oſtēdere principatū gentiū cōſtitutū eſſe in tirapnide q̄daȝ ⁊ etiā q̄ ille principatus erat hoīb⁹ cōcupiſcibilis. Primū oſtdit cū ait principes gētiū dñant eor̄.i.ſunt quaſi dñi: ⁊ ita nō eſt principatus pure liberor̄ ſed quaſi ſeruor̄.Nam liberi principē habēt ſz nō dñm:q̄ ad dominū ſeru⁹ refert.Et tm̄ dr hic q̄ dñant.i.extendūt principatū ab vtendo illo ita vt principatus regalis cōuertat in tirapnicū qui eſt dñatiu⁹. ſic dicit Theophi.gentiliū principes tirapnice ⁊ dñabiliter ad principatū ſe ingerūt.⁊ addidit xp̄s.ſ.qui maiores ſunt poteſtatē exercent eor̄ vel in eos.quod etiā ad tirapnidē pertinet.nā cum dicit exercent poteſtatē innuit q̄ exercēt opera ptātis.ille aut̄ poteſtatē exercet qui nō quod debet ſed qō poteſt agit ⁊ hoc tirapni eſt.q̄ in principatu liberor̄ nō pmittim⁹ dñari hoīem ſed rationē vt ait Ariſto.Et ita homo non habet homines in poteſtate ſed lex habet hoīes.principes aūt legē ⁊ rōnem ſeq debent.idē aūt ſignat ex verbis Addar.ſ.principes eor̄ poteſtatem habēt ipſor̄ Addar.10.c.Principes retinent poteſtatē in ſe ipſis ⁊ nō concedūt iſtā ptātem legi.⁊ tamē in principatu liberorum poteſtas debet eſſe in lege ⁊ ratione ⁊ non in homine. Ex his aūt ſequit ſcōm.ſ.q̄ principatus iſte ſit cōcupiſcibilis quia omne q̄ habet excellentiā aliquā eſt naturaliter cōcupiſcibile.Et tm̄ principatus gentiū eſt habēs excellentiā:q̄ dñs habet excellentiā magnam ſup ſeruos.Et tm̄ in illo principes

dñant. ⁊ ita tenent illam magnã excellentiã sup subditos. etiã potestas est quedã magna pfectio. Nam de potissimis a tributis diuinis ponit. ⁊ tamẽ principes gentiũ potestatẽ habẽt quia vt xps dicit qui maiores sunt potestatẽ exercẽt in eos. ió multũ apet ibilis est ab hominib⁹ talis principatus. ob hoc ꝯ ad gentes ptinet principatũ appetere: quia principatus eorũ talis est ꝙ appeti possit. sic dicit Crisо. Ostendit aũt in hoc ꝙ gentile est primatus cupe. Et sic gentiũ compatione eox aiã estuantem ꝙuertit. ad xpi aũt discipulos nõ cõpetit principatũ appetere: qr ille nõ habet aliquid tirannicũ neq3 potestatem exercet. ⁊ ideo nõ habet aliquã excellentiã ꝑm quã appeti debeat. nõ est enĩ ille principatus dñandi sed diligendi: ⁊ nõ habet dñationem: sed subditox solicitudinẽ. sic dicit origenes. Principes gentiũ nõ cõtenti tantũ regere suos subditos violenter eis dñari nituntur. inter vos aũt qui estis mei nõ erũt hec qñ sicut omnia carnalia in necessitate sunt posita spiritualia aũt in voluntate. sic ⁊ qui principes sunt spirituales principatus eox in dilectione subditox debet esse positus nõ in timore corporali. ¶ Querit quid intellexit hic xps noie gentium. ¶ Dicendũ ꝙ in sacra scriptura noie gentiũ intelligũtur illi qui nõ ptinent ad israhelitas ꝑm cognationẽ neq3 ꝑm ritum. Nã qui de gentibus ad legẽ moysi conuersi sunt: iam nõ gentes sed ppls dei appellant. Et tamẽ dicendũ ꝙ hic vocantur gentes omnes homines: preter discipl̃os xpi: qui mũc eum sequeb. mt. ⁊ illos qui postea eũ sequerent ꝑ doctrinam Origo aũt noĩs est qr gens significat multitudinẽ. s. totã speciem. gens enĩ de solis hominib⁹ dicit. ⁊ idem est gentẽ dicere ac si hoĩes dicam⁹: ⁊ ideo qñ gentes pluraliter dicim⁹ omnes homines significam⁹. ista causa fuit ꝙ sacra scriptura gẽtes appellaret eos qui nõ erant iudei. nã iudei collati ad ceteros paucissimi erãt quasi nõ essent ipi aliqua pars hominuz sed ꝑter eos adhuc tota species hũana maneret integra: ⁊ nichil deesset multitudini hoĩm. ita ⁊ mũc a fortiori paucissimi erant mũc apli. s. duodeciz. ⁊ ideo ceteri ꝑter eos absolute vocati sunt gentes quasi ipsi nõ essent aliqua ps hoĩm in magnitudine. ¶ Querit quõ xps dixit hic de principatu gentiũ distinguẽs eũ a principatu apostolox: ¶ Dicẽdũ vno modo ꝙ licet inter gentes essent tres principatus boni politici ꝑm speciẽ ⁊ tres mali. ⁊ tamẽ ꝑm actũ raro inueniebãt bonus principatus. Scõo potest intelligi quantũ ad petitũ principatus. nã licet ꝑm speciẽ sint principatus aliqui boni inter gẽtes. tamẽ omnes qui principatũ optabãt: ideo optabãt vt dñarent nõ erat aũt sic faciendũ inter apostolos. Tertio qr in principatu gentiũ etiã bona est excellentia principantis sup subditos. licet enĩ princip̃et nõ ꝓpter vtilitatẽ priuatã sed subditorum quod ad rectũ principẽ ptinet: tamẽ semp habet ꝙ maior sit subditis: ⁊ ꝙ habeat vim coactiuã sup eos: ⁊ obediant ei ex necessitate ⁊ tributa aut alia debita prestẽt ad status sui honorabilẽ sustentationẽ. Et iste sensus est cõueniens: qr quicunqz principatus gentiũ q̃ntũcũqz iustissim⁹ multũ habet de honore ⁊ potestate. ⁊ ideo ꝓpter magnitudinẽ excellentie est concupiscibilis ⁊ cõpetit ei lra xpi. s. principes gẽtiũ dñant eox: qa licet nõ dñent tirannice: dñantur. i. dñi reputant: qr ꝓpter excellentiã status ⁊ magnitudinẽ honoris ⁊ potestatis iudicant dñi subditox ex mõ loquẽdi nro. ⁊ qui maiores sũt ptãtem exercẽt in eos. i. opa ptãtis. s. hñt vim coactiuã: qr possũt ĩ carcerare ⁊ occidere ⁊ bona possessa auferre: ⁊ relegare deportare ⁊c. ista genera penarũ inferre quas subditi patiunt inuiti: ⁊ ista est veritas. Principatus aũt apl̃ox nõ erat sic futurus: qr qui primus esset inter eos nichil plus de honore ⁊ reuerentia: ⁊ statu temporali habitur⁹ esset quã subditi: ſz ita pauperes ut illi. potestatẽ aũt nõ exerceret in subditos: quia nõ cogeret eos ꝑ penas ad ali qd agendũ: sed ꝑ exortationẽ verbi dei ⁊ ita nichil esset in principatu apl̃ox ꝓpter. qõ cõcupisci posset sicut princip⁹ gentiũ q̃ntũcũqz bonus esset: qr in illo erat dñari ⁊ ptãtem exercere. licet intẽdat ꝑcipue subditis ꝓficere

Q°. 58.

Q°. 59.

sic dicit origenes. inter vos aũt qui estis mei nõ erũt hec. quoniã sicut oĩa carnalia in necessitate sunt posita. spiritualia aũt in volũtate. sic ⁊ q̃ principes sunt spũales principat⁹ eox in dilectione subiectox debz esse positus non in timore corpali. ⁊ ita recte ostẽdit xps principatũ inter suos nõ esse ꝯcupiscibilẽ sic inter gẽtes. ¶ Querit cũ principatus inter discipulos talis esset ꝙ nichil ꝯcupiscibile haberet quare apli nitebant assequi istũ primatũ. Quare etiã nos q̃ sub lege xpi manem⁹ valde anelam⁹ spũales principatus? ¶ Ad primũ circa aplos xpi dicendũ ꝙ causa fuit ignorãtia ⁊ falsa opinio de primatu. Non dum enĩ habuerãt ipi primatũ qualẽ xps dare volebat: ⁊ ió putabãt principatũ talẽ futurũ qualis inter gẽtes est. ille autẽ est ꝯcupiscibilis. ió ipsi illũ ꝯcupiscebãt. credebãt enĩ ꝙ regnũ xpi futurũ esset carnale sup duodeci tribus israh̃. sic regnauerant dauid ⁊ salomõ: ⁊ principatus sub eis erat ꝯcupiscibilis quãuis esset iust⁹: ió optabãt primatũ. Et ꝛ xpus mũc eos increpuerit de appetitu principat⁹ adhuc post hoc ꝓtenderunt de illo. s. in cena vltima dñi facta est ꝯtemptio inter eos quis illox maior videret. Lu. 22. c. Et hoc qr viuẽte xpo nunq̃ experti sunt istũ principatũ. ⁊ ideo cũ adhuc carnales essent non poterãt ꝯcipe quõ pincipat⁹ regni xpi nõ haberet aliqd de honore ⁊ ptãte ⁊ excellentia ꝓpter que esset ꝯcupiscibilis. Post xpi aũt resurrectionẽ ⁊ aduentũ spũs sancti ceperunt apli esse principes eccliax ⁊ alij multi fil̃ post eos: ⁊ tũc expti sunt qualis esset xpi principat⁹ ⁊ nemo illũ concupiebat: sed fugiebat nisi cum caritas aliquẽ impelleret aliox pfectib⁹ in vigilare: ⁊ tũc electi⁹ ⁊ vocat⁹ principatũ assumebat. nõ aũt cupiẽs petens ⁊ ad illũ spirãs. Erat enĩ tũc nud⁹ principat⁹ spũalis. scz principãs nõ habebat aliquã excellentiã seculi sup subditos. nõ quidẽ erat ditior. nullas aũt diuitias habebãt: qr nllis reddit⁹ a subditis exigebãt nec pcipiebãt nisi spõte oblatũ sic ꝑdicatorib⁹ elemosynã dam⁹. nullũ statũ bonorz. s. q̃ntũ ad familiaz copiosã habebãt: ſz solitarij manebãt sic ꝑuati. ptãtẽ aũt nullã coercẽdi habebãt neq3 coercebãt peccãtes ꝑ penas: ſz sola exortatione ad bonũ deducebãt. si qs aũt nolet bon⁹ esse per verbũ dei nõ cogebãt eũ ad hoc penax illatiõe. Et ita nichil de eo qõ ad principãtes ptinet erat in principãtib⁹ nc in testamenti. vñ pincipatũ oẽs fugiebãt in ecclia primitiua: qr nulla in ea erat vtilitas neq3 secularis honor aut ptãs: ſz sola picuiosa ⁊ laboriosa solicitudo qua in vigilare debebant sup gregẽ ⁊ reddere rationẽ ꝑ oĩbus dño iesu. talẽ aũt principatum nemo ꝯcupisceret nisi insipiẽs. s. q illũ nõ cognosceret vel qui deũ nõ timeret ⁊ intẽderet eũ trãsferre ad alterũ principatum faciẽdo de spũali tpalẽ ⁊ gentilẽ principatũ. sic dicit Crisо. ꝓncipes eccl̃ie fiũt vt seruiãt minorib⁹ suis: et ministrẽt eis quecũqz accepunt a xpo vt vtilitates suas negligãt: ⁊ illox ꝓcurrent: ⁊ mori nõ recusserent ꝑ salute subditox. Primatũ ergo ecclesie cõcupiscere neq3 iustũ ẽ neq3 vtile. quis enĩ sapiẽs vult vltro se subijcere seruituti ⁊ piculo tali vt det rõnem ꝑ omni ecclia nisi forte qui nõ timet dei iudiciũ abutẽs primatu suo ecclesiastico seculariter ita vt ꝙuertat illũ in secularẽ. Erat. n. principatus ecclie ꝑm qd a xpo institut⁹ est omni seclaritate carens nichil ꝯcupiscibile habẽs. nõ quidẽ diuitias. nõ potestatis executiõez. nõ honorẽ ⁊ excellẽtiã. habere aũt decebat mltam sanctitatẽ exẽplaritatis ⁊ solicitudinẽ ad ꝓuidendũ in spirituali salute. q̃ oĩa apte posuit petrus ĩ canonica ꝑma. c. 5. s. seniores obsecro qui ĩ vobis sũt. pascite q ĩ vobis est gregem dei ꝓuidẽtes nõ coacte: ſz spontanee ꝑm deũ. neq3 turpis lucri gratia sed volũtarie. neq3 vt dñantes in clero: ſz forma facti gregis ex animo. inq̃ntũ dixit pascite q ĩ vobis est gregẽ ostendit solicitudinẽ pastox in ꝓuidẽdo spiritualia gregi suo Et ista est ꝓpria cõditio presidẽti. s. vt sollicitus sit. sic dicitur ad Ro. 12. c. qui pest in sollicitudine. inq̃ntũ dixit nõ coacte ſz sponte. abstulit exercitiũ ptãtz. s. q nõ deducerẽt homines ad bonũ ꝑ penas ⁊ nolẽtes credere nõ cogerẽt. peccãtes aũt post q̃ credidissent verberibus nõ castigarẽt: sed verbis deduce-

rent ⁊ pro eis deū orarēt vt daret eis spiritū cōpunctiōis et penitentiā ⁊ respicerēt alaqueis diaboli. scōa thimo. 2. c. inq̄n tum dixit: nō turpis lucri gratia abstulit diuitias principib⁹ ecclesie. sed q̄ nō exigerent collectas a subditis: neq; tributa imponerēt: neq; lucrū aliquod inde expectarent: sed ipsi met manibus suis laborātes victū acquirebant: sicut paulus fa ciebat: cui ad oīa que ei erant necessaria p̄uidebāt manus p̄ prie. Actō. 18. c. Nisi q̄ aliquid gratis dabaṫ ꝓpter p̄dicatio nem. ⁊ ita oīno inopes erant principes ecclesie. inq̄tum dixit nō dñantes in clero abstulit excellentiā eor: quantū ad statuz ⁊ honorē ⁊ impiū. s. nō imparārent quasi dñi: sed respicerent alios vt equales: ⁊ ideo sola duo eis tradidit que laboriosa sunt. s. sollicitudinē ⁊ sanctitatē. de sollicitudine dictū est. sanctitatem aūt oñdit inquantū dixit forma facti gregis. i. debebant ipi fieri. vel vt quedā regula actionū sine forma exēplaris quā sequaṫ ppls. ⁊ hoc est q̄ actiones singule p̄lator: tam pure ⁊ emendate essent q̄ nichil in eis inueireṫ reprehensibile ⁊ tūc oīs operatio eor: poterat teneri: vt regula ⁊ exemplum quod ad magnā sanctitatē p̄tinet. ⁊ hoc idē apls ostendit ad p̄ latos p̄tinere. 1. Thimo. 3. Ubi primā ꝓditionē epi ponit vt sit irreprehensibilis. qui ꝙ est irreprehensibilis est forma actio nuz alijs. in principatu aūt seculari quātūcūq; iusto oīa sunt ꝓtraria. i. tria que neganṫ in principatu ecclesiastico manēt in seculari. est enī prima cōditio: quia quilibet principatus secu laris quātūcūq; iustus habet vim coactiuā ad punēdū delin quentes. imo si nō punit nō est cōueniens principatus. Scōa est q̄ oīs principatus habz aliquā vtilitatē: q̄ principi datur aliquid ad sustentationē de publico vel princeps habet exige re aliquid de bonis priuator:. Tertia est q̄ oīs princeps ha bet honorē ⁊ impiū aliquod sup subditos: ita vt aliquo mō eū dñm vocent: q̄ cōpetit ei de excellentia ⁊ honore id quod nō cōpetit subditis. sed iter bonū ⁊ malū principatū hoc dif fert: q̄ in bono principatu exigit princeps ista scōm legem: et quantū lex se extendit ⁊ ea intentione vt p̄ hoc vtilitates sub d: tor: p̄curent. in malo aūt principatu facit ista princeps vl tra legē ⁊ rationē inq̄tū ꝑcernunt priuatū cōmodū honorē ⁊ excellentiā. ideo principat⁹ quē xp̄s inducebat nō est talis qualṫ
Q°.61. principatus gentiū siue bonus siue malus ille sit. ¶ Cū aūt queriṫ quare nūc appetimus primatū spiritualē sub lege xp̄i cū nō habeat aliquid cōcupiscibile: ¶ Dōm q̄ principatus spiritualis est nūc sicut principatus gentiū vel secularis. ⁊ iō est ꝙcupiscibilis sicut ille. nō enī videṫ differre spiritualis p̄n cipatus a principatu gentiū nisi q̄ntū ad quēdam excessū. i. q̄ spiritualis habet oīa que secularis ⁊ al'quid insup. potest. n. principatus spūalis sup aīam inq̄tū habet ministeriū remissi onis peccator: p̄ sacramēta ⁊ p̄ alia q̄ sunt accessoria sicut ex cōicare absoluere suspēdere interdicere quod nō habet princi patus secularis. ea tn̄ q̄ faciūt principatū secularē cōcupiscibi lem sunt iā in spirituali. Nā habet principatus spiritualis di uitias multas: q̄ sūt redditus magni annexi principatibus ⁊ dignitatib⁹ ecclesiasticis ⁊ etiā ipsi principes habēt ius exigē di a subditis aliqua genera tributor: vel vtilitatū. etiā habēt potestatē coercēdi: quia p̄ penas cogūt principes ecclīarū de linquentes ad bonū licet in hoc aliqualr dicit: q̄ spūales p̄nci pes nō inferūt penā sanguinis sicut seculares. inferre tn̄ pos sunt alias graues penas que ad sanguinis effusionē nō proce dant. ideo si quis ad malū finē optet ecclesiasticū principatum habet quid cōcupiscat. s. diuitias: ptātem: honorem: ⁊ cetera huius seculi bona que ad hec ꝙsecunṫ quibus fruaṫ sicut oīs petōr vult frui bonis hui⁹ seculi. Si aūt ad bonū finē velit. s. vt p̄sit. adhuc habet aliqd in quo interdū licite possit gaude re. eo mō quo licite pōt quis gaudere in diuitijs ⁊ honore et alijs bonis hui⁹ seculi cū xp̄s ea nō vetuerit simpliciter. sz ista bona sunt anexa principatui ecclesiastico iā: ideo quōcūq; ha beaṫ ipse principatus habet iam aliqd ꝓpter qō ꝙcupisci pos
Q°.62. sit: sed nō habuit illud q̄ xp̄s instituit istū principatū. ¶ Sed

queriṫ an licuit ⁊ quō licuit postea principibus ecclesie trans ferre illū ad talē ꝓditionē q̄ cōcupisci valde possit: ¶ Dōm q̄ vt dictū est. s. tria sunt in principatu seculari quātūcunq; iusto q̄ ad excellentiā p̄tinēt ⁊ faciūt eū cōcupiscibilem. s. pote stas coercēdi. diuitie. honor: vel impium. Et oīa ista tria nega baṫ in principatu eccl'iastico eo tpe quo xp̄us illū instituit. et sicut māsit in eccl'ia primitiua ⁊ ita nichil cōcupiscibile habe bat: sed solū duo que difficilia ⁊ onerosa erant. s. sollicitudo ⁊ sanctitas. postea aūt oīa tria abundāter aduenerūt principa tui ecclesiastico: ita vt iā principatus sacerdotalis videaṫ rega lis imo regali maior. vt impleaṫ verbū petri vos estis gen⁹ electū regale sacerdotiū. sed vnū istor: p̄ accidens venit ex deuotione plebis. Scōm ab ipsa ecclesia institutū est. Tertium p̄ se ad duo sequiṫ ⁊ comitaṫ illa necessario. Primū est diui tie. Scōm ptās coercēdi. Tertiū est honor: excellētia ⁊ impi um. De primo ptz q̄ xp̄s instituit ap̄los principes ecclesiarū qui inopes erāt: ⁊ petro comēdauit oues suas qui etiā paup erat. xp̄s aūt diuitias eis nō dedit neq; vnde illas haberent: cū potius fecisset q̄ ꝓpter illū oīa dimitterent ⁊ sequerentur eū. p̄cedenti. c. Nūc ꝙ ex elemosynis fideliū facte sūt diuites ecclesie ⁊ p̄lati multos reddit⁹ hñt. in ecclesia aūt primitiua hoc nō fuit nec esse potuit. Primo q̄ nō erat vnde p̄lati diui tias haberēt. q̄ nūc illas habēt ex donationib⁹ ⁊ elemosynis fideliū factis ecclesie. tūc vero nulle facte erant. erāt enī etiam ipsi xp̄iani inopes ⁊ nichil dare possent ad hoc q̄ eccl'iam di tarēt. Scōo q̄ erat tūc ecclesia in quotidiana turbatiōe cum fideles paterenṫ quotidie ab infidelib⁹ p̄secutionē. ⁊ mortem cū illi essent cupidi quicqd ecclesijs donatū esset aufferrēt et ita nō p̄deesset ecclesijs dari: q̄ nō poterat p̄manere: sed melⁱ erat paupibus quotidie distribuere qō illis p̄deesset ⁊ quoti diano vsu ꝙsumereṫ ⁊ nō haberēt quid rapent infideles quaz ecclesias ditare q̄s subito infideles spoliarēt. sic ptet de tēpo re laurētij: q̄n dictū est datiano q̄apud laurētiū essent thesau ri eccl'ie p̄ quibus laurēti⁹ captus est: sed videṫ eos auferen dos distribuit paupib⁹ tacite ⁊ tūc p̄cedēs ad martyriū dixit assatum est: versa ⁊ manduca: nā facultates eccl'ie quas re q̄ris manus paupum in celestia deportauerūt. Tertio q̄ diui tie ecclesie tenderēt fidelib⁹ ad malū. infideles enī qui ꝓpter fi dem p̄sequebanṫ xp̄ianos habita occasione magis p̄sequeren tur ministros eccl'ie ꝓpter diuitias eius. si enī eccl'ia diuitias publice haberet vt possessiōes ⁊ loca capent illō infideles q̄s bona damnator: de crimīe: si aūt haberet ecclesia diuitias oc culte vt aurū argentū ⁊ similia ad inquirendū hec affligerent ministros eccl'ie. sic laurētius nō fuit capt⁹ ꝓpter ꝓfessionem fidei: sz ꝓpter thesauros eccl'ie q̄ apō illū dicebanṫ esse abscō diti: licz postea gloriose p̄ fidei ꝓfessiōe occubuerit. quādiu ergo infideles sui'picarenṫ ecclesias esse diuites p̄ ingrēdis di uitijs affligerēt mīstros eccl'ie. vt ergo cessarz hoc mel⁹ erat q̄ eccl'ie essent paupes: ⁊ hoc manifestū cēt infidelib⁹ ⁊ ita ces sarēt: ex hac causa affligere mīstros eccl'iar: sz solū p̄ fide eos affligerēt q̄n vellēt. Quarto q̄ ad hoc q̄ eccl'ie diuites eēnt oportebat eccl'ias esse fundatas ⁊ distinctas vt videreṫ quid esset vnius ecclesie ⁊ quid alterius. in eccl'ia tn̄ primitiua ga erat quasi ꝙtinua p̄secutio vix audebāt xp̄iani habere eccl'as manifestas: sed occulte cōueniebāt ꝓpter timorē infideliuz. iō diuitie tūc eccl'ijs dari nō poterāt cū ecclesie nō dū essent ma nētes ⁊ de q̄b⁹ ꝙfiderēt xp̄iani q̄ lōgo tpe manerēt. ⁊ ista fuit causa q̄re data pace eccl'ie cessante p̄secutiōe q̄ fiebat ꝑ fidem cepūt fideles magna dona eccl'ijs dare de q̄b⁹ locupletate tūt vñ ipe ꝙstantin⁹ impator: sub quo pacē habere cepit ecclesia et publice cepunt fieri ꝙcilia ⁊ ꝙgregatiōes xp̄ianor:. vt dicit p̄ mo libro historie triparyte: dedit eccl'ie beati petri romanuz impium. s. vrbē rome ⁊ multa alia ⁊ post eū ceteri fideles de derūt eccl'ijs multa donaria de quib⁹ eccl'ie ⁊ mīstri eccl'iarū locupletati sūt. Quīto fuit q̄ lz fideles vellēt in eccl'ia primi tiua vitare eccl'ias ⁊ mīstros nō erat ꝙuenīēs. Nā si haberent

diuitias in locis suis nolēt ꝓpter solicitudinē illaꝝ extrauagari vel si vagarentur nō attenderēt toto animo ad id qō agendum erat. Et tū in ecclesia primitiua officiuꝫ ꝓlatoꝝ fuit vagare ꝑ totū orbē ad ꝓdicandū verbū dei cū nōdū esset vbiqꝫ ꝙbū dei diuulgatū ⁊ pauci adhuc crederēt. iō nō debebāt habere diuitias: ne ꝑ desiderio admīstrādi illas ⁊ fruēdi illis recedere nolēt de locis in quib⁹ bona sua habebāt. Et si recederent tenerenᵗ solicitudine illaꝝ ⁊ nō attenderent totaliᵗ verbo dei. Et ista fuit causa quare xp̄s oībus ad se venientib⁹ iubebat vendere oīa q̄ habebāt ⁊ dare paupib⁹: ⁊ tūc sequi ipꝫ sīē ꝑꝫ ō iuuene diuite ꝓcedēti. c. Et ita fecerāt oēs apli vt ptꝫ ibidē. ſ. ecce nos reliquimus oīa ⁊ secuti sum⁹ te. Et etiā ob hoc iussit discipulis q̄ nō ferrēt secū in via aur̄ neq; argentū nec pecuniā nec duas tunicas neqꝫ panē. ſ. 10. c. ⁊ Mar. 6. et hoc vt neqꝫ in p̄ncia neqꝫ in abn̄cia ꝑ aliqua re essent soliciti sed soli verbo dei intenderēt. iō nō debuerūt tunc ecclesie diuites esse ⁊ ꝓlati. Sexto qꝫ dato q̄ ecclesie eēnt paupes ⁊ vellent fideles ꝓuidere fidelibus ꝓlatis de diuitijs vt sic possent ire ad ꝓdicandū nō relinquētes aliquas possessiones alicubi: sed secū sufficientiā rerū ⁊ statū honerabilē ferētes nō cōueniebat. qꝫ xp̄s nō solū vetuit apl̄is ⁊ discipulis eunti⁹ ad ꝓdicādum possidere bona īmobilia: sed etiā ferre secū aurū ⁊ argētum ⁊ duas tunicas ⁊ saculū ⁊ perā vt dictū est. ergo nō licebat prelatis: qui illud officiū habebāt ⁊ eodē tpe ista ferre: ⁊ potiſſime: qꝫ ꝓdicabant legē ꝑfectiōis q̄ bona seculi cōtemnit. ideo verecundū erat eos diuites ⁊ oīm abundantes xp̄i paupertatē ꝓdicare ⁊ rerū abiectionē: ⁊ ita verbū eoꝝ rari reciperēt. Itē qꝫ xp̄s volebat ostendere sanctitatē in ꝓdicatorib⁹: vt ceteri eoꝝ exemplo faciliter ad bonū ⁊ fidē deducerenᵗ. quedam tamē magna sanctitatis ostēsio est in abiectione tpalium rerū: qꝫ qui ista abicit de mūdo nō est: qꝫ bona illius nō recipit. tales aūt esse debebāt xp̄i discipuli sicut ipe eis dixit. Jo. 17 De mūdo nō estis: sed ego elegi vos ō mūdo. si enī de mūdo essetis mundus qō suū erat diligeret: ideo nō debebāt secum ferre aliq̄s diuuitias. Itē vt xp̄s ostenderet qꝫ ista ꝙuersio fieret diuinit⁹. nā si ꝓdicatores diuites essent: aliqd ꝑ diuitias facere possent: qꝫ multa ꝑ diuitias opata sunt. vt dicit. 1. ethi. ⁊ tūc posset aliquis ꝙuersionē gentiū vel aliquid eⁱ⁹ attribuere humano opi vel ingenio. ideo decuit qꝫ paupes essent ⁊ in glorij qui fidē ꝓdicabāt vt quicquid facerent totū diuino opi ascriberet: ⁊ ita magis laudaret deus in cōuersiōe gētiū ⁊ nō haberet fides nr̄a vllā caluniā. Et ita xp̄s cōstituit principatū inopē: qꝫ nullas diuitias dedit prelatis quos ipse cōstituit: ⁊ qui esse debebāt in ecclesia primitiua. qꝫ non erat vnde illas haberēt neqꝫ etiā erat cōueniens qꝫ illas haberent ꝓpter predicta. Data aūt pace ecclie ceperūt esse ecclie locupletes ⁊ ꝓlati: qꝫ nichil erat qō obstaret. de primo ptꝫ quia in ecclesia primitiua erāt paupes: ⁊ pauci qui ꝙuertebanᵗ ⁊ non poterāt dictare ecclias postea ꝙo ꝙuerso orbe fuerūt qui possent vitare ꝓlatos ⁊ ecclesias. De scō ptꝫ. Nā licet tūc nō ꝑderat donationes fieri: qꝫ infideles spoliarēt ecclias: nūc tamē ꝓdest: qꝫ nemo poterit eas spoliare nisi ipi fideles q̄ eas vitāt Tertiū etiā nō obest: qꝫ cū data pace ecclie cessauerit oīs persecutio nō affligunᵗ ministri ecclie neqꝫ ꝑ fidei ꝓfessiōe neqꝫ ꝑ inquisitione facultatū ecclie. Quartū nō obstat: quia ex eo quo pax data est fidelib⁹ edificate sunt mlte ecclesie ab eis sperantibus firmiter illas mālturas ⁊ qꝫ iā ꝑ fidē tribulatio non insurgeret: ⁊ ideo illas tūc ꝙueniēter dotare potuerunt locupletādo diuitijs. Quintū ⁊ cetera nō obstant: qꝫ qñ data est pax ecclesie erat fides extensa ꝑ maiorē ptem orbis. īmo fere ꝑ totū: ⁊ ita iā nō erat necesse vagari prelatos ꝑ orbē ꝓdicando ad ꝙuersionē infideliū: sed satis erat ꝙuersos cōfirmare et eccl̄as cōmissas regere. ideo nō erat incōueniens qꝫ possiderent ecclie multa ⁊ ꝓlati essent diuites. Sed adhuc obiciet qꝫ nō licuerit ecclijs ⁊ prelatis diuites esse: qꝫ xp̄s dixit hic qꝫ nō esset sic in principatu spūali sicut in principatu gentiū. Et tamen nulle diuitie possidenᵗ. ideo nō erat licitū hoc fieri in ꝑncipatu ecclesiastico. ꝓ nūc pōt dici vno mō qꝫ istud verbuꝫ xp̄i nō obstat. qꝫ ibi nichil quantū ad diuitias dicit sed solum quantū ad ꝑeminentiā honoris ⁊ coertionē que est ꝑ potestatem cū dicit p̄ncipes gentiū dn̄ant eoꝝ. ⁊ qui maiores sūt potestatē exercēt in eos. ⁊ ideo stante adhuc illo verbo licꝫ ꝓlatꝫ possidere diuitias. Si aūt obiciat de auctoritate. 1. ꝑe. 5. pascite gregē qui in vobis est ꝓuidentes nō coacte sed spōtanee ſm deū. neqꝫ turpis lucri gr̄a sed volūtarie. Dōm qꝫ verus est qꝫ ꝓlati tpe petri inopes erāt: qꝫ ecclesie nullas diuitias habebant. ⁊ tamē petrus nō vetuit in auctoritate illa: prelatꝫ habere diuitias. sed vetuit desiderare ꝓlaturam ꝓpter diuitias acquirendas vel exercere actū pastoralē ad questū ⁊ istud etiā nūc est peccatū. Scōo pōt dici ad predictū qꝫ etiā si ex verbis illis colligat qꝫ principatus suoꝝ esse deberet sine diuitijs deberet intelligi quantū ad illos quib⁹ xp̄s hoc dixit: nō aūt q̄ntum ad oēs successores eoꝝ. alia enī similia sunt. iubebat enī xp̄s qꝫ oēs qui eū sequi volebant: venderent omnia que habebant: ⁊ tū nūc ad sequendū xp̄m nō est necesse qꝫ vendam⁹ oīa que habemus. sicut etiā ptꝫ: qꝫ xp̄s iussit apl̄is quando irent ad predicandū qꝫ nō possiderent aurū neqꝫ argentū nec pecuniam nec portarent duas tunicas neqꝫ calciamēta neqꝫ saculū nec peram neqꝫ panē etiā qꝫ neminē in via salutarēt: ⁊ idē iussit discipulis septuaginta duobus. Lu. 10. c. Sed manifestuꝫ est qꝫ nemo tenet nūc ad ista: qꝫ licet cuicūqꝫ homini quātūcūqꝫ ꝑfecto salutare alterū in via. et portare panē ⁊ calciamenta. ideo licꝫ illis fuerit datū nō intelligebat de successoribus: ⁊ hoc fuit qꝫ expediebat ad actū ꝓdicatiōis ad quē mittebāt. nobis aūt nō est impositū vagari ad predicandū: ideo licꝫ possidere diuitias ⁊ nō obligamur ad aliqō illoꝝ. Itē patet efficatius qꝫ si ista essent sub necessitate obseruanda a nobis ⁊ eo animo xp̄s illa dixisset obseruasset ipse illa ⁊ tū non obseruabat. ipse enī pecuniā ferebat in via cū iudas portaret loculos eius. Joh. 12. 13. c. Et ex pecunia illa emebat omnia necessaria. etiā panē ferebat xp̄s in via vt colligit. ſ. 15. 16. ideo noluit nos ad hec astringere: ſꝫ ideo cū apl̄is ⁊ discipulis hec obseruanda mādasset: nō obseruabat ipe illa vt appareret qꝫ nolebat nos obligare ad illa. Nā si ipse illa obseruaret dubium esset ⁊ crederēᵗ qꝫ etiā nos obligare voluisset. sed illis specialiter ista obseruāda imposuit ꝓpter cām supra tactam. Unde ⁊ ipsi apli ⁊ discipuli qñ cū xp̄o manebāt nō obseruabāt hec. Cū vero mittebat eos ad predicandum seruabāt illa. Et itta dixit illis Lu. 22. quādo misi vos sine saculo ⁊ pera nunquid aliquid defuit vobis postq̄ mecū estis. ſ. quia cristus saculuꝫ perā ⁊ pecuniā portabat eos ꝙo sine istis mittebat ad predicandū. nō est ergo vetitū ecclijs ⁊ prelatis diuitias possidere. Cū ergo illicitū nō esset possidere hec: deuotio fideliū vitauit ecclias de quo oēs ecclie ministri vitati sunt. Uiderūt enīꝫ hoc esse cōueniens. quia in veteri testamento deus approbauerat oblationē istaꝝ. īmo mādauerat dicēs nō apparebis vacuus coram me. Exo. 23. Et specialiter iusserat offerri aurū ⁊ argentū ꝑ sanctuarij edificatione. Exo. 25. Et ideo iudei assueti erāt multa offerre templo dn̄i vt patet de oblatiōe duodecim p̄ncipū: Nu. 7. c. Et de oblatiōe dauid ⁊ p̄ncipū eiᵃ ꝑ edificatione templi. 1. Paral. 22. 28. ⁊ 29. c. Et nō solū deus volebat ista cedere ad vsus sanctuarij: sed etiā in vsus ministroꝝ. ſ. sacerdotū ⁊ leuitaꝝ: ⁊ ideo descꝑsit omnia iura: ⁊ redditus eoꝝ. Nu. 18. c. in nouo ergo testamēto sic futuꝝ erat qꝫ fideles aliquid offerrēt in vsus ecclesiaꝝ aliqd ꝙo in vsus ministroꝝ. potiſſime: qꝫ xp̄s istud approbauit. Nā quadam die vidit offerētes munera in tēplo ⁊ mittētes in gazophilatium ⁊ inter oēs laudauit viduā offerentē duo minuta era. Lu. 21. c. Ideo in nouo testamēto sic fieri volebat: ⁊ ex talibus donationibus magnificis ditate sunt ecclie ⁊ ministri earū. Et ita p̄ncipes ecclīaꝝ possident diuitias ⁊ nō est inconueniens: qꝫ non est cōtra preceptū cristi. sed hoc solū habēt: qꝫ cum diuitie

ecclesie sint elemosyne fideliū tenent oēs mīstri ecclesie qui pascuntur de bonis ecclie magis ad elemosynam quā ceteri homines. de quo dictū est. s. 9. c. Scōm est in principatu gentiū potestas coercendi cogēdo hoīes ad bonū p penas impositas a lege vel p penas arbitrarias qñ desūt pene legales. hoc aūt nō fuit ī principatu apl'oꝝ xpi. sic enī ipse dixit: ꝛ qui maiores sunt ptātem exercent in eos ꝛ ꝓclusit nō sic erit inter vos. s. q̄ principādo nō exercebitis potestatem. i. coerciomum. sic dicit origenes. Et ideo prelati inter apl'os ꝛ in eccl'ia primitiua nō regebāt deducēdo ad bonū p penas ꝛ verbera: sed p exortationē. Causa aūt prima erat: quia tūc legē nullā habebāt nisi legē cristi. illa autē nullas penas imponit criminib⁹ in speciali neqꝫ in generali: ideo iudicantes p illam nō imponūt penam sed exortant̄ p comminationē pene eterne quā ipa xpi lex prenūciat. Scōa causa erat qꝛ in ecclesia primitiua erant pauci cristiani ꝛ nō habebāt p se potestatē alicui⁹ regionis: ita q̄ nulla regio iudicaret̄ p legē eoꝝ ꝛ iudices ab eo positos: sed vbicū qꝫ erāt: subditi erant potestati gentiliū ꝛ iudeoꝝ apud quos erat potestas coercendi tā p cristi nomine quaꝫ inciuilibus ꝛ ideo nō poterant ipsi exercere illā ptātē. Et si exercerent agerent cōtra vñationem regionis illius quasi vsurpatores potestatis ꝛ ita reputarent̄ vt hostes. Cū ergo iudeis qui ante hoc habuerāt iurisditionē criminalē subtraxerāt illam romani relinquētes solam ciuilē: a fortiori cristianis qui nullam vn q̄ habuerāt cū nondum cepisset esse aliqs ppl's determinatus: sed ptes populoꝝ sicut hic aliqui: ꝛ ibi alij conuertebant̄ nō cōcederent romani ꝛ alij vñi terre iurisditionez aliquā nec criminalē neqꝫ ciuilē. potissime: quia xpiani erant odiosi principibus terre. sicut xps dixit eritis odio omnib⁹ hominibus propter me. s. 10. c. ꝛ quicūqꝫ interficiebat eos arbitrabatur obsequiū se prestare deo. Joh. 16. c. Ideo nō haberent aliqō genus coertionis: qꝛ coercere est cōpellere ad obseruandū rē iudicatā vel ad obseruantiā legis ꝛ hec est opus iurisditiōis que distinguit̄ in criminalē ꝛ ciuilē. qui ergo nō haberet iurisditionē aliq̄ neminē poterat coercere: ꝛ ista ē causa potissima nam dato q̄ lex xpi imponeret penas circa criminalia ꝛ ciuilia ꝛ tribueret iudicibus ptātem coercendi subditos p illas nō exercerent xpiani istā ptātem in ecclesia primitiua. quia cū apud ppl's inquibus isti habitarent reputabant̄ private p'sone: nullam ꝓsus iurisditionē habētes quā exercēt siue criminaliter siue ciuiliter viderent̄ vsurpatores illius. ꝛ ideo iudicarent̄ hostes rei publice. Et ita apparet q̄ iurisditionem nullā exercēbāt in ecclesia primitiua. Et ita verū est q̄ prelati ecclesie nullā oīno iurisditionē cū coertione exercebant ꝛpe pauli neqꝫ criminalē nec ciuilē: ꝛ ita erat vbicunqꝫ erant cristiani: qꝛ erant tūc subditi principibus ifidelib⁹. ob hoc ergo cristus exp'sse dixit q̄ habētes primatū int̄ apl'os nō exercerēt potestatē sicut principes gentiū: sed solū ministrarent exortantes p verbū bonū ad obseruationē legis ꝛ iuris equitatem. Item xps dedit principatū suū apostolis in exemplū de principatu quē illi habituri erant vt ptꝫ in littera. ꝛ tñ xps nō p̄n cipabat̄ vt habens coertionē: ꝫ solū vt mīstrās. p̄dicabat enī hominibus ꝛ p verbū disuadebat hoībus malū ꝛ nitebatur eos ad bonū cōuertere sed nolentes hoc nō puniebat: sed libe ros relinquebat. imo ꝛ p̄fitebatur se nō exercere opus iurisditionis. ¶ Nūc aūt ecclesia ꝛ prelati habēt ptātem coercendi quia nichil eis obstat. nō enī prima ratio. qꝛ tūc eccl'ia non babebat aliqs leges que essent cristianoꝝ nisi legē xpi que non imponit penā peccanti. Scōa aūt causa nō obstat: qꝛ data pace ecclesie xpiani sunt multi. s. aliq̄ regiōes sunt que totaliꝫ ad cristū ptinēt vel saltē principes regionis illius. Et hoc sufficit ad hoc q̄ aliqui in eccl'ia habeant potestatē coercendi. ꝛ nō solū hoc quantū ad seculares principes est: sed etiā quantum ad prelatos ecclesie. Et hoc non fuit ꝫ intentionē xpi: qꝛ ipe vetuit desideriū principādi omnibus. modū aūt principatus coercitiui nō vetuit omnibus: sed solis discipulis suis vt non

D°6.3°

induceretur scandalum. data ꝫ autem pace ecclesie non sequebatur scandalum: quia erāt principes fideles qui p̄mitterent coertionē ecclesiasticā. ideo cōueniens fuit tunc incipi. Item nō vsurpabant rem alienā: quia nō assumebāt sibi ꝑ̄is iurisditionē: sed a deo illā accipiebāt qui est pat̄ ꝛ auctoꝛ omnis potestatis ꝛ iurisditionis cū omnis potestas a deo sit. Ad ro. 13. c. Ipse enī xps dedit potestatē ecclesie sue. Cui⁹ exercitium est in prelatis. Cū enī dedit claues regni celoꝝ petro omnē iurisditionē dedit. s. 16. c. Et cū omnibus apostolis dixit quecūqꝫ alligaueritis alligata erūt: ꝛ quecūqꝫ solueritis erūt soluta: etiam dedit omnē iurisditionē. s. quantū ad omnē cām ꝛ q̄ntū ad omnes hoīes. s. 18. c. Etiā quando dixit eis omnib⁹ sicut misit me pater ita ego mitto vos. Joh. 21. c. i. ī potestate in q̄ me misit pater ego mitto vos: dedit xps apl'is ꝛ successoribꝰ eoꝝ omnē potestatē sufficientē ꝛ cōuenientē ad ecclesie regimē In natura enī deus vel vt p̄uisor ꝛ gubernator dedit tā sufficiens regimē vt nulli rei desit quod ei est ꝙueniēs: a fortiori ergo in statu spirituali qui est excellentior. ꝛ ideo magis intentus ab eo daret regimē sufficientius. ergo in lege cristi in qua fuit pfectio status spiritualis daret de⁹ omnē ptātem sufficiētem ꝛ cōuenientē ad gubernationē ꝛ regulationē corpis ecclesie: sed erat cōueniens potestas coercitatiua ideo daret illam Et ideo licet ipse nō statueret leges pticulares. per quas regerent̄ xpiani: qꝛ nō ꝙueniebat ꝓpter multas causas. de qb⁹ aliqd tactū est. s. in introductiōe auctoris: reliquit platis potestatē constituendi quicquid bonū eis videret ad regimē ecclesie. Istā data est eis ptās in ꝟstructionē. 2. Choꝛ. 10. ꝛ. 13. c. ꝛ sm hāc ptātem paul⁹ statuebat quicqd vtile putabat chorinthijs. 1. choꝛ. 11. Cetera cum venero disponā. i. faciam statuta ꝛ ordinationes de illis. Et ista statuta valēt: quia habēt auctoritatē a xpo. sic enī si ipse eam instituisset valerent: ita p latis instituētibus valēt. qꝛ ptātem quā ipse in quantū homo acceperat a patre ad relationē ecclie quā sanguine suo acquisuerat comisit prelatꝫ ecclie: vt sm illā operent̄ quod spirit⁹ sanctus eis dictauerit. Cōuenientius aūt fuit q̄ ponerent̄ tales leges quā q̄ maneret platio ecclesiastica solū exortatoria: ꝛ q̄ qui mali esse vellēt manerēt mali. in ecclesia tñ primitiua nō factū est. tū qꝛ erat scandalū vt dictū est. tū quia pauciores erant ꝛ pauci facilius ꝙuenīūt ꝓpter abundantiā caritatiꝫ spiritus sancti. ꝛ ideo erat lex: vel ptās coercitiua minus necessaria. Nūc ꝟo est cōueniēs ꝛ magis necessaria quā tūc potestas coercitiua: qꝛ illa tria nō stant. De primo. s. ostensū est q̄ data pace ecclesie non erat scandalū esse talē legem ꝛ potestatē in ecclesia licet prius esset scandalū. De scōo ptꝫ qꝛ nunc ecclesia creuit ita vt multiplicati sint sup nūeruꝫ. Et qꝛ inter istos multos qui vocati sunt qui nō sunt oēs electi vt dicitur s. inf'a. sunt mlti puersi: ꝛ vt dicit̄ ecclesiastes. 1. Peruersi difficiliter corrigunt̄. Et si nō corrigant̄ alios morbo suo inficiunt: cōueniens fuit talibus legē coercitiuā imponere ꝛ potestatē dare qui hec diffiniat ꝛ exequat̄. De tertio ptꝫ quia nūc iam caritas refriguit vt abundaret iniquitas ꝛ impleret̄ illō scōa Thimo. 3. c. q̄ in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Quotidie aūt oīa deteriora fiunt vergente in seniuꝫ seculi corruptela ꝛ nichil nisi malū p dies singulos sperat̄ cū totus mundus in maligno positus sit. Et ideo sume necessaria fuit lex ꝛ potestas coercitiua: que eos qui legi cristi subditi sunt cogeret: caꝫ ꝛ omniū equitatē obseruare. als. n. vt ipsa quotidiana experientia ꝛ ratio docet neqꝫ lex cristi neqꝫ aliqua policia xpiana ad modicū saltē tempus duraret. Nam vt dicit Arist. 3. pol'. Circa principiū distributiuuꝫ iusticie. i. ipsum iudicē magis necessariū est q̄ panis: ꝛ tñ sine pane nulla ciuitas manet: ergo neqꝫ sine iudice. hoc tñ nō est nisi in q̄ntum ille habet potestatē coercitiuā. nā quantū ad exortationē ad bonū: nō est necessari⁹ iudex quia quilibet pōt exortari: ꝫ nō potest aliquis coercere nisi qui iurisditioni preest. ideo est necessaria sume talis ptās ꝓ ꝟseruatiōe policie. Ellia etiā ra

tio est q; fuit simpliciter necessariū in ecclesia data pace duas potestates coercitiuas aut saltē vnā generalē. nunq̄ .n. fuit tē pus aliquod post peccatū ade in quo hoīes nō essent ad malū pni. Gen. 8. c. oīs etas ab adolescētia sua pna est ad malum mali aūt nō trabunt a malo amore boni sz timore pene. si enī amore boni retraberent iam nō eēnt mali. ideo ad hoc quod retrahant oportet esse penā. nō solū aūt ī futuro: q; quod absens est parū monet: sed maxīe in presenti: ⁊ quia id quod non est determinatū fm aliquā certitudinē pōt peruerti vel p humanā iniquitatē vel per ignorantiā necesse est q̄ ille pene sint determinate: ⁊ ita debuerunt semp inqualibet policia esse leges penales. Et q; parū prodest cōdere iura nisi illa executio ni tradant oportuit in qualibet policia esse aliquos qui pote stātē coercitiuā fm leges haberent. quos iudices vel executores vocam⁹. nec pōt aliqua policia durare aliquāto tpe sine his duob⁹ aut sine altero eor̄. s. iudice cui cōpetat iudicare vt ei videbit. Data aūt pace ecclie ⁊ multis princip⁹ ⁊ regibus gentiū cū tota terra sua ad fidē xpi conuersis oportuit esse duas ptātes coercitiuas intra ecclesiā vniuersalē que est xpianor̄ vniuersitas vel saltē vnā. ideo debet intelligi q̄ non est simpliciter dictū: sed solū ad apl̄os quib⁹ xpus loquebat ⁊ ad illos qui fuerūt tali tpe in quo nō poterat sine scādalo p̄n cipatus coercitiuus esse in ecclesia. Alia etiā ratio est q; q̄n tūcunq; esset magis apta ecclia primitiua ad manendū sine principatu coercitiuo quā ecclia m̄ic ppter cās supra assignatas. tñ melius fuisset habēdo principatū talē q̄ sine illo ⁊ vere illū habuisset nisi q; ppter scandalū nō poterat habere. nā licebat cuilibet tūc facere heresim: vel scisma in fide ⁊ cōuersatione crīstiana ⁊ nemo illū poterat punire. Et ista fuit causa quare in ecclesia primitiua tot hereses insurrexerūt vt iam ante tempora: Aug. nonaginta essent hereses: vt patet in libro quē ipe de nonaginta heresibus cōdidit. Et tñ ipse pauco tēpore fuit post tpa ꝯstantini quādo ecclie primū pax firma data est. Si nō sustinuisset aūt ecclesia primitiua ista incomoda heresum insurgentiū si esset vix aliqua coercitiua ad reprimendum ⁊ puniendū eas. ideo melius fuisset eccl̄ie primitiue habere principes cū ptāte coercitiua q̄ sine illa: si sine scandalo eos habere potuisset ⁊ tñ nō potuit vt dictū est. data aūt pace esse potuerūt principes tales sine scandalo: ideo tūc fuerūt ⁊ semp erūt vsq; ad finē ecclesie. ¶ Querit cū xps ostēdat h̄ Q°.64 primatū inter apl̄os nō esse cupiendū quasi nichil ꝯcupiscibile habeat an sufficienter dictū sit: ¶ Dom q̄ xps loquit̄ de primatu ī ecclia militāti: ⁊ nō in futuro nā in vita eterna non manet principatus hoīs ad hoīem. q; iste ordo principat⁹ est ad hoc q̄ deducant hoīes in finē p relationē istā q̄ fit vni homini ab altero. sz in vita eterna erūt iam hoīes in fine suo. ideo nō regēt vnus ab altero ⁊ ita nō principabit̄ ei. Est ergo differentia excellentie in vita eterna q; quidā sunt multo excellētiores alijs fm exigentiā meritor̄. sed nō est differētia principatus. in pñti aūt est differētia principat⁹ ⁊ subiectionis in ecclesia. Et licet xps solū voluerit ostēdere q̄ principat⁹ hic non sit cupidus tñ pōt lr̄a extendi ad vtrūq; tps. si enī quis velit primatū vite eterne. i. excedere aliū in glia ⁊ honore nō oportet ꝯtendere sup hoc quis maior sit. sed qui hoc voluerit humiliet se in pñti tñ q̄ sit seru⁹ oīm ⁊ abiectior illis: ⁊ sic obtinebit primatū illor̄. pmptū est ergo sic cuilibet habere p̄matum in vita eterna ⁊ nō oportet hūc ex fauore petere sicut petiuerūt iacob⁹ ⁊ iohānes sedere ad dextrā ⁊ sinistrā neq; se invicē supponere aut invidere vel irasci sup hoc sicut decē indignati sunt q̄ duo fratres petiuissent hoc. Si autē accipiat̄ p principatu in pñti de quo vere xps logit̄ bene infert q̄ principat⁹ qui est in eccl̄ia nō est ꝯcupiscibilis: q; non habet aliqd ppter qō ꝯcupiscat̄. neq; aliqd de quo nō habētes eū invideant habētib⁹. q; principatus iste nō est talis q̄lis principat⁹ gētiū: h̄t .n. principat⁹ gentiū excellentiā in trib⁹: vt dictū est. s. Et specialr̄ in ptāte coercitiua quā magis h̄ xps exp̄sit. ⁊ p pter hoc principatus gētiū est ꝯcupiscibilis ⁊ p illo hoīes cōtendūt. sed pricipat⁹ apl̄or̄ nō erat futurus talis: sed sine aliq̄ excellētia. nō enī haberet ptātē coercitiuā neq; diuitias neq; honorē siue impiū vt oñsum est. s. sed istis ablatis nō manet in principatu nisi sollicitudo ⁊ subiectio. s. q̄ prelatus se subijciat subditis ⁊ mīstret eis vigilādo p cor̄ spirituali vtilitate ⁊ exortādo vt a malo recedāt cū nō possit infligere eis penā ad cogendū fugere malū. seruit⁹ tñ ⁊ subiectio nō sunt fm se ꝯcupiscibilia. iō principat⁹ apl̄or̄ ⁊ eccl̄ie primitiue nō habebat aliqd ꝯcupiscibile. Et ita erat stultū q̄ qs illū ꝯcupisceret: q; labores ppter se ipos nemo sponte⁹ amplectit̄. Johānes aūt ⁊ iacob⁹ decipiebant̄: q; putabāt principatū regni xpi futurū esse sicut principatū gentiū imo ⁊ honorabiliorez iō illū cupiebāt. ¶ Querit̄ an liceat alicui desiderare eccl̄iasticū principatū: ¶ Dom ad hoc q̄ principat⁹ eccl̄iastici aut ꝯsiderant̄ fm statū eccl̄ie primitiue. aut fm statuz eccl̄e nunc. primo mō platiōes nō habebāt nisi solicitudinē ⁊ laborē. Diuitias ꝙo ptātem ⁊ impiū nō habebāt. si q̄ qs cup̄eret principatū in eccl̄ia primitiua aut agnosceret q̄lis ille esset aut non. si nō agnosceret poterat p errorē illū cupe q̄si ille esset sic̄ p̄n cipatus gentiū. sicut duo fratres decepti putabāt. si qs vero agnoscēs qualis sit iste principatus illū cupiat cū nichil ille habeat nisi solicitudinē ⁊ difficultatē in bonis opib⁹ q; circa subditos exercere debet nō cupit nisi labores ad alior̄ vtilitatem sz talia cupe ꝙtuosū est: iō nō est pctm̄ cupe sic principatuz ecclesiasticū. sic intelligit̄ ꝙbū apl̄i sigs epatū desiderat bonum op⁹ desiderat. q. d. epat⁹ nichil aliud est nisi op⁹ bonū. s. circa subditos solicitudinē adhibere ⁊ mīstrare eis vite eterne pabula: talia aūt bona sūt ⁊ laudabile est illa cupe. Et sz desiderare istud bonū semp sit bonū ⁊ meritoriū q; tñ eccl̄iasticū p̄cipatū habere dz nō solū dz ista cupe facere: sz etiā facere realiter. Ad faciēdū aūt regrit̄ magna ydoneitas in hoīe quam nemo de seipo p̄sumere dz. iō nēo absolute dz cupe epatum: q; vel solā elationē cupit: vel putat se sufficientē esse ad oīa q̄ epi sūt opa qō difficile est: ⁊ iō vanū est ⁊ piculosū epatū absolute cupe. sz cū ꝯditiōe apetere ē rōnabile vt martin⁹ dicebat dñe si adhuc pplo tuo nēcius sū nō recuso laborē ita potenter dicere q; salutē spiritualē primor̄ cupit. dñe si sapie tue videt̄ ⁊ volūtati tue placet me aliq̄n futur̄ esse vtilē gregi tuo non recuso laborē ⁊ honorē sustinere quē ipposueris: ⁊ ob hoc cum apl̄s dixisset q; q epatū desiderat bonū opus desiderat: esticndere volēs q̄ nō sufficiat desiderare op⁹ bonū: sz esse ydoneū ad illō exequēdū subdidit optz ēpm esse irreprēhēsibilē sobriū prudētē ⁊c. q. d. si cupit epatū optet q̄ ista habeat. Si autez accipiat̄ de honore siue principatu eccl̄iastico nūc cū ī illo sint diuitie ptās honor ⁊ impiū q̄ hoīez allicit̄ ⁊ solicitudo ⁊ difficultas in opib⁹ cure pastoral̄s exibēde circa subditos q̄ ptr̄ stare possūt. aut cupit qs principatū ppter prima q̄ alliciunt aut ppter scōa. si ppter prima semp peccat q; sic principatuz eccl̄iasticū desiderat. Iste enī nō vult esse plat⁹ eccl̄iastic⁹ neq; q̄ xpi sūt querēs: sz q̄ sua sunt ⁊ q̄ hui⁹ secl̄i. si ppter scōa. i. sollicitudinē ⁊ laborē in q̄ tū ista sūt ad primor̄ edificationez qs principatū eccl̄iasticū cupiat laudabile ē sic cupe. s. p̄fectū illū primor̄. q; tñ illū p̄fectū nō pōt ꝓcurare nisi ille q; ydoneus est ad ꝓcurandū. ⁊ ydoneū se putare p̄sumptio quedam est. nō videt̄ satis tutū cupe absolute eccl̄iasticā dignitatē etiā ppter primor̄ edificationē. De his dicit Crīso. ⁊ opus qdē desiderare bonū: bonū est q; nr̄e volūtat̄ est: ⁊ nr̄a est merces primatū aūt honoris ꝯcupiscere vanitas est. hoc .n. ꝯsequi: iudiciū dei est ppter qō exprimatu honoris nescim⁹ si mercedē iusticie ꝯsequmur. neq; .n. apl̄s laudē habebit apud deū: quia apl̄s fuit. sed si opus apl̄atus sui bene impleuit neq; apl̄s p merito suo antecedēti honoratus est vt esset apl̄s. sed ad hoc mysteriū aptus est iudicat⁹ fm motū aie sue. primat⁹ etiā fugientē desiderat desiderātē se horret. Sz quicqd dictū sit de apetendo principatuz ecclesiasticū interdū est de ipo appetitu

intra termios suos ꝓstituto: sed de invasione principatus dicendū q̄ semp est mala. vñ nemo debet sibi honorē accipe ecclesiasticū: vel ingerere se ad illū: sed suscipe quādo dabit. sic dicit ad hebre. 5. ¶Nemo sibi indifferenter honorē assumat: sz qui vocatus est a deo tanq̄ aaron. de his dicit Criso. vbi. s. primat⁹ fugientē se desiderat ꝺsiderantē se horret. Quersatio ergo melior desiderāda est nō dignior gradus. Volens ergo dñs t duox fratrū zebedei t alioꝝ indignationez extinguere introducit differētiā inter principes mundiales t ecclīasticos ostendēs q̄ principat⁹ in xp̄o neqz ab aliquo apetēdus est nō habēte neqz alteri invidēdus est habenti. qz principes mundi ideo sunt vt ꝺficentur minorib⁹ suis t eos seruituti subiciāt t spolient t vsqz ad mortē eis vtant ad suā vtilitatē t honorez principes aūt ecclesie fiunt vt seruiāt minorib⁹ suis t ministrēt eis quecūqz acceper̄t a xp̄o t vtilitates suas negligāt t illoꝝ p̄curent t mori nō recusent p salute inferioꝝ. Primatū ergo ecclesie ꝓcupiscere neqz iustū est neqz vtile. Quis sapiēs vult se vltro subijcere seruituti et piculo tali vt det rationem pro omni eccl̄ia nisi forte qui nō timet dei iudiciū abutens pmatu suo eccl̄iastico secularit̄ ita vt ꝙuertat illū in secularē. Et tñ licet ingerere te ad principatū ecclesiasticū t petere illū regulariter malū sit nō est sanū dicere q̄ qñcunqz quis petiuerit dignitatē vel honorē ecclesiasticū peccat: qz potest interduz tali modo fieri q̄ mereat: vt si quis videret aliquē principatū impijs ꝓferendū qui eccl̄iam dissiparet t q̄ illū petat ne in manus iniquoꝝ veniat laudabile videt vel saltē nō vitupabile: si hoc solū vel pcipue eū mouet. Desideriū aūt honoris et principatus xp̄s redarguit nō aūt ipm principatū quem iuste
Q°.66. habere pōt qui illū nō cōcupiuit. ¶Querit quare xp̄s dixit et dare animā suā redemptionē. ¶Dicendū q̄ xp̄us instruit platos q̄ nō cupiāt principatū ecclesiasticū sicut ipse nō concupiuit qui nō venit ministrari: sed ministrare et vt ostēdat quō venit ad ministrandū. dicit q̄ venit ad ponendū aīam suam p subditis. et hoc pdest ad duo respectu platoꝝ. Primo instruit eos circa humilitatē. Scōo circa caritatē. Et ita xp̄s p hoc ostendit se imitabilē in duobus. s. ipe in principatu suo maxīe se humiliauit: qz exercuit mūstrationē maxīe abiectiōis. s. mori p subditis. Et maxīe dilexit eos: qz circa eos exhibuit op⁹ sume charitatis. s. p illis mori. ideo nos principatū accipientes nō debemus ex tolli sed humiliari nō apetentes ministrari sed ministrare. de quo origenes increpat nos dicēs de xp̄o. in tantū creuit ministrās vt implere̊t illud. s. daret aīam suaz redemptionē. daret inquā in mortē: sed quomā solus erat inter mortuos liber et fortior omni potestate mortis oēs sequi se volētes liberauit a morte. Ecclesiarū ergo principes imitari debent xp̄m accessibilē: etiā mulieribus loquentē: et pueris manus imponētem et discipulis pedes lauantē vt et ipsi similiter faciant fratribus. Nos aūt tales sumus vt etiā principum mūdi excedere supbiam videamur: vel nō intelligētes et cōtemnētes mandatū xp̄i t querim⁹ sicut reges acies precedentes t terribiles nos t accessu difficiles maxīe paupib⁹ exhibemus nullā affabilitatē habētes vel habere ad nos pmittentes.
Q°.67. ¶Querit quare dicit xp̄s q̄ venerat dare aīam suaz redemptionē p multis: Dōm q̄ sanguis xp̄i effusus fuit sufficiens satisfactio deo pro pctis oīm hominū. et tñ nō ideo cōmunicat omnib⁹ hominibus. qz tūc equalit̄ salvarent̄ boni et mali cū ad oīm redemptionē sufficiat sanguis xp̄i. sed salvantur illi soli quib⁹ cōmunicat vtilitas sanguinis xp̄i. ista autem cōmunicatio fit p̄m cōditionē ab eo datā. s. q̄ q̄ salvari volūt credāt t legē obseruent qui aūt nō crediderint cōdemnabunt̄ zMar. 16. c. Et qz nō oēs credūt euāgelio. ad ¶Ro. 10. c. Non possunt oēs salvari. t ita sanguis xp̄i nō pdest oībus. Siergo accipiat̄ sanguis xp̄i sufficiēter est p redemptiōe omnium qz si oēs vellēt credere oēs possent salvari t salvarent̄ sed efficienter nō est fusus sanguis xp̄i p oībus: qz nō omnib⁹ pdest cū damnatis nō p̄sit. Et ita xp̄s loquit cōmuniter. vt. J. 6. et zMar. 14. t. s. hic est calix sanguis mei q̄ p multis effundetur in remissionē pctoꝝ. sic dicit beda. s. nō aūt dixit aīam suā dare redemptionē p oībus sed p multis. i. p his q̄ credere voluer̄t. t ita xp̄s dixit Jo. 17. c. p his rogo t nō p mūdo. nō tm̄ p his sed t p eis q̄ creditur̄i sunt p ꝟbū eoꝝ in me. sed manifestū est q̄ oratio xp̄i toti mūdo pdesse poterat. sz nolebat ipe q̄ pdesset nisi eis qui in eū credere vellent. Cū aūt objicitur q̄ si nō esset fusus sanguis xp̄i p oībus q̄ essent aliqui q̄ non possent salvari. ¶Dicendū q̄ si determinate xp̄us voluisset q̄ sanguis suus pdesset quibusdam t nō alijs nō possent illi salvari pro quibus nō esset fusus. Et tm̄ sanguis xp̄i p omnibus fusus est inq̄tum p oīm redemptiōe sufficit. Et tm̄ qua ita est q̄ nō oēs pticipabūt fructu illi⁹ sanguinis qz nollēt: dicitur q̄ nō est fusus p oībus. i. ad oīm vtilitatē actu p̄ficiens. Et hoc est qō cōmuniter dicit. s. q̄ sanguis xp̄i dat⁹ est p omnib⁹ sufficienter sed nō efficiēter. Aliter pōt dici q̄ xp̄s determinate fudit sanguinē suū p quibusdā t nō p omnibus. Nō quidē quasi essent aliqui p quib⁹ nollet sanguinē suū fundere sed qz ipe sciebat aliquos qui ad eū non ptinebāt neqz ptinere volebāt qui vānandi erant. t p his nō fudit sanguinē: t quia tamē isti libertatē habētes cōuerti poterāt quādiu viuebant si cōuerti vellent pdesset eis sanguis xp̄i. ⌊Et egredientibus ⌋ hic ponit quartū qō debet esse in platis. s. pietatis dulcor ad ꝓtinue benefaciendū subditis tā in domo quā in via q̄ vbicū qz alibi benefacere nō cessabat: docēdo t curando infirmos. ⌊Et egredientib⁹ illis a iericho ⌋. s. xp̄o t discipl̄is suis de qb⁹ supra dictū fuerat egredientib⁹ de vrbe ierico p quā transiuerant ad hoc q̄ ascenderet in ierusalē. ⌊Secuta est eū ⌋. i. xp̄z ⌊Turba multa ⌋. sicut sepe solebat sequi: quia de ciuitatibus ad eum plurimi cōgregabant̄ vt patet. s. 13. et Lu. 8. t Jo. 6. ⌊Et ecce duo ceci ⌋. de istis dicit q̄ isti petiuerunt sanari et sanati sunt. ⌊Sedētes secus viā ⌋. i. iuxta viā sec⁹ aliqñ significat aliter aliqñ iuxta vt hic: t ps. 1. Erit tanq̄ lignū qō plātatū est secus decursus aquaꝝ multaꝝ. i. iuxta aquas. ⌊Audierunt ⌋. s. a turba transeūte. est sensus q̄ cuz iret multa turba cū xp̄o. multi pcedebāt eū: t multi sequebant̄: t ceci audiētes sonitū multoꝝ transeuntiū quesierūt quis erat ille qui transibat. t dictū est eis q̄ ihesus trāsiret: t ita audierūt. ⌊Quia ihesus trāsiret ⌋. s. p viā de ierico in ierusalē. ⌊Et clamauerūt ⌋. vt audiret eos. ⌊Dicētes miserere nr̄i ⌋. i. fac misericordiam nobiscū. ista misericordia est q̄ illuminaret occl̄os eoꝝ qz miseros se reputabāt: qui inter boēs existētes lumē celi nō videbāt. sicut dixit thobias. quale michi erit gaudiū qui ī tenebr̄z sedeo t lumē celi non video. Thob. 5. c. ⌊Fili dauid ⌋. i. messia. hūc enī messiā esse credebāt. ⌊Turba aūt increpabat eos vt tacer̄t ⌋. s. iubēdo q̄ tacer̄t: ne xp̄m vanis vocibus irritarent. ⌊At illi magis clamabāt ⌋. s. quāto ppl̄s magz iubebat eis tacere magis ipsi ad cristum clamabant. ⌊Dicentes domine miserere nostri ⌋. idem in sententia repetūt in quo apparet eoꝝ confidentia: quia semper idem petebant. ⌊Et stetit ihesus ⌋. s. auditis clamoribus eoꝝ cessauit progredi vt exaudiret eos. ⌊Et vocauit eos ⌋. ista vocatio fuit que sequitur ī littera. s. ⌊Quid vultis vt faciaz vobis ⌋. apparet ex verbis eoꝝ qō aliquid a cristo peterent cum dixer̄t dñe miserere nostri: quid tamen vellent nondū expresserant: t ideo conuenienter cristus quesiuit ab eis quid vellent. ⌊Dicunt illi ⌋. i. cristo ⌊Domine vt apperiantur occuli nostri ⌋. nullū maius bonuz esse poterat ceco quā q̄ videret. magnitudo enim boni reputatur ex indigētia. sicut eger michil meli⁹ salute existimat. pauper vero diuitias reputat summū bonum. ignorās vero qui alios admiranda loqui videt maximum bonum sapientiam putat. sic dicit Aristo. primo ethicoꝝ. c. 4. s. egrotans quidē sanitatem. mendicus autem diuitias. conscij sibijpis ignorantie eos qui magnum aliquid t super ipsos dicunt admirantur. sed ceco nichil magis erat necessarium quam videre. ideo hoc petiuerunt. ⌊Misertus autem eorum ihesus ⌋. magn⁹

miseriam patiebantur. cristus autem qui sume misericors est eos ex misericordia sanauit. ⌊Tetigit oculos cecorum ad sanandū eos ⌋ .s3 nō dicit qd tāgendo oculos eorū fecerit. ⌊Et cōfestim viderūt ⌋ .s. mox vt tetigit oculos eorū: in quo apparet q miraculose eos sanauit. ista sanatio naturalis nō fit sine
Q°.68. successione. ⌊Et secuti sunt eum ⌋ .s. eunte in irlm. ¶Queritur an ista sint cōtinuata ad p̄cedentia ⁊ an statim post illa facta sint. ¶Ad primū dicendū q istud est cōtinuatū ad p̄cedentia: q̄ vbi nō apparet rō discōtinuitatis semp ē dicendū q fit ordo cōtinuꝰ: ⁊ tamē hic nō apparet rō aliqua anticipationis vel recapitulatiōis. Secūdo patet q̄ omnes tres euāgeliste qui hoc referūt tenent hūc ordinē. ¶Ad ꝑm dō3 q statī fuit istud factū post p̄cedentia .s. q̄ nulla inter media gesta acciderant q̄ alibi in sacra scriptura referantur satis apparet ex circūstantijs rerū narratarū: nā ante hoc cristꝰ dixerat q ascēdebat ierosolimā vt cōsumarēt oīa q̄ dicta erant de eo ⁊ ita nō moraret ascendēdo. nā dixit ecce ascendimꝰ .i. nūc ⁊ tū eunti in ierusalē de galilea p̄ iordanē occurrit iericho in itinere q̄ nō longe est a irlm. sed ante hoc erat cristꝰ apud iordanē .s. qū fecit ea q̄ habent .s. .19. c. vt patet ibi in principio. ⁊ nūc dicit q egrediebat a iericho: ergo paruꝫ intercīderat inter hec p̄cedentia.
Q°.69. ¶Queritur quomō secute sunt eū hic turbe multe xp̄m ⁊ q̄re. ¶Dici potest vno mō q iste turbe secute sunt nūc xp̄m: q̄ ante hoc erant cū eo. nā qū de galilea venit iuxta iordanē sequebatur eū turba multa vt dicit .s. p̄cedēti. c. ¶Alio mō potest dici q ista turba erat de ciuitate iericho. nā ingressus est xp̄us in ciuitatē iericho ⁊ ibi fortassis predicauit vl signa aliq̄ fecit ⁊ iō turba effecta ei deuota secuta est ieſuꝫ egredientē vt iret irlm. Et ita dicit q egredientibus illis de iericho secuta ē eū turba multa. ¶Tertio potest dici q ista turba de nouo venerat. ista enim erat conditio: q̄ semp veniebant turbe ad cristuꝫ ⁊ manebāt cū eo per aliq̄ dies ⁊ statim recedebāt. s. post tres vel quatuor dies auditis verbis eius ⁊ curatis egris suis sicut dicit supra .15. c. misereor turbe q̄ triduo me sustinēt vel p̄ seuerant mecū: ⁊ recedentibꝰ illis vel anteq̄ recederent alij superueniebāt ⁊ ita semper erāt turbe cū cristo: sic nunc factum est q̄ anteq̄ egrederet de iericho superuenerūt multi ad euꝫ ⁊ ita turba multa secuta est eū egredientē de iericho. ¶Cum autē queritur quare turbe sequebant eū. ¶Dicēdū q̄ ex multis causis. aliqui enim proter doctrinā admirabilē. habebat enim verba vite eterne. vnde cum recedentibꝰ discipulis xp̄s diceret ad apostolos an ipsi quoqꝫ vellent abire. dixit petrus nomīe omniū q̄ñe ad quē ibimus. verba enim vite eternē habes. Joh. 6. ca. Alij sequebant eū p̄pter vtilitatē quam ex eo capiebant. sanabat enim lāguidos eorū mox vt ante pedes eius illos proicerent a quibuscunqꝫ tenerēt languoribꝰ supra 4. c. ⁊ .15. Alij sequebant euꝫ p̄pter curiositatē. s. vt viderent opera miranda que faciebat ⁊ p̄cipue in curationē languorū in quo nimis habūdabat. sic dicit. Joh. 6. sequebatur eum multitudo magna q̄ videbāt signa q̄ faciebat super his qui infirmabāt. Alij eū sequebant p̄pter cibos: q̄ turbis esurientibus solebat cibos miraculose dare. bis enim illos dederat .s. supra .14. ⁊ .15. ca. ⁊ venicbāt iterū ad eum vt rursus eos vl quotidie sic saturaret. sic dicit. Joh. 6. queritis me nō q̄ vidistis signa sed q̄ manducastis de panibꝰ meis ⁊ saturati estis. Alij eum sequebant vt audirent ab eo aliqua de quibꝰ eū possent accusare ⁊ isti insidiabant ori eius. isti sunt pharisei qui obseruabant eū vt accusarent illū. supra .12. ⁊ Luc. 6. Et ideo per diuersas fraudes nitebant capere cristū in sermone. vt patet .j. 23. ⁊ ex alijs multis causis eū sequebant ⁊ vt communiter semper in turba erant boni mali. boni ex deuotiōe eum sequebātur. mali vero vt eū accusarent. ⁊ ita ante hoc fuerāt cum eo pharisei temptantes illū ⁊ disputantes cū eo de libel-
Q°.70. lo repudij. p̄cedēti ca. ¶Queritur quare euangelista mentionem facit q̄ multa turba ibat nunc cū christo. ¶Dicendū q̄ oīa q̄ ab euāgelistis scribunt vltra hoc q̄ gesta sunt habēt q̄ ad aliquid ꝑfuit siue circa cristum ad aliqua q̄ de eo oñēnda sunt aut ad nos instruendū in aliquo. ¶Dicendū autē primo q̄ ponit de turba multa q̄ xp̄m sequebat ad ostendendū quāta erat deuotio populorū circa xp̄m cū de loco ad locū eunte sequerent extra domos ⁊ terras suas pacientes difficultatez ⁊ istud signū erat excellentis doctrine eius ⁊ ad mirandorum operū. nam si ista non essent nollet turba post xp̄m cuꝫ labore discurrere. sic dicit Crisosto. sicut testimoniū studiosi agricole est messis fecunda: ita assidui doctoris documentū est ecclesia plena. neminē labor itineris impediuit q̄ amor spūalis fatigatiōe nō sentit. neminē possessionū suarꝫ recordatio retraxit q̄ ingrediebantꝰ possessionē regni celestis. vere eniꝫ sup terrā nō habet qd amet q̄ bonū celeste in veritate gustauerit. Sccūdo fuit ad perhibendū testimoniū de isto magno miraculo qō nunc xp̄s egit. s. q̄ duos cecos illuīauit ⁊ totꝰ populꝰ laudez dedit deo. vt dicit Luc. 18. c. Tertio ⁊ principaliter fuit quia substātia narrationis istiꝰ miraculi de sanatione duorū cecorū exigit q̄ de tribu diceret. nam turba fuit causa vt ceci scirent cristuꝫ transeuntē. nisi enim audissent strepitū transeuntiū multorū non quesissent quis transiret: ⁊ consequenter non scirent cristū transire ⁊ ita neqꝫ ab eo sanari peterent neqꝫ obtinerent. Quarto quia a turba didicerūt ceci xp̄um transire ⁊ fuit sibi clamoris causa. Quinto q̄ turba cōpellebat cecos tacere increpans eos ⁊ quanto magis increpabat eos tanto magis illi clamabant. quod proderat ad ostendendū magnitudinē fidei ipsorū: ⁊ facilius obtinerēt petita. hoc tamē non fieret nisi turba transiret cū cristo que cecos increparet. ideo vt intelligeret narratio debuit premitti de turba q̄ turba multa egredicbatur cū cristo de iericho. Et oportuit q̄ diceret q̄ turba secuta fuit eū egred entē ō iericho quia de turba agitur principaliter propter illuminationē cecorū: sed ceci fuerunt illuminati circa iericho. ideo oportuit q̄ sciretur q̄ turba erat cum xp̄o
Q°.71. apud iericho. ¶Queritur cū ponat hic de illuminatiōe duorum cecorū quomodo potest stare. nā marcꝰ ⁊ lucas idem referentes vnū tantū cecū expresserūt? ¶Dicendū q̄ non est eadem illuminatio que ponitur ab omnibꝰ tribꝰ euāgelistis. ſꝫ veritas est q̄ apud iericho fecit xp̄us duas illuminatiōes. in p̄ma illuīauit vnū cecū. in secunda duos. prima fuit anteq̄ ingrederetur cristus iericho circa vrbē in via. secūda fuit egrediente cristo de vrbe iuxta vrbē secus viā erāt duo ceci ⁊ illos illuīauit. de prima illuminatiōe loquit solus lucas. de secunda loquunt mathe ⁊ marcus. ⁊ patet ratio differentie istorū quia tā matheus q̄ marcus consonant in loco illuminationis dicūt enim egrediente domino de iericho factū esse. lucas vero dicit factū esse appropīquāte dño ad iericho: ⁊ ideo quod marcus ⁊ mathe referūt vnū ⁊ idē esse potest: qō vero lucas retulit nō potest esse idē cuꝫ eo qō mathe vel qō marcꝰ retulit. ⁊ satis apparet q̄ si esset idē maxīe eēt idē cū eo qō potuit mar. cū tam marcus q̄ lucas de vno tantū ceco dixerūt. ⁊ tamē non est idem cecus: q̄ marcus expressit nc mē illius quasi esset vir clarꝰ ⁊ licet duo essent sicut mathe expssit q̄ tñ alter eorū tm̄ erat vir clarꝰ illū dixit ⁊ nomē illiꝰ expssit. si ergo lucas ob hoc vnū tm̄ diceret q̄ clarꝰ erat subticēs alterū expressisset nomē illiꝰ ⁊ pfis eius sicut fecit marcꝰ. ⁊ tñ nō fecit ſꝫ absolute dixit fuisse vnū cecū. iō videt dōm q̄ ille de quo lucas dixit vnꝰ tm̄ fuit ⁊ añ introitū in iericho illuīatꝰ. q̄ tñ nō erat vir clarꝰ nō expressit nomē eius: illuīatio enim q̄ a matheo ⁊ marco ponit eadem est q̄ ambo debēt factuꝫ esse egrediente dño de iericho. ¶Sꝫ dicet quō stare potest q̄m math. duos dixit ceeos marcꝰ vero vnū. ¶Dō3 q̄ in vitate duo fuerūt ⁊ tñ marcus vnū tm̄ expressit ⁊ nomē illiꝰ protulit q̄ ille erat vir cognitꝰ ⁊ ex eo reddebatur miraculū notum. de his dicit Augꝰ li. de cōcor. euā. ⁊ li. de q̄stio. euan. s. possemꝰ de appinquantibꝰ ad iericho sic intelligere vt iā inde egressi ꝑe tñ adhuc eēnt ad eā ciuitatē qō qdē minīe visitate dici. ¶Queritur
Q°.72. q̄re nūc xp̄s fecit miraculū istō ī cecorū illuīatōe. ¶Dō3 q̄ nō

est querēda causa quare crist⁹ potⁱ⁹ vno tpe q̄ altero mirac̄ula faceret, cū enī esset oīpotens ⁊ omni tēpore equalis esset in eo potentia, nō requirebat nisi oportunitas ex parte rerū. Et q̄ nunc se illa offerebat nūc miraculum fecit, erat autēm oportunitas necessitas ex parte petentis ⁊ dispositio .ſ. fides non enī videbat esse maior necessitas possibilis in aliquo q̄ cecū esse cū p̄uaret p hoc maximo bono humano .ſ. notificatione diuersitatis rerū. visus enī maxīas ⁊ plurīas nobis rerū differētias ostendit .i. metha. c. i. fides autē erat in istis q̄ clamauerūt ad cristū petentes sanari. ideo debuerūt nūc sanari. nam quocūq; alio tēpore e. iste xp̄s sanaret illos si ex tali fide peterēt illūinari. ¶ Querit quātū ad aliud .ſ. de loco. i. q̄re potius in loco isto q̄ alibi illumīauit eos? ¶ Dicēdū q̄ sanauit eos iuxta iericho ⁊ in via. quantū ad primū qō esset iuxta iericho putant aliq esse cām .ſ. q̄ iericho signat lunā q̄ est deficiens eo q̄ defect⁹ carnis cristi p̄parauit sibi gloriā. nā p hoc q̄ passus ē meruit glorificationē noīs sui. sic dicit Jero⁹. passioni dñi appinquanti ciuitatis nomē rīdet. dicit enī venīt iericho. iericho enī luna siue anathema interp̄tat. defect⁹ enīz carnis xp̄i p̄paratio est irr̄z celestis. Circa p̄m .ſ. quare in via dicunt quidā q̄ ideo in via curauit eos vt ostēderet q̄ nullo tēpore cessandū essz a bono. in ciuitate enī iericho multa bona fecerit .ſ. predicādo ⁊ cōuertendo zacheū vt īuit Luc. 19. vt autē in via nō esset ociosus curauit cecos in via. Et p hoc explū apostolis dedit vt in nullo loco ⁊ nullo tpe a bono cessarent cū etiā xp̄s in via ab opatiōe miraculorū nō cessauerit sic dicit theophil⁹ .ſ. ne incessus dñi essz inutilis in via fecit ceci miraculū. hoc in documentū discipulis suis dans vt in omnib⁹ simus proficui ⁊ nichil sit in nobis ociosuz. Sed dicēdū q̄ neq; etiā circa locū est querendū q̄re potius in vno loco q̄ in alio miracula faciat crist⁹. opatio enī miraculorū diuina ē q̄ nec loca determīat neq; tp̄oribⁿ subicit sz solū respicit oportūitates faciēdi cū ptās faciēdi ī oī loco ⁊ ī oī tpe eq̄l sit. obtulit autē se nūc oportūitas q̄ circa iericho ⁊ in via occurrit īuenīri istos cecos q̄ ex fide petiuerūt illūinari: ideo cōueniēs fuit q̄ crist⁹ faceret istud miraculū nūc. Est enī regula generalis q̄ nemo petit aliq̄ a deo cū fide q̄ nō obtineat: q̄ nō solū fides obtinet hoc q̄ petens cōsequat̄ se exaudiri vt fiat in eo miraculū: sed etiā obtinet q̄ ipse faciat miracula. nā q̄ habet fidē sicut granū sīapis: si dixerit monti iacta te in mari obediet ei: vt dicit .m. 17. ⁊ sequēti. c. isti autē ceci petiuerūt cū magna fide q̄ ad eū quē nunq̄ viderāt clamabāt. ⁊ a turba increpati non cessabant sed magis īualescebant. ergo debuerunt exaudiri. Causa etiā fuit q̄ nūc crist⁹ faceret plura miracula q̄ alio tpe ex oportunitate astantiū. multa enī turba nūc conuenerat ad cristū cū dicat .m. in littera egredientibus illis de iericho ⁊ ista turba poterat esse testis miraculi ad totā iudeā ⁊ galileā ⁊ insuper ipsi laudarēt deū: viso tanto miracnlo vt vere factū est sicut dicit Luc. 18. c. ideo nūc debuit facere plura miracula q̄ alio tpe q̄n nō occurrebāt turbe. Scōa causa est ex parte appinquatiōis ad finē vite ⁊ ad locū passionis. xp̄s enī nūc ascendebat ierosolimā vbi cōsumanda erāt oīa q̄ de eo erāt scripta .ſ. de morte eius. Et ita erat propinqua mors ⁊ vicin⁹ locus mortis. ⁊ ob hoc debuit nūc plura miracula facere q̄ āte hoc vt daret cōsumationē opib⁹ suis ⁊ testimonia clariora ⁊ recentiora essent contra eos q̄ eū iniuste morti traderent. vnde non solū in iericho sz ⁊ quāto magis appinq̄ret irr̄m tāto maiora miracula factur⁹ erat q̄ hic accidit. nam in bethania q̄ distat quindecī stadijs solū a irr̄m. Joh. 11. suscitauit nūc lazarū eo. c. ⁊ ideo fuit cōueniēs q̄ nō solū data oportūitate faceret hic xp̄us miracula q̄ etiā alibi faceret: sed nō existēte oportūitate faceret q̄ esset oportunitas vt esset sibi locus faciendi miracula. Considerandū q̄ isti ceci in via erant ⁊ omnes quidē in via manebāt: nō quidē quasi de vrbibus expulsi: sz q̄ ibi ab omnib⁹ transeuntib⁹ petebant elemosinā ⁊ q̄ comeat⁹: ⁊ discursus maior erat in vijs ⁊ potissime circa portas vrbiū vbi erat introitus ⁊ exit⁹. ibi ceci sedebant ad petendū elemosinā ⁊ hoc patet. q̄ Mar. 10. c. vbi ponit de ista illuīatione cecor facta iericho dicit q̄ barchime⁹ thime⁹ sedebat cec⁹ iuxta viā mendicās. etiā ille cecus de quo dicit Luc. 18°. c. qui nō est aliquis de istis duob⁹ quos ponit mathe⁹ iuxta viā sedebat mēdicās. e. c. ita etiā alij duo ceci quos sanauit .m. 9. c. in via erāt transeūte iesu ⁊ secuti sunt eū vsq; in domū ⁊ ibi sanauit eos in via autē erant ad mendicandū. etiā de ceco alio a natiuitate quē sanauit dicit q̄ erat mendicās. Joh. 9. c. ¶ Querit qua re vocauerūt eū filiū dauid isti duo ceci ⁊ qd p hoc intendūt? ¶ Dom q̄ p hoc volebāt eū vocare messiā. erat enī messias futur⁹ de semīe dauid. ei enī promissus fuerat. ps. 131. ō fructu vētris tui ponā sup sedē tuā. ⁊ Jere. 23. ōr suscitabo dauid germē iustū ⁊ regnabit ⁊ sapiēs erit qō de messia intelligit: ⁊ multa alia testimonia scripture sacre. ⁊ ob hoc certū ⁊ vulgatū erat apud oēs iudeos q̄ messias de semine dauid ⁊ de ciuitate bethleē nascitur⁹ erat vt iudei dixerūt. Joh. 7. c. Secundo ⁊ specialit̄ ꝓpter magnitudinē rerū. talia enī in xp̄o apparebāt q̄lia in nullo alio hom̄ie apparuerāt neq; apparere poterant: tā quantū ad doctrinā q̄ quātū ad opa. ideo messiam ip̄m ⁊ deū esse colligi poterat. Tertio potest dici q̄ isti ceci fuerunt a xp̄o p fidē illuminati ita q̄ anteq̄ quicq̄ peterēt xp̄us dederat in cordib⁹ eorū fidē p̄m quā peterent: ⁊ ideo vocare potuerunt eū filiuz dauid. sic dicit etiā Crisо⁹ de illo ceco de quo dicit Mar. 10. qui est vn⁹ istor duorū .ſ. clamauit iesu fili dauid. Et ait qs te hec docuit o hō: nō plegistis libros priuatis lumīb⁹. vnde ergo nosti luminare mūdi? vere dñs illuminat cecos. ⁊ quanto magis turbe increpabant cecos ipsi tanto magis clamabant. primo fuit ex magnitudine desiderij ipsorum. Secundo fiebat hoc ad ostendendū fidem cecorū. Tertio fuit quia cristus volebat q̄ turbe increparēt cecos vt magis eorū fides appareret. ⁊ hoc vt dū magis ipsi suā fidē ostenderent magis fierent dispositi ad obtinenduz quod petebant etiā vt miraculū fieret manifestius. Quarto fuit vt christus audiret voces eorū. ¶ Queritur q̄re crist⁹ fecit q̄ ceci quorum oculos tetigit statim viderent? ¶ Dicenduz q̄ hoc fuit ad ostendenduz q̄ miraculose hoc fiebat non operante in hoc natura. Nam natura semper facit secundū successionem eo q̄ potestas eius est limitata ⁊ habet repugnantiā in opere. ideo non potest in instanti operari. deus autē habet esse ⁊ posse illimitatū ⁊ nichil potest ei obstare in operando. ideo non habet successionē in operatione sed statim fit quod vult. hoc autem miraculosuz erat. ideo in instanti factū ē. Sed obicietur q̄ aliqua opera cristi erant miracula ⁊ fiebant in successionez sicut illuminatio ceci. Joh. 9. capitulo. ¶ Dicendū q̄ omnis operatio miraculosa fit in instanti q̄ est operatio diuina ⁊ non habet resistentiā aliquā ex parte patientis: ⁊ ideo quomodocunq; faceret christus miracula semper operatio sua in miraculo erat in instanti. ⁊ tamē operatio exterior dispositiua ad miraculū nō erat semp in instāti sz aliq̄n in instāti ⁊ aliq̄n sc̄z successionē. Ad quod sciendū q̄ in operationib⁹ christi ad miraculū erat triplex modus. Unus modus erat q̄ cristo loquente vel tangente statim fieret quod ipse volebat .ſ. effectus miraculi siue curationis siue alterius rei. De verbo patet vt quando cristus imperauit mari dicens: tace ⁊ obmutesce ⁊ statiz facta est tranquilitas. supra. 8. ⁊ Mar. 5. ⁊ Luce. 8. sic ⁊ Marci. 9. capitulo dicitur de puero lunatico cuius demoni christus dixit surde ⁊ mute spiritus exi ab eo ⁊ statiz exiuit. De tactu patet vt quando tetigit leprosum apud capharnaū. nam statim curatus est. supra. 8. capitulo. ⁊ quādo socrū petri febricitantem tenuit manu nam statim surrexit. eodē capitulo. ⁊ Mar. primo. ⁊ Luce. 4. capitulo. ⁊ ita fuit nunc de duobus cecis nam statim vt tetigit oculos eorum viderunt. Et ita etiam factuz est de alijs duobus cecis quos in domo curauit. m. 9. ca. Scōus mod⁹ erat q̄ xp̄s p successionē faceret opa .ſ. q̄ circa eundē horaz ⁊ ad vnū hominē curādū faceret multa opa ⁊ in

Q°. 73.

Q°. 74

Q°. 75.

primis nō sequeret aligs effect⁹ sanitatis ⁊ cōsumato vltimo tpe sequeret sanitas in instanti. sic patet actor. 7. c. de hoīe surdo ⁊ muto quē inter fines decapoleos xp̄o obtulerūt. nā p̄mo eū sequestrauit a turba. deinde misit digitos in auriculas ei⁹ postea spuens tetigit linguā ei⁹. deinde suspiciens in celū inge muit. ⁊ tūc dixit effeta qđ est aperire ⁊ apertū est vinculū ligue eius ⁊ loquebat recte ⁊ etiā audiebat. ⁊ ad istū modū potest p tinere suscitatio lazari. nā pr⁹ orauit ad patrē petēs se exaudi ri ⁊ clarificari ⁊ post aliq̄ verba ait lazaro exi foras. Joh. 11. c. Tertⁱ mod⁹ erat q̄ xp̄s faceret aliqua opa ad sanandū ali quē ⁊ factis illis nō sanaret statiz: sed postq̄ a xp̄o recederet in absentia ei⁹ sanabat. sic patet de ceco nato quez illūminauit in ir̄lm. ista spuēs in terrā lutū fecit ⁊ liniuit oculos eius de illo luto ⁊ dixit ei vade ⁊ lauare in natatoria siloe. ⁊ cū se ibi lauis set visuz recepit. Jo. 9. c. ⁊ ita nō erat p̄sens xp̄s q̄n sanatus est sic etiā est de decē leprosis. Luc. 17. c. nam petierūt a xp̄o q̄ mūdaret eos. ille autē dixit ite ⁊ ostēdite vos sacerdotib⁹ ⁊ cuz irent in itinere mūdati sunt absente xp̄o. ⁊ vn⁹ illorū redit vt xp̄o gracias ageret eodē. c. Et iste mod⁹ differt a p̄senti q̄z licz vterq̄z habeat successionē tp̄is ⁊ multitudinē opationū tñ in p̄senti mō fiebat sanitas ad vltimā opationē xp̄i ⁊ p̄sente eo: in isto autē modo fiebat p multas opationes ⁊ nō fiebat in fine opatiōis vltime neq̄z p̄sente xp̄o. Quart⁹ modus erat q̄ fierent multe opatiōes a xp̄o ad vnū effectū miraculi inten tū. Et tñ ille effect⁹ intēt⁹ nō deduceret tot⁹ simul in fine opa tionis vltime in p̄sentia xp̄i sicut in scōo mō. neq̄z post vltimā opationē in absentia xp̄i sicut in p̄cedēti mō: sz deducebat per partes sicut q̄n sanauit cecū in bethsaida extra vicū. actor. 8. c nā spuēs in oculos eius imposuit manus oculis ⁊ quesiuit si quid videret: ille autē ait video homīes sicut arbores ambu lantes. deinde imposuit iterū man⁹ sup oculos eius ⁊ cepit vi dere ⁊ restitut⁹ est ita vt videret oīa clare. Considerādū autē q̄ licet xp̄s istos q̄tuor modos faciendi miracula habuit. vn⁹ eorū. i. prim⁹ erat sibi de lege cōmuni. Ceteros aūt raro exer cuit q̄ ille p̄tinebat ad rationē miraculi: ceteros vero ex rōni bus spūalib⁹ interdū exercebat. ⁊ ideo vbicunq̄z xp̄s miracu la faciebat p̄mū modū īueniem⁹. de ceteris autē rara sunt exē pla. Et pauciora de q̄rto q̄ de tertio ⁊ pautiora de tertio q̄ de scōo. Ratio autē istorū est q̄ miraculū est opatio diuina ⁊ consq̄ter in instanti facta. ideo sicut opatio latens diuina ē in instanti ⁊ effect⁹ in instanti ⁊ impartibilit deducit: ita ⁊ opatio exterior conuenienter esse debebat simul cū ipa p̄ductiōe effect⁹: ⁊ vnica quidē opatio vt nō putaret q̄ p exteriores opationes p̄tibiliter deducebat dispositio ad effectū intentū precedens. Quantū vero ad scōm modū q̄ fierēt multe opatiōes inter dū erat p̄pter diuersos effect⁹ quos p vnicā miraculi exposi tionē inducere volebat. sicut q̄n sanauit eundē hominē q̄ erat surdus ⁊ mut⁹. nā ad ostendendū q̄ eū a surditate sanare vole bat misit digitos in auriculis. ad ostendendū vero q̄ mutuz volebat loquentē reddere spuit in linguā eius: qđ vero suspe xit in celū ⁊ īgemuit ad aliā rationē p̄tinet. interdū autē fiebat ad eruditionē vt q̄ p̄sentes erāt p̄ verba xp̄i ⁊ facta instruerentur: vt q̄n faciendo miracula p̄mitebat orationē faciebat: non quasi esset ei necessaria oz̄ō sed vt ostenderet hominib⁹ q̄ ipse a deo erat ⁊ q̄ instrueremur nos a deo singula petere: ⁊ p̄ impetratis gratiarū impendere actiones. sic enī quādo suscitare voluit lazarū fecit lapidē tolli de monumēto ⁊ eleuatis oculis in celū dixit pater gratias ago tibi quoniā audisti me. Et addi dit ego autē sciebā q̄ semp me audis sed propter populū qui circumstat dixi vt sciant q̄ tu me misisti. hec cū dixisset clama uit voce magna dicēs lazare veni foras. Quantū ad tertium modū ⁊ causa erat vna ad probandū eorū gratitudinē. s. an p susceptis beneficijs redirēt ad gratias reddendū. ⁊ ita fuit de leprosis decē quos misit ad sacerdotes ⁊ dū irent per viā mū dati sunt ⁊ vnus eorū redit ad xp̄m. ipse vero quasi indigna tus ait nōne decē mundati sunt ⁊ nouē vbi sunt: nō est inuent⁹ q̄ rediret ⁊ daret gl̄iaz deo nisi hic alienigena. Luc. 17. c. Alia cā erat quantū ad ostensionē fidei illorū quib⁹ xp̄us ista facie bat. Nam cū xp̄us liniret luto oculos ceci nati ⁊ nō sanaret sz mitteret cū vt lauaret ī natatoria siloe: fortassis crederet q̄ nō p̄odesset ei cū per tactū manuū nō fuisset curatus ⁊ aqua illa nō habebat virtutē illuminandi cecos ⁊ ideo ire nollet. q̄ aūt ire vellet ad fidē pertinebat qua credebat xp̄i verbo. s. q̄ sanā dus erat in natatoria siloe. simile fuit quantū ad naamā syruz qui venit ad heliseuz vt sanaret eū a lepra ⁊ ille misit eum ad iordanē dicens vade lauare septies in iordane ⁊ sanitatē reci pies ⁊ ille nolebat dicēs q̄ meliora erāt flumina damasci abana ⁊ pharphar ⁊ in illis nō sanabat: ideo nō credebat q̄ sana retur in iordane. ⁊ ideo ire nolebat quousq̄z ab illis suasus fuit. 4. regū. 5. c. de leprosis mundatis a xp̄o. i. de decē eadem ratio erat. quia nō sanauit eos quādo petierūt sanari sz dixit q̄ se ostenderent sacerdotibus. ⁊ illi iuerunt ⁊ dū irent mūda ti sunt. ⁊ tamē si fidem nō habuissent cū xp̄us loquens eis nō sanasset illos ⁊ scirent q̄ sacerdotes nō habebant virtutē sa nandi: nō irēt ad eos. ⁊ tamē statī vt xp̄s illud dixit parauerūt se ad eundū ⁊ ibant. ideo cōueniens mod⁹ erat iste ad ostenden dū fidem si erat in illis. Quantū ad quartū modū dicendum q̄ xp̄s faciebat saltē vt ostenderet magnitudinē potestatis sue in diuerso modo operationis. q̄ quanta aliqua potentia ma ior est tanto pluribus modis potest in suum effectuz. si enim crist⁹ facere possz miracula ⁊ potissime in curatiōib⁹ lāguorū nō nisi vno modo videret potestas sua coartata cū esset limi tata ad certū modū: nūc vero cū possit variis modis idē facē videret aperti⁹ magnitudo p̄sone sue. ⁊ etiā si ad nichil aliud prodesset cōuenīs hoc erat. alie autē cause multe sunt quare sic fierent iste operationes de quib⁹ sigillatiz in locis suis ma gis dicetur. Et ita verū est q̄ quomodocūq̄z miraculū xp̄us ageret ipse effectus intentus in instanti fiebat ⁊ dispositiones q̄ cuiq̄z cū illo inducte. ⁊ ita hic statī visum receperunt ceci post q̄ crist⁹ tetigit oculos eorū. q̄ ad p̄mū modū operationis miraculose istud pertinet.

Tcū appropin.

e

Descripta ī p̄cedēti fundatiōe eccl̄ie in fide ⁊ doctrīa h̄ ponit reprobatio sina goge iudeor⁹ ⁊ h° triplici ratiōe. p̄mo q̄ iudei fuerūt cōtēptores diuine ma iestatis. scōo q̄ fuerūt contradictores ⁊ impugnatores diuine veritatis. se quenti capitulo. Tertio q̄ fuerūt quantū in eis fuit depraua tores diuine bonitatis. j. 23. c. p̄ma diuidit in tres partes q̄ primo ostendit propositū in signo excellenti ⁊ celebri. scōo in signo potenti. ibi. ⌊Et intrauit iesus ⌋. tertio in verbo ratio nabili. ibi. ⌊Quid autē vobis videt ⌋. prima in duas q̄ pri mo ponit veritatis adimpletio. scōo iudeorū cōtradictio. ibi ⌊Cū intrasset ⌋. prima in duas p̄m q̄ xp̄us ostendit p̄posituz suū p duplex celebre signū. scōa ibi. ⌊plurīa āt turba ⌋. hic āt est ordo cōtinu⁹. Pro quo cōsiderandū q̄ de iericho ad ieru salē p̄m cōputationē terre sancte sunt solū septē vel octo leuce Et hic agit de bethania vel bethphage ad q̄ venit anteq̄ ir̄lm Et distat bethania a ir̄lz vna leuca vt patet ex eadē descriptio ne terre sancte vel quindeciz stadijs vt dicit Joh. 11. c. ⁊ ad idē reddit. Et ita inter precedētia ⁊ hec nō fuit nisi spaciū quinqz vel sex leucarū. i. tp̄is in quo leucas illas dñs perambulauit Nā nō morat⁹ est q̄ retro gressu p̄cedebat tūc in ierusalē: cuz ipse dixerit ecce ascendim⁹ ierosolimā. Aliter adhuc potest dici q̄ inter precedētia ⁊ hec nō fuerit aliq̄ tēpus. q̄ post cura tionē duorū cecorū p̄cedēti. c. dicit q̄ secuti sunt eū. i. cōmitta bant eū eunte in ierusalē. sed illud signat ipsam p̄gressionē iti neris q̄ potest referri ad totum actum itinerandi vsq̄z in ie rusalem. ideo non est aliqua interpositio inter p̄cedentia ⁊ ista q̄ntū ad tp̄s sed quantū ad hoc qđ dr̄ hic q̄ appinq̄bat iesus

ierosolimis adhuc durabat ille actus qui erat q̄ ceci illumi-
nati sequebant eum. Inter curationē autem cecorū que fuit
apud iericho ⁊ peruentionē ad betphage de quo hic dixit: in
terpositū fuit aliquid vel factū est simul cū illo ⁊ est qō ponit
Luc.19.de zacheo suscipiente dñm ⁊ de parabola hois nobi-
lis q̄ ibat vt assumeret sibi regnū: ⁊ hoc notabiliter patet. q̄
post illuīationē ceci subdidit lucas de zacheo suscipiente dñm
hospitio ⁊ statim de parabola regni. Et tūc addidit. s. ⁊ bis di
ctis precedebat ascendēs ierosolimā ⁊ factū est cū appinquassz
ad betphage. nē. Circa p̄mū dicit. ⌊ Et cū appinquassz ⌋. s.
iesus ⁊ turbe q̄ cū eo ibant. nā turba multa sequebat eū egre
dientē de iericho precedēti. c. ⁊ Mar.10. ⌊ Jerosolimis ⌋. i. ci
uitati irlm. non enim lōge erat a ciuitate qñ fecit qō sequit. s.
q̄ misit discipulos q̄ erat apud bethaniā ⁊ betphage que iu
xta vrbē sunt. ⌊ Et venissent betphage ⌋. locus paruus est cir
ca irlm in itinere venientib⁹ de ierico in irlm. ⌊ Ad montē oli
ueti ⌋. i. venissent ad montē oliueti. idē enī erat venire ad mō
tem oliueti ⁊ betphage cū betphage sit in latere mōtis oliue
ti. Et vocat mons oliueti. i. oliuarū q̄ in illo sunt magna pre
dia oliuarū. ⌊ Tunc iesus misit ⌋. s. de monte oliueti misit di-
scipulos q̄ erat circa vrbē. ⌊ Misit duos discipl̄os ⌋. i. duos
apostolos qui etiam vocant discipuli q̄ adiscebant ⁊ tamen
gradus superior eorū erat quā discipulorū septuaginta duo
rum ⁊ quorūcunq; aliorū. ⌊ Dicens eis ⌋. i. iubens eis qō se-
quit. ⌊ Jte in castellu; ⌋. i. in ciuitatē irlm que erat fortiter mu
nita sicut castella excelsa. ⌊ Quod tōtra vos est ⌋. i. ex oposito
situ est. aliqui putant dictū esse quod est cōtra vos. i. inimicū
vobis sed falluz est. ⌊ Et statim inuenietis ⌋. s. in introitu porte
⁊ statim vt pueneritis illuc. ⌊ Asinā alligatā ⌋. circa portā vr-
bis erat alligata vt acceptere posset qui operā ei⁹ desideraret
⌊ Et pullū cū ea ⌋. s. filiū eius qui cū matre manebat ligatus.
⌊ Soluite ⁊ ducite michi ⌋. s. tā asinā q̄ pullū. ⌊ Et si quis vo
bis dixerit ⌋ increpādo ne solueritis pullū. ⌊ Dicite ⌋. i. nichil
aliud respondeatis nisi hoc. ⌊ Quia dns his opus habet ⌋. i.
indiget his. s. asina ⁊ pullo. ⁊ vocauit se dñm quasi alij intel-
ligerent quē discipuli dñm vocabant. ⌊ Et cōfestim dimittet
eos ⌋. i. asinā ⁊ pullū. s. p̄mittet q̄ portetis nō repugnādo in-
tentioni vestre. ⌊ Hoc autē totū ⌋. s. q̄ xp̄s mitteret p̄o asina ⁊
pullo ⁊ q̄ adducerent sibi ab apostolis ⁊ q̄ sederet sup eos.
⌊ Factū est ⌋. reddit causā mate⁹ istius facti xp̄i. s. q̄ alicui vide
retur hoc imprudēter ⁊ sine causa factū. ⌊ Ut ipleret ⌋. in xp̄o
enim impleta fuit ista pphetia. ⌊ Quod dictū est p pphetā ⌋
s. per zachariā zacha. 9. c. quē absolute vocauit pphetā qua
si anthonomastice ipse sit pphet̄a. ⌊ Ecce rex tuus ⌋. pphet̄a
loqt̄ de xp̄o qui rex fuit: nā ita dixit angel⁹ dabit ei dns sedē
dauid patris eius ⁊ regnabit in domo iacob. Luc. 1. c. ⁊ log-
tur ad syon ⁊ irlm ideo dixit ecce rex tuus. ⌊ Venit tibi ⌋. i. ad
te: vel tibi. i. ad tuā vtilitatē. ita enī nūc xp̄s veniebat ad vti-
litatē ierusalē si agnoscere voluisset. Et hoc est qō plāxit xp̄s
videns ciuitatē. s. si cognouisses ⁊ tu que ad pacē tibi: nūc aūt
abscondita sunt ab oculis tuis. Luc. 19. c. ⌊ Mansuet⁹ ⌋. i. nō
cū exercitu armatorū neq; in apparatu faciēdi superbiā. ⌊ Se
dens sup asinā ⌋. ita enim venit ad vrbē sedendo. ⌊ Et pullum
filiū subiugalis ⌋. i. pullū filiū ipsius asine que erat subiugal'
i. sub iugo posita. vel iugo. i. seruicio asueta. ⌊ Euntes autez
discipuli ⌋. s. illi duo quos xp̄s miserat in ierusalē. ⌊ Fecerunt
sicut precepit illis iesus ⌋. s. soluerunt pullū ⁊ asinā ⁊ duxerūt
ambos ad xp̄m. ⌊ Et adduxerūt asinā ⁊ pullū ⌋. s. de irlm ad
xp̄m in loco in quo erat circa betphage. ⌊ Et imposuerunt su
per eū ⌋. i. sup pullū. ⌊ Vestimenta sua ⌋. nō habebat pull⁹ stra
menta q̄ nondū quisq̄ sup eū sederat ideo loco stramentorum
posuerunt vestimēta sua. ⌊ Et eū desuper ⌋. i. xp̄m sup pullū
cui imposuerūt vestimenta sua. ⌊ Sedere fecerūt ⌋. i. apostoli
fecerunt eum sedere. non intelligit q̄ fecerūt eum sedere. i. coe
gerunt q̄ ipse spōte sedit cū ipse misisset p̄o asina ⁊ pullo ad
sedendū sed fecerunt eū sedere. i. ministrauerunt ei in sedendo
idest faciendo quomodo honeste ascenderet sicut famuli cēs
obsequūt quantū ad hoc ¶ Querit quare xp̄s fecit hoc. s. mi Q°.1.
tere discipulos quādo erat circa ierusalē potius q̄ alibi exi-
stens. ¶ Potest dici q̄ crist⁹ nō misit discipulos p̄o asina qua
si p̄o necessitate sed magis ad significationē ⁊ ostensionē rerū
vt infra dicetur. Et ideo non oportebat mittere p̄o asina ex
longa distantia sed solū ex aliquāta. s. ex illa ex qua videri pos
set. ⁊ ideo ex illo loco ex quo cepit videre ierusalem misit p̄o
asina. Et patet quia crist⁹ dixit discipulis ite ī castellū quod cō
tra vos est. i. ex oposito. hoc autē nō dicitur nisi ō re que ocu
lis ꝓspicitur. quia alias denominasset locū ex nomine propō.
ideo dicēdū q̄ visa primū ciuitate: misit discipulos illuc. po
test etiam dici ⁊ ex eodem sensu q̄ cū crist⁹ non faceret hoc ad
necessitatem corporis sui sed ad ostensionē rerū. ⁊ ista ostensio
facienda erat eis qui veniebant de ierusalem obuiā ei: debuit
ex illo loco equitare ex quo verisimile erat q̄ poterat obuia
re aliquibus venientib⁹ de ierusalē. ⁊ tamē ex descensu mon-
tis oliueti multi de ierusalē qui exierant obuiam comitabant
eum. vt colligitur ifra in littera. ⁊ Luce. 19. c. ⁊ Mar. 11. ideo
aliquantulū ante hoc equitauit. s. ex betphage. Et patet hoc
quia statim vt egtauit fit mentio quomodo turba multa ster
nebant vestimenta in via ⁊ cedebant ramos de arboribus.
¶ Queritur quid sit betphage ⁊ vbi: ¶ Dicēdū q̄ betpha Q°.2.
ge nomen loci est qui est paruus locus vel viculus ⁊ est iuxta
montē oliueti ⁊ ideo dicitur in littera q̄ venisset in betphage
ad montē oliueti. est enim ipse mons ex parte orientali ierusa
lem ⁊ venientibus de iericho versus ciuitatē occurrebat mōs
iste in medio circa ierusalē. Et quia iericho est ad orientalem
partem terre promissionis. s. circa iordanē que est in parte ori
entali. Nume. 34. cum veniret nunc crist⁹ de iericho ad cuius
portam ⁊ exitū illuminauerat duos cecos vt colligitur prece
denti. c. erat transitus per montem oliueti. De betphage di-
cit Remigius ⁊ beda. betphage viculus fuit sacerdotum si-
tus in latere montis oliueti distans vno milliario a ierusalez.
sacerdotes enim qui per ceteros dies in templo deseruiebant
completo officio vicis sue illuc diuertebant ad manendum. si
militer ⁊ illi qui accipiebant officium illuc diuertebant: quia
preceptū fuit in lege vt nullus diebus sabbatorum plusq̄ mil
le passus incederet. de hoc dicit Origenes q̄ betphage inter-
pretatur domus maxillarū quia maxilla propria erat pars sa
cerdotum in lege. Sed dicenduz q̄ istud pertinet ad sensum
misticum. Quod autē dicitur q̄ sacerdotes expleto officio
vicis sue diuerterent ad locum illū non est verisimile: quia sa
cerdotes ministrabant distincti per viginti quatuor sortes vel
partes ⁊ ita leuite cantores. primo Paralipo. 24. ⁊ 25. c. ⁊ q̄
libet sors ministrabat vna ebdomada. s. intrabant ad ministrā
dum sabbato ⁊ exibant sabbato: vt colligitur. 4. regū. 11. ⁊
2. Paralipo. 23. ⁊ ita viginti quatuor ebdomadibus. i. in di-
midio anni mutabantur omnes sacerdotum vices quia finie-
batur ministratio omniū. quando autem illi de vice vna finie
bant ministrationem suam: non diuertebant in betphage qui
viculus paruus est ⁊ est iuxta ierusalē: quia hoc est si vna die
vel valde pauco tempore mansuri ibi essent. erant tamen iam
cessaturi a ministratione per medium annū: ⁊ non erat necesse
redire amplius in ierusalem ad ministranduz vsq; ad viginti
quatuor ebdomadas. ergo non diuerterēt in betphage. Se
cundo patet quia non erat possibile q̄ sacerdotes expleto mi
nisterio diuerterēt in betphage. nam nō possent ibi capi. erāt
multi sacerdotes cum essent in viginti quatuor partes: ⁊ in
qualibet parte essent multi viri. betphage autem erat paru⁹
locus. s. viculus: ⁊ tamen si illuc esset consuetum sacerdotes
diuertere completo officio vicis sue: omnes diuerterent sed
nō erat possibile ibi eos capi neq; in multis talibus viculis.
¶ Tertio patet quia hoc modo sacerdotes nunq̄ irent in ci
uitates suas. nā eo tempore quo saacerdotes ministrabant ma
nebāt in tēplo ⁊ nō egrediebāt de circuitu tēpli sed manebāt

ibi in exedris vt colligit .1. paralipo. 9. c. & 2. parali. 21. & 23. & 4. reg. 11. c. & hoc fiebat vt eo tēpore sacerdotes nō possent diuertere ad alias occupatiōs & potissime vt nō miscerēt vxoribꝰ suis: & idē colligit Luc. 1. c. de zacharia patre iohānis baptiste qui erat sacerdos & eo tpe quo accidit eū ministrare apparuit ei angelꝰ: & ō ibi q̄ cōpletis diebꝰ officij eiꝰ abijt. Et ita videtur q̄ q̄diu ministrabat nō poterat exire de tēplo: si autē q̄n nō ministrabāt. s. cōpleto ministerio diuerterēt ī bethphage vt ibi manerēt quousq; iterū mīstrarēt nullū esset tps quo irent ad vrbes suas & manerēt in eis & ita supuacuū esset q̄ vrbes haberēt: ꝛ hec falsa sunt q̄ leuitis & sacerdotibꝰ date erāt quadragintaocto ciuitates siue opida. Num. 35. c. Et de ist erāt tredeciz q̄ ptinebāt ad solos sacerdotes cetere autē ad leuitas Josue. 21. c. & ille tredeci erant in tribu iuda & symeō. Josue. 21. c. patet etiā hoc Josue. 24. vbi dicit de eleazar filio aaron sacerdote sūmo q̄ sepultꝰ est in gaas ciuitate q̄ data erat ei in mōte efraym. habebāt ergo sacerdotes vrbes in q̄bus manebant & suburbia. ergo nō est verū q̄ q̄n finiebāt ministrationē suā diuertebāt ī bethphage Quarto patet q̄ ita fuit de zacharia p̄re iohānis baptiste q̄ vt dicit. Luc. 1. c. mīstrauit in ordine vicis sue: & cū cōpleti eēnt dies officij eius abijt in domū suā cōstat tn̄ q̄ domꝰ sua nō erat ī bethphage ꝛ ī quadā ciuitate iudee q̄ erat in mōtana siue deserto. sic patet Luc. 1. c. exurgens maria in diebꝰ illis abijt in mōtana cū festinatione in domū zacharie. bethphage autē nō erat ciuitas iude ꝛ terre bēiamin q̄ erat vno milliario distās a irl̄m & irl̄m ē ī sorte bēiamī. Josue. 18 c. etiā q̄ loc⁹ in quo erat domꝰ zacharie erat ciuitas cū dicat in ciuitatē iude. & tn̄ bethphage nō erat ciuitas sed viculꝰ pauca domorū vt doctores beda & remigiꝰ dicūt. Itē q̄ bethphage nō erat in mōtanis ꝛ erat in latere mōtis oliueti. maxīe q̄ ciuitates sacerdotū erāt in sorte iude & symeō. Josue. 21. c. & in sorte iude q̄ est quedā ps q̄ vocat mōtuosa alia q̄ vocat desertuz. Josue. 15. & in deserto illo erāt ciuitates quedā date sacerdotibꝰ & in vna illarū morabat zacharias. & ita nō est verū q̄ bethphage esset viculꝰ sacerdotū. i. ad quē illi declinarēt cōsumato officio suo. Sed potest dici q̄ erat locꝰ sacerdotū q̄ forte parabāt ibi hostias. i. aīalia q̄ ad sacrificiū erāt necessaria vl̄ alia q̄ ad libamīa ptinebāt eo q̄ locꝰ ille erat prope irl̄m. De mōte oliueti dciendū q̄ erat mōs iuxta irl̄m & distabat a irl̄m p̄ dimidiā leucā si ue p̄ mille passus qō idē est. sic patz Actu. 1. ſ. reuersi sunt irl̄m a mōte q̄ vocat oliueti q̄ est iuxt irl̄m sabbati habēs iter: & tn̄ iter sabbati est mille passuū. ſ. quantū licebat iudeis sabbatū ambulare & hoc erat p̄ mille passus. Erat iste mōs cōtra orientē respectu irl̄m & in illo fecerat salomō tēpla ydolis vxorū suarū q̄ pmanserūt vsq; ad tēpora iosie regz 4. re. 23. c. ipse enī deleuit illa: & de illo mōte ascēdit xp̄s in celū fit magna mētio in scriptura de isto mōte eo q̄ erat iuxta irl̄m in isto mōte dicit deꝰ aliqn̄ apparitur zacha. 14. Et stabūt pedes eiꝰ in die illa sup montē oliuarū q̄ est cōtra irl̄m ad orientem & scidet mōs oliuarū ex media p̄te sui ad orientē & ad occidentē p̄rupto grandi & sepabitur mediū mōtis eius ad aglonē & mediū ad meridiē. Vocat autē iste mōs oliueti vel oliuarū q̄ habūdat oliuis cū sint ibi p̄edia oliuis plena. Et iō aliqn̄ vocat mōs oliuarū & aliqn̄ oliueti qō idē est. Et etiā vocatur interdū filiꝰ olei vt ō Isa. 5. c. vinea facta est dilecto meo in cornu filij olei: cornu dicit extremitatē. sicut dicimꝰ dextruz vel sinistrū cornu altaris. ſ. q̄ vinea illa erat in quadā extremitate mōtis oliuarū & vocat filiꝰ olei q̄ sub oleo est q̄ oliue sup illud crescunt & se extollūt & oē qō alteri subditū est vel minꝰ vocat filiꝰ. sic irl̄m vocat filia syon q̄ est subdita mōti syon. ſ. q̄ ciuitas circūfundit lateribꝰ montis & vertex mōtis supemi net vbi: ad istū montē venit nūc xp̄s de iericbo vt transiret in irl̄m. ¶ Querit quare misit xp̄s discipulos p̄ asina: ¶ Dicendū q̄ solū factū est ad implendū ꝓpheticū dictū oportebat enī q̄ messias intraret in irl̄m eqtans sup asinā. Et patet hoc ex littera cū dicit matb. hoc totū factū est vt ipleret q̄ dictum est p̄ ꝓphetā. & ita nulla alia necessitate stante petiuit asinā licz nullā tūc pateret fatigationē: & hoc a ꝓpinquo petiuit illā: q̄ satis erat ad implendū dictū ꝓpheticū intrare irl̄m sup asinā eqtādo. Nūc autē fuit cōueniēs venire sic potiꝰ q̄ alio tpe. eo q̄ istud fiebat ad ondendū se regē: nā dicit ecce rex tuꝰ venit tibi sedēs sup asinā. in eo ergo q̄ sup asinā veniebat ondebat se illū esse de quo ꝓphete loq̄bātur. Et tn̄ xp̄s nō voluit ante hoc se ondere regē sed nūc in fine vite: ideo nō debuit ante hoc sic intrare. Et ita multa alia xp̄s tacebat dū viueret q̄ ꝓpinquus morti declarauit. sicut q̄ esset xp̄s & filius dei p̄dicari voluit q̄diu viueret: sed in vltimo die cū esset ante cayphan ipse asseruit se esse filiū dei. Mar. 14. c. Secūdo quia xp̄s circa mortem suam omnia egit clariora tā in verbis q̄ in dictis nā p̄ius erat periculū aliquod si se ondēret q̄ vel impedire tur passio sua vel acceleraretur & nō posset oīa consumare q̄ intendebat. Circa mortē autē nō erat inconueniēs licet mors accelleraretur ideo omnia clariora faciebat. Sic dicit Crisoꝰ postq̄ dn̄s sue virtutis sufficientē expericiā dederat & crux instabat ī ianuis oīa cū maiori agit claritate que aduersarios inflamatura erant: & ideo q̄ quis multociens p̄ius ascenderit ierosolimā nunq̄ tamē cū tanta excellentia sicut modo. Tertio vt nō esset iudeis occasio excusationis q̄ eū ex ignorantia occidissent: ideo nūc clariora opera quā p̄ius agit: vt agnoscere possint q̄ messias sit & si agnoscere noluerint nō habeāt excusationē. sic dicit theophilꝰ. ſ. egtans sup asinā venit vt si velint valeant gloriā eius cognoscere & ꝓphetias de eo completas scirent & q̄ est verus deus. si vero noluerint manus fieret eis p̄eiudiciū q̄ tot apertis & claris miraculis nō credidērūt. ¶ Queritur cū xp̄us misit p̄o asina & pullo quare misit duos discipulos: ¶ Dicendū q̄ licet apostoli nō essent sub illa lege q̄ bini mitti deberent. misit eos nūc duos. p̄imo q̄ honestius erat duos mittere quā vnū quātū ad psonas ipsoꝝ missoꝝ: nā quando duo sunt vnus testimoniū alteri perhibet an bene vel male egerit. etiā vnus est alteri causa honestatis. si ue ad malū occasio ei sit. solus enī neminē erubescit. duo autē si fuerint vnus alterū erubescet & erit ei quedā necessitas p̄obitatis nisi ambo mali sint participes. xp̄s autē habebat discipulos ad quos pertinebat custodia honestatis ideo cōuenientius erat eos ire binos quā solos & singulares mitti. Secundo ex causa mittentis. honestius enim reputatur mittens per duos q̄ per vnū. potissime q̄ xp̄us nunc omnia agebat cum quadam claritate ante mortē vt Crisoꝰ dicit. ideo duos mittere debuit. sic enim & ad parandū pasca duos discipulos misit. Mar. 14. c. ¶ Tertio fuit forte ex conditione actus vt melius exercerent. iusserat enim xp̄s eis deferre asinā & pullum quod apertius facerent duo q̄ vnus ideo cōueniens fuit duos mittere. ¶ Querit qui fuerunt isti duo discipuli: ¶ Dicendū q̄ nō apparet qui essent q̄ nemo triū euangelistarum qui hanc rem scripserunt expressit hoc. Aliqui autē dicunt q̄ fuerūt petrꝰ & ihes vl̄ iacobꝰ & ihes. Mā istos tres hēbat xp̄s familiariores sibi sup ceteros: vt patet in suscitatione puelle supra. 9. & Mar. 5. & Luc. 8. Et in transfiguratione supra. 17. & Mar. 9. & Luc. 9. & in passione infra. 26. ideo duos de istis mitteret. & patet quia parare cibos similis ministratio est. ſ. nullius honoris & tamē ad istam faciendā misit xp̄us petrum & iohānem quando vltimā cenam parari fecit. vt patet Luc. 22. c. ita ergo & nunc verisimile est q̄ illos duos mitteret. Et maxime quia mittebat eos cōtra iudeis qui eis repugnaturi erant super pullo & asina ducendis. & ipsi dicturi erant q̄ xp̄s mittebat eos ideo honorabilius erat q̄ tunc duo apparerent missi q̄ vnus & q̄ isti essent de p̄cipuis. ſ. petrus & iohānes credendū est ergo q̄ illi fuerint. Alia causa est q̄ dicit q̄ erāt duo & non dicitur qui erant: nā verisimile erat q̄ p̄cipui cēnt & ideo q̄ nominū expressiōe opus nō esset: sicut & de partione ciborū dicūt euāgeliste q̄ duos discipulos misit nō expressis noib⁹ & lucas exp̄ssit q̄ illi essent petrꝰ & iohānes. ¶ Que-

Q°. 3.

Q°. 4.

Q°. 5.

Q°. 6.

ritur vbi erat xps quãdo misit p asina ⁊ pullo? ℂ Dicẽdum q xps appꝓpinquauit ad irlm cũ veniret in bethaniã ⁊ cũ veniret betphage ⁊ hoc qꝛ vnus locus circa alterũ est ⁊ ideo ap ꝓpinquando vni appꝛopinquam⁹ alteri. hoc patet qꝛ ambo sunt in monte oliueti. ℑam betphage est in mõte oliueti vt dicitur hic. s. ⁊ cũ venisset betphage ad montẽ oliueti. bethania etiã est in monte oliueti. Mar. 11. appꝛopinquauerũt ierosolime ⁊ bethanie ad montẽ oliuarũ: sed mons oliuarũ ⁊ olineti idẽ sunt. Aliqui ergo dicũt ꝓpter istud q betphage ⁊ bethania sunt idem locus numero habẽs multa nomina: sicut irlm vocatur multis nominib⁹ ⁊ ita vnus euãgelista dixit betphage ali⁹ bethaniã ⁊ in re nõ differũt? Dicendũ q non stat quia oportet poni duo loca esse. sicut patet Luc. 19. c. vbi ãbo ponunt. dicit enĩ ⁊ factũ est cũ appꝛopinquassent ad betphage ⁊ bethaniã ad mõtẽ qui dicit oliueti. ⁊ ita dicit beda. betphage erat viculus sacerdotũ in monte oliueti. bethania quoqꝫ villula siue ciuitas in latere mõtis eiusdem. Et licet ista duo loca sint inter se ꝓpinqua ⁊ ambo circa montẽ oliueti. s. in latere eius tñ bethania magis distabat a irlm quã betphage. dicitur enĩ bethania quindecim stadijs. Joh. 11. ⁊ est leuca vna. s. passus duo milia min⁹ centũ ⁊ viginti quinqꝫ. de betphage dici solet q minus distet. s. vno milliario. i. mille passus a ierusalem vt ait remigius: sed hoc nõ est omnino certũ. de monte enĩ oliueti manifestũ est nobis q mille passib⁹ distet ab vrbe. Actu. 1. c. s. iter habens sabbati. ⁊ tñ iter sabbati erat mille passuũ. betphage autẽ ẽ in latere mõtis oliueti ideo potest plus aut minus distare: sed in hoc parũ differt. sed hoc nobis constat q bethania ⁊ betphage ꝓpinqua sunt ⁊ ideo appꝛo pinquãdo vni appꝛopinquat alteri ⁊ sic acceperũt matheus ⁊
Q.°.7. marcus. ℂ Queritur quare dixit ite in castellũ quod contra vos est? ℂ Dicendũ q hic accipit p irlm ⁊ valde largeꝫ est nomine per tapinosim figurã q̃ est humiliatio rei magne vt si dicatur mare gurges. ita irlm que erat magna ciuitas dña gentiũ. Treno. 1. c. facta est quasi vidua dña gentiũ princeps ꝓuinciarũ facta ẽ sub tributo. vocatur hic castellũ quod ad locũ paruũ ptinet. est enĩ castellũ locus fortis ⁊ munit⁹ ⁊ parvus qui magis fortalitiũ dicitur quã locus habitatiõis. Et tñ ierusalẽ erat ciuitas magne habitationis ideo large castellum dicit. Castellũ ergo vocauit xps nũc ierusalẽ qꝛ ex parte ex qua videbat eam apparebat fortalitiũ illius. s. mons syon vbi erat templũ ⁊ pars excelsa ⁊ fortis vrbis pars autẽ plana ⁊ populosa occultabat ideo ad modũ castelli vl fortalicij erat id quod xps de ierusalẽ tunc videbat. ⁊ sic potuit eam tũc vocare castellũ. ⁊ tñ quando non videt eam sed loquit de ea vocat ipsam ciuitatẽ. vt. j. 26. c. ite in ciuitatẽ ad quendã ⁊ dicite ei. s. ite in ierusalẽ ⁊ parate pasca nec inuenitur in aliquo loco euangeliorũ q xps vocet ierusalẽ castellũ nisi in isto eo q nũc loquitur videns eam ex oposito ⁊ sub tali dispositione vt di
Q.°.8. ctũ est. ℂ Queritur de asina ista ⁊ pullo quos xps nunc duci iubet cuius erant vel quomõ se habebãt. Aliqui dicũt vt nicolaus q ista asina erat cõis. s. erat de bonis publicis ⁊ erat posita ad vsum cõmunẽ pauperũ. vt qui indigeret ea tolleret illam ⁊ daret ei cibũ quando operabatur in ea ⁊ facto opere reducebat eam ad locũ determinatũ vt alius indigens posset eam accipere ⁊ cũ ea nutriebatur pullus eius ad simile opus vt cum esset fortis aplicaretur laboribus. Sed dicendum q istud non est satis probabile. qꝛ pullus ⁊ asina habebãt dominũ vel plures dños. ergo non erant positi de publico ad predictũ vsum. sic patet Luc. 19. c. s. soluentibus autẽ eis pulluꝫ dixerunt dñi eius ad illos quare soluitis pullũ. at illi dixerũt qꝛ dñs necessarium habet. idem asserit Crisostomus dicens. qs enĩ suasit dñis pulli ⁊ asine nolle cõtradicere. vel nolentes silere ⁊ cõcedere. ⁊ iterũ dicit magis aperiens hoc. s. intelligendũ ẽ q asal postq̃ ingressuꝫ est in irlm ad dñm suũ remissum est a xpo. hoc ergo tenendũ est ⁊ nõ q esset de publico ad vsũ pauperũ. potissime qꝛ non videret hoc cõuenienter factũ: nam si aliqõ aial sic esset positũ periret ⁊ cũ ad publicũ pertineret nemo illius diligentẽ curam gereret ⁊ cito periret. ℂ Queritur ad quid dixit xps discipulis quos mittebat statim inuenietis asinam? ℂ Dicendũ q dixit xps statim ad designãdũ discipulis locũ in quo inuenirent asinã ⁊ tẽpus: nam supposito q ista aialia pertinebant ad priuatos nescirent discipuli vbi ea quererent aut quando inuenirẽt: ideo oportuit q assignaret locũ voluit ergo dicere xps q statim vt discipuli intrarent portam vrbis inuenirent in cale ante portã cuiusdam domus pullũ ⁊ asinam ligatos ⁊ adhoc dixit statim inuenietis. i. statim vt ingressi fueritis in vrbe ⁊ per hoc notificabat eis locus ⁊ tẽpus s. q non oportebat vagari per vrbẽ ad querendũ sed in introitu vrbis inuenirent. Et etiã q nõ oportebat ibi diu expectare sed statim vt ingrederent inuenirent ⁊ hoc patet qꝛ marcus ⁊ lucas hunc sensum expꝛesserunt. nã Mar. 11. c. dicitur ite in castellũ qõ cõtra vos est ⁊ statim introeuntes illic inuenietis pullum. ⁊ Luc. 19. c. dicitur ite in castellũ quod contra vos est in quod intro euntes inuenietis pullũ. sed math. breuiter dixit. marcus vero cõuenienter ⁊ sufficienter expꝛessit tã locũ q̃ tẽpus dicens. Et statim introeuntes illic inuenietis pullũ. introeuntes dicit locũ. statim dicit tẽpus ⁊ locũ. s. statim post introitũ siue vltra portam vrbis. tale autẽ signũ dedit xps duobus discipulis q̃s misit eos post parũ ad parandũ pasca ad domũ incertã ⁊ illis ignotã. s. ite in ciuitatẽ ⁊ occurret vobis homo lagenã aque baiulans sequimini eũ ⁊ quocũqꝫ introierit dicite dño domus. magister dicit vbi est refectio mea ⁊ ille ostẽdet vobis cenaculũ grande stratũ ⁊ illic parate nobis. Mar. 14. c. ℂ Dicendũ autẽ q asina ⁊ pullus intra ciuitatẽ erãt apud portã dñi sui. nã vt dictũ est ꝓcedẽti. q. non pertinebãt ad rem publicã sed ad priuatos ⁊ ideo dñs suus ante portaꝫ tenebat eos ligatos qꝛ forte aliquid volebat operari cũ asina. ⁊ cũ dicitur q erant ante portã foris non est intelligendũ de porta vrbis sed de porta dñi eorũ. s. q statim vt introierũt in vrbẽ occurrebat distinctio duarũ viarũ quã mar. biuiũ vocat ⁊ in illa intersecatione erat domus dñi pulli ⁊ asine ⁊ ante ianuã. i. coram ianua illius foris. i. nõ intra domũ erat asina ⁊ pull⁹. necesse est autẽ sic intelligi: nã alias non poterũt cõcordari euangeliste. imo ipsemet marc⁹ sibi repugnabat. nã dixit ite in castellũ qõ contra vos est ⁊ statim introeũtes illic inuenietis pullum. ergo oportebat q ꝓius introirent ⁊ postea inuenirent etiaꝫ. Luc. 19. dicit. ite in castellũ qõ cõtra vos est in qõ introeũtes inuenietis pullũ ergo intra portã ciuitatis erant sꝫ erãt extra portã domus dñi sui corã illo in biuio. ℂ Queritur an Q.°.10.
xps iussit discipulis ferre asinã ⁊ pullũ simul vel solũ pullũ? ℂ Dicendũ q xps ambos iussit ad se ferri. Et patet ꝓmo qꝛ discipuli fecerũt quod ꝓcepit eis xps sic dicitur in littera Euntes autẽ discipuli fecerũt sicut ꝓcepit illis ihesus: ⁊ tamẽ cõstat q dixerũt asinã ⁊ pullũ: ergo ãbos iussit xps duci. Secũdo patet qꝛ ex verbis xpi patet q ꝺ ambob⁹ mãdauerit. dixit enĩ si qs vobis aliqd dixerit dicite q dñs his opus habet. i. pullo ⁊ asina. ergo ambob⁹ indiget ⁊ de ambob⁹ ꝓcipiebat Tertio qꝛ dixit ⁊ statĩ dimittet eos. i. pullũ ⁊ asinã. ⁊ tñ si nõ iuberet ipse ferri ãbos discipuli nollẽt ãbos ferre ⁊ ꝓiter nõ essꝫ op⁹ qõ dimitteret qs ambos portari. vere g̃ dicẽdũ est q ãbos portari iussit ⁊ ãbos portauerũt. ℂ Queritur ad qd xps Q.°.11.
iussit duci asinã ⁊ pullũ simul qꝛ sufficiebat sola asina aut sol⁹ pull⁹ ad eqtandũ? ℂ Dicendũ q fuerũt ãbo necessarij ⁊ non qdẽ ad necessitatẽ tollerãdi laborẽ eqtationis qꝛ ad hoc asina sufficiebat. sꝫ ꝓmo ad significationẽ. nõ enĩ xpꝰ eqtabat nũc q̃si itinere fatigat⁹ sꝫ ad aliqd oñendũ. ⁊ qꝛ aliqd signaret ꝑ pullum ⁊ asinam quod non signaretur per solam asinã fuit necessarium vtrũqꝫ duci. asina enim que oneribus aſueta ⁊ attrita erat: populum iudaicũ signat q onerib⁹ legis semp fuerat subdit⁹. pull⁹ ꝙo sup quẽ nemo adhuc hoim sederat. mar. 11. ⁊ luc. 19. signat ppl̃z gẽtilẽ quẽ nõ ad obꝑuatõez iusticie instituerat sed indomit⁹ erat. sup vtrũqꝫ autẽ xps sedit vel vtrum

qz necessariũ hũit qz vtrunqz pplm ad se vocauit subijciẽs le
gi faciens pacem his qui ppe et his qui longe. Scõo et pre
cipue fuit ad complendũ ppheciam. nam vt dixit mathe⁹ hoc
totum factũ est vt impleretur quod dictum est p ppbetam. s.
zachariam. ⁊ tamen zacharie. 9. c. dz. sedens sup asinam ⁊ sup
pullum filium asine. ideo tam asinã ꝙ pullum habere debu
it et vtrunqz duci iussit. ¶ Queritur q̃re mathe⁹ fecit menti
Q° 12. onẽ de asina et pullo. marcus vero ⁊ lucas de solo pullo.
¶ Dicendũ qp ad veritatẽ: asina et pullus ad xp̃z adducti sũt
simul: vt ostensũ est. s. et ideo mathe⁹ nitens veritati rerũ ge
starũ plene narrande dixit de ambobus: qõ vero marcus et
lucas tacuerint de asina non obstat. ista etiaz si matheus de
sola asina diceret et marcus ⁊ lucas de solo pullo intelligi de
beret ambos esse simul ductos. q̃to magis qz matheus am
bos expressit. marcus autẽ ⁊ lucas non intenderũt toti verita
ti explicande ex causa que eos mouit. vt. j. dicẽt. iõo mathe⁹
vtrunqz posuit. de hoc dicit augusti⁹. li. de ꝯcor. euange. s.
matheus asinã dicit et pullũ. ceteri autẽ de asina tacent. vbi q̃
vtrunqz factũ potest intelligi nulla repugnantia est. nec si ali⁹
vnũ alius aliũ cõmemoraret. q̃to minus cõmoueri oportet
si alius vnũ: alius vtrunqz cõmemoraret. Scõo fuit qz ma
theus allegauit hic auctoritatẽ zacharie. in qua de asina ⁊ fi
lio eius dicitur: vt patz in lꝛa. et zacha. 9. c. ideo debuit dice
re fuisse asinã ⁊ pullum deductos ad xp̃m qz alꝫ non cõcorda
ret allegatio narrationi sue p omĩa. marcus aũt ⁊ lucas nichil
allegant circa hoc. iõ ex hac pte non fuit eis neẽ dicere de am
bobus sz sufficiebat de sola asina aut de solo pullo dicẽ Ter
tio ⁊ p̃cipaliter qz asina ⁊ pullus ducti fuerũt ad equitãdũz
⁊ tñ xp̃s sup solum pullũ videt equitasse. iõ cõcorditer de il
lo solo dixerũt marcus et lucas. matheus aũt non noluit so
lũ deducere ista animalia ad equitandũ sz etiã ad ip̃lendũ pro
pheciaz ostendendũ. iõ de ambobus dixit sic̃ ppba ambos ex
pressit. Quarto põt alia esse cã dato qp dicatur xp̃s sup am
bos equitasse qz de hoc dubiũ est vt dicẽt sequẽti. q. et tenen
do, qp sup ambos equitauerit ẽ dicendũ qz marc⁹ ⁊ lucas de
solo pullo dixerũt qz ꝺ illo solo erat difficultas. nã asina erat
laboꝛi et oneri assueta. ⁊ iõ faciliter dimitteret ad equitandũ
sup eam. pullus autẽ erat indomitus sup quez adhuc nemo
hominũ sederat vt ambo. i. marcus ⁊ lucas exp̃sserũt. vñ do
min⁹ ei⁹ nõ faciliter pmitteret illũ duci ad equitãdũ ⁊ tñ pmi
sit et hoc erat opus admirandũ. matheus autẽ nõ considera
uit hoc sed magis ppbiam ⁊ res gestas: ideo de ambobus di
xit. ¶ Queritur an xp̃s eqtauit sup ambo aĩalia: vel sup al
Q° 13. terũ ipsoꝛũ. ¶ Dicendũ qp an sup ambo equitauerit non ap
paret. constat enĩ qp sup pullũ eqtauerit. de asina autẽ nõ ꝓstat
iõ pro vtraqz pte possũt adduci rões Et p̃mo qp xp̃s eqtaue
rit sup vtrunqz. nam si nõ eqtauerit nisi sup pullum non iuꝛ
sisset adduci nisi pullũ ⁊ tñ iussit tã pullũ qp asinã. g̃ sup am
bos equitauit. Scõo qz hoc videt innui ex verbis xp̃i. dixit
enĩ. si qs aliquid vobis dixerit dicite quia dñs bis opus hẽt
. i. asina et pullo indiget. et tamẽ indigentia eoꝛũ erat ad equi
tandũ g̃ sup ambos eqtauit. Tertio patz qz p pullũ ⁊ asinaz
signatur pplus iudeoꝛũ et gentiliũ et tñ sup ambos xp̃s sedit
subijciendo eos legi sue. ergo videt qp vere xp̃s sup vtrũqz
eqtauerit. sic dicit rabanus. matheus solus q euãgeliũ iude
is scripsit asinã dño refert aductam vt eidẽ etiã genti hebꝛee
si peniteat non desperandũ monstret esse salutẽ. sic etiaz beda
dicit. pull⁹. n. asine laciu⁹ ⁊ liber ꝑ pplm nationũ signant: super
quẽ nemo adhuc hominũ sedit qz nemo rõnabiliũ doctoꝛũ fe
nũ coꝛreptõis quo vel linguã cohiberet a malo, vel in artam
vite viam ire cogeretur vtilia suadendo cõtulerat. ⁊ tamẽ sic̃
gẽtiles vocuit q̃ p asine pullũ signant ita ⁊ iudeos etiã vocu
it ⁊ sibi subdidit q̃ p asinã cõueuienter signãtur. ergo ascen
dit sup asinã ⁊ sup pullũ. Quarto. qz zacharias apte hoc di
cit. s. ascẽdens sup asinã ⁊ pullũ filiũ asine ergo oportz qp sup
vtrunqz ascẽderit. Alij autẽ dicũt qp xp̃s sup solũ pullũ ascen
derit. p̃mo pz qz lz mathe⁹ dicat aductos eẽ asinã ⁊ pullũ tñ
sup pullũ solũ ascẽdisse ꝓmẽoꝛat. d. n. adduxeꝛt asinã ⁊ pulluz
⁊ ip̃osuerũt sup eũ vestimẽtta sua. i. sup pullũ ⁊ seqtur. ⁊ de
sup eũ sedere fecerũt. s. sup pullũ. de asina ãt michil. d. Scõo
pz qz marcus ⁊ lucas de solo pullo locuti sunt: ⁊ ipi dicũt quõ
xp̃s eqtans venerit in ihꝛlm. Tertio ptz qz ꝓstat qp statĩ vt alia
lia ad xp̃m deducta sunt ascẽdit xp̃s sup pullũ ⁊ illud erat non
longe a ihꝛlm sz posq̃ eqtauit sup eum nõ videt aliq̃ tã q̃re
descẽderet ⁊ ascẽderet sup asinã ergo nõ ascẽdit sup asinã. dicẽ
dũ qp vtraqz positio põt sustẽtari. Dicendũ ẽ ergo qp ista q̃o
est ꝑbleuma neutrũ ⁊ lz vtrũqz oplari. ⁊ verũ est qz aliqualr
mouet dictũ zacharie ad ostendẽdũ qp xp̃s sup vtrunqz eqta
uerit quo nõ exp̃te manifeste dicendũ esset qp sup solũ pullum
ascẽdisset cũ magis faueant rões isti pti. ⁊ tñ dicẽdũ qp adhuc
stante dicto ppbetico veriſili⁹ẽ qp solũ sup pullũ sederit xp̃us
q̃ sup asinã ⁊ pullũ. qz hoc magis ꝓsonat rõni ⁊ lr̃e euangeli
starũ. omẽs enĩ tres de pullo dicũt ⁊ de asina nemo asserit qp
sup eam ascenderit: licet mathe⁹ eã ductam asserat ad xp̃m.
¶ Querit an quis vetuerit discipulos accipere pullũ ⁊ asi- Q° 14.
nã. ¶ Dicendũ qp discipulis volẽtibus accipe pulluz ⁊ asinã
fuerunt q ꝑhiberent ⁊ non dimisissent nisi dixissent: dñs bis
opus hẽt. sic ipe xp̃s dici iusserat. ⁊ patz qz mar. 11. dz. et abe
untes inuenerunt pullũ ligatum ante ianuam foꝛis in bimio ⁊
soluũt eum: et quidã de illic stantibus dicebant illis: quid fa
citis soluẽtes pullũ? dixerũt eis sic̃ ꝓceperat iesus ⁊ dimiseꝛt
eis. s. pullũ. ⁊ etiã. luc̃. 19. c. dz. soluentib⁹ aũt illis pulluz di
xerunt dñi eius ad illos: qd soluitis pullũ. at illi dixerũt quia
dñs eum neciuz hẽt. imo dicendũ qp erat cõueniens qp eẽt ali
qua resistentia vt magis apperet virtus xp̃i. ⁊ fuit p̃imo ad
ostendendũ diuinã sapientiã suã. scõo vt instrueret discipulos
⁊ nõ irent inaniter. Tertio fuit vt annecteret illoꝛũ rñsionem
ad dños asine ⁊ pulli. Est ãt dicendũ qp xp̃s sciebat qp aliquis
ꝑhiberet discipulos ⁊ tñ noluit ponere determinate sz sub cõ
ditione vt non videat sub necitate ponere actũ eoꝛũ q aplos
ꝑhiberent cũ ista sint libera. Scõo põt dici qp licz ponatur cõ
ditionalr resoluitur in simplicẽ tpalem. s. si quis vobis aliqd
dixerit. i. qñ vobis aliqd dictum fuerit rñdebitis. ¶ Queri Q° 15.
tur de istis verbis que xp̃s iussit dici. s. dñs bis opus habet.
et quid p hoc voluit significare. ¶ Dicendũ qp voluit ostẽde
re quis erat q petebat ista aĩlia. erat euĩ ipe apud omnes co
gnitus ⁊ p amoꝛe ⁊ reuerẽtia nemo esset qui talia ei negaret
voluit autẽ se manifestare ex noĩe quo cognitus erat. naz vul
gariter eum omẽs dñm vocabant aut magistruz. sic ipe dixit
discipulis suis vos vocatis me mgr̃ ⁊ dñe. ioh. 13. c. illi enim
qui magis affecti erant ad eum vocabant ip̃m dñm: vt disci
puli sic̃ petrus dixit. dñs est. ioh. 21. c. Et marta dixit. domie
si fuisses hic. ioh. 11. pplus aũt interdũ eum dñm interdũ ma
gistrũ vocabat. de dño pz ꝑce. c. vbi duo ceci eum dñm voca
uerunt filium dauid. ℔. 15. miserere mei dñe fili dauid. de ma
gistro patet qz adolescens diues dixit. mgr̃ bone quid faciaz
. s. 19. c. ⁊ pharisei dixerũt: magister scimus quia verax es. j.
. 22. Et qdam de turba dixit. magister dic fratri meo vt di
uidat mecum hereditatẽ. luc̃. 12. c. ⁊ cũ ista duo noĩa essent q-
bus vocarent eum pp̃lares ⁊ qbus apud eos notus erat qñ
ipe volebat se notificare vocabat se altero eoꝛum. sicut quan
do misit duos discipulos ad parandũ cenam ⁊ petendum lo
cũ dixit eis qp dicerent. mgr̃ dicit: tempus meũ ꝓpe est. j. 26. ⁊
mar. 14. c. ita ⁊ nunc cũ istos duos mitteret dixit illis qp dice
rent qp dñs opus hẽbat illis animalib⁹ quasi sub hoc noĩe sci
rent quis hoc peteret. ¶ Queritur quomõ xp̃us vocauit se Q° 16.
nunc dominum vtens nomine tante excellentie cũ vt cõmuni
ter soleat vocare se filium hominis quod pertinet ad humili
tatem. ¶ Dicendum qp conueniens fuit qp vocaret se domi
num ⁊ non filium hominis. Primo quia istud dicebat ad no
tificandum personam suam. vt scirent domini pulli et asine
quis esset qui peteret pullum et asinam. si aũt diceret: dicite

q̄ filius hominis his opus hēt: non intelligerent illi quis iste esset q̄ omnis homo est filius hois. etiā non erat aliquod no mentale vulgatū apud ppl̄m de xp̄o. s. q̄ ipi vocarent eum filiū hominis sic. vocabant eum dn̄m vel mgr̄m. ipse enī xp̄us vocabat se filiū hominis ⁊ tamē ppl̄arcs non vocabant eum filiū hominis sz dn̄m vel mgr̄m. Et hoc vno mō. s. quia ipse non vocaret se dn̄m quasi volendo asserere dn̄m sz dn̄m. idē q̄n vulgus dn̄m appellat. et hoc hūilimus hoīm de se dicere potest q̄ non dicit de se nomen ad significationē pprietatz nomis sed ad notificationē psone quā alij p nomen intelligūt vñ si populares vocarent eū cōiter p̄dicatorē vel oratorē aut pb̄m talem se nūc iuberet vocari ab aplis vt sciretur qs erat qui loq̄batur. Considerandū q̄ nō erat contra humilitatē in xp̄o q̄ se dn̄m vocaret. oīa enī q̄ ipe loq̄batur nobis proficiebant. erat enī ipse hūs pfectissime omnē virtutē et quidqd faciebat ⁊ loq̄batur ad virtutem proficiebat. q̄n enī loq̄bat de se pua pficiebat: non quidē ad suam humilitatē sz ad vanduz nobis humilitatis exemplū. q̄n vero magna loq̄batur ad fidē p̄oderat. vt nos doceret ea q̄ de ipso credenda erant q̄ magna erant. et ideo ad xp̄m vtraqz dicere p̄suemebat. ideo aliq̄n se vocabat filium hominis. in quo docet nos hūilitatis exemplum et aliq̄n magna de se dicit asserens se mgr̄m et dominū iob. 13. s. vos vocatis me magister et dn̄e et bene dicitis: sum eteni. et tamē voluit q̄ nemo de nobis magister nec pat̄: nec dn̄s vocaretur sz q̄ omēs vocaremur fratres ⁊ q̄ pat̄ ⁊ magister noster esset xp̄s siue deus q̄ est in celis. j. 23. c. etiam dicebat publice se maiorē salomone ⁊ iona ppheta et templo dei. s. 12. c. s. maior salomone est hic ⁊ maior iona. Et postea dixit q̄ erat dn̄s sabbati. ergo cum talia de se diceret ⁊ postea dixerit q̄ videret eum venientē in nubibus celi ⁊ sedentē a dextris maiestatis dei. j. 26. et dixit publice se esse filiū dei viui. mar. 14. c. a fortiori diceret de se q̄ erat dn̄s cum etiā homines vocent abusiue dn̄i. potissime cum hic non dixerit: dn̄s bis opus habet q̄si volens ostendere se esse dn̄m: sz vt ostenderet q̄ ipe q̄n pplus vocabat dn̄m et mgr̄m petebat asinaz
Q.° .17. et pullū. Queritur quomō potest stare q̄ euangeliste non cōcordant in his verbis. Dicendū vno mō q̄ verba omniuz euangelistarū significāt eandē rem. s. q̄ xp̄s hēbat nēcium vsum horū animaliū. hoc enī est q̄ mathe⁹ dicit. dn̄s bis op⁹ habet. et hoc q̄ marcus dn̄o necessari⁹ est. Et idem lucas d. s. dn̄s opaz eius desiderat. illā enī rem desideramus quā nobis putamus nēciam vel vtilē: et id quod vtile est etiā nēciuz vocam⁹. et ideo ad idez oīa redeunt. sed est dicendū q̄ realit mullum istorū xp̄s dixit q̄ ipe non locutus fuit in lingua latina sed in hebrea. vel in vulgari terre chanaaz et dixit aliquā oratione q̄ significabat indigentiā illorū animaliū et hoc idē in lingua latina significāt verba oīm euangelistarū. Scō pōt dici et melius q̄ certū est q̄ verba marci et luce non fuerūt hic verba xp̄i. nā xp̄s locutus est de asina ⁊ pullo iubens ad se ambo adduci. marcus aūt ⁊ lucas de solo pullo loquūtur quasi solū pullū iusserit ad se adduci cū marcus dicat dn̄o necessarius est. et lucas dicit. dn̄s operā eius desiderat. iō nēce est dici q̄ magis dixerit xp̄s verba mathei. s. dn̄s bis opus hēt. s. asina ⁊ pullo. non q̄ ista verba in lingua latina dixerit sz alia eq
Q.° .18. ualentia eis in significando. Queritur cum xp̄s dixerit discipulis q̄ dicerent: dn̄s bis opus habet: an ista verba aliquaz efficatiā haberēt ad flectendū dn̄os asine ⁊ pulli ad vanduz ea aplis. Dicendū q̄ sic. p̄mo patz q̄ xp̄s posuit ista verba ī remediū cōtra p̄hibentes ducere pullū ⁊ asinā non tñ cēt cōueniens remedium nisi hēnt aliquā efficaciam ad hoc q̄ dn̄i pulli et asine cessarent a p̄hibitione q̄ vim aliquā habebant. Scō patet ⁊ manifesti⁹ q̄ xp̄s dixit et cōfestim dimittet eos. i. p̄mittēt vos portare asinā ⁊ pullū postq̄ ista verba dixeritis. Sed dicendū q̄ poterat hoc eē triplicit. vno mō q̄p ista verba non induceretur aliqua efficacia ad mouendū animos dn̄orū asine ⁊ pulli sz solū q̄ p ea notificabatur p̄sona petentz siue p quo petebat. et q̄ iudei sal⁊ē populares talē an'mū habebant ad xp̄m q̄ q̄quid ab illis peteret vel p eo peteret ab alijs concederent libenter. et ideo siue p ista verba siue p que cunqz alia notificaretur darent q̄quid peteretur nulla virtute existente verborū. Scō poterat fieri q̄ deus daret quandā gratiā discipulis petentibus. s. q̄ inuenirent gratiā in conspectu eorum a quib⁹ peterent. s. q̄ nichil esset q̄ peterent q̄ō statim illi non cōcederent. sic enī fuit de israelitis petentib⁹ ab egiptijs vasa aurea et argentea et vestes: q̄ dominus dedit gratiam iudeis coram egiptijs vt non negarent aliquid eorum que petebantur. sic dr. exo. 3. dabo gratiā populo huic coram egipcijs et cum egrediemini non exibitis vacui et exo. 11. ca. dr. dic oī plebi vt postulet vir ab amico suo et mulier a vicina sua vasa argentea ⁊ aurea. dabit autē dn̄s gratiam pplo suo coram egiptijs. Tertio mō pōt fieri: q̄ deus dictis verbis istis ab aplis incuteret timorez quendā dn̄is asine et pulli vt non auderent negare petita aut moueret animū eorū pemt⁹ flectendo ad vandum quod petebatur. q̄libet istorū duorum modorū potest stare sz potius scōus ⁊ terti⁹. ad ambos enim cōuenit dictum crisostomi. s. neq; puū existimes quod factū ē q̄s enī suasit dn̄is iumentorū non velle cōradicere vel nolētes silere ⁊ concedere. dicta autē aliorū cōueniunt magis tercio mō. sic dicit theophilus. s. non aūt p̄mitterent hoc dn̄i iumēta nisi diuina virtus eis incūberet cogens illos p̄sertim q̄ existentes rurales et coloni p̄miserunt pullū auferri. sic etiam dicit thitus. s. in hoc autē diuinā fore vocationez patuit. non enī potest aliquis resistere deo q̄ sua sunt euocanti. Et iō dicē ipsemet thitus. obmutescunt autē ob excellentiā fortis virtutis nequeuntes resistere saluatoris eloquijs qui ligauerūt asinū. ⁊ ita magna potestas quasi necessitas ostēditur fuisse sup dn̄os pulli ⁊ asine ad flectendū corda eorū statim vt verba dicta sunt. non est tñ credendū q̄ virtus aliqua realiter esset in verbis aplorū q̄ xp̄s iusserat dicere illis sz q̄ statim vt verba illa dicta sunt deus per interiorē operationē mouit mentē eorū ad id quod voluit. Queritur quare dixit ⁊ statim dimittet eos. Dicendum q̄ duo ostendit hic xp̄s. s. diuinaz sapientiam ⁊ potestatem. sapientiam quidē inquantū predixit futurū esse q̄ dn̄i iumentorū resisterēt a principio. potestatē vero inquantū dixit eis verba: quib⁹ dictis statim cederet qui resistebat. Et q̄ quanto aliq̄ virtus in minori tpe opatur equalia tanto est fortior ⁊ nulla operatio fit velotior q̄ facta in instanti que non hēt successionē aliquā significauit diuinā virtutē hic opari cum dixit statim dimittet eos. i. ille q vobis aliquid dixerit ī pediendo ne tollatis pullū et asinā statim vt audierit verba que ego dico vobis dimittet eos. i. p̄mittet vobis q̄ libere ducatis asinā ⁊ pullum. sic dicit glo. s. confestim dimittet eos. i. dn̄s iumentorū dimittet eos. i. pullū ⁊ asinam in xp̄i seruicio mācipādos. Queritur q̄re potiꝰ matheus
Q.° .20. allegauit hic auctoritatē zacharie q̄ ceteri euāgeliste. Dicendum q̄ hoc fuit q̄ matheus scripsit euangeliū iudeis: vt dr in plogo sup matheum ⁊ dicit illud ieroꝰ in libro illustriū virorū ⁊ ob hoc solus matheus scripsit un ī hebreis ⁊ lingua. Ceteri vero greca lingua scripserunt vt tangit ibidē ieronimꝰ et augꝰ. li. p̄mo de ꝯcor. euangelistaꝝ. iudei autē messiam expectabant solum inquantū erat eis p̄missus a deo vt apparet ex scripturis. ⁊ iō nichil plus de eo considerabant q̄ de illo scripture attestarent. ⁊ p̄sequent illum in messiam reciperent cuius staret concordare sacras scripturas. q̄bus magnam fidem ipi dabant. Et ideo xp̄us aliq̄n contra eos allegabat scripturas in testimoniū suum ⁊ remittebat illos ad cōsiderationem scripturarū vt viderent si concordabant factis eius. iob. 5. scrutamini scripturas: q̄ vos putatis in eis hē vitam eternam ipe sunt que testimoniū p̄hibent de me. fuit q̄ magna cura matheo oēs auctoritates veteris testamētt allegare quandocunqz essent ad propositum gestorū xp̄i: vt ex his magis iudei ad credendum suaderentur. Et ideo non solum

auctoritates illas quas xps allegabat sz etiā quascūqz alias q̄ ad ꝓpositū facere poterant vbicunqz studet inducere. euāgeliste aūt nō scripserūt iudeis sz aliis gentib⁹ ad xpm ꝙuersis nō fuit studiū eorū ꝓbare facta xpi testimoniis sacre scripture. et ob hoc solas illas auctoritates q̄s xps allegabat ꝫ iudeos inducunt ipi nō quidē vt ipi allegent sz vt rem referant gestam. et ista est cāvt rabanꝰ dicit q̄re solus matheus scripsit de asina et pullo adductis ad xpm cū alij ō solo pullo scribant. s. qz p asinam ppls iudeorū signat. Ceteri aūt qz iudeis nō scripserūt de asina tacuerunt. sic. n. ait matheꝰ. solꝰ q iudeis euāgeliū scripsit asinam dño refert adductā vt eidem etiaz genti hebree si peniteat non desperdā monstrent esse salutē sz ō hoc q̄ fit cā dictū est. s. ¶ Querit cū hic matheꝰ alleget auctoritatē zacharie quō nō secutus est eā sed mutauit aliquantulum. ¶ Dicendū q̄ qñ xps vel apli allegant testimoia ō veteri testamēto nō solent aliegare penitus ꝙtū ad lr̄az sz satis est allegare ꝙtū ad sñaz. nā et nos quotidie hoc faciamꝰ. Est autē in p̄ti dicendū q̄ aliq̄ verba ponuntur a ꝓpheta q̄ non allegauit matheꝰ et hoc qz nō erat necia vel qz ex alijs colligebant ōz. n. in zacharia exulta satis. hoc nō posuit matheus. et rō est in tribus. ꝓmo qz illō nō inducit ꝑ modū assertionis. ꝓpheta enī loqtur ad ihr̄lm hortando q̄ in aduentu messie gaudeat et ideo in scōa ꝑsona loqtur dicens exulta. matheus aūt quia nō loqtur vt ꝓpheta dicens aliquid ad ihr̄lm sz inducens auctoritatē istā ꝑ modum testimonij nō curauit de illa allegare nisi illud qō ad assertionē facit. Scōo q̄ lz istud nō ponat matheus ꝑ modū exhortationis q̄si loquēdo de re futura quod ad ꝓpham ptinebat recitat illud ꝑ modū rei geste sicut ad hystoriographū ptinet. vñ letaꝝdū hortatꝰ est hic zacharias: et matheus letatū fuisse ostendit inq̄tū ait: plurima autē turba straverunt vestimenta sua in via et cetera q̄ sequūtur de ramis et osanna ad leticiā magnā ptinet quā tunc ierosolimite cōceperunt. Tertio qz licet matheus non retulit ꝑ eadē verba tenuit tū sñaz. qz loco huius qō ōz: exulta satis filia syon et iubila filia ihr̄lm dixit matheus: dicite filie syon qz cū ait zacharias exulta filia syon dixit matheus dicite filie syon. nā si dicerē ei q̄ rex suus veniebat certū est q̄ exultaret ió idē erat q̄ diceretur ei exulta filia syon vel dicite filie syon: ecce rex tuus venit. ¶ Nunc autē applicanda est lra: ōz enī exulta satis. Vere satis exultandū erat quia nulla maioꝛ leticia esse poterat ihr̄z q̄ q̄ rex suus et deus et saluatoꝛ veniret qui eā ab omni malo liberaret. ió non solū exultandū. sz satis. i. habundanter exultandū erat dixit filie sion. q̄ si de ihr̄lm intelligit que erat filia sion. i. ciuitas posita sub monte sion et circunfusa illi et qz subdita vocatur filia qz filia matri subijcitur. vel qz mons sion erat fortaliciū protegens vrbē cū ibi esset templū et domꝰ regia que erant fortalicia vrbis et ꝓtegebant eam sic̄ mater filiā. rabanus. n. dicit. filia sion hystorialr̄ ōz ihr̄lm ciuitas q̄ sita est in monte sion. Dicit vltra: et iubila filia ihr̄lm ad eandem sñaz ptinet qz eadē est q̄ est filia sion et filia ihr̄lm sz est repetitio quedā q̄lis fit in carminib⁹ et in mō loquēdi ꝓphetarū. iuxta illud. ps. 143. q̄ docet manus meas ad prelium et digitos meos ad bellū. nam bellū et pliū idē sunt. Et idē ē dicere manus ad bellū et digitos cū vnū sine altero nō moueat. 7. 2. re. 20. et. 3. re. et. 12. c. ōz q̄ nobis ps in dauid aut q̄ hereditas ī filio ysay. et idē est qz dauid et filius ysay idem est et pars et hereditas. vñ idē ē habere ptē ī dauid qō hrē hereditatē in filio ysay. ita ꝙ hic filia sion et filia ihr̄lm sz dom q̄ filia sion vocari potest ipsa ciuitas ꝓut murorū ambitu cōtinet vel ipe populꝰ habitans in ciuitate. filia autē ihr̄lm non pōt accipi nisi gens habitans in ciuitate. rō hui⁹ est: qz tota ciuitas ihr̄lm: vt murorū ambitu claudit̄ sub monte sion erat et ei circūfundebatur et ab eo ptegebatur vt filia a mr̄e. et tamē nō ē aliqd q̄ ipi toti ciuitati ihr̄lm esset subditum: vl̄ q̄ filius aut filia eius vocari possit nisi gens qz ista claudebat intra vrbē. et tñ vtrobiqz ē eadē sñia: qz qñ dixit exulta filia sion nō locutus ē ad lapides sz ad hoīes. Dicendū autē q̄ ꝓpter hoc matheus nō posuit ista duo sicut zacharias sz dixit solū dicite: filie sion cum idē filia sion et filia ihr̄lm fit in p̄nti et non attēdat repetitionē verboꝝ sz sñie integritatē matheus. et ita hic ponitur verbū idem significans. s. iubila et exulta qz iubilare cantum noīat. exultare vero exteriorē saltationē q̄ cū cantico fit. Dicit̄ vltra ecce rex tuus. dictio demōstratiua est q̄si ille de quo sermo erat ad oculū videret. hic autē fit demonstratio nō ad oculū sz ad intellectū. s. ecce rex tuus. i. cōsiderate spūalr̄ opa eius. Scōo pōt intelligi q̄ xps ostendit ꝙ ꝓpha qz licet nē dū venerat in carne assumpta tñ in ꝑsona sua iā erat qz in ꝑsona xpi q̄ cū sit diuina eterna est. De istis duobus. d. crisoꝰ. ecce ostēdētis ē verbū. i. non carnali aspectu sz spūali intellectu opa virtutū eius aspicite. ante tpa quidē mlta dicebat ecce vt oīderet q̄ ille de quo loq̄batur anteq̄ nasceret iā erat. Tertio pōt dici et melius q̄ ista est demonstratio ad oculū. nam ea q̄ sequūtur istud oñdunt cum dicat rex tuus venit tibi mansuetus sedens sup asinā. et dicat matheꝰ hoc cōpletū esse nunc: et tñ cōpletū fuit realiter q̄ zacharias monstrabat istud realr̄ et nō ad intellectū. Etiā nō demōstratur xps ꝑ esse qō habz in eternitate qō cōpetebat ei tpe zacharie qz pro illo ꝙpetit sibi eē diuinā ꝑsonā sz non intrare in ihr̄lm sup pullū asine. et tñ zacharias ostendit illum vt sedētē sup pullū asine. q̄ nō est sensus ille p̄cedens sz q̄ fuit demonstratio ad oculū. nō qdē q̄ re aliter illū oñderit zacharias sz q̄ ita ꝓpinquꝰ esse videbat q̄si iā p̄ñs esset vt demostrari posset. et hoc ē qz ꝓphe loquunt iuxta diuinā inspirationē eis factā. 2. pet. 1. apud deū aūt mlti anni sūt sicuti momentū vel ictus oculi. ió qō valde lōge ē respectu nr̄i ē q̄si iā sit respectu dei et q̄si ad oculū demonstrari possit. sic ōz ps. 89. q̄ñ mille anni āte oculos tuos sic̄ dies hesterna que ꝑterijt. et ita petrus r̄spōdens illis qui dicūt nichil mali futurū post nos et seclm mansurū in statu in quo est quia sēp illō in isto statu viderūt dicit vnū hoc nō lateat nos sz carissimi q̄ vnus dies apud dñm sic̄ mille anni. et mille anni sicut dies vnus. 2. pet. 3. Et ita in sacra scriptura multa dicūt eē q̄si nūc sint q̄ tñ multū distant. sic xps dixit de resurrectōe futura loq̄ns. ioh. 5. venit hora et nūc ē q̄n mortui audiēt vocē filij dei et qui audierint viuent et intelligit̄ de resurrectōe corpali cū dicatur statī venit hora in qua oēs q̄ in monumētis sūt audient vocē filij hoīs et ꝓcedent q̄ bona egerūt in resurrectōez vite: q̄ vero mala in resurrectōez iudicij. Et tñ postq̄ illō xps dixit multa tpa trāsierūt et adhuc nescimꝰ q̄n erit resurrectio et. 1. ioh. 2. c. ōz. filioli hora nouissima ē et tñ multe hore et anni postea transierūt. ita et de ipo aduentu xpi ōz statī veniet ad templū sanctū suū. mala. 3. c. et tñ illud statī lōgū erat. et Agei. 2. c. ōz adhuc vnū modicū et ego mouebo celū et terrā et veni et desideratus cūctis gentib⁹. et tñ tēpꝰ inter ageū et aduentū xpi magnū fuit. s. plusq̄ q̄dringentorū annorū. et tñ apō deuz vocat modicū. ita ꝙ nunc licet int̄ tēpus quo locutꝰ ē zacharias hec et aduentū xpi fuerint āni plusq̄ q̄dringēti tñ respectu dei inspirātis ꝓphām ita parū erat qz videbat iā incē et q̄ esset ad oculū demōstrabile. ió dixit: ecce rex tuꝰ venit. Dixit at rex tuꝰ qz de messia loq̄batur q̄ rex erat de semine. n. regali erat et cui ꝓmissū erat q̄ regnaret: luc̄. 1. et. iere. 23. dixit autē tuꝰ: nō q̄si solū gentis iudeorū rex esset qz nō erat futurꝰ rex carnalr̄. i. tpalr̄ sic̄ dauid et salomon q̄ ꝑesset solū genti iudeoruz sz ē rex oīs terre deus. ps. 46. et est ꝓnceps oīm regum terre. apo. 1. c. q̄ constitutus ē a deo iudex et rex viuorū et mortuorū. actu. 10. c. et tñ vocatur spūalr̄ rex tuꝰ. qz spūalit̄ erat ꝓmissus gēti iudeorū. s. qz de stirpe eorū venit et eis ꝓmissꝰ est et nō fuit ꝓmissus gētibꝰ sz oēs ꝓmissiones facte fuerāt pfibꝰ de gēte iudeorū et ita apls dicit ad. ro. 15. dico aūt xpm iesum mīstrū fuisse circūcisiōis ad cōfirmādas ꝓmissiones patrū gētes ār sup oīa honorare deū. i. gētibꝰ nō fuit ꝓmissus: messias ió sup mīa. i. de mīa debēt laudare deū qz cū nō ꝓmisisset eis messiā dedit illuz in redēptionē eorū sic̄ et iudeoꝝ. et ita xpus

Capitulum

vocatus ē rex iudeorū in titulo passionis q̄ titulus deo placuit tanq̄ cōuenies. ideo licz iudei voluerint illū delere deus nō permisit dās in mēte pilato q̄ sic maneret titulus. ioh. 19. c. ⁊ cū xps oim iudeorū eēt spāliter rex adhuc spāliꝰ erat rex sō ⁊ ihrlm q̄ ibi erat metropol regni: ⁊ ita solēt reges denolari ab eo qō in regno p̄cipuū ē. et talia loca vocamꝰ sedes regni. Dicit vltrā venit tibi. i. veit ad te. s. q̄ ī ihrlm ītrauit xps sic eq̄tans sup pullū asine ⁊ nō in aliū locū. vl veit tibi. i. veit ad vtilitatē tuā vel ad dānū tuū. significat. n. acq̄sitionē datiuꝰ ille. q. d. magnā vtilitatē p̄sequtis nūc ex isto aduētu ad te: si recepis illū ⁊ magnū dānū si nō recepis. Sic dicit ipe xps luc. 19. flēs sup ihrlm. si cognouisses ⁊ tu q̄ ad pacē tibi nūc autē absc̄dita sūt ab oculꝰ tuis. sic. d. crisō. ecce rex tuꝰ. cū q̄ videritis eū nolite dicere nō hēmꝰ regē nisi cesarē. venit tibi. i. si intellexeris vt saluet te. si nō intellexeris venit ꝯ te. ⁊ hoc ē p̄m lit terā mathei. Nā zacharias dixit veniet tibi. qō ē ō futuro sic futurū erat tpe zacharie. ⁊ ita poterat rnderi qñ q̄rebaꝰ quō zacharias posuit ecce q̄ est dictio demōstratiua cū ista res nō esset pñs. nā dici pōt q̄ nō demōstrauit ad oculū rē q̄si fieret cū verbū nō posuerit de pñti sz de futuro. sz ecce ponebaꝰ vt dictio excitatiua ad desiderandū. i. p̄sidera q̄ rex tuꝰ veit tibi ⁊ tñ ponēdo q̄ sit demōstratio alīq̄: rndendū ē sic. s. s. q̄ mlta tpa sūt cora deo sic mometū. ⁊ iō id qō post illa tpa futurū est pōt demōstrari respectu dei tāq̄ pñs Just⁹: or vltra ⁊ hoc expositiōe nō idiget. erat. n. iustꝰ q̄ pctū nō fecit neq; iuētꝰ ē dolus in lingua eiꝰ. 1. pet. 2. c. ⁊ cuiꝰ erat iusticia cingulū renū eiꝰ ysa. 11. c. Et ita or iere. 23. c. suscitabo dauid germen iustū. i. messiā iustū qui ē de stirpe dauid ⁊ postea or hoc ē nomen q̄ vocabūt eū dns iustꝰ nr. Dicit vltra saluator. hoc soli xpo cōpetit ipe solus ē q̄ saluare potuit ⁊ saluauit. vñ nō ē datū sub celo aliud nomē in quo oporteat nos saluos fieri nisi in noīe eius. act. 4. c. et hoc q̄ oēs ppbe buic testimoniū phibēt redēptionē ⁊ remissionē pctōrū accipe p ipm. actu. 10. c. et vocatur hic saluator. i. ad saluandū veniēs. Cū or: veniet tibi iustꝰ ⁊ saluator. nā ea vice q̄ nūc venit in ihrlm ad saluandū venit: q̄ post paucos dies ibi occisus ē p cuiꝰ morte saluati sumus Dicit ⁊ ipe paup. qō verū est q̄ paup veniebat q̄ ascēdebat sup pullū filiū asine ⁊ nō in appatu regū mūdanorū: ⁊ tā paup fuit q̄ licet aues celi nidos hrēnt: ipe nō hūit vbi inclinaret caput. Mathe⁹ āt ista nō posuit. nō enī dixit iustū saluatorem ⁊ pauperē. ⁊ hoc p̄mo q̄ solū ea posuit q̄ ad ppositū suū faciebāt ipe aūt iducebat hec ad oīendū p̄nunciatū eē a ppheta q̄ xps sup asinā eq̄taret ⁊ de hoc nō facit q̄ fuerit iustus saluator ⁊ pauper sz potiꝰ sūt p̄ditiones q̄ ad psonā messie ptinēt. Scō q̄ mathe⁹ nō posuit illa eo q̄ loco istorū posuit vnus equiualens. i. mansuetus. sic loco illiꝰ. s. exulta filia sion: posuit dicite filie sion. ⁊ vocauit eū mansuetū q̄ conuenit hoc in ppōsito cū or sedēs sup asinā. Satis. n. mansuetus erat rex q̄ sup asinaz sedere volebat. nā si superbus esset nollet nisi ī curru aureo vel in equo feruido. sic dicit crisō. Mansuetꝰ inq̄t non vt ppter potētiā timerēt sz vt ppter mansuetudinē amaretur. vñ non sedet in curru aureo p̄ciosa purpura fulgēs: ne q̄ ascēdit sup feruidum equū discordie amatorē ⁊ litis sz super asinam tranquillitatis et pacis amicā. vel posuit māsuetꝰ q̄ dixerat zacharias paup et tñ qui paup venit cū diues esset posuit mansuetus venit. Dicit āt vltra sedēs sup asinā ⁊ pullū sm matheū. zacharias vero dixit ascendēs sup asinam sed idē est. q̄re autē xps nunc equitādo sup asinā vel pullū voluerit intrare in ihrlm posite fuerūt cause. s. ⁊ p̄cipua est ad īplēdum dictum ppbete. s. ecce rex tuus. Sicut dicit hic mathe⁹ sz hoc totū factum est vt impleretur quod dictū est p ppbetam. et tñ aliī adhuc aliam cām apponunt. s. q̄ factū est ad exemplū humilitatis ⁊ māsuetudinis p̄bendū. s. q̄ non est necesse equitare ascendendo equos cum sufficiat asina ad itinerandum. sic dicit crisostomꝰ. michi autē videtur q̄ non ppt̄ misterium solum super asinam ascēderit sed et mensuram nobis sapientie tribuens demonstrat. s. q̄ non super equos ferri necesse est led sufficit asino vti: et eo quod necessitatis est esse contentum. ¶ Queritur quare discipuli posuerunt vestimenta sua sup pullū. ¶ Dicendū q̄ discipuli iuerunt p̄o pullo ⁊ asina ⁊ adduxerunt eos sicut xps iusserat in quo est notādū q̄ nō erubuerunt hoc puum misteriū sed executi sunt illō ad mandatum cristi. sic dicit crisostoꝰ. discipuli autē iussi ducere pullum non refutauerunt hoc officium vt paruū: sz abierūt vt adducerent eum. in quo nos instruimur. quecunqz parua p̄o cristo non erubescere subire. q̄ nichil tam paruū p̄o illo fieri potest q̄ non efficiat nos dignos regno celorum. sic dicit basilius. sic quoq; docet nos ifima opera plurimo cum affectu ⁊ studio aggredi sciētes q̄ q̄cqd intuitu dei fit nō ē paruū sed dignum regno celorū. Adducto pullo tam illi duo discipuli q̄ alij posuerunt vestes suas sup pullum. cuiꝰ p̄ma causa est quia pullus ille fortassis non habebat stramenta: super que xps sederet. ⁊ hoc verisimile est. Certum est enī q̄ super pullū nemo vnq̄ hominū sederat. Scōa causa fuit ad ornatum ⁊ decenciā xpi. Considerādū q̄ causa ascendēdi xpo nunc super asinum vel asinā non erat fatigatio ex itinere vl aliqua necessitas corpalis vt dicit crisoꝰ: sed erat signum q̄ fiebat. ⁊ quoniā ad significandū aliquid fiebat debebat ascendere sup illud animal quod magis ad significationē conueniebat. istō autē erat pullus. nam asina significat populū iudaicum q̄ diuinis mandatis ⁊ legibus semp subditus fuerat ⁊ tolerando attritus. pullus autē q̄ īdomitus erat sup quez nemo adhuc sederat testante marco et luca significat ppm gentilem q̄ multum doctorē ad iusticiam et salutem anime habuerat. vt dicit ieronimꝰ et rabanus. Et q̄ sup sinagogam iā xps sederat et sedebat cum adhuc iudei legem a deo dataz tpe xpi seruarēt non oportuit nunc actualiter et de nouo ascendere. super pullum autē nemo ascēderat. ideo xpus sup eum nunc ascendere debuit vt ostenderet q̄ ppl⁹ gentilium qui indomitus erat sibi subijciendus esset. ⌊Plurima autem turba⌋. Hic ponit scōm signum celebre q̄ sicut p̄cedens signū fuit testificatio ex verbis ppbete. ita istud fuit quedaz iocunditas admirabilis secuta de aduentu xpi in vrbem ihrlm: que etiā ad dictum p phēticum ptinet. q̄ ille dixerat: exulta satis filia sion et iubila filia ihrlm. Et nūc ppletū est in introitu xpi in ierusalē ex quo poterāt et debebant iudei moueri ad credēduz q̄ ille essz xps et suscipiendum eū et or. ⌊Plurima aūt tba⌋. In hoc oīdit magnitudo honoris xpo exhibiti. q̄ml̄ti erant exhibentes. s. plurima turba. ⌊Strauerunt vestimenta sua et extenderunt ea in via⌋. s. p quā transiturus erat xps equitans sup pullum asine. ⌊Alij autē⌋. s. qui vestes non habebant quas comode possent in via sternere vel forte non tantū afficiebant vt vestes suas pedibus asine et transeuntib⁹ subijcere vellent. ⌊Cedebant ramos de arboribus⌋. via illa p quam xpus transibat vndiq; multas arbores habebat et de illis cedebant ramos et in via sternebant sicut vestes. ⌊sternebant in via⌋. an eadem pars vie esset in qua vestes sternebantur et rami arborum nō apparet. et poterat esse q̄ simul ista sternerentur vel in diuersis partib⁹ vie ita q̄ vbi ponerentur rami nulle vestes sternerent et ecōtrario. ⌊Turbe autē que p̄cedebant et que seq̄bantur⌋. iste est alius honor xpo exhibitus. non soluz enī opere cum honorabant vestes et ramos in via sternentes: sed etiam vocibus clamabant apte eum messiam afferentes. dicit autē q̄ p̄cedebant et que sequebant q̄ xpus ibat in medio. et ita illi qui p̄cedebāt canebant et qui sequebant canebant. ⌊clamabant⌋. hoc erat ad maiorem laudem sz quia non soluz p fitebantur iesum esse messiam sed etiam illud excelsa voce dicebant clamando quasi non erubescerent hoc dicere nec timerent. ⌊dicentes osanna filio dauid⌋. istud ē quod xpo in laudē dicebant. i. honor et gloria sit filio dauid. i. messie qui est filiꝰ dauid et volebant imuere q̄ iesus essz messias cui istam laudez ⁊ honorē dabant. quid sit osanna. ī. dicetur. ⌊benedictus

qui venit in noĩe dñi ⁊.ad laudem xp̃i ptinet.i.xp̃us qui venit in nomine domini.s.ab eo missus vt redemptor noster benedictus sit.s.ab oĩb⁹ laudetur ⁊ benedicatur. ⁊osanna in altissimis ⁊.i.gloria vel pax sit deo in excelsis habitanti qui dignatus est nobis messiã redẽptorẽ nostrum mittere. ¶Querit̃ que turba erat ista que strauit vestimenta ⁊ clamabat. ¶Dicendũ q̃ multi erant isti qui hoc faciebãt ⁊ iõ turba vocabãtur.sic ꝺr mar.11.multi autẽ vestimẽta sua strauerunt in via ista ãt turba ex multis ꝯgregata erat: et est sensus q̃ oẽs qui nunc fuerunt in via venẽtes cũ xp̃o et occurrentes ei exhibuerunt ei hunc honorẽ.tota enĩ multitudo plebis iudeor hoc circa xp̃m faciebat q̃ eum honorar̃et licz aliqui eum spãliter psequerent̃.s.pharisei scribe ⁊ sacerdotes.iõ ceteri hunc honorẽ exhiberẽt.sic dicit ieron⁹ multitudo.n.donec corrupta non fuit cognouit qõ cõgruũ erat ppt̃ q̃ honorauit iesũ vn⁹ quisq3 ꝑm ppriã virtutẽ.et tñ ista turba cõgregatata erat ex tribus.s.ex discipulis xp̃i et ex eis qui sequebant̃ eum ex ieriche ⁊ ex illis q exierunt ei obuiam de ihr̃lm.oẽs.n.hi clamabant ⁊ vestes ⁊ ramos sternebant. de discipulis ꝑz luc̃.19.scz cũ appropiquasset iam ad descensũ montis oliueti ceperunt oẽs turbe descẽdẽtiũ discipulor laudare deũ. De turba veniente cum xp̃o de iericho ꝑz q̃ dicit ieronim⁹: turbe q̃ egresse fuerant de iericho ⁊ secute saluatorẽ supposuerũt vestimenta sua ⁊ strauerunt viam ramis arborũ.de turba occurrẽtiũ apparet.q̃ iob.12.c.ꝺr. turba multa q̃ venerat ad diem festum cũ audisset q̃ iesus ierosolimã venit acceperunt ramos palmarũ ⁊ exierũt obuiã ei Sciendũ q̃ non soli discipuli ꝫ ⁊ milti alij hoc faciebant ⁊ tñ euangelist̃ tota sacra scriptura hoc modo se hẽbat q̃ id qõ ĩ plurib⁹ locis scribitur si in vna p̃te plene non fuit scriptũ scribitur ĩ alia. Et ita lucas dixit de discipulis suis.iohãnes vero dixit de turbis q̃ venerãt ad diez festum ⁊ tñ oẽs tam hi q̃ illi venerũt.non accipit autẽ lucas discipulos ꝑ solis duodecĩ aplis vel ꝑ septuagĩta duob⁹.de quib⁹ luc̃.10.c. si qui de illis adhuc ĩperant sed ꝑ oĩb⁹ qui xp̃m sequebantur large vocando discipulos ab addiscẽdo.oẽs tamẽ qui cum studiose audiebant addiscebant aliquid ab eo ⁊ ita discipuli erant.sic dicit theophil⁹: discipulos vocat nõ solũ duodecĩ aut septuagintaduos sed oẽs quicũq3 xp̃m seqnebant̃ seu cã miraculorũ seu ad aliquã delectationẽ doctrine.

Q°.24 ¶Querit̃ ex quo loco cepit turba facere ista ad xp̃m .s.laudare eũ ⁊ vestimẽta sternere. ¶Dicendũ q̃ veritas ẽ q̃ duo xp̃o exhibita sunt.s.laus vocalis ⁊ stratio vestimentorũ ⁊ ramorũ in via.⁊ non fuerunt simul inchoata ꝫ ꝑus fuerunt vestes strate postea vero ceperũt laudare. vestes autẽ ⁊ ramos illico sternere ceperunt vt xp̃s ascendit sup asellũ. laudes vero aliquantulũ post. et hoc colligit̃ luc̃.19.c.naz ꝺr duxerũt pullũ ad iesũ ⁊ iacientes vestimẽta sua supra pullũ ĩposuerũt iesũ exeunte autẽ illo substernebant vestimenta sua in via. ⁊ sequit̃ cum appropiquarẽt ad descensũ montis oliueti ceperũt oẽs turbe laudare deuz Et ita ꝺr q̃ exeunte xp̃o.i.incipiente progredi postq̃ ascenderat asellũ. Si autẽ simul vtrumq3 inceptũ fuisset non ponerent̃ diuerse determinatões ita q̃ vnũ diceret̃ factũ exeunte iesu: aliud vero cũ appropiqueret ad descensum montis oliueti.etiã q̃ ordo lr̃e signat ibi prius fuisse vestiũ stratões q̃ laudes vocales. ¶Querit quare turbe honorauerunt nunc xp̃m sternentes vestimẽta sua ⁊ laudãtes eum vocal̃r. ¶Dicendũ q̃ fuit primo ex quodã gaudio spirituali qõ cõceperant de mirabilib⁹ que viderant eum facere iõ tanq̃ debitũ amorẽ ĩpendebant ei hũc. sic ꝺr luc̃.19.c. ceperũt oẽs turbe descendentiũ discipulorũ laudare deum voce magna sup oĩbus quas viderãt virtutib⁹. Et iciendu3 q̃ licet ꝑ oĩbus miraculis eum laudarẽt: tñ spãl̃r suscitatõne lazari q̃ erat miraculũ magnũ ⁊ recens .sic ꝺr.iob.12.c.testimoniũ q̃ phibebat turba q̃ erat cum eo qñ lazarũ vocauit de monumento ⁊ suscitauit eũ a mortuis ꝓpterea obuiam venit ei turba q̃ audiebat eũ fecisse hoc signũ. Scõo fuit: q̃ xp̃s indidit mẽtib⁹ turbar̃ q̃ eũ sic laudarẽt ⁊ hõrarẽt. nã ante hoc mltas virtutes fecerat. nunq̃ eũ sic laudauerãt aut honorauerãt. ĩNunc vero nullũ miraculũ fecit q̃ ẽ nunc ipm honorarent fuit q̃ deus mouit mentes eorũ vt spãl̃r eum nũc honorarent.sic colligit̃ luc̃.19.c. qñ laudantib⁹ sic turbis cristum: dixerunt pharisei xp̃o. magister increpa discipulos tuos quibus ille ait.dico vobis q̃ si hi tacuerint lapides clamabunt. q.d.tacere nõ p̃nt q̃ mentib⁹ suis ĩpressũ est qõ laudent.quia deus vult istã laudẽ fieri in tantũ q̃ cũ deus velit istã laudẽ fieri si tacerẽt isti alij laudarẽt ⁊ si nulli laudarẽt lapides laudarẽt. ⁊ hoc etiã ĩuit̃.ſ.in lra qñ principes sacerdotũ indignati sũt ppt̃ laudes puerorũ ⁊ dixerũt xp̃o. audis quid isti dicũt.ille autez ait.nunq̃ legistis: ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ pfecisti laudez.i. deus pfectã reddit laudẽ p ora puerox.sz laudẽ quã deus pficit p os alicui⁹ ẽ illa ad quã faciendã ipe mouet mentẽ hũana.iõ ipe inclinauit turbas ad laudem hanc ⁊ reliquũ honorẽ exhibendũ. ¶Querit̃ quare deus voluit q̃ iste hõr nunc exhiberet̃ xp̃o. ¶Dicendũ q̃ ꝓmo fuit ad implendũ ppheti am.q̃ sic̃ pdixerat zacharias xp̃m venturũ sup asinã ⁊ pullũ ⁊ iõ impletũ est vt inducit ⁊Matheus ita pdixerat q̃ filia sion exultaret ⁊ iubilaret tunc iõ etiã hoc debuit ipleri. Et isto fuit p honorẽ nũc ĩpensũ: ⁊ ita fuit cõueniens q̃ nũc honorar̃et xp̃s a turba. Scõo fuit ad mouẽdũ iudeos vt xp̃m susciperẽt vel si nollet nõ hẽnt excusationẽ. exhibitus enĩ fuit xp̃o nunc honor quẽ pdixerat zacharias quẽ cũ viderent ĩpleri iudei poterãt iudicare hũc esse messiã. q̃ si nollent inexcusabiles eẽnt si aũt nõ intelligerent fieret excecante eos malicia q̃ nõ excusat sz aggrauat cũ apta iudicia apperẽt. Tertio fuit q̃ cũ xp̃s esset iã morti ꝓpinqu⁹ volebat de se omĩa manifestari q̃ occulta manserãt. Ante hoc enĩ neq3 ipse se deũ aut messiã apte ⁊ publice dicebat nec ꝑ aplos predicari volebat. morti aũt ꝓpinqu⁹ se filiũ dei apte dixit corã cayapha.mar.14.c.ita ⁊ se messiã publicari voluit: qõ nũc factũ ẽ cũ turba diceret osãna filio dauid bñdictus qui venit.iste ẽ filius dauid.ſ.messias ⁊ venit in noĩe dñi.ſ.ad accipiendũ regnũ qõ magis exꝑssit marcus.ſ.osanna bñdictus q̃ venit in noĩe dñi ⁊ benedictũ q̃ venit regnũ dauid p̃ris nostri.regnũ aũt dauid erat regnũ messie.iere.23.suscitabo dauid germẽ iustũ ⁊ regnabit rex ⁊ sapiens erit.hoc ãt de iesu predicari manifeste viderunt nũc pharisei ⁊ sacerdotes ⁊ scribe ⁊ voluerũt q̃ tales laudes de eo dicerent̃.nã pharisei q̃ veniebant cũ xp̃o in via dixerunt ei: magister increpa discipulos tuos.ſ.vt tacerẽt laudes illas osãna filio dauid.cristus aũt noluit eos increpare sz magis eas confirmauit dicẽs q̃ nece erat eas dici: q̃ si illi tacerent lapides clamarent.sil̃r postq̃ fuit crist⁹ in tẽplo ⁊ pueri clamabãt osãna filio dõ indignati sup his sacerdotes ⁊ scribe dixerũt xp̃o: audis quid isti dicũt.q.d.nõ debes tolerare.crist⁹ aũt dixit q̃ erat bona laus ⁊ ita ex honore nũc ei exhibito fuit offensũ palã q̃ erat messias ⁊ tãq̃ messias recept⁹ ẽ in vrbe.iõ fuit ꝓuiẽs hũc honorẽ ĩpẽdi. Quarto fuit ad maiorẽ cõfusionẽ iudeorũ vt cũ post quinq3 dies cristũ occisuri eẽnt quẽ nunc vel vt regẽ ⁊ messiã receperat ppl⁹ ⁊ publice ei vt messie acclamatũ fuerat apperet magna eorũ iniquitas. ¶Querit̃ quare potiꝰ istũ honorẽ q̃ aliquẽ aliũ ĩpẽderũt ẽ nũc xp̃o ¶Dicendũ q̃ fuit q̃ hoc tpe non videbant̃ eipossse aliũ honorem deferre.nã recipiebat xp̃s in ihr̃lz et honorãdus erat in introitu suo.in hoc ãt non poterat nisi verbo et opere hõrari. vtroq3 ãt mõ honorat⁹ est.ope quidẽ q̃ vestes in via sternebant ⁊ ramos de arborib⁹ iaciebant.verbo aũt: q̃ clamabant cristo osanna.sic dicit ieron⁹ cũq3 ope cuncta ꝓplessent vocis quoq3 tribuũt testimoniũ.⁊ verũ est quantũ ad opus q̃ nõ poterant tribuere alitũ congruentiorẽ honorẽ.nã cristus veniebat ⁊ iõ viã ei parauerunt vestib⁹ eã operiendo ⁊ ramis. vtrũq3 ad gaudium ⁊ solẽnitatẽ ptinet sz maior erat solemnitas q̃ vestes sternerentur in via q̃ q̃ rami. Et tamẽ quidã q̃ nõ erant apti ad vestes sternendas q̃ forte vestes simplices habebant

Q°.25.

Q°.26.

Q°.27.

et manerent nudi vel quia vestes eorũ erant rusticane ⁊ nullũ honorẽ prestarent iaciebant ramos. sic glibet ꝑm suã dispositionẽ ⁊ facultatẽ faciebat. ita dicit ieronimꝰ. multitudo enim donec corrupta nõ fuit cognouit qꝫ cõgruũ erat ꝓpter quod honorauit iesum vnusquisqꝫ ꝑm ꝓpriã virtutem. De laude vocali dicendum qꝫ fuit multũ conueniens neqꝫ poterat alia esse magis cõueniens quia totus iste honor exhibebatur xpo vt messie et erat ad ostendendũ eũ esse messiã. ⁊ tñ ista verba clare ostendebant eũ esse messiã cũ vocarẽt filius dauid et dicerẽt nunc venire regnũ. mar. ii. iõ iste honor fuit multũ conuenienter xpo nunc exhibitꝰ. ¶ Querit de illis qui vestes in
Q°. 28. via eijciebant q̃re faciebant hoc. ¶ Dom qꝫ ad honorez hoc factũ ẽ. ⁊ hoc ꝑmo qꝛ tantũ honorẽ voluerũt nũc xpo dare. qꝫ etiã id qõ hoĩbꝰ nõ dar̃ asello xpi dederũt. ſ. qꝫ sup vestes hominũ graderer̃. Scõo qꝛ nõ potest aliquis magis aliũ honorare q̃ꝫ qꝫ ea que sibi cara sunt ei ꝑpendat. homines autẽ diligunt vestes quia in eis honorantur ⁊ ꝑm eas. qꝫ q̃ illas quas mundas et nitidas seruare quis cupit ad honorẽ suũ subijciat pedibus alterius sternendo ꝑ terrã vbi est maxima cõtamination magnꝰ honor est. ⁊ ideo cõuenienter isti sic xpm honorabant. hoc ãt deductũ est in exẽplũ. vt qñ nouiter recipimus aliqnos multũ venerabiles viros aut dños sternamus viam
Q°. 29. preciosis stramentis. quod etiã ad sacras cerimonias trãsfertur. ſ. qñ eucharistiã aut crucẽ aut aliqd aliud multũ sacr̃ volumꝰ venerari. ¶ Queritur de ramis qui sternebantur et qꝫ portabanꝫ q rami erãt et ad quid. ¶ Dicendũ qꝫ ecclesia cantat ramos istos fuisse palmarũ et oliuarũ. naz ỏz qꝫ pueri hebreorũ tollẽtes ramos oliuarũ obuiauerũt dño. euangeliste autẽ tres. ſ. matheus. marcus ⁊ lucas qui rẽ istã ꝑfectꝰ referunt ramos dicunt stratos in via sz non dicunt quales fuerit sz dicẽdũ qꝫ sicut eccl̃ia cantat rami fuerũt palmarũ ⁊ oliuarꝝ De palmis pz qꝛ ioh. 12. ỏz multa turba q̃ cõuenerat ad diez festũ cũ audissent qꝛ venit iesus ierosolimã accceperũt ramos palmarũ ⁊ exierunt obuiã ei. de ramis oliuarum patet quia ỏz. ſ. in littera ⁊ mar. 11. qꝫ plurima turba strauerũt in via vestimenta sua alij cedebant ramos de arboribꝰ. arbor autẽ ꝑm cõsuetudinẽ significat arbores fructiferas. arbores vero nõ fructiferas ligna vocamus vt colligit. Ben. 1. ⁊ deut. 20. ca. et iõ arbores iste de quibus rami cedebantur erant fructifere ⁊ tamẽ cedebãtur in monte oliueti vt patz in lra. qꝛ in descensu montis oliueti cepit fieri ista solemnitas canentiũ vt pz luc. 19. c. sternere ãt vestes ⁊ ramos fuit ante descensũ mõtis cum venisset xps ad ipm montẽ vt innuit̃ in lra: sed in mõte oliueti michil erat ꝓncipaliter nisi oliue ⁊ ob hoc vocat̃ mons oliuet. iõ appet qꝫ de oliuis erant illi rami. sic dicit ieronimꝰ. alij cedebant ramos de arboribus. ſ. fructiferis qbus erat mons oliueti cõsitus et tñ ille oliuis cõsitus erat. Sciendũ ãt qꝫ isti rami erant duplices: quidã fuerunt qui manibꝰ portabanꝫ. alij vero qui sternebanꝫ in via. in manibꝰ portabanꝫ rami palmarũ. in via aũt sternebanꝫ rami oliuarũ. rõ huiꝰ fuit. qꝛ quãdo introiuit cristus in ihrlm quedã turbe veniebant cũ eo et alie exierunt ei obuiam de vrbe. ille que veniebãt cum eo ⁊ q̃ sequebanꝫ de iericho nõ ferebant ramos in manibus sed vestes sternebant in via ⁊ ramos vt per viam sic stratam transiret xpus eqtans sup asellũ. et isti cedebant ramos de arboribꝰ q̃s ĩ via inueniebãt ⁊ tñ qñ ipi ĩceperũt hũc honorẽ xpo exhibere erãt in mõte oliueti et ibi nõ erãt nisi olive vel saltẽ ꝓncipaliter erãt olive. iõ rami de oliuis erãt qui cedebanꝫ ⁊ sternebanꝫ in via illis vero qui de vrbe obuiam xpo exierunt occurrerunt rami palmarũ. nã iuxta vrbem erant palme ⁊ de illis tollebant ramos quos in manibus ferebant. verum ẽ tamẽ qꝫ aliq non potentes accipe ramos palmarũ vel qui de hoc nõ cogitauerãt acceperũt ramos ỏ oliuis. et ita cãtat ecclesia qꝫ pueri hebreorũ tollentes ramos oliuarꝝ obuiauerunt dño Joh. tñ solos ramos palmarũ nominauit: ⁊ rõ est: quia ꝓcipuos ramos eorum qui de vrbe exierant nominauit. Et isti erant rami palmarũ. Aliqui autẽ dicunt qꝫ rõ q̃re de oliuis ⁊ palmis fuerunt rami fuit quia isti cõueniebant ad significationẽ ciusquod gerebaꝫ. ista oliua mia significat. palma ãt victoriam. et qꝛ xps ex mia voluit supportare defectꝰ nostros ⁊ pro nobis mori rami de oliuis cõuenibant. ⁊ qñ post passionem triumphauit de morte vt ei amplius non dominaretur neqꝫ nos morti eterne essemꝰ subiecti palmarũ rami ad victoriam istam ostendendam ei cõueniebant. ⁊ fuit cõueniens ordo. nã sicut prius fuit mors qꝫ triumphus de morte. ita prius fuerunt rami de oliuis qꝫ de palmis. qꝛ ramos de oliuis sternebant turbe que cũ xpo veniebant. ramos aũt de palmis portabant turbe que de ihrlm exierant obuiam xpo. etiã quia sic passio xpi ignominiosa: resurrectio autẽ in qua fuit victoria de morte fuit gloriosa. ita rami oliuarũ cesi de arboribꝰ sternebanꝫ in via vt ab omnibus cõculcarenꝫ. rami aũt palmarũ in manibus in honorem tollebantur. sic dicit augꝰ. rami palmarũ laudes sunt significantes victoriaz qua erat dominus morte moriẽdo supaturus ⁊ tropheo crucis ỏ diabolo mortis ꝓncipe triumphaturus. Sz dicendũ qꝫ licet rõ assignata satis pulcre aptetur tñ non fuit illa causa motiua ad hoc faciendũ. qꝛ qui ramos de oliuis ⁊ palmis accipiebant nesciebãt an isti rami aliquid significarent. ideo dicẽdũ qꝫ cã motiua fuit qꝛ isti rami potius q̃ꝫ alij occurrerũt. nã turbis cum xpo venientibꝰ nõ occurrit cedere ramos nisi oliuarũ qꝛ erãt in mõte olivueti. turbis autẽ venientibꝰ in occursũ xpi occurrit accipere ramos de palmis qꝛ iuxta ciuitatẽ palme erant. ¶ Queritur cũ dicatur hic qꝫ turbe clamabant quõ põt stare. ¶ Dicendũ qꝫ duplices fuerunt qui cantauerunt in aduentu ⁊ ĩtroitu iesu in ihrlm. quidã in via. alij vero in templo posiq̃ in illud intrauit. Primi erant tam viri q̃ꝫ mulieres. ſ. erant turbe scõi autẽ erant pueri. De primis pz. qꝛ ỏz hic. turbe aũt que ꝑcedebant ⁊ sequebãtur clamabãt. ⁊ tñ noĩe turbarũ tota multitudo intelligitur ꝑmiscui sexus. et iõ ỏz mar. 11. qꝫ ꝑcedebãt et q̃ sequebanꝫ clamabant. et iste turbe erant que veniebant cum xpo de iericho. et vltra bas ille turbe que de ihrlm exiuerant clamabant. ioh. 12. c. ſ. turba autẽ multa q̃ venerat ad diem festũ: cum audisset qꝛ iesus ierosolimã venit: acceperũt ramos palmarũ ⁊ processerunt obuiam ei et clamabant osanna benedictus qui venit ⁊c. hoc autẽ totũ erat in via. in tẽplo autẽ forte soli pueri clamauerunt et isti sunt de quibꝰ ỏz. j. in lra ⁊ hos solos audierunt scribe ⁊ sacerdotes clamantes iõo de solis pueris locuti sunt. Cum autẽ ỏz qꝫ accipianꝫ ibi pueri ꝓ hoĩbus qui viri erant integri ꝑm ꝓditionem scripture Dicendũ qꝫ hoc non stat. qꝛ pueri non vocanꝫ nisi ꝑm etatem vel ꝑm cõditionẽ puerilẽ. sic̃ ysa. 65. ỏz qꝫ non erit ibi puer̃ cẽ tũ annorũ. i. q senex est etate ⁊ ꝑm morẽ iuuenil̃ vt ỏz. 1. et hi cor. vel. i. filiꝰ ysay. &c. ego et pueri quos donauit michi dominꝰ. i. ego ⁊ filij mei. ⁊ ꝓmo politicor ỏz pueri ⁊ puerorũ pueri. i. filij ⁊ filij filiorũ. vel pueri. i. seruꝰ vel subditꝰ. sic ỏz ſ. 12. c. ecce puer meus quẽ elegi. ⁊ ysa. 42. vbi ponit̃ eadẽ sẽtentia loco huiꝰ ỏz: ecce seruus meus suscipiam eum. ꝓpria aũt acceptio eiꝰ est petate. ſi autẽ aliter accipiatur sp ponitur aliq̃ adiectio ꝑ quã ondit̃ ꝑ quo accipiaꝫ. et tñ ibi ponit̃ pueri absolute. ſ. puerꝝ canẽtes q̃ ꝑ etate ponit̃. Scõo qꝛ xps ad defensionẽ illorũ cãtus allegauit dictũ psalmi. ſ. ex ore infãtiũ ⁊ lactentiũ pfeciſti laudẽ qõ pueris cõpetit. qꝛ als si essent turbe nõ cõpeteret eis hoc cũ nõ sint illi infãtes ⁊ lactentes. q dã eni clamoꝛ fuit in via: aliꝰ in tẽplo. clamoꝛ vie fuit turbarũ. clamoꝛ tẽpli fuit puerorũ. ¶ Queritur de istis clamantibus in via qui erant. ¶ Dom qꝫ clamãtes in via non solum erant discipuli xpi sz et oẽs alij qui cũ eo veniebant. Et pz qꝛ ỏz: turbe autẽ que ꝑcedebant ⁊ q̃ sequebãtur. et tñ discipuli xpi pauci erant ita qꝫ nõ possent vocari turbe. Scõo patz qꝛ ỏz q̃ ꝑcedebant ⁊ q̃ sequebanꝫ. in quo videt qꝫ oẽs signantur q̃ veniebant cũ xpo qꝛ nõ poterãt plures esse qꝫ q ꝑcedebant ⁊ sequebantur. hanc causam adhuc apertius expressit mar-

eus dicēs qꝫ q ꝑibant et q sequebanť clamabāt ⁊ tñ nulli erāt cum xpo nisi qui ꝓeibant et q seq̄banť. Tertio ꝑz: qz ioh. 12. c. 6z. qꝫ turba q̄ venerat ad diē festū exiuit obuiam xpo ⁊ ista clamabat osanna. Et tñ isti non erant discipuli xꝑi: qz illi cum eo veniebant de iericho. et nō exieŕt de vrbe in occursū eius. sz inter istos clamātes erāt etiā discipuli eius qz illi nō minus laudarent xꝑm qꝫ ceteri: ipi enī etiā vestimēta sua sup pullum posuerant. vt crist⁹ sederet. vt ergo non esset ista laus suspecta faceret de⁹ qꝫ nō ipsi soli laudarent: et ita fecit: qz oēs turbe clamabant. etiā faceret qꝫ nō essent ꝑmi ipi in clamādo nesz incitarent alios ad clamandū sed turbe a seipis deo inspirāte incitarentur et ille ita feruenť clamarēt sicut discipuli cristi omēs ergo tā turbe qꝫ discipuli clamabant sz ꝑm lucā: omēs
Q.° 32. clamantes discipuli vocātur. ¶ Queritur cū isti dixerint nūc osanna quid illud sit. ¶ Dicendū qꝫ varie accipitur. Quidā dicunt qꝫ osanna non significat cōceptum sz affectū mentis: sicut interiectiones. sic dicit Aug⁹. osanna vox est obsecrantis magis affectum indicans quā rem aliquā significans sicut sūt in lingua nr̄a interiectiones. Alij dicunt osanna esse dictionez cōpositam ex integro ⁊ corrupto scilicet osi. significat salua vl̄ saluifica. ana est interiectio deprecantis. sic dicunt beda ⁊ remigius. scilicet osanna est cōpositū ex integro ⁊ corrupto. osi enī dicitur salua vel saluifica. ana vero apud illos interiectio est obsecrantis. nam sic apud illos ab obsecrante dicit̄ osanna apud nos a dolente dicitur heu. Alij dicunt qꝫ osanna vna dictio simplex est ⁊ significat salua vel saluifica. Sic dicit ieronimus quid significet osanna nunc perstringā in. 117. psalmo qui manifeste de aduentu saluatoris scriptus est inter cetera boc quoqz legimus. O dñe saluū me fac. o dñe bene prosperare benedictus qui venturus est in nomine domini. pro eo qꝫ in septuaginta habeť interpretibus. o dñe saluū me fac in hebreo legimus ana adonay osiana. quod manifestius interpretatus est simacus dicens obsecro dñe saluū me fac. Dicendū qꝫ ista est vera interpretatio quā ieronimus ponit ⁊ ita in deo petebant se saluari per cristuz. Et ad hanc reduci debent alie due expositiones. nam cū augustinus dixit qꝫ erat dictio significans affectum sicut interiectio apud nos. Dicendū qꝫ boc est verum de ana sed nō de osanna. quia ana cum per se est vna dictio solum affectū notat. cum vero adiungitur vt dicatur osanna plusqꝫ affectus significatur quia est verbum imperatiuū. Cum aūt beda ⁊ remigius dicunt esse dictionem cōpositam ex osi ⁊ ana ex hoc decipiunť: quia ana per se vna dictio est apud hebreos que est interiectio obsecrantis. ⁊ tunc si fiat cōpositio retinebit hec dictio significatū amborū cōponētiū vt dicatur osanna idest obsecro salua. ⁊ hoc quidem satis esse poterat. Et tamen nō est negandū osanna per se dictionē esse. vnā simplicē que significet solū salua: vel saluifica. qꝫ patet quia si osanna significaret obsecro: salua. frustra adderetur ei ana vt diceret ana osiana. ⁊ tñ ita hēt̄ ps. 117. vbi lr̄a nr̄a dicit o dñe saluū me fac. ⁊ lr̄a sim. ibi dicit: obsecro domine saluū me fac. dicit lr̄a hebraica ana adonai osiana. ana ponitur pro obsecro vel. o. que est dictio optantis vel obsecrantis. adonay. i. dñe. osiana. i. saluū fac. sz qz in ꝓnti nō dixerūt ana osiana sz solum osana accipi putant ꝑ obsecro salua. ⁊ tñ osana non significat ꝓprie nisi salua vl̄ saluifica. Sed obiciet qꝫ non significet hoc qz vbi mathe⁹ ⁊ marc⁹ et iohes posuerūt osana. posuit lucas gloriā et pacē luc. 19. s. benedictus qui venit in noīe dñi rex: pax in celo ⁊ gloria in excelsis. Alij aūt dicūt osana in excelsis. ergo gloriā ⁊ pacem significabit osana. Dicendū qꝫ osana est verbū iō non potest significare pacē et gloriam que sunt significata noīa sed significat salua vel saluifica: ⁊ tñ lucas magis posuit qō illi significare intēdebāt qꝫ qō voce exp̄sserunt. verū est tamen qꝫ ꝓpter verba luce aliqui sic exponunt. osana. i. gloriā ⁊ pacem. sic dicit crisosto⁹. osana q̄dam interpretant gloriā: alij redemptionez. nam ⁊ gloria illi debetur ⁊ redemptio illi cōpetit qui omēs redemit. ⁊ ita etiā origenes exposuit osana. i. restitutionem in vitam eternaz: eo qꝫ addidit in excelsis: cū ait: humanā quidē dispensationē laudant eo qꝫ dicunt: osana filio dauid ⁊ restitutionē eius in sancta eo qꝫ dicunt osāna in excelsis. Aliter etiā pōt dici qꝫ osanna solū significat salua. et tñ vltra hec dixerunt turbe aliquid aliud. s. pax in celo et gloria in excelsis et istud nō exp̄ssert alij euangeliste sz solus lucas. sic multa alia vn⁹ tacet ⁊ ali⁹ exp̄rimit. ¶ Queritur qd voluerūt significare turbe ꝑ hec q̄ dixerunt. ¶ Dicendū qꝫ turbe tria ꝑ hec significaueŕt. Primum Q.° 33.
est qꝫ eū messiā ⁊ regē israel ostēderūt. scōo qz eū laudauerūt bona ip̄recantes. tertio qz sibi ip̄is bona ab illo fieri petunt dicētes: osana in excelsis. i. salua nos in excelsis. i. da nobis salutē que est in vita eterna. Et hoc siue osana sit vna dictio simplex. i. verbū ip̄atiui ⁊ significat salua. vel saluifica siue sit dictio cōposita ⁊ signet osana. i. osiana. i. salua obsecro. ⁊ bene hoc ꝯcludūt. nā messias nō veniebat ꝓpter seipm sz ꝓpt nos vt saluaret nos iō post qꝫ eū laudauerūt dicūt: osana in excelsis. i. salua nos in celo vbi ē vera salus. Dativ⁹ aūt ille. s. filio dō referri pōt ad verbū ꝓcedens. s. turbe clamabant filio dō. i. ad honorē filij dauid dicētes osana. vel filio dauid. i. ad illum dicēdo osana. i. salua nos. vel pōt referri ad seq̄ntia. s. filio dauid benedict⁹ q̄ venit. i. dicebāt filio dō bñdict⁹ q̄ venit
¶ Queriť an turbe q̄ clamabāt dicētes osana nē. intelligebāt Q.° 34
q̄ dicebāt. s. xpm esse messiā ⁊ a dño venisse r̄ salutē ꝑ eū futurā. ¶ Dom qꝫ appet plene an isti intelligerēt qō dicebāt naz isti cōfitebanť ihesū esse messiā et deū cum ab eo salutez in celis petant. s. osana in excelsis: vel i altissimis. salutare aūt i terra posset fortassis homo sz saluteˊ q̄ in celis ē nemo nisi de⁹ dare pōt. qz celū celi dño: terrā autē dedit filijs hoīm. Sic dicit hilari⁹. Laudatōis. n. verba redēptōis in eo exp̄munt ptātem. filiū aūt dauid nūcupāt in quo agnoscerēt eterni regni heredi tatē. etiā asseruerūt ꝑ aduentū xꝑi pacē in celo et gloriā in excelsis futurā. luc. 19. sz talia nemo pstat nisi q de celo est ⁊ sup oēs est. Ista aūt omia nō est verisiˊle qꝫ tota ista multitudo clamās intelligeret. qz omēs turbe que ꝓcedebāt ⁊ q̄ sequebanť clamabant sz hec intelligere magnorū erat. iō potius videtur qꝫ nō intelligētes ista dicerent introeunte in eos spū dñi q eos ad hec ip̄elleret dicēda. sic dicit crisos⁹. merito ꝯmouebanť vidētes rē mirabilē. hō laudabatur q̄si deus. sz deus laudabať in hoīe. puto autē qꝫ neqz ipi qui laudabant sciebant qō laudabant sz spūs subito ingressus in eos veritatis verba fūdebat. Scōo appet: qz ex testimonio qō xps induxit ad confirmationē laudis istorū videť qꝫ nō intelligerēt: sz de⁹ moueret eos ad hec dicenda. s. nunq̄ legistis qꝫ ex ore infantiū ⁊ lactēntiū pfeciſti laudē. nō dixit aūt infātes ⁊ lactētes pfectam reddiderūt laudē. sz ex ore infantiū ⁊ lactentiuz pfeciſti illam quaz de⁹ ꝑ os puerorū loq̄reť ipis nō intelligētib⁹ qd dicerēt. nam
Q.° 35.
si ipi intelligerēt qd dicerēt nō de⁹ ꝑ eos sz ipi a deo illuminati loq dicerenť. ¶ Queriť cū xps ante hoc honorē sperneret: imo fugeret. fugit. n. in montē vt inueniri nō posset. ioh. 6. c quō nunc eūdē honorē libenter acceptauit passus vocari se regē israel publice. et fieri sibi: q̄lia fortassis alijs regib⁹ facta nō fuerāt. ¶ Dōz qꝫ xps ꝓmisit nē ⁊ ꝓfēsit sibi honorē hūc excellentē ꝑstari tam in voce qꝫ in re: Cā aūt quare xps nūc voluit honorari ⁊ vocari rex ⁊ tractari vt rex ⁊ tunc noluit: fuit ꝓma qz nūc erat ꝓpīqua⁹ passioni: tūc vero distabat ⁊ multa xps fecit apte iuxta morteˊ q̄ ꝑus nō fecerat. fcepit. n. xps hūc honorē per quinqz dies ante mortem suā vt colligiť ioh. 12. cū vero fugit vt nō fieret rex fuit plusqꝫ annū ante mortē suā nam xps fuit occisus in pasca. s. in die primo azimorū. ⁊ tamē quādo saturauit turbas ⁊ fugit in montē erat proximū pascha iudeorū. ioh. 6. et nō fuit illud pasca in quo xps occisus est qz illō pasca ē in martio qō est azimorū ⁊ tñ post pasca quod est i quo xps saciauit turbas. ioh. 6. fuit festum encenioꝝ. ioh. 7. et illud est in fine septembrīˊ. s. die quintodecimo mensis septimi et postea adhuc fuit festum encenioꝝ et illud est in yeme

in nouēbri vel decēbri. ioh. 10. c. facta sūt autē encenia ieroso
limis & yems erat & ambulabat ihesus in porticu salomonis.
Et post hoc fuit iterū pasca. s. azimorū. ioh. 12. et tunc xps ve
nit ihrlm cum ramis & cantu. e. c. et ita fuit vnū post aliō pl⁹
q̄ per annū. sz ante mortē xps de se multa occultabat & occul
tari volebat qui passione ppinquāte reuelauit. sīc̄ se esse mes
siā & deū qō nunq̄ ante publicauerat & tū in die passionis sue
dixit corā caypha et oībus iudeis q̄ erat ipe filius dei. mar.
14. c. ita xps rex erat & ante mortē longo tpe noluerat publi
cari. nūc vero cum post quinq; dies occidendus esset voluit:
vt illō notū fieret vt nō solū ipe eēt messias et rex sz etiā q̄ ap
peret q̄ ipe talē se esse sciebat & p tali se aliq̄n gerebat. hoc āt
nunq̄ conueniēti⁹ fieri posse visum est: q̄ cum nūc vltimo in
troiuit ihrlm. iō nūc voluit sibi hunc honorē prestari. Secū
do fuit vt p hunc honorē tam manifeste ei oblatū iudei moue
rent ad eum recipiendū in messiam sīc̄ vere erat: vel si facere
nollent: sicut ex signis colligere poterant incitarent saltem ad
citius exequendū mortez illius et appareret iniquior opatio
eorum. De his dicit crisosto⁹. nunq̄ antea sibi dñs adhibuit
misteria iumentorū neq; ramorū virentia circa se ornamenta
p̄stituit: nisi modo q̄n ihrlm vt pateret ascendit. excitauit enī
videntes. vt facerent quod p̄us volebant: ergo potestas eis
data est non mutata voluntas. Tertio fuit q̄ rex erat xp̄s re
gni spūalis cum regnū suum nō sit de hoc mundo Joh. 18. c.
i. non sit tale quale est regnū huius mundi. illi autē qui no-
bant eū r̄gē p̄stituere q̄n saturauit eos volebant p̄stituere eū
regem tpalē & modo humano & ideo noluit: nunc vero ipm
regē ipūalem vocauerunt cū ab eo petiuerint salutē in excel
sis quā dare non potest nisi spūalis. iō talem p̄incipatū non re
cusauit neq; se sic regē vocari renuit. sic dicit beda. Legimus
autē in euangelio iobis: q̄ ne facerent eum regē in montē fu
git. nunc aūt vbi passurus ierosolimā venit non refugit eos
qui se regem nūcupant vt apte doceret q̄ nō tpalis & terreni
regni: sed eterni in celis rex esset īperij atq; ad regnū p̄ cōtē
ptū mortis p̄ueniret. Quarto fuit q̄ illi qui volebant eum
regē cōstituere q̄n turbas pauit nō mouebant bono animo:
qui vero eum nūc regem appellabant honesta rōne mouebā
tur: iō illorū honorē fugit. istorum vero acceptauit. illi enim
voluerunt xp̄m regē facere vt sīc̄ eos tunc pauerat: ita semp
corpaliter pasceret & nō esset eis aliquis labor in acquirendo ne
cessaria corpori. iste āt turbe p̄stiterit nūc xp̄o honorē non intē
tione carnali sz sancta. s. q̄ viderant miracula que fecerat. sic
dr luc. 19. ceperunt oēs turbe laudare deū voce magna super
oībus quas viderant virtutibus et spāliter ppter lazari sus
citationē. ioh. 12. c. Quinto et p̄incipaliter fuit: q̄ illi volebāt
cōstituere regē quasi ab eis acciperet ptātē regni p hoc q̄ eū
constituerent. nā dr ioh. 6. q̄ ihesus p̄gnouit q̄ venturi essent
vt raperent eū & cōstituerēt eū regē: talē autē cōstitutionē in re
gem xps detestabat quia ipe erat maior hoībus & naturaliter
erat rex eorū et rex oīm regū terre: apoca. 1. c. quō ergo vel
let ptātē quā ipe bēbat accipere ab alio. et ptātem quidē quā
sup oēs habebat accipere a paucis et sup paucos. valde enī
z̄ hoc sua ptātē minuēt: iō tali mō nūq̄ vellz hōrē accipe neq;
aū mortē neq; iuxta mortē. vñ talē honorē nō solū recusauit sz
etiā fugit. iste āt hōr regi⁹ aliter ei prestabat q̄ isti nō cōstitue
bant eū in regem sed regē esse dicebant: & nō quidē ab homi
nib⁹ cōstitutū sed a deo datū & missum. nā dixerunt: bñdict⁹ q̄
venit in noīe dñi rex israel. ioh. 12. i. a deo missus. Dicendū
q̄ q̄ iste due cause simul sūpte fecerūt q̄ xps nunc accipet istū
honorē. s. q̄ ex iusta causa ipendebat: et q̄ circa finē vite eius
nā si longe ante mortē ei prestaret nō reciperet eū. vñ etiā si se
pe intrauerit ante hoc in ierusalē nunq̄ similē honorē prestari
sibi voluit. ¶ Et cum intrasset ¶ Hic ponit iudeorū contradi
ctio. nā indignati sunt iudei. s. p̄incipes sacerdotū & alij magni
vt dr. j. in lra q̄ p̄incipes sacerdotū indigne tulerint cant⁹ pue
rorū etiā quia ciuitas dr hic cōmota qō putant aliqui ex īdi
gnatione esse: et ita fuit illa cōmotio quedā cōtradictio et dicit
¶ et cum intrasset ¶. s. in ciuitatē ierosolimā: et videnes eū ci
uces. ¶ cōmota est vniuersa ciuitas ¶. i. cēs ō vrbe cōmoti sunt
ppter istā nouitatem receptionis xp̄i in vrbem. ¶ dicēs quis
est hic ¶. s. cui tantus honor īpendit. ¶ populi aūt dicebant ¶. s.
hoīes simplices vl illi q̄ veiebāt cū eo i via. ¶ hic ē ihes⁹ pp̄ha ¶
p⁹ nomē p̄riū ponūt. deinde dignitatē. s. q̄ erat pp̄heta. pa
rū dixerunt. q̄ plusq̄ pp̄heta erat. ¶ a nazareth galilee ¶. i. de
vrbe nazareth que ē in p̄uincia galilee: & ibi nutritus fuerat
q̄ vis nō nat⁹. ¶ Querit quō fuit cōmota vniuersa ciuitas & Q°. 36.
q̄re. ¶ Dicūt aliq̄ q̄ ista cōmotio fuit quedā cōtradictio iu
deorū et indignatio ō isto honore q̄ exhibebat xp̄o q̄ erat ma
gnus. iuidebant. n. p̄incipes sacerdotū et pharisei scribe xp̄o
q̄ a pp̄lo honorare et plusq̄ illi & q̄ eorū vicia increparet: q̄
to maior ei reuerentia a pp̄lo exhiberet tanto fi maior & ma
ioris auctoritatis esset redargutio facta de eis xp̄o: & iō indi
gne ferebant quēcunq; honorē ei a pp̄lo delatum: potissime
hūc q̄ maxim⁹ erat. Et ista indignatio eorū q̄ in verbis & vul
tu ostenderūt cōmotio appellat. Et q̄ id qō p̄incipes ciuita
tis faciūt dicit facere ciuitas: licet singuli de vrbe adhoc nō co
penit cōmotis istis ōr cōmota vniuersa ciuitas. Et ita expo
nit nicola⁹. et hoc mō cōtinuata est lra. Alij aūt volunt vt ie
ronim⁹. crisos⁹. origenes. q̄ ista cōmotio fuit quedā admiratiō
ex qua moti sūt ad querendū de eo qō videbant. ¶ Dēm er
go vt. s. q̄ ista motio nichil aliud fuit nisi concursus quidam
ad videndū xp̄m introeuntē in vrbē et q̄ ad hoc de domibus
suis & de alijs locis in quib⁹ erāt oportebat eos cōuenire i lo
cū p quē xp̄s transiturus eēt dicebātur p̄moueri. Et ōr tota
ciuitas cōmota nō quidē q̄ nemo manserit in tota vrbe q̄ ad
hoc spectaculū nō p̄uenerit sz q̄ plurimi cōuenerāt ita vt oēs
p̄uenisse viderent & tūc vniuersum vl oēs ponere solem⁹. Et Q°. 37.
ita ypbolice p multis oīs dicim⁹. ¶ Querit q̄re cōmota ē
ciuitas vt p̄curreret ad videndū xp̄m introeuntē. ¶ Dicēdū
q̄ p̄mo fuit ex cōditione spectaculi. Libent. n. cūcti hōmi
nes ad spectacula q̄ delectāt in eis. Istud aūt spectac̄lm erat
q̄ xp̄s veniebat cū multitudine pp̄li canentis & brāchis ramos
in manib⁹. vñ qualecūq; esset istud spectaculū p̄curreret mul
ti ad illud in tā magna ciuitate sīc̄ erat ihrlm. Secōo et spāli⁹
ppter cōditionē hui⁹ spectaculi. nō enī erat tale sīc̄ cetera. nō
enī vsq; tunc legim⁹ fuisse factū q̄ aliqs recipetur in ihrlm
cū frequētia turbarū canentiū & ramos in manib⁹ tenentium
stratis ramis et vestib⁹ in via. et q̄ magis mouebat q̄ ille cui
tantus deferebat honor sedebat sup pullū asine et hoc valde
videbat repugnare illi magno honori. sic dicit crisos⁹. Inter
roga iudeos quis rex sup asinaz delatus intrauerit ierosoli
mā sz nō vtiq; aliū habēt dicere. Et iō ppter rē insolitā esse:
oēs audiētes hoc fieri cōcurrerent q̄ videre vellent. Tertio
spāliter cōmouebant ppter admirationē. audiebant enī hoc
fieri & cām quare fieret nesciebant. vñ non solū cōmoti sunt vt
irent ad videndū sed etiā postq̄ videbant admiratōe cōmo
uebantur q̄ nesciebāt cām hui⁹ rei. magnā enī rem fieri vide
bant cū tanta pp̄li frequētia cum xp̄o veniret: & de hoc nichil
ante dictū fuerat: et iō res subito facta eos in admirationem
vertit potissime q̄ nesciebāt quō ista inter se p̄uenirēt. s. q̄ su
p asinā sederet & q̄ tant⁹ ei honor deferret. sic dicit iero⁹. In
troeūte ihesu cū turba tota ierosolimorū ciuitas commouet mi
rās frequētiaz nesciens veritatē. Quarto fuit et adhuc spāli
us ppter verba canentiū. illi. n. vocabant eū regē israel dicen
tes osanna filio dauid. & illud: benedict⁹ qui venit in noīe dñi
rex isrl. ioh. 12. c. erat āt magnū nomē regis. iudei āt tūc regē
non habebāt sīc̄ ipi dixerunt: nō habem⁹ regē nisi cesarē. ioh.
19. c. sz erat diuisa regio in tetrarchias. vt p̄z luc. 3. c. et iō de
siderabant valde regem de p̄genie sua habere. nunc vero cū
audierūt regē isrl acclamari & cantari nemo erat qui videre
non cuperet attonitus magnitudine rei. Quīto et adhuc p̄ci
palius quia messiam illum vocabant canentes cum dicerēt.

ōsana filio dauid.sed filius dauid est messias.et mar.11.c.dicitur:benedictus qui venit in nomine domini :et benedictum qō venit regnum dauid patris nostri.i.regnum messie quod est regnum dauid.et tamen messias erat valde desideratus.sicut dicitur Agei.2.ca.Et veniet desideratus cunctis gētib⁹. credebant enim iudei totum bonum suum esse in messia ⁊ per eum se liberandos ab omni malo:ideo nichil magis q̄ messiam desiderabant.audito ergo nunc nomine messie valde allicerentur corda omniū ad videndum rem istam.maxime quia nō laudabatur iste vt homo sed vt deus cum peteretur ab eo salus in celo.tales laudes nulli vn̄q̄ hominū exhibite fuerāt ideo magis eos in admirationē mouebat.sic dicit crisostom⁹ merito autem cōmouebant videntes rem mirabilem.homo laudabatur quasi de⁹ laudabat in hoīe Sexto fuit hoc quia deus impulit corda omniū ierosolimitarū vt irent ad videndum istud spectaculum.erat enī valde cōueniens ad cristi manifestationem et ad ostendendū peccatū gentis iudeorum. Nam nūc publice vocabat a turbis xp̄s messias et rex israel. Et ita cum tota ciuitas ad hoc spectaculum q̄ueniret non poterant negare se audisse illum esse messiam vt saltez circa hoc cogitandi locus eis esset an verum esset.cum autē post quīq; dies occideret vidente tota ciuitate petente hoc populo ⁊ p̄n cipibus.ille qui nunc tota ciuitate p̄sente cum tanto honore et vt messias fuit receptus in vrbe non erat excusabile factum. Et ita post mortem xp̄i et resurrectionē cum p̄dicaret a discipulis suis ibz fuisse messiaz nō esset res penit⁹ incredibilis:cū paulo ante mortem a tanta turbarum frequentia recept⁹ fuerit publice in vrbe messias.et hoc coram omnibus fuerit acclamatū nemine impediente :quod si non factum fuisset videte toto pplo potuisset negari illum fuisse messiaz quasi non fecisset omnia que messias facturus erat:aut saltē dubitaret a plurimis qui hoc non vidissent. et ideo erat hoc valde conueniens ad facilius introducendaz fidem de xp̄o post mortez
Q°.38. et ad magz oñdēdū iniquitatē iudeor̄.¶ Queritur quomō poterant q̄nerere:quis est hic qñ xp̄s introiuit in vrbem quia hoc p̄supponit eum ignotum ⁊ tamē non videt hoc satis verisimile.¶ Dicendū q̄ vere fuit p̄ modum interrogatōis et non erat principū indignator̄ sed populi q̄rentis ad hoc spectaculum,et ista est veritas.s.q̄ ierosolimite agnoscebant xp̄m ex vultu si eum viderent. et tamē isti q̄rebāt quis est ⁊ non videbant xp̄m sed a turbis q̄rebant quis est hic.i.iste qui venit cui exhibetur iste honor.nam vt dicit supra in l̄ra aliq̄ turbe precedebant xp̄m ⁊ alique sequebantur ⁊ ambe clamabant osana.Jerosolimite ergo videntes primaz turbam que magna et longa erat ⁊ nondū videntes xp̄m dicebāt quis ē ⁊ ideſt iste qui venit.si tamē eum viderēt non quererent q⁹ sciebāt qs eēt.vocāt āt hic ppli nō qdē ppli ierosolimitāi sz ppli qui cum xp̄o veniebant.scz.turbe q⁹ ab illis querebat.illeve niebant clamando osana iō ab eis querebant ierosolimite qs
Q°.39. veniret et illi respondebāt ¶ Queritur quō isti dixer̄t iesū esse ppbetā a nazareth:nā ñ erat a nazareth sz a bethleē q⁹ ī bethleē nat⁹ est.s.2.c.et non in nazareth.¶ Dom q̄ xp̄s natus fuit in bethleez et educatus et conuersatus in nazareth ⁊ tamen nunq̄ in tota scriptura vocat bethlemites vel de bethleē.vocatur aūt semp de nazareth. Et sciendū q̄ hoc a quibusdā p errorem fiebat ab aliis vero prudenter. nam plures ⁊ ceteri iudei vocabant iesum nazarenū vel galileū quod idē est eo q̄ putabant eum natum esse in nazareth.Dabat enī sua ⁊ ioseph qui pater ei⁹ putabatur ante conceptionē ⁊ natiuitatē xp̄i habitabāt in nazareth.⁊ post natiuitatē eius sp ibi habitauer̄t solū autē natus est in bethleē.q⁹ cum esset maria desponsata ioseph et circa tp̄us pariendi eius facto edicto octauiani augusti vt iret quisq; ad profitendū in ciuitatē suā: ioseph eo q̄ esset de domo et familia dauid.et p̄ñr erat de vrbe bebleē de q̄ fuerat dauid.1.re.16.⁊.17.c.iuit ad p̄fitendū ī bethleē ⁊ dū ibi maneret cum maria cōiuge sua accidit q̄ illa peret iesum luc.2.et inde redierunt in ierusalem tempe purificationis.scz quadragesimo die post partum.eo.ca.et cum obtulissent iesum in templo iuxta consuetudinem legis moysi redierunt in nazareth ⁊ mansit ibi ioseph cum maria coniuge eius et cum iesu.e.c.et erat ibi subditus illis et inde fugit in egiptum nocte admonente angelo.s.2.c.et quādo de egipto reuersus est ioseph redijt in nazareth ⁊ habitauit ibi xp̄s vsqz ad tēp⁹ quo cepit predicare iam triginta annor̄ factus vt colligitur.s.2.ca.et veniens habitauit in ciuitate nazareth vt adimpleretur quod dictum est per prophetas:quoniā nazareus vocabit. nemo ergo erat qui putaret eum oriundū nisi de ciuitate nazareth et tanq̄ inde genitum nazarenuz vocabant.Et p̄pter istam opinionem de xp̄o magna erat difficultas ad credenduz eum esse messiam quia de messia credebant q̄ nasciturus de bethleem erat.de iesu autem putabant q̄ natus esset in nazareth.sic patet iob.7.ca.vbi dissētio facta ē in turba p̄pter cristum.s.ex illa turba quidam dicebant . hic est vere prophetа: alij dicebant hic est xp̄us.alij autē dicebant nunquid a galilea xp̄s venit.nōne scriptura dicit q̄ ex semine dauid et de bethleem castro vbi erat ipse venit xp̄s et facta est dissensio in turba p̄pter xp̄m.etiam inter phariseos facta est contentio cōtra nichodemū qui fauebat parti xp̄i et dixerunt ei ceteri pharisei nunquid et tu galileus es.i.credis in iesum galileū et seq̄re scrutare et vide quia prophetа a galilea non surget.i.non veniet messias de galilea.e.c.⁊ non solū isti qui erant emuli xp̄o dubitabant:sed illi qui erant bono animo ad ip̄m dubitabāt an esse posset messias quia erat de galilea.sic patet iob.1.ca. cum dixit p̄hilippus ad nathanael: quem scripsit moyses in lege et prophete inuenimus iesum filiū ioseph a nazareth ⁊ dixit ei nathanael a nazareth potest aliquid boni esse.i.nūqd p̄t prophetа vel messias nasci ō nazareth quasi dicat nō potest. Illi autem qui sciebant veritatem natiuitatis .s. q̄ esset nat⁹ in bethleem vocabant eum de nazareth non quasi īmere vellent eum ibi natum sed educatum:⁊ accipit quis nomen ab eo in quo diuturnaz morам contrahit quia videt ei esse patria. ita cum xp̄s semp mansisset in nazareth videbatur ei esse patria imo vocabat patria ei⁹ licet ibi nō fuisset natus.sic p̄z.s. 13.⁊ mar.6.vbi de xp̄o eunte in nazareth dicunt euāgeliste q̄ venit in patriam suam.et ipsi nazareni vocabāt nazareth patriam iesu.luc.4.ca.quanta audiuimus a te facta in capharnaum fac et nunc in patria tua:⁊ xp̄s ibidē dixit illā eē patriaz suā.s.nemo est prophetа acceptus in patria sua.Et ita euangeliste qui veritatem originis xp̄i sciebant non vocabant eum bethlemitē sed nazarenuz. etiā apostoli quādo loquebant de eo post resurrectionē vocabant eum nazarenum.vt illud luc. 24.et non cognouistis q̄ facta sunt de iesu nazareno.Et petr⁹ dixit actū.2.c.iesum nazarenuz virum approbatum a deo: et act.10.c.dixit petrus iesu a nazareth quomō vnxit eum de⁹ spiritu sancto et virtute . Causa autez quare isti qui sciebant eum bethlemitem vocabant eum nazarenum erat duplex.p̄ma propter populū vt intelligerentur ab alijs de quo loquerentur.nam populus non cognoscebat iesum vt bethlemitez sed vt nazarenum.si autē euangeliste vel alij cognoscentes veritatem vocarent eum bethlemitem.populus audiens nō intelligeret de quo loquerentur: ideo oportebat sic eum vocari vt in nomine conuenirent.et ob hoc ipsemet xp̄us vocabat se nazarenum.vt patet.iob.18.cum dixit iudeis querentibus eum:quē queritis:et illi dixerunt iesum nazarenum.ip̄e vero ait ego sum.q⁹ si diceret:ego non sum iesus nazarenus sed iesus bethlemites:videretur negare de se quod alij de eo credebant et cognoscere eos errare circa cognitionem suaz.Scōa causa erat p̄pter auctoritatē p̄pheticam et voluntatē diuinā deus enim ostendit q̄ volebat eū vocari nazarenū et nō bethlemitem .sic dicit.s.2.c.habitauit in nazareth vt adimpleretur quod dictuz est p̄ p̄phetas quoniaz nazareus vocabitur et ideo nobis non licet vocare eum iesū bethlemitem sz iesum

nazarenū quo noīe deus eū vocari voluit. Dc iſtis ą nūc re/
ſpondebāt ąrentibꝫ dōm ꝙ vocauerūt eū ihesum a nazareth
galilee: qꝛ forte ipſi putabant eū inde genitū ſicut ceteri iudei
credebāt. vel dato ꝙ ſcirēt veritatē vocarēt eū a nazareth ꝓ/
pter illos qbus rñdebāt: qꝛ cū rñdens intēdat notificare ąſtū
ꝛ notificatio fiat p ea ą nota ſunt ąrenti debuerūt vocare ihz
ō nazareth qꝛ ppłs neſciebat eū eē niſi de nazareth. ꝛ ſi voca
rent eū de bethleē nō intelligeret de quo diceret. ꝛ tñ illi q ſci
ebāt veritatē vocabant eū de nazareth et nō natū ibi. vel na
tū de nazareth ſm opinionē illoꝝ ad quos loqbant. vt ſi iſti
dicerent hē ieſus a nazareth galilee. i. quē vos putatis eē de
nazareth. ꝛ ita aliq etiā dicūt in ſcriptura ą nō ſūt vera ſz ſolū
dicūtur qꝛ ſic putata ſūt a qbuſdā vel cōiter. ſic quādo mater
dixit xpō: ego ꝛ pr̄ tu⁹ dolētes ąrebam⁹ te. luc. 2. ꝛ tñ xp̄s nō
hēbat pr̄em in terra. et qō plus ē illa ſciebat hoc ą eū cōcepe-
rat ꝛ peperat in ỹgitate ſz dixit ſic qꝛ putabat ab oīb⁹ ꝙ io/
ſeph eēt pr̄ ieſu. luc. 3. c. ꝛ ita dixit philippus apłs xp̄i. iob. 1.
ſuę im⁹ ieſū filiū ioſeph a nazareth. ſic. n. ille tūc putabat ſz iā
Q°.40 eē xp̄i diſcipłs ¶ Querīt cū pr̄incipes ſacdotū ꝛ phariſei dole
rent ꝙ ieſus hōzaret a ppłō ąre cū nē videret eū vocari meſſiā
ꝛ regē iſrael nō punierūt eos ą iſta dicebāt. ¶ Dōm ꝙ mole
ſte ferebāt pr̄incipes ſacerdotū et phariſei ꝙ iſta de xpō diceren
tur ꝛ cupiebant turbas pr̄hibere ſz nō feceret. Primo qꝛ forte
deus ĩcuſſit illis timorē vt nō auderēt hoc facere. qꝛ deus vo
lebat nūc xp̄m hōzari a turbis. Et ſi poſſēt pr̄incipes ſacerdo-
tū iſtō pr̄hibere nō fieret iſte hōr xpō qō erat ĩcōueniēs cū per
iſtū honorē maīeſtatū fuit oī ppłō eū eē meſſiā et regē iſrael.
Sic eū facit qñ vult. vt pz geñ. 34. c. iſtā qñ filij iacob occi-
derūt ſichimitas ꝓ violatōe diue chananei. et oēs gētes illius
regioīs cōgregari volebāt vt delerēt domū iacob de⁹ īmiſit
terrorē ſup hītatores terre. geñ. 35. Terror dñi ĩuaſit natio-
nes oēs p circuitū ꝛ nō ſūt auſi pſeq recedētes Scō fuit qꝛ
etiā ſi iſte terror nō īmitteret pr̄incipibꝫ ſacerdotū a deo ipi ti
mebāt multitudinē. nā iſti ą nūc iſtū hōrē exhibebāt xpō erat
Q°.41 multitudo magna vt colligit. ſ. in lꝛa ꝛ vt iero⁹. d. ¶ Sz ąret
ąre ꝑ xp̄m nō ꝓcedebāt. ¶ Dōm ꝙ pr̄incipes ſacerdotū ꝛ pha
riſei oderāt xp̄m qꝛ arguebat vicia eoꝝ. vt pz. j. 23. c. ꝛ luc. 7
et oñdebat ppłō negciā eoꝝ. et ita eos ꝓtēptibiles reddebat
etiā qꝛ ei ĩpēdebat magnus hōr a ppłō ꝛ ĩuidebāt ꝙ nō tan
tus exhiberet eis et iō detrahebāt ei ꝛ incipiebāt pauli ſp cō
uiciari. nā a pr̄incipio volētes obfuſcare miracula ei⁹ dixerūt
in belzebub pr̄incipe demoīoꝝ eijcit demonia. ſ. 9. c. et. 12. po-
ſtea vero cū ppłs eū in tñ laudaret ꝙ eū xp̄m. i. meſſiā voca
bāt ĩceperūt phariſei nō ſoli xpō detrahere ſz etiā turbe male
dicere eo ꝙ nō poterāt eā auertere a xpō ꝛ dixerūt turba hec ą
nō nouit legē maledicti ſūt. Cū āt quotidie miracula freq̄nta-
rēt et fauoꝝ ppłi erga xp̄m creſceret p ſingłos dies decretū ex
cōiratōis poſuerūt pr̄incipes ſacerdotū ꝑ eos q ieſū vocarēt xpz
ioh. 9. c. iā enī cōſpirauerāt iudei vt ſi qs ꝓfiteret eum eē xp̄m
extra ſinagogā fieret Sz cū adhuc miracula xp̄i quotidie fre
q̄ntarētur ꝛ potiſſime de ſuſcitatōe lazari ą fuit op⁹ clariſſimū
cui plūmi iudeoꝝ ō ieroſolimitals aſtiterāt ꝛ āūciauerāt pō
tific⁹ et phariſeis: ꝛ ĩdignati ſūt plurimū illi ꝛ ꝙgregato cō
cilio diffinierūt ō morte xp̄i. iob. 11. ſ. collegerūt cōſiliū pōtifi
ces ꝛ phariſei ꝛ dicebāt qd facim⁹. qꝛ hō iſte multa ſigna facit
ſi dimittim⁹ eū ſic oēs credēt in eū et veniēt romani ꝛ tollēt lo
cū nr̄m et gentē. Et in illo ꝓfilio dixit cayphas. expedit vt hō
vnus moriat ꝓ populo: et ſeq̄t ab illo die cogitauerūt vt ĩter
ficerēt eū. Et qꝛ maxim⁹ fauoꝝ ꝛ teſtimoniū creuerat de ieſu ꝙ
meſſias eēt exſuſcitatōe lazari cogitauerūt pōtifices vt occi-
derēt lazarū et ſic poſſet aliquo mō negari ſuſcitatō lazari vel
ꝛti in dubiū. iob. 12. c. cogitauerūt āt pr̄incipes ſacerdotuz vt
lazarū ĩterficerēt qꝛ multi ꝓpter illū ibāt ex iudeis ꝛ credebāt
in ieſū. et tūc ꝓceſſerūt adulterioꝛa. dedeꝛt. n. mādatū ꝙ ſi ꝙs
ſciret vbi cēt ieſus denūciaret vt poſſent eū tenere ꝛ occidere
iob. 11. c. dederūt. n. pōtifices et phariſei mādatū vt ſi ꝙs co-
gnouerit vbi ſit ĩdicet vt appḧendāt eū Et iſtud mādatū fuit
poſt ſuſcitatōez lazari et añ aduētū xp̄i in ieruſalem. et ob hoc
xp̄s nō palā ābulauit ꝓ aliquot dies ſz fugit in ciuitatē effren
e. c. nūc āt cū venit ieruſalē. iob. 12. c. cū eēt poſt decretū datū
de tenendo illū tenerēt eū etiā ſi nō laudaret publice vt meſſi
as. ꝙto magis nūc qñ a populo publice vocat⁹ ē meſſias et
rex iſrael qō nūq añ publice fuerat factū. iō deſiderabāt tene
re illū et occidere. ſz nō auſi ſūt. ꝛ doluerūt valde phariſei ą vi
deꝛt ieſū ĩtroiē cū tali hōre ĩ vrbē ꝛ ĩ tēplū. io. 12. ſ. p hiſei di
xerūt ad ſemetipos videtis. qꝛ nichil pficim⁹. ecce mūd⁹ tot⁹
poſt eū abiit. ſz et ĩdignatōez ſuā aliquo mō oſtenderūt xpō. qꝛ
qñ pueri laudabāt eū ĩ tēplo dixerūt illi. audiſ qd iſti dicūt. j.
in lꝛa. ſ. videtes pr̄incipes ſacerdotū et ſcribe mirabilia ą fecit
et pueros clamātes in tēplo. oſana filio dō. dixerūt: audis qd
iſti dicūt. Et tūc xp̄s audaciter rñdit dicēſ: nūq̄ legiſtis ĩ ſcrip
turis ꝙ ex ore ĩfantiū ꝛ lactētiū pfeciſti laudē ex quo magis ĩ
dignati ſūt. qꝛ nō ſolū ꝑ volūtatē eoꝝ agebat ſz etiā cōſtāter
cōtra illos rñdebat bonū eē qō fiebat. Et tñ nō auſi ſūt mit-
tere manū ĩ eū. Pr̄io qꝛ de⁹ ĩcuſſit illis tūorē. et hoc qꝛ nō erat
tps quo ille paſſur⁹ erat et deus nō pmittebat eū tūc pati. iō
nō dabat audatiā ſz poti⁹ ĩcutiebat tūorē iudeis vt non aude-
rēt mittere manū in eū. ſic pz iob. 7. c. ſ. ąrebāt ą eū appḧēde
re ꝛ nemo miſit manū in eū qꝛ nōdū venerat hora ei⁹. Et etiā
ſi conarēt ei de facto nocere nō poſſent. qꝛ nōdū venerat hora
eius. ſic. iob. 18. dr̄: hec verba locut⁹ eſt in gazophilatō ꝛ ne-
mo appḧēdit eū qꝛ nōdū venerat hora eius. qñ āt venit hora
eius tūc potuerūt iudei eū tenere ꝛ occidere. ſic ipe dixit. luc.
22. c. hec ē hora vrā et ptās tenebrarū. Sz obiciet qꝛ tūc cuz
hora cōceſſa iudeis ad occidēdū xp̄m eēt determīata ſm diuinā
volūtatē nō poterāt añ hoc ei nocere ꝛ ita nō expediebat ꝙ fu
geret añ hoc. Et tñ aliq̄n fugiebat ꝛ latebat. vt pz iob. 8. qñ
eū lapidare voluerūt fugit et occultauit ſe. Et ite ꝛ etiā qñ in
porticu ſalomois voluerūt eū lapidare ceſſit. iob. 10. c. ꝛ po
tiſſime qñ decretū datū ē ꝑ ipm poſt ſuſcitatōez lazari vt tene
rēt. iob. 11. c. nā dr̄. ieſus ą iā nō palā ābulabat apō iudeos:
ſz abiit in regionē iuxt̄ deſtū in ciuitatē ą dr̄ effren ꝛ ibi mo-
rabatur cū diſcipulis ſuis. et poſtea appebat vt qñ nūc publi
ce veīt in ieruſalē. Dōm ꝙ xp̄s nō ſe occultabat vel recedebat
niſi eo tpe quo nō poterat euitari malū ſine ſcādalo. ſ. qñ pla
cebat deitati ꝙ ipe pati poſſet a iudeis. cū āt dr̄ ꝙ hora mor
tis erat determīata ꝛ nō poterat puenīri ꝑ iudeos. dōm ꝙ nō
poterat occidi niſi ĩ loco ĩ quo ipe volebat et tēpe quo vole-
bat. vñ qñ phariſei dixerūt xpō in galilea exhinc qꝛ herodes
ąrit te ĩterficere. luc. 13. c. dixit illis ite ꝛ dicite. vulpi illi. ecce
demonia eijcio ꝛ ſanitates pficio hodie ꝛ cras ꝛ tercia die cōſu
mor. verūtñ hodie ꝛ cras ꝛ ſeq̄nti oportet me ābulare: qꝛ non
capit ꝓphām pire extra ieruſalē ĩ qb⁹ palā oñdit ꝙ etiā ſi hero
des minaret ꝙ eū occidere vellet nō timebat qꝛ neq; poterat
tūc occidi neq; etiā ĩ regiōe illa in qua erat. de tpe pz qꝛ dixit
oportz me hodie ꝛ cras ꝛ ſeq̄nti ābulare. de loco pz: qꝛ dixit
nō capit ꝓphaz pire extra ieruſalem nō ē possibile pire. i. occidi
meſſiā extra ieruſalē ꝛ tñ dōm ꝙ aliqō tps erat a deo cōceſſū in
iqs ĩ quo poſſent xp̄m occidere. et aliud ĩ quo poſſet eū affli-
gere vel pſeq ꝛ neutrū poterat ab eis ꝓueniri. tps ſūs āt mortis
xp̄s noluit fugere ſz p̄ñtē ſe exhibuit qꝛ ad hoc veniebat. tps
āt pſecutionū ĩterdū declinabat qꝛ aliq̄ mala erant que vole-
bāt ei īferre iudei ą nō erāt cōueniētia ad noſtrā ſalutez iō eo
tpe fugiebat ab eis ꝛ abſcōdebat ſe vl declinabat eos diuerte
do in aliā regionē: ꝛ ita fuit qñ dederūt pōtifices mādatuz de
tenēdo xpz poſt ſuſcitatōz lazari qꝛ in tpe illo potuiſſēt exꝛcer
ſōe dei iudei nocēxpō ſi p̄ñs ē iō decliauit. cū āt illō tps fuit
elapſū ꝙ dō valō puūſuit. veīt publice ĩ ieruſalē qꝛ tūc nō erat
hora iudeis cōceſſa ad occidēdū neq; ad pſeq̄ndū xp̄m ꝛ hoc
ſignat ipe. luc. 22. c. cū dixit eis ą eū tenuerunt in orto q̄ſi ad la
tronē exiſtis cū gladijs ꝛ fuſtib⁹ cū quotidie fuerā vobiſcum
ĩ tēplo nō extēdiſtis man⁹ in me. ſz hec ē hora vrā ꝛ ptās tene

brazū.q̄si dicat tūc nō potuistis manus extēdere ī me lz malā voluntatē ꝓcepissetis quia non erat tunc aliquid vobis ꝑmiss sū facere contra me .mūc vero quia est hora vestra .i. in qua cō cessuz ē vobis nocere executi estis malum quod corde teneba tis. Tertio fuit ſpecialiter propter tempus .s. quia erat ante diem festum et cōuenerat multitudo magna et quotidie con ueniebat vsqz quo transiret festum. multitudo autez fauebat cristo: ideo timebant eum eo tempe persequi sed magis nunc quādo tanta multitudo conuenerat. sic ipsi dixerunt. j. 26. lcz consiliū fecerunt vt iesum dolo tenerent et occiderent: dice bant autem non in die festo ne forte tumultus fieret in popu lo. ¶ Queritur cum nunc indignati fuerint pontifices ꝛ pha risei contra cristum quare non ꝑmisit q̄ ipi ostenderent cōtra eum indignationem in opere licet realiter nocere non possent occultante seipo ab eis: sicut quando predicante eo in templo tulerunt lapides vt iacerent in eum ipse autez abscondit se et exiuit de templo. ioh. 8. c. ¶ Dicendū q̄ no conueniebat. nā fugere et occultare se ad defectum et impotentiam quandaz ptinet. Et iō nūq̄ ī cristo ista esse debebant nisi aliqua vtilitas sequeretur ex eis. sequebatur autem primo vtilitas eruditio nis. s. q̄ per illam instrueret nos fugere persecutiones quando opus esset. docuerat enī hoc verbo dicēs si persecuti vos fuerint in vnam ciuitatē fugite ad aliam. ſ. 10. c. ideo vt esset solidior doctrina voluit etiā opere docere: cum ipse fugeret manus persecutoꝝ et se absconderit. Scōo ad hoc q̄ ostēde ret cristus potestatē suam varijs modis. nam si semp volen tes nocere ei cohiberet incutiendo eis timorē vt non facerent esset vnus modus circa hoc oñdēdi in potestatē suā. voluit ꝑ alijs modis ostēdere et hoc fuit quia cum iudei sumptos la pides in iesum iacere vellent non viderent eum. s. q̄ eos ex cecaret pro tunc. vl eis se inuisibilē redderet. ideo erat ꝓueni ens hoc aliquando ostendi quod fieri non posset nisi illo mō lcz fugiēdo et occultādo se. Tertio fuit q̄ etiā ꝑter diuersos modos ostendendi potestatē adhuc est aliud. s. q̄ efficaci⁹ oñ dit̄ sic potestas q̄ aliter: eo q̄ ille iam totū conatū appositue rat. iste autē nullū. et tamē hoc fit occultandose ab eis qui īfer re mala volunt vel palam extre de manibus eoꝝ qui nocere volunt et inceperunt et q̄ ipsi videant et nocere non possint sic fuit luc. 4. quādo nazareni indignati sunt cōtra cristuz du xerunt eum ad supcilium montis vt eum inde ꝑcipitarent. ip e autem exiens per mediū illoꝝ ibat. ideo conuenens fuit aliquādo q̄ se subtraberet ab eis et non potentibus tenere ꝛ nocere. Quarto erat quia ista ostensio potestatis erat manife sta. cum inciperent hostes cristi nocere ei et ipse se subtraberet eis palam ita q̄ non possent eum tenere vel se occultando. q̄ vero volentibus eis nocere cristo et nondū actu aliquid facie tibus incuteret timorē et cōprimeret desiderium eoꝝ erat q dem magna potestas sed non erat foris manifesta: ideo cōueni ens erat q̄ aliquādo cristus illos modos teneret vt magis po testas sua manifestaretur. Nunc vero sufficie nter cristus istas vtilitates expleuerat exercendo modos illos liberando se: q̄ ter se ficliberauit. s. semel in nazareth. luc. 4. iterum in templo. ioh. 8. et iteruz in porticu salomonis. ioh. 10. c. ideo nō opor tebat quantū ad hoc nunc tenere illum modum. Scōo autez q̄tum ad hoc fuit quia cristus erat iam ꝓpinquus passioni. et ideo non erat sibi tempus occultandi. vel recedendi. lz pub lice se ostendendi. et hoc vt videretur q̄ passionem sponte to lerabat. Tertio fuit ad confirmandū fidem vel opinionē bo nam quam habebat populus de illo. et ex eo q̄ publice loq̄ batur: et nemo mittebat manum in eum vel non fugiebat ip se putabatur a plurimis q̄ esset messias. Quarto fuit speci aliter ꝓpt magnitudinē honoris nunc cristo īpensi et multitu dinē populi astantis: munq̄ enī talem honorē turba cristo im penderat. q̄ ergo pt⁹ tantā gloriaz statī fugere cōpelleretur iudeis mittere volentibus manus in ipluz valde detrahebat tanto honori et rediret in nichilum in conspectu hominum id quod factū erat. Quinto fuit quia cū nūc cristus tam publi ce se ostendisset permittens se publice vocari messiam ꝛ regē israel ꝛ ostendens benedicere eos qui sic eum laudassent: ꝛ nō mitterent pontifices manū in eum: cōfirmaretur opinio apō multitudinem q̄ principes sacerdotum et doctores legis cre debant eum esse messiam. et iō tacebant q̄ alis non ꝑmitterēt talē blasphemiā. sic ꝺr ioh. 7. q̄ dixerunt quidā. iste est quem q̄runt īterficere ecce palā logtur et nichil ei dicūt. nūqd vere cognouerūt principes q̄ hic ē xps. iō lz alis latuerit aut declia uerit iudeos volentes mittere manus in eū non debuit nunc facere. ⌊ Et ītrauit iesus ⌋. Hic oñditur q̄ iudei fuerunt cō tēptores diuine maiestatis in facto patenti. Et diuidit ī duas: q̄ primo oñditur xpi deitas ex duplici facto. secō subditur iudeoruz īpugnatio. ibi ⌊ videtes ät principes ⌋. Prima ī duas: inq̄tū duplex factū a cristo ostenduz. s. de potenti mercato rū de tēpli eiectōe et īfirmoꝝ curatōe. scōa ibi. ⌊ et accesse runt ⌋. Circa ꝑmū ꝺr. ⌊ et intrauit iesus in tēplū ⌋. s. anteq̄ di uerteret ad hospiciuz: vel ad aliū locū postq̄ introiuit in vrbē recto gressu iuit in templū ꝛ ītroiuit in illō. ⌊ Et ejsciebat oēs vendētes et emētes in tēplo ⌋. i. eiecit tunc oēs quotquot ibi repist emētes ꝛ vēdētes. ea. n. ibi vēdebant q̄ ad sacrificia ꝛ li bamīa ptinebant. ⌊ et mēsas nūmulariorū ⌋. s. erāt ibi nūmu larij q̄ pecuniā dabāt et comutabāt quos cāpsores dicimus ⌊ Et cathedras vendentiū colūbas euertit ⌋. s. tam mēsas nū mulariorū q̄ cathedras vēdentiū colūbas euertit xps ꝑ fraz oīa dispgens. colūbe vēdebant ibi ad sacrificia. cathedre erāt sedes q̄dā in quib⁹ sedebāt illi q̄ colūbas vēdebant vel in qb⁹ tenebāt ipas colūbas q̄s vēdebant. ⌊ et dicit illis ⌋. s. illis quo rū cathedras et mēsas euertit et alijs circūstantibus. ⌊ scptuz est ⌋. ysa. 56. c. ⌊ domus mea ⌋. i. domus tēpli oñi quā de⁹ vo cat domū suā quasi illa specialiter sit dom⁹ ei⁹ q̄ ē dicata ad cultū ei⁹ lz cetere etiā dom⁹ sue sint inq̄tū oñi ē terra et tota plenitudo ei⁹. ps. 23. et illō: ꝑpleta ē terra possessione tua. ps 103. ⌊ dom⁹ oratōis vocabitur ⌋. i. vocari debet nisi quod ad orationē ptinet. ⌊ vos autē ⌋. q. d. vos non tenetis eam ī actu ad quē deus illā ordinauit. fecistis eā spelūcā latronū. i. locū vendentiū ꝛ ementiū et vbi talia fiunt fures et latrones sunt ¶ Queritur quando fuit iste introitus in ierusalez et in tem plo de quo hic dicitur. ¶ Dicendum q̄ ordo rerum fuit q̄ postq̄ iesus de galilea venit et transiuit per iericho venit in bethaniam et inde cum esset iuxta montem oliueti misit pro asina et pullo ꝛ comitantibus turbis venit in ierusalem et cū in traret in vrbem statim iuit ad templuz. et tamen manet hic difficultas q̄tū ad ea q̄ iohes narrat. nā mat. mar. ꝛ lucas cō eordāt nichil ī ꝓnēdo q̄si statī vt xps trāsito iordane veīt in iericho et illuīnauit cecos venerit recto itinere in bethaniam et bethphage et ide ꝑ asina et pullo miserit ꝛ eqtās ītroiuit ī ierusalē. Johes ät multa refert q̄ acciderūt in ierusalez. s. q̄ñ in tēplo p̄dicabat et sūpserūt lapides iudei vt iacerent in eum ioh. 8. et postea de sanatōe cecinati. ioh. 9. et post hec cū in fe sto enceniorū iterꝝ voluerūt eū lapidare. et tenere ī porticu salo mōis. ioh. 10. c. et tūc fugit vltra iordanē ad locū ī quo ioēs baptista ꝓmū baptizauerat ꝛ mānserat ibi. e. c. interī accidit q̄ lāgueret lazar⁹ ꝛ sorores ei⁹ martha ꝛ maria magdalena mi serūt ad xpm ad locū vbi erat vltra iordanē vt veniret ad cu randū eū et ille venit. ioh. 11. c. et suscitauit eū cū iā esset mor tuus. quo facto pontifices et pharisei indignati decreuerunt eūstum occidere. ideo ipse non ausus est manere in bethania: vbi lazarum suscitauerat sed abiit in ciuitatem effren que est iuxta desertum et ibi mansit vsqz ad sex dies ante pascha scili cet in die veneris ante dñicā ramispalmarū. ioh. 12. c. et seq̄nti die sabbati mānsit in bethania q̄ nō licebat iudeis itinerare: et die alia. s. die dñica pcessit ī ihrlz. ꝛ iste ē dies dñic⁹ ramispal marū. de oībus enī illis que dicunt per iohannem vsqz ad sextum diem ante pascha: quando venit Cristus in bethani am: dubiū est. Et de istis dicetur in loco super iohannem: an

Q.° 42

Q.° 43

fuerit ante transitū cristi per iericho ⁊ illuminationē cecorum ibi ⁊ est ordo certus .scilicet posq̄ cristus venit in bethania hac vltima vice venerunt multi iudei de iherusalem vt viderent eum ⁊ lazarum quē suscitauerat: ⁊ mansit ibi die sabbati ante ramis palmarū ⁊ erant tunc sex dies ante pascā: quia pascha incipiebat sequenti die iouis ad vesperam. ⁊ die dominica post sabbatū recessit de bethania. quia dicitur iohannis 12.c. in crastinū autem turba multa que venerat ad diem festum cum audisset q̄ ihesus iherosolimaz venit acceperunt ramos palmarum ⁊ processerunt ei obuiā ⁊ clamabant osanna. ⁊ tunc cristus veniebat in via. ergo die quinto ante pascha recessit de bethania ⁊ introiuit in iherusalem ⁊ iste est dies ramis palmarū. istud enī fuit conuenienter factum scilicet vt responderet figuratū figure. erat enī agnus paschalis figura cristi p̄ nobis īmolandi. vnde dixit apostolus .1. chorin .5.c. pascha nostrum īmolatus est cristus . ⁊ tamen de agno paschali iubetur. exodi .12.c. q̄ die decimo mensis acciperetur ⁊ teneretur in domo. die autem quartadecima ad vesperam īmolaretur. Ita etiam cristus die decimo mensis iudeoruz venit in iherusalē: quia venit quinto die ante festū pasce . erat quartusdecimus mensis .scilicet dies iouis ad vesperam ⁊ ita erant quinqz dies scilicet cōputando diem dominicā ⁊ diem iouis. ⁊ ex die dominica scilicet die decimo tenebatur in domo scz in iherusalem que erat domus occisionis sue: ⁊ die quartadecima ad vesperam cepit īmolari: quia cepit pati captus tunc a ministris iudeorum ⁊ sequenti die cōsumata est passio eius de hoc dicit rabanus scilicet nondū autem q̄ hic introitus eius in iherusalem fuit ante quinqz dies pasce. narrat enim iohannes q̄ ante sex dies pasce venerit in bethaniam ⁊ in crastinum asino sedens venerit in iherusalem. vbi notanda est concordia non solum in rebus sed etiam in temporalibus veteris ⁊ noui testamenti. decima enī die mensis primi agnus qui in pascha īmolaretur domū introduci iussus est: quia dominus decima die mensis eiusdem hoc est ante quinqz dies pasce ciuitatem
Q°.44 in qua pateretur erat ingressurus. ¶ Queritur quando cristus introiuit in templū de quo nunc dicitur ⁊ quare. ¶ Dicendū q̄ cristus introiuit in illud ipsa die qua introiuit in vrbem ⁊ statim vt illuc introiuit. nam mox vt introiuit in vrbē recto gressu profectus est in templū ⁊ ingressus est in illud ⁊ non diuertit ad aliquid aliud anteq̄ in templum veniret. Et hoc satis innuit littera .quia mox vbi dicit eum ingressum in vrbem dicit q̄ intrauit in templū quasi non fuerit vlla distancia inter vnū ⁊ alterum. Causa autem prima fuit quia cristus istum honorem nunc recepit vt pateret omnibus q̄ ipse ostendebat se esse messiā ⁊ regem israel. intrauit autem in vrbem vt videret tota ciuitas quomodo turbe que precedebant et sequebantur clamabant vocantes eum messiam ⁊ regem israel. ⁊ tamen illi quibus maxime res ostendēda erat erant pōtifices ⁊ sacerdotes ⁊ pharisei quibus populus credebat et isti in templo erant: ideo fuit conueniens q̄ iret in templum ⁊ ibi idem ostenderet qō coram populo ostenderat . nam ibi pueri clamabant osanna benedictus qui venit rex israel. infra in littera ⁊ marci .11. ⁊ hoc manifeste viderūt pontifices ⁊ pharisei . indignati sunt. ideo ita fuit necessariū ire in templum sicut ire in iherusalem . Secunda causa fuit propter miracula que ibi fecit ad confirmandum id quod de eo dicebatur. turbe enī ⁊ pueri clamabant eum regem israel ⁊ messiam: ⁊ ad confirmationem huius fuerunt miracula que fecit scilicet q̄ cecos ⁊ claudos sanauit isti autem erant in templo. ideo conueniens fuit vt illuc irent ⁊ occurrerent sibi illi in quibus ostendere possent statim vera esse que de eo dicebantur. Et ita dicitur infra in littera q̄ cum introisset in templū accesserunt ad eum claudi ⁊ ceci. Tertia fuit quia cristus volebat ostendere potestatē suam ⁊ vera esse ea que de eo dicebantur ex alio signo scilicet eiciendo ementes ⁊ vendentes de templo in quo potestatem spālem ostendebat quia magnū erat q̄ ipse solus omnes illos eiceret ⁊ non resistere nt ei. etiā ostēdebat se a deo missum ⁊ spāliter pertinere ad ipsum quā ceteri homines cuz de domo dei specialem curam habuerit eiciendo inde ementes ⁊ vendentes. quod facere non posset nisi iret in templum ideo fuit conueniens quia illuc iret. Quarta fuit quia cristus volebat se ondere magistrū spūalis salutis cū de eo diceret q̄ esset messias: sicut vere erat. Salus hec a deo q̄uenit et illaz orando impetram⁹ qz quicquid petierimus fiet nobis .j. in lfa. et luc .17. ⁊ iob .16. loeus autē oratiōis lz vbiqz sit iob .4 tamē spāliter est in templo dei: sicut dixit hic xps .dom⁹ mea domus orationis vocabitur. ideo cum omnes ob hoc ad tēplum conuenire debeant ad orandum maxime competebat cristo qui erat magr̄ ⁊ actor spūalis salutis ⁊ talem se credivolebat. ¶ Queritur quare iuit in templum statim vt introiuit Q°.45
in vrbem ante q̄ ad alia diuerteret. ¶ Dicenduz q̄ p̄mo fuit ꝓpter turbam. nam ipse volebat ire in templū honorabiliter sicut introiuerat in ciuitatē comitatus turbis canentib⁹. Secundo fuit ꝓpter turbam ⁊ sacerdotes .s. vt viderent turbe que cum ipso ibant quomō constanter rīdebat pontificibus et phariseis qui indignati fuerant .quia xps laudabatur a pueris et ipe rndit illis constanter q̄ illa erat bona laus ita q̄ nō ausi fuerint replicare ad eius responsionē pontifices. ⁊ hoc tota turba vidit ex quo confirmaretur nimis fides quaz habebant vel opinio de xpo. Tercio fuit vt videret totus populus quia ipse se talem ostenderet qualem ipsi eum laudabant nam messiam eum dicebant et a deo missum vel in nomīe domini. ideo voluit p̄sente toto populo ostendere q̄ in nomine domini veniebat. s. q̄ a deo curam habebat de his que ad deum pertinebāt. ⁊ quia potestatem exercebat specialem eiciendo mirabiliter eos qui in templo negociabantur. Quarto fuit quia ihesus erat messias ⁊ filius dei: et ideo magis pertinebat ad eū q̄ ad ceteros hoīes. ⁊ ita ad ipsum maxima cura pertinebat de rebus diuinis. Quinto fuit quia ipse veniebat vt per omnes actiones suas nobis exemplū agendi p̄staret ⁊ tamen ipse suaserat q̄ in actionibus nostris ꝓponerem⁹ ea que ad deū pertinent ꝑm tempus .5.6.c. primū querite regnū dei ⁊ iusticiā eius ⁊c. Sexto fuit quia xps veniebat in iherusalem vt medicus animarū. sed medicus attendit originem morbi vt ex eo incipiat ponere remediū medicine. Et tamen origo mali erat in sacerdotibus ⁊ phariseis qui in tēplo erāt ergo ante omnia debuit ire in templū. de his tribus vltimis dicit crisostom⁹. hoc erat p̄priū boni filij vt ad domū curreret patris ⁊ illi honorē redderet. ⁊ tu imitator cristi factus cuz aliquā ingressus fueris ciuitatē primū ad ecclesiā curras. hoc etiā erat boni medici vt ingressus ad infirmā ciuitatē saluandam. primū ad originē passionis tenderet. Nam sicut de templo omne bonū egreditur: ita in templo omne malū procederet. si enī sacerdotiū integrū fuerit tota ecclesia florebit. si autez corruptū fuerit omniū fides marcida est. sicut enī cū videris arboreż pallentibus foliis intelligis q̄ viciū habet in radice: sic cū videris populū indisciplinatū sine dubio cognosce: q̄ sacerdotiū eius nō est sanū. ¶ Querit cū dicatur q̄ xps intra Q°.46
uit in templū quō est verū q̄ intrauerit: qz videt q̄ nō intrauit: qz nō licebat ei intrare cū non esset sacerdos neqz leuita. ¶ Dōm q̄ hoc p̄cedit ex equocatione. nā tēplū aliqñ accipit p̄ qbusdā partib⁹. aliqñ p̄ alijs. ad q̄dā .n. licebat xpo intrare ad q̄sdā licebat oībus laicis mūdis. alie erāt ad q̄s licebat leuitis ⁊ sacerdotib⁹. xps .n. nō ingrediebat ad aliq̄ loca tēpli nisi ad illa ad q̄ ingrediebant mere laici qz ipse nō erat sacerdos neqz leuita cū fuerit de tribu iuda. de q̄ nemo fuit vnq̄ minister tēpli vel tabernaculi. sic dicit ad hebr .7. in quo .n. hoc dicunt de alia tribu ē de q̄ nemo altario p̄sto fuit. manifestū .n. ē q̄ ex iuda ortus sit dn̄s nr̄ in q̄ tribu nichil de sacerdotib⁹ locut⁹ ē moyses. ⁊ ita sicut nullū ministeriū locoꝝ sacroꝝ xpo cōpetebat sicut neqz laicz ita neqz cōpetebat ei intrare ad aliquē locū tēpli ad quē nō intrarēt laici. Ad hoc ꝓsiderādū q̄ de tē

plo salomonis ⁊ de tabernaculo moysi quod in deserto fabricatum fuerat idem modus erat. tabernaculũ enim proprie dictũ erat quedã domus habens in longitudine cubitos triginta: in latitudine decẽ: ⁊ altitudine decem: ⁊ latera eius tria: scilicet meridianũ aquilonare ⁊ occidentale. erant de tabernaculis latus vero orientale: quodam velo vel tentorio pendente operiebat. tectum autẽ quatuor operimentis tegebat. de his patet exodi. 26. c. ⁊ sm longitudinem diuidebatur domꝰ ista in duas partes. ⁊ vna pars que erat versus occidentẽ habebat cubitos decem in lõgitudine ⁊ cõsequẽter erat quadrata quia totidem habebat in altitudine ⁊ totidem in latitudine. alia pars que erat versus orientẽ ⁊ per quã erat introitus habebat in longitudine cubitos. 20. in latitudine aũt decem ⁊ in altitudine decẽ. ⁊ ideo erat quadrãgula. prima que erat quadrata vocabatur sanctũ vel sanctuariũ. exodi. 26. ⁊ distinguebantur hec due partes eiusdem domus quodã velo interposito pendente in postibus: siue colũnis. eo. c. ad partem illam que vocatur sancta sanctorũ nemo intrabat nisi sũmus sacerdos: semel in anno in die expiatiõis cũ sanguine ad expiandũ pro se ⁊ toto israel. ad hebre. 9. ⁊ leui. 16. in aliam partem que vocatur sanctũ quã apostolus vocat priorẽ: quia per illã erat introitus ad secundã: intrabant quotidie sacerdotes aliqui ad faciendũ misteria quotidiana ad hebre. 9. c. ⁊ non intrabant nisi illi quibus cõpetebat ministrare siue ex institutione siue ex sorte siue alias. leuite aũt nunq̃ intrabant in partes istas. Et ita apparet qꝫ in tabernaculũ moysi nemo intrabat nisi sacerdos. neq; saltẽ videre licebat aliquid eorũ que intus erant. vñ etiã ⁊ leuitis ad quos ptinebat portare tabernaculũ ⁊ omnia vasa eius de loco in locũ mouenda erãt castra. numeri. 3. ⁊. 4. non licebat videre vasa sanctuarij. i. tabernacula quãdo muda erant: quia alias morerentẽ. numeri. 4. ⁊ ideo anteq̃ illi ea acciperent intrabant sacerdotes ⁊ inuoluebant ea operimentis suis. ⁊ tunc deposito toto tabernaculo accipiebant ea leuite. eo. c. ergo non licebat eis aliquo tempore intrare in tabernaculum: quia quãdocunq; intrarent viderent vasa muda ⁊ ita morerentur. numeri. 4. quod deus euitare volebat. a fortiori ergo nulli laico licebat introire in tabernaculũ quod fecit moyses in circuitu tabernaculi. erat quasi quidam murus de velis siue de tentoriis facto de bisso retorta: que pẽdebant ex colũnis quarũ quilibet erat cubitorũ quinq; in altitudine et pertingebant tentoria vsq; ad terrã. ⁊ affigebant terre paxillis ⁊ funiculis vt non mouerent a vento. erat autem iste murus per quatuor latera vt in medio clauderet tabernaculum. latus autem aquilonare habebat in longitudine cubitorum centũ ⁊ colũnas viginti in quibus tendebant ipsa tentoria. latus aũt meridianũ totidem cubitos ⁊ colũnas totidem. i. viginti. latus occidentale habebat in longitudine cubitos quinquaginta ⁊ colũnas decem. latus vero orientale totidem cubitos. i. quinquaginta ⁊ colũnas decem ⁊ in medio huius lateris erat porta ⁊ istud spacium clausum hoc muro: vocabat atrium ⁊ erat taliter qualiter dispositũ est. exodi. 27. c. Et in isto atrio extra tabernaculũ erat altare holocaustorum in quo omnia sacrificia offerebant: ⁊ de isto atrio dom qꝫ intrabant in illud omnes leuite quãdocunq; volebant. laicis autẽ omnibus licebat illuc introire quãdo offerre volebant sacrificia quia accedebat qui offerebat aliquod animal vsq; ad altare holocaustorũ iuxta hostiũ tabernaculi. Et tamen ista sunt intra quãtũ prefatũ: ideo illuc introibant laici ⁊ ibi comedebãt de partibus sacrificiorũ sibi prouenientibus. alijs autem tẽporibus nõ intrabant illuc. talis erat habitudo sacerdotũ leuitarũ ⁊ laicorum ad sanctuariũ quod moyses fecit in deserto. istud aũt cessauit tempore salomonis facto templo per ipsum salomonẽ. ⁊ ideo cristus nunq̃ intrauit in sanctuarium factũ a moyse neq; in aliquã partem eius: quia tempore cristi non erat illud sanctuariũ: sed introiuit in templũ salomonis

De templo salomonis dom qꝫ habebat similitudinem magnã cum templo siue tabernaculo facto per moysen. q̃tũ ad distinctionẽ locorũ. fecit enim salomon domũ quandã longitudinis cubitorũ sexaginta latitudinis vero viginti. altitudinis autem centũ viginti cubitorũ. 2. paralipo. 3. c. ⁊ sm longitudinem diuidebatur domus ista in duas partes. pars anterior erat cubitorũ quadraginta in longitudine ⁊ viginti in latitudine. ⁊ ista vocabatur sanctum vel sanctuariũ. pars posterior que erat ad occidentẽ erat cubitorum viginti in longitudine ⁊ totidem in latitudine ⁊ vocabatur sancta sanctorũ. 3. regũ. 6. ⁊ 2. palalipo. 3. c. ⁊ ita domus tota erat operta tecto ⁊ erat in modũ turris: quia altitudo erat dupla ad longitudinẽ. ⁊ sexta pla ad latitudinẽ. ⁊ in partem anteriorem nõ intrabant nisi sacerdotes ad ministrandũ quotidie illi scilicet quibus sorte puenichat ministratio in secundã partem que vocabatur sancta sanctorũ non intrabat quisq̃ nisi sacerdos magnus semel in anno sicut dictũ est de tabernaculo moysi. ad hebre. 9. c. ⁊ in totam istam domũ siue in anteriorẽ siue in posteriorẽ nõ intrabant laici aliqui neq; etiã leuite. ideo cristus nunq̃ intrauit in illam. vnde accipiendo templũ pro aliqua duarum partium predictarum: non intrabat cristus in templũ sed extra templũ istud ad partem eius orientalem iuxta portam erat spacium quoddã viginti cubitorũ in longitudine ⁊ in latitudine cubitorum. 10. 3. regũ. 6. ⁊ erat iuxta illud spacium quod vocabatur porticus: quedam platea quadrata etiã ad partem orientalem templi clausa muro: sed nõ habens tectũ ⁊ vocabatur atrium sacerdotũ in qua platea erat altare holocaustorum ⁊ vasa eius ⁊ fiebant omnia sacrificia intra istam plateam. ⁊ vocabatur atrium sacerdotũ: quia officia sacerdotũ interius fiebant. scilicet sacrificia. ad istud atrium introibant sacerdotes omnium qui ministrabant. etiam leuite qui sacerdotes adiuuabãt in ministrãdo vt canendo. ⁊ circa quedam alia in quibus leuite subministrabant sacerdotibus. ⁊ ad istud atrium nunq̃ intrabant laici sed quando volebant offerre sacrificia accedebant ad hostium istius atrij: ⁊ ibi presentabãt animalia imolanda sacerdotibus qui suscipiebant ea de manibus eorũ. Erat autem alius murus magnus qui claudebat templũ ⁊ atrium ⁊ porticũ supra dictum intra quẽ erant magna spacia que distinguebantur in partes ⁊ ad omnia ista licebat laicis introire. Et ista erant ad orandũ ⁊ audiendũ doctrinã legis. Et erat ibi quedam pars in qua erant viri laici: ⁊ alia in qua erant femine. ⁊ iste subdistinguebantur quia quedã erant pro mundis: alie pro immundis de quo latius dictum est. 3. reguꝫ. 7. c. ⁊ in istas partes ad quas laicis introire licebat introiuit xps sepe ad orandum ⁊ predicandum: ⁊ nunc in istam partem intrauit. ⁊ tamen proprie non vocatur templũ nisi domus illa que diuidebatur in duas partes vt supra dictum est inq̃ nunq̃ cristus introiuit. Exteriora autem vocantur atria templi proprie ⁊ non templum: ⁊ tamen large vocantur hic templum: ⁊ sepe apud euãgelistas quando asserunt cristum intrasse in templũ vel predicasse in eo. ¶ Queritur cum dicatur qꝫ cristus eiciebat nunc de templo ementes ⁊ vendentes. ⁊ ioban. 2. etiã dicatur quomodo eiecit ementes ⁊ vendentes an idem sit quod hic ⁊ ibi refertur vel diuerso tempore factũ fuerit. ¶ Dicendũ qꝫ nõ fuit factum idem. quod patet primo. quia illud quod iohannes scribit factum est in principio predicationis cristi. istud autem factum est in fine. Nam die ramis palmaruꝫ facta est ista eiectio ementiũ ⁊ vendentium scilicet die qua venit de bethania ⁊ introiuit in iherusalem ⁊ turba cantante ⁊ tunc intrauit in templum ⁊ eiecit ementes ⁊ vendentes vt colligitur supra in littera. ⁊ iohannis duodecimo. c. ⁊ ex his que dicta sunt supra. Sed illud quod iohannes scripsit fuit in principio predicationis ipsius quod patet: quia iohannes posuit in principio euangelij. ⁊ postea descripsit omnia gesta cristi. sed quia aliquis forte diceret qꝫ est anticipatio vel recapitulatio. dicendum qꝫ ordo rectus est ⁊ qꝫ vere fuit illa eiectio vendentium saltem duobus annis ante mortẽ cristi. quia ioban. 2. c. vbi di

Q°. 47

citur istud ponitur q̄ erat prope pasca iudeorum: ⁊ ascendit cristus iherosolimam ⁊ inuenit vendentes ⁊ ementes: ⁊ eiecit eos de templo. ⁊ postea. 6. c. ponit aliud pasca iudeorū scilicet quando saturauit turbas. ⁊ postea. 12. c. ponit aliud festuz pasce. scilicet quando venit de bethania in iherosolimā cum ramis ⁊ turba canente. ⁊ ita tria festa pasce faciunt duos annos. ⁊ tamen in isto festo pasce in quo introiuit cristus cum ramis in iherusalē ⁊ quod fuit vltimū pasca vite sue eiecit cristus ementes ⁊ vendentes de templo vt colligitur hic ⁊ mar. 11. ⁊ luce. 19. ergo non fuit eadem eiectio. Secundo apparet quia illa vice qua eiecit ementes ⁊ vendentes vt iohannes refert quesitum fuit signuz a cristo quare hec faceret ⁊ dixit eis soluite templū hoc ⁊ cetera. ¶Nunc vero nullum signū petiuerunt vt patet hic ⁊ mar. 11. ⁊ luce. 19. Tertio patet quia istud asserunt doctores. ¶Nam augustin⁹ libro de concordan. euangelistarū dicit manifestū est autem hoc idest eiectionem ementium ⁊ vendentiū de templo non semel: sed iterum a dño esse factum. sed primū cōmemoratū est a iohanne. hoc vltimū a ceteris tribus. Crisostomus quoq; ait in quo maior est accusatio iudeorum quā cum bis hoc idem fecisset mirabantur in
Q°. 48 sua demencia. C Queritur de ista eiectione quā nunc fecit cristus postq̄ cum ramis introiuit in iherusalem qua die facta est. C Dicendū q̄ postq̄ cristus venit in iherusalez die ramis palmarū scilicet die quinto ante pasca quotidie redibat ad vesperam de iherusalem in bethaniā ⁊ sequenti die veniebat iterum in iherusalem ⁊ predicabat ibi ⁊ iterum ad vesperā egrediebatur de vrbe ⁊ manebat in bethania siue in monte oliueti vt colligitur infra in littera. ⁊ mar. 11. ⁊ luce. 19. ⁊ idem beda dicit. Et quotidie in templū intrabat. ¶Nam quando intrauit in iherusalem in die ramis palmarū intrauit in templū: vt colligitur hic in littera. ⁊ mar. 11. Et quātū ad hoc nō est difficultas: sed solum q̄ cum quotidie intrauerit in templū istis diebus qua die earū inuentos ementes ⁊ vendentes expulerit. nam in hoc aduentu solum semel hoc egit: ⁊ ex ordine narratiōis mathei videtur colligi q̄ prima vice qua intrauit in templū. ex narratiōe autem marci videtur imui q̄ secūda die fecerat. Dicenduz q̄ satis potest teneri vtrunq; cum difficile sit inuenire causam aliquā plane ostendentē q̄ potius vna
Q°. 49 die q̄ altera factum fuerit. C Queritur cū eiecerit vendentes de templo quid isti vendebant ⁊ vbi. C Dicendū quātū ad locum q̄ large accipitur templū. ¶Nam sicut dicebatur supra. q. proprie templū non erat nisi quātū ad duas domos interiorē scilicet ⁊ exteriorē ⁊ ad istas non intrabant leuite aliqui neq; laici. sed sacerdotes soli iuxta distinctionē ibi datam. atria autem exteriora vocabantur templū large. nunc manifestum est q̄ ista que vendebant non erant in templo proprie dicto: sed in atrijs templi in locis illis ad que intrabant laici ad orandū. ¶Nam erant ibi magna spacia intra murū exteriorem. Et ita poterant ibi esse vt orantes ⁊ etiam cōcursus mercium. ¶Non aūt vendebantur absolute in templo omnia venalia quasi ibi fierent publice nundine: sed soluz ea vendebantur que ad sacrificium pertinebant. scilicet oues. boues. capre. columbe. ⁊ turtures. de animalibus enī nulla alia offerebantur vt colligitur leui. primo. ⁊. 3. c. vbi ponitur omnis modus faciendi sacrificia de animalibus ⁊ omnia genera: ⁊ non ponuntur nisi ista. propter hec erant necessaria libamina ad sacrificia ⁊ ista erant quinq;. scilicet similia. oleum. vinuz. sal. ⁊ tus. numeri. 15. c. hec sola erant que in altari offerebant. ideo ista sola ibi vendebantur in templo. sic dicitur iohā. 2. c. inuenit in templo vendentes oues ⁊ boues ⁊ columbas: ⁊ per hec intelliguntur alia que ad sacrificia erant conuenientia. sicut dicit beda. Et quidem credendum est q̄ ea tantū in templo vendi vel emi reperiri que ad ministeriū templi necessaria essent. si ergo ea que alibi libere geri poterant temporalia dominus in domo sua negocia geri non patitur: quanto magis ea que nusq̄ fieri licet plus celestis ire merentur si in diebus deo sacratis aguntur. Sic etiā dicit cirillus erat autem in templo multitudo mercatorū qui vendebant animalia ritu legis mactanda in hostijs. Causa autem quare ista vendebant in templo erat prima quia sacerdotes ⁊ potissime principes illoruz erant auari: ⁊ per astucias suas varias conabantur acquirere pecuniā de populo. veniebant autem omnes iudei in iherusalem ad offerēdū sacrificia ⁊ oblatiōes: quia in toto israel nō erat alius locus in quo liceret ista fieri nisi in templo domini in altari holocaustorū. leuiti. 17. ⁊ deutero. 12. ⁊ iosue. 22. c. et rursus deus iubebat q̄ nō apparerent coram eo vacui. exodi. 23. propterea afficiebantur omnes ad offerenduz aliquid. non poterant autē animalia de terra sua ducere ad sacrificandū: quia multi eorū valde distabant inde. Et quia quando venirent non haberent occasionē cessandi a sacrificijs quasi non haberent animalia in promptu. constituebant ipsi sacerdotes aliquos de familia sua qui haberent omnia hec in templo ⁊ venderent: ⁊ ita allicerentur magis homines ad offerendum sacrificia data oportunitate. cum iuxta locuz in quo imolanda erant animalia venderent ipsa ⁊ cetera necessaria. et etiam cū homines in templū introibant mouebantur quadam maiori deuotione quā cū foris manerent. Et ita sic affecti existētes facilius emebant animalia ad imolandū quā si foras ituri essent ad emendum: ⁊ hoc redundabat in magnū lucrum sacerdotum: quia iura omnia sacrificiorū ad eos pertinebant. numeri. 18. ⁊ iosue. 13. c. Secundo fiebat vt ex quantitate precij acquirerent. nam vendentes in templo carius venderent quā alibi eo q̄ excusabatur labor querendi illa animalia ⁊ cetera venalia in alijs locis ⁊ hoc lucrū sponte captabant sacerdotes. ideo de familia sua ponebant ibi venditores harum rerum. quia laici nichil auderent facere in templo sine licencia sacerdotum quorū erat administratio domus dei. C Que- Q°. 50
ritur cum dicatur hic q̄ eiecit cristus numularios de templo qui erant isti numularij. Et ad quid erant in templo.
C Dicendū q̄ numularij sunt quos cāpsores vocamus qui numos cōmutant vt facilior fit nobis vsus eorum datus caspe numorū quā voluerimus. sic dicit theophilus. numularios campsores vocat numorū. numus enī genus eris minuti est. Causa autem ponendi istos numularios erat duplex vt ex cōmutatione pecunie in pecuniā aliquid acciperent lucri.
Secunda causa ⁊ precipua erat propter accomodationes vel mutuationes scilicet vt illi qui venirent in iherusalē ⁊ non haberent pecuniā tam ad sacrificia facienda quā ad sumptus ibi necessarios inuenirent ibi mutuatores. ⁊ ex hoc aliqd acqrerent. C Sciendū etiam q̄ isti numularij erant positi a sacerdotibus ⁊ de familia sua vt ipsi ista lucra quererent: quia auari nimis erant: quia sicut dictum est precedenti. q. posuerunt sacerdotes aliquos de familia sua qui venderent animalia et omnia necessaria ad sacrificiū in templo: vt sic incitarent homines ad emendum ⁊ inde oblatis multis sacrificijs ipsi ditarentur: ita ⁊ numularios ad eandē causam posuerunt. aliqui enī erant pauperes qui paucā pecuniam portauerant vl̄ qui in alios vsus expenderant: ⁊ ideo non habebant vnde sacrificia emerent. et consequenter sacerdotes non ditarent oblatis paucis sacrificijs. Cum autem viderent ibi vbi erat locus emendorū animaliū ad sacrificia esse pecuniaruz mutuatores incitabantur omnes ad accipiendū pecunias ⁊ emendum sacrificia. ⁊ hoc proderat sacerdotibus ad duo. primo quia cuz sic plurimi offerrent sacrificia qui alias oblaturi non erant ditabantur sacerdotes ⁊ etiā si nichil aliud consequerent de pecunia mutuata magnū lucrum erat. Secūdo quia pro accomodatione aliquid lucri habebant. nō quidem q̄ directe vsuram acciperent: sed aliqua parua munera gratis data ab eis quibus pecuniā mutuabant ⁊ sub spe istorum paruorum numerum mutuabant. Sed etiam hoc illicitum erat cum ex animo esset vsura licet non ex contractu. C Queritur cū cristus Q°. 51
eiecerit de templo ementes ⁊ vendentes ⁊ numularios q̄d fe-

cit de illis que vendebantur. ¶ Dicendum q̄ cristus aliquā tulum acrius nunc expulsit venditores de templo quā prima vice de qua iohannes scribit: ⁊ ideo licet tunc illud dixerit nunc non dixit: sed quasi indignatus euertit mensas numulariorum ⁊ cathedras vendentium columbas vt dicitur hic in littera ⁊ mar. 11. ⁊ insuper effudit pecuniā per pauimentum. vt dicitur ioban. 2. scilicet ⁊ numulariorū effudit es. ⁊ satis apparet: quia cum dicatur hic q̄ euertit mensas numulariorum necesse erat q̄ effunderet es cum es supra mensas esset. animalia aūt ⁊ cetera que vendebantur dispersit binc ⁊ inde. Sz dicendū q̄ nichil istorū abstulit cristus dñis suis sed permisit q̄ illa auferrent ⁊ alibi venderent: quia ipse res que vendebantur nō erant illicite ad vendendū cum ad bonū finem proficerent idest ad cultum dei. solus autem locus erat illicitus. ideo debuerunt inde tolli sed nō fuit necesse q̄ faceret cristus illa perire. sed in penam fuit eis q̄ eicerent de loco illo in quo erant. Et q̄ cum ignominia eorū hoc fieret tam in verbo aspero. dicendū q̄ faciebant domū dei speluncam latronū quā etiā facto cum iniuria eos expellendo et cathedras eorū euertendo ⁊ venalia dispergendo ⁊ effundendo. cathedre autem erant in quibus sedebant venditores: ⁊ omnes illi habebant sedes. ⁊ tamen matheus per venditores columbaruz accipit omnes alios venditores quarūcunq̄ rerū in templo ⁊ omniū illorum cathedras euertit. simili modo locutionis vtitur iohānes. nam dicitur iohā. 2. q̄ cristus his qui colūbas vendebant dixit auferte ista binc ⁊ nolite facere domū patris mei domū negociationis. ⁊ tamen manifestuz est q̄ nō iussit solas colūbas auferri de templo: sed ⁊ omnia alia que ibi vendebā
Q.° 52. tur. ¶ Queritur quare cristus eiecit de templo ementes ⁊ vendentes. ¶ Dicendū q̄ primo fuit ad tollendum vicia de templo. nam nō erat iustum talia permitti: ⁊ quia nemo talia emendabat aut puniebat: sed potius sacerdotes qui deberēt corrigere faciebant ista cum homines de familia eorūz ad lucra captanda de mandato sacerdotum ista facerent. ⁊ ideo ipe zelo dei motus ne domus dei sic contineretur motus est ad istud faciendū. sic dicitur ioban. 2. vbi postq̄ dicitur q̄ eiecit ementes ⁊ vendentes de templo sequit. recordati sunt vero discipuli eius quia scriptuz est zelus domus tue comedit me. ⁊ sic ex zelo dei fecit. Secūdo fuit ad ostendendum se talem esse qualē populus clamabat. nam ista eiectio facta est vt verisimilius creditur die ramis palmarū quādo cristus intrauit in tēplum cātantibus turbis que dicebāt osanna filio dauid. benedictus qui venit in nomine dñi rex israel. ⁊ ita vocabant eum messiam ⁊ regez israel: sed messias erat sanctissimus ⁊ a deo missus sicut ipsi cantabant de eo. ideo debuit ostendere dato casu se habere zelum dei. ⁊ tamen nunc erat conueniens causa cum inueniret ementes ⁊ vendentes in templo. ideo debuit illos eicere. Tertio fuit quia messias erat in quo scripture cōsumande erant: quia ipse nō venit legem soluere sed implere. supra. 5. c. ⁊ quasi executor legis existēs debebat homines ad bonū inducere ⁊ aliquando cogere sm qualitatem rerum. ⁊ quia iudei non obseruabant sponte legem dei: sed inferebant offensam deo debuit cristus conuenienter repellere istaz offensam. ⁊ ideo allegauit auctoritatē scripture contra eos dicens scriptum est quia domus mea domus orationis vocabit. vos autem fecistis eam speluncā latronū. Quarto fuit quia peccabant facientes ista ⁊ pertinebat ad eum peccata impedire ne fierent ⁊ facta corrigere. peccabant autem isti in tribus. primo quia in loco indebito faciebant. nam nō erat domus dei ad negociationes. ideo quātūcunq̄ essent licite negociatiōes nō licebat eas fieri ibi: ⁊ ex loco fierent illicite. Et hoc cristus expressit dicens q̄ domus patris sui debebat esse domus orationis ⁊ nō negociationis. sic dicit ieronimus. istius modi cernens in domo patris sui negociationez seu latrociniū ardore spiritus concitatus tantā hominū multitudinē eiecit de templo. Secūdo peccabant quia iniusto desiderio ⁊ fine istud agebant. scilicet vt lucra captarent superabundantius: quia licet nō darent pecuniā ad vsuram tamē munera accipiebāt p mutuatione. ideo ieronimus eos colibistas vocat cum ait. igit q̄ vsuras nō poterant accipere colibiste pro vsuris accipiebant varias species. vt quod in numis nō licebat in his rebus exigerent que numis coemuntur. quasi non hoc ipsum ezechiel predicauit dicens vsurā ⁊ superabundantiā non accipietis. Tertio peccabant quia alijs peccandi occasionē tribuebant ⁊ hoc erat q̄ domū dei facerent speluncā latronū. ¶ Queritur Q.° 53. quomodo cristus eiecit ementes ⁊ vendentes cū ementes non peccarent sed vendentes. ¶ Dicendū q̄ vtroq̄z cristus eiecit de templo. vt dicitur hic. et mar. 11. c. et verū est q̄ nō peccabant equaliter ementes ⁊ vendentes: ⁊ tamē vtriq̄z excludi debebant. Primū patet primo quia emptores sequunt venditores: quia nō potest quis emere nisi vbi alius vendit: qui autem vendit potest vendere vbi voluerit. ⁊ ideo venditores sponte faciebant malū. emptores autē solum ex cōcomitātia vel quasi necessitate. Scō patet quia venditores peccabant ex intentione non autē emptores. Tertio peccabant venditores ex occasione quā prestabant. nam constituendo res venales prebebant occasionē latrocinij: quia venalia sunt que furto subtrahunt. emptores autem nō prebebant istam occasionez cū nichil apponerent quod furto tolli posset. Et ideo nō erant ementes ita culpabiles sicut venditores. Scm ⁊ principale erat quia vtriq̄z excludi debuerunt de templo. nam licet inequaliter participabant tamē in facto damnato. est enim negociatio illicita in domo dei. negociatio aūt non est vnius ad seipsum: sed mentis ad vendentez. ideo ambo participabant in facto illicito. Et ita excludendi simul erant. Secundo quātū ad hoc quia inter mentē ⁊ vendentē vt cōmuniter est dolus ⁊ mendacia cū vnus debito carius vendere: alius vero vilius emere contendat: ⁊ ad fulcimentū intentionis vtriusq̄z necesse est mendacia dolos ⁊ alia vicia intercedere. sic dicitur ecclesia. 27. c. sicut in medio materie infigitur palus: ita inter mentem ⁊ vendentē non deerit mendaciū. hec autem in omni loco illicita sunt: sed in domo dei detestabiliora: ⁊ tamē hec ita procedunt ex parte mentis sicut vendentis: ideo vterq̄z de templo eici debuit. ¶ Considerandū q̄ nō fuit eadem eiectio ista ⁊ illa que habet iohā. 2. Sed ista que ponitur hic ⁊ marci. 11. ⁊ luce. 19. est vna. ⁊ facta est quinto die ante mortē cristi. illa vero quā scripsit iohā. est alia ⁊ facta ē plusquā duobus annis ante mortē cristi vt ostensum est supra. ⁊ ideo nō est inconueniens q̄ sit diuersitas aliqua inter istā ⁊ illā. ¶ Sed dicendū q̄ licet vtrobiq̄z eiecerit mentes ⁊ vendentes q̄ in prima vice blandius fecit quā in secunda. tam in verbis quā in opere. Nam in prima vice dixit auferte ista hinc. ioban. 2. in secūda aūt non dixit aliquid tale: sed solum euertit mensas ⁊ cathedras. etiam in prima vice dixit nolite facere domū patris mei domū negociationis. iohā. 2. in secūda autē dixit scriptū est quia domus mea domus orationis vocabit. vos aūt fecistis eam speluncā latronū. ⁊ multo asperius est dicere speluncam latronū quā dicere domū negociationis. sic dicit crisostomus. ⁊ ratio huius est: quia primū signum de eiectione fuit in principio miraculorū cristi. ⁊ ideo non multum se ostendebat: ⁊ ita blandius loqueretur. Secundū fuit circa mortez suam scilicet quinto die ante mortem: ⁊ tunc valde se ostendebat: ⁊ omnia ex maiori potestate ⁊ diuino agere videbatur cū ait crisostomus scilicet matheus dixit q̄ eiciens dicebat nolite facere domū meam speluncam latronū. illud enim fecit ad passionem veniens. ideo durioribus sermonibus vtebatur. hoc autem in principio signorum fecit. vnde non ita aspera sz remissa quodammodo increpatione vtebatur. ¶ Queritur Q.° 54. quomodo dicitur q̄ faciebant isti domū dei speluncam latronū. ¶ Dicendū q̄ templum erat ad orandū in eo ⁊ faciendū opera diuini cultus. ⁊ qui ibi alia opera faciebant maxime que istis essent contraria peccabant abutendo templo vt erat

emere ⁊ vendere. Sic dicit origenes. in templo non debent emere ⁊ vendere sed orationibus tantū vacare qui cōgregā/tur quasi in domo orationis. nomē au ē hoc indicat quia ora toriū dicitur: ⁊ in oratorio nichil aliud agi debet nisi quod ad orationē pertinet. sic dicit augusti. nemo in oratorio aliquid agat nisi ad quod factum est. vnde ⁊ nomen accepit. Dicitur autem q̄ fit spelunca latronuz exercendo ibi contractus em/ptionis ⁊ vēditionis. ⁊ hoc vno modo scilicet quia illi qui ibi vendebant aliqua exercebant opera latronū scilicet quia si/cūt latro clam aut palam aliena tollit ita ⁊ isti venditores tol/lebant aliena. Et hoc vno modo ex generali conditione ven/ditorū qui solent carius velle vendere q̄ iustum sit ⁊ quātū manifeste vltra iustam estimationē petūt consideratis loco tē pore ⁊ ceteris circūstancijs tñ quasi latrocinādo tollunt. Se cundo ex speciali conditione istorum qui in templo vendebāt aliquid: quia ideo ibi specialiter aliquid vendebant: quia ibi maiora lucra captare poterant q̄ alibi carius vendendo. Et ideo specialiter ibi potius q̄ alibi vendebant vt dictū est supra. sic dicit nicolaus q̄ fecerunt eam spelunca latronū: quia nō curabant de cultu dei: sed magis de excoriatione populi per astucias exquisitas. sic etiā dicit ieronim⁹. latro enim est ⁊ templū dei in latronū conuertit specum qui lucra de religio/ne sectatur. Tertio potest vocari spelunca latronū: quia spe/lunca latronū est locus vbi spolia que rapiunt congregantur Hoc aūt fecerunt sacerdotes de templo quia in templo rapi/ebant: ⁊ ibi congregabant. nam carius per astucias suas ven dendo rapiebant. Quarto potest accipi q̄ isti faciebant tem/plum spelunca latronū. scilicet q̄ dabant occasionē latrocinij. Nam vbi sunt multa venalia vt in nundinis inter multos qui ad emendū veniunt. multi veniunt vt rapiant vel furentur. ⁊ vocatur proprie spelunca: quia illa est latibulū. ⁊ ita cum in templo multi essent ⁊ ad venalia plurimi concurrerent inter eos latere poterant qui volebant furari. ⁊ qui furarent faci/lius ibi q̄ alibi occultarent propter multitudinē existentium in templo: ⁊ nō possent fures agnosci. Quinto dicunt aliqui q̄ vocatur spelunca latronū: quia qui ibi sedebant venerant ad accipiendum munera pro mutuationibus ⁊ de venditioni bus lucra captabant. ideo si aliqui nō dabant eis munera cō/tra illos calūnias ⁊ damna excogitabant per que bona eorū auferrent sicut latro aufert sicut dicit gregorius. qui enim ad accipiendū munera in templo residebant: quia quibusdaz nō dantibus lesiones exquirerent dubium nō erat: sed precedēs
Q°.55. modus verior est. ¶ Queritur quomodo nunc sacerdotes faciebant vendi ista in templo: quia iam iteruz expulerat xps ementes ⁊ vendentes de templo. ¶ Dicendū q̄ nunc fuerunt venditores in templo post primā vicem qua cristus expulit eos de templo vsqz nunc quādo eos iterū expulit aut saltem nunq̄ fuerunt tempore quo eos xps videre posset ibi. mul/to enī tempore cristus ambulauit in galilea quo non venit in iherusalem ⁊ illo tempore etiā si essent venditores in templo nō poterat cristus eos expellere modo predicto quia absens erat. Et tamen hoc tenendū est q̄ quādocunqz cristus vidit vendentes in templo expulit eos: quia alias erat incōueniens vt dictuz est: ⁊ apparet quia prima electio ab eo facta fuit in principio predicationis ⁊ miraculorū suorū vt dicitur. ioh. 2. ⁊ dicit illud crisosto. ⁊ augusti. secunda aūt scilicet ista de qua hic fuit in fine vite ideſt die quinto ante mortem suā. Signuz ergo est q̄ in illa nulla parte medij ēporis tolerauerit emen tes ⁊ vendentes in templo cum in principio predicationis: ⁊ in fine illud egerit: quod fortassis posset tolerari si solum in principio aut solum in fine istud egerit. modus aūt ad hoc cē videtur scilicet q̄ isti venditores non solebant esse ante primā electionē factam a cristo semper in templo. sed solum tempo/re magnarū festiuitatū quando omnes iudei conueniebant in templū in iherusalē. Nam ter in anno tenebantur omnes iu/dei masculi venire ad iherusalē in templuz. exo. 23. ⁊ 34. c. ⁊ quia quādo veniebant nō debebant aparere vacui. exodi. 23. offerebant sacrificia multa. ⁊ tunc propter concursum multa/rū gentiū que multis animalibus ⁊ libaminibus ad sacrificia indigebant conueniebant venditores in templū. alijs autem temporibus quando nō erat talis concursus hominū ad tem plum nō erant venditores in templo. ⁊ hoc etiā colligitur q̄ iste due eiectiones facte a xp̄o fuerunt in pasca licet diuersis tē poribus. Secūdo dicendū ⁊ melius q̄ hoc fecerunt nunc q̄ putabant verisimile q̄ nō veniret cristus ad istud pasca in tē/plum: ⁊ ita non expelleret eos de templo. nam post suscitatio/nem lazari facto consilio iudeorū contra cristum dederunt mā datum pontifices ⁊ pharisei vt si quis cognouerit vbi sit indi cet vt apprehendant eum. propter quod cristus fugit in ciui/tatem effrem. iuxta desertum. ioban. 11. quod sacerdotes sci/ebant ⁊ ita credebant q̄ non veniret: ⁊ sic secure possent esse venalia in templo: vel si venire vellet: quia iam mandatū da/tum erat de apprehendendo ipsum nō posset excludere ven/ditores de templo. Et ita ausi sunt ponere nunc venalia in templo quod non fecerant precedenti tempore ex principio predicationis cristi. Et turbe etiam hoc putabant q̄ cristus non veniret ad festum illud ⁊ inter se de hoc querebant. iohā. 11. dicentes quid putatis quia nō venit ad diem festum. venit tamen cristus preter opinionē iudeorum ī templū in festiuita/te illa. Et ita exclusit venditores de templo. ¶ Querit quo modo poterat nunc cristus solus existens tantā multitudinez Q°.56. eicere de templo ⁊ quomodo nō resistebant ei. ¶ Dicenduz q̄ vere per violenciā cristus istud egit ⁊ non sponte hoc ipsi passi sunt. nam damna rerum suaruz quas quis valde amat sponte nemo tolerat. ⁊ tamen magna damna erant ista scilicet q̄ cristus abigeret pecora ⁊ euerteret omne es ⁊ colūbarum cathedras. Et etiā q̄ istud ad ignominiā faceret eorum ⁊ tñ paciebantur nō resistentes ideo erat violentia. Sed modus ad hoc faciendū erat q̄ incuteretur timor illis vt resistere nō auderent. Et hoc poterat fieri multipliciter. primo per solaz immutationē interiorem incuciendo timorem eis ⁊ nichil in seipso ostendendo exterius per quod illi timerent: sed solum in animo eorū causando istā passionē timoris. quā passionem deus aliquando dat aliquibus in penam sicut dabit iudeis nō colentibus ipsum. leui. 26. c. scilicet ⁊ qui de vobis remanse/rint dabo pauorē in cordibus eor in regionibus hostiū terre bit eos sonitus folij volantis: ⁊ ita fugient quasi gladium ca dent nullo sequente: ⁊ corruent singuli sup fratres suos qua/si bella fugientes. nemo vestrum inimicis audebit resistere. ⁊ ita etiam dicit deuterono. 28. c. dabit tibi dñs cor pauidum ⁊ deficientes oculos ⁊ animā merore consumptā: ⁊ erit vita tua quasi pendens ante. timebis nocte ⁊ die ⁊ nō credes vite tue. mane dices quis michi vesperam ⁊ vespere quis det mi chi mane propter cordis tui formidinem qua terreberis. Et si ita nunc faceret cristus: recederent de templo isti vendito/res etiam non apparente aliquo signo exteriori in cristo. Se cundo modo poterat fieri per solā ostensionē terroris in facie poterat enī aliquid ita terribile videri in vultu cristi quo con specto omnes qui respicerent timerent ⁊ cauerent ab eo. Ter tio modo fieri poterat nō solum in ostensione signi alicuius in corpore suo: sed etiam realiter faciendo aliquid contra eos quo fugarentur vt si percuteret eos. Dicendū autem vide/tur q̄ nō solum esse potuit aliquis modus istorū: sed q̄ om nes tres concurrerunt in vnū. incussit enī eis timorem in cor/de: quia istud erat principiū ad hoc q̄ fugerent. sic dicit orige nes consideremus autē ne forte enorme videatur q̄ captis funiculis dei filius parat sibi flagelluz ad eiciendum de tem/plo. vnū tamen refugium relinquitur diuinta potestas ihesu vt cum volebat posset iracundiā hostium suffocare q̄uis es/sent in numeri ⁊ sedare mentiū turbines. Dñs enī dissipat co gitationes gentiū. De secundo dicendū q̄ etiā ostendit in vul tu suo cristus aliquid terribile. s. fulgoris radios proceden-

tes quibus hostes exterriti resistere saltem in verbo nõ audebant. sic dicit ieronimus igneũ enĩ quoddã atq; fidereum radiabat ex oculis eius ⁊ diuinitatis maiestas lucebat in facie ⁊ istud etiã cõmuniter tenetur. Aliud etiã exterius signũ potestatis in se ostendere poterat. s. q; vox sua esset eis terribilis: ita vt non solum timerent sed etiã caderent. sicut quando in passione querebant multi iudeorũ ministri armati cristum in ortĩ: ⁊ cum illis querentibus eum ⁊ dicẽtibus se querere ie sum nazarenũ ⁊ ille dixisset ego sum. ceciderunt retrorsuz. iohan. 18. c. ergo a fortiori viso lumine quod in vultu ostendere poterat nõ solum timerent: sed etiã cadere possent. Et tamen noluit nisi q; cederent loco tollendo omnia venalia de tẽplo ⁊ non audendo resistere xpo euertenti illa. De tertio satis patet quia in prima vice cristus vsus est flagello de funiculis ad expellenduz venditores. iohan. 2. c. ergo ⁊ a fortiori nunc vteretur illo. tum quia cristus illud fecit in principio signorũ suorũ. ⁊ ideo omnia tunc remissiora ⁊ blandiora faciebat. vt dicit crisо. ⁊ tamẽ vsus est tũc flagello. ergo a fortiori nunc quãdo passioni propinquus omnia faciebat mirabiliora ⁊ manifestiora vteret flagello contra venditores. tum quia erant nunc digni maiori ⁊ acriori castigatione. peccauerant enĩ ante hoc ⁊ fuerant semel per cristũ eiecti nunc tamẽ redierunt in culpam ideo acrius castigandi erant q; in prima vice quãdo nondũ eos castigauerat. sic dicit crisosto. scilicet in quo maior est accusatio iudeorũ quoniã cum bis hoc idem fecisset: morabant in sua dementia. Et theophilus ait scilicet q; etiã est in maiorẽ redargutionez iudeorum: quia tamen dns hoc toties fecerit ipsi minime se correxerunt. ⁊ ideo nunc a fortiori q; in prima vice flagello vteretur aut alio simili ad p cuciendũ eos aut ad minandũ eos idest abigendũ sicut pastor gregem. Et hoc tenet iero. Sed tunc dicet quid operabatur funiculus factus ad modum flagelli: quia nemo talia timeret verbera. Dicendũ q; verba illa in se non erant terribilia. ⁊ ideo si nichil aliud esset nõ timerent vẽditores flagella ista sed vltra flagella exterius mota: erat timor interius incussus: ⁊ lux exterius terrens que mouebant ad fugiendũ flagellu:. sic dicit origenes super iohannẽ scilicet ꝓsideremus ne forte enor me videat q; dei filius captis funiculis parat sibi flagellũ ad eiciendũ eos de templo. vnũ tamen refugium relinquitur vt
Q°.57. diuina potestas ihesu cum volebat posset iracundiã hostium suffocare q̃uis essent in numeri. ¶ Queritur an ista eiectio ementiũ ⁊ vendentiũ reputetur miraculum ⁊ inter miracula cristi ponendũ. ¶ Dicendũ q; miraculum erat. nam sine miraculo ista eiectio fieri nõ poterat. fuerant enĩ excluſi per timorẽ ⁊ in voluntarie. ideo ad hoc q; cogerent venditores exire de templo oportet poni aliquid aliud quod miraculose fieret. ⁊ hoc erat incutiendo timorẽ cordibus eorũ. etiã in voce sua virtutem quandã diuinã ostendendo: ⁊ de vultu radios diuini fulgoris emittendo que ambo ad miraculũ pertinent. ¶ Cõsiderandũ autẽ q; nõ solum miraculũ hic fuit sed maginũ valde ⁊ de maximis vt putat ieroni. ait enĩ michi autẽ inter omnia signa que dominus fecit hoc videtur mirabilius q; vnus homo ⁊ illo tempore contemptibilis in tantũ vt postea crucifigeretur: scribis ⁊ phariseis contra se seuientibus ⁊ videntibus lucra sua destrui potuerit ad vnius flagelli verbera tãtã eicere multitudinẽ. ⁊ subdit modũ quo potuit scilicet igneum enim quoddã atq; fidereum radiabat ex oculis eius ⁊ diuinitatis magestas lucebat in facie. sic etiã dicit origenes super iohannẽ ꝓsens autẽ historia in nullo minorẽ potestatẽ protendit his que ab eo miraculosius edita sunt: quinimo cõstat hãc maiorẽ demonstrare potentiã miraculo quo aqua conuersa est in vinuz eo q; illic inanimata subsistit materia hic vero tot miliũ hominũ domantur ingenia. ⌊ Et accesserunt ⌋. hic ponitur factũ scõm scilicet de infirmorũ curatione ⁊ est istud factuz ostensiuũ deitatis cristi in curatione infirmitatũ incurabiliuz que per solum deũ sanari possunt ⁊ dicit. ⌊ ⁊ accesserunt ad eum ⌋. scilicet postq̃ eiecit venditores de templo. ⌊ ceci ⁊ claudi ⌋. isti in templo erant sicut ceteri homines. ⌊ in templo ⌋. scz ibi erat cristus quando accesserũt isti ad eum. ⌊ ⁊ sanauit eos ⌋ a cecitate ⁊ defectu tibiarũ ⁊ potentie gressiue. ¶ Queritur quomodo dicit hic q; accesserunt ad euz ceci ⁊ claudi ⁊ sanauit eos: quis fuit iste accessus ⁊ an fine petitione aliqua eos sanauit. ¶ Dicendũ q; nõ poterat quis sanari ab eo tangendo eum vel als nisi ipso volente ⁊ actu sanante. Et tamen credebant aliqui q; poterant surripere ei sanitatẽ. scz q; ipso nescien te sanarent per tactũ eius sicut fuit de muliere. putauit enĩ se posse latere: ⁊ tamen postea vidit q; nõ latuit. luce. 8. ⁊ tamen si ipa nõ putaret q; latere posset nõ agrederet sic facere. ⁊ maxime quia nõ diceret lucas: videns aũt mulier quia nõ latuit tremens venit ⁊ procidit. euangeliste tamẽ loquunt iuxta opinionẽ accedentiũ ad cristum: ⁊ quia ipsi putabant q; accedendo ad cristum ⁊ tangendo vestes eius: etiã si nichil ei diceret ex habundantia virtutis redundantis exterius sanaretur accedens etiã nesciente cristo. ⁊ tunc putabant q; sanabant accedentes: ⁊ tamen non sanabat eos xps quia nõ babebat intentionẽ sanandi cũ crederent q; ipse nesciebat virtutẽ de se exire. ⁊ ob hoc nõ dicunt euangeliste q; xps tunc sanabat aliquos: sed q; accedentes sanabant. quãdo autem aliqui accedebant ⁊ sanabant: quia apparebat de intentione xpi dicunt euangeliste q; sanabat eos xps. sic patet de muliere fluente sanguine. mar. 5. c. dicit enĩ q; dicebat mulier intra se si tetigero vestimẽtũ eius salua ero. ⁊ sequit ⁊ confestim siccatus est fons sanguinis eius ⁊ sensit corpore q; sanata esset a plaga. ⁊ luce. 8. c. dicit accessit retro ⁊ tetigit fimbriã vestimenti eius ⁊ confestim stetit fluxus sanguinis eius. cristus etiã istũ moduz loquendi tenebat quasi ostenderet se non intendisse facere sed virtutẽ exeuntẽ de illo hoc operatã. sic dicit mar. 5. Et statim cognoscens ihesus in semetipso virtutẽ que exierat de eo. ⁊ luce. 8. dicit ego noui virtutẽ exiuisse de me. ⁊ etiam querebat quis me tetigit. ⁊ maxime quia adiunxit aliquis me tetigit. Et tamen si vellet ostendere q; ipse sciebat quis esset sanatus. ⁊ q; ipse intendisset eũ sanare nõ quereret quis me tetigit. ⁊ maxime q; adiunxit aliqs me tetigit. nam ⁊ ego sensi virtutez exisse de me ⁊ tamen hic euãgelista dixit sanauit eos. ergo ostendit q; intẽdit illos sanare ⁊ ꝓsequẽter q; ipsi palã accesserũt et aliqd petiuerũt. Scõo et pncipaliter quia hoc valde conueniebat ad propositũ. nam si accedentes ceci et claudi ad xpm nichil petẽtes sanarent putaret q; non sanarent virtute cristi. sed q; deus voluerat eos sanare existẽtes in templo: et ita non cederet in laudem xpi ⁊ approbationẽ eius istud opus. quod erat incõueniens: quia omnia miracula faciebat ad manifestãdũ aliqd quod ad se pertinebat. ideo debuit fieri palam petẽtibus eis. Tertio patet quia si accedentes secrete sine vlla petitione sanarent oportebat q; xps faceret aliquã manifestationẽ huius facti ne maneret absconditũ. sicut quãdo als sic sanauit tangentes. bis enĩ legimus aliquos tangendo xpm sanatos esse. primo mulierẽ fluentẽ sanguine. supra. 9. ⁊ mar. 5. ⁊ luce. 8. ⁊ deinde viros loci genesaret. cõ. 14. c. ⁊ vtrobiq; fecit xps miraculũ aparere. Quarto patet quia si accedentes sine petitione sanarent ignorare quis fecit miraculũ. Dicendũ ergo q; coram toto populo accesserunt claudi ⁊ ceci ⁊ petiuerunt sanari: ⁊ xps sanauit eos. matheus tamen intendens breuitati non curauit singula referre quia planũ erat quod aliquid petere debebant cũ omnes qui sanabant sic peterẽt. maxime quia dicitur accesserũt. in quo inuitur totũ quod sequitur. scilicet q; accesserunt ad eum ⁊ petiuerũt sanari ⁊ ipse eos sanauit. ⌊ videntes ⌋. hic cõsequẽter ponitur principiũ sacerdotũ ⁊ phariseorũ atq; scribarũ contra xpm indignatio. ⁊ diuiditur in duas partes: quia primo ex indignatiõe impugnant eius famã Secundo impugnant eius doctrinam ibi. ⌊ Et cum venisset in tẽplũ ⌋. prima in duas quia pmo ponit iudeoꝝ impugnatio. scõo xpi rnsio ibi. ⌊ ibs aũt dixit ⌋. circa primũ dicit. ⌊ videtes

Q°.58.

autē pncipes sacerdotū ⁊ duo erāt p tunc pncipes sacerdotū .s. annas ⁊ cayphas . erat .n. cayphas pnceps anni ipsi⁹ iob .11.c. et isti duo ⁊ alij qui large vocabant pncipes sacerdotū eo q multis sacerdotib⁹ sub se positis perant viderūt ea que nūc fiebant. ⁊ scribe isti erant doctores legis qō etiā de pharisei intelligendū ē q maxime ꝺ xpm zelabāt. mirabilia q̄ fecit ꝺ. pōt intelligi de claudis ⁊ cecis ⁊ de eiectione turbarū vēdentiū ⁊ ementiū. Et pueros clamātes ꝺ. s. qui veniebāt cuz xpo clamādo q̄ introiuit in templū ⁊ ipi cū eo in templū cantes introierūt. in tēplo ꝺ hoc fuit ad maiorē indignationez pōtificū q̄ etiā intra templū clamarēt pueri laudantes xpm. Et dicentes osāna filio dauid ꝺ. iā expositū ē .s. ⁊ ñ aliquā do neče ē accipi extra cōez significationē ⁊ vsitataz dictionē q̄ est saluifica vel saluū fac. Et ita accipit hic osāna p gloria vl laude aut pace: ⁊ ponitur vt nomē ⁊ ordinat acquisitiue. s. osanna filio dauid qō non cōuenit verbo. iō łz possit hz̄ expositionē quā posuim⁹ . s. q̄ est ppa dictioni vt est verbū ⁊ tñ in pseti vt ponitur a matheo magis quenit q̄ sit nomē. ⁊ sic dicit crisostom⁹. Osanna etiā qdam ītērptant gloriā. alij aut redēptōnē. nā ⁊ gloria illi debetur ⁊ redēptio illi cōuenit q oēs redemit. Et ita etiā accepit lucas q̄ locus hui⁹ dictōis osāna habent dictiones latine. luc. 19.c. s. pax in celo gloria in excelsis ⁊ tñ fm q̄ accipit a marco ⁊ iohāne pōt magis conuenire vt sit verbū fm ppam suā significationē. nā mar. 11. dr q̄ clamabant dicētes: osanna benedictus q̄ venit. ⁊ iob. 11.c. dr: clamabant osanna bñdict⁹ q̄ venit. vocauerūt eū filiū dauid. i. messiaz. Indignati sūt ꝺ. i. irati fuerūt volētes inferre mala xpo si possent. et dixerūt ꝺ. s. ad xpm. audis quid isti dicūt ꝺ. s. pueri q̄ clamant. q. d. vel non audis vl si audis multū culpabilis es qui nō increpas eos cū talia dicāt. Querit de istis pueris clamantib⁹ de qbus hic dr q̄ erant. Dicendū q̄ q̄ xps intrauit in templū pueri erant q̄ canebant osanna ⁊ nō turbe vel saltē pcipue pueri. ⁊ licet hoc nō aperiāt euangeliste tū satis credēdū est q̄ q̄ xps ītroiuit in ihrl̄m exiuerint pueri in occursū eius et isti cantabāt corā eo: osanna: sic turbe cātauerāt ⁊ sic pduxerūt eū vsq; in templū ⁊ illuc introierūt cū eo canētes vel forte isti pueri erant de turba illa q̄ veniebat cū xpo. q̄ licet in itinere tota turba cantaret fecerūt q̄ pueri soli clamarēt q̄ introiuit in tēplū. ⁊ iō illos solos viderūt pōtifices ⁊ pharisei. Et forte istō dedit xps in cordib⁹ turbarū ⁊ puerorū q̄ sciebant q̄ pōtifices indignarētur de isto clamore ⁊ loquerēt ad eū vt hērēt rōnabile cōtra illos ex sacra scriptura. s. ex ore infantiū ⁊ lactentiū: vt pz. ꝺ. in lra. Considerandū q̄ pontifices et scribe indignati dicunt nūc ppter clamorē puerorū ⁊ non ppter clamorē turbarū. ⁊ rō est q̄ viderūt pueros clamātes ⁊ nō videbant turbas. nam vt dictū ē pce. q. turbe clamabant dū xps veniret p viā. ad introitū aut in templū ⁊ etiā intra tēplū clamauerūt soli pueri. pōtifices ät ⁊ scribe erāt ī templo: iō turbas foris clamātes ītra tēplū videbant ⁊ ita de hoc indignati sūt. et pz q̄ dr videtes ät pncipes sacerdotuz mirabilia q̄ fecit ⁊ pueros canentes. q. d. pueros canētes viderūt et nō turbas. si autē turbas vidissent etiā de earū clamore indignarēt. Querit q̄re isti dignati sunt nūc pōtifices Dr q̄ ex inuidia. nō. n. erat eis iusta cā indignatiōis. nā q̄ recte indignat de malo indignat ⁊ tñ de bono indignabāt. dr. n. q̄ videntes mirabilia q̄ fecit .s. sanationē cecorum ⁊ claudorū. ⁊ tñ ista opa bona sūt ⁊ a deo puenientia. iō inigtas mouebat eos. et in hoc appet q̄ eorū iniquitas cotidie crescebat ad maiora. nā añ hoc q̄ficūqz ꝺ ipm indignabant faciebāt hoc p aliq̄ cā verisili. sic. iob. 8. qñ dixit anteq̄ abrahā fieret ego sū. tulerūt lapides vt iacerēt in eū q̄ videbatur dicere rē nō verisilem ⁊ iterū corā iudeis dicebat aliq̄ ꝙba q̄ oñdebāt eū ee deū. iob. .10.c. s. ego et pr̄ vnū sum⁹. ⁊ illi volebant eū lapidare ppter hec. xps autē dixit mlta bona opa oñdi vobis ex p:ē meo ppter q̄ horū me lapidatis. ⁊ illi dixerūt de bono ope nō lapidam⁹ te łz de blasphemia q̄ tu cū sis hō facis teipm deū. nūc ät q̄ excreuerat malicia eorū nō lapidabant eū ppt illa q̄ mali colorē hēbāt łz ppter illa q̄ absolute bona erāt. s. curare infirmos miraculose. posteq̄ qs. n. alteri ītuiderit q̄to meliora egerit tanto magis ei ītuidebit. sic dic crisos⁹. sic. n. columna si modicū obliquata fuerit accepto pōdere āpli⁹ vadit in latus sic ⁊ cor hoīs cū puersū fuerit si alicui⁹ viri iusti opa videat vl audiat nō cōfirmat łz magis ad inuidiā incitat ⁊ hoc mō sacerdotes cōcitati sunt ꝺ xpm. Sc̄o ītignati sūt q̄ xps ausferebat eis honorē. cū ppl̄s accepisset xpm cū tanto honore in vrbē ⁊ deduxissent eū in tēplū vocando eū regē ⁊ messiā ⁊ a deo venire iō nunq̄ fuit tāta cā istis ad indignationez ꝺ xpm sicut nūc. Tertio ⁊ spāl̄r fuit q̄ illis luc tollebat. Quarto fuit q̄ ipe audiebat ⁊ tolerabat laudes q̄ de eo dicebāt. Jesus ät ꝺ hic ponitur xpi rñsio et hoc oñdit pontifices pharisecos ⁊ scribas iuste a deo repbandos ⁊ hoc dupl̄r. pmo ī facto. sc̄o in euidēti signo. sc̄da ibi. mane aūt reuertēs ꝺ. Circa pmuz dr. Iesus ät dicit eis ꝺ. i. pōtificib⁹ ⁊ scribis. vtiqz ꝺ. aduerbiuz affirmandi ē. i. vere audis. q̄ illi q̄si uerāt audis q̄ isti dicunt. q̄si admirati de illo ⁊ pcedētes q̄ ille nō audiret q̄ si audiret putare se oñdebāt q̄ nō assentiret talib⁹ laudib⁹. ⁊ ille ait vti qz. i. verū est q̄ audio laudes ⁊ pmitto q̄ ītrepabiles nō sūt nūq̄ legistis ꝺ. nō solū xps dixit licitas eē laudes istas: łz etiā oñdit errare pōtifices q̄ tales laudes volebāt ī pedire q̄ si scp turā legisset ñ faceret hoc cū sacra scp̄ta istō appbz. ex ore infātiū ꝺ. istō hz̄. ps. 8. vocātur hic ī fātes nō stricte q̄ illi nōduz puenerūt ad septennīū łz pueri vl adolescētuli q̄ nondū puenerūt ad pfectā etatē. ⁊ lactentiū ꝺ. i. qui lacte cibātur ⁊ isti adhuc mīores sunt ⁊ ex hoc appet q̄ nō ē peītus accipiēdū fm lr̄am: q̄ lactētes nō pōt laudare cū nō possint log. iō neqz pfectā nec īpfectā laudē faciūt. pfecisti laudē ꝺ. i. pfectā ⁊ excellentē reddidisti ac si esset a viris doctis īpensa ⁊ fortassis talis esset a pueris ad quā nō sufficerent viri doctissimi. q̄ illi solo īgenio hūano loquunt. puuli aūt a deo īspirant vt altissima dicāt ⁊ tūc ē laus pfecta. i. exellētior q̄ ee possit. sic. d. crisos⁹. s. 11.c. reuelasti hec puulis ⁊ abscōdisti ea prudentib⁹ ⁊ sapientib⁹. ⁊ ita erat in pōti q̄ isti puuli ānūciauerūt iesū ē messiā ⁊ regē israel q̄ō sapientissimi legis doctores nesciebant. ⁊ relictis illis ꝺ. s. posteq̄ locutus est ista sacerdotib⁹ ⁊ scribis reliqt eos. s. exeūdo ō tēplo. ⁊ abiit exciuitatē ꝺ. nō. n. māsit ī ierusalē ipa die/ ramis palmarū q̄ intrauit in eaz łz rediit foras ad hospitandū. in bethaniā ꝺ. q̄ distat a ihrl̄m quindecim stadijs q̄ faciūt vnā leucā vel q̄si. nā stadiū est spaciū centū ⁊ vigintign q̄ passuū ⁊ decē ⁊ sex stadia faciunt duo milia passuuz q̄ reddunt integram leucā. distabat bethania a ihrl̄m quindecī stadijs. iob. 11. ⁊ illa erat villa marie et marthe sororuz lazari vbi cenauerat xps die pcedēti. añ festū ramis palmarū. iob. 12. et ibi suscitauerat lazarū. iob. 11. nūc ät illuc rediit ad hospites suos. ibiq̄z māsit ꝺ. s. die illa q̄ rediit ⁊ nocte. nā in mane tēptis diei redit in ihrl̄m vt dr statim in lra. Et docebat eos de regno dei ꝺ. s. eos q̄ erāt in loco bethanie docebat. nullo enim tpe xps ociosus eē voluit ⁊ tñ nūc cum instaret recessus ei⁹ de hoc sc̄lo seruēti⁹ instabat vt pficeret op⁹ salutis nr̄e p̄dicando et docēdo q̄ post mortē ⁊ resurrectiōez hoc nō erat factur⁹ ⁊ dr q̄ docebat de regno. q̄ licz xps oīa sciret inf oē gen⁹ sapie. s. naturalia. mathematicalia ⁊ methaphisicalia. i. trāscendētia: tñ nūq̄ docuit hoīes circa aliq̄ gen⁹ artis łz solū ea q̄ nēcia erāt saluti et ista sunt de regno dei. i. p que puenit ad regnuz dei q̄ō est vita eterna. Querit q̄re post hec xps reliqt pōtifices ⁊ scribas. Dom q̄ fuit pmo q̄ xps erat nūc ī tēplo ⁊ fecerat iā oīa q̄ ibi factur⁹ erat. nā orauit ⁊ eiecit vēditores de tēplo ⁊ sanauit cecos ⁊ claudos ⁊ tādē rñdit ipis pōtificibus eū verbo īpugnātib⁹. cū ät nichil iā agēdū sibi ī tēplo relinq̄retur recessit inde. Et q̄ pōtifices ⁊ scribe manebāt ī tēplo dr illos reliqsse. Sc̄o fuit q̄ pōtifices ⁊ scribe erāt mali ⁊ incorrigibiles ⁊ iō frustra erat q̄ xps maneret cū eis. sic. d. crisos⁹. malū boīez melio⁹ dādo locū pōt aliqs vīcere q̄ rñdendo. q̄

Q°. 59.

Q°. 60.

Q°. 61.

malicia nō destruit ꝓmoīb⁹ ſꝫ excitat. ⁊ iō dñs recedēdo cōpe
cere studuit quos rñdēdo nō cōpescuit. Tertio qꝛ xp̄s vole
bat ire eꝫ vrbē. erat enī declinatur⁹ ad sumēdū cibū ⁊ ad hoſ
pitandū ⁊ oīa sibi necīa q̄ in tēplo nō hēbat ſꝫ extra vrbē itu
rus erat iō reliquit pōtifices ⁊ scribas. Quarto fuit qꝛ xp̄s
voluit oñdere qꝫ isti iusti a deo deserebant̄ ꝓpter malicīā ī q̄
firmiter manebāt iō in signuꝫ huiꝰ cōueniēs fuit qꝫ xp̄s ab eis
fcederet ¶ Querit̄ q̄re xp̄s ciuitatē exiuit ¶ Dōꝫ qꝫ iō foras
Q°.62. exiuit qꝛ ī vrbe nō īueniebat hospiciū. Cū. n. iā sero eēt postq̄
xp̄s fecerat in tēplo oīa q̄ fact⁹ erat circūspexit si qs eēt qui
eū inuitaret ad cenā vel ad hospiciū ⁊ nemo fuit iō iuit eꝫ ciui
tatē. sic ōꝛ. mar. .11. c. s. ⁊ introiuit ierosolimā in tēplū ⁊ circū
spectis oīb⁹ cū iā vespa eēt hora exist in bethaniā. Et ōꝛ cir
cūspectis oīb⁹. s. si qs esset q̄ eū hospicio recipet. ⁊ qꝛ nemo
erat recessit. sic etiā. d. iero⁹. hinc aūt itelligendū ē qꝫ dñs tan
te fuerit pauptatis ⁊ ita nulli adulat⁹ sit vt in vrbe maxima
nullū hospitē nullā īuenerit mansionē. Turbe āt q̄ istū hōrez
īpēderūt nō erant de ciuitate ihꝛlm ⁊ ita nō hēbant domicilia
ibi. in qb⁹ ihū recīperēt. pōtifices āt scribe ⁊ pharisei nō reci
pent xp̄m hospicio qꝛ oderāt eū. iō etiā si xp̄s cū tāto hōre in
trauerit in ihꝛlm nō īuenit aliquos qb⁹ placeret eū hospicio
recipe. Alia rō fuit qꝛ placuit xp̄o hoc pati ad īstruc̄duꝫ nos
circa vicissitudines rerū mūdanarū ne turbemur cū interduꝫ
iuſt magna ps̄pa graues accedāt molestie qꝛ talis ē rerū cōdi
tio vt. d. salomō qꝫ risus doloꝛe miscebit̄ ⁊ extrema gaudij lu
ctus occupat. ita. n. circa xp̄m fuit. nūq̄. n. tāt⁹ hōꝛ ei delat⁹ fu
erat sic nūc ⁊ ita nūq̄ tā abiect⁹ appuit vt nemo ei ipo die ci
bū dare vellet neqꝫ hospiciū ſꝫ oporteret qꝫ añ cibū exiret de
vrbe ihꝛlm ⁊ erat iā vespa. mar. .11. c. ⁊ hoc valde cōsolat̄ nos
Q°.63. ne deficiamus a⁹o qñ talia nobis acciderit. ¶ Querit̄ vato
qꝫ eꝫ vrbē ire vellet q̄re potiꝰ iuit in bethaniā q̄ in alū locū.
¶ Dicendū qꝫ ꝓmo iuit illuc ꝓpter ꝓpīquitatē. nā xp̄s nō īue
niens hospiciū in ihꝛlm exiuit inde ad horaꝫ vespaꝫ. mar. .11.
sed tali tpe nō poterat lōge ire ab vrbe iō iuit ad loca ꝓpīqua
sicut ē bethania q̄ ꝗndeci stadijs distat a ihꝛlm. ioh. .11. c. Se
cūdo qꝛ xp̄s nō solū hodie ſꝫ etiā quolibꝫ die dū nunc maneꝛ
ret in ihꝛlm vsqꝫ ad mortē suā intēdebat exire de vrbe ad ma
nendū et redire in ihꝛlm ad ꝓdicanduꝫ qō ita fecit. vt colligit
. s. in lſa. ⁊ mar. .11. c. et iō etiā erat cōueniens locꝰ vicinus ne
nimis fatigaret eundo ⁊ redeūdo Tertio fuit qꝛ vt. d. crisoſ⁹
xp̄s volebat manere corpaliꝛ vbi spūaliꝫ repausabat. ⁊ qꝛ ista
familia q̄ erat bethanie erat valde accepta xp̄o q̄tū ad fidem
et deuotionē iō illuc ibat. erat enī bethania villa marie mar
the lazari sororū ⁊ ibi suscitauerat crist⁹ lazarū. ioh. .11. et ibi
fleterat die ramis palmarū qñ intrauit cū hōre in ihꝛlm. ioh
.12. c. erāt antē nimis affecte maria ⁊ martha ad xp̄m. ambe. n.
credebant in eū. ioh. .11. ⁊ gaudebāt in verbo eiꝰ ita vt maria
staret secus pedes eiꝰ dulciter audiēdo verbuꝫ. luc̄. 10. c. qꝛ q̄
ibi magis illuc spūaliꝫ reqescceret illuc iuit ad manēdū Quar
to et p̄cipaliter iuit illuc ad spūalez ꝓfectū marie marthe et
lazari ⁊ eorū q̄ erāt in bethania. nā ōꝛ in lſa qꝫ manebat ibi ⁊
docebat eos de regno dei. pauco. n. tpe mās⁹ erat cū hoīb⁹
⁊ hoc paucū tēp⁹ in doctrina verbi expēdere volebat: ⁊ qꝛ in
generali ꝓdicabat oīb⁹ turbis cotidie in ihꝛlm in tēplo voluit
tēp⁹ aliud expēdere circa aliquos in spāli eos docēdo. nō erāt
aūt aliq magis digni hoc būficio q̄ maria martha ⁊ lazarus
q̄ tanta deuotōe ei afficiebāt̄ur ⁊ qb⁹ ipe tātū beneficiū ꝓstitiſ
set qꝫ lazarū suscitaret: iō ⁊ illos elegit qbus hoc bonū ꝓstaret
qꝛ apō eos cotidie manēs docerꝫ eos ō regno dei Op⁹ au⁹ez
erat redire in bethaniā. p̄mo ꝓp̄ ē necīa vite. naꝫ sic̄ in ihꝛlm
nō inueniebat hospiciū: ita neqꝫ īueniebat cibū iō oportebat
alicubi eū q̄rere et ad hoc ibat in bethaniā ⁊ reficiebat̄ apud
mariā ⁊ marthā. Scō qꝛ manebat aliqō tēp⁹ xp̄o ī quo po
terat p̄desse aliqb⁹ in doctrina. nā xp̄s reuertebat̄ in auroꝛa
ad tēplū ⁊ p̄dicabat ibi: cū dicat̄ luc̄. 21. c. ⁊ oīs ppl⁹ manica
bat ad eū audiēdū in tēplo: ⁊ post p̄dicatōem exibat de ihꝛlm:
⁊ ita magna ps diei erat residua ī q̄ poterat p̄desse in verbo
doctrine ⁊ illā expēdere volebat apō aliquos. ſꝫ nulli digno
res īuēti sūt qb⁹ būficiū istō p̄staret q̄ maria martha ⁊ lazar⁹
vt dictū ē iō ad eos declinabat. ¶ Mane āt ¶ hic poſt reꝓbatō
pōtificū scribarū ⁊ phariseoꝝ in signo manifesto. s. qꝫ ipi male
dicēdi erāt sic̄ ficulnea. ⁊ ōꝛ. ¶ mane āt reuertēs ¶. s. p̄ce. die ad
vespuꝫ declinauerat de ihꝛlm in bethaniā ⁊ manserat ibi ipsa
nocte. ¶ auroꝛa āt redit in ihꝛlm vt p̄dicaret ī tēplo. ¶ ī ciuita
tē ¶. s. ihꝛlm nō noīat illā qꝛ ex p̄cedētib⁹ colligit de quo dice
ret. ¶ esurijt ¶. corpaliꝛ ⁊ iō petiuit cibū corpalē. ¶ ⁊ vidēs arbo
rē fici ¶. i. ficulneā. erat ista ficulnea lōge a via vt ōꝛ mar. .11. s.
cū vidisset a lōge ficū. ¶ vnā ¶. s. erat sola. ¶ secus viā ¶. i. iuxta
nō āt erat mīt⁹ ꝓp̄ q̄ ſꝫ potiꝰ distās. ¶ veīt ad eā ¶. i. ad ficulne
aꝫ. ¶ ⁊ nichil īuēit in ea ¶. nō. n. hēbat fic⁹. ¶ nisi folia tm̄ ¶. hec.
. n. hēbat q̄ oñdebat ipaꝫ hre fructū et fructū nō hēbat. ¶ ⁊ ait
illi ¶. i. ad ficulneā. ¶ nūq̄ ex te fruct⁹ nasc̄āt ¶. i. qꝛ hēs folia ⁊
nō fructū: maledico te vt nunq̄ possint ex te fruct⁹ aliq̄ nasci.
¶ in sēpiternū ¶. i. nō solū nō nasc̄āt isto āno fructuꝰ ex te ſꝫ etiā
nullo tpe. ¶ Et cōtinuo arefacta ē ficulnea ¶. i. statī dict⁹ ꝟbis
illis arida facta ē sic vt nō apperet iā arboꝛ virēs. ¶ et vidētes
discipuli eius ¶. s. videtes quō arefacta ē statī post verba eiꝰ.
¶ mirati sūt ¶. erat. n. res ista admirabiliꝫ q̄ statī dictis ꝟbis de
siccaret tota ficlnea. ¶ dicētes quō ⁊tinuo aruit ¶. i. quō potuit
⁊tinuo arefieri dictis ꝟbis xp̄i. ¶ rñdēs āt ies⁹ ¶. s. ad ꝟba ad
miratōis illoꝝ. ¶ dixit amē dico vobis ¶. i. certe dico vobis. i.
nō dubitetis de hoc qꝛ nō solū ego ſꝫ etiā vos facere potestis
istud et q̄libet ali⁹ q̄ nō dubitauerit oꝛādo. ¶ si hūeritis fidē ¶
. i. floūciā de obtinēdo. ¶ et nō hesitaueritis ¶. i. nō habueritis
scrupulū aliquē dubitatōis. ¶ nō solū ō ficulnea facietis ¶. i. nō
solū de ficulnea q̄ videt̄ eē miꝰ ſꝫ etiā de reb⁹ maioꝛib⁹ pote
ritis facere q̄dq̄ volueritis. ¶ ſꝫ ⁊ si mōti huic dixeritis ¶. oñ
dit montē ad oculū de quo loq̄bat. ¶ tolle ⁊ iacta te in mare ¶
. i. surge hinc et iacta te in mare vel pone-te sup vndas maris
¶ fiet ¶. i. nō erit resistētia ſꝫ ibit mōs in mare. ¶ ⁊ oīa q̄cūq̄ pe
tieritis ¶. postq̄ dixit de eradicatōe montis q̄ erat res magna
cōclusit gñaliꝫ de oīb⁹ alijs qꝫ obtinerēt q̄dq̄ vellent in illis.
¶ in oꝛōne ¶. i. oꝛātes ad deū vt faciat illa qꝛ vos exꝟtute vrā
vel mādato nō poteritis facere. xp̄s āt sine oꝛōne facere pote
rat qꝛ erat de⁹. ¶ credētes ¶. i. fiduciā hītes firmā sine hesitati
one qꝛ q̄ aliquo mō īfirmat̄ ī coꝛde suo dubitās an fiet qō pe
tit nichil obtinet. ¶ accipietis ¶. i. obtinebitis fieri qꝛ q̄dā oꝛa
m⁹ in qb⁹ nichil accipim⁹ qꝛ ꝓ nobis nō petim⁹ ſꝫ obtinem⁹
qō petim⁹ ſꝫ qꝛ obtinēdo būficiū accipim⁹ cū ꝓp̄t nos. i. ī sa
uoꝛē nr̄m de⁹ ꝓcedit qō peti⁹: dicimur accipe qō petim⁹ a nō
¶ Querit̄ circa hoc qō ōꝛ ꝟ ō ficulnea ⁹ xp̄o maledictā quō Q°.64
se hꝫ ad tēp⁹ eiectōis emētiū ⁊ vēdētiū. ¶ Dōꝫ qꝫ tū ad hoc
multū discordāt marc⁹ ⁊ mathe⁹ ī ordīe narratōis ſꝫ ī ṽitate
rerū gestarū nō differāt. et ē dōm qꝫ marc⁹ vult qꝫ xp̄s die ra
mis palmarū recept⁹ fuerit ī tēplū cātātib⁹ pueris et rediit in
bethaniā ad vespuꝫ vt ipa nocte nichil fecerit. Seq̄nti āt die ī
auroꝛa cū rediret in ihꝛlm īuenerit ficulneā ī via et maledixe
rit ei et post hoc ītroiēs ipa die in tēplū: eiecit emētes et vēdē
tes de tēplo. ¶ Mathe⁹ āt vult qꝫ die ramis palmarū q̄ ītrauit
in tēplū statī eiecit emētes et vēdētes de tēplo ⁊ redierit in be
thaniā et seq̄nti die qñ rdibat in ihꝛlm maledixerit ficulnee. et
ita ponit ipe p̄mo die eiectos emētes ⁊ vēdētes. marc⁹ ꝟo secū
do die. et nō appet aliq̄ rō necīo cōueniēs potiꝰ ꝓ vna pte q̄
ꝓ alia. et ita posset ad vtrūq̄z libere teneri vt dcm̄ ē. s. Est āt
dōm qꝫ circa istō factū aliqd ē in quo ābo cōsonāt et ābo dis
coꝛdāt ī aliquo. ābo. n. ꝓcoꝛdāt qꝫ scdā die fuerit ficulnea are
facta. ſꝫ discordāt ī eiectōe qꝛ marc⁹ vult factā eē scdō die: ex
oꝛdīe lſe. mathe⁹ āt p̄mo die. ¶ Dōm āt videt multū ꝓbabiliꝫ
qꝫ oꝛdo rerū gestarū fuerit ille quē mathe⁹ secut⁹ ē et non ille
quē marc⁹ et hoc: qꝛ lſa mathei efficati⁹ videt ꝓcludere hoc
quā lſa marci ꝓriū. eo qꝫ tenēdo factū eē eiectionē p̄ma die fa
cili⁹ ē rñdere ad lſaz marci q̄ sit rñdere ad lſam mathei tenē

do factã cẽ scõo die. nã mar. 11. dr: et ītroiuit ierosolimã in tẽplũ. qõ intelligit de pmo die. i. de die ramis palmarũ. et seqt & circũspect oĩb⁹ cũ iã vespa eẽt hora redijt in bethan ã. s. ī ipsa die pma ramis palmarũ & seqt & alia die cũ exiret a bethania esuriuit & cũ vidisset a lõge ficũ &c. Et ita scõo die oñdit fuisse ficulneã maledictã et qr istõ clare colligit ex marco nõ solũ ex ordie lre sz etiã ex ītentiõe exprssa p̃cedim⁹ q̃ ne fuerit maledicta ficulnea scõa die. et dr ibi in lra q dixit xps: tã non ãplius ine tnũ q̃ q̃ ex te fructũ mãducet & audiebãt discipli ei⁹ Et seqt et veniũt ierosolimã et cũ introisset in tẽplũ cepit eijcere emẽtes et vẽdẽtes. Et ita seq̃ndo ordinẽ lre videt q eiectio vẽdẽtiũ fuerit post maledictõez ficulnee. & q̃r fuerit die scõo. & tñ dom q cũ solũ ordo lre hoc suadeat sz ītẽtio euãgeliste nõ appeat p aliqua ꝟba q fuerit post maledictõez ficulnee: põt dici q fuerit recapitulatio cũ deberet p̃poni. nã neẽe ẽ dici q aut marcus aut mathe⁹ fecerit recapitulatõez vel anticipationẽ & cũ ponãt ordinẽ. & tñ facili⁹ ẽ dr marco hoc dicere q̃ de matheo. et hoc pz qr mathe⁹ nõ solũ ex ordie lre sz ex ītẽtõe etiã sua oñsa p lraz exprsse apit q fuerit hec eiectõ pma die & qõ fuerit añ maledictõem ficulnee. naz dr. s. in lra cũ intrasset ierosolimã cõmota ẽ vniuersa ciuitas. & ītrauit in tẽplũ dei & eijciebat oẽs emẽtes et vẽdẽtes in tẽplo. Et ita appet ex ordie lre q pma die statĩ vt ī tẽplũ ītrauit eiecit ementes & vẽdẽtes de tẽplo. & q̃tũ ad hoc posset dici q erat anticipatio cũ solũ appeat ex ordie lre & nõ de intẽtione euangeliste exprssa p lram: et tñ ea q̃ sequũt videnť oñdere nẽcio q talis fuerit ordo. nã post eiectionẽ vẽdẽtiũ seqt et accesserũt ad eũ claudi et ceci ī tẽplo & sanauit eos. & ita in eodẽ p̃textu anteq̃ exiret de tẽplo postq̃ eiecit vẽditores sanauit cecos & claudos et statĩ dr q̃ videtes hec p̃incipes sacerdotũ & pueros clamantes osanna indignati sũt & xps rñdit illis nunq̃ legistis ex ore infantiũ pfecisti laudẽ & segtur statĩ: & relictis illis. i. p̃incipibus sacerdotũ abijt foras extra ciuitatẽ in bethaniã ibiq̃ mansit. mane ãt reuertẽs in ciuitatẽ esurijt & videns arborẽ fici &c. Et ita iã post eiectionẽ vendẽtiũ reliq̃rat p̃incipes sacerdotuz de hoc indignatos. & abijt ipa nocte ī bethaniã & sequẽti die cuz veniret dr bethania in ihrlm ĩuenit ficulneaz et maledixit illi. nõ multo similior est ista positio q̃ q̃ tenet ordo marci. sz dicendũ ẽ q̃ marc⁹ recapitulatõe vtus est. mathe⁹ ãt tenuit ordinẽ naturalẽ rerũ gestarũ. sic tenet aug⁹. li. de cor. euange.

Q°.65. Querit q̃re fuit xps reuersus seq̃nti die mane & quẽ modũ xps tenuit ī ist dieb⁹. Dr q̃ xps venit ī ihrlm die ramis palmarũ & occisus ẽ die veneris seq̃nti q erat p̃mus dies azimorũ. nã ipa nocte q̃ manducauit pascha cũ discipulis. s. die iouis ad noctẽ captus ẽ & seq̃nti die occisus. Et ita venit in iherusalẽ die qnto ante pascha. qr vt dr iob. 12. c. venit iesus in bethania sex dies ante pascha: vel añ sex dies pasce et dr ibi q in crastinũ iuit in ihrlm cũ ramis palmarũ & turba canẽte. tota aũt vita xpi his dieb⁹ fuit sic q̃ ibat xps in aurora ad templũ & manebat ibi p̃dicans magna pte diei deinde reuertebat in bethaniã & reficiebat & manebat fliq̃ pte diei et nocte tota & deinde in sũma aurora reuertebat in ihrlm in tẽplũ & p̃dicabat & deinde reuertebat in bethaniã. ad hoc. n. adiuuabat qr bethania erat iuxta ihrlm. s. q̃ndecĩ stadijs q̃ faciũt q̃si leucaz iob. 11. c. et ita sine magna difficultate poterat quotidie ire & reuerti. & hor: fecit vsq̃ ad die iouis cene. qr erat pascha ipso die ad vesp̃z et pasca non licebat mãducari in quolibet loco sz solũ in loco sãctuarij. deut. 16. iõ discipuli q̃sierunt ab eo vbi iuberet pari pasca ad manducãdũ & ipe iussit in ciuitatẽ in loco quodã. ī. 26. & mar. 14. et qr p nocte mãducabat pascha nõ reuersus ẽ illa nocte ī bethaniã sz mãsit in ierosolimã & iõ capi potuit q̃uẽti⁹ ipa nocte q̃ alijs. et ista etiã fuit cã q̃re q̃ xps mãducatur⁹ fuit pasca in ihrlm q̃sierũt ab eo discipuli vbi vellet sibi pari pasca & ipe noluit locũ. s. qr diebus oĩb⁹ p̃cedẽtib⁹ nõ fuerat xps hospitat⁹ in domo aliq̃ in ihrlm nã si alicubi hospitat⁹ esset ad mãducãdũ p̃die ī ist⁹ qnqz di eb⁹ ibi mãducaret pasca nec mutaret domũ. cum ipe dixerit discipulis q̃ postq̃ ītrarẽt ī domũ aliquã ad hospit⁹ndũ non exirẽt inde ō domo ī domũ vagãdo sz ibi manerẽt q̃diu ī ciuitate vl loco illo manẽdũ eẽt luc. 9. & 10. c. q̃ ipe ñ mutaret hospiciũ ad celebrandũ pasca neq̃z discipuli q̃rerẽt vbi vellz pari sibi pasca sz qr nullã domũ in oĩb⁹ istis dieb⁹ ītrauerat ī ihrlz ad sumẽdũ cibũ nec ad dormiẽdũ p̃ nocte: q̃s lueẽt nũc vbi velet sibi pari pasca. ī. 26. & mar. 14. & hoc signat ꝟ in lra: qr ō dr q̃ relictis illis. i. p̃ncipib⁹ sacerdotũ abijt foras ex̃ ciuitatem. mane ãt reuertẽs ī ciuitatẽ esurijt. Marc⁹ ãt magis hoc exprsit pluries iuisse & redisse xpm de ihrlm in bethaniã & ecõtrario. s. & ītroiuit ierosolimã in tẽplũ & circũspectis oĩb⁹ cũ iã vespa eẽt hora exijt in bethaniã cũ duodecĩ et alia die cũ exirz a bethania esurijt & segt: & venert iterũ ierosolimã et cũ ītroisset ī tẽplũ cepit eicere vẽdẽtes. et postea dr. & cũ vespa eẽt facta egrediebãt de ciuitate & postea segt et veniũt rursus ierosolimã. & ita totũ illũ tps michil aliõ fuit nisi ire & redire xpi de ihrlm in bethaniã et ecõtrario. sz quẽ modũ tenuerit xps ī dieb⁹ istis lucas magis apuit. qr dr luc. 21. c. erat ãt dieb⁹ docẽs ī tẽplo noctib⁹ vero exiẽs morabat ī mõte q vocat oliueti et ois ppls mane veniebat ad eũ ī tẽplo audiẽdum. et istõ dixit de illr dieb⁹ qnqz q fuert int ramis palmarũ et pasca. qõ patet qr post ista verba statĩ nullo ītermisso adiũxit lucas appropiãbat ãt dies azimorũ q dicit pasca et dr qr erat dieb⁹ in tẽplo docẽs. s. magna pte cuiuslibz illorũ dicrũ qnqz & postea fuerebat ad refectionẽ sua p dies in bethaniã. qõ ãt dr qr noctib⁹ mãebat ī mõte oliueti nõ ẽ ītelligẽdũ q̃ dormiret in mõte. i. ī agro ex̃ domos sz hoc aliqñ xps egerit dormiẽs ī horto illo ī quo capt⁹ ẽ vt ĩmit. iob. 18. c. sz dormiebat in bethania vt mathe⁹ & marc⁹ inuũt. sz qr illa villa ẽ ī mõte oliueti. s. ī latere ei⁹ m mẽdo ibi dicebat manẽ ī mõte oliueti. sic etiã. d. beda cũ iã vespa eẽt hora: exit cũ duodecĩ ī bethania. nõ. n. hoc sol fecit sz p oẽs qnqz dies ex quo ierosolimã ascẽderat vsq̃ ad tẽpus passionis hoc ipm sp agere solebat: vt p die in tẽplo doceret nocte ꝟo exiẽs maneret ī mõte oliueti. Querit ad qd veiebat cotidie xps ī tẽplũ de bethania ad p̃dicãdũ cũ tãti eẽt laboris cotidie hoc facere. Dz p̃mo q xps hoc faciebat qr cõe erat ei ī oĩ tpe filia facere. sz. n. nõ legam⁹ eũ ī alio tpe manẽ ī bethania et venire ad p̃dicãdum cotidie ī ihrlm. tñ hoc erat cõe q̃ ī quocũq̃z tpe et quocũq̃z loco eẽt nõ mãducabat p mẽ ociosus sz sp vacabat doctne ꝟbo. et hoc qr istõ erat officiũ ad qõ venerat. sic. n. dixit mar. p̃mo & luc. 4. eam⁹ ī proximas villas et pxia loca vt et ibi p̃dicẽ. ad hoc. n. miss⁹ sũ & in hoc tñ feruorẽ oñdebat q̃ sepe cũ cibo vacare vellet venientib⁹ de nouo turbis ad eũ: surgebat a mẽsa & p̃dicabat illis vt pz mar. 3. et aliqñ cũ iã pteriss hora ciborũ et laborẽ itineris fatigat⁹ eẽt offerẽtib⁹ discipulis ei cibos mãducare nolebat expectãs aliquos quos ad se vẽturos sciebat. sic pz. iob. 4. c. q̃n venert samaritani ad eũ ad fontẽ et intãtũ erat iste fervor magn⁹ q̃ putabãt a discipulis īterdũ rõnẽ excedere: et se mel vocauert eũ ĩsanũ et exiert tenere eũ dicẽtes q̃n ī furorẽ ꝟs⁹ ẽ. mar. 3. c. s. q̃n volente eo sedere ad mẽsã hora tarda supuenert turbe de nouo: & ipe recedẽs a mensa exijt ad ẽbas vt p̃dicaret eis & tũc exierũt discipli tenere eũ dicẽtes q̃n ī furorẽ versus ẽ. ñ q̃ erat nũc ad mirãdũ q̃ istõ faceret cũ postq̃ p̃dicare cepit sp fuerit ardens in isto ope. Scõo fuit spãlr qr nũc xps trãsiturus erat de hoc mũdo p mortẽ et qr multa sibi agẽda manebãt: tps ãt paucũ erat: oportebat feruẽter insistere huic opi potiꝰ q̃ alijs opib⁹. vñ apõ euãgelistas plura legũt facta et dicta ist⁹ paucis dieb⁹. s. qnqz q̃ in multis alijs dieb⁹ simul. sic inuit. iob. 13. Sciẽs iesus qr venit hora ei⁹ vt trãseat ex hoc mũdo ad pr̃em cũ dilexisset suos q̃ ī mũdo erãt in finẽ dilexit eos. et ita ĩuit q̃ ea q̃ sequũt ibi. s. de locõe pedũ et de cõfectõe corpis sui et sãguinis nõ fecisz tũc enĩ qr tũc transitur⁹ erat de mũdo. et ita loq̃ndo mlta dicebat discipulis suis spãlia q̃ pus nõ dixerat. vt pz. iob. 13. vsq̃ ad

18.c. Tertio fuit qz nunc erat tps pascale ⁊ cōuenerat maxia multitudo ⁊ iō erat cōuenientissimū tpus ꝑdicandi. Quarto fuit vt p frequētez ꝑdicationē esset xps notꝰ toti gēti iudeorū q̄ venerant ad diē festū et postea cū occideret scirēt quē occidebāt. Quīto vt manifestior sit iudeorū iniquitas coꝝ tota gēte eorū ⁊ etiā coꝝ gentibꝰ. s. q̄ talē virū sanctū occiderēt qui erat doctor veritatis ⁊ tā feruēter īstabat doctrine ⁊ ꝓfectui ppl̄orū. erant. n. multi iudeorū q̄ non cōsentiebāt huic morti xpi. sic ꝺr luc. 23. c. et oīs turba eoꝝ q̄ sel̄ aderat ad spectaculū istō ⁊ videbant que fiebāt: percutiebāt pectora sua ⁊ reuertebā tur. isti āt dolebāt qz videbāt virū sanctissimū iniuste occidi: ⁊ hoc qz viderāt opa eiꝰ et doctrinā et postea referrēt in regionibꝰ suis de ista tā iniq̄ morte ⁊ sic fierēt faciliores ad credēdū resurrectionē eiꝰ ⁊ recipiendū legē eiꝰ quā ipi p os eiꝰ ꝑdicari audierāt. iō ꝯueniēs fuit q̄ valde īstaret doctrine tpe illo etiā fiebat hoc ꝓpter gentiles. nam etiā multi gētiles ꝯuenerāt in ihr̄lim vt adorarēt in die festo. ioh. 12. c. ⁊ illi audientes doctrinā illiꝰ ⁊ postea vidētes iustā mortē ānūciarēt ī ppl̄is suis ⁊ ita fierēt faciliores gētes ad credēdū in xp̄m. Sexto fuit ad oñdēdū iudeis q̄ nō occidebāt eū q̄si nolētē sz q̄ ipe spōte venerat ad mortē. nā toto tpe ꝑcedenti manebat cū eis ī tēplo publice ꝑdicās ⁊ nō audebāt manū mittere ad eū. nūc āt miserūt. iō sīgnū fuit q̄ priꝰ nō audebāt sz nūc ipse se tradidit ꝯcedēsleis horā ad hoc. sic ꝺr luc. 23. c. quotidie fuerā vobiscū in tēplo et nō extēdistis manꝰ in me sz hec est hora vr̄a ⁊ ptās tenebr̄arū. ¶ Querit q̄re xps in aurora reuertebat. ¶ Dicē Q°.67. dū q̄ ꝓmo faciebat ad ostendēdū se solicitū laboratorez. nam opator studiosus nullā ptē diei sine ope relinq̄t ⁊ tū mane ē melior ps diei iō in mane īcipiebat. sic dicit Beda. Scō fuit qz ipse iturꝰ erat in ihr̄lim ⁊ ibi ꝑdicaturꝰ ⁊ distabat a ihr̄lim per leucā. Tertio qz illo ipe xps iturꝰ erat quo ppl̄s vellet eum audire prōpte ⁊ tū in aurora erat ppl̄s expectās eū ad audiendū. ē mane venire debebat ad ꝑdicādū. Quarto qz cū xpus appropinq̄ret passiōi. ⁊ iō in q̄libet predicatōe multa dicturus esset ad longā horā opus erat. nō possz āt facere nisi cito incipet qz ppl̄s nō posset expectare vsq̄z ad tardā horaz diei Quīto etiā ꝯueniebat ipsi xpo. nā nō hēbat hospiciū in ihr̄lz ad manēdū neq̄z ad sumendū cibos sz quotidie post ꝑdicationē reuersurꝰ erat in bethaniā ad refectionem: iō oportebat vt cito īcipet ꝑdicationē qz alꝰ tarda hora eēt q̄n finiret ⁊ tardior multū q̄n rediret in bethaniā ad refectionē. ⁊ sz hoc xps ī seipso satis toleraret tū discipuli sui q̄ adhuc īfirmi erāt grauarē tur nimiū ⁊ debilitarēt ꝓ hoc. xps autē nolebat cōtristari eos Q°.68. iō veniebat sūmo mane vt redire posset hora ꝯpetēti ¶ Querit cū dicat hic q̄ mane reuertēs esuriit an ista fames fuerit vera vel nō. ¶ Dom q̄ fames si nō ē vera nō est fames. ⁊ tamē matheus ⁊ marcꝰ dicūt q̄ xps esuriit iō asserendū ē q̄ fuerit ṽa fames. Scō qz in xpo ponimꝰ quotidie fuisse verā famē. ḡ ⁊ tūc cōueniēs fuit eē verā famē. Tertio pz qz in xpo erat ista passio famis ⁊ sitis sīc in nobis. accepit. n. xps passiones nr̄as ⁊ defectꝰ q̄ nō dicūt pctm̄ neq̄z ad pctm̄ mouent neq̄z ip̄m individuū reddūt minꝰ laudabile. s. illas q̄ oñdūt veritatē nr̄e hūane ⁊ sūt cōes oībꝰ vt famē. sitim. ſopores. pati a frigore. a calore. ⁊ a duris. ⁊ ceteris q̄ sūt ꝓm tactū. pctm̄ autē ⁊ ignorātias ⁊ passiones affectōis ꝓm quas tēptari dicimur vt libido ⁊ files nō accepit. nō est aliq̄ magis oñdēs veritatē hūane nature q̄ fames q̄ ē ad cōseruationē individui. ḡ istam suscepit. si. n. nō pateret famē nō vteret cibo qz essz supuacuuz. ⁊ si cibo nō vteret nemo eū hoīem putaret sz fantasticum hr̄ecorpꝰ. Cōsiderandū q̄ in pn̄ti sz possz qs ponē in xpo famē naturalē cū soleret pati tū tunc nō erat verisīle q̄ eēt naturalis. q̄ nocte ꝑcedēti comederat sumēdo refectōez nēciaz iō nō ē verisimile q̄ añ solis ortū esuriret. nā in crepusculo matutino vt dictū ē. s. veniebāt de bethania ī ihr̄lim. Sz dom q̄ istā famē voluit nunc xps in seipo cāre ad significationē rerū. naz volebat īre ad ficulneā: vt nichil inueniēdo in ea malediceret eā. et tū cibū q̄rere nō debebat nisi esuriret iō voluit in seipso famē cāre ꝓter cursū nature. iō nō erat naturalis. fames āt videt fuisse nēciasolū ad verificādū scriptura q̄ de hoc fieret. volebat. n. deus q̄ istud factū xpi euntis ad ficulneā ⁊ maledicētis eā scriberet. Et qz si scriberet q̄ xps ibat ad q̄renduz cibos oportebat cām apponi qz nichil ille sine cā legitia faciebat. ⁊ tū cibi nō sūt nisi ad famē tollendā. iō debuerūt exp̄imere q̄ esurijt sz hoc nō poterat eē verū nisi fames supnaturalis cāret ī eo. iō dom q̄ illa causata ē vt euāgeliste possent vera scribere. Alij dicūt q̄ in xpo nō fuit tūc fames vera. ⁊ iō neqz natural neqz supnatural. sz euāgeliste dicūt famē fuisse in xpo vel q̄ esurijt: nō q̄ ita fuerit sz q̄ ita discipli putauerūt. Ista positio satis verisilis ē sz qz coīus tenet q̄ vere esurierit: et crisoꝰ dicit q̄ ex dispēsatōe xp̄s cōcessit carni sue hāc famē: tenendū ē q̄ vere esurierit vt dictū ē. s. et q̄ fuerit fames ista supnaturalis vt dictū ē. ¶ Querit q̄re xps iuit ad ficulneaz Q°.69. q̄ aliq̄tulū distabat a via. ¶ Dom q̄ iste actꝰ xpi fuit sapienter moderatꝰ ita vt aliq̄ cā eēt faciēdi ⁊ rursus apperet factū hoc nō ex naturali īdigētia sz ex intētōe significādi aliqd. ꝓpter pmū fuit ficꝰ illa aliq̄tulū lōge a via. vt q̄n ꝑma facie videret posset qlibz dubitare an ficus haberet illa ficulnea ⁊ qō xps illuc ibat ad q̄rendū ficꝰ. Et istō tūc apli crediderūt de xpo. s. q̄ ipe putabat ficus esse in ficulnea ⁊ q̄ ad comedenduz de illis ibat. sic ꝺr mar. 11. c. s. cūqz vidisset a lōge ficū hāntē folia veīt si qd forte īueniret in ea. ꝓpter scom ꝺr q̄ mane esurijt: ⁊ iuit ad ficulneā in quo appere poterat diligētiꝰ ꝯsiderāti q̄ non ibat ad comedendū ficus. etiā ꝺr mar. 11. ⁊ cū venisset ad eam nichil īuenit ꝓter folia. nō. n. erat tps ficorū. ⁊ tū certū ē q̄ cū xps eēt vir prudēs: etiā si esset solū vir simplex nō iret ad q̄rendū ficus q̄n nō erat tps ficuū. Scō fuit ꝓpter maledictionē ficulnee. Tertio fuit vt ꝯgruat significatiōi: quia ficut cristus laborauerat declinando ad ficulneā a longe ⁊ qz fructū non hēbat maledixit eā. ita laborauit xps sepe vt iudeos ad veritatē reduceret ⁊ rectā fidē ⁊ opationē sīc ipe dixit. s. 23. ihr̄lim quotiens volui ꝯgregare filios tuos sīc ꝯgregat gallina pullos sub alas suas ⁊ noluisti. iō cū post tot labores nullos fructus boni opis in eis īuenerit recte ⁊ iustissime eis maledixit Quarto fuit ad designādū statū eorū. nā sīc ficulnea lōge erat a via ita ⁊ pōtifices pharisei ⁊ scribe longe erant a via veritatis et regno dei ad q̄ nunq̄ puenerūt sz potiꝰ ablatū ē ab eis q̄tū ad id q̄ hīe videbāt. debuit: ḡ esse ficulnea lōge a via. ¶ Querit q̄re xps maledixit ficulnee. ¶ Dom q̄ maledic- Q°.70. tio ista fuit. ꝓmo ad significationē vt ostēderet sic maledicendos eē iudeos que maledictio oñdi debebat in aliq̄ re corpali vt agnoscerēt et hoc fuit in ficulnea. Scō fuit ad ostēsionē ptātis. xps. n. voluit oñdere ptātē suā discipulis. sīc. s. significat in lr̄a. s. si hūeritis fidē et nō hesitaueritis nō solū de ficulnea facietis sz et si dixeritis mōti huic tolle te ⁊ iacta te in mare fiet. ḡ ꝯueniēs fuit q̄ malediceret ficulneā ⁊ arefieret. et videntes discipuli miratī sūt dicētes quō cōtinuo aruit. ⁊ nō solū viderūt discipuli ficulneā arefactā q̄si arguerēt eā a xpo arefactā cū ꝓpus nō esset arefacta. sz etiā ipi audierunt verba maledictōis q̄ xps dixit ꝺ ficulneā ⁊ videret eā statī arefactā iō viderūt quō malediceret ⁊ statī viderunt eaz arefieri. sīc verba xpi maledicētis significabant et sic manifeste ꝓstabat eis q̄ a xpo factum esset hoc. sic dicitur mar. 11. c. q̄ xps dixit: iam nō ampliꝰ in eternū q̄sq̄ ex te fructū mād̄ucet ⁊ legē et audiebāt discipuli eiꝰ. ꝓfuit aūt illa maledictō a xpo facta. sz alr̄ ꝓfuit discipulis tūc ꝓfuit illa exsiccatio subita ad oñendū xpi ptātē. post xpi āt mortē etiā ꝓfuit ad ītelligēdū significatōez quā xps ītēdebat de maledictōe ⁊ reprobatōe pōtificū scribaruz ⁊ phariseorū. q̄ añ xpi mortē discipli eiꝰ erāt multū simplices ⁊ multa ille faciebat ⁊ dicebat q̄ illi nō intelligebāt ⁊ post resurrectionē illiꝰ oīa intellexerūt. Tertiū fuit q̄tū ad nos. ꝓfuit enī nobis ad significationē qz nos vidētes rē iā factā et ꝓbolas a dño dictas q̄ de reprobatiōe iudeorū sūt manifeste ītelli-

gin[a] q̄ illa maledictio ficulnee fuit ad significādū reprobationē illi[a] gētis qr oīa q̄ dicūt .j. adiuuāt ad hoc intelligēduz iō cōuenient facta ē maledictio ista ficulnee ad significatōem.

Q°.71. ¶Querit q̄re xp̄s ptātē suā vel significationē rex aut aliqd aliud voluit oñdere poti[a] in maledictōe ficulnee q̄ alteri[a] rei ¶Dōm p̄mo q̄ fuit hoc ad oñendū benignitatē xp̄i. nullā enī ferocitatē aut crudelitatē exercebat cū posset: lz offēderet et iō cū ptātē in districtōe alicui[a] rei oñdere debuit noluit facere hoc in reb[a] sētientib[a]. lz in reb[a] insensatis q̄ dolorē nō sustinēt. sic. d. crisō[a]. s. maledixit ḡ ficulneā ꝓpter discipulos vt cōfidāt: qr. n. vbiq3 bñficia ẽbuebat. nullūq3 puniebat oportebat āt sue punitiue virtutis tribuit exemplū. Scōo fuit vt spāl[r] oñderet benignitatē suā erga hoīes. nā lz hoīes peccarēt ipe nō puniebat eos qr directe repugnabat intētiom ei[a]. venerat. n. ipe ad liberāduz hoīes de pctō et de penis ī quas īcurrebāt p pctm tolerādo penas eorū. ysa. 53. Vere lāguores nr̄os ipe tulit et dolores nr̄os ipe portauit iō nō debuit penas aut morte hoīb[a] īferre in isto aduētu quo ad redimēdū veīebat: et ita ipe ait fili[a] hoīs ñ venit vt iudicet mūdū lz vt saluet mund[a] p illū. et iō īcrepauit iacobū et iohānē. luc. 9. c. qñ voluerūt petere ignē de celo vt exureret samaritanos. Tertio fuit qr nō erat nūc cōueniēs occidere iudeos ꝓpter sterilitatē eorū et ꝓpter malicīā: qr lz nōdū fructū hr̄ent adhuc tps superat in quo illū hr̄e possent. s. p̄dicātibus aplis post xp̄i morte et etiā nō ꝓpter pctm. qr maximū peccatū eorū ꝓpter qō vniuersa mala eis euenerūt. nondū ꝓpleuerant. scz morte xp̄i. et tm̄ deus nō īfert penaz quousq3 pctā illorum quos punit cōpleta sint. sic p3 gen. 15. vbi de[a] loq̄bat de chananeis et vniuersis amorreis excludēdis de terra ꝓpt pctā et quasi reddēs rōnē q̄re nōdū excluderent ait. nondū. n. cōplete sūt īiqtates amorreorū vsq3 ad p̄s tps. Quarto fuit qr dato q̄ aliqs de iudeis esset cui[a] iniqtates ꝓplete eēnt vt deberet statī pire tm̄ nō erat cōueniens q̄ xp̄s illū maledicēdo occideret. et qr ista maledictio nō debebat esse nūc ad executionez mali qō iudeis inferendū erat lz ad significationē illor. Quīto fuit qr cū maledictio ista fieret ad significationē debuit fieri in re q̄ cōueniēt hr̄et istā significationē. et hoc erat in ficulnea qr sic illa hēbat folia q̄ eā ō lōge fructiferā oñdebāt. et tm̄ nullū fructū hēbat: ita iudei cū hr̄ent foris in cerimonijs quandā spēm sanctitatis nullā tm̄ verā bonitatē hēbant. lz oī iniqtate erant pleni vt xp̄s eos redarguit. j. 23. c. Sexto qr etiā ꝓueniens fuit hoc vt ex p̄te rei q̄ maledicebat. nā licz maledictō ista fieret p̄incipaliť ad significationē tm̄ debuit appere p̄ma facie aliq̄ cā q̄re xp̄s moueret ad maledicendū rē illā. et hoc plane appuit in ficulnea qr videbat xp̄s iuisse ad querēdū in ea fic[a] et nō īuenit. et ita q̄si īdignatōe q̄dā ꝓmot[a] cū ptenderet spēm fructuū et nō hr̄et illos putaret p̄ma facie maledixisse illi. qō nō apperet ī aliq̄ arboze nō fructifera. qr nō subeēt aliq̄ cā q̄re illi p̄m facie videret voluisse maledicere. Septīo vt qdā volunt fuit poti[a] in ficulnea q̄ in alia arboze ad oñendā miraculi magnitudinē. s. q̄ arbor tā viridis subito ad verbum xp̄i marcesseret q̄si penit[a] desiccata. sic dic crisō. iō āt nō ī alia plāta lz in oīm būidissima hoc miraculū fecit. vt et hinc mai[a] appeat hoc miraculū. et ita cōuenient valde factū ē. q̄. s. xp̄us sil[r] ptātē. significatōez et benignitatē oñderet. qdqd. n. nūc eēt qō meledīceret ad significationē agebat maledicendo[r] iudeorū. ptātē quoq3 oñdit qr būidissimā arborē vnico ꝓbo arefecit. benignitatē qdē qr hoc oñdere noluit in reb[a] sētiētib[a] potissime in hoīb[a]. lz in nō sentiētib[a] manifestauit. ita. n. xp̄s ptā tē suā oñdebat q̄ q̄ñ ī bñfaciēdo ptātē mōstrare volebat ī hoī b[a] miracula faciebat vt ī curatōe egritudinū. cuz ꝓ nocēdo oñdebat ptātē in reb[a] nō būanis illā mōstrabat sic ī p̄cipitatione porcorū. 3. 8. c. et in maledictōe ficulnee h. sic. d. hilari[a] scz et ī hoc boītat ꝓ oñice argumētū repim[a]. nā vbi afferre voluit p̄curate p se salutis exēplū virtutis sue ptātem ī hūanis corp̄ib[a] exercuit spēm futurorū et aīe salutē curis p̄ntiū egritudinū ꝓmēdās. nūc vero vbi īcōtumaces formā seueritatis ꝓstituebat futuri spēm dāno arboris īdicauit. ¶Querit q̄re dixit xp̄s si hūeritis fidē et nō hesitaueritis ¶Dōm q̄ ista ē cā p̄cipua q̄re posita fuit ista doctrina de ip̄etrādo miracula fieri p fidē cū etiā. s. 17. c. posita fuisset. s. vt adderet et nō hesitaueritis. Et iō tā mathe[a] h q̄ marc[a]. 11. c. illō posuer̄t: qr ōr ibi q̄cūq3 dixerit mōti huic tollē et mittē ī mare et nō hesitauerit in corde suo lz crediderit qōcūq3 dixerit fiat. fiet. fuit āt multū nēcia ista pticula. Ad qō sciēdū q̄ de fide q̄ ē ad faciēdū miracla duplicit putat: qdā credūt q̄ fides est ꝓfidētia illa q̄ credit aliqd sic euēturū sic ī oroe petit etiā si nō firmi ť hoc ꝓfidat. alij dicūt fidē esse qñ firmit credit euēturū esse qō petit et nulla dubitatō de illi[a] euētu hētur. qñ āt ē ꝓfidētia q̄daz vel expectatō de re quā ī orone petim[a] et tm̄ cū q̄dā dubietate dicūt p̄mi eē fidē lz ip̄fectā qdē. scōi aūt dicunt nullo mō eē fidē et tm̄ p̄m vtroslibz ē verū q̄ nō ē illa ꝓfidētia sufficiēs ad ip̄etrādū miracula fieri. et qr xp̄s loq̄bat hic de fide vt est sufficiens ad ip̄etrationē miraculorū debuit addere hoc. s. et non hesitaueritis et etiā marc[a] posuit vt dictū est et ia. i. sic ponit scz: postulet āt in fide nichil hesitās. accipiēdo aūt iuxta p̄maz opinionē dicet q̄ xp̄s adidit hic istā pticulā ad significandū fidē pfectā et iō dixit si hūeritis fidē et nō hesitaueritis. s. q̄ pōt eē cū hesitatōe et tm̄ nō ē pfecta lz pficit p sequntia. s. et nō hesitaueritis. iux̄ scōam opionē dicet q̄ nō ē additio cū nō hesitare īcludat in rō ne fidei: lz ponit expositiue: sic diffinitō explicat diffinitū eo q̄ illi q̄b[a] xp̄s loq̄bat nō ītelligebāt qd importaret noīe fidei quā ipe accipiebat. Sz dōm ē q̄ scōa positio est verior. s. qō fides īcludat firmitatē vel nō hesitationē nā hesitare cū fide nō facit fidē solū eē ip̄fectā lz p̄[a] facit fidē nō eē cū sit limitatio distrahēs: sic mortu[a] ad hoīem. et rō eq̄ al̄s nō differret opīo a fide: nā opīo assentire facit cū formidine ad oppositū. si āt fides adhuc hesitationē hēt cū formidie assentiēt et esset opīo. assentit ḡ vel ꝓfidit sine formidīe sic scīa q̄ de certis et nēcijs ē. et tm̄ differt qr scīa ex nēcijs demōstrat. fides āt sine demōstratōe assentit tanq̄ rei demōstrate ¶Querit q̄re dixit xp̄s: nō solū de ficulnea facietis sz et si dixeritis mōti huic: tolle te et iacta te in mare fiet. ¶Dōm q̄ hoc fuit p̄mo ad oñendū q̄ fides ordinatis ip̄etrat q̄ptū ad oīa in qb[a] petit. Scōo pōt dici q̄ dixit de mōte spāliť ad notādū q̄ omia cadūt sub fide siue magna siue pua. et iō sic deficcare ficulneā ip̄etrat p fidem ita et q̄libz maiora sic ē montē mouere. pōt āt etiā hoc accipi q̄ptū ad estimationē vulgarem et eorū qb[a] xp̄s loq̄bat: qr dato q̄ vere nō esset maioris ptātis facē vnū q̄ alterū: tm̄ qr res int se sūt īequales magnitudine existimant vulgares et ifficili[a] vnū q̄ alterū. et ita ſm eorū opionē vellz xp̄s oñdere q̄ fides ad oīa sufficit siue ad maiora siue ad mīora. veū ē āt q̄ miracula quodāmō dñr oīa int se eq̄lia et quodā mō dñr q̄dā maiora alijs. ꝓpādo. n. miracla ad diuinā ptātē p quā solā fiūt. nichil ē miraculū qr facere illa nō ē difficultat aliq̄ deo. lz qr ita est q̄ ea q̄ miracula ꝓprie vocāť p deū soluz fiūt: et q̄cūq3 fiūt p alia agētia nō sūt nec dñr miracula. sūt q̄ptū ad hoc oīa miracula eq̄lia neq3 dat mai[a] et min[a] ineis: qr nullū requrit maiorē ptātē q̄ infinitā et ad nullū sufficit mīor ptās q̄ finita. Si āt ꝓsideret miraculū ſm ipaz rē q̄ fit potest dici vnū miraculū mai[a] alio. inq̄ptū fiūt oīa p ptātē diuinā q̄ excedit facultatē nāe. et q̄ptomagis excedit facultatē illā tāto ē maius miracnlū. et q̄ptū ad hoc sūt tres grad[a] inq̄ptū tpl̄r aliqua opatō excedit tpl̄r facultatē nāe. vno mō q̄ptū ad sbñaz facti. s. qr illā rē nāa nūq̄ facē pōt neq3 p illā viā neq3 p alteram neq3 in illo subiecto nec ī altero. sic ē facē eē duo corpa ī eodē loco. aut q̄ sol vl̄ astra retrocedāt ꝫ motū quē nē hnt. aut q̄ corp[a] būanū gl̄ificet. nūq̄. n. nāa efficē pōt p aliquā viaz q̄ duo corpa sint ī eodē loco. de[a] āt efficit illō: etiā nichil pt nāale agēs sup motū corpm celestiū ad hoc q̄ ꝫrio vl̄ diuerso

Q°.72. Q°.73.

mō moueaṅ. neqz pōt vnq̄ glorificare aliqō corpª hūanuz et multa hmōi. Scōs gradª ē qñ opatio excedit facultatē nature nō q̄tū ad subſtātiā facti ſz q̄tū ad subiectū. vt ſuſcitatō mortuorū. illuminatio cecorū. ⁊ ſanatio quarūcūqz egritudinū et potiſſime maximarū: in qua ſanatōne recupaṫ aliqua forma deperdita. vt viſus. auditª. mēbrū mutilatū. naṫa enī pt iſta pſtare q̄ b pſtaṅ q̄tū ad ſubiectū rei ſed nō ī eodē ſubiecto in quo pſtaṅ p miraculū. ſtē natura pōt dare vitā ei q nōduz genitus ē: vt eē incipiat ſz non pōt dare vitā mortuo q ſemel vitā hūit. etiā natura dat viſū et auditū et oēs vires ⁊ omīa mēbra ei q nunq̄ fuit et nūc gignīt ſz nō pōt dare viſū ceco ⁊ auditū ſurdo. et ita de aliis nō hūtibª potētias iſtas vl nō hī tibª mēbra q̄ nūq̄ illa hūerūt vl q̄ mutilati ſunt. ⁊ ita ſoluz differt hic opatio p ſubiectū ⁊ nō p rē q̄ fit. Tertiª gradª ē qñ opatio miraculi excedit facultatē naṫe nō q̄tū ad ſbñaz facti: neqz q̄tū ad ſubiectū in quo fit ſz quātū ad modū ⁊ ordinem faciendi ſtē ē in curatōe febriū ⁊ gñaliter oīm egritudinū q̄ naṫa liṫ ſūt curabiles qñ ille curaṅ a deo q̄ nō curāṫ eodē ordine ⁊ mō a natura. nā deª in iſtāti curat nichil adhibēdo ſz facere volēdo. naṫa āt ꝑm quaſdā ſucceſſiōes ⁊ apponēdo vl faciēdo aliq̄d de ēmīatū ⁊ ſic ē pluere vltra modū: vl tonitrua dare ⁊ fulmina ⁊ oīa q̄ ptinēt ad metheoricas īpreſſiōes: q̄ oīa illa a natura fiūt aliqñ ſz qñ deª illa facit alr fac̄ q̄ naṫa: ſtē ē ō pluuia ⁊ tonitruis factis p ſamuelē in dieb⁹ meſſis triticee. ī. re. ī. c. et ponīt ibi q̄ fuit miraculū q̄ facta ſūt illa in tali tpe in quo natura illa nō facit ſaltē in tali regiōe. talia āt ſūt iſta duo miracula hic notata. ſ. deſiccare ficulneā ⁊ mouere montem. Sciendū q̄ miracula ꝑm iſtos tres gradª ſūt ineq̄lia. q̄ miracula ꝑmi gradª ſūt maiora q̄ ſcōi. ⁊ tercij gradª. et miracula ſcōi gradª ſūt maiora q̄ tercij gradª. q̄ q̄to magis elōgaṅ a facultate naṫe tāto ſūt maiora. Sciendū etiā q̄ iſti tres modi ſūt gñales diſtictōis miraculorū et ī ſub quolibz eorū inueniunṫ multa miracula ieq̄lia. ſtē curatō oīm egritudinum curabiliū cadūt ſub tertio mō ⁊ tñ nō ſūt oēs eq̄ facilīt curabiles via naṫe. etiā ſuſcitare mortuos ⁊ illumīare cecos ⁊ ꝺdere auditū ſurdis cadūt ſub ſcōo gradu. ſz difficiliª ē ſuſcitare mortuos q̄ illūīnare cecos. ſic etiā ficulneā deſiccare ⁊ mutare mōtē de loco cadūt ſub tercio mō ſz faciliª ē ficulneā deſiccare. ſz inſtr̄ pōt ꝯſiderari cā difficultatꝭ ad opationē natuē et ꝑm hoc appebit de qbªlibz q̄ ſūt difficiliora aliis. Ex his ſe q̄ṫ qō ꝓſupponebaṫ. ſ. ſ. q̄ mouere mōtē nō ſit maximū mi-
Q°.74 raculū ſz potiª eſt de minimis. ¶ Querīt cū dicaṫ hic ⁊ oīa q̄cunqz petieritis in oſone credētes accipietꝭ an ſit verū: vel debeat ſubintelligi aliq̄ ꝺditō oſonis. ¶ Dōm q̄ oratēs aliq̄ exaudiūṫ et aliq̄ nō ſtē expimur. ⁊ ꝺditōes q̄ cōīt ponuntur ad exauditionē nō ſufficiūt. nā ſepe orat qs bonū petēs p ſe aut p alio et nō obtinet. vt aliqs deſiderat ⁊ orat lōgo tpe hē vitā eternā ⁊ tandē decedit in mortali. ꝛ pit etnaliṫ. aliqs aūt ꝺ caritatē petit malū ꝓximi ⁊ exaudiṫ. ī. euenit ita ſtē ille petit. ideo circa hoc nichil magis ꝓpīquū veritati iueniṫ niſi q̄ ille q petit fieri id qō deª ꝓpoſuit facere de eo ſiue de alio ſiue ad bonū ſiue ad malū exaudiṫ: etiaz ſi malo aīo petat. ī. fit id qō ille petit. quiſqs ꝙo petit aliq̄d qō deus facere non diffiniuit q̄tūcūqz ex caritate petat ⁊ p ſe ⁊ pſeuerant nō exaudiṫ. ī. nō fit id qō ille petit. Ex hoc ſeq̄ṫ q̄ qñcūqz qs petierit ex fide. ī. nihil heſitās q̄cq̄d petierit īpetrabit ſiue ſit ad faciendū miracla ſiue ad obtinendū aliq̄d aliud: ⁊ ſiue ſit p ſe ſiue ſit p alio. et rō ē q̄ fides hoc mō. ē q̄dā cōfidētia de obtinēdo qō petiṫ ⁊ putaṫ ī euitablr euenturū ēē qō petiṫ ac ſi corā oculis videreṫ. Iſta autē fides ē donū dei qō nō manet in nobis vt hītus q poſtq̄ acq̄ſitus fuerit manet q̄tuz nos volumª vl q̄diu nō facimª ꝺ rū illi ſz ſtē a deo illū recipimª qñ ille vult: ita manet ſolū quādiu ille vult ⁊ nō ē in ptāte nra multū aut parū de fide hē ſz q̄tū nobis daṫ. ita neqz ē in ptāte nra q̄diu maneat in nobis ſz ſpālr daṫ nobis mēſura fidei p quo cunqz actu quē ex fide facere debemª. ⁊ tūc nullū ī cōueniēs ē q̄ exñte fide obtineamª qōcūqz petamª qz deª ſcit qd noſ petimª aut petere intēdimª ⁊ nō daret nobis fidē non heſitātez ad petēdū ſi ea q̄ petimª dare nō ītēderet cū ad ipm ſolū ſpālr fidē illā ꝛcedere ptineat. ⁊ ī ſtē nec xps poīt ꝺditionē aliquā ita neqz nos ponere debemª ſz abſolute dicere q̄ obtinet ille qui cū fide petit. et hoc maxīe qñ petimª miracula fieri. quia ō hoc fuerat ſermo ītroductª. difficiliª. n. videt q̄ qs īpetret miracula facere. ſiue p ſe ſiue p aliis q̄ q̄ īpetret alia q̄ ſolēt peti in oꝛōne. potiſſime cū miracula vt cōīt fieri petamus ad vtilitatē aliorū ⁊ cedat illorū opatio in quādā laudē nr̄az ⁊ tñ qōcūqz miraculū petamª fieri ex fide ſtatī illō fit. ḡ a fortiori ſi q̄cūqz alia petierimª ex fide ſiue in fauorē nr̄m ſiue alienuz obtinebimª. ⁊ ī ꝓſtq̄ xps dixerat de īpetratōe miraculorū p fidē. ſ. q̄ poſſemª trāſferre mōtes ſubdit gñaliter q̄ qcq̄d peterem ex fide obtinerem. ¶ Querīt an ſtē verū ē q̄ ad īpetrandū opatōes miraculorū eſt necia iſta fides q̄ ē donū ⁊ ſine illa nō obtinēt miracula: an ita ſit circa oīa alia q̄ petimª ī oꝛō ne etiā ſi nō ſint miracla q̄ nō obtineamª illa ſine fide. ¶ Dōz q̄ ad īpetrādū in oꝛōne alia q̄ nō ſūt miraculū. nō eſt necia fides. ſi. n. ſides affīt certū ē q̄ īpetrabūṫ: et tñ etiā nō exñte fide poterunt obtineri. ꝑmū pz q̄ maiª ē obtinere opationem miraculorū q̄ alia q̄ nō ſūt miraculū: ⁊ tñ qñcūqz ex fide petimª obtinemª qōcūqz miraculū vt pz ex lra. ḡ a fortiori ⁊ ea q̄ nō ſūt miracula. potiſſime q̄ lra dicit: ⁊ oīa q̄ petieritis in oſone credētes accipietis in quo tā miracla q̄ non miracula intelligunṫ. Scōm pz q̄ maiª ē obtinere miracla fieri q̄ obtinere alia q̄ petimª: ⁊ ī nō eſt īcōueniens ſi plura regranṫ ad obtinendū mirracula fieri q̄ ad alia. vñ ſz ad obtinēdū miracula reqraṫ ſp fides in petēte videt q̄ nō ſit necia in obtinente alia fieri. Et pz hoc ꝑmo cū miracula obtinere ſit maiª q̄ alia cū multa alia petamª quorū affecutio ad miraculū nō ptineat. Scōo q̄ difficiliª ē hoī īpetrare p alio q̄ p ſe. ⁊ tñ miracula vt cōīt p alio īpetrāṫ q̄ q miracla facit nō p ſeipo facit ſz p alio. ḡ aliq̄d maª regret ī obtinēti fieri miracla. Tertio q̄ opatio miraculorū ſz ſit dei tñ decorat nimiū ⁊ venerā dos reddit eos p quos fiūt. īpetratio āt eorū q̄ ī oꝛōne ad noſtrā vtilitatē petimª nō reddit nos famoſos ⁊ magne opīonis ī ō deª vult q̄ ſine eius ꝺono. ī. fide nō īpetremª miracula fieri et tñ impetrare poſſumª alia que nō ſūt miracula. Quarto pz hoc et mltū efficaciter q̄ qñ xps dat doctrinā de obtinēdo aliq̄d p oſonē nichil de fide. ꝺ. qñ āt dat doctrinā de obtinēdo fieri miracula. ꝺ. de fide. ꝑmū pz q̄. ſ. 7. et luc. 11. c. ōr ō oſone: petite ⁊ dabiṫ vobis q̄rite ⁊ īuenietis pulſate ⁊ apiet vobis. oīs. n. q petit accipit et q q̄rit īuenit ⁊ pulſāti apiet. et ſic nulla ꝺditio fidei ibi poīt ad īpetrādū. et idē. iob. 16. c. ōr ſi qd petieritis p̄ēm in noīe meo dabit vobis. vſqz mō nō petiſtꝭ qd q̄ in noīe meo: petite et accipietis. ſcōz pz. q̄. ſ. 17. qñ poīt de curatōe lunatici q̄ erat miraculoſa ītroducit fides ad īpetrandū illā. et ſubdūṫ ibi alia miracula q̄ etiā p fidē īpetrātur. nā cū dixerūt diſcipli xpō: q̄re nos nō potuimª eijcere euz dixit illis xps ꝓpter īcredulitatē vr̄az. Et ſeq̄ṫ: amē dico vobis. ſi hūeritis fidē vt granū ſinapis dicetis monti huic tranſi hīc ⁊ trāſibit ⁊ nichil īpoſſibile erit vob. ⁊ luc. 17. cū etiā de fide ptinente ad miracula ageret dicētibª diſcipulis. dñe adauge nobis fidē. dixit xps: ſi hūeritis fidē vt granum ſinapis dicetis huic arbori moro erradicare ⁊ tranſplātare ī mare et obediet vob. ita etiā hic cū de ficulnee deſiccatōe loq̄ret q̄ erat miraculū ait. ſi hūeritis fidē et nō heſitaueritis nō ſolū de ficinea facietis ſz ⁊ ſi dixeritis mōti huic tolle te ⁊ iacta te ī mare fiet. ḡ nō voluit xps fidē ēē necia ad īpetrādū q̄cūqz ī oſone ſz ſolū ad īpetrādū miracula fieri. Quīto patz q̄ apls. ī. coꝛ. 12. c. vbi. poīt grās gratis datas poīt fidē q̄ ē ad īpetrandū miracla fieri. nō āt poīt aliquā gr̄az gratꝭ datā ad īpetrādū alia q̄ in oſone petiṫ. ḡ nō requīt fides ad īpetrādū ī q̄cūqz oſone. Sz mlta ſūt q̄ īpetrare poſſu mª oꝛādo p nobis ſi pie deuote ⁊ pſeuerāt oꝛemª. etiā ſi fidē nō hēamª. ī. ꝺfidētiā

talē q̄ credam⁹ nullo mō īcōtrariū euēturū q̄ nos petamus.

Q°.76. ¶Querīt circa hoc qō ō: ꝟ de trāslatōe mōtis an apl̄i aliq̄ mōtes trāstulerīt. ¶Dōm q̄ intelligēdū ē hoc ad lr̄az de trāslatōe mōtiū quos ꝟe apl̄i ꝛ qlīqz fidelis trāsferre pōt. et qr nō legim⁹ talia facta ab eis nec nos illa facim⁹ arguūt īfideles q̄ nullā fidē hēam⁹ vl̄ xp̄s noster mētit⁹ sit. Sz isti īsaiunt. de nobis. n. dicēdū q̄ nō trāsferim⁹ mōtes ꝛ forte multi nr̄m trāsferre nō possent. etiā si vellēt. ꝛ cū arguīt q̄ nō hēam⁹ fidē falsū ē. hēm⁹. n. fidē qr credim⁹ firmīt ꝛ plene in xp̄m. sz fides ē duplex. q̄dā ē hītus siue virtus. ꝛ ē ꝟtus theologica qua fideles sum⁹. alia ē donū quoddā siue gr̄a gratiz data. i. q̄dā ꝓfētia de certissime ꝛ ieuitabilr̄ obtīnēdo qō petim⁹ ꝓmā harū oīs hēm⁹ ꝛ in ea gloriamur ꝛ ista non sufficit ad faciēda aliq̄ m racula. Scōaz rari de nobis hūt ꝛ raro: qr q hēnt nō sp illā hēnt. et iō nō ē incōueniēs q̄ miracula nulla faciam⁹. ꝛ tñ si oportunitas se offerret vt ad laudē xp̄i ꝛ ꝓfirmationē vel defēsionē aut dilatatōnē gl̄ie siue trāslatio mōtiū aliqd cōferret: multi nr̄m illō possent qr xp̄s nō deserit ecclesiaz suā sz oī tpe illā sufficient gubernat. iō sīc q̄n nēcia fuerūt miracula dedit plurimos q ad abundātiā illa facerēt ita ꝛ nunc multis gr̄am miraculorū ꝛ fidei plenitudinē ꝛbueret. Nec obstat si dicas q̄ tunc erāt viri sancti qb⁹ ptās miraculorū faciēdorū ꝓmitterē. mūc vero nemo talis ē cui ista ꝓmittāt. ¶Dicendū q̄ nō stat. naꝫ. n. q̄ ars boc efficiūt. qr natura cui⁹ finis ē ꝓducere formā p generatōez. nō solū ꝓducit formā sz etiaz oēs puias dispositōes ad formā efficit. sic ꝛ ars q̄ ꝓducit formā artificiati dia ꝑpatoria ad formā efficit. Sic cū xp̄s ecclesiam suā ordinatissime ꝛ prudētissime ꝓseruet ꝛ regat si ad illi⁹ cōseruationē requīt opatio miraculorū nō solū dabit ptātē faciē di miracula dispositz ad recipiendū sz etiā ipe disponet hoīes vt apti sint ad recipiendū illā ptātē. et ita factū ē in ecclesia ꝑmitia ī q̄ min⁹ dispositi erāt hoīes ad r̄cipiēdū quācūqz spūalē ptātē q̄ mūc cū essent ydolatre ꝛ iudei pfidi. nō. n. xp̄s īuenit qbus digne ista ꝓmitteret sz eos q indignissimi atqz ineptissimi erāt dignos effecit qb⁹ hec ꝓmittere possz. si q̄ talis nunc vigeret oportunitas ap̄liādi vl̄ defendēdi fidē p miracula sīē fuit ī ecclesia ꝑmitia lz nō sint aliq̄ digni vt miracl̄or faciēdo ptās eis cōmittāt multos xp̄s efficeret q miraculis abundarēt. Cū āt instat ꝫ apl̄os de trāslatōe mōtiū pōt dici vno mō q̄ nulli ipōrū trāstulerīt mōtes. nec in hoc arguit paucitas fidei ipōrū qr illa verba nō sīgnificāt q̄ facerēt sz q̄ ptātē faciē di hēnt. Et ita expōitur dicetis mōti huic. i. dicere poteritz et sic dicit apl̄s. 1. chor. 12. c. si hūero ītēm fidē ita vt montes trāsferā. i. vt transferere possim. p tanto āt apl̄i nō transtulerūt mōtes qr nūq̄ fuit oportunū hoc facere. sīc fuit eis oportunū facere alia miracula q̄ erāt ad vtilitatē hoīm. transferre aut mōtes erat magis curiosū q̄ vtile. Scōo potest dici q̄ apl̄i lz non transtulerint realr̄ mōtes pōt dici q̄ trāstulerīt eos qr fecerunt alia maiora q̄ trāsferre mōtes et qōlibz maiꝰ cōtinet mīora in virtute. Nā trāsferre mōtes ē de tertio gradu miraculorū et oīa talia sūt mīora q̄ miracula p̄mi ꝛ scōi gradus. Tertio pōt dici q̄ forte apl̄i fecerīt hoc lz nō sit scr̄ptū qr multa illi fecerīt q̄ nō sunt scr̄pta. nā gesta xp̄i erāt multū digniora q̄ apl̄orū ꝛ tñ nō fuerīt scr̄pta oīa gesta xp̄i. ioh. 20. ¶Et cū venisset ī p̄cedētib⁹ p̄ncipes sacerdotū ꝛ alij iniqui iudei īpugnauerīt xp̄i famā ꝛ gloriā: hic īpugnāt ei⁹ doctrinā. Et diuidit in duas. qr p̄mo ponitur iudeorū īpugnatō. Scōo xp̄icauta euasio ibi. rn̄dēs iesus. Circa p̄mū ō:. ¶et cū venisset ī tēplū. i. cū intrasset ī illō. ꝛ accipit p atrio tēpli. ¶accesserūt ad eū dicētes. ¶ad hoc. n. veniebat xp̄s in tēplū vt doceret ꝛ quotidie docebat turbas ꝛ ad hoc veniebat de bethania in ihr̄lm ꝛ erat istō docere p̄dicare. qr alr̄ non docebat. ¶ p̄ncipes sacerdotū. i. maiores de sacerdotib⁹. lz p̄ncips sacerdotū vnicus esse deberet tñ duo erāt. s. vnus de familia ythamar ꝛ alius de familia eleazar filiorū aarō. 1. paliꝑ. 24. c. vel vocātur p̄ncipes sacerdotū illi q p̄cipui erāt int̄ sacerdotes ꝛ isti erāt p̄les q̄ duo. ¶et seniores ppli. ¶ isti erāt iudices magne auctoritatis in pplo quorū sniaz ppls seq̄bat: et erāt de illis septuagīta seniorib⁹ quos dederat moysi in socios ad supportādū onera negociorū. ſm̄ūeri. 11. et postea sp fuit seruatus numer⁹ illorū septuagīta succedētib⁹ alijs in locū mortuorū de quorum assūptōe ꝛ officio dixim⁹ nūeri. 11. c. ¶dicētes. ¶hoc dicebāt ad cōfundēdū doctrinā eius q̄si nulli⁹ valoris eēt: nec ab aliquo acceptāda: qr nō hēbat legitimā ptātē ad hoc faciēdū. ¶ in q̄ ptāte hoc facis. ¶. i. nūquid ī ptāte diuīa vel hūana. ¶ꝛ qs tibi dedit hāc ptātē. ¶. i. oportz q̄ si aliquā ptātē hēs q̄ ab aliquo accepis. iō dic qs ē ille a quo accepisti: ¶ rn̄dēs āt iesus. ¶ b⁹ ponit seōm. s. xp̄i cauta euasio. qr nō rn̄dit sz tā caute se gessit q̄ excluſit eos ab īterrogatione. ¶ et ō: rn̄dēs āt iesus. ¶. s. nō ad satisfaciendū q̄oni sz ad repellēdū q̄rētes. ¶ dixit illis. ¶. i. p̄ncipib⁹ sacerdotū ꝛ seniorib⁹ ppli. ¶ interrogabo vos ꝛ ego vnuz verbū. ¶. i. sīē vos interrogatz me multa: ita ꝛ ego interrogabo vos vnū sermonē. ¶ quē si dixeritis michi. ¶. i. ad quē si rn̄deatis satisfaciēdo. ¶ et ego vobis dicā. ¶. s. apte. ¶ in qua ptāte hec facio. ¶. i. an sit humana vel diuina ꝛ an aliqs michi illā dedit. vl̄ ego illā vsurpaui. ¶ baptism⁹ iohis. ¶. i. quē ꝓferebat iohes baptista ꝛ ponit baptism⁹ p ptāte baptizādi. nam de baptismo maīfestū ē q̄ erat a iohe qr ille ip̄m ꝓferebat foris mīstrādo sz qd erat de ptāte baptizādi. an. s. a deo illā accepisset an ex alo suo illā finxisset eā vsurpādo. ¶ vñ erat. ¶. i. a quo fuit data iohānī baptiste ptās baptizandi. ¶ ex celo an ex hoīb⁹. ¶. i. nūqd erat data a deo vel ab hoīb⁹ ꝓficta. q̄ō. n. a deo est: ō: esse de celo qr de⁹ ō: hītare in celis. sīē xp̄s. s. 6. c. testatus ē dicēs. p̄r nr̄ q̄ es in celis. et ita solet eū vocare p̄ez celestē. s. 5. ꝛ 7. c. q̄rere an esset ex hoīb⁹: erat q̄rere an eēt ex volūtate hūana esset ꝓficta ptās cū nullā hr̄et qr hoīes nō poterant istā ptātē tribuere vt. j. dicēt. ¶ At illi cogitabāt ītra se. ¶ p̄mptū erat pōtificib⁹ ꝛ seniorib⁹ rn̄dere qd ipi credebāt. naz putabāt q̄ erat baptism⁹ iohis ab hoīb⁹ sz nō statī rn̄derunt sz cogitabāt qd rn̄derēt qr videret p̄ma facie q̄onē esse captiosā et cornutā. vtroqz. n. cornu eos rn̄dētes p̄meret. ¶ dicētes. ¶ nō erat dicere. put ē ꝟbū exteri⁹ sz iteri⁹ cū nōdū rn̄derent sz solū cogitarēt. ¶ si dixerim⁹ ex celo. ¶. i. si rn̄derim⁹ q̄ ptās baptismi dādi fuit iohānī collata a deo. ¶ dicet vobis. i. dicere poterit. ¶ q̄re ḡ nō credidistis ei. ¶. s. iohi p̄dicāti baptismū acciēdo baptismū ei⁹. nā cōstat q̄ sacerdotes ꝛ legispiti nō acceperīt baptismū iohis luc. 7. c. Et ē cōueniēs argumētū. Si. n. a deo erat ꝛ ita vos credebatis debueratis accipe. qr qcqd ē a deo bonū ē ꝛ salutiferū hoīb⁹. ¶ Si āt dixerim⁹ ex hoīb⁹. ¶. i. non erit ptās ei collata a deo neqz deus īspirauerat ei vt hoc facēt sz ipe de corde suo sibi finxerat hāc ptātē qō ē cē ab hoīb⁹. talē modū loq̄ndi distīguit petr⁹ dicēs. 2. pet. 1. nō. n. volūtate hūana allata ē aliq̄n, ꝑbia sz spū sācto dictāte locuti sūt scī dei hoīes. Et ita est sufficiēs distīctō q̄ fiat aliqd volūtate hūana aut spū sācto dictāte. qō ē fieri a deo vel ab hoībus. ¶ timem⁹ t̄bā. ¶. Erat. n. t̄ba circūdās q̄n xp̄s q̄siuit hec a iudeis et audiebāt rn̄sū illorū. ꝛ ita si dicerēt q̄ erat baptism⁹ iohis ab hoīb⁹ timebāt turbā circūstātēs q̄ forte lapidarz eos. ¶ oēs. n. hēbāt iohez sīē ꝓphetā. ¶. s. oēs ō t̄ba. ꝛ iō īlur gerēt ꝫ p̄ncipes sacerdotū. si dicerēt q̄ nō erat ex deo sz ex volūtate ꝓpa ꝓfinxerat hec. ¶ et rn̄dētes iesu dixerūt nescim⁹. qr qcqd rn̄derēt erat eis aduersū elegerūt ꝓfiteri ignorātiā. ¶ ait illis et ipe. ¶. i. ille rn̄dit eis. ¶ nec ego dico vobis ī q̄ ptāte hec facio. ¶. i. qr vos nō dicitis michi qō q̄ro. nec ego rn̄deo vobis ad id qō q̄ritis. ¶Querīt qñ factū est istō qō hēt ꝟ de hac q̄stiōe ꝛ rn̄siōe. Q°.77. ¶Dōm ē q̄ istō ꝓtinuato ordīe ad p̄cedētia factū ē. nā oēs euāgeliste tenuerīt ꝟ eūdē ordinē. Est āt dōm q̄ factū ē istō die tercio post ramispalmar. s. die martis. nā xp̄s ī die dñica ramispalmar. receptꝰ ē in ihr̄lm ꝛ ītroiuit ī tēplū ꝛ eiecit emētes ꝛ vēdētes ꝛ eadē die ad vesperā rediit de ierusalē ꝛ tūc esuriuit ꝛ accessit ad arborē ficū ꝛ maledixit ei ꝛ arruit et iuit ipa die in ihr̄lm ꝛ ad vespaz rediit nec tñ adhuc discipuli viderāt ficulneā arētē. Sequnti āt die ẽcia. s. die martis in auroza rediit in ihr̄lm ꝛ tūc vidērt discipuli ficulneā arētē

et locut⁹ ẽ eis xp̃s de fide in itinere ea q̃ hñtur .s. in lr̃a. istud vero factũ ẽ eadẽ die. nã qñ xp̃s dixit p̃cedẽtia de fide discipul' veniebant de bethania in ihr̃lm ⁊ nõ itroierãt in ihr̃lm. post ꝟba ãt ista itrauer̃t in ihr̃lm ⁊ vener̃t ad tẽplũ. Et ita fuit in die kcio. i. martis cui sñe satis ꝯsonat mod⁹ loq̃ndi lr̃e nã dr ⁊ cũ venisset in tẽplũ in quo nõ inuit̃ q̃si eẽt in alio die iste aduent⁹ q̃ ea q̃ hñt. s. de ficulnea ⁊ fide sz q̃ post illa dicta venerũt in tẽplũ. De alijs tñ dieb⁹ ⁊ aduẽtib⁹ ī tẽplũ distinctio aliqua colligit̃ ex lr̃a. s. in lr̃a ⁊ mar. 11. c. ¶ Querit̃ q̃re ꝟbs voluit vti talib⁹ cautelis ad excludẽdũ p̃ncipes sacerdotũ ab itẽtione sua et an hoc licitũ sit. ¶ Dom q̃ xp̃o ꝯuenies fuit tali cautela vti q̃ ipa in se nullũ malũ ĩcludit neqz ius alicui⁹ aufert nec malo añ aut ad finẽ malũ fit. fuit añt ꝯuenies ad oĩa q̃ ipssa fuer̃t p̃ce. q. Et tñ adhuc fuit cõuenies ad instruẽduz nos ne illicitũ putarem⁹ vti cautelis q̃b⁹ ĩterdũ vtile ⁊ expediẽs ẽ vti ⁊ tñ nos putarem⁹ illicitũ cẽ si non vidissem⁹ vnq̃ xp̃m bis vtentẽ. sic etiã ⁊ paul⁹ sepe illis vsus ẽ. vt q̃ oĩs iudei ꝯcitati erãt ꝺ eũ vnanimit̃ p̃curauit int̃ eos discordiã adhibẽs opĩoni phariseorũ ꝺ saduceorũ doctrinã dicẽs. pharise⁹ ego sũ. et fili⁹ phie ozee spe⁊ resurrectõe ego iudicor. Et cũ hoc dixisset facta ẽ dissẽsio magna int̃ phariseos ⁊ saduceos ⁊ soluta ẽ multitudo. fact⁹ ẽ clamor magnus ⁊ exurgẽtes q̃dã pharisecor dixer̃t: nichil mali ĩuenim⁹ ī hoĩe isto. act. 23. c. et itez cũ paul⁹ sciret q̃ iudei ĩsidiabãt vite ei⁹. ⁊ fest⁹ p̃sul vellet q̃ cã pauli audiret ī ihr̃lm vbi nõ erat paulo secuz audiri appellauit ad cesarẽ. act. 25. ⁊ ita remissus ẽ ad cesarẽ et euasit. c. c. ⁊. act. 27. ⁊. 28. Et itez paul⁹ cũ eũ tbun⁹ iubez flagellis cedi iãqz alligat⁹ eẽt ait: si hoĩez romanũ et ĩdẽnatũ lz vobis flagellare. ⁊ iussit statĩ eũ solui tribun⁹ actu. 22. Et iterũ qñ fuerat ĩuste ĩcarcerat⁹ et celus ⁊ occulte p̃ncipes ⁊ magistrat⁹ iubebant eũ ⁊ filã dimitti quod ad verecũdiã eoz cedebat q̃si ipi fugerent de carcere vl' si pecunia aut p̃cib⁹ clãdestinã obtinuissent liberatõez: dolẽs paul⁹ q̃ sic eijcerent̃ dixit celos nos publice ĩdẽnatos hoĩes romanos miserũt in carcerẽ ⁊ nũc occlte nos eijciũt. nõ ita sz veniãt magistra⁹ ⁊ ipi nos eijciãt. nũciauer̃t mgr̃atib⁹ litoz̃es ꝟba hec. timuer̃tqz audito q̃ romani essent ⁊ venẽtes depcati sũt eos ⁊ educẽtes rogabãt vt egrederẽr̃ de vrbe. act. 16. ita igit̃ ⁊ nobis lz vti cautelis et ĩgenijs in mr̃az vtilitatẽ cũ nõ cedãt ī p̃iudiciũ iuris alicui vel nõ ĩcludãt ĩseipis aliqd illicitũ. s. q̃ sit exp̃sse lege vetitũ. ¶ Querit̃ q̃re xp̃s spãl'r int̃rogauit de baptismo iob̃is. ¶ Dom q̃ p̃mo fuit q⁊ ista q̃o erat multũ apta ad ꝓposituz nã iõ q̃siuit nũc xp̃s nõ vt ab illis rõnem audiret q⁊ nõ erat ei op⁹ audiẽ. sz vt crisо⁹. ait vt ill' impedimẽtũ apponẽt ne ab ipso aliqd q̃reret. et q̃one ꝓposita desisterẽt. ad hoc ãt erat ꝯuenies q̃o ista vt ī lr̃a ĩducit̃ q⁊ neutra ps rñsiõis potat eis eẽ secura. Scõo fuit ꝓpt̃ p̃sonã iob̃is. nã fuit talis cui maxia auctoritas a iudeis tradita ẽ ita vt plurimi de eo crederẽt q̃ esset messias. luc. 3. ca. ⁊ iõ miser̃t ad q̃rendũ ab eo an eẽt xp̃s. i. messias. iob. 1. et iõ nõ auderẽt dicere baptismũ illi⁹ eẽ ab homie et ī hoc stabat virt⁹ q̃onis xp̃i. Tertio fuit q⁊ iob̃es fuerat modern⁹. s. q ãno p̃cedẽti vel q̃si occisus fuerat ⁊ quẽ oĩs iudei q tũc erãt agnouerãt ⁊ tenebãt facta ei⁹ in reuerẽcia magna. et ob hoc nõ auderẽt p̃ncipes dicẽ ꝺ facta iob̃is. Quarto fuit q⁊ si iob̃z nõ reph̃enderẽt nec eũ arguere poterãt. non enĩ verisĩle erat q̃ p̃ncipes isti dicerẽt baptismũ iob̃is esse ab hoĩb⁹ ꝓpt̃ timorẽ ppli ⁊ iõ aut dicerẽt q̃ nesciebãt sic̃ dixer̃t aut q̃ a deo erat. Quito fuit q⁊ argumẽtũ suũ erat efficax in iob̃. nã iobes baptizauit ⁊ nullũ signũ ondit ad ꝓbandũ q̃ baptism⁹ suus a deo erat ⁊ credideri⁹ q̃ erat a deo. ḡ cum ipe multa signa feciss̃et vt dictũ ẽ p̃ce. q. pot⁹ credere debebãt eũ eẽ a deo. Sexto vt aliq volũt fuit ad magnã ĩcrepationẽ. s. q̃ p̃ncipes sacerdotũ sp̃ fuer̃t rebelles spũi sãcto nullis ꝓphetis credẽdo. non solũ veteri⁹ sz etiã nouis q̃lis fuerat iob̃es. sic .d. theophil⁹. ¶ Querit̃ an baptism⁹ iob̃is esset a deo an ab hoĩb⁹. ¶ Dõz q̃ nõ ẽ dubiũ q̃n sit a deo. Et pz p̃mo q̃ xp̃s baptizat⁹ ẽ a iob̃e. s. z. et luc. z. et tñ si baptism⁹ iste eẽt solũ a volũtate hũana. nõ subdidiss̃z se xp̃s spõte illi cũ ipe eẽt de⁹. ⁊ tñ subdidit q⁊ ipe petiuit a iob̃e baptizari cũ iobes nolet euz baptizare sz potiꝰ peteret ab eo baptizari. s. z. c. q̃ erat a deo Scõo pz q⁊ si baptism⁹ iob̃is nõ eẽt a deo eẽt peĩt⁹ supuacuus ⁊ supsticiosus cũ ex ope opato ipa ĩmersio in aquã nichil ꝯferret. et tñ de iob̃e nõ debz credi q̃ aliqd supuacuũ ⁊ supsticiosũ ꝯferret: potissime hortãdo hoĩes ad illõ suscipiẽdũ ⁊ p̃dicãdo illõ sollicite: cũ iobes esset p̃pha ⁊ plus q̃ p̃pha ⁊ maior ĩter natos mulierũ. s. 11. ergo erat a deo. Tertio pat⁊: q⁊ luc. z. dr q̃ factũ ẽ verbũ dñi sup iob̃ez filiũ zacharie. fieri ãt ꝟbũ dñi sup aliq̃ ẽ mitti ipm a deo. et ibi ponit̃ de baptismo ei⁹. iõ baptism⁹ iob̃is a deo erat. Quarto pz q⁊ iobes p̃mo. dixit iob̃el bapta q̃ misit me baptizare ille michi dixit sup q̃ videris spũm descẽdẽtẽ. Et ita dixit se a deo missuz ad baptizãdũ. Quito pz q⁊ luc. 7. q̃n xp̃s laudauit iob̃z dr: q̃ oĩs ppls ⁊ publicani iustificauer̃t deũ baptizati baptismo iobãnis. pharisei ãt ⁊ legispiti sp̃neuer̃t cõsiliũ dei in seipos nõ baptizati ab eo. Sz dõm q̃ cẽ a deo baptismũ iob̃is põt dupl'r intelligi. vno mõ q̃ eẽt ab eo q̃ptũ ad efficatiã. alio mõ q̃ptũ ad auctoritatẽ. p̃mo mõ nõ ẽ baptism⁹ iob̃is a deo q⁊ nulla efficatiã hẽbat cũ nõ remitterent̃ in eo pctã neqz gr̃a cõferr̃et sz erat sola ĩmersio in aquã. ⁊ iõ qcqd erat baptismus iste vt doctoz̃es dicũt cõiter vocabat̃ iob̃is: q⁊ nichil in eo fiebat q̃ hõ pur⁹ facere nõ possz. vt. d. mr̃. se. 4. di. 2. accipiẽdo se cũdo mõ baptism⁹ iob̃is ẽ a deo q⁊ ei⁹ auctoritate institut⁹ ẽ: ĩmo ipe illũ ĩstituit et iussit iob̃i illũ mĩstrare. vñ fuit iobes p̃m⁹ mĩster ei⁹. etiã fuit a deo q̃ptũ ad aliq̃d tciũ. s. q̃ptũ ad formã q⁊ fiebat sub certa forma verborũ. s. in noĩe vẽturi. i. messie vt dr act. 19. c. iõ bñ dicit̃ baptism⁹ iob̃is baptism⁹ dei vl'a deo. sz baptism⁹ xp̃i quo nos baptizamur magis ꝓpe baptismus dei dr q⁊ q̃ptũ ad oĩa a deo ẽ. s. q̃ptũ ad efficatiã q̃ ẽ ꝓcipuũ q⁊ remittũr̃ in eo pctã ⁊ gr̃a ꝯferr̃ q̃ nemo nisi deꝰ facẽ põt. ⁊ q̃ptũ ad auctoritatẽ q⁊ deꝰ ipe illũ ĩstituit. s. xp̃s ⁊ ipcmz fuit p̃m⁹ q illũ mĩstrauit baptizãdo discipulos suos ⁊ alios ⁊ postea discipli ceteri successerũt ī hac mĩstratõe. etiã q̃ptuz ad formã verborũ ⁊ ĩuocatõez noĩs q⁊ in noĩe toci⁹ trinitatis cõferr̃t vl' quãdã in eccl'ia p̃mitia in noĩe xp̃i ꝯferebar̃t. ¶ Querit̃ vtrũ requirer̃t q̃ baptism⁹ iob̃is ad hoc q̃ eẽt baptism⁹ eẽt a deo. ¶ Dõz q̃ baptism⁹ ẽ nomẽ grecũ ⁊ ex sua origine significat lotionẽ corpalẽ. ⁊ nõ addit aliq̃d aliõ. iõ dõz q̃ baptismus q ẽ locio põt dupl'r accipi. vno mõ vt sit simplex lotio. alio mõ vt sit sacramẽtũ vel aliqd sacmẽtale. accipiendo p̃mo mõ: manifestũ ẽ q̃ iobes poterat p̃stare baptismũ etiã si nõ essz a deo q⁊ talis baptism⁹ ad nõ añata etiã fit. vt baptismata vrceorũ et calicũ q̃ faciebãt iudei. Et qlibz seipm baptizabat de iudeis añq̃ mãducaret. Et de tali baptismo nulla q̃o ẽ. accipiẽdo scõo mõ vt ẽ baptism⁹ sacm vl' aliqd sacramẽtale. Dicendũ q̃ nõe ẽ q̃ sit a deo. nã sacramẽta ꝓpe sũt q̃ figurãt ⁊ efficiũt q̃ significãt. hoc ãt in solis reb⁹ noui testamẽti ĩuenitur q⁊ ĩ alijs p̃ãt gr̃ã ⁊ r̃mittũr̃ pctã. et ad hoc oportz talia sacrã a deo eẽ tã q̃ptũ ad efficaciã q̃ etiã q̃ptũ ad auctoritatẽ ⁊ ĩuocatõez noĩs siue formã verboz. sacmẽtale ãt ẽ q̃ significat q dẽ aliqd de reb⁹ sacris ⁊ tñ nichil ꝯfert eoz q̃ significat. ⁊ istõ etiã oportz q̃ sit a deo saltẽ q̃ptũ ad auctoritatẽ. q̃ pz q⁊ ista significatio ẽ sup res sacras ⁊ oz eẽ cõis. s. vt oĩs taliꝰ significari accipiãt p illõ. sz istud nõ põt fieri nisi p eũ q hẽat ptãtez sup res sacras ⁊ sup oĩs illos ĩt̃ quos ista significatõ hñ dẽr. nã etiã ĩ significatõe aliarũ rez nõ ẽ ĩ ptãte cuilibz ponere ĩminũ ad significãdũ q̃ voluerit sz ei⁹ quẽ oĩs sequũt vl' aliq̃ seq̃nt̃ ĩ doctr̃na. ⁊ ita ille quodãmõ ptãtẽ hz sup oĩs cũ oĩs q̃ptũ ad hoc eũ seq̃nt̃. Et tñ sup res sacras nemo ptãtẽ hz: q⁊ ad hoc q̃ aliqd sacrũ significet̃ p aliq̃d signũ oportz eẽ duo. vnũ ẽ q̃ illa res sacra sic se hẽat. aliud q̃ illõ signũ accipiat̃ vt repñtatiuũ illi⁹ rei. p̃mũ nõ põt effici p hoĩez neqz p oĩs simul sz p solũ deũ. S. õz qdẽ poterat effici p oĩs hoĩes sil' vl' p eũ

D°. 78.

D°. 79.

D°. 80.

D°. 81.

cui oēs obediūt ꝓfito de ꝑmo. ābo āt sil'p solū deū fiūt: ⁊ hoc mō cerimonie ⁊ sacramēta veter̄ testa. erāt sacramētalia q3 nō ĩducerēt qō signabāt: erāt tū vmbra futuro⁊ bono⁊ ad hebre. 10. c. cū āt q̄rit ō baptismo iob̄is an reqreret q̄ eēt a deo ad h° q̄ eēt baptism⁹ q̄rit ō scō mō. s. ad h° q̄ eēt aliqd tale q̄ hoīes seq̄ ōberēt tā q̄ bonū talit q̄lit iob̄es oñdebat. nā iob̄es q erat tā excellēt̄ vite baptizabat hoīes ⁊ ortabat eos ad suscipiēdū istū baptismū ⁊ predicabat illū iō certū ē q oñdebat illū baptismū esse bonū ⁊ vtilē: q3 als supuacuū eēt talia facē. hoc supposito q3 talis essz baptism⁹ iohānis: dico q̄ oportebat esse a deo. Hoc ꝑmo patet q3 fic ꝑncipes sacerdotū ⁊ legis periti presupposuerūt quādo miserūt nuncios ad iohānez cū baptizaret. ⁊ putauerūt ex hoc q̄ ipse esset messias ⁊ cū negaret se esse xp̄m ⁊ heliā ⁊ ꝓphetā dixerūt ei: qd ergo baptizas si tu nō es xp̄s neq3 helias neq3 ꝓpha? ⁊ ita apte dicebāt q̄ nēo poterat baptizare nisi haberet vnū de his trib⁹ ⁊ qō eorū a deo est. ⁊ q hoc habet a deo mittit̄. ergo ꝑsuponebāt q̄ necessario ptās baptizandi est a deo vel baptism⁹ est a deo. Joh. 1. c. Secūdo patet ex responsione iohānis nā cuz sacerdotes missi a iudeis vr̄erent iohānē qs esset: arguentes quomō baptizaret si nō erat ꝓpheta neq3 helias neq3 xp̄s: dixit. ego sum vox clamantz in deserto sicut dixit isayas ꝓpheta. Et ita designauit se a deo missuz ⁊ nō solū a deo missuz sz etiā de aduētu eius per aliū ꝓphetā ꝓnunciatū esse. sz si nō sequeret̄ sed q̄ oportebat esse a deo ad hoc q̄ baptizaret poterat dicere illis: possuz baptizare etiā si nichil istoꝝ sim Dicēdū ergo q̄ oportebat baptismū iohānis esse a deo ad hoc qō aliqd esset tale q̄le ipz ostendebat illū esse: ⁊ oportebat vel esse sacramētū vl̄ sacramētale. ꝑmū aūt nō erat q3 baptism⁹ iohānis nō ꝓferebat aliqd sacrū q3 nec pctā tollebat neq3 gratiā ꝓferebat. hoc. n. ad sola sacramēta legis noue ptinet ⁊ iō illa sola vocant̄ sacramēta ꝓprie. baptism⁹ aūt iohānis nō erat de sacramētis legis noue iō nō erat sacramentū. erat aūt scōm. s. sacramētale q3 aliqd sacrū signabat. nā cū cōferret̄ in nomine venturi. actu. 19. designabat bona q̄ p venturū ꝓferenda erant ⁊ potissime ⁊ magis vniuoce signabat baptismuz xp̄i q̄ sacer erat. ⁊ ita dicit mgr̄. 4. sen. di. 2. q̄ baptism⁹ iohānis nō erat sacramentū sz sacramētale et hoc ꝓprie: nā large etiā illud ꝓcedit esse sacramētū in eo sensu quo dicim⁹ legalia esse sacramēta: sz illa magꝭ sacramētalia q̄ꝫ sacramenta appellant̄. Quid autē vobis ꝙ. oñdit hic xp̄s iudeos esse cōtemptores sue maiestatis ꝓbo rōnabili ⁊ hoc duplr̄. ꝑmo q3 legē a deo acceptā nō seruauerunt. scōo q3 xp̄z legislatorē ĩpugnauerūt ibi. Aliā pabolā audite. Circa primū dicit. Quid aūt vobis videt̄ ꝙ. i. qd iudicatis de hoc qō vobis nūc ꝓpono. Homo' qdā habebat duos filios ꝙ. pabola est ad deducendū qs dicat̄ volūtatē p̄r̄is cōpleuisse. Et accedēs ad ꝑmū ꝙ. i. maiorē etate q robustior erat ⁊ magis apt⁹ ad laborē ad quē pater eū destinabat. Dixit fili vade operare hodie in vineā meā ꝙ. nō expressit gen⁹ laboꝝ: subintelligē dū est q̄ ista ad litterā acciderūt sicut satis rōnabilr̄ credit̄ q p̄r̄ nominauit filio gen⁹ laboris ⁊ oēs circūstātias oportūas. tū xp̄s nō curauit hec referre q3 satis erat ad ꝓpositū suū dicere q̄ misit filiū ad laborādū cū nō sit ad aliqd aliō ista pabola nisi vt oñdat̄ qs filioruz fecit volūtatem p̄r̄is. qō aūt dixit in vineā meā est intelligendū q̄ vel p̄r̄ vnicā vineā haberet ⁊ ita illa esset nota. vel si haberet plures q̄ filia⁹ ex aliis circūstātijs sciebat q̄ vinea erat ad quā p̄r̄ eū mittebat licz nō expr̄serit. vl̄ qō p̄r̄ expr̄esserit ⁊ tū xp̄s nō curauit expīmere ⁊ silis mod⁹ loquēdi est ꝓcedenti. c. cū dicit p̄r̄familias oparijs: ite vos in vineā meā nō expīmendo q̄ vinea sit. Ille aūt rndēs ait nolo ꝙ. fuit multū supb⁹ ⁊ inobediēs ⁊ dign⁹ pena. Postea pnia mot⁹ ꝙ. i. postq̄ rndit vidit q̄ male dixisset ⁊ voluit ⁊ fecit ꝛrium abijt ꝙ. s. ad opādū ī vinea. Accedēs āt ꝙ. s. p̄r̄. Ad alterꝫ ꝙ. i. ad filiū minorē vel scōm q3 ꝑmus noluit ire ad laborandu dixit seq̄nti q̄ iret. At ille rndit eo dñe ꝙ. iste rndit nō solum obediēt̄ sz etiā humiliter. nā nō solū obediuit dicēdo q̄ iret sz etiā dixit eo dñe: patrē dñz appellādo: ⁊ ꝓptitudinē obediē tie sue oñdit q3 nō dixit ibo sz eo. i. statī vel iā vado. Et non iuit ꝙ. ⁊ ita mētit⁹ est. Quis ex duob⁹ ꝙ. i. ex his duob⁹ filijs Fecit voluntatē p̄r̄is ꝙ. i. rē volitā a p̄re: q3 volūtatē nemo facit cū sit aliqd in nob ex̄is quo cetera volum⁹. Dicūt ei ꝙ. i. rndērūt. s. ꝑncipes sacerdotū nā ad eos loq̄bat̄. Prim⁹ ꝙ. s. q̄ dixit nolo ⁊ postea pnia mot⁹ iuit. Dicit illis ꝙ. s. ꝑncipib⁹ sacerdotū. Amē dico vob ꝙ. i. i veritate vel scōm certitudinē Est enī mod⁹ iurādi vel affirmādi. ⁊ ponit hic q̄stionē ad quā inducebat pabolā. Quia publicani ꝙ. s. q vident̄ publice cē in statu peccādi. Et meretrices ꝙ. mulieres q̄ oīm libidinū p stitute sunt. Precedēt vos in regno dei ꝙ. i. ip̄i intrabūt ꝓius vel ꝓcedentes. i. meliores reputabūt̄ vt. j. dicet̄. Venit enī iohānes ad vos ꝙ. h apit qd parabola significet applicādo ad illos ꝙ quos loq̄bat̄. ⁊ ꝛo venit. s. ī ꝓterito. q3 iohānes iā venerat ⁊ recesserat. venit. n. q̄ ꝓdicare ⁊ baptizare incepit. recessit q̄ ab herode occis⁹ est. iā enī cursuz suū cōsumauerat. sic dicitur act. 13. cū ꝑpleret iohānes cursū suū dicebat quē me arbitramini esse: nō sū ego sz ecce p⁹ me venit cui⁹ nō sū dign⁹ calciamenta pedū soluere. ⁊ ꝛo ad vos. i. ad vestrā vtilitatē. ⁊ vere ad illos venerat q3 tā ill' q̄ꝫ oīb⁹ iudeis audire volentib⁹ ꝓdicauerat. In via iusticie ꝙ. s. oñdēdo vobis viā iusticie. s. q̄ ex opib⁹ bonis recordemī. Et nō credidistis ei ꝙ. i. nō assensistis dictis ei⁹ ad hoc qō faceretis ea. nā credere parū ꝑderat sine opatiōe. cū bonū qō iohānes ꝓdicabat nō cōsisteret in credendo illud sz in faciendo illud. Et ita accipit̄. s. in fa. s. si dixerim⁹ ex celo: dicet nob q̄reḡ nō credidistz ei. i. q̄re nō accepistz illū. s. baptismū nā fortassis credebant q̄ erat ō celo. imo hoc qō erat eos asserere baptismū iohānis esse de celo erat credere. Et nō adderet̄ q̄re nō credidistis ei: si credere accipe ꝓprie accipiat̄ ꝓ opari. Publicani ⁊ meretrices crediderūt ei ꝙ. i. crediderūt ⁊ opati sūt q3 audierūt ꝙ̄ha iohis ⁊ fecerūt qō ille dixit accipiēdo baptismū illi⁹ ⁊ pniaz agēdo. q. d. nō solū alijz etiā publicāi ⁊ meretrices hoc fecerūt q3 multi alijꝫ ꝑter istos fecerūt hoc. Vos aūt videtes ꝙ. s. nō qdē iohez q3 iā de hoc dictū fuerat q̄ venit ad vos iohes in via iusticie ⁊ nō credidistis ei. sz ītelligit̄ vos videtes. s. q̄ publicani ⁊ meretrices ceperāt doctrinā iohis qñ vos illā nō accepistz. Neq3 pniaz hūistis ꝙ. i. nec etiā ō hoc pēituistz q̄ publicāi ⁊ meretrices meliorez cēm q̄ vos. Postea vt crederetz ei ꝙ. istō postea pōt referri ad illō ꝙ̄bū habuistz ⁊ ē sēsus neq3 pniaz habuistz. postea. i. cū nō habuistz a ꝑncipio pniaz de pctis qñ audiuistz iohez ꝓdicātē: saltē hoc debuerat̄ qñ vidistis q̄ publicani ⁊ meretrices penituerūt vob nō penitēti ib⁹. ⁊ tūc pniaz hūtes de hoc q̄ nō credideratz a ꝑncipio debuerat̄ saltez credere postea. vl̄ pōt referri ad illō ꝙ̄bū crederetz. s. neq3 pniaz hūistz videdo publicāos ⁊ meretrices credē iohi vt vos crederetz postea. i. si nō credideratz a ꝑncipio añ publicāos saltē crederetz p⁹ illos. Quer̄it de aplicatiōe isti⁹ pabole. Et q3 pēdet difficultas ex ill' duob⁹ filijs q̄ sint de ill' est q̄rēdū. Dōz q̄ p̄r̄ q̄ hic inducit̄ sine dubio de⁹ est. Sz dicet̄ q̄re filios vocat q3 de qbuscūq3 lcūt̄ poterat illos vocare ꝙuos. q3 ꝙui ei⁹ sūt. Dōz q̄ ꝙe qlibz pōt vocari ꝙu⁹ dei ⁊ filia⁹ dei: filios q̄ppe vocat nos p affectiōz q3 ad nos viōr eē affect⁹. diligit. n. nos vt cōfert nob bōa sua. saꝑ. 11 diligz oīa q̄ sūt ⁊ nichil odisti eoꝝ q̄ fecisti. scōo ꝓpt̄ gubernatiōz nr̄az ⁊ creationē ⁊ cetera bona ex magna solicitudīe ipēsa sic ꝛo deute. 32. mūqd nō ipe est p̄r̄ tu⁹ q̄ possedit te fecit ⁊ creauit te. q. d. ꝓpt̄ hec q̄ tibi ꝓtulit p̄r̄ est. Tertio ꝓpt̄ adoptionē p̄r̄ne hereditatz. ista. n. iō ꝑpa ⁊ spālis filij q3 ī ceterā cōicam⁹ cū oīb⁹ alijs rebus q̄s de⁹ gubernat ⁊ diligit. sz filij nō vocāt̄. nō. n. assequūt̄ p̄r̄nā hereditatē: nos ꝙ̄bo hereditatē assequmur ⁊ ita filij sum⁹. ad ro. 8. c. q̄ si filij ⁊ heredes. heredes aūt dei coheredes aūt xp̄i. hereditas aūt ista est vita eterna q̄ ꝓsistit in diuina visiōe q̄ꝫ cetera aīantia nō ꝓsequūt̄ sz soli hoīes. ⁊ q3 hec oīa cōpetūt cuilibet hoī aut cōpetere p̄nt oēs vocāt̄ filij dei. Dīb⁹ aūt bis modis qb⁹ de⁹ vocat̄ p̄r̄ nr̄. solem⁹ nos eū vocare patrē. de ꝑmo vt q̄ñ dicim⁹ p̄r̄ nr̄ q̄ es in celis sctificet̄ nomē tuū. s. 6. c. nā ex eo q̄ afficimur ad eū desideram⁹ sctificari

Q°. 81.

i. laudari vel honorari nomē suuz. de scō ptz ysaie. 63. c. vbi iudei dicūt deo. tu enim pater noster. abraam nesciuit nos ⁊ israel ignorauit nos tu domine pater noster ⁊ redēptor noster a seclo. q. d. tu es pater nr̄ q es redemptor nr̄. i. redimis nos de malis ⁊ benefacis nobis. Abraā aūt ⁊ isrl̄. i. iacob qui di cunt esse patres nr̄i nō sunt patres: qr nō bñfacūt nobis. Et hoc qr Abraā nesciuit nos ⁊ isrl̄ ignorauit nos. Sz qui nos ignorāt nō pñt nobis bñfacere. De tertio pz ad Ro. 8. c. accepistis spiritū adoptiōis filior in quo clamam⁹ abba pater noster. Seru⁹ quoqz est quilibet hō respectu dei. Primo per naturalē subiectionē sic seru⁹ subijcit dño. imo magz est qlqz subditus quā seru⁹ dño: qr oēs sum⁹ vt possessio dei. i. vtpote q̄ possidet: ⁊ ita ar. ps. 103. oia insapia fecisti ipleta est terra possessiōe tua. Et sic lutū ad figulū vel vas ad factorem aut serra ad eū a quo trahit ad ro. 9. ⁊ Ysa. 10. c. vñ ⁊ nos nō sum⁹ filij nisi p adoptionē ingpti a deo adoptamur. adepta adoptiōe serui sum⁹. adoptio aūt liberat nos a seruitute ⁊ filios efficit. sic dicit ad Gal̄. 4. qm̄ filij dei estis misit deus spiritum filij sui clamātē in corda vr̄a abba pr̄ itaqz iā nō seru⁹ sed filius. ⁊ ita xps nobis dedit q̄ eē filij cū naturali reē⁹ sui ad gal̄. 4. itaqz frēs nō sum⁹ ancille filij: sz libere q̄ libertate donauit nos xps. ⁊ Joh. 8. ar. si filius vos liberauerit vere liberieritis in quo inuebat q̄ illi erāt adhuc serui. Iz ipse se iactarēt dicētes semē abrahe sum⁹ ⁊ nemini vnq̄ seruiuim⁹. Et q̄ solū poterant liberari p filiū. i. p xpm. Scō mō dicūt boies sui ex iure redēptiōis illi enī quos i bello romano capim⁹ sui efficiūt capiētiū: sz eos a morte volūt seruare. quicūqz. n. alīū a morte tali redimit seruū illū sibi facit. xpus āt redemit oēs boies de morte p passionē iō oēs sibi seruos effecit. Et ita ar. acquisiuisse xps eccliaz. i. oēs boies sanguine suo: Actz. 20. c. sz ea q̄ acq̄rim⁹ trāseūt in dominiū nr̄m. hō aūt liber nō trāsit in dominiū: sz si trāsit sui⁹ est. iō cū xps acq̄sierit nos ncce est q̄ sim⁹ serui. Apparet igit̄ q̄ qlibet hō pōt vocari filius dei vel seru⁹ dei: ⁊ ita quasi indifferēter vocationē posuit ista de⁹ malach. 1. c. dicēs si ego pater sum vbi est honor me⁹. Et si dñs sum vbi est timor me⁹ ¶ Dom q̄ lz i veteri testamēto posset vtra qz appellatio fieri ⁊ potius vocarem⁹ deū dñm q̄ patrē: tñ in nouo testamēto cessauit appellatio dñi ⁊ serui ⁊ vocam⁹ deū patrē. ⁊ nō dñm. sic enī xps qñ oēs generalr vocuit orare: dixit: pater nr̄ q es in celis. s. 6. ⁊ qñ etiā loqt̄ de illo in tertia psona. vocat eū patrē ⁊ nō dñz. vt sepe. s. 5. 6. ⁊ 7. c. l. pr̄ vr̄ celestz. Et ita voluit q̄ nos generalr vocarem⁹ deū patrē i tātū q̄ nullū aliū dicerem⁹ patrem nisi eū. j. 23. c. s. oēs vos frēs estis ⁊ patrē nolite vocare vobis sup trā. vn⁹ est. n. pr̄ vr̄ q̄ in celis est. ⁊ ob hoc etiā lz xps eēt fr̄e dñs ⁊ discipli sui cēnt sui ei⁹ nō vocabat eos suos. Joh. 15. Jā nō dicaz vos suos. qr seru⁹ nescit qd faciat dñs ei⁹. vos aūt dixi amicos qr oia q̄ audiui a pr̄e meo nota feci vobis. Et ista est cā q̄re cū nūc loq̄t xps de deo respectu hoim vocuit deū patrē ⁊ dixit eū habere duos filios. ⁊ nō vocauit eū dñm hñtem duos suos. istaz q̄ntū ad applicationē pabole eq̄le erat q̄ diceret vn⁹ dñs hīs duos suos aut vn⁹ pr̄ hīs duos filios dū tñ ceta sint eadez. Est tñ ver q̄ interdū: sz valde raro i nouo testamēto vocam⁹ deū dñz ⁊ nos vocamur sui. rō diuersitatis ē: q̄. n. nos q natura sui sum⁹ filij sum⁹ vl̄ appellemur ad solā benignitatē dei p tinet. qr nō ex opib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos sz p̄m suā misc̄diā saluos nos fec̄. ad thitū. 3. c. q̄ vo nos sui vocemur ē ꝯsiderare ꝯditionē nr̄az. ⁊ q̄ deū dñz appellem⁹ ē ꝯsiderare ei⁹ dignitatē. de⁹ tñ magz vult oīdē nob suā benignitatē quā suā naturalē excellētiā iō poti⁹ vult q̄ eū pr̄ez q̄ dñm appellem⁹. aliqñ aūt vt nr̄az infirmitatē ⁊ iutilitatē agnoscam⁹ iubet q̄ nos suos dicam⁹. Lu. 17. vos cū fecerit oia q̄ p̄cepta sūt vob dicite sui iutiles sum⁹. ⁊ seipz xps intdū dñm appellauit. Joh. 13. vos vocat me mgr̄ ⁊ dñe ⁊ bñ dicitz sū. ⁊. n. si q̄ ego laui pedes vr̄os dñs ⁊ mgr̄. ⁊ vos debetis alt̄ alteri⁹ lauare pedes. ⁊ tñ istō rari⁹ ē. magz aūt ē q̄ deū vocem⁹ pr̄ez. Si autē q̄ras qd meli⁹ sit vocare deū pr̄ez an dñz. ¶ Dom q̄ vtrūqz bonū est. sz dicē pr̄ez est maiorz affectiōis. vocare dñm ē maioris hūilitatz. xps aūt nō dixit deuz dñm sz pr̄ez. ⁊ tñ in hoc nō p̄fixit nob formā dicēdi q̄i nullo alio mō dicē debeam⁹. Si aūt dicam⁹ qd q̄ meli⁹ ē nob dicē. Dom q̄ illō qlqz dicē dz i quo magz inflamar̄ ad deū. qr ofo ē id quo i deū accēdimur. id igit̄ quo nos exp̄imur magz i deuotionē excitari dicē q̄ue nies ē. ¶ Querit de istz duob⁹ filijs qd significāt. ¶ Aliq di cūt q̄ p eos duo ppli accipiūt. i. gētū ⁊ iudeor. sic tenet Jero. sic etiā crisо. dicēs Quis ē iste pr̄ nisi ille de⁹ q oēs boies creauit. q cū sit naturalr dns tñ magz vlt diligi q̄si pr̄ q̄ timeri vt dns. maior filius ppls gētū erat mlor ppls iudeor. ⁊ istā sntiaz seq̄t nicolaus exponēdo. Alij dicūt q̄ duo filij sint due ptes gētz iudeor vt principes sacerdotū cū oīb⁹ sacerdotib⁹ et leuitz ⁊ pharisеis ⁊ legis pitz ⁊ seniorib⁹ sint vna pars. Ceteri aūt quos ppl̄m appellam⁹ sint alia ps. ⁊ ppls vocet filius maior. ⁊ principes ⁊ ceti vocent filius mlor. ⁊ ista expositio ē melior ⁊ magz ꝯuenies lr̄e. ⁊ pz hoc: qr crisо. ⁊ iero. isti tenēt. nā licz crisо. primo exponat lr̄az. de duob⁹ filijs. i. ō gētib⁹ ⁊ iudeis qr istā expositionē mlti cōiter secūt postea tñ dicē aliā eē meliorez expositionē. sic etiā iero. posita prori expositiōe trāsit ad aliā dicēs. vñ alij dicūt nō gētiliū ⁊ iudeor eē pabolā: sz simplicit pctōr ⁊ iustor eo q̄ illi qdē p mala opa ꝺo fuire negauerāt ¶ Sz qm̄ vtraqz expositio satis famosa ē quereť quōvtroqz mō possit exponi. Accipiam⁹ āt pri⁹ q̄ p duos filios itelligāt tur due gētes. i. gētiles ⁊ iudei. et tūc pr̄ eor de⁹ est q oēs tā gētes q̄ iudeos creauit possidet ⁊ gubernat. sic ar. ad ro. 3. c. nūqd iudeor de⁹ tñ an nō ⁊ gētiū: imo ⁊ gētiū. iste pr̄ vineā hz. i. opum iusticiā quā sectari optet p vniuersā bonor morū doctrinā. ad hāc vineā filios mittit qñ hoib⁹ iubet recte ꝙuersari. ⁊ nemī ar. vade opare vl̄ colere aut exerce vineā meā sed opare i vineā. q. d. pīē illi⁹ fac ⁊ nō totā: qr nēo pōt oēs iustici as adiplere. Sz dicē q̄re vocāt duo filij ⁊ nō plres. Dōz q̄ vt declaratū ē. s. poterāt vocari duo sui ⁊ tñ vocati fuer̄t filij ppt̄ cās ibi assignatās. si āt dicat q̄re duo. dom q̄ iter duo solū voluit xps cōpationē facē. i. aut int gētes ⁊ iudeos. aut int principes ⁊ ppl̄ares iō sufficiēs fuit duos filios appellari: qr si plres ponerēt nō defuirēt ad pabolā. Sz dicet q̄re p primū filiū itelligim⁹ ppl̄m gētiliū ⁊ p mlor ppl̄m iudeor. Dicēdū q̄ primo fit ppt̄ magnitudinē. nā gētiles erāt tot⁹ mūd⁹. iudei aūt erāt aliqd puū. s. iudea q̄ ē vl̄ vt vn⁹ angul⁹ aut vn⁹ pūct⁹ respectu totius tr̄e hītate. Secō ppt̄ porītatē tpis. nam gētiles fuer̄t boies vl̄ a principio scli vl̄ saltē a principio scde etatis qñ ceperūt declinare p⁹ varios deos. Judei āt nō fuer̄t vsq̄ ad tertiā etatē qñ abraā a deo vocat⁹ electus ē. Et potissime qñ postea q̄si p q̄dringētos años data fuit lex i mōte sinay. nā ibi cepit esse vn⁹ ppls dei. ⁊ iudei ex gētib⁹ electi sūt. Cū deus segregauit abraā de medio ydolatrar̄ dicēs ei egredē ꝺ terra tua. geñ. 12. c. iō gētil ppls ē filius maior iudei ꝙo filius mlor. Dom q̄ gētilib⁹ neq̄z de⁹ nec aliqs ppha a deo miss⁹ p̄dicauit aut locut⁹ ē vocalr: sz ista locutio fuit p literā inspirationē aut p impssionē naturalr rōnis q̄ loco legis erat gētilib⁹. et ad oīa data ē lex illa i viscerib⁹ hūanis. sic ar ad ro. 2. c. gētes q̄ lege nō hñt naturalr ea q̄ legis sūt faciūt et hmōi legē non hñtes ipi sibi ipis sūt lex q oñdūt op⁹ legis scptū i cordib⁹ suis testimoniū reddēte illi⁹ scīa ipor. de his dicit crisо. qs. n. pr̄ iste est nisi de⁹ q oēs boies creauit q cū sit natura dns tñ magz vlt diligi q̄si pr̄ q̄ timeri vt dns. maior filius ppls gētiū erat. mlor ppls iudeor. qñ gētes qdā erāt ex tpe noe. et accedēs ad primū dixit fili vade hodie opare i vineā meā. hodie. i. i tpe scli hui⁹. locut⁹ est aūt nō i facie vt hō: sz i corde vt de⁹ sensib⁹ igerēs intellectū. opari āt in vinea ē iusticiā facere. nescio aūt si vineā qs boiz sufficiat opari. ō h⁹ etiā iero. ait. primo q̄ ōr gentiliuz ppl̄oz p naturalē legis noticiā. vade opare i vineā meā. h⁹ ē qō tibi nō vis alti nō fecerz. sz gētiles dicūt nolo: qr tota gētiū cōgrega⁹ p maiori parte a pn⁹ ōr̄a oī iusticie rectitudie advitia ō cliauit ⁊ po[illegible] omisso vi ōi cultu varijsse ydolatre ritib⁹ polluit. sic dicē crisт. gētes. n. a pn⁹ relīq̄ntes deū ⁊ iusticiā ei⁹ ⁊ trāse

Q°. 83.

Q°. 84.

untes ad ꝛ idola ꝛ peccata in cogitationibus ſuis reſpondere
videntur nolumus facere dei iuſticiam. ꝙ autē poſtea iſte pri
mus filius penitentia motus iuerit in vineam hoc fuit ꝙ in
aduentu xpi iam decurſis multis temporib⁹ in quib⁹ gentes
ambulauerāt iuxta voluntatē ſuā in omī genere peccatorum
dedit illis deus tandē ſpiritū cōpunctōis vt conuerterent. ſic
ōr. i. pe. 4. ſ. q paſſ⁹ eſt carne deſiſt a peccatis vt iaz nō holm
deſiderijs ſz volūtate dei ꝙ reliquū ē tpis ī carne viuat. ſuf
ficit. n. ꝓteritū tēp⁹ ad volūtatē gētiū conſumādam q ambu
lauerūt in luxurijs. deſiderijs. violēcijs. commeſationibus.
potationibus ꝛ illicitis ydoloꝝ cultibus. tunc dato ſpiritu
ꝓpūctōis iuerſt gētiles ī vineā dñi: qz oīb⁹ vicijs derelictz ex
aīo ſe tradideſt iuſticie ſeruāde ſub lege xpi. ſic dicit iero⁹. po
ſtea vo ī aduētu ſaluatoris gētiū ppls actu pnīa opat⁹ ē ī vi
nea dei. ꝛ ꝑmōis cōtūaciā labore correxit. accedit ātpſ ad al
terū filiū: qz cū ꝓpls gētiū ad idola declinauit elegit deus ſibi
quēdā ſpālē pplm ī abraaz q ē ppls iudeorū et huic dixit va
de opare hodie. i. in ſcło iſto ī vinea mea. i. obſua legē tibi a
me datā exercēdo te ī ea. ille āt dixit eo dñe. qz ppls iudeorū
a pncipio lege ſuſcepta ꝑmiſit ſe oīa q̄ ī ea cōtinebāt facturū
exo. 19. et. 23. et deut. 5. c. ſz poſtea nō iuit qz nō ſeruauerſt iu
dei legē ſibi datā ſz ſepe ad idola declīauerſt. ſic. d. iero⁹. Se
cūd⁹ filiꝰ eſt ppls iudeoꝝ q rndit moyſi oīa q̄ ꝓcepit nob dñs
faciem⁹. ꝛ criſo⁹ ait. ꝙ poſtea iudei auerſi mētiti ſūt ōo. ꝛ hoc
ē qō ōr ꝛ nō iuit. iuxta illō. filij alieni mētiti ſūt michi. q̄rit āt
poſt hec xps a ꝓncipib⁹ ſacerdotū qs de iſtis duob⁹ fecit vo
lūtatē pris et ipi rndēt ꝙ ꝑm⁹. et ita laudāt pplm gētilē et ſe
cōdemnant. ſic. d. criſo⁹. vide quō aduerſus ſe ꝓtulerūt ſnīaz
dicētes ꝓrē filiū volūtatē pris feciſſe. i. pplm gentiū qz me
li⁹ ē nō ꝑmittere deo iuſticiā facere ꝙ ꝑmittere ꝛ mētiri. Cū
āt ōr ꝙ xps dixit pncipib⁹: mereſces ꝛ publicani ꝓcedēt vos
in regnū dei nō bñ applicat ꝑm iſtā expoſitōez vt dictū ē ꝓce.
q. et tñ volēdo iſtā tenere dēt dici ꝙ in tñ erāt deo odibiles
iſti ꝙ nō ſolū gētiles magis acceptabat ꝙ iſtos ſz etiā mere
ces et publicani in maiori hōre erāt apō deū. ſic. d. criſo⁹. ſ. in
tātū gētiū ppls magis placz deo ꝙ vos. vt etiā publicani et
meretrices ſint deo acceptabiliores ꝙ vos. et hoc mō id qō
de aduētu iohis ꝛ ꝓdicatōe ei⁹ ꝓpoſuit nē adhūc ſenſū ē ꝙ nō
ſolū legē moyſi ꝓuaricati fuerāt ſz etiā ſalubria remedia eis a
deo ꝙ iohez miſſa cōtēpſerāt. et iō erāt ꝓdēnabiliores. ¶ Sz Q°.85.
cū ꝑz iſtā expoſitionē ꝑmā explicuerim⁹ q̄rēdū ē quō poſſit ꝙ
tū ad aliā viā exponi. ¶ Dōz ꝙ pſ ſp ē de⁹. q ſic ē pſ gētiū ꝛ
iudeoꝝ. ita etiā ē pſ duaꝝ ꝑtiū aſſignataꝝ īter iudeos. nā ꝓn
cipes ſacerdotū ſcribas ꝛ ſeiores ꝛ phariſeos q q̄ſi ad vnum
modū viuēdi ꝑtinebāt vnū filiū appellam⁹ qz oēs iſti ſpāliuſ
ꝑtinēt ad deū ꝛ res ſacras. i. ad tractatōez ſacroꝝ ꝛ ꝓdicatōez
ꝛ declaratōez legis. et illi⁹ obſuationē. ppls āt reliqus ſunt vt
ali⁹ filiꝰ. qz oēs pplares ꝑtinēt ad eūdē modū vite. Eſt āt fili
us maior ppls. filiꝰ āt mīor ſūt pncipes ſacerdotum ꝛ ceteri
qō ꝑz qz filiꝰ maior laudat ꝫ ꝛ dēpnat mīor. ꝛ tñ ī explicatōe
pabole cōdēpnat xps pncipes ſacerdotū dicēs pnblicāi ꝛ mēt
ces ꝓcedēt vos in regnū dei. Cā āt q̄re ppls vocet filiꝰ maior
ē ꝓma qz ille ē maior ꝑm q̄ꝫitatē. duodeciz. n. erāt tribꝰ ꝛ de
illis vna accepta ē ad mīſtrādū. Scōa ꝛ ꝓcipua ꝓpt originez
tpis. nā priꝰ fuit pplus q̄ſacerdotes ꝛ pncipes ꝛ phariſei ꝛ
ſeiores ꝛ ſcribe. qz ex ppło oēs iſti accepti ſūt. a pncipio. n. de⁹
elegit abraaz ꝛ fuit paucitas virorū qñ iacob deſcēdit ī egip
tū in ſeptuagīta aīab⁹. geñ. 46. et exo. 1. c. et ibi creuit pplus
in egipto q̄diu mānſit in captiuitate: ita vt in exitu de egipto
eſſent ſex cēta milia peditū. exo. 12. c. et tñ nulla adhuc diſtra
ctio erat pplī iſti⁹ niſi ꝙ moyſes erat ſolus pceptor. Ceteri ꝛo
ppls erāt. ꝛ ſtati ī mōte ſinay data lege fecit de⁹ ſepatōz qz ex
eo ꝙ peccauerat ppls in adoratōe vituli placuit ſepare totā
tribū leui a ceteris vt eſſent ī mīſterio ei⁹. ꝛ nemo ali⁹ accedēt
ñūeri. 1. et. 3. et iſtos ſubdiuiſit p ſacerdotes ꝛ leuitas ꝛ alias
ptes ſpāliores ꝛ mīſtratiōeſ. nūeri. 3. ꝛ. 4. ꝛ. 8. ꝛ tūc ſepat⁹ ē ſū
m⁹ ſacerdos a mīorib⁹. et ſacerdotes a leuitz ꝛ iura ſacerdotū
ꝛ leuitaꝝ iura ꝛ ſūmi ſacerdotz ſpāliť. nūeri. 16. 17. ꝛ. 18. eo tpe
quoqz ſeniores ſegregati ſť a ceterz. qz cū moyſes valde grauа
reť ſol⁹ ſuſtinēdo negocia magna ppli dedit ei de⁹ ſeptuagīta
ſeiores ī adiutoriū. nūe. 11. ꝛ iſtis ſucceſſerť alij ſp. ſcribe erāt
doctores legis vl viri piti in ſcripturis: et iſti nō fuerť a princi
pio qz priꝰ oportuit eē legē et mlto tpe circa illā ſtudere ꝛ ita
piti effecti ſūt. phariſei āt oīb⁹ fuerť poſteriores. qz añ capti
uitatē babilōis nulli fuerť ſz poſtea multo tpe qñ zDachabei
floꝛebāt oꝛti ſūt. tūc. n. ꝓmū de eis mētōez facit ioſeph⁹ in li
bris ā tiqtatū. ꝙ ppls vocať filiꝰ maior qz fuit poꝛ tpe ꝙ cete
ri. Dixit āt de⁹ maiori filio. i. pplo iudeorū q iret in vineam
ſuā. i. ſeruaret legē ſuā qz toti pplo legem dedit. dixit autez
iſte filiꝰ nolo inq̄tū ppls vt cōiter vicijs dedit⁹ ē q̄ꝫpaucā cō
fideratōz de ōo hñt rebꝰ ſcłaribꝰ ī pliciti ꝛ ita pplares īter iu
deos ad vicia declamabāt neqz ſeruabāt legē advnguē ꝛ hoc
potiſſime ꝙ tū ad eos qui de pplo mali ſūt vt publicani ꝛ me
retrices. iſte filiꝰ poſtea pñtaꝰ ductꝰ iuit ad vineā. qz veiente io
hāne publicani ꝛ meretrices q pꝰ mali extiterāt audiētes ver
bū eiꝰ. peitētiā egerť et baptizati ſūt qō erat in vineā ire. Ac
ceſſit aūt ad minorē filiū. i. ad principes ſacedotū et alios iu
bens ire in vineā. i. iuſticiaz colere. et in verbis qdē obedierūt
ſz ope nō cōpleuerť. hoc āt erat ꝙ foris hītū ſanctitatz ꝛ obſ
uācie legis oñdebāt ꝛ tñ ad ꝓfitatē nō cuſtodiebāt legē ſz omī
iniqtate pleni erāt ſic ꝓba ſť aliqd exteriꝰ reſpectu eoꝝ q̄ ī ani
ma ſūt. publicani āt ꝛ meretrices nō ſolū ex ope ſz etiā et ha
bitu exteriori mali videbāt et iō publicani dicūt nolo qz foris
iniqtatē vel liqtatis habitū oñdūt. principes āt ſacerdotū ꝛ ce
teri dicūt eo dñe: qz foris bonitatē ſimulāt ſz in ꝓfitate nichil
bom habent. et tales oſtendit eos xps ſepe. iō. ſ. in lťa volēs
oñdere cōditionē eoꝝ maledixit ficulnee q̄ folia hñs videbať
ſpēm quādā fructuū de longe dare: ſz cū ad eā accedēs nō ſue
nit niſi folia tñ maledixit illi ꝛ aruit. ita pncipes ſacerdotuz ꝛ
ceteri religioſis ſpēm in hītu et exteriorib⁹ cerimonijs oñde
bant ſz nullā ꝓfitatē hēbant. iō maledixit illis. ſic. j. 23. phariſe
os et ſcribas ꝛ ceteros hmōi dixit ſłes ſepulcris dealbatis q̄
deforis pulcra videť hoīb⁹: interi⁹ ꝛo plena ſūt oſſib⁹ mortu
oꝝ et oī ſpurcicia. Et ita iſte mīor filiꝰ licet dixerit eo dñe: nō
iuit ſz mētit⁹ eſt. ꝛ qō deteri⁹ fuit qz de hoc qō mētiti ſūt pei
tentiā nō egerť ſacerdotes ꝛ ceteri. nā ꝑmꝰ filiꝰ fuit cōtumax
et tñ peītuit. Scōs āt dixit eo dñe: ꝛ nō iuit et ita mētit⁹ ē: ſz
debuerat de hoc peītere qō nō fecit. et ī hoc iudicāť ſacerdo
tes deteriores meretricib⁹ ꝛ publicanis et ad hec applicatur
pabola. ſ. veīt. n. iohes ad vos ꝛc. ¶ Querit quō ſit verum Q°.86.
ꝙ meretrices et publicani ꝓcederēt pncipes ſacerdotū in re
gno dei. ¶ Dōm q̄ veritatis hui⁹ cōſideratō pēdet ex hoc ꝙ
ē ſcire qd ſit regnū dei. regnū. n. dei et regnū celoꝝ ꝑ eodem
accipiunť. ſed regnū celoꝝ multiplr accipiť. vno mō ꝑ vita
eterna. Et iſte eſt modus ꝓpius ꝛ cōior quo vtimur hoc noīe
Et ita accipiť. ſ. ſ. c. Niſi abūdauerit iuſticia vra pluſq̄ ſcri
barū ꝛ phariſeoꝝ nō intrabitis in regnū celoꝝ. Scōo mō ac
cipiť ꝑ eccleſia iſta militāti. ſ. ſ. c. q ſoluerit vnū de mādatis
iſtis minimis. ꝛ docuerit ſic hoīes facere mīmus vocabiť in
regno celoꝝ. i. in eccleſia iſta militāti. nā in regno vite eterne
nō erūt q talia faciūt. ꝛ illō. ſ. 13. c. mittz filiꝰ hoīs angelos ſu
os ꝛ colligent de regno eiꝰ oīa ſcādala. i. de eccleſia militanti
vel de mundo iſto. qz inueniri nō poterūt ſcandala ī vita eter
na. ſic dicit gregoꝰ in omelia q̄ ſepe in ſacro ēlogo regnū ce
loꝝ pñtis tpis eccleſia ōr vt in alio loco dñs dicit mittet filiꝰ
hoīs angelos ſuos ꝛc. Tertio mō accipiť ꝛo intellectu ſacre
ſcripture vt ſolet exponi. j. in lťa. ſ. auferet a vobis regnū ce
loꝝ ꝛ dabiť gēti faciēti iuſticiaz eius. i. auferetur a vobis in
tellectus ſcripture vel poſſeſſio ſcripture. Quarto accipiť ꝑ
xpo et ita mlti accipiūt. illō. ſ. 12. c. ſ. ſi ī digito dei eijcio dē
nia ꝓfecto venit ī vos regnū dei. i. iā venit in vos meſſias. ſ.
ego ſū ſi creditis ꝙ in ptāte dei eijcio demonia. et alijs etiam

m odis solet accipi. Quito pōt accipi p merito quo ad illud puenim⁹. sic̄ aliquē in spe beatū vocam⁹ cū adhuc beat⁹ nō sit ita et q mereť hēt in spe certa beatitudinē iō meritū vite eterne vocamus vitā eternā. ⁊ sic bona opa vocam⁹ regnū dei et sic accipiť. iob. 17. c. hec est vita eterna vt cognoscāt te. i. vita eterna hētur p hoc q cognoscant te credēdo in te ⁊ ī eū quem misisti. et iste ē cōuenies sensus illi⁹ lře. aliqui ḡ dicūt q accipi ať pmo mō ⁊ tūc est sensus q publicani ⁊ mereťces pcedent in vita eterna pncipes sacerdotū. qđ dupl̄r pōt intellīgi. vno mō q pcedāt. i. p⁹ eāt publicāi ⁊ mereťces q̄ pncepes. scđo mō q pcedāt. i. q maiores sint publicani ⁊ mereťces ī vita eterna. i. hēant altiorē gradū beatitudis q̄ pncipes sacerdotum. Sz dōm q neutra istarū expositionū videť stare. Sed dōm q ver⁹ sens⁹ lře ē accipiēdo regnū dei scđo mō. ⁊ q scđ⁹ ⁊ ci⁹ ⁊ q̄rt⁹ mod⁹ ad idē ptinēť pōt accipi p oēs illos. pcedēt vos ī regnū dei. i. pius q̄uertēť ad fidē xpi ⁊ erūt de ecclesia militāti q̄ vos ⁊ michil differt q dicať q erūt p⁹ de eccl̄ia vt accipiť in scđo mō vel q q̄uertēť p⁹ ad fidē siue accipiēt intellectū sacre scripťe ⁊ q̄uitōis messie. qđ ptinet ad ťciū modū vl̄ q̄uertent ad xpm qđ ptinet ad q̄rtū modū q. oīa redeūt ad idez. et hoc verū fuit. nā pri⁹ q̄uersi fuer⁹ ad xp̄z ppl̄ares pdicāte eo et post e⁹ morte pdicātib⁹ aplis q̄ pncipes: q. ipi vl̄ nō q̄uersi fūt vel valde tarde q̄uersi fūt. sz poti⁹ ipediebāt alios q̄uerti ⁊ psequbant pdicatores euāgelizāt̄es ⁊ hoc mltū q̄uēť lře. scz veīt iobes ad vos in via iusticie ⁊ nō credidistis ei. publicani āt ⁊ mereťces credideť ei. q. d. sic̄ venīēte iobe vos noluistis ei credere sz publicani ⁊ mereťces ei credideť: ita et veī ente messia silr̄ mō vos nō creditis ei: ⁊ publicani ⁊ mereťces credēt illi ⁊ sic pcedēt vos ī regno dei. i. in fide vl̄ statu aut cognitōe messie. hoc āt erat ad magnū obpzobriū pncipū sacerdotū scribar̄ seniorū ⁊ phariseorū ad quos pericia ⁊ obſuātia legis ptinebat. s. q. totū bonū qđ iudei expectabāt ⁊ ad qđ lex dirigebat erat messias. illi ḡ eēnt simpl̄r maiores q potiores essent apud messiā. sz xps dicit q pcedēt publicani ⁊ meretrices in hoc pncipes ⁊ alios. iō erat magna ꝓfusio ipsorū: cū ipi in lege ⁊ eis q̄ ad eū erāt pcipui erāt ⁊ tales videri volebāt ⁊ iste ē ver⁹ sens⁹. sic dicit raban⁹. pōt aūt regnū dei euāgeliū vl̄ eccl̄ia pñs intelligi. in quo gētes iudeos pcedūt q. ci⁹ credere voluerūt ⁊ simpl̄r publicani ⁊ meretrices ci⁹ credē voluerūt q̄ pncipes. ⁊ tñ ex isto ꝙbo xpi nō tollit q̄n pncipes sacerdotū ⁊ scribe ⁊ seniores ⁊ pharisei aliq̄n crediturī cēnt: sed īnuit q pcederēt eos publicani in credēdo. nā tot⁹ israel aliq̄n q̄uertet. sic dicit origenes. s. p hoc aūt nō excludit q̄n iudei aliq̄n intrāt regnū dei: sz cū plenitudo gētiū intrauerit tūc oīs israel saluus fiet. ¶ Querit cū dicit q venit iobes in via iusticie quō sit hoc vex. ¶ Dōm q p hoc xps inuit ꝓditionē doctrine iohānis ⁊ vult distinguere doctrinā iohānis a doctrina sua. i. xpi. Johānes. n. venit in via iusticie. i. pdicauit ea q̄ ad iusticiā ptinebāt. nā dixit pñiaz agite. noīauit. n. penitētia cessationē a malo: ⁊ satisfactionē de pteritis malis. ⁊ hoc iobes pdicabat dicēs: facite fructa dignos penitētie. ē. z. c. sz cessatio a malo ⁊ satisfactio de malis pteritis ptinet ad rigorē iusticie ⁊ sūt de necessitate. iō iohānes nichil pdidabat nisi iusticiā. etiaz q̄tū ad ea q̄ in particulari explicabat pdicabat iusticiā. nā q̄rētib⁹ ab eo publicanis qd facerēt dixit eis nichil ampli⁹ q̄z vobis ꝓstitutū ē ⁊ militib⁹ dicētib⁹ qd faciem⁹. ait. neminē ꝓcuciatis: nec calūniā faciat̄. ꝓ. ēti estote stipēdijs vr̄is: oīa hec iusta sūt: ⁊ vltra iusticiā nichil addidit: sz talia dixit q̄lia qlibet ex rigore iusticie agere deberet. Baptismū quoq; q nō videbať eē necessariū nō pdicauit vt baptismū gr̄e sz vt baptismū iusticie: q. nō erat ille baptism⁹ ad remissionē pctōr̄: sz ad agendū pñiaz et ita vocāt eū euāgeliste baptismū penitētie. via āt xpi fuit totaliť via gr̄e: q. nō pdicauit hoīes iustificādos ex operib⁹: sz ex fide ⁊ p baptismū. nec ī posuit hoīb⁹ aliq̄ opa agēda nisi ea q̄ de iure naturali iā erāt ad q̄ hoīes erāt obligati. etiā si xps nullā legē dedisz: ⁊ tñ vitā eternā xp̄misit. hec āt ē gr̄a. s. q nō alligādo nos ad aliq̄ opa spāliť p fidē ī mittāť nob pec

Q°. 87.

cata ⁊ deť vita eťna. Credere. n. nulli⁹ difficultatis est. iobes āt posuit opex difficultatē ⁊ nō ꝓmisit ex illis vitā eťnā dandā sz dixit: appzopiq̄bit regnū celorū q̄ nō ē ꝓmissio sz dispositio ad eū q hec ꝓmittē ⁊ dare dēbat ⁊ tal⁹ mod⁹ differētie ponit inť xp̄m ⁊ moysē. iob. 1. c. s. lex p moysē data ē. gr̄a āt ⁊ vitas p ihm xp̄m facta ē. i. moyses nō feť aliud nisi dare legē p quā obligabanť hoīes ad opa. ⁊ nō dabat eis nec ꝓmittebat vitā eternā. xps āt feť gr̄az. i. dedit remissionē pctōr̄ ⁊ ꝓtulit gr̄az ⁊ vitā eternā ꝓmittit. nō obligādo hoīes ad aliq̄ opa spāliť. ⁊ ita xps posuit inť se ⁊ iobānē duas dr̄as. pma ē ex ꝓditiōe pso nar̄. s. vite sue. scđa ē ex ꝓditione doctrine. pma ponit. ē. 11. s. venit iohānes nō māducās neq; bibēs. venit aūt fili⁹ hoīs māducās ⁊ bibens. i. vita iohānis fuit valde austera circa cibū ⁊ potū ita vt videreť nō māducās neq; bibēs. s. nō q̄ nichil mādūcaret sz q̄ nō mādūcabat neq; bibebat id qđ alij hoīes. fili⁹ hoīs fuit mādūcās ⁊ bibēs. s. erat vita sua mediocris ꝓcordās vite alioꝝ hoīuz in cibo ⁊ potu: ⁊ sic differebāt in vita q̄ q̄tū ad cibū ⁊ potū. scđa dr̄ia erat ex pte doctrine. ⁊ ista parti pomit b̄ s. venit iohānes in via iusticie. i. pdicās mādata iusticie. s. q̄ ex iusticia obligamur ꝙuare: ⁊ nullā gr̄az ꝓmittēs nec faciēs. xps aūt venit nō qdē pdicās iusticiā aut opa: sz remissionē pctōr̄ ex gratia p mortē suā et saluari nos ex fide illi⁹. Jn tñ āt ista dr̄ferūt. q. lex moysi nō posuit aut iobes nos iustificari nisi p ea q̄ agim⁹. ⁊ hoc iusticia q. p nosipos acquirim⁹ bonū. xps āt ponit nos iustificari nō ex aliquo ope nec iubet illa fieri. sz ex morte sua. ⁊ ista ē gr̄a q. ex suo iustificamur sine labore nr̄o. et istō de cōditōe doctīne iobis erat ad ꝓpositū xp̄i. xps. n. dixit pncipib⁹ sacerdotū ⁊ phariseis scribis ⁊ seniorib⁹: q. publicani et mereťces pcederēt eos in regno dei. i. in suscipiēdo fidē xpi ⁊ euāgeliū ⁊ trāseūdo ad ecclesiā militātē. Et hoc probat sic. s. venit ad vos iobes in via iusticie. ē mediū decurtatū et est sensus. iobes pdicabat vobis ea q̄ ad iusticiā ptinebāt ea āt q̄ ptinēt ad regnū celorū ⁊ pdicabit messias nō ptinēt ad iusticiā sz ad gr̄az. difficilis est āt credi id qđ ad gr̄az q̄ id qđ ad iusticiā ptinet. i. facilius credit q. ego ex opib⁹ ꝓprijs iustificeret p illa satisfaciā de pctis q̄ q. sine opib⁹ meis ex gr̄a sola p op⁹ alienū tollanť michi pctā. et tñ iobe pdicāte opa iusticie nō credidistis ei sz mereťces ⁊ publicani crediderūt ḡ a fortiori pdicāte messia id qđ ad gr̄az ptinz nō credetis sz publicani ⁊ meretrices poti⁹ credēt sicut in iohanne fecerunt. ergo publicani ⁊ meretrices pcedent vos in regnū dei qđ xps dixit ⁊ pbare ītēdebat. ⁊ iste ē verus sensus ⁊ cōueniēs deductio. ⌊ Aliā pabolā ⌋. Hic oñdit q. pncipes sacerdotū scribe ⁊ seniores ipugnaueť xp̄m ī sua pson cū supza eū ipugnassent in doctrina. et diuidit in duo. q. pmo ad oñdēdū ꝓpositū ponit quādā pabolā. scđo ꝓfirmat suū ꝓpositū p scp̄turā. ibi. ⌊ dixit illis ihesus nūq̄ legistis ⌋. Circa pmū dr̄. ⌊ aliā pabolā audite ⌋. verba xpi sūt ad pncipes sacerdotū. s. dixi vobis vnā pabolā de duob⁹ filijs audite nūc aliā. ⌊ hō erat pr̄familias ⌋. i. quidā hō q domū hēbat ⁊ familiā. nā etiā si q⁹ nō hēat filios si tñ domū ⁊ familiā hēt vocat pr̄familias quē aristoteles vocat rectorē ycbonomie. ⌊ q plātauit vineā ⌋. nō multū differebat: an plātaret vel emisset ab alio. vel iure hereditario succepisz dū tñ possideret eā. etiā q̄tū ad pabolā aliqd ptinz. s. q. tāto magis ille vineā amabat q̄to plēs labores circa eā expēdit. ⌊ ⁊ sepē circūdedit ei ⌋. i. posuit ei vallū in circuitu. hoc nō solū erat ad distinguēdū ab alijs pdijs qđ fit p milites sz potiꝰ ad custodiēdā ne facile sit in vineā introire ad tollēdū fruct⁹. Et logr̄ xps ad modū ere chanaā ī q̄ ꝙsuetudo ē fic vineas sepe circūdare. sic dr̄ ysa. 5. c. vinea ē facta dilecto meo ī cornu filij olei ⁊ sepsit eā. i. sepē ei posuit. et apet q. fit sepes ista ad custodiā. q. dr̄ ibidē oñdā vobis qd faciā vinee mee auferaz sepē ei⁹ ⁊ erit ī directōez. ⌊ Et fodit ī ea torcular ⌋. erat vinea magna. ⁊ ideo in ea constructum est torcular in quo vue torquerent ⁊ exprmeretur vinum. ⌊ et edificauit turrem ⌋. scilicet in vinea. ista erat domus fortis in qua morarentur agricole et etiā erat ad defensionē vineę ⁊ locauit eā agricol⁹. i. tradidit

eā cultoribus q eā colerēt ⁊ fructū eius p seipsis haberent ⁊ darēt dño certam partem illorū vel omnes fructus sibiipsis acciperēt ⁊ dño pēsionē pecuniariā ānuaz soluerēt. vel q dñs acciperet oēs fructꝰ ⁊ colonis daret pecuniā p labore. nā in hoc nō differt: qz qcqd dño debet p vinea siue de fructu q̄ in vinea nascit siue pecunia appellat fructꝰ vinee. ¶ Et peregre profectus ē ¶ .i. recessit dñs de regione illa. ¶ cū aūt tps fructuū appropinq̄asset ¶ .s. fructuū q colligunt in vinea .i. tps vindemie vl tps fructuū .i. recipiēdi ānuā pēsionē q̄ vocāt fructꝰ vinee. ¶ misit puos suos ¶ .i. famulos. scriptura. n. omnē famulantē puū vocat. sz stricte seruꝰ nō est nisi q liber nō est nec libertꝰ nec libertin⁹. ¶ ad agricolas ¶ .s. ad illos qbus vinea locata erat ad annuā solutionē. ¶ vt acciperēt fructꝰ eius ¶ .i. reddit⁹ siue in fructu vinee siue in pecunia. ¶ ⁊ agricole apphēdis puis eiꝰ ¶ . nō solū soluere noluerūt: sed etiā ⁊ magna ꝓtumacia iniurias intulerunt puis q petebāt fructꝰ. ¶ aliū cecideruūt ¶ .i. vnū pcusserunt. ¶ aliū occiderūt ¶ . inferētes ei mortē. ¶ aliū lapidauerūt ¶ siue occidentes siue solū lapidibus vlnerātes. ¶ itez misit alios puos ¶ .s. in ipso anno vl in alio ad collectionē sequētiū fructuū ¶ pies priorib⁹ ¶ . hoc fecit vt timerent agricole mittere manū ad illos. ¶ ⁊ fecerūt illis sīlr ¶ .s. lapidādo occidēdo ⁊ pcuciēdo eos. ¶ nouissime aūt misit ad illos filiū suū ¶ . iste fuit nouissimus qz post eū neminē misit: sz ipse iuit ad pdendū agricolas ¶ dicens ¶ .s. intra se. ¶ verebunt filiū meū ¶ .i. timebūt vel honorabūt eū qz filiꝰ meus ē. ¶ agricole aūt videtes filiū ¶ .s. filiū dñi eoꝝ ⁊ agnoscētes illū eē filiū eiꝰ. ¶ dixerūt intra se ¶ .i. iter se nā intra se dicit qđ sola cogitatiōe versat. int se dicit qđ inter aliquos cōi ꝓsilio ventilat. sz ōr intra se .i. nō dixerūt agricole hoc ad filiū dñi sui. ¶ hic est heres ¶ .s. qz filiꝰ ⁊ si filij ⁊ heredes. ad roma. 8. ⁊ ad galla. 4. ¶ venite occidam⁹ eū ¶ . iter se vē tilabāt agricole istud ꝓ filiū ficut fratres ioseph dixerunt ecce sōniator venit: venite occidam⁹ eū. geñ. 37. c. ¶ ⁊ habebim⁹ hereditatē eiꝰ ¶ .s. isto mortuo nemo est ad quē hereditas ptineat ⁊ sic nemo regret eā: sz nos manebim⁹ possessores. ¶ ⁊ apphēsum eū eiecerūt ex vineā ¶ .s. qñ venit ad petendū fructꝰ vinee erat intra vineā ⁊ noluerūt coloni eū ibi occidere: sz eiecerunt de vinea ⁊ foris occiderūt. ¶ ⁊ occiderūt ¶ . hūc nō pcusserūt sicut aliquos de nūcijs qz iste erat heres ⁊ si sic supueniret repetere hereditatē. iō occiderūt vt nemo eēt q peteret. ¶ Cū venerit dñs vinee ¶ . hucusqz narrauit xps parabolā nūc q̄rit sīliaz a p̄cipib⁹ suppositā narratiōe. ¶ Et dic cū venerit dñs .s. erat dñs absens in peregrinatiōe ⁊ aliqñ vēturꝰ ē ad vineā suā i q̄ filiū ⁊ puos eiꝰ occiderūt. ¶ qđ faciet ¶ .i. quā penā infert. ¶ agricolis suis ¶ .s. qbꝰ locauit vineā suā. ¶ aiūt illi ¶ .s. p̄cipes sacerdotū xpo rñdēt. ¶ malos malepdet ¶ .i. agricolas q mali sūt pdet. i. destruet occidet male. i. crudelit p tormēta exq̄sita: qz tā grauia scelera comiserūt. ¶ ⁊ vineā suā locabit alijs agricolis ¶ .s. sz illi agricole mali fuerūt ⁊ i vinea occiderūt filiū eiꝰ. i. ppē vineā nō ob hoc demoliet vineā: sz tradet eā alijs q eā colāt. ¶ q reddant ei fructū tpibꝰ suis ¶ . ¶ Querit de hoc q vineā plātauit q̄re dicit q fecit oīa hec circa illā. s. q plātauit eā: sepem circūdedit ei: fodit i ea torcular ⁊ edificauit turrē. ¶ Dicendū q pprer duo. p̄mo ex rōe parabole. scō ex rōe significatiōis. Circa p̄mū ponit ista ad ondendū istā vineā fuisse electissimā ⁊ factū eē i ea q̄cqd ptinet ad excellentiā alicuiꝰ vinee vt ex hac iferat q dñs eiꝰ inimis ad eā afficeī et ⁊ cōit nō fineret eā perire i manib⁹ malox colonox. Tria. n. ex p̄te parabole pnt colligi in ista nobilitate vinee. p̄mo multitudo fructuū. nā nō expēderet dñs tāta circa vineā al quā q̄ inutilē vl pauox fructuū crederet. Scō diligētia dñi i mittēdo nūcios ad regrēdū fructꝰ talis vinee. nā cū tāta multitudo fructuū ex ea speraret nō erat icōueniēs imo rōnabilit mitti puos sepe ad p curandū fructꝰ illiꝰ vinee. ⁊ post puos mittēdi filiū qz forte ista erat melior possessio quā dñs ille hēbat. Tertio executio dura dñi ꝫ colonos. nā si vinea parue vtilitatꝫ eēt forte nō curaret dñs illā regrere de manu colonox ad dādū alijs. qz tñ era tā excellēs cū p̄mi coloni male se in ea habuerint debuit dñs cura illiꝰ agēs tollere p̄mis colonis ⁊ dare alijs sīlr rñderūt p̄cipes sacerdotū. Sz ista nō seq̄rent q̄ ad parabolā ptinent nisi oñderet ista vinea tā excellēs: iō debuit poni excellēs. ista aūt sūt q̄ faciūt eā excellētē. nichil. n. aliud vī posse addi q illā excellētiorē faceret pter hoc q diligēter pcuraret i cultu ānuo q̄ erat cura colonox qbꝰ locata erat vinea. illa aūt ponūt. isa. 5. vbi ō alia vinea excellēti agit. ⁊ ponūt hec eadē ad oñdēdū illius nobilitatē. ōr. n. q vinea fuit dilecto meo in cornu filij olei ⁊ sepsit eā ⁊ lapides elegit ex illa ⁊ plātauit eā electā ⁊ edificauit turrim i medio eiꝰ ⁊ torcular extruxit in ea. ⁊ fact ꝫ istis nichil est qđ fieri posset ad nobilitatē vinee. illā dicitur ysa. 5. post ista. s. quid est quod vltra facere debui vinee mee ⁊ non feci quasi diceret nichil manet faciendū. omnia aūt ista ponūt hic: iō hec posuit xps ad oñdēdū esse vineā excellētez. Scōm p̄cipale erat q̄ tū ad rōes sūptas ex significatiōe catōne pabole. sic enī oīa ista dicta sūt qz ille q pr̄familiē omia hec fecit circa id qđ vineā suā appellat. qcqd enī significat p omia hec q̄ de vinea dñr fecit pr̄familiē circa illā vt appebit ex applicatōe exposit iōis ⁊ fuit ꝓuenies poni vt videat q̄ tū appciet illā vineā q talia circa eā exercuit. Scōa cā eodē mō applicat. s. ppt hoc misit nūcios suos ad colonos huiꝰ vinee. qz fructus quē dñs vinee i vinea requirebat erat tā pciosus q nuncios .i. viros clarissimos ad pcurandū illū rōnabilit mittē debuit. et nouissime filiū suū xpm misit. p vinea hac moriturū: qđ nō faceret nisi vinea ista pciosa valde eēt in oculis dei. Tertia etiā cā ꝓueniens applicat. s. vt mortuo xpo filio dei p vinea nō negligeret dñs vineā sz expulsis p̄oribus colonis. i. illis q tenebāt p̄cipatū in statu veteris testamēti īduceret alius status vinee ⁊ essent alij coloni .i. p̄cipes ⁊ aliꝰ modꝰ statꝰ et p̄cipatꝰ q̄ pus ⁊ nō negligeret deꝰ vineā suā quā forte negligeret si nō esset aliqd excellēs. sz qz tā excellētē eā plātauerat. curā illiꝰ egit vt alios ei colonos daret etiā post filij sui mortē. ¶ Querit q̄re ōr de illo dño q vineā suā locauit agricolis q p pegre pfectꝰ ē. ¶ Dicendū q hoc ōr tā ppt rōnē methaphore q̄ ppt significatiōnē. Quātū ad rōnē significatōis pabole ꝓuenit q dñs sit absens vel pegrinet: qz dñs vinee deus ēq pegrinat a nobis nō qdē p locale absētiā cū vbiqz vere sit: sz qz nō se ꝰ nobis oñdit p oīa sīlr aliqñ ostēdit ipe q ppe iudex ē oīuz q̄ recte ⁊ prave agunt. ⁊ qz p nobis nō statim retributionē redit neqz p malis penā videt q̄si absens eē. Erit aūt p̄sens qñ oīa adducit i iudiciū ⁊ p oīb⁹ retribuet ⁊ vex ē q deo absēte ista fiūt: qz si ipe q̄ si p̄ns p malis statī penā inferret nō fierēt oīa mala. sz qz raro p pctō penā ꝰ infligit aut saltē nō statim audēt mali cōmittē q̄cūqz grauia. sic ōr eccle. 8. ⁊ n. qz nō cito ꝫ malos pfert sīlia absqz vllo timore filij holuz ppetrāt mala. Et ita etiā i alijs parabolis deꝰ significat abnīs eē q̄diu ē p̄sens scīz. sic patet. s. 25. ⁊ mar. 13. ⁊ luce. 19. de hoc q peregre pfectꝰ est ⁊ tradidit puis suis talēta vt negociarēt i eis. ⁊ ita q̄diu negociatio durat abnīs ē ille. ⁊ tñ negociatio durat q̄diu ē p̄ns scīz. Et vita ista durat. iō deus abnīs iudicat a nobis q̄diu manemus ꝰ ⁊ sic dñs vinee recte peregrinat⁹ ōr dū ista ꝫ puos suos ⁊ filiū fiebāt. nā tūc nō inferebat eis penas q̄s p his excessib⁹ inferre ꝰbuit. ¶ Querit q̄re ōr q ppr̄familiē misit filiū suū ad agricolas nouissime. ¶ Dōz q hoc fuit tā ppt metaphorā quā p pter significationē. Quātū ad sensū matapho:e erat pcipua rō q filiꝰ mitteret: qz vinea ista talis erat ad cuiꝰ fructū regrēdū nō solū puī mittēdi erāt: sz etiā filiꝰ. nichil. n. illi facerēt misi filiꝰ dei mitteret cuiꝰ vinea ē. iō nouissime post puos ipe mittit vt p regrēdo fructu vinee moriat. ⁊ ista fuit cā q̄re nō i p̄ncipio misit filiū: sz in fine vt videtes pessimi agricole mala q̄ in puos dñi exercuerāt erubescerēt ⁊ a filio abstinerēt. sic dic crisō. q̄re aūt filiū ꝓfestim nō misit rñdet vt ex his q̄ ad alios fecerāt seipsos accusarēt ⁊ furorē dimittētes verecūdarēt. ¶ Querit quō pr̄familiē. ⁊ ixit verebūt filiū meū. ¶ Dōz q ad metaphorā p̄tinet cā ⁊ ad sensū metaphore. aliq. n. dicūt q deꝰ ē q est iste paterfamiliē. mittēs filium suū dixit verebuntur filium meū per yroniam idest certum est q nō verebuntur: sed ficut

Q°. 88.

Q°. 89.

Q°. 90

Q°. 91.

ōcid erũt seruos ita et illũ occidēt. Sz dicendũ qꝫ nō stat: qz
cũ istud ponat hic tanꝯ cā mittēdi filiũ. s. Verebũtur eũ. nō ōz
p yroniā sz vl totaliṫ tacereṫ neqz obstaret ei qō in lr̃a ponit
vel ponet vt cā missiōis. Alij ḡ dicũt qꝫ de⁹ misit filiũ suũ sci
ens qd pctōres acturi erāt circa eũ. et tñ dixit: Verebũtur filiuz
meũ. qz licet qdā nō veriti sũt eũ. s. illi q xp̃m crucifixerũt. tñ
alij agnoscētes eũ crediderũt in ip̃m z de istis ītelligiṫ. sic dicṫ
origenes. illō qdē qō ait: verebũṫ filiũ meũ. nō q̃si de⁹ nesciret
qd in xp̃o filio suo futurũ erat: cũ dicatur qꝫ xp̃s sciebat omīa
q̃ vētura erant sup eũ. iob. 18. c. sz qz oñdit qd homīes agere
d eberent. nā sz verũ est qꝫ illũ occisuri erāt: tñ nō decebat hoc
fieri sz potiꝰ qꝫ eũ nimis venerarenṫ. z hoc dicit: verebunṫ fi
liũ meũ. i. qz filiꝰ meꝰ ē deberēt euz valde vereri z hōrare. sic
. d. crisoꝰ. hoc dicit ānūciās qd fieri quē oportebat verecūda
ri eos. p hoc. n. vult oñdere pctm̃ eorũ magnũ et oī excusati-
one p̄uatũ. Aliꝙ dicũt qꝫ deꝰ sc̄es qd passurꝰ esset xp̃s nō di-
xit affirmatiē nō verebunṫ filiũ meũ quasi ex hoc videreṫ īie
cisse nēcitatē sic faciēdi sz dixit: Verebũtur: qz sz ita futurũ erat
qꝫ nō vererenṫ: tñ in ptāte eorũ erat vereri. sic dicit ieroꝰ. qō
dicit: verebũṫ filiũ meũ: nō de ignorātia venit. qd. n. nescit pf̄
famil' qui hoc loco deꝰ intelligiṫ. sz sepe ābigere ōz deꝰ vt libe
ra volūtas hoī reseruet: isti duo modi vltimi rñdēdi sũt cōue
nientes. ¶ Querit quare dixerṫ agricole: hic ē heres venite
occidam⁹ eũ z nr̃a erit hereditas. ¶ Dōz qꝫ ptinet ad metha
phorā z ad significationē. Quātũ ad significationē. cā est: qz
colonꝰ vinee istiꝰ erāt p̄incipes sacerdotũ scribe seniores z pha
risei q honorē z emolimenta recipiebāt de ista vinea cũ omīa
iura sāctuarij recipent z multa alia extorq̄rent. z qñ ꝓphete
venerāt dissuadebāt peccata istorũ. sz cũ xp̃s venit q erat he-
res ad quē vinea ptinebat. i. ppl's. et illũ trans ferre volebat a
vicijs ꝓrib⁹ p qō sacerdotũ p̄incipes z alij putabāt qꝫ honor
ipor z status minueret credidideṙ qꝫ si xp̃m occiderēt q erat
filiꝰ dei. z ad quē ptinebat magisq̄ ad p̄cedētes trāsferre vi-
neā ad bonũ statũ z accipe fructũ illiꝰ qꝫ nemo post ip̃m veni-
ret q eos sup peccatis suis molestaret sz manerēt in honore et
statu suo z hoc erat fieri suā hereditatē. i. qꝫ pacifice manerēt
in ea nullo ꝓturbāte. z hoc aliquo mō alludit verbis cayphe
sz expedit vt hō vnus moriaṫ p ppl'o ne tota gēs pereat. et
illud: ne forte veniant romani z tollāt locũ nr̃m et gentē. hoc
ā erat si dimitterent eũ libere agere petēdo fructũ vinee. s. qꝫ
totus mundꝰ crederet in eũ z tūc venirēt romani z tollerēt lo
cũ eorũ et gentē. iob. 11. c. vt ḡ nō fieret hoc voluerṫ eũ occide
re vt sic maneret sibi secura vinea. s. nō crederet mūdꝰ in eum
et ꝓñr neqz romani tollerent eis locũ et gētē. sic. d. crisoꝰ post
q̄ introiuit in tēplũ z vēdētes a'alia q̄ ad sacrificiũ ptinebant
foras eiecit tūc p̄cipue cogitaueṙ eũ occidere. dicebāt. n. in-
tra se nēce ē vt ppl's p istũ dimittat ꝓsuetudinē hostiaruz q̄ ad
nr̃m ptinēt lucrũ z acqescat offerre sacrificium iusticie qō ad
gl'iā dei ptineat. Et sic iā nō erit ppl's iste possessio nr̃a sz dei
si aūt occiderem⁹ eũ vō nō ē q fructũ iusticie a ppl'o q̄rat scmp
durabit cōsuetudo offerēdarũ hostiarũ. z sic ppl's iste erit ip
nr̃a possessio. Et hoc ē qō dicũt nr̃a erit hereditas. hec ē co-
gitatio cōis oīm sacerdotũ carnaliũ qui nō sũt soliciti quomō
ppl's viuat sine pctō sz aspiciũt qd in eccl'ia offeraṫ et hoc esti
mant sacerdocij sui lucrũ. ¶ Querit q̄re ad occidēdũ heredē
ex vineā eieceṙ eũ ¶ Dōm qꝫ q̄tũ ad pabolā cā fuit. qz xp̃s
ex vineā suā occisus ē. z accipiũt qdā vno mō vineā p ppl'o. nā
domus israel vocaṫ vinea dei. ysa. 5. c. z qz nō fuit occisus a
iudeis sz tradiṫ⁹ ē gētib⁹ ad iudicandũ eũ morti z exequendũ
ōz extra vineā occisus. sic dicit theophil⁹. s. forte magis ꝓpe
dici pōt qꝫ occidit qdē eũ ppl's ex vineaz. i. extra manus ppl'i
passus ē dñs. s. qz ppl's nō ꝓprijs maib⁹ ei necē ītulit. sz tra-
dens eũ pilato z gētib⁹. Scō exponũt qdā qꝫ extra vineam
passus ē inq̄tũ eũ alienũ a vinea reputaueṙ. s. michil hūtē ī vi
nea z occiderũt. sic dicit origenes. eiecerũ eũ extra vineaz. s.
tale michi videṫ q̄tũ ad se alienũ eũ reputaueṙ a vinea z eo

lonis. et ista reputatio erat qꝫ nō putabant vineā ad eũ ptine-
re vel qꝫ eũ asserebāt nō cē de vinea dñi. i. de ppl'o q ōz vinea
trāslatũ de egipto. ps. 79. sz qꝫ erat samaritanꝰ. et iste est ter-
tius modꝰ. Quarto accipiũt aliq qꝫ extra vineā eiecerunt in
q̄tũ in ipis erat expellebāt de seip̄is ꝓpellētes fugere de tem
plo dei: z trāsire ad gētes p̄sequendo eũ. nā sz ipe hoc nō fecerit
ꝓpter p̄secutionē ipi tñ dabāt ei occasionē ad hoc. sic. d. ieroꝰ
eiecerũt eũ ex̄ vineā. i. extra plebē dicētes: samaritanꝰ es z de
monũ bēs vel qz q̄tũ in se erat a suis eũ finib⁹ excludētes q̄ē
tib⁹ suscipiendũ dederṫ. Quīto accipiũt alij vineā p scr̄ptura
et dicũt ex̄ vineā. i. ex̄ scr̄ptura occisũ xp̃m. s. qz nō credētes iu
dei scr̄pture q̄ de xp̃o testimoniũ phibebat. iob. 5. occideṙ euz
sic. d. theophil⁹. qdā aūt p vineā scr̄ptura ītellexeṙ cui nō cre
dētes dñm necaueṙ. vñ ex̄ vineā. i. ex̄ scr̄ptura ōz dñs passus
Sexto pōt accipi eiectus ex̄ vineā. i. extra mētes iudeorũ qui
erāt vinea dñi. qz pus illi de mētib⁹ suis eũ eieceṙ qꝫ illũ oc-
ciderēt. nā nō occiderēt nisi eiecisset. sic. d. beda. eiectꝰ ex vinea
z occisus est qz p⁹ ē ab ifideliũ cord̄e repulsus ac deide cruci
adictus ē. Septīo dōm qꝫ accipiṫ extra vineā occisus. i. ex̄ vr
bē. nā ex̄ ihr̄lm occisus ē. erat. n. ihr̄lm vinea dñi qz ibi erat tē
plũ et tota legalis obs̄uatio. z ex̄ vrbē eiectꝰ ē ad occidendũ
nā baiulans sibi crucē exiuit in eũ locũ q ōz caluarie locꝰ iob.
19. c. z hoc xp̃s facere voluit: qz ipe offerebaṫ p pctis nr̃is in
hostiā deo. hostia āt q̄ p pctō ppl'i occidiṫ ex̄ castra crematur
leui. 4. c. iō xp̃s vt hoc ī seipo oñderet voluit ex̄ portā pati:
sic ōz ad hebr̄e. 13. c. s. quorũ. n. aīaliũ inferṫ sāguis p pctō in
sancta p pōtificē borũ corpa cremāṫ extra castra ꝓpt̄ qō z ie-
sus vt sanctificaret p suũ sāguinē ppl'm suũ ex̄ portā passus ē
et iste ē p̄pus sensus sic. d. theophil⁹. eieceṙ eũ ex̄ vineaz. i.
extra ihr̄lm. Extra ciuitatē qppe crucifixus ē dñs et idē tenet
beda. ¶ Querit quare rñdeṙ isti malos male pdet. Quan-
tũ ad significationē dōm qꝫ etiā duo diffinita sũt ꝑ p̄incipes
sacerdotũ et alios q erant agricole hui⁹ vinee. p̄mũ qꝫ pirēt
scōz qꝫ vinea traderet alij. peccaueṙ. n. p̄mo qz toto hoc tpe
noluerāt reddere fructũ iusticie neqz īducere ppl'z ad hūc fru
ctũ deo reddendũ sz auaricie studebāt extorq̄ntes q̄qd pote-
rant z detinētes ppl'm in hac vmbra cerimoniarũ vt sp ipi lu
cra de his capent. Scōo peccauerāt occidēdo seruos z filiuz
Pro p̄mo q̄ ablata fuit vinea de maīb⁹ istorũ p̄incipũ z trāſ-
latus fuit p̄incipatꝰ in alterũ modũ. s. in modũ eccl'iasticũ vbi
nō sũt p̄incipes illi q erāt in veteri testamēto. neqz aliq̄ emolu
menta capiũt. p scōo fuit eis crudelis īmissa hostilitas roma
norũ q comedeṙ iacob z locũ eiꝰ desolaueṙ nō solũ p̄incipes
sz totā gētez q̄ ītenta fuit q̄ pctis suis exigētib⁹ illis cōcaluit
delētes. vēdētes. occidētes. dispdētes et locũ ipm a fūdamētis
eruētes. vt īpleret verbũ xp̃i. luc̄. 19. c. qꝫ nō relīqueret in ie-
rusalē lapis sup lapidē. De hoc. d. theophil⁹. dñs q̄ vinee est
p̄ filijs ītercepti z ipe filiꝰ interfectꝰ q perdet colonos tradens
ipos romanis z vineā. i. pp̄lm dabit alijs colonis. i. ap̄lis: p-
legas actꝰ ap̄lorũ z īuenies tria milia et qnqz milia repēte cre
dētiũ et fructificātiũ deo. ¶ Querit de applicatione pabole
istius in spāli. ōz qꝫ hō p̄ familias plātauit vineā. Iste ē deus
qui plātauit vineā. Sed vocaṫ hō. tũ ppter pabole cōueni-
entiā qz ille qui vineā plantaret homo esset. tũ ppter attribu
tionē. nā deus solet vocari homo ppter cōicationē in actibus
rōnis cũ homīe. et ita xp̃s loquiṫ de p̄e suo tanꝯ de homine
iob. 8. dicēs qꝫ nō est solus sed p̄ est cum eo z in lege scriptuz
est qꝫ duorũ hoīm testimoniũ verũ est z ita se et p̄rem suũ vo
cauit duos homines. et etiā demon qui nō est homo vocatur
homo ppter cōicationē rōnis. 3. 13. c. inimicus homo super-
seminauit zizania. ille tamē de quo xp̃s intellexit est diabolus
qui seminauit zizania super triticũ. de quo dicit crisosto⁹. ho
mo dicit deus nomine non natura. similitudine. non veri a-e
vocauit eum patrēfamil' z rectissime. non enī putauit crisus
satis esse deũ conditorē vinee nsiare hoīz nisi z p̄rēmfamil'
vocaret. quia pater familias curam gerit familie: et est nomē

Q°. 93.

Q°. 94

Q°. 95.

ptātis regiminis ꝓuidentie et solicitudinis. Et hoc fuit conueniens deo in pñti. nam inquantuꝫ fructus ex vinea querit et seruos ⁊ filiū mittit solicitudinē de vinea habet: ⁊ iō ꝓuidē tia eⁱ⁹ oñdit ad quā designandā debuit vocari pr̄familr̄ vineaꝫ plātauit. q̄ aūt sit vinea ista multi variant. ⁊ tñ nō videt eē alia vinea nisi ppl's iudeoꝝ. sic. n. scriptura solet euꝫ vocare vineā. pś. 79. vineā de egipto trāstulisti. i. ppl'm isrl'. ⁊ ysa. 5. vbi ponit pabola cātici ꝯ vineā dicit ppha exponēs se. vinea dñi exercituū domus israel est ⁊ vir iuda germē delectabile eⁱ⁹. De hoc dicit ābrosⁱ⁹ sup lucā. pl'eqꝫ āt varie significatōnes de vinee appellatōe derivāt: sꝫ euidēter ysaias vineā dñi sabaoth domū israel eē memorat. ōr q̄ plātauit eā ⁊ recte. nō enī ab alio donatā accepit aut emit sꝫ plantauit. s. qr ppl'm israel deus ꝓdidit: etiā ipe fecit. p̄mo vt esset sibi in vineā qñ dādo legē accepit eū in ppl'm: ⁊ vt ipe eis esset in deuꝫ. exoō. 19. c. et nō fuerat ante hoc ppl's ille vinea alicuiⁱ⁹ qr nulli spāliter fuerat subditus: sꝫ ipe ab origine istuꝫ ppl'm sibi sepauit ex abraam q fuit caput sepans gentē hanc a ceteris ppl'is. vel ōr q̄ plantauit vineā. qr plātare significat radices ī terra ponere. deⁱ⁹ āt sic fecit firmiter ponendo israelitas in terra chanaam: ⁊ iō plātasse eos ōr. sic accipit. pś. 79. s. vineam de egipto trāstulisti eiecisti gētes et plātasti eā. Dicit q̄ sepe circūdedit eā qō aliqui de muro vrbis accipiūt. nā vt diximⁱ⁹. s. xp̄s extra vineā passus ē. i. ex̄ ihr̄lm. ⁊ ita seps vinee murⁱ⁹ vrbis fuit q ex spāli dei dono factⁱ⁹ ē. neemie. 1. 7. 2. c. ⁊ helsdre. 4. c. neemie. 4. ⁊ iō deⁱ⁹ spāl'r ōr dedisse muros ihr̄lꝫ. i. sepē Alij dicūt q̄ seps dicat custodia angeloꝝ. qr ppter hoc q̄ cuilibꝫ viro .i. q̄lē deꝰ vnus angelus vt ait ieronimⁱ⁹ dant ppl'is angeli q̄ sunt custodes populoꝝ et respiciūt ad bona publica. Et ita iudei hūerūt custodiā angelicā. Erat q̄ppe michael vnus de p̄ncipib⁹ p̄mis ipoꝝ. dani. 10. c. et gabriel quoqꝫ agebat causā ipoꝝ cōtra p̄ncipē psarū. eo. c. de hoc. d. ieroⁱ⁹. sepē circundedit ei. i. murū vrbis vel angeloꝝ p̄sidia. Alij dicūt sepem p̄sidia q̄ recipiebat ppl's iste ex meritis pr̄m instoruꝫ q tanq̄ murⁱ⁹ facti sūt ppl'o israel. Alij vt nicolaⁱ⁹ accipiūt sepē p clausura legis sub determinatis p̄ceptis. qō etiā intelligi satis p̄t. sed potiⁱ⁹ deⁱ⁹ pōit hic ea q̄ ptinēt ad bñficiū q̄ ad artationem Dicit vltra q̄ edificauit in ea torcular. aliqui eē volūt pphetas torcularia qr spū dei q̄si quodā musto pleni erāt. sic dicit hilariⁱ⁹. s. pphas q̄si q̄dā torcularia aptauit ī quos musti mō q̄dā vbertas sanctī spiritus feruēt; imbueret. Alij verba dei torcularia dicūt a torquēdo qr torq̄tur hō illa custodiēdo. pś 16. ppter verba labioꝝ tuoꝝ ego custodiui vias duras. sic dicit crisoⁱ⁹. torcular ē verbū dei qō cruciat hoīez ꝯdicēte natura carnis. Alij p altari accipiūt qō in tēplo erat in quo vt vt in torcular sanguis oīm īmolādoꝝ aīaliū fundebat. Et ita accipit ieroⁱ⁹. ⁊ beda. et ē quemēs modⁱ⁹. vel p pphis vt. s. dictū est accipit. qr sic in torcular expmit sucⁱ⁹ quē vua tenet: ita et ī pphis doctrina legis magis expmebat. Turrē quoqꝫ edificauit quā aliq volūt esse tēplū qō intra vineā. i. vrbē ihr̄lm erat in quo eminētioꝝ ⁊ etiā in modū turris formatū. sic dicit crisoⁱ⁹. turris ē tēplū de quo ōr p micheā. ⁊ tu turris nebulosa filie sion. Alij accipiūt p turrē excellētiā legis. nam reddebat ppl's valde excellens hñdo talē legē. sic ōr. deut. 4. c. s. q̄ ē alia gēs sic īclita vt hēat cerimonias iustaqꝫ iudicia: et vniuersā legē quā ego ꝓponā hodie añ oculos vrōs. vel qr turris est alta ⁊ est ad speculandū īde aliqd. ita iudei p legem poterāt speculari aduētū xp̄i. sic dicit hilariⁱ⁹. in turre eminentiā legis extruxit q̄ celū ex solo egressu ꝓueheret et ex q̄ speculari xp̄i posset aduentⁱ⁹ Alij āt alr ea accipiūt pmutādo aliqua de dictis. sic ait ieroⁱ⁹. vinea domⁱ⁹ israel ē. seps ē custodia angeloꝝ. lacus lex. turris tēplū. agricole sacerdotes. beda āt dicit. seps murus vrbis. lacus siue torcular altare aut illa torcularia quoꝝ tres psalmi titulo ꝓnotāt. Dicit q̄ locauit eā agricolis. bene ōr locare vineā agricolis iste pr̄familr̄ q̄ pcedēti. c. operarios ōr ꝓduxisse in vineā suā. sic dicit beda. hō q plā tauit vineā ipe ē q iuxta aliā pabolā ꝓduxit operarios in vineaꝫ suā. sꝫ isti coloni qb⁹ locata ē vinea sūt p̄ncipes sacerdotuꝫ ⁊ sacerdotes ⁊ leuite et legispiti ⁊ hmōi ad quos cura popl'i erudiēdi circa legē dei ⁊ religionē īcūbebat. ⁊ q̄ pfectū spūalē in eis q̄rere debebant. sic. d. eusebiⁱ⁹ colonis. i. senioribⁱ⁹ ppl'i p̄ncipibⁱ⁹ sacerdotū doctoribⁱ⁹ ⁊ optimatibⁱ⁹ cūctis. Et crisoⁱ⁹. d. q̄ñ. s. p legē cōstituti sūt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ pcurationez regēdi ppl'i accepēr̄t coloni facti sūt ⁊ vinea eis locata ē. Alij dicūt q̄ colonⁱ⁹ huiⁱ⁹ vinee ē quilibꝫ. sic. d. theophilⁱ⁹. qlibꝫ de ppl'o ē vinea ⁊ idē ē cultoꝝ. qlibꝫ. n. nr̄ꝫ seipꝫ colit. Sꝫ dicēdū q̄ iste sensus nō ꝓuenit huic pabole. qr tūc eadē eēt vinea et agricole. sꝫ repugnat pabole fīa ⁊ cōclusio. qr agricole pdūntur ⁊ vinea cōmittit alijs agricol'. ḡ alia est vinea q̄ agricole Scō xp̄us loq̄batr̄ ista ꝯ p̄ncipes sacerdotū et seniores ⁊ scribas ⁊ nō ꝯ populū. vt pꝫ. j. in lr̄a. ⁊ mar. 12. ⁊ ppter hoc ipsi soli eū occidere volebāt ⁊ niterent̄ eijcere nisi populū timuissent. ḡ soli illi erant q vocant̄ coloni ⁊ qbⁱ⁹ vinea auferēda est. vt alijs det agricolis. Dñs vinee pegre pfectⁱ⁹ ē. s. deⁱ⁹. nō q dē q̄ nobis aliquo tpe absēs sit cū nulla sit res cui pñs nō sit sꝫ qr cū ad eū ptineat p malis penā ⁊ p bonis īferre retributionē q̄ nūc raro ⁊ tarde īfert ōr absēs ē. tūc āt ē pñs dicet qñ p delictis faciet vindictā. etiā ōr absēs qr cū dñs vineā isā ita diligat si pñs eēt nō sineret eā male tractari ⁊ occidi suos ⁊ filiū qr si pr̄familias sciret nō sineret pfodi domū suā luc. 12 c. etiā agricole sciētes pñtē dñm ⁊ sup incūbētē eis ⁊ singulos eoꝝ actⁱ⁹ inspiciētē nō auderēt talia q̄lia fecerūt. absēs ḡ videt cū talia pmittat ⁊ libero arbitrio nr̄o locū eē finit. sic. d. ieroⁱ⁹. ⁊ theophilⁱ⁹. pegre pfectⁱ⁹ est: nō loci mutatōe. nec. n. deⁱ⁹ alicubi abesse pōt quo ꝓplēt oīa sꝫ abire videt a vinea vt vinitoribⁱ⁹ liberū opandi arbitriū derelīq̄t. Crisoⁱ⁹ etiā. d. pegre pfectⁱ⁹ ē. i. lōganimitatē hūit nō sp eoꝝ pctīs penas īducēs. led luc. 20. ōr. q̄ fuit pegre mltis diebus. s. a p̄ncipio legis date vsqꝫ ad aduentū xp̄i ⁊ īmissionē romanoꝝ sup iudeos. nā tūc pr̄familias venit qñ malos male pdidit ⁊ vineā suā alijs locauit. et tñ colonos pdidit missis exercitibⁱ⁹ romanis sup iudeos. iō lōgo tpe pegrinatⁱ⁹ ē. Et hoc pōitur ad oñdēdū magnitudinē culpe colonoꝝ qr q̄to diutiⁱ⁹ tolerati sūt tāto culpabiliores effecti q fructū mullū dño reddiderūt. sic dicit ābrosⁱ⁹ sup lucā nō fuit pegre qr ad locū ex loco pfectus ē dñs q vbi qꝫ pñs ē: sꝫ qr pñtior ē diligētibⁱ⁹. negligentibⁱ⁹ āt abest. multis aūt tpibⁱ⁹ abfuit ne ꝓpera videret exactio. nā quo īdulgētior liberalitas eo īexcusabilior pnicatia. Alij putant pegrinationē referri ad corpalē absentiā. s. qr ex quo deⁱ⁹ se oñdit ī rubo in spē ignis nunq̄ postea visus est vsqꝫ ad xp̄m. sic dicit cirillus. deus absētauit se a vinea pluriū annoruꝫ curriculis: qr postq̄ visus ē ī spē ignis descēdēs in mōtē sinay nō āplius visibl'r ꝓbuit eis suā pñtiā. Cū aūt tps fructuū appropiq̄sset oē tps erat tps fructuū huic vinee que nō matialē sꝫ fructuꝫ iusticie reddita ē. sꝫ dicit cū eēt tps fructuū ad imitatōem vinee materialis q̄ certis tpibⁱ⁹ ⁊ nō alijs fructū reddit. ⁊ bñ oē tps ē fructuū qr etiā oī tpe imitāt̄ q fructū petāt ⁊ pcurent ⁊ vt quidā volūt ōr tēpⁱ⁹ fructuū ⁊ nō ꝓuētuū. qr fructⁱ⁹ ē quē vinea gignit ꝓuentus ē redditus q dño dat vinee. Et qr michil dño datū est non fuit tempⁱ⁹ ꝓuentuū sꝫ reddituū. sic dicē beda ⁊ rabanus. tps fructuū posuit nō ꝓuentuū qr nullⁱ⁹ fructus est ppl'i cōtumacis. sed satis pōt dici q dixit tēpus fructuꝫ. i. inquo colligunt̄ fructus de vinea. sic inuit lucas. s. ⁊ in tēpore vindemie misit ad cultores seruū: vt de fructu vinee darent illi. Et non dixit vt darent illi fructū vinee. s. totū sed de fructu vinee. quia non totū fructū volebat sed aliquid de fructu. nam quid lucratur deus a nobis nisi suam noticiam que etiam est nostra vtilitas. Et agricole apprehensis seruis aliū cederūt: aliū lapidauerūt: aliū occiderunt: Isti serui sunt pphete quos misit deus ad predicandū iudeis ⁊ hoc erat fructum ab eis expetere: quia per doctrinam suam hortabantur eos ad spiritualē vitam ⁊ ꝓuersatōez et cauenda vicia. sic. d.

crisostom⁹ .seruos dic̃ prophetas qui offerunt q̃si sacerdotes deo ppli fructus .i. obedic̃tie ostensionẽ p opera Jtez misit alios suos plures porib⁹. i hoc appet dei benignitas. occidebãt iudei ppbas quos ipse mittebat ad eorũ vtilitatẽ ꝛ ipse nõ cessabat adhuc mittere: sz qñ aliquos occidebant plures alios mittebat. qz maior ẽ dei benignitas q̃ hũana iiqtas. sic dicit crisos⁹. p singulos ãt grad⁹ iudaice malicie dei mia addebaẽ: ꝛ p singlos grad⁹ diuine mie malicia iudeorũ creicebat. et sic̃ dei clemẽtia malignitas hũana certabat. Dicit ãt q̃ missit plures porib⁹: qz a pncipio missionis ppbice pautores erãt postea vo multi erãt ita vt eẽnt greges ppbaꝝ. sic̃ cũ samuele 1.re.10.ꝛ.19.c.ꝛ cũ helisco erãt multi ppbaꝝ ꝛ cũ helia. 4.re. 2.ꝛ.4.ꝛ.6.c. sic d. hilari⁹. missi ãt sũt plẽs porib⁹. illõ tps ostendit quo post singlorũ ppbarũ pdicatões plim⁹ sit nũer⁹ p phetãtiũ emissus ẽ. alij itelligũt p primos nũcios moysẽ ꝛ aarõ q cesi lapidati ꝛ occisi sũt lingua nõ ope. p alios multos plẽs signat oẽs ppbe posteriores. sic. d. raban⁹ primi serui q missi sũt ipe legifer moyses itelligit ꝛ aarõ pm⁹ sacerdos dei quo cesos flagella ligne vacuos dimisert. Mouissime ãt misit filiũ. ve nouissime qz post xpm nõ fuit missus aliqs ppba ad iudeos. licz. n. post xpm multi ppbe fuerit in ecclia vt ũnuitur act̃. 11.ꝛ.1.cho.14.ꝛ sp manebãt in ea aliq vsqz ad finẽ scli. ad ephe.4.c. tñ ad iudeos null⁹ postea ppba missus ẽ ne si mitteret xpm eẽ putarẽt ꝛ daret eis occasio ad fouendũ errorẽ iu
Q⁹.96. uz. C Sz dicet q̃re de⁹ post oẽs ppbas misit filiũ suũ ꝛ nõ in pncipio. C Dom q̃ hoc ꝙuenit ad rõnẽ pabole ꝛ significatõnis. Est etiã rõ ex pte significatõis qz tũc filij debuit mitti qñ magi eũ erubescerẽt ꝛ facerẽt q̃ ille vellet. Jn pncipio ãt ita attenderẽt: qz nullũ erat malũ cui⁹ ꝙsideratõ eos retraheret ab vlteriori agẽdo. Scõo fuit vt sufficient apperet culpa colonorũ ꝛ daret eis sufficiẽs tẽp⁹ peitudis. occiso. n. filio tãtũ emi erat scel⁹ q̃ nõ diu erat differẽda vindicta. et ita si filius a pncipio mitteret ꝛ occideret statim daret vicio de agricolis ꝛ daret vinea alijs: ꝛ ita pauco tpe erudirẽt ꝛ expectarent q̃ nõ ꝙueniẽter fieret. fuit ꝙueniẽti⁹ q̃ mitterẽt pri⁹ multi serui. i. ppbete ꝛ illos occiderẽt ꝛ ita magis admonerẽt: ꝛ magi cẽt pctñ suũ itollerable vt occiso filio starẽt tps vltionis. Tertõ qz de⁹ dedit statũ legis moysi. vt aliq̃to tpe duraret. filius ãt veniẽs mutatur⁹ erat statũ illũ ad aliũ. iõ nõ debuit stati veire sz post lõgũ tps a datiõe legis. ꝛ ita iteri multi ppbete mitterent ꝛ occiderẽt. Quarto qz filius erat magni honoris cum eẽt de⁹ ꝛ debuit dari sibi hõr decẽs qñ veniret. nõ daret ãt si ignorare⁹ aduẽt⁹ eius ꝛ qs eẽt. iõ debuit notificari añq̃ veiret. ista ãt notificatõ p ppbas fieri debat. iõo õbuert pcedẽ ppbete ad xpi aduentũ. nã si nõ pcederent ppbe ꝛ ipe veniret eũq̃ occiderẽt culpã suã sub ignorãcia excusarẽt dicẽtes q̃ qz nesciebãt occiderãt. iõ nõ solũ ppbe multi debuerũt pcedere qui eũ notificarẽt sz etiã debuit aliqs venire q eũ ad oculũ oñderet ꝛ iste fuit iohes baptista. Quito fuit ppter nos. qz filius veniẽs datur⁹ erat nouũ statũ q erat excellẽs ad quẽ nõ erant apti holes q a pncipio erãt ipfecti: sz õbebãt eruditi sub alio statu min⁹ pfecto ad deũ ptinẽte vt postea ad statũ pfectũ trãsferrẽt. ꝛ iõ debuit durare aliq̃to tpe lex moysi ꝛ ita eẽt tẽp⁹ mittẽdi ppbas multos añq̃ mitteret filiũ. hoc significat apls ad ꝙala. 4. ꝙpans statũ veteris testamẽti ꝛ noui sic̃ pueri ꝛ viri. Qñ ãt miss⁹ ẽ filius dixit pr̃. verebũt filiũ meũ J. quõ hoc dixit cũ nõ veriti fuerũt eũ declaratũ ẽ. s. q. 91. Agricole ãt videntes filiũ J. s. sacerdotes ꝛ seiores q agricole dicũt videtes xpm q erat filius: dixert. hic est heres J. recte i hoc dicebãt qz vere erat heres cũ eẽt filius. et in hoc inuit q̃ iudei agnouerũt iesũ eẽ filiũ dei vl eẽ messiã. de quo. j. dicet. veite occidam⁹ eũ J. istõ venite significat ꝙsiliũ qõ iter se iudei de xpo hũerunt vt illũ occiderẽt. nã ꝙuenerũt pncipes sacerdotũ ꝛ seniores et scribe ꝛ pharisei ꝛ cõsilio hito diffimiert de morte illi⁹. j. 16. ꝛ mar. 14. ꝛ iob. 11. et hẽbim⁹ hereditatez ei⁹. s. qz xpo occiso putauert tenere i ppetuũ illũ ppm subiectũ sibi ad auaricia suã vt expositũ ẽ. s. ꝛ appheũ eũ eiecerũt extra vineã J. s. qñ eis accusatib⁹ ꝓpheẽus ꝛ tẽt⁹ ẽ. ꝛ ipis tradẽtib⁹ eũ pilato ad iudicand⁹ ẽ morti. ꝛ ad hoc fuit eiect⁹ de vrbe. nã ex porta pasus ẽ ad hebre. 13. c. Cũ ḡ venerit dñs vinee J. i. de⁹ aduẽt⁹ ei⁹ significat aliquã nouã operationẽ ipi⁹. et ita qñ de aliquo vindicta iumere vult dr venire. et ita iste aduẽt⁹ fuit qñ de⁹ voluit penã iferre iudeis p hoc malo occisionis filij: ꝛ fuit hoc qñ romanas acies misit cõtra iudeos. qd faciet agricolis. i. quã p e nã isliget. Et dicũt illi. malos male pdet J. ita factũ ẽ qz misera bilr ꝓsũpti sũt q mãserũt i obsidiõe ibrlm. s. fame gladio ꝛ peste. ꝛ vineã suã alijs locabit agricolis. s. pplm iudaicũ ꝛ quez cunqz ptinẽte ad cultũ suũ transtulit ad alterũ pncipatũ. i. q̃lez nũc ecclia bẽt: i q̃ nulla ptẽ pncipat⁹ bẽt illa vetustas sacerdotũ ꝛ seniorũ ꝛ scribarũ cũ cerimonijs suis. Dicit illis J. b ponit scõm i quo xps ꝓfirmat pabolã suã p sacrã scripturã. nũq̃ legistis in scripturis J. q. d. vos cũ sitis piti in lege deberetis hoc sepe legisse. nã hoc hẽt. ps. 117. lapidẽ quẽ reprobauert edificãtes J. s. ille lapis nõ ĩueiebat apt⁹ p loco ad quem fuerat polit⁹ neqz p alio: iõ reprobabat ab edificãtib⁹ q̃si p nichilo hñd⁹. hic fact⁹ ẽ in caput ãguli J. i. posit⁹ fuit postea lapis iste in capite ãguli. s. i ꝓsũmatõe pietũ i ãgulo vbi duo pietes iũgebãt. a dño factũ ẽ istõ J. i. nõ factũ ẽ istõ p errorẽ artificũ sz p volũtatẽ diuinã q̃ voluit vt lapis ille reꝓbaret p loco illo meliori ꝛ in ꝓsũmatõez opis. Et ẽ mirabile i oculis nostris J. s. quõ lapis ille totiẽs reprobat⁹. ꝛ q nõ fuerat fact⁹ volũtate artificũ p capite ãguli sz p alio loco: coaptaret cap ti ãguli. maxie qz iã erat reprobat⁹ ab artificib⁹ q̃si in nullo loco ponẽd⁹ eẽt. iõ dico vobis J. i. qz ita ẽ q̃ lapis reprobatus ꝓtitut⁹ ẽ i capite ãguli ꝛ ille lap⁹ significat me. auferet a vobis regnũ dei J. i. stat⁹ cult⁹ diuini q ẽ nũc sub ptãte vrã: cũvos sitis pncipes sacerdotũ auferet a vobis. i. nõ erit in ptãte vestra de ceto. et dabit gẽti J. s. dabit alijs pncipib⁹. i. pplis et successorib⁹ eorũ q nũc ecclesiã xpi regũt. faciẽti fructũ ei⁹ J sez hoc auferet a vobis regnũ dei. i. vinea ista vl pincipat⁹ ecclesie qz nõ reddidistis fructũ quos petebat de⁹: dabit ḡ pincipat⁹ alijs hoib⁹ q tales fructũ agãt q̃les vult. s. regẽtes pplz sibi cõmissuz ad verã iusticiã nõ supbiẽtes i subditis neqz extorqntes aut auaricie seruiẽtes q̃lia vos exercebatis. Et q ceciderit⁹ sup lapidẽ istũ J. Hic oñdit q̃ nõ loqt̃ õ lapide ad lrãz sz de lapide signato ꝛ ẽ ipe met. nã lapis de quo scripta loqt̃ i tẽplo salomonis fuit ꝛ sup illũ nemo caderet. sz loqt̃ de seipo q lapis ẽ p methophorã. sz iste nõ ẽ hic sens⁹ mistic⁹ sz lr̃alis: qz lr̃alis ẽ ille quẽ itẽdit signare p lr̃az ꝓditor ei⁹. xps tñ loq̃ns hoc noluit inteligere p lapidẽ istũ nũc aliquã petrã sz seipsuz iõ i sensu lr̃ali signat seipm met. ꝓfrigẽt J. ꝓfrigi ẽ ledi et tñ nõ rũpi nec cõminui. sup quẽ vero ceciderit ꝓteret eũ J. i. si lapis iste ceciderit sup aliquẽ ꝓminuet eũ in ptes minutas ꝛ illa ẽ maxia lesio. ꝓditio lapidis ẽ. si qs. n. sup aliquẽ lapidẽ magnũ ipingẽs ceciderit ledet. et tñ si lapis sup aliquez ceciderit mlto magis ledet ꝛ designat ista dra p ꝓfrigere ꝛ cõterẽ. qz cõterere signat ptes minutissimas. Cõfractõ ãt solã lesionez Et est sensus ille sup lapidẽ xpm cadit q sup illũ ẽ. q ãt sup illũ est fundat⁹ super eo. ꝛ ita signant⁹ per hoc credentes qui cristum p fundamento habent. sic dicit. 1. chorin. 3. Fundamentũ enim aliud nemo ponere potest ꝓter id quod positũ est qõ est cristus iesus. Cadit autẽ sup xpm quicunqz non pdita fide peccat in actione cuiuscunqz generis sit. Et iste cõfringitur. i. leditur quia peccat mortaliter ꝛ est dignus morte eterna. ꝛ tñ non est manifestũ vulnus sed solũ confractio: eo q̃ cum fides maneat potest faciliter peccatuz tolli: cum quis ad cristum ingemuerit. sup illum vero cadit lapis. i. cristus qui sub se non habet cristum. id est non credit in eum: et ita non habet eum pro fundamento. Et quia non habet eum sub se necesse est vt habeat supra se. id est q̃ euz quem non tenet vt fundamentum timeat supra se vt dñm vt paueat vt vltorẽ. tũc ãt lapis cadit super hominez quando peccat in fide qz tale peccatum

irremediabile ẽ. cũ. n. nõ credat nõ põt ĩuocare clementiã pro delicto ab eo quẽ deũ esse nõ putat. Et iõ ór q̃ q nõ credit iã iudicat⁹ ẽ. ſ. q̃ nõ põt pctõ illi⁹ remitti. ioh. 3. et iõ iste cõterit q; pene eterne irremissibilit adiudicat q̃ est maxima lesio cuz nulla maior pena sit. ⌊ Et cũ audissent pncipes sacerdotũ ⁊ pha ponit ꝯclusio pabolarũ. ſ. q̃ idignati sũt et voluerũt occidere xp̃z isti pncipes qb⁹ xp̃s pabolas loq̃bat. et pharisei. isti. n. sp erant cũ pncipib⁹ sacerdotũ ꝯ xp̃m. ⌊ pabolas ei⁹ ⁊ ſ. istas duas pabolas imediate positas. vnã de duobus filijs aliã de vinea et agricol. ⌊ Cognouerũt q̃ de ipis diceret ⁊ vere. n. de illis loq̃bat pnũcians mala eis vẽtura. Et illi hoc intellexerũt q; nõ loq̃batur obscure. ⌊ Et q̃rentes eum tenere ⁊ i. cape. ⁊ incarcerare vel occidere. ⌊ timuerũt turbas ⁊ ſ. fecissẽt hoc nisi ꝓpter turbas q̃ erãt ei pñtes et audiebãt verbũ ei⁹. ⌊ Qm̃ fiẽ ꝓphan cũ bẽbant ⁊ ſ. turbe venerabãtur xp̃m vt pphetã et iõ nõ pmitterẽt q; sacerdotes vel aliq mitterẽt manũ in eum

Q°. 97. ¶ Querit de isto lapide quẽ xp̃s ponit. ſ. lapidẽ quez reprobauerũt edificãtes qd fuerit. ¶ Dicẽdũ q; ad lr̃am intelligit illa scriptura de quodã lapide posito in tẽplo salomõis. formauerãt. n. edificatores quẽdã lapidẽ ꝓ certo loco et nõ fuit cõueniẽs illi deĩde voluerũt ponere eũ in alio loco: neq; fuit cõueniẽs. Et cũ id tẽptassent in multis locis efficere nulli loco potuit coaptari. q̃ ꝓpter fuit ab eis penit⁹ reprobat⁹ vt in nullo ponerẽt. et tãdẽ in ꝯsumatione tẽpli ĩuent⁹ ẽ loc⁹ ꝓ illo lapide. ſ. q; ille fuit vltim⁹ lapis claudẽs edificiũ tẽpli: q; fuit positus ĩ ãgulo ꝯtingẽtie duorũ parietũ in pte supma. Et ór q; hoc factũ est a dño q; voluit q; aliqs lapis ꝯtẽneret et reꝓbaretur q; postea collocaret in optio loco et nõ accidit ꝓ errore edificatorũ ⁊ ita fuit ad significandũ aliqd. ¶ Dór q; hoc pcedit ꝓ tanto q; ad ostẽdẽdũ quãdã excellẽtiã edificatõis tẽpli dñi factũ ẽ q; neq; ligna secarẽtur nec dolarent in loco templi nec lapidẽs polirent aut cederẽtur sz lõge in mõtib⁹ vbi cedebant ligna dolabant ⁊ reddebãt ad figuras et mẽsuras suas detmiatas et pforabãtur in locis vbi cõcatenatõe clauorũ opus erat. lapides quoq; ĩ mõtib⁹ cedebãtur dolabãt q̃drabant ⁊ poliebãt et ad figuras suas reddebãtur ita: vt postꝯ ponerent ad pdẽ edificij nichil opus eẽt in eis facere sz soluz ponere in locis suis tã lapides q̃ ligna Et clauos mittere in locz ĩ qb⁹ iã foramĩa facta extiterãt Et tã diligẽs exacta ĩmo exactissima fuit ista opatio facta in mõtib⁹ ⁊ lapidicinis q; nichil fuit opus postea dolari nec secari in edificatione tẽpli. Et ita factũ ẽ mirabile q; cũ edificaret tẽplũ nõ fuit audita serra nec malleus in domo dñi. 3. re. 6. ſ. malleus et securis ⁊ omne ferramẽtũ nõ sũt audita ĩ domo dñi cũ edificaret. Nec obstat q; aliqui dicũt. ſ. q; erat sanguis cuiusdã vermis quẽ salomõ fuenerat artificio ciconiarũ de quo linea facta sup lapidez vel lignũ scindebat ꝓ locũ assignatũ. nõ est. n. verisile. Primo q; dato q; aliqd tale fuisset ista q̃ sũt sic ꝓciosa sũt rara. Quis q̃ tãtã sanguis hui⁹ ỹmis copiã ĩueniret ad figurãdos et lineãndos singulos lapides et singula ligna ꝓ oĩa loca cuz essent velut infinita ligna ⁊ lapides ꝓ tãto edificio. Scõo q; dato q; esset copia hui⁹ sãguis vel vt aq̃ nõ videbat sufficere quia hoc esset ad scindẽdũ ligna et lapides ꝓ lineã rectã sz nõ ad poliendũ et planandũ q̃ tũcũq; z. n. lignũ aliqõ ỹm lineã rectã scidat ĩdiget politioe q̃ ẽ op⁹ ruine. oĩa ãt ligna q̃ ponebãt in tẽplo dñi polita erãt cũ eẽt opus ꝓciosũ et nõ relinq; et aliqd rude et ĩpfectũ in tali edificio. iõ sanguis ille fabulosus nõ sufficeret ad faciendũ qcqd in lignis et lapidib⁹ fieri deberet sed esset insup neĉia politura q̃ fieret cũ ferramẽtis. Tertio et ꝓcipue q; hoc falsũ ẽ. nã scꝑtura asserit lapides q̃dratos et dolatos ab artificib⁹ electis et ligna eodẽ mõ. sic p;. 3. reg. 5. c. ſ. ꝓcepit rex vt tollerent lapides grãdes ĩ fũdamentũ tẽpli et q̃drarẽt eos quos dolauerũt cemẽtarij salomõis et cemẽtarãt poro biblij pauerũt ligna et lapides ad edificãdũ domũ dñi q̃ nõ fuit facta cessio et dolatio ꝓ sãguinẽ ỹmis: sz ope q̃dratario a cemẽtarijs. et q; pl⁹ est q; vt ista fierẽt apte: iussit salomõ eligi artifices alios sapiẽtiores q̃ essent in tra ĩsrl. ſ. fidonios q; erãt egregij in arte scissoria lignorũ et ꝓ his rogauit salomõ hyrã regem tiri vt cederent ligna dicẽs: scis q; nõ ẽ in pplo meo vir q; nouerit ligna cedere sic sidonij. 3. re. 5. ⁊ sco palipo. 2. Quarto et adhuc efficatius q; qñ reddit cã huius magne rei. ſ. q; nõ audit⁹ fuerit malle⁹ neq; securis nõ ór q; fuerit ꝓpter sanguinẽ alic⁹ aĩalis neq; etiã q; acciderit ex miraculo sz poĩt cã. ſ. q; anteq; adducerẽt lapides et ligna ad locũ edificij erant q̃drata et polita et nichil opus erat nisi locare ea in suis locis. sic ór. 3. re. 6. c. ſ. dom⁹ ãt cũ edificaret de lapidib⁹ dolatis atq; pfectis edificata est et malleus et securz et oẽ ferramẽtũ nõ sũt audita in domo dñi cuz edificaret. Et ita asseritur lapides de qb⁹ domus edificata ẽ fuisse dolatos. i. quadratos et pfectos. i. politos. ſ. q; nichil vltra in eis necessariũ erat. q̃ nõ erãt cesi cũ sãguĩe. sz ope artificũ cesi dolati et leuigati atq; politi. Et de lignis idẽ est iudicandũ. ⁊ ista ponit cã q̃re securis et malleus et serra et ferramẽta alia non audita sunt ĩ domo dñi. ſ. q; lapides qñ illuc ducebãt erãt dolati et pfecti. ¶ Querit quõ ꝓueĩt ad ꝓpositũ istõ qõ iductũ Q°. 98. ẽ de lapide angulari. ¶ Dõm q; xp̃s vocat lapis ꝓpt firmitatẽ q; q in eũ credit nõ ꝓfũdet. etiã q; ipe ẽ fundamentũ ꝓter qõ nullũ aliud poni põt. 1. cor. 3. Et lapidi ꝓuenit eẽ fũdamẽtũ ꝓpter soliditatẽ. Edificatores vocant hic pncipes sacerdotũ q; debebãt pplm edificare dño in domum ĩ q̃ habitaret q; dom⁹ dei ẽ cor iusti. lapidẽ etiã vocauit xp̃m daniel dicẽs lapidẽ esse abscisũ de monte sine manib⁹. sic. d. eusebi⁹. lapis ãt ór xp̃s ꝓpt terrestre corp⁹ abscisus sine maĩb⁹ ỹm visionẽ danielis ꝓpter ortũ ex virgine. Lapis autẽ nõ argẽte⁹ neq; aure⁹ q; nõ rex aliqs gloriosus sz hõ hũilis et abiect⁹ ꝓper qõ edificãtes eũ reꝓbauerũt Beda ẽt. d. eosdẽ synagoge magꝝos quos. ẽ. colonos dixerat nã edificatores appellat: q; q subditã sibi plebẽ ad ferẽdos vite fruct⁹ q̃si vineã videbat excolere ip si quoq; hãc deo ĩhãtatore dignã q̃si domũ ꝓstruẽ atq; ornare ꝓcipiebãt Lapidẽ istũ reꝓbauerũt edificãtes q; xp̃m reprobauerũt pncipes sacerdotũ et pharisei dicẽtes eũ samaritanuz ẽ et demoniũ hzẽ. ioh. 8. et eũ nõ eẽ a deo qui sabbata non custodiret. ioh. 9. et eũ esse blasphemũ. ſ. de bono ope nõ lapidam⁹ te sz de blasphemia. ioh. 10. et dixerũt eũ eẽ reũ mortis. ſ. 26. ⁊ mar. 14. et eũ malefactorẽ vocauerũt. ſ. si nõ esset hꝫ malefactor nõ eũ tibi tradidissemus. ioh. 18. c. et multa hmõi. sic d. crisos⁹. lapidẽ xp̃m vocat. edificatores ãt iudeorũ doctores q; xp̃m reꝓbauerũt dicẽtes: hic nõ ẽ a deo. Et idẽ. d. theophilus. fact⁹ ẽ lapis reꝓbatus in caput anguli claudẽs duos parietes. ſ. efficiẽs vnũ tẽplũ in deo ex gẽtilib⁹ ⁊ iudeis q; erant penit⁹ diſiũcti et aduersi. fuit ãt ĩ capite q; ipe ꝓstitut⁹ ẽ inquã tũ hõ caput oĩs create cũ p sanguinẽ suuz acqsiuerit sibi oĩs hoĩes. actu. 20. c. Et ita apls. d. q; ipe ẽ lapis ãgularis q; fec vtraq; vnũ. sic. d. rabanus. sz edificatorib⁹. i. pncipib⁹ nolẽtib⁹ idẽ lapis caput anguli firmauit. q; de vtroq; pplo quot quot ipe voluit sua fide ꝓiũxit. Et theophil⁹. d. fact⁹ ẽ caput anguli. i. caput eccle. ãgul⁹ nãq; eccl̃ia ẽ q̃si cõiungens iudeos ⁊ gẽtiles. A dño factũ ẽ istõ ⁊ ẽ mirabile ĩ oculis nr̃is. Ye mirabile erat q; ille hõ quẽ illi despectũ hẽ hãt virũ dolorz ⁊ afflictionũ nõ hãtẽ spẽz ⁊ quẽ nõ reputauerũt post mortẽ crucis ꝓstituerẽt dñs oĩs create ppetuo honore vt de⁹ vera totoꝛbe colẽd⁹. Et poĩt istõ ad magnã ꝓfirmationẽ argumẽti xp̃i. q; poterãt dicere pncipes. verũ ẽ q; scꝑtura est de lapide reꝓbato cõstituto in caput anguli. sz illõ fuit res gesta ⁊ nichil aliud designat. Et tunc xp̃s nõ posset illõ deducere ad ppositũ suũ. ad hoc q̃ ẽ ꝓfirmatio ex ỹbis scꝑture. q; ór a dño factũ ẽ istõ et ẽ mirabile in oculis. i. nõ accidit illõ ex errore artificũ sz ex volũtate dei spãli. si ãt solũ eẽt illõ res gesta nõ curasset scꝑtura illõ tradẽ lr̃is. etiã si nõ eẽt istõ factũ signatiuũ alic⁹ rei nõ curaret de⁹ hoc q̃si mirabiliter agẽ ⁊ tñ mirabiliter egit ⁊ scꝑta hoc asserit iõ ĩtẽdebat aliqd aliõ designare. Jtẽ q; scꝑtura nõ curaret cũ tãta attẽtiõe rẽ istã scribere. nã dato q; diceret rem gestã. i. q; lapis reꝓbatus ab edificantib⁹ ꝓstitutus est in caput anguli non curaret addere a domino factum est

istud ⁊ illud .s. est mirabile in oculis nostris. ⁊ tamen addidit. ideo erat ad aliqd designandũ p̃ter ipsam rẽ gestã. ⁊ ita fuit ad significationẽ exaltatõis xp̃i. ¶ Querit qd voluit xp̃s dicere .s. auferet a vobis regnũ dei? ¶ Aliq accipiũt p̃ regnum dei sctãm scripturã q̃ data fuit iudeis ⁊ manebat in ptãte p̃ncipum sacerdotũ. cũ reprobati sunt fuit ablata scriptura ab eis sic dicit Cristo. Regnũ dei dicit mysteria regni .i. diuinas scripturas quas tradidit dñs p̃mũ ppl̃o illi prioꝛi. ¶ Sz dom̃ q̃ scripture nõ sunt ablate: qꝛ adhuc manẽt sacre scripture apud iudeos sicut p̃us: cũ tot libros habeãt sacros quot p̃us: nisi forte intelligas q̃ auferet ab eis sacra scriptura nõ quidẽ de facto sed de iure. qꝛ anteq̃ reprobaret ppl̃us iudaic⁹ ptinebat ad eũ tenere sacras scripturas q̃ sunt diuine: ⁊ nõ ad alium ppl̃m. cũ vero cessauit ppl̃us ille esse ppl̃us dei negato xp̃o. Daniel. 9. c. nõ habuit ius retinẽdi sacras scripturas q̃ ad solũ ppl̃m dei pertinẽt: sz de facto detẽtat aliena. sz sicut mutat⁹ est status ppl̃i .s. q̃ sacerdotiũ nõ mãsit apud iudeos neqz cultus: sz trãsiuit ad aliũ ppl̃m. ita ⁊ libri legis nõ debuerũt manere apud illos: sz trãsire ad aliũ ppl̃z. sic dicit apl̃s ad Hebꝛ. 7. c. Trãslato sacerdotio: necesse est vt legis trãslatio fiat. Secundo p̃t accipi regnũ dei p̃ intellectu sacre scripture. istum enĩ intellectũ habebãt sacerdotes ⁊ legis periti iudeoꝝ: qꝛ ante aduentũ xp̃i ĩtelligebãt legẽ sicut de⁹ eã dederat. ⁊ habebãt spem de messia venturo. nõ ad iobem miserũt an eẽt messias querẽtes. Jo. 1. c. ⁊ sperabãt bonũ suũ ex messia post xp̃i aduentũ: ⁊ predicationẽ ⁊ occisionẽ eius p̃ illos ablat⁹ est ab eis intellectus sacre scripture. qꝛ excecati sunt ita vt eũ q̃ erat spes totius legis ⁊ totũ bonũ ipsoꝝ nõ intelligerẽt: neqz p̃ illũ saluarent. Hec aũt excecatio est de qua apl̃s ad Ro. 11. Cecitas ex parte cõtigit in israel donec intraret plenitudo gẽtiũ. ⁊ datus fuit iste intellectus scripture alteri gẽti: qꝛ totus intellect⁹ scripture pẽdebat in hoc q̃ erat agnoscere eũ quẽ tota scriptura p̃mittebat: ⁊ ad quẽ tota illa tẽdebat .s. messiã. Hũc aũt intellexerũt gẽtiles q̃ crediderũt in eũ: ⁊ generaliter oẽs credentes ex quacunqz natione essent: iõ datũ est regnũ dei .i. iste intellectus scripture alteri gẽti. Tertio p̃t accipi regnũ dei p̃ ecclesia: nã vere illa est regnũ dei in terris: ⁊ disponit ad regnũ dei qđ est in celis. ⁊ sicut nũc est ecclesia: ita semp fuit ecclesia: ⁊ eadez ecclesia est p̃ cõtinuationẽ a p̃ncipio seculi vsqz ad finẽ: solũ aũt mutant̃ psone. sicut est semp idẽ fluuius p̃ ptinuitatem flucus: sz non maneãt eedẽ partes aq̃ hodie q̃ heri fuerũt. Et est ista ecclesia regnũ dei: qꝛ sup̃ istos q̃ in ea sũt regnat de⁹ per gr̃am ⁊ nõ sup̃ alios. qꝛ sicut nũc impossibile est aliquẽ extra ecclam existẽtẽ saluari. eꝫ de sum. trini. c. firmiter. sic ⁊ oĩ tpe nemo saluabat̃ nisi q̃ de ecclesia esset. Sz differt: qꝛ nũc õ ecclesia sunt solꝰ xp̃iani: tũc aũt erãt de illa oẽs credẽtes siue in dei siue gẽtiles. ⁊ tñ p̃cipue cõsistebat regnũ dei in⁹ iudeos in q̃tũ illi magis ptinebãt ad deũ p̃ spãlẽ cultũ ⁊ fidẽ q̃ cetere gentes: sz ille saluari possent. Ista aũt ecclesia ablata est de iudeis: qꝛ ante mortẽ xp̃i erãt illi de ecclesia: ⁊ poterat eis eẽ salus in statu illo. nũc aũt xp̃o mortuo nõ est eis sal⁹. ⁊ ita ablatũ est ab eis regnũ dei .i. ecclesia. Quarto mõ accipit̃ regnũ dei p̃o ptãte sup̃ regnũ dei .i. sup̃ ecclam. Hãc aũt ptãtẽ tenebãt p̃ncipes sacerdotũ. deus enĩ tradiderat illis solis ptãtẽ ministrandi: ⁊ alijs sacerdotib⁹ minoꝛib⁹ sub eis cõstitutis. Exõ. 3. ⁊ 17. c. ⁊ ipsis dederat ola iura p̃uenĩtia ex sacrificijs ⁊ oblationibus. Exõ. 18. ⁊ Deut. 18. ⁊ Josue. 13. Et de isto p̃cipatu gaudebãt isti: qꝛ honoꝛabãtur ⁊ locupletabant̃. de hoc maxime intelligitur dictũ xp̃i. Et pz p̃mo: qꝛ xp̃s loq̃bat̃ h̃ q̃ p̃ncipes ⁊ seniores phariseos ⁊ scribas solos: ⁊ nõ q̃ pp̃lm. ⁊ tñ q̃ tũ ad ceteros modos cõe erat q̃ auferebat̃ tã p̃ncipib⁹ q̃ populo. In isto aũt q̃rto mõ id qđ auferebat̃ ptinebat solũ ad p̃ncipes: qꝛ ipsi gaudebãt hoc honoꝛe ⁊ puẽtib⁹ quos a ppl̃o suscipiebãt. q̃ de hoc intelligit. Et idẽ est q̃tũ ad seniores ⁊ scribas ⁊ phariseos. qꝛ sz isti si nõ erãt sacerdotes nõ p̃cipiebãt aliq̃ iura sacerdotij: tñ q̃diu durabat iste mod⁹ p̃ncipat⁹ ipsi p̃erant populo q̃ in aliqbus alijs .s. in iurisditõe ⁊ doctrina ⁊ modo religiõis .i. seniores in iurisditiõe. scribe in doctrina. phariseí in mõ religiõis ⁊ vite. ⁊ ob hoc singuli hẽbãt honoꝛes p̃prios ⁊ q̃dã emolumẽta p̃cipiebãt. mutato aũt statu illo oẽs pdiderũt p̃mat⁹ suos ⁊ honoꝛes. ⁊ iõ oĩb⁹ eis ablatũ est regnũ dei. Scõo pz: qꝛ dixerat xp̃s ĩ pabola de agricolis q̃ auferretur illis vinea ⁊ daret̃ alijs agricolis. sz auferre vineã nichil aliud erat nisi q̃ nõ p̃essent illi: neqz p̃ciperẽt emolumẽta õ vinea. erãt aũt vinea ppl̃s: ⁊ agricole p̃ncipes sacerdotũ. q̃d qđ auferẽdũ õꝛ erat ptãs quã exercebãt p̃ncipes sup̃ ppl̃z ⁊ emolumẽta q̃ p̃cipiebãt de illo. Tertio pz: qꝛ xp̃us dicebat ista ad oñdẽdũ mala q̃ vẽtura erãt sup̃ istos p̃ncipes. malũ aũt nõ iudicam⁹ nisi qđ inuolũtarie patimur. sz de ceteris modicũ ⁊ oleret̃ p̃ncipes: vt si auferet̃ eis scriptura vel intellect⁹ ei⁹dũ tñ maneret ipsis honoꝛ p̃ncipat⁹ sui ⁊ emolumẽta. de quo ãt maxime dolerẽt erat ablatio honoꝛis ⁊ emolumẽtoꝝ. istud est õ quo xp̃s loquit̃. ¶ Querit quõ dabit̃ regnũ celoꝝ gẽti faciẽti fruct⁹ ei⁹? ¶ Dom̃ q̃ in oĩb⁹ modis expositionũ q̃b⁹dã regnũ dei ablatũ a p̃ncipib⁹ sacerdotũ õꝛ datũ alicui gẽti faciẽti fruct⁹ ei⁹. Cessauit eĩ stat⁹ ille ppl̃i iudaici ⁊ legis veteris: ⁊ cepit stat⁹ sub nouo testa. in quo est alia gens q̃ p̃us erat. s. alia realiter. ⁊ alia fm̃ moꝛes. nã p̃us soli iudei p̃tinebãt ad illũ statũ. nũc vero cõuersi tã ex gẽtib⁹ q̃ ex iudeis: etiã illi q̃ ex iudeis ad xp̃m cõuersi lũt ⁊ manebãt p̃us sub illo statu veteris testa. nõ sunt iã tales q̃les p̃us. ⁊ ita alteri gẽti datũ est regnuz dei. Accipiẽdo p̃mã expõnẽ q̃mis p̃cedẽtis. s. regnũ dei p̃ sacra scriptura est verũ q̃ p̃ncipes sacerdotũ nõ faciebãt fructũ sacre scripture: qꝛ irritã faciebãt legẽ moysi nõ ꝟuãres eã. nam minima legis obseruabãt. ea ꝟo q̃ p̃cipua erãt nõ faciebãt. vt õꝛ. Ĵ. 23. c. Ue vob̃ scribe ⁊ pha. hipo. q decimatis mẽtã ⁊ anetũ ⁊ ciminũ: ⁊ relinq̃tis q̃ grauioꝛa sunt legis iudiciũ ⁊ miseri coꝛdiã. gens aũt cui data est sacra scriptura obseruat misericoꝛdiã ⁊ iudiciũ q̃ sunt p̃cipua in lege. iõ facit fruct⁹ legis. Scõo mõ accipiẽdo illi .i. p̃ncipes nõ fecerũt fruct⁹ regni dei qꝛ tenẽtes scripturã nõ secuti sunt sensum ei⁹: qꝛ nõ curauerũt agnscere xp̃m quẽ ex ipsa lege agnoscere poterãt. ⁊ iõ excecati sunt. gens aũt cui dat̃ regnũ dei .i. intellect⁹ sacre scripture sic xp̃m agnouit ita eũ colit. hoc enĩ fuit nõ facere fructũ: qꝛ cum agnouerũt vel agnscere potuerũt: nõ honoꝛauerũt eũ vt xp̃m: sz iniqtas eoꝝ excecauit eos. ⁊ hoc est qđ imponit vt crimen apl̃us gẽtib⁹. ad Ro. 1. c. q̃ cũ deũ cognouissent: nõ vt deuz coluerũt neqz adoꝛauerũt: sz euanuerũt in cogitatõibus suis. Gens ista fructũ facit: qꝛ q̃tũ agnuit tãtũ coluit. Tercio mõ accipiẽdo: illi nõ faciebãt fruct⁹: qꝛ nõ opabant̃ vt exñtes in ecclesia ĩtra quã est sal⁹. sz sola lucra tpalia q̃rebãt. gẽs aũt cui datũ est regnũ facit fruct⁹ ecclie: qꝛ totũ desiderĩ ei⁹ erat acqrere vitã eternã ad quã est congregatio ista ordinata: ⁊ maxĩe in eccl̃ia p̃mitiua. Quarto mõ nõ faciebãt fructũ p̃ncipes sacerdotũ. qꝛ officiũ pastoꝛis est inuigilare vtilib⁹ gregis sui et ad spũalia pascua deducẽ: illi⁹ salutẽ q̃rere: ⁊ nõ spolia. p̃ncipes aũt soli auaricie insistẽtes emolumẽta p̃curabãt: ⁊ salutẽ gregis negligebãt. ĩmo pturbabãt ne ipsi carerẽt hac tpali vtilitate quã desiderabãt. p̃ncipes aũt gb⁹dat⁹ est p̃ncipat⁹ eccl̃ie in nouo testa. s. apl̃i ⁊ successoꝛes charitate feruẽtes sola spiritualia incremẽta desiderabãt nichil a gregib⁹ accipiẽtib⁹. sz potiꝰ se p̃ illis morti exponẽtes. qꝛ tales docuit xp̃s esse bonos pastoꝛes. Jo. 10. c. ⁊ ita gens ista cui traditũ est regnũ dei facit fruct⁹ ei⁹. ¶ Querit quõ õꝛ q̃ turbe hẽbant xp̃z vt ppbaz? ¶ Dom̃ q̃ ista opinio mouebat iudeos bonos ad exhibẽdũ reuerẽtiã xp̃o: qꝛ eũ vt ppbam hẽbãt. ⁊ q̃ ppba est a deo est: q̃ ãt a deo est recta agit ⁊ loq̃t: ⁊ honoꝛe dign⁹ est. iõ nõ erat p̃mittẽdũ q̃ qs iniuriã inferret ei. ⁊ ita ppl̃s hoc agẽtes nõ permittebat q̃ p̃ncipes nocerẽt xp̃o mittẽtes man⁹ in eũ. sic enim p̃ncipes putauerũt: sciebãt enĩ q̃ talẽ opinionẽ ppl̃s hẽret de iesu: iõ q̃uenĩes erat q̃ nõ p̃mitteret quẽq̃ inferre ei manus. Sz cũ õꝛ q̃ eũ vt ppbam hẽbant: putãt qdã q̃ intelligãt q̃

non credebant eum esse ꝓphetam: sz ꝓphete similem: qz dicit sic ꝓphām. ¶ Sz sciēdū q lz ppl's aliqd de xpo bñ crederet: nō pueniebat ad credēdū illō qō digne de eo credebāt. s. q eēt filiꝰ dei. sic dic Drige. Sapiūt qdē aliqd de eo qō verū est ꝓphetā eū estimātes. nō āt magnitudinē eiꝰ, itelligūt fm q erat filiꝰ dei. ¶ Querit occasiōe eox q dicūt. ℈. de agricol'. s. q di xerūt. b est heres: an iudei aḡuerit xpm añq eū occiderēt: t qd de eo aḡuerit: ¶ Dōm q de xpo duo erāt cogscēda. s. q deꝰ erat: t q erat xps siue messias. t de ābobꝰ dōz: q aut q̄rit an iudei ista duo cogūerit de iesu: vel potuerit ea cogscē. De secūdo dōm q potuerūt cogscē ea. qz scpture vtrūqz de xpo dixerūt t oñderūt. sic t nos ex veteribꝰ scpturꝫ vtrūqz accipimꝰ t maxie q̄tū ad oñdēdū q erat messias. De ꝑmo dōm q iudei. s. ꝓncipes t ceteri q mortē xpi tractauerūt nō cogūerit eū eē deū neqz messiā. t hoc ex de ill' sol' q xpm morti tradiderit. nā alij iudei credebāt iā in xpm: t hi nouerāt eū esse messiā t filiū dei. sic cecꝰ natꝰ ab eo illumiatꝰ: cū ipse dixit se eē filiū dei t ille eū adorauit. Jo. 9. c. t alijs se cogscēdū dedit q eū filium dei vocauerūt. ℈. 14. c. nā adorauerūt eū dicētes. Ve filiꝰ dei es. hi āt nō ꝓspirauerūt neqz ꝓsenserūt in mortē xpi: sz q eā p curauerūt aut ꝓsenserit in eā nō nouerāt eū eē deū neqz messiā. Primū āt tenēdū vt simplr. s. q nō solū q̄n tractabāt de occisione eiꝰ nō nouerāt eū eē deū. i. nō cōsiderabāt impediētibꝰ passiōibꝰ rāconis ire t iuidie. vt dic Aristo. sz etiā q nūq̄ nouerāt eū eē deū. et pz ꝑmo: qz si aliquo tpe aḡuissent ꝓncipes iudeox xpm eē deū adorassent illū: cū illū pnē sibi viderent. Scō pz: qz nō solū ꝓncipes nō cogūerūt xpm eē deū: sz etiā q̄n ipse videbāt de se hoc dicē idignabāt illi tāq̄ si blasfemiā diceret. vt pz Joh. 10. c. s. De bono ope nō lapidamꝰ te: sz de blasfamia. Tertio pz: qz si aliq̄n ꝓncipes sacerdotū cogūissēt xpm esse deū nūq̄ auderēt qcq̄ cō eū machinari siue de morte siue de malo. qz cū deꝰ sit oīpotēs posset eos stati delē: cū talia cogitarēt. t rōnabilit timere hoc deberēt. qz si deꝰ erat nosset oēs cogitatōes eox: etiā añq̄ ꝓdirēt in actū: t timē deberēt q mox eos deleret. Quarto: qz si iudei crederēt xpm esse deū: dato q putarēt q nō inferret eis mala ꝑ prauis cogitationibꝰ t actibꝰ q̄si nimis benignꝰ existētes: tñ scirēt q nō poterat pati mortē: aut aliqd mali. qz deꝰ ipassibil est: t ita nō conarēt ad id qō scirēt ipossibile. Quinto: qz dato q iudei putarēt q xps inq̄tū deꝰ nō posset pati: posset tñ occidi inq̄tū verꝰ hō: sic vt factū est nollēt eū occidē si scirēt eū eē deū: qz si scirēt eū eē deū scirēt q nō poterat pati nisi volēs: t q nichil ꝯ intōz suā fieri possz. iudei tñ volebāt occidē xpm ne oēs crederēt in eū: t trāsferret iudeos ad alterox modū viuēdi: t ita piret ꝓncipibꝰ surꝰ ꝓncipatꝰ: vel ppt xpm alie gētes inaderēt ꝓncipatū eox. Joh. 11. Quid facimꝰ qz h hō mlta signa fac. Sexto: qz modꝰ datꝰ a nicolao ad euitādū incōueniētia nō sufficit. s. q a ꝓncipio sciuerit eū eē deū: t postea aduenīte passiōe iḡrauerint. sic fit de incōtinēte: qz incōtinēs p aduētū passiōis nō obliuiscit: sz turbat. t cessat ꝓsiderare: quia alꝰ si passio deleret: ꝓsus opinionē eiꝰ deleret tā vsum q̄ ꝓticulare. t cessante passione nō hēret incōtinēs rectā opinionē: sz vl hēret falsū vl nullā. ita vt de nouo illā dēret acqrere. sz hoc falsū est: qz mox vt incōtinēs soluit a passione icipit recte opinari: t est penitiuꝰ. 7 ethicox. Septio pz: qz si darem q ꝓncipes iudeox aliquo tpe aḡuerit xpm eē deū nō possemꝰ satisfacē scpture. nā ōr. 1. Chor. 2. de xpo q est dei ℣tꝰ t dei sapīa abscōdita in misterio sz quā nēo ꝓncipū huiꝰ secli coḡuit. t loq̄t de ꝓncipibꝰ iudeorū. vt pz ex lra sequēti. Scōa ps ꝯclonis erat q iudei q mortē xpi tractauerūt nescierūt eū eē messiā. Nicolaꝰ aūt tenet q sciebāt eū eē messiā: t ita dicit alios tenere. Et videt fere oēs rōnes supraposite applicari posse ad hoc: lz nō ita efficacit sicut ad pbādū q nesciebāt eū eē deū. nō erat ℣isile: qz si scirēt illū messiā vellēt eū occidē. qz messias erat totū bonū qō iudei expectabāt. t iō nēo illox vellet occidē messiā: qz ꝑ hoc se ꝓuabat toto bono. Scō qz cū messias ꝑdicit mitteret a deo si qs mitteret manum in illum scienter timere poterat rōnabiliter: qz deꝰ eū deleret statī. t iō nēo auderet mittē manū in eū. Sz his nō obstātibꝰ dōm q iudei q tractauerūt mortē xpi nō cogscebāt eū eē messiā qn tractabāt mortē eiꝰ: nec vnq̄ añ hoc. t lz n cogūerit iudei iesū eē deū nec messiā peccauerit nimis occidēdo eū. Prio: qz iuste eū occiderit: pctm enī nō fecerat: nec inuētꝰ fuerat dolꝰ in ore eiꝰ. 1. Pet. 2. c. et sic coram deo erat uno cēs: ita t coram hoibꝰ. nā iudex nō iuenit cām vllā pene in eo. Joh. 18. cū ait pilatꝰ. Ego nullā cām mortis iuenio in eo. nephas aūt est inocētē occidē. iō peccabāt illū occidēdo. sic dixit petrꝰ oñdēs grauitatē delicti huiꝰ. Vos scm̄ t iustū negastis t homicidā petistis donari vob. act. 3. c. Scō peccauerūt: qz ex iniquo zelo. s. ꝓpt inuidiā t odiū eū scirēt illū eē bonū t ꝑfectū opibꝰ eox malignis: ne ꝓpt bonitatē illi' subtraheret ipis ꝓncipatꝰ ppli t emolumēta q̄ pcipiebāt. sic ōr Esdar. 15. Sciebat enī q ꝑ iuidiā tradidissēt eū sūmi sacerdotes. Tertio peccauerūt: qz lz nō cogūerit eū eē messiā nec deū: tñ cogscē potuerūt tā ex scpturꝫ q̄ ex factꝫ eiꝰ. vt. ℈. dicet. t cogscē noluerūt iō fuerit ī culpa cū iḡrarēt ea q̄ ꝓferebāt. iḡrātia tñ eiꝰ qō ꝓfert nō excusat. z. ethicox. t maxie: qz in istā iḡrātiā icidit ex alia culpa. s. ex odio t inuidia. nā si qs aīo recto nō cōmoto aliq̄ passiōe ꝓsideraret facta xpi t ꝓsideraret scpturas potat cogscē q ille erat messias t deꝰ. ꝓncipes āt iudeox erāt affecti inuidia t odio ꝯ ipm. iō nichil poterāt in bonū interptari circa ipsum de eo qō posset verti in dubiū. t sic factū est q iḡrauerit eū eē deū t messiā. t qz ista iḡrātia ꝓuenit ex delicto nō excusat a pctō. iō peccauerit occidēdo xpm. Tertio pōt dici q aḡuerūt eū eē filiū dei t messiā: nō qdē p certitudinē t euidētiā: sz fm q̄ndā opinionē q̄ interdū subītrabat aīos eox: sz nō ꝑsuadebat: qz leuis erat: t ita vt illa opīo magz eēt ꝓncipiū dubitādi t ingrēdi q̄ assentiēdi. Et ita aliq̄n ex dubitōe q̄ subozieba tur eis ḡrebāt. vt. ℈. 26. t Esdar. 14. ōr q ꝓnceps sacerdotum adiurauit iesū dicēs. Adiuro te ꝑ deū viuū vt dicas michi si tu es xps filiꝰ dei. t tñ nō mouerēt ad q̄rēdū hec nisi viderent aliq̄ circa xpm ꝓpt q̄ putari possz ipm eē ꝑm t filiū dei. t ita deducerēt eos ī dubiū. t q̄tū ad hoc dicebāt aḡuisse euz: qz ve ista noticia fuisz in eis firmata t plena nisi iuidia t odiuz supueniētia ipedirēt. ¶ Circa illa aūt q̄ nicolaꝰ dic est aduertēdū q ipse vult: t dic ab alijs ꝓsuppositū q iudei cogscebāt iesū eē messiā: eo q sciebāt auctes scpture q̄ pōebāt signa aduētꝰ t determiatōz tpis t modū viuēdi. t iō ifert q illi rōe scirēt eū eē deū. qz sūt auctes mlte ad oñdēdū messiā eē deū. Dicēdū circa ꝑmū. i. ad hoc qō est iesū eē messiā q iudei nō cogūerūt illū. t lz sint auctes de tpe aduētꝰ eiꝰ: vt de signis aduenīēdi: t de ꝯditiōe t mō veniēdi: tñ nō cogūerūt eū: eo q ista nō nccio oñdūt: sz ꝓbabilit: t causant q̄ndā opinionē. Et hoc ꝓpter duo. ꝑmo gñaliter circa oēs auctes sacre scpture tā legis q̄ ꝓphārū q̄ de messia loquūt. nā varie exponūt: t sequūtur qdā vnū sensū alij aliū. iō qdā dicūt dēre itelligi de messia alij dicūt q nō. iō ex taliter se hītibꝰ nemo pōt inferre aliq̄ ne cessariā ꝯclusionē euidēter. t maxie erat tpe aduētꝰ xpi t añ ipsum. nā nūc oēs auctes q̄ de messia loquūt sūt a mltis exposite: t xpus met illas declarauit aplis. luc. 24. duobꝰ discipulis eūtibꝰ in emaus xps declarauit oēs scpturas q̄ de ipso erāt. s. t incipiēs a moyse t ab oībꝰ ꝓphetis interptabat eis in oībus scpturis q̄ de ipso erāt. vñ plures auctes iā allegate sūt a xpo t aplis: t deducte de ipso in sacra scriptura de qb ncē est intelligi ō messia: cū ibi asserat. iō nos ō paucis dubitamꝰ. apō iudeoz aūt tūc nulla talis declaratio erat. iō difficile erat eis intelligere q̄ auctes intelligerēt de messia. t lz de aliqbꝰ esset eis notū ō multis alijs dubitabāt. Scō qz alit iudicat ō re añq̄ cognoscat alit postq̄ cogscit. nā añq̄ cognoscat oportet ꝑbare illā esse ex cōditiōibꝰ suis. postq̄ cognita est applicamꝰ illi cōditōes suas. Primū est difficile. sc̄z facile, ita de xpo est: nā iā cōstat nobis iesū eē messiā. t iō nichil restat nisi applicare ei ola q̄ ō messia dicta erāt q̄rēdo quō ꝓueniat ei. t hoc facile est

D°. 102

D°. 103

quia omnia gesta fuerunt iam tam de aduentu ꝙ vita ꝙ mor te ꝙ resurrectõe ꝛ ceterꝫ: ꝛ sic ꝓstat eũ ee messiã. qz nichil mãet ei applicãdũ ꝺ quo nõ appet ꝙ iã illi cõpetiuit. sec9ãt erat qñ ipse venit. qz lz ꝓstaret q̃ erãt auctes sacre scpture q̃ de eo loq̃ bãt: qꝺ tñ falsũ est. tñ nõ potat ꝓstare ꝺ qbusdã q̃ ptinerent ad vitã ei9: lz nõ ꝺ oĩ bus quousqz cessaret viuẽ: ꝛ nõ potat ꝓstare ꝺ his q̃ ptiebãt ad mortẽ ꝛ resurrectõz ei9: ꝛ de his q̃ secutura erãt in discipul' ei9 q̃ oĩa ptinebãt ad messiã. ꝛ iõ neo potat tũc cogĩscẽ ꝙa esse ꝺ xpo oĩa q̃ ad messiã ptinebãt: ꝛ ꝓfir neqz potat iferre nccio ꝛ euidẽt ex dictꝫ sacre scpture eũ ee messiã. qz cognitꝫ qbu dã ꝓditõib9 ei9: ꝛ ñ oĩb9 ñ inferret ꝓuenĩt eũ ee messiã. qz aliqꝫ q nõ eet messias possꝫ ꝓuẽire cũ messia ĩ qbusdã ꝓditõib9: lz ne mo ĩ oĩb9. iõ veniẽte xpo neo cogĩscẽ potat sufficiẽt ꝛ euident ex sol' sacꝫ scpturꝫ eũ ee messiã. Tertio ĩ spãli ꝙtũ ad applica tõez aliq̃rũ auctũ q̃ videbãt ee notiores. accipiat auctas ꝺ eb dadib9 q̃ oñdit aduẽtũ xpi adhuc ñ colligit ex illa tãta ꝑcisio qn mãeat aliq̃nta dubitatio. ꝛ idẽ ꝺ alia. s. nõ auferet sceptr ꝺ iuda. qz dubiũ vt quõ aut qñ ablatũ ẽ sceptr ppt variũ modũ dñandi circa tpa natitatꝫ xpi. ita vt ẽt nob nũc post oĩa illa fctã ꝛ ꝓstito ꝙ iesus sit messias sit difficile oñdẽ ꝙ nõ fuit ablatus sceptrũ ꝺ iuda quousqz xps nat9 est. vt late dictũ ẽ. ꝟ. 2. c. q. vlt. ꝛ circa ꝑnci. c. eiusdẽ. Quarto: qz dato ꝙ ponerem9 ista cũ ꝑ cisiõe. s. vt ex scptura sciret natitatis dies messie añ ꝙ eet: qꝺ nõ est verũ: adhuc nesciebat qs eet. qz mlti eodẽ die nati sũt int iudeos: ꝛ ĩ eodẽ loco. s. in bethleẽ ꝛ finib9 ei9. ꝛ iõ ex hoc nõ ha bet certitudo aliq̃ quousqz oĩa q̃ ad messiã ptiebãt colligeret ꝛ videret ꝙ oĩa illa ꝓuenĩebãt iesu. ꝛ idez de qbuslibet alijs auctib9 ꝛ ꝓditõib9 ei9. vt de mõ viuẽdi. s. ꝙ sup asinã vẽturus eet. nã nõ ꝺ: quo tpe sup asinã vẽtur9 eet. ꝛ an sel' vel pluries vl' sp sup asinã veniret. ꝙ ãt aliqñ sup asinã veniret satꝫ leue si gnũ erat: qz mlti sup asinas eqtãtes ĩtroibãt ĩ ierlz: ꝛ p diuer sa loca iudeoꝝ. Quãto: qz ẽt circa ipa signa aduẽt9 xpi q̃ nõ suf ficiẽt oñõbãt a ꝑdi adhuc ipe reddidit ea min9 significãtia. nã signũ de tpe aduẽt9 ꝛ loco natitatꝫ sil' sũpta faciebãt aliq̃ tulã oñsiõz: ꝛ hãc xps abstulit. talẽ enĩ se ꝓstituit ꝙ nõ putaret a iu deis nat9 in loco in quo messias nascitur9 eet. nã ille nascitur9 erat ĩ bethleẽ. ꝟ. 2. c. ꝛ ita nat9 est. e. c. lz statĩ trãslat9 ẽ ide ĩ naza reth: ꝛ mãsit ibi sp cũ ioseph ꝛ maria mr e sua. Luc. 2. ꝛ. ꝟ. 2. ꝛ ita oẽs iudei putabãt eũ nazarenũ: ꝛ ñ bethleemitẽ: vñ sic eũ sp vocauerꝫ ꝛ mũq̃ bethleemitẽ. Et ista fuit magna occasio q̃ re iudei nõ credebãt in eũ: qz nõ solũ nõ credebãt eũ ee messiã lz videbãt iferri ex h9 ꝙ ipossibile erat eũ ee messiã. ꝛ ꝑz Jo. 7. vbi turbe ꝓtẽdebãt int se ꝺ eo. nã qbusdã dicẽtib9 eũ ee mes siã ppt signa magna. s. cũ xps venerit nũqd plura si gna faciet q̃ ꝙ h̃ fac. alij dicebãt ꝙ ee nõ potat: qz erat nazaren9 ꝛ nõ de bethleẽ. s. qdã dicebãt. nũqd a galilea xps vẽit: nõne scptura dic: qz ex semĩe ꝺ ꝛ ꝺ bethleẽ castro vbi erat dõ vẽit xps. q. d. iste nõ venit in bethleẽ lz de nazareth galilee. Et eodẽ mõ ar guebãt pharisei oñdẽdo ꝙ nõ erat messias iesus. nichodem9 eñ vn9 de pharisеis fouebat ptẽ xpi ꝛ dixerũt ei ceteri phari sei. nũqd ꝛ tu galile9 es. i. foues opinionẽ galilei putãdo ꝙ ille sit messias. ꝛ seq̃. scrutare scpturas ꝛ vide ꝙ ꝓpha a galilea nõ surgit. i. messias nõ ꝑt nat9 eẽ de galilea sic̃ iste nat9 est. ꝛ ita nõ colligebat ex his auctib9 q̃ de ipso erãt eũ ee messiã. Dõz igit ꝙ ex auctib9 q̃ sunt de messia nõ potat p certitudinẽ iferre ꝙ iesus erat messias q̃diu ipse viuebat: lz ꝑbebat q̃dã suspi tio ad aliq̃liter putãdũ ꝙ ille erat messias. qz mũq̃ venerat ali qs cui tñ ꝛcordaret scptura de messia ꝙtũ illi ꝛcordabat: et potissime: qz nõ vnq̃ talia opa fecerat. ꝛ istz erat maximũ ar gumẽtũ quod xps sumebat ꝟ iudeos. Jo. 15. Si nõ venissem ꝛ opa nõ feciss̃ ĩ eis q̃ nõ ali9 fec: pctm̃ nõ hẽret. ¶ Sz dicet ad qd ꝙ pfuerꝫ signa data de aduẽtu messie: et de ceteris q̃ ad eũ ptinebãt. si ꝑ ea nõ cogĩscebat messias ꝑ certitudinẽ. Dõz ꝙ ꝓdi erãt ꝑmo ad dãdã aliq̃lẽ noticiã: lz nõ plenã certitudinẽ et ex ista aliq̃li noticia mouerẽt boies ad solliciti9 inuestigãdũ: et deus illustraret corda eorum vt agnoscerent messiaz: et cre derẽt in eũ. qꝺ nõ fieret nõ exñtib9 aliqb9 signis: nã ꝑsus vide ret tũc irrõnale credẽ poti9 hũc ꝙ illũ ee messiã. Scꝺo ꝓdi rãt ad sciẽdũ qs nõ eet messias. Nã sũt duo modi cogĩscẽdi de re. vn9 qd illa est. ali9 qd illa nõ est. et vterqz est vtilis. minor tñ est cogĩscẽ qd nõ est. et est facili9 bꝛe istũ modũ ꝙ alĩũ. vñ ꝺ deo in pñti nõ possum9 cogĩscẽ clare qd est. cogĩscim9 aũt clare qd nõ est. et ita circa messiã ꝑ illa signa sufficiẽt cogĩscebat qs nõ erat messias. qz qcũqz eet cui deesset aliqd de illis q̃ de messia di cũt nõ erat messias. ꝛ hoc valde ꝑderat ad nõ errãdũ circa sin gulos. nã si nulla signa eẽnt messie: vl' putarem9 quẽlibet esse messiã: vel nullũ. ꝛ ita multũ ꝑsũt signa illa. ꝛ ita signa ista lz nõ oñdãt euidẽt de aliquo ꝙ sit messias: oñdũt saltẽ ꝙ eẽ pos sit: ꝛ ꝙ nõ repugnet sibi ee messiã. sic̃ ꝑ eadẽ signa de alijs ꝑ bat ꝙ nõ possint ee messias. ¶ Sz dicet: cũ de9 potuissz ĩ scri ptura talia signa dare ꝑ q̃ euidẽt ꝛ sine errore cogĩsceret mes sias q̃re dedit talia ꝑ q̃ nõ potat cogĩsci euidẽt? Dõm ꝙ fuit ꝑmo ad securitatẽ xpi ꝙdiu erat paruul9. nã exñte adhuc illa dubitatiõe circa ꝑsonã messie qs ille eẽt: q̃suit eũ herodes ad occidẽdũ: ꝛ occidit ĩnocẽtes ppt eũ. ꝟ. 2. ca. ꝙto magis si ꝑso na sua eet nota oĩno ageret herodes ad occidẽdũ: ꝛ in toto or be ꝑseqũret eũ. ꝛ nõ possꝫ euadẽ nisi ꝑ miraculũ. ꝛ hoc erat in cõueniẽs: qz tũc nõ ꝑdicasset pacifice tãto tpe ĩ iudea: nec feciꝫ set ea q̃ fecit aggregãdo sibi apl'os: ꝛ fere tot9 mod9 vite xpi eꝫ set ali9 ꝙ fuit. iõ debuit iḡta ee ꝑsona messie ita vt ñ cogĩsceret euidẽt qs ille eẽt ꝙdiu viueret. Scꝺo fuit ppt meritũ fidei. qz de9 vult ꝑ fidẽ iustificare corda nr̃a. act. 10. Fide purificãs corda eor. ꝛ ista est fides circa redẽptorẽ nr̃m ꝑ quẽ est sal9. ꝛ tñ si eẽnt signa q̃ euidẽt ꝛ ex ncte sine vllo errore oñderẽt qs eet messias nullũ eet meritũ fidei: cũ eet ꝺmõstratio. iõ fuit cõ ueniẽs ꝙ nõ eẽnt talia signa: lz leuiora. Tertio fuit ppt salutẽ nr̃am ꝓcurãdã eo mõ quo de9 instituerat. ipse enĩ decreuerat saluare gen9 hũanũ ꝑ sanguinẽ messie. Si ãt messias eet hoĩb9 manifest9 nẽo auderet ĩ illũ mittẽ manũ. ꝛ si qdã ex supabũdã ti iniqtate hoc niterẽt ceteri q eũ agĩscerẽt nõ ꝑmitterẽt. ꝛ ita ñ possꝫ mori ꝑ nob ad salutẽ. iõ debuit ee aliq̃lr iḡt9 ita vt occi di possꝫ. sic dic̃ petr9. act. 3. c. Et nũc scio frẽs ꝙ ꝑ iḡrãtiã feci stis sic̃ ꝛ ꝑncipes vr̃i. s. occidẽdo xpm. ꝛ seq̃. de9 aũt q ꝑnũcia uit ꝑ os oĩuz ꝓphãrũ pati xpm suũ ipleuit sic. i. ꝑnũciauit ꝙ occidẽd9 eẽt ꝛ ipleuit sic. s. ꝑ iḡrãtiã vr̃am de q̃ ꝑmo ꝓcesserat q. d. nõ potuerat alr̃ ipleri qꝺ ꝑnũciatũ erat. ¶ Sz ꝓsiderãdũ ꝙ de9 prudẽtissime int hec tẽpauit. nã nõ fuit tã iḡt9 messias vt penit9 iḡraret ꝛ a nullo cogĩsci possꝫ. ꝛ vt occidẽtes eũ ꝛ nõ recipiẽtes manerẽt ĩculpabiles. nec fuit tã mãif: ste nor9 vt ho stes possent eũ dem̃iate ꝑseq: nõ dubitãdo de ꝑsona ei9: ꝛ vt tolleret loc9 fidei ꝛ sacr̃is salutꝫ nr̃e ꝑ eũ ꝓsũmãdis. lz signa fu erũt media int vtrũqz. nã aliq̃lr oñdebãt messiã. ꝛ iõ q illa di ligẽt attẽdẽ vellẽt cãrẽt sibi q̃ndã opĩonẽ ꝙ ille eẽt messias: lz nõ eẽt ista oĩno certa: lz ex hac bẽbat loc9 ad magis ingrẽdũz ꝛ credẽdũ id qꝺ signa euidẽt nõ oñdebãt ꝛ crederẽt q vellẽt. q ãt nollẽt credẽ nõ hẽret ncciam oñsiõnẽ ꝙ ille erat messias. ꝛ ita ꝑ iḡrãtiã q̃ndã possẽt illũ occidẽ. si ãt signa nulla eẽnt neqz fides locũ hẽret nec cogĩsci aliq̃ten9 messias possꝫ. ¶ Sod9 ãt quo messias cognit9 est ab aliqb9 tpe suo fuit: qz erant aliq̃ si gna q̃ boies mouẽ poterãt aliq̃lr ad suspicãdũ de eo ꝙ esset messias. ꝛ ad ingrẽdũ hoc efficati9. istud aũt erat ꝙ ille natus fuit tpe quo ꝓphe ꝑdixerãt: ꝛ in illo loco. lz istꝺ eẽt mltꝫ iḡtũ q putabãt eũ ee de nazaret. ꝛ qꝺ efficati9 his erat: qz ille facie bat talia signa q̃lia null9 vnq̃ fecerat: nec creꝺbãt factur9. Jo. 7. cũ dixerꝫ t̃be. Xps cũ venerit nũqd maiora signa faciet ꝙ q̃ h̃ fac. ꝛ tñ putabãt oẽs iudei ꝙ messias futur9 erat excellẽtior in oĩb9 opib9 oĩb9 alijs hoĩb9. ꝛ istꝺ max̃e mouebat. ꝛ ẽt xps istꝺ ꝓbebat ꝑ max̃io motiuo ad credẽdũ de ipso ꝙ erat messi as. Jo. 15. c. si ñ veniss̃ẽ. ꝛc. Cũ ãt ex his aliq hẽret bonũ aĩm ad xpm sine passiõe odij ꝛ iuidie cupiẽtes scire an ille eẽt mes sias vel nõ ifundebat de9 cordib9 eor̃ fidẽ de illo ꝑ quã firmit

Q°.104

Q°.105

Q°.106

Capitulum vigesimumsecundū

eredebāt illū esse messiā habentes talē certitudinē qualē si demōstratū eēt. ꝛ ñ potuerāt istā certitudinē hꝫe ex signis traditz in sacra scptura. ꝛ assentiētes inspiratōi iteriori ꝑm fidē eis data merebāt credēdo illū eē messiā ꝛ nō mereꝝ si sine fide fieret demōstratio. ꝛ ita sine reuelatiōe diuīa a nullo potuit cogīsci qꝫ ihesus eēt messias: qz ista ifusio fidei erat reuelatio cū a deo solo fieret. ꝛ q̄cūqz alia signa siue ex auctib⁹ sacre scpture: siue miracla q̄ faciebat nō sufficiebāt ad oīdēdū euidēt. ꝛ p certitudinē eū eē messiā. de signis. i. auctib⁹ scpture iā oīsū est. de miraculis ꝙo pz: qz lz hoc faceret q̄ndā ꝓbabilitatē: nō faciebat tñ certā oīnōz. nā apli xpi fecerūt maiora miracla qꝫ xps. Jo. 14. Amē dico vob q credit in me opa q̄ ego facio faciet: ꝛ maiora hoꝝ faciet. ꝛ tñ nēo apl'oꝝ erat messias. sola igit reuelatio certificabāt ihesū eē messiā. ꝛ erat neccia: qz sine ea alia nō certificabāt. iō qb⁹ reuelatū est ihesū eē messiā agnouerūt eū. qb⁹ ꝙo nō fuit reuelatū: nō potuerūt agnoscē. ꝛ ista est ꝙitas quā pomt apls. 1. Chor. 2. c. s. Loqmur sapiētiā dei q̄ abscōdita ē in misterio: quā nēo p̄ncipū hui⁹ secli coḡuit. si enī coḡuissēt nūqꝫ dñm glie crucifixissent. vob āt reuelauit de⁹ p spm̄ scm̄ suū. s. loqmur ō xpo q est sapia dei ꝛ ꝙt⁹ ei⁹. quā sapiaz nēo p̄ncipū hui⁹ secli. i. p̄ncipū sacerdotū agnouerūt. ꝛ dat ꝓbōz. qz si coḡuissent nūqꝫ crucifixissēt regē glie. ꝛ segt. vob āt reuelauit de⁹ p spm̄ suū. q. d. qz vob reuelauit: vos coḡscitz. illi āt nō reuelauit. iō nō potuerūt coḡscē cū eēt absc̄dita i mysterio. ¶ Modus aūt quo p̄ncipes sacerdotū: pharisei: seniores ꝛ scribe nō coḡuerūt ihesū eē messiā ꝛ occiderūt illū fuit. qz ex auctib⁹ sacre scripture ꝛ signis in ea traditz nō ꝓuincebat euidēt. ꝛ neccio ihesū eē messiā. vt oīsū est. ēt miracla q̄ fecē nā ꝓbabāt hoc neccio: lz faciebāt q̄ndā ꝓbabilitatē: ꝛ tñ ex ipsa ꝓbabilitate poterāt ipsi applicare aīm suū sine vlla passiōe cū bono desiderio ad ingrēdū an ihesus eēt messias. ꝛ tūc de⁹ infunderet eis fidē p quā firmit̄ crederēt ihesū eē messiā. ꝛ hoc erat qꝫ illis reuelaret. culpa tñ p̄ncipū sacerdotū ꝛ ceteroꝝ fuit qꝫ visis magnalib⁹ q̄ xps faciebat statī iuidert ei: qz ppls deferebat ei maiorē honorē qꝫ illis. ꝛ qz subtrahebāt eis mltū ō honore ꝑstino ꝛ emolumēt̄z ꝓsuet̄. ēt oderūt eū ꝛ ꝑsequi incepert tūc ꝓpt̄ ꝓdicta. tū qz ille denudabat pctā eoꝝ coram plebe ꝛ arguebat illos valde. vt pz. j. 23. c. vbi sepe dic illis vhe. ꝛ tē possessi ab istis duab⁹ passiōib⁹ nō solū ñ dederūt aīuz suū ad ingrēdū an ille eēt messias: lz potiꝰ studebāt ad obuiādū illi vt oīderēt eū nō eē messiā ꝛ arguerēt asserētes hoc ꝛ ꝑdirēt doctrinā ꝛ miracla ei⁹: ne p hec credi posz messias. ꝛ iō ēt si certa cognitio posset hꝫi ex auctib⁹ sacre scp̄ure ingrēdo diligēt in eis iā isti nō possent coḡscē ieiuz ex scp̄tura. qz q̄cūqz eēnt aliq̄lit obscura: vel nō oīno māifeste ĩterp̄tarēt ꝑ in malū. q̄ tomagꝫ: qz ex scp̄tura nō poterat hꝫi ista certitudo: lz neccē erat expectare reuelatōz. eis āt qz indignos se fecerāt repellēdo a se noticiā quā hꝫe poterāt: nō dignat⁹ est de⁹ reuelare ĩfundēdo fidē. ꝛ qz non potat alio mō p certitudinē xps coḡsci nisi p ꝛuelatōz: neccē fuit qꝫ p̄cipes sacerdotū: scribe: seniores: ꝛ pharisei nō coḡscerēt illū. ꝛ ita nō coḡscētes occiderūt: quē si coḡuissent nūqꝫ occidissēt: neqz cogitassent nocē illi. vt ōr. 1. Chor. 2. c. ꝛ nō est vt aliq̄ simplices putāt. s. qꝫ p̄ncipes sacerdotū agnouerīt ihesū eē messiā. ꝛ tñ vt noceret ei quē oderāt fingebāt se nō agnoscē asserētes nō eē messiā: lz in ꝙitate ingrauert certe credētes qꝫ ille ñ erat messias. ¶ Ex quo seqt qꝫ lz p̄ncipes sacerdotū ꝛ ceteri peccauerīt valde in morte xpi. s. in trib⁹. vt dictū ē. s. tñ adhuc aliq̄lit fuit alleuiatū pctm̄ eoꝝ p ignātiā. nulla aūt hēret excusatōz neqz alleuiatione si mānifeste agnoscētes ihesū eē messiā odissent illū. sic enī pet⁹ excusat aliq̄lit ꝛ alleuiat pctm̄ ipsoꝝ vt det illis spez remissiōis dicēs Act. 3. Et nūc scio frēs qꝫ p ignātiā fecistis sic ꝛ ꝓn cipes vr̄i. i. ēt p̄ncipes vr̄i fecerūt p ignātiā. ꝛ seqt. penitemini igit ꝛ ꝓuertimini vt deleāt vr̄a pctā. i. qz sic est qꝫ p ignātiā fecistis: pcitemini ꝛ remittet vob. q. d. nō ita facilit remitteret si scientes egissetis. qz forte nō daret vob de⁹ ita p̄ꝛpte spm̄ cōpunctōis. Sciēdū ēt occasiōe p̄cedētiū qꝫ de⁹ reuelabat oīb⁹ q nō ponebāt obicē ꝛ audiebāt ꝙba xpi vl discipl'oꝝ ei⁹ qꝫ ipse eēt messias infundendo in coꝝ eius fidem. ꝛ pz hoc: qz vt dictū est nō potat xps agnosci nisi p reuelatōz. cognitio āt illi⁹ est de neccitate salutz: cū sine fide mediatoris nō possit aliqs saluari. ꝛ tñ nō est ī ptāte nr̄a fieri reuelatōz nob: cū reuelatō fiat a deo. iō vī qꝫ nō possem⁹ saluari: lz neccio dānaret̄ q dānaret̄. s. qz non posset credē cū nō reuelaret̄ ei. iō oz dici qꝫ lz ñ sit ī ptāte nr̄a fieri nob reuelatōz: tñ de⁹ est dispositꝰ oī tpe renelare ei q non pōit obicē ad recipiēdū. ꝛ ita dicim⁹ ō ꝓuersiōe ad deū. nō enī pōt qs saluari sine gr̄a: ꝛ gr̄a a deo solo est. posqꝫ āt aliqs est in pctō mortali pdit gr̄az: ꝛ nō pōt tā saluari nisi recupet gr̄az pdītā: quā n⁹ pōt restituē nisi de⁹. possum⁹ tñ q̄cūqz bona cōuerti ad deū: ꝛ est hoc ī arbitrio nr̄o. s. qz lz nos nō efficiam⁹ gr̄am de⁹ est ꝑsto oī bona ꝛ imitāti ifundē illā nob faciētib⁹ qꝫ est in nob: ꝛ ipse quoqz sp pullat puenīēdo vt faciam⁹ qꝫ ī nobis est. ꝛ ita tūc ipse infūdat hītum gratie gratū faciēt̄. sic etiā est de infusiōe fidei ꝛ reuelatōe messie nē ꝛ tūc. qz tē oīb⁹ audiētib⁹ ꝙba xpi vel discipl'oꝝ ei⁹ si nō pē ebāt obicē: lz bono aīo le hēbāt ad volēdū scire an ille erat messias: vel ñ reuelabat de⁹ ieiuī eē messiā dādo fidē ī coꝝdib⁹ eoꝝ. ꝛ h⁹ erat qꝫ cadēt ipūs sctūs sup oēs audiētes ꝙbū. act. 10. c. si enī ibi cecidit sup oēs quib⁹ ꝑdicabat petr⁹ ꝛ purificati sūt p fidē. ꝛ hoc est qꝫ ō. 1. chor. 2. c. s. vob āt r̄uellauit de⁹ p spm̄ suuz. i. r̄uelauit ieiū eē messiā p spm̄ scm̄. s. ex gr̄a vel dono qꝫ spūi sctō attribuit: nē etiā sic fit. qz qsqs ille sit apō q̄cūqz gētes vl regiōes sit q nō dū credēs applicat aīuz suū ad volēdū scire q̄ sūt illa p q̄ poterit salutē aīe obtīere de⁹ reuelat illi oīdēdo māifeste qd credē ꝛ agē dēat: vel deducēdo cū ad talē locū vel ꝑsonas vbi ea q̄ sūt neccia ad salutē addiscat. sic pz act. 10. c. ō cornelio q vir gē til erat manēs ī ofer ꝛ elemosynis vt de⁹ ei oīdēt via bona ꝛ mitt̄ sit ad eū āgelū suū q dixit ei qꝫ mitteret ī iopē ꝛ adduceret ide petr̄ ꝛ facēt q̄cūqz ille docēt. et ita credidit ipe ꝛ mltī alij. c. c.

c **Tresp̄ōdēs** Posqꝫ xps oīdit iudeos digne reprobatos tā qꝫ cōtēptores diuīe maiestat̄. ꝛ oīdit ꝓfr eos reprobatos iuste vl vt ꝓtēptores diuīe ꝙitatis. cui triplicit ꝑdixerūt. p̄mo ipsā ꝙitatē refutādo. scō ipsaz impugnādo: ibi. ¶ Abeūtes pharisei ¶. tertio ꝓfitū errorē exemplificādo: ibi. ¶ ꝓgregatis aūt ¶. Circa p̄mū xp̄s ꝓcedit p quādā pabolā ĩuitatoꝝ ad nuptias qb⁹ nolētib⁹ venire: alij fuerūt inuitati ꝛ venerūt. ꝛ iō pomūt duo. qz p̄mo pōit iudeoꝝ reprobatio digna. scō gētiū vocatio benigna. scōa ibi: cū ōr. ¶ tūc ait ꝙuis ¶. Circa p̄mū ōr. ¶ Et rndēs ihesus ¶. s. addēs locutōez vel rndēs ad scā aut cogitatōes p̄ncipū sacerdotū. ¶ dixit iterū in pabolis suis ¶. ōr iterū: qz alias pabolas posuerat. s. duas ꝓceō. c. vnā de filijs duob⁹. aliā de agricol. ¶ Tūc aūt ēt in pabolis loqt̄. s. de rege ĩuitāte multos ad nuptias. ꝛ dr. ¶ Dixit iterū ¶. qz ipsis met qb⁹ supra dixit istas pabolas: qz rēdū recesserāt ab eo. ¶ silē factū est ¶. i. silē est. vel silē factū est. i. vos fecistis illō silē. qz p opatōes vr̄as imqꝫ factū est silē regnū celoꝝ regi ĩuitāti mltos. s. si vos nō repulissetis a vob diuinā ꝙitatē nō eē silē regnū celoꝝ. i. eccl̄ia regi ĩuitāti mltos quoꝝ qdē nō fuerūt digni vēire ꝛ māducare. ꝛ alij vocati sūt q venerūt ꝛ māducauerūt. lz qz vos repulistz deū fecistis regnū celoꝝ silē regi ĩuitāti. iō ꝓ vos factū est silē. ¶ regnū celoꝝ ¶. i. eccl̄ia lz an sit eccl̄ia militās vl triūphās. ꝓ. dicet. qz vtraqz eccl̄ia ꝑt signari noīe regni celoꝝ. ¶ hoī regi ¶. sat̄z fuitz dici regi: qz si rex erat hō erat: nā in brut̄ nō est ꝑpe rex: lz abusiue p paucā stultitudinē inq̄ntū in brutz ĩuenit aliq̄ stultitudo prudētie ꝛ ꝓcipat⁹ vel violētie. ¶ q fec nuptias ¶. i. bonoꝝ nuptialē. nā ꝑpe nuptias faciūt q copulāt carnal'r cū illa solēnitate cerimoniarū ¶ filio suo ¶. de filio ōr: qz si fecisset nuptias alicui suo ñ faceret tñ apparatū inuitatoꝝ. ¶ ꝛ misit seruos suos ¶. serui vocāt ꝑm ꝙsuetudinē sacre scpture nō illi q emptici sūt vel iure bellico possessi q nō sūt iā liberi: lz illi q ministrāt aut q̄lit cunqz famulāt. ¶ vocare ĩuitatos ¶. ad honorē enī nuptiaruz mltos ĩuitari fecerat rex: ꝛ mltz dieb⁹ añ. lz nūc aduenīēte tpe

nuptiaꝝ misit vocari illos.⌊ꝛ nolebāt venire ⌋.an absolute dicerēt nolumꝰ ire: vl ponerēt aliqs excusatões appetef.j.dicēt.⌊ite rū misit ⌋.erat magna patietia regi:qr cū pmo vocati vēire noluissēt:fec adhuc rursus eos vocari.⌊alios ꝓuos ⌋.sic enī facilꝰ venirēt qꝫ mittēdo rursus pmos ꝓuos.⌊dicēs ⌋.s.ꝓuis qs nē inuitabat.⌊dicite ĩuitatꝫ ⌋.s.iā ĩuitati fuerāt añqꝫ mitterent ꝓui ad eos.⌊ecce prādiū meū paui ⌋.ista ē suasio ad venīēdū depositis excusatōibꝰ.⌊tauri mei ⌋.q.d.iā nō est tps excusandi vt differat opꝰ nuptiarū ad alterū tps:qr hoc eēt si tauri ꝛ cetera aīalia q̄ sūt ad cibū nō eēnt occisi:ꝫ cū iā occideri oīa hec nō pōt differri:qr pirēt.iō depositꝫ excusatōibꝰ dilatorijs si q̄ sūt venite statī.⌊ꝛ altilia ⌋vocāt altilia oēs aues ḃ.nā voluit rex designare oēs cibū de carnibꝰ expēdēdū ī nuptijs p duo.s.p tauros ꝛ altilia.p tauros designauit oīa q̄drupedia.nā nō eēnt ibi soli tauri occisi ꝫ etiā vacce ꝛ vituli:ꝛ arietes:ꝛ forte de alijs spēbꝰ q̄drupedū.nā in nuptijs regalibꝰ nō erat verisīle eē solas carnes taurorꝫ:potissime cū significāt oēs carnes auiū q̄cūqꝫ ad esū in nuptijs sumebāt.vocāt ātpp̄e altilia aues saginate q̄ studiose cibāt vt impinguēt.ꝛ ita vocāt altilia ab alēdo dicta.tales aues sumentꝰ p nuptijs regalibꝰ.iō ꝓuen ēt altilia nolauit.⌊occisa ⌋.refert taz ad tauros qꝫ ad altilia:qr oīa hec occisa erāt alꝫ nō staret rō quā rex in.ēdit.⌊ꝛ oīa pata ⌋.i.iā michil deest de ceteris appatibꝰ.et iō nō pōt sine īmēso dāno ꝛ verecūdia differri tps nuptiarū.⌊vemite ad nuptias ⌋.ꝓclo est q̄ ex p̄cedētibꝰ leq̄t.i.qr sic est qꝫ oīa pata sūt.vt dictū ē depositꝫ excusatōibꝰ.vēite ad nuptias.⌊illi āt ⌋ꝫ ĩuitati:neglexerūt.s.noluerūt venire ad ꝓuiuiū.ꝛ hoc ex ꝓtēptu.s.qr ꝓcēperūt regē mutātē vl ꝓcēpierūt ꝓuiuiū.⌊ꝛ abierūt ⌋ꝫ oēs ĩuitati recesserūt ad alia loca:ꝛ nō ad nuptias.⌊aliꝰ ī villā suā ⌋.nō enī occlinauerūt oēs ad idē genꝰ opatōis vl occupatiōis tuc qñ neglexerūt venire ad nuptias:ꝫ diuersis occupatōnibus se ĩplicuerūt:ꝛ qdā de illis iuerūt ad villā.i.ĩplicuerūt se agriculture.villa signat ḃ locū puū vbi sūt domꝰ aliq colonorꝫ ex vrbē vl magna oppida.ꝛ sūt tales domꝰ p̄ncipalr fctē ad manēdū ibi p̄p̄ agriculturā:cū hītatio sit p̄ncipalr ī vrbe vl oppido.⌊aliꝰ negociatōz ⌋.ꝫ dicat aliꝰ:nō itelligit vnicꝰ:ꝫ multi.qr nō erat vnicꝰ q ad agriculturā se occupauerat:aut negociatōz:ꝫ mlti:cū iste sint res p̄cipue qbꝰ hoīuz cōitas se ĩplicat.Vocat āt negociatō occupatio emēdi ꝛ vēdēdi ad q̄rēdū ĩde lucra.ꝛ ita negociatores vocāt q talia exercēt.sic ōr.s.ꝛ3.simle est regnū celorꝫ hoī negociatori q̄rēti bonas margaritas.⌊reliq ꝯo ⌋.s.aliꝫ ō inuitatꝫ⌊tenuerūt ꝓuos eiꝰ ⌋.s.appḧenderūt illos ꝓuos regꝫ q ibāt ad vocādū eos ad nuptias aīo ĩuriādi.⌊ꝛ ꝓtumelijs affectos ⌋id est affeceꝛt ꝓus ꝓtumelijs ꝛ deide occideꝛt.ꝓtumelijs p̄p̄e cōsistit ī ꝧbo:ꝫ pōt trāsferri ad fctā.ꝛ est sensus qꝫ isti ĩuitati volētes īferre iniuriā regi ꝛ ꝓuis eiꝰ tenuerūt illos:ꝛ irriserūt eos ꝧbis delutorijs ꝛ mordacibꝰ ad ꝓtēpnēdū apt:deide ītuleꝛt plagas ꝛ ad vltimū occideꝛt illos.⌊occideꝛt ⌋.istō fuit vltimū malū qō eis ītuleꝛt.qr mors ē vltimū malorꝫ ḃ:ꝛ post illā ñ restat hoī bus malū qō īferre possint.sic ōr luc.10.Dico vob amicis meis ne terreami ab his q occidūt corp:ꝛ post hec ñ hāt āpliꝰ qd faciāt.⌊rex aūt ⌋ꝫ q miserat seruos ad vocādū inuitatos.⌊cum audisset ⌋.s.quō ꝓcēperant vēire:ꝛ potissime qꝫ qdam illorꝫ occiderāt ꝓuos suos.⌊irat⁹ est ⌋.iuste irat⁹ est:cū ipe honorare velꝫ eos inuitādo ad nuptias filij sui:ꝛ illi eū vehonorarēt:imo iniurias ex maligno aīo īferrēt occidēdo ꝓuos eiꝰ.⌊ꝛ missis exercitibus suis ⌋.i.misit appatū bellicū ꝯ istos q ītulerāt iniurias ꝓuis regis occidēdo eos.⌊pdit ⌋.i.occidit.⌊hoīcidas illos ⌋.i.eos q occiderāt ꝓuos regꝫ missos ad vocādū inuitatos.⌊ꝛ cītatē illorꝫ succēdit ⌋.ad magnitudinē iurie vīdicādā itulit grauissimā penā ꝫ qꝫ nō solū occidit hoīcidas:ꝫ ēt cītatē illorꝫ succēdit: vt cēt in mēoriā etnā vīdicta illiꝰ delicti.⌊tūc ait ꝓuis suis ⌋.s.posꝰ qꝫ occidit hoīcidas illos:ꝛ succēdit cītatē iporꝫ.vl postꝫ appuit ō illorꝫ volūtate qꝫ iā vēire nolebāt:neqꝫ erat iā dignū eos recipi:ēt si vēire vellēt.Isti ꝓui sūt oēs illi q erāt cōuīge:qr ꝓter filiū suū oēs de domo suaꝝ regno vocāt ꝓui sui.p̄cipue illi q mādebāt ī q̄tidiano famulatu eiꝰ.⌊nuptie qdē pate erant ⌋.ḃ vult oñdē rex qꝫ alij vocari ōbeāt ad nuptias.ꝛ hoc:qr nēcitas appatꝰ fctī hoc exigit ne peat.q.d.si ñ eēnt pata oīa:ꝫ illi rebelles occidissēt ꝓuos regis:ꝛ vēire noluissent ñ oportebat statī ꝓcedi ad celebrādas nuptias.ꝫ meliꝰ differreꝛ ad aliō tps vt cōmodiꝰ vocari possint ad honorē nuptialē viri honorabiles ō alijs vrbibꝰ:ꝫ qr iā nuptie pate erāt.i.altilia occisa erāt:ꝛ tauri:ꝛ reliq̄ disposita.⌊ꝫ q ĩuitati erāt ⌋.s.illi q̄s ego ꝓus ĩuitauerā deide p ꝓuos meos advocādū miserā.⌊nō fueꝛt digni ⌋.nō dixit noluerꝫ vēire:ꝫ ñ fueꝛt digni.s.sumē cibū nuptialē:ꝛ interesse huic gaudio:ꝛ celebritati nuptiali.⌊ite ḡ ⌋.ꝓnāt portat.s.qr oīa pata sūt.ꝛ illi q vocati erāt ad nuptias nō venīūt ad eas.ꝛ si nēo vēit:pdēt oīa q̄ pata erāt.oz igit qꝫ alij veniāt ad nuptias.ꝛ qr nōdū erāt vocati alij:ꝛ nēo vēiret misi vocatꝰ ꝓclusit:ite ḡ.i.ite ad vocādū alios q veniāt ad nuptias.⌊ad exitꝰ viarꝫ ⌋.i.ite exꝫ vrbē ad vias:ꝛ vocate eos q̄s inuenerit ꝯ in vijs.ꝛ vocāt exitꝰ viarꝫ.i.p̄ncipia viarꝫ iuxꝫ portas vrb̄:qr ibi est caput viarū.ꝛ dicūt exitꝰ:qr ī ipso loco exit ab vrbe.s.iuxꝫ portas eiꝰ.vl vocāt ḧ vie:nō qdē itinera q̄ exꝫ exꝫ vrbē:ꝫ ipi calles q sūt in vrbe.ꝛ vocātur exitus viarꝫ capita callīū.s.vbi ē cōcursus:vl vbi sūt platee:qr ī talibꝰ locis ĩueniri solēt mlti ꝓcurrētiū ꝛ discurrētiū.⌊ꝛ q̄scūqꝫ ĩuenerit ꝯ vocate ⌋.s.nō eligēs a tis nē bonos vl honorabiles.sic ī p̄ma ĩuitatōe fuerāt illi ĩuitati q nuptias p̄ntia sua honorare possēt.nēꝫo qr subito nō poterat fieri electio taliū misit vocari q̄scūqꝫ vt cito hēret copia ĩuitatorū ad cibos nuptiales ꝓsumēdos.⌊ad nuptias ⌋.i.vt comedāt ī nuptijs.⌊ꝛ egressi ꝓui ⌋.i.egressi fueꝛt famuli illiꝰ regꝫ iuxꝫ mādatū dñi.⌊ī vias ⌋.i.ī calles cītatis vl exꝫ vrbē ad publicas stratas.⌊ꝓgregaueꝛt ⌋.s.feceꝛt mltitudinē q̄ndā ex oībꝰ q̄s vocauerūt.⌊oēs q̄scūqꝫ ĩueneꝛt ⌋.s.nō eligētes aliq̄s:qr ita iusserat dñs.⌊malos ꝛ bonos ⌋.i.honorabiles ꝛ ĩhonoratos.nā ḃ ñ accipiēt malū ꝛ bonū ꝓut ad mores ptīet.ꝫ bonū ꝛ malū vt ptīet ad nuptias.ꝛ qr ibi bonor q̄rit vocāt bonū.i.honorabile.malū ꝯo id est nō honorabile.⌊ꝛ ĩplete sūt nuptie ⌋.i.loc⁹ vl dom⁹ nuptialis vbi erāt mēse.nā nō accipiūt nuptie sīe ꝓus.s.fēe nuptias filio suo.qr ibi p appatu vl honore nuptiali accipit.⌊discūbētiū ⌋id est de discūbētibꝰ.discūbē est ad mēsā sedē:vel ad cibū sumēdū etiā si nulla mēsa sit.ꝫ.14.c.ꝛ luc.9.cū xps sakauit ḧbas:qr dixit discipul.facite illos discūbē.ꝛ bꝰ puēit ex mō sumēdi cibos apō ātiqs.nā ad comedēdū iacebāt extēti sup lectū.ꝛ ita vocabāt triclinia loca ī qbꝰ cōedebāt:qr se īclīabāt.i.iacebāt.sic pz.1.re.9.c assumēs samuelsaulē ꝛ puerꝫ eiꝰ ītroduxit eos ī triclinīū vbi erāt ĩuitati:ꝛ dedit ei locū ī capite eorꝫ.ꝛ iō or discūbē q̄si in diuersa cubare.s.qr mlti cubāt.i.iclināt vl iacēt ad comedēdū vbi est inuitatio vl ꝓuocatio.⌊ītrauit āt rex ⌋.ñ discūbebat rex ī loco publico cū ĩuitatꝫ illꝫ.ꝫ ad tenēdū excellētiā regalē seorsū māducabat.ꝛ ita ītrare potuit nē ad videdū eos q ĩuitati erāt.⌊vt videret discūbētes ⌋.iā enī dixerāt sibi ꝓui q̄ vocauerāt oēs q̄s inuenerāt:ꝛ plene erāt nuptie.ꝛ iō cū iā discūberēt vt gliareꝛ rex vidēs mltitudinē ĩuitatorꝫ suorꝫ ītrauit ī nuptias.⌊ꝛ vidit ibi ⌋.s.in nuptijs hīnt discūbētes.⌊hoīez ⌋.vnū significat:qr forte ñ erāt plures:vl si erāt plures qd de illis factū est.ſ.dicēt.⌊nō vestitū veste nuptiali ⌋.vestis nuptialis est vestis decorat ad honorē ptinens ꝫm appellatōz vulgarē.talibꝰ enī ĩdui debēt q ad nuptias vadūt:eo q̄ vadūt ad honorādū nuptias.⌊amice ⌋.vocat illū amicū blāde loquēs:ꝫ postea dure punit mittēdo eū in tenebras exteriores.⌊quō huc ītrasti ⌋.i.ītrare ñ debuisses ad locū istū nuptialē.⌊nō hīs vestē nuptialē ⌋.i.vestē honorabilē q̄lē te hꝫ decebat si ītrare volebas.⌊at ille obmutuit ⌋.i.michil rñdit:qr michil hēbat q̄ possꝫ digne rñdere.⌊tūc ait rex ⌋.s.qñ vidit q̄ ille nullā excusationē hēbat:neqꝫ ptēdebat de ope suo.⌊mīstris ⌋.s.seruis suis q erāt in nuptijs mīstrādo discūbētibꝰ.⌊ligat⁹ manibus ꝛ pedibꝰ ⌋.i.ligate pedes ꝛ manꝰ eiꝰ.hoc ei erat ĩcarcerare eū:qr ī carcere solēt ligare pedes vel manꝰ vl vtrūqꝫ:ꝛ interdū etiā caput.⌊mittite eū in tenebras exteriores ⌋.i.ī carcerē tenebrosū.⌊ibi erit fletꝰ ⌋.s.ī carcere tenebroso flebit ꝓpt pēas q̄s sustinebit.⌊ꝛ stridor dētiū ⌋.stridor dētiū ē sonitꝰ dētiū factꝰ ex ꝓcussiōe dētiū q̄ solꝫ fieri nob ĩuitꝫ ex magnitudīe frigorꝫ.⌊mlti āt sunt vocati ⌋.ista est ꝓclo pabole:ꝛ nō sūt ista ꝧba ps pabole:ꝫ sūt ꝧba ꝛpi ad oñdēdū ad qd īducta fuerit pabola.s.qꝫ nō oēs q vocant ꝓsequūt illud ad qō vocāt.⌊pauci ꝯo electi ⌋.dicūt electi boni illi q̄s xps iudicat dignos vita etna ad quā nos vocat oēs

Q°.1. Iz nō oēs illuc eāt. qz ñ eligūt oēs q vocāt. ¶ Querit circa istā pabolā: an sit illa eadē cū illa q̄ pōit luc̄. 14. de cena fcā ⁊ vocatz ad cenā: ¶ Dōz q ñ. ꝓmo pz: qz ñ est idē ordo h̄ matheı ⁊ ibi luce: neqz iducūt ad idē. qz h̄ mathe⁹ pōit istā pabolā ꝯ ꝓncipes sacerdotū. vt ī ꝓncipio lre: ⁊ tñ lucas iducit illā pabolā rñdēdo illi hoī q dixerat. btūs q māducabit panē in regno dei. luc̄. 14. et ita cū nō deducat ad eūdē finē ñ pt eē eadē pabola. scōo: qz ista q̄ ꝓcedūt h̄ ad pabolā istā: ⁊ q̄ sequūt ñ sūt eadē cū illa q̄ ꝓcedūt ⁊ sequūt. luc̄. 14. nā h̄ añ pabolā istā ponūt alie due pabole ꝯ ꝓncipes sacerdotū: scribas: seniores: ⁊ phariseos. ⁊ tē luc̄. 14. añ pabolā illā pōit ō ī uitati ad nuptias q̄ nō sedeāt ī loco excellioꝛi: ⁊ q̄ q ī uitat aliq̄s: nō ī uitet diites q possint retribuē: sz paupes q nō ꝑnt retribuē: vt retribuat eis ī ꝛgno dei. Tertio pēlas cō putet: nō est g̃ eadē pabola: qz nō intelligūt ō eadē re iste due pabole. nā ista ītelligit de ecc̄lia militāti q̄ vocat h̄ regnū celoꝝ. sz illa q̄ h̄nt luc̄. 14. ītelligit de triūphāti. i. ō vita eīna. vt ī. q. se. oñdet. Quarto: qz ſlē idē q ꝙuiuiū vtrobiqz noīatū fec̄. nā istō ꝙuiuiū fec̄ rex gdā. illō ꝙo qō lucas pōit fec̄ hō gdā q ñ erat rex Quīto: qz mathe⁹ vocat istō ꝙuiuiū ꝓādiū: qz ōz ilꝛa. ecce prā diū meū paui. sz lucas vocat cenā. qz ōz. hō gdā fec̄ cenā magnā sz ñ c̄ idē ꝓādiū ⁊ cena. Sexto: qz istō ꝙuiuiū qō ponit mathe⁹ fuit nuptiale. i. ad honorē nuptiaꝝ: cū dicat q̄ rex iste fec̄ nuptias filio suo. ⁊ sepe de nuptijs h̄ mētio fit: ⁊ tñ lucas nūq̄ exꝓssit nuptias. sz potiꝰ inuit q̄ erat aliō ꝙuiuiū ad oñdēdū aliquā magnificētiā: cū dicat q̄ hō gdā fec̄ cenā magnā: ⁊ vocauit mltos. Septīo: qz mathe⁹ ponit mltos ꝟuos missos ad vocādū ī uitatos ad nuptias. lucas aūt pōit vnicū ꝟuū missū ad vocādū ī uitatos. Octauo: qz iste rex de q̄ mathe⁹ h̄ logt̄ misit bis ꝟuos ad vocādū ī uitatos. ⁊ tñ lucas ñ pōit vocatos eē ī uitatos nisi sel. Nono: qz ī uitati de gb⁹ h̄ ōz noluer̄t vēire q̄si apte oñdētes hoc. cū dr. ⁊ nolebāt venire. ⁊ ī scōa vocatione ēt ōz. illi āt neglexer̄t ⁊ abier̄t. sz lucas pōit q̄ inuitati se excusabāt ⁊ ñ negligebāt apte. Decimo: qz ꝟui q ponūt h̄ vocasse ī uitatos posuer̄t ꝟuas hōz ad venīe dū: dicētes. ecce prādiū meū paui: tauri mei ⁊ altilia occisa ⁊ oīa pata: venite ad nuptias. sz lucas nō ītroducit ꝟuū nisi dicentē q̄ venirēt ad cenā: qz oīa parata sūt. Undecīo: qz cū porā excusatōes aliq̄ ñ veniētiū tā h̄ q̄ apō lucā ñ ponūt tot: neqz ecc̄e vtrobiqz Duodecīo: qz ī uitati in pabola ista fuer̄t negotes q̄ apō lucā. Tredecīo: qz rex irat⁹ h̄ occidit hōicidas istos q occider̄t ꝟuos suos. ⁊ cīitatē illoꝝ succēdit. ⁊ tñ apō lucā null⁹ de ī uitatz occidi tur: nec cīitas succēdit. ⁊ ꝓñs est vtrobiqz ad ꝓcedētia. Decīeqūrto. qz ñ veniētib⁹ ꝓmis ī uitatz vtrobiqz iubēt vocari alij ō vijs ⁊ plateis. ⁊ tñ h̄ dic̄ mathe⁹ q̄ ꝙgregauer̄t oēs bonos ⁊ malos ⁊ ꝛplete sūt nuptie discūbētiū. ⁊ tñ lucas dic̄ q̄ ītroducti hoīb⁹ q inuenīri potuer̄t: adhuc dixit ꝟus⁹ dño: factū est q̄ ꝛpasti: sz ad huc loc⁹ ſupest. Decīoquinto: qz h̄ nō fuer̄t vocari nisi tel illi q in vijs erāt: ⁊ ī ꝓma vice ꝛplete sūt nuptie. sz apō lucā bis vocati sunt: de vijs q ī uenīebāt. Decīosexto: qz apō matheū pōūt h̄ q̄ ꝛpletis nuptijs discūbētiū ītrauit rex vt videret discūbētes: ⁊ vidit hoīem ñ vestitū veste nuptiali. ⁊ cetera q̄ de illo sequūt. apō lucā āt nichil istoꝝ pōit. nō est g̃ eadē pabola ista ⁊ illa Decīmo septīo pz. qz aug⁹. li. de ꝙor. euā. idē dicit. s. pabolā aūt istā solus mathe⁹ narrat. sīle aliqd lucas narrat: sz nō est hoc vt ⁊ ipse ordo indicat. Decīooctauo pz: qz ic̄ē tz greg⁹ in omel. d. h̄ per nuptias pñs ecc̄lia. illic p cenā eternū ⁊ vltimū ꝙuiuiū designat qz ī hāc. s. ecc̄liā nōnulli exituri ītrāt. ad illō q̄s sel ītrauerit:

Q°.2. vlteri⁹ nō exibit. ⁊ hec est ꝟa positio. ¶ Querit nūc circa applicatōz pabole ad sensū quā xps intēdit. ⁊ applicāda est ꝓmo ī gña li: deīde applicabūt single p̄es ei⁹. ¶ Et dōm q ī gñali ista pabola iducit ad oñdēdū reꝓbatōz iudeoꝝ: ⁊ electiōz gētium: et quoꝛūdā gētiliū reꝓbatōz. fit g̃ ī uitatō qñ de⁹ vocat aliq̄ñ ad ecc̄liā tuā ad fidē. Et ꝓmū qdē soli iudei ī uitati fuer̄t. qz eis solꝰ xps ꝑdicauit: ⁊ eo viuēte discipli ei⁹ illis solis ꝑdicauer̄t: qz venerat xps ire ī viā gētiū: ⁊ ītroire ī cītates samaritanoꝝ. ſ. Io. c. ⁊ isti q ī uitati erāt vēire noluer̄t: sz sepe vocarē: sz potiꝰ occiderūt ꝟuos vocātes se. qz aliq̄s discipl'os occider̄t: ⁊ cōtumelijs affecer̄t. Et iō cū ītā isti se fecer̄t ī dignos nuptiaꝝ ū. i. fidei xpi et cōgregatōis ecc̄lie sue. iuerūt ꝟui iubēte rege. i. apl'i ⁊ discipuli ī ſpirāte ſpū ſcto trāsler̄t ad vocādū gētes: ⁊ ꝙgregauer̄t oēs quotquot ī uener̄t. qz nīa gēs ē quā nō vocauer̄t: ⁊ oēs iubent venire ad nuptias ipſas. Et ītrauit rex ī ipſas nuptias. i. de⁹ respexit ad eos q ī ista fide vl ecc̄lia manēt. ⁊ vidit hoīem nō vestitū veste nuptiali. qz vidit quēdā nō hn̄tē charitatē q̄ est vestis nuptialis: ⁊ ꝯ hūc irat⁹ iussit eū mitti ī tenebras exteriores. i. ī dānatōem ſfernī. ⁊ ibi erit fletꝰ ⁊ ſtridoꝛ dētiū. qz ī ſferno mīte pene erūt. ¶ Querit nūc in ſpāli circa ſingla pabole ptes applicandas ſm sensū quē xps intēdebat: ⁊ qñ iā oñsū est. s. qz regnū celoꝝ vocat h̄ ecc̄lia militās ⁊ ñ triūphāns. ē dubiū ō ꝓma ꝑte sēn te. s. de hoīe rege q fec̄ nuptias filio suo: qd ista sint. ⁊ ꝓmo qd sit iste hō rex. ⁊ qs sit filius ei⁹: ⁊ q̄ sūt nuptie iste ꝙs fec̄ ei. ¶ Circa ꝓmū dōm q̄ nō est dubiū deū ꝑfectꝛ vocari h̄ hoīez regē: vtrū qz ei hz. Dr enī rex: qz oīa regit. ad ipm signē ptinet ꝓuidētia ⁊ gubnatio. ipse qppe p se oīa ꝓuidet ⁊ disponit: ⁊ executōz ꝓuidētie partī p se partī p creaturas sibi subiectas efficit. de quo mlta dubia declarata sūt. 10. c. vñ nō solū est rex: sz ēt rex magnꝰ sup oēs reges: ⁊ sup oēs deos. ps. 94. ⁊ ipse est ēt rex ꝑpe nr̄s ps. manēs. ps. 72. de⁹ rex nr̄ añ ecc̄la opat⁹ est salutē ī me. tre. ⁊ hoc potissimū hz q̄ solꝰ ꝑpe vocat rex: qz excellētioꝛ est alijs regib⁹ ⁊ rex sup eos. 1. Thimo. 6. c. qñ ꝓpib⁹ suis oñdet btūs ⁊ solꝰ potens rex regū: ⁊ dñs dñantiū: q̄ solꝰ ī mortalitatē hz: ⁊ hītat lucē inaccessibilē. ¶ Sz dicet quō vocat hō cū nō fit hō: nā filiꝰ pōt vocari hō: qz hūanitatē nr̄az assūpſit in q̄ verꝰ hō est fīl ⁊ nos. sz pr̄ ⁊ ſpūs scūs nō assūpſer̄t hūanitatē. iō neqz sūt hoīes neqz hō ¶ Dōz tñ vno mō q̄ de⁹ pr̄ vocat h̄ hō: qz ꝙcordat hoīb⁹ in rōne ⁊ ītellectu. de⁹ enī ſpūs est. Io. 4. nos āt ſpm̄ hēm⁹ p quē ītelligim⁹. ad ro. 8. ⁊ 1. chor. 2. c. ⁊ iō q̄tū ad hoc ꝙcordam⁹ ī actu in telligēdi. ⁊ qz ꝓncipiū a quo hō vocat hō ē rō: cū hō sit ītellectꝰ vel maxīe. vt ōz. 9. et h̄. i. q̄ hō est totalit ipse ītellectꝰ su⁹ vl ꝓcipuū qō est in hoīe est ītellectꝰ: ⁊ de⁹ est ītellectꝰ. vocat etiā de⁹ hō ⁊ hoc mō q̄libet ꝑsona dīna nō assūpta etiā hūanitate vocat hō. ⁊ sic xps vocauit pr̄em suum hoīem. ⁊ dixit se ꝛ illum ē duos hoīes. Io. 8. nā cū iudei arguerēt ꝯ eū q̄ testimoniū suū nichil eēt qz ipse de seipso testimoniū ferebat: ait. ⁊ si ego iudico: meū iudiciū verū est: qz nō sū solꝰ: sz ego ⁊ q̄ misit me pr̄. et in lege vestra scriptū est q̄ duoꝝ hoīm testimoniū verū est. ego sū q̄ testimoniū ꝑhibeo ō me: et testimoniū phibz ō me pr̄ q̄ misit me. Et ita rō sua fundat ī hoc: q̄ ipse et pr̄ suꝰ sūt duo hoīes. ⁊ iō est sufficies testimoniū eoꝝ ſm legē. sic ēt oēs creature rōnales solēt vocari in scriptura hoīes. ⁊ ita diabolꝰ vocat hō. s. 13. c. inimicꝰ hō ſupse minauit zizania. ille āt est diabolꝰ: vt ibi dictū est. ⁊ iō de⁹ ꝑ hoc vocari hō rex: sz nō assūpserit carnē. Scōo pōt dici q̄ nō oz q̄ hic vocem⁹ deū pr̄em hoīem: sz p hoīem regē solū accipiam⁹ illum hoīez cui ista ſm lr̄am accider̄t. ⁊ verū est q̄ regnū celoꝝ est sīle illi. s. q̄tū ad actꝰ suos. ⁊ tñ qz p istū hoīez regē debemꝰ rursus aliqd ītelligē. ⁊ id qō ītellig mꝰ est de⁹ pr̄: possumꝰ illū vocare hoīem eo mō q̄ dictū est. vl alr: dato q̄ p illū hoīem regē ītelligamꝰ aliqd: oz q̄ illō qō ītelligit sit hō rex: sz sit aliqd ō q̄ filius dicāt: sicut de hoīe rege. ¶ Querit ꝓpt istā assilatōz quō est ve Q°.4. rū q̄ regnū celoꝝ est sīle hoī regi: ¶ Dōm q̄ ſnpposito q̄ per regnū celoꝝ accipiat ecc̄lia militās illa est silis hoī regi. s. tā illi hoī regi q ꝛe hō fuit: ⁊ rex q̄ hoī regi designato p sensū parabole. De ꝓmo dōm q̄ illi hoī regi cui ista acciderūt cū ī uitatz est silis ecc̄lia. ⁊ ñ ēt ſilitudo ista q̄tū ad ꝑsonā suā: q̄si ipemet sit silis ecc̄lie. qz hoc nichil eēt dicē: sz est silis ei ecc̄lia q̄tū ad ista q̄ ei acciderūt: cū talia accidāt in ecc̄lia. nā sīc ille ī uitauit aliq̄s ad nuptias: ⁊ nō venerūt: sz occiderūt ꝟuos. ⁊ rursus alios vocauit int quos fuit hō nō hn̄s vestē nuptialē. ita ⁊ in ecc̄lia accidit iust̄ applicatōz fcā. s. ⁊ iō illi silis ē ecc̄lia. Si āt accipiat hō rex. i. de⁹ pr̄ significatꝰ p hoīem regē dr̄ assilari sibi regnū celoꝝ. vt aliq volūt. qz ad eū ptinēt ista q̄ gesta sūt ī regno celoꝝ. et iō vocat ille hō rex. qz vt hō nob logt̄ et cōuersat. sic dic̄ Drige. Sīle est regnū celoꝝ hoī regi ſm eū q regnat. ſm aūt eū q̄ coregnat filio regis ſm ea q̄ sūt ī regno ꝟuis regis ⁊ ī uitatis ad nuptias. additū est āt hoī regi vt ab hoīb⁹ q̄si hō locat ⁊ disp̄eset hoīes nō capiētes disp̄sari adeo: sz tūc cessabit regnū celoꝝ cē sīle hoī cū cessante zelo ⁊ cōtēt̄e ⁊ residuis passiōib⁹ ⁊ pctis cessaueri mus ſm hoīem ābulare ⁊ videbim⁹ eū sicuti est. Sz dōm q̄ ꝓpie regnū celoꝝ nō est sīle deo q̄tū ad se: nec q̄tū ad actū suum

ſz eſt ſolū ſilis eccleſia vel regnū celoꝝ illi hoī regi cui iſta accide
rūt. ⁊ pz: qz ſilitudo ſuppōit diſtictōz. ⁊ iō ſi regnū celoꝝ fit ſile
deo: oz ꝙ actus dei ⁊ ecclie ꝑm qs eſt ſilitudo diſtincti ſint. ſz fal
ſum eſt: qz iſta q̄ in eccl'ia fieri dicimus. ſ. inuitatos vocari ⁊ illis
non venientibus alios vocari. ⁊ repelli non habentes veſtem
nuptialē per deum fiunt. ipſe enī eſt qui hoīes ad fidē vel vnita
tē ecclie īuitat. ⁊ ipſe ñ hñtē veſtē nuptialē ī tenebras mitti iubet.
⁊ iō nō eſt ipe ſilis ecclie vl' regno celoꝝ ī actib⁹ ſuis: qz act⁹ ſui ſt
act⁹ ecclie vl' regni celoꝝ. ⁊ ſublatꝫ actib⁹ dei: nō ſue mem⁹ ī pñti
alios act⁹ eccl'ie vl' regni celoꝝ. ſed ꝙ regnū celoꝝ. i. eccl'ia ſil'at
hoī regi. i. illi cui iſta acciderit. qz ſic ille īuitauit aliq̄s q nō vene
rūt: ⁊ alios ⁊ veneſt: ita ⁊ ī eccl'ia fit. deo ät ſi ſit eccl'ia ſiue regnū
celoꝝ miſi large ſil'e. ¶ Querit̄ qs eſt iſte fili⁹ regꝫ cui nuptie fiūt Q°. 5.
⁊ q̄ ſūt iſte nuptie. ¶ Dōm ꝙ cū p hoīem regē: vt dictū eſt. ſ. ſi
gnat de⁹ pr̄: nō eſt dubiū qn fili⁹ ei⁹ cui nuptie fiūt ſit xp̄s q ē ei⁹
fili⁹ vnigenit⁹. Jo. 1. c. nō enī hz aliū filiū ō ſe natū q ꝙ fit fili⁹. ſ.
natural'. multi ät ſūt filij ei⁹: ſz p adoptōz. ⁊ ita oēs nos ſum⁹ filij
adoptōis. ad ro. 8. qz xp̄s dedit nob ptātē filios dei fieri: cū cre
dam⁹ in noīe ei⁹. Jo. 1. c. de xp̄o ꝯ q eſt vnigenit⁹ itelligit. Sz qd
ſūt nuptie ⁊ qñ celebrate ſt̄ eſt dubiū. Aliq volūt ꝙ nuptie ſint ī
carnatio filij dei qñ natura būana copulata eſt ꝟbo dīno adui
tatē ypoſtaſis. ⁊ ē q̄ſi copla ꝯiugal'. ⁊ fueſt fcē nuptie iſte ī vt̄o
ꝟgis: qz ide ſūpſit xp̄s būanā naturā. ⁊ ſic vter⁹ ille eſt q̄ſi thala
mus ꝯiugal'. vñ de illo pceſſit xp̄s ſic ſpōſus ō thalamo ſuo. ps
18. ſz ī hoc nēo erret: qz nuptie ſūt due pſonaꝝ: ⁊ tñ ī carnatōe
nō ſūt due pſone: qz ē pſona aſſumēs ⁊ natura aſſūpta: ⁊ poſt aſ
ſūptiōz manet vna pſona ſic̄ p⁹. ſic dic̄ greg. tūc de⁹ pr̄ nuptias
filio fec̄ qñ būc ī vt̄o ꝟgis būane nat̄e iūxit. ſz qz ex duab⁹ pſo
nis fieri ſolz nuptiaꝝ ꝯiūctō. abſit h⁹ ab itellectib⁹ mr̄is vt pſonā
redēptoris nr̄i ex duab⁹ pſonis credam⁹ eē vnitā. ex duab⁹ q̄ppe
atq; ī duab⁹ būc natur̄ exiſtē dicim⁹. ſz ex duab⁹ pſonis credē cō
poſitū nephas vitam⁹. Scōo pōt dici ꝙ nuptie iſte fueſt vt aliq
volūt i n ꝯiūctōe hoīs ad xp̄m p fidē. ſ. qñ aīa q̄libet fidelis vnit̄
xp̄o. eſt enī h q̄doā gen⁹ mr̄imonij. ⁊ mr̄imoniū carnale ſignat
iſtā vnionē aīe ad xp̄m. vt dic̄ Jmo. papa. ex̄ de biga. c. debitū.
⁊ idē mgr̄. 4. ſen. di. 26. ⁊ iſte nuptie celebrāt q̄tiēs aīa fidel' xp̄o
vnit̄: ⁊ ex talib⁹ nuptijs ples bonoꝝ opeꝝ ſeq̄t. ſic dic̄ Drige. cō
iūctōz ſpōſi ad ſpōſā. i. xp̄i ad aīaz ꝟbi ſuſceptōz ītellige part⁹ ät
bōa opa. Tertio vt aliq dicūt eſt nuptie iſte ī ꝯiūctōe hoīs ad
xp̄z. qz ē illa ꝯiūctio q̄ſi hoīs ad vitā ſuā. nā xp̄us eſt vita mr̄a. ad
Colo. 3. c. ſ. Abortui eſtis: ⁊ vita vr̄a abſcōdita ē cū xp̄o ī deo. cū
appuerit xp̄s: vita vr̄a ⁊ vos appebit̄ cū ipſo ī glia. hui⁹ ät ꝯiū
ctōis nuptial' nūc hēm⁹ pmiſſionē ſiue arras. ⁊ iō ſum⁹ ſpōſa. nu
ptie aūt erūt ī reſurrectōe mortuoꝝ: qz ibi pfcē vniemur xp̄o. ſic
dicit Criſo. Cū reſurrectio fuerit fcā ſctōꝝ: tūc ſuſcipiet hoīez vi
ta q̄ eſt xp̄s: mortalitatē ei⁹ ſua īmortalitate abſorbēs. nē enī q̄ſi
arras futuri ꝯiugij ſpñ ſcī accepim⁹. tē ät ipm xp̄z pleni⁹ ī nob
bēbim⁹. Sz iſte mod⁹ ñ ꝯuēit: qz iſte nuptie ptinēt ad eccl'iā triū
phātē q̄ nō pōt ſignari p bāc pabolā: ſz ncē eſt nuptias iſtas eē in
hac vita ī eccl'ia militāti. nā ad has nuptias aliq̄s ī trauit ſine ve
ſte nuptiali. ⁊ tñ ad vitā eternā nēo ſine veſte gl'iosa īgredit̄. Scōo
qz ad has nuptias qdā ītrauit q exclusus eſt ⁊ miſſus eſt ī tene
bras exteriores. ⁊ tñ q̄ſq; itroiuerit ad nuptias vite eternē vlteri⁹
nō exibit. ¶ Dōz igit̄ ꝙ duplices nuptias fac̄ de⁹ filio ſuo. pri
mas ī pñti. ſcōas ī futuro: ⁊ ī vtriſq; eſt epulari. de pmis nup
tijs ōr̄ h. de ſcōis vt putat̄ cōit̄ ōr̄ apoc̄. 19. ſ. veneſt nuptie agni
⁊ vxor ei⁹ ꝑpauit ſe. ⁊ ſeq̄t. btī q ad cenā agni nuptiaꝝ vocati ſt̄
⁊ ob hᵒ epule pmaꝝ nuptiaꝝ vocat̄ prādiū. ꝯiuiū ät ſcōaꝝ vo
cat̄ cena: ex eo ꝙ prādiū pcedit ad cenā. Et ō bis ſt̄ due pabole
pma ē iſta: ⁊ iō mathe⁹ noīauit h prādiū. ſ. ecce prādiū meū pa
ui: tauri mei ⁊ altilia occiſa. ſcōa eſt quā pōit lucas. 14. ⁊ iō illa
vocat̄ cena. ſ. hō qdā fec̄ cenā magnā ⁊ vocauit mlt̄os. ſic dicit
greg. h p nuptias pñs eccl'ia illic p cenā eternā ⁊ vltimū ꝯuiuiū ō
ſignat̄. qz ī hac ñ nulli exituri ītrāt ad illō q̄ſq; ītrauerit vlteri⁹
nō exibit. Suppoſito ꝯ ꝙ ī hac vita fiāt iſte nuptie. dōz ꝙ ſpō
ſa quā xp̄s accipit eſt eccl'ia. ⁊ iō mr̄imoniū ōr̄ eē ī ter xp̄z ⁊ eccle
ſiā. ad Epheſ. 5. c. ſz q̄libet aīa poſſit vocari ſpōſa: tñ meli⁹ ē ec
cleſia ſpōſa. ⁊ qz nuptie ſignāt ꝯopulatōz ſpōſe ad ſpōſū ē viden
dū qñ fiūt. dici ät ꝑt dupl'r. vno mō ꝙ fueſt fcē nuptie ī xp̄i ſcar
natiōe. ſ. ꝙ tē copl'auerit de⁹ pr̄ xp̄o eccl'iā ī ꝯiugē. ad hoc eī car
nē ſūpſit vt eccl'iā ſibi vnitā hēret. ēt qz caro quā xp̄s ſūpſit ps ē
eccl'ie: cū ptineat ad hūanitatē nr̄aꝝ: ⁊ nos oēs ſum⁹ ps eccl'ie: vl'
ꝯſtituim⁹ eccl'iā. ⁊ hoc tz greg⁹. o. ſecuri⁹ q̄ dici pōt: qz ī hoc rex
pr̄ regi filio nuptias fec̄: qz ei p ī carnatōis myſteriū ſctāꝝ eccl'iaꝝ
ſociauit. Alter⁹ ät gēitricis ꝟgis hui⁹ ipōſi thalam⁹ fuit. Scōo
mō pt dici ꝙ fueſt fcē iſte nuptie ī morte xp̄i: qz tē eccl'iā ſibi vni
uit. ⁊ hoc vr̄ ꝯuemēti⁹ dictū. nā in ī carnatōe vr̄ fcā de ipōſatio q̄
dā: ſz nō copulatio quā nuptie ſignāt. Et pz ꝑmo: qz p nuptias
tradit̄ ſpōſa ſpōſo: ⁊ māet iā ſub ei⁹ ptāte: ⁊ efficiūt vna caro. pri
us ät ſpōſa ſz aliq̄ mō ad ſpōſū ptīeat: tñ ſub ei⁹ ptāte nō māet.
ita fuit ō xp̄o: nā ad hoc carnē nr̄aꝝ aſſūpſit vt eccl'iaꝝ ſibi vniret
⁊ tñ ptāte ſup illā nō habuit vt hō vſq; poſt mortē. tē ei dic̄ ſibi
datā eē oēs ptātē ī celo ⁊ ī tra. ſ. 28. c. q̄ tē nuptie fueſt celebrate.
Scōo pz: qz qñ nuptie fcē ſūt: māet vxor ſub ptāte viri: ⁊ ptīet
ad eū. ⁊ tñ eccl'ia nō ptinuit ad xp̄z niſi p paſſiōz: qz tē eā acq̄ſiuit
ſibi. q̄ tē nuptie fcē ſt̄. ſic pz act̄. 20. c. ſ. attēdite vob ⁊ vniuerſo
gregi in q̄ ſpūs ſctūs poſuit vos epos regē eccl'iā dei quā acq̄ſi
uit ſanguīe ſuo. q̄ añ paſſiōz ñ acq̄ſiuerat xp̄s eccl'iā ⁊ ꝯſr̄ fi erat
vxor. Tertio pz: qz xp̄s accepit eccl'iā ī vxorē mūdā ⁊ imacl'atā
⁊ tñ ipe p paſſionē ſuā fec̄ illā mūdā. q̄ p paſſiōz nuptias celebra
uit. ſic pz ad ephe. 5. viri diligite vxores vr̄as ſic̄ xp̄s dilexit ec
cleſiā: ⁊ tradidit ſeipm p ea vt eā ſctīficaret mūdās illā lauacro
aq̄ in ꝟbo: vt exhiberet ipe ſibi gl'iosā eccl'iā ñ hñtē maculā neq;
rugā vt aliqd eiuſmodi. ſz vt ſit ſctā ⁊ imacl'ata. iō dōz vr̄ ꝙ p
incarnatōz fuit eccl'ia ſpōſa xp̄i. ſz nō vxor. vl' ſi vel' dic̄ vxorē ī
q̄tū fueſt ſpōſalia ō pñti: tñ ſaltē nōdū erāt nuptie ī qb⁹ ꝯſūmat
mr̄imōiū: ſz fueſt fcē ī paſſiōe. ſi qs tñ ꝓtēdat nuptias fcās fuiſ
ſe in ī carnatōe ñ reſistim⁹. ¶ Querit̄ cū ſui dicāt vocaſſe ad nu Q°. 6.
ptias q fueſt iſti ſui. ¶ Dōz ꝙ iſta pabola pōit ſuos ī oībus
vocatōib⁹. illa ät q̄ hēt luc̄. 14. ſp pōit ſuū. iſta ät cōit hz ſuos.
⁊ tñ vt iero. dic̄ aliq libri hñt h ſuū ſimpl'r miſſū. ⁊ ſi pōat ſu⁹
itelligit eē moyſes q fuit ſpāl'it ſu⁹ dei: quē de⁹ vocat ſuū ſuū.
Nūe. 12. c. ſ. at nō talis moyſes ſu⁹ me⁹ ⁊ mala. vlti. memē. legis
moyſi ſui mei. ⁊ ad heb. 4. c. moyſes vocat̄ ſu⁹ dei. xp̄s ät fili⁹.
⁊ tē q: ꝑm q̄dā exēplaria pōit ꝙ ꝑma vice miſit rex ſuū ad vocā
dū īuitatos. ⁊ ī ſcōa vice miſit ſuos. itelliget̄ p ſuū moyſes. p
ſuos ät ſcōe vic̄ itelliget̄ apli vl' ꝓphe. ſic dic̄ Jero. ſ. miſit ſer
uum. nec dubiū qn moyſem p quē legē ꝟitatꝫ dedit. ſi ät ſuos
legerim⁹ vt pluraq; hñt exēplaria ad ꝓphas referēdū ē q īuita
ti p eos venire ꝓtēpſeſt. ſerui q ſcōo miſſi ſūt meli⁹ eſt vt ꝓphe ī
telligāt ꝙ apli. ita tñ ſi ſu⁹ ſupra fuerit ſcīt⁹. ſignauit ibi ſuos
legas h ſui ſcōi: apli ſūt nitelligēdi. ¶ Cōſiderādū aūt ꝙ iſti q
vocāt nō fueſt īuitati p ſuos: ſz añ ꝙ ſui irēt iā īuitati erāt: cū
dicat in lr̄a ꝙ miſit ſuos ſuos vocare īuitatos. ⁊ nō dixit ꝙ mi
ſit ſuos ſuos ad īuitādū hoīes. in q̄ īnit̄ ꝙ p ſeipm vl' p alios
inuitauerat rex illos añ ꝙ ſuos mittēt. ⁊ hoc eſt: qz de⁹ īuitauit
nos: ⁊ tñ vocat nos p ſuos ſuos. fit ät iſta īuitatio dupl'r. Uno
mō p ipz deū tāgēdo cor nr̄m ſiue p naturale lumē impſſū nob:
qz ſignatū ē ſup nos lumē vult⁹ tui dñe. ps. 4. ſiue p ſpāles pul
ſatiōes ⁊ vocatiōes ad cor nr̄z: q̄s de⁹ fac̄ mouēdo ⁊ ītādo nos
ad bonū. ⁊ hoc vocat̄ pulſare ad oſtiuz cordis nr̄i. apoc̄. 3. ego
ſto ad oſtiū ⁊ pulſo ſi qs audierit vocē meā ⁊ apuerit michi ia
nuā ītroibo ad illū: ⁊ cenabo cū illo: ⁊ ipe mecū. ⁊ iſtas pulſatio
nes fac̄ de⁹ q̄ñ vult ⁊ quō vult. Jo. 3. c. ſpūs vbi vult ſpirat. ⁊ p
talē modū de⁹ īuitat oēs hoīes. ⁊ hoc ēt mō ꝯducit opariōs in
vineā ſuā. Alio mō de⁹ īuitat p alios. ſ. q̄ñ pmā noticiā ꝟitatꝫ p
aliq̄s oñdit. iſte ät mod⁹ magꝫ ꝯuēit ī pñti: eo ꝙ iſta īuitatio nō
eſt oīuz hoīuz: ſz ſolū iudeoꝝ. vt. j. dicēt. Primi eī īuitati iudei
ſoli fueſt. q ät poſtea vocati fueſt ſūt oēs gētes. vt dicēt ſeq. q.
cū aūt oēs hoīes īuitēt: ꝑt eē īuitatio p īteriorē ſpiratōz: vl' lu
mē nob datū. ſz vocatio ſpāl' q̄ fit iudeis nō eſt iſta: cū in iſta oēs
hoīes ꝯueniāt. ſz illa īuitatō fuit fcā p deū loq̄ntē ad abrahā q̄ñ
cepit eū ſepare a ceterꝫ gētib⁹. ⁊ ꝑmittē ei meſſiā futurꝫ ō ſemīe
ſuo. ⁊ ī abrahā fuerūt īuitati oēs iudei: ſic in ipſo ſepati fuerūt
oēs a gētib⁹. Cetera ät doctrīa fuit vocatio ſuoꝝ ad nuptias.
ſic dic̄ criſo. q̄ñ miſit ſuos ſuos iā īuitati ꝑus erāt. īuitati enī

Q°.7. sunt hoīes a tpe abrahe cui xp̄i incarnatio p̄mittebaī. ¶Querīt q erāt isti īuitati ō qb⁹ b ōr: ¶Dōz q̄ b fuerī qdā īuitati ⁊ vocati: alij āt solū fuerī vocati. īuitati enī fuerī sol⁹ ppl̄s iudeo rū. vocati āt fuerī oēs gētiles sil̄ postea cū reliquijs iudeox. Et hoc p̄z p̄mo ex ordīatōe rei. nā p̄us fuerī aliq̄ īuitati: deīde fue rūt alij vocati. ita āt fuit inī iudeos ⁊ gētes. q̄ p̄mo spāl̄r īuita uit de⁹ solū ppl̄m iudeox ad noticiā ⁊ cultū suū: ⁊ ñ vocabat ali quē nisi istos. postea āt vocati fuerī gētiles. Scōo p̄z ex mō: q̄ īuitatio fuit spāl̄r ad aliq̄s viros vni⁹cītatis q̄ postea succēsa ē. Vocatio q̄ fuit post hoc fuit ad oēs gn̄al̄r. nā in p̄mo statu cult⁹ dīni sola gēs iudeox a deo īuitata erat: ⁊ tenebat istū cultū. post ea āt cū gētiles vocarī ōbueī iussit xp̄s oī creature p̄dicare euā geliū. mar. 16. ⁊ doceri oēs gētes. ī. 28. Tertio appet ex cā voca tōis. nā rex solos p̄mos īuitauerat. ſz q̄ illi nolueī vēire ⁊ occi
Q°.8. deī p̄uos vocātes: iussit vocari oēs q̄ īuēirēt. ſ. īlīa. ¶Querīt q ſt isti p̄ui vocātes ad nuptias: ⁊ q̄re bis vocauerūt: vl̄ q̄ sit ista bina vocatio. Elliq dicūt q̄ p̄ui q p̄ma vice mittūt: sūt p̄mi ppbe q vocaueī iudeos ad fidē futurox. p̄ui āt scōe vicis sunt alij ppbe posteriores. oēs eī illi vocaueī iudeos. sīc dic̄ Drig. q p̄mo mittūt p̄ui vocare īuitatos ad nuptias hñt ppbe q̄uertē tes ex ppl̄o p̄ suas ppbias ad leticiā restōnis eccl̄ie ad xp̄m. q āt nolueī vēire ī p̄mis īuitati sūt q volueī audire ȳba ppbarū. Itē alij trāsmissi alia q̄gregatio ppbarū est. Scōo dicūt aliq q̄ p̄ui p̄mo vocātes fuerī apl̄i missi ad vocādū iudeos ad fidē xp̄i. Serui scōo vocātes fuerī alij succēssores apl̄ox q̄ sil̄ vocaue rūt iudeos. sic dic̄ hylari⁹. ſ. p̄ui p̄mo missi q̄ īuitatos vocaueī apl̄i sī. q āt admoneī vt veniāt īuitati añ ppl̄s isrl̄ē. in gl̄iaz. n. eternitat̄ plegē aduocat⁹. apl̄ox q̄ erat ppl̄z cōmouē: facē eos q̄s īuitauerāt ppbe. q ȳo item cū p̄ceptox q̄ditōe mittūt apl̄ici viri sī successores eox. ȝ° dici p̄t q̄ p̄mi p̄ui sūt ppbe q iudeos vo caueī ad xp̄z. scōi āt sūt apl̄i ⁊ ceteri discipl̄i xp̄i q vno ⁊ eodē tpe iudeis p̄dicaueī. ⁊ ita tz Jero. misit āt xp̄s ad vocādū iudeos q̄ dixit ill̄. ī viā gētiū ne abieritȷ: ⁊ ī cītates samaritanox ne ītraue ritis: ſz ite potiꝰ ad oues q̄ pieī dom⁹ isrl̄. ȝ. 10. c. ⁊ ita tz Crīso.
Q°.9. hoc āt rōnabiliꝰ est q̄ p̄cedētia. ¶Querīt qd sit vocare īuitatos ad nuptias: ⁊ quō p̄mi ⁊ scōi p̄ui illos vocauerīt: ¶Dōz q̄ illi vocāt q iā īuitati fuerāt: vt ī līa īuit. ⁊ iō iuſ modū accipiēdi īuitatos: accipit̄ īuitatio vno mō p̄ illa p̄ma exhortatōe vl̄ voca tiōe quā deꝰ fac̄ hoīb⁹ vt veniāt ad cultū eiꝰ. ⁊ fit p̄ intrīsecā pul satōz. Alio mō ōr īuitatio illa p̄ma oñsio messie futuri ⁊ bono rū q̄ ex eo bērēt: q̄ fcā fuit hoīb⁹ in abrahā cui deꝰ añ ceīos fec̄ p̄ missiōes de messia. geñ. 12. c. Accipiēdo p̄mo mō īuitatos dōz q̄ q̄libet exhortatio fcā p̄ hoīes ad messiā vl̄ fidē xp̄i: ē vocatio ad nuptias: cū deꝰ inītz. hō āt tā q̄ ȳuꝰ vocet. ⁊ ita tā pr̄iarche q̄ ppbe q̄ apl̄i vocāueī ad istas nuptias. Accipiēdo scōo mō to li ppbe ⁊ apl̄i ⁊ posteriores vocauerūt ad nuptias: cū īuitatio fcā sit ī abrahā. ſz istā accipe possumꝰ dupl̄r. Uno mō q̄ fiat p deū q̄ p̄mīsit abrahe messiā ⁊ bōa futura ex eo. ⁊ ita īuitatio fit p deū. Alio mō q̄ illa p̄missio nō fit īuitatio: ſz p̄mīsgatio quā fec̄ abrahā de messia sibi p̄misso. ⁊ q̄ alijs hoīb⁹ p̄mo īnotuit ista cognitio p abrahā dicēt ille īuitasse eos. ſz q̄ abrahā nō p̄di cabat alijs gētib⁹ ea q̄ sibi ⁊ p̄geniei sue spāl̄r p̄missa erāt: meliꝰ est q̄ dicamꝰ īuitationē factā cēī abrahā ⁊ p deū. ¶Hoc suppo sito dōz q̄ tā ppbe q̄ apl̄i ⁊ discipl̄i xp̄i vocaueī īuitatos. nā inuitati solū vocāt ȳ iudei: q̄ cete gētes nō fuerī p̄pe īuitate: ſz postea ī ōfectū īuitatox vocate. vt dcm̄ est. ſ. hos īuitatos ppbe vocaueī dicēdo mīta de messia: ⁊ apiēdo q̄ī eo vētura erāt. nā deꝰ nō declarauit abrahe sigillatī fcā ⁊ q̄ditōes messie. ſz ī gn̄ali ⁊ cōfuso dixit q̄dā bonū magnū circa illō. ſ. q̄ ī eo bn̄dicērētur omēs trib⁹ terre. Geñ. 12. q̄ ītelligit̄ q̄ tū ad salutē q̄ p̄ueniret oīb⁹ hoīb⁹ ex morte xp̄i. ad gal̄. ȝ. c. ppbe āt declarauerī sigilla tim illa q̄ circa messiā euētura erāt. ⁊ hoc erat eox officiū vt aliq̄d de messia p̄dicērēt. nā tāto ppba aliqs erat excellentioꝛ: q̄ to plura ⁊ apertioꝛa dicebat. vel ad illum apertius deducebat. Et ista fuit cā quare iohes baptista vocat⁹ est plus q̄ propheta quia ceteri ō illovt ō futuro p̄nūciaueī. iohannes autem illū di gito oñdit. Jo. 1. c. hoc mō nēo de ppbis fuit q̄ ad xp̄m nō voca ret. sic eī inuit luc. 24. vbi xp̄s oñdē vult ea q̄ de ipso dicta erāt in scp̄tura. ⁊ ōz. ⁊ icipiēs a moyse ⁊ oīb⁹ ppbis ītet p̄tabaī eis ī oīb⁹ scp̄turꝫ q̄ ō ipo erāt. Jn q̄ īuit q̄ oēs ppbe ⁊ singli ipoꝝ locuti fuerāt aliq̄d de ipso. apl̄i etiā vocauerūt iudeos ad xp̄m ⁊ ēt discipl̄i: tā xp̄o viuēte q̄ post eiꝰ mortē ⁊ resurrectōz. ſz aliī post mortē ⁊ alī p̄riꝰ. nā p̄us ñ dicebāt eū ēe messiā: ſz solū p̄dica bāt regnū celox. vt oñsū ē. s. 16. c. post mortē vo apte dixerī illū ēe xp̄z. vt p̄z ī p̄mōib⁹ q̄s fec̄ petr⁹ adtotū ppl̄z statī post pēthecо stē. act. 2. ⁊ 3. ⁊ 4. ⁊ 5. ⁊ 10. c. ⁊ q̄ ñ erat aliq̄d sb celo datū hoī bus a deo ī q̄ ēēt sal⁹ nisi ī noīe iesu. 4. c. ⁊ ita ip̄ p̄dicabāt vocā do eos ad xp̄m q̄ulsq̄z repulsi sūt ab eis. ⁊ ita apparet quō p̄mi p̄ui. i. ppbe. ⁊ scōi. i. apl̄i vocaueī inuitatos. i. iudeos ad xp̄z.
¶Querīt q̄re mittūt p̄mi ⁊ scōi p̄ui: q̄ sufficē viōbaī q̄ mitte Q°.10. rēt p̄mi: ¶Dōz q̄ cū p̄mi p̄ui sint ppbe. scōi āt sūt apl̄i ⁊ discipl̄i xp̄i. vt dictū ē. s. q̄uenies fuit vtroslz mitti: q̄ ñ sufficiebāt p̄ mi. p̄mo: q̄ ppbe dixerī de xp̄o mīta: ſz obscure locuti sūt: vt ō re futura. iō ñ poterāt clare singla dicē. apl̄i āt clare locuti sī cū isti narrauerīt historiā: illi ȳo p̄dixerīt ppbiā. 2° q̄ ppbe q̄ ō xp̄o dixerī fuerī mīto tpe añ ip̄m. ⁊ iō opⁿ fuit vt xp̄o aduemēte ēēnt aliq̄ q̄ actual̄r q̄uerterēt aīos ppl̄i ad xp̄m. 3° ⁊ p̄ncipal̄r: q̄ ſz p̄ phete de xp̄o mīta p̄dixerīt ñ potuerī designare p̄sonā eiꝰ: q̄ p̄ cesserūt eū mīto tpe. ⁊ iō mādebat adhuc aliq̄ō dubiū q̄s ēēt ille ō q̄ talia dicta ēēnt. ad q̄ō fuerī nēcij apl̄i q̄ p̄sonā eiꝰ oñderēt di cētes illū ēē messiā q̄ inī eos talia ⁊ talia egerat. ¶Querīt q̄re Q°.11. scōi p̄ui posuerī suasiōes ad īuitatos ⁊ nō p̄mi dicētes. ecce prā diū meū paui. ⁊c. ¶Dōz q̄ cū apl̄i sint scōi p̄ui ad eos p̄tinebat facē suasiōes: ⁊ nō ad p̄mos. i. ppbas. Primo: q̄ p̄mi p̄ui solū vocabāt. scōi āt vocātes exp̄mebāt cās vocatōis ⁊ magꝫ allicie bāt. ita ppbe ⁊ apl̄i fecerī. nā ppbe q̄ fuerī p̄mi obscure de xp̄o ⁊ pauca locuti sūt q̄si solū videāt vocare. apl̄i āt mīta de xp̄o di cebāt: ⁊ mīta apte. ita vt ñ solū vocare: ſz ⁊ vocatōis cāz ⁊ opor tunitatē oñdē viderēt. 2° fuit: q̄ iste suasiōes p̄tinēt ſpāl̄r ad de signatōz tp̄is messie. ⁊ hoc q̄ēit apl̄is. nā ppbe ſz ō xp̄o multa dixerīt. tñ adhuc futurꝰ erat. apl̄i āt ō xp̄o loq̄bāt cuiꝰ ip̄si tē erat ⁊ ob hoc tpe apl̄ox iā oportebat q̄ hoīes venirēt ad fidē xp̄i: et nō erat hoc nēcē tpe ppbax. q̄ nōdū erat ille de q̄ aliq̄d credi deberet. ⁊ hoc īuit ex ȳbis suasionū. ſ. ecce p̄ādiū meū paui: tau ri mei ⁊ altī. occi. sūt ve. ad nup. q. d. tpe p̄mox p̄uox vocabamī ad nuptias: ſz nōdū ille erāt: ſz expabāt. iō nō vocabamī p tē: ſz p tpe illo ī quo spōsus veniret: ⁊ pate ēēnt nuptie. mīc āt pata sunt oīa q̄ ad nuptias p̄tinēt. ſ. q̄ xp̄s venit. iō vēite ad nuptias. ad ōsignādū q̄ q̄ apl̄i p̄dicaturi erāt tpe illo q̄ xp̄s vēiſſz fuit cō uenies q̄ ex ȳbis scōox p̄uox apperet nuptias iā ēē patas: ⁊ ñ ex ȳbis p̄mox. ſz scōi p̄ui dixerī istas suasiōes ⁊ nō p̄mi. 3° fuit ad oñdēdū q̄ditōz doctrīe. nā si aliq̄ rudes ⁊ tardi sūt vt simplici ȳbo dicto ficapiāt. q̄ō ōr. addūt mīta alia vl̄ si sol̄ ȳbis ñ mo uēt addūt exēpla q̄ magꝫ mouēt. iō cū pp ȳba p̄mox p̄uox ñ ve nerīt īuitati debuerī scōi p̄ui plura addē. sic dic̄ gre. Notādū q̄ ī p̄ri īuitatōe nil ō taurꝫ ⁊ altilibꝰ ōr. in scōa iā tauri ⁊ altilia ma ctata memorāt. q̄ oīpotēs deꝰ cū ȳba eiꝰ audire volumꝰ adiun gīt exēpla vt oē q̄ō īpossibile credim⁹: tāto nobis ad sperāduz fiat facilꝰ q̄to p̄ hec trāsisse ⁊ ad alios audim⁹. ¶Querīt quō Q°.12. applicēt ad ppositū ista suasio. ſ. ecce prādiū meum paui: tauri mei ⁊ altilia sūt occisa. Aliq̄ dicūt q̄ prādiū dei parat q̄n scriptu re implēt dictis legalib⁹ ⁊ ppbalib⁹: sic in prādio diuersi cibi sī sic dic̄ Crīso. ſ. cū dns apl̄is dixit. eūtes p̄dicate dicētes: q̄ appro quabit regnū celoꝝ. hoc signauit q̄ō hic dicit. ſ. prandiū meum paraui. i. ex lege ⁊ ppbetis scp̄turarū mēsas ornaui. Alij dicūt prandiū esse p̄moné dñi. sic dic̄ origenes. ſ. prādiū q̄ō parat est elogū dei. De tauris ȳo ⁊ altilib⁹ aliq̄ dicūt q̄ p hec signat̄ ma gnitudo sacre doctrine. sic dic̄ Jero. prādiū patū: ⁊ tauri ⁊ altī lia occisa. p mēthaphorā opes regie describūt vt ex carnalib⁹ in telligāt spūalia: vel certe dogmatū magnitudo ⁊ doctrīa dei le ge plenissima sentiri potest. Scōo dicunt aliqui q̄ p tauros sig nāt pfes veterȷ testa.. p altilia ȳo pfes no. testa. q̄ sil̄ cōueniūt ad q̄uiuiū nuptiarū xp̄i: eo q̄ in eis vtroqz̄ doctrine capiunt. sic dicit Greg⁹ in omel. ſ. p tauros pfes vet. testa. figurāt: q̄ ex p̄missiōe legȷ inimicos suos ȳtutȷ corpoꝛee comu feriebāt. altī lia ȳo sagīata dicim⁹. ab eo eī q̄ō ē alere altilia vl̄ q̄si alita voca

mus.p altilia ḡ pfes noui testa.figurāt:q dū gram pinguedis
z in eterne dulcedis pcipiūt a terrenis desideriis ad sublimia cō
tēplatōis suepene subleuāt.dic ḡ tauri mei:z altilia occisa sūt:ac
si dicat patrū pcedētiū mortes aspicite:z remedia vite vre cogi-
tate.Tertio dicūt alij qp tauros designāt illi q ī ve.testa fuerūt
sil ppbe z sacerdotes.p altilia vo q ꝑm alia lra z saginata dicūt
significāt illi q solū fuerūt ppbe z nō sacerdotes.sic dic crisō.sa
ginata dicit ppbas q fuerūt spū scō repleti.tauros āt eos q p-
phete fuerūt sil z sacerdotes.sic ieremias z ezechiel.vt enī tauri
duces sūt gregis ita z sacerdotes pncipes sūt ppli.Quarto vt
alij dicūt significāt martyres p tauros.p altilia vo boues spua
les.sic dic hyla.tauri gliosa martyrū ipēs ē: q ꝓfessiōi dei tā q̄
hostia electa sūt imolati.saginata vo tūt boues spuales tā q̄ cele
sti pane ad euolādū aues paste ceteros accepticibi vbertate ex-
pleture.Quīto vt alīq dicūt p tauros z altilia q̄ sūt ptes illius
ꝙuiuij designāt ptes sacre scpture vl dīni pmōis.ita vt p tau-
ros designēt altiora.p altilia vo ea q̄ miora sūt.sic dic Orige.
prādiū qō patū ē eloquiū dei:fortia q̄q̄ elogox dei tauri ītelli-
gūt.suauia z delectabilia eox sūt saginata.si qs vo pferat q̄dā
dicta modica z nō firma z nō magnā virtutē rōnis hītia videt
macra ee q̄ pferūt.Saginata āt tūt cū ad vnāquāq̄ ppōnē exē
pla mlta rōnis pbatiōe repleta īducūt.puta si aliqs de castitate
pmonē logt recte ītelligit turtur.sz cū ipm castitat; pmonē cū rō
nis pbatōe ō scpturis repletū ptulerit:ita vt delectet z ꝑfirmet
alīq audiētis ptulit eū saginatū.Sz dōm qp nō ptinet ista ad sē
sū lrale q̄rit:sz ad mysticū:q3 ptim ptinet ad allegoricū z ptim
ad tropologicū.rō āt lralis ē hec vt p hec designēt q̄dā q̄ ipor-
tarēt nccitatē z oportunitatē tūc credēdi z nō expectādi aliud tē
pus.vt sic ī sēsu pabolico ista designāt qp nō debeat differri ad-
uēt ītuitatox ex aliq̄ cā eo qp iā oīa pata sūt q̄ ptinēt ad ꝙuiuiz
z pirēt nisi stati irēt ītuitati ad illa māducādū qō nō erat tpe pme
vocatōis.ita z apli q erāt pui lecūdo vocates dicerēt aliq̄ vba
ī qb oīderēt iā venisse tēp credēdi z venīdi ad doctrinā mes-
sie:z nō debē expectari aliud tēp cū iā messias venisset sic pote
rat fieri tpe ppbarū q erāt pmi pui.nā illis vocātib ad xp̄z ad
huc expectabāt tēp ī quo boues irēt ad doctrinā xpi z nō statim
ibāt.¶Querit q̄re ōr qp oīa pata sūt:¶Dōz qp iust ꝙñaz pce Q.13.
dētiū expositionū positarū pce.q.cū accipiat ibi ꝙuiuiū p dīno
spmōe vl sacra scriptura.ō: qp oīa pata sūt:qz ī sacra scpura qc-
qd q̄rit iuenit.sic dic crisō.s.z oīa pata sūt ītelligit qp qcqd q̄ri
tur ad salutē iā adipletū ē ī scptur;.q.n.ig̃rās ē iuenit ibi qō di
scat q ꝓtumax ē iuenit ibi qō timeat:q laborat iuenit ibi ꝓmissa
gb excitet ad op.Secūdo dīt aliq qp ītelligit ō ītroitu ad vi
tā eternā.nā finis ē vita eterna.tūc ḡ pata sūt oīa cū ē apta ianua vi
te.sic dic glo.oīa pata sūt.i.ītroit regni apt ē p fidē īcarnatōis
xpi q̄ añ fuerat clausus.Tertio dicūt aliq ītelligi ō mysterio re-
dēptōis nre q̄ fuit p passionē xpi.z sīlis mod loq̄ndi ē.j.27.vbi
dixit xps.ꝙsūmatū ē.i.oīa q̄ ad passionē meā ptinēt finita sūt.ita
poterūt dici ḃ ꝙsūmata oīa vl pata.i. pfecta vl cōpleta q̄ ptinēt
ad mysteriū redēptōis.sic dic crisō.oīa pata dic q̄ ptinēt ad my
steriū dīnice passiōis z nre redēptōis.s.oīa pata sunt.i.oīa q̄ ad
messiā ptinēt iā hīt z cōpleta sūt z nō sūt expectāda ī futurū.iō
Q.14 venite ad nuptias.i.ad credēdū ī eū z adherete ei.¶Queritur
quō noluerūt ītuitati venire z q̄re:¶Ad pmū dōz qp nolle veni
re ē noluisse credē.nā nichil aliud erat vocari ītuitatos ad nupti
as nisi ītitari p pdicationē iudeos ad credēdū ī xpm.nolle igit ve
nire erat nolle credē z adherē illi credēdo ī eū z colēdo ipū.hō
iudei fecīt:qz lz pdicaret eis xps noluerūt assētire:sz pauc;
dētib alij māserūt obstinati z repulerūt vbū.¶Ad secūdū dōz
qp qdā iudeox crediderūt qb de dabat spm bonū vt crederēt z
salui fierēt.Ceteri vo qs de nō poterāt auerat ad hoc nō crede-
bāt lz pdicaret eis.sic ōr ō gētib act.13.Audiētes gētes gauise
sūt z glificabāt vbū dīni z crediderīt qtqt erāt ordīati ad vitaz
eternā.sed illox q credere nolebāt qdā hoc faciebāt qm excecati
erāt sic ōr ad ro.11.c.s.Cecitas ex pte ꝓtigit ī isrl donec ītraret
plenitudo gētiū.z sic vniuersus isrl salu fieret.Alij āt nolebāt
credē qz ītidia z iniqtas circa xpm eos excecauerat vt eū nō ag̃
scerēt esse messiā.cū potuissēt ag̃scē.z isti erāt pncipes sacerdotū
scribe:phārisei:z seniores q̄s xps vocauit cltores vinee z a qb
dixit auferēdū regnū celox pce.c.¶Querit q̄re ōr qp ītuitati q Q.15.
vēire neglexerūt abierūt: alius ī villā suā: alius ī negociationē suā
qd sit ire ī villā:z qd ī negociationē: z qd faciat ad ppositum:
¶Dōm qp ire ī villā pōt dupl accipi.vno mō ire in villā.i.qp
iste ītuitat vocat fuerit cū eēt ī vbe.z cū neglexit venire ītuit in
villā aliquā quā extra vbē bēbat.Alio mō qp iuit in villā.i.qp
emit villā z iuit ad illā vidēdā.Et isto secūdo mō accipit luc.14
scz.villā emi:ncce habeo exire z vidē illā.sz cū ista z illa nō sint
eadē pabola vt ostū ē.s.melius accipit primo mō.z tūc dicūt aliq
qp p villā ēptā ītelligit dnatio trena.sic dic aug.li.ō vbis dñi ī
villa empta dnatio notat.ḡ superbia castigat primū vitiū.prius hō
dnari voluit q dnm hre noluit.Alij dicūt qp p villā significat
possessio rerū.sic dic greg.ī omel.p villā suba trena designat.
Exit ḡ vidē villā q sola exteriora cogitat ppt subaz.Alit pōt di
ci qp distīguūt ḃ duo gña occupationū circa acqsitionē rerū pos
fidēdarū.vnū genus ē cū opib manuū nrax aliqd acqrim.z istō
ē exire ī villā.Aliud ē sine labore manuū p alios modos lucra
q̄rere.z istud vocat gnal negociatio.z istud magz ꝙuēit ī pnti
sic dic crisō.sup matb.cū labore manuū nrax aliqd facim:puta
exercētes agrū aut vineā aut op ligni vl ferri villā colere vi
demur.cū āt nō labore manuū nrax alia lucra ꝙsequmur oē hoc
negociatio appellat.z iste q̄si hylari dic.ābitiōe.n.scli tā qp vil
la boues occupāt.plures vo ob pecunie cupiditatē negociatione
detinēt.z ponūt ista q̄si repugnātia ꝙuiuio nuptiali vl distrahē
tia ab eo.nā siue cupiditas rerū trenax:siue dnatōis: siue q̄cū-
qz lucrose negociatōes si eis nimis ītendam nccē ē vt a deo auer
tāt boez.z ista sūt p q̄ magz ipedit qs credē: vl postqp credide-
rit nō manet ī fide z opib.nā q volūt diuites fieri ic.idūt ī laqos
diaboli z ī tēptatōez z desideria mlta iutilia z nociua q̄ mergūt
oēs boues ī interitū z pditionē. radix.n.oīuz maloz ē cupiditas
quā qdā appetētes errauerūt a fide:z iseruerūt se dolorib mul
tis.1.thi.6.c.z ita dic ābro.sup lucā ī vbo isto.sic emerite mili
tie viro ꝙtēpnēdax stipēdiū pscribit facilitatū:qp neqz ille q studijs
ītet iseriorib possessiōes sibi trenas coemit regnū celi possit
adipisci.cū dns dicat:vēde oīa q̄ hēs z seqre me.sic ēt dic crisō.
o miserrim mūd z miseri q eū sequūt.sp.n.mūdialia opa bo-
mines excluseīt a vita.z qm ī istis quib boues occupati.i. cu-
piditate terrenarū possessionū z pecuniarū q̄ ex negociatōib ac
q̄rūt solēt fidē deserē vl opa nō tenē ōr qp ītuitati q venire nolu
erūt fecerūt hec.sic dic greg.ī omel.q ītēt labori trenо vl mū-
di actōib dedit mysteriū īcarnatōis dnice pēsare:Et sz illō ve
re dissimulat q̄si ad villā vl ad negociū pgēs venire ad regz nu
ptias recusat.¶Querit qd ē qp ītuitati tenuerūt suos z occide Q.16.
rūt:¶Dōz qp cū iudei sint ītuitati z sui sint ḃ apli z alij discipu
li dñi vl ꝓtēporanei eox tenē suos ē qp iudei īcarcerarēt aplos
z alios pdicātes ō xpo z post illos occiderīt vl aliqs eox.hoc āt
factū ē qz ioēs baptista fuit vn ō bis q ō xpo pdicaueīt z īcar
cerat atqz occisus ē a iudeis.s.14.z mar.6.c.petr q̄z a iudeis
tēt ē.nā herodes tenuit iacobū z iugulauit eū.act.12.c.Videns
āt qp placeret iudeis apposuit vt appēhēderet petrū z tenuit illū
ī carcere q̄sqz miracl̄ose liberat ē.e.c.alios q̄z mltos tenuerūt
occidētes z īcarcerātes sic stephanū occideīt.act.7.z maximā p
secutionē tūc fecerūt ī eccliaz ita vt dispgerēt illi q erāt ier̄osoly
mis.act.8.c.z hoc pdixit xps aplis qp tradēdi z īcarcerādi essēt
a pfidib iudeox.s.10.c.tradēt.n.vos ī cilijs z synagogis suis
flagellabūt vos:z ad pfides z reges ducemī ppt me ī testionū
illis z gētib.xps ēt pdixit iudeis qp hec facturi eēnt ꝺ discipl̄os
suos.j.seqnti.c.s.ego mitto ad vos ppbas z sapiētes z ex illis
occidet z crucifiget:z ex illī flagellabit z synagogis vr is: z pse
qmi ō citate ī ciuitatē.¶Querit q̄re ītuitati tenuerīt z occideīt Q.17.
suos istos:¶Dōz qp hoc fuit qz pdicabāt illi nomē xpi q̄ pdicatō
erat illī valde odiosa.nā iusserīt pncipes iudeox aplis ne ī noīe
xpi aliqs loqret.act.4.z.5.z ita nichil magz eis odiosū erat.pri
mo quia p istā predicationē apparebat ignominia iudeox.s. qz
ille quē ipsi occiderāt miracla faciebat.ita.n.predicabat publice
petr act.3.c.s.vos āt scm z iustū negastis z petistis vir hōicidā
donari vob:auctorē vo vite interfecistis quē de suscitauit a mor

tuis.ꝛ ista erat magna ꝓfusio iudeis ꝙmessiã suũ occidissẽt siue
p iniqtatẽ siue p igrãtiã egissẽt: potissime qꝛ colligebaꝯ ꝙ per
maliciã egissẽt cũ sp fuerũt xpm psecuti q̃lsqz illũ occideꝯt. Se
cũdo fuit: qꝛ ex pdicatõe apl̃oꝝ ꝛ discipl̃oꝝ seqbaꝯ ꝫ iudeos ma
lũ.s.id qõ fuit cã occidẽdi xpm.nã iõ xpm occiderũt: qꝛ deduce
bat hoes ad statũ i q̃ nõ manerẽt legalia sacrificia: neqz darent
reddit⁹ ꝑncipib⁹ sacerdotũ.vt colligit ꝑce.c.i pabola agricola
rũ.apl̃i tñ post xpm pdicãtes ꝙuertebãt hoes ad eundẽ statũ ad
quẽ xps ꝙuertebat.iõ eadẽ occasio erat occidẽdi illos ꝛ icarcerã
di q̃ fuerat occidẽdi xpm. ¶ Querit q̃re õꝛ qꝫ rex irat⁹ ẽ cũ au- Q°.18.
disset.in q̃ sũt tria dubia.ꝓmũ ẽ q̃re vocaꝯ nũc rex cũ pri⁹ vo
careꝯ hõ.scõo quõ audiuit.tertio quõ irat⁹ ẽ. ¶ Ad ꝓmũ dici
põt vno mõ ꝙ sic vocaꝯ nũc sic̃.s.nã.ꝫ.vocabaꝯ hõ rex. nũc ãt
vocaꝯ rex.qꝛ dictũẽ: sile ẽ regnũ celoꝝ hoi regi.nũc ãt ob breui
tatẽ vocaꝯ solũ rex cũ ẽt itelligaꝯ ꝙ sit hõ rex. Secũdo põt dici
tatẽ vocaꝯ solũ rex cũ ẽt itelligaꝯ ꝙ sit hõ rex. Secũdo põt dici
qꝫ hoc factũ fuit spãliꝯ ex itẽtiõe signific̃di aliqd.hõ.n. ẽ nomẽ
mãsuetudis.rex ẽ nomẽ ptãtis.ꝛ iõ cũ de⁹ clement ad nos se hz
vocaꝯ hõ.cũ ꝙ severe iuꝫ rigorẽ iustic̃ie vocaꝯ rex.ꝛ qꝛ.ꝫ.dice
baꝯ õ iuitatiõe ad nuptias q̃ facta ẽ ex supabũdãti benignitate
dei vocaꝯ ibi hõ rex.bãt agiꝯ õ penaꝝ illatõe eis q ꝓtẽplerũt ve
nire ꝛ occiderũt nũcios: iõ rex vocaꝯ.sic dic̃ iero.qñ iuitabat ad
nuptias ꝛ agebat opa clemẽtie hois nomẽ appositũ ẽ. nũc autẽ
qñ ad vltionẽ venit hõ silet: ꝛ rex tñ õꝛ. Ad secũdũ dõz ꝙ õꝛ au
diuisse ꝑpt cõpationẽ ad pabolã.qꝛ rex ille cui ista acciderꝯ au
diuit quõ iuitati occidissẽt suos.de⁹ aũt nichil audiuit cũ neqz
aures habeat neqz sẽsatões q̃ ad aĩalia ptinẽt.sz õꝛ audire.i.cog̃
scere.nos enĩ ea q̃ i facto ꝓsistũt si fieri nõ videm⁹: aliꝯ scire ñ pos
sum⁹ nisi ab alijs referri audiam⁹.ꝛ ita audire ẽ via ad scire. de
um igiꝯ audiuisse facta iuitatoꝝ nichil aliud ẽ ꝙ illa cog̃icẽ: licz
audic̃do nõ cog̃scat sz p seipsũ: qꝛ i ipso oĩa cog̃scũꝫ a se ꝛ ab eis
q illũ clare videt. Ad tertiũ dõm ꝙ iratꝰ õꝛ rex ꝙtũ ad pabolã
qꝛ vere ille rex cui ista acciderũt iratꝰ ẽ ꝫ iuitatos p tã inq̃ ope
de⁹ ãt irasci nõ põt qꝛ nõ cadũt i eũ iste pturbatões animi q̃s ẽt
a sapiẽtib⁹ stoici auferre voluerũt: maxĩe qꝛ ista repugnant deo
ꝑm naturã: irasci enĩ passio ẽ appetit⁹ irascibil̃ q ẽ appetit⁹ aĩal.
de⁹ ãt aĩal nõ ẽ: iõ neqz irasci põt.sz ista dicũꝫ õ eo p trãslationẽ
ꝛ effectũ: ꝛ nõ formalit̃.iratꝰ.n.penã ĩfert: cũ ira sit appetit⁹ vin
dicte.de⁹ ãt penã irrogat.iõ õꝛ irasci qꝛ effectũ irati exercet: licz
ipse iratꝰ nõ sit.sic dic̃ origc. ¶ Querit quõ iratꝰ rex pdidit ho
micidas ꝛ succẽdit ciuitatẽ illoꝝ. Alliq volũt ꝙ ciuitas itelligaꝯ Q°.19.
ꝙgregatio iniquoꝝ: ꝛ illa succẽdit: qꝛ tota ꝙgregatio iniquoꝝz
ẽtnis ignib⁹ ardebit.ꝛ ista ẽ quã ciuitatẽ diaboli vocam⁹ oppo
sitã ad ciuitatẽ dei.sic dicit origc. Ciuitas ipsoꝝ ẽ ꝑm vnũqõqz
dogma ꝙgregatio eoꝝ q ꝙueniũt i sapĩa pncipũ hui⁹ scli: quam
succẽdit rex ꝛ extmĩat q̃si ex malis edificatõib⁹ ꝙsistẽtẽ. Sz dõm
ꝙ hoc ꝙẽit ad sẽsũ mysticũ tropologicũ.nõ ãt ad lr̃alẽ quẽ de⁹
itẽdit ex pabola elicẽ. Alij q̃ dicũt ꝙ itelligit õ solis iudeis ꝛ tñ
vocaꝯ ciuitas eoꝝ corp⁹ ipsoꝝ.ipsi ꝙo vocaꝯ aĩe ipsoꝝ.ꝛ ita tã
hõicide peũt q̃ ciuitas eoꝝ succẽdit: qꝛ iudei rẽnuerũt ad fidẽ cri
sti venire tã i corpe q̃ i aĩa ardebũt.sic dic̃ greg⁹. Hõicidas per
dit qꝛ psequẽtes intimit.ciuitatẽ igni succẽdit: qꝛ illoꝝ nõ solum
aĩe sz ꝛ caro q̃z iniq̃ bitauerãt etna gehẽne flãma cruciãt. Sed
dõm ꝙ adhuc nõ ẽ iste sẽsus lr̃alis: sz ẽ sensus quẽ xps posuit lu
ce.19.õ destructõe vrbis ir̃m.nã ex eo ꝙ iudei noluerũt venire
ad nuptias credẽdo in xpm.ꝛ isup eũ ꝛ apl̃oꝝ aliq̃s ꝛ discipulos
occiderũt: fecit de⁹ ꝙ occiderẽt iudei i obsidiõe ir̃m ꝛ ipsa ciui
tas piret exustis ꝛ diruptis edificijs ei⁹: ita vt nõ maneret lapis
sup lapidẽ q nõ destrueꝯ.ꝛ hoc factũ ẽ ꝑpt nõ credẽ ꝛ ꝑpt occisi
onẽ xpi.luc̃.19.s.qꝛ nõ cog̃uerit tẽp⁹ visitatõis sue ꝛ ea q̃ erãt ad
pacẽ ei⁹. ¶ Querit q sũt isti exercit⁹ q̃s misit rex vt occiderẽt ho
micidas ꝛ ciuitatẽ succẽderẽt: ꝛ quõ de⁹ hz exercit⁹. ¶ Dõm ꝙ Q°.20.
de⁹ hz exercit⁹: ꝛ ita ipse vocaꝯ sepe i scptura dñs exercituũ. scz
zel⁹ dñi exercituũ faciet hec.ꝛ vbiqz ysa. vocat deũ dñm exerci
tuũ. Alliq q̃ dicũt ꝙ isti exercit⁹ sũt ãgeli dei: qꝛ p eos tradit exe
cutiõi volũtas dei. ps.102.s. bñdicite dño oẽs ãgeli ei⁹ virtute
faciẽtes ꝟbũ ei⁹ ad audiẽdã vocẽ ꝟmonũ ei⁹. bñdicite dño oẽs
ꝟtutes ei⁹: mĩstri ei⁹ q facitz volũtatẽ ei⁹. ꝛ qꝛ i exercitu sũt mili
tes ꝛ duces: ĩuenit q̃z hoc i ãgelis.nã aliq vocaꝯ milites. iob.25
c.nũqd ẽ numer⁹ militũ ei⁹. ꝛ itelligit õ ãgelis pncipaliꝯ. etiã an
geli aliq sũt duces exercituũ dei. Josue.5.c.õ illo ãgelo q appa
ruit iosue ꝛ ait: sũ pnceps exercit⁹ dñi ꝛ nũc venio. ꝛ õ ãgel⁹ dñi
qdã ꝙ fuerũt nũc exercit⁹ dñi ad exequẽdũ ꝫ iudeos. sic dic̃ gre
go. angeloꝝ agmĩa sũt exercit⁹ regis nr̃i. missis ẽ exercitib⁹ extin
xisse hõicidas õꝛ: qꝛ i hoib⁹ oẽ iudiciũ dei p ãgelos exercet. Di
cẽdũ igiꝯ ꝙ isti exercit⁹ fuerũt romanoꝝ q sub duce vespasiano
ꝛ tito filio ei⁹ supatz iudeis diruerũt vrbẽ ꝛ succẽderũt. sic dicit
iero.p hos exercit⁹ romãos itelligim⁹ q sub duce vespasiõ et
tito occisis iudee pplis puaricatricẽ succẽderũt ciuitatẽ. ꝛ vocaꝯ
exercit⁹ dei: qꝛ deo icitãte venerũt ꝫ ir̃m: ꝛ nõ venissẽt nisi de⁹
illos icitasset. ¶ Querit quõ ẽ verũ qõ dixit õ iuitati rex.s. q i Q°.21.
uitati erãt nõ fuerũt digni. ¶ Dõz ꝙ isti se feceꝯ idignos. vno
mõ qꝛ vocãtes se occiderũt. nõ enĩ ẽ dign⁹ qs vocari qñ vocãtẽ
se occidit. isti.n. occiderãt apl̃os ꝛ discipl̃os vocãtes se. iõ idignũ
erat vt qs eos vocaret ãpli⁹. Secũdo fecerũt se idignos: qꝛ vo
cati ad nuptias venire ꝙtẽplerũt. ꝛ istũ modũ posuit paul⁹ act.
13.cũ locut⁹ ẽ iudeis.s. vob ꝓmũ oportebat log õ regno dei: sed
qꝛ repulistis illud: ꝛ idignos vos iudicastis vite etne ecce ꝙuer
timur ad gẽtes. Tertio itelligũt aliq ꝙ reddiderũt se idignos:
qꝛ putãtes meli⁹ eẽ manẽ sub cerimonijs leg̃ moysi q̃ transire
ad grãz fidei xpi: reddiderũt se idignos fructu redẽptõis p cũ fa
cte. sic dic̃ remigi⁹. q iuitati fuerãt. i. iudei nõ fueꝯ digni: qꝛ dei
iustic̃iã ig̃rãtes ꝛ suã statuere volẽtes idignos se iudicaueruntvi
te etne. a ꝓncipio ãt soli iudei vocati fuerãt. ꝛ si ipsi venissẽt nõ
vocarẽt alij. sz qꝛ illi noluerũt venire vocati fuerũt alij. ꝛ tñ ñ iõ
iudei desinũt vocari. sz nõ vocaꝯ eo mõ q̃ pri⁹. s. vt soli vocẽt. sz
vocaꝯ sic̃ cũ alijs q̃si qdã õ gẽtilib⁹. ¶ Querit q̃re dixit rex q̃si- Q°.22.
cũqz iuenerit̃ vocate ad nuptias. ¶ Dõz ꝙ hoc ptinz ad voca
tõez gẽtiũ. i ꝑma vocatõe soli iudei vocati sũt qꝛ expsse vetitũ fu
it quẽ ꝙ aliũ vocari. ꝫ. 10.c. i viã gẽtiũ ne abieritz: ꝛ i ciuitates
samaritanoꝝ ne itroieritz: sz ite potiꝰ ad oues q̃ pierũt dom⁹ isr̃l
ꝛ iõ i secũda cũ nõ veniẽtib⁹ iudeis vocate sũt gẽtes: putarẽt apl̃i
ꝙ spãliꝯ aliq̃ gẽs vocãda eẽt: ꝛ nõ oẽs. iõ dixit eis expsse ꝙ voca
rẽt q̃scũqz iuenirẽt. ꝛ b⁹ erat dicẽ ꝙ oĩb⁹ pdicarẽt. sic dixit mar.
16.ite p vniuersũ orbẽ ꝛ pdicate euãgeliũ oĩ creature. rõ hui⁹ est
qꝛ de⁹ q oẽs ꝙdidit vult oẽs saluos fieri ꝛ ad ꝟitatz agnitionez
venire. 1.thĩo.2.c. sal⁹ ãt ẽ p fidẽ ꝛ iuocatõz dei. ad ro.10.c.s. oĩs
q credit i illũ nõ ꝙfudeꝯ. nõ ẽ distinctio iudei ꝛ greci. nã idẽ ẽ dñs
oĩuz diues i oẽs q iuocãt illũ. oĩs.n. q iuocauerit nomẽ dñi sal
uus erit. ꝛ tñ credẽ i eũ p quẽ ẽ sal⁹: ꝛ iuenire viã illã nõ ẽ hoi a
seipso. sz oz ꝙ p alterũ istruaꝯ. ꝛ iõ oz ꝙ pdiceꝯ. sic õꝛ ad ro.10.
c.s. quõ iuocabũt eũ i quẽ ñ crediderꝯ: quõ credẽt i eũ quẽ ñ au
dierꝯ: quõ audiẽt sine pdicãte: ꝛ ꝙ pdicato⁹ necessari⁹ ẽ ad oẽs gẽ
tes. ꝛ ita apl̃s ꝙcludit ibi ꝙ oĩb⁹ gẽtib⁹ debebat pdicari euãge
liũ. ꝛ sic factũ ẽ. s. i oẽz trã exiuit son⁹ eoꝝ. i. pdicãtiũ. ¶ Queri Q°.23.
tur q̃re dixit rex: ite ad exit⁹ viaꝝ. ¶ Dõm ꝙ ista vocatio ẽ gẽti
liũ ꝛ iubẽt vocãtes ire ad exit⁹ viaꝝ: qꝛ ibi erãt gẽtiles. Alliq ãt
dicũt ꝙ exit⁹ viaꝝ sũt errores: qꝛ via dic̃ directionẽ: ꝛ q seqꝯ viã
nõ errat. Exit⁹ viaꝝ sũt declinatões a via. ꝛ illud ẽ errare. ꝛ ita qꝛ
gẽtiles erãt i varijs erroribus idolatrie dicebãt eẽ i exit⁹ viarũ q
sũt errores gẽtiliũ. Secũdo dicũt alij ꝙ hoc ponit ad significã
dũ ꝙ hoes q̃rũcũqz pfessionũ vocãdi erãt ad fidẽ. nã via signi
ficat modũ viuẽdi. sic̃ dic̃ crisõ. vie sũt oẽs pfessiões hui⁹ scli vt
phie ꝛ militie ꝛ hmõi. dic̃ g̃: ite ad exit⁹ viaꝝ. i. cuiuslibz ꝙditõis
hoes vocẽt ad fidẽ. adhuc sic̃ castitas via ẽ q̃ duc̃ ad deũ. sic ꝛ for
nicatio via ẽ q̃ ducit ad diabolũ. ꝛ sic õ alijs ꝟtutib⁹ ꝛ vitijs. in
bet g̃ vt cuiuslibz ꝙuersatõis hoes ĩuitẽt ad fidẽ. 3° putãt aliq
ꝙ inuit i hoc ꝙ vocatz ad fidẽ remittũt pctã oĩuz tẽpoꝝ ꝑteri
toꝝ: qꝛ via significat tẽp⁹ vite. exit⁹ vie ẽ qõ retro viã ẽ. s. pctã tẽ
poꝝ ꝑteritoꝝ. sic dic̃ hylari⁹. p viã tẽp⁹ scli itelligẽdũ ẽ. atqz iõ
ad exit⁹ viaꝝ iubẽt ire. qꝛ oĩb⁹ retroacta donãt. 3° accipiũt ali
q exit⁹ viaꝝ. i. ifortunia vl defect⁹ i actõib⁹. ꝛ tales vocari iubet
qꝛ facili⁹ ꝙuertũt ad deũ q̃s aduersitas fortũe pseqũt ꝙ illi q ꝑ
sperãt q nõ i exitib⁹ sz i vijs manẽ dicũt. sic dic̃ greg. i scptura
sacra vias: actiões accipim⁹. exit⁹ viaꝝ itelligim⁹ defect⁹ actõũ
qꝛ illi plerũqz facile ad deũ veniũt q̃s in terrenis actionibus pro
spera nulla comitantur. Quarto dõm ꝛ melius ꝙ per hoc in
nuit ꝙ oẽs hoes vocãdi essent ꝛ dixit exit⁹ viarum ꝛ nõ vias
qꝛ exit⁹ sũt capita viarũ vbi solet eẽ ꝙcursus boluz vt i plateis

q̄sūt extrema viarū: qz ad platea mlte vie ꝯueniūt vl̄ inſecutio
nes viarū vbi ēt fit ꝯcurſus. ⁊ ſic ē ſēſus q̄ illuc diſcipuli irēt ad
p̄dicādū vbi gētes eē ſolēt vl̄ ꝯueniūt. ⁊ ob hoc xp̄s ſolit⁹ erat p̄
dicare in ſinagogis ad q̄s oēs iudei ꝯueniūt. Jo. 18. c. ⁊ inbebat
diſcipul⁹ p̄dicare ſup tecta. ſ. 10. c. qz ibi ꝯcurrūt multi p̄m ꝯſue
tudinē ⁊re paleſtinoz i q̄ erat xp̄s cū diſcipul⁹. ¶ Querit q̄re ōr Q.° 24
q̄ egreſſi fuī i vias ꝯgregauerūt q̄ſcūq; īuenerūt. ¶ Dom q̄
iſti fuī erāt apli q egreſſi ſūt i vias. i. iuerūt ad diſpſiões gētiū:
⁊ p̄dicauerūt oīb⁹. Sz dicet quō fuī exierūt i vias qz rex iuſſe
rat eis ire ad exit⁹ viaz ⁊ nō ad vias. Dom q̄ vtrūq; fecerūt.
nā ad vias iuerūt ⁊ ad exit⁹ viaz: qz vnū ſine altero eē nō p̄t cū
exit⁹ viaz ſint extremitates viaz: ⁊ eūdo i vias ibāt ad extrema
eaz q̄ exit⁹ viarū dicūt. ⁊ nichil aliud vtrobiq; ſignificat niſi q̄
inerūt apli ad p̄dicādū gētib⁹: ⁊ exierūt ō locis ⁊ regiōib⁹ i q̄b⁹
p̄i⁹ p̄dicabāt. nā iuſſerat eis xp̄s p̄dicare i ir̄m ⁊ i oī iudea ⁊ ſa
maria ⁊ vſq; ad vltimū ⁊re. cū aūt nō recipiebāt ia ipſi vl̄ nō au
diebāt fbū eoz: vl̄ nō p̄derat i ir̄m ⁊ iudea trāſtuleſt ſe ad gē
tes. act. 13. ſ. Ecce ꝯuertimur ad gētes. ⁊ iſtud fuit exire i vias.
ſic dic origenes. ſ. Egrediētes fui ſiue ō ir̄m ⁊ iudea apli xp̄i: ſi
ue ab inſtioz⁹ āgeli ſcī ꝯgregauerūt q̄ſcūq; īuenerūt. Sz dice
tur quō ꝯgregauer⁹t q̄ſcūq; īuenerūt. Dom q̄ iſta ꝯgregatio i
telligit⁹ p̄ p̄dicatione. p̄t aūt accipi p̄dicatio dupl̄r. ſ. vl̄ q̄tū ad
ſeipſā vl̄ q̄tū ad effectū ſuū. p̄dicatio i ſeipſa ē ꝓpoſitio fbi dei
⁊ q̄tū ad hoc verū ē q̄ apli ꝯgregauerūt oēs gētes. i. ꝯgrega
re voluerūt. ſ. dicētes fba p q̄ ille ꝯgregari debērēt: Iz nō fuerīt
ꝯgregate. ſic accipit̄ ſequē. c. cū xp̄s dixit ad ir̄m. Jr̄m q̄ occi
dis pp̄has: ⁊ lapidas eos q̄ miſſi ſūt ad te. quotiēs volui ꝯgre
gare filios tuos ſic̄ gallina ꝯgregat pullos ſuos ſub alas ⁊ nolu
iſti: Et iſta ꝯgregatio videbat⁹ ee p̄ p̄dicatione. ita apli ⁊ diſcipli
ꝯgregauerūt oēs gētes. i. ꝯgregare voluerūt faciēdo id p quod
ꝯgregari poſſēt ⁊ debērēt ꝓponēdo illis fbū p̄dicatōis. nā oī
bus gētib⁹ p̄dicauerūt: qz in oēz terrā exiuit ſon⁹ eoz. ps. 18. q̄ō
apls itelligit. i. q̄ oīb⁹ gētib⁹ p̄dicatū ē euāgeliū. ad ro. 10. c. Ac
cipiēdo. ſ. q̄tū ad effectū p̄dicatōis etiā verū ē q̄ ꝯgregauerunt
oēs q̄ſcūq; īuenerūt: qz effect⁹ p̄dicatōis erat ꝯuertere gētes ad
fidē. apli aūt ꝯgregauerūt nō gdē oēs ſimpl̄r: Iz oēs q̄s īuenerūt
Dicūt aūt īuēti illi q̄s de⁹ diſpoſuerat tāgēdo corda eoz vt cre
derēt p̄dicāti: ⁊ oēs iſtos ꝯuertūt ad xp̄m. ceteri aūt ꝓ tūc nō ꝯuer
ſi ſūt: Iz potiꝰ p̄dicatores pſeq̄bāt. ſic ōr act. 13. vbi habet ō trāſ
tu apl̄oz ō iudeis ad gētes. ſ. audiētes aūt gētes gauiſe ſūt ⁊ glo
rificabāt fbū oñi: ⁊ crediderūt q̄t q̄t erāt p̄ordīati ad vitā etnā.
Q.° 25. ⁊ ita vtroq; mō ꝯgregauerūt q̄s īuenerūt. ¶ Querit q̄re ōr q̄
ꝯgregauerūt oēs q̄t cūq; īuenerūt bonos ⁊ malos. ¶ Dom p̄
mo q̄ ōr hoc ad oñdēdū q̄ nō erat curādū q̄les fuiſſēt hoīes añ
ꝯuerſionē ſiue boni ſiue mali: Iz oīb⁹ p̄dicādū erat ⁊ oēs recipiē
di erāt ad fidē ⁊ ꝯuerſionē. ſic dic origenes. Cōgregauerūt q̄ſ
cūq; īuenerūt bonos ⁊ malos: qz nō curāt vtrū aliq̄n añ vocati
onē boni fuerīt aut mali. bonos āt ſimpl̄r bītelligē ꝯuenit būi
liores ⁊ rectiores ex eis q̄ veniebāt ad cultū dei. q̄b⁹ ꝯueniebat
qō apls ait. Cū gētes q̄ legē nō hñt naturalit̄ ea q̄ legis ſūt faciūt
ipſi ſibiipſis ſūt lex. mali āt erāt q̄ tales nō erāt. Secūdo ponit̄
ad oñdēdū ēt diſpoſitionē gētiliū. qz ēt p̄ter act⁹ p̄teritos bonoſ
vl̄ malos. erāt aliq̄ naturalit̄ magꝭ diſpoſiti ad bonitatē. alij fo
ad negociā. fvtutes nāq; oīb⁹ hoīb⁹ ītūt īnatis ſuſcipe. Iz pfectꝭ p
aſſuefactionē. 2. ethi. c. 1. ⁊ tñ iſte īclīatões nō apparēt i oīb⁹. ſed
potiꝰ i q̄buſdā apparēt īclinatões ad malū. eos fo i q̄b⁹ vide
mus īclinationē ad bonū aliq̄ō dicim⁹ naturalit̄ virtuoſos. ecs
fo q̄ ad ꝟciū vitioſos naturalit̄ ō fvtutib⁹ moralib⁹ q̄lit̄ natura
lit̄ iſint q̄buſdā. pz. 6. ethi. vl. c. ⁊ ita dic̄ iero. int̄ ipos gētiles
ē infinita diuerſitas: cū alios ſciam⁹ pcliuiores ad vitia alios ad
honeſtatē morū fvtutib⁹ deditos. Tertio ōr hoc ad oñdēdū cō
ditionē barū nuptiaz. nā ꝯgregatio iſta ē ad fidē ⁊ ē i eccl̄ia mili
tāti i q̄ boni cū malis mixti ſūt: vt xp̄s deſignauit i pabola zizā
nioz. ſ. 13. c. ⁊ p hoc differt iſta ꝯgregatio ab illa q̄ fit ad nupti
as vite etne vbi ſoli boni erūt. q̄ō xp̄s ſignat ex pabola iā dicta
zizanioz. idē pz i pabola ſagene. e. c. ſ. ſiſe ē regnū celoz ſagene
miſſe i mare ⁊ ex oī genere piſciū ꝯgregāti. ⁊ ob hoc cū eccl̄ia
iſtā ⁊ futurā xp̄s p duo ꝟuiuia deſignauerit. ſ. p prādiū ⁊ cenaz
i ꝟuinio p̄moq̄ō iſtā eccl̄iaz ſignificat dicūt ꝯgregari boni ⁊ ma
li: vt pz b. i alio ꝟuiuio nō dicūt ītroiſſe aliq̄ mali: vt pz luc. 14
Quarto pomt̄ hoc ad oñdēdū fvtutē hui⁹ eccl̄ie. nā non differt
malos ad eccl̄iaz venire. qz i iſta eccl̄ia ſūt ſacr̄a p q̄ mali iuſtificā
tur ⁊ efficiūt boni. ⁊ iō nichil nocet malos ad eccl̄iaz venire dum
tñ velint eē boni. q̄ō nō fit i ꝯgregatiōe vite etne. qz ibi nō effici
etur bon⁹ q̄ p̄i⁹ nō extiterit. Quīto ē hoc ad ꝯcordādū pabole
⁊ ītētiōi ei⁹ vt videat quō finis ſeq̄t ex p̄ncipio. Iz int̄ iſtas cās il
la ē p̄cipua q̄ oñdit q̄ i eccl̄ia ſp debēt manē mali admixti bonis
vſq; ad ꝟlūmationē ſcī. ſic dic̄ greg. Hoc dic̄ qz in eccl̄ia nec ma
li eē ſine bonis neq; boni ſine malis eē p̄nt. bon⁹ āt nō fuit qz ma
los tolerare recuſauit. ¶ Querit q̄re ōr q̄ iplete ſūt nuptie diſ- Q.° 26.
cūbētiū: ¶ Dom q̄ hoc ōr p̄mo qz plenitudo gētiū ītroiuit ad
nuptias. nā iſte nuptie ſūt i copulatōe ad xp̄m p fidē: ad quā fi
dē tenēdā ītrauit mlt̄itudo gētiū q̄ ipleuit eccl̄iaz. ſic ōr ad ro. 11
c. Cecitas ex pte ꝟtigit i iſr̄l donec ītraret plenitudo gētiū. ⁊ ſic
vniuerſus iſr̄l ſalu⁹ fieret. Secūdo ōr hoc reſpectu īuitatoz p̄i
moz. i. iudeoz: q̄ ſi veniſſēt nō oporteret vocari alios. ⁊ tñ illis
nō venientib⁹ vocate fuerūt gētes valde plures q̄ futuri erāt iu
dei ſi ſoli eēnt. Tertio ōr hoc vt videat q̄ nō fuit ſecut⁹ defectuſ
aliq̄s nō venientib⁹ īuitatis. ¶ Querit qd ē q̄ ītrauit rex vt vi- Q.° 27.
deret diſcūbētes ⁊ q̄re ītrauit. ¶ Dōz q̄ ītrauit vt videt diſcū
bētes ſic̄ lr̄a dic̄. nā vocati ſūt boni ⁊ mali. ⁊ vocāt mali q nupti
alia veſti mēta nō hēbāt. iō rex voluit videē an int̄ diſcūbētes cēt
q̄s q nō hꝭet veſtes nuptiales. ſic̄ dic̄ origē. Sz dicet quō de⁹
ītrat ad nuptias vt videat diſcūbētes. dōz q̄ de⁹ vbiq; ē ⁊ non
p̄t ītrare i aliquē locū quia p̄ius ibi erat. Sed dicitur ītra
re in locum aliquē q̄n circa illū nichil faciebat ⁊ īcipit aliq̄d facē.
de⁹ ēt oīa ſp videt tā bona q̄ mala. puer. 15. c. i oī loco ocl̄i oñi
p̄tēplāt bonos ⁊ malos: ⁊ oīa nuda ⁊ apta ſūt oculi ei⁹: neq; eſt
ei īuiſibilis vlla creatura. ad heb. 4. c. ⁊ tñ int̄dū ōr aliq̄ videē
q̄ p̄i⁹ videbat. qz circa aliq̄ diſponit aliq̄d efficiēdo q̄ō p̄i⁹ nō ef
ficiebat. ⁊ ita qz i p̄nti mlta mala ſūt q̄ de⁹ nō punit nūc: ōr illa ñ
videē neq; faciētib⁹ p̄ns eē. q̄n fvo p aliq̄b⁹ penā īponit ōr videē
illa ⁊ p̄ns eē. ſic ōr geñ. 18. c. circa p̄tm ſodomoz. ſ. deſcēdā ⁊ vi
debo an clamorē q̄ venit ad me opē cōpleuerīt an nō: q̄ſi op⁹ eēt
deſcēdē ad vidē ſodomoz vt ſciret an vez eēt q̄ peccaſſēt ſodo
mite. hoc āt deſcēdē ⁊ videē fuit: qz miſit duos āgelos q ſubuer
terūt ſodomā. geñ. 19. c. ita ⁊ nūc q̄n alios nō hñies veſtes nupti
ales mittit̄ tenebras exteriores: ōr ītrare ad videdū diſcūbētes in
nuptijs. i. eos q̄ i eccl̄ia manēt. qz ītra eccl̄iaz militātē ſūt iſte nu
ptie. ſic dic̄ criſo. ñ qz alicubi p̄nſ ñ ē: Iz qz vbi vult p iudiciū aſpi
cere ibi ōr p̄ns: vbi aūt nō vult ibi ōr abſēs. dies aūt aſpectōis
ē dies iudicij q̄n viſitatur⁹ ē xp̄ianos q ſup mēſā ſcripturaz recū
būt. ¶ Querit cū dicat⁹ b q̄ vidit hoīes nō hñtē veſtē nuptialē Q.° 28.
qd ſit illa veſtis: ¶ Dicūt aliq̄ iſtā eē fidē p quā nuptie fiūt. Sz
dōm q̄ nō ſtat. qz iſte q nō hēbat veſtē nuptialē i nuptijs erat qō
ē eē i eccl̄ia. Iz nō p̄t aliq̄s eē ītra eccl̄iaz niſi p fidē. ⁊ fidē hēbat
⁊ ꝟnter nō ē fides veſtis nuptial⁹. ¶ Dōz ⁊ q̄ fides nō ē veſtis:
Iz caritas. ⁊ vocat veſtis nuptial⁹. i. pulcra. ſtē. n. i nuptijs īduūt
hoīes veſtib⁹ pulcris: ita ⁊ oēs veſtes pulcras nuptiales voca
m⁹. talis āt ē caritas q̄ totū hoīez pulcrū reddit ⁊ deo acceptum
qō ñ fac̄ fides. nā ēt i mal̄ē fides: ⁊ demōes credūt ⁊ ꝟtremiſcūt
iaco. 1. c. Secūdo qz caritas facit hoīez dignū nuptijs. i. vita et
na qō nō fac̄ fides neq; alie fvtutes. Tertio qz caritas fuit cā im
pulſiua ad iſtas nuptias. nā nuptie ſūt int̄ fbū dīnū ⁊ hūanā na
turā ⁊ int̄ xp̄m ⁊ nos. ⁊ ad vtrūq; īpulit xp̄m amoz quē ad nos hz
⁊ ille ē caritas. Quarto qz iſta ſola ē p quā dr̄nt filij regni ⁊ exti
ores. ⁊ ita xp̄s dixit q̄ i hoc cog̃ſcerēt an eēm⁹ diſcipli ei⁹ ſi dili
geremꝰ īuicē ſic̄ ipſe dilexit nos. ſic dic̄ greg. qd āt debem⁹ ītel
ligē p nuptialē veſtē niſi caritatē: qz hāc i ſe dñs habuit dū aſſo
ciāde ſibi eccl̄ie nuptias veniret. ītrat q̄ ad nuptias Iz ſine veſte
nuptiali q̄ i eccl̄ia fidē hz Iz caritatē nō hz. Alij dicūt q̄ veſtis nu
ptial⁹ ē q̄rere glīaz ſpōſi. q āt nō ſpōſi Iz p̄paz glīaz q̄rit veſtē nu
ptialē nō hz. ſic dic̄ aug⁹. ō fauſtū. ſ. ſine veſte nuptiali nuptias
adit q̄ rit ibi glīaz nō ſpōſi Iz ſuā. Tertō dicūt aliq̄ q̄ veſtis nu
ptial⁹ ē grā. ſpūs ſcī. ⁊ iſtud ēt verū ē ⁊ coīcidit cū p̄mo qz caritas
nunq̄ eſt ſine grā. ⁊ grā nūq̄ ē ſine charitate: Iz nō ſint idē. ſic dic̄
hylari⁹. veſtis nuptialis ē grā ſp⁹s ſcī ⁊ cādor bīt⁹ celeſtis q bo
ne int̄rogatōis ꝟfeſſiōe ſuſcepti⁹ vſq; in cetū regni celoz īmacu

lat⁹ ⁊ iteger ẽ reb⁹ād⁹. Quarto dicũt aliq̃ q̄ vestis nuptial⁹ est obb⁹uatio ꝓceptoꝝ euãgelicoꝝ. q. n. illa b⁹uãt ornati ad nuptias intrãt. sic dic̃ iero. Vestis nuptial⁹ ꝓcepta sũt dñi ⁊ opa q̃ cõplent ex lege ⁊ euãgelio nouiq̃ hoĩs efficiũt vestimẽtũ. ꝛ̃ pm⁹ ⁊ terti⁹ mod⁹ magis ꝓuenit q̄ q̄ alij duo ad hos redeũt. ¶ Querit q̃ re ðr q̄ vidit hoĩez nõ hñtẽ vestẽ nuptialẽ: in quo inuit q̄ vnic⁹ erat ⁊ tñ multi sũt in eccl̃ia q̃ charitatẽ nõ hñt. ¶ Ððz q̄ in die discussiõis mlti inuenẽt sine veste nuptiali q̃ oẽs mittẽt ī tenebr⁹ exteriores: ⁊ tñ pabola vnicũ noiauit grã exẽpli: qz sat̃ erat vnũ dicẽ cũ p illũ ītelligãt oẽs nõ hñtes vestẽ. Scðo fuit hoc qz pec catores sũt q̃ inuenũt sine veste nuptiali: ⁊ oẽs illi sunt fic⁹ hõ qz ꝛ̃ pctã varia sint tñ oẽs pctores ꝓcordãt ī hoc q̄ a rectitudĩe deuiãt. ⁊ iõ oẽs sũt vn⁹ hõ nõ hñs vestẽ nuptialẽ. sic dic̃ origenes vidit hoĩez nõ hñtẽ vestẽ nuptialẽ: singulariẽ dic̃ qz vni⁹ sũt gene
Q°.30. ris oẽs q̃ b⁹uãt malicĩã post fidẽ quã habuerãt añ fidẽ. ¶ Querit q̃re rex dixit hoĩ: amice quõ huc ītrasti ñ hñs vestẽ nuptialẽ quõ vocat amicũ cũ quẽ ꝓdenat: ⁊ quõ potuit sine veste intrare ¶ Ad p̄mũ dðm putãt qdã q̄ irrisorie vl̃ p antifrasim eũ amicũ vocet cũ magis vt inimicũ ꝓdẽnet. ⁊ ita dños solem⁹ vocare: vl̃ frẽs aut p̄es yronice eos ad quos nõ gerim⁹ nos talit̃ q̃ dic̃ noĩa signãt q̃ pferim⁹. Scðo dðz ⁊ meli⁹ q̄ xps vocauit amicos qz cõicãt cũ deo in aliquo. s. ī fide: ꝛ̃ ꝓdẽnet eos p malis opib⁹ ⁊ q̃tũ ad hoc vocat eos maledictos. s. ite maledicti ī ignẽ eternũ ℣. 25. sic dicit iero. Amicũ vocat qz inuitat⁹ est ad nuptias q̃si sit amic⁹ p fidẽ. arguit aũt ĩprudẽtie q̄ veste sordida mũdicias pol luerit nuptiales. ¶ Rtũ ad secũdũ dðz q̄ accipit ītrare sine ve ste. i. nõ hr̃e vestẽ: qz nõ respicit ītroit⁹ ꝛ̃ poti⁹ finis vl̃ exit⁹. naz etiã si qs habuit vestẽ nuptialẽ q̃ ītroiuit in eccl̃iaz si pdidit illã ita q̄ inuenãt sine ea ī morte dãnabit. Et si qs ītroiuit sine veste nuptiali. i. sine charitate in eccl̃ia: vt qz ficte accessit ad baptismũ postea aũt deposita fictiõe recte credidit saluabit: qz acq̃uit ve stẽ nuptialẽ. Dr̃ tñ quõ huc ītrasti nõ hñs vestẽ nuptialẽ: ⁊ nõ ðr quõ h manes iuxt̃ ꝓuenietiã pabole: qz illi q̃ ī nuptias ītrauerũt cũ tali veste ibi manebãt cũ q̃li ītrauerãt. Sec⁹ aũt in eccl̃ia: qa cũ ista vestis nuptial⁹ sit aliqd ſpuale qõ quotidie põt acqri aut perdi nõ attẽdit ītroit⁹ ꝛ̃ pmãsto ⁊ exitus cum veste vl̃ sine illa.
Q°.31. ¶ Querit q̃re ðr q̄ obmutuit ille q̃ sine veste nuptiali iuẽt⁹ est. ¶ Ððm q̄ tã ad pabolã q̄ ad lr̃alẽ lẽtũ cã est: qz deꝑhẽsus sine veste videt se errasse: ⁊ nullã excusationẽ erroris sui ptẽdere põt iõ obmutescit. Cã aũt ꝓpa ẽ ex ꝓditiõe dñi iudicij. nã ī iudicio hũano q̃ntũcũq̃ sit aliqd notũ põt aliqd negari vl̃ dissimlari sal tẽ ītẽtio faciẽdi q̃ nulli nota est nisi faciẽti. ī iudicio aũt dño erit testis de⁹ ⁊ ãgeli ⁊ tot⁹ mũd⁹. iõ pctor nõ potes negare neq̃ dis simulare nc̃io obmutescet. sic dic̃ iero. In tpe enĩ illo nõ erit lo cus ĩprudẽtie neq̃ negãdi facultas cũ oẽs ãgeli ⁊ mũd⁹ ⁊ ipse te stis sit pctoꝝ. Secũdo qz ī iudicio illo nõ solũ erũt note opatiões ꝛ̃ etiã intẽtio opãtis. de⁹ enĩ q̃ scrutator ẽ cordiũ testiõniũ phibe bit. Tertio qz ī illo iudicio q̃ ꝓdẽnãt nõ rñdẽt qc̃q̄. nã ꝓcia eo rũ accusat eos ꝓuicẽs vera eẽ p qb⁹ ꝓdẽnãt. ⁊ iõ vere obmute,
Q°.32. scẽt nichil rñdẽdo. ¶ Querit q̃re rex iussit mitti ī tenebr⁹ istuz q̃ nõ habuit vestẽ nuptialẽ. nã videt ei facẽ iniuriã: qz deus iussit vocari oẽs tã bonos q̄ malos. ⁊ mali sũt illi q̃ vestẽ nuptialẽ nõ hñt. ¶ Ððz q̄ de⁹ mãdauit vocari bonos ⁊ malos ad nuptias qz ī istis nuptijs q̃ mali erãt efficiũt boni. sũt. n. nuptie iste in co pulatiõe añ ad xp̃z p fidẽ. ⁊ fiũt nuptie ītra eccl̃iaz i q̃ sũt facta p q̃ q̃ mali erãt efficiũt boni. s. baptism⁹ ⁊ pnĩa. iõ ꝓuenies ẽ voca ri malos ad eccl̃iaz vt ītra eã boni fiãt. ĩmo ad nichil aliud vo cãt nisi vt ī ea iustificẽt: qz ex̃ eccl̃iaz nemo põt eẽ iust⁹ cũ ex̃ eaz nõ sit sal⁹. ꝛ̃ q̄ de⁹ malos vocet: petit ab eis q̄ boni efficiãt. ⁊ si nõ fuerit bõi effecti ī culpa sũt: ⁊ iõ iuste punĩt. sic dic̃ origenes bonos ⁊ malos oportuit vocari nõ vt mali pmanerẽt: ꝛ̃ vt de ponerẽt vestimẽta ꝛ̃ria nuptijs ⁊ iduerẽt nuptialia ĩdumẽta. s.
Q°.33. viscera benignitat̃ ⁊ misericordie. ¶ Querit q̃re dixit rex liga tis mãib⁹ ⁊ pedib⁹ mittite eũ ī tenebr⁹. ¶ Ððz q̄ inuit h incarceratio ei⁹ q̃ nõ habuit vestẽ nuptialẽ. ĩcarcerati aũt solẽt liga ri mãib⁹ aut pedib⁹ aut vtroq̃. dãnati ãt nõ sic ĩcarcerabũt: ꝛ̃ p similitudinẽ. ⁊ dicũt aliq̃ q̄ ligatio ista ẽ ꝓdẽnatio iudicial⁹. nã q̃ ꝓdẽnat ðr ligari: q̃ nõ ꝓdẽnat ðr absolui a ligamĩe q̃ tenet. sic di cit greg. ligãt tũc pedes ⁊ man⁹ p districtiõez sñie q̃ mõ a prauis opib⁹ ligari noluerũt. Alij dicũt q̄ istud ligamẽ sit prauaꝝ co gitationũ ⁊ actõnũ q̃b⁹ qs ligat̃ vt pisciat̃ ī tenebr⁹ exteriores sic dic̃ aug. ii. li. de tri. s. prauarũ ℣o atq̃ distortaꝝ volũtatũ ĩ pletio vinculũ ẽ q̃ alligat̃ q̃ hec agit vt pisciat̃ ī tenebr⁹ exterio res. Alit̃ põt dici ⁊ meli⁹ q̄ ligari tũc pedib⁹ ⁊ mãib⁹ erit fieri alligatũ penis: ita q̄ nullaten⁹ possit euadẽ illas. ⁊ qz hõ solet se adiuuare ꝛ̃ nociua mãib⁹ repellẽdo illa aut pedib⁹ recedẽdo ō loco ī q̃ nociua sũt ðr q̄ erũt man⁹ ⁊ pedes ligati qz neutro mõ se adiuuabũt dãnati ꝛ̃ pẽas: ꝛ̃ ncc̃e erit illas tolerare. sic dic̃ gre. tũc de⁹ ligat ī pena q̃s mõ a bõis opib⁹ ligauit culpa. Adhuc ẽt ītelligi põt ō cohibitõe a mal⁹ opib⁹. s. q̄ mũc mali opãt mala ad libitũ. tũc aũt nõ poterũt mala opari. malũ aũt dupl̃r efficim⁹. s. malũ cõmittẽtes ⁊ ad mala currẽtes. vtrũq̃ aũt tũc ĩpediet̃: qa neq̃ manib⁹ poterim⁹ alicui nocẽ neq̃ ad mala curr̃ q̃ dãnati fuerit: ꝛ̃ manebũt sustinẽtes penas debitas. vere aũt tãgit h̃ ꝓdi tio penaꝝ iferni. nã p modũ cuiusdã alligatõis patit̃ aĩa q̃ ẽ ſpũs ab igne ifernali corporeo. ¶ Querit qd ẽ mitti dãnatos ī tene
Q°.34. bras exteriores ⁊ q̃ sũt ille tenebre. ¶ Aliq̃ dñt q̄ sũt iste tenebre q̃dã alienatio ⁊ exclusio a deo. ita vt illũ nõ cogñcãt dãnati. exce catio enĩ ītellect⁹ tenebra ẽ. ꝛ̃ pctores q̃diu h̃ manẽt patiũt tene bras inftiores. qz ꝛ̃ circa deũ errẽt nõ recte cogitãdo q̃ ō illo cre dẽda sũt aut q̃ sũt ꝓpt̃ illũ agẽda tñ nõ penit⁹ carẽt dña cogniti one. ⁊ ita tenebras patiũt: ꝛ̃ ītra eũ manẽt. ⁊ iõ iste tenebre inftio res vocãt. Cũ aũt dãnat⁹ qs fuerit prius pũat dña cognitiõe ⁊ iõ tenebras patit̃ ⁊ exteriores sũt. i. qb⁹ prius ex̃ deũ ẽ. bas nũ q̃ patiũt mali añ dãnationẽ: qz q̃tũlibz mali sint nõ pũat oĩmo da cogitatiõe ō deo. sic tenet aug. ⁊ mgr̃. 4. sen. di. 46. Secũdo ⁊ meli⁹ dðz q̄ exteriores tenebre sũt loc⁹ tenebrosus. nã nõ ẽ aliud dicẽ q̄ mittat̃ ī tenebras exteriores q̃ q̄ mittat̃ ī carcerẽ: qz carcer ẽ loc⁹ tenebrosus. ⁊ pñt vocari exteriores: qz tenebre inftiores sũt q̃s ītra nos patimur. s. tenebre ītellect⁹. tenebre exteriores sũt q̃ ex̃ nos sũt. s. ī loco tenebroso. ⁊ iste sũt tenebre carcer̃: ⁊ ī istas mit tit̃ q̃ dãnat⁹ ẽ. nã tenebras inftiores iã secũ hz. sic accepit greg. s. tenebras inftiores dicim⁹ cecitatẽ cordis. exteriores ℣o tenebras eternã noctẽ dãnatõis. Tertio accipiũt aliq̃ q̄ tenebre absolute sint ipse tenebre iferni: ⁊ ibi sint inftiores ⁊ exteriores. inftiores qdẽ sũt pfũdiores vbi maiorẽ obscuritas. exteriores ℣o ppinquores sũt ad os iferni ⁊ locũ lucẽ. ⁊ ita ī tenebras exteriores mittũt̃ q̃ in miori dãnatõe sũt. sic dic̃ crisõ. q̄ hoc designat̃ dr̃a tormẽtoꝝ in pctõrib⁹. sũt enĩ pme tenebre exteriores: inftiores aũt nouissimi lo ci. hz aliq̃ ītelligũt ex opposito. s. q̄ inftiores sint miores tenebre q̃ exteriores ī quo nõ ẽ isistẽdũ: cũ ille ĩeq̃les sint: ⁊ p eas tormẽto rũ dr̃a designet̃. Alit̃ etiã accipit crisõ. ligationẽ p ligatõe ī erro rib⁹ q̃s h̃ icidim⁹: ⁊ mitti ī tenebras p diuersitate penaꝝ ⁊ lo ci iferni. ait. n. q̃tiẽs de⁹ tẽptat eccl̃iaz suã ingredit̃ ad eã vt vide at discũbẽtes. ⁊ si inuenerit aliquẽ nõ hñtẽ vestẽ nuptialẽ int̃rogat eũ vt qd fact⁹ es xp̃ian⁹ si hec opa diligebas: talẽ q̃ xps tradit mi stris suis. i. aliqb⁹ mistris seductõis: ⁊ ligãt man⁹ ei⁹. i. opa ⁊ pe des. i. mot⁹ aĩe. ⁊ mittũt eũ ī tenebras. i. ī errores vl̃ gẽtiũ vl̃ iu deoꝝ vl̃ hereſiũ. ppiqores. n. sũt tenebre gẽtiliũ: qz veritatẽ ſper nũt quã nõ audiert. hz exteriores iudeoꝝ q̄ audiert hz nõ credidert hz magis exteriores hereticoꝝ q̄ audiert ⁊ dicidert. Sz dðm q̄ se cũda positõ ẽ melior: qz nichil significat̃ h̃ nisi ĩcarcerari ī iferno ⁊ nõ fit dr̃a tenebraꝝ inftioꝝ ⁊ exteriorũ ī iferno ꝑm dr̃aꝝ loci. sed qcũq̃ ẽ ī iferno ðr ẽ ī tenebris exteriorib⁹. ⁊ iõ ðz q̄ tenebras exteriores vocauit rõne pabole ipsũ carcerẽ vt dcm̃ ẽ. s. q̃tũ ad sẽ sũ ãt lr̃alẽ nichil significat̃ h̃ p tenebras exteriores nisi loc⁹ tenebro sus iferni ī q̃cũq̃ pte ei⁹ sit ⁊ nõ aliq̃ distinctio tormẽtoꝝ. sic dicit orige. nõ solũ reiect⁹ ẽ a nuptijs q̃ iniuriã nuptijs fecit: hz adhuc mĩstris regz sup vinculũ ꝓstitutz ligat⁹ icessiõe q̃ nõ ẽ vsus ad bo nũ ⁊ appẽsoria virtute q̃ nullũ op⁹ bonũ ipleuit ꝓdenat⁹ ẽ ī lo co ab oĩ luie alieno q̃ vocat̃ tenebre exteriores. ¶ Querit q̃re ðr Q°.35.
q̄ misso ī tenebras exteriores eo q̃ sine veste fuit nuptiali erit ibi flet⁹ ⁊ stridor dẽtiũ. ¶ Ððm q̄ istud ad lr̃az erat vex̃ p̃m pabo lã: qz ille q̃ sine veste nuptiali deprehensus missus est ī tenebras exteriores sustinebit ibi stridorẽ dẽtiũ ppt̃ frig⁹: ⁊ fletũ patiet̃ ppt̃ absentiã oĩuz bonoꝝ ⁊ pñtiã oĩuz malorũ q̃ sustinebit. hic aũt xps iducit ad significãdũ penas q̃s patiẽt dãnati ī iferno. ⁊ hz sint ibi milte penĩ q̃les nõ sũt apud nos voluit illas ĩ uere q̄

ſtas penas q̄s patiūt ꝺ hoīes ī carceribꝫ: ⁊ ob hoc xp̄us sepe
noīauit ista duo, ſ. ſtridoꝛē ⁊ fletū. ⁊ hoc q̄ ista ſūt mult̄ acō-
moda ad ōſignādū penas īferni. ⁊ q̄ ī īferno erit oē malū ſic̄
ī vita eterna ē oē bonū: erit pena īferni ī oīb⁹ mēbris ⁊ ſēſib⁹ ī
q̄b⁹ hō p̄aue delectat⁹ ē. ſic dic̄ iero. Jn fletu oc̄loꝛ ⁊ ſtridoꝛe
dētiū p̄ methaphoꝛā mēbroꝛ coꝛpaliū magnitudo oſtēdit̄
toꝛmētoꝛ. man⁹ quoq; ligatas ⁊ pedes fletū oculoꝛ ⁊ ſtridoꝛē dētiū ad cōꝛobādā reſurrectiōis itellige ꝓ itatē: vt illic dē
tes ſtrideāt q̄ ꝺ edacitate gaudebāt. illic oculi defleāt q̄ p illicitas ꝓcupiſcētias ꝺ verſabāt q̄ten⁹ ſingula mēbra ſupplicio
Q°.36. ſubiaceāt q̄ ꝺ ſinguł qbuſq; vitiis ſubiecta fuiebāt. ¶ Que
rit̄ quō ē verū ⁊ ad ꝓpoſitū q̄ multi ſūt vocati ⁊ pauci electi
¶ Dōm q̄ q̄ntū ad methaphoꝛā ē hoc verū ⁊ ad ꝓpoſitū vt
oſtēdē. ſ. ⁊ etiā q̄ntū ad ſēſū quē xp̄s ītēdit ex methaphoꝛa eſt
verū. īducta enī fuit ista pabola ad ſignificādū vocationē ad
fidē xp̄i. q̄ vocatio ordinat̄ ad vitā eternā. ⁊ ē verū q̄ multi ſūt
vocati ⁊ pauci electi: accipiēdo vno mō reſpectu vocatiōis imitatoꝛ ⁊ alioꝛ. nā q̄ imitatī erāt. ſ. iudei vocati fuerūt ad fidē
p ap̄los ⁊ diſcipl'os: ⁊ tñ nō venerūt. vocati aūt dicūt oēs illi
ad quos p̄dicatio fidei puenit. electi aūt dicūt oēs illi q̄ ad fidē p p̄dicationē ꝓuertūt. ⁊ recte electi dicūt: q̄ de⁹ elegit illos
q̄ ad eū vēturi ſūt. nā ł ꝑdicator foꝛis clamet: nemo ꝓuertet̄
ad fidē niſi de⁹ ī teri⁹ cor ꝺa tetigerit. ſic dic̄ xp̄s Jo. 6. Nemo
pōt ad me venire niſi p̄ me⁹ traxerit eū. ⁊ iſtud trahe ē p gratiā: ⁊ vocat̄ grā electiōis. Et q̄ñ ita ē q̄ multi p̄dicat fides q̄
ad illā nō ꝓuertūt: ꝺ q̄ multi vocati ſūt ſz nō ſūt oēs electi.
ſic ꝺ ad ro. 10. c. Nō oēs obediūt euāgelio. ysaias enī dic̄. Domine q̄s credidit auditui n̄ro. q. ꝺ. nō oēs. ⁊ q̄ nō puenit hoc
ex defectu p̄dicatiōis: ſeq̄t ibi. Nūqd nō audierūt. Jmo fidē. ⁊ q̄
ꝺ in oēz terrā exiuit ſon⁹ eoꝝ: ⁊ ī fines orbis terre ꝟba coꝝ
⁊ hoc verū ē q̄ntū ad iudeos: q̄ illis p̄dicatū ē: ſz ꝓuerti nolue
rūt. etiā q̄ntū ad gētiles q̄ nō fuerūt ꝓuerſi oēs q̄ audierūt p̄dicationē. ſz aliq̄ eoꝝ pſeq̄bāt p̄dicātes. Scꝺo pōt itelligi reſpectu finis p̄dicatiōis ⁊ ꝓuerſiōis. nā iō p̄dicatū ē euāgeliū vt
oēs ꝓuerterēt ad fidē. iō aūt ꝓuerſio fit vt p fidē ſalui eſficiamur. Jo. 20. c. Hec aūt ſcpta ſūt vt credat̄ q̄ Jeſus ē fili⁹ dei:
⁊ credētes vitā habeat̄ ī noīe ei⁹. dicūt ꝙ vocati q̄ntūq; p p̄dicationē ꝓuerſi ſūt ad fidē. ⁊ tñ nō ſūt oēs electi: q̄ nō puenīūt
oēs ad vitā eternā. nā ł de⁹ qbuſdā det grāz ꝓuerſiōis: nō dat
eis grāz pſeuerādi ī fide vel ī opib⁹ fidei: ⁊ ita peunt. eligere aūt ē dare grāz iſtā pſeuerādi ⁊ puenīēdi. ⁊ ꝺ eligere q̄ ex
mult̄ aliquos accipit qb⁹ iſtā grāz det ⁊ nō oīb⁹. ꝺ hoc dicit
grego. Nōnulli enī bona neq; ītipiūt. nōnulli ꝟo ī bonis cū ī
ceperūt mīme pſiſtūt. tāto ꝙ ſibi vnuſq̄ſq; ſollicite metuat q̄n
to igrat̄ q̄ reſtāt. ¶ Dōm aūt q̄ ł vterq; ſit ꝓuenīēs Jeſus tñ
iſte ſecūd⁹ ē melioꝛ ⁊ quē ītēdit lra. nā ex eo q̄ multi venerūt
ad nuptias: ita vt īpleret diſcūbētiū: ⁊ nō oēs māſerūt ī eis ſz
q̄ nō habuit veſtē nuptialē miſſus ē ī tenebꝛas. ꝓcludit̄ q̄ multi ſūt vocati ⁊ pauci electi. ⁊ tñ illud ſignificat q̄ multi ꝓuocāt
ī eccl'iaz ⁊ manēt ī ea nūc ⁊ poſtea ī morte mittūt ad īferos. ꝙ
intelligit̄ q̄ multi ſūt vocati ad eccl'iaz ⁊ īcoꝛpati ī ea q̄ nō ſunt
electi ad hoc q̄ habeāt vitā eternā ad quā ordinat̄ ista eccl'iastica
ꝓgregatio. Tūc ab ūtes pharisei. Hoc ſūdūt iudei ꝺicꝺoꝛes dīne ꝟitat̄ ipſā īpugnādo. ⁊ diuidit̄ ī tres ptes: q̄ p̄mo
īpugnauerūt xp̄m ꝺ ꝟitate iuſticie. ſecūdo ꝺ ꝟitate doctrine
ibi. In illo die accefſerūt. tertio ꝺ ꝟitate vite. ibi. phariſei aūt audiētes. p̄ma ī duas: q̄ p̄mo ponit̄ phariſeoꝝ fallax
itrogatio. ſecūdo ipſi⁹ xp̄i ꝟa rñſio. ibi. Cognita aūt ieſus
nequicia. Circa p̄mū ꝺ. Tūc abeūtes pharisei. ſ. poſtq̄ xp̄s
dixit iſtā pabolā ꝺ p̄ncipes ſacerdotū ⁊ phariſeos ſenioꝛes et
ſcribas. ⁊ ꝺ. abeūtes. ſ. recedētes ꝺ loco ī quo cū xp̄o erāt
nā audiebāt pabolas q̄s ille ꝺ eos dicebat. Cōſiliū inierūt
id ē fecerūt inī ſe. nā ſine ꝓſilio nō putabāt ſe ꝓualituros. vt
capēt eū. i. vt decipēt vl' tenerēt ī ꝺictōe aliq̄ ita vt nō poſſet rñdere. In fmōe. i. p artē ꝟboꝝ volebāt eū tenē ⁊ non
violēt capiēdo ⁊ mittēdo man⁹ ī eū: q̄ hoc nō audebāt. Et
mittūt ei. i. ad eū. Diſcipl'os ſuos. ſ. nō iuerūt pharisei ſed
diſcipl'os ſuos miſerūt ad q̄rēdū ⁊ tēptādū. Cū herodiāis
Iſti herodiāi fauebāt phariſeis: iō iuerūt cū diſcipul' eoꝝ ad
xp̄m. q̄ aūt ſūt herodiāi. ſ. dicet. Dicētes. ſ. diſcipl'os dicētes. q̄ illi locuti ſūt iſta ꝟba ſz illa dederāt eis phariſei ī mandatz vt dicerēt. Magr. erat enī xp̄s magr q̄ docebat ppl'z ꝓ
dicādo. Scimꝰ q̄ verax es. ꝟba iſta q̄ñq; ꝟa ſint: adulatoria tñ erāt ⁊ ad decip' ēdū cōpoſita. ⁊ dixer't: ſcimꝰ q̄ verax es
id ē p nll'o hoīe mēdaciū dicer'es. Et viā dei ī ꝟitate docet
ſz doces viā colēdi deū ⁊ puenīēdi ad ip'm: ⁊ ī hac nē mētiz
neq; fallez ī aliquo. Et nō ē tibi cura ꝺ aliquo. i. michil facis ꝓpt̄ acceptionē pſonaꝝ. vñ ꝟitatē nō puer'eris ꝓ aliquo
hoīe. Nō enī reſpic' pſonā hoīuz. ꝺclaratio ē p̄cedēt' dicti
id ē reſpic' deū vel veritatē: ⁊ nō hoīez ſz q̄cūq; ſit ꝓ aliquo
vel ꝺ quē log debeas nō ē tibi cure. Dic ḡ nob. posiq̄ poſuerāt ea p q̄ oñdebāt ꝓuenīēs eē pet̄ ab eo dubiū iſtud īcipiūt ꝓponē illō. qd tibi videt. ſ. ꝺ hoc q̄ ꝺ rim⁹. Licet cē
ſū dari ceſari an nō. i. nūqd ē licitū nob q̄ iudei ſum⁹ dare tributū ceſari q̄ gētil' ē. ceſar. n. tūc iudeos regebat ſub dño ſuo
eos tenēs. Cognita aūt ieſus negcia eoꝝ. ꝺ pōt rñſio xp̄i
ꝺ phariſeos. ⁊ p̄mo oñdit motiuū illoꝝ ad q̄rēdū eē malū. ſecūdo oñdit q̄ ī q̄ne ē verū. ⁊ ꝺ cognita negcia eoꝝ. ſ. q̄ nō
q̄rebāt ꝺſiderio ſciēdi ꝟitatē ſz capiēdi xp̄m ī fmōe: vt ꝺ. ſ.
ī lra. Vit qd me tēptat̄ ypocrite. ꝓtumelia ē q̄ eos ypocritas vocat q̄ ꝺ ad iuriā ptinz ⁊ dixit qd me tēptat̄. i. ad tēptādū me ⁊ capiēdū ī fmōe dicit̄ hec ꝟba ⁊ nō ad ſciēdū ꝟitatē. Oñdite michi numiſma cēſus. q. ꝺ. ex denario appebit ſolutio q̄ñis. ⁊ pōt accipi numiſma. i. figura nūmoꝝ: vt dicat
oñdite figurā ꝺnarioꝝ. vl' accipit numiſma. i. nūm⁹. ⁊ ē ſēſus
oñdite numiſma cēſus. i. nūmū q̄ ſoluit̄ p cēſu. ⁊ iſte ē melioꝛ
ſēſus. q̄ ꝺ numiſma cēſus ⁊ nō numiſma ꝺnarij. Cat illi obtulerūt ei ꝺnariū. i. vnū nūmū q̄ valebat decē minutos nūmos
Cet ait illis Jeſus: cuiꝰ ē imago hec. ē ſēſus q̄ xp̄s accepit ꝺnariū ī manu ⁊ ꝓſiderauit imaginē q̄ ī eo ſculpta erat ⁊ ꝺ illa q̄ſiuit cuiꝰ erat vt illi rñderēt. ⁊ ſuperſcptio. i. lra q̄ ſūt ſupra imaginē vl' ī circuitu ciꝰ ſic ī nr̄is denarijs ſūt imagies regū ⁊ incircuitu ē vna linea lraꝝ ꝓtinēs nomē regz ⁊ dignitatē. dicūt
ceſaris. i. q̄ erat imago ceſarz. ſ. romāi īpatorz. ⁊ ſuperſcptio
erat nomē īpatorz. Tūc. ſ. q̄ñ dixerūt q̄ erat imago ceſaris.
Cait illis. i. diſcipul' pharisēoꝝ. reddite ḡ. ꝓnaz fac̄. i. q̄ ſic ē
q̄ ē imago iſta ⁊ ſuperſcriptio ceſarz. q̄ ſūt ceſarz ceſari. i. nō ē
iuſtū q̄ ſoluat̄ iſtū cēſū ceſari cū iſta moneta quā ſoluit̄ ſit illi⁹. ⁊ q̄ ſūt dei deo. i. cuilibz reddite qđ ē ſibi debitū: neceſt
inconueniens q̄ aliquid ſit debitum hominibus ⁊ aliquid ſit
debitum deo. Et audientes mirati ſunt. ſz quando diſcipuli phariſeoꝝ audierūt rñſionē ita mā feſe ⁊ plene ꝓuenīētē mirati ſūt quō potuerit eu adē laqueū quē ipi iſtruxerāt ad
eū capiēdū ī fmōe. nā argumētū coꝛmutū ē iſtud. ⁊ relicto eo
abierūt. i. q̄ nō potuerūt capere ī fmōe ſic putauerāt: neq; iā
ſciebāt quō ꝺ eū arguerēt vidētes ſe ꝓfuſos abiect. ¶ Que- Q°.37.
rit̄ q̄re phiſei ⁊ ceteri ꝓſiliū inierūt ꝺ xp̄o. ¶ Dōz q̄ fuit p̄mo
q̄ ipſi videbāt ⁊ aḡſcebāt xp̄z eē virū valde prudētē: ⁊ iō nō
poterāt eū ꝺcipe niſi ī re q̄ bret magnā ſimilitudinē. talis aūt
nō occurrit ſubito homini: ſz p multā cogitationē. iō habēda
ē magna cogitatio: ⁊ hoc ē ꝓſiliari. Secūdo q̄ vt ꝺ. ī lra volebāt eū capere in ſermone. ⁊ ad hoc requirit̄ magnum ingeniū ⁊ res excogitata. iō cōſiliū fecerūt. Tertio q̄ ſepe eos cō
fūdebat in fmōib⁹ ſuis. cū enī illi ꝓponerēt aliq̄d qđ videbatur ꝓcludē ex nēcitate xp̄s ſubito rñdebat diſſoluēdo argu- Q°.38.
mēta ⁊ calūnias eoꝝ. ¶ Querit̄ q̄re phariſei ⁊ p̄ncipes ſacerdotū volebāt capere xp̄m. i. tenere in aliquo tēptādo eū. ¶ Dicēdū q̄ fuit hoc p̄mo: q̄ frustrati fuerāt deſiderio ſuo p vnā
viā ⁊ redire volebāt p aliā ad illud. Secūdo fuit q̄ dolebāt
ſe eſſe confuſos ⁊ abiectos ⁊ conuitijs ſaturatos in parabolis quas contra eos dixerat. ſ. q̄ meretrices p̄cederent eos in
regnum dei. et q̄ auferretur ab eis regnum dei ⁊ daretur alteri gēti. ⁊ q̄ ipſi vt inuitati hōicide occiderēt ⁊ ciuitas eoꝝ
ſuccēderet. iō p his volebāt vicē reddē capiēdo eū aliquo mō

vt ꝓfūderēt ipꝫ ꝛ sic aliquā vidictā ō eo sumerēt. Tertio fuit qꝛ isti oderāt xpm toto aīo: ꝛ vita eiꝰ erat eis difficilis. iō qc qd mali posset agē ꝫ illū agerēt. ꝛ ita voluerūt illū tenere: qꝛ hoc erat illi magnū malū. Voluerūt aūt potiꝰ eū in ꝑmōe capere q̄ꝫ ī alia re qꝛ cape eū erat afferre aliquā repbēsionē ꝓtra eū ad quā ipse nō posset rn̄dere. ꝛ ita tenereť ꝓclusus. hoc aūt facere debebāt vl ex vita vl doctrina. ſꝫ ex vita nō poterāt qꝛ manifeste erat vita sua sine crimīe. iō ex vita nō potuerūt euꝫ redarguere. ꝛ ob hoc q̄sierūt qd calūniarēť in doctrina. ſꝫ calūniari in doctrina ē cape in ꝑmōe: cū doctrina ī ꝑmōe ꝓsistat. iō ꝓuenient voluerūt cape ī ꝑmōe quē alit sciebāt nō posse capere. Secūdo fuit qꝛ volebāt ei reddere vicē ꝓfūdēdo eū in illo in quo ipse ꝓfuderat eos. Tertio ꝛ pncipaliť voluerūt eū tenere in ꝑmōe quē in rebꝰ tenere nō poterāt. nā cū xps dixiſset multas pabolas ꝫ phariseos indignati ipsi voluerūt eū tenere ꝛ occidē. ꝛ tñ timuerūt ppl̄m astātē. ꝓce. c. ꝛ mar. 12. ꝛ luce. 20. Volebāt aūt phariſei cape xpm ī ꝑmōe ad occidēdū illū ſcꝫ vt caperēt eū in ꝑmōe ī aliquo erroꝛe ppť quē deberet occidi. ¶ Querit̄ q erāt isti herodiani. ¶ Quidā dicūt q̄ hero

Q°.39. diani erāt milites herodis q ab herode vocāt herodiāi. ꝛ isti poterāt nūc ire cū discipulis phariseoꝝ ad xpm: qꝛ hoc tēpoꝛe erāt in ihr̄l̄m. qꝛ istud fuit ꝑ duos vel tres dies añ passionem xpi. ſ. die martis ebdomade ramis palmarū. ſ. ī illa die q̄ pncipes sacerdotū q̄ſuerūt a xpo in q̄ ptāte hec facis. ꝓce. c. ꝛ tñ tpe passiōis erat herodes in ihr̄l̄m. luc. 23. c. nā ad eū missus ē xps a pilato: ꝛ cū illo erāt sui q vocāt herodiani. sic accipit beda ꝛ theophilꝰ. ¶ Alij dicūt q̄ herodiāi erāt illi q soluebāt tributa romanis. vocāt aūt herodiāi illi q putabāt herodē cē messiā. qō mlti putabāt errātes eo q̄ defecerat ꝑgenies regalis in iudeis. ¶ Sz dōz ꝛ melius circa hoc q̄ herodes erat ꝓstitutꝰ a cesare augusto sup tributa vt colligeret illa. et cogeret iudeos illa soluere: vt dicit iero. phariſei aūt volebāt nūc petere a xpo an liceret dari cēsū cesari: sic q̄ſuerūt et putaueſt q̄ faueret gēti sue dicēs nō eē soluēda tributa. hoc aūt dicēdo offēderet cesarē. et etiā herodē q colligebat tributa cesaris. et iō duxerūt secū herodianos: vt si ille diceret q̄ nō licebat dari tributa cesari statī raperēt eū herodiani et traherēt ad herodē vt illū occideret q̄ſi repugnātē cesari q̄tū ad tributa q̄ herodes colligebat: et mānifestū ē q̄ sic ad ipsū ptinebat illa colligere. ita ptineret cogē soluturos et coercere et punire quosli

Q°.40 bet renitētes et ī pedītes. sic dic iero. ¶ Querit̄ q̄re isti pharisei et herodiani tēptātes xpm dixerūt: Magr̄ scimꝰ qꝛ verax es ꝛc. ¶ Dōm q̄ isti ītēdebāt cape xpm in ꝑmōe. nō poterāt aūt eū cape nisi ipse putaret eos venire bono ꝛ simplici aīo ad eū. nā si fraudulenť venire putaret aut nō rn̄deret aut caute rn̄deret nō apiēdo directe veritatē qōnis: ꝛ tūc nō eēteis locus calūniādi ꝫ eū. si aūt crederet eos venire bono aīo apirꝫ eis veritatē qōnis dicēs dādū eē cēsū vl nō. ꝛ in vtroqꝫ erat magna difficultas ꝫ xpm. Ad hoc ꝑ conati sūt phariſei et herodiāi vt se tales simularēt. et ꝑmo tales simulauerūt hoc in exteriori modestia vultꝰ et habitꝰ et incessus q̄ſi se bonos viros iustos oñdētes. sic ꝺr luc. 20. c. ſ. Et obseruātes miserūt ī sidiatoꝛes q se iustos simularēt vt eū caperēt ī ꝑmōe. i. vt ostē derēt se ōsiderio iusticie velle scire q cēsus dādus eēt cesari: vt nichil iniustū facerēt dādo aut denegādo. Secūdo ī q̄ho posuerūt istā simlationē. nā pncipes sacerdotū ꝛ scribe seniores ꝛ phariſei q añ hoc venerāt ad q̄rēdū a xpo nō posuerūt verba blāda: ſꝫ inigtatē quā corde gerebāt aliq̄liť mānifestabāt ī verbo dicētes. in q̄ ptāte hec facis: et qs tibi dedit hāc ptātē: isti aūt nō q̄ſi ex t. more animi et odio: ſꝫ ex hūilitate et recto zelo loq̄ntes dixerūt. magr̄ scimꝰ qꝛ verax es. Tertio factū ē hoc qꝛ voluerūt vti quodā naturali attractīo. oīs enī hō laudatꝰ benignioꝛ fit ꝛ placabiľ eis q eū laudāt. q aūt beniuolꝰ est alicui nō abscōdit secreta cordis sui ab eo sic ab hoste abscōdimꝰ. voluerūt ꝑ facē xpm sibi placatū vt plane ꝙitatē apiret. ꝛ istud ē ꝑmū ingeniū ypocritaꝝ laudare. ſ. eos quos oderūt: vt sic eos securos ō seipsis reddētes pdāt. sic dic crisō. Hec ē aūt ypocritarū ꝑma simlatio qꝛ laudāt quos pdē volūt. ꝛ iō ī landē ꝓnūpūt dicētes. magr̄ scimꝰ qꝛ verax es. magr̄m eū vocāt vt q̄ſi honoratꝰ ꝛ laudatꝰ ab eis mysteriū sui cordis simplr̄ illis aperiat tāq̄ volēs eos hꝫe discipl̄os. ſꝫ ista dulcedo ꝙboꝝ venenū portabat interiꝰ. vt dic iero. Allicis enī ꝙbis eū ī terrogāt ꝛ circūdabāt eū sic apes mel portātes in ore: aculeos ī tergo. ¶ Querit̄ q̄re phariſei petebāt an liceret dari cēsū cesari Q°.41 ꝛ qs cēsus erat: ¶ Dōz q̄ iste cēsus erat tributū ānuū qō iudei soluebāt romānis. modꝰ aūt erat qꝛ iudei fuerāt liberi ꝛpibꝰ ꝓpibꝰ q̄diu reges habuerūt: qꝛ nō dabāt tributa gētibꝰ alijs ſꝫ pncipibꝰ suis: etiā post captiuitatē babylonicā ꝛ liberatiōnē eoꝝ iudei fuerī liberi. ꝛ potissime tpe machabeoꝝ q liberauerūt gētē illā ō mānibꝰ hostiū. ꝛ eo tpe facti sūt iudei socij ꝛ amici romānoꝝ. nā iudas machabeꝰ misit legatos ꝛ facte sūt leges amicicie inť eos. 1. mach. 8. c. ꝛ mortuo iuda mach. ionathas frꝫ eiꝰ renouauit amiciciā cū romānis. 1. mach. 12. Et mānserūt sic vsqꝫ ad tpa aristoboli ꝛ hyrcani q fuerunt vltimi duo frēs pncipes ō ꝑgenie machab. ꝛ ppť discordias coꝝ romanise ītromiserūt. ꝛ tādē cū ipsi nō ꝙuarēt romānis legē amicicie pugnauerūt romāi ꝫ illos. ſ. pōpeiꝰ ꝓsul ꝛ ītrauit vrbez ꝛ succēdit tēplū atqꝫ ꝙphanauit illō. ꝛ ex tūc iudei q priꝰ fuerāt amici romānoꝝ facti sūt tributarij eis. ꝛ sic mānserunt vsqꝫ ad euersionē totalē vrbis ꝛ gētiꝫ. vñ nūc tpe xpi tributarij erāt ꝛ soluebāť tributū istud cesari q̄ erat romānis. hoc colligiť late ex ystoria iosephi ī libꝛis ātiqtatū patrū: ꝛ ī libꝛo ō bello iudaico. Alij aūt dicūt alr̄ qō etiā verū ē. ſ. q̄ q̄ñ octauianꝰ fecē describi vniuersū orbē ꝛ ꝓfiteri singulos se subditos romānis soluebāt cēsū. i. denariū quēdā. ꝛ ista descr̄ptio fcā ē ī iudea. vt ꝫ luc. 2. ꝛ ex illo tpe dicūt q̄ mānsit tributū ānuū. ſ. q̄ soluere tur denariꝰ cesari. ꝛ qꝛ erat ānua solutio vocāt cēsus. cura āt colligēdi cēsū istū ī iudea erat īposita herodi regi siue tetrarche galilee. de hoc dic iero. Istud qdē sub cesare augusto iudea subiecta romānis q̄ñ ī toto orbe celebꝛata ē descr̄ptio stipēdiaria fcā fuerat: ꝛ erat ī ppl̄o magna seditio dicētibꝰ alijs ꝓ securitate ꝛ qete q̄ romāi ꝓ oībꝰ militarēt debē tributa ꝓsolui. phariseis ꝙo q sibi applaudebāt ī iusticia eꝫrio mitēbꝰ nō debē ppl̄m dei q decimas solucret ꝑmittias dare ꝛ cetera q̄ ī lege sūt scpta hūanis legibus subiacē. Cesar aūt augustꝰ herodē antipatris filiū alienigenā ꝛ ꝑselitū regē iudeis ꝓstituerat q tributꝫ pesset ꝛ romano pareret īpio. ꝑma aūt cā petēdi a xpo hoc fuit occursus oportuni tpis. nā forte tūc colligebať tributū illō. Secūda cā erat dubitatio cōis. nā inť iudeos magna dubitatioꝛ ꝓtētio circa hoc erat q̄buldā asserētibꝰ nō debē solui tributa. qō phariseī dicebāt alijs dicētibꝰ q̄ deberēt solui. ꝛ qñ xps erat famosus ꝑdicatoꝛ voluerunt ab eo

Q°.42. scire huiꝰ dubij determiationē. ¶ Querit̄ quō ex ista qōne ītē debāt cape xpꝫ in ꝑmōe. ¶ Dōm q̄ argumētū cornutū erat ista qō. putabāt enī iudei q̄ quōcūqꝫ rn̄deret xps capeť: sic in alijs faciebāt: vt q̄ñ adduxerūt ad eū mulierē deprēsā ī adulterio petētes qd ō ea fieret. Jo. 8. nā si xps diceret nō ē soluēdū cēsū cesari accusarēt eū corā herode ō collectiōe tributoꝝ vl corā pylato ꝑside q nullo mō pateret eū viuere tāq̄ manifeste repugnātē romānis tollēdo tributa. et ad hāc rn̄sionē intēdebant eū deducere phariseī dicētes. nō ē tibi cura de aliquo id ē nō curas an offēdas cesarē vel herodē: dum tū veritatem dicas. sic dicit iero. Quid tibi videť: licet dari censū cesari. vt si dicat nō debere tributa solui statī audiētes herodiani seditionis reū contra romanū pncipē eū teneāt. ꝛ hoc maxīe volebāt phariseī: qꝛ sciebāt iā q̄ alij ppť istā cām pierāt. vt videť fuisse ō iuda galileo q in diebꝰ pfessiōis auertit ppl̄m a pfessiōe ꝛ solutiōe tributi: ꝛ ꝑsť ipse cū illis q cōsēserūt ei. actu. 5. c. sic etiā dicit crisō. qꝛ enī sciebāt q̄ qdā hāc discordiā meditātes occisi erāt: volebāt ipsū ꝑ sermōes hos in talē suspitōez ītimere. Si aūt diceret licere dari tributa cesari incidebat in odiū ppli ꝛ phariseoꝝ. ꝛ tūc erāt duo īcōueniētia. Primū erat piculū mortiꝫ. secūdū erat q̄ nō acceptarent verba eiꝰ ꝛ facta. De ꝑmo pꝫ qꝛ phariseī ꝛ pncipes sacerdotū oderāt valde

xp̄m: ⁊ sepe voluerūt mittere manꝰ in illū ⁊ eū occidere nisi qꝛ timuerūt plebē q̄ fauebat ei. ꝓce. c. ⁊ mar. 12. ⁊ luc. 19. ⁊. 20. c. ꝑdito aūt fauoꝛe ꝑpli auderēt pharisei manꝰ mittere in illū et ꝑdere. Secūdo ꝓz qꝛ si diceret tributa p̄stari: eēt sibi ꝑplus odiosus ⁊ putarēt eū nō esse messiā: qꝛ messias liberaturus erat vt ipsi credebāt ꝑplz de oī subiectiōe. ipse aūt subijciebat eos magis seruituti q̄ subditi viderēt: ⁊ tñ ipse volebat q̄ aliq̄s crederet ō eo q̄ erat messias. ¶ Querit qs erat iste
Q°.43 cesar: ¶ Dōm q̄ nomē cesaris nō est ꝑpriū sz appellatiuū: ⁊ significat dignitatē impatoriā apud romāos: cuiꝰ oꝛigo est. Iste aūt de quo h̄ ōꝛ nō erat cesar p̄mꝰ. i. iuliꝰ. iādiu enī erat q̄ ꝑierat. nec etiā octauianꝰ q̄ ōꝛ cesar augustꝰ. nā. 17. āno xp̄i octauianꝰ mortuꝰ ē: sz erat tyberiꝰ īpatoꝛ q̄ etiā vocat cesar absolute q̄ successit octauiano ⁊ cepit āno decimoseptīo vt. 18 xp̄i. ¶ Doꝛtuꝰ ē aūt xp̄s. 18. āno tyberij. ⁊ ita tota p̄dicatio xp̄i ⁊ opatiōes miraculoꝝ fuerūt sub tyberio. Johes quoq̄z baptista tpe tyberij cepit. ⁊ videt cepisse p̄dicatio xp̄i āno. 15. tyberij. pz. qꝛ luc. 3. ōꝛ q̄ āno. 15. imperij tyberij cesaris ꝓcurā te pōtio pylato iudeā: factū est verbū dñi sup iohem. ⁊ tñ q̄si cepit p̄dicare iohes cepit xp̄s: eo q̄ statī vt cepit iohes p̄dicare ⁊ baptizare ꝓfuēte toto ꝑplo ad baptismū eiꝰ: venit quoq̄z xp̄s vt baptizaret ab eo. luc. 3. c. ⁊ statī post baptismū ascēdit i mōtē ⁊ ieiunauit. 40. diebꝰ. s. 3. ⁊. 4. c. ⁊ mar. p̄mo. ⁊ luce. 4. cōpletis aūt illis ieiunij diebꝰ statī descēdit in galileaz ⁊ cepit p̄dicare. s. 4. ⁊ luc. 4. ⁊ tñ baptismꝰ iohis cepit āno. 15. imperij tyberij cesaris. luc. 3. c. g̃. eodē āno cepit xp̄i p̄dicatio nūc aūt erat annꝰ. 18. tyberij: qꝛ p triēniū xp̄s p̄dicauit. ⁊ tñ ista q̄stio ō tributo cesaris fuit facta xp̄o die martꝛ ramis palmaꝝ ⁊ die veneris seq̄nti mortuꝰ ē. g̃. erat annꝰ decimusoctauꝰ tyberij q̄ñ a xp̄o q̄stū ē de tributo dādo cesari. ⁊ ita ꝑ ipso tybe
Q° 44 rio colligebat illud tributū. ¶ Querit q̄re xp̄s dixit: qd me tēptatis ypocrite. ¶ Dōm q̄ fuit vt oñderet q̄ agnoscebat eoꝝ ppositū in q̄rēdo hoc: cū illi secrete egissēt cōsiliū ⁊ intra coꝛda sua ꝓposuissēt fallere eū ⁊ nocere illi: ⁊ ipse hoc sciebat Et ꝑderat hoc p̄mo ad oñdēdū se eē deū. xp̄s enī q̄nq̄ se non vocaret deū palā: tñ talia volebat de se oñdere palā ꝑ q̄ manifeste colligeret eū eē deū. duo enī sūt p̄cipua in qbꝰ deꝰ excellit oīa. s. posse ⁊ ītelligere. ⁊ iō ꝑ vtrūqz eoꝝ voluit xp̄s se oñdere deū. ꝑ potētiā aūt vt in opibꝰ miraculoꝝ. nā talia ⁊ tāta faciebat q̄lia ⁊ q̄nta ⁊ q̄liter nō poterat aliqs facere nisi deꝰ. per intellectū aūt oñdebat diuinitatē inq̄ntū oñdebat se scire ea q̄ solus deꝰ scit. s. secreta coꝛdiū. Sc̄o fuit vt xp̄s ꝓtrariū induceret ex q̄stione ad illud qō inducere volebāt pharisei. ipsi. n. q̄rebāt hoc a xp̄o coꝛā turba vt capiētes eū in p̄mone ꝓfunderēt illū coꝛā ꝑplo. luce. 20. c. xp̄s aūt vertit illud in ꝓtrariū. s. vt ex q̄stione ista magnā laudē acqreret ꝑ rñsionē ad illā oñdēdo se esse deū. Tertio fuit hoc vt eis vicē redderet. ipsi. n. intendebāt eū coꝛā plebe ꝓfundere reph̄ēdēdo verbū eius ⁊ insup tradere illū p̄sidi ad occidendū eum. xp̄s aūt noluit eos in mortē dare. voluit tñ eos coꝛā mlt̄itudine ꝓfūdere. quod sufficiēter egit inq̄ntū dixit qd me tēptatis ypocryte. ⁊ illi nō rñderūt ꝓtrariū q̄si vex esset q̄ eū tēptabāt ⁊ ipocrite erāt. Et ita ꝓsueuit facere q̄ñcūqz aliq̄s ex iniqtate q̄rebāt. sic patet iob. 18 q̄ñ questerūt de muliere adultera. Quarto fuit vt xp̄s se redderet magꝛ admirabilē ipis pharisēis tēptātibꝰ eū cū ex modo rñdendi se deū ostēderet. Et ita factū ē qꝛ valde admirati fuerūt pharisei de isto rñso xp̄i. luce. 20. c. s. ⁊ mirati in rñso eiꝰ tacuerūt. Quīto fuit vt ꝑ hoc eoꝝ maliciā ꝓfunderet ⁊ cessarēt ab illa. Nā ꝑ eū q̄ cautelas plene ītelligit frustra ē vti cautelis sicut frustra rete iacit añ oculos pēnatoꝝ. puer. 1. c. Sexto vt sic videtes seipos deph̄ēsos ⁊ agnoscētes eū deū ex operibꝰ vl a deo eē ꝓverterēt ad eū ⁊ doctrinā eiꝰ recipent. Septīo fuit vt viderēt pharisei q̄liē rñdebat xp̄s ad q̄stionez. i. an dicebat veritatē plane. qꝛ ipsi credebāt q̄ si xp̄s nō agnosceret dolos eoꝝ: sed putaret q̄ simplr veniebāt: aperiret eis secretā sniaz coꝛdis sui circa hoc. Si aūt agnosceret dolū vl nō rñderet vl nō directe diceret. nūc aūt oñdebat xp̄s q̄ sciebat eos eē tēptatoꝛes: ⁊ tñ rñdit. iō colligere poterāt q̄ nō rñderat eis xp̄s directe veritatē quā tenebat in coꝛde licet verba sua vera fuerint. Octauo fuit ad oñendū q̄ nō timebat laq̄os illoꝝ ⁊ audebat rñdere. Sic dic̄ iero. p̄ma ḡ virtꝰ ē rñdentis interrogātiū mētes cognoscere ⁊ nō discipulos sz tēptatoꝛes vocare. ¶ Querit q̄re dixit xp̄s reddite q̄ sūt cesaris cesari. Et cū h̄ faciat ꝓse quētiā quō seq̄t hoc ex rōe quā fecerat. s. cuiꝰ ē ymago. ¶ Dicēdū q̄ istud absolute erat verū nec īdigebat deductiōe aliq̄ sc̄z q̄ cesari reddēda sūt q̄ cesaris sūt: qꝛ de generalibꝰ p̄ceptis iusticie ē vnicuiq̄z qō suū ē reddere: sz inq̄ntū faciebat ad p̄tē qōnē oportebat deduci. ⁊ ad hoc bñ ꝓuenit ꝓña ista. s. iste denariꝰ quē soluitis in tributū hz imaginē cesaris. g̃. ē debitꝰ cesari. nō valet tñ rō q̄si oīs denariꝰ cui imago cesaris inscripta erat cesari deberet. qꝛ nulla moneta maneret in tota ditiōe romanoꝝ cū tota illa imagie cesaris īsignita foꝛet. sz ē sēsus vos habet monetā īsignitā imagie cesarz. g̃. signū ē q̄ aliqd ei debetis. ⁊ ꝓz qꝛ moneta nō recipit alicubi ex necessitate nisi i regiōe q̄ ē subdita illi cuiꝰ moneta ē. sz int iudeos erat moneta cesaris. illa enī vtebant. g̃. erāt subditi cesari. ⁊ ꝓnter ei dare debebāt ei tributa. ꝓueniebat enī aliqd ptinēs ad cesarē int iudeos. s. moneta eiꝰ. iō illa erat debita ei. sic dicit hylariꝰ. si enī nichil qō cesaris ē penes nos residet ꝓditiōe reddēdi ei q̄ sua sūt nō tenebimur. poꝛro aūt si rebꝰ illiꝰ incūbamꝰ. s. ptātis sue iure vtimur ex q̄relā iniurie: ē cesari reddē qō cesaris ē. Dixit aūt reddite ⁊ nō dixit date. qꝛ dare ē donare vel spōte dare ⁊ icipe. reddere aūt ē soluere. nā reddē ē iterū dare vl post dare. s. q̄ dat postq̄ sibi datū est reddit: ⁊ iste soluit: qꝛ dat qō accepit. in oī enī debito soluēdo ē reddere. qꝛ nullū debitum causat nisi ex accipiēdo. deo enī debemꝰ aliqd: qꝛ ab eo suscepimꝰ oē bonū. p̄ncipibꝰ terrenis debemꝰ tributa: qꝛ ab eis recipimꝰ defensionē. trāqlitatē ⁊ alia bona. ⁊ ita de ceteris. ꝑpossibile ē enī causari debitū nisi prīꝰ receperimꝰ. nisi cū debituz ꝓuenit ex crimīe ⁊ dat ī penā sz adhuc ibi pōt stare rō accepti qꝛ q̄ cōmisit delictū accepit plus q̄ ei licebat siue de lucro siue ō honoꝛe vl delectatiōe aut vindicta aut huiusmodi. ⁊ ex illa acceptiōe īdebita ꝓstituit debitoꝝ. ⁊ tali mō logt aristo. 5. eti. dicēs q̄ ille q̄ iniustū fecit accepit plꝰ ō lucro: ⁊ q̄ iniustū passus ē accepit minꝰ ō lucro. Et ita significat q̄ ea q̄ sūt cesaris debita sūt cesari. iō nō dāda sz reddēda sūt ei. sic dicit theophilus. ¶ Querit cū dicit xp̄s reddēda sūt deo q̄ sūt dei. q̄ sūt illa q̄ deo reddēda sūt: ¶ Dōm q̄ aliq̄ exponūt sic q̄ deꝰ dicatur Quid qō ꝓuenit aīe: cesar dicat ipsa naturaliꝰ ꝓditio coꝛporis. q̄dā aūt sūt debita coꝛpi. i. sustētatio ⁊ est ei reddēda. alia sūt debita deo. i. aīe. s. in oībꝰ p̄m virtutē agere: ⁊ etiā hoc reddēdū est. ⁊ ī hoc xp̄s mediat int illos q̄ extrema tenebāt. qdaz enī ipudent devoti dicebāt oīa deo dāda. i. ad curā aīe ⁊ nichil curā de coꝛpe agēdā foꝛe. isti aūt oīa dabāt deo ⁊ nichil cesari. alij ꝑo totā occupationē circa carnis delicias ꝓstituētes oīa cesari dāt ⁊ nichil deo. xp̄s aūt dicit tā cesari q̄ deo aliqd dādū. sic dicit oꝛigenes. Possumꝰ aūt locū istū intelligere q̄ debemꝰ q̄dā coꝛpi dare q̄si tributū cesari. i. necessaria. q̄cūqz aūt sūt ꝓueniētia aīe nature. i. ea q̄ ducūt ad virtutē debemꝰ deo offerre. q̄ g̃ supra modū docēt legē dei ⁊ de rebꝰ debitis coꝛpoꝛi nichil curare ꝑcipiūt sūt pharisei q̄ reddē cesari tributū vetabāt: phibētes. s. nubere ⁊ abstinere a cibis quos deus creauit. q̄ ꝑo supra modū estimāt oportere coꝛpibꝰ indulgē ipsi sūt sic̄ herodiani. saluatoꝛ aūt nr̄ vult vt neqz virtꝰ minoret dū supra modū carni seruimꝰ. neqz carnis natura graueꝛ dū abūdātiꝰ virtutibꝰ adheremꝰ. ⁊ iō dicit theophilꝰ. s. q̄si cesar ē vniuscuiusq̄z nostrū coꝛpis ineuitabilis necessitas. iubet ergo dñs dari coꝛpoꝛi cibaria ꝓpria ⁊ vestitum. ⁊ q̄ sūt dei deo. Secundo exponūt etiam quidam q̄ cesar sit diabolus: ⁊ imago eius sit in nobis similitudo eius ex operibus illius reddenda sunt autem cesari. i. demoni que sua sunt. i. abrenūciandum pompis ⁊ operibus eius. ⁊ ita est adherendū deo.

sic dicit Origenes. Due sunt imagines in hoīe. vna quā acce
pit a deo. altera inimici. sicut enim denarⁱ habet imaginē im
peratoꝛ mūdi. sic qui facit opa tenebꝛarū istarū poꝛtat imagi
nē eⁱ⁹ cuius sūt ista opera. Dicit ergo reddite que sunt cesaris
cesari. hoc est abdicate terrenā imaginē: vt possitⁱ vobis ima
ginē celestē imponētes reddere q̄ dei sunt deo. vt. s. deū diliga
mus. Sꝫ dom q̄ isti modi ꝓtinent ad tropologiā ꝛ nō ad sē
sum lr̄ale. qꝛ manifestū est q̄ hic a xp̄o de tributis dādis vl̄ nō
dādis cesari querebat: ꝛ ipse ō hoc respōdebat. Tertio ergo
modo accipiunt alij q̄ xp̄s dicit aliqua debita esse cesari. s. p̄
stationē tributoꝝ. deo aūt debita esse opa nr̄a bona. s. vt euꝫ
diligamus ꝛ īmaculatos nos custodiamⁱ⁹ ab hoc seculo ꝓpt̄
eum. sic dicit Titus. Date cesari censū: deo timoꝛē. nō exigit
deⁱ⁹ denarios sꝫ fidē. sic etiam Theophilus ait. Reddas nu
misma regū regi. deⁱ⁹ etiā tibi tradidit intellectū ꝛ rōnē restitu
as hoc ei nō compatⁱ⁹ bestijs: sꝫ in oībⁱ⁹ rōnabilit̄ ꝓcedēs. Sꝫ
adhuc dom q̄ nō est iste sensus. Dom ḡ q̄ accipient hic debi
ta dei ea q̄ erāt debita ei coꝛporaliter ꝑm legē moysi. nō qui
dez ꝓo se: qꝛ ipse bonoꝝ nostroꝝ nō indiget. ps. 15. sꝫ vel ꝓo
sustētatiōe ministroꝝ. sicut erāt decime quas soluebant iudei
ad sustentationē leuitarū ꝛ sūmi sacerdotis. numeri. 18. vel ꝑ
opere sanctuarij. sic dimidiū sicli qō dabat a quolibꝫ trāseūte
ad numerū. 20. ānoꝝ: q̄ pecunia erat ad vsus sanctuarij. exo.
30. c. ꝛ vocat pecunia vel preciū aīe. 4. regū. 12. c. vel erat ad
sustētationē sacerdotū. sicut p̄mitie: oblatiōes: ꝛ cetera iura q̄
ponunt numeri. 18. c. vel erāt ad honoꝛē dei sicut sacrificia et
libamina q̄tuꝫ ad partes illas q̄ cremabant in honoꝛē dei. ista
enī debita erant interdū: vt in sacrificijs ꝓ pctō ꝛ ꝓ delicto. le
uiti. 4. ꝛ. 5. ꝛ in multis locis. vt in pariēte. leui. 14. ꝛ in emun
datiōe lepꝛosoꝝ. leui. 14. c. ꝛ in emūdatiōe fluēt̄iū semine. Le
uiti. 15. ꝛ in alijs in qbⁱ⁹ sacrificia ex necessitate fiebāt. oīa aūt
hec erāt deo debita. qꝛ lꝫ darent ministris aut sanctuario non
dabant nisi intuitu dei: ꝛ deⁱ⁹ dicebat ista suscipe ꝛ dare ea mi
nistris ꝓ ministerio qō sibi exhibebāt. numeri. 18. c. hec autez
dicit xp̄s reddenda: qꝛ q̄diu durauit status legis moysi erant
iudei obligati ad oīa hec. ¶ Querit cum xp̄s dixerit tā cesa
ri q̄ deo soluenda esse debita. q̄re prⁱ⁹ dixit cesari q̄ deo cum
deⁱ⁹ deberet ꝓponi. ¶ Circa hoc cōsiderādū q̄ aut debita dei
sunt spūalia vt ad recte viuere. aut coꝛpalia: vt dare aliq̄ iura
ministris dei. si ꝓmo mō nō impediūt se debita ista: cū non sint
eiusdē generis. ꝛ ita nō est comparatio q̄ prⁱ⁹ vel potiⁱ⁹ fit sol
uendū. ꝛ si aliquo casu vnū impediret alterū: semp debitū dei
de recte viuēdo debet precedere ꝛ nullū debitū humanū pōt
illud impedire: sed potiⁱ⁹ cessat esse debitū. ꝛ ob hoc iuramen
ta prestita: vel pacta inita: aut q̄cunqꝫ cōtractⁱ⁹ facti inq̄tū mi
litāt cōtra salutē eternā desinūt valere ꝛ infirmant. Si autem
sint debita coꝛporalia. vt soluere decimas vel p̄mitias sortit̄
eādē legē cū alijs debitis hūanis. nā decime tāq̄ debitū exi
gunt. eꝫ de deci. c. parrochianos. ꝛ ita ō alijs. ꝛ tūc q̄nq̄ sint
mlte differētie ꝑ q̄ q̄dā debita sūt ꝓuilegiata ꝛ potioꝝ alijs
ꝑ qō ꝓcedere debēt ī solutiōe. tñ ceterꝫ paribⁱ⁹ debita dei ꝛ ec
clesiarum sunt fauoꝛabilia ꝛ precedunt ad alia. Est ergo dōꝫ
q̄ xp̄s dixit ꝓius de debitis cesaris: qꝛ de istis erat questio ꝛ
nō de debitis dei. Debita aūt dei nō inducunt hic principaliꝛ
sed accessoꝛie. iō de illis erat posteriⁱ⁹ dom. nam pharisei non
querebāt an aliq̄d dandū esset deo: sꝫ an eēt dādū cesari. ꝛ iō
xp̄s rn̄dit dicēs. Reddite q̄ sunt cesaris cesari. addidit aūt. Et
q̄ sunt dei deo. vt rn̄deret qōni phariseoꝝ. s. quō staret q̄ eēt
homo tributariⁱ⁹ deo ꝛ hoī. ꝛ ideo dicit q̄ non obstāte q̄ ce
sari soluat quod suū est. etiam deo reddat qō suū est. ¶ Que
ritur quō xp̄s voluit dicere aliq̄d eē debitū cesari. ꝛ quō au
sus est hoc dicere: qꝛ incidebat incōueniēs. s. qꝛ videbat subij
cere ꝑm seruituti. ꝛ ita phariseⁱ auerterēt ꝑm ab eo. Haꝫ
ista fuit causa quare erat ista temptatio. s. qꝛ qcquid respōde
ret erat incōueniēs. ꝛ ita xp̄s nō respōdit directe. ¶ Dom q̄
lꝫ xp̄s oñdit debitum esse aliq̄d cesari nō incidit in incōueniēs
aliquod. Et ꝓ ꝓmo: qꝛ licꝫ verba xp̄i quantū ad sapientes ꝛ
aliq̄d intelligentes oñdebāt manifeste debitum esse tributū ce
sari. tñ q̄tum ad simpliciores qualis est totus populⁱ⁹ nō vi
debāt significare nisi q̄ si aliq̄d eēt debitū cesari q̄ redderet
illi. Secūdo qꝛ xp̄s vsus est hic quodā artificio. s. qꝛ noluit ge
q̄ diffinire quasi ex seipso: sed oñdit qd ratio videret suadere
scꝫ ratio suadet q̄ si vos habetis apud vos aliq̄d cesaris q̄
reddatis illud ei. ꝛ ita cum ratio hoc suaderet etiam xp̄o non
loquente non poterant qcq̄ de xp̄o conqueri nisi de rōne ipsa
cōquererent. Tertio qꝛ ipse temperauit valde dictū suum. nā
cum arguit de imagine ꝛ supscriptiōe denarij bene sequebāt
ex hoc quod erat tributū dandū cesari. qꝛ que cūq̄ ꝓstatio
q̄tumlibꝫ parua esset tributū. ꝛ tñ tenebant ad aliquā. ḡ te
nebant ad tributū. ꝛ tñ adhuc ipse noluit ꝯcludere. reddite ḡ
tributū cesari. sꝫ dixit: reddite que sunt cesaris cesari. ꝛ ita ista
locutio est auribus blādioꝝ: lꝫ in signⁱficādo equinalet alteri.
scꝫ reddite tributū. sed ad hoc q̄ nō exasperent illi q̄ cupiunt
habere occasionē est cautela blāde loqui: lꝫ verba in significa
tione nō sint blanda. Quarto qꝛ addidit etiam ad tempera
mentū. s. ꝛ que sunt dei deo. nam si diceret solū: reddite q̄ sunt
cesaris cesari. esset aliqualit̄ magis apertū quod significabat
eos determinate obligatos esse cesari ad aliq̄d: sꝫ cum addi
dit: ꝛ que sunt dei deo. videt quodāmodo innuisse q̄ oībⁱ⁹ sol
uenda sunt debita cuicūqꝫ illa sint debita: ꝛ nō determiatve l
le sentire de solo cesare q̄ ei eēnt obligati iudei. Quinto qꝛ lꝫ
etiam populus videret aliqualit̄ q̄ xp̄s dicebat eos obliga
tos ad tributa: cum tñ hoc non diceret quasi a seipso: sed cogē
te ad hoc rōne. nō habebāt ꝓpter qd cōquererent de eo. ꝛ sic
pharisei visis istis temperamētis viderūt q̄ nullū inconueni
ens sequebāt ex verbis xp̄i de illis q̄ ipsi volebāt inducere. ꝛ
ꝓ ꝓmo qꝛ ipsi admirati sūt valde de respōsiōe eius. s. in lr̄a ꝛ
mar. 12. Secūdo qꝛ luce. 20. ōꝛ. Et nō potuerūt verbum eius
reprehēdere coram plebe: ꝛ mirati in respōso eius tacuerunt.
In hoc autē nos instruimur qualiter respōdere debeamⁱ⁹ tem
ptatoribus nostris nō asserēdo plane neqꝫ negādo: sed prudē
ter deuitādo eoꝝ questionē: vel medio modo ꝑm sapiam no
bis datā ꝓcedēdo. sic dicit Origenes. Discamⁱ⁹ ex hoc loco q̄
ꝓtra temptātes nec oīno tacere debemⁱ⁹: nec simplr̄ respōdere
sed circūspecte vt precindamⁱ⁹ occasionē querētiū in nobis oc
casionē: ꝛ doceamus irreprehēsibiliter que p̄t saluare volen
tes saluari. ¶ Quoniā aūt. s. in lr̄a ōꝛ nō est tibi cura de ali- Q°. 49
quo: ꝛ nō respicis personā hoīum. q̄ manifeste intelligunt de
acceptiōe personarū: sunt aliqua dubia hic de acceptiōe psona
rum. Et ꝓmū est: qd est acceptio psonarū: ¶ Dom q̄ accep
tio personarū significat quādā ꝯsiderationē psone ad faciēdū
aliq̄d ꝓ illa qꝛ talis psona est. Nō accipe aūt psonā est nō cōsi
derare psonā ad hoc q̄ ei vtilitatē aut honoꝛē aut aliq̄d boni
impēdamⁱ⁹ qꝛ talis psona est. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ acceptio p
sonarū opponit iusticie distributiue. Est aūt iusticia distribu
tiua iusticia ꝑticularis habitⁱ⁹ cōsistēs circa equalitatē in distri
buēdo. ꝛ est ista equalitas non ꝑm magnitudinē vel quātitatē
sed ꝑm ꝓportionē. s. inquātū diuersis psonis damus diuersa
ꝑmia vel penas ꝑm ꝓportionē ad dignitates: aut merita vel
demerita psonarū. Et dicimur dare equalit̄ ꝑm ꝓportionem
id est q̄ qualis est ꝓportio vniⁱ⁹ psone ad alterā in merito vel
demerito talis est ꝓportio premij vel pene vniⁱ⁹ ad penā vl̄ ꝑ
miū alteriⁱ⁹. vt si bonitas vniⁱ⁹ est dupla ad bonitatē alteriⁱ⁹: bo
noꝝ illi collatⁱ⁹ debet esse duplus. ꝛ ita debet compari etiā pe
na ꝑm ꝓportionē. ¶ Secūdo cōsiderādū q̄ q̄cunqꝫ aliquid
boni fit cōsiderādo solū psonā cui fit ꝛ nō ꝯditionē aliquā ei⁹
sꝫ solū psonā. s. q̄ est petrus vel iobes est acceptio psonaꝝ. q̄
q̄ cōsideraꝫ psona ꝛ nō meritū est acceptio psonarū. ꝛ tñ pso
na nuda nō dat meritū respectu alicuiⁱ⁹ boni suscipiēdi. iō q̄
cunqꝫ sola psona ꝯsiderabit̄ est accipe psonā. Tertio cōsiderā
dū q̄ q̄ fit aliquid boni alicui ꝓpter ꝯditionē psone interdū
est acceptio psonarū: ꝛ interdū nō. ¶ Pro quo sciendū q̄ aut

Q°. 47

Q°. 48

ꝯditio illa quā respicimus facit debitū esse psone vel cōpetēs ei id quod dam⁹ aut nō. Si ꝑmo mō nō est acceptio personarum: qz illud nō est respicere psonā sed meritū vel cām. nā inquātū psona inueniret cōditio illa facere eam dignam illa re quam ei tribuim⁹. ſz ꝓprie accipere psonā est qñ ita dam⁹ vni psone rem q nō darem⁹ alteri. ⁊ tñ si meritū alpicim⁹ dabim⁹ cuicūqz habēti meritū illud. ꝯ nō accipiēt ibi psona ſz cā. ⁊ ita nō est acceptio psonarū. si aūt ꝯditio illa quā respicim⁹ nō facit debitū eē psone vl cōpetēs id qō ei tribuim⁹ est acceptio psonarū. De ꝑmo vt si aliquē ꝑmoueā ad magisteriū vel doctoratū ꝓpter sciam. nam scia est cā faciēs debitū eē sibi gradū vel cōpetentē. ⁊ iō ſz dicat q grad⁹ dat isti ꝓpt psonā suaz nō est acceptio psonarū: qz nō dat ꝓ psona ſz ꝓ merito psone. De secūdo vt si aliquē ꝑmoueā ad magisteriū solū qz ē amicus vel compatriota vel diues. nichil enī istoꝝ facit magisteriū esse sibi debitū vl competēs. iō est acceptio psone. Quarto cōsiderādū q ſz accipe psonā ſm strictā significationez sit qñ solū ꝯsideret psona ⁊ nō aliqua ꝯditio: tñ vocam⁹ acceptionē psonarū qñcunqz aliqd dat: siue ꝓpter solā psonā: siue ꝓpter quācūqz aliā cām q nō facit rem debitā siue competentē ⁊ hoc siue ꝯditio teneat se ex pte psone siue nō. Quinto cōsiderādū q q̄dā ꝯditiōes sē q̄ faciūt psonā dignā ad aliqd ⁊ nō faciūt ad aliud dignā. sicut esse cognatū facit aliquē dignū ad hoc q instituat heres patrimonij: ⁊ nō facit dignū ad hoc q fiat magister: vel ꝑlatus eccl̄ie: aut dux belli. iō eadē ꝯditio ꝓ sone in vno negocio ꝯsiderata facit acceptionem psonarū: ⁊ in alio nō facit. ¶ Querit an acceptio psonaꝝ sit pctm̄. ⁊ an venīale vel mortale? ¶ Dom q acceptio psonaꝝ est pctm̄. virtuti enī nō opponit nisi vitiū. ſz acceptio psonarū opponit iusticie distributiue. ꝯ est pctm̄. qñcūqz enī distribuit honoꝝ aut lucrū vel pena inf psonas nō ꝯsideratis dignitatib⁹ earū. i. cōditiōib⁹ faciētib⁹ eas dignas eo bono qō eis dat est acceptio psonarū: si sit in bono. qz nō dat ibi bonū ꝓpt meritū ſz soluz ꝓpter intuitū psone. Itē ꝓz qz non ꝓhibet aliqd lege diuina nisi sit pctm̄. ⁊ tñ vetat acceptio psonarū. ꝯ est pctm̄ accipere psonā. ꝓz hoc deutero. ꝑmo. s. ita magnuz iudicabis vt parvum: ⁊ nō accipietis cuiuslꝫ psonā. sic etiā dr puer. 18. Accipere psonā in iudicio nō est bonū. ¶ Cōsiderādū aūt q tā psonā q̄ ꝯditiones ei⁹ intrinsecas vocam⁹ psonā. res aūt possessas ⁊ qcqd aliud extrinsecū est vocam⁹ res. Est aūt regula q qñcūqz in dādo aliqō bonū alicui cōsideret sola psona vel q̄cunqz ꝯditiōes psone siue intrinsece siue extrinsece q̄ tñ nō efficiūt psonā dignā illo bono qō ei dat: vel saltē capacē est acceptio psonarū si est materia in quā cadat acceptio psonarum. ¶ Aduertēdū aūt q res pōt accipi ꝓ eo q possidet vl quasi: vel generalit ꝓ oī eo qō nō est ipsa p'ona. Prim⁹ mod⁹ est ꝑius accipiēdi res. qz rem distinguim⁹ a psona: ⁊ ponimus esse aliqd extrinsecū. q̄libet aūt extrinseca q̄ dicūt res nr̄e possident. ⁊ hoc mō res nūq̄ ꝯsiderant circa iusticiā distributiuā qz in distributiōe debet ꝯsiderari dignitas psonarū res tñ extrinsece nō faciūt hoīem dignū aliquo honore vel bono: qz ꝑ ꝑrie nō sunt bona nr̄a. vel si sunt nr̄a nō vocant saltē bona humana: ſz bona possessa. Accipiēdo secūdo mō res vocant virtutes ⁊ opatiōes earū ⁊ q̄cunqz ꝯditiōes hoīum res eoꝝ dicunt. Et hoc mō res cōsiderant circa iusticiā distributiuam. ¶ Cōsiderādū aūt q ſz in gradu essendi vel nature sit psona maioꝝ q̄ res. tñ comparādo ad nos vl ad rectitudinē opationū magis ꝑcipua est cōditio psone quā psona: cum psona non faciat dignū hoīem aliquo bono. ⁊ cōditiōes psonarū faciāt dignū. Et ita qñ fit aliqd ꝓpter psonā ponit nō causa ꝑ cā. ⁊ iō est acceptio psonarū. cum aūt fit ꝓpter cōditionē psone: qa illa pōt facere psonā dignā bono de quo agit nō est acceptio p'onarū. ſz semp sit maioꝝ psona q̄ q̄libz cōditio ei⁹ in gradu essendi vel nature. ¶ Querit circa secūdū. i. an acceptio psonarū sit pctm̄ mortale vel venīale? ¶ Dom q acceptio psonaꝝ semp est pctm̄ mortale. Et ꝓz ꝑmo qz acceptio psonarū semp opponit iusticie distributiue. ⁊ ita acceptoꝝ psonarū semp est iniustus. ſz iniustū facere est pctm̄ mortale. nā iniustū faciendo aliquē ledim⁹. ledere aūt indebite semp est cōtra charitatē. sed qcqd est cōtra charitatē est pctm̄ mortale. iō semp acceptio psonarū est pctm̄ mortale. Secūdo ꝓz ⁊ manifestī⁹. qz trāsgressio cuiuslibz ꝓcepti ⁊ potissime negatiui inducit pctm̄ mortale. ⁊ tñ diuinū ꝓceptum est nō accipere psonā. deutero. ꝑmo c. ꝯ q̄cunqz acceperim⁹ eas transgredimur ꝓceptū illud. ⁊ sic peccam⁹ mortalit̄. Tertio ꝓz: qz in acceptiōe psonarū semper ledit bonū publicū: vel bona ꝑuatoꝝ ex intētiōe. ergo ē pctm̄ mortale. De ꝑmo ꝓz vt in collatiōe honoris in quo nō est cōpetitio. sicut cōferri alicui magisterij vel doctorat⁹ gradū. et tñ circa tales honores semp ledit res publica si nō recte distribuant. nam oīs honoꝝ pertinet ad rem publicā: vl ad ꝓncipē q administrat rempublicā. ⁊ ita sola cōitas vel q vice ei⁹ fungitur honoꝝ tribuit vt gradū vel statū ⁊ dignitatē. Si autez nō dent hi honores siue grad⁹ dignis: ledit valde res publica. ⁊ hoc in duob⁹. Primo qz habētib⁹ tales honores. s. gradus cōpetunt aliqua: vt diffinire ⁊ docere. q si indigni sunt: necesse est vt male ⁊ insufficient faciant: quod valde ledit rem publicā. sicut habere ignaros medicos. Secūdo qz qñ tales honores dent indignis: ⁊ eos in quos trāffusi fuerit dignos nō efficiāt: sed pot⁹ ostētent indignos: cōtemnit apud ceteros honoꝝ q talib⁹ potuit ꝓuenire. ⁊ ita ledit valde respublica cū magna bona sua. i. honores ꝓtemnant. ⁊ ita vt parua vel nulla bona iudicent. ⁊ ob hoc peccat administratoꝝ reipublice q alicui gradū magisterij vel doctorat⁹ indigno cōtra leges rei publice ꝓfert. ⁊ nō solū peccat tangꝫ legis trāsgressoꝝ: ſz etiaz vt directe inferēs nocumētū rei publice. Secūda bona ptinētia ad distributionē sunt illa q̄ sunt competibilia. ⁊ tñ sunt bona reipublice in quib⁹ nulli ius aliqō q̄situ est: sed debent dari dignis ſm diffinitas cōditiōes a lege. in talib⁹ nō recte distribuēs ledit rēpublicā ⁊ ꝑuatos. sic est de beneficijs ecclesiasticis. Sūt aūt ista bona cōpetibilia: qz idē numero pōt dari isti vel illi. Si aūt ꝑlatus det beneficia indignis ledit rēpublicaz id est eccl̄iam ⁊ etiā secularē statū: qz nō poterit ꝓuenīter eccl̄ie deseruiri ⁊ illa honorari ex psonis beneficiatis. etiaz ledit ꝑuat⁹: qz ille qui idone⁹ erat ad recipiēdū eccl̄iasticū beneficiū: ſz nōdū haberet ius in beneficio. tñ qz intētio legis erat q ei dareť: ledit cum dat beneficiū indigno: qz ꝑ hoc tollit ei aditus ad habēdū ius in beneficio illo quod lex ei dare volebat. ⁊ iō ſz nondū ꝑtuet aliquo de iure: iam de presente ei cōpetente: tñ ꝑuat beneficio legis. ⁊ hec est q̄dā lesio. idē autez est circa honores ⁊ administratiōes publicas in secularib⁹ qñ ꝓcedunt indignis. Tertia aūt bona sūt q̄ pertinēt ad ꝑuatos ⁊ dicūt bona ꝑuatoꝝ illa in q̄b⁹ ꝑuate psone iam habēt ius ſz illa descēdāt a bono publico. i. collatiōe publica vel semper sint ꝑuatoꝝ ⁊ nō descendāt de bonis publicis. de ꝑmo vt in beneficijs vel in dignitatib⁹ secularib⁹ in quib⁹ iam aliquod ius alicui psone q̄situm est siue ex collatiōe siue ex alio modo. Alia sunt bona ꝑuatoꝝ q̄ nō descendūt a publicis: sicut domus. vinea. pecunia. pecora. ⁊ huiusmodi circa hec ⁊ circa q̄cunqz alia q̄ in iudiciū veniūt: ⁊ multa que nō veniūt in iudicium sicut ꝑmus ⁊ secūdus gradus bonoꝝ fit acceptio psonarū. si nō ꝯsideret dignitas in dando sed persona. Sz qñcūqz in his nō seruat dignitas necesse est ledi rempublicam aut ꝑuatos: vel vtrosqz simul: vt. s. dcm̄ ē. ꝯ oz q̄ sit pctm̄ mortale semp acceptio psonarū ⁊ nunq̄ erit venīale. ¶ Cōsiderādū q̄ qñ act⁹ aliq⁹ malus est circa determinatuz gen⁹ si est semel: pctm̄ mortale semp est pctm̄ mortale: vel desinit penitus esse pctm̄. sed nō ꝓtingit q̄ si semel fuerit mortale sit aliquando venīale. sic ꝓz de adulterio. fornicatiōe. ⁊ homicidio. periurio. ⁊ oīb⁹ vitijs. adulteriū enī semp est pctm̄ mortale. vl si nō ē mortale nullū pctm̄ est. Et ita circa actū q semel est pctm̄ mortale nō dat mediū: ſz vel semp erit pctm̄ mortale vel non erit pctm̄. sic est de acceptiōe psonarū q̄ ex genere suo peccatū

mortale est: cum opponatur iusticie distributiue: que est virtus necessaris tenēda. Et iō cū non possit esse acceptio personarum qn agat cōtra iusticiā distributiuā: nō poterit esse qn sit pctm̄ mortale. Uñ circa acceptionē psonarū nūq̄ pōt esse q̄ non sit pctm̄ mortale: eo q̄ non pōt incidere ignorantia: qr de seipso importat actꝰ iste q̄ fiat ꝓpter intuitū psone sine conditione dignificante. ¶ Querit: an in exhibitiōe honoris cōsistat acceptio personarū? ¶ Aliq̄ dicūt q̄ sic: quia honor nichil est nisi exhibitio reuerētie in testimoniū virtutis. 1. ethicorū. & iō non est dandus nisi virtuoso. ¶ Dōm q̄ accipiendo honorē large ꝓ toto suo ambitu aliq̄n in exhibitiōe vel collatione honoris est acceptio psonarū: & est pctm̄. aliq̄n aūt nō est pctm̄. Sed hoc cōsiderandū est q̄ acceptio psonarū circa q̄cunq; materiā in q̄ inuenit est pctm̄ mortale. & iō q̄n dare honores indifferēter nisi attēta cā aliqua honoris est pctm̄: est ibi acceptio psonarū in exhibitione honoris. cū aūt dādo honorē non attēta cā aliqua: vel nō existente virtute non est pctm̄: non ōr eē acceptio psonaꝝ dando idifferēter honorē. ¶ Circa qō considerandū q̄ honor aliq̄n signat statū honorabilē: aliquando solā exhibitionē reuerentie. Accipiēdo ꝓmo mō mūq̄ est dandus honor sine cā. i. sine virtute: & nō ꝓ quacunq; : ꝛ ꝓ virtutibꝰ diffinitis a lege: als est pctm̄ mortale: & acceptio psonarum. Sic enī vocamus honorē q̄cūq; ꝓlatiōem vel dignitatem ecclesiasticā: aut dignitatē vl̄ admīstrationē secularē: qr isti non sunt honores q̄ exhibent: sed sunt statꝰ honorabiles q̄ ceduntꝫ vel cōferunt. Si aūt accipiatur ꝓ honore q̄ exhibet ille nō est status neq; aliqd manēs: ꝛ aliqs actus honorantis ex quo nichil relinquit in honorato: ꝛ totū est in honorante. & est iste honor exhibitio reuerentie in testimoniū virtutis. 1. Ethicorum. De hoc dicendum q̄ aut est honor qui exhibetur a re publica: aut defertur a priuatis psonis. s. q̄ quilibet possit illū exhibere. Accipiēdo ꝓmo mō dōm q̄ circa talem honorem contingit peccare si indifferēter det et est acceptio psonarū. talis est honor q̄ deferat alicui a tota cōitate ꝓ eo q̄ aliqd ꝓspere & laudabiliter egit ꝓ cōitate. vt victori belli dat cōitas honorē triūphū. Est aūt triūphus q̄dā cerimonia magni honoris quā impedit cōitas duci victori q̄n recipit in vrbē. sic romanis cōsuetū fuit olim: talē aūt honorē nō pōt dare priuati: ꝛ cōitas. Sic etiā si oratori agenti cām publicā: res publica aliū similē vel dissimilē honorē exhibeat: & ḡaliter q̄buscūq; facientibus aliqd in bonū totius rei publice. & q̄ princeps etiā gerit psonā rei publice: cū illā administret cōferre aliqd speciale & notabile in salutē ꝓncipis facit hoīem dignū illa exhibitione honoris publici ac si in totā cōitatē prestitisset beneficiū. sic ꝓz de Mardocheo q̄ pro eo q̄ reuelauerat regi Assuero insidias duorū eunuchoꝝ volentiū occidere eum. Hester. 2. c. Accepit honorē publicū ꝓ totā vrbē clamante coram eo ꝓcone hoc honore dignus est quēcunq; rex honorare voluerit. Hester. 6. c. & de tali honore dōm q̄ non debet dari nisi ꝓ causa determinata: & ꝑm modū determinatū legibꝰ aut cōsuetudinibus rei publice. Si aūt administratores rei publice aliter & alijs psonis que nulla beneficia cōtulerūt rei publice deferant istos honores: peccāt mortaliter: & est acceptio personarū. Et rō est: quia ledit̄ res publica in hoc: cū tales honores debeāt dari in retributionē: & ibi dant sine cā. Scōo qr minuunt̄ illi honores: non enim sunt precios̄ cum indignis aduenīant. & tñ minuere honorem quē cōfert res publica est illam ledere. Tertio: qr preiudicat eis quibus digne deferūt isti honores. nā nichil videt illis impēsum: cū etiā nullo bono dignis ista data fuerint. Si aūt sit honor q̄ impedit a priuatis: aut ille est talis q̄ alteri est debitus & nō ei cui defert: aut non est determinate debitus iste honor alicui alteri: ꝛ isti etiaz non sit debitus neq; ꝓueniens. Si ꝓmo mō dōm q̄ est pctm̄ sic honorē deferre: & est acceptio psonarū. sicut ep̄o debet qui dā honor determinatꝰ in cerimonijs q̄ fiunt ad exhibēdū ei reuerentiam. si aūt alicui nō ep̄o voluerimus honorē impendere eq̄ p eadem cerimonias q̄ de iure aut cōsuetudine circa epi scopum fiunt peccatum est. non imq̄tum impenditur isti res indebita: sed inquantum ledit̄ alius cui ista sunt debita. nam honor epalis non cōsistit in cerimonijs illis solum inq̄tū ei exhibent: sed potius inq̄tū alteri nō exhibent. Uñ si oībus exhiberent non esset aligs honor talia facere circa ep̄m. & ideo qui nō ep̄o exhibet cerimonias honoris epalis: peccat: & est quedā acceptio personarū. & sic circa simīles honores. Si vero honor sit qui nō determīate debeat alteri: ꝛ non debeatur isti cui defert non est peccatū: nec est acceptio psonarū. dū tamē bono zelo fiat. qr dare alicui q̄ nō est sibi debitū non est pctm̄: sed potius est libertas: sicut circa pecuniā. aut vrbanitas: sicut circa honorē. & ad hoc nos hortat aplus ad Ro. 12. s. Honore vos inuicē preuenientes. i. quilibet nitat prius alterum honorare q̄ ipse honoret ab eo & magis. Jn quo appareret manifeste q̄ non sit peccatū q̄ quis honoret aliquē q̄ non meretur illud aut plus q̄ mereat. Nam duo hoīes aut erūt equales aut inequales. si inequales solū: ille q̄ est minor in virtute tenetur preuenire alterū in honore: non autē qui maior est cum potius debeat ꝓhonorari. si aūt eq̄les sunt neuter tenetur alteri ad honorē. & tñ aplus generaliter dicit omīb⁹ hominibus q̄ se in honore preueniāt. i. q̄libet nitat alterꝫ magis & prius honorare. ergo etiā ei q̄ honorē non meret est dand⁹ honor: & non est acceptio psonarū indignos honorare. Item 1. Petri. 2. c. ōr. Dēs honorate: fraternitatē diligite. & tñ iter oēs manifestū est q̄ aliqui sunt q̄ non merent honorē. ergo nō est peccatū honorare idignos: ꝛ potiꝰ est superogatio virtutꝫ ¶ Cōsiderandū etiā q̄ nō repugnat rōni exhiberi honorē oībus hoībus: quia honor nō solū datur virtuti: ꝛ etiā nō habentibus virtutē vbi putat esse virtus. nā ōr q̄ honor sit exhibitio reuerentie in testimoniū virtutis. vñ nō dr̄ q̄ honor sit exhibitio reuerentie facta virtuti vel virtuoso: ꝛ in testimoniū virtutis. & quia possum⁹ attestari esse virtutē vbi nō est: pōt exhiberi honor ei q̄ virtutem nō hz: dū tñ possit credi de eo q̄ habet virtutez. Ex hoc sequit q̄ q̄libet hō pōt iuste honorari. Primo q̄ inuenit in eo aliqd ꝓpter q̄ debet honor. s. natura condita ad dei imaginē. sic dicit Grego. in q̄dā omel. Superbia nostra retūdit qr in hoībus nō naturā qua ad imaginem dei facti sunt: sed diuitias honorat⁹. Et ita innuit q̄ hō ꝓpter naturā honorādus est: ꝛ hoc in quolibet hoīe inuenit. iō quilibet hō pōt honorari sine peccato: & non est acceptio psone. Scōo: qr cū det honor in testimoniū virtutis: & de quolibet hoīe presumat q̄ habeat virtutē cū q̄libet obliget ad virtutē: & etiā q̄libet p̄sumat bonꝰ quousq; ꝓbet ꝛriū oz cuiq; honor aliqs exhiberi: vel saltē pōt. Tertō ꝓsiderādū q̄ cū honor semp detur in testimoniū alicuiꝰ virtutis: q̄busdā dat in testimoniū virtutis: ꝓprie alijs in testimoniū virtutis alterius. Uñ ꝓlatis debet honor ꝓpter statū: & rectoribꝰ cōitatū. qr ꝛ ipsi non sint honorabiles: status est honorabilis. & quia non pōt diuidi status ab eis q̄diu illū habēt: & ita nō pōt sine illis honorari: debēt ipsi cū statu honorari. Et ita dñi honorandi sūt: & quicūq; bñt aliquē gradū vel modū presidētie: & nō est acceptio psonarū: qr digni sunt honore illo ꝓpter statū. & ita oēs homines possunt dici saltē ꝓpter naturā honore digni. vnde omnes honorabunt vt digni. & ita honor iuste deferet. vel dato q̄ non sint digni: non est acceptio personarū. ¶ Et si dicat q̄ preiudicat honori: & ledit̄ virtꝰ q̄n defert honor non virtuoso. Dōm q̄ aut qs honorat eū qui nō est virtuosus: aut honorat eum ꝓpter rem nō virtuosam: ꝛ viciosam. Accipiēdo scōo mō sp est pctm̄: vt si qs honorauerit aliquē qr fornicatus est: vel quia coluit ydola: aut aliud malū fecit: nā tūc moraliter peccat honorando. tū qr honorando approbat vicium tā q̄ virtutē dando ei premiū virtutis. tum quia incitant peccā tes ad magis peccandum. tuz quia ledit virtus: quia premiū eius tollitur cum datur vicio. & cum ista sint opposita si vicium honorat necesse est vt virtus debeat cōtēni. tum qr ipse

Q°. 52.

honor vilipenditur cū rei turpi deferatur. Si aūt honorat̄ q nō est virtuosus: ⁊ tñ nō ꝓpter rem turpē non est ptm̄. quia aliqd virtutis vel boni in eo inueniri pōt qō honorē. s. natura q̄ honorabilis est ꝓpter imaginē dei: vel virt⁹ que esse ꝓsumitur ⁊ esse deberet: ꝛ non sit. ⁊ tūc non ꝓiudicat honori: nec virtuti. quia datur virtuti ꝑsumpte: ꝛ non existat. Itē q⁹ etiā si indigno cōferat honor nulli ꝓiudicat si honor defera tur a priuatis. secus si a cōitate. nā qui administratores rei pu blice honorē deferūt indignis: quia ille honor est de bonis rei publice peccāt: quia ledūt rem publicā dando bona ei⁹ indebi te. Si tñ priuatus honoret alterū priuatū: nulli ꝓiudicat ni si sibiipsi: quia nulli⁹ bona tollit. honor aūt ille quē defert su⁹ est: cū honor sit exhibitio reuerētie: ⁊ cōsistat in honorāte ⁊ nō in honorato, ⁊ sicut si gs det rez suā alteri sine cā. i. gratis nō peccat: quia nulli ꝓiudicat nisi sibiipsi. ita q honorat alterū q non meret honorē nō peccat: quia nulli ꝓiudicat nisi sibiipsi. ¶ Cōsiderandū q⁹ honorare diuitē: etiā si nō hēat aliquā vir tutē: nō est peccatū. ⁊ tñ honorare cū ꝓpter diuitias est ptm̄. nam diues habet aliqd ꝓpter qō honorē. i. bonitatē nature. ꝛ hoc cōe est in oībus. habet etiā aliud. s. q⁹ magis de eo ꝑsumitur virtus ꝓma facie q⁹ de paupere. ⁊ iō ex hac pte magis honorandus est q⁹ paup quouisq; cōstet oppositū. Sz adhuc dato q⁹ cōstet diuitē non esse virtuosum: ⁊ esse pauperē virtuosum q̄ntū ad quedā magis honorandi sunt diuites: nō q⁹ dem q⁹ diuitias habēt: ꝛ q⁹ habēdo diuitias hñt maiorē locū in re publica. Sicut enī ꝓncipes vel rectores rei publice etiaz si non sint virtuosi: sunt honorandi ꝓpter rē publicā quā ad ministrāt. ita ḡ diuites ꝛ non sint virtuosi: q⁹ tñ in rē publicā magnū statū tenēt honorandi sunt. ⁊ ita honorādo diuites nō honoram⁹ diuitias: ꝛ honoram⁹ rem publicā cui⁹ ipsi sūt par tes magis precipue: ꝛ q⁹ sint tales partes hñt ex diuitijs. Si gs aūt honoret diuitē solū ꝓpter diuitias peccat: ⁊ accipit p sonā. ¶ Cōsiderādū etiā q⁹ nō est acceptio ꝑsonarū honorando ꝓncipes vel prelatos: etiā si nō sint virtuosi. ⁊ hoc q⁹ ꝛ nō honorent ipsi ꝓpter virtutē ꝓpriā: honorāt ꝓpt̄ alienā. Pri mo: quia honorāt ꝓpter deū a quo sunt: ⁊ deus honorat in illis. tum q⁹ exercēt opus dei. s. ptātē. oīs aūt ptās a deo est. ad Ro. 13. c. tū quia ab eo missi sunt. 1. Pe. 2. c. Subditi esto te oī creature ꝓpter deū: siue regi tanq̄ ꝓcellēti: siue duci bus tanq̄ a deo missis ad vindictā malorū: laudē vero bono rū. ⁊ ob hoc quia maledicere alicui repugnat honori ei⁹: mul q⁹ est maledicendū prelato aut ꝓncipi q⁹tūcūq; sit mal⁹. sic dr Exo. 22. Principi ꝑpli tui nō maledices. ⁊ ita Act. 23. c. cū di xisset paulus ꝙ ananiā summū sacerdotē q eū pcuti iusserat in facie. percutiat te deus paries de albate. ⁊ dixerat ad pau lū quidā de astantib⁹. summū sacerdotē dei maledicis? dixit āt paulus. nesciebā fratres q⁹ ꝓnceps est sacerdotū. ⁊ adiunxit. scriptū est enī. ꝓncipē ꝑpli tui nō maledices. ⁊ tñ si non fuerat princeps licebat paulo maledicere illi cū maledicēret: naz al's non maledicēret. etiā ipse non allegauit ꝓ se aliā excusationez nisi q⁹ nesciret eū esse ꝓncipē sacerdotū. Ho honorare ḡ prelatos aut quoslibet presidētes q⁹tū ꝛ malos: dū presidēt debitū est. ⁊ non est acceptio ꝑsonarū. Scō honorat̄ presidens ꝓpt̄ cōi tatem: quia ponit̄ loco totius cōitatis. ⁊ q⁹ cōitas honorāda est. ipse quoq; ꝓnceps vel ꝓfidēs honorād⁹ est: q⁹ loco dei ⁊ cō munitatis ponit̄. sic dr Prouerb. 26. c. Sicut q mittit lapides in aceruū mercurij: ita q tribuit honorē insipiēti. mercuri⁹ enim rōcinio ⁊ mercatōibus ⁊ nūeris preest. ⁊ iō aceruus mercurij vocat̄ aceruus lapillor⁹ qb⁹ rōcinia mercator⁹ fiūt. in illis enī fm artē arismetice aliq̄ ponit̄ vn⁹ lapill⁹ loco mille marcha rū vel ducatorū: ⁊ cū lapill⁹ ille nichil valeat ponit̄ loco rei ma gni valoris. ita cū tribuit insipiēti honor. i. honor public⁹ si ue admīstratio. nā ipse nichil valz ⁊ ponit̄ loco dei vl cōitatis Cū ḡ ponat̄ ꝓ re magni valoris est ei magn⁹ honor tribuēd⁹ dñis aūt nō virtuosis debēt serui honorez exhibere. sic dr. 1. Thimo. 6. Quicunq; sunt sub iugo serui dños honore di gnos arbitrētur. ⁊ dōm q⁹ nō est acceptio ꝑsonarū: q⁹ dñi sūt digni honore: vt apls dicit. ḡ iuste impēdit̄: ⁊ sine acceptione ꝑsonarū. ¶ Circa qō sciēdū q⁹ honor nō accipit̄ vniuoce apō oēs honorādos. ꝛz vt dr. 9. ethicoꝝ. c. 2. Ali⁹ est honor q debe tur duci exercitus. ali⁹ q debet sapiēti. ali⁹ q debet parētibus alius senib⁹. ⁊ ita de ceteris. Honor ducis exercit⁹ est obedire ei. honor sapiētis est credere ei ⁊ seq cōsiliū ei⁹. honor parētū est ꝓuidere eis in necessarijs. honor senis est assurgē ei. honor dñoꝝ ē timē eos. ⁊ ex tñore exeq mādata eoꝝ. sic dr Malach. 1. c. Si ego dñs vbi est timor me⁹. ⁊ si ego pr̄ sū vbi est amor meus. q. d. q⁹ ꝓpriū dñoꝝ est q⁹ timeant̄. ⁊ iō vn⁹ de timorib⁹ vocat̄ seruilis: ⁊ est ꝓmus: ⁊ debet eis iste honor timoris. q⁹ timor penā habet. 1. Jo. 4. Dñi aūt penas inferre pñt: eo q⁹ serui sunt simplr̄ res dñorū suorū. s. organū aīatū hō existens simplicit̄ alteri⁹. 1. politicoꝝ. ⁊ 8. ethicoꝝ. ⁊ est seru⁹ possessio dñi sui. 5. ethicoꝝ. vel pecunia ei⁹. Exo. 21. c. Itē dñi sūt digni honore: ꝛ nō sint virtuosi: q⁹ ꝑsidēt: ⁊ sunt ꝑsidētes: īmo plus q⁹ presidētes. q⁹ ꝑsidētes imperāt politice. dñi aūt imperant despotice. i. ad nutū ⁊ sine lege aliq̄. ḡ pl⁹ tenēt dño ad honorē seru⁹ q⁹ subdit⁹ ꝓncipi vel rectori. ⁊ tñ qlibet ꝓnceps honorā dus est: etiā si nō sit virtuosus in q⁹tū ꝑsidens est. ḡ a fortiori dñs a seruis honorabit̄. ¶ Si aūt obijciat q⁹ honor debetur virtuti. dōm q⁹ ali⁹ est honor q debet virtuti. ⁊ ali⁹ q debetur dño. sīla virtuoso debet honor. i. exhibitio reuerētie cū quo dā amore ⁊ veneratiōe. dño aūt nō debet amor neq; venera tio: ꝛz timor. ⁊ timor nō debet virtuosis: ꝛz vtrūq; large īpor tat̄ noīe honoris. ¶ Cōsiderādū aūt q⁹ honorare parētes te nemur: ⁊ nō est acceptio ꝑsonarū honorare illos: cū debit⁹ sit illis. ⁊ ita est poti⁹ act⁹ iusticie cōmutatiue. iux̄ illud ad Ro. 13 c. Omibus reddite debita: cui honorē honorē: cui tributū tri butū: cui vectigal vectigal. Si aūt dicat q⁹ interdū parentes sunt nō virtuosi. ⁊ ita nō erit eis impēdēdus honor. Dici pōt vno mō q⁹ nō est idē honor q debet oīb⁹. vt dr. 9. ethicoꝝ. et ita ali⁹ est honor q debet virtuoso. Est aūt honor parētū in p uidendo eis de necessarijs ad vitā. vt in cibo ⁊ potu. sic dicit Aristo. 9. ethicorū. c. 2. ⁊ ista est sīa xp̄i. ē. 15. c. ⁊ Mar. 7. vbi increpat phariseos: q⁹ detrahebāt hoīes ab honore parētū. nō tñ vetabāt illi impēdere reuerentiā verbo ⁊ gestu assurgē do eis. ꝛz dicebāt. nō est ꝓuidendū eis in necessarijs ad vitā: ꝛz q⁹q⁹ eis dādū erat: dare⁹ tēplo. ⁊ ita voluit q⁹ nō ꝓsisteret ho nor parētū inexhibitō reuerētiā: ꝛz ī dādo necessaria ad vitā q⁹ ⁊ Aristo. asseruit. 9. ethico. 2. c. loquēs de honore parētū: asserēs q⁹ parētib⁹ magis ꝙ nobismetipsis in cibo ⁊ potu sufficē debem⁹: ⁊ hūc voluit eē honorē q⁹ rectissime dixit: cū eadem sit sīa eius ⁊ xp̄i circa hoc. virtuoso tñ nō debet talis honor: ꝛz exhibitio reuerētie in testimoniū veritatis. ḡ etiā si honorē tur parētes nō virtuosi nichil fit ꝙ virtutē aut honorē. secus aūt si darem⁹ eis honorē vt virtuosis. Scō dōm q⁹ parēti bus dād⁹ est honor: nō solū ꝓuidēdo eis. vt dictū est. ꝛz etiā ho nor reuerētie ⁊ obediētie tāq̄ maiorib⁹ ⁊ alicui rei diuīe sup nos stāti. nā rē diuinā. i. eē nob cōtulerūt: ⁊ etiā obediētia eis prestanda est: q⁹ ꝛ nō hēant virtutē moralē inq̄tū hoīes habēt virtutē diuinā vt parētes. s. q⁹ esse cōtulerūt. Deū aūt honora mus nō quidē tāq̄ moraliter virtuosum: q⁹ ridiculū cēt talia ponere in deo. vt Aristo. dicit. Ifā nō hz passiōes vt hēre dēat virtutes moderātes: ꝛz honoram⁹ eū ⁊ btificam⁹ tāq̄ ali qd melius sup nos existens q⁹ ꝓncipiū oīum. ita et parētes suo mō: ꝛ nō sint moraliter ꝟtuosi in quo cū deo et diuīo ho nore silitudinē quādā hñt. sic enī Aristo. ista cōpauit. 8. ethico rū dicēs. Dijs et parētib⁹ nō possum⁹ eq̄lia retribuē. ¶ Tñ sciendū q⁹ magis tenemur ad honorē parētib⁹ q⁹ viro virtuo so. et hoc q⁹tū ad tria. Primo: q⁹ tenemur eis ad maiorē ho norē. nā virtuosum honoram⁹ vt hoiem. q⁹ virt⁹ moralis p ꝓpriū bonū humanū est. q⁹ nō ptinet ad minora. i. ad pecora et inanimata. nec etiam ad maiora. i. ad deū et intelligētias. vt Aristo. vult. ptinet ergo ad sola media. i. ad hoīes. ⁊ ita q̄-

cunqz honorat aliquis vt virtuosus: honorat vt homo. parētes aūt honorant vt quidā dij. nam Aristo. cōparat eos deo. vt dictū est. ergo ad maiorē honorē tenemur parētibus q̄ virtuoso. Scō qz virtuoso possum⁹ equalē honorē reddere virtutibus suis. quia sicut virtutes sunt bona humana. ita z honor est aliqd ab boībus impēsum. z iō pñt ꝓportionari. Tertio: qz firmius z pmanētius debēt honor parētib⁹ q̄ virtuosis. nā virtuosis nō tenemur tā determīate ad honorē q̄ in nullo casu liceat cessare ab illo. licet enī cessare cū ille cadit a virtute. z etiā manēte eo in virtute: nō est obligatio determinata ad semp eū honorandū. z tñ circa parētes nūq̄ cessat obligatio etiā si efficiant mali. nūq̄ enī relinquēdi sunt: ne qz cessan tū est eis benefacere z puidere nisi efficiat malicia intolerabilis. s. q̄ puidendo eis timeret fili⁹ morte inferendam veriſilr ab eis. vt dī. 8. ethicoꝝ. c. vltio. honorādi sunt ergo parētes: etiā si nō sunt virtuosi. īmo mai⁹ meritū est filijs honorare parētes malos z duros eis q̄ parētes bonos. nā parētibus ꝟtuosis inq̄tū virtuosis est debit⁹ qdā honor: etiā si non essent parētes. cū aūt nō sunt virtuosi nō hñt aliqd ꝓpter qō honorent nisi qz parētes sunt. z tūc est laudabili⁹ eos honorare. ita aūt est de dñis: quia serui tenēt honorare semp dños q̄diu serui sunt: z etiā si dñi mali sint honorare debēt eos. immo quāto illi sunt deteriores z īportabiles seruis z honorauerint illos sunt magis laudādi z merent magis apud deum sic dī. 1. Pe. 2. c. Serui subditi estote dñis in oī timore: nō tm̄ bonis z modestis: sz etiā discolis. i. malis z irrōnabilib⁹. z sequit. hec est enī gr̄a. i. ista est gr̄a magna z laus vra q̄ dños disculos honoretis. nā dñis modestis z bonis debit⁹ erat honor: etiā si nō essent dñi. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ dux belli honorandus est: etiā si nō sit ꝟtuosus. Primo: qz lz nō hēat ꝓpriā virtutē habet alienā. gerit enī vicē totius exercitus. z bonus tot⁹ exercit⁹ ordinat ad bonū ducis. vt dicit Arist. 11. metha. sed exercit⁹ tot⁹: qz est q̄dā cōitas: est honorand⁹. g̃ z dux belli honorād⁹ est sicut z p̄cipes z plati honorādi sunt: qz loco dei z tocius cōitatis ponūt. vt. 3. dictū est. Scō: qz lz vere non hēat dux aliquā virtutē p̄sumēdū est q̄ illā hēat. nā nō pōt bene preesse exercitui nisi q̄ prudens est. prudētia aūt virtus est z honorabilis est hō ꝓpter illā: iō dux honorādus est. Tertio qz honor ducis nō p̄iudicat honori ꝟtutis: z ita nō dat ei res aliena. nō est enī idē honor debit⁹ oībus. ¶ Aduertēdū q̄ habentibus gradū magisterij z doctorat⁹ est dādus honor: etiaz si nō sint virtuosi. z rō est: qz lz nō deferat eis honor ꝓpt virtutē suā defert ꝓpter alienā. s. ꝓpter gradū q̄ honorabilis est. ¶ S; cōsiderādū q̄ hñtes gradū aut docēt aut nō. si docent debēt eis duplex honor. vn⁹ in reuerētia z fide dāda ꝟbis eorū. ali⁹ in prouidēdo eis circa nēcia. z scōm nō debēt tā q̄ habentibus gradū: sz tā q̄ mercenarijs z laborantib⁹. z ita xp̄us docētes vocauit mercenarios. s. dign⁹ est mercenari⁹ cibo suo siue mercede sua. 3. 10. c. z Luc. 10. qō magis aperuit apl̄us 1. Cho. 9. c. Si vobis spūalia seminam⁹: nō est indignū vt tē poralia vr̄a metam⁹. hāc aūt q̄si cōmutationē honor laudat apl̄us: īmo suadet fieri. ad Ro. 15. c. s. pbauerūt. i. approbauerūt macedonia z achaya collatōz aliquā facē in paupes scōr̄ q̄ sunt in ier̄lm. placuit enī eis z debitores sunt eor̄. nā si spiritualiū ipsor̄ participes facti sunt gētiles debēt z in carnalibus ministrare eis. z ob hoc ap̄l̄us suadet q̄ qlibet q̄ erudit ab alio circa ea q̄ fidei sunt puideat ei in oīb⁹ bōis necessarijs ad vitā. ad Gala. 6. c. Cōmunicet aūt is q̄ cathezizat. i. docetur ei q̄ se cathezizat. i. docet in oībus bonis. i. ptinētibus ad sustētationē. z ita duplicē honorē habēt docētes. sic dicit ap̄l̄s 1. Thimo. 5. Qui bene p̄sūt presbyteri duplici honore digni habeāt q̄ laborāt in verbo z doctrina dei. z vn⁹ honor istorū est in sustentatione p̄stāda eis. ali⁹ aūt in exhibitiōe reuerētie. Si aūt hñtes gradū nō docēt: aut habēt sciam cōpetētem gradui aut nō. si habēt debēt eis honor: lz nō sint boni. z est honor eorū q̄ credat eis in his q̄ diffinierint iuxta facultates suas. qz illa potestas eis conceditur cum gradu. etiam debetur eis alicui honor reuerētie exhibitiōis indirecte. z hoc nō ꝓpter se: sed ꝓpter gradū q̄ est honorabilis. Si hñtes gradū neqz sciam nec virtutē hñt: tūc directe null⁹ honor eis debet. naz si cōstiterit q̄ sciaz nō hñt: nō dabit eis honor q̄ est credē dictis eorū. qz hoc eēt ſpōte velle errare. z iste est honor q̄ directe debebat gradui. dabit tñ aliq̄lis honor exhibitōis reuerētie nepot⁹ gradus q̄ ei collat⁹ est ꝓptibilis videat. Senib⁹ autez dandus est honor aliq̄lis: z oībus senib⁹ cōpetit iste honor. sīē dī. 9. ethicoꝝ. q̄ est quidā honor q̄ debet oī senī. z dōm q̄ senes honorādi sunt nō qz senes. nā senect⁹ quēdā defectū etatis notat. s. etatē in qua hō deficit z cadit a pfectiōe q̄dā naturali. sz honorant senes ꝓpter ea q̄ accidūt vel accidere deberēt senectuti. primū est prudētia. est enī prudētia precipua int morales virtutes: qz ipsa regit oēs circa act⁹ suos. ista aūt cōiter acqritur in senectute: eo q̄ prudētia acquiritur ex lōga experientia rerū. nō habet aūt longa experiētia nisi in longo tpe. istud aūt senes habēt. iō dr. 6. ethicoꝝ q̄ ꝓtingit iuuenes esse mathematicos z sapiētes: sz nō prudētes. s. ꝓpter parū tpus Et ista est cā quare nemo eligit iuuenes duces. s. ꝓpter nō habere plenitudinē prudētie. Scōm est virtutū copia. iuuenes aūt nō sunt apti ad virtutē ꝓpter seq̄ valde passiōes q̄ sunt in eis fortes z feruētes. sic dr. 1. ethicoꝝ. q̄ iuuenis nō est cōueniens auditor politice vel moralis scie ꝓpter seq̄ passiones. z si q̄s est q̄ sequat passiones nō erit⁹ iuuenis: nō est ꝙueniens auditor. qz vt ibi dicit parū differt ſm etatē iuuenis: aut ſm morē iuuenilis. in senectute aūt māsuescūt passiones: z potissime libido: z etiā feruor ire z precipitatio. iō virtutes oppositē ꝙueniūt senib⁹. z qz tā prudētia q̄ virtutes alie faciūt hominē honorabilē: cōpetit senib⁹ honor. z qñ de quolibet sene presumit q̄ habeat ista duo. i. cuilibet senī debet honor. Ista duo notantur Sapie. 4. c. s. Senect⁹ venerabilis est: non diuturna neqz annor̄ numero cōputata. Cani aūt sunt sensus hominum: et etas senectutis vita est immaculata. sensus enim hominū dicunt prudentiā: z vita immaculata notat virtutes z potissime temperātia que liberat hoīem a cōtaminationib⁹ venereorum: z gule in crapla z ebrietate. Ista enī magis maculant hominē q̄ cetera. nā vt dr. 1. Cho. 6. c. Oīe peccatū q̄cunqz fecerit hō extra corpus est: qui aūt fornicatur in corpus suū peccat. z talia sunt cōtaminatiōes et macule. vita autem immaculata est que sine his est. debetur ergo oībus senibus honor. quia in oībus senibus presumūtur esse hec duo: cum etas id exposcat in quolibet. Consistit aūt honor senū in assurgendo eis venientibus et inclinando capita corā eis. sic dicttur. 9. ethicoꝝ. c. 2. q̄ est honor q̄ debetur omī senī in assurrectione et inclinatione: et huiusmodi. z eadē est sententia dei Leui. 19. c. Corā capite cano cōsurge et honora psonā senis. in ꝑtum aūt dixit. z honora personā senis. intelligitur q̄ etiā debēt exhiberi senibus alie cerimonie honoris. vt q̄ ipsi primo loquātur: z q̄ primi sedeāt in capite aliorum. sic inuitur Isa. 9. c. s. Lōgeu⁹ et honorabilis ipse est caput. i. longeui. s. senes qui longam etatem habent sunt caput: quia in capite sedent. talis autem honor est q̄ exhibetur virtuoso. ¶ Est aūt considerandum q̄ inter ceteros honores qui debētur alijs psonis. nullus est qui tam similis sit honori qui debetur ꝟtuoso sicut honor qui debetur senī. Nā honor parentū est prouidere eis. honor ducis obedire illi. honor sapiētis credere ei. et ita de alijs. honor cognator̄ est vocare eos ad cōtract⁹ ꝑsonalium et mr̄imonij ꝑ que extenditur cognitio. Seni autez debetur honor in assurrectione et inclinatione: et ceteris que dantur virtuoso. Nō huius est: qz ceteris datur honor ꝓpter alicuius spāles cās: que lz non sint virtus: habēt tñ litudinē ad ꝟtutē. Senibus aūt datur honor ꝓpter virtutē. s. ꝓpter prudētiā et virtutes q̄ reddūt immaculatū. et iō talis honor reddit qualis eis qui veras virtutes habuit. et tamen quando constat de aliquo q̄ hz virtutem: est ei iste honor maior ꝑpendendus q̄ seni: de quo solum presumitur ꝓpter etatē: et nō ꝓstat an virtutē habeat. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ acceptio personarū

in quacunqz materia inueniatur semper est peccatum mortale. sic dr Jac. 2. c. Si aūt psonas accipitis pctm opamini redarguti a lege q̄si trāsgressores. circa sessionē aūt diuitū ⁊ pauperū ꝓtingit aliqñ esse acceptiones psonarū: ⁊ est pctm mortale. aliqñ aūt nō est acceptio psonarū: lz ꝓferātur diuites. ¶ Pro quo sciēdū q̄ aut cōstat esse diuites ⁊ tuos fores q̄ paupes: siue ex alio capite debitū sibi honorē poti⁹ q̄ paupib⁹: aut constat esse minores paupibus ⁊ tute: aut est dubiū. Si ꝑmo mō non est acceptio psonarū: cuz etiam dempt⁹ diuitijs tribueretur honor potior illis. Si scōo mō aut paupes bñt aliquid ꝓter moralē ⁊ tutē ex quo debeāt eis honor: sicut est grad⁹ vel admīstratio aliq̄ reipublice. ⁊ tūc fortassis ꝓpter illā competit eis ius p̄cedēdi: etiā si nō essent virtuosi. Et si hoc stante p̄ferat alter eis ꝓpter diuitias est acceptio psonarū: ⁊ pctm mortale. si aūt nō habeat aliqd tale ipse paup: lz solū veritatē moralē tā excellēs: poterit esse illa q̄ merito oēs indicarēt eū p̄ponēdū. ⁊ tūc si nō ꝓponat est pctm mortale. Si aūt nō sit tam excellēs dōm q̄ ꝓponere illi diuitē in sedendo nō est acceptio psonarum. ¶ Si tercio mō dōm q̄ semp rōne dubij debet p̄cedere diues. tū q⁹ est maior p̄sumptio ꝓ eo q̄ sit virtuosus. tū q⁹ habet aliqd ꝓ quo honorē. s. q⁹ est ps precipua rei publice. vt. ē. dictū est. qō nō ꝓuenit paupibus. ¶ Dōm aūt q̄ tū ad intellectū auctis iacobi: q̄ aliud est diuitē ꝓferre paupi in sessione. aliud cōtēpnere pauperē in cōspectu diuitis dando ei minorē locū q̄ debeat: puādo cū iure ꝓprie sedis vl loci. Accipiēdo ꝑmo mō regulariter nō est acceptio psonarū nec pctm. accipiēdo scōo mō est pctm: q⁹ ledit ius alicuius. ⁊ ita debet intelligi auctas iacobi. s. q̄ paupes intrātes in ꝯuētū ꝓtēpnebant ⁊ iubebant in loco viliori sedere q̄ eis debere tur: ⁊ cū voce ꝓtumeliosa. hoc aūt pctm est: q⁹ paruuli nō sūt ꝓtēpnēdi. vt xps dixit. ē. 18. c. ¶ Aduertendū aūt q̄ oēs sunt honorandi inq̄tū in quolibet hoīe inuenit aliqd ꝓpt qō honoretur. nā est natura facta ad imaginē dei cui debet honor. vt dicit Grego. etiā de quolibet p̄sumit q̄ sit bon⁹ nisi p̄beat ꝓriū. ⁊ iō et iā si de nulla virtute cōstet: tū tñ non cōstet de vicijs est honorand⁹. lz etiā si cōstet de vicijs alicui⁹: cū adhuc cū vicijs possit stare aliq̄ p̄bitas: ꝓpter illā cōpetet honor impēdi. ⁊ non est acceptio psonarū: q⁹ tūc est acceptio q̄n dat honor sine cā. ⁊ tñ h aliq̄ cā est q̄ facit sal: ē capacez honoris. ¶ Sed obijciet⁹ si cuilibet hoī dandus est honor: quō pōt esse acceptō personarū circa honorē. dōm q̄ pōt esse acceptio psonarum multiplicit. Primo circa honores q̄ dant de publico: quia illi non dant nisi dignis: ⁊ ꝑm cōditiōes positas in lege. Auctas aūt illa. 1. pet. 2. c. s. Oēs honorate. nō intelligit de honore q̄ datur de publico: lz de honore q̄ exhibet⁹ a ꝑuatis circa quem est minus p̄eiudiciū: aut nullū qō oībus deferat. Scōo pōt esse acceptio psonarū circa honorē p̄uatorū. vt si alicui exhibeatur honor q̄ determinate est alteri debitus: lz non subtrahatur illi. vt si aliqs nō eps vel rex honoret ꝑm oēs illas cerimonias quib⁹ honor impēdit epō vel regi. peccat enī qui tales cerimonias impēdit: ⁊ q̄ illas tolerat. Tertio mō si alicui nō det tātus honor a ꝑuatis q̄tus est exhibēdus: vt ex hoc alius videat excelsior. ⁊ ita dicit acceptionē psonaruz iacobus q̄n paupes humiliātur infra honorē sibi debitū in sedēdo vt diuites videāt excelsiores. Jaco. 2. c. ⁊ q̄cunqz fuerit ista acceptio psonar̄ circa honorē est peccatū mortale. Jaco. 2. s. Si aūt psonas accipitis opamini peccatū redarguti a lege quasi trāsgressores. ¶ Querit: an in iudicijs locū hēat acceptio p
Q°. 53. sonarū: ¶ Dōm q̄ acceptio psonarū locū habet circa iudicia immo hoc est qō maxime corrūpit iudicia. s. acceptio psonarum. nā q̄cunqz iudex sciēter absoluit reū vel adiudicat rem ei cui⁹ nō est: ⁊ hoc sciēter: siue faciat hoc ꝓpter pecuniā: siue preces: siue alia q̄cunqz cā dicit accipe psonā. q⁹ sine cā iudicat dando alicui bonū quo nō est dignus. ⁊ iō scriptura nō asserit malā esse acceptionē psonarū in iudicio. Prouerb. 18. c. s. Accipe psonā in iudicio nō est bonū: ⁊ non solū est malū quod dam: sed hanc quasi totalē corruptionem iusti iudicij ⁊ eius vetuit. sic pz Deut. 1. c. vbi cōstitutis iudicib⁹ vt nō impediret recte iudicare: vel de⁹ illis vetuit nisi acceptionē psonarū q̄si ista sola esset q̄ iudiciū impediat rectū. s. precepi illis dicēs audite illos: ⁊ qō iustū est iudicate: siue ciuis sit ille siue peregrinus nulla erit distantia psonarū. ita paruū audietis vt magnū neqz accipietis cuiuscūqz psonā: q⁹ dei iudiciū est. vñ nō posuit de⁹ nisi duas cās pturbātes rectū iudiciū. Primā ⁊ maximam dixit esse acceptionē psonarū. scōam dixit esse ignorantiaz iuris ⁊ equi. ⁊ iō postq̄ abstulit acceptionē psonarū: abstulit errorē ignorātie dicens. q̄ si vobis difficile aliqd visum fuerit referte ad me ⁊ ego audiā. Verū est q̄ odiū interdū turbat rectū iudiciū. ⁊ tñ hoc rar⁹ est. iō deus nō posuit ibi nisi ⁊ duo impeditiua recti iudicij. s. acceptionē personarū ⁊ ignorātiā. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ in iudicio nō est recipiēd⁹ favor alicui⁹ persone: vt p̄ ea iudicet ꝯ ius partis. vñ q̄tūcunqz cāe pauperum sint favorabiles ⁊ priuilegiate: q⁹ sunt psone miserabiles non est faciendū aliqd ꝯ ius litigatoris etiā ditissimi miserendo pauperi. quia illud nō est misereri: sed rapere ⁊ iniustū facere. sic dr Exod. 23. c. Paupis quoqz nō misereberis in negocio vel in iudicio. s. vt misericēdo cōtra ius alicui⁹ facias. ⁊ tñ in iudicando pōt iudex favere pupillis ⁊ orphanis vt pf tripliciter. primo cōcordando cās pupillorū nō perdēdo aliqd de iure ipsor̄. ⁊ hoc est prestare illis beneficiū. nā cāe pupillor̄ ⁊ personarū miserabiliū ex defectu expēsarū ⁊ pf⁹ monij solēt perire: quia nō habēt p̄secutionē: lz inchoent: ⁊ ita iura eorū pereūt. q̄ ergo iudex videns hoc in p̄incipio litis mitat cōcordare partes in favorē pupillor̄ vt non pereāt iura eorū: etiā si non tribuat eis plus de iure quā habēt est illis vt pf: q⁹ prestat beneficiū quasi cōferret ei totū ius qō habēt. nā illud periturū erat ex defectu p̄secutiōis. Scōo faceret hoc supplendo defectū ex pte allegatōis in cā pupillor̄. pupilli enī ⁊ psone miserabiles vix bñt pf⁹os cārū suarū. ⁊ q⁹ q̄dā sunt in q̄b⁹ iudex pōt supplere id qō deest partib⁹ si faciat hoc in cāis pupillorū: q⁹ pupilli sūt ⁊ paupes est illis vt pf: ⁊ p̄stat illis bñficiū qō als nō p̄staret. Tertio faciet hoc recte iudicādo inca eorū etiā si nullū aliud pf⁹ocinū eis p̄staret. tāta est enī iniq̄tas hoīum q̄ seruādo alicui ius suū prestat illi iudex beneficium lz ad hoc teneat. de⁹ aūt cōquerit de iudicib⁹. Isa. 1. c. Dnēs diligūt munera sequūtur retributōes: pupillo nō iudicāt cā vidue nō ingredit ad eos. e. c. Querite iudiciū: subuenite oppresso: iudicate pupillo: defendite viduā: venite ⁊ arguite me dicit dñs. ⁊ si fuerint pcta v⁹a vt coccinū q̄si nix dealbebunt. ¶ Querit: an in dando elemosynaz sit acceptio psonarum: Q°. 54 ¶ Dōm q̄ interdū circa elemosyne dationē est acceptio psonarū: ⁊ interdū nō. Ad sciēdū aūt q̄n tā circa elemosynā q̄ circa alias actōes dationū sit acceptio psonarū. est dōm q̄ q̄ncūqz datio illa q̄ fit ex determinata lege vel rōne necessitante ad aliquē modū certū: ⁊ dans tenet ad illū modū seruādū: est acceptio psonarū nō tenēdo viā illā. i. si alicui dem⁹ nō existētib⁹ cōditiōibus reqsitis: etiā si nulli tollam⁹ ius sic faciēdo. Alia regula q̄ vbicūqz circa actū nō sunt determiate certe cōditiones ex pte psonarū q̄b⁹ aliqd dandū est: vel agēs nō est obligatus ad aliquē certū modū determinatū nō est acceptio psonar̄ etiā si det aliqd sine cā. ¶ Hoc supposito ꝓsiderādū circa dationem elemosyne q̄ aut occurrit vnus paup cui dare possimus: aut plures. si vnicus nō pōt esse ibi acceptio psonarū siue dem⁹ illi siue nō dem⁹. Si aūt multi occurrūt q̄b⁹ possit dari elemosyna. aut sunt oēs in necessitate extrema. aut vn⁹ mā. aut nemo illor̄. Si ꝑmo mō dōm q̄ oībus succurrere debet si pōt. ⁊ si nō pōt: succurrat q̄bus potuerit quos ꝓpinqores p̄dictioni putauerit. nā etiā extrema necessitas grad⁹ hz: vel si oīno fuerit equales necessitates iuxta arbitriū suū: si nulla alia cā inclinat magis ad vnū q̄ ad alterū succurrat cui voluerit: ita q̄ tot succurrat quot potuerit. Si scōo mō dōm q̄ in dubitant succurr⁹ dum est ei q̄ in extrema necessitate consistit

potius ꝙ alicui alteri si non potest oĩbus succurrere. ⁊ si nolens succurrere ei q est in extrẽa necessitate vederit elemosinã alteri est acceptio psonaꝝ. dãdo elemosinã: ⁊ est pctm̃. Si aũt nequit daret: nõ eẽt acceptio psonarũ. ⁊ tm̃ magis peccaret nulli dando ꝙ dãdo miⁿ indigẽti. Si tertio mõ dom̃ ꝙ aut putat esse illoꝝ necitas eq̃lis vel q̃st. aut vnⁱ est valde maior: dũ tm̃ nõ sit extrema. Si primo mõ dare põt cui voluerit: vel nulli. ⁊ dãdo vni ⁊ nõ alteri: nõ est acceptio psonarũ. Si scõo mõ aut cõcurrũt alie cõditiões in paupibus illis q̃ inclinẽt ad dandũ potius vni ꝙ alteri. aut nulle cõcurrũt. si aũt aliq̃ ꝓcurrũt poterit eẽ ꝙ potiⁿ dari dẽat miⁿ indigẽti ꝙ magis indigenti. sicut si pr̃ indigeat: ⁊ aliⁿ magis idigeat: dũ tm̃ nõ extreme: potius est pauperi patri ꝙ alteri succurrẽdũ. ⁊ nõ est acceptio psonarũ. qz dignitas exposcit hoc: qz magis ꝓpõderat ibi attinentia ꝙ aliq̃lis excessus pauptatis. Si aũt nõ apparẽt cõditiones aliq̃ ꝓponderãtes: potiⁿ oz dare magis indigẽti. ⁊ tamẽ etiã si nõ fecerit: nõ peccat: neqz est acceptio psonarũ. nã nõ est acceptio psonarũ nisi vbi teneꝝ qs ad certũ modũ. sz circa dãdã elemosynã istis nõ est determinatⁿ a lege aligs modⁿ. ꝑ q̃ nõ põt esse acceptio psonarũ. vñ nõ est circa elemosynã nisi vnus
Q°.55. casus acceptõis psonarũ. ¶ Querit: an sit aliq̃ acceptio psonarũ in donatõibꝫ q̃s facimⁿ spõte: ¶ Dom̃ ꝙ ꝓtingit sepe eẽ pctm̃ in his donatõibꝫ: sz raro cõtingit eẽ acceptõez psonarũ. ¶ Pro quo ꝑsupponẽde sunt due regule date ꝑceꝺ. q. s. ꝙ in donatiotõibus q̃ sũt determiate a lege: ⁊ vbi dãs teneꝝ sequi certã formã: põt eẽ acceptio psonaꝝ. vbi aũt nõ est certa forma diffinita in donatione: aut dans nõ est obligatⁿ alicui legi: nõ põt esse acceptio psonaꝝ. Et tm̃ dom̃ ꝙ pctm̃ esse põt circa donationẽ. si enĩ ꝑm rõnẽ doneꝝ ꝓ cã honesta ⁊ ꝑm ceteras circũstãtias laudabile est. qz ptiebit ad liberalitatẽ: si est circa mediocria ⁊ quotidiana. aut ad magnificẽtia: si ẽ circa magna. si aũt nõ seruant circũstãtie: siue dãdo plⁿ ꝙ expediat: aut nõ cui decet. ⁊ ita de aliis vicioſum est: ⁊ incidit in ꝓdigalitatẽ vel in banausiã siue puificẽtiã q̃ opponũt magnificẽtie. 4. ethicoꝝ. c. de magnanimitate. hoc aũt pctm̃ est. tm̃ qz oẽs sumⁿ dispẽsatores dei: ⁊ q̃reꝺa nob de oĩbⁿ q̃ nobis cõmissa sũt. donare ãt ꝓdigalit est dãre sine cã: iõ est pctm̃: ⁊ forte mortale: ⁊ maxime in ecclĩasticis psonis quoꝝ bõa magꝭ sunt obligata pauperibⁿ ꝙ bona secularia. Scõo: qz ꝓdigalit dãs destruit substantiã suã. q aũt destruit subam suã: seipsũ destruit. vt dic Aristo. 4. ethicoꝝ. ca. de liberalitate. sz seipsũ destruẽ est pctm̃ mortale. q̃ ⁊ ꝓdigalit subam effundere. Tertio: qz q ꝓdigalit dat cito nõ hẽbit qd det vbi ncẽ erit dare. i. paupi existẽti ĩ extrema necessitate: sz ex culpa sua se talẽ cõstituit vt paupibⁿ sic indigẽtibⁿ nõ possit subuenĩri. q̃ videt peccare mortalit: cum nõ solũ eis q hñt cõpetat dare paupibⁿ sz etiã eis q nichil hñt suadet apls manibⁿ laborare vt deant necessitatẽ patiẽtibⁿ. vt oz ad ephe. 4. c. Quarto videt peccare: qz abutit bonis sibi collatis. nã diuitie bõa vtilia sunt: ⁊ veniũt ex dono dei. debẽt aũt ordinari ad sustẽtatõz mⁱaz ⁊ aliorꝝ ꝑm rõnẽ. q aũt ꝓdigaliter ait: nõ ꝑuat ordinẽ circa bona vtilia: iõ peccat. Et ita circa donationes cõtingit in mltis peccare: sz nõ esse acceptõez psonarũ ꝓpter hoc: qz sunt pure spõtanee. Dom̃ tm̃ ꝙ in vno casu videt esse acceptio psonarũ circa istas donatões. vt si alicui occurrat paup in extrema necessitate: ⁊ nolẽs illi dare: donet sponte alicui nõ indigẽti neqz petẽti. ⁊ hoc est: qz tenebat dare sic indigẽti: nõ dedit aũt: ⁊ dedit alteri ĩ quo nulla cã dãdi erat
D°.56. erit igit acceptio psonarũ. sz hoc large dictũ est. ¶ Queritur an ptineat ad psonarũ acceptionẽ: vel sit illicitũ ꝙ plⁿ det beneficiũ: ⁊ maxime curatũ alicui cognato suo omisso alio eq̃lit aut magis idoneo? ¶ Dicunt aliq ꝙ sit pctm̃: qz pr̃ q̃rit filie sue sponsum meliorẽ quẽ põt. ⁊ spõsus q̃rit spõse sue fidelissimũ custodẽ. Sz eps ⁊ qcũq ꝓlatⁿ maior cõpat ad ecclĩaz suã sicut pr̃ ad filiã: vel sic spõsus ad spõsam. q̃ oz ei ꝓuidere de meliori psona ꝙ potuerit. Scõo: qz iobes fuit valde idoneⁿ ad q̃cũqz spũale administrationẽ; ⁊ tm̃ xps ꝓtulit ei petrũ: qz iohannes erat cognatus eius ⁊ non petrus. ¶ Dom̃ ꝙ aut cognatus cpi est eq̃lit idoneⁿ sic̃ alter cui ꝓuidere põt eps. i. qui occurrit: ita vt ꝓuidere possit. aut est minⁿ idoneⁿ. aut nullo mõ est idoneⁿ. Si dem tertiũ gradũ dom̃ ꝙ peccat ꝓlatⁿ ꝓuidendo ei: etiã si nullⁿ aliⁿ occurreret cui ꝓuidere tunc posset. a fortiori ãt si occurrat aliⁿ idoneⁿ cui ꝓuideat. ⁊ est acceptio psone. accipit enĩ nõ cãm vt cãm. nã in his regrit cõditio q̃ psonã dignã ⁊ capacẽ faciat ꝑm legẽ. Et iste sunt q̃tuoꝝ ꝓditiões. scz moꝝ honestas. sciẽtie sufficiẽtia. etatis mẽsura. ⁊ nataliũ legitimitas. cũ aũt aliquã aliã cõditõz ꝓter has ꝓsideraret ad ꝓuidẽdũ de bñficio ppt illã cõsideratⁿ: nõ cã vt cã. qz nulla alia facit ad negociũ istud. Si accipiamⁿ ꝓmũ. i. ꝙ sit eq̃lit idoneⁿ dom̃ ꝙ nõ peccat eps ꝓuidẽdo cognato suo potiⁿ ꝙ alteri. ꝓmo qz cũ nõ ꝑcedat vnⁿ alterũ dignitate est locⁿ gratificatõi sine acceptiõe psonarũ. Scõo qz sũt duo vincla in ꝓsanguineo. ꝓmũ est amoꝝ charitatis: qz dignⁿ est. scom̃ est amoꝝ naturaⁱ. s. qz cognatⁿ est. ⁊ amoꝝ naturalis nõ repugnat amori charitatꝫ qz alⁱs eẽt vetitⁿ: sz nõ est vt ait gregⁿ. in q̃dã omeⁱ. inmues ꝙ nõ repugnat diuĩs ꝑceptĩ: ⁊ tm̃ nõ est meritoriⁿ. sz q̃ cõcurrerint sit adiuuabit charitas ꝑ amorẽ naturalẽ: ⁊ amoꝝ naturalis informabit ꝑ charitatẽ. ad eẽneũ aũt idoneũ solũ est amoꝝ charitatis. iõ magꝭ tenebit cognato ad ꝓuidẽdũ. Tertio: qz ꝓz ordinẽ charitatꝫ magꝭ teneꝝ diligẽ qs cognatos q̃ eẽneos ceteris paribⁿ. ⁊ tm̃ ꝑ cetera sunt paria cũ põat cognatⁿ cq̃liter idoneⁿ ad regimẽ ecclĩe. q̃ magis tenebit ꝓlatⁿ illũ diligẽ ꝙ eẽneũ. sz eis quos magis diligimⁿ: maiora bõa ꝓpamⁿ. iõ cognatis tenemur magis occasiõe crescẽdi in charitate ꝙ eẽneis. et tm̃ ex administratiõe ecclĩe crescit valde meritũ recte administrãtⁱ. q̃ magis tenemur velle istud augmẽtũ charitatis ꝓ cognatis nr̃is ꝙ ꝓ aliis. ⁊ ꝓpr eis ꝓuidẽ de bñficiis: cũ tales sunt ꝑ quibus ꝓfidit ꝙ ecclĩam bñ administrabũt. Sũt aũt hec ꝓba nisi ex hoc ꝙ ꝓlatⁿ puidet potiⁿ cognato suo ꝙ alteri oriat scãdalũ scz. nascat ꝓsua suspitio ꝑ ꝓlatũ ꝙ sit carnaⁱ. vⁱ putat ꝓbabiliter ꝙ ab aliis trahet hoc in exẽplũ. vtpote si ꝓlatⁿ ille sit magne auctis cui facta ab aliis ĩ ꝓpriaz trahãt. nã tali scãdalo obuiãdũ est: ⁊ melⁱ erit ꝓuidẽ eẽneo eq̃lit idoneo. ⁊ tm̃ etiã si stãtibus his ꝓuidit cognato eq̃lr idoneo: nõ fuit acceptio psonarũ: cũ ibi nõ fuerit factũ ꝑ legẽ de mõ ꝓuidẽdi ⁊ ꝓditiõibⁿ psonarũ. neqz tollit ius alicuiⁿ: neqz ecclĩa ledit. neqz etiã oz dici ꝙ ille ꝓlatⁿ peccauerit ꝑmittẽs nasci talẽ suspitõez. qz nõ tenemur auferre oẽm occasiõz suspicãdi de nob. qz fortassis nichil boni faciẽdũ eẽt si oẽs suspitões tollẽ vellemⁿ. etiã qz videret inconueniẽs ꝙ cognatⁿ ꝓlati q idoneⁿ est. sic̃ q̃libet aliⁿ sit deterioris cõditõis q̃ ceteri: ex eo ꝙ cognatⁿ suⁿ est ꝓlatⁿ: cũ potiⁿ hoc deberet ei ꝓdesse. ⁊ tm̃ dom̃ ꝙ melⁱ faceret eps nõ ꝓuidẽdo ei de bñficio si tales suspitiões ꝛ visilr oriũt q̃ ꝓuidẽdo. poterit eĩ facẽ sibi ꝑ alterũ ꝓlatũ ꝓuideri. ⁊ tm̃ si ꝓuideat ipe ei: ñ multũ differt ꝑpt cãs ꝑcedẽtes. Si aũt cognatⁿ ꝓlati nõ sit cq̃liter sufficiẽs sic̃ eẽneⁿ: sz sit sufficiẽs. Dom̃ ꝙ aut est bñficiũ curatũ: aut nõ bñs annexã aliquã curã aiarũ. Si aũt est cura tũ beneficiũ vⁱ dignitas curata: peccat ꝓlatⁿ dãdo illud cognato suo minⁿ digno: omisso meliori ⁊ magis idoneo ꝓmo qz hoc videt eẽ q̃ fidelitatẽ quã dñs regrit in bono dispẽsatore. nõ enĩ fideliter gereret negocia dñi sui ille q potẽs rẽ dñi meliorare nõ faceret intẽdẽs ꝓdesse vel cõdescẽdẽ cognatis suis. Scõo: qz etiã ptinet hoc aliq̃liter ad psonarũ acceptõz. sz enĩ sit magis apte acceptio psonarũ qñ idigno daⁿ bñficiũ ecclĩasticũ: qz est cognatⁿ. cũ nõ inueniãt in eo cõditões q̃s lex requirit. ⁊ accipit nõ cã ꝑ cã. s. eẽ cõsanguineũ. tm̃ nõ effugit vicium acceptõis psonarũ q̃ inueniẽs meliorẽ ad curã aiarũ. cõmittit eã minⁿ bono: sz bonⁿ sit. Nos aũt ꝓlatos q cognatis ꝓuident de cura aiarũ: omissis aliis melioribⁿ tracti cognatõis amore redarguit Jero. ⁊ hr̃ in decretis. 8. q. 1. c. moyses. Si aũt sit bñficiũ sine cura aiarũ nõ exigũt tãta aptitudinẽ psonaꝝ. ⁊ hoc verũ est nisi aliⁿ q inueniat sit multũ excedẽs in aptitudine: ita vt ad eũ collatus aliⁿ iudicet indignⁿ. Sz adhuc in hoc nõ

potest tam facile iudicari: sed considerande sunt cetere circumstantie. s. q3 forte ille q est dignior hz alia bñficia de qbus cōpetenter pōt sustētari. cognat⁹ aūt ep̄i q est min⁹ dign⁹. ⁊ tñ est dignus forte nulla bñficia hz. q3 tūc dare illi bñficiū nō curatū: nō eēt illicitū. vl forte ecōtrario erit q cognat⁹ plati abūdet. alius vo q aliqualiter est dignior egeat. ista tūc acceptio psonarū eēt dare cognato bñficiū omisso altero: siue eēt simplex siue curatū. ⁊ ita de alijs particularib⁹ circūstātijs q̄ aliqd cōferre pñt ad hoc. ¶ His suppositis ꝓcedēda sūt duo argumēta p̄ma. Primū enī ꝓcedit de bñficio vel dignitate hūte curā aīarū. q3 ibi cōmittit aliqd cure alteri⁹. s. mulier spōso: vel cu stodi. Et iō in curatis bñficijs vel dignitatib⁹ absolute dōm est: q̄ etiā si cognat⁹ plati est dign⁹ dz ei preferri q dignior est. in non curatis aūt nō est ncē istud tā stricte ꝑuare. ¶ Ad scōz dōm q̄ xp̄s optime disposuit cōmittēs mr̄em iobi: ⁊ petro ecclesiā. q3 vt dictū est. s. q̄dā ꝓditōes sunt q̄ faciūt hoīez dignū q̄tū ad aliqd: ⁊ nō faciūt eū dignū q̄tū ad alia. erat aūt iobes cognat⁹ xp̄i ⁊ mr̄is ei⁹. ⁊ hz cognatio nō faciebat eū aptū ad cōmittēdū sibi regendā ecclīam. faciebat tñ aptū ad cōmittēdaz ei matrē. ista honestā cōmittūt femine virz de cognatōis gradu ꝓpinquo q̄ extraneis. ⁊ hoc: q3 int̄ tales psonas ꝓpinquitas sanguis nō p̄mittit aliqd seui crimis suspicari. ex̄ ō p̄lup. a cū i iuuētute. petr⁹ āt erat ex̄ne⁹ a xp̄i cognatōe. iō nō erat cōueniēs eis cōmitti mr̄em xp̄i. ¶ Sz sciēdū q̄ circa argumētū istud pōt incidere error. nā hz verū sit id qō ꝓcludit. s. q̄ nō p̄tulit iobem petro in regimīe ecclie: hz eēt iobes cognat⁹. ⁊ tñ quō inferat hoc ex fundamēto est ambiguū: q3 aut volūt īferre q̄ xp̄s p̄retulit petrū iobi in regimīe ecclie: q3 petr⁹ nō erat cognat⁹ sīc iobes. ⁊ hoc solū ex ista cā erit incōueniēs. q3 tunc est sensus q̄ etiā si cognat⁹ prelati sit dignior q̄ ex̄neus nō debeat ei p̄uidere p̄latus: hz extraneo min⁹ bono. ⁊ hoc penitus est absurdū. si aūt intelligat sic q̄ hz iobes eēt xp̄i cognat⁹: nō p̄retulit eū petro: hz ecōtrario. s. q3 petr⁹ erat dignior: ⁊ attēdit xp̄s dignitatē ⁊ nō cognatōz. nō est hoc facile dicē. nā nēo audet negare iobem ⁊ quēlibet de aplis sup quos spūs sctūs descēdit dignos fuisse ad regimē eccliarū. ⁊ tñ an petr⁹ fuerit maioris meriti q̄ iobes: nō cōstat apte ex aliquo loco scripture: neq3 nos hoc iudicare audem⁹. solū enī xp̄o ista relinqm⁹. cū etiā de duob⁹ nūc viuētib⁹ quor vita mediocris est: vel nō aperte mala: nemo nouit qs eor sit maioris meriti apud deū. ¶ Cōsiderandū tñ q̄ de xp̄o nō erat sicut de platis nr̄is: q3 plati nr̄i querūt hoīes dignos: ⁊ nō efficiūt illos. xp̄s aūt q de⁹ erat nō querebat hoīes dignos: hz efficiebat illos eē dignos. ipse enī effecit petrū tantor meritorū q̄ntor fuit. ⁊ iobi quoq3 dedit gradū p̄fectōis quē habuit. ⁊ nō elegit petrū in p̄ncipē ecclie q3 dign⁹ erat: hz q3 voluit eū in p̄ncipē eligere fecit eū talē esse vt eligi mereret: vel saltē electōis capax eēt. Et iste est ordo quē de⁹ tenet in predestinatōe. nō enī de⁹ preelegit aliquos ad vitā eternā: q3 p̄nouit illos futuros bonos. hz q3 ex liberalitate sua elegit aliquos ad vitā eternam confert illis q̄ boni sint: vt illuc īre possint. talis ordo ponit ad Ro. 8. c. i. quos p̄destinauit hos vocauit: ⁊ quos vocauit hos ⁊ iustificauit. et ita sunt ista q̄tuor p ordinē. s. p̄destinare. vocare. iustificare. magnificare. Iō xp̄us ad cōstituēdū aliquē in p̄ncipē ecclie. nō debebat q̄rere merita vel dignitatē illi⁹: hz solū q̄ vellet. nā volēdo eū facere p̄ncipē ecclie dignificaret eū talib⁹ dispositiōib⁹ vt huius rei capax eēt. De platis nr̄is secus est: q3 ipsi nō pñt quē q̄ dignū efficere. iō dz vt q̄rāt qs est dign⁹ ad hoc q̄ illi p̄uideant. poterat aūt eē q̄ qlibet apl̄or eēt tāte sctitatis vt eēt capax alicuius maioris admīstratōis q̄ sit tota eccl̄ia si tal⁹ administratio inueniret. ⁊ ita minim⁹ eor sufficeret ad regendū eccl̄iam dei. ⁊ ita poterat esse q̄ minimo eor in gradu meritorū committeret eccl̄ia regēda. ¶ Dōm q̄ circa xp̄m nō est q̄rēda cā determīate q̄re petro potiꝰ q̄ iobi: aut alteri eccl̄iaz cōmiserit: hz q3 voluit cū volūtas sua sit efficax dispositionū ne
D°.57. cessariarū: vel ꝓueniētiū. ¶ Queritē: an plat⁹ peccet p̄uidēdo alicui digno de beneficio: p̄termisso alio digniore? ¶ Dicē dū q̄ sīc. s. fuit declaratū acceptio psonar⁹ semp est pctm̄ mortale. q3 semp opponit iusticie distributiue cui⁹ obseruatio est ō ncēitate salutis. ⁊ iō si in collatōe bñficior in hoc casu eēt acceptio psonarū: eēt pctm̄ mortale. ⁊ adhuc graui⁹ q̄ circa alia. nā acceptio psonar⁹ vbicūqz inueniat semp est pctm̄ mortale. hz q3 cōtingit repugnare iusticie distributiue cui opponit acceptio psonarū aliqñ in magnis aliqñ in puis: q̄nto fuerint maiora ea circa q̄ est acceptio psonarū: tāto illa est graui⁹ pctm̄. ⁊ q3 spūalia sunt maiora q̄ tpalia: graui⁹ pctm̄ est acceptio psonarū in dispēsatōe spūaliū q̄ tpaliū. ⁊ q3 acceptio psone est cū aliqd attribuit alicui psone p̄ter ꝓportōz dignitatis sue in eis in quib⁹ est cert⁹ mod⁹ dādi: est dōm q̄ dignitas vel bōitas alicui⁹ pōt cōsiderari dupliciter. Uno mō simplr ⁊ absolute vel sm se. ⁊ sic magis bon⁹ est vel dignior ille q magis abundat in donis spūalib⁹ gre. Alio mō cōsideratur dignitas sm qd. i. q̄ntū ad aliquā rē determīatā. ⁊ tūc ꝓtingit q̄ aliqs q est simplr melior vel dignior nō sit dignior q̄tū ad illā rē. Ita aūt circa collationē vel dispēsationē spūaliū nō pōt cōsiderari dignitas nisi vel simplr: vel q̄ntū ad bonū cōe eccl̄ie: cui⁹ admīstratōz vl beneficia suscipiūt. cōtingit aūt q̄ aliqs q est min⁹ bon⁹ simplr sit melior q̄tū ad bonū cōe eccl̄ie. s. q3 hz sit mīor ꝑtute: forte erit maior prudētia rerū mūdanarū. ⁊ erit vtilior ad ꝓsilia ad ꝓcurandū bona eccl̄ie: ⁊ etiā ad cōseruādā pacē eccl̄ie: q̄ est bonuz quoddā spūale. vel p potētiā adiuuabit ad repellēdū inuasores bonor eccliasticor: siue erit magis dispositꝰ ad corrigendū delinquētes. aut p industriā erit aptior ad multa alia q̄ cedāt in eccl̄ie vtilitatē. ⁊ q3 spūales admīstratiōes p̄cipaliter ordinant ad bonū sm cōem vtilitatē: q̄ vtilitatē p̄uatā alicui⁹ etiā spūalē. iuxta illud. 1. Chor. 12. Unicuiq3 dat manifestatio spūs ad vtilitatē. s. alior vel eccl̄ie. vt colligit. 1. Chor. 14. c. ⁊ maxīe q3 ōr ibi. dat in manifesto spūs vel manifestatio. et tñ manifestatio ad alios refert: ⁊ nō ad habētē. ⁊ iō dōz q̄ dare alicui beneficiū curatū vl dignitatē q sit min⁹ bon⁹: dū tñ sit bon⁹ siue eccl̄ie vtilior: siue ꝓpt sapiētiā vel industriā vel potētiā: vel ꝓpt alia gratis data ei a deo: nō est pctm̄ neq3 acceptio psonarū. ¶ Ulī ad dādū alicui bñficiū vel dignitatē p̄mo cōsiderādū est q̄ sit dign⁹. i. sit bon⁹ ⁊ cōpetēter lītam bñs hz cōditionē bñficij. Si aūt aliqs nō sit bon⁹. i. sit mal⁹ laborās aliquo manifesto vicio q̄tūcūqz ille possit esse vtilis: siue p sapientiā. potentiā. nobilitatē. industriā. aut aliū modū: nunq̄ est sibi dādū aliqd bñficiū q̄tūcūqz minimū. Supposito aūt q̄ aliqs sit idone⁹: hz sit minor in virtute ⁊ sapiētia: dū tñ credatur eē vtilior eccl̄ie bonū est sibi dare bñficiū. imo melius est dare sibi q̄ ei q in ꝑtute maior est vel sapiētia. ⁊ tñ nō putat vtilis ecclesie. Dōm tñ de ista vtilitate q̄ nō est vocāda vtilitas simplr ꝓcuratio bonor tpaliū maiorū. p eccl̄ia. i. possessionū vel reddituū: vel defensio illorū. hz vtrūqz sit qdā bonū. hz p̄mū est volūtariū. scōm est necessariū: q3 ad illud tenet̄ p latus ⁊ quicūqz gerēs admīstrationē eccliasticā: hz vocat vtilitas. s. spūalis. qō pz: q3 dignitates eccliastice sunt spūales ⁊ nō tpales. ⁊ iō qcqd ibi vocat bonū est bonū spūale. bōa aūt tpalia q̄ eccl̄ie aduenire pñt intuitu prelati: bona qdē vocant. sed nō absolute bona. dr aūt plat⁹ vtilis eccl̄ie in q̄tū fuit ad bonū cōe eccl̄ie. ⁊ hoc ꝓsistit in aīarū salute: q̄ intēdit p eccliasticā admīstrationē ⁊ cōgregationē. ⁊ istud bonū salutis est multiplex. Primū est doctrina salutaris: quā vel plat⁹ p seipm mīnistrare dz vel ꝓuidere q̄ alij dent. scōm est pax tā cleri q̄ oīuz subditor ppl̄or sibi: q3 sine pace nō pōt coli de⁹. ⁊ hanc plati valde ꝑcurare debēt reducēdo ad ꝓcordiā oēs discordātes et tumultuātes iuxta vires suas. tertiū est vitior correctio q̄ directe ptīet ad platū. in his enī si sollicitū se exhibeat ⁊ dīs gratiā ei det aliqd istorū faciēdi dr vtilis ecclesie. vocat enī vtilis ecclesie: hz nō ita ꝓprie si ecclesiasticā iurisditionē tueat: nō sinens illā a laicis vsurpari: ⁊ bona ecclesie custodiat non pmittens ab aliquo diripi. ¶ Ulteri⁹ dōm q̄ si aliqs sit valde bo

nus in seipso perfectus quidem in charitate: ⁊ totum deo deditus: neq; putet q; ecclie erit vtilis: nō est sibi dāda dignitas ecclesiastica hīs curā aīarū. īmo videt esse pctm illi dare: sed debet dari alteri min⁹ bono: q tm̄ sit bonus: ⁊ putet futur⁹ ecclesie vtilis. Et rō hui⁹ est: q; taliter bon⁹ nō faciet id qō exigitur ad curā aīarū. nā aliqui soli contēplatiui dediti nullo mō vacare apti sunt ad exhortandū ⁊ realiter cōrigēdū vicia subditorū. ⁊ tm̄ q circa correctionē nō adhibet diligentē curā: non est bonus plat⁹: ⁊ depon: meret: īmo ⁊ puat vita. sic enī ⁊ Hely summ⁹ sacerdos in se bon⁹ erat ⁊ irreprehensibilis: ⁊ filios exhortatus est recedere a crimīe. sz q; nō correxit eos faciēdo desistere: de⁹ cōminat⁹ est ei mortē: ⁊ intulit. 1. Regū. 2. ⁊. 4. c. ⁊ idē ō; ex de simo. c. licet hely. s. q; ille ppter solā omissionem correctiōis filiorū fractis ceruicib⁹ expirauit. Et qm̄ ad plat̄ ptinet multū de exercitatiōe vite actiue. ⁊ sunt quidā circa solā cōtēplationē exercitati q nūq̄ se circa actiōes exercuerūt. ⁊ etiā nō videt ee eis aliq̄ aptitudo gratis data a deo: vel immata ad ista faciēdū. ⁊ tm̄ non sunt in epos ꝓmouēdi: sz circa se viri sctī existant. Et hoc maxīe accidit circa monachos q; in monasterijs soli ordini ⁊ cōtēplationi ⁊ lectioni dediti erāt: quia postea si ꝓficiant ecclesijs illa sola exercēt q; in monasterijs agebant. ⁊ uti in vanū vocant epi. vt dicit Ḃ: eg⁹. ⁊ hr̄ in decret. 80. dist. c. frēm nr̄m marianū. dicit enī Ḃ: eg⁹. scribēs cuidam alteri de epo illo mariano q; monach⁹ ꝓmus extiterat. Fratrē nr̄m marianū epm̄ vrbis qō⁹ vales excita: q; eū obdormitasse fulp. cor. dic ergo illi vt cū loco mētē mutet. nō sibi credat solam lectionē ⁊ oronē sufficere vt remot⁹ nichil studeat de manu fructificare: vel largā manū hēat. patiētib⁹ necessitatē succurrat: alienā inopiā suā credat. q; si hoc nō habet vacuū epi nomē tenet. ⁊ iō cū bonitas vel dignitas circa beneficia ⁊ graduz ecclīasticos nō cōsideret ꝑm seipsū vel absolute: sz ꝑm bonum cōe ecclie dicetur simplr̄ dignior assumpt⁹. si ille q; ecclesie vtilior esse putat assumat ad dignitatē vel beneficiū. ⁊ non erit acceptio ꝓsonarū q; assumat ille omisso alio: q; ꝑtū ad se ipsum melior est. sz pot⁹ male puideret ecclie si assumeret ille q; absolute melior est: ⁊ tm̄ non credit futur⁹ vtilis ecclesie vl̄ modicū vtilis. ¶ Cōsiderādū aūt q; aut cōsanguine⁹ plati est indignus aut dign⁹: sz minus dign⁹ q; extrane⁹: aut equaliter dignus: aut magis dign⁹. Si ꝓmū nūq̄ est ei puidendū de aliquo bñficio: q; ista cēt simplr̄ acceptio ꝓsonarū. Si ponat secundū: ⁊ sic circa bñficiū vel dignitatē cū cura etiā est acceptio ꝓsonarū: q; meliori puidere tenet vt gerat fidē ad administrationē platus de bonis dei. nā bona ecclesie nō sunt sua simplr̄ tanq̄ domini: cū non possit illa vendere: etiā nō possit illa dare cui voluerit ad nutū: sz ꝑm certā formā limitatā a iure. et ita est dispensator ⁊ non dns. sic ō;. 1. Chor. 4. ca. vbi aplus loqtur de platis. Sic vos existimet hō vt mīstros xpi ⁊ dispēsatores ministeriorū dei. ⁊ sequitur. H querit̄ iter dispēsatores vt fidelis quis inueniat. fidelitas aūt cōsistit in hoc q; nō ꝓmittant iuxta vires perire rē dñi sui: ⁊ meliorēt eā qtū potuerīt. Sed qui pōt ponere meliorē ministrū: ⁊ non ponit: nō meliorat rē dñi sui quā meliorare pōt que est res xpi siue dei. iō male agit. ⁊ tm̄ circa hoc distinguēdū est an sit beneficiū vel dignitas cū cura an̄ax: vel non. sicut. s. dicimus. ¶ Querit an
Q°. 58. circa dispēsationes q̄ fiunt ad habilitandū ꝓsonas vel legitimādum eas: possit accidere acceptio personarū: cum ista dispēsatio sit administratio rerū spūaliū. ¶ Dōm q; circa dispensationes pōt accidere interdū acceptio ꝓsonarū. multa enī sunt iuris statuta in q;bus p; inferiores. alia aūt sunt in quibus per summū pontificē dispensari pōt. ¶ Considerandū tm̄ q; omis dispensatio est voluntarie iurisditionis. nunq̄ enī platus cogitur dispensare in aliquo: sz cōceditur ei q; dispenset si voluerit. R̄ō aūt est: quia dispensationes pueniunt ex eadem radice ex qua ius cōe. fuit enim conditū ius cōe ppter bonū publicum omniu; qui illo iure reguntur. ⁊ quia ꝑm multas varietates que accidunt in particularibus euenit q; id qō cōmuniter est bonum obseruatum ꝑm formam iuris efficiatur in aliquo casu malū ⁊ nociuū reipublice obseruatū sic. ⁊ hoc siue ppter psonā: siue tps vel loca: aut alias cōditōes. Ista aūt q; sunt particularia que vniuersali rōne cōprehendi nō pnt: nō potuerūt expresse poni in iure. ⁊ iō cōueniens fuit q; relinq̄ret in ptāte presidentis circa talia: cū accidei ēt ordinarie sicut ei videretur
¶ Ex hoc sequit̄ q; circa cēm dispēsationē ad hoc q; recte fiat oportet cōsiderari fauor publicus siue bonū cōmune sicut ⁊ iura ppter bonū cōmune statuta sunt. ex quo dat̄ ꝑma regula q; si platus qcunq; dispenset circa ea in quib⁹ de iure pōt. ⁊ ex tali dispensatione non sequat̄ aliqō bonū publicū directe vl̄ indirecte: neq; etiā obuiet̄ alicui dāno publico: peccat: q; contra intentionē iuris facit: cū ius nō cōcesserit dispensandi ptātem: nisi quia iure ad l'fam obseruato sequebātur interdū incomoditia. ⁊ dico directe vel indirecte. quia interdū nō est directe bonum cōmune: sz personarū puatarū ex dispensatione. si tm̄ illi sint aliunde ꝓne valde idonee ad ministrādū. qm̄ bonum publicū est bonos ministros habere: cedit in bonū publicum dispensare cū talibus; vt possint ꝓmoueri ⁊ obtinere beneficia. ⁊ hoc verū est circa illos prelatos q; non pnt cōdere iura: sed sequi iura cōdita: ⁊ qui bñt ptātem dispensandi ex iure secus de illo qui est supra ius. q; cum ipse posset tollere ius ⁊ cōdere ius nouū ꝑ qō liceret id qō ex dispensatiōe licere debz aut pōt: non videt ꝑm rigorē iuris peccare etiā si dispenset nō attendēdo ad bonū publicū. ⁊ tm̄ in foro cōsciētie peccare videtur. quia ad eū pertinet bona iura cōseruare: ⁊ non violare neq; mutare. ⁊ tenet̄ respicere ad bonū publicū ecclesie. q; etiaz ecclesia nō est sua: sz xpi. ⁊ tenet̄ ipse fideliter administrare sicut dispensator. Scōa regla: q; sz prelatus nūq̄ cogat̄ cū aliquo dispēsare: ⁊ tm̄ si ipse videt dāmū publicū imminere circa aliq̄d si non dispēsetur ⁊ bonū magnū seq; si dispēset: peccat nō dispēsando si petatur dispensatio: vel ptineat ad eū illā facere: nullo petente. R̄ō est: quia ideo cōmissum est prelato circa quedam posse dispensare. quia voluit ius q; ī qbusdā dispēsaret ⁊ suadente necessitate vel vtilitate publica: tenet̄ etiā prelatus bonū publicū obseruare ⁊ procurare. ⁊ iō si viderit imminere dāmū rei publice nō dispēsando in aliquo. peccat si nō dispēsat. R̄ō tm̄ quare ius nō cōpellit prelatum dispēsare in aliquo est: quia dispensatio fieri debz qn̄ sequit̄ dāmū non dispensando: aut sequit̄ vtilitas publica dispensando. qn̄ aūt hoc sequat̄ nō potuit iure diffiniri: quia consistit circa particularia: sz relinq̄tur conscientie eius cui cōmittitur ptās dispensandi. Tertia regula est q; omēs cause mouētes de iure ad dispensationē ⁊ cōditiones personarum cū quibus dispensari possit obseruande sunt: alioqn peccat dispēsans. Cā enī generalis in oī dispēsatione est fauor publicus. i. euitare malū publicū vel ꝓcurare bonū publicū insup circa quasdā dispensationes sunt determinate alie cōditiōes de iure circa ꝓsonas: cū qbus dispēsandum est. et si ille nō seruēt: peccat dispensans. vt de iure vetitum est q; quis habeat plura bñfic a curata vel plures dignitates etiā in diuersis ecclesijs. Quarta regula est q; si platus dispēset cū aliquo nō seruatis cōditōibus iuris neq; cā motiua. i. fauore publico peccat: et est acceptio ꝓsonarū siue dispēsando circa alios seruet ista siue nō seruet: siue nūq̄ dispēsauerit nisi cū isto. et hoc pz ꝑ ꝓdicta. Quinta regula est q; si in aliquo pēdēte dispensatiōe circa aliqd inuenīt̄ cōditiōes spāles iuris si q̄ sunt et insup fauor public⁹ et platus nollit dispēsare cū illō: nō est acceptio ꝓsonarū: sz peccat. q; aūt peccet pz ꝑ scōam regulā: et facit ꝫ intentionē iuris. ⌊In die illa⌋. Hinc oñditur q̄ñter quō iudei xpm̄ impugnauerūt in veritate doctrine ad quā ptinet resurrectio mortuor̄ q; est de articulis fidei. Et diuidit̄ in duo. q; ꝓmo ponit iudeor̄ interrogatio. scōo xpi rñsio. ibi. ⌊rñdēs aūt iesus⌋. Circa ꝓmū dr̄. ⌊In illa die⌋ sz in q̄ tēptauerūt eū discipli pharisc●or̄ cū herodianis sup tributo: an liceret illud dari cesari. ex quo apparet q; statim factum est post precedentia. ⌊accesserunt ad eum⌋. scilicet cū forte

voceret inuenerūt eum in loco publico. nam nō ibāt ad querē dum eum in locis priuatis. s. intra domū in qua hospitaretur vel ad quā aliqñ diuerteret. ⁊ Saducei ⁊. quedā secta iudeor erat: de qb⁹ dcñ est. Ś. 3. c. ⁊ Qui dicūt resurrectionē nō esse ⁊ ista est opinio saduceor: ⁊ sup hac re interrogauerūt. ⁊ Et interrogauerūt eū ⁊. interrogatio erat magis argumētatio q̄ q̄stio cū conarēt argumētādo deducē eū ad īcōueniēs. s. q̄ nō esset possibilis resurrectio. ⁊ Magr̄ ⁊. vocāt eū magistrū quia hēbat off. ciū docēdi cū publice p̄dicaret ꝯcurrētib⁹ oīb⁹ ad eū audiēdū. ⁊ Moyses dixit ⁊. hoc habet deutero. 25. c. ⁊ Si qs mortu⁹ fuerit ⁊. s. si qs habēs fratrē. an ꝙ mortuo aliquo q̄ neq; frēs haberet neq; filios relīquisset alij cognati ei⁹ suscitarent semē ei⁹: dicet. ⁊. ⁊ Nō habēs filiū ⁊. s. masculū. nā p̄ feminas nō cōputabit̄ successio patrū. sed an etiā intelligat̄ de femina. ⁊. dicet. ⁊ Ducat frat̄ ei⁹ ⁊. s. frater minor eo. deut. 25. ⁊ Uxorē illi⁹ ⁊. s. vxorē defuncti. ⁊ iō si moriēs sine filijs more ret̄ ēt sine vxore. s. q; nūq̄ vxorē hūerat: vel q; illa mortua ē ante virū nō erat remediū aliqđ ad suscitādū semen mortuo. ⁊ Et suscitet semē fratri suo ⁊. i. gignat filios ex vxore mortui q̄ nolent̄ ex nōie mortui: ⁊ succedāt in illius bonis ⁊ censeant̄ filij illius. ⁊ vocet̄ semē filius q; ex semine gignit̄. ⁊ Erāt aūt apud nos ⁊. i. inter nos. ista est positio casus. ⁊ quemēter p̄cedunt. p̄mo enī posuerūt ius ex quo arguere intēdunt: deinde ponūt casum: postea illū applicant. ⁊ Septē fratres ⁊. isti ōcs acceperūt eandē mulierē in vxorē successione. ⁊ Et p̄m⁹ ⁊. id ē maior. ⁊ Uxore ducta defūct⁹ est ⁊. nō est sensus q̄ defunct⁹ fuerit statī posteq̄ vxorē duxit: sed q̄ ille mortu⁹ est post ꝯsūmatū matrimoniū: ⁊ tñ ante q̄ moreret vxor. ⁊ Sine filijs ⁊. i. nō relictis eis supstitib⁹. ⁊ ista est cā dubitādi. nam si filios reliquisset nō debebat fr̄ ei⁹ alij accipe vxorē mortui. ⁊ Et nō hñs semā ⁊. i. nō habēs filios. s. neq; tunc habebat q̄ñ mortu⁹ ē neq; p̄⁹ habuerat. ⁊ Reliqt vxorē fratri suo ⁊. i. q; non habebat semē reliquit vxorē fratri suo. illud est enī redditiuū cause huius. nam si semē habuisset non acciperet vxorē frater illius. ⁊ dr̄ reliquit: non q̄ ipse reliqt quasi comodās fratri suo q̄ acciperet vxorē eius. sed reliquit. s. ꝑm dispositionē legis. id est q; eo moriēte tenebat̄ frater ei⁹ illā accipe. ⁊ Silr̄ ⁊ secūdus ⁊ tertius ⁊. s. acceperūt eā qlibet succedēdo alteri. ⁊ moriebat̄ quilibz sine semine. nam si vn⁹ ex ea gigneret filios q; mortuo supstites ei nō acciperet ali⁹ de fratrib⁹ mulierē illā. ⁊ vsq; ad septimū ⁊. i. etiā mortuus est septim⁹ frater: ⁊ sic nullus frater superat qui eam suscipet ad suscitandū semē. ⁊ Nouissime aūt oīum ⁊ mulier defuncta est ⁊. hoc facit difficultatē. nā si mereret ipsa ante septimū virū illius cēsereret vxor in resurrectiōe ꝑm opinionē saduceor: q; ille supuixerat mulieri. sed q; illa supuixit oīb⁹ videt̄ eādē habitudinē habere ad oēs. ⁊ ita nullius illor vxor. aut saltē est difficultas cui⁹ illor est. ⁊ In resurrectiōe aūt ⁊. i. in statu resurgētiū: quē xp̄s predicabat: vl̄ quē pharisei asserebāt. ⁊ Cui⁹ erit de sep. ē vxor ⁊. q. d. nō poterit esse vxor oīum. ḡ erit alicui⁹ eorū ꝑāliter. ⁊ nō videtur magis hui⁹ q̄ ali⁹: ⁊ ita erit incōueniēs qđ segt̄ posita resurrectiōe. ⁊ Dīs enī habuerūt eā ⁊. q. d. cū oēs habuerint eaz in vxorē eq̄liter nō videt̄ cui⁹ sit. ⁊ Rñdēs aūt ⁊. hic ponit̄ xp̄i respōsio. ⁊ diuidit̄ in duo. q; p̄mo soluit eor argumētationem secūdo ꝑfirmat suā positionē. s. dē resurrectiōe. ibi. s. ⁊ De resurrectōe aūt ⁊. Circa p̄mū dr̄. ⁊ Rñdēs aūt iesus ⁊. voluit rñdere illis ad tollēdū errorē illorū circa rē magnā. ⁊ Erratis ⁊. i. ista argumētatio vestra nō valet q̄cq̄: q; p̄cedit ex q̄dā suppositōe erroris. ⁊ erat error. s. q; putabāt q̄ nuptie sint ī resurrectiōe. ⁊ nescietes scripturas ⁊. i. p̄cedit error vester ex eo qđ nō scitis scripturas. ⁊ iō ex scripturis arguit ꝫ illos. ⁊ neq; virtutē dei ⁊. i. potestatē eius. s. q; de⁹ pōt facē resurrectionē mortuor. ⁊ dixit ista duo ad oīdēdū duos errores saduceor. p̄m⁹ erat q̄ nō erat resurrectio. secūd⁹ q̄ si futura eēt resurrectio in illa hoīes haberēt actū vegetatiē ⁊ sensitiue ptis quos ꝫ hñt. s. māducare: bibē gignere p̄copulā ⁊ alia oīa ad ostendēdū p̄mū errorē dixit: erratis nescietes scripturas. q. d. si scripturas sciretis nō dubitaretis de resurrectiōe: q; ille oñdit illā. ad oñdēdū secūdū errorē dixit: neq; virtutē. i. nescitis virtutē dei ꝑm quā hoīes pñt eē ⁊ viuere in eternū alio mō nobiliori q̄ñ nūc viuāt. ⁊ iō putatis q̄ nō pñt viuere sine cibo ⁊ potu ⁊ venereis. ⁊ tñ si sciretis virtutē dei nō diceretis ista. nā lz ꝑz modū naturalē quē nūc hñt hoīes nō pñt ꝑpetuari sine gñatiōe facta p̄ copulam nec diu manere sine cibo ⁊ potu tñ p̄ virtutē dei magnā aliuz modū viuēdi hēbūt in quo nec māducabūt neq; bibēt nec copulis vacabūt. ⁊ In resurrectiōe enī ⁊. dat cām dictor. s. erratis: q; in resurrectiōe. i. in statu resurgētiū nō erit qđ putatis ⁊ nō vocāt resurrectio ipsa resūptio corpor: q; illud erit in instāti. s. in momēto ⁊ in ictu oculi vt dicit apl's. ⁊ ibi nō ē copulari aut nō copulari: cū nō sit duratio talis in q̄ possit fieri aliqs act⁹ hmōi. i. māducare: copulari. lz accipiāt̄ p̄ statu resurgētiū qđ erit ꝑpetue duratiōis. ⁊ in illo poterat dubitari an essent futuri hmōi act⁹: ⁊ xp̄s dicit q̄ nō. ⁊ Neq; nubēt neq; nubent̄ ⁊. accipit nubere actiē lz ꝑm ꝓpietatē voc̄ nubo solā passionē significet ⁊ ptineat ad feminas. ⁊ tñ ꝑm antiquā ꝯsuetudinē accipit. ⁊ dr̄ nubere actiue iuxta istā lr̄am. i. vxorē accipe ⁊ ptinet ad viros: ⁊ nubi passiue. i. feminā accipi a viro. ⁊ est sensus q̄ ī statu resurgētiū neq; viri accipiēt vxores neq; vxores maritos accipiēt. ⁊ ita lucas magis exp̄ssit dicēs. in resurrectiōe neq; nubūt nec ducūt vxores. ⁊ lz sūt sic̄ angeli dei ⁊. i. hoīes nō viuēt ibi mō ālali quo ꝫ viuūt: lz sic̄ angeli dei. angeli enī viuūt: ⁊ tñ q; puri spūs sūt neq; venerea exercent nec māducāt nec bibūt. tales erūt hoīes. q; lz ꝑm subam erūt corporei: q; eadē corpa resumēt. tñ ꝑm ꝯditionē erūt spūales. scz q; nō hēbūt illos actus quos nunc exercēt habētes corpora: sed illos actus solos quos exercerēt si spūs eēnt: sic̄ angeli faciūt qui sunt spūs. ⁊ In celo ⁊. ista determinatio potest referri tam ad angelos q̄ ad hoīes referendo ad angelos est sensus q̄ angeli dei qui in celo sunt habent istam vitam: quia corporeis rebus non vtunt̄. referendo ad hoīes est sensus q̄ sunt hoīes post resurrectionem in celo sicut angeli dei. i. talē vitaz ibi agēt qualem agūt angeli dei. ⁊ tollit in hoc errorē saduceorum. s. non putetis q̄ post resurrectionem hoīes sedeāt ad viuēdum in terra: q; tūc ꝙuenīēs videbat̄ q̄ viuerēt mō ālali māducādo de his q̄ terra gignit. sed erūt hoīes in celo. ⁊ iō intelligēdū est q̄ erit vita spūalis: q; ibi nō est cib⁹ neq; potus neq; feces residue aut aliqđ taliū: sed pura spūalitas ⁊ incōtaminatio. ⁊ De resurrectiōe aūt ⁊. hic ꝓbat xp̄s suā positionez circa veritatē resurrectiōis. p̄i⁹ enī abstulit argumētationem deīde ꝑfirmat quod dixit q̄ resurrectio futura sit. ⁊ Mortuorū nō legistis ⁊. i. nunqd non legistis. q. d. legisse debuissetis: quia quotidie poterat vobis occurrere. ⁊ iō nō debebatis dubitare de resurrectiōe. vel legit̄ affirmatiue sicut iacet. s. nō legistis. i. lz legeritis non intellexistis. ita enī dixit xp̄s pharisei eūtes discite qđ est misericordiā volo nō sacrificiū. Ś. 9. c. i. ite ad discendū: q; nō intellexistis scripturā. ⁊ Q. ō dcñ est a deo ⁊ sūt verba q̄ sequunt̄. s. ego sū deus abrahā. ⁊ Dicēte vobis ⁊ nō dixit hoc ad eos sed ad moysen. ⁊ Ego sū de⁹ abrahā: de⁹ ysaac: de⁹ iacob ⁊. ista ponunt̄ exo. 3. c. vbi de⁹ loquebat̄ moysi in mōte cum arderet rubus ⁊ nō exurer̄et: ⁊ quare se sic deus vocauerit. ⁊. dicet. ⁊ Nō est deus mortuorum sed viuentium ⁊. hic concludit p̄bationem. q. d. deus dixit se esse deuz abrahamꝫ ysaac ⁊ iacob. ⁊ tamen si illi essent totaliter mortui non esset deus illorum: quia essent simpliciter non entes. ⁊ nō entis nichil est deus nec dñs. cum non ens non possit possideri. ⁊ tamen deus possidet illos inquantum vocat se deum illorum. ergo non erant simpliciter mortui: sed aliquādo erāt futuri viuētes vl̄ aliquo mō tūc viuebāt. ⁊ Et audiētes turbe ⁊ scz turbe que erāt p̄i⁹ cū xp̄o audiēdo verbū ei⁹ ⁊ audierunt nunc istam questionē saduceorū ⁊ respōsionē xp̄i. ⁊ Mirabant̄ in doctrina eius ⁊. i. mirabant̄ de doctrina. s. q; tam profunde

ꝛ aperte oſtẽdebat veritates ꝛ tã ſubtilit ꝛ inſolubiliter ꝯclu
debat aduerſarios. Iſta aũt dicta fuerunt die martis .ſ. tertia
die poſt die ramis palmarũ in q̃ die facta fuerũt oĩa q̃ babẽt
ex pcedẽti .c. ex loco vbi acceſſerũt pncipes ſacerdotũ ꝛ ſcribe
ad xp̃m docẽtẽ. ꝛ q̃ſierũt in qua ptate hoc facis: ꝛ ꝯtinuata fu
Q°.59. erũt oĩa vſq; ad locũ iſtũ: ꝛ etiã multa q̃. ĩ. babẽt. ¶ Querit
vbi erat xp̃s qñ acceſſerũt ad eũ ſaducei ꝛ qd faciebat. ¶ Ali
qui putãt q̃ xp̃s erat in domo: qz multa iã fecerat in publico
ꝛ forte ad domũ eĩ⁹ venirẽt ſaducei. ¶ Dom q̃ hoc factũ eſt
in irl̃m ſicut ꝛ pcedẽtia. nã ibi erãt phariſei ꝛ ſaducei ꝛ ceteri
tẽptatores: qz erat loc⁹ inſignis vbi erãt viri periti ꝛ religioſi
ſm legẽ. extra aũt nõ facta fuit aliq̃ iſtarũ tẽptationũ neq; q̃ſti
onũ ex ncipio precedẽtis .c. vbi xp̃s intrauit in irl̃m vſq; ad
mortẽ. Etiã dom q̃ nõ fuit facta q̃ſtio iſta in loco ꝑnato. i. in
aliq̃ domo ad quã xp̃s diuerteret: ſz in loco publico .ſ. cũ xp̃s
erat docẽs turbas. ꝛ colligit ex fine lr̃e .ſ. ꝛ mirabant turbe ĩ
doctrina eĩ⁹. i. qñ turbe viderũt quõ ſoluerat argumẽtũ ſadu
ceox mirate ſũt de doctrina eĩ⁹. ḡ oz dici q̃ turbe erãt pñtes
xp̃o qñ venerũt ſaducei ad q̃rẽdũ hoc. ꝛ erat ꝑdicãdo turbis.
Q°.60. ¶ Querit ō iſtis ſaduceis q̃ acceſſerũt ad xp̃m q̃ erãt. ¶ Di
cẽdũ q̃ ſaducei nõ ſũt gen⁹ aliq̃ hoĩuz: ſz ſecta illox q̃ certuz
modũ renebãt viuẽdi. nã int̃ iudeos multe ſecte erãt. ꝛ ponũt
aliq̃ fuiſſe octo ſectas. ſz ꝑcipuas ponit ioſeph⁹ li. xo. antiqta
tũ. ꝛ li. xo. de bello iudaico fuiſſe tres .ſ. phariſeox: ſaduceox:
ꝛ heſenox. in euãgelijs aũt nõ fit mẽtio niſi ō phariſeis ꝛ ſa-
duceis. qz heſeni nõ tẽptabãt xp̃m neq; aduerſabant ei in ali-
quo ſẽ phariſei q̃ erãt eĩ⁹ emuli: ꝛ interdũ ſaducei. iſti vocant
ſaducei .i. iuſti. qz in hebreo vocãt zadiquin. ꝛ p formationez
latinã vocãt ſaducei. vocabãt ſe aũt iuſtos cũ nõ eẽnt. negãtes
enĩ ea q̃ ꝑcipua ſũt ĩ fide nõ poterãt eẽ iuſti: cũ ſine fide nõ poſ
ſit q̃s placere deo. iuſtus quoq; ex fide viuit. ad ro. ꝑmo. c.
Erãt aũt iſti ꝑcipue diſtincti ab aliis .i. a phariſeis in poſitione
fidei. nã iſti negabãt reſurrectionẽ ꝛ angelos ꝛ ſp̃ũs eẽ. vt ptz
act̃. xz. c. phariſei aũt oĩa hec ꝯcedũt. e. c. ĥ aũt ō reſurrectiõe
ſola oz q̃ reſurrectionẽ negãt: qz ō aliis nõ erat op⁹ dici. ꝛ ob
hoc ſaducei ꝛ phariſei erãt int̃ ſe multũ aduerſi. ſic dicit iero.
Due hereſes erãt ĩ iudeis. vna phariſeox: altera ſaduceoruz
phariſei traditionũ ꝛ obſeruationũ iuſticiã ꝑferebãt. vñ ꝛ di
uiſi dicebãt a pplo. ſaducei aũt q̃ interptant̃ iuſti ꝛ ipſi vẽdi-
cabãt ſibi q̃ nõ erãt. phariſeis reſurrectionẽ coꝛpis ꝛ aĩe cre
dẽtib⁹ ꝯfitẽtibuſq; angelos ꝛ ſp̃m ſaducei iuxta actus apl̃oꝛ
oĩa negabãt. idẽ dicit oꝛige. ꝛ theophi. ꝛ beda. ꝛ ob hoc licz
multe alie ſecte eẽnt iudeox q̃ int̃ ſe quãtũ ad q̃dã alia differ-
rent. tñ oẽs iudei diuidebãt̃ in iſtas duas: qz erãt ſecte oppo-
ſite in fide. de ſaduceis dicũt aliq̃ q̃ nõ ſuſcipiũt oẽs libros ve
Q°.61. teris teſta. ſz ſolos libros moyſi ſicut ſamaritani. ¶ Querit
q̃re nõ erit copula carnalis ĩ vita etna. ¶ Dom q̃ nõ erit vl
lo mõ ꝯuenies. nã copula aut ẽ ꝑpt̃ neceſſitatẽ aut ꝑpt̃ volu
ptatẽ capiẽdã: ſz nichil iſtoruz manebit: iõ copula nõ manebit
apud btos neq; apud dãnatos. De ꝑmo. i. de ncẽitate pz: qz
nũc eſt ncẽia copula carnal̃ ad ꝓcreationẽ ꝓlis ꝑpt̃ ꝯtinuatio
nẽ ſpeciei. nã indiuiduũ hũanũ ẽ coꝛruptibile ꝛ nõ põt ĩ ſeipſo
ꝑpetuari. iõ oz q̃ ꝑpetuet̃ in altero. hoc aũt ẽ p gñationẽ. iõ
copula carnalis ẽncẽia tã hoĩ q̃ oĩb⁹ aĩalib⁹ pfectis nũc: qa
oĩa ꝯſeruãt̃ ꝛ pdeũt p ꝓcreationẽ carnalẽ in eẽ. poſt reſurre-
ctionẽ aũt oĩa viuẽtia erũt facta ĩcoꝛruptibilia. ĩmo oĩa entia
iõ cũ q̃libz hõ ĩ ſeipſo ꝯſeruari potuerit nõ erit ꝯueniẽs gña-
tio. ſic dicit aug⁹. Quia cõnubia ꝑpt̃ filios ſũt. filij aũt ꝑpt̃
ſucceſſionẽ. ſucceſſio ꝑpt̃ mortẽ. vbi ḡ moꝛs nõ ẽ nec cõnubia
ita etiã dicit criſo. ſ. In hoc enĩ ſecl̃o q̃ moꝛimur iõ naſcimur
q̃ naſcimur iõ vꝛores ducim⁹: vt q̃ moꝛiẽdo minuit̃ naſcen
do ſuppleat̃. ibi aũt moꝛiẽdi ncẽitas tollit̃ vbi ꝛ naſcẽdi cã ſo
luta eſt. hoc etiã apud dãnatos verũ ẽ. nã illi quoq; ĩmoꝛta-
les erũt. ꝛ iõ nõ erit int̃ eos copula nec gñatio. De ſecũdo. ſ.
ō voluptate dom q̃ etiã quãtũ ad hoc ceſſabit. ꝛ hoc q̃ aut
logmur ō btis aut dãnatis. in btis enĩ nõ erit. ꝑmo q̃ eẽt ali-

q̃d inde ordinatũ. nã venerea ad gñationẽ ordinata ſũt a natu
ra tanq̃ ad finẽ totalẽ. cũ ḡ gñatio ceſſet valde eſſet ĩordinatũ
q̃ maneret id q̃ ō ad finẽ ẽ. Secũdo q̃ voluptas nõ ẽ in actib⁹
venereis tã q̃ finis ꝑpt̃ quẽ appetãt̃: ſz velut cã irritatia ad
hoc q̃ nõ omittãt̃ ne ceſſet gñatio. ꝑmixtio. n. ſexuũ ẽ opatio
nimiũ materiał: q̃ fit cũ magna reſolutiõe ſubſtãtie: ꝛ patiũt̃
mlta ĩcomoda coeũtes. ꝛ iõ nullũ aĩal ꝑcipue hõ vellet talia
niſi in eis eẽt aliq̃d ꝑpt̃ q̃ appeteret̃. ꝛ iõ natura ĩgeniauit ni
miã voluptatẽ ĩ ꝑmixtiõe ſexuũ: vt ad hoc op⁹ tã q̃ ad ſũme
neceſſariũ oĩa aĩalia feruẽti conatu ferãt̃. ꝛ ſignũ hui⁹ ẽ quia
duo opa ſũt ſũme ncẽia hoĩ. ꝑmũ ẽ ꝯſeruatio ſpeciei reſpectu
nature. ſecũdũ ꝯſeruatio ĩdiuidui q̃tũ ad ſeipſũ. ꝑmũ fit p coi
tũ. ſecũdũ p cibũ ꝛ potũ. ꝛ iõ in his duob⁹ ꝯſtituit natura ma
ioꝛẽ voluptatẽ q̃ĩ aliis. ḡ nõ ꝯſtituit ibi voluptas tã q̃ finis.
qz tũc ĩ melioꝛib⁹ ꝯſtitueret̃ maioꝛ delectatio. ſz falſũ ẽ. iõ ꝯſti
tuit̃ vt irritamẽtũ vł ĩpulſiua cã ad exercẽdũ ea vt habeat̃ id
ad q̃ ō iſta ordinãt̃. ſ. gñatio ad ꝯſeruationẽ nature ꝛ ꝯſeruatio
ĩdiuidui. cũ ḡ tũc ceſſabit finis: nõ erit voluptas cã vt iſta ap
petãt̃: qz tũc eẽt ordinẽ ꝑpoſterare cũ voluptas nõ ſit finis iſtõ
rũ: ſz iſta ſũt finis voluptatis. ꝛ ita nõ erũt tũc: qz nõ manebit
finis ꝑpt̃ quẽ. Tertio qz vt aliq̃ volũt etiã voluptas nõ eſſet
ibi in copula. vñ ſi copularẽt̃ ſex⁹ nõ fieret voluptas. hoc ali-
q̃ putãt falſũ eẽ vel dubiũ ſaltẽ. ꝛ tñ verũ ẽ. nã ĩ vita etna ma
nebũt act⁹ ſenſationũ q̃tũ ad ĩmutationẽ intẽtiõalẽ q̃ fit ſine al
teratiõe ꝛ coꝛruptiõe. ꝛ tñ ad cauſãdũ voluptatẽ venereã nõ
ſolũ ẽ alteratio realis: ſz etiã ẽ reſolutio ſube ꝛ repditio ma-
ioꝛ q̃ in oĩb⁹ aliis alteratiõib⁹ ſẽſitiuis. iõ nõ poterit ibi eẽ ta
lis voluptas manẽte ſtatu illo. ſ. incoꝛruptionis. Quarto qz
ad venerea ĩpellit ꝯcupiſcẽtia. ibi aũt nulla eẽ poterit: qz nulla
talis titillatio fiet ibi: eo q̃ oĩa illa fiũt cũ magnis alteratiõib⁹
realib⁹ q̃les eẽ ñ poteſt ĩ vita etna. Quãto pz qz aut venerea
manerẽt ibi ſm ꝯditionẽ q̃ ĥ aut nõ. ſi ſm iſtã ꝯditionẽ nõ cõ
uenirẽt ſz poti⁹ illã tolerarẽt. nã ĥ venerea q̃ diu durãt tollũt
opationẽ intellect⁹. qz vt dicit ariſto. 7. ethi. c. 15. aiũt in ipſa ĩ
telligẽ neminẽ poſſe. iõ tollerẽt ibi opationẽ intellect⁹ in q̃ ꝯſi
ſtit btũdo. nullũ aũt mai⁹ incõueniẽs eẽ põt. iõ nõ erũt ib⁹ ve
nerea tali modo. Si aũt ſint ibi venerea ſm aliã ꝯditionẽ. i. q̃
nõ abſoꝛbeãt intellectũ nec tollãt opationẽ illi⁹ nõ erũt appe-
tibilia. nam ceſſare oẽm actũ intellectus ad preſentiã venereo
rũ fit ex ſupabũdantia voluptatis. qz regula ẽ. xo. ethi. q̃ ma
ioꝛ delectatio ſimul facta nõ ꝑmittit ſentiri minoꝛẽ ſi multum
excedat. ꝛ ꝑpter illã nimietatẽ voluptatis ferunt̃ hoĩes efre
nate in illa: quaſi p eo momento quo durant maioꝛẽ habeãt
voluptatẽ q̃ quecũq; operatio materialis humana. vt dicit
aug⁹. xz. de ciuita. dei. c. xo. ḡ ſi in vita eterna nõ abſoꝛbẽt in-
tellectũ neq; ꝑuant ceteras opatiões: nõ erũt tã cõcupiſcibilia
ſicut hic. ꝛ ita nõ erit cã quare q̃s ferat̃ in illa. Sexto pz qz q
libet ferr̃ in id quod eſt ſibi maxime delectabile. ſz venerea et
ꝛ quecũq; delectabilia ſm ſenſũ etiam hic nõ ſunt maxima de
lectabilia. iõ nõ eſt tendẽdum in ea vt in finẽ. q̃ aũt tendit in ali
q̃d ſolum ſub rõne delectabilis ꝯſtituit illud vt finẽ. hoc autẽ
valde ratõe ordinãti oĩa ad id quod optimũ eſt repugnat. iõ
nõ poſſet aliquis beatus ꝯcupiſcere venerea vt ſolũ delecta-
bilia: qz iam frueret̃ eis: qz eſt finis nõ relatus ad alterũ. ꝛ ita
iam peccaret ꝛ nõ eſt beat⁹. vtrũq; aũt impoſſibile eſt ei q̃ be
at⁹ eſt ſemel: qz neq; põt ꝑdere btũdinẽ neq; peccare. Sep
timo qz delectatiões ſm ſẽſũ nõ ſũt magne delectatiões niſi ꝑ
erroꝛẽ ꝛ eis q̃ hñt naturã male cõſtitutã. nã hoĩes vulgares
ꝑpter cognoſcere ſolas delectatiões ſm ſenſũ putant q̃ dele-
ctatiões ſm ſenſũ: ſunt ſole delectationes. 7. ethi. ꝛ tñ ariſtote.
oñdit ibi q̃ omnes ſunt parue eo q̃ cũ eis patimur aliquas
doloroſas mutationes: ſed ꝑpter aſſuetos eẽ non ſentim⁹. Et
ita dicit in videndo doloꝛẽ fieri. etiã oſtẽdit ibi q̃ delectatiões
ſm ſenſum non appetunt̃ quaſi ſint in ſe magne. ſed quia faci
unt non ſentiri quaſdã triſticias oppoſitas. dicit enĩ q̃ ꝑpter
ꝯtinuã alteratiõnẽ q̃ fit in nobis. ꝛ potiſſime in puulis ꝛ habẽ

tib⁹ naturā male cōpositā ⁊ inordinātē q̄lis ē cōplexio melā-
colicox fit appetit⁹ ⁊ necessitas magna volūptatū ⁊ mutatio
nū ꝑpt nō sētiri molestias. ōlectatio aūt q̄ē fm ītellectū ē pfe
cta q̄ non est cū motu: neq; est ad faciendū nō sentiri molestias
corpis: sz qz simplr est pfectio nr̄a. sz in vita eterna erit natura
bñ cōpositā: ⁊ erit delectatio fm intellectū: nō solū talis qualē
aristo. dixit: qz illa est in cognitiōe rerū creatarū ⁊ mō naturali
sz quodā alio mō ineffabili nobis. q̄ hr̄s talē voluptatē nō po
terit desiderare ōlectationē venereox. nō ē aūt idē ō alijs acti
b⁹ ⁊ delectatiōib⁹ sensitiuis sīc de venereis. Primo qz alioꝝ sal-
tē visus ⁊ audit⁹ manēt fines: qz cū iste sint potētie cogniti-
ue sūt ad cognitionē obiectox ⁊ manēt ibi obiecta illa. s. res vi
sibiles ⁊ vox vt aliq volūt. Secūdo qz sz in alijs sensatiōibus
sit voluptas q̄dā: ⁊ manerēt oēs act⁹ sensuū in vita eterna po
terāt ꝙueniēter ōsiderari voluptates ille: eo q̄ nō ordinātā ad
se sz ad alterū. s. ad cognitionē. oēs enī sensus ē vix cognita et
deseruit intellectui. ⁊ maxīe visus ⁊ audit⁹. De dānatis eodē
mō dōm q̄ nō erit ī eis act⁹ venereox. ⁊ plīme cārū. s. posita
rū ꝙueniūt etiā eis. nā sīc btī sūt īmortales ⁊ īcorruptibiles:
ita ⁊ dānati. ⁊ iō nō pñt ī eis cē al⁹ q̄ alteratiōes neq; resolutio
nes: qz oīa ista sūt corruptiua. in venereis tñ talia sūt. Secun
do qz delectatiōes fm sensū sūt q̄sdā medicine tristiciarū q̄s
patimur quotidie inq̄tū p̄ istas mitigāt ille vl̄ nō sentiūt. vt
oñdit. 7. etbi. ⁊ tñ pena dānatox nō pōt tolli p expiētiā actus
venerei: cū illa pena excedat istā voluptatē q̄si in īmēsū. iō non
ꝙueniret ibi. Tertio qz si aliqd solatij vl̄ mitigatiōis ꝙ penas
afferret act⁹ venereox nō pmitteret illū de⁹ dānatis: cum ⁊ et
eis penā īpmixtā gaudio. Quarto qz nō erit in dānatis ꝙcu
piscētia aliq̄ venereox. q̄ neq; act⁹ neq; voluptas. nō enī ē ti-
tillatio aliq̄ fm sēsū fm quā fiat illa ꝙcupiscētia. potissime qa
intellect⁹ eox ita ē alligat⁹ ꝙsideratiōi malox q̄ patīt: qz etiaz
si velit diuertē ad aliud cogitādo ō aliquo delectabili nō pos
sit. Quinto qz dānati torquent a demonib⁹ ⁊ nō pmittūt agē
q̄ volūt. iō etiā si vellēt venerea exercere nō pmitterēt. Et ita
verū ē verbū xpi q̄ in statu resurgētiū nō erit copula carnalis
¶ Querit q̄re dixit xps q̄ in resurrectiōe erūt sīc angeli dei: Q°.62.
¶ Aliq dicūt q̄ dixit ad declarationē pcedētiū. ⁊ tūc pōt acci
pi q̄ sit ꝙsequēs ad pcedētia. s. neq; nubēt nec nubent: sz sunt
sīc angeli dei q̄ etiā nō nubūt neq; nubēt ⁊ sine ꝙiugio geniti
sūt ⁊ sine illo manēt. Secūdo pōt dici q̄ hoc dixit non solū ad
declarādū sz magz ad addēdū. s. erūt sīc angeli. i. corpa eorum
erūt īcorruptibilia ⁊ īalterabilia: ⁊ nō putrescēt neq; vetera-
scēt sīc angeli q̄ puri spūs sūt hec nō patiūt. sic dīc iero. in re-
surrectiōe erūt hoīes sīc angeli dei. i. nemo ibi morīt neq; ibi
nascīt: neq; infās ē ibi nec senex. Tertio dixit ad oñdēdū gene
ralit ꝙditionē resurgētiū. abstulerat enī ab eis act⁹ venereos
⁊ nescirēt an aliqd aliud habituri erāt. iō voluit xps dicere ce
teras ꝙditiōes. ⁊ qz ille multe erāt q̄s nō decebat eū p tūc p-
seq voluit sub gñali quodā eas exp̄mere. ⁊ ad hoc nichil cō-
ueniēti⁹ fuit dici q̄ futuri erēnt hoīes sīc angeli dei. s. ealdē cō
ditiōes haberēt ex pte īcorruptibilitat⁹ q̄s hñt angeli dei. et
etiā nō haberēt aliquos act⁹ materiales īpfectionē q̄ndā secuz
hñtes sīc nec hñt angeli dei. Quarto ad tollēdū errorē q̄ po
terat suboriri. nā cū xps dicit q̄ ī resurrectiōe nō nubēt neq;
nubēt. putaret forte aliqs q̄ abstinerēt ibi hoīes a venereis
q̄si ex mādato dei: sīc ꝺ abstinēt q̄ se eunuchizauerūt ꝓpt re-
gnū celox. s. 19. c. ⁊ tñ dispositio ex pte corpis cēt ad venerea
⁊ appetit⁹ ad illa. ⁊ ꝙsequent ēdā penal⁹ afflictio ī cohibēdo il
las ꝙcupiscētias. xps aūt abstulit hec oñdēs q̄ ex ꝙditiōe stat⁹
hoī illud ꝓueniet. s. q̄ sīc ex ꝙditiōe stat⁹ cōpetit nūc hoī vene
rea exercē delectabilit exercet ⁊ cū tristicia abstinet. ita ⁊ tunc
ex ꝙditiōe stat⁹ cōpetet hoī nō exercē venerea ⁊ delectabiliter
carebit illis: qz erit tūc sibi q̄sū naturale ab eis abstinere. sicut
enī angel⁹ naturale ē nō exercē venerea neq; ꝙcupiscē. ⁊ iō nō
indigēt virtute aliq̄ moderāte ad cohibēdū voluptatū vene-
rear ꝙcupiscētias. qz nec eis accidē pñt. ita ⁊ erit hoīb⁹ tunc
ex ꝙditiōe stat⁹ q̄si naturale talia neq; ꝙcupiscē neq; exercē. ⁊
ita nō erit eis penale abstinē sīc nobis fit. ⁊ hoc ē q̄ sint sīc an
geli dei q̄ neq; appetūt neq; exercēt neq; ī abstinēdo afflig̃ūt
Quīto dixit hoc ad spāliť obuiādū opinioni saduceox. nam
ipsi nō solū resurrectionē sz ēt āgelos ⁊ spūs negabāt cē. act.
23. c. xps aūt ꝺ totā locut⁹ ē positionē. Sexto fuit ad oñdēdū
pfectionē abstinētie a venereis. nā sz sint alia opa pfectiora et
magz meritoria apud deū q̄ abstinē a venereis. tñ nichil ē qō
magz spūalē hoīez reddat. ⁊ iō qñ loquit xps ō alijs actibus
virtutū nō dicit hoīes futuros sīc angelos. sz solū qñ logt ō
abstinētia a venereis. ⁊ rō ē qz nichil ē qō magz carnalē bestia
lē: aīalē: ⁊ a spūalitate remotū faciat q̄ exercitiū venereox. et
ob hoc oēs fructⁿ q̄ dicūt quādā spūalitatē attribuūt ꝙtinētie
. s. ꝙiugali: viduali: virginali. vt oñsū ē. s. 13. c. sic dicit crisо.
Notādū ꝺo q̄ cū ō ieiunijs: elemosynis: ceterisq; virtutib⁹
spūalib⁹ locut⁹ fuerit nūq̄ āgelox filitudinē introduxit nisi cū
ō absolutiōe a coitu loq̄rēť. qñ sīc oēs act⁹ carnales opa sūt
aīaliū. pcipue tñ act⁹ libidinis sic oēs virtutes sūt res āgelice
pcipue tñ castitas p quā vincit natura virtutib⁹. ¶ Sz dicet Q°.63.
quō dixit ꝺ matꝺ. erūt sīc āgeli dei. qz luc. 20. c. ꝺr: eq̄les enīz
āgelis dei sūt. ¶ Dōm vno mō q̄ ad eūdē sēsū dcm ē: erūt sīc
āgeli: vl̄ eq̄les angel⁹: qz sup eodē loco ītroducit ab euāgel⁹ sīz
dictū cē p xp̄m. ipse aūt sel hoc locut⁹ ē saduceis. ⁊ vnā tñ sē-
tētiā fecit. iō nc̄e ē q̄ idē significare voluerit mat. dicēs: ei sūt
sīc āgeli dei. ⁊ lucas dicēs: eq̄les enī sūt āgel⁹ dei. ⁊ tunc dicet
q̄ ista eq̄litas attēdit: nō qdē in tota ꝙditiōe essendi: sz q̄tū ad
id qō ītroductū ē ō venereis. s. q resurgēt nō nubēt: qz eq̄les
sūt āgelis dei. i. sīc illi nō exercēt venerea neq; ꝙcupiscunt. ita
nec isti exercebūt nec ꝙcupiscēt. ⁊ pz hoc ex mō loquēdi luc. 20
nā dixit: q digni hēbunt resurrectiōe neq; nubūt nec ducūt vx-
ores. eq̄les enī āgel⁹ sūt. s. ī hoc qō ē nō hr̄e vxores neq; ꝙcu
piscē illas. Alij dicūt q̄ sūt eq̄les angel⁹. s. ī merito ⁊ p̄mio es-
sentiali btūdinis. ¶ Dōz q̄ hoc nō ē oīno dem̄iatū. ⁊ hoc
qz nō tūt oēs āgeli eiusdē meriti neq; eiusdē grad⁹ glīe: sz q-
dā maioris glīe: alij minoris. sīc fuit nature ieq̄litas in eis q
pmāserūt. ita quoq; in hoīb⁹ nō ē eq̄litas meriti neq; erit eq̄
litas glīe: sz qbusdā glīa erit abūdātior valde q̄ alijs. ⁊ iō nō
erit cōpatio ꝙuenīēs q̄tū ad hoc. Sz hoc verū ē q̄ qdā ho-
mines sūt maiores āgel⁹ in glīa. i. qbusdā alijs ⁊ minores qui
busdā alijs. alij ꝺo simplr maiores oīb⁹: vt ō btā virgīe ōr:
q̄ exaltata ē sup choros āgelox ad celestia regna. aliqui forte
erūt btī minores ī btūdīe oīb⁹ angel⁹. Sz dōm q̄ aliud ē in
quo penit⁹ sūt eq̄les hoīes resurgētes ⁊ angeli. s. in ꝙditiōib⁹
q̄ ptinēt ad incorruptibilitatē. ⁊ iō oīs alteratio ⁊ corruptio ⁊
īpfectio eq̄lit auferūt ab angel⁹ ⁊ ab oīb⁹ in resurrectiōe sz an
gel⁹ ꝙueniat hoc fm naturā: hoīb⁹ aūt fm grām. ¶ Sciēdū
aūt q̄ sz oīb⁹ resurgētib⁹ tā btīs q̄ dānatis cōpetat nō nube-
re. i. nō exercere venerea vt oñsū est. s. tñ cē sīles āgel⁹ dei nō
cōpetit oīb⁹: sz solis btīs. qz dānati hñt multas īpfectiōes cū
patiāt ⁊ doleāt sz nō moriant. hoc aūt nō hñt angeli dei. xps
aūt logt ō resurgētib⁹ bonis. sic colligit luc. 20. c. s. illi ꝺo q
digni habebūt sc̄lo illo ⁊ resurrectiōe ex mortuis neq; nubūt
neq; ducūt vxores. eq̄les enī āgelis sūt ⁊ filij dei sūt. ⁊ tñ dā-
natis nō ōr q̄ sūt filij dei. q̄ solū logt ibi xps ō resurgētib⁹ bo
nis. ⁊ illi sūt eq̄les angel⁹ dei: sz etiā large accipiēdo dānati sūt
sīles angel⁹ dei. s. in aliquo: qz īmortales sūt ⁊ nō alterant ad
corruptionē ⁊ etiā venereis nō vtunt. ¶ Querit q̄re xps re- Q°.64
spōdēs ⁊ allegās auctē p resurrectiōe allegauit potiꝰ istā auc-
toritatē exo. 3. c. q̄ aliquā aliā. qz multe alie sūt ⁊ magz apte
illud oñdētes: xps istud significauit cū ait: erratis nescientes
scripturas. ⁊ ita inuit ō hoc multas scripturas eē. nā est scri
ptura danie. 12. ¶ Multi q dormiūt ī terre puluere euigilabūt
⁊ eze. 37. aptior scp̄tura ē ō ossib⁹ aridis sup q̄ inducta ē caro
⁊ introiuit in ea spūs. ⁊ Job. 19. c. ōr: In nouissimo die ō er
ra surrectur⁹ sū. ⁊ alie mlte hmōi. allegauit aūt istā q̄ parū vr-
agē nisi ī arguntū. ¶ Aliq dicūt q̄ fec̄ hoc xps vt ꝙfutaret eos

per id quod allegauerāt. nam ex auctate moysi ipse ꝓbat resurrectionē ad ostēdendū maiorē sufficientiā suā. sic dicit crisostom⁹. Quia illi interrogādo moysē pmiserāt: ꝑ moysen eos ꝛfutat dicens de resurrectiōe ꝛc̄. Secūdo fuit ad magis ostēdendū eorū insipiētiā. s. qꝫ ꝑ id in quo ipsi se aliquid scire putabāt oñderet eos nichil scire. ⁊ tali mō solet xp̄s vti ꝛtra iudeos: vt illud oñdat eis esse valde malū quod ipsi putāt sibi eē valde bonū. sic ꝓ Jo. 5. c. cuꝫ dixit eis. Nolite putare qꝫ ego accusatur⁹ sim vos apud patrē meū: ē q vos accusat moyses in quo vos speratis. Tertio dōm ⁊ meli⁹ qꝫ alleganit xp̄us ista auctatē ⁊ nō alias multas que clariores erāt: qꝫ alias non recipiebāt saducei. Nā alie erāt in libris ꝓphetarū: ⁊ tñ saducei nō recipiūt nisi quinqꝫ libros moysi. sic dicit iero. ad ꝓbādum resurrectiōis veritatē multis aliis manifestioribus exemplis vti potuit. ¶ Querit quō ex auctate ista. s. de⁹ abrahā ⁊ de⁹ ysaac; ꝓbat resurrectio. ¶ Dōm qꝫ nō ꝓbat nisi ꝑ argumētū. ⁊ iō xp̄s addidit in lr̄a. nō est de⁹ mortuoꝝ ꝫ viuorū. q. d. de⁹ est de⁹ abrahā ⁊ ysaac ⁊ iacob. ⁊ tñ de⁹ nō est de⁹ mortuorū ꝫ viuoꝝ. ḡ abrahā ysaac ⁊ iacob viuūt: ⁊ ita resurgēt. ꝓcedit aūt dictū xp̄i vno mō vocādo abrahā. ysaac. ⁊ iacob animas istoꝝ. ⁊ illevere erāt. nā si aīa sel̄ ōfineret eē nūq̄ rediret eadē numero: qr est ſpūs: ⁊ nō resolueret in aliq̄ ex qb⁹ rursus cōponeret cū sit simplex: ꝫ rediret ī nichilū. ⁊ ꝓter nūq̄ posset redire ad esse. manebāt ḡ aīe: ⁊ illas vocabat xp̄s abrahaꝫ ysaac ⁊ iacob. sicut nūc vocam⁹ petrū ⁊ paulū ⁊ ceteros apostolos: cū tñ nō sint illi hoīes sed sole aīe. ⁊ ista ꝓbatio ꝓcedit ꝓpter tria. Primo ꝓpt suppositionē saduceoꝝ. nā illi sic negant resurrectionē: ita negāt angelū ⁊ ſpiritū. act. 23. c. iō voluit xp̄s oñdere falsitatē positiōis ꝓbādo qꝫ aīe manebāt post mortē. Secūdo qr nō ista ꝫ fortassis nō ꝓcederet ꝫ alios: contra saduceos tñ ꝓcedebat. ꝓpter hoc enī negabāt illi resurrectionē futurā: qr putabāt nullū ſpm̄ esse. i. aīam non manere. ſp̄ūs enī vocāt ſubam ī materialē nō alligatā materie: ⁊ talis ē aīa sepata a corpore si aliqua talis est. ipsi ꝛfo bene ꝓcedebāt hoīem viuētē habere aīam: ⁊ tñ illā nō vocabāt ſpm̄. qr nō dicebāt eā esse ſubam ī materialē. vñ nō ꝓcedebāt eā esse sepabilē sed perire cū corpore. Et error suus erat ex hoc qr nō putabāt aliqd esse ꝓter corpa ⁊ corpoꝝ ꝓditiōes. ſpūs aūt erat aliqd sepatū a materia. iō neqꝫ ꝓcedebāt angelos esse nec ſpūs. qr si angeli sunt ſube ſpūales sunt. hoc aūt dato nō poterat eē resurrectio. qr resurrectio fit ꝑ reūnionē aīe ad corpus: vt sit idem hō qui ꝓius fuit. ⁊ tñ aīa q̄ fuit ꝑs ist⁹ iuxta saduceos nō manebat: qr nullus ſpūs est. iō neqꝫ poterat esse resurrectō ablato aūt isto inc̄ueniēti ꝓcederet illi resurrectionē. ⁊ tñ cristus abstulit fundamētū eoꝝ ꝓbādo qꝫ aīe manebāt: qr abrahā ⁊ ysaac viuebāt. ergo palā erat qꝫ resurrectio futura erat ⁊ nichil erat ꝓpter quod iā illā negarēt saducei. Tertio quia si aīa manet post mortē corpis oꝫ qꝫ recipiat penā vel ꝓmiū ꝑ eis que gessit in corpore. ⁊ qr aīa nō est ipsū operās sed hō. ꝫ aīa sit ꝓncipiū opatiōis: oꝫ qꝫ hō redeat. ⁊ ita erit resurrectio: maxīe qr aīa per se nō est ꝓfecta: cū nō sit indiuiduū alicuius speciei ſz ps. iō appetit reuniri vt efficiat totū ⁊ ꝓfectū qō est suppositū ſpeciei. ⁊ sic ex hoc qō est manere aīam post mortē sequit resurrectio. Sic dicit ierony. de moyse ponit exēplū ego sū de⁹ abrahā ⁊c̄. statimqꝫ infert: nō est de⁹ mortuoꝝ ſz viuentiū: vt cū ꝓbauerit aīas manere post mortē: ꝛsequent introduceret corpoꝝ resurrectio q̄ cū corpib⁹ bōa vel mala gesserūt. Aliter pōt dici intelligēdā esse lr̄am. s. qꝫ abrahā. ysaac ⁊ iacob nō accipiant ꝑ aīab⁹ ſz ꝑ ꝑsonis q̄ simul corp⁹ ⁊ aīmā hñt. ⁊ isti dicunt viuētes: nō qꝫ realit̄ viuerent qr mortui erāt: sed qr viuebāt in dei dispōne. ipse enī dispositurat de illis qꝫ aliqñ viuerēt: ⁊ potēs erat viuificare eos qñcūqꝫ vellet ⁊ tūc valet ratio magis apte. s. abrahā ⁊ ysaac ⁊ iacob viuūt ḡ resurrecturi sūt. qr nō est aliud eos sic viuere nisi viuere in dei dispositiōe. i. qꝫ disposuit eos viuificare aliqñ. Et dōm qꝫ iste est verior ſēsus q̄ qꝫ accipiant ysaac ⁊ abrahā ꝑ aīab⁹ eoꝝ ⁊ tūc argumētū xp̄i ꝓcedit magis sine calūnia. ¶ Queritur quō seq̄t ex verbis illis. s. de⁹ abrahā ⁊c̄. qꝫ abrahā ⁊ ysaac ⁊ iacob viuerēt: quocūqꝫ mō accipiant siue ꝑ aīab⁹ siue ꝑ ꝑsonis: qō xp̄s intulit. ¶ Dōm qꝫ seq̄t ex eo qꝫ de⁹ dixit: ego sum de⁹ abrahā ⁊c̄. ⁊ dixit de p̄nti. ḡ tūc erat de⁹ abrahā ⁊ ysaac. ⁊ tñ tūc erāt abraham ysaac ⁊ iacob mortui. nā dixit hoc deus moysi. exo. 3. c. qñ voluit educere israelitas de egypto. ⁊ tamē tūc a multo tpe mortui erāt isti tres de quoꝝ morte habetur in geñ. s. geñ. 25. ⁊. 35. ⁊. 49. ⁊. 50. Exitus aūt de egypto fuit multo tpe post. ⁊ iō post mortē illoꝝ lōgo tpe dixit deus ego sum de⁹ abrahā ⁊c̄. ḡ qñ erāt mortui erat de⁹ eoꝝ deus. ḡ hēbāt ipsi tūc deū in deū. ſz si mortui erāt nō habebāt deuz neqꝫ aliqd aliud. ⁊ etiā si mortui erāt nō poterat de⁹ eē deus illoꝝ: qr nō entis nichil est de⁹ neqꝫ dñs. ḡ abrahā ⁊ ysaac qñ erāt mortui viuebāt si de⁹ erat de⁹ eoꝝ. sic dicit iero. s. neqꝫ enī fieri poterat vt eoꝝ eēt de⁹ qui nequaq̄ subsisterēt. dicit etiā origenes. De⁹ ē q dicit ego sū q ſū. sic ḡ ipossibile ē vt dicat eoꝝ de⁹ esse q nō sūt. Sz hylari⁹ istud magis apit dicens Cōsiderādū ē qꝫ ſmo hic iā fact⁹ fuerat scis istis patriarchis iā ꝑdē qescētib⁹. Erāt ḡ quoꝝ de⁹ erat. nichil enī hr̄e poterāt si nō erāt: qr in natura rei ē vt esse necesse sit cui⁹ est alterū. at qꝫ ita hr̄e deū viuētiū ē: cū de⁹ eternitas sit: ⁊ nō sit eoꝝ q̄ mortua sūt hr̄e id qō eternū est. ⁊ quō eē illi futuriqꝫ ſp negabūt quoꝝ se eē ꝓfiteat eternitas. Cōsiderādū etiā qꝫ vis argumēti stat: qr ōr ego sū de⁹ abrahā. si enī abrahā. ysaac ⁊ iacob tūc nō eēnt ſz aliqñ fuerāt: nō diceret de⁹. ego sū de⁹ abrahā: sed ego fui de⁹ abrahā. ⁊ tñ dixit ego sū. ḡ tūc erāt. sic dicit theophilus. De⁹ abrahā ⁊c̄. q. d. si semel redierūt in nichilū patriarche ne viuerēt apud deū in ſpe resurrectiōis: nō dixisset ego sū: ſz fuerā. Cōsueuim⁹ enī de reb⁹ corruptis ⁊ ꝓteritis dicē erā dñs hui⁹ rei. nūc ꝛfo cū dixerit ego sū. oñdit qꝫ viuētiū ē de⁹ ⁊ dñs. ¶ Sz dicet: dato qꝫ abrahā ysaac ⁊ iacob eēnt qñ de⁹ erat de⁹ eoꝝ quō seq̄t qꝫ viuebāt ad hoc qꝫ dicat de⁹ esse de⁹ viuoꝝ ⁊ nō mortuoꝝ. ¶ Dōm qꝫ ncc̄e ē qꝫ viuerēt: qr cē ꝙuertit̄ in illis cū viuere. qr vt ōr. 2. de aīa: viuere viuētib⁹ ē eē. ḡ cū abrahā eēt de viuētib⁹ si erat ncc̄io viuebat. Secūdo qr quocūqꝫ mō accipiāt abrahā ⁊ ysaac: siue ꝑ aīab⁹ siue ꝑ ꝑsonis si erāt ncc̄io viuebāt. nā aīa si est viuit. qr esse aīe nō est aliud qꝫ viuere. ⁊ nō ē viuere suū accidēt̄ale: ꝫ ipsa ē vita hominis. ⁊ iō nō pōt eē neqꝫ intelligi eē aīa qn intelligat viuere Si accipiant ꝑ ꝑsonis eē illoꝝ erat viuere. Nā si hō vere sit vere viuit. ⁊ nō pōt eē qn viuat. Si aūt respectu dei sit respectu dei viuit: qr cū eē ei⁹ sit viuere q̄lē modū eēndi hꝫ talē ⁊ viuēdi. ⁊ q̄tū hꝫ ō eē tātū hꝫ ō vita. si hēbāt hoc mō eē in deo. ḡ habebāt vitā ī deo. Sz obijciet qꝫ male ꝓcludat xp̄s istos viuere. qr nō ꝓbat eos simplr̄ viuere ſz viuere ī deo. vt ōr luc. 20. c. s. Dēs enī viuūt ei. ⁊ tñ q̄tū ad vitā q̄ est in deo nō distinguunt viuētia a nō viuētib⁹. qr oīa viuūt in deo. Job. ꝑmo. Dōm qꝫ aliud ē viuere deo: ⁊ aliud viuē ī deo. viuē ī deo ē hr̄e exēplar ī deo qꝫ fit vita vl̄ viuēs. viuē deoē hr̄e vitā ī ſpe ſm qꝫ de⁹ disposuit ꝛz ī p̄nti nō habeat. ꝑmū cōpetit oīb⁹ entib⁹. secūdū cōpetit solis hoīb⁹. ō ꝑmo pz qr oīa q̄ fiūt a deo sūt ⁊ ꝓdicrūt tāq̄ a cā ꝑma. ⁊ qr ipse nō ē agēs a casu ſz agēs ꝓpt finē. ⁊ ſm ꝓceptionē oꝝ poni cuiuslibz rei ab ipso faciēte exēplar vl̄ imitationē aut formā quādā in eo sic̄ est in ceterꝫ artificib⁹. illa aūt forma vl̄ exēplar ē aliqd viuēs cū sit ipse deus: qr ī deo nō ē aliqd absolutū distinctū ab ipso. ⁊ qr res dicūtur eē ī mēte artificis eo mō quo forme illaꝝ sūt ī eo. ita ⁊ ī deo res q̄libz ē eo mō quo exēplar eiꝰ ē: qr nō hꝫ res aliud eē ī deo ⁊ tñ illud exēplar est aliqd viuēs ī deo. iō q̄libz creatura ē aliqd viuēs ī deo. imo ē vita. sic ōr Jo. ꝑmo. c. qō factū ē ī ipso vita erat. ⁊ meli⁹ dixit vita qꝫ viuēs. qr si diceret viuēs significaret eē aliqd distinctū a deo. ⁊ tñ nichil ē ī eo ab eo distinctū ꝫ qō ē ipse. de⁹ aūt ē vita. iō qō ī ipso ē vita ē. ⁊ ita oīa creata vt ī deo sūt vita sūt q̄ ipse ē. ſz ista ꝓdicatio nō ē formal̄ vl̄ denoīatiua ſz magꝭ ꝑ cām. s. id qō ē vita ē ī deo. i. est a vita que

Q°. 65.

Q°. 66.

Q°. 67.

deꝰ ē p formā exēplarē q̄ nō ē aliud q̄ ipse deꝰ. ⁊ iō q̄ talis sūt vita nō viuūt. Aliud aūt est viuere deo. ⁊ talia viuūt formaliter ⁊ nō p cām: sz ipfecte: qz viuūt in spe vl dispositiōe. ⁊ ita bō q iā fuit ⁊ iā nō est ⁊ de quo deꝰ disposuit q̄ aliq̄n rediret ad viuere viuit deo. ⁊ isti sūt q resurgēt. etiā q nōdū nati sunt ⁊ tñ deꝰ disposuit q̄ nascerēt viuūt deo. i. fm dei dispositionē q̄ ordinauit q̄ eos aliq̄n viuere faceret. ⁊ ob hoc cū plus sit viuere deo q̄ in deo: qcqd viuit deo viuit in deo: sz nō cōuertit. nā oīa entia viuūt in deo. sole aūt rōnales creature. i. hoīes q nōdū sūt vl q iā fuerūt viuūt deo. ḡ qcūq viuit deo viuit in deo. sz nō ecōtrario. qz inanīata nō pñt viuere deo: qa nō sūt aliq̄n animāda: ⁊ tñ viuūt in deo sīc oīa entia. ⁊ scptura distinxit istos duos modos loquēdi. nā q̄n logt̄ d oīb⁹ entib⁹ put hūt exēplaria in deo dixit: qd factū ē in ipso vita erat. q̄n aūt logt̄ de resurrecturis siue mortuis dicit q̄ oēs viuūt ei. Luc. 20. c. ⁊ talē modū loquēdi secuta ē ecclia q̄n orat p mortuis dicēs. regē cui oīa viuūt. ⁊ nō dixit in quo oīa viuūt: cū solū p mortuis ibi oret ⁊ nō p oīb⁹ entib⁹ q̄ i deo hūt ee ⁊ vitā. xps aūt dixit d istis trib⁹ patriarchis. qz ita scriptū erat. et si alit scptum eet alit allegasset. volebat enī xps pbare p auctoritatē aliquā scripture futurā ee resurrectionē. ⁊ hoc voluit p auctoritatē ex libris moysi: qz nullos alios libros recipiebāt saducei ꝫ quos ipse arguebat. ꝑma aūt auctas q̄ occurrit in libris moysi ad pbādā resurrectionē est illa in q̄ deus se vocat deū abrahā ⁊ ysaac ⁊ iacob. iō illā allegauit: ⁊ pcedit pbatio ex illa inq̄tū illi erāt mortui qñ deꝰ hoc dixit. ⁊ tñ dixit ego sū deꝰ abrahā ⁊c. ¶ Qñ aūt. s. de resurrectiōe xps dixit occurrūt aliq̄ dubia circa illā. Primū est an sit futura resurrectio. ¶ Dōm q̄ cū in hac vita nō euenat hoī naturalis desideriꝫ cōplemētū: ⁊ tñ illud nō possit frustrari saltē gñaliter q̄ post hāc vitā sit bō futurꝰ felix. ⁊ tñ bō nō cōstat ex sola aīa: sz ex vtroq;. ⁊ nō pōt cōstare ex ābobꝰ nisi reuniant. ⁊ hoc ē resurrectio. ḡ necesse est dari resurrectionē corpoꝝ. Itē qz Job 19. c. clare dr. Scio q̄ redēptor meꝰ viuit. ⁊ in nouissimo die de terra surrecturꝰ sum. ⁊ rursus circūdabor pelle mea. Allie multe auctes sacre scripture hoc oñdūt. Itē qz donū xpi maius est q̄ pctñ ade. sz mors p pctñ introducta ē. ḡ donū xpi sufficiet ad tollēdū penitꝰ mortē. ⁊ hoc erit q̄n facta resurrectione iā nemo morietꝰ. Patet hoc ad ro. 5. c. p vnū hoīez pctñ intrauit in hūc mūdū. p pctñ aūt mors. ō maioritate doni cristi dr ibi. s. Si in vnꝰ delicto mors regnauit p vnū: multo magis accipiētes abūdātiā donatiōis ⁊ iusticie invitā regnabunt p vnū iesū xpm. Itē mēbra debēt cōformari capiti. sz caput nostrū xps viuit in eternū in corpe ⁊ aīa. ad ro. 6. Xps resurgēs ex mortuis iā nō moritꝰ. ḡ ⁊ nos oēs q sumꝰ mēbra eiꝰ resurgemꝰ vt viuamꝰ in eternū. Itē auctes multe noui testa. illud ostendunt. vt patet prima thessal. 4. ⁊ maxime ꝑma chor. 15. c. sez: Si xps predicatur q̄ resurrexit a mortuis: quomodo quidē dicunt q̄ resurrectio mortuoꝝ nō est. q̄n si resurrectio mortuorū nō est: nec xps resurrexit. si aūt xps non resurrexit: inanis est predicatio nostra. inanis est fides nostra. ergo de necessitate fidei est tenere q̄ sit resurrectio. Adhuc aūt pret rōnes. s. positas alie ad hoc inducūt. anima enim se habz ad corpus vt forma dās esse ꝑm essentiā suam: ⁊ est vt pars. Est ḡ cōtra naturalē inclinationē aīe esse extra corpꝰ. qz pars naturaliter est ad totum: sed quod est cōtra naturā nunq̄ est perpetuū: qz est sicut violentū. iō aīa nō poterit in eternū manere a corpore sepata. sed aliquādo reuniet. ⁊ hoc erit resurrectio. Itē naturaliter rēdit quelibet res in suam pfectionē: ⁊ nunq̄ fraudat tota species fine in ēto. sz quelibz aīa separata manēs est aliqd imperfectū cum sit pars. ergo naturaliter desiderat redire ad corpꝰ. ⁊ ita aliquando redibit: ⁊ illud erit resurgere. Itē ex diuina puidētia debet malis pena ⁊ bonis premiū: sz hoīes ex corpore ⁊ aīa constātes peccant aut bene agūt. ergo taliter existētes recipiēt premiū aut penā. Sed in hac vita nec boni accipiūt ꝑmiū bonorū opex: cū potiꝰ ecōtrario boni vt cōmuniter affligant ⁊ calumniā patiant. mali aūt nō soluz nō puniunt: sed potius ipsi bonos premunt ⁊ honorib⁹ fulgent ⁊ ipsi diuitias obtinēt. vt conquerit ꝓpheta. ps. 72. s. Ꝙ bonus isrl. ⁊ Job. 21. ergo opz dari aliā vitam in qua hoīes cōsient ex corpore ⁊ anima: ⁊ ibi recipiant retributionē p bonis ⁊ malis. Causa aūt precipua quare resurrectio fiat est vt reciant hoīes premia aut penas sufficient p eis que gesserunt. aīa ꝙ nō est suppositum: sed operās suppositū est. hoc autē est homo. solus ergo homo est operans bonū vel malū: ⁊ ita ipse debet recipere premiū vel penā. ⁊ tamē homo non est nisi constans ex anima ⁊ corpore. ⁊ hoc non redit postq̄ dissolutum est nisi per resurrectionē. ergo resurrectio corporum est necessaria. ⁊ licz premium ⁊ pena sint causa potissima resurrectionis non resumitur corpus in resurrectiōe vt ipsum recipiat penam vel premiū: quia neutrū per se potest. sed ideo resumitur quia sine illo non potest cōstere homo qui est premiandus vel puniendus. ¶ Si aūt obijciatur q̄ anima recipit penam purgatoriā p malis que hic gessit homo. Dicūt aliqui ⁊ hoc est cōmune dictū. s. q̄ pene purgatorie sunt pene peccatoꝝ venialium. ipsa aūt venialia non dicunt peccata simpliciter: sed magis sunt dispositiōes quedā peccatoꝝ. i. ad peccandum. ⁊ ita pena que eis redditur in purgatorio nō est simpliciter retributio sed dispositio quedā ad vitam eternā. ⁊ loco huius pene respōdet alia ex parte corporis. s. incineratio. Sz dōm q̄ non est ista causa quare sola aīa patiat in purgatorio. sed causa est qz aīa est susceptiua ⁊ nōdū habet corpꝰ. iō ipsa sola patit. ¶ Pro quo sciēdū q̄ sz tota eēntia hoīs nō saluetur in aīa: quia illa est pars speciei: tñ totū esse hoīs inuenit in aīa neq; est aliud esse hoīs q̄ esse aīe. habet enim hoc speciale anima inter ceteras formas. qz cetere forme nō sunt sz sūt id quo res est. ⁊ ibi esse est soli⁹ cōpositi ⁊ nō alicuius partis. anima aūt in q̄tum magis accedit ad diuinā bonitatē ⁊ naturā intelligentiarū habet esse. ⁊ ideo manet post mortē hoīs: qō nō faciunt alie forme. quia nulla manet corrupto cōpositō. ⁊ tamē si ipsa dum est in corpore nō haberet esse: nō haberet illud p separationē cū p sepationē nichil acqrat: sz potiꝰ deberet pdere cum pdat nomē ⁊ ꝺditionē naturalē. s. eē actu partē speciei: et tñ habet esse post sepationē. ḡ bz illud dum est in corpore. ex quo seqt̄ q̄ nō bēat hō aliud eē q̄ eē aīe. nā alꝫ eēnt duo eē: sz ab vno eē dr vnū ens. ḡ a duob⁹ dicerent duo entia. ⁊ sic hō nō esset vnū ens p se. qō falsū ē: sed eēnt duo entia sepata: siue due ypostases vel suppositā. itē qz si aliud esset esse hoīs q̄ eē aīe cōpositio corpis cū aīa eēt accidētalis: qz nō reciperet corpus esse p eē aīe sz p aliud distinctū ab eo. sz cōpositio p accidēs facit ens p accidēs: qō falsum ē. ⁊ ita nō est aliud esse hoīs q̄ eē aīe. ⁊ ob hoc separata anima a corpe totū esse hominis manet ⁊ idē esse numero lz nō maneat idē ens: qz nō manet hō ⁊ tñ opatio debet ꝓpt eē: ⁊ opatiōi bone ⁊ male debet ꝑmiū ⁊ pena. ḡ cū aīa retineat eē totū hoīs q̄ p illud eē opatꝰ est: cōpetet ei ꝑmiū vel pena q̄ p hūanis opatiōib⁹ debet. ⁊ sic non est inconueniēs q̄ aīa recipiat penā purgatoriā ⁊ etiā penā īferni q̄ grauioꝝ est ⁊ dat in retributionē: ⁊ recipiat premiū vite eterne sine corpore existēs cū ipsa sit hās esse totū hūanū. ⁊ illud idem qō bz q opatꝰ est bonū vel malū. Corpus aūt separatū ab aīa neq; patit p peccatis preteritis nec ꝑmiū recipit p bonis actib⁹ eo q̄ nichil sētit neq; pcipit. oz tñ pcipe ad ꝑmium ⁊ ad penā. Sz adhuc dato q̄ corpus sepatū ab aīa p aliquā aliā vim posset sentire ⁊ nō p vim aīe rōnalis sue: nō pateret qcq̄ ō malo neq; suscipet ꝑmiū p bonis ⁊ malis ꝑteritꝫ. rō huiꝰ est qz hō fuit opās ⁊ opabat qz erat. iō non oz puniri ⁊ ꝑmiari nisi hō vel id in quo īuenit illud eē quo hō erat cum opabat. ⁊ tñ in aīa sepata inuenit totū eē hoīs. in corpe aūt nō inuenit eē hoīs neq; aliqd illiꝰ eē: q̄ ꝓpt corpꝰ stati trāsit ad alterā spēm. ḡ corpi etiā sētiēti si eēt possibile nō īfligeret pena neq; daret ꝑmiū post mortē p eis q̄ hō egit. Secꝰ aūt ō aīa ī q̄ reseruat totū eē hoīs. Cū ḡ hoī directe cōpetat ꝑmiū vl pe

D°. 63.

naq̄ ipse fuit opās. ⁊ aīe cōpetat: q̄ in ea reseruaī totū cē hominis. Corpi aūt sepato nō cōpetat: q̄ nō seruaī in eo aliqd ꝺ esse hūano: seq̄ī q̄ q̄ñ pticipauerit esse hūanū pticipet etiaz penā vel p̄miū. ⁊ q̄ p resurrectionē redit corpⁱ ad participationē illiⁱ esse p ꝓsortiū aīe redibit ad ꝓsortiū pene ⁊ p̄mij. Ex quo seq̄ī q̄ nichil noui neqz p̄ter rōnē fit q̄ aīa sepata a corpore patiaī aut p̄mieī: ⁊ corpⁱ tūc neqz p̄mieī neqz patiaī. nā corpⁱ neqz fuit ipsū opās nec aliq̄ñ retinēs esse operātis: sed pticipabaī ei illud esse p ꝓsortiū aīe. iō q̄diu nō ptinuerit ad pticipationē illiⁱ esse nō ptinet ad illud pena neqz p̄miū. Cuz aūt resūptū fuerit ad illā pticipationē p ꝓsortiū aīe īcipiet rursus ptinere ad penā ⁊ p̄miū: sz nūq̄ directe. Ex quo apparet q̄ nō fit q̄si p̄uilegiū aliq̄ corpi q̄ nō patiaī penā purgatoriā cū aīa. aut penā gehēne cū illa añ iudiciū. neqz fit ei p̄iudiciū aliq̄ ꝺ añ dīē iudicij nō recipiat gloriā cū aīa: cū p̄miū ⁊ pena solū ptineāt ad illud ꝓ̄ter ⁊ p ꝓsortiū aīe ⁊ nō directe. ⁊ iō si nūq̄ rediret ad ꝓsortiū nūq̄ cōpeteret ei pena aut p̄miū id est nō solū nō suscipet: sz neqz eēt debita ei. Ex hoc etiā seq̄ī q̄ incineratio nō succedit corpi loco pene purgatorie quā suscipit aīa: q̄ nulla pena ē ei debita. ḡ nō daī ei incineratio ī penā: sz ē ꝺditio nature. q̄ sepata aīa necesse ē q̄ corpⁱ incinereī cū nō sit aliq̄ vis ꝓseruās armoniā illā. Sz ꝺōm q̄ si corpus sp ptineret ad ꝓsortiū aīe sp ptineret ad illud pticipatio pene ⁊ p̄mij. vñ si statī vt hō morīī resurgeret: nō patereī aīa solas penas purgatorias: sz hō viuēs illas patereī. etiā nō eēt aliquo tpe p se btā aīa: sz hō eēt btūs. ⁊ tñ ppī nō ptinere corpⁱ ad ꝓsortiū aīe illo tpe medio nō pticipat penā ⁊ p̄miū. ⁊ tñ sz aīa ꝓuenienī recipiat penā ⁊ p̄miū q̄diu nō est hō eo q̄ ī illa manet eē quo hō erat q̄ñ opabaī. tñ nō ptinet pena ⁊ p̄miū aīe directe ⁊ ppīssime. Primo q̄ sz in aīa reꝑueī eē hominis. i. eē quo hō erat: tñ nō ē ipa opās: q̄ nō erat ipsa suppositū opās sz forma vel ps. ⁊ iō actⁱ nō erat aīe sz hoīs. Secūdo ⁊ p̄cipue q̄ etiā nō fuit ipsa totale p̄ncipiū vl̄ motiuū ad bonas vl̄ malas opatiōes: q̄ hō facit plīma de malo ⁊ bono ppī varias passiōes ⁊ fātasias. i. apitiōe ꝺ bono ⁊ malo. ⁊ tñ aīa vt manet sepata nō retinet aliqd istoz cū solū separeī q̄tū ad ptē rōnalē: nō aūt q̄tū ad aīalē ⁊ naturalē q̄ tñ hz hō. ⁊ iō hoī hñti oīa bec p̄m q̄ fuit p̄ncipiū suarū opationū bonaz vl̄ malaz debeī directe pena ⁊ p̄miū. ⁊ ob hoc vt hō redeat qui bec suscipiat oz fieri resurrectionē. sz interī cū aīa sepata ē recipit ꝺ bono vel ꝺ malo id q̄ cōpetit hoī ppī cām. ṡ. posītā Si obijciaī q̄ vltimū rei est pfectissimū eiⁱ q̄ finis ē optimū rei ⁊ tñ finis est vltimū rei: q̄ post finē adeptū nō moueī ad aliqd: sz pfectissimⁱ statⁱ aīe ē vt sit a corpe sepata: q̄ q̄nto magz deo similaī pfectior ē: sz q̄to est magz sepata ē magis spūalis ⁊ deo cōformis ⁊ sepata ab oī exīnea natura. ḡ sepatio a corpe erit aīe vltimū bonū ⁊ statⁱ eiⁱ. ⁊ ꝓ̄ter ex hoc statu nō redibit ad corpⁱ: q̄ rediret ad fieri īpfectionē sīc si q̄ ē vir efficereī puer. ¶ Ꝺōz q̄ aīe p̄m qd melⁱ est eē sepatā q̄ ꝓiūctā. ⁊ tñ simplicit melⁱ ē ei eē ꝓiūctā q̄ sepatā. p quo sciēdū q̄ aut aīa ꝓiūgīī corpi corruptibili aut īcorruptibili. si vniaī aīa corpi humano īcorruptibili oīno ē melⁱ eam eē ꝓiūctā q̄ sepatā: q̄ si melⁱ ē aīaz sepatā eē q̄ ꝓiūctā boc ē ppī īpedimēta q̄ pstāī ei ex pte corpis: sz corpⁱ īcorruptibile effectū nulla īpedimēta pstat. ḡ p oēm modū ē melⁱ eē ꝓiūctā q̄ eē sepatā. qꝺ pz q̄ impedimēta pstāī ītellectui ex corruptibilitate corpis. nā fatigato organo oz cessare actū ītellectⁱ. sic ꝺz sapīe. 9. corpⁱ qꝺ corrūpīī aggrauat aīaz: ⁊ terrena hītatio depmit sēsū mlta cogitātē. ⁊ idē vult aristo. ſ. ex speculari marcescit aīal corrupto qꝺ dā ītⁱ. Corpⁱ aūt īcorruptibile effectū nlla īpedimēta pstat: q̄ nō fatigāī neqz corrūpīī organa nec speculādo marcescit cū iā nichil ītⁱ corrūpaī. Si aūt vniaī corpi corruptibili ad huc ꝺōm q̄ ceteris paribⁱ melⁱ ē sibi eē ꝓiūctā q̄ sepatā. qꝺ pz q̄ eē p̄m naturā ē bonū cuilibz rei. eē aūt ꝺ naturā vel p̄ter naturā ē male eē. ⁊ tñ aīe ē naturale eē formā corpis ⁊ eē ⁊ mitā illi vt det ei eē p entiā suā. ḡ sepatā eē malū ē ei. ꝺixi aūt ceteris paribⁱ. i. vt nō sit magz btā ex corpⁱ nec misera q̄ in eo sz tātū ꝺ miseria vel bītudīe q̄tū ei naturaliī cōpetē poterat bēat. ⁊ sic meliⁱ ē aīe manē ꝓiūcta corpi corruptibili q̄ talit separatā. tā ppī defideriū naturale admīstrādi corpⁱ: q̄ ꝑter magnā differētiā modi ītelligēdi aīaz sepataz ab aīabⁱ ꝓiūctis: q̄ naturale ē aīe accipe ītellectionē ex sēsu: ⁊ cū fuerit sepata nō hz ītellectiōes pticulariū: sz quādā cognitionē multū vlez ⁊ ꝓfusā. Cū aūt ꝺr q̄ aīa sepata ē deo ꝓformior ⁊ filior cū sit spūs sīc deⁱ. ꝺōz q̄ nō ē verū. ¶ Pro quo sciēdū q̄ cuz similitudo ⁊ ꝓformitas dicāt cōpationē quādā ⁊ nō fiat cōpatio nisi ī vniuocō nō pōt eē ꝓformitas aut similitudo inī nos ⁊ deū nisi īueniaī aliqd vnū ī nob ⁊ deo. ⁊ tñ nō īueniī in nob ⁊ illo aliqd cōe q̄ ꝺ nob ⁊ de illo eq̄lit ꝑdiceī. nec īueniī aliqd cōe deo ⁊ creature q̄ ꝺ eis ꝑdiceī p̄m priⁱ ⁊ posteriⁱ: sz ē aliquid vnū ī deo ⁊ creatura: q̄ꝺ p se cōpetit deo: creature aūt inq̄tū ē a deo. et ita sūt tres mōi īueniēdi aliqd ī plībⁱ. p̄mⁱ ē cū īueniī aliqd eq̄lit ī plībⁱ. ⁊ ista ē ppa vniuocatio. Secūdⁱ ē q̄ñ īueniī aliqd ī plībⁱ ieq̄lit. ſ. p̄m priⁱ ⁊ posteriⁱ. ⁊ iste ē p̄mⁱ modus analogie. Tertiⁱ ē q̄ñ aliqd ē ī plībⁱ: ī vno p se ⁊ totaliter: ⁊ ī alio inq̄tū ab alio dependet. ⁊ iste ē secūdⁱ modⁱ analogie ⁊ ista facit q̄ possit eē cōpatio. et ob hoc inī deū ⁊ creaturā pōt eē ꝓformitas cōpatio ⁊ similitudo: q̄ inueniī aliqd vnū in eis. Hoc supposito ꝺōm q̄ inī deū ⁊ creaturā ē cōpatio et ꝓformitas sz nō penitⁱ p̄m rōnē vnā: q̄ nō ē ibi vnitas vniuocationis: sz analogie mīme. et ob hoc aliqd ē pfectiōis ī deo qꝺ nō ē pfectiōis ī creatura et ecōuerso. Ꝺe p̄mo pz q̄ simplicitas ī deo ē pfectio magna sz nō ī rebⁱ creatz. nā oīa creata sūt cōpositā aliquo mō cōpositiōis. ſ. ex matīa et forma sīc oīa corporalia ex gñe et differētia sīc oīa q̄ cadūt ī p̄dicamēto et hūt ꝓceptū cōpositū et diffiniīī ex actu et potētia sīc oīa q̄ aliqd sūt et aliqd eē pñt. qꝺ cōpetit oīb⁹ creaturis: q̄ inueniī ī eis eē receptū. et iste modus cōpositiōis ex actu et potētia inueniī ī aīabⁱ et angelis q̄ sūt maxīa entia ī rebⁱ creatis. Ꝺōm ḡ q̄ pfectio et nobilitas nō accipiī ī rebⁱ p accedē ad deū p̄m similitudinē vniuocatiōis sz ꝓportiōis cuiusdā cū nō īueniaī aliqd vnū vniuoce dcm ꝺ deo et creatura. sz ē aliqd vnū ī deo p se et totaliter et illud īueniī ī creatura nō p se sz p̄m q̄ illud pticipat a deo. et iō ꝓportionaliī ī rebⁱ erit q̄libz pfecta ꝑz q̄ attīgit cōplemētū nature sue. et tūc q̄libz res erit deo ꝓportionaliī ꝓformior q̄nto naturе sue magz attigerit cōplemētū. iō q̄to aliq̄ res ē pfectior tāto ē magz plurificata. i. plures distinctiōes ī se hñs. et q̄to aliqd magz approp̄inq̄t ad vnitatē ⁊ simplicitatē tāto ē minⁱ pfectū sīc ꝑz ꝺ materia p̄ma. ita ḡ ꝺ aīa: sz q̄ñ sepata ē a corpe ē accedēs magz ad simplicitatē. iō nō ē deo ꝓformior cū minⁱ pfecta fit q̄ñ ē sepata q̄ cū ē ꝓiūcta eo q̄ magz accedit ad pfectionē nature sue. ē enī ei naturale eē ptē hoīs. et iō eē ꝓiūctā dādo eē corpi. ⁊ iō nō ē statⁱ vltimⁱ aīe manē sepatā. vñ seq̄ī q̄ pfectio sua ē q̄ reuniaī: et ita erit resurrectio. ¶ Queritur an resurrectio erit generaliī ꝺ olum hoīum: vel aliquorum specialiter videī q̄ non: q̄ p resurrectionē cōformanī hoīes xp̄o resurgenti. vñ ꝺr p̄ma chor. 15. c. Si xp̄s resurrexit ⁊ nos resurgemus. Sed illi soli debēt xp̄o resurgēti cōformari q̄ portauerūt eius imaginem. quod solū pertinet ad bonos. ergo soli iusti resurgēt. Sed ꝺōm q̄ resurrectio erit generalis: ita vt q̄ cunqz homo fuit ⁊ aliquādo vixit ⁊ mortuⁱ est debeat resurgere. Et pz p̄mo: q̄ hoc ꝺr Jo. 5. c. Dēs q̄ in monumētis sūt audiēt vocē filij dei. ⁊ q̄ audierint viuent. ergo oēs mortui resurgēt. Secūdo q̄ prima chor. 15. c. ꝺr: Dēs quidē resurgemus: sed nō oēs īmutabimur. ergo resurrectio cōis est. Tertio q̄ cā precipua resurrectiōis posita est p̄cedēti. q. vt hoīes recipiāt penā vel p̄miū p operibⁱ. sed nemo est q̄ non debeat recipere penā vel p̄miū siue paruulus siue adultⁱ. q̄ adulti ex ppīis actibⁱ habēt penā vel p̄miū. paruuli aūt ex fi

Q⁹. 69.

de eis infusa recipiūt premiū: vel ex pctō originali qō incurrērūt recipiūt penā. ergo oīb⁹ est necessaria resurrectio. Quarto qz quādocūqz rō alicui⁹ pprietatis cōuenientis individuo sumit ex natura speciei. oportet illā inueniri similiter in oīb⁹ individuis eiusdē speciei. tale aūt est de resurrectiōe: qz ex desiderio beatitudinis qō est totius humane speciei. ⁊ nō potest cōpleri in hac vita fuit sumpta vna ratio resurrectiōis. ⁊ alia ex cōditiōe aīe que est ps ⁊ impfectū qñ est separata: q̄ etiā sumit ex natura speciei. etiā qz aīam sepatā esse a corpore ē contra naturā aīe. ⁊ ita est quasi violētū: ⁊ iō nō durat. Sed ista competūt toti speciei equaliter. ergo si aliqs homo resurget oīs hō resurget. dato enī aliquo qui nō resurgeret manerent oīa inconuenientia in illo q̄ circa oēs homines si nemo resurgeret. Et ita planū est qp oēs homines resurgēt. ¶ Ad argumentū aūt dom qp ex resurrectiōe xpi pbat resurrectio nra ⁊ nos cōformamur ei p resurrectionē. neqz resurgūt nisi q illi⁹ similitudinē portauerūt: sz xpi similitudinē duplr gerim⁹ sm qp xps duo habet in qbus possimus eū imitari. Primū ē ipsa veritas nature. secūdū est gratie plenitudo. Quātū ad pmū oēs homines gerūt imaginē xpi: qz in oīb⁹ est veritas humanitatis. imaginē q̄tum ad secūdū gerūt soli boni: ⁊ tñ resurrectio ptinet ad cōditionē nature cum necessitas ei⁹ pbet ex eis que cōpetunt toti speciei: vt oīsum est p̄cedēti. q. etiā quia per resurrectionem nō vita gratie. sed vita naturalis reparat. ergo q̄tuz ad oēs q gerūt xpi imaginē q̄tum ad nature veritatē erit resurrectio. Sed boni cum gerāt imaginē xpi q̄tū ad grām nō solū resurgēt ad vitā nature: sed etiā ad vitā glie. ¶ Queritur circa resurrectionē vtrū resurrectio sit naturalis. ¶ Dom qp resurrectio nō est naturalis sz miraculosa nisi accipiat natura le large ⁊ sm qd. qō pz; qz a priuatiōe in habitū nō est regressus sm naturā. sed mors est priuatio vite. ergo resurrectio p quā est reditus ad vitā nō est naturalis sz miraculosa. Secūdo qz quecūqz sunt vni⁹ speciei habēt vnū modū determinatū vni⁹ speciei qp modus originis sit vnus. ⁊ ideo aīalia q̄ gignunt ex putrefactiōe ⁊ que gignunt ex semine nūq̄ sūt eiusdem speciei. vt ait cōmentator. 8. ethicor. sed naturalis modus quo homo oritur est generatio ei⁹ ex simili in specie: qō in resurrectiōe nō est. ergo resurrectio nō erit naturalis. ¶ Cōsiderādū tñ amplius circa hoc vt videat an sit naturalis resurrectio totaliter vel sz aliqd: aut nullo mō qp mot⁹ siue actio aliqua se hz triplr ad naturā. Primus modus est qp est aliqs mot⁹ vl actio cuius neqz natura est principiū nec termin⁹. ⁊ talis mot⁹ vel actio nō cōmunicat cum natura. Et iste mot⁹ vel actio fit duplr. Aliqñ a principio totalit supnaturali: sicut est glorificatio corporis. nam si principiū est supnaturale nō est naturale. Et ita est in glorificatiōe corporis: qz solus de⁹ hoc facit qui per se agēdo est cā supnaturalis. Etiā ex termīo in quē patet. qz terminus istius mot⁹ est glia corporis: sed gloria nō est naturalis corporib⁹: qz sm illam accipiūt impassibilitatē. agilitatē. claritatē. subtilitatē. que nō sunt naturalia corporib⁹. aliquando fit ille mot⁹ ab alio principio q neqz est naturale neqz supnaturale: sed violētū ⁊ cōtra naturā. sicut pz in motu lapidis ad sursum. nam hic principiū nō est naturale sed extra naturā. termin⁹ quoqz nō est naturalis: qz terminat mot⁹ iste ad quietez violentā. Secūdus modus est qñ est mot⁹ vel actio cui⁹ terminus ⁊ principiū est natura. sicut in motu lapidis deorsū cum a nullo impellit. principiū enī est ibi natura cum a principio intrinseco fiat. termin⁹ quoqz est natura: qz gelicit in loco sibi naturali. ſ. infra. Tertius modus est qñ ē mot⁹ cui⁹ principiū nō est natura. ⁊ tñ termin⁹ est natura. ⁊ hoc fit duplr. vno mō qp principiū sit supnaturale: vt in illuminatiōe cecorum ⁊ in curatiōe paralyticorum ⁊ ceterorum languidorum a deo facta. nā principiū est ibi supnaturale: sz termin⁹ ē naturalis: qz illuminatio ceci terminatur ad visū ei⁹. sz visus aliqd naturale ē. sic ⁊ in curatiōe dicta languidorum. nā principiū ē supnaturale. termin⁹ aūt ē sanitas q̄ est aliqd naturale. Aliqñ aūt fit hoc p principiū qō nō ē supnaturale sz partim artificiale ⁊ partim naturale. vt pz in acceleratiōe florum ⁊ fructuū. nā qp cursu nature producit in determinatz tpib⁹ ⁊ mēsib⁹ pōt p artificiū aliqō approximādo certo mō res naturales deducere ad cē in paucis horis vl diēb⁹. nā hic est principiū nō naturale cū p artē fiat talis approximatio quā natura facē nescit nec pōt ⁊ accelerat qō natura non poterat ita breuit producē. termin⁹ aūt est naturalis: qz flores ⁊ fructus: qz illi idē flores ⁊ fructus q p artificiū accelerāt producerēt sm naturā: sz in lōgiori tpe. Quart⁹ mod⁹ nō pōt inueniri. ſ. qp alicui⁹ mot⁹ sit principiū natura ⁊ termin⁹ nō sit natura. ē enī hoc impossibile. ⁊ rō ē: qz principia naturalia sūt ad determinatos effectus diffinita vltra quos nō se pñt extendē. iō exīte principio naturali nccio ē seq id qō exigit illud principiū naturale. Est enī impossibile qp sequat ex illo principio aliqd ad qō nō se extendat virt⁹ illi⁹ principij. Sz qcqd ē ad qō se extendit illud principiū est naturale. q̄ qcūqz termin⁹ iducit⁹ p motū a principio naturali factus erit nccio naturalis. Et iō iste mod⁹ q̄rt⁹ nō pōt inueniri. Opatio aūt vel mot⁹ primi modi nō pōt dici aliq̄ter naturalis qz nichil ō natura vel ō naturali hz. cū natura i motu ex duobus dicat. ſ. ex principio ⁊ termīo. ⁊ ō neutrū ē naturale. sz vocabit iste mot⁹ aliqñ supnaturalis vel miraculosus vt si fiat a principio supnaturali vt dcm ē ō glificatiōe corporis. aliqñ aūt vocabit mot⁹ violētus: vt si fiat a principio agēte p̄ naturā: vt si motu lapidis ad sursū. ⁊ sz vterqz istorum duorum motuū nichil hēat ō naturali: qz neqz principiū neqz terminū. tñ vn⁹ vocat p naturā ⁊ ali⁹ nō. glificatio. n. corporis nichil hz ō naturali: ⁊ tñ nō ē p̄ naturā. ⁊ rō ē qz p illū pficit natura: ⁊ tñ appetit⁹ pfectionis in gñali ē in oīb⁹ entib⁹. iō sz nō sit appetit⁹ illi⁹ pfectiōis sm naturā; qz ex principijs speciei nō pōt deduci ad talē pfectionē: tñ nō repugnat nature: sz potiꝰ eā meliorē reddit. iō ē verū qp ille mot⁹ nullo mō ē naturalis: ⁊ tñ nō ē p̄ naturā. motus aūt lapidis ad sursū nō ē naturalis: qz nichil hz ō naturali. i. neqz principiū nec t̄minū: ⁊ isup ē p̄ istētionē nature ⁊ p̄fectionē ei⁹: qz lapis intendit manē iferi⁹: ⁊ pficit ibi ⁊ ꝓseruat ppt eē locū naturalē. supra aūt eē nō ꝓuenit sue pfectiōi sz potiꝰ repugnat. Opatio aūt vel mot⁹ secūdi modi ē pure ⁊ simplr naturalis: qz ex vtroqz ē naturalis. ſ. ex principio ⁊ t̄mīo. ⁊ nichil vltra relingit qō faciat ad eē naturale. Opatio aūt vl mot⁹ tertij modi nō pōt dici simplr naturalis sz solū hz qd. ſ. inq̄tū pducit ad id qō ē sm naturā: ⁊ tñ nō p illud qō ē naturale vel sm naturā. Sz dicet simplr miraculosa vel artificialis vel aliq̄liter violēta. ō primo vt illuminatio cecorum. ō secūdo vt acceleratio florum. ō tertio vt si ab intrīseco ipellat lapis deorsū. nō enī poterit vocari iste mot⁹ simplr naturalis: qz nō incipit a principio intrīseco nec etiā totalit p̄ naturā: cū passū ꝓferat vim ⁊ t̄min⁹ mot⁹ sit naturalis: ⁊ tñ ad violētū simplr regrit qp principiū sit ex⁹ ⁊ nō ꝓferat passū vim. 3. ethico. c. primo. ē q̄ aliquo mō naturalis: ⁊ aliquo mō violēt⁹ ⁊ nō naturalis. De resurrectiōe dom qp ptinet ad opationē vel motū tertij modi. nā principiū nō ē ibi naturale sz dīnū. termin⁹ tñ ē naturalis: qz termīat resurrectio ad vitā ⁊ vita ē naturalis hoī cū naturalit etiā vita det p gñationē. ⁊ iō resurrectio nō pōt vocari naturalis. neqz tñ ē violēta neqz artificialis: sz ē miraculosa. Circa hoc tñ magis ꝓsiderādū qp naturale ōr qō ē sm naturā. sm naturā aūt eē ōr hīs naturā ⁊ ea q̄ sequūt naturā. vt pz. 2. ethi. ⁊ iō mot⁹ nō pōt dici ppe naturalis nisi ei⁹ principiū sit natura; qz nō hz talis mot⁹ ea q̄ sequūt naturā. i. nō ē sm illa. ō resurrectiōe aūt dom qp nō pōt natura eē principiū ei⁹ q̄tus resurrectio terminet ad vitā q̄ē naturalis. i. poterat aliter hī naturaliter vt p gñationē. nullū enī principiū resurrectiōis pōt eē in natura. iō nō ē naturalis. nullū enī principiū resurrectiōis ē in natura nec respectu coniunctionis aīe ad corp⁹ q̄ est q̄si forma intēta p resurrectionē. neqz respectu dispositiōis vltīe q̄ est necessitas ad talē ꝓiunctionē. ⁊ ratio est qz talis dispositio non potest induci a natura nisi determinato modo. ſ. p viā gñatiōis ex semine. alius aūtē modus non est qō patz qz nullus homo pōt produci naturaliter ad se nisi fic

Q°. 70.

ꝛ tñ in resurrectione fit vnio ꝓncipiorũ ꝛ vita sequit. sicut in generatiõe vniunt ꝓncipia ꝛ sequit vita. ꝙ talis dispositio q̃lis in resurrectiõe fit in corpe nõ poterat fieri naturalit nisi p viã generatiõis ex semĩe. Et ita nullũ ꝓncipiũ actiuũ est in natura qõ possit facere vniones vel ꝓiunctionẽ aĩe ꝛ corpis. Sic nec etiã dispositionẽ vltimã corpis ꝑm quã fit aptũ vt aĩa sibi immediate vniat. ꝛ ꝓsequẽter nec est potẽtia passiua ad talẽ vnionẽ naturalis. ꝛ ita resurrectio nõ poterit eẽ motꝰ naturalis. vñ etiã si ponit aliq̃ potẽtia passiua ex pte corpis seu etiã inclinatio quecũqz ad aĩe ꝓiunctionẽ nõ est talis q̃ sufficiat ad rationẽ motꝰ naturalis. qz nec est ibi ꝓncipiũ actiuũ naturale nec passiuũ. iõ simplicit loquẽdo resurrectio est miraculosa. ꝛ nõ naturalis nisi ꝑm qd. ꝛ tñ nõ est ꝑ̃ naturã sed potius naturã pficit Circa qõ ꝑñt assignari q̃tuor gradus. q̃dã enĩ sunt ꝑ̃ natnrã. alia sũt nullo mõ naturalia. ꝛ tñ nõ sũt ꝑ̃ naturã alia sũt nõ naturalia simplr: ꝛ tñ ꝑm qd sũt vel ꝑñt dici naturalia. alia sunt pure naturalia. ꝓma sunt in qbus neqz ꝓncipiũ motꝰ nec terminꝰ sũt naturalia. ꝛ insup est motꝰ ille ꝑ̃ inclinationẽ patiẽtis ꝛ hoc vocamꝰ violentũ qz passũ nõ ꝓfert vim. z. ethi. c. 1. Secũda sũt in qbus nec ꝓncipiũ nec terminꝰ motꝰ sunt naturalia ꝛ iõ ipsa nullo mõ sunt naturalia: ꝛ tñ nõ sũt ꝑ̃ inclinationẽ nature. ĩmo potiꝰ naturã pficiũt: ꝛ ita ẽ glorificatio corpoꝝ: nã nec ꝓncipiũ nec terminꝰ sũt natura. ꝛ tñ qz natura magꝭ pficit cũ corpꝰ glorificat. nõ ẽ motꝰ glificatiõis corpoꝝ violẽtꝰ ꝫz nõ sit aliquo mõ naturalis. Tertia sũt q̃ hñt aliqd scõz naturã ꝛ aliqd nõ. ſ. hñt terminũ naturã ꝫz nõ ꝓncipiũ sicut ẽ illumĩatio cecoꝝ ꝛ resurrectio mortuoꝝ vt supra dictũ est. ꝛ talia simplr vocãt nõ naturalia vel miraculosa: ꝛ tñ ꝑm qd ꝑñt vocari naturalia: ꝛ tñ illud nõ sufficit ad vocãdũ ea naturalia. Quarta sunt oĩa q̃ hñt tã ꝓncipiũ q̃ terminũ ꝑm naturã vt oẽs alterationes corpoꝝ siue ab intrinseco siue ab extrinseco factis p alia agẽtia naturalia. ¶ Quer. Q°.71. ſlan resurrectio xpi sit cã resurrectionis nr̃e. ¶ Dõm ꝙ oportet poni resurrectionẽ xpi esse causã resurrectiõis mortuorũ aliquo mõ: qz illud qõ est ꝓmũ in quolibet genere est causa eoꝝ oĩum q̃ postea sũt. 2. metha. ꝛ tñ xps rõe corporalis resurrectiõis dicit ꝓmicie dormiẽtiũ. 1. chor. 15. ꝛ dicit ꝓmogenitꝰ mortuoꝝ apoca. 1. c. ꝙ resurrectio xpi est cã resurrectiõis mortuoꝝ. Scõo qz resurrectio xpi magis ꝓuenit cũ nr̃a resurrectiõe corpali ꝙ cũ resurrectiõe spũali q̃ est p iustificationẽ. qz resurrectio corpalis xpi ꝛ nr̃a vnio cant. vtraqz. n. est resurrectio hoĩs ꝛ reunio aĩe ꝛ corpis. Et vtraqz miracul ꝺsa. ꝛ tñ resurrectio xpi corpalis est cã nr̃e iustificationis q̃ est spũalis resurrectio. ad Ro. 4. c. ſ. resurrexit xps ꝓpter iustificationẽ nr̃az. ꝙ est causa nr̃e resurretionis corporalis a fortiori resurretio xpi. Circa hoc ꝓsideradũ ꝙ xps dicit mediatoꝛ dei ꝛ hoĩuz rõe humane nature ꝛ non diuine. nõ qz hõ est sed qz humanitatẽ accepit. nã sicut deus extremuz est: ita ꝛ homo est extremũ. ꝫz xps rõe humanitatis est mediatoꝛ. i. qz cũ esset deus ab eterno accepit humanitatẽ q̃ nõ erat sibi naturalis ꝛ factꝰ est verus hõ. factꝰ est mediatoꝛ dei ꝛ hominũ. i. suꝑpositũ vel ꝑsona media inter istas duas naturas. nã deꝰ absolute sumẽdo solũ habet deitatẽ. hõ aũt solũ humanitatẽ. xps vero vtrunqz. Sed tũc diceꝛ q̃re potiꝰ ꝓpt humanitatẽ dicit mediatoꝛ ꝙ ꝓpter diuinitatẽ cũ vtrũqz sit extremũ. Dõm ꝙ verũ est. ꝛ tñ xps est mediatoꝛ qz vtrũqz habet qd aũt fuit cã accipiẽdi vtrũqz. est dõm ꝙ humanitas. nã xps naturalit ꝛ ab eterno erat deus ꝛ q̃diu erat: solũ deꝰ erat extremũ. ex tpe aũt ꝛ volũtarie factꝰ est hõ. iõ p assũptionẽ nature humane factꝰ est mediatoꝛ ꝛ nõ p naturã diuinã. ſtã q̃ habuit naturã diuinã qõ fuit p eternã generationẽ a ꝑre nondũ erat mediatoꝛ. cũ aũt habuit naturã humanã statĩ fuit mediatoꝛ. ꝙ ratione humane nature dicit xps mediatoꝛ. eẽt aũt ecõtrario si aliqs q semp fuisset hõ incipet esse deꝰ. ita ꝙ humanitas assumeret diuinitatẽ diceret ille mediatoꝛ dei ꝛ hoĩum ꝓpter naturã diuinã. hoc tñ si posset humana natura assumere diuinã qõ nõ ẽ possibile. est ꝙ xps mediatoꝛ dei ꝛ hoĩuz ratiõe humane nature: ꝛ nõ diuine. ex quo sequit ꝙ cũ ab extremis ad extrema nõ fiat defluxꝰ nisi p media. ꝙ oĩa diuina dona q̃ a deo in hoĩes descendũt ꝓueniũt vel deriuant mediãte xpi humanitate. sed resurrectio nr̃a ꝓuenit ex dono diuino. i. p humanitatẽ xpi descẽdit. Et sicut a morte corpali nõ possumꝰ liberari nisi p gr̃e donũ diuinitꝰ datũ: ita nec a morte corporali nisi p resurrectionẽ diuina ꝟtute factã. ꝛ iõ sicut xps p micias gr̃e suscepit. qz datꝰ est ei spũs. ꝛ nõ ad mensurã. et gr̃a eius est cã nr̃e gr̃e. qz de plenitudine eiꝰ oẽs accepimꝰ gr̃az ꝙ gr̃a. ioh. 1. c. ita et in ipso inchoata est resurrectio: et sua resurrectio erit cã nr̃e resurrectiõis. sicut gr̃a sua ẽ cã gr̃e nr̃e. Nã sicut in gr̃a xps habet ꝓmicias ita et in resurrectiõe. ipse. n. dicit ꝓmicie dormientiũ. i. resurgẽtiũ de dormiẽtibꝰ. est enĩ xps cã nr̃e resurrectiõis ꝙ omnẽ modũ quo resurrectio habet aliq̃ causã. nã xps inq̃tũ deꝰ est cã est equoca resurrectiõis nr̃e qz hõ resurgẽs nõ est silis deo in natura. xps aũt inq̃tũ deus ꝛ homo est cã ꝓxima ꝛ vniuoca nr̃e resurrectionis. cã aũt vniuoca agens ꝓducit effectũ in silitudinẽ sue forme. ꝛ iõ non est solũ cã efficiẽs sed exẽplaris respectu illiꝰ effectꝰ. ꝛ qz cã exemplaris habet silitudinẽ in forma ad rẽ exẽplatã. ista aũt silitudo attẽdit duplicit. qñqz. n. forma ꝙ quã attẽdit silitudo ageẽtis ad effectũ est directe ꝓncipiũ actionis q̃ ꝓducit ille effectꝰ sicut calor in igne calefaciẽte. nã calor in igne calefaciẽte est cã exẽplaris ꝛ cã efficiens caloris ꝓducti in calefacta re. qz calor in re calefacta silat calori in re calefaciente. ꝛ est calor ignis directe ꝓncipiũ quo ꝓducit calor ĩ re calefacta. qñqz aũt forma illa ꝫz q̃ attẽdit silitudo nõ est ꝓncipiũ ꝓmo ꝛ p se illiꝰ actiõis qua effectꝰ ꝓducit: ꝫz ꝓncipiũ illius forme est directe ꝓncipiũ quo p se ꝓducit effectꝰ. sicut si homo albus gigneret hoĩem albũ albedo generãtis nõ est ꝓncipiũ generationis albedinis geniti actiue. ꝛ tñ albedo generãtis dicit cã albedinis generati. qz ꝓncipia albedinis in generãte sũt ꝓncipia faciẽtia albedinẽ in generato. ſ. frigiditas q̃ facit hoĩez albũ simul cum alijs dispositionibꝰ facit q̃ genitꝰ ex semine illiꝰ fit albꝰ in q̃tum ea dẽ ꝓncipia trãsmittunt ad generatũ. ita ꝙ de resurrectiõe xpi. dicendũ est ꝙ est cã nr̃e resurrectiõis. nõ qdẽ ꝓmo mõ sicut calor ignis est cã caloris in generato ꝛ est directe ꝓncipiũ actiõis illiꝰ. Sed sicut hõ albꝰ gignit hoĩez albũ. ſ. ꝙ licet ipsa resurrectio xpi nõ suscitet nos vl nõ fit ꝓncipiũ quo nos suscitamur ipm tñ qõ in xpo est q̃ est cã vniuoca nr̃e resurrectiõis agit ad nr̃az resurrectionẽ. ſ. virtus diuinitatis xpi q̃ est cõis ei ꝛ pri. ꝛ fuit illa virtꝰ etiã cã resurreetiõis xpi. sic dicit ad roma. 8. c ꝙ suscitauit ihm a mortuis viuificauit mortalia corpa nr̃a vt tñ aliq dicũt ipsa resurrectio xpi virtute diuinitatis adiuncte est cã q̃si instrumẽtalis nr̃e resurrectiõis. sicut xpi humanitas erat q̃si organũ opationũ diuinitatis eiꝰ in carne sua vt dicit damas. tñ meliꝰ dicit ꝙ sit cã exẽplarz vl efficiẽs mõ supra posito. ꝛ est cã ad inferendum. ita. n. arguit aplus. 1. chor. 15. si xps resurrexit ꝛ nos resurgemꝰ. ¶ Quer. Q°.72. vlteriꝰ ō voce tube q̃ audiet in resurrectiõe an sit cã resurrectiõis nr̃e. ¶ Dõz ꝙ vox tube aliquo mõ agere asserit ad resurrectionẽ. ꝓmo qz ꝓma thessa. 4. c. dicit ꝙ dñs in tuba descẽdit ō celo ꝛ mortui q̃ in xpo sunt resurgẽt ꝓmi. ꝛ tñ tuba nõ poneret ibi nisi aliqd ꝓferret ad resurrectionez q̃ ꝓfert. Scõo qz iohãnis. ſ. c. dicit ꝙ q̃ in monumẽtis sunt audient vocẽ filij dei ꝛ qui audierint viuẽt. ꝛ ita videt ꝙ illa vox ad vitã agit quã intendit resurrectio. Sed illa vox est que dicit tube. q̃ vox tube agit ad resurrectionez. ¶ Circa hoc tñ dicendũ ꝙ aut accipit agere ad resurrectionẽ stricte aut large. Si ꝓmo mõ nichil agit ad resurrectionẽ nisi diuina virtus q̃ illã causat: nã resurgere ꝓprie est reuniri aĩaz corpi formalit. p qõ est vita: ꝛ istud est miraculũ Sed miraculũ nõ ꝑt fieri nisi ĩmediate a deo. iõ ad resurrectionẽ fic nõ agit vox illa. accipiẽdo autẽ large ad resurrectionẽ ꝓut est egere ad quosdã apparatꝰ vel solẽnitatẽ resurrectionis poterit agere vox tube. Sed tũc dicũt aliq ꝙ ista vox tube erit vox xpi ad lr̃az resurrectionẽ imperãtis. Alij dicũt ꝙ

nichil aliud erit nisi q̄dā ꝓsentatio ettidēs filij dei ī mūdo. de q̄ j. 24. c. sic̄ fulgur erit ab oriente ⁊ paret in occidēte, ita erit aduentꝰ filij hoīs. Grego⁹. n. dicit q̄ tubā sonare nichil aliud ē quā mūdo vt iudicē filiū dei demōstrare. Sz mag⁹ videt dōz q̄ sit verē vox xp̄i vocātis mortuos ad resurrectionē: vel iubētis eis resurgere. q̄ Jo. 5. dicit expsse q̄ oēs q̄ ī monumētis sūt audiēt vocē filij dei. ⁊q audierīt viuēt. ḡ realit̄ erit ibi ali q̄ vox xp̄i. ista vox aliq̄ vocat clamor aliq̄ vox: aliq̄ tuba. ō ꝑmo. j. 25. c. media nocte clamor factꝰ est. ⁊ accipit̄ de clamore ad resurrectionē ⁊ iudiciū. ō scō Jo. 5. audiēt vocē filij hoīs de tertio. 1. thesa. 4. Clamor autē vocat̄ q̄ est vox excitās ād iudiciū. nā ꝑcones clamāt vt ad iudiciū cōpellāt hoīes clamā do. ita ⁊ illa vox ad resurrectionē ⁊ iuditiū dilpōit. q̄ ista simil erūt ió clamor bñ dicit̄. Dicit̄ aūt vox a ꝓpetate sua q̄ vocat i. p cā vocant̄ hoīes vt resurgāt. ⁊ q̄ ē xp̄i hoīs. locutiōes āt voces dicunt̄: q̄ est sonꝰ articulatꝰ ⁊ cū intentiōe signādi plat⁹. Tuba aūt ōrno mō ꝓpter magnitudinē vocis. nā fortior vox formar̄ in tuba q̄ solo ore hūano possz formari. ⁊ q̄ illa vox erit tāta q̄ vbiq̄ terrarū ⁊ marū audiet. vbicūq̄ fuerit aliq̄ ꝑtinēs ad resurrectionē. ḡ tuba ōr. ⁊ ista videt ee cā potior. Alio mō pōt vocari tuba ꝓpt̄ silitudinē vsus tubarū ve terꝫ testamēti: nā deꝰ iusserat fieri duas tubas argēteas ductiles ⁊ in eis clāgebat̄ ad ꝙuocādū in cōciliū ⁊ ad pliū ⁊ solēnitates epulas ⁊ gaudiū. Nume. 10. c. ita aūt vox illa xp̄i cōuocabit resurgētes ad cōciliū iudicij cū qdā debeāt iudicare ⁊ alij iudicari: ⁊ oē rectū iudiciū ex ꝑcōsillat̄ ꝓcuret etiā vocabit ad pliū. q̄ erit tūc pliū quo orbis terrarū pugnabit ꝓ deo cōtra insensatos Sapi. 5. c. vocabit etiā ad solēnitates ⁊ epulas vite eine btōs. nā illi māducabūt panē in regno dei. luc. 14. ⁊ edēt atq̄ bibēt sup̄ mensā xp̄i luc. 22. c. ⁊ tñ ꝑcedēs modꝰ accipiendi tubā melior est. Nūc ꝙ quocūq̄ istorū modorū accipiat vox tube aget ad resurrectionē. Si. n. accipiat̄ ꝓ apparitōe xp̄i dicēdū q̄ illa faciet aliqd in quātū bēbit vim ī pertj ⁊ ei apparēti statim obedient omnia vt mortuos suos reddant. scz. vt terra det mortuos suos ⁊ mare det mortuos suos. accipiendo etiā ꝓ voce xp̄i aliquid ꝓfert in quātū ei iubēti oīa obediēt ⁊ licz vt⁹ sua realiter faciat resurrectionē q̄ tñ ad plationem vocis
Q°. 73. statī seq̄t resurrectio videt aliqd agere vox. ¶ Querit̄ an possit per rationem naturalē oñdi generalē resurrectiōz hoīuz eē futurā. ¶ Dōz q̄ ad hoc iuasiones multe sunt. vt tactū ē s. ⁊ tñ ꝓbatio solida ex natura q̄ simplr̄ ꝙcludat nō ē: ↄ ió quā tūcūq̄z aliq̄ suasio videat minima sp dubitatio manet. ió nullꝰ ō pharisēis tenuit positionē neq̄z opinionē saltē q̄ eāt resurrectio. ⁊ tñ si resurrectio debz aliq̄liter ostendi per rationem naturalē oportet argui ex forma specifica hoīs ⁊ ex actu ꝓpo cōpositi ⁊ ex his aliqd suadet. vt si arguat̄ sic. aīa rōnalis est forma specifica hoīs. aīa rōnalis ē īmortal⁹ ⁊ incorruptibil̄. ḡ nō manebit in eternū eē corꝓ cū sit forma ⁊ eē: ei violentū manere eē corpa. ſz redditio illa ē resurrectio ḡ resurrectio nō ē ponēda est. ⁊ tñ ista rō nulli de pbis vila fuit ꝙcludēs. tñ q̄ aliq ignorabāt īmortalitatē aīe. ⁊ si illa corrūpit̄: ipossibile ē eē resurrectionē. tū q̄ ꝙcessa īmortalitate nō putabāt eē aliq̄ potētiā q̄ rursus vniret aīaz corpi. cū orgāizatione corpis quo disponit̄ ad susceptionē aīe: solū putēt posse fieri ex semīe ⁊ non ex collectiōe puluerū. ⁊ similes difficultates habebāt de qb⁹ dictū ē. s. ⁊ ió nemo phariseoꝝ asserit futurā resurrectiōz: neq̄z nos tenem⁹ eā q̄si naturalit̄ ꝓbatā. ſz q̄si ex fide creditā ⁊ ē vi⁹ ō articul⁹ fidei. ex quo appet q̄tū excedat fides nr̄a phiaz ⁊ quātā gr̄am fecerit nob bñdictissim⁹ ihs q̄ nos de fine nr̄o ⁊ ꝛba btitudīe ⁊ ꝓpetuitate vite ⁊ resurrectiōe certissimos reddidit cū nō solū ad hec ſz etiā ad inuenīendā īmortalitatē aīe vix ingeniosissimi apud phos ⁊ magno habūdāte ſ ocioꝝ eru
Q°. 74. diti doctrinis puenīt. vt dicit aug⁹. 13. de tri. c. 9. ¶ Querit̄ circa tps resurrectiōis an fit in fine scī ⁊ an oēs simul resurgāt ¶ Aliq̄ dicūt q̄ nō dz fieri resurrectio vsq̄z ad finē scī vt oēs simul resurgāt. q̄ maior ē ꝙuenīētia capitis ad mēbra quā mē brorū ad inuicē. ſz xp̄s ē caput nr̄m ⁊ nos inuicē sum⁹ mēbra. ḡ magis q̄s nr̄m dz imitari xp̄z quā q̄libz aliū. ſz xp̄s nō distulit resurrectionē suā vsq̄z ad finē scī vt cū oīb⁹ resurgeret. ḡ neq̄z nr̄a resurrectio vsq̄z illuc differet vt oēs resurgam⁹ simul. Scō q̄ resurrectio capitis est cā resurrectiōis mēbroꝝ ſz resurretio quorūdā mēbroꝝ nobiliū ꝓpter ꝓpinqtatē ad caput nostrū nō est dilatata vsq̄z ad finē scī sicut pie de mr̄e xp̄i credit̄. ḡ ⁊ ceteri quāto fuerūt xp̄o p gr̄az ꝓpinquores: tanto resurrectio eoꝝ magis accellerabit̄. Tertio q̄ stat⁹ noui testamenti pfectio. ē ⁊ pfecti⁹ gestat imaginē xp̄i q̄ stat⁹ veteris testamēti cū lex haberet vmbrā futurorū bonorū ⁊ nō imaginē nūc aūt est imago ad hebre. 10. c. etiā cōpabit̄ lex ad nouū testamētū sicut paruul⁹ exñs sub tutorib⁹ ⁊ auctoribus ad virū pfectū. ad gala. 4. ⁊ tñ q̄dē pr̄es veteris testamēti surrexerāt simul cū xp̄o. j. 27. multa coꝝpa sctōrū q̄ dormierāt surrexerūt ⁊ apparuerūt multis. ḡ a fortiori nō debz resurrectio oīuz patrū noui testamēti differri vsq̄z ad finē scī. Quarto ꝑz q̄ post finē scī nō erit aliqs numer⁹ ānorū. q̄ nō erit tps ⁊ potissime q̄ nō erit dies ⁊ nox manētib⁹ astris sine motu ⁊ cām post resurrectionē mortuorū cōputant̄ multi ām vsq̄z ad illā resurrectionē. apoca. 20. c. ōr enī vidi aīas decollatorū ꝓpter testimoniū ihesu ⁊ verbū dei: ⁊ seq̄t̄ vixerūt ⁊ regnauerūt cū xp̄o mille ānis ⁊ ceteri mortuorū nō vixerūt donec ꝙsumarent̄ mille āni ḡ nō differet̄ resurrectio oīuz vsq̄z ad finē mūdi sed qdā multo tpe ante alios resurgēt ⁊ nō oēs simul. ¶ Dōm q̄ sicut resurrectio oīuz erit generalis ita vt nemo sit q̄ nō resurgat vt oñiuz est. s. ita etiā erit simultanea vt nō precedat resurrectio quorūdā ad resurrectionē aliorū. ſz hoc nō possz fieri nisi differret vsq̄z ad finē ſculi. q̄ vsq̄z ad illud tps temp crunt aliq̄ viuētes q̄ morituri sunt ⁊ postea reuiuiscāt. ergo vsq̄z ad finē ſculi differēda est vt oēs simul possint resurgere. Et patz ꝑmo q̄ Job. 14. dicit̄ hō cū dormierit nō resurget donec atterat celū nō euigilabit neq̄z cōsurget de sōno suo. ergo resurrectio nō erit alicui⁹ hoīs quousq̄z atterat celū: ſz celū atteret cessādo ab effectu quē cāt in his inferioribus⁹ vt dictū est. s. hoc aūt nō erit vsq̄z ad finē scī q̄n cessabit motꝰ. ergo vsq̄z tūc nemo resurget. ⁊ ꝓinter simul resurgēt oēs hoīes. Scō patet q̄ apostol⁹. ad hebre. 12. c. dicit ō illis q̄ ꝓbati inuēti fuerūt in simonio xp̄i fidei. q̄ nō receperunt rem ꝓmissionē. i. plenā corꝓis ⁊ aīe btitudinē ⁊ iubdit̄ ibi cā. s. deo aliqs melꝰ ꝓ nobis ꝓuidente ne sine nobis ꝙumarēt̄. i. pficerent̄ ⁊ dicit gloſa. vt in cōi gaudio oīuz fieret maꝰ gaudiū singulorū. ista aūt ꝙumatio: vel pfectio erit ī glorificatiōe corꝓoꝝ. q̄ xp̄s reformabit corꝓ⁹ humilitatis nr̄e ꝓfiguratū corpi claritatis sue ad phi. 3. c. ergo nō erit ista reformatio corꝓoꝝ ī quibusdā scīs antēq̄ fit in aliis. q̄ alis nō essz gaudiū cōe ⁊ simul. ⁊ tñ btī statim vt resurgūt bñt corꝓa reformata: q̄ alis corꝓa aliquorū scōrū ēent post resurrectionē adhuc corruptibilia ⁊ infirma q̄ ō est absurdū. q̄ tūc nō eēt btitudo. etiā q̄. 1. Chor. 15. c. ōr q̄ seminat̄ corꝓ⁹ mortale ⁊ resurgeret īmortale ⁊ ita de alijs pfectionib⁹ ergo in ipsa resurrectiōe accip. ēt btī oēs pfectiones q̄s habituri sunt in corꝓib⁹. ⁊ tñ nō habebūt qdam reformationem ante alios vt dictū est. ergo nō resurget qdā ante alios. Tertio apparet hoc ex rōne. dicit enī Aug⁹. 3. de tri. q̄ diuina puidentia statuit q̄ corꝓa inferiora ⁊ grossiora p potētiora ⁊ subtiliora atq̄z superiora quodā ordīe regant̄. ⁊ ió tota materia corꝓoꝝ inferiorū subiacet variationi ꝑm motū corꝓoꝝ celestiū Unde eēt contra ordinē quē diuina puidentia in reb⁹ statuit si materia corꝓoꝝ inferiorū ad statū in corruptiōis pduceretur manente motu corꝓoꝝ celestiū ex quo fit generatio⁹ ⁊ corruptio ī his inferioribus⁹. ⁊ q̄ ꝑm fidei veritatē resurrectio erit ad vitā īmortalē vt hoīes ꝓformentur xp̄o q̄ reformabit corꝓ⁹ humilitatis nr̄e corpi claritatis sue illud ꝓfigurādo. ad phi. 3. ⁊ xp̄s surrexit ad vitā īmortalē. ad roma. 6. c. s. xp̄s resurgens a mortuis iā nō morit̄: ergo vt oēs resurgāt ad vitā īmortalem oportet vt resurrectio diferat̄ vsq̄z ad illud tps in quo ex

cõditionẽ corporũ celestiũ nõ prestet ipedimẽtũ ad resurrectionẽ. s. p actionẽ motꝰ ad generationẽ ⁊ corruptionẽ inclinãdo ⁊ tñ motus nõ cessabit vsqz ad finẽ seculi. iõ vsqz ad tps illud nõ fiet quemẽter resurrectio sz oz differri. tũc aũt quemẽter fiet qz nichil erit ex parte celi qõ obstet incorruptibilitati corporũ resurgentiũ. nã si maneret motꝰ corporũ celestiũ facta resurrectione plura essent neccia ad seruãdũ corpa incorruptibilr q̃ regrant ad seruandũ nõ exñte. nã illo cessante quasi naturalr efficit oĩs res incorruptibilis p priuationẽ actiõis a q̃rietate q̃ est corruptiua. alia etiã rõ est qz resurgẽtibꝰ hominibꝰ debz inouari sclm. sz inouatio nõ potest esse quousqz penitꝰ cesset motꝰ. cũ manente illo semp duret generatio ⁊ corruptio q̃ p tinet ad vetustatẽ seculi. g̃ nõ erit resurrectio vsqz ad finẽ scli. Ex similitudĩe aũt pdicti fũd. mẽtigdã phi q ponũt motũ celi nunq̃ cessare asseruerũt redditũ aĩax ad corpa mortalia videntes q cũ motu celi nõ poterãt effici corpa humana incorruptibilia. ⁊ iõ dixerũt ad corpa mortalia q̃lia nũc hoĩes fieri redditũ aĩarũ, siue dicerent fieri hunc redditũ aĩe ad idẽ corpꝰ in fine magni anni: sicut asseruit eupedocles siue ad aliud corpꝰ sicut pitagoras posuit. vt dicit pmo de aĩa. sz ad redditus quẽ posuit pitagoras nõ requirebat aliqs numerꝰ ãnorũ: sed statim vt de vno corpe exibat introire in alterũ asserebat vt refert ouidꝰ. 15. metapho. s. morte carẽt aĩe semp q relicta pore sede nouis habitãt domibꝰ manẽtq̃z recepte. Ad primũ dicendũ q licet xps nõ distulit resurrectionẽ suã vsqz ad finẽ scli nra resurrectio est vsqz illuc differẽda. de xpo enĩ fuit necessariũ q nõ expectaret vsqz ad finẽ scli vt cuz alijs resurgeret qz essent multa incõuenientia. pmũ qz pnunciatũ erat p ppbetas q tertia die resurgeret. iõ vt fides ppbetie maneret debuit tunc resurgere. scõz qz si distulisset vsqz ad fine seculi fides deo periret ⁊ putaret in me fuisse q̃quid predicauerat. nã non haberet quisq̃ spem resurgendi si ille vsqz hodie in morte maneret. iõ fuit sũme neccũ vt ipse cito resurgeret de quo magz diceꝝ. j. 28. c. de nobis autẽ nullũ incõuenies est etiã si differaꝝ resurrectio nra vsqz ad finẽ seculi. iõ resurrectio oĩuz nrm vt simul sit vsqz tũc differeꝝ ⁊ nõ differri debuit resurrectio xpi. Cũ aũt obicit õ maiori similitudĩe capitis ad mẽbra q̃ mẽbroz ad inuicẽ. dõm q inter caput ⁊ mẽbra est similitudo pportionis ⁊ nõ vniuocatiõis. inter mẽbra autẽ ad inuicẽ nõ est similitudo pportiõis sz aliq̃liꝝ vniuocatõis saltẽ inter geminata. vt manꝰ pedes oculos aures. ⁊ patet nã capitis ad mẽbra nõ est similitudo vniuo: tiõis. qz solũ caput ẽ caput ⁊ nullũ aliud mẽbrũ est caput. ⁊ tñ ad similitudinẽ vniuocatiõis quodlibz mẽbrũ esset caput. Sz similitudo pportiõis est hĩtudo cꝰ daz pformitatẽ interea sm q̃ caput ẽ aptũ ad influẽdũ in qõlibz mẽbrũ ⁊ quodlibet mẽbrũ ẽ aptũ ad recipiendũ influxũ capitis. ⁊ talis est saltẽ habitudo inter q̃libz cãm ⁊ cãtuz. inter mẽbra aũt ad inuicẽ nõ ẽ talis habitudo. qz vnũ nõ influit in alterũ: sz poti oĩa illa carẽt hoc in fluxu ⁊ inquãtũ deficiũt ab illo in fluxu actiuo simulanꝝ inter se. sz qz resurrectio pcedit nrazꝝ resurrectionẽ in quantũ ipse est caput ⁊ oĩs nos deficimꝰ ab hac habitudine. ergo debemꝰ deficere exẽplione. s. q̃ sicut vnꝰ nõ est in aliquo mẽ caput alteriꝰ. ita resurrectio vniꝰ nõ pcedat aliqualiter resurrectionẽ alteriꝰ. sz aliq resurgẽt in fine scli ⁊ nõ poterũt priꝰ resurgere. s. illi q in fine seculi morieꝝ. ergo oĩuz aliorũ resurrectio vsqz ad tẽpꝰ illud differeꝝ. ⁊ ptz qz resurrectio xpi est cã existẽs nra resurrectiõis. vt oñsum est. s. ex cuiꝰ fide spes nobis de nra resurrectiõe ꝓsurgit. q̃ spes nõ posset haberi de nra resurrectiõe nisi scirem caput nrm priꝰ resurrexisse. nõ est alicuiꝰ alteriꝰ hoĩs resurrectio cã resurrectiõis alioꝝ hominũ. iõ resurrectio xpi debuit pcedere resurrectionẽ aliorum hoĩuz ⁊ resurrectio alicuiꝰ alteriꝰ nõ oportuit q̃ pcederet resurrectionẽ oĩuz aliorũ. sz q̃ resurrectio oĩuz expectareꝝ vsqz ad finẽ seculi ex spe resurrectiõis xpi q̃ iã crederemꝰ. Ad sm dõm q licz multa mẽbra xpi sint nobiliora alijs: ⁊ ita primiora capiti nõ cõpetit eis ex hoc q̃ resurrectio iporũ pcedat resurrectionẽ quorũdã aliorũ. qz xpo inquantũ capiti ꝓuenit q̃ resurrectio sua pcederet resurrectionẽ oĩuz aliorũ ⁊ nullũ mẽbrũ quantũcũq̃z nobile ⁊ primũ capiti accipit q̃ sit caput. iõ nulli alij cõpetit ex nobilitate q̃ resurrectio eiꝰ pcedat resurrectionẽ aliorꝝ. Cũ nulli sit cõicatũ eẽ caput neq̃z cõicare potest cũ xps sit caput ⁊ nõ potest esse in ecclesia nisi vnũ caput cũ nõ sit corpꝰ mostruosũ. est tñ dicendũ q̃ si aliq alij iã resurrexeꝝ ãte finẽ scli nõ cõpetiuit eis ppter rõnẽ nobilitatis. qz hoc mõ sicut est diferẽtia nobilitatis ⁊ primitatis ad xpm in mẽbris: ita qdã citius q̃ alij resurgereꝝ. ⁊ hoc mõ si virgini matri xpi ꝓuenit resurrexisse die tertio: aut parũ post mortẽ ppter magnã ppinquitatẽ ad xpm q ẽ caput: resurrexissent iã oĩes apli ⁊ iohãnes baptista q ceteri hoĩbꝰ meliores ⁊ deo acceptiores fuerũt: cũ iã diu sit q̃ mortui sint ⁊ tñ nõ resurrexerũt. ergo nõ ꝓuenit eis neq̃z alijs pcedere in resurgẽdo ad alios ppter istã ppinquitatẽ ad caput. rõ enĩ capitis stat in indiuisibili. ⁊ ppt hãc resurrectionẽ solũ debeꝝ pcessio in resurgẽdo. iõ cũ ad aprimãtibꝰ ad xpm nullꝰ ptingat ad rationẽ capitis nulli cõpetit ex quantacũq̃z aprimatiõe ad xpm q̃ pcedat aliquẽ aliũ in resurgendo. Sed dõm q̃ nõ iõ est frustra aprimare xpo. qz cũ ista primitas sit p maiorẽ habundantiã carismatũ pmiabiꝝ p portionaliter p excessuz maiorꝫ glorie. Cũ aũt de virgine dr resurgente. dõm q̃ nõ est ncce hoc tenere. qz nõ est de articulis fidei. neq̃z etiã est aliqd diffinitũ p ecclesiã vt teneri debeat. iõ licz cuilibz sicut voluerit opinari. rõnes aũt q̃ ad pbandũ illi resurrectionẽ sumunt sunt suasiões q̃dam ⁊ nõ ꝓuincunt. ⁊ tñ qz cõiter tenet q̃ resurrexerit rõnabiliꝰ est hoc tenere. si qs tñ ꝑriũ asserat non ꝓtendimꝰ. sz. dõm q̃ si surrexisse ponaꝝ nõ ẽ asserẽdũ q̃ hoc ei cõpetuerit ppter habũdatiorẽ sanctitatẽ ⁊ aprimationẽ ad xpm. sz solũ q̃ cõcessũ est ei ex ꝓuilegio. nã si ppter sctitatẽ cõpetiuisset ei aliqñ resurgere ãte finẽ scli necesse erat q̃ oĩbꝰ alijs ppter differentẽ pfectionẽ priꝰ ⁊ posterius resurgere cõpeteret seruata ppoztiõe sanctitatꝫ eorũ qõ fallũ ẽ. qz tũc q̃tidie resurgerẽt aliq etiã ĩ dievltĩo nõ plures resurgerent q̃ qui hodie resurgũt ⁊ tñ resurrectio in vltĩo die fiet. ⁊ sic xps pdicabat. q̃ patet qz martha asseruit q̃ lazarꝰ resurgeret in nouissimo die. Joh. 11. c. ⁊ hoc nesciret ipsa nisi a xpo audisset generalẽ resurrectionẽ tũc futurã. ⁊ Job. 19. c. dr in nouissimo die de terra surrrecturꝰ sũ. ⁊ ita resurrectionẽ suã nõ putauit esse futurã vsqz ad vltimũ diẽ. ⁊ tñ si sm maiorez aprimationẽ ad xpm essz resurrectio priꝰ aut posteriꝰ forte iã iob resurgere debuisset ⁊ nõ deteriꝫaret sibi diẽ nouissimuz Cũ autẽ de iohãne euãgelista dicit. dõm q̃ de hoc nõ est asserendũ q̃ resurrexerit nec est tãta rõ dubitãdi sicut de virgine mre xpi. ⁊ tñ si fortassis iohes surrexit nõ cõpetiuit ei ex gradu sctitatis sed solũ ex ꝓuilegio ⁊ grata ꝓcessione dei: hoc aũt de iohe putare puẽit ex dubitatiõe q̃ de eo facere multi solẽt qbusdã dicẽtibꝰ q̃ nõ obierit. alijs vero asserentibꝰ q̃ obierit alijs dicentibꝰ q̃ decessit ⁊ resurrexit. Sz hec oĩa videnẽ pcedere ex quoddã errore. nã in veritate iohannes mortuꝰ est vt clare oñdit Joh. 21. c. Ad tertiũ argumẽtũ poterat rñderi p pdicta. s. q̃ nouũ testamẽtũ habet statũ excellentiorẽ. ⁊ iõ si ex maiori aprimatiõe ad xpm cõpeteret alicui priꝰ resurgere deberẽt nũc multi resurgere. ⁊ tñ nulli cõpetit ex quãtocũq̃z merito pcedere aliũ in resurgẽdo. ergo neq̃z cõpetit vl vt ex iure aliqñ in nouo aut veteri testamẽto resurgere. Sed illi si surrexerũt fuit ex priuilegio ⁊ nõ ex merito imitatiõis xpi. Aliter potest dici q̃ pendet decisio huiꝰ ex alio. s. an sctũ q cũ ꝓ surrexerũt surrexerint ad vitã ĩmortalẽ vel postea obierint. si dicaꝝ q̃ postea obierit nulla cã dubitandi est. qz tũc nõ ptinet isti ad resurrectionẽ de q̃ q̃rit. illa est enĩ resurrectio ad vitã ĩmortalẽ. ⁊ de tali dicimus q̃ nemo nũc resurgit sz expectat resurrectio ad diẽ nouissimũz Si aũt accipiaꝝ de resurrectiõe q̃ ẽ ad vitã mortalẽ: quã magz vocamus suscitationẽ quandã nõ est dubiũ quin quotidie possint aliqui resurgere. multos. n. xps ⁊ apli suscitauerũt ⁊ multi añ xpm suscitati fuerãt in veteri testa

mēto p heliā ⁊ heliseū. sz de ista resurrectiōe nō loquimur nec scriptura mētionē facit de hac. ⁊ iō xps vocat p̄mogenit⁹ mortuorū. i. resurgentiuz a mortuis. vel vt apls dicit est p̄mitie dormientiū. sed nō potest intelligi quantū ad resurrectionē q̄ē redire ad vitā: qz hoc modo lazar⁹ ⁊ illi quos ipse suscitauit p̄cesserūt eū. iō debet intelligi de resurrectione ad vitā immortalē. ⁊ quantū ad hoc ipe est p̄mogenit⁹ mortuox qz añ eū nemo surrexit ad vitā īmortalē Si autē dicat q̄ illi q surrexerūt cū xpo surrexerūt ad vitā īmortalē manet dubiū. ⁊ tūc dōz q̄ nō surrexerūt ꝓpter excellētiā sctitatis siue ad ceteros mortuos: sz ꝓpter xp̄m vt essent in testimoniū resurrectiōis suc. ⁊ apparet q̄ sit ista cā. qz dicit. ī. 27. c. multa corpa sctox q dormierāt surrexerūt de monumētis ⁊ introeūtes in sanctā ciuita tē apparuerūt multis. ⁊ tūc nō est atribuendū sctitati eoruz q̄ surrexerint: neqz etiā datū ē eis ex p̄uilegio quasi de⁹ faceret hoc ꝓpter bñfacere eis solū. Sed xps fecit ꝓpter semetip̄ m ī. vt suā resurrectionē p illoꝝ resurrectionē ꝓbaret. ⁊ tūc cuz dicit q̄ sanctiores erant patres noui testamēti. Dōz q̄ nō surrexerūt tūc qz nō erāt mortui aliqui patres noui testamēti. q possent resurgere nā nouū testamētū cepit a xpo ⁊ maxīe post mortē suā. iō nemo erat mortu⁹ de patrib⁹ noui testamēti qui posset resurgere. p̄mi eniz pfes fuerūt apli. ⁊ illi adhuc viuebant simℓ cū ꝙgūe matre xp̄i. Si autē aliq illoꝝ mortui eēnt fortassis potⁿ illi q̄ aliq alij resurgerēt. postea vero nō oportuit q̄ resurgerēt ad testificationē resurrectiōis xp̄i. qz iā testificationē habebat. iō nō est inconueniēs q̄ aliq de patrib⁹ veterz testamēti surrexerint ante diē iudicij ⁊ null⁹ de patrib⁹ noui testamēti ante illū diē resurgat. Sed obiciet q̄ si isti surrexerūt ad vitā īmortalē q̄ nō sit xps p̄mitie dormiētiuz. nā nō vocat p̄micie ꝓpter redire ad vitā ante oēs. qz multi añ ipm surrexerūt vt dictuz est sz ꝓpter p̄i⁹ resurgere ad vitam immortalem: ⁊ tamen si isti surrexerunt ad vitam immortalem erit aligs resurgēs ante xp̄m ad īmortalitatē. cū illi prius surrexerint q̄ xps qz de illoꝝ resurrectiōe ponit. ī. 27. ⁊ de xp̄i resurrectione. ī. 28. c. Dici poterat q̄ xps est p̄micie dormientiū vel p̄mogenit⁹ mortuoꝝ nō q̄ ante oēs surrexerit sz q̄ excellentior resurgēdo fuerit. ⁊ iō licet alij resurgerēt ante xp̄m ad vitā īmortalē nō fuerūt illi p̄micie dormientiū. sz xps q excellentior oībus resurgētib⁹ fuit. Aliter dicendū ⁊ meli⁹ q̄ etiā ſm temp⁹ fuit xps prior oībus resurgētib⁹ ad īmortalitatē sicut fuit prior excellentia. Cū aūt dicit de illis q cū eo surrexerūt. dōm q̄ xps surrexit prius q̄ illi. licet mathe⁹ ſm ordinē narratiōis p̄posuerit de eoꝝ resurrectiōe. qz secut⁹ fuit p̄cessuz originis artificialis ⁊ nō naturalis. ⁊ est ibi anticipatio sicut sepe faciūt euāgeliste ⁊ oēs historiographi. nō enī pōt cōuenienter describi aliqua historia sine anticipatiōe ⁊ recapitulatione: de hoc tamē qd verius sit. s. an illi q cū xpo surrexerūt postea obierint sicut lazar⁹ ⁊ alij q a xpo suscitabāt: vel adhuc viuāt aperiet magis. ī. 27. c. Ad quartū dōm q̄ resurrectio omniū erit in fine seculi. ⁊ nō p̄cedet resurrectio aliquox ad resurrectionē aliorū. nō solū p mille ānos sz neqz pnā horā sz in momento ⁊ ictu oculi fiet resurrectio oīuz. i. Chox. 15. c. cū aut ē obicit de mille ānis inter vnā resurrectiōz ⁊ aliā vt ponit apoca. 20. c. dōm q̄ istud longe aliter intelligendū est vt declara. 20. c. ⁊ tamē quātū attinet adp̄ns dicendū q̄ occasiōe illoꝝ verboꝝ vt aug⁹. refert. 20. de ciui. dei. quidā heretici posuerunt p̄imā resurrectionē futurā esse mortuoꝝ bonoꝝ vt cū xpo mille ānis in terra regnēt ⁊ viuāt voluptuose. ⁊ iō vocantur ciliaste. i. millenarij. vt dicit ipe Aug⁹ li. de nonagīta heresib⁹. ⁊ iō idē aug⁹. oñdit eo. li. 20. de ciui. dei aliter intelligēda esse verba illa. s. de resurrectiōe spūali p quā boīes donogīe a pctis resurgent. ⁊ ista vocat p̄ma resurrectio. scōa autē resurrectio est corpoꝝ. regnū aūt xp̄i 6z eccl̄ia in q̄ cū ipso non solū martires. sz etiā alij electi regnāt vt ex pte totū intelligat vel regnāt cū xpo in gloria quātū ad oēs. ⁊ fit spāliter mentio de martirib⁹ qz ipi p̄cipue regnāt mortui qz ipsi vsqz ad mortē ꝓ xp̄i veritate certauerūt. millenari⁹ aūt ānoꝝ nō significat aliquē certū numerū. sed designat totū tēp⁹ qō nūc agit in q⁹ cū xpo oēs sctī regnāt: qz numer⁹ millenari⁹ signat vniuersita tē magis q̄ cētenari⁹: eo q̄ cētenari⁹ est q̄dratū denarij, millenari⁹ est cubus. i. numer⁹ solid⁹ ex duplici ductu denarij in se ipm surgēs. qz decies decē decies mille sunt. ⁊ ita 6z. ps. 104. verbū qō mādauit in mille generatiōes. i. ad oēs. qz non erāt determinate mille generatiōes. qz tūc nō esset mandatū ppetuum qō falsū ē. ⁊ ita nō signant ibi due resurrectiōes: sz vna erit resurrectio oīuz hoīuz. s. in nouissimo die siue in fine seculi.

¶ Querit dato q̄ dies resurrectiōis sit vltim⁹ dies scī an sit nobis ignotū illud temp⁹ vl̄ aliquo mō sciam⁹ aut scire possumus. ¶ Dōz q̄ finis scī ⁊ dies iudicij ⁊ dies resurrectiōis generaℓ idē sunt: ⁊ iō si qs nouit vnū nouit ⁊ alterū. ⁊ tñ nullū illoꝝ determinate scit. ⁊ ptz p̄mo qz illō q̄ ignorat ab angelis multo magis erit occultū hoīb⁹: qz ea ad q̄ hoīes naturali rōne puenire p̄nt multo līpidi⁹ ab angeℓ cognoscūt. etiā p reuelationē hoīes nō cognoscūt: qz ea q̄ hoīes sic cognoscūt p āgelos cognoscūt p quos eis reuelatōes fiūt. sz āgeli nō cognoscūt diē resurrectiōis ⁊ iudicij vt 6z. ī. 24. c. s. de die aūt illa et hora nemo scit neqz āgeli celoꝝ. q̄ multo magis ignorat ab hoīb⁹. Scōo ptz qz apli fuerūt magz ꝓscij secretoꝝ xp̄i q̄ ceteri sequētes. ⁊ tñ eis nō fuit cognita determiatio tēporis illi⁹ etiā si de hoc q̄rerēt. q̄ nec ceteris hoīb⁹ nota erit. Circa hoc ꝙ fiderandū q̄ finis scī rōnabilit ē hoīb⁹ ignorat⁹. cōpant eniz etates scī ad etates hoīs. i. scō aūt etas vltia ē q̄ incipit ab aduētu xp̄i ⁊ durat vsqz ad finē scī. ⁊ corrñdet senectuti ex parte hoīs q̄ durat vsqz ad mortē ei⁹. Cetere aūt etates cuiuslibet hoīs. i. puericia. infantia adolescentia iuuēt⁹ virilitas hñt determiata p̄incipia ⁊ determiatos fines. scim⁹. n. ī quo ānō homīs q̄libz istarū etatū incipiat ⁊ in quo finiat. ⁊ ꝓinter scimus quot ānis q̄libz harum etatuz duret. de senectute aūt scimus quoto ānō incipiat sz nō quo ānō finiat. qz termin⁹ ei⁹ ē mors hoīs. ⁊ iō nescim⁹ quot ānis duret senect⁹. vñ senect⁹ nec ſm totā spēm nec ſm aliquē vnū hoīez habet determiatā duratiōnē. ita etiā de etatib⁹ scī. nā de q̄libz illaꝝ scim⁹ quo ānō cepit ⁊ quo ānō desierit ⁊ ꝓinter quot ānis durauerit. de vltia q̄ est a natiuitate xp̄i scim⁹ quo ānō cepit sz nō quo ānō desinit. Et ꝓinter nescim⁹ quot ānis ista etas durat. Est etiā alia cōis ꝓpetas q̄ in hoīe vltia etas q̄ est senect⁹ interdū ē maior q̄ūtitate oīb⁹ alijs simul sūptis. nā cetere icipiēdo ab infantia vsqz ad p̄incipiū senectutis nō durant ānis septuagīta. i. nō ptinget vsqz ad septuagesimū ſm vnā cōputationē: ⁊ tñ senect⁹ sola intē dū durat plusq̄ septuagīta ānis. vt in illʳ q vltra centū ⁊ q̄draginta ānos puenerūt. ita q̄ de ista vltia etate scī poterit esse q̄ sit maior duratiōe oīb⁹ alijs etatib⁹ simℓ sūptis. i. vt duret pl⁹ q̄ quinqz milib⁹ ānoꝝ. ⁊ tñ sicut senectuti nō sunt aliquot dies neqz mēses neqz āni diffiniti tā ſm naturaz. i. ſpēm totā q̄ ſm individuū. ⁊ iō eque faciliter pōt esse lōga vel breuis. nec rōne colligit duratio ei⁹. ita de ista vltia etate q̄ est a xp̄i natiuitate vsqz ad finē scī. sic dicit aug⁹. li. 83. q. etas vltia humani generis q̄ incipit ab aduētu dñi vsqz ad finē seculi quib⁹ generatiōib⁹ cōputetur incertū est. sicut ⁊ senect⁹ q̄ est vltima etas hoīs nō habet determinatū tēpus ſm mensurā aliorū cū quā doqz sola teneat tantū temporis quantū reliquе oēs etates Sciendū vlteri⁹ q̄ finis hui⁹ etatis licet a multis cogitet suspicetur ⁊ timeat a nemīe tñ inuenit aut cognoscit. q̄ ptz qz si hoc sciret. vel sciri posset aut esset p rationē naturalē. aut per doctrinā scripturarū sacrarū. aut p aliq̄ specialē reuelationē sed nullo istoꝝ modoꝝ cognoscit. ergo tēpus resurrectiōis ⁊ finis seculi est nobis ignotū. De primo patet naturali rōne nō solū nō possum⁹ inuenire finem seculi. īmo pot⁹ suadetur nobis q̄ nūq̄ sit finis seculi. ⁊ patet qz temp⁹ est numer⁹ ignotus. ⁊ iō determinatio tēporis nō potest sciri nisi p determinationē mot⁹ est aūt mot⁹ ille motus celi q̄ est causa oīuz aliorū motuū. ⁊ ideo p motū illū predicim⁹ de ceteris reb⁹ q̄ causan

Q.*.75.

tur ex motu ⁊ subiciunt illi. vel sunt ꝓprietates eiꝰ. vt ex motu celi colligimꝰ quãdo erit eclipsis q̃ ẽ aliqd cõsecutũ in ipis coꝛpibꝰ motis celestibꝰ. etiã colligimꝰ accidentia rerũ ista⁊ ꝑticulariũ. vt frigoꝛa estꝰ pluuiarũ habũdãtias aerẽ salubrẽ. ste rilitatẽ aut fecũditatẽ terre similia ad q̃ coꝛpa celestia satis se explicant ⁊ posita sũt in signa. geñ. 1. c. ⁊ xps dixit phariseis. s. 16. c. faciẽ celi diiudicare nostis ⁊ signa tẽpoꝛũ nõ potestis scire ⁊ qñ cã est dans esse cãto. coꝛpa autẽ celestia sũt causa omniũ generationũ ⁊ coꝛruptionũ q̃ fiunt in terra. vt Aristo. ait. primo de gñatiõe. ⁊ nõ solũ sũt cã essendi sꝫ etiã mẽsura duratio nis ꝑ motũ. nõ solũ ꝑ motũ coꝛpoꝛũ celestiũ possumꝰ scire de aliq̃ re qꝺ erit sꝫ etiã qñ erit ⁊ q̃diu durabit. hoc autẽ est quantũ ad cetera q̃ subiecta sunt motui illi de qbus ꝑ illũ iudicabit sed ipemet nõ est sibi cã neqꝫ sui ipsiꝰ mẽsura. iõ ꝑ ipsuꝫ nõ poterit cognosci de eo q̃diu durabit. sꝫ sciri deberet ex ꝺditione terminivel motoꝛis. nõ potest aũt ex ꝺditiõe motoꝛis vt dicit nec etiã ex ꝺditiõe termini. qꝛ in motu recto si mobile mouea, tur vniformiter ꝑ ꝓpoꝛtionẽ velocitatis. vel tarditatis colligit facilit qñ pueniet. i. q̃ntũ tpis impẽdet in pueniẽdo. motꝰ autẽ celestis est motꝰ circularis. in circulo autẽ nusq̃ est ꝓncipium nec finis. etiã mobile qõ circularit ⁊ naturaliter sup axez suũ ⁊ polos mouet: potest naturaliter moueri in eternũ. imo de se est determĩatũ potiꝰ ad durandũ in eternũ cũ nulla possit inueniri cã ex ꝑte motꝰ neqꝫ ex ꝺditione mobilis q̃re potiꝰ finiat motꝰ nũc q̃ postea. ⁊ ista fuit cã q̃re illi quos innatura ꝓtissimos appellamꝰ posuerũt eternitatẽ motus a parte añ ⁊ a ꝑte post. s. qꝛ nõ ẽ aliq̃ cã ex cuiꝰ ꝑte accipiat finis in motu illo nisi forte dicas qꝺ ex ꝑte motoꝛis inueniet finis motꝰ. ⁊ dꝺz qꝺ nõ põt inueniri naturalit. nã motoꝛ celi est intelligentia. vt tã a catholicis q̃ etiã a pbis ꝺcessuꝫ est. iõ poterit semp mouere vel si cessare vult nõ ẽ aliq̃ rõ ad sciẽdũ qñ cessabit cũ sit agẽs liberũ. ergo nõ põt ꝑ rõnez naturalẽ sciri qñ cessabit motꝰ celi vel an aliqñ cessabit. Descõ ptz. s. qꝺ ꝑ scripturas sacras nõ possit qꝛ aut sciret ꝑ scripturas noui aut veteris testameti. sꝫ ꝑ neutruꝫ scitur ergo nõ scit. ex scripturꝫ vete. testa. ptz qꝛ si ꝑ illas posset sciri essꝫ iã scitũ ⁊ nõ q̃stuissent spẽaliter apli a xpo de ꝺsumatiõe seculi ⁊ tñ q̃sterũt vt ptz. j. 24. c. s. qñ hec oĩa fiẽt ⁊ qõ est signũ aduentꝰ tui ⁊ cõsumatiõis scli. g̃ nõ poterit sciri ex scripturꝫ veteribꝰ. de nouis etiã ptz qꝛ xps nõ posuit aliqd determĩatũ ꝑ qõ sciri posset. etiã apli in epĩis ⁊ libris suis nõ scripserũt hoc qꝛ nescierũt. nã cũ ipsi q̃rerẽt a xpo ꝺ hoc vt plurimi putãt dixit eis xps non est vr̃m nosse tẽpa ⁊ momenta. g̃ non potuerũt ipi scribere cũ nescirẽt. istis autẽ q̃stio erat apud iudeos de tpe aduẽtꝰ messie ⁊ nõ poterãt scire ꝑ rõnẽ aliq̃ nec etiã ꝑ scripturã inueniebãt omnino determĩationẽ De tertio s. de reuelatiõe ꝺõm qꝺ aut q̃rit an ꝑ reuelationẽ possit sciri finis scli vel an sit scitꝰ. vel an expediat sciri. de ꝓmo ꝺõm certũ esse qꝺ potest sciri. nã deꝰ scit illũ cũ ipse illũ futurꝰ sit qñ ei placuerit. ⁊ iõ cũ sciat poterit notificare cui voluerit. maiꝰ est. n. nosse deũ in se q̃ nosse ea q̃ deꝰ scit. i. aliq̃ ipsoꝛuꝫ de illis q̃ ad nos ptinẽt. ⁊ tñ dicit. s. 11. c. qꝺ nemo nouit patrẽ nisi filiꝰ ⁊ cui voluerit filiꝰ reuelare. ergo a fortiori reuelabit deꝰ finẽ mũdi cui voluerit cũ minus sit illũ reuelare q̃ reuelare patrẽ. Si q̃ raẽ an sit alicui reuelatꝰ vel reuelabit. ꝺõm qꝺ nõ põt cõstare ꝑm oñimodã certitudinẽ. ⁊ tñ verissimlr dici põt qꝺ nec est alicui reuelatꝰ neqꝫ reuelabit. Primo ptz hoc qꝛ si reuelaretur nobis reuelaret ꝑ angelos. cũ illi sint administratoꝛij spũs in mĩsteriũ missi ꝓpter eos q̃ hereditatẽ capiũt salutẽ ad hebꝛe. 1 ⁊ tñ angeli nesciũt finẽ seculi ⁊ diẽ resurrectiõis. j. 24. ⁊ mar. 13. s. de die autẽ illa nemo scit neqꝫ angeli celoꝝ. ergo nõ fit reuelatio alicui de tpe illo. Scõ ptz qꝛ qñ deꝰ reuelat aliq̃ q̃ facturꝰ ẽ reuelat ea seruis suis. vt dicit amos. 3. nõ faciet ꝺñs ꝟbũ nisi reuelet secretũ suũ ad seruos suos ꝓphetas. ⁊ iõ qñ aliqd reuelãdũ est reuelat sanctioꝛibus. ⁊ tñ apli erãt sanctioꝛes oĩbus q̃ postea fuerũt in nouo testamẽto. qꝛ vt dicit ad roma. 8. ipsi habuerũt ꝓmicias spũs. ⁊ dicit ibi glosa. tpe prius ⁊ ceteris habundantiꝰ. ⁊ tñ illis nõ solũ nõ reuelatũ est sꝫ etiaꝫ cũ peterent sibi reuelari nõ fuit reuelatũ. nã cũ de hoc q̃rerent Act. 1. vt multi intelligũt dixit eis xps nõ est vr̃m nosse tẽpa ⁊ momẽta. ergo ipsi nõ cognouerũt. ergo a fortiori ꝺ ceteris credendũ est qꝺ nõ sit eis reuelatuꝫ neqꝫ reuelabit. Tertio qꝛ deꝰ oĩa agit ꝑm rectã rõnez ⁊ iõ ꝓpter aliq̃ vtilitatẽ. ⁊ iõ qñ cunqꝫ dat nobis aliq̃s gratias spũales semp facit ꝓpter aliq̃ vtilitatẽ. vt dicit. 1. Cho. 12. vnicuiqꝫ datꝰ mãifestatio spũs ad vtilitatẽ. i. datꝰ gr̃a spũs. i. donũ eiꝰ ad vtilitatẽ ipius ⁊ aliorũ ⁊ tñ reuelatio determĩati tpis finis scli nõ est ad vtilitatẽ sꝫ potius ad damnũ ecclie vt. j. dicet statim. ergo nõ reuelabit alicui. Quarto si deꝰ reuelaret alicui finẽ scli multi scirẽt illum ĩmo cognitio deueniret ad oẽs. qꝛ deꝰ nõ reuelat aliqd ꝓpter vtilitatẽ vniꝰ ꝑsone priuate sed semp ad vtilitatez multoꝛũ. s. ecclie. vt dicit. 1. Cho. 12. c. qꝺ vnicuiqꝫ datꝰ manifestatio spũs ad vtilitatẽ. ⁊. 1. Choꝝ. 14. signat qꝺ illa dona sunt ad vtilitatem ecclie. ⁊ idẽ ad ephe. 4. c. ad hoc aũt qꝺ reuelatio ista esset vtilis multis oportebat publicari eã: sꝫ nõ publicabit. ergo nõ fiet reuelatio. ptz hoc qꝛ si publicaret esset dies ille notus ⁊ oẽs cauerent ⁊ tñ nõ cauebũt. sed erit dies ille inꝑatꝰ qñ venerit. Luc. 17. s. erit sicut in diebꝰ noe edebant hoĩes ⁊ bibebãt vxoꝛes ducebãt ⁊ dabant ad nuptias vsqꝫ ĩ die quo intrauit noe in arcam ⁊ venit diluuiũ ⁊ pdidit oẽs ergo non reuelabit. Quinto ptz qꝛ nõ solũ nõ reuelat ĩmo est tale qꝺ reuelari nõ debet. qꝛ qñ dixerũt apli xpo: dñe si in tpe hoc restitues regnũ israel. nõ solũ nõ dixit nõ dicã vel nolo dicere vobis sꝫ ait nõ est vestrũ nosse tpa ⁊ momẽta q̃ pater posuit in sua ptã te. i. nõ ptinet ad vos scire istud sꝫ ad patrẽ solũ: qꝛ hoc sibi reseruat qꝺ est ponere illũ in sua potestate. ¶ Si autẽ querat an expediat illud reuelari. dꝺz qꝺ nõ. primo qꝛ nõ sequit inde aliqua vtilitas. nã resurrectio nõ fiet vsqꝫ post mortẽ nostrã cuꝫ fiat in fine seculi. iõ ad nichil ꝺfert scire determinatũ tẽpꝰ illiꝰ qꝛ scientia ista nullã dispositionẽ cãt in nobis eo qꝺ dispositiones oẽs q̃s nos facere possumꝰ ⁊ debemꝰ sũt vita. resurrectio aũt est post mortẽ ⁊ tñ deꝰ nõ reuelat aliqd nisi inde sequat vtilitas. iõ nõ reuelabit hoc. Scõ qꝛ potiꝰ seq̃ret incõueniẽs reuelando. qꝛ resurrectio ⁊ finis scli ⁊ dies iudicij idẽ sũt. ⁊ sigs sciret resurrectiõis tps sciret diẽ iudicij. Scire autẽ tps illud si esset aliq̃liter distans esset nociuũ qꝛ laxarent coꝛda humana vicijs. sicut siqs sciret diẽ mortis sue. ⁊ solũ vellet homo bene facere qñ eẽt ꝓpinquꝰ illi tẽpoꝛi. vt ergo hõ incertꝰ de tpe q̃si semp instet semp sit solicitꝰ ad bñ agendũ fuit ꝺueniẽs qꝺ ignoraret tps illũ. vt sic homini eẽt cã vigilandi. ⁊ hãc cãm exꝑsit xps. Luce. 12. c. dicens si pr̃familias sciret q̃ hoꝛa fur veniret vigilaret vtiqꝫ ⁊ nõ sineret pfodi domũ suã. ⁊ vos estote parati qꝛ q̃ hoꝛa nõ putatis filiꝰ hois veniet. ⁊ ista eandẽ causaꝫ tetigit apls dicens dies dñi sicut fur. 1. the. 5. c. i. sicut fur venit occulte ⁊ qñ nõ cõparat ita veniet dies dñi in quo erit resurrectio ⁊ iudiciũ. Sed obiciũt aliq̃ qꝺ dies resurrectõis ⁊ iudicij debeat eẽ notꝰ. ꝓmo qꝛ dicit amos. 3. c. nõ faciet dñs deꝰ ꝟbũ nisi reuelabit secretũ suũ ad seruos suos ꝓphetas. ergo reuelabit alicui dies ille. Scõ qꝛ fundamentũ qõ ponebat ad oñendũ qꝺ nõ reuelabit ꝓpter illũ qõ dicit Act. 1. c. s. nõ est vestrũ nosse tẽpoꝛa ⁊ momẽta. dicũt nõ stare. qꝛ dicũt qꝺ illũ verũ erat quãtũ ad apls ⁊ illos q̃ erãt tpe cristi a qbus lõge hec distabãt. Secus aũt est de nobis vel de illis q̃ fuerũt ꝓpinq ad res illas. qꝛ talibꝰ bene cõpetit ista reuelari qꝺ nõ stat qꝛ rõnes supra allegate manent iõ nõ fiet reuelatio huiꝰ temporis. Ad ꝓmũ incõtrariũ. dicendũ vno modo qꝺ licet videatur significari qꝺ nõ faciet deus aliquid nisi reuelet illud. ⁊ ita qꝺ oĩa q̃ fiunt a deo priꝰ reuelent nõ est tñ generaliter intelligendũ: qꝛ manifestũ est qꝺ multa deꝰ facit q̃ nulli reuelat. cum quotidie deꝰ multa faciat noua ⁊ tñ nõ reuelat ea alicui ita aũt potꝰat esse de die resurrectiõis ⁊ iudicij. Sed aliter dicet ⁊ melius qꝛ si aliqd est qõ nõ reuelet est paruũ vel nõ ptinẽs ad oẽs. ⁊ tñ nichil maius est q̃ resurrectio generalis qꝛ ibi spera

Q. 76.

tur cōplementū totiª boni nostri. ideo vel nichil reuelareť vel hec reuelareť. Circa qō sciendū qꝫ cuꝫ dicit qꝫ deª nichil faciet nisi reuelet illud suis suis. est vex de illis q̄ ptinent ad statum omniū. Sicut illa q̄ concernūt statū vniuersi. sic enī fuit de diluuio p qō totª mundª perijt. nā p̄dicatū fuit illud prª p noe ea vero q̄ ptinent ad singulares psonas raro reuelanť: qꝛ non est deo ita impensa cura de statu alicuiª psone homis sicut de statura hūane speciei. etiā reuelat deª illa q̄ reuelata ꝯferūt ad aliqd vt hoīes ad aliqd se disponāt. resurrectio aūt ē de maximis bonis ꝛ ptinet ad oīa individua humane speciei. iō reuelari debuit ꝛ ita reuelata est ꝛ nō solū reuelata. ſꝫ etiā ab eo sepe p̄dicata ꝛ nobis inť ceteros articlos fidei tradita. ſꝫ dōꝫ qꝫ aliud est scire resurrectionē ꝛ aliud tēpª determinatū resurrectiōis. Primū est valde vtile. ſcōꝫ autē nullo mō erat ꝯueniēs ꝛ iō p̄mū fuit reuelatū. ſcōm fuit tacitū. ꝛ cū dicit qꝫ nō faciet deª aliqd nisi reuelet secretū suū seruis suis est verū ꝛ tñ nō dicit qꝫ reuelabit tēpª aduētª rei. ꝛ ita de resurrectiōe est qꝛ ipsa reuelata est ſꝫ nō tps resurrectiōis determinatū. Ad ſm dōm qꝫ illa auctoꝛitas. ſ. nō est vſm ꝛc. ē ad ꝓpositū: qꝛ sicut aplis nō expediebat reuelari hec ita neqꝫ nobis. qꝛ reuelatio fieret si esset aliq̄ vtilitas. ꝛ tñ vt dictū est nō solū nō est vtile sed etiā erat aduersuꝫ. iō neqꝫ nobis reuelabit. Circa qō aduertendū qꝫ in auctoꝛitate illa tria ponunť p q̄ apparet qꝫ nō debet hoc alicui reuelari. p̄mū qꝛ dicit nō est vſm nosse. qō intelligit dupliciter. vno mō nō est vſm. i. nō est vobis vtile nosse hec. q. d. si essꝫ vtile reuelareť. ſꝫ qꝛ nō est vtile nō reuelat. Alio mō nō est vſm. i. nō ptinet ad vos qꝛ maioꝛis cōditionis est scire hoc q̄ ad vos ptineat. ꝛ tñ qꝫ ad aplos nō ptinet nō ptinet ad alios qꝛ nemo est maioꝛis dignitatis vel statª apud deū. etiā apparꝫ qꝛ qō aplis nō reuelat nulli reuelabit. dixit enī ꝛ pus Job. 15. iā nō dicā vob̄ suos sed amicos. qꝛ seruª nescit qd faciat dōs eiª: vos autē dixi amicos qꝛ oīa q̄ audiui a patre meo nota feci vobis. ergo supꝛa ea q̄ reuelanť aplis nichil manet reuelandū. sed eis noluit xps reuelare hec q̄si essent maioꝛis altitudinis qꝫ ad eos scire ptineret. iō nullª alíª erit cui talia reuelenť ſm est qꝛ dicit nosse tpa ꝛ momenta ī quo innuit qꝫ ista est cā quare nō reuelatū fuit aplis qō petebāt. ſ. qꝛ petiuerūt tpa ꝛ momēta eis reuelari. ſ. in quibª fieret id qō volebāt. ꝛ ptꝫ qꝛ nō dixit eis xps nō est vſm nosse hoc ſꝫ nō est vſm nosse tpa ꝛ momenta. q. d. qꝛ petitis determiationē tpis rei nō ꝯcedeť vobis. in quo cōsiderandū qꝫ sicut ad deū ptinet reuelare ea q̄ factª est inquantū illa reuelatio nobis cōfert vt ad aliqd boni disponamur ꝛ soliciti exītes vigilemª. ita ptinet ad eū tacere tpa determinata in qbus res fieri debeant. qꝛ facta determiatione hō certus manēs nō vigilaret ſꝫ solueret delicijs q̄si ante tps illud possꝫ puidere. ꝛ ita inueniret in oībus bonis vel malis q̄ deª p ꝓphetas p̄nunciabat vel toti oꝛbi. vel aliqbus ſpecialiter. nā nō determinabat tpa euentuū saltez determiate ita vt nō possꝫ dubitari. ſꝫ si aliq̄s circūstācias ad cognoscendū dabat nō tñ penitª. sicut est de aduentu messie q̄ inscriptura p̄nunciatª fuit. ꝛ fuit aliq̄ designatio tpis facta. sed nō fuit tota liter determinatū tps. ꝛ iō semp manebat iudeis dubiū. ꝛ ita de oīb̄ alijs q̄ ꝓphete in veteri testamēto p̄dixerūt. sic etiaꝫ xps p̄dicens aliq̄ nō assignabat tps. sicut p̄dixit capiendā irſm ab hostibª dicens ecce dies veniūt ſꝫ non dixit qñ Luč. 19. Et hoc verū est nisi qñ res p̄nunciata nō euentura erat in tpe illo qꝛ ex aliq̄ cā ipediret. sic ptꝫ Jone. 4. c. nā p̄dicauit ionas nineuem periturā. ꝛ addidit qꝫ post q̄draginta dies fieret. ꝛ qꝛ cōuersi fuerūt nō secutū est. ꝛ tñ si futurū esset sicut p̄nunciabat siue bonū siue malū esset nō designareť tempª. cuiª ratio est qꝛ si esset bonū qō p̄nunciareť forte ille cui p̄nunciareť q̄si certus effectª ꝓpter tēporis designationē resolueret ad delicias ꝛ vicia ꝛ efficereť indignª illo bono qō ꝓmissuꝫ erat ꝛ nō daretur ei in illo tēpoꝛe. qꝛ deª repente loquit vt faciat bonū vel malū. ꝛ si recedit homo a via sua bōa vel mala deª recedit ab eo qō locutª est Jere. 18. c. si autē nō designat tēpus etiā si homo efficiat malus forte nō mutabit bonū ꝓmissuꝫ. qꝛ licet nō detur eo tpe quo hō manserit in malo dabit alio tēpoꝛe. ſ. q̄ñ bonus fuerit. qꝛ deª expectat nos vt misereat nostri. ꝛ ita licet nō debꝫ homini q̄ñ malª fuerit: differt ad aliud tempª vt tunc det q̄ñ dare ꝯueniēs fuerit. Scōa causa qꝛ si malū esset qꝫ p̄diceret ꝛ ad certū tempª determinareť forte illi cōtra quos p̄nunciatū esset dolerent de malo suo ꝛ tūc quoqꝫ deus reuocaret verbū suū. Jere. 18. c. ꝛ ita esset causa vt raro cōplerentur mala p̄nunciata cōtra aliquos ꝛ putareť qꝫ deª non locutª fuerat sed errabat ꝓpheta. vel deª nō erat fidelis in verbo suo. qō erat incōueniēs saltē quantū ad simplices. Cū autē p̄nūcia tur malū cōtra aliquē sine p̄finitione tēporis etiā sigs doleat de pctō stat locus iuste punitioni dei. ſ. qꝫ tūc q̄ñ quis de pctō doluerit nō inferet deª penā p̄nūciatā. cū autē declinauerit ad malū tūc illā inferet. ideo nō est ꝯueniens p̄nunciari malū cum p̄refinitione tēporis cōtra aliquos. ꝛ hoc est verū nisi quādo deus non intendit facere sed loquit cōminatōrie. qꝛ tūc melª est diffinire tempª vt illi videntes īminere tēpus mali sui doleant de pctō ꝛ deª misertª non inferat malū qō p̄dixit. sicut fuit de niniuitis: qꝛ cū p̄nunciata esset futura subuersio posq̄dragīta dies statim ceperūt penitere ita qꝫ die q̄dragesimo oñs iam erant ꝯuersi ad deū: ita vt dei misericordia exigereť qꝫ nō punireńť. si aūt ionas p̄dixisset sine p̄finitione tēporis. ſ. propter pctā vſa niniue subuertereť ꝛ nō diceret q̄ñ ꝛ deª intenderet subuertere die q̄dragesimo forte illi vellent cōuerti sed nō statim: ꝛ q̄ñ veniret dies q̄dragesimª nō essent conuersi ꝛ deus puniret eos. vel forte statim ꝯuerteréť audito verbo ione putantes qꝫ statim subuertenda esset ciuitas ꝛ deª intenderet illā subuertere die q̄dragesimo. ꝛ illi videntes qꝫ nō fuisset statim subuersa putarent forte qꝫ falsuꝫ erat verbū ꝓphete ꝛ redirēt ad pctā sua. postea vero die q̄dragesimo subuertereť. ꝛ ideo si deus nō intēdebat exequi malū p̄nunciatū valde melª erat p̄finire tempª q̄ nō p̄finire. si autē intenderet exequi melª erat nō p̄finire. Tertia cā est vt nō p̄iudiceť libero arbitrio. vel vt oꝛōnes nō reddanť inefficaces vel vt pena nō deť iniuste. Nā si p̄nunciat bonū aliquib̄ qō deª intendat dare ꝛ p̄finiat tempus oportebit qꝫ etiā si in tpe illo quo dandū est bonū sit hō malus qꝫ deť ei bonū. malis autē dare bona ex p̄missione videť esse incōueniēs: qꝛ nō haberet hō incitatiuū ad bonū si malis existentibª videret ex p̄nunciatiōe diuina bonū cōferri. etiā qꝛ deª dixit qꝫ si aliqbus ipe bonū pollicereť efficerenť mali qꝫ non daret eis bonū qō dixerat Jere. 18. c. si autē adhoc qꝫ cōueniēť impleret verbū diuinū deberet esse bonus pꝛo eo tempoꝛe ille cui p̄missio facta erat videbat necessariū esse qꝫ pꝛo illo tēpoꝛe futurª esset iste bonª. ꝛ ideo si alicui pꝛomitteretur bonū cōferendū vsqꝫ ad duos annos iam videbat necessariū qꝫ in fine illoꝛū duoꝛū annoꝛū iste esset bonª. hoc autē erat vel necessitare vel determinare liberū arbitriū ꝛ tamē vtrūqꝫ tollit libertatē. Circa malū eadē ratio stat. si enim deª p̄nunciaret malū cōtra aliquē qō intenderet inferre ꝛ p̄nunciaret ad certū tempª videreť qꝫ oportebat istū pꝛo illo tēpoꝛe esse malū. qꝛ deª nō infert penas bonis ſꝫ malis. ꝛ adhuc istō deterª est q̄ñ in p̄nunciatiōe boni. qꝛ dare malis bonū est nimia liberalitas dare autē bonis malū est iniusticia. si igiť oporteret malū esse qꝛ malū cōtra eū p̄enunciatū erat tolleret libertas arbitrij. si autē nō oporteret esse malū sed posset esse bonus esset iniusticia pene illatio. etiā sequeretur p̄ces esse inefficaces. qꝛ aduenient tēpoꝛe ꝛ prius oꝛaret iste deū ꝛ multi alij boni cū eo ne inferret malū istud ꝛ nō exaudirenť preces. qꝛ deª volebat exeq malū qō p̄dixerat. ꝛ hoc erat magnū incōueniēs cū ipse oꝛetur nos ad oꝛandū quasi deus multa faciat ꝓpter oꝛatiōes nostras. Luce. 11. ꝛ 18. c. si autē p̄nunciat malū sine diffinitiōe tēporis infereť ꝛ nō sequit aliqō istoꝛū incōuenientiū. qꝛ si nō infertur vno tēpoꝛe infereť alio. ſ. q̄ñ malª fuerit is cui maluꝫ p̄nūciatū est ꝛ nemo pꝛo eo oꝛat. ꝛ ideo nō est incōueniēs nō p̄nunciari mala cū p̄refinitione tēporis quādo deª intendit illa

cõplere ⁊ ideo ꝓphete licet bona vel mala ꝓnunciẽt nõ diffiniunt tẽpora. ⁊ hoc est quãdo res ꝓnunciate importãt bonũ vel malũ nobis. secus aũt quãdo nõ attinet ad nos. qz tũc nõ est incõueniẽs ꝓnunciare tps. sicut crist⁹ dixit se resurrecturũ tertia die post mortẽ. qz resurrectio sua nõ erat aliqd qõ ad nos vel ad aliquẽ ptineret ꝫ ad ipsuꝫ solũ ⁊ ibi fuit ꝓueniens. qz si nõ fuisset ꝓnunciatũ certũ tẽpus nõ esset certitudo aliq̃ de resurrectione. Sed qz fuit ꝓnũciatũ tẽp⁹ apositi sunt custodes pretentib⁹ iudeis a pilato .j. 27. ⁊ p illos cõstitit postea de resurrectiõe .j. 28. c. Tertiũ ꝑncipale erat in eadẽ auctoritate qz dicit q̃ pater posuit in ptãte sua. in quo ĩnuit ꝙ ad solũ deũ ptinet scire res ⁊ euent⁹ rerũ quantũ ad limitationẽ tẽporis. nã non accipit ponere in ptãte ꝓprie. qz tũc nõ solũ hec sed etiã oĩa illa sunt in ptãte patris. i. dei. ⁊ tamẽ ponit istud hic ꝑ causa ad hoc ꝙ nõ reuelarent aplis. Sed multa alia q̃ in ptãte dei sunt reuelant hoĩbus. ĩmo oĩa q̃ illis reuelant sunt in potestate dei. ergo aliter accipit esse in ptãte dei. s. pater posuit ea in potestate sua. i. penes se posuit ⁊ ꝓ se solo reseruat nulli alteri declarãs. ideo vos nõ petatꝭ talia cũ ad solũ deũ ptineãt hec Et hoc puenit qz dicit ibi nõ est vestrũ nosse tẽpora ⁊ momẽta. s. designatiões ꝑticulares tẽporũ scire nõ est vestrũ qz talia solus pater reseruat sibi sciẽda. Cã aũt quare de⁹ sol⁹ hoc sibi reseruet est. ipse enĩ naturaliꝝ habz omnẽ cognitionẽ inquãtũ de⁹ est ⁊ cõicat hoĩbus cognitionẽ illã q̃ est eis necessaria vl vtilis. ⁊ qz cognitio aliquorũ futurorũ est hoĩbus multũ ꝓueniens ad mores ⁊ directionem vite reuelat illa deus. scilicet ꝙ futura sint: ꝙ autem tali die ⁊ hora futura sint non est homini vtile ad mores scire ⁊ ideo non reuelat nisi raro cum natura rei exigit vt etiã tempus determinatũ reueleꝭ. sicut de⁹ reuelauit samueli ꝓphete aduentũ saulis ad ipsuꝫ quẽ in regẽ cõstitutur⁹ erat ⁊ tẽpus aduent⁹ dicens. cras hac ipsa hora q̃ nũc est mittã ad te virũ de beniamin. Sic etiã belise⁹ predixit regi ioram. 4. reg. 7. c. tẽpus ⁊ horã aduent⁹. s. in tẽpore hoc cras modi⁹ silere vt statere erit ⁊ duo modij ordei statere vno in porta samarie. Sed comuniter nõ est vtile designare tẽpora. iõ licet euent⁹ ꝓnuncient nõ designant dies ⁊ hora. ad deuz autẽ scire ptinet hec non solũ in quantũ ipse naturaliter habet omnẽ cognitionẽ qz de⁹ est sed qz ipse habet deducere oĩes istos effect⁹ in nobis vel in rebus sicut iudicat expedire aut sicut ei placz. ℂ Querit de qualitate tẽporis quãdo fiet resurrectio an erit dies vel noz ⁊ q̃ pars diei vel noctis erit quando fiet resurrectio. ℂ Dicendũ ꝙ nec ex scriptura sacra nec ex ratione potest determinate sciri hora resurrectiõis ⁊ ideo varie opinant multi. putant enĩ aliq ꝙ media nocte fiet resurrectio ⁊ hoc qz dicit .j. 25. c. media nocte clamor fact⁹ est. ⁊ tamẽ ille clamor est vox tube ad iudiciũ ⁊ resurrectionẽ vocantis vt dictũ est supra. ideo in media nocte fiet resurrectio ⁊ iudiciũ. Sz hoc varie exponit. alig enĩ exponũt mediã noctẽ nõ ꝓ tẽpore sed ꝓ q̃litate aduent⁹. vnde dicit magr. 4. sen. di. 43. media nocte dicitur ventur⁹. vt enĩ dicit aug⁹. nõ ꝓ hora temporis sed qz tũc veniet crist⁹ quãdo nõ sperabit media autẽ nocte. s. cũ valde obscurũ erit. i. occultũ. veniet enĩ dies dñi sicut fur in nocte. 1. the. 5. ⁊ iõ isti nõ limitant horã tẽporis aut qualitatẽ sed dicũt vocari mediã noctẽ ꝓpter magnã incertitudinẽ aduent⁹ illius apud nos. ⁊ fit ꝓpter ista occulta dicit esse aduent⁹ in media nocte. ita ꝓpter aliqua q̃ nũc manifestabuntur s. consilia ⁊ cogitatiões. 1 Chor. 4. c. dicit dies esse tẽp⁹ illud ⁊ ita vocat dies dñi. sic etiã danie. 7. c. dicit ꝙ vetust⁹ dierũz sedit ⁊ libri aperti sunt corã eo. Alij autẽ putãt ꝙ vere in media nocte fiet resurrectio sicut tenet Casiodor⁹. ⁊ hoc qz eodẽ tẽpore ꝓmogenita egiptiorũ ꝑcussa sunt vt magister recitat. Sed dicendũ ꝙ ꝓbabili⁹ est ꝙ fiat resurrectio in crepusculo matutino in fine ei⁹. s. sole existente in orizõte orietali. ⁊ luna in orizonte occidentali. ⁊ ad hoc est ꝓma ratio qz resurrectio fiet in ipso momẽto cessatiõis mot⁹ celi. sed cessatio mot⁹ erit stante sole in oriente luna autẽ in puncto oppositio occidentis eo ꝙ in tali situ credunt creata vt sit circulatio ꝑfecta quãtũ ad ipsa corꝑa. ⁊ talis habitudo ẽ in ꝓncipio diei. iõ tũc credit resurrectio futura. Scõa qz resurrectio nostra putat rõnabilit futura eo tpe quo resurrectio xp̃i. i. ad eandẽ tpis qualitatẽ. sed crist⁹ in crepusculo matutino surrexit. s. sic existẽte sole in orizonte orientis. Sed nõ est ꝓpter hoc intelligendũ ꝙ eodẽ tpe i. in eadẽ parte anni sit futura resurrectio nostra in qua fuit resurrectio xp̃i. ille enĩ surrexit die quinta aprilis cũ mortu⁹ fuerit die tertia. vt supra dictũ est. ⁊ tamẽ de resurrectiõe nr̃a nemo asserit in aprili vel determinate in aliquo mẽse. Item non est putandũ ꝙ erit eadẽ habitudo solis ⁊ lune in resurrectiõe nostra q̃ fuit in xp̃i resurrectione. qz in nr̃a resurrectiõe ponit ꝙ sol ⁊ luna erunt sibi oppositi sicut q̃n luna venit ad plenilumiũ ⁊ erit sol in oriente ⁊ luna in occidente ⁊ ambo in orizonte ⁊ tñ ĩ xp̃i resurrectiõe nõ potuerũt sic cẽ qz erat luna. 17. die resurrectiõis xp̃i. qõ patet qz ipse mãducauit pasca cũ iudeis ⁊ ille erat dies. 14. lune. exo. 12. ⁊ leui. 23. eo enĩ die manducatur agnus ⁊ sequẽti die occisus est xp̃s. s. luna quintadecima ⁊ cõsequenter dies dñica in qua resurrexit erat. 17. lune. ⁊ tũc non erat possibile ꝙ sole exĩte in orizõte esset luna in orizonte oppposito. sed esset infra orizontẽ pluſq̃ viginti gradib⁹. iõ non erit totaliter habitudo ꝫ satis est ꝙ sit eadẽ habitudo tẽporis s. principiũ diei. Sed dicendũ ꝙ querere q̃ qualitas tẽporis erit. i. an dies vel nox ⁊ q̃ hora diei ⁊ noctis est superuacuum nisi aliqd vltra addat. qz si simplr̃ q̃ratur dicet ꝙ cũ fiet resurrectio erit nox ⁊ dies ⁊ erit meridies. ⁊ media nox ⁊ tertia hora diei ⁊ tertia hora noctis. ⁊ ita de oĩbus alijs differẽtijs ⁊ p tib⁹ diei ⁊ noctis. qõ ptz qz etiã nũc fit existente sole in quocunqz puncto celi simul est alicubi nox ⁊ alicubi dies. Sed dicet cũ multi hoc querãt. s. qõ tẽpus est ⁊ q̃ hora erit absolute quẽdo nõ exꝑsso aliquo orizonte in quo oportet ꝙ oẽs accipiãt vnũ ⁊ eundẽ orizontẽ loci. cui⁹ loci erit ille orizon. Dicenduꝫ ꝙ accipiũt oẽs ꝑ orizonte vrbis irl̃m. ⁊ rõ est qz esse noctem vel diẽ cõsideram⁹ respectu illorũ locorũ in quib⁹ sunt hoĩes qz ipsi soli aduertũt ad esse noctẽ vel diẽ ꝑm determinatas partes suas. ⁊ tame in instanti resurreetionis oẽs hoĩes erũt simul in loco iudicij. ⁊ ille dicit esse cõiter vallis ioſaphat q̃ est iuxta irl̃m iõ esse diẽ vel noctẽ accipiẽdũ erat respectu illi⁹ loci. ⁊ iõ cũ dicit ꝙ in tpis momẽto qno fiet resurrectio stabit sol in pũcto orizontis orientalis intelligendũ est respectu vrbis irl̃m ⁊ luna in pte opposita. ⁊ iõ hoc supposito in ista ciuitate salamãtina erit tũc nox ⁊ erũt tũc in vrbe toleti tres hore restantes de nocte vsqz ad auroram q̃ nunꝯ eluceſcet. ⁊ in ista ciuitate restabũt tres hore ⁊ quasi quinta ps hore vsqz ad ortũ solis si deberet oriri. vel de illa nocte q̃ inchoata fuerat si deberet finiri sed nunꝯ finiet ⁊ ita de alijs locis possum⁹ accipe habitudies tẽporũ ꝑm distantias meridianorũ circulorꝫ. ℂ Querit an resurrectio fiet subito vel erit aliq̃ successio in ea. ℂ Dicendũ ꝙ accipiẽdo resurrectionẽ ꝑ oĩbus q̃ importat: quedã fient in ea opere diuino: quedã vero ministerio angelorꝫ. qõ autẽ fiet ministerio angelorꝫ: nõ poterit fieri in instanti qz nõ opat angel⁹ in instanti ⁊ potissime rem ptinẽtẽ ad motũ. ⁊ tñ aliqñ ꝑm equocationẽ instantis cõcedim⁹ angelos operari in instanti. accipit enĩ aliquando instans ꝑ indiuisibili assignato in tẽpore aliquando ꝓ tẽpore ĩperceptibili. qõ meli⁹ momentũ quã instans appellat. ꝓmo modo angel⁹ nõ potest operari in instanti scõo modo opat in instanti. ⁊ in hoc opatio angeli extẽdit operationẽ nostrã ⁊ nature cuius est successio maior. de⁹ autẽ operabit in instanti ⁊ iõ erit sic ꝙ operatio angelorꝫ circa resurrectionẽ erit in quodã tẽpore valde paruo ⁊ in instanti termiate illud tps in quo opatio angelorꝫ facta est fiet opatio diuina vt sicut instans claudit tps ⁊ dat illi finẽ ita opatio superior q̃ est dei deducit ad cõplementũ opationẽ cuiuscũqz inferioris virtutis. Circa qõ sciendũ ꝙ cũ resurrectio iuxta damas. sit iterata resurrectio ei⁹ qõ cecidit. cecidit autẽ tot⁹ homo ꝑ sepationẽ aĩe a corꝑe. cecidit etiã idẽ corꝑ⁹ mixtũ ꝑ corruptionẽ ⁊ con-

Q°. 77.

Q°. 78.

uersionē eiꝰ in aliō vel alia.ꝛ sit ordo nature ꝓuersus gñatio nis ꝛ corruptiōis ꝛ resolutiōis.oportet ꝙ priꝰ ordine nature corpꝰ repareť ꝙ aīa ei reuniať. istaz autē reparationē corpis ꝓcedit collectio cinerū q'erant dispersi p diuersa ſm variā re solutionē corpis.iō est prior ordine collectio cinerū deinde cor pis formatio deinde aīe infusio vel refusio cū iterū iā eidē in fusa fuisset. De pmo.ſ.collectiōe cinerū vel puluerū dōm ꝙ fiet antiqꝰ mīnisterio ipsi enī deducēt pulueres oīm hominuz q resurgere habēt de qbuscunqz locis in quibꝰ fuerūt ad val lem iosaphat vbi resurrectio futura est vt nō resurgāt hoīes in diuersis locis vbi cadauerum pulueres sparsi erant: sed si cut de diuersis locis ad vnuz colligendi erant pulueres vt in illo loco reformato corpore homo resurgeret: ita ad vallē io saphat oēs pulueres deducenť vt ibi oīa corpa reformenť ꝛ oēs homīes resurgant.ꝛ rō est qz cū nō sint pulueres toti qui sūt de integritate corpis eiusdē in vno ꝛ eodē loco: oportet cō gregari illos de oībus locis illis ad vnū locū cōmunē in quo fiat reformatio corpis ꝛ reuno aīe.ꝛ tñ nō est causa maior de aliquo loco ꝙ de valle iosaphat cū ibi sit futurū iudiciū oīuz resurgētiū. ergo ad locū illū deducenť pulueres ꝛ ibi fiet for matio corporū ꝛ infusio aīe.ꝛ qz hoc est resurgere dicenť oēs hoīes resurgere ī eodē loco licet in diuersis locis materia cor porū ipsoꝝ dispersa iaceret. Scō patet qz sicut tollit plura litas q̄ semp euitanda est cū sit pcm facere p plura qō pōt fie ri p pauciora.ſ.topico.ꝛ tñ si nō reducerenť oēs pulueres de qbuscūqz locis ad locū resurrectiōis.ſ.vallē iosaphat: oporte bat ꝙ cuiuscūqz hoūs pulueres dispsi p diūsa loca deducerenť ad vnū locū ꝛ ibi reformatio copis fieret resurrectio.ꝛ rursus de ipso loco deportād erat homo ad vallē iosaphat. vbi oēs hoīes ꝙgregandi sunt ad iudiciū ꝛ forte tūc quidā portarenť violenter alij sponte. ad tollendū ergo ꝛ euitandū istā pluralitatē ꝛ dubia de portatiōe violenta vel spontanea: melꝰ est po ni ꝙ cū collecti fuerint cineres deducāť ad vallē iosaphat vbi futurū est iudiciū vt ibi quoqz resurgāt. Tertio qz alꝫ cū istō ministeriū portatiōis fiat p angelos bonos si collectis cineri bꝰ ad aliquē aliū locū cōmunē fieret ibi resurrectio cuiuslibet p se:ꝛ deide portareť homo iā suscitatꝰ ad vallē iosaphat por tarent angeli boni hoīes iā dānatos.ꝛ hoc nō videť esse tā cō uenienter dictū sicut ꝙ portent cineres ante resurrectionē. qz illi cineres nō sunt aliqd damnatū. Quarto qz magis videť p tinere ad manifestationē diuine potestatis sic fieri ꝙ̄ ꝙ hoīes alibi resurgāt ꝛ deducanť ad locū illū. magis enī oſtendeť quod dāmodo diuina virtꝰ saltē quantū ad admirationē hominū cū se viderint subito oēs hoīes in eodē loco resurgere quasi ibi semp fuerint ꝙ̄ ꝙ viderent se de diuersis locis ꝙgregari. ita ergo videť tenendū.ſ.ꝙ ad locū iudicij deducenť cineres oīm ꝛ ibi formabunť corpa ꝛ simul resurgent. licet aliqui dicūt ꝙ potest cōcedi ꝙ in locis vbi iacebant cineres fiat resurrectio.ꝛ deducanť hoīes iā suscitati ad locū iudicij. qō aliqualiť esset verisimile si cineres toti cuiuslibet hoīs essent ibi vbi homo sepultꝰ ē ꝛ nō oporterz fieri cōgregationē aliquā istoꝝ.ꝛ tamē nulliꝰ hoīs cineres sunt totaliter in eodē loco qz aliq̄ dissolu te partes fuerunt in auras alie in terrā.ꝛ saltē partes dissolu te in aerem nō inuenienť ibi simul cū partibꝰ manentibꝰ in na tura terre.ꝛ ideo est dicendū ꝓuenientꝰ sicut supra. ꝙ omniū corporū cineres deducenť p angelos ad vallez iosaphat ꝛ ibi fiet resurrectio cōis. De ista collectione puluerū manifestū est ꝙ fiat opere angeloꝝ. qz.ī.24.c.dicit mittet filiꝰ hoīs angelos suos cū tuba ꝛ voce magna ꝛ cōgregabūt electos eiꝰ a q̄ tuor ventis a sūmis celorū vsqz ad terminos eorū. hoc autez nō potest intelligi nisi de collectiōe cinerū. qz nullo alio modo angeli cōgregabūt hoīes. iō oportet ꝙ ponat ꝙ ipsi colligāt cineres ad formandū corpa. Et tñ āgelꝰ nō pōt aliqd mouere in instanti. iō nō erit collectio illa in instanti. Cū autē dr ꝙ con gregabunt electos a quatuor ventis est dicere ꝙ congrega bunt electos de omnibus ptibꝰ in qbꝰ fuerint cineres eoꝝ ad q̄cunqz partē mūdi. qō autē dicit a sūmis celorū vsqz ad ter minos eorū est dicere ab vna extremitate celi vsqz ad aliaz.ſ. ꝙ quicqd fuerit ī ter extremitates celi.ꝛ materia corporū col ligeť ab angelis. accipit enī celū p aere sicut dr volucres celi comederūt illō.ſ.13.ꝛ Luce.8.c.i. volucres celi q̄ in aere sunt ꝛ est sensus ꝙ quicqd resolutū fuerit de corpe humano qō p tineat ad veritatē corpis humani colligeť. corpꝰ tñ soluit in ele menta oīa.ꝛ iō aliqd erit versuz in terrā aliqd in aquā aliqd in aerē et ignē. sed ista elemēta manēt in locis ꝓpriis iō de illis vbicunqz fuerint colligenť ptes q̄ fuerūt corpis humani. Cō sideradū etiā ꝙ angeli nō solū colligent pulueres sz etiā di uident ꝛ resoluent. nā aliq̄ partes fuerūt de corpibus huma nis q̄ iā effecte sunt ptes aliorū corporū.ꝛ sunt mixte alijs par tibus ipsoruz corporū q̄ nūc̄ꝙ fuerūt humane ꝛ tūc oportebit ꝙ angeli resoluāt illa corpa ꝛ corrūpāt vt inde accipiāt id qō fuit de corpe humano relictis oībus alijs partibꝰ. Et si vna pars homis fuerit in vno corpe iuxta lunā. alia pars in parte oppositā orbis p diametrū ꝛ alia circa cētrū terre.ꝛ ita si sit di uisio facta in mille pticulas .ſ.ptes distantissimas orbis inde colligeť. Et hoc signat qō dicit a sūmis celorū vsqz ad ter mi nos eorū.ꝛ in hoc erit magna sapiēcia angeloꝝ. qz etiā si idem corpꝰ ī decies millies millia pticularū sit diuisuz ꝛ diuersis re bus sint particule ille incorporate inde colligenť. ad hec aūt oīa.i. resolutionē ꝛ collectionē est tps necessariū. nō enī pote runt in instanti fieri cū p motū fiant. Scōm erat formatio cor poris collectis pulueribꝰ cuiuscunqz.ꝛ nō vocamꝰ pulueres cineres eos quos videmꝰ in sepulcris ex resolutiōe factis. qz illos nō oportz colligi a q̄tuor vētis ꝛ a sūmis celorū vsqz ad terminos eorū. qz cū illi sint terra ꝛ in terra maneāt nō poterūt colligi de sūmis celorū. Sed large vocamꝰ pulueres vel cine res quicqd fuit de veritate humane nature qō ptineat ad re surrectionē. qz oīa talia ad corpꝰ redibūt ꝛ ista siue sint cōuer sa in ignē siue in aerē vel q̄libet aliā materiā colligenť. ꝛ vocā tur a nobis large pulueres. his autē collectis seqť formatio corpis ꝛ ista fit in īstāti qz a deo imediate fit. sed in hoc differt qz qdā volūt termīari istā formationē ad quādā fo. mā ſbalez q̄ est forma mixti vl forma mixtiōis ꝛ nō est aīa rōnalis sed est forma corpeitatiz.ꝛ isti sūt q ponūt plures formas ſbales ī eo dē cōposito. alij aūt dicūt ꝙ in qꝰlibz cōposito est vnica forma ſbalis vt in hoīe est sola aīa ꝛ p illā dicūt ꝙ habz hō oēs deno mīatiōes ſbales.ſ.p illā corpꝰ ē ſba vel hō ē substātia.ꝛ hō est corpꝰ ꝛ est aīal ꝛ est hō q̄ est cōis positio pipotheticoꝝ. de qui bꝰ nō ꝓcqmur nūc.ꝛ ꝝz vtroſqz termīať illa formatio corpis ad formā substātialē.ꝛ tñ ſm ponētes pluralitatē formaꝝ ter mīať ad formā mixti. Scōz ponētes vnitatē forme ī mīať ad aīam.ꝛ iō vtroqz mō oportz ꝙ fiat a deo illa formatio ꝛ fiat in instāti. Et q̄tū ad ponētes vnā formā.i. aīaz solā in hoīe ē magis notū ꝛ tñ ponēdo plitatē formarū dōm ꝙ terminatur ad formā substātialē mixti. angelꝰ aūt nō pōt inducere formā substantialē. iō oportz ꝙ fiat p deū illa formatio. deꝰ aūt in in stāti opať quicqd opať. ſz aliq dicūt eū posse opari succesſiue qō nō satis cōcediť.ꝛ tñ etiā si posſz nō opareť q̄tuz ad ꝓductionē forme substātialꝫ qz illa ꝓsistit ī idiuisibili. et qz succesſio opationū ex q̄daz ipfectiōe opātis euenit q̄ ipfectio in deo nō est. iō in instāti formabit corpa hūana.ꝛ in eodē instāti fit for matio ꝛ infusio aīe eo ꝙ formatio est dispositio nccitans ad aīaz.ſ.qz tale mixtū nō pōt esse sine aīa rōnali.ꝛ cū illa sit vltīa dispositio optz ꝙ in eodē instāti in qꝰ illa fuerit infundať aīa. qz alꝫ nō essz vltīa dispositio. De infusione aūt aīe ſm ponē tes vnitatē forme siue plitatē. oportz dici ꝙ fit ī instāti. ita ꝙ nō solū deꝰ pōt in instāti illa infundere corpi. ſz etiā est ncc̄e ꝙ infundať in istāti. qz si nō fieret in istāti ſz succesſiue aut hoc eēt ꝓpť ptes forme inducende: vl ꝓpť ptes corpis q̄rū vna priꝰ recipit formā q̄ alia.ꝛ tñ neutrū est in infusiōe aīe. nō ꝑmū qz aīa nō habz ptes ſz tota sil inducit qz indiuisibil est. nec etiā ē scōm qz totū corpꝰ aīabile ē dispositū ad recipiēdū aīaz ꝛ reci

pit vno mō. ſ. vt formā dātē eē humanū. hoc aūt eſſe cū nō ſit ptibile neqz vna ps recipiat illud p aliā ſz q̄libet īmediate ab aīa: nō poterit vna aīari ante aliā ſz totū aīabit ſimul. ⁊ ſic fiet infuſio īſtāti. Et ita ptz q⁹ tria ſūt in reſurrectiōe. ſ. collectio formatio infuſio. p̄mū fit repēte. ſ. tpe īpceptibili. ſcōm ⁊ tēpus fiunt in eodē inſtāti. ⁊ illō eſt inſtās tminās illud tps inpceptibile ī quo fuit facta p āgelos collectio cineꝝ. ¶ Querit an
Q°. 79. mors erit tmin⁹ a quo reſurrectiōis in oīb⁹ reſurgētib⁹. i. an oēs q ptinebūt ad illū ſtatū reſurgētiū erūt q mortui fuerīt iā vel poterit aliqs nō gustādo mortē trāſire ad illū ſtatū. ¶ Dicendū q⁹ oēs q trāſibūt ad ſtatū reſurgentiū ſiue in bonū ſiue in malū p⁹ morient. neqz erit aliqs q ſemel vixerit q nō moriat anteq̄ trāſeat ad illū ſtatū. Primo ptz q⁹ iſtud eſt īuiolabile ſtatutū ⁊ de legib⁹ dei firmis. ſ. q⁹ qlibz hō ſemel moriat. ⁊ eſt tāte neccitat⁹ q⁹ etiā xp̄s ꝓpter illū mortē ſubijt. ad hebre. 9. c. ſ. xp̄s mortu⁹ eſt quēadmodū ſtatutū eſt hoīb⁹ ſemel mori q̄ nemo erit circa tps iudicij q nō moriat. ſcōo q⁹ apls loquēs de reſurrectiōe. 1. cho. 15. oīdit q⁹ reſurrectiōz nēcario p̄cedat mors ponēs ſimilitudinē de ſeminib⁹ q̄ in terrā iacim⁹ dicens qō ſeminas nō viuificat nīſi pri⁹ moriat. q̄ nemo ptinebit ad reſurrectionē q nō moriat pri⁹. Tertio q⁹. 1. Chor. 15. c. dicit ſicut in adā oēs moriūt ita in xp̄o oēs viuificabūt. i. taliter ſe habēt hoīes ad adā reſpectu mortis q̄liter ſe hīnt ad xp̄z reſpectu vite. Sed ſic eſt q⁹ p criſtuꝝ oēs vere reſurgent. q̄ p adam oēs morient. ⁊ ita nemo erit q nō moriat. Aliq dicūt eos q̄ īuenient in fine ſcli viuentes. vel oēs qdē vel multos eoꝝ non morituros ſz ſic mūſuros ⁊ trāſituros ad mortalitatē ſiue ad dānatos ſiue ad electos ptineāt: ſic dicit iero⁹. in epla ad marcellā. ſ. quoſdā in fine ſcli aduentū e xp̄o nō eſſe morituros ſed viuos reptos in īmortalitatē repēte mutādos. Alij aūt tenēt q⁹ oēs morient ad hoc q⁹ trāſeāt ad ſtatū reſurgentiū: ⁊ iſta poſitio ſecurior ē ⁊ rōnabilior ⁊ hoc ꝓpter tria. Primo q⁹ magz ꝓſonat diuine iuſticie q̄ dānauit humanā naturā ad mortē p pctō p̄mi parētis: vt oēs q p actū nature ab eo ducerent originé pctī originalis infectionē ꝓherēt ⁊ ꝓnter eſſent mortē debitores. Scōo q⁹ magz ꝓcordat diuīe ſcripture. q⁹ 1. cho. 15. c. oēs quidē reſurgem⁹ ⁊ nō reſurgere nō pōt q nō mortu⁹ eſt vt dicit damaſ. cū ſit reſurrectio iterata ſurrectio. ⁊ illud de ſeminatiōe ⁊ morte tē. ſ. allegata. Tertio q⁹ magz ꝓcordat oīz nature. inuenim⁹ aūtē in ordine nature. q⁹ illud qō corrūpit ⁊ viciat nō pōt reduci in nouitatē ſuā ⁊ pſtinā pfectiōz niſi pri⁹ corrūpat penit⁹. ſicut acetū nō reddit ad eſſe vinū niſi corrupto aceto ⁊ trāſeunte in ſilitudinē humoris vitis. vnde cū natura hūana ita ſit iā viciata q⁹ deuenit in nēcitatē moriēdi nō erit ſibi reddit⁹ ad īmortalitatē niſi morte mediante vt eximat oēs labes ⁊ depureť oēs corruptio ⁊ infectio materie q̄ nō fit niſi diſſoluat p mortē ⁊ igni cremeť qō ipurū inuentū fuerit. Sz corpa viuentia nō poterūt tollerare illū ignē depurantē ⁊ auferentē ſordes. q̄ morient q cunqz inuenti fuerīt viuētes. Alia etiā reſurrectio eſt ad hoc q⁹ oportet finiri motū celi in reſurrectiōe. nā vt dictū eſt illud inſtās qō termīabit motū celi: erit inſtās reſurrectionis ſz ceſſante motu celi ipoſſibile eſt viuere naturaliť aliqd eoꝝ q viuebāt p motū celi: vel q̄diu celū mouebat. q̄ neceſſe eſt oīa q̄ tūc viuebāt ſtatī mori niſi miraculoſe ſeruent. qō ptz q⁹ vt dicit. 8. phiſi. mot⁹ celi eſt vita q̄dā naturaliter exiſtētib⁹ ſicut mot⁹ cordis toti⁹ corpis vita q̄dā eſt. ſed ceſſante mot⁹ cordis oīa mēbra mortificant ⁊ ſtatī morit aīal. q̄ ceſſante motu celi oīa viuentia morient. ſic dicit mgr. 4. ſen. di. 43. ⁊ aug⁹. 20. de ciui. dei ⁊ ita tenendū eſt vt nemo a morte eximat. ¶ Querit an in reſurrectiōe aīa reſumat idē corp⁹
Q° 80. numero qō p⁹ habuit. ¶ Dōz q⁹ idē corp⁹ numero erit qō in reſurretiōe ſumeť q⁹ iob. 19. c. dicit ⁊ in carne mea videbo deū ſaluatorē meū. ⁊ logť de viſiōe poſt reſurrectionē cū dicat ibidē in nouiſſimo die de terra ſurrectur⁹ ſum. q̄ idē corp⁹ numero reſumeť cū ſit eadē caro. ſcōo q⁹ vt dicit damaſ. reſurrectio eſt ei⁹ qō cecidit iterata ſurrectiōe ſz p mortē cecidit corp⁹: q reſolutū eſt. q̄ idē reſumeť. Tertio q⁹ reſurrectio ēt vt idē hō q̄ fuit redeat. ſz nō rediret idē ſi corp⁹ nō rediret cū ſit ps eētialis hoīs q̄ redibit idē corp⁹. Circa qō ſciēdū q⁹ ad rſurrectionē oz aīaz redire ad corp⁹ ⁊ redire ad id qō pri⁹. ⁊ tñ in hoc errauerūt aliq pīi errauerūt ētiā aliq heretici. ſz. n. pīi vt cōiter nō ꝓcedāt aīas ſeſolitas ad corpa aliq̄ poſtea redire aliq̄ putū vt pitagorici ꝓceſſerūt. ſed in iſto redditu errauerūt circa duo. primo circa modū reddit⁹. dicebāt. n. aīas rurſus vniri corpib⁹ p modū gñatiōis naturalis. ſ. q⁹ qñ erat corp⁹ aliqō ad ſuſcipiēdā aīaz q⁹ erat cōplete orgāizatū: aīa q̄ ſemel a corpe ſoluta fuerat vniebať illi corpi. Scōo errabāt quātū ad corp⁹ cui ꝓiūgebať aīa nā non dicebāt ꝓiūgi aliqñ aīaz eidē corpi qō erat aliqñ idem ſpecie ⁊ aliqñ diuerſuz. transibat enī aīa ad corp⁹ diuerſuz ſpē vt cū trāſiret aliqñ ad corpa brutoꝝ ⁊ hoc fieri dicebāt cū aīa in corpe manēs ꝓter rōnis ordinē vitā duxerat beſtialē. ⁊ iō ſpeciei aīalū corp⁹ aliqō intrabat cui⁹ mores manēdo in corpe tenuerat. vñ trāſibat in corp⁹ canis vel porci ꝓpť luxuriā ⁊ voracitatē. in corp⁹ leonis ꝓpť rapinā ⁊ violentiā. in corp⁹ vulpis ꝓpť fraudes. ⁊ ita de ceteꝝ vicijs. ad corp⁹ aūt ciuilē ſpeciei humane. ſ. redibat qñ bene ⁊ iuſte aīa ī corpe manēs vixerat. nā tūc aliq̄ felicitate fruebať ſeparata a corpe exiſtēs ⁊ p⁹ aliq̄ tpa rurſus ad corp⁹ redibat humanū ſz nō ad p̄mū. qō. n. aīe redirēt ad corpa tā hoīz q⁹ oīm pctōꝝ fuit poſitio pitagore pīi. ſz iſta poſitio ō tali redditu aīaꝝ ē multū erronea. Aliter aūtē qdā heretici circa redditū ad corpa errauerūt dicētes aīas exutas hūanis corpib⁹ vniri poſtea corpib⁹ celeſtib⁹. i. ō natura celeſti aut vētis. i. de aere formatis. ſic tenebat qdā patriarcha ꝓſtātinopolitan⁹. vt oīdit gre. in moali. ſup illo verbo ī carne mea videbo deū ſaluatorē: ad euidētiā p̄dicte dubitatiōis. ¶ Notandū q⁹ ptes materie ſemp manēt eedē q̄liter cunqz mutent. qz diſtinctio ſua eſt p dimēſiōes ⁊ ille nunq̄ peunt. q̄ ſuať ſemp diſtinctio. materia. n. iuſ poſitionē fidei q̄ ſola ē vera hūit p̄cipiū eēndi ⁊ in illo p̄ncipio dedit ei de⁹ quātitatē ⁊ formā. vel formas aliq̄s. ⁊ vbicūqz fuit materia accepit quātitatē: qz materia vbicūqz fuit erat ps corpis ⁊ oē corp⁹ hēbat tres dimenſiōes. ⁊ p illā quātitatē ſtatī ceperūt ptes materie eē diſtincte ſz illa quātitas ſemp mānſit in illis. i. dimenſiōes eedē tō ptes materie manēt ſemp eedē. ⁊ ptz qz vt oſtſuz eſt dimēſiones intermīate nō corrūpūť ⁊ tō manēt ſemp ſz aliqñ fuerūt in materia. ⁊ poſtq̄ materia cepit eē quāta nūq̄ deſijt qz corrupta vna forma ſuccedit alia ⁊ ſemp manet materia ſub aliq̄ forma ⁊ ꝓnter ſub quātitate ⁊ ita ſemp manet diſtinctio in ptib⁹ materie. ⁊ tñ ad ſeruādū idēptitatē ī ptib⁹ materie cū diſſictiōe nō ſolū debēt hīre quantitatē ſemp vel dimēſiōes ſz etiā ſemp eaſdē dimenſiōes. qz ſic quātitas dat ptib⁹ materie eē ptes ⁊ diſtinctas: ita eadē q̄ntitas dat eē eaſdē ptes. vñ ſi acciderz variari q̄ntitatē. vl dimēſiōes: variaret etiā ptes materie vt nō eēnt eedem q̄ pri⁹. ⁊ tñ manēt ſemp eedem dimēſiōes nō qdē terminate. qz iſte variāť ꝑm formas ſz interminate. ſ. eadē lōgitudo latitudo ⁊ pfunditas licet nō ſub eadē figuratiōe ⁊ magnitudine manēt ſemp. magnitudo aūt determīata ⁊ figuratio ad dimēſiōes termīatas ptinēt: ⁊ ob hoc quātūcunqz p crebras mutatiōes ⁊ ſolutōes aliqd trāſeat ſemp manet eadē quātitas in ptib⁹ materie ei⁹. vt ſi corp⁹ hūanū reſoluať ī cineres māiſe ſtū ē q⁹ oēs ptes materiales ei⁹ ſūt ibi qz nulla pōt pire cū materia ſit incorruptibilis. ⁊ oēs ille manent ſub quātitate aliq̄. qz ſi aliq̄ maneret ſine q̄ntitate eſſet facta indiuiſibilis qō falſū eſt. q̄ aut iſte ptes acceperūt aliā quātitatē vel dimenſiōes q⁹ pri⁹ haberēt aut nō. manifeſtū eſt q⁹ nō aliā: qz nō eſt poſſibile totaliť q̄ntitatē corrūpi in aliquo cū q̄ntitas p̄cedat in materia ad omnē ꝓrietatē: ⁊ tñ corruptio fit p actionē ꝓrietatis. q̄ manet eadē q̄ntitas ⁊ dimēſiones eedem vt veri⁹ dicať. nō p̄ſit autez eedē eē dimenſiones termīate. ſūt igiť eedem dimēſiōes intermīate ⁊ p iſtū modū tot ſūt nūc ptes materie quot fuerunt in principio ſeculi ⁊ eedem. ſ. illa pars q̄ erat. a. eſt nunc. a. ⁊ que erat. b. eſt nunc. b. ⁊ ſiue contingat ſeparari partes que fuerūt

ꝯiuncte siue ꝯiungi eas q̄ fuerūt diſiuncte ſemp manet cuilibet ſua dimēſio intermīata ⁊ ꝑm illā diſtinguīt a q̄cunq; alia pte. ꝯtingit aūt easdē ptes materie eſſe aliq̄n ſub mīore quantitate ſine dimēſiōe termīata ⁊ aliq̄n ſub maiore ⁊ ſemp manet eadē ſua dimēſio intermīata. ſīc manēte alicui eadē q̄ntitate nūero ꝯtingit accipe maiores dimēſiones ⁊ magꝫ extēdi: vel ſub minorib⁹ effici dimēſionib⁹. ſicut fit in rarefactione ⁊ cōdenſatiōe. iſtā q̄ cōdenſant ⁊ rare fiūt nō accipiūt plus de q̄ntitate neq; pdūt: ita ⁊ manēte eadē dimēſione intermīate alicui pte materie cōtingit eadē fieri ſub materia ⁊ maiori dimēſione termīata. Hoc mō ptes hoīs ad quācūq; rem trāſeant ſemp manēt eedē ꝓpter easdē dimēſiones interminatas. ⁊ ſic q̄ntūcūq; diſſoluat⁹ corp⁹ hoīs ⁊ ptes ei⁹ incipiāt eſſe ptes alterius rei: poterūt redire oēs ille ptes ⁊ ꝯſtituere idē corp⁹ materialiter qō p̄ius. ⁊ iſta eſt poſſibilitas reſurrectiōis ꝑm dimēſiones iſtas interminatas. iſtā ſi nō manerēt dimēſiōes interminate: nō poſſent eſſe eedē ptes materie hoīs cuz transirēt ad alias res ⁊ ꝯſiter nō poſſet redire idē corp⁹. qz nō eſt idem totū niſi ſint eedē ptes eēntiales. ⁊ ſi nō eſſet idē corp⁹ nō eſſet idē hō ex eadē rōne. ⁊ ꝯſiter nō eſſet reſurrectio. qz reſurrectio eſt ei⁹ qō cecidit iterata ſurrectio. ⁊ ita fūt multū nēcīe iſte dimēſiones interminate ad ſeruādū vnitatē ⁊ ordinē in reb⁹ ⁊ ſine illis erat impoſſibilis reſurrectio. Et ſic dōm q̄ idē corp⁹ redit in reſurrectiōe ⁊ oēs ptes eēntiales ei⁹ redeūt. ¶ Querit an reſurgat idē hō nūero q̄ pri⁹ fuit. ¶ Dōm q̄ idē hō erit reſurgēs et q̄ nūc eſt: dicit enī iob. 19. c. Quē viſur⁹ ſuz ego ipe ⁊ nō alius. id eſt nō exñs ali⁹. ſ. alia pſona. ⁊ loq̄t de reſurrectiōe qz dicit in nouiſſimo die de terra ſurrecur⁹ ſum. q̄ idē erit. Scōo qz ī hoc eſt tota rō reſurrectiōis. ſ. vt reſurgat idē hō. nā ſi nō eſſet idē hō nō eſſet reſurrectio ſz magꝫ noua ꝓductio: vel creatio qz eſſet noua res ꝓducta. ⁊ tñ reſurrectio ꝑm rōnē ſuā importat idē redire. ſic dicit damaſce. q̄ reſurrectio eſt ei⁹ q̄ cecidit iterata ſurrectio. ſz hō corruit. q̄ ipe idē hō redibit. ⁊ aug⁹ diē 8. de trinitate q̄ reſurgere eſt reuiuiſcere. Eſt aūt reuiuiſcere iterū viuere. ſz ſi nō eſſet idē reſurgēs nō eſſet iterū viuere: ſz de nouo viuere. q̄ idē hō reſurget. In quo ſciendū q̄ nēcitas ponēdi reſurrectionē eſt ex hoc: vt hō ꝓſequat finē ſuū vltimū ꝓpter quē creat⁹ eſt: q̄ in hac vita nō poſſet fieri. nec etiā ī vita aīe ſepate vt oportuit eſt. ſ. al⁹ inaniter eſſet hō ꝓſtitut⁹ ſi ad finē ad quē factus eſt nō puenire poſſet. ⁊ qz optet q̄ illō idez qō ꝓpter finē factuz eſt puenīat ad finē ne ipm in vanū videat ordinatū fuiſſe ad illū finē: optet q̄ idē hō numero reſurgat. ⁊ hoc fit cū euenerit vniri eandē aīam q̄ pfuit eidē corpi. q̄ idez hō reſurget. vñ ſi reſurrectio ponēda eſt nēcē eſt poni q̄ idem hō nūero reſurgat. nō ſolū enī hereticū eſſet dici nō reſurgere eundē hoīem īmo etiā includeret ꝯditionē. cū reſurrectio nichil ſit niſi ei⁹ q̄ cecidit iterata reſurrectio. ſz hō fuit q̄ p mortē cecidit q̄ idē hō repabit. Itē hō eſt totū: vel cōpoſitū ⁊ ſi nō rediret idē nūero eſſet. qz nō rediret eadē nūero. oīa q̄ illi⁹ fūt vel aliq̄ eor⁹: ⁊ tñ oīa redeūt eadē q̄ fuerūt de eſſe hoīs dū viueret. q̄ idē hō peni⁹ reſurgit. redit enī eadē aīa rōnalis quia iſta nō pit neq; diſſoluit. redit etiā materia eadē nā non rediret eadē ſi corrūperet aliqua ps materie q̄ fuit de corpe hoīs. ⁊ deſineret eſſe aut ſi nō deſinēdo eſſe deſineret eſſe eadē p aliquā mutationē factā. ſz neutrū ꝯtingit. materia enī nō corrūpit. qz ipa ꝑm ſe totā ⁊ quālibet ptē ei⁹: ē incorruptibilis. etiam nō deſinit eſſe eadē q̄libet ps. qz ptes materie accipiūt q̄ ſint diſtincte inter ſe p q̄ntitatē quā a pncipio accepunt: ⁊ quia eedē dimēſiōes interminate manēt ſemp in matia manebit ſemper quelibet ps eadē p ſuā q̄ntitatē vt oportuit eſt. ſ. ⁊ ita poterit redire idē corp⁹ nūero. Et ꝓſiderandū circa hoc q̄ ſz hō ſit ſubſtātia ⁊ corp⁹. ⁊ corp⁹ aīatū ⁊ aīal ⁊ hō: nō eſt tñ in homīe aliud individuū ſubſtātie. aliō corpis. aliud corpis aīati. aliō aīal. aliud hoīs. ⁊ tñ ē eſt individuū cuiuslibet iſtor. Eſt enīz hic individuū ſubſtātie: qz al⁹ hō nō eſſet ſubſtātia. valet enī ꝓſeq̄ntia. iſtud eſt ſubſtātia demōſtrato hoīe ⁊ eſt individuuz: q̄ eſt individuū ſubſtātie. ⁊ ita arguet de corpe: ⁊ de corpe aīato ⁊ aīali. cuiuslibet enī iſtor eſt ſortes individuū ſīc eſt individuū hoīs. ſīc igit eſt hō ſortes individuū oīm iſtor generum exñs vnū individuū ita: ⁊ p eandē formā ſubſtātialē ꝓſtituit poterit in oībus his generib⁹. itē cū ſor. ſit aīal corp⁹ aīatū corpus ⁊ ſubſtātia. nō eſt aliō in eo ſubſtātia a corpe ⁊ corpe aīato ⁊ aīali. nā inferiora a ſupiorib⁹ nō differt: qz includūt ea eſſentialr. ſupiora aūt nō differt ab īferiorib⁹ realr cū ī eis ſint. deſtructis q̄ppe p̄mis ſubſtātijs iux̄ ariſto. in pdicamētis impoſſibile eſt aliqd alior remanē: ſz differt rōne. ſ. pciſione vel abſtractiōe. nā ſubſtātia abſtrahit a corpe ⁊ qōlibet ſupi⁹ ab inferiori. i. nō includit illō in rōne ſua: ſz accidūt inferiora ſupiorib⁹. q̄ ita nō optebit q̄ ſit in eo alia forma p quā ſit hō: alia p quā ſit aīal ⁊ ſic de ceteris. Sz dōm q̄ p formā p quā ſortes eſt hō. ſ. p aīam rōnalē hz q̄ ſit aīal ⁊ corp⁹ aīatū corp⁹ et ſubſtātia. ⁊ hoc qz ſīc hō ꝯtinet pfectionē oīm generū q̄ de eo pdicant: ita ⁊ aīa p quā ſortes eſt hō ꝯtinet nō qdē p incluſionē qz nō eſt cōpoſita ſz eminēter pfectionū oīm formar⁹ p q̄ indiuidua ꝯſtituūt in generib⁹ ſupiorib⁹. Vñ dōm q̄ aīa ꝑm totā ſuā pfectionē ꝯſtituit ſortē in ſpē hūana. qz nulla pfectio eſt q̄ poſſit eſſe ab aīa q̄ nō indigeat hō cū nō ſit aliqd vlteri⁹ p eaz informabile maiori pfectiōe. ⁊ iō ne forma excedat informatū nēce eſt q̄ totā pfectionē quā aīa ꝯtinet det corpi hūano ⁊ pti neat illa ad hoīem. ⁊ p ipam eandē aīam ꝯſtituit ī genē aīal. nō quidē ꝑm oēm gradū pfectiōis aīe: ſz vt dat eſſe ſolū ī ſcōo gradu vite. ſ. faciēs eſſe ſenſitiuū. p eā aūt collocat ſor. in genere corpis aīati vt recipit p illā ſolū q̄ hēat p̄mū gradū vite. i. vegetationē. collocat p eā ſor. in genē corpis inq̄ntū p eā accipit q̄ ſit ſubſtātia hūs tres dimēſiōes. collocat aūt in genere ſubſtātie. ſor. inq̄ntū accipit p illā q̄ ens ſit p ſe ſubſiſtens nlli accidēs ⁊ alteri ſubſtare potēſ. Et dōm q̄ inq̄ntū aīa pōt dare ſorti pfectiōes eēntiales oīm iſtor genex ⁊ graduū ſubſtātialiū: ꝯſtituit ipm in oīb⁹ his generib⁹ neq; eſt nēcīa ei alia forma ad ꝯſtituēdū eū in aliquo iſtor genex. Sz nō eſt putandū q̄ cū aīa det ſorti oēs iſtos grad⁹ eēndi ꝑm quos ꝯſtituit a multis generib⁹ ſubordinatis q̄ ſint iſti grad⁹ pfectiōis eēntialr distincti in aīa. qz tūc aīa eēt cōpoſita qō falſū eſt cū ſit forma. ſz ꝯtinet iſtos gradus p eminentiā inq̄ntū ꝯtinēdo vltimū cōtinet oēs. ſīc eſt de nūeris ⁊ de gradib⁹ latitudis intēſionis formar accidētaliū. nā q̄libet nūer⁹ ſeq̄ns diſtinguīt a p̄cedēti. vt quarti⁹ a q̄ternio ⁊ ꝯtinet q̄cq̄d hñt p̄cedētes nūeri. Sic etiam dicim⁹ grad⁹ caloris ꝯtinet oēs alios grad⁹ p̄cedētes: ⁊ tñ nō ē ꝓpter hoc ille cōpoſit⁹. ſic igit in aīa reſpectu oīm iſtor generū. nā ad qōlibz eor⁹ cōparat cū pciſiōe vel abſtractiōe. nā nō eſt dans eſſe cuiuslibz generis illor⁹ p totā pfectionē ſuā: ſz p gradū ei⁹ vt dictū eſt: ſz iſta pciſio nō eſt ꝑm rē ſz ꝑm rōnē. Sciendū aūt q̄ hoc mō nō ſūt ponēde tres aīe in hoīe. ſ. vegetiua q̄ hō eſt corp⁹ aīatū. ſenſitiua q̄ eſt aīal. rōnal⁹ q̄ eſt hō. ſed eadem aīa cū aīa rōnal⁹ hēat pfectiōes oīm iſtor graduū aīe. vñ lz in diuerſis differāt iſte aīe realr. tñ in hoīe eſt eadē. nā in herba eſt aīa q̄ ſolū eſt vegetatiua. in bruto eſt aīa q̄ eſt ſenſitiua ⁊ nō rōnalis. ⁊ differt realr a rationali. in hoīe aūt eſt aīa q̄ eadez eſt vegetatiua qz dat pfectionē hoī quā dat aīa plante. Et q̄ eſt ſenſitiua quia dat eandē pfectionē homini quā dat anima bruti ipſi bruto. ⁊ eſt rationalis quia habet hoc cōplementuz quod ſolus homo recipit. Sicut autē diximus de anima hominis ita ⁊ de quibuslibet aliis individuis. ſicut individuuz lapidis p eandē formā ſubſtātialem p quā eſt lapis eſt ſubſtantia ⁊ corpus ⁊ conſtituit in determinata ſpecie lapidis inq̄ntū forma ſpeciei ꝯtinet pfectiōes generū ſupior. Vñleq; erat conueniens q̄ eiuſdē rei nūero ponant multe forme ſubſtantiales. quia ꝓpter hoc q̄ ꝑma ſola faceret rem eſſe hoc aliqd cōſtitu:do in genē ſubſtātie ⁊ cetere aduenirēt accidentalr. vt dictū eſt adhuc eſt in cōueniēs. qz q̄dam ſūt forme ad pdicandū et alie ad eſſendū. ad predicandū ſunt oia genera ⁊ ſcōe ſubſtātie q̄ qōlibet genus ſub ordinatū facit vnam predicationem

Q°. 81.

Capitulum

de inferioꝛib⁹ ⁊ ẽ formal' inꝯtũ ſupioꝛa vocam⁹ formas inferioꝛ· ſz nõ ſũt forme ad eẽndũ. ꝛſtã tũc cõponerẽt iferioꝛa: qõ fallũ eſt: qꝛ nõ cõponit hõ ex ſubſtantia ⁊ coꝛpe ⁊ aĩali · forme aũt ad eẽndũ ſt forme cõpoſitiõis: ⁊ ille ꝓſtituũt: qꝛ ſt ptes· ⁊ ex illoꝛ vnĩõe reddit aliq̃ totũ qõ eſt ens p ſe· ⁊ hoc differt inter iſtas formas: qꝛ forme cõpoſitiõis q̃ ſunt ad eẽndũ ſũt ptes ⁊ ĩportant p modũ ptis· forme aũt in pdicãdo qꝛ nõ ſunt forme ad eẽndũ: ⁊ ita nõ cõponũt ĩportant p modũ totiꝰ· ⁊ iõ videt eſſe valde ĩcõueniẽs q̃ ad hoc q̃ hõ ſit ſubſtãtia coꝛpꝰ ⁊ aĩal· q̃ nõ ſũt diſtincta eſſe nũero ponant forme diſtincte nũero· ꝯ eadẽ forma ſubſtãtial' erit p quã oĩa iſta ſũt. Sed ſĩc iſta ſũt pꝛa in pdicãdo ita ꝓuenit pꝛes formas pdicatiõis eſſe· ſcz ſubſtãtia· aĩal· coꝛpꝰ· q̃ inter ſe nõ differũt realr. Scõo circa hoc qꝛ forma ſubſtãtial' eſt pncipiũ eẽndi ⁊ accipit ad eſſendũ· qꝛ ipa cũ matia cõponũt ⁊ ꝓſtituũt qõlibz ĩdiuiduũ naturale· ſi ꝯ ad hoc q̃ hõ ſit ſubſtãtia coꝛpꝰ ⁊ aĩal optet poni treſ formas diſtinctas: optebit poni tres materias diſtĩctas cũ etiam materia ſit pncipiũ eẽndi· ſz hoc nõ eſt poſſibile: qꝛ tũc eſſent tria indiuidua diſtĩcta· ꝯ neqz ponẽt tres forme ſubſtantiales· ſz vnica q̃ dat totũ eſſe. Item põt dici q̃ hõ põt redire idẽ nũero: qꝛ nõ hz ſubſtãtiã totalr coꝛruptibilẽ· ſ· qꝛ nichil õ eiꝰ ſubſtãtia coꝛrũpit· Cetera aũt generabilia habẽt ſubſtãtiam coꝛruptibilẽ: qꝛ aliq̃d de ſubſtãtia eoꝛ pijt: iõ non põt illa redire eadẽ nũero. Alr aũt eſt de aĩa rõnali· qꝛ eẽ qõ in coꝛpe ſi di acqrit p infuſionẽ retinet poſt ſepationẽ ⁊ in pticipationẽ illiꝰ eſſe coꝛpꝰ eſt ⁊ hũanũ eſt: ⁊ hoc qꝛ nõ eſt in hoĩe aliõ eẽ coꝛporis ⁊ aliõ eẽ aĩe als eẽt ꝓiũctio coꝛpis ⁊ aĩe accidẽtal'· quo dato cũ nl'm aliõ eẽ fit coꝛpis neqz hoĩs q̃ aĩe: quia als eẽnt mlta entia p mlta eẽ cũ ens dicat ab eſſe ⁊ mltiplicẽt p eſſe et eſſe aĩe maneat idez ⁊ nũq̃ intrũpat ſeq̃t q̃ maneat totũ qõ ad hoĩez ptinet ⁊ nichil ĩpediat reſurrectionẽ neqz opteat aliq̃d reparari qõ coꝛruptũ fuerit· ſz ꝓiũgere q̃ ſepata ſũt. ꝛſtã aĩa manet eadẽ ⁊ coꝛpꝰ idẽ ⁊ eẽ idẽ: iõ nichil obſtat q̃ iſtis rurſus copulatz ſit idẽ hõ nũero· nõ enĩ obſtat iteratio copulationis· qꝛ mãet idẽ eſſe nũero· iõ ĩpoſſibile eſt q̃ p idez eſſe nũero ſit aliud ens nũero· difficultas aũt tota iteratiõis erat ſi ſicut fit iteratio copulatiõis pncipioꝝ ita eẽt iteratio eẽndi· qꝛ tũc etiam manẽtibꝰ eiſdẽ pncipijs nõ eẽt idẽ hõ penitꝰ: qꝛ intrũptuz ẽ eſſe· ſz hoc dato ſemp mãſit idẽ eſſe· iõ nõ ſolũ erit idẽ hõ reſurgẽs: ſz etiã nccẽ erit poni eũdẽ cũ nõ ſit aliq̃d p qõ putetur eſſe aliũ hoĩem nũero. Sz in hº inſtãt ponẽtes plralitatẽ formaꝝ dicẽtes q̃ nõ poſſit manẽ totũ eſſe hoĩs intrũptũ. Dicendũ q̃ mãet eẽ hoĩs nõ intrũptũ. Et hoc eſt pcipuũ ad oſtẽdendũ ⁊ facilẽ pondũ idẽtitatẽ reſurgẽtiũ· nã aĩa mãet· ergo eſſe aĩe mãet cũ ipa nõ mãeat ſub eſſe alieno· qꝛ nõ eſt matia q̃ põt aſſumi ad pticipationẽ eſſe alieni ſĩc coꝛpꝰ ĩ hoĩe accipitur ad pticipationẽ eſſe aĩe· ⁊ tñ eẽ aĩe ẽ eẽ hoĩs q̃ mãet idem eſſe qõ priꝰ ⁊ ita nõ eſt intrũptũ: ſz dõm q̃ p mortẽ hoĩs aliq̃d vere coꝛrũpit: qꝛ hõ coꝛrũpit ⁊ hõ ℣e deſinit eſſe ⁊ hõ eſt· ⁊ tñ ſz hõ deſignat eſſe ⁊ coꝛrũpat nõ deſinit eſſe hoĩs ꝯ id eſt illõ eẽ quo hõ erat q̃diu hõ erat· ad hoc enĩ q̃ ſit hõ nõ ſolũ requirunt pncipia ſpẽi: ſz etiã q̃ vnita ſint· diſluctis autẽ illr ℣e deſinit hõ eẽ hõ ⁊ coꝛrũpit: ⁊ in reſurrectiõe hoc quod coꝛruptũ eſt· ſ· hõ redit· iõ aliq̃d pijt p mortẽ qõ redit per reſurrectionẽ· ⁊ tñ eſſe hoĩs nõ intrũptũ fuit neqz pijt · qꝛ illõ eſſe qõ hõ erat vel ſubſiſtebat q̃diu erat: hõ erat eſſe aĩe quo aĩa nũc ſubſiſtit pſepationẽ cũ nõ poſſum⁹ dare duo eſſe ĩ eo dẽ hoĩe: qꝛ eẽnt duo entia· iõ eẽ hoĩs nõ intrũptũ eſt ⁊ p illõ idẽ eſſe hõ erit qñ reſurrexit· Cõſiderãdũ aũt q̃ eẽ accipit duplicit· vno mõ eẽ p qdditate: vl' natura rei ſĩc dicim⁹ q̃ ad eẽ cõpoſiti requirit materia ⁊ forma. Alio mõ p actu entiz ⁊ quo ens ẽ ſine actu exiſtit· primo mõ eẽ eſt cõpoſitũ· qꝛ qdditas vl' natura ĩ cõpoſitz eſt cõpſita ⁊ dicit ꝓceptũ cõpoſitũ. Scõo mõ eẽ eſt ſimplex ⁊ nichil põt cogitari ſimplicius quã eẽ: ⁊ ſignũ hꝰ ẽ qꝛ mĩmꝰ gradꝰ cõpoſitiõis q̃ magz accedit ad ſimplicitatẽ õr ex eẽ ⁊ eẽntia: vel ex eẽ ⁊ eo qõ ẽ. Cũ aũt õr qõ eẽ totale hoĩs nõ eſt eſſe aĩe intellectiue. Dõm q̃ ſi accipiat p̃mo mõ verum eſt· qꝛ tũc eẽ· i· qdditas hoĩs ĩcludit coꝛpꝰ ⁊ aĩaz· ⁊ iõ nõ ẽ ſola aĩa eẽ eiꝰ· accipiẽdo ſcõo mõ ẽ dõm q̃ eẽ aĩe eſt eẽ hoĩs ⁊ non hz aliõ eẽ· i· aliũ actũ eẽndi vl' aliõ p qõ ſubſiſtat formaliter· ⁊ q̃ntũ ad illõ vez ẽ q̃ eẽ hoĩs nõ ẽ aliõ quã eẽ aĩe ĩtellectiue: ⁊ ita p illõ exiſtit añ mortẽ ⁊ p illõ idẽ exiſtit pꝰ reſurrectionem· vñ ꝓuenienter· hõ reſurgit idẽ nũero: qꝛ eẽ eiꝰ nõ fuit intrũptũ Ad brutz aũt dõm q̃ nõ pñt reſurgẽ ⁊ etiã certa q̃ coꝛrũpũt nõ pñt redire eadẽ nũero· qꝛ ĩ oĩbꝰ iſtis tã viuẽtibꝰ quã nõ viuẽtibꝰ eẽ intrũpit eo qõ cõpoſitũ coꝛrũpit· Et pñr nõ potest eadẽ res nũero redire· hoc aũt eſt reſurgẽ· iõ brutz repugnat reſurgẽ· hoĩbꝰ aũt nõ repugnat naturalr: hz natura nõ ſufficiat ad reſurrectionẽ faciẽdã ſz deꝰ illã facẽ· Circa hũanitatẽ aũt quõ maneat ⁊ redeat eadẽ eſt duplex opinio· qdã dicũt q̃ idẽ eſt ſm rẽ forma totiꝰ ⁊ forma ptz· Sz õr forma ptz ſm q̃ pficit materiã· forma aũt totiꝰ õr ſm q̃ ex ea tota rõſpẽi ꝓſeq̃t· i· totũ qõ ꝓcipit p nomẽ cuiuslibz ſpẽi· ⁊ qꝛ ĩ hoĩe aĩa eſt forma ptz ⁊ hũanitas forma totiꝰ cũ ĩcludat totã rõnẽ hoĩs ſequit q̃ hũanitas ſm rẽ nichil aliud ẽ quã aĩa· i· nichil addit ad aĩam ſm eſſe ⁊ ſic cũ eadẽ nũero mãeat aĩa rõnal' poſt mortẽ ⁊ eadẽ reſumat in reſurrectiõe: eadẽ nũero mãebit hũanitas mortuo hoĩe ⁊ eadẽ reſumet ĩ reſurrectiõe· ⁊ ꝓñr erit idẽ hõ: qꝛ ẽ eadẽ hũanitas· Alia eſt opinio ⁊ ẽ auicenne. ſ· q̃ forma totiꝰ nõ ẽ forma ptz ſm rẽ ſed aliq̃d realr addit forma totiꝰ· Aliq aũt· ſ· q̃ ponũt plralitatẽ formaꝝ dicũt hũanitatẽ ſiue formaz totiꝰ eſſe formã q̃ndã: vel entitatẽ ꝓſurgẽtẽ ex ꝓiũctiõe forme ad matiã· ⁊ q̃ ẽ diſtincta realr ab illã· ⁊ iõ vocãt eã tertiã entitatẽ· qꝛ matiã ⁊ formã vocãt duas entitates· Sed tñ õm q̃ verior poſitio ẽ: q̃ nõ ſit forma totiꝰ eadẽ cũ forma ptz realr ſz addit aliq̃d· ⁊ hoc qꝛ hũanitas eſt eẽ hoĩs· eſſe aũt rei ẽ quã ſignat diffinitio· diffinitio autem rei naturalis non ſignat ſolũ matiã: ſz matiã ⁊ formã ſĩl· iõ ncce ẽ q̃ hũanitas ſignificet aliq̃d cõpoſitũ ex matia ⁊ forma· i· ex aĩa ⁊ coꝛpe ſĩc hõ· Sed tũc diceꝝ q̃ hõ ⁊ hũanitas idẽ erũt penitꝰ· cũ vtrũqz dicat rẽ cõpoſitã ex aĩa ⁊ coꝛpe. Ad ſz q̃ differt p hoc· qꝛ hũanitas ſignificat pncipia eẽntialia ſpẽi tã formalia quã materialia cũ pciſiõe pncipioꝝ indiuiduantiũ· ⁊ pz qꝛ hũanitas õr illõ ſm q̃ aliqs ẽ hõ· nõ õr tñ aliqs hõ ex eo q̃ hz pncipia ĩdiuiduantia: ſz ex eo q̃ hz pncipia eẽnlia ſĩl' cũ pncipijs ĩdiuidualiꝰ õr eẽ iſte hõ· hũanitas ꝯ ſignificat ſola pncipia eẽnalia ſpẽi· ex quo ſeq̃t q̃ ĩportat hũanitas p modũ ptz ⁊ forme dãz eſſe· hõ aũt ſignificat oĩa pncipia eẽnlia ſpẽi ⁊ nõ excludit a ſignificatiõe pncipia indiuiduãtia· nã hõ õr q̃ hz hũanitatẽ· ex quo nõ excludit q̃n alia hr̃e poſſit ĩmo potiꝰ ĩnuit q̃ aliq̃d aliõ hz hõ: vel aliq̃d aliõ ẽ pter vel vltra hũanitatẽ. Et tñ nõ hz aliq̃ pncipia eẽnalia vltra cũ hũanitas dicat oĩa pncipia eẽnlia ſpeciei· ꝯ hẽbit inſup: vel hr̃e poſſit pncipia indiuidualia· ⁊ ob hoc hõ ſignificat p modũ totiꝰ· ⁊ pz qꝛ hõ ẽ nomẽ ꝓcretõis· i· rei cui aliq̃d adheret· hũanitas ℣o nomẽ abſtractiõis· qꝛ cuz pciſiõe ſignificat id qõ ſignificat· ⁊ ob hoc dicim⁹ q̃ hõ hz humanitatẽ· ⁊ tñ nõ ꝓcedim⁹ hõ hz hoĩez vl' hũanitas hz hoĩez· hoc enĩ mlto min⁹ ꝓcedit· ꝯ tã hũanitas quã hõ dicẽ ꝓceptum cõpoſitũ· qꝛ vere hũanitas eſt cõpoſita ⁊ hõ eſt cõpoſitꝰ· ſz im portat hũanitas cũ pciſiõe· hõ aũt ſine pciſiõe ĩportat eadem pncipia eẽnlia q̃ hũanitas· ſz ſignificat pncipia eẽnlia ĩ actu: in diuiduãcia ℣o ĩ potẽtia. Cõſiderãdũ q̃ p mortẽ coꝛrũpit hõ ⁊ nõ mãet q̃diu mortuꝰ eſt ⁊ tñ non annichilat qꝛ manent ptes eiꝰ q̃ ipm ꝓſtituebãt: ⁊ iõ nõ deeſt niſi ꝓiunctio· qñ enĩ illa fuerit erit hõ rurſus· de hũanitate etiã eſt dõm q̃ poſt mortẽ nõ manet: ſz coꝛrũpit p mortẽ ſĩc hõ ⁊ nõ mãet· ſĩc aĩa q̃ ẽ forma ſimplex· Et tñ nõ annichilat hũanitas· qꝛ ptes ex quibus ꝓſtituit manẽt eedẽ· ⁊ iõ redibit eadẽ hũanitas· Mors autem non facit interruptionem· interrumpit enĩ quod ceſſat eſſe· et tamen eſſe hominis vel humanitatis non ceſſat: qꝛ illud reſeruatur in forma ptis q̃ eſt aĩa cuiꝰ eſſe manet· matie enĩ ⁊ forme in cõpoſito vnũ eſt eſſe· quia non poſſunt dari duo eſſe ne

sint duo entia. Et ꝑm illud esse hꝫ materia esse actu ꝑ formā Sꝫ in hoc differt aīa rōnal' ab alijs formis: qꝛ hꝫ vbiqꝫ matia hꝫ esse actu ꝑ formā tñ ī alijs ꝓter hoīez nō est illō esse forme sꝫ cōpositi. ꝛ iō illo corrupto nō mānet esse aliqō. forma ät nō hꝫ esse simplr ī se: sꝫ solū hꝫ esse in cōcretione ad materiā. Et hoc qꝛ oēs tales forme nō excedūt materiā neqꝫ ī esse neqꝫ in opari. de aīa rōali nō est sic: qꝛ ꝫ ipa bēat eē in ꝓcretiōe ad materiā. tñ adhuc hꝫ aliō esse ꝑpriū in quo mānet. mānebit igitur aīa ꝑm illō esse qō sibi cōpetit ꝓter materiā qñ fuerit sepata aīa a matia. ꝛ tñ esse hoīs nō est aliō esse quā esse aīe. qꝛ eiusdē entꝫ nō sūt mlta esse. g̃ manēte esse aīe mānet esse hoīs. ꝛ ita nō intrupit eē hoīs neqꝫ iterat. vñ nō erit cā nō idētitatꝫ. Sꝫ cū dicim⁹ de aīa ꝙ hꝫ esse ī ꝓcretiōe: ꝛ ꝓter illō hꝫ aliō esse qō excedit materiā ꝛ ꝙ nō cōicat ei. nō est sensus ꝙ aīa bēat duo esse. nā cū sit simplex nō pōt hr̃e nisi vnū esse. Sꝫ est sensus qō illō esse qō vnū est cōpetit aīe absolute. ꝛ nō tñ in ꝓcreatione ad materiā. ¶ Querit dato ꝙ redeāt idē pulueres ad ꝓstitu- Q°.82. endū corꝑ⁹ hūanū q fuer't ī eo añ mortē an redeāt ad eosdem ptes corpis q̃ dissolute sūt ꝛ in qb⁹ erāt: vel possint esse ī alijs ptib⁹ eiusdē corpis. ¶ Dōm ꝙ circa hoc duo ꝓsiderari pñt. vnū est qd possit fieri sine ꝑiudicio idētitatꝫ resurgētiū. aliud est qd erit decēs fieri: Quātū ad ꝑmū dōm ꝙ hoc est qō ꝑcipue q̃rit circa resurrectionē. s. vt māeat idētitas resurgētiū et iō id qō nō tollit hāc idētitatē pōt satꝫ ꝓcedi. Et ꝓ hoc sciēdū ꝙ in hoīe sūt ptes diuerse dupl'r. Vno mō diuerse ptes totiꝰ omogenei. sīc ptes ossis. ꝛ ptes carnis. qꝛ caro ꝛ os omogenea sūt. alio mō diuerse ptes q̃ sūt diuersaꝝ spēꝝ totiꝰ sīc os ꝛ caro inter se cōpata. ꝛ ocꝰ ꝛ nasus q̃ nō solū sūt ptes sꝫ etiam mēbra. Si aūt accipiat ꝑmo mō ps. dōm ꝙ nō est inꝓuenīēs ꝙ matia vniꝰ ptꝫ trāseat ad aliā. i. ꝙ pulueres q soluti sūt de carne q̃ erat in crure nō teneat eūdē sitū: sꝫ matia illa q̃ erat in vna pte carnis cruris redeat ad aliā. i. ꝙ pulueres q soluti sūt de carne q̃ erat ī crure nō teneāt eūdē sitū. sꝫ materia q̃ erat in vna pte carnis cruris redeat ad aliā nō variabit ps illa nisi in situ ptiū. Sitꝰ aūt ptiū variatꝰ nō variat spēm in totꝫ omogeneis. sīc ī flumīe si ptes aq̃ q̃ sūt supra ponāt. ſ. nō variat aq̃ sꝫ mānet eadē aq̃ nūero. Et ita si matia vniꝰ ptis redeat ad alterā ptē eiusdē spēi. i. carnis ad carnē ossis ad os nullm ꝑiudicium generat idētitati totiꝰ. sic enī aug⁹. ponit exēplū de statua si aūt dicat ꝙ matia vniꝰ ptis redeat ad aliā ptē alteriꝰ speciei variabit de nēcitate: nō solū sitꝰ ptiū cū nō sit matia vbi priꝰ. sꝫ etiā idētitas ptiū. ꝛ hoc verū est qñ tota matia q̃ erat de veritate hūane nature in vna pte vel aliqd illiꝰ matie trāsferat ī alterā. Secꝰ aūt si id ꝙ erat in vna pte ꝛ nō erat ibi de ꝛitate nature illiꝰ ptis: qꝛ tūc pōt illō tolli sine ꝑiudicio idētitatꝫ ptis illiꝰ ꝛ poni alibi vbicūqꝫ. sīc cū vna ps hꝫ tumorē aliquē vel supfluitatē aut aliqs excrescētias. qꝛ ista auferēda sūt ꝛ poterūt supplere ꝑ q̃cūqꝫ alia pte corpis. trāslatio ät q̃ fac̃ nō manere idētitatē ptiū nō erit. illa ꝛo q̃ nō tollit idētitatē ptiū erit nā variat ptib⁹ variat totū. sꝫ in resurrectiōe erit ncēio idem corꝑ⁹ qō fuit viuēs. g̃ optet ꝙ sint eedē ptes. sꝫ nō poter't esse eedē ptes si nō sit eadē matia. iō oportebit ꝙ sit eadē matia. sc̃z ꝙ tota materia q̃ fuit in oc̃lo sit postea ī eodē oc̃lo. ꝛ qcqd in pede sit in pede ipo ꝛ nō ī manu. qꝛ alꝫ pes nō esset idē pes ꝛ manꝰ nō esset eadē manꝰ. g̃ nō pōt trāsire matia vnius ptis corpis ad aliā. sꝫ solū pōt variari sitꝰ. vt. s. matia q̃ fuit ō carne supioris ptis capitꝫ efficiat materia carnis inferioꝛ ptꝫ capitis q̃ est ꝺ'ia solitꝰ situs q̃ nō ꝑiudicat idētitati. Aliō erat cōsiderare qd sit decēs. ꝛ dōm ꝙ decētiꝰ est ꝙ sīc ꝑuat identitas materie. in ptib⁹ oīb⁹ eēntialib⁹ ita etiā ꝑuet idētitas sitꝰ. ꝛ ꝑtinet ad maiorē idētitatē. iō hoc tenēdū videt. s. ꝙ maneāt oēs ptes ꝓstātes exeadē materia ex q̃ priꝰ ꝛ ꝑm eundē sitū. potissime cū nlla maior ptās aut difficultas sit in reducēdo materiā ꝑm eundē sitū quā intenēdo aliū sitū. Et hoc verū est de ptibus eēntialib⁹ ō accidētib⁹ etiā si nō redeat eadē materia neqꝫ Q°.83. idē situs ꝛ ꝑcipue de situ nichil differt; ¶ Querit an oīa mēbra corꝑis hūani resument in resurrectiōe? ¶ Dōm ꝙ oīa mēbra hoīs resurgēt: qꝛ oīa illa sūt nō solū de pulcritudīe sed etiā de integritate; illiꝰ. nichil enī minꝰ videt ꝑtinere ad ꝛitatē nature hūane quā capilli ꝛ vngues: ꝛ tñ isti resurgēt. vt dicit Aug. 22. li. de ciuit. dei. ꝛ mgr̃. 4. sen. di. 44. g̃ a fortiori resurgēt cetera mēbra. Scō qꝛ oīa opa dei sūt pfecta. deut°. 32. ꝛ tñ resurrectio fiet ope dei. iō pfectꝰ reddet hō in resurrectiōe. opa enī q̃ sūt pure miraculosa sūt pfectiora quā ea que pure naturalr fiūt. sic ꝺr Job. 7. totū hoīem sanū feci in sabbato. i. qꝛ sanitas illa supnaturalr data est fuit plena potiꝰ q̃ ea q̃ naturalr inducit. ꝛ tñ resurrectio est opatio solius dei inq̃ nō cōicat ei natura. iō erit pfectior quā opatio naturalr. ꝛ tñ ī generatiōe q̃ est naturalr ꝓducit hō pfectꝰ ex oīb⁹ mēbris suis g̃ a fortiori in resurrectiōe erit maior pfectio hoīs. nullū igit mēbrū deerit. Tertio apparet qꝛ nō solū in resurrectione erit idē corꝑ⁹ resurgēt cū eo qō ꝑfuerat: sꝫ etiā pulchriꝰ erit ꝛ potissime q̃ntū ad beatos. ꝛ tñ si de essent aliq̃ mēbra eēt magna deformitas. g̃ nulla deerūt. Quarto qꝛ corꝑ⁹ dꝫ pfecte corrīdere aīe ad hoc ꝙ sit pfectū cū ista sit sua pfectio. s. esse conuenīēs instrumētū aīe. ꝛ tñ nō corrīdebit ei pfecte si defuerit illi aliqō mēbr̃. g̃ oīa resurgēt in eo q̃ nūc sūt. qō ptꝫ. qꝛ vt ꝺr in scō de aīa. aīa nō solū se hꝫ ad corꝑ⁹ in habitudine forme ꝛ finis: sꝫ etiā in habitudine efficiētis. est enī cōpatio aīe ad corpus sīc artꝫ ad artificiatū. vt ꝺr. 13. li. de aīalib⁹. qcqd aūt explicite in artificiato oīdit. hoc totū implicite ꝛ originaliter in ipa arte ꝓtinet. s. inq̃tū ars est origo ꝛ cā artificiati. etiā qꝛ artificiatū hꝫ ptes in qb⁹ pñt explicari diuerse forme vel partes eiusdē forme ꝛ iō qcqd est in artificiato ibi ē explicite. ars ꝛ o est habitꝰ simplex nō hñs ptes. ideo cum ea q̃ sūt in artificiato sint in arte optet ꝙ sint ī ea ĩplicite. i. non sit vna forma extra aliā vt ps forme extra ptē sicut in ptib⁹ artificiatorū explicat ps forme extra ptē ꝓpter q̃ntitatē. ꝛ magnitudinē ipoꝛ q̃ nō hꝫ ars q̃ est forma simplex intellectꝰ. ꝛ qꝛ talis est cōpatio aīe ad corꝑ⁹ qualis artis ad artificiatū optet ꝙ qcqd explicite in corpe ꝛ ptib⁹ eiꝰ apparet hoc totū originalr ꝛ qōdām mō ĩplicite in ipsa aīa ꝓtinet. s. qꝛ ab aīa est mltiplicitas organorū et figurarū ptiū corpis. nō enī esset corpus humanū habēs tot ptes ꝛ talis figure ꝛ cōplexionis nisi aīa hoīs hoc exigeret q̃ in corpe aliter esse nō posset nisi sic formatū esset. ꝛ ita multiplicitas ptiū corpis ꝛ figure est ab aīa originaliter. i. causaliter: qꝛ ipsa est causa vt corpus tale sit. ꝛ hoc est ꝓtinere aīaꝫ in se ista originaliter. dicit aūt ꝓtinere implicite. s. qꝛ cū aīa sit simplex ꝛ sit spiritus nō potest in se ꝓtinere diuersitatē ptium ꝛ figure taliter qualr in corpore ostendit. sed ꝓtinet implicite id est nō partē extra partē: sed eo modo quo causa ꝓtinet causatum. qō est implicite quoddām mō ꝓtinere. sic ergo artis opꝰ nō esset pfectū si aliqd de esset artificiato eoꝛ q̃ ars ꝓtinet: ita homo nō posset esse pfectus nisi totum quod originalr ꝛ implicite in aīa ꝓtinetur exterius in corpore explicaret. neqꝫ etiam aliter posset corpus ꝓportionalr rīdere aīe cū aliqd eēt ex parte aīe cui nichil corrīdere ex parte corpis. Cū g̃ oporteat in resurrectiōe corpus totalr correspōdere aīe ꝛ esse ei plene subditū quod ad totē spiritualitatis pertinet, oportet ꝙ oīa mēbra pfecte habeat. etiā qꝛ resurrectio non cōpetit corpori nisi in habitudine quā hꝫ ad aīam rōnalem. s. qꝛ eius est aliquid ꝛ ea viuificatū fuit. g̃ optet ꝙ respōdeat ei ꝑm omnē modū habitudinis aīe ad corpus. sed non posset hoc esse nisi corpus haberet oīa membra sua ꝑm que correspondet aliquibus virtutib⁹. vel opationib⁹ aīe. iō oportet ꝙ oīa resurgāt etiā homo in resurrectiōe debet esse pfectus cuꝫ resurgat ad consequendū suam vltimā perfectionē. ꝛ tamē pfectio corpis est ex mēbris eius. qꝛ nullū est quod nō seruiat alicui opationi ꝛ non afferat aliquā pulchritudinē corpori: ideo oīa membra resurgent cum nichil debeat de esse de pulchritudīe ꝛ integritate corporis. ¶ Dōm etiam de intestinis ꝙ resurgent sicut et genitalia membra; quia vtraq; fuerūt de integritate

corpis hūani ⁊ nō erūt vacua: qr hoc natura nō patīr. ſz erūt plena nō qdē īmūdicijs ⁊ fecib⁹: ſz qbuſdā nobilib⁹ humiditatib⁹ q̄ ſint conaturales inteſtinis ⁊ ſemp in eis maneāt. in illr aūt q habuerūt ꝺ ptes defficiētes. vt q aliquo mēbro caruerūt totalr: vel qr illud incōpletū habueſt reſurgēt mēbra oīa
Q°.84 ⁊ integra. ¶ Querīt an in reſurrectiōe redibūt oēs humiditates q̄ p̄fuerūt in corpe ⁊ cedē nūero: ¶ Dōm q cū in reſurrectiōe reſumak corp⁹ncce eſt q oīa q̄ ſūt de integritate corpis reſurgāt: qr alr nō eēt idē corp⁹. ⁊ iō ſi aliq̄ humiditas ī corpe eſt de integritate ei⁹ illa reſurget. ¶ Circa qō ſciēdū q ī hoīe eſt triplex hūiditas. Prima q̄ eſt in recedēdo a pfectiōe in diuiduī. due alie ptinēt ad in diuiduū. de p̄ma dōm q ſubdiuidīr. qr q̄dā eſt in via corruptiōis ⁊ a natura abijcīr ſīc vrina ſtercus ⁊ q̄cūq; feces p q̄ſcūq; ptes corporis ſiue emeritoria emitant. iſtā iſta talia ſūt q̄ ſi nō emiterenr foras putrefierent in corpe ⁊ corrūperēt illō. ⁊ ita eſt oīs ſanies ⁊ apoſtema. alia humiditas abijcīr nō tā q̄ mala nec in via corruptionis exiſtz tā q̄ ad aliqd ordinata. nō qdē reſpectu illi⁹ in diuiduī ſz alteri⁹ ⁊ hoc interdū ad ꝓſeruationē ſpēi. ſīc ſemē qō eſt humiditas ordinata ad generationē. interdū aūt ad ꝓſeruationē in diuiduī alteri⁹ p cibū vel nutritionē ⁊ ſic eſt lac. de his oīb⁹ humiditatib⁹ dōm q nō reſurgēt. Scōa humiditas p̄cipua eſt q̄ ad in diuiduū ptinet ⁊ tñ nōdū puenit ad vltimā pfectionē quā natura opar ī idiuiduo: ſz ē ad illā ordinata a natura. Et hec ſubdiuidīr: qr q̄dā hax eſt q ſz nōdū trāſierit in naturā in diuiduī: hz tñ aliquā formā defmīatā p̄m quā ꝓtinet int pteſ corpis ſīc ſanguis. alij tres humores. ſ. colera. flegma. melancolia. quos natura ordīat ad mēbra corpis q̄ generanr ex illis. ⁊ ſz ſint ordinati ad ptium generationē ⁊ reſtaurationē ⁊ ſm hūc ad hoc videanr eſſe in via: q̄dā tñ hñt formas defmīatas p q̄s manēt ſīc ⁊ alie ptes corpis. iō reſurgēt cū alijs ptibus corpis. ſz ipi humores nō ſint ptes corpis qr nō hñt ꝓtinuita tē aliquā cū corpe: ſz ſūt intra corp⁹. Alia humiditas eſt q̄ ptinet ad in diuiduū ⁊ nōdū trāſiuit ad ei⁹ vltimā pfectionē ſīc ⁊ p̄cedēs: ⁊ tñ eſt ī via trāſeūdi. de forma ī formā. ſ. de forma humoris ī formā mēbri. ⁊ iſta nō hñt defmīatā ꝓſiſtētiā ſīc q̄tuor humores ſupra poſiti. vñ nō hz defmīatā formā ſm q̄ talis maneat. ſz eſt ſolū in via trāſeūdi de forma ī formā. talr aūt humiditas nō reſurget. ⁊ rō eſt qr p⁹ reſurrectionē ſinglr ptes corpis ſtabilienr ī ſuis formis vt nō trāſeat aliq̄ in alia. qr ibi ceſſabit oīs trāſmutatio alteratio generatiua ⁊ corruptiua ⁊ iō nō reſurget ibi illa humiditas q̄ eſt ī ipo actu trāſeūdi ꝺ forma ī formā. Hec aūt humiditas ſubdiuidīr. qa p̄t accipi in duplici ſtatu. ſ. vel ſm q eſt ī p̄ncipio trāſmutatiōis ⁊ ſic vocak ros: qr eſt ad modū roris ⁊ eſt illa hūiditas q̄ ē ī foramīb⁹ paruax venax: vl accipīr ſm q eſt ī maiori pgreſſu trāſmutatiōis ⁊ incipit iā de albari ⁊ ſic vocak cambium. neutra aūt iſtarū humiditatū reſurget. Tertiū gen⁹ hūiditat⁹ ē qꝺ etiā p tinet ad ī diuiduū: ⁊ iā puenit ad vltimā pfectionē quā natura ītēdit ī corpe in diuidui ⁊ iſta eſt de albata iā ⁊ in corpata mēbris ⁊ vocak glutē. qr a glutinak. i. ꝓiungīr mēbro ⁊ eſt de ſubſtātia mēbri. iſta aūt nō diſtinguīr a mēbro ⁊ iō magꝭ deberet poni vt aliqd mēbri quā hūiditas. ⁊ tñ ꝓnūerak alijs humiditatib⁹: vt diſtinguak triplex hūiditatis ſtat⁹ q ordinak ad trāſeūdū in corp⁹. nā hūiditas q̄ trāſit aut ē ī p̄ncipio trāſmutatiōis ⁊ ſic vocak ros. aut eſt ī mō ⁊ vocak cambiū. aut eſt in fine ⁊ vocak glutē: ⁊ iſta eſt iā in corpata ⁊ definit eē hūiditas ⁊ incipit eē mēbri ps ſz ꝓnūerak alijs hūiditatib⁹ inq̄tū puenit ad finē ad quē ordīnāt hūiditates. ſ. ad trāſeūdū ī ſubſtātiam mēbri. Ex dict⁹ aūt apparet q ꝺe oīb⁹ modis hūiditatuꝫ corpis nlle manebūt niſi q̄tuor humores. ⁊ glutē qꝺ eſt ī fine
Q°.85. trāſmutatiōis ī mēbr. iſti enī erūt ī reſurrgētib⁹. ¶ Querīt an capilli ⁊ vngues reſurgēt in hoīe: ¶ Dōm q capilli ⁊ vngues reſurgēt in corpib⁹. ⁊ ptz p̄mo: qr ꝺr lu. 21. c. capill⁹ de capite vr⁹ nō pibit. ⁊ tñ ea q̄ no reſumūr peūt. q̄ capilli reſurgēt. etiā. ſ. 10. c. dixit xp̄s ad diſcipl⁹ capilli vr⁹ nūerati ſunt ⁊ tñ nūeratio ſignificat magnā diligētiā. nō eēt aūt diligentia nimia ſi illi p̄mitterēt p̄ire ⁊ nō reſumerēt ī reſurrectiōe. q̄ reſurgēt. Scōo qr capilli ⁊ vngues ſūt dati hoī ī ornatum. ⁊ tñ oīa corpa p̄cipue electoꝝ reſurgēt cū oī ornatu quē habueſt ⁊ cū maiori. q̄ capilli reſurgēt ⁊ vngues. ¶ Circa hoc ꝓſiderandū q aīa ſe hz ad corp⁹ aīatū ⁊ ad ptes ei⁹ ſīc ars ad ſua īſtrumēta. ⁊ iō qōlibet corp⁹ aīatū organicū ꝺr. ⁊ ipa aīa dicīr act⁹ corpis p̄bici organici. 2. de aīa. ars hz duplicia inſtrumēta. q̄dā de p̄ma intētiōe ſui. ⁊ alia de ſcōa intētiōe. vtīr enī q⁹busdā inſtrumētꝭ ad opis ſui executionē ſīc muſica fiſtul⁹ ⁊ cytaris ⁊ alijs vaſis muſicꝭ. ⁊ iſta ſūt de p̄ma intētiōe artꝭ eo q̄ directe ordināt ad actū quē intēdit ars. Vtīr aūt alijs inſtrumētis nō ad exercitiū act⁹ ſui: ſz ad ꝓſeruationē p̄ncipaliū īſtrumētoꝝ. ſīc ars militarꝭ vtīr gladio ad bellū ⁊ vagina ad gladij ꝓſeruationē. ita etiā in ptib⁹ corpis aīati q̄dā ptes ordināt directe ad opatiōes aīe exeq̄ndas. ſīc cor: epar: manus: pes: ⁊ ſīlia. q̄dā aūt ſūt ptes ſolū ad ꝓſeruationē iſtaꝝ ptiū ſīc ī alijs reb⁹ naturalib⁹. nā ī arboꝛib⁹ folia ſūt ad opimētū fructuū ⁊ defenſionē. ⁊ nō ſūt id qō natura intendit p̄ducere ex arboꝛe: ita a fortiori ī hoīe cū ptes ei⁹ opatiue ſint p̄cioſiores q̄ ptes arboris ⁊ fruct⁹ ei⁹ erūt aliq̄ ꝓſeruatiue ptiū opatiuaꝝ ⁊ ita ē de vnguib⁹ ⁊ capillis: qr ad ꝓſeruationē illaꝝ ptiū ſunt. ⁊ ſūt de ſcōa intētiōe nature iſte ptes in hoīe. ſz qr in tātū eſt aliqd de pfectiōe hois ⁊ integritate inq̄tū eſt ab aīa intētū. ſz aīa hz capillos ⁊ vngues vt ptes corpis de ſcōa intētione ſua. q̄ reſurgēt capilli ⁊ vngues q̄ſi ad aliquā hois pfectionē ptinētes ſz nō ad p̄mā. ¶ Sciēdū aūt q cū oīa q̄ ī corpe manēt pficiank ab aīa q triplex grad⁹ pfectiōis eſt: vn⁹ē quo aliq̄ pficiūr recipiēdo motū quēdā ⁊ ꝓportionē inq̄litatib⁹ ſuis ad res q̄ viuūt. ſ. vt eis ꝓueniāt ⁊ tñ eis nō ꝑticipak aligs grad⁹ vite. ali⁹ eſt grad⁹ p̄m⁹ vite quo aliq̄ nutriunr ⁊ augēr. terti⁹ ē quo iā aliq̄ hñt ſm gradū vite vt ſentiāt. Et iſti grad⁹ ſe hñt aſcēdēdo. p̄m⁹ ⁊ mīm⁹ grad⁹ eſt q̄tuoꝝ hūoꝝ. nā illi nō viuūt neq; nutriūr ⁊ augmētāt: ſz mīltiplicatio ſua eſt p iuxta poſitionem p ꝓtinuā generationē eoꝝ excibo. ſīc ē generatio aq̄ ⁊ aeris ⁊ terre ⁊ ignis q̄ tñ nō nutriūr neq; augenr. ſcōs grad⁹ eſt capillorꝝ ⁊ vnguiū ⁊ oīm oſſiū. nā manifeſtū ē capillos augeri ⁊ cō ſeq̄nter nutriri. Terti⁹ grad⁹ ē carnis ⁊ oīz mēbroꝝ corpis q̄ ſūt cōpoſita ex carnib⁹ ⁊ oſſib⁹: qr illr cōpetit ſentire tāq̄ꝺo: ⁊ cui cūq; cōpetit grad⁹ ſcōs cōpetit ſcōs ⁊ p̄m⁹. ⁊ cui cōpetit ſcōs cōpetit p̄m⁹. Quart⁹ aūt grad⁹ erat quē poſſet aīa dare ſcz pfectionē rōnalitatꝭ cū ipa ſit rōnal⁹ ſīc eſt ſenſitiua ⁊ vegetatiua: ſz iſtū gradū nlli mēbro cōicat. ¶ Nūc aūt dōm q capilli ⁊ vngues pficiūr ab aīa ī gradu ſcōo pfectiōis. ⁊ iō ē dicendū q ab aīa rōnali pficiūr. nā ī hoīe eſt vnica forma ſubſtātial⁹ q̄ ē aīa rōal: iō nc̄ce ē q qcqd pficīr ab ea pficiak. vñ nō ſolū capilli ⁊ vngues q hñt ſm gradū pfectiōis. ſz etiā q̄tuoꝝ hūoꝝ q ſūt ī p̄mo gradu pfectiōis pficiunr ab aīa rōnali in hoīe: qr nlla alia eſt ibi. ex quo ſeq̄r q ꝺz poni q capilli ⁊ vngues reſurgāt nā eq̄lr pficiunr capilli ⁊ vngues ab aīa ſicut oſſa. ſ. in gradu ſcōo. q eſt augeri ⁊ nutriri vt dictum eſt: ⁊ tñ oſſa reſurgēt ī corpe hūano. q̄ etiā capilli ⁊ vngues reſurgēt Q°.86.
¶ Querīt an totū qcqd fuit ī corpe de p̄fitate nature hūane exiſtz reſurgat ī ipo: ¶ Dōm q iſta qō hz duas difficltates. p̄ma ē qd ſit de p̄fitate nature hūane ī aliquo. ſcōa ē an totuꝫ illō qō de p̄fitate eē ponīr reſurgat ī hoīe. Circa p̄mū ꝺz q accipiēdo p̄pe eē ꝺ p̄fitate nature hūane vl ali⁹ ē q̄ eſſe ī formatū forma hūana. vnūqꝺq; n. ſīc ſe hz ad eē ita ſe hz ad p̄fitatē. qr oē ens ē vex cū ꝓuertār q̄ntū hz q̄libz res ꝺ entitate tñ hz ꝺ p̄fitate. vñ illa res p̄fa ꝺr q̄ ita ſe hz vt videt cognitori ī actu. nā vex p rerū ad ītellectū ꝺr q p̄fitas ſit ꝓformitas ſigni ad ſignificatū. ⁊ ita ſz p̄fitatꝭ rō cōpleak p relationē ad intellectū tñ oꝛigo ei⁹ eſt ex re. qr ariſto. dīr ab eo q̄ res eſt: vel nō dicīr oꝛo vera vel falſa. Et ob hoc dicit auicenna q veritas vniuſcuiuſq; rei eſt p̄p̄rietas ſui eſſe quod ſtabilitum eſt ei. ⁊ dicīr p̄p̄rietas ipi⁹ eſſe: qr ex eſſe ſeq̄r p̄fitas. ⁊ ſm q res

hz ppriū ⁊ dekmiatū esse ita veritas alia est vni⁹ rei ⁊ alia alteri⁹. ⁊ hoc siue inq̄tū se hz res ad intellectū: siue inq̄tū se hz ad naturā suā. Illā alia p̄dicata sūt dca de vna re ⁊ alia de altera ⁊ hoc sm pprietatē rei cuiuslibet ⁊ hoc q̄ntū ad intellectū. q̄ntū ad naturā dco ōr veritas pprietas ipi⁹ esse. ⁊ qō in diuiduū est sub aliq̄ natura ⁊ inq̄tū hz illud oīa q̄ ad naturā illaz ptinēt ōr hꝯ veritatē nature illi⁹. ⁊ ita pprietas esse vni⁹ cuiusqz. i. q̄libet res habeat pprie esse sue. qō est sibi stabilitū id est ī quo res illa firmat: ⁊ p qō est ⁊ nō cōpetit sibi p intellectū est ꝟitas ei⁹ ⁊ quē esse in oīb⁹ generib⁹ dekmiatū a forma illi⁹ generis. vel spēi illud habet verū esse alicui⁹ spēi q̄ forma illi⁹ spēi. Et sic dicim⁹ esse aliqō vel aux: qr licet formā auri a q̄ est esse auri. ⁊ dicem⁹ aliqd esse de veritate nature hūane qō informat forma hūana. vel ptinet ad naturā q̄ dekmiat p formā q̄ ōr p tāto: qr aīa est de ꝟitate nature humane. sz nō informat forma hūana cū ipa sit forma. etiā ppria passio ⁊ oēs passiōes: vel ꝯditiōes hūane sūt ō veritate nature hūane: sz nō iformāt forma hūana. iō illō est intelligēdū de materia vel ptib⁹ materialib⁹: accipiēdo aūt de oīb⁹ generaliter dicet q̄ illō est de ꝟitate nature hūane qō ppie ptinet ad eē nature hūane siue ptineat vt forma siue vt materia siue vt cō dicio aliq̄. Hoc supposito dōm q̄ triplex est opinio de veritate nature hūane. qdā dicūt q̄ nchil ĩcipit esse de nouo de veritate nature hūane. sz qcqd nūc vel aliq̄ ptinet ad veritatē humane nature totū fuit ī institutiōe hūane nature de ꝟitate ei⁹ ⁊ qr natura hūana cepit esse in vno suppposito. i. in adā q sol⁹ format⁹ est: dicūt q̄ ī illo fuit totū qō nūc est de ꝟitate nature hūane. ⁊ dicūt q̄ hoc p seipm multiplicat vt ex eo possit decidi semē a generāte ex quo fili⁹ generet in qno etiā illa ps decissa multiplicat ⁊ ad pfectā q̄ntitatē pucnit p augmētū. Scōa posicio est q̄ aliqd incipit esse de nouo de veritate nature hūane in aliquo. ⁊ hoc etiā tertia posicio tenet. ⁊ tū ī mō ponēdi differūt. isti de scōa opinione dicūt q̄ aliqd aduenit de nouo qō efficit de ꝟitate nature hūane tā q̄ntū ad spēm q̄ q̄ntū ad ī diuiduū. ⁊ istud pri⁹ fuit aliene nature ⁊ p naturalē trāsmutationē alimēti ī corp⁹ hūanū incipit esse de ꝟitate nature hūane et pōt ptinere ad spēm: vel ad ī diuiduū. Tertia opinio est q̄ aliqd incipiat de nouo esse de ꝟitate nature hūane tā sm ipēm quā ī indiuiduo ⁊ in vtroqz p̄cipaliter. s. qr sic illō ex quo formatur corp⁹ fet⁹ ē ī eo ō ꝟitate nate hūane p̄cipaliter: qr est in eo humidū radicale: ita ⁊ ī aliquo ī diuiduo ĩcipit esse aliqd p̄cipaliter de ꝟitate hūane nature. imo q̄nō fit ista distinctio. s. cē aliqd magz p̄cipaliter ⁊ aliqd min⁹ p̄cipaliter de ꝟitate nature hūane: sz q̄ totū qcqd est de ꝟitate nature hūane sit eq̄liter ō veritate ipa nature hūane. qr ista distinctio fundat sup distictiōe humidi radicalis ⁊ nutrimētalis: ⁊ qō humidū qō est semel radicale fit semp radicale: ⁊ qō semel nutrimētale semp nutrimētale. qr ad hoc requireret q̄ maneret ī corpe aliq̄ vna ptic̄la significata eadē exñs p totā vitā. ⁊ tū isti dicunt q̄ nō oportz manere aliquā vnā ptic̄lā significatā p totā vitā: qr fluūt ⁊ refluūt: sz dicunt q̄ q̄libet ps signata in corpe q̄diu manet semp est eadē sm materiā. ⁊ ita etiā dicūt q̄ nō differt humidū nutrimētale ⁊ radicale ex pte p̄ncipij: sz ex pte t̄mini. Dicūt aūt q scōaz tenēt positionē aliqd esse ī corpe hūano qō maneat ī eo fixū p totā vitaz sic dixerūt tenētes p̄mā positionē: ⁊ dicūt hoc eē tā ī hoīe quā in oīb⁹ corpib⁹ aīatz q̄ nutriunt. ⁊ illō p totā vitam manē fixū sm dekmiatā ptē materie ⁊ ī illo dicūt existere p̄ncipaliter ꝟitatē hūane nature. aliud aūt est q̄ semp fluit ⁊ refluit. i. aduenit ⁊ ꝯsumit. hoc aūt est qō ex cibo generatū est. Tertia aūt positio ē quā ponit auerrois ī p̄mo de generatiōe. dicens q̄ nō pōt aliqd accipi in corpe humano signatū qō sit fixū ⁊ pmanēs p totā vitā. sz totū qcqd ē ī corpe pōt dupliciter cōsiderari. s. ex pte materie vel forme. ex pte materie nichil ē pmanēs. ex pte aūt spēi ⁊ forme sic ē oē qō ē ī corpe pmanēs ad qō fac: qr aristo. p̄mo de generatiōe cōpat trāsmutationez cibi in carnē adustiōi lignoꝝ. videm⁹. n. q̄ si ignis accēdat ⁊ cōtinue ligna addāt sic alia cōsumūt forma ignis ī ligniſ manebit semper: sz tū materia q̄libz cōsumet alia materia sibi succidēte ī q̄ species ignis saluabit. sic. n. ī corpe ī nutritiōe ⁊ augmentatione semp māet qō ptinet ad spēm ⁊ formā carnis. i. aliqd sub forma ⁊ spē carnis sz id qō recipit hāc formā carnis nō māet sēp sz cōtinue fluit ⁊ p aduētū alteri⁹ materie cibal⁹ q̄ ī carnē ⁊ ossa conuertit restaureť. ¶ Dōm igit q̄ sic materiale fluit ita ⁊ forma fluit: ⁊ tū ōr manē forma ⁊ spēs: qz sz corrūpat ps forme carnis q̄ corrūdet ptic̄le materiali q̄ fluit tū māet eadē forma carnis nūero. eo q̄ caro ē omogeneū ⁊ cōtinuū ⁊ iō toti⁹ carnis ē eadē forma ⁊ sz aliq̄ ptes carnis peāt ī qb⁹ p̄ist aliq̄ ps materie ⁊ aliq̄ ps forme: qr tū forma toti⁹ carnis māet q̄ ē eadē q̄ pri⁹ ōr manē id qō ē sm formā ⁊ sm spēz cū ptes q̄ postea p nutritionē cōuertūt ī carnē ī formet illa forma carnis toti⁹. ⁊ ita manet idē sm spēz: sz nō sm materiā. qr nō māet aliq̄ ps materie assignate. In hoīe aūt a p̄ncipio vite vsqz ad mortē ē idētitas tam forme quā materie. ō forma pz: qr sola aīa ē ī hoīe forma substātialis vt oñtū est. s. illa aūt simplex ē nō hꝫs ptes: ⁊ iō eadem māet semp tota nō alterata. vñ saltē sm formā ē totaliter hō idē a p̄ncipio vite vsqz ad mortē. etiā ē idē sm materiā qr ī igne non fit mixtio materie aduenientis cū p̄cedēti vt efficiat aliqd vnū per mixtionē: sz solū fit successio: qr p̄ma lingna penit⁹ exurunt et alia eis succedūt. ⁊ ita ō materia illa ī q̄ fuit a p̄ncipio forma ignis nichil māet postea. sz ī hoīe nō ē sic: sz materia aduenies p nutritionē miscet mixtiōe pfecta cū p̄exñte ita vt vnū mixtū efficiat ī quo iā nō possum⁹ distinguere q̄ ptes materialiter fuerit ⁊ q̄ aduenerit p alimētū. ⁊ q̄ñ resoluit nō resoluūt spāliter vel p̄ se ptes q̄ p̄mo pfuerūt. sz istō totū mixtū p̄portiōaliter resoluit: ⁊ iō semp māet ī hoīe aliqd ō materia illa q̄ fuit mīstrata apētib⁹ p totā vitā. vñ māet ī diuiduū idē nūero tā q̄ntū ad formā q̄ etiā q̄ntū ad materiā. sec⁹ āt eēt si ex materia cibali gigneret caro p se distincta ⁊ sepata a carne q̄ fuit ex pētib⁹ ⁊ māeret sola caro ex cibo generata ⁊ tē nō eēt idē hō q fuerat a p̄ncipio. Cō sideradū aūt q ꝟt⁹ debilitat ppt ad mixtionē alic⁹ extranei. non tū qō illō totū q ex alliñto p̄uenit sit extraneū ⁊ sit aliqd ō ꝟitate nature siue vt ponit p̄ma positio ⁊ ponit scōa. sz qcqd aduenit ē qōdāmō aliene nature respectu ei⁹ qō p̄existebat. eo q̄ est alteri⁹ q̄litatz ⁊ fac totū mixtū ex eo q̄ p̄existebat ⁊ ex eo q̄ aduenit eē min⁹ pfectū quā erat ipm qō p̄existebat. ⁊ inq̄tū fac illō descēdē a gradu puritatz sue ē sibi alienū. Cā aūt q̄re id qō ex alliñto generat nō ita pfecte assequit ꝟtutē spēi sic id qō p̄mo p ꝟtutē formatiuā ī carnē vel os ꝯuersū est: ē qr ꝯuersio illa erat p ꝟtutē formatiuā erat ad generationez carnis p se. Cōuersio aūt alimēti ī carnē p ꝟtutē nutritiuā nō est simpliciter generatio carnis: sz generatio carnis ī alio. s. p ĩmixtionē ⁊ generatio p se fac ꝯsequ pfectiā ꝟtutē spēi quā generatio in alio. Scōo qr q̄nto ꝟt⁹ aīe magz diffundit ⁊ spargit debiliorem reddit. vt pz ī eadē re. qr q̄nto ē maior tāto ē min⁹ calida. vñ aīalia hūtia magnū corpus timida naturaliter: vt dic aristo. 13. ō aīa lib⁹. Et qr alimētū aduenies fac rē maiorē ⁊ ꝟt⁹ sm spēz nō crescit ncē ē q̄ qōlibet alimētū aduenies faciat totū mixtum min⁹ pfecte p̄ticipās ꝟtutē spēi. Et sic admixtio cā debilitatz ꝟtutz ē: qr id qō admiscet ē qōdāmō extraneū cū nō sit eiusdez q̄litatz. ⁊ ita cū sepe fuerit admixtio ista i tata ncē ē tādē deficere ī diuiduū. Cōsiderādū q̄ id qō ꝯuertit ex nutritiōe ptinet aliq̄ ad resurrectionē lz nō totū: sz q̄ntū ncē ē ad restaurationē q̄ntitatz q̄ habuit hō vel hītur⁹ erat ī maxīo augmēto ex quo sequit q̄ ista caro potit resurgē nō solū ī eo cui⁹ fuit: sz etiā ī comedēte cū p nutritionē ꝯuersa fuerit ī carnē ei⁹. Sed ad sciēdū ī quo dekmiate resurget ē dōz q̄ aut ista caro ī eq̄liter ptiet ad vtrumqz aut eq̄liter aut nullo mō ē alicui ncēia. si p̄mo mō resurget ī illo ad quē magz ptiet. si scōo mō resurget in p̄mo. si tertio mō in nullo resurget eorum: sz manebit ꝯuersa in pulueres ⁊ cedet in elemēta. Aduertendū aūt qō illud qō magz participat virtutē speciei accedit magis ad veritatē. Illā esse in indiuisibili est ⁊ iō equaliter p̄ticipat ab oīb⁹ a quibus partici-

cipaꝝ: vel nō ꝓticipaꝝ. virtus aūt ſpēi ⁊ alie ꝯditiones ꝯſiſtentes nō ꝯſiſtūt in indiuiſibili: ⁊ iō ꝓticipanꝫ ineq̄lit̄ tā a diuerſis hoīb⁹ q̄ ab eodē ꝑm diuerſa tpa. nā q̄nto magis qs declinat ad ſenectutē tāto min⁹ pfecte ꝓticipat virtutē ſpeciei: qz fit maior aduētus extranei humidi qō cū miſceaꝝ cū pexūti reddi tur inde qōdā mixtū valde impfectū. ſic apparet ī vino cui admiſceaꝝ aqua. nā anteq̄ admiſceat ei aqua hz totā pfectionem ſpēi: qz eſt purū. adiūcta ꝥo aqua efficit mixtū debili⁹ retinēs ꝥtutē vini. Ex quo inferꝝ q̄ nlle ptes in eodē hoīe ptinēt eq̄liter ad ꝥtatē nature hūane niſi ille q̄ eodē tpe cepunt eſſe de veritate ei⁹. etiā q̄ quotidie ptes aduenientes min⁹ ptinent ad ꝥtatē nature. vñ ille q̄ circa mortē ꝓuertūt ī carnē minime p tinēt ad ꝥtatē nature hūane. Ex hoc etiā ſeqꝝ qs ordo erit p tiuz ad reſurrectionē in eodē hoīe. ſcā in hoīe nō reſumeꝝ to tū qō ꝓuerſū fuit in ipm p nutritionē: ſed tm̄ q̄ntū ſufficiet ad reddendā magnitudinē quā habuit in triceſimo anno. vel ha bitur⁹ erat ſi viueret vt dictū eſt. cetera q̄ nō reſumenꝝ: hz ordo in ptibus reſumēdis erit q̄ totū qō fuit in ſemīe reſumeꝝ añ oīa: qz iſte ptes materiales maxīe pticipauerūt ꝥtutē ſpeciei vt dictū eſt ⁊ deinde id qō ſtatī venit p alimētū: qz illō fuit pu rius. i. magis pticipās virtutē ſpeciei. ⁊ iō ſi ad reddendā ma gnitudinē quā aliqs habuit in anno triceſimo ſuffecerīt ptes materiales q̄s habuit ꝓuerſas in corp⁹ ſuū p nutritionē hz re fluxerint nō reſumeꝝ in reſurrectiōe aliqd de eo qō poſtea ad uenit etiā ſi illud actu maneat in corpe ⁊ aliud iā fluxerit. Ex quo ptz q̄ aliqs hō erit integre etatis de cui⁹ carne ⁊ oſſibus q̄ habuit cū moreꝝ nō reſumeꝝ q̄ntitas aut pond⁹ vni⁹ libre hz ipe ſit pōderis ducētaꝝ librarꝝ. rō eſt qz illud magis ptinet ad reſurrectionē qō pfectius pticipauit ꝥtutē ſpeciei: hz vt di ctū eſt ea q̄ aduenīet in ꝑmo anno p alimentū magis ptinēt ad virtutē ſpeciei ⁊ veritatē nature: iō poti⁹ cōpetit reſurgere pti bus q̄ ꝓuerſe ſūt in hoīs corp⁹ in anno ꝑmo q̄ in eis q̄ cōuer ſe ſunt in anno ſcō. hz ille q̄ ꝓuerſe fuerūt in p̄incipio etatz pro maiori pte defluxerūt p actionē ꝓtinuā caloris. manēt aūt ille q̄ poſteri⁹ aduenīūt. iō ſi qs vixerit vſqz ad annos centū acci dere poterit qꝫ in eo nō maneat q̄ntitas vni⁹ libre de eis q̄ ma terialiter aduenerūt a ꝓceptiōe vſqz ad annū ſextū. vl̄ ſeptimū qz cetera fluxerūt. ⁊ tm̄ illis q̄ ꝓuerſa fuerūt in corp⁹ hoīs vſ qz ad q̄ntū: vel ſextū annū fortaſſis cōpetet reſurgere: vt ſi il la fil' collecta ſufficiāt ad reddendā quātitatē maximā quā hō habuit in anno triceſimo. q̄ illa ſola reſurgēt in corpe: ⁊ tm̄ de illis poterit accidere qꝫ nō maneat vna libra pōderis in cētena rio moriēte. ergo reliquā qō actu manet in eo nō ptinebit ad reſurrectionē quāuis tūc maneat in corpe ⁊ cetera fluxerint. Ex pdictz etiā ſequit̄ qꝫ nunq̄ tote carnes comeſte reſurgent in comedēte: qz ſemp ibi manēt aliq̄ ptes materiales q̄ fuerūt in ſemīe: ⁊ tm̄ ille maxīe ptinēt ad veritatē nature ei⁹. q̄ nō re ſurgēt in comedēte. qz vt oñſum eſt ptes q̄ fuerūt in ſemīe pfe ctiſſime pticipauerūt ꝥtutē ſpeciei: ⁊ ideo maxīe ptinēt ad ve ritatē nature hūane. vñ nō poſſunt equal⁹ ptinere ad comedē tē ſīc ad eū cui⁹ pri⁹ fuerūt. qz in comedēte fuer⁹t ptes p nutri cionē: in ꝑmo aūt fuerūt ptes materiales ſemīs. iō nc̄e eſt qꝫ ille reſurgāt in eo cui⁹ fuerūt ⁊ nō in comedēte. De ceterz aūt pticulis earūdē carniū dom̄ qꝫ interduz pñt ptinere magis in vno ad ꝥtatē hūane nature quā in altero. ⁊ in illo reſurgent hoc aūt pōt ꝯſiderari ꝑm tps nutritiōis quo alicui euenerūt. nā vt oñſum eſt. ſ. regl'iter ptinet magz ad ꝥtatē humane nature alicui⁹ id qō aduenit ei in anno ꝑmo q̄ qō aduenit de allimēto āno ſcō: vel tertio. ⁊ ita de alijs tpibus. Ex quo ſe quit̄ qꝫ ex etate comedētis ⁊ ei⁹ cui⁹ ptes carnis comeſte fuer⁹t poterit iudicari ad quē ptineat regulariter magz caro come ſta ⁊ qs magz illa indigeat. Et ita ꝑm ꝯſiderationē diuerſarū etatū ⁊ cōplexionū comedētis ⁊ ei⁹ cui⁹ carnes comedunt̄ pōt veriſil' iudicari ad quē p maiori pte carnes comeſte ptineāt. Dom̄ tm̄ qꝫ hz aliqd ſit abſolute magis de veritate nature in vno quā in alio. ſi ꝓportional' eſt min⁹ de veritate nature in eo nō reſurget caro in eo: hz in illo in quo eſt minus de veri tate nature eo qō ibi eſt maior indigētia ei⁹. Dom̄ etiā q̄ carnes reſurgēt in eo in quo fuerīt magis de ꝥtate nature ⁊ magz ncē. ⁊ ſiue ipi ſiue alteri ſiue vtriqz deſit aliqd ad red dendā debitā q̄ntitatē ſupplebit illud de⁹ de aliq̄ materia que nunq̄ fuit in aliquo iſtoꝝ. ſic ꝰ ſupplet ī pueris puulis decedē tib⁹ q nōdū puenerūt ad etatē in qua omne qō fuit in eis mate rialr' ſufficiat ad reddēdā q̄ntitatē quā habituri erāt ⁊ hoc nō tollit idētitatē nūeralē in diuidui. Quer̄ an totum qō fuit materialiter in mēbris corpis hūani reſurgat in homīe. Dom̄ qꝫ ptes ꝑm ſpēm ſūt oēs ptes inq̄tū hñt magnitudi nē ⁊ ſitū ⁊ figurā in corpe. ptes aūt ꝑm materiā vocanꝫ eedē ipe ptes inq̄tū hñt materiā ꝑm quā ſubijciūt forme ſpēi. ⁊ ſi tui ⁊ magnitudini ⁊ figure. ⁊ ita cōmentator exponit vt declara tū eſt ꝑcedenti. q. ⁊ tūc verū eſt qꝫ ptes ꝑm ſpēm ⁊ caro ꝑm ſpēm ſemp manet ⁊ ptes ꝑm materiā fluūt ⁊ refluūt: vt ſi ac cipiaꝝ pes vel man⁹. nā pes vt aliqd tale ⁊ man⁹ vt man⁹ ſemp er manet. ſ. pes q nūc eſt erit cras ⁊ eiuſdē magnitudinis: vel nō mioris ⁊ eiuſdē ꝥtuz in agēdo: ⁊ eiuſdē figure ⁊ ſitū eūdē hñs reſpectu toti⁹ corpis ⁊ ita pes non fluit neqz refluit. ⁊ tm̄ nō manebit cras tota eadē materia q̄ nūc ē in eo: hz mltū de ea fluet p actionē caloris ⁊ mltū de nouo aduenīet. ⁊ ſic eſt ꝺ to to pede ita eſt de q̄libz pticula q̄ntūcūqz pua aſſignata in pe de q̄ habeat determiatā magnitudinē ⁊ ſitū reſpectu pedis toci us. nā etiā illa eſt ps ꝑm ſpēm ⁊ iō illa nunq̄ fluit. hz ſic totus pes manz ita ⁊ manet illa pticla hñs eādē magnitudinē ⁊ ſitū eūdē ⁊ nūq̄ fluet. qz ſi illa pticla poſſz fluere etiā tot⁹ pes flue ret cū ea illa ⁊ alijs ſil'ib⁹ hñtib⁹ ſitū ⁊ magnitudinē cōponaꝝ. hz illa hz materiā q̄ nūc eſt ſub ea ⁊ illa fluit ⁊ refluit manēte ea dē pticla. ⁊ ita in toto corpe eſt accipiēdū. ſic etiaz eſt caro ꝑm ſpēm ⁊ ꝑm materiā ⁊ oſſa eodē mō. ⁊ ita pōt ſciri q̄ ſint ptes ꝑm ſpēm ⁊ materiā. Cōſiderādū vlteri⁹ qꝫ ī formatiōe coꝛ poris q̄ fit ex mēſtruo recipit corp⁹ oēs ptes ſuas. i. oīa mem bra ⁊ tm̄ nō recipit oēs ptes ꝑm ſpēm: ⁊ tm̄ ille nō hñt ī forma tiōe: hz poſtea ex allimēto ꝓueniūt. ⁊ hoc eſt ꝺ poſitionē ꝑmaz ⁊ ſcōaz. Verū ē aūt qꝫ poſt formationē corpis nō aduenīūt ei aliq̄ ptes diuerſaꝝ rōnū ⁊ de noīationū ⁊ diuerſaꝝ ꝥtutū. qa iſta plr'itas ⁊ diuerſitas cauſaꝝ ab aīa ⁊ tm̄ aīa aduenit corpi ī formatiōe ⁊ dat ſtatī totā ſuā pfectionē: qz ꝑm ſe totā ī eo reci pit̄: iō ſtatī cauſaꝝ ī corpe tota mltiplicitas ptium ⁊ ꝥtutū q̄ ex aīa cauſari pōt. dico tm̄ qꝫ adhuc aduenīūt poſtea mlte par tes ꝑm ſpēm corpi: ⁊ oēs ptes augmēti ſūt ptes ꝑm ſpēm. qō ptz qz ptes ꝑm ſpēm ſūt q̄ manēt ⁊ tm̄ cōpetit ptib⁹ augmenti manere. Semp enī manēt poſtq̄ ſemel in corpe ſunt: ergo ſūt ptes ꝑm ſpēm. etiā qz ptes ꝑm ſpēm ſunt q̄ vltra eſſe materia le habēt aliqō eſſe. et tm̄ ptes augmēti vltra hoc qꝫ materiam hñt etiā hñt magnitudinē determinatā et ſitū reſpectu totius ⁊ figurā aliquā. iō q̄ntū ad illō cōpetit eis eē ptes ꝑm ſpeciē: et tm̄ iſte ſūt ex allimēto. iō ex allimēto ꝓuenit aliqd ꝑm ſpeciē Circa qō ſciēdū qꝫ ex allimēto ꝓuenīēt duplices ptes q̄dā ſūt ad augmētū alie ad reſtaurationē de pditi. ꝓme ſūt partes ꝑm ſpēm. ſcōe vocanꝫ ꝑm materiā qz nō competit eis aliqd ō ſpecie vt ſic. hoc ꝓz qz allimētū facit duo in recipiēte. ſ. reſtau rat qō pditū eſt ponēdo aliud equale loco ei⁹. inſup facit ma ius quousqz res ꝓueniat ad magnitudinē cōpetētē ei ꝑm ſpe ciem. de ptib⁹ q̄ faciūt augmētū dom̄ qꝫ q̄libet ea⁹ facit aliqd ꝑm ſpēm et cōputaꝝ vt alia ps diſtincta: qz optinet aliū locuz et ſitū in corpe et ſubſtat alijs ptib⁹ dimenſionis. Et ꝑm hoc habet aliquid p quod diſtinguaꝝ et qꝫ addatur in toto ſupra alias partes. Et iſta eſt totalitas ꝑm ſpēm: qz nō ſolū aduenit ibi diſtincta pars materie ab alijs ptibus materie; ſed cuz ea venit diſtinctus ſitus et figuratio et ps dimenſiōis termina te que omnia ſunt rationes quedā vltra materiā. pars autez ex allimēto veniens ad reſtaurationem de perditi eſt quedam pars ꝑm materiā diſtincta ab alijs ptibus q̄ ꝓexiſtebāt mate rialiter ī corpe. hz iſta nō accipit nouū ſitū ne qz ſubſtat nouis

Q°. 87.

ptibus dimēsiōis: sed penit⁹ stat loco p̄cedēts q̄ fluxit. ⁊ ideo etiā si tales mille adueniāt cedēte vna ⁊ sub intrāte alia nichil plus erit in re q̄ si semp eadē ps materialiter māsisset. ⁊ ideo ſm fōrmā nichil addūt; iste ad illas ꝓpter qō illa prima poterat vocari ps ſm spēm. ſz oēs iste q̄ succesſerūt loco eius solū sunt ptes materiales. ⁊ iō iste fluūt ⁊ refluūt. Iz q̄libet istaruz eo tpe quo manet in corpe ꝓsiderata ad totū corp⁹ nō respectu alicui⁹ ptis q̄ fluxerit vocabit ps ſm spēm eo q̄ tūc facit in corpe aliq̄ magnitudinē ⁊ sitū habet distinctū ab alijs. Ex hoc aūt sequit q̄ sole ptes ſm speciē resurgēt. ſ. oīa membra corpis ⁊ quicqd in illis ad magnitudinē ptinet. ptes aūt que ad ſolā restaurationē ptinuerūt nō resurgēt: ⁊ iō nō resurget quicqd materialr fuit in corpe. ⁊ hoc ptz: qz si totū qō materialiter fuit in hoīe ⁊ fluxit colligeret vt resurgeret eēnt multa incōueniētia vt supra ostensū est. ⁊ dicit de ptib⁹ faciētibus magnitudinē vsq̄ ad illā magnitudinē maxīaz q̄ hō habuit cū esset annoz trigīta: vel quā habitur⁹ eet si illuc pueniret. ⁊ hoc verū est nisi in aliqb⁹ exorbitate nature. i. impotētia secuta fuit mīor magnitudo quā esse decebat. nā tales resurgent in maiori quātitate quā hic habuerūt. ſ. in tāta q̄ntā illos bñ decuit. ⁊ haberēt nisi obstaret deffect⁹ nature. ⁊ id qō de ē magnitudini supleri poterit ex ptib⁹ q̄ fluxerūt q̄ nō fecerūt magnitudinē ſz restaurationē: etiā verū est hoc nisi de illis q̄ puenerūt ad maiorē quātitatē q̄ sit ꝓpriēs speciei. ſic de ticio dicit Isidorus q̄ iacebat diſēt⁹ in nouē ingerib⁹ ⁊ de ſlib⁹. nā talia corpa nō vegetat ⁊ reglat sufficiēter aīa hūana. ideo illa erūt mīoris q̄ntitatis in resurrectiōe. Cū ibi nō maneat aliqd in ordinatū. Sz tūc est dubiū cū nō debeāt redire oēs ptes q̄ materialiter fuerūt in hoīe: ſz ille sole q̄ faciūt magnitudinem debitā: q̄ ptes poti⁹ redibūt. ¶ Dōm q̄ circa hoc est triplex positio q̄dam dicūt q̄ redibūt ille q̄ pri⁹ habuerūt esse in corpore. i. ille q̄ aliq̄n fuerūt in corpe siue maneāt tpe mort⁹ siue nō. ita q̄ accipiant oēs ptes q̄ materialr fuerūt in aliquo tam in formatiōe q̄ in nutritiōe: ⁊ de istis reformabit corp⁹ ⁊ accipient de illis tante quāte fuerūt necē. vñ si oēs quotquot fuerūt materialr in hoīe a p̄incipio nutritiōis vsq̄ ad ānū quintū suffecerīt ad reddendā istā q̄ntitatē. nō resument aliq̄ de illis q̄ postea aduenerūt p nutritionē: etiā si maneāt actualr in corpe moriēt. Alij dicūt q̄ ille ptes assument q̄ ad magnitudinē p̄tinebāt ⁊ māsert in eo vsq̄ ad mortē vel q̄s habuit ⁊ ū morerer. Tertia positio est q̄ resument ille pticule q̄ nouiter causauerūt magnitudinē. Sz dōm q̄ q̄cūq̄ istaz opinionuz teneat nō multū differt ad resurrectionē dū tñ tāte ptes materie deūt vt ex eis restituat q̄ntitas q̄ pfuit. sed tenēda est prima positio: qz illa est rationabilior ⁊ cōmuni⁹ tenet etiā qz illa satisfacit oīb⁹ inc̄ueniētib⁹. ¶ Dōm etiā q̄ nō habebit eādē penitus carnē ⁊ ossa materialr. i. oēs illas ptes materiales solū quas habuit aliquo tpe dū viueret: vel in aliquo instāti assignato neq̄ etiā habebit quicdq̄ p totā vitā habuit: ſz habebit id qō habuit in diuersis partib⁹ vite: ⁊ nō seq̄t ex hoc aliquod inc̄ueniēs. Et sic apparet q̄ nō erit in resurgentib⁹ qđ quid materialr fuit in eis dū viueret nisi forte decedāt in pua etate vt quinto vel sexto anno: qz tūc oñe qō fuit in eis materialr p totā vitā oportet restaurari ⁊ reassumi ad reddendum quātitatē quā habitur⁹ erat hō i etate triginta ānoz. hoc aūt qō dicit de ptibus ſm augmētū ⁊ restaurationē tenet verum quantū ad ptes essentiales corpis quas vocam⁹ ptes nc̄ias: ⁊ iō qz insurgentib⁹ requirit pfectio⁹ status hoīs quā fuit ꝟ oportet inueniri esse ꝓ quo queritur identitas medie ⁊ forme: ⁊ magnitudo eadē q̄ hic maximā habuit viuēs: vel quā habiturus erat si viueret. ista aūt magnitudo determinata inueniret ſm naturā tā circa corp⁹ q̄ circa oēs ptes eēntiales. i. nc̄ias. qz in istis etiā si semp apponat alligatū nō augebūtur semp. sed solū vsq̄ ad determinatā quātitatē: vel magnitudinem. secus aūt de capillis ⁊ vnguib⁹ quos vocam⁹ ptes accidentales. eo q̄ nō est determinata intentio nature circa magnitudinē istoz sicut circa quantitatē aliaz ptium. ⁊ ideo ptes augmēti in capillis ⁊ vnguib⁹ nō vocant ptes ſm speciez sicut ptes augmenti aliarū ptium corporis: sed magis ptes ſm materiā. ⁊ ita nō oportebit resumi in resurgentibus. in resurrectione aūt oīa corpora resurgēt in maxīa quantitate quaz hic habuerūt. ⁊ nō tollet eis aliqd de magnitudine sua vt rediga tur ad equalitatē statureꝝ vt dixerūt aliqui quos aug⁹ redarguit. li. 22. de ciui. dī. c. 19. ⁊ 20. ⁊ 21. ⁊ mgr. 4. sen. di. 44 sed de capillis multū tollet vt dicit Aug. ibidē ⁊ mgr ⁊ subditur cā. ſ. ne aliqd indecens appareat si tota quātitas illoruz maneat ibi. Et ita in capillis ⁊ vnguib⁹ nō reddeunt oēs ptes neq̄z ſm augmētū neq̄z ſm materiā: sed sole ille q̄ fūt necē ad reddendā tantā magnitudinē vnguiū ⁊ capillor⁹ quāta fuerit decēs in resurrectiōe. ⁊ omnia mēbra erūt ibi etiā si ꝟ nō fuerint ⁊ erūt in tāta magnitudīe in quāta hic fuerūt: vel futura erāt qz hoc totū ptinet ad speciē. ¶ Queritur ī q̄ etate homies resurgēt ⁊ an oēs in eadē. ¶ Dōm q̄ tenet cōiter q̄ resurgēt oēs hoīes in eadē etate. ſ. in iuuētute pfecta q̄ est in anno tricesimo aut paz plus ⁊ aliqui tenēt hoc. qz dicit ad Ephe. 4. c. donec occurramus oēs in vir̄ pfectū. īmensurā etatis plenitudinis xp̄i. sed xp̄s resurrexit in etate iuuenili q̄ est in anno tricesimo: vl circa. q̄ nos oēs i illa resurgem⁹. Istā positionē tenet mgr. 4. sen. di. 44. in p̄ncipio. ⁊ Aug. 22. li. de ciuit. dei. c. 15. Sed dōm q̄ ex hoc loco apli nō inferr hoc. qz ibi loquit apls de xp̄o vt dicit corp⁹ mixticū cui⁹ nos oēs sumus membra ipe ꝟo est capud hui⁹ corpis. ⁊ iste xp̄s mīsticus habet cō sistere ex partib⁹ determiatis q̄ sunt oēs electi ſm numerū ab ipo cognitū ⁊ diffinitū ⁊ quādiu nō est implet⁹ numer⁹ ille nō est xp̄s vir pfectus. i. nō hz oīa mēbra vel ptes ex quib⁹ ꝓsistat qz pfectio dicit ibi integritatē ⁊ nō virtutē. ⁊ est sensus q̄ xp̄s dedit in eccl̄ia sua aplos: euāgelistas. pphetas. ⁊ ita de alijs: ⁊ durabūt in eccl̄ia quousq̄z occurram⁹ in virū pfectuz. i. ex oībus electis ꝓgregatis in vnū reddat vnus vir pfectus. i. xp̄s mīstic⁹. ⁊ dicit in mensurā etatis plenitudinis xp̄i. i. mēsura etatis xp̄i mistici quousq̄z omnes isti cōueniant. ⁊ tunc erit finis seculi. qz cessabūt apli euāgeliste pastoꝛes p̄dicatoꝛes doctoꝛes qui sunt ptes ministeriales eccl̄ie ⁊ post hec nō erit seculum. iste est verus sensus lr̄e illius. neq̄z pōt alius cōueniēter ei adaptari nisi vim inferendo lr̄e. ⁊ ita exponit Aug. 22. li. de ciuita. dei. c. 15. ⁊ 18. Et dicit postea siquis velit adaptare ad etatē resurgentiū q̄ faciat quasi nō sit ille sensus lr̄e. ¶ Dōm tamē q̄ vere oēs resurgent eiusdē etatis. p̄ quo sciendū q̄ etas accipit dupliciter. vno mō p numero annoz vel temporis. alio mō p cōditione corpis quātū ad robur ⁊ sanitatē: et ceteras opationes ſm cōpetentiā ad etatem. cū ſm quālibet etatē correspōdeat alia ⁊ alia dispositio corpis. accipiēdo p̄mo modo certuz est q̄ nō erit eadem etas resurgentium. sed accipitur scō mō. ſ. p correspōdētia magnitudinis corporalis ⁊ roboris ⁊ opationū ad aliquā etatē. ⁊ tūc dicendū q̄ illa erit etas omniū resurgentiū in qua maxime accidit homini perfectio ex omni parte. ſ. tam ex mole corpis quā robore quā ceteris operationibus. Causa hui⁹ est qz opa dei pfecta sūt: de utero. 32. resurrectio aūt est opus dei soli⁹: ideo erit pfecta ſz pfectio opationis apparet in re opata. ergo oportz q̄ oēs resurgētes pfecti resurgāt. sed nō fieret hoc si nō resurgerēt oēs in etate pertinente ad perfectionē. ergo in illa resurgent. scō apparet qz creatio fuit opus dei soli⁹: ⁊ ideo hoīem p̄duxit nō sicut natura incipiēdo ab impfecto. i. infantia. ſz in ipa sua plasmatiōe dedit ei totā corpis sui magnitudinē ita vt postea nichil creuerit et robur et ceteras perfectiones. ergo ⁊ in resurrectione que est opus dei solius eodē modo erūt pfecti sicut corp⁹ ⁊ oīa q̄ ad corpus attinēt ipsi resurgētes. Tertio pz qz maioꝛ cā est q̄re in resurrectione pfecti sūt ſm corp⁹ hoīes quā ī creatiōe. qz p creationē formati sūt ad hñdū esse naturale ⁊ in statu hui⁹ vite in quo eē ⁊ statu nō attingit pfectio plene ab homine. p resurrectionē autem reformant homines ad

Q°. 88.

esse supnaturaliter vbi expectat oīs pfectio. ꝯ maior pfectio esse dz in corpib⁹ resurgentiū quā in corpib⁹ creator a deo: sz creati habuerūt statī totā pfectionē corpis tam quantū ad ql̄i tatem ꝙ quantitatē. ꝯ ⁊ in resurrectiōe erit hoc a fortiori. et sic resurgēt in totali pfectiōe corpis nō exīti deffectu aliquo. defficit aūt duplr hūana natura. vno mō: qr nōduz pfectionē vltimā ꝓsecuta est. Alio mō qr ab vltima pfectiōe iā recessit. Primo mō defficit in puer̄. scdo mō defficit in senib⁹. ideo in vtrisq; resurget hūana natura ꝑm statū vltīe cōplectiōis. sed ista accidit in fine etat̄ iuuenil̄ ꝙ dicūt esse circa annū tricesi. mū aut p.m vltra: qr ibi cessat mot⁹ augmēti. ⁊ plenitudo ro boris est: de ce ero aūt ad declinationē itur. ¶ Dōm ꝯ ꝓpter hāc pfectionē resurgere oēs in etate iuuenili. ⁊ qr accidit xp̄m mori ⁊ resurgere in tali etate dicīt ꝙ oēs resurgēt in etate in qua xp̄s mortu⁹ est ⁊ surrexit. sz nō est illa causa: sz solū pfectio que accidit illi etati erit nc̄cia pfectio corpis in resurgētibus. Si aūt mortu⁹ fuisset anno octogesimo etat̄ nō resurgerēt hoīes in octogenaria etate: sed in etate iuuenili q̄ sola habet pfectionē ꝑm corp⁹ ⁊ istā cām assignat Aug. xx. li. de ciuita. dei. c. 15. quare circa annū tricesimū dicant hoīes resurgere. sc̄z ꝓpter pfectionē etatis. ¶ Querīt an oēs resurgentes ha/
Q°.89. bebūt equalē corpis staturā? ¶ Dōm ꝙ nō erit eadē statura corpis oīm resurgentiū. sic diffinit Aug. li. de ciui. dei. c. 15. ⁊ mgr̄. 4. sen. di. 44. Et est rō: qr in resurrectiōe ꝙsequīt qui libet qō est sibi naturale. Sz quātitas diffinita natural̄ ꝙseqūt naturā cuiuslibet in diuiduī. ꝯ cū in resurrectiōe quilibz asse quāt̄ qō est sibi naturale nō variabīt in eo q̄ntitas sua. Sed nō fuit ꝺ eadē quātitas oīm: ꝯ neqz ibi erit eadē statura. Circa qō sciēdū ꝙ in resurrectiōe nō solū resurgēt hoīes: sz etiā idē hoīes q̄ prius. vñ nō solū repabīt in resurrectiōe humana natura q̄ntū ad idē in specie: sz q̄ntū ad idē nūero. ⁊ iō in resur rectiōe non est solū attēdendū id qō cōpetit nature spēi: sed qō cōpetit nature in diuiduī: q̄ntitas aūt ptinet tā ad naturā spēi ꝙ in diuiduī. q̄ntitas aūt quā determīat sibi spēs hūana est ꝙ neqz excedit neqz ab ea defficit nisi p errorē nature pticular̄. q̄ tñ q̄ntitas nō ꝓsistit in vno gradu determinato. sz hz aliquos gradus latitudis intra quos est q̄libet q̄ntitas ꝑm spēm. qō aūt excedit illos grad⁹ vel defficit ab eis non fit sine errore. et iō vnū qōqz in diuiduū ītermino sui augmēti. nisi accidat ali quis error in ope nature ꝑm quē addat aliqd: vel subtrahat illi quātitati. ⁊ illa q̄ntitas est natural̄ cuilibet in diuiduo sicut q̄ntitas determīata int̄ duos grad⁹ ꝓdictos est ꝓpria spēi. men sura aūt q̄ntitat̄ ist⁹ nō est eadē in oībus in diuiduis: sz accipi tur varie ꝑm variā ꝓportionē caloris ⁊ hūidi. nā calor exten dēs ⁊ hūidū extēsibile iūt cā huj⁹ magnitudis. ⁊ qr neqz calor neqz hūidū in p̄ncipio spermatico fuerūt equalia in oībus nō pueniūt oēs ad eādē staturā: sz est naturale hoīb⁹ diuersā q̄nti tatē habere ꝑm calidū ⁊ hūidū diuersū. interdū aūt p errorez nature in principio semīali: ⁊ p alia exteriora accidētia q̄ adiu uāt pducīt in diuiduū ad maiorē q̄ntitatē quā ꝙueniāt spēci ei: sic̄ de quibusdā formis mōstruosis legim⁹. vt de ticio alle gat Isidorus. xi. etbi. q̄ iacebat distinct⁹ in nouē iugerib⁹ ter re. Interdū aūt p errorē nō ꝙsequīt in diuiduū quātitatē ꝑm spēciē ꝓpter paruitatē q̄ etiā puitas monstruosa est. qr omne ꝙ nature nō ꝙueni est monstruosū: ⁊ hoc corriget ꝑ deū. s. vt qcquid fuit vltra termios magnitudis speciei resecet sic̄ ē in magnitudinib⁹ gigāteis. qō aūt deffuit suplebīt. in magnitu dinib⁹ enī gigāteis aliq nō excedūt t̄mios speciei ⁊ ille mane būt. alie excedūt ⁊ cū illud fuerit factū p errorē nc̄ce est ꝙ sup pleat error tollēdo qō supest. in puis aūt vbi de est supplebīt magnitudo q̄ deffuit. ⁊ dōm ꝙ neutrū ꝓiudicat identitati re surgentiū. nā tollet qō supfluit nō quidē auferēdo aliqō mē brū: sz cuilibz auferēdo ꝓportionaliter quousq; reddeat corp⁹ totū ad cōmensurationem ꝑm spēm. ⁊ ista subtractio non tol lit identitatē. sic̄ quotide multe pticule materiales effluūt de corpe nro: ⁊ tñ manet corp⁹ idē nūero. de ptib⁹ aūt q̄ fuerunt aliqñ materialr̄ in ūtis supplebīt. Si aūt nō abundaret ad hoc ptes materiales assumet de foris vñ suppleat. parūulis aūt dabīt magnitudo nō solū q̄nta ꝙuenit ꝑm speciē. sz etiam quanta ꝙuenit ꝑm in diuiduū. puer enī sz nōdū haberēt ma gnitudinē suā debita erat q̄dā magnitudo ex ꝙditiōe seminis s. ꝑm ꝓportionē caloris ⁊ hūidi: ⁊ sz nōdum haberēt illā ma gnitudinē iā habere videbāt. ⁊ sic vsq; ad illā supplebīt i eis sic dic̄ Aug⁹. xx. li. de ciuit. dei. c. 14. Fiet aūt ista reformatio de eo qō fuit in eis materialr̄ ⁊ fluxit. si aūt nō potitvt si mor tuus est in p̄mo anno assumet aliūde qō deffuit. ¶ Querīt Q°.90.
an in resurrectiōe erūt oēs resurgētes masculi: vel erūt mascu li ⁊ femīe? ¶ Dōm ꝙ qñ querīt an oēs resurgētes erunt vi ri. i. ꝙ solū resurgāt illi q fuerūt viri. aut ꝙ oēs homīes siue masculi siue femīe q hic fuerūt resurgāt ⁊ tñ femine efficiant ibi viri. accipiēdo scdo mō nō querīt. qr manifestū est ꝙ oēs q semel vixerūt resurgēt cū futura sit resurrectio generalis. alis nō resurgerēt ꝓgines q̄ ꝓpo passe sūt neqz mater sua. quod absurdū ē dicere. neqz ō hoc aliq̄s dubitat. sz accipīt scdo mo do. s. an femīe efficient viri in resurrectiōe. ⁊ dōm ꝙ nō: sz sic hic fuerūt viri ⁊ femīe: ⁊ ita in resurrectione. qr de⁹ repabit i resurrectiōe qō ꝙdidit in creatiōe. ⁊ tñ de⁹ ꝙdidit masculuz et feminā. Gen̄. i. ⁊. s. 19. c. Et feminam de costa viri formauit gen̄. 2. c. ꝯ feminā reformabit in resurrectiōe: ⁊ sic resurgēt fe mine. Itē xp̄s hoc asseruit tacite supra in l̄ra cū rīdens ait sa duceis ꝙ in regno celor̄ neqz nubūt neqz nubent. sed sunt sic̄ angeli dei. ergo oportet ꝙ ibi sint q possint actiue ⁊ passiue nubere. quod ad viros ⁊ femīas ptinet: qr als xp̄s supuacue diceret neqz nubunt neqz nubent. ⁊ qō aptius dixit lucas. illi q digni habebunt scl̄o illo ⁊ resurrectiōe nō nubent neqz du cēt vxores. Lu. 20. c. ꝯ erūt ibi femīe q̄ possint duci in vxores qr als vane hoc diceret. ⁊ istā rationē facit Aug⁹. xx. li. ō ciui. dei. c. 17. ad oīendū ꝙ resurgēt femine. ⁊ eadē rōne ieronymus vtīq; dicēs. nemo enī dicit de lapide ⁊ arbore ⁊ hīs reb⁹ q̄ nō bñt mēbra genitalia ꝙ nō nubēt neqz nubent. sed ō his q cū possint nubere tñ aliqua rōne nō nubent. ⁊ ideo ꝙcludit aug⁹. vbi. s. dicēs michi meli⁹ sape videnī q vtrūq; sexū re surrecturū esse nō dubitāt. Itē ex ītētiōe l̄re hui⁹. Nā totuz argumētū saduceor̄ ꝛ xp̄m erat sup vxorib⁹ an redirēt ad vi ros suos: ⁊ ad quos. Si aūt in resurrectiōe nulla femīa futu ra essz nulla rīsio planior esse potat ꝙ dicere erratis: qr in re gno celor̄ nō redibit aliq̄ femīa. iō nēo potit hre suā: vl̄ alie nam vxorē. Itē dōm ꝙ nc̄ce est resurgere femīas. nā seruabi tur in resurgentib⁹ idētitas. ⁊ tñ si illa q̄ fuit femīa effciat vir in resurrectiōe nō manebit idē i diuiduū nūero. ꝯ optet ꝙ fe mine sint in resurrectiōe q̄ hic femīe fuerūt. sicut enī nō est idē in diuiduū vbi nō est eadē materia ita nō est idē in diuiduum vbi nō est eadē natura in diuiduaī. sz nō est eadē natura in di uiduaī femine ⁊ maris. ꝯ nō erit idē in diuiduū si femīa ver teret in marē. Itē dato ꝙ masculinitas ⁊ femīnitas nō tolleret idētitatē naturalē adhuc optebat feminas resurgere. qr sic di uersa quātitas cōpetit diuersis in diuiduis ꝙsiderata natu ra in diuiduī: ita diuersis in diuiduis cōpetit diuersus sex⁹ ex ꝙditiōe ipor̄ i diuiduor̄. ⁊ tñ i resurgētib⁹ manet cuilibet q̄n titas nō solū cōpetēs ex ꝙditiōe speciei: sz etiā ex ꝙditiōe in di uiduī. vt oīsū est p̄cedēti. q. ꝯ a fortiori manebit vnicuiq; su⁹ sexus. Itē ꝙuenit pfectiōi spēi ꝙ resurgāt masculi ⁊ femine ad oīendū grad⁹ inuētos intra cētiā speciei. ⁊ sicut maior pul chritudo est in hoīb⁹ ex ineq̄litate state ꝙ si oēs eēnt equa les. ita ⁊ pulcritudo q̄dā est diuersitas sex⁹ vt nature pfectio gradual̄ oīdat q̄ pōt inueniri in gradib⁹ rerū ineq̄lū ꝑ na turā. Neqz est aliqd qō magis moueat ad negandū femīas esse in resurrectiōe ꝙ ꝙfusio mutue visiōis. mīc enī vterqz se xus opīt ⁊ maior ps carnis nre. in regno enī dei nullū erit re gumentū. ⁊ ita videret ꝙfusio q̄dā ibi suboritura. sz nō erit. qr ista ꝙfusio oritt ex pctō q̄ est pena ei⁹: ibi sicut pctū nō ma net neqz pctī pena aliqua manebit. etiā qr nō manebit turpi-

tudo actuū.nā nūc iō de his membris erubescim⁹: qz sunt ad vsus quos hic turpes iudicam⁹ q̄uis liciti ĩterdū sint.ibi aūt vsus null⁹ manebit.iō ne qz turpitudo aliqua.sic dicit aug⁹. 22.li.de ciui.dei.c.17.meli⁹ sapere videnť q vtrūqz sexū reiurrecturū esse nō dubitant.nō enī libido ibi erit q̄ cū fusionis est cā nā p̄iusq̄ peccassent nudi erāt ꝛ nō erubescebāt vir ꝛ femina.corpoꝛib⁹ ergo illis vicia detrahenť.natura seruabiť.non est aūt viciū sex⁹ femine.sz natura q̄ tūc qdē ꝛ a cōcubitu ꝛ a partu ĩmunis erit.erūť tñ mēbra femina.a nō accomodata vsui veteri:sz decori nouo quo nō alliciať aspicientis cōcupiscētia q̄ nulla erit sz laudeť sapīa atqz clementia q̄ ꝛ qō nō erat fecit ꝛ liberauit a coꝛruptiōe qō fecit.Cōsiderandū q̄ femīa ē viro subdita ꝑpť nature ĩbecillitatē tā q̄tū ad vigoꝛē aī q̄ ad robur coꝛpis.ꝛ tñ in electis nō manebit hoc in reiurrectiōe sz erit p fectio in vtroqz.ꝛ nō ꝑm diuersitatē sexuū.sz poti⁹ ꝑm diuersitatē meritoꝛ qz q pl⁹ meruit siue sit vir siue femīa excellētioꝛ erit ibi in virib⁹ coꝛpis ꝛ aīe.Et licet vir absolute sit pfectioꝛ q̄ femīa tñ nō est meli⁹ esse oēs viros q̄ ē aliquas femīas.qz bonū ꝛ pulchꝛū non cōsiderať respectu cuiuslibet p se sz respectu vniuersi:vel speciei vel toti⁹.licet.n.in vniuerso pfectioꝛa sūt coꝛpa celestia q̄ elemēntalia:meli⁹ fuit quedā celestia ꝛ q̄dā elemēntalia q̄ nullū coꝛp⁹ esse nisi celeste.etiā pfectioꝛ est hō ceteris aīalib⁹:ꝛ tñ nō fuit cōuenies q̄ oīa aīalia essent hoīes ꝛ nullū esset aīal preter hominē:etiā in to o coꝛpe vel hoīe perfecti⁹ mēbrū est coꝛ ꝛ cerebrū q̄ pedes ꝛ aures.ꝛ tñ nō debuit esse coꝛ aut cerebrū aut nasus qcquid in homīe est:sz ista tanta diuersitas oꝛdīata in qua sapīa reluceret ꝛ resultaret rō toti⁹ sic ꝛ respectu speciei humane pulchꝛi⁹ est dare ĩdiuidua gradualiter dispositā p̄ticipantiā naturā eandē q̄ dare vnicū gradū vir aūt ꝛ femīa distant gradualiter intra eandē speciez.non gradu essentie q̄ ĩdiuisibili cōsistit:sz gradu pfectiōis ĩdiuisibilis.iō meli⁹ est virū ꝛ feminā esse q̄ oēs viros.Et ita dixit de⁹.geñ.2.c.nō est bonū hominē esse solū sed faciam⁹ ei adiuꝛ. 91. toꝛiū simile sibi.erūť g̃ femīe in reiurrectōe.¶Querīť vtrū reiurgentes reiurgāt ad vitā aīalem.s.vt vtanť actib⁹ nutritiue ꝛ generatiue.s.cibis ꝛ potib⁹ ꝛ venereis somno ꝛ vigilia ꝛ huiusmodi.¶Dicendū q̄ in reiurgētib⁹ siue btīs siue dānatis nō erūť act⁹ vite aīalis.Ꝓo quo sciendū q̄ duplex est pfectio hoīs.q̄dam dicit integritatē eoꝛū q̄ ad naturā expectāt alia est pfectio q̄ cōsistit in pfecta possessione finis ad quē qs se mel puenit.primā pfectionē potest hō habere in statu presentiz vite p actionē cārū naturaliū ꝛ ista est pfectio omniū cōditionū ꝛ operationū q̄ ptinent ad hominē ꝑm formā speciei in quātū est forma coꝛpis.et iō ad cōsecutionē istiꝰ pfectiōis nō ordinať reiurrectio:cū reiurrectio sit supnaturalis ꝛ nō ordineť nisi ad cōsequendū id q̄ naturaliter haberi nō potest.scōa aūt perfectio nō potest haberi naturaliter.qz finis humane vite excedit naturā ꝛ iō reiurrectio dať vt pueniat homo ad aliā vitā in q̄ habere possit pfecte finē suū.ex quo sequiť q̄ ea q̄ ordināť ad causandū ꝛ conseruandū p̄mā pfectionē nō erūt in reiurgentib⁹ cū reiurrectio nō ordineť ad cōsequēdū illā pfectionē. tales aūt sunt actiōes vite aīalis in hoīe:qz quedā ordināť ad causandū istā vitā aīalem.vt sunt opationes generatiue alie a cōseruandū vt act⁹ nutritiue ꝛ somn⁹ ꝛ vigilia. ergo comedere bibere gignere dormire nō erūt in reiurgentib⁹.Itē pz specialiter quātū ad venerea q̄ ptinēt ad act⁹ generatiue virtutis.nā nō erūt in reiurgentib⁹.ita enī ips dixit q̄ in regno celoꝛ neqz nubent neqz nūbenť.vel sicut lucas dixit neqz nubūt nec vxores ducūt.ꝛ tñ sol⁹ mod⁹ licit⁹ venereoꝛū ē ad vxoꝛē.ergo cū iste nō maneat in reiurgentib⁹ nō manebit aliqs ali⁹.ꝛ idem ē quātū ad dānatos neutri enī vtenť venereis.qz qcquid erit iā tā in btīs q̄ in dānatis erit oꝛdinatissimū.iō si venerea manerēt ĩ illis essent ad aliquē finē ꝑz rationē p̄stitū.ꝛ tñ venerea ꝑm rationē nō ordinanť nisi ad generandū ꝛ tñ generatio non erit neccīa neqz ꝓueniēs post reiurrectionē: qz humanū gen⁹ habebit tūc totā suā multitudinē ĩdiuiduoꝛū p̄finitā a deo.q̄ nō erit generatio neqz venerea.sic dicit aug⁹.22.li.de ciui.dei c.17.q̄ in reiurgētib⁹ erit vterqz sex⁹ nō tñ erit ibi libido q̄ cō fusiōis est cā.nō est aūt viciū sexus femine⁹ sz natura.q̄ tūc q dem a cōcubitu ꝛ a partu ĩmunis erit.erūť tñ mēbra femina nō accomodata vsui veteri sz decori nouo quo nō alliciať aspicientis cōcupiscētia q̄ nulla erit sz laudeť sapīa ꝛ clementia dei de hoc aūt lati⁹ dixim⁹.s.¶De actib⁹ vero nutritiue vt comedere bibere ꝛ doꝛmire.dōm q̄ nō erūt in reiurgentib⁹.de cibo ꝛ potu pz qz ꝑť hec ad duo.s. ad restaurationē deꝑditi ꝛ augmētū vt pueniať ad debitā quātitatē.sz neutrū ꝓueniet reiurgentib⁹.nā reiurgēt ad vitā ĩmortalē in q̄ nō erit actio ꝑm ꝓpietatē.qz als nō eēt ĩmortalitas: ꝛ tñ deꝑditio fit p actionē calidi resoluentis humidū.ergo ibi nō eē poterit resolutio aliqua.ꝛ ꝓpter nō erit ibi nutritio ad restaurationē deꝑditi ō augmēto.pz qz oñsuz est.s.reiurgēt hoīes ĩ maxīa q̄ptitate quā hic habuerūt vel habituri erant.ꝛ iō iā nō erit aliq̄ cā augmētatiōis qz erunt hoīes in statu.de somno eadē rō est:qz somn⁹ ꝑdest ad digestionē cū cessent ibi ꝑtutes aīales ꝛ intēdanť naturales ꝛ ꝑdest ad cōfortationē ꝑpter releuationē laboꝛū.sed tūc nō erit digestio cū nō fit cibatio nec sit laboꝛ qz erūt coꝛpa ĩpassibilia electoꝛū oīuz vero incoꝛrubtibilia. ergo somn⁹ nō erit ibi.ꝛ act⁹ nulli vite aīalis manebūť.⌊Pharisei autē⌋.hic autē ostendiť quomō pharisei ĩpugnauerūt xp̄z in veritate vite inquātū posuerūt ei q̄stionē.ēptatiuā circa p̄mū mandatuz legis.ꝛ p̄mo ponit pharisēoꝝ interrogatio.scōo xp̄i rñsio ibi ⌊Ait illis iesus⌋.Circa p̄mū oꝛ.⌊Pharisei autē audiētes q̄ silentiū ĩposuisset saduceis⌋.ante hoc.n.tēptauerūt ipm saducei ꝓponentes q̄stionē de reiurrectiōe:illi tñ victi sūt:ꝛ hoc est pom illis silētiū.s.q̄ nichil obicere poterūt ad id qō xp̄s rñderat.⌊Cōuenerūt ĩ vnū⌋.nō enī aliqs ē aliqs sol⁹ de phariseis tēptare xp̄z arguēdo ꝑ eū sz oēs ꝓueneť qz h⁹ meli⁹ iudicabāt ĩtētiōi sue.⌊Interrogauerť eū⌋.i.xp̄z.s.ꝓgregati sūt ꝓgregati venerūt ad xp̄z.⌊Ān⁹ ex eis⌋.i.ex illi⁹ multꝫ phariseis ꝓgregatꝫ ad tēptādū xp̄z.⌊Legis doctoꝛ⌋.s.iste interrogās erat vn⁹ de doctoꝛib⁹ legis quoꝝ multi inter iudeos erant ꝛ isti exponebāt illā ꝛ p̄dicabāt ppl'o.⌊Tēptās eū.⌋.i.nō q̄stionit aīo ad id cē di sz tēptādi vt sup hac re videret xp̄i fiñaz.⌊Magisteꝛ⌋.hic.n eū vocabāt oēs qz docebat ppl'z.⌊Quod est mādatū magnū in lege⌋.i.qō est maximū mādatū.nā oīa magna sunt qz nullū ꝓptibile est ꝛ parue auctoꝛitat⁹:vel vtilitatis obꝛuatoꝛib⁹.ꝛ oꝛ in lege.i.in tota lege moisi.⌊Ait illi⁹ ihesus⌋.hic ponit ꝑm s.xp̄i rñsio q̄stati secuta est ad q̄stionē pharisei.⌊Diliges dñm deū tuū⌋.ꝑcep.ū dilectiōis posuit maximū eē.ꝛ ita ē vt ostenditur.⌊Ex toto coꝛde⌋.i.ex tota affectione ꝛ voluntate.⌊Ex tota aīa tua⌋.i.ex toto intellectu.⌊Ex tota mente⌋.i.ex tota memoria.nulle.n.alie potētie sunt aīe rōnalis ex q̄bus possit pdire aliqs act⁹.ꝛ sunt hec verba dei.Deutero.6.c.⌊Hoc est maximū⌋.s.in obligatiōe ꝛ merito.⌊Et p̄mū mandatū⌋.s.p̄mū dignitate.⌊Scōm autē⌋.i.seqñs mandatū in obligatiōe ꝛ dignitate.⌊Simile est huic⌋.i.p̄mo nō simile in dignitate sed in actu.qz ambo sūt ꝑcepta dilectiōis.⌊Diliges p̄ximū tuū⌋.s. dilectiōe caritatis:qz alia est affectio q̄ est ꝑm cognationē ꝛ carnē.vt ait greg⁹.in ome.q̄ licet nō sit illicita nō ē meritoria ꝛ iō illa nō cadit sub precepto.⌊Sicut teipsuz⌋.i.ad ea ad q̄ teip̄m diligis.⌊In his duob⁹ mandatis⌋.s.de dilectōe dei ꝛ p̄rimi.⌊Uniuersa lex⌋.s.moisi.⌊Pendet⌋.i.in hoc consistit ꝛ ad hec duo sola inclinant q̄cunqz in tota lege sunt.⌊Et prophete⌋.i. pphetales libri.s.nichil aliud illi mouēt nisi deū ꝛ p̄rimū diligere.Sciendū q̄ hic est oꝛdo cōtinu⁹ ad ꝑcedentia ꝛ nō est anticipatio nec recapitulatio nec interpositio sz statī factū est istō post ꝑcedētia.s.eadē die ꝛ erat dies martis ebdomade ramis palmarū.¶Querīť an lex vetus habeat multa mādata.vel vnicū?¶Dicendū q̄ lex vet⁹ multaꝑ cepta cōtinet.dicit enim ap̄s ad ephe.2.c.legē mādatoꝝ decretis euacuās ꝛ loquiť ō lege veteri.Item manifeste apparet q̄ sint multa q̄ multis libris traduntť.s.exodo.leuitico.nume.deutero.ꝛ de variis re

Q°. 92.

bꝰ sūt iō nō potest esse vnicū ꝓceptū. Itē qꝛ sepe deꝰ vocat ea ꝓ
cepta pluraliter. vt deutero. ȝo. c. s. si audieriȝ vocē dñi ⁊ custo
dieris ꝓcepta eiꝰ ⁊ cerimonias. Cā aūt huiꝰ multitudis est. qꝛ
cū ꝓceptū legis sit obligatoꝛiū est de aliquo qō fieri debȝ. qꝛ
aūt aliqd fieri debeat hoc pūcit ex nēcitate alicⁱ finis. ⁊ ita ma
nifestū est qꝛ de rōne ꝓcepti est qꝛ ipoꝛtet ordinē ad finē inq̄tū
s. illō qꝛ ꝓcipit ē neccariū aut ꝙuenies ad finē. Cōtingit aūt ad
eūdē finē multa cē neccia vl expediētia. ⁊ ꝑ hoc pñt de diuer
sis rebꝰ dari ꝓcepta in quātū ordinant ad vnū finē. ⁊ ita oīa ꝓ
cepta eiusdē legis pñt dici vnū ꝓceptū in quātū ordinant ad
vnū finē ꝓximū eiusdē legis. sunt tñ diuersa ꝑm multitudinē
eoꝝ q̄ ordinant ad illū finē. hoc enī mō tā lex vetꝰ q̄ noua q̄
q̄libet legislatio ouicū ꝓceptū habȝ ⁊ multa qꝛ oportet q̄ q̄li
bet legislatio habeat vnū ꝓximū ⁊ determinatū finē. Et qꝛ ho
mines ad illū finē puenire debent. ⁊ puentio nō est a fortūa sȝ
ꝑm actū rōnis oportet q̄ sit regula aliq̄ dirigēs ad veniēduȝ
ista aūt regula vna est ex vnitate finis ad quē puenit. qꝛ tñ per
multa media veniēdū est ⁊ in quolibȝ ordinate agēdū ē opoꝛ
tet de quolibȝ esse regulā. ⁊ sic multiplicāt regule vel ꝓcepta
licet vnꝰ maneat finis ꝓceptoꝝ. Et iste modꝰ vniꝰ ⁊ multoꝝ
ꝓceptoꝝ tā in lege noua q̄ in veteri inuenit. de noua patet. qꝛ
Joh. 15. c. dicit hoc est ꝓceptū meū vt diligatis inuicē. ⁊ ita di
xit hoc est ꝓceptū meū q̄si nullū aliud ꝓceptū dedisȝ multa tñ
dederat. iō oportet itelligi q̄ voluerit oīa esse vnū siue in vni
tate finis siue radicis. vt gregꝰ dicit. vere oīa vnū sunt vnita
te finis: qꝛ finis ꝓcepti. i. legis ē charitas. 1. thimo. 1. c. Et sic
oīa vnū sunt in quātū ad finē dilectiōis tendūt sȝ multa sunt p
opis diuersitatē sic dicit gregꝰ. in ome. cū cūcta sacra eloquia
plena sint dñicis ꝓceptis. qꝛ ē q̄ de sola dilectiōe q̄si de singu
lari. i. de solo mādato dñs dicit hoc ē ꝓceptū meū nisi qꝛ oīe
mādatū de sola dilectiōe est. ⁊ oīa vnū ꝓceptū sūt. qꝛ qcquid ꝓ
cipit in sola charitate radicat. ꝓcepta ergo dñica ⁊ multa sunt
⁊ vnū. multa ꝑ diuersitatē opis. sȝ vnū in radice dilectionis.
Ita etiā in veteri testamēto dicūt ee mlta mādata eiusdē legȝ
⁊ etiā tota lex vnū mādatū ex eadē rōne. ⁊ vtrūqȝ posuit moy
ses. deutero. ȝo. c. s. si audieris vocē dñi dei tui ⁊ custodieris ꝓ
cepta ⁊ cerimōias q̄ hac lege scripta sunt. ecce vnā legē ⁊ mul
ta mādata: ⁊ statī seqt qꝛ sit tota lex vnicū mandatuȝ. s. māda
tū hoc qō ego ꝓcipio tibi hodie ⁊ nō est supra te neqȝ ꝓcul po
sitū nec in celo sitū ⁊c. ⁊ tñ nō loquit ibi moises de aliquo vno
mādato: sed de tota lege quā dederat oīdens eā nō esse diffi
cilē ad custodiendū ergo tota lex erat vnū mādatū. ⁊ ꝑ illa ea
dem verba oī lit paulꝰ ad roma. 10. c. facilē esse obseruatio-
Q°. 93. nē noui testamēti. ¶ Querit cū in lege veteri sint multa ꝓcep
ta de quibꝰ sunt vel quomō distinguūt. ¶ Dōm qꝛ licet ista
sit satis longa inuestigatio tñ nūc nō intendimꝰ eā ꝓsequi: sȝ bre
uē ⁊ cōmunē ponemꝰ distinctionē. oīa enī mādāta ⁊ ꝓhibitio
nes veteris testamēti tā legis q̄ ꝓphetarū distinguūt in tres
species. q̄dā. n. sunt moralia quedā cerimonialia. quedā iu
dicialia. moralia vocamꝰ decalogū. cerimonialia q̄ cultu dei
dirigūt. iudicialia vo q̄ ad dirimēda foralia negotia ⁊ ꝯctꝰ hu
mānos regulādos data sūt. Sȝ dicet quō vocātur aliq̄ ꝓcepta
moralia ⁊ alia nō qꝛ moralia a moribꝰ dirigēdis dicūt sȝ nulla
ꝓcepta sūt q̄ mores nō dirigāt cū de hoc solo oīa sint. ergo nō
conuenienter vocant quedā moralia. Dōm qꝛ accipiendo mo
res humānos id a quo moralē virtutē dicimꝰ oīa ꝓcepta vocā
tur moralia. sȝ possunt vocari moralia duplicit aliq̄ ⁊ nō oīa
ꝓmo qꝛ oīe preceptū ꝑm se est morale. ⁊ iō sicut se habet ali
quid ad esse preceptū ita se habet ad esse morale. sed quedam
sunt precepta per se: alia vero nō ꝑ se sed in quantū sunt illoꝝ
determinatiōes. iō ꝓmis cōpetit esse ꝑ se moralia secūdis aūt
nō. ideo ꝓma vocantur moralia ꝑ excellentiā sicut vocant pre
cepta ꝑ excellentiā. sic est in ꝓposito qꝛ quedā sunt q̄ ꝑ se pre
cepta sunt ⁊ regulatiua moꝝ. alia vero sunt solū precepta in
quantū sunt determinatiōes solū priorū ꝓceptoꝝ q̄ si per se in
telligerent nulla alia precepta essent: iō illa sola ꝑ excellentiaȝ
vocamꝰ precepta moralia. alia vero aliis nominibꝰ vocātur
Scdo vocamꝰ aliq̄ moralia ⁊ nō oīa. s. qꝛ quedā vbiqȝ sūt ad
dirigēdos mores. ⁊ etiā si a nobis nō instituant cōpetit eis ex
dictamine rōnis qꝛ sint directiua moꝝ. ⁊ ista vim habet vbiqȝ
talia aūt dicimꝰ de iure naturali. alia aūt sunt ad regulādos
mores qꝛ sic instituūt ⁊ si nō instituerent nullā vim ad hoc ha
berēt. iō ista nō vocamꝰ precepta moralia sed determinatiōes
moraliū ⁊ vocamꝰ illa aliis nominibꝰ. s. cerimōialia ⁊ iudicia
lia. ista aūt moralia sunt q̄ in decalogo ꝙtinent ⁊ similia q̄ ha
bentur aliq̄n tā in lege q̄ ꝓphetis q̄ etiā sine aliq̄ institutiōe
humana ex ipso naturali dictamine rōnis habent qō obligent.
Cerimonialia sunt precepta q̄ dirigūt hominē in cultuȝ dei ⁊
sunt quedā determinatiōes cultꝰ. cerimonia enī ipse diuinus
cultꝰ. cerimonialia aūt sunt q̄ nos in colendo determināt ⁊ di
rigunt. sicut est de modis oblationū ⁊ sacrificioꝝ ⁊ de ritu qui
tenendꝰ est circa ipsa. alia cuiuslibet sacrificij ⁊ oblatio thu
ris ⁊ cōpositio lucernarū ⁊ cōpositio vestiū sacerdotaliū. ⁊ nō
solū hec q̄ ꝛmediate sunt ad deū ⁊ ꝛpendunt ei sunt cerimonia
lia sed etiā ea q̄ disponūt hoīes vt apti sint ad deū colendū. ⁊
ita est qꝛ hoīes nō vescant carnibꝰ quas lex ꝛmundas iudicat.
etiā caueant ab ꝛmundiciis tactꝰ vt nō tangant leprosuȝ neqȝ
fluētē semīe neqȝ mulierē fluentē sanguīe aut mēstruatā ⁊ oēs
modi purificationū ⁊ locutionū. vt purificatio a lepra ⁊ fluxu
⁊ cōtaminatiōe. ⁊ multa huiusmodi q̄ homines reddebāt mū
diores corpaliter respectu dei. ⁊ ita erāt acceptiores ad cultuȝ
eius. ⁊ de his multa sūt tā in exodo q̄ leuitico q̄ nume. ⁊ de
uterono. Judicialia aūt vocant quedā precepta q̄ sunt deter
mīatiua hītudis hoīs ad hominē ad ꝙseruādū iusticiā ne vnꝰ
alteri noceat qō ī generali dicūt precepta decalogi. sȝ qꝛ opoꝛ
tebat ista specificari ne fit erroꝛ in aplicatiōe circa particularia
vltra cōe ꝓceptū morale vel naturalē de bene se habendo ad
ꝓximū data sunt multa precepta tā de modo cōicādi hominū
inter se q̄ de penis eoꝝ qui peccarēt in cōuersatiōe ad ꝓximū
⁊ vocantur iudicialia. qꝛ executio illarū legū quātū ad penas
pertinebat ad solos iudices. etiā qꝛ generaliter instruebant iu
dices ꝑ illa precepta ad reddendū iura partibꝰ tā in ciuilibꝰ q̄
criminalibꝰ. Et hoc etiā supposito manet clara cā interrogan
di. s. erant nō solū multa precepta sed etiā multi modi precep
toꝝ. iō nō iuste q̄rebat qō erat magnū mādatū ī lege. ¶ Sȝ Q°. 94
queretur an talis distinctio ꝓceptoꝝ sit in lege xpi: ⁊ videt q̄
sic: qꝛ in lege xpi sunt moralia. s. decalogꝰ ⁊ vltra decalogū sūt
alia multa vt vendere oīa ⁊ dare paupibꝰ. ⁊ si qs te pcusserit
in vna maxilla ⁊c. ⁊ q̄ angariauerit te mille passus ⁊c. Sed
ista nō pertinēt ad decalogū ergo sunt cerimonialia vel iudi
cialia. ¶ Dōm qꝛ verū est qꝛ oīe preceptū preter moralia est
cerimoniale iudiciale. Et tñ in lege xpi nullū tale est. ⁊ cū obi
cit de predictis dicendū qꝛ ista nō sunt ꝓcepta sed cōsilia. qꝛ nō
obligant homines absolute. vel indifferenter ad illa faciendu
qō tñ eēt si eēnt precepta sȝ qꝛ ptinēt ad pfectiōis gradū ꝙuitā
tur homines ad illa sed nō cogunt. Et ita etiā in veteri testa
mento erat aliqd pertinēs ad consilia. sicut obseruatio ritꝰ na
zareoꝝ. Nume. 6. c. nā ex voto obseruabat a volentibꝰ ⁊ nō
de precepto vt patet eo. c. etiā alia multa ex voto fiebāt ⁊ de
modo obligatiōis illoꝝ dat regula. Nume. ȝo. c. ⁊ iō talia nō
pertinēt ad aliqō de tribꝰ generibꝰ preceptoꝝ cū nō sint pre
cepta. Sed adhuc obiciet qꝛ aliq̄ sunt ꝓcepta in nouo testamē
to q̄ nō sunt moralia ⁊ ita erant cerimonialia vel iudicialia sic
nō repudiare vxorē. s. 5. ⁊. 19. c. ⁊ nō irasci ⁊ nō videre mulie
rem ad cōcupiscendū eā. s. 5. c. ⁊ multa similia. Itē qꝛ est illud
q̄cunqȝ vultis vt faciant vobis hoīes. s. 7. c. ⁊ illud diliges ꝓ
ximū tuū sicut teipsuȝ. s. in littera: ⁊ tamē ista nō sunt moralia
cū nō sint in decalogo. Dōm qꝛ ista sunt ꝓcepta ⁊ tamē mora
lia sunt ⁊ nō cerimonialia neqȝ iudicialia. nā ista ex naturali di
ctamīe rōnis obligant nulla existente humana vl diuina institu
tiōe expressa ergo moralia sūt: qꝛ cerimonialia ⁊ iudicialia po
sitiua sunt. Cū aūt dicit qꝛ nō ponunt in decalogo dōm qꝛ

hoc nō impedit. Nā nō est verū q̄ oīa moralia ponūt in decalogo. licet aliquomō reducant ad decalogū: sz ita est q̄ decalogus tot⁹ ad moralia ptinet p̄ter p̄ceptū de sabbato q̄ magis est cerimoniale q̄ morale quātū ad assignationē dei licet aliq̄d morale habz. Et sic decalog⁹ magz ponit vt explū q̄ dā moraliū q̄ vt expresse ꝓtinēs oīa moralia. tot enī moralia sūt quot esse inueniūt de naturali dictamīe rōnis. oīa aūt ista talia sunt z multa alia. iō nō inueniūt a xp̄o posita, cerimonialia aliq̄ aut iudicialia sz sola moralia. Ad p̄m dōm q̄ illa non solū sunt moralia sz etiā moraliū quedā p̄incipia. nā illō .i. q̄cūq; vultz vt faciāt vobis hoīes ꝓtinet oīa moralia q̄tū ad modū se hābi hoīs ad hominē. Et illud .s. diliges p̄ximū tuū cōtinet oīa p̄cepta moralia quantū ad vnitatē finis. q̄ iste est finis. s. vt diligat de⁹ z p̄xim⁹. Et p̄pter hoc de vtroq; istoz; dicit xp̄s q̄ in eo ē lex z pphete. vt ptz. s. 7. c. z. s. in lra. i. oīa
Q°.95. p̄cepta legz z pphetaz; īcludūt in illis. ¶ Sz obiciet q̄ oportet esse in lege xp̄i cerimonialia z iudicialia p̄cepta z q̄ sine ill' nō possit seruari. q̄ oīa p̄cepta moralia sūt multū generalia z nō tangū t ꝓditionez p̄ticularē. z tñ in moralib⁹ p̄mones vles licet sint veriores sunt inamiores. 2. ethico. Et hoc q̄ circa particularia est actio iō oportet determīari illō vle p aliq̄ particularia. Sed particularia sūt cerimōialia z iudicialia. q̄ cerimonialia tūt determīatiōes moraliū ptinentiuz ad deū. iudicialia sunt determinatiōes moraliū ptinentiū ad p̄xim. q̄ncē est in lege xp̄i esse cerimonialia z iudicialia p̄cepta. q̄ sine ill' nō pōt lex xp̄i seruari. Dōm q̄ verū est q̄ sine cerimonialib⁹ z iudicialib⁹ nō pōt lex xp̄i obseruari z tñ in lege xp̄i nō sūt cerimonialia z iudicialia sz est in ea ptās ꝓdendi cerimonialia z iudicialia. Et obꝑuatores legis xp̄i hūt cerimonialia z iudicialia sūt aūt iudicialia eoz leges ille forales q̄s gnāliter tot⁹ orbis obꝑuat si q̄ tales sūt sic quondā fuerūt leges romane dilatato ip̄erio eius p totū orbē. nūc vero si nō sint eedē forales leges oī pp̄lo sūt illa iudicialia q̄ ipse sibi ꝓstituit vl'a maiorib⁹ tuis suscepit. Et hec sunt ꝓueniētes determīatiōes p̄ceptoz moraliū ptinentiū ad p̄xim̄ positoz in lege xp̄i vel nō expressoz in ea p̄m q̄ illi genti z regioni ꝓueniūt. Cerimonialia aūt sūt illa p q̄ determīamur ad colendū deū q̄ xp̄i legē p̄fitemur. Et ista partī sunt gnālia oīb⁹ cultoribus xp̄i q̄dā vero p̄pria singulis gentib⁹ vel pp̄lis. p̄ma autē sunt illa q̄ modicū dīstāt a naturali dictamīe. Et iō sicut moralia sūt eadē. etiā illa q̄ ab aplis data sūt z p totū orbē fuerūt diffusa. sic etiā q̄cunq; instituāt sūmi pōtifices p̄o toto orbe efficiunt cerimonialia toti orbi. Cetera aūt obseruant p̄ticulariter varie p cōditiōe singularū gentiū vel pp̄loz. hec vero licet nō sint exp̄sse instituta in lege xp̄i ē ibi tñ ptās sufficiēs ad ista instituēdū. Et iō legislatio xp̄i nō est incōpleta. esset autē incōpleta si cū sint neccia cerimonialia z iudicialia nō ponerent in ea neq; daret ibi ptās sufficiēs ad instituendū illa. fuit tñ data ibi ptās aplis z oīb⁹ successoribus eorū a xp̄o statuēdi oīa q̄ sūt in cōstructionē eccl̄ie. sic 5°. Joh. 21. c. sicut misit me pater ita ego mitto vos. i. eādē ptātē do vobis quā dedit michi pater sz xp̄s hō p ptātez dei dedit legē: iō illi p potestatē a xp̄o susceptaz p̄nt suplere oīa q̄ desunt ad bonū statū eccl̄ie. Et ita aplis dicit. 2. Cho. 10. z. 13. q̄ hūt ministrie eccl̄ie p̄tātē i cōstructionē nō i destructiōz z istō ē suplere ea q̄ dedisset legi xp̄i ad hoc q̄ sit ꝓsūmata. Et iō dixit aplis. 1. Chor. 3. c. q̄ dei adiutores sumus. Sed tūc dicet q̄re xp̄s nō posuit in lege sua cerimōialia z iudicialia sicut posuit de⁹ in veteri testamēto. Dōm q̄ licet neccaria erant tā nobis q̄ exūtibus in veteri testamēto aliq̄ cerimonialia z iudicialia tñ nō potuit aliq̄ xp̄us in lege sua. Et ad hoc fuerūt plures rōnes de q̄bus posite fuerūt. 10. in quodam n̄o p̄uo tractatu de p̄sticionibus. ¶ Querit q̄re xp̄us
Q°.96. dixit esse p̄xim̄ mādatū z magnū diligere deū z nō dixit timere: nā etiā deus timeri debz z ab oīb⁹. ¶ Dōm q̄ vbicūq; ē amor dei est timor sz nō ꝓuertit q̄ alīq̄ sunt q̄ timēt z nō amāt sicut demones q̄ credūt z ꝓtremiscunt. Joh. 2. c. sz non amant

Et etiā bonis cōpetit timere deū suadet enī scriptura timere deū. p̄s. 33. timete dōm oēs sancti eius timor iste laudabilis est p̄s. 18. timor dñi sanct⁹ p̄manet in sc̄m seculi. Et iō ita ptinet ad p̄ceptū timere sicut amare. Itē q̄ ponit diligere deū tanq̄ generale p̄ceptū. q̄ q̄ diligit deū nō offendit ip̄m cauēdo oīa q̄ sunt cōtra deū z faciēdo q̄ ei placita sunt. Et ita q̄ timet mouet ad oīa hec siue agēdo siue amādo. z sic quantū ad hoc eq̄lia sūt timere amare diligere. Et tñ dōm q̄ ponit diligere deum p̄xim̄ z magnū p̄ceptū z nō timere. q̄ vt dictū est. s. vocatur hic magnū mandatū merito z vtilitate. z tñ nullū est p̄ceptū pl⁹ meritoriū neq; eq̄liter q̄ p̄ceptū de dilectiōe. imo nulli⁹ p̄ceptiact⁹ est meritori⁹ nisi p actū caritatis. s. inquantū p caritatē mouet hō ad agēdū opa p̄ceptoz. z iō necesse est q̄ act⁹ diligendi sit excellentior q̄ est act⁹ elicitus a caritate q̄ act⁹ aliorū p̄ceptoz q̄ sunt impati ab ea: z ꝓpter p̄ceptū de dilectione est excellentior ceteris. Et ita licet timere deū sit laudabile tñ non est meritoriū nisi p charitatē. Et iō sīgs deū timet z nō amat nō mereť sicut est in demonib⁹ z in malis hominib⁹. z ob hoc q̄dam timores sūt boni q̄ānexā habēt charitatē sicut timor filialis vel reuerencialis q̄ dicit timor sanct⁹ z cast⁹. timor autē seruilis nō est laudabilis neq; meritori⁹ q̄ sine caritate est. nō ergo debuit poni timor dei in p̄mo p̄cepto sz dilectio q̄ timor ad oēs ptinet z etiā est laudabilis z mouet ad oīa ad q̄ amor vt dictū est: iō nō debuit poni in p̄mo p̄cepto sz est de p̄ceptis generalib⁹. Et istū ordinem seruauit moyses ponēdo p̄cepta. deutero. 6. c. nā p̄us dixit audi israel de⁹ tuus vn⁹ est. diliges dñm deū tuū ⁊c. Et post multa q̄ de dilectiōe dixit addidit: dōm deū tuū timebis z illi seruies: z per nomē ei⁹ iurabis. z sic nō est maximū mandatū de timore sz dilectiōe. Et ita dixit crisost⁹. diliges ingt z nō timeas. q̄ diligere mai⁹ est q̄ timere. timere enī seruoz est. diligere filioz. timor sub necc̄itate est: dilectio sub libertate. q̄ in timore seruit deo penā qdem euadit: mercedē vero iustic̄ie nō habz q̄ inuitus facit bonū p̄pter timorē. Nō vult ergo de⁹ vt timeat̄ seruiliter ab hoībus quasi dñs. sz vt diligat̄ quasi pater q̄ adoptiōis sp̄m donauit hominib⁹. ¶ Querit qd voluit signare p Q°.97.
hoc q̄ dixit ex toto corde tota aīa tota mēte. ¶ Dōm q̄ voluit designare pfectionē hui⁹ act⁹ dilectiōis. Est enī istud maxīnū mandatū z est maximū dignitate z merito. sz nō esset tale si nō esset act⁹ pfect⁹. ideo debuit designari pfectio eius q̄ innuit in quantū dicit ex toto corde ⁊c. Sed sciendū q̄ p ista designāt oēs vires aīe rōnalis. vt exponūt doctores. dicit. n. Crisost⁹. diligere deū ex toto corde est vt cor tuū nō sit inclinatū ad alicui⁹ rei dilectionē q̄ dei. diligere autē deū ex tota aīa est certissimū animū habere in veritate z certissimū esse in fide alius est enī amor cordis ali⁹ aīe. amor cordis quodāmō carnalis est vt etiā carnaliter deū amem⁹. q̄ facere nō possum⁹ nisi recesserim⁹ ab amore mundialiū reruz. Cordis enī amor sentit in corde. amor vero aīe nō sentit sed intelligit. q̄ in iudicio aīe cōsistit. qui enī credit apud deū esse oē bonū z michil boni esse extra ip̄m hic diligit deū in tota aīa. tota vero mente diligere deū. est vt oēs sensus tui deo vacent. cui⁹ enī intellect⁹ deo ministrat cui⁹ sapiētia circa deū est. cui⁹ cogitatio ea q̄ dei sunt tractat. cui⁹ memoria q̄ bona sunt recordat tota mēte diligit deū. Aliter exponit aug⁹. s. deū ex toto corde diligere p̄ceperis vt oēs cogitationes tuas ex tota aīa vt omnē vitā tuam. ex tota mente tua vt omnē intellectū tuū in illū ꝓferas: a quo habes ea q̄ cōfers. nullā ergo vite nr̄e partē relinquit q̄ vacare debeat z quasi locū dare vt alia re velit frui. sz q̄cquid aliud diligēdū venerit in animū illuc rapiat quo tot⁹ dilectionis impet⁹ currit. tūc enī est optim⁹ hō cū tota vita sua pegit vbi est incōmutabile bonū. Aliter exponit origenes. s. ex toto corde. i. scōm totā recordationez z opationē. z cogitationem ex tota aīa. i. parati sint ponere eā p̄o pietate dei. z tota mente michil aliud ꝓferentes nisi q̄ dei sūt. z vide si potes cor quidem p intellectu accipe quo intelligibilia speculat: mentē aūt

ad ꝓferendas res.mẽte enĩ singulas res ꝓferim⁹:ꝛ ꝓ vnũ qđ qz qđ signaꝫ in mente nr̃a ambulam⁹ atqz ꝓferim⁹. Sz ponunt tria q̃ ptinẽt ad aĩam oportet intelligi vires aĩe rõnalis quas nos solem⁹ vocare tres.s.intellectũ volũtatẽ memoriã. mens enĩ memoria est.aĩa.ꝛ cor significãt intellectũ.ꝛ voluntatẽ.sz varie qz aliq volũt ꝓ cor intelligi voluntatẽ ꝓ aĩaz intellectũ.alij ecõtrario:ꝛ hoc est qz qdam accipiũt cor a sapiendo ꝛ tũc est intellect⁹.alij aũt a volẽdo. Et dicũt illud signare voluntatẽ.licet cor ps corpis sit ꝛ nõ vis aĩe.sic dicit glosa.ex toto corde.i.intellectu.aĩa.i.voluntate.mẽte.i.memoria.vt michil ei ꝓtrariũ velis:sentias aut recorderis. Quia tñ ꝑps posuit q̃tuor.s.cor aĩaz mentẽ ꝛ virtutẽ.mar.xii.c.oportet accipi nõ solũ interiores vires sed etiã exteriores.vnde aliq accipiũt ꝓ cor vires naturales vt nutritiuã augmẽtatiuã generatiuã ꝓ aĩaz virtutes aĩales.vt oẽs sensus interiores ꝛ exteriores ꝛ simul affectiões vt iracibilẽ ꝛ cõcupiscibilẽ: ꝓ mẽtẽ oẽs vires rõnales.s.intellectũ volũtatẽ ꝛ memoriã iuxt̃ eos q memoriã vim aĩe distinctã ponũt. Et ita exponit theophi.dicẽs.attẽde q̃liter oẽs vires aĩe enarrauit.est.n.virt⁹ aĩe aĩalis quã expedit in dicẽdo ex tota aĩa tua.ad quã ptinet ira ꝛ desideriuz q̃ oĩa tribui voluit diuino amori.est alia vis aĩe q̃ dr naturalis ad quã ptinet nutritiua ꝛ augmẽtatiua.ꝛ ista est dãta dño tota ꝓpter qđ dicit ex toto corde.est ꝛ alia vis rõnalis quã mentẽ vocant.ꝛ ista est tota deo danda. Alij exponũt q̃si ꝓ eodẽ s.vt ꝓ ista accipiam⁹ tres grad⁹ aĩe.s.ꝓ aĩaz ipaz sensitiuã.per cor vegetatiuã.ꝓ mentẽ ipsaz aĩaz rõnalẽ.ꝛ ita exponit greg⁹ nicen⁹. Sz est adhuc plani⁹ dõm ꝛ magis ꝓcorditer ad intentionẽ dei.s.ꝙ posuit actũ caritatis in ꝑcepto. act⁹ vero est ex habitu caritatis.ad charitatẽ aũt exigit aliqd triplicit.vnomõ vt subiectũ charitatẽ.ꝛ ita ẽ volũtas ꝛ signaꝫ ꝓ cor vt qdã volũt.vel ꝓ aĩam vt alijs placet. Alio mõ exigit aliqd vt ꝑcedẽs ad charitatẽ ꝛ sic est intellect⁹ ꝛ memoria.nã nõ põt qs diligere nisi q ꝑcognouit qđ ad ĩtellectũ ptinet.neqz potest ꝑcognoscere nisi ea quoꝝ spẽm habuerit quã retentionẽ alig attribuũt memorie q̃ est ps aĩe rõnalis.ꝛ iõ ponunt duo.s.aĩa ꝓ intellectu ꝛ mens ꝓ memoria.alio mõ exigit aliqd tangꝫ cõsequẽs.ꝛ sic est iracibile ꝛ cõcupiscibile.ꝛ mẽbra corporalia q̃ obediũt volũtati ꝛ intellectui.ꝛ sic nichil manet in hoĩe qđ ad actũ caritat⁹ nõ ꝓcurrat. Et istud tertiũ notat ꝓ virtutẽ quã marc⁹ posuit.ꝛ nõ dr ibi virt⁹ aliqs habit⁹ sz virt⁹ a viribꝫ corpis ꝛ aĩe.dicere autẽ ex tota virtute est dicere ex oĩbꝫ viribꝫ.s.tã organicis ꝙ nõ organicis q̃ ĩperio volũtatis subsunt.ꝛ hoc ẽ qđ dr.deute.vi.ex tota fortitudĩe.i.ex toto conatu.vt oĩbꝫ viribꝫ licet aliq ꝓ fortitudinẽ accipiãt firmitatẽ.s. vt manere debeat firm⁹ in charitate q illã semel habz. Dõm aũt ꝙ istud ꝑceptũ ponit in q̃tuor locis.s.deutero.vi.c.ꝛ hic.ꝛ mar.xii.ꝛ Luc.x. ꝛ vbiqz est idẽ sensus licet nõ ponant penit⁹ eadẽ verba.nã deutero.vi.ponit ex toto corde ꝛ ex tota aĩa ꝛ ex tota fortitudine ꝛ ibi oportet accipi ꝓ cor aĩaz intellectũ ꝛ voluntatẽ.ꝓ fortitudinẽ aũt oẽs vires inferiores q̃ voluntati obediũt vt.s.dictũ est.hic aũt ponunt tria.s.cor aĩa mens.ꝛ oportet accipi ꝓ trib⁹ viribꝫ aĩe rationalis.s.intellectũ voluntatẽ ꝛ memoriaz inferiores aũt vires tacuit:qr ꝓcurrentibꝫ viribꝫ superioribꝫ totaliter ad operationẽ aliꝙ.oportet etiã ꝓcurrere inferiores q̃ committant illas ꝛ seruiũt eis. Marc⁹ vero posuit cor aĩam mentẽ ꝛ virtutẽ.ꝛ iste magis expressit oĩa ex noĩbꝫ designans vt supra expositũ ẽ. Lucas aũt dixit ex toto corde tuo ꝛ ex tota aĩa tua et ex totis viribꝫ tuis ꝛ ex tota mẽte tua.posuit aũt eadẽ q̃ marc⁹ nisi ꝙ mutauit ordinẽ.qr mentẽ posuit post vires.ꝛ tamẽ apertiꝰ locut⁹ est ꝙ alibi habeat.nã qđ dicit deutero.vi.ex tota fortitudine.ꝛ mar.xii.ex tota virtute dixit ille ex oĩbus viribꝫ ꝙ manifestiꝰ est.nã intelligim⁹ oẽs vires.s.posteriores voluntate ꝛ subditas ei.vt iracibilem cõcupiscibilẽ.ꝛ oẽs organicas. ¶ Querit quomõ ꝑps rñdens ad questionez
Q°.98° phariseꝝ: dixit hoc est maximũ mãdatũ. ¶ Dõm ꝙ mandatũ de dilectiõe dei est maximũ vtilitate ꝛ meritovt dictũ est supra

Et hoc est ꝓpter duo.primo quia act⁹ istius mandati est per se meritorius actus vero aliorum non est meritorius nisi inquantũ a charitate imperantur. ratio autem ꝗre charitas sit meritoria ꝓ se ꝛ alie virtutes nõ nisi ꝓ charitatẽ est ista.qr meritũ est respectu ꝓmij.premiũ aũt est respectu dei qr ipse solus illud dat.s.vitã eternã iõ meritũ non poterit esse nisi respectu dei.ꝛ ꝙnter illa virt⁹ erit meritoria q̃ in deũ tendit.nulla autẽ virt⁹ de moralib⁹ vel gratuitis est q̃ tendat in deũ ꝓter theologicas tres.spem fidẽ charitatẽ.nã cetere hñt ꝓ obiecto aliqđ qđ est min⁹ deo.vt fortitudo tẽperantia liberalitas habẽt determĩata obiecta q̃ nõ sunt de⁹ vt patet in ethi. etiã finis earũ nõ est de⁹ sz ꝓprius earũ finis est aliqđ bonũ hoĩs fm speciez ꝛ qđ in hac vita haberi possit.qđ ptz qr ꝑbi vsi sunt his viribus:ꝛ nõ expectauerũt aliqđ bonũ ipsarũ:vel ꝓ eas post vitã cũ vitã aliã nescirent.ergo putabãt se posse habere hic bonũ ꝛ finẽ ipsarũ.ex quo sequit ꝙ ĩpossibile est virtutes huiusmodi.i.morales vel q̃scunqz nõ theologicas esse meritorias.qr meritũ est respectu dei.ipse autẽ nullo mõ sunt ad deũ.i.neqz vt in finẽ nec vt in obiectũ. Si autẽ aliquo mõ sint act⁹ earuz ad deũ nõ est hoc ꝓ ipsas.qr ĩpossibile est ꝙ ipse fm se eliciant aliquẽ actũ dirigendo in deũ cũ nõ habeãt illũ pro obiecto re qz pro fine sz fiet ꝓ aliꝙ aliã virtutẽ q̃ superior sit ꝛ earũ act⁹ ĩperando dirigat in deũ.ꝛ tũc nõ erũt illi act⁹ ꝓ se meritorij sz ꝓ illã virtutẽ a qua ĩperant. De theologicis autẽ virtutibus dõm ꝙ sunt in deũ tã vt in obiectũ ꝙ vt ĩ finẽ. Et iste sũt spes fides charitas.ꝛ iõ vocãt theologice.i.diuine qr de deo ꝛ ad deũ sunt. Et fm hoc poterat aliqs dicere ꝙ oẽs tres essent ꝓ se meritorie sz falluz est.qr fides nõ est ꝓ se meritoria cũ ipsa sine charitate manens nõ faciat hominẽ deo acceptũ. qr fides in malis est.de spe eadẽ rõ est.ꝛ iõ sola charitas est meritoria. rõ hui⁹ est qr licet fides ꝛ spes sunt nõ deo tñ nõ sũt de ipso fm rõnes ꝑfectas.nã spes fides ẽ vt de vero occulto ꝛ reuelato. spes est de ipso vt de ente arduo ꝛ cũ difficultate attingibili.caritas aũt est de deo vt ō bono ꝛ de sũmo bono.iõ charitas dicit ꝑfectã rõnem in deo ad quem est.maxime qr charitas dicit amorẽ ad deũ. Et iste amor est duplex.vnus est cõcupiscentie ali⁹ amicicie.ꝓmus est quo amamus deũ.i. cupim⁹ ipsum vt efficiat bonũ nr̃m vel nos efficiamur beati ꝓ ipsuz.sicut dicit hõ amare vinũ vel equũ.vt dicit.8.ethico.ꝛ tñ ad ista nõ est amicicia. Scõus amor est quo deo ipsi volum⁹ bonũ.s.vt ab oĩbꝫ honoret ꝛ sit ei laus insita ꝛ subiciant oĩa illi.ꝛ tũc nõ est ipse bonũ qđ volum⁹ sed cui bonuz volum⁹ ꝛ tũc est amic⁹.ꝛ de isto amore amicicie dicũt ꝙ est meritori⁹ nõ autẽ de amore ꝙcupiscentie.sed ꝓ nullã virtutẽ potest se qs habere ad deũ vt ad amicũ nisi ꝓ charitatẽ. iõ ꝓ ipsaz solã meremur per se. per actus vero aliarũ virtutũ meremur inquantũ a charitate ĩperantur q̃ est fm se meritoria.ꝛ iõ ꝑceptũ de charitate est maiꝰ oĩbus.qr solũ illũ est de actu ꝓ se meritorio. Scõo est hoc qr in isto ꝑcepto nõ solũ ponit substantia act⁹.s.diligere.sz etiã determinatiões q̃daz q̃ faciũt augmentũ.i.ex toto corde ꝛ ex tota aĩa ex tota mente: tales autẽ determĩationes nõ ponunt in aliq° alio ꝑcepto iõ isto habet ꝑfectiõ magnitudinẽ. ¶ Quere- Q°.99
ritur circa hoc cũ in isto precepto dilectõis dei ponant iste determinatiões.s.ex toto corde nẽ.ꝛ nõ in aliquo alio q̃re potiꝰ in isto ꝙ in alio? ¶ Dicendũ ꝙ virtutũ quedã hñt solũ actũ interiorẽ:quedã vero interiorẽ ꝛ exteriorẽ.q̃ autẽ hñt actũ exteriorẽ semp cõsistũt in determinatiõe quadã fm quantitatez et nõ est bonũ in eis agere ex toto conatu.sic est de liberalitate fortitudine magnificentia tẽperantia.nã dare aliqđ est bonuz et tamẽ nõ est magis dare semp mel.⁹ dare.in virtutib⁹ autẽ q̃ habent solũ actũ interiorẽ potest esse bonũ agere ex toto conatu. Et tñ nõ cõtingit adhuc in oĩbus.nã fides solũ ẽ in actu assentiendi veris reuelatis sz cõsistit fides in reb⁹ certis quas credi oportet ꝛ nõ plures. qr oĩa credere viciũ est sicut nichil credere:sed determinata sunt q̃ credenda sunt.de spe eadẽ rõ ẽ ꝙuis actus eius sit solũ interior.qr nõ sunt oĩa sperãda sz ter

minata. in charite autē sec⁹. est q; act⁹ ei⁹ est diligere ꝛ quanto maior fuerit melior est. ꝛ hoc est ex tota aīa ꝛ toto corde ꝛc. i. in q̄tū qs potuerit. dicūt aūt qdā q; hoc ē speciale in caritate q; circa actū ei⁹ nō sit tenend⁹ aliqs mod⁹ q; ipsa est nobilior alijs virtutib⁹. Sz dōm q; nō stat q; cōpeteret charitati p oī b⁹ actib⁹ suis: sz nō est verū. q; p̄im⁹ ex charitate diligit: ꝛ tm̄ nō diligit ex tota mēte ꝛ tota aīa ꝛc. q; aliqs mod⁹ diligēdi p̄imū ꝓpter excessuz essz pctm̄ ita dicit Arist. 7. ethi. q; lz ama re parentes ꝛ filios sit de bonis ꝛ pulcris tm̄ excessuz habz. sic niobe ita amabat filios q; repugnabat ad eos. ꝛ sathir⁹ philo pator ita p̄ez diligebat q; videbat desipe. Sz dōz q; h° acci dit ꝓpter ꝓditionē obiecti diligibil. s. q; de⁹ diligit q tā bon⁹ ꝛ diligibil est q; nemo eū diligere pōt quātū ipe est diligibilis p̄im⁹ aūt habz bonitatē finitā. ꝛ iō nō est diligibil p oēm mo dū. ꝛ ita in p̄cepto dilectiōis dei dixit scriptura q; diligeret ex toto corde ꝛc. in p̄cepto autē dilectiōis p̄imi nō dixit ex toto
Q.° 100 corde sz solū sic teip̄m. ¶ Querit cū dicat hic q; diligere deū ꝛc. sit p̄mū madatū quō est verū. ¶ Dōz q; istud est p̄mū mā datū nō qdē decalogi sed legis moysi. Pro quo sciendū q; du plex est lex data iudeis a deo. quedā est q̄ data est ī mōte sinay alia est q̄ data ē in terra moab. sic dicit deutero. 29. c. s. hec sūt verba federis quam precipit domin⁹ moysi vt feriret cum fi lijs israel ī terra moab: ꝑter illō fed⁹ qō pepegit cū eis ī oreb ꝛ ita fuit duplex fed⁹ vel duplex lex. ꝛ illud qō factū est in oreb scriptū fuit in exodo leuitico ꝛ numeriz. qō vero factū est ī ter ra moab scriptū ē in deutero. vt ptz deutero. 1. ꝛ. 29. c. ꝛ iō vo cat ille liber deutero. i. noua lex vel scda lex. ꝛ hebrei vocāt il lū bisne. i. scdaz legē ꝛ illa vocat lex moysi p̄pe. q; illa tota da ta ē p moysen: licet ille a deo accepit. p̄ma aūt nō vocat ita spe cialiter lex moysi q; aliqd qō in eo est datū est p deū. s. p angē los loquētes ex pte dei. vt decalog⁹. exo. 20. c. ꝛ iō illō q; fue rit p̄mū p̄ceptū in deutero. vocat simplr p̄mū p̄ceptū. sz istud s. diliges dōm deū tuū est p̄mū in deutero. iō pōt vocari abso lute p̄mū p̄ceptū. ꝛ ptz q; in deutero. nō ponūt alīq̄ pcepta añ 5. c. vbi ponit decalog⁹ ꝛ repetit ibi q; iā fuerat posit⁹. exo. 20. c. ꝛ nō ptinet decalog⁹ ad deutero. iō p̄ma p̄cepta deutero. sunt illa q̄ ponūt ibi statī post decalogū. ꝛ ista sunt q̄ habēt de utero. 6. c. ꝛ p̄mū illoꝝ est diliges ꝛc. q̄ illud est p̄mū p̄ceptū le gis moysi simplr. ꝛ ptz hoc q; deutero. 6. c. in p̄ncipio dr hec sunt p̄cepta cerimonie atqz iudicia q̄ mādauit dōs de⁹ vester. vt docerē vos ꝛ faceretis ea in terra ad quā trāsgredimī pos sidenda. ꝛ sic innuit ibi esse p̄ncipiū toti⁹ legis ꝛ statiz p̄imū p ceptū est diliges. iō poterat dicere hic xp̄s q; erat p̄mū p̄ceptū legis istud. s. diliges ꝛc. Scdo pōt dici ꝛ meli⁹ qō vocat pri mū nō p̄cessiōe sz dignitate. ꝛ iste est ver⁹ sensus ꝛ ptz p̄mo q; st de p̄cessiōe in ordine scripture q̄rere nulla cā dubitādi essz q; p seipos poterāt videre qō erat p̄mū in ordīe. Scdo q; da to q; hoc essz dubiū nulla erat cā q̄rendi q; nō fieret q̄stio aliq̄ sine vtilitate. ꝛ tm̄ nulla vtilitas erat scire qō erat p̄mū mādatū in ordine scripture. iō nō q̄stiū est hoc neqz rīdit xp̄us de hoc. Tertio q; apparet manifeste q; nō ponat p̄mū p p̄cessione in ordine scripture sz p dignitate. q; dixit phariseꝰ q̄rens qō est magnū mandatū in lege. ꝛ vbi dr hic magnū. dicit mar. 12. c. qō est p̄mū mandatū. etiā q; xp̄s nō dixit solū hoc est p̄mū mā datū sz ait hoc est p̄mū ꝛ maximū. Et ita illa p̄mitas determi nat p maximū. s. q; sit p̄mitas dignitatis ꝛ ita fuit declaratuz S. Quarto ꝛ efficati⁹ ptz q; sicut dr hoc est maximū ꝛ p̄muz mandatū ita subdit statī. scōm autē sīle est huic. ꝛ iō ita vocat p̄mū illud diliges dōm sicut vocat. scōm illud. s. diliges pro ximū. Et tm̄ istud nō vocat p̄z in ordine scripture q; nō ponit iuxta illud diliges dōm deuz ꝛc. vt ptz deute. 6. c. ergo vocat p̄m. alio modo. s. dignitate. ꝛ ita vocabit p̄mū ꝛ nō in ordine
Q.° 101 scripture istud. s. diliges deū. ¶ Querit cū dicat hic q; scōm preceptū est diliges p̄imū tuū quomō xp̄us dixit esse precep tū legis ꝛ vbi habebat? ¶ Dicēdū q; istud nō est aliqō deter minatū p̄ceptū qō ponat exp̄sse in lege veteri sicut ponūt alia p̄cepta sed est vnū p̄ceptū qō inuenit ibi virtualr lz nō litterali ter. vnde nō est istud p̄ceptū quasi pars legis sed ꝓtinēs totam legē. sicut dicit ad roma. 13. c. q; oīe p̄ceptū legis in hec ver ba instaurat. s. diliges p̄imū ꝛc. Et ad gala. 5. c. s. q; proximū diligit legē ipleuit. dixit igit illud xp̄s p̄ceptū legis. i. ꝓtinens in se oīa p̄cepta legz vel quasi. Et hoc mō p̄nt vocari ista duo p̄cepta dilectiōis duo p̄cepta legis q; ambo ꝓtinent totā legē licet nō essent determiate precepta illi⁹ cū nichil sit in tota lege q; nō reducat ad ista. vt. s. dicet. Et iō aliter sunt ista precepta legis ꝛ aliter illa. s. nō habebis deos alienos. ꝛ illō nō occides nō mechaberis: q; ista sunt scripta ꝛ pars legis. illa ꝛo nō sūt in lege sed legē ꝓtinent. Et tm̄ in hoc p̄cepto. s. diliges dōm de um fuit speciale. s. q; illud ꝓtinet multa p̄cepta legis ꝛ ipsum etiā ponit determiate in lege deutero. 6. c. hoc autē. s. diliges p̄imū tuū nō ponit in lege sed cōtinet multa vt dictū est. ꝛ tm̄ etiā si illud. s. diliges dōm deū nō poneret in lege adhuc voca ret preceptū legis. i. legē cōtinēs ꝛ primuz ꝛ magnū vocaret ꝓpter causas dictas. dicendū tm̄ est q; nō cōtinuat preceptum istud p̄m hanc litterā alicubi in veteri lege. tamē Leuiti. 19. c. habet quantū ad sententiā. q; dicit diliges amicū tuū sicut te ipsuz. amic⁹ autē ꝛ proxim⁹ interdū pro eodē accipiunt. ꝛ co. ca. dicit si habitauerit aduena in terra vestra ne exprobetz ei sed sit inter vos q̄si indigena ꝛ diligetis eū q̄si vos metipsos.
¶ Querit quomō istud p̄ceptū de dilectione p̄imi vocat Q.° 102
p̄m preptū? ¶ Dicendū q; nō potest accipi p̄m in ordine scrip ture. nā nō ponit expresse in lege vt dictū est precedēti. q. ergo nō est p̄m. Scdo q; dato q; alicui poneret in veteri testamēto nō vocaret p̄m. q; nō sequit ibi in ordine scripture vbi ponē illud. s. diliges dōm deū tuū ꝛc. sed alia ponunt vt illō dōz de um tuū timebis ꝛ illi soli seruies ꝛ p nomē eius iurabis. Est ergo dicendū q; vocat p̄m in dignitate. i. quod post illud de dilectione dei nō est aliud mai⁹ neqz equale huic. s. diliges pro ximū tuū. Et hoc ptz primo q; charitas est virt⁹ excellentioꝛ alijs ꝛ actus suus est melior actib⁹ aliarū virtutū. sunt aūt oīa p̄cepta legis de actib⁹ omniū virtutū. q; lex precipit act⁹ oīm virtutū. 5. ethi. c. 1. ergo cū charitas sit excellentioꝛ alijs neces se est q; precepta ptinentia ad act⁹ charitatis sint maioꝛa p̄cep tis alijs. sz charitas habet duos act⁹. s. diligere deū ꝛ proximū ꝛō sunt duo p̄cepta dilectiōis. sed preceptū de diligendo deū est simplr excellenti⁹ omnib⁹ p̄ceptis. iō preceptū de diligēdo proximū erit excellenti⁹ oībus alijs. q; nulla alia sunt precep ta de actib⁹ charitatis. Et ita vocat istud p̄z preceptū. Scdo q; vt dictū est p̄cedenti q̄stione p̄ceptū de diligendo proximuz nō est vnū de preceptis positis in legez colligēs in le quasi to tā legem. nā quicqd est in lege dirigit hominē in actib⁹ suis ꝛ hoc aut circa deū aut circa proximū. oīa q̄ ad deū dirigunt cōprehendūt sub illo precepto. s. diliges dōm deū. oīa vero q̄ ad proximū sub hoc p̄cepto. s. diliges p̄imū tuū. ergo non potest cōparari istud preceptū ad aliqō de ill⁹ q̄ sunt ad proxi mū. q; oīa sunt vt pars hui⁹. ꝛ pars nō cōmunerat cōtra to tū. sed solū cōparabit ad illud diliges dōm deū tuū. vel ad ea q̄ sub illo includunt ꝛ sunt determinatiōes illius vel modi le habendi ad eū si cōparet ad illō de dilectione dei est min⁹ illo ꝛ respectu eius vocat p̄m. s. q; nullū aliud intercidit. si cōpara tur ad alia est maius illis. vt dicit mar. 12. c. diligerere proxi mū sicut seipsuz mai⁹ est oībus holocaustomatib⁹ ꝛ sacrificijs Et ita diligere p̄imū est min⁹ illo. s. dilectione dei ꝛ est mai⁹ oībus alijs ergo est p̄m. ꝛ ita crist⁹ vocauit illud p̄m. ¶ Que Q.° 103
ritur qd est dicere diliges proximū tuū sicut teip̄m ꝛ q̄re hoc dixit crist⁹? Dōz q; non intelligit pro eq̄litate. q; magz seip̄m quisq; diligere debet q̄ proximū. sz pro similitudine q̄ accipitur in fine dilectiōis ꝛ in reb⁹ q̄ p dilectionē exhibent. finis enim ad quem hō debet seip̄m diligere est de⁹. s. vt pueniat ad per fectā dei participationē q̄ est fruicio. ꝛ ideo ad illū finē debet quisq; diligere proximū suū. s. vt perueniat ad illū finez. etiā debet ei velle eadem bona q̄ sibiipsi. vnde sicut qui sibi veruz

bonū vult vitā eternā vult. ita ꝛ q̄ diligit ꝓximū debet ei vel
le vitā eternā. cetera etiā bona tā virtutes q̄ famā q̄ bona q̄
cunqz fortune sicut qlqz illa vult ꝑ se inquantū bona ipsi sunt
ita ꝛ velle debet eā ꝓximo ꝛ hoc vere ē diligere eū sicut seipz
vnde nichil aliud fuit hoc nisi dare quandā doctrinā ō modo
amandi. qz diceret aliqs cū debeā diligere ꝓximū quomō dili
gā ꝛ qd faciēdo diligā. ꝛ rñdet q̄ sīc teipm. i. eadē vel similia
bona q̄ tibiipi facis diligendo te fac illi diligendo eū. Et hoc
est preceptū qō xps dedit. s. 7. c. s. q̄cunqz vultis vt faciant vo
bis hoīes hec eadē vos facite illis. Et istaz regulā amicoruz
ꝛ dilectiōis posuit Aristo. 9. ethi. s. amicabilia q̄ ad alterū ve
nerūt ex amicabilib⁹ q̄ ad seipm. i. in hoc aliqs est amic⁹ alte
ri⁹ ꝛ operat ad eū sicut ad amicū qñ facit illi talia qualia sibi.
Q.° 104 ¶ Querit cū dicat q̄ in his duob⁹ mandatis pendet lex ꝛ p
phete quomō accipit lex ꝛ prophete: ¶ Dicenduz q̄ accipit
lex multipliciter. vnomō ꝑ testamēto sicut dicim⁹ legē veterē
totū testamentū vet⁹. ꝛ sic lex dicit ꝯtinentiā omniū libroꝝ ve
teris testamēti siue sint legales siue ꝓphetales siue q̄lescunqz
Scō mō accipit lex strictius ꝓ libris moysi qz lex ꝓceptuz
nomīat. ipse autē est q̄ precepta dedit iudeis. ꝛ qz ola q̄ moy
ses scripsit ꝯtinent in quinqz libris vocāt illi lex moysi. Et ita
accipiūt iudei vocātes istos qnqz libros thorath. i. legē vt di
cit Jero⁹. in prologo galeato. ꝛ isto mō accipit cōiter in sacra
scriptura lex. vt Job. 1. c. lex ꝑ moysen data est. ꝛ Johānis. 7
c. moyses dedit vobis legē. Et tūc distinguit lex cōtra alios
libros. s. cōtra ꝓphetales ꝛ sapientiales agiographos ꝛ apo
criphos. sic accipit xps. Luc. 24. c. s. necesse est impleri ola q̄
scripta sunt in lege moysi ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis de me. Tertio
accipit lex strictissime ꝓ ipa lege q̄ totalr data est a moyse ꝛ
vocat lex noua siue scda ꝛ ē deuteronomiū. ola enī ꝓcepta ibi
cōtenta dedit moyses israelitis in terra moab incipiēdo a. c. 6.
vsqz ad finē. Est enī ista lex distincta ab eo toto qō habet in q̄
tuor libris ꝓcedētib⁹. ꝛ iō dicit esse aliō fed⁹. deutero. 29. Et
hoc qz in diuersis locis data sunt hec precepta. nā ꝑma data
sunt in oreb. i. in mōte sinay. alia vero in terra moab. eo. capi.
De ꝓphetis dōm q̄ nō accipit hic ꝓpheta ꝓ viro sed ꝓ
libro. sicut ōz Luc. 24. ola q̄ scripta sunt in lege moysi ꝛ ꝓ
phetis ꝛ psalmis de me. Et hic etiā dicit q̄ pendet lex ꝛ ꝓphe
te. i. ꝓphetalia scripta. ꝛ tūc dōm q̄ ꝓpheta. i. liber ꝓphetal
accipit duplicit. vno mō ꝑ libro ꝓphete. i. in quo scripte sunt
reuelatiōes ꝓphetice. alio mō ꝑ libro q̄ a ꝓpheta scriptus est
qcquid illud sit qō cōtinet. ꝑmo modo vocāt libri ꝓphetales
vel ꝓphete libri q̄tuor ꝓphetaꝝ maioꝝ. i. ysaie ieremie dani
lis ezechielis. Et liber duodecī ꝓphetarū minoꝝ. accipiēdo
scō mō vocāt libri ꝓphales iosue iudicū ꝛ libri regū licet nō
cōtineant ꝓphetiā sz historiā eo q̄ a ꝓphetis scripti sunt. Et
sic accipiūt ꝓphete a iudeis in diuisione libroꝝ suoꝝ. sic etiā
accipit Jero. in plogo galeato vbi dicit esse octo libros ꝓ
phetarū ꝛ ꝑmus est iosue. scōus iudicū. sic etiā accipit xps lu
ce. 24. dicēs necesse est impleri ola q̄ scripta sunt de me in lege
moysi ꝛ ꝓphetis ꝛ psalmis. ꝛ sic xpus ibi tetigit in generali
libros in q̄bus aliqd de eo scriptū erat. ꝛ tñ in libris regū est
aliqd de eo scriptū. s. 2. reg. 7. ego ero illi ī patrē ꝛ ipse erit mi
chi in filiū. qō nō solū de salomone sz adhuc multo melius de
xpo intelligit. ad hebre. 1. c. Nūc vero circa legē dōm q̄ aliter
accipit in verbis xpi ꝛ aliter accipi pōt in verbis pharisei que
rētis. nā in verbis xpi debet accipi scō mō. nō ꝑmo qz sic lex
includit oēs libros ꝛ nō distingueret lex ꝫ ꝓphetas. ꝛ tñ xps
distinxit hic dicēs pendet lex ꝛ ꝓphete. nō pōt accipi tertio mō
qz acciperet ꝓ solo deuteronomio. ꝛ tñ in aliis libris moysi
sunt multa ꝓcepta de quib⁹ dubitari poterat an aliqō illoruz
esset ꝑmū vel maximū. iō necesse est accipi de lege scō modo
nā iste mod⁹ comunior est accipiendi in scripturis. De ꝓphe
tis dōm q̄ accipiunt scō mō. nā ꝓeter libros reuelationuz
adhuc in aliis libris q̄ a ꝓphetis scripti sunt cōtinent aliq̄ ꝓce
cepta. ꝛ de oībus illis poterat esse dubiū. ꝛ nō solū ist o modo
sed adhuc pōt ampliari ꝓpheta vt accipiat ꝓ oīb⁹ libris q̄
non sunt legales siue sint ꝓphetales siue agiographi. Nā etiā
in agiographis q̄ ad tertiū ordinē ptinent vt dicit iero⁹. in p
logo galeato ꝯtinent multa ꝓcepta de q̄bus poterat dubita
ri an aliqō illoꝝ esset maximū. ꝛ ita poterat etiā tertio mō ac
cipi ꝓpheta vel ꝓphetalis liber. ¶ Querit an ista sint duo ꝓ Q.° 105
cepta ꝛ quomō dicunt duo. nā vna charitas est q̄ diligit de⁹
ꝛ ꝓxim⁹ ꝛ vn⁹ act⁹ diligendi. i. ad eande speciē ptinēs. ¶ Di
cendū q̄ duo ꝓcepta sunt sīc hic dicit. s. q̄ ꝑmū est diliges dñz
deū ꝛc. scōm est diliges ꝓximū tuū. etiā qz dicit in his duob⁹
tota lex pendet ꝛ ꝓphe. Cā aūt q̄re duo sūt dicit eē qz duo sūt
q̄ diligunt. s. de⁹ ꝛ ꝓxim⁹ ꝛ non debuerūt eodē ꝓcepto cōpre
hendi. Dicendū aūt q̄ omniū q̄ diligunt ex charitate est vna
charitas. ꝛ dilectio est act⁹ eiusdem speciei. ꝛ tamē nō est vnuz
ꝛ idez ꝓceptū omniū. Et hoc nō ꝓpter diuersitatē diligibiliū
sed ꝓpter diuersuz modū diligēdi. nā diligim⁹ ꝓximū nō ꝓ
ꝑ se sed ꝓpter deū. ipm autē deū nō diligim⁹ ꝓpter alte
rū sed ꝓpter se. itē de⁹ diligend⁹ est ex toto corde ꝛ tota aīa. ꝑ
ꝓxim⁹ autē non sed diligere debet eū qs sicut seipm. ꝛ iō nō po
tuit esse idem mod⁹. ꝛ sic nō poterūt ptinere ad idem ꝓceptuz
Scōa rō est qz modi dilectiōis dei ꝛ ꝓximi debuerūt poni in
ꝓcepto sicut ꝛ substantia apta. iō si eadē modificatio esset viri
usqz esset idē ꝓceptū de vtroqz. vt si esset diligend⁹ ꝓxim⁹ ex
toto corde sicut deus. vel si diligere deberet qs deū solū sicut
seipsuz. Nam diceret tūc diliges deū ꝛ ꝓximū ex toto corde.
ꝛ tñ nō potuit esse idē mod⁹. iō nō potuit esse idē ꝓceptū lz
sit vna ꝛ eadem virt⁹ cui⁹ est vtraqz dilectio. ꝛ etiā vtraqz di
lectio ē eiusdē speciei cū sit ab eodē habitu numero. De hoīe
autē ꝛ angelo licet differāt specie et genere non debuit dari di
uersum preceptuz dilectionis eo q̄ non est diuersus modus
dilectionis. quia sicut diligimus hominem ꝓpter deum:
ita ꝛ angelū ꝓpter deū. Et sicut diligo hominē sicut meipsuz
ita ꝛ angelū sicut meipm. vnde ꝛ angeli ꝓximi sunt ꝛ noīe pro
ximoꝝ intelligunt iō nō debuit aliud ꝓceptū esse de eis ꝛ de
hominib⁹. Hoc dubiū mouet aug⁹. 1. li. ō doctrina xpiana. ꝛ
magister refert verba aug⁹. 3. sen. di. 27. s. q̄ licet sit eadē cha
ritas sunt duo ꝓcepta ꝓpter duo dilecta ꝛ ita dicit gemina ca
ritas licet sit ea⁹ ē. sed magister magis aperiēs hoc dicit: ideo
esse duo ꝓcepta qz magis diligit de⁹ q̄ ꝓxim⁹: ꝛ qz sunt duo
mot⁹ quib⁹ de⁹ ꝛ ꝓxim⁹ diligunt. Sed dōm q̄ si accipian
tur duo mot⁹. i. duo act⁹ non est cā vt sint duo ꝓcepta. qz etiaz
diligendo tres hoīes sunt tres mot⁹ qz sunt tres act⁹ diligēdi
ꝛ tamē nō multiplicant ꝓcepta ꝑ hoc ideo nec etiā ex actibus
diligendi deū ꝛ ꝓximū. Item cū dicit q̄ ex hoc q̄ diligit ma
gis deus q̄ ꝓxim⁹ est aliud ꝓceptū nō est cā ꝙueniēs multipli
candi ꝓceptū. nā etiā ꝓximos nō diligim⁹ eq̄liter sed quosdaz
plus aliis. Et hoc modo ꝑ accidēs q̄si sic accidat diligi cū vn⁹
nō sit maior alio sed qz q̄busdaz determinate debit⁹ est maior
amor q̄ ali⁹. sicut parētes magis debem⁹ diligere q̄ fratres
ꝛ cognatos magis q̄ exteneos: ꝛ tñ de oībus his est idē ꝓcepti
dilectiōis. Sed dicendū q̄ magister accipit magis ꝛ min⁹ nō
solū vt dicūt inequalitatē in eadē quantitate. lz vt dicūt diuer
sitatē speciei in modo. s. qz de⁹ ꝓpter se ꝛ ꝓxim⁹ ꝓpter deū
deus ex toto corde diligit. ꝓximū sicut nosipsos diligim⁹. in
ꝓximis autē nō est talis diuersitas. qz licet vnū pulsq̄ alteruz
diligam⁹ oēs tñ ꝓpter deū diligim⁹ ꝛ neminē ꝓpt seipm. Et
sic oēs diligim⁹ eodē mō vnde ptinet ad idez ꝓceptū. ¶ Que Q.° 101
ritur quomō est verū q̄ in his duob⁹ ꝓceptis pendet lex ꝛ ꝓ
phete: ¶ Dicendū q̄ pendet lex ꝛ ꝓphete in his. i. quicqd cō
tinet in tota lege ꝛ libris ꝓphetalib⁹ ꝯtinet in his duob⁹ pre
ceptis. Et hoc accipit duplicit: vno modo ꝑ nomen finis. s. q̄
ola que sunt in lege ꝛ ꝓphetis sunt ad finē quē ista duo precep
ta dicūt. s. ad diligēdū deū ꝛ ꝓximū: sic dicit aug⁹. li. de q̄stio.
euan. Scō modo intelligit q̄ in his pendet. i. in his intelli
gunt ꝛ continentur. s. q̄ quicqd explicite ꝛ particulariter con
tinent ola que sunt in lege et ꝓphetis cōtinent vniuersaliter et

implicite ista duo precepta. Circa qō sciendū q vt dictū est su
pra precepta sunt triplicia. s. moralia cerimonialia et iudicialia
Sed moralia sunt oīa precepta. qr ptinēt in generali oīa de q
bꝰ aliqd pōt ꝑcipi. Cerimonialia aūt ⁊ iudicialia nō sūt p se p
cepta sz determinatiōes q̄dam ꝑceptorū moraliū circa pticula
ria. ipsa aūt moralia licet sint multa tñ ad decalogū reducunt
oīa. Et ita dicimꝰ decalogū cōtinere totā legē naturalē p hoc
q oīa moralia reddūt ad illū. nā oīa moralia sunt de iure na
turali. decalogꝰ aūt ptinet duplicia ꝑcepta. quedā enī ad deū
ptinent. s. tria: septē vero ptinēt ad ꝓximū. Et qr vtraq3 sunt
generalia hūt determinatiōes. ꝑceptorū aūt q̄ ad deū ptinent
determinatiōes vocant cerimonialia. determinatiōes aūt pre
ceptorū q̄ ptinent ad ꝓximū vocant iudicialia. ⁊ sic ad decalo
gū reducunt oīa ꝑcepta q̄cunq3 sint. ⁊ qr tñ decalogꝰ habz de
cē ꝑcepta q̄ sunt q̄si decē ꝯclusiōes licet multū generales redu
cīt adhuc decalogꝰ ad alia ꝑcepta q̄ sunt simplicīt ꝓncipia que
sunt simpliciora ⁊ pauciora. ⁊ qm̄ licz decalogꝰ decē precepta
habeat de duobꝰ rebꝰ solū agit. s. de deo ⁊ ꝓximo dant duo
ꝑcepta. s. vnū de deo ⁊ alterū de ꝓximo. Et ad ista duo reducūt
oīa ꝑcepta decalogi. ꝑmū est de dilectōe dei. ⁊ ad illō reducun
tur tria ꝑma ꝑcepta decalogi. nā q verū deū diligit nō habz
deos alienos p quos deꝰ verꝰ offendat: nec accipit nomē eiꝰ
in vanū neq3 infringit solēnitates ab ipso ꝯstitutas in cultū suū
scōm est de dilectiōe ꝓximi. ⁊ ad illud reducūt septē sequētia ꝑ
cepta decalogi. nā q ꝓximū diligit nō infert ei aliqō malum
de malis q̄ ꝓhibent in lex ꝑceptis: ⁊ exhibet ei honorē debitū
q cōtinet in vno ꝑcepto eox. hoc ergo mō cū oīa ꝑcepta cuiusc
cunq3 generis q̄ ptinētur in libris legis ⁊ ꝓphetar reducant
ad decalogū. ⁊ decalogꝰ reducat ad ista duo ꝑcepta apparz q
lex ⁊ ꝓphete ptinent in his duobꝰ ꝑceptis. sic dicit rabanꝰ ad
duo enim hec precepta ptinet decalogꝰ. precepta quidem pri
me tabule ad dilectionem dei. ꝑcepta secunde tabule ad dile-
ctionē ꝓximi. Sed sciendū q cū dicīt q in his duobꝰ ꝑceptis
dicīt pendere lex ⁊ ꝓphete nō qdem quātū ad oīa q̄ cōtinet in
libris legalibꝰ ⁊ ꝓphetalibꝰ. qr ibi multa ptinent q̄ ad puraz
historiā ptinent vt ptz in genesi vbi nullū ꝑceptū est: ⁊ tñ est li
ber legalis. ⁊ ita de libris ꝓphetalibꝰ q multū de historia con
tinet. sz intelligīt solū quantū ad precepta. s. q oīa ꝑcepta q̄ cō
tinent in libris legalibꝰ ⁊ ꝓphetalibꝰ pendēt in his duobꝰ pre
ceptis qr de nullo alio agīt in eis nisi de dilectiōe dei ⁊ ꝓxi-
mi. Aliter etiā potest intelligi. s. q oīa simpliciter q̄ cōtinent
in libris legalibus ⁊ ꝓphetalibꝰ nō solū ꝑcepta sz etiā historie
⁊ q̄cunq3 alia ptinent in his duobꝰ ꝑceptis. qr etiā si in eis ni-
chil ꝑcipiat ordināt tñ hominē ad finē istorū ꝑceptoꝝ. i. vt be
ne se habeant ad deū ⁊ ꝓximū. sic dicīt ad roma. 15. c. q̄cunq3
scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt vt p paciētiā ⁊ con
solationē scripturarū spem habeamꝰ. ⁊ tñ habere spem est ha
bere se bene ad deū ad quē est spes. ergo etiā historie ⁊ q̄cūq3
cōtenta in libris ꝓphetalibꝰ ⁊ legalibꝰ reducunt ad ista duo ꝑ
cepta. ¶ Querīt quomō est verū q pēdet lex ⁊ ꝓphete ī his
duobꝰ mandatis. nā videt q in vno tñ pendeat. s. in mandato
de dilectiōe ꝓximi. Et ptz ꝑmo qr. ū. 7. ca. dicīt q̄cūq3 vultis
vt faciāt vobis hoīes hec eadē facite illis. hoc est enī lex ⁊ pro
phete. ¶ Dicendū q vtraq3 locutio pōt cōcedi. s. q in vno ꝑ
cepto pendet lex ⁊ prophete. ⁊ q in duobꝰ pendet lex ⁊ ꝓphe
te. ⁊ tñ cōuenientꝰ dicīt q pendet in duobꝰ q̄ q pēdet in vno
Et si deberet dici q penderet in vno nō esset illud de dilectio
ne ꝓximi. ⁊ patet hoc qr ad duo ꝑcepta directe reducunt. s. se
ptem ꝑcepta decalogi cū oībus iudicialibꝰ ad preceptū de di
lectiōe proximi. ⁊ tria ꝑma ꝑcepta decalogi cū oīnibꝰ cerimo
nialibꝰ ad ꝑceptū de dilectiōe dei. sed vnū illoꝝ nō reducīt di-
recte ad alterū. Et ratio est qr nō est idē modus vtriusq3. naz
diligere deū est diligere ex toto corde. diligere ꝓximū est dili-
gere sicut seipsum ⁊ nō ex toto corde ⁊ est ꝓpter alterū. ideo ac
cipiūt ista tanq̄ duo prima ad q̄ reducunt oīa alia. si tamē de
beret reduci vnū ad alterū vel omnia ad vnū reducerent ad ꝑ
ceptū de dilectione dei qr illud est simpliciter primū. ⁊ ꝓximꝰ
non diligīt ꝓpter seipsum sed ꝓpter deū. Et ideo licet aliqñ
dicat q tota lex est in dilectione ꝓximi vel pendet inde nō ita
proprie dicīt sicut quādo dicīt q in his duobꝰ pendet lex: qr
tamen ista sunt duo ꝑcepta maxima dicīt aliqñ tota lex esse in
vno ⁊ aliqñ in alio. sic dicit augꝰ. 8. libro de trini. s. cū aūt sint
duo precepta in quibꝰ pendet lex ⁊ ꝓphete dilectio dei ⁊ pro
ximi: nō īmerito scriptura plerūq3 ꝑ vtroq3 ponit vnū. siue
dilectionē dei sicut est illud. scimꝰ quoniā diligentibꝰ deū om
nia cooperāt in bonū. siue dilectionē ꝓximi sicut est illud om
nis lex in vno sermōe impleī diliges ꝓximū tuum. Causa aūt
quare in dilectione ꝓximi est tota lex est qr illa includit dilectio
nem dei. nā si posset seperari dilectio ꝓximi a dilectiōe deinō
eēt tota lex ī dilectiōe ꝓximi. sz nō sepat qr q diligit ꝓximū ex
caritate diligit eū ꝓpter deū ⁊ nō ꝓpt seipz neq3 ꝓpt aliā cāz
sed q diligit hominē ꝓpter deū magis diligit deū q̄ homines
⁊ ideo diligendo ꝓximū deū diligimꝰ. Et sic in dilectione ꝓ
ximi impleī lex vt dicit augꝰ. 8. li. de trinita. Et ista est causa
quare dicīt q in dilectione ꝓximi cōtinet tota lex vel imple-
tur. ⁊ in dilecttōe dei licet sit maius ꝑceptū ⁊ excellentioꝝ actꝰ
nō dicitur q continet tota lex. s. qr in dilectiōe dei non cōtinet
dilectio ꝓximi sīc fit ecōtrario. illā q diligit ꝓximū ex caritate
necesse est vt diligat deū cū diligat proximū ꝓpter deū. q autē
diligit deū nō est necesse q diligat proximū cū deꝰ diligat pro
pter alterū neq3 ordinet ista dilectio ad aliquid. Scōa causa ē
quare potiꝰ dicat de dilectione proximi q̄ de dilectione dei. s.
qr precepta que nos dirigūt ī deū sunt pauciora q̄ q̄ in proxi
mū dirigūt. qō patet: nam in decalogo tria sunt ad deū: ad ꝓ
ximū vero septē. ⁊ iudicialia q̄ sunt ad proximū multo plura
sunt q̄ cerimonialia q̄ sunt ad deū. vt patet ex multitudine iu
rū humanorū q̄ omnia ad ꝓximū dirigūt: qui autē facit qō
plus est. i. maiorē partem rei totā rem fecisse videt. ideo qui
ꝓximū diligit dicīt legē implere: nō aūt qui deū diligit. Ter-
tia causa est qr implere precepta q̄ sunt ad ꝓximū videt eē dif-
ficiliꝰ q̄ implere ea q̄ ad deū sunt qr sunt pauciora ⁊ etiaz non
sunt ex seipsis tā difficilia. Et sic q potest animū suū subicere
ad faciendū omnia q̄ pertinēt ad ꝓximū nulla difficultas esse
videt quin faciat oīa q̄ pertinēt ad deū. vnde totā legē imple-
re dicīt. ¶ Querīt an deꝰ possit amari a nobis p essentiā suā
in via. ¶ Dicendū q potest homo in via īmediate deū ama-
re siue per essentiā. qr dicit augꝰ in li. de confe. ve illis qui di
ligūt mutus tuos pro te. mutꝰ autē dei dicunt participationes
bonitatis eius in creatura. sed amare deū nō īmediate est ama
re deū per nutꝰ vel propter nutꝰ suos. ergo boni amant deuz
hic īmediate. Scōo qr cognitio enigmatica q̄ ē de deo in via
per fidem ideo euacuāt in patria vt dicīt. 1. Thoꝝ. 13. c. s. quia
deū hic nō per se sed mediantibꝰ creaturis cognoscimꝰ. ⁊ quia
charitas q̄ est in via nunq̄ excidet eo. c. ergo nō est mediantibꝰ
creaturis. ⁊ ita p eā diligimꝰ deum. Tertio qr sicut id qō est
medium cognoscendi est rō cognitiōis ita qō est mediū diligen-
di est rō dilectiōis. Sed rō diligendi deū in via nō sunt creatu
re sed magis econtrario deꝰ est ratio diligendi creaturas ex
charitate. ergo nō diligimꝰ hic deū mediate sed per se. Consi
derandū aūt q licet intellectꝰ ⁊ volūntas habeant cognitionē
quandam voluntas potest amare deū īmediate in via. intelle-
ctus autē nō cognoscit deū īmediate vel p essentiā ī via. ratio
differentie est qr actꝰ virtutis cognitiue pficīt in hoc q cogni
tū est in cognoscente. actꝰ autē virtutis appetitiue pficīt per
hoc q appetitꝰ inclinat ⁊ tendit in rem ipsaz. Et ideo oportz
q motꝰ appetitiue virtutis fit in res scōm cognitionē earū. i.
q taliter vel sub tali ratione ferat in eas qualiter ipas cogno
scit. actꝰ autē cognitiue virtutis erit scōm modū cognoscen-
tis. i. scōz q veniūt res ad cognoscentē. Est autē in rebꝰ talis
ordo q deus est ꝓpter seipsum ⁊ p seipsum cognoscibilis quia
ipse essentialiter est ipsa veritas. nā qr res cognoscīt inquantū
vera ⁊ verū ⁊ ens conuertunt necesse est q quantū habuerit

Q.° 107

Q.° 108

res de entitate tantū habeat de veritate, ſz deus eſt ipſa natura entitatis qz ipſe ē eſſe ſimplr: neceſſe eſt qꝫ ipſe ſit natura. vl eſſentia veritatis. ei ergo p ſeipz z pmo cōpetit eſſe cognoſcibile. Et qz cū ipſe ſit natura entitatis eſt oībus alijs cā eſſendi neceſſe eſt vt ſit alijs cā cognoſcibil. ſ. vnūqōqz tantū habeat de cognoſcibilitate: quantū cōicat ei de veritate. a pmo vero ſed qz actꝰ cognitiue virtutis fit ꝑz qꝫ res cognoſcibiles venīt in virtutē cognituā: z qz nō eſt idē ordo earū veniēdi in intellectū q eſt in gradu cognoſcibilitatis ipaz: aliqd pus cognoſcit qō eſt minꝰ conoſcibile: z aliqd priꝰ conoſcit qō eſt magis z pus conoſcibile. z ita cōtingit qꝫ deꝰ q eſt primū conoſcibile z p ſe ſit vltimū qō cognoſcat. qz vltimo venit in ꝫtutē cognituā. rō aūt huiꝰ eſt qz in nobis ſunt tres gradꝰ virtutis cognitiue. ſ. ſenſus. imaginatio. z intellectꝰ. z vbi terminat opatio vnīꝰ incipit opatio alteriꝰ: qz ſunt ordinati iſti gradꝰ cognitiōis. incipit aūt cognitio nra a ſenſu: z iō ſenſus. i. ſenſatio terminat ad imaginationē q̄ eſt motꝰ factꝰ a ſenſu ꝑm actū. z intellectus in termio imaginatiōis incipit qz accipit fantaſmata ꝑ obiecto vt dicit. 3. de aīa. z iō intellectꝰ nichil poteſt cognoſcere niſi qō pus fuerit i imaginatiōe. z nō pōt eſſe in imaginatiōe niſi qō prius fuerit in ſenſu. ex quo ſeqt qꝫ illarū rerū q̄ non habent fantaſmata nō pōt intellectꝰ cognitionē accipe niſi ex rebꝰ quaruz ſibi repreſentant fantaſmata. vnde intellectꝰ in ſtatu vie in qua accipit a fantaſmatibꝰ nō poteſt deū īmediate videre ſed oportz qꝫ ex viſibilibꝰ in deū veniat. ex quo apparet qꝫ intellectus nō ſolū in via nō conoſcit deū ꝑ eſſentiā: vel īmediate. ſed etiā maxime mediate z remote. īmediate enī dicit conoſci id qō nō ꝑ aliud ſed ꝑ ſeipſuz ſiue ꝑ ſpeciē ſuā cognoſcit. Et hoc eſt qō cognoſcit ꝑ ſenſuz. nā illud ſtatī ꝑ ſpeciē ſuā cognoſcit nō intercedēte alia re q̄ ſit mediū vel rō cognitiōis. ꝑ eſſentiam aūt cognoſcit illud in quo idē eſt ſpēs q̄ eſt rō cognoſcendi z obiectū qō cognoſcit. z dicit cognoſci ꝑ eſſentiā vt diſtinguit ꝯ cognitionē q̄ eſt ꝑ ſpeciē. ſ. qz eſſentia rei eſt ibi ſpēs per quā cognoſcit Et qō ſic cognoſcit nō cognoſcit ꝑ ſenſuz: qz in ſenſu nō poteſt eſſe res ſed ſpecies vel intentio rei. deꝰ aūt ab intellectu nō capit hic ꝑ eſſentiā nec īmediate. qz nec intellectꝰ habet ſpeciē dei ꝑ quā ipſuz cognoſcat q̄ ſpēs īmediate multiplicet ab eo. neqz etiā ꝑ eſſentiā vnit vel aplicat intellectui vt ꝑ eſſentiā intelligi poſſit: etiā patz qꝫ maxīe remote vel mediate deus conoſcat hic ab intellectu: qz īmediate cognoſcūt q̄ ſenſu cognoſcunt in p̄ſenti. eo qꝫ pmus gradꝰ a quo incipit cognitio eſt ſenſus. ſz nichil eſt magis ſepatū a ſenſu qꝫ deꝰ. iō nichil magis remotū eſt a cognitiōe. Et ita licet deꝰ ſit maxime cognoſcibile nichil ē qō poſteriꝰ z minꝰ ab ītellectu hic cognoſcat. ſed licet nō cognoſcat intellectꝰ deū īmediate tñ cognitio eiꝰ terminat in deū qz ex rebꝰ creatis tandē puenit in deū. Circa dilectionē dōm qꝫ ſic deꝰ eſt pmū z p ſe intelligibile ita eſt pmū z p ſe diligibile. nā dilectio eſt ad bonū. ens aūt z bonuz conuertūt z q̄tū habz qōlibet de entitate tantū habet de bonitate: ſed deꝰ eſt ipſa natura entitatis q̄ eſt etiā natura bonitatis z ſic erit pmū z maxīe z p ſe diligibile. Et ſic a pmo ente oīa bñt eē ita z a pmo bono habēt oīa bōa bonitatē. iō ab illo habebūt cetera qꝫ ſint diligibilia. hoc aūt habet volūtas ꝑ charitatē qꝫ ſicut deꝰ ē p ſe z pmo diligibil ita eū pmo z p ſe diligit z iō dīa ē inf ītellectū z volūtatē eſt. qz p appetere tēdit volūtas in res. p intelligere aūt tendit res in intellectū. z qz voluntas eſt libera z tendit in rē ꝑm determiationē pcedentē. ſi determinatū eſt eſſe illā pmā tendit in illā pmo z p ſe. Et qz intellectus cognoſcēs deū iudicat illū ſume diligibilē. z ꝑpter eū diligēda eſſe cetera tēdit in eū vt in primū diligibile z in cetera ꝑpter ipſuz. intellectꝰ aūtē licet velit deū priꝰ z p ſe itelligere nō pōt qz nō venit deꝰ prius in intellectū in ſtatu vie ſed poſteriꝰ cū nō veniat in ſenſuz. dicimꝰ tñ qꝫ amat īmediate. i. qꝫ vel ante ipſuz amat qꝫ deducat in amorē eiꝰ ſz ipſe potius a nobis
Q°.109 amatꝰ ꝑſtat cāz vt alia ꝑpter ipſuz amemꝰ. ¶Querit an neceſſe ſit deū diligere ex charitate ꝑpter ſe: ¶Dōm qꝫ deꝰ ꝑpter ſeipſuz diligendꝰ eſt: z ſi diligeret ꝑpter aliud iā nō diligeret ex charitate qz peruerteret ordo. nā vt dicit augꝰ. li. 1. de doctri. xp̄iana. frui eſt amore inherere alicui rei ꝑpter ſeipſuz. ſed deo fruimur z eo ſolo. ergo deū ꝑpter ſeipm diligere debemꝰ. z qō pl eſt qz eū ſolū ꝑpter ſeipſuz amare debemꝰ cetera vero nō ꝑpter ſeipſa ſed ꝑpter illū. Sed ſciendū qꝫ cū dicimus ꝑpter ſeipſuz: li ꝑpter īportat habitudinez cāe. i. qꝫ ipſe ſit cā. z qz eſt q̄druplex genꝰ cauſe: pōt dicere li ꝑpter habitudinē cuiuslibet illarū. ſ. finalꝫ formalis efficiēs z materialis. ſz ꝑpē materiā ſimplr ſumptā nichil ē ſz reducit diſpoſitio materialis ad genꝰ materie. Et qñ aliqd ē ꝑpter materialē diſpoſitionē ꝺz eē ꝑpter materiā: z in his oībꝰ cāis pōt dici qꝫ vnū ꝑpter alterū diligit. de finali vt cū dicit qꝫ diligimꝰ medicinā ꝑpter ſanitatē. de formali vt diligimꝰ boīez ꝓpter virtutē. non enī eſt ibi virtꝰ cā finalis: qz non diligimꝰ eū vt virtutē eiꝰ nos habeamꝰ. qz habere non poſſumus. neqz etiā vt ille virtutē habeat qz iam illā habet. ſed diligimus eū ꝑpter virtutē i. quia habet virtutē que efficit eū diligendū: z illa ineſt ei formaliter. de efficiente vt cū diligimꝰ aliquē ꝓpter patrē ſuum nā tūc nō diligimꝰ eū niſi inquantuz ab illo genitꝰ eſt z hoc ad efficiēs pertinet. de diſpoſitiōe aūtē materiali q̄ pertinet ad genus materie. ſicut dicimur aliqd diligere ꝑpter id qō nos diſpoſuit ad illud diligendū: ſicut amamꝰ benefactorē ꝑpter beneficia ſi honeſte amamꝰ non qꝫ illa ſint cauſa amandi ſola. qz tūc eſſent in genere cauſe finalis. ſz qz ex eo qꝫ aliqs benefecit michi: fuit michi occaſio ad diligendū eū quē iam non diligo ꝓpter beneficia preſtita vel q̄ preſtat. ſed ꝓpter virtutem ſecundū quā illa preſtitit vel qua alias pollet. ¶De deo autem dicendū qꝫ nō diligimꝰ eū ꝓpter aliud ſed ꝓpter ſe quātū ad ꝑmos tres modos cauſe. ¶De quarto modo dicēdū qꝫ deꝰ diligit ꝑpter aliō z nō ꝓpter ſe. ſ. qz aliqd fuit diſpoſitio materialis nobis vt ipm diligere inciperemꝰ vel in dilectione pficeremꝰ. aliq enī a principio deuz non inciperēt diligere niſi qz ſciunt ſe ab eo recipere beneficia. z tamē poſtea corrigit amor z diligūt eū qz talis eſt vt amari ꝓpter ſe debeat etiā ſi nulla beneficia preſtaret aut preſtitiſſet. etiā diſponūt ſe ad proficiendū in amore. qz licet deū ꝓpter ſeipſuz diligamꝰ qz talis eſt tamē creſcit in nobis amor qz multa beneficia preſtat. z ita multa diſponūt nos materialiter ad diligēdū deū. ſ. vt diligere incipiamus: vel vt in ea proficiamus. ſ. beneficia ſuſcepta premia ſperata pene quas timemꝰ z quas vitare intendimus z cū dicit de diſpoſitione materiali debet iſta accipi ex parte diligentis. ſ. qz ipſi efficit diſpoſitio materialis nō aūtē ex parte dilecti qz tūc incideret in cām finalē vel formalē. ¶Queritur an poſſimꝰ z debeamꝰ deū totaliter diligere. ¶Dicendū Q°.110
qꝫ deꝰ poteſt diligi totaliter. qz dicit deutero. 6. c. diliges dñm deū tuū ex toto corde z ex tota anima z tota mente z tota fortitudine vel virtute z idē hic in littera. z Mar. 12. z Luce. 10. ergo poteſt totaliter diligi qz alꝫ ſuper uacuū eēt z irrationabile iſtud mandatū qō impoſſibilia iuberet. Circa qō cōſiderandū qꝫ ad dilectionē tria requirunt. ſ. diligēs dilectio z res dilecta z modus quo diligens eſt dilectiuꝰ: z res dilecta eſt diligibilis z modus dilectiōis. dilectionis aūtē modus attenditur in cōparatione diligentis ad rem dilectā quia dilectio mediū eſt inter rem dilectā z diligentē. Et ſimiliter circa viſionē dei eadem tria conſiderantur. ſcilz videns viſio et res viſa. ſed qz totaliter dicit modū poteſt accipi in quolibet iſtoruz triū. ſi enīz dicat modū rei dilecte z viſe. eſt dicendū qꝫ in patria deꝰ totaliter diligitur licet nō in via. Et ita beati deū totaliter vidēt et nichil eſt de illa quod non videant. qō patet qz eſſentiaz dei vident cū deū per eſſentiā videant qz aliter non eſſent beati. ſed eſſentia eſt ſimplex z indiuiſibilis ergo neceſſe ē qꝫ tota videat cū partes nō habeat vllo modo. totā ergo eſſētiā diuinā videt qlibet btūs. et ſicut ipſaz eſſentiā vident ita et modū quo deus eſt vident: qz ille nō eſt alia res diſtincta a deo z conſequenter totā illam vident. et ſic beati totaliter vident deum

quia totū qđ deus est vident sīl' totā essentiā diuinā diligūt. quia deū diligūt et nichil de deo est quod nō diligāt ꝛ iō tota liter deū diligūt: quia totum quod deus est diligūt. Accipiēdo etiam sēm modū verū est qꝫ beati totalr deū vidēt et diligunt nichil sue potētie subtrahētes de visione ꝛ de dilectione dei neqz ab illa se distrahētes aut in alio occupantes: sed ei ex tota potestate vacantes: ꝛ hoc est diligere ex toto corde ꝛ tota ānima. Accipiēdo autē tertiū modū dicendū qꝫ nemo potest diligere deum totaliter neqz videre. quia modus visiōis et dilectionis est in compatione videntis ad rem visam et diligentis ad rem dilectam. et tunc totaliter videri aliquid est qꝫ tam pfecte videat a vidente quā perfecte ipz visibile est. ꝛ qꝫ tam intense diligat quā intense diligibile est. Et hoc modo deꝰ non potest ab aliqua creatura totalr diligi neqz totalr videri. quia sicut deꝰ est infinitū ens ita est infinitū verum et infinitum bonū et ideo infinite est intelligibilis. et quia visio fit p lumen et lumē facit rem clare videri vel cognosci: differentia gradualis in videndo consistit in quadam claritate sm quod aliquis clarius videt quam alius. Et sic nemo tam clare videt deum quātū est visibil': qz in infinitū clare est visibil'. ꝛ nemo tā clare eū videt: qz nullīs creature actio est infinita. Sic etiā nō pōt deꝰ totalr diligi qz cū sit infinitū bonū infinite ē diligibilis nemo tm infinite diligit. solus aūt deꝰ diligit se tā ferventer ꝛ intense quā sit diligibilis ꝛ tā clare se videt quā sit visibilis ꝛ sic solus se cōprehēdit vidēdo et amādo. differentia aūt est inter totalitatē q̄ se tenet ex pte diligibil' ꝛ visibil' ad totalitatē q̄ se tenet ex pte visionis et dilectiōis. nā pma totalitas dicit absolute. scda aūt p cōpationē: ꝛ iō facit adequationem actus ꝛ obiecti. et iō facile est primo mō diligere et videre deum totaliter. qz nichil aliud est nisi videre et diligere totū deū et ad hoc nō facit aliqd inequalitas actuū. Ita p quācūqz visionē deus totaliter videt ꝛ p quālibet dilectionē deꝰ totalr diligit sive sit pfectā sive impfecta. qz nō pōt deus videri qui totus videat nec diligi qui totꝰ diligat ꝛ sic totalr. quātū ad secundā totalitatē difficile est totalr diligi et videri. qz ad istam totalitatē dz adequari visio rei vise. et tūc differt inter visiones et dilectiōes: qz lz nulla est qua deꝰ totalr diligat aut videat tm quāto aliqua est pfectior tāto magis accedit ad totalitatē. ¶ Querit ah dilectio qua deū diligimꝰ habeat modū. Q°. iii.
¶ Dōm qdilectio dei nō hz mēsurā eo mō quo nos dicimꝰ mēsurari aliquē actū. Ita sic Aug. dicit sup Gen. ad litteraz modus īportat quādā mensure determinationē. hec aūt mēsura inuenit tā in mēsura quā in mēsurato aliter tm ꝛ aliter. ī mensura enī inuenit ēntialiter. qz mēsura sm seipam est modificatiua ꝛ determinatiua alioꝝ. qz in quātū talis est sm q̄ntitatē suā hz mēsurare alia. in mensuratis aūt inuenit mensura sm aliud. s. nō scōm se: qz nō habēt modificationē inq̄tum quātitatē habēt aut tantā: vel tantā sed inq̄tum mensurā attingunt. et ideo in mēsura nichil pōt accipi in modificatū: sed res mēsurata est in modificata nisi mēsurā attingat. i. ei adeq̄tur sive deficiat sive excedat. sic enī circa moralia in oīb' siqdem appetibilib' et agibilib' mensura est finis. i. sm finē iudicat quantū de eis accipe opteat. optet enī oīm q̄ agimꝰ et appetimꝰ ppriā mensurā ꝛ rōnē ex fine accipe: vt 2. phi. et iō finis sm seipm neqz pōt esse sine mō cū ipe sit mēsura aliorū. ea vo q̄ sunt ad finē hūt modū ex eo qꝫ sunt fini pportionata et iō vt dicit pbs pmo polit. appetitꝰ finis in oībus actib' abstqz termīo est: appetitus aūt eoꝝ que sūt ad finem est aliqs terminꝰ. medicus enī cuiꝰ finis est sanare. nō imponit aliquē terminū sanitati. s. vt tātū velit sanare ꝛ nō plus sz facit sanitatē quāto pōt maiorē ꝛ pfectiorē. medicina aūt est mediuz ꝛ huic imponit terminū. nō enī imponit de medicina tm quantū pōt sed sm pportionē ad sanitatē quā intēdit causare. quā quidē pportionē si medicina excesserit: vel ab ea defecerit erit īmoderata. finis aūt oīm actionū humanarū et affectionū est dilectio dei per quā maxīe attingimꝰ vltimū finē. Et ideo in dilectione nō potest accipi modus taliter qualr in rē mensurata. s. vt cōtingat in ea accipe plus et minus: sed talr qualr inuenit modus in mēsura in qua nō pōt iueniri minꝰ et plus: sed sm suā quātitatē mensurat alia. ꝛ ita quāto plus attingit regulā ab aliquo: tāto melioꝰ est qz magis se cōformat ei. et ita quāto plus aliquis diligit deū melioꝰ est. Et nunq̄ in diligēdo est excessus lz bene pōt eē defectus siquis nō attingat regulā tātū quantū conueniens est: hoc intelligenduz est de actu diligendi qui est elicitus a charitate. et est actus voluntatis. quia in isto nunq̄ potest esse excessus quantocunqz ardenter et feruenter quis deū dilexerit secꝰ in actibꝰ impatis a charitate quos ex dilectiōe dei facimꝰ. vt ieiunare: orare: paupi subuenire: qz in his pōt esse excessus. eo qꝫ isti nō sunt actꝰ charitatis neqz ipa dei dilectio: lz actꝰ aliarū vtutū a charitate reglati ꝛ impati. ꝛ ideo manet eis ꝓditio virtutū a qbus sūt q̄ sūt inter duo extrema: ꝛ iō ꝓtingit in illis excedere. In ipa aūt dilectione dei nō ꝓtingit excedere ppter cām dictā. ꝛ etiā qz modꝰ importat quādā mēsurationē. actꝰ vo mēsurat ab eo qđ est rō agendi. sic miscōia accipit quātitatē a quātitate miserie. cā tm diligendi deū est diuina bonitas q̄ mēsura est. actꝰ vo tā diligēdi quā qlibet aliꝰ actus creature finitꝰ est cū ex potētia finita ꝓcedat: ꝛ ideo nō pōt adequari rōni diligēdi. i. bonitati dei q̄ infinita est: ꝛ iō in dilectiōe dei nō ponit aliqs modꝰ vltra quē nō liceat ꝓgredi: lz q̄ntūcūqz qs multū ꝓgrediat semp est citra mensurā. i. nō attingit ad quātitatē diuine bonitatis: iō quāto plꝰ dilexerit tāto melioꝰ est. in dilectiōe aūt primi secꝰ est: qz rō diligendi ad primū est bonitas eiꝰ: vel mēsura īmitationis cuiusdā ad deū. sed tā bonitas quā īmitatio illa sunt aliqd finituz iō nō est diligēdus primꝰ infinite: lz in certo termīo vltra quē nō lz trāsgredi ꝛ vltra illū diligere excessus ē. sic enī dicit Aristo. 7. etbi. qꝫ lz amor penitū sit de bonis ꝛ pulchris: ꝛ tm ꝓtingit in eo excedere. sic dicꝰ Deniobe qꝫ tā excessiue amabat filios qꝫ ppter illos repugnabat ad deos ꝛ de Sathiro philopatore q tā vehemēter amabat patrē qꝫ videbat disipe. ¶ Cōsiderandū qꝫ nō est sīle de sapia ꝛ amore. qz in sapie ꝓtingit excessus. in amādo aūt deū nō ꝓtingit. rō differētie est: qz vt dictū fuit. s. cognitio fit p motū rerū ad cognoscentē. s. qz fiunt in eo: vel incipiūt esse in eo: apetere aūt fit p motuz apetitꝰ in res ex. Et qz cū moueant res ad cognoscentē ꝛ recipiant ī eo recipiūt sm ꝓditionē eiꝰ ꝛ nō sm ꝓditionē ipaz met: lz cognitio de illis sit vera sm pformitatē cognitiōis ad res cognitas. nō cognitiōis ad cognoscētē. q̄ntitas tm receptiōis ipaz rerū sit nō sm ipaz magnitudinē vel cōditionē: lz sm q̄ntitatē capacitatis ꝛ ꝓditionē recipiētis. ꝛ ita in sapiēdo aliqd de deo ē modꝰ vel mēsura: qz nō sapimꝰ de eo q̄ntū sciri pōt: vel ipe scibilis est: lz q̄ntū nra capacitas sufficit. ꝛ ideo q̄ntūcūqz qs de deo sapet nō esset excessus: lz laudabile vel felicitas: sed qz qs vult de deo plura sape quā capax fit est inordinatuz ꝛ occasio erroris. hoc est qđ apls vetuit. s. nō plꝰ sape. i. nō conari ad sapiendū vltra capacitatē nrā z. in amore secꝰ est: qz fit amor sm motū amantis ad rē: ꝛ iō q̄ntitas amoris dz mēsurari ex q̄ntitate rei amate ꝛ nō ex amāte: qz nō recipit amatū in amāte. et iō nō est mēsura aliq̄ in amādo: lz quātū qs potuerit. qz tamē elicit actꝰ a potētia finita nō pōt esse infinitꝰ: lz mēsurā quādā hz nō qdē quā nō debeat excedē lz quā nō possit. ꝛ iō nō vetatur magnitudo dilectiōis sīc desideriū magna sapiēdi de deo ¶ Querit cū xps posuerit h modū diligēdi deum. s. ex toto corde ex tota aīa ꝛ in tota mēte an iste modus diligendi possit seruari in via. ¶ Dōm qꝫ accipiendo modū ꝓcepti isti ita vt iacet nō pōt obseruari in via: qz ī via nēo pōt sine petō manere nisi ex spāli pūlegio. i. Joh. 1. c. Si dixerimꝰ qꝫ peccm̄ non habemꝰ ipi nos seducimꝰ ꝛ vitas in nobis nō est. Sz cū quis peccat saltē venialr nō diligit deū ex toto corde: q̄ ꝓceptū illō nō pōt totaliter in via impleri. Scōo qz non pōt qs habē cor ad multa: sed dū viuimꝰ optet qꝫ cor rebꝰ temporibus appōnamus. ergo non potest homo ex toto corde deum diligere. Q°. iii

Capitulum

Cõsiderandũ aũt circa hoc q̃ cum dicat hic ex toto corde ⁊c. manet dubiũ an ista totalitas amoris possit esse in via. totuz aũt et pfectũ idẽ ẽ vt dicit philosophꝰ. 3. phicoꝝ. rõ aũt pfecti ꝓsistit ī hꝰ q̃ nichil ei desit. Sz hoc dupliꝛ ꝓtingit. vno mõ q̃ nichil desit eoꝝ q̃ natũ est hr̃e siue põt hr̃e: aut q̃ nichil desit eoꝝ q̃ oz hr̃e. Prima pfectio hoĩs est in statu glie qñ hõ habebit totã pfectionẽ quã possibile est hr̃e ī natura hũana nã ī ueniet ibi natura ī suo pfectissimo. Scõa pfectio est nature ꝓdite. s. qñ adã fuit añ pctũ. nã tũc habuit totũ qõ natura requirebat p illo tpe lz nõ hr̃et totũ qõ poterat hr̃e. nũc ẽo caret sepe vtraq̃ pfectiõe. ĩmo q̃si semp. qz neq̃ hz q̃s q̃ntũ habere põt: neq̃ q̃ntũ habere oz quãtũ ad ola in qbꝰ attẽdat hu mana pfectio. ſm p̃dicta attẽdit duplex totalitas ī dilectione dei. vna q̃ nichil deerit de his q̃ hõ põt expẽdere ī amore dei qn totũ in dilectiõe eiꝰ ponat. ⁊ hoc ẽ q̃ nichil cogitemꝰ vnq̃ nisi de deo. nichil vellimꝰ ⁊ amemꝰ nisi ip̃m. nichil agamꝰ nisi ad ip̃m ⁊ ꝓpter ip̃m. hoc mõ nõ implet neq̃ põt impleri p̃ce ptũ istõ in via cũ optet aliq̃ alia p̃ter deũ ꝓsiderare. Et etiaz volũtas nõ mouet toto conatu ī deũ cũ affectꝰ passional' ī ali quo ip̃ediat. sic dic̃ mgr̃. 3. sen. di. 27. l. illõ p̃ceptũ nõ penitus ip̃let in hac vita mortali ab hoĩe: lz ex pte nõ ex toto: quia ex pte diligimꝰ sic̃ ex pte cognoscimꝰ. ⁊ Aug. ait. cũ adhuc ẽ ali quid carnalis ꝓcupiscẽtie nõ oĩno ex tota aĩa ꝓcupiscit. Alia totalitas dilectiõis est ſm quã totũ illõ qõ hõ tenet ponere in dilectiõe dei ponit nichil subtrahẽdo. ⁊ hec totalitas ponit in p̃cepto: ⁊ oz obs̃uari p̃ceptũ ſm hanc totalitatẽ. s. vt nichil o mittat qs de his q̃ ponere tenet in amore dei. differũt aũt iste due totalitates. q: p̃ma ponit oẽ qõ põt ip̃edi in amorẽ dei: ⁊ excludit oẽ qõ obuiat amori dei et quõlibet illũ intercipit vel ip̃edit. Scõa pfectio ponit solũ omne qõ regit̃ ī amorẽ ⁊ nõ omne qõ possibile ẽ: ⁊ excludit omne qõ repugnat amo ri dei ⁊ nõ illõ qõ ad temꝑ impedit vel intercipit actũ dilecti onis. Nã sp exercere actũ ꝟtutis nõ est de nc̃itate salutis nec est possibile in via: lz est eoꝝ q̃ sunt in statu beatitudis. ⁊ hoc ga pfectio beatitudinis est in opatiõe. pfectio aũt ꝟtutis est ī ha bitu. Est aũt de nc̃itate salutis nunq̃ agere ꝓtra virtutẽ licz nõ requirat̃ semp opari ſm virtutẽ. in p̃ria aũt erit totalitas p̃ma dilectionis. q: nõ solũ nõ agemꝰ ibi aliqd ꝓtra dei dilectionẽ. lz etiã nunq̃ cessabimꝰ ab actu diligendi. q: nichil erit qõ impediat vel intercipiat illũ actũ. sic dicit Aug. cũ aũt ve nerit qõ pfectũ est vt destruat̃ qõ ex pte est vt tã ex pte non fit sed ex toto: charitas iam nõ auferet̃ lz augebit̃ ⁊ implebit̃ in q̃ plenitudine illud p̃ceptũ charitatis implebit̃ diliges dñm ⁊c. ⁊ tũc erit iustus sine pctõ: q: nulla erit lex repugnans menti. Sz ꝓsiderãdũ q̃ istud p̃ceptũ ponit̃ solũ q̃ p̃nti. q̃ futuro au tem nullũ p̃ceptũ erit: lz in isto p̃cepto sunt duo. vnũ ad quod obligat ⁊ aliud qõ ostendit. obligat. n. ad diligendũ deũ ex tota aĩa et corde ⁊c. scõm totalitatẽ scõam. s. vt totũ qõ tenemur expendere in amorẽ dei expẽdamꝰ: ⁊ nichil ꝑ amorẽ dei faciamus: oñ lit aũt aliã totalitatẽ. ⁊ istã duplicauer. Vno mõ q̃ futuro. s. q̃ in vita eterna ex toto corde diligamꝰ lz nũc nõ possimꝰ. Alio mõ q̃ p̃nti. s. q̃ ĩuitat ⁊ ꝓponit nob̃ deꝰ istã dilectionẽ ex toto corde: vt lz non teneamur ad illã: nitamur tñ q̃ntũ possumꝰ. Et ista est ꝟitas. ratio aũt q̃re hoc fiat est ex ꝓditione spãli huiꝰ obiecti diligibil'. in ceteris. n. actibꝰ ꝟtutũ deter minat̃ aliqs modus. i. q̃ntitas vsq̃ ad quã opari sit ꝓuenies ita ergo in charitate debuit fieri. ⁊ q: circa dilectionẽ dei nul lus modus est sufficies nisi ex toto corde: iõ debuit dici q̃ ex toto corde diligeremꝰ vt nemo putaret q̃ sat̃ diligebat deꝰ. Si in minori aliq̃ q̃ntitate diligeret̃. Scõo fuit q: lz nemo in p̃nti diligere possit deũ ex toto corde tñ si poneret̃ quida aliꝰ modus tolleret̃ occasio p̃ficiẽdi ī dilectiõe dei. nã nõ poterat dici nisi q̃ diligeremꝰ deũ nichil faciẽtes ꝑ eiꝰ amorẽ: ⁊ hoc vi deret̃ ꝓsistere magis in priuatiõe vel negatiõe ⁊ nõ est magnuz hoc facere: ⁊ cũ istud hõ faceret nõ curaret tendere ad maiora ⁊ sic in charitate parũ boĩes p̃ficerẽt. fuit g̃ ꝓuenies dici ex to to corde ⁊ ex tota aĩa vt intra istã latitudinẽ ad cuiꝰ terminuz nemo ptingit alius aliis magis curreret ⁊ quilibet niteretur quantũ posset aut vellet cũ multũ nitẽdo nõ possent errare. sic dicit Aug. ⁊ mgr̃. 3. sen. di. 27. s. sed cur p̃cipit homini ista pfe ctio cũ in ista vita nemo eã habeat ⁊ rñdet: q: non recte curriť si quo currendũ est nesciak. quõ aũt sciret si nullis p̃ceptis ostẽ deretur. quasi dicat nesciret. ⁊ iõ ꝓuenies fuit tale p̃ceptũ po ni. ¶ Querit̃ cũ dicamꝰ deũ diligẽdũ ex toto corde q̃ est actꝰ charitatis an solus deus sit ex charitate diligẽdus: ¶ Dom q̃ multa p̃ter deũ diliguntˇ ex charitate. nã saltẽ sic dicit xp̃us hic diliges p̃rimũ tuũ sic̃ teip̃m. ⁊. 1. Joh. 4. c. dicit̃ hoc man datũ habemꝰ a deo vt qui diligit deũ diligat ⁊ p̃rimũ suum. Q.ª m3

¶ Circa qõ ꝓsiderandũ q̃ nõ est dubiũ quĩ p̃rimũ diligamꝰ ⁊ deũ. ⁊ tñ dubiũ esse poterat an sic̃ dilectio dei p̃cedit ex ha bitu charitatis. ita dilectio p̃rimi sit ex eodẽ habitu vel ex ha bitu alio. Et dom q̃ ex eodẽ habitu numero charitatis: ⁊ iõ dicimus esse duo p̃cepta charitatis. rõ huiꝰ est: q: habitus nõ diuersificanť nisi ex hoc q̃ variãt specie actus. omnis enĩ actꝰ eiusdẽ speciei ptinent ad eundẽ habitũ. Cũ aũt species habi tus ex obiecto sumak̃ sc̃z formalẽ rationẽ obiecti: ncc̃e est q̃ idẽ specie sit actus quo fertur agens in rationẽ obiecti ⁊ quo fertur in obiectũ sub tali rõne. sicut est eadẽ visio ī specie qua videt lumẽ ⁊ qua videt color ſm rationẽ lumis. ratio aũt di ligendi p̃rimũ deus est. q: deus ꝓpter seip̃m diligit̃. p̃rimus aũt ꝓpter deũ inquãtũ ad deũ p̃tinet. vnde manifestum est q̃ idẽ actus specie est quo diligit̃ deus ⁊ quo diligit̃ p̃rimus. ⁊ ꝓpter hoc habitus charitatis nõ solũ se extendit ad dilectionẽ dei. sed etiã ad dilectionẽ p̃rimi. ¶ Querit̃ an charitas ⁊ ce- Q.ª 114
tere virtutes possint aut debeant diligi ex charitate. ¶ Dicẽ dum q̃ charitas et virtutes aliquo modo amank̃ ex charita te ⁊ aliquo modo nõ. ꝓ quo sciẽdũ q̃ charitas dicit amo rem et addit aliquid. quia non est quilibet amor charitas: sed quelibet charitas est amor. ideo p amorẽ erit iudiciũ de cha ritate. amari aũt ꝓtingit aliqd duplicit̃. Vno mõ amore ami citie sicut illud cui bonũ volumus: sicut hominẽ amicũ diligi mus. Alio mõ amore cõcupiscẽtie. sicut amamꝰ equũ vel vi num vt dicit̃. 8. ethi. Nõ vt equo vel vino bonũ sit vl' vt ma neat: sed vt illa sint bona nr̃a ⁊ istud est magis ꝓcupiscere quã amare. sic est de charitate. ꝓtingit enĩ dupliciter aliqd amari ex charitate. Vno mõ sicut id ad qõ determinat̃ amor: vl dilectio q̃ in charitate includit̃ quãuis ad illud amicitia nõ sit et talis amor ordinatur ad amorẽ alterius rei que principal'r amatur. et talis amor dicit̃ amor ꝓcupiscentie. et sic dicit̃ ami cus amare sanctitatẽ amici sui. et hoc modo charitas et virtu tes diliguntˇ ex charitate amore quodã ꝓcupiscẽtie. ¶ Que- Q.ª 115
ritur an creature irratiõales sint diligẽde ex charitate. ¶ Di cendũ q̃ charitas est quedã amicitia: et ideo ad illa est chari tas ad q̃ est aliqd amicitie. p amicitiã aũt amak̃ vno mõ ami cus ad quẽ est amicitia. et alio mõ bona q̃ ei optanť. nã eodẽ amore volo amicũ meũ esse ⁊ viuere et bona habere et bona q̃ ille habet vel habere oz. ⁊ tamẽ amicũ amo amore amicitie et tamẽ amicitiã habeo ad illũ et nõ ad ea: q: iste amor termi natur ad amicũ et nõ ad bona. et ꝓpter hoc solemꝰ dicere q̃ amicũ amo amore amicitie. bona amo amore concupiscentie sc̃z quia amor amicitie terminat̃ ad rẽ que dicit̃ amari. amor cõcupiscentie nõ terminat̃ ad rem q̃ dicit̃ amari: sed ad aliam et tñ amor idẽ est aliq̃ñ. s. q̃ñ amamus amicũ et bona pro eo. Dicẽdũ aũt q̃ charitas nõ põt haberi ad rẽ irrationalẽ amo re amicitie. ita q̃ ad illã terminet̃ amor. q: neq̃ amicitia aliq̃ esse potest etiam sine charitate ad irrationalia. Primo quidẽ q: amicitia habet ad eũ cui bonuz volumus non possumus

aūt ꝓprie bonum velle creature irrōnali. qz nō est eius ꝓprie habere bonū: sz solū creature rōnal' q̄ est dña vtendi bono q̄ō hz p libex arbitriū. Scō qz oīs amicitia fundat' sup aliq̄ cō municatiōe vite. nichil aūt est ita ꝓprium amicitie sic̄ ꝑticipatio in bonis q̄ ad vitā: vt ōz. 8. ethi. creature aūt irrationales nō ꝑt cōionē hr̄e ī vita hūana q̄ est ſm rōnē. iō nulla amicitia pōt hr̄i ad creaturas irrōnales nisi forte ſm methaphorā. Tertio qz in amicitia ē beniuolētia: sz irrōnabilib⁹ nō possum⁹ bona velle. tū qz nō accidit eis bonū vt dictū est: tū qz si aliq̄ō bonū vellem⁹ eis nolum⁹ illud vt illa hēant illud bonū: sz vt ipsa efficiāt bona nob. Quarto qz amico⁹ ē ꝯcordia. ad irrōnabilia aūt nō ē ꝯcordia cū ꝯcordia sit ī eadē volēdo ⁊ agendo. q̄ō ad irrōnalia eē nō pōt: qz nō cōicāt nob ī eisdē opib⁹. ⁊ eadez fere rō ē q̄ circa accidētia ad q̄ nō ē amicitia: vt dictū ē ꝓcedēti q. q̄uis enī irrōnalia aliq̄ō eē hēant ī quo subsistāt. ⁊ opationes aliq̄s hēant q̄ō nō faciūt accidētia nō tñ cōicāt nobiscū ī vita hūana neqz q̄ntū ad eē neqz q̄ntū ad opatiōes vite. Quīto q̄ō ꝓpe ad charitatē ptinet: qz charitas fundat' sup cōicatiōe beatitudīs eīne cui⁹ creatura irrōnal' capax nō ē: nō pōt ḡ amicitia charitatz hr̄i ad res irrōnales. pōt tñ ex charitate amari res irrōnales sic̄ bōa q̄ alijs volum⁹ inq̄ntū. s. ex charitate volum⁹ eas ꝓuari ad bonoz̄ dei ⁊ vtilitatem ꝓximoꝝ. Et iste amor q° ex charitate talia diligim⁹ vocat' amor ꝯcupiscētie ⁊ ita ī aīata ⁊ oīa irrōnalia diligūt ex charitate nō q̄ō ad ea ī minet act⁹ charitatz: sz qz p illū actū ipa ordināt' ad illa ad q̄ ꝑncipal'r ē charitas. ¶ Querit' an hō ōbeat seip̄m ex charitate diligē: ¶ Dōz q̄ hō pt ⁊ dz seip̄z ex charitate diligē. qz glibet dz diligē ꝓximū tuū sic̄ seip̄m: vt pz. 8. ī hr̄a. ḡ seip̄m diligere dz. Scō qz miscōia ex charitate causat'. ⁊ tñ pōt aliq̄s sibip̄i ee miꝑicoꝛs. iuꝟ illō miser ē aīe tue placēs ōo. ḡ pōt seip̄m ex charitate diligē. ¶ Circa q̄ō sciēdū q̄ ꝓcessus ī amādo se hz ad sīlitudinē ꝓcessus q̄ ē in cognitiōe. in cognitiōe aūtz ī uenit' aliq̄d ī quo ꝑmo figit' intellect⁹ cognoscētz. s. in ꝑmis ꝑncipijs ⁊ ex his ad alia deriuat'. ⁊ ipa q̄dē cognitio ſm q̄ stat ī ꝑmis ꝑncipijs accipit nomē intellect⁹: ſm aūt q̄ deriuat' ad ꝯclusiones q̄ ex ꝑncipijs cognoscūt accipit nomē scīe. sed qz cognitio ꝑncipioꝝ ē in ꝯclusiōib⁹ sic̄ cā ī cāto ⁊ ecōtrario cognitio conclusionū ē ī ꝑncipijs sic̄ cātū in cā. iō p mutam⁹ noīa vt dicat' q̄ intelligim⁹ ꝯclusiones vt ꝯclusio ē ī ꝑncipio cui cōpetit ītellect⁹ ⁊ scim⁹ ꝑncipia inq̄ntū ꝯclusio ē ī ꝑncipio. cui cōpetit sciri sic etiā ī amatiuis ē ꝓcessus q̄ affect⁹ amātz ꝑmo figit' in ipo amāte. s. vt seip̄m amet ⁊ ex eo deriuat' ad alios. vñ ōz. 9. ethi. q̄ ex his q̄ sūt hoīs ad seip̄m veneꝛt ea q̄ sūt hoīs ad amicū. s. dū se hz ad amicū sic̄ ad seip̄m. neqz hoc ē mir. qz vnita se hñt ad sīlitudinē eoꝝ q̄ sūt vnū. vñ q̄uis nomē amicitie imponat' ſm q̄ amor ad alios se diffundit. tñ etiā amor quē q⁹ hz ad seip̄m amicitia ⁊ charitas dici pōt inq̄ntū amor quē q⁹ hz ad alterū ꝓcedit ad sīlitudinē amorz quē hz ad seip̄m. Aliꝛ etiam pōt dici q̄ de caritate possum⁹ dupliꝛ loq. Uno mō sub rōne cōi amicitie. s. inq̄ntū charitas ē amicitia q̄dam. Alio mō sub rōne ꝓpa charitatz. accipiēdo ꝑmo mō iudicabim⁹ de charitate sic̄ de amicitia. ipa vo amicitia ꝓpe loq̄ndo nō pōt hr̄i ad seip̄m: sz aliq̄d mai⁹ amicitia. qz amicitia importat vnionē cū ſm dionysiū. Amor sit ꝟt⁹ vnitiua. vnicuiqz aūt ad seip̄m est vnitas q̄ ē potior vnio. vñ sic̄ vnitas est ꝑncipiū vnionis ita amor quo q⁹ seip̄m diligit ē ꝑncipiū amicitie q̄ ē amor ad alium ⁊ forma ⁊ radix. ī hoc enī amicitiā habem⁹ ad alios sic̄ ad nos ipos iuxta illō. 9. ethi. Uenerunt amicabilia q̄ ad alterū ex amicabilib⁹ q̄ ad seip̄m. Et ita ē in ꝓcessu ꝯgnitionis. qz de ꝯclusiōib⁹ habet' scīa. De ꝑncipijs aūt nō habet' scīa: sz aliq̄d mai⁹ illa. s. intellect⁹. Accipiēdo aūt charitatē ſm ꝓpriā rōnez dōm q̄ charitas est ꝑncipaliꝛ amicitia hoīs ad deū. vl' alicui⁹ ad deū ⁊ ꝯnr ad ea q̄ dei sūt. ⁊ inter illa est hō q̄ caritatē hz. iō cū hñs charitatē diligat deū ⁊ oīa ad deū ptinentia. ī. capacia ei⁹ ex charitate ⁊ ipe quoqz de his fit: diligit seip̄m ex charitate ⁊ ita ad seip̄m ē charitas. vñ ⁊ de⁹ seip̄m ex charitate diligit ⁊ angel⁹ seip̄m. ¶ Querit' an corp⁹ debeam⁹ ex charitate diligere: ¶ Dōm q̄ corp⁹ nr̄m ē ex charitate diligēdū. ꝑmo qa dicit' ad Ephe. 5. c. q̄ viri debēt diligē vxores suas sic̄ ⁊ corpora sua. sz vxores suas debēt ex charitate diligē: ḡ etiā corpora sua. Scō qz id q̄ō ad btūdinē ptingē pōt ē diligēduz ex charitate. sz corp⁹ nr̄m ē btificabile. qz als in resurrectione nō resumerēt' corpa ad cōplemētū btūdinis: ḡ est diligendū corp⁹ ex charitate. Tertio qz Aug. li. 1. de doctri. xp̄ia. ponit q̄uoꝛ eē ex charitate diligēda int' q̄ ponit corp⁹ ꝓpriū. Circa q̄ō ꝯsiderādū q̄ eo mō quo se hz corp⁹ nr̄m ad btūdinem se hz ad diligi ex charitate. qz dilectio charitatz hz p fundamētō cōicatiōnē vite eīne ꝑncipaliꝛ ⁊ cognitionē vite gr̄e minus ꝑncipaliꝛ inq̄ntū deducit ad vitā btūdīs. Hec aūt vita triplic̄ hz reglationē ad hñtē charitatē. nā est vita btā vno mō in aliquo sic̄ ī diffundēte vitā istā alijs ⁊ illō ē ꝑncipiū hui⁹ vite. sic enī est ī deo btūdo. Est aūt ista vita ī amāte ex charitate sic̄ ī ꝑticipāte vitā bāc a deo. Et hoc dupliꝛ aliq̄liꝛ q̄dā ꝑncipaliꝛ ⁊ sic ē i aīa q̄ p se ē btificabil'. ⁊ aliq̄liꝛ p redūdantiā ab alio. ⁊ sic ē ī corpe. q̄ō ex redūdātia btūdinis aīe recipit btūdinis ꝑticipationē ſm quā ōz hr̄e q̄tuoꝛ dotes q̄ ad btūdinē corporis ptinēt Est aūt tertio mō btūdo ī alijs sic̄ ī ꝑticipātib⁹ Et sic ē btūdo ī ꝓrio q talē btūdinē hr̄e pōt q̄lē nos ipsi. Et iō qz btūdo ad ista q̄tuoꝛ ptinet. ī. ad deū ⁊ nos. ī. aīam ⁊ ad corp⁹ ꝓpriū ⁊ ad ꝓrios sūt ista quatuoꝛ diligēda ex charitate. Aliꝛ etiā pōt dici q̄ corpus nr̄m pōt dupliꝛ ꝯsiderari. Uno mō ſm suā naturā. alio mō ſm corruptionē culpe ⁊ pene q̄ ē ī eo: vl' ex eo. accipiēdo q̄tū ad ꝑmū dōm q̄ possum⁹ corp⁹ diligē ex charitate ⁊ debem⁹. qz illō nō ē ī se malū neqz a malo ꝑncipio factū. sic̄ manichei mētiūt dicentes corpalia a deo malo eē fcā: spūalia vo a deo bono. oīa si q̄dē a bono et vnico ꝑncipio ꝓdier't. ⁊ iō cū corp⁹ nr̄m z a dō factū sit possum⁹ illo vti ad ꝟitū dei iuꝟ illō: ad Ro. 6. c. exhibete mēbra vra arma iusticie deo. ⁊ iō ex dilectiōe charitatz q̄ diligim⁹ deum debem⁹ etiā corp⁹ nr̄m diligē. qō ī deū ordinari pōt. Si aūt ꝯsiderem⁹ corp⁹ nr̄m q̄ntū ad ifectionē culpe ⁊ pene nō debem⁹ diligē illō. qz hoc eēt diligē ifectionē ⁊ corruptionē pcī. ⁊ sic qō ē penale efficeret iā volūtariū ⁊ clpabile. sz poti⁹ ex charitate debem⁹ cupe absolui ab illo vt nō ĩcidat aīa nr̄a ī infectionē pcī. ¶ Querit' an pctōres sint ex charitate diligendi: ¶ Dōm q̄ pctōres q̄ntūcūqz mali ex charitate sūt diligēdi. qz xp̄s dixit. 5. 5. c. diligite ĩimicos vr̄os. sz oīs q ĩimicat' malus est. ḡ mali ex charitate sūt diligēdi. Scō qz q⁹cūqz est bñfaciēdū illi sūt ex charitate diligēdi. sz mal' debem⁹ bñfacere ꝯuertēdo eos ⁊ subueniēdo eis ī neccīs. ḡ mali sūt ex charitate diligēdi. Tertio qz dic̄ Aug. li. 1. de doct. xp̄ia. q̄ cū ōz diliges ꝓximū tuū noueris oēm hoīez ꝓximū esse deputandū sz pctōres nō desinūt esse hoīes p pctm̄: qz pctm̄ nō tollit naturam. ergo pctōres sunt ex charitate diligēdi. ¶ Circa q̄ō considerandū q̄ in pctōribus duo est ꝯsiderare. s. naturā qua homines sūt ⁊ maliciā qua pctōres sunt. qz vero ſm naturā suā sunt ad magnitudinē dei ⁊ diuine vite capaces. ideo ſm naturam suā sunt ex charitate diligēdi. malicia aūt ipsoꝝ est cōtraria diuine vite ⁊ impediens ad illā: ideo ipsa in eis odiēda est. sic enī dicit Aug⁹ q̄ sic diligant' homines q̄ eoꝝ nō diligant' errores. sed etiā si sint pater ⁊ mater ⁊ cognati debem⁹ odisse eorum vicia ⁊ persequi: Deutero. 13. c. ¶ Querit' an peccatores diligunt seipsos. quia qui nō amat animā suā nō amat seipsum. mali tamē nō solum nō amāt animā suā: sed etiā illam oderunt. ps. 10. scz qui diligit iniquitatē odit animā suā. ergo mali nō amant seipsos. Sed circa hoc considerandū q̄ amare seipsum accipitur tripliciter. Uno modo est commune omnibus. Alio modo est ꝓpriū bonoꝝ. Tertio modo ꝓpriū est malorum. Primū est q̄ quis amet id quod seipsum esse existimat. Et hoc est commune omnibus. homo enim dicitur esse aliquid dupliciter. Uno modo secundum suam substantiam ⁊ naturam: ⁊ secundū hoc omnes existimant

Q°. 116

Q°. 117

Q°. 118

Q°. 119

bonū cōe se ecē id qō sūt. s. ex aīa ⁊ corpe cōpositos. Et sic oēs hoīes boni ⁊ mali diligūt seipos ingēnāli tū diligūt sui ipōr ꝓpua tionē. Alio mō ōr hō esse aliqd. nō solū totū vl cōe: sz fm pn cipalitatē. ⁊ sic id qō est principale in aliquo ōr esse ipe hō vel illa res. Et sic princeps ciuitatz ōr esse ciuitas. ⁊ id qō faciūt principes ciuitatz ōr facere ciuitas. sic aūt nō oēs existimāt se esse id qō sunt. principale aūt in hoīe est mēs rōnalis. sic dicit Aristo. 9. etbi. q hō est intellect⁹: vel maxīe. Scōdariū aūt est natura sensitiua ⁊ corpalis quor primū apls noīat interiorē hoīem. Scōm vero exteriorē hoīem. vt pz. 2. choꝝ. 5. c. Bo ni aūt estimāt principale in seipis rōnalē naturā siue interiorē hoīem. vñ fm hoc estimāt se esse qō sunt qz vere estimāt. ma li aūt estimāt principale in se metipis esse naturā sensitiuam ⁊ corpalē. s. exteriorē hoīem. vñ nō recte cognoscētes seipos nō vere diligūt seipos sz diligūt id qō seipos esse existimāt. boni aūt vere seipos cognoscētes vere seipos diligūt. q aūt boni seipos vere diligāt: mali aūt nō diligāt seipos ꝓbat Aristot. 9. etbi. p qnqz ꝯditiones amicitie. Primū ē q vnusqsqz ami cus vult amicū suū esse ⁊ viuere. Scōm aūt vult ei bonum. Tertiū qō opaī bona ad seipm. Quartū q ꝯuiuit ei delecta biliter. Quintū q ꝯcordat ei quasi in eisdē delectat⁹ ⁊ tristat⁹ Et fm hec oīa boni diligūt seipos quātū ad interiorē hoīem qz volūt ipm seruare in sua integritate. ⁊ optant ei bona ei⁹ q sunt bona spūalia. Et etiā ad assequēda illa opaz pstant. ⁊ dele ctabiliter sibijps ꝯuiuūt ad corda ppria redeūtes. ⁊ hoc qz in ueniūt ibi bonas cogitatiōes in pnti ⁊ memoriā bonor ꝓteri torū ⁊ spem futuror bonor exqb⁹ oīb⁹ delectatio causat. sic⁊ etiā nō patiunt in seipis volūtatis dissensionē ⁊ tota aīa eorū tēdit in vnū. Ecōtrario aūt mali nō vere diligūt seipos. quia nō volūt ꝯseruare integritatē interioris hoīs. neqz apetūt bo na spiritualia ei⁹. neqz opant ad hoc neqz est eis delectabile ꝯuiuere sibijpis redeūdo ad ppriū cor. qz nō inueniūt ibi nisi mala q̄ abhorret. pnīa q̄ cogitāt. ꝓterita q̄ egerūt. futura q̄ timēt se facturos ⁊ passuros. Et est dissensio volūtatis. neqz ꝯcordāt sibijpis ppter ꝯsciētiā remordentē. iuxt illud. ps. 49 Arguā te ⁊ statuā ꝯ faciē tuā. Ex eisdē aūt qnqz motiuis po test ꝓbari q mali diligūt se fm corruptionē exterioris hoīs. sic aūt boni nō amāt seipos. Et sic patz q mali aliquo modo se amāt. sz nō vere se amāt. qz nō amāt id qō sunt. qz non esti mant se esse id qō sunt. Amor aūt naturaī nō tollit a maī to taliter ⁊ tñ corrumpit multū de eo. ⁊ hoc est qz amor ꝓsuppo nit cognitionem. mali aūt nō hñt rectā estimationem de eo q sunt. iō nō pñt se diligere: sz diligūt in seipis id q ipsi nō sunt

Q°.110. ¶ Querit an angelos debeam⁹ diligere ex charitate: ¶ Di cendū q diligēdi sūt angeli a nobis ex charitate. qz prim⁹ di ligēdus est ex charitate vt ōr hic in lra. sed angeli primi sunt. qz vt dic Aug. in li. 1. de doct. xpiana. Jā vo cui pbēdū vl a quo nobis pbendū est mīe officiū recte primo ōr. manifestū est q pcepto quo iubemur diligere primū etiā scōs āgelos cō tineri a qb⁹ nobis mlta mīficordie impēdūt officia. Scōo qz amicitia facit amicos idē velle ⁊ eorundē amicos esse. Et tñ nos habem⁹ charitatē ad deū ⁊ amicitiā ⁊ ille diligit angelos ex charitate. ergo etiā nos ex charitate illos diligere debem⁹ ¶ Circa qō sciendū q cū charitas sit q̄dam amicitia hz idez fundamentū qō illa. amicitia aūt fundaī sup pticipatiōe eiusdem vite. i. nō pñt esse amici q eadē vita nō pticipant. ⁊ ideo hoīs ad brutū nō est amicitia: qz nllo mō pticipāt eadem vita Vita aūt angeli ⁊ hoīs est duplex. vna q̄ competit eis fm naturā vel speciē suā aut gen⁹. Et sic angeli ⁊ hoīes non cōicant eadē vita. Sed hoīes inter se ⁊ angeli inter se cōicant eadem vita. ⁊ iō pñt esse amici. qz cōicant eisdē opationib⁹ ⁊ circa il las occupant. alia est vita vtriusqz q̄ est diuina siue p gratiaz siue p gloriā. ⁊ in hac cōicant angeli hoībus. sic dicit supra in lra q in resurrectiōe erūt hoīes sicut angeli dei: vel equales angelis dei. vt dicit Lu. 20. c. ⁊ iō cōicant nobis ī amicitia et charitate. ⁊ idē est de deo. Nos enī cōicamus cū eo eadē vita qz sicut ipse est beatus ita ⁊ nos beati esse possumus ⁊ tñ nō cōicam⁹ cū eo in natura. sed multo magis differim⁹ ab eo quā ab angelis. Et tñ ad deū habem⁹ charitatē ergo ad angelos. poterim⁹ habere charitatē. ¶ Querit an demōes debeam⁹ diligere ex charitate: ¶ Dōm q nō est habenda charitas ad demones: qz charitas dicit amicitiā quādā ⁊ inter amicos est cōicatio. sed cū demonib⁹ est illicita cōicatio. ergo nō est habē da charitas ad illos. ptz Isa. 28. c. s. delebit fedus vr̄m cū mor te: ⁊ pactū vr̄m cū inferno nō stabit. infernus ⁊ mors vocant demones qui infernū habitāt ⁊ mortē nobis pcurāt. Secun do qz dicit Aug. q prim⁹ ex charitate diligit qz iust⁹ est: vel qz iustus esse pōt. Sed demones neqz sunt iusti neqz pñt esse iusti. ergo nō est habēda charitas ad eos. ¶ Cōsiderandū aūt q circa demōes plus est quā circa pctōres. Nā in peccatorib⁹ est aliqd boni qō possim⁹ diligere. in demone aūt non. qz de mon importat vitiū principaīr. s. de formationē nature. ⁊ iō licet natura demōis posset diligi ex charitate. demon tñ quia importat vitiū nō pōt ex charitate diligi. Et tñ nō ꝯsiderādo nomē sed substātiā rei vt si querat an ispūs illi quos demōes vocam⁹ sint diligendi ex charitate: est dōm q aliqd diligit ex charitate duplicit. vno mō sicut id ad qō habet amicitia alio mō sicut id qō ꝯsiderat vt bonū alteri⁹. primo mō nō potest haberi charitas ad demones: qz nō pōt haberi amicitia ad il los. ptinet enī ad rōnem amicitie vt amicis bonū vellim⁹. bo nū aūt sup quo fundat charitas demonib⁹ velle nō possum⁹. qz illud est cōicatio vite eterne. ⁊ illud nō debem⁹ velle demo nibus q sūt eternaīr dānati a deo. repugnat hoc diuine chari tati. qz p charitatē quā habem⁹ ad deū approbam⁹ iusticiā ei⁹ cui repugnat cōicari demonib⁹ beatitudinē. Scōo mō diligi tur aliqd qō est bonū alterius ⁊ cupim⁹ q maneat sic bonū illi⁹. ⁊ hoc mō diligim⁹ irratiōales creaturas. nō quidē q ad ipsas term: net charitas tāq̄ eis bonū vellim⁹: sed qz volum⁹ eas pmanere vt bona nr̄a. s. ptinētes ad gliam dei ⁊ nr̄am vti litatē. ⁊ hoc mō demōes ex charitate diligim⁹ sic bruta. s. non q demōib⁹ aliqd bonū vellim⁹ accidere: sz q vellim⁹ naturā demonū q̄ bona est fm spēm aut gen⁹ suū manere ad gloriaz dei ⁊ nr̄am vtilitatē. Sz hoc nō est ppie diligere demōes ne qz naturā eor qz neqz eis neqz nature eor aliqd bonū volu mus. ¶ Querit an ꝯueniēter distingant q̄tuor diligenda ex charitate. s. de⁹ prim⁹ corp⁹ nr̄m. nos ipi: ¶ Dōm q ꝯueni enter distinguunt ista q̄ttuor diligibilia ex charitate. qz vt dicit Aug⁹. 1. li. de doct. xpia. q̄tuor sūt diligēda. vnū quod supra nos est. s. deus. alterū qō nos sum⁹. tertiū qō iuxta nos est. i. prim⁹. q̄rtū qō infra nos est. i. corp⁹ ppriū. ratio aūt horū est: qz charitas est quedā amicitia ⁊ fundat sup cōicatiōe beatitu dinis. s. vt inter illa sit charitas q̄ possunt in beatitudine com municare. in qua quidē cōicatiōe vnū attendit vt influēs bea titudinē. s. deus. aliud vt directe suscipiēs. s. homo ⁊ āgelus. tertiū qō nō directe suscipit: sed p quādā redundantiā ab alio sz corpus humanū. illud vo qō est iufluēs beatitudinē habz vnicā cām dilectiōis. s. qz est causa beatitudis. ideo cōsiderat vt vnicū diligibile. illud vo qō directe recipit beatitudinem. pōt esse duplici rōne diligibile. s. vl qz nobiscū est vnū: vel qa nobis est ꝯsociatū ad pticipationē beatitudis. ⁊ ita ꝯsiderant duo. s. hō ⁊ prim⁹. qō vo recipit p redūdantiā vnicā rōnem habet. ideo nō est nisi vnū diligibile. Et ita ꝯueniēter distin guunt quatuor ex charitate diligēda. ¶ Querit an hoīes dānatos diligere debeamus ex charitate: ¶ Dicendū q damnati non sunt ex charitate diligendi. pro quo sciendū q aliqd potest dupliciter ex charitate diligi. Uno mō vt id ad qō cha ritas habeat. alio mō vt ad aliqd ad qō termīat amor charitatis. s. qz nō volum⁹ ei bonū aliqō: sz volum⁹ ipm esse ⁊ ma nere vel vt bonū alterius. Primo mō nō sunt damnati ex cha ritate diligendi. qz dilectio ista fundat sup cōicatione in beati tudine. siue in diuina vita. ⁊ tñ damnati non cōicant beatitu dine in actu nec in potentia: quia nemo eor potest eē beatus.

Q°.111.

Q°.112.

Q°.113.

Simile aūt accidit in in amicitia.nā vt dicit.9.ethi. amicitia dissoluēda est ad illos q sunt insanabiles ppt supabundantē malicitiā.Et iō si hec insanabilitas accideret in hac vita eēnt aliqui quos viuētes nō deberem⁹ diligere ex charitate.sz qa dū viuit nemo insanabilis est tenemur oēs viuentes diligere ex charitate.mortui aūt efficiunt insanabiles si in pctō morbo decedūt.hmōi sūt dānati:qr in pctō decesserūt.iō ad dānatos tanq̄ ad insanabiles nō est habēda charitas.Sec⁹ aūt de amicitia.qr aliquos vocam⁹ insanabiles ī vita ꝑm illā:t iō dissoluenda est ad viuētes amicitia.vt ōr.9.ethi.Quare aūt amicitia dissoluēda est ad viuentes ꝓpter insanabilitatē.charitas aūt nō est ad viuētes dissoluēda:sz ad mortuos est dōm q̄ tā amicitia quā charitas ad insanabiles dissoluēda est.sz ad amicitiā dicūt aliq insanabiles in vita:ad charitatē aūt nō sunt insanabiles dū viuūt.rō est qr insanabilitas dupl̄r ꝯsiderari potest.s.aut q̄ntū ad hoīez ipm q insanabil̄ efficit aut quantū ad deū.si ꝓmo mō dōm q̄ insanabilitas accidit multz in vita.s. q̄ ꝯsideratz viribꝫ eorꝝ t circūstantijs t dispositionibꝫ vite et opatiōis de mōtis apparet q̄ nō pñt resurgē a pctō.Et istō est quātū ad quosdā ppter ꝯsuetudinē inueteratā q̄ inclinat p modū nature.7.ethi.t facit difficultatē:t quasi īpossibilitatem ad bonū.iere.13.c.si pōt mutare ethiops pellem suam t pardꝰ varietates suas t vos poteritis benefacere cū didiscēritis malū.in alijs aūt ppter quādā nature puersitatē t fortē inclinationē ꝑm passiōes:t ita de alijs circūstātijs.si scdō mō id est quātū ad deū nūq̄ accidit simpl̄r hoī insanabilitas.qa q̄ficūqz sit aliqꝫ dānatus pōt deus eū suscuare a pctō t infundere gr̄am etiā si sit ī inferno.¶ Cōsiderādū aūt q̄ ordo cōsiderat tā ꝑm affectū q̄ effectū:sz principal̄r ꝑm affectū.ꝓmo qr vt dicit greg.in omelia.ꝓbatio dilectiōis exhibitio ē opis Scdo qr sic̄ beneficiētia principal̄r ꝯsiderat effectū.ita charitas p̄incipal̄r ꝯsiderat affectū.Itē qr effect⁹ exterior nō ptinet ad charitatē nisi inq̄tū ex affectu ꝓcedit in quo pōt esse charitatis actus.¶ Querit an debeat hō magꝫ diligere t eum ex charitate quā seipz.Aliq dicūt q̄ nō teneat.Quia vt dic̄ dionysius.4.c.de di.no.amor est ꝑtus vnitiua.sed vnusqsqz est sibi magꝫ vnit⁹ quā deo.qr sibiipi est idē qō nō est ad deū.ergo magis teneat diligere seipm quā deuz.Tertio qr philosophus dic̄.9.ethi.q̄ amicabilia q̄ ad alterū venerūt ex amicabilib⁹ q̄ ad seipm.sz ꝓmū in vno quoqz genere est potissimū. ḡ amor quēqsqz hz ad seipm est potior q̄ amor quē hz ad alterū.Et sic qlibet diligit se plusq̄ deū ꝑm naturā.sz charitas nō destruit naturā:sz pficit ḡ nō diligit quisq̄ deū sup oīa ex charitate.Quarto qr vt dic̄ greg.in omelia.ꝓbatio dilectionis exhibitio est opis.sz mā facē qsqz p gr̄a ꝯseruāda siue probeatitudīe hīda quātū ꝓ deo.ḡ tātū diligit qsqz gr̄am t beatitudinē creatā quātū deum.sed dilectio q̄ diligere dicimur ꝑtutē vel gr̄am est aliqō accidēs.ḡ nō diligit hōs charitatez deū plusq̄ se.īmo min⁹ videt diligere quā se cū charitatem t beatitudinē min⁹ diligit q̄ se.ista tñ cōsl̄r cū deo diligit.¶ Dicendū q̄ qsqz dz diligere deū ex charitate magꝫ quā seipsuz. qr finis diligēdus est magis quā ea q̄ sūt ad finē.sz de⁹ est finis oīm diligibiliū ex charitate.ḡ de⁹ est maxīe diligēdus.Scdo qr vt dic̄ aristo.8.ethi.Vnicuiqz diligibile est ꝓpriū bonum. sz de⁹ est magis bonū quā aliqd aliud t est magꝫ ꝓpriū rei q̄ aliqd aliud cū sit cuilibz rei magis intimū q̄ ipa res sibiipsi. vt ōr in li.de spiritu t aīa.ḡ de⁹ est magis hoī ꝓpriū bonū q̄ hō sibiipi.ḡ hō dz diligere deū ex charitate magis q̄ seipsuz. Tertio qr in vno quoqz genere illud est cā alioꝝ est maximū vt dicit.2.metbce.sz de⁹ est rō t cā quare oīa ex charitate diligant.cū diuīa bonitas sit ꝓ se obiectū charitatis.ḡ magis dz qs ex charitate diligere deū q̄ seipm.¶ Circa qō ꝯsiderādū q̄ cū obiectū amoris sit bonū dupl̄r pōt aliqs tendere in bonū alicui⁹ rei.vno mō inq̄tū bonū illi⁹ rei in alteruz refert.sic̄ qñ bonū vni⁹ rei optam⁹ alteri:vel ꝓ eo si non hz vel cōplacet nobis ō illo bono habito a re si hz.sic̄ cū qs amat vinū inq̄tū dulcedinē sibi vini optat:t in hoc gaudet q̄ fruat dulcedine vini t nō q̄ velit q̄ ipz vinū habeat aliqō bonū.Et iste amor vocari solet amor ꝯcupiscētie.amor aūt iste nō tminat ad rem q̄ dicit amari:sed reflectit ad rē illā cui optat bonū illius rei. Alio mō fert amor in bonū alicui⁹ rei:ita qō ad rē ipam terminat.inq̄tū optam⁹ bonū illi rei qō nōdū hz t cōplacet nobis de illo bono qō ipa hz.Et iste amor solz vocari amor benuolentie q̄ est p̄incipiū amicitie.9.ethi.vl̄ amor amicitie.vñ grad⁹ charitatis ꝑm hūc gradū amoris attēdendi sunt.qr charitas amicitia quedā est.vel amicitiā includit vt.s.dictuz est. bonū aūt illud vnusqsqz maxīe vult saluari qō est sibi magis placēs:qr hoc est appetitui informato p amorē magis cōforme.hoc aūt est suū bonū.vñ ꝑm q̄ bonū alicui⁹ rei est vel esti mat magis bonū ipius amantis:illud in tātum magis vult amās seruari in re amata.bonū aūt ipsi⁹ amātis magꝫ viuet vbi pfecti⁹.t ideo ps q̄libet ipfecta est in seipa.pfectionē aūt hz in suo toto.iō ps q̄libet naturali amore magis tēdit in cōseruationē toti⁹ quā in ꝯseruationē sui ipius.vñ t naturaliter aīal apponit bracbiū ad defensionē capitis.qr ex illo pēdet salus toti⁹.Et inde est etiā q̄ pticlares hoīes morti se exponūt p ꝯseruatione cōitatis cui⁹ ipsi sunt ps.qr ḡ bonū nr̄m ī deo pfectū est:sicut in cā vniersali prima t pfecta bonoꝝ.iō bonum in ipso eēntialr magis cōplacet q̄ in nobis ipsis.Et iōo etiā amore amicitie naturaliter de⁹ diligit ab hoīe magꝫ quā seipm diligat hō.Et qr charitas pficit naturā:ideo etiaz ꝑm charitatē deū magis quā seipm hō diligit.Illā charitas supra naturalē amicitiā hoīs ad deū addit quādā associationē ī vita gr̄e t glie q̄ est vita diuīa:t iōo si naturali amicitia diligit hō deū magis quā seipm:qr est sibicā oīm bonoꝝ naturaluz a fortiori p charitatē diliget deū sup seipm quasi auctorē bonoꝝ gratie t glie.¶ Cōsiderandū q̄ amor facit vnionē t bonum.nō tñ ꝑm rē sz ꝑm affectū.qr res q̄ erant prius distincte realiter nō efficiunt idē realiter p amorē.sz vniunt ꝑm affectū qr amās vnit amato ꝑm affectū.nō est aūt in cōuenies q̄ illō quod est minus ꝯiunctū ꝑm rem sit magis cōiunctū ꝑm affectum dū plerūqz ea que realiter nobis ꝯiuncta sunt nobis displiceant t ab affectu maxime discordent. sed amor ad rerum vnionem inducit quantū possibile est.Et ideo amor diuinus facit hominē ꝑm quod possibile est esse vnum t idem deo. et ideo adherens deo per amorem vocat idem spiritus cū deo 1.Cho.6.c.Et sicut vnū viuens vna et eadem vita viuit:ita et cum homo t deus efficiantur idem per amorem:efficitur eadem quoddāmodo vita hominis t dei. Et quia hō amās deum transfertur in deum:et non deus in hominē:cū ametur deus vt nobilior et propter se et tendat homo in deum t non deus in hominem:incipit esse homo idem deo et viuere vita dei.sic dicit ad Gala.2.c.Viuo ego iam non ego viuit vero in me cristus.Cum autē dicitur q̄ amor vnit.dicenduz q̄ est verum vnione affectuum et non rerum.Et cū dicitur q̄ homo est magis idem et vnus sibi quā deo.Dicendū q̄ est verum identitate rei non affectionis:quia magis afficietur homo ad deum quā ad seipsum si deus est magis bonum homini quā homo sibiipsi.et tamen ita est vt dictum est supra. Dicendum etiam q̄ omnis amor deriuatur ex amore quē quis habet ad seipsum.t ideo sequitur q̄ iste est prior.non quidez in genere cause sed in via generationis.et ideo non oportet q̄ iste amor sit maior aliis:vel potior:sed quod incipiat ante alios.Iam amor presupponit cognitionem:et ideo illa que sūt prius cognita prius possunt amari.sed nichil est quod possit homo cognoscere ante semetipsum ergo nichil est quod amet prius quā se et consequenter omnis amor puenit ex isto amore tanq̄ expriori in via generationis.sed quia qō amatur habet rationem finis eo q̄ amans tendit in amatū.ille est amor simpliciter maior qui est de fine simpliciter et ille erit p̄incipiū oīm amoꝝ.sz finis simpl̄r ē de⁹ t nō hō sibiipi.ḡ amor quo deū diligim⁹ ē ꝑm⁹ ī genere amicitie vl̄ amorꝫ.t ē potissim⁹

¶ Cõsiderandũ aũt q nõ oz facere qs tñ p acqrẽda beatitudine: vl ꝓseruãda gr̃a q̃ntũ p deo. vñ lz faciam⁹ opa bona p beatitudĩe acqrẽda ⁊ ꝓseruãda gr̃a poti⁹ debem⁹ illa facere p amore dei quã p his. ⁊ magis meritoriũ est agere bonũ pro deo q̃ p beatitudĩe optinẽda. Aliter põt dici q nõ possum⁹ cõpare amorẽ quo qs amat deũ ad amorẽ quo se diligit q̃ntũ ad effectũ, nã pbatio dilectiõis est exhibitio opis in eis q̃ opibus nr̃is indigẽt. Et tñ sunt q̃dam q̃ nõ indigẽt ope nr̃o ⁊ ibi nõ est incõueniẽs q p eis q̃ min⁹ diligunt plura faciamus. sĩc est de deo: qz opibus nr̃is nõ indiget. ps. 15. bonoꝝ meoꝝ nõ eges. ⁊ nõ accrescit ei aliqd ex opib⁹ nr̃is nec accrescere potest nobis aũt sũt nr̃a opa nr̃a ⁊ aliena. ⁊ tñ si cẽt possibile q ex nr̃is opib⁹ aliqd deo accresceret habẽs charitatẽ multo plura ⁊ maiora facere deberet ppter beatitudinẽ dei ꝓseruãdaz q̃ ppter beatitudinẽ sibiꝑsi adipiscẽdam. ⁊ tñ nõ inuenit tal' cõparatio in opibus vt dictũ est. Et sic hõ plus oz deũ diligere quã seipm: ⁊ tñ plura p se quã p deo facit. i. p vtilitate dei.

Q°.125 ¶ Querit vtrũ possit licite in dei dilectiõe haberi re⁹ aliqs ad aliquã mercedẽ? ¶ Dõm q caritas dei stat cũ ĩtuitu mercedis: qz vt dicit glo. matth. 1. Spes generat charitatẽ sz spes est expectatio mercedis. q̃ charitas esse põt cũ intuitu mercedis. Scõo qz ad hebr. 11. c. dicit õ sanctꝫ pr̃ib⁹ q aspiciebãt ad remũerationẽ. ꝓstat tñ q illi diligebãt deũ ex charitate. ergo stat intuit⁹ ad mercedẽ cũ charitate. Tertio qz ad amicos ptinet q q̃rant inuicẽ frui seipis fm amicitiã politicã. Charitas aũt est amicitia q̃dã. q̃ ptinet ad charitatẽ fm eã velle per frui: sz frui deo ẽ merces nr̃a. q̃ charitas nõ solũ nõ ĩcludit in tuitũ pmiss sz etiã facit haberi intuitũ ad illud. ¶ Circa qõ cõsiderandũ magis q nõ est incõueniẽs ponere mercedẽ finem amoris ex pte amãtis ex charitate dũ tñ nõ sit finis vltimus: est tñ in cõueniens ponere ex pte rei amate mercedẽ esse finez: in quo sciendũ q ppie merces õr pmũ qõ qs ex labore: vel ope aliquo meretur. premiũ aũt est q alicui in bonũ ei⁹ redditur. vñ merces inq̃tũ hmõi importat aliqd referibile p amorem ad id cui merces redditꝫ. mercedẽ aũt aliqs ppter seipm amat. nõ tñ est de rõne mercedis q habeat rõnẽ finis. qz sepe nõ querit qs mercedẽ ex ope cui merces daꝫ. ⁊ tñ si cẽt de ratione mercedis q haberet rõnem finis nemo posset facẽ op⁹ cui debeꝫ aut daꝫ merces qui intẽderet ꝓsequi inde mercedez. ea aũt q̃ ppter se aliqs diligit: vel sunt pfectiões illi⁹ formaliꝝ sicut sanitas virt⁹ opatio dilectio ⁊ hmõi. vl sunt factiua aut ꝓseruatiua horꝝ: vel cõtrariorꝝ phibitiua. Cũ iqs amat aliquid extra seipm ppter seipm illud põt dici merces inq̃tum ex eo aliqd in eo relinquiꝫ vel ꝓseruaꝫ. sz qz vt Arist. vult. 8. ethi. de rõne amicitie est q amic⁹ sui gr̃a diligaꝫ. vñ amic⁹ nõ habet in amicitia rõnem mercedis ppria loquẽdo quãuis ea q̃ ex amico in nobis fiũt rõnem mercedis habere pñt. sicut delectatiões ⁊ vtilitates q̃s ex ipo amans ꝓsequiꝫ rõne q̃rũ ipse amicus merces dicit q̃ causaliꝝ. i. qz ex eo puenit qõ merces est vel õr. sic etiã deꝰ dicit merces nr̃a rõne eorꝝ q̃ in nobis fit ex eo. pz ergo q ponere mercedẽ aliquẽ finez amoris ex pte amati est õ rõnẽ amicitie qz amic⁹ nõ q̃riꝫ ppter aliud qõ inde veniat qõ sit merces. vñ charitas p hũc modũ ocz ad mercedẽ hr̃e nõ põt. qz hoc mõ ponere deũ finẽ vltimũ amor ex pte amãtis nõ tñ finẽ vltimũ inq̃tũ amor est q̃dã opatio amãtis nõ est õ rõnẽ amicitie: qz ipa amoris opatio cũ sit quodam accidẽs nõ dicit amari nisi ppter suũ obiectũ. ⁊ inter ea q̃ ppter se aliqs diligit põt esse ordo, salua amicitia. vñ ⁊ ipsam opationẽ amoris possũ amare ppter aliqd aliud nõ obstante amicitia. vt si qs amat amicũ ex charitate vt amãdo eũ habeat vitã eternã. finẽ huius actus amãdi ponit vitã eternam. ⁊ tñ nõ finẽ rei amate: qz nõ dirigit amicũ ad vitã eternã. qz hoc essz vti illo. sed diligit eũ ppter se. Et ita est in amando deũ: qz ex charitate diligim⁹ deũ ⁊ diligim⁹ eũ vt habeam⁹ vitã eternaz ⁊ iõ huius act⁹ diligẽdi bene ponit finis aliqs q est merces. sed deũ nõ amo ppter vitã eternã q̃ illũ ordinẽ ad vitã eternam qz hoc esset vti deo ⁊ nõ diligere illũ ppter se: in amore aũt rerũ vtiliũ tã ipius amoris quã rei amate ponit finis aliquis qui est merces. ⁊ lz nõ sit õ rõnẽ amicitie q ponaꝫ aliqs finis opationis amoris: est tñ õ rõnẽ ꝟtutis si opatio ꝟtutis fiat ppter aliqd qõ est ꝟtute min⁹. vt si fiat act⁹ ꝟtutis ppter acquisitionẽ bonoꝝ tpaliũ. Et sic pz q habẽs charitatẽ nõ põt hr̃e oculũ ad mercedẽ vt ponat aliqd qõcũqz finẽ amati. i. õi hoc enĩ esset õ rõnẽ charitatis. vt est amicitia quedã. etiã non põt amãs ex charitate ponere aliqõ tpale bonũ finẽ act⁹ amãdi. qz hoc est õ charitatꝫ rõnẽ vt est ꝟtus q̃dã. põt tñ habere oculũ ad mercedẽ vt ponat beatitudinẽ creatã finem amoris quo deũ diligit. nõ tñ finẽ amati q̃si ad hoc ordiẽt a nob amatũ. illud enĩ nõ est õ rationẽ charitatꝫ vt est amicitia neqz vt ẽ ꝟtus q̃dam. cũ nõ ordinet ibi act⁹ ꝟtutis ad aliqd qõ sit minus ꝟtute. qz bĩtudo est finis oĩm ꝟtutuz. ¶ Querit an ex charitate debeat hõ seipm magꝫ diligere quã primũ vel ecõtrario? Q°.126 ¶ Dõm q magis tenet se qlqz diligere ex charitate quã primũ. qz q̃nto qs pl⁹ amat saluteꝫ alicu⁹ tãto magꝫ vitat pctm̃ illi⁹. sz hõ magis oz vitare pctm̃ suũ quã pctm̃ alterius ergo magꝫ oz seipm amare q̃ alterũ. Scõo qz miscõia causat ex charitate. ⁊ tñ magis oz qlqz misereri sibi quã alteri: et oz incipere a se misereri vt dicit Aug⁹. Tertio qz illud qõ est naturale principali⁹ ⁊ vehemẽti⁹ est q̃ id qõ est solũ volũtariũ Sz amor sui ẽ ex inclinatiõe nature. amor aũt alioꝝ ẽ ex volũtate rõis tñ. Quarto qz õr Leui. 19. c. ⁊. 3. in lr̃a diliges primũ tuũ sĩc teipm. ex quo videt q dilectio hoĩs ad seipm est sĩc exẽplar dilectiõis q̃ habeꝫ ad alterũ. ¶ Circa qõ sciendũ q sĩc aliqd inuenit pfectiõ in cã pfectã ⁊ vniuersali quã in effectu particulari. ita aliqd inuenit pfectiõ in se quã in sua filiatiõe. sĩc vide cũ bonũ ppriũ cuiusqz inueniaꝫ in deo: sĩc in cã vniuersali in se aũt sĩc ĩ effectu. in prio aũt sĩc in filiatiõe. sĩc qlqz oz diligere deũ pluscq̃ seipm benivolentie dilectiõe ita oz seipm pluscq̃ primũ diligere. deꝰ enĩ vt dictũ est diligit vt principiũ boni sup quo fundaꝫ dilectio charitatis. hõ aũt seipm diligit ex charitate fm rõnẽ q̃ est pticeps pdicti boni: primꝰ aũt diligit fm rõnẽ societatꝫ in isto bono. Cũ socio aũt est cã dilect õis fm q̃ndã vniõnẽ in ordiẽ ad deũ. vñ sĩc vnitas potior est quã vnio. ita q ipse hõ ptĩcipet bonũ diuinũ est potior rõ diligendi quã q aliꝰ associeꝫ sibi ĩ hac pticipatiõe. Et iõ hõ ex charitate oz magis seipm diligere q̃ primũ. Sed sciendũ q cũ in hoĩe sit duplex natura. s. interior q̃ est rõnis: ⁊ õr hõ interior ⁊ exterior. s. natura sensual' q̃ õr hõ exterior. plus oz hõ diligere seipm quãtũ ad naturã interiorẽ quã q̃ntũ ad naturã exteriorẽ: ⁊ iõ ea q̃ sunt bona nature interiori oz potiꝰ optare q̃ ea q̃ sunt bona sibi fm naturã exteriorẽ. oĩa aũt opa ꝟtutiꝫ sĩt sibi bona fm naturã interiorẽ. iõ potiꝰ oz amare ista quã vtilitates rerũ: vel voluptates. ad opa aũt ꝟtutis ptinet opari bonũ ad amicũ. ⁊ iõ plr̃a bona exteriora sunt impẽdẽda amicis quã nobis ipis. sed de bonis spũalibꝰ: vel de bonis virtutis plura oz sibi qlqz procurare quã amico. rõ est quia cũ quis procurat sibi ipi bona tpalia aut voluptates recipit bonũ vtile vel delectabile. cũ ꝟo amico donat vel procurat illa facẽ: sibi ipi bonũ ꝟtutis cũ dare amico ptineat ad ꝟtutẽ: sz bonũ ꝟtutis est maiꝰ q̃ vtile ⁊ delectabile. q̃ melius est dare amico quaz sibi ipi. ⁊ hoc nõ q̃si magꝫ diligere debeam⁹ amicũ q̃ nos: ⁊ ideo debem⁹ amico plus bono quã nob. sz potiꝰ ecõtrario. s. iõ sic fit qz hõ diligit seipm magꝫ q̃ amicũ ⁊ oz potius se diligẽdo dari sibi maiora bõa q̃ amico. ⁊ qz dãdo amico vtilia dat sibi bonũ ꝟtutiꝫ qõ maius est oz potiꝰ bñ facẽ amico q̃ sibi ĩ vtilib⁹. nõ tñ est intelligẽdũ q hõ ad hoc obligeꝫ. sz q bonum fit sic facẽ: qz q̃nto sic fecerit tãto magꝫ bono sibi procurat. de bonis aũt spũalib⁹: vl ꝟtutiꝫ est ecõtrario: qz maiora oz sibi ipsi optare ⁊ procurare q̃ amico. Quia ista sĩt bona simplr̃. Et iõ cũ seipz magꝫ diligat nc̃e est q maiora bona de his sibi ipi q̃ prio ẽbuat: ⁊ ob hoc magꝫ oz velle qs vitare pctm̃ q̃ q primꝰ illõ vitet: ⁊ magis oz conari p seipo q̃ pro alio ad hoc

et idē vult Aristo. 9. ethi. Nemo aūt dz amare primū plusq̄ se q̄ntūcūqz ille sit melior. nā nō est ibi tāta ratio amādi sic̄ in eodē ad seipm. qz bonū qđ ego habeo q̄ntūcūqz paruū ē magis michi diligibile q̄ bonū qđ hz prim⁹ q̄ntūcūqz magnū. qz istō puū qđ ego hēo efficit michi magis bonū q̄ bonū magnū qđ primus habet. ⁊ magis deum quā seipm qlqz diligere debet eo q̄ bonū inuētū in deo est cuiqz magis ꝓprium q̄ bonū qđ in ipo est: nec est sic de bono primi: qz bonū primi est totalit extrinsecū ad bonū nr̄m: bonū aūt dei nō est extrinsecū sed est nobis intrinsecū cū sit cā boni nr̄i in efficiēdo ⁊ in ꝓseruando. ⁊ nichil bonū in nobis est qđ nō sit dei. ⁊ sic bonū dei est bonū nr̄m. Et sic̄ si bonū nr̄m efficeret aliq̄ maius quā nūc est diligerem⁹ illud magis q̄ nūc: ita cū bonū dei sit bonū nr̄m ⁊ sit maius q̄ nr̄m diligim⁹ illud vt bonū nr̄m ⁊ magis quā nr̄m. ⁊ vere nr̄m est: qz si qđ de bono nr̄o defficit bonū dei supplet bonū nr̄m. ⁊ ideo hz se bonū nr̄m: ad bonuz dei. vel vt si qs habeat duas possessiōes. vnā q̄ pire possit aliā ꝯo q̄ non possit. nā hz cēt alis eccles magis diligit p manēs q̄ caducā. ita bonū nr̄m qđ est in nobis est caducū bonū. qđ est in deo est stabile. ergo magis diligim⁹ bonum nr̄m in deo q̄ in nobis. Aduertendū q tenemur ex charitate magis diligere primuz q̄ corp⁹ ꝓprium. primo qz Aug. dicit ꝑmo. li. ō doct. xp̄ia. q plus debem⁹ diligere primū q̄ corp⁹ nr̄m. Scōo qz illud est magis ex charitate diligēdū q habet plenioꝝ rationē diligibilis ex charitate. sed prim⁹ habet rationē maioꝝ diligibilis ex charitate. quā corp⁹ ꝓprium. ⁊ hoc est q primū q̄ntū ad salutem aīe magis diligam⁹ q̄ corp⁹ ꝓprium. vel q̄ bona nr̄a exteriora. ⁊ iō bona nr̄a exteriora p salute aīe illius exponēda sūt verū est aūt q prim⁹ est magis diligēd⁹ q̄ corp⁹ nr̄m. hz corp⁹ nr̄m magis diligere debeam⁹ q̄ corp⁹ primi. iō tenet quilibet ex ponere corp⁹ ꝓprium p salute aīe primi. sed ille q habet curā de salute primi tenet generaliter exponere corp⁹ suū p salute primi si aliter ille saluari nō pōt. ⁊ sic est de ꝓlatis ⁊ rectoribus ꝓpr̄ioꝝ. sic dicit Job. 10. c. Pastor bon⁹ aīam suā. i. vitam ponit p ouib⁹ suis. i. p salute spūali earū. ⁊ tñ in quocūqz casu ⁊ q̄ntū ad quēcūqz hoīem si qs p salute spūali eius ponat vitā suā facit opus pfecte charitatis ⁊ est superogatiōis.

Q°. 117 ¶ Querit an ex charitate debem⁹ magis diligere vnū primū quā aliū? ¶ Dōm q nō sūt diligēdi equalit oēs primi. quia tāto magis debet aliqs diligi q̄nto grauius peccat qui ꝛ ci⁹ dilectionē opat. sed grauius peccat q agit ꝛ dilectionē quoꝝūdā primoꝝ q̄ qui agit ꝛ dilectionē alioꝝ. Nā Leui. 20. c. dicit q qui male dixerit patri aut mri morte moriat. qđ non dicit de alijs primis: iō nō est tā grauis pene male dicere alijs primis sicut istis. ⁊ ꝓinter quidā sūt magis diligēdi quā alij. sic igit optet q inclinatio grātie q̄ est affect⁹ charitatis ꝓportionet bis q̄ sūt agēda exterius. ita q ad illos intensioꝝ charitatis affectū habeam⁹ ad quos nos ꝓuenit magis benefficos eē. Dōm igit q p affectū debem⁹ vnū primoꝝ magis quā alterū diligere. Et ratio est: qz cū principiū dilectiōis sit deus ⁊ hō diligēs ncēe est q p approximationē maioꝝ diligibil' ad alterū istoꝝ ꝓncipioꝝ sit maior affect⁹ dilectiōis. qz vbicūqz inuenit aliqđ principiū attendit ordo p habitudinē ad illud principiū. Et qz aliq primi sūt ꝓpinqui deo: vel saltē homini diligēti: iō ad illos erit intēsioꝝ affect⁹ charitatis. Et tñ potest esse equalis vel i equalis dupl'. Uno mō ex pte boni illi⁹ qđ amico optam⁹. ⁊ hoc mō oēs hoīes eq̄liter diligim⁹ ex charitate. qz oībus optam⁹ idē bonū in genere. s. beatitudinē eternā. Alio mō ꝺz maioꝝ dilectio ꝓpter intensioꝝ actū dilectionis. ⁊ sic nō optet diligere oēs eq̄liter. Q°. 118 ¶ Querit dato q sit in eq̄litas dilectiōis. an magis debeam⁹ diligere ꝓpinquos q̄ extraneos: vel ecōtrario? ¶ Dōm q primos nr̄os diligim⁹ inḡtū in eis aliqđ bonū nr̄m inuenit p filitudinē quā ad nos habēt. s. qz in bono nr̄o cōicāt ⁊ iste est amoꝝ beniuolentie. similitudo aūt p quā bonū nr̄m inuenit in eis est p q̄ cū eis cōmunicam⁹. vñ p diuersas cōicatiōes distinguit aristoteles diuersas amicitias. quoniā oēm amicitiā sup cōicatione q̄daz fundari asserit. pōt aūt distingui quadruplex cōicatio. Est. n. prima natural' p q̄ in naturali oꝛigie quidā cōicant ⁊ in ista cōicatione fundat amicitia patris ⁊ filij ⁊ cognatoꝝ inquātū ex eodē sanguīe descēdūt. Scōa ꝥo ē cōicatio ycbonomica siue domestica p quā hoīes cōicant in officijs domesticis. requirit enī ꝑsonas q̄ ꝓstituūt ycbonomiā. Tertia aūt cōicatio est politica p quā hoīes eiusdē vrbis: vel loci cōicant interse in eis q̄ ptinēt ad rem publicā. vel ad se ipos inḡtū sunt ptes eiusdē rei publice. Quarta est cōicatio diuīa p quā hoīes cōicant in vno corꝑe eccl'ie in actu vel potētia. ⁊ hec est amicitia charitat' q̄ bēt ad oēs. ⁊ ista est ꝓcipua amicitia qz fundat sup ꝓcipua cōicatiōe. ⁊ est cōicatio ista in vita diuīa q̄ est vita gl'ie ⁊ gr̄e: ⁊ qz vita gr̄e ordinat ad vitā gl'ie ponim⁹ cōicantes ī gr̄a ptinere ad amicitiā charitat'. Et qz charitas hr̄i nō pōt nisi intra eccl'iam extra quā nemo saluat extra ō sum. tri. ⁊ fi. ca. firmiter. dicim⁹ esse charitatē ad cōicātes in vno corꝑe eccl'ie. siue in actu siue in potētia. ⁊ qz oīs hō est actu in eccl'ia vel in potētia charitas esse dz ad oēm hoīem. vt tam ad amicos q̄ ad inimicos: qz ergo charitas beniuolentiā importat: qui amicis bonū optat ⁊ opat bonū ad ipos. ideo p vnam quāqz ꝓdictaꝝ amicitiaꝝ amādi sūt amici quātū ad bona pertinētia ad cōicationē illam sup quā amicitia fundat. ⁊ ad oēs hoīes amicabilit nos habere debem⁹ in eis q̄ ad deū spectant scz vt oīb⁹ optem⁹ vitam eternā ⁊ grām ⁊ media puenīēdi ad hec ⁊ opemur ad salutē eoꝝ spūalē p modū nr̄m. Cōmunicamus aūt cū deo vita beata inḡtū est ipse essentialit beatus ⁊ nos p participationē eius efficimur beati. eodez mō in vita gratie: qz gr̄a ab ipso est: etiā cōicam⁹ in corꝑe eccl'ie inḡtū ipse est capud eccl'ie ⁊ nos dependem⁹ ab eo sicut mēbra a capite. 1. Thoꝝ. 12. ⁊ ad Ephe. 4. c. Quēcūqz aūt xp̄ianū ⁊ etiā infidelē viuentē diligere debeo ex charitate: qz ꝓticipat actu vel potētia corꝑe eccl'ie ⁊ vita gr̄e. sed dilectio ex charitate est maioꝝ omnib⁹ alijs. ideo quicūqz ex charitate diligitur magis diligit quā quicunqz alio amoꝝ diligit. sed ex hoc in generali poterit haberi aliqua cognitio graduuz charitatis ad ꝓximos. s. q̄ ad viuentes non diuidunt iste amicitie a charitate: sed cū qualibet earum debet stare charitas. ⁊ ideo nulla alia superat aliam ex charitatis parte quasi aliqua earum cōparetur p se ad amicitiā charitatis: sz compantur p se ⁊ p excessum earum inter se ita amoꝝ ex charitate cōcomitās eas debet esse intensioꝝ. ⁊ quia vt dictū est deus est maxime diligibile. post ipsum autē quilibet a se ipso maxime diligit: ideo compatio earū erit p q̄ magis ⁊ minus accedunt ad amorem quo homo diligit seipm. post seipm aūt nichil est magis cōiunctum quā homines illi quos ꝓpinquos vocamus: ⁊ iō amicitia ad illos est maxima. Et ista est que ptinet ad cōmunicationē primā que dicit naturalis ⁊ istos maxime ex charitate diligimus. post istos est scōa cōmunicatio. s. ycbonomica. maxima ⁊ charitas ad huiusmodi debet esse maxima. quia magis accedunt isti ad identitatē quā qui sunt in tertia cōmunicatione ⁊ amicitia. deinde diliguntur pertinentes ad tertiā communicationē. quia maioꝝ cōmunicatio est tertia q̄ quarta. qa tertia est politica. ⁊ habet secum amicitiā charitatis. qz vt dictum est charitas non separatur ab amicitia aliqua istarum. sed quarta cōmunicatio sola charitatē dicit. ideo ista est mīma cōmunicatio ⁊ minimus amoꝝ: ⁊ est ad illos ad quos nō communicam⁹ nisi in charitate isti sunt inimici: quia cuz istis nulla alia cōmunicatione cōmunicam⁹. Et tamen si ista amicitia separetur ab alijs tribus maioꝝ esset quā omnes tres sūmpte. sed quia nō sepat ipsa quādo fuerit sola erit mīoꝝ q̄ quelibet aliarū: quia cū qualibet aliarū est charitas. ⁊ ob hoc distinguit ambrosius istos gradus dicens: q primo diligantur consanguinei ad quos habetur prima amicitia. Secūdo domestici ad quos habetur secunda. quantū ad illos qui in domo conuersantur nobiscum. Tertio diligantur illi qui nobis-

cũ in actib⁹ ciuilib⁹ ⁊ honestis cõicant. Quarto diligant inimicia ad quos habeꝫ solũ quarta amicitia. ⁊ hoc verũ est simpliciter ⁊ ꝑm se loquẽdo. ☞ Cõsiderandũ aũt q ꝓformamur deo in diligẽdo nõ quidẽ in re dilecta; ſz in radice diligendi ⁊ mõ. nõ enĩ optet q ego ꝓformer deo in re dilecta. qz tũc cum ipe diligat mltos alios plusq̃ me: deberẽ ego diligere mltos alios plusq̃ me. ⁊ tñ neminẽ dz qs diligere plusq̃ se nisi deũ radix aũt dilectiõis in deo est q seipm sup oĩa diligit: ⁊ ꝑter diligit illa q̃ magis ꝓiuncta sunt sibi. ⁊ qz q melior est magis deo est ꝓpinquꝰ diligit deꝰ magis meliores. nobis ꝟo ordo ẽ im tãdo deũ q nos ipos sup cetera post deũ diligamꝰ ⁊ deinde id qõ m ꝛgis nobis ꝓiũgit. ☞ Queritꝫ an magis diligẽdi sint ex charitate meliores quã nobis ꝓiũcti: ☞ Dõm q non põt dari regula generalꝫ qs ⁊ qñ debeat magis diligi. Sz ad hoc est dõm q interdũ ⁊ in quibusdã magis diligimꝰ extraneos bonos vel meliores q̃ cognatos nõ ita bonos. in qbusdã ꝟo econtrario. ⁊ in hoc est generale q qlibet ex charitate debet diligere magz meliores q̃ nõ ita bonos: etiaz si illi sint ꝓpinquissimi. nã differẽtia graduũ glie est ꝑm differentiam meritoꝝ ⁊ bonitatz ⁊ ptinet ad dei iusticiã vt ꝑm meritoꝝ differẽtiã det diam graduũ glie. ſz qcunqz charitatẽ hz diligit deũ sup oĩa. ẽ quilibet hñs charitatẽ tenetꝫ velle q deꝰ iusticiam seruet. ergo tenetꝫ velle q deꝰ ꝑm differẽtiã meritoꝝ det diuersos gradꝰ glie. ⁊ ꝓr ego ex charitate teneboꝝ velle q exneꝰ a me habeat maiorẽ gliam q̃ ꝓximꝰ meꝰ imo q̃ ꝑ quinõ est ita bonus. qz alꝫ vellemꝰ deũ distribuere iniuste. Et nõ solũ diligã plusq̃ ꝓpinquos: ſz etiã plusq̃ me. ſ. si qs est melioꝛ quã ego teneoꝛ velle q deꝰ det illi maiorẽ graduz glie q̃ michi. Et sic magz illũ diligo q̃ me. Et hoc totum ptinet ad diuersitatẽ spẽi dilectiõis: qz tenet se diuersitas ex pte obiecti sunt enĩ diuerse dilectiõis spẽs ꝑm diuersa bona q̃ obtamꝰ ex charitate his quos diligimꝰ. aliud aũt ꝛsideraꝝ ex pte diligẽtis et istud erat intensio dilectiõis q̃ ꝛsideraꝝ p cõpationez ad diligentẽ: ⁊ quantũ ad hoc nõ ꝛsideraꝝ aliq̃ ꝛditio ei⁹q diligitur ꝑm appropinq̃tionẽ ad rõem obiecti. ſ. an magis vel minus boni sint p qõ magz ad deũ q est ratio diligẽdi ex charitate appropinquãt. ſz illos qs intẽsius diligit ad quos sic diligẽdos magz disposituꝰ est. Et qz magis afficit hõ ad seipsum quã ad aliũ ⁊ ꝓr ad id qõ magis est idẽ ei tãto intẽsius diliget aliquos quãto ei ꝓpinquiores fuerint cognatiõe. qz ista est ꝓpinquitas ꝑm esse ⁊ ꝑm naturã ꝑm quã est hõ idẽ sibiꝑpi Et ita aliquos diligimꝰ ad maiora bona quos tñ minus ferꝛuenter diligimꝰ. ſ. exneos meliores. alios ꝟo ad miora bona diligimꝰ quos tñ intẽsius diligimꝰ. ſ. ꝓpinquos minꝰ bonos Et ista est prima dria dilectiõis inter ꝓpinquos minꝰ bonos ad extraneos magz bonos. Scõa differẽtia inter eos est. naz cognati sũt ꝓpi qui nobis ꝑm naturalẽ originẽ. alij ãt appropinquãt nobis ꝑm ꝟtutẽ quã habemꝰ: vel habere debemus ⁊ appropinq̃nt deo. Et ſz nõ possim velle ex charitate q non sit cognatꝰ meꝰ ille q est: possum tñ velle q ille habeat virtutem quã nõ habet: vel maiorẽ quã hz. ⁊ ideo possuz velle q cognatꝰ meus q nũc malus est: vel paꝛ bonus efficiat melioꝛ quocũqz extraneo quãtũcũqz bono. sed cũ talis effectꝰ fuerit debeꝫ ei maiorꝫ gradꝰ beatitudinis q̃ cuicũqz extraneo iõ possum diligere cognatũ meũ q nõ est bonꝰ ad maiorẽ beatitudinẽ q̃ quẽcũqz exneũ q̃ntũcũqz bonũ. qz ꝓcupiscẽtia ei oĩa media p q̃ mereaꝝ: ⁊ iuste habeat talẽ gradũ beatitudis. Tertia dria est de amore ꝓpinquoꝝ ad exneoꝝ amorẽ. qz plus diligimꝰ ꝓiũctos nobis ex charitate inq̃tũ pticꝰ modis illos diligimꝰ. qz pticꝰ amicitijs. ⁊ q̃libet istarũ ptinet ad charitatez ſz qz q̃libet illaꝝ cũ sit honesta ordinaꝝ ad bonũ illud sup qõ fundaꝝ charitaſ: ⁊ iõ nccẽ est q charitas impet actũ istaꝝ amicitiaꝝ sic̃ impat actuz cuiuslibet ꝟtutis. ⁊ ita plꝰ ex charitate diligunꝫ quã exnei. ⁊ ita apparet q ſz ex charitate debemus magz bonis optare maiora bona glie inq̃tũ eis debita sũt: tñ simpliciter possumꝰ magz diligere ꝓiũctos q̃ exneos. tũ quantũ ad maiora bõa. nã q̃uis magz bonis debeamꝰ maiora bona glie optare inq̃tũ sic manẽt. tñ qz cognatz nris minꝰ bõis possumꝰ optare q efficiant meliores oĩbus extraneis ⁊ tales effecti mereanꝫ maiorẽ gradũ glie quã oẽs extranei: possumꝰ licite ꝓpings nris etiã si nõ bonis optare maiorẽ gliam quã extraneis oĩbus. Et hoc mõ a fortiori põt qlibet sibiipi desiderare maiorẽ gliam. tũ qz ex maiori inclinatiõe seipos ⁊ cõiunctos qs diligit quã extraneos. tũ qz pticꝰ modis illos diligit. ☞ Queritꝫ an sint magz diligẽdi ꝓiũcti ꝑm carnẽ quã ꝑm alios modos: ☞ Dõm q ꝓiũcti sũt a nobis magz diligendi quã extranei: ⁊ iõ q̃nto aliq sunt magz ꝓiuncti tãto magis diligẽdi sũt. ſz nemo magis ꝓiunctꝰ est quã ꝓsanguinei q ꝓiungũtur in eo qõ est esse ⁊ natura. q̃ illi magz sunt diligendi. Scõo qz Exo. 20. c. spãliter mãdat de honore pentũ q sũt ꝓiunctissimi ꝑm carnẽ. ergo ꝓiunctio ꝑm originẽ facit spãlem dilectionẽ. Circa hoc ꝛsiderandũ est q vt dictũ est ꝑcedẽti. q. illi q sũt nobis magis ꝓiũcti sũt magis ex charitate diligendi. tũ qz ad maiora diligunꝫ. tũ qz intẽsiue: tũ qz pticꝰ modis. intẽsio ãt dilectiõis est ex ꝓiũctiõe dilecti ad diligentẽ. ⁊ iõo dilectio diuersoꝝ est mẽsurãda ꝑm diuersã rationẽ ꝓiũctiõis. vt. ſ. vnus quisqz diligat magz in eo qõ ptinet ad illã ꝓiunctionẽ ꝑm q̃ diligit. Et vlteriꝰ ad sciendum q̃ dilectio sit maioꝝ cõparanda est dilectio dilectioni ꝑm cõparationẽ ꝓiũctionis ad ꝓiunctionez Ex hoc apparet primũ q cũ amicitia ꝓsanguineoꝝ fundetur in cõicatione naturalis originis amicitia aũt cõciuiũ in cõmunicatiõe ciuili. amicitia aũt ychonomica in cõicatione domestica. ⁊ amicitia comilitantiũ in cõicatione bellica. q in his q̃ ptinẽt ad naturã plꝰ debemꝰ diligere ꝓsanguineos q̃ alios hoĩes in his ꝟo q̃ ad vitã ciuilẽ plus ꝓiues q̃ alios. ⁊ in rebꝰ domesticis plus ychonomicos. in rebꝰ aũt bellicis comilitones. ⁊ ita est in exhibitione honoris. qz nõ impẽdit oĩbus idẽ honoꝛ: sed ꝑm cõuenientiã: vt ꝺz. 9. etbi. singulꝫ ꝓpria ⁊ ꝓgruentia attribuendũ. sic aũt ⁊ facere videnꝫ. ad nuptias quidã vocant cognatos. videbiꝫ vtiqz nutrimẽto optere pentibꝰ sufficere ⁊ sic de alijs. Scõm est q in q̃libet amicitia debẽt se magis amare illi q ptĩcipãt in rebus eiusdẽ cõicationis q̃ntuz ad res illas. adhuc vna cõmunicatio est maioꝝ alia ⁊ vna amicitia est maioꝝ alia. Et sic amicitia naturalis est maioꝝ oĩbus ⁊ p manẽtioꝝ ⁊ prioꝝ. Est quidẽ prioꝝ qz est ꝑm id qõ prius aduenit. i. ꝑm naturã q̃ est prioꝝ oĩ accidẽte etiã qz hoĩes huius cõicationis priꝰ se cognoscũt: iõ pñt se priꝰ amare. Est etiã permanentioꝝ: qz id sup quo fundaꝫ magis ptinet ⁊ pmanet. naz fundaꝫ supra natura ⁊ esse. Cetere aũt amicitie fundanꝫ sup quibusdã bonis postea aduenientibꝰ: vt sup virtute ⁊ alijs q̃ etiã sicut accidũt ita possunt deficere. natura aũt est pmanens qz est id in quo subsistimꝰ. Sed tãdiu pmanet amicitia q̃diu illud sup quo fundata est. ergo naturalꝫ amicitia est pmanentioꝝ. Est etiã maioꝝ qz fundaꝫ sup maiori re. ſã natura est vt substãtia. cetera ꝟo sũt: vt accidẽtia ⁊ dependentia eius. etiã qz quelibet res ferꝫ amore magis in seipam q̃ in aliã. Sz natura est id qõ sumꝰ. cetera aũt sũt q̃ nobis entibꝰ accidũt: iõ amicitia naturalis q̃ nobis cõicat in eo qõ nos sumꝰ est fortioꝛ q̃ cetere amicitie: qz ista magz accedit ad illã amicitiã q̃ est eiusdem ad seipm. Et iõ ſz q̃libet amicitia q̃ tũ ad res sue cõicationis sit maioꝝ ad illos q ꝑm eã cõicant q̃ ad alios: tñ loquẽdo simpliciter amicitia naturalis est maioꝝ alijs. Et iõ ꝓsanguinei q ad hãc ptinent magis sũt diligendi ex charitate q̃ ceteri cum charitas non separaꝫ ab aliqua istaꝝ amicitiarũ. Et actꝰ cuiuslibet istarũ fit actus imperatus a charitate vt dictuz est. ☞ Queritꝫ an quis ex charitate magis debeat diligere patrẽ suum q̃ filios: ☞ Dicendũ q magis diligendi sunt parẽtes ex charitate q̃ filij. qz deum diligimus super oĩa. sed amoꝛ quem habemꝰ ad patrẽ assimilatur magis ei quẽ habemus ad deũ: qz deus amatur vt pater noster. ergo magz parentes q̃ filij diligẽdi sunt. Scõo qz ille cui nunq̃ põt sufficienter retribui est magis diligendus. sed vt dicit Aristotiles .8. etbi.

C°. 129.

D°. 130

numq̄ possumus retribuere sufficienter viis neqz parētibus
qz a parētib⁹ accepim⁹ esse: nutrimētū. z disciplinā. q̄ patres
sūt inter oēs hoīes diligēdi maxīe. Tertio qz q̄to amor ē ma
ior tāto est firmior. sz firmior est amor filij ad patrē q̄ ecōtra
rio: qz filij nō p̄nt abnegare parētes sicut parētes p̄nt abnega
re filios. vt ōr. 8. ethi. c. vltimo. p̄nt etiā eos ꝓpter crimē ali
quod accusare z expellere qō filij nō p̄nt ad parētes. q̄ magis
diligēdi sūt patres a filijs q̄ filij a patrib⁹. Quarto qz ābro
sius ponit istū ordinē. s. q̄ p̄mo diligēdus est de⁹. secūdo pa
rētes. deīde filij. postea domestici. ¶ Circa hoc cōsiderādum
q̄ pret amorē q est hoīs ad deū q maxim⁹ esse debet. z deīde
amor hoīs ad seipsū. est maxīa amicicia filij ad patrē z patris
ad filiū. ab hac enī cetere oriunt. Nā oīs amicicia ꝓpinquor
vt dcm̄ est fūdat sup cōicatiōe naturali. oīs aūt cōicatio natu
ralis fūdat sup origine p̄m quā est pat z fili⁹. frēs enī q sūt in
ter cognatos ꝓpingssimi dicunt in eo qō ab eodē p̄re nascūt
z sic deīceps. sz origo ē īmediate int filiū z patrem. q̄ isti duo
maxīe ptinēt ad cōicationē naturalē z amicicīā hāc. z ista erit
maxīa amicicia: z ab hac deriuabit oīs amicicia ꝓpinquorz
in hac aūt amicicia parētū z filiorū quodāmodo ꝓponunt pa
rētes filijs: quodāmodo filij parētib⁹ p̄m duplicē modū amo
ris. amat enī vno mō aliqd vt res distincta. sicut amo boīem
Aliqd aūt amat alio mō. s. nō vt res distincta z p se: sed vt ali
qd alteri⁹. sicut amo manū meā vel pedē aut aliqō membrū
amore quo meipsū amo. loquēdo aūt de amore primo mō. i.
alicui⁹ rei q̄ in seipsa amat est dōm q magis amant parentes
a filijs q̄ ecōtrario. loquēdo de secūdo amore quo aliqd ama
tur in altero velut res alteri⁹ q̄ filij magis amant a parētib⁹
q̄ ecōtrario. cui⁹ rō est: qz vnūquodqz tāto magis diligit q̄n
to nobis magis ꝓpinquū. ꝓpinqui⁹ aūt est aliquid alicui qō
hz ordinē essentialē ad illud q̄ quod ad ipsū accidētaliter ordi
nat. cā aūt essentialis est ipsi effectui sicut gen⁹ speciei. sed effe
ctus ad cām accidentaliter se hz. qz est post ei⁹ cē. z seq̄t illud fiē
species ad gen⁹. nā gen⁹ ad spēm essentialiter se hz. s. qz est neces
sario de cētia ei⁹. spēs aūt ad gen⁹ hz se p accidēs qz est post
esse ei⁹. z hoc est verū nisi effect⁹ sit aliqd cause. qz fit effectus
cōparabit ad cām p modū partis integralis q̄ est actu essenti
aliter in toto. sz p̄m q̄ effect⁹ est aliqd cause nō est cōdistinctus
ab ea: sed est vnū cū ipsa. Sic de p̄re z filio dōm ē. cōsiderādo
enī patrē z filiū vt sunt q̄dā p̄sone int se distincte: sic p̄r magis
amat a filio cū sit cā ei⁹: q̄ fili⁹ amet a patre cū fili⁹ sit qdā ef
fect⁹ patris. sz qz fili⁹ est q̄dā res p̄r is z nō ecōtrario. iō filius
diligit alia dilectiōe a p̄re q̄ diligat pater a filio: inquātū fili⁹
res quedā p̄r is est z vt mēbrū ipsi⁹ diligētis. vñ dicit aristo.
8. ethi. q̄ illud qō est ex aliquo genitū est ꝓpinqui⁹: sicut mē
brū ei⁹: puta pes vel dens. z qz hoc modo diligit pars a toto
q̄si eadē dilectiōe qua totū diligit seipsū: z dilectio q̄ est rei ad
seipsā est maxīa. iō totū diligit magis partē suā q̄ diligat ab
ea. ita aūt est de patre z filio. nā fili⁹ se hz ad patrē vt ad rē di
stinctā de qua est pater. p̄r aūt se hz ad filiū vt ad partē suam.
z iō necesse est q̄ fili⁹ diligat patrē q̄si aliqd a se distinctū. pat
aūt diligat filiū q̄si aliqd sui ipsi⁹. z iō fili⁹ diliget patrē q̄si ali
ud a se. p̄r aūt diliget filiū quasi partē suā vel aliqd sui. ista au
tem dilectio est q̄si eadē dilectio qua diligit p̄r seipsū. sz nulla
est maior dilectio q̄ illa qua p̄r diligit seipsū. q̄ dilectio q̄ p̄r
diligit filiū erit maior q̄ dilectio q̄ fili⁹ diligit patrē. z hoc est
qō aristo. tenet. 8. ethi. assignās ibi multas cās quare p̄r ma
gis diligat filiū q̄ fili⁹ patrē. Prima ē qz pater amat filiū vt
quoddā mēbrū suū vl' partē corpis: siue vt aliqd sui ipsi⁹: sed
vt a quo recessit cū eēt pri⁹ idē cū eo. z iō dilectio p̄m quā pat
diligit filiū similior est dilectiōi q̄ qs seipsū diligit q̄ ecōtrario
Secūdo qz noticia est cā amoris. sz parētes magis certi sunt
de filijs q̄ ad eos ptinēt: qz viderūt eos nasci: z a principio e
ducauerūt q̄ filij sint certi ō parētib⁹. qz hoc nesciūt nisi ex au
ditu. Tertia est qz ꝓpingor ē patri fili⁹ q̄ p̄r filio. nā fili⁹ se hz
ad patrē vt ps q̄dā ei⁹: p̄r aūt se hz ad filiū sub rōne p̄incipij et
a quo filij⁹ ꝓcessit z recessit cū pri⁹ esset in eo. z tñ q̄to aliqd
est alteri ꝓpinqui⁹ tāto magis ab eo diligit. Quarta ē quia
parētes diuti⁹ amauerūt. nā statim vt filij nati sūt eos dilexe
rūt: imo anteq̄ nascerent dū esse illos in vtero sciebāt: z semp
ꝓtinuat⁹ fuit amor filij⁹ aūt nō statī dilexit parētes: sz etate p
cedēte. s. cū cognouit z fuit apt⁹ amare. sz quāto amor ē diu
turnior magis firmat: z ceteris par ib⁹ est maior. iō magis di
ligūt parētes filios suos q̄ ecōtrario. Quinta ē qz bonū pa
tris fulget in filio z nō ecōtrario. z iō est ista cā multū natura
lis q̄re magis afficiat p̄r ad filiū q̄ ecōtrario. nā p̄r ē vt cā: fi
lius vt causatū. z qcqd est filior materialiter est a parētib⁹ z est
ipsor parētū tā p gnationē q̄ p educationē. filij⁹ aūt nichil su
um recognoscit in p̄re: qz filij⁹ nichil p̄stitit parētib⁹ sz recepit.
z iō p̄r diligit bonū ꝓpriū in filio qō in illo īuenit. filij⁹ aūt nō
inuenit in p̄re aliqō bonū ꝓpriū qō diligat. z qz naturaliter di
ligit qlibz bonū ꝓpriū: necesse est q̄ afficiant magis parentes
ad filios q̄ ad parētes. Sexta qz naturaliter diligit magis be
nefactor beneficiatū a se q̄ beneficiat⁹ benefactorē. vt. j. ōclara
bit. nā beneficiās in bene passo inuenit bonū qō ꝓtulit z il
lud amat. qz amare bonū ꝓpriū est seipsū amare. beneficiatus
aūt vt huiusmodi nichil inuenit in benefactore: iō min⁹ amat.
sic aūt fili⁹ ad parētes se hz vt beneficiat⁹ ad bñfactores. qz vl
tra naturale bonū. s. cē qō p̄stiterūt in essendo adhuc p̄stiterūt
magna bñficia. s. in educādo z erudiēdo ad intellectū z virtu
tē. filij⁹ aūt nichil parētib⁹ p̄stitit. iō magis diligūt parētes fili
os suos q̄ diligant ab eis. i. bñt aliqd vñ naturaliter ad hoc a
gēdū inclinēt. sz qz loqmur ō amore amicicie. iō dōm ē q̄ ma
gis amat amore amicicie z charitatis quo aliqd diligit in se
ipso ō cui⁹ rōne est beniuolētia q̄ ē p̄ncipiū z radix amicicie. iō
dōm q̄ magz amat amore amicicie p̄r a filio q̄ fili⁹ a p̄re. z
idē ō amore charitatis: sz quodā alio amore q nō ē ꝓprie ami
cicie: qz nō ē ad rē distinctā sz velut ad seipsū vl' ad aliquid sui
magis amant filij a parētib⁹ q̄ parētes a filijs. ¶ Cōsiderā
dū q̄ inclinatio naturalis pfectior est in hoīe q̄ in ceteris aīa
lib⁹: cū hō fit pfectior natura z spē. z iō qcqd inuenim⁹ de p
fecta inclinatōe naturali in ceteris aīalib⁹ dicim⁹ eē in hoīe siue
p̄m stimulos quosdā nature siue p̄m rōnē q̄ est hoī natura. et
tñ inuenim⁹ q̄dā aīalia naturaliter inclinari magz ad parētes q̄
ad filios. sicut refert basili⁹ in examerō li. 8. ō ciconijs q̄ parē
tes suos etate ꝓfectos fouēt plumis: alimēta ministrāt: z etiā
in volatu supportāt. q̄ a fortiori hoīes inclinabūt magis p̄m
naturalē affectū ad parētes q̄ ad filios. z iō ē distinguēdū de
affectu naturali z ō affectu charitatis. Sz dōm q̄ tā ex cha
ritate q̄ ex naturali affectu magz diligūt parētes filij q̄ ecōtra
rio. sz qz ō amore charitatis z amicicie q̄ ad virtutē nunc pti
net lz sup bono z ordine naturali fundet loqmur: est dōm q̄
magis z min⁹: siue gradus in dilectiōe hz ꝓsiderari ex duob⁹
vno mō ex pte obiecti. alio mō ex pte diligētis. Accipiēdo p̄
mo mō id qō hz rōnē maioris boni est magis diligēdū: cū bo
nū sit rō dilectiōis. etiā qz q̄to aliqd est meli⁹ tāto ē deo simi
li⁹ q̄ ppt se z sūme ex amore charitatis diligēdus est. hoc mō
parētes ꝓsiderant in rōne p̄ncipij z eminētioris boni qō deo
similat. filij aūt ꝓsiderāt vt aliqd p̄ncipiatū qō nō hz rōnem
magni boni. iō in rōne obiecti parū amāt filij a parētib⁹. parē
tes aūt multū amāt a filijs. Secūdo mō ꝓsiderāt grad⁹ dilec
tiōis ex pte diligētis. z ita q̄nto aliqd est magis ꝓiunctū ma
gis diligit: qz accedit magis ad dilectionē rei ad seipsā. z qz fi
lij sūt magis ꝓiuncti parētib⁹ q̄ parētes filijs diligunt iō mō
magis z int̄ius filij a parētib⁹ q̄ parētes a filijs ppt cās. s̄
positas. in amore aūt filior z parētū nō repugnat charitas a
mori naturali neqz ecōtrario. sz id quod magis diligit amo
re naturali etiā magis diligit ex charitate. z iō verū est q̄ pat
magis diligit filiū ex charitate z amore naturali q̄ patrem. z
etiā verū est q̄ fili⁹ magis diligit patrē ex charitate z naturali
affectu q̄ filios. z tñ diuersimode se hz amor: qz aut ꝓsiderat
amor ꝓpe q̄si ad alterū aut q̄si ad aliqd sui. si p̄mo mō q̄lit est

ꝑpe amicicia: ſm quã amat res in ſeipſa vt diſtincta ab amãte eſt dr̃m q magis amat filiꝰ patrẽ q̃ pr̃ filiũ. ſi ſecũdo mõ eſt ꝑpe amicicia: qr̃ nõ eſt ad rẽ diſtinctã. ẽ tñ amor qdã ⁊ in hoc magis amat pr̃ filiũ q̃ filiꝰ patrẽ. ⁊ hoc nõ ẽ intelligẽdũ q ẽt illo gñe amoris magis amet filiꝰ patrẽ. nã filiꝰ nõ põt amare patrẽ vt aliqd ſui: cũ nõ ſit: ſz ſolus pr̃ amat filiũ. Sz ẽ ſcrus q cõparet amor quo pr̃ amat filiũ vt aliqd ſui ad amorẽ quo filiꝰ amat patrẽ vt aliqd a ſe diſtinctũ. valde maior ẽ amor patris ad filiũ q̃ filij ad patrẽ. ⁊ ille amor ẽ tã ſm natũrã q̃ ſm charitatẽ. Et iõ ſimplr̃ põt dici q parẽtes amãt magis filios q̃ amenr̃ ab eis. ⁊ ita aſſeruit ariſto. 8. ethi. ſi tñ parẽtes amẽt filios ⁊ vt aliqd a ſe diſtinctũ valde maior eſt amor filij ad patrẽ q̃ pr̃is ad filiũ. ⁊ qr̃ charitas ẽ amicicia q̃dã ⁊ ꝓſiderat boni maioris rõnẽ ⁊ debiti: dicimꝰ ſimplr̃ q filiꝰ magis dr̃ amare patrẽ tam ex naturali affectu q̃ ex charitate q̃ ecõtrario.

Q.° 132 ¶ Querit̃ qs ſit magis diligẽdꝰ mr̃ an pr̃. ¶ Dõm q aut cõparãt pr̃ ⁊ mr̃ ad filios vt pr̃ ⁊ mater: vel vt q̃dã ꝑſone. ſi ꝑmo mõ pr̃ eſt magis diligẽdus q̃ mr̃. ſi ſecũdo mõ interdũ põt pr̃ magis diligi ⁊ interdũ mr̃. De ꝑmo pz qr̃ dicit iero. ſup ezechielẽ q̃ poſt deũ diligẽdꝰ ẽ pr̃ deide mater. itẽ qr̃ tam pr̃ q̃ mr̃ amãt ſub q̃dã rõne vna. ſ. vt ꝓncipia originis nr̃e. ⁊ iõ ãbo vocãt parẽtes. ⁊ tñ q̃ntũ ad hoc hz excellẽtiorẽ rõnẽ ꝓncipij pr̃ q̃ mr̃. qr̃ pr̃ ſe hz ꝑ modũ ꝓncipij agẽtis. mr̃ aũt per modũ ꝓncipij patiẽtis. ſz agẽs ſp eſt excellẽtiꝰ. Jt ẽ qr̃ amor q debet parẽtib⁹ ẽ honoris ⁊ reuerẽtie. ſz iſta tãt ei q diligmor reputãt. dato aũt q pr̃ ⁊ mr̃ ſub eadẽ rõne ⁊ cõſlit cẽnt ꝓncipiũ originis filij: qr̃ tñ pr̃ ẽ ſemp vir: mr̃ aũt femina: ⁊ lcꝰ ma ſculinꝰ eſt honorabilior: qr̃ vir eſt caput mulieris ſic deꝰ eſt caput viri. 1. choꝛ. 11. c. debet maior honor ⁊ reuerẽtia pr̃i a filijs q̃ mr̃i. Si aũt ꝓſiderẽt pr̃ ⁊ mr̃ vt q̃dã pticulares ꝑſone põt variari vt ĩterdũ plꝰ vni et ĩterdũ plꝰ alteri õbeat ꝺ amore ⁊ tãta põt iſta dr̃ia eẽ q aliq̃n vni eoꝝ nichil ꝺ honore aut reuerẽtia debeat. vt ſi ſit ſupabũdãs malicia: qr̃ tũc abijcẽ poſſumꝰ eos. 8. ethi. c. vltõ. ⁊ interdũ aliqs eoꝝ nõ ſolũ vt parẽt amat: ſz in amore ⁊ bñficijs ſupabũdat: ⁊ tũc magꝭ q̃ parens redamari dr̃. ſz tũc nõ ꝓſiderant vt parẽtes ſz vt amici. ¶ Lõ ſiderãdũ q mr̃es magꝭ amãt filios q̃ pr̃es. ꝑmo qr̃ maiorez apponũt laborẽ ⁊ curã erga filios q̃ pr̃es. ⁊ hoc mõ cognoſcũt plus ꝺ bono ſuo in filijs q̃ pr̃es. ⁊ ſic bñfactor amat plꝰ bñficiatũ: qr̃ in eo bonũ ſuũ cognoſcit. ita quãto fuerit aliqs bñfactor tãto magꝭ amabit. Scõo qr̃ quãto aliqs magꝭ cognoſcit tãto põt magis amare. ſz mr̃ magis agnoſcit q ſũt filij ſui q̃ pr̃. nã mr̃ nõ põt ignorare filiũ ſuũ. pr̃ aũt neſcit ꝑ certitudinẽ ſz ex ꝓiecturis. ⁊ qr̃ ſuppoſitio vel dubiũ circa hoc tollit multũ de amore quãtũ fuerit qs magꝭ certꝰ tãtũ magꝭ amabit. ſz nicce eſt matrẽ eẽ magis certã. iõ magꝭ amat q̃ pr̃. Tertio qr̃ maiori tpe amãt. nã puuli apud matres alunt̃ in pua etate ⁊ nõ apud patrẽ. ⁊ ꝓuerſatio auget ⁊ roborat amorẽ. q̃ mr̃ ex hoc magis diliget. ⁊ ꝓſequent̃ magis dr̃ a filijs diligi. Sz dõm q hoc nõ ptinet ad rõnẽ patris ⁊ matris: ſed vt amici ſũt ⁊ bñfactores. ⁊ in hoc alie ꝑſone pñt eis adeq̃ri ⁊ excedẽ

Q.° 133 eos: nõ aũt in rõne ꝓncipij: vt ſunt pr̃ ⁊ mater. ¶ Querit̃ an homo debeat plus diligere vxorẽ q̃ patrẽ ⁊ matrẽ. ¶ Dõz q gradus in dilectiõe ꝓſiderãt duplicit. vel in rõne obiecti vl̃ ſm ꝓiunctionẽ diligẽtis ad dilectũ. obiectũ enĩ dilectiõis ẽ bonũ: ⁊ tũc accipit̃ gradꝰ dilectiõis. ſ. vt aliqd magis ⁊ minꝰ diligibile. inquãtũ magis aut minꝰ eſt bonũ. ⁊ hoc modo magis diligẽdi ſũt parẽtes q̃ vxor vel vir ab vxore. qr̃ parẽtes ſe habẽt ad filios in rõne maioris boni. ſ. qr̃ eſſe ꝑſtiterũt: ⁊ educationẽ atq̃ doctrinã. vxor aũt viro: aut vir vxori nichil tale ꝑſtitit. iõ valde magis diligẽdi ſũt parẽtes q̃ vxor. Secũdm aũt eſt rõ ꝓiũctiõis: ⁊ hoc facit ad gradũ dilectiõis. ſ. qr̃ magꝭ diligit̃ quod magis cõiunctum eſt. ⁊ qr̃ vir ⁊ vxor ſunt effecti vna caro ſicut dixit xp̃s. 5. 19. c. q̃ iaz nõ ſunt duo ſz vna caro nõ põt eſſe maior cõiunctio ideo ex hoc inclinatur vir ad diligẽdũ ardentiꝰ v, oꝛẽ q̃ patrẽ ⁊ matrẽ: ſz nõ in rõne tãti boni ⁊ ideo maiorẽ reuerẽtiã ⁊ honorẽ debet quiſqz parẽtibus q̃ vxor viro aũt vir vxori. ⁊ talis habitudo erat quodãmodo inter parẽtes ⁊ filios. qr̃ quãtũ ad rationẽ obiecti magis debet quiſqz amare parẽtes q̃ filios: qr̃ ſunt vt maius bonum. quantũ ꝯo ad rationẽ cõiunctiõis magis amat quiſqz filios q̃ parentes. ¶ Queritur an magis diligere debeamus benefactores noſtros: an beneficiatos a nobis. ¶ Dicendz q ſicut dictum fuit ſupra de amore filiorum ⁊ parentum. aliqd diligitur magis altero dupliciter. vno mõ in rõne obiecti ſcz qr̃ habet rationẽ excellẽtioris boni. Alio mõ rõne maioris cõiunctiõis. ꝑmo modo benefactorẽ diligere debemꝰ q̃ beneficiatũ. quia benefactor habet rationẽ excellentis boni in quãtũ eſt principiũ ⁊ bonũ ꝓtulit. bene paſſus aũt nõ habz rationẽ alicuius boni excellẽtis: qr̃ nichil cõtulit. etiã non eſt vt ꝓncipium aliquod. ⁊ ita vt ſic parũ eſt diligendus. Secundo mõ magis diligimꝰ beneficiatos a nobis qr̃ ſũt aliqd magis comunctũ nobis q̃ benefactores. ⁊ hoc ꝓbat ariſto. 9. ethico. ꝑ quatuor rõnes. Prima eſt qr̃ beneficiatus eſt quaſi quoddã opus benefactoris. vnde ꝓſueuit dici de aliquo iſte eſt factura illius. Eſt aũt naturale cuiq̃ q̃ diligat opus ſuũ. ſicut videmus q poete diligũt poemata ſua ſicut filios. ⁊ hoc iõ eſt: qr̃ vnũ quodq̃ maxime diligit ſeipſũ ⁊ eſſe ſuũ. eſſe aũt manifeſtatur in agere. ⁊ ideo diligimus acta ꝑ nos: qr̃ manifeſtant pfectionẽ noſtri eſſe. Secũda eſt qr̃ vnuſquiſqz diligit illud in quo inſpicit ſuũ bonũ. habet aũt benefactor bonũ ſuum in benepaſſo: ⁊ benepaſſus bonũ ſuũ in benefactore: ſed nõ eodem m5. naz benefactor reſpicit bonũ ſuũ in benepaſſo vt honeſtũ: benepaſſus aũt reſpicit bonũ ſuũ in benefactore vt vtile. nam bonũ benefactoris in benepaſſo eſt velut in recipiẽte. bñficiatus autẽ habet bonũ in benefactore vt in cauſa ſui boni. bonum tñ quod benefactor habet in benepaſſo eſt honeſtũ. quia dãdo operatꝰ eſt virtuoſe. bonũ ꝯo quod benepaſſus habet in benefactore vel ex illo eſt vtile. nã nõ eſt virtuoſus ex eo qõ recepit: ſed vtilitatẽ habet. bonũ tñ honeſtũ delectabiliꝰ conſideratꝰ q̃ vtile. ꝑmo qr̃ eſt diuturnior: qr̃ vtilitas cito trãſit ⁊ cõſumit̃ quod vtile eſt. honeſtũ aũt nunq̃ tranſit neq; alteratur ſed ſemp eſt honeſta operatio q̃ fuit honeſta dum fieret. etiam manet delectatio opis honeſti in memoria. nã in recordatiõe operis honeſti delectat̃ operãs. Secũdo qr̃ vtile q̃ ꝓſens eſt delectat: qr̃ tunc habet bonũ ſuum: cum ꝯo ꝓterierit nõ eſt vtile ſed deſinit eſſe bonũ ⁊ nõ manet niſi memoria obligationis quã incurrimꝰ ex receptiõe boni vtilis. hoc aũt nõ eſt delectabile ſed potiꝰ triſte. recordari aũt q̃ bonũ quis egerit ⁊ ꝑ hoc aliquãdo ſibi obligauerit delectabile eſt. et qr̃ quis amat ſm q̃ bonũ cognoſcit. et benefactor cognoſcit ſemp bonũ ſuũ in benepaſſo qõ delectabiliter ꝓſiderat diligit illũ tanq̃ id in cuiꝰ memoria eſt ſibi quedã delectatio. benepaſſus aũt q̃ recordat̃ beneficiorũ receptor̃ non inuenit bonũ ſuum ſed obligationẽ quã non cogitat delectabilit̃. iõ non diligit valde benefactorẽ cuiꝰ beneficia iaz fuerũt: niſi forte maneat in ſpe bonorũ futurorũ. et ita nõ cupiũt benepaſſi vitã benefactor̃ ſic benefactores vitã benepaſſorũ. Tertia cã quãtũ ad ꝓncipale qr̃ ad amantẽ pertinet agere. vult enĩ et operat̃ bonũ amato. ad amatũ ꝯo ptinet pati. et ideo excellẽtiꝰ eſt amare: et tñ ad benefactorem pertinet amare vt ad agẽtẽ. ad benepaſſũ ꝯo ptinet amare vt ad patientẽ. iõ benepaſſo minus cõpetit q̃ benefactori amare. Quarta cauſa eſt qr̃ difficiliꝰ valde eſt beneficia impẽdere q̃ recipere. ea ꝯo in qbus parũ laborauimꝰ minus diligimus: qr̃ ea que de facili ꝓueniũt cõtemnimꝰ quodãmodo. illa aũt in quibus multũ laboramus magis diligimꝰ. et ideo benefactor cui difficile fuit beneficia impẽdere valde diligit opus ſuũ et id in quo illud permanet. ſ. benepaſſum. benepaſſus ꝯo q parũ laborauit: ĩmo nichil recipiẽdo a benefactore minus diligit beneficiũ receptũ et eum a quo recepit Et ideo dõm q amor benefactoris et benepaſſi cõſiderat vt excedẽs ⁊ exceſſus. quantũ enĩ eſt ad rationẽ debiti plus debz

Q.° 134

benepassus amare benefactorē ꝙ ecōtrario. Primū pz qz benefactor ad nichil tenet benepassō: cū nichil recepit ab eo. benepassus aūt tenet inquātū receperit z p bona volūtate benefactoris q̄ pceſſit ſine meritis bñpassi. z pz hoc ex ſñia xp̄i luc. 7. c. de duob⁹ debitorib⁹ vni⁹ feneratoris: quorū alteri debēti quinquaginta z alteri quingenta: remisit in totū: z q̄ſluit a ſimone qs horū diligit magis feneratorē. z ille ait: Estimo q̄ is cui plus donatū est. z xp̄s ait: Recte iudicasti. Si g̃ ꝓpter magis recipere est maior obligatio. g̃ ꝓpter recipere est obligatio. z qui nichil recipit ex hac parte nichil debet. ſz bñpassus recipit bonū: bñfactor aūt nichil. g̃ magis obligat diligē bñpassus ꝙ benefactor. Secūdū qz benefactor inclinatur naturaliter ad diligēdū bñpassū tanꝙ id in quo bonū ſuū inuenit: z cui⁹ recordatio est ſibi delectabilis: z quo pereūte bonū ſunm quodāmodo perit. bñpassus aūt nō inclinat ſic naturaliter ad diligēdū benefactorē: qz nemo inuenit in eo bonū ſuū: neqz peunte eo perit bonū illi⁹: cū nō ſit ſibi delectabilis recordatio beneficij ꝓteriti z vtilitas ꝙ beneficiū illud faciebat iam deſijt esse. z ideo est dōm q̄ benepassus obligat magis diligere benefactorē ꝙ ecōtrario: z tū bñfactor magis diligit benepassū
Q. 135 ꝙ diligat ab eo. ¶ Querit an in vita eterna maneat ordo dilectiōis. ſ. distinctio graduū. z an talis qualis hic. ¶ Dōz q̄ in vita eterna manebit ordo dilectiōis vel charitat̄: qz ibi manebit charitas. g̃ manebit ordo: qz ordo ēntialit̄ ꝓsequit charitatē cum nō possit esse charitas vbi ordo nō seruat. ſicut nō esset charitas dilectio ſi qs ſeipſū vel ꝓximū magis ꝙ deum amaret. ſed de isto ordine qui nūc est aliqd manebit z aliqd nō Est aūt ſm ordinē charitatis q̄ deus ſup oīa diligat: z ꝙtuz ad hoc manebit ordo. qz totalit̄ diliget homo ibi deū ſup oīa z nō ſolū ſup oīa: ſz etiā ex toto corde: tota aīa: tota mēte. qa hō fruet ibi deo plene p̄ p̄ſentiā ei⁹: qō hic nō ꝓtingit. de aliis aūt gradib⁹ charitatis. ſ. q̄ post deū diligat ſeipſū: deīde parentes: deinde filios. z̄. est distinguēdū: qz vt. ſ. sepe dictū est gradus dilectiōis attēdit duplicit. vel ſm rōnē obiecti qō est ſm differētiā boni: vel ſm intēſionē dilectiōis. primo mō erit ordo in patria q̄ qlibet diliget meliores ſe magis ꝙ ſeipſum minus aūt bonos min⁹ diliget ꝙ ſeipſū. Et in hoc est differentia ordinis illi⁹ ab ordine charitatis q̄ nūc est. nam nūc qlibet diligit ſeipſū ex charitate magis ꝙ quēlibz aliū tā intēſiue ꝙ etiā ad maiora bona: ſz ipſe min⁹ bon⁹ ſit ꝙ alij. etiā ꝓsanguineos z potiſſime multū ꝓiunctos: vt parētes z filios magꝭ diligim⁹ ex charitate. i. ex maiori intēſiōe z feruore z ad maiora bona ꝙ quoslibet alios etiā meliores illis. ſz quātū ad intēſionē dilectiōis dōm q̄ qſq̄z diliget ſe plus ꝙ ꝓximū etiam melioꝛē. qz intēſio actus ꝓuenit ex habitudine diligētis ad dilectum. ſ. ex maiori ꝓiunctiōe. z tū maior est cōiūctio ad ſeipſum ꝙ ad aliū. ideo ſeipſū magis diliget. z ad hoc cōferet a deo vni cuiqz domū charitatis: vt ꝓmo qdē mentē ſuā in deū ordinet: quod pertinet ad dilectionē ſuiipſi⁹. ſecūdario aūt ordinē alioꝛū velit esse in deū: z ad hoc operet ſm facultatē ſuā. hec autē vera ſūt in eodē ad ſeipſū cōparādo ad alios. ſed de alijs ꝓximis int̄ ſe secus est. qz nō erit ibi distinctio intēſiōis z magnitudinis boni ſicut est ad ſeipſū. ſed qlibet beatus amabit magis ſimplr eum q̄ mel⁹ or fuerit ſiue cognatū ſiue extraneū. i. volz ei maiora bona que tūc habebit: z illa ex ardētiori affectione volet. tota enī btā vita cōſiſtit in ordinatiōe mētis ad deū. vnde talis ordo dilectiōis btōꝛ obſeruabit̄ p̄ cōparationē ad deum. vt. ſ. ille magis diligat z ꝓpinquiōꝛ diligēti habeat ab vnoquoqz q̄ fuerit deo ꝓpinquiōꝛ. ceſſabit etiā tunc puiſio indigentiarū que in hac vita neceſſaria est: in qua neceſſe est q̄ vnuſq̄ſq̄z magis cōiuncto ſibi ſm quācūqz neceſſitudinē magis puideat ꝙ alieno: ratione cui⁹ in hac vita ex ipſa inclinatione charitatis homo plus diligit magis ſibi coniunctū cui magis debet impēdere charitatis effectū: cum affectus dilectionis z effect⁹ ꝓportionent. z quāto maior est affect⁹ debeat ſibi maior effect⁹ correſpōdere. nō tū tollit ex hoc quin ad conſanguineos ſpeciali modo ſe habeat homo in patria: qz ꝛz nō diligat eos plus ꝙ alios: tū diligit eos plurib⁹ modis vl̄ rationib⁹ ꝙ alios. nam ſup oēs alias rōnes dilectionis diliget etiam qz cognati ſunt. nam iſta rō dilectiōis nō ceſſabit in patria: cum oīs honeſta cauſa maneat in patria. z tū licz maneat erit maior cauſa dilectiōis ꝓpinqtas boīum inter ſe ſm q̄ ad deum ſunt ꝓpinqui. z illa est magnitudo meriti. ideo meliores ibi magis diligem⁹. ¶ Cōgregatis aūt J. hic oſtendit phariſeos z p̄ncipes iudeoꝛ cōtradictores esse diuine veritat̄ erroꝛi cōtrario adherendo. z hoc qz xp̄m dicebāt filium dei nō esse ſed purū boīem. z dꝛ ¶ Congregatis aūt phariſeis J. ſcz nunc multis ſtātib⁹. nam nūc quādo hoc locut⁹ est xp̄s omnes erāt ſimul: quod nō fiebat ſemp. ſicut quādo nō inuerūt oēs phariſei: ſed miſerūt diſcipulos ſuos. s̄. in lc̄a. ¶ Interrōgauit eos J. nō queſtuit ab aliquo ſpecialit̄ ſz ab oībus: ꝛz vnus eorum ſolus illum interrogaſſet de magno mādato. s̄. in littera ¶ Quid vobis videt̄ J. q. d. nō q̄ro a vobis notificationē huius rei. qz ego illā bene noui: ſed vt vos dicatis qd ſentitis. ¶ Cui⁹ fili⁹ est J. i. an ſit filius dei vel ſolū boīs. ¶ Dicūt ei J. i. reſpōderūt. ¶ Dauid J. i. de ꝓgenie dauid: qz nō aſſerebant q̄ eſſet filius ei⁹ p̄ſonalit̄. ¶ Ait illis J. redarguēdo dictū illoꝛuz ¶ Quomodo ergo dauid J. q. d. dauid vocat eū dōm. z tū ſi fili⁹ eius esset nō vocaret eū dōm. g̃ nō est fili⁹ ei⁹ ſed alicuius maioris. nā illū pſalmū fecit dauid pulſat⁹ a ſpū ſcō ſicut cēs ſcripture ſacre facte ſūt ſpū ſcō dictāte. ſecūda petri. i. c. z hoc dixit xp̄s ad cōfirmādū poſitionē ſuā. nam diceret aliquis: dauid dixit hoc: z tū nō ſequit̄ q̄ ſit verū: qz potuit mētiri: cum ſit oīs homo mēdax. ps. 115. xp̄s aūt dicit q̄ nō potuit mentiri neqz errare: qz dixit hoc in ſpū. i. inſpiratus a deo. ¶ Vocat eum dōm J. pz hoc in pſalmo quē ipſe dauid edidit: z est. 109 ¶ Dixit dōs J. iſte est p̄s. z dixit dōs. i. de⁹ pater. ¶ Dño meo J id est xp̄o vel meſſie. ¶ Sede ad dextris meis J. i. ſta in bonis meis potioꝛib⁹. ¶ Donec ponā inimicos tuos J. i. eos q̄ reſtſtunt tibi. ¶ Scabellū pedū tuoꝛū. J. i. ſint ſub pedib⁹ tuis. ¶ Si g̃ dauid vocat eum dōm quomodo filius ei⁹ est J. q. d. nō veriſimile q̄ vocaret eum dōm ſi filius eius esset. ſz vocat: g̃ nō est filius ei⁹. ¶ Et nemo poterat ei rn̄dere verbū J. i. nullus oībus phariſeis congregatis poterat ei reſpōdere neqz vnū verbum. z hoc est qz xp̄s tam efficaciter arguebat qō nō poterat recte aut veriſimilit̄ aliquid dici cōtra verba eius. ¶ Ne qz auſus fuit quiq̄ J. ſ. neqz de phariſeis neqz de ſaduceis. ¶ Ex illa die J. in iſta die vtroſqz cōuicerat: ideo ex iſta die nemo eum interrogabat tēptatorie. ¶ Amplⁱ interrogare J. ſcz vſqz nūc varie temptādo interrogauerāt: ſed de cetero nō interrogauerūt. ¶ Consideradū q̄ quādo iſta acciderūt erat xp̄s in tēplo: z turbe circūſtabāt: z docebat eas. z ita dꝛ mar. 12. c. q̄ xp̄s dicebat docēs in tēplo quomodo dicūt ſcribe z̄. illuc aūt ꝓuenerūt ad eum phariſei vt temptarēt querētes qō ē magnū mandatū. qua queſtiōe ſoluta ibidem ipſe queſtuit ab eis quid eis videret de xp̄o cuius fili⁹ esset ſicut refert matb. z illi dicerēt ſtatim q̄ erat filius dauid. tunc aūt xp̄s ꝓuerſus ad turbas diceret quō phariſei vel ſcribe dicūt xp̄m ee filiū dauid. q. d. nō bene dicunt. z adiunxit rōnē que eadē ponit apud oēs euāgeliſtas. Et ita nō ſtat aliqō inconueniēs. q̄ aūt marc⁹ dicit reſpōdens xp̄s z̄. mathe⁹ aūt dicit q̄ interrogauit: nō ē inconueniēs: qz vtrūqz ſtat. Nam a p̄ncipio xp̄us interrogauit phariſeos quid eis videret de xp̄o cuius filius esset. z illi dixerunt q̄ erat fili⁹ dauid. ſtatī ꝓ o cepit xp̄s redarguere eoꝛū reſpōſionē. z hoc fuit quaſi rn̄dere ad eoꝛ dicta. z iō ꝓuenienter dixit marc⁹ q̄ xp̄s rn̄dēs dicebat: quō dicūt ſcribe z̄. etiā qz rn̄dere accipit varie ſicut dcm̄ est. s̄. z idez ſunt iſti phariſei quos hic vocat mat̄b. z illi quos vocat marc⁹ ſcribas. z rō ē qz nō diſtinguūt ſcribe z phariſei ſic̄ ſecte oppoſite vl̄ diſparate. ſic̄ esse ſaduceū vel phariſeū vel heſeū. qz iſta nō cōpetūt eidem boī: ſz ſūt ſic̄ q̄litates vel ꝓditiōes q̄ p̄nt eidē accidere ſic̄ esse phariſeū z grāmaticū vel dialeticū. ſic enī phariſe⁹ nomē

secte est. scriba aũt est nomẽ sapiẽtis: qz iudei scribas vocant quos nos sapiẽtes dicimus. ⁊ quia aliq̃ pharisei erãt sapiẽtes ⁊ aliqui nõ: erant aliq̃ pharisei qui erant scribe ⁊ aliq̃ non. isti aũt pharisei a quib⁹ nunc xps istud questuit erãt sapiẽtes siue scribe. ideo vocauit illos marcus scribas. sic etiã vocat eos lucas. nam ꝺz luc. 20. c. Nñdẽtes aũt quidã scribarũ dixerũt ⁊c.

Q.° 136 ¶ Querit quare xps questuit de hac qõne. s. xps cui⁹ filius eẽt ¶ Dõm q̃ fuit p̃mo ad cõpescẽdũ temptatiões phariseoꝝz vt aũt aliq̃n his tẽptationib⁹ esset finis voluit ab eis querere in quo superarent: ⁊ postea nõ auderẽt q̃cq̃ interrogare. Secũdo fuit vt cessarẽt a tẽptatiõe xpi non tanq̃ supati rõne: sed tanq̃ agnoscẽtes veritatẽ. sic dicit crisо. s. Judei estimãtes cristum esse hoiem purũ eũ tẽptabãt. neqz enĩ tẽptassent si dei filiũ credidissent. volẽs ḡ xps eis oñdere q̃ cognoscebat fallaciam coꝛdis coꝝũ: ⁊ qz deꝰ erat talẽ eis ꝓposuisset questionẽ. et tñ non dixit aperte se deũ nec aperte negauit nec tacuit. Tertio tñ ⁊ p̃cipue fuit vt hanc veritatẽ oñderet. nã apud iudeos fides erat de messia vẽturo. ⁊ tñ nesciebãt an ille esset filiꝰ dei ĩmo cõiter tenebãt a iudeis q̃ esset xps futurꝰ homo purus iustus tñ valde. quod ⁊ iudei moderni tenẽt. voluit ergo auferre istũ errorẽ faciẽdo q̃ messias crederet esse filiꝰ dei. ⁊ hoc erat sũme necessariũ. de hoc dicit iero. Interrogatio hec nob pficit vsqz hodie cõtra iudeos. ⁊ hi enĩ q cõfitent̃ xp̃m cẽ vẽturũ hoiem simplicẽ ⁊ sanctũ virũ asserunt de genere dauid. Causa aũt quare potius hoc tpe q̃ alio xps ḡsuit hoc a phariseis fuit p̃ma. qz xps volebat terminare oẽs temptatorias phariseoꝝ ⁊ iudeoꝝũ quoꝝcũqz questiones ꝺ se petẽdo aliqd ab eis in quo illos ꝓfunderet. non fuit aũt visa aliqua questio dignior ad hoc q̃ ista: iõ questuit de hoc. Secũda qz xps veritatẽ istã oñdere debebat ante mortẽ suã: sed nũc moriturus erat. ideo nõ debuit differre istã questionẽ: sed nũc ꝓuenienter eam ꝓponeret. sic dicit theophilꝰ. s. qz xps ad passionẽ venturus erat opinionẽ coꝛrigit iudeoꝝũ q xp̃m filiũ dauid cẽ dicebant nõ dñm eius. ¶ Sed quereꝝ cum xps vellet ostẽdere se

Q.° 137 esse filiũ dei quare nõ dixit aperti⁹ aut qd estimarẽt de seipso sed dixit qd videꝝ vobis de xpo cui⁹ filius sit. ¶ Dõm q̃ fuit p̃mo vt veritatẽ hui⁹ rei posset ipse aperire: ⁊ ꝺ se calũniã nullam daret. oderãt enĩ illũ pharisei quos nunc interrogabat: ⁊ si viderẽt q̃ aperte de seipso quereret q̃sl de deo abhoꝛarent̃ eum magis: ⁊ velut blasphemũ accusarẽt. ⁊ iõ nõ debuit de seipso aperte q̃rere vt inuidiã tolleret. neqz rursus questionẽ tacere vt veritas hui⁹ rei notificaretur. iõ questuit nõ q̃sl de seipso sed velut de alio. nã cũ de alio q̃reret q ignotꝰ esset: vel quẽ iudei nõ esse putarẽt: ꝺz potiꝰ futurũ esse expectarẽt nõ inuiderẽt illi. ⁊ ita pacifice veritatẽ in q̃ tũ intelligerẽt rñderẽt. ꝺ ipso aũt iesu etiã si veritatẽ nossent potiꝰ illam occultarẽt ꝺz iũ asserendo. iõ q̃sluit iesus qd vobis videꝝ de xpo cui⁹ filius sit. Et nõ dixit qd vobis videꝝ de me. sic dicit crisо. s. Neqz dicẽ voluit manifeste veritatẽ ne occasionẽ blasphemie inuenientes iudei ampliꝰ insanirẽt. nec oĩno tacere. qz ad hoc venerat vt veritatẽ annũciaret. Secũdo qz ꝺz de ipso hoc aperte nõ q̃reret facile erat ad seipsuꝝ retoꝛq̃ri. qz aliqñ ꝓstaret ipsũ esse messiã. et tũc referret apte eẽ filiũ dei: ⁊ iam nõ haberẽt iudei colorẽ negandi ipsũ esse deũ cum iam ꝓcessissent vel convicti essent q̃ messias erat deꝰ. si aũt directe de se q̃reret forte nichil cõcederẽt iudei. ⁊ ita veritas ista maneret occulta. Tertio qz iste q̃stiones se habebãt sic naturaliter p oꝛdinẽ. s. vt priꝰ deberet ꝓstare de veritate iuris q̃ facti. dato enĩ q̃ iudei ꝓcederẽt iesum eẽ xp̃m vel messiã qd pdesset si messiã dicerẽt esse purũ hoiez sicut asserebãt: qz dicerẽt ipsũ nõ eẽ deũ. ⁊ deberet ipse tũc pcedere ad oñdẽdũ q̃ messias erat deꝰ. ꝓueniens ergo fuit q̃ prius q̃reret de eo quod erat priꝰ in oꝛdine dubitatiõis. ⁊ sic voluit ostẽdere q̃ xps esset filiꝰ dei. ¶ Querit quare xps q̃sl

Q.° 138 uit de hoc a phariseis potiꝰ q̃ ab alijs. ¶ Dõm q̃ fuit p̃mo qz ipsi p̃sites erãt. nã ꝓuenerãt oẽs ad tẽptãdũ eũ vt ꝺz. s. in lra. ⁊ iõ cum ipsi adessent potuit potiꝰ ab eis q̃rere q̃ ab alijs

Secũdo fuit ad imponẽdũ illis silentiũ. nam. s. imposuerat silentiũ saduceis: qz cũ nõ potuerint rñdere ad q̃stionẽ non ausi fuerũt postea eum temptare q̃rẽdo. Tertio fuit qz xps nõ solum faciebat istã q̃stionẽ ad ꝓuincẽdũ phariseos. sz vt totꝰ populus eruditeꝝ circa hãc veritatẽ. sz nõ poterãt ꝓuenienti⁹ eruditi q̃ ꝓposita qõne phariseis: ⁊ nõ potẽtib⁹ eis rñdere: vl cõfutata eoꝝũ positiõe eo q̃ pharisei maioꝛis opinionis erãt apud iudeos q̃ cetere secte eoꝝũ: cum essent religiosioꝛes. ⁊ illis cõuictis vel assẽtiẽtib⁹ vni opinioni faciliꝰ induceretur populus ad illã q̃ aliqbus alijs cõuictis. Quarto fuit ⁊ precipue qa isti erãt sapiẽtes. nã nõ solũ erãt pharisei sz etiã erãt scribe. i. sapiẽtes. mar. 12. ⁊ luc. 20. c. ⁊ de rebus dubijs debet queri apud sapiẽtes. ⁊ tũc cõuictis istis videret populus manifeste q̃ iesus veritatẽ foueret ⁊ assentiret positiõi eiꝰ. non aũt si q̃reret ab aliquib⁹ indoctis: qz facile erat illos ꝓuinci etiã veritatẽ tenentes. ¶ Querit vato q̃ coꝛã oĩb⁹ phariseis ⁊ scribis Q.° 139 ꝓponeret xps qõnẽ quare direxit illã ad oẽs cum posset diriger ad vnũ tñ. ¶ Dõm q̃ fuit p̃mo ad oñendũ sciam xpi insupabilẽ. nõ enĩ formidabat rñdere oĩbꝰ quotquot essent. nam ita nũc querebat q̃sl cõtra oẽs esset argutus aut rñlus eoꝝũ dictis. Secũdo fuit vt cũ quereret ab oĩb⁹ tenerent̃ cẽs respõdere. ⁊ si vnus succũberet alius succedere deberet vt ꝺfenderet positionẽ cõem ⁊ nõ viderent̃ succũbere. Tertio qa si vnũ de illis eligeret cui dirigeret q̃stionẽ videret̃ illi⁹ solius opinionẽ ꝓfutare ⁊ nõ alioꝝ. ⁊ tñ totus populus nõ assumeret testimoniũ veritatis ex vni⁹ ꝓfutatiõe. ⁊ iõ debuerũt cẽs interrogari. Quarto qz si vnũ eligeret cui dirigeret q̃stionez videret̃ q̃ deberet eligere illũ q tẽptauerat eũ querẽdo ꝺ magno mãdato: qz illũ elegerãt oẽs pharisei vt a xpo q̃reret. et tñ querere ab illo nõ erat aliqd magnũ. qz iam xps eum superauerat rñdẽdo ad illi⁹ questionẽ. iõ vt xps magnitudinẽ sapientie sue ostẽderet per quã neminẽ arguentẽ formidaret debuit nõ eligere istũ iam superatũ: sz potiꝰ ꝺ cẽs arguere ⁊ oĩb⁹ respõdere. Quinto fuit qz xps voluit p istã q̃stionẽ imponere silentiũ oĩbus phariseis vt non auderent amplius eum temptare sic ꝺz in lra. ⁊ nemo poterat respondere neqz ausus fuit ex illa die q̃sl eum amplius interrogare. ⁊ tñ si ad vnum dirigeret q̃stionẽ nõ viderent̃ oẽs esse victi: qz nõ erat oĩb⁹ imposita necessitas rñdendi aut se cõuictos fatendi si nõ respõderẽt. iõ debuit ab oĩbus querere vt inferri posset q̃ nemo poterat respõdere ei verbum. Sexto vt ex modo qõnis oñderet se non q̃rere quasi dubitaret ⁊ a illis scire vellet. Septimo vt ostendat eos non scire veritatẽ: sed opinionẽ aliquã habere. Octauo vt nõ solũ oñdat eos nescire veritatẽ: sed etiaz se scire illos nescire veritatẽ cũ q̃rat q̃sl a nescientib⁹ ⁊ opinãtib⁹. ¶ Querit Q.° 140 tur quare pharisei rñderũt xpo q̃ eẽt xps filiꝰ dauid: ¶ Dicendũ q̃ in hac qõne est ꝑsupponẽdũ q̃ iesus nõ q̃rebat cuius filiꝰ esset xps q̃sl inueret se aut aliquẽ aliũ eẽ xp̃m q viueret: sz est sensus: cuiꝰ filiꝰ est. i. cuiꝰ filiꝰ eẽ debet. ⁊ q̃ fuerit cuiꝰ filiꝰ erit. ⁊ ita pharisei rñderũt q̃ est filiꝰ dauid. i. esse debet de pgenie dauid ⁊ nõ filiꝰ eius imediatꝰ: cũ dauid iã a multo tpe fuisset. Credebãt aũt pharisei xp̃m futurũ esse filiũ dauid. i. de semĩe eius. ⁊ ita ceteri iudei q aliqd circa xp̃m sapiebãt. et non solũ de ꝑgenie dauid sed etiã de bethleẽ vrbe vbi natꝰ est dauid. sic pz: qz q̃ magi venerũt ad adoꝛãdũ regẽ natũ q̃sluit herodes a sapiẽtib⁹ iudeoꝝ vbi xps nasceret. ⁊ illi rñderũt in bethleẽ iude. ꝺ. 2. c. ⁊ ꝑpter hoc interdũ dubitabãt de iesu an esset messias: qz credebãt eũ esse galileũ de vrbe nazareth ⁊ tñ messias nascitur⁹ erat in bethleẽ sicꝺz Jo. 7. c. qdã dicebãt: nũqd a galilea xps venit: nõne scriptura dicit q̃ ex semĩe dauid ⁊ bethleẽ castro vbi erat dauid venit xp̃us: ⁊ nõ solum pharisei q erãt emuli xpo dicebãt hoc: sed etiã viri benuoli xpo ⁊ q fauebãt ei dubitabãt in hoc. sic pz Joh. p̃mo. c. vbi philippus dixit ad nathanael: quẽ scripsit moyses in lege ⁊ pphete: inuenim⁹ iesum filiũ ioseph a nazareth. ⁊ dixit nathanael. a nazareth põt eẽ aliqd boni. i. nũqd messias q est bonũ

nostrū pōt esse a nazareth.q.d.dubito aut credo qꝫ nō. Causa aūt quare mouebant ad credēdū erat qꝛ scriptura hoc asserit.nam messias ꝓmissus erat futurꝰ de semine dauid: vt dicitur ysa.11.c.Egredietꝫ virga de radice yesse.ꝛc.ꝛ tñ yesse est ysay pater dauid.ꝛ ibi agitꝫ de messia.etiā iere.23.c.ōꝛ.Suscitabo dauid germē iustū ꝛ regnabit rex ꝛc.quod expresse ō messia accipitꝫ qꝫ vocat dauid.i.de semine eiꝰ.etiā ps.131.ōꝛ qꝫ iurauit dñs dauid de fructu vēntris tui ponā sup sedē tuā. et de messia accipitꝫ.ꝛ idē in multis alijs locis. ¶Querit cum xps nō solū sit filiꝰ dauid ꝫ etiā abrahe: quare potiꝰ dixerunt eū filiū dauid qꝫ abrahe. ¶Dōm qꝫ fuit ꝓmo: qꝛ dauid fuit ꝓcipuꝰ qꝫ abrahā saltē in dignitate regali.ꝛ iō a digniori denoīatio facta est.etiā qꝛ dauid fuit vir magne scītatis: cū deꝰ dixerit de illo: inueni virū iuxta cor meū.1.reg.13.c. iō cōgruenter ab eo poterat noīari. Secūdo fuit qꝛ ꝫ ad vtrūqꝫ fuerint facte ꝓmissiones: tñ plures valde facte sūt ad dauid qꝫ ad abrahā.nam ad abrahā inuenitꝫ solū in genesi facta ꝓmissio. ꝛ tamē ad dauid inuenitꝫ dcm̄ in multis locis scripture. Tertio qꝛ magis cōuenit cum dauid.nam nō solū fuit xps de stirpe dauid: sed etiā natus est in loco in quo dauid.s. in bethleē vt ōꝛ Jo.7.c.ꝛ iō magis ab illo debebat noīari. Quarto ꝛ ꝓcipue: qꝛ si dicerēt qꝫ erat filius abrahe id erat dicere. nam iō querebatꝫ cuius filiꝰ esset: vt determinaretꝫ ꝓ hoc ꝓgenies eiꝰ ꝫ dicēdo qꝫ erat filiꝰ abrahe nichil determinabat: qꝛ oēs iudei erāt filij abrahe.ꝛ certū erat apud iudeos qꝫ xps iudeꝰ futurus erat.nam si esset gentilis nō crederēt qꝫ expectatio illiꝰ ꝓtineret ad eos: nec etiā ꝓmitteretꝫ eis. sed dicere qꝫ erat filius abrahe nichil plus erat qꝫ dicere qꝫ erat iudeꝰ.iō debuit noīari ab illo per quē fieret aliqua distinctio:ꝛ sic fiebat dicēdo cū filiū dauid. Quinto qꝛ dicēdo filium abrahe nichil distinguebatꝫ sed etiā efficiebatꝫ res magis cōfusa.nā ab abrahā nō solū descēderūt iudei sed etiā gentiles.s.ysmahel ꝛ posteri sui.etiā ex cethura habuit abrahā alios filios q ꝓtinuerūt ad gentilitatē:de quibꝰ geñ.25.c.ꝛ si dicatꝫ qꝫ isti nō ꝓtinebāt ad semen abrahe.qꝛ ōꝛ geñ.21.qꝫ in ysaac vocabitꝫ tibi semē ꝛ nō in ysmahele neqꝫ in alijs:adhuc manet rō:qꝛ etiā de ysaac descēderūt gētiles.qꝛ natꝰ est esau a quo descēderūt ydumei q fuerūt gētiles.ergo dicere filiū abrahe nichil erat dicere: qꝛ poterat esse qō gētilis esset. Sexto fuit ꝓpter dignitatē.nam dato qꝫ esset abrahā maioris honoris ꝛ dignitatis qꝫ dauid:tamē ex abrahā oēs iudei descēderūt q quātū ad esse filios abrahe nl̄ iam habebāt differētiā dignitatis:sed inꝫ eos q descēderūt de abrahā aliq fuerūt magne dignitatis:sicut illi q fuerūt de stirpe regia.alij ꝛo qñ nulliꝰ honoris.dauid aūt fuit ꝓcipuus regū inter oēs filios abrahe:iō honorabiliꝰ erat dici eum filium dauid qꝫ filiū abrahe.ista nō debuit aūt vocari filiꝰ alicuius eorū q successerūt dauid. Primo qꝛ denoīatio fit a ꝓncipali. nemo tñ illoꝝ q fuerūt post dauid fuit eque ꝓncipalis sic̄ dauid.ideo potiꝰ debuit noīari a dauid qꝫ ab aliquo illoꝝ. Secūdo qꝛ ista noīatio fit ꝓpt̄ ꝓmissiones inquātū fuit alicui promissio facta qꝫ xps nasceretꝫ de semine eiꝰ.ꝛ tñ nō fuit alicui ꝓmissio facta nisi abrahe ꝛ dauid.iō nō debuit noīari filius alteriꝰ.ꝛ hec est cā quare .S. ꝓmo.c.ōꝛ: Liber generatiōis iesu xpi filij dauid filij abrahā.ꝛ nullus aliꝰ noīatꝫ ꝫ de multis alijs descēderit:qꝛ nō fuit alicui alteri ꝓmissus. Tertio ꝛ precipue qꝛ noīatꝫ xps filiꝰ illius de cuius stirpe descēsurus sciebatꝫ de abrahā aūt ꝛ dauid ꝓstat qꝫ descensurꝰ erat.sed post dauid de nullo cōstat.nam de dauid multi descēderūt: cum multos filios habuerit:ꝛ postea in quolibet illoꝝ multiplicate sunt lince ꝓgenierū.ꝛ ita nō cōstaret de quo filioꝝ dauid descensurꝰ esset xps. ¶Quātū ad eos q ꝓcesserūt dauid poterat sciri de cuius stirpe descēsurꝰ erat xps.nam cum sciatꝫ linea inter abraham ꝛ dauid de qbus descēditꝫ xps.qꝛ oēs illi de qbꝰ dauid ō sēdit erāt de qbꝰ descēditꝫ xps.nō tñ debuit aliqs illoꝝ noīaritum qꝛ nō fuerit alicui eorū facta ꝓmissio.ꝛ non redarguunt iudei qꝛ xpm filiū dauid vocabāt.sed qa eum nō credebāt eē

Q.141

filium dei.nam si filium dei crederēt cum iesus ad̄stiuissetꝫ cuiꝰ filius esset xps respōderēt qꝫ erat filiꝰ dei ꝛ nō respōderent qꝫ esset filiꝰ dauid.qꝛ denoīatio semp fit a digniori.sic dicit ambrosius sup lucā.s.nō reprehendūtur hoc loco qꝛ dauid filiū cōfitentꝫ.qꝛ ꝛ cecus ille dauid filiū cōfitēdo meruit sanitatē. et pueri dicētes osanna filio dauid ꝓcesse ꝓdicatiōis gl̄iam dei filio offerebāt.sed reprehenduntꝫ qꝛ nō credūt esse filiū dei. Sz ꝑ hoc xps arguit volēs ostēdere qꝫ xps sit filiꝰ alicuiꝰ maioris qꝫ dauid.ꝛ hoc qꝛ dauid vocat eū dñm.ꝛ tamē si esset filiꝰ eiꝰ solū non vocaret eum dñm:qꝛ minoꝛ esset eo lege naturali.ꝛ sic potiꝰ eū filium vocaret.vocauit tñ eum dñm.ꝛ quia aliqꝫ negaret istā noīationē allegat xps psalmū.109.s.dixit dñs domino meo.in quo vocat eum dñm.ꝛ nō solū dñm:sed etiā dominū suū.qꝛ deum vocat ibi dñm absolute. dñm suū vocat messiā siue xpm.ꝛ ideo ꝛcludit si dauid eum dñm vocat quō filius eiꝰ est.quasi dicat nō est verisimile.iō nō erat filiꝰ dauid sed dei.qꝛ in psalmo nō ostēditꝫ xps esse filiꝰ alicuiꝰ hoīs:sz inducitꝫ ibi quedā equalitas eiꝰ ad deum ex multis. Primo qa tam deꝰ qꝫ messias vocantꝫ dñi. nam dñs vocauit ibi dauid dñm absolute.messiā aūt vocauit dñm suū. Secūdo qꝛ dixit deꝰ ad messiā sede ad dextris meis.sedere a dextris est ad eq̄litatē esse:imo in meliori loco existere: ꝛ tamē nemo est equalis deo nisi deus.ḡ xps est deꝰ ꝛ filius dei.ꝛ sic bene ꝛuenit auctoritas ad ostendēdū xpm esse filiū dei ꝛ nō ad oñendū eum esse filiū alteriꝰ viri qꝫ dauid.qꝛ manifeste inferꝫ ex dictis psalmi illiꝰ xpm de quo ibi agitꝫ esse filiū dei.qꝛ dixit deus ad messiam.ex vtero ante luciferū genui te.ista aūt duo non competunt alicui hoī.neminē enī deus genuit.nos enī creauit vl̄ fecit:sz nō genuit:qꝛ generatio cōsubstātialitatē dicit.ꝛ ne aliqs dicat generationē accipi large ꝑ creatiōe vel formatiōe addit̄ id quod nō ꝓmittit hāc expositionē.s.qꝛ ōꝛ ex vtero genui te. vterꝰ aūt ps gignētis est.ꝛ iō significatꝫ cōsubstātialitas.s. qꝫ de seipso vel de substātia sua genuit. Item aliud addit̄.s.ante luciferū.i.genui te ante luciferū.s.anteqꝫ lucifer esset. in quo innuitꝫ coeternitas gignentis ꝛ geniti. nullus tñ hoīum ante luciferū genitꝰ est. ¶Queritꝫ quare xps dixit ad istā ꝓbationem quō dauid in spū vocat eum dñm: ¶Dōm qꝫ voluit ꝓbare antecedens sue argumētatiōis.nam sic arguit.dauid vocat eū dñm.ergo nō est filius eiꝰ.antecedēs ꝓbat qꝫ vocet eū dñm.qꝛ in psalmo sic dicit.ꝛ qꝛ aliqs obijceret cōtra ꝓbationē.s.qꝫ ꝛ eū vocet dñm nō sequitꝫ qꝫ non sit filiꝰ eius:qꝛ dauid poterat mētiri:cum oīs homo sit mēdax.ps.115.ꝛ ita non esset certū qꝫ esset filius dei vel non esset filius eiꝰ.ꝛ eū dauid dñm vocaret.rñdet xps qꝫ dauid vocauit xpm hic dominū loquēdo in spū.i.per spm̄ sanctū:ꝛ ille non pōt mentiri.ergo illa que dauid ꝑ spm̄ sanctū dixit non possunt esse falla.sed vocauit eum dñm in spū.ḡ non est filius eius. ¶Circa qō considerandū qꝫ ꝓphete hoīes erāt ꝛ non erant cōfirmati in grā.iō poterāt errare in dictis suis: interdū volēdo mētiri ꝛ interdū nō intelligendo veritatē rerū.ꝛ ob hoc nō erat necesse qꝫ qcqd diceret ille homo qui ꝓpheta erat acciperetꝫ tanqꝫ verum ꝛ certum.vt ergo videatꝫ qꝫ certū erat id quod dauid asseruit dixit iesus qꝫ non solum dixit illud dauid:sz etiam dixit illud in spū.i.ꝑ spm̄ scm̄.ꝛ sic debet accipi tanqꝫ certū ꝛ firmū. Secūdo cōsiderandū qꝫ ꝓphete interdū erant viri pctōres ꝛ pessimi.de pessimis pz:qꝛ cayphas pessimꝰ erat cum dederit cōsiliū de morte xpi ante ceteros.Jo.11.ꝛ.18.c.ꝛ tamē iste prophetauit Jo.11.s. Cum esset pōtifex anni illius ꝓphetauit.et tñ illius ꝓphetia ponitꝫ in sacra scriptura.s.Jo.11.ꝛ ē magne certitudinis vt euāgelista cōfirmat.manifestū est autē qꝫ cum iste esset pessimꝰ vir ꝛ emulus xpo qꝫ interdū mentiretꝫ.ꝛ sic ꝓphete quorū dicta in sacra scriptura habentꝫ interdū mentiebantꝫ.sic etiā est de balaam ꝓpheta cuiꝰ verba erāt certissima ita vt habentꝫ verba sua quasi dei.s.qꝫ cui ipse malediceret ēet maledictus:ꝛ cui ipse benediceret esset benedictꝰ.nume.22.c. ꝛ ꝓphetie sue certissime fuerunt:ꝛ prenūciauit aliqua ō xpo

Q.142

ꝛ de statu futuro iudeoꝝ ũ. ꝛ fuerũt illa magne auctoritatꝫ ita vt moyses q fuit maxim⁹ ꝓpha ꝫ int̃ hebꝛeos. deut. 34. c. scri beret dicta balaã. nume. 24. c. cõstat tñ q iste balaã cum esset pessimus et resistẽs deo volẽs maledicere israhelitis ꝑ dei vo luntatẽ. nume. 22. c. ꝛ. 23. ꝛ vans cõsiliũ cõtra eos ad delendu eos. nume. 24. ꝛ. 31. c. et quẽ de⁹ fecit ꝓpter hoc interfici. nu meri. 31. c. mẽtiret aliq̃ ꝛ falsa diceret. ꝛ sic illi ꝓphete quoꝝ dicta in sacris libris habent̃ mentiebant̃ aliq̃. Tertio cõside rãdum q interdũ ꝓphete ꝫ nõ essent pessimi peccabãt aliq̃ ex humana fragilitate ꝫ raro. sic ꝑ de illo ꝓpheta quẽ deus misit ad ꝓnunciãdũ ꝑ altare bethel ꝛ sacerdotes ei⁹. 3. reg. 13. c. nam ille vir dei vocabatur ibi ꝛ sanctus erat. ꝛ tñ peccauit ibi comedẽs panẽ in loco in quo de⁹ vetuerat. ꝛ iõ leo egres sus de silua occidit eum. e. c. sic etiã dauid ꝓpheta dñi erat et vir scus ita vt de⁹ valde laudaret ipsũ dicẽs. inueni virũ iux coꝛ meũ. ꝓmo reg. 13. c. ꝛ ps. 88. ꝛ tñ ipse peccabat interdũ vt in occisione vrie: ꝛ in adulterio cum bersabee ꝛ in numeratio ne ꝑpli. 2. reg. 11. ꝛ. 14. c. ergo isti qui circa alia peccabãt po terãt peccare circa mendaciũ ꝛ circa errorẽ intelligẽdi. ꝛ sic nõ esset necesse credere ei in oĩb⁹ dictis suis. Quarto cõsideran dũ q etiã ꝓphete q erãt viri sancti et de qbus nulla iniqua le gimus interdũ ignorabãt veritates rerũ. sic ꝑ de heliseo. 4. reg. 4. c. ipse enĩ fuit vir sanctus: neqꝫ legim⁹ de eo aliquam iniqtatẽ saltem paruã. ꝛ tñ q̃ venit ad eũ sunamitis nesciuit ipse qd illa volebat. 4. reg. 4. c. ſ. Dimitte illã qꝛ aĩa ei⁹ in a maritudine est. ꝛ dñs celauit a me neqꝫ indicauit mihi. q er go ignorabat veritatẽ rerũ poterat interdũ per errorẽ dicere aliqd fallũ. ꝛ sic non esset necesse assentiri oĩbus dictis eius. Quinto cõside rãdũ q ꝓphete quãdo loquebant̃ aliqua vt ꝓphete: loquebant̃ p spm̃ scm̃: et tũc nõ poterãt falsum dicere nã sicut arbor bona nõ põt fruct⁹ malos facere: et arbor mala nõ põt facere bonos fruct⁹. ita de⁹ q ꝑ essentiã est bonus ꝛ ve rus ĩmo veritas ꝛ bonitas nõ põt fallũ dicere neqꝫ malũ face re. ergo neqꝫ homo cum mouet̃ a deo licꝫ enĩ homo possit p se facere malũ et bonũ: tñ q̃ a deo mouet̃ ad agẽdum nõ põt facere nisi bonũ q̃diu ab eo regulat̃ in agẽdo. ꝛ si regulat̃ in telligẽdo: impossibile erit q decipiat̃ neqꝫ mentiat̃. ꝫ oẽs ꝓ phete loquunt̃ spũ sancto dictãte. 2. petri. 1. ſ. spũ scõ dictãte lo cuti sunt scĩ hoĩes. q̃ ꝓphete inquãtũ ꝓphetalit̃ loquunt̃ non põt errare. Sexto cõsiderãdũ q spũs ꝓphetic⁹ quo ꝓphete loquunt̃ nõ semp ĩest eis: ꝫ interdũ sedet sup eos ꝛ interduꝫ nõ. ꝛ q̃diu habẽt spm̃ illũ loquunt̃ occulta q̃ certa sũt. ꝛ non põt veritas eoꝝ ꝓuaricari: q̃diu aũt nõ habẽt illũ nichĩl pos sunt dicere de occultis: sed sunt sicut ceteri hoĩes. Et ꝑ ꝓmũ ex modo loquẽdi apud ꝓphetas. qꝛ ôꝛ factũ est verbũ dñi ad eos tali die vel tali. vt sepe ꝑ in dictis ieremie ꝛ alioꝝ ꝓphe tarũ. Secũdũ ꝑ: qꝛ aliq̃ querebat̃ aliquid a ꝓphis ꝛ nesciebant rñdere: qꝛ nõdũ habebãt spm̃ dñi ꝛ expectabãt quousq ꝫ illũ haberẽt ꝛ tũc loquebant̃. sic ꝑ. 4. reg. 3. c. q̃ tres quesierũt ab heliseo de aduersitate sitis in qua erãt. et nesciuit heli seus respõdere: et iussit q adducerẽt ei saltẽ. i. citharistã. ꝛ dũ ille psalleret factũ est verbũ dñi ad heliseũ. ꝛ tũc respõdit ad ꝓ positã questionẽ. e. c. et iste spũs subito venit ꝛ apprehẽdit ho minẽ quasi saltet in eũ. sic ôꝛ ꝓmo reg. 10. c. cum dixit samuel ad saul: Et cũ egressus fueris vbẽ habebis obuiũ gregẽ ꝓ phetic⁹: et insiliet in te spũs dñi et ꝓphetabis ꝛ mutaberis in virũ alterũ. ꝛ iste spũs durabat in hoĩe aliq̃ multũ ꝛ aliquã do parũ q̃diu deus volebat. et q̃diu manebat intelligebat ꝓ pheta res occultas q aliter intelligere nõ poterat et poterat il las dicere: cum ꝫo cessabat spũs manere in hoĩe cessabat in telligere ꝛ dicere. sic ꝑ ꝓmo reg. 19. c. de saule qui iuit perse quens dauid in ayoth ramatha. et segtur. et factus est etiã su per eũ spũs dñi ingrediẽs: et ꝓphetauit vsq ꝫ ũ veniret in io thin ramata. et expoliauit se etiã ipse vestimẽtis suis et ꝓphe tauit cũ ceteris ꝛ cecinit nud⁹ tota die illa et nocte. et sic innui tur q vna die et vna nocte mãsit spũs ꝓphetic⁹ tũc in saule ꝛ sic in alijs aliq̃ durabat parũ et aliq̃ multũ. Septimo ꝓsi derãdũ q q̃ ꝓphe nõ hẽbãt actualit̃ spm̃ ꝓpheticũ si illũ cu perẽt ad intelligẽda aliꝫ occulta. vel ad rñdẽdũ ad qõnes eis factas nõ hẽbãt illũ q̃ volebãt: et interdũ ꝓsulebãt dñm sup aliqua re vt eis rñderet dãdo eis spm̃ ꝓpheticũ. et fiebat tũc triplr. ꝓmo mõ q de⁹ statĩ siue post parũ rñderet et insiliret ĩ eis spũs dñi. secũdo mõ q post aliquot dies vel ebdomadas tertio mõ q nũq̃ rñderet eis insiliẽdo in eos ad intelligẽdum illud qõ volebãt. de ꝓmo ꝑ vt in heliseo. de secũdo ptꝫ iere. 42. c. et daniel. 10. c. de tertio ꝑ. 1. reg. 28. c. et treno. 2. c. l. iſ nõ ẽ lex: et ꝓphe ei⁹ nõ inuenerũt visionẽ a dño. et iõ ꝓphe cum nõ hẽbãt sp spm̃ ꝓpheticũ: et etiã nõ habeãt eũ q̃ volũt multũ differt quõ aliqs ꝓpha asserat aliqd. nã si dicat illud q̃ ha bet spm̃ ꝓpheticũ: et ꝑ illũ spm̃ est certũ dictũ: qꝛ est dictũ dei. si aũt dicat illud q̃ nõ hꝫ spm̃ ꝓpheticũ nõ valet plus dcm̃ ei⁹ q̃ alteri⁹ simplicis hoĩs. Ex quo segt̃ vnũ notabile. ſ. q ꝓpha loquẽs interdũ fine spũ ꝓphico errat et dicit ꝑ id qõ ipsemet postea asserit hñdo spm̃ ꝓpheticũ. sic ꝑ ô nathã ꝓpha cui⁹ ma gne laudes ponũt̃ eccliastici. 47. c. int̃ scõs viros. ab eo enĩ q̃ stuit dauid an edificaret tẽplũ dño. ꝛ ipse nõ habẽs spm̃ ꝓphe ticũ vidẽs hũano iudicio q illud op⁹ erat laudabile et ꝓ dixit ad dauid. oẽ qõ est in coꝛde tuo vade et fac: qꝛ dñs tecũ est 2. reg. 7. et ꝓmo paral. 17. c. et eadẽ nocte factũ ẽ verbũ dñi ad nathã ꝓpham vt diceret dauid q nõ edificaret ipse domum dño ꝫ fili⁹ ei⁹ salomõ. e. c. et sic ꝑdixit verbis suis priorib⁹. et sic nathã loquẽs hũano iudicio qñ nõ hẽbat spm̃ ꝓpheticũ er rauit et decept⁹ est. ita q̃ ꝫ dõ q ꝓpha erat diceret xp̃m eẽ fili um dei et dñm suũ nõ eẽt certũ neqꝫ faceret ꝓbationẽ nisi da uid tunc haberet spm̃ ꝓpheticũ. et iõ fuit ꝓuenies q xps dice ret q dauid in spũ loquẽs vocat dñm ipsũ xp̃m. C Querit ĩ quo sciem⁹ an verba q̃ aliqs ꝓpha dicit sint ex spũ ꝓphico vl nõ vt credam⁹ ei vel nõ credam⁹. C Dom q verũ est q pro phete interdũ errãt pnũciãdo falsa. sic ôꝛ treno. 2. c. ꝓphe tui viderũt tibi falsa et stulta: neqꝫ apiebãt iniqtatẽ tuã vt te ad pẽitentiam prouocarent. hoc autem accidebat dupliciter. vno modo quia aliqui fingebant sibi aliquid esse reuelatum a deo quod non erat reuelatũ: ꝫ alꝫ isti eẽnt ꝓphe. et istos vo cat de⁹ fictoꝛes sõnioꝝ. deut. 13. c. et loquũt̃ ex timoꝛe. i. ex su perbia sua vt videãt in hoc eẽ ꝓphe cũ nõ sint. deut. 18. c. et hos dicit de⁹ ꝓphãre ex coꝛde suo: et dicũt misit nos dñs cuꝫ de⁹ nõ miserit eos. ezech. 13. c. Alio mõ ꝓtingit q ꝓphe non fingũt aliqd ꝫ putãt sibi eẽ reuelatũ a deo et nõ est: sic ꝑ de ꝓ phetis baal q rñderũt regi achab. nã de⁹ voluit decipe regeꝫ achab vt caderet in bello. 3. reg. 22. c. et. 2. paral. 18. c. et dixit: qs decipiet achab regẽ isrl vt ascẽdat et cadat in ramoth gala ad. et egressus spũs stetit coꝛã dño et ait. ego decipiã illũ. Et ait de⁹ in quo decipies? et ille ait: egrediar et ero spũs mẽdax in oꝛe oĩum ꝓpharũ ei⁹. et dixit dñs: decipies et ꝓualebis. e gredere et fac sic. et segt̃. Nũc igit̃ dedit dñs spm̃ mendacij in oꝛe oĩum ꝓpharũ tuoꝝ q sũt hic. et sic illi putauerũt se vera pnũciare et a deo accepisse visionẽ et nõ acceperãt. et iõ imẽ tũ est fallsũ qõ pnũciauerũt: qꝛ oẽs vno oꝛe ꝑdixerũt q tra deret de⁹ ramoth galaad in man⁹ ei⁹. et tñ moꝛtu⁹ est ĩ bello et nõ tradita est ramoth galaad in man⁹ ei⁹. e. c. Ad sciẽdũ aute qñ ꝓpha loqt̃ ex pte dei est ꝓsiderãdũ q aut ꝓpha dicit se lo qui ex pte dei: vel inuit hoc ex mõ loquẽdi aut nõ. si nõ inu it hoc nõ est credẽdũ sicut ꝓphe: ꝫ accipiẽda sũt verba ei⁹ sic cuiuslibet alteri⁹ hoĩs simplicis. et ꝫ verũ eueniat qõ talis ꝑ dixerit fuit ꝑ accidẽs: et nõ est tenẽdũ tã q̃ ꝓphicũ. si aũt dicat ꝓpha se loq ex pte dei vel hoc inuat est vn⁹ mod⁹ inuestigan di hoc. ſ. qꝛ aut qõ ille ꝑdixit euenit sicut ille dixit aut nõ. si nõ euenit apparet manifeste q nõ est locut⁹ ei deus. ꝫ ipse finxit vel errauit putãs se accepisse a dño. deut. 18. c. ſ. ꝓpha q ar rogãtia depꝛauat⁹ voluerit loq in noĩe meo qõ ego nõ ꝑcepi illi vt diceret interficiet̃. ꝛ segt̃. q si tacita cogitatiõe rñderis quõ possũ intelligere ꝓbũ qõ nõ ẽ locut⁹ de⁹: hoc habebis si

Q° 143

gnū: q̄ in noīe dñi pphā ille locutus fuerit ⁊ nō venerit: hoc dñs nō est locut⁹. ꝫ per tumorē animi sui pphā cōfinxit. Ecō trario aūt si euenerit qđ locut⁹ est nō est signū q̄ de⁹ locutus fuerat illud: q⁊ pōt accidere id quod qs de futuro p̄nūciauit sicut ille asserit: ꝫ de hoc ipse nichil nouerit. est tñ p̄sūptio q̄ a deo ei reuelatū fuerit si sic euenit vt ille locut⁹ est. Sꝫ istud signū ꝫ sit ꝙuenies nō est tñ sufficies: q⁊ multa p̄dicūt a pphetis sine p̄finitiōe tp̄is: vel talia quorū impletio designat futura post tpa nr̄a. ⁊ circa talia nō est illud signū sufficies: ꝫ solu ꝫ circa ea q̄ dicūt in breui futura. ita vt nos possim⁹ de illorū veritate vel falsitate iudicare. iō ad hoc est alia regula. scz q̄ aut pphēta ille p̄nūcias aliqd futurū subiūxit aliquod miraculū aut non. si subiunxit aliqđ miraculū in ꝙfirmationē illius certū erat q̄ a deo venerat illud verbū. vt si diceret: ego p̄nūcio vobis tale vel tale futurū ex parte dei. ⁊ in signū hui⁹ dico vob̄ q̄ tale vel tale miraculū videbit̄ statī. ista regla colligit̄. 13. c. deut. ⁊ talit̄ oñdit ꝙitatē pphie sue samuel. nā dixit iudeis ex parte dei q̄ valde peccastis petēdo regē sup vos: et in signū hui⁹ dico vobis q̄ statī veniēt tonitrua ⁊ pluuie: licz sit tēpus estatis. 1. reg. 12. c. Si aūt nō subiūgeret miraculum non erat certum verbum eius an ex deo esset. ⁊ ideo non tenebant audiētes credere ꝫ esset a deo verbū. Et tñ sciēdū q̄ ꝫ pphā daret miraculū si illud p̄cederet ad dictū nō obligabant credere dictū sequēs: vt si pphā faceret aliqđ miraculū ⁊ post miraculū diceret scitote q̄ hoc erit nō tenebāt credere. ⁊ hoc q⁊ illud dictū manebat sine cōfirmatiōe. nam miraculū qđ p̄cessit nō potuit esse signū cōfirmās sequētia. sic p̄z deut. 13. c. de illo q̄ p̄dixit portentū ⁊ euenit. ⁊ tūc addidit: Eamus eam⁹ ⁊ colam⁹ deos alienos. nā nō erat audiēdus ille pphā sed occidēdus. e. c. Sed adhuc nō est istud signū sufficies: quia multi pphē erāt q̄ mirāc̄ faciebāt miracula. ⁊ dato q̄ miracula facerēt nō tñ ad ꝙfirmationē singularū rer̄. Etiā q⁊ si ad ꝙfirmationē illarū facerēt miracula: tñ nos hoc nescim⁹. iō est alia regula ꝙueniētior ⁊ potissime nobis: q⁊ nos nūc nō videmus pphās sed dicta illor̄ ꝙ a multo tpe fuerūt dicta. Est ät regula q̄ illa dicta pphārū ꝙ eccl̄ia in sacris libris scripta habet certissime credēda sunt eē dicta deo inspirāte. ea ꝛo ꝙ int sacras scripturas nō inueniunt nullā auctoritatē hñt: nec credim⁹ illa pphās a deo inspiratos dixisse. Et p̄z ista regula. ⁊ petri. 1. c. ſ. hoc p̄mū intelligētes q̄ oīs pphīa scripture ppa interptatiōe nō fit. nō enī volūtate humana allata est aliquā do pphīa: sed spū scō inspirati locuti sunt scī dei oēs. cū enī ōr oīs pphīa scripture ppa interptatiōe nō fit: est sensus q̄ oīa dicta pphīca ꝙ scripta sūt in sacra scriptura nō fiūt ppa interptatiōe. i. ex ingenio loquētis: ꝫ spū scō inspirati locuti sūt pphete oīa illa ꝙ in sacra scriptura sūt. hoc aūt dato iā nō or ꝙri aliqđ signū. ſ. an pphā fecit miraculū ad ꝙfirmationē vel nō sed absolute dōm est q̄ gcqd int sacras scripturas in canone receipit ab eccl̄ia vl̄i est dictū a pphīs inspirāte spū scō. ⁊ iste modus accipiēdi firmitatē ex scripturis ꝙ erāt in canone fuit apō iudeos quōdā sic ⁊ nūc ē apō nos. sic logit̄ aug. i epla ad iero. ⁊ in decre. di. 9. c. ego solis. ſ. ego sol⁹ eis scpturar̄ libris q̄ iam canonici appellant vidici hūc timorē bonorēq̄ deferre vt nullū eor̄ scribēdo errasse audeā credere. ⁊ p hūc modum tā apud nos q̄ apud hebreos cōstat gcqd fit dictū a pphēta pphetare deo inspirāte. ſ. id quod inter sacras lr̄as in canone
Q°144 scripturarū inuenit. ¶ Querit̄ cū dicat q̄ dauid loquebat̄ i spū qs erat iste spūs. ¶ Dōm q̄ spūs qñ accipit̄ in scriptura sine determiatiōe solet interdū accipi p vēto siue flatu. nā flatū inspiratiōne dicim⁹. sic accipit̄. 3. reg. 19. c. ſ. ecce dñs trāsit ⁊ spūs grādis. ⁊ seqt̄ ⁊ nō in spū dñs. i. nō in vēto grādi trāseunte. Secūdo accipit̄ p indignatiōe vel ira. vt gen. 6. c. non p̄manebit spūs me⁹ in hoīe in eternū ꝛc̄. i. nō erit indignatio mea semp ꝫ hoīez. ⁊ ysa. 2. c. Quiescite ab hoīe cui⁹ spūs in naribꝰ ei⁹. i. q̄ hz irā in naribꝰ. Tertio accipit̄ p q̄dā ꝙcitatōe animi iuxta illō. Et spm̄ ꝙcitatū qs cohibere poterit? Quarto mō accipit̄ spūs p substātia spūali q̄ ꝫ corpus distinguit̄. ⁊ hoc siue sit spūs ꝙiūct⁹ corpi sic est spūs human⁹: siue sepat⁹ ⁊ imaterialis: sicut angelic⁹ siue totaliter diuin⁹. De p̄mo p̄z nume. 16. c. ſ. fortissime de⁹ spirituū oīs carnis: nū vno peccāte ꝫ oēs ira tua deseuiet? ⁊ vocat̄ de⁹ spūs carnis. i. potēs sup spūs alligatos carni q̄ sūt spūs hūani. i. aīe. De secūdo p̄z ps. 103. ⁊ ad heb. 1. c. ſ. Qui facit angelos suos spūs. ⁊ sic angeli vocant̄ ibi spūs. De tertio p̄z Jo. 4. c. ſ. de⁹ spūs ē. Quinto accipit̄ spūs p spūali desiderio vel ꝙditiōe agēdi. sic p̄z ad ro. 8. c. Quicūq̄ spū dei agūt̄ hi filij dei sūt. ⁊ ad gal. 6. Si spū viuim⁹ ⁊ spū ambulem⁹. i. spūaliter. sic etiā ꝙps logit̄. Jo. 4. c. ſ. de⁹ spūs est ⁊ eos q̄ eū adorāt oz in spū adorare. i. spūaliter. Et ex hoc vocat̄ lex spūalis. i. ad modū viuēdi spūalē deducēs. ad ro. 7. c. ſ. Scio enī q̄ lex spūalis est: ego aūt carnalis. Sꝫ accipiēdo q̄tū ad modū quartū p suba spūali separata est sciēdū q̄ aliqñ accipit̄ spūs absolute in malū. i. p demōe. ⁊ aliqñ p deo. De p̄mo p̄z. 3. reg. 22. ⁊ p̄mo par. 18. c. ſ. ⁊ egressus spūs stetit cor̄ dño ⁊ ait: ego decipiā illū. ⁊ ille est spūs q̄ decepit pphās achab. ꝫ ad deū ⁊ ad angelos nō ptinet decipe maxime q⁊ iste spūs p mēdaciū decipit. e. c. ſ. in quo decipies? Et ait spūs: Egrediar ⁊ ero spūs mēdax in ore oīuꝫ pphetarū ei⁹. ad demonē aūt ptinet esse mēdacē. Jo. 8. c. ſ. Diabol⁹ mēdax est ⁊ p̄r ei⁹. i. mēdacij. ⁊ iō cū mētit ꝺ pp̄rijs loqt̄. ⁊ sic accipit̄ ibi spūs p demone. aliqñ spūs absolute accipit̄: ⁊ tūc accipit̄ p deo: vt Jo. 4. c. de⁹ spūs est. Et ita nūc accipit̄ spūs p deo q̄ ē spūs scūs. ⁊ nō oportuit aliud addi: q⁊ satis intelligebat̄ cū dr̄ q̄ locut⁹ est in spū locutū eē p deū. sic etiā accipitur frequent in nouo testa. vt luc. 2. de simeone q̄ venit in spū in tēplū. i. p spm̄ scm̄ q̄ mouerat cor ei⁹ ad veniēdū. sic etiā. ꝫ. 4. c. dicitur: Ductus est iesus a spiritu in desertum. id est ductus est a spiritu sancto qui eum illuc impulit vt ibi a demone tem ptaret. ¶ Querit̄ an spūs iste in quo loqbat̄ dauid erat spir⁹ pphīc⁹? ¶ Dōm q̄ iste spūs pphetic⁹ quē marcus spm̄ scm̄ vocauit: p̄t dupliciter vocari spūs scūs. vno mō q̄ sit ipe spūs scūs q̄ est p̄sona trinitatis. alio mō q̄ sit donū aliqđ spūs scī. nā vterq̄ modus ꝙuenit. de p̄mo p̄z: q⁊ licz oīa bona nr̄a sint sīl̄a tota trinitate: vt ab vno deo benedicto ⁊ vnico rerū oīum p̄ncipio: tñ p attributionē oīa dona attribuūt̄ spiritui scō. ita vt ipse dicat̄ efficere in nobis oēs grās. ⁊ hoc mō quia pphē p donū quoddā dei inspirati pphant: ⁊ dicūt̄ a spū scō inspirati. ⁊ ipse spūs scūs dicet̄ spūs pphetic⁹: q⁊ aīos eorum ꝙplet. sic accipit̄. 2. petri. 1. ſ. Spū scō inspirati locuti sūt scī dei hoīes. i. pphē. ⁊ nōce est vt pphetic⁹ spūs dicat̄ ille q̄ pphās ꝙstituit. sic tñ or sapie. 7. c. q̄ trasferēs se p aīas scās amicos dei ⁊ pphetas cōstituit. ḡ spūs scūs est spūs pphīc⁹. ⁊ sic etiaꝫ p̄t accipi act. 2. c. ſ. repleti sūt oēs spū scō. nā spūs scūs tūc super eos descēdit: ⁊ ille ē q̄ eos repleuit. De secūdo. ſ. q̄ sit donū spūs scī. p̄z Jo. 20. c. ſ. Insuflauit in eos dicēs: accipite spm̄ scm̄. ⁊ tñ or ibi accipi p donō. ſ. p ptāte soluēdi ⁊ ligādi q̄ nō est ipse spūs scūs: ꝫ quoddā donū: cum statim dicat̄: ⁊ quorū remiseritis pctā remissa erūt ꝛc̄. sic etiā accipit̄ act. 8. c. ſ. orauerūt p eis vt acciperēt spm̄ scm̄. i. dona spūs scī vel grām. ⁊ ex hoc etiā oīa dona spūs. ſ. vocant̄ spūs. sic p̄z ysa. 11. c. vbi ponunt̄ septē spūs. ſ. spūs sapie. cōsilij. timoris. pietatis. ꝛc̄. q̄ sūt spūs. i. septē dona spūs sancti. ⁊ recte hoc fit: q⁊ ipse spīrit⁹ sanctus oīa hec dat. ⁊ ꝫ ista multa sint ipse vnus est. p̄ma cho rinth. 12. c. ſ. Diuisiōes gratiarū sūt: idē aūt spūs. vnde posit̄ ibi posuit multa dona subdidit. hec oīa opat̄ vn⁹ ⁊ idē spūs diuidēs vnicuiq̄ put vult. ⁊ sic in p̄ti p̄t accipi spūs ꝺ quo loquebat̄ dauid p ipsa p̄sona spūs scī q̄ ꝺpellebat eū ad loquēdum. vel p spiritu. i. dono pphetico quo illustrabat̄ interius ad dicendū hec. ⁊ ad eundē sensum redeūt ambo. ¶ Querit̄ Q°146
cum dauid de patre a filio locut⁹ fuerit quare patrē vocauit dñm absolute: filiū aūt vocauit dñm suū cum ista determinatione? ¶ Dōm q̄ verū est q̄ xps inquātū est homo minor est patre suo. sic enī ipse dixit Jo. 14. Vado ad patrē: ⁊ pat⁹ ma-

ior me es.ꝛ tñ non est ob hoc intelligendum ꝙ simpliciter sit filiꝰ minor pfe: vel xps sit minor deo: qꝛ xps est deꝰ filiꝰ dei: et in hoc est equalis ei.sed p hoc ꝙ homo factꝰ est: nichil pdidit de sua naturali excellẽtia: qꝛ sic nunꝯ factꝰ fuisset homo.ergo xps hõ existẽs est equalis pri ꝛ oipotẽs.ſz in hoc differt ꝙ ſz xps homo: vel hõ existẽs sit equalis pri.tñ ꝑm ꝙ homo non est equalis patri.vtroqz tñ mõ est dñs oiuz.ſz ꝑm ꝙ deꝰ ꝛ filius dei est naturalit dñs oium. inquantum ℔o est homo nõ est naturaliter dominus oium: sed est sibi collatũ a tota trinitate.sic ipse dixit.j.28.c.Data est michi ois ptãs in celo ꝛ in terra.et hãc ipse potestatẽ meruit p passionẽ suã.sic ꝺr act.20 c.ꝙ xps acqsiuit sibi eccliam sanguie suo.i.vt esset dñs eius inꝯtũ homo est.nã inꝯtũ deꝰ: erat dñs illiꝰ etiã sine effusiõe sanguinis.Est ḡ dom ꝙ iste psalmꝰ intelligit de xpo.sic dixit iesus.et qꝛ xps est deꝰ ꝛ homo: iõ dauid inducit hic xpm ꝯtũ ad aliqua q̃ competũt ei ꝑm vtrãqz substãm.nã cõpetit xpo in quãtũ est deꝰ ꝙ sedeat a dextris.i.sit equalis pri: etiã cõpetit ei ꝙ sit natus ex vtero ante luciferũ.i.cõsubstãtialis pri.Cõpetit aũt ei inꝯtũ hõ ꝙ habeat inimicos q sub pedibꝰ eiꝰ ponunt.etiã ꝙ sit sacerdos ꝑm ordinẽ melchisedech.nã sic seipsũ vt sacerdos pri obtulit: et sacrificiũ panis ꝛ vini instituit.His suppositꝫ dom ꝙ sicut pr vocat dñs absolute: ita filiꝰ.i.xps poterat vocari dñs absolute: et tñ nõ debuit vocari.et rõ est: qꝛ in diuinis est distinctio int psonas: qꝛ pr nõ est ipse q filius est: et filiꝰ nõ est ipse q pater est.Et ita dauid voluit eos vt dus ostẽdere et p noia designare.ſz si diceret: dixit dñs dño: nichil addẽdo putaret ad seipsũ locutꝰ.iõ debuit addi aliqua limitatio p quã inueniret ꝙ nõ erat idẽ q loq̃batꝰ et ad quẽ fiebat sermo.Causa aũt ꝓma q̃re xpm vocat dauid dñm suũ est qꝛ ille pertinebat ad ipsũ ꝑm carnẽ.descẽdebat enĩ de ꝓgenie dauid ꝓpr qõ spãliter ad eũ ptinebat.Secũda cã est qꝛ xpus in carne assũpta spãliter opaꝰ est salutẽ.nã ſz totũ bonũ nr m sit a btã trinitate q̃ est vnꝰ deꝰ: tñ fuit p mortẽ xpi.Et qꝛ solus filiꝰ assũpsit carnẽ: solus filiꝰ passus est.et iõ salus nra spãliter ptinet ad filiũ.et sic possumꝰ spãliter vocare dñm nostrũ.et ꝓpter dauid illũ dñm suũ vocauit.Tertia cã est qꝛ cum xpus natꝰ sit de stirpe iudeorꝫ specialit fecit ad gliam ꝛ exaltationẽ ipsorꝫ.luc.2.Lumẽ ad reuelationẽ gẽtiũ ꝛ gliam plebis tue isrl.iõ ꝯtũ ad hoc magis pertinet filius ad dauid ꝛ ad oñes
Q.°147 iudeos ꝙ pr ꝛ spũs scũs. ¶ Querit cum dauid vocauerit xpm dñm suũ an vocauerit eum dñm ꝯtũ ad deitatẽ vel ꝑm carnẽ. ¶ Dom ꝙ vtroqz mõ xps erat dñs dauid ꝛ oiuz hominũ.nam inꝯtũ deꝰ est naturalit dñs oium hoium ꝛ oium rerũ qꝛ ipse fecit oia.inꝯtũ aũt hõ etiã erat dñs dauid: qꝛ cõstitutus est a deo rex ꝛ iudex viuorꝫ ꝛ mortuorꝫ.act.10.c.etiã a tota trinitate data est ei ptãs sup oia.j.28.c.s.Data est michi ois ptãs in celo ꝛ in terra.ꝛ iõ ꝑm vtrũqz poterat eũ vocare dauid dñz.nã ſz ꝑm carnẽ descẽdet et de dauid: maior tñ erat ꝙ dauid.et iõ oes scĩ pres aspiciebãt eũ vt maiorẽ: etiã ꝑm carnẽ.et desiderabãt tẽpꝰ aduẽtus eiꝰ ꝛ eum videre.s.13.c.s.multi ꝓphe ꝛ iusti cupierũt videre q̃ vos videtis et nõ viderũt.etiã Jo.8.dixit xps.Abrahã pr vester exultauit vt videret diẽ meũ: vidit et gauisus est.ita ḡ dauid ꝑm carnẽ poterat eum vocare dñm: potissime cũ eũ vocet dñm suũ spãliter qõ magis ad carnẽ ptinet: vt dictũ est.s.et tñ iero.sup matth. dicit ꝙ vocauit eum dñm inꝯtũ est deꝰ.s.testimoniũ hoc de ps.109.sumptũ est.dñs ḡ dauid vocat xps nõ ꝑm id qõ ꝺ eo natus est.i.de dauid: ſz iuxta id ꝙ natꝰ ex pre semp fuit ꝓueniẽs ipsũ carnis sue patrẽ. ¶ Querit quõ stat ꝙ deꝰ ꝓdixerit
Q.°148 xpo: sede ad dextris meis: ¶ Dom ꝙ istud dicere nõ fuit aliqd loq.tũ qꝛ pr nõ loqt.nã ipse nõ assumpsit naturã humanã in qua cõpetat ei loq sicut filiꝰ assumpsit.tũ qꝛ nulla locutio realis põt eẽ pris ad filiũ: cum nõ sit pater extra filiũ sicut hõ extra hoiem.sed pater est in filio et filiꝰ in patre.Jo.14.ego in patre ꝛ pr in me est.et tñ ad loquẽdũ oportebat ꝙ esset pr extra filiũ sicut homo extra hoiem.nunc ℔o idem est intellectus patris et filij et eadem sapia.ideo nõ loquit pater filio neqz filius patri.Sed dom ꝙ ista ponunt ad ostendẽdũ veritatẽ rerũ.Cum enĩ ita sit ꝙ sedeat filiꝰ a dextris patris.vt dicit sequẽti.q.ꝺr ꝙ pr dixit filio: sede a dextris meis.sic enim multa alia in scriptura ꝺr deꝰ dixisse cum nichil dixerit: ſz nõ supuacue ponant sicut in operibꝰ creatiõis dixit deꝰ: fiat lux et facta est lux.Et ita de aliis geñ.ꝑmo.c.et tñ certũ est ꝙ nichil istor dixit exprmẽs verbo vocali.ꝺr ꝙ dixit: vt videat ꝙ eo volente facta sunt oia.et nõ fuerit alius rerũ cõditor.etiaz ponitur ad ostẽdendũ facilitatẽ diuine opatiõis q̃ puenit ex oipotentia eius inꝯtũ nullis ꝓparatorijs eguit.sed dixit: ꝛ facta sunt.s.dixit: fiat lux et facta est lux.i.nichil aliud intercidit more neqz difficultatis.Ita nũc vt ostẽdat cõcordia pris et filij ꝺr ꝙ dixit dñs: sede a dextris meis vt nõ intelligat ꝙ filius sedet a dextris dei quasi ipso nolẽte vel renitẽte.et hãc cõcordiam et amorẽ deꝰ nobis expssit in voce sup xpm baptizatum ℟.3.et luc.3.c.s.hic est filiꝰ meus dilectꝰ in quo michi bene cõplacui.Et iterũ in trãsfiguratiõe corã tribus discipulis.℟.17 c.vt ḡ innuat ꝙ maxima bona q̃ pr hz sunt filij et in potestate eius cõstituta sunt ꝺr ꝙ sedet ad dexterã patris: qꝛ nõ põt excogitari melior hitudo sedendi.sic̃ non possunt existimari maiora bona ꝯtra illa que filius accepit a patre.sic ipse dixit Jo.io c.Quod dedit michi pater maius oibus est.et ita solet exponi cõmuniter ꝙ sedet a dextris pris.i.in potioribꝰ bonis eiꝰ. ita dicit remigiꝰ.s.ꝙ aũt ꝺr sede a dextris meis: nõ est intelligendũ ꝙ deus corporeꝰ sit vt dextrã et sinistrã hẽat.sed a dextris dei sedere est in honore ꝛ equalitate paterne dignitatis manere.Et iste modus loquẽdi valde frequẽtatus est in sacra scriptura.sic enĩ xps de seipso dixit.j.26.Amodo videbitis filium hois sedentem a dextris virtutis dei.et mar.16.c.ꝺr ꝙ assumptus est in celum et sedet a dextris dei. hoc ℔o qꝛ scriptura ponit dextrã in bonũ et sinistrã in malũ.sic ꝑz.j.25.c.cũ ꝺr ꝙ xps dicet his q erũt a dextris: Uemite bñdicti illis ℔o q a sinistr: ite maledicti.ꝛ sic dãnatos ĩ sinistra ꝓstituit. ¶ Quo- Q.°149
rit cũ dicat: donec ponã inimicos tuos ꝛc. q sunt inimici xpi: ¶ Dom ꝙ ppe deꝰ nõ hz inimicos: qꝛ ad eẽ inimicũ duo saltẽ requnt.Primũ est ꝙ aduersetur.secundus est ꝙ ille cuiꝰ inimicus est oderit eum vt vice versa inimicus fit.hec autẽ non competunt deo.nam deo nemo resistit.Job.9.et ita nemo ei aduersatur.secundum etiam non competit: quia deus neminem odio habet.ideo nemo est inimicus eius: qui enim inimicum habet vult eum delere vel nocere ei.deus autem si delere vellet aliquam rem statim illa delereꝰ.quia sicut recepit eẽ per hoc ꝙ deus voluit.s.quia ipse dixit et facta sunt.ps.32. ita desineret esse deo volente ꝙ non esset.Et ideo inquantuz aliquid manet in esse necesse est ꝙ a deo diligatur: quia alias manere non posset.sapi.11.c.Diligis enim oia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti.neqz enim odiens aliqd constituisti.quomodo enim posset aliquid pmanere nisi tu voluisses: aut qõ a te vocatũ nõ eẽt ꝓseruareꝰ.q.d.nõ posset.et iõ deꝰ nõ põt hre inimicos. Dom tñ ꝙ large ꝺr deꝰ hre inimicos.s.est enĩ duplr aligs inimicꝰ meꝰ.vno mõ qꝛ michi aduersatꝰ vl aduersari cupit.alio mõ qꝛ aduersat amicis meis qbꝰ ego in aliũ eẽ debeo.vtroqz mõ deꝰ ꝺr hre inimicos. ℟ ꝑmo ꝑz ꝙ scriptura sepe vocat aliquos inimicos dei.iuxt illud ps.138. sup inimicos tuos tabescebã.et illud ps.54.inimici dñi mẽti ti sũt ei.et isti vocãt ĩmici dei nõ ꝙ deo nocẽ possint vl resistẽ volũtati eiꝰ: ſz qꝛ resistũt cultui eiꝰ ipediẽdo vt nõ pfecte colat vl cultũ ℨriũ iducẽdo.et sic oes heretici et scismatici et ydolatre et pagani q sũt hostes nois xpiani sũt inimici dei. Secũdo ꝑz qꝛ deꝰ hẽbat iudeos in pplm sibi peculiarẽ ꝺ cũctis gẽtibꝰ.exo.19.et ob hoc qcũqz erãt inimici iudeorꝫ q̃diu colebãt deũ vocabant inimici dei.exoꝺ.23.c.si feceris oia que loquor inimicꝰ ero inimicis tuis et affligã affligẽtes te. De cristo autẽ cũ deus sit: eadẽ ratione dom est ꝙ non potest ꝓprie habere inimicos.ſz large dicitur habere inimicos ꝛ ꝓpliciter

sicut deus. Primo mō sunt inimici eius q aduersant ei. scdo mō q aduersant amicis ei⁹. De pmo p3: qr aliq aduersabant xpo dū viueret putātes eū purū hoiem: t psequētes eum ad mortē. t iō istos vocat inimicos xpi scriptura vel aduersarios eius. Luc. 13. c. s. Cū hec diceret erubescebāt oēs aduersarij eius: t ois pplus gaudebat in eis q̄ ab eo gloriose fiebāt. Sūt quoq3 inimici xpi illi q nūc aduersant cultui ei⁹. q enī ex odio nois xpi voluerūt doctrinā ab eo seminatā erradicare t credētes in noīe eius congregatos disperdere: inimici xpi fuerūt. quicūq3 enī xpo maledicūt aut blasphemāt: inimici ei⁹ sunt. t hoc mō aplus vocat aliquos inimicos crucis. ad Phil. 3. c. s. Nūc aūt flens dico inimicos crucis xpi. De scdo p3: qr oēs q in xpm credūt sunt magne dignitatis. vt xpus dixit. s. 18. c. l. Non pterpnatis vnū ex pusillis istis q in me credūt. p his enī3 xpus opam ponit: t quodāmō ex quadā rōne necessitudinis vel amoris eis auxiliū det. nā frēs eius t amici sunt. sic dr ad Heb. 2. c. Voluit aūt fratrib⁹ p omīa assimilari. t iterū dixit xps mulieribus. j. 28. c. Ite nūciate fratrib⁹ meis vt eant ī galileā. t loq̄bat de discipulis. sic etiā nos amicos vocat. Joh. 15. c. Vos amicos dixi: qr oīa que audiui a pre meo nota feci vobis. t ob hoc q̄cūq3 fuerit inimicor hor̄ū: est inimicus xpi. qr xpus istis auxiliū suū det. De xpo aūt dōm q̄ inimici eius ponunt vt scabellū pedū eius q̄ pfecte subijciūtur ei. s. qr isti se ei spōte subijciūt: vel ille eos coactos sternit. t quia q̄ tū ipe vult: tñ illi humiliant ei: cū nemo possit volūtati eius resistere: qr deus est. dicūt inimici xpi q̄cunq3 ei subijciunt: ponit scabellū pedū eius. ¶ Sed q̄re: q̄ fit ista subiectio inimicorum: vel an expectat futura: aut an facta sit. ¶ Dōm q̄ aliq erāt inimici xpi q nitebant eū supare viribⁿ argumētationū. sicut pharisei q tēptabāt eū arguētes cōtra eū. aliq̄ inimici ei⁹ molliebātur fraudes ꝺ eū volētes eū capere in sermone. alij erāt inimici xpi q eum corpaliter psecuti sunt: mortē ei⁹ procurantes. Alij fuerūt inimici xpi qui postea nomē ei⁹ t cultū persecuti sunt. Alij aūt sunt inimici xpi: qr sunt inimici amicorum xpi. i. cultorum eius. t hos quoq3 xps subijcit: vel ad fidē ꝓvertendo. t sic cessant esse inimici: vel eos pdendo. vulgatū enim est quō xpus a suis cultoribⁿ invocatus: sepe eor̄ inimicos in bello t sine bello miraculose perdiderit. Hi aut inimici semp erunt quousq3 oēs cōuertātur ad xpm: t fiat vnū ouile t vn⁹ pastor. Joh. 10. c. Subiectio tñ inimicorū xpi l3 quotidie fiat nūq̄ erit cōsummata vsq3 ad finē seculi. ibi enī oīa pedib⁹ ei⁹ erunt subiecta. quia oēs impij in inferno detrusi erunt. boni vero manebūt cū eo. t expresse ponit cōsummatiōez subiectōnis inimicor̄ xpi ibi aplus. 1. Chor. 15. c. s. deinde finis cū tradiderit regnū deo pri euacuauerit oēm p̄incipatū t potātem t virtutē. oportet aūt illū regnare donec ponat omēs inimicos sub pedibus ei⁹. nouissime aūt inimica destruet mors. Et sic vsq3 ad finē seculi non sunt subiecti xpo inimici eius: cū nō cessauerit esse mors in rebus. rūt subiecti oēs inimici eius. naz t ipse mortē inimicā patitur est: quia mortuus est semel. ō illā sibi subiecit: sed nō erit subiecta quousq3 eā penitus tollat. s. cum nichil fuerit qō mori possit. t iō recte dixit aplus q̄ nouissima oīum inimica destruet mors. ¶ Cū ꝺo dr: sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos. est sensus q̄ cuz sedere ad dexterā patris sit magna quies. si ista non pōt p̄turbari in xpo q̄diu habz inimicos: a fortiori nō turbabit q̄ nō habuerit inimicos. t iō si verū est q̄ xpus sedebit ad dexterā dei q̄diu non sunt inimici ei⁹ subiecti illi: sz adhuc eos hz: t nō turbant quietē eius: verisimili⁹ est q̄ sedebit postq̄ cessauerit habere inimicos: qō est q̄ fuerint inimici subiecti. t iō dixit: donec ponam inimicos tuos. i. sede in eternum a dextris dei. Item p3 hoc ex modo exponendi iuris circa istam dictionem donec. extra de regu. iuris. c. ioseph. t. c. qō dr. qr ista non signant actū sequi: sz q̄ res nō facta fit. ¶ Quert̄ quō sequit̄ q̄ xpus vult. ipse enī nō solū vult inferre q̄ xpus nō sit filius dauid: sz q̄ sit fili⁹ dei. qr poterat esse fili⁹ alteri⁹: t tūc nō seq̄retur q̄ esset fili⁹ dei. qō ihūs inferre volebat. ¶ Dōz q̄ benē sequit̄ q̄ xpus sit filius dei: q̄si arguat sic. xpus nō est filius alicui⁹ hoīs: ergo ē fili⁹ dei. p̄iam bene cōcederēt pharisei: qa media entia inter deū t hoiem nō gignūt. s. angeli t demones afis p3. s. q̄ nō sit fili⁹ alicui⁹ hoīs. vt arguat sic. s. nō est filius dauid ergo nō est fili⁹ alicui⁹ hoīs. t p3: qr si alicui⁹ hoīs fili⁹ esse deberet: verisimili⁹ eēt filius dauid q̄ alteri⁹. iz nō est fili⁹ illius. ergo nulli⁹ est fili⁹. Primo p3: qr scriptura dicit eē xpm de semine dauid. Joh. 7. c. t. s. 1. c. t. 2. et iō q̄n negat eē fili⁹ illius: nō negat q̄si nō fit fili⁹ illi⁹ aliquo mō. sm q̄ nō sit filius illius solū. Si aūt nō est filius illi⁹ solū: neq3 erit fili⁹ alicui⁹ taliter: sz erit filius dei. Scdo: qr arguit hic xps ex mō dignitatis. s. qr dauid illū dōm vocat: a fortiori q̄libet de israel vocaret eum dōm: cū dauid sit excellētior oībus israelitis. t mī qr dauid vocat eū dōm: sequit̄ q̄ nō sit fili⁹ eius. vt xpus arguit. q̄ sequit̄ q̄ nulli⁹ israelite fili⁹ sit: cū oēs israelite eū dōm vocare debeāt. Qr ꝺo dauid excellētior sit oībus p3 pmo ex dignitate: nā ipse fuit rex. nemo aūt iter israelitas poterat esse maior rege. t nō solū fuit rex: sed etiā excellētior oībus regib⁹. ipse enī pmus fuit eor̄ q regnauerūt de iuda. t pmus oīm regū sanctor̄. Et ppt̄ eū datū est regnū successorib⁹ eius. 2. regū. 7. t. 1. Paral. 17. c. t ppter petā ipsor̄ auferre voluerat de⁹ sepe regnū de stirpe illa. iz ppter dauid reliquit ei duas trib⁹ in q̄bus regnaret sua posteritas. 3. Regū. 11. t. 12. c. t illas postea auferre voluit pp. er scelera: sz vt relinqueret lucernā dauid nō fecit. 3. Regū. 15. c. Ite dauid excessit alios in sctitate. nam de eo dixit de⁹. inuem virū iuxta cor meū. 1. Regū. 13. c. t ps 88. qō de alio nō dixit in toto veteri testamēto. Ite ī dauid cō currerūt tres dignitates q̄ in nullo viro iudeo ꝓcurrerūt nisi in eo. erat enī rex. pr̄iarcha. t ppha. de regno t ppbia palā est. De pr̄iarchatu p3 Act. 2. c. cū dixit petr⁹. viri frēs liceat audenter dicere ad vos de pr̄iarcha dauid: moyses qdē fuit propheta t magn⁹. Deut. 34. iz nō fuit rex nec pr̄iarcha. Isaac fuit pr̄iarcha: sz nō fuit rex: nec ppha. abrahā ꝺo t iacob fuerunt pr̄iarche t ppbe: sz nō fuerūt reges. De pr̄archatu vtr̄ usq3 planū est. De ppbia p3: qr deus vocauit abrahā ppbaz Gen. 20. c. De iacob p3: qr ipse annūciauit filijs suis ea q̄ vētura erāt in nouissimis. Gen. 49. c. Dauid aūt omīa tria sīl habuit: t nonsolū habuit: sz etiā oīa p excellētiā habuit. nā p pheta fuit t maxim⁹ ppbarū. t iō eū absolute vocam⁹ ppbaz etiā pcipu⁹ fuit inē reges. Ex quo ēt seq̄t̄ q̄ fuerit potissimus in pr̄iarchatu: qr pr̄ fuit oīum regū iuda q reges sunt pcipui inter alios hoīes. ¶ Quert̄: q̄ dies fuit ista ex q̄ nō ausi fuer⁹ amplis⁹ eū interrogare. ¶ Dōm q̄ fuit p duos dies vel tres solū añ passionē. qō p3: qr xpus venit in ierl̄m in dñica q̄ erat ramis palmarū. vt colligit Joh. 12. t. s. 21. t eadē die predicauit in ierl̄m: t añ occasum solis redijt in bethaniā ad quietē t cibos sumēdos. vt colligit. s. 21. t mar. 11. c. sequēti aūt die. i. die lune ī aurora cū rediret de bethania in ierl̄m eturijt: t iuit ad ficulneā: t maledixit illi. e. c. t rursus eadē die de ierl̄m in bethaniā redijt. t sequēti die. i. martis venerūt ō bethania in ierl̄m xps t discipuli. t tūc viderūt ipsi ficulneā arutisse. vt colligit Mar. 11. c. vt oñsum est. s. 21. c. t eadē die accesserūt p̄nci pes sacerdotū t pharisei: t q̄sierūt a xpo docente in tēplo in q̄ ptāte hoc faceret. i. pdicaret. t ipe q̄stuit de baptismo iobis an eēt de celo vl ab hoīb⁹. s. 21. c. t ppostuit in eodē tpe pabolā de duob⁹ filijs quos pr̄ misit ad vineā. t ptinuauit pabolā ō rege vocāte inuitatos ad nuptias filij sui. Et post hec accesserunt pharisei vt caperēt in ꝓmone xpm: q̄rētes de censu: an esset dād⁹ cesari. t statī saducei q̄sierūt de resurrectōe. t illis cōfutatis: accesserunt pharisei. t vn⁹ ex eis legisdoctor tēptauit xpz: q̄rēs qō eēt magnū mādatū. post hoc q̄stuit ibs a pharisēis de xpo cuius filius esset. t tunc pharisei confutati ab eo nō ausi sunt eū amplis⁹ interrogare. Et sic nec postea ista die martis: nec mercurij: neq3 iouis quibus xps supuixit ausi sūt in dei interrogare xpm in aliquo tēptatorie: neq3 arguere contra ipsum: sz mansit ille predicans sine cōtradictiōe aliq̄. t sequēti die veneris crucifixus est pro nobis.

Q°. 150

Q°. 151

Q°. 151

Capitulum vigesimumtertiū

Unc locutus. Ostēderat ihesus p̄ cedenti capitulo iudeos: ⁊ potissime eoꝝ p̄cipuos reprobatos esse. quia fuerūt contradictores diuine veritatis. Hoc ostendit eos reprobatos. q̄ fuerūt fictores falsę bonitatis. Et diuidit in duo. quia p̄mo matheus ex noīe xp̄i ponit huius fictionis motiuū. Scō ponit p̄dicte fictiōis multiplicē effectū. ibi. ⌊Ube aūt vobis scribe⌋. p̄mā ī duas. quia p̄mo xp̄s motiuū p̄dictū in iudeis esse ostendit. Scō illud a suis discipulis excludit. ibi. ⌊Vos aūt⌋. Fuit aūt motiuū supbia phariseoꝝ ⁊ legis peritoꝝ. Et ostendit supbia hec ex triba. p̄mo ex abusu sue p̄tātis. Scō ex simulatione sctitatis. ibi. ⌊oīa vo⌋. Tertio ex ambitōe dignitatis. ibi. ⌊amāt aūt p̄mos⌋. ¶ Circa p̄mū ōr. ⌊Tūc locuta est ihesus⌋. s. q̄ cessauerūt ab eo q̄rere postq̄ docuit eos ihesus sup q̄one de xp̄o cuius filia erat. p̄cedēti. c. ⌊ad turbas⌋. s. ad populos qui erāt in tēplo in quib⁹ cōprehēdit oīs cōditio hoīuz non expressa dignitate status vel p̄fessionis aliquoꝝ. q. d. ante hoc loquebat ad phariseos cōgregatos. p̄cedēti. c. nūc vero desijt loqui ad illos. ⁊ cepit loqui ad turbas. ⌊⁊ ad discipl'os suos⌋. intelligūtur nōs discipuloꝝ oēs qui sequebātur xp̄m tam doctrina q̄ cōuersatione. s. vt irent cū illo quo ille iret. ⁊ sunt isti tā apli q̄ alij q nō ascenderāt ad hūc gradū: ⁊ tñ erant cū xp̄o. ⌊Sup cathedrā moysi⌋. Ista est increpatio scribarū ⁊ phariseorū q̄tum ad abusum p̄tātis ⁊ doctrine: p̄m q̄ multa docebāt que ipsi nō faciebāt ⁊ in docendo imponebāt grauiora mādata q̄ opus erat. ⁊ sedebāt sup istā cathedrā moysi ad docendū ⁊ diffiniēdū. ⌊scribe ⁊ pharisei⌋. Isti sunt q sedebant sup cathedrā moysi. ⌊oīa enī quecūqz dixerint vobis⌋. s. predicando ⁊ diffiniendo. ⌊seruate ⁊ facite⌋. i. custodite illa in cor de vro memoriter. ⁊ facite ea in operis executiōe. vel ōr: ꝓpter. i. cauete. ⁊ est sensus q̄ duplicia predicabant pharisei ⁊ scribe iudeis. quedā a qbus abstinendū erat. ⁊ alia qbus erat insistendū: cum sint quedā precepta negatiua: ⁊ alia affirmatiua. propter p̄ma dixit: seruate. i. cauete ab eis a qb⁹ illi cauēdum esse dicūt. ⁊ p̄ secūdis dixit. facite. s. illa que ipsi faciēda predicant. Sz p̄mus sensus est melior: q̄ videt tota lra intelligi de preceptis affirmatiuis. ⌊p̄m vo opa eoꝝ⌋. i. scribarū ⁊ phariseoꝝ. ⌊nolite facere⌋. i. attēdite ad dicta eoꝝ: sz non facta. q̄ bona docēt ⁊ mala faciūt. vel saltē ea que agēda predicāt non implent. ⁊ ostendit statim. s. ⌊dicūt enī ⁊ nō faciūt⌋. i. predicāt bona faciēda: sz illa non faciūt. ⌊alligāt enī onera grauia⌋. ostenditur abusus p̄tātis eorū: siue in predicando siue in iudicādo quia maiora iubebāt faciēda q̄ iubere deberent. ⁊ est metaphorica locutio: ad modū eia q̄ de lignis cōgregat multa: ⁊ colligat ea in onus vnū qō graue efficit: ⁊ imponit illud sup humeros alteri⁹ q portare nō pōt. ⁊ tñ ad portandū nō adiuuat: vel non vult ipse simile onus sup humeros suos ponere. ⌊et importabilia⌋. i. difficilia ad portādū. ⌊⁊ imponūt humeris hoīum⌋. i. sup humeros p̄li iudeoꝝ quib⁹ predicabāt obligare eos volētes ad hec precepta. ⌊digito aūt suo nolunt ea mouere⌋. i. nō solū nō imponūt ista onera sup humeros suos sicut sup humeros aliorū: sz ēt nullo mō tangūt illa ad sustinēdū difficultatē eorū: q̄ neqz digito suo illa mouēt. ¶ Quaeritur an ea que hic habētur sint ꝯtinuata ad p̄cedētia ⁊ an fuerint statim facta vel interposito aliquātō tpe. ¶ Dom q̄ ista fuerunt cōtinuata ad precedētia. s. q̄ ista fuerūt facta post illa ⁊ modus fuit q̄ xp̄us in eadē ⁊ in eodē cōtextu: nō diuertēdo ad alia postq̄ fecit ea que habētur p̄ceden. c. fecit statī que habētur hic. nā q̄n ihesus quesiuit a phariseis de xp̄o cuia filia erat: et illi nō possent rndere: recesserūt ab eo: ⁊ non ausi sunt amplia eum interrogare. vt dr precedēti. c. statim aūt ipse conuersus ad turbas que p̄sentes erāt: cepit loqui que habētur hic. ⁊ refertur istud tūc ad precedētia que posita sunt de questione de xp̄o cuius filius sit: que habita est p̄cedēti. c. s. q̄ statim post illam questionem habitam successit ista locutio. Et est dicendū q̄ iste dies in quo facta fuit locutio ista ad turbas fuit dies martis ante passionē xp̄i. nā fuerūt ista facta in eodē die ⁊ contextu quo fuerūt facta ea que habētur p̄cedēti. c. sed illa facta sunt die martis post ramis palmarū: ⁊ ante mortē xp̄i. vt ostensum ē p̄cedē. c. ergo ⁊ ista dicta ⁊ facta sunt in eodē die in quo illa. s. die martis. s. per duos dies ante passionē xp̄i. q̄ patz: q̄ enarratis oībus his que durāt vsqz ad finē capli: seqt in p̄ncipio capli sequētis. Et egressus ihesus de tēplo ibat: ⁊ accesserunt ad eū discipuli eius vt oīderēt ei edificatōes tēpli. ⁊ ipe dixit eis. Videtis hec oīa: amē dico vobis q̄ non manebit lapis sup lapidē q nō destruat. ⁊ tūc sequit q̄ sedente illo super montē oliueti ꝯtinuata eadē questione dixerunt discipuli xp̄o. Qñ hec erūt: ⁊ qō signū est aduētus tui ⁊ cōsūmatōis seculi: Et xp̄s cepit statim rndere: ⁊ dixit sub eodē cōtextu oīa que habēt. c. sequēti. ⁊ in fine totius rnsiōis. ī. 24. c. dr. Et factuz est cū cōsummasset ihesus sermones hos omes: dixit discipulis suis. Scitis quia post biduū pascha fiet: ⁊ filius hoīs tradet vt crucifigat. ergo manifestū est q̄ oīa hec q̄ habētur sequēti c. ⁊ 25. dicta sunt duob⁹ diebus āte mortē xp̄i q̄ fuit in pascha Sed pacha incipiebat die iouis ad vesperū: ⁊ cōtinuabat cū die veneris: in quo occisus est xp̄us. ergo die martis dicta sūt illa verba: q̄ tūc erat biduū ante pascha iudeoꝝ. sz ꝑ ba illa dicta sunt statī vt ꝯsummata sūt ista que habēt in hoc caplo: q̄ finitis his dr sequēti. c. ⁊ egressus ihesus. ergo ista q̄ hic habēt de redargutione phariseoꝝ ⁊ scribarū dicta sunt biduo ante xp̄i mortē. s. eodē die martis. ⁊ sic sunt ista cōtinuata ad precedentia qō intendebamus. ⁊ cū ōr. nō me videbitis amodo donec dicat: bñdict⁹ q venit. nō ītelligit de laude pueroꝝ in die ramis palmarū: sed de laude quā cantabūt fideles in die iudicij. nā ex tūc. i. ex eo tpe qō erat tpus passiōis. nā post biduū occisus est. non viderūt pharisei ⁊ scribe xp̄m: q̄ post mortez nō manifestatus fuit toti ppl'o. sz testibus a deo preordinatis. Act. 10. c. ⁊ manet nūc occulta q̄ntū ad p̄tiā corpalē oīb⁹ hoīb⁹: ⁊ plāgēt se super eū omes tribus terre. Apoc. 1. c. tūc aūt laudabūt eū fideles: ⁊ qui cū eo partē habebūt dicentes. benedict⁹ qui venit. et tunc pharisei ⁊ turbe eū videbūt. dixit aūt xp̄us hec verba in templo. ⁊ pz: q̄ ponūtur oīa que habētur in hoc. c. sub eodez ꝯtextu. q̄ xp̄s illa dixit cōtinuato sermone. vt apparet ex lra: cū non sit sermo interrupt⁹. ⁊ tñ in p̄ncipio sequētis. c. finitis his ꝯbis dr. ⁊ egressus ihesus de tēplo ibat. q̄ apparet q̄ q̄n ista dicebat erat in tēplo. Scō apparet: q̄ oīa ista q̄ habent Exo. c. 21. vbi accesserūt p̄cipes sacerdotū ad xp̄m querentes in qua p̄tāte faceret hec: sunt cōtinuata vsqz huc. vt ostensum est. ī. 21. ⁊. 22. c. ⁊ tñ illa facta sunt in templo vbi orabat ⁊ predicabat. hoc pz: q̄ vt dr sequēti caplo: q̄n xp̄us cōpleuit ꝯba hec exiuit de tēplo. ergo in tēplo hec dixit. ¶ Item pz hoc quia vt innuit Luc. 21. c. xp̄s in his diebus q fuerūt inter dominicā in ramis palmarū ⁊ mortē suaz. ipse p diem manebat in templo predicans. ⁊ ante vesperū exibat de vrbe: ⁊ manebat in monte oliueti: ⁊ diluculo veniebat in templū ad p̄dicandum. qō etiā innuit sequēti. c. nā finitis verbis xp̄i q̄ habent in hoc. c. sequit in p̄ncipio sequētis. c. Et egressus ihesus de tēplo ibat. et accesserūt ad eum discipuli eius vt oīderēt ei edificationes tēpli. et ipse dixit eis. Videtis hec oīa: amē dico vobis q̄ nō relinquet lapis sup lapidē qui nō destruat. Et tunc sequitur ibi. s. sedēte aūt illo super montē oliueti: accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. quādo hec erūt: et sic videt q̄ postq̄ exiuit de tēplo: iuit statim in montē oliueti. Et ita erat in tpe illo qō fuit inter diē ramis palmarū et mortē. ⁊ tñ tūc p diē q̄si totū manebat in tēplo docēdo turbas. Luc. 21. c. ḡ nūc q̄n in tēplo erat potat loq turbis ea q̄ hīt ꝺ. ¶ Quaerit que erat ista cathedra moysi: ⁊ qd erat sedere sup eā: ¶ Dom q̄ exponūt quidā de auctoritate et p̄tāte iudiciaria: quā vocant cathedrā moysi: q̄ ad illū p̄cipue p̄tinuit: et ita illi⁹ cathedra

Q°. 1.

Q°. 2.

manere videbatur. sicut primus vicarius cristi fuit petrus: ⁊ sedit loco xpi: ⁊ nūc oēs ad quos puenit p successores ⁊ tpa vicariatus xpi dicunt sedere in sede petri. s. quia ille fuit pm⁹ q sup eā sedit. ¶ Circa hoc ꝓsiderādū: q moyses fuit pm⁹ quē deus prepositi pplo iudeoꝝ. ⁊ ille eos eduxit de egypto: ⁊ lege a deo acceptā illis publicauit. Exo. 19. ⁊. 20. ⁊. 32. ⁊ iste solus audiebat cās toti⁹ ppli. ⁊ ppt multitudinē ppli mādebat tota die audiēs cōtentiōes. ⁊ nō finiebat: neq; dirimere poterat litigia quousq; dixit ei ietro socer iu⁹ sacerdos madian. Stulto labore cōsumeris tu ⁊ ppls q tecū est. ibi cōstituit decanos quinquagenarios cēturiones atq; tribunos. Sz cū adhuc maneret difficultas magna: clamauit moyses ad deū. ⁊ ille dedit de spū moysi septuaginta seniorib⁹ q pphetauerūt: ⁊ cōstituit eos in iudices pariter cū moyse. ixūe. 11. c. ⁊ mansit ordo ille iudicandi postea semp q̄diu mānt status ppli iudaici. s. vsq; ad destructionē ierlm p romanos: qñ iudei desierūt esse gens: qr dispersi fuerūt per totū orbē. ⁊ ita tpe xpi manebat talis congregatio seniorꝝ septuaginta. ⁊ isti sunt q vocant seniores. j. 26 ⁊. 27. ca. vltra hos nō erat appellatio: ⁊ p hos diffiniebantur magne cause iudeorum. et ad hos deuoluebantur siue per appellationem siue per dubium cāe de oīb⁹ locis ūrl: ⁊ nūc istorū stabatur. Erat aūt ꝑcipu⁹ istorū iumm⁹ sacerdos. Deu. 17. ⁊ ita poterat intelligi q isti septuaginta seniores in quocūq; tpe essent dicerent sedere sup cathedrā iudiciarū moysi. qr habebāt auctē vel ptātem iudiciariā quā p̄mus inter iudeos tenuit moyses. ⁊ ita exponit nicolaus. Al. t̄ pōt exponi de actu docendi ⁊ exponendi legē. ⁊ vocat cathedra moysi illa cathedra in qua lex moysi predicabat pplo ⁊ exponebat. nā in templo dei ⁊ in oīb⁹ locis in q̄bus iudei erāt p̄dicabat lex moysi. ⁊ erat cathedra in quā ascēdebat p̄dicator vt doceret. ⁊ non dr cathedra moysi q̄si moyses in eā vnq̄ sederit: sed quia lex moysi in ea predicabat ⁊ exponebat. ⁊ ista expositio videt cē melior ⁊ magis cōuenire lre. ¶ Circa qō sciendū q apud iudeos in singulis locis q̄uenebāt quolibet sabbato oēs iudei in synagogā. nā ⁊ sic xp̄o cōsuetudo erat quolibet sabbo cum eis intrare in synagogā. Luc. 4. c. ⁊ ibi legebat p̄mo lectio de libro moysi: ⁊ de libris pphārū. ⁊ post lectionē p̄dicabat aliq; ad plebē. Act. 13. c. vbi de paulo ⁊ barnaba dr q ingressi synagogā die sabbatoꝝ sederūt. post lectionē aūt legis ⁊ pphetarū miserūt p̄cipes synagoge ad eos dicētes. Viri fratres si q̄s est in vobis sermo exhortatōis ad plebē dicite. ⁊ tūc paul⁹ surrexit ⁊ predicauit. Illa aūt predicatio vt cōiter erat aliqua expositio legis moysi. sicut ⁊ nūc predicatores p̄dicando exponunt xpi doctrinā. ⁊ hoc pz clare act. 15. c. s. moyses. n. a tpib⁹ antiqs habet in singulis ciuitatib⁹ q eū predicēt in synagogis vbi per oēm sabbatū legit. Sc̄o apparet hoc ex ꝓpetate nominis quā bene solet seruare. Iero. dixit enī sup cathedrā: et tñ cathedra ptinet ad docētē. tribunal ad iudicē. Si g̃ intēderet xp̄s loqui de ptāte iudiciaria: diceret Jeroni. sup tribunal moysi. ⁊ non sup cathedrā. ergo videt q intelligit de sessiōe que erat ad docendū ⁊ non ad iudicandū. illud enī erat in p̄dicando legē moysi: ⁊ exponēdo illā. Tertio: quia si intelligeret de ptāte iudiciaria: diceret q sup cathedrā moysi sederūt seniores. qr ad septuaginta seniores ptinebat ista ptās. vt dictū est. dr tñ. sederūt scribe ⁊ pharisei. g̃ intelligitur de predicatione q̄ ad oēs hos ptinebat. Quarto: qr dato q aliqs diceret q hoc stāt: eo q isti seniores erāt de phariseis ⁊ scribis. ⁊ ita sedebāt seniores cū sederēt scribe ⁊ pharisei. nō cōuenit: qr tūc non diceret absolute pharisei ⁊ scribe. qr signat q nō solū conuenieb̄at hec illis phariseis ⁊ scribis q erāt seniores. sz gr̃aliter oīb⁹. qō falsum est. Quinto: qr dr. q̄cunq; dixerint vobis facite. ⁊ tñ si de iudicib⁹ intelligeretur: potius diceret. quecūq; vobis imperauerint facite. nō potius est intelligendū q accipiatur de docentibus ⁊ predicantib⁹ exponendo legē moysi q̄ de iudicibus. ¶ Sexto apparet: qr ides asserit origenes super math. s. qui legem moysi p̄fitētur si interpretari se gloriantur: hi sedent super cathedrā moysi. ¶ Querit: qui erāt isti scribe ⁊ pharisei q sederunt super cathedram moysi: ¶ Aliqui volunt q scribe sunt q lr̃am legis solū sequūtur. pharisei aūt q interpretant quasi diuisi ab eis ⁊ meliores existentes sic dicit Origenes super math. Sed dōm q hoc mistice accipitur. de phariseis autem dicendū q quedā secta iudeoꝝ erat Distinguebant enī tres precipue secte inter iudeos. s. saduceorum. phariseorū. ⁊ hesenorū. vt dicit iosephus. 2. lib. de bello iudaico. habebātur aūt inter ceteros iudeos isti tāq̄ religiosiores: ⁊ vite austerioris saltē q̄tū ad multitudinē cerimoniarum. vñ exhibebatur eis magn⁹ honor. ⁊ erant multi de his viri periti. ⁊ ideo sepe predicabāt. De scribis dōm q nō erāt secta aliqua iudeorū sicut pharisei ⁊ saducei: sed erant sapientes. nā viros doctos sapientes vocam⁹. greci vero philosophos. hebrei scribas. perse aūt magos. ⁊ iō cū xp̄us vellet dicere doctos in lege dicit scribas. qr ita iudei loquūt. ¶ Sciēdum aūt q lz ponant hic scribe ⁊ pharisei tanq̄ distincti: non distinguūt inter se sicut phariseus ⁊ saduce⁹: siue sicut opposita. quia null⁹ phariseus est saduceus: neq; ecōtrario: qr erant secte disperate: ⁊ quasi oppositē. lz distinguūtur sicut grāmaticus ⁊ dyaleticus. quia lz aliud sit grāmaticū esse: aliud dyaleticū. tñ idem pōt esse grāmaticus ⁊ dyaleticus. sic enī aliud est esse scribā q̄ phariseū. quia scribā esse est esse sapientē in lege. phariseum esse erat habere modū certū viuendi ⁊ sectam. Et tñ accidit eundē esse phariseum et scribā. i. doctū in lege. ¶ Considerandum q officiū predicādi inter iudeos nō erat tam artatū sicut nūc in nouo testamento. nā nūc pure laicis nō permittitur predicare. extra de here. c. cū ex iniuncto. clericis quoq; non p̄mittit vbiq; indifferēter predicare nisi oues q̄s habeat quarū ei cura immineat: qr nosse pastoral̄ cure etiā predicandi officiū venit. Alij vero ptātē accipiūt p̄dicandi ab eo qui preest spūaliter eis q̄bus predicādū est vel a iure. In veteri aūt testamēto non erat sic: sed etiam laicis licebat predicare. Duo tñ requirebant ad hoc q q̄s predicaret. p̄mū erat scientia ad docendū. scōm erat q acciperet ptātez ab eo q preerat synagoge in qua fiebat predicatio. ¶ Pro quo sciendū q in terra iudeorū erat vnicus locus tēpli in quo fiebāt sacrificia: et cetere cerimonie diuini cultus. vt dr Leuit. 17. et Deut. 12 c. et adhunc locū veniebāt omēs iudei masculiter in anno ad tres solēnitates. Exō. 23. et 34. c. ⁊ si quis alibi templū construeret vel sacrificia faceret: nephas erat. sic innuit. Leuit. 17 et Josue. 22. et Deut. 12. c. et ibi offerebāt sacrificia sua et munera. Per singula aūt loca terre iudeorum erāt domus quedam publice deputate ad orationē omnium qui in loco erant quas synagogas vocabant. et in his non fiebant sacrificia aliq̄ neq; oblationes aut cerimonie diuini cultus. sed solū cōueniebant omēs ad orationē diebus sabbatorū et aliis solēnitatibus: et p̄ponebat ibi verbū dei ab eis qui periti erāt. Act. 13. et 15. c. Si autem quis predicare vellet in templo dñi debebat accipere potestatem ab eo qui preerat templo. si autem in synagoga aliqua accipiebat ptātem ab eo qui synagoge preerat in quolibet enī loco preerat aliquis synagoge: et ille vocabat princeps sinogoge siue archisinagogus q̄ idez est. Hoc aūt verum erat nisi putaretur q̄s hꝰ ptātē a deo. id est ab eo missus. sicut erant prophete. quia tunc non petebatur aliqua auctoritas ab homine. Et ob hoc cum xp̄us sepe predicaret in synagogis vt patet Luc. 4. et Mar. 1. c. et. s. 12. nunq̄ tamen petebat ab aliquo archisinagogo licentiaz predicandi. et etiā quādo predicabat in templo in ierusalē non accipiebat licentiam a summo sacerdote. et hoc erat quia putabat eē ppha. s. 16. ⁊. 21. c. vocabatur publice ppheta a nazareth. et ideo ne q̄s ipsi principes sacerdotum aut alij iudei petebant ab eo dū predicaret in templo quis ei dederat ad hoc licentiam: nisi semel ante mortem suam quādo indignati cōtra eū dixerūt. in qua potestate hoc facis. s. 21. ⁊ fuit hoc die ramis palmaruz. vt ibi oīsum est. de ceteris aūt qui non putarentur esse ppe

Q.° 3.

Q°.4. necesse erat q̄ acciperent licentiam. sicut dictū est. ¶ Sz quere
retur occasione hui⁹: quō possit stare ꝑm q̄ bonū malo cōiun
ctū non sit abijciendū: sed tenēdū: ¶ Dōz circa hoc q̄ aut bo
num ⁊ malū qñ inueniūtur circa eandē rem sunt ita ꝓiūcta q̄
non p̄t vnū ab alio ſepari ⁊ sine eo teneri: aut p̄t teneri ſepa
tim. Si ꝑmo mō dōm q̄ illud bonū nō dz accipi nec cōcupi
sci: ſz abijci ⁊ ꝓtēpni. q̄ cōcupiſcere ſic bonū eēt cōcupiſcē illud
malū qō ei cōiūctū est: ⁊ sine quo nō inuenīt. ⁊ tñ magis nocet
paruū malū q̄ ꝑt qōlibet bonū: īmo q̄ oīa bona. nā si esset
possibile q̄ quis haberet minimū pctm̄ mortale cū omīb⁹ ⁊-
tutibus ⁊ bonis opib⁹: nō posset qs saluari: ſz necessario ꝓdē
naretur. iō melius est carere quocūqz bono vt nō hēam⁹ cum
eo malū q̄ hēre bonū qō nō inuenīt sine malo. Et hoc verus
est de malo qō est pctm̄. secus aūt e⁹ de malis q̄ dicūt ꝑuatio-
nes bonitatū aliarū q̄ sunt forte ꝑfectōes naturales. q̄ ibi me
lius est hr̄e quaſdā ꝑuatiōes bonitatū aliarū q̄ sunt forte pfe-
ctiones naturales. q̄ ibi meli⁹ est hr̄e quaſdā ꝑuationes q̄ sūt
mala quedā q̄ nō habēdo illas ꝑuationes nō hr̄e quoſdā gra
dus entitatis cū qbus ille ꝑuationes ſuenīt. Si ſcōo mō di
cendū gñaliter: q̄ malū abijciendū est ⁊ bonū accipiendū: cuz
ibi bonū purū haberi possit. Et in isto casu loquit xp̄us. ſ. q̄
in pharisēis ⁊ ſcribis inuenebāt sil' hec. ſ. bona doctrina: ⁊ vi
ta pernersa. poterāt aūt auditores imitari cor̄ verā doctrinā
non ſequēdo iniquā ipſor̄ vitā. iō audire ⁊ ſeq̄ licebat ipſorū
doctrinā. sic dixit xp̄us. Quecūqz dixerint vobis facite: ꝑm
aūt opa eor̄ nolite facere. sic etiā dicit Criſost. ſup matħ. Si
cut aūt aurū de terra eligīt ⁊ terra relingīt. sic ⁊ auditores do
ctrinā accipiāt: ⁊ mores relinquāt. frequēter enī de hoīe malo
bona doctrina ꝓcedit. Sz in exhibēdo bonū alicui vel aliqui
bus: aut subtrahēdo: secus est. nā honor bonis ⁊ ⁊tuoſis dā
dus est: malis aūt non. doctrina quoqz ꝓdicāda est bōis vl'
malis quos putam⁹ cor̄rigibiles: ⁊ nō malis q̄ nō sunt cor̄ri-
gibiles: ⁊ manifeste eā cōtēpnūt: irridēt: ⁊ abijciūt. nā bis por
cis nō sunt margarite mittēde. vt ōz. ē. 7. c. ⁊ tñ si sunt aliq ⁊
tuoſi ꝓiuncti malis: ⁊ non p̄t separari: meli⁹ est honorare ibi
omēs. i. bonos ⁊ malos: vt nō ꝓuemus bonos honore eis
debito q̄ cessare ab exhibēdo oībus honorē: vt malos nō ho
noremus. sic etiā meli⁹ est docere simul bonos ⁊ incor̄rigibi-
les indignos doctrina q̄ cessare a cor̄rigēdo bonos vt nō do
ceamus incor̄rigibiles ⁊ irrisores. sic dicit Criſost. ſup matħ.
ſcz. Sic aūt sacerdotes meli⁹ iudicāt ꝓpter bonos malos do
cere: q̄ ꝓpter malos bonos negligere. sic ⁊ ſubditi ꝓpter bo
nos sacerdotes etiā malos honorēt: ne ꝓpter malos etiā bōi
cōdēpnēt. melius est enī malis iniusta p̄stare q̄ bonis iusta
ſubtrahere. ¶ Notandū q̄ bonū abijciendū est ꝓpter malum
ꝓiunctū: eo q̄ nō p̄t ſepari bonū a malo. q̄ tale malū habe-
re est pctm̄ mortale. vt si qs habeat bouē corrupetā: hz gdez
bonū: quia bos valet ad labores agror̄. habet quoqz maluz
q̄ est periculor̄ occasio: q̄ poterit cornu appetere hoīes ⁊ oc
cidere. ⁊ ideo qui talē bouē habet si sciat eū corrupetā: debet
abijcere vel claudere ita vt nulli possit nocere. q̄ habēdo non
clausum peccat mortaliter: etiā si non ꝓcutiat quēq̄. si autez
occiderit quēpiā postq̄ sciuit eū corrupetā ⁊ req̄sit⁹ est vt clau
deret: ⁊ nō clausit lapidabīt bos: ⁊ dñs occidet. Exō. 21. c. ⁊
Q°.5. extra de iniurijs ⁊ dam. dato. c. si bos corrupeta. ¶ Querit
an isti q̄ sic predicabāt agendū ⁊ non agebāt: peccabāt. ⁊ qua-
lit aut q̄tū peccabāt: ¶ Dōz q̄ aut ꝓdicator̄ ꝓdicat aliqd qō
cadit sub necessitate vt sunt ea q̄ naturaliter obligāt: vel q̄ le-
ge statuta sunt siue sint de agēdo siue de cauēdo: sicut affirma
tiua ⁊ negatiua ꝓcepta. aut ꝓdicat aliqd supererogatōis. Si ꝑ
mo mō dōm q̄ semp peccat nō agēdo ea q̄ predicat. nā etiā si
nō predicaret peccaret nō agēdo: cū lex sit gñalis: ⁊ oēs obli-
get: hz grauⁱ peccat q̄ ꝓdicat ⁊ nō agit: q̄ pluribⁱ obligatōibⁱ
teneī. Si ſcōo mō cū ꝓdicat qs ea q̄ sunt supererogatōis vel ea
predicat tā q̄ nō necia: ſz ꝑtinētia ad ꝑfectionē nō iubēdo: ſed
ſuadēdo vel cōſulēdo. aut ꝓdicat ea tanq̄ necia. Si ꝑmo mō
horum dicendum q̄ etiam si nō agat illa que predicat nō pec
cat: neq̄ est vituperabilis. vt si qs predicādo laudet abiectiōz
seculi ⁊ volūtariā paupta⁹ē: ⁊ custodiā ꝓpetue ⁊ginitat⁹ etiā
si ipse nō faciat hec. Est tñ dōm q̄ in qbusdā laudare ꝑfectio
nem ⁊ predicare eā alijs: si ipse eā nō cōcupiſcat ꝓtentus ma-
nens obſeruantia mādator̄: pctm̄ videt. aut si nō est pctm̄: est
tñ verecūdia magna. ⁊ hoc est veri⁹. sicut si qs laudaret ieiu-
nia ⁊ ꝓdicaret illa: ⁊ tñ non ieiunaret aliqd vltra id qō cōstitu
tum est: ⁊ alijs tpibus vacaret del' cijs epularū. vel si qs lau-
daret voluntariā pauptatē ⁊ niteret cōgregare diuitias ſz nō
cōtra charitatē. sic dicit Jero. ſup micheā. ⁊ in decret. 35. di.
c. ecce p̄ncipes. ſ. an nō cōfuſio ⁊ ignominia est x̄p̄m crucifixū
paupertē ⁊ esuriētē farſis p̄dicare cor̄pib⁹ ⁊ ieiun⁹ cor̄ doctrinā
rubētes buccas tumentiaqz ora ꝑferre. Si accipiat ſcōo mō
scz q̄ ꝓdicet ea q̄ sunt ſuperogatōis: iubēdo ea tā q̄ sint nēcia
ad salutē. aut hoc facit ſciēter: aut putās q̄ illud sit de nēcita
te salutis. Si ꝑmo mō peccat mortaliter: q̄ asserit falsum in
doctrina. ⁊ tñ in sacra ſcr̄ptura aut in doctrina fidei nō debēt re
cipi aliqua mēdacia q̄tūcūqz sint officiosa. i. ꝓuocātia ad de-
uotionē vel ad ꝑfectū vite ſpūalis. nā ſz ex hac pte videāt ꝓ-
desse: tñ pnitiosa valde sunt. q̄ totā aūctē ſcr̄pture vel ꝓdicatō
nis eneruāt: quo nichil est deteri⁹. sic dic aug⁹. in epla ad Je-
ro. ⁊ in decret. di. 9. c. si ad sacras. ſ. si ad sacras ſcr̄pturas ad-
miſſa fuerit: vel officiosa mēdacia qd in eis remanebit aūctis
q. d. nichil. ⁊ ſz ibi nichil dicat de predicatiōe: tñ idē oīno est.
tñ q̄ idē periculū est. ſ. q̄ cōcessis qbusdā mēdacijs in ꝓdica-
tione nulla manebit aūctas in doctrina ꝓdicātis: cū de oīb⁹ di
ctis pariter poterit dubitari an mēdacia sint. tñ q̄ doctrina ꝓ
dicatōis ꝑ eodē est laicis q̄ iuris peritis sacra ſcr̄ptura: cū lai-
ci neſciāt illā: vel nō tenēāt eē in ea periti niſi ſoli viri eccliaſti
ci. Si aūt ſcōo mō hor̄. i. credēs q̄ erat nēcitas id qō erat ſu
perogatōis hoc dixerit: peccat qdē: q̄ falsū dixit ꝓdicādo: cuz
sciri teneret id qō ꝓdicabat. ⁊ tñ hoc nō obſtāte si q̄diu sic pu-
tat ⁊ predicat nō egerit illud: peccat mortaliter: q̄ ꝫ cōſciētiā
agit. ¶ Sed querit. quō quis ꝓdicat ea q̄ nēcia sunt in cauen Q°.6.
do vel ī agēdo: ⁊ nō facit illa si trāſgredīt q̄tū peccet. ¶ Dōz
q̄ circa talia qcūqz ꝫ faciēs peccat. ⁊ tñ q̄ ꝓdicat ⁊ ꝫ facit: gra
uius peccat: ⁊ gñaliter qcūqz ꝓdicat ⁊ ꝫ facit grauⁱ peccat ce
teris paribⁱ q̄ ceteri hoīes. ⁊ ōz ceteris paribⁱ: q̄ aliqs po-
terit esse q̄ teneat strictiⁱ ad nō agendū ꝫ legē dei: siue ꝓpt di
gnitatē vt q̄ ꝓlatus est: siue ꝓpter ſapīam ⁊ gradū: vt q̄ alij
eū potiⁱ imitāt q̄ ꝓdicantē: etiā si nō ꝓdicet. als autez magis
peccat predicās ꝫ faciēs. Că aūt quare magis peccat ꝓdicās
q̄ ceteri est ꝓma: cū ipse debeat ꝓdicare legē ad eā cōfirmādū
vt custodiat: trāſgreditur eā. Scōo: q̄ cū sit in maiori hono
re ⁊ statu: grauⁱ peccat. Tertio: q̄ ꝫ plura bona agit: ⁊ plus
corrūpit. q̄ nō ſolū agit ꝫ legē x̄p̄i: ſz etiā ꝫ cōditionē gradus
doctoris. de his dicit Criſoſto. in omel'. ſ. maxime enī accuſa
tione dignⁱ est q̄ doctrine aūctez hīs legē trāſgredīt. Primo
quidē: quia ꝓuaricat q̄ alios corrigere dz. deinde q̄ peccans
maiori pena dignⁱ est ꝓpter honorē. Tertio q̄ plⁱ corrūpit ve
lut in ordine doctoris peccās. Quarto ⁊ p̄cipaliter: q̄ predi
cans q̄ñ peccat: mariē si peccet publice plⁱ ſcādalizat alios ⁊ ꝑ
stat occasionē peccādi q̄ q̄ſqs aliⁱ. q̄ alij imitant facta eiⁱ. sic
ꝑz Leuit. 4. c. vbi dr̄ de pctō summi sacerdotis. q̄ si ille pec
cat facit delinq̄re ꝑplm. ⁊ iō imponit ibi talis pena ⁊ emenda
satisfactōis ꝑ pctō eius: sicut ꝑ pctō totius ꝑpli. ſ. eq̄le sacrifi
ciū et equales cerimonie. ſz ꝓdicatorē sequit̄ ꝑplus. iō pctm̄
suū ꝓpt scādalū est maiⁱ. Quinto ⁊ ꝑcipue: q̄ q̄ñ peccat ꝓdi
cator: ꝓtēpnit magr̄ doctrīa sacra q̄ alio tpe: q̄ cū ipse agat ꝫ
id qō predicat: reddit illud pue veneratōis. ⁊ sic deus cōque
ritur cōtra ꝓdicatores q ꝑ iniquā vitā ꝓtēptibilē reddunt le-
gem eius. ps. 49. ſ. Peccatori aūt dixit deus quare tu enar-
ras iusticias meas ⁊ assumis testamētuz meum per os tuum.
Sexto: quia isti sunt causa vt nomen dei blaſphemetur. nam
cum vident laici predicatores qui bona dicunt et mala agunt

conqueruntur vel admirantur de deo qui tales sustinet quasi non sustinet quasi nō sit deus iustus q tales sustinet. vel nō sit ei cura de humanis negocijs. sic ōr ad Ro. 2. c. ſ. Qui alium doces: teipsum nō doces. q predicas nō furandū: & furaris. q dicis nō mechandū: & mecharis. q abhomīaris idola: & sacrilegiū facis. q in lege gloriaris: & per puaricatōem legis deū ignras. nomē enī dei p vos blasphemat inter gētes. ¶ Considerandū q regula illa a xpo tradita fuit gñalis de obseruando omne illud qō predicarēt pharisei & scribe: & tñ a talib⁹ regulis solent fieri alique exceptiōes. & sic est in pñti. ¶ Est ergo dicendū q intelligeret de oībus q̄ predicarēt pharisei & scribe q̄ dicerēt obligari iudeos ad obseruādū. & ab hac gñalitate non sunt excipienda nisi ea q̄ nullo mō poterāt custodiri. & poterat appere q nō includebātur sub hac regula: vt si manifeste errarent cōtra legē moysi: vel cōtra preceptū iuris nature non erat tenendū qō predicarēt. Ista aūt onera grauia q̄ alligabāt scribe & pharisei: & ponebāt sup humeros hoīum. sunt traditiones quas seniores cōstituerāt q erāt de phariseis & scribis in his grauabāt pplm multitudine: & difficultate obseruationis. & ita tenet glo. dicēs. alligāt onera. i. vñcunq; traditiōes colligunt. que cōsciētiā non leuāt: ſz grauāt. & ita tenet nicola⁹

Q°.7. ¶ Querit: an malū sit multa statuta facere? ¶ Dōm q̄ pncipaliter regulatio generis humani est p leges a deo factas. & necesse est: q̄ nemo hz iurisdictionē sup homīes nisi q eis maior est. naturaliter aūt nō est maior vn⁹ hō altero: cū pertineāt ad eandē spēm: iō hō debet regi p aliquē superiorē hoīem. iste aūt est deus. iō per pcepta a deo data oz regi hō. & hoc ppter duo. Primo ppter auctem: q̄ hō non hz naturaliter auctē super hoīem: eo q̄ non est maior eo. deus aūt est summe auctis Scōo ppter certitudinē. nā si hō regit hoīem: cū possit quilibet hō errare: poterit errare is q regitur: īmo necesse erit q̄ regulatus erret: si is q eū regit errauerit. & sic dixit xps. ℣. 15. contra scribas & phariseos q dabāt precepta fundata sup errore. & iō custodiētes ea errabāt. cū ait. ceci sunt & duces cecorum. Et iō ad hoc q̄ directio hoīs certa sit: necesse est q̄ sit a deo qui errare nō pōt. & ad hoc saltē oportet q̄ ea q̄ precipua sunt. i. in quibus magis dubitari pōt: aut saltē ea que sūt vt pncipia ex quibus pñt sequi alia deductiōe necessaria instituāt a deo. hoc aūt deus facit. & iō oībus hoīb⁹ tradidit leges cōmunes quas vocamus leges nature. ad Ro. 2. c. & iste leges sunt pncipia q̄dā generalia oīum actionū humanarū: ex q̄bus q̄libet acuti ingenij & exercitatus circa q̄uersationē politicā poterit inferre cetera q̄ sunt necessaria ad cōplementū politice cōuersatiōis. ¶ Preter hec aūt adhuc de⁹ dedit spāles leges pplis illis ad quos habuit cōuersationē. iudeis aūt primū. & his tradidit multas leges. vt pz ex quinq; libris moysi. post ea vo xpus in carne assumpta cōuersatus est cū paucis hominibus: quasi cōuersaret cū toto orbe: & tradidit leges toti orbi. ſz iste pauciores fuerūt: ſz vtrobiq; legel siue mādata. & tñ propter ea q̄ deus dedit vtrobiq; erāt multa alia necia fm q̄ regerent homines circa multa particularia. Et iō tā inter iudeos q̄ nūc in statu noui testamēti oportuit relinq aliquib⁹ potestatē cōdendarū legū. In nouo aūt testamento oībus prelatis & oīs tēporalibus. nam xpus dixit discipulis. Sicut misit me pr̄: ita & ego mitto vos. i. in eadē ptāte. In veteri autē testamēto senioribus qui māserūt post moysen licuit leges cōdere. vt dictū est. ſz hi quibus relicta est talis ptās non habuerūt eā limitatam ad tot vel ad tot leges: aut ad tales siue in tali materia. vnū gñaliter vbicūq; videret eis expedire poterant cōstituere qō rectum putaret. & iō magna erat prudentia necessaria. ſ. vt neq; deficeret lex in necessarijs: nec supuacuas & onerosas leges ponerēt: neq; cōtra rōnem instituerēt.

¶ Circa hoc aūt ꝓsiderādū est q̄ aut leges ponūt ab istis cauillose intētiōe illaqandi subditos vt pecuniā eor exhauriant incidētib⁹ eis in legē. aut alia intentiōe. Si p̄mo mō nō solū peccant mortaliter: ſz etiā valde grauiter: & deus cōminat eis nimis. Isaie. 10. c. ſ. Ve qui condunt leges iniquas: & scribentes iniusticiā: scripserūt vt opprimāt in iudicio paupes: & vim facerēt cause humiliū pplī mei vt eēnt vidue preda eor & pupillos diriperēt. Si aūt cōstituat q̄s paucas leges & necessarias: & non grauatōes q̄cunq; intentiōe cōstituat: dum tñ non ad diripiendū. vt ſ. non peccat. Si tñ quis multas leges cōstituat quarū obseruatio ppter suā multitudinē est difficilis. vel quia paucas cōstituit. ipse tñ sunt difficiles: peccat constituēs. nō enī debet esse multitudo legū sine cā necessaria: & nō occasione pfectiōis: vt quidā volūt qui vt deducāt subditos ad pfectionē statū onerāt eos multis legibus: vel saltē cōdūt leges difficilis obseruatiōis. hoc aūt incōueniēs est esse obseruantias multas vel difficiles: eo q̄ est volūtarie assumpta: & qui nō vult nō subit illas difficultates. secus aūt in gñali statu in quo hoīes necessario manēt. Itē quia in religiōe pauci sūt & illorū intentio est vel esse debet tēdendi ad pfectionē. ſz in generali pfessione oēs manēt. iō non pñt omēs tēdere ad pfectōnem. & sic non debent eis imponi leges q̄ ad pfectionem deducant. ¶ Ex quo sequit q̄ illi q̄b⁹ in veteri testamēto data erant ptās ꝓdendarū legū: & hi qui in nouo testamēto eandē ptātez habēt nō debēt statuere multa neq; grauia vt deducāt subditos ad aliquā perfectionē. q̄ magnis cōitatibus presunt in q̄bus non possunt omēs tendere ad pfectionē: & manēt etiā necessario in his pfessionibus. ¶ Et ex hoc etiā sequit q̄ pauciores leges debent dari a pncipe totius eccl̄ie q̄ ab eis qui preerāt in veteri testamēto. nā status ille paucos subditos habebat. ſ. solū pplm iudeorū q̄ ad vnū modū viuēdi coaptari poterat faciliter. status aūt noui testamēti habēt oēs hoīes q̄ non pñt coaptari ad eundē modū particularē viuēdi. iō neq; multa neq; valde particularia debēt cōstitui a pncipe totius eccl̄ie p tota eccl̄ia. Et huius signū est: q̄ xpus q̄ dedit legem pro hoc statu pauca mādata instituit: cū in veteri testamēto essent multa. & iō princeps eccl̄iarum: & potissime qui toti eccl̄ie preest pauca debz instituere seruāda ab hoīb⁹. nec debet curare vt ad pfectionē hoīes tendāt: ſz solū vt a mortalib⁹ caueant. Et iō sine necessitate nō debet legē aliquā condere. q̄ q̄ñcūq; legē cōdit inducit nouā obligationē: & reducit hoīes in seruitutē: cū tñ xpus voluerit nos liberos esse a iugo mandatorū. sic dicit aug⁹. ad ingñitiones ianuarij loquēs de religione xpianor. ſ. ipsam religionē nr̄am quā dñs nr̄ ihesus xps in pauciss̄imis sacramētor celebratiōib⁹ voluit eē liberā. qui dā seruilib⁹ premūt oneribus a deo vt tolerabilior sit ꝓditio iudeorū q̄ nō hūanis presumptōib⁹ ſz dīuīs subiiciūt institutis. Simile quoq; est q̄ tū ad impositionē pn̄e confitenti ib⁹ in eis quippe vbi est arbitraria pn̄a. i. vbi nō est restitutio nc̄ia vel debitū spāle alicui. nemo se grauē oz ōndere: ſz seq; conditionē penitētis. & si ille vult p magnis peccatis paruā sibi imponi satisfactionē: parua imponēda est. sic dicit Crisost. super Math. ſ. tales aūt sunt q̄ graue pōd⁹ veniētib⁹ ad pn̄am ipponunt. & sic dū pena pñs fugit ꝓtēpnit pena futura. si enī fascē super humeros adolescētis quē nō pōt baiulare posueris: necesse hz aut fascē reijciat: aut sub pōdere cōfringat. Sic & homini cui graue pn̄e pōdus ponis: nc̄e est aut vt pn̄am reijciat: aut suscipiēs dū sufferre nō pōt scādalizat⁹ ampli⁹ peccet. Deinde si erram⁹ paucā penitētiā imponētes: nōne meli⁹ est ppter misericordiā reddere rōnē q̄ ppter crudelitatē. ⌊ Dia aūt ⌋ Ph aūt oñdit supbia phariseor & scribarū in simulatōe sctitat̄. & ōr. ⌊ oīa aūt opera sua faciūt vt videant ⌋. i. vt videant esse boni. erāt enī inanis glorie cupidi: & iō simulabant se bonos vt laudarēt. ¶ Ex quo sequit q̄ in secreto nullū bonū opus faciebāt: ſz si aliqō faciebāt illud erat in publico vt laudarēt. ⌊ ab hoībus ⌋. quicunq; facit bonū siue in publico siue in secreto videri vult. & tñ q̄ in secreto vult videri a deo. q̄ aūt in publico vult videri ab hoīb⁹. & qui isti solā gl̄iam mūdanā cupiebant volebāt videri ab hoībus. ⌊ dilatant philacteria sua ⌋. i. faciūt ea maiora q̄ alij homines. & sunt philacteria quedam

carte.vt.ſ.dicetur.⌊ & magnificant fimbrias ⌋. Iſte erant in anteriori & posteriori pte vestimēto.x. vt dicē. ⌊Amāt aūt ⌋. Hic ponit oñslo supbie phariseo.x & scribarū in ambitiōe dignitatis.& dr.⌊amāt pmos accubit⁹ in cenis ⌋.i.qñ multi cōueniūt ad cibū: in eodē loco desiderāt pharisei & scribe tenere primā sedē.⌊& pmas cathedras in synagogis ⌋.ſ. vt sedeāt ad orandū in synagogis in meliori loco.⌊& salutatōes in foro ⌋.i. in loco publico volūt salutari ab alijs.⌊& vocari ab oīb⁹ rabbi ⌋.i.q̄ oēs vocēt eos mḡros.nā rabbi mḡr est: & est hebreū. & tenuit Iero.nomē in trāslatiōe q̄ xp̄us posuerat.ſ.rabbi: vt expressi⁹ signaret rē ipsam. ¶ Querit que philateria erāt ista q̄ dilatabāt pharisei & scribe: & quō illa dilatabāt: ¶ Dicendū q̄ erāt ista philateria q̄dā parue carte in q̄bus scribebatur decalogus.& has cartas ponebāt pharisei in fronte pēdētes: & erāt in modū corone: q̄ forte p̄ē anteriorē occupabāt capitis: & posteriorē quoq̄.& hec vocant philateria.a fila q̄ō est seruare.& thorath q̄ō est lex.quasi seruatio legis.ſ.quia in mēbranulis illis lex seruabāt.i.cōtinebāt. Alij dicūt seruationem legis.i.q̄ signū erat q̄ illi q illas cartulas in frōte hēbāt legē seruarēt.nā iō in frōte ligabāt illas cartulas inter ocłos vt recordati legis dei ꝑuarēt illā. Alij dicūt seruationē legis id est quia putabāt seipsos a lege custodiri.ſ.q̄ illi q has cartulas inscriptas gererēt: merito harū a periculis ꝑuabant vel liberabātur.sic dicit Iero.sup matb.pitaciola ergo illa decalogi philateria vocabāt.i.cōseruatio: eo q̄ q̄cūq̄ habuissent ea quasi ob custodiā & munimētū suū haberēt. Alij aūt expo nūt philateria.i.verba ipsoꝝ phariseoꝝ & scribarū q̄ dicebāt de ꝑceptis obseruantijs.& illas obseruantias philacterias vocant.i.cōseruatio.q̄ p obseruātias illas credebāt salutē p̄opriā cōseruari.sic dicit Crisosto.sup matb.ſ. Alij vero sic exponūt hūc locū q̄ dilatabāt verba sua de ꝑceptis obꝑuantijs quasi philateria.i.cōseruatio ꝑceptie salutis ea ꝑpō assidue p dicantes. ¶ Sz dōm q̄ sensus p̄cedēs est verus.ſ.q̄ cartulas illas philateria vocabāt: & in frōte ligabāt & suspendebāt. habuit aūt ortū ista res ex illo q̄ scribit Deut.6.c.ſ.audi israel &.& sequit q̄ erūt verba ista q̄ſi signū: & mouebunt ante oculos tuos.& istas cartulas dilatabāt pharisei. vt ꝓpus eos arguit hic.ſ.q̄ maiores cartulas q̄ alij portabāt. ¶ Queritur an pharisei bñ faciebāt portādo istas cartulas scriptas pēdentes in frōte: & an obligabāt ad hoc: ¶ Dōm q̄ nō obligabāt ad hoc.nā deus nō iussit q̄ portarēt cartulas pēdentes: q̄ nichil ꝑderat.nā ista sunt verba legis: & lex retinet in aīo: eo q̄ dirigit operationē aīe.& in cartis vel mēbranis nō retinet, nisi vt nō pereat memoria ei⁹ sicute ceteraſ res lr̄is tradim⁹ vt memorie cōmēdem⁹. Et q̄ inter ꝑcepta duo sunt ꝑcipua: cū duo sunt in q̄bus deū ꝑcipue colim⁹. in fide.& caritate: siue opatōne.& respectu vtriusq̄ sunt multa ꝑcepta.ſ. q̄tū ad fidē p̄ecipuū oīum: & qō est quasi fundamētū illorū est q̄ deus est vn⁹. q̄tum ad operationē quoq̄ sunt multa .sed p̄ecipuū omniū est.diliges dōm deū tuū. Et ex his pendent oīa illa q̄ pertinēt siue ad deū siue ad proximū .& ideo ista duo quasi p̄ecipua & fundamēta oīum mādatorū valde cōmēdauit deus :& posuit illa sola Deut.6.c.ſ. Audi israel: dōs deus tuus vn⁹ est. diliges dōm deū tuū ex toto corde tuo: & ex tota aīa tua: & ex tota fortitudine tua. Ista enī sola mādata scribebātur in philateriis.qō p̄z: q̄ iudei moderni q̄ aliq̄liter imitātur factū antiquorū: hec sola scribūt in cartulis: & non totū decalogū. Erat aūt intentio dei nō q̄ ista sola custodirēt: sed q̄ oīa obseruarēt quia multa alia ipse dederat.& tñ qui delinquit in vno: factus est oīum reus.sed de his specialiter dixit ꝑpter duo. Primo q̄ ista erāt p̄ecipua inter cetera: & grauio⁹ erat offendere in aliquo istorū q̄ in alijs. Scōo & ꝑcipue: q̄ ista nō solū sunt p̄cepta: sed ꝑceptorum oīum fundamēta.nā in p̄mo pēdēt oīa que pertinēt ad credēdū. in scōo pēdent oīa q̄ ptinēt ad operationē. sic dicit precedēti.c.& Deut.11.q̄ i mādato de dilectiōe dei & ꝓximi lex vniuersa pēdet & ꝓphete. & ideo p̄cipiendo ista obseruare & in memoriam habere: p̄cipiebatur q̄ omia mandata q̄ ex eis pendēt obseruentur. Hec aūt p̄cepta iussit deus valde in memoriā haberi vt custodirēt. q̄ vnū ꝑ qō qs cessat custodire mādatū aliqō est: quia nō recordat actualiter illius. sic ponit aristo.7.ethicoꝝ.c.4.qñ loquit de pctō incōtinentis.& hoc est ꝑpter nō cōsiderare actualiter id qō scit habitualiter. ad hoc aūt oportet hr̄e magnā cogitatōem de his vt quasi nūq̄ cadāt de memoria.& iō deus dixit. erūtq̄ ⁊ba ista que p̄cipio tibi hodie in corde tuo: & narrabis ea filijs tuis & meditaberis sedēs in domo tua: & ambulans in itinere: & dormiens atq̄ cōsurgēs. Ad signādū aūt istā cogitationē vel recordationē horū valde assiduā & intensam.addidit adhuc ibidem deus dicens.ſ.& ligabis ea quasi signū & mouebūt ante vel inter oculos tuos & scribes in hostijs & limine dom⁹ tue. Sz palā est q̄ nō iubebat de⁹ realit̄ poni cartulas istas vt pēdeant ante oculos. Primo: q̄ inutile erat: nā vt dictū est lex in aīo & nō in cartis retinet. Scōo q̄ de⁹ noluit ꝑceptū impleri sicut iacet: ꝛ solū imuat magnā diligētiā iudeoꝝ in cogitādo & mēte retinēdo ꝑcepta ad exequēdū ea. Sz dōm q̄ pharisei ex prauo intellectu sacre scripture: vel q̄ curiosi supabundāter esse volebāt circa cerimonias apponebāt istas cartas frōti. sic dicit Iero.sup matb.ſ. Dñs cū dedisset mandata legis per moysen ad extremū intulit. ligabis ea in manu tua: & erūt semp ante oculos tuos.& est sensus: ꝑcepta mea sint in manu tua: & ope cōpleant. sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis. hoc pharisei male interꝑtantes scribebāt in mēbranulis decalogū.i.decē verba legis cōplicātes ea & ligantes in fronte: & q̄ſi coronā capitis faciētes vt semp ante ocłos mouerent nō intelligentib⁹ phariseis: q̄ hec in corde portāda sunt non in corpe. alioquin armaria & arche habēt libros & noticiā dei nō habēt. nō portabāt aūt omēs iudei philateria: neq̄ pharisei docebāt ab oīb⁹ esse portāda. ¶ Querit an pharisei & scribe peccabāt portādo philateria: ¶ Aliq̄ dicunt q̄ sic: q̄ falsē interꝑtabāt sacrā scripturā: & docebāt falsē faciēdū esse: & hoc graue peccatū est. vt ꝓz.3.5.c.ſ. Qui soluerit vnū de mādatis istis minimis & docuerit sic hoīes facere: min⁹ma vocabitur in regnū celorū. ¶ Dōz videt q̄ pharisei & scribe portādo philateria nō peccabāt. Primo pz: quia nō faciebāt rem aliquā q̄ in se esset illicita aut cōtra legē. iō non est cā vlla eos asserendi peccare. Scōo q̄ ex mō quo xp̄s eos arguit videtur colligi q̄ nō peccarēt. nā xp̄us arguit eos q̄ dilatarent philateria: & nō q̄ portarēt ea. si aūt portare ea malū eēt non argueret eos q̄ dilatarēt: sz q̄ portarēt illa. vl̄ si ipa dilatatio augeret aliqd de delicto poneret vtrūq̄.ſ. q̄ portabāt philateria: & q̄ ea dilatabāt. sz sola dilatio ponit. ergo nō erat culpa portare philateria. ¶ Cōsiderādū q̄ docere cōtra veritatem fidei vel sacre scripture ex intentiōe.ſ.qñ docens nouit veritatē & preuaricatur illā esset graue pctū: imo fortassis grauissimū & periculosissimū. sz quādo qs per ignorantiā docet cōtra veritatē sacre scripture: secus est. Et tūc dōm q̄ aut circa rem illā in qua docēs vel predicās erat: est veritas plana & indubitata apud alios peritiores in sacra scriptura. aut est res que vertit in opinionē. Si ꝑmo mō peccat grauiter ille q docet cōtra veritatē sacre scripture: & tāto grauius q̄to ad p̄fessionē suā vel gradū siue statū pertinet cognitionē hr̄e de illa re: vt si errās sit prelat⁹ vl̄ graduat⁹ in theologia. Si scōo mō dicendū q̄ siue talis sit materia in qua liceat opinari. sicut alique sunt in q̄bus dicimus aliqua esse probleumata neutra: siue non liceat opinari: tñ veritas nō sit imuēta. sz habeat se vno modo: & non ad vtrūlibet: nō peccat ille q errauerit cōtra veritatē sacre scripture: & hoc si in talibus nō asserēdo: sed aliqualiter dubitando loquat̄ sicut res ipsa dubitabilis est. ¶ Quer̄ an liceat ad collum suspendere verba aliqua sacra in cartulis sicut quidam consueuerunt. ¶ Dōm q̄ circa portatōez similium scripturarum cōsiderādum est ꝑmo qua intentione portantur. scōo quid est quod portatur. tertio qualiter portā

Q°.8.

Q°.9.

Q°.10.

Q°.11.

tur. ¶ Circa ꝑmū dōm ꝙ si quis portat tales scꝑturas iniꝫ intentiōe siue sint sacre siue nō: peccat portans. vt si qs iō hec ad collū suspēdit vt alij vidētes hec appēsa putarēt eū religiosum virū. s. qui ex deuotiōe sacrarū rerū ad talia mouet. ⁊ ꝙ esset ad diuina magis inclinat⁹ ꝙ alij. nā tūc eēt viciū ypocrisis. sic enī redarguit xp̄us phariseos ⁊ scribas portātes phylacteria q ea dilatabāt vt putarētur alijs religiosiores. Alij aūt portāt predicta ꝓpter solā intentionē tpaliū vtilitatū cōsequēdarū. vt si qs portet sacra nōia appēsa: vt in oī negociatōe lucra cōquirat. ⁊ isti peccāt in duob⁹. Primū est qz falsum creduntur. s. ꝙ portātes talia scꝑta semp erūt fortunati in negociationibus. Scō qz dato ꝙ hoc esset verū: illicitū esset ꝙ qs ideo portaret appēsa sacra verba vt lucra cōgreret: qz istud est abuti. s. ordinare res diuīas ad res hūanas. ⁊ est graue pctū. qz mīora debēt seruire maioribus: ⁊ nō ecōtrario. Alij autez portant predicta appensa ad finē licitū. s. vt liberētur a morte vel a periculis corpis ⁊ aīe. ⁊ credūt ꝙ portādo talia certissime liberabūt ab his periculis in ꝟtute hor̄ verbor̄. ⁊ isti peccant: qz falsum credūt: qz ista verba neqz plata neqz scꝑta hūt talem virtutē naturaliter aut ex determiatiōe volūtatis dei. vt qcunqz portent efficiant hoc vel illud. ſz si ꝟba sacra sunt ⁊ qs reuerēter ea portet ꝓpter deū cui⁹ illa sunt: poterit deus miseratus hūfacere sic portāti. si tñ qs sine reuerētia vel nō cōsiderās ista portauerit: nō est ncē: imo nō est verisīle ꝙ aliqd boni sequatur. ⁊ potissime in malis ⁊ indignis. Et dato etiā ꝙ aliqs attētus sit ad hec ⁊ cū reuerētia semp portet. nō est necesse ꝙ a deo cōsequat id qō intēdit ex portatiōe illarū cartar̄ qz nō est pl⁹ illa portatio ꝟbor̄ sacror̄ ꝙ deuota oō. ⁊ tñ deuote orantes etiā si sine pctō sint non cōsequūtur semp id qō petunt. iō neqz portātes hec. Sic etiā multi errant circa verba ⁊ res sacras. asserūt enī quidā ꝙ qui talē vel talē psalmū secū appensum portauerit: ꝙ semp diliget a dīis ⁊ magnatibus. ⁊ portās aliū psalmū nūqꝫ vincet in bello. ⁊ sic huiusmodi talia credere erroneū est. iō hac ſuppositiōe portare secum talia scꝑta illicitū est. Alij vero portāt predicta putātes ꝙ efficatiora sint verba sacra: ⁊ portata ab hoīe appensa: ꝙ si ꝓferantur ore. ⁊ iō non orant exp̄mendo illa: sed portant scꝑta. Illi aūt errāt multipliciter. Primo: quia ſm hoc putāt ipsa scꝑta inꝙtū scꝑta sūt aliquā hr̄e ꝟtutē vel efficatiā. qz alis non differret dici aut scribi: dū tñ cadē dicerēt. ſz illō falsū est. quia scꝑtura ſm ſubam nichil aliud est nisi mēbrana ⁊ incaustum: ⁊ figurarū ptractio. manifestū est aūt ꝙ nullū istor̄: neqz omīa simul habēt qualitatē aliquā absolutā q̄ sit virt⁹ manens ſm quā aliqd efficiāt. iō ſm ꝙ scꝑta non prosunt. Secundo patet: qz si ista scꝑta sint alicuius efficacie: hoc erit inꝙtum sunt verba sacra. ⁊ tamē non sunt verba p̄cipaliter inꝙtum sunt scꝑta: ſz potius inquātū pferuntur vel in mente sunt. iō magis proficiunt similia plata ꝙ scꝑta. ⁊ ꝓ hoc: qz terminus vel verbū est triplex. s. mentalis. vocalis. scꝑtus. precipue enī terminus signficatiu⁹ est in mente. ⁊ est aliqd formatum ab intellectu. Et solemus vocare verbū mentis vl cōceptum. verbū aūt vel terminus vocalis succedit ei in dignitate. nam verbū mentale est per qō quis seipſuz intelligit. ⁊ alia sine quo nulla est intellectio. verbū aūt vocale nō est ad hoc ꝙ quis seipsum vel alia intelligat: sed ſubseruit verbo mentali. scilicet ad hoc ꝙ notificet quis alijs verbum suum mentale. Nā sicut intellectus seipsum manifestat per verbum mentale quod formauit. ita verbum mentale manifestatur per vocale. sicut dicitur. i. Periarmenias. Sūt ea que in voce earū que in anima passionū note. i. signa interiorū cōceptuū vel verborum. ipsa aūt verba scꝑta non sunt verba nisi quasi equiuoce. nam verbi officiū est manifestare. vt dictū est. ſz verbi scꝑti officiū non est manifestare. vt dictū est. qz neqz manifestat mētale neqz vocale. sed intentio qua scꝑtū fuit est vt nō periret cū memoriter retineri nō posset. ergo minus manet in natura ꝟbi ipsum scꝑtū ꝙ vocale ⁊ mentale. ⁊ ꝓnter cum inquātum verba habeant efficaciam ea que scꝑta sunt si quā habēt: necesse est vt maior sit efficatia exterioris verbi: cū dicit ꝙ cum scꝑtū retinet. Tertio ꝓz: quia xp̄s in noīe prolato dedit potestatem faciendi virtutes ⁊ miracula: ⁊ nūqꝫ in nomīe scꝑto. qō ꝓz. quia ita xp̄us dixit .Mar. 16. c. s. In noīe meo demonia eijcient. ⁊ intelligitur .i. inuocato noīe meo. Et ita faciebant apostoli qñ sanabāt aliquos: quia imponebāt illis manus et inuocato noīe iesu sanabāt eos. sicut petr⁹ ⁊ iohes sanauerūt claudū. dixit enī petrus claudo. Argentū ⁊ aurū nō est michi qō aūt habeo hoc tibi do. in noīe iesu surge ⁊ ambula. ꝯ magis prosunt verba sacra prolata ꝙ scꝑta. Quarto ꝓz ex cōditione sacror̄ verborū. nam vt dictū est ista non habēt inse: ꝓprias virtutē absolutā ſm quā aliqd efficiāt: ſz solū inꝙtū cū reuerentia pferunt vel portantur. quia tūc miserēt deus eorum q reuerent se hūt: ⁊ efficit aliqd circa eos: sed manifestū est ꝙ reuerentius se pōt hō habere pferēdo ꝙ portando. qz pferendo cogitat aliqd pferens: ⁊ pōt exhibere reuerētiā aliquā deo in pferēdo. portādo aūt nichil cogitat: ſz cogitet aliqd a p̄ncipio qñ suspendit sibi talia ad portādū. ergo reuerēti⁹ se hz pferendo ꝙ portando. ⁊ ꝓñr magis prodesse pōt. Quinto: qz proferre nomē dīi: vel verba sacra est quedā humana opatio ſm ꝙ hō habet quādā cōicatōem cū deo participādo in rōne: ⁊ petendo ⁊ sperādo aliqō bonū ab eo. portare aūt verba sacra non est humana operatio qñ liber continet illa ⁊ archa et armarium: ⁊ bestie ferentes libros ferunt supra se nomē dīi. ad quas nichil pertinet de hac cōmunicatiōe aut vtilitate rerum sacrarū. iō magis est proferre ꝙ portare. Sexto ꝓz: qz idem innuit Crisosto. arguens eos qui portant talia putātes aliquid melius esse ꝙ dicere vel audire ea. vñ sup matt. ipse ait. quidam vero aliquā partē euangelij scꝑtam circa collū portant. sed nonne quotidie euangelium in ecclesia legitur et auditur ab omnibus. cui ergo in auribus posita euangelia nichil prosunt. quō possunt eum circa collum posita et suspēsa saluare? deinde vbi est virtus euangelij in figuris? ſax: an in ītellectu sensuū? si ī figuris bene circa collū suspēdis. si in intellectu: ergo melius in corde posita prosunt: ꝙ circa collum suspensa. ¶ Dōm ergo circa intentionē portantiū. ꝙ ad hoc ꝙ quis recte aliqua sacra verba portet: debet credere ꝙ ꝟba hec scꝑta qualiacunqz sint non habent aliquā virtutē determinatam efficiendi bonū vel malum circa portantem. sed solū ꝙ inquātū cum reuerentia dei portantur: ad quem ipsa pertinent. deus misertus portantis efficiet circa illum bonum aliquod qō voluerit: ⁊ non aliquid determinatū quasi ad illud specialiter valeāt illa verba. Scōm est ꝙ debet credere ꝙ nō prosunt plus verba illa portata ꝙ prolata: sed econuerso pl⁹ prosunt prolata. ⁊ tamē non iō portant: quia nō occurrit semper talia nominare: saltem inquātum talia reuerenter portamus ⁊ in spe bona possumus inde consequi aliquid boni. Et tamen tūc quādo optamus ⁊ speramus aliquid boni nob euenire per talia nōia sacra. melius est illa proferre ꝙ solū portare. Scōm principale erat quid est qō portatur. ⁊ tunc dōm ꝙ aut id qō portatur manifeste est malū: aut manifeste est bonū: aut ē dubiū. si primo modo illicitum est aliquid tale portare vt si quis portaret secū coniuratiōes nigromanticas: vel inuocationes demonū: aut nomina eorum. nephas est enim talia portare: ⁊ talia sunt ea que aliq philacteria vocant. ⁊ non sunt philacteria que portabant pharisei: quia illa solam dei legem continebant. sed alia que pertinent ad opera magica. vt dicit 16. q. 5. c. non oportet. s. non oportet sacris officijs dedītos vl clericos magos aut incantatores exīstere aut facere philacteria que animarum suarum vincula comprobantur: eos qui talia faciunt proijci ab ecclesia iussimus. ¶ Sed considerādū ꝙ aliquā scripturam malam esse dupliciter fiat. vno modo quia tota mala est: vt qz nichil continet nisi demonū inuocationes vel alias nequitias. Alio mō: qz cuz scꝑtura bona sit: vt qz est de dictis euāgelicis. habet tñ aliqō malum admixtum: vt

q̄ continentur ibi aliqua nomina demonum vel caracteres nigromantici. ¶Nā vtroq3 mō illicita est scriptura. quia vt 32. 1. Thoy. 5. c. ¶Modicū fermentū totā massaz corrūpit. ⁊ q offendit in vno factus est oīum reus. vñ si vnū nomē saltē est in scriptura ptinēs ad demones: vel ad nigromātiam: tota scriptura simul debet reiici. ℂDe caracteribꝰ aūt ⁊ figuris dōm est: q̄ nulla figura vel caracter p̄ter crucē xp̄i dz esse in scriptura. quia si est aligs caracter aut expresse ptinet ad artē nigromāticam: aut nō. sicut est triangulꝰ vel pentagonus. Si ad nigromantiā ptinet expresse est scriptura nepharia vbi talia continentur. Si aūt non ptinet ad nigromantiā: sed forte ad geometriam. vt trigonus pentagonꝰ: ⁊ exagonus: aut circulus. nō est nepharia scriptura: ꝫ superticiosa. ⁊ iō etiā ea non est vtēdum: q̄ñ superticiones cauēde sunt. Si scdō mō. i. est scptura manifeste bona: licita est. ꝫ vocaī manifeste bona q̄ñ nichil aliud cōtinet nisi euāgelica dicta: vel alia q̄ sunt in sacra scriptura. ⁊ q̄ cū his non sint aliq̄ figure neq3 obseruatiōes. vt dicēt j. in. 2. p̄incipali. ⁊ tūc poterit esse licita scriptura. ℂSciēdum aūt in hoc q̄ sola illa scriptura est manifeste licita ad portādū que est pars sacre scripture. secus aūt de alijs dictis vel oīonibꝰ que ab hoībus fabricanī. nā ꝫ bona verba cōtineāt: ⁊ nichil mali admisceat ibi: nō est licitū portare ista suspēsa ad collum: vel in alia parte corpis. ⁊ rō est: quia aliud est scripturaz esse licitā ad legendū ⁊ allegandū eā. aliud ad portādū eā suspensam in collo. ¶Nam legere aliq̄d vl tenere credere ⁊ allegare fit ꝓpter veritatē. ⁊ iō oē illud q̄ō est manifeste verū ꝫ legere: ⁊ allegare: portare aūt suspensum ad collū nō est ꝓpter veritatem: sed ꝓpter efficaciā. nā talia portamꝰ quasi aliq̄d boni efficiaī in nobis illa portādo. ⁊ hoc nō efficit nisi a deo: inq̄tū nos reuerēter portamꝰ illud q̄ō ad ipsum ptinet. iō oportet q̄ talis scriptura specialiter ad deū ptineat: q̄ alꝫ nō exhibeī reuerētia deo directe portādo illā reuerēter. Talia aūt scriptura quā sacrā vocamꝰ ptinet spāliter ad deū. q̄ oēs q illā cōdiderūt: spū sctō dictāte locuti sunt. 2. Pet. 1. c. Cetere aūt scpture q̄tūcūq3 sint a viris doctissimis ⁊ sanctissimis: nō sunt huius reuerētie nec auctis. vñ neq3 est ncē eis credere nisi inq̄tum pbāt. vt dicit Aug⁹. in epla ad Jero. ⁊ di. 9. c. ego solis iō non sunt tales scripture alicuius efficacie: ꝫ sint magne veritatis: ꝓpter q̄ō neq3 debēt suspendi ad collū: aut portari ab hoīe ad aliq̄d efficiēdū: ꝫ solū ea q̄ cōtinenī in sacra scriptura. Et hui⁹ signū est: q̄ q̄ñ in collectiōibꝰ herbarū medicinaliū aliquid volumꝰ dicere q̄ñ efficatiozes ad sanandū reddāt ille herbe. phibemur dicere oīa alia: etiā si bona sint p̄ter symbolū ⁊ oīonē dñicā: ⁊ aue maria. hec enī sola dicere licet. sic 32. 26. q. 5. c. nō liceat. s. neq3 in collectiōe herbarū q̄ medicinales sūt aliq̄s obseruatiōes vel incantationes liceat attēdere nisi tm̄ cū symbolo diuīo: aut oīone dñica: vt tm̄ deꝰ creatoz oīum et dominus honoret. Et tm̄ q̄ñ nos oramus aliq̄d: ⁊ nō putamꝰ ꝯtutē aliquā attēdi ex parte verboz: neq3 in se ⁊ absolute: neq3 in cōparatiōe ad deū: ꝫ solū ex deuotione ⁊ affectu oātis licitum est ꝙ quecūq3 verba oare. ergo multa sunt licita ad legēdum et dicendū in oīone: ꝫ nō ad portādū suspēsa ad collū. Si aūt scriptura sit dubia: an sit bona vel mala: semp est reiciencia vt nō porteī. Est aūt dupl⁹ scptura dubia. i. q̄ de tota dubitatur: vel q̄ de parte eiꝰ. ¶Nā sicut ad faciēdū scripturā malā: sufficit vna pticula nepharia: vel superticiosa. ita ad reddēdū eā dubiā: sufficit q̄tūcūq3 dubiū. ⁊ tūc est reiciēda. Est aūt dubia vno mō q̄ñ nō intelligiī. vt si ponāt in scriptura nomina hebrea vel barbara: vel alicuiꝰ ydiomatis q̄ō nō intelligitur. nā tūc tā ꝙ suspecta reiciencia sunt talia. sic dic Crisos. sup Matth. q̄ exēplo phariseoz portātiū phylateria aliq̄ confingūt aliqua noīa hebraica angelorū: ⁊ scribūt ⁊ alligāt que non intelligentibꝰ metuēda videnī. ⁊ sic ꝓbat ista Crosost. sicut factū phariseoz. Alio mō est dubia scriptura q̄ñ etiā nō existētibus noībus obscuris nesciī ipsa sentētia scripture: vel nescitur ad q̄d poterit ꝑdesse: vel an poterit ꝑdesse. Et ita est de omni scriptura que non est in canone sacro. quia non est illa auctoritatis alicuiꝰ vt credaī inde aliq̄d securū: cū non exhibeatur deo spāliter reuerētia portādo huiusmodi scripturaz ad collū. quia illa scriptura nō pertinet ad eū tanq̄ specialem auctorē vel inspiratorē. ꝫ oñe verū a quocūq3 dicaī a spiritu sctō est. vt Amb. ait. Tertiū p̄ncipale erat de mō portādi. ⁊ in hoc est dicendū q̄ non dz obseruari aliq̄ superstitio q̄ñ illa redderet illicitā portationē. vt q̄ aliq̄ putāt talia debere scribi in mēbrana: ⁊ nō valere in carta papirea. Alij dicūt q̄ nec valet in qualibz mēbrana: ꝫ solū in pelle fetus abortiui quā mēbranam virgineā vulgariter vocāt. Alij dicūt certis tpibus debere scribi ⁊ nō alijs. Alij respiciūt ad modū claudēdi ⁊ ligandi ⁊ suspendēdi. Alij dicūt q̄ oīa hec in collo suspēsa portari debent ⁊ non alibi. Oīa huiusmodi ⁊ q̄cunq3 talia excogitari possunt sunt superstitiones: cū nichil cōferāt ad rē q̄ intendiī. nā non differt in tali vel tali rescribi: aut sic ligari: vel sic: ⁊ portari in collo vel brachio: vel pectore: aut in bursa: vel alibi. dū tamē cū reuerētia ⁊ bona spe talia portenī. imo qui tales ceremonias: aut aliquā earū obseruaret careret effectu optato: ⁊ peccaret p̄ obseruationē superstitiosaz credēs aliq̄d falsē. ℂDicendū aūt circa hec q̄ cū portētur aliq̄ scripta obseruatis tribus supra positis licitū est portare ea. ⁊ tñ melius videī nichil tale portare. q̄ si aliqua talia sunt ad q̄ gs spālem reuerentiā ⁊ deuotionē bēat cū illa vt. s. dictū est: magis valeāt plata q̄ portata. erit melius illa dicere q̄ portare. Itē q̄ in portatiōe taliū rerū difficile est q̄n accidāt aliq̄ superstitiones. vt. s. dictuz est. ⁊ tñ q̄ñcūq3 incidit superstitio: peccat portās. q aūt circa ista non obseruat aliquā superstitionē: ⁊ credit id q̄ō credēdū est: parū afficitur ad portādū. ¶Nā vt cōiter desideriū portādi hec p̄uenit ex ignorantia alicuiꝰ veritatis. q̄ portātes hec putāt vt cōiter verba illa hꝫ aliquā spāle efficatiā. ⁊ ob hoc eligūt potius quedā verba q̄ alia. ⁊ tñ hoc falsum est. q̄ vt dictū est. s. nulla verba sacra vel nō sacra: prolata vel scripta hnt aliquaz virtutē efficiēdi aliq̄d. Etiā credūt portātes vt in plurimū q̄ verba scripta magis plunt q̄ plata. q̄ō falsum est. cū ꝺo gs recte opinatꝰ fuerit de his parū mouebiī ad portādū ea. Itē q̄ ea q̄ portanī sunt sacra: ⁊ portans ea credit digna magna reuerētia. q̄ alꝫ non ꝑdesset. si aūt sine reuerētia portat ea q̄ sunt digna reuerētia: peccat. Jō cū ex his accidere soleat ptm̄ ⁊ ꝓptus sacroz: melius est abstinere ab his venerando ea in corde vt remota a nobis corpaliter q̄ nobiscū illa portare indigne: cū simus pctōres. sicut dixit petrus xp̄o q̄ñ erat cū eo in naui. Exi a me dñe: q̄ hō pctōr ego sum. Luc. 5. c. Si gs tñ ea portare voluerit: vt dictū est: nō improbamꝰ. Et eadem est rō de reliquijs sctoz: ⁊ de verbis sacris. nā reliquie sctōrū ex seipsis nullā virtutē hnt: sicut nec ꝟba sacra ꝑlata aut scripta. ꝫ efficacia illarū est ex reuerētia quā illis impēdimꝰ ꝓpter deū. vel potiꝰ ex reuerētia quā impēdimꝰ deo in illis. ⁊ ideo si hac intētiōe portētur sctoz reliquie nō est illicitū eas portari. sic dicit Amb. q̄ cōstātin⁹ portabat vnū de clauis xp̄i qbꝰ cōfixus est in freno equi sui q̄ñ ibat ad bellū: ⁊ efficiebaī victor. Et tñ dōm q̄ etiā istas reliquias nō est satis securū portare: siue q̄ portātes errāt credētes de illis aliq̄d q̄ō nō est verū: siue q̄ nō portāt reuerēter sicut decet. Et si qs pōt affici magꝫ ad sctm̄ aliquē nō portādo reliquias illius q̄ portādo: melius est nō portare. ⁊ tñ portātes deuote et reuerēter nō redarguimus. ℂQuerit qd sit amare p̄mos accubitus in cenis: ⁊ q̄re pharisei ⁊ scribe hos appetebāt: ℂAd p̄mū dōm q̄ cena vocaī hic q̄cūq3 refectio. siue sit ad meridiē q̄ō prādiū dicimꝰ siue vespere facto: q̄ō vocamꝰ cenā. ⁊ est modꝰ loquēdi scpture quo vt cōiter oē cōuiuiū vocaī cena. sic dr. 1. Thoy. 10. c. scz. Si qs infideliū vocat vos ad cenā. ⁊ necesse est ibi accipi pro quocūq3 cibo. q̄ idē est in oībus cū nō attēdaī hoc: ꝫ solū an sit cibus de immolaticijs. e. c. Sic etiā accipit Luc. 14. s. Homo quidā fecit cenā magnā ⁊ vocauit multos. aliq̄n aūt ꝫ raro distinguiī ista vt prādiū sit meridianū. cena vesptina. ⁊

Q. 12

cōuiuium includit vtrūq3.sic accipit xp̄s luc.14.c.s.Cum facis prandiū aut cenā noli vocare amicos tuos.sed cū facis cōuiuiū voca pauperes.7 ita posuit cōuiuiū tā3 cōe ad prādiū 7 cenā.Sed est dōm q3 accipit hic cena p̄ q3uiuio 7 nō p̄ cibo domestico quo qs ī domo sua vl' cū familia sua vescit.¶ Ad secūdū dōm q3 pharisei cupiebāt p̄mos accubit⁹ ꝓpter duo. Primo ꝓpter supbiā:q3 maiores alijs boīb⁹ videri volebāt quod locus ille ostēdit:q3 p̄mus accubitus dat honorationi venienti ad cōuiuiū.luc.14.c.7 iste erat finis precipu⁹ borum.nam erant isti cupidi inanis glie:cum dicat xp̄s q3 oīa faciunt vt videant ab boīb⁹.Secūdū erat ex motiuo gulositatis.in p̄mo enī loco q3 sedēt honorationes:solent poni lautiora 7 delicatiora fercula.vt ergo isti abundāti⁹ 7 delicati⁹ cibis 7 potib⁹ vterent̄ p̄mos accubit⁹ desiderabāt.nā nō solū erant supbi:sed etiā alias habebāt passiōes qm̄ auari erāt 7 lōgas orationes faciebāt vt deuorarēt domos viduar.j.in lra.Sic etiā gulosi erāt:iō epulis lautioribus indulgere desiderabant: ꝓpter quod volebāt p̄mos accubit⁹ in cenis in qb⁹ ista ministrant̄.¶Querit circa hoc an sedere in p̄mis locis q3uiuoruq3 Q°.13. vel alibi aut appetere hoc sit pctm̄.¶Dōm q3 aut querit̄ de sessiōe in p̄mo loco:aut de appetitu sessiōis.Si p̄mo mō dō3 q3 nō est pctm̄ p̄m se:q3 als nullⁱ deberet sedē in p̄mo loco:qō fallū est.q3 p̄im⁹ loc⁹ alicui⁹ ē 7 aliq3 recte ibi sedēt.s.ad quos hoc cōpetit ex officio vel dignitate.etiā si quis ad quē nō pertinet ibi sedere:ibi sedeat nō quasi appets ſ3 quasi ille ad quē pertinet ex vrbanitate vel ex alia cā voluit q3 ibi sederet: non erit illicitū ibi sedere.Si aūt querit̄ de appetitu p̄mi loci:dicendū q3 aut est qs dign⁹ loco illo vel pertinet ad eū ex dignitate aut officio aut nō.Si qs nō est dign⁹ neq3 de iure cōpetit ad eum ex officio vl' statu peccat appetēdo.7 quāto est ardentiⁱ⁹ desideriū tāto magis peccat.Si aūt qs habeat ius primi loci nō peccat sedēdo ibi neq3 appetēdo ibi sedē:si hoc solum faciat inquātū ad eū pertinet.de his dicit Raban⁹ 7 beda.s.Notādū q3 non vetat p̄mo loco discūbere vel sedere eos qbus hoc officij ordine cōpetit.sed eos qui hec siue habita siue nō habita indebite amāt:quasi improbos docet eē cauendos.Idē etiam crisō.sup math.ait.s.Nō enī vituperat eos q3 in p̄mo loco recūbūt:sed eos qui amāt p̄mos discubit⁹:advolūtatē vituperationē referēs nō ad factū.Si qs tñ cui ex officio cōpetit p̄mus loc⁹ velit in eo sedere vt glorieť 7 supbiat 7 vt se dignioꝛē ceteris ostēdat:peccat.nam in facto nō est peccatū sed in cōcupiscētia.Unde ex opposito si qs sine elatiōe et glie appetitu 7 ypocrisi sedeat in p̄mo loco nō peccat.7 si aliⁱ⁹ ex elatiōe vt sanctioꝛ iudicet̄ sedeat in nouissimo loco hoc ipsū pctm̄ est.sic dicit crisō.sup math.sine cā enī loco se humiliat q3 corde se p̄fert.aliq3 enī iactatoꝛ audiēs laudabile esse in vltimo loco discūbere discumbit post oēs.7 nō solū iactātiā cordis non dimittit:sed adhuc aliā iactantiā humilitatis acquirit vt qui vult videri iustus 7 humilis videat.multi quidē supbi corpe in nouissimo recūbētes:cordis aūt elatione videnť si bi in capite recūbere.7 multi sūt humiles in capite recūbētes 7 ꝓscīctia se in vltimo esse existimāt.¶Querit an nos in ap- Q°.14 petēdo salutatiōes 7 salutādo peccem⁹.¶Dōm q3 salutationes nō sunt illicite sed bone 7 approbate tam a xp̄o q3 ab apostolis.de xp̄o p3 q3 ipse post resurrectionē suā quādocūq3 apparebat illis dicebat:pax vobis.luc.24.7 Jo.20.7.21.7 vt videat q3 nō solū est licitū sed etiā necessariū 7 meritoriū posuit xp̄s sub p̄cepto fieri salutatiōes.luc.10.c.In quācūq3 domū introieritis dicite:pax huic domui.De apostolis quoq3 patz q3 cum a xp̄o iussi essent salutare vbiq3 salutabāt.Est autem duplex salutatio.vna ad presentes alia ad absentes.ad presentes quidē fit verbo.ad absentes aūt lr̄is dimissoriis.de salutatiōe vocali ad p̄sentes p3 act.20.c.vbi dr q3 paulus valefaciens p̄fect⁹ est in macedoniā.7 tñ vale est salutatio recedentis. sicut aue aut salue est salutatio venientis.De salutatione que est in lr̄is p3:quia oēs qui lr̄as scribūt salutationē apponunt. Et ita paulus in oī epl'a tacite dicit salutē in p̄ncipio.vt cū de paulus ecclie chorin.vel sanctis qui sunt rome.s.salutem dicit.in fine aūt epistolarū expressas salutes ponit.vt ad ro.16.c.vbi totū capitulū est de salutatiōib⁹.s.salutate priscā 7 aglā tē.7 p̄ma chor.16.c.Salutāt vos oēs sancti.salutate inuicez in osculo sancto.salutatio mea manu pauli.7 fere nulla epistola est in qua nō apponat paulus aliqd salutationis in p̄ncipio vel in fine.Idē quoq3 modus erat in veteri testamēto scribendi:vt p3.2.mach.p̄mo.c.s.Fratrib⁹ q3 sunt p̄ egyptū iudeis salutē dicūt fratres qui in ierosolymis iudei.Et nō solū paulus 7 ceteri ap̄li salutabāt tam verbo q3 epl'a.sed etiā salutare nos instruxerūt.sic dr ad ro.12.c.Honore vos inuicē p̄uenientes.i.salutatiōe que ad honorē pertinet.i.q3 quisq3 nitatur p̄uenire aliū in salutādo:quod est eū honorare.Hūc etiā modū salutatiōis angcli tenēt.nam quādo gabriel venit ad mariam dixit:Aue grā plena.luc.p̄mo.c.Et iste erat interdū modus salutādi xp̄i.sic enī dixit mulierib⁹ venētib⁹ de sepulcro auete:7 tenuerūt pedes ei⁹.j.28.c.¶Circa quod ꝓsiderādū q3 cum querit̄ de salutatiōe:aut querit̄ an sit nobis licita vel an licuerit ap̄lis 7 discipulis xp̄i quos ad p̄dicādū misit.Si querat̄ de nobis dōm q3 salutatio est nobis licita per oēm modū.s.tā ad p̄sentes q3 ad absentes.Si aūt querat̄ de ap̄lis 7 discipulis xp̄i ad p̄dicādū missis dōm q3 salutationē xp̄us eis vetuit in viā facere.luc.10.cā huius ibi ponēt.Et aliq3 sic factum est in veteri testa.sic quādo misit benise⁹ giezi puerū ium ad suscitādū filiū mortuū sunamitis.dixit enī ei:si occurrerit tibi homo nō salutes eum.7 si salutauerit te quispiā non respōdeas ei verbū.4.reg.4.c.Si aūt dicat̄ de alijs quādo nō erant in via sed in vrbe.Dōm q3 licebat eis salutare quos cūq3 haberēt obuios:imo tenebant̄ salutare boīes quādo intrabāt domū:q3 dicebāt:pax huic domui.7 iste erat mod⁹ inquirēdi hospitiū ad videndum an hospites erāt boni vel nō vt p3.s.10.7 luc.10.c.Si aūt licitū est nobis salutare ita licitum est salutatiōes appetere:q3 salutatio est iam debita inter bomines de ꝓsuetudine.7 reputat̄ quasi inimic⁹ q3 non salutat:ſ3 nobis licet appetere bonā 7 amicabilē cōuersationē aliorum. iō licet nobis appetere salutatiōes:imo petere illas si qs nos nō salutat cum p̄ hoc eum cogitem⁹ aduersum nobis.7 nr̄a interest q3 nullū habeam⁹ inimicū:7 q3 oēs nobis amicicie signa ostendant 7 nos osibus.pharisei aūt 7 scribe non redarguūtur q3 solū salutatiōes appetebāt:sed q3 illas volebāt ad inanem gliam.vī in foro salutari cupiebant.7 erat ista salutatio p̄ma siue maxima in quatuoꝛ.s.tpe.voce.corpore.7 loco.vt dicit crisō.7 habitū est.s.Xp̄s aūt vetuit salutare ap̄lis in via 7 nō vetuit qdē inquātū malū.q3 si esset malū nō solū vetaret in via sed etiā in domo 7 vbicūq3.vetuit tñ in sola via:q3 sic ꝓuenichat eis fm̄ rōnē officij ad quod mitebant̄ vt dictū ē.s. 5.c.nos aūt nō obligamur ad illud:q3 multa p̄cepta viuendi data sunt ap̄lis 7 alijs discipulis quos xp̄s misit tūc ad p̄dicandū:ad que nulli alij boīes tenent̄.sicut nō portare calciamēta nec baculū neq3 duas tunicas neq3 aurū neq3 argētum neq3 panē.s.10.c.7 mar.6.7 luc.9.7.10.c.manifestū est tamē q3 nos nō tenemur ad ista.ergo pari rōne neq3 abstinere cogimur a salutatiōe que fit in via.q3 illa specialiter eis interdicta est.7 sic licet nobis salutare vbicūq3 voluerim⁹.⌊Vos autē⌋ hic excludit xp̄s a discipulis suis motiuū pharisecoꝛ.s.elationem.ambitionē.7 inanē gliam.atq3 ypocrisim dicēs.⌊Vos aūt nolite⌋.i.ſ3 pharisei 7 scribe hoc faciāt vocādo se mgr̄os 7 appetēdo p̄mas cathedras 7 p̄mos accubitus in cenis:non faciatis vos sic.⌊Vocari rabbi⌋.i.magistri.sed rabbi singulare est.7 hoc bene seruauerūt discipuli xp̄i:q3 nunq3 se magistros vocauerūt:sed discipulos solū.⌊Unus est enī mgr̄ vester⌋.redditur cā hic.s.q3 si vos vocaremini magistri cum stis multi essent multi mgr̄i:7 tamē nō sunt multi magistri sed vnus.i.solus.ergo vos non debetis vocari magistri.qs sit iste vnus magister.j.odit.s.q3 sit xp̄s.⌊Oēs aūt vos fratres

estis ¶.i.nõ habet aliquis gradũ excellẽtie super aliũ: sed oẽs estis equales sicut fratres.ꝛ tñ si aliqs esset mgr̃ ꝛ alij discipuli:esset aliqs maior alijs.ideo nemo vestrũ dr vocari mgr̃ qr oẽs estis frẽs.¶Et patrẽ nolite vocare vobis sup terrã ¶.i. qꝫ homo nõ habet patrẽ in terra sz in celo:qr deꝰ q est pr̃ oĩuz est in celo.¶Vlnꝰ est enĩ pater vester ¶.i.nõ sunt multi.ꝛ tamen si haberetis patrẽ sup terrã qlibet haberet patrẽ vnũ:ꝛ essent multi patres.¶Qui in celis est ¶.deꝰ est q in celis esse dr:licz vbiqz sit.ꝛ illũ docuit xp̃s vocari patrẽ.ſ.6.c.ſ.Pater noster q es in celis.¶Ne vocemĩ mgr̃i ¶.i.dico vobis ne vocemini mgr̃i:in quo iniam.ſ.positã repetit.ſ.vos aũt nolite vocari rabbi.¶Quia mgr̃ vester vnꝰ est ¶.i.vnꝰ solus est mgr̃ oĩum iõ nõ vocemĩ mgr̃i vos qui plures estis.¶Xp̃s ¶.oñdit quis sit iste mgr̃:ꝛ erat ipsemet loquẽs.nã ipse se mgr̃m vocabat: ꝛ volebat qꝫ sic eũ discipuli sui vocarẽt.Jo.13.c.ſ.Vos vocatis me mgr̃ ꝛ dñe:ꝛ bene dicitis:sum etenĩ.¶Qui maiorẽ vestrum ¶.docet regulas humilitatis q̃ erãt ꝛ̃rie elationi ꝛ vite phariseorũ.ſ.qꝫ maiores nõ superbiãt vt maiores:sz humilient se vt minores.¶Erit minister vester ¶.i. efficiat se ministrũ vestrũ.ꝛ ita se vocet ꝛ nõ maiorẽ neqz magistrũ.¶Qui autez se exaltauerit ¶.p ꝓriã elationẽ fingẽdo maiora qꝫ habeat vl̃ hec ipsa q̃ habet ostentãdo ꝛ magnificãdo.¶Humiliabit̃ ¶.qr deus deꝫmet eũ in gehẽna.nichil enĩ minus in bono cogitari potest qꝫ hõ dãnatꝰ apud inferos cui nullũ bonũ manet ꝛ malum ꝑpetuũ habeb̃.¶Et q se humiliauerit exaltabit̃ ¶.ſ. q ie sic humiliauerit infra id qõ est subijciẽdo se equalibꝰ ꝛ minoribꝰ ille exaltabit̃ a deo in vitaeterna.qr ascẽdet supra id qõ hic fuit:ĩmo supra id qõ naturaliter esse potuit. ¶Querit̃ q̃ re xp̃s toties de humilitate siue õ euitatiõe inanis glie locutꝰ est:¶Dõm qꝫ fuit ꝓmo:qr quedã sũt que semel dicta sufficiunt ꝑ semp.Vlia ¶o dr sepe dici vt firmiter teneant̃.ea enim q̃ que nõ habet qs inclinationẽ forte satis est semel dici phibẽdo vel iubẽdo.ea tñ ad q̃ qs nimis inclinat̃ si debeãt phiberi dr sepe dici vt imp.imant̃ in aĩo ꝛ habituet̃ homo ad hoc.sic enĩ fuit de quodã:vt de passiõe ꝛ resurrectiõe.nam in passiõe opus erat discipulis magna cõstãtia ꝛ fide.ꝛ si nõ pscirẽt passionẽ xp̃i ꝛ circũstãtias eiꝰ turbarent̃ aduenĩẽte illa.iõ sepe illõ dixit.nam ãter ꝓnunciauit de passiõe sua.ſ.ſ.16.ꝛ iterũ.17.ꝛ postea.20.ꝛ post hec.¶.26.c.ita in ꝓsenti erãt discipuli valde inclinati ad desideriũ honoris ꝛ glie ꝛ ad ꝓtẽtiões ꝛ emulatões sup̃ isto honore.iõ sepe eis de hoc dixit ꝛ dici oportuit: ꝛ adhuc nõ corrigebant̃.dixit enĩ eis q̃ter de hoc.ꝓmo qñ ꝓtenderum: qs eorũ maior esset.ſ.ſ.18.ꝛ mar.9.ꝛ luc.9.c. ¶Querit̃ an vocari mgr̃m vel effici mgr̃m fit ptm̃:¶Dõm qꝫ cẽ magistrũ duo dicit.ſ.sapiam ꝛ gradũ honoris.nam ꝑpter sapiẽtiã dat̃ alicui gradus honoris.i.ꝓm quẽ iudicat̃ excellẽtior in sapia quã attestat̃ gradus exhibitꝰ.ꝛ ille gradꝰ nõ solũ dic̃ excellẽtiã honoris:sed etiã facultatẽ quãdã ad finẽdũ quã nõ habẽt ceteri q nõ sunt in hoc gradu.ꝛ ista facultas vel auctoritas dat̃ ab hoĩbꝰ.Ex his apparet qꝫ mgr̃m effici vel fieri non est malũ:qr neutrũ istoꝝ q̃ ad magistrũ ꝓcurrũt est malũ.De primo pz.i.de sapia.nam potiꝰ est de honorabilibꝰ bonis.ꝓmo de aĩa ꝓmo.c.in tãtum qꝫ soli deo eam plene attribuimus.ita dr ꝓmo methaphi.qꝫ sapia est solius dei possessio.ꝛ iõ si in hominibꝰ inuenit̃ dr qꝫ a deo deꝫdeat.eccliastici.1.c.ſ. Dls sapiẽtia a dño deo est.ꝛ ob hoc q sapiam vult a deo petere debet illã.sic salomõ illã petebat.sapiẽ.9.c.ſ.Da michi dñe sedium tuarũ assistricẽ sapiam que mecũ sit ꝛ mecũ laboret.sic ẽt apls iacobus petere suadebat.Jaco.ꝓmo.Si qs indiget sapiẽtia petat a deo q dat oĩbus affluẽter ꝛ nemini improperat Jtẽ qr sapia est donũ dei:sed deꝰ nõ dat mala sz bona.ſ.7.c.ꝛ luce.11.ſ.Quis ex vobis est homo quẽ si petierit filius eius panẽ:nũqd lapidẽ porriget ei:aut si petierit piscẽ:nũqd serpẽtem porriget ei:¶Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris.quãto magis pr̃ vester celestis dabit bona petentibꝰ se.donũ tñ dei est sapia.ysa.11.impleuit eum spiritu sapie,ergo bona est.Jtẽ sapia est tam necessaria ita qꝫ deꝰ illã exigit a nobis ꝛ in nobis.vt malachie.2.c.ſ.Labia sacerdotis custodiẽt sapiam:ꝛ legẽ de ore eius exqrẽt.ꝛ si qs in sacerdotio existat ꝛ sapia careat:deus repellit illum.osee.4.c.ſ.quia tu repulisti sapiam ego repellã te ne sacerdotio fungaris mihi.Si cõsideret secũdũ.i.gradꝰ:etiã nõ est aliquid malum: nam est honor vel potiꝰ honoris testimoniũ ꝛ sapie simil̃.est quoqz facultas data in vtilitatẽ publicã.nam esse aliquos q habeãt potestatẽ diffiniẽdi in rebꝰ dubijs est necessariũ.nam sicut in polyticis est necessariꝰ iudex ꝛ magis necessariꝰ q̃ cibꝰ ꝛ potus z.poly.in ꝓncipio.ſ.qꝫ distributiuũ iusticie.i.iudex ẽ magis necessariꝰ q̃ panis.ꝛ tñ excellẽtior est aĩa q̃ corpꝰ cui ꝓsulũt illi qui mgr̃i vocant̃ diffiniẽdo dubia que pertinẽt ad statum eius.ideo esse aliquos habẽtes istũ gradũ ꝛ facultatẽ diffiniendi ꝛ docendi est valde necessariũ. neqz eccl̃ia põt sine his manere:sz erunt vsqz ad finem seculi: ꝛ dant̃ a spũ sancto vt semp maneãt in eccl̃ia.sic dr ꝓma chor.12.ꝛ ad epẽ.4.c.ſ. Quosdã qdem dedit apostolos.alios ꝓphetas.alios euãgelistas.alios pastores ꝛ doctores vsqz ad cõsũmationẽ ministerij.ꝛ dicit apls qꝫ oĩa ista dona sunt ad edificationẽ ꝛ vtilitatẽ eccl̃ie ꝛ nõ spãliter ad priuatam.ꝓma chor.12.ꝛ.14.c.ꝛ tamẽ bonũ eccl̃ie est valde laudabile.ꝓmo ethi.ergo ꝛ sapie gradꝰ id est magisteriũ:cum fit ad bonũ publicũ,ꝛ detur õ bonis publicis:qr nemo priuatꝰ põt dare honorem hunc vel gradum erit bonũ ꝛ honorabile.Sicut aũt sapia ꝛ magisterij gradus nõ sunt mala sed bona.ita magistrũ fieri vel esse bonũ est cum sit aliquid necessariũ eccl̃ie xp̃i vt dcm̃ est. ꝛ apostolus iubet bos multũ honorari.ꝓma thimo.5.c.ſ. Qui bene ꝓsunt ꝑsbyteri duplici honore digni habeant̃: maxie qui laborant in verbo ꝛ doctrina dei.deus quoqz iussit moysi qꝫ acciperet septuaginta viros de seniorib̃ quos sciret esse populi mgr̃os ꝛ illos ꝓstituit deus i iudices ꝛ dedit illis spm̃ ꝓphetie.numeri.11.c. ¶Sed hoc supposito dõm qꝫ circa istud dubiũ sunt tria.aliud enĩ est esse magistrũ vel fieri.aliud vocari magistrũ aliud velle esse vel vocari magistrũ. De primo dcm̃ est qꝫ aliquod bonũ ꝛ honorabile est.De secũdo dõm qꝫ etiã nõ ẽ malum:tũ quia nomẽ cõpetens rei veritatẽ facit: ꝛ melꝰ est res ꝓprijs q̃ alijs ꝛ incõuenientibus noĩbus appellare.tũ qr vocari sic vel sic nõ est in potestate nr̃a nisi inquantũ nos vocationem volumꝰ vel ei cõsentimꝰ:sed est in potestate vocantiũ.iõ non est pcm̃ in hoc quod vocamur.De tertio dõm qꝫ aliquomodo differt velle esse magistrũ ꝛ velle vocari magistrũ. Accipiẽdo primũ dõm qꝫ aliqs desiderat magisteriũ vel desiderat solam sciam q̃ requirit̃ ad magisteriũ: vel desiderat solum magisteriũ: siue sciam habeat siue nõ. vel desiderat vtrunqz. Si ꝓmo modo dõm qꝫ nemo põt peccare desiderãdo hoc:qr scia est tale bonũ qꝫ non solum desiderãdo eaz nemo peccat: sz etiam quãtũcũqz qs eam desiderat nõ peccat.ꝛ causa huiꝰ est quia sapia est de maximis bonis.qõ enĩ malũ est simplr̃ nũq̃ põt licite desiderari:vt adulterari:ꝛuidere ꝛ hmõi:qr mor nominata cũ malicia sunt cõuoluta.2.ethicor. Vlia sunt media bona.ꝛ in his cõtingit bene desiderare ꝛ male.sicut amare parẽtes de bonis ꝛ pulchris naturaliter est:ꝛ tñ cõtingit circa hoc excedere.2.ethicor.sic̃ dr ibi de Niobe q̃ ꝑpter amorẽ filior repugnauit ad deos.ꝛ sathyrꝰ philopatorꝫ ita patrẽ diligebat qꝫ videbat̃ desipere.Vlia sunt maxia bona ꝛ ista sunt in qbus non ꝓtingit excedere.sicut est virtꝰ quãtũcũqz nimis agat sp est bonũ.sic est de sapia:quia quãtũcunqz habeat qs de sapiẽtia tanto est melꝰ.vt dr eodẽ.7.ethicor.Si accipiat̃ secũdus id est desiderare solũ gradũ manifestũ est qꝫ insipiẽtia est ꝛ ꝛdinatũ quid.ꝓmo qr non datur gradus ille nisi ꝑpter sapiẽtiam.ꝛ est facultas data sapienti.Qui autez insipiẽs est habet confusionẽ si gradum habeat ꝛ petit rem cõtra naturã.ſ. appetendo consequẽs sine antecedẽte.Jtem qr manifestũ est qꝫ q sic appetit nichil cupit nisi videri vel honorẽ inanem: cuz gradus sine sapientia sit nomẽ sine re.Si accipiat̃ tertiũ.i.deside-

Q°.15.

Q°.16.

rare sapiam ꝛ gradū simul: pōt interdū bene interdū male fieri. ¶ Primo quo sciendū ꝙ appetere sic magisteriū est appetere quendā honorē. Est aūt honor reuerētia exhibita in signū excellētie eius cui impendit. ¶ Circa excellentiā aūt hoīs duo sunt considerāda. Primū quidem ꝙ id ꝑm qđ homo excellit nō habet homo a seipso: sed est quasi quoddā diuinum in eo. ꝛ iō non debet ꝓncipaliter honor illi sed deo. Secūdo cōsiderandum ꝙ id in quo homo excellit dat hoī a deo vt ex eo alijs ꝓsit. ꝓma chox. 12. ꝛ. 14. c. vnde in tantū debet placere hoī testimoniū sue excellentie quod ab alijs ei impendit inquātum parat via ad hoc ꝙ alijs ꝓsit. Triplicit ergo contingit appetitum honoris esse inordinatū. Uno modo ꝑ hoc ꝙ qs appetit testimoniū ō excellētia quā nō habet: quod est appetere honorē ꝓeter suā ꝓportionē. Alio mō ꝑ hoc ꝙ honorē sibiipsi cupit nō referēdo in deū. 3° mō ꝑ hoc ꝙ appetit⁹ honoris in ipso honore quiescit nō referēdo honorē istum ad vtilitatem alioꝝ. bis enī tribus modis appetere honorē pctm̄ est: quia ē qđ inordinatū. Ita ḡ de appetēdo magisteriū dom̄ ꝙ ꝙ appetit sapiētiam simul cū gradu nō peccat secūdo mō: qr nō appetit honorē ꝓter ꝓportionē: sed simul appetit honorē ꝛ id quo honore illo dign⁹ est. i. sapiam. Sed de alijs modis dom̄ ꝙ pōt cōcupisci honor magisterij ꝑ seipso nō referēdo in deū: ꝛ sibiipsi tribuere vult homo gl̄iam. ꝛ tunc pctm̄ est desiderare magisteriū ꝛ quēcunqꝫ honorē. etiā pōt desiderari iste honor ita ꝙ appetitus volētis sistat in isto honore nō referēdo ad vtilitatē alioꝝ. qbus sapia ista ꝛ gradus ꝓdesse ꝑnt. ꝛ hoc etiam illicitū est cum nō ordinēt ista ad id ad quod ordinanda sunt. pōt accipi desiderari iste honor magisterij cum scia simul si hunc honorē excellētie nō attribuat sibi homo ꝓncipl̄r ꝛ deo a quo est tam sapia ō qua gloriamur ꝙ collat⁹ honor ꝟ quē honorāmur. ꝛ nō qescat appetit⁹ cupiētis hūc honorē in ipso sed eoipso velit aliquis magr̄ esse vt alij per hoc ei maiorem tribuāt auctoritatē: ꝛ scia vel doctrina eius possit alijs magꝫ ꝓdesse. Si aūt querat an liceat alicui velle vocari magistruꝫ Dom̄ ꝙ cum nōa respōdeāt reb⁹: si licet alicui velle esse magistrū: licet ei velle vocari magistrū. Est tn̄ dom̄ ꝙ ꝙ sic appetit vocari aut vult vocari sic ad humanas laudes ꝛ gl̄iam inanem: aut ad capiendū ex hoc auctoritatē ꝛ reuerētiā apud homines. ꝛ sic doctrina ei⁹ abūdāti⁹ ꝓsit. Si ꝓmo mō illicitū est velle vocari magistrū: qr elatio aut inanis gl̄ia semp hīt aliqd illicitū. ꝛ ob hoc arguunt pharisei ꝛ scribe ꝙ vellēt vocari magistri: qr nichil aliud petebāt nisi humanā gl̄iam. vñ potius vocari ꝛ extimari ab alijs magistri volebāt etiā si nō essent ꝙ esse ꝛ nō vocari. Si aūt vocari qs mgr̄ secūdo mō velit licitū est imo ꝛ meritoriū: qr ad charitatē pertinet. qr sic ꝙ qs velit ꝑ sapiam suam alijs ꝓdesse docēdo ptinet ad charitatē: ita ꝙ velit efficacē esse doctrinā ad hoc ꝙ multū ꝓsit audiēti ad charitatē ptinet. sic aūt est si exhibeat magna auctoritas docēti. si enī magne auctoritatis habet audiunt libēter ꝛ cupide dicta eius ꝛ eff.caciter retinent ꝛ fides eis plena adhibet. si ꝙ pauce auctoritatis aut nullius: cōtemnunt dicta eius. ꝛ aut nemo aduertit aut parū. ꝛ sic nulli ꝓdest talis doctrina: qr nemo eam suscipit. sed vocari mgr̄m ab hoībus est quedā reuerētia ōlata ab hoībus q̄ multā auctoritatē doctrine cōfert. ḡ licitū est sic ꝛ meritoriū ꝙ qs cupiat vocari magistrū ab oībus posq̄ mgr̄ est ꝛ sic existimari. Cū aūt obijciat ꝙ xps ter vetuit vocari magistrū alīq instipiētes dixerūt ꝙ vere illicitū esset magistrū fieri vel esse: qr xps vetuerat hoc. licitum tn̄ est doctorē fieri ꝛ vocari: qr non est vetitū: sed hi indigni sūt solutiōe. xps enī non vetuit hic gradū aliquē determinatū quasi esse magistrū in theologia vel artib⁹ vel aliquid simile. qr noīa horū graduū nōdū erant: sed ab hoīb⁹ instituta sunt. sed vocat magr̄ oīs qui ꝓfitet aliquā sciam in qua sit potens docere. istum enī gradū vel statum nos designam⁹ nunc ꝑ multa noīa. vt magistrū. doctorē. licentiatū. ꝛ hmōi. iō ola bec xps vetuit inquātū deseruiūt inani gl̄ie. ꝟ inquātū ꝓsunt ad auctoritatē doctrine nullus grad⁹ vetit⁹ est nec vocari nomine ei⁹. Cū aūt obijciat ꝙ iacobi. 3. c. dr: Nolite plures magistri fieri fratres mei. Dom̄ ꝙ nō innuit ex hoc malū esse magistros esse vel effici: sed ꝙ est periculosū: cum dicat mai⁹ vobis iudiciū sumitis. ꝛ est dom̄ ꝙ aut quis effici vult magistr̄ desiderio humane gl̄ie ꝓncipaliter aut ꝓpr̄ aliquā honestā cāz siue sit vtilitas ꝓximoꝝ siue aliqua alia. Si ꝓmo mō iā ipa volūtas mala est: ꝛ qcqd inde seqr̄ sub hac intētiōe malum est. Si secūdo mō bonū est ꝛ tn̄ est periculosū: qr stat⁹ magistroꝝ est excellētior statu alioꝝ. Et iō quādo ipsi peccāt graui⁹ peccāt ꝙ ceteri q nō sunt magistri. qr turpe est doctori cuz culpa redarguit ipsum. vt ait cato. iō q vult effici mgr̄ eoipso vult rem periculosiorē ꝙ q nō est mgr̄. ꝛ tn̄ non est malus stat⁹. immo eoipso ꝙ ille status est periculosior est melior ꝛ pfectior. sicut stat⁹ pfectior ē religiōis ꝙ vite secularis. ꝛ tn̄ periculosior est: qr graui⁹ peccant religiosi ꝙ seculares. ꝛ tn̄ quādo viuūt ꝑm statū suū valde magis merent ꝙ sc̄lares. ita magistri si sequant ꝓditionē stat⁹ sui ꝛ pfessiōis magis merent ꝙ ꝙ nō sūt mgr̄i. ꝛ tn̄ si peccēt graui⁹ peccāt ꝙ alij. ꝛ qr facile est hoīem peccare: periculosū est eē mgr̄m. ꝛ iō cōsulit iacob⁹ ꝙ non efficiamur multi mgr̄i. i. assumētes officiū docēdi sup alios. vñ simpl̄r nō vetat eē mgr̄os sed plures. sz quādo necessitas exigit vt aliqs ꝓponat alijs ad docendū eos poterit hoc accipere. ꝛ lz sit periculosū tn̄ ꝓpter necessitatē debet illud adire: sed qñ mgr̄i sunt ad copiā ꝙ qs velit effici mgr̄. i. habere officiū docēdi sup alios etiā ꝑ bona cā est subire periculū sine causa. ꝛ hoc dissuadet iacob⁹. ꝛ tn̄ etiam si in illo casu accipiēs officium tenuerit pfessionē mgr̄oꝝ ꝑm ꝓditionē stat⁹ meli⁹ se habz ꝙ si nō eēt mgr̄. Et hoc est qđ dixit. s. Nolite fieri plures magistri. ꝛ nō dixit absolute nolite effici magistri: quasi nō dissuaderet gradū siue statū sed multitudinē sine causa. ¶ Querit quare dixit xps: vn⁹ est enī magister vester: ꝛ qđ in hoc intellexit. ¶ Dom̄ ꝙ accipit vnus. i. solus. qr alit nō ꝓcederet ratio sua. nam xps vult euitare multitudinē mgr̄oꝝ dicēs. Nolite vocari rabbi. ꝛ iterū. Nec vocemini mgr̄i. q. d. nō plures magistri. ꝛ ꝓbationē huj⁹ dat qr vnus est mgr̄. Et tn̄ si accipiat vnus. i. qdam nō est ꝓbatio. qr stat bene ꝙ sint multi magistri ꝛ vnus mgr̄. imo vbi sunt multi magr̄i est vn⁹ magr̄. sz accipit vnus. i. solus. ꝛ tūc ꝓcedit ꝓbatio. s. magr̄ solus est. ḡ nō sunt multi. Secūdo mō pōt accipi vn⁹ est magr̄. i. qdam ē ꝛ tn̄ ille est magr̄ oīum. Sed tūc dicet qs est iste vn⁹ magister Dom̄ ꝙ est deus siue xps. ꝛ tn̄ quō xps sit magister. ꝟ. dicet. de deo aūt quō sit magr̄ est dom̄ nunc. Est aūt planū ꝙ deus est magister. ipse enī docet nos. ḡ magr̄ est. ꝑz hoc ysa. 2. c. sz Uenite ascendam⁹ ad mōtē dn̄i ad domū dei iacob ꝛ docebit nos vias suas. ꝛ ps. 93. dr: Qui corripit gētes nō arguet: aut q docet hoīem sc̄iam. Ex hoc sequit ꝙ de⁹ sit mgr̄ oīum. qa si vn⁹ est magr̄. ḡ ꝛ oīum: qr de⁹ excellit oēs hoīes ꝛ oēm creaturā. Ex hoc quoqz sequit ꝙ de⁹ solus sit magr̄. ꝓmo qa magister dicit eum a quo alij doctrinā recipiūt. ꝛ ipse inquantum magister a nullo doctrinā recipit. solus aūt de⁹ est q docet ꝛ a nullo docet. ḡ ipse solus est ꝓpe magister. Secūdo qa deus est magister ꝙtum ad oīa. nemo aūt illoꝝ est magr̄ saltē vn⁹ hoīs ꝙtum ad oīa. Tertio qr nemo docet pfecte nisi deus. nam docere ꝙtū ad optimū erit pfectissimū modū docendi est sapiam alteri dare: vel in eo sapiam causare. nemo tamē sapiam causat in alio nisi deus. ipse enī imediate tāgit intellectū ꝛ voluntatē. ꝛ pōt influere in istas potētias directe ꝓpr̄ qō pōt subito aliquē efficere sapientē impmēdo vel causando habitū sapie in intellectu ei⁹. ita enī fuit de salomone quē in vna nocte sapientissimū effecit cum dormiret. 3. reg. 3. ꝛ. 2. parar. ꝓmo. c. hoc etiā facit in ꝓphetis qb⁹ subito dat cognitionez: siue illa sit per immutatiōe intellect⁹ siue fantasie. Sz ī hoc differt a sapia salomonis qr fuit infusio habitualis. iō quod semel infusum fuit semp mansit per totam vitā. In ꝓphetis aūt est infusio actualis ꝛ transiens. ideo post actum ꝓphetan

Q.° .17.

Q.° .18.

di nō manet ꝓphetis aliqua vis cognoscēdi in quā excellant alios hoīes. homo aūtmō pōt hoc: qz nō ptingit operatio sua ad interiora. ſ. nec ad intellectū neqz ad fantasiā. Nō qdē ad intellectū q̄ est potētia pura spūalis. ⁊ iō nō pōt imꝑmere alteri habitū sapīe vt subito eum efficiat sapiētē. etiā nō potest operari directe in fantasiā: qz sic posset dispōnere organa interiora: ⁊ efficeret hoīem q rudis est esse aptissimū ad intelligere ⁊ facilit oīa penetrare quod nemo facit. sed opatio ꝑz quā homo docet hoīem est circa ipsum intelligibile dispōnēdo illud vt facilius sit ad capiēdū. videm⁹ enī quedā esse ita facilia: q statim homo deuenit in cognitionē eox etiā nullo docente alia ꝙo obscura ⁊ difficilia ad que vix aliqs pōt puenire. magister aūt pōt circa hoc. qz id qō erat obscurū reddit planum ⁊ intelligibile statim. Quod multiplr fit. Uno mō si termini sunt obscuri quos qs nō intelligit: interptādo illud p tei minos planos quos qlibet intelligit. Alio mō qñ aliqd est dubium eo q nō cōstat de veritate eiꝰ. qz nescit quō sequat ex pncipijs notis ⁊ necessarijs ostēdere quō sequat ex pncipijs per quod statim erit notū a quolibz cognoscēte pncipia. Alio mō dando pncipia ex qbꝰ qs possit inferre multa de qbꝰ nō cogitauit vnq̄ neqz venerūt sibi in dubiū. ⁊ differt iste modus a pcedēti. ⁊ sic opatio mgri q est homo est exterior ei q docetur ⁊ tñ ad multū pdest. opatio aūt dei est totalis ⁊ intrīseca. Ex hoc segtur q̄ homo nō pōt docere hoīem nisi qñ attēdit apponens ingenū suū circa ea de qbꝰ docet. deꝰ aūt docet hoīez nō attēdentē. ⁊ iō nō videt hō qñ deꝰ eum docet actualiter: ſz inuenit subito se doctū. homo aūt nō pōt hoc facere. Ex quo sequit q̄ deꝰ equaliter pōt docere hoīem dormientē ⁊ vigilātez homo aūt nō pōt docere nisi vigilāt⁹ ⁊ dispositū. De primo ꝑz q̄ tum ad ꝓphas. nume. 12. c. de salomone quoqz. 3. reg. 3. ⁊. 2. paral. primo. nam p sōniū fuit sibi data sapīa. etiā nos docet p sōnium Job. 33. c. Ratio diuersitatis est: qz deꝰ docet agēdo īmediate in intellectū. sed intellectꝰ in seipso nullā passionem recipit. iō siue homo sit dormiēs siue ebrius pōt docere deus ipm sicut si sit vigilās. homo aūt nō agit immediate in intellectū neqz in fantasiā alterius: sed agit circa exteriora intelligibilia dispōnēdo illa. iō necessaria est actio ⁊ attētio eius q docet ad hoc q intelligat. Deꝰ aūt qñ docet ipse causat habitū intelligēdi: sicut in salomone. vel actū intelligēdi: sicut in ꝓphis. iō non differt q̄ homo sit dormiēs vel vigilās q̄tum ad recipiēdū dei doctrinā. Ex hoc etiā segt q̄ aliqliter se habet docēs ad addiscētē sicut se habet intellectꝰ agēs ad intelligere. qz intellectus agēs nō causat intellectionem in intellectu possibili: sed dispōnit intelligibilia: qz fantasma est pncipiū intelligēdi. ꝛ. de aīa. ⁊ illud ꝑm se non est intelligibile nisi in potētia eo q̄ hz cōditiones vel appēdētia materie. ⁊ nō pōt sic recipi in intellectu q est immaterialis. ideo oz depurari ad hoc q spēs intelligibilis efficiat vlis. ⁊ spēs sic depurata est actu intelligibilis ꝛz nondū sit actu intellecta. hanc aūt depurationez specierū efficit intellectus agēs. iō intellectꝰ agēs est qua si docens: qz non imꝑmit neqz causat habitū intelligēdi neqz actuz intellectiōis: sed solū dispōnit intelligibilia. sed tñ maior est efficacia intellectꝰ agētis supra possibilē q̄ magistri supra discipulū. qz ꝏpatio mgri est circa extrinseca ⁊ est p solū actū rationis. ſ. exponēdo termīos vel reducēdo ꝯclones ad pncipia resolutorie: vt dcm est. Opatio aūt intellectꝰ agētis est p modū nature. nam nullo instruēte hz intellectꝰ agēs ista vim in quolibet hoīe. etiā qz materialia efficit immaterialia: ⁊ ista est magz naturalis efficacia q̄ rōnis actꝰ. Et iō si ita dicam⁹ magz docet hō ꝑm habitudinē mgri ad discipulū. ¶ Querit cū dicat hic: oēs vos frēs estis: quō verū sit. ¶ Dom q oēs hoīes sunt frēs: quia frēs accipiunt q̄druplr in scriptura. ſ. natura. gente. cognatione. affectu. ⁊ sunt verba ieronymi sup matb. natura vt iacob ⁊ esau. gēte: vt oēs iudei frēs int se vocāt: vt in deut. nō poteris ꝓstituere sup te in regē hoīem alienū q nō sit frater tuus frēs quoqz vocant q sūt de vna familia. vt ꝛ. gen. 13. Dixit abrahā ad loth: nō sit rixa inter me ⁊ te: qñ frēs sumus. Effectu etiā frēs dicunt. q diuidit in duo. i. in spālē ⁊ cōmunē. specialis ⁊ spūalis affectꝰ est quo oēs xpiani dicūt frēs vt dic saluator. vade dic fratrib⁹ meis. i. discipulis. Ꝺōis inq̄ tū oēs hoīes ex eodē ꝑe nati pari germanitate ꝯiungimur. in psenti aūt cōpetit aliqs modus istox. iō vocāt recte oēs frēs. ¶ Sz dicet p quē modum vocāt oēs frēs: ¶ Dom q̄ pōt vocari vno mō frēs affectu spūali. qz oēs xpiani q xpi doctrinā sequūtur frēs sūt. ⁊ iste modꝰ cōpetit: qz ad hoc q aliq sint inter se frēs oz q̄ habeāt eūdē patrē vel matrē. ⁊ tñ oēs xpiani habēt eūdē patrē ⁊ eādē matrē. ꝙ oēs sūt frēs. de ꝑe ꝑz: qz ꝑ oīuz est xps. nō solū inq̄ tū ipse est deꝰ: ſz etiā inq̄ tū tradidit doctrinā euāgelicā sub q̄ manemꝰ q̄ est aliqd cōe oībꝰ q illā tenemꝰ cū nō solū ipse cuiꝰ illa est: ſz etiā ille q eā nobis ꝓdicat dicatur nos gignere. ad gal. 4. c. cū dixit apls: Filioli quos ego quotidie parturio donec formet⁹ in vobis xps. ⁊ illud: p euāgeliū ego vos genui. ꝑma chor. 4. c. si ꝙ apls ꝓdicādo euāgelium ꝑ erat: a fortiori ille q illud prius ꝓdicauerat ⁊ in cuiꝰ virtute ꝓdicabat dicet ꝑ: ⁊ ille est xps. ꝓpter qō cū p fidē accedam⁹ ad xpm dicimur effici filij p fidē. Jo. ꝑmo. c. ſ. dedit potestatē filios dei fieri his q credūt in noīe eiꝰ. ⁊ qñ ꝓfessio huiꝰ fidei fit in baptismo dicimur in baptismo generari. Jo. 3. ſ. q̄ renascitur hō ex aqua ⁊ spū scō. regenerationē enī vocam⁹ baptismū. ſz q nat⁹ ē hz patrē. ꝙ ꝑm q̄ qs generat vl regenerat qō fit p baptismū hēbit ꝑem. iste aūt est xps in cuiꝰ fide regeneramur ⁊ eē incipim⁹. ꝙ xps est ꝑ. ⁊ ꝯnter oēs q eūdē modū nascēdi ab eodē habem⁹ vocamur frēs: ſz oēs xpiani sic regenerant. ꝙ oēs sūt frēs sic. ſ. affectu. De matre quoqz apparet qz eadē mr nos gignit. nā sicut in gnatiōe naturaliter mat se habet passiue. ſz qz inq̄ tū aliqd ꝓfert ad gnationē oēs q sunt ab eadē matre etiā si nō sint ab eodē patre dicunt frēs. ſz in generatiōe ista q̄ in baptismo ⁊ fide regeneramur hz se aliqs actiue ⁊ aliqs passiue. iō patrē ⁊ matrē habem⁹. xps enī est pater ⁊ eccl̄ia est mr. nā eccl̄ia dat nobis sacr̄a oīa ⁊ potissime sacr̄m regenerationis. ⁊ in oīb⁹ sacr̄is hz se xps actiue inq̄ tū tota virtus sacr̄alis est ab eo ⁊ nō pōt esse ab aliquo hoīe. Eccl̄ia autē hz se passiue. qz sic mr i gnatiōe naturali dat mēstruū q̄ se hz passiue ad formationē q̄ est p virtutē formatiuā q̄ est a ꝑe ita eccl̄ia tribuit sacr̄a ⁊ exhibet nos ad pticipādū virtute xpi q̄ est in sacr̄is p quā virtutē regeneramur. Est ꝙ eccl̄ia mr. et ita nos solem⁹ vocare eccl̄iam almā matrē nostrā. ſz oēs quot quot in xpo credūt intra eccl̄iam manēt q̄ ita ꝓfert ad nr̄az salutē q̄ extra eā nemo pōt saluari. ex de sū. tri. ⁊ fi. ca. c. fi mit ꝙ etiā ex hoc frēs sūt oēs xpiani. ⁊ est fraternitas affectu spūali ⁊ apparet q̄ isto mō frēs vocēt: qz in eccl̄ia ꝑmittia oēs xpiani vocāt int se frēs. ⁊ sic cepit xps vocare. ⁊ apli sic vocabāt. naz in oīb⁹ epl̄is pauli vocāt frēs xpiani ipsi q̄tūcūqz distinguāt attīnētia cognatiōis. Secūdo pōt oēs hoīes vocari frēs inq̄ tū vnū patrē habēt. qz origo totiꝰ hūani generis simul descendit ab hoīe vno. i. ab adā: ⁊ nō a pluribus simr. ille ꝙ q toti humano generi essendi pncipiū dedit ꝑ vocabit oīum. ꝙ oñes inquātū ab eo descēdim⁹ erim⁹ frēs. Tertio pōt oēs vocari frēs inq̄ tū a deo sum⁹. nā initiū eēndi ꝑm naturā nō solū homines ſz etiā oīa entia a deo acceperūt. ⁊ oēs filij dei vocari poterūt. ꝙ inq̄ tū ab eodē oēs descēdim⁹ vocabimur oēs frēs Cōsiderādū q̄ nūc vocam⁹ frēs oēs q in xpo credūt. ⁊ qz non credūt oēs hoīes in xpm cū dicat ad ro. 10. c. q̄ nō oēs obediunt euāgelio nō sūt oēs frēs in actu. sūt tñ oēs frēs ex debito qz q nō credūt obligant credere. ⁊ qñ crediderint iā actu erūt frēs. iō pōt dici: oēs vos frēs estis. i. frēs esse debetis. Dom aūt q̄ ꝛz bis trib⁹ modis possint oēs hoīes vocari frēs. tñ p ꝓie xps accepit tertiū modū. ¶ Querit q̄re introduxit xpus istud hic. ſ. oēs vos frēs estis. nā intēdebat xps hic ostendere q vn⁹ hō nō erat mgr alteri⁹ ſz solus deꝰ. ⁊ ad hoc nichil videbat facere ad ꝓpositū q̄ essent oēs frēs vel q̄ nō vocarēt ꝑs

Q.° 19.

Q.° 20.

Q.° 21.

trem super terrā. ¶ Dōm q̄ fuit valde introductū ad ꝓpo-
sitū. Primo qdē q̄ istud est ꝓbatio ꝓcedētis dicti. dixerat enī
nolite vocari rabbi. vn⁹ est enī mḡr vester. ⁊ subdit. oēs autē
vos frēs estis. q. d. nō pōt vocari aliqs vestrū mḡr: q̄ vn⁹ est
sol⁹ mḡr vester. i. de⁹. ⁊ vos nō estis mḡri in alterutrū. ⁊ hoc
q̄ oēs vos estis frēs. q. d. mḡr ⁊ discipulus sūt noīa magne ī
eq̄litatis. vos aūt nō estis ineq̄les ꝫ eq̄les: q̄ oēs vos estis fra
tres. ḡ nō est vn⁹ mḡr alteri⁹. Et ꝑ iste sensus ex mō loquēdi
lr̄e: q̄ ōr. oēs aūt vos frēs estis. ⁊ tñ illa dictio aūt est ꝯtinua-
tiua ⁊ bñ ꝙuenit ad reddēdū cām. Et q̄ dixit oēs eē frēs: ⁊ ñ
sūt frēs nisi respectu eiusdē pr̄is vl̄ matris: oñdit q̄si ex nccita
te ꝙne dicēs. ⁊ pr̄em nolite vocare vobis sup terrā. vn⁹ est. n.
pr̄ vester q̄ est in celis. Secūdo fuit ad oñdēdū eq̄litatē boīuz
ꝙs enī volebat aliqñ oñdere boīes esse eq̄les. Tertio ponit
ad oñdendū cām sequētis regule de hūilitate. nā iubet q̄ ne-
mo se exaltet. boīes aūt se exaltāt inquantū se opināt maiores
alijs siue sint in veritate siue nō. Ad hoc aūt q̄ hō se humili-
et oꝛ q̄ seipsū ꝙsideret inq̄tū ē minor alijs. vl̄ saltē nō inq̄tuz
est maior. ⁊ hoc voluit ꝙs oñdere dicēdo q̄ oēs sum⁹ fratres
⁊ vn⁹ nō ē pr̄ alteri⁹. In quo manifestū est q̄ nō negat originē
vni⁹ boīs ex alio: ꝫ vult tollere inq̄litatē. s. q̄ cū sit bonū no
strū: ⁊ esse a deo vt ab origine ⁊ nō ab alio boīe nō debem⁹ vo
care illū boīez patrē sed deū. ⁊ oēs nos sum⁹ frēs: q̄ ab eodē
accipim⁹ eē. ⁊ sic de⁹ deducit nos ī ꝙsiderationē q̄ vn⁹ ñ sit al
teri⁹ cā vl̄ bonū. ⁊ iō nō sit maior ꝫ sit eq̄lis inq̄tū oēs ab eo
dē accipiūt eē. ⁊ sic sūt frēs. Ex quo seq̄t q̄ nō ꝺz aliqs supbi
re sup alterū: eo q̄ nō est maior eo: qō tñ reqrit ad hoc q̄ sup-
biat. Quarto fit ad oñdēdū diuinā excellētiā. s. vt id qō dei
est nō attribuat hoīb⁹. hō enī nō dat esse simplr̄ alteri. iō non
Q⁰ 22. vocat pr̄. de⁹ aūt totū esse dat. iō recte vocat pr̄. ¶ Querit
quare ōr patrē nolite vobis vocare sup terrā. vn⁹ est enī pat
vester q̄ est in celis. ¶ Dōm q̄ ꝙs iniuit q̄ sol⁹ de⁹ ē pr̄ no-
ster. iō nō debem⁹ vocare aliquē patrē nisi ipsū. q̄ aūt de⁹ pr̄
sit ꝑz. q̄ pr̄ est pncipiū dās esse. sed de⁹ est pncipiū dās nobis
esse. ḡ ipse pr̄ vocat ⁊ est. Secundū q̄ ipse solus sit pr̄. ⁊ hoc
ꝑz pmo respectu oīum. q̄ pr̄ oīum est q̄ oīb⁹ dat esse. ꝫ nemo
est q̄ oīb⁹ boīb⁹ det esse ꝫ alicui. ḡ nemo est pr̄ oīuz boīum.
de⁹ aūt dat eē oīb⁹ boīb⁹ ⁊ oīb⁹ entib⁹. iō ipse est pr̄ oīuz. Se
cūdo q̄ etiā respectu eiusdē boīs nemo dat totū esse. nā ꝙstat
hō ex aīa ⁊ corpe. nemo aūt dat aīaz sed de⁹ illā infundit ⁊ cre-
at. ⁊ tñ illa est ꝓcipua pars: imo q̄si tot⁹ hō. nam plato voluit
aīam esse totū boīem. corp⁹ vo nō esse ptē boīs sed vestimen
tū boīs. sicut vestis est respectu corpis. ꝫ in hoc errauerit. ari
stoteles tñ q̄ recte sentit. 9. ethicoꝝ dixit q̄ hō est intellect⁹ vel
maxime. homo aūt nō dat nisi partē materialē. s. mater minis-
trat materiā fet⁹. pater aūt virtutē formatiuā. de⁹ aūt totū
dat tam aīam q̄ corp⁹. Etiā totā materiā nō ministrāt paren
tes. q̄ nō solū est de veritate nature hūane id qō infemine su-
sceptū est ⁊ fuit in ꝑma corpis formatōe. ꝫ etiā id qō postea ex
aliméto trāsit in substā alitī. de⁹ aūt tam aīam q̄ materiā cor
porū q̄ esse ꝑ ꝯtinuationē tēpoꝝ ꝙstat. iō ipse solus est pr̄ qui
simplr̄ tribuit esse. boīes aūt nō tribuūt nisi aliqd siue partē
⁊ hoc vult crisō. sup matb. dicēs. in mūdo enī q̄uis hō boīez
generet. tñ vn⁹ est pr̄ q̄ oēs creauit. nō enī initiū vite habem⁹
a parētib⁹: sed trāsitū vite ꝑ eos accipim⁹. i. vn⁹ succedit alte-
ri a quo esse accipit ⁊ ali⁹ alteri. tñ homo simplr̄ nō accepit eē
ab boīe ꝫ a deo. Ex hoc seq̄bat aliud. s. q̄ nō debeam⁹ voca
re aliquē patrē sup terrā. sed ōr esse in celis. ⁊ ōr hoc ad disse
rentiā boīs q̄ est pr̄ terren⁹. Ad hoc aūt cā est quare nō ꝺz aliqs
vocari mḡr. s. q̄ nemo est q̄ totalit̄ doceat ⁊ interi⁹ sicut ostē
Q⁰ 23. sum est. s. nisi de⁹. iō ille vocat magr̄. ¶ Querit an petrō sit
vocare aliquē patrē ꝑter deū cum xp̄s illud hic vetet. ¶ Di
cendū q̄ nō est petrō. Primo ꝑz q̄ verū est q̄ aliqs est pater ꝑ
ter deū. ergo nō est peccatū vocare patrē eum q̄ pater est. qui
enī genuit nos pater est. ⁊ hoc nomē pr̄ his impositū est. ergo
nō est petrō vocare eos patres. Secūdo q̄ nō est petrō assere-
re id quod de⁹ asserūit. sed deus asserit patres nostros aliqs
pr̄eē se cum dicat q̄ honorem⁹ patrē ⁊ matrē exo. 20. Et deu
tero. 5. c. ⁊ in multis alijs locis scripture vocat patres eos q̄
nos genuerūt. ḡ non est petrō vocare eos pr̄es. Tertio q̄ vti
vocabulo ad significādū id ad quod significādū impositū est
nō est petrō. sed hoc nomē pr̄ impositū est ad significādū eos
q̄ nos genuerūt. ergo illos vocare patres nō est petrō. Quar
to q̄ negare patrē est petrō magnū filio. nec pōt patrē negare
sine cā vrgēti. vt ōr. 8. ethi. in fine. nam q̄ debz q̄diu debz nō
pōt abnegare. iō pr̄ pōt facili⁹ abnegare filiū: ꝫ filius nō pōt
abnegare patrē nisi efficiat malicie inlambilis vt ꝑz ibidē. sed
patri tenet filius ad magnū honorē. vt ōr. 9. ethicoꝝ. ⁊ ille ē ta
lis honor q̄lis q̄ debet deo. 4. ethicoꝝ. s. diis ⁊ parēt⁹ nō
possum⁹ eq̄lia retribuere. ḡ nunq̄ pōt eum abnegare. sed si fi
lius nō vocaret patrē eū q̄ se genuit auferret ei multū de ho-
nore cū in hoc noīe multū honorē impedam⁹ genitorib⁹. sic
ōr mat. pmo. c. s. Si ego pr̄ sum vbi est honor me⁹? ergo nō
solū nō est illicitū vocare genitorē patrē: sed etiā tenemur ad
hoc. Quinto q̄ nos imitamur sacrā scripturā in modo loq̄n
di. ꝫ ipsa vocat patres eos q̄ genuerūt. ḡ licet nobis vocare
illos pr̄es. Et iō dōm q̄ nō solū vocam⁹ genitores patres ꝫ
etiā multos alios. nam oēs illos q̄ ꝑsunt alicui admīstrationi
potissime spūali vocam⁹ patres. ⁊ ita oēs ꝓlatos patres dici-
mus. etiā eos q̄ etate maiores sūt patres vocam⁹: q̄ ꝑm con-
ditionē etatis patres nr̄i esse poterāt ꝫ nō sint. ⁊ oēs isti modi
accipiēdi patres inueniūt in scripturis. Cū aūt obijcit q̄ cri
stus vetuit vocare patrē aliquē boīez. Dōm q̄ nō vetuit sim
plicit vocari patres quasi nullo mō vocarent patres: sed q̄ ñ
vocarent in modo excellēti quē ꝓpe pater notat. nā pater ōr
pncipiū essendi. homo aūt ꝓstat boī aliqō esse inq̄tū ab eo p
cedit. sed esse totale siue pncipiū aut ꝑmū nō ꝓstat. imo deus
dat istud esse solus vt ostēsum est ꝓcedēti. c. ꝓpter quod istud
nomē pater ꝑm suā potissimā significationē ꝙuenit deo. boī-
bus aūt cōpetit q̄si equoce. vel saltē ꝑz analogiā: q̄ impfectū
esse tribuūt ⁊ nō eo mō quo de⁹. ⁊ q̄ si absolute vocaret hō
pater alteri⁹ boīs putaret sibi ꝙuenire pater ꝑm plenā rōnez
paternitatis. quod falsū est. ⁊ fieret in hoc deo ꝓiudiciū. quia
ille honor q̄ deo debet ꝑ excellētiā tribueret boī. iō vetuit cri
stus vocare patrē aliquē boīem. s. ꝑm istā rōnē totalē paterni-
tatis. q̄ nullus hō sic est pr̄: sed solus deus q̄ est in celis. ⁊ hoc
ipsa dicit. s. nolite patrē vocare vobis sup terrā. s. q̄ sit totale ⁊
ꝑmū ꝓncipiū essendi. ⁊ subdit. vn⁹ est enī pr̄ vester q̄ est in cel
ꝫ ꝑm istū modū paternitatis nullus est pr̄ nisi de⁹ q̄ est ꝑmū
ꝓncipiū essendi ⁊ totaliter esse ꝙferēs ⁊ a nullo recipiēs. ⁊ co-
dē mō de mḡro dicim⁹. iō enī licet vocare aliquē magistruz
q̄si absolute sit magr̄. i. totalit̄ doceat. q̄ nemo est q̄ oēs do-
ceat neq̄ q̄tū ad oīa ⁊ interi⁹ impmēdo sapiam nisi deus. vt
ostēsum est. s. homo aūt docet exteri⁹ disponēdo intelligibilia
iō absolute nemo pōt vocari mḡr nisi de⁹. boīes aūt q̄tū ad
aliqd sunt mḡri sed nō simplr̄. Et ita apls vocabat se docto-
rem gentiū siue magistrū. ꝑma thimo. 2. Et deus quoq̄ vo-
cat aliquos magistros. mume. 11. c. de hoc dicit ieron⁹. super
matb. s. Querit q̄re aduersus hoc ꝓceptū apls doctorē gen-
tiū se esse dixerit. aut quō vulgato ꝑmone in monasterijs se pa
tres vocāt inuicē. qō sic soluit. aliud est esse natura patrē vel
magistrū. aliud indulgētia. Nos si boīem patrē vocam⁹ ho-
norē etati deferim⁹ nō auctorē nostre ostēdim⁹ vite. mḡr enim
ōr ex ꝙsortio veri mḡri. ⁊ ne īfinita replicē quō vn⁹ ꝑ naturā
de⁹ ⁊ vn⁹ fili⁹ nō ꝓiudicat ceteris ne ꝑ adoptionē dij vocent. ⁊
filij. ita ⁊ vn⁹ pr̄ ⁊ mḡr nō ꝓiudicat alijs vt abusiue vocēt et
pr̄es ⁊ mḡri. ¶ Querit quō ē verū q̄ mḡr oīum erat xp̄s ⁊ Q⁰ 24.
solus ipse erat mḡr. nā mḡr solus de⁹ est. q̄ mḡr interi⁹ docz
⁊ oēs docet. ⁊ q̄tū ad oīa. ⁊ tñ quātū ad oīa hec nemo ē mḡr
nisi de⁹. iō ex modo loquēdi xp̄i dici debet q̄ nemo est magr̄
nisi de⁹. ¶ Et dicēdū q̄ vex est. large enī loquēdo ⁊ ꝑ aliquā
ꝑticipationē magisterij multi sūt mḡri. s. oēs q̄ in aliquo do-

ecnt. ⁊ tñ ꝑpe ⁊ simplicit nemo est mgr sed solus de⁹: qz ipse solus docet interi⁹ ⁊ q̄tum ad oia. Et tñ de xpo est dom q ē mgr. qz xps est ver⁹ de⁹. iō competit ei mgr̄m cē. Et vocatur xps mgr ⁊ ꝑpe qdē quasi ipse oia doceat. sed accipit docere de his q̄ pertinēt ad salutē. ⁊ tūc est verū q sicut sol⁹ de⁹ ē simpliciter ⁊ totalit pr̄: qz ipse solus dat totū esse ⁊ simplr ⁊ oībus: ita xps est absolute magr: qz ipse dat totā doctrinā ⁊ oībus. s. qz nichil aliud nec̄m esset ad salutē nisi qō xps doceret ⁊ ista doctrina p oībus eēt. ceteri ꝙo q docerēt non essent magistri: qz si recte docerēt nichil docerēt nisi qō messias tradidisset: qz non licet deuiare a doctrina ei⁹ nec in pūcto. ⁊ hoc cō uenit etiā ꝑm intētionē iudeoꝝ. qz dato q messias essz purus homo credebat ab eis dat⁹ talē doctrinā a qua nō liceret recedere ⁊ quā ceteri seq tenerent. ⁊ iō ille simplicit eēt magister sicut de⁹ est pr̄ simplr. Secūdo apparet q ista sit intē tō xpi: qz ḃ qñ locut⁹ est de patre dixit q de⁹ erat pr̄ ⁊ nemo ali⁹ qñ aūt dixit de mgro dixit q xps. i. messias erat mgr ⁊ nemo ali⁹: ⁊ deū nō exꝑssit. in quo lnuit q ad esse patrē vere ⁊ simplicit oportebat esse deū. ⁊ tñ ad esse mgr̄m nō oportebat cē deū: sed alicui minori poterat cōpetere. s. xpo quē iudei minorem putabāt. ⁊ cā est qz pr̄ est p̄ncipiū essendi: iō vocat absolute pr̄ q est p̄ncipiū toti⁹ esse. magr aūt dicit doctrinā. iō vocatur mgr q totā doctrinā tradit. ⁊ qz illā ꝑpe doctrinā vocamus q̄ ptinet ad salutē nostrā. aliā ꝙo que ad hoc non ptinet quasi equiuoce vocam⁹ doctrinā. ideo illū dicemus absolute totā doctrinā tradere q docet oia q̄ sunt nc̄ia aut sufficientia ad salutē. Sed hec docet messias ⁊ pōt docere ea etiā si esset miño⁹ de⁹. iō ipse vocat absolute mgr. sed absolute nō potest vocari pr̄ q nō est de⁹ eo q nō pōt cē p̄ncipium toti⁹ esse q de⁹ nō est. Tertio apparet hoc qz ex verbis ielu apparet manifeste q ipse nō vult patrē ⁊ magistrū ptinere ad eundē vel saltē ꝑm eandē rōnē. poterat enī hoc poni triplr. Uno mō q tam pr̄ q̄ mgr vocarent simul de⁹ ⁊ xps. Secūdo mō q pr̄ ⁊ mgr vocaret de⁹: ⁊ mgr vocaret xps simulcū deo sz nō pr̄ Tertio mō q de⁹ vocaret solū pr̄: xps vocaret solū mgr. Si acciperēt p̄mo mō ponerent vt pcm⁹ cōcles xp̄s ⁊ de⁹. vel acciperet tā pr̄ q̄ mgr large sicut in nobis accipim⁹ patrē ⁊ magistros. Si acciperet secūdo mō posset facē dubitationē. an sz soli deo cōpeteret eē mgr̄m vl alicui minori. ponendo aūt in tertio mō: in nullo cōicat cū de⁹ se habeat ad solā paternitatē ⁊ xps ad solū magisteriū. ⁊ tñ ponit hic in tertio mō. qz qñ de patre locut⁹ est solū deū noīauit. cū aūt magistrū solum exꝑssit xp̄m. nō bis tetigit de magistris ⁊ nūq̄ noīauit deū. sz p̄mo dixit nolite vocari rabbi: vn⁹ est enim mgr̄ vester. ⁊ nō exꝑssit ibi qs esset. postea dixit: ne vocemī mgr̄i. qz mgr̄ vester vnus est xps. iō voluit ad solū deū pertinere paternitatē: ⁊ ad solū xp̄m magisteriū quasi esset aliqd mun⁹. Quarto apparet hoc manifesti⁹: qz si magistrū esse acciperet xps hic put soli deo competit: negaret illud de hoīe de quo negat cetera q̄ soli deo cōpetūt sed nō facit. ḡ magistrū esse nō competit soli deo vt xps loqr̄. sic pz. ℣. 19. c. ⁊ mar. 10. c. qñ adolescēs dixit xpo: magr̄ bone tē. ⁊ xps redarguit illū quare vocabat eū bonū. vt patz. c. ⁊ tñ nō redarguit q eū vocet magistrū. si tñ eōlia cēnt negaret vtrūq;. ⁊ pz cā qz dixit q nō vocaret eū ꝙbonū. qz solus de⁹ est bon⁹. si aūt solus de⁹ esset magr̄ diceret pariter q non vocaret eū magistrū. sed hoc nō negauit nec ꝓhibuit se vocari. imo sic vocabat. ḡ esse magistrū poterat cōpetere alicui q esset minor q̄ de⁹. sic etiā cotā iudeis q nō credebāt xp̄m. id ē messiā esse deū poterat q̄uenient dicere ielus q nō erat aliqs mgr̄ nisi xps. qz ipse solus plene tradebat totā doctrinā necessariā ad salutē. Ceteri ꝙo nō poterāt aliqd addere ad hoc nec ab illo deuiare: sz seq solū id quod ille docuisset. ¶ Querit quō xps dixit. magr̄ vester vn⁹ ē xps: ⁊ an de seipso loqbatur ¶ Dom q xps dicēdo hoc nō loqbat ō seipso q̄ ō seipso. nā cū loqr̄et ō xpo. i. ō messia: ⁊ ipse eēt messias ⁊ nemo ali⁹: oz q de seipso loquat. tamē nō loquet de se q̄ de se vt expresse ex mō loquēdi seipsū exꝑmat. Et ptz p̄mo qz ad hoc oportebat notū esse ipsū esse messiā. ⁊ tñ hoc nō erat sic creditū apud iudeos. ḡ nō loqr̄ de seipso. Secūdo q hoc dato loqr̄et ex nomine suo exꝑsse vt diceret vn⁹ est ⁊ solus mgr̄ vester. s. ego. et tñ dixit vn⁹ est mgr̄ xps. ḡ noluit oēdere q de se loqr̄et. Tertio qz xps añ mortē suā nōdū reuelauerat iudeis an messias esset. Quarto pz qz si xps hoc diceret q̄si de seipso vocādo se messiā blasfemarēt multi iudei ⁊ potissime pharisei. Quīto qz sili mō q̄sierat ipse ō messia a pharisei⁹. i. qd eis videbat ō xpo cui⁹ filius esset. ⁊ tñ manifestū est q nō loqbat ō seipso q̄ si de se: qz illi nichil tūc rñderēt sz recurrerēt ad iniurias: sz q̄siuit q̄si de alio vt ostēsū ē ꝓce. c. ḡ hic pariter loqbat de seipso q̄ si ō alio. ⁊ hoc est tenēdū. Ipse āt iubebat se vocari mgr̄m nō put mgr̄ significat solū messiā sz put ꝙuenit oīb⁹ q quōcūq; docēt. ⁊ qñ ipse docebat oēs vocabat ab oīb⁹ mgr̄: ⁊ ita se vocari iubebat. ⁊ sz vellet se vocari mgr̄m vt soli ei competit qz xps est. tñ hoc ex noīe nō exꝑmebat. pharisei aūt ⁊ saducei ⁊ oēs iudei vocabāt iesū mgr̄m: nō put soli messie vl soli deo cōpetit: sz put erat nomē gñale quo ipsi vtebāt vocādo seipsos mgr̄os. ⁊ ita dixit xps q volebāt vocari ab hoīb⁹ rabbi. ⁊ ita nō vocabāt iesū mgr̄m spāliter cē ei cōpetebat qz erat de⁹ vl messias. ⁊ etiā si messias nō cēt de⁹ sz pur⁹ hō esset magr̄ simplr qz mgr̄ vocat absolute q docet oia q̄ sūt nc̄ia ad finem tatē q̄ est finis nr̄. ⁊ tñ messias dat⁹ erat cēt legē q̄ dirigebat ad vitā eternā sufficiens vltra quā nichil erat nec̄m. ideo etiam si messias nō esset de⁹ vocaret mgr̄ absolute. ⁊ hoc mō intellegebāt iudei q nō credebāt messiā eē deū. ⁊ tñ credebāt q ipse esset solus mgr̄: qz nō restiterūt verbo xpi nūc. ¶ Querit ad qd introduxit xps istud verbū. s. q maior est oīuz vestrū erit minister vester. ¶ Dom q introduxit hoc xps ad ostēdēdū ꝙ iam inf legē xpi ad stat⁹ alios hoīuz. s. q in lege xpi aliqs p̄cipatus esse debebat. qz null⁹ stat⁹ pōt manere sine p̄cipatu: quia alis nullū esset regimē aut ordo. ⁊ qz stat⁹ legis xpi est valde ordinat⁹ nc̄e erit q daret p̄cipat⁹ in eo. ⁊ sic est. ⁊ tñ hoc xps noluit. s. q p̄cipes in statu legis sue nō essent tales quales apō gētes. qz ibi p̄cipes hñt nomē p̄cipū ⁊ bñfactoꝝ q̄si ab eis pēdeat velut a p̄cipio quodā ⁊ cā efficiēte bonū subditorum ⁊ insup ipsi dñant subditoꝝ ꝙponētes eis onera q̄si vere sint subditi eoꝝ ⁊ q eis teneant ad cēm obediētiā ⁊ tributoꝝ ꝓstationē. sic ōr. ℣. 20. c. Principes gētiū dñant eoꝝ: ⁊ q ptātē hñt sup eos bñfici vocāt. i. bona impēdētes: ⁊ a qb⁹ bonū subditorū depēdet. xps aūt vtrūq; abstulit in suo p̄cipatu. s. q p̄cipes nō subijcerēt alios sibi q̄si subditos imponētes illis onera in vere subditis. sz poti⁹ q p̄cipes acciperēt supra se onera subditoꝝ ⁊ mīstrarent eis. ⁊ de hoc ōr. ℣. 20. c. ⁊ mar. 10. c. ⁊ luc. 22. s. nō ita sit int vos: sz q̄cūq; voluerit int vos maior fieri sit vester minister. ⁊ q voluerit int vos p̄m⁹ eē erit vester seru⁹. Secūdū aūt ex p̄mo intelligebāt. nā si p̄ceps subijceret se subditis mīstrādo eis nō se vocaret benefactorē vl cām boni eoꝝ: quod ad supbiā vel inanē gl̄iam ptinet. hic ꝙo vitū q exꝑsse posuit. p̄mū qdē. s. nō dñari. i. nō ꝙponere onera subditis quasi vere subditis. añ dicit hic q qui maior est. i. constitutus p̄ceps in eccl̄ia nō debet se vt maiorē reputare ⁊ tenere: sz efficiat se mīstrū oīum. Secūdū aūt vetuit cū. ℣. dixit q nemo vocaret magister. ⁊ si nō licet vocari magistrū ⁊ patrē. a fortiori nō licebit vocari dñm quod est nomē maioris potestatis. ¶ Querit quō est verum illud. s. q se humiliat exaltabitur: ⁊ qui se exaltat humiliabit. ¶ Dom q potest intelligi vno modo. s. qui se exaltat iactando se de bonis que habet vl de illis que non habet apud hoīes humiliabitur. i. tenebitur vt humilis vel abiect⁹ apud deum. ⁊ hoc modo oīs qui peccat humiliabit apud deum. i. paruus reputatur. qui autez se humiliat. i. paruum iudicat hic ⁊ contemptibilē etiam si habeat apud deum excellentiam vel acceperit a deo aliqua que possint eum extollere exaltabit apud deum: quia deus reputabit illū vt excellū. sic dicit remigi⁹. Oīs qui se de suis meri-

Q°. 25.

Q°. 26.

Q°. 27.

tis extollit apud deū humiliabit. ⁊ q se de benefactis humili
at exaltabit apud deū. Et iste modus loquēdi est in sacra scri
ptura. vt. ℟. c. Qui soluerit vnū de ꝑceptis istis minimis ⁊
docuerit hoīes sic facere minimꝰ vocabit in regno celoꝝ. qui
aūt fecerit ⁊ docuerit hoīes magnꝰ vocabit in regno celorū.
Prouenit aūt ex hoc q humilis significat abiectū: ⁊ humilia
re significat abijcere ⁊ cōtēnere. ⁊ tñ aliquādo ꝓtemnit homo
seipsū ⁊ abijcit ꝑpter deū. ⁊ tūc est humilitas que est virtꝰ mꝰ
tum laudabilis. Aliqñ aūt cōtemnit homo ab alijs ⁊ abijcit
aut efficit parui valoris vl honoris: ⁊ tūc ōr humiliari. sic ac
cipit exō. ꝛi. c. de illo q defloruit virginē: ōr q humiliauit
eam. ſ. q nō est tāti honoris neq; valoris aut opinionis femi
na ad hoc q accipiat virū postq̄ defloꝛata est: sicut qñ manet
in virginitate. Et hoc mō vocat humilitas statꝰ paruus q est
status pauperū ⁊ eoꝝ quos nemo magno honoꝛe dignos pu
tat. sic accipit luc. ꝑmo. c. ex verbis dñe nostre. ſ. q; respexit hu
militatē ancille sue. ⁊ nō accipit humilitas ꝑ virtute sed ꝑ par
uo statu. nā si ꝑ virtute acciperet esset sensus q laudaret se
dña de virtute illa: ⁊ diceret q ꝑꝓ meritū humilitatis respe
xit deꝰ ad illam. sed falsum est: nā sicut nō licet alicui se lauda
re de virginitate vel alia virtute: ita neq; se laudare de humi
litate. imo maiꝰ vitiū ⁊ magis directū est se laudare de humi
litate q̄ ō alijs virtutibꝰ vel excellētijs. cum humilitas oppo
nat supbie ſm quaz quis extollit de excellētia quā habet vel
habere fingit. Est ergo sensus. ſ. q; respexit humilitatē ancille
sue. i. statū paruū ⁊ ꝓtēptibilē inter hoīes: ⁊ voluit me eleua
re ad excelsa. iō beatā me dicēt. i. nō dicar btā ab oīb⁹ ꝑpter
id quod ego habebā: sed ꝑpter id quod deꝰ michi dedit respi
ciendo me humilē. i. paruā ⁊ cōtēptibilē existentē. Alio modo
pōt intelligi q q se exaltat in hac vita supbiēdo de aliqua ex
cellentia quā habet vel nō habet: vel se de ea iactat humiliabi
tur. i. deprimet in inferno. q; nō pōt esse status cōtemptibili
oꝛ q̄ manere in inferno: eo q ibi nullū bonū manet. in quocū
q; alio statu est bonū vel spēs boni que in inferno nō est. Ter
tio mō pōt intelligi ꝑ statu pñti. ſ. qui se hic exaltat humiliabi
tur hic. nam aliq extollunt hic premēdo ꝓximos suos q̄si sub
ditos. ⁊ illos deꝰ interdū deijcit a statu suo: ⁊ hoc est humilia
re eos. ⁊ ecōtrario q se humiliat exaltabit. ſ. q; aliq se humili
ant hic coram deo ⁊ hoībus nullo bono se dignos reputādo
⁊ deus illos extollit hic dādo magnos honoꝛes in vita. sic ōr
ꝑmo reg. ꝛv. c. de saule. ſ. cum paruus esses in oculis tuis: ca
put factꝰ es in tribubꝰ isrl. sic ōr luc. i. Esurientes impleuit bo
nis ⁊ diuites dimisit inanes. i. exaltauit humiles ⁊ depssit di
uites. ℣ Vbe aūt vobis ℣. postq̄ oñdit xps ypocrisis motiuū
qō est supbia: oñdit hic multiplicē eius effectū. ⁊ diuidit ī du
as. q; ꝑmo ex multiplici effectu ypocrisis ostēdit culpā. secun
do subiungit penā. ibi. ℣ serpētis gemimina viperarū. Circa ꝑ
mū est ꝓsiderādū q cū ypocrisis sit simulatio quedā ⁊ illa op
ponat veritati. veritas aūt triplex est. ſ. iusticie. vite. ⁊ doctri
ne. iō oñdit quō pharisei ꝑ ypocrisis simulatōnē corrūpebāt
oēs has veritates. ⁊ ꝑmo qualit corrūpebāt veritatē doctri
ne. secūdo q̄liter corrūpebāt veritatē iusticie. ibi: ℣ Vbe vob
scribe ⁊ pharisei q decimatis ℣. Tertio q̄liter corrūpebāt ve
ritatē vite. ibi. ℣ Vbe vobis scribe ⁊ pharisei q mūdatis ℣. cir
ca primū vt aliq dicūt cōsiderādū est q doctrina legis ad tria
extēdebat ⁊ ordinabat. primo ad cognitionē xpi in lege ꝓmissi
secūdo ad salutis ꝓsecutionē ꝑ mādatoꝝ impletionē: q; dcm ē
ſ. ꝛv. c. Si vis ingredi ad vitā serua mādata. tertio ad cultuz
vni⁹ dei obseruādū. iō diuiditur ista prima ps in tres partes
ſm q pharisei corrūpebāt ista tria ꝑ simulationē. secūda ibi.
℣ Vbe vobis scribe ⁊ pharisei q circuitis ℣. tertia ibi. ℣ Vbe
vobis duces ceci. Circa primū ōr. ℣ Vbe vobis ℣. ad maledic
tionē pertinet quā xps prenūciat istis. ℣ Scribe ⁊ pharisei ℣.
cōtra istos incepit loqui in principio. c. cum dixit: super cathe
drā moysi sederūt scribe ⁊ pharisei. ⁊ cōtra eos ꝓsequit sermo
nem vsq; ad finē. c. ℣ ypocrite ℣. i. simulatores sanctitatis quā
nō habebāt. ℣ Quia clauditis regnū celoꝝ ℣. ſ. claudēdo por
tam vt nō sit hoībus locus introeundi in regnū celorū. ℣ Ante
hoīes ℣. in hoc significat ꝓmptitudinē ad intrādū quam isti
tollebāt. ſ. q regnū celorū coram hoībus erat apertū: ita vt
cuilibz ꝓmptū esset intrare: q; ostium erat ante hoīes. i. cora
hoībus. ⁊ tamē isti claudebāt. ℣ Vos enī non intratis ℣. ſ. pha
risei ⁊ scribe nō intrabāt in regnū celorū quomodocūq; acci
piatur illud: ⁊ ita erat culpa. ℣ Nec introeūtes ℣. i. intrare vo
lentes vel intrare paratos. ℣ Intrare sinitis ℣. i. impeditis eos
⁊ ita erat magna culpa. nā si ipsi nō intrarēt ⁊ ꝑmitterēt alios
intrare erāt in seipsos iniq: sed nō erāt inuidi in alios. si ꝓo ali
os nō ꝑmitterēt intrare vt ipsi intrarēt essent qdē increpabiles
sed nō oīno. nūc ꝓo cum ipsi nō intrarent neq; ꝑmitterēt ītra
re volētes: erāt magna increpatiōe digni. ℣ Vbe aūt vobis ℣.
hic ponit secūdū in quo pharisei ⁊ scribe corrūpebāt veritatē
legis q̄tū ad impletionē preceptoꝝ ꝑ ypocrisim. ⁊ ōr. ℣ Vbe
vobis scribe ⁊ pharisei ℣. oēs iste maledictiones dirigunt ad
istos. ℣ ypocrite ℣. ex ypocrisi erat totū malū istorū de quo il
los nunc xps arguit. ℣ Qui comeditis domos viduarū ℣. i.
accipitis qcquid vidue habēt. ⁊ ita deuoratis domos earum
℣ Ocones lōgas oꝛātes ℣. i. faciētes lōgas oratiōes. ⁊ est mo
dus loquēdi iudaicꝰ ⁊ impꝛoꝑius. q; nemo oꝛat oconē. ⁊ si
mile ōr. ps. ꝛoꝛ. ſ. crediderūt verbis eiꝰ ⁊ laudauerūt laudem
eiꝰ. ⁊ tñ nemo laudat laudē sed laudē ꝑfert. ℣ Propt̄ hoc am
plius accipietis iudiciū ℣. i. maioꝛē cōdemnationē. ſ. q̄ illi qui
peccāt ⁊ nō decipiūt per ypocrisim sicut vos decipitis. ℣ Vbe
aūt ℣. hic aūt ꝑm alios ponit secūdū de supꝛa dictz. ſ. ℣ Vbe vo
bis scribe ⁊ pharisei ℣. ex eadē rōne ex qua. ō. ſ. q; peccabāt: lz
nō ex eodē pctō comnāt xps vel ꝑdicit maledicit phariseis et
scribis. ℣ ypocrite ℣. istud quoq; ex ypocrisi faciebāt. ℣ Qui
circuitis mare ⁊ aridā ℣. i. perābulatis terrā ⁊ mare. ⁊ est con
sueta hyperbole. i. per multa discurritis. nam nō discurrebāt
ꝑ terrā totā ⁊ mare ad hoc q vnū ꝓselitum cōuerterēt. sz mꝰ
ta circuibāt faciētes multa ingenia ⁊ magnos labores adhibē
tes. ℣ Vt faciatis ꝓselitū vnum ℣. i. vt ꝙuertatis vnū hominē
ad iudaismū de gentilitate. ℣ Et cū fuerit factꝰ ℣. ſ. ꝓselitus. i.
ꝙuersus ad iudaismū. ℣ Facitis eum filiū gehēne ℣. i. dignum
inferni pena. ℣ Duplo q̄ vos ℣. i. valde vobis deteriozem.

¶ Querit quare xps posuit hic contra phariseos ⁊ scribas Q°. 28.
vbe? ¶ Dom q vbe importat maledictionē. sic pz apocal. 8
c. vbi audita est vox vni⁹ magne aquile volātis ꝑ mediū celū
dicentis. Vbe vbe vbe habitātibꝰ in terra. ⁊ apocal. 9. c. dicit
Vbe vnū abijt ⁊ ecce adhuc veniūt duo vbe post hec. Causa
huiꝰ expressionis maledictiōis dicēdo vbe fuit prima: q; vo
luit exterrere phariseos ⁊ scribas vt cauerent a malo quovte
bant: q; fortassis timoꝛe supuēturi mali desisterēt. Secunda
cā fuit vt xps oñderet se sīlem deo in positiōe legis. deꝰ enī cū
posuit legē mādauit ad cōfirmationē eiꝰ ꝑferri maledictiōes
sup ñ obꝺuātes: ⁊ bñdictōes sup obꝺuātes. ⁊ iussit ſex tribꝰ
stare sup mōtē garizin ad bñdicēdū ⁊ ſex tribꝰ ad maledicēdū
sup mōtē ebal ī itroitu tre chanaā. deut. ꝛv. ⁊ ibi tā bñdictōes
q̄ maledictiōes ponūt. Xps aūt cū ſeēt verꝰ deꝰ q dederat le
gē moysi tenuit hic in datiōe legis noue simīlē modū. ſ. vt bñ
dictiōes obseruatoꝛibꝰ ⁊ maledictōes trāsgressoꝛibꝰ poneret.
bñdictiōes aūt posuit. ō. c. ſ. btī paupes spū. btī mūdo coꝛ
de. ⁊c. ℟ aūt ecōtrario ponit maledictōes ꝓ trāsgressoꝛes. Et
qñ isti trāsgressoꝛes erāt pharisei ⁊ scribe q volebāt intrare
in regnū celoꝝ. et intrātes ꝓhibebāt vt ōr. ō. in lra. ꝑferunt
maledictiōes ꝓ eos q̄si ꝓ ꝑcipuos trāsgressoꝛes. ⁊ ponūt tot
bñdictiōes quot maledictiōes. ſ. vtrobiqz septē. ⁊ hoc dic oꝛi
genes sup matℏ. ſ. xps q̄si verꝰ filiꝰ dei illiꝰ q dedit legē moy
si ſm similitudinē benedictionū que sunt in lege dixit ⁊ ipse be
atitudines eoꝝ q saluant. ſm aūt similitudinē maledictionuz
positarū in lege ponit vbe aduersus peccatoꝛes dicēs vbe vo
bis. ¶ Querit an ꝙueniēs fuit q xps poneret hic maledictio Q°. 29.
nes ꝓtra peccātes? ¶ Dom q maledicere accipit dupliciter.

vno mō ꝑillatiōe mali. alio mō ꝑ expreſſiōe mali. ſicut bñdi
ctio interdū accipiť ꝑ bonoꝝ collatiōe. interdū ꝑ bonoꝝ im
pcatiōe. ſic accipiť nume. 6. c. ſ. ſic bñdicetis filijs iſrl̄. ⁊ eſt illa
bñdictio ſacerdotalis q̄ cōſiſtebat in platiōe bonoꝝ. ſ. benedi
cat tibi dñs ⁊ cuſtodiat te ⁊c̄. Et poſtea ibidē accipiť bñdictio
ꝑ bonoꝝ collatiōe. ſ. inuocabūt nomē meū ſup filios iſrl̄: et
ego bñdicā eis. i. bona cōferā. q. d. hoīes nō ꝓſūt niſi bñdicere
imponēdo nomē dñi ſup̄ ſubditos inuocādo illud. ſz de⁹ bñ
dicit. ſ. inducēdo bona impcata. De maledictiōe ſilr̄ eſt. ſi aūt
accipiať ꝑ maloꝝ inflictiōe: tam deo q̄ hoīb⁹ licitū eſt male
dicere alicui. i. inferre illi malū. cum multi ſint pctōres q̄bus
tam de⁹ q̄ hoīes iuſte mala inferūt. Si aūt accipiať ꝑ maloꝝ
expreſſiōe tūc pōt accipi dupliť. vno mō ꝑ maloꝝ ꝓnūciatiōe
alio mō ꝑ maloꝝ impcatiōe. Accipiēdo ꝓmo mō licita eſt ma
ledictio. ⁊ iſtud ꝯuenit ꝓphis q ꝓnūciāt mala futura ꝯtra ali
quos ſicut de⁹ illis inſpirat. Accipiēdo ſecūdo mō vt eſt impcari: aut ſimpliť optať alicui malū vt illi eueniat in q̄ tū malū
eſt. vel optať ꝯuenire malū vt ꝑ illud emēdetur vel a malo ar
ceať q malus eſt: vel q nōdū malus eſt ⁊ malus efficereť niſi eſ
ſet malū quod imprecaťur. Accipiēdo ꝓmo mō illicitū eſt: quia
malū vt malū eſt ⁊ nociuū ſolū: nūq̄ eſt licitū alicui optare qr
nō debet mouere volūtatē niſi bonū. malū ꝯo ſm rōnē mali
⁊ nociui nō pōt habere rōnē boni niſi in eo q habet appetituz
deordinatū. ⁊ ſic pctm̄ eſt eo mō optare ⁊ impcari. Accipiēdo
ſcōo mō aliqť ē licitū ⁊ potiſſime habētib⁹ iuriſdictionē quo
rū act⁹ q̄tuz ad q̄ſdā penas eſt maledicere: vt in maledictōib⁹
q̄ pferunt in excōicatiōib⁹ grauiſſimis. ſz de his dictū eſt ma
gis. 2. reg. 1. c. ſup illo verbo maledictiōis dauid. ſ. mōtes' gel
boe neq̄ ros nec pluuia veniat ſup vos. De xp̄o nūc dōm q
licuit ei maledictiōes iſtas ponere. ⁊ ꝓmo qr de⁹ erat. deo aūt
nichil eſt illicitum. Secūdo qr ſic deus poſuit maledictiōes ſu
per trāſgreſſoꝝ legis. deuť. 27. c. ⁊ dictū eſt ꝑce. c. iō ⁊ criſo
idem licebat. Tertio qr iſte maledictiōes nō fuerūt poſite per
modū impcatiōis. nam impcari pertinet ad eos q mala volūt
⁊ inferre nō pñt. ⁊ iō petunt inferri ab eo qui pōt. deo aūt nō
ꝯuenit hoc: ipſe quippe nichil odit. ſapie. 11. quia ſi aliqd odiſ
ſet nō poſſet illud ſtare. ſz diligit de⁹ oīa que ſūt. etiā ſi alicui
malū vellet inferre ſtatim inferret: qr nichil poſſet impedire ⁊
nō imprecareť. ⁊ tñ ꝓnunciare malū nō eſt malū. qr hoc faciūt
ꝓphe inſpirati a deo. q̄ a fortiori xp̄o liceret. Cum aūt aplus
dixit ad ro. 12. c. ſ. Bñdicite pſequētib⁹ vos. bñdicite ⁊ nolite
maledicere. intelligiť de impcatiōe mali que fit ex ira. nam ōr
ibi de pſequētib⁹ nos q̄ illis nō maledicam⁹. ſed illis ſolemuſ
maledicere ⁊ mala optare ⁊ inferre ſi poſſum⁹. xp̄s aūt oīa ve
tuit. ſ. ſ. c. nam neq̄ malū retribuere debem⁹ neq̄ odiſſe ſed
poti⁹ diligere ⁊ benefacere. ⁊ ita dixit aplus. bñdicite ⁊ nolite
maledicere. i. bona dicite ⁊ bona eis facite. Sec⁹ eſt de xp̄o q
maledictiōes nō poſuit ex ira aut tanq̄ malū optās. ſed vt iu
dex ⁊ prenunciādo mala ventura peccatoꝝ⁹. ¶ Cōſideran
dum q verba xp̄i expreſſe ſolū dirigunť ꝯtra phariſeos ⁊ ſcri
bas. tum qr hic ponunť maledictiōes que ꝓnunciātur ꝑ pec
catis eoꝝ. ⁊ oē malum a deo inflictum eſt iuſte inflictum ⁊ iu
xta conditionē peccati. ideo neceſſe eſt q ſi in alijs hoīb⁹ qui
nō ſunt ſcribe ⁊ phariſei inueniant peccata ſilia ⁊ equalia pec
catis eoꝝ q̄ infligant illis eedē pene: ⁊ competant illis eedem
maledictiōes que ponūtur hic. ¶ Conſiderādū aūt q lex no
ua ⁊ vetus in multis ſunt diſſiles. ⁊ vnū eſt in penis ⁊ ꝓmijs.
⁊ hoc eſt precipuū. nam in nouo teſtamēto obſeruatoribus le
gis ꝓmittitur vita eterna. tranſgreſſoribus aūt dať pena eter
na. ī. 25. c. in veteri teſtamēto obſeruatoꝝ⁹ datur premiū qō
eſt bonū temporale. tranſgreſſoꝝ⁹ ꝯo cominať deus mala
temporalia. in malo aūt ⁊ bono eternis non eſt differentia. qr
vnicū eſt bonū eternū ⁊ vnicū malum eternū. Et ideo xp̄s in
nouo teſtamēto non fecit multas ꝓmiſſiones bonis ⁊ multas
cōminatiōes malis. ſed ſolū dixit q boni irēt in vitā eternam
mali ꝯo in ignē eternū. bona aūt temporalia ſunt multiplicia
licz oīa pua. mala quoq̄ ſimilr̄ multiplicia ſunt. ⁊ iō in vete
ri teſtamēto poſuit deus multas ꝓmiſſiōes ⁊ multas maledi
ctiōes. deutero. 27. c. ⁊ in nouo teſtamēto nō oportuit ſic fieri
qr cōtra oēs illos ponit pena. ī. 25. ſ. q ibūt in ignē eternum.

¶ Querit qd eſt regnū celoꝝ de quo hic dicit? ¶ Dōm q Q.° 30.
regnū celoꝝ pōt accipi dupliť. i. ꝑ vita eterna que eſt ppa
acceptio: ⁊ ꝑ ſacra ſcriptura ꝑ qua nō tā ꝓprie accipiť. ⁊ qr
dicit hic q phariſei nō intrabāt in regnū celoꝝ: nōce eſt accipi
regnū celoꝝ ⁊ oſtiū regni celoꝝ. ⁊ hoc in vtraq̄ ſignificatiōe
⁊ clauis regni celoꝝ. ⁊ tenēs clauē q̄ aperire poſſit ⁊ claude
re etiā neceſſe eſt accipi qd ſint. accipiēdo aūt ꝓmo modo re
gnum celoꝝ eſt ipſa vita eterna regnū celoꝝ. Secundū. i. ia
nua per quā intratur eſt xp̄s: qr ipſe eſt q per paſſionez ſuā de
dit nobis facultatē intrādi in vitā eternā q̄ pri⁹ nō erat. Ter
tiū eſt clauis. ⁊ eſt intellect⁹ ſacre ſcripture. qr ꝑ ſacram ſcriptu
ram aperiť porta vel cognoſciť. ſ. xp̄s. Quartū eſt tenēs cla
uem. ſ. ſacerdotes: qr ad hos ptinet p̄dicatio verbi dei ⁊ expo
ſitio verbi dei. malť. 2. c. labia ſacerdotis cuſtodiēt ſcām: ⁊ le
gem ex ore eius exquirēt: qm̄ angelus dñi exercituū ē. ⁊ agei
2. c. dicit. Interroga ſacerdotes legē. Accipiēdo ſecūdo mō ē
regnū celoꝝ ipſa ſacra ſcriptura ⁊ eſt ꝓmū. Secūdū ꝯo. i. ia
nua eſt verus intellect⁹ ſcripturarū. Tertiū. i. clauis ē doctri
na ſacerdotalis vel ſcia illa qua alicui manifeſtam⁹ verū intel
lectū ſcripturarū ſacrarū. Quartū eſt tenēs clauē. ſ. ſacerdo
tes q hec docēdo aperiūt vel claudūt. ſic dicit criſo. ſup mat.
ſcz regnū celoꝝ dicunť ſcripture qr ī illis inſertū ē regnū celo
rū. i. anua eſt intellect⁹ earū. aut regnū celoꝝ eſt btitudo cele
ſtis. i. anua aūt eſt xp̄s ꝑ quē introit in eā. clauicularij aūt ſunt
ſacerdotes q⁹ cōmiſſū eſt verbū docēdi ⁊ interpretandi ſcri
pturas. Clauis aūt eſt verbū ſcie ſcripturarū ꝑ quā aperitur
hoībus ianua veritatis. adapertio aūt eſt interpretatio vera.

¶ Querit quare xp̄s dixit phariſeis clauditis regnū celoꝝ Q.° 31.
ante hoīes. ¶ Dōm q aperire ⁊ claudere ptinet ad eos qui
clauem habent: cum ad vtrūq̄ ſe extendat clauis. Erāt aūtē
tenentes clauem doctores veteris teſtamēti ad quos pertine
bat predicare verbum quomodocunq̄ accipiatur regnuz ce
loꝝ: vt dictum eſt prece. q. ſed doctores erāt phariſei ⁊ ſcri
be: qr ipſi ſedebāt ſuper cathedrā moyſi vt dicit. ſ. in lſa. et
ſic habebāt clauem regni celoꝝ: vnde ipſi poterāt apire vl̄
claudere regnū celoꝝ ante hoīes quos docebāt ⁊ hoc ꝑ bo
nam ⁊ malā doctrinā. ⁊ non arguunť hic q̄ aperiebant ſed q̄
claudebant regnum celoꝝ. ⁊ hoc ꝑpter duo. Primo quia
aperire regnū celoꝝ bonum eſt. i. diſponere hominē ad in
trandum in vitam eternā. vel apire. ſ. manifeſtare verū intelle
ctum ſacre ſcripture. de bono opere nemo redargui debet iu
xta illud Jo. 10. c. De bono ope nō lapidam⁹ te ſz de blaſfe
mia. Secūdo qr regnū celoꝝ nō oz apire: qr ipſū ō ſe aptū ē ſz
obſcur⁹ videať itroit⁹. ſz videť poſſe claudi ſi qs faciat q̄ alij
ītrare nō poſſint. ſic dicē criſo. ſup matb. vide qr nō dixit vbe
vob qr apitis regnū celoꝝ ſz qr clauditz. q̄ nō ſūt ſcripture clau
ſe ſz ſint obſcure. ſz ꝓmū meli⁹ ē. ¶ Circa qō ſciēdū q̄ claudē
regnū celoꝝ accipiť mltiplicit. vno mō īpedire ꝑ doctrinā in
trare ī illud. ⁊ hoc ē ſiue qs īpediat alios agſcē xp̄z q ē ianua:
ſiue īpediat puenire ad ītellectū ſacre ſcripture docēdo falſa: vl̄
intricādo veritates ipſas ex intētiōe: vt nō poſſint q ſimplices
ſūt agſcere veritatē ſacre ſcripture neq̄ xp̄m ex ea. ⁊ iſtud ē gra
uiſſimū pctm̄: qr directe derogať bonori xp̄i. ſ. vt nō agſcatur
⁊ ꝯnter nō colať neq̄ adoreť. etiā eſt ꝯtra charitatē fraternā q̄
qs ītuideť alteri vitā eternā. ⁊ iō ītelligiť claudē ei viā ad illam
Secūdo mō claudiť ꝑ ſcādalū puſillox ſiue ſimpliciū: vt ſi qs
ex opib⁹ ſuis ſcādalizauerit ſimplices: ita vt ex ope illi⁹ hēant
occaſionē faciēdi mala. ⁊ deuiādo ī aliq̄ a veritate fidei vl̄ re
ctitudīe opū. hoc āt facē pñt oēs tā laici q̄ clerici q hñt ī aliq̄
li auctate apō ceteros. ſz potiſſime illud faciūt doctores ſacre
ſcripture q̄z exēpla ī peccādo facilr̄ ſeq̄t ppls. nāp hoc qō ali
os ſcādalizāt faciūt eos errare a reḡ dei ñ ītrādo ī illō 3°mō

claudit p excōicationem indiscretam vel iniustam: quādo pre
lati excōicant subditos iniuste. nā quātū in ipsis est claudunt
eis regnū celoꝝ: quia faciūt q nō participēt bōis ecclie eo ipe
quo excōicati manēt: qr abijciūt ō corpore ecclie q̄tū ad cōica
tionem virtutis ceteroꝝ mēbroꝝ. Et tñ si patiēter tollerēt ta
lem excōicationē sic excōicati non abijciētur: sz introibūt in re
gnū celoꝝ nolētibus platis. si aūt ꝓtēpnāt: qr iniuste vel indi
screte excōicati sunt: implicāt se in culpā in quā nō incurrerāt
ante excōicationē. Quarto mō claudūt regnū celoꝝ illi q im
periti existētes aspirāt ad officiū docendi: qr isti lz non intēdāt
auertere aliquē a regno dei. tñ ex ignorantia docēt falsa: ꝫ co
gunt errare pplm ꝫ peccare. de his dicit Orige. sup matb. s.
Dēs qui mala sua cōuersatiōe exēplū dant peccādi in populo
ꝫ qui iniuriā faciūt scādalizātes pusillos: claudere videnť an
te hoīes regnū celoꝝ. ꝫ hoc peccatū inuenit quidē in popula
ribus: maxime aūt in doctoribꝰ qui docēt hoīes: qō decet ꝑm
iusticiā euāgelij. nō aūt faciūt que docent. bene aūt viuētes et
bene docētes aperiunt ante hoīes regnū celoꝝ. ꝫ dum ipsi in
trant: alios ꝓuocant introire. sed ꝫ multi nō permittūt intra
re in regnū celoꝝ intrare volētes. quia sine rōne excōicāt quos
dam ꝓpter aliquē zelū: ꝫ meliores q̄ sint ipsi. ꝫ ipsi quidē nō
permittūt illos ītrare. illi aūt q sobrij sunt mēte: sua patiētia
tiram̄ide eoꝝ vincētes: q̄uis vetiti tñ intrāt ꝫ hereditant re
gnum. ꝫ ꝫ q cū multa temeritate seipsos dederūt ad ꝓfessiōz
docendi ꝓiusq̄ discerēt imitātes iudaicas fabulas detrahūt
bis q in sacris scripturis ea que sursum sunt regrūt. i. ꝓfun
duz intellectū. Idi q̄tū in seipsis: est regnū celoꝝ añ homines
Q° 32. claudūt. ¶ Querit: quō pharisei ꝫ scribe claudebāt regnuz
celoꝝ ante alios: ꝫ ipsi nō intrabāt: ¶ Dōm q vnū istoꝝ seq
tur ex alio naturaliter. nā si quis claudit regnū celoꝝ añ alios
impediēdo eos intrare ex hoc ipso claudit sibijpsi: qr nō efficit
se dignū vita eterna. ītmo ꝑus sibijpsi claudit q̄ alijs. quoniā
alijs per doctrinā aut malā opationē: sibi vero per interiorē
electionē. sic dicit Orige. sup matb. s. hec duo pcā naturaliť
inseparabilia sunt: qm̄ hoc ipsum sufficit ad expulsionē sui qō et
alios nō ꝓmittit intrare. Aliter pōt ꝺici ꝫ magis apte q̄ siue
accipiaťr regnū celoꝝ ꝑ vita eterna siue ꝑ sacra scriptura clau
debatur a ꝓphariseis regnū celoꝝ ante hoīes. Accipiēdo ꝓmo
mō claudebant illud: quia ianua vite eterne est xps. Joh. 10. c
Ego sum ostiū: qui aūt per ostiū nō ītrat nō erit in domo. etiā
xpus via est. Joh. 14. Ego sum via veritas ꝫ vita. ignorata
aūt via: nō venit ad terminū: ꝫ non inuēto ostio non intrat in
domū. sed pharisei ꝫ scribe occultabāt xpm iudeis: qr nolebāt
dicere ppō illū esse xpm qui vere erat xps: lz hoc ex scripturꝫ
sciri vl ꝓiecturari aliquo mō posset. iō claudebāt regnū celoꝝ
hoc mō. ꝫ non solū occultādo veritatē: lz expresse dicēdo falsi
tatem. ꝫ increpando eos q asserebāt iesum esse xpm. sic Joh.
7. c. cōtra turbā q̄ in iesuz velut ī messiā credebat. dixerūt: tur
ba ista que nō nouit legē maledicti sunt. Et cōtra nichodemū
vnū de phariseis q in iesum credebat. Joh. 3. c. dixerūt: qr de
fendebat partem iesu. nunquid ꝫ tu galileus es: Jo. 7. c. ꝫ mā
dauerāt q ꝑ si quis diceret iesum esse messiā: extra synagogaz
fieret. i. haberet vt excōicatus. Jo. 9. ꝫ. 12. c. Accipiēdo autē
regnū celoꝝ ꝓ sacra scriptura etiā est verū q claudebant re
gnum celoꝝ. nā male exponebāt sacrā scripturā. ꝫ sic impossi
bile erat puenire ad intellectū eius. ꝫ hoc fiebat vt nō putaret
iesus esse xpus. ꝫ vt nō trāsiret ad aliū statū qualis erat legis
xpi: in quo nō maneret cerimonialis status: in quo multa lucra
ꝫ honorē inter iudeos ꝓsequebāt sacerdotes ꝫ scribe: ꝫ pharj
sei participes eoꝝ. q̄tum ad seipsos aūt claudebāt: qr ipsi ve
nire nolebāt ad xpm: lz eū agnoscere possent: sed eū gratꝫ ode
rant. Jo. 15. c. Et ita veritatē sacre scripture intelligere nolue
runt: qr vel intellectā verterūt in cōtrariū. vel cū intelligē pos
sent noluerūt intelligere. qr iste intellectꝰ erat in eoꝝ dānū vt ip
si putabant. sic dicit Origen. sup matb. pharisei aūt ꝫ scribe
non intrabāt: quia noluerūt audire eū qui dixit. si quis ꝑ me
introierit saluabitur. neqz intrātes. i. eos qui credere volebāt
ꝓpter ea que fuerant a lege ꝫ ꝓphetis ante de xpo declara
ta introire sinebant cū omni terroze ianuā claudentes. adhuc
derogabant doctrine eius: ꝫ subuertebāt oēm ꝓphetica scrip
turā de eo: ꝫ blasphemabāt oē opus ipsius q̄si fallū ꝫ a dia
bolo factū. ¶ Querit: quare xps vocat phariseos ꝫ scribas Q° 33.
ypocritas in omī increpatiōe: ¶ Dōm q ꝓpter multa. ꝓi
mo: quia vt multi putāt maximū viciū phariseoꝝ erat ypo
crisis. iō cū quolibet ceteroꝝ vicioꝝ suoꝝ erat incōuenies il
lud notari. ꝫ sic vbiqz eos ypocritas vocat. Scō ad tollēdū
argumentū qō cōtra ipsū fieret. nā cū opera phariseoꝝ ꝫ scri
barū bona viderēt quare xps arguebat eos vt malos. ¶ Re
spondet ipse tacite q non erāt opa eoꝝ bona: sz mala. erant tñ
ficta: quia ypocrite erāt. Tertio ꝫ ꝑncipaliter fiebat hoc ad
ostendendū incentiuū opatōis phariseoꝝ: vel operimētū ma
li eorum. ¶ Flam in oībus his que xps loquit cōtra eos. aut il
lud qō faciebāt malū est: aut bonū materialiter. si malū vela
bant illud cū colore alioꝝ que bona videbant. ꝫ sic dicunť ypo
crite. si bonū erat nō faciebāt illud ꝓpter se. i. vt bonū erat: sz
vt ex hoc occultarēt aliqō malū qō faciebāt vel intendebant.
ꝫ ita apparet in ꝑmo ve. nā claudebant regnū celoꝝ añ hoīes
qō malū erat. ꝫ tñ hoc nō putabatur esse malū: cū esset ei ad
iuncta exterior sanctitas phariseoꝝ in habitu ꝫ cerimonijs. sic
etiā in scōo ve: ōr q pharisei orabant oēs ones lōgas: qō in se
bonum erat. ꝫ dicit q deuorabant domos viduarū: qō malū
erat. sz hoc malū velabatur sub illo bono apparēte. s. oēs ones
lōgas facere. ꝫ hoc est ypocrisis. sic aūt est in oībus septē ve.
ideo xps ponit vbiqz phariseos ypocritas. Quarto pōt acci
pi ꝫ valde melio. s. q ponit a xpo sepe: ad notādū q mouebā
tur pharisei ex iniquitate: ꝫ non ex ignorātia. ¶ Pro quo scien
dum q xps ponit septē ve. i. septē maledictiones ꝑ septē pec
catis que cōmittebāt illi. Quedā vero cōmittebāt scientes ea
esse mala. alia vo ex ignorātia. ꝫ qm̄ oīa hec oīdebāt ipsi tā q̄
bona: oportebat q̄tum ad quedā esse phariseos ypocritas. s.
q̄tum ad illa que mala faciebant ꝫ ostendebāt ea tanq̄ bona
per adiacentiā ad alia opera q̄ bona erāt vel videbanť. ꝓpter
qō q̄cunqz in istis septē ve aut maledictiomb⁹ faciebāt phari
sei aliqō malū qō sciebāt esse malū vocat eos ypocritas. q̄cū
qz vo faciebāt malū ex ignorantia: vocat eos cecos. De ꝑmo
pz in sex ve. de scōo ī vnico. nā ī ꝑmo. i. claudere regnū celoꝝ
ante hoīes manifestū est q faciebāt pharisei ex inuidia ad xpz
ꝫ simulabāt se bona intētiōe agere. sic de scōo. i. deuorare do
mos viduarū faciēdo lōgas oēs ones. nā istud manifestum erat
eis malū esse. ꝫ q ex mala intētione faciebāt. sic de. 3. ꝫ. 5. ꝫ. 6
ꝫ. 7. ꝫ. 8. in q̄rto aūt nō ponit ypocrite: qō est de iuramēto fa
cto per templū: ꝫ aurū tēpli. nā ibi vocat eos cecos ꝫ duces ce
corum. quia vere illi putabāt q iuramentū factū per templū
non obligabat illos. ꝫ iuramentū factū ꝑ aurū templi obliga
bat facientem: ꝫ tamē hoc falsum erat. ꝫ sic sunt octo ve. septē
cum ypocrita. ꝫ vnum cum ceco. quando autez dicimus esse
septem ve: intelligitur de ve ypocritarum. ista aūt est ꝓpria cā
ꝫ patet hoc: quia quādo arguit phariseos vocando eos ypo
critas nō allegat aliquas rōnes ad ꝓbandū peccatū eoꝝ. cum
vero vocat eos cecos: allegat rōnes mltas. ergo appet mani
feste q qñ vocat eos ypocritas: ipsi sciūt ꝓpriā inīqtatē. iō nō
nititur ꝓbare. qñ vo vocat eos cecos: nō intelligebāt an ma
le facerēt vel intelligerēt. iō allegat rōnes ad ꝓbandum qō in
tendit. Et ista rō tenet ex mō cōuenienti xpi in ꝓcedendo. s.
q neqz deerat in necessarijs neqz supabūdabat in nō necessa
rijs. Similē modū loquendi hz xpus. s. 15. c. vbi dixit. simite
eos: quia ceci sunt ꝫ duces cecoruz. ꝫ hoc quia pharisei puta
bant q cibi immundi intrantes in ventrē polluebant aīam. ꝫ
iō iubebāt sepe lauari manus ꝫ totū corpus. ꝫ tenuit etiā ibi
eūdē modū quē tenet. j. in q̄rto ve vbi vocat phariseos cecos
quia oīdit ibi ꝑ rōnes quō id qō intrabat in corpus non pol
luebat hominē. in alijs aūt locis nō solet allegare ꝓbationes

insistendo eis valde. Scõo apparet ex ꝓditione terminorum. quia ypocrita cum dicat simulationem significat malicia3 voluntatis. cec⁹ aũt dicit carẽtiã luminis. iõ ponit ꝓ errore intellectus: cũ intellectus sit qdã oculus. 6. ethicoꝝ. in fine. ⁊ iõ in septẽ ve: vbi pharisei vocant ypocrite agnoscebant in quo peccabãt. in vno aũt in quo vocant ceci nesciebãt an peccarẽt. Et hec est vera cã quare aliqñ vocent ypocrite: ⁊ nõ semper.

Q°.34. ¶Querit: de quo vicio increpat xp̃us phariseos ⁊ scribas: cũ dicit. vẽ vobis qui deuoratis domos viduarũ: ¶Dom q̃ de multis. Unũ est de voracitate vel gula: vt aliqui dicũt. Scõm est de auaricia: qm̃ vt acciperẽt bona aliena hoc faciebant. Tertiũ est simulatio ⁊ ypocrisis. s. qr lõgas oões faciebant simulãdo sanctitatẽ vt deuorarent domos viduarũ. Quartũ erat deceptio: qm̃ ignorãtes decipiebãt per falsam doctrinã: vt sic ab eis deceptis pecuniã acciperẽt. Quitũ aũt est: qr circũstãtia scõi. s. q̃ accipiebãt ab eis a q̃bus accipiẽdũ non erat: qõ facit hoĩem illiberalẽ. 4. ethicoꝝ. c. de liberalitate. ⁊ hoc qr a viduis accipiebãt q̃s facile erat decipe. Ide his dicit Crisost. sup matth. de reliquo oñs eos de gula reprehẽdit ⁊ qõ deterius est: qm̃ nõ a diuitib⁹: sz a viduis accipiebãt vñ ventrẽ implerẽt: ⁊ illoꝝ inopiã ꝓterebãt quã releuare oportebat. Ideuorabãt aũt domos: nõ solũ viduarũ: sz ⁊ alioꝝ simpliciũ facultates exhauriebãt: cũ ista esset tota eoꝝ intentio. sic dicit glo. s. vel a supstitõe nichil intẽditis nisi vt predã de subiecta plebe faciatis. vt dictũ est ꝓxẽ. q. tñ de viduis dixit xp̃us spãliter. eo q̃ magis hoc circa viduas accidebat: ⁊ erãt in eis spãles cãe. ¶Querit de quo vicio redarguit xp̃s phariseos

Q°.35. cũ dicit. q circuitis mare ⁊ aridã vt faciatis ꝓselitum vnum: ¶Aliq dicũt vno mõ. s. q̃ arguit q̃ corrũperẽt veritatẽ doctrine in his q̃ ptinebãt ad salutẽ. ⁊ hoc: qr dicebãt esse de necessitate salutis tenere obseruantiã legis moysi. Et iõ doctores iudeoꝝ discurrebãt p gẽtiles ad cõuertẽdũ eos ad ꝓobseruantiã legis. ⁊ in hoc peccabãt: qr asserebãt falsum. nã erat ꝝ verã fidẽ hoc asserere: cũ lex moysi non obligaret aliquos nisi iudeos q̃bus data est in mõte synai: ⁊ oẽs descẽdentes de semine eoꝝ. Si q̃s aũt de gẽtilib⁹ vellet cõuerti ad iudaismum erat quidẽ laudabilis: tñ non obligabat ad legẽ. si aũt spõte illam suscepisset tenebat postea seruare. Et hoc planũ est: qr lex neminẽ obligat nisi eos q̃b⁹ dat. ⁊ iõ lex naturalis obligat oẽs homines: qr oĩbus indita est. vt p3 ad ro. 2. c. s. gẽtes q̃ legem non hñt naturaliter ea q̃ legis sunt faciũt. Leges aũt positiue sue sint diuĩe sue humane nõ pñt obligare nisi eos q̃bus date sunt. ⁊ tñ lex moysi nõ fuit data oĩbus hoĩbus: sz solis iudeis. iõ eos solos obligabat. ⁊ p3 hoc ex mõdo dandi legẽ. quia deus dabat legẽ moysi: ⁊ dicebat ei. loquere filijs israel ⁊ dices eis. hõ q̃ fecerit tale aut tale. ⁊ hoc p3 ex toto leuitico quia sic ponit fere vbicunq3 dat aliqua lex: nisi sit lex spãlis q̃ pertineat ad mĩstros sctũarij. qr tũc dicit. loquebat moyses ad aaron ⁊ filios eius. vt p3 Leuit. 6. ⁊ 16. c. in alijs ponit solum. loquere filijs israel. ergo sicut in legib⁹ in quib⁹ dicebat loquere ad aaron ⁊ filios eius: nõ obligabãtur alij iudei: sed soli sacerdotes: quia de eis solis dicebat. Ita in alijs legibus in quib⁹ dicebatur: loquere filijs israel: nõ obligabant alij nisi iudei: ⁊ non gẽtiles. nullus enĩ gentilis obligabat ad aliã legẽ ⁊ hoc nisi trãsiret ad illã sponte: quia tũc ex ꝓpria voluntate se obligaret: sicut in trãseuntibus ad religionẽ. Et ob hoc interdum ponitur in legibus datis moysi a deo q̃ conuersi ad iudaismũ seruarent illas. sic p3 de obseruatiõe phase et azimorum. Exoð. 12. c. s. Omĩs cetus filioꝝ israel faciet illud. i. phase. q̃ si q̃s peregrinoꝝ in vestrã voluerit trãsire coloniã. id est modũ colendi: ⁊ facere phase dñi: circũcidetur ꝑus oẽ masculum eius. ⁊ tũc recte celebrabit. eritq3 sicut indigena terre. si quis aũt circũcisus non fuerit: non vescetur eo. Et ita apparet q̃ gentiles non obligabant ad obseruantiã legis moysi. quia dicit. si quis peregrinoꝝ in vestrã voluerit trãsire coloniã. ergo non erat necessariũ q̃ transiret. Scõo quia si deus vellet q̃ omnes homines obligarent ad obseruandam legem moysi: iuberet predicari eam omnibus hominibus: cum nescirent eam nisi illi quibus data erat. ⁊ als essent excusabiles. et tamẽ non iussit predicari alicui genti. ergo nemo obligatus erat nisi iudei. Lex aũt xp̃i habet duo opposita: ideo obligat omnes hoĩes. Primũ est: quia non fuit data spãliter aliq̃bus hoĩbus: sz oĩbus vniuersaliter. vñ dixit. qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit salu⁹ erit. qui nõ crediderit cõdẽnabit. xxdar. 16. c. Scõm est: quia misit discipulos ad predicandũ fidẽ hãc ⁊ legem: ⁊ voluit q̃ obligarent ad eã omẽs hoĩes: quia iussit predicare eam oĩbus hoĩbus. s. ite docete oẽs gentes. ꝯ. 28. et xxdar. 16. c. dr. ite per vniuersum mũdũ ⁊ predicate euãgeliũ omni creature. i. oĩbus hoĩbus. Tertio: quia q̃ deus dedit legem moysi: ⁊ iussit eã ꝓponi iudeis: suadẽs eos q̃ illã obseruarent: dixit: si audietis vocem meã: ⁊ custodieritis pactuz meũ: eritis michi in peculiũ de cunctis ppl̃is. mea est enĩ oĩs terra: ⁊ vos eritis michi in regnũ sacerdotale ⁊ gens sancta. Et tñ si omẽs gentes obligarent ad istã legem: nõ essent peculium iudei de cũctis gentibus: neq3 regnũ sacerdotale. q̃ non obligabant nisi iudei: ⁊ signabat q̃ soli iudei seruaturi essent eam. Ide gentilibus ergo dicendũ q̃ non obligabant ad ea3 seruandã nisi se sponte obligarent: quia tũc tam ipsi q̃ posteri eoꝝ nati post cõuersionẽ obligabant ad legem moysi. ⁊ ob hoc in legibus illis interdũ fit mentio de aduenis. i. cõuersis ad iudaismũ. vt patet Leuit. 17. c. s. homo de filijs israel ⁊ de aduenis qui peregrinant inter vos si comederit sanguinẽ ⁊c. ¶Ob hoc ergo dicendũ q̃ gentiles poterant saluari sicut iudei ante xp̃i mortẽ. quia sicut si nunc̃ fuisset lex moysi: nõ cẽt aliq̃d impedimentũ ad salutẽ gentilium. ita existente illa cũ nõ obligarentur gentiles ad ipsam: poterant saluari ⁊ saluabantur multi de ipsis. s. omẽs illi qui morerentur sine pctõ mortali. s. quicunq3 in fine vite sue dolerẽt de peccatis sicut ⁊ nos: sz non confiterent quia nõ erat tũc introductũ istud remedium. Qr aũt gentiles essent in via ⁊ statu salutis tẽpore legis moysi. p3. 3. Regũ. 8. c. qr petijt salomõ in dedicatione tẽpli q̃ nõ solum iudei: sed etiã gentiles venientes ad orandũ in tẽplũ illõ exaudirent sup oĩbus peticionibus suis cũ ór. insup ⁊ alienigena qui nõ est de ppl̃o tuo israel cũ venerit de terra longinq̃ ꝓpter nomẽ tuũ ⁊ orauerit in loco hoc. tu exaudies in celo in firmamẽto habitaculi tui: ⁊ facies oĩa ꝑ q̃bus inuocauerit te alienigena. ⁊ cõcessum fuit salomoni qcqd tũc petiuit. ergo alienigene. i. gẽtiles qñ orabãt in tẽplo salomonis exaudiebãt a deo: vl̃ saltẽ poterãt exaudiri. ⁊ tñ qui in pctõ mortali est nõ exaudit. Job. 9. c. s. scimus quia de⁹ pctõres nõ exaudit. sed si quis cultor est eius hũc exaudit. ergo gẽtiles nõ erãt ex nẽcitate ĩ pctõ mortali: ⁊ ꝯñr oẽs gẽtiles poterãt saluari. Et ita apparet q̃ isti errabãt cõtra salutẽ asserẽdo q̃ gẽtiles non poterant saluari nisi cõuerterẽtur ad iudaismũ. Scõo vt aliq dicunt redarguit phariseos de impotẽtia doctrĩe eoꝝ. s. qr pui pfect⁹ erat. ⁊ hoc in duob⁹. Primo: qr cũ magna difficultate vix poterãt vnũ ꝙuertere. Scõm erat: qr illũ quẽ cõuertebãt non poterant retinere per doctrinã suaz in aliqua bonitate: sz efficiebant eum malũ. Primũ signatur cũ dicit. circuitis mare ⁊ aridã vt faciatis ꝓselitũ vnũ. Scõm cũ dicit. ⁊ cũ fuerit factus: facitis eũ filium gehenne duplo q̃ vos. ¶Querit: qd Q°.36. sit facere ꝓselituz: ⁊ qd sit circuire mare ⁊ aridã: ¶Dom q̃ proselitus significat hoĩem cõuersuz de gentilitate ad iudaismum. iudei aũt distinguebant in duo. qr quidã ex origine ꝓma erant iudei. ⁊ isti vocabant filij israel: quia descẽdebant ex progenie iacob qui vocatur israel. Gen. 31. ⁊ 35. Alij erant conuersi de gentibus ad iudaismum. ⁊ isti vocabãtur tribus nominibus. scilicet aduene. peregrini. ⁊ proseliti. vocant aduene ab adueniendo dicti: quia de illa gẽte veniebãt ad obseruandũ ritum iudaicum. Vocant peregrini. i. discurrẽtes. s. q̃ cõditio legis iudaice nõ erat illa in q̃ nati erant: ⁊ quã tenuerant parentes eoꝝ: sed ipsi peregrinando venerant in illam

Et ista duo nomina sunt multū vsitata in libris moysi: vt cū dicit. hō de filijs israel ⁊ de aduenis q peregrinātur int vos Leuit. 17. i. siue sit de iudeis ex genere: siue de illis q cōuersi fuerunt ad iudaismū. De peregrino p3 Exō. 12. c. s. si qs peregrinor in vsam voluerit trāsire colonā circūcidet. Et ita peregrinos vocat eos q venīt de gentibus ad circūcisionē. ⁊ Deut. 1. c. s. Qō iustū est iudicate siue ciuis sit ille siue peregrinus. Alliqñ aūt vocant isti coloni. vt 9r Exō. 12. c. s. Eadem lex erit indigene ⁊ colono. ⁊ tñ indigenas vocam⁹ oriundos. i. idē gentos. Colonos dicim⁹ eos q ad colendū venīt sic 9r eo. c. si qs peregrinor in vsam voluerit trāsire colonā id est ad ritū vsm colēdi. Proselitus quoq3 est q̄uersus ad iudaismū: sed istud nomē nō est in libris moysi: neq3 apud antiquos vsitatū: postea aūt inoleuit. ⁊ p̄mū inuenīt in libris paralippo. thobie. ezechiel. ⁊ deinde in nouo testamēto. nā. 1. paralippo. 22. c. 9r q̄ precepit dauid vt cōgregarēt or̄s pselitos ō terra isrl: ⁊ cōstituit eos lathomos ad cedendum lapides. ⁊. 2. Paral. 2. c. 9r: q̄ nūerauit salomō or̄s viros pselitos q erant in terra israel. ⁊. 2. Paral. 30. c. 9r. pselitor̄ habitantiū in terra iuda ⁊ israel: facta est grādis celebritas. Et apparet q̄ accipiatur pselitus p aduena: siue peregrino: siue cōuerso ad iudaismū. Ezechiel. 14. ca. s. homo de domo israel: ⁊ de pselitis qcunq3 aduena fuerit in israel. si alienatus fuerit a me ⁊ posuerit idola sua in corde suo. ex quo apparet q̄ erat iā cōuersus ad deū qui pselitus est: quia alr̄ nō poterat a deo alienari. nam gētiles nō alienantur a deo colendo idola: eo q̄ tales semp fuerint. Et isto nōie vtitur scriptura in nouo testamēto ⁊ non nōie aduene neq3 peregrini. sic 9r Act. 2. c. s. iudei quoq3 ⁊ pseliti. ⁊ vocat ibi iudeos or̄s q̄ sunt de stirpe iacob. pselitos vero eos q cōuertebātur ad ritū iudaicū3. ⁊ ita accepit x̄pus hic. ⁊ tunc facere pselitum est cōuertere aliquē gentilez ad ritum iudaicum. q̄ postq̄ cōuersus erat proselit⁹ vocabat

Q°. 37. ¶ Querit cū gētiles non obligarent ad legē moysi seruādā: quō cōuertebant ad eam vt efficerēt pseliti? ¶ Dōm q̄ verum est q̄ non obligabant ad hāc legē seruandā: ⁊ tñ cōuertebantur ex multis motiuis vl causis. Prima est necessitas seruande vite. sic fuit de gabaonitis. nā q̄tuor ciuitates eor̄. i. gabaon. caphira. beroth. cariathbayn: timētes pericula in q̄ incurrerāt ciuitas iericho ⁊ hay: mutauerūt habitū quasi essent de longinquo ⁊ fecerūt fedus cū israelitis. Josue. 9. c. ⁊ cū cognita fuissent veritas permissi sunt viuere. manserūt tñ serui altaris dñi ad ligna cedenda: ⁊ cōportādas aq̄s. e. c. ⁊ sic erāt q̄uersi ad iudaismū. Scōa cā erat q̄si affectio carnalis ad populum iudaicū. Tertia cā erat solus carnalis vel libidinosus amor. vt si qs de gētilibus vellet accipe aliquā iudeā mulierem in vxorē: nō poterat hoc fieri nisi cōuerteretur p̄us ad iudaismū. vt colligit Exō. 34. ⁊ Deut. 7. c. cōuertebatur ille ad ritum iudaicū. sic patet de sichē filio regis emor. Gen. 34. Quarta cā erat agnitio veri dei. nam gētiles q̄ erāt ppinqui terre iudeor̄: audiebāt multa mirabilia q̄ faciebat deus isrl. ⁊ ex hoc cognoscebāt q̄ nō erat alius deus nisi de⁹ israel: ⁊ cōuertebantur ad cultū eius. Alij vero nō cōuertebātur ad ritū illum: neq3 efficiebant de pplo. honorabant tñ deū israel. ⁊ hi dupliciter. Quidā enī veniebāt in ierusalē de terra sua ⁊ adorabant deū in templo: ⁊ petebāt ab eo q̄ volebant: ⁊ reuertebant in terrā suā. sic p3. 3. Regū. 8. c. vbi petiuit salomō exaudiri or̄ones gentiliū qui orarēt in loco illo. Alij aūt gentiles non ibant ad adorandū deum in tēplū ierusalē. honorabāt tamē templū illud offerētes munera multa. sicut p3. 1. Esdre 7. c. de artaxerxe rege. sic etiā p3 multo tpe post. s. tpe machabeor̄ qñ seleuch⁹ rex asie q̄ gentilis erat prestaret expensas p̄o tēplo dei. 2. Macb. 3. c. ⌊ Ve vobis duces ⌋. Hic ponitur qualiter corr̄ūpebant phariei veritatē doctrine p falsitatem. ⁊ hoc q̄tum ad ea q̄ pertinebāt ad cultū dei. s. circa iuramentum cuius prestatio est actus latrie si debite obseruatur veritas vel p̄missio ppter reuerentiā dei in cui⁹ nomine iuratur. ⁊ in hoc corrumpebant phariseī veritatem doctrine. quia asserebant quedā iuramēta non tenere q̄ tenebant. i. obligabant. Et 9r. ⌊ ve vobis ⌋. maledictionē prenūciat illis q̄ in hoc peccabant. ⌊ duces ceci ⌋. vocat eos duces. i. rectores vel mgr̄os adducēdo. i. dirigēdo victos. quia popul⁹ sequebat eor̄ doctrinam. Cecus aūt illos dicit: quia errabāt ipsi non videtes veritatem. ⁊ ppter ignorantiā falsum docebāt. ⌊ qui dicitis ⌋. id est qui asseritis ⁊ docetis. ⁊ ita explicat in quo errabāt. ⌊ q cunq3 iurauerit p templū ⌋. istud est iuramentū per templum ⁊ tñ fit referēdo ad deū: ly per creaturā fiat. ⌊ nichil est ⌋. i. nulla est obligatio secuta ex iuramēto ac si non iurasset. ⌊ qui iurauerit in auro templi ⌋. i. per aurum q̄ est in templo: quia in multis locis erat aurū in templo: siue q̄ erat pars tēpli: siue q̄ erat ītra tēplum. ⌊ debet ⌋. i. obligatus est ad seruandū q̄ iurauit. ⌊ Stulti ⁊ ceci ⌋. increpatio est ppter doctrinā eor̄: et ostendit q̄ falsa sit. ⁊ vocat eos cecos: quia ignorāt. stultos vero: quia insaniunt. s. plus errant q̄ homines sane mentis. naz error hominis sane mētis signatur per cecitatē. error aūt hominis insane mentis signatur per stulticiā. ⌊ quid maius est ⌋. id est dignius vel sanctius. nūc non loquit̄ de magnitudīe molis: quia ista ad nichil cōfert. ⌊ aurū an templū ⌋. q. d. mai⁹ deberet vocari templū q̄ aurū. ⌊ q̄ sanctificat aurū ⌋. i. ex tēplo redditur aurū sanctū. s. templū per seipsum scīm est. aurū 9o q̄ est in templo iudicat̄ sanctū. sed iō: quia est in templo. si autem esset extra templum: nō iudicaret̄ sanctū: sed ppbanum. ⁊ tamē templū etiā nullo auro in eo existēte sanctū est. ergo tēplum est maius. i. sanctius ⁊ dignius q̄ aurū. ⌊ ⁊ quicūq3 iurauerit ⌋. Hic ponitur alia doctrina vl assertio falsa phariseorum. dicebant enim q̄ iuramētū factū per altare dei nō valebat. iuramentū autē factū per donum q̄ erat sup altare obligabat ad seruare. ⌊ in altari ⌋. i. per altare q̄ est in domo dei: nichil est. i. nulla obligatio sequit̄ ex iuramento. ⌊ Qui aūt iurauerit in dono ⌋. i. per donum. ⌊ quod est super illud ⌋. i. sup altare. quia multa dona ponebantur super altare: per que homines iurabant. ⌊ debet ⌋. id est obligatus est obseruare iuramentum: siue in assertorijs: siue in promissorijs. ⌊ ceci ⌋. increpatio est: ⁊ ostendit doctrinā falsam esse addendo ad hoc rōnē ⁊ vocat cecos. i. ignorantes. ⌊ Quid enim maius est ⌋. i. quid sanctius aut dignius. ⁊ est argumentū. ⌊ donum an altare ⌋. i. nunquid est dignius. i. sanctius donum q̄ ponitur super altare: vel ipsum altare in quo ponitur. ⌊ quod sanctificat donū ⌋. id est altare debet iudicari dignius. quia donum ante q̄ ponatur super altare ppbanum est. per hoc autem q̄ ponitur sup altare efficitur sacrum. ideo sanctificatur ab altari. altare vero per seipsum sanctum est. nam etiam si nullū donum ponatur super illud sanctū est. ⁊ non est magis sanctuz posito dono super illud q̄ non posito dono. ⌊ Qui ergo iurat in altari ⌋. ostendit x̄pus q̄ tam iuramentum factum per altare q̄ factuz per donum positum super altare obligat. ⁊ dicit. qui ergo iurat. est ergo ibi nota ꝯsequētie. s. quia ita est q̄ maius est altare q̄ donum positum super altari. Sequitur q̄ iuramentuz factum per altare teneat: si tenet iuramentum factum per donum. ⁊ tamen vtrūq3 tenet. ⌊ iurat enī in eo ⌋. id est per illud. ⌊ ⁊ in omnibus que super illud sunt ⌋. id est per oīa dona que sunt super altare. nam ly quis iurando dicat de templo nichil aliud explicans. tamen intelliguntur omnia que sunt sup altare. vt. j. dicetur. ⁊ tamen si exprimerentur dona que sunt sup altare: teneret iuramentum: etiam ꝟm intentionem phariseorum. ergo solo altari nominato: debet intelligi q̄ iuramentū obligat etiam ꝟm eos. ⌊ ⁊ qui iurat in templo ⌋. id est per templum. probat q̄ iuramentum factum per templum obliget: etiam non expresso auro templi: aut alia re. quia iurans per templuz iurat per deum qui est in templo. sed iurans per deum tenetur obseruare iuramentum: ergo iurans per templū obligabitur. ⌊ iurat in illo ⌋. i. per illud. s. per templum. ⌊ ⁊ in eo qui habitat in ipso ⌋. id est per deum qui habitat in templo

ꝛ non ſolum per templum. ⌊qui iurat ⌋. hic ponitur per mo-
dum doctrine et gratia exẽpli ad p̃obationem de iuramen
to facto per celũ. nã pharisei nichil dicebant de iuramento fcõ
per celum. ſed xp̃us illud induxit nunc ad oſtendendum id qõ
dicebat. dixerat enĩ q̃ q iurat p altare: iurat p id qõ eſt in alta
ri. ꝛ q iurat p tẽplũ: iurat p deũ q hĩtat in tẽplo. cõdit q̃ hoc
ſit verũ: qz q iurat p celũ: iurat p deũ q eſt in celo. ꝛ eſt ſi le. ⌊q
iurat in celo ⌋. i. p celũ. ⌊iurat in trono dei ⌋. i. p tronũ dei. qz
celũ eſt tron⁹. i. ſedes dei. ſic ỏz. ſ. ſ. c. q̃ celũ tron⁹ dei eſt: ꝛ ter
ra ſcabellũ pedũ ei⁹. ⌊ꝛ in eo q ſedet ſup ipſũ ⌋. i. iurat p illum
Q.° 38. q ſedet ſup tronũ. ſ. p deũ q ſedet ſup celũ. ¶ Querit q̃re xp̃s
vocauit iſtos phariſeos duces cecos: ¶ Dom q̃ arguit eos
de ignorantia p̃m quã faciebãt q̃ incideret ppls in errorẽ. ſũt
aũt duces iſti. i. directores: qz mgri plebis erãt p̃dicando ꝛ ex
ponendo legẽ. ꝛ id qõ ipſi diceret ſeq debebat pplus. ſ. in lfa
ſez ſup cathedrã moyſi ſederũt ſcribe ꝛ phariſei. quecũq; dixe
rint vobis facite. Cecos aũt dicit eos: ꝛ hoc qz p ignorãtiam
iſta docebãt. nã cecus eſt q nõ videt. intellect⁹ aũt eſt qdã vĩus
vt ỏz. 6. ethicox. circa finẽ. ꝛ iõ q nõ intelligit cecus eſt: ꝛ tali
mõ loquẽdi xp̃s vtit circa iudeos. Joh. 9. c. ſ. nũqd ꝛ nos ceci
ſumus: ꝛ xp̃us ait. ſi ceci eſſetis: nõ haberetis pctũ. i. ſi nõ in-
telligeretis. Cũ ſi iudei nũc affererẽt hec que dicta ſunt de iu-
ramẽtis ſciẽtes falſa eſſe. attẽdentes tñ inde aliqõ lucrũ dicere
tur iniq vel ypocrite. qz tñ ipſi iglrabãt veritatẽ vocat eos ce
cos. ꝛ hoc apparet: qz in oĩb⁹ in qbus eos arguit h dicẽs. ve.
vocat eos ypocritas. in hoc aũt nõ vocat eos ypocritas: ſz ce
cos. ꝛ in alijs nõ vocauit eos cecos. ſz ſolũ ypocritas. ꝛ hoc
qz ypocrita dicit ſimulatorẽ. q aũt iglrat nõ põt facere aliquã
ſimulationẽ. Et iſto mõ loquẽdi xp̃s vtit ꝯ iſtos phariſeos. ſ.
15. c. Vocauit aũt eos duces cecos. i. mgros ſiſipiẽtes: ꝛ hoc
ad maiorẽ cõfuſionẽ. qz ſi eſſent hoĩes ſimplices vulgares: et
ignorraſſent aliqd in ſacra ſcriptura. eẽnt qdẽ ceci q̃tũ ad hoc: ꝛ
tamẽ nõ eſſent multũ increpabiles: qz nõ ptinebat ad officiuz
eox erudirũ eſſe in his. ꝛ tñ q mgr̃ ſit ꝛ ignorans eſt magna
cõfuſio: cũ pfeſſio ſua ſit ad docendũ. Si aũt diceret eos ce-
cos: diceret ſolũ ignorãtes qõ minoris cõfuſiõis erat. cũ enim
dicit duces cecos. dicit mgros ignorãtes: qõ eſt ꝯdictio in ad
Q.° 39. iecto. iõ erat magna cõfuſio. ¶ Querit q̃re xp̃s dixit iſtis ve
vobis duces ceci: qõ inuit maledictionẽ: ¶ Dom q̃ iſti pec
cabãt: ꝛ erãt digni magna increpatione: ſicut xp̃us eos arguit
Et cã eſt p̃ma. qz dato q̃ ignorarẽt nõ excuſabat eos ignoran
tia. Et hoc primo: qz ipſi erant doctores ppli. ſi enĩ eſſent ipſi
ſimplices: ꝛ de pplo excuſaret eos ignorantia aliqua cũ nõ ob
ligarẽtur ſcire oĩa. Nũc vero cũ mgr̃i eſſent plebis: neqz eẽnt
alij mgr̃i ad quos recurri poſſet ñ debebat eos excuſare igno
rantia. Primo quidẽ: quia ad eox officiũ p̃tiebat docere ve-
ritatẽ de oĩb⁹ neceſſarijs ad ſalutẽ. ꝛ nõ excuſat hoĩem ignorã
tia eius qõ ſcire tenet. ſic ỏz Malach. 2. c. labia ſacerdotis cu
ſtodient ſciẽtiã ꝛ legẽ exquirẽt de ore eius: qz angel⁹ dñi exer-
cituũ eſt. ꝛ Aggei. 2. c. interroga ſacerdotes legẽ. ſ. ad eos p̃ti
net reſpondere de legis dubijs. ſic Ariſto. dicit. 3. ethicox. cir
ca p̃incipiũ. q̃ ignorãtia ei⁹ qõ cõfert nõ excuſat. Scõ: qz iſta
res de qua agitur: ꝛ in qua errabãt phariſei: non erat magne
dubitatõis: ſed quilibet rõne vtẽs poterat videre veritatẽ hu
ius rei. ſic dixit xp̃s. O ſtulti ꝛ ceci: qd maiꝰ eſt. ꝛc. q. d. qlibet
poterat videre veritatẽ hui⁹ rei. ꝛ vos videretis niſi eſſetz ce
ci ꝛ ſtulti. iõ errãtes in re nullius dubitatõis nõ erãt digni ex
cuſatõe. Tertio: qz dato q̃ aliquãte dubitatõis cẽt id in quo
errabãt eſſent in culpa: affererẽdo id in quo nõ erant certi. quia
magna eſt culpa doctoris circa ſalutẽ aĩe affererẽ id õ quo nõ
eſt certus: an verũ ſit. Nã abſtinere a quadã doctrina nõ eſt cul
pa. ꝛ iõ multa vera ſubticere nõ eſt pctũ. ſz aliqua falſa affere
re in ſacra doctrina: pctũ eſt. ſufficiebat aũt phariſeis docẽ id
qõ inueniebãt in ſacra ſcriptura. ſi aũt aliqd qõ in ea nõ erat:
dicere volebãt ꝛ errabãt: eis imputãdũ erat. Quarto põt di
ci vt aliq volũt: q̃ etiã erãt in culpa. qz ex deſiderio alicui⁹ lu
cri errabãt. cupiditas enĩ lucri mouebat eos vt facili⁹ errarẽt
ꝛ forte ad aliqd boz mouebat eos iglrãtia: ꝛ ad aliqd cupidi
tas. ¶ Querit: quõ iudei poterãt affererẽ q̃ q iurabat in tẽ
plo non tenebatur: ꝛ qui iurabat in auro tẽpli tenebat: ¶ Di Q.° 40
cendũ q̃ magnus error erat iſte ſicut xp̃us redarguit de hoc
phariſeos. ꝛ tñ videt fundamẽtũ hui⁹ rei eſſe. ſ. q̃ ipſi crede-
bant q̃ non valebat iuramẽtum factũ niſi p deũ. Et iõ q iura
bat p tẽplũ. aut p quãcũq; aliã creaturã: q̃ nõ tenebat. Et ſic
etiã neqz valeret iuramẽtũ factũ p aurũ tẽpli: nec p tronũ qõ
erat ſup altare. ꝛ tñ de iſtis voluerũt dicere q̃ nõ teneret ſpãli
ter iuramẽtũ p ea factũ. ꝛ hoc moti ex cupiditate. ſ. qz iſta erãt
ea q̃ offerebãt ſacerdotib⁹: ꝛ cũ laudarẽt ea intantũ mouerẽt
valde homĩes ad offerẽdũ: ꝛ ſic ditarẽt ſacerdotes ꝛ phariſei.
Scõo põt dici q̃ phariſei credebãt q̃ iuramẽtũ factũ p aliq̃s
creaturas valebat: ſz p paucas. ꝛ de his dicebãt q̃ nõ ſolũ per
res ꝓphanas iuramẽtũ p̃eſtitũ nõ valebat: ſz etiã neqz p tem
plũ nec p altare q̃ erãt res ſacre nõ valebat iuramẽtũ p̃eſtitũ.
ꝛ tñ ſi p aurũ ꝛ dona q̃cũq; q̃ in tẽplo offerebant fieret iura-
mẽtũ: teneret. Hoc aũt p̃cedebat ex intẽtõe corrupta. ſ. qz ma
gnificare volebãt res iſtas q̃ offerebãt i tẽplo vt allicerẽt ho
mines ad offerẽdũ. de hoc dicit Jero. ſup matb. ſ. ſic in phila
teriis ꝛ fimbriis dilatatis opinio ſctitatis captabãt gl̃iam: et
per occaſionẽ gl̃ie q̃rebãt lucra. ſic alia traditiõis fraude ĩuẽ
ta impietatis arguit trãſgreſſores. ſi qs enĩ in cõtẽtiõe ſeu in
aliquo iurgio vel cauſe ãbiguo iuraſſet in tẽplo: ꝛ poſtea qui
ctus eſſet mẽdacij nõ tenebat criminis re⁹. ſi aũt iuraſſz in au
ro ꝛ pecunia q̃ offerrebat in tẽplo ſacerdotib⁹ ſtatĩ in id qõ iu
rabat cogebat exſoluere. Primũ modũ iſtox videbat tenere
exp̃ſſe Jero. q dicit fuiſſe h fraudẽ. ꝛ tñ fraus nõ fit niſi ex aio
ſez q̃ putarẽt iuramẽtũ factũ p creaturas nõ tenere. Et tñ ꝯ
mentẽ ſuã dixiſſe tenere iuramẽtũ factũ p aurũ tẽpli. ꝛ hoc vt
inde ditarent. Scõm tenet criſoſt. q̃ inuit q̃ credebãt ſanctio
ra eſſe dona q̃ tẽplũ ꝛ altare. ꝛ iõ iuramẽtũ factũ p illa tenere
Et hic erãt tria in qb⁹ deficiebãt phariſei. Primũ erat: qz pu
tabant iuramẽtũ nõ tenere p creaturas. ꝛ iõ nec p tẽpluz. ꝛ tñ
falſum erat: qz tenebat. Scõm erat incentiuũ auaricie: qz cu-
piebãt lucra cõquirere etiã p inhoneſtũ modũ. ſ. affererẽdo fal
ſum aut cõtra intentionẽ ſuã. Tertiũ erat: quia dixerũt tenere
iuramentũ per aurũ tẽpli ꝛ p oblationes q̃ſi per aliqd digni⁹
q̃ ſit tẽplũ. nã ſz cupiditas moueret eos ad affererendũ hoc. tñ
quia iſta nõ erãt cã ad exp̃imendũ dixerunt q̃ iuſte hoc fiebat:
qz ſancti⁹ erat aurũ q̃ tẽplũ: ꝛ donũ q̃ altare. Xp̃us aũt cum
poſſet de oĩbus arguere: qz in oĩbus peccabãt. noluit argue
re niſi de tertio q̃ ipſi oñdebãt. ſ. ſanctiora eſſe dona q̃ tẽplũ.
ꝛ tñ nõ inmit ex hoc q̃ nõ peccarent niſi in hoc. ¶ Queritur
quõ valeat argumẽtuz xp̃i ctra phariſeos: ¶ Dom q̃ duo Q.° 41
vult p̃bare: ꝛ ambo bñ p̃bat. Primũ erat: qz dicebãt phari-
ſei q̃ iuramentũ factũ p templũ nõ valebat: ſed valebat iura
mentũ p̃eſtitũ per aurũ templi. Scõm erat q̃ iuramentũ fa-
ctum p donũ oblatũ in altari valeret. ꝛ vtriuſqz rõnẽ dabãt.
ſcz qz vnũ erat ſancti⁹ altero. ꝛ p id qõ ſancti⁹ erat dicebãt te-
nere iuramẽtũ. Et q̃n dicebãt eſſe ſancti⁹ ꝛ mai⁹ aurũ tẽpli q̃
templũ p̃bat q̃ nõ. ꝛ arguit ex notiſſimo. ꝛ iõ nõ ſolũ arguit
ſed potius increpat eos qui talia ſentirent quaſi erraſſent in
rebus apertiſſimis. ſ. ſtulti ꝛ ceci quid eſt maius aurũ an tẽplũ
quod ſanctificat aurum. q. d. id qõ ſanctificat aurũ eſt maius
eo q̃ ſanctificatur: ꝛ tamẽ ſanctificat aurum. ergo eſt ſanctius
auro. neutram p̃miſſarũ p̃obat xp̃us accipiẽs vtrãqz qua-
ſi notiſſimã. ſed maior patet: quia ſanctificans eſt cauſa: ſancti
ficatum eſt effectus: ꝛ ſemp inuenit̃ perfectio nobiliori in ꝛdo
in cã q̃ in cauſato. ꝛ potiſſime in eis q̃ equiuoca ſũt ꝛ equiuo
ce participãt: qz nunq̃ potens eſt agens totam perfectionem
ſuam cõicare cauſato. etiã agens ꝛ patiens cõicãs ꝛ recipiens
ex hac habitudine ſe habent inequaliter. minor probabitur in
fra. ſecundum patet: quia dicebant phariſei q̃ donum oblatũ
ſuper altare erat dignius altari. ꝓtra qõ arguit xp̃us dicens.

ceci qd est maius donū an altare qō sanctificat donum. q. d. id quod sanctificat aliud est maius eo qō sanctificatur. ſz altare ſtignefiat doni: ⁊ nō ecōtrario, ergo altare est sancti⁹ dono. sicut. ſ. dictū est. ⁊ accipit maius. i. sancti⁹: siue mai⁹ dignitate nā magnitudo molis nō facit ad ꝓpositū. ¶ Querit quō est Q°.42 verū qꝫ tēplū sanctificat aurū, qō est in illo. sicut xp̄us dixit. nā videt qꝫ nichil possit sctificare aliud nisi de⁹: ¶ Dōm qꝫ sanctificare signat mūdū efficere ⁊ immaculatū ⁊ tale qꝫ ad deū applicari possit. Et ista sctificatio est duplex. quedā est corpalis: alia spūalis. De corpali pꝫ Leuit. 11. c. vbi phibet cōtactus morticinarū carniū ⁊ immūdarū rerū: ⁊ cibus īmūdus. ⁊ oſ. sancti estote: qꝫ ego sctūs sum. ⁊ tñ ibi nō impabit aliam sanctitatē nisi abstinētiā ab immūdicijs corpalib⁹. etiā plam⁹ Deut. 23. c. 2ō. qꝫ israelite irēt extra castra ad regsita nature ⁊ operirēt terrā effossa id quo releuarēt. ⁊ subdit ibi cā. ſ. sint castra tua sancta: ⁊ nichil in eis appareat feditatis. ⁊ sic nō esse feces ⁊ sordes in castris vocauit sanctitatē castroꝝ. Alia est sanctitas mētis q̄ mūdātur oēs sordes viciorꝝ que aiam polluūt Prima sanctitas vocat large sctītas: qꝫ p oppositā immūdiciā nō 2ō hō simplr immūdus. vt pꝫ. ſ. 15. c. cū xp̄us dixit qꝫ id qō intrat p os nō polluit hoīem. ⁊ tñ per os intrant multa immūda. dixit aūt qꝫ id qō ex corde egredit coingnat hoīem. scz prane cogitatōes. ergo scōa sctītas 2ō sctītas pprie: eo qꝫ opposita immūdicia coingnat hoīem simplr. Accipiēdo autē sctītatē p̄mā q̄ est corpalis: manifestū est qꝫ sicut corpalia polluūt corpaliter: ita ⁊ ipsa corpaliter sctīficant. ⁊ iō 2ō aq̄ sctīficare: quia aq̄ tollit maculas corpales. Et ita dicit aliq sctīficari. i. lauari. sic accipit Exo. 19. c. cū dixit dōs moysi. sctifica illos hodie: ⁊ cras lauētqꝫ vestimēta sua⁹ ⁊ nō est ibi aliud sanctificatio qꝫ lotio vestimētoꝝ. ⁊ hoc mō 2ō scīficari mulier qñ cessat in ea fluxus mēstruoꝝ. sic accipit. 2. Regū. 11. c. de bersabee vxore vrie: cū qua fornicat⁹ est dauid. nā 2ō. statī sctīficata est mulier ab immūdicia sua. ſ. statī vt cognouit eā cōcepit: ⁊ cessauerūt in ea mēstrua. Sz qꝫ immūdicia corpalis nō oſ simplr immūdicia: neqꝫ 2ō emūdatio talis immūdicie simplr sctītas. ſz aliqñ vocet sctītas. Accipiēdo aūt p spūali sctītate vel emūdatione. dōm est qꝫ ista est simplicit sctītas: ⁊ hāc non pōt facere nisi deus. Et tñ ista est duplex. quedā est spūalis. ſ. quia in aīa fit. alia est spūalis. i. p applicatōem ad res spūales scz ad deū: ⁊ res ordinatas ad deū. Accipiendo ꝑmo mō dicē dum qꝫ immediate ⁊ p se solus de⁹ sctīficat: eo qꝫ solus deus pertingit ad aīam. ergo ipse sol⁹ eā mundat ⁊ sctīficat. ⁊ talis est mundatio peccatoꝝ. hanc igit emūdationē solus de⁹ effectiue facit. gr̄a vero formaliter. quia q gr̄am recipit p hāc formaliter est mūdus. sic 2ō Act. 15. c. fide purificās corda eorū. ⁊ accipit fides p gr̄a que cū fide infundit. ministerialiter aūt sctīficamur p sacr̄a legis noue q̄ sunt collatiua gr̄e. iō nob data sunt in exercitiū. Accipiēdo scōo mō p applicatiōe ad cultum dei dicit aliqua res sctīficari p cerimonias illas. p quas iam reputatur nō ptinere ad humanos vsus: ſz ad diuinū cultum. iste aūt cerimonie volūtarie sunt: ſz inq̄tū sunt institute a deo sunt determinate. Et ista q̄tuz ad oīa vasa sanctuarij ⁊ pres ei⁹ erat vnctio ex determinato vnguēto. sic pꝫ Exo. 31. c. vbi ponit modus faciēdi vnguētū. ⁊ sequit. facies vnctionis oleū sctīm vnguētū cōpositū ope vnguētarij: ⁊ vngues ex eo tabernaculū testimonij: ⁊ archā testamēti: mēsamqꝫ cuz vasis suis. ⁊c. sctificabis oīa ⁊ erūt sctā. Et ita innuit qꝫ cū vngerētur hoc vnguēto sctīficarent. ⁊ idē pꝫ Exod. 40. c. simlr quo qꝫ sacerdotes sanctificati sunt. i. applicati ad deū vnctione q̄dam: ⁊ quibusdā alijs cerimonijs. Exod. 29. ⁊ Leui. 8. ⁊. 9. c Leuite quoqꝫ sctīficati sunt lotionib⁹ ⁊ alijs cerimonijs. Nu. 8. c. ⁊ non solū in veteri testamēto: ſz etiā nūc sacerdotes nostri vnctiōe quadā manuū cū alijs cerimonijs cōsecrātur ⁊ sctificantur. cpi aūt capitis vnctione. Alia aūt sunt q̄ applicabant ad cultū dei: sicut illa que offerebātur vt essent in cultu dei. siue vt aīalia que occidebātur in sacrificiū. siue vt aurū ⁊ argētum que dabātur ad fabricādū inde aliq̄ vasa p domo dei. siue ad expensas faciendas. vel in vsum ministrorum qui in sanctuario ministrabant. talia autem applicādo ea ad sanctuariū sanctificabant. i. offerendo ea. ¶ Sz nūc est dubiū quid signi- Q°.43
ficabat aliud. ſ. an templū sctīficabat aurū qō erat in tēplo: vl aurū sctīficabat ipsum tēplū: ¶ Dōm qꝫ tēplū erat sctūm p se: ⁊ non sanctificabat p aliud. cetera vero sanctificabant. i. sancta manebāt p templū. Primū pꝫ: qꝫ tēplū vocabat sctūm nō ppt aliud nisi quia erat dei ⁊ ad cultū eius. Scōm apparet: qꝫ cetera q̄ erāt in tēplo vocabant sctā: quia erāt ad mīsterū tēpli. iō enī vasa tēpli sancta erāt: quia in tēplo erāt: ⁊ ad nichil aliud nisi ad ministeria que erāt in templo. Et ita aurū qō erat in templo ⁊ quicquid aliud offerebat in tēplo: sanctū vocabatur: quia in tēplo manebat. ⁊ tñ si non maneret in tēplo: nō esset sctūm. templū vero sctūm est: qꝫ dei est siue in eo sit aurū siue non. ⁊ per hoc qꝫ in eo est aurū nō est magis sctūm. aurū ꝫo nō erit sctūm si in tēplo nō est. erit aūt sctūm si in tēplo fuerit. q̄ templum sctīficat aurū: ⁊ aurū nō sctīficat tēplū. qua ꝑpter si aurꝫ est in tēplo sctūm est: ⁊ tēplū sctūm est. ⁊ tñ tēplū sanctius. iō nō est verus qꝫ teneat iuramētū factū p aurū tēpli quasi p rē sanctiorem. ⁊ non teneat iuramētū factū per tēplū. ſz potius deberet esse ecōtrario: quia tēplū sanctius est q̄ aurū. ¶ Querit q̄re Q°.44
xp̄us vocauit phariseos cecos ⁊ stultos: ¶ Dōm qꝫ hoc fuit ad arguendū eos de ignorantia. Est aūt duplex ignorantia. q̄ dam est excusabilis et hūana: ⁊ q̄ pōt cadere in viros peritos Alia est oīno irrōnabilis ⁊ que nō pōt cadere in viros peritos sed est penitus sine rōne. ¶ Ad significādū hos duos gradus ignorantie ponit ceci ⁊ stulti. nam ceci dicunt qui errant quasi non videāt. ⁊ quia cecū esse est defectus nature: ⁊ nō obprobriū persone. signat primā ignorantiā que quidē defectus est: quia est error a veritate. tñ non est exprobabilis: sed excusabilis: cum possit cadere in hominē peritū. Scōa aūt signat p stulticiam: eo qꝫ stulticia noīat irrōnalē motū et erroneā assertionē in eis in quibus homo rōne vtens non errat. ⁊ qñ pharisei non solum errauerant modicū a veritate declinando sicut periti: sed asserēdo talia qualia nemo perit⁹ assereret vocauit eos stultos. Nam dicere aurū tēpli esse sanctius templo erat errare in notissimis. ¶ Queritur. cum dicat de altari ⁊ dono: qō erat istud altare: ¶ Dicēdū qꝫ in sanctuario erant ⁊ duo Q°.45
altaria. ſ. vnū holocaustoꝝ. ⁊ aliud thimiamatū. Primū erat in quo offerebant oīa sacrificia ⁊ cremabāt. ⁊ istud erat extra domū que vocat ꝑprie tēplū: sed erat in atrio templi. vt colligitur Exod. 27. ⁊ 3. Regū. 7. ⁊ hoc erat quia ad istud accedebant multi quibus non licebat intrare secreta templi. iō necesse erat illud esse extra domū templi. etiam quia in eo ponebatur magnus ignis: ⁊ exurgebat magnus fumus ex carnibus ⁊ adipibus exustis. ⁊ si esset intra domum vel tectum templi omnia inficeret. erat ergo foris ante portas tēpli in atrio eius in quodam atrio clauso parietibus: sed non tecto vbi ministrabant sacerdotes. Et vocabatur istud altare holocaustoꝝ non qꝫ sola holocausta ibi offerrentur. nam oīa ḡnera sacrificiorum offerebantur cum nullus preter istud esset in tota terra israel. sed quia holocaustum inter omnia sacrificia erat excellentius: ⁊ fit denoīatio ab excellētiori. Istud aūt altare erat solum non tantū in tēplo: sed etiā in tota terra iudeorū. qꝫ nō licebat alibi offerre sacrificia: neqꝫ facere altare. Et quia filij ruben ⁊ gad: et dimidia tribus manasse struxerunt altare iuxta tumulos iordanis. alie nouem tribus et dimidia surrexerunt in bellum contra illos: quousqꝫ illi ostenderunt se non fecisse altare ad sacrificia: sed in signum. Josue. 22. ca. et sicut non licebat alibi construere altare preter illud qō erat in templo. ita neqꝫ licebat alibi immolari sacrificia: etiā fine altari nisi in hostio tabernaculi. Leui. 17. c. Istud erat altare thimiamatū qō sic vocat: qꝫ ī eo quotidie cremabat thimiama vespe ⁊ mane. exo. 30. c. Est āt thimiama puluer aromatic⁹ ex mīrra cōpositus ope pigmētarij. cui⁹ cōpositio ponit Exo. 31. c. et in hoc

nullum sacrificium cremabatur: sed soluz semel in anno in die expiatiõis fundebat summ⁹ sacerdos de sanguine sup cornua eius ad expiandũ. Exod. 30. ⁊ Leuit. 16. c. ⁊ istud altare erat paruũ ⁊ opertũ laminis aureis. Exod. 30. c. Aliud ℣o. s. holocaustox erat valde magnũ: ⁊ erat eneũ: ppt̃ hoc q̃ erat sup illud ppetu⁹ ignis. Et erat altare thimiamatũ intra tẽplũ ante sctã sctox. ⁊ nõ videbãt istud altare nisi a sacerdotib⁹. nã vnus sacerdos intrabat quotidie ad offerẽdũ incensuz sup illud mane ⁊ vespere. sicut dr̃ de zacharia pr̃e iobis Luc. 1. q̃ sorte exijt vt offerret incensum. Altare aũt holocaustox tã sacerdotes q̃ leuite q̃ laici videbãt: cũ nõ esset opertũ tecto. ⁊ tñ nõ accedebãt ad illud omẽs: sz solũ mũstrantes. ¶ Luz aũt querit̃ de quo altari istox intelligãt: ¶ Dom̃ q̃ de altari holocaustox Et tñ dom̃ q̃ etiã credebãt ⁊ a fortiori iuramẽtũ nõ tenere si
Q°. 46 fieret p altare thimiamatũ. ¶ Querit̃ cũ dicãt q̃ iuramẽtũ factũ p donũ positũ sup altare tenet: q̃ sunt ista dona: Dõz q̃ erãt duplicia. s. sacrificia ⁊ libamẽta. nichil enĩ aliud sup altare ponebãt. nã poterat quidẽ offerri pecunia ⁊ vestis: ⁊ dom⁹ ⁊ ager: ⁊ similia. sz sup altare non ponebãt. q̃ ibi solũ ponebãtur ea q̃ cremãda erãt. De sacrificijs dom̃ q̃ erãt tria. s. holocaustũ. hostia pacifica. ⁊ hostia p pctõ. Leui. 1. ⁊ 3. ⁊ 4. c. nulla alia gña erãt: lz ista subdiuidãt p̃z varias cerimonias. vt p̃z ex discursu totius leuitici. Sacrificiũ aũt nõ erat nisi de carnibus. s. de pecoribus ⁊ volucrib⁹. de pecorib⁹ quidẽ sola tria. scz bos. ouis. capra. p̃m totas spẽs suas. i. mascul⁹ ⁊ femina. De volucrib⁹ sole due. s. turtur ⁊ pull⁹ colũbe. Leuit. 1. ca. ⁊ idẽ colligit̃ Beñ. 15. c. nã hec oĩa obtulit abrahã: etiã ante legem ⁊ nõ plura. De cerimonijs istox in immolãdo ⁊ cremando ⁊ ceteris ad sacrificia ptinẽtib⁹ hẽtur p totũ leuiticũ. Secundũ aũt erat libamẽta: ⁊ ista offerebant̃ semp cũ sacrificijs: lz nõ eodẽ ordine: neq3 eisdẽ seruatis cerimonijs. Sũt aũt libamenta q̃nq3. s. simila. i. farina. siue panis cõmix⁹ de farina tritici. vinũ. oleũ. sal. ⁊ thus. Nũ. 15. c. ⁊ ista aliq̃n offerebant̃ cum sacrificijs carniũ. ⁊ tũc vocabant̃ libamẽta q̃si accessoria ⁊ sic accipit̃ Nũe. 15. ⁊ dr̃ Leuit. 1. c. q̃ in oĩ sacrificio offerebs sal. aliq̃n aũt offerebãt quedã istox p se: sicut similia frixa i sartagine. q̃ fiebat multis modis. Leuit. 2. c. ⁊ tũc vocat̃ sacrificiũ de simila. e. c. Hec aũt quõcunq3 acciperẽt vocant̃ dona. ⁊ dicebãt pharisei iuramẽtũ factũ per hec tenere: sz nõ p altare: eo q̃ de illis capiebãt vtilitatẽ immediate ⁊ nõ de altari. scz quia tã de sacrificijs q̃ de libaminib⁹ partes accipiebãt sacerdotes p̃z diuersas cõditões sacrificior. Leui. 6. ⁊ 7. ⁊ 10. c
Q°. 47 ¶ Querit̃: quõ xp̃us videt̃ hic approbare iuramẽtũ factũ p templum ⁊ altare: cũ. ℣. 5. c. videat̃ istud reprobare dicẽs non esse iurandũ p celũ nec p terrã: nec p aliquã creaturã: ¶ Dicendũ q̃ verũ est q̃ hic xp̃us proposuit tenere iuramentũ factum per creaturã. nã increpat pharisẽos qui dicebãt non tenere iuramentũ factũ per templũ ⁊ per altare. Sc̃o apparet quia pharisei simul asserebãt iuramentũ non tenere p templũ ⁊ tñ tenere per aurũ templi. Tertio ptz: quia xp̃us expresse ponit q̃ valeat iuramentũ factũ per celũ ⁊ per templũ dicẽs. Qui iurat per templũ iurat simul ⁊ per eũ q̃ habitat in templo. i. per deũ. ⁊ qui per celũ iurat: iurat per deũ qui sedet in celo sicut in trono. sed p deũ tenet iuramentũ. ergo ⁊ p tẽplũ ⁊ per celũ. ¶ Cũ aũt querit̃ de iuramẽto facto p creaturã. q̃stio est duplex. s. an liceat iurare p creaturã: ⁊ an iuramentũ factũ p eam teneat. De p̃mo dom̃ q̃ iurare actus q̃dã latrie est cum exhibeam⁹ honorẽ summũ rei illi p quã iuramus. ita vt propter reuerẽtiã nois eius nõ liceat violare q̃ iuramus. vñ nunq̃ homo iurat nisi per id q̃ summũ est ⁊ maius. sic dicit̃ ad Hebr. 6. c. Homines p maiorẽ sui iurãt. sz latrie honorem soli deo impẽdere debemus. q̃ regi seculox soli deo honor ⁊ gloria. p̃ma. Thimo. 1. c. Creature aũt nõ sunt digne hac veneratione. ideo p nullã creaturã vt huiusmodi est licitũ iurare: sed per solum deũ. ¶ Sed dicendũ q̃ creatura põt dupliciter accipi. Uno modo p esse creature q̃ habet. alio mõ pro esse quod deus habet in creatura increatuz in ea representatur. quia in ea est per quendã modũ. Quãt̃ũ ad p̃mũ non licet iurare p aliquã creaturã: imo esset quasi viciũ idolatrie p creaturã iurare: q̃ attribuit̃ ei honor diuin⁹. Quantũ ad secũdũ modũ licitũ est iurare p creaturã: q̃ iurare p illã nõ est nisi iurare p deũ. s. q̃ referim⁹ eã in deũ. sic p̃z ex intẽtõe xp̃i. nã dr̃ in lra q̃ qui iurat per templũ: iurat p eũ q̃ habitat in tẽplo: ⁊ tñ de⁹ est q̃ hãt in tẽplo. etiã dicit q̃ qui iurat per thronũ dei q̃ est in celo: iurat per deũ q̃ sedet in throno. q. d. q̃ ex hac rõne licitum est iuramẽtũ. Sc̃m erat an obliget iuramẽtũ p creaturã. Dom̃ q̃ obligat: quia iuramẽtũ factũ p deũ est iuramẽtum obligans. sed iurare per creaturas est iurare per deũ: vt dictum est. ergo obligat iuramentũ factũ p creaturas. Sc̃o p̃z: quia xp̃us arguit hic phariseos: quia asserebãt nõ valere iuramẽtũ factũ per tẽplũ ⁊ altare. s. qui iurat p templũ nichil est. i. non obligatur. ⁊ tñ non argueret eos si verũ esset q̃ iurans per creaturã nõ teneatur. ergo tenet iuramentũ factum per creaturas. ¶ Pro quo sciẽdũ q̃ sunt quedã iuramẽta necessaria: vtpote que iudicio vel extra iudiciũ exigũtur ab eo qui põt. alia vero sunt spõte facta nullo exigente. Primo mõ iuramentũ est licitum ⁊ tenet: siue fiat per deũ siue per creaturam: dũ tñ non obseruet̃ ibi aliq̃ superstitio. Si aũt sunt sponta nea. i. nullo exigẽte: p̃nt esse interdũ nccia vel vtilia. vt q̃ nobis nõ credit̃ sine illis. ⁊ tũc idẽ est qõ de iuramẽto qõ exigit̃ a nobis. Alia sunt inramẽta spõtanea: neq3 nccia: neq3 vtilia. ⁊ vocamus ea incauta. i. sine vlla rõne facta. ⁊ talia sunt illicita: eo q̃ xp̃m̃pit̃ ibi nomẽ dñi illud inuocãdo sine cã. sic dicit̃ Exod. 20. ⁊ deut̃. 5. c. s. nõ assumes nomẽ dñi dei tui in vanũ. ⁊ sic nõ vetuit simplr̃ assumi nomẽ dñi: sz solũ in vanũ. In iuramentis aũt licitis. i. necessarijs aut vtilibus assumit̃ nomẽ dñi: ⁊ nõ in vanũ. iõ est licitũ. in iuramẽtis ℣o incautis assumitur in vanũ. iõ est illicitũ. ⁊ talia vitanda sunt. Hoc aũt xp̃s locutus est de iuramentis necessarijs aut vtilib⁹. ⁊ illa siue sint facta per deum siue per creaturas licita sunt ⁊ tenent. Et iõ omnia ista iuramenta approbat hic: ⁊ increpat eos qui dicunt nõ tenere. sed ℣. 5. c. non dicit̃ nisi de iuramento incauto: ⁊ illud nunq̃ est licitum: neq3 per deũ nec per creaturam. ⁊ iste est verus sensus. ¶ Diceret tamẽ aliq⁹ q̃ si quis per seipsum vel per partes corporis sui iurat incaute: ⁊ irreuerenter: nulli facit iniuriã nisi sibijpsi cui non potest iniustũ facere. ℣. etbicox ⁊ ita non peccabit cõtra deũ. xp̃us respondet q̃ peccat sic iurando. quia lz partes corporis nostri videant̃ ad nos pertinere. tamen magis pertinent ad deũ q̃ ad nos. immo non pertinent ad nos. quia non habemus ptãtem: neq3 super minima re que in nobis fit. vñ ait. non iurabis per caput tuũ: q̃ non potes facere vnũ capillũ nigrum vel album. q. d. si caput tuũ vel saltẽ vnus capillus esset in tua ptãte posses per illum tã q̃ per rem tuam incaute iurare: ⁊ nulli preiudicares. nunc vero non solum caput tuum non est in tua potestate. sed etiaz neq3 capillus vnus qui est minima res. q̃ probat: quia nõ potes facere vnum capillum nigrũ aut album. sed talis est qualem natura dei ministra produxit. ergo caput tuũ ⁊ capilli tui dei sunt: ⁊ non tui. ideo iurando incaute per hec: deo preiudicas. Et aliter quomodo nomen dei in vanũ sumis: quia ptãtem eius qui est in capillis tuis incaute iurãdo contẽpnis. et ita per creaturas licitum est iuramentũ ⁊ obligat: quando est de necessarijs aut vtilibus. quando vero est de incautis semp est illicitum. siue per deũ siue per creaturã quãcunq3 fiat. ⌊ Ve vobis ⌋. Ostendit hic xp̃us qualiter pharisei corrumpebant veritatem iustitie per ypocrisim vel simulationem magne iustitie. scilicet q̃ in rebus minimis seruabant iusticiam. in magnis autem non: sed dissimulabant. et ait. ⌊ Ve vobis ⌋. maledictio est: quoniam pro hac priuaricatione iustitie penam gehenne merebantur. ⌊ Ypocrite ⌋. Per ypocrisim. id est simulationem peccabant simulantes se iustos cum non essent. ⌊ qui decimatis mentam ⌋. Herba est menta de qua pharisei

decimas dabant. ⁊ anetum ꝯ herba est que grana habet boni saporis. ⁊ ciminū ꝯ etiā grana hz que desiccata ad vsuz cōdimentorū accipiūtur. Et reliquistis q̄ grauiora sunt legis ꝯ id est soluere decimas de his est de rebus leuissimis totiꝰ legz ⁊ vos facitis hec q̄ leuia sunt. ⁊ alia q̄ sunt grauiora. i. maxīa in lege non seruatis. iudiciū ⁊ misericordiā ⁊ fidē ꝯ tāgit magna q̄ lex ympat. nā lex dirigit hoīem in his q̄ sunt circa deū ⁊ circa pximū. circa deū hz se bō p fidē vt hūc honorē ei exhibeamus q̄ in eo fidē habeam⁹ q̄ in nullo alio hūda est. iudiciū ⁊ misericordia ad pximū sunt. iudiciū quidē circa ea q̄ hñt rōnē debiti. misericordia vero circa ea q̄ hñt rōnē doni ⁊ gratis impensi. ⁊ hec oportuit facere ꝯ. s. misericordiā iudiciū ⁊ fidē q̄ maiora sunt. ⁊ iō est magna necessitas circa ea. ⁊ alia nō omittere ꝯ. s. decimare anetū ciminū ⁊ mētā. nō dixit q̄ faciēda erāt ea q̄ omittebāt: ⁊ omittēda ea que faciebāt. sz q̄ vtraq; faciēda. sz maiora ex maiori necessitate. minora vo ex minori: vel non tāto affectu in illa tēdēdū est. ⌊ duces ceci ꝯ increpat eos vocando duces cecos. i. mgros ignorātes. ⌊ excollātes calicē ꝯ. i. extra collū mittētes. culex musca parua est: q̄ ab aculeo ōr quē pfodit ⁊ perforat: ⁊ sanguinē excutit lōgo aculeo. ⌊ camelum aūt glutiētes ꝯ. i. deuorātes. q. d. culicē q̄ paruus est deglutire nō vultis ne noceat gutturi. ⁊ camelū q̄ est magnū aīal deuoratis nullā offensam inde seq putātes. Et est sensus q̄ pua peccata fugitis quasi sint magna: ⁊ iustificatos vos in hoc oīa ditis. maxima aūt peccata dissimulatis quasi nō sint peccata.

Q°.48 ¶ Querit ad qd xps introduxit hec: ⁊ qd voluit p hec significare: ¶ Dōm q̄ increpat phariseos de ypocrisi p quā corrūpebāt vitatē iustīcie vel doctrine vel aliū sensū. ⁊ est sensus q̄ simulabāt se iustos facientes puas iusticias ⁊ cauētes a puis peccatis: ⁊ cōmittētes magna. ista cū qs a paruis peccatis declinat signū est magne cōscientie. ⁊ est argumētū q̄ a maioribꝰ potius abstineret. ⁊ sic de se signū tribuit sctitatis q̄ a paruis peccatis declinat. hoc aūt nō faciebāt phariseī vt p hoc nō offenderēt deū: sz vt p hoc scti iudicarēt: ⁊ sub hoc velamīe possent grauiora peccata cōmittere q̄ tūc ab aliis nō iudicarētur peccata: cū ab eis fieri cernerēt q̄ etiā minima pctā declinabāt ⁊ hoc erat siue ipsi facerēt: siue aliis sic facere debere dicerent in eis q̄ ipsoz lucra augebāt. de hoc dicit Crisost. sup mat. supra dīs dixerat q̄ alligabāt onera grauia ⁊ aliis imponebant q̄ neq; ipsi tāgere volebāt. hic aūt rursus oīdit q̄ in paruis q̄rentes diligētiā: magna ptēpnebāt.

Q°.49 ¶ Querit quō xps dixit. relinquitis q̄ grauiora sunt legis. ⁊ qd est aliq̄ grauiora esse legis: ¶ Dōm q̄ aliqd esse grauius altero in lege pōt accipi multipliciter. Uno mō grauius. i. maioris culpe si ptere atur ptēpnēdo: vel directe ꝯ agēdo. Et tūc manifestū est q̄ q̄dam sunt aliis grauiora: nā pctā non sunt eqlia: sz q̄dā grauiora aliis. sz illa fiunt p omissionē vel trāsgressionē alicui⁹ precepti. ergo grauiora sunt q̄dā pcepta legis aliis. Scō mō vocatur grauius. i. digni⁹. ⁊ verū est q̄ q̄dā sunt aliis grauiora q: nō sunt oīa equalis dignitatis: q: nō sunt ō eqlib⁹ rebus. ⁊ tūc illa q̄ sunt de maioribus ⁊ melioribꝰ rebꝰ vocāt grauiora. Tertio mō vocant grauiora. i. maioris obligatōis. ⁊ ita vocarent q̄dā aliis grauiora: si q̄dā obligarēt in oī casu: alia vo non. sed essent in aliquo casu nulliꝰ obligatiōis. vel si agēdo ꝯ q̄dā inciderem⁹ in pctm̄ mortale: vel obligationē mort⁹ eterne ⁊ agēdo ꝯ talia nō inciderem⁹ in pctm̄: vel saltē nō mortale: sed veniale. Et hoc tertio mō dōm q̄ nō sunt aliq̄ pcepta grauiora aliis. q: cuiuslibet eoz trāsgressio vel omissio causat pctm̄ mortale: ⁊ obligat qlibet illoz ad penā eternā. etiā nū q̄ obseruatio vniꝰ tollit alteriꝰ obseruationē. q: tūc vnū eēt directe maioris obligatōis q̄ aliud. ⁊ hoc pz: quia xps dixit. oz hoc facere ⁊ illa nō omittere. ⁊ ita sīl oīa obseruāda sunt ppt qd nō cōpanē in hoc qd vnū sit maioris necessitatis vel obligatiōis q̄ aliud. Est tn̄ verū q̄ si possit accidere q̄ obligatio vnius tolleret obligationē alteriꝰ: vnū eēt maioris obligationis q̄ aliud. ⁊ hoc fieret si in aliquo casu staret q̄ non possent ambo oseruari. quia tunc manifestum est q̄ alterum. i. qd precipuū erat oseruādū erat. ⁊ tn̄ non pōt hoc accidere ex eo q̄ mandata dei nūq̄ inter se repugnāt. iō debēt ppie q̄dā vocari grauiora in pmo mō. i. q: ptēpt⁹ omissio vel trāgressio peccatū est maius. ¶ Querit: que sunt ista tria q̄ pretermittebāt pharisei. s. misericordia: iudiciū: ⁊ fides: Q°.50. ¶ Dōm q̄ lex est q̄dā directiua regula in actōibus humanis p̄m q̄ hūane sunt. id est inq̄tū cadūt sub volūtario. ⁊ pncipiū earū est intellect⁹ ⁊ volūtas. 6. ethicoz. c. 1. actio aūt hūana est circa aliquez. s. aut circa deū: aut circa pximū. neq; pōt mediū dari. illā ille actiones q̄ intra nos sunt: ⁊ p̄m q̄s nulli cōicare videmur sūt ad deū id est q: in illis seruāda est rectitudo ppter deū. ita nūc xps posuit hic aliqd de his q̄ sunt circa deuz: ⁊ aliqd circa pximū. sic dicit Crisosto. super matḥ. si qs decimā alicui⁹ rei vel minime nō soluisset corripiebāt eū quasi magnū crimē fecisset. si quis aūt alterū ledebat: aut in deū peccabat nō curabāt. Et sic per ista tria signauit ea p̄m q̄ hō se hz ad deū ⁊ proximū. sz duo pertinent ad pximū. s. misericordia ⁊ iudiciū. ⁊ cā est: quia cōicat hō dupliciter pximo. Uno mō in eis q̄ hñt rōnē debiti. Alio mō in eis q̄ sunt gratuita: ⁊ hñt rōnē doni. q̄ntū ad pmū est iudiciū p̄m qō cōicam⁹ qualit debitū est ⁊ tenemur ex nēcitate legis. q̄tū ad scōm est misericordia: p̄m quā liberaliter pximo damus id ad qō nō tenemur. ¶ Sz est dōm q̄ iudiciū actus iusticie est: et iō ad quēcūq; ptinet iusticia ptinet iudiciū. pertinet aūt iusticia ad quēlibet hoīem inq̄tū iuste ad alterū cōuersatur. et iō tūc iudiciū exercet inq̄tū ex inclinatiōe hītus iusticie dat vnicuiq; qō suū est. ptinet etiā iusticia ad iudicē spāliter. id est nō solū q̄tū in se iustus ē ⁊ vt hō: sz vt inq̄tū hz ptātem legis distribuit simul pmia aut penas iuxta cōditionē legum. ⁊ tūc iudiciū spāliter ad iudicē ptinet put singulis iura reddit Et hoc mō magis solet accipi iudiciū cū iudiciū videat sonare in iurisditionē. Fides aūt est q̄tū ad deū: q: in hoc ei tenemur vt ppter reuerentiā suā credamus sibi in oībus ⁊ de eo q̄ digna sunt credam⁹ ⁊ cōfiteamur. de hoc dicē Iero. sup mat. ex hoc loco arguit eos auaritie: q̄ studiose ēt viliū olerū decimas exigāt. ⁊ iudiciū in disceptatiōe negocioz. mlamq; ī paupes. ⁊ fidē in deū q̄ magna sūt ptermittāt: ⁊ accepit ibi iudiciū p vt ad iudicē ptinet. sic ēt accipit Criso. sup mat. s. scribe ⁊ pharisei minimaruz qdē rerū decimas offerebāt oīdēde religiōis gr̄a. in iudiciis aūt erāt iniusti. in fratrib⁹ fine misericordia. in veritate īcreduli. ¶ Querit quō est p̄m q̄ ista sūt grauiora legis. s. misericordia. iudiciū. fides. Q°.51. ¶ Dōm q̄ tota lex dirigit hoīem in opatōib⁹ suis. et q: opatio hois nō est nisi ad deū vel ad hoīem. dirigit lex ad hec duo. ⁊ ista aūt sunt q̄ ad deū dirigūt. s. tā pcepta moralia q̄ cerimonialia. de moralib⁹ sunt tria. p̄ma q̄ ad deū dirigūt. i. nō hr̄e deos alienos. et nō sumē nomē dñi inuanū. et colē sabbā. cerimōialia aūt sūt oīa q̄ ptinēt ad modū colēdi deū: siē est q̄tū ad oīa sacrificia et oblatōes et purificatōes et abstinētia ab īmūdis legal⁹ ppt deū ¶ hoc supposito dōm q̄ fides est grauior. i. maior oīum q̄ pertinēt ad deū. nā ipsa est pncipiū spūalis edificij qm̄ sine ea impossibile est placē deo. ad Heb. 11. c. etiā q: ablata fide nichil boni manet. ablatis aūt aliis bonis spūalib⁹ adhuc aliqd manet. vñ q̄ icidit in qōcūq; pctm̄ retēta fide ex seipso adhuc est sanabilis. q̄ vo fidē pdit nō est ex seipso sanabilis: q: nō hz p qd reducat in bonū. et iō de fide ōr Job. 3. q nō credit iā iudicatus est. i. iā cert⁹ est de dānatōe. qō nō ōr de aliis peccatis Itē q: in peccāte ista sola manet. nā qm̄ qs peccat pdit oēm virtutē gratuitā cū gr̄a et charitate. et ob hoc ī cōuersiōe ad deū dicim⁹ fieri iustificatōz gr̄alē. q: nō reddit sola charitas et gr̄a sz oēs grad⁹ gratuiti. fides aūt mānsit in peccāte: lz informis. et tn̄ idē hīt⁹ mūero est cū fide formata. iō ipsa est fūdamētū et maxima vtutū. Itē q: vī maximū pctm̄ ē qō opponit fidei. s. infidelitas vl hereſis. sz iō ōr graui⁹ aliqō mādatū alio. s. q: graui⁹ pctm̄ ē agē ꝯ illō q̄ ꝯ aliud. sz ita est de īfidelitate ⁊ hereſi que opponūt fidei. ergo mādatū de fide cē videt maximum.

Dici potest vno modo ꝙ vere charitas sit maior ꝙ̃ fides :ꝛ tñ vocat fides maior oīum rōne fundamēti.ipsa qppe est p̄n cipiū:qm̄ sine fide impossibile est existere charitatez.ꝛ tñ pōt manere fides sine charitate.ꝛ inq̄tum p̄incipiū vel fundamen tū est plus ꝙ̃ dimidiū rei:pōt vocari fides maior charitate:et maior ceteris q̄ ad deū ptinent. Scōo pōt dici ꝛ cōueniēter q̄ nō cōpat hic xp̄us fidē ad oīa que ad deū ptinēt:sed ad ea que expressit hic de decimatiōe aneti mēte ꝛ cimini.nā ista ad deū pertinent:quia in eius onere reddūt ꝛ in domū eius portant. Malach.3.c. Inferte oēm decimationē in orrea mea ꝛ sit cib⁹ in domo mea.ꝛc. Et de his verū est ꝙ multo maior est fides qua deo credim⁹ ꝛ in deū:ꝙ̃ decimare hec parua ꝛ q̄cunq; alia decimāda.ꝛ sat; hoc dic̄ lr̄a.s.decimatis mētā anetū ꝛ cimi num:ꝛ religstis que grauiora sunt legis.i.alia q̄ sunt grauio ra ꝙ̃ hec in lege. Tertio pōt accipi ꝙ grauiora nō ponantur cōparatiue:sz absolute.ꝛ tūc vocant grauiora legis q̄cunq; in lege magna sunt.de qbus multa sunt:ꝛ q̄dā aliis maiora. Et tūc verū est ꝙ fides.misericordia.ꝛ iudiciū sunt grauiora legis:quia sunt de magnis:sz alia essent maiora.ꝛ dicūt gra uiora.i.grauia:ad differētiā quorundā leuiū.sicut est decima re mentā:anetū:ꝛ ciminū. Quarto pōt dici ꝙ fides est vere ꝛ simpliciter maior oībus. Est enī fides duplex.s.fides formata ꝛ informis. Fides enī informis est sine charitate.ꝛ ista ē mi nor charitate. Fides aūt formata includit charitatē:cū p cha ritatem formetur.ꝛ iō nō est tunc charitas maior fide.ꝛ de ta li fide dicit Aplus ꝙ est fides q̄ per dilectionē opat.ꝛ tūc sim pliciter est fides maior oībus q̄ ad deū pertinēt. ¶ Queritur Q°.52. quō est verū ꝙ de his q̄ ptinēt ad proximū sunt p̄cipua iustī cia ꝛ misericordia: ¶ Dōm ꝙ verū est:qō pz quia de⁹ magis laudat ista ꝙ̃ alia.vt pz.ō.9.ꝛ.12.c.vbi dixit xp̄us ꝛ̃ phariseos. Si sciretis qd est misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū.ꝛ idez dr̄ esse.6.c.ꝛ tñ id qō melius est deus magis vult. ergo meli or est misericordia ꝙ̃ sacrificiū:cū magis velit misericordiam ꝙ̃ sacrificiū. De iudicio aūt ꝙ est actus iustic̄e pz:qr de⁹ p̄ponit illud oībus alijs opatōibus.vñ Isaie.1.c. Omissis oī bus cerimonijs sacrificior velut paruis dixit deus. Quiesci te agere puerse:discite benefacere:querite iudiciū: subuenite oppresso:iudicate pupillo:defendite viduā.venite ꝛ arguite me dicit dñs.si fuerint peccata vr̄a sicut coccinū:quasi nix de albabunt.idē pz Michee.6.c.s. Indicabo tibi hō qd sit bonū ꝛ qd dñs requirat a te.vtiqz facere iudiciū:ꝛ diligere misericordiā.ꝛ sollicitū ambulare cū deo tuo. ¶ Cōsiderandū ꝙ ea que pertinent ad deū inq̄tum huiusmodi sunt maiora ꝙ̃ ea q̄ pertinent ad proximū ꝛ tñ quedā ptinentia ad p̄imū sunt gra uiora quibusdā ptinētib⁹ ad deū.sicut grauⁱ⁹ est occidere bo minem ꝙ̃ nō colere diē sabbati. Et rō huius est:qr si aliqō p̄ ceptū legis esset ꝙ solū ptineret ad hoīem:ꝛ nullo mō cōcer neret deū.manifestū esset ꝙ qōlibet p̄ceptū ptinēs ad deum esset maius illo.ꝛ qōlibet pcm̄ factū ꝓtra deū etiā si minimū esset maius quocunq; pctō facto cōtra hoīem:etiā si eēt ma xim̄ū inter humana.ꝛ tñ nullū pcm̄ est cōtra proximū qō etiā nō sit ꝛ̃ deū:iō quedā p̄cepta q̄ dirigūt ad p̄imū sunt maio ra quibusdā dirigētibus in deū.ꝛ quedā pcā cōmissa contra proximū sunt maiora qbusdā pcīs commissis cōtra deū. Ita est de misericordia ꝛ iudicio.nā sz misericordia ꝛ iudiciū q̄ sunt ad p̄imū sunt mīora fide:charitate:ꝛ spe:que sunt ad deū.ꝛ q bus ille p̄incipaliter colitur.vt ait Aug⁹.in encheridiō.tamē sunt maiora oībus alijs que ad deū sunt:q̄ sunt cerimonialia. iudiciū aūt accipit pactu iudicis adequātis eos q cōtendunt. sic accipit Iero.sup Mat̄h.dicens iudiciū esse in contētione. ¶ Potest aūt dici ꝙ̃ tum ad oīa hec tria ꝙ hec sunt grauiora legis.s.ꝙ super oīa q̄ deus in lege mandauit vult hec tria sī bi fieri. Et cōparant maxime hec ad quedā que videbāt mul tum deo esse accepta.sicut erant sacrificia:oblatiōes: ofones ꝛ ieiunia:ꝛ alia cerimonialia opera ꝓpter deū.ꝛ sicut xp̄us se parauit hic spāliter ista tria ab oībus alijs tanꝙ̃ magis grata sibi.ita etiā ponunt Michee.6.c.vbi queritur quid est quod homo pōt facere maxi me gratū deo.s.qd dignū offerā deo: curuabo genu deo excelso:nūqd offerā ei holocaustomata et vitulos anniculos.nūqd placari pōt deus in milibus arietū: aut in multis pinguib⁹ hyrcoꝛ milib⁹.nūqd dabo p̄mogeni tū meū p̄ scelere meo.fructū ventris mei p̄ pctō aīe mee.ꝛ se quitur. Indicabo tibi hō qd sit bonū:ꝛ qd dñs requirat a te vtiqz facere iudiciū:ꝛ diligere misericordiā:ꝛ sollicitū ambu lare cū deo tuo.per sollicitudinē istā signauit fidē ꝛ charitatē: qua tenet hō ad deū sollicite.ꝛ est hoc sollicite ambulare cum deo. Hec aūt tria maiora sunt oībus alijs q̄ in lege impantur ¶ Qm̄ dictū est hic de decimatiōe mente.aneti.ꝛ cimini.ꝛ de Q°.53. obligatione ad decimādū occurrūt aliq̄ dubia circa decimas. ꝛ quia in veteri testamēto erāt decime:ꝛ nūc quoqz. ¶ Est p̄ mo cōsiderādū de decimis vt erāt in veteri testamēto. Est au tem p̄mū dubiū:an tpe veteris testamēti erāt decime de iure nature:vel quo iure erāt debite: ¶ Dōm ꝙ decime in veteri testamēto nō fuerūt de iure nature:sz solū de iure positiuo in stituto. Et pz p̄mo:qr deus instituit in veteri testamēto solui decimas.ergo nō erāt de iure naturali.qr si essent de iure na turali:nō oporteret eas tūc instituī:qm̄ sufficeret obligatio q̄ erat de iure nature. ¶ Sz obijciet ꝙ multa obligabāt de iu re nature:ꝛ tñ data fuerūt iudeis vt decalogus.nā tot⁹ deca log⁹ p̄ter sabbatū est de iure nature:ita pōt esse hic. ¶ Dōm ꝙ non sufficit:quia ea que de iure nature obligabāt ꝛ fuerūt posita ꝓpter aliquā cām nō fuerūt posita cum alijs p̄ceptis sed per se.ideo decalogū p̄ceptoꝛ q pertinet ad legē nature deus p̄ se ꝓtulit.i.in voce angeli in tuba non loquēte moyse cetera vero moyses pp̄lo annūciauit.vt colligit Exo.20.ꝛ.21 c.ꝛ tñ p̄ceptū de decimis fuit positū inter cetera q̄ erāt cerimonialia vel iudicialia:ꝛ non in decalogo.q̄ non erat de iure nature:sz positiuū. Scōo pz:quia id qō est de iure nature est de necessitate.qō vero est de voto est spōtaneū.ꝛ tñ ante legē moysi fuerūt decime ex voto.qr iacob vouit offerre deo de cimas.Geñ.28.c.ergo nō erat obligatus. Et sic nō erāt deci me de iure nature. Tertio pz cōfirmādo idē: qr sz possit qs se sponte magis obligare ad id qō est de iure obligatus.ꝛ cō tra faciēdo magis peccat ꝙ̃ cū erat simpl̄r obligatus de iure Et tñ vouere sub cōditiōe nō pōt qs id ad qō iure iā est obli gatus:sed simpl̄r vouere pōt. Et cā est:quia in voto cōditio nali nō est simpl̄r obligatio:sz aduenīēte cōditiōe.ꝛ si nō adue nit cōditio:nulla est obligatio.ꝛ tñ obligatio q̄ est de ture sem per manet firma.ergo non pōt quis vouere sub cōditione id ad qō de iure tenet.ꝛ tñ iacob vouit decimas sub cōditione. Geñ.28.c.s. Si fuerit deus mecū ꝛ custodierit me in via per quā ambulo:cīctorū qz que dederis michi decimas offerā ti bi.q̄ nō erat de iure nature obligatio decimarū. Quarto pz ex mō loquēdi iacob Geñ.28.nam dixit. decimas ꝛ hostias pacificas offerā tibi.ꝛ sic vtrūqz equaliter vouit.sz manifestū est ꝙ nō erat obligatio ad hostias pacificas de iure naturali: immo nec de aliquo iure:neqz postea fuit.ergo nec erat tunc obligatio aliqua ad decimas nisi quā sibi iacob spōte induxis set. Quinto pz:quia si decime essent de iure naturali; essent omēs gentes obligate ad illas.ꝛ ita diceremus ꝙ oēs q ante legē moysi nō soluebāt decimas:peccabāt mortaliter.sz hoc est incōueniēter dictū.ergo nō erāt de iure nature. Sexto pz: quia decime sunt iura quedā que dant ministris dei a toto po pulo p̄o ministerio qō exercēt corā deo ꝓ tota cōitate. ergo si decime essent de iure nature:etiā essent determinati de iure nature ministri dei loco cōitatis:sed hoc nō est de iure nature. q̄ sufficiebat ꝙ qlibet deo p̄ se exhiberet latriū ofonis ꝛ toti⁹ cultus quē rō naturalis iudicat tribuēdū.ergo neqz decime sunt de iure naturali. Septimo :qr si decime essent debite de iure nature essent debite mīstris dei.ꝛ tñ in veteri testamento non dabantur decime:neqz pars aliqua decimarum sacerdo tibus qui erant p̄cipui ministri dei;sed omnes decime dabā

tur leuitis qui erāt minores ministri. nūeri. 18. c. ꝯ nō erāt debite de iure nature. Octauo qꝛ qñ deus disposuit de decimis nūeri. 18. dixit filijs leui: dedi oēs decimas ꝓ ministerio quo seruiūt michi in tabernaculo federis: vt nō accedāt vltra filij israel ad tabernaculū federis. in quo ĩuit ꝙ deus dabat nouiter istā possessionē leuitis. ꝛ iō iussit eis michil possidere inter israelitas. e. c. et deute. 18. c. et tñ si decimē de iure nature debite essent. nō tolleret deꝰ eis ius possidēdi terrā inter alios israelitas dando eis ius decimarū. qꝛ vnū ius nō tollit aliud ꝯ videtur ꝙ nō cōpetat ante hoc eis ius decimaꝝ. et qꝛ dedit illud deus eis de nouo voluit eis auferre ius possessiōis terre ne grauarent populares: ꝯ nō erāt de iure nature. Nono qꝛ dicit ibidē ꝙ hoc dedit deus leuitis vt soli seruirēt in sanctuario ꝛ nō accederēt ad illō filij israel. in quo ĩuit ꝙ si ceteri filij israel mīstrarēt in sanctuario nō darētur decime leuitis sꝫ qꝛ nō licebat alijs accedere ad mīstrādū. nūeri. 1. ꝛ. 17. et. 18. c. mīstrabāt isti loco aliorū. ꝛ recipiebāt ista iura in sustētatiōez ꝛ mercedē laboris. qō magꝭ innuit. nūeri. 3. sꝫ de iure nature nō erāt leuite dedicati ad mīsteriū ꝛ phibiti alij israelite. ergo neqꝫ erāt decime determiate ō iure nature. Decimo qꝛ si decime sūt debite nō erāt debite nisi ꝓ mīsterio qō faciebant leuite sꝫ ꝓter leuitas erant alij mīstri. s. sacerdotes qui maiores erāt: ꝛ sub quoꝝ manu erāt leuite. nūeri. 3. ꝛ 18. et illis dabant multa iura ꝓ mīsterio suo. s. ꝓmicie. vota. partes sacrificioꝝ. redēptōes ꝓmogenitoꝝ et oēs oblatōes. nūeri 18. et iosue. 13. c. et tñ istas nemo vocat de iure nature sꝫ pure ex institutione et positōe dei. ꝯ pari rōe neqꝫ decime erūt de iure naē. Undecio ꝓ qꝛ illō solū ē de iure naē cuiꝰ obligatiōnē rō naturalis determiat. ꝛ tñ rō naturalis nō determinat nūeros. nō. n. aliq̄ tā ē q̄ꝛe potiꝰ in tali nūero vel determiatiōe q̄titatis fiat solutio ꝙ in maiori vl minori. et tñ decima dicit determiatū nūeꝝ. ꝯ ipossibile ē ꝙ solutio decime sit de iure naturali. multe quoqꝫ alie ad hoc rōnes sūt. vñ dicēdū ē ꝙ decime nō erāt tpe veteris testamēti debite de iure naturali. sed ex sola dei institutōe ceperūt hꝛē obligatōnē. nec est istantia de solutione decimarū abrae et iacob: qꝛ non obtulerūt decias ex aliqua obligatione iuris sꝫ abraam ſpōtanee: iacob vero
Q°. 54 ex voto. ideo nō erat ante hoc ius soluendi decias. ¶ Querit qñ cepit et a quibꝰ solutio decimaꝝ. ¶ Dōm ꝙ aut querit de solutōe decimarū ꝓprie dicta. aut large. Si ꝓprie accipiat. icepit solutio decimaꝝ et obligatio ad soluēdū ex īstitutione dei. ipe qppe instituit solui decimas qñ legē dedit. nūe. 18. c. et fuit datio legis ꝓmo anno ab exitu de egipto vt colligit. exo. 19. c. sed solutio decimaꝝ nō ĩcboata ē illis q̄dragīta annis qbus mānserūt in deserto: qꝛ tunc nō seruauerūt iudei cerimonias aliquas legis. sed solū postq̄ ītrauerūt in terrā chanaan vbi manerēt securi. deutero. 12. c. Accipiēdo aut̄ large decimas. dōm ꝙ ceperūt ante legē datā. et nō cōstat qs ꝓmꝰ decimas dederit: qꝛ forte aliquis eas dedit de quo nō ē ĩceptū sed ille de quo ꝓmū legit ꝙ decimas dederit fuit abraaz de ista: ob. geñ. 14. ꝛ. 28. c. Sꝫ dōm ꝙ multū differunt ille decime a decimis ꝓprie dictis et cōstitutis p legē. Et primo qꝛ decimis quas dedit abraaz sponte cū nullo iure teneretur ad soluendū decimas. in lege aut̄ dabant decime ex necessitate: qꝛ iam erant debitum quoddā ꝓpter legē. Scō qꝛ decie dabant in lege de fructibus terre et de aialibus que nascebant leui. 27. et nūeri. 18. c. abraā aut̄ nō dedit decimas de his sed de his que in bello accepit: vt colligit. geñ. 14. Tertio qꝛ in lege dabantur decime leuitis qui erāt constituti mīstri p deū nūi. 18. et deut. 18. c. sꝫ abraā nō dedit decimas leuitis qꝛ nulli erant. sed dedit eas melchisedech qui erat rex salē. geñ. 14. c. Quarto qꝛ legales decime dabantur quolibet āno cū quolibet anno noui fructus nascantur sed abraā non legit dedisse nisi tunc. Quantum ad decimas quas dedit iacob est dicēdum ꝙ etiā differunt a decimis legalibus et etiā a decimis abrae. primo quia fuerunt a principio spontanee decime iacob. licet postea fuerint facte necessarie ꝓ votū. geñ. 28. Decime autē legales erant simplr necessarie qꝛ erant ex lege. Secūdo qꝛ decime legales dabantur mīstris sanctuarij. i. leuitis. decime autē quas soluebat iacob non erāt ꝓ leuitis quia nulli adhuc erant sed erant ad cremandū coram dño et fortasis ad dandum mīstranti coram dño si quis esset. nam ipse ꝛ domus sua manducarent de illis qñ celebrarent festa ꝛ sacrificia coram dño sicut fiebat in sacrificijs pacificis. deut. 12. c. Conueniebāt autē decime iacob cū decimis legalibus in hoc ꝙ tā de fructibꝰ ꝙ de aialibꝰ dabat decimas. fiē ō qꝛ geñ. 28. c. s. omniū que dederis michi decimas et hostias pacificas offeram tibi. et in hoc differebant a decimis abrae que fuerunt de rebus captis in bello. Geñ. 14. c. Scō qꝛ decime iacob quolibet anno soluebant cum dixerit: oīm que michi dederꝫ decimas offeram tibi. sed quolibet anno deus dabat fructus aliquos nouos iacob ergo quolibet anno tenebat dare decimas. decime autē abrae non erant cuiuslibet anni. quia non signatur ꝙ dederit eas nisi tunc quando de bello rediit victor. geñ. 14. c. ¶ Querit quare deus iussit in veteri testamē to dari decimas. ¶ Dicendū ꝙ iussit dari eas tanq̄ necessarias in sustentationem ministrorū suorum. ꝓ quo sciendū ꝙ deo ex eo ꝙ est generalis dominus debetur a nobis quedam seruitus. Et istam seruitutē latriam grece vocamus. vñ omnē cultum quē deo impēdimꝰ latriam vocamus. ꝛ quia quilibet nr̄m est seruus dei cum ipe sit generalis dñs. quilibꝫ debet ei quandā seruitutē. ista enī est tanta quantā ipe expresserit. vel q̄tum rō nostra dictauerit deo non exprimente. Ad hanc autē seruitutē tenent̄ omnes gentes qꝛ omnes sunt possessio dei. et iō iudei qui sunt portio quedā gentiū tenebātur ad hoc ex rōne generali. s. qꝛ deus est dñs ipsorum. sed vltra hoc habebat deus spālem rōnē dominij sup eos. et ipi erant specialiter serui eius. s. quia liberauerat eos de seruitute egipti. si qs enī seruū emat: vel de manu dñi sui illū iusto titulo tollat habet illum in seruū. sed omēs iudei manebant in egipto vt serui pharaonis et egiptioꝝ. ꝛ deꝰ liberauit eos de manu pharaōis. ideo manebāt vt serui eius. et insuper dedit eis terrā que possidebatur ab alijs gentibꝰ. et iō taz iudei q̄ terra in qua manebant: ptinebant ad specialē dei seruitutē. et poterat deus iusse ĩponere quecūqꝫ onera seruitutis tā iudeis q̄ terre ipoꝝ. sic patet leui. 25. c. vbi posuit deus cōditōnem terre ꝙ non possent iudei vendere illā iure ppetuo. sic nos vendim⁹. qꝛ iudicamur simplr dñi. sꝫ ꝙ vēditio nō excederet iubileum. vnde ō qꝛ terra quoqꝫ nō vēdetur in ppetuū qꝛ mea est. et vos aduene et coloni mei estis. Et de seruis dixit idem Sicut aut̄ dñs ex rōne spālis dominij potuit iuste imponere iudeis illam cōditionē seruitutis vel obligationis sup terram eoꝝ et psonas ipoꝝ ita et poterat ponere quamcūqꝫ cōditionem seruitutis super eos vel bona ipsoꝝ quantū ad cultū suum. et ita voluit coli a toto populo certo mō. s. faciendo sibi sanctuariū et in illo faciēdo determinatas ministrationes tā sacrificioꝝ q̄ aliarū cerimoniarū. de quibus per totū leuiticum et liberum numerorum: et deuteronomij: et ꝓ illis ministrationibus debebat totus populus deo ministrare. sꝫ placuit deo ꝓpter aliquas causas ꝙ non ministraret totus populus. sed vna tribus populi scilicet leuitica. essꝫ totaliter applicata diuino cultui loco omniū. et quia si quilibet ꝓ se ipso ministraret non deberet ei alius prouidere: sed ipsa sibi ipi. nunc vero cum ꝓ toto populo ministrarent leuite necesse erat q̄ totus populus eis ministraret. i. sustentationē daret et ne super hoc esset contentio voluit deus illam taxare. diuidebatur enim tribus leui in duas partes. s. in sacerdotes ꝛ leuitas. et omnes ministrabant. ideo omnibꝰ danda erat sustentatio a populo. Sacerdotibus aut̄ deus dedit omnia iura primiciarū ꝛ votoꝝ et redemptiones ꝓmogenitorū ꝛ oblationū et sacrificiorum. de quibus latius. nūeri. 18. c. leuitis autez dedit deus decimas omniū fructuum et pecoꝝ. sum

mo autē sacerdoti dedit decimā decime leuitarū .e.c. ⁊ ita ista fuit causa institutionis decimarū. Sile autē fuit quantū ad ꝓmogenitos totius populi iudeorū. nā licet totus popul⁹ istra el ptineret a specialē seruitutē dei . tñ adhuc specialius ptinebant ꝓmogeniti. eo ꝙ qñ deus voluerit liberare israel de egipto. misit angelū pcutientē qui in qualibet domo egipcij cuiuslibet occidebat ꝓmogenitū nō solū de hoīb⁹ sz etiā de omnib⁹ animalib⁹. Et cum pueniret angel⁹ pcutiens ad domū iudei alicuius. qz inueniebat anteriora domus sanguine rubricata non introibat in domū illā. et sic liberati fuerunt omnes primogeniti israelitarū ¶ Querit quare pensio ista que dabatur leuitis erat specialiter tarata ad decimā poti⁹ ꝙ ad aliam sūmā vel portionē. ¶ Dicendū ꝙ aliqui volūt ad hoc dare causas misticas vt de pfectione numeri. denarij. istō parum facit cū potius deus per hoc intenderet assignare cōpetentē ministris suis sustentationē. Est ergo dicendū ꝙ de⁹ voluit dare tantā portionē de fructibus ꝙ̄ta esset sufficiens ad sustentationē ministrorū. ꝓ quo sciendū ꝙ deus voluit tribū leuiticā ad se totaliter applicare. ita vt nō vacaret alijs humanis administrationib⁹. sed diuino ministerio. et iō oportebat totā eorū administrationē alias sustentationē tribui ipsis a populo eis nichil a se habētib⁹. Erant autē due ptes leuitice tribus .s. sacerdotes et leuite. Sacerdotes aūt pauci erāt quoniā qñ primo fuit facta ipsa separatio erant leuite viginti duo milia. nume. 3. c. ⁊ sacerdotes erāt soli. 3. s. aarō ⁊ duo filij eius .s. nadab et abiu. ꝑma die ministrationis pierunt. leuitici. 10. ⁊ nume. 3. c. et ideo sacerdotes semp fuerunt pauci in cōpatione leuitarū. Deus vero dedit iura sacerdotib⁹ in quib⁹ nō cōputabant cum leuitis. et illa fuerunt ꝙ̄ nolant numeri. 18. c. et nō habebant ptem aliquā decimarū et in iurib⁹ sacerdotū non erat quantitas tarata. et iō magis variabātur qz erant quedā obuentiones .s. vota ⁊ spontanee oblationes ⁊ sacrificia et redemptiones ꝓmogenitorū. iura aūt leuitarum erāt tarata ⁊ determinata. solas .n. decimas illi habebāt Cā autē precipua huius tarationis erat quia dando decimā leuitis. videbatur de⁹ dare tantū de sustētatione cuilibz leuite ꝙ̄ tū cuilibet homini de pplo. eo ꝙ duodecī erāt filij israel quorū vnus erat leui. Et ita tota multitudo nata de israel videbatur esse diuisa in duodecim ptes equales vel quasi. Nā effici eandē tribū maiorē vel minorē in diuiduis accidebat. et interdū vna tribus erat maior alia. interdū minor. et ideo ſm generalem cōsiderationē tribus leui erat duodecima pars israel. iō si diuiderent fructus p equales ptes debebant oēs fructus cuiuslibet anni tocius terre israel diuidi in duodecī partes: ⁊ vna illarū dari leuitis et sic haberēt duodecimā partez fructuū sed qz rursus dabāt ipi decimaz decime sue sūmo sacerdoti. nume. 18. pars que eis manebāt non erat vndecima pars oīm fructuū terre israel sed erat inter vndecimā ⁊ duodecimā. Et sic diuisis fructibus p equale danda erat leuitis decima pars. si aūt daretur solū duodecima aut terdecima. ⁊ ipsi rursus dare deberent decimā sūmo sacerdoti maneret eis pua sustentatio. qz nō tñ quātū cuilibet hoī de israel diuisis fructibus p equale. ⁊ iō cōuenīter tarata fuit portio fructuum que daretur leuitis ꝙ esset decima. Et cōfirmatur hoc quoniā data eis ista decima adhuc manebāt pauperes. ⁊ iō mandabat deus dari illis elemosinā ⁊ inuitari ipsos sicut et alios paupes quasi nichil hēbant. deut. 12. et tñ deus nō posuit eis maiorē portionē fructuū. i. septimā vel octauā ne populus hoc molestē ferret. Accedebat tñ aliquid ad hoc. quo solutio decimarū efficeret tolerabilis populo. nā cuz oēs filij iacob introirent in terrā chanaā debebant eā diuidere per ptes equales: vt dicit nume. 26. ⁊ 33. c. et qz leuite erant q̄si duodecima pars israelitarum debebat eis assignari duodecima pars terre vel quasi tā in vrbib⁹ ꝙ̄ in agris. deus autē voluit ꝙ leuite nullā partē possessionū acciperent i terra ꝓmissionis. nume. 18. ⁊ deut. 18. et ita illa duodecima pars terre ꝙ̄ tum ad agros diuidebat per totū reliquū israel. ꝙ̄ ptē si leuite retinerent: possent sibi de illa puidere sic oēs israelite sibi ipsis puidebant. erat aūt data illa pars oīb⁹ israelitis. iō cōueniens erat ꝙ oēs israelite de fructibus suis alerent leuitas dando eis decimā partē fructuū oīm: et ita non grauabatur popul⁹. qz quasi tantū acceperant ꝙ̄ tū dabāt. Cā autē quā leuite et sacerdotes nullā sortē terre habuerunt sz totā terraz hūerūt laici ⁊ illi dabant decimas leuit⁹ fuit: qz deus vtrorūq; comoditates respicere voluit .s. vt leuitis ⁊ sacerdotibus puideret ⁊ populi molestias toleret. volebat enī ꝙ sacerdotes ⁊ leuite ministrarent ei ⁊ nō occuparent in alijs ministrationib⁹. Et hoc pper duo ꝓmo qz occupationes cerimoniaꝝ diuini cult⁹ sufficiēter occupāt aliquē hoīez ita vt nō possit cōuenienter vacare alijs opationib⁹. quod tū fieret si parue essent occupationes in diuino cultu cum qb⁹ possent stare opationes agriculture. Scō fuit ppter dignitatē diuinarū ministrationū. nō enī fuit cōueniens: vt qui diuinis ministrationib⁹ iplicabant. ad humanas ⁊ pphanas operationes descēdere cogerentur. in quo mīsterū dei vituperaret. vl minoris dignitatis iudicaret. et ad hoc voluit ⁊ debuit deus dare tam tūdē de redditib⁹ ipis sacerdotibus ⁊ leuitis vt nō cogerent ꝓpter vite necessitatez declinare ad alias occupationes. ⁊ sic tradidit sacerdotib⁹ iura sua ⁊ leuitis decimas. de quib⁹ poterant sufficienter sustentari. ¶ Querit quib⁹ erat danda decima ⁊ cur. ¶ Dicendū ꝙ deus ministris suis puidere volebat sufficienter vel cōpetenter saltē de sustentatione ⁊ iō vtriq; dedit iura aliq̄. dedit .n. sacerdotib⁹ mlta iura. i. oblatiōes sacrificia. vota. redeemptōes ꝓmogenitorū. ꝓmicias ⁊ omia hm̄i. nume. 18. c. et ista erant sufficientia ad sustentationē corū. iō nichil eis de decimis dedit. leuite aūt nulla alia iura habebant. iō decime integralit eis dabant. et apparet: qz leuite receptis decimis adhuc manebant paupes. Nam deus sepe hortabat iudeos vt leuitis elemosinā darēt et inuitarent eos ad epulas suas qñ sacrificia facerent pacifica. deut. 12. ⁊ 14. c. nam ꝙ̄ tñ hortabat ꝙ darent elemosinā sacerdotib⁹. apparet ergo ꝙ sacerdotibus sufficiebant iura sua sine decimis. leuitis aūt nō sufficiebant decime sz adhuc manebant pauperes ¶ Queritur qui tenebant ad decimas dandas. ¶ Dicēdū ꝙ tenebant oēs laici. i. oēs de duodecī tribub⁹. ipa vero tribus leui nō soluebat decimas sz poti⁹ accipiebat. nō tñ oēs de tribu leui sz soli leuite. nā sacerdotes vt dcm̄ ē nō accipiebāt decimas: et tñ neq; leuite neq; sacerdotes dabāt decimas. Prima cā est qz leuite nō soluebāt decimas eo ꝙ ipi illas recipiebant. nō āt ptinet ad eundē dare ⁊ accipe. sacerdotes aūt non soluebāt decimas qz decime soluebant leuitis ꝓpter ministeriū. nume. 18. Sacerdotes tñ erant maiores ministri leuitis. et leuite ministrabant ad mandatum sacerdotū. nume. 3. ⁊. 8. ⁊. 18. c. iō inconueniēs erat ꝙ ab eis decimas exigerent. quia maiores nō debent aliquid minoribus sed ecōtrario. Scōa causa est qz decime dabant de fructibus terre ⁊ tñ sacerdotes ⁊ leuite nō hēbant fructus terre eo ꝙ non colebāt terrā. imo neq; hēbant loca que colerēt: qz nō acceperant sortem possessionis inter israelitas. sed tota terra data est laicis in possessionē. sacerdotibus ⁊ leuitis data sunt iura sanctuarij in possionem. nume. 18. ⁊ deuter. 18. ⁊ iosue. 13. c. iō nō pertinebat ad eos solutio decimarum sed solū ad laicos qui fructus terre ⁊ possessiones habebant. ¶ Queritur quomodo tenebantur leuite soluere decimas. nam summo sacerdoti decimas soluebant. ¶ Dicendum ꝙ leuite cum non haberent possessiones non dabant decimas: sed de illis decimis quas a populo accipiebant: rursus dabant decimam summo sacerdoti: q̄ erat decima decime. i. centesima omniuz fructuū tocius israel. sic dicitur nume. 18. ca. s. cum acceperitis a filijs israel decimas quas dedi vobis. primicias eorum offerre debetis domino. i. decimam partem decime vt reputaretur vobis in oblatione primitiuorum tam de area ꝙ̄ de torcular. et vniuersis.

Q.° 56.

Q.° 57.

Q.° 58.

Q.° 59.

quorum accipitis primitias offerte domino ⁊ date eas aaron sacerdoti. ℞ō huius est: quia volebat deus summū sacerdotē facere virū magnū ⁊ magni status: ad hoc ꝙ cultus ei⁹ cēt honorabilis multū. sz nō est magnitudo stat⁹ nisi vbi sunt mlte diuitie. maxime apō carnales hoīes quales erāt iudei. iō voluit ꝙ summ⁹ sacerdos hēret magnas diuitias. sz ipse non hēbat aliquā possessionē terre sicut nec ceteri sacerdotes ⁊ leuite: sz tota terra erat data laicis: iō debuit eis dare magnos redditus isti nō poterāt esse de corpore reddituū alioꝝ sacerdotū. qz sic non sufficerēt eis detrahēdo tā magnā partē. iō debuerūt cōuenīter esse de decimis: vt tolleret decima decime. ⁊ iste erat magnus redditus. nā recipiebat summ⁹ sacerdos centesimaz partē oīum fructuū totius israel. ⁊ iō erat vir potēs: ⁊ preter regem nō erat aligs tantoꝝ reddituū sicut summ⁹ sacerdos. vñ summi sacerdotes accipiebāt in vxores filias regū. sīc apparet de Joiada q accepit in vxorez ioſabā: q̄ erat filia regis Joram. vt apparet. 4. ℞egū. 12. ⁊ Paralip. 22. ca. ¶ Querit̄ qñ aut quotieus decime soluebantur? ¶ Dōm ꝙ sz hoc non ponat expresse sacra scriptura: tñ colligitur ex ea. iubet nanqz deus dari decimā de oībus fructibus terre. sz quolibet anno fructus nascūt: ḡ quolibet anno dande sunt decime de illis. de pecoribus quoqz decime dande erāt: ⁊ iō quotiens nascebāt ita vt decima de illis dari posset: dabāt. ¶ Sed dōm ꝙ tres erāt decime: vt dictū est. s. ꝑma ⁊ scōa soluebātur quolibz anno. tertia vero de triennio in triennū. Deut. 14. c. erāt autē soluēde decime de oībus fructibus quos hoīes colligebant. fructus aūt cōsistit tā in terre nascētibus q̄ in pecorib⁹. de terre nascētibus dabāt decime de segetib⁹ oībus ⁊ ō arborib⁹ id ē de vino ⁊ oleo: ⁊ pomis arborū. ⁊ pz hoc Leuit. 27. c. scz Oēs decime terre siue de frugibus siue de pomis arborꝝ domini sunt ⁊ illi sanctificant. de hoc etiā ℞ū. 18. c. dr ꝙ accipiebant leuite decimā tā de area q̄ de torculari. per areā intelliguntur oēs fruges q̄ in area triturant. per torcular intelligit vinum ⁊ oleū: quia vue torquētur vt succum emittāt. de pecoribus etiā dabatur decima. Leui. 27. c. s. boues ⁊ oues ⁊ capre que sub pastoris virga trāseūt quicqd decimū venerit sanctificabitur dño. i. dabit̄ dño. ⁊ ista erat decia. ¶ Querit̄: an soluebatur decima de oībus plantis ⁊ herbis quas nō vocamus arbores: vt de caulibus. pistinacis. lactucis. ⁊ legumini bus? ¶ Dōm ꝙ iudei obligabant̄ dare decimā de oīb⁹ fructibus terre. ⁊ ideo siue de arboribus siue plantis: et legumi nibus: atqz oleribus qbuscūqz: tenebātur dare decimas. qz ita dicit̄ Deut. 14. c. s. decimā partē separabis de cūctis fructibus tuis qui nascunt̄ in terra p annos singulos. ⁊ sīc tenebantur ita obseruabant decimādo de oībus. qz dicit̄ Luc. 11. c. s. Decimatis mētā ⁊ rutā: ⁊ oñe olus. sed olera sunt herbe que veniūt in cibum nostrum ⁊ vsum. ergo de oībus herbis veniētibus in vsum humanū soluebant decimas. ¶ Querit̄ nunc de decimis prout sunt tpe noui testamēti. ꝓmo an sunt in nouo testamēto oēs modi decimarū q erant in veteri testamēto? ¶ Dōm ꝙ non: quia in veteri testamēto erant tres decie vel decimationes. s. due que fiebant per singulos annos. et tertia que vltra duas illas fiebat de triennio in triennium. vt pz Deut. 14. c. ⁊ tamē nunc non fit nisi vna denominatio per singulos annos que datur eccleste ministris. ¶ Dōm aūt ꝙ decime ⁊ aliqua alia que in nouo obseruātur: ⁊ fuerunt ꝓus in veteri. non ideo manēt nunc: qz precepta fuerunt in veteri. nam sicut status ille totaliter cessauit: ita ⁊ legislatio penitus defecit. nam sicut dicit apostolus ad Heb. 7. c. trāslato sacerdotio: necesse est vt legis trāslatio fiat. sed manent aliqua que conuenire inueniuntur statui nostro. ⁊ quia aliqua ⁊ non oīa conueniūt statui noui testamēti pauca manent. sic est de decimis. nā prime decime dabāt̄ ibi pro mīstris sanctuarij. ℞ū. 18. ⁊ Deut. 18. scōe erant pro ipsis laicis vt facerēt expensas ⁊ sacrificia ⁊ oblationes de eis in loco sanctuarij. Tertie decime erāt pro pauperibus. Deu. 14. c. De primis est ratio ꝙ nunc maneant. ideo manent. De secundis aūt ⁊ tertijs nō. iō non manent. patet hoc: quia prime erant pro mīstris. nunc vero manent etiam ministri. iō fuit conueniens manere has decimas. cum ministri nunc deo mīstrent loco totius populi. iō a toto populo debēt recipere sustentationē. sicut dr. 1. Chor. 9. c. Secunda non manet: quia illa erat ad faciendū sacrificia oblationes ⁊ expēsas in loco sanctuarij quando irent illuc israelite. ⁊ tamen nunc nō manet: quia non sunt sacrificia aliqua nunc talia: neqz oblationes huiusmodi. nec etiā fiunt expense eundo ad huiusmodi sanctuarium: quia nunc vbiqz est tūarium: ⁊ non locus determinatus sicut in ve. testa. in vno loco solo. In nouo aūt testamēto vbi magna charitas erat ⁊ abundare debebat iusticia nostra super iusticiam phariseoꝝ ⁊ scribaꝝ. ℞. 5. c. largiores elemosinas facerēt hoīes. s. dando totū superfluum. Luc. 11. quod superest date elemosinā. immo id totum q ō habebant dabant a principio. quia vendentes oēs possessiones suas ponebāt integra precia earū ad pedes apostolorum: ⁊ efficiebantur omnia cōmunia. Act. 4. c. ⁊ iō non fuit cōueniēs in nouo testamēto ponere istā terciā decimationem. vnde sola prima māsit. ¶ Querit̄: cum nunc decime debeantur ⁊ soluantur in nouo testamento. quo iure debeantur an diuino vel humano. ℞liqui dicūt ꝙ iure naturali ⁊ dīno. nam ius naturale est qđ in lege et euangelio continetur. in decre. di. 1. c. humanū. sz de decimis soluēdis hētur mandatum in lege. s. ℞ūe. 18. ⁊ Deu. 14. ⁊ 18. ⁊ Leuit. 27. c. ergo solutio decimarū est de iure nature. Scōo: qz extra de deci. c. parochianos. dicit alexander tertius: ꝙ cū decime non ab homine sed a deo sunt institute tanq̄ debitū exigi possunt. sed qđ est a deo institutum: est de iure diuīo. ergo decime sunt de iure diuino nunc. ¶ Dicendū ꝙ decime non sunt nāc de iure naturali nec de iure diuino: sed de iure positiuo. Primū pz: quia decime non erant de iure naturali tempore veteris testamēti et ante illud. vt ostensum est. s. ergo neqz nunc. quia qđ aliquando est de iure naturali: semp fuit ō iure naturali. ⁊ qđ aliquo tempore non erat de iure naturali: munq̄ postea est de iure naturali. eo ꝙ nichil incipit esse de nouo de iure naturali. quia istud ius non incipit esse per hoc ꝙ constituatur: sed per hoc ꝙ institum fit. sed istud inferere fuit a principio quo deus naturam rōnalem condidit: ⁊ tale ei dictamen indidit. ergo qđ tempore veteris testamenti non erat de iure nature: nec nunc erit de iure nature. Scōm est ꝙ non sint de iure diuino: quia vocatur nunc ius diuinū ius scriptum per deum institutū ꝙ vt distinguitur cōtra ius naturale non scriptum. ⁊ tūc manifestum est ꝙ nō sunt decime de iure diuino. nam aut essent de iure diuino veteris aut noui testamenti: sed neutro modo. ergo nullo. Primum patet: quia in veteri testamento de decimis soluendis agitur in ℞ūe. 18. ⁊ Leuit. 27. sed non pōt ibi ꝑceptū illarum esse morale: iō erit cerimoniale vel iudiciale. patz hoc qz moralia sunt naturalia. ⁊ tñ decime non erant de iure nature. etiā quia non est de iure nature obligatio determinata ad numerū. cū nulla ratio suadeat potius denariū q̄ vndenariū numerū: vel minorē. ergo erit cerimoniale vel iudiciale. sz ista non obligant nunc: quia omnia huiusmodi cessauerūt. ergo etiam cessat obligatio decimarum nunc. Scōm est ꝙ non est preceptū noui testamenti soluere decimas. illa enī solum tenētur homines seruare in nouo testamēto: que a xpo per se ⁊ p apostolos sunt mandata. iuxta illud. j. 28. c. s. docentes eos seruare oīa quecūqz mādaui vobis. ⁊ tñ nec xpus nec apli aliquid de decimis locuti sunt. ergo non sunt decime ex obligatione noui testamenti. Sed contra hoc sunt fere omnes iuristē. volunt enīz decimas esse de iure diuino ⁊ sub debito cadere. vt nititur ostendere Hostien. in sum. ti. de decimis. ⁊ innocen. e. ti. in prin. ⁊ post eos fere omēs alij. ⁊ allegant ad hoc omēs auctoritates quotquot inueniūt in veteri testamēto de decimis soluēdis. Allegant etiā dicta sanctoꝝ. ambrosi⁹ enim 16. q. 7. c. quicūqz ait. quicūqz recognouerit se ꝙ fideliter nō

Capitulum

dederit decimas .i. integraliter de omnibus emendet. Greg 16.q.7.c.decimas. ait. decimas a laicis possideri canonica auctoritate phibemus. ⁊ nisi reddiderint: sciãt se sacrilegij crimẽ cõmittere. ⁊ Aug⁹. 16.q.1.c.decime. ponit de decimis multa dicta. ⁊ Jero. dicit decimas ⁊ primitias: dei possessiões interpretari. 16.q.1.c. reuertimini. Jtẽ dicũt de iure canonico debere decimas ⁊ nõ soluẽtes peccare. Dõm ꝙ aliud est dubitare an decime debeanť. aliud quo iure debeanť. De ꝓmo nemo dubitat nisi q in disciplinatũ est. nã omia decreta ⁊ decretales epistole in titulo de decimis hoc clamãt: quibus nõ assentire vel ad heresim: vel ad scisma pertinet. sed quo iure debeantur contentio est: nec esset contentio si quis recte attendere vellet. quoniã planuz est eas deberi iure canonico: ⁊ nullo alio iure. Cũ aũt iuriste ⁊ Hostien. probãt tripliciter decimas deberi. auctoritatibus sacre scripture: ⁊ auctoritatibus sctõrum: ⁊ iuribꝰ canonicis: ꝓz responsio ad duo scõa. nã auctoritates sanctorum ⁊ iura canonica ꝓbant decimas deberi: sed nõ ꝙ debeantur iure diuino. ⁊ hoc nos cõfitemur. iste enĩ ꝓbationes procederent cõtra eos qui simplr negarẽt decimas deberi: sz non cõtra nos. Ad auctes aũt veteris testamenti dicẽdũ ꝙ nichil probant: quia transiuit vetus tastamentũ: ⁊ iste erant specialiter leges veteris testamenti. iõ non manẽt. Jtẽ quia lex de decimis erat cerimonialis: vel potius iudicialis. sed nec iudicialia neqz cerimonialia manent in nouo testamẽto. ideo neqz lex ista manebit: nisi quis velit preceptũ de decimis esse morale. quia talia manent. Et hoc non stat. primo: quia tũc maneret ꝙtum ad totum qõ in eo cõstitutũ est: sed dispositum erat ꝙ daretur leuitis: ⁊ non sacerdotibus. ergo nõ erant dãde sacerdotibus: sz illis nunc danť. ergo non manet vt morale. Secundo: quia decime erant iura que dabanť leuitis ꝓ ministerio: sed non erat maior obligatio ex iure diuino neqz ex iure naturali ad dandũ iura leuitis ꝙ sacerdotibꝰ. ĩmo maior obligatio esse deberet ad iura sacerdotũ: quia ꝓpinquiꝰ deo ministrabant. Jsu. 3. ⁊ leuite erãt datĩ ministris sacerdotũ. Jsu. 8 ⁊ 18. ⁊ tñ iura sacerdotũ erãt primitie. oblationes. vota. redẽptiones ꝑmogenitorũ ⁊ sacrificia. Jsũe. 18.c. ergo ista etiã tan ꝙ moralia manere debent: sz non manẽt. ergo neqz preceptuz de decimis manet nũc. Tertio: quia precipuũ est id qõ leuita vel sacerdos facit colendo deũ: ꝙ id qõ datur ei ꝓ ministerio hoc. sed cultus ille quẽ sacerdotes ⁊ leuite faciebant erat in tabernaculo federis pro quo dabantur eis decime ⁊ alia iura. Jsũe. 18.c. cessauit. quia iam nec est sanctuariũ illud: neqz fit aliquod ministerium in eo. ergo neqz manent iura que dabanť pro eo que erant decime. Quarto: quia si morale essz nõ posset in aliquo mutari neqz dispensari ꝓtra illud: quia preceptũ dei est. ⁊ non potest aliqs supra precepta dei quicq̃. s. mutando aut dispensando. sicut apparet circa precepta xꝑi. quia nemo põt circa aliqõ illoꝝ dispensare. sz quedã eorum essent q̃si cerimonialia: ĩmo vere cerimonialia: vt de baptismo: ⁊ de oĩbus sacramẽtis: ⁊ de quibusdam aliis obseruantijs quas xꝑs dedit apostolis. ℈. 10. ⁊ Luč. 9. ⁊. 10.c. ⁊ tñ circa decimas dispensatur cum aliquo ꝙ non soluat decimas. ⁊ valet circa illas pactũ ⁊ cõsuetudo ⁊ perscriptio. ergo nõ sunt de precepto diuino. Quinto: quia tante necessitatis erat in veteri testamẽto ꝙ leuite soluerent decimã decime summo sacerdoti: quãte ꝙ laici darent decimas leuitis. sz non manet nunc ꝙ leuite vel sacerdotes dent decimã decime summo sacerdoti. ergo neqz manet ex illo precepto necessitas aliqua ad decimas. Jlecesse est igitur dici ꝙ non manet obligatio aliqua ad decimas: vel ꝙ illa non maneat ex precepto dato a deo: quia ex illo equaliter erat obligatio ad iura sacerdotum sicut leuitarum. Et equaliter ad decimam decime sicut ad decimã. vel ꝙ aliquis determinauerit manere debere decimã istam: ⁊ non alia iura sacerdotum ⁊ leuitarum. ⁊ tunc iam non habebit decimam vim suam ex precepto dei qõ perijt: sed ex determinante. ⁊ ita erit decima de iure humano ⁊ non de diuino: quia ab homine determinata est. sic enim fuit de obseruatione diei dominice. nam ex mandato dei colebatur subbatuz: loco cuius successit dies dominica. ⁊ tamen manifestum est ꝙ obseruatio diei dominice non est de iure diuino: sed est de iure humano canonico qõ satis apparet: quia põt mutari in aliũ diem: ⁊ põt ecclesia totaliter illum diem tollere vel dispẽsare circa illius obseruationem. de sabbato autem verum erat ꝙ esset de iure diuio obseruatio eius q̃diu mansit lex moysi. ergo decima nũc nõ est de iure diuino. Sed allegant etiam ad hoc auctates noui testamẽti. vt. ℈. in lra. oportuit hec facere: ⁊ illa nõ omittere ⁊ illud Luč. 11.c.s. decimatis mentã ⁊ rutã ⁊ oẽ olus. et illud Luč. 18.s. decimas do omniũ que possideo. ergo ex his saltẽ patet ꝙ manet ex nouo testamẽto necessitas decimarũ. ¶ Dicendũ ꝙ ista nichil faciunt. de ꝓmo ptz: qr xꝑs nichil ibi iubet neqz etiã asserit manere nũc aliquã obligationẽ decimandi. sz loquitur contra iudeos ex cõditione veteris testamẽti: in quo erat necessitas decimãdi. ⁊ apparet: quia dicit. oportuit hec facere. s. fidem ⁊ misericordiã ⁊ iudiciũ: ⁊ illa non omittere. s. oportuit nõ omittẽ minutas decimas. q. d. tũc oportuit: nũc vero non oportet nisi instituať de nouo. Ad scõm planum est ꝙ nichil facit: sed solum refert factũ iudeorum. s. ꝙ ipsi decimabant ista minuta: sed hoc nichil inducit pro nobis. nã ita refert xꝑus. ℈. 8.c. ꝙ in emundatione leprosi fiebant quedã cerimonie legis. ⁊ tamen nũc non obseruantur alique tales cerimonie in emundatione leprosoruz. Sed adhuc istud adiuuat pro illa parte: quia xꝑus iussit expresse mundatis a lepra ostẽdere se sacerdotibus: ⁊ facere cerimonias legis moysi. ℈. 8. et Luč. 17.c. decimas aũt nulli etiã iudeo iussit soluere. ergo ex verbis xꝑi nulla signatur necessitas soluẽdi decimas. Ad tertium eodem mõ dicitur ꝙ ibi solum narrat ille phariseus qd faciebat: sed illud apud nos nullũ ius cõstituit. Sz adhuc obijcietur ꝙ sint de iure diuino. quia extra de decim. c. parrochis nos dr: ꝙ cum decime nõ ab homine: sed ab ipso domino sint institute quasi debitũ exigi possunt. etiã eo. ti. c. tua. dr ꝙ concessio imperialis non potest quẽq̃ a solutione decimarum eximere que diuina constitutione debeanť. etiã eo. ti. c. tua nobis dicit ꝙ decimas in signum vniuersalis domini sibi reddi ꝑcepit. etiã. e. ti. c. in aliquibus dr: ꝙ ille decime sunt soluende q̃ debentur ex iure diuino: vel loci cõsuetudine approbata. ergo de iure diuino debẽtur nunc decime. ¶ Dicendũ ꝙ decime non debentur nunc de iure diuino neqz naturali: sicut ostẽsum est. Ad allegationes in cõtrariũ aliqui dicunt negandas esse quasi falsas: sz sint romanoꝝ pontificum: quia in hoc preponi debent eis qui melius intelligunt sacrã scripturã ꝙ illi. Et hoc verum est: quia circa diffinitionẽ causarum: ⁊ omnia que pertinent ad iurisdictionẽ magis est stãdũ vni decretali ꝙ dictis oĩum sanctorum sapientiũ. i. augustini. Jeronimi. ambrosij. ⁊ ceteroꝝ sapientiũ non sanctoꝝ. Et tamen circa expositionem sacre scripture magis est stãdũ doctoribus peritioribꝰ ꝙ dictis romanoꝝ pontificũ. sic dr in decre. 20. di. § decretal' quoqz. ĩ tex. ⁊ in glo. Dicere aũt an decime solui debeãt vel non: est aliqd iurisditionis. ⁊ iõ in hoc magis est stãdũ vni decretali ꝙ oĩbus expositoribus scripture ꝙ tũlibet sapiẽtibꝰ. Dicere aũt an solutio illarũ est de iure diuio. vl nõ: nõ est iurisditionis: sed sapientie. ⁊ ideo magis sup hoc credendum est sapientibus expositoribus sacre scripture ꝙ dictis romãorum pontificum. Sed dicere romanos potifices errare potissime vbi aliquid in scripturis tradũt: ⁊ maxime cõdendo ius sicut nunc: ⁊ potissime quãdo multi idem asserũt: sicut b: vbi alexander tertius: ⁊ innocentius tertius illud dixerunt: vt ptz ex titulis ipsarũ decretaliũ allegatarum. ⁊ adhuc potissime qr hoc assertum est in concilio generali. vt ptz in allegata decretali in aliqnibus que facta in cõcilio generali est: vt ptz in suprascriptione eius. in conciliis tamen generalibus solẽt veritates multum deputari. dicere igitur tales pontifices errasse nõ est bene dictum: ⁊ hoc nos abhorremus. Et ideo dicendũ ꝙ om

nia dicta illorum supra allegata vera sunt: sed per hec non tollitur quin decime sint nūc de solo iure positiuo: ⁊ nō pōt inferri q̄ sint de iure diuino. Ad p̄mū de. c. parrochianos. dicendum q̄ institute fuerūt decime a deo solo ⁊ non ab homīe q̄tum ad primam institutionē que fuit in veteri testamento. ⁊ tñ illa īstitutio cessauit: cū etiā tota lex cessauerit: ⁊ secuta est alia institutio in nouo testamēto: non per xp̄m: nec per ap̄los: sed p summos pōtifices qui ad hoc ptātem habēt. vel per ipsaz ecclesiam generalē in cōcilijs. ⁊ q̄tum ad istam institutionē sunt ab homine: ⁊ non a deo. ꝛz aliqui iuriste in illo. c. parrochianos. exponāt q̄ non sunt institute ab homine. s. tātū: quia etiā a deo institute sunt. sic tenet Hostien. ⁊ Joh. an. in nouella. sed precedens expositio est melior quā ipsi quoqz sequūt. ¶ Sz tunc obijcietur: si nūc non est decima de iure diuino: quō facit ad ꝓpositum id qō inducitur ibi p rōne .s. quia decime sunt institute a deo ⁊ non ab hoīe: ⁊ tanq̄ debitum exigi possunt. ergo innuit q̄ nūc quoqz sunt de iure diuino. ¶ Dōm q̄ mꝫtum facit ad intentionē pape p̄mo: qz ꝛz nūc obligatio decimarum nō sit de iure diuino: ꝛz ō iure humano. tamē qz soluere decimas est magnū onus: fortassis nō auderet papa siue ecclesia apponere illud super oēs homīes: nisi exemplū habuisset a deo. ⁊ quia de⁹ illud p̄us imposuit iudeis: ausa est ecclesia illud imponere oībus xp̄ianis. Et est fortis rō ad respondendū saltem cōquerētibus de impositiōe decimarū. quia aliqs diceret. iniustū est tam graue tributū imponi hoībus. ⁊ respōdet q̄ non: quia deus instituit a p̄ncipio decimas ⁊ non homo. ꝛz deus nullū iniustū imponit. ergo iusta erat tunc institutio decimarum. ꝛz sacerdotes noui testamēti digniores sunt sacerdotibus ⁊ leuitis veteris testamenti. ergo cū illis soluerētur decime: iustius erit his decimas solui. ⁊ ideo ex eo q̄ de⁹ illas instituit: sequit q̄ tanq̄ debitū exigi possunt. Scōo pōt accipi sic rō. s. q̄ deus instituit decimas: ⁊ illa institutio nō manet nūc quia oēs leges que sunt p̄prie de veteri testamēto perierunt cum ipsum vetus testamentū perijt. ⁊ tñ rō institutiōis manet scz deus instituit decimas ad sustentationē ministrorū suorum. nunc quoqz sunt ministri dei: ideo debetur illis sustentatio. et sic ecclesia potuit īstituere decimā aut maiorē portionē. s. octauam vel septimā p̄ ministris. ⁊ si iuste instituit: debita est. ergo decima tanq̄ debitū exigi pōt. Et rō debiti ꝓbatur ex diuina institutiōe. ⁊ sic ꝛz nō maneat nūc diuina īstitutio facta circa decimas: sed solū institutio facta per eccl̄iam. tamē institutio facta per deū multū facit ad ꝓbādū decimas esse debitas vt dictū est. ¶ Ad scōm. s. ad. c. tua. vbi dicit q̄ decime diuina constitutione debētur. Dōm q̄ impator cū sit pure laicus non pōt quicq̄ facere cōtra iura ecclesie: ⁊ non pōt immutare aliquē canonē qui statuit aucte ecclesie: vel summor⁹ pōtificū. Vñ non solū ordinatio alicui⁹ laici q̄tūcunqz religiosi ⁊ potētis est nullius valoris si fit in p̄iudicium ecclesie. e. c. tua. ⁊ de constitu. c. que in ecclesiarū. ꝛz etiā si in fauorē magnū ecclesie sit: nō valet talis cōstitutio ⁊ ordinatio nisi per ecclesiā fuerit approbata. e. ti. de cōsti. c. ecclesia sancte marie. Et quia exemptio alicui⁹ a solutiōe deciamarū erat valde p̄iudicialis ecclesie: etiā si solius eccl̄ie vl̄ romani pōtific̄ aucte decime īroducte fuissent: non poterat impator eximere quēq̄ a decimarū solutione. ⁊ iō a fortiori non poterit eximere ab eis que debent diuina cōstitutione. non quidē q̄ nūc maneat diuina cōstitutio de decimis: sed q̄ rō illius manet in cōstitutione ecclie facta de decimis: ⁊ firmior atqz certior esse videt cōstitutio ecclesie de decimis soluēdis: quia p̄cessit circa hoc diuina constitutio q̄ si non p̄cessisset. sed habuisset decima ortū ab ecclesie cōstitutione. Aliter pōt intelligi q̄ p hoc papa faciat differentiā decimarū. s. ecclesia per cōstitutiones suas voluit catholicos obligare ad decimas oīuz rerū. et potissime ad illas que expresse ex diuina lege iubent. in lege aūt apparet expressum p̄ceptum de decimis p̄dialibus. de p̄sonalib⁹ aūt non et ideo solutio decimarū p̄dialium etiā nunc est sub maiori necessitate q̄ solutio decimarum personaliuz. et ita p̄cedit argumētū pape. s. q̄ īperator nō pōt eximere aliquē a solutione decimarū. et maxime a solutione illarū que diuina cōstitutiōe debentur. i. debebant in veteri testamēto p expressam dei constitutionē. ⁊ hoc nō quasi maneat ꝓstitutio illa dei de decimis: sed quia ecclesia magis nūc obligat ad p̄diales que debebā tur diuina cōstitutione: q̄ ad p̄sonales que nō debebāt tūc diuina ꝓstituriōe saltē expresse. ¶ Ad tertiū. s. ad. c. tua nobis. vbi dicit q̄ decimas in signū vniuersal⁹ dominij dñs sibi reddi p̄cepit. Dōm q̄ inducit illa lr̄a ad hoc ꝓpositum. s. q̄ debent decime solui integraliter nō deducto semine neqz sumptibus factis in agricultura. Et ꝓbat q̄ deus nō est deterioris cōditionis q̄ dñs tēporalis. sed tēporalibus dñis dat portio debita fructuum: non deducto semine: neqz sumptib⁹. ergo debet sic decima solui deo. ꝛz autē decima solui deo: quia soluitur ministris eius pro cultu quē ei impendūt. ⁊ ad hoc q̄ decima sit ei debita ostendit dicens. s. q̄ deus illaz reseruauit sibi in signū vniuersalis dominij: vel p̄cepit reddi. nō q̄dez q̄ nunc maneat istud p̄ceptū dei de reddendo sibi decimas: sed fuit in veteri testamēto. nūc vero manet cōstitutio ecclesie que fundatur sub eadem rōne. s. cum dicit q̄ in signū vniuersalis dominij. i. dominij oīum hoīum iusserit solui decimas: quia tūc iuberet hoc oībus hoībus. sed nō iussit oībus hoībus: sed solis iudeis quib⁹ legē dedit. ergo nō designauit vniuersale dominiū. i. oīum hominū: sed designauit vniuersale dominiū id est omnium rerū possessarū. ⁊ hoc bene patet: naz de oībus fructibus nostris iussit sibi reddi decimā in signum dominij. ergo fecit in signum vniuersalis dominij. nam si non esset deus oīum rerum nostrarū dñs: non iuberet solui decimas de oībus: sed solum de illis quarū dominus esset: qz al⁹ vsurparet aliena: ⁊ esset iniustus. ¶ Ad q̄rtū ō. c. in aliquib⁹ dicendū q̄ ibi expresse voluit decretalis facere differentiā int decimas. s. q̄ quedam debent diuina lege. alia vero approbata consuetudine locorum. ⁊ non est sensus q̄ nunc debeant alique decime ex lege diuina. quia illa lex diuina data de decimis iam non manet. sed est sensus q̄ nunc omēs decime debēt de iure canonico tam p̄diales q̄ p̄sonales. sed circa p̄diales non attenditur cōsuetudo siue in substātia siue in quātitate siue in qualitate. i. de quibus rebus ⁊ q̄ntuz. s. an decima vel duodecima vel minor quota. quia de lege diuina statutū fuit de quibus ⁊ quātū solui deberet. ⁊ iō circa hoc lex canonica non recipit aliquā immutationē: cū diffinituz inueniat de lege diuina. Circa p̄sonales aūt: quia de lege diuina nō erāt expresse: non facit lex canonica tantā necessitatē ⁊ determinationem solutionis. sed est magna auctoritas cōsuetudinis circa substantiā ⁊ quātitatē. i. de quibus rebus ⁊ quota portio soluatur. ⁊ ꝓpter hoc fecit circa tales decimas mētionē de cōsuetudine approbata. Tertium aūt manet p̄cipuū. s. q̄ decima sit debita solum de iure canonico. nā de iure nature nō debetur: vt ostensum est. neqz de iure diuino. quia ꝛz aliquando de iure illo debeatur: tñ cessauit illud ius: ⁊ iam nō debetur. ideo vel non debetur: vel debetur de iure canonico. nam ō iure ciuili non debetur: cum illud non imponat onera p̄ mīistris dei. nec etiā est aliqua lex ciuilis que obliget oēs xp̄ianos: cuz non sit aliquis vnus p̄inceps secularis oīum: sicut est vn⁹ p̄nceps ecclesiasticus. i. papa. ⁊ ista est causa quare circa solutiōz decimarū papa habet plenā potestatē: ⁊ quare cōsuetudo ⁊ p̄scriptio locum habent. nam papa pōt eximere aliquē ab onere decimandi. etiā decimas vnius ecclesie trāsferre in aliā vel in laicum. saltem fructus decimarū: ꝛz non ius decimandi. et qō plus est pōt cōdere canonem vt non sit decima: sed vicesima aut tricesima. ⁊ hoc generaliter. imo ⁊ posset totaliter decimas tollere: ꝛz peccaret. poterat tamē fine pctō tollere totaliter decimas subrogando aliqua alia iura de quibus cōpetēter sustētarent ministri ecclesie: quia al⁹ non manentibus redditib⁹: nulli essent ministri. ⁊ hoc esset subtrahere xp̄o cultum

nō bene omnia hic infra posita

qꝫ sine peccato fieri non pꝺt. prescriptio etiã ⁊ cõsuetudo circa decimas locũ habent: maxime inter eccl'iã ⁊ eccl'iã. sz nulla istoꝝ haberẽt locũ si de iure diuino qꝫ nunc maneret esset decima. nã circa nulla precepta legis xp̃i aut legis nature habz locũ prescriptio: aut cõsuetudo qꝫtũlibet lõgeua. ex̃ de cõsue. c. vltimo. neqz etiã papa pꝺt mutare aliquã legẽ xp̃i: neqz dispẽsare circa eã qꝫtũcunqz illa sit cerimonialis. q aũt volunt facere decimas esse debitas de iure diuino. iõ ad hoc nituntur quasi si de solo iure cononico fit qꝫ nõ erit debita. vel qꝫ plus est. s. qz vulgares nõ inclinabũtur ad illã soluẽdã quasi imposita fuerit ex auaritia clericoꝝ ⁊ per ipsosmet. Et tñ planũ est qꝫ sz nõ sit de iure diuino est debita. quia auctas eccl'ie potuit illã facere debitã: potissime cũ fuerit ꝑus instituta de iure diuino. ⁊ nunc ex eadẽ cã instituat in iure hũano. ¶ Querit: quot modi decimarũ erãt in veteri testamẽto: ¶ Dom qꝫ erant qtuor. Prime decime erãt quas laici dabãt leuitis ꝺ oĩbus fructib⁹ terre. Nũe. 18. ⁊ Leuit. 27. c. Scõe decime erãt qs leuite rursus ex his suis decimis separabãt. s. decima decime. que erat cẽtesima oĩum fructuũ israel. ⁊ hanc decimã leuite dabãt sumo sacerdoti. Nũe. 18. c. Tertie decime erãt quas singuli laici separabãt vt comederent eas qñ irent in tẽplũ dñi ter in anno. Deut. 14. c. Quarte decime erãt q̃ non separabant quolibet anno: sz solũ fiebãt de triennio in triẽniũ: ⁊ qsqz reconde bat eas apud se ad faciẽdũ ĩde elemosynã pauperib⁹. Deut. 14. c. De his oĩbus decimis Jero. sup ezechielẽ. ⁊ ex̃ ꝺ deci. c. decimã. ¶ Querit: quot sunt spẽs decimarũ in nouo testamento: ¶ Dom qꝫ sunt tres. quedã vocant prediales. alie ꝑsonales. alie mixte. Vocant prediales que de fructu prediorũ soluũtur. vt de vino. pane. oleo. leguminib⁹. ⁊ generalit̃ ꝺ oĩbus oleribus. hec enĩ in predijs sunt. Scõe vocant ꝑsonales que ꝑsone ĩtuitu reddũt: ⁊ nõ sunt fruct⁹ terre: sed poti⁹ sunt fructus vel lucra ꝑsone. sic est de venatione. de milicia. de aduocatione. de artificio quolibet. de qb⁹. ſ. dicer̃ latius. nã ista non insurgũt ex aliquo agro⁹: sz ex ĩdustria ⁊ labore ꝑsonali acquirunt. Et distinguũt iura int̃ has duas decimas. vt ptz ex̃ de parrochijs. c. signauit. cũ ꝺr ita qꝫ si de agris in eoꝝ parrochia cõstitutis fructus ꝓcipiũt. ⁊ in vltra marinis partib⁹ rõne ꝑdioꝝ decime ꝑsoluũtur. deinceps eis ipsas cũ integritate persoluãt. dicto ꝯo aconeñ. tãꝫ diocesano suo coganꝫ de ceteris respondere. ⁊ ita inuit qualdã decimas rõne prediorũ solui q̃ a predijs vocant prediales: ⁊ soluũt in parrochia vbi sita sunt predia. Aliqs ꝯo decimas dixit esse soluẽdas diocesano: nõ rõne prediorũ. ⁊ hee vocant ꝑsonales. ⁊ clarius extra de decimis. c. ad aplice. vbi vocant quedã ꝑsonales decime. Alie ꝯo decime messiũ ⁊ fructuũ arboꝝ. s. noueris igitur qꝫ equũ est vt illi ecclesie decime ꝑsonales reddant̃ ab eis in qua ecclesiastica percipiũt sacramẽta. decimas ꝯo messium ⁊ fructuũ arboꝝ. ⁊c. sz de messibus ⁊ fructib⁹ prediales dicũtur: qz in predijs colligũtur. Tertie vocant mixte: ⁊ iste sunt de quibus non bene cõstat an totaliter prediales: an totaliter ꝑsonales sint. sic est de decima de fetu pecoꝝ que pascunt̃ gregalit̃ sub hũana custodia. vt sunt oues: boues: ⁊ capre. nã fruct⁹ istorum partũ ꝓuenit̃ de agris de quib⁹ pascũt̃. ⁊ iõ fruct⁹ agrorum esse quodãmõ censent̃. partũ aũt ab humana cura. s. custodia ne lupus laceret ⁊ inuadat: quia tũc periret tot⁹ grex: neqz supesset aliqd qõ decimaret̃. ⁊ iõ solutio decime de pecorib⁹ partĩ pertinet ad modũ predialiũ. partĩ ad modũ ꝑsonalium. vt. ĵ. dicer̃. Et iste sũt ꝓprie spẽs decimarũ: qz differũt penes ea que decimant̃. Modi aũt quatuor decimarũ qui dabãt in veteri testamẽto: de qbus ꝓcedẽti. q. nõ vocãt spẽs decimarũ qz oẽs redeũt ad vnã spẽm decimarũ. s. ad decimas ꝑdiales. qz oẽs ille de ꝑdijs colligũt̃. ¶ Querit iã de qb⁹ reb⁹ soluen de sint decime: ⁊ ꝓmo circa decimas prediales. ¶ Dom qꝫ sz ꝓceptũ dei de soluẽdo decimas ꝑdiales qõ fuit in vet̃. testa. non maneat nũc. vt oñsũ est. s. tñ solutio decimarũ ꝑdialiũ est nũc de ꝓcepto eccl'ie ad sĩlitudinẽ decimarũ illarũ q̃ erãt in veteri testamento. ⁊ ideo cũ agitur de solutione ĩstarũ allegatur ius diuinũ. sic̃ ex̃ de deci. c. prochianos. ⁊ c. tua. ⁊ c. tua nobis. ⁊ c. in aliqbus. s. qꝫ decime iste diuine ꝓstitutiõe debent̃: ꝓpter qõ nec̃e est vt de reb⁹ illis soluãt nũc decime prediales de quib⁹ in lege veteri iubebãt̃ solui. ⁊ ꝓz hoc: quia in allegato. c. in aliqbus. ꝺr. ille decime nec̃io sunt soluẽde q̃ debent̃ ex lege diuina vel loci cõsuetudine approbata. sz de lege diuina debebãt̃ ille q̃ exꝑmunt̃. s. de messibus: ⁊ vino: ⁊ oleo. Leui. 27. c. s. oẽs decime terre siue de frugib⁹: siue de pomis arborum dñi sunt. ⁊ Nũe. 18. c. ꝺr: qꝫ decime dabãt̃ de area ⁊ torculari. per areã accipiũt̃ fruges. ꝑ torcularia accipiũt̃ vinuz et oleũ: qz ista torquẽt̃. i. vue ⁊ oliue: vt succus. i. vinũ ⁊ oleum exprimant̃. ⁊ nõ solũ de vino ⁊ oleo q̃ ad arbores ptinẽt: sed etiã de fructib⁹ oĩum arboꝝ. qz ꝺr Leui. 27. c. oẽs decime terre: siue de frugib⁹: siue de pomis arboꝝ dñi sunt. Dant̃ quoqz de leguminib⁹: ⁊ omnib⁹ terre nascẽtib⁹. qz ꝺr Deut. 14. c. Decimã partẽ sepabis de cũctis fructib⁹ tuis q nascũt̃ in terra ꝑ annos singulos. et. e. c. anno tertio sepabis aliã decimã ex oĩbus q̃ tibi nascũt̃ eo tpe. et sic̃ ꝓz ĵeremie. 10°. c. Ex hoc etiã ꝓz qꝫ de minutis oleribus q̃ veniũt in hũanũ vsũ in cibum vel ꝓdimẽtũ soluẽde erãt decime: et ita soluebãt̃: vt de mẽta: aneto: cimino: et ruta. vt ptz. s. in lfa. et Luc. 11. s. decimatis mentã anetũ et ciminũ. et sequit̃. oportuit hec facere et illa nõ omittere. s. decimationẽ menti et aneti. Iste erãt decime pure prediales que soluebant̃ in veteri testamento: et nunc quoqz soluẽde sunt. Etiã rõ hoc manifestat. nã prediales a predio ꝺi cũtur. sz oĩa terre nascẽtia q̃ veniũt in vsus nr̃os nascũt̃ in predijs. iõ de eis dant̃ decime prediales nunc. Alie aũt sunt decime mixte vt nos vocam⁹: qz nõ sunt totaliter ꝑdiales: neqz totaliter ꝑsonales. sicut est de pecoribus. et iste dabãtur in vet̃. testa. nã de oĩbus pecorib⁹ mãsuetis. i. que in custodia boĩuz erãt: et sub eo per generatiõez multiplicant̃ erãt dãde decime vt ouibus. bobus. capris. camelis. Leuit. 37. boues et oues et capre que sub pastoris virga trãseũt qcqd decimũ venerit sanctificabit̃ a domino. et sz nõ exꝑmat̃ ibi nisi de istis. tamen eadẽ rõne de oĩbus alijs aĩalib⁹ mãsuetis: et sub custodia manentib⁹ hũana dabat̃ decima. vñ ꝺ camelis dabat̃ decima. qꝫ xp̃s inuit arguẽs phariseos. s. camelũ glutientes: et culicẽ excolãtes. qõ videt̃ de decimis intelligendũ. s. in lfa. de porcis aũt nõ dabat̃ decima. qz cũ eẽnt aĩalia ĩmũda ꝑm legẽ. Leuit. 11. Deut. 14. et nõ licebat iudeis mãducare de eis: nõ alebãt eos neqz tenebãt in terra sua nisi raro. iõ de eis decima nõ dabatur. ¶ Nos ꝯo ita de porcis decimã dabim⁹ sicut de ouibus et bobus: qz apud nos aĩalia mũda sunt. qñ iã nichil est ĩmũdũ: sz oĩs creatura mũda est si cũ gr̃arũ actõe accipiat̃. vt apls dicit. ¶ Nec aũt de qbus decime prediales soluẽde sunt raro nominant̃ in iure: eo qꝫ sub nomĩe generali dicit̃ qꝫ de oĩb⁹ fructib⁹ terre siue prediorũ decime dabãt̃. etiã qz dat̃ regula gñalis ex̃ de deci. c. in aliqbus. qꝫ de illis rebus necessario decime reddi debẽt q̃ diuina lege debẽtur. sz planũ est de quib⁹ reb⁹ dabant̃ decime ꝑm legẽ dei. vt. s. dictũ est. iõ appet qꝫ de oĩbus illis decime dabunt̃. Jtẽ exprimũt̃ aliqua. s. qꝫ de oĩbus seminibus q̃ in terra seminãtur est dãda decima. extra de deci. c. exꝑte canonicoꝝ. Etiã ꝺr qꝫ de vino. ⁊ grano. fructib⁹ arboꝝ. pecorib⁹ ⁊ hortis. decime sũt reddẽde. e. ti. c. nõ est ĩ ptãte nr̃a Etiam de lana est danda decima tam de iure diuino qꝫ cononico. qz lana fruct⁹ pecoris est: ⁊ iõ ptinet ad eandẽ spẽm decime cũ decima pecoꝝ. ita ergo decima de lana erit mixta. magis tñ ptinet a ꝑdialẽ qꝫ ad ꝑsonalẽ: qz sunt fruct⁹ qdã in qbus plus natura opat̃ qꝫ manus hũana vl' sollicitudo aut laboꝝ. ¶ Querit: si qs messes exurat aut arbores cedat: aut gregẽ sternat vl' ꝑdat: an teneat̃ ad decias: ⁊ quõ de his decimas dabit: ¶ Dom qꝫ si in bello iusto hoc fiat: nemo tenet̃ ad decimas. sz q infert bellũ iniustũ ꝓcipit aliqd: qz ꝑdat ⁊ diripit. iõ ipe tenet̃ ad extimationẽ decimaꝝ: sicut ⁊ ad vniuersa dãna ⁊ mala que infert. Sz tũc qualiter tenebit̃ ille q in bello iniusto

Q°. 64

Demodis decimaz quo erant i vet̃ testamẽto

Q°. 65.

De spẽbus decimaz i nouo te to

Q°. 66.

De quibus rebus solue de sũt decie ꝓprie prediales,

Q°. 67.

vel sine bello ⁊ causa iusta infert talia damna. ¶ Dom ꝙ aut iste exussit segetes maturas: aut existẽtes in areis in quib⁹ parũ vel nullũ erat periculũ: aut segetes in herba. Si ꝓmo mõ manifestũ est ꝙ tenet ad totã extimationẽ: qz fructus erat extra periculũ. Si aũt scõo mõ dom ꝙ tã de frugib⁹ ꝙ de arboribus ⁊ ceteris damnis datis dz haberi totalis extimatio ꝑm respectũ alioꝝ annoꝝ: vel ꝑm ꝙ putabat verisimr illo anno fructuũ multitudo: vel paucitas futura ex eis q̃ apparuerãt ãte damna data. neqz obstat ꝙ grãdine perire poterãt: qz hoc cẽt si nõ fuisset in dolo. sz qz in dolo fuit tot⁹ valoꝝ fructuũ imputatur inferẽti dãna ac si nõ essent fructꝰ incẽdio pituri. ¶ Que
Q°.68. ritur: qd si qs vẽdidit alteri rẽ nõ decimatã vt agrũ habentez fructus. aut gregẽ cui⁹ erãt iã nati tet⁹ ⁊ nõ decimati: ¶ Dicendũ ꝙ regula gñalis est ꝙ trãsit res cũ onere suo. vt ex̃ de deci. c. tua. ⁊. c. pastoralis. ⁊ ad quẽcũqz puenãt bñt idẽ onus ⁊ sicut ista añꝫ vẽderẽt hẽbãt on⁹ decimãdi. ita ⁊ postꝫ vẽdita sunt. põt enĩ ecclia petere decimas abvtroqz. ab empto. e q dem. qz ille detinet rẽ ecclie. s. rẽ nõ decimatã. a vẽditore autẽ qz q̃ tũ in se fuit fraudauit ecclam. ⁊ tñ lz cõpetat actio ꝯ ambos soluẽte altero eoꝝ liberãt ambo. sic dicit Tho. scõa scõe q. 87. ar. 2. in solu. 4. ar. Et hoc verũ est: qz si soluẽte vno nõ liberat ali⁹: posset ecclia idẽ bis petere. qõ falsum est. qz bona fides nõ patit vt idẽ bis petat. ff. de reg. iur. l. bõa fides. neqz ecclia recipit aliqd cũ augmẽto. 12. q. 2. c. fraternitas. Sz dõz ꝙ si emat res nõ decimata tenet aliqñ ẽptor ⁊ aliqñ vẽditor. Pro q̃ sciẽdũ ꝙ is q vẽdidit rẽ suã nõ decimatã: aut dixit emptori nõ esse decimatã: aut tacuit: aut dixit decimatã esse cuz non eẽt decimata. Si ꝓmo mõ ⁊ emptor emit rẽ nõ petẽs avẽditore ꝙ ipse solueret decimã: etiã si nichil fuerit cõuẽtũ inter eos: manifestũ est ꝙ tenet emptor ad decimã: quia certũ est ꝙ de hac re decima soluẽda erat. cũ ergo vẽditor exꝑsserit nõ eẽ solutã: ⁊ accepit emptor rẽ: manifestũ est ꝙ tacite se obligauit ad soluẽdũ decimã: cũ res naturaliter trãseat cũ onere suo. Si scõo mõ dom ꝙ aut res vẽdita est añ tps decimatõis: q̃ planũ est ꝙ nõ poterat eẽ res decimata: aut tpe quo res decimata esse debebat vel eẽ poterat: etiã si nõ eẽt. Si ꝓmo mõ vẽditor: nõ fuit in dolo: qz tacuit decimationẽ nõ factã: qz nõ oportebat aliqd dici cũ tps hoc manifestaret. vt si qs vẽdidit alteri fructũ alicui⁹ vinee sue añꝫ colligeret fructus de illa aut de altera vinea. qz manifestũ est ꝙ tũc nõ poterat decima esse soluta. Idẽ si vẽdidit arbor fruct⁹ ante plenã maturitatẽ: qz mãifestũ ẽ ꝙ tũc nõ poterat eẽ decima. ⁹. ⁊ iõ emptor tenet etiã si tacuit vẽditor de decia. Si aũt tacuit de decimatõe eo tpe quo poterat eẽ vel debebat cẽ decimat⁹ fruct⁹: dom ꝙ venditor est in culpa: qz verisimr cogitare debebat emptor fructum esse decimatũ: ⁊ iõ nichil petiuit. sicut si qs emit ab alio in torcular totũ vinũ qõ flueret de vuis q̃ ibi calcabant tũc. qñ enĩ calcant vue iã decimate esse debebãt: qz decime vininõ soluũtur in vino: sz in vuis. sz qñ calcant in torcular iã reputãt vinum ⁊ nõ vue: ⁊ ptinere ad partẽ coloni q̃ est ps decimata. ⁊ iõ si non erãt decimate vue tenet vẽditor ad decimas: ⁊ non emptor: qz fuit in culpa tacẽdo: cũ emptor verisimr crederet solutam esse decimã. Est aũt regula ꝙ qñcunqz dubiũ esse põt an fructus decimat⁹ sit vel non. ⁊ tacet vẽditor ꝙ ipse sup se on⁹ decimandi assumit: ⁊ iõ ipse tenet. Sz qz dicebat. s. ꝙ si emebat qs fructus quãdo certũ erat nõ esse decimatos ꝙ teneb⁹ emptor: nõ est ganeraliter verũ: sed est distinguẽdũ: ꝙ aut quis vẽdit alteri certas mẽsuras grani vel ponderavuarum de vinea: vel agro certo aut incerto: determiato precio ꝑ qualibet mẽsura vel põdere. aut vẽdit oẽs fructus alicui⁹ vinee vl agri ꝑ determinato precio: tñ nõ decimatis mẽsuris vel põderibus. sed sive multa põdera sive mensure sint aut pauca. Si primo mõ venditor tenet ad totas decimas: etiã si fructus vẽdan⁹ ante maturitatẽ tpe quo manifestũ est non esse decimatos fructus. quia per hoc exꝑsse visus est solos illos fruct⁹ vẽdidisse: ⁊ sup se recepisse onus decimãdi. etiã si hoc modo omnes fructus alicuius emeret. Si secundo modo dicendũ ꝙ expresse apparet venditorẽ trãstulisse tã fructus ꝙ decimã di onus in emptorẽ: cũ nichil sibi reliq̃rit de quo decimaret. ⁊ hoc maxime: quia in cõfuso vendidit. secus aũt si diceret: vendo tibi oẽs fructus vineaꝝ mearũ dando pro quolibet põdere certã pecuniã. Si tertio mõ q̃tũ ad ꝑncipale dom ꝙ indistincte tenebit vẽditor ad decimas eo ꝙ fefellit emptorẽ. nam ideo carius emit aceruũ. qz putabat nichil inde detrahẽdum. ecclia tñ nichilomin⁹ poterit petẽ a quo voluerit. vñ ⁊ ab emptore petere poterit: qz inuenit apud eũ rẽ nõ decimatã: ⁊ trãsiuit cũ onere suo. Et videt etiã dom ꝙ teneat ad decimã soluendã ille qui tenebatur: ⁊ nõ soluit vt eã nũc restituat soluenti indebite. sive soluerit emptor sive venditor. qz in hoc eq̃ est vtriusqz conditio. ¶ Quãtũ aũt ad decimas soluẽdas. s. õ q bus rebus decime dẽtur iura posuerũt regulã. s. ꝙ ille decime ⁊ de illis rebus solũ debeãtur que dabant in veteri testamento: ⁊ que postea ex cõsuetudine approbata dant. ex̃ de deci. c. in aliqbus. etiã si locus sit ꝓprius ⁊ piscat ibi dñs: ⁊ vendit pisces: vel sumit in cibum suum ⁊ familie: tenet dare decimas de piscatiõe. sic̃ si qs in ꝓpo agro pascuali faciat pasci pecora ꝓpria vltra decimã quã dat de pecoribus: tenet ad decimã herbarũ. vt oñsum est. s. Dom etiã ꝙ de oĩbus molendinis sive ad aquã sive ad ventum sunt decime psonales. sed a fortiori de molẽdinis q̃ trahũtur ab aĩabus sine vento ⁊ aqua quia talia pure sunt personalia. quia sola humana industria ⁊ labor ibi operãtur. ¶ Querit de quibus alijs reb⁹ sunt dan Q°.69. de decime. ¶ Dz ꝙ nichil est de quo decime nõ debeant: si in eo aliqõ puent. vide nõ solũ de fructib⁹ terre ⁊ arboꝝ et aĩalibus decime sunt soluẽde. sed ⁊ de pascuis ⁊ nutrimentis animaliũ. de venatiõibus. piscatõib⁹. molendinis. furnis. balneis. pensionibus. redditibus aurifodinis. argẽtifodinis. lapidicinis. negocio. artificio. militia. seruitio. de lacte. caseo. butyro. ⁊ de oĩ lucro generalit. sic dicit Raimũd⁹ in ti. de decimis. in summa. ⁊ Hostien. in summa. e. ti. ℌ. de qbus reb⁹. ⁊ Joh. an. in novella. in. c. puenit. ⁊ hoc tenent oẽs generalit. ⁊ causa hui⁹ est: qꝝ extra de deci. c. nõ est. postꝫ multa particulariter narrãtur dicit ꝙ decime de oĩbus bonis sunt reddẽde ⁊. e. ti. c. ex trãsmissa. dĩ ꝙ de omnib⁹ que fidelis hõ licite acquirit decimas soluere tenet. De montibus quoqz dãda est decima. i. de fructu eoꝝ. s. de pascuis ⁊ herbosis locis q̃ sunt in nemore priuato: sive dñs pro precio recipiat pecora ad pastum sive gratis. etiã de cessione lignoꝝ cũ hoc quoqz ꝑ precio permittitur. ⁊ generaliter quicqd illud sit de quo recipit reddit⁹ de nemore est reducendũ ad decimã: sicut dat decima de agro vel de lucro. De omnibus quoqz pensionibus et redditibus debent decime: inq̃tuz ista sunt q̃dam lucra. vt si detur redditus vel pensio ꝑ domo vel agro vel alia re: vel ꝑ opis aĩalium nr̃oꝝ: quas operas alijs damus pro p̃cio. De bis nanqz de rigore iuris sunt etiã decime soluẽde. vñ si quis det alteri preciũ vt pmittat ei seminare agros suos. dabit dominus agroꝝ decimã de pecunia que est pẽsio agri. Et colonus dabit decimã de oĩbus fructibus quos collegerit. sz decima de fructibus que est coloni est ibi ꝑpe predialis. decima aũt pecunie pẽsionarie est ibi non ꝓprie predialis: sed magis est personal. De seruitio quoqz debet decima. i. de pecunia que datur alicui ꝑ seruitio vel qualibet re cõuertibili in pecuniã debet decima. qz vel cõprehẽditur noĩe lucri vel noĩe bonorum acquisitoꝝ nõ per titulũ gratuitũ. Sz cõsiderandũ ꝙ circa oĩa hec que dicta sunt de decimis personalib⁹ multũ valet cõsuetudo. ⁊ hoc tã q̃tum ad solui vel nõ solui decimas õ quibusdã rerũ istarũ noĩatarũ: q̃ etiã ad q̃ntitatẽ partis. s. vt non sit decima: sed noĩe decime aliqd parũ vl multũ. ¶ Que Q°.70. ritur: an de male acquisitis sit danda decima. ¶ Dom ꝙ nõ est eadem sententia quãtũ ad oĩa. Pro quo sciendũ ꝙ quedã sunt male acqsita que sunt immobilia: ⁊ ex qbus pueniũt fructus. sicut sunt agri: ⁊ pecora quoqz que fructũ reddũt: lz nõ

sint immobilia. Alia vo sunt mobilia q̄ nō reddūt fructum ex seipsis. De primo dō̄m q̄ etiā si male acḡsita sint: sunt de cime dande de eis. et idē videt dō̄m de pensionibus et redditibus: vt de pēsionibus pascuorū et molēdinorū: et aliarū rerum q̄ redditus hūt. Si aūt sint res mobiles: et de qb⁹ vt cōiter sunt decime pſonales q̄ ex industria hoīum puenūt. est distinguēdū. ſ. quia aut illicite acḡsitū trāsit in dominiū aut non. si non trāsit nō pōt de eo dari decima: sicut de pecunia et rebus mobilibus furto vel rapina habitis: q̄ nō trāseūt in dominiū predonis. nullo enī tpe efficit dñs predo: etiā si in eternū possideat vel detineat. sic aūt decima nō est dāda de pecunia furto accepta. neq; etiā est hic aliq̄ lucrū: cum is q̄ furat: nichil acquirat: quia nūq̄ efficit dñs. Si aūt trāsit dominiū rei acḡsite male: aut cōpetit repetitio: aut nō cōtra acquirentē. si cōpetit repetitio nō est dāda decima. si aūt trāsit dominiū et non competit repetitio: tūc videbatur q̄ de tali posset dari decima et elemosyna: quia iā ista pecunia effecta est ipsius possidētis. et nō detinet illicite q̄uis illicite acquisiuit. sic aūt sunt alique persone quar̄ oblationes nō recipit ecclesia. sicut publice dissidentiū. i. discordātiū et ad cōcordiā redire nolētiū nō recipit ecclesia oblationes. 90. dist. c. oblatiões. etiā nō recipit oblationes opprimentiū paupes. e. c. etiā oblatōnes raptor̄. ex̄ de rap. c. sup eo. etiā oblationes publicor̄ vurariorū. ex̄ de vsur. c. q̄ in oībus. etiā oblatões meretricis et gn̄aliter oīuz publice peccātiū. 17. q. 4. c. miror. sz circa meretricē distinguēdum: q̄ aut petñ suū est notoriū vel occultū. Si est occultuz sicut ipsa tenet decimas soluere: sic eccl'ia debet recipe. dato q̄ sacerdos recipiēs has decimas vel prelatus nouerit: q̄ tūc recipere poterit: neq; est aliq̄ inc̄uenies: q̄ nō videt approbari peccatū de quo nō cōstat. Si aūt petñ sit publicū: aut illa penitet de petō: aut nō. Si penitet nō solū decimas aliaruz rerū: sed etiā decimas meretricij preteriti tpis recipiet eccl'ia si illa obtulerit: quia nō est despiciendū in illa id q̄ est: ppt id q̄ fuit. 50. di. ferrū. Si aūt nō penitet: non dz recipere eccl'ia decimas eius. et ita meretrici fit īsolubile q̄ soluere tenetur. nā ppter delictū non desinit obligata esse ad decimas: sz soluere non pōt: quia aut soluet ecclesie vel alteri. nō eccl'ie quia illa recipere nō vult. nō alteri: quia nulli licitū est aliena concedere preter dñi volūtatē. ex̄ de deci. c. tua nobis. et de iure iuran. c. ea te. Est tamē cōsiliū in hoc casu q̄ elemosynā faciat ō consilio diocesani: vt sic deus cor eius illustret ad exeundū de petō. hoc enī tenet imo. et Jo. an. ex̄ de deci. c. ex trāsmissa. et ibi glo. et fere oēs doctores. et Hostien. in summa. e. ti. §. et de quib⁹ rebus. et. §. an prescribi possit. Illa aūt illicite acquirunt̄ que illicite accipiūtur: et talia semp illicite retinēt. et de talibus verū est q̄ non sunt dāde decime. ¶ Cōsiderādū q̄ dātur decime pſonales in nouo testamēto nō aūt in veteri. et prima rō est ppter aliā ꝯditionē illi⁹ ppl'i q̄ erat diuisus per duodecim tribus. et leuite et sacerdotes erāt vna tribus vt̄ quasi. sz in nouo testamēto ministri dei quib⁹ dāda est sustētatio sunt dispersi per totū orbē sicut et cultores xpi. et plurima pars hominum est q̄ non viuit de cultura terre de qua sunt decime p̄diales: sz de negacionibus et alijs occupatōibus de qbus debet dari sustentio ministris dei: vt ab oīb⁹ puideat eis. Scōa rō est: quia in vet. testamēto licebat ministris dei cuz nō essent occupati in ministerio dei: exercere alia opa et negocia honesta: vt pascere greges: et de his aliqd acqrere. In nouo aūt testamento non lz ministris xpi implicare se negocijs qb⁹ se implicant seculares. 2. Thimo. 2. c. ſ. nemo deo militās implicat se negocijs secularib⁹. et iō in nouo testamēto vltra decimas p̄diales debuerūt dari alie decime. ſ. pſonales. ppter maiorem indigētiā ministror̄. et iō tā iura q̄ auctes sctōrū dixerūt: decimas personales dandas esse in nouo testamēto. sic dicit aug⁹ 16. q. 1. c. decime. ſ. de militia. negocio. et artificio redde decimas. iura quoq; hoc statuerūt. vt extra de deci. c. peruenit et nuncios. et. c. nō est. et. c. ex trāsmissa. et. c. pastoralis. et in mltis
Q°. 71. alijs. ¶ Querirur: quibus vel cui decime dande sint. ¶ Di

cendū q̄ decime tā in nouo q̄ in veteri testamēto dant̄ eisdem pſonis: et ex eadē rōne accipiendo in generali. accipiēdo aūt in speciali neq; est eadē rō: neq; eedem pſone. De p̄mo pz: q̄ in veteri testamēto decime dabant̄ ministrijs dei: et ppter hoc q̄ mīstrabāt. Exō. 18. c. nūc quoq; in nouo testamēto solis ministris dei cōpetit ius decimarū. et hoc quia ministrāt deo et sacramenta cōferūt pplo. De isdō pz: quia cuz ppls veteris testamenti cēt multū distinct⁹ ab isto ppl'o noui testamēti. oportebat ministros quoq; distingui et iōnē iurīū suor̄. Erat enī populus iudaicus vna sola gens: et illa claudebat̄ intra vnū regnū. et erat locus colendi dñi vnicus. Leuit. 17. et Deut. 12. et Josue. 22. c. et ex hoc poterat intelligi an magna multitudo ministrorū erat necessaria vel nō. et statuit de⁹ vt diuisio ppl'o quasi in duodecī partes: esset vna pars illor̄ ministri dei. nō q̄ dem pars p equalitatē numeri: sz p numerū pgenierū. ſ. q̄ totus iste ppl'us iudaicus a duodecī filijs iacob deriuatus est. et pgenies cuiuslibet illorū erat duodecīa pars ppl'i. et sic q̄ leui erat vnus de his duodecī. Ecñ. 19. c. erāt leuite et sacerdotes duodecima pars ppl'i ir̄l'. Sed de ista parte fuerunt facte due distinctiões: eo q̄ segregata fuit vna pſona a ceteris ō tribu leui. ſ. aarō: et descēdentes ab eo vocati sunt sacerdotes: cum tñ ipse esset de tribu leui. ceteri aūt vocati sūt leuite. Distinxit aūt deus ministeria istorū et iura. nam sacerdotib⁹ dedit maiora ministeria: leuitis minora. ſ. vt ministrarēt sacerdotib⁹ Exō. 3. et. 8. et quia leuite multi erāt dedit eis solis decimas. et sacerdotib⁹ nō dedit partē earū. ſ. q̄ pauci erāt sacerdotes: dedit eis alia iura minora: sz multa essent. Exō. 18. c. ſ. p̄mitias. redēptionē p̄mogenitorū. vota. oblatiões. et sacrificia. et de his nichil habebāt leuite. In nouo aūt testamēto non est aliqs ppl'us cultorū dei: sed totus mūdus. iō nō potuit cōuenīter dari aliq̄ vnū genus vel prosapia vñ essent ministri dei: sz ō qualibet gente possent esse ministri. et rursus in nouo testamēto non erant talia genera sacrificiorū qualia in veteri: q̄ in veteri erāt ministrationes carnales: et sacrificia de aīalibus. in nouo aūt testamēto sunt spūales mīstrationes. sic dixit xps Jo. 4. c. venit hora et nūc est: q̄n veri adoratores adorabūt pfem in spū et veritate. i. nō in cerimonijs carnalib⁹ sicut hactenus adoratus est. Et ob hoc nō oportuit esse distinctionē ministrorū sicut in veteri testamēto. ſ. vt quidā essent leuite et alij sacerdotes. sed oēs ministri dei efficiuntur sacerdotes. iō oīa iura q̄ ministris dei cōpetunt in nouo testamento sunt indistincta. ſ. q̄ tā decime prediales q̄ personales q̄ qcqd aliud est cōpetit sacerdotibus. Et ita in nouo testamēto dantur decime sacerdotibus non quidē quasi tollātur leuitis: sz q̄ iam leuite nulli sunt q̄bus dent̄: sed oēs ministri dei sacerdotes sunt: vel sacerdotes effici pñt et ad hoc ordinant̄. Jura aūt que sacerdotib⁹ dabantur in veteri testamēto non manēt nunc. ſ. redēptio p̄mogenitorū. sacrificia. ista enī ſpāliter pertinuerunt ad illum populum qui deum carnaliter colebat. vota nūc manēt sed nō dant̄ oīa sacerdotibus: sed attendenda est forma voti: et iuxta eaz aliquid q̄ vouetur cedit in ius sacerdotū: et aliqd non. oblationes aūt et p̄mitie manēt et cedūt iura sacerdotū. ¶ Querit̄ Q°. 72. quō decime dant̄ nunc sacerdotib⁹ eccl'ie qui hñt alia iura preter decimas: cum leuite quibus in veteri testamēto decime dabantur non habereēt alia iura nisi decimas. Exō. 18. c. nam cetera iura sacerdotū erāt. ¶ Dō̄m q̄ veruz est q̄ sacerdotes nostri qui decimas recipiūt plura iura habēt q̄ leuite. nam leuite solas decimas hēbant. Exō. 18. et solas quidē prediales. nam pſonales non habebāt. vt dictū est precedēti. q. sacerdotes aūt nostri habent decimas prediales: hñt insup decimas pſonales. vt oīsum est p̄cedēti. q. hñt quoq; p̄mitias et oblationes: q̄ ista sunt iura procbialia que dantur sacerdoti curato. Cā autē prima est: q̄ vt oīsum est p̄ceden. q. cōsiderata habitudine illi⁹ ppl'i sufficiebat leuitis decīa predial'. iō nō p̄cipiebāt alia iura: sz p̄m hītudinē mīstrorū leg̃ xpi nō sufficiūt eis sole decie p̄diales. iō dant̄ insup alia iura. Scōa cā est: q̄ in veteri testamēto erāt distincti mīstri. i. sacerdotes et leuite. et ideo opor

tebat iura esse distincta. ⁊ sic leuitis quib⁹ dabant decime non dabantur alia iura. sed cetera dabantur sacerdotibus. nūc ꝙ non datur talis distinctio ministrorū. sed oēs sunt sacerdotes. ideo oīa iura eis dantur. Tertia causa est: qꝛ in nouo testamēto ministri sunt excellentiores. ideo non mirū si maiora iura recipiant. vnde dato qꝙ decime prediales tam nūc qꝙ in veteri testamēto sufficerēt: nō mirum si nūc alia iura vltra hec haberent sacerdotes. Quarta causa est: qꝛ in veteri testamēto erāt ministri dei oēs de vna cognatiōe. ⁊ poterat se sic habere ista cognatio ad reliquū ppl̄m qꝙ nichil de possessionib⁹ terre haberet: sed tota terra cederet laicis. ⁊ ideo laici darent his sufficientes redditus qui erant decime. sed nunc in nouo testamento non est aliquis vnus ppl̄s aut gens vna cui diuidēda sit aliqua certa terra sicut diuisa fuit israelitis. quia in diuisione illa poterat haberi ꝓportio laicoꝝ ad ministros dei. ſ. vt cum totā terrā laici reciperent darēt ministris dei redditus ad sustentationē ꝑm partez ꝓportionalē eis. nunc ꝙ neqz est vna gens oīum ꝓpiatorū. neqz est aliqua terra que eis diuidat respectu cuius accipiūt ministri redditus ꝓportōales. neqz etiā sunt ministri de aliqua vna certa ꝓgenie que tota careat possessionib⁹ sicut erat inter iudeos. ideo nō potuit eis cōuenienter imponi qꝙ nō haberēt possessiōes sicut impositū est sacerdotibus ⁊ leuitis veteris testamēti. Quinta causa est qꝛ cum non sint ministri noui testamenti de aliqua vna tribu sicut inter iudeos: nō est eoꝝ multitudo determinata verisimiliter vt dicatur qꝙ talia ⁊ tanta iura eis sufficere possint. ſz ibi ꝓpt̄ hoc qꝙ certa pars ppl̄i erāt ministri. poterat verisimiliter sciri an redditus assignati sufficerēt eis. iō vltra decimas nō mirum si alia iura darent sacerdotib⁹ nostris ⁊ nō cogātur nō habere possessiōes. Sexta qꝛ cum nō sint nūc ministri de vna certa tribu. est intentio augere cultū dei quantū potuerit augeri sine ꝓiudicio laicoꝝ. ſſnon est aūt ꝓiudiciū illoꝝ qꝙ talia iura ⁊ tot soluāt nunc: qualia ⁊ quot dabāt ministris veteris testamenti cum illud ministerium incōparabiliter sit excellētiꝰ illo. sed ibi dabant decimas ⁊ ꝓmitias ⁊ oblatiōes quas nūc dāt. dabāt qꝫ vota ⁊ sacrificia ⁊ redēptiōes ꝓmogenitoꝝ que non dant nūc vt dictū est. ſ. loco quoꝝ cōuenient dari debuerūt decime ꝑdiales. iō multiplicatio ministroꝝ debuit ꝓmitti quādiu sufficerent eis isti redditus cū suis possessionib⁹: qb⁹ nō erat nunc necesse carere sicut in veteri test. vt dcm̄ est. ſ. Septima qꝛ ministris veteris testa. nō erat ꝙueniēs plus dare: qꝛ illa iura sufficiebāt ad sustētationē eorū. in nouo aūt testa. nō solū dantur iura ministris ad eorū sustētationē: sed etiā ad sustentationem pauperum: quod nō erat in veteri testamen. ideo plus debuit nunc dari qꝙ in veteri testa. Et patet quia in lege veteri ꝓter decimas que dabantur ministris erant alie decime que dabantur pauperibus solis de triennio in triennū. ⁊ aliud ſm gen⁹ decimarū qō comedebāt laici ⁊ dabāt partē paupibus. deutero. 14. c. Et decime q̄ dabant mīstris nō erāt ad dādum paupib⁹. iō cū ꝓ eis solis darent pauciora sufficiebāt. in nouo aūt testa. non distinguunt ista genera decimarū: ſz vnica decima datur. iō intelligit qꝙ illa decima ⁊ cetera iura q̄ dant sacerdotibus nō solū dant in eoꝝ sustētationē: ſz etiā in pauperꝝ sustētationē. ⁊ iō maiora iura dare illis oz qꝙ ministris veteris testa. ⁊ ꝙter nō oz illis subtrahi possessiōes: lz dent equalia iura ad ministros veteres qbus subtrabebant possessiones.

Q°. 73. ¶ Querit an decime dāde sint malis clericis. ¶ Dōz qꝙ aut ꝙfiderat in generali de malicia ⁊ inigtate: aut de qbusdā ſpecialib⁹ inigtatib⁹. Si ꝓmo mō dōm qꝙ ꝓpter iniquitatē nō subtrahit decima clerico. sic oz ex̄. de deci. c. tua nobis. qꝙ qdā vitā clericoꝝ tanqꝙ abominabilē detestātes decimas eis subtrahere nō verent. ſz ibi increpant cum oz qꝙ ꝓtextu nequitie clericoꝝ non possunt laici decimas eis subtrahere ⁊ aliis erogare. ⁊ tangit ibi ratio. ſ. qꝛ debent decime clericis. ſz quod alicuius est nō tollit ei ꝓpter inigtatē. Si aūt querat de qbusdā ſpālibus criminib⁹. dōm qꝙ circa symoniacos ⁊ notorios cōcubinarios est dubiū: ⁊ nō quasi ista sint maiora oīb⁹ aliis criminibus. nā maius est heresis. ⁊ maius est ydolatria. ⁊ tñ isti percipiūt decimas qꝺiu ab ecclia tolerant. ⁊ ista est regula qꝙ iniquitas nō tollit alicui bona sua. sed interdū q̄dā sunt crimia q̄ ex iure impediūt effici dōm eū q alis dns efficeret. Et de symonia ⁊ notoria fornicatiōe sic putāt qdam. Sed circa hoc bernar. mouet dubiū. ex̄ de deci. c. tua nobis. in glo. ſ. nunqd teneor dare decimas ei quē scio eē symoniacū: ⁊ obijcit qꝙ nō qꝛ est suspēsus. 32. di. §. verū. ⁊ nō debēt ab eo ordines recipi extra de symo. ꝙ tuas. ⁊ tñ decime dant rōne officij qō nō potest exercere symoniac⁹. ℟ndet qꝙ ꝑdiales dari debēt ei. ⁊ nō est dubiū de his: eo qꝙ ille dantur intuitu eccl̄ie ⁊ nō ꝑsone. de ꝑsonalib⁹ dicit qꝙ dāde sunt. ⁊ istā opinionē tenēt multi alij. ſ. indistincte dādas tā ꝑdiales qꝙ ꝑsonales cuicūqz clerico quātūcunqz peccāti. Sed melius videt dōm qꝙ aut querit ō decimis ꝑdialib⁹ aut ꝑsonalib⁹. si de ꝑdialib⁹ dōm qꝙ sp sūt dāde: quia has nō ꝓcipit solus clericus. ſz ps est eccl̄ie. i. fabrice. pars pauperū. ⁊ ps ꝓlatorū. ⁊ nō debēt alij ex pcto clerici puniri. etiaz qꝛ si nō darēt decime in hoc casu fierēt ditiores laici ꝓpt̄ delicta clericoꝝ: qō esse nō debet. qꝛ tūc nō mirū si eorū malā vitam optarēt ex qua scirent se ditari. ⁊ tñ an clericus ꝓcipiat ꝓtem suā statim dicet. Si aūt sint decime ꝑsonales videtur esse alia rō: qꝛ iste nō dant ꝓcipue rōne eccl̄ie: cū nō dent eccl̄ie vbi ꝑdia sita sint aut aliqd aliud. sed dant ꝓpter administrationez sacramētorū. ⁊ iō dant illi eccl̄ie in q̄ qs recipit sacra ⁊ diuina audit. ⁊ iō ista decima totalit̄ debita erat ministris nisi de ꝙsuetudie alit̄ obtineat. ſſnūc ꝙ circa delictū clerici est dōz qꝙ aut est symonia aut fornicatio siue ꝙcubinat⁹. si est symonia siue sit notoria siue occulta: ⁊ sit symonia circa bñficiū rōne cuius decimas recipit: nō recipiet decimas: qꝛ nō pōt facere fructus suos. ⁊ lz multū aggrauet in hoc notorietas: tñ etiā symonia eius occult⁹ in bñficio nō facit fructꝰ suos. ⁊ tenet ad restitutionē fructuū ꝓceptoꝝ q ꝙuerti debēt in vtilitatē eccl̄ie illius in qua beneficiū symoniace obtinuit ⁊ rōne cuiꝰ decimas recipit. Si aūt sit cōcubinat⁹ crimē: aut est notoriū: aut nō. si non est notoriū siue sit oīno occultū siue sciat ab aliqb⁹: nō priuat clericꝰ iure decimarū. si ꝙ sit notoriꝰ ꝙcubinarius non facit fructus suos: ⁊ tenetur illos restituere illi eccl̄ie ratione cuiꝰ eos recepit. Et hoc verum est tam de predialibus qꝙ de personalibus: sed magis de predialibus. De personalibus dicēdum putant aliqui qꝙ cum dentur ꝓpter ministerium persone ⁊ nō ꝓpter eccl̄iam: qꝙ si sit symoniacus in beneficio poterit nichilominꝰ recipere decimas. secus si sit symoniacus in ordine: quia tunc est vitiū personale ⁊ non poterit percipere decimas que dantur intuitu administrationis personalis. Sed dicendum qꝙ non stat: quia magis impedit esse symoniacum in beneficio qꝙ in ordine. Si aūt sit ꝙcubinariꝰ: dōm sicut. ſ. ſz qꝙ notoriꝰ cōcubinariꝰ neqz accipit prediales nec ꝑsonales q aūt nō est notorius accipit vtraſqz: ⁊ quādo accipit illas cōuertunt auctoritate diocesani in vtilitatē illius eccl̄ie in q̄ recipiunt. ita tenent multi. ⁊ ꝙsonat hoc opinioni hosti. ⁊ io⁹. an. ⁊ ben. ex̄ de deci. c. tua nobis. ¶ Querit an decime dent pape. ¶ Dōm qꝙ decime dant nūc ecclesijs siue parrochialib⁹ ſz qñ sūt ꝑdiales: eo qꝙ in earū territorijs ꝑdia sita sunt. siue alijs. ſ. qñ nō sūt ꝑdiales ſz ꝑsonales: qꝛ dant tūc illi eccl̄ie i q̄ diuina audit q decimas ꝓstat. ⁊ iō q in ꝑdictis ecclesijs bñficia obtinent predictas decimas regularit̄ accipiunt: lz nō integraliter. qꝛ diuidunt sicut. ſ. dicetur: cum pars ad fabricā ⁊ pars ad prelatū pertineat. De papa aūt dicendum qꝙ decimas ecclesiarū non percipit: quia ipse alios redditus habet. cum tñ ipse presit oīb⁹ particularib⁹ ecclesijs primatū earū habēs ⁊ sollicitudinē gerens: cum indiguerit pōt decimas accipere. vel maiores ꝓpositiōes ad tps sup clericos facere ꝓ necessitatib⁹ suis ⁊ eccl̄ie: duz tñ ille vere necessitates ⁊ iuste sint. alis nulla potestatis celsitudo excusat quin apud deū reus habeat vt importunus exactoꝝ et malignus subditorum spoliator.

Q°. 74.

sic dicit sanctus tho. 2. secūde .q.87. ar. 4. in solu. tertij argu
scz. vnde nūc eadē rōne tenerent clerici decimā dare sūmo pō
tifici si exigeret. naturalis enī ratio dictat vt illi qui habet cu
ram de cōi multitudinis statu, puideat: vnde possit exequi ea
que pertinēt ad cōmunē salutē. itē iob. an. 7 hen. extra ō deci.
c. decimā. 7 ibi cōmuniter oēs dicūt q ī veteri testamēto erāt
quatuor modi decimarū: 7 applicāt illos ad decimas noui te
stamēti. erat nūc secūda in veteri testamēto illa quā prestabāt
leuite summo sacerdoti. 7 loco huius dicūt successisse illā quā
accipiunt prelati ecclesiarū: vel quā papa accipit vel quā iu
bet dari alicui laico. Sed dōm q illud est extraordinarū. nā
regulariter nō recipit papa decimas ecclesiarū. Si aūt p aliq̄
necessitate accipere vult: nō solū decimas: sed etiā quecūqz a
lia iura ecclesiarū 7 fructus accipere poterit ad temp⁹ q̄diu
durat illa iusta necessitas. relicto tū ministris ecclie vnde vi
uant. 7 ideo nō sūt ponēde decime quasi reddit⁹ debiti pape:
q eoip'o ponerem⁹ oīa alia bona ecclie quecūqz sint esse red
ditus pape: quod est falsū. 7 ideo dōm q decime nō danť pa
Q.° 75. pe sed beneficiatis ecclesiarū. ¶ Querit an denť decime paupe
ribus: ¶ Dōm q decime nō debenť pauperib⁹: sed solis ec
clesijs dāde sunt: 7 ibi clerici beneficiati eas recipiūt. 7 ita oīa
iura testanť. sic dicit ex de deci. c. puenit. 7. c. tua nobis. 7. c.
quoniā. 7 ita decime sunt clericorū 7 nō pauperū. q clericorū
est q̄quid habere dicunť. sed quod ipsorū est non pōt esse al
terius: q non pōt aliq̄d esse duorū insolidū. Quod ꝓ iero.
scribit damaso pape: 7 habeť. 16. q. 1. c. qm̄ q̄quid. i. q̄quid
habēt clerici pauperū est, intelligēdum est. i. debēt illud clerici
ministrare pauperibus. 7 sic pauperū est q ꝓ illis est. sz nul
lum ius in illud habēt: neqz competit eis actio aduersus cleri
cos nolētes eis dare elemosynā de decimis. Dicit etiā. 16. q.
pm̄a. c. decime. q decime sunt tributa egētiū animarū. i. sunt
quedā que tribui debent pauperib⁹ 7 tm̄ non sunt pauperum
sed ipsorū clericorū qui ea tribuere debēt egentib⁹: cum dom⁹
eorū cōmunes fieri debeāt. 16. q. 1. c. qm̄ quicqd. Scōo mo
do potest intelligi q sunt tributa egentū animarū. i. que per
tinent ad dīnium istorū egentiū. sz isti egentes sunt clerici: quia
oēs clerici sunt egētes. i. q egētes esse debēt. nam abūdātes
in rebus secularib⁹ nō debēt accipere fruct⁹ ecclesiasticos. sic
dicit iero. in allegato. c. qm̄ quicqd. s. clericos aūt illos eōue
nit ecclie stipendijs sustentari: quibus parentū 7 ꝓpinquorū
nulli suffraganť. q aūt bonis parētum 7 opibus sustētari pōt
si quod pauperū est accipiunt: sacrilegiū pfecto cōmittunt. et
sic nō vocauit ibi pauperes ipsos laicos egenos: sed clericos
q̄bus bona parentū non suffragantur: q talibus dari debent
fructus ecclie. 7 tūc ver⁹ est sensus q sunt decime tributa egē
tium aīarū. sic etiā grego. clericos pauperes vocat. ex de pre
scrip. c. nichil. s. nichil cum scādalo vobiscum nos velle ō cau
sis pauperū diffinire. 7 iterū. sed illud scire vos credim⁹ taci
turnitatē 7 patientiā vestrā futuris post me pōtificibus in re
bus pauperū preiudiciū nō facturā. Et vocat ibi res vel cau
sas pauperū. i. clericoꝝ. 7 imperator oēs clericos pauperes
vocat. C. de sacrosan. ec. l. priuilegia. itē pz hoc extra de deci.
c. tua nobis. vbi innocēti⁹ dicit decimas esse tributa egentiuz
animarū. 7 tm̄ ibi ostēdit q non debēt dari pauperibus sz cle
ricis: 7 damnat eos q decimas pauperibus tribuūt non dan
do illas clericis. 7 ita clerici sunt egentes aīe quoꝝ decime sūt
tributa. sz clerici q̄bus debenť 7 q eas recipiūt debēt paupe
ribus dare sustentationē vel elemosynā de illis. cum oē quod
clericorū est pauperū sit. 16. q. 1. c. qm̄ q̄quid. Et sic si laicus
non dat decimas clerico cui teneť: nō pōt ille dare sustentatio
nem pauperibus de illis. vnde laicus est in culpa si pauperes
fame morianť. s. non dando decimas fecit q clericus nō pos
set dare elemosynā pauperib⁹: quā si dedisset nō morerentur
fame. 7 p oībus bonis q̄ facturus erat clericus decimas reci
piēdo. 7 nō facit ꝓpter subtractionē earū: teneť re⁹ q subtra
hit decimas: q vult de⁹ 7 ecclia instituit q clerici recipientes
decimas 7 cetera ecclie presteńt pauperib⁹ elemosynā 7 sustē
tationē de illis. ¶ Queritur an laicis dāde sint decime: vl' ali
quo modo eas pcipere vel retinere possint. ¶ Dōm q̄ aut Q.° 76.
laici volunt pcipere aut tenere decimas iure ꝓprio quasi eis
ius hoc competere possit directe, aut tenēt eas ex ꝯcessiōe ec
clesie. ex priuilegio: vel ꝯsuetudine: aut al's. Si primo mō dōm
q nō licet laicis decimas tenere. nā duplici iure debenť deci
me ecclesijs. Primo rōne obsequij in eis deo pstiti. 12. q. 1. §.
si ergo. 16. q. 1. c. q̄siti. 7 hac rōne debenť ministris ecclie. 7 nō
recipiūt clerici a clericis decimas: q oēs deo ministrāt. extra
de deci. c. nouum. hoc ius nō cadit in laicū cum sit mere spiri
tuale. extra de elec. c. massana. 10. q. 1. c. nos ꝯsuetudinē. Se
cūdo rōne generalis siue vniuersalis dominij. hoc enī iure de
cimas sibi deus reseruauit. extra ō deci. c. tua nobis. 7. 16. q
1. c. reuertimī. sub rōne huius iuris pnt decime nō solū clericis
sed etiā laicis ꝯcedi: nō quātū ad ꝓpetatē: sed q̄tū ad pceptio
nem fructuū. Si q̄rať an ex ꝯcessiōe ecclie pnt illas tenere. di
cēdū q sic. q tā ex ꝯcessiōe pape q̄ platoꝝ pnt tenere. vt dice
tur sequēti. q. Sed qd si sola ꝯsuetudīe laic⁹ se iuuat: vt si tā
to tpe decimas qs pcepit pacifice q memoria nō stet in ctra
riū an hoc sufficiat sine spāli ꝯcessiōe. Dōm q nō: q si laicus
nō oñdit priuilegiū siue ꝯcessionē ecclie nulla tpis diuturnita
te iuuatur. nā cū talia sine titulo possidere pctm̄ fit: diuturni
tas tpis pctm̄ nō minuit: sz augmētat. ex de ꝯsue. c. vlti. Nec
obstat ex de ver. sig. c. lup qbusdā. q illud intelligiť de peda
gijs 7 alijs iuribus q̄ a regib⁹ vl' impatorib⁹ ꝯcedi pnt. vt appz
ibi in l'a. 7 sic diuturnitate tpis acqruńť a laico: q illa possi
dere pōt. sec⁹ est in decimis 7 alijs spūalib⁹ quoꝝ ꝯcessio īpa
toꝝ 7 regi 7 cuilibz laico est penit⁹ interdicta. ex de deci. c. tua
7. c. dudū. q neqz laicis q̄tūcūqz religiosis licet de his dispo
nere. ex de re. eccle. nō alie. c. fi. 7 de ꝯsti. c. q̄ in ecclesiarū. 7. c. ec
clesia scē marie. 7 iō si laic⁹ nō oñdit ꝯcessionē decimarū teneť
eas dimittere. ¶ Queriť qs possit laicis decimas dare vt il Q.° 77.
las ad tēp⁹ vl' in ꝑpetuū teneāt. ¶ Dōz q q̄tū ad laicos idē
est decimas nō soluere 7 decimas pcipe. nā cū oēs laici sint a
stricti ad pstationē decimarū de oīb⁹ q̄ licite acqruńť. ex ō deci.
c. ex trālmissa. neutrū sibi cōpetere pōt ex iure. s. decimas ec
clesie pcipe: vl' decimas q̄s teneť soluere retinere. iō vtrūqz ei
ex solo priuilegio cōpetere pōt. ¶ Circa psonales dōm q pa
pa pōt priuilegiare quos voluerit de eis nō pstādis. vl' de pstā
dis eis alteri ecclie vel psone q̄ ō iure cōi teneanť dari. quod
oēs iuriste tenēt. Dōm etiā qō papa pōt ꝯcedere decimas la
ico ad tēpus vel in ꝑpetuū: ita vt transeat ad heredes siue in
feudum siue simplici donatiōe. 7 talis ꝯcessio tenet. 7 laic⁹ cui
cōcedunť nō peccat pcipiēdo eas. verū est aūt q nō debēt con
cedi sine aliqua cā honesta 7 rōnabili: vt p defensiōe fidei con
tra paganos: vl' p seruitio aliquo pstito ecclie aliqñ. nā si sine
causa papa hāc ꝯcessionē faceret male administraret 7 nō effu
geret culpā. 7 tunc debet totaliter seruari forma priuilegij. sic
intelligiť ex de iure pa. c. nobis. 7. 63. di. c. adrian⁹. 7. c. sino
do. Si aūt q̄rať ō plato inferiori a papa an possit aliqd super
decimis. Dōm q aut queriť an possit dare priuilegiū q deci
me dentur alteri ecclie q̄ illi cui debentur. aut q denť laicis
Quantū ad primū dōm q pōt episcopus hoc facere dando pri
uilegium vni ecclesie: dignitati: aut persone de percipiēdis de
cimis alteri⁹ ecclie ad tempus vel in ꝑpetuū: dummodo hoc
faciat cum consensu capituli 7 obseruata illa solemnitate tota
que habetur. extra de re. eccle. non alie. c. dudum. lib. vj. Et
non solum potest episcopus decimas vnius ecclesie cōcedere
alteri ecclie vel persone aut dignitati seculari, sed etiam mo
nasterio cui de iure nulle decime competunt. 7 nō solū episco
pus hoc potest: sed etiam quilibet clericus pōt decimas sibi
debitas monasterio alicui concedere. 16. q. 1. c. qm̄ q̄quid. scz
qm̄ quicquid habent clerici pauperū est. Considerandū autē
circa supradicta q quando laicis ꝯceditur priuilegiū percipiē
di decimas aliq̄rū ecclia ꝯ pcipiūt illas licite iuxta formā priui

legij ad temp⁹:vel in ꝑpetuū:nisi priuilegiū perdiderint,qō sex modis perdunt.Primo si abutant priuilegio:vt eccliam impugnādo.11.q.3.c.priuilegiū.ꝛ.63.di.§.verum,ꝛ ar.de dona.c.vlti.vel si laic⁹ nō facit id ꝑpter quod decime ei sunt ꝛcesse.extra de dona.c.cum dilectus.ꝛ extra de cōdi.apo.c. verum. Secūdo si predicti laici veniūt cōtra priuilegium sum:sustinendo q̄ eccl̄ia ad quaz spectāt decime percipiat eas p.30.annos.extra de priuil.c.si de terra.Tertio si laici habe ant priuilegiū per quod valde ledat ius eccl̄ie parrochialis, nam quādo priuilegiū incipit esse valde p̄iudiciale reuocat. extra de deci.c.suggestū.vbi papa exemit quosdā monachos quantū ad totū ordinē suum a solutiōe decimaz:qz tunc erāt pauca monasteria ꝛ paucas possessiones habebāt.postea ꝝo ceperunt esse multa monasteria illius ordinis ꝛ in possessiōi bus abūdare:ita vt enorme p̄iudiciū generaret eccl̄iis parrochialibus ꝑpter quod reuocauit papa illud priuilegium. Quarto quādo p̄uilegiati renunciāt expresse p̄uilegio suo. vt extra de regu.c.statuim⁹.ꝛ.7.q.1.c.q̄ periculosū.Quinto quādo laici p̄uilegiati intercedēte auctoritate ꝛ cōsensu epi scopi:ius suuz dederunt alicui religioso loco vel eccl̄ie.ex. de his que fi.a pre.c.cum aplica.ꝛ.16.q.1.c.qm̄ q̄quid.Sexto si p̄uilegiati aliquod enorme delictum cōtra eccl̄iam com miserunt cuius decimas habebāt vel feudū.vt occidendo vl̄ mutilando prelatū vel rectorem aut clericū.ex. de penis.c.in quibusdam.ꝛ extra de priui.c.ad aures.ꝛ.32.q.5.c.ita nos.

Q°.78. ¶Querit cum sint quedam regiones in q̄bus consuetum est decimas non solui an p̄ consuetudinē tollat obligatio decima rum ita vt non teneant̄ soluere ꝛ nō peccēt nō soluēdo.¶Dicendū q̄ aut q̄ritur de p̄sonalib⁹ aut de p̄dialib⁹.si de p̄sonalib⁹ cōiter tenēt iuriste q̄ ꝛsuetudo generalis in aliqua regione vel loco excusat.ꝛ hoc qz decime p̄sonales non debent̄ ex p̄cepto iuris diuini:sed ex interp̄tatiōe. Et circa talia que sunt de iure humano magnas vires habet cōsuetudo.facit enī de p̄sonis legitimis:illegitimas ad matrimoniū.extra de cogna. spi.c.sup eo.Etiam clericos illos q̄ de iure ad continētiā p̄petuā non tenebant̄ cogit cōsuetudo ad continentiā.vt.32.di. c.placuit.Etiam in ritu sacramētoz ū tenet̄ cōsuetudo.vt in baptismo circa trinam vel vnicā īmersionē.de ꝛsecra.di.4. c.de trina.Etiam cōsuetudo q̄uis non possit tollere ius naturale aut diuinū:pōt tñ ius positiuū siue humanū in totum tollere si est generalis.di.4.c.leges.vel in parte si est particularis.distin.12.c.consuetudo.ꝛ quia decime p̄sonales sunt de iure humano siue ex interp̄retatiōe iuris diuini vt illi dicunt ꝛ non de iure diuino:pōt ꝛsuetudo circa illas.ita vt vbi consuetudo sit non solui nō peccent illi qui nō soluunt.¶Considerandū aūt q̄ decime p̄diales non sunt nūc de iure diuino sed de mero iure positiuo canonico:lz in veteri testamēto fuerunt de iure diuino vt ostensū est.s.ꝛ tunc dōm q̄ sic circa decimas p̄sonales quas fatent̄ non esse de p̄cepto iuris diuini sed ex interp̄retatiōe eius valet multū consuetudo ad hoc q̄ soluant̄ vel non soluant̄:cum consuetudo possit tollere ius positiuum in totum vel in ptē:vt dictū est p̄cedēti.q.Ita circa p̄diales erit q̄ cōsuetudo generalis longeua possit tollere obligationē soluendi decimas.maxime si a principio non fuit recepta lex de soluendis decimis.ꝛ hoc modo in regionibus illis in q̄bus non soluuntur decime:siue a p̄ncipio nō receperint statutum eccl̄ie de soluendis decimis:siue longo tempore cessauerint videt̄ q̄ isti non sint in statu condemnatiōis q̄si iam non maneāt obligati ad solutionem decimarū.ꝛ hoc satis rationi consonat:quia alꝫ eccl̄ia nō toleraret tantum errorem.neqz cōmunicaret morientibus in notorio peccato mortali orando p̄ eis.cum p̄ furibus qui in ipsis maleficijs subito occidunt̄ iubeat eccl̄ia non esse orandū quasi cōiecturet eos in mortali peccato decessisse.extra de fur.c.fures.sed magis

Q°.79. eccl̄ie in hoc sniaz audire q̄ nobis diffinire placeret.¶Querit an liceat laico retinere decimas sibi cōcessas ꝛ quando licet.¶Dōm q̄ aut cōcesse sunt a p̄sona ecclesiastica aut a secu lari.si ab ecclesiastica:aut a papa aut ab alio inferiori.si a papa dōm q̄ tenet cōcessio ꝛ licite tenet decimas laicus.ꝛ hoc siue fructus sint decimarū siue ipsum ius decimandi.ꝛ istud siue temporaliter siue in ꝑpetuum ꝛcedatur:quia papa plenam habet in his potestatem siue eximēdi aliquem ab onere solutiōis decimarum siue concedendi ei percipere decimas. extra de deci.c.ex parte tua.ꝛ.c.a nobis.cū alijs multis.Si aūt ab inferiore vt ab episcopo vel alio prelato:aut cōcedun tur laico soli fructus decimarum:vt quando alicui concedit̄ ad vitam suam vel ad tempus q̄ percipiat fructus decimarū alicuius eccl̄ie.ꝛ hoc possunt facere prelati ꝛ licite retinēt laici illas decimas.extra de iure patro.c.ex litteris.ꝛ ne pla.visu.c.fi.ꝛ de loca.ꝛ ꝛdu.c.vestra.Si aūt concedat̄ ius percipiendi decimas q̄ est mere spirituale:vt quādo cōceduntur decime in feudum laico ob aliquam cām:ꝛ vt p̄stet aliquod ser uitium.ꝛ tunc dōm q̄ aut fuit tale feudum factum ante tempus ꝛcilij turon̄.celebrati sub vrbano papa:aut postea.si autem ante fuit ꝛstitutum feudum tenet:qz tunc nō erat interdicta episcopis potestas infeudādi bona ꝛ iura eccl̄iarū.Si autem post illud cōcilium nō tenet feudum:ꝛ laicus illicite recipit decimas ꝛ retinet eo q̄ tunc fuit episcopis ꝛ alijs prelatis interdicta potestas infeudādi.¶Cōsiderādum aūt q̄ si concessio sit facta a laicali p̄sona vt a rege vel imperatore:dōm q̄ non valet:ꝛ nō est laicus securus detinēdo:quia laici nullā rem spiritualē ꝛcedere possunt.extra de deci.c.tua.Et q̄cunqz receperit decimas vel eccl̄iam aliquā de manu laici crimē sacrilegij cōmittit.e.ti.c.oudum.Et ꝛcessio decimarū facta a laico etiam si cōfirmet̄ a papa in forma cōmuni:nō valet.e. c.ꝛ ideo neqz feudū neqz aliq̄ ꝛcessio decimarū facta laico ab alio laico valet quic̄q̄.sed tenet̄ laicus predictas decimas ecclesie restituere.vt eo.c.oudum.¶Querit iam q̄ tenent̄ ad p̄standū decimas.¶Dōm q̄ de iure quilibz tenetur ad decimas dandas.ex.de deci.c.a nobis.sz q̄libz ad decimas tenet̄ nisi a p̄statiōe ipsarū spāliter sit exēpt⁹.sz dōm q̄ hoc de laicis intelligit̄.sic dicit glo.ibi.s.q̄ q̄libz laic⁹ indistincte nulla tpis p̄scriptiōe tenet̄ ad decimas.ex de p̄scrip.c.cām q̄.Lōpetit aūt laicis vtraslz decimas soluere.nā ad p̄sonales directe tenent̄.dant̄ enī hec illis eccl̄iis in q̄bus aliq̄ diuina audiūt ꝛ sacra recipiūt.ꝛ tñ laicos oz alicubi sacramēta recipe:quia ipsi nō p̄nt inuicē sacra ministrare.iō tenent̄ p̄sonales decimas dare.p̄diales quoqz dare tenent̄.nā ille debent̄ rōne predioz ꝛ illis eccl̄iis in quarū parrochijs p̄dia sūt sita.ex de parro. c.significauit.sz laici habēt predia sua intra limites aliquaruz parrochiarū.q̄ in illis tenebunt̄ decimas soluere p̄diales.Et ꝛtingit ex diuersis ꝛ respectu diuersoz eūdē esse dantem ꝛ recipientē sicut agentē ꝛ patientē.clericis aūt inq̄tū sūt ministri altaris spūalia ppl̄o seminātes decime a ppl̄o debent̄.vñ tl̄es clerici inquantū clerici sunt.i.inq̄tū possessiōes habēt eccl̄iasticas soluere non tenent̄.Ex alia ꝝo causa.s.ꝑpter hoc q̄ possident ꝑprio iure vt ex successiōe parentū:vel ex emptione:vel quolibz alio titulo sunt ad decimas obligati.sic tenet sanct⁹ tho.2.secūde.q.87.ar.4.Sz circa hoc distinguēduz est quia aut isti sunt clerici coniugati aut non.si sunt coniugati tenent̄ omnes decimas soluere.nam nullum diuinum ministerium exercent ꝑpter quod eximantur a prestatione decimarū sed quantū ad hec omnino est sicut laicus.Ad p̄sonales autē decimas nec clerici nec monachi tenent̄:vt tenent communiter iuriste.quia personales debentur rōne persone.ꝛ ratione persone non potest non reputari clericus.iō ad p̄sonales nō tenebit̄

Q°.80.

Q°.81. ¶Querit circa infideles.i.iudeos ꝛ sarracenos an obligati sint ad decimas:¶Dōm q̄ sicut decime p̄diales sunt debite rōne predij.ita p̄sonales sunt debite rōne p̄sone.ꝛ qz iudei⁹ predia hz interdū sicut xp̄ianus intra limites parrochie:tenet̄ directe iudeus ad p̄diales sicut xp̄ian⁹ si p̄dia colit:siue sua sint siue aliena.p̄sonales aūt debent̄ rōne p̄sone.ꝛ qz iude⁹ nō est de

corpore eccleſie non videtur q̄ ad aliquid ratione perſone ſue teneatur eccleſie. Item dantur perſonales decime illi eccleſie in qua quis audiuit diuina ⁊ percipit ſacramenta. extra ō parro. c. ſignificauit. ⁊ extra de decimis. c. nouum. Judeus autem neq3 diuina audit neq3 percipit ſacramenta. ideo non eſt cauſa vt decimas perſonales det. ¶ Et ſic eſt dicendum q̄ iudeus non tenetur ad decimas perſonales tanq̄ ad decimā: ſed vt ad intereſſe quoddā poteſt teneri ad illas. ſ. q̄ habitat ī domo aliqua que eſt intra limites parrochie: in qua ſi habitaret aliqs x̄pianus ſolueret decimas pſonales. iō tenentur hoc modo ad pſonales tanq̄ ad quoddā intereſſe eccl̄ie ne ledat. ſic dicit hoſti. extra de vſur. c. quāto. §. fi. q̄ ſi iudeus domū parrochiani mei tenet: extimari debet quantum a parrochiano ⁊ familia ibi cōmorāte recipe cōſueuit eccl̄ia: ⁊ ad tantum eſt iudeus obligatus. Unde circa hoc videtur dicendum q̄ aut iudei habitāt in domibus quas cōduxerūt a x̄pianis vl̄ emerūt ab eis in q̄bus ſolebāt prius morari x̄piani: aut nō. Si p̄mo modo videt q̄ teneant ad decimas pſonales ſub noīe intereſſe: q̄ alīs lederet eccl̄ia parrochialis: vt ſicut interdū fit q̄ intra limites alicui⁹ parrochie non habitēt niſi iudei: 3 pri⁹ ipſi x̄piani habitauerint. Si ſecūdo mō: vtpote ſi domus iudeox̄ fuerūt ſemp in loco ipſo ante q̄ inciperet eſſe parrochialis nō videt q̄ teneant ad aliqd ſub noīe intereſſe: q̄ nullū ius perit
Q.° .82. eccl̄ie: cum nullū vnq̄ fuiſſet acquiſitū ei. ¶ Querit nūc cui eccl̄ie dande ſint decime. ¶ Dōm ad hoc q̄ triplices ſunt decime. q̄dam prediales. q̄dam pſonales. alie mixte. Pure prediales ſunt q̄ de fructibus prediorū dant. vt de frugib⁹. vino. ⁊ fructibus arborū. de his dōm q̄ de iure cōmuni pertinēt decime ad eccl̄iam parrochialē in cuius territorio ſita ſunt p̄dia. extra de parro. c. ſignificauit. ⁊ ex̄. de deci. c. tua. ⁊. c. cuz ꝓtingat. ⁊. c. cum in tua. hoc verū eſt niſi aliud obtineat de cōſuetudine aut p̄ſcriptiōe aut p̄uilegio. De ꝓſuetudine p3: q̄ ſi ꝓſuetū eſt q̄ hoīes habitātes in vna parrochia ⁊ habentes predia in alia: ſoluāt totas decimas eccl̄ie ī cuius parrochia manent: vel partē earū: ⁊ nō eccl̄ie in cui⁹ parrochia manēt ſi ta: valet ꝓſuetudo. ex̄. de deci. c. cum ſint hoīes. ⁊. c. ad apoſtolice. Ex p̄ſcriptiōe etiā recipiunt decime de predijs vni⁹ parrochie in alia: ſi eccl̄ia illa preſcripſit decimas in alia. q̄ 3 laicus nō poſſit preſcribere decimas quātocūq3 tpe detineat eo q̄ nunq̄ pōt poſſidere. tñ eccl̄ia ꝓtra eccl̄iam bene p̄ſcribit illas. ex̄. de preſcrip. c. de quarta. ⁊ de reſti. ſpo. c. ad decimas. ⁊ de p̄ſcrip. c. epiſcopū. li. vj. de quo magis dictū eſt. §. Et nō ſolum eccl̄ia parrochialis 3 etiā monaſteriū pōt p̄ſcribere decimas ꝓtra eccl̄iam parrochialē ſi monaſteriū habeat parrochiā. ⁊ ſic intelligit extra de deci. c. cū ꝓtingat. ⁊. c. cum in tua Ex priuilegio quoq3 vel ꝓceſſione eccl̄ie parrochialis: vt ſi date ſunt ei in feudū. extra de deci. c. a nobis. idem ſi ex p̄uilegio ſine aliqua infeudatione ꝓceſſe ſunt decime alicui laico vel religioſo loco a papa p̄cipit illas ſm formā priuilegij. ſic percipiunt religioſi aliq. vt extra de deci. c. dilecti. alīs aūt ſemper decime pure prediales pertinēt ad eccl̄iaz parochialez. ⁊ hoc verū eſt tā q̄tū ad decimas de antiquis p̄dijs quā etiā de noualibus. cū decime noualiū dent eccl̄ie parochiali ſi cōſtat in qua parrochia ſint. ſi aūt nō cōſtat pōt epiſcopus ō eis diſponere vel in vſus ſuos ꝓuertere. e. ti. c. q̄m. Eſt tñ aliquid ſpeciale circa decimas de noualib⁹ q̄ circa decimas de p̄dijs antiquis. nam religioſis oīb⁹ cōceſſum eſt decimas retinere ō noualib⁹ que pp̄rijs manib⁹ vel expenſis colunt: 3 nō ſit eis ꝓceſſum retinere de predijs ab antiquo decimalib⁹. 3 de illis dant decimas eccl̄ie parrochiali. e. ti. c. ex parte tua. q̄tū ad p̄ſcribentes ꝓo ⁊ feudatarios ⁊ laicos priuilegiatos ecōtrario accidit in noualibus. q̄ ſi aliqua eccl̄ia vel locus religioſus p̄ſcripſit decimas ī parrochia alteri⁹: ⁊ ſup excreſcāt noualia nō recipiet decimas de noualib⁹ eccl̄ia p̄ſcribēs 3 parrochialis. ex̄ de deci. c. cum cōtingat. ⁊. c. cum in tua. etiā ſi alicui in feudum date ſunt decime alicui⁹ eccl̄ie vel in p̄uilegiū: nō accipiet decimas de noualib⁹ que fuerint poſt illā ꝓceſſionē. hec de decimis pure p̄dialib⁹ quas vocāt iura decimas meſſiū et fructuū arborū. e. ti. ad apoſtolice. Si aūt querat de pure pſonalibus. dōm q̄ ille ſunt dāde illi eccl̄ie in qua q̄s audit diuina ⁊ recipit ſacramēta. extra ō parro. c. ſignificauit. ⁊ extra de deci. c. nouū. ⁊. c. ad apoſtolice. ſ. noueris igit̄ q̄ equū eſt vt illi eccl̄ie decime perſonales reddant ab eis in qua eccl̄iaſtica percipiunt ſacramēta. Dicim⁹ aūt p̄pe pſonales illas que veniunt ex ſola operatiōe pſone: vt ex artificio. ex militia. ex negociatiōe. ⁊ ſimilib⁹. q̄ neq3 iſti ſunt fruct⁹ prediorū neq3 aliquo modo ad fructus prediorū aut ad predia ptinētes: 3 ſola induſtria ⁊ labore pſone ꝓueniunt. Sciendū tñ q̄ aut circa ſolutionē iſtaz decimarū. ſ. cui eccl̄ie dent̄ eſt aliqua ꝓſuetudo aut nō: q̄ cōſuetudo nimis obtinet circa pſonales. ⁊ ſi conſuetudo eſt ſoluent̄ ſicut cōſuetudo eſt. 3 ratio eqtatis declaret illi eccl̄ie deberi vbi percipiūt ſacramēta. in allegato. c. ad apoſtolice. Sed qd ſi aliq̄s non manet in eodē loco toto āno: ſed in diuerſis morat̄: vbi ſoluet pſonales decimas: Dō3 q̄ ſemp eſt attēdendus locus domicilij. licz enī q̄s peregrinetur magna parte anni: aut maneat in aliquo vel aliq̄bus locis nō tenebitur ad decimas pſonales niſi in loco vbi domiciliū habet. q̄ ibi cenſet parrochian⁹ ⁊ nō alibi. ⁊ ō3 habere domicilium ſiue ipſe domiciliū habeat ſiue ſit de familia alteri⁹ habētis domiciliū. Sz qd ſi aliquis habeat diuerſa domicilia ⁊ ſolet reſidere in illis diuerſis locis varijs temporib⁹ anni: vbi ſoluet decimas pſonales: Dōm q̄ ſi ſup hoc eſt aliq̄ cōſuetudo in illa regiōe ſtabit̄ illi. ſi nō eſt determinata ꝓſuetudo: aut q̄s acq̄rit aliqua in vno loco que nō acquirit in alio: de quib⁹ dat decimā pſonalē aut non. Si p̄mo modo videt q̄ illi eccleſie ſoli ſint dande decime pſonales in cui⁹ parrochia ſolū cōmorādo acquirit ea de quib⁹ decimā ſoluit. vt ſi in vno loco exerceret q̄s aduocatiōē vel lecturā ⁊ in alio nō: 3 exercet negociatiōes: ſolueret in vno loco decimas pſonales de aduocatiōe ⁊ lectura ⁊ in alio de negociatiōe. Si aūt non ſunt diſtincte acq̄ſitiōes ſm loca videt q̄ decime pſonales ſint diuidēde inter illa loca ſm portionē tēporis. Si queratur de decimis mixtis ſeruatur maxime ꝓſuetudo ſi eſt. vocant̄ mixte que nō ſunt oīno determinate p̄diales neq3 oīno pſonales: 3 magis ſapiant naturā quarūdā q̄ aliarū. ſicut eſt de pecorib⁹ ⁊ nutrimentis quorūcunq3 aīaliū. ¶ Querit ergo circa hec cui ec- Q.° .83.
cleſie dent̄ decime de pecorib⁹? ¶ Dōm q̄ aut pecora manēt ⁊ paſcunt̄ toto tempore intra limites illi⁹ parrochie in q̄ morat̄ dñs pecorum aut nō. ſi in eadem parrochia nullū dubium eſt quin eidem parrochiali eccl̄ie dent̄ integre decime de bis pecorib⁹. Si aūt nō manent neq3 paſcunt̄ pecora ſemper intra limites illi⁹ parrochie: ſed aliquādo in vna ⁊ aliquādo in alia cōmuniter tenet̄ q̄ diuidi debeat iſta decima inter eccleſias vt ſit quedam ſocietas contracta inter eccleſias. ſic tenet hoſti. in ſumma ti. de deci. §. cui danda. ⁊ modus diuiſionis erit ſm conſuetudinem eccleſiarum. Sed quid ſi quis habitans in vno loco emeret pecora in alio ⁊ ibi paſceret ea ⁊ venderet ⁊ nunq̄ deduceret ad pp̄riam parrochiam: vbi ſoluet decimam. Aliqui dicunt q̄ totam ſoluet in loco vbi ſemper paſcuntur ⁊ manent pecora. Sed dicendum q̄ non ſtat: quia hoc eſſet iudicare de pecoribus ſicut de predialibus pure. ſed non ſunt predia. ideo dicendum q̄ cum nutritiones ⁊ propagationes pecorum ſint quedam lucra. ⁊ lucrum reſpicit perſonam: debent iudicari perſonales quātū ad aliquid. ideo dabitur aliquid de illis decimis eccleſie in cuius parrochia morat̄ dominus pecorum. immo aliqui volunt q̄ tota decima debeat dari eccleſie parrochiali vbi eſt dominus. ⁊ illi eccleſie intra cuius limites paſcuntur ⁊ manent debet dari decima de herba ſiue per dñm paſcuorum ſi ea locauit paſtorib⁹ ſiue per dominum pecorum. ſed rationabilius eſt quod dictū eſt. ſ. q̄ diuidatur decima de pecoribus inter vtrāq3 eccleſiā. quia vltra decimā paſcuorū que eſt predialis d3 dari ō nutri

tis ⁊ natis aialib⁹. Si querit de aialib⁹ domesticis: vt pullis ⁊ porcis ⁊ alijs auibus que in domo pascunt ⁊ manent: manifestum est q̄ dantur decime ecclie parrochiali in qua dñs horum est: quia sunt ista in eadem parrochia in qua ipse. Sz qd si quis extra parrochiā suam habet domos aliquas in q̄bus pascit gallinas: anseres ⁊ porcos ⁊ similia que in domo nutriuntur: cui ecclesie dent decime. Dōm videt q̄ diuidatur decima inter vtrāq3 parrochiā. ⁊ hoc maxime si dñs aialiū horū habet aliquos qui pascunt hec animalia qui pertineāt ad ipsā parrochiā. nam ex eo q̄ ipsi recipiūt sacramēta in ipsa parrochia debetur aliqd de illa decima ipsi parrochie. Si aūt dñs de alia parrochia veniret in illam domū ⁊ pasceret ibi animalia de cibo quem de parrochia sua educeret: ⁊ non manerēt alii qui curatores animaliū in domo illa qui efficerent de illa parrochia. videtur q̄ tota decima de iure pertineat ad parrochiam in qua morat dñs animaliū. nisi aliud habeat ꝯsuetudo. sicut qui non habet nisi vnū domiciliū lz alibi negocietur non soluet decimā de lucro nisi in parrochia in qua est eius domicilium. Si aūt queratur de aialibus feris: aut illa habent p̄ solam venationē: aut tenent inclusa in aliquo loco ⁊ ibi nutriuntur ⁊ capiunt. Si p̄mo modo dōm q̄ non det ista decima de animalibus sed de lucro venationis. q2 ista reducunt in pecuniā: ⁊ nō dant in decimā animalia ipsa de venatione capta. ⁊ ideo decima horū est pure personalis ⁊ debet dari ecclesie in qua venator est parochianus. de quo dictum est supra. Si aūt habentur fera sine venatione vt quia nutriunt inclusa. aut illa inclusa sunt ita q̄ nō exeant siue parum exeunt. aut exeunt libere ⁊ longe. De primo vt de cirogrillis ⁊ leporibus interdum inclusis intra ambitum alicuius edificij. vel si sint in aliqua congregatiōe arborū siue muro. ⁊ habent ibi caueas vbi manent: ⁊ nutriunt catulos. ⁊ tunc dicunt aliqui q̄ de his debetur decima p̄dialis quia beneficio terre illius viuūt. Et iō sicut de pascuis debetur p̄dialis siue sint omnino inclusa siue non inclusa. parū tamen progredientia animalia vltra caueas suas ⁊ arbusta. sicut solet esse in quibusdā nemoribus que domini custodiunt ne quis ibi venet. sed quia ista animalia tenentur ⁊ custodiunt ex artificio ⁊ labore. videtur potius redire in decimā personalem: ⁊ dabitur ecclesie in cuius parochia dñs horū morat. sic tenet īno. extra de decī. c. nō est. licet hostiē. putet esse decimā istam mixtā. sed consuetudo reputat istam pure personalem. de qua dictum est supra. Si aūtē animalia illa inclusa in longinquū progrediant sicut columbe auolantes de columbario. dicendū videt q̄ sit decima pure personalis, quia tenere illas ex artificio ⁊ labore est. ⁊ ipse nō pascunt specialiter intra limites alicuius parochie: sed in longinquū auolant. ideo nō videntur habere aliquid de prediali. ideo dabit decima de eis parrochie in qua morat dñs nisi cōsuetudo obstet. Si ꝙo querat de piscatiōe cui dent decime: siue sit de piscatiōe in mari: siue in flumine publico vel priuato aut stagno declaratū est. ꝛ. nam quando iudicam⁹ decimā pure personalem debet dari ecclesie in qua piscans recipit sacramēta: ⁊ per hec potest colligi de decimis oīum animaliū. Dōm etiā videt q̄ decima de lana magis est prædialis q̄ de aialibus: q2 aialia sepe tondent. ⁊ iō videtur q̄ vbi creuit lana illa ⁊ tondetur debeatur decima de illa. ⁊ tamē neq3 hoc est precisum cum eadē tonsio lane non crescat in vno loco. vnde consuetudini stabitur circa diuisionē decime: vel q̄ tota tribuatur vni parrochie earum. De lacte aūt ⁊ caseo quia vident esse quasi quidam fruct⁹ collecti ex terra illa in qua pascunt quotidie pecora lz sint fructus pecorum. ⁊ ob hoc pertinere vident ad prediales decimas. ⁊ dabunt parrochie in qua tunc pascunt pecora: nisi fiat hoc in transitu. Cum autē de butyro dat decima debet dari sicut de lacte: ⁊ iudicat prædialis potius q̄ personalis nisi aliud faciat consuetudo. ⁊ ideo vbi exprimit butyrum de decima soluet. ¶ Querit nunc de decimis qualiter sine diminutione cōferant. nam sepe iubet q̄ decime dent integre vel sine diminutiōe. vt extra de decī. c. cōmissum. ⁊ c. peruenit. cum similib⁹. Sciendum autē q̄ multas diminutiones circa decimas praui hoīes faciebāt. vna erat q̄ de aceruo non decimato frugū soluebant prius debita mercēnario⁹ totius anni: ⁊ dabant colonis partē suam. ⁊ tunc quod relinquebatur eis decimabant. extra de decī. c. cum hoīes. ⁊ faciebant hoc quasi velint deducere expensas factas circa fructus ⁊ quod manebat erat fructus. sed hoc vetant iura fieri. eo. c. nam totus aceruus decimari debet. deinde soluat debita quibus voluerit dñs fructuū. Secunda diminutio erat. q2 quidam obligati ad soluenda tributa dñis de certa vel incerta p̄te frugum: soluebant prius tributa. etiam soluebant census. id est si ager non erat p̄prius: ⁊ p̄ eo dabant partem quādam fructuū: pri⁹ soluebant tributa ⁊ census de non decimato aceruo. deinde residuū eis decimabant. quod iura fieri vetāt. c. p̄. de decī. c. cum non sit. Et si soluta fuerint tributa ⁊ census añ decimationem: tenent isti ad quos p̄dicte partes peruenīunt decimare eas: quia res transit cum onere suo. eo. c. ⁊ tñ tunc esset de parte illa duplex decima danda: vna prædialis: ⁊ alia p̄sonalis. quia vna est tanq̄ de fructib⁹: ⁊ alia tanq̄ de lucro. Tertia diminutio erat quia quidā de aceruo subtrahebāt q̄ntitatem seminis iacti in terrā: ⁊ residuū decimabāt nō computando semen in fructu. extra de decī. c. tua nobis. ⁊ ibi papa ostendit iniuste istos agere: quia non debet deus esse deterioris cōditionis q̄ dñi temporales. sed si illis dentur tributa de agris non detrahit semen neq3 sumptus. ideo neq3 insolutione que deo fit. Quarta diminutio erat: quia aliqui partē decimarum dabāt capellis suis. vel in vsuz pauperū: ⁊ reliquū quantū volebāt dabāt ecclie cui debitū erat. eo. ti. c. tua nob. sed ibi vetatur. quia decime pertinent ad solum deum. Quīta diminutio est que pot⁹ vocatur totalis defraudatio. s. q̄ quidā laici vitam clericorū tam abhominabilē considerantes eis decimas dare nolebāt. e. c. tua nob. Sexta diminutio erat in partib⁹ dñi ⁊ coloni: q2 si vn⁹ decimabat fructus nō decimabat eos ali⁹. ⁊ tñ vterq3 decimare debet. e. ti. c. tua nobis. sz sicut colon⁹ de parte fructuū q̄ sibi remanet rōne culture: sic ⁊ dñs de portione quā recipit rōne terre decimā reddere sine diminutiōe tenent. Dōm aūt q̄ pōt hoc fieri dupl̄r. vno modo q̄ recipiat dñs agros cōductos a dño: ⁊ p̄ hoc det certam portionē fructuū. ⁊ iste magis vocat pensionari⁹ q̄ colonus nisi quia terram colit. Allio mō q̄ dñs fundi det rustico boues ⁊ semen ⁊ agros: ⁊ p̄cipiat dñs certā portionē fructuū ⁊ rusticus aliā: velut interdum fit q̄ dñs colat vel coli faciat agros ⁊ seminari. ⁊ postea fruges maturas tradat alicui colligendas: ⁊ p̄cipiat inde dñs certā portionē: ⁊ rusticus certaz quocunqz enim istorū modoz fiat nō differt. sz solū differt in mō partiū q̄ p̄ueniūt colonis ⁊ dñis: vel pensionarijs ⁊ dñis. ¶ Querit vltimo circa decimas q̄ bona p̄mereant qui debite decimas soluūt: ⁊ que mala q̄ defraudāt eas vl nō soluūt: Q.° 85. ¶ Dōm q̄ bene soluentes remunerant in multis. sed q̄tuor exprimunt ab augustino. Primū est abundantia fructuū. Secundum est sanitas corporis. Tertiū est remissio peccatorum. Quartū est acq̄sitio regni celoz. ⁊ de his oīb⁹. 16. q. 1. c. decime. De p̄mo dicit aug⁹. ⁊ ō secūdo. e. c. si decimā dederis nō solū abūdātiā fructuum recipies: sed etiā sanitatē corporis cō sequeris. De tertio ⁊ quarto. e. c. q̄ premiū comparare aut indulgentiam peccatorū desiderat reddat decimā. hec aūt non solum dantur decimāti: sed etiam elemosynā danti. īmo ex elemosynis traxit aug⁹. Et ponunt hec ysa. 58. c. s. Cum videris nudum operi eum: ⁊ carnem tuam ne despexeris. tunc erumpet quasi mane lumen tuum: ⁊ sanitas tua citius orietur. et anteibit faciem tuam iusticia tua. ⁊ gloria domini colliget te. que sunt quatuor predicta: scilicz quia decime sunt tributa egentium animarum. vt augustinus dixit eodem. cap. decime. iudicauit eas in modum elemosyne cuiusdam. ⁊ ideo dixit q̄ ista quattuor merebatur qui recte elemosynam daret. Eos

Q.° 84

¶o qui non soluunt multa mala consequuntur. ¶Primum est prevaricatio diuini mandati. nam mandatum ecclesie est mãdatum dei. et qui spernit illud spernit deum. sic xps dixit. qui vos audit me audit. et qui vos spernit me spernit. et graue est relinquere deum. Secundũ est qz ad decimam reuertti meret qui decimam non soluit. i. vt habeat ex agris soluz decimam partem fructuũ quos alꝫ habiturus esset si recte decimaret vt dicit augꝰ. in allegato. c. decime. ſ. cum enim decimas dando ⁊ terrena ⁊ celestia posses premia ꝓmereri: quare ꝓ auaricia duplicẽ benedictionẽ fraudas? hec enĩ est dñi iustissima cõsuetudo: vt si tu illi decimã nõ dederis ad decimã reuertaris Tertiũ est rapina vt augꝰ. dicit. e. c. decime. ſ. decime ex debito requirunt: ⁊ qui eas dare noluerint res alienas inuadũt. ⁊ simile ex de deci. c. tua nobis. Quartũ est homicidiũ. ⁊ istud est occasionaliter: vt si morianꝫ pauperes fame q sustentandi erant de decimis si darent. vt dicit augꝰ. e. c. ſ. quãti paupes in locis suis vbi ipse habitat illo decimas nõ dãte fame mortui fuerint: tãtoz homicidiozũ reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: qz rem a dño pauperibꝰ delegatã suis vsibus reseruauit. Quintũ est sacrilegiũ. ait enĩ iero. ꝙ amico rapere qppiã furtũ est. ecclesiam fraudare sacrilegiũ est. aut qõ aptius mi sceleris est exide aliqd subtrahere oĩuz ꝑdonũ crudelitatẽ supat. ⁊ sile. 16. q. 1. c. qm̃ qcqd. ⁊. 16. q. 7. c. decimas. Sextum est ꝙ a fructibꝰ taliũ deꝰ nõ amouet bzucũ: locustã: erucam: ⁊ alias plagas celi ⁊ terre: quas amouet a fructibꝰ eoz qui debite soluũt decimas. vt ait iero. 16. q. 1. c. reuertimĩ. et idẽ malꝫ. 3. c. vbi deꝰ increpat locustã ⁊ bzucũ. ſ. ne veniant ad deuozãdum fructꝰ. ⁊ ait iero. e. c. si qñ fames: penuria: ⁊ oĩm rerũ egestas oppmit mũdũ: sciamꝰ hoc ex dei ira descẽdere q se in paupibꝰ si nõ accipiãt elemosynã fraudari loquit. ⁊ tuas possessiões possumꝰ decimas ⁊ ꝓmitias ĩterꝑari. Septimũ est ꝙ ptãtes tẽpozales auferũt bona illozũ ꝑ oppssiões vl̃ impositiões. sic dicit aug. 16. q. 1. c. decime. ſ. dabis impio militi qõ non vis dare sacerdoti. bñfacere semp deꝰ paratꝰ est: ſz malicia hoĩuz ꝓhibet. ⁊ magis idẽ aug. 16. q. 7. c. maiozes. ſ. maiozes nostri iõ copijs oĩbus abundabãt qz deo decimas dabant ⁊ cesari censum reddebãt. mõ aũt qz discessit deuotio accessit iudiciũ. i. tributozũ impositio. nolumꝰ cum deo partiri decimas. modo tollit totũ. hoc tollit fiscus qõ nõ accipit xps Octauũ est ꝙ infamiã incurrũt sic raptoz rerũ ecclasticaruz. Nonũ est ꝙ excõicabit. 16. q. 7. c. oẽs decime. ſ. qz multi inueniunt decimas dare nolẽtes: statuimꝰ vt ꝑm dñi ꝓceptũ admoneant semel: secũdo: ⁊ tertio. ꝙ si nõ emẽdauerint anathematis vinculo feriãt vsqz ad satisfactionẽ ⁊ emẽdationẽ cõgruã. ⁊ nõ solũ si nõ soluerint: ſz etiã si integre nõ soluerint excõicandi sũt. ex de deci. c. puenit. ⁊. c. nũcios. ⁊ nõ admittit appellatio circa hoc. e. ti. c. cõmissũ. ⁊. c. tua nobis. ⌊Ube vobis⌋. in precedentibꝰ xps arguit phariseos ꝙ corrumperẽt veritatez disciplme ⁊ iusticie. hic arguit eos ꝙ corrũpãt veritatẽ vite. ⁊ ad hoc ponit tria exẽpla. secũdum ibi. ⌊Ube vobis scribe⌋. tertiũ ibi. ⌊Ube vobis scribe. Circa ꝓmũ oz. ⌊Ube vobis⌋. sicut in precedẽtibꝰ ꝑ vbe quãdã maledictionẽ importat. ⌊Scribe ⁊ pharisei⌋. ad istos loquit: qz pharisei ⁊ scribe. i. sapiẽtes erant deteriozes in ꝓpło iudeozũ: ⁊ decipiebãt ꝓpłm suis simulatiõibus. vñ erãt digni maiozi redargutiõe. ⌊Qui mũdatis⌋. arguit eos ꝙ curarent de corpali ⁊ exteriozi mundicia: ⁊ nõ curabãt de interiozi mũdicia cõsciẽtie que precipua est apud deũ. ⌊Quod de foris est calicis ⁊ parapsidis⌋. calix est vas: ⁊ non significat vas in quo ferat aliquid ad cibum ſz ad potũ. vt oz. s. 20. c. potestis bibere calicẽ quẽ bibiturꝰ sum ⁊ ps. 22. calix meꝰ inebrians q̃ preclarus est. ¶parapsis est nomen vasis ptinẽtis ad cibos: siue ad cibos precipuos siue ad cõdimẽta ciborũ q̃ aliq salsamẽta vocãt. sic dicit. j. 26. c. q ĩtingit mecũ manũ in parapside hic me tradet. ⁊ qõ vocat hic parapsis alibi vocat catinꝰ. luc. 11. c. ſ. mũdatis quod de foris ẽ calicis ⁊ catini. Aliq intelligũt: mũdatis quod de foris est. i. partẽ exteriozẽ parapsidis ⁊ catini. q. d. partẽ interiozẽ eozuz nõ mũdatis. sed iste sensus non stat. ¶Primo qz non est verisimile de aliquo ꝙ taliter mũdaret vasa. ſ. interiora relinqueret ĩmunda ⁊ exteriora lauaret. qz id quod bibitur aut comedit ĩ parte interiozi vasis continet ⁊ non in exteriozi. ⁊ ideo magis necessaria est mundatio ptis interiozis q̃ exteriozis. Secũdo qz non erat hoc verisimile specialit circa phariseos ⁊ scribas qui precipuã curã habebãt de mũdicia corpali ⁊ sepe lauabãt corpa ⁊ vasa oĩa. vnde arguit eos de supuacuis baptismatibus calicũ ⁊ eramẽtozũ. mar. 7. c. sed q lauat partẽ exteriozẽ vasis ⁊ nõ interiozẽ: nõ sufficiẽter lauat. ergo nõ faciebãt hoc pharisei. Tertio qz si hoc esset nulla cura esset xpo arguere ꝺ hoc. nam licz mundare partẽ exteriozẽ vasozum ⁊ non interiorem sit q̃dã immundicia ⁊ ineptitudo: tñ nõ est pctñ apud deum. xps tñ non arguebat hoĩes nisi de pctõ quo deus offenditur. ideo non erat iste sensus. Quarto qz lra nõ cõcordat huic sensui: qz oz mũdatis quod de foris est parapsidis ⁊ calicis: intus aũt pleni estis rapina. ⁊ ita illud intus nõ refertur ad calicem ſz ad hoiem. ⁊ tñ intelligẽdo ꝓmo modo deberet dici mũdatis quod de foris est calicis ⁊ nõ quod intus est. iõ debet intelligi mũdatis quod de foris est calicis ⁊ parapsidis. i. mũdatis calicẽ ⁊ parapsidẽ que vasa de foris sunt. i. extra hoiem. ⌊Intus aũt⌋. i. in cordibꝰ vestris. ⌊Pleni estis rapina⌋. i. rapiendi desiderio vel pctõ rapine ꝓpter assuetudinẽ rapiendi. nam aliter non põt rapina esse in anima. cum rapina. i. res rapta foris sit. ⌊Et ĩmundicia⌋. significat aũt gñaliter ĩmundicia oẽ peccatũ: qz oẽ pctñ reddit nos coram deo ĩmũdos. nec est alia fordes animi nisi pctñ. ⌊Pharisee cece⌋. hacten increpauit phariseos ⁊ scribas enarrans malũ quod faciebant. hic suadet qd agere debeãt. ſ. mũdare interiora cordis. ⁊ vocat eos phariseos: qz sicut ex cecitate quadã ꝓuenit ꝙ qs mũdare intendẽs calicẽ aut parapsidẽ mũdet exteriozem partem eius ⁊ non interiozem: quia si videret maculas manentes eas abstergeret. ita prouenit ex cecitate ꝙ quis mũdet exteriora sua ⁊ non interiora. q. d. si tu videres interiora tua quomodo immunda sunt verisimile est ꝙ velles ea mundare cum mũdes exteriora: ⁊ tñ nõ mũdas. ideo videt ꝙ omiseris quasi illa nõ videas. ⁊ ita cecus es. ⌊Mũda prius⌋. i. potius. non dicit ꝓ ius. ſ. tempoze: quia non differt quid prius mundemus an exteriora vel interiora dum tamẽ interiora mundemus. sed dicit potius. i. precipue. ſ. habere precipuam curam de mundicia interiozi. quia illa incomparabiliter maioz est. de exteriozi ¶o mundicia habe minozem curam. ⌊Quod intus est calicis ⁊ parapsidis⌋. potest ista littera dupliciter legi. vno mõ munda prius. i. potius quod intus est calicis. i. partem interiozem ⁊ exteriozem mundabis minus principaliter: quia maioz necessitas est mundandi interiora calicis ⁊ parapsidis in quibꝰ est vsus ciborum ⁊ potuum q̃ exteriora que non contingunt cibum ⁊ potum: sed solum placent oculis. ⁊ iste sensus est methaphoricus. Alio modo intelligitur: munda prius. i. potiꝰ quod intus est calicis ⁊ parapsidis. i. calicem ⁊ parapsidem interiozem. ſ. coz: quia ibi est calix dei ⁊ parapsis. ſ. cibus ⁊ potus eius. nam delectatur in corde nostro sicut in cibo ⁊ potu nos delectamur si sit mundum coz. ⌊Ut fiat id quod de foris est mundum⌋. i. vt postea mundes quod de foris est et appareat in oculis hoĩum. q. d. minozem curam debes habere de exteriozibus mundandis. et iste est verus sensus. ¶ Querit gd intendebat ħ cristus inducẽs de calice et parapside: ¶Dicendum ꝙ arguit phariseos ꝙ praue viuerent corrumpendo veritatem vite. non enim tales erant quales se ostendebant bonos enim se ostendebant et mali erant. sic dicit Jeronymus super matħ. diuersis verbis eodem sensu quo. s. arguit phariseos simulationis et mendacij: ꝙ illud aliud ostendatur hominibus foris: et aliud domi agant. Et hylarius super matheum ait: Arguit ergo eos qui iactantiam inutilis studij sequentes vtilitatis perfectum ministerium derelinquant.

Q.° 86.

¶ Pro quo sciendū q̄ viciū vnū precipuū phariseorū ⁊ scribarū erat q̄ cū mali essent interius apud deū in exterioribus bonos se fingebant. ⁊ hoc ypocritarū est. cristus vero eorū viciū redarguere intendit nō vnico modo sed multis vt cū sepe argutū fuerit magis moueant pctōres ad viciū deserēdū. in quo xp̄s tenet modū oratoriū. illi qdē q̄s sup eadē re efficacissime suadere volūt. nō ꝓtenti sunt eādē rē semel dicere. Et quoniā sepe eādē sn̄iaz sub eisdē verbis dicere viciū ostonis ē dicūt eādē sn̄iaz varijs ꝟbis ⁊ coloribꝫ faciēdo exageratiōes. ita ⁊ nūc xp̄s idē viciū varijs rōnibꝫ ⁊ medijs arguit. ꝓmo illud tāgit sub rōne cecitatis. scōo sub rōne ypocrisis. ⌊ Vbe vobis ⌋. hic ponit xp̄s ꝟm exēplū in quo arguit phariseos. q̄ corrūperēt veritatē vite. ⁊ hoc in ꝓp̄rijs actibꝫ ⁊ ait. ⌊ vbe vobis ⌋. maledictio est: q̄ sentētia istorū est cā maledictionis diuine sup eos. ⌊ scribe ⁊ pharisei ⌋. isti sunt p̄cipui in malo ⁊ ceteros decipiūt. ⌊ ypocrite ⌋. q̄ bonū foris ostendebāt ⁊ malū intus habebāt. sicut statim sequit. ⌊ Qui similes estis sepulchris dealbatis ⌋. recte dixit dealbatis ⁊ nō albis. q̄ albedo foris superinducit illis ad quādā pulchritudinē sz interis nulla est pulchritudo. ⌊ que apparēt a foris boībus speciosa ⌋. ꝓpter colorē ⁊ artificiū vt si sint foris aliq̄ sculpture vl imagines sicut in p̄ciosis sepulchris nr̄is. ⌊ interis vero plena sunt ossibus mortuoꝝ ⌋. q. d. nullā pulchritudinē hñt interius sz omnē īmunditiam. Et dixit ossibꝫ mortuorū q̄ nichil aliud est in sepulchris ⁊ nō solū cōpetit hoc multis sepulchris sil sz etiā vni q̄ plenū sit ossibꝫ mortuoꝝ. nā i eodē sepulcro ꝟm ꝓsuetudinē iudeoꝝ multi sepeliebantur q̄ nō erant illa sepulcra sicut nr̄a: sz in eodem sepulcro tota vna ꝓgenies sepeliebat. eo q̄ essent sepulcra illa sicut dom⁹ magne. et aduoluto saxo ad hostiū claudebantur interis corpora mortuorū. sicut fuit de sepulcro cristi de quo magis dicetur. j. 28. c. ⌊ et oī expurcicia ⌋. i. īmunditia vermiū ⁊ carniū putridarum ⁊ fluentis sanici horrendi visus ⁊ intolerabilis fetoris. ⌊ sic ⁊ vos ⌋. applicatio est. ⌊ a foris quidē paretis homīb⁹ iusti ⌋. s. ꝓpter simulationē in habitu et in vultu quoniā exterminabant facies suas vt viderent hominibꝫ ieiunantes. ℣. 6. c. sepe quoq̄ orabant et obsecrationes a deo ieiunia faciebant. ℣. 9. et mar. 2. c. Et hoc faciebant in angulis platearū ⁊ locis publicis. ℣. 6. c. Et cum in templo orabant accedebant iuxta altare vt viderentur sanctiores. īnē 18. c. ꝓpter hec et similia apparebant pharisei boībus tanq̄ iusti. ⌊ intus autē pleni estis ypocrisi ⁊ iniquitate ⌋. i. nō habetis interius aliquod bonū sed solā iniquitatē. ⁊ hac pleni estz vt īmuatur q̄ multū erant iniqui. Sed dices quare dr ypo-
Q°.87. crisi et iniquitate q̄ ypocrisis iniquitas est: dicet. j. ¶ Queritur q̄re compauit hic xp̄us phariseos sepulcris dealbatis. ¶ Dicendum q̄ cōuenienter factū est. volebat enī ostendere viciū inanis glorie ipoꝝ ⁊ iō vtrunq̄ dicere debuit. Naz si diceret eos sepulcra esse ⁊ nō adderet dealbata: ostenderet eorum vicia fetentia sed nō exteriorē bonitatis simulationez: q̄ tamen ypocrita hoc facit. s. q̄ simulat dixit dealbata esse vt quodā alieno fuco obūbrent interiora mala. sic dicit ieron⁹. sup matheū. sepulcra foris mundicia habitu vestis ⁊ verborū humilitate demonstrant int⁹ āt pleni sunt oī auaricia ⁊ libidine. Cōuenient etiā fit compatio ꝓpter corpa mortuoꝝ. q̄ ypocrite sūt nō soluz sicut sepulcra sed etiā sic corpa mortuoꝝ. nam corpus mortuū similitudinē quidē habet humanā sed hō non est. ita et ypocrite videntur quidem iusti sed iusticiā nullā habent. qui aūt sunt vere boni sunt sicut corpa viuentia q̄ illa similitudinē hñt humanā: ⁊ vere sūt boīes q̄ vitam habēt ⁊ aīam. sic dicit crisos sup math. merito quidē iustorū corpa templa dicunt. q̄ aīa in corpe iusti dñatur sicut deus in templo. vel q̄ deus in corpib⁹ habitat iustis: corpa pctōrum sepulcra dicunt mortuoꝝ. q̄ aīa mortua ē in corpe peccatoris. nec. n. viuens pictanda est; q̄ nichil viuū aut spūale agit in corpe. Alia rōne quoq̄ ypocrite sunt vt corpa mortuorū. s. q̄ opa qdē faciūt talia qualia iusti. sed ꝓpter deū nō faciūt. iō illa nō viuūt. sic. n. d. Origenes super math. Dēs. n. iusticia simulata mortua iusticia est. q̄ ꝓpter deuz nō fit. magis āt neq̄ iusticia ē. sicut mortuꝰ hō nō ē homo et sic mimi qui psonas suscipiūt aliorū ei nō sunt ipsi quos simulāt. tanta ergo sūt ossa eis ⁊ īmūdicia q̄ta bona simulant ex malo affectu. habent āt ypocrite spāle dānationē iter ceteros boīes. q̄ alij potest aliquā penarū alleuiationē sentire q̄ si ignorantes mala egerīt. ypocrite āt cū bonū simulent qō nō agunt non possunt bonitatis ignorantiam allegare. sic dicit beatus Gregorius. 36. libro moraliū. scilicet ante districtum iudicē excusationē. iō de ignorātia habere nō pñt. q̄ dū ante oculos boīuz omnē modū scitatis oñdunt ipsi sibi iūt testimonio q̄ bene viuere nō ignorāt. Sūt aūt ypocrite valde increpabiles: q̄ bonitatē fallant sicut dicit aristoteles de falsis amicis q̄ grauiꝰ peccāt q̄ falsatores monete cū meliorē rē fallent Et ita ypocrite ipsam bonitatē fallant ⁊ alicna sibi vsurpant. vnde duplicit peccāt. ꝓmo q̄ mali sunt. scōo q̄ ꝓ simulationē honorē bonis debitū sibi vsurpāt. sicut dixit iero. q̄ simulata sanctitas duplex est iniqtas. ⁊ dicit crisо. sup matheū. dicāt aūt ypocrita si bonū est eē malū vt q̄ nō vis apparere qō vis esse. nā qō turpe est apparere turpiꝰ est eē. qō aūt formosū est apparere formosiꝰ ē eē. q̄ esto qō appares aut appare qō es. ¶ Queritur q̄re xp̄s dixit intꝰ pleni estis ypocrisi ⁊ iniquitate. Q°.88. ¶ Dom q̄ rectissime dictū est ypocrisim intus eē. Est. n. ypocrisis iniqtas q̄dā sicut cetera vicia: q̄ si nō eēt iniqtas nō redderet boīez malū. oē aūt viciū in aīa est. iō ypocrisis etiā est in aīa ⁊ sic intꝰ est. nā est hītus qdā vicios⁹ quo qs eligit bonꝰ apparere cū malus sit ⁊ illud simulare. Et cū dicit q̄ foris ē ypocrisis coā boīb⁹. Dom q̄ actꝰ qdā ypocrisis foris est. s. simulatio bonitatis. ⁊ tñ malicia ipla q̄ ē habitus intꝰ est. neq̄ est hoc spāle circa ypocrisim: q̄ alij habitꝰ morales tā virtuosi q̄ vicios⁹ idem hñt. s. q̄ habitꝰ tūt in aīa. Operationes ꝟo sūt duplices. s. ipsa electio ⁊ executio. Electio qdez tā vicij q̄ virtutz intꝰ est. executio vero est foris ptinēs ad ptes organicas. sic ⁊ in ypocrisi q̄ duplicē habet opationē. vna est eligere simulare bonitatē q̄ nō est: alia est ipaz simulare. prima est interior. s. solꝰ voluntatis. scōa est exterior in varijs modis aliqd effigiādi. s. ꝟbo. ope. hītu. gestu. xp̄s aūt tetigit de ypocrisi id qō erat intus ⁊ nō qō foris. q̄ exterior simulatio puenit ab interiori electione ⁊ iniqtate exīte in aīa. ⁊ nō eēt exterior simulatio mala nisi ꝓpter interiorē iniqtatē. Et iste modus est semp loquēdi xp̄i q̄m oīa mala vult ꝓstituere interiꝰ. Et si qō malū foris est dicit illud exire de intꝰ a corde vt patet. ℣. 15. c. Et hūc modū tenuit etiā hic dicēs ypocrisim intꝰ cē. ⌊ vbe vobis ⌋. hic ponit alia increpatio xp̄i ꝓtra phariseos. ⁊ est circa corruptionē veritatis vite ⁊ ꝓfitit in habitudine ad actꝰ ꝑdecessoꝝ suoꝝ. Et dicit. ⌊ vbe vobis ⌋. dicit ea rōne q̄. s. ⌊ ypocrite ⌋. etiā vocat eos hic ypocritas q̄ in hoc aliqd simulabāt ⌊ Qui edificatis sepulchra ꝓphetaꝝ ⌋. ꝓphete iā mortui erāt a multo tpe. s. q̄ forte iacebāt ossa eoꝝ in loco ꝓtēptibili vel monumēta eoꝝ erāt humilia nullū spāleꝫ decorē aut magnitudinē hñtia. edificare poterāt isti ea. i. ꝟpliare ⁊ pulchra atq̄ sūptuosa reddere. ⌊ ornatis monumēta iustoꝝ ⌋. Alij fuerūt inter iudeos q̄ nō erāt ꝓphete. ⁊ erāt viri iusti ⁊ magne reputationis. sicut neemias. esdras. mathias ⁊ omnes machabei ⁊ patriarche de qb⁹ sacra scriptura nichil dicit. Erāt tñ cogniti inter iudeos. hoꝝ. n. sepulchra ornabāt. s. dealbādo foris. ⁊ sūptuosiora reddendo. ⌊ ⁊ dicitis ⌋. de hoc eos arguit q̄ laudant se supra pres suos. ⌊ si fuissem⁹ in dieb⁹ patrū nr̄oꝝ ⌋. vocant patres oēs maiores q̄ ista est ꝓsuetudo scripture q̄ oēs de quoꝝ ꝓgenie sumus patres vocemus etiā si abaui aūt tritaui sint. i. si essemus tpe quo occisi sunt prophete. ⌊ non essemus socij eorum ⌋. idest patrum nostrorum. ⌊ in sanguine ꝓphetarū ⌋. i. non fuissemus eis in occidendo ꝓphetas sed po-

cius impediremus mortẽ ꝓphetarũ. ⁊ in hoc meliores se oñ
dunt patribus suis. ⸌itaq; testimonio estis vobis ⸍.i. vos te
stificamini contra vosipos. ⸌q̃ filij estis eorum qui ꝓphetas
occiderunt ⸍. clare hoc testificabantur: nam cũ dicant si fuisse
mus in diebus patrũ nostrorũ non essemus socij eorum in sã
guine ꝓphetarũ. apparet q̃ patres eorũ sanguinẽ ꝓphetarũ
effuderunt. et ipi non consentirent si pñtes essent. ⸌et vos im
plete mensuram patrũ vestrorũ ⸍.i. vos implebitis mensuraz
eor. ſ. tantum faciendo de malo quantũ illi fecerunt occiden-
Q°.89. do ꝓphetas. ℂ Queritur quare xp̃s dixit phariseis: ⁊ vos
implete mensurã patrũ vestror. ℂ Dicendũ q̃ xp̃us voluit
ostendere phariseos esse mendaces et ypocritas. ipi enĩ dixe
rant q̃ si fuissent in diebus patrũ suorum non essent socij in
sanguine ꝓphetarũ in quo se iustos ostendebant quasi nunq̃
in tali crimine peccarent. Cristus aut ẽ dixit q̃ ipi ita peccarẽt
in hoc sĩc pcs sui. vñ ait implete mensurã patrũ vestrorum
.i. implebitis eam occidendo ꝓphetas sĩc et illi. et ita nõ estis
sanctiores illis q̃ q̃ hoc fingatis. sic dicit Crisos in omelia.
quia dixerat contra phariseos et scribas q̃ filij essent eorũz
qui occiderunt ꝓphetas. nunc manifestat q̃ in malicia eis si-
miles erant. et q̃ fictio erat hoc quod dicebant. et idẽ crisos.
sup mat. ait. ꝓphetat. n. illis futurũ esse vt sĩc patres eor iter
fecerunt ꝓphetas. ita et ipi interfecerunt xp̃m ⁊ aplos ⁊ cete-
ros discipulos. Scõ fuit q; hoc erat valde cõueniẽs intẽti-
oni cristi ad confutandũ facta iudeor et ostendendũ veritatez
suã ⁊ innocentiã suor discipulor qui a iudeis occidendi erãt
ñã occisuri erant iudei xp̃m et discipulos eius. et q; non po
terat statim apparere illis gentibus an recte vel iniuste occidis
sent eos. iudicarent multi ex p̃sumptiõib⁹ et dicerẽt q̃ nõ erat
verisimile q̃ phariſei et scribe tractarent mortẽ xp̃i ⁊ discipu
lorum eius: si illi essent ꝓphete aut viri iusti. q; poti⁹ phari-
sei ⁊ scribe dolebant de occisiõib⁹ ꝓphetarũ et iustor sanctis
a parent b⁹ eorũ. et edificabant illis sepulcra gloriosa quõ ꝑ
verisimile erat q̃ ipi occiderent ꝓphetas et viros iustos ma
xime quia ipsi testabantur q̃ si in diebus patrũ suorũ fuissẽt
nõ essent socij eor in sanguine ꝓphetar. vt ergo nõ acciperet
istud argumentũ ex p̃sumptõe voluit xp̃s illã excludere di
cens q̃ falsum erat q̃ nõ futuri essent socij parentũ suorũz in
sanguine ꝓphetarũ. ĩmo essent illis socij si eo tpe essent: qõ ꝓ
bat quia impleturi erant mensuram patrum suorum facien-
do tanta mala quanta illi. et nõ obstabat ad hoc edificatio se-
pulcror quia hoc faciebant ꝓphetis iaz mortuis q; nichil eis
molesti erant. sed viuentibus qui eos increpabant mala infe-
rebant. et ex hoc tollebatur suspicio illa et poterat satis credi
q̃ phariſei et scribe occiderent ꝓphetas. i. xp̃m et discipulos
suos qui erant plus q̃ ꝓphete. Et ꝓderat maxime hoc ꝓ po-
pulo iudeorũ q; illi erant insipientes et sequebant doctrinaz
phariseor ⁊ scribar. et cũ illi suaderent xp̃m occidendũ eẽ pu-
taret populus iuste hoc fieri: potissime si nullã ꝓtrariã suspi
tionẽ hãret. maxime q; phariſei ex edificatione sepulcror ꝓ-
phetarũ oñdebant se nullo mõ nocituros esse viris iustis et
populis. xp̃s aũt oñdit q̃ phariſei occiderent ꝓphetas: sicut
patres eor. ideo non admiraretur populus si xp̃m et discipu
los eius qui erant ꝓphete occiderent. Et etiã o; hoc voluit
eos vocare filios eorũ qui ꝓphetas occiderant. q. d. non ẽ ad
mirandũ q̃ vos occidatis ꝓphetas quia filij estis eor qui ꝓ
phetas occiderunt. xp̃s aũt non impauit neq; suasit hoc fieri
sed posuit ꝑ modũ p̃nunciantis. i. vos implebitis mensuram
patrum vestror. sic dicit crisos in omelia. ſ. non quidẽ hoc di
cit quasi inuũgens sz q̃si p̃dicens q̃ futurũ erat. ⸌Serpẽtes ⸍
Postq̃ oñdit matheus ypocrisis culpã. hic subiũgit ei⁹ pe-
nã. Et p̃mo ponit pena ẽtna. ſ. 2o talis. ibi. ⸌ihẽz ihẽm ⸍.
Circa p̃muz 6z. ⸌serpentes ⸍. vocat phariseos serpentes ꝓp̃
venenum inuidie quod hẽbant sicut serpentes. ⸌genimina vi
perarũ. i. filij viperarũ geniti ab eis. ⸌quõ fugietis a iudicio
gehẽne. q. d. non poteritis fugere cũ talia mala faciatis et fa
cturi stis. et in eis obstinati moriemini. et ista ẽ pena eterna. ſ.
gehẽne quã ꝑ peccatis passuri erãt isti. ⸌Ecce ego mitto ⸍. i.
quotidie mitto et post hoc etiã mittã. oñdit aũt xp̃s hic i quo
ipleturi erãt mẽsurã patrũ suorũ. ſ. in occidẽdo istos quos ip
se mittebat. ⸌ad vos ⸍. i. ad p̃dicãdũ vobis. ⸌ꝓphas aliquos
ꝓphetas misit xp̃s q; multi ꝓphe erant in ecclesia. ⸌et sapien
tes ⸍. isti sunt qui habẽt sapientiã et nõ ꝓphetiã. ⸌et scribas ⸍
.i. viros doctos in lege. ⸌et ex illis occidetis ⸍. aliquos de dis
cipulis xp̃i occiderunt iudei. ⸌⁊ crucifigetis ⸍. est deter miatio
p̃cedentis dicti. ſ. q̃ occiderent eos morte crucifixiõis. ⸌⁊ exil
lis flagellabitis ⸍. aliquos flagellauerunt vt a p̃dicatõe cessa-
rent. ⸌in sinagogis vestris ⸍. ſ. in cõgregatiõibus iudeorũ: et
de mandato publico flagellabant. ⸌Et psequemi de ciuitate
in ciuitatẽ ⸍. expellentes. ſ. de vna ciuitate ad alis ꝓpter p̃dica
tionẽ et cultum cristi. ⸌vt veniat ⸍. i. et veniet. et ponit. vt. nõ
vt notat causam finalẽ sed cõsecutionẽ. ⸌ois sanguis iustus ⸍
.i. iustor quoniã sanguis nõ est iustus iz homo. ⸌q̃ effusus est
sup terrã ⸍. ſ. ꝑ violẽtã mortem. ⸌a sanguine iusti abel. ⸍iste
fuit p̃mus iust⁹ qui occisus ẽ: nã cayn frater suus eũz occidit
geñ. 4. c. ⸌vsq; ad sanguinem zacharie ⸍. istũ ponit extremuz
in iustis occisis. et quia multi erant qui vocabantur sic de-
claratur magis. ⸌filij barachie ⸍. per hoc apparet q̃s erat ille
zacharias. ⸌quẽ occidistis inter templũ et altare ⸍. i. in por-
ticu templi: q; inter altare holocaustor quod erat foris ⁊ tem
plum quod erat clausum erat quoddã spaciũ quod porticus
dicebat et in illo occisus ẽ zacharias. ⸌amẽ dico vobis ⸍. mo
dus iurandi vel affirmandi est. q. d. indubitanter dico vobis
q̃ hoc erit. ⸌venient hec oĩa ⸍. i. pena p̃o sanguine oĩum iusto
rum effuso. ⸌super generatõez istã ⸍. i. sup eos qui nunc vi-
uũt aut nascunt. ℂ Queritur quare xp̃s vocauit istos pha- Q°.90.
riseos serpentes et genimina viperarũ. ℂ Dom q̃ hoc dixit
ad increpandum eorum vicia: nã arguebat eos verbis mor-
dacibus cum eos supra vocaret ypocritas ⁊ cecos ⁊ alia mul-
ta. vocauit aũt eos serpẽtes ꝓpter venenũ. Et hoc erat ꝓtra
id quod phariſei ostendebant. nã iustos se foris oſtendebant: iz
non erant: ĩmo iniquitatem habebant interius. Sic eis di-
xit cristus q̃ ypocrite erant sicut sepulcra dealbata exterius
pulcra. intus vero plena ossibus mortuorũ. sic serpentes ve
nenũ quod mortiferũ est clausũ habent. et istud erat odium ⁊
inuidia ad cristum et discipulos eius qui vere boni erant ⁊ vi
cia eorũ arguebant. vocantur autẽ genimina viperarũ. i. filij
viperarũ: nec est modus iste loquendi nouus. sic eos iohãnes
baptista vocauerat. sũ. 3. c. ſ. genimina viperar q̃is vos do-
cuit fugere a vẽtura ira. Dici aũt pñt filij viperar vno mõ:
ꝓpter magnitudinẽ veneni q; venenum vipere magnum est:
sic etiã isti magnã iniquitatez in corde habebant ꝑm quã xp̃m
et eius discipulos occiderunt. Scõ põt hoc dici ad ostendẽ-
dũ similitudinẽ eorũ ad parentes suos. nam patres eorũ oc
iderũt ꝓphetas. ita ipi ꝓphetas occisuri erant vt ipleret mẽ
surã patrũ suor. quasi diceret: homicide estis et filij homicida
rũ sicut serpentes filij serpentum. Tertio possunt vocari sic
filij viperarũ. q; ista est conditio viperarũ vt filij nascẽtes ma
trem occidant rumpentes vterũ eius: sic isti rumpebant geni
tores suos quia infamabant eos et se illis meliores iactabãt
cum dixerunt si fuissemus in diebus patrũ nostrorũ nõ esse-
mus socij eorũ in sanguine ꝓphetarum. sic dicit crisosto⁹ sup
matheũ. genimina viperarũ dicũtur quoniã talis ẽ viperarũ
natura. vt filij rumpant vterũ matris et sic ꝓcedant: sic iudei
semp patres condẽnant reprehendẽtes eorũz facta. ℂ Que- Q°.91.
ritur cũ xp̃s dicat: mitto ad vos ꝓphetas. qui sunt isti ꝓphe
te: quia non videntur ꝓphete ptinere ad nouum testamentuz
sed ad vetus vt dicitur. sũ. 11. c. ſ. omẽs enĩ ꝓphete et lex vsq;
ad iohannẽ ꝓphetauerũt. ℂ Dicẽdũ q̃ misit ꝓphetas cũ ipe
illud asserat hic ⁊ mꝛtos misit: et põt vno mõ intelligi q̃ apo
stoli et oẽs discipuli quos xp̃s misit erant ꝓphete. q; vocant
ꝓphete illi ad quos fit sermo dei. et tamẽ ad omẽs discipulos

a cristo missos fiebat sermo dei non semel sed sepissime potiꝰ ꝙ ad omnes ꝓphetas veteris testamenti. et patet qꝫ sup omnes credentes qui erant tpe ascensionis cristi venit spiritus sāctus in die pentecostes. Et loquebant varijs linguis. act. 2. c. et erant isti quasi centū et viginti. act. 1. c. ꝫ nō solū tunc spūs venit in eos sed quādocunqꝫ locuturi erāt aliquid ꝓmo veniebat spūs sanctus tangens corda eorū et dabat illis qd loquerentur. Ś. Io. ꝫ mar. 13. et. luc. 21. c. nolite cogitare quō rñ deatis. dabitur enī vobis in illa hora quid loquamī. Et redditur ibi cā. s. nō estis vos qui loqmini sed spūs patris vestri qui loquitur in vobis. ꝯ recte oēs isti ꝓphete vocant. Scō possunt vocari oēs bi ꝓphete a rōne ꝓphecie stricte sūpta. lemus enī ꝓphetas vocare eos qui futura ꝓnunciant. ita aūt apostoli et oēs xpi discipuli faciebant. nā futura gaudia ānūciabant q̄ oculus nō vidit: neqꝫ auris audiuit. 1. cor. 2. c. ꝫ iō qꝫ tales nouitates futuras annūciabat paulus. s. mortuorūꝫ resurrectionē admirati athenieñ philosophi. vocabāt eū nouorū demoniorū annunciatorē. actu. 17. c. sic dicit hilariꝰ sup matheū. s. apl̄os ꝓphetas vocat qui de futurorū reuelatione ꝓphete sunt. Et beda dicit sepe apostolica scriptura ꝓphetas non eos solū qui futurā cristi incarnationē sed eos qui ventura celestis regni gaudia predicent appellat. Tertio pōt dici ꝙ ꝓphete vocantur qui spāliter donū ꝓphetie habebant. nā vnū de donis spūs sancti est ꝓphecia: vt patꝫ. Ś. 1. cor. 12. ca. et dabat illā xps multis in nouo testamento: ita vt in ecclesia mlti ꝓphete essent. 1. cor. 14. c. et ita hos dicebatur hic xp̄s mittere. ¶ Querit quō distinguunt isti sapiētes et scribe. ¶ Dicendum ꝙ sapientes vocant a sapientia. Est autem sapiencia �includ="" aristotelē="" 6.="" ethicor="" de="" altissimo:="" et="" dr="" quasi="" virtus="" artis="" vnde="" suprema="" vocant="" sapientiā.="" s.="" diuinā="" siue="" methaphisicaꝫ="" sed="" in="" sacra="" scriptura="" non="" accipitur="" sic="" sapientia="" quia="" de="" tali="" sapientia="" non="" misit="" cristus="" discipulos="" sapientes="" sꝫ="" indoctos.="" naꝫ="" ydiote="" erant="" et="" sine="" lr̄is.="" act.="" 4.="" c.="" ideo="" mirabāt="" iudei="" de="" eorū="" ꝓmonet="" cōstantia.="" et.="" 1.="" cor.="" 1.="" c.="" dr.="" videte="" fratres="" vocati="" onē="" vestrā:="" qr="" nō="" multi="" sapientes="" ꝓm="" carnē.="" i.="" sapiētia="" que="" apō="" philosophos="" vocatur="" sapiencia="" ꝫ="" est="" carnalis.="" i.="" mundana="" siue="" naturaliter="" acquisita="" non="" erat="" in="" eis.="" Est="" ergo="" accipiendū="" de="" alia="" sapientia="" et="" solet="" accipi="" in="" sacra="" scriptura="" dupliciter.="" vno="" mō="" ꝓut="" est="" prudentia.="" et="" sic="" accipit="" in="" libro="" ꝓuerbiorū.="" sic="" etiā="" in="" veteri="" testamēto="" vocant="" sepe="" aliqui="" sapiētes.="" i.="" prudētes="" ꝫ="" ꝓtinet="" tunc="" sapiencia="" ad="" intellectū="" practicū.="" aliqñ="" accipit="" vt="" ē="" aliquid="" ptinens="" ad="" intellectū="" speculatiuū.="" et="" est="" sapientia="" cognitō="" diuinorū="" siue="" eternorū.="" et="" isto="" mō="" est="" donū="" spūs="" sancti.="" et="" distinguit="" ꝫ="" scientiā="" ꝫ="" prudentiā.="" nā="" scientia="" ponit="" ibi="" in="" lr̄a:="" etiam="" ponit="" spūs="" cōsilij:="" et="" tñ="" consiliare="" et="" cōsiliū="" dare="" ꝓtinet="" ad="" prudētiā.="" 6.="" ethicor.="" Potest="" aūt="" accipi="" hic="" sapientia="" in="" aliquo="" istorū="" duorū="" modorū.="" Primū="" autē="" tenet="" ieroꝰ="" ꝫ="" dicens.="" alios="" sapientes="" qui="" nouerint="" qñ="" debeant="" ꝓferre="" sermonem.="" sed="" scire="" ꝓferendi="" sermōis="" tēpꝰ="" ad="" prudentiā="" ꝓtinet="" que="" ē="" regula="" actionū.="" 6.="" ethicor.="" Scōm="" tenꝫ="" hilariꝰ="" sup="" matheū.="" 5.="" sapiētes="" vocari="" ꝫ="" apostolos="" de="" cristi="" cognitōe.="" i.="" qr="" xp̄m="" cognouerūt="" ꝫ="" ista="" ē="" cognitio="" dr="" diuinis="" que="" nemo="" ꝓgnoscit="" nisi="" cui="" reuelatū="" fuerit.="" Scribe="" autē="" dicunt="" doctores="" legis:="" et="" iste="" ē="" modus="" loquēdi="" iudaicus.="" nam="" sicut="" latini="" vocant="" sapientes.="" ita="" ꝓ="" ser="" caldei="" magos="" vocant.="" greci="" vero="" pr̄os.="" hebrei="" aūt="" scribas.="" et="" quoniā="" inter="" iudeos="" non="" erat="" alia="" licia="" nisi="" ī="" lege="" dei.="" vt="" dr="" deut.="" 4.="" Hec="" est="" sapientia="" vestra="" et="" intellectus="" coraꝫ="" populis.="" s.="" lex="" optinuit="" consuetudo="" vt="" ꝓitos="" in="" lege="" scribas="" vocemus="" ꝫ="" ita="" transiuit="" iam="" in="" latinitatis="" consuetudinē="" ꝙ="" cum="" ꝓitos="" in="" alijs="" generibus="" dicim="" eos="" sapientes="" appellam="" .="" Cū="" vero="" in="" lege="" ꝓitos="" non="" sapientes="" sed="" scribas="" appellam="" :="" et="" hoc="" maxime="" in="" nouo="" testamēto:="" cuius="" modꝰ="" locutionis="" venit="" ex="" fonte="" hebrei="" ydiomatis,="" secus="" apud="" ꝓitos="" in="" lr̄is="" sclarib="" .="" qr="" nō="" tenent="" istū="" modum="" locutionis:="" et="" sic="" patꝫ="" ꝙ="" euāgeliste="" sepe="" vocant="" scribas="" et="" sepe="" doctores="" legis="" ꝫ="" interdū="" vbi="" ponit="" vnus="" euangelista="" scribas:="" alius="" ponit="" doctores="" legis.="" nam="" mathe="" .="" ś.="" 9.="" dixit="" de="" scribis.="" ꝫ="" lucas.="" 5.="" c.="" ponens="" eandē="" narrationē="" dixit="" doctores="" legis.="" Et="" ita="" xps="" dixit="" se="" mittere="" aliquos="" sapiētes="" in="" diuinis="" cognoscendis:="" alios="" vero="" qui="" in="" lege="" moysi="" essent="" periti.="" et="" ita="" accipit="" ieronimꝰ="" .="" scribas="" in="" lege="" doctissimos.="" ꝫ="" hilarius="" sup="" matheū="" dicit:="" ꝙ="" vocant="" de="" legis="" intelligentia="" scribe.="" ¶="" Queritur="" qui="" erāt="" isti="" ꝓphete="" sapiētes="" ꝫ="" scribe.="" ¶="" Dicendū="" ꝙ="" pōt="" accipi="" dupliciter:="" vno="" mō="" ꝙ="" licet="" dona="" vel="" pfectiones="" diuerse="" notentur="" in="" his="" noīb="" tñ="" nō="" erāt="" date="" diuersis:="" sed="" idē="" erant="" qui="" vocabant="" ꝓphete:="" sapientes="" et="" scribe.="" et="" hoc="" tenet="" hilariꝰ="" sup="" matb.="" Alij="" dicunt="" ꝙ="" isti="" erant="" distincti.="" s.="" ꝙ="" quidā="" erant="" ꝓphete:="" alij="" sapientes:="" alij="" scribe.="" Et="" hoc="" tenꝫ="" ieronimꝰ="" sup="" mat.="" dicens.="" obserua="" iuxta="" aplm="" scribentem="" ad="" corinthios.="" varia="" dona="" esse="" discipulorūꝫ="" cridi.="" alios="" ꝓphas="" ꝙ="" futura="" ꝓdicerent.="" alios="" sapientes="" qui="" nouerint="" qñ="" debeant="" ꝓferre="" sermonē:="" alios="" scribas="" in="" lege="" doctissimos.="" Dicendū="" ꝙ="" ꝫ="" virūqꝫ="" teneri="" possꝫ.="" magis="" tñ="" consonat="" veritati="" scōm.="" nā="" ex="" modo="" locutionis.="" tam="" hic="" ꝙ="" luc.="" 11.="" c.="" videt="" signari="" distinctio="" ꝓsonarū="" cum="" dr:="" mitto="" ꝓphetas="" sapientes="" ꝫ="" scribas.="" Secūdo="" qr="" ista="" sunt="" dona="" varia="" et="" dant="" etiā="" distinctis="" ꝓsonis="" ꝫ="" nō="" oīa="" isdē="" sic="" pꝫ.="" 1.="" cor.="" 12.="" c.="" s.="" vnicuiqꝫ="" datur="" manifestatio="" spūs="" ad="" vtilitatem.="" alij="" datur="" sermo="" sapientie.="" alij="" sermo="" scientie="" alij="" fides.="" alij="" gratia="" sanitatum="" ꝛc.="" Et="" sequitur="" oīa="" hec="" opat="" vnus="" et="" idem="" spūs="" diuidens="" singulis="" ꝓut="" vult.="" Tertio="" ꝓtꝫ="" ꝫ="" efficaciꝰ="" qr="" nō="" solū="" dant="" ista="" dona="" distinctis="" hoīb="" .="" īmo="" neēe="" manere="" distinctōez="" istā="" donoꝝ="" hoīuꝫ="" ad="" cōseruationē="" ecclesie="" qr="" alias="" nō="" esset="" ecclesia.="" sic="" īuit="" ad="" ephe.="" 4.="" c.="" vnicuiqꝫ="" data="" est="" gratia="" ꝓm="" mēsurā="" donationis="" xp̄i.="" et="" sequit:="" ipe="" dedit="" quosdam="" quidē="" apl̄os.="" quosdā="" ꝓphetas.="" alios="" euāgelistas.="" alios="" ār="" pastores="" et="" doctores="" ad="" ꝓfectionē="" sanctorūꝫ="" in="" opꝰ="" ministerij="" in="" edificationē="" corꝓis="" xp̄i.="" donec="" occurramꝰ="" oēs="" in="" virū="" pfectū.="" in="" quo="" īuit="" nō="" solū="" ꝙ="" ista="" distinctō="" ꝓsonarū="" et="" donorū="" ar="" qꝫ="" officiorū="" est="" in="" ecclesia.="" sed="" etiā="" ꝙ="" durabit="" in="" ea="" vsqꝫ="" ad="" cōsummationē="" seculi="" qñ="" cōsūmabit="" ecclesia.="" Et="" eandē="" rōnē="" distinctionis="" ponit="" apl̄s="" 1.="" cor.="" 12.="" c.="" dicēs="" ꝙ="" illa="" distinctio="" donorūꝫ="" et="" administrationū="" erat="" necessaria="" in="" ecclesia="" ad="" constituendū="" eaꝫ="" sicut="" ē="" in="" corꝓe="" humano="" ad="" constitutionē="" suā="" necessaria="" distinctio="" mēbrorū="" vt="" late="" ibi="" ꝓsequitur="" apostolꝰ="" .="" Sꝫ="" xp̄s="" dicens="" se="" missurū="" istos="" tetigit="" ministros="" ecclesie="" sue="" qui="" illā="" edificauerunt.="" ergo="" oportet="" ꝙ="" intelligat="" de="" distinctis="" ꝓsonis="" habentibus="" distincta="" dona="" qui="" ecclesiā="" cōponebant.="" qr="" ita="" dr="" ad="" ephe.="" 4.="" c.="" ꝙ="" ista="" distinctio="" apostolorūꝫ.="" ꝓphetarūꝫ.="" euangelistarū="" pastorū="" et="" doctorū="" erat="" necessaria="" in="" opus="" misterij="" ad="" cōsummationē="" sanctorūꝫ.="" i.="" ad="" hoc="" ꝙ="" cōuerterent="" ad="" xp̄m="" omēs="" quot="" quot="" futuri="" erant="" sancti.="" etiā="" apparet="" ꝙ="" ista="" dona="" erant="" distincta="" in="" ecclesia="" in="" tantū="" ꝙ="" distinctio="" eorum="" ꝓm="" ꝓsonas="" faciebat="" turbationē="" quādā="" nisi="" apl̄s="" ꝓuidisset.="" 1.="" cor.="" 14.="" c.="" dans="" de="" illis="" regulā="" qui="" habent="" gratiā="" linguarū="" si="" in="" ecclesia="" loquantur="" quō="" loquent="" et="" qs="" interꝓtabitur.="" etiam="" de="" ꝓphetis="" qñ="" multi="" erant="" simul="" in="" eadē="" ecclesia="" quis="" esset="" inter="" eos="" ordo="" loquendi.="" Cum="" autē="" obicit="" ꝙ="" apostoli="" et="" discipuli="" xp̄i="" nō="" habebant="" solū="" vnū="" donū="" istorum="" sed="" oīa:="" dici="" pōt="" vno="" mō="" ꝙ="" aliqui="" erāt="" qui="" habebant="" oīa="" hec="" dona="" sed="" in="" vno="" eoꝝ="" hēbant="" excellentiam="" et="" ab="" illo="" nominabant.="" et="" ita="" forte="" erant="" apostoli.="" Alij="" ār="" erant="" qui="" vnum="" solum="" donum="" habebant.="" Et="" ita="" cristus="" distinguit="" hic="" viros="" ꝓ="" dona.="" Scō="" ꝓt="" dici="" ꝙ="" apostoli="" xp̄i="" qui="" erant="" precipui="" inter="" discipulos="" non="" habebant="" oīa="" dona="" hec="" sꝫ="" vnus="" erat="" quod="" eis="" cōpetebat="" ꝓm="" ꝙ="" apostoli="" vocabantur.="" s.="" sapientes="" esse.="" et="" patet="" hoc="" quia="" sapientia="" vocatur="" cognitio="" diuinarū="" rerū.="" s.="" de="" xp̄o="" et="" de="" ommib="" .="" que="" ꝓtinebant="" ad="" nouum="" testamentū="" que="" sunt="" diuina="" et="" altissima.="" Et="" sicut="" ista="" cognitio="" est="" de="" altissimis.="" i.="" de="" rebus="" ad="" deum="" ꝓtinentibus="" .="" ita="" est="" per="" altissimam="" causam.="" i.="" per="" soluꝫ="" deū.="" ipe="" enī="" solus="" reuelat="" hec:="" sic="" dixit="" cristus.="" ś.="" 11.="" c.="" confiteor="" tibi="" pater="" rex="" celi="" et="" terre="" qui="" abscondisti="" hec="" a="" sapientibus="" et="" prudentib="" et="" reuelasti="" ea="" paruulis.="" s.="" apostolis.="" de="" quibus="" ibi="" xp̄s="" loq̄batur.="" et="" erat="" de="" cognitione="" dei.="" quia="" dicitur="" ibi;="" nemo="" nouit="" patrem="" nisi="" filius:="" q°="" 92.="" q°="" 93.="" x="">

et cui voluerit filius reuelare. Sic etiã qñ petrus cõfessus est ielũ esse filiũ dei viui dixit xps. beatus es simõ bariona qz caro ⁊ sanguis nõ reuelauit tibi. i. non reuelauit tibi aliquis homo qui est caro ⁊ sanguis: sz pr meus q est in celis. Jn hac cognitione excedebant apli alios discipulos. iõ in sapiẽtia excedebant. et sic vocantur hic sapiẽtes. Et pz q sapientes dicanẽ hic apli et non alij. qz sic hic dr: mitto ad vos pphetas ⁊ sapientes. ita dr luc. 11. Sapiẽtia dei mittet aplos et ppbas Et dicendũ q hẽbant istud donũ distinctũ apli: ita q non habebant alia vel saltẽ raro aut nõ qñ ex officio qõ pz circa prophetiã. nã reuelationes futurorũ vel rerum absconditarũ fiebant p pphetas et nõ p aplos vt pz act. 13. c. vbi dr q erant in ecclesia que erat antiochie pphete ⁊ doctores. et actu. 11. ca. dr q supuenerunt a ierosolimis. i. ab ecclesia ierusalẽ pphete antiochiã: ⁊ surgens vnus ex eis noie agabus significabat p spiritũ magnã famẽ superuenturã in vniuerso orbe. et nõ solũ hoc qõ ad totũ orbẽ xpianos ptinebat reuelauit pphetaille ⁊ nõ aliquis aplis sz etiã ea que circa aplos fieri debebãt prenunciabãt alij ⁊ nõ apli neqz reuelabant aplis. sic patz de electione pauli in apl'atũ. actu. 13. c. etiã que vẽtura erãt circa paulũ apostolũ nesciebat ipse. act. 20. c. agabus autẽ pphetavnus de xpiãis. sciebat que erant paulo ventura ⁊ determiate quidẽ dr. act. 21. c. Et sic patet q apli nõ habebãt domũ pphecie saltẽ vt cõiter. sz alij erant qui pphetabãt de reb⁹ ptinentib⁹ ad ecclesiã vel ad infideles. et etiã de statu ipsorũ apolorũ. licz ãt deus posset vni dare oĩa dona sua. nõ dabat. sed diuidebat illa: qz sic magis cedebat ad gloriã dei. Cõsiderandũ autẽ q erant plures pphete in ecclesia pmitiua q̃ in veteri testamẽto. nã tunc rari erant. sic dr. 1. reg. 3. c. q erat sermo dñi pciosus. i. rarus qñ reuelauit se samueli. ⁊. ps. 73. dr signa nr'a nõ vidim⁹. ⁊ iã ppheta nõ est. et qñ pphete erãt pauci erant simul. ⁊ tamẽ in ecclesia erãt multi simul. nã in qualibet ecclesia pphete erãt vt dicit de pphetis ecclesie antiochie actu. 13. et de pphetis ecclesie ihrlm. actu. 11. et tot erãt simul in eadẽ ecclesia q iuterdũ se impediebant nisi aplis posuisset regulã quõ loquerent. 1. cho. 14. c. Cum vero dr q lex et pphete oẽs vsqz ad iohannẽ pphetauerũt. Dicẽdũ q nõ intelligit q post iohannẽ baptistã nullus pphetaeẽt. sz de illis pphetis accipit qui aliqd scripserũt in veteri testamẽto. ⁊ ẽ sensus. oĩa q̃ lex ⁊ pphete predixerunt cõplent tpe iohãnis baptiste: qz tũc xps venit in quo oĩa cõsũmata sunt. ⁊ sic nõ extẽdebat lex nec pphetia scripta ad vlteriora tpa. nõ tñ negatur qn pphete reuelantes futura postea fuerit. Et istos misit christus. sic dicit beda: q scriptura nõ solũ vocat pphetas eos q futurã xpi incarnationẽ. sz etiaz eos q ventura celestis regni gaudia predicunt. Et hilari⁹ sup math. d. q pphete vocant hic de futurorũ reuelatõe. Et ita accipit iero⁹ dicẽs scribas in lege doctissimos. et hilari⁹ sup math. dicit q vocant de leg̃ intelligẽtia scribe ¶ Querit quõ xps misit scribas. i. viros doctos ĩ lege moysi. qz iã nõ docemur ĩ lege moysi sz xpi ¶ Dicendũ vidẽt q vocemus scribas doctos in veteri lege. Primo qz quãdo dicim⁹ legẽ inscriptura intelligim⁹ de lege moysi. nam lex xpi non ppie vocat lex sz aliqd melius. s. gra et euangeliũ. sic dr ioh. 1. c. lex per moysẽ data ẽ. gracia ⁊ veritas per iesum xpm facta ẽ. Scõo qz xps loqbatur hic ad iudeos qui nullã aliã legẽ esse putabant. Et cum diceret de sapiẽtibus in lege statim acciperent pro lege. ⁊ ita intellexit iero⁹. dicens scribas in lege doctissimos. Cũ autẽ obicitur q non docemur legẽ moysi. Dõm q verũ ẽ q ex eo q nõ obligati sum⁹ ad seruandũ eam nõ tenemur eam addiscere ad sequẽdũ illam. sic patz act. 15. c. vbi conciliũ aplorũ denunciat nos absolutos ab obseruatõe legaliũ: abstulit simul nobis curam legendi publice libros moysi. Sed dicit q moyses habet ab antiquo qui eũ legãt in sinagogis vbi legit p singula sabbata. nobis tamẽ ẽ vtilis valde lectio ⁊ eruditio in veteri testamento. nõ ad sequendũ illas cerimonias sz ad cõuincendũ iudeos ex scripturis suis et ad ostendẽdũ iesum esse xpm. vnde et paul⁹ gloriabatur se habuisse piciã q̃q̃z librorũ moysi. vt colligit. 1. cor. 14. c. et xps allegabat sepe dicta scripture cõtra iudeos. ⁊ qz mittebat xps nũc predicatores ad conuertendũ iudeos. cõueniẽs fuit mittere pitos in lege qui cõfundere possent iudeos ex scripturis suis. Et patz hũc modũ fuisse necesariũ doctrine qz illũ tenuit xps. naz qñ surrexit ⁊ apparuit duobus discipulis eũtib⁹ in emaus incipiẽs a b moyse interpretabat eis in oĩbus scripturis que de ipso erãt luc. 24. c et istũ modũ pdicãdi iudeis postea acceperũt apli. nã petrus in pma q̃dicatione publica in die pentecostes fic incepit pbãs iesum eẽ messiã ex auctoritatib⁹ veteris legis. ⁊ eũ occidẽdũ ⁊ resurrecturũ ⁊ effundendũ eẽ spũm sanctũ. ⁊ incepit per prophetas oẽs hoc pbare. actu. 2. ⁊ 3. c. iõ necessarij erãt isti scribe. i. viri periti in lege moysi. Sed sciẽdũ q isti scribe nõ erãt docti humano labore ⁊ assuetudine. sz deus docuerat eos infundẽdo legis periciã. nã sicut alicui dat cognitionẽ futurorũ alij vero cognitionẽ diuinorũ. i. eorũ que ad xpm ⁊ statum legis noue pertinẽt. ita ⁊ dabit alicui piciã legis moysi vt memoriter totũ testamentũ nouerit ⁊ optime illud interpretetur. sic patet de petro qui lras nesciebat. nã dr actu. 4. c. q mirabãtur iudei videntes petri ⁊ iohãnis pstantiã cõperto q ydiote ⁊ sine lras essent. ipse tñ predicabat sicut peritissim⁹ in veteri testamẽto. actu. 2. ⁊ 3. c. sic autẽ erãt alij in ecclesia quibus solũ dederat deus hoc donũ vt haberent piciã plenissimã veteris testamẽti. ⁊ istos vocat hic xps scribas. Consideranduz q matheus ⁊ ceteri scriptores sacri sequunt xpi dicta nõ semp quo ad verba sz quantũ ad sententiã. ⁊ qz eadẽ sntia ẽ in verbis luce ⁊ mathei. ⁊ ambo secuti sunt sntiam xpi nõ differt q nõ eisdem verbis vsi fuerint. nã sepe hoc accidit q euangeliste eandem rem vel dictũ xpi scribunt ⁊ nõ eisdẽ verbis vl' modis cõcipiẽdi. vñ mathe⁹ ⁊ lucas discordãt hic in trib⁹ pr: mũ ẽ qz maihe⁹ dixit. ego mitto ad vos. lucas dixit: propterea sapiẽtia dei dixit: mittã ad illos pphetas. Scõm ẽ qz mathe⁹ dixit: mitto pphetas ⁊ sapientes. lucas vero dixit pphetas ⁊ aplos. Tertiũ est qz mathe⁹ posuit tres. s. pphetas. sapiẽtes et scribas. lucas vero posuit duos. s. pphetas ⁊ aplos soluz Et dicendũ q necesse ẽ dici vtrumqz esse dictũ a xpo. ⁊ nõ est. quia q aliquis euangelista taceat aliquid de dictis vel de factis xpi nõ est inconueniens. q autẽ aliqd dicat vltra ea q̃ xps fecit vel dixit inconueniens ẽ qz falsũ dicit. sed falsitas nõ ẽ recipienda in sacra scriptura. iõ necesse ẽ q qcquid aliquis euãgelista dixerit a xpo dictũ esse. dixerit xps siue p eadem verba siue solũ in eadẽ sententia: ⁊ tñ mathe⁹ ponit tres noiatos s. pphas sapiẽtes ⁊ scribas. iõ necesse ẽ asseri q xps istos tres noiauerit per ista vel alia verba equiualẽcia. q autẽ lucas solum duos expresserit nõ est inconueniẽs qz manifestũ ẽ q licet gesta xpi omnes quatuor euangeliste narrent: qdam latius. qdam decurtatius dicunt. cuz marcus multo breuior alijs tribus fuerit. lucas igitur tacuit hic scribas. i. pitos in lege moysi quos matheus expressit. ⁊ xps dixit de seipso q mittebat istos q apte posuit matheus. d. ego mitto ad vos. lucas vero posuit q de se loqueret quasi de altero. s. pa sapiẽtia dei dixit: mittam ad vos pphetas. sapientia autẽ dei est christus q est sapientia a patre genita. 1. cor. 1. c. xpm dei sapienciam dei virtutem. ideo idem est dicere: ego mitto ad vos vel sapientia dei dixit mittit ad vos. ¶ Queritur cum xpus dixerit de istis a se missis. ex illis occidetis ⁊ crucifigetis: ⁊ ex illis flagellabitis qui fuerunt occisi ⁊ crucifixi ⁊ qui flagellati. ¶ Dicẽdum q verum ẽ q iudei aliquos de christi discipulis occiderũt crucifigendo alios alijs generibus mortis. Alios autem flagellauerunt non occidendo illos. alios vero de ciuitate in ciuitatem expulerunt. de occisis patet vt in stephano quẽ lapidauerunt actu. 7. c. etiã paulus ⁊ barnabas sepe lapidati sunt vt patz. act. 14. ⁊ 2. cor. 11. c. licet non occisi fuerunt. de flagellatione autem dicit ieronim⁹: q flagellati sunt discipuli in acti-

Q°. 94

Q°. 95.

bus apostolorū. ⁊ nicolaus idē tenet Et dicendū q̄ paulus a iudeis flagellatus est sepe. s. ginquies. 2. cor. 11. c. s. ginquies a iudeis q̄dragenas vna minus accepi. De aliis quoq; discipulis credendū ē q̄ multi flagellati fuerunt licet exp̄sse nō legatur. q̄ occiso stephano. actu. 7. c. facta est p̄secutio magna in die illa in ecclesia que erat ierosolimis. ita vt oēs dispgerē tur p iudeā et samariā. actu. 8. c. in tali aūt p̄secutōe credēdū est q̄ aliqui flagellarent et aliqui forte occiderent De crucifixione dicendū q̄ nō inuenit in sacra scriptura aliquis de discipulis x̄pi crucifixus. De petro aūt planū ē q̄ nō fuerit a iudeis crucifixus ſz a romanis. ſz dicendū q̄ simō chanane⁹ apls crucifixus est in ierusalē cū esset eps ierusalē tpe traiani impatoris vt ait iero⁹ in libro de illustrib⁹ vi. ⁊ ita pōt iste dici crucifixus a iudeis. licet attic⁹ ꝓsularis romanus cū crucifixerit q̄ erat p̄fectus iudee. sicut x̄ps dicit a iudeis crucifix⁹ licz pilatus qui erat gentilis eū ad mortē crucis dānauerit. etiā cū iste modus mortis. s. p crucifixionē ita cōis esset apud iudeos q̄ tā x̄ps q̄ duo latrones simul crucifixi fuerint. verisile erat q̄ aliqui de discipulis x̄pi qui a iudeis occisi sūt crucifigerentur. De electiōe de ciuitate in ciuitatē p̄sequēdo planū erat. nā etiā viuente x̄po cū mitteret illos ad p̄dicandū hoc fiebat. vnde ait eis. si p̄secuti fuerint vos in ciuitate vna fugite ad aliā. ℣. 10. c. et dabat eis doctrinā q̄ si expellerent de cīate vel nō admitterētur. exirent de ciuitate ⁊ excuterēt puluerē pedū e. c. hoc sepe accidit. nā paulus ⁊ barnabas q̄ repulsi fuerūt a iudeis de terra iudee cōuersi fuerunt ad gentes. actu. 13. c. et postea cū inter gentes p̄dicarēt in quibusdā ciuitatib⁹ in q̄bus erant iudei. ipsi cōcitabāt p̄secutionē ⁊tra paulū ⁊ barnabam ⁊ fugabāt eos de ciuitatib⁹. act. 13. et. 14. c. Q°.96. C Queritur q̄re x̄ps dixit ⁊ flagellabitis in synagogis vestris. C Dicendū q̄ vere in synagogis suis eos flagellabant. ſz synagoga accipitur duplicit. vno mō p domo orationis in quā cōueniebant iudei die⁹ sabbatorū ⁊ aliis festiuitatib⁹ ⁊ orabāt ibi ⁊ audiebant lectionē librorū moysi ⁊ p̄phetarū. actu. 13. ⁊. 15. ca. ⁊ vocatur illa domus synagoga. i. cōgregatio q̄ ibi congregabātur iudei. Alio mō accipit synagoga. i. ꝓgregatio hominū vel ꝓsilium vbicunq; sit. et vtroq; mō poterat intelligi q̄ flagellebant discipuli in synagogis. s. in domib⁹ orōnis. et hoc q̄ forte ibi p̄dicabāt x̄pm de quo scādalizabant iudei. i. cor. 1. ca. s. nos p̄dicamus x̄pm crucifixū. iudeis quidē scādalum. ideo ibi volebant eos punire ne rursus talia p̄dicare auderent. vel flagellabātur in synagogis. i. in cōgregatōib⁹ iudeorū. Et hoc q̄ p̄dicatio cristi erat cōtra totā intentionē iudeorū ⁊ videbatur esse publicū p̄iudiciū cristū p̄dicari. puniebāt p̄dicantes de cōsensu totius ppli ⁊ corā toto pplo: ⁊ hoc erat in synagogis flagellare: ſz melius videtur q̄ accipiat̄ p domib⁹ ofonis cū dicat̄ in synagogis vestris. Cā aūt q̄re dixit flagellationē fieri in synagogis fuit ad distinctionē occisionis ⁊ crucifixionis de quib⁹ dixerat q̄ ille nō poterant fieri in synagogis sed extra loca fiebant. flagellatio aūt ex qua non sequebat mors poterat fieri vbicunq; maxime q̄ apud iudeos nō poterat quis p vno ꝓcēptu accipe nisi triginta nouem flagella vel saltē nō excedere quadragenariū numerū. deut. 24. c. ⁊ sic paulus dicit se a iudeis accepisse q̄nq̄es q̄dragenas minus vna. et flagella ista accipiebat quis cōrā iudice. deut. 24. s. sin aūt eū qui peccauerit dignū viderint plagis p̄sternēt ⁊ corā se facient verberari. p mensura delicti erit plagarū modus: ita vt quadragenariū numerū nō excedāt. ⁊ subdit causa. s. non fede laceratus obeat frater tuus ante oculos tuos. ergo flagellatio fiebat publice videntibus iudicib⁹ et in loco iudicij. et nō extra vrbem. sic et in synagoga fieret flagellatio si quis ibi videret delinquere vt p̄dicando nomē cristi. ⁊ sic occisio⁊ crucifixio non dicebantur fieri in synagogis. flagellatio aūtē fiebat in eis. Q°.97. C Queritur quō est verū q̄ dicit. s. vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terrā. in quo innuitur q̄ p occisione discipulorū x̄pi veniret super iudeos omnis sanguis iustus quicūq; effusus esset q̄ videtur inconueniens. C Dicendū q̄ sanguis iustus dicitur venire sup iudeos. i. pena p̄ro effuso sanguine. nam sanguis nō potest venire super aliquē postq̄ effusus est. q. d. vos patiemini penam p̄ro omnibus iustis qui occisi sunt ac si occidisse tis eos. et est iste modus loquendi hebraicus. sic enim dixerūt iudei. j. 27. c. s. sanguis eius super nos ⁊ sup filios nostros. i. pena p̄ro effusione sanguinis eius veniat super nos ⁊ sup filios nostros si aliqua ventura est. sic etiā dixit dauid. 2. re. 1. c. ad adolescentem amalechitē quē occidi iussit. sanguis tu⁹ sit super caput tuū. os enī tuū locutū est cōtra te dicens ego int̄feci x̄pm domini. i. pena p̄ro effusione sanguinis tui non veniat super aliū nisi sup te. q̄ tu meruisti hoc loquēdo cōtra teipsum. ⁊ hoc apparet magis ex modo loquendi. luc. 11. c. cū dicitur vt inquiratur sanguis oīm p̄phetarū qui effusus est a generatione ista. ita vobis dico req̄retur ab hac generatiōe. sed req̄rere sanguinē ab aliquo est punire ip̄m p̄ro p̄cō occisionis. ⁊ ista requisitio est q̄ si quis occidat aliū occidetur ipse sicut dixit cristus petro. j. 26. c. omnis qui gladio percusserit gladio peribit. et clarius. geñ. 9. c. sanguinē. n. animarū v̄rarū req̄ram de manu cunctarū bestiarū. ⁊ de manu hominis. q̄ cunq; effuderit humanū sanguinē effundet̄ sanguis illi⁹. Sz dicetur quō matheus dixit vt veniat super vos oīs sanguis lucas āt dixit vt req̄ratur sanguis. Dicendū q̄ sensus idē est. sz q̄ fiat vindicta in illis p̄ro effusione sanguinis. ⁊ hoc crist⁹ voluit. euangeliste tñ cōceperunt eandē sententiā sed non eodem modo. vnde vnus aptius dixit q̄ alius. ītno dicendū q̄ ad spīm sanctū p tinuit q̄ inspiraret euangelistis q̄ non eisdem verbis sententias easdē p̄ferrent. q̄ maior esset suspicio q̄ nō veritati instabant sz cōspirauerant vt idem oīno dicerent. etiā in testib⁹ nō est bona suspitio cū oīno eadē verba dicūt. magis enī suspitione caret cuz eandē oīno sententiā non eisdē verbis p̄ferunt. C Queritur quō dixit Matheus vt veniat super Q°.98. vos omnis sanguis iustus. ⁊ lucas dixit requiratur sanguis omniū p̄phetarū qui effusus est. C Dicendū q̄ oīs sanguis iustus intelligit. i. sāguis omniū iustorū p ypalagē. nam sanguis. neq; est iustus neq; iniust⁹. et non solum sanguis p̄phetarū: sed etiā oīm iustorū erat requirēdus de manu iudeorū. Sc̄o pōt dici q̄ equalia dicūt matheus ⁊ lucas. sed id q̄ dicit mathe⁹: sanguinē omniū iustorū. dicit lucas: sanguinē omniū p̄phetarū. ⁊ hoc q̄ accipit large p̄phetas. nō solū p illis q̄ futura p̄dicunt. sz etiā p alijs p quos vel ad quos deus aliquomō loquit̄. omnes aūt iusti sunt hmōi. q̄ id quod loquūtur a deo est: cum nō dicant nisi quod rectū est et a deo inspirātū. īmo et scriptura aliquādo accipit p̄phetā p iusto. sic patet geñ. 20. c. cū dixit deus ad abimelech regem gerare. nunc vero redde vxorē viro suo quia p̄pheta est et orabit p̄ro te ⁊ vives. ⁊ ita īnuitur ibi q̄ oratio quā faceret abraaz p̄ro abimelech exaudiretur q̄ erat abraam p̄pheta. et tamē esse p̄phetam non est causa vt exaudiatur oratio q̄ aliqui p̄phete sunt mali: et deus non exaudit eos sicut erat de balaam. nume. 22. et. 24. c. sed causa exauditionis videtur esse iusticia orantis. iob. 9. c. s. scimus q̄ deus peccatores non exaudit: sed si quis cultor eius est hunc exaudit. ergo cum abraam audiendus esset videtur q̄ ideo audiretur quia erat iustus et deo accept⁹ sed vocatur ibi p̄ropheta. ergo p̄pheta p̄ro iusto accipitur ⁊ ista est veritas. scilicet q̄ lucas posuerit p̄rophetas p̄ro iustis C Queritur quis fuerit iste zacharias. C Dicendū videtur Q°.99. q̄ iste zacharias fuerit ille sacerdos magnus filus ioiade magni sacerdotis quem iudei occiderunt. s. ioas rex iude occidit eum. 2. palipo. 24. c. ⁊ consonat dicto cristi. s. inter templuz et altare. sic etiā tenet Jeronim⁹ sup matheū dicens. alij volūt istum esse zachariam qui occisus est a ioas rege iude inter templum et altare. i. in atrio templi. C Queritur quare dicitur Q°.100 a sanguine iusti abel vsq; ad sanguinē zacharie. Aliq dicūt q̄ positi fuerunt isti duo. non ad notandū distantiam ℔m temp⁹

sed ad ostendēdum differentias occisorum fm cōditionem et statum. Abel enī fuit pastor ⁊ rusticus. zacharias autem fuit summus sacerdos. et sunt isti status maxime distantes. vt sit sensus q̄ sanguis oīm martirū cuiuscunq; status venturus erat super iudeos. Cum inter istos duos status sint omnes alij quasi medij. sic dicit beda. s. quare igit̄ a sanguine iusti abel qui primū martiriū passus est mirū non est. Dicendū q̄ xp̄s duo voluit hic signare. vnū est tempus imputationis. Aliud est distancia in culpa q̄tū ad eorum mortem: quorum sanguis requiritur. Primū notat aparte ante ⁊ non aptepost cum ait a sanguine iusti abel. nam ante abel nemo fuit cui⁹ sāguis imputetur iudeis: īmo nemo fuit occisus. sed non est zacharias vltimus cuius sanguis imputatur. Et p̄pter hoc ex industria factum est vt ille qui poneretur vltimus occisus eēt multo tpe ante cristū: vt sic crederet̄ q̄ nō finiebat̄ ibi imputatio de qua xp̄s loquebatur. cum post eū multi occisi essent: īmo multo plures q̄ prius. qō nō intelligeret̄ si ponere t̄ aliquis qui tpe xp̄i occisus esset. quia verisimilr crederetur q̄ vsq; ad illū ⁊ nō amplius voluisset xp̄s sentire. Scōm est differentia culparū. ⁊ istud p̄cipue intendit. s. q̄ deus requiret a iudeis sanguinē omniū iustorum. tam eorum in quorū occisionibus puam culpam habuerunt: q̄ eorū in quorū occisionibus habuerūt magnā culpam. et hoc est valde ad ꝓpositū sc; q̄ deus nichil remitteret iudeis. sed tam maximā q̄ minimā culpam ab eis exigeret et in eis puniret. ⁊ hoc cōcordat modo loquendi xp̄i. s. 18. vbi dicit. exigi rationē ab eo qui relapsus est in debitu; p ingratitudinē: vsq; ad nouissimū quadrantem. ita ⁊ iudei multos occiderāt prophetas ⁊ iustos. et deus eos sustinuerat. nūc. q̄ nouissime grauius peccaucrūt occidendo eum ⁊ discipulos eius: punit in eis omnes culpas preteritas a maxima vsq; ad minimā. et hoc cōuenienter notatur in his duob⁹. s. abel ⁊ zacharia. naz nemo erat in cuius morte de iustis minorē culpam possent habere iudei q̄ abel: q̄ iste maxime distabat a ꝓgenie sua ⁊ a tempore suo. ⁊ nemo erat in cui⁹ morte maiorez culpaz possent habere iudei ex cōditione actus quā zacharias: eo q̄ ipse erat summ⁹ sacerdos et ita erat pastor totius populi. etiā q̄ nemo magis appropīquabat ad deum q̄ summu⁹ sacerdos. ⁊ ideo huic mandabat deus magis cauere a cōtaminatōib⁹ q̄ ceteris hoībus. leui. 21. c. etiā qō graui⁹ erat q̄ quasi in p̄tia dei ip̄m occiderunt. sc; inter templū ⁊ altare. et q̄ ista fuerit intētio xp̄i: p; q̄ exp̄s sit quē occidistis inter templu; ⁊ altare. q. d. ex illo fuit culpa vra maxia. nō fuit aūt ali⁹ī quo oēs iste difficultates occurrerint et grauitates. ideo recte ponitur occisio zacharie p̄ maxima culpa p̄ticulariū occisionū. quod verū est quantū ad preteritos eo tpe. nam magis peccauerunt postea occidēdo xp̄m ⁊ discipulos ei⁹. et hoc tenet crisо⁹ in omelia dicens. zacharie fecit mētionē q̄n duplex p̄sūptio fuit in ei⁹ occisiōe. nō. n. solū in sanctū hominē facta est s; et in loco sacro. Et ista est vera intentio xp̄i quare hos duos potius q̄ alios noīauit. ¶ Q°. 101 Quer̄it quomō sanguis omniū iustor̄ qui ab origine seculi a gēte iudeor̄ occisi erāt: veniret sup generationē istā q; pene debēt tenere suos actores. Aliqui dicunt q̄ solū puniebantur occisores pro sanguine effuso. s. quilibet p peccato suo. Cū autez dr̄ q̄ venient mala oīa sup generationē istam: dicunt accipiendum de tota generatōe malorū qui vnā generatōem faciunt p similitudinem in vicio. Et ita tota illa generatio punitur. et quilibet in ea p peccato suo. sic dicit glo. s. sup generatōez istam. nō hos tātū p̄ntes dicit s; omnē generationē precedentē et futuram. q; omnes vna ciuitas sunt ⁊ vnū corpus diaboli. Idem aliquo mō tenet iero⁹. sup. mat. d. regula vero scripturarū est: duas generatōes bonorū ⁊ malorū nosse. De generatione bonorū dr̄. generatio rectorū benedicet̄. de mal' vero in p̄senti loco: generatio viperarū. ergo isti qui similia sicut chayn et ioas cōtra aplos gesserūt: de vna generatione eē referuntur. s. oēs de generatione malorū. Idem dicit beda sup lucam. s. q̄ritur quomō sanguis oīm ꝓphetarum atq; iustor̄ ab vna generatione requiratur iudeorū. cum multi sanctorum siue ante incarnationē siue post: ab aliis sint nationib⁹ interempti. Sed mos est scripturarū duas sepe generationes hominum bonorū ⁊ malorū computare. Sed dicendū q̄ nō stat. primo quia sic intelligendo nichil faceret ista lr̄a ad ꝓpositū cristi. hoc enī ideo isti dixerunt vt quēlibet puniri solū ponerent p delictis que fecit ⁊ sanguine quē fudit. quo dato super istos non esset venturus nisi sanguis illorū quos ipsi occiderent. ⁊ tūc supuacuū esset dici q̄ veniret sup generetionē istam sanguis oīm iustorum: quia idem esset dici: ac si diceret̄ si aliquos occideritis puniemini pro eis. Sed dicendū q̄ vera intentio xp̄i est q̄ oīa mala ista. i. sanguis oīm iustorū veniret sup generationē istam. i. sup istos qui nunc viuebant vl̄ nascebantur. quia vna generatio dr̄ temp⁹ quo vnus homo viuere potest. et oēs cōcurrentes tempe illo faciunt vnā generationē. et iste modus est accipiendi generationē sepe in scriptura. sic p̄z. geñ. 6. c. s. Noe fuit vir iust⁹ in generationib⁹ suis. i. inter hoīes qui fuerunt tpe suo. sic etiā eccīsti. 44. c. s. laudemus parentes nostros viros gloriosos in generatione sua. i. quilibet eorū fuit glorios⁹ ⁊ famosus in tpe suo. et e. c. dicitur. oēs hi in generatōib⁹ gentis sue gloriā adepti sunt. i. in temporib⁹ suis inter gentē suā habuerunt honorē. ⁊ sequitur expositio. s. in diebus suis habentur in laudibus quasi idem sit dicere in diebus suis et in generationibus suis Erat ergo vna generatio iudeorū quā xp̄s oñdebat dicens generationē istam. tota illa gens que tunc erat ⁊ qui nascebant̄. Et verū ē q̄ sup generationē istam venerunt omnia mala que p̄dixit. nam pena pro sanguine oīm iustorum fuit destructio vrbis ierusalē. ita vt nō maneret lapis super lapidem. et ppls iudeorum desineret esse ppls. sed dispgerent̄ inter gentes ⁊ vbiq; et miseri seruirent sub tributo ⁊ obp̄robrio. ⁊ hoc factum est tpe generatōis hui⁹. quia quadraginta duob⁹ annis post q̄ hoc dictū fuit factū est. qō patet quia xp̄s locut⁹ fuit hoc eo anno quo occisus fuit. sed a cristi passione vsq; ad veletionē iudeor̄ capta ihr̄lm p romāos: fuer̄t āni q̄dragīta duo vt ex historijs colligitur. q̄ illi qui tunc viuebant poterant videre illā destructionē. Et sic super illos venirēt illa mala. Et hoc erat venire sup generationē illam. Sed tunc dicendū q̄ omnia ista mala venerunt sup generationē istā: nō solum pro occisiōe cristi ⁊ discipulorū eius sed etiā p sanguine oīm iustorū ⁊ ꝓphetarū sup istā generationē. i. nūc p oīb⁹ peccatis p̄teritis punirēt q̄ fecerūt a principio mūdi Sed tūc obicietur q̄ isti non effuderant sanguinē iustor̄ et ꝓphetarū p̄teritorū. iō nō debebāt puniri p illor̄ sanguine. Dicendū q̄ isti nō p̄niunt̄ nisi p peccatis ꝓprijs. vñ p sanguine istorū ꝓphetarū et iustorū q̄ fuerunt a principio mundi puniunt̄ isti q; ipi eos occiderūt. pro quo sciendū q̄ xp̄s nō loqtur hic ad istos iudeos: vt erāt p̄ticulares homines sed vt erant ppls ihr̄lm vel potiꝰ gens iudeorū. ⁊ q; gens iudeorū nō erat noniter ex tūc s; ex principio mūdi. iō potuerūt peccare ex principio mūdi ⁊ manere nūc aliq̄ peccata eor̄ que essent ex principio mūdi. Et p; vtrūq;. primū q̄ loq̄retur ad eos sic̄ ppl'm vel gentē. ⁊ nō sicut ad priuatas p̄sonas. s. q; dr̄. s. in lr̄a vsq; ad sanguinem zacharie filij barachie quē occidistis inter tēplū ⁊ altare. Et ita dicit istos occidisse illum. sed manifestum ē q̄ nemo istorū neq; paui illorū erant tunc: q; plures q̄ sexcenti fluxerūt inter mortez zacharie et istud verbū cristi. ergo loquitur ad eos vt ad gentē quandā. Scōm patet. s. q̄ gēs iudeorus fuisset a principio seculi. quia licet nō ceperunt vocari hebrei aut iudei a principio aut distinctio ista esse inter gētes varias. tñ illi de quib⁹ defecērunt illi qui vocātur iudei: semp fuerūt a p̄stitutiōe hūani generis. ⁊ ita gēs iudeor̄ poterat dici aliq̄d fecisse a principio seculi. gens autem manet eadem fm cōtinuationem. ideo cū semel iceperit esse ista gens ⁊ nūq̄ esse desierit. neče est q̄ sit eadem. vnde id quod factū esset a iudeis ante ānos cētum di

ceretur feciſſe gens iudeorū que erat tempore xpi. ſic patz ex verbis xpi: cum ait. a ſanguine zacharie quez occidiſtis inter templum z altare. et tamen traſierunt anni plures q̄ ſexcenti vſqz ad tempus iſtud quo xps loquebatur z dicebat eos feciſſe hoc. i. iſtam generationē q̄ tunc erat. ita ergo illa generatio iudeorū que tunc erat diceret feciſſe oīa mala que a principio mundi facta ſunt p iudeos. Et tunc nō erat iniuſtum q̄ iſta generatio iudeorum que erat tpe xpi puniret p ſanguine oīm pphetarum et iuſtorū effuſo a iudeis a cōſtitutione mūdi. Sed tunc dicetur: quō nunc pro peccato occiſionis xpi et diſcipulorū eius: faciebat deus q̄ veniret ſuper iudeos ſanguis omniū pphetarū et iuſtorū qui effuſus erat ab origine mundi? Dicendum q̄ eſt ſenſus q̄ ante hoc nō receperāt iudei penam pro illis occiſionibus: z deus differebat inferre illam z forte nunq̄ intuliſſet. nunc tñ cōmiſerunt taz graue peccatum q̄ de⁹ noluit tolerare z puniuit eos tam p iſto delicto q̄ pro oībus p̄cedentib⁹ a p̄ncipio ſeculi. ſic dicit criſo⁹ ſuper math. oīs gens vel ciuitas non ſtatim vt peccauerit punit eaz deus ſed expectat per multas generatōes. qñ autez placuerit deo p̄dere ciuitatem illā aut gentē. videl oīm generationum p̄cedentiū peccata reddere illis. qñ que oēs merebant: hec ſola paſſa eſt. ſic et generatio iudeor pro patrib⁹ ſuis videtur punita. Conſiderandū aūt q̄ boīes licet ſint idē nūero: tamē habēt duas bītudines. vna eſt vt ſingulariū p̄ſonarū. alia eſt vt cōitatis vel multitudinis. et ita qñ peccant īputatur peccatum dupliciter. qz cū nō poſſit fieri niſi a p̄ſonis qui ſūt indiuidua: imputaī actus cuilibet agenti. Rurſus aūt qz mlti vl tota ciuitas ſimul agit vel ſaltē omittit ceſſando punire p̄uatos delinq̄ntes: peccat z imputatur peccatū. vt cōitati. z quia p peccato daī pena. z mō dicto peccant p̄uati z etiā cōitas. datur quedā pena ſingularib⁹ p̄ſonis. ſ. cuilibet peccanti p ſe z datur alia pena pplo vel genti vel cōitati. z hoc modo nunq̄ punit vnus p alio ſed quilibz p peccato ſuo. Et iō quantū ad penā que debita ē pro peccato p̄ſonali qō ē p̄uati boīs. non recipit vnus homo penā pro altero ſed quilibet p ſe. vñ neqz pro peccato p̄ſonali patris punitur fili⁹ aut ecōtrario. ita etiā pro peccato ppli nō punitur niſi ipſe ppls. z ipe idem nō alius. Cum aūt dr q̄ illi qui erant xpi tēpe nō occiderunt zachariam z alios pphetas antiquos: verū eſt. Et ideo dicēdum q̄ pro peccato p̄ſonali illorū qui faciebant hoc inq̄tum qlibet erat vna p̄ſona: ipi puniēdi erant z nō ali⁹. neqz puniebantur iudei tempe xpi: ſed qz in illis peccatis ppls peccauerat efficiendo: vt qñ tota multitudo aliqd faciebat. vel omittēdo. vt. ſ. qz delinquētes nō puniebat. Et iſtud pctm̄ poterat nunc puniri in iudeis qui erant tpe xpi. qz manifeſtuz ē q̄ gēs vel populus iudeorū. vt ppls peccauerat in hoc. iō vt populus puniendus erat. et tñ idem ppl⁹ numero erat iſte z ille qui peccauerat. ita vt iſtemet dicatur peccaſſe. q̄ poterat nūc puniri. z eſt de pplo ſic̄ de homine. non eſt. n. neč vt quando homo peccat ſtatim puniatur. ſed differt deus dare penam: et quocunqz tpe puniat iuſte punit. qz iſte idem ē qui peccauit. Sic aūt de pplo eſt: quia nō oportet q̄ ſtatim puniaī vt peccauerit ſed quocunqz tpe poterit iuſte puniri. et tamen ppls iudeorum qui erat tpe xpi erat ipſe met nūero qui erat qñ occiſus ē zacharias z alij pphete. ergo licet non fuerit tunc punitus poterat cōuenienter tunc puniri tpe criſti. Et ſic eſt verū dictum xpi. ſ. q̄ ſanguis oīm iuſtorum z prophetarū veniret ſuper generationē illam que erat tpe ſuo. i. pena pro oībus peccatis q̄ cōmiſerant iſraelite inq̄tum gens vel ppls punirē tur nūc a iudeis qui erant tpe xpi. Sed adhuc obiciet q̄ non deberent puniri peccata iſta quia deus non punit bis in idipm z tamē p oīb⁹ illis dederat iā penas. ergo nō erāt nūc dāde. patet hoc. nam dr hic de ſanguine. z iam fuerat pro iſta occiſione chayn effectus vagus z profugus. Et poſtea interfectus eſt. geñ. 4. z. 5. c. de ſanguine etiā zacharie dr. z tñ iam fuerat pro hoc occiſus ipſe ioas rex iſrael qui fecerat occidi zacharam. 4. re. 13. et. 2. palip. 24. z. 25. c. de omnib⁹ aliis qui nō exp̄muntur: idem iudicandum eſt. maxime cum appareat ex hiſtoriis veteris teſtamenti ſepe iudeos eſſe punitos p peccatis ſuis. Dicendū ſic̄ ſupra q̄ verum eſt q̄ puniti fuerunt factores illorū delictor pro peccato p̄ſonali: Et tñ iudei qui peccauerant: vt ppls non puniti erant vt ppls. Et iō dicendū q̄ nō puniebatur aliquid bis. qz pro peccato p̄ſonali pro quo erat pena data antiquis nō dabatur modernis: qz ſicut peccatum p̄ſonale non tranſit de p̄ſona ad p̄ſonam. ita non tranſit pena. De peccato populi dicēdum q̄ pro his nō fuerat punit⁹ populus iudeorū ab antiquo vt ppls: vel ſaltē nō ſufficienter. z hoc ē verū. ideo nunc poterat ſuppleri qcquid ibi de pena minus fuit. data fuit aūt pena pplo hoc modo. qz ſic̄ qñ homo ſepe peccat. ita vt ſit incorrigibilis vel ē peccatuz graue z non ſufficiūt alie pene occiditur. ita vt iā nō ſit. ita de pplo qñ fuerit incorrigibilis vl grauiſſima ſcelera cōmiſerit deletur: ita vt deſtinat eſſe ppls. ſic fuit in pplo iudeorum: qz multa grauia cōmiſerant pro quibus merebatur fortaſſis ppls deleri. ſed vſqz nunc nō penitus deletus erat licet ſepe diſperſus eſſz z tranſlatus in captiuitates. nunc vero penitus exciſa eſt ieruſalem metropolis gentis iudeorum: et ablatum ſacerdotiuz z lex. z abolite ſunt cerimonie. z defierūt eſſe reges z p̄ncipes eius z ſic futurū eſt ſemp qz nunq̄ redituri ſunt iudei: vt ſint vnū regnum z vnus populus. ideo nunc data eſt pplo pena maxima que dari poterat. ſ. deletionis. et data eſt pro oībus peccatis preteritis. quia pro omnibus illis non potuit iſte populus inq̄tū ppls aliquid grauius mereri. cuz neqz poſſit grauius tolerare Sed adhuc obicietur q̄ his datis nō ſtet. quia ppls nō eſt aliquid diſtinctum ab boībus p̄uatis ſiue ſuppoſitis quomodocūqz ꝯ reputeī peccatū: ſiue vt p̄ſonarū p̄uatarū ſiue vt ppli. ſi illi q erant tpe criſti punirent p ſanguīe abel z zacharie z aliorum iuſtor. punietur quis p eo in quo non peccauit. z non obſtat q̄ puniantur iſti vt ppls. quia populus non poteſt diſtingui ab iſtis p̄uatis. Et ita tam pctm̄ p̄uatorum q̄ ppli ipi p̄uati tolerant. ſi aūt p̄uati haberent eſſe aliquod inq̄tum ppls qō eſſet diſtinctum ab eſſe ipor inq̄tum p̄uati in quo reciperent penam que debetur pctō populi. ſtaret quidē iuſte. ſed idem z vnicum eſſe eſt cuiuſlibet priuati. ideo non debet tolerare penam pro peccato ppli: quod non commiſit populus. eo aliquid agente vel omittente. z ita nullo mō debebant illi iudei qui erant tempore criſti tolerare penam pro ſanguine abel aut zacharie. Dicendū q̄ rō nō poteſt negari. ideo dicendum q̄ priuati nunq̄ tollerant aliq̄ penam pro peccato populi niſi quantam ipſi meruerint per actum proprium. pro quo ſciendum q̄ quilibet homo habet aliqd vnum p ſe z cui debetur actio. populus aūt non eſt aliquid vnum per ſe. neqz eſt ens niſi per accidens cum non habeat eſſe aliquod vltra eſſe p̄uatoruz p̄ſonarum. z quia actio cōpetit enti actu. cum popul⁹ non ſit ens p ſe. ſed p accidens: nō competit ei aliqua actio niſi per accidens. ſ. inq̄tum illi ex quorum aggregatione redditur populus aliquid faciant: et conſequenter. quia peccatū eſt aliqua actio non poteſt popul⁹ peccare niſi p accidens. ſ. quia peccantibus priuatis dr peccare populus. De pena ſimile eſt: qz pena p peccato redditur. ſed non poteſt populus peccare niſi p accidens. ergo non cōpetit directe pena pplo ſed per accidens. Et etiam ſi directe competeret non poteſt dari: quia populus non habz in quo penam ſcipiat. quia non eſt ens p ſe. Et ideo quando diſtīguimus peccatum populi z p̄uatorum ſaliter ſolorum p̄uatorp eſt peccatum. quia non eſt aliqd aliud peccans vltra priuatos ſed diſtinguūtur iſta ſm rōnem. ſ. quia aliquando conſideraī peccatum priuatorum. vt quilibet illorum eſt vna perſona. et tunc vocatur peccatum priuatorū. aliquando vt multi ſub ratione cōitatatis cōcurrūt in vnū actū. z tunc vocatur pctm̄ populi licet p̄uati: aut priuatus aliqs illud egerit. De pena eodez ē modo. omnis enī pena eſt alicui⁹ priuati vel priuato-

Capitulum

rñ: ⁊ nulla pena est populi. qz vltra ꝑuatos nichil ē qđ possit pati penā. ꝛz distinguunt ſm rōnē. ſ. illud malū qđ aduenit alicui sine habitudine ad cōitatē in qua morat: est pena ꝑuatoꝝ. pena aūt que aduenit oībus aut pluribus de multitudīe aut alicui in respectu ad totā cōitatē: vocatur pena ppli. Nunc ꝯ dicendum ꝙ cū pena populi non sit nisi pena ꝑuatarum personarū. ⁊ ꝑuata ꝑsona non punitur pro peccato alterius ꝑuati: nō punit̄ur quis pro peccato populi mq̄tuz peccata ꝑsonalia meruerūt ac si puniretur pro illis solis. Et nō dicenduz ꝙ sicut peccatum ꝑsone nō transit ad personā. neqz pena persone ad aliā. ita neqz pena debita alicui genti vt gens: transit ad posteros qui sūt idē ppls numero. qz tunc daret̄ inc̄ueniens. ſ. aliqui⁹ ppls peccauit. ita vt desineret esse ppls ille. puniuit aūt de⁹ aliquos ꝑuatos sed nō deleuit pplm: ꝛeq̄retur ꝙ posset reseruare istam penam in posterū ad puniendū ipm met populum. Et tunc aliqui qui in nullo peccarent ꝑ deū punirentur. qz non poterat populus deleri qn deleret̄: aut multa mala paterentur ꝑuati. cum ppls nō sit aliquid vltra ꝑsonas ꝑuatas. et hoc falsum est. qz nō peccantes nullo mō puniendi sunt. Sic est aūt nunc dicendū de pena data sup generationez iudeorū q̄ fuit deletio vrbis ierusalē ⁊ vniuerse gentis iudeorū. nā fuit ibi pena aliqua vt ꝑuatorū. ſ. ꝙ diriperent̄ opes vastarent̄. occiderent̄. obsiderent̄ fame. Et alijs inc̄ē modis affligerent̄. nouissime venderent̄ inter gentes. Fuit etiā aliꝙ pena vt ppli. ſ. ꝙ desineret esse ciuitas ierusalē ⁊ congregatio gentis iudeorū. et vnitas ꝓncipatus sub regib⁹ vel sacerdotibus suis. ⁊ status templi ⁊ ceremoniarū desineret esse. naz ista directe non tangunt vnā ꝑsonā aut aliquaz vt est ꝑuata. ꝛz vt est pars multitudinis. ⁊ tñ dicendū ꝙ ꝑuati illi qui fuerūt tpe xp̄i ⁊ passionūt hec: meruerūt hec. etiā si nulla peccata neqz venialia saltē ꝓcessissent in ꝓgenie illa. et meruerūt tā ea q̄ erant mala ꝑuatorū ꝙ q̄ erant mala populi. ⁊ hoc qz malū vel pena ppli est pena ꝑuatorū. cum in deletione ppli quilibet ꝑuatus pdat aliquod bonū qđ ei ꝓueniebat in honore vel vtilitate in cōꝑatione ad multitudinē. Et sic taz mala ꝑuata ꝙ publica meruerūt omnes illi qui passi sūt ea. ⁊ nō pendebat demeritū ex ꝓgenitoribus. ſ. sed ita punirent̄ ac si nullos ꝓgenitores habuissent: vel illi nunꝙ peccassent. Sed tūc obiciet̄ ꝙ nō stet dictum xp̄i. qui ait. ꝙ sanguis oīm iustorū req̄retur a generatōe ista a sanguīe abel vsqz ad sanguinē zacharie: cuz isti non recipiant istas penas nisi ꝑ peccatis que fecerunt. Dicendū ꝙ debet intelligi sic. eādē. n. penā pōt qs mereri ex diuersa cauſ vt qcūqz occidit hoīez occidi mereat. ⁊ q̄cūqz vice occideret: mereat occidi. si āt in vna vice eaz occidat ōz tūc sibi reddi pena ꝑ oīb⁹ vicib⁹. i. qz illa pena q̄ tūc inflicta est fuit illa q̄ q̄libet vice reddenda erat. sic ⁊ nunc. ſ. ꝑ sanguine iusti abel ⁊ zacharie ⁊ quolibet aliorū peccatorū grauiū vel ꝑ multis eorū simul merebat̄ deleri ille ppls iudeorū q hec faciebat. cuz aūt hoc sepe meruisset: nūꝙ ei inflictū est nisi ea vice qua xp̄z occiderūt ⁊ ap̄los vel discipulos eius. nō ōz nunc reddita pena eis pro effusione sanguinis oīm illorū. qz hec erat pena q̄ qualibet vice illarū debebat. ⁊ nō poterat ꝑ oībus illis simul sumptis maior dari inquantū ppl̄o vel gēti: ꝙ vt deleret vl desineret esse. Sed tunc dicetur ꝙ nichil prodest: aut nocet ꝓcessisse peccata in gente aut progenitorib⁹ cū ſm veritatez nō puniatur quis nisi pro suis peccatis personalib⁹. Dicēdū ꝙ aliquid ꝓdest et nocet: ꝙ prosit patet: vt si ppls cōmiserit aliquod graue delictum ꝓpter quod ppls mereatur deleri: ⁊ de⁹ cēt deleturꝰ illū: si ꝓcesserunt merita magna in progenitorib⁹ nō delet. Econtrario si facit peccatum graue ꝓpter quod meretur deleri. et tamē deus sustineret tunc ⁊ differret et tamen tot peccata ꝓcesserūt in illo ppl̄o ꝙ iam deus nō dignatur differre vltionē ⁊ punit: ita quantū ad deletionē gentz iudeorū. non ꝑ occisionem xp̄i et discipulorū eius meruerūt oīa mala que inflicta fuerunt eis ꝑ romanos. sic crist⁹ inuit luē. 19. c. ſ. ꝙ hec oīa venirent super ierusalē qz non cognouerat tempus visitationis sue: et tamē si in gente iudeorū nō ꝓcessisset aliquod peccatum graue: etiam deus non deleuisset hac vice iudeos sed expectasset ꝓpter merita progenitorum. sed quia multa demerita precesserāt voluit non expectare āplius. et ita multum prosunt merita progenitorū ⁊ multum nocent demerita eorum. Et hoc modo adhuc magis verificatur dictum xp̄i. ſ. ꝙ licet iudei occidētes xp̄m ⁊ discipulos ꝑ hoc solum meruerunt destructionez suam ⁊ totius gentis. et tñ non receperunt eā ꝓpter hoc soluz. qz si nullum aliō peccatū ꝓcesserat in gente iudeorū sed temp bona merita. etiam si hoc cōmittērent non deleret deus gentez sed daret aliquas penas ꝑuatis. ⁊ tñ quia ꝓcesserant multa peccata noluit expectare sed deleuit. et ita vere iudei puniti sunt nunc pro peccatis progenitorum suorū. ⁊ deus induxit sup eos penam pro oīb⁹ ꝑctis: et effuso sangīne a sāguine abel vsqz ad sāguinē zacharie. et istud etiā magis cōuenit intentioni xp̄i ꝙ ꝓcedens responsio. licz vtraqz sit vera qz ista facit ꝙ magis seruiat dere ꝙ ꝓcedens. Sed dicetur ꝙ tunc redibunt difficultates precedentes. ſ. ꝙ puniatur qs pro peccatis alienis. Dicendm ꝙ non est inc̄ueniens ꝙ quis puniat pro peccatis alienis: si totam illā penā meruit per peccata ꝓpria. cum pro illis posset ei dari: etiā si nō existerent aliena. sed ꝙ pro peccatis progenitorū puniatur qs qñ ꝓpria nō habet vel ex illis nō meretur tā grauē penā videtur inc̄ōueniens Sed adhuc dicet cuz duo peccauerint equaliter. et ꝓgenitores vnius fuerint boni progenitores alterius fuerint pessimi. ⁊ ſm supradicta ꝑm⁹ non puniꝰtur aut non deletur quare puniuit deus ſcōm ⁊ nō primū cum equaliter peccauerint. Dicendum ꝙ in hoc non est ratio dubitandi neqz q̄rele: quia fundatur super liberalitate ideo sola voluntas satisfacit ꝓ causa. vterqz. n. horū meruit penam equalē. vni voluit deus tantā penā infligere q̄z merebatur. ideo non habet ius q̄rele Alteri voluit remittere vl supsedere. iō non est iniustuz sed ad illum seruatur iusticia qui deletur. ad illum vero qui non deletur seruatur liberalitas. sicut est de parabola vel methaphora opariorū vinee. Nam inuidi iudicati sunt ꝙ murmurauerūt ꝓ superogatione facta alijs ad meritum cum eis solum fuerit datus denari⁹ cōuentus. ¶ Queritur dato ꝙ generatio iudeoꝝ puniret̄ pro peccatis oīm antiquorū suorū. ſ. ꝑ sanguine iustorū ⁊ ꝓphetarū effuso ab oībus ꝑdecessoribꝰ. quō tñ punirentur ꝑ sanguine abel qz ille non fuit occisus ab aliquo de ꝓgenie iudeorū. Ali qui dicunt ꝙ ꝓpter hoc abel tenetur excluſiue. iō sanguis eiꝰ nō exq̄ritur de iudeis sed sanguis oīm iustorū occisorum post ipm. Sed dicendum ꝙ non stat sed necesse est teneri abel incluſiue ⁊ eius sanguinē requiri vt ostēsum est. ꝫ. Aliquis ergo dicet ꝙ licet nō fuerit abel occisus ab aliquo viro iudeo: quia nōdum inceperāt iudei vocari qñ ille occisus fuit a chaym. fuit tñ occisus ab aliquo de ꝓgenie iudeorū. qz gens illa stē q̄libet gēs ascendit retrocedendo vsqz ad adam. vñ adam ē caput ꝓgenei iudeorum. ita patz in deductione progenei cristi quam facit lucas: nam reducitur vsqz ad adam. luc. 3. c. ⁊ ita poterat esse occisio abel ptinens ad ꝓgeniem iudeoruz: cum ⁊ peccata ade possent imputari iudeis tanꝙ in generatione sua cōmissa. Sed obicietur ꝙ non stet. quia hoc verum esset si chaym qui occidit abel esset de ꝓgenie iudeoruz. i. ꝑ lineam illam per quā descenderunt iudei. sed non est: quia iudei descendunt de seth filio ade. ⁊ non de chaym. immo nulla gens est in toto orbe que descendat ō stirpe chaym. ꝛz oēs descendunt de stirpe seth. quia in diluuio periit totum genꝰ humanū ꝓter noe ⁊ filios eius tres. ⁊ vxores eiꝰ. ⁊ ab his diſsem: natū ē postea totum humanū genus. geñ. 10. ⁊. 11. c. ⁊ iō de illa progenie est nunc totum humanum genus de qua est noe qui solus ē caput vnum totius generis humani qō nunc est. ⁊ tamē noe ē de progenie seth ⁊ non chaym. Geñ. 5. ca. ꝫ neqz iudei neqz aliqua alia gens pōt nunc esse de ꝓgenie chaym. ⁊ ita licet peccatū ade qui fuit caput totius ſpeciei huma

Q. 1ea

ne posset ĩputari genti iudeorũ ⁊ cuilibet alij gẽti. tñ peccatum chaym non videtur posse imputari iudeis neqz alijs gẽtibus. Dicendum qꝫ occisio abel facta per chaym poterat iudeis imputari. quia iudei erant ex progenie chaym. non ex pte patris sed ex parte matris. Et patet hoc ꝓmo qꝛ non erant alie femine de quibus nascerẽtur filij seth nisi filie chaym. qꝛ chaym ⁊ abel fuerunt primi fratres: ⁊ vnus occidit alterum. et quando occisus fuit abel nõdum habebat adam alios filios. Nam quando natus est seth post luctum abel. dixit adam posuit michi dominꝰ semen aliud ꝓ abel quem occidit chaym. geñ. 4. c. postea ḡ qñ acciperet vxorem sed non esset femina aliqua nisi de stirpe chaym que multe erant cũ abel nulla ꝑ genies manserit. et ita ex illa parte ꝑgenies seth erat etiam ꝑ genies chaym. Sed obicietur qꝫ nõ erat hoc necessariũ. quia post seth genuit adam filios ⁊ filias vt geñ. 5. c. et de illis poterat accipere seth vxorem non accipiẽdo de filiabus chaym. ⁊ ita non esset posteritas seth: cõmixta posteritati chaym. Dicendum qꝫ hoc non obstante poterat esse ista admixtio cũ posteritate seth: quia dicitur geñ. 5. c. Videntes filij dei filias hominũ qꝫ pulcre essent acceperunt eas. ⁊ exponitur qꝫ filij seth acceperunt vxores de progenie chaym. ita omnes exponunt.

Q°. 103 et augustinꝰ quoqz de ciuitate dei. li. 16. ¶ Queritur quomodo intelligitur qꝫ occiderint iudei zachariam inter tẽplum ⁊ altare sicut dicit hic matheus. ¶ Dicendum qꝫ templũ salomonis erat in quo iste occisus est. 2. palip. 24. Maz durabat adhuc quia nondum fuerat excisum per chaldeos. quod factum est postea sub sedechia. 4. re. 24. ⁊. 25. c. Erat autem sic dispositum qꝫ erat quedam domus clausa parietibus. ex tecto excelsa nimis. et ista vocabatur templum. in qua nõ intrabant nisi sacerdotes ad ponendum thura quotidie mane ⁊ vespere Jn altari thimiamatũ. ⁊ ad lucernas componendas. ⁊ semel in anno sũmus sacerdos in sancta sanctorum. ad Hebre. 9. ca. Exterius erat quidaz murus lapideus altus habens portas ex quatuor ventis. et erat ad moduz fortalicij. ⁊ intra istũ murum erat altare holocaustorũ in quo cremabantur omnia sacrificia et propter hoc non potuit esse sub tecto aliquo: propter magnitudinem ignis ⁊ fumi. Et sic non erat in domo illa que vocabatur templum sed foris: intra murum tamen dictum. et erat directe contra portam templi que erat vnica ad partem orientalem templi. licet murus exterior vt dictum est habebat quatuor portas intra istum murum intrabat totus populus iudeorũ ad orandum ⁊ audiendum doctrinaz legis et ibi xps sepe predicauit. inter altare autẽ holocaustorum supra dictum ⁊ portam templi. erat spacium quoddam mediũ ⁊ vocabatur porticus a porta templi. Et vocatur interdum porticus salomonis. Joh. 10. c. s. ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. in isto spacio vel porticu occisus fuit zacharias. et ita dicitur occisus inter templum ⁊ altare. qꝛ porticus erat inter templum ⁊ altare. erat enim altare. s. holocaustorum a parte orientis. ⁊ porta templi a parte occidentis: ⁊ porticus siue spacium illud in medio. Et in illo spacio erat rex ioas ⁊ populus quãdo zacharias ex parte dei arguit eos 2. palippo. 24. c. ⁊ ibi ex mandato regis lapidauerunt euz. nã ad loca illa bene intrabant laici. Cuz cristus qui erat pure laicus. s. de tribu iuda de qua nullus ministrabat altari vt dicit apls ad hebre. 7. c. sepe maneret in illo spacio medio siue porticu salomonis. ioh. 10. c. et in eadem porticu voluerunt lapidare eum iudei. tunc sicut lapidauerunt zachariam. e. c. ⁊ ita bene zachariam occiderent inter templũ ⁊ altare. Notandum qꝫ templum accipitur dupliciter. aliquãdo stricte. ⁊ tũc vocatur templum domus illa que erat clausa parietibus. porta ⁊ tecto: in quam soli sacerdotes intrabant: vt dictum est supra. Alio modo accipitur templuz large ꝓ toto illo spacio sacro clauso muro in quo stabat altare holocaustorũ. Accipiẽdo ꝓmo mõ templũ non fuit zacharias occisus in templo. et ita accipit hic matheus dicens qꝫ inter templũ ⁊ altare occisꝰ fuerit. et ideo extra templũ. Accipiendo scõo mõ templũ: est dicendũ qꝫ occisus fuerit in templo. Et ita accipit. ioh. c. 10. ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. ⁊ tamen accipiendo templũ ꝓmo mõ nunqꝫ iesus illuc intrauit neqz iudei laici sed soli sacerdotes. ad Hebreos. 9. ca. Jerusalem J. Posita fuit supra iudeorum culpa ⁊ etiã quedam pena in generali. hic aũt notatur pena in speciali ⁊ illa fuit destructio vrbis ierusalẽ. Jherlim jherlim J. notauit bis quod ad magnaz increpationem vel attentionẽ ꝑtinet. Que occidis ꝓphetas J. i. solita es occidere ꝓphetas. nam tunc nullum occidebat. et lapidas eos J. quia aliquos lapidauit. qui missi sunt ad te J. i. mittuntur a deo ad te. vt annuncient tibi veritatẽ. quotiens volui congregare filios tuos J. i. sepe volui sed tu prohibuisti ⁊ impediuisti. quemadmodum gallina congregat pullos sub alas J. s. paterna caritate ⁊ amore vt fouerem eos: sic̃ gallina fouet filios sub alis: et noluisti J. s. ĩpediendo actus meos. ecce relinquet vobis domꝰ vra deserta J. i. ꝓnũciovobis qꝫ ꝓpter hoc qꝫ noluistis cõgregari qñ ego volui vos cõgregare relinquetur domus. i. ciuitas ierusalẽ deserta: quia capta ꝑ romanos dirupta fuit: ita vt non maneret lapis sup lapidem ⁊ nullus iudeus tunc ibi mansit. Dico aũt vobis J. i. in veritate dico. non me videbitis ãmodo J. i. ex mĩc quo vobis hoc loquor. donec dicatis: benedictꝰ qui venit in nomine domini J. i. quãdo me vederitis alia vice: dicetis hoc ⁊ ante illud non me videbitis. ¶ Queritur an ista increpatio: admonitio ⁊ prenunciatio pene dicta fuerit ad solam ierusalẽ vel ad totam gentem iudeorum. ¶ Dicendum qꝫ ad totum pplm iudaicum verba xpi referebãtur. ꝓmo qꝛ culpa erat cõmunis. scõo qꝛ etiã pena cõicata est. De ꝓmo ꝑz qꝛ ista culpa erat in occisione iustorꝫ ⁊ prophetarum antiquorũz ⁊ maxime in occisione cristi ⁊ discipulorum suorum. ⁊ tamẽ hoc nõ fecit sola ierusalem. De morte cristi etiã patet: qꝛ licet ipe occisus fuerit in jherlm. nõ fuit mors sua proclamata a solis ierosolimitis. sed etiam ab alijs iudeis. ⁊ hoc quia xps occisus est die prima azimorꝫ. s. sequẽti die post pasca. et erant tunc omnes iudei in ierusalem quia ter in anno cõueniebant omnes masculi in templum ad festiuitates. exo. 23. ⁊. 24. c. ⁊ maxime fiebat in festo azimorꝫ in quo cristus occisus est. ⁊ ita erat ꝓ̃s tota gens iudeorꝫ ⁊ vidit morte xpi. ⁊ omnes vel maxima pars peccauit petendo morte xpi. qꝛ ór qꝫ exclamauit vniuersa turba simul dicens: tolle hunc. ⁊ dimitte nobis barrabaz. luc. 23. ⁊ ioh. 18. c. ór: clamauerunt rursus omnes dicẽtes. non hũc: sz barrabã dimitte nob. vexẽ qꝫ plebs nõ mota fuit a seipsa sed a principibus sacerdotũ suadẽtibꝰ petere barrabã. mar. 15. scz põtifices aũt cõcitauerũt turbam: vt magis barrabam dimitteret eis ⁊ ita tota gens iudeorꝫ peccauit in hoc. Jtem qꝛ dato qꝫ nõ peterent omnes morte xpi. tamen oẽs peccauerũt non impediendo eam. omnes. n. iudei viderãt xpm ꝓdicantẽ per loca sua: et nunc ante festũ pasce in quo mortuus ẽ conuenerant ꝑ aliquot dies in ierusalem vt colligitur. ioh. 12. cã. et ibi videbant eum quotidie predicãtẽ ⁊ signa facientem: ⁊ ipsi met introierant cuz eo honorabiliter in ierusalẽ die ramispalmarum ⁊ strauerunt vestimenta sua in via ⁊ ramos de arboribus exciderant dicẽtes: benedictꝰ qui venit in nomĩe domini. Et statim in ꝓma die azimorꝫ permiserũt eum occidi ⁊ nõ impedierunt quod impedire potuissent. ⁊ verisimile erat qꝫ impediuissent. vñ ꝓncipes sacerdotũ timuerunt qꝫ populus impediret morte xpi. J. 26. c. s. dicebant: non in die festo: ne forte tumultus fieret in populo. ideo valde peccauit totus pplus iudeorũ in morte xpi. De morte discipulorũ planũ est qꝛ non solum in ierusalem sed in alijs ciuitatibus iudeorum predicabant discipuli xpi ⁊ non recipiebant eos vel expellebant de ciuitate in ciuitatem persequentes. ideo culpa cõmunis fuit toti genti iudeorum. De secundo principali. s. de pena dicendũ qꝫ etiam cõmunis fuit: nam in bello romanorum contra ierusalez nõ solũ fuit deleta vrbs ierusalem sed multa quoqz alia

Q°104

opida.castra ⁊ vrbes iudeox excisa sunt. vt patet late ex libro
ioseph̄i de bello iudaico. ⁊ ex libris egesippi qui hec plene re
tulerunt. Itē q; si sola hec pena esset vrbis ierusalē deleretur
ciuitas illa. maneret tñ gens iudeorū. et aliqs alius locus essz
metropolis gentis illius. ⁊ tñ cessauit gens iudeorū eē gens
vna vel vnus ppls. ⁊ habere vnitatem p̄incipatus. ¶mo iam
nullos p̄incipes de seipsis habuerunt. ideo tocius gentis fu
it hec pena. Item quia destructū est templū qō erat nō vnius
vrbis sed totius gentis ⁊ deletū ē. ita vt in ppetuū non edifi
cetur sed durabit vsqz ad finem seculi desolatio hec. vt colli
gitur Dañ. 9. c. ergo toti⁹ gentis fuit pena. Dicēdum tamē
q; licet ad totā gētem cristus loq̄tur. loqtur sub noīe vnius
ciuitatis ihr̄lm. p̄imo quia sic ē consuetudo deo loqui in p
phetis: vt non solū p vnam ciuittatē designet vnam gentem.
sz etiam sub nomine vnius mulieris. vt patet Ezech. 16. ca.
vbi ponit oolam ⁊ olibam. ⁊ per oolam designat gentē israel
siue samaritanos. per olibam designat gentē iudeorū. Scōo
quia nunc xp̄s erat in ierusalē q̄n hec loquebat: ⁊ ita erat ei cā
designādi totam gentē illam ad quam loquebat sup nomine
illius ciuitatis. Tertio quia in vrbe ierusalez erat nunc tota
gens iudeorū. cōuenerant enī omnes iudei ꝓpter diem festū
Quarto quia ihr̄lm erat metropolis gentis iudeorū ⁊ loq̄n
do ad illam loq̄batur ad totā gentem. insuper erat ibi tēpluz
ad quod omnes iudei cōuenibant. ideo iuste ierusalem repre
sentabat totam gentē iudeorū. Quinto q; culpa quā xp̄s ex
probrabat p̄incipaliter p̄tinebat ad ierusalez. q; vt cō'ter om
nes prophete ibi occidebant. Et quod plus fuit: quia mors
xp̄i ꝓpter quaz venit ista desolatio ibi facta est: etiā ibi discipu
li cristi maximas ⁊ p̄mas p̄secutiones habuerūt: q; ibi stepha
nus lapidatus est. actu. 7. c. ibi. vinculati fuerunt apostoli ⁊ p
hibiti predicare nomen cristi ⁊ cedebant. actu. 4. ⁊ 5. ibi quo
q; tam grauis p̄secutio facta est cōtra credentes in cristum q;
omnes fugerunt inde. ⁊ per varia loca dispsi sunt actu. 8. ca.
ideo contra ierusalez p̄cipue debebat fieri nominatio. Sexto
fuit q; pena p̄nūciata quasi totaliter venit sup ierusalē. quia ibi
bellū p̄cipuū romānox gestū ē ⁊ fames grauissima tolerata ⁊
clades inflicte ⁊ tandem tota subuersa ē virutis omnibus edi
ficijs vt non maneret lapis sup lapidez. luc. 19. c. quod in nul
lo loco ita grauiter factū ē. et iō cōuenienter xp̄s nominauit
ierusalē licet ad totam gentem loqueret. Et accipiunt hic p
phete non solum pro prophetis sed p omnibus viris bonis
sic patet ex modo loquendi. luc. 11. q; vbi dr hic vt veniat su
per vos sāguis oīm iustorū. dr luc. 11. sanguis oīm ꝓphetax
Et qō dicit: occidis ꝓphetas ⁊ lapidas eos non refertur ad
solam ihr̄lm sed ad totā gentē iudeorū cuz culpa ⁊ pena cōes
fuerint toti gēti. Sz recte pōt hoc dici de ihr̄lm quasi sola es
set q; aut omnes aut plurimi pphetarum occidebantur ibi.
Q°.105 ¶Queritur quare dr: ⁊ lapidas eos qui mittuntur ad te.
¶Dicendum q; pphetas occidebat. Et ista occisio erat lapi
datio: q; lapidatio nō distinguit̄ ꝺ occisionē sic neqz spēs con
tra genus: et est sensus q; vt cōit̄ pphete lapidabant̄ et alij vi
ri iusti. ⁊ ratio ē q; apud iudeos ydolatre lapidabant̄. deut.
13. ⁊ 17. blasphemi etiā lapidabantur. leuit. 24. Cū aūt ppls
aut aliquis p̄ceps occideret pphetaz aut virū iustuz appōe
bat ei crimē aliqō q̄si blasphemasset aut aliqd ꝺ legē egisset. ⁊
tūc ei penā blasphemātis infligebat. s. lapidabāt eū. ⁊ ista vi
det̄ eē cā. ita. n. stephanū lapidauerūt quasi blasphemasset. act.
7. c. Sz tūc dicet q̄re nō lapidauerūt iudei xp̄m cū dixessent de
eo q; blasphemauerat. j. 26. ⁊ mar. 15. c. Dicendū q; fuit p̄i
mo. q; nō adiudicatus ē xp̄s morti p iudeos: sz per pylatum
q; erat romanox p̄fectus ⁊ iudicauit p leges romanox ⁊ non
p legē iudeox. Scōa cā est ⁊ verior. s. q; hoc fuit q; deus ꝺte
rat tam volūtatē iudicis q̄ iudeox vt xp̄m crucifigerēt ⁊ nō
lapidarent neqz iugularēt: aut punirent alio genere mortis.
Et hoc q; sic p̄nunciatū fuerat p prophetas q; crucifigeret
inter duos latrones. ⁊ maxie q; si lapidaret ꝺfringerent̄ aliq̄
ossa corpis eius saltē capitis. ⁊ tñ deus p̄dixerat q; os nō cō
minueret ex eo. ⁊ ita dr. iob. 19. c. q; ad xp̄m cū accessissent mi
lites non fregerunt crura eius vt ip̄leret scriptura illa q̄ dicit
os nō cōminuetis ex eo. et hoc videt cē verū q; etiā ipsi iudei
petierunt cristū crucifigi ⁊ nō lapidari. iob. 18. c. De pphetis
āt plures lapidabant̄ q̄ alio genere mortis occiderent̄ vt Je
remias lapidatus ē. sic ⁊ zacharias. idem ⁊ ezechiel: ysayam
quoq; lapidare volebant: sz q; absc̄dit eū ced⁹. iussus ē serr
rari. sic dicit criso⁹. sup mat. misi ad te ysayā ⁊ serrauisti eum
Jeremiā ⁊ lapidasti. Ezechielē ⁊ tractū p lapides excercbra
sti. ¶Queritur cū dicat xp̄s: quot ēs volui congregare filios Q°.106
tuos ⁊ noluisti. que est ista cōgregatio ⁊ q̄re hoc dicit cristus.
¶Dicēdū āt q; ista ꝺgregatio erat ad vnitatē fidei ⁊ caritatz
vt efficerent̄ vna ecclesia. ⁊ ista ē vnio spūalis per quā puenit̄
ad vitam eternam. qualē vnitatē ⁊ congregationē hñt mīcre
dētes in xp̄m. Et pz hoc iob. 11. c. s. iesus moritur⁹ erat p gen
te. ⁊ nō tantū p gente: sz vt filios dei qui erāt dispsi ꝺgrega
ret in vnū. sz illa ꝺgregatio filiox dei p qua xp̄us mortuus ē
nō ē alia nisi q; boīes veniāt in vnitate fidei in qua saluentur.
Et ista ē vnitas ecclesie xp̄i. iō ista ē ꝺgreagatio quā xp̄s face
re volebat. Et pz hoc: q; xp̄s p mortē suā acquisiuit sibi eccle
siā. act. 20. c. ⁊ tñ p mortē suā acq̄siuit ⁊ voluit cōgregare fi
lios dei. iob. 11. c. q̄ nō erat illa ꝺgregatio nisi ecclesiastica ad
vnitatē fidei p quā dat nobis ptās filios dei fieri. iob. p̄mo.
ca. et hoc ē qō sp xp̄s conabat̄. vt patz. iob. c. 10. s. hēo alias
oues q̄ nō sūt ex hoc ouili. et oportet me adducere eas: vt fit
vnū ouile ⁊ vnus pastor. ⁊ ita cōgregatio ista nō erat nisi p̄du
cere ad vnū ouile vt eēt vna eccl'ia oīm. hoc āt facere voluit
xp̄s sepe ⁊ noluit ierusalē. q; resistebat ad p̄dicationē xp̄i. non
recipiendo doctrinā eius sz resistēdo ⁊ calūniādo. ⁊ dixit xp̄s:
volui cōgregare filios tuos. p̄ro ad oñdēdū affectū suū ad
ihr̄lm ⁊ gētē iudeox. s. q; licet ipi se aboīnabiles ꝺstituissēt oc
cidēdo ꝓphas. tñ xp̄s nō exp̄uerat eos sz volebat ad se reduc
cere si illi voluissent ⁊ tñ noluerūt. sic. d. criso⁹. Scōo est hoc
ad oñdēdū affectū plāgētis. naz xp̄s paterna pietate ⁊ affectu
ierosolimitas luget. vt dicit. iero⁹. sup mat. ⁊ ita dicit quoti
ens. i. o quotiēs volui cōgregare filios tuos. sic. d. luc. 19. c.
si cognouisses tu q̄ ad pacē tibi. ⁊ hoc lacrimādo dixit. e. ca.
Tertio ⁊ p̄incipaliter poīt hoc xp̄s vt cām pene seq̄ntis. ⁊ ē sēsus
ego volui sepe ꝺgregare filios tuos in vnitatē fidei. sz tu hic nō
fuisset secuta ista pena. sz noluisti ⁊ etiā nūc nō vis. iō nō ē mi
rū q; eueniat pena. s. q; relinquat vobis domus vr̄a deserta
Et pz hoc. q; si iudei voluissent audire doctrinā xp̄i. ⁊ sentiē
ei ꝺgregati essent in vnitatē fidei ⁊ tunc nō occiderent xp̄m ne
q; discipulos eius. ⁊ sic nō seq̄ret destructio ihr̄lm ⁊ gētis iu
deorū: q; vero noluerūt ꝺgregari sz restiterūt occidētes cristū
⁊ discipl'os secuta ē destructio ierusalē ⁊ gētis iudaice Quar
to pōt poni vt q̄dā excusatio. Sz dicet q̄re dr: relinquet vob
domus vestra deserta. Dicēdū q; ad veritatē hic designatur
p domū desertā desolatio ciuitatis. ⁊ tēpli. vtrūq; enī perist.
Et hoc plene signat lucas. 19. c. s. nō relinq̄nt sup te lapidez
sup lapidē. ⁊ ita tota ihr̄lm pist: sic vt nō manerēt neqz lapi
des muri in loco suo. ⁊ tñ tēplū erat in ihr̄lm ⁊ erat res p̄reci
pua ciuitatis. iō necesse erat illud destrui. ⁊ ꝓpter hoc docto
res aliq̄ vocāt hic domū ip̄m templū vt dictū ē. s. ⁊ aliquā
do ciuitatē. ¶Queritur an cōuenient̄ inflicta fuit iudeis pena Q°.107
ista q; dom⁹ eox relinq̄ret desta. ¶Dōm q; multū ꝓuenient.
p̄ro q; iudei peccauerūt sepe ⁊ grauissime ita vt iā incorrigi
biles eēnt. iō nō erat eis remittēdū sz pena vltima dāda. ne ā
pli⁹ peccarēt. ⁊ hoc fuit q; desineret̄ eē ppls ita vt iā nullū ma
lū possent facere tanq̄ ppls. sic q; in delictis incorrigibilis ē
occidit ne vltra peccare posset Scōo q; peccata iudeox erāt
valde grauia. s. q; mltos ꝓphas ⁊ viros iustos occiderāt. et
postea qō grauis⁹ fuit xp̄m ⁊ ei⁹ discipulos occidert ꝓ quib⁹
nō erat aliq̄ pena sufficiēs nisi q; deleret ppls ille q; hec fece
rat. iō factū ē. s. vt desineret eē vna gēs vl' vnus ppls. hoc āt

Capitulū vigesimumquartū

factū ē delendo ierusalē.ió cōueniēs fuit deseri domuz illam Tertio vt cōueniret pena pctō.nā in vrbe ihrlm occisus est xps.ió illa debuit deleri. Quarto patet qz cōsonat hoc intentioni iudeorū in peccādo.nā ió iudei xpm occidē voluerunt: ne eo viuente venirēt romani ⁊ tollerent vrbē.iob.11.c.si dimittimus eū sic oēs credēt in eū et venēt romani ⁊ tollēt locū nostrū ⁊ gentē.ió ecōtrario deus fecit.s.vt veniret eis qō timebāt.i.qz xpm occiderūt venerūt romani ⁊ abstulerūt locū illum ⁊ gentē. Considerandū āt qꝫ in hoc fuit ꝙnienti ssimꝰ modus diuine retributionis.s.peccatū occisionis cristi factū fuit in ihrlm in die pmo azimorꝫ pñtibus iudeis de tota terra iudeorū.et factū est ne cristo viuēte venirēt romani ⁊ tollerent vrbem et destruerēt gentē ⁊ cessaret tota vtilitas quā sacerdotes pcipiebāt ex sacerdotio.ita vt dicta data ē.s. vt delerēt.citas ierusalē ⁊ fieret hoc p romāos quos illi timuerūt ne venirēt cristo viuēte.⁊ deleuerūt locū ⁊ abstulerūt gētē qz occiderūt plurimos.ceteros āt vendiderūt ⁊ dispserūt ingētes:⁊ nō reliquerūt aliquos in ihrlm neqz mansit locus in quo manerent.⁊ sic tota gente iudeorū pñte in die azimorū occisus ē cristus.ita in festo azimorū pñte tota gente iudeorꝫ insurrexit bellū ⁊ obsessa ē ciuitas a romanis.⁊ perijt gladio.fame.⁊ peste.maxima pars gētis ibi. ℭ Sz q̄rē cū fuerit peccatū istō toti⁹ gentis iudeorꝫ quare vltio data est sup solā ierusalē. ℭ Dicendū qꝫ factū est cōuenienter.pmo qz nō deleta ē sola ierusalem sz etiā plurima castra ⁊ opida excisa sūt ⁊ inflāmata vt late iosephus declarat in libris septē de bello iudaico.et egesip⁹ in quatuor libris. Scōo dicendū qꝫ destruendo ierusalē. nō fuit illa sola deleta sz tota gens iudeorꝫ.qz quasi illuc tota gens cōuenerat in festo azimorū.⁊ ibi quasi tota pijt.vt dictū est. Tertio qz deleta ierusalē cū eēt metropolis totū regnum videbāt eē deletū cū principatus vnus qui facit vnitatē gentis resideret in ierusalē in sacerdotib⁹ ⁊ in alijs obtimatib⁹ et in domo cōcilij per quā domū diffiniebant oīa negocia toti⁹ regni vel gentis. Quarto qz deleta ierusalē delebāt templū quod faciebat ad vnitatē gentis ⁊ statū atqz gloriā. nam tota gens cōfluebat ad illud templū.qz nō licebat alibi īmolare sacrificia.leui.17.⁊ deu.co.12.⁊ iosue.22.c.⁊ cōditio gentis istius erat facere cultū dei ꝑm certū modū cerimoniarū.⁊ omēs iste fiebant in sanctuario.nā extra locū sanctuarij nō licebat obseruari illas sicut neqz minc iudei illas exercēt cū manēt inter nos.ideo deleto templo videbāt ablata tota nobilitas ⁊ excellentia gentis ḡ ad destruendū statū gentis debuit deleri ihrlm Quinto qz peccatū ierusalē maius fuit qꝫ aliarū vrbiū iudeorū.ideo nō solū pire debuerūt peccantes in occisione xpi: sed etiā locus ille in quo tantū nephas exercitū est debuit deleri: ita vt non maneret lapis super lapidem quod factū est.

Q.°.108

T ingressus. ieſus. In p̄cedētibus matheus ponit legis euangelice ꝓmulgationē: ⁊ p miracula confirmationē. Hic subdit iudiciariaz executionē.s.iudiciū vltimū.et hoc quia qeli bet lex recta habz punire delinquntes et qz in ista nō fuerat posita aliqua penalis cohertio: ponit iudiciū vltimū in quo vnicuiqz p pctis aut bonis opib⁹ reddit. Et ꝑm hoc diuidit in duas ptes ꝑm cōem intentionē exponētiuz.s.qz ꝓmo ponunt q̄dā ātecedētia iudiciū.scōo seqtur ipsū iudiciū seq̄nti.c. Prima in duas.qz ꝓmo circa hec a discipulis xpi ponitur q̄stio.scōo ponit q̄stionis solutio.ibi. ⌊ rñdens ieſus ⌋. Pria in duas.qz ꝓmo ponit questionis occasio. scōo data occasione formak q̄stio ibi. ⌊ sedēte autē eo ⌋. Circa ꝓmū ꝛ. ⌊ Et egress⁹ ieſus de tēplo ⌋.s.añ hoc erat in tēplo. ⌊ ibat ⌋ scz ex tēplū ⁊ ciuitatē ad montē oliueti. ⌊ et accesserūt ad eum discipuli eius ⌋.s.ad interrogādū ea que sequūt. ⌊ vt oñderēt ei edificationē tēpli ⌋.i.vt inclinarēt eū vel suaderēt respicere qz ipse iā sepe viderat.⁊ ꝛ edificationes.i.edificia vel edificiorū pulcritudinē ⁊ magnitudinē. ⌊ Ipse āt rñdens ⌋.s.ad eorum admirationē de edificijs. ⌊ dixit eis videtis hec oīa ⌋.i.nō admiremini de his quasi sint pulcra ⁊ fortia. nā oīa hec diruentur. ⌊ amē dico vobis ⌋.modꝰ affirmādi vel iurandi est.s.sub certitudine dico vobis. ⌊ nō relīquet lapis sup lapidē ⌋.signatur diruptio tēpli totalis.erat enī totū de lapidib⁹ scisis constructū ⁊ oēs lapides deleti sūt. ⌊ q nō destruat ⌋.i.q nō mutet de loco suo: ita qꝫ nō maneat in edificijs. ℭ Queritur an ista sint cōtinuata ad precedētia vel sit ordo mutat⁹. ℭ Dicenduz qꝫ nō pōt dubitari qn sit ordo cōtinu⁹.i.qꝫ ista fuerūt post precedentia. Et pz ꝓmo.qz mathe⁹ sic ordinauit.⁊ sp ē standum ordini lre nisi cōtrariū appareat. hic āt nō appet rō aliq̄ qua re cōtrariū ordinē tenere debeamus.scōo ⁊ efficatius qz tres euāgeliste solū q hoc ponūt cōordāt in ordine. Tertio patet ex hītudine lre: qz ea que hītur pce.c. dicta fuerūt a xpo in tēplo. hic āt statī ꝛ de egressu de templo. ⁊ hoc tenet origenes sup mat.s.posti qꝫ oīa que sup ierusalē vētura fuerāt xps ꝑdixit: exijt de tēplo q conseruauerat tēplū ne caderet donec fuit in eo. ℭ Querit quare egressus ē nunc ieſus de tēplo ℭ Dicendū qꝫ ꝓmo fuit qz nichil ibi iā factur⁹ erat. nam predicauerat ⁊ disputauerat ibi sufficienter eodē die vt appet ex pcedētibus.ex.c.21.vsqz huc.ió exijt q̄si nichil factur⁹ ibi eo die. Secūdo fuit ad sumendū cibū.qz licet xps p̄dicaret nūc in ierusalē nemo eū inuitabat: vt ibi sumeret cibū. ió quotidie ibat in bethaniā in domū lazari ⁊ sororū ei⁹ ⁊ ibi pascebat ⁊ ibi quotidie redibat in ihrlm vt colligit mar.11.c. Tertio fuit ad signandū ruinā templi.nā añ hoc tēplū p ei⁹ virtutē manebat et ꝓseruabat status ppli iudaici. nūc p̄dixerat xps destructionez tēpli ⁊ cītatis dicēs.relīq̄tur vobis dom⁹ vra deserta.ió ad signanduz qꝫ sic eueniret.s.qꝫ eo auferēte auxiliū suuz a iudeis piret tēplū: exijt de tēplo.sic.d.origenes ⁊ beda. ℭ Querit quō ꝛ qꝫ egrediēte dño de tēplo accesserūt ad eū discipuli ei⁹ nā ex hoc videt qꝫ nō erāt ꝑmanēs cū eo. ℭ Dom qꝫ nō ponunt accessisse quasi tunc magis corpalit appropinquerint qꝫ prius sed ē modus ydiomatis ad signandum aliquid inchoari. Et istum modū tenet spālit mathe⁹.nam fere vbicunqz introducit discipulos aliquid querētes a xpo: dicit eos accedere. sic patet.s.18.c.⁊ patz qꝫ iste sit modus mathei.quia hic dicitur: accesserunt.⁊ j.in li⁹a.s.sedente eo super montem olineti accesserunt ad eum discipuli eius.⁊ tamen mar.13.ponit vtrqz.sz non ꝛ accesserunt.sed solum qꝫ interrogauerunt.⁊ idē luc.21.c.⁊ sic sunt multi modi proprij ydiomatum vel hoim in locutione in quibus ponunt mlta verba superflua ex sola cōditione locutionis.⁊ ita apud hebreos ponitur interdū egredi vbi nihil significat.vt illud exo.2.c.scz.egressus vir de domo leui: accepit vxorem sūrpis sue.⁊ tamen ad accipiendum vxorem non exigebatur aliquod egredi sed ad signandum inchoationem rei ponitur hoc.scilicet ante hoc nichil faciebat:⁊ tunc aliquid fecit.s.vxorez accipere.ideo egredi dicitur.⁊ ita matheus ad ostendendum quomodo discipuli cristo loquantur dicit eos accessisse quasi non possent loqui nisi accederent ⁊ hoc facit matheus quandocunqz ex precedentibus non constat eos appropinquare illi.vnde magis est hoc ad doctrinaz qꝫ ad veritatem quasi de nouo accederent.sed in veritate vn⁹ fuit solus qui hoc quesiuit et non omnes. et tamen euangeliste solent nominare sepe quesitum: aut factum esse aliquid a discipulis: licet ab vno tantum quesitum fuerit. Et ideo ℳarcus ad ostendendum veritatem rei geste dixit: qꝫ vnus de discipulis quesiuit. ℳatheus vero ad ostendendum intētionem communem.qz forte omnes ex hoc erudiri cupiebāt posuit qꝫ accesserunt discipuli. simile fit sepe apud euangelistas. ℭ Queritur quomodo potest esse verum quod cristꝰ hic dixit.s.non manebit lapis super lapidem qui non destruatur.nam sic oportebat non solū parietes singulorū edificiorū dirui sz etiā cōminui ⁊ solui in puluerē ad hoc qꝫ destrui dicerent qō nō est verisimile accidisse. ℭ Dom qꝫ vex est qꝫ oēs

Q.°.1. **Q.°.2.** **Q.°.3.** **Q.°.4.**

tres euangeliste dicant hic lapides destruendos: vt patet hic ⁊ mar.13.⁊.luc.21.sed non accipiũt destructionẽ.i. cõminutionem vel solutionem quorũlibet lapidum. sicut dicimus domũ destrui quãdo partes separantur. Sed accipitur destrui ꝯtum ad hoc ꝙ nõ maneat id ad quod erant lapides. nam lapides cõiungebantur ad hoc ꝙ domũ vel templũ redderent destruuntur aũt qñ separãtur ab inuicez: ita ꝙ domũ nõ reddunt etiam si integri manerent. et ita destructio dicit motum vel separationez.i. non erit aliquis lapis qui non moueatur de loco suo ad destruendum totum edificium. ⁊ hoc innuit lucas.19.ca.ſ.coangustabunt te vndiqz: ⁊ ad terrã prosternent te ⁊ nõ relinquẽt in te lapidem super lapidem. Et nõ addidit vltra maxime: quia in illa diruptione edificiorũ vsqz ad fundamentum verisimile erat etiã ipos lapides pro magna parte confringi vel ledi ⁊ hoc erat destrui. Destructio autẽ ierusalem fuit valde magna ita vt nichil maneret de pori ierusalẽ sed alia facta est. ⁊ ad hoc significandũ dr ꝙ non manebit lapis super lapidem qui non destruatur. quia etiã si ibi aliquid maneret: tamen nõ fuit ibi postea ierusalẽ sed alibi cõstructa ẽ nam non est idem locus huius ierusalẽ ⁊ prioris. Scõo põt dici ꝙ nõ mansit lapis super lapidem gn destrueretur. ſ. ꝙ ad ĩam omnia edificia ⁊ etiã fundamenta destructa sunt ⁊ euulsa de loco suo: vt ita verbum cristi verũ redderetur. vñ ipse
Q°.5. mouit romãos ad sic faciẽdũ vt verba eius ĩplerẽtur. ¶ Quaeritur quare cristus voluit ꝙ templũ totaliter periret cũ illud pertineret ad cultum dei. ¶ Dicendũ ꝙ vna causa fuit quia deus diffiniuit ꝙ piret totaliter ciuitas ierusalẽ ꝓpter nequiciã habitatorũ eius ⁊ totius gentis iudeorũ. ⁊ tamẽ templũ erat precipuũ quod erat in ierusalẽ quo manente integro nõ poterat dici totaliter deleta ihrlm. ideo illud quoqz debuit destrui. Scõo fuit qr volebat deus destruere gentẽ iudeorũ ⁊ tamen manente templo manebat id quod precipuũ erat de statu iudeorum: quia ibi fiebant omnes cerimonie cultus diuini in quo illa gens distinguebatur ab alijs gentibus ⁊ excellebat eas. deut.4.c. ideo nõ debuit manere. Tertio qr ſuperuacuum esset iam templũ. nam non erat illud templũ nisi ad exercendas cerimonias gentis iudeorum. ⁊ tñ de⁹ volebat ꝙ non esset iam gens iudeorum vna gens. ⁊ ꝙ cessaret cultus ille antiquus: ideo debuit quoqz destrui templum. Quarto fuit qr templũ erat fortalicium magnũ vrbis ierusalem. ⁊ etiam si iudei expugnati essent ꝯdiu illud maneret haberẽt animum redeundi et defendendi se ibi ⁊ continuandi ritum veterem: vt ergo omnia ista cessarent voluit deus illud destrui. ⁊ ista fuit causa quare romani moti fuerunt ad destruendũ ipm scz ne rursus iudei rebellarent. sic .n. fecerunt caldei de tẽplo salomonis tempore sedechie. nam incenderunt templũ ⁊ diruerunt illud .4.re.25. licet gens iudeorũ reditura esset rursus ad cultum suum. Quinto fuit vt non daretur paruulis in fide occasio errandi. volebat enĩ deus ꝙ cerimonie legalis obseruationis penitus cessarent ⁊ introduceretur nouus ritus colendi ipm. si aũt maneret templum ierusalem cum illud eẽt tam pulcrum vt nunc mirati fuerunt discipuli aliqui conuersi ad xpm. mouerentur maiestate illius templi ad exercenduz cerimonias que ibi prius exercebantur. ideo vt totaliter occasio auferretur voluit deus ꝙ destrueretur: ita vt nõ maneret lapis sup lapidez. vñ et memoria eius sic exstirparetur. sic dicit remigius. diuinitus autẽ procuratũ est vt reuelata iam luce gratie: templum cuz suis cerimonijs tolleretur. ne forte aliquis paruulus in fide dum viueret: omnia illa que a dño fuerunt instituta ⁊ a ꝓphetis significata adhuc pmanere paulatim recedẽdo a sinceritate fidei ad carnalem iudaismuũ trãsiret. Et idem dicit beda. Sed sciendum ꝙ quãdo titus illõ cepit: diu deliberauit an relinqueret in memoriã victorie vel dirueret. tandẽ deus mouit cor eius vt illud destrueret. sic dicit paulus orosius.7.li. de ormesta mundi. ſ. sed ad expugnã duz interiorẽ templi munitionẽ ꝙ inclusa multitudo sacerdotum ⁊ principum tuebatur maiore vi ⁊ mora op⁹ fuit. qõ tamen postea in potestatẽ redactum titus ope atqz antiquitate suspexit. diu deliberauit: vtrum tanꝯ incitamentum hostium incenderet an testimoniũ virtutis ⁊ victorie reseruaret. sed ecclesia dei iam ꝓ totum orbem vberrime germinante. hoc tanꝯ effectuz ac vacuũ nulli vsui bono cõmodũ arbitrio dei auferendum fuit. itaqz titus ab exercitu ĩpator pronunciat⁹ templũ in ierosolimis incendit atqz diruit. qõ a die conditõis prime vsqz ad diem euersionis vltime manserat: annis mille centum ⁊ duobus. ⌊ Sedente autẽ ⌋. Hic ex predictis formatur questio cum ex ꝓcedentibus posita fuerit questionis occasio. nam ex eo ꝙ cristus ibi dixit non relinquetur lapis super lapidem ãsierũt que habẽtur hic. ⁊ diuiditur in duo: qr ꝓmo ponitur ãstio. scõo ꝙnis resposio. ibi. ⌊ respondens ieius ⌋. Circa primũ aũt dr. ⌊ sedẽte autẽ eo ⌋. i. xpo sup montẽ oliueti ⌋. in loco illo quesierũt hec ⁊ vsqz ad ipm locũ cessauerũt a questione. ⌊ accesserunt ad eũ discipuli eius ⌋. ſ. ad ãrendum ꝙ sequunt ⌊ secreto ⌋. ſ. nõ ꝓtibus turbis: ⁊ etiã nõ ꝓtib⁹ omnibus discipulis iz quibusdã. ⌊ dicẽtes ⌋. ista est questio. ⌊ Dic nobis qñ hec erũt ⌋. i. ea que ꝓdixerat xps de destructõe ierusalẽ et templi ꝙ nõ maneret lapis sup lapidẽ. ⌊ et qõ est signũ aduentus tui ⌋. qõ signum das nobis ꝙ quod cognoscam⁹ qñ venies. quod aliq de aduentu ad iudiciũ intelligunt: iz exponetur. ⌋. ⌊ ⁊ consummatõis seculi ⌋. i. qõ signũ das nobis ad iciẽdum qñ erit cõsũmatio scli. ¶ Querit quõ sup mõtem olieti xps sedebat. ⁊ ibi eum discipuli interrogabant. ¶ Dicẽdum ꝙ vocatur mons oliueti: vel mons oliuaruz vt magis dictũ est. s. qr oliuetũ ẽ cõgregatio oliuarũ. erãt aũt ibi multe oliue. Erat vero mõs iste circa ierusalem distans miliario vno: vt ait remigi⁹. ⁊ est ad partẽ orientalẽ ierusalẽ. vñ cristus qñ venit de iericho vrbe q̃ est ad orientẽ terre chanaã: ⁊ consequenter ierusalẽ venit ꝓ montẽ oliueti vt colligitur. s. 19. ⁊ 21. et luc. 19. Ad istum montẽ ibat nũc xps. primo qr erat via sua. nã ipe ex die ramispalmarũ vsqz ad diem cene quotidie ibat de bethania in ihrlm ad ꝓdicandũ in tẽplũ: ⁊ inde redibat ad cibũ in bethaniã vt colligit mar. 11. c. et declaratũ est. s. 21. ca. et ita cum nunc illa die diu predicasset ⁊ disputasset in tẽplo cum egressus est de illo ibat in bethaniam: et tunc oportebat ꝙ transiret per montem oliueti: cuz bethania sit in latere mõtis oliueti: vt dicit Remigius. et habetur in libro de situ terre sancte. Secunda causa vt cristus existeret in monte oliueti erat: quia illis diebus: qui fuerunt a die ramispalmarum: vsqz ad passionem suam dormiebat cristus in monte oliueti. Erat sua occupatio sic: scilicet ꝙ in aurora statim ibat ad tẽplum et statim predicabat. ⁊ respondebat querentibus et manebat magna parte diei. postea ibat in bethaniam: ⁊ sumebat cibum cum discipulis. et ad noctem ibat ad montem oliueti: et ibi dormiebat: sequenti die in aurora redibat in templum: sic colligitur Luc. 12. c. scilicz. Erat autem diebus docens in templo. noctibus autem exiens morabatur in monte qui vocatur oliueti. et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum. ¶ Queritur: quare iohannes euangelista Q°.7.
de his questionibus discipulorum nullam egit omnino mentionem neqz de responsione. ¶ Dici potest non eẽ mirz: quia multa alia sunt de quibus nullam omnino fecit mentionem. sicut de cristi conceptione et natiuitate et oblatione in templũ et ceteris que vsqz ad annum triceſimuz cristi acciderunt qui incepit in baptismo suo. nam inde exordiuz est iohanni ⁊ marco. sed hec priora lucas descripsit. 1. ⁊ 2. ca. etiã de aduentu ⁊ adoratione magorum ⁊ fuga domini in egiptũ. ⁊ innocentũ occisione omisit q̃ neqz leuit tetigit: vt ipe dixit. ſ. multa alia fecit ieſus q̃ in hoc libro scꝑta nõ sũt. ioh. 20. c. ⁊ iõ ita potuit omittere istud: nichil aliud tangendo. Scõo fuit quia vt asserit ieronimus ⁊ augustinus iohãnes euangelista quia fuit po

ſterior alijs euangelistis inſcribendo vidit eorum ſcripta et approbauit ⁊ aliquid quod eis deerat apponere voluit. ſed reſponſionem ad iſtas queſtiones diſcipulorum vidit plenisſime poſitam eſſe a matheo hic ⁊ ſeqnti ca. ideo repetere non curauit nec tangere ſaltem. Tertio fuit quia ſcribere hec videbatur iohanni aliqualiter ſuſpectum quod non erat in aliis euangelistis. et cauſa eſt quia criſtus predixit iſta per modū prophetie que erant de deſtructione ieruſalem: quia non fuerunt facta ſtatim: ſed quaſi annis quadraginta duobus poſt mortem criſti vt ex hiſtoriis colligitur. ideo euangeliſte debuerunt illud ſcribere per modum prophetie. euangeliſte autez tres ſcripſerunt antequ illa implerentur. imo ante deſtructionem ieruſalem ipſi occiſi ſunt. quod ⁊ xp̄us innuit vt dicitur luc. 21. ſ. ſed añ hec oĩa. i. ante euerſionem ieruſalem: de qua hic loquitur. iniijcient vobis manus ſuas tradentes ⁊ perſequentes. Johannes vero euangeliſta vixit enim multo tempore poſt deſtructionem ieruſalē. ſ. vſqz ad impiū traiani: et agnouit clariſſime ex relatione geſtorū deſtructionē ihr̄lm: ſi ergo de illa ſcriberet magis videret hiſtoriā narrare q̄ prophetiā ſcribere. et iō noluit hoc tāgere. ſic dicit criſo. in eme lia. ſ. intende ät ſpūs ſancti diſpēſationē qr nichil horū ſcripſit iohānes. vt nō videretur ex ipſa eorū que facta ſūt hiſtorius. et. n. poſt captionē ieruſalē vixit mlto tpe ſed qui ante mortui ſunt nichil horū viderūt. ipi ſcribūt vt virdiqz fulgeat p̄mu. cationis virtus. Si querat q̄re diſcipuli q̄ſierunt de aduentu criſti ⁊ cōſūmatione ſeculi. Dicendū q̄ rō q̄ſtionis fuit qr diſcipuli putabant iſta cōiuncta eſſe. ſ. finē mundi ⁊ deſtructionē ieruſalē ⁊ aduentū eius. et iō cū q̄rerent de tpe deſtructōis ieruſalē. de quo erat intentio principalis. queſierūt añr de aliis duobus ⁊ iſta eſt veritas. vt magis declarabitur ſeqnti. q. ſic dicit criſo. ſ. lucas ait vnā eſſe interrogationē que eſt de ihr̄lm quā eſtimātib⁹ diſcipulis tunc futurū eſſe xp̄i aduentū ⁊ finē mūdi qū ieroſolīa deſtrueret. ⁊ iſta ē. ita cā q̄re marc⁹ ⁊ lucas vnā ſolum poſuerunt queſtionē. cū matheo exp̄mat tres. ſ. qr vna erat p̄cipaliter intenta de tpe deſtructōis ieruſalez. due ät erā. cōſequētes a illam. et licet p̄m veritatē non erat ſic q̄ iſta tria cōſeq̄bañr ſe. tū diſcipuli ita credebant. iō queſito de vno: q̄rebañ de aliis. et ſic euāgeliſte ſeq̄ntes intentionē diſcipulorū poſita q̄one p̄cipali. ſ. de euerſione ieruſalē tacuerūt alias duas que videbañ subintelligi. matheus ät cōs tres expreſſit. et in hoc diligentiꝰ ſe habuit q̄ alij. ¶ Querñ quis
Q°.8. erat iſte aduentus xp̄i: de quo loquebañ diſcipuli. Solet dici q̄ quadruplex eſt aduentus xp̄i. vnus eſt in carne. i. vt carnē ſumeret. alius ē in animaz. tertiꝰ eſt ad mortē hoīs. quartꝰ eſt ad iudiciū. Origenes ät diſtinguit duos. ſ. aduentū p p̄dicationē. i. q̄n p̄dicatur nobis verbū xp̄i: vr ad nos veniret. xp̄s et alius eſt q̄n recipitur in cordibꝰ pfectorū cū ait. eſt duplex aduentus verbi. i. xp̄i in animā. p̄mus quidē ſtulta p̄dicatio de xp̄o. Scōs eſt aduentꝰ in viris pfectis. Eſt ergo dicenduz q̄ aduentus xp̄i accipiť hic p aduentu ad regnandū tpaliť. ſ. p̄cipiū regni eiꝰ tpalis erat aduentꝰ ſuus. ⁊ hoc ē qr diſcipuli errabant adhuc circa xp̄m. nam putabāt q̄ regnū ſuū deberet eſſe tpale ſic̄ regnū dauid ⁊ ſalomonis niſi q̄ eēt in maiori ptāte ⁊ pſperitate. ſic. n. oēs iudei credebāt. ⁊ q̄ congregaz oēs diſpſos iudeos p omēs gentes. ſic videñ dicere pphete in cortice lr̄e q̄tum ad paruz cōſiderantes. ieſū ät credebant diſcipuli eſſe xp̄m. i. meſſiam. qō verū erat. et qr adhuc ipi neſciebant veritatē de conditione regni xp̄i putabant q̄ ipe regnaturus eſſet tpaliter: ſicut regnauerant dauid ⁊ ſalomō. et qr hoc nondū videbant expectabant aliq̄n illud cē futuruz: ⁊ de hoc petebant q̄n eēt. q̄ aūt hunc aduentū ſperarēt ptz. qr q̄n aſcēdit in celū petiuerunt a xp̄o diſcipuli. dñe ſi in tpe hoc reſtitues regnū iſrl̄. actu. 1. c. Reſtitutio aūt regni iſrael erat q̄ oēs iudei diſpſi p gentes redirent in terrā ſuaz ⁊ haberent regē ſic̄ tpe dauid ⁊ nō ſubijcerenť gētib⁹. hoc ät p meſſiam futurū eſſe ſperabāt. ideo dicebāt ei. ſi in tpe hoc reſtitues regnū iſrael. i. nō petim⁹ an reſtitues: qr de hoc ſum⁹ certi cum tu ſis meſſias ſz de tpe dubitam⁹. ⁊ iō nō petiuer ūt abſolute an reſtituatur⁹ eēt regnū iſrl̄: ſz an ī tpe hoc. Etiā pz hoc ex rñſiōe xp̄i ibi q: nō rñdit: an reſtituatur⁹ eēt vl̄ nō: q̄ſi ſupponeret verū eſſe q̄ reſtitueret ſic̄ ipi dicebant. ſed rñdit de tpe dicens nō eſt veſtrū noſſe tpa et mometa q̄ pr̄ poſuit in ſua ptāte. q. d. ego reſtituā ⁊ hoc vos ſcire poteſtis. ſz tēp⁹ nō poteſtis. qr deus nulli vult reuelare cū ſibi ſoli reſeruet. Jtez apparet q̄ de iſto aduentu loquebatur diſcipuli: qr xp̄us alīq̄ dixerat ex quibus poterat iſtud intelligi. nā. ſ. 16. c. dr. Sūt qdā de hic ſtantib⁹ q nō guſtabūt mortē donec videant filiū hoīs venientē in regno ſuo. Et ita xp̄s innuit ſe regnaturū ⁊ nōdū regnare. et dixit ſe venturū. ſ. venientē in regno ſuo. q̄ ipi p̄uenient queſierūt iuxta modū loquēdi xp̄i: vt q̄rerent de aduēt u eius cū ipe in regno ſuo diceret ſe venturū. ⁊ illud regnū nōdū intellexerāt ipi miſū tpaliť. nā verū erat q̄ de tranſfiguratōe intelligebañ. ſz ipi nōdū ſic acceperant Jtē mouebañ ad hoc qr paulo ante. ſ. ſ. 19. c. dixerat eis xp̄s. ſedebitis ſup duodecī ſedes iudicantes duodecī tribus iſrael: cum filius hoīs ſederit in ſede maieſtatis ſue. hoc aūt de regno tpali intelligebant cū dicañ iudicaturi tribus duodecī iſrael. putabant. n. q̄ xp̄us regnaturus eēt tpaliter cōgregando oēs iudeos in terrā ſuā de duodecim tribubus. Et ſup ſingulas tribus conſtitueret ſingulos apl̄os. ſicut ſalomon hēbat duodecī p̄poſitos p duodecim tribus iſrael. 3. re. 4. c. ⁊ dauid codē mō. 1. paralip. 27. ca. q̄n aūt veniret xp̄s in iſtud regnū ſperabant. et ideo querebant. xp̄s aūt nō rñdit p̄cipaliter ad queſtionē de aduētu ſuo per hoc q̄ dixit ſe venturū in maieſtate ⁊ iudicaturū vt habetur ſeq̄n. c. ſz oñdēdo q̄ nō eſſet futurꝰ talis aduentus qualē ipi putabāt. et iō dixit q̄ nō ſpectarēt eum ſic. et ſi aliquis diceret ſe eē xp̄m nō crederēť ei. ⁊ ita xp̄s tenuit cōueniēnē modū reſpōdēdi ad q̄ſtionē illam de aduentu ſuo. nam aduētus quē putabāt diſcipuli xp̄i nunq̄ erat futurus. ⁊ al⁹ aduentus de quo illi neſciebant erat futurꝰ. iō p̄mo abſtulit illū aduentū quē illi putabant ⁊ de quo credebāt. ⁊ iſte ē aduentꝰ pſeudo pphetarū. et poſtea poſuit verū aduentū quē illi nōdū ſciebāt neq̄ de illo petebant. et iſte erat aduentus ad iudiciū. ⌊Rñdens ieſus ⌋. ſ. poſita ē diſcipulor⁹ triplex q̄ſtio. vel iuxť quoſdam duplex. hic ät ponīť ad ealdē queſtiones rñſio. Et p̄mo circa p̄mā in ordine que erat de tpe euerſionis ieruſalē ⁊ diuiditur in duo. qr p̄mo ponit matheꝰ huiꝰ euerſionis inicium ſcōo eiuſdē euerſionis finalē exitū. ſ. quedā anteceſſerunt quedam vero ſimul fuerunt. ſcōa ibi. cum ergo videritis. Fuerunt autem inicia ad deſtructionem ieruſalem. quedam mala que p̄ceſſerunt inter iudeos vt bella inteſtina. peſtes ⁊ fames. ſicut in littera. ſ. dicitur. Hec autem inicia ſunt dolorū. Et diuiditur in duo. qr p̄mo ponūnť mala que acciderūt circa omnes iudeos in generali. ſcōo mala que acciderunt circa ſolos diſcipulos in particulari. ibi. ⌊Tūc tradent vos ⌋. hec autem mala que euentura erant iudeis ⁊ ponuntur hic in generali pertinebant ad diſcipulorum admonitionem. ⁊ iſta admonitio ſtat circa euitationem erroris tam de aduentu criſti q̄ de euerſione ieruſalem Error autem p̄mus poterat eſſe circa aduentum xp̄i. ſcōs circa euerſionē ieruſalem. ideo p̄primo aufert primuz errorem qui inducitur ex falſe prophetantibus. ſcōo. errorem ſcōm qui inducitur ex falſis terroribus ibi. ⌊audituri enim eſtis ⌋. Circa p̄mum dicitur. ⌊reſpondēs ieſus ⌋. ſcilicet ad omnes tres queſtiones. ⌊dixit illis ⌋. i. diſcipulis qui hec queſtuerant. ⌊videte ne quis vos ſeducat ⌋. ſz vos expectatis aduentum meum. ⁊ circa eum poſſet accidere error. ideo cauete ne aliqs decipiat vos q̄ſi ſit criſtus aduenies. ⌊multi enim venient ⌋. dat cauſam dicti. quia dicerent diſcipuli quomodo poterimus decipi. reſpondet criſtus. ſcilicet quia multi venient vocantes ſe criſtum: ⁊ vos poteritis credere aliquem illorum eſſe criſtum qui veniat ad regnandum ⁊ ita ſeducemini. ideo cauete ab hoc. ⌊in nomine meo ⌋.

.i. in nomine xpi qui sum ego. ⁊ dicentes ego sum xps ⁊ nō dicent bi se esse xpos quasi multi sint. sed quilibet illoꝝ se vocabit xps. quasi xps nō precesserit aliꝰ: neqꝫ futurꝰ sit ꝫ ipe sit verꝰ messias. ⁊ multos seducent. s. seducendo a veritate vl̃ trahendo ad hanc falsitatē. s. q̄ credant eos esse xp̄m. et sicut illos seducent. ita poterāt discipulos xpi seducere. vnde debuerūt admoneri circa hoc. ¶ Quer̄tur quid intendit hic xps in tota ista lr̄a cum dicit: videte ne quis vos seducat. ¶ Dicendū q̄ respondet ad scōaz questionē de aduentu suo. Pro quo sciendum q̄ aduentus xpi duplex erat in p̄nti. Vnus falsus quē tñ discipuli futurū esse credebant. alius vero quem discipuli ignorabant. Primꝰ erat aduentus ad regnandū tpaliter. nam discipuli credebant ieſū esse messiam: qō verū erat et putabāt eum tpaliter regnaturū: quod erat falsuꝫ. ⁊ quia nondū regnabat tpaliter putabant cito hoc venturū. s. anteq̄ xps moreret. Alius erat verus aduentus. s. ad iudiciū. ⁊ istū modū credebant discipuli q̄ non intelligebāt. Primum vero q̄ falsus erat: aufert xps saltem indirecte. Scōm aūt confirmat ⁊ declarat. s. quō ad iudiciū venturus sit. ī. in lr̄a. et magis sequenti ca. hic vero cuꝫ ait: videte ne quis vos seducat. rn̄det illum aduentum nō esse sic̄ illi putāt ad regnandū tpaliter. iō quosdā sub hoc noīe vēturos: dicit nō esse suscipiēdos. ⁊ multi decipiūtur circa hoc tā de lectorib⁹ q̄ descriptorib⁹ ad quā de q̄nib⁹ in singulis locis xps rn̄deat. ⁊ multi putāt p̄mo rn̄deri ad q̄stionē de destructōe ihr̄lm. Sed dicendū q̄ vere rn̄detur hic ad q̄stionē de aduentu xpi quē putabāt isti discipuli ⁊ cā dubitationis est: q̄ xps nō rn̄det ad quālibꝫ q̄stionez per se: ita q̄ totaliter rn̄deat p̄us ad vnā questionē: ⁊ postea totaliter ad aliam. sed miscet eas: q̄ interdū cū dixerit aliquid qō p̄tinet ad vnam transit ad dicendū aliquid de alia. ⁊ tūc demū redit ad p̄or̄. et ita fit in p̄nti. q̄ p̄mo cepit xps rn̄dere ad q̄nē de aduentu suo. et statim in loco illo. s. auditur. i. estis. cepit dicere de euersione ierusalē. postea vero in loco illo. s. tūc si quis vobis dixerit. redijt ad dicendū de aduentu suo. ⁊ iō facile turbant̄ qui ad hec non aduertunt. ¶ Quer̄t quō cristus dicit discipulis. videte ne quis vos seducat. Nam videt̄ hoc supuacue dictum eo q̄ nō poterāt seduci. nā spūs sanct⁹ venit sup aplos et docuit eos oīa. ioh. 14. c. s. ille vos docebit oīa. Iꝫ illi q̄ oīa sciūt saltē ptinētia ad salutē nō p̄nt seduci: ḡ nō poterant seduci apli. ¶ Dicendū q̄ fuit cōuenienter dictū. Primo q̄ licet forte nō esset neciuꝫ aplis q̄ confirmati erāt in gr̄a: erat tñ necessariū alijs fidelib⁹ qui nō erāt confirmati et pro illis dicebat. Et patet hoc p̄mo q̄ nō poterāt soluꝫ ꝝba ista extendi ad illos quibus dicebant. q̄ solis q̄tuor discipulis dicta sunt. s. petro. iacobo. iohānī. ⁊ andree. q̄ ipi soli q̄ste runt. mar. 13. c. ⁊ tñ si illis proderant nec̄e erat alijs etiā aplis p̄desse. quia nō dabat xps doctrinā p̄ vno vel paucis. Secūdo q̄tū ad hoc q̄ q̄n xps finiuit ꝝba ista ait. qō ātvobis dico oīb⁹ dico: vigilate. mar. 13. c. ḡ ad oēs fideles extendēda erāt ꝝba. Scōo q̄tū ad p̄ncipale dicenduꝫ q̄ dicta fūt verba ista discipulis. nō vt eis p̄deessent sed vt ipi alijs p̄dicarēt quibus erāt necessaria. ita enī intelligebatur q̄ omia q̄ xps dicebat a postolis q̄tūcunqꝫ in secreto diceret. debebāt ipi. ea reuelare ⁊ publice p̄dicare. sic dixit xps. s. 10. c. s. quod dico vobis in tenebris dicite in lumine. et quod in aure dico: p̄dicate sup tecta. qō verū est nisi xps exp̄sse phiberet dici. sicut illō de transfiguratione. nā ait: nemī dixeritis visionē quousqꝫ filius hominis a mortuis resurgat. s. 17. c. et tūc debet ītelligi. videte ne quis vos seducat. i. eos quib⁹ vos loqmini q̄si xps dirigeret sermones suos ad illos. Tertio q̄ licet apli essent confirmati adhuc erat eis neciuꝫ audire hoc: q̄ tāta erat magnitudo hui⁹ seditionis q̄ etiā electi erant in piculo ne inciderēt ī hūc errorē. sic dr̄. ī. in lr̄a. surgēt pseudoxpi ⁊ pseudopphete ⁊ dabūt signa magna ⁊ p̄digia: ita vt in errorē ducāt si fieri potest etiā electi. ⁊ ista est veritas q̄ ppter hoc fuit necessariū eis hoc dici. Quarto poterat dici q̄ licet abundantia gratie confirmet cor in nō declinando a bono: tñ necessariū est admoneri hoīez quod est bonū a quo nō est declinandū: ⁊ qd est malū a quo est cauendū. ⁊ iō discipulis licet confirmatis in gr̄a necdum fuit hoc p̄dictum. sic dr̄. ī. in lr̄a. s. ecce p̄dixi vobis. si ergo dixerint vobis: ecce in deserto est nolite exire. Quinto pōt dici factū esse ad magis firmandū corda discipuloꝝ. nā etiā si p infusionē gr̄e firmarēt ad abijciendos oēs falsos xpos. magis tñ roborarent q̄n scirēt sibi exp̄sse esse dictū a xpo ante tps. etiā q̄ infusio gr̄e nō est eadē vel silis in oībus. p̄nūciatio aūt ista xpi erat vna respectu oīm iō erat cōueniens. ¶ Quer̄t quō xps volēs negare suū falsū aduentū dixit multi venient in noīe meo cū alio mō facilius illō oñderet. ¶ Dicendū q̄ verū est q̄ ille modus esset planior si xps illū voluisꝫ tenere. s. q̄ diceret se nō venturū ad regnandū tpaliter. nā tūc oē dubiū auferretur ⁊ non oporteret vigilare circa pseudo ppbetas ⁊ cristos. sed xps noluit auferre hanc spem neqꝫ tollere hunc errorem. ímo potius ex verbis xpi fouebant̄ in hunc errorē occasionaliter. ipse. n. dixit eis. s. 16. Sunt quidaꝫ de hic stantib⁹ q̄ non gustabūt mortē donec videāt filiū hoīs venientē in regno suo: qō ipi nō poterāt intelligere de aduentu ad iudiciū q̄ esset debitus eis viuentib⁹. iō intellexerunt de r̄gno tpali. ⁊ licꝫ tres eorū viderint xp̄m transfiguratū quod erat videre eum venientē in regno suo ad intellectum verborū xpi. non intellexerūt tunc completū esse: ꝫ adhuc sperabant illū regnaturum tpaliter eis viuētib⁹. Itē ex verbis illis. s. 19. c. s. cū sederit filius hominis sedebitis ⁊ vos sup duodecī sedes iudicantes duodecī trib⁹ israel. nā putabāt q̄ e⁹ viuē ib⁹ venturet cristus ad regnādū tpaliter et daret eis ptātē magnā faciendo eos p̄ncipes sup singulas tribus israel. vñ viuens nō abstulit eis istū errorē et sic mō nō dixit se non esse regnaturū tpaliter sed vetuit accipi oēs alios qui venirent. Et q̄ plus ē q̄ etiā xp̄us post resurrectōez cū sepe loq̄ret discipulis de hac re. nunq̄ eis abstulit hanc credulitatē. Et pz p̄mo: q̄ q̄n xps appuit discipulis in via: ⁊ loq̄bant ad eū de ieſu nazareno. dixerūt illi. nos sperabam⁹ q̄ ipe redēpturus esset israel. q. d. sperabam⁹ tūc: ꝫ iam nō speram⁹. q̄ iā occisus est. et loquunt̄ de redemptione que est liberare iudeorum gentem de manu alienorum. ⁊ cōgregare eos de oībus terris in terram suam. et ibi super eos regnare. et patet q̄ de hoc intelligatur. nam si intelligeretur de redēptione ab obligatione mortis eterne manifestuꝫ est q̄ iam redemerat. quia p̄ mortem redemit. īmo non erat alius modus redimendi nisi per mortem. ⁊ tamen discipuli putauerunt ideo non redemisse quia occisus fuerat. ideo non accipiebant de redemptione spirituali sed de temporali liberatione ⁊ regno. Item quia dicebant: sperabamus. i. iam non speramus. et ita īnuitur q̄ non solum sciebant eum non redemisse israel. sed etiam perditam habebant spem de illa redēptione. et tamen accipiendo de redētione a peccatis ⁊ morte ⁊ diabolo: non poterant ipi scire q̄ non redemisset quia hoc non erat aliquid sensibile quod foris apparerꝫ. ⁊ tamen īnuūt se scire ergo non accipiebant de hac redemptione: sed de temporali: de qua manifeste videbant q̄ cristus non redemerat israel: cū manerent iudei adhuc sub romanorum seruitute: et spem p̄diderant: q̄ ille occisus erat qui redempturus sperabatur. Item quia dixerunt q̄ redempturus esset israel: solum ponentes redemptionem israel. si tamen de spirituali redemptione acciperetur. non solum israel sed et oēs gentes redēpturus erat cristus ⁊ redemit. ergo videtur q̄ acciperent de temporali redētione. i. liberatione de manu alienorum quam non credebant iudei futuram alteri genti per messiam nisi eis ꝫ adhuc cristus non abstulit eis banc credulitatem. nam nō dixit. ego non eram neqꝫ sum. aut cristus non erat redēpturus tempaliter israel: sed dixit eis verbū qō magis teneret eos in hac spe ⁊ credulitate. s. oportuit hec xp̄m pati. et sic intrare in gl̄iaꝫ suaꝫ. luc. 24. ca. q. d. vos malefacitis desperando de redēptione quam cristus factur⁹ erat. q̄ iō despatis: q̄ occisus

Q°. 9.

Q°. 10.

Q°. 11.

fuit.et tamē ista nō ē cā ꝙueniēs desperādi.imo magis cā sperandi.quia xps non passus est hoc quasi non esset verus cristus vel deus noluisset eum eripere de manu impiorum.sed quia sic per deum diffinitum erat: vt pateretur: et per istam passionē intraturus erat in gloriā suā.i.habitur⁹ honorē suum magnum et non aliter. et intellexerunt discipli de regno tpali.s.q̄ post resurrectionē hītur⁹ erat gloriā regni tpalis ⁊ congregatur⁹ erat iudeos de nationib⁹.sz xps dixit ad aliā intentionē.s.q̄ habitur⁹ erat glorificationē carnis sue ⁊ hītur⁹ honorē sup omnes gētes vt ab eis colleret.q̄ eas redemerat p sanguinē suū.sic ꝺr.actu.20.c.q̄ acquisiuit sibi ecclesiaz in sanguine suo.et idē ad ephe.5.c.⁊ tñ noluit xpus hoc aperire magis: vt possit manere discipulis adhuc illa spes quā tenebāt de regno tpali. Scōo pz q̄ post resurrectōez cū discipuli agnouerīt xp̄m viuere redierūt ad spem suaz p̄mā: ⁊ nō angustiabantur p̄ despatione redēptionis tpalis nec p̄ eius dilatione.⁊ tñ qñ ascensur⁹ fuit in celū quasi iā ab eis totaliter auferret: inceperunt quidē p̄ ista redemptione angustiari dicētes: dñe si in tpe hoc restitues regnū israel.actu.1.c.i.si congregabis iudeos dispersos ⁊ liberabis eos de manib⁹ impiorū dñoꝝ: ad hoc q̄ israel sit regnum sicut prius esse solebat tpe dauid. Sed adhuc xps tunc noluit eis tollere istā spez de regno tempali.q̄ non dixit.nō sum regnatur⁹ tpaliter.sz ait nō est vr̄m nosse tpa ⁊ momenta que p̄ posuit in sua potestate.q.d.licet futura sit restitutio: tñ temp⁹ restitutionis ⁊ hora nō sunt vobis manifestāda.q̄ pater.i.deus posuit illa in sua ptāte.i.vt ipse solus sciat.tñ si vellet xps auferre iudeis istaz credulitatē: diceret illis nō petatis qñ restituendū est regnum israel: q̄ nūc̄ restituendū est sicut vos creditis.⁊ tñ dixit: nō ē vobis datū nosse tpa ⁊ momēta. iō noluit adhuc post resurrectionē xps auferre discipulis istam credulitatē ⁊ ipem de regno temporali messie. ¶ Sed queretur q̄re xpus hoc fecit.⁊ an discipli talia credētes de xpo que falsa erāt peccarēt. ¶ Dicendum q̄ cristus noluit eis tollere istam spem q̄ nō expediebat.primo q̄ sic erant edocti discipuli. Erat enī ista positio omniū iudeorū de cristo et ita docebāt magistri eorū et legispiti: intelligendā eē legem et ꝓphetas. vnde cōtra hāc omniuz sniaz inducibilitatā nulla ꝓbatio admitteret quasi eēt notorium iuris ⁊ de iure. et ideo xpus noluit contrarium asserere. q̄ si hoc diceret nō crederent ei discipuli sz recederent ab eo: quasi ab eo qui diceret res absurdas.sic̄ q̄ dixit: nisi comederitis meā carnē ⁊ biberitis meū sanguinē: nō habebitis vitam in vobis. audiētes hoc discipuli q̄ multo tpe fuerant cū cristo dixerūt: durus est hic sermo ⁊ quis poterit eū audire: ⁊ recesserunt ab eo neqz ambulabant iā cū eo. ioh.6.c.et si mlto tpe cum eo stetissent ⁊ postea audirent ab eo q̄ nō erat futurū regnū messie tpale neqz restituendū erat regnū israel: crederent eū dicere absurda: et putarent se fuisse deceptos toto tpe quo cū eo fuerant.⁊ ideo q̄diu cristus mansit cū discipul' nunq̄ voluit eis tollere hanc credulitatē et spem. Scōo quia discipuli erāt carnales ⁊ infirmi.i.istarū rerū tpaliū desiderū habētes: q̄ nō agnouerāt plene eternas. et si tota spes tpaliū eis auferret constituendo totū bonum in spūalib⁹ nō possent tolerare. ideo dimitterent talē positionē.sic̄ quedā pfectiōes erant adhuc supra eorū capacitatē sic̄ seruare cōtinentiā ppetuam. iō quādo xps locutus est eis de illa dixit: nō oēs hoc capiūt sed quibus datū est.s.19.c.⁊ iō licet discipuli possent credere xpo hoc verū esse ꝓpter illius auctoritatē. tñ fortitā nō possent talia spectare neqz ad illa aspirare. q̄ vltra certitudinē fidei que est in intellectu: requritur quedā cōfortatio appetitus p donū spei siue virtutē ad sperandū arduuz quod supra boleż est. iō etiaz ex hac causa a tali doctrina desisterent. sicut nos scimus pfectiorē eē vitam monasticaz seculari. neqz est in hoc dubiū. tñ q̄ sentimus nos infirmos ad illa opa pfectōis nō aspiram⁹ ad illā vitā. ita ḡ nō sufficiebat discipulos credere cristo ad hoc q̄ sequerent̄ doctrinā ei⁹ in rē tam arduā: sz etiā q̄ pficeret desideriū eorū ad hoc q̄ posset se eleuare a rebus tpalibus ad pure spūalia. et q̄ nunq̄ tales fuerūt discipuli q̄diu xps cū eis erat siue añ mortē siue post resurrectionē. vt cape possent hanc doctrinā nunq̄ voluit xps tollere eis bāc credulitatē ⁊ spē. Tertio q̄ q̄ alicui tradat doctrina noua de modo pueniēdi ad finē ꝺ doctrinā ꝓrē: pōt quidē accipi.sz q̄ ei tradat doctrina ꝓtraria ō fine q̄si nō sit finis ille quē hucusqz q̄si sūmū bonū iudicabat ⁊ ꝓpter quē ōia agebat difficilimū est capi. sic erat nūc de discipulis. nā sūmū bonū reputabat apō totā gentē iudeorū: qō illō regnū qō fuit sub d̄ō ⁊ salomone restitueret et esset tota illa gens libera ⁊ florens vt quōdā fuerat. ¶ Dod⁹ aūt pueniēdi ad hoc erat vt eis videbatur obseruatio cerimoniaꝝ legis dei et traditionū seniorū. iō q̄ mutarent traditiones seniorꝝ ⁊ etiā obꝛuationes legis moysi qō pl⁹ erat poterat qdē tolerari. sz q̄ diceret eis q̄ regnū isrl'nūq̄ restituēdū erat ad p̄stinū statū: sz q̄ sp manerēt iudei in seruitute aliarū gentiū ⁊ nunq̄ ꝓgregarent̄ dispsi: erat eis tollere totū bonū eorū. et hoc ipi nō crederēt: aut saltez nunq̄ seq̄rēt eū q̄ traderet doctrinā talē. ⁊ iō xps nūq̄ q̄diu vixit: aut post r̄surrectōez dixit aplis nō esse futurū r̄gnū tpale sub messia. sz dedit eis verba p q̄ possent foueri in sua spe ¶ Sz tunc dicet quō potuit auferri a discipulis ista spes ⁊ an aliqñ ablata ē. ¶ Dicēdū q̄ ne fuit ablata q̄ añ ch̄m morerent̄ singuli ipsorū crediderūt regnū messie nō futurū eē tpale. nā al's cū quilibet eorū p cristo occisus fuerit ꝓter iohānē q̄ etiā p eo passus est ⁊ nō occisus: nō pmitteret se p illo occidi cū videret se decepti a fide sua.s.q̄ crediderat regnū isrl'restituendū tpe suo. et q̄ plus est q̄ putabāt se ipos cū xpo tpaliter regnaturos. iuxt illud q̄ eis dixerat.m.19.c.s.sedebitis ⁊ vos sup duodecī sedes iudicātes duodecī tbus isrl'. qō ipsi de tpali regno accipiebant. et tñ pmiserūt se occidi nō accipiētes regnū tpale. q̄ iam mutauerāt illā cōceptionē vt crederent q̄ nō erat futurū tpale regnū messie sz spūale. Est aūt dicēdū q̄ ista mutatio facta fuit in discipulis xpi in pētecoste misso ispū sancto. nā ille abstulit ab eis oēs errores: q̄ ꝺr. Joh.14. Ille vos docebit oīa. etiā iste roborauit mētes eorū ⁊ eleuauit appetitū vt possent iā facilit cōtēnere oīa terrena ⁊ amare sola celestia: ⁊ ita spreuer̄t regnū terremū qō pri⁹ crediderāt secū messia habituros: vt excellētius cū eo regnarēt in celestib⁹. Sed dicet quare xp̄s nō fecit hoc q̄diu manebat cū illis. Dicēdū q̄ potuisset eos instruere in veritate hui⁹ rei.etiā potuisset cū de⁹ erat cōfirmare corda eorū: vt qō eis diceretur appeterēt ⁊ cōtemnerent tpalia. Sz dicēdū q̄ erat ꝺ decretuz diuine dispositionis: ⁊ etiā nō expediebat.nā si añ passiōez xpi fuissēt discipuli ꝓfirmati p spūm sctū: nō dubitarēt de r̄surrectōe sua sz oīa crederēt.etiā si nō viderēt eū r̄surgētē.⁊ si nulla dubitatio esset: nō eēt necia aliq̄ ꝓbatio r̄surrectōis: neqz etiā ascēsiōis. q̄ tñ dubitabāt fecit xps mltas ꝓbatōes corā eis tā comedēdo: q̄ se palpabilē tbuēdo: q̄ colloq̄ndo eis sepe. luc̄.24.⁊ioh.20.⁊ 21.c.nā ꝺr.actu.1.c.q̄ xps ꝓbauit resurrectōez suā p q̄dragīta dies loq̄ns cū discipl's de regno dei: ⁊ eā ꝓbauit īmltis argumētz.nūc ḡ ista oīa pficiūt nobis ad credēdū. q̄ si nulla istorū ꝓcessissēt ⁊ scripta nō fuissēt: forte mlti nr̄m nō crederēt: ⁊ iō fuit necia dubitatio discipl'oꝝ de r̄surrectōe. vt nos p ꝓbatōes eis factas crederem⁹. sic ār.d.grego⁹ in omel'.q̄ pl⁹ nobis ꝓtulit dubitatio thome q̄ fides aplorꝝ. q̄ duz ille dubitauit ⁊ dubitatōi ei⁹ satisfactū ē: vulnera īfidelitatis de cordib⁹ nr̄is ablata sūt. ⁊ tñ si discipli ꝓfirmati eēnt p spūm sctm̄ añ passionē xpi: nō essz in eis aliq̄ dubitatō: ⁊ ꝓñr neqz aliq̄ ꝓbatio seq̄ret.⁊ iō fuit ꝓuenies q̄ añ passiōez manerēt adhuc hītes firmitatē mētis ⁊ īcertitudinē fidei: vt ex hoc seq̄rent̄ dubitatōes ⁊ postea ꝓbatōes q̄ fidei nr̄e adiutoriū magnū ptarēt. ⁊ tñ discipul' talē credulitatē ⁊ tā īfirma corda hītib⁹: nō debuit xps dicere tā excellētē rē. s. nō eē sperādū tpale regnū messie neqz restituēdū regnū isrl': sz solū regnū spūale post mortē futurū p̄ messiā. iō dissimulauit semp̄ vās eis ꝛba p q̄ posset fo-

Q°.11.

Q°.13.

ueri in sua credulitate ⁊ spe de regno tpali futuro. erat autez vtilis dubitatio ⁊ certificatio circa duo. s. circa resurrectionē ⁊ circa ascensionē in celum vt de vtroqz haberet probatio. ſz post resurrectionē erat pbanda resurrectio. ideo oportebat qꝫ quousqz certificatio de resurrectione haberet per ꝓuenientia argumenta nō ꝓfirmarent corda discipulorū. ideo post resurrectionē manēte in eis illa infirmitate animi nō erat dicenduz qꝫ messias nō erat regnaturus tpaliter. etiā de ascensione habenda erat certificatio. ideo quousqz illa eēt nota nō erat animus discipulorū ꝓfirmandus ⁊ ꝓsequēter neqz hoc erat eis dicendū. Et hoc nō fuit ꝓpter aliquā cautam nisi quia non erāt ꝓfirmata corda discipulorū per ſpiritū sanctū. sed tam infirma erant nūc sicut a principio quousqz datus fuit ſpiritus ſctūs .s. in pēthecoſte. ideo nō debuit eis dici etiā in ascēſiōe ſz dari eis ſpes illa ſcz nō est vestrū nosse tempora ⁊ momenta. deinde decimo die adueniente ſpiritu sancto ꝓfirmata sūt corda discipulorū ⁊ certificati sunt de veritate. s. qꝫ messias non erat regnaturus tēporaliter ⁊ ceperunt ꝓtemnere regnū terre
Q.° 14 nū sola celestia cupientes. ¶ Querit cū discipuli crediderunt ihesum messiā regnaturū tēporaliter ⁊ hoc esset falsū an peccarent in hoc. Aliqui dicunt qꝫ sic qꝛ quilibet error in fide est peccatū: qꝛ infidelitas vl̄ heresis est. ⁊ tamen errabant discipuli circa xp̄m asserentes eū regnaturꝫ temporaliter cū nō esset: ergo peccabant. Sc̄o qꝛ sic accipit apud nos error in fide sicut apud antiquos. si enī apud antiquos iudeos dixisset aliquis deū nō creasse mundū aut nō fuisse diluuiū: aut nō transisse iudeos per mare rubrū heresis erat aut infidelitas. ⁊ ita etiā erat apud nos. sed nūc siquis diceret xp̄m regnaturū temporaliter ⁊ habitaturū nobiscū in terra: heresis cēt ⁊ peccatū. ergo etiā esset apud discipulos. sed ipsi dicebant xp̄m regnaturū tēporaliter: ⁊ sic expectabāt ergo peccabant. Tertio qꝛ quicqd falsum aut indignū de deo aliquis sentiat peccatū est. ⁊ tamē dicere regnaturū xp̄m tēporaliter ⁊ congregaturū iudeos in ihr̄lm vbi regnaret sup eos sicut dauid ⁊ salomō falsum erat. ergo peccatū erat. qđ tñ discipuli sentiebāt. ¶ Dicendū qꝫ nō peccabāt discipuli xp̄i licet hoc crederēt: ⁊ ratio ē prima qꝛ si credēdo hoc peccarent semp essent in pctō mortali q̄diu cū cristo essent cū nō cessauerit ista opinio eorū vsqz ad aduentū ſpiritꝰ sancti vt dictū est ꝓcedenti. q. ⁊ tamen nō erant in pctō mortali sed mūdi vt dicit ioh. 13. Sc̄a est qꝛ si essent in pctō mortali credendo hoc: xp̄s niteret auferre pctm̄ ipsoꝝ cū tota negociatio xp̄i erat vicia fugare ⁊ virtutes inserere. ſz nunq̄ curauit auferre hanc opinionē ipsoꝝ. ergo nō erat peccatū sic credere. Tertio qꝛ cristus nō fauet vicijs directe vl̄ indirecte. qꝛ deo actore nemo efficit deterior. sed xp̄s dicebat alia verba per que fouebant discipuli in hac opinione. ergo nō erat pctm̄ discipulis credere hoc de xp̄o. Ad primū dicendū qꝫ heresis vel infidelitas pctm̄ est quocūqz tpe vel in qua cunqz p̄ſona. ⁊ tamē nō erat in discipulis xp̄i heresis vel infidelitas asserere vel opinari xp̄m tēporaliter regnaturū. nam infidelitas est vicium eius qui nō credit aut nō vult credere. heresis aūt est male de pertinētib⁹ ad fidē sentire. hoc autē est respectu eoꝝ q̄ vel naturali intellectu accipi p̄t aut eorū q̄ credenda ꝓposita sunt. de primo vt circa illa de qb⁹ dicit ad roma. 1. c. inuisibilia dei p ea que facta sunt a creatura mūdi intellecta ꝓſpiciunt. in talibus aūt de deo male sentire: etiā si in scriptura tradita nō sint pctm̄ est: qꝛ naturalis cognitio ad ista sufficit. De secūdis vt de illis q̄ de xp̄o credunt quātū ad humanitatē q̄ tradita sunt in ſimbolo. nā credere nolle illa peccatū est. sed nō erat sic de discipulis q̄tū ad hoc vt crederent messiā regnaturū tēporaliter. nā oppositū eius nō erat notū p se vel ex principijs nature sicut prima. neqz erat in scriptura traditū sicut articuli fidei de humanitate xp̄i. sed potius ꝓtrariū putabāt accipi ex scriptura sacra. ⁊ ita erat opinio cōſi omniū iudeoꝝ. ⁊ sic magiſtri eoꝝ exponebāt sacrā scripturam. ergo nō erat infidelitas vel heresis tūc hoc tenere. Ad sc̄m dōm qꝫ apud nos asserere nūc xp̄m regnaturꝫ eē tpaliter pctm̄ eēt. qꝛ ꝓtrariū iā in ipsis fidei articulis diffinitū est. s. qꝫ tenebit ecclesia hūc modū vsqz in diē iudicij. ⁊ tūc xp̄s apparebit ⁊ regnū suū nō erit de hoc mūdo: qꝛ nō erit inter mortales. ſz tunc nōdū erat diffinitū qꝫ xp̄s nō esset regnaturꝰ tēporaliter: cum ipse xp̄s noluisset hoc discipulis declarare: sed potiꝰ credebāt oppositū apud iudeos cōiter. Ad tertiū dōm qꝫ ſētire de deo falsuz vel indignū: aut ꝓtingit ptinaciter cū intēcione nō diuertendi ab illa positione aut aliter. si primo mō semp est heresis vel infidelitas ⁊ est pctm̄. Si ſc̄o mō dōm qꝫ aut sūt nota ea q̄ credi debent ipsi credenti. i. qꝫ notuz sit ei qꝫ credere debeat hoc vel illud. aut non. si notū est pctm̄ est, ⁊ ita ꝓpositis alicui eis q̄ sunt in sacra scriptura si aliqd eoꝝ credere noluerit peccat. si aūt non est notū hoī qd credere debeat iudicio naturali aut ex scriptura data. etiā si falsū sentiat nō peccat: dū tamē intentionē ꝓmptā habeat qꝫ qñcunqz fuerit ei veritas reuelata assentiet ei. ¶ Querit cū dicat qꝫ multi venīēt ꝛc. qui erant Q.° 15.
isti ⁊ quo tpe venirent. ¶ Dōm qꝫ isti venerunt pauco tempore post cristi resurrectionē. s. inter eius resurrectionē ⁊ destructionē ihr̄lm: ⁊ aliqui etiā post destructionē ihr̄lm. ⁊ qlibet horū dicebat se messiam esse. de qbus fuit vnus ſymon magus pauco tpe post xp̄i mortē q se asserebat esse virtutē dei: ⁊ volebat deducere hoīes vt crederent in eū vt colligit actu. 8. c. de hoc dicit iero. sup matḥ. s. vnus eoꝝ de qbus loquit fuit ſymon magus samaritanus quē in actib⁹ apl̄oꝝ legimus qꝫ se magnā dei virtutē asserebat. hic enī inter cetera in suis voluminibus scripta dimittens. ego sum sermo dei. ego omnipotens. ego oīa dedi. sic quoqz multi alij surrexerūt vt iudas galileus ⁊ theodas. de qbus actu. 5. c. ⁊ multi alij de qbus scripture sacre nō tetigerūt. Alij enī dicūt qꝫ oēs q̄ sunt auctores aliquaꝝ hereſum sūt falsi xp̄i cū per illos hereſes seducāt eos quos secū trahūt. sic dicit iero. sup matḥ. ego reor oēs heresiarchas anticristos eē. ⁊ sub noīe xp̄i ea docere q̄ xp̄o ꝓtraria sunt. ¶ Sed dōm qꝫ verū est oēs auctores hereſum anticristos dici posse qui sacrā scripturā male exponūt ꝓtra intentionē cristi. ⁊ tamē nō loquit xp̄s in p̄senti de oībus illis: qꝛ licet omnes hi seducāt ⁊ seducere nitant. tñ nō asserit se qlibet eoꝝ xp̄m: sed ihesus nō loquit hic nisi de illis q se cristos dicerent cū ait venient in noīe meo dicentes ego suz cristus: sed nō oēs
Q.° 16. hereſiarche vocauerūt se xp̄m licet xp̄o repugnarēt. ¶ Querit qd erat venire in noīe ihesu cū ait veniēt in noīe meo. naz sic venire nō erat vituperabile. ¶ Dōm qꝫ venire in noīe eiꝰ dupliciter p̄t intelligi. vno mō in noīe eius sub inuocatione illiꝰ. alio mō in noīe. i. vsurpādo sibi nomē eiꝰ. p̄mo mō venire in noīe xp̄i est aliqd agere vel venire ad agēdū in virtute eiꝰ ⁊ ita dixit xp̄s in noīe meo demonia eicient. i. inuocando me ⁊ sub virtute noīs mei. mar. 16. c. ⁊ ita etiā baptizat aliqs in nomine p̄ris. eo. c. ⁊. j. 28. s. inuocādo totā trinitatē. ⁊ sic venire in noīe xp̄i bonū est ⁊ laudabile. sic dicit. s. 21. c. būdictus qui venit in noīe dñi. i. in ptāte eius ⁊ sub inuocatione ipsiꝰ. hoc mō veniebant apostoli in noīe dñi siue xp̄i. ⁊ sic qcūqz in noīe xp̄i veniat ⁊ operet siue bonus siue malus sit: nō est excludendus. sic dicit luce. 9. cū dixerunt iacobus ⁊ iobānes xp̄o. dñe vidimꝰ quēdā eicientē demonia in noīe tuo q nō sequit̄ te nobiscū ⁊ ꝓhibuimꝰ eū. ⁊ xp̄s ait. nolite ꝓhibere. qꝛ q nō est cōtra nos p nobis ē. hoc mō nō veniebāt isti falsi ꝓphete in noīe xp̄i: qꝛ sic non essent increpabiles. Sc̄o mō venit qs in noīe xp̄i. i. nomē eius vsurpando sibi ⁊ tūc dupliciter vt dictū ē. s. qꝛ aut in noīe p̄ſonali aut in noīe dignitatꝫ. in noīe p̄ſonali vt siquis diceret ego sū iheſus nazarenꝰ. in noīe dignitatis vt si diceret ego sū messias vel xp̄s. et vtrūqz est nomē suū. nā licet nomē ibs fuerit sibi impositū ⁊ nō aliqō aliud neqz vocaret alio noīe dū viueret int̄ hoīes nisi cū vocarēt eū dñm vel magistrū. ioh. 13. s. vos vocat̄ me mgr̄ ⁊ dñe. tñ xp̄s vel messias erat nomē suū. qꝛ ſz ō se eēt nomē appellatiuū tñ soli ibu nazareno ꝓpetebat: qꝛ ipe ſolꝰ erat messias neqz aliꝰ eē poterat. sic

si vnus homo tantū esset musicus: ⁊ nemo aliꝰ posset eē musicus. poterat ille dicere qꝫ nomē suū erat musicus: ⁊ quicunqꝫ alꝰ si vocari vellet vsurparet nomen illiꝰ: sic ât venire in noīe cristi malū erat: siue in nomine pſonali: vt si quis diceret ego sum iesus nazarenus: siue in noīe dignitatis vt si qꝫ diceret ego sum messias licet nō sim iesus nazarenus. vsurpare enī aliena peccatū ē. potissime quādo vsurpatio est multū p̄iudicialis vt si quis se deum vocaret. sic erat in pñti. ⁊ ls vtrū qꝫ sit gra ue p̄eiudiciū ⁊ peccatū. tñ maiꝰ erat vocare se messiā vel xp̄m nō vocando se iesū nazarenum qꝫ vocando se iesū nazarenū et ꝓfr diceret se messiā ⁊ filiū dei. vsurparet sibi qō non erat. sed nō subtraheret cristo quod hēbat. ℂ Queritur
Q°.17. cum isti venientes dicerent ego sum xp̄s quid p̄ hoc significabant ⁊ quē significat hoc nomē. ℂ Dicendū qꝫ intēdebat quilibet istorū vocare se messiā. p̄ quo sciendū qꝫ hoc nomen xp̄s est grecū et significat vnctionē vel vnctū. ⁊ iō reges vocabantur xp̄i apud iudeos. sic dr. 1. re. 24. c. qꝫ dauid noluit occidere saulē. qr erat xp̄s dñi. i. rex vnctus. etiā. 2. re. 1. c. dr. os tuū locutū est cōtra te dicens: ego interfeci xp̄m dñi. i. regē saulez Erant. n. oēs reges vncti apud iudeos. vt patet de saule. p̄mo. re. 10. c. ⁊ de dauid. 1. re. 16. ⁊ 2. re. 2. 5. c. et de salomone. 3. re. 1. c. ⁊ p̄mo paralipo. 29. c. ⁊ ita ō alijs regibus. Et ex hoc fundamento p̄ quandā methaphorā vocabant oēs iudei xp̄i. i. vncti. nō qꝫ vncti essent corpaliter. sz qr inquantū p̄tinebāt ad deum spāliter qꝫ alie gentes: videbantur p̄ticipare oēs sta tui regnatiuo sicut ipe dixit. exo. 19. eos esse sibi regnū sacerdotale ⁊ peculiū de cunctis gentibus. ⁊ ideo vocabant cristi sic dr. pſ. 104. nolite tangere cristos meos ⁊ in p̄phetis meis nolite malignari. ⁊ locutus est de toto populo iudeorū. De messia autē dicendū qꝫ vocatur cristus ꝓprie. i. rex. nam oēs reges iudeorū erant xp̄i messias autē erat rex ⁊ de ꝓgenie regis dauid. ⁊ regnaturus dicebatur sup sedem dauid. vt dicit Jere. 23. ⁊ ysa. 11. ⁊ luc. 1. c. iō xp̄s vocari poterat sz hoc spāliter hēbat. qr messiā vocam⁹ xp̄m absolute q̄si absolute dicam⁹ eū regem exp̄sso noīe: et rō est: qr per excellentiā ipe est rex cū p̄fectius regnatur⁹ esset qꝫ ceteri. imo deduceret oīa ad p̄fectionē. de ceteris aūt dicebam⁹ qꝫ erant rex cū additione vt rex dauid. rex salomon. De messia autē absolute dicim⁹ rex: quasi vel solus sit rex vel excellenti⁹ qꝫ oēs. ⁊ ita vocatur absolute xp̄s. vñ quādo vocamus absolute xp̄m nō intelligim⁹ nisi messiam. sz dauid eēt xp̄s dñi: ⁊ salomō ⁊ ceteri reges. hic ât dice-
Q°.18. bant isti: ego sum xp̄s. i. ego sū rex messias. ℂ Sz q̄retur cum xp̄s tā p̄dicasset ⁊ miracula fecisset quō poterat credi de aliquo veniente qꝫ esset messias. Alliquis dicet qꝫ veniens dicebat se eē iesū nazarenū de alio seculo post resurrectionē ad restituendū regnū israel. nā etiā discipuli xp̄i credebant eū vēturū esse ad regnandū tpaliter vt dictum ē. s. Sz dicendū qꝫ nō stat qr illi qui veniebant nō dicebant se esse iesum nazarenum sz alias pſonas. imo potius dicebant iesum nō fuisse xp̄m. vt ostensū est. s. Dicendū qꝫ nō impediebat aduentus xp̄i p̄teritus ad hoc. p̄mo qr licet venit ⁊ p̄dicauit nō crediderunt ei a p̄incipio nisi pauci. iob. 1. In ꝓpria venit ⁊ sui eū non receperunt. et illi poterant recipere quēlibz aliū. imo facili⁹ aliū reciperent qr iesū recipere noluerunt. ⁊ hoc xp̄s dixit eis. iob. 5. ca. ego veni in noīe patris mei ⁊ nō accepistis me. si aliꝰ venerit in noīe suo illū accipietis. Scōm erat qr iesus nazarenus erat iam diu ⁊ nō regnauerat tpaliter. iō putabāt eū nō fuisse messiā cū firmiter crederent qꝫ messias tpaliter erat regnaturus ⁊ restituturꝰ israel. et sic expectabāt adhuc messiā futurū
Q°.19. et quicunqz veniret accipiebat ab aliquib⁹. ℂ Sz dicet quo mō saltē fideles poterant seduci vt sequerent aliū xp̄m postqꝫ in verū cristū crediderant. ℂ Dicendū qꝫ multa ad hoc poterant mouere. p̄primū erat magnitudo p̄digiorū ⁊ signorum. nā tanta erant vt p̄ ea in errorē deducerentur si fieri posset etiam electi vt dr. j. in lra. ergo a fortiori ducerentur in errorez pusilli et non electi. Scōm erat tribulatio magna ⁊ p̄secutio cōtra credētes vt dr. j. in lra. s. cristis odio. oīb⁹ hoīb⁹ ꝓpter nomen meum. et tunc scandalizabunt multi. sz isti scandalizari est cadere a fide vt dictū est. s. et dupliciter mouebat tribulatio ista ad cadendum a fide. vno mō directe. s. licet quidā putarent rectam esse cristi doctrinā. qr tñ tenentes eam patiebantur multas angustias dolerebant eam ⁊ seqbant alios doctores. Scōo pōt accipi ⁊ melius qꝫ monebat ista tribulatio īd recte. s. qr videbant tenentes istā doctrinā pati grauissimas p̄secutōes ⁊ odio hēri ab oīb⁹ hoīb⁹ putabāt nō esse eā ex deo sz cōtra deū. qr si ex deo esset deus seruaret eos qui eam tenebant. et iste mod⁹ arguendi erat apud iudeos ⁊ gentiles vt dicetur ibi sup ipsa lra. Tertiū quantū ad p̄incipale erat p̄uitas fidei. nā quidā erant male firmati in fide et isti ex quibuslibet verisimilitudinibus aut occasionib⁹ mouebant. et istā causā cadendi a doctrina sua posuit cristus. j. in lra. s. Qm̄ abundabit iniquitas refrigescet caritas multorū. Quartū erat sanctitas legis cristi que efficitur intolerabilis hoībus carnalibus. oīa enī vicia vetat lex cristi. sz abstineri ab oīb⁹ nō possunt nisi qui habēt sp̄m dei Quidā ât iudeorū a p̄incipio feruentes tpū acceperunt fidē xp̄i ⁊ tenuerūt. posteavero feruor ille refrigu it. et non potētes oīb⁹ desiderijs suis resistere legē sanctā reliquerunt. et in hoc sensu pōt intelligi lra allegata. s. refrigescet caritas multorū ⁊ hi a fide xp̄i ceciderūt qr xp̄s ponit ibi refrigerationē caritatis īter cās credēdi falsis ꝓbis Quīt ū erat qr xp̄s nō redit ad regnandū tpaliter. nam creditum erat apō oēs iudeos messiā debere regnare tpaliter ⁊ redimere israel. et iō discipuli quoqz xp̄i credebāt illud vt dictū ē. s. ⁊ ob hoc cū mortu⁹ fuerit aīqꝫ redimeret israel scādalizati fuerūt circa ip sū ⁊ iā nō credebant esse messiā. sic dr luc. 24. c. de duob⁹ discipulis euntib⁹ in emaus. nos sperabam⁹ qꝫ ipe redēpturus esset israel. q. d. sperabam⁹ ⁊ iā nō speram⁹. ⁊ xp̄us increpuit eos ibi dicens illos nō credere sz ibi dedit quasi ipē quādam qꝫ regnaturus eēt. i. qꝫ passio debuit precedere ad gloriā regni ⁊ magis qñ in ascensione querētibus ab eo: dñe si in tpe hoc restitues regnū israel dixit nō est vr̄m nosse tpa ⁊ momēta ⁊ tamē nunc qñ veniebāt isti falsi xp̄i erat multū tps elapsū a morte ⁊ resurrectōe xp̄i. iō cū viderent qꝫ nō rediret ad regnā dū tpaliter cessauerunt credere eū eē messiā. ⌊Audituri enī⌋ hic enī tollit xp̄s scōz errorē qui poterat accidere ex falsis terroribus ⁊ iste erat circa destructōez ierusalē. ⁊ dicit. ⌊audituri enī estis p̄lia⌋. i. tpibus vestris audietis bella fieri. ⌊et opiniones p̄liorū⌋. i. quedā bella que credentur verisimiliter euentura ⁊ nō euenient. ⌊videte ne turbemini⌋. i. non putetis ꝓpter hoc statim futurā euersionē ierusalē ꝓpter quā turbaremini fugiendo⌊oportet. n. hoc fieri⌋. dat cām dicti: qr diceret aliqs qꝫ cum ierusalē in breui esset euertēda ⁊ hoc futurū esset per aliqua magna bella qꝫ nō viderentur aliqua bella talia insurgere in terra iudeorū putaret ierusalē destruendā: ⁊ xp̄us dicit qꝫ nō qr oportet ista bella p̄ius fieri. ⌊sz nondū statī finis⌋. i. qñ audieritis p̄lia nō est statim finis rei vobis p̄nunciate. i. destructionis ierusalē. q. d. licet hec aliquid faciāt ad illā euersionē vel vt inicia quedā dolorū. sz cōsummatio oīm malorū que est ipsa destructio ierusalē nō est statim sed aliquātā tpa et anni transibunt. ⌊consurget. n. gens in gentē⌋. hic magis in p̄ticulari p̄dicūtur hec mala. nā dixerat nō debere turbari discipulos licet audirent p̄lia. hic nūc declarat magis illa q̄ precedent anteqꝫ esset cōsūmatio euersionis ierusalē ⁊ dr qꝫ surgeret gens ꝓtra gentē siue de gentib⁹ vt aliqui volunt. siue de iudeis inter se qō verius est. ⌊Et regnū in regnū⌋. i. regnus cōtra regnū. i. regnū romanorū cōtra regnū iudeorū vt putatur vel p̄tes p̄incipat⁹ in terra iudee ꝓpt se q̄ pōt vocari regna large. ⌊⁊ erūt pestilēcie⌋. mor⁹ qꝫ depascit ⁊ devorat oīa subito cui nō pōt resisti aut difficile resistitur. ⌊⁊ fames⌋ sterilitas terre: ita vt multi perirent pro defectu ciborum. ⌊⁊ terremot⁹⌋. hoc naturalit accidit: ⁊ sepe videt sz ꝑ ad calamitatē ponit p̄tinere p̄ loca. q. d. nō fuerūt isti terremotus generales

neqz fames et pestilentie.sed per diuersa loca terre iudeorũz hec acciderunt. hec aũt omnia.s.que nõata sunt. ⌊ inicia sunt dolorum ⌋.i.quãdo ista videritis adhuc non putetis finẽ esse malorũ.i.destructionẽ ibr̃m illico secuturã sed sunt quedam inicia ad illud malũ.nam magnũ malũ nunq̃ solũ est sed multa illud precedunt. ¶ Querit quid p hec intendit xps signifi
Q°.20. care.i.cui⁹rei cã posuit ista signa. ¶ Dicẽdũ q̃ ista ponunt̃ ḇ vt signa pcedẽtia ad destructõez ierusalẽ.et patz p̃mo qz p̃ncipaliter quesiuerunt discipuli de tpe euersionis ierusalẽ. et ex hoc quesiuerunt de alijs duobus.ideo necesse est q̃ xp̃us ponatur rñdens ad illud ponendo aliqua signa de tpe euersiõis ierusalẽ.et tñ si ista non intelligunt̃ de euersione ierusalẽ.nulla alia signa ponunt̃ hic.ideo necesse est intelligi de illa Secũdo qz accipiẽdo q̃ hec sint signa de fine seculi:nichil notificãt. accipiendo q̃ sunt signa destructionis ierusalẽ sunt signa certa.ideo oportet intelligi de euersione ierusalẽ. Tertio ptz:qz ista dicũtur apostolis psonaliter quasi in eis euentura essent. tamẽ ipi nõ duraverunt vsqz ad finem seculi sed ante euersionẽ ierusalẽ occisi sunt.ergo de euersione ierusalẽ ꝺr̃.et nõ de fine seculi.et patet qz post hec dicit tunc tradent vos in tribulatione et occident.ergo tpe quo bella fierent ⁊ fames occidẽ
Q°.21. di erant apli.et aptius istud ꝺr̃.mar.19.et luc.21.c. ¶ Queritur que sunt ista signa. ¶ Dicendũ q̃ xps posuit multũ ptic̃lariter oia que eũtura erant a tpe mortis sue vsqz ad euersionẽ ierusalẽ.vt per hec possit quis colligere hist̃riã totius medij tpis. Est autẽ ordo q̃ post mortẽ xp̃i statim inciperent esse aliqua bella in terra iudeorũ.siue inter iudeos ad seipsos siue partim ad romanos.⁊ essent tunc pestilẽcie aliqueliczꝫ nõ generales ⁊ fames ⁊ terremotus in multis partibus iudee. ⁊ ista tanguntur in ista lr̃a.dum autẽ hec fierent inciperet esse tribulatio cõtra discipulos xp̃i in iudea et in alijs ptib⁹ mundi in quibus essent et occiderentur multi fideles et fere omẽs apostoli.et tunc surgerẽt in iudea multi pseudo ꝓphete ⁊ alii qui qui se xp̃m dicerent.et multi de credentibus recederent a fide cristi.tũ ꝓpter seductionẽ falsorũ ꝓphetarũ.tũ ptopter terrorẽ et penas que inferebantur credentib⁹.post hec bellũ init̃ iudeos contra romanos insurgeret.et q̃ veniret exercit⁹ romanorũ ad obsidendũ ierusalẽ iubebant̃ oẽs fideles recedere de terra iudee ꝓpter multas tribulationes que future erant in illo bello.vnde ait tunc qui in iudea sunt fugiant in mõtes. obsessa autẽ ciuitate non erat cessaturũ bellũ quousqz penit⁹ euertere̅t.sed cum ante hoc viderent discipuli abominationẽ positam in templo dei signuz certũ hr̃ẽ debebant quod in breui erat delendũ.hec oia colliguntur ex lr̃a hic⁊ mar.13.⁊ luc.
Q°.22. 21.c. ¶ Sed querit quare xp̃us voluit dare discipulis signa euersionis ierusalẽ.et quare tam ptic̃lariter. ¶ Ad p̃muz dicendũ q̃ fuit p̃mo qz discipuli petiuerunt de tpe euersiõis ierusalẽ:⁊ iõ cristus voluit in hoc eis cõplacere designando tẽpus p quasdã conotationes. Secũdo quia attinebat ad eos cum ipsi habitatores essent ierusalẽ: vel saltẽ in aliqua parte iudee in qua euentura erant mala aliqua ante destructionẽ ierusalẽ.⁊ vt liberarentur de illis malis expedichat q̃ ipsi prescirent tempus aduentus illorũ malorũz vt fugerent de regione illa quãdo mala euentura essent.et ista fuit intentio.quia vt p̃z.j.in littera cum illa mala ventura erant grauissima iust̃ cristus fidelib⁹ recedere.s.tunc qui in iudea sũt fugiãt ad montes.s.vt ibi non inueniant eos illa mala. Tertio fuit ꝓpt̃ seipsum.s.vt oñderet q̃ nichil sibi erat ignotũ.s.nõ solũ euertendã esse ierusalẽ sed etiã tẽpus ⁊ alias circũstancias Quarto fuit vt redderet credibiliorẽ assertionẽ suam ꝓrẽ.nã dixerat euertendũ esse templũ ita vt non maneret lapis sup lapidẽ.poterãt aũt discipli dubitare an hoc sic futuꝝ ẽt Et si eis querentibus de tpe aduentus et de signis xp̃s nollet rñdere putare possent non sic futurũ esse vel illũ nescire:vt ergo credibile videretur dictũ suũ voluit ad hoc rñdere. ¶ Querit
Q°.23. de sc̃o .s.quare tam ptic̃larit̃ enarrauit oia euentura aũ destructionẽ ierusalẽ. ¶ Dicendũ q̃ ꝓmo fuit ad ostendendum suã sapientiã altissimam cui nichil ignotũ ẽ .nã illi qui pauca sciunt predicunt futura sub rõne vniuersali pauca determiantes:sicut dicit ptholomeus in centiloquio. ꝓpõne ꝓma.s. q̃ scia stellaꝝ cognoscit rẽ p vniuersalia. sic̃ q̃ videt eã debenge. cognitio autẽ pfecta est cognitio distincta.iõ xp̃s vt se oñderz deum voluit ptic̃lariter enarrare oia accidẽtia. Scõo vt credibiliorẽ redderet assertionẽ suã vt dictũ est ꝓce.q.nam cũ oia ista tam determiate prediceret etiã si nichil adhuc inueniret credibilius erat quod dixerat q̃ si pauca diceret. Tertio et p̃ncipaliter qz quedã ponũtur hic vt signa euersiõis ierusalẽ sicut positio abominationis in tẽplo.alia vero ponuntur vt res p se enarrande que p se intendebant̃ a xp̃o .vt eas discipulis prediceret:etiaz si nunq̃ futura esset euersio ierusalẽ.sicut id quod dixit de tribulationib⁹ eorũ et q̃ trahendi essent ad sinagogas et occidendi. Et ista erat cõueniens p̃dicine viderent̃ venire incognita.et tñ si non enarrasset xp̃s tam ptic̃larit̃ oia media omitteret hec. quoniã fere oia q̃ narrãtur sunt hmõi vt q̃ surgerẽt pseudo ꝓphete et pseudo xp̃i:et facerent signa magna et de tribulationib⁹ q̃s toleraturi erãt et que erant alie quas fugere expediebat. vt q̃ iussit eis ire ad montes fugiendo de iudea. Quarto et adhuc p̃cipalius fuit qz xp̃s voluit q̃ discipuli nõ recederent de iudea sz ibi p̃dicarent quousqz cõuerterent̃ ad fidẽ oẽs quotquot ꝓdinati erant vt crederent.qõ fieri non poterat nisi p discipulorum p̃dicationẽ:et si recederent ante cõsũmatã predicationẽ in iudea.aliqui qui erant alias crediturꝰ nõ conuerterent̃.iõ debuit sic ꝓuideri vt manerent in iudea toto illo tpe quod sufficeret ad hanc predicationẽ et conuersionẽ.nunc aũt cũ scirent ierusalẽ destruendã vt xp̃s p̃dixerat qõ sine bello non fieret statim vt viderent aliqua bella vel picula insurgere in iudea fugerent inde putantes tunc futurã esse euersionẽ ierusalẽ.⁊ relinq̃ret p̃dicatio et conuersio crediturorũ nõ cõsũmata.iõ debuit xp̃s predicere oẽs medias comutationes notabiles.⁊ instruere eos q̃ earũ non inducerent euersionẽ ierusalẽ: et q̃ illã inducederent.et quib⁹ datis non erat fugiendũ. et q̃ fugiendũ: ꝓpter qõ q̃ nunciauit p̃mas tribulationes.s.plia et fames.pistilẽcias⁊ terremotus.dixit: videte ne turbemini.⁊ postea mꝝta alia mala dixit euentura eis p̃tib⁹ iudea.sz adhuc non esse fugiendũ.sz postea:quib⁹ malis ꝓpinquis ad euersionẽ ierusalẽ dixit crist⁹.tũc qui in iudea sunt fugiant ad mõtes.q.d.ante illõ nõ.etiã si multa mala in iudea videant.sed hoc scire non poterant discipuli.nisi narrarent̃ eis mala intermedia.ideo fuit cõueniens illa enarrari. Considerandũ aũt q̃ cõuenientissim⁹ mod⁹ ad id qõ xp̃s intendebat fuit nõ p̃nũciari temp⁹ precisũ euersionis ierusalẽ:sz poni oia intermedia euentura ad illã euersionẽ.licet non inuat̃ ex his q̃to tpe ista durarent̃.nam tunc ponunt̃ quedã media picula quib⁹ eueni entib⁹ nõ erãt discipuli fugituri.⁊ alia q̃ fugerẽt. nã q̃ eueni rent bella et fames:pestilẽtie:⁊ terremot⁹ iubent̃ nõ turbari et ita de alijs ītermedijs.i.q̃ ꝓpter hec nõ recedãt de iudea. cũ vero abois̃natio poneret̃ in tẽplo ⁊ cicũdaret̃ ierusalẽ ab exercitu.iubentur q̃ in iudea sũt ad mõtes fugere.s.ĩlr̃a.⁊ luc. 21.c.et iõ iste fuit cõuenientior mod⁹ prenunciandi q̃ p̃dicendo determinatũ tp̃us nõ dicere ītermedia. ¶ Querit q̃re tã
Q°.24. diu expectauit.s.vt quadragĩta duob⁹ ãnis fere post xp̃i passionẽ fuerit deleta ierusalẽ.qz statĩ poterat deleri. ¶ Dicẽdũ q̃ nõ deleuit eã deus statĩ sz vsqz ad tãtũ tp̃us.p̃mo :qz deus volebat ierusalẽ p peccato euertere.⁊ tñ pctã ꝓ qb⁹ euertenda erat nõdũ erãt cõpleta.iõ nõdũ illã delebat.filẽ patz .geñ. 15.vbi de⁹ volebat dare abrae et semini ei⁹ tr̃ã chanaã expellẽdo inde populoz chananeorũ ⁊ amorreorũ ꝓpter pctã ip̃orũ ⁊ qz nõ erant cõpleta tpe abrae nõ dedit deus abrae possessionẽ terre illius expulsis habitorib⁹. cũ ꝺr̃ nõdũ.n. implete sũt iniquitates amorreoꝝ vsqz ad p̃ns tp̃us. Sz obicietur q̃ iã erant ipleta pctã iudeorũ cuz occidissent xp̃m ꝓ cui⁹ morte

euersa est iherusalē.dicendū q̄ nōdū erant impleta: quia licet mors xp̄i fuit sufficiens pcūm vt deleret iherusalē.tū deus i.ō deleuit eam p̄ hoc solo scelere.imo neq; p̄ hoc t p̄ oībus p̄cedentib⁹:sed etiā alia pcta futura erāt q̄ facerēt ad cumulum malor̄ iherusalē ad hoc vt destrueret.s.occisio discipulor̄ cristi t aliorū fideliū.patet hoc q̄ p̄cedēti.c.dixit xp̄s iherusalez q̄ occidis pphetas t̄c.ecce ego mitto ad vos pphetas t sapientes t scribas:t ex illis occidetis t crucifigetis t ex illis lapidabitis vt veniat sup̄ vos oīs sanguis iustus t̄c.Et ita cōplete occisione discipulor̄ xp̄i euētura erant ista mala iherusalez Sed post mortē cristi nō fuerunt statim occisi discipuli crist.:sz multi durauerūt vsq; ad annos q̄si q̄draginta post mortē cristi sicut petrus t paulus occisi sunt anno tricesimosexto post xp̄i mortē.t ita pauco tp̄e ante euersionē iherusalē.iō nō erat statim iherusalē euertenda.Scōo q̄tū ad p̄ncipale q̄ cristus volebat q̄ iudei q̄ querti volebant quertereṁ. Ceteri vero perirent.nā de iudeis multi ad cristū q̄uersi sunt.si aūt statim post mortē xp̄i euertereṫ iherusalē occiderenṫ oēs iudei vel fugerent.qui aūt occiderenṫ nō possent conuerti t erat incōueniens.si aūt fugerēt in alias gētes dispersi etiā nō possent opor tune q̄uerti.ideo debuit iherusalē t iudea manere quousq; fieret in ea p̄dicatio t q̄uertereṁ oēs quotquot p̄ordinati erāt a deo vt crederēt.sed istud non poterat fieri si statim mortuo xp̄o euertereṫ iherusalē.fuit aūt facta sufficiēter per q̄draginta annos vel q̄si in quibus nutrita t roborata fuit eccl̄ia in terra iudee.ergo vsq; ad tantū tp̄s nō debuit euerti iherusalē t ista est causa p̄cipua.sic tāgit.j.in littera.s.predicabit hoc euāgeliū regni in vniuerso orbe t tunc veniet consumatio.i.finis malorū iherusalē qui finis est totalis deletio. Tertio q̄ licet illa euersio facta fuerit p̄ peccatis iudeor̄ tū fieri debebat p̄ exercitū romanū rebellātibus eis iudeis.sed rebellio iudeor̄ nō facta fuit statim post mortē cristi.ideo neq; euersio fieri debuit. ¶ Sed dō m q̄ ista nō est cā precipua:sed ex alijs pēdet si enī peccata iudeorū cōpleta essent in morte xp̄i et p̄dicatio et conuersio fideliū ex iudeis.statim sequezet rebellio t euersio.sed ideo deus tam diu cōpescuit animū iudeorū ad nō rebellandū et romanos mites reddidit iudeis licet indignis:quousq; hec q̄summata sūt. et tūc vtrisq; deus laxauit habenas. iudeis quidē vt possent rebellare:romanis vero vt indignarentur ad delendū illos. Quarto ad hoc q̄ cōueniēci⁹ dispergerenṫ fideles per orbē ad predicandū.nam si statī post mortē xp̄i euertereṫ ierusalē dispergerenṫ statim xp̄o mortuo discipuli de ierusalē p orbē ad predicandū. et tunc pauci essent et nō sufficerent ad p̄dicandū vbiq;.sic cū multi fuerunt. Et ista multitudo facta est q̄ post mortē xp̄i longo tp̄e facta est p̄dicatio et conuersio plurimor̄ in iudea manētib⁹ ibi aplis:qō nō fieret si statī post mortē xp̄i euertereṫ ierusalē et recederēt ide fideles. Quinto fuit p̄pter necessitatē p̄fectus eccl̄esie. xp̄us enī dedit mandata solū generalia nō statuens oīa que necessaria erant in eccl̄esia obseruari.vñ nec erat post mortē ei⁹ dari mandata aliqua et tolli dubia que orirentur circa obseruātias manentiū sub fide cristi.hēbant aūt ptātē ad hec apostoli p̄lati eccl̄esie.sic̄ dr̄ iob.20.c.sicut me misit p̄ ita ego mitto vos et q̄ eccl̄esie dei nichil magis nocet q̄ scismata et hereses:debuit a principio eccl̄ia xp̄i manere in aliquo vno loco vel regione: vt ibi manētib⁹ oībus p̄ncipibus eccl̄ie introducerenṫ idem mores eccl̄ie.t dubia q̄ orirenṫ soluerenṫ de cōi sūa.t sic tollerenṫ scismata in p̄ncipio eccl̄ie qō optime factū est manētibus oībus apostolis in iudea longo tp̄e post mortem xp̄i t crescēte ibi eccl̄esia.t tollebāṫ dubia de cōi sūa apostolor̄ vt q̄n dubitatū fuit circa obseruationē legaliū.s.an cōuersi de gētilitate tenerenṫ ad legalia:t diffinitū ē q̄ nō.actu. 15.c. Et sic circa q̄dā alia q̄ nō potuissent q̄uenienter diffiniri. si statim post xp̄i mortē euertereṫ ihr̄lm t dispergerenṫ apostoli p̄ diuersa loca.iō fuit q̄uenies q̄ nō euertereṫ statim sz lōgo tp̄e post.t hoc xp̄s voluit t exp̄sse mādauit.nā q̄n ascēdit in celū p̄cepit eis a iherosolimis ne discederēt sz expectarēt p̄ missū patris sp̄m sanctū.t dixit accipietis virtutē sp̄us sancti supuenientis in vos t eritis michi testes in iherusalez t oī iudea t samaria vsq; ad vltimū terre.actu.1.c.Et ita iussit manere p̄us ad testificandū in ihr̄lm t iudea t samaria q̄ p̄tinent ad eandē p̄uinciā.q̄ dispergerenṫ ad alias p̄tes orbis.ad testificandū aūt in his tp̄e indiguit .iō nō debuit fieri euersio ihr̄lm statim post mortē xp̄i sed multo tp̄e post. Sexto fuit q̄ nō solū p̄derat hoc ad p̄dicationē t q̄uersionē q̄ fiebat in iudea.sed etiā ad p̄dicationē q̄ facta est p̄ alias partes orbis.p̄dicatio.n. rei noue nō fit q̄uenienter nisi ad animū tranquillū. doctrina aūt xp̄i erat multū noua q̄ annunciabat ea q̄ in alijs doctrinis nō habebanṫ.vnde paulū p̄dicantē doctrinā xp̄i vocauerunt p̄bi atheneī semiuerbiū.i.seminatorē verbor̄ t annūciatorez nouor̄ demoniorū.actu.17.c.sed q̄n fuit euersio ihr̄lm fuerūt grauissima bella p̄cedentia ip̄am.p q̄ nō solū terra iudeorum turbabaṫ sed t multe alie p̄tes orbis. Et ita difficile erat ire p̄ varias regiones ad p̄dicandū.t auditores nō erant bñ attenti ad hanc rem nouā.iō quousq; fieret aliquāta denunciatio verbi dei p̄ totū orbē debuerūt bella q̄escere.t ita factū est.q̄ illis q̄draginta annis vel q̄si qui intercidērūt inter passionez xp̄i t euersionē ihr̄lm facta est p̄dicatio p̄ totū orbem.sic dicit j̄.in lr̄a.t p̄dicabitur hoc euangeliū regm in vniuerso orbe t tunc veniet q̄sumatio.i.euersio ihr̄lm statim post mortez xp̄i sed expectari p̄ quadraginta annos aut plus.⌊ Tūc tradēt ⌋. supra p̄nūciauit xp̄s discipulis ea q̄ p̄tinebant ad iudeos in generali.hic aūt ponunṫ ea q̄ ad discipulos p̄tinēt in spāli.t ponunṫ q̄tuor ꝑm quosdā.s.magnitudo tribulationis.multitudo deceptionis.ibi.⌊ t multi pseudo pphete ⌋.tertio facilitas p̄uaricatiōis.ibi.⌊ t quoniā habūdabit ⌋.quarto adiunctio cuiusdā q̄solationis.ibi.⌊ t p̄dicabiṫ ⌋. Circa p̄mū dicit. ⌊ tūc tradent vos ⌋.s.q̄n acciderint ista sup̄radicta.i.bella pestilēcie.fames t terremot⁹.⌊ ī tribulationē ⌋.s.q̄ magnā tribulationē passa est eccl̄esia fideliū in ihr̄lm t iudea t vbicūq; erat hoc medio tp̄e q̄ō fuit inter xp̄i mortem t euersionez ihr̄lm. ⌊ Et occidēt vos ⌋.oēs.n.apli xp̄i fuerūt occisi p̄ter iohānē.t de discipulis plurimi.sed quidā ante euersionē ihr̄lm.alij vero postea.⌊ Et eritis odio oībus hoībus ⌋.s.oēs oderūt vos t psequenṫ.t ideo nō speretis in hoībus aliquā reuelationez mali hui⁹.⌊ ꝑter nomē meū ⌋.s.nō erit istud odiū p̄pter scelera vra vel p̄pter psonas vras :sz p̄pter nomē meū.s.q̄ predicatis nomē meū.⌊ Et tūc ⌋.s.q̄n insurrexerit ista tribulatio ī ecclesia.⌊ scandalizabunṫ multi ⌋.s.multi fideles q̄ prius crediderant cadent a fide q̄ō est scādalizari.⌊ t inuicē tradent ⌋.i.q̄dam de fidelibus p̄raui effecti tradent alios fideles ad mortē dicētes eos tenere xp̄i doctrinā.⌊ et odio habebūt inuicē ⌋.i.q̄dā de fidelibus cū deprauati fuerint oderunt bonos q̄ in fide manent.t ex hoc tradent eos ad mortē.⌊ et multi pseudo pphete ⌋.istud est scōm.s. de multitudine deceptiōis.nam venient eo tp̄e multi seductores q̄ pphetas se nolabūt.sed nō erūt ⌊ surgēt ⌋.i. de nouo apparebūt quasi p̄us nō fuerint vel non auditi fuerint.⌊ et seducent multos ⌋.s. multos tā de fidelib⁹ q̄ de infidelib⁹.⌊ et quoniā ⌋.hic ponit tertiū.s.p̄uaricatiōis facilitas t dicit.⌊ quoniā habundabit iniqtas ⌋.ista ponit vt cā diminutionis charitatis.s.multitudo iniqtatis. q̄ iniqtas repugnat charitati.⌊ refrigescet charitas ⌋.i.minuet vel peribit.⌊ multor̄ ⌋.s.quorūdā fideliū.nō aūt oīuz q̄ multi pseuerabūt vsq; ad finē et in illis nō refrigescet charitas.⌊ Qui aūt pseuerauerit ⌋.instruit discipulos t alios fideles quō se debeant hr̄e tp̄e illi⁹ tribulatiōis.s.q̄ manerēt semp firmi nō obstantib⁹ tribulationib⁹.q̄ alis pax p̄derat a p̄ncipio credere t etiā charitatē hr̄e si nō p̄manerēt in tribulatione.⌊ vsq; in finē ⌋.s.finē tribulatiōis vel finē vite q̄ semp manēdū est in charitate cū sine charitate nemo possit saluari.⌊ hic salu⁹ erit ⌋.i. saluabit aīaz suā.q.d.q̄ nō pseuerauerit vsq; in finē.licet a p̄ncipio fecerit aliqua bona opa nō saluabiṫ:sed mortificabunṫ

illa bona opera ⁊ ipse peribit eternaliter ⌊Et predicabitur⌋ hic ponitur quartū .ſ. cōſolatio. nā cetera ſupradicta ptinebāt ad aduerſitatē et triſticiā diſcipulorū. hic autē ponit cōſolatio quedā ipſorū .ſ. q̄ p̄dicaretur euangeliū p̄ vniuerſū mundū et ita multi crederent. et ōr. ⌊et p̄dicabitur⌋ .ſ. p vos et alios diſcipulos. ⌊hoc euangeliū⌋ .ſ. hoc q̄ō ego euangelizo vobiſ et vſq̄ nunc euangelizaui. ⌊regni⌋ .i. quod deducit ad vitā eternam. ⌊in vniuerſo orbe. .ſ. p totū mūdū p̄ceſſit predicatō apl̄orū ⁊ diſcipl̄orū. ⌊in teſtimoniū oīb⁹ gentib⁹⌋ .i. vt iſta predicatio ſit eis in teſtimoniū: ⁊ non poſſint negare dicentes. iō ſe nō credidiſſe q̄ nemo illis annunciauerat ſicut illi q̄ dixer̄t nemo nos cōduxit. ſ. c. xo. ⌊Et tunc veniet cōſūmatio⌋ .i. facta p̄dicatōe euāgelij per totū orbē veīet euerſio ieruſalem ⁊ non p̄us. q̄ vocatur cōſummatio. q̄ oīa mala ieruſalē cōſummata fuerunt ibi .i. finita. et nō intēdit hic ponere xp̄s cauſam precedētiū. ſz cū ſupra poſuerit in generali mala q̄ iudeis euētura erant. ponit hic in ſpeciali ea q̄ ad ſolos diſcipulos ⁊ fideles xp̄i ptineb ant vt ipſi quoq̄ de ſuis inſtruant. ¶Querit̄ q̄ſunt q̄ xp̄s hic dixit diſcipulis ō pertinentib⁹ ad eos ¶Dicendū q̄ inſtruxit xp̄s hic diſcipulos de quatuor aut q̄nq̄ rebus que ad eos in ſpāli ptinebāt. Primū fuit tribulatio q̄ eis euentura erat poſt mortē xp̄i in iudea. nam multū affligendi erant p̄pter predicationē noīs criſti. Scōm erat defectio quedā ⁊ turbatio aliquorū ad criſtū converſorū: q̄ videntes iſtas tribulationes in eccleſia caderent a fide. et multū cōtriſtarent eos qui manebant. Tertiū erat apparitio falſorū p̄phetarū nā poſt mortē criſti multi hmōi appituri erāt ⁊ ſeducerēt aliquos bonos. Quartū erat refrigeſcere caritatē in quibuſdā criſtianis ⁊ infirmari conſtantiā. Et hoc p̄pter multitudinē iniquitatis. ⁊ iſti nō pſeuerarent in fide ſz caderent. Quintū erat denunciatio predicatōis euāgelice. q̄ dixit q̄ predicaretur euangeliū p̄ vniuerſū orbē. Sextū fuit determinatio queſtionis p̄ncipaliter poſite. .ſ. de euerſione ieruſalē q̄n eſſet: et ōr. q̄ erit q̄n facta fuerint oīa hec. ſpāliter aūt q̄n euangeliū predicatū fuerit p vniuerſū orbē. Dicendū aūt q̄ maxīa borū pars ptinet ad tribulationē diſcipulorū ⁊ eccleſie xp̄i. erat enī quedā tribulatio que ab extraneis inferenda erat .i. a iudeis ⁊ gentib⁹ ita q̄ occiderent̄ multi criſtianorū. Scōm quo q̄z erat tribulatio ⁊ grauiſſima quidē: q̄ magis affligebant̄ criſtiani manentes in fide de illis qui aduenīente tribulatione cadebant a fide ⁊ infirmabant̄ vel ſcandalizabant̄: quā de malis ab extra inflictis. Tertiū quoq̄ erat afferens magnā āguſtiā q̄ p falſos p̄phetas multi mouebant̄ ad cadendū a fide. Et aliqui erant qui tribulationi nō cederent ⁊ cedebant ſeductioni falſorū p̄phetarū. et ita xp̄s dixit eē magnā aduerſitatē ī tm̄ q̄ p ſigna ⁊ p̄digia eor̄ deciperēt: etiā ſi fieri poterat electi: vt ōr. j. in lra. Quartū etiā inducebat triſticiā .ſ. quorūdā inconſtantia q̄ nō pſeuerarent. nam de horū caſu affligerē tur q̄ manebant. cetera vero non p̄tinēt ad triſticiā ſed ad alias inſtructiones diſcipulorū. ¶Queritur ad qd criſtus p̄dixit diſcipulis iſta de tribulationib⁹ ipſorū. ¶Dicendū q̄ p̄ut acciderunt ea que ponūtur. ſ. nā ſaltē terremotus quē criſtuſ predixerat diſcipulis euenturū fuit ipſa die paſſionis ei⁹ ⁊ tm̄ nō dū fuit pſecutio iudeor̄ cōtra eccleſiā. ſz debet intelligi verbū luce. xj. c. .ſ. ante hec oīa inicient vobis manus ſuas ⁊c̄. .ſ. ante hec oīa .i. anteq̄ cōpleant oīa. et verū ē q̄ ante illorū cōpletionē fuit tribulatio iſta diſcipulorū q̄ inicerēt eis manus Et fuit iſte ordo q̄ nō acciderunt oīa que hūtur. ſ. totaliter anteq̄ euenirēt iſta q̄ dicunt̄ hic diſcipulis. neq̄z iſta accidet totaliter ante illa ſz currebāt ſimul. niſi q̄ illa p̄us inceperūt q̄ hec. ⁊ poſtea ſimul cucurrerūt vſq̄ ad euerſionē ieruſalē q̄z a morte xp̄i vſq̄ ad ieruſalē euerſionē ſemp fuerūt aliqua ō precedētib⁹. .ſ. aut fames. aut peſtes. aut bella. aut terremotus aut terrores alij de celo ⁊ magna ſigna. etiaz de eis q̄ hic dicunt̄ q̄tū ad diſcipulos. ſp aliqua durauerūt vſq̄ ad euerſion ē ieruſalē. nam ſaltē p̄dicatio euāgelij durauit vſq̄ ad

Q° .25.

Q° .26.

deletionē ieruſalē. vt inſra dicit ⁊ etiā tribulatio diſcipulorū xp̄i. q̄z nō fuit libera eccleſia a pſecutionib⁹ euerſione ieruſalē. ſz adhuc poſtea agentib⁹ multas aduerſitates ſuſtinuerūt ⁊ etiā a iudeis p̄ alias partes orbis. Sz tunc dicet: ſi ita ē q̄ iſta ſimul currebāt q̄re totaliter p̄ponūtur ea q̄ habent. ſ. ad hec. Dicendū q̄ ordo narrationis ē duplex. .ſ. naturalis. .i. eo mō quo res accidit. et artificialis. .i. eo mō quo q̄uenit ad doctrinā et eruditionē. multa aūt ſunt in quib⁹ non p̄t ſeruari ordo narrationis naīalis q̄ cū ſepe multa coincidāt in tpe nō p̄t ſimul narrari ⁊ oportz aliqd p̄mitti in ordīe narrationis q̄ō in ordīe tpis nō preceſſit. q̄z alias tota narratio cōfundere tur ⁊ nichil fieret intelligibile. ita in p̄ſenti iſta q̄ hūtur ſupra q̄ q̄ueniebāt oīb⁹ iudeis in generali. Et iſta q̄ dicta fuerūt hic que ptinebant ad diſcipulos ⁊ eccleſiā xp̄i in ſpāli: acciderunt ſimul p̄ maiorē ptē q̄z a morte xp̄i vſq̄ ad euerſionē ieruſalez quaſi ſimul cucurrerunt. vt .ſ. dictū ē. iō ſi teneret ordo naturalis in narratōe oportebat ſimul dici q̄ō erat ī poſſibile: vel p̄miſceri ptículas rex diuerſax in enarratōe ⁊ fieret res nō intelligibilis. iō fuit neceſſaria narratio ſm ordinē artificialez. Et hunc ordinē tenuit xp̄s. ⁊ q̄z p̄cedētia tota ptinebant ad iudeos in generali. iſta vero tota ptinebāt ad diſcipulos xp̄i in ſpāli. debuerunt illa totaliter narrari añ hec. vl̄ hec totaliter narrari añ illa. Fuit āt cōueniēs illa narrari totaliter añ hec tum q̄z illa ceperūt aliquo tpe añ hec ſz poſtea ſimul cucurrerint: vt dictū ē. tū q̄z illa ptinebant generaliter ad oēs iudeos. iſta vero ſpāliter ad diſcipl̄os xp̄i qui erāt q̄dā ps terze iudeox̄ gentz et iō fuit dat⁹ talis ordo. ⁊ ita nō fuer̄t iſta dicta tā q̄ q̄ā p̄cedētiū. q̄z nō fuerunt ante illa ſz q̄ſi ſimul. Dixit aūt xp̄s iſta: q̄z voluit hec mala facere tolerabiliora diſcipulis. nam hec illis euentura erāt ⁊ ſi nō p̄uiderēt valde affligerēt ipſos. cū autē p̄uidētur tolerabilia efficiūtur. mīn⁹. n. iacula feriūt q̄ p̄uidēt vt ait greg⁹ ī omel. iō fuit q̄ueniēs p̄dici. Scōo q̄z ſi iſta ſuciderēt ⁊ nō fuiſſent p̄nunciata q̄n venirēt putarēt diſcipuli q̄ nō p̄uidiſſet illa xp̄s. q̄z alias p̄dixiſſet eis. ⁊ ex hoc valde turbarent̄ et dubitarent de doctrina xp̄i ⁊ ſtatu eccleſie eius q̄ſi ipſe neſciuiſſet qd euēturū eſſet ⁊ hoc erat maximū incōueniēs. iō debuit predicere. Tertio p̄dixit ad oſtendēdū ſapiētiā ſuā: q̄z q̄to plura p̄diceret ⁊ p̄ticulari⁹. tāto āplius cognoſceret̄ ſapiētia ei⁹. et iō p̄dixit ſpāliter illa que ad diſcipulos ptinebant. q̄z nichil poterat vtili⁹ p̄dici. et nulli erant corā q̄bus potius ſe deberet xp̄s oñdere ſapiētiſſimū q̄z corā diſcipulis. vere littera iſta intelligit̄ de diſcipulis xp̄i ⁊ de ſtatu eccie ei⁹ a morte te ſua vſq̄ ad euerſionē ieruſalē. ¶Querit̄ q̄ſi aut quō fuit hoc impletū. .ſ. tunc tradent vos in tribulationē ⁊ occidēt vos ¶Dicendū q̄ intelligit̄ ō tribulatōib⁹ quas intulerūt iudei diſcipulis xp̄i in iudea cōſtitutis. inter mortē xp̄i ⁊ euerſionez ieruſalē. nā pauco tpe poſt mortē xp̄i. .ſ. in āno ipo vl̄ ſeq̄nti vt alijs placet. ſtephan⁹ a iudeis lapidatus ē. Et tūc facta ē pſecutio magna criſtianorū. ita vt fideles oēs fugerēt de ieruſalē p̄ter apoſtolos. ⁊ diſpſi ſūt p̄ regiones iudee ⁊ ſamarie. act. .8. ante hoc etiā pſeq̄bant̄ eos. nā q̄ſi petrus ⁊ iohannes ſanauerunt claudū ab vtero matris. act. .3. c. tenuerūt eos ſacerdotes ⁊ poſuerunt in vinculis ⁊ cominati ſunt: ne in noīe xp̄i p̄redicarēt. actu. 4. c. Iterū etiā cū xp̄m p̄dicarent apl̄i p̄nceps ſacerdotū poſuit eos in vinculis. ⁊ ipſa nocte ſoluit illos deus ⁊ exierunt clauſo manente cubiculo ⁊ iuerūt in tēplū. ⁊ tunc vocauerunt eos p̄ncipes ſacerdotū ⁊ iuſſerunt eis nō predicare in noīe xp̄i. actu. 5. c. Itē pſequebātur illos q̄ eiecerunt eos de regione iudee nō recipiendo verbū ipſorū. actu. .13. et non ſolū in iudea ⁊ ieruſalē pſequebant̄ eos iudei. ſed etiā in alijs locis vbicunq̄ eſſent iudei diſpſi inter gentiles. nam in vrbe damaſci que eſt extra iudeā. .ſ. in ſiria erant iudei qui inſidiabant̄ paulo iā cōuerſo ad occidendū ipm ita vt oportuerit ipſum p̄ noctē tranſmitti p̄ murū in ſporta. actu. 9. ⁊ 2. cor̄. xi. c. Et iterū cū eſſent paulus ⁊ barnabas in pāphilia in ciuitate que ōr pgen p̄citauerunt iudei cōtra eos potentiores

Q° .27.

ciuitatis ⁊ expulerunt illos de finibus suis. actu. 13. c. Iterū etiam in pāphilia in ciuitate yconio iudei pcitauerūt gētiles cōtra paulū ⁊ barnabā ⁊ voluerūt eos lapidare. illi vero abierunt in alias ciuitates. actu. 14. c. Itē in ciuitate que dicitur listris cū pdicarent ⁊ sanassent claudū. volebat eos ppls adorare. supuenientes aūt iudei de antiochia suaserūt pplo vt lapidarent eos. Et lapidantes paulū traxerūt eū extra ciuitatē quasi mortuū relinquētes actū. 14. c. et postea cū veniret paulus thessalonicā in grecia et pficeret verbū eius. trahebāt eū ad iudicē vt occiderēt illū ⁊ ita inde egress⁹ est. act. 17. c. ⁊ hoc bis fecerūt. e. c. Postea vero cum esset in corintho et pdicaret: repugnabant ei iudei vt nō predicaret. et tunc paul⁹ dixit eis. sanguis vester sup caput vr̄m. mundus ego vadā. actu. 18. c. Et cū rursus pdicaret paulus in achaya. iudei vno aīo cōcitati duxerunt eū ad tribunal ante gallionē accusantes illū qz xp̄m pdicabat: sed gallio prefectus absoluit paulū nolens audire questionē hanc. actu. 18. Rursus vero cū paulus rediret ierosolimā ⁊ vellet se purificare. intrante eo in templū iudei tenuerunt eū ⁊ trahebant ad occidendū. ⁊ pcutiebant eū. sz cum venissent tribunus romanorū cessauerūt iudei pcutere paulū. actu. 21. Et postea multi iudeorū deuouerāt se nō māducare neqz bibere quousqz occiderēt paulū qui pducendus erat ante eos vt rōnē de se redderet. actu. 23. quod cū tribunus agnouisset misit illū in cesareā ad felicē pconsulem. ⁊ ibi fuit in vinculis ⁊ accusabant eū iudei corā felice. ⁊ eo amoto coram festo pconsule quousqz ille appellauit ad cesarē actu. 24. ⁊ 25. ⁊ 26. c.. De petro quoqz ⁊ alijs idē erat qz iudei psequebant illos valde ne predicarent in noīe iesu. vñ herodes rex videns q placeret iudeis apprehēdit petrū: ⁊ cum pducturus esset eū sequēti die ad pplm liberauit eum de carcere angelus dñi p noctē. actu. 12. c. et idē de ceteris xp̄ianis illius tpis intelligendū est. maxime de predicantib⁹ q iudei psequerent illos ppter nomē xp̄i. licet nō sint oīa scripta. videt paulus anteq̄ cōuerteret erat pcutor xp̄ianorū. Consensit. n. in mortē stephani. actu. 7. c. et occiso stephano ibat paulus p domos xp̄ianorū ⁊ trahebat in carcerē viros ⁊ mulieres quoscūqz inueniebat. actu. 8. ⁊ putans parū agere si solos xp̄anos in iudea exītes pseqrent: pecijt epl̄as in damascū a sūmo sacerdote vt oēs viros ⁊ feminas hui⁹ vie quos inueniret duceret vinctos in ierusalē. actu. 9. c. ⁊ tunc apparēte sibi cristo
Q°. 28. cōuersi⁹ ē. eo. c. ¶Querit cū dicat hic ⁊ occident vos quō ē verū q iudei occiderūt discipulos xp̄i. ¶Dicēdū q aliquos de cristi discipulis occiderunt. nam p̄mū occiderūt stephanus lapidantes ipo anno quo cristus mortu⁹ est. vel seqnti. actu. 7 ca. et iō hūc pthomartirē vocam⁹. i. p̄mū martirē. qr ante eū post xp̄i mortē nemo p noīe cristi mortu⁹ est. postea vero misit herodes rex vt affligeret quosdā de eccīa ⁊ occidit iacobū fratrē iohānis gladio. i. iacobū zebedei. actu. 12. c. Et iste fuit p̄mus qui de apl̄is p̄ xp̄o mortu⁹ est. postea vero iacob⁹ alphei. i. iacobus minor eps ibr̄m lapidatus ⁊ occisus est a iudeis faciente hoc anna p̄cipe sacerdotū. Et fuit hoc anno septimo neronis. i. anno tricesimo post mortē xp̄i. vt oīū ē. s. Deinde stm̄ō chananeus apl̄s xp̄i: qui in epm ierusalē substitutus fuit. iacobus occisus fuit in ierusalē accusantib⁹ eū infidelibus vt ait iero⁹. in li. de illust. viris. Alios aūt apl̄os nō occiderūt iudei sz apud gētiles occisi sūt. sic petrus ⁊ paulus occisi sūt rome a nerone āno tricesimo sexto post mortē xp̄i. Bartholomeū barbari occiderūt. Thomā indi. Mathеum ethiopes. nemo. n. apl̄orū pter iohannē gladiū euasit. Sz dicetur quō xp̄s dixit tunc tradent vos ⁊ occident. qō videt eē faciendū a iudeis cū iudei nō occiderint nisi tres apl̄os. Dici pōt vno mō q verū est dictū esse de iudeis q pseqrētur ⁊ occiderent discipulos xp̄i. nō tñ ipse dixit q oēs illos occiderent. et ita satis fuit q tres occiderent ad hoc q sermo verus esset. nam de psecutione ⁊ tribulatione a iudeis illata satis dctm̄ ē pce. q. Scō pōt dici q xp̄s dicebat discipl̄os occidendos oēs quidē aut maiorē ptem eorū: et tñ nō assignauit an a iudeis vl̄ a gētilib⁹. cū nichil diceret nisi: tūc tradēt vos in tribulationē et occident. Et ratio est qr xp̄s volebat hic p̄nunciare apostolis qd passuri essent post mortē eius vsqz ad euersionē ierusalē. et erant ista que hñtur hic. ⁊ tñ q a iudeis vl̄ gentib⁹ paterentur parū differebat. maxime qr latis potest colligi q etiā a gentib⁹ paterentur aliquid horū. cū dicat xp̄s q predicaret euangeliū in vniuerso orbe in testimoniū oībus gentib⁹ ⁊ hoc p discipulos xp̄i fieri debebat. sz sup predicatione xp̄i erat tota psecutio ipsorū. iō īmitur q etiā a gentib⁹ paterent tribulationē ⁊ occiderent. maxīe qr mar. 13. ⁊ luc. 21 vbi ponunt ista: dr q antereges ⁊ pfides ducerent. ⁊ tñ reges et pfides nō erant iudeorū sz gentiliū. iō etiā gentiles facturi erant istā tribulationē ⁊ occisionē discipulorū xp̄i. ¶Querit quomō est verū q dr eritis odio oībus hoībus. ¶Dici pōt vno mō q dictū est hoc p ypbole. s. oībus hoīb⁹. i. multis sic cōsuetū est in vulgari locutōe. ⁊ in sacra scriptura. sicut dr: omnes puincie venebant in egiptū vt emerent istas. gen. 41. c. et tñ certū est q nō ibant illuc oēs puincie sz alique. sic dicit origenes sup mat. s. sz quomō hoīb⁹ in vltimis ptibus terre cōmorantib⁹ odio bētur ppls xp̄i: ⁊ rīdit dicens nisi forte et hoc aliquis dicat ppter exagerationē positū oīb⁹ pmultis. Scōo pōt dici q vexē q odio hēbant oīb⁹ hoīb⁹. s. oīb⁹ illis inter quos cōuersabant et quib⁹ repugnabant in fide vl̄ ritu viuēdi. ⁊ qr repugnabāt in fide ⁊ cultu dei oīb⁹ gētib⁹: omnes erāt eis infeste. Sed de apostolis ⁊ discipulis xp̄i quare odio hrēnt ab oībus hoībus posuim⁹ quatuor cās. s. 10 ca. ⁊ ibi vide. ¶Querit quare xp̄s dixit ppter nomē meum Q°. 30.
¶Dicendū q ponit cā īmediata. hui⁹ odij. nā qui odit aliū nō odit nisi qr putat esse malū. vel habere aliqō malū. nā bonū sm rōnē boni nō pōt odio haberi cū bonū sit qō oīa appetant. sic autē erat in discipulis xp̄i q nō erat in eis al'qō malū quod verū malū esset. ⁊ etiā nichil qō aliquis malū possz putare: nisi q̄tū ad predicationē ⁊ cultū xp̄i. nā inceteris erāt meliores oībus hoībus. nō solū quantū ad deū sz etiā quantum ad iudiciū aliorū hoīm. id enī in quo vnus homo alteri videtur malus est. qr habet aliqua vicia q̄ repugnant cōmunicationi. p que repugnat bono alteri⁹ p̄uati: vel bono publico q autē iste repugnantie fiāt: iō est quia quisqz vult p se plus de bono. i. ō vtili ⁊ delectabili. ⁊ minus de malo ⁊ ex hoc causat oīs iniusticia in cōmutatiōe vt patet. 5. ethicorū. In apostolis autē ⁊ oībus discipulis cristi nichil istorū erat. qr ipsi seqntes doctrinā cristi cōtēpserant oīa mundana. et iō nulla occasio eis erat offendendi aliquē vel p̄tendendi cum aliquo. ⁊ sic ad cōmunicationē politicam nulli esse poterant meliores Et ista bonitas eorum erat in duobus. s. in abstinendo ab offensa oīm. ⁊ in benefaciendo oībus. primū habebant vt dictū ē: qr oīa mundana despexerant ⁊ nichil cupiebant. Scōm erat qr sciebant nichil magis placitū esse q̄ opa caritatis deo. et hoc maxime illum admonuisse cum ait. hoc est preceptum meum vt diligatis inuicem. iob. 15. c. ⁊ ppter hoc discipuli xp̄i contēptis p̄uatis bonis cupiebant alijs ex caritate pdesse. Ceteri vero homines inclinātur ad ppria. ⁊ ideo minus psunt p̄ximis et rei publice. vnde ex his duobus necesse est q valde diligerentur discipuli cristi ab oībus hominib⁹. ideo restat q si aliquid erat ppter quod odio baberentur ab alijs hoīb⁹: non esset nisi cristus siue nomen cristi. Sz cū dicitur propter nomē meū pt intelligi vno mō. i. qr pdicat nomē meū. s. dicitis me eē deū vel messiā. et hec erat cā precipua. nā si aliq vellent credere in ipsum ⁊ colere eum non predicando eū publice ad conuertendum ceteros ad illud ⁊ in obprobriū omniū deorū quos cristiani asserebant non esse deos. nō esset tanta indignatio omniū contra illos. Scō dicitur ppter nomen meum. i. quia a me noīamini. nā a xp̄o vocantur cristiani. Et ita vocari ceperunt antiochie credentes in xp̄m cum prius discipuli vocarentur. actu. 11. ca. Et hoc nomen erat odiosum ⁊ turbabā

tur potissime iudei audito illo .1.corinth.1.ſ.nos predicam⁹ cristum crucifixum .iudeis quidem scandalū: gentibus autez
Q.° .31. stulticiā. ¶ Sed q̄retur ad qd dixit eis cristus: ꝓpter nomen meum.qz videretur sufficere q̄ diceret q̄ odio haberentur. ¶ Dicendū q̄ fuit istud ſpecialiter dictū ⁊ conuenienť. Primo ad consolationem ipſorum.ſcz.patiemūi ⁊ odioſi omnibus eritis: ſed non ꝓpter aliqua scelera vestra: ſed ꝓpter me solum.sic.d.criſo⁹ in omelia.ſ.hic rursus consolatur eos causa tribulationis ostēdens.adiungendo q̄ ꝓpter nomen eius erant passuri. Scōo ad dandum eis bonam ſpem de ſe. nam cum diceret eis q̄ ꝓpter ipsum hec passuri essent et non ꝓpť seipſos.oñdit q̄ cristus multa eis deberet.vel saltē eis multa ꝓpter hoc bona esset daturus. Tertio quia in hoc ostēdebat eos gloriosos toti mundo.ſ. quia penam non ꝓ aliquo scelere tolerarent ſed ꝓ optimis virtutib⁹.i. ꝓ ꝓfessiōe nominis cristi. Et hoc erat ad tollendū opinionez quorūdam de ꝓsecutione et angustia discipulorū ꝓterita.putarent.n.q̄ ꝓpter aliqua scelera hec passi fuissent Cristus aūt ꝓnunciat q̄ nō: ſz ꝓpter nomen suum.iō quicqd audiam⁹ passos esse xp̄i discipulos: necesse est dici q̄ ꝓ solo cristi nomine passi fuerint hoc autē cedebat eis ad gloriā.ſ.q̄ ſine crimine inuenirentur nam cuz odioſi essent aliis hoībus: ſi illi possent inuenire alias causas ꝓsequerenť eos ⁊ ad mortē damnarēt ꝓpter illas sed nunc̄ aliquā causaz exprimebāt nisi q̄ tenebant ſupſtitionē cristi.iō videtur q̄ nullum crimen in eis inueniebāt.sic dicitur .1.pet.4.c.nemo vestrum patiatur vt homicida aut fur aut maledicus aut alienorū appetitor. ſi aūt vt christian⁹ nō erubescat.glorificet aūt deum in isto noīe. Quarto fuit ad tollēdum de cordibus eorū ſuſpitionē.nā cū penc nō inferantur ordinate niſi ꝓ malis: ⁊ deus ꝑmitteret affligi discipulos: putarent ipſi q̄ deus hēbat eos exoſos: ⁊ q̄ ꝓpter aliqua ipſorū crimina que forte ipſi ignorabant ꝑmittebat eos hoc pati: et hec ſuſpicio esset eis causa afflictionis.ideo abſtulit hanc ſuſpitionē dicens q̄ non paterentur niſi ꝓpter nomē eius. Quinto fuit ad ostendendū ſapientiā suam.ſ. vt nō solum ꝓdicaret eis suam afflictionem ſed etiā afflictionis causam.ſ.ꝓpter nomen suum. Sexto vt haberēt occasionem dubitandi de statu eccleſie et fidei cristi.nam ſi diceret eis cristus q̄ paterenť tribulationē.et non diceret q̄ ꝓpter nomen eius: non putarent
Q.° .32. hoc euenturū ꝓpter nomē eius.et cum postea hoc accideret viderent turbarentur ⁊ putarent cristū de hoc non cogitasse: et turbatio ista infirmaret fidē in cordib⁹ eorū.iō ꝓdixit q̄ ꝓpter nomē eius afflige rentur. ¶ Querit quid est hoc q̄ dicitur et ſcandalizabunť multi.⁊ qui erunt isti qui ſcandalizabūtur. ¶ Dicendū q̄ hic ponit xp̄s scōm malū quod futurū erat post mortē ſuam et ieruſalē euerſionez.et ē tribulatio ab intra.nam posita fuerat ſupra tribulatio ab ex̄.ſ.ab his q̄ nō credebant a quib⁹ discipuli erant affligendi et occidendi .ista autē erat tribulatio ab ītra.ſ.a credentib⁹. Et iō dicēdum q̄ isti milti erāt cristiani q̄ ſcādalizarētur.et ē ſenſus q̄ q̄ quidā cristianorū viderent perſecutionē eccleſie ⁊ occisionē credentium ſcandalizarentur.i.turbarenť in corde ſuo.et a fide caderent.et nō pōt intelligi hoc de infidelib⁹.Primo quia dicitur et ſcandalizabunť.et tamē infideles nō poterant ſcandalizari. quia ſcandalizari est offensionē pati.ſed infideles videntes affligi credentes in cristū nō offendebantur neqz mouebanť ad aliquid: cū cristo nichil curarent illi.ergo ſoli mouerenť qui de cristo in aliquo curabant vel curauerant.⁊ isti erant credētes in eum. Scōo patet q̄ dr.⁊ inuicē tradent et odio habebunt inuicem.ſed inuicem dicit cōitatez in aliquo.eorū.n.qui in nullo cōicant nō est dicere inuicē.ſed dr inuicē tradēt. ḡ intelligitur neceſſario de eis qui ꝓtinebant ad eādē fidē ⁊ cultū.ſ. q̄ vnus alterū traderet ⁊ vnus alteruz odiſſet. Tertio quia non poterat hoc aliquo mō intelligi.nam fidelis non poterat tradere infidelē.neqz infidelē fidelis.q̄ nō erat aliq̄ causa q̄re infideles punirenť cum nemo eos puniret.ſed ſoli fideles tra
hebantur iudicib⁹ in accusationē ꝓpter nouū cultū cristi et ꝓfessionē.iō neceſſe est intelligi de fidelibus.ſ.q̄ ipſi ſcandalizabantur.i.multi et aliqui fideles.ſ.qui erant ꝓus fideles trahebāt alios ad mortē ⁊ ad accusationē. ¶ Sed dicetur quō ſcādalizabātur iſti. ¶ Dicēdū q̄ erat istud ſcandaluz paſſuū.ſ. Q.° .33. quia iſti intra ſe ꝯcutiebanť ⁊ cōmouebātur diſcedētes ab eo qō ꝓus crediderant.et ad hoc mouebantur ex malis q̄ patiebantur credentes.ſed dicēdū q̄ poterāt dupliciť ſcandalizari cadentes a fide.Primo ꝓ hoc q̄ tribulatio deducebat eos ad hoc q̄ fidem deſererēt vt nō cogerentur pati ągustias istas. vñ licet putarent ⁊ crederēt istam esse veritatē quā cristus docuerat: eligebāt potiꝰ dſerere illā quā pati mala hec que tpaliter inferebātur Scōo potest dici q̄ ſcandalizabātur.i.ceſſabāt credere ꝓpter tribulatōez: nō quidē qz volebāt ſponte ceſſare a fide ſed qz tribulatio cogebat eos nō credere esse verū qō cristus ꝓdicauerat.nā videntes affligi valde credētes putabāt q̄ nō esset vera doctrina cristi.qz ſi vera esset nō ꝑmitteret deus affligi eos qui illam tenebāt.ſed ꝑmittebat nimis vrgeri.iō credebať q̄ nō esset doctrina hec a deo ſed potius cōtra deū.et ideo vellet eā deleri affligēdo ſequētes eā. Sed dicendū q̄ ſcōs ſenſus est cōuenies.qz ꝓmo mō nō erat ſcādalizari ad cadendū a fide.qz ſic credebāt boīes verā esse doctrinam ſed nolebāt eam ꝓfiteri ꝓpter difficultatē tolerandi penas.et ita licet nō ꝓfiterenť tenebāt corde fidē Sed ſcōo mō dicebanť ꝓprie ſcādalizari qz tribulatio deducebat eos ad hoc q̄ dubitarēt de eo qō ꝓus crediderāt: īmo illō iam diſcederent. Et iſti inueniētes ſe deceptos fuiſſe ꝓteritis tpib⁹ iuxta ſuā opinionē odio haberēt eos qui ipſos in tali deceptōe tenuerant ⁊ ꝓſequerētur eos ⁊ traderent ad mortem.ſic ḡ intelligēdu est. ¶ Querit quō fuit hoc verū.ſ.inuicē tradēt ⁊ odio
Q.° .34. habebūt ¶ Dicendū q̄ quidā putāt hoc accipi de illis qui ficte acceſſerunt ad doctrinā cristi.hi.n.nunc̄ vere credebāt in cristū ſed ſimulabant ſe credere et operari.⁊ hoc vt conſeq̄rētur ſic ſub hoc velamine aliquid quod cupiebant. et tales in tpe tribulationū manifeſtabāt ſe quales ꝓius extitiſſent ⁊ ꝓſequebanť veros cristianos.tales enī vocat apl̄s falſos fratres.i.falſos cristianos ſubintroductos ad explorandū libertatē quā habem⁹ in cristo.ad galla.2.c.i.intrabant ad cōuerſandū cum cristianis fingētes ſe cristianos vt facilius poſſent eos puertere.et ita fecerūt illi qui iudei quidē erant ⁊ finxerť ſe cristianos vt galathas deducerent ad hoc q̄ ſe circūciderēt et obſeruarent oīa legalia.et de talibus ſepe ꝓquerebať.vt.2.corint.11.c.ſ.picula in falſis fratrib⁹. Et bos vocat oparios ſubdolos quorū deus venter est.et his voluit auferre occaſionē lucri et queſtus ex ꝓdicatione.et iō noluit ipe aliquid recipere ſz posſet ꝯcipe vt illi nō hērent colorē recipiēdi .1.corī thiorū.9.c.et iſti ſunt de quibus dr.2.cor.11.c.q̄ ſe tranſfigurant in veros apl̄os.ſicut ſathanas tranſfigurat ſe in angelū lucis.ſic accipit criſo⁹ in omelia dicens.poſtq̄ iam duplex ꝑlium poſuit.ſ.quod est a ſeductoribus: ⁊ quod est ab inimicis ſequēter tertiū prelium poſuit quod est a falſis fratribus.vñ ſubdit ⁊ tūc ſcandalizabuntur multi et inuicē tradent ⁊ odio habebūt. vide autē paulū hoc plorantē et dicentē. foris pugne.intus timores.⁊ alibi picula in falſis fratrib⁹. de quib⁹ alibi dicit.tales ſunt pſeudo apl̄i operarij ſubdoli. Scōo pōt ꝓ illis accipi qui a principio fidem xp̄i bono animo acceꝑt et tamē postea agēte ſathana vel alijs deducētib⁹ ceciderūt a fide.ita vt ad tempus crederēt et postea ceſſarent credere. ſic hi a principio crediderūt: ⁊ postea tribulatōe ſuperueniente a fide ceciderūt.et iſti postea alios trahebant ad ſupplicia. Dicēdū ḡ q̄ accipitur de illis qui a principio bono animo fidez acceꝑunt ſz modicū in eis radicata erat fides.hi.enī.q̄diu nichil eos impulit.i.neqz tribulatio neqz falſa doctrina decipiens permanent in fide. cum vero aliquid impulerit cadūt a fide cum nō ſit in eis radicata. ⁊ his cōpetit ſcandalizari .i. cōturbari in animo circa fidem cum iam nō credāt quod pri⁹

credebant.etiā hi de nouo oderūt credentes.i. postq̄ ipi a fide ceciderūt.tale ponit xp̄s luc̄.8.c.in pabola seminis.s.nam qui supra petrā.hi sunt qui cū audierint verbū cū gaudio suscipiunt.et hi radices nō habent q̄ ad temp⁹ credunt:⁊ in tpe tribulatiōis discredūt.Alio mō pōt accipi tota ista lr̄a de cognatis.s.q̄ cū post mortē x̄pi inciperet crescere doctrina eius in credentibus.alij hoīes p̄sequerent eos⁊ occiderent: quia erant disparis cultus et ritus.⁊ etiā cognati eox̄.i.parentes ⁊ filij odissent eos⁊ traderent ad mortē:⁊ isti cognati essent qui scandalizarent.s.quia ante hoc diligebāt cognatos suos amore cognationis.Cū aūt incipiebant sequi illam doctrinā que omnib⁹ alijs doctrinis erat aduersa alterabant circa se: ita vt priorē amorē p̄derent.et hoc p̄prie erat scādalizare.nā qui aliū diligebat et p̄pter aliquid incipit eū odisse:vel malā opinionē ō eo habere ōr circa illū scandalizari.Et isti oderāt tunc cognatos suos.⁊ ōr:tradent inuicē.i.vnus cognat⁹ aliū q̄ō erat admirandū.et distinguunt tria hec circa illos.q̄ scādalizari erat animū cadere a priori statu in quo diligebat:vt iam nō diligat.Odisse erat q̄ iā malis illis vellent.ex quo sequebat tertiū.s.q̄ ad mortē traderent inuicē.Et apparet q̄ iste sensus sit multū cōueniens forte plusq̄ precedētes.q̄ ista narratio ponit hic.⁊ luc̄.21.⁊ mar.13.⁊ tū loco hui⁹ quod ōr hic:tunc scandalizabunt⁊ inuicē tradent:⁊ odio hēbunt inuicē ōr mar.13.⁊ luc̄.21.Tradet āt frater ffem in mortē⁊ pater filiū.et cōsurgent filij in parētes⁊ morte afficient eos⁊ eritis odio oībus hoībus.ℊ videt q̄ tradi inuicem nō est nisi tradi patrē a filio et filiū a prē et ita aliq̄ factū est. Sic patet de lucia romana muliere que cū esset amox̄ septuagīta quinq;ac cusata est a filio suo eup̄pio q̄ x̄piana esset⁊ occisa est.vt patz in historia sanctox̄ lucie et geminiani. Et hūc sensū tenere possum⁹.licet ille supra positus sine dubio ver⁹ est.s.q̄ aduentē te tribulatione aliqui cristiani qui prius recte crediderāt:discredebant et alios tradebant⁊ accusabant ad mortē. ¶ Q° .35. Quer itur qui erant isti pseudo p̄phete qui tūc insurrexerūt. Alīq dicunt q̄ erant falsi x̄piani qui asserentes se x̄pianos seduxer̄t multos.sic dicit remigi⁹. ¶ Dicendū q̄ an isti essent de iudeis an de x̄pianis vel de gentilib⁹ nō est oīno certū. potius tamē dicendū illos esse de iudeis.⁊ hoc patz q̄ nūc duplices seductores insurgebant.quidā āt p̄phete.alij vt x̄ps vel messias. Sciendū āt q̄ hi venerūt inter mortē x̄pi et euersionē ierusalē:⁊ simul veniebant.⁊ intentio illorū erat vt facerēt credi aliquē esse messiā.vñ ille vocabat se x̄pm.p̄phete aūt veniebāt in adiutoriū vt diceret ex pte dei illū esse messiaz⁊ faciebant signa.Et sic seducebāt ducentes hoīes in ptem suā. ¶ Q° .36. Quer itur qui erāt isti multi qui veniebant.et erant pseudo p̄phete et falsi x̄pi. ¶ Dicendū q̄ nō hītur oīa hec scripta q̄ satis est q̄ x̄ps dixerit multos tales surrexisse cū nece sit verum eē q̄ō ille dixerit.⁊ tū ō his alqd legit vt p̄z ex libris ātiqta.iosephi:⁊ ex libris suis de bello iudaico:⁊ ex libris egesippi.⁊ ex libro cronicox̄ eusebij. Sciendū āt q̄ an ex x̄pi aduentū multi venerūt qui se messiā dicerēt:de q̄bus ipe dixit iob̄.10.c.oēs quotquot ante me venerūt fures fuerūt⁊ latrones sz nō audierunt eos oues.i.vsurpauer̄t sibi hoc nomē x̄ps vel messias quod soli⁹ iesu erat p̄priū.vt ōr.s.in lr̄a.s. multi venīēt i nomine meo dicētes:ego sum x̄ps.et ita hoc nomen x̄ps suū esse dixit.p̄pter hoc āt nō audierūt eos oues.i.nō p̄manser̄t cum eis.licet aliqui ad modicū temp⁹ eis credidissent.hox̄ p̄mus de eis quos legim⁹ fuit theodas.et ille se messiā asseruit. voluitq; liberare pp̄lm de manu romanorū.vt simulabat.adiūcti sunt ei viri q̄dringēti.⁊ occisus est ipse cū ōib⁹ Deinde q̄ñ x̄ps nat⁹ ē;āno scdo eius.i.āno.43.octauiani:iudas galile⁹ fuit qui aliquid sibi de nomīe messie vsurpauit.et iudeos ad rebellandum incitauit.vt nō p̄mitterent fieri estimationē facultatum: vt ait eusebius.li.cronicorū.et tū ipe cum adherentibus ei pierunt vt ait ioseph⁹ li.18.anti.de his duob⁹ ōr.act.5.c.s.ante hos dies extitit theodas dicens se esse aliquem magnum cui cōsensit virorū numerus circiter quadringentorū. qui occisus.est et omnes quicūq; credebant ei dissipati sūt⁊ redacti sunt in nichilum.Post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis⁊ auertit pp̄lm post se et perit ipse⁊ oēs quotquot consenserunt ei dissipati sunt.Post hec mortuo cristo:viuente adhuc tiberio.surrexit alius vir samaritanus q̄ se x̄pm appellabat⁊ occultatorum a moyse declaratorem de quo iosephus.li.18.antiq.Alius vero vt videtur fuit theodas post mortem cristi pluribus q̄ quindecim annis sub claudio impatore.de quo iosephus.li.20.antiq. Anno autē tredecimo claudij.i.22.post mortem x̄pi:fuit alius vir egipcius qui se aut prophetam aut messiaz esse diceret De quo ait iosephus.li.20.antiq.sed q̄ ōr de multitudine:dicendū q̄ de sicarijs solum erant quatuor milia virorum.de cetera autem multitudine rusticana erant vsq; triginta milia. Eo etiā tempore.i.sub felice p̄side ad finez regni claudij:⁊ in p̄ncipio regni neronis et p̄sequenter vsq; ad captiuitatem ierusalez: mlti surrexerunt pseudo prophete:⁊ pseudo cristi.et oēs hi suadebant contra romanos rebellare.de hoc iosephus.li.20.antiquita. Alij erant qui se p̄phetas dicerent cum essent magi et eos qui romanis obedire volebant de iudeis occidebant vel eorum diripiebant substātias vt sic ad rebellandum cogerent.sic dicit iosephus.li.de bello iudaico. Dispersi biparti tam regionem diripiebant quorumcunq; potentuz domos. eosq; insuper trucidabant.inflamabant etiā agros:ita vt de speratione eorum tota iudea protinus impleretur.Hec autē sub felice p̄fide acciderunt. Sed postea sub regno neronis festo p̄side:iudei quidā alij magi extiterūt qui se p̄phetas dicerent.et illos festus occidit.sic dicit iosephus.li.20.ant' qui. Sed ante omnes hos in principio ecclesie fuit quidam samaritanus nomine simon. magus quidem⁊ se messiam iactabat nam populus eum vocabat virtutem dei magnam. act. 8.c.et Jeronim⁹ sup̄ Math. de hoc dicit. Unus eorū de q̄b⁹ loquitur fuit simon samaritanus:quē in actibus ap̄lorū legimus qui se magnam dei dicebat esse virtutem. hic quoq; inter cetera in suis voluminibus scripta dimittens.ego sum sermo dei.ego omnipotens.ego omnia dei. Iste tamen videns q̄ omnes sequaces eius p̄dicante philippo conuersi essent ad x̄pm:ipse quoq; baptizatus est.sed cū videret p̄ impositionē manuū ap̄lorum dari spūm sanctum oblata eis pecunia multa petiuit ab eis hanc potestatem.sed petrus dixit ei:pecunia tua tecum sit in perditionem. Actu.8.sed iste simon mag⁹ vt ferunt: postea sub nerone petrum⁊ paulum rome falsis prodigijs impugnabat. ¶ Q° .37. Quer itur de istis pseudo prophetis quō poterant seducere aliquos. ¶ Dicendū q̄ pseudo p̄phete⁊ pseudo x̄pi simul erāt vt colligit.j.in lr̄a.et intendebant pseudo x̄pi facere vt crederetur quisq; eorum esse messias.ad hoc aūt p̄phete pseudo adiuuabant quasi testificātes hoc verum esse ex pte dei.sed tam p̄phete falsi:q̄ falsi x̄pi seducebāt pp̄lm p̄mittētes ei liberationē de iugo romanorū:quo valde premebantur diebus illis.et ita sollicitabant eos ad rebellandum.tanto aūt desiderio huius liberationis tenebatur populus q̄ cuiq; se asserenti liberatorē facile credebant sicut colligitur ex dictis precedentis q̄stionis. Et p̄ iosephū.li.18.⁊ 20.antiqui.⁊ li.scdo⁊ 3.de bello iudaico Aliud quoq; erat q̄ rem verisimilē reddebat q̄ omnes isti falsi x̄pi ⁊ falsi p̄phete magi erant.vt eos iosephus appellat vbi.s. Et iō p̄ artez magicam faciebant aliqua prodigia ex quibus populus decipi posset. Et non solum plebs indocta sed etiā viri prudentes vt x̄ps dixit.j.in lr̄a.s. Surgent pseudo p̄phete⁊ pseudo x̄pi.⁊ dabunt signa magna⁊ p̄digia.ita vt in errorē deducantur si fieri pōt:etiā electi.talia aūt p̄digia simon magus faciebat.ita vt admirarent' oēs⁊ extra mentē fierent.vt ōr.act.8.ca. ¶ Q° .38. Quer it:quid est hoc q̄ō ōr: q̄ abūdabit iniqtas refrigescet caritas multorū. ¶ Dicendū q̄ aliqui putāt esse p̄ diminutione caritatis in quibusdā ex malicia alio⁊.s.erāt qui-

dam cristiani ita mali tpe illius tribulatõis q̃ cõsiderata illo rũ iniquitate alij q̃ boni erant refrigescebãt. et ita exponit Nicolaus. Alij accipiunt de hoĩe ad seipsum. s. q̃ in quibusdaz hoĩbus abundabit iniquitas. et ideo necessario in ipis caritas refrigesceret cum tollatur vnũ p alterũ. sic dicit remigi⁹. refrigescet caritas. i. vera dilectio dei ⁊ pximi. nam q̃to magis ab vnoquoq; iniquitas suscipiẽ tãto ampli⁹ in corde ipsi⁹ ardor caritatis extinguitur. Sed dicendũ q̃ scõs sensus nõ bene stat. s. q̃ referatur totuz ad eundem hoĩem sed ad diuersos. ita q̃ in vno abundet iniqtas: ⁊ in alio refrigescat caritaſ iõ debet referri hoc ad diuersos homines: ita q̃ in quibusdã
Q°.39. abũdabat iniqtas ⁊ in alijs caritas refrigescebat. ¶ Sz q̃re quõ refrigescebat ista caritas in quibusdã ꝓpter aliorũ iniqtatem. ¶ Dici potest vno modo q̃ intelligitur q̃tum ad aliquos cadentes a fide ꝓpter pscutionem. ⁊ est sensus q̃ tanta esset afflictio credentiũ illo tpe: q̃ multi vt nõ cogerent̃ sustinere mala illa abijciebant fidem: aut saltẽ fidei pfessionem et pstebantur aliã doctrinã. ⁊ cõuenit hoc lr̃e. nã qui credebãt in xp̃m erant in caritate: ⁊ qñ fidem acceperũt: simul acciperẽt caritatem: ⁊ in illa manebant. nam ex eo q̃ xp̃m diligebant volebant manere in doctrina eius: licet obꝑuatio esset difficilis. istorum caritas refriguit qñ timentes tormẽta ⁊ alia mala cessabant a pfessione. sed isti non caderent a pfessione fidei nisi ꝓpter magnitudinem pscutionis. si nemo. n. psequeretur: nemo caderet. etiã si pscutio leuis esset pauci aut nulli caderẽt et tamen q̃ grauis erat pscutio multi cadebant a fide. sz magna pscutio non est nisi ex magna iniqtate inferentiũ eam cũ illa iniusta sit. ideo vex̃ẽ q̃ ex abundantia iniqtatis quorũdã refrigescebat caritas aliorum. Aliter potest intelligi de diminutione caritatis siue ꝓditione eius. nam in casu ꝓcedenti caritas non solũ minuitur sed etiam pijt. q̃ qui cadit a fide a caritate cadit. ⁊ dicẽt q̃ alig erant a p̃ncipio cõuersionis sue feruentes in caritate. postea vero videntes iniquitates aliorum abũdantes fiebãt tepidi. et hoc erat refrigescere. Et tunc ĩtelligitur de xp̃ianis ad inuicẽ. s. quidã qñ conuersi fũt videbant miracula fieri ⁊ bona opera cristianorũ. ⁊ ideo feruẽter acceperant fidem. postea vero cum cõuersarent̃ cum alijs cristianis videbant eorum iniquã cõuersationez. ⁊ sic refrigescebat in eis ardor caritatis vt non essent ita ꝓmpti ad bona opera sicut prius. nam sicut habens ꝑfectam caritatem p imitationẽ bonorũ virorũ ꝓficit in feruore. et ad habendũ maiorẽ caritatez ita habens caritatez magnam aut mediocrem si ꝓuersatur inter malos. aut exemplo eor ad malũ trahitur aut tepescit feruor eius. nam etiam ꝑfectam caritatem habens iudicat se iustũ collatum ad eos q̃ mali sunt. qui aũt mediocriter bon⁹ ẽ si ad bonos cõpetur iudicat se malum: q̃ ab eis longe ẽ. ideo valde nocet bonis ⁊ maxime parũ aut mediocriter bonis cõuersari inter malos. vel eorum mala scire. et tunc q̃to quis conuersatur cum deterioribus tãto efficitur tepidior ⁊ refrigescit magis caritas. Dicendum tñ videt̃ q̃ ꝓmus sensus sit melior. patet ꝓmo q̃ statim ꝺr. q̃ pseuerauerit vsqz in finem saluus erit. et est expositiuz ꝓcedentium. q. d. illi quorũ refrigescit caritas non saluantur: sz illi qui ꝑmanent vsqz in finem g̃ videtur q̃ illi quorũ caritas refrigescit non ꝑmanent. sed q̃ non ꝑmanent cadunt a caritate. loqtur igitur de cadentibus a caritate. Scõ q̃ cristus arguit istos quoruz caritas rifrigescit. sz si caritas non piret nõ erant arguendi: q̃ quãdiu qs manet in caritate est bonus ⁊ dignus vita eterna. et nõ potest iuste redargui. sed redarguuntur. g̃ cadebant isti a caritate. Tertio patet q̃ sicut hic post illud dictum. s. refrigescet caritas multorũ. ponitur velut expositiuũ illud. s. qui pseuerauerit vsqz in finem. ita. mar. 13. c. vbi ponitur ista narratio dicitur q̃ parentes traderent filios in mortẽ ⁊ filij cõsurgerent in parentes: ⁊ segtur: q̃ aũt sustinuerit vsqz in finem salu⁹ erit. et sic videtur q̃ de pscutione intelligatur ⁊ de casu a fide ꝓp̃ pscutionem. s. q̃ ꝓpter abundantiã iniquitatis multi ꝑdẽt fidem. et ista est veritas. erat. n. magnitudo iniquitatis ⁊ pscutionis qñ parentes accusabant filios ad mortẽ: et filij parẽtes. et trahebant eos ad hoc q̃ occiderentur. pauci aũt poterant talem pscutionẽ sustinere in qua nullum erat refugium ad amicum neq; cognatum. ideo refrigescebat caritas. i. cadebant ab illa iam cessantes a pfessione nois xp̃i. ¶ Sed q̃re Q°.40
tur ad quid cristus voluit ꝑdicere q̃ multor caritas refrigesceret. ¶ Dicendum q̃ ꝓmo fuit ad ꝓsolationẽ ꝑmanentium vt nichil mali suspicentur. sz putent ecclesiã xp̃i nichilominus mansurã quibusdã cadẽtib⁹. Scõo fuit ad oñendũ se oĩa scire cum etiã minuta quelibet ꝑdiceret. et vt viderent q̃ nichil in ecclesia sua accideret eo ignorante ⁊ ita posset prouidere si vellet. Et nõ dixit absolute q̃ refrigesceret caritas sz multor vt inueniretur ꝑ hoc q̃ nõ omnis caritas pitura esset sed aliquor. q̃ alias cũ quidã viderent aliquos a fide cadentes putarent q̃ oẽs erant a fide pituri. ꝑ hoc aũt eos certificat q̃ nõ omnes sed aliqui essent a fide pituri. et sic cadentib⁹ quibusdam non adhuc timeretur ꝑiculũ ecclesie. Tertio fuit ad cautiores eos reddendum. nam si cristus hoc non ꝑdiceret. multi non aduerterent et facilius laberentur. cuz vero hoc predixit quilibet sciret se posse cadere ⁊ cautius se haberet vt non caderet. q̃ istud erat quasi quoddã ꝑceptum vel admonitio ad fortiter standum. ¶ Queritur quare cristus dixit: qui autez Q°.41
pseuerauerit vsqz in finem hic saluus erit. ¶ Dicendũ q̃ pseuerare vsqz in finem debet accipi de fine vite q̃ non vocat alius finis nr̃ absolute. ⁊ etiã vsqz ad mortẽ est nobis laborãdum in bono. postea vero quiescendũ. apoca. 14. c. s. amodo dicit spũs vt requiescant a laboribus suis. et vsqz illuc est necessaria pseuerantia. in morte ãt confirmatur homo in bono uel in malo. nõ. n. requritur maior pseuerantia in fide xp̃i q̃ vsqz ad mortem: neq; sufficit minor: q̃ q̃cũq; minor nõ sufficit ad vitam eternam habendam. sic dicit Remigius. vsqz ad finem vocat vsqz ad terminũ vite. qui enim vsqz ad terminum vite in confessione nominis cristi perseuerauerit et in caritate saluus factus est. Dixit aũt hoc xp̃s ꝓmo ad tollendũ errorem. aliqui forte putarent q̃ licet caderent a fide si aliquãto tpe in illa mansissent ꝑderet eis ad vitam eternam. dixit xp̃s q̃ nõ. q̃ nõ poterat saluus fieri: nisi qui pseueraret vsqz in finem. Scõo ⁊ ꝓcipue ponitur ad admonitionẽ vt fideles fortiter manerent in aduersitatib⁹ vt saltem non ꝑderent ꝓteritos labores. nam omnes nostri labores sunt vt saluemur. qui ãt non saluatur nullum fructum habet de laboribus suis. Et iõ qui multo tpe mansit in fide ⁊ tolerauit difficultates in ea. nõ debet cessare ab ea ꝓpter supueniẽtes angustias: q̃ sic perdz fructũ oĩm opm suorũ. Et iõ ẽ magna admonitio hec ad pseuerandũ in fide. Et cõsonat hoc lr̃e ꝓcedẽti. dixerat. n. refrigescet caritas multorũ. i. cadent multi a caritate ⁊ fide: ſĩ expositum est. hic aũt dicit q̃ nemo ꝑmittat refrigescere caritatem in se sz pseueret: ⁊ ita saluabitur. ¶ Sed dicetur qd erat Q°.42
saluum esse. ¶ Dicendum q̃ saluare ꝓꝑie est a malo liberare. et saluus dicitur qui a malo liber est. ⁊ quia malum est mltiplex et etia m multiplex liberatio: dicitur saluari homo multipliciter. sic dicitur. ps. 33. ex omnibus tribulationibus saluauit eum. ⁊ hoc modo liberatores a periculis bellorum vocamus saluatores. sicut ꝺr iudith. 3. Suscitauit eis saluatorẽ et libarauit eos. et iterum. e. c. Suscitauit eis saluatorez nomine aioth. Et tamen dicendum q̃ ꝑ differentiam malor ita vocatur saluatio vel liberatio. quedam enĩ mala sunt. sed non sũma vel per excellentiã: ideo in illis cõpetit saluatio a tali vl̃ a tali malo. s. saluatio a tribulatõe vl̃ ab incomodo. malũ autem per excellentiam vnicum est in hominibus. s. perdere animã vel condẽnari ad gehennã. et ideo liberari ab isto malo esset per excellentiam saluari. Et hoc dicitur simpliciter ⁊ sine cõnotatione aliqua saluari. et ob hoc illuz simpliciter saluum dicimus qui liber est a dãnatione eterna: et ita distinguimus saluos contra dãnatos: sic accipimus hic saluus erit. i.

liberabitur a gehenna. nam qui vsq; ad mortem manet in ca
ritate necesse ē q̄ liberetur ab inferis. ⁊ ob hoc etiam saluare
dicimus simpliciter. i. liberare a morte eterna: vl̄ a penis ge
henne. ⁊ consequenter saluatorē vocamus illum solum abso
lute qui a morte eterna liberat. solus autē cristus per mortē
suam nos ab hac morte liberauit. ideo eum solum vocamus
saluatorem. nam cum absolute saluatorē dixerimus nullum
nisi ipm intelligimus. ⁊ in reuerentiā ipsius hoc nomen ei so
li reseruamus. ¶ Queritur quō potuit in tpe ecclesie primi
Q. 43. tiue predicari euangelium p totum orbem obstantibus tot
tribulationibus. ⁊ maxime cum multi de credentibus propter
tormenta deficerent ⁊ a fide caderent sicut xp̄s prenunciauit.
¶ Dicendum q̄ vere fuerunt multa impediētia in ecclesia p̄
mitiua ad hoc q̄ nō p̄dicare. per totū orbē euāgeliū. s. odiū
omniū hominū. nam reputabant omnes homines eos q̄ istā
doctrinam a principio predicabant esse hostes humani gene
ris: cum omnes deos in quorū cultu conuenerant homines
et omnē ritum colēdi ⁊ vite tollere vellent. Et dicerēt omnia
execrabilia eē que apud gentiles agebantur. Scō m erat ge
neralitas p̄secutionis. sicut enī in toto orbe odio hēbātur. ita
vbiq; affligebantur. iudei. n. persequebant illos ex principa
liori odio quasi destruerent legem moysi: cum ipsi prius iu
dei fuissēt natione ⁊ ritu. gētiles vero quia ipsorum deos cō
demnabant. ideo in nullo habebant requiē. Tertiū erat īma
nitas tribulationis. quia oīa genera tormentorum. non solū
que ante hoc fuerant. sed etiā q̄ excogitari poterant exercebā
tur in eos. Quartū erat p̄uatio totius humani auxilij ⁊ so
lacij quod erat cōtra cōsuetudinē aliarū tribulationū ⁊ perse
cutionū. nam in alijs si hostis aliquē p̄sequitur: adiuuat eu;
vel fauet ei amicus ⁊ cognatus ⁊ affinis: hic āt nemo. immo
potius parentes trahebant filios ad mortē ⁊ filij parentes. vt
dr. s̄. 10. ⁊ mar. 13. ⁊ luc. 21. ⁊ istud erat quod valde contrista
bat cor. Sed dicendum q̄ sic dicit ad ro. 5. c. q̄ vbi superabun
dauit delictū: supabundauit ⁊ gratia. s. vt maior sit gra
tia delicto et tollat illud. ita vbi superabundauit multitudo
tribulationum superexcreuit magnitudo gratiarum xp̄i ⁊ con
solationū eius. ita vt non solū hec mala patienter tolerarent ſ;
etiam libenter ⁊ gaudenter quasi ad epulas inuitarentur. sic
dr actu. 5. ca. ibant ap̄li gaudentes a cōspectu concilij q; dig
ni habiti sūt p̄ nomine iesu cōtumeliā pati. Erat aūt primū
magnitudo ⁊ certitudo p̄mij. sciebant. n. id quod reseruabat
eis p̄ hac momentanea tribulatione maius eē q̄ cogitari pos
set ab aliquo mortali. 1. cor. 2. c. s. ocul⁹ nō vidit. auris nō au
diuit. neq; in cor hois ascendit que p̄parauit deus his q̄ dili
gunt illū. Et cū de⁹ ostendisset eis magnitudinem hui⁹ p̄mij
per fidem ⁊ certi essent de illo: non dubitabant quecunq; ma
la p̄ro illo subire. Scō m ⁊ p̄cipuum erat magnitudo ⁊ fer
uor caritatis. nam tanta caritate p̄fuderat deus corda illorū
p̄cipū nostrorū qui fuerunt in ecclesia primitiua: q̄ omīa se
culi blandimenta respuebant ⁊ omnia aduersa cōtēnebant.
neq; erat aliquid q̄d posset eos diuellere ab eo quod tam fir
miter ⁊ tā tenaciter diligebāt. sic. n. dixit ap̄ls ad ro. 8. qs nos se
parabit a caritate xp̄i: tribulatio: an āngustia: an p̄secutō: an fames
an nuditas: an piculuz: an gladius. et ideo postea addidit cer
tus sum q̄ neq; mors. neq; vita. neq; angeli: nec p̄incipatus
neq; ptātes. nec virtutes. neq; instātia: neq; futura neq; aliq̄
creatura. poterit nos separare a caritate dei que est in cristo.
Et ita cum sanctillius temporis tantā caritatē haberēt per
seuerabāt: in oībus tribulationibus. sic dr. e. c. ppter te mor
tificamur tota die ⁊ extimati sumus sicut oues occisionis. ſ;
in his omnibus superamus ppter eū qui dilexit nos. ⁊ istud
erat p̄cipuū quod faciebat p̄seuerare cōtra oīa aduersa. Illaz
primū. s. magnitudinez ⁊ certitudinem premij nos hēmus. ſ;
quia paruā aut nullam caritatē habemus statim supamur nō
solum a persecutionibus ſ; etiā a paruis tēptationib⁹. Ter
tium erat magnitudo cōsolationū spūalium quas xp̄s eis da
bat. nam licet in reb⁹ corporalib⁹ non consolarēt quia oīa hec
contēpserant propter deū. tamē in interioribus in quib⁹ est ve
rū bonuz magnā consolationē recipiebant interdū. de qua cō
solatione nos qui carnales sumus. ⁊ ista non experimur: iu
dicare non possumus. nisi in q̄tuz credimus eis qui in cristo
perfectionē aliquam habentibus asserunt se recipere consola
tiones inenarrabiles. quas etiā parui in xp̄o p̄ro captu recipi
unt. vñ non iniuste ap̄ls vocat deum patrē totius cōsolatio
nis. Est aūt cōsolatio dei tanta vt non solum homo per eam
in seipso consolationē accipiat: sed etiaz possit alios cōsolari.
quod in consolationibus humanis nō inuenit. cū vix per eas
in seipso quis cōsolatus eē possit. sic dr. 2. cor. 1. c. s. benedict⁹
deus ⁊ pater dñi nostri iesu cristi. p̄r misericordiarū ⁊ de⁹ to
tius cōsolationis q̄ consolat nos in oī tribulatione n̄ra. ⁊ sequit
vt possim⁹ ⁊ ipi cōsolari eos q̄ in oī p̄ssura sunt p exhortatiōez
qua exhortamur ⁊ ipi a deo. ⁊ ibi significat q̄ magnitudo cō
solationū tollit magnitudinē angustiaz quas tolerant homi
nes p̄ro xp̄o cū sequitur: q̄m ⁊ sicut abūdant passiones xp̄i in
nobis. ita ⁊ p xp̄m abundat consolatio nostra. i. sicut passio
nes q̄s p xp̄o suscipim⁹ sunt valde multe. ita et cōsolationes q̄r
ab eo habemus ad tolerandum has passiones sūt multo plu
res. vnde superantur passiones a consolationibus. Quartum
erat sapientie affluentia. quia illi qui p̄ro xp̄o patiebantur sal
tem discipuli quidam cum eo fuerunt: ⁊ sup quos spiritus sanct⁹
venit: erant tanti p̄uilegij q̄ licet rudes essent poterant respō
dere. īmo rōne superare omnes homines. sic q̄ q̄n ducebantur
ante viros magnos ad reddendum rationē de dictis suis: nō
oportebat eis cogitare q̄d dicerent. īmo peccatum eis erat si
vellent cogitare quid dicerent. Et hoc posuit hic cristus eis p̄
remedio vel consolatione. licet hic matheus illud tacuit. ſz ex
p̄mit. marc. 13. ⁊ luc. 21. vbi ponitur ista narratio. nam dicit
ponite in cordibus vestris nō p̄remeditari q̄liter respondeatz
ego enī dabo vobis os ⁊ sapientiā cui non poterunt resistere
omnes aduersarij vestri. ⁊ dr. mar. 13. c. Non enī vos estis lo
q̄ntes. sed spūs sanct⁹. q̄ tū. n. hoc eēt remediū ⁊ ꝯsolatō nemo
considerat sufficienter. nam cum essent discipuli xp̄i rudes a
pud humanā sapientiā ⁊ pui status apud magnates hui⁹ se
culi. poterant rationabiliter timere p̄ponere in publico eti
am si non dubitarent mori p̄ro amore cristi. quia forte crede
rent cum eēnt insipientes q̄ caperentur in verbo indisciplina
to. ⁊ irriderentur sicut bestiales ⁊ incij. xp̄s aūt dedit eis hanc
securitatem q̄ semper loquerent̄ p̄rudenter: q̄r non erant ipsi
qui loquebantur sed spūs sanctus in eis. Quintum erat ma
gnitudo ⁊ p̄romptitudo miraculorum. quātū. n. consolaren
tur animi illorum sanctorum viroz. qui ſz a toto seculo sper
nerentur ⁊ odio haberētur: in p̄romptum habebant talia mi
racula facere qualia totus mundus non capiebat. nihil enim
erat quod facere vellent q̄ statim non facerent si credentes pe
terent. s̄. 17. ⁊ 21. c. Et hec non solum cōcessa erant discipuli s
cristi qui cum eo fuerant. et super quos descendit spūs sanct⁹
Sed etiam omnibus credentibus in ipm vt patet mar. 16. s.
signa āt eos q̄ crediderīt hec seq̄nt. i. q̄ crediderīt in me faciēt
oīa signa q̄sequūt. e. c. hec. n. erāt adiutoria ab ītra ad hoc q̄
credētes in xp̄z ꝯ oīa aduersa aliquā haberēt cōsolationē. Sz
ab ex̄ erāt quoq; aliqua auxilia. p̄mū q̄d ē sextū in ordine q̄
de⁹ faciebat q̄ audientes faciliter crederēt. p̄uiderat. n. deus
q̄ ad eū p̄tinerēt. ⁊ illi statī ad paucas voces p̄dicatōis crede
bāt inspirāte deo corda eorū. sic patz actu. 2. c. in p̄ma p̄dicati
one petri die pētecostes: vbi erat ꝯdictio ad ap̄los ab oīb⁹ iu
deis q̄ erant de toto orbe. ⁊ tñ ipsa p̄ma voce eius audita cō
uersi sunt quasi tria milia. e. c ⁊ in alia vice duo milia. immo
⁊ quod plus interdū tā facilis erat conuersio q̄ etiam illi ad
quos nō dirigebat sermo cōuertebant audita doctrina xp̄i ben
dictissimi. sic pz act. 10. c. vbi petr⁹ loq̄bat ad cēturionē ⁊ nō
erat intentio sua dirigere verbū nisi ad cēturionē. ⁊ tñ tāta fu
it dignatio spūs sancti q̄ oēs audiētes verbū statī cōuersi sūt

cõpficti corde.ꝛ ipe petrus admiratus est quõ illi cõuersi fuerint ꝛ spiritus sanctus loqueret̃ p eos.ita vt postea arguentibus cõtra eum conuersi ex iudaismo quare locutus fuerit ad gentiles:dixerit qm non fuit ex intentione eius nec in ptãte eiꝰ sed spũs sanctus voluit sic facere.actu.11.c. Septimũ erat solicitudo dei circa conuertendos.nã deus in principio ecclesie ꝑmitiue vt statim ecclesiã sibi aggregaret voluit homĩes ita ꝑmptos reddere qm pauco labore exterius adhibito a predicantibꝰ multã cõuerterent̃.vñ ipse videbat eos deducere ad fidem sine ꝓdicatore.sic ꝺr actu.2.c.s.dñs aũt augebat qui salui fierent q̃tidie in idipm.Et isti quos deꝰ volebat ad se vocare nullo mõ impediebantur cõuerti.qz licet ꝓdicatoribꝰ multe fierent molestie ꝛ non bene audirent̃ ꝛ expellerent̃ de regionibus adhuc illi qui a deo erant designati ad credendũ conuertebant̃.sic p3.actu.13.c.vbi paulus ꝛ barnabas fugati sũt de ciuitate p gen.regionis.pãphilie ꝛ sic videbatur impeditus ꝓfectus ꝓdicationis ꝛ tñ ꝺr ibi.audientes autem gentes gauisi sũt ꝛ glorificabant verbũ dñi ꝛ crediderũt q̃tquot erãt preordinati ad vitam eternam.Octauũ remediũ erat pseuerantia.nã admirabant̃ gẽtiles quõ xpiani tãta tolerarent q̃ta nullus homo p deo suo toleraret.sicut locutus est traianus impator:vt patet in hystoria ignacij martiris quẽ varijs tormentis cruciauit.Nonũ erat duratio huius ritus.nam putabant homines qm supstitio professionis cristi tamq̃ ficta pauco tpe duraret.Cum aũt viderunt eam multo tempe manere crediderunt ex deo esse.sic enĩ dixit gamaliel phariseus legis doctor cum iudei vellent persequi discipulos cristi in ierusalẽ statim post mortẽ eius.Discedite ab hoĩbus his ꝛ sinite illos quoniã si est ex hominibus ꝓsiliũ hoc aut opus dissipabitur: si vero ex deo est nõ poteritis dissoluere illud ne forte et deo repugnare inueniamini.actu.5.c.ꝛ ibi deduxit quenientia exempla.qz multi alij inchoauerunt nouos ritus ꝛ nouas de se opiniones facere voluerunt.sed quia res ipa ficta erat in ipis exordijs corruit ꝛ defecit.vt ꝺr ibi de iuda galileo ꝛ theoda: quorũ quilibet se messiam esse voluit.Et aliqui eum secuti sunt.sed statim ipi cum sequacibꝰ suis pierunt.Decimũ erat qz predicãtes tunc doctrinã xpi in nullo errore deprehendi poterant neqz rõne supari.de quo totus mundus admirabat̃.nã ceteri qui aliquas nouas sectas cõfinxerant non poterant dare rõnem oĩm que asserebant.ꝛ cum venirent in cõuentũ aliorum hominũ a sapientibus redarguebant̃ neqz manebat qd ꝑ se dicerent.discipuli aũt xpi a nullo homĩe rõne poterãt superari.et licet subito cõtra eos inopinatos argueret̃ rñdebãt mirabiliter:ita vt boĩes extra mẽtẽ fierent talia audientes.ꝛ hoc quia vt ꝺr.mar.13.c.nõ erant ipi loquẽtes ꝫ spũs sanctꝰ. expsse aũt hoc ꝓmiserat eis cristus dicẽs ego dabo vobis os ꝛ sapientiam cui nõ poterũt ꝺdicere neqz resistere oĩs aduersarij vestri.Undecimũ erat puritas vite ꝛ doctrine xpi.nã predicãtes doctrinã xpi in ecclesia ꝓmitiua.erãt sanctissimi viri. in quibꝰ nõ posset qsq̃ inuenire aliqd reprehensibile.ita vt nõ viderent̃ hoĩes ꝫ angeli dei.doctrina quoqz ipa erat ita mũda qm nichil ĩmũdũ ꝓmittit ꝛ oĩ ĩpuritati mox resistit ꝛ sequẽtes eam seruabãt illã ꝛ abstinebant ab oĩbus ĩmũdicijs potissime a sordibꝰ carnis.de quo nimis admirabãtur gẽtiles cuz ipi nõ possent tantã puritatẽ sectari.sic ꝺr.1.pe.4.c.s.sufficit ꝑteritũ tẽpus ad volũtatẽ gẽtiũ cõsũmãdã q ambulauerũt in luxurijs:desiderijs.violencijs.ꝛ illicitis ydolox cultibus in quo admirantur non ꝯcurrentibꝰ vobis in eãdẽ luxurie ꝯfusionem.alij vero qui alias doctnas viuendi cõfingere voluer̃t non tradiderũt hanc puritatem viuendi sed quidã omnẽ turpitudinem sicut machometus.Alij vero ꝛ si bona dicerent bona non faciebant.ꝛ ita fuit de omnibus qui sibiꝑpis messie nomen asscripserunt.ꝛ ideo licet alie gentes ꝑsequerent̃ cristi doctrinã ꝛ cultum.cum tamen istam puritatem videbant admirabãtur.ꝛ vl̃ cessabant a persecutione vl̃ mitiꝰ agebant vl̃ cõuertebãtur ad xpm quod multis accidebat.s.vt dum xpia nos torquerent christiani efficerent̃.quod et ipi paulo accidit qui epistolas accipiẽs a sũmo sacerdote oĩs christianos torquebat.actu.8.ꝛ.9.c.sed ibi xps ad se eum cõuertit.ita vt ipse p eo iam toleraret passiones.e.c. Duodecimũ erat miraculorum magnitudo ꝛ pluralitas.quilibz.n.de ꝓdicãtibꝰ fidem ĩmo quilibet credentium poterat facere miracula.mar.16.c. et maxime quãdo ꝓfitebantur fidem tracti ante reges et iudices.qz nichil erat quod tunc facere vellent q̃ statim nõ facerent.quod vltra modum omẽs homines reddebat attonitos.nam licet a principio aliqui dicerent hoc esse p artes magicas.statim cõstabat ex rebus ipsis q̃ nulla magorum ars aut potestas ad hec magnalia sufficiebat.vt cum suscitabant mortuos ex multis annis ꝛ similia faciebant que homines faciebant dementatos.ꝛ istud erat potissimũ qõ omẽs gentes cõuincebat ita vt fieret faciliter earum conuersio.ꝑpter hec ergo ꝛ fi℞ia inter oĩm ꝓsecutionũ ãgustias fides cristi valuit.ꝛ doctrina eius per totũ orbẽ predicata est.Et nemo erat qui ad eã ꝛ seq̃ces eiꝰ diligent̃ respiceret q̃ nõ formaret sibi de ea magnã opinionem.quod nõ fiebat circa ceteras nouitates doctrinarũ de quibꝰ statim apparebat q̃ inanes erãt.vñ iosephus licet iudeus extiterit ꝛ nimis laudauerit gentẽ suã neqz ab eox sacrilegijs ꝛcesserit vt ait egisippꝰ.li.suo ꝓmo. tñ iesum cristũ ꝛ eius doctrinã ꝛ discipulos ꝛ sequaces laudauit nimiũ.cũ fuerit cristo cõtẽporaneus.s.tunc natus qñ xps mortuus est.vt p3 li.18.antiq.vbi eum dixit eẽ messiam ꝛ tertia die post mortẽ apparuisse viuentẽ.De ceteris autẽ qui sibi nomen messie vsurpauerunt dicit q̃ erant magi ꝛ seductores.vt apparet sepe li.18.ꝛ.20.antiq.ꝛ.20.ꝛ.3.li.de bello iudaico ꝛ dictum est.ꝑ.Et sic inter tãtas ãgustias potuit euangeliũ p totũ orbẽ ꝓdicari. Queritur:qd ẽ qõ xps dixit predicabitur euãgeliũ hoc.s.qõ euangeliũ erat illud quod dixit predicandũ. Dicendũ q̃ xps nõ vocauit euangeliũ hoc aliquod de quatuor euãgelijs.sz potius oñdit euangeliũ illõ quod vnũ existẽs scriptum ẽ a quatuor euãgelistis.nã ꝫ quatuor fuerunt scribentes:non fuerunt quatuor euangelia sed vnuz quod oĩs scripserunt.qz de eadem re scripserunt ꝛ per eandem gratiam spũs sancti.ꝛ vocauit xps euangeliũ doctrinam suam.dixit autẽ euangeliũ hoc.i.doctrinam hanc.s.ista doctrina quã ego predicaui vobis ꝛ alijs ꝓdicabit̃ p vniuersum orbẽ.vocauit aũt eam euangeliũ.i.annũciationẽ qz euangeliũ est dictio greca.ꝛ significat bonã ãnũciationẽ.ꝛ sic q̃libet doctrina sancta ad salutẽ animarũ poterat vocari euangelium.ꝛ qz nulla magis ꝓderat ad salutẽ animarũ q̃ doctrina cristi vocatur ipa euangeliũ.ꝫ maxime euãgeliũ vocatur qz ãnũciat̃ vel ꝓdicat̃.sic accipitur mar.10.c.q reliquerit patrẽ ꝛ matrẽ ꝑpter me.ꝛ ꝑpter euangeliũ.i.ꝑpter ꝓdicationẽ doctrine isti.ꝰ.et ẽ sẽsus.q̃ euãgeliũ hoc ꝓdicabit̃.i.doctrina illa quã xps ꝓdicauit predicaret̃ p totũ orbẽ. Querit̃ ãre dixit:predicabitur hoc euageliũ regn'. Dicendũ q̃ doctrina cristi vocatur euãgeliũ ꝑpter cãm.ꝑ.dictam.ꝛ vocat̃ euãgelium regni.i.quod ad regnũ celorũ introducit.dupliciter enĩ vocatur doctrina cristi doctrina regni celox.vno mõ.qz quãdo ipa cepit ꝛ nunc quãdo est:nulla doctrina introducit ad vitam eternam nisi ipsa.quia in quocunqz alio mõ viuendi manentes peunt.Cum dixerit:qui non crediderit cõdẽnabitur.mar.16.c. Scõo mõ qz etiã qñ alie doctne fuerũt in q̃bus manentes possent habere vitam eternam.nulla illaruz fuit que ꝓmitteret vitã eternam nisi hec.nã boni iudei habebant vitam eternam.tñ lex iudeorũ nõ promiserat illam.lex aũt xpi vel doctrina spãliter promisit vitaz eternam ꝛ apuit illam.ideo vocatur euangeliũ regni.ĩmo ista doctrina vocat̃ euangeliũ regni.i.annunciatio regni quasi nichil aliud contineat doctrina ista nisi annũciare vitam eternam.vl̃ regnuz dei aduenturũ hoĩbꝰ:ꝛ modũ puenienꝺi ad illud.ꝛ hoc ĩuit̃.luc̃.16.c.s.lex ꝛ prophete vsqz ad iohãnẽ ꝓphetauerunt ꝛ ex eo regnũ dei euãgelizat̃.i.ex tpe iohãnis ãnunciat̃ regnuz

Q°.44

Q°.45

dei venturum. ⁊ istud ānunciabat xps ⁊ postea discipuli eius ideo doctrina eius recte vocatur euangaliū regni .i. doctrina predicans regnū dei. nulla aūt ante illā hoc predicauerat. Et ita sepe vocat cristus istā doctrinā euāgeliū regni ⁊ euāgelisse etiā vt. ℨ. 4. c. ¶ Querit quo mō predicatū fuit euangeliuz
D°. 46 cristi in toto orbe. nā iā pdicatū est vel manet adhuc pdicādū et si predicatū ē qñ cōsummata ē pdicatio eiꝰ. ¶ Dicendū q euangeliū pdicatū est per vniuersū orbē ante euersionē ierusalem. Et hoc patet p̄mo ex intētione cristi hic. nā volebat discipulis ostendere qñ veniret euersio ierusalē. ⁊ ad hoc premisit q pdicabitur euangeliū hoc in vniuerso orbe. et tūc veniet cōsūmatio .i. euersio ierusalē que fuit cōsummatio ommiū malorū eius. sed iam fuit euersio ierusalē. ℊ iam predicatū ē euangeliū in vniuerso vrbe. Scōo patet qz mar. 16. c. ōr. Ite per vniuersū mundū ⁊ predicate euangeliū omni creature. hoc autē aplis et alijs discipulis in sua psona dictū ē. ℊ ipi psonaliter illō ipleuerūt. qz cristus nō mādabat nisi qō possibile erat. et qcqd ipse mādaret efficeret possibile etiā si alꝰ non esset possibile. ⁊ quicqd cristus mādauit aplis ⁊ discipulis cū possibile esset impletū est per eos quia alꝰ peccarent ℨ non peccauerunt. ℊ predicauerūt per totū orbē. Etiā qz. j. 28. c. ōr Euntes docete oēs gētes baptizātes eos Sed aliqui dicunt: q nō fuit hoc dictū ad apostolos in persona sua quasi ipsi essent hoc cōpleturi. ℨ q ipsi ⁊ successores eorū implerēt. Dicendū q oportet illud dictū esse aplis ⁊ discipls in psona sua vt pz ex dictis. etiā qz act. p̄mo. c. expressiꝰ ōr aplis ⁊ discipulis a ierosolimis ne discederēt. ⁊ seqr. accipietis virtutē supuenientis spūs sancti in vos. Et eritis michi testes in ierusalē ⁊ samaria et vsqz ad vltimū terre. ꝛllManifestū ē aūt q nō discedere a ierusalē ⁊ recipere spm̄ sanctū illis dictū erat q̄tū ad psonā suā. et etiā qō dicit: eritis testes in ihrlz ⁊ samaria. ℊ etiā qō dicit vsqz ad vltimū tre ad eos pt̄inet. qz idē ptextꝰ c. Tertio q̄tū ad p̄cipale pz. qz mar. 16. c. postq̄ cristꝰ dixit discipulis: eūtes in mundū vniuersū predicate euāgeliū oī crature. dicit illi aūt pfecti pdicauerūt vbiqz. ergo qñ marcus scripsit iā apli ⁊ discipuli pdicauerūt vbiqz. ⁊ sic cōpleta erat pdicatio ad hoc q euāgeliū pdicarēt in vniuerso mūdo. Quarto pz qz aplꝰ ad. ro. 10. c. ad pbandū predicatū fuisse euāgeliū oī bus hoībus dixit: in oēm terrā exiuit sonus eorū. de eo autē q tpe quo paulus dixit hoc nō esset pdicatū vbiqz euāgeliū sequtur q alique gētes erāt que nō obediebāt euāgelio. eo q nō audierant illō. hoc tñ ē directe p̄ intentionē aplī ibidē. vt pz ex littera. ℊ tpe suo qñ hoc dixit erat euāgeliū pdicatuz in toto orbe. Quinto patet hoc qz crisoꝰ in omelia late hoc dicit sz. q aūt ante captionē ierosolime vbiqz pdicatū ē euāgeliū audi quod ait paulꝰ: in oēm terrā exiuit sonus eorū. ⁊ vides eum a ierusalē in hispaniā currentē. si aūt vnus tantā portionē accepit. excogita ⁊ reliqui q̄ta opati sunt. vñ ⁊ quibusdaz scribēs de euāgelio dicit q fructificat ⁊ crescit in oī creatura que sub celo ē. hoc aūt ē maximū signū ℣tutis cristi q triginta ānis aut parū āplius euangelij verbū fines vrbis terre impleuit. Nicolaus quoqz pbat euangeliū pdicatū fuisse p totum orbem ante euersionē ierusalem. s. viuente adhuc petro ⁊ ait q viuente petro fides pdicata ē in italia. ⁊ nō solū in italia sed etiā in galilea. qz sanctus sauininus q fuit vnus de septuaginta discipulis. missus est a beato petro in galileā in ciuitatē senonensez que tunc erat metropolis galilee: ⁊ vocabat ciuitas aurea cōuertit ad xp̄m habitatores vrbis. ⁊ ibi tbus ecclesijs edificatis. vna. s. in honorē beate virginis. alia in honorem beati stephani. ⁊ alia in honorē iohānis baptiste. q̄tā edificauit in honorem aplorꝫ. et sic patet q viuente petro cōstituta est ecclesia sancti petri viui. et ita vsqz in hodiernum diem ecclesia sancti Petri viui vocata est. Ex loco autem illo sanctus Sauinianus socios suos ad alias partes galie misit ad predicandum. ex quo apparet q viuente petro fidei p̄dicatio peruenit versus mare occidentis vbi terminatur vltimum clima nostre terre habitabilis. et quod vltra illud ponitur p̄m astrologos est extra climata. Jerusalez autē de qua exeierunt apostoli ⁊ alij cristi discipuli ad predicadū est in medio terre habitabilis quia est in quarto climate vbi p̄mo publicata est fides catholica. et ideo sicut a ierusalē vsqz ad fines terre habitabilis ex parte galie vbiqz. s. predicata est fides p sanctum sauiniamz ⁊ socios eius. similiter ex parte hispanie vbi paulus predicauit. ita verisimile est q a ierusalem vsqz ad alios terminos terre habitabilis peruenerit predicatio si dei per alios apostolos ⁊ discipulos ad hoc missos eodē tempore. Et sic patet q viuente petro fides predicata est in vniuerso mundo quia cognitio cristi peruenit ad oēs partes orbis. petrus autē martirizatus est sub nerone. post imperium autem neronis euersa est ierusalem. s. anno scōo imperij vespasiani: vt habetur li. 7. de bello iudaico. ergo ante euersam ihrlz pdicatū fuit euāgeliū p totū orbē. Sed qñ augustinꝰ ⁊ alij qdā in hoc repugnāt est respōdēdū illis. īmā etiā origenes sup matb. tenet nō p̄sūmari p̄dicationē vsqz ad finē scli. Dōm igitur q predicari euangelium per totum orbem potest dupliciter accipi. vno modo q̄tum ad hoc q in singulis regnis aut prouincijs aliquis predicauerit nomen xp̄i. Alio modo q ita pdicatum fuerit q fundata sit ecclesia catholicoruz in quacunqz parte ⁊ proueniat tota vtilitas ex predicatione que prouentura est accipiendo primo modo predicatum fuit euāgelium per totum orbem ante euersionem ierusalem. et hoc est quod cristus intendit hic. s. predicabitur euangelium hoc in vniuerso mundo. et tunc veniet consummatio ad predicandum euangelium per vniuersum orbem. non erat necesse q in qualibet vrbe aut loco fuerit aliquis predicans. sed satis ē q in qualibet prouincia aut regno aliquis predicauerit. ita vt fama predicationis ad alios peruenirēt qui predicantem non audierant. īmo ⁊ si aliqua prouincia essz in qua nemo p̄dicaret. dum tamen de finitimis prouincijs ad illam veniret fama predicationis diceretur in toto orbe predicatum euāgeliū. ⁊ ita fiebat q predicātibꝰ aliquibꝰ discipls xp̄i in aliquo loco qui conuertebant ibi. diuulgabant statim alibi. Et sic facile erat etiam paucis existentibus p̄dicatoribꝰ p̄dicari euangelium p totum orbem in pauco tpe. Causa autē ⁊ modus ad hoc q fama p̄dicationis peruenirēt statim ad loca in quibus etiā non fuerat predicatuz: erat qz miracula erāt stupenda ⁊ inaudita que faciebant predicantes ⁊ quicūqz cōuersi. iō nō poterant ista latere sed statī fama currebat p cunctas puīcias de doctrina ⁊ operationibus miraculorum. etiaz si in paucis solum puincijs p̄dicaretur. Accipiēdo scōo mō nondū cōpleta ē p̄dicatio p totū orbē. īmo fortassis nulla pars orbis ē in qua cōpleta sit. qz in qualibet pte orbis inē xp̄ianos vel sine illis sunt pagani aliqui aut iudei quorū multi adhuc per euangelij p̄dicationē cōuertēdi sunt. hoc aūt nō cōplebit vsqz ad finem seculi qz semp verbum xp̄i vsqz illud pficiet. iō vsqz ad finē seculi nō cōplebitur predicatio euangelij. Cū aūt origenes. o. multas gentes non solum barbarorū sz etiā nostras que nō audierūt nomē xp̄ianitatis. nō ē intelligendū q nunq̄ p̄dicauit aliquis inter illos vl q non puenit fama p̄dicatōis doctrine xp̄i ad illas. sz q inter illas nemo sit xp̄ianꝰ neqz aliqua ecclesia maneat fūdata aut aliqō vestigiū xp̄ianitatis. et cū a p̄ncipio audierunt isti fortassis aliquē de discipulis p̄dicantē. vl fama p̄dictionis de puincijs alijs ad has gētes peruenit. Et hoc sufficiebat. nam ita aplꝰ dixit q in oēm terraz exiuit sonus eorum. q aūt nemo ibi cōuersus fuerit nō erat mirandum quia fortassis neminem deus iudicabat. eo tempore ibi ad se pertinere. ⁊ quia nemo cōuersus est nō hūerūt posteri vnde scierent an p̄dicata fuerit ibi fides xp̄i. Et tamen dicere q sint alique gētes in qbꝰ nullꝰ vnq̄ xp̄i discipulꝰ p̄dicauit vl ad qs nō puenerit tūc fama p̄dicationis doctrine xp̄i nēo sapiēs audebit afferere qz ista negatiua nō habet vñ pbetur. Et eodē modo rñdetur ad id qō augꝰ. o. ad eſicbiū esse

gentes barbaras in affrica ad quas nou peruenit predicatio. vt addiscitur ex his qui inde captiui ducunt. Dicendū.n.q̄ ē possibile q̄ aliq barbari sūt qui fortassis nūc propter aliquā accidētalē iepationē cōmercij ab alijs hoīb⁹ vl̄ gentib⁹: nō audiant vocem xp̄ianitatis ⁊ nesciāt doctrinā xp̄i. ⁊ tñ in p̄oīb⁹ temporibus. ſ. statim post xp̄i morte predicatuz est ibi aliquid vel in prouincijs finitimis. ita vt fama noīs xp̄iani aut doctrine cristi q̄ p̄dicabat puenerit ad eos. Et tñ q̄ nūc supsunt apō barbaros nesciunt an aliquid tale tempib⁹ suis. i. p̄decessoꝝ suoꝝ a tanto tpe acciderit. potissime cū barbari multū insipientes sint quales sunt apud ethiopes valde meridianos. neqz lr̄is quidē vtūtur vt p̄terita gesta valeant memorie cōmendare. ⁊ iō licet illi q̄ de affrica ducebant captiui dicerent apō se nō eē nomen xp̄ianitatis: neqz predicationē auditā. nō sequit q̄ nunq̄ ibi fuerit p̄dicata doctrina xp̄i vel audita fama illi⁹: Cum hi q̄ nunc sūt nō valeāt sufficiēs testimoniuz reddere de his p̄pter causam dictā. vñ isti nō probāt nisi q̄ apō eos nūc cristianus nullus sit. sed nō q̄ nunq̄ ibi p̄dicata fuerit doctrina xp̄i. Et tñ ad hoc q̄ p̄dicatū fuerit euangeliū p̄ totū orbez ante euersionē ihr̄lm. satis ē q̄ aliq̄n p̄dicatum ibi fuerit vl̄ illuc fama puenerit cū predicaret. ⁊ hoc ē qō dicim⁹ apō totū orbē factū. Dicendū igit̄ q̄ isto mō cōcordari possunt opiniones diuerse. ſ. vt aug⁹ ⁊ origenes intellligant de p̄dicatōe q̄ tū ad totalē fructū. lr̄a aūt ista ⁊ cōior positio intelligant de p̄dicatione facta ⁊ publicatōe: etiā si nemo cōuerteret vel maneret cōuersus. sic.n.d. glo. ſ. vtrūqz āt dictoꝝ teneri pōt: si tamen diuersio mō diffusio predicatiōis euangelij intelligatur. si enī intelligatur q̄ tū ad fructū p̄dicationis q̄ est vt in singulis gentib⁹ fundet ecclesia credentiū in xp̄m: vt aug⁹ exponit. ē signū q̄ oportet p̄cedere ante finē mūdi. nō aūt precessit añ destructionē ierosolime. si aūt intelligat q̄ tū ad famā p̄dicationis: sic ante euersionē ierosolime fuit completum. discipulis xp̄i p̄ quatuor mundi partes diffusis. vñ ieronim⁹ dicit. non puto aliquā mās̄isse gentē que xp̄i nomē ignoret. ⁊ q̄ q̄ non habuit predicatorē. tamē ex vicinis gentib⁹ opinionē fidei nō pōt ignorare. Dicit aūt q̄ p̄dicabit euangeliū in testimoniuz oīb⁹ gentibus. i. in testimoniū cōtra non credentes ne forte in die iudicij velint allegare q̄ nemo eis predicauit veritatez
Q.° .47 iō non crediderunt. ¶ Queritur qd ē qō dixit xp̄s ⁊ tunc veniet cōsūmatio. ¶ Dicenduz q̄ predicatio vere finita est tpe apostoloꝝ vt ostensū ē. s. ⁊ iō vocat cōsūmatio ipsa euersio ierusalē. qz fuit finis oīm maloꝝ ihr̄lm: nam multa ante illam p̄cesserant. Et p̄z p̄mo qz hic questū fuerat a discipulis de tē pe euersionis ierusalē. et iō oportet q̄ ponat rñsio ad hoc. ſz non erit hic nisi accipiatur cōsūmatio p̄o euersione ierusalez q̄ p ipsa accipitur. Sc̄o patet qz supra posuerat xp̄s alia signa p̄cedētia euersionē ierusalē. ⁊ dixit: sed nondū statim finis. sed hec inicia sunt dolorum. positis vero alijs que postea euentura erant adiunxit. tunc veniet cōsūmatio. ſ. oībus illis factis. ⁊ ita ista dictio cōsūmatio rñdet ad ea que. s. dicebant sed nondū statim finis. et ad illud hec inicia sūt dolor. Tertio patet qz dato isto sensu coaptatur lr̄a inter se ⁊ est ordo in oībus tribus questionib⁹ factis xp̄o. nā p̄ma questio fuit de tē pore euersionis ierusalē. ⁊ ad istam cepit respondere. s. ibi. ſ. audituri enī estis p̄elia. ⁊ opiones p̄eliorū. ⁊ cōtinuat vsqz huc. ſ. vt ponantur oīa que eūctura erant inter mortē cristi et euersionem ierusalē. ⁊ narrando peruenit quousqz diceret p̄dicabitur euāgeliū in vniuerso orbe ⁊ tunc veniet cōsūmatio. i. euersio ierusalē. Et ita dabat aplis certitudinē per quādam cōiecturam de tpe euersionis ierusalē. ſ. quādo ipi scirēt se diuulgasse euangeliū per totū orbē. si aūt acciperet p̄ fine seculi nichil esset ad ꝓpositū: neqz etiā p̄ hoc daret aliq̄ certitudo qz nemo scit quādo finit p̄dicatio per totū orbem: eo mō quo aug⁹ accipit. ideo debet intelligi de cōsūmatione maloꝝ ierusalē que fuerunt terminata in euersione. ⁊ Cum ḡ videritis ⁊ In precedentib⁹ descriptū est ō euersione ierusalē q̄tum ad eius p̄ncipiū. Hic agit de ea q̄tū ad suū terminuz ⁊ dicit. ⁊ Cū ḡ videritis ⁊ datur signū p̄imū ad sciendū euersionem ihr̄lm. ſ. q̄n videretur istud signū qō in lr̄a ponit. ⁊ abominationē ⁊ i. ydolū: vt. j. declarabit. ⁊ desolatōis ⁊ ſ. qz ista aboīnatio significat vēturā desolationē. ⁊ q̄ dicta ē a daniele ⁊ p̄nunciauit.n. de hac aboīnatōe. Dañ. 9. c. ⁊ stātē in loco sācto ⁊ i. sanctuario vl̄ in ihr̄lm. ſ. q̄ ponat ibi ydolū. ⁊ q̄ legit intelligat ⁊ i. q̄ legerit daniel scripturā: intelligat eā de hoc debere exponi. ⁊ tūc q̄ in iudea sūt ⁊ admonet. n. xp̄s fugere xp̄ianos de iudea ⁊ ihr̄lm tpe euersionis vt n̄ chil mali ibi patiant. nā ista ē cā quare oīa hec signa posita fuerūt. ſ. vt xp̄iani fugerēt tpe cōuenēti. ⁊ iō ait tūc fugiēdū eē de iudea q̄n apperet istō signū: fugiant ad mōtes. ſ. ad terrā mōtuosā in qua nō sit exercitus romanoꝝ vastās p̄uinciā. ille.n. in locis planis castrametabat ⁊ pugnabat. ⁊ q̄ in tecto ⁊ i. in supiori pte domus. loqtur ad modū terre chanaā: qz tecta domoꝝ erāt ibi plana ⁊ in illis manebāt hoīes ad multa faciēda. ⁊ Nō descēdat tollere aliqd de domo sua ⁊ i. nō moret vt accipiat aliqd de reb⁹ possessis. qz possz eē q̄ si in his aliq̄tulū occuparet supueniret exercit⁹ romanoꝝ. ⁊ eēt piculū vite ⁊ possessaruz rerum. ⁊ Orate aūt ⁊ Aliq diuidūt istā lr̄az a p̄cedēte. sic nicola⁹ dicēs q̄ p̄cedētia p̄tinuerūt ad euersionē ierusalē: de q̄ fuit p̄ma q̄o Hic āt soluit alia q̄stio q̄ ē de aduētu xp̄i ⁊ cōsūmatōe seculi. Et p̄m eam diuiditur in tria. quia circa consummationez ſcī Primo oñdit tribulatōis magnitudinē: Sc̄o tpis incertitudinē. ibi. ⁊ de die āt ⁊ hora ⁊ Tertio excitat nr̄az sollicitudinē ibi. ⁊ vigilate itaqz. Prima ī duas. qz p̄mo ponit tribulatio futa tpe ātix̄pi. sc̄o de aduētu ipi⁹ xp̄i ad iudiciū. ibi statī āt. Prima ī duas p̄m q̄ tribulationē futurā tpe ātix̄pi describit ex duob⁹. p̄mo ex violētia afflictōis. sc̄o ex vehemētia seductionis. ibi. ⁊ tūc si qs vobis dixerit ⁊ Circa p̄muz dr. ⁊ Orate ne fuga vr̄a ⁊ d. Nicola⁹ q̄ predixerat cristus discipulis tbulationē iudeoꝝ ī destructōe citat⁹ ierusalē. ⁊ qz tbulatio fideliū futa sub ātichristo erat valde maioꝝ voluit eā describere. ⁊ iō sub noīe apostoloꝝ ⁊ discipuloꝝ: loqtur ad fideles illos q̄ tempore antichristi erunt: ⁊ admonet eis orare vt non occurrat eis impedimentum in fugiendo ab his malis. ⁊ yeme vel sabbato ⁊ per yemē dicit significari incōmodum fuge ex pte tēporis quod non ē aptuz ad itinerandū. per sabbatū. d. significari impedimentum fugiendi ex quacunqz alia causa. qz sabbatum non erit tunc obseruandum. ⁊ erit enim tunc tribulatio magna. ⁊ scilicet tempore antichristi ⁊ q̄lis nunq̄ fuit ab inicio mundi vsqz modo neqz fiet ⁊ in hoc putant tribulatōez istam esse sub tempore antichristi. quia illam credunt esse maximam. ⁊ ⁊ nisi breuiati fuissent dies illi ⁊ i. pauci effecti essent dies in quibus durabit illa tribulatio. ⁊ non fieret salua omnis caro. i. multi essent qui perirent pre magnitudine tribulationis. ⁊ ſz propter electos breuiabuntur dies illi ⁊ ſ. vt non eueniant eis magna mala ex tribulationibus antix̄pi. Accipiendo autē in alio sensu qui magis nobis placet: exponetur de euersione ierusalem sicut lr̄a tota precedens. ⁊ tunc dirigitur verbum ad eos quibus cristus loquebatur ⁊ ad alios fideles contēporaneos qui viuerent tempore aliaruz tribulationum et dicitur. ⁊ Orate ne fuga vestra ⁊ scilicet ad hoc vt euadatis mala illius temporis debetis fugere sicut dictum est supra. scz tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. ⁊ tamen quia fuga debet esse subitanea. orate vt non accidat vobis impedimētum fugiendi pro illo tempore. ⁊ yeme vel sabbato ⁊ ista duo impedimenta accidere poterant ad fugiendum scilicet vnum ex pte vie ⁊ aliud ex pte tēporis. Ex parte vie: vt si esset lutosa et aquis operta: ita vt difficiliter per eam ambularetur. Ex parte temporis: vt si esset dies festus: in quo non liceret ambulare. sicut erat sabbatum: quia tunc impediti fugere p̄uenirentur ab hostibus. ⁊ erit. n. tunc ⁊ scilicet dieb⁹ euersionis ierusalē. ⁊ añ illā aliq̄to tpe q̄diu exercet vindictaz̄ inde
os. ⁊ tbulatō magna ⁊ hoc potit ad significandū q̄ diligenter

fugiēdū esset ne preueniatur quis a tāta tribulatiōe. ⁊ iō ora re debet quilibet ne eo tpe occurrāt sibi impedimēta fuge. ſ. ne sit fuga yeme vel sabbato que erant impedimenta. ⌊ Qualis nunq̄ fuit ab initio mundi ⌋. designatur magnitudo tribula tionis in bello quo euersa est ierusalē. ⁊ dr q̄ nulla vnq̄ talis tribulatio fuerit. ſ. vna sola. neq; fiet. i. ⁊ post illaz nō erit alia equalis. hoc xps scire poterat qui deus erat. ⌊ Et nisi breuia ti fuissent dies illi ⌋. i. nisi essent pauci dies in quibus dura bit tribulatio. ⌊ nō salua fieret omis caro ⌋. i. multi pirent de electis vel paterentur incomoda ⌊ sed ppter electos ⌋. ſ. illos quos cristus elegerat vt ptinerent ad eccleſiā suā. ⌊ breuiabū tur dies illi ⌋. i. pauci erunt. vt non pereant tunc aliqui electi aut non patiantur mala. qō tamen fieret si multo tpe duraret
Q°.48 illa tribulatio. ¶ Queritur de hoc qō dr: cum videritis ab ominationem desolationis. quid cristus voluit p hoc signifi care. ¶ Dicendum q̄ accipitur de signis p̄cedentib⁹ euersio nē ierusalem. et patet p̄mo. quia dat hic signa fugiendi instan te tribulatione. ſ. tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. ⁊ tamen de illa euersione accipitur: tpe cuius si manerent disci puli aut fideles in ierusalem perirent. et ideo fugiendus erat. Scō q; spāliter ponitur ibi de iudea. non enī erat istud pi culū nisi ī iudea q; bellū romanor erat ⁊tra ierusalē. Et iō di xit solum fugere debere manentes in iudea. quod apte ostē dit esse malum quod solū accideret in iudea. Tertio patz ex lra cū dr. orate ne fiat fuga vra yeme vel sabbato. dato autē q̄ tpe anticristi fugiendū esset: nichil impediebat fugā accide re sabbato: quia tūc subbatū nō coleretur cū cessasset lex mo ysi. Debet ḡ intelligi ō tpe euersionis qñ credētes manebāt in iudea qui erant ex iudaismo conuersi. et hi adhuc obserua bant cerimonialia. iō nō pōt de tpe anticristi accipi: sz de tem pore euersionis ihūm. Quarto pz q; lucas ista aptius dixit nam vbi matheus ⁊ marcus dicunt cū videritis abominatio nē. dixit lucas. cū videritis ab exercitu circūdari ierusalē. tūc scitote: q; appropiquat desolatio eius. tūc q̄ in iudea sūt fugi ant ad montes. et qui in medio eius sunt discedant: q; dies vl tionū hi sūt. Quīto pz q; dic̄ glo. sup hoc verbo. ⁊ sup mar. 13. c. p̄missis his q̄ ante excidiū ciuitatis erant futura. nūc dns p̄dicit ea que circa ipam ciuitatis destructionē cōtigerūt. ḡ vi detur q̄ hoc qō dicitur de visione abominationis ponit ad declarandum signa euersionis ierusalē. Sexto patet q; dicit augustin⁹ ad eſchiū. lucas vero vt ostēderet tūc factam fuisse abōinationē desolationis qñ expugnata est ierusalē. hec eodē loco verba cōmemorat. ſ. cum videritis circūdari ab exerci tu ierusalē. Septimo patet: q; beda sup lucaz in loco hoc ait bacten⁹ ea q̄ p quadraginta annos ne dū fine aduenīente futu ra erant dicta sunt: hic ipse finis desolotionis q̄ ab exercitu ro mano facta est verbis dñi exp̄mitur. Itē hoc patet q; tā iero nim⁹ q̄ aug⁹. theophilus ⁊ beda: ⁊ ceteri dicunt hoc de ieru salē euersione ad lr̄am intelligi debere. ¶ Quer̄ quare cri
Q°.49 stus p̄nūciauit ista hic. ſ. cū videritis abōinationē desolatōis ⁊c. ¶ Dicendū q̄ fuit p̄mo vt rñderet q̄stioni pposite a disci pulis. nā inter alias q̄stiones fuit p̄ma de tpe euersionis ieru salē. ſ. dic nobis qñ hec erūt. et ob hoc voluit eis serioſe enar rare oīa notabilia que euētura erāt a morte sua vsq; ad euer sionē ihūm. Et p̄i⁹ narrauit ea que fuerūt p̄⁹ ⁊ non fuerunt pars ipsius euersionis. hic aūt ponit signa p̄ma euersionis ⁊ ipam euersionem. ſ. tribulationē quā tolerauerūt iudei dū euersio fieret. et q; hoc qō dicitur de abōinatione erat signū ad hoc posuit xps istud. Scō fuit ad vtilitatez ⁊ liberatio nē credentiū. nam si tpe hui⁹ euersionis ⁊ belli precedentis ad eam inuenirent aliqui de credentib⁹ in xpm inter iudeos ī ie rusalē et iudea: paterentur mala cuz alijs iudeis qō xps auer tere voluit ab eis: ne sancti cū impijs punirentur. ad hoc igit voluit dare signa certa qñ fugere deberent credētes de iudea ⁊ ierusalē. et istud fuit cum viderent abōinationē in loco sācto
Q°.50. iō cōueniens fuit hoc dici. ¶ Quer̄ quid fuit ista abōinatō desolationis quā visuri erant āteq̄ fugerent de iudea ¶ Di cendū q̄ ista abōinatio fuit habitatio hoīm ipiorū in tēplo et pphanatio eius. nam deus valde honorari iubebat templū suum. nichil aūt magis abōinabatur q̄ illud pphanari. sz isti sedicioſi qui cōfugerunt ad templū. illō pphanauerūt: vt io sephus vult in li. de bello iudaico. nam sedicioſi ⁊ zelote de tē plo exeuntes totā vrbē flagicijs innumeris polluebant. Dic enī q̄ zelote iohannē ad potētiā p̄uexerāt. ipe aūt eis vicem pro hac tributa potentia referens. omnia que desiderabant vt facerent permittebat. insatiabilis autē rapinarum cupidi tas erat domorūq; pscrutatio locupletū. cedes aūt virorum ⁊ mulierū iniurie p ludo hēbant ur. p̄damq; cū sanguine de uorantes sine aliquo metu post satietatē muliebri libidine ca lescebant. cōptiq; crines atq; feminarū veste induti. lotiq; vn guentis ⁊ vt forma placeret oculos illiti. nō solū ornatū: sz et impudicitiā mulierū imitabant. Ecce quid agebant q̄ in tem plo morabant. vñ ⁊ abūdantissime pphanatū erat. sicut deus iam illud abōinaretur. Erat et amplius. q; intra templū bel la fiebant cū sanguine. multusq; cruor per loca sancta decur re bat. ita q̄ sepe accedentes quidā ad sacrificandū super ip̄m al tare occiderentur. et sanguine ppter io ip̄m dñi altare fedabant: quo nichil abōinabili⁹ cōspici aut cogitari poterat. nam ⁊ sa cre vestes q̄s non licebat nisi cū sūmo honore cōtingi ⁊ ad sola sacra mysteria accipi ad tergenda turpissima vlcera ⁊ fluentē sanguinē de vulneribus sumebātur. sic dicit egesipp⁹. li. 4. ſ. at p̄mo in ipo vestibulo stit ⁊ ante fores tēpli p̄liabantur. si q̄s vulneratus fuerat interiora templi petebat. illic sanguinē suū infundens interno limini sanctioſiora detergens vlcera feb⁹ē q; patentis vulneris vestibus his quas non licebat eis cōtin gere farciebantur. Deteriora. n. his narrat iosephus. li. 5. de bello iudaico ppter que dicit tēplū pphanatuz ⁊ abōinabile effectū ita vt iam templū dei nō esset. cum ait. missilia namq; machinarū ad aram vsq; templūq; delata in sacerdotes ⁊ sa cra celebrātes cadebant. at multi qui pperātes ab vltimis ter re finibus ad sanctissimū locum venissent ante ipas ostias pro cubuerūt. arāq; vniuersis grecis ⁊ barbaris adorandaz suo sanguine ībuerunt. indigenis āt mortuis alienigenis ⁊ pphā nis sacerdotibus cōmiscebant. p q̄ atria diuina stagnum fece rat diuersorum cadauerum sanguis. hec autem erant abomi natio coram deo ⁊ faciebant templum abominabile. et ideo q̄diu ista manserunt in templo. mānsit ibi abōinatio. ¶ Que
Q°.51. ritur quare cristus dixit: cum videritis abominationem deso lationis. quia sufficiebat dici: cum videritis abominationez. ¶ Dicendum q̄ cristus fecit hoc. quia vtebatur modo lo quendi Danielis. nam eius allegauit prophetiam. sed daniel vocauit eam sic. Dañ. 9. capi. scilicet. et in templo erit abo minatio desolationis. Sed dicetur: quare vocauit eaz daniel abominationem desolationis. Dicendum q̄ fuit ad differen tiam aliarum abominationum. quia multe alie abomina nationes erant ⁊ fuerant inter iudeos. sed ille non fuerunt ad desolationem cum non perierit propter quamlibet illarum. sed propter istam periſt. ideo vocat abominatio desolatiōis hoc patet quia quodcunq; peccatū ē abominabile deo. quia deus odit omnes operantes iniquitatem. ps. 5. iudei autē se pe peccabant. ideo sepe erant abominatiōes inter eos. Et eti am iste abominationes sepe erant in templo: vt quando pec cabant in eo quod pertinebat ad diuinum cultum. sicut quan do offerebant res contemptibiles vel non bono animo. nam dicebantur contēnere nomen domini. ⁊ ideo deus dixit. non est michi voluntas in vobis. ⁊ Malach. p̄mo. ca. Sed hoc ē ab ominari aliquid. i. non habere voluntatem ad illud. ideo de us abominabatur ista. sic etiam quando indignabatur de so lēnitatibus tanq̄ de immundis. malach. 2. c. ſ. proiiciam su per vultum vestrum stercus solēnitatum vestrarū. ⁊ exp; essi⁹ ponit. ysa. 1. c. ſ. icēsū abōinatio ē michi: noemenīa ⁊ sabbatū ⁊ solēnitates alias nō feram. iniquī sunt cetus vestri: kalendas

vestras ⁊ solẽnitates vr̃as odiuit aĩa mea ⁊ facta sũt michi molesta. ⁊ laborauí sustinẽs. sic igit̃ sepe fiebãt in tẽplo dei abomĩatões. et tñ deus non euertebat templum pro illis. nunc vero pro illa abominatione graui volebat deus templum desolatum manere. ideo vocauit illã abois̃ationẽ desolatõis ⁊ quia xps de illa loquebat̃: vocauit eam abominationẽ desolationis. ¶ Querit̃ quare xps allegauit hic danielẽ. ¶ Dicendũ q̃ ꝓmo fuit ad hoc q̃ verbũ suũ redderet credibilius q̃ iudei valde credebant scripturis suis. Scõo fuit q̃ illa tota ꝓphetia danielis fuit dicta solũ ad ostendendũ cõditionem huius tpis de quo xps loquebat̃. iõ nũq̃ potuit cõnenienti⁹ allegari q̃ nunc. Tertio q̃ ex allegatione illi⁹ ꝓphetie nõ solum cristus certificat q̃ tũ ad istud factum: sz etiam q̃ tum ad multa alia q̃ ad se ptinebãt. s. q̃ ipe messias esset ⁊ negaturus esset eum ppl's eius: ⁊ q̃ in ebdomada vna fieret p̃dicatio nominis eius inter iudeos. et multi cõuerterent̃ ad eũ. Quarto fuit ad magis certificandũ de tpe euersionis ihr̃lm. nã licz de die ⁊ hora aut tpe puo nõ colligeret̃ ex scriptura q̃ deus ista sibi reseruat. tñ de tpe satis ꝓpinquo sciri poterat ex illa auctoritate simul cũ ista lra. Quinto fuit cõueniens vt nobis intelligentiã scripture daret. Nam cum xps allegauit auctoritatẽ illam: oñdit q̃ intelligebat̃ de hoc. forte aũt si ipe mũc nõ allegasset nõ putarem⁹ de hoc intelligi. et cuz impleta est res appuit qualr̃ debeat accipi scriptura: ⁊ qualiter ebdomadas vocaremus. ¶ Queritur ꝺ auctoritate quã xps hic allegat quõ intelligit̃. ¶ Dicendũ q̃ illa est de septuaginta ebdomadibus danielis q̃ in se multas hñt difficultates. de quib⁹ non agetur hic sz in loco suo. damł. 9. c. ⁊ tñ dicit̃ ibi q̃ occidetur xps post ebdomadas sexaginta duas. quod intelligũt addendo ei alias ebdomadas vt sint septuaginta. et tunc veniet populus cũ duce futuro. s. ppl's romanus cũ vespasiano duce: vel cum tito qui dissipauit ciuitatẽ ⁊ sanctuariũ. et ꝺr q̃ post finem belli esset desolatio. s. q̃ post bellũ illud euerteretur tẽplũ et non reedificaretur sed maneret ppetua desolatio. et ꝺr q̃ esset in templo abominatio desolatõis. Et illa mansura esset vsq̃ in finem. Nã desolatio mãsit in sempiternũ ⁊ manet. abois̃atio aũt mansit vsq̃ ad cõsũmationẽ belli. q̃ postq̃ cepit eẽ abois̃atio in templo nunq̃ inde ablata est: cũ in templo manerent illi qui faciebant hanc abois̃atõez quousq̃ ipi cũ tẽplo et ciuitate pierũt. ¶ Queritur quõ concordãt matheus ⁊ marc⁹ in hoc. nã mathe⁹ dicit hic: cũ videritis abois̃ationẽ desolatõis in loco sancto q̃ dicta est a daniele stante. mar. 13. c. ꝺr. cum videritis abominationẽ desolatõis stantẽ vbi nõ debet. et nichil ꝺr de daniele. sz luc̃. 21. c. ꝺr. cũ videritis circũdari ierusalẽ ab exercitu: scitote q̃ appropiquat ꝺsolatio eius. Modus ãt fuit q̃ xps dixit sic. cum videritis abois̃ationem desolationis q̃ dicta est a daniele stãtẽ in loco sancto ⁊ videritz circũdari ierusalẽ ab exercitu: scitote q̃ ppe est desolatio eius: tunc qui in iudea sunt fugiãt ad mõtes. ¶ Dicendũ ergo q̃ verum est q̃ q̃ñ ierusalẽ cepit obsideri a romano exercitu appropiquabat eius desolatio. sicut lucas dicit. et tñ ipe ad hoc q̃ ꝓcordet cũ eis q̃ postea addit. s. tũc qui in iudea sũt fugiãt: nõ accepit de obsessione facta a romano exercitu: sz de obsessione facta ab exercitu agrippe regis. ille. n. duo milia equz miserat cõtra zelotas q̃ se in templo incluserãt. vt iosephus ⁊ egesippus dicũt. ⁊ tũc apte ceperũt eẽ prede. ⁊ strages belli ce. ⁊ appuit abois̃atio zelotarũ in templo. ⁊ iã nõ debuerunt manere credentes in iudea sz fugere. Et sic simul fuit videri abois̃ationẽ in templo: ⁊ circũdari ierusalẽ ab exercitu. licz si vis poteris intelligere de obsessione facta ab exercitu romão nõ quidẽ ab illo quẽ vespasian⁹ ⁊ titus ducebãt. sz ab eo quẽ flor⁹ pses puincie hẽbat. ⁊ illi fuerunt cũ exercitu agrippe in obsessione que dicta ẽ. Et sic simul fuit abominatio in templo: ⁊ circũdari ihr̃lm ab exercitu. Considerãduz q̃ xps dixit q̃ legit intelligat vt inuat difficilẽ intelligentiã esse in verbis danielis. Sũt. n. tante difficultatis vt vix vsq̃ hodie sup ex

Q.° 52.

Q.° 53.

Q.° 54

positionẽ verboz̃ danielis inter se doctores ꝓcordant. Est aũt mod⁹ xpi circa rem difficilẽ hẽ modũ loquẽdi spãlez. ⁊ quia difficultas in reb⁹ nr̃is est duplex. q̃dã ad intelligendum. alia ad agendũ. ꝓ vtroq̃ poit̃ modũ spãlẽ loquendi. nã vbi ẽ difficultas in opando dicit. Nõ oẽs hoc capiũt sz quib⁹ datũ est. sic dixit. s. 19. c. Q̃ñ aũt est difficultas ad intelligendũ solet dicere. qui habz aures audiẽdi audiat. sicut. s. 11. c. Scõo dixit hoc q̃ ante xpi aduẽtũ aliter illa ꝓphetia intelligebatur ꝓpter suam difficultatẽ. et iõ vt nũc verus eius sensus teneretur inuitat ad sanũ intellectũ. s. vt plus instent intelligende ꝓphetie illi q̃ prius. ⁊ nõ eundẽ sensũ cõcipiãt de illa quẽ pri⁹

Q.° 55.

¶ Querit̃ q̃re xps dixit. tũc q̃ in iudea sũt fugiãt. ¶ Dicendũ q̃ loqtur xps hic ad istos discipulos. ⁊ nomĩe eoz̃ ad oẽs credẽtes q̃ illo tpe futuri essent in iudea ⁊ ierusalẽ vt liberarent̃ de piculis. nã duo intendit xps in tota ista ꝓnũciatõe malorũ de ihr̃lm ⁊ iudeis. Primũ erat vt credẽtes eriperẽt se de piculis fugiẽdo. Scõm vt nõ fugerent ante temp⁹ ne cessaret ꝓdicatio in iudea ⁊ cõuerterent̃ oẽs quos deus elegerat. vtrũq̃ aũt fuit neciuz. Primũ qdem q̃ si nõ ꝓdiceret cristus istas afflictiones ⁊ fugiendũ esse: manerent sp xpiani in iudea ⁊ ihr̃lm inter iudeos: ⁊ paterent̃ mala cũ eis. Scõz etiã necessariũ erat. q̃ si scirent credentes futura esse picula manentib⁹ in iudea ⁊ ihr̃lm. ⁊ nescirẽt q̃ñ determĩate vel ꝑ aliq̃s cõiecturas. statim recederent ⁊ nõ ꝓdicarent in iudea qõ erat incõueniẽs: q̃ nullo ꝓdicãte nullus cõuertereť. ⁊ iõ ꝓnũciauit cristus mala euẽtura iudeis ⁊ fugiendũ esse inde. oñdit etiã q̃ mala futura essent ꝑ quib⁹ nõ debebant terreri neq̃ fugere. Illa vero esse quib⁹ aduenientib⁹ statĩ fugere deberẽt. Prima. n. posuit xps. s. s. audituri. n. estis preliaꝛ oppiniones plioꝛ̃ videte ne ꝛbemini. ⁊ durantvsq̃ ad locum hunc. s. cũ videritis abominationẽ desolatõis. ab isto aũt loco vẽtura erãt mala q̃ nõ erant expectanda. ⁊ ideo ꝓmisit signũ ad cognoscẽdũ ea dicẽs. cũ videritis aboĩnatões ⁊c. tũc qui in iudea sunt fugiãt.

Q.° 56.

¶ Sz dicetur q̃re xps voluit q̃ isti credẽtes fugerẽt ⁊ nõ sustinerent mala cũ alijs iudeis. nã a malo culpe seruat xps cultores suos: ne in illõ incidãt aut liberat si inciderunt. sz a malo pene nõ: ĩmo ꝓmittit eos affligi diuersis cruciatib⁹: potissime tpe illo q̃ñ nomen xpi ⁊ cristianoz̃ omnib⁹ homĩb⁹ erat odiosũ. ¶ Dicendum q̃ xps voluit credentes in se liberare ab his malis q̃ ipe omnes homines liberat q̃diu liberantur quia diligit eos iuxta illud sapie. 11. c. Diligis omnia quoman tua sunt qui saluas animas. specialius autem diligit credẽtes in se ideo illos potius liberat. Secũdo ⁊ principalius q̃ ista mala que nunc iudeis euentura erãt infligebantur ꝓpter peccata illoꝛum. s. quia xpm occiderant et aliquos discipulorum eius. alios vero persecuti fuerant ⁊ eiecerant de regione sua. et quod deterius erat quia cum quotidie eis predicaret̃ q̃ penitentiam agerent de peccatis ꝑteritis ⁊ crederẽt in xpm: noluerunt conuerti. sed ⁊ ipm iacobum fratrem dñi episcopũ ihr̃lm qui hec illis predicabat ꝓpter testimoniuz quod dedit de iesu occiderunt. vt dicit egesippus ⁊ iosephus. et scõo. li. ecclesiastice histoꝛie. Hi autem qui credebant in xpm vel non peccauerant in hoc. vel si peccauerant. sicut paulus qui erat consentiens morti stephani ⁊ trahebat cristianos in custodias ad occidendum. Actu. 7. ⁊. 8. ⁊. 9. Jam conuersi penitentiam egerant ⁊ doluerant de hoc. vnde eis remissum fuerat. ideo non erat dignum hanc penam exerceri in eis. sed in illos qui semper incredulli ⁊ rebelles extiterant. ideo debuerunt inde liberari. ¶ Ad rationem in contrarium dicendum q̃ cristus liberat suos non solum a malo culpe ⁊ eterne pene. quod maximũ est: sed etiam a malo temporalis pene cum multas angustias euadamus quotidie ipso liberante. ĩmo ⁊ quandocũ qz vrgentibus pressuris eum inuocamus. si cuz fide petim⁹ liberat nos alijs manentibus in aduersitate. Cum vero dicit q̃ ꝓmittebat credẽtes affici diuersis generib⁹ tormẽtoꝛ̃ ⁊ maxime tempe illo. Dõm q̃ hoc erat q̃ñ passiones credentium

redundabant in gloriam noīs cristi ⁊ in augmentū fidei eius: vt si pro cōfessione nominis eius paterentur. qz tunc nō erat cōueniēs eos eripi. sed ipsi se sponte offerebant. nūc autē non erat sic. iō nō debuerunt pmitti pati cū iudeis. et hoc ꝓpter duo. Primo quia ista pena nō erat p cōfessione noīs cristi. ſz pro crimine. ⁊ nō solum p crimine manifesto deo. ſ. occisione cristi ⁊ discipulorū: sed etiā p crimine manifesto homīb⁹. i. p iniusta rebellione ꝓtra romanos qui tunc orbem terrarū regebant. et tamē cristiani ad seruandū honorē cristi valde debebant cauere. ne p aliquo delicto occiderētur aut paterentur sed solū pro cōfessione noīs cristi. sic ꝺr. 1. pet. 4. c. nemo aūt vēm patiatur quasi homicida aut fur. aut maledicus. aut alienorū appetitor. si aūt vt cristianus non erubescat. glorificet aūt deum in isto nomine. ideo nō fuit cōueniēs qz nunc paterentur. Secundo quia isti qui patiebantur in ihrlm ⁊ iudea non solum patiebantur. sed etiam agebant. nam ipsi rebellauerunt cōtra romanos. Et postea superueniente exercitu romanorū ipsi defendebant se ⁊ pugnabant cōtra romanos. qui aūt p nomine cristi patiebantur: solū patiebanē ⁊ nō agebant. in patiendo aūt nullū peccatū est: si passio sit solū passio. i. inuoluntaria. peccatū aūt omne volūtariū est ⁊ consistit in aliqua actione. ideo in passione martirū nō poterat esse peccatū. in pugna aūt iudeorū ꝯ romanos ⁊ afflictionib⁹ ipsorū: qz erat aliquid agere poterat esse peccatū aliquod. ideo licet pmitteret xps suos pati in cōfessione sui noīs. non tamē fuit
Q°.57. cōueniens qz pmitteret pati a romanis ¶ Sed dicet dato qz nollet cristus qz paterent in illis tribulationib⁹: ad quid voluit qz fugerent. nā poterat crist⁹ eos liberare non fugiendo ¶ Dicendum qz verū ē qz nichil est impossibile apud deum: ⁊ tamē nō fuit cōueniēs qz liberaret eos manētes inter peccatores. qz omnis opatio dei ordīata est. ⁊ sicut quando homo potest liberare se de piculo sine aliqua spāli dei opatione peccat si expectet diuinā operationem ⁊ nolit aliter se liberari: et vocatur diuina tēptatio. ita cū potest de⁹ aliquē cripe solū admonēdo ipm: nō expedit qz circa ipm exerceat alia mirabilia sed ita erat in pñti qz iubendo xpianis qz recederent poterant sufficienter liberari. si aūt nō recederent inde oporteret eos affligi cum alijs. als circa quēlibet eorū oporteret multa miracula fieri liberando eū a romanis et a iudeis seditiosis. iō magis rationabile fuit qz admonerent fugere. Alia ratio est. qz credentes si manerent inter iudeos ex societate ipsorū incitarentur rebellare romanis. qz ipsi erāt de pgenie illor iudeor ꝯ quos erat bellū romanorū. et tñ xps volebat qz credētes in eum non rebellarent romano impio. ipse. n. illud cōstituerat ⁊ cōueniens fuit ecclesie xpi plantāde qz monarchia resideret penes aliquā gentē q̄ teneret totū orbē in pace. et esset comeatus liber de vna gente in aliā. qz als nō posset fieri p̄dicatio noīs xpi p totū orbē. nō eēt aūt talis pax si quodlibet regnū haberet p se vnū dñz ⁊ nō subderent omia regna vni p̄cipi. iō fuit cōueniēs qz ad fidem publicandā p totū orbē daretur vnitas p̄ncipatus ⁊ actualis pax. Et ideo fuit cōueniens qz daretur ista monarchia pplo romano vel alteri genti. placuit aūt deo dare illā romanis. iō cōueniens fuit tūc manere totū orbē sub romāo p̄ncipatu: vt sic pax daret ad exercēdā p̄dicationē euangelij: Et sic nō soluz fecit cristus manere apō romanos monarchiā. sed etiā statim post mortē suā cum debuit euangeliū publicari: fecit pacē esse in iudea in qua cepit eē ecclesia: ⁊ p totum orbē quousqz p̄dicatū est. postea vero quasi triginta sex annis expletis a morte xpi: ꝓpleta p̄dicatione euāgelij in toto orbe ⁊ p.icipaliter in iudea: ceperūt bella iudeorū ⁊ romanorū. hec aūt pax venit ex vnitate p̄ncipatus. iō nō erat cōueniens rebellare xpianos tūc monarchie romanorum. ꝓpter quod xps viuens semp fauit p̄ncipatui romanorū. nā cū peteretur ab eo tributū p cesare: soluit illō. s. 17. c. et cum postea peteretur an esset dand⁹ cēsus cesari dixit dādum esse. s. 22. c. cuz ecōtrario multi iudeorū qui se messiā dicebāt venerīt solū censū. sic fuit de iuda galileo qui se messiā dixit. vt colligit. actu. 5. ¶ Querit: dato qz fugiendū esset: quare dictū est qui in iudea sūt fugiāt. Q°.58.
¶ Dicēdum qz dictū est ad īnuendum qz nō solū qui erāt in ierusalē: sed etiā qui in iudea fugituri essent. Circa hoc sciēdum qz iudea accipit multipliciter. vno mō strictissime. ſ. p illa sola terra in qua erat tribus iuda nam terra chanaā q̄ data est iudeis in possessiōez. diuisa fuit in duodecim sortes per duodecim tribus. et qz vna fuit tribus iuda. data fuit ei vna pars. q̄ hētur iosue. 15. c. et illa potest vocari stricte iudea a tribu iuda. ⁊ hoc mō ierusalem nō erat in iudea quia erat in tribu bēiamī. iosue. 18. c. et ita interdum dicūt ꝓphete iudea et ierusalē. ſz iste modus rarus est in scriptura. Scōo accipitur iudea pro tota illa terra ī q̄ erat regnū iuda cū eēnt duo regna inter hebreos. ſ. regnū iuda ⁊ isrl ⁊ tñ istud regnū erat solū sup duas trib⁹. ſ. iuda ⁊ bēiamin. iō hoc mō iudea vocaretur regio cōtinens terrā harū duarum tribuū. et iste mod⁹ etiā rarus est accipiēdi in scriptura. Tertio mō accipitur iudea p tota regione in qua habitabāt iudei excepta galilea et samaria. et iste est ppri⁹ modus loquēdi. sic enī accipit ioseph⁹. li. 3. de bello iudaico. et describit istas tres ponēdo limites earū. ⁊ diuidit galileā in duas. ſ. in supiorem ⁊ inferiorē de quo late ibi. Et ratio hui⁹ ē: qz gēs que olim vocabaī hebreorū fuit vocata iudeorū post reditū de babilone. et ideo a iudeis tota regio in q̄ illi habitabāt debebat vocari iudea. et ita vocatur nisi vbi īuenītur noīa spāliū q̄rtiū terre. inueniūt aūt duo. ſ. galilea ⁊ samaria: nā nomē galilee sepe in euāgelio īuenitur. et etiā apō ꝓphetas. nomē vero samarie sepe in veteri testamēto. et iō de tota ꝛra iudeorū quicqd nō est galilea neqz samaria vocatur iudea nomīe generali. licet ioseph⁹ diuidat iudeā in decē tetrarchias. i. p̄ncipatus. ſz hoc magis ptinet ad historiographos q̄ ad sacrā scripturā que ꝓr est. ⁊ ista nō ita acurate distinxit. ⁊ hoc mō accipitur iudea vt cōiter in euangelijs. vt. s. 3. c. ſ. egrediebātur ad iohānē oīs iudea et oīs regio circa iordanem. vocauit circa iordanē galileā. qz circa iordanē est. Et tamen dicēdū qz hic nō accipitur sic iudea ſz oportet etiā accipi simul galileam nā bellū romanorū nō solū fuit in iudea ſz etiā in galilea et samaria. vt patet p iosephū. li. 3. ⁊. 4. de bello iudaico. ⁊ p egesippū. li. 3. ⁊. 4. cronicarū. nā vespasian⁹ ⁊ tit⁹ p̄us pugnauit ꝓtra vrbes galilee q̄ iudee. nā pugnauit cōtra iotapatā. in q̄ fuit dux ipse iosephus. vt patet ex suo li. 4. de bello iudaico etiā ꝓtra tiberiadē ⁊ alias vrbes galilee pugnauit vespasianus et titus. vt patet. e. li. ⁊ ibi multa pericula fuerūt ita vt delerētur vrbes integre Cū ergo xps voluerit qz discipuli fugerent de ierusalē ꝓpter picula bellorū etiā fugere deberent de galilea ⁊ samaria in qua tūc picula ⁊ bella fuerūt vt apparet p iosephū ⁊ egesippū vbi. s. Et sciendū qz licz p̄cipuū bellū fuit ꝓtra ierusalē. tñ etiā ꝯ totā aliā terrā iudeorū fuit bellū. iō dixit de iudea fugiendum. i. de tota iudea. galilea et samaria. quod verū est nisi de regno agrippe. ipse. n. aliquā partem iudeorum habebat in terra sua. īmo et pars terre sue est pars iudee p̄prie dicte vt refert Iosephus. li. 4. de bello iudaico. et in hac terra nō fuit bellū romanor. sed in ceteris terris vbi erant iudei bella fuerunt nisi essent loca asperrima ad que non posset peruenire exercitus romanorū. Dicit āt qz fugerēt ad mōtes: vt per hoc īnueret qz nō fugerent in ierusalē nam si hoc xps nō exprimeret videntes fideles imminere bellum romanorum confugerent in ierusalam. qz videt atur ibi esse locus munitissimus. ⁊ tunc incurrerent maiora mala q̄ si in p̄uincia iudee starēt. ⁊ sic accidit alijs iudeis q se ī ierusalē recluserunt. nam ibi perierunt omnes. sic dicit eusebius. dñs autē futuram in ciuitate p̄euidens famē monebat discipulos ne in futura obsidione in ciuitatē cōfugerēt tanq̄ ad locū tutū ⁊ a deo p̄tectum. ſz magis inde discederēt ⁊ ad mōtes ꝓfugerēt. ¶ Sz q sunt isti mōtes ad quos fugituri erāt credētes
Q°.59. ¶ Dicendū qz vocantur hic mōtes terra montuosa que erat

habitata extra iudeã: tñ et ista fuit terra regis agrippe vltra iordanẽ ad orientẽ q̃ ẽ magis orietalis q̃ ibrz ⁊ ẽ terra mõtuosa. nã terra iudee planior est. ⁊ ibi hitauerũt ciuitate q̃ dr pellas sub dñio regis agrippe q iudeus quoqz erat ⁊ magnã p̃tem iudeorũ in subditos habebat. ipse aũt erat cõfederat⁹ romanis. imo prestabat auxilia vespasiano cõtra iudeos: vt dicit ioseph⁹. li. 4. de bello iudaico. ideo tota terra eius secura mansit a tumultu ⁊ incõmodis belli. ⁊ sic ibi cristiani tũc tuti manserunt. sic dr. 3. li. eccliastice historie. sic etiã dicit criso⁹ in omelia. ⁊ beda. s. tunc q in iudea sunt ⁊c. cõstat hec oĩa īmine te desolatione ierusalẽ esse cõpleta. appropiq̃nte nãqz romano exercitu oẽs cristiani qui in puincia erãt ficut historia ecclesiastica refert. diuino oraculo moniti longi⁹ recesserunt ⁊ trãs eũtes iordanẽ venerũt in pellã ciuitatẽ. ⁊ ibi sub tutela agrippe regis cui⁹ mentio in actib⁹ apostolor̃ fit: aliq̃to tpe manserunt. ipse aũt agrippa cũ pte iudeorũ que sibi obtempabat romano subditus erat impio. Cõsiderandũ aũt q̃ sciebat cristus q̃ si illa euenirent non essent in iudea isti quib⁹ nũc loq̃bar. nã xp̃s nũc solis q̃tuor loq̃bar. s. petro. iohãni. iacobo. ⁊ andree: vt patet mar. 13. c. nullus autẽ hor̃ erat in iudea hoc tpe. nam petr⁹ occisus erat. q̃ ãno. 36. post xp̃i mortẽ rome a nerone occisus est. et ante hoc p̃ viginti q̃nqz ãnos rome manserat. iacobus vero occisus fuerat ab herode multo tpe ante hoc. actu. 12. c. andreas aũt erat in achaya iã occisus. Johãnes solus supuiuebat de his. qz ipse tunc manebat in asia minor. s. in epheso ⁊ alijs vrbib⁹ ⁊ aliq̃ romẽ erat. iõ null⁹ istorũ fugiturus erat de iudea p̃pter hec picula. De ceteris etiã aplis idẽ dicendũ est nisi forte de simone q constitutus fuerat episcop⁹ ierosolimor̃ occiso iacobo alphei. q̃ ille forte manere tũ grege suo. iõ dixit xp̃s in tercia p̃sona vt ĩtelligeret istõ verbũ magis p̃tinere ad alios credentes q̃ ad eos: et ait tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. i. illi fideles qui eo tpe inuẽti fuerint in iudea ⁊ galilea ⁊ samaria fugiant inde ad mõtes. i. ad terrã mõtuosaz agrippe regis. sic dicit theophil⁹. s. bene antez dixit qui in iudea sunt. q̃ ap̃li adhuc in iudea non erãt qz añ preliũ fugati sunt de ierusalẽ. vel magis vt dicit glo. Ipsi exierunt diuino spũ ducti. Aduertendũ ãt q̃ p̃ hanc xp̃i admonitionẽ poterant regi ad recedendũ tpe cõuenienti. s. q̃n viderent abois̃ationẽ in loco sancto. ⁊ tñ dicendũ q̃ verisimile est eos admonitos fuisse tunc cũ recedendũ erat. ita asserit ecclesiastica historia ⁊ criso⁹ in omelia ⁊ beda. Et oẽs sancti doctores. s. q̃ appropiq̃ãte romano exercitu oẽs xp̃iani q̃ in puincia erant diuino oraculo admoniti longius recesserunt. ⁊ verisimile est p̃ aliquẽ p̃phetã cristianuz factã. ¶ Queritur
Q°. 60. q̃n fuit istud tũc in quo dixit xp̃s fugiendũ esse. i. tũc qui in iudea sunt fugiãt. ¶ Dicendũ q̃ signuz positũ a luca est idem quod ponit hic a matheo. s. cũ videritis abois̃ationẽ ⁊c. ⁊ illud cũ videritis ierusalẽ circũdari ab exercitu. nam vtrobiqz dr statim tũc q in iudea sũt fugiãt ad mõtes. q̃ idẽ signũ est vel sal. ẽ eiusdẽ tpis q̃ p̃ vtrũqz distignabatur res vni⁹ tpis. s. fugiendũ ee tũc. Sz tunc aliqui dicũt q̃ q̃n viderent credẽtem ierusalẽ circũdari ab exercitu. non quidẽ romano: sz regis agrippe fugiendũ erat. ⁊ hoc verũ est sic dictũ ẽ. s. nam agrippa rex misit duo milia equitũ cõtra seditiosos qui se in tẽplo incluserunt. ⁊ illi circũdederunt ierusalẽ. vt pz p̃ iosephũ. 4. li. de bello iudaico. Aliter põt dici licet est idẽ quantũ ad sentẽtiã. s. q̃ intelligitur de exercitu romano obsidẽte vrbez. nõ tñ de exercitu titi ⁊ vespasiani. sz ẽ exercitus cestij ⁊ flori ducũ romanorũ. Circa quod sciendũ q̃ cause belli iudeorũ p̃tra romanos aut rebellionis p̃tra eos siue defectionis ab eis: ex mlto tpe cepant ante euersionẽ ierusalẽ. sicut deducit iosephus in libris de bello iudaico. nã ex cristi natiuitate ⁊ pri⁹ cepert. Judas. n. galileus qui suasit rebellare amore libertatis nõ p
* mittens fieri p̃fessionẽ in iudea iubente octauiano neqz facultatũ appciationes. ⁊ ipse cũ multis perijt. fuit in diebus pfessionis. actu. 5. c. ⁊ suadebat populo rebellare vt ioseph⁹ dic. i. 18. antiq. et tñ p̃fessio ista facta est q̃n xp̃s natus ẽ vt colligitur. luc. 2. c. s. Exijt edictũ a cesare augusto: vt describeretur vniuersus orbis. ⁊ tunc cũ ioseph iret in bethlẽ vt ibi describeret q̃ erat de domo dd cũ maria p̃iuge ei⁹. accidit eã parere in beth. e. c. et ita etiã añ xp̃i natiuitatẽ incipiebãt semina belli iudaici. iste tñ erant cause remote Cause aũt ĩmediate rebellionis fuerunt oppressiões magne ⁊ tirannides quas exercebant p̃sides puincie iudee dati a romanis. ⁊ precipue duo. s. albinus et florus. Albin⁹ quidẽ vir pessimus erat. et qui nullũ facinus indignũ putaret auaricie causa. vñ vt iudeorũ substãtias diriperet multa in eos iniusta perpetrauit. sz supuenit ei florus preses incõpabiliter deterior: q̃ albini scelera velut beneficia iudeis prestita iudicari faciebat: suor̃ facinerũ ĩmanitate vt dr li. 20. antiq. fuerunt ãt bi duo sub nerone p̃sides iudee. sed adhuc sub albino nichil iudei moliti sunt a p̃te p̃tra romanos. Florus aũt intolerabilit̃ p̃tra iudeos nõ iam rapinis q̃d leue erat: sz magis cladib⁹ vexans cõpulit eos ad rebellandum. ipe. n. florus occasione habita p̃tra iudeos quasi ali qui maledixissent ei: iussit oẽs qui in eũ maledicta cõgesserãt sibi tradi ad penã. ppls aũt veniã petebat excusans factũ ⁊ nõ posse dicebat in tanta plebe distinctionẽ istorũ ab alijs fieri. vñ indignatus florus p̃cepit militib⁹ vt rerũ venaliũ hor̃ diriperent: ⁊ quoscunqz ibi obuios trucidarent. milites p̃ cupidita te mandatũ supgressi intrabant in domos diuitũ ⁊ vniuersa diripientes quosqz obuios lacerabant. Et sic occiderũt die illa sexcentos et triginta. ⁊ q̃d graui⁹ fuit q̃ aliquos nobiles ⁊ equestris ordinis corã se tractos florus in crucẽ egit. fuerunt aũt hec facta die sexto decimo may ãno duodecimo neronis. Sz post hec multitudo q̃ p̃tra florũ indignabatur placata est reuerentia maiorũ p̃cantiũ. sperans q̃ vltra florus eis nõ inferret molestias. florus autẽ cũ intenderet semp mouere iudeos ad rebellionẽ: vt sic maiores posset rapinas exercere ⁊ grauiora illis mala ĩferre: dolebat q̃ ppli turbatio p̃ressa esz. Excogitauit q̃ aliud neq̃ p̃siliũ quo iudeos in maiorẽ mouere turbationẽ. s. vocatis maiorib⁹ ⁊ nobilib⁹ iudeorũ dixit q̃ p̃ hoc ipse sciere posset an multitudo ei reconciliata esset: si exercitui flori venienti de cesarea occurrerẽt salutãtes milites. florus aũt secrete militibus ĩperauit ne cui iudeorũ salutanti responderent: vt sic iudei se cõtẽni videntes clamarent contra florũ. adiecitqz q̃ si quis contra eũ quicq̃ diceret statim in eũ vterentur armis. q̃ cuz multitudo obuiam exijsset militib⁹. et salutantib⁹ eis nichil equites respõderent: indignati iudei clamauerunt ista flori argumenta esse. Equites aũt illos cedere fustibus ceperunt. ⁊ in fugam versos conculcabant. iudei vero fugam maturantes seipsos magis conculcabant: vt sic plurimi disperirent. ob quod indignati valde iudei ⁊ potissime qui seditiosi erant: rebellionem cogitabant. sed agrippa rex his diebus superueniens longa ⁊ acurata oratione aĩmos multitudinis aliquãtulum inflexit: vt a romanis nõ deficerent. sed cũ adieciss̃ florum sustinendũ esse quousqz ei a romanis daretur successor. accensa multitudo in ira neqz a contumelijs abstinuerunt: sed et saxa in agrippam iacientes eum in fugam compulerunt. Tunc vero et aliud malum superuenit quia quidam de iudeis qui bella cupiebant venientes in quoddaz castellum quod massada appellatur. omnes romanos ibi inuentos occiderunt: ⁊ custodes de suis ibi posuerũt. Accidit et aliud gauius. naz tunc eleazarus filius ananie põtificis iuuenis audaciss̃imus cum alijs seditiosis: hostias que p̃ro salute imperatoris offerri solebant respuerunt dicentes: ne mun⁹ alicuius si non esset de gente iudeorum reciperetur. quod videntes ceteri pontifices ⁊ nobiles orauerunt ne id fieret quoniam hoc erat cesarem contemnere ⁊ locum fortass̃ perderent. in quo p̃ro romanis hostias offerre nolebant. sed neqz preces aut suasiones vlle eos ab inceptis compescuerunt quin potius iã non ad sacrificia sed ad bellũ mĩstri altarz accĩgebãtur. videtes igit̃ põtifices ⁊ ceteri nobiles seditiõez iã
Q°. 66.

eoꝝ auctorite nō posse cōpesci ad agrippā ⁊ florū nuncios de
stinant orantes vtrunqꝫ. vt cū exercitib⁹ ciuitatez ascenderent
anteꝙ seditio intolerabilis fieret. Florus vero vt maior fie
ret seditio neqꝫ rñdere voluit. agrippa vero misit duo milia
eqtes. q venientes cū his qui in ciuitate pacē obstabant: ascen
derunt supiorē ptem ciuitatis et inde ꝫ sedicios qui tēpluꝫ
cū inferiori pte ciuitatis tenebāt: p septem dies pugnauerūt
et grauis cedes ex vtraqꝫ pte facta ē. ſ. a die septimo vsqꝫ ad
quartūdecimum mensis augusti āno duodecimo neronis vt
dicit iosephus. 4. li. de bello iudaico. tunc vero eleazar⁹ cum
sedicios inutiliuꝫ capiunt ducē romani exercitus qui in vr
be erat ⁊ in bello illo inferior sedicios inuēt⁹ fuerat. datis ar
mis ⁊ oīa que possidebat exercitus solas aīas petebat: qō ⁊
sic iuramēto vtrinqꝫ firmatū est. Cum vero romani arma de
posuissent seditiosi oēs eos inermes trucidauerūt pter inuti
liū ducē qui se iudeuꝫ fieri ⁊ circuncidi vt viueret passus est.
Eodē die apud cesaream viginti milia iudeorū vna die ab in
colis occisi sunt ⁊ p idem tempus apud alexandriā qnq̄ gin
ta milia iudeorū occidunt. Cepit autē tunc tota iudea a sedi
ciosis turbari ⁊ fere in oī loco cedes agebant. tunc cestius pn
ceps romani exercitus cōgregatis copijs iudeos in seditionē
versos: ⁊ iā apte romanis rebellantes agreditur ⁊ multos oc
cidit. tandē venit in ierusalē. Erat autē ibi tunc cōgregata mꝝ
titudo quoniā festiuitas cenophegie. i. tabernaculorū erat q̄
obseruatur in septembri. egressi igitur iudei cōtra cestiū im
petu facto occiderunt de romanis qngentos et qndecī. de iu
deis vero soli viginti duo perierūt. Cesti⁹ post hec die tricesi
mo octobris anno duodecimo neronis videns iudeoꝝ discor
diam ordinato exercitu introiuit in ierusalē. nā iudei vidētes
ordinem exercitus timuerunt ⁊ nō audentes manere in exteri
ori ciuitatis muro: ad interiorē ptem ⁊ templū se collegerūt.
statim vero si cestius voluissꝫ interiorē partē violenter irrū
pere seditio finita esset et belluꝫ consūmatū. neqꝫ iud ea omīs
et ierusalē postea desolaretur vt ait iosephus. li. 4. de bello
iudaico. Postea vero cestius oportunitate pdita pugnādi in
feliciter se habuit. nam egressus de ierusalē sedicios iaꝫ ex
hoc audaciores effectos q̄ exercitus romanus nō valuisset:
templū capere atergo plequentes habuit ⁊ in viarū difficul
tatibus euꝫ capientes magnā partē exercitus deleuerunt: ip
sumqꝫ turpiter per tenebras fugere ꝙpulerunt. facta sūt hec
die octauo mensis nouēbris anno neronis duodecimo vt ait
iosephus. li. 4. de bello iudaico. Ecce igitur bis hoc tempo
re ihrlm ab exercitu obsessa est. p̄mo quidez in mense augusti
ab equitib⁹ ⁊ exercitu agrippe cū quib⁹ romani aliqui erant
Scō in anno eodem mense nouēbris a cestio ⁊ solo exercitu
romanoꝝ. ⁊ hec ambo anno duodecimo neronis facta sunt.
Sed post hec rebus infeliciter gestis p cestiuꝫ in iudea nūcij
ad neronez venerūt qui incipiente tredecimo anno impij sui
vespasiano qui tunc ingrecia erat sūmaꝫ belli iudaici cōmisit
cum quo et fili⁹ eius titus pfectus ē. interī vero iudei sciētes
romanos directuros esse exercitū: se ad rebellandū ⁊ pugnan
dū ꝓtra illos parauerūt diuisa p̄mo tota regione iudee ⁊ ga
lilee p multos duces qui belli ⁊ tuendoꝝ locoꝝ curā agerēt.
ꝙtigit tunc iosephum vtriusqꝫ galilee ducē constitui. cumqꝫ
vespasianus in iudea quedaꝫ loca expugnaret. venit ioseph⁹
de tiberiade in iotapatā vrbē galilee die vicesimo p̄mo men
sis may anno tredecimo neronis. Tunc autez famosa pugna
romanoꝝ cōtra iotapatā galilee fuit in qua vrbe ioseph⁹ dux
erat. finitū fuit bellū die vicesimo septimo mensis iunij anno
tredecimo neronis. vt dicit iosephus. li. 4. de bello iudaico
post hec vespasianus ad alia loca iudee expugnanda se cōuer
tit. vnde et galileam totam ⁊ iudeam piter expugnauit. vole
bat enim postremū esse bellū contra ierusalē vt cū oīa vndiqꝫ
loca ⁊ regio oīs in manu romanoꝝ esset nullū auxiliū aut so
laciū iherosolimitis expectare possit. dum aūt ista fierent cuꝫ
nōdū ad pugnandū ꝓtra ihrlm vespasian⁹ se ꝙuertisset mors
neronis nūciat. q annis tredecim ⁊ mēsib⁹ septē dieb⁹ vero vi
gintinouē vt eusebius. li. cronicoꝝ testat imperauerat. Et sic
a p̄ma obsessione ihrlm p milites agrippe vsqꝫ ad mortē ne
ronis quasi duo anni fluxerūt ⁊ nōdū obsessa erat ihrlꝫ a ves
pasiano ⁊ tito. Sed cū audisset vespasian⁹ mortē neronis pau
lisper a bello se ꝓtinuit cogitatiōe solicitus q̄ circa imperium
ageret. Interim circa yspaniā galba p̄ceps exercitus ab ipo
exercitu imperator declarat. Q. ō cū vespasian⁹ accepisset ni
chil de bello agere voluit: sed filiū suū titū ad illū scribēs mi
sit. interim occidi galbā ꝙtigit cū imperasset mēsib⁹ septez ⁊
diebus totidē. qō cū titus agnouisset q tūc in itinere morabā
tur ad patrē in iudeā redijt. successit aūt in imperio otho. qui
tribus mēsib⁹ ⁊ diebus duob⁹ imperauit. his. n. ꝓtra vitelliū
pugnauit q ab exercitu in alemania imperator extiterat decla
rat⁹. Cū vero vespasian⁹ audiret imperare vitelliū idignabat
nimiū. ꝙdolebat pariter afflicte reipublice. ſz cū longe abesset
p̄cipue yemali asperitate impediēte pgressū venire nō potu
it. Interim aūt imperator ipse ab exercitu suo p̄nunciat⁹ est.
qō cū nō sponte accepisset: tandē tñ assensit ⁊ ordinatis rebus
in egyptū prexit ⁊ disposita puincia redit in iudeā ad titū fili
um suū. quo ibi relicto ⁊ data cura iudaici belli vespasian⁹ in
yaliā nauigauit. titus aūt iherosolimā in festo azimoꝝ subi
to inuasit: ad quā innumerabilis pene multitudo iudeorū cō
uenerat. q̄ eo tpe oē masculinū iubebat ascēdere in tēpluꝫ de
stirpe iudeorū. ⁊ satis patet hoc spāliter deū intēdisse. Iam si
alio tpe obsessa esset ihrlm a tito pauci inuenirent in ea. Sed
tūc cū tota gens in vrbē vel vt incarcerē se inclusisset festiuita
tis desiderio. titus supueniens oēs obsidione cinxit. ⁊ digne
actū est. q̄ sicut in festo azimoꝝ ꝓm crucifixerāt: ita in codez
oēs collecti ad occisionē clauderent vt ait eusebi⁹. li. cronicoꝝ
Cepit autē obsidio ierusalē in festo azimorum: quod tunc in
aprili fuit vel iuxta aprilem ⁊ durauit non plenis mensib⁹ sex
sez cepit in aprili ⁊ capta est ciuitas iā nullo resistente die octi
uo septembris. vt scribit iosephus. 7. li. de bello iudaico ⁊ fu
it euersio ⁊ inflamatio hec anno secundo imperij vespasiani:
vt ait iosephus vbi supra. et eusebius. li. cronicorum. Et ita
apparet q̄ a tempore quo bellum iudaicū a parte cē missum
est vsqꝫ ad euersionem ierusalē: fuerunt anni quasi septez nā
in anno duodecimo neronis cepit ⁊ finitū est anno secō vespa
siani. sed nero tredecim annis ⁊ mensib⁹ septē ⁊ diebus vigi
tinouem impauit. vt eusebius scribit. post eum vero galba ⁊
otho ⁊ vitelius vno anno ⁊ mensibus sex ⁊ diebus septez: vt
dicit eusebius. Sed anno scō vespasiani euersio ciuitatis cō
summata est. ideo colligunt quasi anni septem a p̄incipio belli
iudaici vsqꝫ ad finem. sed statiꝫ in primo anno in mense augu
sti obsessa est ierusalem ab exercitu agrippe ⁊ eodē anno mē
se nouembris rursus obsessa est ab exercitu romano duce ce
stio. ideo anteꝙ a tito obsideretur pluſq̄ p qnqꝫ annos obses
sa fuerat ciuitas a romanis. Et sic dicēdū q̄ id qō lucas dixit
sez cū videritis ierusalē circūdari ab exercitu scitote q̄ appro
pinquat desolatio eius: licet verū sit de obsidione titi. tñ intel
ligit de obsessione facta a romanis sub cestio. et tūc idē est qō
lucas ⁊ mathe⁹ dicunt. nam dicit mathe⁹ hic. cū videritis ab
ominationē desolationis in templo. ⁊c. tūc qui in iudea sunt
fugiant ad montes. Lucas dicit: cum videritis circūdari ie
rusalē ab exercitu. qui in iudea sunt fugiant admontes. et ve
re quidē ista simul facta sunt: ⁊ vnum ⁊ idem signum fuerunt
quia abolinatio sicut dictū est erat p̄phanatio templi exercen
do ibi cedes ⁊ alia indecētia q̄ inceperunt statī vt sedicios in
cluserūt se in templo sub eleazaro. simone ⁊ iohāne. obsessio
autē ab exercitu agrippe tunc facta est q̄n isti apte ceperūt re
bellare ⁊ se in templo clauserunt vt patet p iosephum. li. 4.
de bello iudaico. Et statim nō post tres mēses plenos facta ē
obsessio ierusalē ab exercitu romano sub cestio duce vt supra
dictū ē. ⁊ tunc erat signū credentib⁹ in xp̄m q̄ fugere deberēt
de ierusalem ⁊ iudea. ⁊ sic non paterentur istas calamitates

Q.°.61. bellorũ cũ alijs iudeis.et hoc verisĩle valde fuit. ¶ Queritꝫ quare xp̃s dixit qui in agro est nõ reuertatꝫ tollere tunicã suaz et qui in tecto est non descendat tollere aliquid de domo sua. ¶ Dicendũ qꝫ xp̃s in his voluit designare velocitatẽ in fugiẽ do quã hẽ deberẽt credentes viso signo fugiẽdi.s.aboĩnatio nẽ in loco sãcto.nã forte putarent qꝫ licebat eis manere aliq̃ to tpe et qꝫ non incurrerent aliquod piculũ.z ita morarentur disponendo tardius de rebus suis vt sic transirent in regionẽ agrippe.nã in talib⁹ mutationib⁹ solet hõ magnũ detrimentuz rerum suarũ pati si cito recedat velociter disponens de illis: maxime circa eas q̃ asportari nõ possunt sed vendi oportet. vñ vt comode de rebus suis isti disponerent.vellent longius manere ĩ ierusalẽ vl̃ in alijs locis iudee.z sic supuenirent eis subitanea picula.Alia cã esse poterat qz cũ isti viderent aboĩ nationẽ in templo.licet ex verbis xp̃i scirent illud esse signuz certissimũ euersionis ierusalẽ si nichil tñ plus adderetur pu tarent non statim illã futurã.qz si quis reb⁹ illis a p̃incipio re bellionis astitisset eo modo quo egesippus in qnqz libris et iosephus in septẽ libris de bello iudaico narzant.nõ putarẽt tam subito tantas clades vbi et toti p̃uincie aduenturas.et iõ morarẽtur aliquãtulũ.sz qz res a deo fiebãt qui in vltiõez p̃ scelerib⁹ iudeorũ exigebat.sĩc dz luc.21.c.qꝫ dies vltionis isti sunt.adueniebant res subito et vltra hominũ spem.vt igi tur his verisĩlitudinib⁹ tenti nõ morarentꝰ et interiz supueni rent picula:admonuit eos valde fugã p̃perare.Et in hoc qꝫ dixit q in agro ẽ z̃c.intendit dicere qꝫ tãta deberet esse festi natio fugiendi qꝫ si quis esset in agro faciens opus suuz: qñ au dirent de illa aboĩnatione siue de exercitu circundante ierusa lẽ:aut de illa admonitiõe spãli dei ad fugiendũ: nõ rediret in domũ suã ad capiendũ vestimentum.ne in hoc morat⁹ poccu pareꝰ a piculis.et hoc verũ est si ager in quo erat min⁹ distaz a regione agrippe ad quã fugiendũ erat qꝫ dom⁹ vbi erat ve stimentum.qz alias poterat ire ad domũ.sĩc dz mar.13.c.s.et qui in agro erit non reuertatꝫ retro tollere vestimentum suũ. Sed nõ est intelligendũ qꝫ ista sic ad lr̃az accipi debeant.nam nulla tanta necessitas fugiẽdi erat que vetaret redire de agro in domum p̃ veste.nõ est ḡ verisimile qꝫ deus qui oĩa ordina te et clementer circa fideles agebat:artaret eos ad tantã velo citatẽ fugiẽdi qꝫ nonliceret eis accipe vestimẽtũ de domo aut descẽdere de tecto.sz tali tpe eis diceret vt liceret ipsis accipe re bona sua et tollere secũ in regionẽ agrippe vt ex his viue rent.qz alias iam erant credentes pticipes iudeorũz in penis cum cogerentur oĩa bona sua perdere.satis enĩ constabat il lũ oĩa deserere z p̃dere cui existenti in agro non licebat redire in domũ ad tollendum vestimentũ.neẽ.n.erat oĩa relinque re que in domo erant si in domũ p̃ vestimento redire non lice bat.hoc aũt multũ repugnare videꝰ intentioni xp̃i:qz volebat qꝫ isti fugerent ne inciderent in mala in quib⁹ alij iudei futuri erant.set tamẽ satis erat magna aduersitas qꝫ oĩa p̃derent ni chil secũ asportantes.et ita oporteret mendicare in terra aliena.ideo nõ est hoc verisimile sed qꝫ cristus tali tpe eos admo neret de fuga qꝫ liceret ipsis.i.possibile esset tollere secũ res et disponere de eis saltem nõ oĩno p̃dendo. Sed dicenduz qꝫ ista accipienda sunt magis ad modũ loquendi q̃ ad corticem verborũ.sic.n.assueti sumus dicere cũ alicui dicim⁹ festinan dũ esse.s.vade ad talem locuz ita velociter qꝫ neqz ponas pe des in terra.manifestũ est tamẽ hoc esse impossibile sic xp̃s vo lebat magnã celeritatẽ in hac fuga tenendam esse oñdere.iõ dixit qui fuerit in agro non reuertatur in domũ ad tollendũ tunicã.et q fuerit in tecto nõ descẽdat in domũ.manifestũ ta men ẽ qꝫ nolebat ipse tantã celeritatẽ teneri quãtã ĩ verbis oñ debat qz istud esset inconueniens vt dictũ ẽ.nõ debuit tamen minus dicere qz si solũ diceret tantã celeritatẽ quanta erat te nenda:tenerenꝰ maiori mora q̃ opus esset affectione rerũ fa miliariũ disponendarũ.ideo sic locutus ẽ. Dixit aũt de existẽ te in agro qꝫ nõ reuerteretur vt tolleret vestimentũ.qz hoc vi detur qꝫ maxime accipere vellet ad fugiendũ ille qui in agro est.nam in agrũ p̃cedit homo ad laboꝛes aliquos in cultura terre et in his laboribus grosso vestimento homo induit ne exercitatione agresti facile ateratur.qui aũt extra regionẽ suã p̃cessurus est ad manendũ aliquãto tpe vellet decentia vesti menta portare.ideo qui in agro esset cum hec audiret vellet reuerti in domuz vt acciperet vestimentũ.et hoc vetaꝰ.nõ q dem vt non redeat vt littera in cortice dicit:sed vt non moreꝰ p̃pter dispositionẽ de vestibus portandis.Cũ autẽ dz de eo qui ẽ in tecto qꝫ nõ descendat tollere aliquid de domo.Dicen dũ qꝫ loquitur ad modũ terre ipsius chanaã de qua loqueba tur.Est.n.cõsuetudo ibi qꝫ tecta domorũz plana sint.et illuc ascendant boes ad exercendas aliquas occupationes sicut z in domo.et maxime videꝰ p̃esse p̃pter aurarũ refrigerium in terra calida qualis ẽ terra chanaã:et ĩ hac regione yspanie taliũ tectorũ ꝯsuetudo ẽ:iubebat autẽ deus qꝫ talia tecta non fierent plana sed in circuitu tectorũ.i.in extremitatib⁹ p totũ girũ fieret quidã mur⁹ cingens tectũ et hoc erat vt ambulan tes sup tecta non laberenꝰ inferius.sic dz deut.22.c.Dicitur ãt de eo qui erat in tecto qꝫ non descenderet tollere aliqd de domo.i.non occupareꝰ accipiendo aliqd de reb⁹ domesticis ad fugiendũ sed statim fugiat.ex hoc autẽ apparet qꝫ non dẽt intelligi istud f̃m corticẽ lr̃e.nam nõ erat possibile.quia si qs existens in tecto domus.audiret de illo signo recedendi.s.de aboĩnatione existente in templo.vel de spãli admonitione ad hoc qꝫ recederet oportebat qꝫ descenderet de tecto in domuz quia per domos erat descensus de tectis.et ideo necesse ẽ ac cipi alium sensum q̃ lr̃a facit.s.cũ descenderit de tecto ad fu giendũ nõ moreꝰ nimis in domo circa dispositionẽ rerũ qua secũ in fuga tollere vult.De his dicit crisos in omelia.s.del de oñdens ineuitabilia mala futura eẽ ĩ iudeis et infinitã ca lamitatẽ:subdit qui in tecto est non descendat aliqd tollere de domo.eligibilius.n.erat in corpe saluari q̃ intraẽ in domũ vt tolleret vestimentũ p̃pter quod et de eo q est in agro sub dit.et qui in agro est nõ reuertatꝫ tollere tunicã.si.n.q in ciui tate sunt fugiunt.multo magis qui foris sũt nõ oportet ad ci uitatẽ refugere. ¶ Queritur quare dixit xp̃s vbe aũt p̃eg- Q.°.62.
nantibus et nutrientib⁹ in diebus illis. ¶ Dicendũ qꝫ de fu ga credentiũ dz.s.qꝫ p̃gnantibus z nutrientibus esset ãgustia in fugiendo.qz p̃gnantib⁹ p̃pter onus vteri esset difficile fu gere.nutrientibus vero p̃pter onus natorũ ambulare ĩpotẽ tiũ.q.d.ceteri poterunt fugere velociter sz isti nõ.et iõ dz vbe autẽ p̃egnantib⁹.q.d.alij q onerati sunt poterunt onera re linquere vt fugiant qz sunt accidentalia et extrinseca.sed p̃gnã tes nõ p̃sit deponere onera sua qz sũt eis naturalia.i.ĩtra vte rũ.nutrientes vero filios puulos dimittere nõ possunt.ideo vtrisqz angustia erit.sic dicit crisos in omelia.s.et quidẽ pecu nias cõtenere facile est z p̃uidere sibi in vestimentis nõ difficile.Que ãt a natura sunt qualiter aliqs fugiat.q̃liter.n.p̃eg nans fiet leuis ad fugam.aut lactans poterit eum quẽ pepe rit deserere:p̃pter quod dz vbe aũt p̃egnantibus et nutrien tibus in diebus illis.his quidẽ qz pigriores sunt et qz facile fugere non possunt onere p̃ceptionis grauate.his autẽ qz de tinentur vinculo cõpassionis filiorũ z nõ possunt simul salua re eos quos lactant.idẽ dicit beda.s.vbe p̃egnantib⁹ z nutri entibus quarũ.s.vl̃man⁹ vel vteri filiorũ sarcina p̃grauati fu ge necessitatẽ non minimũ impediũt. Et non est sensus qꝫ iste perirent aut filij vel fetus earũ qz hoc non esset liberare cre dentes de calamitatibus sz inducere in eas.et tñ xp̃s intende bat liberare et iõ p̃monebat fugiendũ.sed qꝫ esset magna affli ctio p̃egnantibus et nutrientib⁹.qz vellent fugere celeriter si cut ceteri instante necessitate fuge z nõ possent;et in hoc angu stiarentur timentes sup ventura picula p̃pter tardã fugã. et dicit hoc etiã xp̃s ad incitandũ istas ad ciciorẽ fugam.s.qz nõ poterãt iste fugere eq̃ velociter vt alij :debebãt p̃uenire tẽp⁹ Q.°.63.
fugiẽdi. ¶ Queritꝫ quõ xp̃s dixit hic ne fiat fuga vl̃a sab ba-

to. Maz yeme fieri nocebat: sed nō sabbato eo q̄ isti ad quos xp̄s loquebat: erant credentes in eū qui ad sabbati obseruantiam nō tenebant. ¶ Dicendū q̄ intelligit de credentibus in xp̄m qui essent tempore euersionis ierusalē. ⁊ cōuenienter dicitur illis de sabbato: quia omnes illi erāt cōuersi de iudeis. Cum hoc nō dicat ad omnes credentes: sed ad eos solos qui de iudea ⁊ ierusalē fugituri erant. et isti erant iudei: sed iudei p̄uabant sabbatū. ideo occurreret eis difficultas si in sabbato accideret fuga: verū est aūt q̄ quādo fuga facta est. s. quasi anno tricesimo quinto aut tricesimo sexto post mortē xp̄i. nulla iam de hoc dubitatio erat in ecclesia. fuit aūt a principio. Mā mox vt xp̄s passus est conuersi ad eū de iudeis seruabant oēs cerimonias legis moysi. sed postq̄ petro predicante conuersi sunt aliqui gentiles. Actu. 10. ⁊. 11. c. volebant cōuersi de iudeis cogere cōuersos ex gentilib⁹ ad obseruationē legalium. specialiter circa discretionē ciboꝝ. De quo cū dubitatū esset aliquādo: tandē congregata ecclesia et apostolis ⁊ ommib⁹ seniorib⁹ placuit spiritui sancto ⁊ eis nō artari credentes ī cristum ad legalia. Actu. 15. c. Et lz adhuc cōuersi ex iudeis seruarent cerimonias. q̄ tamē sciebant se nō obligatos ad eas: non multū attendebant. maxīe quia adhuc postea institutū est neq; ab ipsis cōuersis de iudeis debere seruari cerimonias et alia legalia. ⁊ hoc iam factū erat tempore euersionis ierusalem. satis tamē credendū est q̄ quādiu manserūt cōuersi de iudeis in terra iudeoꝝ ⁊ sub ptāte eorū seruarent sabbatum ⁊ cerimonialia omnia ne scandalizarēt iudeos et vt nō mouerentur contra eos ad penā. Dici ergo potest vno mō q̄ licet credentes ex iudeis tempore hui⁹ fuge nō obligarent seruare sabbatū. tñ xp̄s locutus est iuxta consequntiā sui temporis ipse enī seruabat sabbatū ⁊ oīa legalia. ⁊ quādiu discipuli cū eo manserūt seruabāt illa. ⁊ non dixit eis q̄ aliquo tempore cessaturi essent ab hac obseruatione: ideo iuxta cōditionē huius status satis poterat credi q̄ sabbatū impediret fugam. ⁊ quia xp̄s voluit mūc loqui de ommbus que verisimiliter poterant impedire. sicut dixim⁹ supra. Dixit etiā de sabbato licet forte nō impediuit eos vt si ipsā non seruabant sabbatum illo tempore. Aliter pōt dici q̄ prestaret impedimentuz aliq̄ō gaetiam tempore illo sabbatū seruabāt et cerimonialia. nā licet scirent oēs credentes in xp̄m. se nō obligari ad legalia vt dicit Actu. 15. tñ conuersi de iudeis illa seruabant nō tanq̄ necessaria: sed vel vt intendentes tollere scandalū. esset autē scandalum grauissimū si cōuersi de iudeis nō seruarent legalia. Et patet q̄ isti erant filij iudeoꝝ ⁊ in nullo se ostendebāt ab alijs differre nisi q̄ verū messiam acceperant quē reliqua iudeoꝝ multitudo nondū agnouerat. et tamē apud iudeos nondum erat creditū q̄ messias mutaret legē moysi. ymo potius credebat q̄ soli iudei pertinerēt ad messiā: et nō debere predicari doctrina eius nisi iudeis. qō patet q̄ ob hoc indignati sūt valde fideles qui erant ex circūcisiōe p̄tra petrū quādo eo predicante cōuersi sunt quidā gentiles ⁊ baptizauit eos. Actu. 10. ⁊. 11. c. ⁊ ob hoc posq̄ aliqui huiusmodi conuertebant ad xp̄m dicebant cōuersi ex iudeis debere illos circūcidi et seruare legē moysi. Actu. 15. c. ideo si alij iudei qui nondum credebant in xp̄m viderent credētes qui iudei erāt nō seruare legalia statim punirēt eos sicut trāsgressores legis. ⁊ tñ nō p̄uans sabbatū lapidabat vt p̄z numeri. 15. de illo qui colligebat ligna in sabbato. ergo etiā omnes cōuersos ad xp̄m de iudeis occiderent si viderent eos nō seruare sabbatū. Itē patet quia iudei querebāt multas occasiones p̄tra istos credentes vt illos disperderēt et vt cessaret nomē xp̄i ⁊ extingueret doctrina eius et p̄sequebant eos. Actu. 3. ⁊. 4. ⁊. 5. si igit inuenirēt q̄ nō obseruabant sabbatū et alia cerimonialia quasi habētes veram causam ymo necessariā puniēdi eos neminē relinquerent. ideo manifestū est q̄ omnia hec seruabāt. Item p̄z quia occasio colorata occidendi stephanū ista fuit quia Actu. 6. c. dicit statuerūt falsos testes in cōcilio dicētes hō iste non cessat loqui verba aduersus locum sanctū ⁊ legē. Audiuim⁹ enī eū dicentē quoniā iesus nazarenus hic destruet hūc locū ⁊ mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. et tñ isti falsi testes non deponerēt ista contra stephanū si nō putarēt hec efficacia esse ad illius condemnationē si vera putarent. ideo credebant ea sufficere ad damnationē illius. Item quia additur statim q̄ princeps sacerdotū quesiuit a stephano an ista ita se haberent. Et tamē si ista non facerent ad condemnationē nō quererēt de illis an vera essent q̄ frustra esset querere quod erat impertinēs ergo ad cōdemnationē sufficere putabantur Item quia statim: Actu. 7. c. Stephanus purgauit se de his que obiecta erāt a falsis testibus. tñ nō se oporteret de illis purgare si nō facerent ad cōdemnationē. ḡ ipse videt at sufficere illa ad mortē s̄m iudeorū opinionē. ideo dicendū q̄ sine dubio si p̄uersi ad xp̄m de iudeis quādiu manebāt in terra iudeoꝝ p̄uaricarent sabbatū vel aliquid aliud legale lapidarētur: vel occiderent a iudeis sicut quilibet pure iudeus q̄ hec p̄uaricaret. ⁊ ob hoc licet scirent post determinationē apostoloꝝ ⁊ totius ecclie in lege christi nō manere obligationē ad obseruandū legē moysi. Actu. 15. c. tamē q̄diu manebant in terra iudeoꝝ obseruabant totā legem moysi ne scandalizarēt iudeos ⁊ ponerēt se in periculo mortis. Hoc autē durauit solum vsq; ad euersionē ierusalē: quia tūc mansit gens iudeorū in regione illa ⁊ xp̄iani cōuersi inter illos. ⁊ quoniā potestas temporalis erat apud iudeos nō poterāt euadere xp̄iani penas quas illi inferre vellēt. sicut et p̄ alijs causis eos occidebant ⁊ p̄sequebant vt stephanū p̄ predicta calūnia. Actu. 7. c. Jacobum p̄ cōfessione nois xp̄i. Actu. 12. c. Aliū iacobum postea p̄ eadē causa vt iosephus ⁊ egesip⁹ ⁊ ecclesiastica historia tradunt. Post euersionē vero ierusalē dispersa est gens iudeorū ⁊ p̄ maiori parte p̄it. ⁊ saltē nō mānsit ei principatus aliquis in terra ierusalē ⁊ iudee. ideo cōuersi de iudeis poterant tūc libere viuere nō obseruātes legē moysi ⁊ nullā penā formidabāt sicut nec nūc. quia nō residet aliqs temporal⁹ principatus penes iudeos. et tñ quādiu manserunt in iudea vsq; ad euersionē ierusalē manebāt sub potestate iudeoꝝ. ideo seruabant legē moysi p̄pter causam iam dictā. Et hoc satis apparet: quia quādo Actu. 15. c. Diffinitū est sup legalibus q̄ nō obligarent: nō dictū est q̄ iudei nō seruarent illa: sed q̄ cōuersi de gentilitate nō cogerent ad illa p̄eter abstinentiā a sanguīe et suffocato et īmolatis ydolis. Ex quo īmit q̄ p̄uersi de iudeis omnia obseruabāt cū q̄tum ad illos michil ibi īnouatū fuerit. ⁊ ipsi vellent cogere gentiles ad obseruandū legem moysi. e. c. Et ideo cū tēpore fuge adhuc manerent cristiani conuersi de iudeis in potestate iudeoꝝ in iudea obseruabant sabbatū ⁊ nō audebant illud violare. Ideo obstabat eis ad fugā. Sed obiciet q̄ nō obseruarent tūc sabbatū q̄ peccatum erat illud obseruare. vt dicit ad Gal. 4. s. dies obseruatis mēses tempora ⁊ annos. tymeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. et accipit de obseruatiōe festoꝝ apud iudeos. ¶ Dom q̄ illi ad quos tūc loquebat paulus peccarēt si seruarēt legē moysi eo q̄ nemo cogebat eos seruare neq; periculū aliq̄ō incurrerēt si nō seruarent: quia licet iudei eēnt erant in galicia in regione grecoꝝ vbi nō erat p̄ncipatus iudeoꝝ temporalis sed gentiliū. Secus in iudea vbi iudei dominabant temporal⁹ licet haberēt sup se ratiōes. Et iō etiaz tunc cōuersis de iudaismo licebat in iudea seruare legē moysi p̄pter causaz dictā. Istud patet etiā ī ipso paulo qui dū cēt inter gentiles nō obseruabat sabbatū et cetera legalia. dum autē manebat in iudea. non solum sabbatū et legalia necessaria obseruabat: sz etiam voluntarias cerimonias ⁊ que pertinēt ad votū. nā purificatio nazareoꝝ nō erat necessaria apud iudeos sed votiua. Mu. 6. c. et tamē quādo paulus venit ī ierusalē purificauit se s̄m ritum nazareoꝝ ⁊ hoc p̄pter tollere scandalum. Et ibi manifeste apparet q̄ iudei et etiam credētes in cristū de iudeis obseruabant legem moysi. ⁊ zelabant

aliqui illoꝝ obſeruationē eius. vnde dicit ꝙ ſeniores credentes in xpm collecti dixerunt paulo. vide frater ꝙ multi ſunt iudeis qui crediderunt ⁊ omnes emulatores ſūt legis. audierunt aūt de te quia diſceſſionē doceres a moyſe eoꝝ qui per gētes ſunt iudeoꝝ. dicens nō debere illos circuncidere filios ſuos. neqꝫ ſm cōſuetudinē ingredi. qd ergo eſt? oportet conuenire multitudinē. audient enī te ſuperuenisse. hoc ergo fac quod tibi dicimus: ſunt enī nobis viri quatuor votū habentes ſupſe. his aſſumptis ſanctifica te cū illis et impende cum illis vt radant capita ſua ⁊ ſcient omnes: quia que de te audierunt falſa ſunt: ſed ambula ⁊ ipſe cuſtodiens legē. ⁊ ſequitur tunc. paulus aſſumptis viris poſtera die purificatus cū illis intrauit in templū annuncians explecionē dierū purificatiōis donec offerret ꝓ vno quoqꝫ eoꝝ oblatio. ergo apparet ꝙ nō ſolum iudei cōuerſi manentes in iudea ſeruabāt legē moyſi. ſed etiā apud multos eoꝝ ſcandalū erat ſi quis nō obſeruaret qui iudeus extitiſſet. Et tamē iſtud nō fuit ſtatim poſt mortē xpi: ſed multo tpe poſt. ſ. annis viginti tribus. ſ. anno quarto decimo claudij impatoris. Et patꝫ quia quādo paulus intrauit in templū purificatus: rapuerūt eū iudei et petiebant. ſed tribunus plebis liberauit eū Actu. 21. c. ⁊ ductꝰ eſt ad felicē ꝓ cōſulē qui tūc gubernabat iudeā. Actu. 24. ſed hoc anno vltimo claudij fuit vt ait euſebius li. cronicoꝝ. ſed tūc fluxerāt anni viginti tres a morte xpi. ſ. quinqꝫ anni tyberij et quatuor gay. et quatuordecim claudij. ſed hoc tempore manebat tā firma intentio ſeruandi legē moyſi apud quoſdos de iudeis in iudea. ideo nō mirū ꝙ tempore fuge maneret eadem. et ita quidā forte putarēt obſeruari debere. Alij ꝓpter ſcandalū obſeruarent. vnde cōuenienter xpus dixit. ne fiat fuga veſtra ſabbato. et ſabbatū obſtabat ad fugiendum non quaſi cōuerſi ad xpm putarent eſſe peccatū. quia etiaꝫ ſi putarent adhuc manere obligationē ſabbati ſicut i lege moyſi: nō erat peccatū in ſabbato fugere data tali neceſſitate. ⁊ tñ licet de hac neceſſitate cōſtaret credentibus nō ꝓſtaret iudeis inter quos viuebant credentes. neſciebāt enī illi talia mala inſtare: quia alſ fugerent ab eis. et ideo putarent iſtos violatores ſabbati quaſi ſine cauſa itinerantes ⁊ ſic lapidarent eos. oportebat enī ꝙ ceſſarent in ſabbato vt non incidērēt in plens periculū vitare volendo futura pericula. Et ſic ſabbatū impediret eos ne iter agerent. ¶ Sed dicet cum xpus voluerit hic omnia impedimēta exprimere que retardant velocē fugā quomō omiſit alia nam languentes in validi. ſenes. paruuli. et illi qui detenti ab aliis nō poſſent fugere retardarent a fuga? ¶ Dicendū ꝙ ſufficiēter xps expreſſit impedimēta fuge artificialiter enī ꝓceſſit vt nō narraret omnes ſpeciales modos. ſed genera impedimentoꝝ ad que omnia impedimenta reduci poſſunt. iſtam impedimentoꝝ quedā ſunt totaliter ab extra alia ſunt ab intra. ſ. ex nobis. que ab extra aut voluntaria ſcz ex diuina inſtitutione. et iſta intellexit per ſabbatū. idē enīꝫ eſſet ſi aliqua alia cerimonia legalis obſeruāda accideret que fugaꝫ impediret vt in aliis feſtiuitatibus. Alia ſunt ab extra ex cōditione nature. ⁊ hec exꝑſſa ſunt ꝓ yemē in qua incomode quis itinerat. ⁊ ꝓ hec omnia huiuſmodi intelligim⁹. vt ſi i eſtate aut vere acciderēt inundationes pluuiaꝝ et aluuiones fluminū ita vt quis nō poſſet flumina tranſuadere. et ad hūc modū licꝫ remote poſſunt reduci omnia impedimēta que ab extra ſunt quibus nos nō cōferimus vim. vt ſi quis teneat i vinculis aut qualitercūqꝫ detineat. Eoꝝ ꝙo que ab intra. i. a nobis quedā ſunt accidentalia vt ea que ꝓueniunt excupiditate rerū. Et iſta xps excluſit dicens: qui in tecto eſt non deſcendat in domū tollere inde aliquid. Et qui eſt in agro nō reuertatur tollere tunicā: ⁊ poſuit criſtus iſtam impeditionem ꝓius: quia licet iſta poterat magis euitari. tamē hec erat cōmunior et que plres teneret. quia cuilibꝫ adueniebat hoc impedimentū. ſ. vt nō ſponte res ſuas deſereret. cetera vero non eueniebāt omnibus. Alia ꝙo ſunt ex nobis et neceſſario incumbūt. et hec xps ſignauit ꝓ pgnantes et nutrientes. ad hoc aūt reducunt omnia impedimēta que nobis eueniūt ab intrinſeco. et hoc ſiue ꝓpter etatē. ſiue in diſpoſitionē. ¶ Q. 65. Queritur quomodo xps dixit orate ne fiat fuga ⁊c. quia orandū eſt aliquid quādo eſt in poteſtate alicuius qui id fieri nonduꝫ cupit neqꝫ cupiet niſi exoratus. ſed hoc quod orādū erat: fieri debebat a criſto. et ipſe illud fieri volebat ad ſalutē eccleſie ſue. ideo nō oportebat orare. ſed ꝙ ipe diceret: ego volo qō ſic fiat? ¶ Dicendū ꝙ deus vult interdū bona nobis accidere que nos optamus. ſed ꝓpoſuit nō dare niſi orationibus ꝓ mereamur et ob hoc ꝓ eis que dare vult oportet ꝙ oretur. Nam ꝓ eis que dare nō vult nec oratio ꝓdeſt. ſz quia nos nescimus quit eſt quod vult aut quod nō vult ſemp orandū eſt ꝓo omnibus que optamus ab illo recipe. Et ſi ille quidem dare diſpoſuit exoratus dabit. Si enī firmū ſibi eſt non dare neqꝫ multiplicatis ꝑcibus dabit. ſed neqꝫ iſtud nobis nocet: ſed potius ꝓfuit ꝙ inſtanter orauimus: quia orando ei quēdam cultū exhibemus. hoc aūt quod xpus ſua det hic orare intendebat dare: ſed nō erat daturus niſi orando. ideo admouit eos ꝓ hoc orare. Scōo vt nō contēnerent. magnū enim bonū erat ꝙ nō niſi orando erat concedendū. et ideo nemo talia conteneret. Cū aūt obicit ꝙ xps volebat hoc dare ad qd igit petebat orari. Dicendū ꝙ ipſe vult oīa recte agi. ⁊ ideo quia deus erat: volebat illa agi qualiter ipe vt deus diſpoſuerat. Sed nō aliter quā precibus obtinendū decreuerat. ideo precandū ſuaſit ⁊ noluit ſic gratis concedere. ſic enī eſt de omnibus alijs actibus xpi. poterat enī nos ſine vlla ſui et noſtri paſſione redimere. ⁊ nullus ei ad hoc obſtaret. ⁊ tamē nō ſolum in nobis: ſed etiā in ſeipſo paſſiōes acerbiſſimas voluit. quia ſic deitas agendū conſuerat. Dicit aūt ne fiat fuga veſtra yeme vl ſabbato. quia licet quantū ad deū nichil ſit incertum: ſed loquit nobis ſm conditionē rerum ipaꝝ ⁊ ſm modum intellectus noſtri. Conditio autē rerū iſtarū eſt ad vtrūlibet accidere poſſe. ideo cuz iſte res ex ſe. haberēt ſe ad vtrūlibet. vt innueret ꝙ nō dabat deus eis aliquā neceſſitatem determinatā ſic aut ſic eueniendi dixit orandū eſſe nō fieri yeme vel ſabbato. quaſi innuat equaliter ſe habere ad eueniendum ſic vel ſic. Scōo fit ꝓpter modū intellectus noſtri qui de his nō eſt certus quādiu futura ſint. et ideo putat poſſe ſic aut ſic accidere. ſicut in veritate res ex ſe ipſa non ſit determinata ad aliquē euentū. licet deus illā determinet quod nobis nō eſt notum. et ſz ſciam⁹ ꝙ deus ſingula futura determinat ad aliquē euentū neſci⁹ ad quē. ⁊ iō quādiu res futura eſt orandū eſt vt id eueniat quod nobis bonū eſſe putamus. ¶ Q. 66. Queritur de hoc ꝙ dicit erit tunc tribulatio magna qualis nunq̄ fuit ab initio mundi vſqꝫ mō neqꝫ fiet? Aliqui dicunt accipi de tempore antixpi. imo ⁊ occaſione hui⁹ totam hanc litterā de antichriſto exponunt. ſic nicolaus tenet. ¶ Dicendū ꝙ exponit de tribulatione que eſſet ante euerſionē ieruſalē. et patꝫ quia tota littera cōtinuata eſt. et ante hoc dicebat de iſto. ideo et nūc deo eo dicit. Scōo patet ex modo littere. Nam cū dictū fuerit ſupra orate ne fiat fuga veſtra yeme vel ſabbato. ſequit et enī erit tūc tribulatio magna. et tamē ⁊ enī ponit vt reditiuū cauſe. ſ. ꝙ fugiendū eſt: quia erit tunc magna tribulatio. Et Dar. 13. c. magis apperit. ſ. erunt enīꝫ dies illi tribulationis quales nō fuerunt. ergo de illo tempore in quo dicebat fugiendū eſſe dixit ꝙ erunt dies illi tribulatiōis. Tertio patet ꝙz Lu. 21. c. Dagis iſtud apperit. cū enī dicit veh aūt pregnantibus ⁊ nutrientibus in diebus illis. ſequitur erit enī preſſura magna ſup terram ⁊ ira populo huic. ⁊ cadent in ore gladij ⁊ captiui ducentur in omnes gentes et ieruſalē calcabit agentibus. manifeſtuz eſt igit de malis euenturis iudeis tempore euerſionis ieruſalē hec dici. ⁊ nō de antixpo neqꝫ de malis alterius gentis. ⁊ hoc etiā Aug. allegat in epla ad eſicū oſtendens ꝙ inteligat de euerſione ieruſalē. Eſt aūt dicendū ꝙ criſtus dixit hoc ad oſtendendū cauſam ꝓcedentū: nā iuſſer⁹

tum magna celeritate fugere ⁊ admonuerat orandū ne yeme vel sabbato fuga ista accideret ne impediren̄: et quia hoc nō poterat aut esse non debebat nisi ad euitandū magnum periculum ostendit grauia pericula. Etiam quia cum xps ista admonuisset non facerent illa credentes cū tanta festinatiōe: misi viderent causam que vrgeret eos. ideo ostēdit eam ⁊ dixit q̄ futura erat tunc tanta tribulatio quāta nunq̄ fuerat neq; futura erat. ⁊ ista erat causa sufficiens ad taliter fugiendū qualiter xps admonebat. Sic dicit Theophilus causam autē tante necessitatis ad fugiendum cōsequēter assignat cū dicit: erit enim tunc tribulatio. ¶ Queritur quomodo est verū q̄ illa tribulatio futura erat maior omnibus preteritis et que future erant: ¶ Dicendū q̄ comensurare tribulationē illam omnibus preteritis: difficile erat cū non possimus cuiuslibet determinatā scire quantitatē que ad hoc requirit vt comensurē tur. et tamē general iter loquendo si quis historias gentiū legat non inueniet aliquā inqua tante calamitates enarren̄: q̄ntas iosephus refert in li. de bello iudaico ⁊ egesippus. de futuris autē q̄ nulla ei equāda sit hoc multo incertius erat. qō nemo asserere auderet nisi qui deus erat aut spiritum dei habens. satis aūt nobis est q̄ xps hoc asseruerit ⁊ cōstat ex precedenti. q. q̄ intelligit de tribulatione euersionis ierusalem. apparet ergo q̄ nulla vnq̄ tanta fuit tribulatio neq; futura est. Et non fuit hoc incōueniens. istā pro magno peccato grauissima pena danda erat. ⁊ tamē nullū fuit vnq̄ peccatū grauiꝰ q̄ occisio xpi ⁊ discipulorꝝ eius: ⁊ psecutio credentiū. ideo dignum fuit q̄ p illis peccatis daretur huic genti maxia omnium penarum que vnq̄ date sunt ⁊ quā dabuntur: cū maiora peccata non sint futura alicuius gentis. sic dicit Crisostomꝰ in omelia. s. interrogo aūt iudeos vnde tā intollerabilis ira diuinitus venit super eos: omnibus que ante facte sunt difficiliora. nōne manifestū quoniā ꝓpter crucis manifestationē. Sola aūt difficultas manet quantū ad futuras tribulationes in quas ventura est tribulatio antixpi. nam illa putat maior omnibus tribulationibus. Dici potest vno mō q̄ tribulatio antichristi erat valde magna sicut putat. sed non erit tanta quanta illa que fuit iudeorū in euersione ierusalē. et hoc non est inconueniens quia de illa nō constat nobis quāta futura est: q; nulla scriptura exprimit. tribulationē autē iudeorꝝ quanta fuerit scimus ex scripturis iosephi et egesippi. etiā q̄ plus est q; xps dixit illā maiorem omnibꝰ futuris nullā excipiendo. Alit̄ potest dici q̄ tribulatio sub antixpo erit maior quam tribulatio euersionis ierusalē. ⁊ tamē xps quādo hic locutus est dixit solū de tribulationibꝰ gentis iudeorū. s. q̄ nunq̄ eis talis tribulatio acciderat neq; euentura erat. tribulatio autē sub antichristo non erit iudeorꝝ sed cristianorū. ideo bene stat q̄ sit maior. de hoc Augꝰ ad esichiū dicit: apud lucā aūt sic legit̄. erit pressura magna sup terrā ⁊ ira populo huic: ⁊ cadent in ore gladij ⁊ captiui ducen̄t in omnes gentes. Iam ⁊ iosephꝰ qui iudaicam scripsit historiā talia mala dicit illi populo tunc accidisse vt vix credibilia videan̄t. vnde nō īmerito dictū est talē tribulationē neq; fuisse a creature initio neq; futurā. Iz si tempore antichristi talis aut maior forsitan erit intelligendum est de illo populo dictū q̄ eis amplius talis nō erit. si enī antichristuz illi primatus et precipue recepturi essent. facturus est tūc idē populus tribulationē potius q̄ passurus. ¶ Sed dicendū videtur q̄ absolute dicenda est maior tribulatio que fuit tempore iudeorꝝ in ierusalē ⁊ iudea: q̄ que futura erit sub antichristo. eo q̄ cristus nō determinauit se specialiter ad tribulationes iudeorū: sed absolute dixit q̄ erit tribulatio magna qual' nunq̄ fuit ab initio mundi neq; fiet. i. in nulla gente tanta tribulatio vnq̄ accidit neq; euenīet. et aliqualiter apertiꝰ. mar. 13. c. dicit̄ hoc. s. erunt dies illi tribulationis tales quales non fuerunt ab initio creature quā cōdidit deus vsq; nūc neq; fiet. etiam Aug. magis hoc sentire vult quā tribulationē sub antixpo fore maiorē. sed illud dicit si quis contenderit q̄ possit sibi sic responderi maxime quia nullū mōtiuū est quare debeamus dicere tribulationē sub antichristo maiorē tribulatione in euersione ierusalem. ¶ Queri t̄ de hoc quod dicit ⁊ nisi breuiati essent dies illi. quid sit esse dies breuiatos ⁊ quando hoc fuit? ¶ Dōm quantū ad tempus q̄ aliqui putāt hoc dictum esse de tempore antichristi quādo breuiabun̄t dies vt mala intollerabiliora sint. dicunt enī q̄ pauco tempore durabit antixpi persecutio. s. tribus annis et dimidio iuxta dictum danie. 12. c. s. per tempus ⁊ tempora ⁊ diuiduū temporis. vt dicatur tempus vnus annus. tempora duo anni. dimidiū tēporis medius annus. ita tenet nicola. Sed dicendū q̄ nō stat nam cū ista littera pertineat ad eundē contextū ad quez precedens accipie t̄ de eodē. sed p̄cedens accipit̄ de euersione ierusalem: vt ostensum est. s. p̄cedenti. q. ergo ⁊ ista de abreuiatione dierū. nam cū dicatur ⁊ nisi abreuiati fuissent dies illi. necesse est q̄ referat̄ ad p̄cedentia. Et illi sunt dies in quibus magna tribulatio accidet. vt dicit̄ Ezech. 13. c. erūt dies illi tribulationis tales quales nō fuerunt ab initio creature ⁊ nisi breuiasset dominus dies. ⁊ ponitur hic causa. nam dictū est q̄ tribulatio futura erat talis qualis nūq̄ accideret. ideo sequebatur q̄ non possent hoīes illam tollerare. sed omnia deleret. hic dicitur q̄ abreuiabun̄t dies. quia si nō abreuiarent̄ nemo posset saluari. i. liberari a morte. De ista aūt abreuiatione dierū dicendū q̄ breuiati fuerūt dies. i. pauci facti. Cū enim posset multo tempore durare tribulatio hec: fecit q̄ pauco tempore duraret. sic dicit Jero. sup matheū. s. neq; recordant̄ illius scripti. ordinatione tua pseuerat dies. sed iuxta tempoꝝ qualitatem. i. abreuiatos non mensura sed numero. ne mora tēporum cōcutiat̄ credentiū fides. Dicit aūt Augꝰ q̄ ista abreuiatio temporꝝ nō turbauit ebdomadas danie t̄ quin complerentur in euersione ierusalē. Sic dicit in epistola ad esicium. non putemus ebdomadas danie t̄. vel ꝓpter dierū breuiationes fuisse turbatas vel illo iam tempore fuisse cōpletas: sed i fine temporꝝ esse complēdas. appertissime enī lucas testatur danie t̄ pphetiā nō fuisse completā quādo euersa est ierusalē. ¶ Queri t̄ quid ē qō dicit̄ nō salua fieret omnis caro: ¶ Dicendū q̄ necesse est accipi partem p toto. i. pro homine. Iste ad carnē solā neq; est saluari neq; damnari: sed homo liberat̄ aut perit. sic accipit̄. ps. 64. ad te omnis caro veniet. i. omnis homo. ⁊ Joh. 1. c. verbū caro factum est. i. filiꝰ dei factus est homo per incarnationē. Et ideo est sensus nō salua fiet omnis caro. s. omnis caro nō salua fieret. s. nulla. quāuis enī preponatur negatio ad istud signum vniuersale omnis: debet intelligi q̄ post ponat̄. Nam preponēdo equipollet cōtra dictorio et est sensus. nō salua fieret omnis caro. i. aliqui essent qui nō saluarent̄. Et hoc etiā breuiatis diebus factū est q̄ non saluaretur omnis caro: cū multi iudei perierint. si postponit̄ equipollet cōtrario. i. vniuersali negatiue. i. omnis caro non salua fieret. i. nulla saluaret̄: ⁊ hoc intendit. tamē quia dies breuiati sunt saluati fuerūt multi. Est autē sensus q̄ cum romani pugnarent cōtra iudeos si maiori tempore bellū duraret: nō maneret aliquis iudeus in toto orbe. eos enī quos in iudea inuenerunt deleuerunt occidentes vendentes ⁊ in seruitute subicientes. Si tamē maiori tempore bellū duraret indignarent̄ nimis romani cōtra iudeos: ⁊ nō solum eos quos in iudea inuenirent occiderent: sed etiā eos quos p totū mundū dispersos inuenirent. Nā vt iosephus refert. libro de bello iudaico non solū in iudea occidebant̄ sed alibi plurimi. vnde in alexandria eodē tempore vna die quinquaginta milia iudeorū pempta sunt. deus igit̄ breuiauit tempora afflictiōis. s. vt cito caderet ierusalē ⁊ delerent̄ iudei qui in puincia iudee erāt: ⁊ nō esset occasio extendendi se ad iudeos qui alibi morarentur. sic dicit Crisō. in omelia. sed adhuc ostendit eos grauiori pena fuisse dignos cū dicit̄ nisi breuiati fuissent dies illi. ac si dicat si amplius durasset ꝑlium romanorū cōtra ciuitatem vniuersi perissent iudei. omnē enī carnē iudaicā dicit et qui fortis ⁊ qui

Q°. 67.

Q°. 68.

Q°. 69.

intus erant. non enī ī eos solos qui in iudea erāt impugnabāt romani sed etiā eos qui vbiqz dispersi erant psequebantur. Causa autem huius esse poterat: qz iudei de omnibus partibus venerant in auxiliū iudeorum ierusalem. vnde in ierusalem nō soli qui de iudea erant inclusi ꝛ obsessi fuerunt: sed de alijs partibus vt dicit Josephꝰ. Et ideo cōtra iudeos quorū cunqz locoꝝ indignarent et seuirēt quasi omnes fauerēt huic rebellioni iudeorum. ideo cōueniens fuit abreuiari dies tri-
Q°.70. bulationis. ¶ Querit cum dicatur hic: sed ꝓpter electos breuiabunt: qui erant isti electi propter quos breuiabantur ꝛ ¶ Dicendū q̄ sunt electi de iudeis. nam de illis xp̄s elegerat aliquos ꝛ ꝓpter illos voluit breuiari dies tribulationis. sed possunt accipi isti electi dupliciter. s. quia aut ꝓ conuersis. aut ꝓ cōuertendis. de cōuersis planū est quia credentes in xp̄m de iudeis vocabantur iudei ab omnibus gentilibus: quia filij iudeorum erant. et etiā ritū iudaicum seruabant. isti aūt electi erant: quia de ceteris iudeis qui in sua perfidia ꝛ obstinatiōe manserunt: hos elegit vt sibi vniret reprobatis alijs. Et tunc dicendum q̄ propter electos istos deus breuiauit dies dupliciter. ꝓmo quia vt dictū est supra si bellum romanorum contra iudeos maiori tempore durasset: nō soluz occidissent iudeos qui erant in iudea: sed etiā per totū orbem. ꝛ tamē cōuersi de iudeis vocabant iudei. ꝛ gentiles reputabant eos iudeos. ꝛ si occiderent omnes iudeos necesse erat q̄ istos quoqz occiderent. ꝛ non solum eos qui de iudea fugerant nunc in regnum agrippe vt dicit Crisost. ꝛ historia ecclesiastica. sed etiam omnes alios qui erāt in alijs partibus orbis conuersi. sicut in grecia. hispania. italia: ꝛ alijs nationibus. ideo cōueniens erat electis q̄ breuiarentur dies illi vt non perirent. Secundo propter electos credentes qui de iudea in regnū agrippe iuerant. Nam isti tempore illius tribulatiōis manebant extra terram suā. reliquerant autē possessiones suas si quas habebant in iudea ꝛ cupiebant regredi ad eas ꝛ ad regionē naturalem. impediebant enī quādiu durabant dies isti. ideo eis cōueniens erat breuiari dies. Tertio tam ꝓpter credētes de iudeis qui fugerant de iudea in regnū agrippe quaz propter omnes alios credētes de iudeis vbicunqz essent. quia q̄diu durabant ista bella erat animus eorum suspensus quotidie ꝓ timore ne ipsi quoqz perirēt. ꝛ breuiari dies fuit liberare electos ab hac quotidiana afflictione timoris. sed primus modꝰ melior est. nam periculū de vita erat ꝛ nō de possessionibꝰ. cū xp̄s dicat nō fieret salua omnis caro nisi breuiati essent dies illi. Aliter potest accipi ꝓ electis. i. predestinatis de iudeis q nondum conuersi erant. Nam multi de iudeis ꝛ stirpe eorum cōuertendi erant qui nondū erant cōuersi quādo superuenerit tribulatio euersionis. Et licet plurimi iudeorū non cōuersoꝝ perierint in bell' illis. tamē multi sup fuerunt ꝛ de illis cōuersi fuerunt aliqui. si autē bella illa longo tempore durarēt non maneret aliquis. Et sic illi qui conuertendi erant non cōuerterent: sed perirent in bellis. ꝛ iste modus videt adhuc ꝓportassis cōuenientior q̄ precedens. quia electos qui crediderāt facilius erat saluare ī cū admoniti fugissent. sed electos nō duz cōuersos ꝛ qui alijs iudeis mixti erant: liberari a morte si bella hec ꝓlongarent esset difficile. de hoc dicit Augu. ad esticiū nō enim debemus ambigere q̄ euersa est ierusalē fuisse ī illo populo electos dei qui excircūcisione crediderant: siue erant crediturī electi ante mundi cōstitutionē ꝓpter quos breuiantur mala illa vt tollerabilia fiant. ⌊ Tunc si quis ⌋. hic ꝑm diuisionē nicolai ꝛ multoꝝ expositionē ponitur tribulatio temporis anticristi ꝓpter magnitudinē seductionis. qz vltra magnitudinē afflictionis ex tormentis adhuc erit persecutio magna ex seductione. cum multi fideles per sola signa anticristi ꝛ discipuloꝝ eius seducerent vt illi asserunt. ꝛ ꝑm hoc exponit littera sic. ⌊ Tunc ⌋. i. tempore antixp̄i. ⌊ Siquis vobis dixerit hic est cristus ⌋. i. cristus verus apparuit in mūdo: ꝛ dicit vobis dixe*rit*. i. fidelibus. ⌊ Hic est cristus aut illic ⌋. i. in vno loco vel in alio designando loca. ⌊ Nolite credere ⌋. q. d. non erit ille xp̄s sed antixp̄s. ideo quicquid vobis dicatur nō credatis. ⌊ Surgent enī pseudo xp̄i ⌋. ostēdit eoꝝ fallaciam vt ea visa non admirent fideles. s. q̄ antixp̄i ꝛ pseudo ꝓphete signa et prodigia facient. ꝛ vocantur pseudo cristi. i. falsi xp̄i: vel an cristi quasi multi sint. i. magister ꝛ discipuli. ⌊ Et pseudo ꝓphete ⌋. qui falsa ꝓphetabunt in fauorē antixp̄i. ⌊ Et dabūt signa et prodigia ⌋. s. mirabilia facient que opere demonū prouenient. ⌊ Ita vt in errorē deducant si fieri potest etiā electi ⌋. idē tāta erit vehemētia seductiōis ex magnis signis ꝛ ꝓdigijs q̄ decipient plurimi cristianoꝝ. nō solum mali. sed etiā electi erunt in periculo. licet tandem nō decipient sic q̄ fide perdita antixp̄m sequāt. ⌊ Ecce predixi vobis ⌋. i. iam dixi vobis q̄ hoc futurum sit. ideo cū euenerit nō inueniamini in cauti vt decipiamini sed vigilate. ⌊ Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est ⌋. i. quia iam instructi estis q̄ ille q̄ venerit falsus erit non attendatis ad illū. ⌊ Nolite exire ⌋. s. ad videndū eum vel ad sciēdū quis aut qualis est: quia non poterit esse nisi fallax. ⌊ Ecce ī penetralibus ⌋. i. in domo secreta est. q. d. ꝛ reuelabitur post hec. ⌊ Nolite credere ⌋. quia neqz ibi esse potest cuz fallax sit. ⌊ Sicut enī fulgor exit ⌋. ista littera facit ꝓbationē q̄ non poterit esse verus cristus ille qui veniet. quia xp̄s cū venerit manifestus veniet: ꝛ non dicet ecce in deserto est aut in penetralibus est: sed statim de aduentu eius erit notū in toto orbe neqz poterit quis ignorare. Sed quia istud nō est de intentione nostra: sicut magis apparebit in questionibꝰ statim exponendū est de tempore tribulationis euenture ante euersionem ierusalem. s. ⌊ Tunc ⌋. i. tempore huiꝰ tribulationis quādo fugiendū est aut aliquo tempore ante. ⌊ Siquis vobis dixerit ⌋. i. fidelibus cōuersis de iudeis qui essent tunc in iudea ꝛ fugere deberent. ⌊ Ecce hic est cristus aut illic ⌋. i. xp̄us siue messias venit nūc ꝛ est in tali vrbe: vel in tali loco: ꝛ ideo non oportet fugere: quia ipse liberabit nos. ⌊ Nolite credere ⌋. sez quia nullus est cristus nisi ego. ꝛ ego nō veniam illo tempore quando isti surgent. ⌊ Surgent enī pseudo cristi ⌋. hoc dicit q̄ non venit vnicus qui vocaret xp̄s: sed plurimi post xp̄i mortem vsqz ad euersionē ierusalē. ⌊ Et pseudo ꝓphete ⌋. isti quoqz illo tempore venerūt ꝛ differebant a pseudo cristis. quia illi vocabant se messiā. Alij vero non dicebant se messiā: sed ꝓphetas ꝛ annūciabant aliqua falsa ex parte dei. quasi deus illa dixisset. ⌊ Et dabunt signa ꝛ prodigia ⌋. s. facient miranda ad cōfirmationē erroris sui. ⌊ Ita vt in errorē inducant si fieri potest etiā electi ⌋. s. non solū iudei ꝛ gentiles qui in errore permanent trahent hoc errore: sed etiā aliqui fideles qui vocantur electi erunt in periculo errandi. ⌊ Ecce ꝑdixi vobis ⌋. est ista admonitio ad cauendū. q. d. ego prenūciaui vobis mala que euentura sunt ab istis falsis cristis: ideo nō decipiamini ab eis. nam si nō prenunciassem nō erat mirandū q̄ faleremini. ⌊ Si ergo dixerint vobis ⌋. i. quia iaz vos admonui ꝛ scitis q̄ quicūqz venturus est falsus est. quicquid vobis dicat de cristo non credatis. ⌊ Ecce in deserto est ⌋. q. d. vbicunqz dicatur vobis absens esse nō eatis ad illuz. ⌊ Nolite exire ⌋. s. ad videndū quis sit. ⌊ Ecce impenetralibꝰ est ⌋. i. in locis occultis. ⌊ Nolite credē ⌋. i. in nullo loco est: ideo falsum est quicqd vobis annunciat. ⌊ Sic enī fulgur ⌋. ostendit falsam esse annunciationem illam: quia si xp̄s veniret non posset de eo dubitari. ita q̄ diceret in deserto est: vel impenetralibus est. sed erit aduentus suus manifestus quandocunqz ille venerit: sicut est de fulgure quod nō venit paulatim. ita q̄ in aliqua regione appareat nunc ꝛ post aliquantū tempus appareat in alia. sed subito apparet vbiqz. ita erit de aduentu cristi: qui a manifestus erit subito in toto orbe. vnde dicit. ⌊ Sicut enī fulgur exit ab oriente ꝛ apparet vsqz in occidentē ⌋. i. fulgur statim vt significatur licet veniat de parte orientis nō apparet prius in oriēte et post aliquātū tempus in occidentē: sed simul in oriente ꝛ occidēte apparet eo q̄ est in loco sublimi ō quo ab omnibꝰ videri

potest.ita erit de aduentu xpi:quia quando veniet apparebit in aere.7 talia cū ipso manifestabūtur q̄ nō poterit de suo aduentu dubitari. veniet enī in potestate magna 7 maiestate: vt dicitur.j.in littera.7 sequenti.c. ⌊Ita erit aduentus filij hominis⌋.i.aduentus meus talis erit.s.manifestus omnib⁹ subito:7 nō poterit de eo dubitari ab aliquo ita vt dicatur ei: ecce xps est in deserto veni 7 vide.vel ecce in penetralibus est intra 7 videbis.⌊Ubicunq3 fuerit corpus⌋.dat aliam rationē manifestationis sue.s.non poterit dubitari de aduentu cristi: quia quando ipse apparuerit ibi erunt omnes homines vbi ipse apparuerit.ideo omnes necessario videbunt:7 non dubitabit aliquis an venerit.⌊Illic cōgregabunt 7 aquile⌋.exemplo vsus est.s.sicut.dato.cadauere aliquo licz de lōginquo:cōueniunt illuc vultures 7 aquile.ad deuorandū illud.Ita 7 ad ueniente cristo congregabuntur omnes homines ad locuz in quo ipse fuerit.¶Queritur de quo intelligitur littera ista: Q°.71.
¶Aliqui dicunt q̄ intelligit de aduentu cristi.motiuū autez videtur esse quia hic dicit de pseudo xp̄is:7 tamē antixps erit falsus cristus:etiam quia ista putant competere illi tempori cum dicant tunc quoq3 deceptiones multas futuras.¶Dicendum q̄ verū est q̄ anticristus 7 discipuli eius 7 prophete ipsi facient signa mendacia.vt apostolus dicere videt loquēs thessalonicensibus qualia sunt ista que hic ponuntur .7 tñ ista que ponuntur hic non accipiunt pro temporibus antixp̄i: sed pro tempore euersionis ierusalē.7 concordat hoc littere: qa dicitur:tūc si quis vobis dixerit ecce hic est cristus.7 sic refertur ad ea de quibus statim dictū est.Sed dicebatur de tribulatione magna que supueniret quādo fugituri erant credentes de iudea.ideo de illo quoq3 tempore accipiendū est:si qs vobis dixerit ecce hic est cristus.Et hoc valde consonat veritati historice.Nam iosephus li.18.7.20.antiqui.7 li.2.7.3.de bello iudaico ponit multos qui eo tempore surrexerunt 7 se xp̄os vocabāt.7 eos iosephus vocat magos aut seductores 7 pseudoprophetas eo nomine quo illos xps vocauit de quo dictum est late.s.Et littera ista nō satis applicatur ad tempora anticristi nisi extorquendo sensum.Nam dicit in littera surgēt pseudo cristi.7 tamen anticristus vnicus est:nisi large accipiamus multi antixp̄i facti sunt. Ita q̄ omnis qui aliquo modo dicit contra xp̄m vocatur antixp̄us:ergo magis accipit de tempore euersionis ierusalem quando multi erant falsi cristi.
Cū autem Crisosto.dicit q̄ intelligitur hoc de aduentu cristi Dicendū q̄ ipse nō intendit q̄ de solo aduentu eius agatur hic quasi non agatur de antixp̄o:sed de aduentu ad iudicium Nam verū est q̄ de aduentu xp̄i agitur hic cū dicit. sicut enim exit fulgur ab oriente 7c.vt declaratū est in littera. tamē non inducitur illud quasi de principali intentione.sed solū ad probandū nō esse xp̄m eos de quor aduentu agitur.quos Crisostom⁹ vocat antixp̄m.7 tunc dicendū q̄ nō agitur hic de anticristo: sed de illis pseudo xp̄is qui apparuerunt ante euersionem ierusalem.7 ideo per argumentū inducitur de conditiōe aduentus xp̄i:ad ostendendū q̄ nullus illorum erit xps.quia nullus veniet sicut xps verus venturus est.s. omnibus manifestus.dixit autē xps hic de istis pseudo xp̄is.Primo ad ostendum se scire futura particulariter. Secundo 7 specialius ad p̄muniendū credentes ne errarent.Tertio dictum est propter illa que fuerunt statim supra posita.s.dixerat xps fugiēdum esse.7 q̄ orarent ne fuga ipsorum fieret yeme vel sabbato.Cum aūt surgeret tunc aliquis qui se messiam diceret ille assereret q̄ populū liberaret.7 ideo non esse fugiendū.vt autem credentes nō incidant in pericula si non fugiant talibus induci persuasionibus: dicit cristus q̄ hi qui venient falsi cristi sunt licet signa faciant.7 ideo non sunt neq3 saltem audiendi. Q°.72.
¶Queritur quare dicit.s.surgent pseudo xp̄i 7 pseudo pphete:¶Dicendū q̄ non loquitur de antixp̄o:sed falsos messias apparentes ante euersionē ierusalē ostēdit.7 ideo dixit q̄ surgent pseudo xp̄i.i.qui falso sibi imponent hec nomina.7 recte dicit surgent:quasi a seipsis veniant 7 nō mittantur a deo.qui autē verus xps est nō venit a seipso sed a deo mittit.7 hoc cristus de se sepe dicebat q̄ nō venerat a seipso neq3 loquebatur a seipso:sed pater eū miserat.7 ideo improperabat iudeis qui non receperant eum venientē in nomine patris.7 reciperent alium qui veniret in nomine ppr̄io.i.suo.Joh.5.c. Item cū antixps verus vnicus sit.Si xp̄us vocasset hic pseudo xp̄os antixp̄m 7 sequaces eius nō adiungeret statim de pseudo pphetis qui erāt ministri:sed adiecit.ergo nō erunt multi antixp̄i.i.vnus verus 7 alij mēbra eius.¶Sed dicendū q̄ accipitur de falsis xp̄is ante euersionē ierusalē qui multi fuerunt: 7 cū illis etiam fuerūt pseudo pphete.Et ob hoc etiaz Jeronym⁹ exposuit litteraz vtroq3 modo.s.de illis falsis xp̄is 7 de antixp̄o cū ait.quod hic de pseudo pphetis intelligit intelligi potest sic.multi enī tempore captiuitatis iudaice principes extiterūt qui xp̄os se esse dicerent.intantū q̄ obsidentib⁹ romanis tres fuerūt intus factiōes.7 addit sed melius de cōsūmatione mūdi dicit:vt expositū est.potest aūt 7 tertio de hereticorum circa ecclesiaz pugna intelligi:7 de istiusmodi antixp̄is qui sub opinione false scientie cōtra xp̄m dimicāt. Sed dicendum q̄ exponere hoc de hereticis mysticū est nō litterale. exponere aūt de antixp̄o 7 fine seculi nō plene cōuenit littere vt dictū ē.¶Queritur cū dicat q̄ pseudo xp̄i facient signa magna 7 pdigia quid inter hec differat.¶Dicendū q̄ tam signū q̄ pdigiū mirandū est:7 ideo mouebat auditores. sed differūt. quia signa dicunt illa que ad significandū inducta sunt.i.in significationē vel ostensionē veritatis aliquarū rerum.pdigia dicunt:q3 magna sunt 7 ideo nō subiciunt potestati cuiuslibet nam interdū faciebāt aliqua mirāda specialiter ad pbationez alicuius rei.7 illa vocabant signa quia significabant.i.ostendebāt vez esse id quod asseruerat ille qui hec signa faciebat. interdū vo faciebāt tales aliqua miranda ad ostentationē.vel saltē nō ad pbationē alicuius rei specialis.7 illa nō vocabant signa:quia nō erant ad significandum:sed pdigia quia magna erant.7 nō subiciunt potestati hominū.ideo dicunt prodigia quasi pcul a digito.i.a potestate nostra operatiua que i manu 7 digitis est:iuxta illud.ps.8.Quoniā videbo celos tuos opera digitor tuor.i.celi p digitos dei facti sunt. Alij dicūt q̄ signa 7 pdigia differūt:quia signa sunt mirāda: sed minora quidē.pdigia aūt sunt maiora.sed dicendū q̄ hoc nō multum pquenit.q3 dicit i littera signa magna.ergo tam signa q̄ pdigia magna erāt.sed ex rōne pcedenti differebāt.7 iste modus loquēdi est in scriptura de omnibus qui faciunt miranda siue vere siue false.sic dicit de Stephano.Actu.6.c.q̄ faciebat signa magna 7 pdigia in populo. Q°.74
¶Queritur quomō isti pseudo xp̄i 7 pseudo pphete faciebant miracula cū falsi eēnt. nam miracula dei sunt 7 nō ptinent ad eos qui mētiunt se esse quod nō sunt.¶Dicendū q̄ faciebant signa 7 pdigia sed nō miracula.nunq̄ enī cōcedendū est q̄ demones aut magi miracula faciāt sed mirāda.nā mirandū est quodlibet quod admirationē inducit.7 illud ē quicqd excedit cōmunē potestatē. miraculū aūt virtutē diuinā inducit.ideo nō fit nisi p deum Sed q̄ demones 7 falsi pphete nō faciāt miracula cū miranda faciūt: venit pter duo.Primū est quia ea que faciūt falsa sunt.7 si vera essent miracla dicerent.sicut suscitare mortuos miraculū est quod demones 7 magi facere vident: sed nō faciunt.ludificant enī oculos nostros vt videat esse quod nō ē. 7 iste est generalior modus operationis demōis 7 eor qui demonē sequunt.sic dicit scōa ad thessal.c.2.de antixp̄o.s.cui⁹ aduentus erit p̄m operationē sathane in omni virtute 7 signis 7 pdigijs mendacibus 7 in omni seductiōe. Scōm erit q3 aliq̄ miranda in veritate faciūt demones vel magi:sed nō sunt miracula.quia non accedunt illa adhuc ad opationem miraculi cum miraculū fit de solis illis que infinitā potestatē exigūt et nō sufficit ad illa minor quā infinita virtus.sed demones non habent infinitam virtutē:sed solus deus.ideo illi munq̄ mira

cula faciunt. sed alia minora. sicut mouere homines per aera quasi volantes: erradicare arbores. diruere edificia ⁊ mouere partes montiū. ⁊ multo plura facerent si permitterent̄. sed angeli ministri diuine prouidentie coercēt eos. De istis autez falsis xp̄is ⁊ pseudo pphetis dicendū q̄ magi erāt ⁊ in virtute demonū faciebant. vnde iosephus. li. 18. ⁊. 20. antiquitatū. ⁊. 2. ⁊. 3. de bello iudaico eos vocat magos ⁊ seductores. ⁊ iō illud facerēt quod demon facere poterat. ⁊ ita facerent signa magna ⁊ p̄digia ita vt eis crederet̄. ¶ Sed quomodo stat q̄ isti pseudo pphete facerent signa ⁊ p̄digia: q̄ per hec p̄batur veritas pphetie in veris pphetis. si autez falsi pphete qui a deo nō sunt p̄ossunt hec facere: nō est aliqua p̄batio qua constet veros esse pphetas ⁊ a deo missos. ⁊ tamē per istū modū p̄batur veritas pphetie. Deutero. 18. c. ergo nō possūt pseudo pphete signa facere. ¶ Ad hoc dicendū q̄ miracula sunt certissima p̄batio cuiuslibet veritatis. ⁊ tamē interdū falsi pphete faciunt mirāda. Sed hoc potest multiplicit̄ stare. Uno modo vt dicat̄ per distinctionem illā que data fuit. Deutero. 13. ⁊. 18. c. s. q̄ ille qui aliquid asserit quasi a deo dictū ⁊ mirabile vel signū facit. aut inducit signū ad cōfirmationē dictorū suorū aut nō. quando enim nō inducit in cōfirmationē: dicendum q̄ nō potest mētiri ⁊ dicta sua possunt esse falsa neq; cōfirmanē signo aut miraculo facto: cū illud signū vl̄ portentū nō inductū fuerit ad cōfirmationē vel p̄bationem dictorum. Si autē inducit signū ad cōfirmationē dictor̄: aut dicit ille pphe-
Q°.75. ta ea que vult asserere anteq̄ p̄mittat signum. vel postea. Si verba precedūt fit sufficiens p̄batio ⁊ cōfirmatio p̄ miraculum. vt si ille dicat dominus mandat vobis facere hoc aut illud. ⁊ in signū huius ecce suscitabitur iste mortuus: vl̄ eueniet talis res. si illud fiat q̄ dixit sufficienter p̄batur verus esse q̄ asseruit. Et in hoc casu habet verū regula posita. Deutero. 18. c. ad cognoscendū quādo pphēta locutus est ex parte dei: ⁊ quādo nō. Nā si signū quod p̄dixit nō euenerit planū est q̄ non fuit deus locutus q̄ iste asseruit neq; a deo missus est: sed de corde suo finxit. Si autem euenit signum quod ille dixit. certum est q̄ vera sunt verba que asseruit ⁊ a deo missus est pphēta. ⁊ hoc modo nunq̄ pseudo pphete poterant facere miracula aut signa que p̄bent dicta sua. si autē p̄ faciat pphēta miraculū vel signum ⁊ postea dicat deus mandat vobis occidere istum hominē vel facere hoc aut illud: non cōfirmatur dictus per signum licet pphēta velit inducere illud in p̄probationē: eo q̄ iam signū illud factum est neq; potest nō esse. ⁊ si per illud cōfirmarent̄ ea que postea dicunt̄ nō posset pphēta postea mentiri quod falsum est: quod patet quia als mendacia sua omnia cōfirmar et illo signo quod est absurdū. ⁊ ideo signum prius factum non p̄bat ea que postea dicunt̄ vera esse. Ratio huius est quia deus nō potest esse testis iniquitatis et mendacij. ⁊ cum miraculum per solum deum fiat non faciet illud petente homine si ad probandum falsum illud petat. quia tunc deus esset testis ⁊ auctor mendacij. Et quia si quis dixit aliquid esse verum aut a deo dictum esse ⁊ in huius p̄bationem addit q̄ fiet tale miraculū aut signus. si illud sequat̄ deus illud facit ⁊ attestat̄ verum esse quod dictum est. ⁊ nūq̄ falsitati attestat̄. ideo sufficienter probatur hoc modo verbum p̄cedens verum esse. sed quādo iam factum est signū vel miraculū ⁊ sequuntur verba: non potest miraculum illud prodesse in cōfirmationē futuror̄ verborum: cum deus non ostendat aliquid in testimoniū illorus. ⁊ ideo taliter faciens signa potest mētiri: ⁊ iste est casus: Deutero. 13. c. de pphēta q̄ p̄dixit signa ⁊ portenta ⁊ euenerūt. ⁊ postea dixit eamus ⁊ colamus deos alienos. iubet enim deus nō audiendum talem pphētam: sed occidendum: quia deus nō iussit illud dici. e. c. ⁊. 18. Alio modo potest dici q̄ quando pphete inducunt in probationē dictorū suorū signa aliqua q̄ probatio sufficiens est si sint illa miracula. Secus si non sint miracula: sed aliqua admiranda vt dictū est precedenti. q. ⁊ ratio est quia miracula solus deus facit: ⁊ ille nō potest eē testis falsitatis quia fidelis est ⁊ seipsum negare non potest. 2. ad Thimo. 2. c. Et tamē seipsum qui veritas est negaret si mentiret̄ approbās p̄ miraculum suum aliena mēdacia: ergo per miraculū nunq̄ approbātur mēdacia ⁊ sic pseudo pphete miracula nō faciūt. de admirandis rebus secus est. quia multe earum licet humanam potentiam excedunt: nō excedūt potentiā demonū. sed cū magi operent̄ virtute demonū īmo eis ministrantibus poterūt facere ista admiranda in cōfirmationē mēdacij: sed de illis dicendum q̄ nō faciunt p̄bationē dictorū. ⁊ talia erant pseudo cristorum ⁊ pseudo pphetarū p̄digia ⁊ signa magna. Aliter ad huc potest dici q̄ falsi pphete possunt deducere improbationem dictorū suorū miracula. ⁊ tamē illa non confirmant dicta sua licz fiant post assertionē suor̄ dictor̄. ⁊ hoc quia illa videtur miracula: sed non sunt eo q̄ falsa sunt. Nam si essent vera essent miracula sicut apparens suscitatio mortuorū. talia aūt faciunt interdū falsi pphete cum ⁊ ipsi videātur mortuos suscitare. cecos sanare ⁊ huiusmodi que nō possunt fieri nisi virtute dei. ⁊ tamen ista nō probant dicta illorū esse vera cū ipsa miracula nō sint vera sed apparentia. Et licet demones possint fallere oculos nostros vt aliquid videat nobis videre q̄ nō videmus: tamē per hec nō trahunt̄ bom ad aliquid maluz quia deus per cuius puidentiam arcentur demones a malis que facere volunt. nō permittit illos fallere bonos. aut nullo modo facere talia circa ea in quibus potest preiudicari saluti humane. ⁊ si aliqd permittit hoc solū ē quantū ad eos q̄ mali sunt ⁊ perituri. sic dicit̄. 2. ad Thessal. 2. c. s. cuius aduent⁹ erit ſm operationē satbane in omni virtute ⁊ signis ⁊ prodigijs mendacibus ⁊ omni seductione iniquitatis his qui pereunt. Et tamē dicendū q̄ etiā quantū ad pereuntes nunq̄ deus p̄mittit demones operari tam efficaciter vt non possit intelligi an sint opera sua vera vel fallacia. vnde nō est occasio erroris ex parte dei. ¶ Querit̄ de hoc q̄ dicitur vt in errorē ducant̄ Q°.76.
si fieri potest etiam electi quomodo potest stare: quia electi nō possunt errare. ¶ Dicendū q̄ hec difficultas ō erroze electoruz est quantū ad vltimū errorē. s. per finalem impenitentiaz. Nam in talē errorē nunq̄ incidet qui electus est: quia sic frustraretur diuina electio. sed de erroze dum viuit nō est dubiū quī electi possint peccare mortaliter ⁊ sepe peccēt. ⁊ sicut peccant in peccatis actionū ita ⁊ in fide possunt peccare. sed ante mortē penitebūt ⁊ sortient̄ effectū electio. Nūc ℣o non agit̄ de erroze vltimo electorū: sed de illo quo errarent qui crederent falsis xp̄is ⁊ pseudo pphetis ante euersionē ierusalē. ⁊ iō etiā si electi aliqui in his errarēt: nō esset incōueniens. sed nō errauerunt: quia xp̄s nō p̄nūciat q̄ erraturi essent vt origenes dicit. ⁊ hoc fuit quia p̄monuit eos cauere ab his. quia als etiam aliqui ipsor̄ errarēt: Sed dicendū q̄ electi possunt accipi dupliciter. Uno modo q̄ omnes qui de iudeis in xp̄m crediderant vocarent̄ electi respectu iudeor̄ qui credere noluerāt. scz q̄ istos xp̄s elegerat applicando ad se vt in ipsum crederēt ⁊ alios nō elegerat: sed in sua īfidelitate reliquerat. Alio mō q̄ vocarent̄ electi p̄destinati ad vitā eternā. non electi aūt qui nō predestinati sunt. Accipiendo primo modo est sensus q̄ nō solum iudei deciperent̄ per alios falsos xp̄os vt eis crederēt. sed etiam xp̄iani conuersi de iudeis in piculo erant ad hoc q̄ seducerētur p̄pter magnitudinē signor̄. Accipiēdo scō modo est sensus q̄ non solū iudei: sed etiā aliqui xp̄iani q̄uersi de iudeis decip̄erent̄ p̄ signa illa. sed isti essent nō electi qui fidez infirmiorē haberēt. electi ℣o. i. p̄destinati qui firmiorē habebant fidē: licz in piculo essent nō erāt finaliter seducēdi: q̄ fides in eis p̄ualeret. Ponit aūt q̄ esset xp̄s in deserto aut impenetrabilib⁹ p̄pter duo. Primo ⁊ p̄cipue ad figurandū rē occultā. Nā ista duo loca sunt occulta. s. penetralia ⁊ desertū. penetralia quidē: quia nemo illuc intrat nisi is cuius sunt. desertum vero quia pauci illuc vadūt cū nemo ibi habitet. ⁊ ponitur de loco occlto: quia si in publico xp̄s esset nemo alteri di-

ceret ecce illic est aut illic: quia quilibet eū videret. sed quia est
in occultō potest vnus videre eū ⁊ alius nō. ⁊ vnus diceret al
teri ecce in tali loco est xp̄s. Secūdo ad tollendū id quod sub
ditur. s. nolite exire. nam xp̄s dixit discipulis q̄ quicquid eis
dicerēt de xp̄o nō irent ad videndū eū: ideo vt xp̄s diceret di
scipulis q̄ nō irent ad videndū eū qui xp̄s dicerēt debuit dice
re de locis occultis ⁊ remotis. scz de deserto ⁊ penetralibus
Et licet iudei crederent vnicū esse messiam sequebant omnes
Q.°.77. istos eo q̄ neminē p̄ certo tenuerant esse messiam. ¶ Queri
tur ad quid xp̄s dixit sicut enī fulgur exit ab oriēte ⁊ apparet
vsqz in occidētē ita erit aduēt⁹ filij hoīs. ¶ Dōm q̄ xp̄s h̄ vo
luit dicere de suo aduentu ⁊ posuit cōditionē eius. causa aūt
prima erat q̄ quesierāt discipuli de isto aduentu ⁊ ideo debu
it de illo respōdere. Secūda fuit quia in veritate xp̄s ventu
rus erat ideo cōuenīēs erat dici q̄ veniret. Tertia ad non in
fringendā opinionē discipulorū p̄ nunc. nā illi credebant xp̄m
venturū ad regnandū temporaliť. Et si moreret sicut statim
futurū erat. s. post triduū: ⁊ nō diceret eis de aduentu suo pu
tarent eū nō venturū cū iam mortuus esset. dixit ergo de ad
uentu ⁊ de modo aduētus vt postq̄ mortuus esset nō despe
rareť de suo aduētu. Quarta fuit quia xp̄s aliquādo vētur⁹
erat ⁊ voluit ꝯditionē aduentus designare vt sciret ī q̄li mō
veniret cū nō esset venturus sicut prius venerat. Quinta et
p̄cipua fuit quia voluit ostendere differentiā inter aduentum
suum ⁊ eorū qui hoc nomē cristi sibi vsurpabāt vt nō fallerē
tur credētes circa illos. Nam de illis dicendum erat ecce xp̄s
est ī deserto ecce ē impenetralibus. ⁊ dixit xp̄s q̄ p̄ hoc agno
sceret illos esse falsos xp̄os. Nā verus xp̄s q̄n veniret nō esset
in penetralibus aut in deserto: ita vt opus esset ire ad viden
dum eū ⁊ dubitari posset de eo. sed ita manifestus erit q̄ sub
ito ab omnib⁹ videbiť ⁊ nemo de eo poterit dubitare an ipse
sit. Et sciendū q̄ licet discipuli quādo nūc querebāt de aduen
tu xp̄i acciperēt de aduētu eius ad regnandū temporaliter et
nullus talis aduentus futurus erat. tamē respondit de aduen
tu suo qui erit ad iudicandū in fine seculi ⁊ discipuli nō puta
bant tūc de tali aduentu: sed de aduentu ad regnandū tempo
raliter ⁊ xp̄s noluit eis declarare q̄ non esset venturus ad re
gnandum temporaliter: quia nūc scandalizaret. ⁊ quia ipi ali
quādo crediturī erāt q̄ xp̄s veniret ad iudicandū mortuos ⁊
nō ad regnandū temporaliter voluit nunc dicere qualiter ve
niret tunc. Est aūt modus iste sicut in apparitione fulgoris.
Nam fulgur licet moueať p aerē non apparet successiue. i. q̄
nunc appareat in vna terra ⁊ post aliquantū temporis ī alia.
Sed subito sicut gigniť apparet sup totū orizontē illius emi
sperij in quo gigniť. sic xp̄s cū venerit ad iudicandū erit ma
nifestus omnibus hominibus. ⁊ hoc ꝓpter duo. primo quia
veniet in maiestate ⁊ apparatu magno. sic dicit. j. in littera. s.
⁊ videbūt filium hominis venientē in nubibus celi cū virtu
te multa ⁊ maiestate. ⁊ ista fuit causa quare in primo aduen
tu nō fuit xp̄s cognitus ob omnibus. s. quia venit pauper et
sine apparatu aliquo. ⁊ nisi fuisset ꝓpter multitudinē miracu
lorū q̄lia nemo ante eū egit. Joh. 15. c. que fecit postq̄ cepit
predicare. s. in anno tricesimo vite eius. Lu. 3. c. Et p̄ sequēs
triennū vsqz ad mortē nemo eum agnouisset aut credidisset
eum. Nam triginta annis p̄cedentib⁹ a nemine agnitus est sed
vt simplex homo cōuersabať. Scōa causa est quia cū apparu
erit scōa vice omnes homines erunt coram eo. Nā veniet ad
iudicandū ⁊ ideo in circuitu eius erunt omnes homines. qa
omnes iudicandi sunt aut iudicaturi. sic dicit sequenti. c. Cuz
venerit filius hominis in maiestate sua cōgregabunť ante eū
omnes gentes. ¶ Sed queret cū xp̄s voluerit dicere p̄ hoc
Q.°.78. exēplum de fulgore aduētuz suū omnibus hominibus futu
rum manifestū: quare dixit de fulgure. quia poti⁹ poterat no
tificare p̄ alia. s. p̄ solē aut lunam vel astra. quia ista manifesti
ora sunt q̄ fulgur ꝓpter luminis multitudinē. Secūdo quia
quādo xp̄s veniet erit in maiestate regni sui. ⁊ tamē ad ostēn
dendū gloriā regni sui nō assimilať fulguri sed soli. sic p̄tz. ℨ.
17. c. cū. ℨ. 16. c. dixisset quosdā discipulos nō morituros quo
usqz viderēt eū venientē in regno suo. i. in gloriam regni sui.
transfigurauit se vt istā gloriā ostēderet. ⁊ in transfiguratione
dicit q̄ fuit vultus eius resplēdens sicut sol ⁊ vestimēta eius
sicut nix. ⁊ nō dicit de fulgure. ideo hic de sole potius debuit
dici. Nam etiā sol quādo apparet ostendeť omnibus existenti
bus in illo emisperio. ¶ Dicendū q̄ posuit xp̄s similitudinē
de fulgure potius q̄ de sole aut luna. primo quia agitur h̄
de aduētu ad iudiciū qui aduētus erit terribilis. Nā dicit. j.
in littera q̄ apparebit signū filij hominis. ⁊ tūc plangēt om
nes tribus terre. fulgur ꝟo est aliquid exterrēs homines. sol
ꝟo ⁊ luna ⁊ cetera astra nō exterrēt: sed potius suo lumīe val
de demulcent. quia dicit ecclīastes. 11. c. Dulce lumē ⁊ dele
ctabile est in oculis hominū videre solem. ideo magis cōpetit
fulgur ad designandū illū aduentū q̄ sol aut astra aliqua. Se
cūdo ⁊ principaliter p̄ modū apparitionis: nam xp̄s vult hic
ostendere q̄ apparitio sua erit subita ⁊ omnibus manifesta. ⁊
ad hoc magis cōuenit cōdicio in fulgoris apparitione q̄ so
lis. quia sol semp circuit celū ⁊ p̄ motū suū aliquādo est supra
orizontē aliquādo infra. ⁊ cū est in vna parte mūdi nō videtur
ab alijs qui sunt in alio orizonte. ⁊ ad hoc q̄ videať ab his a
quib⁹ nō videbať venit ad eos p̄ motū. Et ita successiue facit
se videri ab hominibus. fulgur aūt nō circuit celū: scz in parte
alia celi in qua gigniť apparet ⁊ dū ibi est videť simul ab orie
te ⁊ occidēte. i. sup totū orizontē etiā si nō moueať. ideo appa
ritio fulgoris magis assimilať apparitioni xp̄i ad iudiciū ve
nientis quā apparitio solis vel stellaꝝ. de hoc dicit Crisosto.
in omelia. s. sicut supra dixit qualiter antix̄ps ventur⁹ est ita et
p̄ hoc ostēdit qualiter ipse sit venturus. sicut enī fulgur nō in
diget annūciāte aut p̄cone: sed in instanti ⁊ momēto temporis
monstrať p̄m vniuersum orbē terraꝝ ⁊ his qui in thalamis se
dent. ita aduēt⁹ xp̄i simul apparebit vbiqz ꝓpter glie fulgorē Q.°.79.
¶ Queriť quare dixit xp̄s vbicunqz fuerit corpus ibi ꝯgre
gabunť aquile: ¶ Dōm q̄ hic xp̄s voluit ostendere causam
supradictoꝝ. Nā dixerat q̄ apparebit subito omnib⁹ homini
bus sicut fulgur apparet. dubitaret aliquis quomō hoc po
terat esse. ideo hic ostēdit qualiter erit. s. per hoc q̄ in loco in
quo xp̄s apparuerit erūt omnes homines simł. ideo videbūt
eum. ⁊ hoc quia omnes cōuenient ad eū. Et quia aligs dice
ret quomō cōuenient omnes homines in locū vnū: dicit xp̄s
q̄ erit sicut fit in cadauere ⁊ vulturibus aut aquilis. Nam lz
sit cadauer ad multā distantiā iste aues p̄ odorē sentiunt a re
motissimis p̄tibus ⁊ ꝯgregańť ad cadauer vt illud lacerent ⁊
deuorent. sic vbi fuerit xp̄s apparēs veniēt oēs homines q̄n
tumcūqz inde dissēt. ⁊ hoc est qō dicit vbicūqz fuerit corp⁹. i.
vbi est cadauer cōgregańť aquile. i. aues similes. s. corui vul
tures ⁊ aquile. sic dicit Jeronym⁹ sup matł. s. de exēplo na
turali qō quotidie cernim⁹ instruimur in xp̄i sacramēto. aqle
enī ⁊ vultures etiā transmarina dicunť sentire cadauera. ⁊ ad
escam huiuscemodi ꝯgregari. si ergo irratiōabiles volucres
naturali sensu tantis terrarū ſpatijs sepate puū cadauer senti
unt vbi iaceat. quāto magis omnis multitudo credentiū de
bet ad xp̄m festinare. dicitur autem vbicunqz fuerit: quia est
oratio in cōpleta quātū ad intentionē xp̄i. s. sicut vbicūqz fue
rit corpus. i. cadauer cōgregańť statim illuc aquile ⁊ vultu
res. ita vbi fuerit xp̄s apparens ꝯgregabuntur illuc omnes.
Et posuit cōuenīēs exemplū: q̄ dixit vbi fuerit corpus. s. qa
corpus īmobiliter stat. aquile ꝟo ad illud mouenť. ita xp̄s in
suo aduentu ad iudiciū erit sicut cadauer illud. s. q̄ nō discur
ret p̄ mundū ad hoc vt videať: sed apparebit in loco vno. i. in
loco passionis sue siue in valle iosaphat aut alicubi ⁊ illuc cō
uenient omnes homines. nā resurgent mortui ⁊ deportabūť
ab angelis ad locū iudicij ⁊ ibi omnes videbūt xp̄m. ¶ Que- Q.°.80.
ritur quare xp̄s dixit de aquilis. s. illuc ꝯgregabunť ⁊ aquile.
nam hoc vultures potius faciūt. ¶ Aliqui dicūt q̄ licet hoc

coruis ⁊ vulturibus cõueniat tñ de aquilis dictũ est. q; sctõs signare voluit qui ꝓpter volatũ aquile dicunt. sic dicit hylarius super matth. s. vnde ne loci in quo futurus esset essemus ignari dicit vbicũq; fuerit corp⁹ ⁊c. sctõs enĩ de volatu spiritualis corpis aquilas nũcupauit: quor ꝯgregantib⁹ angelis conuentum futurũ in loco passionis ostendit. ⁊ digne illic claritas aduentus spectabat vbi nobis gloriã eternitatis passiõe corporee humilitatis operat⁹ est. Et est sensus lre fm hylariũ vbicũq; fuerit corp⁹ ibi ꝯgregabunt ⁊ aquile. i. in loco ĩ quo corpus xpi mortuũ stetit qñ erat corp⁹ siue cadauer ⁊ nõ homo: illuc ꝯgregabũt aquile. i. ꝯuenient sancti ad iudiciũ. ⁊ ũst eundẽ sensum tenet origenes sup mth. dicẽs: ⁊ nõ dixit vbi cũq; fuerit corp⁹ ibi ꝯgregabunt corui aut vultures ſz agle. volens ostendere magnificos ⁊ regales omnes qui in passionẽ dñi crediderũt. Jeronym⁹ quoq; sup matth. ait. aquile enĩ appellãt quib⁹ iuuent⁹ renouata est vt aquile. ⁊ qui assumũt pẽnas vt ad xpi veniãt passionẽ. ¶ Sz dõm ꝙ iste expositiones sunt mystice ⁊ nõ lrales. s. ꝙ vocent iusti aquile ꝓpter spiritualẽ volatũ. sed necesse est de aquilis que sunt aues intelligi. Scõo quia tũc nõ ꝓbaret xps ꝯueniẽter de aduẽtu suo ꝙ tũc videret ab omnib⁹ hominib⁹. nam ipse intendebat ostẽdere ꝙ aduẽtus suus nõ erit occult⁹ ita vt de illo dubitari possit ⁊ possit quis dicere ecce in penetralibus est xps aut in deserto. sed ꝙ omnib⁹ hominib⁹ erit manifestus. ⁊ tamẽ si aquile ꝓ iustis accipiant nõ signat ad aduentũ xpi ꝯuẽturos omnes homines: sed solos iustos. ideo nõ accipit sic. Tertio qr preter hoc ꝙ vult ꝓbare differentiã int apparitionẽ suã ⁊ falsor xporũ. vult adhuc cõditionẽ aduentus sui oñdere. tũc enĩ omnes homines ꝯuenient ad ipm. sicut dicit sequẽti. c. ꝙ cõgregabunt ad eũ omnes gẽtes. ⁊ tamẽ nõ signat ista cõditio accipiendo aquilas ꝓ iustis. ¶ Dõm igit ꝙ nõ accipiunt aquile ꝓ iustis. neq; ꝓ aliquib⁹ hominib⁹: sed est cõparatio sic dictum est ꝓcedenti. q. s. ꝙ sicut vbicũq; est cadauer statĩ cõgregant aquile. corui. ⁊ vultures. quãtũcũq; distent. ita cũ xpus venerit ad iudicandũ statĩ occurrẽt omnes homines in locum in quo xps apparuerit licet in ptibus distantissimis orbis iacuerint vel sepulti fuerint. Et vicendũ ꝙ poterat dici illuc cõgregabunt aquile vel corui aut vultures: quia ista solẽt conuenire de volucribus ad deorãda cadauera. ⁊ ita ponit origenes de tribus his sup matth. vt dictũ est ⁊ etiã Jeronymus ¶ Sed dicendũ ꝙ de coruis dici nõ debuit: qr nõ ꝯueniebat exemplo xpi. Nã ille volebat inuere ꝙ quantũlibet distẽt iste volucres a cadauere statim veniũt. ⁊ hoc nõ possunt facere nisi ꝓ odorẽ. qr a longinquissimis regionib⁹ ꝓ odorẽ ꝓcipiunt vbi iaceant cadauera. sed hoc nõ ꝯuenit coruis. non enĩ a longinquo ꝓ odorẽ apprehendũt cadauera. sed hoc habẽt vultures ⁊ aquile. Sic dicit Jeronym⁹ sup matth. aquile enĩ ⁊ vultures etiã trãsmarina dicunt sentire cadauera ⁊ ad escam huiusemodi cõgregari. ideo nõ debuit dici de coruis. de vulturibus quoq; nõ dictum est licet odoratus eor ꝓspicatior aut acucior sit quã aquilar. ⁊ hoc ꝓpter duo. Primo quia forte in terra chanaã in qua xps loquebat: non abundãt vultures ⁊ abundant aquile. ⁊ qr exempla poni debent ꝓ res notas: dixit de aquilis que cõgregant ad cadauera ⁊ nõ de vulturib⁹. Scõo ⁊ precipue fuit quia nolare vulturẽ non cõpetebat ad intentionẽ xpi: sed aquilã. ⁊ ratio est quia xps volebat ponere cõditionẽ sui aduentus quantũ ad modũ cõgregatiõis sanctorum ⁊ omniũ alior hominũ. Et ista ꝯgregatio duas cõditiones habet. Prima est ꝙ de quacunq; pte terrarũ in qua fuerint mortui resurgent ⁊ cõueniẽt ad locũ in quo xpus fuerit. Scõa est ꝙ ista cõgregatio fiet subito. s. in momẽto ⁊ in ictu occuli. sicut dixit apls. 1. Chor. 15. c. quantũ ad primã bene conueniunt vultures ⁊ aquile. imo ⁊ fortassis vultures acutiores sunt in odoratu vt de longinquioribus moueantur ad veniendũ. Scõa aũt cõditio ⁊ que est precipua deest vulturibus quoniã sunt tardi volatus ⁊ pigre veniunt. ⁊ ita nõ cõueniunt ad inuendũ subitaneã cõgregationẽ omniũ hominum quã tamẽ xps intendit inuere. aquila autem valde cõuenit ad hoc: quia est impetuosi celeris ⁊ fortis volatus. ⁊ subito trãsuolat magnam regionẽ. ⁊ ob hoc deus cõparat fortitudinem quam ipse dat sanctis volatui aquilaruz: quia fortis est. Isa. 40. c. s. qui sperant in domino mutabunt fortitudinem assument pẽnas vt aquile. current ⁊ non laborabunt. ambulabũt ⁊ non deficient. Et ista est vera causa quare aquilas nominari fuit ꝓueniens ⁊ non vultures neq; coruos. licet hij quoq; ad cadauera cõueniant. ⌊ Statim autem ⌋. descripta supra responsione ad vnã questionẽ discipl⁹ ꝓponitur hic responsio ad aliam. nam quesierant discipuli tria. s. de tpe euersionis ierlm ⁊ de aduentu xpi. ⁊ de consummatione seculi. licet de aduentu xpi ⁊ consummatione seculi multi volunt esse vnam questionem in quo non differt. Nam dixerunt dic nobis quando hec fient ⁊ quod est signum aduentus tui ⁊ consummationis seculi. respondet autem xps ad primũ de euersione ierusalez ponendo omnia que precessura erant. ⁊ circa que expediebat instrui ⁊ cauere credentes tempore illo. ideo nunc transit ad fm scz vt de aduentu suo dicat qui est simul cũ seculi cõsũmatiõe. Sed in hoc cõsiderandũ ꝙ de aduentu suo loquitur hic xps dupliciter. Uno modo vt distinguat illud ab aduẽtu ⁊ apparitione falsorum cristorum qui venturi erant ante euersionem ierusalem. Alio modo vt dicat de vero aduẽtu suo qui est futurus ad iudicandum ⁊ de circũstantijs eius. Primo modo dicit de aduentu suo supra cũ loquebatur de falsis xpis. ostendens ꝙ illorum aduentus esset occultus ita vt diceretur de eis ecce xps in deserto est aut in penenetralibus. suus vero aduentus non sic: sed manifestus ita vt nemo de illo posset dubitare sicut est de apparitione fulgoris. Secũdo modo agit hic ostendendo de aduentu suo quas habebit circunstantias ⁊ signa precedentia. Et iste aduentus est in fine seculi. Et ita dicẽdo de hoc simul respondet ad questionẽ de aduentu cristi ⁊ de cõsummatione seculi. ⁊ diuiditur in duo. Quia primo ponũtur signa precedentia iudicium. Secũdo describit iudicis aduentum. ibi. ⌊ Et tunc apparebit ⌋. Circa primũ dicit. ⌊ Statim autem ⌋. putant aliqui accipi cõtinuatiue ad tẽpora antixpi: quasi in littera precedẽti actũ fuerit de apparitiõe antixpi ⌊ Post tribulationẽ illorũ dierũ ⌋. s. dierũ in quibus antixps vixit ⁊ turbauit ecclesiam. sic enĩ exponunt qui volunt litterã precedentẽ accipi de aduentu antixpi. sed de hoc statim ĩ questionibus dicet qd senciamus. ⌊ Sol obscurabit ⌋. ista sunt signa aliqua precedẽtia ad iudiciũ vt cõmuniter exponit ⁊ verum est. ⁊ est vnũ signũ obscuratio celestis luminis. ⌊ Et luna non dabit lumen suũ ⌋. erit defectus in maximis luminaribus id ẽ sole ⁊ luna. ambo enim defectũ patientur vt exponetur. ⌊ Et stelle cadent de celo ⌋. hoc fit vt nullum luminare maneat in quo non manifestetur aduentus ad iudiciũ. nam cum luna ⁊ sol obtenebrantur cetera signa vel sidera non solum obscurantur: sed aut de celo cadunt aut cadere videntur. Alij ad cometas. Alij ad viros ecclesiasticos referunt vt dicetur. ⌊ Et virtutes celorum ⌋. angeli sunt qui vocãtur virtutes celorum. id est virtutes existentes in celo: quia non sunt corpora lia entia sed virtutes quedam. i. spirituales substantie siue intelligentie vt philoso. dicunt. ⌊ Mouebunt ⌋. aliquis motus apparebit tunc in eis. non ꝙ moueant ꝓprie: quia entia pure spiritualia ⁊ non alligata materie non mouent licet moueant. sed moueri dicuntur: quia motus aliquos ostendẽt quos ante non ostenderant. ⌊ Et tunc ⌋. s. quando ista fient. ⌊ Apparebit signũ filij hominis ⌋. i. signũ xpi qui de se loquit ꝙſi de alio. ipse enim filius est hominis: quia est filius virginis. Et istud signũ putatur esse crux. ⌊ In celo ⌋. s. in aere nam aer vocatur celum iuxta illud. Luc. 8. c. aues celi comederunt illud id est volucres que sunt in aere vel in illo volant. ⌊ Et tũc plãgent ⌋. scilicet quando viderint signum cristi erit planctus iste: doloris quedam significatio. quia vel non crediderunt in cri-

stum vel quia eum perseeuti sunt ꝛ suos. ⁊ Omnes tribus terre ⁊ quia in omnibus tribubus erunt aliqui ad quos pertineat ista causa dolendi. ¶ Querit de quo tempore intelligit
Q°.81. ista littera: ¶ Dicendū q̄ ista q̄ habent in hac littera non fuerunt ante euersionē ir̄lm: sed accipiunt de tempore aduentus xp̄i ad iudiciū, ita enim exponūt omnes doctores. sic dicit glosa. ſ. postq̄ dn̄s premuniuit fideles contra seductionē antix̄pi ꝛ ministrorū eius ostendēs se esse manifeste venturū. nūc ordinem ꝛ modū sui aduentus demonstrat. ꝛ ita apparet ex tota littera applicādo. nam siquis voluerit singulas partes littere exponere de tēpore ante euersionē ir̄lm non pacietur illud littera: sicut remigi⁹ dicit. ¶ Dicendum autē q̄ de aduentu ad iudicium accipitur statim. ſ. aliquanto tēpore post antix̄pi tribulationē. non tamē ob hoc concedim⁹ precedentē litterā exponi de antix̄po sed de falsis x̄pis ante euersionē ir̄lm. ꝛ tamē refertur ad id quod subintelligit. ꝛ illud est de antix̄po. nam cū dixisset de falsis x̄pis decipiētib⁹ ante euersionem ir̄lm ꝛ multum simile est de antix̄po. voluit x̄pus subintelligere de illo q̄ si dixisset. ꝛ transit ad dicendū sequentia post mortē antix̄pi q̄ sunt signa aduentus x̄pi. sicut facimus in relatiōibus meditatis. q̄ non refertur ad id quod expressum est sed qđ cogitatum est quasi expressum est. Alij dicunt q̄ refertur hoc ad ea q̄ supra dicta sunt de euersione ir̄lm. ſ. q̄ statim post illā apparitura essent signa iudicij. sed statim non dicit hic temp⁹ primus ſz satis distans. p̄cedēs tn̄ expositio verisimilior est. licet ꝛ hec
Q°.82. non est omnino falsa ſz sustentabilis. ¶ Querit q̄re x̄ps dicit de signis aduētus sui ad iudiciū hic: ¶ Dicendū q̄ conuenienter factū est. primo q̄ quesitū fuerat de hoc cū dixerūt discipuli qđ est signū aduent⁹ tui ꝛ cōsūmationis seculi. ideo aliqn̄ eis rn̄dendū erat. Scđo q̄ cū res ista magna esset. dignū erat de ea fieri sermonē per x̄pm. nā oīa que ad fidē pertinēt x̄pus expressit. Est autē precipuū de ad fidē pertinentib⁹ iudiciū in quo retribuet vnicuiq; iuxta opa sua. Et iō nō solū iudiciuz sed etiā ea q̄ circa iudiciū notāda erant. x̄ps dicere debebat. sic autem erat de signis aduent⁹ eius. ideo debuit de his dicere. Tertio q̄ pertinet hoc ad litterā p̄cedentē. nā dictū fuerat supra q̄ aduent⁹ x̄pi non esset secret⁹. sicut aduent⁹ falsorū x̄pi anorū de quib⁹ dicebat. ecce x̄ps in penetralib⁹ est aut ecce in deserto est. ſz esset cūctis manifest⁹ sicut apparitio fulgoris. ꝛ iō cū hec dixit subdidit de illo aduentu ostendendo quomō esset manifest⁹ Est autē manifestatio ista in duob⁹. primo in signis q̄ precedūt. scđo in circunstantijs ipsi⁹ aduēt⁹. primū autē ostēdit hic x̄pus inquantū dicit nō se venturū q̄si non p̄misso nuncio aut inopinate. sed multa signa ꝛ notāda precedent q̄ faciēt notū esse aduentū āteqū sit: ꝛ iā expectari anteqū videat: ꝛ ista ponunt hic. Scđm vero postea ponit cū dicit x̄pm venturuz in maiestate in nubib⁹ celi: ꝛ q̄ angeli congregabūt tūc electos
Q°.83. ex omnibus partibus terre. ¶ Queritur quid est hoc q̄ dicitur sol obscurabitur ꝛ luna nō dabit lumen suum: ¶ Dicendū q̄ istud erit signuz quoddā ante iudiciū in sole ꝛ luna: ita q̄ lumen eor̄ minuetur vel quasi deficiet: non quidē per modum eclipsis: sed per modum miraculi deo subtrahere volente lumē eor̄. ꝛ tūc erit proprie signū q̄ non eueniet modo naturali sicut in eclipsib⁹: q̄ tūc rari admirarēt. sed modo miraculi. ex quo oēs homines nō solū admirabunt. sed etiā stupebūt ꝛ arescent pre timore ꝛ expectatiōe q̄ supueniet vniuerso orbi. Luce. 21. c. ꝛ ista obtenebratio durabit forte maiori tempore q̄ soleant durare eclipses vt manifeste appareat nō factū esse naturaliter: ſz ex dei solius opatione. ꝛ de hoc signo predixit Joel. 3. c. sol conuertet in tenebras ꝛ luna in sanguinē anteqū veniat dies dn̄i magn⁹. i. dies iudicij. Et tūc nō procedit inconueniēs qđ supra allegabat de augmentatiōe luminis solis ꝛ lune. q̄ istud signū erit ante diem iudicij ꝛ tūc sol ꝛ luna ad temp⁹ pacient hanc obscurationē. sed rursus consuetū lumen redibit sicut fit finitis eclipsib⁹. ꝛ in illo manebūt vsq; in diē iudicij ꝛ in eo augebit lumen ita vt sit lux lune sicut lux solis: ꝛ lux solis septēpliciter. De hoc dicit raban⁹ ꝛ beda. ſ. nichil tamē prohibet intelligi tūc veraciter solem ꝛ lunā cū ceteris sideribus suo lumine priuari sicut de sole factū cōstat tempore dn̄ice passiōis. vnde ꝛ Joel dicit sol cōuertet in tenebras ꝛ luna in sanguinē anteqū veniat dies dn̄i magn⁹ atq; manifestus. ꝛ iterū pacto die iudicij ꝛ clarescente future gloria vite cū fuerit celum nouū ꝛ terra noua. tūc fiet q̄ ysayas dicit: erit lux lune sic̄ lux solis ꝛc̄. ¶ Querit quomodo fiet ista obscu- Q°.84
ratio solis ꝛ lune: ¶ Dicēdū q̄ p̄t intelligi triplicit. vno modo p subtractionē generatiōis radiorū. ita q̄ nō mittāt radios suos ad nos eo tēpore corpora celestia. Alio modo p interpositionē alicui⁹ corporis impediētis in nos receptionē radiorū. Alio modo p hoc q̄ illo tēpore desinant esse luminosa. ita vt neq; tūc radios gignere possint si pmittant. Alij ponūt q̄rtū modū. ſ. p modū eclipsis. Sed dicendū q̄ nō erit iste quart⁹ mod⁹. ſ. per eclipsim. de tertio modo etiam dicēdū q̄ nō erit ſ. q̄ desinat sol esse corpus luminosum: q̄ tunc desineret sol esse id qđ est ſm speciē. Manent ergo duo alij modi. ſ. per interpositionē aliquorū corporū. aut per subtractionē generationis radiorū. ꝛ quelibet potest stare: sed stat faciliꝰ q̄ fuerit p interpositionē alicui⁹ corporis. nam licet non sit eclipsis potest fieri q̄ nulla mutatione existente ex parte corporū celestiū: fiat ista obscuratio vt interpositis nubib⁹. vel alijs corporib⁹ densis que deus voluerit interponere. ꝛ tūc cessante illa interpositione erit illumiatio omniū terrarū sicut prius: ita vt sol ꝛ luna non videant obtenebrata. Et ita videt factū esse in eclipsi solis vel obscuratione eius in passione x̄pi. nam ab hora sexta vsq; ad nonā facte sunt tenebre per vniuersam terrā: ꝛ tn̄ non fuit tunc eclipsis q̄ erat dies quintadecima mensis primi iudeorū. i. luna quintadecima in qua erat p̄mus dies azimorū: ꝛ tunc fuit obscuratio illa. sed non poterat esse eclipsis solis: quia eclipsis solū accidit in coniunctione. ita ꝛ tunc nō erit cōiunctio luminariū ꝛ obtenebrabit vtrunq;: imo tā lumina- ria q̄ astra. ¶ Queritur ad qd fiet tūc ista obscuratio solis ꝛ Q°.85.
lune: ¶ Dicēdū q̄ cōuenienter ista premittent vt signa duarū rerū. ſ. aduent⁹ x̄pi ꝛ consumationis seculi. hec enim duo simul erunt. nam cum christus ad iudicandum venerit finiet seculū. non q̄ mundus esse desinat. quia non desinet cum partes precipue. i. celum ꝛ elementa manebunt. sed alteratio rerum: ꝛ generatio: ꝛ corruptio: ꝛ ea quorum esse consistit per gigni et corrumpi cessabūt. nam omnia animata preter hominem esse cessabunt ꝛ ad quodlibet istorū conueniens est precedere talia signa. De primo scilicet aduentu christi patet quia nichil erit maius ꝛ excellentius q̄ venire christum ad iudicandum. ideo necesse erit precedere maxima signa. Et patet quia aduentus christi in carne fuit minor quia fuit in humilitate ꝛ obscuritate rarīs illum scientibus. ꝛ tamen ad illum indicandum precesserunt magna signa. sic enim dicitur Aggei. 2. c. ſ. adhuc modicum ꝛ ego mouebo celum ꝛ terram dicit dominus. Et sequitur. ꝛ tunc veniet desideratus cunctis gentibus. Etiam precessit apparitio angelorum: quia angelus vnus annuncia uit gaudium magnum pastoribus dicens: quia natus est hodie saluator mundi. Et cum illo facta est multitudo angelorū dicentium: gloria in excelsis deo. Luce. 2. c. Etiam precessit signum stelle que conduxit magos in bethleem ad adorandū christum. supra. 2. c. Sed iste aduentus ad iudicandum erit maior: quia futurus est manifestus. sicut dicitur supra in littera. ſ. q̄ sicut exit fulgur in oriente ꝛ apparet vsq; in occidentem: sic erit aduentus filij hominis. Etiam erit in maiestate ꝛ honore magno cum dicatur infra in littera. scilicet videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa ꝛ maiestate. ideo ad istum aduentum debent precedere maiora signa q̄ ad illum. Sic autem est de obscuratione solis ꝛ lune que sunt maxima signa. iō ista precedent cōuenient ad iudiciū. de alia causa. ſ. propter finez mūdi dicit. ¶ Sed dicetur; dato q̄ in sole ꝛ luna apparitura essent signa. quare po- Q°.86.

tius in obscuratione eoꝝ fuit hoc q̄ in aliquo alio accidente circa ea. nam poterat augeri lumen in eis. sicut dicitur q̄ aliquādo fiet. vel poterat hoc apparere in motu. s. q̄ sol ⁊ luna starent vel retrocederent sicut aliquando factum est? ¶ Dicēdum q̄ non fuit alius modus conueniēs ad hoc nisi q̄ obscurentur. Et primo dicendū est q̄ nō expedit q̄ fiat maior lux. primo quia aliud est quod pertinet ad viaz: aliud ad terminū Sed maioratio lucis aut luminis in sole ⁊ luna ptinet ad consūmationē seculi. ergo non pertinent ad signa que precedunt vt viam ad aliam consūmationē. Secundo quia augmentuz luminis in sole ⁊ luna est glorificatio ipsoruz celestium corporum: que correspondet eis sicut respondet glorificatio corporibus beatorum. Et tamen glorificatio corporum nostroruz nō fiet vsq3 ad resurrectionē que est in consūmatione seculi. i. chor. 15. c. ergo neq3 glorificatio solis ⁊ lune que est īaugmēto luminis erit ante finem seculi. tunc enim ipsa corpora mutabuntur sicut ⁊ cetera tam celestia q̄ elementalia. ergo non precedet augmentum luminis vel vt signuz. Secundo quia si deus augeret lumen solis ⁊ lune: nō esset conueniens signū nam maneret illa lux aucta sicut erit in die iudicij. naz lux que semel ceperit esse in corporibus celestibus manebit in eternuz in eis. si autem maneret non videretur esse data ad significandum: sed ad essendum vel ad meliorandum ipsa corpora. Nam signa statim vt significauerint desinunt esse vt videātur introducta solum ad significandum ⁊ non ad essendum. Sed diceret aliquis q̄ poterat deus dare maiorem lucem soli ⁊ lune ad tempus ⁊ quod postea esse desinerent ⁊ redirent ad priorem statum. Dicendum q̄ poterat fieri sed non conuenienē dicitur q̄ fieret. quia si augeretur lumen solis aut lune. esset ista aliqua qualitas que vere esset in sole aut luna: ⁊ postea cū desineret esse tolleretur aliqua perfectio absoluta soli ⁊ lune. Et hoc non est conuenienter dictum quia perfectiones quas semel deus dat nunq̄ aufert rebus. sed aut per se pereunt vel ab alio corrumpente aut semper manent. ideo non est iste conueniens modus. Tertio quia signum debet dari inquantum magis significare potest. ⁊ tamen magis sentitur obscuratio solis q̄ augmentum luminis eius. tanta enim est lux solis vt solem rectis oculis intueri non possumus Et si adderetur lumen siue intenderetur. non posset ita faciliter quis discernere augmentum esse. Sed in obscuratione secus est: quia non solum quando multū obscuratur ⁊ plene sicut in maximis eclipsibus sentitur aperte. Sed etiam quantumcunq3 sit parua eclipsis percipitur defectus luminis. ideo magis in obscuratione q̄ in augmento dari debuit. Est ergo dicendum q̄ fuit conueniens signum obscuratio solis ⁊ lune quantū ad aduentum xp̄i ad iudicandum. Nam aduentus ille erit terribilis. s. quia xp̄us veniet terribiliter cum venturus sit cum virtute magna ⁊ maiestate vt dicitur infra in littera. Etiam quia veniet ad faciendum terribilia. s. ad iudicandum seculū p ignem ideo signum terribile esse debet. ⁊ tale quid est obscuratio solis ⁊ lune. Et hoc apparet ex littera. nam omnia ponūtur terribilia. s. q̄ virtutes celi mouebuntur ⁊ apparebit signum filij hominis ⁊ plangent super eum omnes gentes. ¶ Q. 87. Queritur quomodo conueniat istud signum quantū ad secundum. s. ad ostendendum finem seculi? ¶ Dicendum q̄ bene conuenit. primo inquantum terribile est. Nam nichil terribilius est q̄ desinere esse: ⁊ ob hoc mors vocatur vltimū terribiliū. 3. ethicoruz. s. q̄ per eā esse desinimus ⁊ tamen consūmatio seculi est desinere esse seculi quantuz ad quasdam partes suas. scz quantum ad omnia animata. ideo erit aliquid terribile. ⁊ consequenter est conueniens signū obscuratio solis ⁊ lune qui terrorem ingerit. secundo quia directe correspondet obscuratio solis ad desinere esse. nam sol quodāmodo esse desinit cuz obscuratur. ⁊ ita vulgus dicit solem mori cū eclipsatur. Tertio conuenit ad condolendū. nam sicut cuz homo moritur condolemus ei ita ⁊ mundo pereunti condoleudū est. sed in cessatione seculi perit mundus quantū ad totum statum qui nunc est ⁊ quantū ad omnia animata. ideo a fortiori mundo condolendum est. Et ad dolorem istum ostendendū precedit quasi quidam planctus precipuoruz corporū vniuersi. ⁊ hoc in obscuratione solis ⁊ lune. sic enim moriente xp̄o omnia elementa compaciebantur. terremotus quidem factus est ⁊ petre scisse sunt infra. 27. ca. ⁊ tunc in celestibus quoq3 passio fuit quia sol nō dedit lumen suū: sed tenebre fuerunt ab hora sexta vsq3 ad nonam eo. ca. ideo conueniēs fuit solem obscurari. Considerandum autem q̄ ista obscuratio non fiet in eodem tempore precise. i. simul. sed sol obscurabitur per diem: luna vero per noctem ⁊ hoc siue in sequenti nocte siue aliquanto tempore fiat vnum post alterum. ¶ Sed queretur quanta erit ista obscuratio lune ⁊ quanto tempore durabit. Q. 88. ¶ Ad primū dicendū q̄ istud non patet ex sacra scriptura nec ratio hoc conuincere potest: cum istud nō proueniat ex principijs naturalibus sed ex sola dei voluntate ⁊ voluntatis diuine ratio dari non potest. Dicendū tamen q̄ sol ⁊ luna non obscurabuntur pro parte. sed quodlibet horum corporum totum obscurabitur. Et causa est ne putetur saltez a rusticanis ⁊ indoctis fieri eclipsim que naturaliter accidit. nam etiam si partim obscurentur ista corpora sicut in eclipsibus minoribus: periti scirent non esse eclipsim ex tempore ⁊ loco. s. non potest eclipsis fieri nisi in cōiunctione ⁊ oppositione solis ⁊ lune. in coniunctione quidem eclipsis solis: in oppositione vero eclipsis lune. etiā nō in qualibet oppositione ⁊ coniunctione accidit eclipsis. sed solum existente sole in cauda draconis vel prope ⁊ luna in capite aut ex opposito. ⁊ ita patuit obscurationem factā in passione christi non fuisse eclipsim. s. quia erat tūc quintadecima dies lune. i. oppositionis tempus vbi accidit eclipsis lune. sed eclipsim solis accidere tunc est impossibile. ⁊ tamen ne imperiti qui sunt maxima pars hominū putent esse eclipsim nō fiet obscuratio in parte sed totus sol obscurabitur ⁊ tota luna. Item hoc innuitur Joelis. 3. capi. s. sol conuertetur in tenebras ⁊ luna in sanguinem ante q̄ veniat dies domini magnus. sed solem cōuerti in tenebras est nullam lucem mittere. qz alis non sunt tenebre licet aliquid de sole obscuretur. Amplius dicendum q̄ ista obscuratio solis ⁊ lune accidet in temporibus illis in quibus nulla eclipsis esse potest. ⁊ hoc valde conuenit vt non putetur naturaliter accidere. Nam etiam si obscuraretur totus sol ⁊ tota luna putari posset q̄ accidebat naturaliter si illo tēpore accideret in quo eclipses accidere solent. hec autem duo s. magnitudo obscurationis ⁊ accidere extra tempora eclipsiū ostendent manifeste predictam obscurationem solis ⁊ lune nō accidere naturaliter. Hec duo etiā in obscuratiōe solis in passione xp̄i fuerunt. nam fuit magna obscuratio ita vt dicatur tenebre. s. tenebre facte sunt. infra. 27. capitu. Etiaz fuit extra tempora eclipsium solariuz. s. in oppositione: cum esset quintadecima dies mensis que erat prima dies azimoruū. ¶ Q. 89. Queritur quantum ad secundum. s. de duratione istius obscurationis? ¶ Dicendum q̄ etiam non cōstat scriptura sancta aut ratione conuincente: cum fiat ab agente voluntario vt dictū est precedenti questione. Aliqui autē dicunt q̄ non potest dici de duratione aliquid determinatum ad magnuz neq3 ad paucum. eo q̄ quantumcūq3 paruo tempore duret sufficit. quia non ponitur nisi vt signū supernaturale alicuius magne rei. s. aduentus ad iudiciū vel consūmationis seculi. Et ad hoc sufficit q̄ sit magna illa obscuratio. i. q̄ totus sol ⁊ tota luna obscurentur ⁊ q̄ fiat hoc extra tēpora eclipsium vt dictum est p̄cedenti questione. Et ideo etiam si duret quelibet illarum obscurationuz per mediam horam: sufficit vel per minorez morā. Sed dicendū q̄ non stat īmo oportet dici q̄ ālibz illaz obscurationū durabit plnsq̄ p tres vl̄ quatuor horas qz alis nō seq̄ret id qō xp̄s per istud signū vult īnuere. nā ad hoc obscurantur sol ⁊ luna vt hominibus sit signū aduentus xp̄i ad iudiciū ⁊ consūmationis seculi. Et hoc non specialiter aliquib⁹

hominibus vtpote existentibus rome vel hyspania sed omnibus hominibus eo q̄ ad omnes pertinet. ideo taliter fiet signum q̄ ad omnes perueniat eius cognitio. Et patet antecedens. primo quia istud est signū aduentus xp̄i ad iudiciū. sed in illo iudicio omnes homines iudicabunt: ergo signuz istud debet peruenire ad omnes homines. Secūdo quia dicit dato isto signo q̄ plangent omnes tribus terre. ⁊ tamē non plāgerent omnes nisi peruenirent ad omnes homīes noticia huius signi. ergo omnes illud videbunt. Tertio quia istud signum indicat consūmationez seculi sed ista consūmatio est generalis ad omnes partes terre. ergo vbiq̄z videbit aut videri poterit istud signum. Sed dato q̄ debeat vbiq̄z videri necesse est q̄ duret aliquanto tempore. i. tribus vel quatuor horis. nam propter terre rotūditatem cum est dies in vna parte terre nō est dies in alia. ⁊ ideo cum est dies apud indos ⁊ partos poterat accidere ista obscuratio ⁊ non videretur apud hyspanos ⁊ gallos. vt igitur in omnib⁹ terris videatur necesse est manere solem obscuratum tribus aut quatuor horis: ⁊ tunc per motum poterit videri in omni regione. Sed diceret aliquis q̄ etiam si per dimidiam horā duret ista obscuratio poterit videri in tota terra: eo q̄ terra nō habitatur tota in circuitu nec̄ in longitudine. de lōgitudine patet quia inuenimus indos eē extremas gētes versus orientem: ⁊ hyspanos versus occidentem. Et adhuc ista non est medietas terre secundum longitudinem. quia non est emisperiū: de latitudine magis notū est: quia versus polum articum inuenimus finem habitationis humane: ⁊ versus austrum eodem modo. licet dubitatio irrita sit: an vltra equinoctialez sit aliqua hominū habitatio. Et ideo hoc dato in eodem puncto celi sol stans: poterit videri ab omnibus hominibus qui sunt in toto orbe. Dicendum q̄ ad videndum solem in eodem puncto celi omnes homines duo obstant. scz rotunditas terre in longitudinem ⁊ rotunditas in latitudinē. ⁊ quolibet horum facit diuersitatem orizontis: ⁊ occultatur quibusdam aliquid quod alijs nō occultat. verumtamē non obstante rotunditate ⁊ distantia. secundū lōgitudinem de qua magis videt. poterit sol in eodem puncto celi videri ab omnibus hominib⁹ qui sunt inter orientis extremū: ⁊ extremū occidentis nisi obstet accidentaliter prominentia rupium aut vallium profunditas. Et patet quia in quocunqz puncto celi super orizontem sit sol: potest eum videre q̄ est in illo emisperio vel orizōte. Et tamen orizon cum sit de circulis magnis diuidit totam speram vel celum in duo media. ⁊ ideo emisperij circulus vocatur. ⁊ ob hoc quilibet orizon continet motum solis duodecim horarum existente equinoctio. cuius est consequens diuidi celum per orizontē in duo media: quia totus motus solis de puncto ad punctū est viginti quatuor horarum. Et ideo cum de terra secundū longitudinem nō habitetur medietas: necesse est omnes capi homines vbicunqz habitent sub vno orizonte aut capi posse. licet non sit idem numero orizon omniū hominū: imo nulli duo homines habent eundem penitus orizontē: quia mutato vno puncto aut diuisibili quolibet versus quācunqz partem. iam non manet idem orizon. sed est sensus q̄ illum orizontem quantū ad totum vel aliquam partem habebunt omnes homines. Et sit casus: procedatur ab extremo occidentis versus orientem: ⁊ stetur in puncto medio secundum equidistantiam ⁊ capiatur orizon illius puncti. Et accipiatur alius orizon super extremum punctum orientis ⁊ alius supra extremū punctum occidentis. necesse est q̄ orizon primus qui est in medio intersecet alios duos ortogonaliter. i. ad angulos rectos sperales. vt patet considerantibus figuraz in coluris circulis spere materialis. hoc dato est necesse q̄ cū sol peruenit ad meridiem in orizonte orientis: sit ortus sol in orizonte medie terre: q̄ meridiani istorum non distant nisi per sex horas. Et cuz peruenerit ad occidentis punctū in orizonte orientis: necesse ē vt sit meridies in orizonte medie terre. Et sit ortus sol in orizonte occidentis. eo q̄ meridiani istorum orizontū: distant per duodecim horas precise. quo posito detur sol in puncto occidentis orizontis orientis: videbitur tunc ab hominibus qui sunt in tota terra. q̄ tunc erit finis diei in oriente: ⁊ meridies in medio terre: ⁊ ortus solis in extremo occidentis. Et ita sufficiet solem per quartam partem hore obscuratum manere. quia poterit tūc videri ab omnib⁹ hominibus. maxime quia casus iste procedit de vero oriente ⁊ occidente: qui distant per duodecim horas siue per mediū celum. Et tamen non inueniūtur tantum habitatuz de terra. ideo a fortiori si mul in vnico puncto celi poterit sol videri ab omnibus hominib⁹. Dicendum q̄ verum est ponendo totam terram penitus rotundā: ita q̄ pminētie mōtiū ⁊ pfunditates vallīū nichil obstarēt ⁊ tñ obstant: ideo dicendū q̄ necesse erit q̄ illa obscuratio plusq̄ duabus aut tribus horis duret. primo vt vbiq̄z possit plane videri non obstāte inequalitate terre. sed super quemlibz orizontē sit sol aliqualiter eleuatus: cum videbitur obscuratus. Secūdo ⁊ precipue quia vltra hoc q̄ est ab omnibus videri: oportet q̄ diu duret. nam si parum duraret. parue rei signū esse videretur: ⁊ quia nichil maius erit q̄ hoc quod signatur i. aduentus xp̄i ad iudicium ⁊ consūmatio seculi: debet multū durare. Sed dicendū q̄ non est credendū q̄ duret per duos aut tres dies. istam hoc induceret periculuz omnibus viuentibus ⁊ alterarentur dispositione pessima ⁊ non vitali omnia que viuūt ⁊ ex quibus viuimus. sed erit tanti temporis duratio vt credatur verisimiliter esse signū maxime rei: ⁊ tamē vt non destruat viuentia. hoc enim tempus satis est triū aut q̄tuor horarū. quia tunc per omnes terras poterit manifeste videri. Adhuc istud cōfirmatur ex obscuratione facta in passione xp̄i. nam ex eo q̄ illa fiebat in signum q̄ deus nature patiebatur pro omnibus hominibus qui vbiq̄z erāt: apparuit illa per omnes terras. sic dicitur infra. 27. ⁊ tenebre facte sunt per vniuersam terram. Etiam tēpus fuit conueniens ad hoc q̄ videretur ab omnibus ⁊ videretur multum: nam per tres horas durauit. s. ab hora sexta vsq̄z ad nonā eodem capitulo. Sed ista obscuratio erit nunc etiam signū maxime rei. ideo decet q̄ per tres aut quatuor horas saltem duret. ¶ Queritur ad quid fiet ista obscuratio in sole ⁊ stellis ⁊ luna. quz videtur q̄ ad signandum aduentum christi satis poterant esse alia magna signa: que fierent in aere vel terra aut mari? ¶ Dicendū q̄ fient ista magna signa non solū in celo. i. sole ⁊ luna. sed etiā in oībus alijs rebus: in celo. terra. mari. ⁊ ī hominibus. sic dicitur. Luce. 21. capi. erūt signa in sole stellis ⁊ luna: ⁊ in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris arescentibus hominibus. Et ratio prima quare etiaz in sole fiant signa est: quia ista res que signatur est maxima. ideo debent maxima signa precedere. si tamen in terra aut aere ostenderentur solum ⁊ non in celo: non essent magna. ideo etiam debuerunt in celo ostendi. Secunda quia hic signatur consūmatio seculi quātū ad modum ⁊ statum quem nunc habet vniuersum. ideo cū in singulis rebus ⁊ partib⁹ vniuersi aliqua mutatio futura sit: conueniens est q̄ in omnibus partibus vniuersi precedat ad hoc significatio. ⁊ ideo conuenienter hoc expressum est. Luce 21. capi. scz erunt singna in sole ⁊ luna ⁊ stellis. ⁊ ista sunt signa que hic ponit matheus. addidit autem signa in terra cum ait ⁊ in terra pressura gentium ⁊ ista pressura non solum erit malum. sed etiam mali signum. additur signum in mari cum dicitur pre confusione sonitus maris ⁊ fluctuū. ⁊ vt etiam ista signa in hominibus esse videantur adiunxit: arescentibus hominibus pre timore ⁊ expectatione que superueniet vniuerso orbi. vnde timor generalis hominū ita vt arescant: non solum erit magnum malum quod tollerabunt: sed etiam signuz maiorum rerum que superueniēt. ⁊ quia timor est generalis omnibus hominibus qualis esse non cōsueuit. signum est q̄ omnibus hominib⁹ supueniet aliquid. ⁊ illud magnū erit: qō precedēs magn⁹ timor ostendit ita vt arescant. ⁊ idco ad hoc ma

Q°. 90.

gnū maluz designādum ꝛ vniuersale: non sufficiebāt signa facta in elementis nisi etiam in celo fierent signa. Tertia ꝛ precipua causa est quia cū esset istud ꝙ designabatur cōmune .i. ꝯsūmatio seculi. ꝛ deberet notificari toti orbi. ꝛ non poterat omnibus inotescere nisi dato aliquo signo in celo: debuerūt in celo dari signa. hoc patet qz ea que accidunt in terra ꝛ mari non sunt generalia: vt pestes bella ꝛ alie turbatiōes aut mōstra. ꝛ ideo nō videntur signare malū aliquod cōmune toti orbi: sed solū illi genti in qua talia signa apparent. ad hoc igitur ꝙ aliquid videaꝯ ab omnib⁹ gentibus ꝛ putetur esse cōmune: necesse est in celo accidere. quia illud idem videbiꝯ ab omnibus: sicut omnes vident solem eundem ꝛ lunā eandem quotidie. ꝛ ista fuit vera causa quare oporteret in celo poni signa

Q°.91. ¶Querit quomodo est verū ꝙ stelle cadent de celo: ¶Dicendū ꝙ cadent stelle. s. stelle comete. vocamus enim cometas stellas cōmotas. ꝛ vulgus eas absolute stellas vocat. christus autē sequitur modū loquendi vulgariū in plurimis. ideo stellas vocauit eas que nō sunt stelle sed comete. Et de illis verū est ꝙ cadent de celo. i. de aere quē vulgus ꝛ scriptura sacra celum vocat. Alij autē dicunt ꝙ stelle cadent. i. obscurabuntur densitate nubiū vel corporū interpositoruz quasi cecidissent. sic dicit rabanus. In marco scriptū est stelle erunt decidentes. i. suo lumine carentes. Sed dicendū ꝙ precedēs modus melior est. ꝛ intelligunt aliqui ꝙ stelle operientur nubibus ita vt nulla videatur ꝛ cadent exalationes ignite in modū stellarū de celo ꝛ cum homines non viderint stellas in celo putabunt omnes decidisse: sed neqz istud est necessarium sufficit enim ꝙ cadant alique comete de aeris parte superiori versus terrā. qz vulgares putabunt eas esse stellaz. licet videant alias stellas non cadentes. Et hoc verisimili⁹ est. s. ꝙ circa diem iudicij cadent multe de his exalationib⁹ ignitis. quales ꝛ in quanto numero nunꝯ ante hoc ceciderāt. vt non putet naturaliter hoc euenire sed ex voluntate dei ad aliquod magnū significanduz

Q°.92. ¶Queritur ad quid cadent iste stelle de celo: nam alia signa que precesserunt sufficiūt ad ostendendū ꝙ xp̄us vult inuiri: ¶Dicendū ꝙ primo fiet ad conuenientiā rei signate. nam per hoc signatur cōsūmatio seculi: sed in ipsa cessabūt omnes partes orbis a conditione status sui. ideo oportet in omnib⁹ partibus orbis fieri signa: sed est aer quedam pars vniuersi: ideo in illo fiēt signa. ꝛ ista sunt comete multi qui cadent ante diem iudicij. Secundo fiet propter magnitudinē rei signate. nam magne rei non cōperit paruū signū. erit autē ista maxima res que signatur. s. aduentus xp̄i ad iudicandū omnes homines ꝛ consūmatio seculi. ideo signa debēt esse maxima. sed stellas cadere facit ad quandam magnitudinē. ideo fuit conueniēs illas cadere. Tertio qz deus volet. ꝙ illa signa non solum sint magna. i. ostendant rem magnā futurā. sed etiā in se sint terribilia ꝛ inducant hominib⁹ timorem. sed nichil videꝯ inducere maiorem terrorem ꝙ cadentes stelle in multitudine ꝛ magnitudine admiranda: ꝛ ꝙ cadant de celo. ergo erit conueniēs ꝙ

Q°.93. cadant. ¶Queritur quid erit quod dicitur ꝙ virtutes celorum mouebūtur ꝛ que sunt iste virtutes: ¶Dicendū ꝙ virtutes vocaꝯ angelici spirit⁹. ꝛ vocaꝯ virtutes celorū. i. substantie spirituales que non habent molem sed virtutē. sicut dicimus angelos esse intelligentias vel substantias separatas. quoniā non sunt spirit⁹ uniti materie sicut anime sed absoluti ꝛ hoc aperti⁹ dicitur ꝛ Dar. 13. ca. s. ꝛ virtutes que sunt in celo mouebūtur. nam per hoc ostendit illas virtutes nō esse aliquas conditiones corporū celestiuz. sed esse per se entia ꝛ substantias separatas cū dixit eas esse virtutes in celo. Accipi possunt dupliciter virtutes iste. vnomodo ꝙ omnes angeli vocētur virtutes inquantū virtus signat substantiā spiritualem q̄ ꝯdistinguitur ꝯtra materialem vel habentē quantitatē molis ꝛ quia omnes spirit⁹ angelici sūt substātie imateriales. possūt vocari omēs virtutes. Alio modo potest accipi specialiter. nam virtutes vocamus vnū de nouem ordinibus angeloruz ꝛ quilibet āgelus illius ordinis vocatur virtus. ꝛ ad istos angelos pertinent specialia officia ꝛ potest accipi vtroqz modo vt dicetur sequenti q̄stione. dicuntur autē virtutes celestes ad differētiā aliarū virtutū que non sunt in celo: nam omnis substantia spiritualis virtus vocari potest: qz est potestas non alligata materie. sunt autē infra celū alique virtutes. s. demones qui sunt substantie imateriales. ꝛ de istis non loquit nunc xp̄s ꝙ moueantur: sed de angelis. quia de demonibus non attinebat ad presens. ideo dixit virtutes celorū. ideo angeli qui in celo sunt mouebunt. ¶Sed quereꝯ quomodo ist i mouebū- Q°.94
tur: ¶Dicendū ꝙ cōmotio virtutū celestiū est aliqua operatio insolita. nam ante hoc operabantur id quod ordinarium erat ꝛ erat naturale ꝛ non miraculosū. ꝛ in ista operatiōe quasi quieti manebāt vel vt parum agentes. tunc veluti maiores ꝛ plures operationes exercitare dicunt moueri quasi nō maneant in quiete ꝛ ocio sicut prius. Sed dicēdū ꝙ cū virtutes possint accipi dupliciter vt dictū est. s. pro omnib⁹ angelis aut specialiter pro quodā ordine angelorū qui est quint⁹. s. medi⁹ in secunda ierarchia: potest vtroqz modo accipi. Accipiendo primo modo est sensus ꝙ omnes angeli ad quos pertinet mouere celos ꝛ facere cetera q̄ circa celos fiūt habebūt tūc speciales operationes maiores ꝙ nunꝯ habuerūt. ita vt in cōparatione precedentiū dicaꝯ iste esse operationes ꝛ ad has moueri angelos. ꝛ priorem fuisse quietem quandā ꝛ ociū. ꝛ sic poterit tunc sol obscurari: ꝛ luna nō dare lumen suū: ꝛ stelle de celo cadere. Accipiendo autē secūdo modo est sensus ꝙ virtutes que sunt spiritus ō secūda ierarchia pertinet specialiter cooperari ad miracula que fiunt supra res sensibiles: vt dicit dionisius in libro de angelica ierarchia. non quidem ꝙ isti spiritus miracula faciant: quia solus de⁹ illud potest. quia exigit infinitā potestatē: sed dicuntur operari miracula. i. res admirandas super materiā istaz elementalē. Et isti spirit⁹ qui sunt virtutes circa finem seculi mouebunt sepe ex diuina voluntate ad faciendū res admirandas circa materiam elementalem vt incutiāt terrorem hominib⁹ ꝛ expressa signa de cōsūmatione seculi: ꝛ hoc est moueri virtutes. ¶Queritur quomodo Q°.95
aut cur posuit hic xp̄us ꝙ virtutes celi moueret: ¶Dicendum ꝙ ista cōmotio virtutū non ponit hic pro signo cum nō sint virtutes visibiles. sed ponitur pro causa precedentiuz vt reddantur credibilia ea que dicta sunt hic. Nam cum xp̄us dicat ꝙ tunc sol obscurabiꝯ ꝛ luna non dabit lumen suum ꝛ cadent stelle de celo. diceret aliquis quomodo tunc talia in celo fient. cum nunc nulla horū fiant: respondet xp̄us ꝙ hoc fiet qz virtutes celorū mouebuntur tunc. s. modo agunt operationes suas solitas. sed tunc mouebunt ad faciendū operationes maiores ꝛ inconsuetas. ꝛ ita poterit obscurari sol ꝛ luna ꝛ cadere stelle de celo ꝛ quecunqz alia miranda que xp̄us predixit Et iste est verus sensus. hoc patet luce. 21. c. nam dicitur erunt signa in sole ꝛ luna ꝛ stellis: ꝛ in terris pressura gentiū pre confusione sonitus maris ꝛ fluctuuz arescentib⁹ hominib⁹ pre timore ꝛ expectatione que superueniet vniuerso orbi. ꝛ sequit. nam virtutes celorum mouebunt. ꝛ ita ponit vt redditiuz cause. s. ꝙ omnia hec fieri poterūt quia virtutes celorū mouebuntur. ¶Queritur de signo filij hominis quod videnduz Q°.96
dicitur quid erit illud: ¶Dicendū ꝙ signū accipitur pro vexillo. ꝛ verum est ꝙ erit crux istud vexillū: quia nullū aliud vexilluz xp̄s habet in quo triūphauerit ꝛ glorietur. Et ita ecclesia cantat de cruce. s. hoc signū crucis erit in celo cum dom⁹ ad iudicādū venerit Et colligit ex hoc loco. s. apparebit signū filij hominis. Alij autē putāt esse aliquod signū victorie. sed quod sit istud signū non dicūt. ꝛ ideo magis dicendū est ꝙ sit signū. i. cruciz signaculū. sic dicit origenes. s. signū hic aut crucis intelligam⁹: vt videant iuxta zachariā ꝛ iohannē in quem compunxerunt. aut signū victorie: alij dicunt signum filij hominis. idest signum ostendens eum venturum. Sed dicendū ꝙ non stat quia oīa precedentia sunt signa xp̄i venturi ad iudi

cium. ⁊ ideo non vocaretur istud signū xpi venturi quasi alia non essent signa. ideo dicendū q̄ vocatur signum filij hominis. non quidem signū xpi venturi: sed venientis. ⁊ tale signuz idem est quod vexilluz: quia precedunt vexilla regem venientem. ⁊ istud vexillū est crux. Cetera vero erant signa. quia signabant eum venturū sed non venientem. ideo non vocantur
Q.° 97. signa filij hominis. ¶ Queritur quare aduenīte xpo apparebit crux: ¶ Dicendū primo q̄ erit propter cōmunem cerimoniā regum. veniet enim xpus sicut rex. cum dicatur infra in littera q̄ veniet cum virtute multa ⁊ maiestate. ⁊ tamē vexilla precedunt reges. ideo ante xpm venientē apparebit vexillum suuz quod est crux. sic dicitur in hymno vexilla regis p̄deunt fulget crucis misteriū. Secundo fiet hoc ad cōfusionē iudeorū qui in illo iudicio vniuersali iudicabuntur. ipsi enim xpm crucifixerunt quasi eum morti turpissime adiudicantes ipse vero ostendet q̄ id quod illi contumeliā putauerunt versum est in gloriam. ⁊ ita confundentur in desideriis suis ⁊ cogitationibus. Sic dicit Crisostom⁹ in omelia. sez apparebit autē signū crucis vt iudeorū inuerecundiā cōfutet. aduenit enim xpus in iudicio non solum vulnera sed ⁊ mortem exprobatissimā ostendens. Tertio fiet ad ostēdendū frustratam eē intentionē iudeorū. nam illi eum cruci afixerunt vt nomen ei⁹ periret ⁊ indedecus iret. tunc vero xps in honore maximo apparebit ⁊ crux vexillū regale erit. sic dicit Crisostom⁹ in omelia. visa enim cruce considerabunt q̄ nichil profecerunt ⁊ quoniam crucifixerunt eū quem adorari oportebat. Quarto fiet ad redarguendū omnes infideles ⁊ male viuentes post susceptam fidem. s. q̄ ipse eos sufficienter redemerat in cruce ⁊ ipi
Q.° 98. noluerūt gaudere precio redemptionis sue. Imo inquantum in se fuit mortem xpi inutilez faciebant. quia si ita omnes fecissent licet xpus pro eis mortu⁹ essz nemo saluaretur. ¶ Queritur cum xpus dixit istis discipulis tunc apparebit signū filij hominis: quid illi intellexerunt per illud signuz: ¶ Dicendū q̄ discipuli intellexerunt signuz filij hominis. i. vexillū aliqō precedens eum cū veniret. nam putabant eum venturū ad regnandum. ⁊ verū est q̄ tunc ad regnandū veniet. Imo tradet regnum deo patri quia omnia erunt subiecta pedibus eius. 1. Thoz. 15. capi. ante reges autē vexilla precedūt. ideo ⁊ ante xpm venientē in maiestate sua putabant vexillū aliquod ferendū. ⁊ hoc putauerūt esse signū filij hominis. ⁊ tamē quid esset istud signū. s. an esset crux vel aliquid aliud nondum sciebant discipuli. erat tamē vere crux. quia xpus nullum aliud signum vel vexillū habuit. Et ista est causa quare vocauit xps istud esse signum suū. nam cetera erant signa aduentus eius. istud autē non erat signū. i. representatiuū de futuro sed erat signum precedens euz. Secunda ratio est quia licet vtraq̄z signa essent ⁊ xpm significarent. tamē ea que dicta sunt significabant de futuro. signū autē crucis apparebit xpo presente. licet etiā per aliquos dies precedat ante aduentū xpi non apparet:
Q.° 99. sed dicetur aliquid sequenti q̄stione. ¶ Queritur cuz dicatur tūc apparebit signū filij hominis quādo erit istud tūc: ¶ Videtur dicendū q̄ crux appareat ante aduentū xpi ⁊ appareat eo tempore quo sol ⁊ luna obscurabuntur ⁊ cadent stelle de celo. Et hoc est valde conueniens. s. q̄ indutis tenebris in toto orbe imo horrenda quadam nocte appareat crux in celo fulgidior sole. Et hoc modo erit venerabilior. s. q̄ eo tempore quo sol ⁊ luna lumen suuz perdiderūt. ipsa nitidior appareat sole ⁊ luna. ⁊ ideo melior ⁊ venerabilior putabitur q̄ sol et luna ⁊ omnia astra. quia ipsa tunc lucet cum cetera deficiunt Et hoc cōueniens est. quia. s. sicut xpō in cruce paciente sol obtenebratus est. ita cum rursus crux apparere debuerit sol obtenebretur. sic dicit origenes super matheū. s. sicut autē in dispensatiōe crucis sole deficiente tenebre facte sunt super terrā: sic ⁊ signo filij hominis apparente in celo deficient lumina solis ⁊ lune ⁊ stellarū. Sed potest dici q̄ tūc appareat crux in celo ⁊ duret p̄ aliquod dies ⁊ noctes ⁊ designat apparere. Et postea rursus aduenīte xpo ad iudicanduz appareat quasi vexillū suuz vel forte postq̄ semel ceperit crux apparere: nunq̄ desinet esse ⁊ videri quousqz xpus veniat. quia paruū tempus inter hec eueniet. ¶ Queritur qualiter crux apparebit: Q.° 100
¶ Dicendū q̄ illa apparebit in aere supra nos eleuata quasi sit in celo super nos extenta. ⁊ ita dicitur in littera apparebit signū filij hominis in celo. i. in aere quem scriptura sacra celum vocat. ⁊ dicendū q̄ ista crux erit valde fulgens ita vt sit splendidior sole ⁊ cunctis astris ad ostendendū dignitatē eius. Et ideo vt dictum est precedenti questione. ista videt esse causa quare apparebit cum obtenebratus fuerit sol ⁊ luna. scz vt lux eius magis conspici possit. nullo alio luminari existente. ⁊ etiam quia tunc lucere potuit quando omnia alia luminaria defecerunt: ⁊ confundentur tunc omnes emuli crucis ⁊ xpi videntes q̄ crux potuerit illuminare illam horrendam noctē in q̄ luminaria defecerant. Dicendū etiam quod erit in loco eminenti non quidem in aere propinquo terre. ⁊ hoc vt possit videri ab hoibus omniū terrarū: quod non fieret si esset in loco propinquo terre. q̄ propter terre rotūditatē non posset videri terris distantib⁹. hoc autē verū est supponendo id quod p̄ vero supponit. s. q̄ ante xpi aduentū appareat crux tunc cum obtenebrat⁹ fuerit sol. nam cū gentes tūc dispersē sint per totum orbem. ⁊ quodcunqz signū debeat videri ab omnib⁹ necesse est q̄ in loco alto aeris sit crux. Si autē crux non appareret vsqz ad xpi aduentū. s. eo presente quasi vexillū. non oportebat q̄ esset in loco valde excelso. quia omnes homines congregandi sunt tunc in locum vnū vbi iudicabuntur: ⁊ ibi crux ab omnibus videri poterit licet sit in aere inferiori. Etiam videndum q̄ illa crux que apparebit valde magna esse debet. quia alias non posset videri ex omni parte terre propter paruitatem suā. licet esset in loco excelso ⁊ lucida. sicut est de multis stellis quas dicim⁹ nos esse visu notabiles. nam omnes q̄ sunt visu notabiles sunt maiores tota terra. multe autez sunt minores ⁊ eas visu non distinguim⁹. sed multe in vnū collecte reddunt vel vt vnuz globū luminis. sicut est in circulo quem galaxiam dicim⁹: vel circulū lacteū. ille enim propter altitudinem situs sui: licet sint luminose non possunt distincte visu notari nisi sint maiores tota terra. crux autē debet ab omnib⁹ partibus terre videri. ideo oportet q̄ sit magna. Erit autē crux illa de materia aeris condensata ⁊ lucida nimiū: que lux dabitur ex voluntate dei. nam nō poterat aliqua materia elementalis tantū illustrari: quantū crux xpi fulgebit cuz debeat esse sole splendidior. Sed adhuc non est certū an vna crux vel plures appareant per diuersas partes celi. poterunt enim plures apparere: ⁊ tunc signuz esset q̄ vbiqz crux potestatē habet. scz si vna crux appareat: necesse est illam esse magnā ⁊ apparere in loco eminenti vt ex toto orbe conspici possit. si autē plures fuerint non oportet q̄libet illarū esse ita magnaz neqz esse in loco excelso: sed in parte inferiori aeris cum ex paruo spacio conspicienda sit. sed verisimilius est vnā apparituram fore. Et hoc primo quia vnicus fuit qui in cruce passus est qui nunc in honorem habetur: ⁊ vnica fuit crux ei⁹. Secundo quia dicitur apparebit signū filij hominis. cum ergo dixerit hoc in singulari videtur q̄ vnica crux apparitura sit. ¶ Queritur Q.° 101.
quomodo erit verū istud. s. tunc plangēt omnes tribus terre ⁊ qnādo erit hoc: ¶ Dicendū q̄ an mali in iudicio presente iudice ploraturi sint non constat. satis enim verisimile est q̄ si iudiciū aliquantulū durat mali lugebunt: ⁊ tamē nunc non intelligitur de luctu in iudicio: sed hoc dicitur q̄ verisimile erit quantum est ex tristicia quā mali concipient. Et tamen an ex parte corporis correspondeat dispositio ad hoc q̄ lugere possint: dicetur infra sequēti capitulo. Nunc vero dicitur de planctu quem habebunt homines ante reiurrectionem: Et tunc certum est q̄ poterunt plangere quia cum sint corruptibiles potest fieri illa resolutio de capitibus eorū: etiam cōpetit huic littere sensus. quia dicitur plāgent omnes tribus terre ⁊ ante

iudicium omnibus tã bonis q̃ malis competet causa lugendi: post iudiciũ vero solis malis. Item ꝛ precipue quia dicit q̃ plangent omnes trib⁹ terre. Et ita homĩes erunt distincti per tribus quando istũ planctũ habebũt. ꝛ tamẽ in iudicio nõ erunt distincti per terras: quia omnes homĩes cõgregabuntur in locũ vnũ vt dicit infra in littera. Etiam ibi in loco illo non manebit distinctio eorũ secundũ locũ. sed omnes boni de ꝙcũqz gente sint erunt ad dexterã: mali vero de quacũqz gẽte sint erunt ad sinistrã vt infra dicet sequenti ca. ergo non intelligitur de planctu in iudicio. ante iudiciũ vero manebunt homines distincti per terras suas ꝛ loca. ꝛ gentes de vna terra vocat scriptura vnã tribũ: ꝛ gentẽ de alia terra aliam tribum ꝛ ita erit q̃ ante iudiciũ quelibet gẽs erit in regione sua ꝛ ibi lugebit. ¶ Querit quare plangẽt omnes trib⁹ terre: ¶ Dicendũ q̃ ante iudiciũ omnes plangent tã boni q̃ mali. primo propter presentiã malor̃ que videbũt. nam obscurabit sol ꝛ luna: ꝛ stelle cadẽt. ꝛ nemo est qui hoc viso nõ timeat ꝛ lugeat Secundo propter ea que ex his ventura sperabunt. nam cuz hec mala sint ꝛ signa sint: deteriora inde futura sperabũt. hoc enim in magnũ timorẽ deducet omnes homines. ita vt non solum lugeant sed etiã arescant. sic dicit Luce. 21. capi. erunt signa in sole ꝛ luna ꝛ stellis ꝛ in terris pressura gentiũ pre confusione sonit⁹ maris ꝛ fluctuũ: arescentib⁹ hominib⁹ pre timore ꝛ spectatione que superueniet vniuerso orbi. Et ita cum arescere sit maius quã plãgere: verisimile ẽ q̃ plãgãt illi qui arescere debent. Sed dicendum q̃ licet omnes homĩes lugebunt magis tamẽ infideles q̃ fideles. quia infideles nichil horum sciunt aut credũt esse futurũ. ideo cũ hec venerint accidẽt inopinata illis propter quod valde affligent. fideles vero sciunt hec futura esse. Et ideo licet ista precognitio nõ tollat eis omnẽ angustiã ꝛ planctũ. qr res quãdo est in sensu multuz vrget. tamẽ multũ minuet de grauitate angustie. sic enĩ ait gregor⁹. q̃ minus iacula fuerint que preuident: ꝛ nos tollerabilius mundi mala suscipim⁹: cũ contra ea per prouidentie clipeum muniamur. Secundo qr infideles post hec mala nullũ bonũ expectant: cũ credant mortem esse vltimũ malor̃. quasi post mortem nullũ malũ aut bonũ eueniat. Et si aliquid post mortem futurũ putant non recte de illo existimant. ꝛ ideo affligentur valde cũ ista putẽt ad mortẽ vsqz pertingere. fideles vero sciunt post hec signa iudiciũ futurũ esse ꝛ post iudicium vitam eternaz. ideo habent aliquid quo presentes angustias aleuient. sic apostol⁹ arguit. i. Thesa. 4. capi. dicens q̃ nõ debemus contristari de morientib⁹ sicut infideles qui spem non habent. sed debemus consolari cogitantes q̃ eos in beata requie videbim⁹. ꝛ istũ etiam modũ ponit hic xp̃s dicens infra in littera: ita ꝛ vos cũ videritis hec omnia scitote quia prope est in ianuis est. ꝛ Luce. 21. apertius dicit. s. his fieri incipientibus respicite ꝛ leuate capita vestra quoniã appropinquat redemptio vestra. ⌊ Et videbunt ⌋. posita fuerunt in precedenti signa que precedũt iudiciũ. hic autẽ ponit ipsuz iudiciũ. ꝛ dividit in duo: qr primo ponit quod dictũ est. secũdo inducitur exẽplũ ibi. ⌊ Ab arbore fici ⌋. prima in duas: quia primo ponitur conditio iudicis venientis. secundo obsequiũ celestis exercitus ministrantis. ꝛ hoc in congregatiõe resurgentiũ ad locuz iudicij ibi. ⌊ Et mittet angelos ⌋. Circa primũ dicit. ⌊ Et videbunt filiũ hominis ⌋. s. christũ qui est filius virginis: de se ipso enim loquit quasi de alio. ⌊ Venientẽ in nubibus celi ⌋. s. nonveniet predicando sicut nunc. neqz etiã sedens super asinã ꝛ paup ficut cum intrauit ierusalẽ: sed potẽs vt rex. ꝛ excellentior q̃ human⁹ rex. s. vt deus quia veniet ĩ nubibus celi. i. aeris qui vocatur celũ ad modũ loquendi scripture. ⌊ Cum virtute multa ⌋. i. cum potestate ꝛ exercitu. non enim potest esse maior potestas q̃ ea quã xp̃s in iudicio habebit. ⌊ Et maiestate ⌋. i. magnitudine status vel apparat⁹ quia mult⁹ apparatus honoris cũ eo tunc apparebit. ⌊ Et mittet angelos suos ⌋. hic ponitur obsequiũ angelorũ in congregatione resurgentiũ. nam cũ xp̃us veniet ad iudiciũ oportet presentari omnes homĩes: sicut dixit apostol⁹ omnes stabim⁹ ante tribunal christi. ꝛ adhoc angeli ministrabũt xp̃o. s. vt colligãt pulueres mortuorũ ad formandũ corpora ꝛ sic vniat anima ꝛ deducantur homĩes in locum iudicij. de quo magis dictum est supra 22. capi. vbi de resurrectione ꝛ conditione resurgentiũ actum est. Et vocantur hic angeli omnes spirit⁹ angelici de quocunqz ordine sint: qui ad istud misteriũ deseruient eoq̃ mittuntur ⌊ Cum tuba ꝛ voce ⌋. ista tuba ꝛ vox erit ad excitandũ mortuos. quid autẽ sit ꝛ quomodo agat ad resurrectionẽ dictum est supra. 22. capi. ⌊ Et congregabũt electos eius ⌋. ista congregatio est ad hoc q̃ omnes deducant̃ in locum vnũ ad hoc q̃ iudicẽtur. ꝛ licet dicat̃ de electis omnes tamẽ adducẽt. ⌊ A quatuor vẽtis. i. a quatuor partib⁹ orbis que designant̃ per quatuor ventos. i. subsolanũ. fauoniũ. aquilonẽ. austrũ. ⌊ A summis celorũ vsqz ad terminos eorũz ⌋. i. ab vna parte celi vsqz ad aliã. s. vbicunqz fuerit homo aut pars eius deducẽt ad locũ iudicij collectis prius partib⁹ vt homo resurgat. ¶ Querit quomodo stat q̃ videant filiũ hominis venientẽ in nubibus: ¶ Dicendũ q̃ non videbit̃ ab hominib⁹ ante mortẽ qz post resurrectionẽ propter causaz dictã. etiam quia ante mortem erunt homĩes dispersi per regiones suas sicut nũc sunt. ꝛ non possent homĩes omnes videre christũ venientẽ etiam si corpus suũ valde fulgeret: propter magnã distãtiã ex qua nõ esset visibile corp⁹ humanũ ab oculis mortaliũ. oportet ergo omnes cõgregatos esse cuz eũ viderint: vt de propinquo ab eis videri possit. primo quia littera dicit videbũt eum venientem ꝛ est participiũ presentis. ꝛ est sensus videbunt eũ venire vel dũ venit. Scõo quia xp̃us in aduẽtu ad iudiciũ ostendet orb⁹ hominib⁹ maiestatẽ suã ꝛ excellentiã. sed pars apparat⁹ eius erit in veniendo. s. q̃ videant omnes homĩes q̃ per nubes descendit quasi per terrã gradaret. ꝛ iõ non solũ videbũt eum postq̃ venerit sed etiam dũ venit. ꝛ sic nõ erit aduentus ad locũ iudicij ante suscitationẽ mortuorũ. Sz neqz videt dicendum q̃ prius aliquantulũ resurgant mortui q̃ xp̃us veniat. sed q̃ vtrunqz sit simul. nã suscitatio mortuorũ fiet quasi subito. nam collectio puluerũ cadauerũ non fiet in instanti: sed imperceptibiliter vnio animarũ ad corpora formata fiet in instanti. translatio resurgentiũ ad locũ iudicij fiet subito. et ita licet xp̃us ceperit descendere de celo cuz ista fieri incipiunt prius hec consumabuntur quaz veniat ipse in locũ iudicij. vnde potuerunt omnes resurgẽtes xp̃m videre venientẽ ꝛ ita aliquantulũ precedet aduent⁹ eorũ in locũ iudicij ad aduẽtũ xp̃i illuc. Si autẽ dicat̃ q̃ littera obstat quia prius ponit̃ aduent⁹ xp̃i q̃ congregatio mortuorũ. dicendũ q̃ est anticipatio. Cũ enim illud debet precedere ad hoc tenendo ordinẽ naturalez: factũ est econtrario per ordinẽ artificialẽ. ꝛ ista anticipatio necessaria est sepe in scriptura. nam etiã si ista duo simul sint tempore cũ non possint oĩa simul narrari. necesse est vnũ ante alterum dici: ꝛ ita est hic qr concurrũt simul tẽpore quantũ ad aliquid: licet prius finiat̃ congregatio mortuorũz q̃ aduentus xp̃i ad locũ iudicij. Sz sequit̃ hic ordinẽ artificialẽ xp̃s in narrando. ipse enim ventur⁹ est ad iudicandũ. iudex autẽ pri⁹ venit ad locũ iudicij quã aliquid iudicialiter iubeat. sed mittere angelos ad congregandũ est actus xp̃i iudicantis. ideo prius de aduentu eius dicit q̃ de congregatiõne mortuor̃. Secundo fuit hoc qr resurgentes non congregant̃ in locum vnũ nisi vt ibi per xp̃um iudicent̃. ideo conueniẽs fuit premitti de xp̃o veniẽte ad iudicandũ vt inde resultet ad quid cõgregari facit omnes homines. ¶ Querit qualiter nunc xp̃us veniet ad iudicandum. scilicet an subito descendet de celo vel successiue: ¶ Dicendum q̃ non veniet subito sed successiue: Et patet primo quia Actu. 1. capitu. quando xp̃us ascendit in celuz dicitur q̃ discipuli intuebantur eum quomodo eleuabatur ꝛ non viderent nisi successiue ꝛ paulatim iret. Et tamen angeli dixerunt ibi: quemadmodum vidistis eum ascendentẽ in ce

Q.° 102

Q.° 103

Q.° 104

lum sic veniet. ergo veniet descendēs successiue ⁊ paulisper. Secundo patet quia dicit hic in littera videbūt filiū hominis venientē. i. videbūt eū venire vel quādo venit. sed nō videret si non veniret successiue: ergo veniet successiue. Tertio patet quia xp̄us volet ostēdere maiestatē suā in iudicio vt manifestetur gloria sua omnib⁹. sed magna pars glorie erit vt videant homines qualiter descendit per aerem sicut p̄ planā terraz: ⁊ non possent videre nisi successiue veniret. ergo veniet successiue. Quarto ad manifestandū locū de quo venit. nam si xp̄s subito veniret nō posset videri de quo loco veniebat. q̄ non videret venire sed venisse. ⁊ ideo nesciret an veniret de inferis aut de celis aut de aliqua parte terre. ⁊ tamē hoc est incōueniens: quia ad manifestandū gloriā loci eius necesse est q̄ sciatur q̄ de celo venit. ideo debuit videri venire successiue de altitudine celi. ⁊ ita nō dubitaret vnde veniret. necesse est igitur dici eū successiue venisse. Dicendū tamē q̄ ista successio morosa nō erit per totū mediuz aduent⁹ sed per aliquā partē. nam xp̄us sedet nūc a dextris dei Mar. 16. ca. ⁊ est in celo empireo vbi est gloria beatorū. si aūt per totū illud medīū veniret successione morosa: esset quidē fastidiosuz neq; aliquid esset vtile. quoniā resurgentes qui visuri sunt xp̄m venientē non possunt eū videre venientē per media illa. etiā si successione morosa illa media transiret. Sed intelligendū est q̄ in regione aeris ab ea parte qua poterit distincte videri xp̄us ⁊ eius apparatus a resurgentib⁹ manentibus in terra incipiet venire successione morosa: talis aut̄ modus fuit in ascensione. nam dicitur Actu. 1. ca. q̄ discipuli intuebant xp̄m eunte in celum et admirabant quomodo ascenderet. ⁊ sic manserunt admirantes ⁊ intuentes quousq; duo angeli dixerunt eis. quid admirabamini eunte. eodē capi. talis igitur erit modus descendendi: quia illi angeli dixerūt. sic enim veniet quemadmodū vidistis eū ascendentē. ¶ Queritur quomodo xp̄us veniet in nubibus celi. ¶ Dicendū q̄ xp̄us vere descendet in nubibus celi quia ipse illud hic asseruit. ideo necesse est q̄ sic euenīat. Secundo quia ita testati sunt angeli post ascensionē xp̄i dicentes: quemadmodū vidistis eum ascendentē in celum sic veniet. ⁊ tamen ascendebat tūc in nube: ideo in nube venturus est. Causa autē quare in nubib⁹ veniat non est quasi non possit sine nubibus venire. Sed est prima causa ad apparatū. nam dicitur in littera q̄ veniet in maiestate. est autē maiestas apparat⁹ magnus. ideo cū nubes circūstantes faciant ad apparatuz veniet in nubibus. Secunda est ad ostendendū dominiū. est enī dns vniuersalis. vt ergo ostendat q̄ etiā nubes obediūt ei volet in nubib⁹ venire. Tertia est vt videat venire quasi iudex. iudices enim sedent cū iudicāt. xp̄s aut̄ ad iudicandū ventur⁹ est. ideo secum ducet sedem suā. s. sedebit in nube. ita enim in ea involuet quantū ad partē inferiorē corporis quasi sedeat in sede gestatoria. Quarta est propter damnatos vt videantur honesti⁹ venire. nam apud beatos nullū erit operimentū aliquarū partiū corporis. q̄ omnes decore operient: ⁊ non erit vsus aliquarū vestiū ⁊ nichil erit turpe in conspectu eorū. sed in damnatis nō erit idem. ideo videt ad quandā honestatē q̄ in cōspectu eorū nube operiende erunt inferiores partes corporis xp̄i. a quibus partib⁹ eū damnati videbūt qui tunc sedebunt in terra ⁊ xp̄us erit in aere. Sic enim cuz ascenderet a parte inferiori nubes eū operuit cuz videret a discipulis qui erant adhuc mortales corā q̄bus non decebat nudū apparere licet poterat habere operimentū de lumine. sicut dicit. pſ. 103. amictus lumine sicut vestimēto. ⁊ ideo priores cause efficatiores sunt. ¶ Queritur quomodo mouebat xp̄us in nube ista ⁊ quomodo mouebatur nubes. ¶ Ad primū dicendū q̄ non mouebat xp̄us motu grauitatis licz moueret versus centrū. descendebat enim xp̄us de celo in terraz. ideo mot⁹ ei⁹ versus centrū erat qui est motus grauiū: sed non mouebatur ipse hoc motu. primo q̄ erat corpus eius glorioſum ⁊ in eis est dos agilitatis. cū qua non stat moueri ad motuz predominātis elemēti q̄ ab ip̄fectiōe venit. Secōo q̄ si hoc motu moueret non sisteret in aere sed ad terrā veniret et gelceret ibi: ⁊ tamē in aere stabit: ⁊ iusti cū eo in aere. nam rapiēmur obuiam xp̄o in aera. 1. Thesa. 4. ca. ergo non erit mot⁹ ille a grauitate. Tertio quia mot⁹ qui ex grauitate prouenit cū sit naturalis: est velocior in fine q̄ in principio vt patet in motu lapidis descendentis. ⁊ tamē mot⁹ xp̄i nō erit velocior in fine q̄ in principio aut medio. sed potius econtrario cū a principio futur⁹ sit subitaneus. postea vero aliqualiter tardus successione morosa vt videatur a resurgentib⁹ cōgregatis in loco iudicij vt dictū est supra. ergo non mouebit motu grauitatis. Sed dicendū est q̄ motus xp̄i erit motus voluntari⁹ sine vlla repugnantia ex parte corporis. Et hoc est per dotē agilitatis p̄ aliquid excellētius dote. nam in alijs beatis dotes proprias ponimus. in xp̄o aut̄ quid maius ⁊ excellenti⁹ dote. sed in beatis per dotem agilitatis poterit moueri beat⁹ quocunq; moueri voluerit. tā supra. i. ad sursum vel deorsuz vel quālibet aliā positionē. ⁊ licet corpora in beatis nō perdiderūt propriā temperiem cōpositionis secundū quā mixtiones magis sunt terrea q̄ aerea. tamē non erit in eis pond⁹ quod contra volūtatez trahat corpus sicut nunc illud trahit. sed ita facile beato erit moueri ad sursuz sicut ad deorsuz vel ad latera. ⁊ in eadē velocitate ⁊ cū equali cōnatu. solū hoc erit q̄ anima dōnabit corpori: quasi iam non sit leuitas aut grauitas principiū motiuū ex parte corporis: sed volūtas sit principiū motiuū. ⁊ q̄ voluntas non magis determinat ad vnā partē positionis q̄ ad alteram. poterit beat⁹ moueri equaliter ad quācunq; partem. ¶ Quantū ad secundum dicendū de nube q̄ ipsa mouebitur versus deorsuz sicut xp̄us qui descendit. ⁊ quia ipse venit sedens in illa: necesse est vt ipsa quoq; descendat. ¶ Sed dicendū q̄ iste mot⁹ non erit naturalis nubi q̄ motus earum non est ad deorsuz se potius ad sursuz. nā ex vaporib⁹ aut exalationib⁹ surgentib⁹ de terra ⁊ aqua densant et efficiūt nubes ⁊ surgunt vsq; ad illaz partē aeris in qua manent. inde enim non mouentur naturaliter deorsuz neq; etiā sursum: sed magis consueuerūt moueri in latera a vento percusse. ad deorsū autē neq; venti impellūt cū venti non causentur ex superioribus sed ex inferioribus. Dicendū etiā q̄ non descendet ex aliquo principio extrīseco dato ei a deo quia illud esset mouēs voluntarie. s. quia cessaret vbi vellet: sicut est de agilitate secundū quā mouent beati quo volunt: ⁊ in qua velocitate volunt vt dictū est precedenti questione. nam tale principiū motiuum vel qualitas non est nisi corporū glorificatorū. ⁊ tamen nubes non sunt corpora glorificata neq; erunt vnq̄: maxime quia talis perfectio non potest dari nisi enti rationali ideo nō mouebunt a principio intrinseco. Dicendū ergo q̄ mouebitur illa nubes a principio extrinseco mouente voluntarie. naz ab extrinseco mouente naturaliter nō poterit moueri. vtpote si diceremus eam a vento moueri. nam si cōtingeret ventū mouere nubē versus terrā non cessaret motus quousq; nubes alideretur ad terrā. tamē illa nubes in aere manebit vbi xp̄us manebit. ergo neq; a vento mouebit. sed mouens est extrinsecuz ⁊ voluntariū. s. angeli qui obsequentes xp̄o mouebunt nubem illā in ea velocitaue aut tarditade qua xp̄us volet: et vsq; ad illū locum quē ipse volet. Et cū angeli cessauerint eā mouere stabit illa neq; oportet ipsaz teneri cū non inclinetur ad eundū deorsuz. ⁊ tū quia angeli mouentes eam cū sint substantie spirituales nō videbunt putabitur ipsa per se moueri. ¶ Queritur quomodo dicit hic q̄ videbunt eū venientem in nubibus. nam videt q̄ in vnica nube veniet. Secundo q̄ xp̄us sic ventur⁹ est sicut ascendit. sic enim dixerūt angeli discipulis. Actu. 1. ca. quemadmodū vidistis eum ascēdentē sic veniet. ⁊ tamē in vna nube ascendit. ideo in vna nube descendet. ¶ Dicēdū q̄ cōcedēdū est vtrūq;. scilicet q̄ xp̄s descendebat in nubib⁹ ⁊ q̄ descēdebat i nube vna. nā xp̄s dicit hic q̄ videbunt eū venientē in nubib⁹. ⁊ Mar. 13. c. etiā dicit venientē in

Q.° 105

Q.° 106

Q.° 107

Q.° 108

nubib⁹.ꝛ tamē manifestū est ꝙ vna erat nubes q̄ corpi ei⁹ ap
propīquabat ꝛ adaptabat ei ꝛ in illa ppie venire dicebatur
¶ Sed dicendū ꝙ causa quare dicat venire in nubib⁹ celi est
qz inter illas descendebat ꝛ desup illas.ꝛ tñ celū de quo xp̄us
descendebat sup nubes est: ideo in nubib⁹ venebat.i. inter nu
bes vel desup nubes. Scōa causa est qz volūt qdam ꝙ in ad
uentu cristi non solū descendet vna nubes sub pedib⁹ eius sed
multe vt maior honor sit descendētis q̄ fuerit ascendētis. eo
ꝙ nūc oībus hominib⁹ manifestand⁹: tūc vero a solis discipu
lis q cū eo erant in mōte oliueti ꝛ quibusdā alijs credētib⁹ vi
sus est. de his dicit origenes sup math. videbūt enī oculis cor
poralib⁹ filiū in humana specie venientē in nubib⁹ celi.i. supe
rius. sic enī quādo transformat⁹ est: vox venit de nube. sic cuz
veniet iterū in speciē transformat⁹ glorioſaz. nō sup vnā nubē
sed sup multas veniet q̄ erūt vehiculū eius. Ad primū in con
trariū dicendū ꝙ verū est ꝙ in vnica veniet. ſ. q̄ īmediate tan
gat corp⁹ ei⁹ ꝛ aptet ei. ꝛ tamē veniet in multis qz multe erūt
sub pedib⁹ ei⁹ qñ descēdere cepit. ſ. oēs nubes celi. vel veniet ī
multis nubib⁹ qz multe descendent cū eo sub pedib⁹ ei⁹. licet
vnica sit q̄ īmediate eū tangit. Ad scōm dicēdū ꝙ sic veniet sic
ascendit. ꝛ tñ li sicut determinat actū ascendendi vel descenden
di. nō tamē habitū vel ceteras dispositiōes descendentz. ꝛ ideo
sicut tūc ascendit visibiliter ꝛ successiōe morosa. ita est descen
surus. nō tamē sequit ꝙ si tūc vnicā nubē habuit ꝙ etiā nunc
habeat vnicā cū descendet. Et rō quare in descensu debuit vti
pluribus nubib⁹ aut quare scriptura debuit dicere de plurib⁹
q̄ in ascensione fuit. qz qñ xp̄s ascendit ibat de loco in quo mul
la nubes erat. ꝛ oportuit ꝙ descenderet de loco nubiū aliqua
nubes in qua iret. ꝛ qz sufficiebat vna fuit vnica. Cū vero de
scendebat veniebat de loco nubiuz necesse erat ꝙ veniente eo
essent nubes sub pedib⁹ ei⁹. ideo dicit ꝙ in nubib⁹ descende-
debat. Scōa erat ad ostendendū maiorē honorē in descenden
do quā in ascendendo. nā maior esse debebat qz tūc ascēdit co
rā paucis. nunc vero descendet corā toto mūdo. nā nunq̄ erit
totus mundus cōgregat⁹ nisi tūc. ¶ Querit que nubes erit
illa in qua xp̄us descendet. ſ. q̄ erit corpori eius cōiuncta. Alli
qui dicunt ꝙ erit illa eadē nubes in qua ascendit. ꝛ hoc videt
velle aug⁹. in epla ad eſichiū. ¶ Sed dicendum ꝙ nō poterit
esse penit⁹ eadem nubes. nā nubes nō est ens perfectū cū non
pertineat ad determinatā speciē in quātū huiusmodi. naz nu
bes est ens methaphisicū. ꝛ inter oīa entia methaphisica non
est aliquod ens primens ad speciē perfectā. i. ꝙ secōz illud esse
quod habet sit in specie determinata nisi pluuia q̄ est aqua. iō
talia entia sunt parue durationis ꝛ statim transeūt ad aliā spe
ciem. sicut nubes soluit in aliqd subtili⁹ vel cōdensatur in plu
uias. cum igit nubes illa fuerit a tot annis nō est verisimile ꝙ
maneat eadē numero nūc sed iam soluta fuerit in aliqd aliud.
Sed est dicendū ꝙ nō differt eandē nubē aut aliā esse dum ta
men nubes sit. qz nō sumit nubes illa nisi ad operiendū quod
potest facere quecunqz nubes: ideo siue illa siue altera fuerit
non differt. si autē in aliquo differret: potuisset deus miracu
lose illā eandez cōseruare sicut miraculose aliqd fecit in motu
eius qñ ascendit. ꝛ aliqd miraculose faciet in motu illarū in q
bus descensur⁹ est vt dictū est supra. vnde dicēdū ꝙ nō erit ea
dem nubes numero: quasi ab illo tēpore vsqz nunc manserit
nō soluta neqz in aliud trāsmutata. sed poterit esse eadē scōm
materiā. ſ. ꝙ materia q̄ fuit illi⁹ nubis sit materia ei⁹ nubis ī q̄
xp̄s descēsur⁹ est ad iudicandū sz nō est necessariū. ¶ Querit
quō dicit ꝙ videbūt eū venientē in nubib⁹ celi. ꝛ quō sūt iste
nubes celi. ¶ Dōm ꝙ nō vocant nubes celi q̄si sint de substā
tia celi sz celi.i. aeris qz in regiōe aeris sūt nubes. ꝛ ita accipit
scriptura celū. vt Luce. 8. c. aues celi comederūt illud. i. aues
que sunt in aere. ps. 8. dicit volucres celi ꝛ pisces maris. id-
est volucres que sunt in aere. vel dicūtur nubes celi: quia iu
xta celū sūt: nā licet īter nubes ꝛ celū mediet regio ignis. nos
tamen non videmus eū mediare. ꝛ ideo putamus coniunctas

Q° 109

Q° .110

esse nubes celo sed nō sunt. sciptura autē tenet modū loquendi
vulgariū. ideo vocat nubes celi quasi sint iuxta celū sicut vul
gus putat. ꝛ hoc colligit qz neqz marcus neqz lucas de hoc
dixerunt. nā marci. 13. ca. dicit videbunt filiū hōis venien-
tem in nubib⁹ cū virtute. ꝛ luce. 21. c. dicit venientē in nube ꝛ
neuter addidit celi. ꝛ tamē si de substantia celi esset nubes illa
esset aliqd mirandū ꝛ nō tacerēt illud euangeliste. ¶ Querit
quomodo est verū ꝙ aparebit xp̄us cū virtute multa? ¶ Di
cendū ꝙ virt⁹ potestatē signat hic. Accipit autē interdū pote
stas pro multitudine famulantiū qz in multitudine subditorū
consistit potestas pncipis. ꝛ ita dicim⁹ magnā virtutez habere
illuz pncipē qui magnū exercitū habet. sic xp̄s veniet cū vir-
tute magna. i. multo exercitu angelorū. nam multi angeli ve
nient cū eo ad iudiciū. sicut dicit supra. 16. c. filius hōis ventu
rus est in gloria patris sui cū angelis suis: ꝛ tūc reddet vnicui
qz iuxta opera sua. hoc autē in iudicio fit vbi cuiqz dat iuxta
opera sua. ꝛ sic cū angelis vēturꝰ est ad iudicādū. ꝛ sequēti. c.
magis hoc declarat. ſ. cū autē venerit filius hominis in maiesta
te sua ꝛ oēs angeli eius cū eo. ꝛ tamē angeli vocant exercitus
dei vel castra eius. sic patet geñ. 32. vbi multitudo angelorum
vocata fuit castra dei. ꝛ dꝰ vocat oēs exercituū: ꝛ milites ei⁹
vocant angeli. Job. 25. ſ. munq̄ est numer⁹ militū eius. Cum
ergo deduxerit secū multos angelos dicet multā virtutē ha-
bere aut venire cū multa virtute: alio modo accipit ꝙ virtu-
te. i. potestate ad aliqd faciendū: ꝛ ita dicet multa virt⁹ cū qua
xp̄us nūc veniet: qz habebit potestatē iudicādi totū mundū ꝛ
exequndi sententiā suā sine vlla ꝯtradictione. ꝛ ista potestas est
quā xp̄us sibi dicit datā post resurrrectionē. j. 28. c. ſ. data est
michi oīs ptās in celo ꝛ in terra ꝛ vere maior erit nunc pote-
stas xp̄i hominis q̄ ante passionē. nā ante passionē non erant
omnia ei subiecta. in iudicio aūt omnia erūt subiecta pedibus
eius. 1. Chor. 15. c. naz ꝛ mors tūc sibi subiciet ideo potestas
eius magna erit. Alio modo dicit potestas vel virtus xp̄i tūc
magna qz maior erit quā ea q̄ hic habuit. nā quātacūqz essz
quā hic habuit erat in statu humili ꝛ in corpore passibili: tūc
vero erit in statu excellētiori ꝛ impassili corpore. ideo erit ma
ior. sic dicit Origenes sup matheū: ſ. primū quidē iesus venit
cū virtute ex qua faciebat signa ꝛ prodigia magna in popu-
o mnis autē illa virtus in cōparatione virtutis multe cū qua
in fine venturus est modica erat. virt⁹ enī erat exinanientis se
ipsuz. ꝛ sequens est etiā vt in maiorē gloriā reformet quā fuit
transformat⁹ in monte. tūc enīz ꝓpter tres tantumodo trans-
format⁹ est. in cōsumatione autē mūdi toti⁹ apparebit in glo-
ria multa vt videant eū oēs in gloria. Dicendū autem ꝙ licet
vtroqz modo possit hic accipi virtus magis accipit scōo q̄ p̄
mo. qz p̄mo modo magis pertinet ad apparatū. i. maiestatez
q̄ ad virtutē. hoc autē supposito dicendū ꝙ maior virt⁹ xp̄i
erit in aduentu ad iudiciū quā fuit dū viueret īter nos. qz tūc
ei scōm ꝙ homo nō erat data potestas iudicandi mūdū ꝛ sub
iciendi sibi omnia. Cū autē dicit ꝙ erit maior virt⁹ in aduen
tu q̄ in transfiguratiōe. verū est. qz cū transfigurat⁹ est adhuc
non habebat potestatē iudicandi ꝛ subiciēdi sibi oīa neqz erat
adhuc corpus eius glorificatū neqz erat impassibile. Et etiā
veruz est ꝙ in maiori honore ꝛ apparatu erit in iudicio q̄ in
transfiguratione. cū in transfiguratione corā trib⁹ transfigu-
ratus est. in iudicio autē apparebit corā toto mūdo. ꝛ tamen
istud non pertinet ad virtutē sed a dmaiestatē. ¶ Querit cuz
dicat ꝙ veniet xp̄us in maiestate qd sit ista maiestas? ¶ Dicē
dum ꝙ maiestas ad apparatū venētis pertinet. dicit enī ma
iestas quasi maior stat⁹. vnde apparat⁹ magn⁹ scōm quem co
gnoscit status excellus vocat maiestas. ꝛ nō quilibz apparat⁹
magnus vocat maiestas sed solū maxim⁹: ꝛ ideo maiestatem
non dam⁹ nisi regi ꝛ imperatori qui sunt sūmi pncipes terre
ni. sed xp̄us veniet cū maximo apparatu qui ostendat maiorē
statū ꝛ excellentiā eius q̄ sit omniū regū terre. ideo dicet ve-
nire in maiestate. Ad istū enī apparatū pertinet ꝙ veniet pe ce

Q° .111

Q° .112

lo successione morosa ita vt omnes homīes eū videāt venientem ꝛ tremant. etiam ptinet qꝫ veniant nubes sub pedibus eius. ſſā multe nubes venient sub pedibus eius vt dixit origenes licet vna erit que tanget corpus eiꝰ īmediate ꝛ in qua ipe venire dicet. vñ lu. 21. c. dicit veniētē in nube et nō in nubibꝰ. etiam ad magestatē istā ptinebit multitudo angelorꝫ. nā cum eo venient omnes angeli eius. vt dicit sequēti. c. et. ſ. 16. et isti faciunt magnū apparatū. Item erit apparatꝰ ex eis qui rapientur et occurrent ei in aera. nā iusti non sedebūt aut stabunt ī terra sed rapient obuiā domino in aera et ibi cuz eo erunt. 1. thes. 4. c. Item multitudo manēs in terra ad magnū apatum ptinebit. erit enī ibi totus mundus cōgregatus quotquot. n. nati sunt ab origine mūdi et nascent vsqz in diem illū erūt ibi congregati. et omnes qui in seculo fuerūt potētes. cristū tanqꝫ deum et dñm suū ibi inuti cognoscent: et cōtremiscēt corā eo illius sententiā expectantes. hec est enī magnitudo apparatus qualis nō solū nunqꝫ esse potest: sed neqz queqꝫ alia excogitari potest. ideo cū in isto apparatu xps venerit dicet venire in magestate. Dicit aūt tūc xps vēturꝰ in magestate ad differentiā primi aduentus. venit enī tūc xps ignotus quasi ꝛ in humilitate statꝰ et carnis infirmitate. pſecutionē et aduersitatem sustinens et paupeditans. ꝛ quādo maioris apparatus fuit sedit sup asinam ad intrandū in ierusalē. vt ergo cum diceret se rursus venturū discipuli quibꝰ loquebat nō putarēt eum venturū in humilitate sicut prius. ꝛ aliqua passurū: dixit qꝫ nō veniret sic sz in magestate. et sat erat magestas et apparatus: qz nō solū magna cū eo apparitura sunt: sed ad hoc qꝫ ipse appareat magna signa ventura ꝛ pcessura sūt. ſ. qꝫ sol
Q° 113 et luna obscurabunt. et cetera que supra dicta sunt. ¶ Queritur ad quid mittet filius hominis angelos suos. et qui erūt angeli qui mittunt: ¶ Dicendū qꝫ erit ista missio ad congregandū electos vt dicit in littera. xps enī ad iudicandū venturus est: et ideo optet qꝫ iudicandi presentes ei sint fm pſentiaz corpoalē in qua iudicabit. nam xps inqꝫtum deus omnibus rebus pñs est: quia vbiqz est et oīa ei presentia sunt. et tñ non est presens oībus fm qꝫ hō neqz omnia sūt ei pñtia. qz corpꝰ suum est finitū fm determinatā quātitatē. ipse tñ xps in humana substātia iudicaturꝰ est vt ab oībus videat. ideo optet qꝫ ante eū omnes homines cōgregent in locū vnū in terra in quo ipse iudicare voluerit. Erit aūt ista congregatio post resurrectionē ipsoꝝ. nam prius morient omnes homines qꝫ ad iudiciū veniant. per ignē enī conflagrationis oēs qui residui fuerint morient et statim resurgent. hos autē ꝯgregari oportebit. Est autē duplex istoꝝ ꝯgregatio. vna anteqꝫ resurgant alia postqꝫ surrexerint. nam necesse est omnes resurgere et in eisdē corporibꝰ numero. nō sunt aūt eadē corpora nisi sit eadē materia. et ideo singule ptes corporꝫ illorꝫ colligent. et qz per multas trāsmutationes factas in elementa nō erunt oēs ptes materiales cuiuslibet corporis in eodē loco. optebit qꝫ etiaz si in extremo terre sit vna pars et alia ī alio extremo inde colligant ad hoc qꝫ inde formet corpus idem quod prius. Alia congregatio erit post resurrectionē nam colectis pulueribus ad locū vbi pcipua pars eorꝫ est reformabit corpus ex eis et reuniet aīa a deo illis mēbris et tunc viuet. et erit idē homo numero qui prius et iste debet deduci in locū cōmunem iudicij quia ibi omnes futuri sunt. Sunt autē angeli necessarij p his actibus. sunt enī hic quatuor actus et illorū tres ad angelos ptinent. vnus aūt nō. Primus est congregare pulueres in locum vnū. ſ. vbi fuerit precipua portio eorū. Secundus est illos totos collectos in corpus formare tale quale deceat secūdū ꝯditionē resurgentiū. Tertius est aīam rationalē que prefuerat reunire illi corpori. Quartus est hominez sic resultantē de loco resurrectionis in locū iudicij ꝺducere. Tertium actū solus deus faciet: qz est infinite potentie p illū modum reunire animā. alios facient angeli qui mīstrāt deo qntum ad ea que nō sunt infinite potentie et ideo mittet xps angelos. ¶ Quantū ad fm dicendū qꝫ angelus accipit duplicer. Uno modo pro quolibet spiritu bono celesti. ꝛ ita vocamus nouē ordines angelorꝫ quasi omnes sint angeli qui in illis ordinibus sunt. Alio modo angelus accipit specialiter qꝫ spiritibꝰ primi ꝛ infimi ordinis. ¶ Dom aūt qꝫ in presenti vocant angeli ab officio. ſ. qꝫ mittunt. nam angelus nuncius est: quicūqz ergo mittitur a deo ad aliquid faciendū angelus vocatur. vñ et homines vocant angeli dei: quia deus committit illis verba sua vt alijs nuncient. sic dicit Malach. 2. c. de sacerdotibus. ſ. labia sacerdotis custodient scientiaz ꝛ legem ex ore eius exquirēt. quoniā angelus domini exercituū ē: quot quot ergo nūc mittent ad istud ministeriū cōgregatiōis angeli vocari debent. siue sint solū de ordine inferiori siue etiaz ō alijs. Est tñ dicendū qꝫ an solum angeli inferiores missi fuerūt. vel etiā qdā alij de alijs ordinibꝰ nō apparet manifeste. satis tamē pōt dici qꝫ preter inferiores fuerūt aliqui alij de alijs ordinibus quorꝫ angeli mittunt. nam vt dicit Dañ. 7. c. et ponit illud dionysiꝰ. li. de angelica. gerar. quidā spiritus assistunt. Alij ministrāt. assistentes aūt nō mittunt. Ministrātes non mittunt. quia hoc est ministeriū eorꝫ. ſ. qꝫ mittant ad faciendum aliqua que ptinent ad nr̄am salutē. Ad hebre. 1. c. scz sunt administratorij spiritus in ministeriū missi ꝓpter eos q hereditatē capiūt salutis. Et videt dicendū qꝫ non soli angeli inferiores mittant: quia cuz ad multos ordines ptineat miti verisimile est qꝫ etiā de alijs ordinibꝰ aliqui missi fuerint. Secūdo quia istud erat magnū mysteriū: ꝛ qꝫ cito fieri debebat. nam congregandi erant pulueres omniū corporꝫ singuli ī locum vnū vt formarent corpa et formatis illis homines iam viuentes deducendi erant in vnū locum. hoc enī vt cito fieret cum in ictu occuli fieri debebat. 1. chorꝫ. 15. c. Magna multitudine ministrantiū indiget. ideo verisimile est qꝫ non de solo ordine inferiori: sed etiā de alijs mittent aliqui. Tertio quia archangeli sunt de scō ordine: et tamē aliqui archāgeli ī isto ministerio venturi sunt. cum dicat hic qꝫ mittet angelos suos cū tuba ꝛ voce magna. ꝛ 1. thessal. 4. c. dicit ipe dñs in iussu et voce archangeli et tuba dei descendet de celo. et ita illi qui vocant hic angeli vocant apud paulū archāgeli. ꝛ nō differt qꝫ dicat in singulari archangeli: quia multi venturi sunt: cuz hic dicat qꝫ mittet angelos suos cum tuba et voce magna. et sic vocauit hic angelos ipsos qui sunt archangeli ex quo ptz saltem qꝫ de duobus ordinibꝰ. i. angelis ꝛ archangelis venient multi. et idem intelligendū est de omnibꝰ illis ordinibus quorū spiritus solent mitti. ¶ Queritꝫ quid faciēt in hac congregatione: ¶ Dom qꝫ quatuor actus erūt circa eos qui cōgregant vt dictū est supra. quorꝫ tres ad angelos pertinent. ꝛ hic nō ponitur nisi congregare qui est quartus actus. Nam postqꝫ resurrexerint congregabuntur in locū iudicij. tamē fit mentio de sola ꝯgregatione: quia est quartus actus ꝛ vltimꝰ et ideo cum presupponat alios. dicto hoc intelligit de omnibus precedentibꝰ. Nam nō poterūt congregari nisi facti fuerint alij tres actus. ideo in isto intelligunt alij. Secūdo potest dici qꝫ per istam cōgregationē intelligunt omnes actus pertinentes ad angelos. sunt enī tres cōgregationes. vna enīz est vt pulueres eiusdē cadaueris ō diuersis locis ducant vt sint in vno. Secūda est vt ipsi pulueres cōgregentur inter se ꝛ cōpingant ita qꝫ reddant corpus vnū. Tertia est vt corporibus resultantibus ꝛ viuificatis per dei operationē: deducant omnia in locū vnū. ſ. iudicij. ꝛ omnes isti actus sunt congregatio quedam. Alius enī actus qui est animas reunire est precipuꝰ sed iste non est angelorū. imo solius dei. ideo de eo non debuit fieri mentio. Et sic sufficienter nomine cōgregationis intelligunt omnes actus angelorꝫ circa resurgentes. ¶ Considerandū aūt qꝫ electi ꝓprie vocant hic illi qui ꝓdestinati sunt ad vitam eternā siue ante diē iudicij mortui fuerint siue tunc morianꝫ. Et isti congregabuntur ab angelis ad locum iudicij. De alijs etiā dicendū est qꝫ cōgregabunt ad iudiciuz. xps

Q° 114

Q° 115

tamē nō fecit nunc mentionē nisi de electis. ad ostendendū honorem eorum. s. q tanti honoris apud deū erūt q faciet eos ab angelis deduci. sed in isto honore nullo modo cōmunicāt mali. iō nō fit mentio de eorū congregatione ꝛ portatione ab

Q°. 116 angelis. ¶ Sed queret quare dicit q electi cōgregabunt ab angelis. ¶Nam de eis nō debet dici q congregādi sunt quia p se venire possunt. de malis autē esset dicendū q cōgregarent quia per se nō possent venire. ¶ Dicendū est q verū est q electi p se venire possunt sicut dictū est: et tamē ponitur q angeli cōgregabunt ad ostendendū honorē eorum. sicut est in dōmis habentibus familiā: multa enī p se ipsos facē possunt: sed nō faciunt imo volunt q alij eis in hoc seruiant. sic enī xps sine nube ascendere potuit. ꝛ tamē voluit in nube sedens ascendere: ꝛ ita etiam descendet sicut in littera dicit. Sic etiam licz beati p se ipsos moueri poterāt: portabunt ab angelis vt videatur quanto honor eis exhibet vt etiā angeli ministrent illi portando eos. ꝛ hunc modū loquendi paulus tenuit dicens. ꝓmo Thes. 4. c. Rapiemur obuiā xpo in aere: ꝛ ita cum domino erimus. ¶Rapi autē ab alio portari est. sicut dicit Criso. scz per angelos dominus electos vocat. ad electorū honorez pertinet. ¶Nam et paulus dicit q rapientur in nubibus. quia eos quidā qui resurrexerunt cōgregabunt angeli congregatos autē rapient nubes. ¶De malis dicendū q verus est q ab angelis cōgregabunt. ꝛ tamē xps nō posuit de hac cōgregatione: quia posuit istam cōgregationē tanq̄ honorem: sed honor non cōmunicabit malis. ideo nō dixit q ipsi cōgregarentur. ꝛ si de malis diceret q cōgregarent ab angelis nō poneretur aliquid ptinens ad honorē bonorū. quod tamē cristus intendebat. ideo debuit dicere q boni cōgregarent ab angelis et de malis tacere. licet verū esset q cōgregarentur ab alijs.

Q°. 117 ¶ Queritur quare dixit electos cōgregādos a quatuor vētis. ¶ Dicendū q xps voluit dicere congregandos electos ab omnibus ptibus mundi. solemus enī illas partes a quatuor punctis p̄cipuis mūdi notare. ille autē sunt origines quatuor ventorū. ideo dixit a quatuor vētis. sic dicit remigius ꝛ beda scz a quatuor ventis a quatuor mūdi partibus dicit. oriente. occidente. aquilone. ꝛ austro. Sciendū autē q iste modus loquendi a vulgo accipitur. per res enī notiores locuntur. Et quia nomina punctorū cardinaliū nō sunt eis ita nota: supplēt ea per quatuor nomina ventorū qui flant ab eisdem punctis quoniā venti isti notissimi sunt. Etiā vtitur xpus hoc modo: quia est hebraicus. ¶Nā in veteri testamento cū scriptura vult designare quatuor partes orbis quatuor vētos nominat. sic dicit. 1. paralip. 9. c. s. per quatuor ventos erant ostiarij. i. ad orientem. occidentē. aquilonem. ꝛ austrum. ꝛ licet dicatur de his quatuor ventis: intelligendū est etiam de partibus aquibus alij venti flant. ¶Nam colaterales duos singuli haberent: ꝛ sic sunt duodecim. ꝛ etiā si plures ponant a partibus omnium congregandi erant resurgentes. ¶ Queritur quare dicit a

Q°. 118 sumis celorū vsq; ad terminos eorū: ¶ Dicendū q iste modus loquendi venit ad supplectionē precedentis. dixerat enī congregandos a quatuor ventis. et videbat q ex his solū in duobus deficiebat. primo quia ista quatuor puncta sunt extrema in orbe. ꝛ ita signaret q de medio nulli mortui cōgregandi essent. ꝛ tamē plures cōgregabunt de medio quā de extremis. imo accipiendo stricte ista quatuor puncta ventorū forte nullus de eis congregabitur. Secūdo deficit etiā quantum ad extremitates mūdi. quia ista quatuor puncta sunt opposita et distantia valde. Et inter ea sunt multa alia de quibus videtur q nulli congregabunt. quod incōuenienter dictum est. ideo xps addidit hunc modū loquendi per quē innuit q resurgentes congregabuntur de toto mundo. s. tam de toto medio quā de omnibus extremitatib⁹. Vocatur enī hic sumū celi tota terra que est inter extremitates mūdi. terminus celorū vocatur ipsa extremitas terre in rotundū. ꝛ ratio huius locutionis est: quia describit hic terra sm̄ habitudinē celi. sūmum enim celi vocat quicquid supra nos est. termin⁹ celi dicit circulus in quo celū videtur ꝯiungi terre quasi ibi terminetur. quem circulū orizontem vocant. ꝛ sic tota terra que est intra terminos celi vocat summū celi vel celorū. quia super illā terram est celum quod supra nos est. Est igitur sensus q omnes mortui cōgregabunt. tam illi qui fuerint per totam terrā mediam quā qui fuerint in extremitatib⁹ terre vbi videtur terminari celum. Sic dicit remigius ne forte aliquis putaret q solum a quatuor partibus mundi. nō a mediterraneis regionibus ꝛ locis. addidit a sūmis celorum vsq; ad terminos eorū. per summū enim celi medium orbis intelligit. quia medio orbis summū celi presidet. per terminos aūt celorū fines terre significat. vbi longe distantibus circulis celi terre insidere videntur. Et nō differt q ponat in plurali. s. a summis celorum quia idem est ac si dicatur a sūmo celi vsq; ad terminum eius. quia licet plures celi sint et consequenter plures sūmitates. tñ omnes illi directe ꝛ sub eadem habitudine respiciunt terram. ꝛ ita multi celi habent multos terminos: sed omnes illos tangit vnus orizon qui secat omnes celos. et ita est vna sūmitas et vnus terminus. Sed ¶Mar. 13. c. dicit a sūmo terre vsq; ad summū celi. et est eadem sententia. oportet enī ibi accipi sūmitatem. i. extremitatē. Et est sensus q extremitas celi est extremitas terre. Vident enī cōiungi celum ꝛ terra in extremo. et ibi ambo videntur finiri. ꝛ ideo est extremitas vtrorumq;. et vult dicere q ab extremo terre vsq; ad extremū terre colligētur omnes mortui. et quia omnes sunt in terra signat q omnes colligentur. q vero dicit a summo terre vsq; ad summū celi: idem est ac si dicat ab extremo terre vsq; ad extremū terre. vel ab extremo celi vsq; ad extremū celi. Cū idem sit summum celi ꝛ terre. sic dicit Beda addit a summo terre vsq; ad summū celi. i. ab extremis terre finibus p directū vsq; ad vltimos terminos eius. Alio modo potest intelligi de congregatione partiū cadauerū q non inuenient solū in terra habitabili in qua homines fuerunt: sed alique inuenientur in mari. alie in distantissimis partibus terre. alie vero verse fuerunt in aerem et ventos ꝛ ignem et transierunt ad loca ipsorū elemētorum. ꝛ ita possunt esse alique iam iuxta celum. s. in regione ignis ꝛ aeris quē celo cōiunctum vulgus putat. sed precedēs modus melior est. ⌊ Ab arbore autē ꝺixerat supra cristus de iudicio et precedentibus iudicium. ⌊hic autem ponit similitudinē ad illud declarandū. s. ⌊ Ab arbore fici discite parabolā ⌋. Est sensus scitote q precedentia sunt signū iudicij. et etiam scire debetis q nō de longinquo illud signat sed de propinquo. Et ad hoc ponit parabolam de ficu. ꝛ dicitur. ⌊ Ab arbore fici ⌋. i. ab arbore est que est ficus. nam ponit inträsitiue. marcus vero dixit a ficu discite parabolā. i. a ficulnea. licet hic declarauit p secundā ꝛ in marco per quartaz. ꝛ ita nos declinamus. parabolā similitudo est. s. q sicut se habēt ficulnee mittentes grossos ad estatē. ita se habent signa hec ad iudicium. ⌊ Cum iam ramus eius tener fuerit ⌋. hoc accidit ficulnee et omnibus arboribus cuz germinare volunt. nam in yeme nō est tener ramus ficulnee. ꝛ ideo non ipsa tunc est apta ad germinandū. cuz vero pullulare debent: folia ꝛ fructus teneri ficatur ramus. ⌊ Et folia nata ⌋. ista se consecunt. nā postq̄ fuerint teneri rami germinant de se folia. ⌊ Scitis quia prope est estas ⌋. hoc omnis homo scit. ¶Nam tunc incipit estas cum ista fiūt. ⌊ Ita et vos ⌋. applicat parabolam ad ꝓpositū de aduentu ad iudicium et de signis precedentibus euersionē ierusalem. ⌊ Cum videritis hec omnia fieri ⌋. s. que ꝓnunciata sunt. nam omnia signa iudicij ventura sunt ante iudiciū. ꝛ omnia signa euersionis ventura sunt ante euersionez ierusalem. ⌊ Scitote quia prope est ⌋. s. aduentus cristi ad iudiciū. nō enim multuz tardabit post signa ipsa aduentus. ⌊ Et in ianuis ⌋. i. iam presens est. modus loquendi est ad significandū magnā propinquitatem. ꝛ est exemplū cum quis vult in aliquā domū venire: non potest esse ꝓpinquior quā cū in ianuis domus fuerit.

quia iam nichil deest ad veniendum: imo est iā in termino ad uentus. ⁊ Amen dico vobis ⁊ .i. in veritate vel ſm certitudinem. ⁊ est modus affirmandi vel iurandi. ⁊ Quia non preteribit generatio hec ⁊ hic notat istam summā breuitatē. i. quia omnia illa que predicta erant ventura erant dū viueret ista generatio. ſ. que tunc erat cum demōstretur. vna autem generatio pauco tempore durat. ⁊ Donec omnia hec fiant ⁊ .i. cōpleantur omnia que predicta sunt. ad quid autem referatur istud statim dicētur. ⁊ Celum et terra transibunt ⁊ hic ponitur certitudo huius rei prenunciate. erat enim magna. ideo vt firmiter illam discipuli crederent posuit confirmationem dicēs q̄ necesse est euenire hec. et potius possunt perire celum ⁊ terra quam q̄ non eueniat id quod ab eo prenunciatū est. ⁊ Verba autem mea non preteribunt ⁊ .i. non poterunt transire sine effectu. tunc enim verbum transit quando postq̄ dictum est nichil relinquit in re. si autem post verbuz manet res signata non transiuit verbum. ⁊ sic omnia verba falsa transeunt quia post se nichil relinquūt. verba autem cristi vera sunt: quia ipse est veritas. ideo non possunt transire verba sua. simile dicitur ſ. ſ. c. donec transeat celum ⁊ terra iota aūt apex vn⁹ nō preteribit a lege donec omnia fiant. i. poterit celum transire: sed non lex donec impleatur. ¶ Queritur ad quid posuit xp̄us nunc istud de arbore fici? ¶ Dicendum q̄ voluit tollere dubium et describere cōditionē signorum. ¶ Sed dicendum q̄ cristus non solum dixit de ficulnea imo etiam de omnibus arboribus. sic dicitur Lu. 21. c. Videte ficulneam ⁊ ceteras arbores cum producunt de se fructum scitis quoniam ꝑpe est estas. Matheus tamen ⁊ mar. de sola ficulnea dixerūt: ꝑpter duo. Primo quia cuz ponatur istud vt exempluz sufficit vnū Scōo quia ficulnea magis coniuncta est estati q̄ cetere arbores ſm folia et fructus. ¶ Considerandū q̄ q̄ñcūqz diuersi euāgeliste idē narrāt standū est ei qui plus narrat: quia als dicerem⁹ eum mentiri. ⁊ quia lucas dixit de omnibus arboribus et ficulnea. Marcus autem ⁊ matheus de sola ficulnea. standum est in hoc luce. ſ. q̄ aliquid cristus dixerit quod matheus ⁊ marcus tacuerunt. Lucas vero illud expressit. nō est enim inconueniens q̄ nullus euangelistaz̄ secutus fuerit verba cristi ad vnguem. et ita certum est q̄ omnes tres euangeliste sententiā cristi tenuerunt hic: que erat q̄ per ortum foliorum et fructuum de arboribus agnoscitur estas propinqua. quod tamen aliquis eorum sub eisdem verbis sententiā hanc conciperet sub qua xp̄s non differt. ⁊ iō forte neuter aut nullⁿ concepit sic. et si aliquis eorum posuit ad punctum in hoc verba cristi. non differt quis ille fuerit cum sensus nō verbū queratur. ⁊ constet q̄ quilibet euangelistarum sententiā cristi certissime tenuit. Intelligendū autem q̄ non multum erit inter signa et signatum. sic dicit Crisostom⁹ super Mat̄h. ſ. ꝑ quod ostenditur q̄ non multum temporis erit medium: sed statim aduentus cristi occurret. Alij autem intelligunt ō estate ſpirituali. ſ. q̄ sicut quando ficulnea producit folia prope est estas ita post labores precedentes appropinquat iustis felicitas. sic dicit Crisostomus. ſ. per hoc et aliud quidem prenunciat estatem ſpiritualem et tranquilitatem iustis post yemen esse futuram. peccatoribus autem econtrario yemen post estatem. dicit autem origenes super Mat̄h. ficut enī ficus tēpore quidē yemis vitalem virtutem habet in se absconditam. postmodū autem cum virtus ipsa prodire ceperit ad manifestationem pretereunte yeme ex ipsa valitudine eius ramus efficitur tener ⁊ folia producit. sic et mundus et vnusquisq̄z eorum qui saluantur ante cristi aduentum quasi in yeme in se absconsam habent vitalem virtutem. Cristo autem inſpirante fiunt teneri et non duri cordis rami. ⁊ que abscondita erant in eis progrediuntur in folia et manifestos fructus ostendunt. talib⁹ autem prope est estas et aduentus glorie verbi dei. Sed dicendum q̄ ista ad mysticum intellectum pertinent ⁊ nichil innuit in verbis his nisi propinquitas signatorum post aduentum signorum quod et cristus expressit. Alij dicūt q̄ ideo posuit istud exemplum de ficulnea vt signet istaz̄ rem necessario esse venturam. quia sicut res naturales necessario eueniunt ⁊ nō ex arbitrio ipsarum neqz ex aliqua cōtingentia ad vtrumlibz̄ Ita ea quorum significatiua ponuntur naturalia exēpla necessario ⁊ immutabiliter venient. Sic dicit Crisostom⁹ in omelia. scz ꝑpter hoc etiā istud posuit. ſ. de ficulnea vt credere faciat hunc sermonem omnino esse venturum. Ubicunqz enī quod omnino venturum est dicit: naturales necessitates in exemplū inducit. ¶ Querit cum dicatur hic scitote q̄ prope est ⁊ in ianuis est. ⁊ loquit de re signata q̄ statim post signa vētura ē: que sit illa res signata. ¶ Dicendū q̄ non potest dubitari nisi de eis que xp̄us hic tetigit. et sunt duo. ſ. euersio ierusalem et aduentus ad iudicium. et pro quolibet posuit signa precedentia. Est ergo dubium de quo illorū dicat: vel an de vtroqz. Aliqui volunt q̄ intelligatur de euersione ierusalem solum. Alij vero q̄ de solo aduentu ad iudicium. Alij dicunt q̄ intelligatur de aduentu ad iudicium. Primo quia dicitur scitote quia prope est ⁊ in ianuis. ſ. cristus de cuius aduentū ante hoc dicebatur. Secūdo quia dicitur. ſ. cum videritz̄ hec omnia. ſ. omnia signa precedentia. ⁊ tamē omnia signa supra posita non precedent nisi ad diem iudicij. ergo intelligitur de aduentu ad iudicium. Tertio quia Lu. 21. c. istud magis declaratur. ſ. his autem fieri incipientibus respicite ⁊ leuate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. ⁊ tamen euersio ierusalem non poterat vocari redemptio apostolorum aut discipulorum. nam non quantū ad animā nam mullum bonum ſpirituale per hoc eis adueniebat. sed potius turbatio ⁊ amaritudo animi pro cōtribulis suis ⁊ natali solo pdito. non quantum ad corpus: quia ante illō tempus omnes apostoli occisi erant preter Johannē ⁊ symonem cananeum. ⁊ illis non fuit aliqua reuelatio a laboribus suis euersa ierusalem. Cum Symon postea occisus fuerit ⁊ iohannes inferuētis olei dolium missus tempore domiciani post euersā ierusalem quē sub tito euersa est. ideo non poterat appropinquare redemptio nisi per aduentū ad iudiciū. ideo de illō intelligit. Quarto quia dicitur. eo. c. Videte ficulneam ⁊c. ⁊ sequitur ita ⁊ vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei. sed in euersione ierusalem non videbatur esse regnum dei neqz appropinquare. quia non pertinebat illa aliquo modo ad regnum dei cum esset res pure temporalis. iō accipietur de aduentu ad iudiciū. nam ibi est regnuz dei quia ex tunc regnabunt omnes sancti cum cristo. ⁊ quādo signa aduentus apparebunt erit prope regnum dei. quia post signa illa non multū tardabit aduentus ad iudicium. ¶ Dicendū q̄ vere de aduētu ad iudicium loquitur hic cristus: ⁊ ad hoc ponitur parabola de ficulnea sicut signant precedentes rationes licet non est inconueniens q̄ de vtroqz intelligatur referendo singula singulis. ſ. q̄ sicut se habent signa iudicij. ad iudiciuz̄ ita se habent signa euersionis ad euersionem. ſ. q̄ sicut post signa iudicij cito erit aduentus ad iudiciuz̄. ita post signa euersionis cito veniet euersio. ⁊ tamē dicendū q̄ proprie hic xp̄us voluit de aduentu ad iudicium dicere ⁊ non de euersione ierusalem. ⁊ ad hoc fuit data parabola de ficulnea. Et ideō hec omnia intelliguntur. i. omnia que imediate dicta sunt de signis precedentibus ad iudicium. ⁊ ita exponitur littera sequens. scitote quia prope est. ſ. aduētus ad iudiciū. ¶ Queritur quomodo sit verum illud. ſ. non ꝑteribit generatio hec donec omnia fiant. ⁊ de qua generatione accipiatur? ¶ Dicendum videtur q̄ ista littera intelligitur de euersione ierusalem ⁊ de generatione illa hominum que erat quando cristus ista loquebatur. ⁊ verū est q̄ non transiuit generatio illa hominum que erat quando xp̄us ista loquebatur. ⁊ verum est q̄ non transiuit generatio illa hominū anteq̄ fierent omnia. quia tam signa precedentia euersionē q̄ ipsa euersio fuerunt ante preteritionem generationis illius. Nam euersio ierusalez

Capitulum

fuit quadraginta annis post mortem dñi quando ista verba dicta sunt. sed manifestum est q plurimi de illis qui viuebant quando ista dicta sunt: vixerunt vsq3 post euersionem ierusalem. ¶Nam ⁊ iobānes apostol⁹ fuit vnus de quatuor apostolis quibus xp̄s dixit hec. ¶Dar. 13. c. Et ipse vixit multo tē pore post euersionem ierusalem. ¶Nam tempore domiciani viuebat ⁊ missus est in dolium olei feruentis. Et post mortem domiciani de exilio reuocatus est. ⁊ tamē ierusalem ante tempora domiciani ⁊ titi qui preceſſit domicianum sub imperio vespasiani euersa est. ⁊ tunc stat littera sine vlla calumnia. ¶Nā accipitur proprie generatio hec. ſ. pro illa que tunc erat. ⁊ etiam notificatur ⁊ impus. ⁊ ostenditur breuitas temporis vsq3 ad complementum rei huius. Et vere intelligitur littera ista de euersione ierusalem. licet precedens intelligatur de aduentu ad iudicium. ⁊ non est incōueniens q̄ fiat iste transitus. supra enī dixerat de signis precedentibus euersionem ierusalē: ⁊ postea de signis precedentibus aduentum ad iudicium. ⁊ iā non erat plura de his dicturus. Sed quoniam euersio ierusalem erat ꝓpinquior quā aduentus ad iudicium reddit ad dicendum de illa vt ostēderet q̄ breue tempus restabat vsq3 ad illam. ⁊ ait non preteribit generatio hec. i. ante q̄ moriantur omnes qui nunc viuunt euertetur ierusalem. Et multi de viuentibus nunc videbunt eam euersam. īmo⁊ qui nunc viuūt euertent eam. ¶Nam vespasianus qui fuit prim⁹ princeps romanoꝝ in bello iudaico. senex erat quādo pugnabat vt ait Josephus. 4. li. de bello iudaico. Et ita necesse esset eum natum esse: cum cristus hec dixit. que dicta sunt quadragīta annis solum ante euersionē ierusalem. Et verum est q̄ īmediate precedentia non dicebantur de euersione ierusalem: sed de aduentu ad iudicium. ⁊ tamen xp̄s hic transiuit ad dicendum de euersione ierusalem. quia de illa poterat magis certificari quā de aduentu ad iudicium. ⁊ quia illud propinquum erat ⁊ iudicium multū distabat. Siquis tamen tenere voluerit q̄ intelligatur de signis precedentibus iudiciuꝝ: ⁊ q̄ generatio ista que non transitura est sit ecclesia que est generatio fideliū: non resistimus. ⁊ tunc poterit dici q̄ ideo xp̄s dixit hoc vt cōfortaret discipulos. timebant enī illi q̄ doctrina quā xp̄s dederat pauco tempore duraret eo q̄ multi aduersabantur ei: ipse vero ostendit q̄ multum durabit. quia pri⁹ accident omnia que dicta sunt supra: tam de euersione ierusalem q̄ de aduentu ad iudiciuꝝ: q̄ desinat esse gens que cristum collat ⁊ teneat doctrinam eius. ⁊ ad hoc ꝑderat ista designatio temporis incerti. Sic dicit Crisō. in omelia. ſ. ex hoc autem ostendit q̄ ierusalem peribit: ⁊ amplior pars iudeoꝝ destruetur. generationem autē fideliū nulla superabit temptatio. sic etiā theophilus dicit. ¶Non transibit generatio hec. ſ. cristianoꝝ donec omnia fiant que circa ierusalem ⁊ aduentuꝝ anti xp̄i dicta sūt. non enim dicit generationē apostoloꝝ: quia maior pars eoꝝ non peruenit vsq3 ad consumationē ierusalem. dicit autez de generatione xp̄ianoꝝ volens discipulos consolari ne crederent q̄ in illis temporibus fides deficeret. prius enī elemēta īmobilia defficient q̄ verba cristi. verum tamē littera magis conuenit ad euersionem ierusalem sicut exposuim⁹ ⁊ ita tenendum est. ¶Dixit autem xp̄us: amen dico vobis. quod est modus iurandi ⁊ affirmandi ad confirmandū id quod dicebat. quia quomodocūq3 intelligatur hoc magnū erat: ⁊ res magna egebat confirmatione vt credibilior esset. sic dicit beda. ſ. multū comendat quod ita pronunciat. ⁊ si dicere fas est iuratio eius est quod dicit: amen dico vobis. aliquādo quippe interpretatur verū. igitur veritas dicit verum dico vobis
D.°.122. quod si non diceret mentiri omnino nō posset. ¶Queritur quomodo est verum q̄ dicitur celum ⁊ terra transibunt verba autem mea non preteribunt? ¶Dicenduz q̄ est sensus q̄ licet celum ⁊ terra nunq̄ transitura sunt. tamē verba xp̄i habent maiorem firmitatem ex se ipsis ad manendum q̄ celum et terra. ¶Nam celum ⁊ terra ex sua natura nō subsistūt in eternum: sed ex deo. verba autē xp̄i in quantū xp̄i necesse est vera esse. sic dicit ¶Hylarius sup matħ. celum ⁊ terra ex conditione sue creationis nichil habent necessitatis in se vt nō sint. verba autem cristi ex eternitate deducta id in se continent virtutis vt maneant. Et grego. in omelia ait celum ⁊ terra transibūt. q. d. omne quod apud vos durabile est sine mutatione: durabile ad eternitatem non est. ⁊ omne quod apud me transire cernitur: fixuz ⁊ sine transitu tenetur. quia sine mutabilitate manentes sententias exprimit sermo meus qui transit. Sed dicēdum q̄ adhuc alius ⁊ planior est sensus. ſ. licet celum ⁊ terra non transeant. facilius tamen est eos transire et corrumpi q̄ verbum meum transire. i. falsum esse. Sic dicit Jero. super matħ. ſ. celum ⁊ terra ⁊c. ac si dicat facilius est fixa ⁊ īmobilia destrui q̄ sermonū meorum aliquid excidere. sic etiā dicit q. d. ⁊ si cuncta cōmoueantur: fides tamē mea non defficiet: et iste est verus sensus: sic enim dixit xp̄s. Lu. 15. facilius est celum ⁊ terrā transire q̄ de lege vnum apicem cadere. sed Crisosto. dicit elementa mundi in medio aducit ostendens quoniam pretiosior est ecclia: celo ⁊ terra simul etiā. ⁊ hinc conditorem omnium se nominat. ⁊ tamen nō est illa causa cū non agat hic de pretiositate: sed de īmobilitate. sic dicit Jeronymus facilius est fixa ⁊ īmobilia destrui q̄ sermonum meorum aliq̄d excidere. ⌊De die autem illa ⌋. in precedentibus positū est de signis precedentibus iudicium. hic agitur de ipla die in qua erit iudicium. ⁊ dicitur. ⌊De die autē illa ⌋. ſ. in qua fiet iudicium: quia non fiet in multis diebus: sed in vno. īmo in pua parte vnius diei. ⌊¶Nemo scit ⌋. i. nullus homo scit neq3 sciet. ⌊¶Neq3 angeli celoꝝ ⌋. verisimilius erat q̄ angeli scirēt q̄ homines. sed afferitur q̄ neq3 angeli sciunt de hoc. ⌊¶Nisi pater solus ⌋. i. nemo habet noticiam de die illo nisi pater qui deus est ⁊ tota trinitas que est vnus deus. nulla autez creatura aliquid de hoc nouit. ⌊Sicē enim erant ⌋. ostendit q̄ dies iudicij veniet inopinate ad omnes homines: quia omnes erunt securi quando veniet dies illa. ⁊ ponitur exemplum de periculo diluuij. ⌊In diebus noe ⌋. ſ. quando ille viuebat. ⌊Ita erit aduentus filij hominis ⌋. i. sicut tunc venit dies diluuij īopinatis hominibus ita ⁊ xp̄s ad iudicium veniet tunc quando nō sperabitur. ⌊Sicut enim erant in dieb⁹ ante diluuiū ⌋. scilicet in proximis diebus ante illud. ſ. quia homines securi erant. ⌊Comedentes ⁊ bibētes ⌋. i. gaudebant ⁊ vacabāt omni voluptati vel vt nullum malum timentes aut suspicantes. ⌊Et nuptui tradentes ⌋. i. filias tradētes ad nuptias. sed luc. 17. c. ponitur vtrunq3. ſ. vxores ducebant ⁊ dabant ad nuptias. ⌊Usq3 ad eum diem quo introiuit noe in archam ⌋. ſ. illo die cessauerunt comedere ⁊ bibere ⁊ voluptati vacare. ¶Nam ea die venit aqua: ⁊ perierunt omnes vel saltem ab illa die fuerunt soliciti cessantes a voluptatibus. ⌊Et nō cognouerūt ⌋ scz q̄ diluuium venturum esset. ⌊Donec venit diluuium ⌋. id est illa aquarum excessiua abundantia. ⌊Et tulit omnes ⌋. scz perierunt omnes qui non erant in archa. ⌊Ita erit aduentus filij hominis ⌋. ſ. omnibus inopinatus ⁊ multi peribunt vacantes iniquitatibus suis. tunc. ſ. in illo die iudicij. ⌊Duo erunt in agro ⌋. ponitur quomodo ex eo q̄ dies illa eueniet subito ⁊ inopinatis hominibus multi peribunt. et licet homines sint simul non erit eis idem exitus. sed aliqui malum. alij bonum habebunt. ⁊ ita erit de duobus existētibus in agro quia non erit idem exitus amboꝝ. ⌊Unus assumetur ⌋. ſ. ad vitam eternam. ⌊Et vnus relinquetur ⌋. i. ⁊ ali⁹ relinquetur ad penam. ⌊Due autem molentes in mola ⌋. ponūtur alia exempla similia quantū ad omnes occupationes in quib⁹ taz viri quā femine vacabūt. ⁊ est vna molere ad molam. ſ. q̄ manu mouetur. ⁊ erunt ibi due mulieres ⁊ non habebunt eundē sed disparem exitum. licet simil sint. ⌊Una assumet ⌋. ſ. ad gloriam de illis. ⌊Et alia relinquetur ⌋. ſ. ad penam. ⌊Duo in lecto ⌋. i. accidet q̄ illo tempore erūt duo homines in lecto dormientes ⁊ diuersum finem habebunt. ⌊Unus assumet ⌋. ſ. ad

beatitudinem.alius relinquetur.s.ad gehennam. ¶Queritur de quo intelligatur ista littera: ¶Alīq dicunt q̄ de euersione ierusalem.alij vero q̄ de die iudicij.ꝛ ratio est q̄ de solis duobus bis dictum erat supra.ideo oportet intelligi de altero istorum. Dicunt autem intelligi de euersione ierusalem. illa enim destruenda erat ꝛ signa precedere debebant ad euersionem per que de euersione posset cogitari. dies tamen certa euersionis sciri non poterat. Alij autem dicunt q̄ intelligitur de die iudicij: ad quā etiam signa precedere debebant: sed non erat certum qua die illud iudicium fieret. ꝛ de hoc potius exponendum est q̄ de euersione ierusalem. Et patet primo quia omnes exponunt de hoc ꝛ nemo de euersione ierusalem. Secundo quia dicitur nemo scit neq; angeli celorū nisi pater solus. ꝛ sic videtur facere istam rē valde caram vt omnes timeant.tamē quantū ad euersionem ierusalem non erat periculum ex euersione nisi eis qui in vrbe erant. ideo de iudicio intelligitur in quo ommb⁹ periculum esse potest. Tertio quia dicitur q̄ erit in die illa sicut in diebus noe quia non cognouerunt homines aliquid vsq; ad diem qua intrauit noe in archam: ꝛ diluuium venit ꝛ perdidit omnes: ꝛ vsq; ad diē illum nemo aliquid mali suspicabatur.sed de euersione ierusalem non fuit sic quia post̄ inclusi ceperunt pati famen ꝛ pestem ꝛ quotidie moriebantur innumerabiles viderunt nō posse vrbem defendi: et petiuerunt veniam a romanis: sed nō obtinuerunt. vt ait iosephus.li.6. De bello iudaico ꝛ egesipp⁹ li.4.cronicarum suarum.et occultauerunt se principes in clocacis ꝛ intrauerunt romani in interiora templi ꝛ ceperunt eos quos viuos inuenerunt.s.duos duces. Johannē ꝛ Symonem.ꝛ ita ibi non erant inopinati de euersione sed iam timebant illam :imo quasi certam habebant. Quarto quia dicitur q̄ sicut in diebus noe erant homines comedentes ꝛ bibentes ꝛ nuptui tradentes;ita esset tunc.sed manifestum est q̄ non fuit sic ante euersionem ierusalem.quia non comedebant tunc et bibebant:sed potius fame moriebantur. Nam plura quam centum milia hominum fame in ierusalem consumpta sunt: vt iosephus tradit.li.6. De bello iudaico.etiam non dabant filios nuptui: quia nulla voluptas tunc erat sed summa tristicia.de die autem iudicij ista vera sunt quia inopinatus aduenier omnibus hominibus.Et ideo ante illuz erunt homines comedentes ꝛ bibentes quasi nullum malum expectent. Quinto quia dicitur: sic erit aduentus filij hominis .sed aduentus cristi non dicitur proprie euersio ierusalem: sed magz aduentus ad iudicium quando vere ꝛ corporaliter veniet. ergo de illo intelligitur.licet si nichil aliud obstaret posset istud exponi de euersione ierusalem.quia cristus venire dicitur q̄n do aliquid circa nos facit.quia euersio ierusalem erat aliqd quod ab ipso fieri deberet in vindictam scelerum gentis illi⁹. dicetur venire quando euertetur ierusalem. Sexto quia dicitur tunc duo erunt in agro.tempore tamen quo ierusalem euersa est nemo de parentibus fuit in agro sed omnes a multo tempore erant clausi intra muros. Septimo quia dicitur vn⁹ assumetur ꝛ vnus relinquetur in quo innuitur q̄ aliqui liberarentur a malo.alij vero in malum inciderent.ꝛ ita de molentibus ad molam ꝛ iacentibus in lecto.ꝛ tamen in euersiōe ierusalem nemo euasit de eis qui intus capti sunt: q; vel ī mortem vel in seruitutem traditi sūt: vt iosephus ait.6.ꝛ.7.li.de bello iudaico.ergo non potest intelligi de die euersionis. de die autem iudicij vtrunq; potest intelligi. Primum de agro. quia per totum mundum illa die aliqui erunt in vrbibus alij in agris: ſm de euasione ꝛ periculo: quia certum est q̄ morientes omnes in die iudicij non habebunt eundem exitum: qa nec habebunt idem meritum.ideo neq; omnes saluabuntur nec omnes condemnabuntur.ꝛ ita vnus assumetur ꝛ ali⁹ relinquetur. Octauo patet quia infra in littera suadet cristus vigilandum propter incertitudinem huius temporis quod magis apperitur. Mar.13.c.s. videte: vigilate ꝛ orate: nescitis enī quando tempus sit.ꝛ istud vigilare ad omnes dicitur .e.c.s. quod autem vobis dico omnibus dico: vigilate.ꝛ tamen per euersionem ierusalem non erat omnibus vigilandum, sed illis solis ad quos pertinebat.ergo nō intelligitur de illa euersione. Nono quia non solum omnibus non suaderet cristus vigilare pro euersione ierusalem:sed etiam nullis. Nam solis bonis vel qui ad eum pertinere possunt ista suadet.in ierusalem tamen nemo periit de eis qui ad cristum pertinebant.sed ipse admonuit eos recedere tam de ierusalem q̄ de tota regione dato signo.s.tunc qui in iudea sunt fugiant ad mōtes.ideo necesse est de aduentu ad iudicium accipi.quando oportebit homines vigilare ne in malū subito incidāt. ¶Queritur ad qd cristus dixit de die autē illa nemo scit: ¶Dici potest vno modo q̄ fuit ad tollendum dubium quod oritur ex precedentibus. Nam supra posita fuerant signa aduentus ad iudicium et insuper dictum est q̄ illis visis iam cristus prope esset in ianuis.ideo cum videret quis illa signa putaret se scire diem iudicij determinate. Cristus autem tulit hunc errorem dicēs q̄ de die illo nemo scit.ꝛ ideo licet cetera sciant non putent se scire illum diem.maxime quia ipse vult diem illū sicut est ignotus omnibus hominibus. ita ab omnibus putari ignotū vt omnes timeant ꝛ de eo solliciti sint. Secundo dicendum q̄ fuit hoc quedam excusatio cristi.iam enim ex ordine narrationis deuenerat ad hoc vt dicere deberet quando esset dies iudicij.sed hoc dicere non volebat.ideo posuit hoc in excusationem.ꝛ patet hoc :nam duo posuerat hic de quibus quesituz erat.s.euersionem ierusalem ꝛ aduentum ad iudicium. ꝛ pro vtroq; posuerat signa precedentia ex quibus aliqualiter colligeretur quando vtrunq; venturum esset. Et insup q̄ posset quis putare q̄ longo tempore post signa euenirent res signata tam de euersione ierusalem q̄ de aduentu ad iudiciuz dixit q̄ statim vel cito post signa euenirent res signata.ponens ad hoc parabolam de ficulnea vt supra apparet.ꝛ insuper de ierusalem euersione multum certificauerat tam quantum ad signum q̄ signatum dicens q̄ ante q̄ transiret generatio illa euerteretur ierusalem.supererat ergo nunc quantum ad aduentum ad iudicium sic certificare. Et potant supersse duo dubia.vnum erat dato q̄ post signa aduentus cito esset aduentus ad iudicium.nesciebatur tamen istud cito quantū tempus comprehenderet.ꝛ ideo de die illa determinationem scire opus erat quantum distaret a signis precedentibus. Secūdum dubium erat dato q̄ sciretur quot diebus esset futura dies iudicij post finem signorum.tamen nesciebatur quando inciperent signa illa apparere que nondum apparent.ꝛ post̄ apparere ceperint quantum erit inter vnum ꝛ alterum. ideo oportebat ad plenam noticiam adhuc dici de illa die. ꝛ quia cristus hoc cuitare volebat quando ordo narrationis ad hūc locuz venerat: excusauit se de diei determinatione dicens: de die autem illa nemo scit.sic dicit Crisosto.s. cum dixisset dominus omnia que precedunt cristi aduentum.ꝛ ad ipsas ianuas narrationem deduxisset diem tacere voluit.vnde dixit.de die autem illa nemo scit.Tertio fuit ad fugiendum importuna interrogationem discipulorum. Nam cum cristus dixisset iam discipulis omnia signa precedentia aduentum suum. ꝛ q̄ post illam cito esset aduentus restabat diem diffinire. vnde dato q̄ ipse taceret nichil vltra dicens : discipuli illi quererent ab eo determinationem diei. vt autem non quererent de eo quod ipse respondere non intendebat: ne forte per hoc contristarentur quasi non exauditi abstulit eis occasionē querendi dicens :de die illa nemo scit.sic dicit Theophilus.s.volens autem dominus discipulos impedire ab interrogatione illius diei dixit.de die autem illa nemo scit.si enim dixisset scio ꝛ tamen non volo vobis reuelare ipsos non modicum contristasset. ¶Queritur si de die illa cristus certitudinē aliquā dare vellet quomodo daret. ¶Dicendum q̄ ista certificatio dari poterat iuxta exigentiam supra ab eo dictorum.nam vt

Q.° 123

Q.° 124

Q.° 125

dictum est precedēti. q. poterat tripliciter dubitari ad ea que dixerat cristus. dixerat enim q precederent signa ⁊ adiūxit. q statim vel pauco tempore post signa sequeretur aduentus: dubiuz: ergo primū esset quantum tempus esset illud q inf vltimū signum ad iudiciū ⁊ ipsum diem iudicij intercideret. Scōm dubium dato q sciretur quantum tempus esset inter finem signorum precedentiū ⁊ diem iudicij quando inciperēt illa signa. quia nesciebant an incipent vsqz ad duos annos vel vsqz ad quinqz milia. Tertium dubium erat dato q vtrūqz sciretur quantū distaret vnum signū ab alio. Ideo iuxta has dubitationes erat modus certificādi. licet certificatio ad quā libet non erat certificatio simpliciter. Erat autē primus modus certificandi. vt si diceretur q post vltimū signuz vsqz ad duos vel certos annos esset dies iudicij. Nā tunc nō erat certitudo pro apostolis quibus xps loquebaf. tamē p illis quorum tempore fierent signa esset aliqua certitudo. quia cū viderent vltimū signū: iam scirent quantū inde distabat dies iudicij. Scōus modus certificandi erat dicere quantū tempus erat vsqz quo inciperent signa illa. vt si xps diceret signa precedentia iudicium incipient vsqz ad mille vel quingentos annos. Nam ex hoc nō colligebaf certitudo apud homines alicuius temporis de die iudicij. erat tamē aliqualis suspicio qz postq̄ signa inciperēt: nō erat verisimile q longo tēpore tardaret dies iudicij. Et ita erat iste aliquis gradus cognitionis pro quolibet tempore: licet p nullo tempore erat integra cognitio. Tertius modus erat vt diceref quot anni aut dies inter signum ⁊ signū intercideret. ⁊ iste erat aliquis gradus cognitionis. sed mior ceteris. quia pauca suspitio de tēpore iudicij inde colligebaf. Quartus modus certificādi erat determinare simpliciter tempus a die quo xpus loquebaf vsqz ad diem iudicij. vt si diceret ab isto die vsq ad diem iudicij erūt tot anni. ⁊ istud penitus certificabat. sed neqz istud penit⁹ voluit xps eis dicere. vnde nō solū istum modū qui totaliter certificabat sed neqz alios modos minores xps voluit dare hominib⁹: vt semp eos solicitos redderet ⁊ suspectos ꝓpter certitudinē. ¶ Querif quid voluit xps īuere cum dixit de die illa nemo scit: ¶ Dicendū q xps ponit ꝟ excusationē ad hoc q non dicat discipulis determinate diem iudicij ⁊ dicit q nemo scit: ⁊ q etiam angeli nesciunt ⁊ q solus pater scit: ⁊ dicendum q prodest dupliciter ad excusationez. Primo ostendendo q nemo scit. ideo nemo potest declarare vobis. siquis enī nosset: posset declarare sed nemo scit: ideo nullus potest declarare. ⁊ non solū homines sed etiā angeli non possunt reuelare hominib⁹ sicut alia reuelare solēt: eo q ipsi nesciūt hoc. Secundo ostendendo q nō debent grauari discipuli etiam si eis nō reueleī determinate dies iudicij. Nam si esset alicui alij reuelatum possent ipsi cōqueri q eis nō reuelareī. sed nemini reuelatum erat nec etiā angelis. ideo nō habebant causā querelle. ¶ Dicendū q accipiī hic nemo. i. nullus homo. ⁊ intelligiī de puris hominibus. xps enī homo erat ⁊ illud sciebat: se tñ licet filium hominis vocat hominē non vocat. homo tamen est. Etiā dicendū q non solū nemo sciebat die iudicij determinate quādo xps hec loquebaf: sed etiam nemo sciturus erat. quia si alicui aliquādo reuelandū erat. dignū erat. nunc apostolis reuelari. ⁊ tamen non reueleī. ideo presupponiī q neqz aliquādo illud sciturus erat quis anteꝫ fieret. ¶ Querit quomodo poterat stare q angeli celoꝝ nescirent. Nam angeli celorū beati sunt. beati aūt vident deū ⁊ clare. ideo omnia in ipso vident: sicut dixit Greg. in. 4. dialog. Quid est q nō videant qui videntē omnia vident? ¶ Dōm q cum beatitudine stat inequalitas visiōis. Nam licet omnes videtes deū beati sint: tñ alij alijs beatiores sunt ꝑm q deum magis aut minus capiunt. ⁊ ideo nō videf mirū esse q aliquid sit q beatus ignoret. Sz in hoc dicendū vt declaratū est. ꝟ. c. 5. q quicūqz beatus eo q videt deū cognoscit in ipso omnia que esse habent aliquo modo. i. presentia. ꝓterita. ⁊ futura. ⁊ non habent aliquē errorē circa ista. licet quidā clarius deū ꝙ alij nouerint. ⁊ hoc quidē erit post die iudicij quādiu cōsumata erit felicitas cuiuslibet beati ⁊ nichil ei addef. nam cum cognitio ad beatitudinē ptineat ⁊ illa post iudiciū nō crescat: non crescet beatitudo. ⁊ tamē non esset cōsumata beatitudo si aliquid cognoscibile esset quod nō cognoscerent. ideo necesse est q post iudicium quilibet beatus sciat presentia. ꝓterita ⁊ futura. ante diem vero iudicij potest semp augeri beatitudo: ideo non est incōueniens q aliqua sint futura que ignorēt beati. ⁊ quidam plura quā alij ignorabāt. ꝑm q minus beati sunt. sic de angelis dicendū est q post diem iudicij omnia scient: sed nunc aliqua ignorant que postea scient ⁊ inter illa est vnū: ipsa dies iudicij. ¶ Queritur quomō est verū q dicitur nisi pater solus. i. nullus nouit die iudicij nisi solus pater. quia hoc videf esse falsum. Nam tunc filius non sciret neqz spiritus sanctus. ¶ Dicendū q pater scit ⁊ etiā filius ⁊ spiritus sanctus. quia in diuinis omnia essentialia sunt cōmunia tribus psonis. cuz p solas relationes distinguāf persone. ⁊ tamē scientia est de essentialiab⁹. ideo nō potest vna psona scire q alia nesciat. Ad hoc solet responderi q hic non ponitur aliquid incōueniens qz per hoc q dicif solus pater nō excludif filius. qz vt dicunt dictio exclusiua in diuinis addita vni persone respectu termini vel ꝑdicati essentialis: nō excludit aliā psonam. Et ideo excludet solū creaturā que nō est deus ⁊ nō cōmunicat cum aliqua diuina psona in essentialibus. ¶ Sed dicendū q hoc nō est ꝓ prie dictū nam retinet illa exclusiua vim suam. ⁊ ideo oportet q excludat omnia alia a supposito illo. sed filiꝰ ⁊ spiritus sanctus distinguūf supposito a patre: ideo excludunf de virtute sermonis in ista ꝓportione. Sed est sensus q ad hoc q oratio exclusiua sit vera in qua additur termino psonali dictio exclusiua respectu predicati essentialis: non debet excludere psonam aliquā diuinā sed solā creaturā. tenendo nāqz in viribus suis erit falsa ꝓpositio si excludat psonas respectu talis predicati. motiuū autē eorum fundaf in hoc loco. Nam certum est istam orationē esse verā que est dicta a xpo. ⁊ tamen si illa dictio exclusiua solus: excludat filiū ⁊ spiritū sanctū est falsa propositio ideo dicunt q nō excludit. ¶ Sed dicendū q falsum est īmo solus tenetur hic exclusiue quia excludit omne aliud. ⁊ non solū aliud in natura īmo ⁊ aliud in supposito ab eo qō signaf per hoc nomen pater. ⁊ patet quia xps excludere se voluit. ⁊ si dicas nō exclusum filiū nō cōcordas intentioni xpi: qa ipse dixit. Mar. 13. c. de die illa nemo scit: neqz angeli celorum neqz filius nisi pater. constat autē xpm dixisse illud nunc quando ista loquebaf licet illud tacuerit ¶ Mathe⁹. ergo expresse se ipsum excludit. Et consequēter exclusio fit: etiā respectu predicati essentialis ⁊ stat ꝓprie dictio exclusiua. Sz tūc dicetur quomodo est verū q solus pater nouit hoc? ¶ Dicendū q filius ⁊ spiritus sanctus istud sciunt: nec excludit xps suppositum aliquod diuinū. eo q terminus ille pater. nō teneī personaliter sed essentialiter. ⁊ tūc potest stare ꝑ tota essentia diuina. sic accepit xps. ꝟ. 6. c. Cū dixit pater noster qui es in celis. Nam manifestū est q ibi non accepit pro sola persona patris. Nam nō oramus ad eū solū: sed ad solas omnes tres psonas que sunt vnus deus. etiā aliquādo ⁊ hoc modo accipiī interdum pater ꝑ aliqua vna persona in diuinis que nō est pater. ita enī cantamus in ecclesia: o pater sanctissime qui mundū redemisti tuo fuso sanguine. manifestū est q hic est ꝑ sola psona filij. quia solus filius redemit fundendo sanguinē. ⁊ tamē vocatur pater eo modo quo omnes psone simul vocanf pater noster. ⁊ tunc verū est q quicquid sit quod nō est pater qui ꝟ signatur excludif. sed sola creatura est que est non pater. si autem alio aliquo modo hoc intelligi potest dicef sequētib⁹. q. ¶ Querif cum ¶ Mar. 13. c. dicaf q de illa die nemo scit neqz angeli celorum neqz filius nisi pater quomō possit hoc stare? ¶ Dicendū q cristus hoc sciebat sicut cetera futura dixit tamen se nescire: quia ad reuelandū nō sciebat. s. quia ita taceret

Q°. 126

Q°. 127

Q°. 128

verbum illud ac si nesciret ⁊ ideo reuelare non posset. sic dicit Hylarius. ignoratio ergo eius est ꝑm q̄ thesauri in eo latēt. In omnibus ergo que deus ignorare se loquit̄ ignoratione non detinetur. sed aut tempus est non loquendi: aut dispensatio est non agendi. sic autem tunc cognouisse deus dicitur q̄ abraam eum amauerit cum hoc non celauit abrae. Sic etiaz dicit Jeronymus igitur quia probamus non ignorare filiuz dei consūmationis diem: causa reddenda est cur ignorare dicatur. post resurrectionē quidem interrogatus ab apostolis de hac die manifestius respondit: non est vestrum scire tempora ⁊ momenta que pater posuit in sua potestate. In quo ostendit q̄ ipse sciat: sed non expediat nosse apostolis. vt semp incerti de aduētu iudicis sic quotidie viuant: quasi die illa iudicā dī sint. Sic etiam dicit Augu. ꝓmo. li. ō trinitate. quod dicit nescit. intelligendum est nescientes facit. i. q̄ non ita sciebat vt tunc discipulis indicaret. sicut dictum est ad abraam: nūc cognoui quia timeas deum. i. nunc feci q̄ cognosceres: quia et ipse sibi in illa temptatione innotuit. Et ita xp̄s sciebat quidē non tamen ad reuelandū. ⁊ quia discipuli non querebant sciētiam eius de illa die nisi ad hoc q̄ eis reuelaret dixit se nescire quia vere ad illud nesciebat. i. ita se habebat ac si nesciret. Et licet xp̄s hoc modo intellexit quando dixit: quia ipse non intēdebat negare veritatem. ⁊ tamen illi non intellexerunt sic: sed q̄ vere xp̄s nesciebat nunc illud: sed apud solum patrē erat noticia huius. ⁊ licet xp̄s illud quod dictum est intenderet: volebat tamen q̄ discipuli ꝓ nunc aliter caperent verbuz: quia ita expediebat. ⁊ ita intellexerunt. ⁊ verum est q̄ errabāt. ⁊ tamen non erat hoc inconueniens. vel saltem non erat mirū: qa multa huiusmodi errabant nō intelligentes. Et non solum ea que loquebatur non intelligebant: sed etiam circa ipsum errabant: quia non cognoscebant eum. sic patet Joh. 14. c. Quā do philippus petiuit a xp̄o q̄ ostenderet eis patrem: ⁊ xp̄s dixit. tanto tempore vobiscum sum ⁊ non me cognouistis; philippe qui videt me videt ⁊ patrem meū. sicut enim non credebant eum cōsubstantialem patri: quia alīs scirent eum in patre ⁊ patrem in eo. ita nesciebant eum scire omnia que pater sciebat. ⁊ sic poterant credere q̄ xp̄s nesciebat ō die iudicij. pater autem sciebat. Et verum est q̄ xp̄s in hoc dabat eis occasionem sic intelligendi. in qua intellectione errabant. ⁊ tamen nō errabant damnabiliter. s. q̄ non peccabant in isto errore cū nō esset adhuc eis plene declarata veritas fidei. ⁊ sic quicquid intelligerent: dum tñ non pertinaciter: sed subicientes se emendationi xp̄i non erat peccatum. Et ideo dicendū q̄ interdū deus est auctor erroris. sed nō erroris in quo quis peccat. sicut ipse facit aliquos errare in via pedū: sed neminē in via morū. ⁊ quia hic non peccabant errando nō est incōueniens q̄ huius
Q.°.130 erroris occasionē xp̄s daret. ¶ Queritur cum xp̄s ab ista cognitione excluserit homines ⁊ angelos ⁊ seipm. quare non exclusit spiritū sanctū. ⁊ an exclusit eū. ¶ Aliqui dicūt q̄ exclusit spiritū sanctū. quia dicitur hic: de die illa nemo scit nec angeli: nisi solus pater. ergo etiam spiritus sanctus nescit. quia non est suppositum patris nec pater. Alij dicunt q̄ nō excluditur: quia si excluderet exprimeretur. sicut filiꝰ qui exprimit zDar. 13. c. s. nec filius. ⁊ tamen non exprimit spiritus sanctus apud matheū neq̄ apud marcū. ergo non excludit. ¶ Dōm q̄ vere spiritus sanctus excludit ex rigore sermonis. Et etiā quantū ad intentionē xp̄i. voluit enim eum sic exclusum esse sicut seipm exclusit. ⁊ patet quia dicit nemo nouit nisi solus pater. sed spiritus sanctus nō est pater. ergo īnuit q̄ ipse nesciebat hoc. Est etiam dicendū q̄ debebat excludi: nam si non excluderetur cum excludat filius: signaretur q̄ erat spiritus sanctus maior filio. quod est incōueniens: nam xp̄s qui a patre ꝓcedebat: signabat se esse minorē patre cum ait: vado ad patrē quia pater maior me est. Joh. 14. c. Et ideo poterat attribuere aliquā pfectionē patri quā non attribueret sibi. vñ posset īnui q̄ pater aliqua sciebat que nō sciebat filius. licet verū est q̄ illa minoritas erat quantū ad humanitatē ⁊ nō quantū ad deitatem. ⁊ sic pater non poterat aliquid scire quod filius nesciret. tamē eo mō quo ītelligebāt apostoli illo tempore cū audirent q̄ xp̄s erat minor patre. poterāt credere aliquā eē pfectionem patris que nō esset filij. sed de spiritu sancto non erat sic: quia nō dicebat xp̄s se minorē spiritu sancto. imo spiritum sanctum ab ipso ꝓcedere. Joh. 16. c. in quo potiꝰ poterat credi spiritus sanctus esse minor xp̄o. potissime quia dicit ibi q̄ spiritus sanctus accipiet a xp̄o id quod est. ⁊ ideo clarificabit eū. iō nō debuit manere spūs sctūs inclusus sz exclusus ne putaretur maior esse xp̄o: quod ipse nō cōcedebat. ¶ Sed que- Q.° .131
retur cū spiritus sanctus fuerit exclusus. quare nō fuit expresse exclusus sicut filius de quo dicit. zDar. 13. c. Neq̄ filius. s. scit: ¶ Dicendū. s. q̄ nō expssus fuit spiritus sanctus. qr non fuit necesse exprimi. ⁊ tamē sine necessitate exprimendus non erat. sicut enī in locutionibus dicimꝰ. q̄ figurate locutiones sunt impropie. ⁊ ideo euitāde sunt nisi ex necessitate. ita dicere filium nescire diem iudicij ⁊ spiritū sanctū: falsum erat: nisi sub aliquo sensu occulto ⁊ quasi extorto. de filio autē necesse erat dici: ideo tollerat. de spiritu sancto nō erat aliqua necessitas hoc dicēdi: iō nō dictū est. de filio causa est: quia si nō diceret se nescire semper peterēt ab eo discipuli de die illo. ⁊ si diceret eis q̄ nō expediebat eis scire: tanto magis cuperent scire quasi aliquid valde magnū esset. vnde si nō diceret eis: tristarentur. quod nō decuit nūc quādo xp̄s corporaliter recessurꝰ erat ab eis per mortē. neq̄ sup afflictionē futurā aliam nunc premitteret. potissime qr aīos illorum alienaret ab illo quasi nollet eis reuelare que petebant. ideo cōuenientius fuit q̄ diceret se nescire eo modo quo expositū est supra: q̄ꝑ q̄ diceret se scire ⁊ non reuelaret. de spiritu sancto nō erat eadem causa. qr siue sciret siue nesciret nō pertinebat ad discipulos. qr nō erat presens cū eis vt ab eo possent querere sicut a xp̄o querebāt. nam pater scire dicebat. sed qr nō erat presens ꝑm corporalez presentiā nō querebant ab eo. sed potius petebāt a xp̄o q̄ illum eis ostenderet sicut philippus petiuit. Joh. 14. c. iō nō oportuit exprimi q̄ etiā nesciret spiritus sanctus. ¶ Queritꝰ Q.° .132
quare cū dixit xp̄s se nescire diem iudicij dixit q̄ pater illum sciebat. ¶ Dicendū q̄ fuit primo ad tollendū incōueniēs. nā si ipse nesciret ⁊ pater nesciret poneret aliquid scibile qō deus nesciret: ⁊ hoc est magna absurditas. Secō quia si pater nesciret: nō solū nō sciret nūc dies iudicij: sed etiā nūq̄ sciri posset. nam dato q̄ filius nesciret nūc: poterat postea a patre scire. iuxt a modū loquendi suū. Nam dicit doctrina mea non est mea. sed eius qui misit me. Joh. 6. c. ⁊ Joh. 5. c. dicit: filius nō pōt aliquid facere nisi qō viderit patrē facientē. pater enim diligit filiū ⁊ omnia demōstrat ei que ipse facit: ⁊ maiora his mōstrabit ei opera. ita vt vos miremini. Et de spiritu sancto similit loquit̄. Joh. 16. c. s. cū venerit spiritus veritatis docebit vos omnē veritatē. nō enim loquit̄ a semetipso: sed quecūq̄ audiet loquet̄. ⁊ ideo licet spiritus sanctus poneret nescire posset: audire a patre ⁊ filio iuxta modū loquendi xp̄i ⁊ intelligendi apl̄oꝝ. sed si pater ignoraret nō erat a quo acciperet doctrinā qr ipse a nullo est. ideo debuit poni q̄ pater illud sciebat. Tertio necesse fuit hoc poni ꝓpter reuelationē aliquādo futurā. Nam xp̄s erat venturꝰ in die illa ad iudicādū in ptāte magna ⁊ maiestate vt dicit. ś. in littera. Et ideo oportebat q̄ anteq̄ veniret ad iudicandū sciret in qua die venturꝰ esset. ⁊ si nunq̄ sciret nunq̄ veniret. Sed venturus erat: ergo oportebat q̄ sciret. ⁊ sic oportebat aliquez esse a quo sciret. ille aūt nō erat homo neq̄ angelus: qr nesciebāt vt in lra dicit. ergo deꝰ esset ⁊ ita nullus nisi pater: nā a solo patre est filiꝰ: ideo ab eo solo scire poterat. ⁊ sic oportuit expresse poni q̄ pater illud sciret. Quarto fuit ad saluandū qō dixit. s. filiū nescire. Nā hoc falsum erat nisi intelligēdo q̄ nesciebat ad reuelandū sicut expositū est supra. Iz sic nō intellexerūt apli. Cū aūt dicit q̄ pater sciebat ⁊ scimꝰ q̄ pater ⁊ filius sunt eiusdē substātie: necesse est

q̄ id quod scit pater sciat filius. Et ita q̄ filius dixerit se nescire. scz ad reuelandum. Si autem diceretur q̄ etiam pater nesciebat aut non exprimeretur q̄ sciebat: putaretur q̄ vere hoc erat ab eis nescitum. ⁊ ita iam nō inueniretur medium ad probandum q̄ filius illud sciebat. Quinto fuit quia nulla necessitas erat dicendi contrarium. Nam dicendo q̄ pater sciebat non erat inconueniens sicut dicendo q̄ filius sciebat. Nā si filius diceret se scire quererent ab eo et contristarentur nisi responderet vt dictum est precedenti questione. et tamen dato q̄ pater sciret non erat inconueniens: quia ab eo non poterant querere cum non viderent illum sed peterent sibi ostendi. Sexto dictum est ad tacite ostendendum quomodo intelligitur q̄ filius nescit. nam non intelligitur q̄ nullo modo scit sed q̄ non scit ad reuelandum. pater autem scire dicitur quia absolute scit et etiam scit ad reuelandum: nō alijs sed filio. sic dicit Hylarius necesse est ⁊ vt pater diem ob id scire dicatur: quia non celauerit filio. si itaq; diem filius nescit sacramētum est vt taceat. econtrario pater solus ostenditur scire: quia non taceat. sed Augu. dicit patrem dici scire. vt per hoc ostendatur filius scire qui est in patre: cum ait in libro de verbis domini. scz q̄ autem dicit patrem scire: ideo dixit quia in patre ⁊ filius sit. quid enim est in die quod non est in verbo factum

Q.° 133 sit per quod factus est dies. ¶ Querit quare dicit q̄ solus pater scit de die illo. ¶ Dicendum q̄ sicut fuit conueniens dici q̄ pater sciret. vt dictum est precedēti questione. ita fuit cōueniēs q̄ dicatur solus pater scire ⁊ hoc: quia dixit cristus q̄ ipse nesciebat. Actor. 13. c. Si autem aliquis alius scire diceretur ostenderetur q̄ ille maior esset cristo. sed hoc ipse nolebat credi. de patre quidem ipse dixerat pater maior me est. Joh. 14. c. Sed de nullo alio hoc concessit imo dixit se esse maiorem omnibus alijs preter patrem. Cum dicitur. Joh. 10. c. quod michi dedit pater maius omnibus est. ideo non debuit dici q̄ aliquis alius sciret. imo expresse debuerūt omnes alij excludi per hoc q̄ diceretur solus pater scire: vt apparet manifeste q̄ nullus erat maior filio preter patrē. Secūdo vt nō declinarent apostoli a cristo putantes aliuz esse maiorem aut meliorem ⁊ a quo dubitatiōis huius solutionem habere possent. nunc vo cū nullum meliorē inuenirent ad nullum ibant. sic dicitur Joh. 6. c. cū quidam discipuli recesserunt a cristo: ⁊ ipse dixit ad duodecim nunq̄ ⁊ vos vultis abire. ⁊ dixit petrus nomine omnium: domine ad quem ibimus: verba enim vite eterne habes. Sed dicetur cum cristus diceret patrem se maiorem ⁊ illum scire. se vero non. cur non relinquebant illum vt patrem quererent ⁊ ab illo hec scirent. ¶ Dicendū q̄ verum est q̄ illi desiderabant patrem videre propter excellentias multas quas xps de eo predicabat. dicens q̄ ipse nō poterat quicq̄ a se loqui: vel facere nisi quod videret patrem facientem ⁊ loquentem. ⁊ q̄ adhuc multa magna ei daturus erat. Joh. 5. ⁊ q̄ doctrina sua non erat sua: sed patris sui qui eum miserat. Joh. 7. c. ⁊ q̄ ipse non querebat gloriam suam sed patris. Joh. 8. ⁊ quod id quod ei pater dederat mai⁹ omnibus erat. Joh. 10. c. ⁊ cum lazarum suscitauit ad patrem oravit vt eum clarificaret ⁊ exaudiret. Joh. 11. etiam dicit patrem esse maiorem. Joh. 14. c. Propter hec autem ⁊ similia discipuli desiderabant valde videre hunc patrem: ita vt diceret philippus cristo: domine ostende nobis patrem ⁊ sufficit. nobis. Joban. 14. Ex quo apparet q̄ si ipsi scirent ire ad patrem iussent: sed nesciebant quia ille erat inuisibilis. ideo a cristo petebant vt illum eis ostenderet. Secundo quia cristus non concederet quemq̄ alium se maiorem: quia esset inconueniens. dicere autem patrem se maiorem eo modo quo ipse discipulis loquebatur non erat inconueniens. Nam cum quesiuit philippus vt ostenderetur ei pater. ait cristus philippe qui videt me videt ⁊ patrem meum: quia ego in patre ⁊ pater in me est. ⁊ ita tacite innuebat eiusdem nature numero esse patrem ⁊ filium cum ijs qui videt vnum videret alterum: ⁊ ita eiusdem vere perfectionis esse. licet in aliquo sensu diceret xps se minorē patre. s. q̄tum ad humanitatē. Etiam dicebat q̄ omnia que patris erant sua erant. imo q̄ ipse ⁊ pater vnum erant. Joh. 10. c. ⁊ q̄ quecunq; pater fecerit filiꝰ similiter facit. Joh. 5. Et ideo etiā si filius nō sciret nunc. poterat statim scire a patre. ⁊ sic nō putarent inconueniens esse discipuli pro nunc q̄ pater esset maior xpo. quia quādo ipse veniret in gloriam regni sui poterat esse equalis patri. sicut ipse dixit filius hominis venturus est in gloria patris sui. S. 16. c. si aūt aliquis alius sciret ⁊ non cristus ille appareret maior ⁊ ab illo cristus non sciret. neq; esset aliquis modus quo veniret cristus ad equalitatem illius sicut ad equalitatem patris. ideo nō cōcessit de aliquo q̄ sciret diem illum nisi pater. Tertio non concessit hoc. i. scire diem iudicij de aliquo alio. licet de spiritu sancto concedi poterat: quia vere sciebat. quia de seipso dixerat q̄ nesciebat diem illum. ideo de nullo ponere deberet q̄ sciret vt nemo videretur maior eo. nisi q̄ necesse est remanere scientiam huius in aliquo. vt dictum est supra precedenti. q. ⁊ quia satis erat ponere vnum in quo remaneret scientia ista. nō debuit ponere q̄ sciret hoc nisi pater. ¶ Sed dicetur cū sufficeret poni vnum in quo remaneret scientia ista quare pater positus fuit potius q̄ spiritus sanctus. ¶ Dicendum q̄ filius non potuit poni scire propter causas dictas supra. Nam non finerent eum quietum quousq; reuelaret si diceret se scire. ipse enim debuit dicere q̄ nesciebat: sed de patre aut spiritu sancto poterat dici q̄ sciebat: quia neutrum eorum poterant discipuli consulere super hac re: cum essent inuisibiles. Et tamen dicendum q̄ non debuit dici q̄ solus spiritus sanctus sciebat. Primo quia tunc poneretur filius minor spiritu sancto quātum ad id quod videbatur discipulis. ⁊ hoc erat inconueniens. Nam filium esse minorem patre: non videbatur inconueniens. quia hoc cristus confitebatur. Joh. 14. c. sed filium esse minorem spiritu sancto nō cōfitebatur sed potiꝰ videret q̄ esset filius maior spiritu sancto inquātum spiritꝰ sanctus a filio p̄cedit. Secundo quia si spiritus sanctus poneret solus scire cum filius nesciret: oportebat q̄ filius acciperet a spiritu sancto. sed hoc nō stat: quia potius accipit spiritus sanctus a filio: cum procedit ab eo. sic dicitur Johannis. 16. cap. Non enim a seipso loquetur. scilicet spiritus sanctus. sed quecunq; audiet loquetur. omnia quecūq; pater habet mea sunt propterea dixi vobis q̄ de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis Et ideo non poterat ipse dare filio hanc cognitionem: sed potius filius ei. Tertio: quia non solum spiritus sanctꝰ esset maior filio: sed etiam esset maior patre: cum ipse sciret ⁊ non pater. hoc autē absurdius est: nā cum pater a nullo sit: ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus sint a patre: facilius erat concedi filium esse minorem spiritu sancto: q̄ patrem esse minorem spiritu sancto. Quarto: quia cuz pater non sciret: nunq̄ posset scire: qz non accipit aliquid a spiritu sancto: sz potius econtrario. Cū aūt dicaṫ q̄ solus pr̄ sciret quasi nesciret spiritus sctūs: nō videbatur sequi aliqō inconuenientiū horum. nā si nō sciret poterat a patre scire: quia ab eo p̄cedit. ⁊ ita dicitur Joh. 16. non enim a seipso loquetur: sed quecunq; audiet loquetur. sicut filiꝰ sz nesciret a pr̄e poterat accipe. Scō: qz sz in hoc spiritꝰ sanctus patre minor esse videret. quia sicut filius a patre natus se minorē patre dicit. ita spiritus sanctus a patre p̄cedens poterat dici minor patre. ⁊ nō erat inconueniēs in cōspectu discipulorꝫ: licet in veritate nō sit minor. inconuenienter ergo dictum est q̄ solus pater hoc sciebat ⁊ nō debuit dici de spiritu sancto. ¶ Queritur quomodo ista faciebant ad propositum Q.° 135
cristi. ¶ Dicendū q̄ cristus cū dixisset aliqua signa p̄cedētia ad diem iudicij. ⁊ ordo poscebat vt diem ipsum iudicij designaret quod non decebat: voluit se excusare. Et quia non potuit alio modo nisi dicendo se nescire vt dictum est supra. dixit se nescire: vt non molesti essent ei discipuli querēdo ab eo semper. Ad hoc tamen vt deus nō videretur omnino istud igno

rans: ⁊ vt esset aliquis qui filio reuelaret ⁊ per quē scire posset: cuz oporteret illud scire anteq̄ veniret ad iudicandum debuit dici q̄ aliqnis illud sciebat: ⁊ dixit q̄ illud sciebat pater solus. Et tunc non sequebatur incoueniens: quia a patre non poterunt discipuli querere cum esset inuisibilis. ⁊ sic cessarent statim querere. ℳodum enim istum habet christus quā do vult aliquid occultare. dicit enim illud a patre solo sciri. sic cum christo ascendere volente in celum quidam quererent ab eo. domine si in tempore hoc restitues regnum israel. dixit non est vestrum nosse tempora ⁊ momenta que pater posuit in sua potestate. idest ad patrem solum hoc pertinet: quia ille sibi hoc reseruauit. ideo non potest filiꝰ vobis reuelare. actu. primo. c. ⁊ ita Jeronymus vult istud ⁊ illud esse similia cum ait. quia probauimus non ignorare filium dei consumationis diem. Causa reddenda est cur ignorare dicatur. post resurrectionem quidē interrogatus ab apostolis de hac die manifestius respondit. non est vestrum scire tempora ⁊ momenta que pater posuit in sua potestate. in quo ostendit q̄ ipse sciat: sed non expediat nosse apostolis. ¶ Queritur cum dicatur Q.ª 136
hic: sicut autem in diebus noe ita erit aduentus filij hominis quare hoc dicitur? ¶ Dicendum primo q̄ dicitur ad ostendendum tacite q̄ ipe nō ignorat diē iudicij. licet dicat se ignorare: nam cum dicat q̄ quando veniet dies iudicij erunt homines comedentes ⁊ bibētes ⁊ vacantes voluptatibus. ostendit se scire quando erit dies illa. nam si nesciret quando esset nesciret conditionem temporis propinqui. immo conditionem ipsius diei. nam non solum in temporibus propinquis: sed etiam in ipso die erunt homines vacantes cibis ⁊ potibꝰ ⁊ voluptatibus. ⁊ tamen si nesciret diem nesciret an in tempore illo essent homines soliciti per timorem propter aliqua orrenda signa que illis diebus acciderent. determinat autem q̄ erunt tunc sine vllo timore ⁊ solicitudine vacantes voluptatibus. ideo aperte ostendit q̄ tempus diei illius scit. Et non solum de proximo tempore: sed etiam de die ipso dicendum q̄ ostendit se scire: quia dat signa ipsius diei. scilicet tūc erunt duo in agro ⁊ vnus assumetur ⁊ alius relinquetur. ⁊ due molentes in mola vna assumetur ⁊ vna relinquetur. manifestum est tamen q̄ istud fiet in die iudicij. quia tunc erit assumere ⁊ relinquere: ⁊ non in diebus precedentibus. Ergo etiam diei illius sciebat conditionem. scilicet q̄ tam in temporibus precedentibus q̄ in ipso die erunt homines securi: q̄ sine vllo timore ⁊ solicitudine voluptatibus vacent. ⁊ ita dixit hoc ad ostendendum se scire diem iudicij quando erit. sic dicit Crisostomus in omelia. scilicet vt autem addiscas q̄ non ignorantie sue est q̄ de die ⁊ hora iudicij tacet. Aliud signum inducit cum subdit. sicut autem in diebus noe: ita erit aduentus filij hominis. Dicendum autem q̄ conuenienter hoc adiunctum est. nam ex precedentibus apparebat q̄ christus nesciebat diem iudicij sed solum pater. Si autem nichil adderetur putaretur q̄ absolute verū erat q̄ filius hoc ignorabat quod falsum est. ideo addidit ea per quē sciri posset q̄ non ignorabat. Secundo fuit ad reddendos homines semper solicitos ⁊ timidos de illa die. nam sicut ideo non fuit designata dies illa vt vsq̄ ad diem non vacarent homines voluptatibus: ⁊ tunc vellent in paruo tempore penitere: sed semper sic viuerent quasi die crastina iudicandi essent. vt dicit Jeronymus. ita ⁊ prenunciari q̄ dies iudicij veniret hominibꝰ inopinatis ⁊ nichil tale cogitantibus: fuit valde conueniens ad eos solicitos semper reddendos. nam dato q̄ homines nescirent determinate diem iudicij: crederent verisimiliter q̄ cum dies iudicij esset vltimus dies seculi in qua omnia mutanda erant: q̄ ad eum precederent magne mutationes. ⁊ q̄ quanto vicinior esset dies ille: tanto essent maiores mutationes ⁊ signa: ex quibus homines qui eo tempore viuerent verisimiliter putarēt aliquid magnum instare ⁊ sic timidi ⁊ soliciti redderentur. ⁊ dato q̄ toto tempore priori voluptatibus vacarent non obesset eis cum possent illo tempore penitere. christus vero dicit q̄ non erit sic sed potius q̄ erunt tempora illa placida ⁊ vacabunt homines voluptatibus. vnde nichil erit tunc per quod scire aut cogitare possint quantum distet dies iudicij. propter quod quia ex tempore nulla colligetur suspicio: oportet homines ex seipsis semper solicitos esse. Tertio fuit ad tollendum occasionem querele eis qui tunc deprehensi in peccatis damnabuntur. nam possent dicere q̄ ideo tales erāt quia nunq̄ circa hanc rem instructi aut admoniti erant. hiceve ro admonentur inquantum dicitur q̄ non habebunt aliqua signa per que ipsi sciant diem iudicij. ⁊ ideo debeāt esse semper soliciti. Quarto potest dici q̄ etiam sit istud probatio dicti precedentis christi. scilicet de die illa nemo scit. putaret enī aliquis q̄ etiam si nō diceretur quādo esset dies iudicij: posset sciri ex magnis mutationibus que quotidie fient vsq̄ ad diem iudicij. dicit autem christus q̄ non poterit sic sciri. quia in temporibus illis propinquis non fient alique mutationes notabiles ex quibus homines reddantur soliciti ad cogitandum de die iudicij. ⁊ ita manebit dies illa ignorata quousq̄ subito veniat. ¶ Queritur quid proderat dici supra q̄ christus nesciebat diem iudicij. sicut aperte dicitur ℳarci. 13. c. Q.ª 137
sed solus pater vt dicitur hic in littera. Cum per ista que statim subiuncta sunt apparet q̄ christus illum sciebat. Vel si dicatur q̄ per hoc nō innuitur q̄ sciebat diem iudicij: quid profuit hoc dici? ¶ Dicendum q̄ sicut dictum est precedenti. q. per hec que dicuntur. hic colligitur q̄ christus sciebat diem iudicij sed occultabat illud. ⁊ tamen dicendum q̄ apostoli nō collegerunt ex hoc q̄ christus illum sciret. ⁊ ita satisfaciebat vtriq̄ scilicet discipulis vt non putarent christum scire: ⁊ eo q̄ ipse dixerat nemo scit neq̄ filius. ⁊ sic cessarent inquietare christuz pro hac re. nobis vero satisfit quia ex hoc colligitur q̄ ipse sciebat: ⁊ ita nō erit minor patre. Sed dicetur quomodo stat q̄ apostoli non cognoscerēt hoc ex verbis christi quod nos cognoscere possumus. Dicendū q̄ fuit primo quia apostoli putabant christum plane nunc loqui. Et in verbis eius nullam latere dubitationem. ⁊ ideo cum dixerint q̄ nemo scit neq̄ filius sed solus pater: non curauerunt amplius considerare quid colligeretur ex sequentibus verbis. nos vero cum habeamus magnam causam dubitandi. ⁊ hec verba scilicet christum nescire diem iudicij repugnant alijs verbis eius Johannis. 16. c. cū dixit omnia quecunq̄ habet pater mea sunt. sed sapientiam omnium rerum habet pater: ergo sapientia illa christi est. sed secundum sapientiam aut scientiam dicitur aliquis sciens. ergo cum christus habeat omnium sapientiam: sciet diem iudicij. Etiam quia ipse dixit ego ⁊ pater vnum sumus. Johannis. 10. c. ⁊ iterum ego in patre ⁊ pater in me est. Johan. 14. c. ergo cum substantia ⁊ scientia in diuinis sint idē necesse est esse eadem scientia patris ⁊ filij quorum est eadem substātia. vt ergo non repugnemus verbis christi. oportet dari q̄ ipse sciret diem iudicij sicut pater. q̄ ergo dixerit ipse se nescire diem iudicij: necesse erat intelligi in quodam sensu secreto quem verba non faciunt aperte. Et ideo cum hec scire mus apertius colligere poteramus ex verbis que hic christus subiunxit. per que dubitantibus de hac re satis innuitur q̄ christus hunc diem sciebat. Secundo fuit quia discipuli xp̄i ante passionē eius imo etiā post resurrectionē ante aduentū spiritus sancti erāt satis rudes: ⁊ multa eis xp̄s dicebat que non intelligebant. sicut de multis ostensum est supra. ⁊ sic post resurrectionē fuit qñ xp̄s dixit petro sequere me. ⁊ ille videns discipulū quem diligebat ihesus dixit dñe hic autē quid. ⁊ xp̄s dixit sic eū volo manere donec veniā quid ad te tu me sequere Joh. 21. c. nā tunc crediderunt alij apostoli q̄ iohānes nō moriturus erat cum dicat ibi exijt sermo inter fratres q̄ discipulus ille nō moritur ⁊ tamē non erat iste sensus xp̄i qō oñdit ibi euangelista. dicens. ⁊ nō dixit ihesus non moritur sed sic eū volo manere. ideo sicut circa illa errabant non intelligendo ver-

bum xpi. ita ⁊ hic a fortiori errarēt cū esset occasio non intelligēdi. s. q̄ dixerat prius q̄ de die illa nemo sciebat neq; filius. nostri autē doctores tā ex illuminatiōe per gratiā q̄ ex studio sacre scripture quā xps tradidit illis exponēdā ad vtilitatem ecclesie sue inuenerūt dubitationes ⁊ solutiones. ⁊ ideo nos p illos iam scimus q̄ ex verbis istis colligat q̄ xps sciebat diez iudicij. ⁊ q̄ cum dixit se nescire diem illū. nō dixit quasi simpliciter nesciret: sed q̄ nesciebat ad inotescēdū discipl'is. ¶ Q.° .138 Quaeritur quomodo potest esse verū q̄ aduentus filij hominis erit sicut in diebus noe. ¶ Nam inuit q̄ in diebus noe erant homines māducantes ⁊ bibentes vsq; in diem quo intrauit noe in archam. ⁊ non cognouerunt neq; suspicabant quicq̄ ⁊ venit diluuiū ⁊ tulit omnes. ⁊ q̄ ita erit in diebus iudicij. Sed videtur q̄ non stet quia ante iudiciū magna signa ventura sunt vt dicitur supra in littera. ⁊ insup paruo tēpore ante iudiciuz ventura sunt vt ostendit xps in parabola de ficulnea. s. q̄ cum illa fieri viderim⁹ sciamus q; prope est ⁊ i ianuis. ergo ex his ⁊ si non sciam⁹ determinate illū diē. tamē per ista p̄cedentia signa erunt homines sollicīti ⁊ timentes. ⁊ nō poterit superuenire eis securis ⁊ inopinatis dies iudicij: manducantib⁹ ⁊ bibētib⁹. Dōz q̄ verū est q̄ dies iudicij veniet exist̄ētib⁹ hoīb⁹ securis sicut xps dicit hic. ita etiā dicit Crisō⁹ in omelia. sicut in diebus noe ita erit aduentus filij hominis. hoc autez dixit o lendens q̄ repente venit ⁊ inopinate ⁊ pluribus lasciuiētib⁹ hoc enim ⁊ paulus dicit: cū dixerint pax ⁊ securitas repentin⁹ veniet interitus. Et tñ dicunt quidam ad hoc q̄ verū est q̄ signa precedentia in breui ad diē iudicij dabūt timorez ⁊ sollicitudinem ad diem iudicij. ⁊ tñ mali qui seipl'os desperant voluptatibus tūc vacabūt. boni autē non ⁊ fideles. sic dicit Crisost⁹. in omelia. s. lasciuia erit ⁊ pax his q̄ insensibiliter dispositi sunt. propter qō non dicit apls cū fuerit pax. sed cū dixerit pax ⁊ securitas: insensibilitatē eorū ostēdens. sicut illorū q̄ fuerunt in dieb⁹ noe qñ mali lasciuiebāt. non autē iusti: sed in iustitia ⁊ tribulatiōe pertransibāt. hinc autē ostendit q̄ cū antixps venerit: indecētes voluptates assumēt apud eos q̄ iniqui erūt ⁊ ō propria desperabūt salute. ⁊ ideo exemplū posuit huic rei conueniēs. Cū enim archa fabricaret: p̄dicebat quidē in medio futura predicens mala. mali autē nō credentes ac si nullū fuisset futurū malū lasciuiebāt. ⁊ q; futura apud multos nō credunt: ex preteritis credibilia facit q̄ predicit. Sed dicendū q̄ non soli mali quieti erunt: sed etiā boni. ⁊ colligit ex lr̄a: q; dicit añ hoc ō die illa nemo scit. ⁊ sequit statī q̄ erit sicut i diebus noe. iō videt q̄ ex ignorantia illa p̄ueniet q̄ fruant voluptatibus. Scōo q; dicit q̄ in diebus noe erāt comedentes ⁊ bibentes quousq; intrauit noe in archā ⁊ non cognouerūt donec venit diluuiū ⁊ tulit oēs. ⁊ sic dicit futurū in dieb⁹ aduentus xpi. ergo videt q̄ tunc nō cognoscent donec veniat. ⁊ propter istam ignorantiā vacabūt voluptatibus. Aliter ergo dicendū q̄ tā boni q̄ mali pro maiori parte vacabūt his. imo oēs erūt māducantes ⁊ bibentes ⁊ vxores accipientes quasi nichil timeāt de malis p̄sentib⁹. Causa erit q; licet precesserūt signa ad iudiciū non veniet statim dies iudicij: sed aliquod temp⁹ mediū erit quietis. ⁊ in illo tēpore iā homines nō timebūt neq; erūt sollicīti de die iudicij q; nesciūt qñ veniet: ⁊ tūc veniet subito. sic dicit ieronim⁹ sup math. Quaerit aūt quō supra scriptū sit surget gēs cōtra gentē ⁊ regnū in regnū. ⁊ erūt pestilētie: fames ⁊ terrores: ⁊ nunc ea memorent q̄ pacis iudicia sunt. sed estimandū est q̄ post pugnas ⁊ cetera quib⁹ humanū gen⁹ breuis subsecutura pax sit q̄ deta oīa p̄promittat vt fides credētiū cōprobet. Sed dicet cū dicat. s. in lr̄a q̄ visis his signis iudicij statī xps est in ianuis. quomō autē in tā paruo tpe poterūt hoīes esse securi. Dicendū q̄ illud nō erit valde longū temp⁹ ⁊ tñ quantū sit nō est certū: ita vt illa incertitudo possit deducere quādā quietē animi: ⁊ dissolutionē ad voluptates. de hoc dicit aug⁹ in epl'a ad esichiū. s. sic autē euāgeliū dicit: de die illa ⁊ hora nemo scit: tu autē dicis. ego autē dico neq; mēsem neq; annū aduent⁹ ipse⁹ sciri posse. ita enī hoc videt sonare tanq̄ non possit sciri quo ānō ventur⁹: sz possit sciri qua ebdomada ānorū: vel qua decade: tanq̄ dici possit atq; diffiniri: inter illos septē ānos: aut decē: aut cētū: vel qō libet siue maioris siue minoris numeri. si autē hoc te nō comprehendisse p̄sumis: hoc sentis qō ego. ⁊ tñ de hoc magis dicet sequēti. c. ¶ Quaerit ad qd xps voluit introducere exēplū istud de dieb⁹ noe. ¶ Dōm q̄ profuit exēplū ad reddendū hoīes certiores. q; quidā sunt q̄ non credūt bene futura ⁊ certificāt p̄ pterita. sic dicit crisō⁹. i omel. s. ⁊ q; futura apud multos nō credūt: certificant hoīes ex pteritis q̄ futura credibilia reddūt. ⁊ fuit hoc valde ꝓueniens exēplū: q; sicut in die iudicij mund⁹ peribit p ignē. ita ⁊ in diluuio mund⁹ perijt p aquā. s. oīa viuentia. ⁊ illud subito venit: ita vt nemo sciuerit nisi noe q̄ introiuit in archā cū suis. ita nūc veniet subito cum a nullo sperat. Et ob hoc nō solum istud exemplū xps posuit sz etiā aliud de subuersione sodomoꝝ: luce. 17. s. similit factū est in diebus loth edebant bibebant: emebant ⁊ vendebant: plantabāt ⁊ edificabāt. q̄ die autez exijt loth a sodomis pluit ignē ⁊ sulphur de celo: ⁊ oēs p̄didit. scōz hoc erit q̄ die filius hoīs reuelabit. ⁊ etiā illud est ad propositū: q; ibi fuit p̄ditio multoꝝ subitanea a deo facta: ⁊ a nemine cognita ē nisi a loth ⁊ vxore ⁊ filiab⁹ eius. geñ. 19. c. sz mathe⁹ tacuit de subuersione sodomorū: q; satis erat dixisse de diluuio. ¶ Q.° 148 Quaerit quare dicit sicut in dieb⁹ noe. ¶ Dōm q̄ xps vult nomīare dies diluuij ⁊ ante diluuiū ⁊ nō fuit aliud nomē ꝓueniēti⁹ q̄ in diebus noe dicere. p̄mo q; res nominā̄t a digniori: sicut solem⁹ etates ⁊ tpa describere p reges ⁊ sūmos pōtifices. vt dicam⁹ tali anno talis regis accidit hoc. sz tpe illo nō fuit aliqs vir excellētior noe. iō ab illo debuerūt designari tpa. nā. gñ. 6. c. ōz noe vir iust⁹ atq; perfect⁹ in generationib⁹ suis. ⁊ inuenit gratiā coram dño. Scōo q; xps vult nominare tpa illa ꝓpter diluuiū. ⁊ tñ diluuiū ad nullū magis pertinuit q̄ ad noe. eo q̄ ipe fuit cui de⁹ predixit diluuiū. ⁊ ipse illud predicauit ⁊ archam fabricauit ⁊ saluauit ibi genus humanū. vnde non solū tp⁹ nc fam⁹ fuit. q; tpa illa ad ipm precipue ptinuerūt. sed etiam nūc velut alter adā est p̄ totius humani generis: q; sicut genus humanū fuit ab adā ita totū saluatū fuit in noe ⁊ trib⁹ filijs suis quos in archa secū clausit ⁊ illi ꝓpter eū saluati sunt. ⁊ iō dies illi ab eo nomīari debuerūt: maxīe q; nō solū hoc bñficiū de⁹ illi p̄stitit. sed etiā dedit securitatē oīb⁹ futuris ne vltra deleret gen⁹ humanū p aqs. geñ. 8. c. de hoc eccl'iast. 44. c. s. noe inuent⁹ est pfect⁹ ⁊ iust⁹: ⁊ in tpe iracundie fact⁹ est reconciliatio. iō dimissuz est reliquū terre cū factū est diluuiū. testamēta seculi posita sunt apud illuz ne deleri possit diluuio oīs caro. Sic etiā tēp⁹ euersiōis sodomoꝝ vocāt dies loth. luce. 17. c. s. similiter factū est in dieb⁹ loth. ⁊ hoc q; ipse fuit qui liberat⁹ est a sodomis. ⁊ ꝓpter quē angeli venerūt illuc. ⁊ ꝓpt eū liberare volebāt alios cognatos ⁊ generos suos. geñ. 19 c. ¶ Quaerit cū dicat hic q̄ in dieb⁹ noe erant homīes comedentes ⁊ bibentes: ⁊ nuptui tradentes. ⁊ dicitur q̄ sic erit in aduētu filij hominis: quare ista ponuntur? ¶ Dicendum q̄ ista ponuntur ad ostendendā securitatē hominum. scilicet q̄ de nullo solliciti erāt qñ diluuiū venit. quousq; aque ceperūt ⁊ iō ponunt illa q̄ homīes exercēt qñ securi sunt ⁊ de lōga vita sperant. s. comedere ⁊ bibere ⁊ accipe vxores ⁊ ad nuptias tradere. plantare ⁊ edificare. talia autē inuenientur hoīes facientes in die iudicij. in quo innuit q̄ securi erunt nullū malū timentes. Itē apparet q̄ ista sit intentio. s. q; dicit q̄ erant comedentes ⁊ bibentes vsq; ad diē quo intrauit noe in archam ⁊ venit diluuiū ⁊ p̄didit oēs ⁊ non cognouerūt. ⁊ sic videt q̄ ex eo q̄ non cognoscebant venturz esse diluuiū nō sollicitabātur sz vacabant voluptatib⁹. ¶ Sed q̄reꝝ quomō poterant illi qui ante diluuiū fuerunt securi esse ne veniret diluuium. sed potius videtur q̄ timerēt quia noe illis predicabat vēturum esse diluuium nisi penitērent. Etiam videbant q̄ noe

¶ Q.° .139

¶ Q.° .141

¶ Q.° .142

construeret archam ad euadendum aquas diluuij. ideo non poterant ex hoc ignorare. ꝛ si non ignorabant nō poterāt cē securi. ¶ Dicendum ꝙ omnes ignorauerunt aduenturū esse diluuium. preter noe ꝛ filios ꝛ vxores eorum. quia dicitur in littera hic. ꝛ non cognouerunt donec venit diluuium ꝛ tulit omnes. ex ignorantia autem mali futuri oritur securitas: ideo isti erant securi quia ignorabant. Cum autem obicitur ꝙ predicauit noe gentibus illis venturū diluuiū. negant aliq̄ eo ꝙ Gene. 6. capitu. vbi pronunciatur diluuiū noe. non habetur ꝙ deus iusserit ei predicare diluuiū venturum nec etiā ꝙ ipse predicauerit. Dicēdū tamē in veritate ꝙ ipse ānuncia uit temporaneis suis venturuꝫ diluuiū propter peccata. ꝛ ꝙ hoc deus voluit. licet taceatur in genesi. quia exprimitur. 2. petri. 2. ſ. ꝛ originali mundo non pepercit sed octauū noe iusticie preconeꝫ custodiuit: diluuiū mundo impiorum inducens. vocatur autē preco iusticie quia predicauit coetaneis suis venturum diluuiū exigente iusticia dei propter peccata illorū. Aliter ergo dicendum ꝙ predicatum est diluuiū sed non crediderunt noe peccatores illius temporis. exigebant enim peccata sua vt excecarētur ꝛ non crederent ꝛ perirent. nam si crederēt conuerterentᷣ ꝛ saluarentur. Item quotidiana peccatorum assiduitas ꝛ voluptas trahebat ꝙ non crederent futurum malum quod eorum presentes delicias contristaret. Item non videbatur eis res verisimilis. nunc̄ enim tales aquarum inundationes viderant. ꝛ ideo neq̄ futuras credebant. predicatio igitur noe fuit. sed non creditum fuit ei. ꝛ sic putauerunt homines non futurum esse quod ille dicebat. vnde verum est ꝙ non cognouerūt. ꝛ sic manebant securi quousqꝫ aque diluuij operuerunt terram: ꝛ non solum noe predicanti non credebatur. sed aliqui eum insanire putabant ꝙ talia diceret. Sic enī fuit de loth in sodomis. locutus est ad generos suos qui acceperi erant filias suas. ꝛ dixit surgite egredimini ō loco isto quia delebit dominꝰ ciuitatē istā. ꝛ sequitur visus est eis quasi ludens loqui. geñ. 19. ca. ita igitur de noe putabatur cum p̄ Q.143 dicaret. vnde non crediderunt ei ¶ Queritur quid voluit dicere xp̄us cum ait tunc duo erūt in agro ꝛ quid illud tunc est. Aliqui dicunt ꝙ intelligit̄ de temporibꝰ antixp̄i ¶. Dicendū ꝙ necesse est intelligi de die iudicij. p̄mo q̄ de antixp̄o ꝛ oībꝰ que ad iudicium precedunt iam dictum est supra: hic nō est de illis dicendū. Secundo quia dictū est supra in littera. de die autē illa nemo scit. ꝛ est illa dies iudicij: ꝛ continuato sermone deducit̄ oratio vsqꝫ huc. ideo etiam hoc de die iudicij intelligitur. Tertio quia dicit̄ tunc erūt duo. ꝛ oportet ꝙ istud tūc q̄ō est relatiuū temporis. ostendat tempus p̄cedens. sed supra dicitur de die illa ꝛ aduētu filij hominis. ergo necesse est intelligi de die iudicij. Quarto quia vbi dicit̄ hic tunc erunt duo in agro dicit̄ luce. 17. dico autē vobis in illa nocte erunt duo in lecto ꝛ duo in agro ꝛc̄. ꝛ ita non intelligit̄ de aliquo tempore magno quale erit tempus antixp̄i: sed de vna nocte vel de Q.144 vno die in quo erit aduentus ad iudiciuꝫ. ¶ Sed dicetur cū xp̄us per exemplum supraposītum de diebus noe ostenderit futurum iudicium inopinatum aduenire. quare rursus hic p aliud exemplum illam securitatem ꝛ inopinatū aduentū ostendit. Dicendum ꝙ non ponuntur ista multa exempla ad idē sed pertinent ad diuersa. nam p̄ma duo. ſ. de diluuio ꝛ de subuersione sodomorū pertinent ad idem. alia vero que ponunt̄ nunc. ſ. de duobus in agro: ꝛ duabus in mola ꝛ duobus in lecto ad aliud pertinent. ꝛ patet quia post prima duo dicitur sic erit aduentus filij hominis: post secunda autem nichil ponitur. Item magis apparet ex ordine quem lucas posuit. nā prius dixit ō diebus noe. ꝛ post de diebus loth in subuersione sodomorum. ꝛ conclusit tunc. secunduꝫ hoc erit qua die reuelabitur filius hominis. ꝛ postea interpositis quibusdam. ſ. in illa hora qui fuerit in tecto ꝛc̄. trāsiuit ad ista que dicuntur nunc. ſ. dico autē vobis duo erunt in tecto ꝛc̄. Et sic manifestam distinctionem inter hec signauit ꝛ non pertinere ad idem.

Dicendum ergo ꝙ ista differunt. primo quia illa signa. ſ. de diebus noe ꝛ loth pertinent ad ostendendum conditionem tēporis ante diem iudicij. ista autem de agro. lecto. ꝛ mola. ponuntur ad ostendendum conditionem ipsius diei iudicij. cuꝫ dicatur hic. tunc. i. in die aduentus xp̄i. ꝛ luce. 17. dico autem vobis in nocte illa erunt duo in lecto ꝛc̄. Secundo differunt q̄ propria signa ponunt ad ostendendū velocitatē ꝛ ista ē bona differentia. ¶ Sed queretur quare dixit duo erunt in agro. Q.145 ¶ Dicendum vt dictū est supra ꝙ voluit ostendere subitaneā discretionem iudicis separando homines ab inuicem. nam ante iudicium manent mixti. post iudicium vero distincti locis erunt sicut ꝛ meritis fuerunt. ꝛ ista discretio fiet in ipso iudicio. fiet autē subito. ſ. ꝙ hominibus simul existentibus non sit locus ab inuicem recedēdi anteq̄ iudex eos discernat. ꝛ quia multa erunt in quibus homines cōmunicant ad hoc ꝙ simul sint. de illis posuit exempluꝫ. primum est de duobus in agro manere colendo terram. Et non erit idem exitus duorum. sed vnus ad bonum assumetur. alius vero relinquetur ad malū ꝛ quod dicit de duobus. idem de multis intelligenduꝫ est. q̄ quidam de simul stantibus habebunt sortem vnam. alij vero aliam. ¶ Dicitur etiam ꝙ erunt due ad molam. id est ea die accidet mulieres esse ad molam: vt terant frumentum ad farinam habendam ꝛ inde conficiendos panes: ꝛ hoc in ipso die iudicij erit q̄ nichil mali superuenturum timebunt. ꝛ cuꝫ fuerint molendo superueniet iudex de celo. ꝛ assumet vnam ꝛ dimittet aliam. dicitur etiam de manentibus in lecto: quia alii qui erunt tunc in lecto aut dormientes aut quiescentes quos mox ibi ꝛ iudex inueniet. ꝛ adhuc de illis aliqui assumentur ꝛ alij relinquētur. ꝛ sicut de istis dicit ita de omnibus aliis intelligendum est qui habent aliquam cōmunicationem ꝛ erunt simul cum venerit ignis ille ꝛ iudex insperatus. nam non erit omniū idem exitus licet conuersatio sit vna. ¶ Queritur ꝙd Q.146 signauit xp̄us cuꝫ dixit vnus assumetur ꝛ vnus relinquetur? ¶ Dicendum ꝙ signauit discretionem bonorum ꝛ malorū secundum loca: quia post iudicium erit locus accipiendi penam pro demeritis: ꝛ premium pro meritis. ꝛ quia non infertur in eodem loco pena ꝛ leticia discernent̄ locis. ꝛ hoc est assumi ꝛ relinqui. Aliqui autem dicunt ꝙ assumunt̄ illi qui ad bonum. i. felicitatem perducuntur: relinquuntur autem quibus nullum bonum datur sed ad infelicitatem manent. Secundo dicunt alij ꝙ assumuntur boni de terra. ſ. ne ignis conflagrationis veniens exurat eos. sic dicit hilarius super matheum: separabuntur tamen relicto alio ꝛ assumpto alio: in quo fidelium ꝛ infidelium discretio docetur. dei enim ira ingraueſcente: sancti in promptuario recondentur. perfidi enim ad celestis ignis materiam relinquentur. ¶ Tertio autem dicendum ꝛ melius ꝙ agitur de separatione bonorum ꝛ malorum quantuꝫ ad tempus iudicij. nam aduenīente illo igne cōflagrationis omnia peribunt ꝛ omnes homines morientur ꝛ qui viuentes inuenti fuerint subito morientur ꝛ subito resurgent. sed boni ab angelis rapientur ꝛ in ipso raptu suo dicuntur morituri ꝛ simul resurrecturi: quod incredibile est. ꝛ deducentur tunc ad aerem altum vt ibi sint simul cum christo iudicantes vel saltē audiētes mali vero nō rapient̄ ſz manebūt in terra ꝛ ibi iudicabunt̄. ꝛ hoc est q̄ō dr assumet̄ vnꝰ. ſ. ab angelis ꝛ eleuabit̄ in aera. alius vō relinquet̄. ſ. malꝰ in terra vt sit vbi semper fuerat. ꝛ patet hoc quia. 1. Thesa. 4. capi. dicitur nos qui viuimꝰ ꝛ residui sumus: rapiemur obuiā xp̄o in aera. ſ. christo ad iudiciū veniente obuiam rapiemur vt in aere maneamus cū eo. ꝛ postea inde surgamꝰ in celū. sic dicit Cyrillus. descendens enim dominꝰ ad iudicium mittet angelos suos qui ceteris in terra derelictꝫ penā passuris: sanctos ꝛ iustos ei adducent secundū illud apostoli rapiemur in nubibus obuiam christo in aera. Item patet hoc apertius quia Luce. 17. capitu. ponitur id quod hic. ꝛ dicit̄ duo erūt in loco vno: vnus assumetur ꝛ alius relinquet̄. ꝛ sequitur ꝙ apostoli quesi

uerunt. vbi domine. i. ad quem locum assumentur. ꝛ ait vbicunqꝫ fuerit corpus illic congregabuntur ꝛ aquile. ſ. in loco quo ego fuero veniẽt vt sint mecum. ꝛ ad illũ assumentꝰ electi Istum enim moduꝫ loquendi supra in littera posuit loquens de aduentu. i. ꝙ sicut aquile ꝛ vultures congregantur ad locum vbicunqꝫ corpus fuerit. i. cadauer. ita vbicunqꝫ fuerit xp̃us electi erunt. sed ipse in aere stabit. i. sedebit iudicans. sicut dicitur supra in littera ꝙ veniet in nubibus celi. ꝛ sequenti capitulo. ergo illuc assumentur omnes electi. ¶ Sed dicetur quare xp̃us de his tribus modis dixit. scꝫ de stantibus in agro ꝛ mola ꝛ lecto ꝙ vnus assumetur ꝛ vnus relinquetur? ¶ Dicendũ ꝙ fuit ad signandum ꝙ de omnibꝰ statibus aut modis viuendi saluantur aliqui: ꝛ pereunt aliqui. ꝛ per istos tres modos signat oẽs alios modos. nã boꝫ qdã sũt ociosi ꝛ inuenientꝰ ociosi in die iudicij. alij sũt occupati. ociosos enĩ signauit p eos q in lecto sunt quia lectus est locus quietis. occupati autẽ sunt dupliciter: quidam in rebus domesticis: alij in rebus que foris sunt. primos occupatos per molentes signauit: quia molere ad molã manualem intra domũ est. secũdos signauit per existentes in agro. Secundo potest dici ꝙ nõ intelliguntur per hoc omnes quasi ad sufficientiã status. sed posuit hos gratia exempli. ſ. ꝙ sicut de istis statibus vel modis viuendi non habebunt omnes conuersantes in eodem eundez exitum. ita de omnibus alijs statibus. Et intelligendũ ꝙ aliqui de agricolis saluantur: aliqui pereunt. ꝛ non solum nunc quando homines moriuntur p̃euidentes mortẽ suã. sed etiã tunc quando subito morientur inuadente eos igne conflagrationis. ¶ Molentes quoqꝫ in mola non idem habebunt. scꝫ quedam harum mulierũ in hoc actu inuente saluabũtur: alie aũt peribunt: eo ꝙ quedam erunt in bono statu quãdo superueniet ille ignis: alie non. Sed magis dubiũ erat de iacentibus in lecto. Nam inuenientur aliqui dormientes ꝛ sic morientur subito igne exusti. ꝛ tamen non oberit eis ad vitam eternã: qz qui in charitate erunt: etiam si in somno moriantur saluabuntur. ĩmo quod plus est si vir ꝛ vxor inuenĩãtur in lecto in ipo actu cõiugali saluari poterunt. quia ille actus potest fieri sine pctõ mortali. sꝫ quicqd est sine peccato mortali stat cum charitate ꝛ nõ excludit a vita eterna. vñ vir ꝛ vxor in illo actu poterũt inueniri ꝛ vnꝰ saluabitꝫ ꝛ aliꝰ dãnabitꝫ: scõm ꝙ vnꝰ stat in charitate: alius vero in mortali. vel secundũ quod ille actꝰ in vno erit sine culpa: in alio vero erit mortalis culpa. ⌊ Vigilate ⌋. posuit in precedentibus xp̃us de die iudicij admonitionem. hic autẽ ex precedentibus excitat nostram sollicitudinez ꝛ ait vigilate. Et ponit circa hoc duo exempla vnum de patrefamilias ꝙ vigilare debeat. aliud de seruo patrisfamilias ibi. ⌊ Quisputas ẽ. ⌋. Circa primũ dicitur. ⌊ Vigilate ergo ⌋ consequentiam facit. i. quia ita est ꝙ incertus est dies iudicij: vigilanduꝫ est vt quando venerit parati simus: etiam si nulla signa tũc videamus. ⌊ Quia nescitis ⌋. causa exprimitur qua si diceret. si sciretis quãdo venturus esset dominꝰ videretur satis esse ꝙ tunc vos pararetis ꝛ non prius. ꝛ tamen quia nescitis oportet vos oĩ hora vigilare paratos existẽtes. ⌊ Qua hora ⌋. non dixit qua die sed adhuc rem breuiorem designauit vt magis vigilemꝰ. ⌊ Dominus vester ⌋. christus erat ꝛ de se velut de alio loquebatur. ⌊ Venturus sit ⌋. ſ. ad iudicandũ vel ad mortem singulorũ. ⌊ Illud autem scitote ⌋. declarat magis causam vigilie. scꝫ ignorantiam de tempore aduentus. ꝛ ponit exemplum de fure veniẽte in domũ alicuius. cuius aduẽtus hora si sciretur: vigilaret paterfamilias illa hora: ꝛ nõ permitteret diripi domũ suam. sed quia nescit horam oportet semper vigilare: vt sic nunq̃ possit fur venire quin patrẽfamilias inueniat vigilantem. ꝛ dicitur illud scitote. i. aduertite ad hoc exemplum. ⌊ Quoniam si sciret paterfamilias ⌋. dicitur paterfamilias dominꝰ domus cuius est familia. ꝛ ille est qui preest in cõmunicatione ẏconomica quem Aristotiles primo politicorũ. i. vocat dominũ ꝛ patrem ꝛ maritum. ideo ꝙ ẏconomia constat ex his personis. ſ. viro ꝛ vxore. domino ꝛ seruo patre ꝛ filijs ꝛ eadem persona est que tria nomina habet. quoniam ad vxorem dicitur vir vel maritus. ad filios dicitur pater. ad seruos dicitur dominꝰ. hic autem vocat eum patremfamilias. ꝛ hoc nomen tam respectu filiorũ q̃ seruorũ q̃ omniũ de ẏconomia cõpetit ei. ⌊ Qua hora furꝫ vẽturꝰ eẽt ⌋. determinauit horam: non soluꝫ tamen si horam: ĩmo si diem sciret ꝛ ignoraret horam. aut ignorata die ebdomadam sciret vigilaret. ĩmo ꝛ si sciret aliquãdo furem venturuꝫ: licet illud quãdo nesciret vigilaret cautius. sed quidam sunt qui nesciunt an aliquando venturus sit fur in domũ eorum. ⌊ Vigilaret vtiqꝫ ⌋. i. certe tunc vigilaret vt non perderet rem suam. ⌊ Et nõ sineret perfodi domũ suam ⌋. i. non permitteret ꝙ fur rumperet parietem aut locum aliquem domus per quem faceret sibi introitum. ⌊ Ideoqꝫ ⌋. reducit exemplum ad discipulos quibus loquebatur. ⌊ Vos estote parati ⌋. ſ. vigilantes ꝛ taliter dispositi ꝙ quacunqꝫ hora moriamini bonum vobis sit ꝛ saluetis animas vestras. ⌊ Quia nescitis qua hora ⌋. tota causa est ignorantia de tempore determinato: ĩmo de tempore aliquanto. ⌊ Filius hominis venturus ⌋. quẽ supra vocauit dominũ vocat hic filium hominis. i. seipsum. quia vere ille erat dominus eorum ꝛ hora aduentus eius tã ad iudicium q̃ ad mortem ignoratur. alterum autem exemplum subditur de seruo patrisfamilias in quo etiam ad vigilandum admonemur ꝛ dicitur. ⌊ Quisputas est ⌋. i. quis est: quia quisputas vna dictio est: sed ponitur semper interrogatiue. ⌊ Fidelis seruus ꝛ prudens ⌋. ista duo in seruo requiruntur. ſ. in illo cui paterfamilias comisit aliquã administrationẽ domus sue. fidelis quidem esse debet vt nichil domino subtrahat: ꝛ rem domini perire non sinat. prudens dicitur quia prouidere sciat quomodo hoc fiat. quia non sufficit bene velle nisi illud efficiat: sꝫ efficere nõ poterit nisi prudẽtiã habeat. ⌊ Quem constituit dominus super familiam suam ⌋. isti sunt dispensatores. nam de ill' alijs seruis non intelligitur. in eo enim cui nulla administratio comissa est: satis est obedientiam esse: ꝛ non requiritur fidelitas aliqua de qua hic dicitur. virtus igitur seruorum in quantũ serui est esse obedientes. Cetere autem virtutes possunt requiri in eis secundũ ꝙ varie administratiões cõmittuntur eis. ⌊ Ut det illis ⌋. ſ. familie toti in temporibus suis: quia ista est maxima necessitas ꝛ quotidiana sub qua ꝛ alie intelliguntur. ſ. vestimẽtorũ. sed fortassis huic seruo dispensatori de quo xp̃us loquitur nichil erat cõmissum nisi prouidere familie quantũ ad cibuꝫ vt infra dicetur. ⌊ Beatus ille seruus ⌋. i. talis seruus. ſ. apud dominũ suuꝫ: quia bene faciet ei. ⌊ Quẽ cum venerit dominꝰ ⌋. subintelligendũ est ꝙ dominꝰ ad tempus aliquod recesserat a familia sua ꝛ curaꝫ illius cõmiserat cuidam seruo dispensatori quantũ ad prouisionem quotidianorum ciboruꝫ. ⌊ Inuenerit sic facientem ⌋. i. bene prouidẽdo familie de cibis in tempore oportuno. ⌊ Amen dico vobis ⌋. i. in veritate dico. ꝛ est modus iurandi vel affirmãdi. ⌊ Quoniam super omnia bona sua constituet eum ⌋. ſ. cum ex tempore paruo in quo administrauit familiam domino absente acceperit dominꝰ experientiã ꝙ prudenter ꝛ fideliter admĩstrasꝫ rem istaꝫ paruã quam ei cõmiserat. cõmittet de cetero omnia bona sua administranda. ⌊ Si autẽ dixerit malus seruus ille ⌋ dixerat de bono seruo administrante fideliter ꝛ eius premio: ponitur hic ð malo seruo ꝛ eius pena ꝛ dicitur. ⌊ Si dixerit malus seruus ille ⌋. ſ. dixerit in corde suo hoc. qz hec cogitatio est ꝛ ad nullum loquitur. ⌊ Moram facit dñs meus venire ⌋. hec enim sunt que seruũ mouere possunt ad male tractãdũ familiã. ſ. qz videt ꝙ dominꝰ morat venire. nã forte ex diuturna mora desperat de aduentu aut fingit ꝙ nunq̃ veniet. ꝛ videt per hoc sibi ipsi oportunitatẽ ad diu gaudendũ de bonis domini sui. ⌊ Et cepit percutere conseruos suos ⌋. istud non pertinet ad infidelez administrationẽ ita ꝙ defraudet bona domini sed ad superbiã domĩari volẽtis. ꝛ vocauit alioꝫ

conseruos.quia domin⁹ ille multos seruos habet. ⁊ iste erat vnus quem familie preposuit. nūc vero quia se prepositum sentit non tractat alios vt conseruos sed vt seruos. ⌊Mandu ducet autē ⁊ bibat cum ebriosis ⌋.hic ponitur infidelitas administrationis dilapidando bona domini sui: comedēdo ⁊ bibendo.⁊ quia comedere ⁊ bibere dicunt necessitatē ⁊ vsum.⁊ ideo non erat vicīū :posuit id quod ad vicīū pertinet.scz cum ebriosis.i. qui ad ebrietatē assueti sunt. nam conuersari cum his in cibo ⁊ potu est vastare substantiam.⁊ recte dixit cū ebriosis ⁊ non cū ebrijs.quia ebrij sunt qui aliquando extra mensuram sunt.ebriosi sunt qui assueti sunt extra mensurā bibere ⁊ comedere.semel autē manducare ⁊ bibere vltra moduz nō est dilapidatio substantie.sed ad hoc asuefieri vniuersam substantiā destruit. ⌊Veniet domin⁹ serui illius ⌋.iam seruus putabat dominū quasi non venturū quia tarde veniebat tamen veniet. ⌊In die qua non sperat ⌋.i.illo non cogitāte de aduentu.quia si cogitaret potius ordinaret rationes suas ad reddēdum domīo:⁊ ordinaret vitam suam q̄ superbiret ⁊ vacaret cibis ⁊ potib⁹. ⌊Et hora qua ignorat ⌋.necessario sequit q̄ si diem aduentus ignorat horam ignoraret ⁊ ad exageratione ponitur.vel potest poni ad signandū partes diei. quia in quibusdam homo est magis paratus q̄ in alijs sicut magis per diem q̄ per noctē. ⌊Et diuidet eum ⌋.i.a domo sua seperabit ne vltra ministret. ⌊Et partē eius ponet ⌋. pars hominis vocat id quod ei prouenit siue de bono siue de malo.nam totum bonuz ⁊ totū malū sunt quedam cōmunicabilia omnib⁹ hominib⁹.⁊ nemo habet totū bonū neq malū totū:sed cuilibet prouenit pars de bono aut de malo.⁊ de illo de quo magis sibi prouenit dicitur pars eius ⌊Cum ypocritis ⌋.i.cum his qui videbantur esse boni ⁊ erant mali.⁊ pars horuz est in carcere.ibi autē ponetur seruus iste. ⌊Ibi erit fletus ⁊ stridor dentū ⌋.s.in carcere pessimo est magnū frigus.⁊ ideo seruus malus ibi positus dentibus stridebit .nam ex frigore stridor
Q.° 148 prouenit. ¶Queritur quare xp̄us dixit nunc ista. s. vigilate ergo:¶Dicendū q̄ est admonitio quedā cui⁹ causa ex precedentib⁹ resultat. Inuit enim xp̄us periculū magnū de aduentu ad iudiciū.quia qualis tūc quisq̄ inuentus fuerit :talis iudicabitur ⁊ habebit tunc premiū eternū:.vel penam eternaz. ⁊ ideo cum totū bonū aut malum hominis pendat ex illo tempore:s qualis tunc inuenietur:oportet magnā operā dare ad hoc q̄ homo illo tempore inueniatur paratus.tempus tamē illud incertuz est nobis :⁊ subitaneū veniet vt patet exemplis suprapositis.⁊ ideo nullū aliud remediū est nisi vt semper parati simus cum nesciamus specialiter illam horam qua paratos nos eē necesse est. ⁊ hoc bene apparet quia dicit in littera vigilate ergo per modū consequētie. i.quia sic est q̄ nescim⁹ tempus aduentus vigilandū est.sic dicit Jeronim⁹ super matheuz.perspicue autē ostendit domin⁹. quia supra dixerit de die autē illa nemo scit nisi pater solus.quia sc̄z nō expediebat apostolis scire vt pēdule expectatiōis incerto semper credāt. etiam venturū quem ignorant quādo ventur⁹ sit.⁊ ideo quasi ex superioribus concludens dixit vigilate ergo. Est autem vigilare semper attentū esse ne in aliquo labamur per quod parati non sim⁹ ad iudicis aduentū.qz vigilia opponitur somno:qui enim somno tenetur nichil cogitat neq seipsuz circuspicit. imo promptū est ei nocere. qz in nullo de se considerat aut seipsuz defendit.vigilia oppositū facit.⁊ ideo vigilare dicitur qui sic seipsuz circunspicit vt nichil ei noceat quin semp paratus existat ad hoc quod iudex veniat:vnde qui vigilans est sed ista non cōsiderat aut non efficit:non vigilat sed profundo sopore tenet.vnde greg⁹.dicit.vigilat qui ad aspectū veri luminis oculos apertos tenet. vigilat quiseruat opando qō credit.vigilat qui a se torporis⁊ negligentie tenebras repellit
Q.° 149 ¶Queritur quib⁹ dicebat xp̄us parabolā istam ⁊ admonitionē de vigilando:¶Dicenduz q̄ ex verbis q̄ ibi xp̄us subiunxit colligit q̄ tā ad discipulos q̄ ad oēs posteros diceret.

Et patet hoc aperti⁹ mar.13.ca. vbi ponūtur hec ⁊ dicitur. qō autē vobis dico omnib⁹ dico.vigilate.sic etiā dicit aug⁹. in epistola ad esichiū.non solū autē illis dixit vigilate quibus audiētibus. loquebat.sed etiā illis qui fuerūt post illos ānos ⁊ ad nosipsos ⁊ qui erunt post nos vsq̄ ad nouissimū ei⁹ adQ.° 150 uentū:qz ad omnes pertinet quoddāmodo. ¶Queritur cū dicatur vigilate quia nescitis qua hora dñs vester ventur⁹ sit an conueniens causa vigilandi ponatur:¶Dicendū q̄ sic qz si hora certa esset non oporteret vigilare. sed satis esset illo tēpore paratū esse.quia tamen ignoratur temp⁹ illud: oportet omni tēpore cauere quasi omni tēpore euenturum sit quod omni tempore euenire potest. Sed adhuc dicenduz q̄ maior causa nobis est vigilandi q̄ hominib⁹ ante diluuiū ⁊ ante euersionē sodomorū. quia nos licet nesciam⁹ quando euenturum sit.scimus tamē q̄ ventur⁹ sit.illi vero nesciebant quādo diluuiū euenturū esset :sed etiā nesciebant an aliquādo futurū eēt ⁊ ideo necesse erat illis inopinatis superuenire diluuiū. quia nichil de illo pro aliquo tempore cogibabant. Nos autē xp̄s admonuit q̄ licet non sit paruū omni tempore vigilare.est tamen possibile ⁊ nobis necessariū: ⁊ ideo illud suasit:illis vero non prenūciatū est.s.sodomitis. Dicit autē nescitis qua hora:⁊ non dixit q̄ die qz noluit xp̄us dare nobis securitatē saltē de vna hora.nam non solū de vna die non sumus securi sz etiā
Q.° 151 de vna hora. ¶Queritur cum dicatur domin⁹ vester venturus sit.quis sit iste aduent⁹:¶Dicendū q̄ hic dicit nobis vigilandum esse tā ad diem iudicij q̄ ad diem mortis. In quo sciendū:quia hic nō dicitur vigilate: quia nescitis quādo erit dies iudicij:sed quādo dñs noster venturus sit.⁊ iste aduent⁹ potest accipi dupliciter.s.pro aduentu ad iudiciū ⁊ pro aduentu ad mortē nostram.ad iudiciū quidem ventur⁹ est.quia apparebit nobis visibilis vt iudicet.in morte quoq̄ nostra dicitur aduentus eius:quia circa nos aliquē actū exercet. nam sicut ad iudiciū vniuersale xp̄us venire dicitur. Jta ⁊ ad mortē cuiuslibet venire dicitur.quia illū iudicat.⁊ iste actus specialiter videt esse xp̄i.nam ipse dixit pater non iudicat quemq̄ sed omne iudiciū dedit filio. Joh.5.ca.siue ergo absoluat hominē siue condemnet ad iudicanduz eum recte venire dicit.⁊ vere quidem iudicantur tūc homīes potius q̄ in vniuersali iudicio. Nam in illo nemo absoluetur qui non in morte absolutus fuerit.⁊ nemo condemnabit:qui non in morte condemnatus fuerit.ante mortē autē nemo condemnat neq absoluit eo q̄ merita in vita mutabilia sunt quotidie.in morte igitur est vera condēnatio ⁊ absolutio ⁊ verior q̄ in iudicio generali:quia ibi non erit nisi quedā publicatio sententie late de quolibet homine:sed propter illam publicationē dicitur xp̄us venire ad iudicandū. ergo potius dicet venire in morte cuiuslibet hominis.⁊ ita mors cuiuslibet est aduentus xp̄i. Et patet iste modus loquendi. Joh.14.ca.s.si abiero ⁊ preparauero vobis locū:iterum veniā ⁊ accipiā vos ad meipsum: vt vbi ego sum vos sitis. ⁊ manifestū est q̄ loquitur xp̄us de morte sua per quam recedebat ab eis ⁊ parabat eis locū in vita eterna.⁊ venturus erat.s.in morte ipsorū vt acciperet eos ad se. s.vt extunc essent cum eo in vita eterna. etiā patet quia Joh. 21.c.dicitur. sic eū volo manere donec veniā.i. volo manere sine martirio vsq̄ ad mortē.quando ego veniam ad accipiendum ipsuz ad me. De isto autē aduentu xp̄i ad iudicanduz in morte loquitur hic xp̄us precipue.quia non erit homini periculū vllum in die iudicij nisi periculuz fuerit in die mortis. ⁊ ad hoc vigilandum est homini cuilibet ⁊ omni hora. Sic dicit augustin⁹ in epistola ad esichiū.non solū autē illis dixit vigilate quibus tūc audientib⁹ loquebatur: sed ⁊ illis qui fuerunt post illos annos ⁊ ad nosipsos:⁊ qui erunt post nos vsq̄ ad nouissimū eius aduentū :qz ad omnes pertinet quodamodo.tunc enim vnicuiq̄ veniet dies ille cum venerit eius dies vt talis hinc exeat qualis iudicandus est illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis christianus:ne imparatum eum inue-

niat dñi aduentus. ⁊ imparatum enim inueniet dies ille quem imparatū inueniet sue vite hui⁹ vltimus dies. ¶ De die etiam iudicij dicendū q⁹ vigilanter expectandus est. quia quibusdā imo plurimis erit ille dies mortis dies. ⁊ quia quilibet se debet vigilanter circunspicere ante diē mortis. ita debet vigilare ad illū diē qui forte erit sibi dies mortis. Secūdo quia licz dies iudicij nō sit ventura in tēpore cuiuslibet homis: nemo est certus q⁹ in dieb⁹ eius non sit ventur⁹. ideo cuiuslibet est causa vigilandi ad illū diem. ⁊ non solū xp̄us dixit vigilandū quia nescimus diem iudicij: sed potius q⁹ nescim⁹ diem mortis nostre. nam vtrunqz intelligit cū dicitur: nescitis quādo filius hominis ventur⁹ est. vt fuit iā expositū. ⁊ tamē pro vtroqz aduentu accipitur. ¶ Sed quereret q̄re patrifamilias ne scienti aduentuz furis comparuit hominē non preuidentem aduentū diem mortis aut iudicij? ¶ Dicēdū q⁹ fuit ad redargutionē nostrā. nā ex eo q⁹ paterfamilias nescit qua hora fur vēturus est ad perfodiendā domū ⁊ furandū: vigilat semper ne fur auferat pecuniā quā ipse possidet. ⁊ nos scientes q⁹ aliquando mors ventura est: non vigilam⁹ vt thesauruz anime nostre non perdam⁹. sic dicit Crisosto⁹. hinc videt confundere eos qui non tantū studiū faciūt anime sue quantū studēt circa pecunias que finem expectēt. Sciendū autē q⁹ vtile fuit dare nobis ignorantiam diei mortis nostre. s. vt ex ignorantia hac sit nobis occasio semper expectandi ⁊ vigilandi ad illum diem. sic dicit Gregori⁹. horā vltimā domin⁹ noster idcirco voluit esse incognitā vt semper possit esse suspecta. vt dū illā putidere minime possum⁹: ad illā sine intermissione preparemur. Et quia magnuz studiū adhibendum erat cū non possimus scire horam illā: admonuit domin⁹ magnā vigilantiam vnde non solū dixit vigilate sicut hic mathe⁹ expressit. sed etiā xMarci. 13. capi. dicit ait vigilate. videte ⁊ orate. ⁊ ponuntur hec tria que circa nos sunt necessaria. dixit videte. i. circunspicite vobis ⁊ facit per hoc attentos ad id quod dixit vt non cōtemnāt illud. vigilate. i. omne studiū vestrū adhibete ne aliqd in vobis sit per quod non parati inueniamini ad illū diē mortis vel iudicij. Addit autē orate. nam etiam si homo vigilet quantū possit: interdū cogit dormire premētib⁹ delicijs ⁊ diuitijs ⁊ occupationib⁹ ⁊ calamitatib⁹ huius seculi. ad hoc autem ne his premamur vt vigilare non possimus: petendū est a domīo vt ipse qui vigilare precepit fructuosarū vigiliarū nobis gratiā concedat. ⁊ quia hoc q̄ō a dño petimus orationibus impetram⁹: orandus suasit dicens orate. ⁊ istud quoqz appetim⁹. lucas dixit. 21. capi. vigiliā ponēs ⁊ orationē. vigiliā quidem vt caueamus ab eis que in hoc seculo delectant ⁊ faciunt obliuisci diem mortis. orate autē. s. vt assidue ⁊ deuote poscamus ab eo vt nobis concedat taliter vigilare vt eruamur ab omnib⁹ malis precedentib⁹ diem mortis aut iudicij. ⁊ inueniamur digni ad standū coram xp̄o quando veniet siue ad iudicandū in particulari iudicio siue in vniuersali. ¶ De p̄mo autē dicit attendite autē vobis ne forte grauent corda vestra crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis hui⁹ vite. quasi diceret. hec faciunt non vigilare. ⁊ sequitur ⁊ superueniat in vos repentina dies illa. s. dies iudicij aut mortis. ¶ De secundo dicit vigilate itaqz omni tēpore orantes vt digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt ⁊ stare ante filiū hominis. nam non possumus effici digni ad fugiendū omnia que precedent mortem ⁊ iudiciū: nisi nos dignos xp̄us fecerit quod ab eo nō possum⁹ optinere nisi orando. ¶ Queritur quid intellexit xp̄us cū dixit quis putas est fidelis seru⁹ ⁊ prudens ⁊ de quo accipit dictū? ¶ Dicendū q⁹ agitur hic de seruo patrisfamilias dispensāte bona domini. ⁊ per hoc agitur de quolibz homīe in quātum est aliquo modo dispensator bonorū dei ⁊ redditur⁹ ē ratiōne de illis. ⁊ si bonam rationē dedit accipit a deo premium si malam punit: ⁊ pertinet ad precedentia. quia dicebat vigilandū esse quia nescimus diem aduētus xp̄i. ita ⁊ nunc agitur de bono ministratore qui semper ministrat bene vsqz ad mortem. ⁊ ideo in die mortis inuenit xp̄us hominē sic facientem ⁊ ille semper vigilauit. Ille est qui non vigilat. sed putans se non redditurū rationē de actibus suis. vel saltem non cogitans de reddendo neqz putans se moritur⁹: inordinata omnia agit sicut seruus manducans ⁊ bibens cum ebriosis. ⁊ venit mors isto nō cogitante ⁊ damnatur cum nichil boni egerit. sicut seruus quo non cogitante venit domin⁹ eius ⁊ ponit euz vbi est stridor dentium. Considerandū autē q⁹ in ista parabola agitur de seruo ⁊ non de quolibz. sed de eo qui preest alicui familie constitut⁹ super eam a domino. ⁊ ideo cuz aplicat ad nos necesse est accipi de eis qui presunt. hoc autē potest tripliciter accipi. vno modo specialiter pro prelatis ecclesie de quibus xp̄us magis agit. Secundo de principib⁹ temporalibus quia illi etiam acceperūt a deo potestatē ad vindictaz malefactorum ⁊ laudem bonorū. ad Roma. 13. ca. ⁊ 1. Petri. 2. ca. Tertio potest accipi pro quolibet homine qui aliquib⁹ prepositus est vt dicet infra. ¶ Queritur quare dixit hic xp̄us quis putas est fidelis seru⁹ ⁊ prudens quem constituit domin⁹ super familiā suam? ¶ Dicendū q⁹ ista est causa quare ponatur ista parabola vltra precedentē. vtraqz enim ostendit vigilādū esse pro salute anime nostre ne dies mortis inueniat nos inopinatos ⁊ nichil curātes. ⁊ tamē homo se habet ad animā suā dupliciter. s. vno modo vt ad rem suā pretiosissimā. alio modo vt ad rem ab alio ei comendatā ⁊ de qua ratione redditurus est. Quātū ad p̄imū quia est res pretiosissima ⁊ nostra: debemus eam diligētissime custodire ne pereat: quia perderemus maximū bonū nostrum. quia vero est aliquid nobis cōmissum a deo debemus taliter ministrare regendo: vt cuz ipse petiuerit rationē inueniamur parati ad reddendū illam quod in morte fit. propter p̄imū ponitur prima parabola in qua dicitur de patrefamilias qui vigilat ne fur perfodiat domū eius. hoc autē nō quasi alicui redditur⁹ sit de rebus suis rationē si furto eas perdiderit. sed quia illas amat ⁊ perdere nollet. ideo cuz animā vt pretiosissimā rem nostrā diligam⁹: sollicitam operam impendere debemus vt illa non pereat: licet rationē de illa non essemus reddituri. Quantuz ad secundum ponitur hec secūda parabola in qua nobis tanq̄ prelatis ⁊ quibus aliquid cōmissuz est iniūgitur vigilare vt reddamus diligentem rationē de cōmissis ⁊ tunc pro bona ratione reddita premiuz accipiamus. ⁊ facit hoc xp̄us tenens moduz oratoriū ad efficacius suadendū. nam idem in vtraqz parabola intendit. s. admonitio ad vigilandū: ⁊ ad eosdem dirigitur scilicet ad nosipsos. Sed vt idem possit sepe dici. vt sic magis moueat: dicit illud per aliū colorē dicēdi. sicut qui exaggeratione vtuntur apud oratores. ⁊ sic fuit conueniens mod⁹ vt primo hoc per modū patrisfamilias poneret. deinde per modum serui constituti super bona domini. quia ad vtrunqz pertinet vigilare licet diuersa ratione. Secunda huius causa est: quia xp̄us voluit hortari ad vigilantiam omnes hoīes in ecclesia sua. Dupliciter autē se habēt homines. quidam enim de se solis rationē reddituri sunt quia de se solis curam habent. ⁊ hos admonet vigilare sub exemplo patrisfamilias ne rem suam perdant. Alij habent curam cōmissarū plebium vel subditorum aliquorū. a quibus non solum xp̄us rationem peturus est de seipsis sed etiam de subiectis. in qua ratione si deficiunt ita peribunt sicut si de seipsis rationem ineptam ⁊ infidelem redderent. ⁊ ad hoc posuit parabolaz hanc de seruo patrisfamilias constituto supra bona aut familiam. Tertia causa est quia xp̄us vult ostendere quosdam male vigilare: ⁊ ideo inconuenientē rationē reddere. alios vero sollicitos esse ⁊ bonam rationē reddere. hoc vero non potuit ostendi sub nomīe patrisfamilias: quia paterfamilias vnicus est vnius domus. serui autem eiusdem domini multi sunt. ideo vltra parabolam de patrefamilias fuit cōueniens poni istam de seruis eiusdem constitutis super bona eius. Quarta fuit ⁊ precipue ad ostendendum premium vigilantium ⁊ bonā reddentium ra-

Q.° 152

Q.° 153

Q.° 154

tiones sive de seipsis sive de comissis ets ꝛ econtrario facientium penam: quia deus penā ꝛ premiū dat sic aut fic facienti
Q°.155 bꝰ. ¶Queritur cum sit parabola de seruo qui constituitur administranduꝫ bona domini: quomodo conuenit nobis ꝛ an oībꝰ vel aliquibꝰ specialiter. ¶Dicendū qꝫ vt dictū est supra potest accipi tripliciter. vno modo vt intelligatur de quolibꝫ homine vt cōsonet ei qō dictū est ꝓcedenti. q. scꝫ qꝫ ad omnes extēdit parabola ista: ꝛ tūc dicetur quilibꝫ hō est seruꝰ. quidā patrisfamilias. ꝛ cōstitutꝰ est supra familiā dñi dupliciter. vno modo super quoscūqꝫ alios. alio modo supra familiā que intra se est. De primo patet qꝫ quicūqꝫ gerit curaꝫ de alio quo dāmodo est constitutꝰ super eū. sed vnusquisqꝫ habere debet curam de alio. qꝫ vnicuiqꝫ mandauit deꝰ de ꝓximo suo ecclīastici. 13. c. ꝛ tenet quilibꝫ corrigere alterū correctiōe fraterna. Nam quilibet hac correctiōe est corrigendꝰ etiā papa vt ostensuꝫ est supra. ꝛ cuilibꝫ cōpetit ista correctio cōtra quemlibet. ꝛ tñ correctio est quodāmodo maioꝝ: ꝛ ideo cū qlibet habeat onus corrigendi alterū finaliter quilibꝫ est cōstitutꝰ sup alterꝫ. ꝛ hoc modo cuilibꝫ homini cōpetit qꝫ sit iste seruꝰ q constitutus est sup familiā dei. Secūdo modo quātū ad idē quilibet cōstituit supra familiā. q̄ intra se est qꝫ quilibet homo est quedam vniuersitas: ꝛ non solū vna domꝰ sed etiā vnꝰ mundꝰ dicit homo. vnde microcosmū eum vocāt. i. minorē mundū. est autē multitudo ꝑsonarū ꝛ virtū ꝛ affectionum in homīe. oīa hec regenda sunt ꝑ hominē q omnibꝰ his preest. ꝛ cū secundū rationē oīa hec gubernauerit bñ regit familiā cui preest. Secundo quantū ad ꝓncipale potest intelligi de ꝓncipibꝰ sc̄aribꝰ nā bis comissa est familia. vere enīꝫ hi a patrefamilias. i. deo ꝛstituti sunt sup familiā suā. i. sup populis qbꝰ presunt. quia ptās ista tēporalis a deo est. sic enī dicit ad Roma. 13. c. omis ptās a deo est. reges enī ꝑ deū regnāt. puer. 8. c. ꝛ nō solū boni reges sꝫ etiā mali. iob. 34. c. s. q facit regnare ypocritā ꝓpter pectā populi. Est enīꝫ regnuꝫ ꝛ oīs principatꝰ terre in manu dei. Daniel. 4. c. donec scias qꝫ altissimꝰ dñatur in regno hominū ꝛ cuicūqꝫ voluerit dabit illud. ꝛ ita oēs ꝓncipes seculares a deo ꝛstituunt sup populos sicut ꝑuus sup familiā deo. Tertio pōt accipi de ꝓlatis eccl'ie qꝫ cum cetere ptātes a deo sint a fortiori erit eccl'astica q̄ est spūalis. ꝛ ꝑ quā magꝫ homines dirigunt in deū qꝫ ꝑ feculare. cōstituit qꝫ xps q est paterfamilias ꝓlatos sup familiā suā. i. sup populuꝫ xp̄ianū ꝛ licet in q°libꝫ istoꝝ modoꝝ possit accipi. tñ hoc ꝛtio mō maxīe accipit sic dic̄ hilariꝰ sup matb. s. qꝫ uis dñs supra in cōi nos ad idefessaꝫ vigilantie curā fuerit adhortatꝰ: specialē tñ ppli principibus. i. episcopis in expectatiōe de aduentu suo solicitudinē mandat. hunc enī seruū fidelē atqꝫ prudentē ꝓpositū familie signat cōmoda atqꝫ vtilitates comissi sibi populi curantē.
Q°.156 ¶Querit q̄re dixit xps quisputas est fidel' seruꝰ ꝛc̄: ¶Dicēdū qꝫ quisputas vna dictio est ꝛ nō due ptes qꝫ als locutio esset ad vnū quē xps specialiter interrogaret: qō lr̄a nō pmittit. ista ad discipulos plures loquit. i. ad q̄tuor quibꝰ incepit istū sermonē xps a ꝓncipio huiꝰ. ca. ꝛ durat vsqꝫ ad. 26. vt ptꝫ Mar. 13. c. licꝫ poterat dici qꝫ ad vnū loquebat. qꝫ cū xps dixisset supra pabolā de patrefamilias vigilāte: dixit petrꝰ. dñe ad nos dicis parabolā istā an ad oēs? luce. 12. c. Et tūc xp̄us dicit quisputas est fidelis seruꝰ ꝛc̄. ꝛ tñ dicendū qꝫ est vna dictio. s. quisputas. i. quis: sicut quispiā vel quisnā. sed quisputas semper ponit interrogatiue. Sed tunc dicet quare xps hoc interrogauit ꝛ quid interrogauit? Dicendū qꝫ interrogat qs erit ille seruꝰ qui erit fidelis ꝛ prudens ad hoc quod dñs suus cōstituat eū super familiā suā. Est aūt dicendū qꝫ xp̄us non interrogat quasi nesciat: sed ē modꝰ loquēdi. nā etiā deꝰ inuenit aliquādo interrogare sicut cū dixit adam vbi es. Gen. 3. ca. sic dicit Crisostoꝰ in omelia. s. quod autē dicit quisputas non est ignorantis. inuenit enīꝫ ꝛ pater interrogando loquens adam vbi es? Sed dicendū qꝫ ponit ad signandū difficultateꝫ. quia difficile est inuenire dispensatorē fidelem ꝛ prudentē quem cō
stituere possit quꝰ super familiā suā. ꝛ tamen licet sit difficile non est impossibile. sic dicit Remigiꝰ. s. neqꝫ signat hec interrogatio impossibilitatē perficiende virtutis sed difficultatemꝫ Est autē difficultas ista inueniēdi ꝓpter charitatē: ꝛ raritas ista prouenit ex conditionibꝰ duabus quas ponit. s. fidelis et prudens. sic dicit Crisostꝰ. s. rarus est fidelis seruus domino ꝓpter dñm seruiens. oues xp̄i non ad lucrū sed pro amore cristi pascens: ꝛ istā raritatē signauit apostolꝰ. 1. Chor. 4. c. s. hic queritur inter dispensatores vt fidelis qs inueniat? Ostenditur quoqꝫ ista difficultas ꝛ quasi adiuratio ex eis q̄ sequuntur. scilicet beatꝰ ille seruus quē cū venerit dominꝰ inuenerit sic facientē. i. si aliquis talis erit beatus erit quia dignꝰ est beatitudine. ¶Queritur quare dixit fidelis ꝛ prudēs? ¶Dicendū qꝫ ista duo requiruntur ad seruos de quo hic dicitur: nam iste nō est seruꝰ simpliciter sed seruꝰ constitutꝰ super familiam ꝛ est qui vocat dispēsatorꝰ. sic patet Luce. 12. c. vbi nō dicitur fidelis seruus sed fidelis dispensatorꝰ. Ad seruū autē simpliciter vt sit bonus seruꝰ nō requirit nisi virtus obedientie: scilicet vt bene subditꝰ sit domīo. vnde alia est virtꝰ boni viri ꝛ alia boni serui. vt vult Aristoti. ꝓmo politicoꝝ. ꝛ de ista virtute non dicit hic: quia iste non est seruus simpliciter. Ad seruū autē qui est dispensatorꝰ inquantū est seruus requirit obedientia. sed in quantū est dispensatorꝰ non regrit obedientia: qꝫ potius habet administratiōnē super alios. licet inquantū seruus manet: obedientia requirit. sed duo ad dispensatorē bonum requiruntꝫ. s. fidelitas ꝛ prudentia. fidelitas est vt res domini non defraudet. vt illiꝰ comoda procuret. sicut enīꝫ infidelis dispensatorꝰ est qui bona deo clā tollit ꝛ decipit. ita qui cū posset res dñi meliores efficere nō efficit. aut cū possꝫ eas saluare perire finit. iam enīꝫ fidei iliꝰ credite sunt: non solū vt seruet sed vt meliores efficiat. sicut dominꝰ efficere curaret si ꝑ seipsuꝫ rem propriā administraret. Etiam prudentia requiritur que est ratio recta agendoꝝ. 6. ethicoꝝ. ca. de prudentia: hec quoqꝫ necessaria est quia aliqui sūt fideles qui dño nichil tollunt. sed quia insipientes sunt rem dñoruꝫ tractare comode nesciunt. ꝛ ideo perijt substantia eorū non infideliter sed imprudenter administrata: ad hoc autē qꝫ pereat nichil differt qꝫ infidelitate an imprudentia pereat: cū dominꝰ equaliter iacturam patiat. licet non est peccatū administrātis vtrobiqꝫ equale. ideo vtrūqꝫ xp̄us posuit ꝛ ob hoc ē difficultas talem inuenire dispensatorē. facilisꝰ autē esset si altera tantū conditio quereretur. sed licet difficile sit vtrūqꝫ haberi. difficiliꝰ est fidelem qꝫ prudentē inueniri. vnde apostolꝰ non dixit raram esse prudentiā in dispensatoribus sed infidelitatē: cū ait hic iam queritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Sciendu etiā qꝫ dispensatorē fidelem vocamꝰ non a fide sed a fidelitate fides enīꝫ est virtus theologica. de qua. 1. Chor. 13. capi. manet autē in nobis spes fides charitas tria. Est et aliquando fides donū quo miracula fiunt ꝛ fieri impetrant. iuxta illud si habueritis fidem sicut granū sinapis. supra. 17. ꝛ. 21. ꝛ Luce. 17. capitulo. ꝛ vtroqꝫ modo fides est a deo ꝛ ad deū. fidelitas autē hominis ad hominē ꝛ dei ad hominē. De homine ad hominē vt qui alteri seruat que promisit vocat fidelis. ꝛ in omnibus inuenit fidelitas ꝛ infidelitas tā in maioribus respectu minoꝝ qꝫ ecōtrario. de deo ad hominē patet Jacobi. 1. capi. fidelis est deꝰ qui non patiet vos temptari vltra id quod potestis. quasi diceret deꝰ promisit qꝫ adiuuaret vos ꝛ non permitteret vos in manibus aduersariorū quos superare nō poteritis. ꝛ tamen si pmitteret incidere tales temptationes quas vos non possetis superare. permitteret vos in manu fortioꝝ potestatis ꝛ iam non diceret verum. sed deus fidelis est. i. promissa seruans. ergo non permitteret vos temptari vltra id quod potestis. sic etiam dicit. 1. Chor. 2. capi. scilicet fidelis est deus ꝛ seipsum negare non potest. i. deus fidelis est cōplēs oīa que pmisit: quia nō potest seipsuꝫ negare. ꝛ tñ negarꝫ seipm si ꝧba sua negaret. ꝛ ps. 144. dr fidel' dñs in oībꝰ ꝧbis

suis ꝛ sanct⁹ in omnib⁹ operib⁹ suis. i. oĩa verba sua quib⁹ ali
qd ꝓmittit vera sunt. hic autē accipiť fidelis a fidelitate quā
dispēsator teneť seruare dño. licet etiā fidelis interdū a fide di
ciť. sic oēs nos fideles vocamur q in xp̃m credimus. ꝛ sic acci-
Q°.158 pitur Joh. 20. c. noli esse incredul⁹ sed fidelis. i. credēs verita
tē resurrectiōis. ¶ Querit cu dicat vt det illis cibū in tēpore
qd signat in hoc: ¶ Dicendū q nō dedit illi potestatē nisi cir
ca quotidianos cibos. nā si cōstituisset eu⁹ super oĩa bona do
mus sue nō haberet locū littera sequēs. nā dicit beat⁹ ille ser-
uus quē cū venerit dñs inuenerit sic facientē: amē dico vobis
q super oĩa bona sua cōstituet eū. ergo nō erat ꝓstitut⁹ super
omnē dom ī sed solū super id qō expressum erat ꝛ idem dicit
luce. 12. c. Secūdo patet q⁹ littera ista ita exprimit. nā si dicere
tur quē cōstituit dñs super familiā suā ꝛ nichil vltra adderet:
posset intelligi q supra totā domū ꝛ omnē administrationē cō
stitut⁹ erat. ſ⁹ dicit cōstituit sup familā suā vt det illi cibū: ꝛ lu
ce. 12. c. idem expressu⁹ est. ſ. vt det illi in tēpore tritici mensu-
ram. licet au. ē dñs peregre profectus est. nō dimisit dispensa
tori quē cōstituit super familiā curā omniū rerū domesticarū
sed solū ciborū quotidianorū. ꝛ ratio est q⁹ quedā sunt familie
necessaria quotidie. q̃dam vero ad aliquantū tempus quoti-
die neecssari⁹ est cibus. ideo dixit xp̃us in oratiōe panē nostrū
quotidianū da nobis hodie. i. panē q necessari⁹ est quotidie. ℞
ꝛ Luce. 11. alia nō sunt quotidie neccssaria vt vestimēta ꝛ cal-
cei. Dñs autē peregre ꝓfect⁹ cōstituit seruū super prima ꝛ nō
super scḋa. eo q⁹ absentia dñi erat ad paruū tēpus in quo nō
erat necessaria mīstratio aliqua circa illa: ꝛ patet q⁹ fuerit pau
ci tēporis mora q⁹ dñs solū iuerat ad nupcias. Luce. 12. c. ſ. ꝛ
Q°.159 vos ſimiles hominib⁹ expectantib⁹ dñm suū q̃n reuertatur a
nuptijs. ¶ Querit q̃re dicit vt det illis cibū in tēpore ꝛ qua
re expressu⁹ fuit in tēpore: ¶ Dicendū q voluit xp̃s q dñs
cōstituens seruū super familiā. voluit nō solū q ille ministra-
ret familie nececessaria sed etiā q debite ꝛ inordinate. ꝛ ad hoc
dixit in tēpore. Circa qō sciēdū q⁹ seru⁹ ille q bene administra
tur⁹ erat debebat familie ꝓuidere ad mediū. ſ. nō delicate ne-
q⁹ famelice. vtrūq⁹ enī dño inconuenīs est. nam si delicate pas
cenda est familia. nulli⁹ dñi facultas sufficiet. ꝛ si facultas defi
ceret iam desineret eē familia dño subdita. nimis enī ꝓpositū
est vt familia delicioſe viuat sed vt grossis cibis ad sufficientiā
pascat. Scōm etiā est inconueniēs. q⁹ siquis famelicā teneat fa
miliā clamabit. ps. 58. si nō fuerint satur ati mur murabūt. ꝛ
dño nō ꝓuenit q⁹ infamat dñs. ꝛ etiā q⁹ nemo eū sustinebit. ad
mediū ergo veniendū est. ſ. vt familia ad sufficientiā pascat sed
grossis cibis qui sustentant ꝛ nō mollificāt. ad hoc ergo duo
requirunť. ſ. qualitas cibi ꝛ numer⁹ cibatiōis. qualitas vt di
ctū est. ſ. q⁹ nō sit cib⁹ delicat⁹ neq⁹ pretiosus. cū quo ꝛ quanti
tas iūgiť. i. vt etiā de grosso illo nō quantūcunq⁹ detur. ſ. ad
placitū ſ⁹ ad determinatā quātitatē q̃ sufficiēs sit. numer⁹ aūt
cibatiōis est vt nō in quacunq⁹ hora comedāt ꝛ ita sepi⁹ come
dant. sed solū quantū hoīes ꝓsueuerūt ꝛ quotiēs. i. cibis. De
scō dicit hic vt det illis cibu⁹ in tēpore. i. in debito tēpore ad
cibum. ꝛ quacunq⁹ hora neq⁹ quotiēs qs voluerit. De pri
mo dicit luce. 12. c. vt det illis in tēpore tritici mensura⁹. ꝛ om
nia hic simul expressit lucas. qualitatē. ſ. cibi. q⁹ solū panē po-
suit cū dixit tritici. ꝛ per hoc excluſit delicata ꝛ pinguia. ꝛ etiā
vinū nō dixit quasi nō sit necessariu⁹. panis aūt necessari⁹ est
Ecclesiastici. 29. c. initiū vite hoīs: panis ꝛ aqua ꝛ vestimentū
vinū aūt ſaltē scōm antiquos nō ptinebat ad familiā sed ad
delicias. prouer. 21. c. q amat vinū ꝛ pinguia nō ditabiť. quā
titatē expressit inquantū dixit mēsurā. nā licet grossa sunt que
familie dantur in mensura certa danda sunt. numerū cibatio-
Q°.160 nis posuit inquantū dixit in tēpore. nā temp⁹ comedendi quo
tidie est bis. ¶ Querit quare dicit beatus ille seru⁹ quē cu⁹
venerit dñs inuenerit sic facientē ꝛ quomodo ille est beatus:
¶ Dicēdū q ista littera potest accipi duplicit. ſ. quātū ad cor
ticē parabole ꝛ quantū ad intentionē xp̃i ad q̃ inducit parabo
lam. De scḋo patet q⁹ de prelatis eccl̃ie accipiť q curā habēt
populorū comissorū eis. ꝛ si isti fideliter amīstrauerint. ꝛ dñs
eorū. ſ. xp̃s veniēs ad mortē inuenerit eos sic faciētes. i. perse-
uerātes in hac fideli administratiōe vsq⁹ ad mortē: certū est q
illi beati erunt. q⁹ vitā eternā acquirēt ꝛ in magno gradu ex-
cellentie. ¶ Querit quid voluit signare dicēs partēq⁹ ei⁹ po Q°.160
net cū ypocritis: ¶ Dicendū q per hoc signat pena q̃ datur
malo seruo. ꝛ dicit poni pars eius cū ypocritis. i. illā partez
habet q̃ ypocrite habēt. dicit autē pars homīs id ō quo ho
mo magis accipit. sunt autē bonū ꝛ malū cōmunia oĩbus ho
minib⁹. nemo enī est q nō de bono ꝛ malo quid gustet. naz ne
mo tā felix est qui nō aliqua aduersa patiat. ꝛ nemo tā miser
qui alqd iocundū, interdū nō senserit. sic enī homer⁹ dixit. ꝛ il
lud boeti⁹ refert. 2. de conso. psa. 2. ſ. in domo iouis in limine
duo dolia iacere vnū mellis aliud fellis. ꝛ quēlibz de vtroq⁹
gustare. q⁹ tamē nemo equaliter de ambob⁹ gustat sed plus
de vno q̃ ō alio. dicit ps eius esse illud de quo magis accipit
sic accipiť Ecclīastes. 5. c. hoc itaq⁹ michi visu⁹ est bonū. vt co
medat quis ꝛ bibat ꝛ fruatur leticia ex labore suo: ꝛ hoc ē ps
illius. Est autē tūc sensus ypocritis debitū. est pars ypocrita
rū: eis vero ꝓ peccato pena debita est. ideo pars ypocritarū
est pena. ꝛ horū pars ponitur cū ypocritis q⁹ talē penā isti tol
lerabunt qualē ypocrite. Sed obiciť q⁹ luce. 12. c. dicit partē
eius cū infidelib⁹. ꝛ hic dicit cū ypocritis. Dicendū q idem
est q⁹ infideles ꝛ ypocrite idez sunt. nō autē dicunť hic ypocri
te ꝓ eis q circa diuina se sanctos simulāt cū nō sint. sed ꝓ
quocūq⁹ q aliud foras prētēdit q̃ intus gerat. nā nomē ypo
crite ab origine sua illis cōpetit qui ad thragedias aut come
diarū act⁹ effigiandos alienas representabāt pſonas. ꝛ q⁹ hoc
cōuenienter non fiebat nisi superducendo alienas facies q̃ im-
ponebanť: vel ꝓprias vario succo liniēdo fiebat ista mutatio.
istos vocamus ypocritas. i. subtus secretos vel latentes. ab
ypos qō est subt⁹ ꝛ crisis qō est secretū quasi secreti lateāt sub
alienis facieb⁹ illi q sunt ꝛ nō videnť esse. ab hoc aūt vocam⁹
oēs illos hoīes ypocritas qui foris speciē boni circa quēcūq⁹
modū bonitatis ostendunt. ꝛ intus aut in veritate bonitatē il-
lam non habēt. Et q⁹ sic est q⁹ aliqs seru⁹ videbat dño fidelis
ꝛ diligēs q tamē talis nō erat vt postea probauit veritas rei:
ꝛ seru⁹ ille ex industria talem se ostendebat. q⁹ al's nō comisi-
set ei dñs dispositionē familie sue. vocabit talis seru⁹ ypocri
ta ꝛ pars hui⁹ cū ypocrctis ponit. Et iste seru⁹ in veritate in-
fidelis erat q⁹ bona dñi dissipauit ꝛ pro hac infidelitate puni
tur a dño. Et ideo recte dixit lucas partē eius ponendā cum
infidelib⁹. ꝛ mathe⁹ ꝛ lucas eandē rem notauerūt. nam lucas
cū infidelib⁹ partē eius poni dixit: q⁹ infidelis erat ī administra
tione ꝛ pro infidelitate penas tollerat. mathe⁹ autē tetigit id
qō erat ꝛ qō nō erat sed apparebat. ꝛ ideo ypocritā dixit. ſ. q
fidelis non erat sed semp fidelē se ante hoc simulauerat. Sciē
dū autē q⁹ mathe⁹ hoc posuit ad ostendendū maiorē penā ser
ui. nā si seru⁹ iste nunq̃ ostendisset speciē bonitatis ex intentio
ne ad captandū sed placuisset dño committere ad ministrationē
familie. nō esset tā grauiter arguēd⁹ de mala administratione
sicut cū se simulauerat fidelē sedulū ꝛ diligentē. ꝛ per hoc dñs
decept⁹ comisit ei administrationē in qua decept⁹ fuit dissipa
ta substantia eius. ꝛ ob hoc igiť q⁹ propter hanc simulationē
maior pena inferenda est cū dicat q⁹ simulata sanctitas duplex
est iniquitas dicit q⁹ partē ei⁹ ponet cū ypocritis. i. puniet vl
vt maluz ꝛ infidelē dispensatorē qui secū bonū simulauerat.
¶ Querit nunc quantū ad aplicationē parabole isti⁹ ad intē Q°.161
tionē xp̃i. nā licet de seruo cōstituto a patrefamilias hic dicat
nō dixit xp̃s nisi per hoc signaret ꝓuos quos ipse ꝓficit in eccle
sia sua. ¶ Et poterat tripliciter accipi. vno mō q⁹ iste seruus
sit qlibet homo q⁹ quilibet ꝓstituiť a deo super oēs homines
cum debeat habere curā de oĩbus q⁹ vnicuiq⁹ mandauit de⁹
de proximo suo. ecclīastici. 17. ꝛ declaratū est supra. Aliter de
platis tēporalib⁹ accipi potest: quia illos cōstituit de⁹ super po

pulum suum, ⁊ ab eis petitur tota ista ratio que habetur hic si male administrauerīt cōmissos sibi pplos. sic dicit Crisost. in omel. s. adaptat etiā ad pncipes seculares hec pabola. vnū quēqz enī bis que habet ad cōmunē vtilitatē vti oportet, non ad nocumētū ꝯseruoꝝ: vel ad pditionē suiipsius siue habeat sapiētiā siue pncipatū: siue aliqd aliud. ¶ Sed dōm qp circa seruos q cōstituūtur in eccl'ia precipue accipit: vt dictū est qp epi ⁊ ceteri prelati eccleste maiores ⁊ mīores sint isti serui. Et tunc dōm qp ōr: quisputas est fidelis seruus ⁊ prudēs. qd hoc sit: ¶ Dōm qp ista necessaria sunt. nā dns serui huius absens est vt esse putat: quia xps lz semp nobiscū sit vsqz ad cōsummatōez seculi. j. 28. c. s. in adiutorio qz non pmittit eccl'iā suā perire. tñ ꝯtum ad presentiā corporalē nō est nobiscū: ita vt ei colloqui possimus: ⁊ querere de eo de quo dubitauerimus. iō oportet in oībus ipsos ministros presidere. si enī xps qui dns ecclesie est nobis presens esset: non possent serui infideliter agere quia ipse eos deprehēderet ⁊ argueret in eo in quo peccarēt, ⁊ si aliqd nescirēt possent ārere ab illo. vñ nō multa prudētia esset eis necessaria. nūc ꝝo qz non est pns: est magna fidelitas necessaria. qz nemo rōnem exigit ꝯdiu hec vita durat. Etiaz multa prudētia. quia in oībus oportet vt plat⁹ a seipso agat: cū non possit dnm cōsulere. Sūt aūt ista duo ita necessaria qp altero deficiēte minister male cerit. ista. Nā si infideliter agit ipse bona domini destruit. si imprudēter: ipso non agēte: lz agere nesciente bona pereūt. Sed quid est agere infideliter aut fideliter: ⁊ quid prudēter ⁊ imprudēter: ¶ Dōm circa fidelitatē qp fideliter agit qui bona dñi non fraudauit. s. non appropriando sibi qō dñi erat. Aliud est vt rem dñi diligēter pcuret: sic vt nichil pereat illo negligēter agēte. nam nō minoris culpe est bona dñi negligere ita vt pereāt ꝯ illa sibi appropriādo domīo subtrahere: cū vtroqz modo dns rem perdat. Ad spūaliū autem administrationē trāsferēdo accipit quis rem dñi qñ bono rem dñi vsurpat. vt si quis in eccl'ia presit vt honorēt: ⁊ vt dnationē exerceat. xps enī totū honorē sibi voluit. ⁊ iō nob solū manet vt nos seruos eius agnoscam⁹: ⁊ nō gloriemur in nobis: quasi putem⁹ gl'iam nobis esse qp mīstram⁹: ⁊ hoc nostrū ē. Sz gloriemur in eo si gloriari voluerim⁹. i. laudem⁹ ipsum qp nos īmeritos ad talē gradū in eccl'ia sua exaltare dignat⁹ est. Dnationē quoqz nō exerceam⁹ quasi maiores aliis existētes eos nobis subiiciamus ⁊ onere aliquo pmamus in huitutē nostrā. lz cōseruos nros oēs hoīes cognoscam⁹. hoc solum ab eis distātes qp nobis necessitas imposita est dirigendi eos: ⁊ salutis eoꝝ curā habere. sic enī petrus instruxit prelatos eccleste. i. pet. 5. c. sic etiā pz. ē. 20. c. s. scitis qz pncipes gentiū dnantur eoꝝ. ⁊ qui maiores sunt ptātez exercēt in eos ¶ Non enī ita erit inter vos: lz quicunqz voluerit inē vos maior fieri sit vester minister. ⁊ qui voluerit inter vos pmus eē: erit vester seruus. Sicut aūt non debet seruus vsurpare honorem ⁊ exercitiū ptātis que ad dnm pertinēt. ita neqz debet seruire ei intentione corrupta. s. vt inde comoda tpalia capiat nam cū sit spūalis ministratio: cōtra cōditionē rei facit qui spiritualium finē ponit tpalia. Sed debet seruus seruire: qz seruus est: ⁊ quia tali dño subditus est: cuius seruum esse honor est. qui aūt iō seruit vt tpalia lucra capiat: infideliter agit. qz aliud vult p administratiōe ꝯ qō dns illi cōstituit: ⁊ iniuriā facit dño: quia eū cōtēpnit. ipse enī seipsum cōstituit in precium. ⁊ seruus nō vult illū: sed rē tpalē preelegit preciū esse administrationis sue. ⁊ ideo cōquerebatur deus Malach. 1. c. dicēs. quis est in vobis qui claudat ostia mea: ⁊ incendat altare meū gratuito: q. d. nemo. ⁊ hoc ad infidelem administrationem ptinet. sic dicit Crisosto. rarus est fidelis seruus dño ppter dnm seruiens: oues xpi non ad lucrū: sed pro amore xpi pascēs. Aliter etiā bona dñi infideles ministri vsurpāt. vt si sibi attribuant spūalium ptātem quasi ab eis sit efficacia sacramentoꝝ. ⁊ ab eis sit qō populus suscipit. falsum quidē ⁊ periculosissimū istud est. solus xpus est qui baptizat. nos ꝝo nudū ministeriū ei exhibemus. xpus est summus sacerdos q cōficit. nos ꝝo verba pferimus. ⁊ in oībus alijs sacramētis xpi est tota virtus. nostrū aūt est ministeriū: qō tñ non est alienū ab oi ptāte. lz aliquid faciunt ministri qō non possunt facere q non sunt mīstri. verum tñ qui pncipalem efficaciā sacramētoꝝ sibi attribuit vsurpat rem domini sui: ⁊ infideliter mīstrat. Etiā bona tpalia infideles ministri sibi vsurpāt q ad xpm pertinēt. sicut cum prelati accipiūt bona ecclesiarū que nō sunt ad eos ptinētia: lz ad eccl'iam vel ad alios ministros minores. ⁊ ista magna infidelitas est: quia xpus cōstituit istos seruos. i. prelatos vt dent cibum familie in tpe. vt dr in lra. qp aūt cibum familie subtrahant ⁊ applicent sibijpsis īfideliter agere est. Ex hoc apparet dispensatorē fidelem xpi a qtuor aut qnqz abstinere. Primū est vt sibi honorē non vsurpet. scōm vt dnationē nō exerceat. tertium vt recta intentione ⁊ non ppter tpalia ministret. ārtū vt spūalē ptātem sibi non ascribat. qntū vt rē dñi non negligat. ⁊ istud est qō tenēt verbo ⁊ exēplo ⁊ ope ⁊ correctiōe subditū sibi gregē ad bonū deducere auertēdo a malo. hoc est enī pascere familiā domini. si aūt omiserit aut negligēter egerit: infideliter agit: qz rē domini perire finit. Dīa autem ista colligūtur ex intentione beati petri. 1. pet. 5. c. cū ait. seniores q in vobis sunt obsecro pascite q in vobis est gregē dei: puidētes nō coacte: lz spontanee: neqz turpis lucri gra: sed voluntarie: neqz dnantes in clero: sed forma facti gregis ex aīo. Ultimuz enī. s. non negligere ostēditur cū dicit. pascite gregē q in vobis est puidentes. i. adhibete puidentiā circa gregē vt nō pereat: neqz famescat: sed puidete. puidentia aūt tollit negligentiā. in quātum dicit non coacte: lz spōtanee: pōt notari cōditio agentis. s. qp ppter deū agāt ⁊ non ex timore aut necessitate aliqua ¶ Cū vero dr: non turpis lucri gra. innuit tertiū. i. vt nō ministrent ppter tpalia bona: lz ppter deū. qz qōcunqz lucrū h intēdatur turpe efft cū rei tā excellēti. i. xpo: ppter quē ministraturi sumus ppponimus tpalia lucra. Cū ꝝo dr fm deū: signatur primum. s. vt non intendāt sibi honorē in hac administratione acqrere: lz deo ⁊ in ipso gloriari. Cum aūt dicit: neqz vt dnantes in clero. signat scōm. i. qp nō exerceāt dnationē ptentes alios. ppter quod ecclesiastici prelati nō vocant dñi: lz serui: ⁊ seruoꝝ serui. sic enī xpus vocari voluit. Etiā ārtū innuit scz qp non ascribāt sibi spūalem ptātem que xpo cōpetit: ⁊ nulli nrm cōicatur. de his etiā Crisost. in omel. ait. s. duo aūt expetit ab huiusmodi seruo. s. prudentiā ⁊ fidē. fidelē enī eū dicē qñ nichil quod dñi sui est sibi ppriū fecit. nichil etiā de rebus dñi sui vane ⁊ inutiliter consumpsit. Circa prudentiam dicendū: qp prudentē seruū exigit dns: cū eius discretioni committat regimē totius familie: ⁊ non possint ei dari regule expse circa oīa agenda. ⁊ si darent adhuc in applicatione earū ad particularia difficultas est: ⁊ ibi prudētia exigit. Prudēs vocatur qui naturalē hz discretionē: ⁊ preter hec experimēto dicit qualiter se in rebus hre debeat. ⁊ iō qui nō habet experimentū ad regēdū aliqd in tpalibus: nō debz prefici. Sic dr. 1. Chor. 3. c. oportet epm eē domui sue bene ppositū. filios habentem subditos cū omī castitate. si quis aūt domui sue pesse nescit: quō eccleste dei diligētiā hēbit: oportet etiā ppter hoc epm esse in sacris lris eruditū. nā in illis magna ps prudētie atqz sapiētie prelatoꝝ est. nā pascere debēt familiā subditā verbo sacre scripture. qō nō poterūt mīstrare nisi sciuerīt. Etiaz eccleste regitur. nā ⁊ si canones litigiosos. i. ordinatorios iudiciorum scire epō vtile sit non est necessariū: qñ alios instituere

potest foralium causarum vicarios auditores. qõ & apostolus admonuit. 1. Thor. 6. c. s. secularia negocia si habueritis p̃tẽptibiles: qui in ecclesia sunt illos cõstituite ad iudicandũ. Canones aũt quibus eccl'ia regit scire necesse est: quia non sufficit q̃ epus in oĩbus cõsiliũ alior̃ accipiat. sed necesse est q̃ in eis q̃ p seipsum acturus est: a seipso sufficiẽtẽ peritiã hẽat. iõ q nõ fuerit sufficiẽtis lr̃ature nõ est in epm assumẽdus. vt aplus docuit. & cõsequẽter sacri canones declarauerũt: q̃ nemo in epm assumatur nisi qui sciẽtia & vita cõmẽdabilis existat. ex̃ d. elec. c. cũ in cũctis. & postq̃ in epm assumptus fuerit: lectioni vacare debet vt doctior efficiat'. 1. Thor. 4. c. attẽde lectioni & exhortationi doctrine. Cõcurrẽ aũt ista duo in prelato debẽt. s. fidelitas & prudẽtia: qõ rarũ est. & iõ dixit xp̃us. quis putas est fidelis seruus & prudẽs. q. d. rarus est. de hoc dicit Orige. super matth. quicũq; in fide pficit: & si nondũ in ea pfectus est: fidel' vocatur. & q naturalẽ habet mẽtis velocitatẽ d' prudẽs. si qs aũt cõsideret inueniet fideles merito & studiũ fide exercentes. non aũt & prudens. qm̃ que stulta sunt mundi hui⁹ elegit de⁹. & iterũ videbit alios veloces qdẽ esse & prudẽtes. modice aũt fidei: quemre aũt in vnũ fidelẽ atq; prudentẽ rarissimum est.

Q° 164 ¶ Querit̃ de applicatiõe ceterarũ partiũ hui⁹ pabole. d' enĩ quẽ cõstituit dñs. iste dñs xp̃us est: qui nõ solũ vt deus dñs est quia virtus & ptãs dñatiua ab eterno sibi cõpetit. sed etiã vt hõ est dñs oĩum hoĩum: quia oĕs redemit. Iste est enĩ q⁹ modo qs aliũ efficit seruũ suũ. s. liberat eũ a morte tũc cui⁹ iuste occidere possit. efficit eũ per hoc seruũ suũ. & ita seruitus fm iura gentiũ ex bellis cepit. s. vt illi quos in bello capiebamus quosq; iuste occidere poteram⁹: si eos seruarem⁹ a morte serui efficerentur. & sic dicũt serui non a seruiẽdo: l3 a seruãdo. s. quia a morte seruabant̃. & ista etiã est causa quare filius nichil iuris habet in se: neq; in aliq̃ re: l3 totus est dñi. s. qr si moreretur neq; se neq; aliqd hẽret. cũ aũt liberaret eũ qs a morte: retinet illũ quasi mortuũ. s. vt neq; sui ipsius neq; aliar̃ rerum ius aliqõ hẽat. & ob hoc seruitus dicit mors ciuilis. qr l3 non sit vere mortuus q̃tũ ad naturã: tñ q̃tum ad extimationem legis: & iura q̃ ex lege cõpetũt mortu⁹ cẽsẽt: quia nullũ ius ei competit. est enĩ ip'e simplr̃ alteri⁹. 1. Paral'. ca. 2. Et hoc mõnos oĕs serui sumus xp̃i: quia nos liberauit a morte. tenebamur enĩ subditi diabolo & morti ꝓpter pctã: & fecit q̃ nõ moreremur in ptãte illor̃. iõ ipse dñs est: & nos serui eius. Ali⁹ modus efficiendi seruũ est. si qs suũ factũ emerit de manu ei⁹ cuius seruus est. nã emptoris seru⁹ efficit̃. S3 nos serui facti eramus demonis ꝓpter pctm̃. xp̃us aũt dato precio emit nos nã sanguinẽ in precio dedit. ideo nos sibi seruos fecit. sic dicit̃ act. 20. c. attẽdite vob & vniuerso gregi in q̃ spũs sctus posuit vos epos regẽ eccl'iã dei quã acqsiuit sanguine suo. & ita: qr acquisiuit eccl'iam: fecit oĕs q in ecclesia sunt eẽ suos suos. sic etiã d' 1. Thor. 6. c. s. an nescitis q̃ mẽbra vr̃a tẽplũ est spũs sct̃i quẽ habetis a deo: & non estis vestri. empti enĩ estis precio magno. ecce igit̃ isti serui sunt prelati: quia oĕs q in eccl'ia sunt serui sunt: & horũ dñs est xp̃us q emit eos. Cõstituti sunt autẽ isti a dño super familiã. quia ipse est q dat platos eccl'ie. sic dr ad Ephe. 4. c. s. & ipse dedit quosdã quidẽ ap'os. alios aũt pphetas. alios vo euãgelistas. alios aũt pastores & doctores. Et l3 apud eccl'iam sit certa forma cõstituẽdi prelatos: siue p electionẽ: siue p maior̃ puisionẽ. ita vt videant̃ ꝓstituti prelati ab hominibus: non sunt cõstituti ab hoĩbus: sed a deo. sic dr act. 20. c. vt allegatũ est. s. attẽdite vobis & vniuerso gregi in quo spũs sctus posuit vos epos regere ecclesiã dei. & ita spũs sctus est q cõstituit epos ad regimẽ ecclesiarũ & nõ hõ. Est aũt familia ista sup quã cõstituũtur prelati eccl'ia vniuersalis aut particularis. tota aũt ecclesia est vna familia xp̃i: qr oĕs hoĩes ad xp̃m pertinent: cũ oĕs redemerit: l3 maxime fideles. vt d' ꝑma Thimo. 4. c. s. speram⁹ in deũ viuũ q est saluator oĩum hoĩum. maxĩe fideliũ. s. qr l3 oĕs equalit̃ redẽpti sint. soli fideles participãt vtilitatẽ redẽptõis. & tñ l3 infideles ptineant ad cristum: non vocantur hic familia xp̃i. quia familiam vocam⁹ cõgregationẽ viuentiũ in vna domo sub vno pr̃efamilias: & domus ista est ecclesia. 1. Thimo. 3. c. s. si aũt tardauero: scias quõ te oportet in domo dei cõuersari. que est eccl'ia dei viui: colũna & firmamẽtũ veritatis. & tñ infideles non sunt in eccl'ia ideo nõ sunt de familia xp̃i de q̃ hic dr. & cõsequẽter nõ ꝓpositi sunt serui. i. prelati a xp̃o sup infideles: l3 sup solos fideles. vñ neq; illos iudicãt. 1. Thor. 5. c. quid enĩ mihi est de his q foris sunt iudicare. i. de illis qui extra eccl'esiã sunt. ¶ Querit̃: qd est q ꝓfiter dicit̃: vt det illis cibũ in tpe'? ¶ Dõm q prelati debent dare cibum familie sup quã cõstituti sunt. i. subditis suis. & iste cibus est precipue spũalis. & cõsistit in mr̃is. Prio in doctrina verbi: nã tenet epus aut p seipsum p̃dicare verbũ dei subditis: aut p̃uidere qõ alij predicẽt eo occupato vel nõ potente vbiq; p̃uidere. Scõo diffiniẽdo dubia circa fidẽ. i. questiones circa quas aliq querũt volẽtes informari. qr nec̃e est q̃ aliqs sit in ecclesia q ad hec rñdeat: qr al's male p̃uisum esset. & tñ nemo ali⁹ est cui ex officio ista cõpetãt. iõ certũ est q̃ ad epm pertineat & ad ceteros maiores prelatos. sic dr. 1. Pe. 3. c. s. dominũ aũt xp̃m sctificate in cordibus vr̃is parati semp ad satisfactionẽ oi poscenti vos rõnẽ de ea q̃ in vobis est fide & spe. & de prelatis solet dici q̃ istud intelligat̃. Tertio debẽt pascere subditos in exẽplo vite. nã vitam p̃sidentis alij imitãtur potissime in malo. qr p illius pctm̃ videt̃ quasi excusabile peccatum subditor̃. sic dr Leuit. 4. c. q̃ si peccauerit summ⁹ sacerdos facit delinquere pplm. & iõ xp̃us quãdo p̃dicauit i mõte discipulis qui erãt capita & origo oĩum plator̃ futurorum dixit. luceat lux vr̃a coram hoĩbus vt glorificẽt patrẽ vr̃m qui in celis est. & q hoc ad omẽs hoĩes ptineat. p̃ma Pet. 2. c. s. cõuersationẽ vr̃az int̃ gẽtes habẽtes bonã vt in eo qõ detractãt de vobis tanq̃ de malefactoribus ex bonis opib⁹ vos cõsiderantes glorificent deũ in die visitatõis. tamẽ precipue ad platos ptinet. 1. Pet. 5. c. seniores q in vobis sunt obsecro pascite gregẽ qui in vobis est: nõ tanq̃ dominãtes clero: l3 forma facti gregis ex aĩo. & dicũt forma gregis. i. exẽplũ mor̃. Quarto debẽt eos pascere sacramẽtor̃ sustentatõe. nã ad platos ptinet curã agere vt subditi sacr̃a oĩa recipiãt & frequẽtẽt fm ecclesie instituta. & oĩa sacr̃a dicunt̃ cibus spũalis. quia sic̃ cibus corpalis reficit corpus. ita & sacramẽtor̃ visus mentẽ reficit et cõfortat: & p̃cipue sacr̃m eucharistie. ibi enĩ nõ est cibus p methaphorã: l3 fm veritatẽ. vnde dr Joh. 6. Caro mea vere est cibus: & sanguis me⁹ vere est potus. & vocam⁹ sacr̃m istud viaticũ. s. qr ĩ via nos reficit. Quinto ptinet ad platos correctiõ enĩ sufficit bonũ dicere & exhortari & dissuadere mala: sed etiã realiter corrigere delinquẽtes. cũ platus eccl'ie ptãtem habeat castigãdi fm leges eccl'esie. i. nõ effundendo sanguinẽ: sed per alias penas minores. & hoc xp̃s aliq̃liter docuit cui⁹ facto flagello de funiculis: eiecit de tẽplo emẽtes & vẽdẽtes. et euertit cathedras vendẽtiũ colũbas: et effudit es mumulari⁹. s. 21. et Joh. 2. c. nõ enĩ solũ redarguit eos ꝙbo dicẽs. dom⁹ mea domus oronis vocabit̃: et vos fecistis eã spelunc̃ latronũ. l3 realiter eiecit emẽtes et vẽdentes de tẽplo. Alia aũt correctio minor est quã vocam⁹ fraternã: sed ista cõsistit in solis verbis. vt colligit̃. s. 18. c. illa ꝙo q̃ est realis ptinet ad platos qui habent iurisditionẽ. Sexto ptinet ad platos reficere subditos ẽt cibo corporali. nã ad eos ptinet alere paupes & ministrare eis de substãa sua. et hoc signat̃. 1. Thimo. 4. c. s. oportet epm esse hospitalẽ. per hospitalẽ signat̃ mistratio oĩum necessar̃io⁹. et iõ oĕs epi et clerici tenẽt̃ ad hoc. 16. q. 1. c. qm̃. s. qm̃ quicqd habent clerici pauperu⁹ est: et domus illorum omĩbus debent esse cões: p̃cipue tamẽ ad epos ptinet. ita vt epi nomẽ nõ manebit eis si liberales nõ extiterint circa indigẽtes. vt ait greg. et habẽt̃. 86. di. c. frẽm nostrũ. s. nõ credat sibi solã lectionẽ et oronem sufficere vt remotus nichil studeat fructificare õ manu: sed largã manũ hẽat. necessitatez patientibus succurrat. alienã inopiã suã credat. q̃ si hoc non habet vacuũ epi nomen

tenet. Unde ad epiſcopum pertinet viduis: pupillis: ⁊ peregrinis puidere. ⁊ tñ non debet hoc facere p ſeipſum: ſz per archipresbyterū. vt pz. 88. di. ſ. epūs gubernatōez pupillox: viduarū: ⁊ peregrinorū. nō per ſeipſum hēat: ſz per archidiaconum vel presbyterū. ⁊ hoc: quia ad epm pertinet ſoli lectioni ⁊ orationi ⁊ doctrine vacare. e. diſt. c. epūs. ſ. epūs nullā rei familiaris curā ad ſe reuocet: ſed lectiom ⁊ oſom: ⁊ verbo p̄dicationis tantūmodo inſtet. ꝓpter qō qui anteq̄ eligat in epm talis non eſt: non debet eligi. ⁊ ſi electus eſt: nō ꝓfitmat. vt pz 85. di. c. archidiaconū. De archidiacono florētino qui ſz peritus eſſet in lr̄is: tñ ab electione repellitur: ⁊ electus nō confirmatur: quia domū eius amicus nunq̄ intrauit ad recipiēdū charitatē. Et ſi ad epos hoc pertinet vt ꝓpria dent. a fortiori cōpetet vt aliena non tollant neq; cupiant: nec per turpia lucra velint ditari. ſic dicit apl̄us ad tyt̄ū. 1. c. Oportet epm ſine crimine eſſe ſicut dei diſpenſatorem: non turpis lucri cupidū: ſed hoſpitalē ⁊ benignū. ſic etiā dicit Orig. ſup matth. vt aut̄ē non adiuuat cibos indigētiū opus eſt fide qua et ſm ſimplicē intellectū opus habemus vt fideles ſimus ad diſpēſandos eccleſiaſticos redditus. ⁊ non deuotem[as] que ſunt viduarū: ⁊ vt memores ſimus pauperū: ⁊ ne occaſionē accipiētes ex eo qō ſcriptum eſt. ſ. dñs cōſtituit his qui euāgeliū predicāt de euangelio viuere: ampli[as] queram[as] q̄ cibū ſimplicē ⁊ neceſſaria veſtimenta: ⁊ vt nō ampli[as] teneam[as] nobis q̄ his qui neceſſitatē patiunt. Dia q̄z alia q̄ prelati circa ſubditos faciūt: intelligūt noīe adminiſtratōis cibi: quia epi ſunt diſpenſatores dei. ad titum. 1. c. Oportet epm eſſe ſine crimine ſicut diſpenſatorē dei Sed iſta precedentia dicta ſunt velut exēplariter: ⁊ ſubintelligant oīa alia que de iure tenētur plati circa ſubditos efficere.

Q° 166 Querit: quare dr in tpe: Dōm q̄ cū vt dictū eſt precedenti. q. noīe cibi intelligat tota adminiſtratio quā plati faciūt circa ſubditos: per quā velut per quēdā cibū in eſſe ſpūali ſuſtentantur. ſatis colligitur quare dicat in tpe. Et dōm q̄ notatur per hoc menſura quedā circa diſpenſationē ſpūaliū. naz cum dictū fuerit q̄ iſte ſeruus debebat eſſe fidelis ⁊ prudens Ad prudentiā aūt pertinet ponere modū ⁊ diffinitionē ⁊ ceteras limitatōes circa actiōes. neceſſe eſt q̄ circa cibū q ſpūalit̄ miniſtratur cōſiderētur hec. ⁊ iō qualitas cibi ⁊ quātitas ⁊ tēpus cibationis cōſiderari debent. ſic enī in cibo corporali conſiderare debebat diſpēſator familie. vt declaratū eſt. s. Aduertendū aūt q̄ non ſolū cōſiderandū eſt tpus cibatiōis: vt dicit hic matth. ſed etiā mēſura cibi ⁊ qualitas eius. q̄ lucas exp̄ſſit. 12. c. ſ. vt det illis in tpe tritici mēſurā. triticū enī oībus fidelibus dandum eſt: quia ſignat ſanam doctrinam quā ſolaz fideles recipiunt. ſed in hac cōſiderāda eſt mēſura. nā quidam parum capiūt: alij vero multū. Inſipientibus enī nō ſunt dicenda altiſſima in fide: ſed plana que capiāt. ſapientibus aut̄ē non ſunt dicenda vulgata ⁊ trita q̄ cōtēpnāt ⁊ faſtidiāt. ſic dr̄ p̄m. Thox. 2. c. Sapiētiā loquimur inter pfectos: paruulis aūt ingenio parua dicenda ſunt. de hoc dicit Orige. ſup mat. Prudentes aūt vt prudēter intelligamus indigentiuz cauſas ꝓpter quas ſunt indigētes ⁊ vniuſcuiuſqz dignitatē quō ēducatus eſt: ⁊ q̄tū neceſſariū habet. multa enī ſapiētia op[us] eſt ei qui bene vult diſpenſare eccleſiaſticos redditus. ſit etiā fidel[is] ⁊ prudens: ⁊ non effundat rōnabilem ⁊ ſpūalē cibum quibus non oportet: volens oſtēdere ſe eē prudentē illis. ſ. qui magis neceſſariū habent verbum vt edificet eorū mores. i. vitā componat q̄ q illuminat ſciētie luce. aut vt ne eis qui pñt acuti[as] audire pigeat exponere altiora: ne exponētes vilia cōtēpnant ab his qui naturaliter ſunt ingenioſi: aut per exercitationem ſecularis ſapiētie acuti. De tpe etiā dicendū eſt q̄tum ad doctrinam. nam nouis in fide non ſunt dicenda ſubtilia ꝓp̄ paruitatem etatis: ſed puectis. ſic pz. 1. Thox. 3. c. ego frēs nō potui loqui vobis tanq̄ ſpūalibus: ſed quaſi carnalib[us]: tāq̄ paruulis in xp̄o lac dedi vobis potū nō eſcā. nondū enī poteratis ſz neq; nunc poteſtis. Et ſicut prelatus aut doctor non debet alicui dicere vltra ea que capere poteſt. ita qui docetur nō debet deſiderare audire maiora q̄ capiat ⁊ audire expediat. ad Ro. 12. c. ſ. dico vobis oībus p gr̄am q̄ data eſt mihi nō pl[us] ſapere q̄ oportet ſapere. ſed ſapere ad ſobrietatē. ⁊ vnicuiq; ſicut deus donauit menſurā fidei. i. quilqs debet intelligere tātum quāta capacitas ei data eſt. Sic aūt circa doctrinā conſiderat̄ tpus ex parte eius q docet. ita ⁊ in oīb[us] aliis miniſtrationibus. Interdum enī oportet predicare: ⁊ aliq̄n tacere. interdū delinquētes corrigere: ⁊ aliquādo ceſſare. ⁊ nichil eſt q̄n tumcūq; bonū aut neceſſariū q̄ ſi oī tpe indiſtincte miſtretur non efficiat̄ nociuū. ſic dicit Iſtō. additū eſt in tpe. quia beneficiū non ſuo tpe datū reddit̄ caſſum: ⁊ nomē beneficij perdit. idē enī panis eſuriēti quidē appetibilis eſt: ſatiato aūt nō multum. Cōſiderare aūt tpus mēſurā ⁊ huiuſmodi ptinet ad pruDentiā miniſtri ſine qua fidelitas parū ꝓderit. ſic dicit Theophilus. ſicut enī in diſpenſatiōibus facultatū ſiue aliqs incautus ſit fidelis dño exiſtēs: ſiue ēt prudens ſit ⁊ infidelis: diſperierūt res dñi. ſic ⁊ in rebus diuinis opus eſt fidelitate ⁊ prudentia. noui enī multos deū colētes et fideles. quia vero non poterant prudenter eccleſiaſtica tractare negocia. nō ſolū poſſeſſiones: ſed etiā aīas deſtruebant vtentes in pc̄ōres indiſcreta virtute p̄ immoderata penitētie mādata; vel importunam manſuetudinē. Querit ꝓfir ad id qō dr: btūs p̄[us] ille quē cū venerit dñs eius inuenerit ſic faciētē. Dōm q̄ talis ſeruus btūs eſt. nā qñ dñs eius venit btm̄ eū facit. Eſt enim iſte p̄uus p̄latus qſqz bñ admiſtrās circa familiā ſibi ſubditā. venit aūt dñs cū ad mortē cuiuſq̄ xp̄us venire dr: q; tūc iudicat quēqz. vt dictū eſt. s. et q bonā rōnē de adminiſtratis dederit btūs efficiet̄: quia btī ſunt oēs q deū vident. tales aūt nō ſolū ſimpliciter erūt btī: ſed etiā habebūt magnū btitudinis gradum. vt ſequēti. q. dicet̄. et dr. inuenerit ſic faciētē. ſ. vigilantē et fideliter et prudēter miniſtrātē. nā finis vite attēdit̄: iō q in bonis vitā finit: etiā ſi in eo mala preceſſerint nō nocet ad beatitudinē. qui vo in malis finit: etiā ſi multa bona p̄ceſſerit. ad beatitudinē nō p̄ſunt. dicit aūt Hylari[us]. inuenerit ſic faciētē. i. precepto dñi ſui obediētē vt doctrine oportunitate verbū vite ī eternitatis cibū alēde familie diſpēſet. Querit: quō eſt verū qō ſequit̄. ſ. amē dico vobis qm̄ ſup oīa bōa p̄ſtituet eū: Dōm putāt quidā intelligi de opatiōe miraculox. ſ. qr taliter miniſtrātibus dabit̄ ptās ad magna miracula faciēda ſuper res precipuas. ſic dicit Theophil[us]. ſup oīa bona ſua conſtituet eū. non ſolū ſup ſuā familiā: ſz vt tā terrena q̄ celeſtia ei obediant. Alij dicūt q̄ ꝓpoit oībus bonis dñi ſui inq̄tum oīa intueri pōt p intellectū ſpeculatiuū. et hoc ei p̄cedit̄. ſic dicit Theophil[us]. ſ. quicūq; etiā vitā virtuoſe peragit et ſuos ſuos. i. irā et cōcupiſcētiā recte diſpoſuit. exhibens tp̄ib[us] ſingulis mēſurā frumēti. ire quidē vt afficiat̄ in hñtes odio deū Cōcupiſcētie vo vt neceſſaria vtat̄ carnis p̄uiſione ordinans eā in deū. talis inq̄ p̄ſtituet̄ ſup oīa q̄ poſſidet dñs dign[us] oīa ip ſpeculatiuū intellectū intueri. Dōm q̄ quicūq; ad vitā eternam trāſſert̄: cōſtituit̄ ſup oīa bona dñi: quia participat viſioni eſſentie diuine q̄ eſt oē bonū. ⁊ deus nō habet aliq̄d maius bonū q̄d dare poſſit: neq; cogitari maius pōt q̄ ipſa diuina eſſentia. ⁊ illā plene dat ad nutū videndum. ⁊ nō manet vltra bonū aliud q̄d dari poſſit. iō ſup oīa bona iſti cōſtituūt̄. ſic dicit Hylarius ſup matth. ſ. ſup oīa bona cōſtituet̄. i. in gl̄ia domini collocabit̄: qr nō eſt vltra bonū q̄d meli[us] ſit. Itē dicūt cōſtitui iſti ſup oīa bona dei: qr reges efficiūt̄. nā regnāt cū xp̄o in eternū. ⁊ hoc planū eſt. nā deus filio ſuo dedit oīa bona tanq̄ heredi: cū ſit filius. nos aūt coheredes illi[us] efficit. ad Ro. 8 ſcz. heredes aūt dei: coheredes aūt xp̄i. ſed heres habz vniuerſam ſucceſſionē. iō ⁊ eis q ad deū ptinēt dat̄ vniuerſalis ſucceſſio in bonis dei. ⁊ ꝓfir ſup oīa bona dei inſtituūt̄. ſic dicit Origenes ſup matth. ſup oīa bona ſua cōſtituet eū. ſ. vt cōregnet xp̄o: cui oīa bona ſua tradidit p̄f̄. q̄ ſicut boni p̄f̄is filius ſup oēm ſubam ſuā cōſtitutus participat bui[us] dignitatē fidelibus

Q° 167

Q° 168

ꝛ prudentibus dispensatoribus suis: vt sint ꝛ ipsi super omnẽ creaturã. Sed dom̃ ꝙ istud sic gñaliter dictũ oĩbus qui transferũtur ad btũtudinẽ ꝙuenit: siue fuerint prelati siue nõ: eo ꝙ oĩs btũs cõstituit sup oĩa bona dei. s. videt essentiã dei q̃ est oẽ bonũ: ꝛ ibi sunt oĩa bona emineter. sic enĩ Boecius diffinuit btũtudinẽ esse oĩum bonoꝝ statũ aggregatiõe pfectũ. ȝ. de cõsola. psa. 2. ꝛ tñ xp̃us p̃misit p̃latis bonis aligd supra id qõ oĩbus alijs btũs nõ mũstrantib⁹ cõcessum est. ꝛ istud est quidã excellens gradus glorie: ꝛ ptinet ad modũ cuiusdã aureole. immo vere boni prelati aureolã habebũt: qr vna est aureola doctorũ. sȝ oĩs bonus prelatus est doctor. nã istud est precipuuȝ officiũ prelati. Tria enĩ sola facere prelat⁹ iubet. s. vacare lectioni: oꝛoni: ꝛ doctrine. ꝛ iõ non debet habere curã rei familiaris per se: sȝ alijs cõmendare. imo ꝛ curã alendoꝝ peregrinorũ: viduarũ: ꝛ pupillorꝝ non p se: sȝ per archidiaconum aut archipresbyterũ agere iubet. 88. di. c. epus. Et sic p̃lati boni sup alios habebũt spãle gl̃iaȝ. nã etiã nũc maiori gl̃ia ꝛ honore digni sunt. sic ꝺr p̃ma Thimo. 5. c. q̃ bene p̃sunt presbyteri duplici honore digni habeãtur. etiã preter aureolã habẽt aliquid excellẽti⁹ in p̃mio essentiali: qõ cõsistit in excellẽtiori gradu visionis: qr magis meruerũt: cũ plura ꝛ maiora opa charitatis faciat realit̃ bonus prelatus q̃ ali⁹ nõ prelat⁹: sȝ simpliciter subditus q̃ btificatur. ¶ Est aũt dõȝ ꝙ hũc gradũ ꝛ differentiã glie inter prelatos ꝛ non p̃latos xp̃us oñdere voluit. ꝛ ad hoc dixit cõstitui prelatos sup oĩa bona. Et ȝ sicut declaratũ est alij oẽs btĩ cõstituãtur sup oĩa bona dei. tñ xp̃s de his solis dixit: quia spãle quid voluit p hoc designare: ꝛ non potuit alio mõ designari. Primo qr hoc per parabolã immẽduȝ erat: q̃ accipit̃ a rebus corpalibus: ꝛ in illis non est aliq̃ talis differẽtia btõrũ qualis est in gradibus vite eterne. iõ non fuit modus precisus ad ostendendũ in illis. Scõ: qr dato ꝙ sine parabola diceret cũ xp̃us loqueret adhuc rudib⁹: oportebat ꝙ modo plano designaret illũ gradũ. si aũt vellet eũ designare eo mõ quo vere se habet ad alios grad⁹: nõ intelligeret̃. iõ sic cõueniẽs fuit exp̃mi. s. ꝙ sup oĩa bona cõstituat talis ꝺn⁹. ¶ Considerãdũ tñ ꝙ adhuc xp̃us aliquã differẽtiã apertam designauit in gradu glie btõrũ q̃ non sunt p̃lati: ꝛ eorũ q̃ p̃lati sunt. ꝛ vtroſqȝ designauit p seruos. sȝ dixit quoidã ꝺuos nulli ministratiõi p̃positos: sed solũ expectantes vigilant̃ dominũ suũ. ꝛ isti sunt oẽs prelati qui p virtutes btificant̃. alios ꝺuos dixit p̃positos familie ꝛ bene administrãtes. vtrorũqȝ ponit primũ aduentẽte dño. Lu. 12. c. Primoꝝ quidẽ ꝙ dñs venẽs precingeꝛ se ꝛ faciet illos discũbere: ꝛ trãsiẽs mũstrabit añ eos Seruorũ vero premiũ est ꝙ sup oĩa bona domũ cõstituẽtur. manifestũ est aũt maius esse ꝙ ꝺuus maneat cõstitut⁹ sup oĩa bona domini q̃ ꝙ seꝛ dñs trãseat ꝛ ministret ꝺuis. cr hoc antiqtus in qbusdã diebus fieri solitũ erat. sic dic̃ Beda. q̃nta enĩ inter bonos doctores ꝛ bonos auditores est meritorũ diffãtia tãta est ꝛ premiorũ. hos enĩ. i. auditores venẽs cũ vigilãtes inuenerit faciet discũbere. illos aũt. i. doctores cũ fideliter prudenter qȝ dispensantes inuenerit: sup oĩa que possidet p̃stituet. id est sup oĩa celestis regni gaudia. ꝛ idẽ dicit Remig. ¶ Cõsiderandũ aũt ꝙ idem bonũ est qõ pr̃ filio tradidit ꝛ p qõ fideles sunt btĩ. ꝛ est illud essentia diuina. sȝ differenẽ nobis ꝛ filio dat̃. nã filio dat̃ vt p illã ꝛ in illa subsistat. nobis aũt dat̃ vt illa fruamur: nõ aũt vt p illã subsistam⁹. ꝛ iõ fili⁹ p hoc qõ ei datur de⁹ est ꝛ equalis pr̃i. nos ꝺo nõ dij: sed btĩ sum⁹. maius aũt est deũ esse q̃ btñ esse. ꝛ iõ verũ ẽ ꝙ id qõ pr̃ dedit filio maius oĩbus est. Job. 10. c. ꝛ tñ id qõ filius a pr̃e accepit est qõ nos accepimus: ꝛ est totũ bonũ dei. ꝛ iõ verum est ꝙ supra oĩa bona dei cõstituit̃ bon⁹ ser⁹. nõ aũt hñt oẽs p̃lati eq̃lia premia: sicut neqȝ eq̃lia merita: q̃ in vita eterna sunt. ꝛ tñ oẽs cõstituũt supra oĩa bona dei. qr qlibet est btũs p visionẽȝ ꝛ plenã possessionẽ diuĩe essentie q̃ est totũ bonũ dei. qr extra illã nõ hȝ de⁹ aliqõ bonũ. ĩmo illa est emĩenter oẽ bonũ: ꝛ tñ ilȝ illa tota bẽatur a quolibet btõ. aliqs participat ea pfecti⁹ q̃ alius: quia videtur ab eo clarius. vt declaratũ est. s. ꝛ sic stat esse mai⁹ premiũ cum hoc ꝙ qlibet sit supra omĩa bona dei. ¶ Querit̃ q̃r: si dicat̃ si dixerit mal⁹ ꝺuus in corde suo: mora facit dñs me⁹ venire. qd hoc sit: ¶ Dom̃ ꝙ iste ꝺuus est p̃lat⁹ q̃stitut⁹ a dño sup familiã: sȝ qr mal⁹ ẽ: intelligit̃ p̃lat⁹ male admĩstrãs. ꝛ iste dicit. morã facit dñs me⁹ venire. i. tarde venit xp̃us p mortẽ vel ad iudiciũ: q̃ est dñs me⁹. ¶ Sciendũ autez ꝙ ista verba p̃nt intelligi in bono ꝛ in malo sensu. Jn bono q dem ꝙ desideret ꝺu⁹ ille ꝙ de⁹ veniret educẽs eũ de hoc seculo. tale aũt est desiderium viroꝝ sctõrũ ꝛ perfectoꝝ quib⁹ mund⁹ iste crucifixꝰ est ꝛ ipsi mũdo. sic enĩ paul⁹ dixit ad gala. 6. c. ꝛ nichil inuenĩũt hic qõ eos delectet: sȝ oĩa despiũt ꝛ vilescũt. q̃propter totũ desiderĩũ eorũ est ad celestia: ad q̃ quotidie suspirãt. iuxta illud p̃s. 41. sitiuit aĩa mea ad deũ fontẽ viuũ q̃n veniã ꝛ apparebo añ faciẽ dei. ꝛ qr istõ nõ põt fieri sine resolutione corpis: cupiũt solui de hoc carnis vinculo vt vniant deo. sicut dixit paul⁹ ad phil. 1. c. cupio dissolui ꝛ eẽ cũ xp̃o. ꝛ iterũ. michi mori lucrũ est. Jn malo aũt põt accipi q̃tũ ad malos: qr mali vellẽt ꝙ tardaret dñs venire. i. tarde esset mors. immo si eẽt possibile ꝙ nũq̃ veniret. ppt̃ quod nõ solũ vellẽt ꝙ tarde eẽt: sed etiã affligũt̃ nimis q̃n cogũt̃ illi⁹ hẽre memoriã. Ecclĩastici. 41. c. O mors q̃ amara est memoria noĩs tui hoĩ habẽti pacẽ in substãtijs suis: viro quieto cui⁹ directe sũt vie in oĩbus: ꝛ adhuc valẽti sumere cibũ. ¶ Sȝ ppt̃ hoc augustinus mouet dubiũ: qd sit meli⁹ an putare tardũ esse aduẽtũ xp̃i ꝛ vigilare: an dicere eẽ breuiter acceleradũ ꝛ vigilãdũ: an dicere se nescire q̃n erit: ancito an tarde: ꝛ ob hoc vigilãdũ esse. ꝛ approbat tertiũ. qr p̃mi duo piculose dicũt. terti⁹ nõ. cũ ait in epla ad eſichiũ. hoc aũt ꝺuo malo remoto q̃ pculdubio dñi sui odit aduẽtũ cõstituam⁹ ante oculos seruos aduẽtũ dñi sui desiderãtes. si vn⁹ eorũ citi⁹ alter tardi⁹ dñm suũ putet eẽ venturꝝ. terti⁹ de hac re suã ignorantiã cõfiteat̃. videam⁹ tñ qs magis euãgelio cõsonet. vn⁹ dicit vigilem⁹ ꝛ orem⁹: qr citius venturus est dñs. alter dicit: vigilem⁹ qr breuis ꝛ ĩcerta est ista vita: q̃uis tarde venturus est dñs. terti⁹ dicit. vigilem⁹: quia breuis est ista vita ꝛ incerta: ꝛ nescim⁹ q̃n vẽturus est dom̃in⁹. Oẽs quidẽ pre desiderio regni dei hoc volũt esse verũ qõ putat p̃mus. pinde si factũ fuerit gaudebit cũ illo scõs ꝛ terti⁹. si aũt factũ nõ fuerit: metuẽdũ est ne inẽ ipsas moras pturbẽt q̃ crediderãt qõ dixerat p̃mus: ꝛ incipiũt dñi aduentũ nõ tardũ putare: sȝ nullũ. q aũt credit qõ dicit scõs tardi⁹ dñm esse venturũ si factũ fuerit nulli turbabũt̃ in fide. sȝ ĩopinato gaudio pfruẽtur. qui aũt qd bonum verum sit ignorare se confitetur illud optat. hoc tolerat: ꝛ in nullo eorũ errat. qr nichil horũ aut affirmat aut negat. Ex hoc apparet ꝙ valde notandũ est ꝺ illos q̃ dicũt instare dies antixp̃i aut diẽ iudicij. nã si euenerit qõ illi dicũt nemo turbabit̃. si aũt nõ acciderit: nõ solum nõ turbabũt̃: ĩmo putabũt aliq nũq̃ venturũ esse antixp̃m: et fortassis nullũ futurũ diẽ iudicij. ꝛ ita etiã Beda sup illo ℣bo Luc̃. 17. c. s. dicẽt vobis: ecce ẽ ecce illic. nolite ire neqȝ sectemini. ait bonũ ergo est diẽ dñi desiderare. neqȝ tñ magnitudine desiderij nobis somnia fingere debem⁹ quasi instet dies dñi. Et iõ meli⁹ est cõfiteri ꝙ nescim⁹ an cito an tarde veniat dñs. immo ꝛ min⁹ periculosũ est ꝙ dicam⁹ q̃ tarde veniet. dũ tamẽ credamus vitã esse breuẽ ꝛ incertã: ꝛ vigilem⁹. vnde nõ modicũ turbãt fidẽ pusillorũ q̃ annũciãt breuitatẽ tpis et acceleratiõẽ antixp̃i designãtes tpa q̃dã. ¶ Unde et paruȝ ante tpa nr̃a visũ est q̃ annũciato publice aduẽtu antixp̃i in breui: cũ ad tẽpora q̃ putabat vulg⁹ nõ venerit: multi ceperũt de fide dubitare. et ad cetera q̃ necessario credenda sunt pigriores efficiunt̃ Sȝ dicendũ ꝙ aliud est de aduẽtu antixp̃i et die iudicij: q̃ de morte nr̃a: q̃ etiã aduẽtus domini ꝺr̃. vt ostẽsum est. s. nã de antixp̃o et iudicij die: nulla nobis certitudo est aut cõiectura. de morte aũt certitudo est cõsiderata duratione etatis nr̃e. et multa cõiectura est cuilibet attentis periculis quotidianis. iõ dicere q̃n mors instat: ꝛ ideo vigilandũ esse assidue bonũ est.

Seruus autem iste de aduentu domini .i. de morte loquitur ⁊ dicit morā facē dñm: ⁊ iō imputaꝫ ei ad malū. sic dic̄ Beda Nota inter vicia mali serui assc̄ptū q̄ tardū dñi sui redituꝫ putauerit: nō aūt inter bonoꝝ tutes annūeratū est q̄ hūc cituꝫ sperauerit: ſꝫ q̄ fideliter ministrauit. nichil ergo meli⁹ est q̄ vt patienter sustineam⁹ ignorare qō scire nō pōt: ſꝫ tm̄ laboremur vt idonei inueniamur. ¶ Querit: q̄re dr p̄ñr de isto suo malo. ⁊ ceperit pcutere cōseruos suos: māducet aūt ⁊ bibat cuꝫ ebriosis. ¶ Dōm q̄ iste seruus mal⁹ eo q̄ lōga tpa vite sibi p̄mittit defluit ad malā admīstrationē: in q̄ includit oē pctm̄. Posuit tm̄ hic xp̄us duo q̄ sunt precipua .i. supbiā ⁊ luxuriaꝫ ad que cetera reducūtur. nā auaricia q̄ cōgregam⁹ thesauros indebite: aut supbie aut gule fuit aut luxurie. Primū aūt .i. supbiā p cōseruoꝝ pcussionē signauit. sic dicit Aug⁹. in epl'a ad eſichiū. s. mores mali serui: ſꝫ breuit magist⁹ bon⁹ curauit exp̄mere .i. supbiā: cū dr. ⁊ cepit pcutere p̄seruos suos. luxuriā: cū dicit. māducet ⁊ bibat cū ebriosis. ſꝫ q̄tū ad supbiā dixit pcutere cōseruos. nā qui supbit infert alijs iniurias nō cōtentus equalis esse eq̄libus: ſꝫ velut absolut⁹ a vinculo legis ad votū viuere. seruus aūt q̄ cōstituit sup familiā non desinit esse seru⁹. vñ dr. quis putas est fidelis seru⁹. cū aūt seruos pcutit: equales pcutit: ⁊ velut dñs agit in seruos: cū tm̄ nō sint ei⁹ serui: sed ipse eoꝝ cōseruus sit. ⁊ hoc signauit xp̄us dicēs. ceperit pcutere cōseruos suos. Istud aūt ad platos ptinet: qr ſꝫ cōstitutāꝫ ā xp̄o sup plebē: non desinūt esse serui xp̄i: ⁊ ipſi non sunt dñi eorū q̄bus p̄ponūt: sed cōserui. sic dr Ecclīastici. 32. c. Rectorē te posuerūt noli extolli: esto in illis q̄si vnus ex illis. ⁊ p̄ma Petri. 5. c. dr ad seniores .i. ad p̄elatos nō dñantes in clero: ſꝫ forma facti gregis ex aīo. ⁊ dr. cepit pcutere q̄ spāliter in epis ⁊ oībus ecclīasticis viris vetituꝫ est. vñ dr p̄ma ad Thimo. 3. ⁊ ad tytū. 1. c. q̄ oportet epm̄ nō esse pcussorē: sed modestū. de hoc dicit Origē. sup ma. h. peccat aūt in doctū q̄tū qz ep̄us q̄ non q̄si cōseruus mīstrat: ſꝫ q̄si dñs: ⁊ frequēter vt amarus dñs p vim dñatur. Aliter pōt accipi in sensu q̄si morali q̄ percutit seruos .i. cōsciētias eorū suo malo exemplo p cutit. est aūt talis modus loquēdi apl̄i. 1. Thoꝝ. 8. ca. s. si autē peccātes in fratres ⁊ pcutiē es p̄sciētias eorū infirmas in xp̄o peccatis. ⁊ maxīe cōuenit iste sensus. q̄ pcutere cōscīas est respectu infirmoꝝ ⁊ pusillorū q̄ scandalizant. ſꝫ isti q̄ nolant pusilli sunt. sic dr Luc. 21. c. ceperit pcutere pueros ⁊ ācillas. pueri quidē infirmi sunt ex cōditione etatis. ancille aūt ex cōditōe sexus. de hoc dicit Beda. In hoc seruo cūctorū p̄sulū malorū narrat damnatio. q̄ neglecto dñi timore nō modo ipſi luxurie vacāt: ſꝫ ⁊ subditos iniurijs stimulāt. q̄uis ⁊ typice possit intelligi pueros ⁊ ancillas pcutere: infirmoꝝ corda prauo exemplo viciare. Dr aūt bibere cū ebriosis: ip'a immoderatio ⁊ voluptas: nō solū potuū ⁊ ciboꝝ: ſꝫ etiā incōtinētie carnis. hec enī sibijpsis p̄iuncta sunt: quia venter mero estuās facile despumat in libidinē. ⁊ vēter ⁊ genitalia ppinq̄ sūt. ⁊ plati ita peccāt in venereis sicut in crapula ⁊ ebrietate. Dr aūt mā ducare platus cū ebriosis dupliciť. Uno mō q̄tū ad ea q̄ ipis ptinent. alio mō q̄tū ad ea que alijs tollit. De p̄mo: dato q̄ prelatus legitimos reddit⁹ hēat ⁊ de illis inebriet: peccat. non quasi iniustus: sed quasi intēperat⁹. ⁊ peccatū est in deū nō aūt in p̄imū nisi inq̄tū malo exēplo suo alios male edificat. Secundo q̄tū ad hoc peccat indirecte in deū: quia dū crapule et ebrietati vacat non pōt attēdere ad curā gregis. Scō q̄tuꝫ ad p̄ncipale accipiť q̄ manducet cū ebriosis q̄tū ad ea que ab alijs accipit. s. si platus ecclesiarū bona aut aliorū ministroꝝ: aut quoꝝcunqz diripit vt largius delicijs vacet: tūc enī vtro qz mō peccat. s. iniust⁹ est ⁊ intēpat⁹. ⁊ isto mō accipiebaꝫ in parabola .i. inq̄tum de bonis dñi seruus ille copiose inebriabaꝫ ⁊ crapulabatur dispensans bona dñi. ⁊ ista erat mala administratio. ⁊ preter iniusticiā istam sunt illa duo mala q̄ dicta sunt. Qz aūt dictū ē māducet cū ebriosis: signat graue crimē prelati ſꝫ quia nō solū ebriosus sit: ſꝫ etiā alios ebriosos faciat. si enī

Q° .170

prelatus de legitimis redditibus manducet cū ebriosis multiplicitr peccat. p̄mo qr ipse inebriaꝫ. scō quia cessat a vacatione ⁊ vigilia pastoralis cure cū ebrietati imēdit. tertio quia alios male edificat suo exēplo. q̄rto qr reddit⁹ ecclesiasticos q̄ in alios vsus expendendi erāt in malos vsus amplia⁹ effundit. q̄ si sol⁹ ebrietati ⁊ delicijs vacaret. Si aūt de alienis inebrietur aggrauaꝫ p̄cm̄ supra precedētia: qr nō solū rapit ecclīastica bona: sed ⁊ alijs diripiēda aut direpta tradit. ⁊ tanto necesse est plura diripere q̄nto p̄latus plures ebriosos secum facit. ¶ Querit: q̄re dr p̄nter: veniet dñs serui illi⁹ die qua nescit ⁊ hora q̄ ignorat: ¶ Dōm q̄ dr ad signandū frustratā cogitationē serui illi⁹. malus enī platus q̄si secur⁹ de lōga vita animū suū ad male administrādū dedit: quasi postq̄ diu vacauerit delicijs poterit penitere aliquātulū ante mortem: sed errat quia cū putauerit sibi esse tp̄s quietis supueniet subito mors ⁊ non erit tp̄us penitēdi. verū est enī q̄ q̄cunqz hora qs ō malis preteritis voluerit: accepta ⁊ fructuosa erit penitētia eius. ⁊ tm̄ incertū sibi p̄mittit q̄ credit q̄ ante mortē poterit penitere. quia cū gr̄a penitēdi nobis a deo detur: si qs toto tpe vite illā expreuerit: ⁊ deū pulsantē ad ostiū non audierit: forte i extremo vite illā a deo nō habebit quē totiēs cōtēpsit: ⁊ gr̄az illam recusauit. aut forte tam subitanea erit mors q̄ neqz cogitandi locus erit: aut alie occupatiōes ⁊ affectōes seculi tā efficaciter dñabūtur eo tpe aīe q̄ ad alia diuelli non poterit: aut fortassis qs dormiendo morieť: ⁊ tūc nō erit loc⁹ de remissione cogitādi. ⁊ ob hoc dr: veniet dñs serui illi⁹. s. ad mortē eius q̄m̄ ab ipso rōnē exigere vult: quia tūc venire dr p̄s. vt dictuꝫ est. 3. veniet aūt die q̄ non sperat. s. qr iste p̄suppoſuerat longam sibi futurā vitā: ⁊ tm̄ accidit cōtrariū vt breuis sit. ⁊ propter hoc nō pōt tūc dare cōueniētē rōnē. veniet etiā hora qua ignorat. qr si dies mortis est incertus: magis est incerta hora. ⁊ specialiter fit hoc p̄pter impedimēta q̄ sunt in quibusdā horis que nō sunt in alijs: vt si qs dormiēdo moriať: quia ibi nō est locus penitendi: ⁊ tm̄ alīq morient sic. alij aūt fortassis morientur subito cū fuerit i ipso actu peccati. sicut i Mac. 15. c. ponitur de phinees filio eleazari q̄ occidit virū iudeū cc euntez cū madianitide dum essent in ipso actu cc itus. iō valde timendum est quia nescim⁹ horā in qua mors nos occupabit. p̄pter qō seruus ille non deberet sibi saltē vnicū dic̄ ad vacandū crapule ⁊ ebrietati cōcedere. ¶ Querit: quō verū est q̄tū ad istū seruū q̄ dñs eius diuidet eū: ¶ Dōm q̄ dr diuidet eū. s. a cōsortio sanctorū. nā malus platus dū viueret erat p̄positus viris sctis ⁊ alijs. ⁊ iō cōicabat sctis. post mortē aūt a bōis separatus erit: ⁊ nō cōicabit eis in gloria. Ista aūt diuisio erit maxime penalis. sic dicit Beda. diuidet eū a fidelīū p̄sortio segregando: ⁊ eis qui nūq̄ ad fidē pertinuerūt sotiādo. Item. quo qz dicit. diuidet eū. s. non intelligendū q̄ gladio eū secet: ſꝫ q̄ a cōsortio sctorum eū separet. ¶ Querit: qd est qō dr. partē eius ponet cū ypocritis: ¶ Dōm p̄supponendū esse qō dicebatur. s. de seruo malo in sensu pabolico. illi enī dabať pena duplex. vna q̄ diuidebatur .i. priuabatur administratione quā exercuerat. alia q̄ puniretur corporalit. ⁊ ista erat q̄ ponebatur pars eius cū ypocritis. ita nūc subintelligendū est de prelato malo: nam ealdē duas penas habet. p̄ma est q̄ diuidiť et vltra sensum positū precedēti. q. pōt adhuc intelligi q̄ diuiditur .i. priuatur administratione. et est conueniens sensus. nam malus prelatus gaudebat valde in administratione quā habebat: quia vtebatur ea tpaliter. s. non vt prodesset: sed vt preesset. et ita in superbaꝫ dñationē cōuertebat prelationeꝫ et in vacationē deliciarū: vt dictū est. qr cepit percutere seruos et manducare cum ebriosis. priuari aūt eo in quo suam quis constituerat delectationē amarū et triste est. ideo in penam priuatur talis prelatus administratione ante tempus de quo ipse cogitauerat. s. hora qua non credebat: neqz die qua cogitabat. Scōa pena est que infligitur: et pertinet ad sensum. et ista signatur cum dicitur: ponet partem eius cum ypocritis. i. ta

Q° .171

Q° .172

Q° .173

Capitulum vigesimū quintū

le premiū habebit ille malus prelatus quale habent ypocrite. sunt enim ypocrite qui aliud videnť esse q̄ sunt. ita iste malus prelatus videbatur bonus ⁊ malus erat: quia ad hoc q̄ eligereť in prelatum fortassis se bonum simulauerat. postea vo nō fuit bonus. ypocritis aūt grauis pena dať: eo q̄ graue petiū est ypocrisis. nā simulata sanctitas duplex est iniqtas

Tunc simile. Postq̄ in p cedēti. c. cristus posuit quedā pcedētia iudiciū et aduentum ad iudiciū. hic magis exp̄sse describit ipsum iudiciū. ⁊ qr vniuersitas iudicandorū distinguiť in tres status vt qdam dicūt. s. actiuorū. cōtemplatiuorū. ⁊ prelatorū. nō distinguitur lr̄a ista in tres parabolas ad istos tres status pertinētes. pma vt dicūt pertinet ad contemplatiuos. secūda ad prelatos. ibi. ¶ Sicut enim homo peregre pficiscēs ¶. tertia ad actiuos. ibi ¶ Cum aūt venerit filius hois ¶. Prima in duas. qr circa vitaz contemplatiuā ponit meritum ⁊ demeritum. secūdo ponitur circa hoc examinatiōis iudiciū. ibi. ¶ Media aūt nocte ¶. quid aūt veritatis ꝓtineat ista diuisio in examinatiōe questionū apparebit. ⁊ istud dictum est simplr cum precedentib⁹ eadē hora ⁊ cōtinuato sermone. nam postq̄ xps sedit supra montē oliueti cōtra templū: ⁊ accesserūt ad eum discipuli eius quatuor. cepit loqui ad eos oīa que habenť pce. c. a principio vsqz ad finē huius. vt mar. xiij. c. ⁊ pce. c. ⁊ in eodē tpe ⁊ cōtinuato sermone fuit hoc dictum cum pcedētibus. Circa pmū aūt dr. ¶ Tūc ¶. scz in die iudicij de quo sermo erat. ¶ Simile erit regnū celorum ¶. i. status ecclie militātis. ¶ Decē virginib⁹ ¶. qd sint iste decem virgines exponiť. ī. ¶ Que accipientes lampades suas ¶ oēs iste decem virgines tam fatue q̄ prudētes lampades habebant: quia exire volebant obuiā spōso p noctem cum luminaribus. ¶ Ecierunt obuiam sponso ⁊ spōse ¶. i. marito ⁊ vxori in solēnitate nuptiarū. nam spōsos ante nuptias dicim⁹: postea vo coniuges appellamus. ¶ Quinqz aūt ex eis ¶. positū fuit quod erat cōmune. s. q̄ oēs virgines iste volebāt occurrere spōso ⁊ sponse cum lampadib⁹. hic aūt ponit in quo differebāt. s. in modo occurrēdi. s. quedā bene alie male: cum non haberent oleū in lampadib⁹. ¶ Erant fatue ¶. in hoc apparuit istas quinqz fatuas esse: qr de futuro nichil cogitauerant: nec fecerāt dispositionē necessariā cum recipere intēderēt sponsuz ⁊ sponsam. ¶ Et quinqz prudētes ¶. apparuit istarū prudētia qr de futuro cogitauerūt: ⁊ dispositiōes nccias pmiserunt sicut conueniens erat premittere. ¶ Sed quinqz fatue receptis lāpadibus suis ¶. lampades sunt loca in quibus oleum ponit ⁊ cremať. iste aūtē cum exierūt de domibus suis vt venirent obuiam spōso ⁊ sponse: acceperūt lampades: sed non habuerunt oleum in illis quod erat necessarium. ¶ Non sumpserūt oleuz secuz ¶. s. in lampadibus: vel in alijs vasis deberet sumi nunc oleum q̄ in lampadibus: vt pz ex lr̄a sequenti. ¶ Prudentes aūtē acceperūt oleum ¶. sic fuit cōmune oībus quinqz fatuis q̄ oleum non sumpserint: ita erat cōmune oībus prudētibus q̄ oleum sumerent. nam hoc ostendit fatuas ⁊ prudentes. i. qr fatue insipient: prudētes aūt sapient se habuerint. ¶ In vasis suis cum lampadibus ¶. apparet hinc alia fuisse vasa in qbus oleum ferebať: aliud vo lāpades ipsas. nam illa vasa erāt lechiti que sūt aptiora ex figura sua ad ferendū liquorē. qr sunt capacia ⁊ stricta in orificio. lampades aūt sunt non qdē ad portandū oleū: sz ad tenēdū illud qū exuriť. iō vtraqz vasa portabāt virgines secū. s. lechitos in qb⁹ oleū ferebāt: ⁊ lāpades in qbus nōdū oleū erat: nec adhuc ardebāt: sz postea quādo spōsus veniret accēdēde erāt lampades. qō pz qr dr. ī. in lr̄a. tūc surrexerūt oēs virgines ille ⁊ ornauerūt lāpades suas: sz ornare erat ponere oleū in lāpadibus: velut alij putāt ponere ad copiā: quasi ibi iam aliqd olei esset. ¶ Mora aūt faciēte spōso ¶. non enī exiuit ita cito sicut putabať. ⁊ iō ꝓpter diuturnitatem more fuit occasio oībus virginibus dormitēdi. ¶ Dormitauerunt oēs ⁊ dormierūt ¶. i. tam prudētes q̄ fatue virgines dormitauerūt: sed videť q̄ prudētes dormitauerūt ⁊ fatue dormierūt. hz de hoc. ī. dicēť. ¶ Media aūt nocte ¶. hic ponitur circa predictas virgines examinatōis iudiciū. ⁊ dr. ¶ media aūt nocte ¶. s. vsqz ad mediā noctē nō venit spōsus. ⁊ ideo vsqz illuc virgines dormitabāt ⁊ dormiebāt. ¶ Clamor factus est ¶. iste clamor fuit ad excitādas virgines dormientes vt occurreret spōso. fuit aūt factus p aliquē ex parte spōsi. forte enī videbāt q̄ nō veniebāt virgines in occursum. iō venit aliqs q̄ clamaret vt exirent. ¶ Ecce spōsus venit ¶. tam spōsus q̄ ponsa veniebāt. sed de solo spōso dr: qr iam de vtroqz exp̄ssū fuerat vt dictū fuit. s. ¶ Exite obuiam ei ¶. i. ad recipiēdū eū cuz lāpadibus ⁊ canticis sicut solitum erat in nuptiali festiuitate. ¶ Tunc surrexerūt ¶. s. qñ ille clamor auditus est. ⁊ dr surrexerunt. i. euigilauerūt ⁊c. iacebāt qr dormiebāt. ¶ Dēs virgines ille ¶. i. tā prudētes q̄ fatue: qr oēs dormitauerūt ⁊ dormierūt: vt dr. s. in lr̄a. ¶ Et ornauerūt lampades suas ¶. ornare lampades est disponere lichinū ⁊ infundere oleū ad sufficientiā: vt lampas quiēter ardeat. ⁊ cinerē ipsi⁹ lichini si quis ē tollere quod emūgere dicim⁹. hoc aūt fecerūt virgines qr añ istud nō erāt lampades succense: cum nōdum veniret sponsus ⁊ ita nō erat vtile lampades ardere. ¶ Fatue aut sap ētib⁹ dixerūt ¶. in ornādo lampades viderūt fatue suam insipiētiā. nā ornare lampades erat infundere eis oleū. ⁊ fatue volētes hoc facere nō inuenerūt oleū: ⁊ ideo petiuerūt illud. ¶ Date nobis de oleo vr̄o ¶. oēs aūt quinqz fatue petiuerūt a quinqz prudentib⁹: qr viderūt fatue q̄ prudētes oleū habereť. nō ab illis petiuerūt. ⁊ dixerunt de oleo vestro. i. quod habetis in vasis vestris. ¶ Quia lampades nostre extinguunť ¶. i. parū olei habem⁹: ⁊ iam non potest ardere lampas pre defectu olei. vl extinguunť. i. ardere nō poterūt: qr oleū non habemus. ¶ Responderunt prudentes dicētes ¶. noluerūt dare illis oleum: iō se excusauerūt. ¶ Ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis ¶. est incompleta ratio: ⁊ subintelligiť quod deest. s. nolum⁹ vob is dare oleum: ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis. est aūt cōueniens ratio ac si dicerēt: oleuz nostrū est sufficiens nobis sed nō superabundās. si autē diuiserimus in nos ⁊ vos: nec sufficiet nobis quod retinemus: neqz vobis quod damus: ideo vtreqz erimus deficientes. melius est aūt vt alique nostrū sint sufficiētes: etiā si nō oēs q̄ vt nulle. iō nō est bonū q̄ vobis aliqd demus de oleo. ¶ Ite potius ad vendētes ¶. i. melius est q̄ eatis ad vendētes oleū q̄ q̄ a nobis petatis. ¶ Et emite vobis ¶ id est p vobis: qr nos oleum habemus. ¶ Dū autē irent emere ¶. assenserunt virgines fatue: non enim viderūt alium modum ad habendū lampades ardentes: nisi vt irent ad emendū ideo iuerunt. ¶ Venit sponsus ¶. fuit enim mora inter ire ⁊ redire cum oleo. ideo interim venit sponsus. s. vsqz ad domum in qua celebrande erant nuptie: vel in qua mansurus erat illa nocte sponsus. ¶ Et que parate erant ¶. s. quinqz virgines prudentes. ille enim habebant lampades ardentes ⁊ oleum in vasis suis. ⁊ ita nichil deerat eis: vnde dicunť parate. ¶ Intrauerunt cum eo ¶. s. cum sponso in domum illam in qua ipse mansurus erat. ¶ Ad nuptias ¶. i. ad celebritatem nuptiarū: qr illa nocte cantandum erat: ⁊ alie solemnitates agende erant: ad quas introierunt virgines prudentes. ¶ Et clausa est ianua ¶. scz postq̄ intrauit sponsus ⁊ virgines prudētes clausa est porta domus nuptiarum: qr per noctē erat. ¶ Nouissime aūt ¶. s. postq̄ sponsus venit ⁊ introiuit ⁊ clausa est ianua: veniunt et relique virgines. i. venerunt alie quinqz virgines que fatue erant ⁊ iuerant ad emendū oleum: nunc aūt redibant empto oleo. ¶ Dicētes: domine domine aperi nobis ¶. est sensus q̄ venerūt ad portam domus nuptiarū ⁊ viderunt clausam: et tunc ceperunt clamare ad sponsum: domine dñe aperi nobis ad illum enim clamabant vocantes dñm: quia ille erat precipuus: ⁊ ad ipsum pertinebat tota hec solemnitas. ¶ At ille re-

spondens ait ⁊.nolebat eas recipere:ideo posuit excusationē ⁊ Amen dico vobis ⁊.modus iurādi v.l affirmādi est,i.in ve ritate vobis dico.⁊ Nescio vos ⁊.i.non cognosco:quomodo ergo aperiā vobis per noctē cum nō cognoscam vos.⁊ Vigi late itaqz ⁊.ista non sunt iam verba parabole:sed verba xpi in ducentis parabolā ad ppositū suū.s.hortat ad vigilandum. ⁊ Quia nescitis diem neqz horā ⁊.ista est causa vigilie.s.quia ignoram⁹ diem.nam si scirem⁹ determinate diē ⁊ horā nō o porteret pcedēti tpe vigilare.satis enim erat illo tpe se para re:⁊ tñ tam dies ꝙ hora incerti sunt.ideo oī tpe vigilandum
Q°.1. est. ¶ Queritur nunc circa sensum quē intēdit xps in hac para bola:⁊ ad quid induxit eam. Nicholaus dicit vt apparuit.s. in diuisiōe lre ꝙ in hoc.c.xps describit ipsum iudicū.⁊ quia sunt tres status hoīum iudicandorū.i.contēplatiuorū prelato rum:actiuorū.ponunt tres parabole quasi in singula earum agat de modo quo ille status iudicabit.⁊ ita vult ꝙ ista ꝑma parabola de decē virginibus ptineat ad statū cōtemplatiuorū ⁊ hoc forte quia virgines vocant:⁊ qz ad nuptias celebrādas cum canticis veniunt.⁊ quia in expectatione sponsi futuri sp sunt:sicut virgines iste expectabāt quādo veniret. Sed dōm ꝙ nō stat.Primo qz nō est verū ꝙ ponant hic tres parabole: sed due.nam illud quod.j.ponit.s.Cum aūt venerit filius ho minis in maiestate sua nō est parabola sed ad lram sic erit cum ibi ponat modus standi in iudicio ⁊ veniēdi ad illud. Secun do qz illud qō.j.ponit de illo q peregre ꝓficiscēs tradidit ser uis suis talēta:non pertinet ad solos prelatos sed ad oēs ho mines.singulis enī cōmendata sunt aliqua talēta:vt dicit.j.⁊ ita nō pertinet illud ad aliquē spāle statum. Tertio qz hoc qō hic ōr de virginibus expectātibus sponsum nō ptinet spāliter ad aliquē statum hoīum sed ad oēs hoīes.ponit tñ solū que dam admonitio gñalis ad oēs.s.ꝙ vigilēt.qō patz:qz in fine parabole recitate a xpo ponit ex xpi verbis ⁊ nō ex parabole: vigilate itaqz qz nescitis diem neqz horā.⁊ iō nichil aliud in hac parabola intendebat nisi hoc:cum istud fuerit positū tan ꝙ ꝯclusio. Quarto qz si in his tribus parabolis ageret ōr iu dicio ꝑm ꝯditionē trium statuū oporteret ꝙ in qualibz illarū ageret de modo quo iudicant illi qui ill⁹ stat⁹ sunt:⁊ tamē in duobus ꝑmis nō agit de modo quo aliqui iudicant:ꝫ in ter tio.⁊ ibi nō agit spāliter de modo quo aliqs stat⁹ hoīuz iudi catur:sed de iudicio oīum bonorū ⁊ malorū.ergo nō agitur in his tribus parabolis de his trib⁹ statib⁹. Sed dōm ꝙ in precedenti capitulo egit cristus de quibusdam precedentib⁹ iudicium ⁊ etiaz de ipso iudicio. hic autem continuat de ipso iudicio.⁊ facit tria.Primo ponit quandā cōditionē ex parte iudicandorū pcedentē ipsum iudiciū.Secūdo ponit modum quo ratio petit in iudicio.Tertio ponit modus standi ⁊ veni endi ad ipsum iudiciū.⁊ hoc ꝑ diuisiōe vera ꝑmitti debuerat in ꝓncipio huius.c.sed hucusqz distulim⁹ ad verificandū qō ōr.Primū aūt quod ponit hic est cōditio precedēs iudicium ex parte iudicandorū.⁊ ista est vigilātia.s.ꝙ exigitur in oīb⁹ qui iudicādi sunt ad hoc ꝙ apti sint ad illū diem ꝙ vigilent. qz nichil est ꝑ quod magis disponant ad expectandū secure illum diem.⁊ ad hoc posuit hic istam parabolā de decē virgini bus.tota enim ipsa ad vigilantiā pertinet.⁊ iō in fine ei⁹ xps ad vigilātiam hortat quasi illud sit cōclusio oīum dictorum Secūdum aūt est modus quo ratio petit:⁊ hoc cōuenienter ponit.nam in parabola ista ponit de virginib⁹ expectantibus sponsum.⁊ iste spōsus est q rōnem petitur⁹ est⁊ iudicatur⁹.iō postꝙ ōr quō spōsus expectaturus venit:ponit quō exigit ra tionē in iudicio ab oībus hoībus de eis que illis cōmisit: qō per talēta data seruis intelligit.Tertiū est modus veniendi ⁊ standi in iudicio ⁊ cōsūmandi iudiciū.in quo ponit qualit ve niet xps ad iudicandū:⁊ qualiter stabūt oēs iudicādi.s.qdam ad dexterā alij ad sinistrā.⁊ postea ponit sīa que ꝓferet tā pro eis qui sunt in dextera:ꝙ cōtra eos q sunt in sinistra.⁊ qz hoc est vltimū:debuit poni vltimo loco.maxime qz ibi ponit exe cutio vtriusqz sīe:⁊ post executionē nichil superest.iō vltimo ponit illud in quo cōplet tota xpi narratio:⁊ statim transit ad eius narrationē.ista aūt est vera diuisio huius.c. ¶ Sed que Q°.2. retur cum ꝓce.c.fuerint posite parabole hortātes ad vigilan dum quare ponit hic alia. ¶ Dōm ꝙ inter ea que ponuntur hic ⁊ ꝓce.c.nulla distātia est:vt dictū est.s.sed ꝯtinuato sermo ne oīa illa ⁊ ista xps dixit.⁊ iō qō ibi dixerit ō vigilātia ⁊ etiā hic nō est plus ꝙ si in eodē.c.vtrūqz positū fuerit.nam etiam ꝓce.c.due parabole hortātes ad vigilātiā posite fuerūt.ita ⁊ nunc alia ponēda fuit de decem virginib⁹:⁊ cōuenient:quia ista addit ad illas ⁊ differt.⁊ isto modo posuit ꝓce.c.duas pa rabolas de vigilātia.nam ꝑma erat de patrefamilias vigilā te ne fur suffodiat domū eius ⁊ rapiat oīa. alia erat de seruo dispēsatore cōstituto a patrefamilias sup familiā suam:⁊ vigi lanter ministrāte donec veniat dñs.ita ⁊ nunc ista differt a du abus predictis. Et cōuenīs est hanc vigilātiam sub diuersis parabolis cōmendari:qz cum nichil magis necessarium sit ꝙ vigilantia nō sufficit semel hortari:ꝫ sepe oportz illud dici vt infigat in mentib⁹.⁊ qz vitiū esset idē p eadē verba repetere: ponit oratio ad eandē rem p diuersas parabolas. Secūdo fit hoc ad magis suadendū:qz dum eadē res diuersimode cōci pit magis mouet:qz quosdā mouet sub vna rōne: alios ꝯ sub alia.⁊ sic parabole ponunt hic tres ad vigilantiā sub di uersis cōceptiōibus. Differt aūt ꝑmo ista parabola a ꝓdictis qz in illis hortat hoīes ad vigilātiā velut manētes ⁊ expectā tes.hic aūt vt exeūtes:qz hic virgines vigilabāt vt exirēt ob uiam sponso. Secūdo qz in illis vigilant vt malū caueant.ꝫ vt fur nō suffodiat domū:⁊ vt mala cogitatio nō subintret p quā seruus incipiat male administrare pcutiēdo ꝯuos⁊ ancil las.hic aūt vigilāt vt bonū habeāt.s.vt spōso occurrant⁊ in trent cum illo ad nuptias.⁊ sunt isti duo modi suadendi cōue nientes:qz qdam hoīes vigilāt vt malū caueant:alij vt bonū acquirāt. Tertio qz p istā parabolā magis īmediate⁊ quasi vltimo ꝑm ꝓditionē tpis signat bonū in quod hoīes tendūt. totū enī bonū quod agimus⁊ malū quod cauemus ob hoc est:vt pueniam⁹ ad beatitudinē que est in visione sponsi.ista au tem quasi expresse fuit designata in hac parabola.nam pcipit de virginib⁹ recipiētib⁹ sponsum⁊ intrantib⁹ cum eo ad nu ptias.⁊ tñ nuptie sponsi sunt vltimū bonū.in ꝓcedētib⁹ autez parabolis nō fuit expressum aliqd horū.iō ꝙuenient ista posi ta fuit post aliā. Quarto ⁊ ꝑncipaliter fuit ad ostēdēdū cām vi gilādi.nam in ꝓcedētib⁹ parabolis oñdebat vigilādū esse:qz nesciebat dies⁊ hora qua ventur⁹ esset latro vel dñs:⁊ ꝑnci paliter qz ignorabat dies.hic aūt spāliter suadet vigilare qz ne scit hora.⁊ ꝑz qz prece.c.in ꝑma parabola pr̄familias nescit quādo ventur⁹ sit fur.s.nec qua die:⁊ ꝯter neqz qua hora. hic aūt virgines sciebāt qua die ventur⁹ esset sponsus: qz in ipsa nocte ventur⁹ erat:⁊ tñ nesciebāt qua hora noctis.iō vi gilabāt.⁊ iō ꝯcludit hic in fine lre: Vigilate itaqz qz nescitis diē neqz horā.q.d.ꝫ.nesciebatis diem:hic aūt nec horā scit: etiam si posset scire dic.iō stricti⁹ vigilandum est:⁊ ꝛnuit ꝙ magna vigilātia necessaria sit.nam si in illa nocte scientib⁹ vir ginib⁹ vēturū esse sponsum⁊ expectātibus eum adhuc quedā nō bene vigilauerūt.quāto magis nobis cauendū est ne rapi amur somno cum nesciam⁹ diē neqz horā.nā si decipi potue rūt ille que diē sciētes horā ignorabāt:poterūt a fortiori deci pi q̄ neqz diē nec horā sciūt.⁊ ita xps cōcludit: Vigilate itaqz qz nescitis diē neqz horā:⁊ poteritis magis decipi. Quinto quia in qualibz harū parabolarū ponit id qō expectat sub alia⁊ alia ratiōe.s.in ꝑma vt fur suffodiēs.in secūda vt dñs exactur⁹ rationē.in ista tertia vt sponsus vēt⁹ ad nuptias.⁊ ita nō coincidunt parabole. Sexto⁊ ꝑncipaliter qz in ista pa rabola nō solū suadet vigilandū esse:sed etiā ponit cōditiovi gilantiū⁊ dispositio ipsorū:eo ꝙ vigilare si solū sit nō sufficit ita apparet hic de virginibus decem.nam oēs dormiebāt qñ clamor factus est⁊ oēs euigilauerūt facto clamore anteqꝫ ve

niret sponsus. ⁊ tamen quedam quia habebant secum oleum ⁊ lampades introierũt cum ipso ad nuptias. alie vero q̃ oleũ non habebãt q̃ pertinebat ad necessariã dispositionẽ nõ ĩtro ierũt: sed dũ ille irẽt emere introiuit sponsus. ⁊ tñ in precedenti bus nõ ponebaꝫ nisi vigilantia. Septimo: quia hic addiꝫ dif ferẽtia eorũ q̃ xpo veniẽti occurrũt: cũ q̃dã dicanꝫ virgines pru dentes: alie virgines fatue. ⁊ oñdiꝫ q̃ dicũꝫ fatue ⁊ q̃ prudẽtes ⁊ hoc .s. post tũ nõ fuerat. Octauo: q̃ determinaꝫ certũ tps ve niẽdi in q̃ q non venerit nõ recipeꝫ ad btĩtudinẽ: etiã si vniuer sam dispositionẽ habuerint. cũ dr̃ q̃ virgines prudẽtes veniẽ te sponso introierũt cũ eo: quia oleũ habuerũt in lampadib⁹. fatue aũt quia tũc oleũ non habebãt non occurrerũt spõso: ꝫ iuerũt ad emendũ illud. ⁊ cũ redirent iã habentes oleũ nõ re cepte sunt: quia clausa erat eis ianua. ⁊ sic nõ solũ necesse erat habere dispositionẽ ad recipiendũ spõsum: ꝫ etiã q̃ illã in bo
Q°.3. ra certa haberent. s. tũc cũ veniret spõsus. ¶ Querit cũ dica tur tũc: simile erit regnũ celoꝝ: q̃ ō est istud tps q̃ designaꝫ per tũc. ¶ Dom q̃ referꝫ hoc ad precedentia in quib⁹ dictuꝫ est de patrefamilias vigilante: ⁊ de seruo vigilante quãdo v e niet dñs eius. vtraq; enĩ vigilia ad aduẽtũ ptinet. ⁊ iste aduẽ tus tam furis q̃ dñi est aduẽtus xpi. q̃ precedẽti. c. post q̃ dictum est q̃ si sciret pr̃ familias qua hora fur veniret vigilaret sequiꝫ. ⁊ vos estote parati: quia nescitis qua hora fili⁹ hoĩs vẽ turus est. Aduentus aũt filij hominis. i. xpi est duplex in pñti Unus est ad mortẽ. alius est ad iudiciũ. ⁊ de hoc intelligiꝫ lr̃a ista. s. tũc simile erit regnum celorum. i. in aduentu xpi tam ad mortẽ q̃ ad iudiciũ. Simile erit regnũ celoꝝ decẽ virgĩb⁹. ⁊ hoc pz: quia in parabola ista agitur de virgĩb⁹ occurrẽti bus sponso. q̃rũ quedã parate: ⁊ alie non. nã tam in morte q̃ in iudicio illi qui fuerunt parati introibũt ad nuptias cũ spon so veniente. qui aũt non fuerint parati nõ introibũt. ⁊ quicun q; appatus eorum qui post fiat non recipieꝫ. ¶ Sed conside randũ q̃ qui in morte fuerĩt parati: in die iudicij inueniẽt pa rati. nam post mortem non mutaꝫ status: vsq; ad diem enim mortis variaꝫ: ⁊ variari põt quotidie stat⁹ nr̃: ꝫ post mortẽ nõ quia qualisq; inde decesserit: talis manebit. ⁊ ideo q̃ in mor te occurrerit parat⁹ xpo venienti ad iudicãdũ eu;: occuret pa ratus in die iudicij: quia rapietur obuiã ei in aera. i. Tessal. 4. c. Et econtrario q̃ non fuerit paratus in die mortis nõ po terit esse paratus in die iudicij. ꝓpter q̃ istud tunc magis re fertur ad diem mortis q̃ ad diẽ iudicij: ꝫ de vtroq; est verũ.
Q°.4. ¶ Queritur cũ simile regnũ celorũ dicaꝫ: quid vocatur hic regnum celorum: ¶ Dicendum q̃ regnũ celorũ multis mo dis dicit. s. quatuor vel q̃q;. vt dictum est. s. 10. c. Et tamen dicendũ q̃ hic non põt accipi nisi pro vno de duobus modis vt planum est q̃ non accipiatur pro xpo: nec pro intellectu sa cre scripture: sed aut pro ecclesia militãti aut triumphanti ac cipietur. ⁊ verum est q̃ regnum celorum fm ipsam significa tionẽ pro vita eterna accipitur. sicut dicit. s. 5. c. Beati pau peres spiritu qm̃ ipsorum est regnũ celorũ. i. paradisus. ideo vbicunq; ponatur debet sic accipi nisi sensus littere obuiet. ¶ Dicendũ aũt videtur q̃ regnũ celorũ accipiatur hic pro ec clesia militanti. hec enim vocatur regnũ celorũ. sic enim accipit B. ego⁹. in expositione hui⁹ littere. s. sepe in sacro eloquio re gnum celorũ presentis temporis ecclesia dicit. iuxta illud mit tet filius hominis angelos suos: ⁊ colligent ō regno eius oĩa scandala. ⁊ tamen in illo regno beatitudinis vbi pax summa est scandala inueniri non poterũt que colligantur. Et tunc est sensus. simile est regnum celorum decem virginibus. i. talis erit tunc status ecclie militantis: qualis erat illa habitudo de cem virginũ. s. q̃ sicut inter illas fuerũt quedam fatue ⁊ que dam prudentes. ⁊ quedam recepte sunt ad nuptias: ⁊ quedaꝫ non. Ita in ecclesia militanti in tempore mortis aut iudicij q̃ dam prudentes erunt. quia de se bonam rõnem deo reddent: ⁊ admittentur ad vitam eternam. alie ꝙ non poterunt ratio nem reddere: ⁊ ideo non recipientur ad vitam eternã. Scien-

dum tamen q̃ si accipiatur tunc pro aduentu xpi ad mortem est sensus q̃ regnum celorum sit ecclesia militans. non vocatur ecclesia militans status hominum qui in ea manent. ⁊ quia in morte quilibet est adhuc de militanti ecclesia: ⁊ non de triumphanti accipietur regnum celorum pro ecclesia militante. Si autem accipiatur tunc pro aduentu ad iudicium non po test proprie accipi pro ecclesia militanti: quia non sunt de eccle sia militanti homines post mortem. ⁊ tamen tunc omnes erũt mortui: ⁊ postea resurgentes. ideo non manebit tunc ecclesia militans: nec etiam ꝓprie erit ecclesia triumphans: quia acci pitur ibi pro omnibus iudicandis: quorum quidam saluabũ tur: alij condemnabũtur. ⁊ tamen pertinentes ad triumphan tem ecclesiam non possunt dãnari: quia iam salui facti sunt. Sed obijcietur q̃ non bene dicatur regnum celorum ecclesia militans nec triumphans: quia hic agitur de oĩbus iudicãdis quorum quidam damnabunt: alij saluabuntur. ⁊ illorum qui dam sunt fideles: alij infideles. ⁊ tamen infideles non sunt de ecclesia: ideo non sunt de ecclesia triumphanti nec militanti. Dicendum q̃ verum est: nam in parabola ista non ponitur si militudo nisi illorum qui aliquando sunt in ecclesia militanti. ⁊ ita sunt fideles. de infidelibus autem nichil agitur. ⁊ patet: quia dicit ꝫ de omnibus istis virginibus q̃ erãt spectando sponsum quando veniret vt eum reciperent. Spõsus autem est xpus qui venturus est ad iudicandum siue in morte siue in extremo iudicio. ⁊ hunc non cognoscunt: nec venturũ credũt: nisi qui fideles sunt: ideo de solis fidelibus dicitur. Causa au tem quare nichil de infidelibus dicitur est: quia hic ponitur comparatio virginũ fatuarũ ⁊ prudentiũ. que quidẽ omnes recipi possunt ad vitam eternam: ⁊ recipi volunt. sed non reci piuntur: quia non inueniuntur dispositе omnes. ⁊ tamen in fi deles non possunt recipi ad vitaꝫ eternam: ⁊ iam de illis diffi nitum est q̃ non ibunt illuc. Johã. 3. c. qui non credit iam iu dicatus est. i. non iudicabitur post hoc: quia certa est sententia eius. Etiã isti non volunt recipi: quia cum non credant: nõ de siderant que non credunt. Est tamen adhuc dicendum q̃ po test accipi hic regnum celorum pro vita eterna. ⁊ est sensus q̃ status vite eterne aut paradisi erit tunc simil decem virgĩ bus: non quidem decem virginibus: sed ei q̃ accidit decem virginibus. s. quia quedam erãt fatue ⁊ quedam prudentes. ⁊ sicut fatue non introierunt hic in nuptias: quia non erãt pa rate. ita in vitam eternam non recipientur qui non reddiderit rationem in morte de factis. ⁊ sicut prudentes virgines quia nunc parate erant introierunt ad nuptias. ita in morte qui ra tionem conuenientem aut in die iudicij de factis suis reddide rit admittet ad vitaꝫ eternã. ¶ Queritur q̃d significauit hic Q°.5. xpus per istas virgines: ⁊ quare vocantur virgines: ¶ Dicẽ dum istam parabolam intelligi de omnibus hominibus fide libus: ⁊ omnes vocari hic virgines: vel saltem intelligi sub no mine virginum harum. Et primo patet: quia ista parabola ponitur ad suadendum vigilare cum dicatur in fine: vigilate itaq; quia nescitis diem nec horam. sed vigilare non pertinet ad solas virgines: neq; ad solos contemplatiuos: sed ad om nes homines. ideo de omnibus intelligitur. Secundo: quia dicitur hic. simile est regnum celorum decem virginibus. et ideo non est sensus q̃ istud q̃ accidet in die iudicij erit in decẽ virginibus: sed erit simile ei q̃ accidit decem virginibus. sive ergo isti sint multi siue pauci: ⁊ quicunq; sint: verum est q̃ regnũ celoꝝ se habebit ad illos sicut in isto exẽplo se habuit fe stiuitas nuptialis ad decẽ virgines has. ⁊ q̃ oĩbus hoĩbus istud eueniet. s. q̃ recipiãt q̃dã illoꝝ ⁊ excludãt alij a vita eter na cõuenit oĩb⁹ ista similitudo decẽ virginũ. Tertio pz: q̃ idẽ te net Jero. sup matb. s. similitudinẽ aũt decẽ ꝛginũ fatuarũ atq; prudẽtiũ q̃dam simplr̃ interpretanꝫ in virginibus quarũ alie iuxta aplm̃ in corpe ⁊ mente sunt virgines. Alie virginitatem corporis seruantes: cetera opa non bñt: vel parentũ custodia refuate. nichilomin⁹ mẽte nupserũt. Sz michiv̄ ex suporib⁹

alius sensus esse qui dr: ⁊ nō ad virginalia corpora: sed ad oē hoīum genⁿ hanc compationē ptinere. Augu. quoq; dicit: non videt michi ista parabola ad eas solas ptinere q̄ ppria ⁊ excellētiori sanctitate virgines in eccl'ia nominant: quas vsitatiori vocabulo sanctimoniales appellare ꝓsueuimⁿ. sz nisi fallor similitudo hec ad vniuersam eccl'iam ptinet. qr ⁊ si illas solas intelligeremⁿ q̄ scimoniales appellant: nūqd decē sūt: absit vt virginū tāta multitudo ad tam exiguū numerū reuocetur ⁊ ꝓcludit: postea intelligamⁿ charissimi ad oēs nos. i. ad vniuersam eccl'iam istā ptinere pabolā: nō ad solas ꝓpositas de q bus locuti sumⁿ: neq; ad solas plebes: sz prorsus ad omnes.

Q.°.6. ¶ Sed queret cū ista parabola intelligat de oībⁿ hoībⁿ saltē de fidelibⁿ: quare hic appellant virgines cum hoc sit nomen spāle cuiusdā excellentie que in paucis inuenit. ¶ Aliq dicūt hoc dici: qr hic non accipiunt quicunq; hoīes: sz soli fideles ⁊ q bona opa aliqua saltē foris ostendūt. fides aūt cum virginitate cōuenit: qr ꝑ fidem abstinemⁿ ab immūdicia ydolorū cum qbus fornicari dicunt colētes ea. bona etiā opa ad virginitatē ptinēt: qr q bonū facit abstinet a malis sic virgo ab omni carnali ingnamēto munda est. sic dicit orige. sup matth. Tale est verbū dei vt de sua mūdicia accōmodet oībⁿ q ꝑ suam doctrinam recesserūt ab ydolorū cultura. accesserūt aūt ꝓxīm ad dei culturā. ideo sensus oīum q receperūt verbū dei virgines sūt. ⁊ augⁿ. dicit: Oēs iste decē virgines sunt non qualescunq; sed que habēt catholicā fidē ⁊ habere vident bona opa in eccl'ia dei. Alij dicūt oēs fideles vocari virgines: qr sic virgo mūda est: ita oēs ꝑ sanguinē xpi purificati sunt. sic patz ad ephesios. 5. c. Xps dilexit eccl'iaz: ⁊ tradidit seipsū ꝑ ea vt illam sanctificaret mundā sibi eā lauacro aque in verbo: vt exhiberet ipsi sibi gl'iosam eccl'iam non habētē maculā aut rugam aut aliqd eiusmodi: sz vt sit scā ⁊ īmaculata. ⁊ ob hoc ipse apls solet nos vocare virgines. 2. chor. in. c. 11. Despōdi vos vni viro virginē castā exhibere xpo. Alij dicūt q̄ vocant virgines ad incutiendū maiorē timorē vt nō putet aliqs q̄ in iudicio liberabit a penis etiā si virginitatē vel aliā excellentiam habuerit: si mala opa habuerit: vel si nō habuerit opa bona. ⁊ ꝓuenienter hoc signat: qr virginitas magna excellentia est. sic dicit criso. s. iō ponit hanc parabolā in virginū persona vt ostendat q̄ sz virginitas magnū gd sit: tñ si ab operibⁿ miseri cordie sit deserta cum adulteris foras eijciet. Et non vocant hic virgines que integritatē carnis habēt: sed ille que puelle sunt. oēs enim innuptas que ex hoc in statu virginali sunt licz sint corrupte: virgines vocamⁿ in scriptura sicut dictū est. s. ⁊ quia iste occursus ptinebat ad innuptas ⁊ puellas: nō aūt ad matronas: qr ille nō cantāt ex leuitate sicut puelle: dixit xpus istas esse virgines. ⁊ tñ nichil plus est q̄tum ad intentionē xpi q̄ illas virgines vocemⁿ q̄ q pueros aut viros. nam si virisboc cōueniret q̄ in occursum irēt sponso cum lampadibus et lumine: ⁊ quidam reciperentur ⁊ quidam non: poneret parabola de illis: ⁊ tamē non erat hoc officium virorum sed puellarum cantantium. ideo de virginibus dixit ⁊ non de pueris

Q.°.7. aut viris. ¶ Queritur quare specialiter dixit virgines istas esse decem. ¶ Dōm q̄ in expositionibus parabolarum non oportet singulas partes esse significatiuas: sed solū illas que faciunt ad intentionē vtentis parabola. ⁊ tamē ꝓpter hoc non sunt cetere supuacue sed necessarie. ⁊ ponūt doctores exēpluz cōiter. ī aratro. n. solui vomer vl' caput aratri terrā scīdit. qō est arare. ⁊ tñ omnes alie partes aratri sunt necessarie: qr illis deficientibⁿ non aratur. ita ⁊ in parabolis quedā partes ponuntur ad p̄ncipaliter significandū id ad quod applicat intētio vtētis parabola. alie ponunt ad reddendam narrationē verisimilē ⁊ completā ⁊ ad pulchritudinē eius. In quibusdam aūt parabolis ablatis partibⁿ nō significatiuis nō erit narratio parabolica verisimilis. iō ponūt multe pticule: ⁊ nō oportet omnes applicare nec oīum rōnem dare. Ita aūt est in presenti q̄ q̄tum ad intentionē xpi non plus est q̄ sint decem virgines q̄ viginti aut mille. nam id ad quod introducit parabola non pertinet ad rōnē numeri: sed solum q̄ sicut istarū virginum quedam recepte fuerunt ⁊ alie non ad nuptias: qr erāt quedam parate ⁊ alie non. ita iudicandorū quidam recipient ad vitam eternā ⁊ alij non. Q2 ꝙo decem aut plures fuerunt virgines nichil ad hoc facit: īmo dōm q̄ non poneret numerus determinatus harum virginū: sed quedā erant virgines: nisi qr diuidit eas vt quasdam dicat fatuas alias prudentes: ⁊ quasdam receptas alias non. Aliter pōt dici q̄ q̄tuz ad rationem significationis dicunt potⁿ decem q̄ in alio numero. eo q̄ significantur per hoc quinq; sensus. ⁊ isti cum geminātur efficiunt decem. ⁊ necesse est eos geminari vt boni ⁊ mali sensus intelligāt. sic dicit greg. in omel. s. In quinq; sensibus corpis vnusquisq; subsistit. geminatⁿ autē quinariⁿ denariuz perficit. Alij dicūt q̄ ponitur denarius eo q̄ est ꝑfectⁿ art culⁿ vel limes numeroꝝ. vnde numeri sequētes cōponunt ex denario pluries sumpto. ⁊ iō alīq philosophi dixerūt q̄ numeri ñ p̄cedūt in infinitum: sed solū vsq; ad decē. vt dr. 2. phisi. ⁊ iō denariⁿ numerⁿ significat vniuersitatē. sic nicholaⁿ dicit ⁊ ipse vult significari vniuersitatē ꝓplatiuoꝝ. ⁊ qr tñ nō significāt hic soli cōtemplatiui significabit vniuersitas oīuz fideliū vel oīum hoīum. ¶ Querit cum dicat q̄ iste virgines exeāt obuiam sponso: quis est hic sponsus? ¶ Dōz q̄ in parabola accipitur sponsus quia iste virgines occurrebant sponso ad recipiendum eum: ⁊ tamen quantum ad intentionem parabole non oportet q̄ ponatur quis sponsus: quia non pertinuit ille ad parabolam vt sponsus: sed vt homo excludēs quasdā virgines a nuptijs ⁊ alias recipiens. ⁊ si iste cui occurrebat esset alius q̄ sponsus eadem semper significatio maneret. Dicendum tamen q̄ satis conuenit ad intentionem parabole q̄ ponatur sponsus. est enim xps iste sponsus qui desponsat nos sibi ⁊ ille est cui nos obuiam ꝓcedimus: ⁊ ipse est q̄ excludit quosdam a vita eterna ⁊ alios recipit. Item patet qr omnes qui recipiunt ad vitam eternam recipiunt ad nuptias. sic accipit apocal'. 19. c. Bti qui ad cenam agni nuptiarū vocati sunt. et ista vocatio est deductio ad vitā eternā. ¶ Sed queret que ē Q.°.9. hic sponsa: qr dr in l'a exierūt obuiam spōso ⁊ spōse. ¶ Dōm q̄ cum spōsus ponat hic xps non pōt poni spōsa eius nisi vel eccl'esia vel alia cuiuslibz fidelis. de eccl'ia pz. 2. chor. 11. c. Despondi enim vos vni viro. i. desponsaui virginē castam exhibere xpo. i. tota eccl'ia est vna virgo que est spōsa xpi: ⁊ nō soluz spōsa sed vxor vel conium xpi vocari pōt: nō ex cōdit de matrimonij carnalis sz spūalis quod habet spūalez modū cōiunctionis. ⁊ pz hoc ad gal'. 5. c. s. viri diligite vxores vestras sic xps dilexit eccl'iam. ⁊ ita comparat viros ad vxores sicut cristum ad eccl'iam. ⁊ postea de matrimonio loquēs ait: Sacramentū hoc magnū est. ego aūt dico in xpo ⁊ eccl'ia. īmo ita dr q̄ matrimoniū nostrū assimilatur matrimonio quod est inter xpm ⁊ eccl'iam. sic inducit innocētiⁿ tertiⁿ ex de biga. c. debitū De aīa cuiuslibet fidelis planū est. nam dicimⁿ illam xpo desponsari in fide. ⁊ ita de virginibⁿ dicimⁿ: Vemi sponsa xpi. sic enim sponsa debet sponso fidem corporis sui: ita aīa nra debz xpo fidem subiectiōis bone ad colendū eum p opa. ⁊ ita etiam in all'. c. debitū. dr q̄ inter deum ⁊ aīam nostrā est matrimonium. ⁊ iō si spōse occurrendū esset oporteret nos ipsis occurrere. sed manifestuz est q̄ non pōt sic accipi. quia iste virgines occurrētes non sunt spōsa nec spōsus: sed nos oēs p illas virgines significamur. ideo nō possumus vocari hic sponsa. nec etiam potest accipi hic sponsa p eccl'ia: qr sponsa venit hic cuz sponso simul: ideo tam sponse q̄ sponso obuiam exierunt virgines. sed non venit eccl'ia cum xpo quasi veniat de celo sz potius de terra in celum vadit: ⁊ ideo parat se quādo veniat p illa sponsus suus expectans. sic dr apocal'. 19. c. Venerūt nuptie agni: ⁊ vxor eius pauit se. Scdo qr exeūtes obuiā spōse nō sūt ita spōsa: ⁊ tñ nos sumⁿ spōsa qr sumⁿ eccl'ia: iō nō possumus accipere sponsam p eccl'ia. Aliqui dicunt q̄ tam spon

sus ꝙ sponsa est xps. ⁊ ideo cum occurrim⁹ xpo eximus obuiam sponso ⁊ sponse. ipse enī ꝙtum ad diuinitatē est sponsus: ꝙtum ad humanitatē assumptā est spōsa. vñ ōz esse matrimonium inter xpm ⁊ humanā naturā. i. inter verbū quod est persona diuina. sic enim dicit in allegato. c. debitū. ⁊ mgr. 4. sen. di. 16. ⁊ sic dicit hic hyla. accipiēdum sponsus atqz sponsa dominus nr est. in corpe deus: nāqz spiritui caro sponsa est. Sz dōm ꝙ nō debet assignari in significatiōe parabole aliqd qō spōse correspondeat. in parabola aūt positum fuit de sponsa: qz ita fuit ꝙ spōsus ⁊ spōsa simul de foris venirēt. sed in significatione ad nichil facit spōsa: qz illa neminē admittit aut excludit in quo cōsistit significatio pabole. ⁊ hoc colligit qz de spōsa solum semel ōz in parabola. postea ꝟo de spōso sepe dicit ⁊ nunꝙ de spōsa. vt cum dicit: morā autē faciente sponso cēs dormitauerūt. ⁊ iterū. ſ. Clamor factꝰ est: ecce spōsus venit. ⁊ iterū. ſ. Que parate erāt introierūt cum eo ad nuptias. ⁊ illud. ſ. Dum irent emere venit spōsus. hoc aūt ideo fuit: quia sponsus faciebat aliqd ad significationē parabole. spōsa autē nichil. Si qs tñ velit dicere xpm spōsum ⁊ spōsam nō cōtradicimꝰ. ¶ Querit qd sit exire obuiā spōso. ¶ Dōm ꝙ non eximus obuiā sponso nisi quādo ipse venit. noster aūt spōsus q xps est dupl'r venit ꝙtum est ad pſens. ſ. in morte ⁊ in die iudicij generalis. ⁊ vocat vterqz aduentus eius: qz ad iudicādū hoiem tunc venit: vt dictū est ꝑce. q. Duobus ergo duobꝰ modis occurrere ei possumꝰ. De morte dōm ꝙ ei occurrimꝰ inꝙtū per mortē ad accedēdū ad eū disponimur. sicut enī occurrēdo spōso absenti videmꝰ eum quē prīꝰ nō videbamꝰ. ita moriendo videre possumꝰ iam xpm quē prīꝰ videre nō poteramꝰ. iuxta illud exō. 33. c. ſ. Non videbit me homo ⁊ viuet. i. ꝙdiu vixerit non videbit me. ⁊ apls. 2. chor. 5. c. Quādiu in corpore sumꝰ peregrinamur a dño. ſ. nō videmꝰ eum sicut peregrini ab eo existētes. oīs ergo homo p hoc ꝙ moritꝰ occurrit xpo iudici ⁊ spōso. De aduētu aūt ad iudiciū dōm ꝙ occurremus xpo: qz ipse faciet nos ꝯgregari p angelos suos a quatuor ventis celi. vt ōz prece. c. ⁊ qz quasi simul venimus cum ipse venerit ad locū resurrectiōis siue iudicij resurgētium. vt ibidē declaratū est dicemur ei occurrere. nam de bonis manifeste ōz p̄ma thessal. 4. c. Rapiemur obuiā xpo in aera ⁊ ibi cum eo erimus. Mali aūt saltē deducentꝰ p angelos in locum iudicij: ⁊ hoc erit quoddā occurrere. Sed alit̄ pōt dici ⁊ melius ꝙ occurrere spōso p mortē nō est mori: sed id quod ante mortē facimꝰ. Et pz p̄mo: qz mori oīum est: ⁊ tñ nō oēs dicūt xpo occurrere: qz infideles nō occurrēt ei: cum nō ptineat ad eos ista pabola vt dictum est. s. Secūdo quia occurrere voluntariū est: sed p mortē non occurrimꝰ voluntarie: qz mortez nō facimꝰ sed patimur. iō non occurrimꝰ sic. Tertio qz occurrere spōso est scientiū esse spōsum: ⁊ volentiuz habere aliqd a spōso vel cum illo. sed infideles nesciūt xpm esse spōsuz nec aliqd ab illo volūt: ⁊ tñ moriunt. ideo p mortē non occurrimꝰ. Quarto ⁊ ꝑcipue qz inter occursū ⁊ aduentū sponsi multū tēpus est: cum dicat hic in lra: Morā aūt faciēte sponso oēs dormitauerūt. ⁊ tñ inter mortē ⁊ aduentū sponsi nulla est distātia. ideo nō est mors occursus ipsi. Sed p hoc dōm ꝙ aliud est exire obuiam: aliud obuiare. exire obuiā ⁊ occurrere idē sunt exit aūt ille obuiam q vadit vt alium in via inueniat. ⁊ idē ꝙdiu vadit ⁊ nō inuenit. imo postꝙ inuenit nunꝙ vadit obuiā ⁊ hoc est ꝓprie occurrere. i. cōtra vel ex opposito currere. obuiare aūt est in via inuenire p cōcursum. ita aūt si accipiat ꝓprie exire obuiā sicut in lra dicitur non est ipsa mors: sz quod mortē precedit. ⁊ idem est occurrere accipiēdo obuiare: vl' cōcurrere est in ipsa morte. ⁊ tunc dōm ꝙ totū tempus vite nre in quo aliquomō p operatiōes nostras disponimur ad inueniendum xpm in morte: est quoddā exire obuiā vel occurrere ⁊ ipsa mors est obuiare aut cōcurrere: qz tunc xpm inuenimꝰ si recte ei obuiā exiuimus. ⁊ tunc stant oīa suprapposita. ſ. ꝙ exire obuiam vel occurrere sit volūtarium: etiam ꝙ sit in lō

Q.° .10.

ga mora. ſ. qz tota nostra vita est quoddā exire obuiā. Sz dicetur: quomodo exiemꝰ obuiam xpo venienti ad iudiciū: qa ibi nō erit voluntariū aliquid: sed deducemur. Dōm ꝙ sicut iudiciū quo iudicatur homo in generali iudicio non est aliud ab eo quo iudicat in morte. naz eadē sñia est ⁊ nullo mō variat̄ ita occursus ꝙ xpo venīti ad gñale iudiciū occurrimꝰ ē ille ꝙ ei occurrimꝰ venienti ad mortē. ſ. qz occursus iste quandā preparationē nominat: ⁊ nulla alia ꝓparatio fit neqz est necessaria ad recipiendum xpm in iudicio generali ꝙ illa que fit ad recipiendum eum in morte. ¶ Querit cum dicat: accipiētes lampades suas exierūt obuiā: que sunt iste lampades. ¶ Dicendum ꝙ nō est necesse istaz particulā exponi eo ꝙ sensus parabole nō stat nisi in hoc ꝙ quedā admittunt̄ ⁊ quedā excludūtur. lampades autē ad narrationē parabolicā ptinent inꝙtuz virgines exeuntes obuiā ibant per noctem ⁊ lampades ferebant p lumine. Sed dōm ꝙ adaptari pñt ad sensum parabole. ⁊ aliqui dicūt ꝙ p lampades intelligant̄ organa naturalia id est oēs partes nostre opatiue: qz ille ꝓficiunt ad operationem sicut lampades ad oleum ferendū. has enī lampades ad xpm ferimus inꝙtum ei cum oībus viribus nostris seruire ꝓfitemur: ⁊ in tota vita nra sic seruire debemꝰ: quia tota vita est vt quoddā occurrere: vt dictū est ꝑce. q. De hoc dicit oīs gentes sup matb. ſ. accipiūt enīz lampades suas. i. organa sua naturalia: ⁊ egrediunt̄ de mundo ⁊ de erroribꝰ: ⁊ veniunt obuiam saluatori q semp paratus est venire vt ingrediat̄ simul cum dignis ad btām sponsam eccl'iam. Alij dicūt lampades cōscientiā singulor̄ esse. nam quēadmodū in lampade oleum cōtinet̄: ita in cōscientia rectitudo boni aut deprauatio mali operis. singuli aūt lampades ferūt: qz necesse est vt nobiscū cōscientias nostras oīum actuū nostrorū testes feramꝰ. Alij dicūt lāpades esse lumē quoddā rōnis. sic enim ait hylariꝰ sup mat. scz: Lampades aūt quas acceperūt splendētium aiārū lumen est que sacrāmēto baptismi splenduerūt. Alij dicūt lampades opera nostra esse. ⁊ ratio est: qz sicut lampades manibꝰ tenent̄ ita opera p manus exercent̄. sicut dicit greg. ⁊ augꝰ. li. ō verbis dñi. Lampades que manibꝰ gestantur opera sunt. de quibus dictum est: Luceat lux vestra coram hominibus. dōm ꝙ omnes isti sensus possunt stare. ⁊ ratio est: quia cum lampades portent̄ tam a fatuis ꝙ prudentibus virginibꝰ: oportet per lampades designari aliqd quod cōmune sit oībꝰ. ⁊ ita est ꝙtum ad oīa ꝓdicta. De ꝓmo pz qz organa naturalia ad operā dū oībꝰ ꝓueniūt: qz nō habemꝰ illa ex electiōe sed ex natura. ⁊ cum his occurrere debemꝰ obuiā xpo: qz vniuersas vires nostras debemꝰ mācipare in obsequiū eiꝰ: ⁊ nunꝙ licet nobis ꝯ eius cultū vti aliquo organo nostro. ¶ Querit quare ōz ꝙ erāt quinqz fatue ⁊ quinqz prudētes. i. quare virgines has in fatuas ⁊ prudētes distinxit. nam cum oēs xpo occurrāt: nō deberēt vocari fatue. ¶ Dōm ꝙ fatue ⁊ prudētes dicuntur quidā fideliū ad similitudinē virginū. vocantur enī virgines ille prudentes que cum exirent obuiam sponso acceperunt secum omnē apparatū necessariū ad apparendū coram eo ⁊ manendum in nuptijs. Fatue aūt vocantur virgines ille que cū sponso vellent occurrere ⁊ cum eo intrare ad nuptias: nō sūpserunt secum omnē necessarium apparatū: sed cū lampades sumpsissent non acceperunt oleum sine quo lampades non p derant. Similit̄ autem fideles quosdam prudentes dicimus qui cum desiderent inuenire cristum in morte accipiunt secuz omnia necessaria. ſ. vigilant in operibus bonis cum quibꝰ coram xpo sine verecundia appareant: ⁊ ita ab eo recipiunt̄. fatuos autem quosdam fideles dicimus qui cum desiderent vitam eternam ⁊ xpm in morte inuenire: qui tamē sciunt nō posse haberi nisi per bona opera non faciunt illa: sed cuz mala cōscientia aut malis operibus apparent coram eo: ⁊ non recipiuntur ad nuptias vite eterne. per virgines enim istas signantur omnes hoīes: aut saltē fideles oēs quorum quidam prudētes; alij fatui sūt maxīe qz accipit̄ respectu xpi ⁊ statꝰ spūal.

Q.° .11.

aliq enim qui in secularib⁹ sunt prudētes: circa xp̄m sunt ip̄rudentissimi aut etiam insipiētes qō maius est. s. qz nullo modo de illo curāt. sic ōr luc. 16. c. Filij hui⁹ seculi prudētiores sūt filijs lucis in generatiōe sua. Sunt ḡ ꝓiuncte virgines prudētes ⁊ fatue etiā in occurrēdo xp̄o. qz q̄diu viuim⁹ cēs boīes ⁊ oēs fideles tā boni q̄ mali ꝓiūcti sūt: ⁊ oēs occurrūt xp̄o: qz oēs faciūt opa aliqua añ mortē. quidā bona. alij ꝙ mala. sic dicit greg. in omel. s. Quia ex vtroqz sexu fideliū multitudo colligit: icā ecclia decē virginib⁹ similis denūciat. mali cū bonis: reprobi cum electis admixti sunt. iō recte similis virginibus prudētib⁹ ⁊ fatuis phibet. ¶ Querit q̄re spāliter posuit quinqz prudētes ⁊ quīqz fatuas: ¶ Dici poterit q̄ istud nō p̄tinebat ip̄aliter ad significatiōē pabole: ꝫ solū q̄ virgines fatue quotquot ille essent: qz fatue erāt ⁊ imprudēt occurrerūt nō sūt recepte ad nuptias. prudētes ꝙ quia occurrerunt prudēter recepte fuerūt. Sz tñ dici pōt vt cōmuniter ōr q̄ ideo ponunt quinqz: qz sunt quinqz sensus corpis. sic dicit greg. In quinqz enim corpis sensib⁹ vnusqsqz subsistit. et ratio compatiōis est: qz opa bona ⁊ mala sunt p̄ que xp̄o bene aut male occurrim⁹. ꝫ hec p̄ qnqz sēsus efficiūt vl̄ p̄ qnqz sēsus exteriores accipim⁹ ea p̄m q̄ anim⁹ nr̄ ad bonū aut malū mutat. ideo qnqz vocant fatue: quinqz prudētes. sic dicit greg⁹. qui recte credūt ⁊ iuste viuunt assimilant quinqz prudētib⁹. Qui aūt p̄fitent qdem fidem iesu: nō aūt p̄parant se bonis operib⁹ ad salutē religs quinqz virginib⁹ fatuis comparant. Vel sensus nostri q̄tum ad bona spūalia in cultū xp̄i tēdunt: sunt qnqz virgines prudētes. inq̄tum ꝙ carnalia concupiscunt sūt virgines fatue. sic dicit ieron⁹. sup matb. Sunt enī quinqz sēsus qui festinant ad celestia: ⁊ supna desiderāt. de visu enī ⁊ auditu ⁊ tactu spāliter dictū est. quod vidim⁹: quod audiuimus quod oculis nostris p̄spexim⁹ ⁊ man⁹ nostre ꝓtractauerūt de verbo vite. de gustu: Gustate ⁊ videte qz suauis est dñs. de odoratu: In odorē vnguē. oū tuoū currim⁹. Alij aūt sunt quinqz sensus terrenis fecib⁹ inhiātes. Alij dicūt iuxta ꝓdictōnē virginitatis per quinqz virgines significari abstinētiā qnqzpertitā a carnis illecebris. nam virgo dicit immunē a cōtactu viri. ita virginitas vocabit abstinētiā quācunqz a qbuslibet carnis illecebris. ⁊ qz ista abstinentia quinqz modis fit vocant quinqz virgines. ⁊ qz cōtinere oīb⁹ his modis a carnis voluptate pōt bene ⁊ male fieri: vocant quinqz prudētes virgines ⁊ quinqz fatue. sic dicit aug. li. de ver. dñi. s. per quinqz virgines significat quinqzptita ꝓtinētia a carnis illecebris cōtinēdus est enī animi appetit⁹ a voluptate oculoꝝ: auriū: olfaciēdi ⁊ gustādi. sed qz ista cōtinētia partim coīā deo fit vt illi soli placeat interiori gaudio cōsciētie: partim coīā hoīb⁹ tñ vt glia humana capiat quinqz dicunt prudētes ⁊ quinqz fatue: qz vtraqz ꝓtinētia est ex diuerso fomite gaudeat. ¶ Sed quereť quare posuit tot virgines fatuas quot prudētes. naz cum p̄ prudētes virgines signent boni ⁊ electi: ⁊ p̄ fatuas reprobi: vt dicit greg. videt innui q̄ tot sunt reprobi quot electi. ¶ Dōm q̄ ponunt tot fatue quot prudētes. qz ponūtur quinqz prudētes ꝓpter quinqz sensus vel quinqz modos abstinēdi a carnis illecebris. vt dictū est p̄cedēti. q. ⁊ qz quot modis abstinet bene tot modis abstinet male. s. ꝓpter deū bene: aut ꝓpter glīam humanā male. ⁊ sicut p̄ quinqz sensus bene agimus: ita p̄ eosdē quinqz ⁊ nō plures neqz pauciores malū facim⁹. tot dicunt fatue quot prudētes: qz nō respicit numer⁹ earū sed numer⁹ ꝑncipioꝝ aut modorū boni ⁊ mali: prudētie ⁊ fatuitatis. ⁊ ob hoc nō dictū est q̄ erāt tot fatue quot prudētes: sed spāliter q̄ erāt qnqz fatue ⁊ qnqz prudētes. q̄si ꝓpter numerū qnqz sensuū in nobis ⁊ malis dictū sit. ¶ Queritur cum dicat q̄ qnqz fatue nō sumpserūt oleū: qnqz aūt prudentes sumpserūt oleū. qd sit oleū istud. ¶ Aliq dicūt q̄ oleū est fruct⁹ boni opis: sic dicit hyla. sup matb. s. Oleū boni operis fruct⁹ boni operis est. Sed hoc parū cōsonat: qz fructus boni operis non est in nobis sed datur nobis a deo. ⁊ tamē in p̄testate virginū erat oleum ferre. ⁊ ob hoc quedā increpantur id est fatue: qz non tulerūt oleū secū. ergo nō accipit ꝓ fructu boni operis. Alij dicūt oleum esse leticiā de bono ope: qz debemus letari in deo de bono ope. sic accipit aug. li. de verbis dñi. Per oleū ipsā leticiā signari arbitroꝝ. ꝑm illud: Unxit te deus oleo leticie. q ergo nō ꝓpterea gaudet qz deo intrinsecus placet: nō habet oleū secū: gaudiū enī non habēt dum ꝓtinent viuūt nisi in laudib⁹ hoīum. Alij dicūt oleum esse charitatez ⁊ elemosynā eo q̄ p̄ oleū misericordiā signam⁹. sic dicit crisō. in omel. s. Oleū hic vocat elemosynā ⁊ charitatē ⁊ quodcūqz circa indigētes auxiliū. Alij dicūt oleū eē doctrinā. sic dic̄ origenes sup matb. s. Oleū est verbū doctrine quo vasa animaꝝ implent. nichil enī sic cōfortat sicut moralis sermo q oleū luminis appellat. Alij dicūt oleū signare nitorē cōsciētie: qz oleum nitet ⁊ res nitidas facit. ⁊ iste nitor ē in bonis: in fatuis autem ⁊ reprobis nō. ¶ Dōm aūt q̄ oēs iste positiōes possunt aliquomō applicari ad ꝓpositū. ⁊ tñ dōm q̄ p̄ oleū hic bona opa signant. ille aūt gerit oleum in lampade q̄ consciētiam hz bonoꝝ opeꝝ. q aūt nō hz conscīam bonoꝝ operū ꝫ malorū oleū nō habet in lampade. Et dōm q̄ oēs p̄cedētes positiones in tñ possunt tolerari inq̄tū cum hac ꝓponant. nam nulla alia res faciet intrare ad vitā eternā nisi bona opa in fine vite inuenta. ⁊ nichil excludit a regno nisi nō īueniri in boīe opera bona in fine. ¶ Querit qd est qō ōr: moꝝā aūt faciēte sponso dormitauerūt oēs ⁊ dormierūt. ¶ Dōm q̄ ista moꝝa ē dilatio aduent⁹ xp̄i. spōsus enī iste xp̄s est: vt ostēsum est. ē. moꝝā aūt ōr facere ad similitudinē illi⁹ spōse quē virgines expectabant ⁊ ōr moꝝa aduent⁹: ⁊ qz aduent⁹ xp̄i est duplex: pōt dupliciter moꝝa accipi. Est aūt vn⁹ aduent⁹ xp̄i ad iudiciū alius ad mortē cuiuslibet. Accipiēdo aūt aduentū xp̄i ad iudiciū iā nimis tardat ꝙponsus: ⁊ debz computari absentia sua ab eo tpe quo desijt esse nobiscū. sicut ipse dixit: Uenīet dies in qbus auferet a vobis spōsus. ē. c. recessit aūt a nobis in die ascēsionis ⁊ ideo ab illo die cpōtat absentia: ⁊ iam fluxerunt anni mille quadringenti ⁊ sedecim: cū sint mūc a xp̄i natiuitate anni mille quadringenti quadragintanouem: a quibus demantur triginta tres qui fluxerunt a xp̄i natiuitate vsqz eius ascensionem ⁊ residuum tempus vsqz ad diem iudicij nobis ignotum est. ⁊ ita dicit nicholaus q̄ moꝝa ista est decursus temporis ab ascēsione xp̄i vsqz ad diem iudicij. quod tempus ꝓpter longitudinem vocatur hic moꝝa. Accipiendo aduentum ad mortem vocatur moꝝa omne tempus quod est inter natiuitatē ⁊ mortem. vel inter p̄incipium etatis discretionis in qua quis iam erit obuiam xp̄o ⁊ morti. Sed dicendum q̄ melius accipitur moꝝa isto secundo modo: eo q̄ moꝝa ponit hic sponsi inquantum illa aliquid agit ad hoc q̄ dormitēt boīes. ꝫ tarditas diei iudicij parum facit ad hoc: sed diei mortis moꝝa. nam qualiter de quolibet diffinitū fuerit in die mortis talit diffinietur ī die iudicij: ⁊ etiam si nunq̄ veniret dies iudicij ista tarditas mortis facit dormitare ⁊ dormire. ¶ Sed quereť q̄re ōr de moꝝa ista sponsi. ¶ Dōm q̄ ista pertinet multuz ad ꝓpositū tam q̄tum ad rōnem parabole q̄ etiam ad applicationem suam. De secundo q̄tum ad principale patet. multum enim facit ad intentionem xp̄i. nam moꝝa ista aduentus facit dormitare ⁊ dormire. moꝝa enim aduentus xp̄i reddit quosdam procliuos ad malum ⁊ voluptates. sic patet precedenti. c. cum dixit seruus malus in corde suo: moꝝā facit dominus meus venire: ⁊ cepit percutere conseruos suos ⁊ manducare cū ebriosis. ⁊ ita si putaret illuz venturū statī: nō faceret ista. De quocunqz autem accipiatur aduentus verum erit q̄ moꝝa sponsi est occasio malorum. patet de aduentu ad iudicium. si autez scirent omnes homines vsqz ad triginta annos futurum esse diem iudicij multi abstinerent a voluptatibus huius seculi: sed quia incertum est tempus: ⁊ quidā putant fortassis q̄ nō erit vsqz ad mille annos aut plures. ꝓlabunt homines ad vitia quasi sine timore. de aduentu cristi in morte est magis pla-

Q.° .13.

Q.° .14

Q.° .15.

Q.° .16

Q.° .17.

num qz breuior terminus est iste ⁊ manifestior q̄ aduentus in die iudicij ⁊ mora ista facit multos dormire. nam inter natiuitatē ⁊ mortē est aliquātū qđ licet non sit hoī certū quoutqz efluxerit: tñ putaf ab hoīe magnū futurū eo q̄ qlibet cogitat de annis ad quos puenire poterit ſm naturam: ⁊ nō cogitat q̄ qualibet hora vita pōt desinere. vnde ista mora non est interdū ſm rem: sed ſm estimationē qđ patet supra p̄cedēti. c. ⁊ luce. 12. ex verbis serui. ſ. moram facit dñs meus venire. ⁊ sequit veniet autez dñs serui illius die qua nescit ⁊ hora qua ignorat: ⁊ sic nō est mora sicut putaf: sed satis est qđ putet: qz per hoc declinabit homo ad voluptates hui⁹ seculi. sic patet ibidē quia dixit seruus ille malus in corde suo morā facit dñs meus venire: ⁊ cepit p̄cutere ꝓseruos ⁊ māducare cū ebriosis

Q.° .18. ¶ Querit quid est qđ dicitur dormitauerunt ⁊ dormierunt. ¶ Dici pōt vno mō q̄ ista differentia dormitatiōis ⁊ dormitionis magis facit ad parabolā q̄ ad rationem eius. i. applicationē. ¶ Nam dormitare est paululū ⁊ inquiete vel nō secure dormire. vnde dormitatio ante somnū est. dormire aūt est ipa quies secura cū quis velut curis solutus iacet: ⁊ ita dormitio est somnus. Et quedā de virginibus parū dormiebāt alie vero multū dicebanf dormitare ⁊ dormire. Sed dicendū q̄ etiā ad applicationē ista pertinēt. ⁊ accipiūt aliq tam dormitationē q̄ dormitionē de morte. sed dicūt dormitionē esse mortem. dormitationē vo egritudinē qua puenit ad mortē. sicut dormitio est somn⁹: dormitatio aūt somnū. sic dicit grego. in omel. ſ. Dormire. n. mori ē. dormitare āt añ somnū: ē añ mortē a salute languescere. qz p pond⁹ egritudinis puenit ad somnū mortis. Alij dicūt q̄ dormitare sit mori. dormire aūt est postea in morte manere. quasi dormitatio sit mot⁹ ad dormire: quod est quedā quies. sicut mori est quasi mot⁹ quidā p̄pter alteratiōes p̄cedentes ad quietē illā que est post mortem quādo corp⁹ iacet in puluere. ⁊ sic ista quies finit in resurrectione qñ euigilāt dormiētes. de hoc dicit iero. sup math. Dormitauerūt. i. mortui sunt. ⁊ ꝓsequēter dicitur: dormierūt: qa postea suscitādi sunt. ¶ Nichola⁹ aūt dicit mortē vocari hic dormitationē vel dormitionē: qz tam facilē excitabunt hoīes a morte p xp̄m venientē ad iudicādum: sicut vnus homo pur⁹ excitat aliū dormientē. Alio modo accipit taz dormire q̄ dormitare p quadā quiete in voluptatib⁹ hui⁹ seculi. ſ. q̄ hoīes p̄mittētes sibi longa tpa vite q̄ vocant mora aduent⁹ sponsi dilabunt in delitias euntes ad desideria sua: ⁊ tunc sunt sicut dormiētes: qz sicut dormiēs nichil facit humanū: ita declinās ad voluptates hui⁹ seculi quiescit in illis: ⁊ nichil facit ō operibus vite eterne. sic dicit orige. sup math. Sponso tardante ⁊ nō cito venīēte verbo ad cōsummationē vite patiunt aliqd sensus dormitātes ⁊ quasi in nocte mūdi agētes: ⁊ dormierūt puta remiss⁹ agentes a sensu illo vitali. Sed hoc suppositō: que differētia erit inter dormitare ⁊ dormire. ¶ Dōm q̄ sicut dormitatio est aliqd breue ante somnū: ⁊ nōdum qs est cōsopitus qñ dormitat. dormire aūt est ipse somnus quo qs p̄mit cum quiete solutus est. ita in vacatiōe ad delicias hui⁹ seculi: ⁊ exercitio pctōr̄ dormitare illi dicunt qui puo tpe manent in actu ⁊ voluptate pctōr̄. sed cū aliquas sordes delictor̄ cōtraxerint mox illas penitētie lachrymis lauāt: ⁊ sic a sopore quo teneri incipiebāt resurgūt. ¶ Dormiūt aūt q̄ in voluptatib⁹ seculi quiescūt: nec vllus cōpunctiōis stimulus illos excitat: sed quasi plena quiete soluti sint dormiūt. ⁊ iō hos dormiētes excitari facile non est. dormitātes aūt facile: aut per seipsos excitant. vtrūqz aūt tam dormitionē q̄ dormitationē facit mora aduentus. i. vite diuturnitas: vel que est vel quā homo cogitat ⁊ sibi p̄mittit.

Q.° .19. ¶ Sed q̄reſ qs modus istor̄ verior sit. naz p̄cedēs ponit dormitationē ⁊ dormitionē mortē esse. ¶ Dōz q̄ ille modus nō pōt esse nisi de aduētu xp̄i ad iudiciū. Accipiēdo aūt secūdo modo dormitare ⁊ dormire est voluptatib⁹ hui⁹ seculi detineri. ſ. qz dum spōsus moram facit venire. ſ. qz nōdum statim deducit mortē p quam venire ōz ad iudicandū hoīem: declinat homo ad voluptates secli. ¶ Dōm aūt q̄ accipiendo vtrūqz aduentū xp̄i pōt stare vterqz modus mortez. et tñ dictum est. ſ. q̄ potius intelligaf de aduētu ad mortez: qz aduētus ad iudiciū nichil mutat de statu hoīs cuiuslibet. aduentus aūt ad mortē dat totum statū. ⁊ iō melius est intelligere de dormitatiōe ⁊ dormitiōe que p̄cedit mortē que est declinatio ad delitias. Secūdo qz mors vt sic parū facit ad aduentū sponsi. ſ. ad hoc q̄ inueniank quedā virgines parate et alie nō: sed ea que mortem p̄cedūt. i. dispositio in qua quis inuenitur qñ morif. ſz dormitatio ⁊ dormitio p̄t est detineri voluptatib⁹ multū facit ad occursū ⁊ obuiationē spōsi in morte. nam q̄ fuerit diu quiete sopit⁹ in voluptatib⁹ seculi tarde cōsurget ad se disponendū in morte. ⁊ si nō declinassent hoīes ad vitia hui⁹ seculi p̄p̄ter morā aduent⁹ mortis: oēs inuenirenf parati in morte. ideo ista dormitio ⁊ dormitatio melius videf accipi. si qs tñ aliā dormitionē mortis teneat nō resistimus. Accipiēdo tñ secūdo modo verū est q̄ oēs dormitāt et dormiūt: qz cum mora aduētus xp̄i extēdaf nemo est q̄ tota vita maneat vigilās ad dei cultū: ⁊ nullo vnq̄ vitio depmatur ⁊ iō tam boni q̄ mali interdum cadūt ⁊ nō resurgūt: ⁊ cū nunc dormiāt in vitijs etiā aduenīēte morte inueniunt dormiētes: ⁊ iō pereūt. Boni aūt lz aliquādo p̄manf vitijs statim euigilant: ⁊ tñ nemo est qui semp vigilet. qz nemo est q̄ bonū faciat ⁊ nō peccet. 3. reg. 8. c. Et ob hoc distinguunf dormire ⁊ dormitare. qz dormire quod est quiete manere resolutū p̄tinet ad illos q̄ in peccatis diu aut semp tenenf: ⁊ sunt virgines fatue. dormitare aūt quod est leuiter dormire ⁊ cito euigilare p̄tinz ad bonos: q̄ si aliquādo labūf statī de pctō resurgūt. ¶ Queritur qđ est qđ ōr media nocte clamor factus est. ⁊ qđ sit iste clamor. ¶ Dōm q̄ hoc pendet ex p̄cedentib⁹. dictū est enī q̄ duplex est xp̄i aduēt⁹. ſ. ad mortē ⁊ ad diē iudicij. Accipiendo p aduētu ad iudiciū: ōr clamor iste angelor̄ eē vt archāgelor̄ q̄ clamabūt ad mortuos vt surgāt ad iudiciū. sic enī ōr p̄ma chor̄. 15. c. q̄ resurrectio fiet in ictu oculi ⁊ nouissima tuba. id est audiet tunc vox tube ⁊ postea nunq̄ audiet; etiā exp̄ss⁹ i. thessal. 4. c. ōr q̄ dñs veniet in iussu ⁊ voce archangeli et tuba dei: ⁊ mortui resurgēt. ⁊ sic dicit ierony. sup matb. subito ergo ⁊ quasi in tēpesta nocte quādo grauissim⁹ sopor ē p angelorū clamorē ⁊ tubas p̄cedentiū fortitudinū xp̄i resonabit aduētus. Accipiēdo secūdo mō aduētū xp̄i ad mortē. ſ. hoīs: vocaf clamor iste quidā stimulus q̄ in corde nr̄o figit deo vocante vt ad pnām resurgam⁹. Sz dicet iste stimulus p quem fit? dicunt aliq̄ q̄ p angelos. sic dicit orige. sup matb. clamor factus est oēs excitare volentiū velut estimo angelor̄ q̄ sūt ad ministratorij spūs clamātibus in sensibus dormiētiū ecce spōsus venit. Est dōm q̄ poterat poni fieri p angelos q̄ tāgūt interiores sēsus. ⁊ tñ qz iste mot⁹ ē spūalis q̄ p̄tinz ad effectū melior ē dici q̄ fiat p deū. sic. n. ipse ait apocal. 3. c. Ego sto ad ostium ⁊ pulso: si qs aperit michi ītrabo ⁊ cenabo cū eo. ⁊ itelligit q̄ de⁹ stat ad ostiū cōscie nr̄e pulsādo nos sp ad bonū. illi aūt aperiūt q̄ assentiūt huic pulsatiōi. q̄ vo nō assētiūt nō aperiūt: ⁊ recedit de⁹ ab eis. ¶ Sed dicet quō p istū clamorē taz boni q̄ mali excitant. nā hic tam virgines fatue p quas reprobi q̄ prudētes per quas electi significant excitate sunt. ¶ Dicendū q̄ istud beneficiū clamoris oīb⁹ cōicat. ⁊ colligit ex eo qđ ōr apocal. 3. c. Ecce ego sto ad ostiū ⁊ pulso: si qs audierit vocē meā ⁊ aperuerit michi: intrabo ⁊ cenabo cū eo ⁊ ipse mecum. nam apparet q̄ quidā aperiūt deo vocāti: ⁊ alij nō. qui nō aperiūt deo mali sunt. ergo aliqui sūt mali q̄ tamē vocant a deo ⁊ pulsat eos ad bonū. Secūdo pz qz nō solū mali pulsātur a deo ⁊ nō aperiūt: sz interdū exp̄sse abijciūt eū ⁊ tristant: qz de⁹ pulsat eos ad bonū. iuxta illud Job. 21. c. qui dixerunt deo recede a nobis: scientiam viarū tuarū nolumus. Tertio pz qz necesse est poni istā pulsationē fieri circa malos sic̄ circa bonos. nam homo p seipsū potest cadere a bono statu: resurgere aūt non potest p seipsum: sz indiget diuino auxilio. quia

Q.° .20.

Q.° .21.

als ex puris naturalib⁹ posset homo saluari: que fuit heresis pelagiana. Dato ergo q̄ nō sit auxiliū dei circa hoiem erit ī possibile ipsum a peccato resurgere. ⁊ tñ quod impossibile ē non imputaꝫ alicui. ideo necesse est circa quēlibet hoiem dum viuit poni auxiliū dei ad resurgēdum de pctō. ⁊ tñ auxilium primū est pulsare mouendo cōscientiā vt homo obediēdo pulsatiōi ⁊ faciēdo quod in se est iustificeꝫ per firmationē cōtritionis. ideo necesse est circa quēlibet hoiem poni deū pulsantē et stare ad ostiū eius: sed alīq audiūt ⁊ alīq non. Ex hoc autē apparet q̄ imputaꝫ hoībus qui dānantꝫ sua damnatio: eo q̄ in ptāte sua est aliquomō non dānari. nam lz iustificatio p quaz saluamur sit p grām: ⁊ illa nō sit directe in nostra ptāte quasi nos grām nobis firmem⁹. tñ est aliquo modo in nr̄a ptāte: q̄ possum⁹ illam habere. s. si nos facim⁹ quod in nobis est. deus nāq; semp ad bonū pulsat nos. ⁊ si nos volum⁹ audire eius pulsationē quod est in nr̄a ptāte statim nobis infundeꝫ grā et iustificabimur. q̄ ergo nō sumus iusti nobis imputaꝫ q nolumus obedire pulsatiōi dei que semp est. ⁊ iō recte dictū ē hic. q̄ clamor iste tam ad prudētes q̄ ad fatuas fuit: vt innuaꝫ q̄ diuina pulsatio ad oēs se extēdit tam ad bonos q̄ ad malos.

Q°.22. ¶ Sed queriꝫ quare ista pulsatio vocaꝫ clamor? ¶ Dōz q̄ clamor significat vocē altā qualis est vox tube aut vox precōnis. ⁊ ōr clamor ad differētiā vocis que in mediocri aut submisso tono pfertur: ⁊ competit tam ad pabolā q̄ ad sensum quē xp̄s intēdit de pabola ꝓpter duo. Primo q̄ fuit iste son⁹ ad excitādum virgines. oēs enim dormitabāt ⁊ dormiebāt tā prudētes q̄ fatue: vt ōr in lr̄a. vox aūt submissa nō excitaret eas. iō oportuit esse vocē fortē ⁊ altā que vocaꝫ clamor. Secūdo fuit q̄ virgines nō erāt nunc vocāde ⁊ inuitāde sigillatim vt exirēt obuiam sponso: sed iam supponebaꝫ q̄ erāt parate. tñ q̄ nesciebāt tempus erāt vocāde gñali vocatiōe q̄ non fieret cuilibet: sed oēs possent eam audire. tales tñ vocatiōes oportet esse in alta voce: iō vocanꝫ clamores. De secūdo ꝑncipali. s. q̄tum ad intentionē xp̄i dōm q̄ etiam debuit vocari clamor. q̄: aut ista vocatio intelligiꝫ de aduētu xp̄i ad iudiciuz aut de aduentu ad mortem. si de primo debet vocari clamor: quia fit illa vocatio ad omnes mortuos q̄ per totū mūdū sūt. vt ergo supponaꝫ q̄ oēs illam audiūt debet esse excelsa: ⁊ sic vocabiꝫ clamor. Etiam q̄ ad excitādum dormientē regritur vox que ē clamor: q̄to magis ad excitādū mortuos. ideo ibi potius debet vocari clamor. vñ plus q̄ clamor vocaꝫ ab apostolo. s. tuba nouissima. ꝑma chor. 15. c. vel tuba dei. i. thessalon. 4. c. Accipiēdo aūt p aduētu ad mortē erit vox ista qua excitanꝫ illi qui in pctis suis dormiūt. excitare aūt istos multū est. ideo alta vox exigiꝫ que clamor ōr. lz enī ista vocatio fiat ī secreto cordis: q̄ tñ nō pōt fieri nisi ex magna virtute: aut auertaꝫ homo ab eo quo fruebaꝫ: magna vox illa ē ⁊ clamor.

Q°.23. ¶ Sed queret quare ōr iste clamor ⁊ quō est annūciās xp̄m venientē ad mortē: cum ista pulsatio de qua dcm̄ est semp fiat in nobis. ¶ Dici pōt vno mō q̄ licz tota vita fiat pulsatio a deo in cordib⁹ nostris: tñ hic accipiꝫ de illa pulsatiōe ⁊ clamore quo hoīes morti ꝓpinqui a deo pulsantur. ⁊ est ille clamor vtilior oībus p̄cedētibus. q̄ lz qs per totā vitam dormierit in pctō si in morte pulsat⁹ a deo obedit ei saluaꝫ ⁊ si p totam vitam audierit vocantē ⁊ nūc nō: nichil pdest. ideo de hac velut vtiliori vocatiōe ōr hic q̄ sit clamor. Aliter potest dici et melius q̄ hic dicitur de clamore qui est pulsatio per totam vitam ad surgēdum de pctō. nam sicut exire obuiam sponso est a principio vite nostre vsq; ad mortē p oēs opatiōes nostras vt ostensum est. ꝛ. ita clamor iste p̄cedens spōsi aduentū: est tota pulsatio que fit p totam vitā ad surgendū de pctō. Sed in parabola nō fuit nisi vna dormitatio ⁊ dormitio. iō ponitur vnicus clamor quo virgines ab illa dormitiōe excitate sunt. Sed p totā vitā est sepe hoiem plabi ad vitia. ideo opus est multiplicata pulsatiōe aut vocatiōe. ⁊ tota hec significaꝫ p illum clamorem quo vocate sunt virgines. Tertio pōt adhuc dici q̄ pulsatio totius vite est clamor xp̄i venientis ad mortem nostram: q̄ vt inplurimū pulsatiōes iste fiunt in vitiosis hoībus incutiēdo timorem mortis ⁊ inferorū. talis enim cogitatio nimis mouet ⁊ abstrahit a vitijs. sic ōr ecclīastici. 7. c. In omnare nouissima tua ⁊ in eternum non peccabis. i. nunq̄.

Q°.24. ¶ Queriꝫ cum virgines fatue audierūt istum clamorē quo modo postea non inuente sunt parate nec introierūt ad nuptias: q̄ qui audit pulsationē recipit xp̄m ad se intrantez ⁊ cenat cum illo. apocal'. 3. c. ¶ Dici potest vno modo q̄ lz audierūt clamorem nō introierūt ad nuptias: q̄ nō fuit in eis completa pulsatio. ⁊ ideo xp̄s ad significādū incompletā pulsationez in quibusdā esse dixit quasdam virgines clamatas: sed nō intrantes ad nuptias. ¶ Pro quo sciendū q̄ in predicta auctoritate duo ponunt̄. s. audire vocem: ⁊ aperire. ⁊ quādo hec simul sunt xp̄s intrat ⁊ cenat cum hoīe. Audire aūt est q̄ pulsatus credat se a deo moueri: ⁊ ista bona desideria a deo puenire. Aperire aūt est obedire illis bonis desideriis vel vocationibus exequēdo id quod a deo suadeꝫ. q̄ autē audiūt ⁊ nō obediunt habēt p̄mum ⁊ nō secūdum. ideo pulsatio non ꝓdest eis lz illam intellexerint. Secūdo modo pōt dici q̄ virgines p clamorem excitate sunt: ⁊ tamē nō introierunt ad nuptias: quia tempore aduentus nō fuerunt parate. ⁊ in hoc figmifica tur multitudo pulsationū que nobis fit in vita. ⁊ innuiꝫ p vnicam que facta est virginibus. nam lz quibusdam dei vocationibus obediam⁹ resurgētes de pctō: si postea incidam⁹ in peccata ⁊ nō resurgamus de illis lz vocati: nō ꝓsunt priores vocationes. Sed dōm q̄ nō potest oīmoda similitudo esse inter parabolā ⁊ sensum q̄tum ad vocationē virginū ⁊ pulsationē nostrā. nam virgines dormiebant: ⁊ clamor ꝓfuit ad hoc q̄ excitarentur: ⁊ excitate sunt ⁊ obedierunt clamori: quia statim surrexerūt ⁊ ceperunt ornare lampades suas. ⁊ tamē clamor ille nō poterat parare eas q̄ parate nō erant: eo q̄ apparat⁹ cōsistebat in quibusdā rebus corporalib⁹ que non habent̄ ad nutum nisi realiter inquirant̄. pulsatio aūt mētis aliter se habet: q̄ per hoc q̄ homo obedit illi est dispositus ⁊ nō sunt necessarij exteriores apparatus. ideo sola obediētia pulsationis pōt nos iustificare ⁊ paratos reddit ad aduentum xp̄i in morte. secus aūt fuit in virginibus. ⁊ ita lz excitate fuerūt ille per clamorem nō introierunt ad nuptias. nos ꝛo mor vt audim⁹ ⁊ assentimus pulsationi digni sumus introire ad nuptias xp̄i

Q°.25. ¶ Queritur quare dicitur q̄ media nocte factus sit ille clamor. ¶ Dicendum q̄ accipiendo de aduentu ad iudicium dicunt quidam q̄ media nocte fit clamor. quia media nocte fiet iudicium ⁊ resurrectio mortuorum. ⁊ sic refert ieron⁹ super matħ. quorundā esse positionem. s. Tradunt iudei xp̄m media nocte esse venturum in similitudinē temporis egiptij quādo pascha celebratū est. Alij dicūt media nocte futurū. i. tempore ignoto: ⁊ quādo nō putabiꝫ supueniet. sicut media nox est tempus occultū. i. quia tunc oīa tacent. sic dicit aug⁹. li. de verbis dñi: q̄ veniet media nocte. i. nullo sciente atq; sperante. ⁊ ieron⁹. ait. Subito ergo ⁊ quasi in tempesta nocte ⁊ securis oībus quādo grauissim⁹ sopor est: p angelor⁹ clamorē ⁊ tubas precedētiū fortitudinū xp̄i resonabit aduētus. Si autem accipiaꝫ p clamore p̄cedēte aduentū xp̄i dicit fieri media nocte. i. tēpore incerto: q̄ nichil est incertis q̄ tempus mortis ⁊ aduenit quando homo nō cogitat. sic ōr ꝑce. c. Veniet dñs serui illius die qua nescit et hora q̄ nō sperat. Etiā clamor iō p̄cedēs ōr fieri media nocte. ¶ Sz dicet quō fit media nocte id est tpe inopinato: quia cum a deo fiat pulsat nos q̄n vult: et cum nos de hoc nō cogitamus. oē aūt occultū et incertum media nox dici potest p ꝓditiōe tpis illius. Aliter dici pōt q̄ accipitur de illa vocatiōe qua pulsemur paulo an̄ mortem. et illa et mors computant̄ p eodem tempore. et q̄ mors media nocte fieri dicitur etiaz pulsatio illa media nocte. Tertio pōt dici q̄ accipiatur de pulsatiōe q̄ fit q̄n quis gaudet maxime in voluptatib⁹. Est enī tūc altissima caligo et ptās tenebrarū

Q°.26.

cum homo penitus dei oblitus his bonis que temporaliter apparent fruitur. Cum igit̄ de tam pfundis tenebris quis pulsatiõe dei eripit̄ ꝺr media nocte ad eum clamor factus. sic dicit origenes sup matħ. media nocte. i. in altitudine remissionis fact⁹ est clamor oēs suscitare volentiū estimo angelor qui sunt administratorij spūs intus clamãtes in sensib⁹ dormiẽtiū

Q.° 27. ¶ Querit̄ qd est quod in clamore dictū est ecce sponsus vẽit exite obuiã ei: ¶ Dom̄ q hoc ppie ad parabolã pertinet iuxta lr̄am. nam virgines ille spectabãt spōsum venturū vt cuz eo intrarẽt ad nuptias. r iõ ille qui venit ad excitãdas virgines debuit clamare iuxta id quod ille sperabãt. sed ipse sperabãt spōsum vt exirẽt obuiã ei. iõ ille nunci⁹ clamauit: ecce spōsus venit exite obuiã ei. Applicãdo aũt ad sensum xpi nõ erit idẽ clamor pcedẽs aduẽtum ei⁹ q̄tum ad lr̄am. sed in significato idem erit. nam accipiẽdo aduẽtũ xpi ad iudiciũ clamor pcedẽs illũ aduẽtũ erit: surgite mortui r venite ad iudiciũ. aut aliqd simile. r hoc etiã est dicere: ecce spōsus venit: qr xps venit tunc vt assumat secũ oēs bonos: r trãsferat eos ad eternas nuptias. r per illum aduentũ transfertur ipōsa in vitã eternaz sic accipit̄ apocal'. 19. c. s. Venerũt nuptie agni: r vxor eius pparauit se. r statim ꝺr: Beati q ad cenã agni nuptiarũ vocati sunt. r sic vocatio ad iudiciũ est vocatio ad nuptias xpi. sed lz ad illas vocent̄ oēs mortui nõ intrabũt oēs: qr nõ erũt oēs parati: sicut oēs virgines tam prudẽtes q̄ fatue vocate fuerũt ad exeundũ obuiã sponso r intrandũ cum eo ad nuptias. sed non intrauerũt oēs. Si aũt accipiat̄ p clamore pcedẽti aduẽtum ad mortẽ ille est pulsatio ad excitãdũ a sopore peccatorũ. Et nichil est aliud q̄ quedã inuitatio ad nuptias xpi. imo tũc fit cena nuptialis si pulsatus obedierit pulsationi. sicut dicit apocal'. 3. c. Ecce ego sto ad ostiũ r pulso: si qs audierit vocez meã r aperuerit michi intrabo r cenabo cum eo r ipse mecũ necesse est aũt talẽ cenã nuptialẽ esse. i. festiuã qua de⁹ cum homine cenat. r sic quomodocũq; accipiatur iste clamor in vnaz sn̄iam vadit. s. inuitare nos vt occurram⁹ spōso veniẽti ad nu

Q.° 28. ptias. ¶ Queritur qd significat̄ p hoc q ꝺr: tũc surrexerũt oēs virgines ille: ¶ Dom̄ q quantũ ad parabolã significat̄ excitatio a somno. accipiẽdo q̄tum ad sensum quẽ xps intẽdit intelligit̄ de aduẽtu ei⁹ duplici. Accipiẽdo aũt de aduẽtu ad iudiciũ est sensus q pcedente vocatiõe illa p angelos surgunt oēs. r ideo recte ꝺr q audito clamore surrexerunt tam fatue q̄ prudẽtes: qr audita tuba iudicij tam boni q̄ mali resurgẽt r ita resurrectio ꝺr generalis ad iudiciũ gn̄ale. pcesserat enim in oībus hoīb⁹ bonis r malis q sunt virgines prudẽtes r sũt fatue vt dcm̄ est. s. dormitio mortis duz xps morã faceret venire ad iudiciũ. nũc vo cum p angelos clamatũ est xp̄m venire oēs de morte resurgũt velut de somno. Sic dicit grego. Tũc qdẽ oēs virgines surgũt: qr electi r reprobi a somno sue mortis excitant̄. Sed accipiẽdo p primo aductu. i. ad mortem verũ est q pcedẽti clamore. i. pulsatiõe dei oēs excitantur: qa quãdo xps efficaciter vult pulsare nemo est q non excitet. verum est enī q multi vocant̄ q non obediũt. qr pulsatio illa nõ est efficax saltẽ respectu illorũ. nam si deus vult fortiter pulsare: necesse est q exaudiat homo. qr cor hoīs in manu dei est r quocũq; voluerit vertet illud. proūb. 21. In pulsatiõib⁹ aũt minoribus qdam obediũt r quidã nõ. vnde ab equali pulsatione qdam mouet̄ r alius nõ. s. qr sunt inequaliter dispositi. r talis modus est q̄tũ ad augmẽtationẽ charitatis p actus nr̄os. q aũt de⁹ velit quosdã pulsare efficaciter r alios nõ ab eius liberalitate puenit. qr vult qbusdã potius benefacere q̄ alijs cum nulli teneatur. vt ꝺr ad roma. 9. c. q cui vult miserebit. dixit tũ hic oēs virgines excitatas p illum clamorẽ: vt innuatur

Q.° 29. fortis pulsatio que oēs hoīes mouere põt. ¶ Querit̄ qd significat quod ꝺr: r ornauerũt lãpades suas: ¶ Dom̄ q q̄ntum ad parabolã iste ornauerũt lampades. i. infuderũt oleuz r disposuerũt lichinũ emũgẽdo illud: qr dormierũt aliquãtulum: r tũc oleia liquãta ps exusta erat: r lichinũ cineres habebat: decuit q ornarent lampades olei infusiõe r apparatione lichini: maxime qr nũc occursure erãt sponso: r ita lampades parate esse debebãt: ne coram illo opus esset eas ornare. Sz ad intentionẽ xpi fortassis ista pars nõ facit: qr vt dictũ est. s. non seruit ad sensum vtentis parabola q̄libz ps pabole aut metaphore. possum⁹ tñ applicare si accipiat̄ de aduẽtu ad iudiciũ resurgẽtes ornãt lampades suas. qr opa sua q̄ in cõscientia inuenit̄ numerãt: p quibus gl̄iam aut pnam recepturi sum. sic dicit greg. Lampades ornãt qr sua secũ opa numerãt p gb⁹ eternã pcipere beatitudinẽ expectãt. vel dicũt̄ lampadũ apparatus rationũ dandarũ in iudicio. sic dicit aug⁹. li. de verbis do. s. Aptauerũt enī lampades suas. i. rõnes reddẽdas operũ suorum. verũ est q rõnes iam reddite sũt a quolibz in morte: r sn̄ia de eo lata est. r iõ nõ sunt reddẽde rursus rõnes. r si reddende essent nõ oportebat de hoc cogitare: qr iudex q rõnem petit nouit eam: r ipse fm eam sn̄iam pfert. r tñ qr iudicij vocat̄ dies ille quo oēs resurgẽt eo mõ quo iudiciũ ꝺr rationes ibi reddent̄ r querent̄: r sic hoīes rõnes suas cõponere dicent̄ Alij dicũt assumptionẽ lampadũ esse reditũ in corpa. qr virgines vocam⁹ sic aīas: lãpades aũt suas corpa sua. r iõ qr cũ resurgere iubẽt̄ assumẽt singule aīe corpa ppa: dicent̄ accipere lampades r ornare illas. nam orige. dicebat lampades eẽ naturalia organa. totũ aũt corpus organũ est aīe ad opationẽ r sic dixit hylari⁹ sup matħ. s. Lãpadarũ assũptio aīarũ est reditus in corpa. Accipiẽdo aũt ꝺ aduẽtu ad mortẽ r pulsatõe pcedẽt est magis adhuc plan̄. qr posit̄ q̄ p dei interiorẽ pulsationẽ excitant̄ anime bonorũ aut malorũ: ornãt lampades. id est pscientias: qr lampades pscientie sunt vt dictũ est. s. r in illis est oleum. i. bona opera. q aũt in pctõ erat r vocat̄ a xpo lampadẽ inornatã habet: qr habet cõscientiam immũdã: r tũc eã mundat purgãdo a vitijs r virtutib⁹ aptãdo. ¶ Querit̄ qd est q ꝺr q fatue sapientib⁹ dixerũt date nobis de oleo vestro. ¶ Dom̄ q in parabola rem veristimilẽ dicẽt. nam parũ de oleo stulte virgines secũ tulerãt in lampadib⁹: r tũc veniẽte sp̄o deficiebat. prudẽtes aũt ad sufficientiã habebãt: iõ petiuerũt fatue a sapientibus quasi recepture: r tñ non receperũt. Applicãdo aũt ad sensum xpi aliq dicũt accipi de aduẽtu ad mortez sc̄z q fatue petũt a sapientib⁹. i. hoīes q dum in sclo viuerẽt nulla bona opa egerũt cũ qbus xpo spōso occurrere possint cum iam venit sponsus. i. est mors in ianuis cõmẽdãt se aliqbus viris bonis adhuc viuẽtibus quasi precib⁹ eorũ r meritis saluãdi sint. r ita oleum bonor operũ quod ipsi nõ habuerunt ab alijs expetũt: r opa aliena nõ pñt iuuare eos ad intrandũ in vitam eternã. Sed ꝺm̄ q ista applicatio ex pte tenet et ex pte deficit. q enim non curauerit qs dum viueret bonum opari quo posset occurrere xpo q̄si cum lumine recte similat stultis virginib⁹: r q opa alior putet sibi ad salutẽ sufficere si nulla ipse hz stultitia est: qr nichil de bonis pprijs habentẽ aliena bona nõ solũ nõ adiuuãt: imo ei nõ pſũt. r si credat non habẽs charitatẽ q p alienã charitatẽ põt saluari falsũ est. r si ipse habeat charitatẽ r tñ pauca opa credere q aliena opera possunt ei pdesse ad gradũ gl̄ie falsũ est. r tñ in aliquo credit iste recte cõmẽdando se ꝺ omibus r bonis operib⁹ bonorum virorum. ¶ Circa quod sciendũ q moriturus q aliena bona petit aut charitatem habet aut non. si non habet stulte petit: quia non solum non applicabuntur ei ad sufficientiã salutis: imo nullo modo pderunt ad salutem: quia sine charitate non est salus. si autẽ charitatem habeat. s. si ex pulsatione illa ad se conuersus charitatem acceperit. r ideo bonorum alienorum adiutorium petit. aut petit vt per hec quasi p opera propria gradum aliquem glorie habeat. r tunc stulte petit: quia nemo pro alio potest mereri. r ideo nemo habebit maiorem graduz glorie q̄ per actus suos meruit. vnde si totus mundus pro eo oraret: aut quicquid est in orbe in elemosynam pro eo daretur: non mereretur nec acciperet maiorẽ gradum glorie q̄ ipse viuens per actus suos meruit. r ita nemo

potest cōmunicare alteri actus proprios ad merendū p illos sed cuilibet tantū debebit de gloria quantū p actus suos meruit: licz illos alteri cōicare voluerit. Si tñ ideo quis se commendet orationibus alterius vel bonis operib⁹ eius vt p hec a pena liberetur recte credit. ad hoc enim ꝓsunt oīa suffragia ecclesie ꝛ singularū personarū: vt si mortui sunt illi ꝓ qb⁹ ora tur aut bona opera fiunt liberent citi⁹ a pena: qz minuit eis p ea que p eis fiunt. Si aūt viuētes sunt illi ꝓ qbus suffragia vel bona fiunt, ꝓsunt enim ad multa: sed nō ad merēdum eternam vitā, ꝓdesse enī ad liberationē a periculis aut ad liberationē a pctō: aut augmentū bonoꝝ tēporaliū: aut ad hoc vt deus det illi p quo oratur maiorē grāz q̄ alⁱs daturus erat. ꝛ tunc p maiorē charitatē sibi datam magis merebit in operationibus ꝓprijs. sed nunq̄ potuit mereri p operationes alienas. Accipiēdo aūt de aduētu ad iudiciū ꝛ de bonis ꝛ malis resurgentib⁹. est sensus q̄ mali resurgētes ꝛ cōscientiā suā inquirētes nichil ibi inueniāt de quo deo placere possit vt eos admittat ad btitudinē: ꝛ tūc de meritis bonorū aliqd cōicare vellent: per quod ipsi quoqz xpo occurrerēt ꝛ intrarēt ad nuptias. ꝛ tñ nichil tale recipiūt: qz neqz alijs seipsis participare pñt. ¶ Sciendū aūt q̄ hz in parabolica narratiōe realit accident q̄ virgines fatue nō habētes oleū petiuerūt illud a sapientib⁹ ꝛ non receperūt: nonerit sic in iudicio ꝛ resurrectiōe: qz reprobi nichil petent ab electis sibi cōicari: ꝛ scient etiā non sibi posse cōicari: neqz illud tunc desiderabunt cum ꝓsciāt esse impossibile, qm̄ anteq̄ ad iudiciū veniāt iam dānati sūt ꝛ penas suas tolerāt. sed ponit ad tollendū ignorātiā nostrā nūc. s. ne putemus q̄ in die iudicij si ꝓpria bona nō habuerim⁹: possemus accipere a sanctioribus p que nos ipsi sācti videamur aut efficiamur, nam nō erit ibi cōicatio meritorū sicut nūc est cōicatio pecuniarū ꝛ aliorū bonoꝝ. ꝛ iō fuit conueniēs introduci q̄ virgines fatue oleum petūt. ꝛ prudētes nō cōicant eis illō

Q°. 31. ¶ Sed quereⁿ qd est quod dicunt fatue virgines lampades nostre extinguūt? ¶ Dōm q̄ ponitur p cā petendi. dixerant enim: date nobis de oleo vestro. ꝛ ne sine causa petere videāt dixerūt: date nobis de oleo vestro qz lampades nr̄e extinguūtur. Ad parabolā aūt sic realiter fuit. s. fuerat oleū in lampadib⁹ fatuarū sed paucū: ꝛ ardebat q̄uisq3 veniret sp̄ōsus. sz cū morā faceret sp̄ōsus consumptū est oleū. ꝛ iō cuz facto clamore surrexerūt: viderūt quasi nichil olei esse in lampadib⁹: ꝛ sic illas extingui. Applicādo aūt ad sensum quē xps vult si intelligam⁹ de aduētu xp̄i ad mortē ꝛ clamore p̄cedēte q̄ est pulsatio mentis inueniunt tūc hoīes q̄ ante fuerāt in pctō se vacuos lumine diuine gratie ꝛ oīb⁹ operib⁹ bonis. ꝛ ideo dicunt lampades nostre extinguūtur. i. extincte sunt: qz in conscientijs nostris nullū bonum inuenim⁹. cōicate ergo nobis de oleo vestro vt possint lucere lampades cōsciētiarū nostrarū ex opib⁹ vestris. Accipiēdo aūt ꝓ aduētu ad iudiciū quasi idem mod⁹ applicatiōis est. s. qz inueniēt q̄ mala egerūt conscientias suas vacuas oī bono testimonio quo pñt cōparere ante deū. ideo dicunt lampades nostre extinguūtur. ꝛ sic petēt testimoniū prestari ab alijs de ipsis: cum ipsi de seipsis nō valeant testimonium reddere. sic dicit gregor⁹. Sed lampades fatuarū virginum extinguūtur: qz earū opera que clara hoībus foris apparuerāt in aduētu iudicis intus obscurant. vñ fatue dixerūt date nobis ō oleo vestro: qz lāpades nr̄e extinguūtur. Quid aūt est q̄ tūc a prudentib⁹ non acceperūt ꝛ petunt: nisi q̄ in aduentu iudicis cum se vacuas intus inuenerit testimoniū foris querūt ac si a sua fiducia decepte ꝓximis dicāt: qz vos quasi sine ope pelli cōspicitis: dicite de vestris opibus qd vidistis. ꝛ aug⁹. li. de verbis do. ait: De ꝓsuetudine enī id semp inquirit de quo gaudere anim⁹ solet. itaqz hoīum q̄ cordā nō videt testimoniū volūt habere apud deū q̄ cordis inspector est. sz quorum facta aliena laude fulciunt eadē subtracta deficiūt. vnde ꝛ earum lampades extinguūtur. vel virgines q̄ lampades suas cōquerunt extingui ostēdūt eas lucere: ꝛ tñ nō bñt lumē in deficiēs neqz opa ꝓpetua. Si qs q̄ hz aīam virginalē ꝛ amatorē est prudentie: non debet mediocriter esse content⁹ his que cito exarescūt ꝛ cito caumate arefiunt: sed pfectas virtutes sequatur vt lumē habeat sempiternū. ¶ Querit quare virgines prudentes nō cōicauerūt oleū suū fatuis. ¶ Dōm q̄ applicādo ad sensum quē xps intēdit ōr q̄ prudētes nō cōicāt fatuis qz nō pñt. nam si accipiat de fatuis ꝛ prudētib⁹ dum adhuc viuūt ꝛ morituri cōmēdāt se meritis bonoꝝ quasi p illa ipsi possint mereri: nō pñt boni cōicare merita sua illis vt per ea ipsi mereant vitā eternā. ꝛ ita xps introducit ista hic oīno q̄si aliqs petat hic merita alteri⁹ aut petitur⁹ fit: sed ad ostēdēdum q̄ etiā si peterent nō possent ꝓcedi. vñ dicit nō ꝓcedi cū petitur id quod ꝓcedi non posset si peteret. Sz obijciet qz cōcedi pñt bona opa vni⁹ alteri ad remissionē penarū: vt dictū est. s. Dōm q̄ hoc nō ꝓdest: qz aut agit de aduētu xp̄i ad iudiciū aut ad mortē singulorū. Si p̄mo modo nō tenet. primo qz merita vni⁹ non ꝓsunt alteri q̄tum ad habēdū vitā eternā ꝛ tamē ibi est status ad illā habēdā. Secūdo qz bona q̄ latisfactoria sunt ibi nulli tunc ꝓsunt: ita q̄ satisfactio p penas est q̄ntum ad eos qui in purgatorio sunt. ꝛ hoc est vsqz ad die⁹ iudicij. post illum aūt diem est tempus ꝓpetui gaudij aut ꝓpetue pene ꝛ nō alicuius satisfactiōis. q̄ sola bona meritoria peterētur ibi cōicari: ꝛ illa nō cōicant. Si aūt accipiat de aduētu ad mortē dōm q̄ etiā ibi nō pñt viuētes morituris ꝓcedere merita sua ad vitā eternā: qz illa non sunt cōicabilia. Cum aūt dicitur q̄ pñt cōicari bona satisfactoria ad relaxationē penarū. dicendū q̄ verū est. ꝛ tñ nō pōt intelligi q̄ oleum quod hic petunt fatue fit trāslatio bonoꝝ satisfactoriorū. sed necesse est accipi p bono meritorio quod vere trāsferret ad aliū sicut oleum datum facit lumē in aliena lampade. ideo verū est q̄ nec etiam pōt dari oleum a prudētib⁹ inter viuētes. ¶ Querit de causa data. s. Ne forte nō sufficiat nobis ꝛ vobis: quomodo cōueniat ad ꝓpositum. ¶ Dōm q̄ q̄tum ad parabolam cōuenit: qz multū oleum expēderāt prudētes morā faciente sp̄ōso ꝛ adhuc mālure cum eo illa nocte: ꝛ si cōicare vellēt fatuis virginib⁹ forte neutris sufficeret. iō nō erat ꝓueniēs cōicari. Sed q̄tū ad significationē ē dubiū quō sit verū. dōz q̄ verū est q̄ nō sufficeret vtrisqz oleū si diuideret. i. meritū bonoꝝ operū. sz dōm q̄ aut accipit q̄tū ad viuētes volētes cōicare merita sua morituris. aut q̄tū ad mortuos bonos ꝛ malos sit exūtes. de p̄mo dōm q̄ nō sufficiūt merita si diuidāt. qz nemo pōt aliqd alteri dare quousqz habeat. sz viuēs nemo hz securā merita vite eterne. qz q̄diu viuit pōt illa pdere ꝛ nō est secur⁹ de btitudine. iō q̄ p se nō est secur⁹ nō pōt alteri ꝓstare q̄ de eo circa qd nō est iecur⁹. Secūdo qz nemo pōt alteri dare nisi de eo qd supabūdat ei. ꝛ tñ nulli⁹ merita supabūdāt ei: qz quātūcūqz qs mereat maior ē vita eterna q̄ merita. ad ro. 8. c. Nō sūt ꝓdigne passiones hui⁹ tp̄is ad futurā gl̄iaz q̄ reuelabit in nobis. Tertio qz nemo ꝓpe dare pōt nisi de eo qd suū est: merita aūt nō sūt nr̄a: qz de⁹ dat nobis mereri inq̄tuz charitatē nobis infundit quātā vult. et tunc fm mēsurā charitatis est mēsura meriti. iō diuidere et cōicare meritū nostruz nō est in ptāte nr̄a sz in ptāte dei q̄ nobis mēsurā mercēdi dat. Sec⁹ aūt est de actiōib⁹ satisfactorijs: qz hoc cōpetit actiōi in quantum est laboriosa. labores autem sunt a nobis inquantū nos illos toleramus. merita autem sunt a deo: cum sint ex radice charitatis. ideo non sufficiūt nobis nostra merita ad hoc q̄ illa possimus cōmunicare. Quarto potest dici q̄ non sufficiunt merita nostra si diuidantur. quia cuilibet fm merita sua respondet gradus premij. et tamen si aliquid tolleretur de quantitate illius meriti non correspondet sibi premium p̄dictum. ideo minus dandum erat. et ita videretur iniuste factum q̄ acciperet quis minus q̄ meruerat. Si aūt accipet p̄ fatū p̄miū diminuto merito nō eēt cōmēsuratio: ꝛ sic dareⁿ p̄miū sine merito: qō incōueniēs est. Ex hoc apparet q̄ nō sūt increpāde virgines prudētes quasi īmisericordit se habuerint

quia non egerũt hoc ex auaricia: sed quia non erat possibile fieri talem cõicationẽ. ⁊ etiã nemo debet ꝓfidere de suis meritis ꝙ tanta habeat vt alijs possit distribuere sibiipsi sufficiendo. sic dicit iero. sup matħ. ¶Non enim he virgines prudẽtes hoc de auaricia: sed de timore rñdẽt. vnusqsq3 enĩ ꝑ suis operibus mercedẽ recipiet. nec pñt in die iudicij aliorũ virtutes aliorũ vitia subleuare. de hoc etiã crisо. in omeł ait. ¶Non solum he virgines stulte erãt qñ hinc recesserũt misericordia carẽtes: sed quia estimabãt se accepturas vbi importune quesierunt. ꝙuis aũt alijs virginib⁹ prudentib⁹ nichil misericordi⁹ sit que ꝓpter misericordiã fuerũt maxime approbate: non tñ stulte virgines sua petitiõe potite sunt. respõderũt enĩ: ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis. hinc aũt dicim⁹ qz nullus nr̃m adiscere poterit ibi operib⁹ cum qbus inuẽti erim⁹. ¶Quere-
Q.° 34 ritur quõ cõcordat qõ dr̃ ite poti⁹ ad vẽdentes ⁊ emite vobis ¶Dom ꝙ ꝙtum ad parabolã planũ est. sed ꝙtum ad applicationẽ dicũt aliq ꝙ debet legi poti⁹ ꝑ redargutionẽ ⁊ insultationẽ ꝙ ꝑ modũ consilij. q. d. cum fueritis insipiẽtes non ferendo oleũ: ite nunc ad vendẽtes. i. ad adulatores a qbus gloriã mũdanã capiebatis. sic dicit aug⁹. li. de verbis dñi. nõ fũt putãde dedisse cõsiliũ sed crimẽ earũ ex obliquo cõmemorasse. vendũt enim oleũ adulatores q siue falsa siue ignorata laudando animas in errore mittũt. ⁊ eis vana gaudia tanꝙ fatuis cõsiliando aliquã de bis mercedẽ comodi tẽporalis accipiunt. dr̃ ġ: Jte poti⁹ ad vendẽtes ⁊ emite vobis. i. videam⁹ qd nunc vos adiuuẽt q vobis laudes vẽdere cõsueuerũt. dicunt aũt ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis: qz alieno testimonio nõ adiuuat qsq3 apud deũ cui secreta cordis apparẽt: ⁊ vix qsq3 sufficit sibi cui testimoniũ phibeat cõsciẽtia sua. Sz dõz potius ꝙ ꝑ modũ cõsilij hoc dictũ est. naz in sensu parabolico ita accipit. sic dicit iero. sup matħ. ¶Dant aũt prudẽtes fatuis cõsiliũ ꝙ nõ debeãt sine oleo lampadarũ sponso occurrere. ⁊ idẽ tenẽt hyla. ⁊ crisо. ¶Dom ġ ꝙ si particula ista applicãda est ad sensum ẽpi: accipiẽda est ꝑ modũ cõsilij ⁊ nõ insultatiõis. ⁊ accipietur ꝙtum ad morituros quos de⁹ pulsat ⁊ timore mortis ad se cõuertit. tunc enĩ inuenietes se oĩbus bonis meritis vacuos: cõmẽdant se meritis sanctor̃ viuentiũ quasi illorum merita possint trãsferri in ipsos vł̃ pars illorũ. prudẽtes aũt id est predicti sancti viri respondẽt ꝙ merita ꝓpria nõ sufficiunt eis. ꝙto magis deficient si distribuere voluerint alijs: ſz suadẽt recurrere ad venditores olei. i. meritorũ. isti enim sunt pauperes q nobis merita vẽdunt. s. qz per hoc ꝙ eis benefacimus meremur: ⁊ ita rectũ cõsilium eis tribuũt. sic dixit daniel nabuchodonosor regi. dañ. 4. c. s. Cõsilium meum regi placeat: pctã tua elemosynis redime. ⁊ iniqtates tuas miseri cordijs pauperũ. sic dicit hylar⁹ sup matħ. s. Venditores hi sũt q misericordia fideliũ indigẽtes: reddũt ex se petita comercia indigẽtie sue satietate boni opis nostri cõsciẽtiam venũdãtes. hec enim est indefessis copiosa materia: que nunc misericordie fructib⁹ emẽda est ⁊ recondẽda. ⁊ crisо. in omeł. dicit. Vides ġ quanta nobis sit a pauperib⁹ negociatio. pauperes aũt non sum⁹ ibi ſz hic. ideoqz hic oleum cõgregare oz vt vtile sit illic cum tempus nos vocet. ⁊ iero. sup matħ. ait. Vẽdit ⁊ hoc oleum ⁊ multo emit precio ac difficili labore ꝙquirit: ꝙ non solũ in elemosynis sed ⁊ incunctis virtutibus ⁊ cõsilijs intellgim⁹ magistrorũ. ⁊ sic vult ieronym⁹ cõsistere oleum in oĩbus operibus bonis q̃ ex habitudine ad alios habẽtur aut fiũt: quasi ab alijs oleum accipiam⁹ emptũ. ⁊ iõ ꝙtũ ad istaz applicationẽ aliqualit̃ stat. qz viuẽtes morituri pñt adhuc p opa misericordie aut quelibet alia bona emere oleum a vẽdẽtibus. i. bonã habere operũ conscientiã cum qua appareant coram xpo. Sz non poterit applicari ad aduẽtũ xpi post mortem in iudicio. tum qz nemo erit ibi qui iaz mereri possit qõ pri⁹ nõ meruit. hic aũt semp mereri possum⁹. tum qz nemo ẽ cui misericordia impẽdi põt vt ab eo oleum ematur. Sz adhuc dom ꝙ melius est non applicare particulã istã ad signifi cationẽ: ſz solũ ad parabolã. ¶Querit quõ stat qõ dicit dñs aũt irent emere venit sponsus ⁊ q̃ parate erãt intrauerũt cuz eo ad nupcias. Dici põt vno mõ ꝙ dicat istud ad significandũ ꝙ virtutes ⁊ bona opa quõcũqz fierẽt ꝑdessent ad vitã eternã ⁊ tñ post mortẽ iã nemo talia facere põt: iõ nõ põt sibiipi ꝑdesse mortuo⁹ qui nõ ꝓfuit viuẽs. ponit tñ ite ad vẽdentes ⁊ emite vobis. q. d. quõcũqz vos possetis habere ꝓsciẽtiã bonã: etiã si ab alijs emptã acciperetis eẽt vobis salus. inquãtũ aũt dicit ꝙ dñ irent ad emendũ venit sponsus: inuit ꝙ nõ põt post mortẽ bona ꝓscia acgrí que in vita nõ fuit habita. ⁊ iõ frustra est q̃rere. sed admonemur ꝑ hoc ꝙ viuẽtes illã acgram⁹. sic dicit iero. sup matħ. verũ qz iã emẽdi tps excesserat ⁊ aduenietẽ iudicij die locus nõ erat pñie. nõ noua opa patrare sed ꝓteritor̃ rationẽ cogunt exsoluere. Alij aũt dicũt ꝙ ire ad emendũ bona opa siue oleũ est inclinari ad fauores mũdanos ⁊ adulationes. ⁊ tales nũꝙ recipiunt ad nuptias eternas qz dñ bis vanitatib⁹ occupant venit mors ⁊ rapiunt sine fructu boni opis ⁊ pereũt: nõ recepti ad vitã eternã. sic dicit augu. li. de verbis dñi. s. euntib⁹ illis emere. i. inclinãtes se in ea q̃ foris sũt ⁊ solitis gaudere q̃rentib⁹: qz gaudia eterna nõ nouerat venit ille q iudicat ⁊ q̃ parate erant. i. qbus testimoniũ coꝝ deo ꝓscia ꝓhibebãt intrauerũt cũ sponso ad nuptias. Alij exponũt de viuentib⁹ parũ post morituris q semp male vixerũt: ⁊ dum posłea aliqd boni agere studẽt: capiunt anteꝙ agant. sic dicit crisostо. in omeł. s. per hoc qõ dicit dum irẽt emere. ostẽdit quia ⁊ si misericordes efficiamur post mortẽ: nichil lucrabimur ad effugiẽdũ. sicut nec diuiti plũnt apud inferos ꝙ factus est sol licitus ⁊ misericors circa eos q sibi attinebãt. Vel dicit: dum irent emere. est enim inuenire quosdã q quãdo debuerunt neglexerunt discere aliqd vtile. in ipso aũt exitu vite sue dñ disponunt discere comprehẽdunt a morte. Alij pñt dicere ꝙ nõ accipiat ista particula nisi ꝙtum ad sensum parabolicum: ⁊ ꝙ nõ exponat in sensu ptinẽte ad intẽtionẽ xpi. Alio modo põt accipi vt documẽtũ ꝓtra illos q bona opa in fine vite incipere volunt: que tũc non pñt finire morte poccupati. s. ꝙ nõ sperent inchoare illa in fine vite sed ꝑ totã etatẽ illã. ⁊ hoc est verꝙtum ad opa per que intendũt ꝓficere in bono. Secus autẽ ꝙtum ad opus cõuersiõis: qz illud in quacunqz parte etatis ꝙuenies est etiam in articulo mortis. imo ibi maxime ꝑdest, Q.° 36
qz ꝑ hoc tota ꝓterita mala vita abolet. ¶Querit quõ dr̃ ꝙ virgines prudẽtes q̃ parate erant introierũt ad nuptias cum sponso: ¶Dom ꝙ ꝑ vtroqz statu verũ est: sicut etiã in parabolico sensu. Applicãdo aũt ad sensuz xpi verũ est ꝑ statu mortuorũ: qz in die iudicij illi q inuẽti fuerint parati. s. cum bonis operib⁹ ⁊ digni vita eterna introibũt ad illam. q non fuerint parati nõ habebũt tunc locũ pñie quasi tũc redirẽt ad seculuz ⁊ bona opa facerẽt qbus mererent vitam eternã. Etiam verum est de morietib⁹. s. ꝙ morietes q in ipso mortis articulo nõ fuerint parati ad vitã eternã nunꝙ habebũt illã. ⁊ dicitur parati ꝙtum ad meritoria opa. secus ꝙtum ad satisfactoria. nam aliq morient debitores pene cuiusdã. s. purgatorie. ⁊ tñ qz charitatẽ habebũt dicent digni vita eterna ⁊ parati: ſz illaz non habebũt statim: sed postꝙ compleuerint satisfactionem in purgatorio. Accipiẽdo ĩ sensu quẽ xps intẽdit vocant nuptie ꝑ vtroqz mõ. s. ꝑ statu in die iudicij: qz boni intrabũt in eternam btitudinẽ q̃ dr̃ esse nuptie. qz nuptie vocant celebritas q̃dam in ꝙunctiõe sponsi ad sponsam. sed ibi tota ecclia bonorũ simul intrabit vt ꝙuncta maneat xpo ꝑm btãm visionẽ ĩ qua est sũma iocunditas. iõ oẽs qui tũc recipient dicent intrare ad nuptias. Si aũt accipiat ꝑ statu morientiũ est sensus ꝙ morientes in charitate q dicunt esse parati intrãt ad nuptias: quia ſz sole ase tunc trãseant: tñ statim xpo coniungunt: que ꝙunctio est nuptie. ⁊ ista ꝙunctio vel est in re. s. ꝙtum ad illas animas que sunt libere ab oĩ debito satisfactiõis ⁊ pctĩ: que statim trãseunt ad beatitudinẽ. vel in certa spe. s. ꝙtum ad alas que decesserunt in aliquo onere satisfactiõis habẽtes tñ cha-

ritatē: qz isti puniūt in purgatorio aliqñ diu: certissime tñ ad
btitudinē recipiēdi sunt: ⁊ ideo statim dicunt intrare ad nup-
cias. ¶Querit q̄re dicit ⁊ clausa est ianua? ¶Dicendū qp q̄n
Q°.37. tū ad parabolā ita fuit. s. qp cū esset media noz qñ venit spon
sus ⁊ introiuit ad nuptias fecit claudi ianuā: qz nō erat securū
temp⁹ illud ad hoc qp pateret porta. accipiēdo aūt in sensu xpi
imuit qp post diē iudicij nō est locus intrandi ad vitā eternaz
ſſā sicut ante mortē xpi dicebat esse clausa ianua: ⁊ iō nemo
illuc intrauerat qz nōdū xps p sanguinē suū aperuerat portā:
Jta post diē iudicij erit clausa ianua: qz nemo illuc poterit in
trare. ⁊ iō virgines fatue q̄ postea veniunt non recipiunt: qz
clausa est ianua. ſſā post diē iudicij nemo erit nisi aut in infer
no aut in vita eterna. sed q est in inferno nunq̄ recipit ad vitā
eternā. iō nemo ītrabit post diē iudicij illuc qz clausa ē ianua.
Est etiā rō hui⁹ alia: qz q in die iudicij nō fuerit recepti ad vitā
eternā nō erūt dispositi. ſz q tunc nō habuit bona opa p q̄ me
retur vitā eternā nō poterit postea illā mereri. iō nemo intra
bit. sic dicit Jero⁹ sup matb. s. post iudicij aūt diē bonoz ope
rum ⁊ iustitie occasio nō relinquet. Aug⁹. etiā ī li. de verbis
dñi dicit. receptis illis q sunt in angelicā vitā cōmutati claudi
tur addit⁹ ad regna celoz: nō enim post iudicium ptz precum
aut meritorū locus. Accipiendo autē pro statu merentiū etiā
verū est qp morientib⁹ etiā ante diē iudicij claudit porta. nam
dū viuim⁹ pz cuilbz porta: ſz p⁹ mortē nō patet illi q ī vita illā
nō meruit. ſz ītelligit hoc q̄tū ad meritū sec⁹ quātū ad introi
tū. nā post diē iudicij nemo poterit mereri vitā eternam: neq;
etiā recipi ad illā si nondū intrauit. post mortē autē clausa est
ianua quantū ad meritū. sed nō est clausa quantū ad introitum
nemo enī post mortē poterit mereri vitā eternā. qui ñ vivēs
meruit vitā eternā: post mortē etiā multo tēpore poterit intra
Q°.38. re in illā. ¶Querit quomodo stat qp dicit nouissime veniūt
virgines ille dicētes dñe dñe aperi nobis. ⁊ ille ait nescio vos
¶Dicendū qp quantū ad parabolicū sensum planū est. Quan
tū ad sensum autē xpi nō potest dici qp oleū offerrent virgines
fatue. qz q̄cunq; quis esset in charitate q̄ est hic oleū esset di
gn⁹ vita eterna. vnde si decedētes sine charitate possent habe
re charitatē ante diē iudicij: reciperent in vitā eternā ī die iu
dicij vel pri⁹. ⁊ si dānati in inferno possent post diē iudicij ha-
bere caritatē de nouo: liberarēt a pena inferni: qz īpossibile ē
aliquē existētē in caritate manere in īferno. ſz signat ḃ īpossibi
litas hūdi oleū. i. charitatē p⁹ mortē. quā caritatē nō hūit ante
mortē decētē. ⁊ in hoc ē dīa inter parabolā ⁊ applicationē. qz
in parabola licet virgines fatue oleū portauerint non recepte
sunt qz tarde venerūt. In aplicatione autē q̄ñcūq; charitas fit
in aliquo facit eū dignū vita eterna. ⁊ tñ tēpus aliquod est in
quo haberi nō potest. ⁊ iō ꝓpter tarditatē repellunt q añ mor
tem nō habuerūt oleū. i. charitatē. Dicendū est ergo qp ista re
uersio sit quantū ad parabolā: qz vere redierūt cū oleo. ſz q̄n
tū ad aplicationē nō significat qp reuerse sint virgines cū chari
tate: sed qp etiā si mortui vellent tūc habere charitatē cū q̄ ap
parerent coram deo nō possent. Et potest etiā intelligi istud de
penitētia infructuosa quā habēt dānati apud inferos. Sapi.
5. c. s. stabunt iusti in magna cōstantia aduersus eos q se angu-
stiauerūt ⁊ q abstulerūt labores illorū. Quod autē dicūt dñe
dñe pertinet ad exprimendā cordis magnā affectionē cum nō
sint cōtente semel dñm vocare: vel ponit ad significandū qp se
pe vocauerūt: qz nō aperiebat eis ⁊ qualibet vice dicebāt dñe
apperi nobis. sic dicit glosa. s. dolore autē repulsionis īpulse:
appellationē ingemināt dominatiōis. vl dicūt dñe dñe ad ostē
dendū fidem suā. s. qz eū dñm cōfitent: ⁊ p hoc suadere volūt
vt aperiat: sed fides hec nō prodest cū opa nō ꝓcesserint. sic di
cit Jero⁹ sup matb. egregia in dñi appellatiōe ꝓfessio iudiciū
fidei ē. ſz qd pdest voce inuocare quē operib⁹ neges? Alij di
cunt qp vocant dñm ⁊ nō patrē: qz eius misericordiā nō quesi
erunt dum viuerent sic dicit glosa. apellotione dñationis in-
geminant nō vocando patrē cui⁹ in vita sua misericordiā con
tēpserūt. ¶Sed quomō dicit nescio vos? ¶Dicendū qp ad Q°.39.
parabolā istud pertinet. Aplicando autē ad intentionē xpi est
sensus qp ad dānatos xps dicit nescio vos: qñ aliqua opa dixe
rint se fecisse: ⁊ dicit hoc qz est verbū rigorosum ⁊ despectiuū:
vt hoc sit q̄. tam pars pene eorū q dū viuerent xpm quotidie
vocantē audire nolebant. sic dicit aug⁹. li. de verbis dñi. nō di
ctū est autē qp emerūt oleū. ⁊ ideo intelligēde sunt multo iā re-
manente de alienis laudib⁹ gaudio in angustiis ⁊ magnis affli
ctionib⁹ redire ad īplorationē dei. sed magna est eius seueri-
tas post iudiciū: cuius ante iudiciū magna misericordia pro-
gata est. ⁊ iō dicit nescio vos ex illa regula. s. nō habet ars dei
i. eius sapientia vt intrent in gaudio ei⁹: q nō coꝛā eo ſz vt pla
cerēt hominib⁹ conati sunt aliqd p̄ter eius ꝓcepta operari. Est
autē dicendum qp in die iudicij aliq dicent vel dicere poterūt
xpo iudicanti qñ viderint se dānari: dñe aperi nobis aut bene
fac nobis ⁊ ille continet oēs sic dicit supra. 7. c. s. multi dicent
michi ī illa die: dñe dñe nōne in nomīe tuo ꝓphāuim⁹ ⁊ in no
mine tuo demonia eiecim⁹: ⁊ virtutes multas fec:m⁹: ⁊ tūc cō
fitebor illis qz nūq̄ noui vos. discedite a me q operamini ini
quitatē: ⁊ magis expresse tenet iste mod⁹ loquendi. Luce. 13.
c. s. cū autē intrauerit paterfamilias ⁊ clauserit hostiū: incipie
tis foris stare ⁊ pulsare hostiū dicentes dñe aperi nobis. ⁊ rñ-
dēs dicet vobis: nescio vos vnde sitis tūc incipietz dicere: mā
ducauim⁹ coꝛā te ⁊ bibim⁹ ⁊ in plateis nr̄is docuisti: ⁊ dicet
vobis nescio vos vñ sitis. discedite a me oēs operarij iniqui
tatis. Sed dicet quomō poterit xpus dicere nescio vos cuz
oīa sciat. Dicendū qp in veritate oīa scit: sed nescire dicit ea q̄
non approbat. hoc modo dicit deus oīa facere: qz nichil fieri
potest nisi eo agente aut cooperāte. Job. 1. c. sine ipso factum
est nichil: ⁊ q̄dam non facere neq; scire qz non placent ei. i. sunt
ꝓtra eius mādata. sic ptz de ptāte ⁊ principatu: qz oīs potestas
est a deo. ad roma. 13. ⁊ ab eo sunt reges ⁊ duces. eoz. c. ⁊ 1. pe
tri. 2. c. ⁊ dicit puerbio. 8. c. p me principes imperāt ⁊ potētes
decernūt iusticiā. ⁊ tñ Osee. 8. oz ipi regnauerūt: ⁊ nō ex me.
principes steterunt: ⁊ non cognoui. ⁊ hoc dicit qz mali reges ⁊
principes erant illi. s. ydolatre. i. reges israel: ⁊ cū de⁹ non ap
baret facta eorum dicebant non regnare ex ipso. i. eo iubente
imo nesciente eo. Et tñ etiā malos qñ regnant ipse regnare fa
cit. Job. 34. c. s. qui regnare facit hominē ypocritaz propter
peccata populi ita ⁊ in hoc ipse quidem oēs quos iudicat co
gnoscit. sed qz mali sunt dicit nō cognoscere eos. i. non appro
bare facta eorū: ⁊ ptz hoc ex modo loquendi. qz statim vt di-
cit nescio vos vel nescio vnde sitis. addit discedite a me opera
rij iniqtatis. q. d. ꝓpter iniquitatē vestrā neq; vos scio neq;
vos scire volo sed discedite. Et recte hoc fit: qz cum isti dñi p
opera scire noluerint iustū est vt de⁹ eos nesciat iuxta apostolū
ignorās ignorabit. sic dīt Jero. sup matb. s. nouit. n. dñs eos
q sunt ei⁹: ⁊ q ignorat ignorabit. ⁊ licet ⁊gines sint vl coꝛpis
puritate: vel sue fidei ꝓfessiōe: tñ qz oleū non habēt ignorātur
a sponso. ⌊Sicen̄. homo ⌋. iuxta diuisionē nicolai posuit su-
pra xps parabolā de virginib⁹ q̄ cōpetebat statui ꝓtēplatiuo-
rū. ponit nūc parabolā talentoꝛ q̄ cōpetit statui prelatoꝛ. Et
diuidit ī duo: qz p̄mo circa p̄dictū statū ponit meritū ⁊ demeri
tū ppie actionis. scōo iudiciū discretionis ibi. ⌊ Post multū
vero tēporis ⌋. sed an vera sit hec diuisio dictū est. s. Circa p̄
mū dicit. ⌊Sic enī homo ⌋. i. talis erit mod⁹ rōnis q̄ exiget a
singulis in die iudicij: qualis fuit mod⁹ rōnis quā paterfami-
lias recedens ⁊ distribuēs bona sua seruis suis petiuit ab eis
⌊Peregre proficiscens ⌋. i. vadens in aliā regionē. ⌊Vocauit
seruos suos ⌋. s. ad tradendū illis bona sua: ⁊ dicēdo illis quo
modo se deberēt habere cū eis. ⌊ Et tradidit illis bona sua ⌋.
i. diuisit inter eos: qz non dedit vni oīa sed cuilibz dedit aliqd
iuxta id qd̄ sequit. ⌊Et vni dedit q̄nq; talenta ⌋. iste est q plus
accepit. est autē talentū gen⁹ ponderis. vt. ſ. dicet. ⌊Alij autē
duo ⌋. s. talenta. ⌊Alij vero vnū ⌋. i. alteri vnū talentū. ⌊ Uni
cuiq; scōm propriā virtutē ⌋. i. dedit dñs vnicuiq; istoꝛ tātū

quãtũ virtꝰ sua poterat ꝓseruare ⁊ exercere ad lucra.⁊Et ꝑ fectus est ⁊.s.recessit in peregrinationẽ.⁊Statim ⁊.qz postq̃ domũ suã disposuerat nõ superat qd faceret sed qõ recederet ⁊Abijt aũt ⁊.significat occupationẽ in opatiõibꝰ lucratiuis:qz qui lucrari cupit nõ ociaꝝ sed negotiaꝝ:vt negotiũ negat ociũ ⁊ iste morꝰ aĩ ⁊ actionũ significaꝝ ꝑ abire.⁊Qui qnqz talenta acceperat ⁊.eo ordine quo dixerat talenta accepta ponit opationẽ ⁊ lucra facta in eis.sed qui prĩꝰ accepit fuit q accepit qnqz talẽta.⁊Et iõ de eo prius repetiꝝ ⁊ opatꝰ est in eis ⁊.s.dando ad vsuram.vel alio modo lucra parãdo.⁊Et lucratꝰ est in eis ⁊.i.cũ eis.⁊Alia quinqz.⁊.s.qñ venit dñs lucratꝰ fuerat quiqz.⁊ si plus tardaret dñs fortitã plura lucrareꝝ.⁊Similiter ⁊ qui duo acceperat ⁊.i.q accepit duo talenta abijt ⁊ opatus est in eis sicut ille q acceperat quinqz.⁊Qui autẽ vnũ acceperat ⁊.iste dissimiliꝝ fecit:qz nõ operatꝰ est cũ eo.⁊Abiens fodit in terrã ⁊.qz in terra solent abscondi thesauri.vt nõ rapiantur.⁊Et abscõdit peccuniã dñi sui ⁊.i.talẽtũ qõ sibi dñs suus cõmendauerat qõ nõ erat serui sed dñi.⁊Post multũ ⁊.hic ponit scõm.s.iudiciũ examinatiõis ꝑm nicolaũ:⁊ quantuz ad hoc verũ dicit.qz de quibuscunqz intelligaꝝ parabola ista.hic ponit iudiciũ examinatiõis de ratiõe reddenda ꝑ seruos quibus bona dñi cõmissa sunt ⁊ dicit.⁊Post multũ vero temporis ⁊.qz dñs abierat ad regionẽ longinquã.ideo nõ potuit statim redire sz post multũ tẽpꝰ.⁊Venit dñs ⁊.ille q supra vocabatur homo peregre ꝓficiscens.⁊Seruoꝝ illoꝝ ⁊.i. illoꝝ q talenta receperant.⁊Et posuit rationẽ cũ eis ⁊.ratio vocatur hic numerꝰ.s.vt numerareꝝ qd acceperant ⁊ qd reddebant:⁊ ita vocamꝰ ratiocinia libros in quibꝰ cõtinent numeri expensarũ:⁊ vocaꝝ de iure aliqui obligati ad ratiocinia.i.ad reddendã rationẽ de administratis per eos.⁊Et accedẽs ⁊.a quo libet petebaꝝ per se ratio cõmissoꝝ.iõ non accesserũt simul sz sigillatim.⁊Qui quinqz talẽta acceperat ⁊.iste est cui prĩꝰ dicitur data esse a dño pars substantie sue.iõ ipse prius rationem reddit.⁊Obtulit alia quinqz ⁊.breuis redditio ratiomꝫ erat. acceperat enĩ talenta qnqz ⁊ obtulit decẽ.⁊ sic nichil poterat ab eo dñs exigere:sed de bene administratꝫ gratias agere.⁊Dicens ⁊.ponit forma rõnis reddite vt videaꝝ quomõ seruꝰ satisfaciat dño de cõmissis.⁊ iõ ipse dicit quid acceperit: vt videaꝝ quid superogauerit.⁊Dñe ⁊.vocat dñm qz seruꝰ erat. ⁊Quinqz talenta tradidisti michi ⁊.i. qñ cõmendasti facultates tuas ꝓuis tuis cõmendasti michi qnqz talenta.⁊Ecce alia qnqz superlucratꝰ sum ⁊.dixit ecce ad ostendendũ qz coã ipso posuit qnqz talẽta:qõ ꝓ eo coã positũ erat videri poterat:dixit superlucratꝰ sum.i.seruaui qnqz q̃ michi dedisti:⁊ cuz eis lucratus fuz alia quinqz q̃ tibi do.⁊Ait illi dñs eius ⁊.videꝫ bonã rationẽ serui laudat eũ:⁊Euge serue bone ⁊.est euge interiectio gaudentis:⁊ ostendiꝝ qꝫ dñs hoc videꝫ magnũ gaudiũ fecerit cũ seruo ⁊ laudauit eũ.⁊Et fidelis ⁊.bonꝰ ⁊ fidelis dicit qz bona dñi custodierat ⁊ ea augmentauerat.⁊Quia super pauca fuisti fidelis ⁊.i.sup quinqz talẽta q̃ pauca sunt ĩ cõparatione eoꝝ q̃ tibi dabo:vel quoꝝ dignꝰ es.⁊Supra multa te constituã ⁊.s.super magnã partẽ suarũ facultatũ vt gloriet in administratiõe illoꝝ.⁊Intra in gaudiũ dñi tui ⁊.⁊ gaude cũ illo.⁊Accessit autẽ ⁊ q duo talenta accepat ⁊.nõ enĩ reddebant simul rationẽ:⁊ iõ postq̃ reddiderat ille quinqz talenta :accessit scõus qui duo talenta acceperat vt rationẽ redderet.⁊Et ait dñe duo talenta ⁊.exponendũ est sicut in precedenti ⁊ qꝫ dicit illi dñs:euge serue bone exponendũ est sicut supra ⁊Accessit autẽ vltimꝰ ⁊.i.venit qui vnũ talẽtũ acceperat:⁊ nõ habebat quã rationẽ redderet sicut precedentes.⁊Et ait dñe scio ⁊.videbat iste qꝫ cũ alijs rationẽ redderẽt dñs eoꝝ gaudebat ⁊ honorabat eos quia aliqd superlucrati fuerãt.ipse vero non suplucratꝰ fuerat.iõ videbat qꝫ dñs nõ laudaret eum sed forte increparet ipsuz.ideo ponit rationẽ suã per moduz excusationis.⁊Quia homo durus es ⁊.i.parcus tenax ⁊ dure te habens ad eos a quibus rationẽ exigis.⁊Metis vbi nõ semiaſti ⁊.q.d.tãta ẽ auricia tua qnõ solũ repetꝝ ab eo cui tua cõmittꝫ ea q̃ ei dedisti sz etiã ea q̃ nõ dedisti.⁊Et congregas vbi nõ expsisti ⁊.metaphora est.genꝰ iustꝰ est colligit vbi seminauit qui vero cupidus ⁊ iniustꝰ non solũ vbi seminauit sed etiam vbi nõ seminauit ⁊ ita aliena accipit.⁊Et timens ⁊.s.ne spenderem talentũ tuũ non cõuenienter.⁊ postea nõ possem tibi cõuenientẽ rationẽ reddere:volui occultare vt possem talentuz tuũ integrũ tibi restituere.⁊Abij ⁊ abscondi ⁊.tunc enim cum dedisti statim abscondi ne perderem si diu penes me tenerem. ⁊Talentũ tuũ ⁊.i.qõ michi dederas in terra qz ibi melius maneret absconditũ ꝑ super terrã vbi cito a furibus inueniretur.⁊Ecce habes qõ tuũ est ⁊.est sensus qꝫ protulit statim talẽ tũ illud ⁊ coram dño suo posuit.⁊Respondens autẽ dñs eiꝰ ⁊ iste seruꝰ malã rationẽ reddidit:qz non fecit iuxta voluntatem dñi:iõ introducit dñs arguens eũ.⁊Serue male ⁊.fuit malꝰ qz non procurauit bonũ dñi sicut ceteri serui.⁊Et piger ⁊.ꝑpter pigriciã enĩ non obtulit talẽtũ nũmulariis:aut posuit in alios vsus in quibꝰ cũ sollicitudine sua aliqd lucraretꝝ.⁊Sciebas ⁊.arguit seruũ qz non peccauit ex ignorantia sed scienter. ⁊qz meto vbi non semino:⁊ congrego vbi non experſi ⁊.repetit verba serui.q.d.cũ hec scires debueras incitari vt ires ⁊ lucrareris aliquid cũ talento modo ⁊ non iuisti:iõ dignus es magna increpatiõe.⁊Oportuit ergo te ⁊.ꝓsequentia facit.i. qz ita erat qꝫ tu hoc sciebas debebas ire ad lucrandũ aliquid cũ talento meo.⁊Pecuniam meã ⁊.vocat talentũ pecuniã.qz erat pondus pecunie certe.⁊Cõmittere nũmulariis ⁊.i.dare cãpsoribus illi enim nũmulariꝫ vocantꝝ qz nũmos habẽt ⁊ cõmutãt pecuniã.s.dantes vmꝰ monete pro alterius valore scõm indigentias eoꝝ qui petunt.⁊Et veniẽs ego ⁊.i.quãdo ego venirem recepissem vtiqz qõ meũ est.i.talẽtũ meũ qõ tibi dederã recepissem:qz tu illud michi restitueres recipiens ab eis cum vsuris.i. insuper ⁊ vsuras.s.lucrũ ꝑ vsu pecunie illiꝰ eo tempore.⁊Tollite itaqz ab eo ⁊.ponit pena serui male administrantis:qz iubet ei dñs auferri talentũ ⁊ iubet hoc alijs seruis astantibus.⁊Talentũ ⁊.s.vnũ qõ ei dederat ⁊ date ei qui habet decez talenta.i.qui acqsiuit qnqz supra qnqz q̃ receperat ⁊ oĩa alia adhuc habebat:qz nichil dñs ab eo abstulerat. ⁊Omni enĩ habenti dabit ⁊.i.licet multũ habet dabit ei plus qz aliqd habet.⁊Et habundabit ⁊.i.habebit ad sufficientiam ⁊Et autẽ q nõ habet ⁊.i.q paucũ habet.⁊etiã qõ videt habere auferetur ab eo ⁊.⁊ cõpletũ fuit hic qz ille quiꝰ vnicũ talẽtũ habebat quasi nichil habebat in comparatione eius q decẽ talenta habebat.⁊ tamẽ illud adhuc talentũ ablatũ est ei.⁊Et inutilez seruũ ⁊.i.qui nullã vtilitatẽ procurauit.licet enĩ nõ perdiderit talentũ:tamẽ nõ lucratꝰ est aliquid sicut alij duo serui ideo ĩutilis dicit.⁊Eijcite in tenebras exteriores ⁊.i.ponite in carcere.⁊ hec est pena pro mala administratione.⁊Illic erit fletus ⁊ stridor dentiũ ⁊.i.in carcere habebit frigus ⁊ stridebit ⁊ flebit pre magnitudine malorũ que ibi patiet. ¶ Queritur qd intendit xp̃us in ista parabola ⁊ ad quid ponit eam:¶ Nicolaus dicit qꝫ precedens parabola de virginibꝰ ponebaꝝ ad ostendendũ statũ contemplatiuorũ in iudicio:hic ponit ista ad ostendendũ statũ prelatorũ.⁊Notiuũ autẽ fuit esse potest quia hic cõmisit dñs bona sua seruis bis.⁊ tamẽ cõmissio bonorũ dñi ꝓbatis fit q regunt familiã xp̃i.sicut ꝓcedenti.c.in parabola de seruo cõstituto a dño super familiã prelatos intelligebamus.Alij dicunt qꝫ ista parabola posita est ad arguendũ aliũ genus vicij q̃ in p̃cedenti parabola xp̃us arguerat.quia ibi dicũt ꝑ defectũ olei significari elemosine subtractionẽ.hic aũt per seruũ abscondentẽ talentũ in terra signant etiã illi qui non solũ elemosinã non faciũt sed etiã in verbo nulli prosunt:sed omnia abscondunt sic dicit glosa.in p̃cedenti parabola demõstrata est eoꝝ ꝓdemnatio:qui oleũ sibi sufficienter non ꝓparauerant:siue per oleũ nitor operũ:siue gaudiuz ꝓscientie:siue elemosina q̃ est per pecuniã intelligaꝝ.hec aũt ꝑ parabolas inducit contra eos: qui non solũ pecunijs sed neqz verbo neqz

Q°.40

alio modo prodesse primis nolunt. Sed dicendū q primus non stat q illud pcedit dato q parabola de virginib⁹ accipiatur de statu cōtemplatiuox: ⁊ ista statī conueniat de statu prelatorū. ⁊ tamē primū falsus est vt ostensū est supra. Scōo q si de statu prelatorū hic diceret: ostēderet aliqd de iudicio quod cōtra ipsos fieret ⁊ poneret aliqd qō eorū presidentiā ostēderet. ⁊ tamē neutrū ponit ideo non accipit de prelatis. Ad motiuū incontrariū dicendū q non tenet. ṗmo q ponunt hic bona dñi distributa non tamē bona p que aliquis significet esse platus. quia non ponit hic q aliquis istox seruorū preesset familie dñi sui. sīt ponit pcedēti. c. de seruo quē pstituit dñs sup familiā suā: sed distribuunt bona q̄ ad singulos ptinent ⁊ per quemlibet procurant. ergo non accipit de platis. Scōo quia etiā illa cōstitutio serui supra familiā suā nō accipit ō solo prelato sed etiā cuilibz homini conuenire potest vt expressuz fuit supra. Ad scōam positionē dicēdū q aliquo modo ꝓsonat veritati. quantū ad scōm. i. ad eos q oīa abscondūt etiā verba: sz quantū ad primū de oleo insufficienti. i. elemosina non multū consonat sicut apparet ex precedentib⁹ declarationib⁹. Est ḡ dicēdū q ista parabola posita fuit ad ostendendū modū rationis q̄ in iudicio exigenda est. ⁊ vt dictū ē. s. in isto. c. de iudicio agitur ⁊ ponunt tria circa illud. primū est vigilie admonitio q̄ nisi qs vigilauerit excludet a nuptijs sicut virgines fatue q̄ tarde venerūt cū oleo ⁊ non recepte fuerunt ad nuptias. ⁊ hoc designat in pcedenti parabola virginū. Secundū est modus exigendi rationē. s. q̄ non solū petet ab homīe vt reddat id qō ei cōmissuz est: sed etiā id q non cōmissuz est sed lucrari illud poterat: ⁊ ad hoc ista parabola prodest. Tertiū est mod⁹ veniendi ⁊ standi in iudicio ⁊ ad hoc ponit. ī. in lr̄a qō sequit s. cum venerit filius hominis. ⁊ ideo ista littera de oībus hominibus intelligit quantū ad ea dona q̄ de⁹ eis cōmisit hic de quibus rationē exiget in iudicio. Amplius autē patet q de prelatis nō intelligat: q̄ iā de illis dictū erat pcedenti. c. de seruo cōstituto sup familiā dñi. ideo nūc non oporteret repetere. Secundo ⁊ efficaci⁹ q̄ ponit hic data esse quinq talēta vni. alij vnuz: alij duo. ⁊ sic significat inequalitas cōmissorū: ⁊ tamen circa prelatos non est inequalitas aliq̄. licet enī vn⁹ habeat plures oues q̄ alius qō p accidens est nō habet plura onera vn⁹ q̄ ali⁹. oīa enī q̄ vn⁹ prelat⁹ tenet circa subditos facere tenent singuli facere circa seruos: ⁊ tamē ex industria posita est inequalitas. ideo non agit hic de statu prelatorū: ⁊ ista ratio est vrgens

Q.° .41 ¶ Querit an ista parabola ⁊ illa q̄ ponitur luce. 19. c. de dño abeunte in regionē longinq̄ ⁊ dante bona sua seruis suis sint eadē: ¶ Dicendū q ista parabole multā similitudinē habent tamē non sunt eadē parabola. ⁊ patet primo q̄ hic dicit q ista erat homo quidā: sed luce. 19. c. expressuz est q erat nobilis ⁊ illud non sine causa vt statim ibi sequit. Scōo q̄ dicit hic pergere pficiscens ⁊ non exprimit aliq̄ causa notabilis abeundi. ibi autē dicit q abijt accipere sibi regnū. Tertio q̄ hic ponūtur tres serui quib⁹ dñs tribuit bona sua. sed luce. 19. c. expresse dicit q vocauit decē suos vt traderet ill' bona sua. Quarto q̄ hic vocant talēta ea q̄ dant seruis: ibi aūt vocauit mnas Quinto q̄ hic dicit vni seruo data quinq talenta. alij vnum alij duo. sed luce. 19. c. ponit cuilibet seruo datā vnā mnam. ⁊ ista qnta ⁊ tertia sunt rationes multū cogentes. Sexto q̄ ibi interponit de rebellione illorū in quib⁹ regnū acceptur⁹ erat quasi specialit illō ad parabolā ptineat. hic autē nichil dicit ō hoc. Septimo q̄ cū serui rationē reddunt ille q accepit qnq talenta affert hic alia qnq. ⁊ ibi q accepit vnā mnā offert decē quas lucrat⁹ est. ⁊ ista est etiā necessaria ratio. Octauo q̄ seruo offerenti qnq talenta dicit supra multa te constituā: ⁊ ibi dicit esto sup decē ciuitates. Nono q̄ hic ponuntur tres serui reddētes rōnē ibi. decimo q̄ seru⁹ q occultauit hic talētū dixit q̄ in terra fodiēs absconderat. sed ibi dicit mnā absconditā in sudario. Undecimo q̄ ibi de regno cōcludit sicut inceperat ⁊ in medio posuerat dicens q̄ inimicos suos qui noluerāt eū regnare super se adducant ante se ⁊ interficiant: hic autē de regno nichil dicit. Duodecimo q̄ illā parabolā dixit xp̄us quādo ibat de iericho in ierusalē vt patet eo. c. nā finita parabola sequit. ⁊ his dictis pcedebat ascendens ierosolimā: ⁊ fuit ante q̄ reciperet in ierusalē cū ramis palmaruz vt patet eo. c. ⁊ tñ ista dicta fuit postq̄ xp̄us intrauit in irlm cū ramis palmaruz vt patet ex ordine littere: ⁊ dicta est die martis post diē ramis palmarū. nam statim cōpletis verbis istis sequit de passiōe sequēti. c. Tredecimo q̄ nō ponunt ad eundē finē. nam ista fuit posita ad ostendendū modū rationis q̄ ī iudicio petet vt patz pcedenti. q. Illa autē ponit ad ostendendū rebellionē iudeorū q xp̄m regē suū euntem ad eos recipere nollent: ⁊ penā eorū ⁊ pmiū eorū q reciperent. ⁊ ideo posuit q̄ fecit occidi eos q restiterant ei ne acciperet regnum: ⁊ apparet hoc eo. c. ante narrationē parabole. s. hec illis audientib⁹ adiciens dixit parabolam eo q̄ esset prope ierusalē: ⁊ q̄ extimarēt q̄ regnū dei manifestaret dixit ergo homo quidā nobilis ⁊c. Et ita pncipalit dicta est p regno xp̄i qō manifestandū esse putabat in ierusalē vt ostenderet q̄ quidā non acciperēt eū in regem ⁊ qd propt hoc paterent. ¶ Querit ad quid posuit xp̄us hic parabolaz Q.° .42
hanc de data facultate dñi seruis suis. cū pcedenti. c. posuerit de seruo cōstituto sup familiā absente dño ⁊ an differat ista ab illa: ¶ Dicendū q̄ ista parabola ⁊ illa non est eadem ⁊ etiam multā dissimilitudinē habent. ṗmo q̄ ibi de vno seruo fit mētio q̄ dñs dederit ei bona sua. hic autē de trib⁹. Scōo q̄ isti acceperūt pecuniā in qua operant. i. talenta. ille vero solus super totā familiā prepositus est. Tertio q̄ ille seru⁹ presidet ⁊ ō mala presidentia damnat. null⁹ autē istorū seruorū ponit presidere licet ineq̄liter receperit bona dñi sui. Quarto q̄ ibi seruus bonus veniente dño sup oīa bona constituit. hic autē super multa. q̄ dicitur supra multa te constituā. Quinto q̄ seruus mal⁹ non excusat hic de dissipatione substantie dñi sz de pigricia. q̄ non auxerit bona dñi sui. hic reddidit qō accepat simplū. ibi autē damnat seru⁹ de dilapidatiōe. s. q̄ manducabat cū ebriosis ⁊ percuciebat seruos ⁊ ancillas. fuit autē conueniēs poni ista posita illa: q̄ illa erat pertinēs ad platos: hec autē ad quoslibet homines. Secūdo ad ostendendū q̄ nō petitur ratio eodem mō sed ab vno quoq̄z vt ei cōmissum est. Tertio ⁊ pncipaliter ad addendū de quibus dat ratio. s. q̄ non solū dabit homo rationē de bonis sibi datis si illa perdiderit. sed etiā condemnabit si illa laborib⁹ assiduis non auxerit. Quarto vt ostendat eandē penā esse omittentiū bonū ⁊ facientiū malū. Quinto ad significādū bonis supaddi ad bonū suū: malis vero diminui. ¶ Nunc vero redeūdo ad applicationem parabole ad sensuz quē xp̄us intendit dubiuz est quis sit homo iste peregre proficiscens ⁊ quomō seruos vocat: ¶ Dicendū q̄ istud de deo intelligit: sed potest accipi de deo secundum naturā deitatis. vel de xp̄o secundū naturā humanitatis ⁊ ratio huius est q̄ hic agit de ratione q̄ exiget ab homin⁹ in die iudicij de omnib⁹ donis a deo collatis. ⁊ q̄ vt dictū est ista parabola de omnib⁹ hominib⁹ intelligit: ⁊ nō specialiter de prelatis: oportet q̄ ista ratio reddenda specialiter pertineat ad oēs homīes: ⁊ tamē non acceperūt oēs homines a xp̄o vt homo est donū sed a deo: q̄ a principio seculi vsqz ad finē non desinit dona sua cōmunicare. Sed tunc dicet quomodo peregre proficiscit deus qui ista dona distribuit. ¶ Dicendū q̄ pficisci peregre pertinet ad modū parabole: q̄ dñs ille q̄ seruis talenta tradidit peregre profect⁹ est. ideo licet nō cōueniat secundū totā proprietatē intentioni sensus applicatur ꝑm aliud Est ergo dicendū q̄ de⁹ non potest dici peregre profectus: q̄ qui peregrinat absens est: sed deus nulli loco est absens sz omnibus presens ideo non peregrinat. Secundo q̄ qui peregrinat extra regionē suā vadit. de⁹ autē ⁊ si aliquo modo absens esse videat tñ non peregrinat: q̄ in regiōe sua est. s. in sua vniuersitate rerū quas condidit. Sed potest dici q̄ peregrinat vno modo quasi sit nobis presens aliquando ⁊ aliquādo non Q.° .43.

deus enim cū per essentiā suā a nobis non videat: absens dici
tur esse a nobis nisi q̄diu operationē aliq̄ in nobis ostendit.
Deus autē habet opationē duplicit in nobis. primo q̄ no-
bis creatis dat dona. Secūdo quādo postea de lucro habito
cum donis rationem exigit ⁊ ideo quantum ad primū habet
se sicut dñs distribuēs seruis suis munera. quātū ad scōm ha
bet se sicut dñs rediens ⁊ rationē exigēs: quātū ad mediū tem
pus habet se vt dñs peregre profect⁹: ⁊ ita dicit peregrinari
licet non peregrinet. Secūdo potest dici peregrinari nō quan
tū ad se sed quantū ad nos. non enī peregrinat ipse quasi sit in
aliena regiōe ſ3 nos peregrinamur ab eo. sic enī dicit. 2. cho 5.
5. c. q̄diu viuim⁹ peregrinamur a dño. Tertio pōt dici pere
grinari q̄ nos libere agere sinit q̄si nō esset p̄sens ad similitu
dinē dñi. Nā dñs cōmisit talēta sua suis q̄diu ipe futur⁹ erat
absēs nō aūt cū p̄sens erat: q̄ tūc ipe videret qd q̄tidie sui age
rēt circa pecuniā suā. ⁊ nō eēt loc⁹ suo pigro abscōdēdi talētū
in terra ⁊ manēdi sine lucro. ſ3 q̄ dñs absens est. possunt age
re serui ad nutū ita ⁊ quantū ad oēs homines: licet de⁹ p̄sens
sit semper tamē permittit eos agere ad nutū bene vel male. ⁊
abutendo donis ab eo concessis si velint. ideo videt peregri
nari quasi non videat rem suā tractari: postea vero rationem
administrationis exiget ⁊ tūc p̄sens esse ⁊ de peregrinatione re
disse videbit. Sed etiā potest applicari hoc quantū ad xp̄m q̄
dñs est ⁊ seruos habet ⁊ talēta illis cōmittit ⁊ negocient ⁊ ille
peregrinat. Est quidē dñs q̄ de⁹ est equalis patri. vel dñs est
etiā scōm humanitatē q̄ p̄ sanguinē suū etiā acquisiuit sibi ec
clesiā. Act. 20. c. ideo etiā in quātū homines oēs sum⁹ serui ei⁹
q̄ nos redemit a culpa ⁊ morte a diabolo. Seruos autē habz
specialit oēs de ecclesia. i. credentes. nā istos acquisiuit sibi ⁊
ipsi seruiūt ei sponte tollentes eū in deū ⁊ dñm. Etiā oēs ho-
mines infideles serui sunt. non q̄ ei seruiāt q̄ oberrāt a verita
te: sed q̄ ipse pro illis quoq̄z sanguinez suū fudit ⁊ ab eis ra
tionē exiget. Dicit autē proficisci peregre p corporalē absen
tiam. fuit enim aliquando inter homines cōuersat⁹ ⁊ p̄dicauit
postea vero resurgens a mortuis aliquādo cū discipulis con
uersatus ascendit in celū ⁊ peregrinat a nobis. Sed istud quo
q̄z large dictū videt. q̄ ibi nō peregrinat q̄ in suis est in loco
beatitudinis corporū ⁊ aīarum. dicit tamē peregrinari ab ho
min⁹ p̄m presentiā corporalē elongari ⁊ etiā propter carnez
que translata est in celū cuius loc⁹ nō est celū sed terra. sic dicit
grego⁹ in omelia. ſ. homo autē iste q̄ peregre p̄ficiscit redem
ptor noster est q̄ in ea carne quā assumpserat abijt in celū. Car
nis enim p̄p̄ie locus terra est q̄ quasi ad peregrina ducit dū
per redemptorē nostrū in celo collocat. Et ideo dicūt q̄ ma-
gis conuenit xp̄o scōm naturā assumptā istud q̄ p̄m deitatez
nam scōm deitatē vbiq̄z est. ⁊ ipse ait discipulis. ego enim sem
per vobiscū sum vsq̄z ad consumationē seculi. j. 28. c. sic dicit
Origenes super math. ſ. scōm enī diuinitatis sue naturā non
peregrinat. sed peregrinat scōm dispensationez corporis q̄ō
suscepit. qui enī dicit discipulis ecce ego vobiscū sum vsq̄z
ad consumationē seculi. vnigenit⁹ dei est qui non est corporeo
ambitu circūclusus. hec autē dicentes non soluim⁹ iesum sed
vnicuiq̄z proprietatē substantie sue seruam⁹: possum⁹ autem
⁊ talia dicere q̄ peregrinat dñs per fidē ambulantib⁹ ⁊ non p
speciē. si autē peregrinantes a corpore cū dño fuerim⁹ tūc ipe
Q.° 44 erit nobiscū. ¶ Queritur quid est q̄ dicit vocauit seruos suos
⁊ tradidit illis bona sua: ¶ Dicendū q̄ vtroq̄z modo potest
accipi de suprapositis duob⁹. si enī dicam⁹ q̄ deus est iste dñs
p̄m naturā diuinā ⁊ oēs homines serui. vocat seruos suos. ſ.
quādo p̄ducit eos in esse: nam de⁹ vocat ea q̄ non sunt tanq̄
ea que sunt: ⁊ hoc vocare non est nisi producere ad esse ad simi
litudinē vocationis nostre. nos enī vocam⁹ hoīes vt veniāt:
eos enī qui non sunt non possum⁹ vocare. de⁹ autē hoc potest
q̄ vocat ea que nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt. 1. Thoy. 2. c. ſ. q̄ facit
esse cū non fuerint. ⁊ ita per vocationē deducit ad esse: propt
quod potest dici q̄ deus vocat seruos suos quādo vocat ho
mines vt sint ⁊ tūc tradit eis bona sua: q̄ dat eis naturalia do
na de q̄bus rationē reddituri sunt. Alio modo quandocunq̄z
procedente etate dat eis aliqua dona cū de⁹ non det homini
omnia dona a p̄ncipio ⁊ tūc vocare dicit p similitudinē: nam
sicut ille qui alicui benefacere vult vocat eū vt p̄sens ei effi
ciat. ⁊ posset bonū conferre illi. ita cū de⁹ voluit benefacere ⁊
interdū benefaciat nobis: ⁊ non videat nobis p̄sens esse cū nō
apparet corporaliter nisi cū dicim⁹ q̄ vocat eos quib⁹ bene-
facere vult quasi per hoc sibi p̄sentes faciat vt benefacere pos
sit. Accipiendo autē de xp̄o est sensus q̄ vocauit seruos suos
ſ. discipulos quib⁹ comendauit bona sua ⁊ ibi fuit vera voca
tio cū sit p̄sentia ⁊ absentia corporalis. Vocauit autez illos
dupliciter. primo quādo eos vocauit vt secū essent. ſ. discipu
li eius. sic patet de petro ⁊ andrea. ℔. 4. c. ⁊ de iohanne ⁊ iaco
bo eo. c. ⁊ mar. 1. sic etiā vocauit matheū. ℔. 9. c. ⁊ tūc tradidit
eis bona sua. Alia vocatio fuit quādo elegit eos in apostola
tum. nam cōgregauit oēs ⁊ elegit quos voluit ⁊ eos aposto
los nominauit. ℔. 10. ⁊ luce. 6. c. discipulos autē alios vocauit
scōa vice quādo misit eos binos ante faciē suā ⁊ ad p̄dicandū
luce. 10. c. ¶ Queritur quomodo est verū q̄ tradidit ill̄ bona Q.° 45
sua: ¶ Dicendū q̄ accipiendo istū dominū. i. deū scōm sub-
stantiā diuinā tradidit seruis. i. omnib⁹ homīb⁹ bona sua nō
quidē bona q̄ sunt ei⁹. i. in substantia vel essentia sua: q̄ ista nō
possunt cōmunicari: ſ3 pater filio illa dat p̄ generationē nichil
reseruando q̄ non det. ⁊ sic dixit xp̄us. Joh. 16. c. oīa q̄ pater
habet mea sunt. i. oīa essentialia q̄ ille habet ego habeo: ⁊ pat
⁊ filius cōmunicant illa bona spiritui sancto p̄ spirationē ⁊ ita
dixit de illo xp̄s Joh. 16. c. de meo accipiet. i. de substātia mea
hec enim bona dei nō cōmunicant nobis. alia sunt bona dei. i.
possessa ab eo. ſ. totus mūd⁹. p̄s. 133. impleta est terra posses-
sione tua. nam dñi est terra ⁊ plenitudo eius. p̄s. 23. alia sunt
bona dei. i. que ipse creat sicut gratia gratis data: vel bonum
quodeūq̄z q̄ō in homine est. vt sanitas. robur. sapiētia ⁊ simi-
lia que oīa sunt bona dei: q̄ ab eo causant ⁊ dantur. De pri-
mis horū patet q̄ ipse dat nobis illa: nā diuicias ipse dat cui
vult ⁊ ideo dixit salomō diuicias ⁊ pauptatē ne michi deder
prouer. 30. ⁊ maximas diuicias ⁊ potentat⁹ ipse tribuit vt re
gna. Daniel. 4. c. donec scias q̄ altissim⁹ dominat in regno
hominū ⁊ cuicūq̄z voluerit dabit illud. etiā malis ipse regna
dat. Job. 34. c. qui facit regnare ypocritā. De scōis apparet
quia totā bonā corporis ⁊ anime dispositionē q̄ p̄tinet ad na-
turalia tribuit nobis in vtero matris: ⁊ postea quotidie dat
⁊ adhuc ista magis sunt a deo q̄ diuicie ⁊ bona fortune: quia
ad illa aliquid cōferūt homīes: ad ista vero naturalia nō cōfe
rūt maxime ad ea q̄ sunt aīe. ⁊ de omnib⁹ his vsuraz de⁹ vult
⁊ ei ratio reddenda est. Accipiendo autē dominū istū. i. xp̄m
⁊ seruos. i. discip̄los dicit eis tradidisse bona sua q̄ dedit eis
potestatē faciēdi miracula. ℔. 10. ⁊ mar. 6. ⁊ luce. 9. ⁊ dedit au-
ctoritatē predicandi. e. c. ⁊ tandē dedit plenā sapientiā ad oīa
necessaria misso spiritu sancto. Actu. 1. sic dicit iero⁹. sup ma
theū vocatis apostolis doctrinā euāgeliorū tradidit. Sed di
cendū q̄ melius accipit primo modo: q̄ non solis discipulis
cōmissa sunt bona dei de quib⁹ ratio danda est: sed omnibus
hominib⁹ cū oēs teneant ad rationē aliq̄. ⁊ nemo tenet ratio
nem dare nisi de eo q̄ō ei cōmissuz est. ¶ Queritur qd signifi- Q.° 46
catur per hoc q̄ cuidaz data sunt quinqz talenta alij duo alij
vnū: ¶ Dicendū q̄ ponit ad signandū inequalitatē gratiarū
dat enī deus bona hominib⁹ sed non dat omnib⁹ equaliter. q
busdam enim plus alijs minus: tā de bonis datis gratis q̄ de
gratia sine charitate. in omnib⁹ enim videmus homīes inq̄
les. ⁊ cū omnia ista a deo proueniant distribuit talenta sua in
equaliter. sic dicit Jero⁹ super matheū. in quinqz enim ⁊ duo
bus ⁊ vno talēto: diuersas gratias intelligim⁹ q̄ vnicuiq̄z tra
dite sunt Sed dicetur quid si accipiat de distributione dono-
rum q̄ xp̄us fecit super apostolos. nam non apparet talis di-
uersitas inter eos vt quedā in quinqz ⁊ alij in duo aut in vnū

beant. Dicendū ꝙlicet apostolo cuilbet ⁊ discipulo xp̄s dedit gratiā copiosaz nō tñ oīb⁹ equaliter: sed quibusdam pl⁹ alijs minus: ⁊ maxime inter apostolos ⁊ discipulos magna differē tia fuit grad⁹ ⁊ status. ⁊ ita videt esse meriti ⁊ tñ non videt talis fuisse inter eos expressa differētia. i. duoꝝ ḡnqz ⁊ vni⁹ talēti, vnde meli⁹ accipit pro oīb⁹ hominib⁹ inter quos est va ria distributio donoꝝ dei ꝙ̄ pro discipulis cristi solis vt dí-
Q.°.47 ctū est p̄cedē. q. ¶ Sed queret q̄re significat ista distributio p tres gradus siue p tres seruos: qz poterat significari p q̄tuor aut plures? Dici potest vno mō ꝙ forte fuit ex parte parabo le vt si habebat solū tres seruos ille dñs qui distribuit ista ta lenta diuisit illa per tres. Sed dicendū meli⁹ ꝙ non fuit dedu ctū ppter parabolā sed ppter significationē. nā sic etiā in alia parabola quā posuit luc. 19. c. licet ponant decē serui ponunt soli tres modi negotiatiōis. s. vn⁹ lucrat⁹ est decē: ali⁹ quinqz alius tenuit in sudario ligatā pecuniā. Nūc vero totidem ser uos quoꝝ modos negociandi ponere vult ⁊ tñ vn⁹ ḡnqz alius duo lucrat⁹ est: ali⁹ vero occultauit talētū. ideo tres serui po nūt. Tertio fuit specialiter ad designādū statū oīm hoīm qui per hec tria designant. Nam eoꝝ quidā sunt boni alij mali Omnes mali designant p vnū seruū qui accepit vnū talentuz ⁊ occultauit illud. boni autē designant p duos seruos qui ali quid lucrati sunt. ideo positi fuerūt tres serui. ¶ Sed dicet ad quid fuerūt positi duo serui pro bonis qz sufficiebat vn⁹ sicut pro malis? ¶ Dicendū ꝙ fuerūt positi ad designanduz ine qualitatē premij ⁊ meriti. Nā non sunt oēs boni equales in accipiendo bona a deo: neqz etiā equalia lucra inde faciūt ne qz equalia premia percipiunt. ideo vt designet aliq̄ differētia inter bonos: ponunt duo grad⁹ eoꝝ qz per hos possum⁹ in telligere quotquot sint etiā infiniti. Sed dicet quare ergo nō ponunt pro malis hic saltē duo serui qō videt hic necessariū. p̄mo qz mali recipiunt a deo dona de quib⁹ de⁹ equaliter tri buit illis. Scō qz mali non sunt oēs equales. ſz multū ineq̄ les. Dicendū ꝙ pro malis nō debuit poni nisi vn⁹ ser⁹: ⁊ ra tio est qz mali se habent dupliciter. s. in cōmittendo malū ⁊ in omittēdo facere bonū: hic autē agit de sola omissione. Omis sio autē est vnic⁹ mod⁹: qz consistit in priuatione q̄ non recipit magis ⁊ min⁹. iō oēs omittentes vnū modū habent. s. qz quā tū ad id in quo omittere dicūt nichil faciūt: ⁊ ideo oēs signant p vnū seruū q accepit vnū talentū ⁊ abscondit illud. Nam si po nerent multi serui mali hic qui diuersa talēta accepissent: oēs omitterent negociari abscondētes talenta. ideo non fuit ꝓue niēs poni nisi vnū. De bonis autē secus est qz illi lucrāt aliqd ⁊ consistit lucrū in operatione. illa autē non se habet vno mō ideo oportuit poni duos seruos saltē ad signādū bonos. Ad primū. s. ꝙ mali recipiūt a deo dona inequalia verū est: ⁊ tamē circa illa non dant rationē nisi de omissione illoꝝ. s. qz nō ope rati sunt cū illis. sed siue qs multa siue pauca habeat omissio eadem est. i. nichil facere cū illis donis. ideo oēs mali ⁊ pigri designant sufficienter p vnū seruū. Ad scām dicendū ꝙ mali sunt inequales in cōmittendo mala qz quidā plura aut maio ra q̄ alij cōmittūt. Et in comissione q̄ est positiua est dare ma gis ⁊ minus: sec⁹ autē in omissione q̄ nichil ponit. Aliter autē circa hoc dicendū ꝙ aliq peccant magis in omissione q̄ alij. s. qz pluries omiserūt aut circa maiora ⁊ tamē quātū ad ratio nem omissionis nichil auget qz totū est priuatiuū aut negati-
Q.°.48 uū. ¶ Querit dato ꝙ isti serui debeant esse tres q̄re numer⁹ talentoꝝ specialiter fuit reduct⁹ ad hūc numerū. s. ḡnqz. duo vnū. Aliqui dicunt non esse aliquā rationē specialem in hoc: sed solū qz sic accidit illi dño q tribuit facultates seruis. ideo tot xp̄us posuit. Alij dicunt p quinqz talenta signari quinqz libros legis: ⁊ seruū cui data sunt ista talenta esse populuz iu daicū ⁊ hoc quantū ad illos q de iudeis ad xp̄m cōuersi sunt. seruus duoꝝ talentoꝝ est popul⁹ gentiliū cōuersus ad xp̄m. Seruus autē q acceperit vnū talentū est popul⁹ iudeoꝝ non cōuersus ad xp̄m. sic dicit hylari⁹ super matheū. Alij dicunt quinqz talenta esse ḡnqz corporis sensus. duo talenta intelle ct⁹ ⁊ operatio. vnū autē talentū est intellectus tantuz. sic dicit grego⁹ in omelia. s. quinqz talentoꝝ nomīe dona quinqz sen suū. i. exterioꝝ scientia designat. ⁊c. Alij dicūt ꝙ quinqz talē ta signant doctrinā sacrarū scripturarū. doctrina autē secula ris p duo designat talenta. vnū vero signat eos qui in vtroqz min⁹ perfecti sunt. sic dicit Jero⁹. super matḥ. tres sunt pro prij serui sicut tria sunt genera eoꝝ qui fructū faciūt: ⁊ quidā ḡnqz accepit talenta qui oīa sensibilia scripturarū potest ad ducere ad sensus diuiniores. duo autē q est doctrinā corpalē edoctus. duo enī videt carnalis numer⁹ esse: sed adhuc min⁹ potenti paterfamilias vnū talentū dedit. Sed dicendū ꝙ nul la applicatio harū est cōueniēs ⁊ ratio est qz p ista distributio nes talentoꝝ signant oīa bona q̄ de⁹ nobis dat. ⁊ tamen nul la applicatio cōuenit ad hoc. patet dictū. nā ab omnib⁹ homi nib⁹ ratio petenda est in iudicio de oībus bonis cōmissis eis a deo: de quib⁹ poterāt fructū aliquē habere. sed nulla applica tio harū facit per hanc parabolā signari oīa bona data homi nibus: ergo nulla est sufficiens. patet de prima qz p̄ter libros legis ḡnqz ⁊ preter ꝓfessionē nature humane ⁊ diuine in cri sto sunt alia dona. Etiā de secunda positione p̄ter scientiā ex teriorē ⁊ doctrinā ⁊ operationē sunt alia dona. de tertia appli catione idem est. Dicendū ergo in his talentis nil signari nisi in generali differētias donoꝝ quantū ad magnitudinē ⁊ par uitatē. ita ꝙ aliquis ad aliū quīcupl⁹ est. ⁊ aliꝙs ad aliū dupl⁹ sic dicit iero. sup matḥ. s. in ḡnqz ⁊ duob⁹ ⁊ vno talēto diuer sas gr̄as intelligim⁹ q̄ vnicuiqz tradite sūt. si quē enī videz eo rū qui acceperūt a xp̄o dispēsationē eloquioꝝ dic alios habe re amplius: alios aūt min⁹. Et vt ita dicā neqz in dimidio in telligētes rerū negocia cōparatiōe melioꝝ. alios autē adhuc minus habere videbis differentias eoꝝ q eloquia dñi susce perunt a xp̄o: quoniā alia fuit virt⁹ eoꝝ quib⁹ data sunt ḡn qz talenta. alia quibus duo. alia quib⁹ vnū. Et alter alterius non capiebat mensurā. ⁊ q accepit talentū vnū accepit quidez datū non cōtemptibile. multū est enīz ⁊ vnū talentū talis dñi.
¶ Querit quid sunt ista talenta data ad veritatē parabole ⁊ Q.°.49
an sint pecunia vel pond⁹. Dicendū ꝙ quicqd istud sit ꝙ talē tū erat: signat pecuniā q̄ ad illud pond⁹ dabat siue aurū siue argentū sit. ⁊ putat comuniter esse monetā: qz dicit oportuit te cōmittere pecuniā meā numulariis sed pecuniā monetā vo cam⁹. Dicendū tamē ꝙ potest intelligi ista talenta esse auruz vel argentū rude non formatū in monetā vel ꝙ sit moneta: qz vocabulū grecū ibi positū. i. argilion. potest signare vtrun qz. sic dicit Jero⁹. super matḥ. magis tamē tenendū est ꝙ fu erit moneta q̄ metallū rude cū littera nostra pecuniā vocet: ⁊ illa pecunia dabat ad pondus illud: ⁊ tunc dicet ꝙ erat mone ta argentea vel aurea qz in eas monetas aut aliorū metalloꝝ nō ponderam⁹ sed caracterē earū inspicim⁹. ¶ Querit quid Q.°.50.
est ꝙ dicit ꝙ dñs dedit vnicuiqz seruorū iuxta propriā virtu tem? ¶ Dicendū ꝙ p̄mo dicit hoc propter rationē parabole nam dñs qui seruis talenta ista cōmisit ꝓsiderauit in eis apti tudinē ad ministranduz cū eis qz als imprudens esset. Scō quantū ad intentionē xp̄i ponentis parabolā. nam de⁹ dona de dit ⁊ vnicuiqz dat ꝑm propriā mensurā vel virtutē. i. capaci tatē. Tertio dicit hoc ad instructionē nostrā cū loco dei existē tes alijs cōmunicam⁹ vtilitatē diuinoꝝ donoꝝ. nā nō debem⁹ omnib⁹ equaliter cōicare: sed singulis p̄ sua capacitate. sic po nit. 1. Choꝝ. 3. c. s. ego fratres non potui loqui vobis quasi spiritualib⁹ sed tanq̄ carnalib⁹: tanq̄ parvulis in xp̄o lac vobis potū non escam. nondū enī poteratis nec nunc quidem potestis ⁊ intelligit de doctrina plana quā eis predicauit. Nō enim p̄dicauit subtilia in fide qz nondum erant capaces eoꝝ vnde non predicabat eis nisi xp̄m ⁊ hunc crucifixū. 1. Choꝝ. 1. non predicabat eis nisi res planas ⁊ historicas de passione cri sti. Et sicut doctores debēt vnicuiqz dare doctrinā fidei sicut ille capax est: ita ⁊ qui docent non debent cupere sibi dici ma-

iora quã ipſi capiãt. ad ℟o. 12. c. nõ plus ſapere q̃ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatẽ. i. quilibet velit ſapere. i. audire q̃tũ optet ad ſobrietatẽ. i. quãtũ ſatis eſt ad menſurã ſuã implendã. De datiõe horũ donorũ dic̃ Jero. ſup matℏ. Tradidit nõ ꝑ largitate aut parcitate alteri plus alteri minꝰ tribuẽs: ſz ꝑ accipientiũ viribus quomõ & apls eos qui ſolidũ cibũ capere nõ poterãt lacte potaſſe dicit. Et idem eſt ex pte eorũ qui docẽt. admonent enĩ nõ petere altiora ſe. ꝓma ꝓe. 2. c. ſ. quaſi modo geniti infãtes lac rationabiles ꝛcupiſcite. i. nõ petatis ardua in fide q̃ ſũt ſolidus cibꝰ: ſz pua q̃ ſunt vt lac cibus tener ſiue potus: & ſit illud rationale. i. tantũ q̃tũ ſm rationem capiẽ in nobis. Circa hec dona que deus dat quomõ det vni cuiq; ſm ꝓpriã virtutẽ. i. capacitatẽ cõſiderandũ eſt: q; quedam ſunt dona dei q̃ preueniũt in homine vt ſit vel ſimul cũ eſſe dant. quedã alia dant poſtq̃ homo eſt. de primis vt bona diſpoſitio corꝑis: q̃ facit robur. viuacitatẽ ſenſuũ. pulchritudinẽ. ſanitatẽ. alia autẽ ſunt q̃ ſubſequunt hoiem exĩtem ſicut gratia & virtutũ infuſo: & quecũq; quotidie homini aduenĩunt ſiue de gratis datis ſiue de gratia. De ꝓmis dõm q; nõ dant ſm menſurã vel virtutẽ capacitatis. quia nõ precedit in homine: ſed potiꝰ tũc dare ſ̃ natura & capacitas. & dare alicui magnã aut puam capacitatẽ ẽ de primis & magnis muneribꝰ radix aũt capacitatis huiꝰ ex parte corꝑis ſe tenet. Nã illa bona que in aĩa ſunt poſteriora ea ſunt ſm capacitatẽ aĩe. ſed anima licet quãtũ ad quidditatẽ in omnibus inueniat̃ equaliter. quia q̃ditas nõ eſt maior aut minor neq; magis aut minꝰ. ſed quantũ ad eſſe nõ inuenit̃ aĩa equaliter in oĩbus hoĩbus Eſt enĩ aĩa natura q̃dam ſpiritualis que cõmuniter cõmunicatur: & illa ſm ſe nõ habet terminũ: q; nõ eſt aliquid cõpoſitum: & ideo pot cõicari magis & minus ſm q; corꝑus cui cõmunicat̃ eſt capaciꝰ illius: & iõ ſm capacitatẽ corꝑis eſt terminus nature aĩe in hoĩe. hoc enĩ facit videri quoſdã homines alijs perſpicaciores & ingenioſiores eſſe: & de ſingulis anime virtutibus multo plus alijs habere ſm q; anima inequaliter cõmunicatur diuerſis manente anima eadẽ ſm ſpeciem. Iſtum autẽ terminũ accipit anima ex diſpoſitiõe corꝑis. ad ſuſcipiendũ eã: quia corꝑus humanũ eſt natum informari tali anima ſm diſpoſitiones que in eo ſũt & nullũ aliud corꝑus eſt capax illius aĩe: ſz diſponẽs iſtud nõ ꝓſiſtit in indiuiſibili: ſz poſſunt eſſe ſm magis & minus: ideo neceſſe eſt quedã corꝑora humana capaciora eſſe anime q̃ alia. et poteſt intendi iſta differẽtia maioris & minoris diſpoſitionis quouſq; inueniat̃ aĩa in aliquo corꝑe termĩata ſm totã pfectionẽ que poteſt cõpetere ei ſm ſpẽm. Ex hoc aũt ſi deꝰ dare vult alicui aĩam pfectã ſm naturales ℣tutes incipit a corꝑe & dat ei corꝑꝰ bene diſpoſitũ & ſm dr̃iam diſpoſitionis ex pte corꝑis. ita eſt gradus diuerſus cõicationis aĩe. ĩmo iſta ſe habent neceſſario. ſ. vt ſi corꝑꝰ alicui⁹ l infuſiõe aĩe fuit magis diſpoſitũ & capaciꝰ forme q̃ corꝑꝰ alteriꝰ: q; aĩa ſit terminata in illo ſm pfectius vel pfectionẽ gradũ nature. Et ꝓpter hoc putant aliqui aĩas tales eſſe in hoĩbus quales illas eſſe fecerunt corꝑa celeſtia & hoc Ariſto. tangit. 3. de aĩa allegãs homer. ſ. q; talis eſt intellectus cuiuslibet: qualẽ in die dedit pater deorũ virorũq;. ſed hoc intelligit̃ de die ꝛceptionis & ex tũc accipit̃ iudiciũ & per natiuitatẽ de cõditionibꝰ nati. ĩnõ ꝓpter aliud q; corꝑa celeſtia influunt ſup corꝑꝰ & diſponũt illud etiã anteq̃ animẽt̃ ad hoc q; tale vel tale ſit. Et ſm exigentiã illius diſpoſitionis ſequit̃ gradus aĩe. & hoc idẽ ſignificat̃. Sapien. 7. c. ſ. puer erã ingenioſus & ſortitus ſum aĩam bonã. ſortiri aũt bonã aĩam eſt quaſi ꝑ ſortẽ accipe aĩam pfectã. ꝑ ſortẽ aũt accipe dicimur illud q; nõ eſt in poteſtate nr̃a: ſed pendet ex alio. Dõm autez q; verũ eſt celũ facere multũ ad pfectionẽ: vel gradũ aĩe nr̃e: nõ tñ poteſt facere directe. nã aĩa nr̃a eſt ſpiritꝰ ĩmaterialis. ſuper ĩmaterialia autẽ nichil poteſt facere corꝑꝰ: facit autẽ indirecte. ſ. q; aĩa cõmunicat̃ perfectiꝰ & ĩperfectius corꝑori ſcõm q̃ eſt magis aut minꝰ capax. ſz diſpoſitio illa fit ex influxu celi ſuper corꝑus. ergo facit celũ ad perfectionẽ aut minꝰ perfectã eſſe animã. hoc autẽ licet verũ ſit tñ perfectio aĩe a deo eſt & q; in nobis fit anima perfecta vel minꝰ pfecta a deo prouenit. q; ſi ipſe vult q; aliqs homo habeat animã perfectã facit eum naſci in tali tẽpore & ex talibꝰ ſeminibꝰ vt neceſſe ſit materiam illã optime diſpoſitã capacẽ eſſe anime excellentis. vnde totũ diuino motu regit̃: q̃ de pfectione anime & diſpoſitiõe corꝑoris noſtri agit̃. Sciendũ autẽ q; iſte terminꝰ anime ſcõm eſſe in corꝑore qui acquirit̃ ex varijs diſpoſitionibꝰ: nõ attendit̃ niſi ĩ infuſiõe aĩe. tũc enĩ illa cõmunicat̃ corꝑori. ſubſequẽtes autẽ diſpoſitiones varie nichil ad hoc faciũt. & patet quia anima cũ ſit natura quedã cõmunicabilis nõ eſt terminata ꝑ priꝰs terminis eſſendi: quia aliꝰ eſſet ens actu & per ſe anteq̃ cõmunicaret̃: ſed falſum eſt. q; anima non eſt ens cõpletuz ſed pars ſpeciei. & ideo nõ habet eſſe actu anteq̃ infundat̃ corꝑori. nam ſi priꝰ haberet eſſe actu non poſſet eſſe forma ſz eſſz ſuppoſitũ & eſſet cõmunicabile. Cuz ergo nondũ habeat eſſe & incipiat eſſe in corꝑore: etiam in corꝑe accipiat eſſe terminatũ. omne enĩ creatũ quod eſt: etiaz terminatũ eſt. ideo neceſſe eſt q; vbi aliquid incipit eſſe incipiat terminatũ eſſe. ſed anima incipit eſſe in corꝑore q; ibi incipit eẽ pars ſpeciei. ideo in corꝑore accipiet terminationẽ. & tamẽ incipit anima eſſe in corꝑore in infuſione. ergo in ipſo ĩſtanti infuſionis accipiet eſſe terminatũ. neceſſe eſt autẽ animã accipere terminationẽ a corꝑore cui vnitur. quia ſi a ſeipſa acciperet terminationẽ eſſet per ſe ens. quod falſum eſt: q; tũc eſſet ſuppoſitũ & non pars ſpeciei Scõo q; cũ ĩ oĩbꝰ hoĩbꝰ ĩueniat̃: eẽt ĩ oĩbꝰ equaliꝰ: q̃ falſum eſt. q̃ nõ terminat̃ a ſeipſa vl ex cõditiõe ſue nature. relinquit̃ q̃ q; terminet̃ a corꝑore. nam non eſt aliud a quo terminet̃: niſi a ſeipſa vel ab eo cui vnit̃: ſed non terminat̃ a ſeipſa vel ex conditiõe ſue nature vt dictũ ẽ: ideo terminat̃ ex corꝑore. Et tũc ſequitur neceſſario q; accipiat anima terminationẽ in ipſo in inſtanti infuſionis: quia in illo inſtanti anima incipit eſſe in corꝑore. ideo aut tũc eſt terminata aut non: ſi non eſt terminata nõ eſt q; nichil creatũ eſt q̃ non ſit terminatũ. etiam q; ſi tunc non eſt terminata nunq̃ videt̃ quãdo ſit terminata: cũ nõ plus poſſit anima in corꝑore accipere poſt. q̃ tũc cũ anima in ſe nõ ſuſcipiat aliquid per ſucceſſionẽ. & ſic quales ſunt diſpoſitiones in corꝑore in ipſo in inſtanti infuſionis talis eſt terminatio anime in corꝑore & gradus eius. De diſpoſitionibꝰ autẽ poſtea ſequentibus ad melius: vel deterius nichil eſt quantũ ad gradũ & perfectionẽ anime: q; anima accepit ſemel eſſe determinatũ. ideo illud nunq̃ poteſt perdere. q; ſicut ipſa eſt incorruptibilis ita & eſſe ſuum & modus ſiue menſura eſſendi non poteſt permutari Si igitur aduenĩãt poſtea meliores diſpoſitiones non efficit̃ anima melioris aut maioris gradus. quia non poteſt variari in eſſe ſuo ſed ad hoc faciunt ille diſpoſitiones q; perfectionẽ accidentalẽ poſſibilẽ ſm illum gradum vl capacitatẽ anime facilius & melius conſequetur. diſpoſitiões autẽ male poſtea aduenientes non minuũt graduz anime ſed manet idem gradus: & tamẽ impedit̃ anima in operationibꝰ illis. & forte pfectionẽ illam accidentalem cuius capax eſt ſcõm illum gradum capacitatis nunq̃ habebit: vel habebit cũ difficultate. Ex his apparet q; primũ bonũ quod deus confert homini eſt capacitas aliorũ bonorũ: q̃ tam ex parte corꝑoris q̃ anime ſe habet: ſz prima capacitas ſimpliciter eſt corꝑoris: ſcõm quã determinat̃ certus gradus vel terminatio anime. deinde autẽ eſt capacitas ipſius anime conſecuta ex corꝑore: ex qua ſequit̃ determinatio donorũ que poſtea dantur. Circa primũ donũ q̃ eſt capacitas corꝑoris nõ datur aliqua virtus vel menſura ꝓcedens ſcõm quã detur illa. ſed ipſa eſt menſura omniũ ſequentiũ. ideo magnitudo illius capacitatis nõ habet terminũ niſi ex diuina voluntate. quantã enĩz dare vult tantã dat dum tamen capiatur intra terminos ſpeciei. quia ſi corꝑus perfectius diſponeret̃ fortaſſis non eſſet materia propria anime rationalis. & ideo citra terminũ latitudinis illius

quā nō excedit species aut qdditas aīe est dispositio q̄ fit in cō munib⁹ ad suscipiendā animā. Alia aūt sunt dona q̄ dant ſm capacitatē istā sicut ea que sequūt ex dispositione corporis. s. sanitas. robur. viuacitas. sensuū pulcritudinē. Aliō etiā seq tur ex corporis capacitate. i. termīatio aīe vt dictū est. De p̄mo dono qō est capacitas ex parte corporis dictū est q̄ nō da tur ſm aliq̄ mensurā. Et etiā dicendū q̄ de illo non petit rō q̄ de illis solis donis petit ratio ex qbus potest īmediate pro uenire lucrū. s. operationis alicui⁹. ꝛ illa capacitas corporis non est īmediate opatiua alicui⁹: sed solū est ad recipiendū ali quid ideo de illa non petit ratio. Quantū ad alia dona natu ralia q̄ sequūtur capacitatez corporis vt sanitas vel sanatiuū esse. dicendū q̄ quedā illorū prosunt ad operationē: ꝛ de illis reddit ratio sicut est sanitas. nā licet sanitas nō sit forma opa tiua facit q̄oēs operationes sani sint pfecte. nulla aūt de cor poralib⁹ operatiōibus est pfecta in non sano. iō cū ille cui data est sanitas ꝛ sanatiuū esse q̄ est qualitas de scōa specie ad nō fa cile egrotandū possit facere plures opationes in cultū dei q̄ ille cui non data est talis qualitas. exiget ab eo ratio sic etiam de robore corporis: q̄ illud directe p̄dest ad operatiōes mul tas: q̄ sine robore fieri nō possunt. vl saltē nō perfecte ideo de illo rō petit. idem est de pspicacitate sensuuz q̄ ista multū īmo sūme confert ad operationes: ꝛ est īmediatū instrumentū opa tionū ꝛ sic de ea ratio exigit. de pulcritudine secus est: q̄ illa non est p̄ncipiū operatiuū. ideo neq̄ de illa exiget ratio nisi in quantū pro illa gratias agere tenemur: q̄ est quoddā donuz dei ꝛ facit aliquo modo ad felicitatē politicā. sic dicit Aristo. i. ethico. q̄ non est omnino felix qui turpis facie est vel sine p le. De alio dono. i. de aīe perfectiōe vel termīatiōe sua in cor pore ſm gradum perfectū diceī q̄ dat homini ſm virtutē. i. mensurā p̄cedentē q̄ est capacitas corporis: ꝛ ista non est prin cipiū īmediatū actionū q̄ est ens potētiale: sed per virtutes re ceptas in aīa ſm illū gradū termīatiōis est homo actiu⁹. q̄ in ista terminatiōe datur magnitudo luminis intellectus: ꝛ alia multa bona per q̄ est q̄s operatiu⁹. ꝛ fortassis nullū mai⁹ do nū datur homini q̄ ista capacitas aīe: ꝛ de ista ad sūmas gra tiarū actiōes tenet homo deo: q̄ in illo dono quasi accipit si mul oīa dona. predicta enī dona accipit homo cū accipit vt sic Alia sunt q̄ accipit postq̄ est ꝛ horū quedā sunt extrinseca que vocam⁹ bona fortune. alia vero intrinseca q̄ aut in corpe aut in aīa sunt. De primis dicendū q̄ cū sint minima bonorū dan tur sepe non scōm capacitatē. i. eis q̄ nulla bona merent īmo eis qui mali sunt sicut dat regnū ypocritis. Job. 34. c. etiam dātur diuitie eis q̄ nesciunt eas expendere. Accipiēdo aūt de illis perfectionib⁹ q̄ sunt intrinsice sicut sapiētia ꝛ virt⁹ dicen dū q̄ a deo infundunt scōm capacitatē cuiuslibz. ista enī sunt gratis data: ꝛ quādo de⁹ ea cōmunicat homini non est capax maioris perfectiōis. ꝛ potest deus augere capacitatē cuiuslibet ꝛ ꝓsequent augebit qualitas q̄ infundit. De gratia autē sine charitate per quā homo deo carus efficit: dicendū q̄ da tur ſm capacitatē. sed intelligendū q̄ aut accipit de p̄ma gra tia postq̄ quis nō est in gratia. i. dū erat in pctō ꝛ de nouo ac cipit illā aut de augmēto eiusdem postq̄ illā habet. De pri mo dicendū q̄ gratia cōmunicat iuxta mensurā capacitatis: ꝛ illa capacitas ꝓsideraī iuxta quantitatē naturalis termina tionis aīe simul cū conatu ad habendū illā. Nam conat⁹ mul tū facit ad capacitatē: ꝛ iō ꝛ sepe homo de pctō resurgat non resurgit semper in charitatē equalē licet capacitas naturalis sit equalis. s. q̄ non est equalis conatus qui facit ad maiorez vel minorē capacitatem pro tunc. Quantū ad secundū de au gmento gratie aut charitatis. dicendū q̄ quantitas augmēti est scōm quantitatē dispositiōis siue capacitatis. ꝛ accipitur ista capacitas pro naturali ꝛ pro ipso habitu charitatis simul cū conatu q̄ omnia simul faciunt ad maioritatē augmenti q̄si omnia simul efficiant vnā capacitatē. ꝛ scōm ꝓportionē istoz simul in habentib⁹ charitatē sit augmentū maius aut min⁹: ꝛ in eodem habente charitatē cū ꝓtinue fiat augmentū per act⁹. aliquando per vnū actū fit maius augmentū q̄ per aliū: ꝛ ita est sensus hic q̄ bona spiritualia que de⁹ nobis cōfert dat ſm capacitatē suscipientiū ita q̄ nunq̄ alicui min⁹ dat q̄ suscepti uus sit cū non sit auarus neq̄ plusq̄ susceptiu⁹ sit: q̄ non ca pèrent in subiecto ꝛ tamē quādo alicui multuz vult dare de bonis spiritualib⁹ dat ei capacitatē ad illa ꝛ tūc tātū dat quan tum ille capax est. Querit quare dicit profect⁹ est statim: Q.° 51.
Dicēdū q̄ quantū ad parabolā cōuenīēs hoc fuit vt osten sum est supra. Ad sensum autē parabole est cōuenīēs vtroq̄ modo: nam accipiēdo q̄ deus sit dñs iste semp absens est quā tū ad p̄sentiaz corporalē: q̄ nunq̄ oculis nostris cernit. sed quando nobis dona aliqua dat dicit esse p̄sens nobis pro pter operationē quā circa nos exercet. statim vero vt cōtem pserit cessat ab illa operatiōe. ideo dicit statim abire. ꝛ ꝫ nō videat a nobis semp p̄sens est: sed certe abire dicit vt nobis operandi arbitriū liberū maneat. nā q̄diu dñs instat ꝛ vrget seruos aspiciēs opera eorū nō est ei locus ociandi. cū vero ab sens est locus est seruis libere agere malū vel bonū. vt ergo vi deatur q̄ toto tēpore q̄ dona dei habem⁹ liberū est nobis be ne ꝛ male illis vti. dicit q̄ statim deus recedit quasi postea nō assistat operi nostro. ꝛ ita dicit glosa. pfectus est statī nō locū mutans sed liberam eis potestatē operādi relinquēs. Si aūt accipiat de xpo scōm carnē verū est q̄ statī abiit. q̄ posq̄ di scipulos suos sufficienter instruxit in omnib⁹ necessarijs ꝛ tra didit eis doctrinā conuersationis ꝛ predicandi recessit ab eis Queritur qd est q̄ ille qui habuit qnqz talēta abiēs lucra Q.° 52.
tus est alia quinqz? Dicendū q̄ sicut varie exposuim⁹ ista qnqz talenta. s. ita ꝛ lucrū eorū varie potest applicari. Nam accipiendo seruū qnqz talentorū p̄ populo iudaico ad xpm cōuerso dicit q̄ lucratus est alia qnqz. q̄ cognitionē qnqz li borū moysi duplicauit per fidem euangelij. vt dicit hilari⁹ super math. Accipiēdo p̄ qnqz sensibus dicit lucrari quinqz qui docet de exteriorib⁹ reb⁹. sic dicit greg⁹. in omel. i. sūt nō nulli q̄ ꝛ si in terna ꝛ mystica penetrare nesciūt: p̄ intentiōe tñ superne patrie docent recta q̄ possunt de ipsis exteriorib⁹ que acceperūt dūq̄ se a carnis petulantia a terrenarū rerū ambi tu atq̄ a visibiliū voluptate custodiūt: etiā alios excitatos cō pescunt. Et origenes sup math. ait. q̄ habēt sensus exercita tos cōuersati salutariter ꝛ ad maiorē scientiam seipsos erigen tes ꝛ studiose docentes lucrati sunt alia qnqz: quia nemo faci le accepit additamentuz virtutis alterius nisi eius q̄ ipse ha bet. ꝛ quanta scit tanta docet alterū ꝛ nō amplius. Accipiēdo autē p̄ eo quia potest interp̄tari scripturas ad minores sen sus trahendo: dicit lucrari qnqz quādo ip̄z donū interp̄etādi exercet illas in eisdem sensib⁹ exponendo. Sed dicendū q̄ iste sunt quedā applicatiōes sed non est ista intentio xp̄i. nam nulla istarū expositionū facit intelligi parabolā de omnib⁹ bominibus sicut xp̄us intelligi voluit. Dicendū ergo q̄ sicut dictuz est supra intentio xp̄i erat signare diuersitatē donorū diuinoꝝ in hominib⁹. quidā enī maiora alij minora accipiūt. ꝛ omnia hec causa breuitatis per duos graduſ istos signauit. s. per qn qz ꝛ duo. ideo dicendū q̄ per quinqz talenta signant maxima dona que hominibus dant a deo quecūqz ille sint. Sz tūc Q.° 53.
dicetur quare ergo specialiter dixit q̄ qui habuit qnqz lucra tus est alia quinqz? Dicendū q̄ intelligit augmentū dono rum spiritualiū ꝛ prouentuū ipsorū quod ex operatione pro uenit. dona autē vel bona spiritualia agent dupliciter vel in seipsis vel in fructu inde proueniente. de se patet quia natura le est omnibus habitibus q̄ per operationez perficiunt sicut gignuntur. q̄ in moralibus verū est. ꝛ ethico. gratuiti vero habitus ꝛ dona nō gignūt ex operatiōe sed ex infusione. ꝛ tñ augentur per operationē saltem dispositiue: quia augmentū ipm solus deus efficit. Nam sicut solus deus charitatē infun dit quādo nō est. ita ipse solus auget eā cū est. ꝛ tamē non au getur sine operatione nostra. ꝛ ideo cum nobis operantibus

augetur in nobis donū spirituale dicimur lucrari. Alio modo accipit extrinsece: qz p fructu doni. vt si deus alicui sapientiā det ꝛ illā disseminando multos instruat: ꝛ ita de quocū qz dono spirituali. qz omnia possunt pdesse ad edificationē proximi. imo oīa dona spiritualia dantur ad vtilitatē ecclesie ꝛ manifestationē spiritus. 1. Chor. 12. ꝛ 14. c. Dicendū autē q xps posuit ista quinqz talenta acquisita ad signādos maximos fructus quos aliquis facit cuz donis dei: ꝛ ideo posuit hic duo inequalia lucra. s. quinqz talentorū ꝛ talentorū duox vt per quinqz maximū lucrū aut fructus signet. per duo aūt quodlibet aliud lucrū minus. Et propter istā excellentiā lucri iussit ei qui qnqz lucratus est dari talentū eius qui illud in terra abscondit. Est autē veritas q per quinqz ꝛ duo talenta signat differentias omniū donorū datorū a deo: ꝛ per quinqz ꝛ duo superlucrata signat omniū fructuū differētias. ponuntur autē lucra tanta vt vtriqz videant sufficienter lucrati ad hoc q a dño laudētur: sz rursus multo ineq̄lia sunt vt videat fructuū differentia: ꝛ qmaior gloria cōpetat vni q̄ alteri. Et poterat hoc signari per alios numeros etiā dū tamen inueniretur ibi inequalitas sicut in parabola. Luc. 19. c. vbi vn⁹ accepta mna lucratus est decē. ꝛ alius accepta mna lucratus est
Q°.54 quinqz. ¶ Queritur quid est seruus ille qui acceptū talentū abscondit in terra: ¶ Dicēdū q dupliciter potest qs ex taleto dato nullū lucrū ferre. Uno mō ꝙuertendo illud ad alios vsus q̄ illud a deo donatū sit. Alio modo nichil cū eo operando. de pmo sic dicit Bre. si quis accepit donū ingenij quo poterat alijs prodesse in spiritualibus p̄dicando. erudiendo. piulēdo. admonendo. scripturas exponēdo. ꝛ alia huiusmodi faciēdo q̄ in cultū dei cedūt et proximi edificationē ꝛ non operat⁹ hec transfert se ad eloquentiā terrenā ꝛ orationes amatorias aut ad excogitandos dolos ꝛ modos acgrendi diuitias immoderate: talis enī occultat in terra qz in rebus terrenis illud implicat: sic de quolibet dono est qz nullū est q̄ in cultū dei cedere non possit. Cum autē illud verterit habēs ad solas terrenas voluptates aut curas ꝛ occupationes iam illud absc̄dit in terra: qz in spiritualibus ꝛ rebus bonis fructū nullū facit sic etiam de diuitijs ꝛ omnib⁹ bonis fortune. Nā licet ista sint minima bonorū dei tamē in cultū eius ꝛ virtutis vsum multū cedere possunt. Si quis vero ea totaliter ad seculi opera accomodet. iam talentum in terra abscondit. Alius modus occultandi est nichil operari. licet enim quis ingenij donum nō implicet rebus transitorijs. si tamen non edificat cum illis docēdo. consulendo. exhortādo. aut huiusmodi faciendo absc̄ondit talentuz in terra. ꝛ magne culpe est: qz per otiū perdi facit tantum donū dei. non autē abscondit in terra. i. in terrenis actibus. sed in terra. i. in secreto. naz sicut id qō in terra reconditum est a nullo videt: ita q̄ intra pectus nostrum est nemo considerat: quia nescit que sunt in homine nisi spiritus hominis qui est in ipso. 1. Chor. 1. c. ꝛ ita cuiuscunqz doni dispēsationē non faciamus dicimur talentū illud absc̄onditū in terra tenere. Nemo autem agit aliquid in cultum dei nisi qui deum diligit. excharitate autem deum diligimus: ideo qui charitatē habet non absc̄ondit dona dei sed expendit illa in vtilitatem proximorū. qui autē non diligit deum aut parū dilgit absc̄ondit dona eius interdum: vel implicat ea terrenis rebus licet magna sint. ¶ Queritur quare dicitur q̄ post multum
Q°.55. tempus venit dñs seruorū illorū: ¶ Dicendū q dominus seruorū venit ad seruos: eo q̄ serui non possunt ire ad dominū Iste enim aduentus est in morte. ꝛ tamē homo cum deo esse potest si talis eius vita fuerit vt post mortē mereat esse cum christo. sed non potest homo ire ad deuz: sed oportet vt deus ad hominem veniat. Et hoc verū est siue in vita siue in morte. in vita enim per conuersionē nemo ad deū vadit: nisi deus venerit ad eum. i. eum trabat. sicut dicitur Joh. 6. c. nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit euz. i. non potest venire ad credendū in me ꝛ sequendū me. ꝛ ad hoc venit de⁹ ad hominem vt eum trahat. Joh. 14. c. s. ad eū veniemus ꝛ mānsionem apud eum faciemus. ꝛ hoc est quia p̄ma mutatio cordis non est in nobis maxime ad rem arduam sicut est in deum amandum ꝛ sequendū eius doctrinam. Item per mortem nō potest homo venire in deū. sed de⁹ ad hominē venit. nā mors non est in potestate hominis sed dei: ipse enim posuit animam in corpore nostro ꝛ auferet eaz quādo volet. ꝛ ideo in morte potius dicitur deus venire ad hominē q̄ homo ad deum. sic dicit. Joh. 21. c. sic eum volo manere donec veniam. i. donec veniam ad eum per mortem ipsius. Maxime autē de applicatione hominis ad deum per mortez: quia non est in potestate nostra deo adherere: sed ipe potest nos sibi propinquos facere: ꝛ hoc est ad nos venire. recte ergo dom⁹ seruorū venit ad seruos. ¶ Queritur quare dicitur post multū temporis: Q°.56.
¶ Dicūt aliqui q̄ istud tempus est dies iudicij. alij dicūt q̄ dies mortis ꝛ de vtroqz potest dici q̄ est post longū tempus. Est dicendū q̄ littera ista de vtroqz est intelligenda conuenienter: quia hic agit de ratione quā homines reddunt de administratione bonorum eis collatorū. ista autez ratio reddit tam in morte a quolibet homine: q̄ in die iudicij a quolibet ꝛ ab omnibus. De aduētu dñi ad iudiciū manifestū est q̄ est post longū tempus. qz nōdū dies illa venit ꝛ nescimus quādo erit sic accipit Cris⁹. sup matth. dicēs. michi autē videt q̄ resurrectionē occulte insinuās hoc dicit. Et tunc accipit cōputatio huius longi tēporis a principio seculi vsqz ad finē mundi qz a condītione orbis cepit distribuere hominibus dona sua de quibus rationē reddituri sunt: ꝛ vsqz ad finē seculi semp erūt homines quibus dona sua dabit. ideo tota ista duratio vocatur longū tēpus ꝛ recte quidē. Accipiēdo autē xp̄m in carne tanq̄ dñm dicitur longū tēpus istud ab ascensiōe sua vsqz ad diē iudicij. ꝛ q̄diu corporaliter inter nos manebat distribuebat dona sua discipulis cōuersando cū eis. Cessauit autē ista conuersatio in ascensione: qz postea corporaliter cū illo nemo cōuersat⁹ est. iō ab illo tēpore vsqz ad diē iudicij dicit longitudo tpis. sic dicit Jero. sup matth. s. iō ergo dicit. post multum tpis qz grande tps est inter ascensionē saluatoris ꝛ scōm ei⁹ aduētū. Accipiēdo aūt p aduentu xp̄i ad mortē ꝛ rōne q̄ ibi redit dicit q̄ post multū tēpus qz signat hic totū tps vite humane: qō qz incertū est potest vocari magnū vl̄ longū. Scōo vocat longū ad signandū longanimitatē ꝛ patientiā dei. Nā q̄ntūcunqz tēpus expectet longū est. dñi enī q sunt boies si sciūt rē suā male p seruos administrari: statī vt puidere potuerint puidēt: de⁹ autē ꝛ si videat malā administrationē quā nos facim⁹ circa dona q̄ nobis cōmisit: nō statim punit neqz rationē exigit: sz sustinet. iō lōganimitatē ꝛ patiētiā multā babz vñ q̄ntūcūqz sit parū tps quo nos expectat ōz lōgū tps esse p⁹ qō venit ad rōnē exigendā. sic dicit crisō. in omel. s. vide dñz ybi qz rōnē nō ꝓfessī expectantē vt discas ei⁹ longanimitatē. Tertio vt quidā dicūt hoc ponit ad significandū lōgā vitā bonoꝝ seruoꝝ qz q̄tū ad bonos suos q bñ ministrāt talēta dñi est vita lōga vt possint diu pdesse: ꝛ sic post lōgū tps venit de⁹ ad exigendū rōnē ab eis. sic dicit gre. in omel. s. ꝛ obscura in hoc loco qz nō fuit ad dñz vadūt vt iudicēt: sz dñs venit ad eos cū tps fuerit ꝛpletū. ō quo dicit p⁹ multū ꝙo tpis. i. postq̄ dimissit aptos ad negociādū aiaꝝ salutē. ꝛ iō forsitan nō facile inuenit qs ex eis q̄ apti fuerint ad huiusmōi op⁹ vt cito trāseat de hac vita. sicut est manifestū ex eo q̄ apli senuerūt ex qb⁹ dicit ad petrū: cū senueris extendes manū tuā. de paulo autē dictū est ad philomenē: nūc autē vt paul⁹ senex. ¶ Queritur qd est q̄ Q°.57.
dñs cū seruis rationē ponat: ¶ Dom q̄ significat rōnē quā de⁹ de singulis actib⁹ nr̄is exiget: Et ista rō in morte a quolibet exigit. iō ibi sentētiā aut dānatiōis aut salut accipit. in die autē iudicij ab oīb⁹ generalit exiget. Dicit autē ponere rōnē ad modū boiz: qz boies q̄liqd ad ministrandū seruis suis cōmittunt nesciūt quomō in illo se habuerūt: ideo rationē petūt per quaz cōstat an res sua profecerit. vel detrimentum passa

fuerit. Deus aūt oīa nr̄a nouit ideo non optet q̄ rationē no biscū ponat īmo neq; ponit: q̄ non exigit ab aliquo petendo quid egerit: q̄ nemo scit oīa que egit bona aut mala: iō nemo posset rationē dare de vita sua vt damnet vl̄ beatificet. Deꝰ aūt nouit singula: ideo nō solū scit quis damnet: ⁊ quis gloria dignus sit. sed etiā quāta gloria ⁊ quāta damnatione. Et iuxta hoc q̄ de singulis nouit iudicat de eis. ⁊ hec rō est quā ponit cū eis. vñ nullā rationē serui hic reddūt: sed recipiūt cō clusionē rōmbus suis q̄uenientē damnationē vel gloriā. Ista aūt rō reddit de talentis cōmissis. ⁊ q̄ nullus est a quo in iudicio nō petat ratio. nullus est qui talentū aliquod nō accepit hoc aūt est de eis qui ad discretiōis annos venerūt. Nam his saltē donū rōnis cōmissum est ⁊ tenent oēs actus suos fm rationē dirigere. Quicqd aūt ab ea deuiauerint de talēto pdūt licet hic magis signat petitio rōnis q̄tum ad ea que cōsistunt in omissione q̄ quantū ad illa que sūt in mala cōmissiōe. De illis aūt qui nō puenerūt ad annos discretionis: alius modus rōnis est. Nā illi nichil potuerūt omittere cū neq; potuerunt agere. etiā cōmittere nichil mali potuerūt: sed dānant aut saluant ex alia radice. s. ex peccato contracto. vel ex gratia collata in sacrāmto baptismi. ¶ Querit quid est qō dicit accedēs qui quinq; talēta acceperat ⁊c. ¶ Dōm q̄ oñdit q̄ oēs reddituri sunt rationē siue qui magna dona accipiūt siue qui minora. Et ob hoc ponit prius de illo qui accepit quinq; talēta q̄ istud erat maximū donū vt īuat q̄ grauiorē ⁊ exactiorez deus petit circa illos qui maiora acceperūt. sic dicit grego. in omel. hec aūt lectio huiꝰ euangelij considerare nos admonet q̄ ne plus ceteris accepisse aliqd cernimur ab auctore mundi inde grauiꝰ iudicemur. cū enī augent dona: rōnes etiā crescūt donoꝝ. Dicit aūt q̄ accessit iste. s. quia ꝓfidens erat. rationes enī bonas se habere videbat. ideo cū fiducia ad dñm accedebat: ⁊ loquebat. sic dicit origenes sup ℳatℏ. Fiducia autez fecit eū qui quīq; talēta acceperat vt auderet vl̄ ad dñm primus accederet. Dixit aūt ad dñz: dñe quinq; talenta tradidisti michi ecce alia quinq; sup lucratus sum. Hoc enī faciebat seruum ꝓfidentē esse. ⁊ dicit istud ad modū parabole. Nā in rationibus humanis poterat scire seruꝰ q̄ntū accepat ⁊ quantum lucratus erat. ideo poterat sic determinate loqui. Circa spiritualia nemo scit quantū accepit: q̄ deus solus qui dona tribuit est mensurator illoꝝ. etiā lucrū suū nemo nouit: q̄ nescimus quantū pfecerimꝰ apud primū ex talētis nobis datis ⁊ multo minus scimus quantū grata fuerit deo opatio nr̄a. ideo nemo pōt dicere tū accepi a te ⁊ tū reddo tibi. Item q̄ in iudicio illo nichil homo dicet deo ō eo qō recepit aut egit cū deus illud melius nouerit. Sed ponit ad modū rōnum nostrarū in quibꝰ qui accepit ⁊ expēdit atq; operatꝰ est nominat quantitatē acceptoꝝ ⁊ expensaꝝ. In ratione aūt dei nichil nos dicimus de acceptis aut impensis: sed dabit nobis retributio p bona aut mala admīstratiōe q̄si oīa ibi supputata essent: ⁊ nobis spōte ꝓcessa aut plata: quod aūt dicit quinq; suplucratus sum: signat lucrū maximū quantūcunq; illud sit vt dictuz est supra. ¶ Querit quid est quod dicit ait dominus illi euge serue bone: ¶ Dōm q̄ ad modū rōnis humane signat in diuino iudicio. Nā si seruꝰ dño lucrū afferat bonꝰ dñs laudaret eū. ita ⁊ apud deū qui est iustissimus dñs: si quis ei rationem bonā reddiderit laudabit ab eo ⁊ gaudebit cū eo: ⁊ ita ponunt hic duo. s. gaudiū siue gaudere inq̄tuz dicit euge. et laus inq̄tum dicit serue bone ⁊ fidelis. Nam euge ad gaudium ptinet. sic dicit rabanꝰ. s. euge interiectio est letantis p qō gaudiū suū dñs insinuat qui bene laborantē seruū ad gaudiū eternū inuitat. de quo propheta ait: letificabis nos in gaudio cū vultu tuo. Et recte dñs gaudet cū bono seruo ⁊ tota celestis curia. nam hic q̄ conuertunt pctōres ad deū gaudet deꝰ Luc. 15. c. Gaudiū est in celo sup vno peccatore penitētiā agēte. ⁊ tū istud gaudiū est p hoc q̄ p istam penitentiā dispōitur ad vitam eternā. ergo maius multo gaudiū erit quādo completis omnib⁹ rationib⁹ suis proprie est aptus vt statim recipiatur ad celū. vnde recte dicit qō dñs dicit: euge. Scōm est laus. s. q̄ dñs laudat seruū bonuz. ⁊ hoc patet inq̄tum dicit serue bone ⁊ fidelis. sic dicit Greg. seruus qui geminata talenta retulit a dño laudat atq; ad eternā remunerationē pducitur. Et hoc verū est: q̄ in die iudicij qui rationē bonā reddiderit valde laudabunt: īmo nulla est verior laus q̄ illa. sic dicitur. 1. Cor. 4. c. Itaq; nolite ante tps iudicare quoadusq; veniat dñs qui reuelabit abscondita tenebrarum ⁊ manifestabit cōsilia cordium: ⁊ tūc laus erit vnicuiq; a deo. ¶ Quer̄itur quare dixit serue bone ⁊ fidelis. ¶ Dōm q̄ istud ponit ad laudem ⁊ sunt ista verba per que aliquis q̄uenīter laudat iuxta conditionē suam. s. cum sit dispensator. potest aūt bonus hic vocari quia vere bonus fuit qui meruit a dño laudari. ⁊ bonus fuit qui dñm dilexit ⁊ ꝓpter eum labores sustinuit. bonus autem fuit qui bona proximo fecit. sic dicit Crisō. Serue bone. i. qui de bono loquit quod est ad ꝓximū. vocat fidelis: quia nō vsurpauit bona dñi: ⁊ quia rem dñi ita diligenter sicut ꝓpriam curauit. sic dicit Crisō. Fidelis qui nichil eorū q̄ sunt dñi sibi appropriauit. ¶ Querit q̄re dixit supra pauca fuisti fidelis. ¶ Dicendū q̄ ista pauca sunt dona que seruꝰ accepit a dño siue sint spiritualia dona siue corporalia siue bona fortune que in se quidē multa sunt ⁊ respectu meriti nostri sunt plurima: q̄ nobis nondū meritis illa q̄cessit: sed respectu bonoꝝ vite eterne q̄ nobis dāda sunt parua iudicant. sic dicit Iero. sup matℏ. dicit: sup pauca fuisti fidelis. q̄ oīa que in p̄senti habem⁹: licet magna videant ⁊ plurima tñ respectu futuroꝝ pauca sunt ⁊ parua. Et dicit istud ad laudē liberalitatiz dñi. s. q̄ dat seruis suis plura quā mereant. Nā ei qui fidelis fuit sup pauca. i. fidelitatē suam exercuit in paucis erat dāda parua merces: ⁊ tñ dat magna cū dicat supra multa te cōstituam. ergo laus dñi est. ⁊ nō est intelligendū q̄ p hoc minuatur laus meriti seruoꝝ cū dicat illis dñs: euge serue bone: sed laudatur dñs: nā quātacūq; dona quis habuerit hic: ⁊ p illa sedeligenter ⁊ fideliter exercuerit vertendo ea in cultū dei: circa pauca fidelis est: q̄ pauca sūt ⁊ pua oīa que in p̄senti habentur ¶ Querit quid est qō dicit supra multa te ꝓstituā: ¶ Dōm q̄ id supra qō ꝓstituit seruꝰ potiꝰ est magnū q̄ multū: q̄ vnū bonū est in quo oīa bona sunt. s. videre deū. Sed pōt dici supra multa ex rōne ꝓpabole. Aliter pōt dici supra multa vt accipiam⁹ particlariter pfectiōes que erūt in beatis. Nā hic nullā plene habem⁹. ibi aūt nulla deerit: iō supra mlta ꝓstituemur. Et vocant illa mlta respectu paucoꝝ bonoꝝ q̄ in hoc scło habemus ⁊ maxīe respectu meritoꝝ nostroꝝ q̄ pauca sūt ⁊ p̄miū magnū est: sic dicit ad Ro. 8. c. Nō sunt ꝓdigne passiōes huiꝰ tp̄is ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. ¶ Querit qd est qō dicit intra in gaudiū dñi tui: ¶ Dōm q̄ de gaudio beatitudinis accipit qō est ineffabile gaudiū. s. p̄sentē dei vultū cernere: incircūscriptū lumē videre: nllo metu mortz affici: p̄petuo incorruptiōis munere letari. dicit aūt istud gaudiū domini. i. q̄ dñs gaudet vel qō dñs p̄stat. De p̄mo ptz q̄ deus gaudet: sed hoc gaudiū est quo oēs btī gaudebūt: iō recte seruus intrat ī gaudiū dñi. i. incipit gaudere eo gaudio ⁊ bono de quo dñs gaudet. ⁊ nō potest maius bonū ⁊ fauor cē seruiq̄ cū incipit ptic̄ipare eū dño ī eadē re. sicut si dñs inuitat seruum vt ambo in eadē mensa ⁊ eodē cibo vescant. ⁊ sic videbatur cē in parabola: intra in gaudiū dñi tui. i. gaude de bonis de quibꝰ dñs tuꝰ gaudet accipiēdo fructū illoꝝ. Scōo mō dicit gaudiū dñi tui. i. qō dñs p̄stat: gaudiū enī ⁊ exultationē p̄stat nobis deus in p̄senti: sed non p̄sēpm īmo p bona sua q̄ nobis dat. Actu. 14. c. sicut ibi paulus dixit. s. ⁊ quidē non sine testimonio reliquit seipm benefaciens de celo dans pluuias et tempora fructifera et implens cibo ⁊ letitia corda nostra: in futuro autem nobis gaudium p̄stabit per seipm. i. ī videndo eēntiā suā. vnde illud rectissime gaudiū dñi dicitur. De his dicit Greg. sed tūc fidelis supra multa ꝓstituitur q̄ñ

Q°. 58.

Q°. 59.

Q°. 60.

Q°. 61.

Q°. 62.

Q°. 63.

uicta omnis corruptiõis molestia ꝺ eternis gaudijs in illa celesti sede gloriatur. tunc etiam ad domini sui gaudiũ pfecte intromittit qñ in eterna illa patria assumptus atqꝫ angelorũ cetibus admixt⁹: sic interi⁹ gaudet de munere: vt nõ sit ꝙ exterius doleat de corruptiõe. ⁊ Iero. sup Matꝫ. ait: quid aũt maius põt dari seruo fideli ꝙ esse cũ dño: ⁊ videre gaudiuꝫ dñi sui: ⁊ Crisо. in omel. ait: p hec ꝟba ītra ī gaudiũ dñi tui. omnẽ beatitudinẽ ostẽdit: ⁊ aug⁹. i. de trini. ait. hoc erit plenum gaudiũ nr̃m quo amplius esse nõ põt frui deo trinitate
Q°.64 ad cui⁹ imaginẽ facti sum⁹. ¶ Querit quid est qꝺ dicit accessit ⁊ q duo talẽta accepat rc̃. ¶ Dom ꝙ p duo talẽta signari gradũ donoꝝ mediocrũ. Nã p quinqꝫ ⁊ duo signat oẽs differentias donoꝝ diuinoꝝ quib⁹ bene vtimur. Et quia p quinqꝫ signant dona maxia. p duo signãtur minora ⁊ mediocria vt dictũ est. S. De isto habẽte duo talẽta. i. dona mĩora vl̃ mediocria dicit ꝙ accessit ad dñm. s. qr̃ tã de magnis ꝙ de paruis rationẽ ille exigit. Accessus aũt iste est p mortẽ. Naꝫ ante mortẽ a nullo ratio exigit est etiã in iudicio generali. sed melius accipit de morte. sic dicit Iero. sup matth. intellige accessum trãsitũ de hoc mũdo ad illũ. Qꝺ ꝟo ait dñe quinqꝫ talẽta tradidisti michi: nõ est intelligendũ ꝙ in iudicio aliqd loq̃ntur iudicãdi: quasi referẽtes ea que fecerit ⁊ q̃ a deo accepint sed deus oĩa hec sciẽs dat singulis put meruerit vel demeruerint. Et iñ dicit hoc ad modũ humane rõnis in qua qui expendit dicit ꝙ tũ acceperit ⁊ expenderit: ⁊ qr̃ deus scit seruum istũ accepisse duo talẽta ⁊ duo suplucratũ: licet seru⁹ hoc nesciat: dicit illa dicere quasi talẽ rõnem de se reddat ⁊ iuxta hoc ei retribuẽdũ sit. Cũ aũt seqt̃ ꝙ dñs dixerit ei euge serue bone rc̃. Exponẽdũ est sicut circa aliũ seruũ quinqꝫ talẽtoꝝ expositum est. ¶ Querit quꝺ dicit accessit qui vnũ talentũ acceperat: qr̃ videt ꝙ iste nõ accesserit. Nã iste mal⁹ erat ⁊ mali sponte nõ veniũt. ¶ Dom ꝙ in iudicio oẽs simul erũt: licꝫ dupliciter fit iudicium. s. in morte singuloꝝ ⁊ in iudicio vniuersali. Accipiẽdo aũt de iudicio vniuersali: dom ꝙ oẽs quidẽ simł astabũt. sed nõ in eodẽ loco imo qdã in aere alij in terra ⁊ qdã ad dexterã alij ad sinistrã. dicit. ī. in lra ⁊ oẽs simul accipient iudiciũ: ⁊ ad illud deducent de oĩbus ptibus mũdi in quibus fuerãt mortui: ⁊ istud cõmuneꝫerit oĩbus bonis ⁊ malis. Accedere aũt ad iudicẽ ponit ad modũ rationũ humanarũ ī quibus nõ possunt multi simul rõnes suas reddere. sed quidam prius alij posteri⁹. ⁊ quia ita fuit corã dño qui talẽta tradidit seruis ꝙ singulus p se rationẽ dederit ita ponit hic. sed istud accedere in generali iudicio q̃ntũ ad malos nõ est spontaneũ. nollẽt enĩ ipsi iudicari vt ꝓdemarent ⁊ delicta sua corã oĩb⁹
Q°.66. hominib⁹ apparerẽt. ¶ Querit quid est qꝺ dicit ꝙ seruus piger dixit dñe scio qr̃ hõ durus es: ¶ Dom ꝙ istõ magis ptinet ad pabolã ꝙ ad ſignificatiõꝫ quã xps ītẽdit. Nã ī his ꝟbis seru⁹ ostendit cãm quare nichil lucrat⁹ fuerit cũ talẽto q̃si legitime se excuset obiciẽs timorẽ pdendi talẽtũ. s. qr̃ dñs erat homo durus: ⁊ etiã aliena rapit quãto magꝭ ꝓpria exiget. ex quo sequit ꝙ si pderet aliqd seru⁹ iste etiã fideliꝫ administrando in negociatiõe ꝙ dñs nõ remitteret ei. ideo elegit poti⁹ nõ negociari ꝙ exponere se piculo pdendi. sed istud nõ applicat talentis a deo datis: nã co⁹ palia talẽta pecuniaꝝ interdum negociãdo pdunt. spiritualia aũt dona q̃ de⁹ ꝓcedit nõ possunt pire opando: sed naturaliꝫ augent ꝙ opationẽ q̃ntũ ad seipa ⁊ in fructu crescũt. etiã quãtũ ad pecunias a deo nobis datas ẽ idem verꝫ. qr̃ negociatio nr̃a cũ illis est benefacere egentib⁹ ⁊ sic nõ peunt cũ distribuunt: sed tũc cõgregam⁹ nobis thesauros in celo vbi fures nõ effodiunt ⁊ tinea nõ demolit. Sꝫ potest trahi ad quosdã qui timentes valde se impite agere cũ domus sibi a deo cõmissis: volunt potius abstinere ab omni opequã aliquid facere. quod plerũqꝫ circa domũ ingenij ⁊ alia dona accidit. qui dũ possent cum donis suis pdesse primis metuentes se errare in administratiõe donoꝝ cessant. ⁊ hoc malũ est neqꝫ accidit sicut in talẽto pecunie: qr̃ in illa siquis abstinet a negociatiõe seruat illam integrã. In domis spiritualibus secus est: qr̃ cũ sint ad opus ī seipis deficiunt si nichil per ea fecerimus: sicut apparet in habitib⁹ quos per operationẽ acgrimus. quia si omnino cessem⁹ ab operatione delentur habit⁹ per dissuetudinẽ. Unde circa dona dei nichil videt esse deterius ꝙ illa nõ ministrare: neqꝫ timor imprudentie in ministrando debet obesse. Nam cum quis bono animo intendat primis prodesse in eo quod a deo accepit: nichil obest imprudentia in presumptione. s. quãdo aliquis minora dona a deo consecutus gloriatur in ĩmensum quasi maiora acceperit et vult administrare quasi maiora habeat. sed in eo qui suam paruitatem recognoscens voluerit primis saltẽ parum prodesse iuxta id quod accepit imprudentia non accidit neqꝫ erubescendũ est ꝙ tales pauca agere possint: quia non est a nobis mensura donorum: sed a voluntate dei. ⁊ non sumus rationẽ reditури nisi pro eo ꝙ acceperimus. Et cõuenienter positum fuit hoc circa parua dona. i. circa minimũ. quia qui magna dona acceperunt cum illoruꝫ sint sibi conscij: non metuũt errare in operatione eorum: ideo non desistunt ab operatiõe neqꝫ erubescunt operari quasi paruũ aut nichil agant. Scõm ad qꝺ inducitur est contra quosdam qui cum defectus suos agnoscere deberent: ⁊ sic culparum veniã petere in deũ culpas suas retorquent quasi deus dura mandata dederit. ⁊ ita neminem posse per illa incedere ⁊ ꝙ deus exigat ab homine id q̃ꝺ non potest efficere. sicut circa aliqua mandata quidam calumniantur: sed mentiũtur: quia nichil precepit deus fieri quod homo facere non possit potissime adiutus gratia dei quam habere volenti in pmptum est. Tertio inducitur ad offendendum maiora peccata ex hoc effici eorum qui deum calumniantur. non enim satis est illis ꝙ peccauerint: sed etiam peccatorum suorum causas in deum transferunt: ⁊ istud est blasphemia ⁊ aggrauat valde peccatũ: ⁊ fit excusatio peccati per peccatum. i. excusando peccatum cõmittitur peccatum. De his dicit Greg. scilicet seruus autem qui de talento operari noluit ad dominũ cum verbis excusationis reddit. De hoc etiã Jerony. ait. vere enim ꝙ scriptum est ad excusandas excusationes in peccatis huic seruo contigit: vt ad pigritiam ⁊ negligentiam superbie quoqꝫ crimen accederet. qui enim debuit simpliciter inertiam confiteri ⁊ orare patremfamilias econtrario calumniatur. ⁊ dicit se prudenti fecisse consilio ne dum lucra pecunie quereret etiam de sorte periclitaretur: ⁊ origenes super Matth. ait: videtur michi iste seruus fuisse quidem inter credentes non autem fiducialiter agentes: sed latere volentes ⁊ omnia facientes vt non cognoscantur quasi cristiani. adhuc autem vident michi qui huiusmodi sunt timorem dei habere ⁊ sapere de eo quasi de aliquo austero ⁊ implacabili. hoc autem signat cum dicit domine scio: quia homo austerus es. ¶ Queritur quid est quod dixit seruus iste metis vbi nõ Q°.67.
seminasti ⁊ congregas vbi non expersisti. Aliqui dicũt ꝙ intelligatur hoc de conuersis de iudeis ad cristum qui timore veterum preceptorum abstinuerunt a libertate noui testamẽti: ⁊ ob hoc aliqua bona opera cessauerunt facere que alꝭ facturi essent. vel vt alij volunt intelligatur populus iudeorum manens in lege qui non ausus est transire ad libertatem noui testamenti propter vetera precepta. ⁊ de hoc secundo dicit hylarius super matth. per hunc seruum intelligitur populus iudeorum in lege persistens qui dicit timui te tanꝫ metu veterum preceptoruꝫ ab vsu euangelice libertatis abstineat: dicatqꝫ ecce quod tuum est velut in his que a domino precepta sunt fuerit mĩoratus. tamen cum sciuerit mittendos illic iusticie fructus vbi lex sata non fit ⁊ colligendos ex gentibus q̃ nõ sunt ex semine abrahe dispersi. Alij intelligũt p hoc saluationẽ gentilium quib⁹ deus michil videt seminasse: ⁊ tamẽ illoruꝫ bonã vitã acceptat sic dicit Iero. ex eo ꝙ seruus iste ausus est dicere metis vbi nõ seminasti ītelligimus etiã gentiliuꝫ ⁊ populoruꝫ bonam vitã recipere dominum. Alij dicunt

intelligi de bonis opibus q̄ faciūt iusti que hic faciūt ⁊ fructū eox colligūt in vita eterna. vl de bonis opibus q̄ deus nobis cōputat. qz iz elemosynā nō faciam⁹ ei: sed paupi reputat sibi esse factā. ſ. in lra. sic dicit Greg. ſ. intelligim⁹ aūt q̄ vere de⁹ noster metit vbi nō seminauit qm̄ iustus seminat in spiritu ex quo metet vitā eternā. metit etiaz vbi nō seminat ⁊ cōgregat vbi nō expergit: qz sibi cōputat esse collata quecūqz in paupe ribus sunt seminata. Sed dicendū q̄ iste potius sunt applica tiones morales: intentio aūt xpi est ꝓtra illos qui pigri existen tes nichil opant: ⁊ in excusationē sue inertie deo calūniant q̄si ille iniustus sit petēs ab eis qđ nō sit rationabile: ⁊ volens ab illis cōpleri talia ad q̄lia facienda nō dedit eis virtutē sicut di ctum est precedēti. q. ⁊ sic dicit Jero. sup matħ. sunt aūt pleri qz intra eccliam quox seru⁹ iste imaginē tenet q̄ melioris vite vias agredi metūt ⁊ tm̄ iacere in sui torporis quiete nō ptime sciunt. Cūqz se pctōres ꝓsiderāt tm̄ sanctitatis vias arripere tre
Q.°.65. pidāt ⁊ remanere in suis iniq⁹tatib⁹ nō formidāt. ¶ Querit qd est q̄ seru⁹ pecuniā dicat se abscondisse ⁊ a dño nō arguat ¶ Dōm q̄ ille abscōdit talentū: qz iuxta talentū sibi tradituz nichil operat⁹ est: sed oībus illō occultauit vt nemo ex illo vti litatē pciperet quasi in terra absconditū esset. Cū aūt dñs ser uum increpat significat increpatio quā faciet xps ꝓtra malos cū dicet illis oēs suas omissiones. ſ. esuriui: ⁊ nō dedistis michi māducare ⁊c. ſ. in lra: ⁊ dicet illis ite maledicti in ignē eternū. ¶ Vo seruū malū ⁊ pigrū vocat recte dicitur. Primo ad ex probrandū: qz sic̄ bono seruo debeā laus: ita malo suo debeā obiurgatio ⁊ ꝓfusio. Scōo qz ita bonū erat: sicut dñs dice bat. ſ. q̄ iste seru⁹ malus esset ⁊ piger. vocat aūt mal⁹: qz do minū nō dilexit: ita vt eius comoda vellet ⁊ sequereā ea nego ciando: vel dicit malus: qz supbus ⁊ obiurgator dñi fuit ca lūniā ei faciēs. tm̄ vitiū suū in dñm trāstulerit dicēs: se nō esse malū: iz dñm durū. piger aūt vocat qz ex negligētia cessauit negociari. i. nunq̄ negociat⁹ est: sic dicit Jero. sup matħ. ſ. ser uus aūt malus appellat: qz calūniā dño facit. piger qz talen
Q.°.69. tum noluit duplicare: vt in altero supbie in altero negligētie ꝓdemneā. ¶ Sed q̄re dixit dñs sciebas q̄ meto vbi nō semi nauī ⁊c. ¶ Dōm q̄ ponit ad ꝓdēnationē serui. repetit enim dñs verba serui vt ex illis eum cōdemnet ⁊ est fortis argumē tatio. ſ. vt ex illo ex quo se seru⁹ excusabat directe ꝓdemnetur ⁊ recte ꝓcludit: qz si dñs metebat vbi non seminauerat vellet habere pecuniax suarū lucra. hoc est enī metere sine semīatio ne: si quis vederit decem ⁊ nullo labore adhibito expectet ibi viginti. sic aūt erat de dño isto teste seruo. Quāto enī magis sciebat seruus dñm esse cupidū taliū lucrox: tāto vehementi⁹ ad lucra anhelare debebat dño ꝓcurāda vt sicut dñs dicebat
Q.°.70. poneret ad mensam pecuniā ei⁹ ⁊ inde lucra caperet. ¶ Que ritur quid est qđ dicit oportuit te pecuniā meā cōmittere nū mularijs? ¶ Dōm q̄ accipiendo quantū ad intentionem xpi est redargutio quā facit xps ꝓtra malū seruū qui acceptis do nis spiritualibus nichil lucri ex eis fecit: qz nō opatus est cuz illis ⁊ pōt specialiter vocari argentū istud pdicatio euangelij q̄ cōmittit pdicatorib⁹ q̄ sūt nūmularij: vel audiētes vt postea illā reddāt cū fructu opum. sic dicit Jero. sup matħ. Eloqa inquit dñi eloquia casta: argentū igne examinatū. pecuniā er go ⁊ argentū pdicatio euāgelij ⁊ sermo diuin⁹ est qui dari de buit nūmularijs. i. vel ceteris doctorib⁹ qđ fecerunt apostoli p singulas puincias pres byteros ⁊ epos ordinātes vl cūctis credētibus q̄ possunt pecuniā duplicare: ⁊ cū vsuris reddere vt qcquid sermōe didiscerāt ope explerēt. Aliter aūt dōm et melius q̄ p oī dono accipit: cū de oī dono fructuū colligere debeam⁹ ⁊ ille fructus est quasi vsura quedā cū sit vltra sub stantiā rei. Et dicimur dare pecuniā nūmularijs quādocūqz p aliqđ donū nr̄m ꝓximis pficim⁹: quia quasi ab eis vsuram accipim⁹ ⁊ augmētū pecunie: qz bonū qđ nūc ꝓximis impēdi mus duplicatū in vita eterna inueniem⁹. Et recte ista redar gutio fiet ꝓtra oēs qui nō opati sunt iuxta talenta eis tradita.

Mā omne lucrū qđ facim⁹ cū donis dei: vel vt quedā vsura ē ⁊ admonent oēs hītes dona illa q̄ cōmittāt illa mūmularijs. id est circa ꝓximos qui p illa opent: ⁊ tūc sine piculo doni pote runt lucrū habere: qz nullū donū est qđ opando pdat: sed po tius nō opando. ¶ Querit cū auferri iusserit talentū dñs q̄ Q.°.71.
re fecit dari habēti decē ⁊ nō hīti duo: qz poti⁹ videbat dan dum hīti duo aut q̄tuor cū lucro vt augeat? ¶ Dōm q̄ ha benti decē datū est talentū: ⁊ nō habēti quatuor. Primo quia iste honorabilior ⁊ maioris meriti iudicat⁹ est. nā qnqz lucra tus fuerat ⁊ alius sola duo. ideo honorat magis dādo illi ta lentū qđ alius pdidit. sic dicit Jero. sup matħ. ſ. dat ei qui de cem talenta fecerat vt intelligam⁹: licet equale sit dñi gaudiū in vtriusqz labore eius. ſ. q̄ qnqz ⁊ q̄ duo duplicauit: tm̄ ma ius deberi pmiū ei qui plus in dñi pecunia laborauit. Scōo ⁊ pcipue fuit ꝓpter id qđ sequit. ſ. oī habēti dabit ⁊ abunda bit: nā cū dare⁊ habenti decē: adiūctū est tanq̄ causa: omni ha benti dabit. ergo ꝓpter hoc dabat ei: qz abundabat: ⁊ tm̄ ma gis habebat qui decē habuit q̄ qui quatuor: ergo ei dari de buit sic patet Luc. 19. c. in alia simili parabola. ¶ Queritur Q.°.72.
quō est verū q̄ omni habenti dabit? ¶ Dicendū q̄ nō intel ligitur nisi quantū ad dona dei ⁊ vt a deo dantur nō autez de eis que hoīes inter se agunt ⁊ patiunt. Nā aliqui sunt haben tes bona secli q̄b⁹ alij nichil dāt: iz poti⁹ furant opes eox. et ecōtrario aliqui sunt paupes quib⁹ nichil subtrahit: sed poti us eis subuenit. ¶ Quantū ad dona dei est verū ⁊ exponunt quidā de fide. ſ. q̄ habēti fidē dabunt alia dona: ⁊ nō habenti auferent bona naturalia. sic dicit Jero. sup matħ. ⁊ qui fidē habet ⁊ bonā in dño voluntatē: etiā si quid mīn⁹ in ope ⁊ bo nore habuit dabit a bono iudice. q̄ aūt fidē nō habueri. etiā ceteras virtutes quas videbat naturalr possidere pdet. Se cundo exponūt aliqui de doctrina euangelioz. i. q̄ habēs do ctrinā euāgelij obseruādo eā habet honorē a deo p illa ⁊ pro lege moysi: iz illā nō obseruet. q̄ aūt nō obseruat euangeliū iz obseruet legē moysi nullū honorē p illo accipit. sic dicit hila rius super matħ. Habentibus vsum euangelioz̄ ⁊ honor legis redditur. non habentibus autē fidem xpi etiam id hono ris quod ex lege habere videbantur aufertur. Tertio ex po nitur de exercitatione donorum. ſ. ei qui habet circa dona ac cepta exercitationē adduntur alia: eis vero qui nullū habent exercitiuz aut lucrū: auferunt ea que habent: quia perdunt il la per dīsuetudinē vel quantū ad premiū: sic dicit Crisosto. in omel. qui gratiā sermonis ⁊ doctrine ad proficiendum habz non vtens ea gratiā perdit. qui autē studium adhibet ampli⁹ attrahit. ⁊ iste sensus videtur esse cōueniens ad litterā. Nā ei qui abscōderat talentū ablatum est: ⁊ ei qui multū studuerat vt quinqz lucrare⁊ datum est. Quarto accipitur de charita te. ſ. q̄ habenti eam dantur alia dona: ⁊ non habenti vel per denti illam data auferunt. sic dicit Greg. generalis sententia subdit. ſ. omni habēti dabit. quisquis enī charitatē habet eti am alia dona percipit. quisquis charitatē nō habet etiā dona que habere videbat amittit. ¶ Dicit aūt q̄ habenti dabitur et abundabit. i. dabit vt abundet. ſ. vt ad plenitudinem habe at ¶. Sed queretur quomodo est verum q̄ datur habenti ⁊ Q.°.73.
quomodo est ad propositum littere? ¶ Dicendū q̄ accipien do in tertio modo planum est q̄ si quis habet donū aliquod ⁊ in illo se exercet ꝓximis ꝓficiendo ad auget de⁹ illi donuz ipsum: vel dat alia dona que non habuerat. ⁊ hoc quia exer citatio illa prodest dupliciter ad dona. ſ. per modū dispositio nis ⁊ per modum meriti. De primo quia naturaliter omnis actus alicui⁹ habitus facit ad augmentū ipsius. ⁊ si gignatur ex operatione: sicut sunt morales: augebitur effectiue per a ctus scilcet q̄ actus augeret habitum: et non ponitur aliud extrinsecum agens. Si autem non gignatur per actus sed in fundatur a deo erit etiam augmentum a deo effectiue: si cut est de charitate. est tamen actus dispositiue se habens ad augendum illam. In alijs autem donis dei si per infusi-

onem sunt sicerit. Et tūc augmentū p actū nō est nisi respectu illius doni cui⁹ est actus. De scō patet qz p opationē donorum meremur: ⁊ tūc nō meremur solū vitam eternā: sed etiā augmentū donoꝝ. sicut charitas nutrita mereꝫ augeri ⁊ aucta mereꝫ augmentū illius doni: sed etiā acquisitionē alioꝝ donoꝝ: vel augmentū alioꝝ existentiū. Accipiendo aūt alias expositiones que redeūt in vnū modū: potest dupl̄r accipi. s. primo quantū ad augmentū donoꝝ in pñti. Vnde hñti fidem dantur alia dona vel habēti charitatē. ⁊ hoc potest intelligi sicut dictū est. i. q̄ p meritū opatiōis fm vnū donum dent alia dona ⁊ maxīe est hoc quātū ad charitatē: qz illa ē radix merēdi. ideo qui illā habet p actū eius mereꝫ multa alia dona accipere ⁊ accipiet illa. Scō pō taccipi quātū ad p̄miū vite eterne. s. habenti bona opa hic p dona que habuit dat vita eterna: ⁊ datur vt habundet. i. vt pficiat ⁊ quāto magꝭ habuerit dabitur maior gradus in vita eterna. Sed dōm q̄ oēs hij modi ꝯueniūt lr̄e sed magis scōs modus huius expositionis cōuenit. i. habētibus hic bona opa datur vita eterna. ⁊ hoc ptz quia alij modi sunt quantū ad dona que dant in p̄senti: ⁊ tñ ea que xp̄s significauit in hac pabola sunt in iudicio in quo incipit status alterius seculi. ideo de bono qō datur invita eterna agit ⁊ nō de donis que hic dant. Scō qz de isto seruo bono habēte plura ⁊ cui alia dant dicit serue bone ⁊ fidel̄ supra pauca fuisti fidelis supra multa te ꝯstituā: intra in gaudiū domini tui. illud enī gaudiū est vita eterna ⁊ multa supra q̄ constituit sunt bona vite eterne. ⁊ ista sūt bona q̄ dantur habenti. ergo accipit de bonis q̄ dant in vita eterna ⁊ nō hic. similiter de seruo cui auferꝫ talentū idē patet: qz mittit in tenebras exteriores p quas infernus signat: ergo bona que dant bono seruo habēti sunt post vitā. sicut infernus qui dat malo seruo est post vitā. Tertio quia in hoc sensu est vera ꝓpositio generaliter. nō aūt in alio. Nā omnis qui opa bona habuerit moriens: habebit bona q̄ dabunt ei in vita eterna. ⁊ tñ nō est verum nūc q̄ habēs charitatē habet alia dona: vel aliqua eoꝝ ⁊ aliqui sunt qui nō habēt fidē neqz charitatē ⁊ habent multa dona vt patet de dono ingenij ⁊ alijs q̄ stāt sine gratia ⁊ tamē nō habens charitatē nō deberet tūc habere aliqō donū. imo si aliqō haberet deberet ei auferri. Quarto quia habens bona opera habet vitam eternam: ⁊ quanto maiora opera bona plus de vita eterna. sed non est sic quantū ad fidem ⁊ charitatem: quia aliqui minorē charitatē habentes inueniunt multa dona habere. ⁊ alij habētes maiorē charitatē nō habēt multa dona: vt patet de opatione miraculoꝝ ⁊ ꝓphetia ⁊ generib⁹ linguaꝝ: q̄ interdū in hoībus minoris pfectionis inueniūtur. Est aūt pfectio fm charitatē: ⁊ hoc mltū ꝯuenit lr̄e: qz ꝫ nō solū datū est hñti sz maxīe hñti. sic̄ vex q̄ q̄nto quis magis habuerit de merito opum magis habebit de magnitudine p̄mij. ¶ Querit quō est verū q̄ ei qui nō habet qō habere videtur auferꝫ ab eo: quia nō videt possibile. ¶ Dōm q̄ ei qui vere nichil habet aufferri nichil potest. sed dicit nichil auferri fm materiā subiectā sicut fm parabolā dicit nichil habere qui nichil lucri habuit. Nā ille aliquid habebat. i. talentum. sed nichil habebat. i. nullū lucrū: ideo ei qui nichil habebat poterat auferri aliquid. i. talentū. Sed circa intentionem x̄pi accipit istud de donis vel opationib⁹: ⁊ tunc dicendū ē q̄ ī possibile est ab eo qui habet siue parū siue nichil auferri donum vel opatiōis meritū: qz qō auferꝫ pōt manere p se ablatum sed donū aut opationis meritū p se manere nō possunt: sed in eo cui⁹ sunt vt dictū est supra. Sz accipiēdo p̄ donis respectu hui⁹ vite est sensus q̄ qui habet opationē cū dono auget sibi ipsi donū. qui vo donū habet: sed nō habet opationē p̄dit donū sic exponit Hiero. vt ibi dictū est. Aliter tñ dicitur ⁊ melius sicut p̄cedenti. q. s. q̄ nō habenti opationes bonas ī morte auferꝫ id qō habere videt. i. siquis viuens multa dona habuit ⁊ forte multas opationes exercuit: ⁊ tñ moriēs nō habet aliquas quia viuēdo p̄didit illas p̄ ꝓtrariā opationez auferꝫ qō habet. i. oīa illa nō cōputant ei ad vitā eternā ac si nunq̄ habuisset. ⁊ ita vident trāsire in vtilitatē sanctoꝝ ⁊ gloriā agentib⁹ aūt nō p̄sunt. Et dicit auferet quia deus accipit quasi violenter quedā bona que mali fecerūt vt p̄sint in gloriam suā. Multa enī bona fecerunt ⁊ faciunt infideles ⁊ homines existētes sine charitate q̄ nunq̄ illis p̄ofutura sunt ad gloriā vite eterne. sed deus illa accipit vt cedāt in gloriā suaz qui talia dona dedit. sicut laudam⁹ deum qui talia ingenia dedit qualia habuerūt philosophi p que tā copiosam doctrinā huic seculo effuderūt etiā ecclesie xp̄i p̄futurā. illis aūt omnes illi labores nō p̄fuerūt si apud inferos sūt: sed abstulit de⁹ illos fruct⁹ vel dona ab eis vt daret nob. i. vt nob seruis suis p̄sint: ⁊ p ea deū laudem⁹: sic dic̄ Hiero. elegant ingt qō videt habere auferet ab eo. Quicqd enī sine fide x̄pi est nō ei debet ī putari qui male eo abusus est: sed illi q̄ etiā malo seruo natu re bonū tribuit. Dicit aūt qō videt habere ꝓpter duo p̄mo vt ꝯcordet lr̄e p̄cedenti. Nā dixit ei qui nō habet auferet: sed impossibile est ei q̄ nō habet aliqd auferri: ideo ait qō habere videt. q. d. nō hñs nichil habet. ideo nō pōt auferri aliqd ab eo: sed videt q̄ aliqd habeat: ⁊ illud qō hr̄e putat auferet ab eo. Scō dicit ꝓpter ea que aliqui indebite tenēt. habēt enī talenta cū quib⁹ nō fructificāt. ideo illa habere vident: sed nō habēt: qz nō plus eis p̄derūt q̄ si nō haberēt cū ab eis auferēda sint ⁊ tradenda in alioꝝ vtilitatē. ¶ Querit circa hoc qō dicit seruū inutilē p̄icite in tenebras? ¶ Dōm q̄ hic ostenditur nō solū ꝓpter cōmissionē maloꝝ: sed etiā ꝓpter omissionem bonoꝝ damnari hoīes. dupliciter enī peccat homo aut cōmittēdo mala: aut omittēdo bona necessaria. Primū ex genere suo maius videt licet accidat quasdā omissiōes deteriores esse multis cōmissionibus ⁊ sic putarēt quidā p cōmissionibus malos dānari oēs: sz nō p omissiōe. hic aūt ostēdit q̄ etiā p omissiōe. imo hic nō ponit damnatio nisi p omissiōe. scz qz seru⁹ habēs talentū vnū nō negociatus est cū illo: sz illō integrū dño reddidit ⁊ ī ꝯdempnationē ita subdit causa. s. seruum inutilē p̄icite in tenebras. Inutilis enī est q̄ vtilitatē nullam fecit sic dicit Crisō. in omel. s. vide aūt qz nō solū qui rapit aliena. aut qui mala opat punit vltima pena: sed etiā qui bona nō facit. Et ideo multū suadere sibi quisq̄ debet vt opationē quā potuerit fm quelibet dona sibi collata nō omittat qōcūqz illud donū sit. Sic dicit Greg. hñs intellectuz curet oīno ne taceat. habēs rerū affluētiā a misericordia nō torpescat. habēs artē qua regit: illius vsum cū p̄ximis partiat. habens loquēdi locū apud diuitē p paupib⁹ intercedat. talenti enī nōie cuilibet reputabit qō nichil minimū accepit. idē dic̄ Origenes sup math. si nō placet tibi qō dicit: si ꝓpter hoc q̄ nō docuit qs iudicat: recordare illud apli vbe michi est si nō euāgelizauero. ¶ Querit quantū ad lr̄am circa istū dōm seruoꝝ qui dixit seruo pigro quare nō dedit pecuniā suā numulariis vt ipe veniēs recipet eā cū vsura an peccabat in volendo hoc ⁊ iubēdo? ¶ Dicendū q̄ xp̄s istud applicat ad ꝓpositū suū quantū ad vsuras donoꝝ nō quantū ad vsuras pecuniarū. Nā vsurā de donis facim⁹ vel reddimus deo qñ vltra dona que ipe nobis dedit ei opationes illoꝝ reddim⁹: que sūt lucra donoꝝ quedā ⁊ ista nō est ꝓpie vsura: sed p methaphoram. ⁊ talis est necessaria. vsura vo ꝓpie dicta ꝯsistit in mutuo: ⁊ ista est illicita: qz est ꝯra rationē. ⁊ ideo nūc ista est p̄ cristum vetita sed vsura spiritualis est imposita. ⌊ Cū aūt venerit ⌋. hic ponit tertiū principale huj⁹. c. s. de forma ipsius iudicij. ⁊ ponunt tria. Primo describit iudicantis ⁊ iudicandorum sessio. Secūdo iudicantis ad iudicādos collocutio. ibi. ⌊ Tūc dicet ⌋. Tertio iudicij ꝯclusio. ibi. ⁊ ibunt. Circa p̄mū dicit cū aūt venerit istud erit in fine oīm: qz post iudiciū nichil agendū manebit. ⌊ Filij hoīs ⌋. i. xp̄s q̄ est de⁹ ⁊ hō ⁊ dei ⁊ hominis filij. ⌊ In maiestate sua ⌋. i. ī statu vel honore cōpetēte ei quē nūc nō hz. ⌊ Et oēs angeli ei⁹ cū eo ⌋. isti ad iudiciū cū xp̄o venient ⁊ istud est vnum de illis que pertinent ad reddendum

Q°. 74

Q°. 75.

Q°. 76.

maiestatem.¶ Tunc sedebit ¶. Est enim iudicaturus. ideo sedebit super sedem maiestatis id est super sedē gloriosam magne excellentie qualis conuenit statui suo.¶ Et cōgregabuntur ante eū ¶. vt sint pñtes ei iudicanti ⁊ nemo sit q eū nō videat.¶ Omnes gētes ¶. q: nulla gēs erit: īmo nullus hō qui ī iudiciū nō veniat ad oēs. enī extēdit ptās xpi.¶ Et separabit eos ab inuicē ¶. s. q: etiā qñ iudicabunt nō erūt oēs simul: sed boni p se ⁊ mali p se.¶ Sic pastor segregat oues ab hedis ¶. posuit exēplū sensibile q apud pauca sentientes est planum. segregat enī pastor oues ⁊ hedos. i. capras: q: nō bene pascūt simul. ⁊ qñ mulgēde sūt femelle optet segregare greges istos ¶ Et statuet quidē ¶. i. ponat oues a dextris. accipit ꝑm methaphorā vt vocent iusti oues. mali aūt vocent hedi.¶ A dextris ¶. s. in potioribus bonis ponet bonos q̄ ē poni ad dextrā ¶ hedos aūt a sinistris ¶. i. malos ponet ad partem sinistram.

Q.°.77. ¶ Querit quid facit hic xps:¶ Dōm q hoc non est parabola: sed sermo planus oīdens formā iudicij ⁊ nichil paboli cum incidit. sic dicit Crisō. Est aūt hec ps delectabilissima q ꝓtinue in aīo vertētes audiam⁹ cū studio ⁊ omni cōpunctiōe. Nā ⁊ ipse xps terribili⁹ ⁊ lucidi⁹ hūc p tractat sermonē: idcirco nō dicit de cetero simile factū est regnū celox: sz reuelate seipm oīdit dicēs: cū venerit filius hois. nō aūt dicit aliqd q̄ ptineat ad aliquē statū. sed agit hic de forma iudicij: sed iudiciū ad oēs ptinet. ergo nō agit de statu actiuox. q: qñ distinguim⁹ hoīm statū. i. actiuos ⁊ ꝓtemplatiuos de bonis loquimur: ⁊ nō de malis: rō est q: mali nullū statū ꝓuāt: sz oēm gradū corrūpūt. ⁊ facta trāsgressiōe nō seruat status dīa. īdo nō manet status: ⁊ tñ h agit de oīb⁹ bonis ⁊ malis: q: dicit statuet oues a dextris: ⁊ hedos a sinistris. ꝯ nō agit hic specialr de statu actiuox. ¶ Dōm ergo q xps agit hic de iudicio ⁊ cum posuisz supra quedā de rōnis mō q̄ exigit ī iudicio cū dixit ō seruis negociantib⁹ ⁊ seruo pigro subdit hic tandē ipam iudicij formā vt apparet ex lra sic dicit rabanus. s. post pabolas ō

Q.°.78. fine mūdi iā exequit dicēs modū futuri iudicij. ¶ Queritur ad qd xps agit hic de iudicio.: Aliqui dicunt hoc factū q: xps post biduū occidend⁹ erat in quo ei⁹ humiliatio ⁊ infirmitas ⁊ abiectio in ꝓspectu ignorantiū appareret: ⁊ q: ex hoc scādalizati fidē pdiderūt q infirmi erāt pdixit eis de sua exaltatiōe q̄ in iudicio appareret qñ vētur⁹ erat in sūma maiestate vt credat q nō terminat totus status xpi in passiōe: sed meliora atqz felicioza in eo apparitura sunt. sic dicit Jerony. sup matth. post biduū quidē pasca factur⁹ ⁊ tradendus cruci. ⁊ illudēdus ab hoībus recte ꝑmittit gl̄iam triūphātis: vt secutura scāda la policitationis ꝑmio cōpensaret. Sco tñ ⁊ principali⁹ fecit hoc xps ad notificandū nobis ea q̄ fidei erāt. Nā ipe fuit doctor nr quantū ad salutē. ⁊ doctrina salutis est doctrina fidei sine qua nō est salus: q: sine fide īpossibile est placere deo ad hebre. xi. c. īō ea q̄ fidei sunt debuit exprimere: sz maxīe ptinet ad fidē iudiciū futurū eo q̄ est de rebus valde occltis q̄ scire nō poterāt nisi reuelarent. īō debuit xps hoc notificare. Tertio fuit q: ꝓpter hoc ad fidē ptinet debuit specialr hoc exprimi ga inter oīa q̄ fidei sunt nichil est q̄ magis moueat ad bonū agēdū q̄ admonitio boni q̄ habituri sum⁹ ⁊ mali q̄ euitare cupimus: nā ista duo sunt motiua ad operationē boni. nichil autem est in quo magis notificent quā dicendo de iudicio: q: in iudicio dabit realr totū bonū q̄ speram⁹. i. ꝓsūmata beatitudo: ⁊ post illud nichil superit agendū: etiā ibi inchoabit cōsumatū malū. i. dānatio eterna malis. īō narratio de iudicio valde moueret ad opationē bonā ꝓpter q̄ poti⁹ debuit xps de hoc dicere q̄ de alijs ptinētib⁹ ad fidē. Quarto fuit specialit nūc dictū: q: nūc de hac re ąsti tū fuerat. Nā ąsterūt discipuli. ꝑcedenti. c. q̄ est signū aduent⁹ tui ⁊ ꝓsūmationis seculi. Sed in ꝓsūmatiōe seculi futurū est iudiciū. ideo debuit nunc xps dicere de conditione iudicij. Quinto fuit q: xps aliq̄ de hoc dicturus erat: ⁊ tamē vsq̄z nūc nō dixerat. ideo debuit nūc dicere. q: iam nichil dicturus erat eo q̄ post biduū futurū erat pasca: qñ xps occideret vt patet sequēti. c. ¶ Querit quare dicit cū venerit filius hois:¶ Dici potest vno mō hoc fieri q: in forma hūana venturus est ad iudicandū: q: licet semper vtrāqz habebit formā: quia nunq̄ dimittet quod accepit semel: ⁊ tamē sic inter nos nunq̄ apparuit nisi in forma humana: ita in iudicio apparebit in forma humana: ⁊ tñ ꝑm formā humanam non vocatur nisi filius hominis. ergo recte dicit q̄ veniet filius hois. Sco dicit hoc quia talis erat ꝓsuetudo xpi loquendi de seipso sic patet supra. ⁊ fere vbicūqz xps de seipso loquit vocat se filiū hominis. cū enī in prima pson̄a de se locuturus erat vt nō videret sibi aliquid arrogare logt in tertia. vt cū dicit quem dicunt hoīes esse filium hois. i. me ⁊ illud qui peccauerit in filium hois remittet ei. tenuit ergo ꝑ hāc quā tenebat cōsuetudinem. ⁊ ita etiam dixit sequenti. c. filius hominis vadit ꝑm qō scriptū est de illo. Tertio dixit ad significandū honorem humane nature. erat enī tantus sublimanda vt in maiestate veniret ad iudicandū orbem. Quarto dixit hoc quia licet xps esset verus deus: tamē nūc nōdum se ostenderat deum quantū ad substantiā suā: quia gerebat cōditiones mortalis hominis. licet potestatē diuinā sepe ostēdisset: ideo non vocabat se deum ex eo quod apparebat: sed filium hominis ⁊ non deū quantū ad id quod nōdum ꝑm substantiā apparuerat. ¶ Querit quare dicit in maiestate sua:

Q.°.80. ¶ Dicendū q̄ ponit ad ostendendū excellentiam xpi: q: maiestas apparatum magnū nominat ad ostendendū statum. ⁊ dicitur maiestas quasi maior status: solis enī maioribus competit maiestas sicut imperatoribus ⁊ regibus. minoribus vero non damus magestatē: ⁊ quia maximus apparatus excellentie erit quem xps habebit in iudicio dicitur venturus in maiestate. Secūdo ponitur ad ostendēdū q̄ humanitas illa quā tunc videbant infirmā ꝑm substantiā carnis esset aliqñ in magna gloria vt non putarent q̄ semper futura esset in eodē statu. Tertio ponitur ad leniendū dolorem quē cōcepturi erāt de obprobrio passionis. īllam illudendus erat xps a iudeis ⁊ hoc statim futurum erat. qui autem talia videret de xpo postq̄ viderat eum in magno honore turbarū putaret q̄ nunq̄ in aliquo honore futurus esset. ideo addit hic q̄ in iudicio vēturus erat in maiestate qui significat maximū apparatū honoris. Quarto ponitur ad ostendendū veritatem rei: ita enī futurū est vt in magno honore xps adiudicandū veniat. Quinto ad dandum confidentiā de beatitudine. illam in iudicio assequunt boni beatitudinem: ⁊ tamē nō esset spes q̄ illa beatitudo esset aliquid magnum nisi ille qui eam daret aliqd magnum haberet. ideo dicitur q̄ xps tunc quādo iudicabit ⁊ dabit beatitudinem veniet in maiestate. Sexto ad reddendū rē verisimilem. illam xps venturus est tunc ad iudicandū totuz orbem cū dicat in littera congregabunt ante eum omnes gētes. sed verisimile est q̄ ille qui cum tanta potentia veniet: etiam magnū statum ostendet. ideo dicitur q̄ veniet in maiestate sua. ¶ Sz de maiestate quid sit. ¶ Dicūt aliqui q̄ est ipsa deitas. sic dicit remigius. maiestatem appellat deitatē in qua coequalis est patri ⁊ spiritui sancto. ¶ Sed dicendum q̄ non stat primo: quia venturus est in forma humana: q: dicitur cū venerit filius hominis. ⁊ tamē vemēdo in forma humana nō potest venire in diuina. Secundo quia si veniret in forma diuina vt distinguit forma humana contra diuinā non videretur oculis carnis. ⁊ sic mali non viderent iudicē tuū quod falsum est. Tertio quia dicit tunc sedebit super sedem maiestatz sue: ⁊ tamē ad deum ꝑm naturā diuinā nō competit sedes. qa sedes est corporis. ideo maiestas nō est deitas. Quarto quia cum dicatur hic cum venerit filius hominis in sede maiestatis sue ponitur maiestas vt cōditio vel modus aduenientis ⁊ tamen dicitur q̄ veniet filius hominis in maiestate. ergo est maiestas cōditio hominis. sed deitas non est conditio vel modus humanitatis: sz aliqd maius ea: ergo maiestas nō est deitas: sz aliqua dispositio apatus exteriōris excellentis circa corpus

Q.°.81.

xpi veniẽtis. ⁊ hoc ꝓsistit primo in glia corpis. nam nunc erat corpus xpi mortale graue ⁊ opacũ atqz infirmũ. tũc ꝯo cum veniret esset lucidũ pluſq̃ sol ⁊ haberet oẽs dotes quas habebũt corpa beata quale ipm fuerat in trãsfiguratiõe. ſñã resplẽduit ibi facies eius sicut sol: ⁊ vestimẽta eius facta sunt alba sicut nix. ſ. 17. c. Et hoc tenet origeñ. sup math. ſ. qz cũ gloria huc reuerteť: vt sit corpꝰ ei tale quale fuit qñ fuit transfiguratus in mõtẽ. ⁊ istud etiã magis apparet: qz. ſ. 16. c. dixit xps de seipo filius hois venturꝰ est in gloria patris sui cũ angelis suis ⁊ tũc reddet vnicuiqz ꝑm opera sua. Constat autẽ q̃ loquiť de aduẽtu ad iudiciũ cũ dicat reddet vnicuiqz q̃ in solo iudicio fiet: ⁊ ita qõ hic dicit venerit in maiestate sua: est qõ ibi dicit in gloria patris sui. etiã patet: qz ibi dicit cũ angelis suis: ⁊ hic dicit ⁊ oẽs angeli eiꝰ cũ eo qõ idẽ est. ergo maiestas hic ⁊ ibi glia patris sui sunt idẽ. Sed cõstat q̃ illa gloria patris sui in qua xps tũc dicebat se venturũ erat gloria corporis quãtũ ad fulgorẽ ⁊ alias dotes corpis. etiã ergo maiestas hic ꝑ illa glia corpis accipiť. ⁊ patet illud. qz. e. c. 16. dixit xps post verba ꝓdicta sunt quidã de hic stantibꝰ: q non gustabunt mortẽ donec videãt filiũ hois venientẽ in regno suo. qõ erat venire in gloria patris sui. ⁊ istud est in fine eiusdẽ. c. sed statim in sequẽti. c. 17. dicit q̃ post dies sex assumpsit xps petrũ Johannẽ ⁊ iacobũ ⁊ trãsfiguratꝰ est ante eos. Et resplẽduit facies eius sicut sol: vestimẽta eius facta sunt alba sicut nix. ergo videť q̃ maiestas erit ista gloria corpis: qz ad magnũ honorem ptinet q̃ corpis xpi qõ erat ipe passiõis infirmũ opacũ ⁊ mortale sit tũc fulgoris sicut sol. Scõo cõsistit q̃tũ ad exteriorem apparatũ ⁊ hoc inquãtũ sedebit in sede excelsa ⁊ inq̃tũ erũt cũ eo comites multi ⁊ excellẽtes ⁊ inq̃tũ multi potestati eius subijcienť. De primo patet cũ dicit hic sedebit ī sede maiestatis sue. De scõo cũ dicit ⁊ oẽs angeli eius cũ eo. i. veniẽt cũ eo angeli. ⁊ tñ nulli famuli poterũt facere maiorẽ apparatum q̃ illi. De tertio qz oẽs hoies deducent ante eũ ⁊ iudicabũť ab eo quãtũ ad vltimũ iudiciũ ⁊ totũ bonũ ⁊ malũ ipoꝝ. Cũ aũt dicit remigiꝰ q̃ maiestas est ipa diuinitas nõ est intelligendũ realiter: sed ꝑ causam. ſ. q̃ diuinitas erit faciẽs maiestatẽ sed ipsa nõ erit maiestas. ſñã totus ille honor ⁊ gloria corpis xpi a deitate erit. sic accipiť. ſ. 16. c. filius hois venturus est in gloria patris sui ⁊ tũc reddet vnicuiqz iuxta opa sua. ⁊ loquitur de maiestate quam habebit in iudicio vt dictum est ⁊ illa vocať glia pris sui. i. glia quã accepit xps hõ a patre. sz qõ a pre est ptinet ad deitatẽ: ergo xps accipiet maiestatẽ illã ex pte
Q°. 82. deitatis: sed nõ erit ipa deitas. ¶ Querit quõ est verũ q̃ omnes angeli veniẽt cũ xpo ad iudiciũ. ¶ Dom videť q̃ oẽs angeli de omnibꝰ ordinibꝰ erũt in loco iudicij cũ xpo ⁊ nullꝰ manebit in celo. Primo qz hoc magis conuenit littere cũ dicať et oẽs angeli eius cũ eo. Scõo quia rationi quoqz magis cõuenit cũ specialibus vt dictũ est erit deus in loco iudicij tũc q̃ in celo. Tertio qz cũ quidã angeli descensuri sunt cũ xpo ad locũ iudicij nõ videť aliqua causa q̃re alij mãsuri sint in celo: iõ videtur q̃ oẽs descẽdãt. nã si ad honorẽ magꝫ oẽs honorabunt q̃ aliqui soli. Quarto quia si aliqui eoꝝ nõ descẽderẽt: ideo esset qz dicimꝰ de quibusdã q̃ nõ mittunť sed assistũt. ad illos aũt ptinet nõ ire foras. Et tñ tũc venẽdo cũ xpo nõ dicuntur mitti sz assistere: qz sunt in loco in quo specialiter est tota trinitas
Q°. 83. ergo videť q̃ oẽs cũ eo descẽdent. ¶ Sz querit ad quid veniẽt angeli cũ xpo ad iudiciũ: ¶ Dici põt vno mõ q̃ causa est qz in nlla pte orbis meliꝰ erũt q̃ ibi vbi xps est. qz ibi est speciali ter deitas. ipsi tñ deitatẽ sequũť qz assistũt ei nisi contingat quosdã eoꝝ ex quibusdã causis mitti. ¶ Scõo ꝓpter famulatũ xpi: nã angeli sunt ad mĩstrandũ xpo nõ solũ quãtũ ad se sz etiã q̃ntũ ad subditos ei. sic õr ad hebre. i. c. Sũt admĩstratorij spũs in mĩsteriũ missi ꝓpter eos qui capiũt hereditatẽ salutis. tũc aũt in multis ꝓueniẽs erit famulari. ſ. in cõgregãdo cineres corpum ad resurrectionẽ vt deducãt oẽs cineres ī locũ vnũ vt ibi simul oẽs hoies resurgãt vel vt de alijs locis vbi qsqz resurrexerit deducãt hoies ad locũ iudicij. etiã vt canãt tuba ante xpm ⁊ vocẽt oẽs mortuos ad iudiciũ: qz iudiciũ et resurrectio cũ tuba fiet. i. Thes. 4. c. Tertio fiet specialiter ad hoc q̃ testimoniũ phibeant ꝫ pctõres de iusta coꝝ ꝯdẽnatiõe qz admoniti fuerũt vt recte agerẽt ⁊ nolueŕt: ⁊ hoc ꝓstabit ex angelis. nã cuilibet datus est vnꝰ angelꝰ in custodiã q̃ a piculis hoiem liberat ⁊ suadet ei bonũ facere. ⁊ ꝫ tẽtatiões adiuuat. Qui igiť malũ opatꝰ est spõte illõ fecit cũ angelũ haberet data tũ ad custodiã ⁊ ad ꝓbationẽ buiꝰ rei erit ꝓueniẽs affinẽtia angeloꝝ in iudicio. sic dicit Crisõ. in omel. oẽs enĩ angeli cũ ipo aderũt testãtes ⁊ ipi q̃ntũ admĩstrauerũt missi a dño ad hominũ salutẽ. Quarto erũt ibi angeli: vt ⁊ ipi cũ xpo iudicẽt: nã siť qbusdã hoibꝰ cõpetet iudicare ⁊ ita ãgeli cõpetet: sz iudicãtes erũt siť cũ xpo. ſ. ãgeli cũ xpo veniẽt ad iudiciũ sic dicit aug. 2. li. de ciui. dei. ſ. descẽdet enĩ cũ angelis q̃s aduocabit de supernis locꝫ ad faciẽdũ iudiciũ. Quãto ⁊ ꝑncipaliꝰ erũt angeli cũ xpo ad oñsionẽ maiestatꝫ. ſñã maiestas alicuiꝰ ostendiť ex apparatu circa seipm ex comitãtibus eũ ⁊ ex subiectis hec oĩa xps habebit. nã q̃tũ ad se habebit corpꝰ glorioſũ fulgẽs sicut sol. q̃tũ ad comitatũ habebit secũ oẽs angelos. q̃tũ ad subditos habebit ante se ꝯgregatos oẽs hoes: vt in lra õr. angeli igiť ad ostẽsionẽ maiestatis ptinẽt. ⁊ ita dicit. ſ. 16. c. ſ. filiꝰ hominis vẽturꝰ est in gloria patris sui cum angelis suis. q. d. ad ostensionẽ illiꝰ glorie vel maiestatꝫ veniet mlitudo angeloꝝ cũ xpo. valde enĩ oñdeť magnitudo statꝰ ⁊ ptãtis xpi qñ tanta angeloꝝ mlitudo affusa fuerit ei ad mĩstrandũ ei sic qñ supauit demonẽ. ſ. 4. c. ſ. ⁊ accedẽtes angeli mĩstrabãt ei. ¶ Que- Q°. 84
riť qd est qõ dicit tũc sedebit sup sedẽ maiestatis sue: ¶ Dicẽdum q̃ iste aduẽtus xpi est ad iudicandũ: ⁊ qz iudices sedẽdo audiũt litigia ⁊ sedẽdo diffiniũt: õr xps sessurꝰ tũc. ¶ Aliq autẽ putãt istud dictũ ꝑ methaphorã. ſ. q̃ xps iudicaturꝰ vere non sedebit nec faciet ea q̃ dicunť hic. ⁊ qz tñ iudicaturꝰ est ⁊ a nobis nõ põt intelligi iudiciũ debitũ nisi teneať forma ꝓut de iure. ſ. vt iudices sedeãt: ideo putãt dictũ q̃ xps sedebit. Sed dicendũ q̃ de xpo vere õr q̃ sedebit: nã xps vere iudicabit et nõ ꝑm methaphorã. qz in veritate adducent añ eũ oẽs gẽtes ⁊ videbũt eũ iudicãtẽ ipas. ergo ncẽ est q̃ teneat aliquas cerimonias iudicũ. nõ enĩ est vt quidã putãt. ſ. q̃ iudicet ꝑ solũ intellectũ ⁊ volũtatẽ. sicut deus iudicat nũc de nob. qz ad hoc nõ dareť locus determinatꝰ iudicij. ⁊ tñ damꝰ locũ determinatum. i. vallẽ Josaphat. ergo aliqd specialiter ibi fiet qõ sit extra intellectũ ⁊ volũtatẽ. qz actus spiritualis non requirit loci determinationẽ. Item qz si esset iudiciũ ꝑ solũ intellectũ ⁊ voluntatẽ nõ oporteret cõgregari oẽs gentes: sed vbi quisqz esset iudicareť. ⁊ tñ cõgregabunť oẽs gentes. vt dicit in littera ergo erit verũ iudiciũ reale foris. Itẽ cũ oẽs congregati fuerint ad iudiciũ necesse est q̃ aliquid videãt. i. iudicẽ suũ: quia alꝫ frustra esset ꝯgregari: sz cũ viderĩt oportet q̃ ille habeat determinatã habitudinẽ quãdiu sic mãserit. nullla aũt est que magis ei cõueniat q̃ sedere. Primo qz est iudex ⁊ iudices sedẽt ad ꝓferendũ sentẽtias. Scõo ex ꝯditione status xpi. nam tunc ipse quietus erit cũ omnia erunt subiecta pedibus eius ⁊ nichil sibi difficultatis restabit. ideo ad ostendendũ ista tranquillitatẽ ⁊ quietẽ suã erit melius sedẽs quã aliter: ⁊ ita dicitur de xpo q̃ statim vt assumptus est in celũ sedit a dextris dei
Q°. 85. actor. 16. c. ⁊ ad Hebre. 1. c. ¶ Sed dicet q̃re dicit q̃ sedebit super sedem maiestatis sue. ⁊ quid erit illa sedes: ¶ Dom q̃ cum xps in iudicio sessurus sit. vt dictũ est ꝓcedenti. q. necesse est vt supra aliquã sedẽ sedeat: qz sedes est omne sup qõ sedetur. licet specialiter vocamus sedẽ omne illud qõ ad sedendũ factũ est. ita aũt ⁊ tũc aliquid xps habebit in quo sedebit. De illo aũt quid erit videť dicendũ q̃ erit nubes. Primo qz ī nube assumptꝰ est vel ascẽdit xps in celũ sedẽs vt dicit Actu. 1. c. sed quẽadmodũ ascendit ita veniet vt dixerũt aplis angeli. e. c. ergo cum ascenderit sedens in nube videtur q̃ descensurus sit in nube ⁊ in illa sedebit. Secundo quia dicit ꝓcedẽti. c. vi-

debūt filiū hoīs venientē in nubib⁹ celi cū virtute ⁊ maie-
state. venire aūt in nubibus est venire sedēdo in illis. ⁊ intelligi
tur de isto aduentu ad iudiciū. Cū dicat ꝙ veniet cū virtute
⁊ maiestate: sicut hic de maiestate dicit. ꝯ videt ꝙ in nube se-
debit. Tertio qz nō videt aliqd aliud in quo xps aptius sede
at: qz xps nō sedebit ibi ꝓpter necessitatē laboris: qz beati non
Q°.86. laborāt quōcūqz sint: ſz sedebit ad ostendēdū se. ¶ Sed qua-
re vocat sedes maiestatis sue? ¶ Dōm ꝙ quecūqz sedes illa
sit erit sedes maiestatis. Uno mō. i. qz xps in maiestate venēs
sedebit in illa. Alio mō ⁊ melius dicit sedes maiestatis: quia
illa ad maiestatē faciet. Est enī maiestas: vt dictū est apparat⁹
excellens: ⁊ ga sedes ista ⁊ sedere in illa prestabit multū de ap
paratu vocabit sedes maiestatis. Est enī excelentior sedes ꝙ̄
munꝙ̄ fuerit alia: qz cetere sedes sunt de materia terrena. Ista
aūt erit de nube: ⁊ hoc maiestatē facit. Scōo ⁊ precipue ex lo
co: qz cetere sedes firmate sunt sup terrā ⁊ nisi firmenť: cadūt.
Sed illa sedes erit in aere ⁊ in nullo erit firmata: qō est valde
excellēs. ⁊ istud maxīe cōfert ad maiestatē. Tertio ex eminētia
⁊ differt a ꝓcedēti dicto. qz illa excellentia est eo ꝙ sedes p se te
neť in nullo firmata in loco in quo nulla alia manere potest. ſz
eminētia de qua dicit hic non considerať nisi respectu loci vel
exaltationis in loco. Nā etiā in sedibus in terra positē quedā
sunt magis exaltate ꝙ̄ alie ⁊ iudicatur inde dignitas sedentis.
Sed quātū ad loci eminentiā nulla sedes pōt esse magis ele-
uata ꝙ̄ hec ꝙ̄ erit in aere. ideo ostēdet maximā maiestatem: re
Q°.87. cte igit dicit sedes maiestatis. ¶ Sed quomō est verū qō dicit
ſz congregabunť oēs gentes: ⁊ an oēs ibi erunt: ⁊ an aliqui
deerunt? ¶ Dōm ꝙ intentio xpi fuit nō solū de omnib⁹ gen-
tibus: imo ⁊ de oībus hominib⁹ dicere. ſ. ꝙ nemo vnꝙ̄ fuit
aut erit in humana specie quin ibi sit ⁊ ptz hoc qz apoc. 1. c. di
cit: Ecce venit cū nubib⁹. ⁊ videbit eū oīs oculus: ⁊ q pupu
gerūt eū: ⁊ plangēt se sup eū oēs tribus terre: sed nō poterūt
videre eū oēs oculi nisi oēs hoīes qui oculos habēt vel tunc
habituri sunt sint in loco vno in quo xps apparebit. ergo oēs
cōgregabunť. Scōo qz dicit ad Ro. 14. c. Oēs stabim⁹ an-
te tribunal cristi. ⁊ intelligit de iudicio. ergo necesse est ꝙ tri-
bunal xpi sit in vno aliquo loco ⁊ oēs homīes tūc sint in illo.
Tertio patet qz idē iudiciū est de resurrectiōe ⁊ iudicio cū si-
mul fiāt. ⁊ tñ ad resurrectionē oēs ptinent: qz nemo est qui nō
resurgat. ergo nemo est q nō veniat ad iudiciū. Quarto qa
necesse est de quolibet hoīe ꝙ iudicet aut iudicet. iudicabūt
qui fuerit excellētes. Ceteri ꝯo iudicabunť. sed tā iudicātes
ꝙ̄ illi de quib⁹ iudicať oportet ꝙ simul sint: ergo necesse est
ꝙ omnes cōgregenť. Quinto qz istud ptinet ad xpi honorē.
Maz qui stat ante iudicē p eū iudicandus: venerať eū ⁊ timet.
Et tñ ad xpi honorē ptinet ꝙ ab omnib⁹ venereť. ergo opor-
tet ꝙ ab eo iudicenť omnes: sic inuit apls ad Ro. 14. c. Maz
cū dixit: omnes stabimus ante tribunal xpi. quasi causam po-
nēs. addidit: scriptū est enī dicit dōs qm̄ michi flectit omne ge
nu. ⁊ ita ad hoc ꝙ flectať ei omne genu oportet omnes astare
Q°.88. ergo cōgregabunť oēs ad iudiciū. ¶ Querit quomō cōgre
gabunť? ¶ Dōm ꝙ fiet hoc opere angelor. ipsi enī mittenť
a xpo: vt cōgregent omnes. sic dicit ꝓcedēti. c. mittet angelos
suos cū tuba ⁊ cōgregabūt electos. ⁊ licet dicať de electis: nō
cōgregabunť soli electi: sed etiā mali: qz dicit hic cōgregabūť
ante eū oēs gētes: ⁊ statuet oues a dextris: hedos a sinistris ⁊
oues ⁊ hedi sūt boni ⁊ mali. boni ergo ꝯgregabunť p angelos.
ergo etiā mali: de ista cōgregatione faciēda p angelos di
ctū est late. ſ. ꝓcedenti. c. Dicit aūt cōgregabunť: ī quo signa
tur passio. i. ꝙ ducenť ⁊ nō venient sponte aut nō p se. istud au
tem primo accidit qz circa locū resurrectiōis est dubiū. Qui
dā dicunt ꝙ resurget quilibet vbi inuentū fuerit cadauer ei⁹
vel precipua ps. Nā ad locū illū reducentur ceteri pulueres ⁊
ibi reformabit totū corpus ⁊ resurget. Alij dicūt ꝙ omnes
resurgent in loco vno. ſ. ꝙ pulueres oīm reducenť ad locum
vnū: ⁊ ibi reformabunť corpa ⁊ resurgent simul. ⁊ ita erit idē
locus resurrectiōis ⁊ iudicij. que positio videť rōnabilior et
hoc mō cōgregari dicunť oēs gētes: qz massa corpis oīm ho
minū ab angelis ꝯgregabitť. Scōo pōt dici ꝙ dato ꝙ resur-
gat quilibet in loco suo: adhuc cōgregatio futura erit p' ange
los. nā nesciēt resurgētes vbi futurū sit iudiciū: maxime dam
nādi qb⁹ nulla reuelatio a deo fit. Nō oportet ꝙ ab alijs ducā
tur qui locū nouerint. ſ. ab angel'. Tertio qz dato ꝙ oēs sci-
rent locū resurrectiōis iudicij: mali saltē nō irent illuc spōte: qz
sciūt se ꝯdemnādos. ⁊ inde nichil nisi ꝯfusionē accepturos: iō
nō irēt illuc p se: sed necesse esset ꝙ ab alijs portarenť. ſ. ab an
gelis qui sūt mīstri dei. Quarto qz dato ꝙ mali vellēt ire de
diuersis ptibus mūdi ad locū iudicij: nō possent. boni quidē
possent: qz in ipsa resurrectiōe sortienť agilitatē q̄ est dos cor-
poris. qua poterūt stare subito vbi voluerint. Sz dānati ha
bebūt corpa grauia sicut ⁊ nos: qz nullā dotē habebūt. iō nō
possent ire ad locū etiā si vellēt nisi in longo tpe. qō falsum est
quia repente ista fiēt. iō necesse est ꝙ ab angelis trahanť: ⁊ ista
est cā ꝓpria quare ꝯgregandi sunt iuxta eos qui dicūt in di-
uersis locis resurgere. p eis ꝯo qui dicūt in eodē loco⁹ oēs re
surrecturos: prima rō est sola necessaria. ¶ Querit quid est Q°.89.
qō dicit ⁊ separabit eos ab inuicē sic pastor separat oues ab
hedis? ¶ Dicēdū ꝙ aliq putāt separationē istā non futurā eē
realiter: sed p opationē rōnis. ¶ Dōm tñ ꝙ vera erit segre-
gatio qz cū ꝑa futura sit cōgregatio oīm ī locū vnū ⁊ ita erit
vera segregatio eor in loco ipso. qz boni ⁊ mali nō erūt ibi si
mul. Et dicit ꝙ sepabit eos sic̄ separat pastor oues ab hedis:
⁊ causa est: qz voluit xps ponere hoc exemplū eo ꝙ loquebať
rudibus hoībus qui p talia magis intelligūt. Nā vulg⁹ res
arduas nō capit. separat aūt pastor oues ab hedis. Primo ꝙ̄n
tum ad pastū. nō enī cōiter cōpetūt eadē pascua post iudicium
sed boni erūt in vita eterna ⁊ ibi ingredienť ⁊ egredienť ⁊ pa-
scua īuenīet. Joh. 10. c. Mali ꝯo habebūt pascua inferorū
vbi nil boni habebūt. Scōo sepanť hedi ⁊ oues ꝙ̄tū ad vul
gare. qz nō est idē lac ouiū ⁊ capraru. ideo cū mulgēdē sūt se-
paranť. sic enī est in bonis ⁊ malis. lac enī fructus pectoris est:
nō est idē fructus quē de⁹ capit de bonis ⁊ malis. ideo bonos
velut grana tritici recōdet in orreū suū vite eterne. malos au
tem velut inutiles paleas exuret igne inextinguibili. ſ. c. 3.
Querit cū dicat hic statuet oues a dextris: hedos a sinistris Q°.90.
quid sunt hic oues ⁊ hedi? ¶ Dōm ꝙ oues significāt hic bo
nos. hedi significant malos. ⁊ ptz primo ex designatiōe cristi:
qz dicit ꝙ statuet oues a dextris: hedos a sinistris: ⁊ tñ boni
locanť in meliori parte. est aūt dextra melior. ergo oues dicūť
boni: ⁊ hedi mali. Scōo patet qz dicit. ſ. ī littera ꝙ dicet his
qui sūt a dextris: venite benedicti pris mei. ⁊ tñ hoc dicit bo
nis. ergo q in dextra sunt ⁊ vocanť oues sunt boni. Cā autez
quare boni vocanť oues est ꝓpter mansuetudinē ⁊ innocentiā
sic enim dicit de xpo. Isa. 53. tanꝙ̄ ouis ad occisionē ductus
est. mali ꝯo vocanť hedi: qz sūt aīalia infructuosa ⁊ superba
atqz peculea. sic dicit Criso. ī omelia. hos vocat hedos: illos
aūt oues vt hor infructuositatē ostēdat. null⁹ enī est ab hedis
fructus. illar ꝯo vtilitatē. multi⁹ est enī ouiū fruct⁹ a lacte et
a lana ⁊ a fetib⁹ qui pariunť. noīe aūt ouis in scripturis diui
nis innocentia solet designari. pulchre ergo in hoc loco oues
designāt electi. de hoc etiā Jero. dicit sup math. ſ. hedus autē
lasciuū est aīal ⁊ ferucs semp' ad coitū: ⁊ semp p pctō offertur
in lege. ¶ Cōsiderandū aūt ꝙ specialr xps locutus fuit sic in
specie ouiū ponēs feminas: in specie capraꝝ masculos vt vtili
tatē ⁊ virtutē bonor ostendat: ⁊ malor īutilitatē ⁊ vicia. de bo
nis patet: quia ouis femella est animal fructuosuz a lana ⁊ la
cte et fetu. aries ꝯo qui masculus est non est tam fructuosum
animal. neqz enim lac nec fetum habet: sed lanam tantū: rur-
sus ouis est mansueta ⁊ innocens. Aries vero non est mitis
sed ferox. pugnat enim acriter. etiam non est innocens sed no
cet interdum petendo cornibus. ideo ꝯo bonis non conuenit
vocari arietes sed oues. De malis autē magis conueniebat

vocari edos quã capras. nã capra est alal aliqualiter fructuosuz a lacte ⁊ fetu; edus ꝯo nil horũ habet. etiã capra nõ tãtũ fetet quãtũ edus: ⁊ ita nõ est animal libidine feruẽs sicẽ edus. ideo fuit meli⁹ malos vocari edos q̃ capras. sic dicit Jeronym⁹ sup matb. ſ. edus aũt lasciuũ est alal ⁊ feruẽs semp ad coitum ⁊ semp ꝓ pctõ offert in lege. neqz dicit capras q̃ possunt hr̃e fetus ⁊ tonſe egrediunt de lauacro. ¶ Querit cũ dicat q̃ ꝓstituet edos a sinistris ⁊ oues a dextris qd significet iste situs. ¶ Dom q̃ hic accipit de situ in iudicio nã xps veniet ad iudicandũ in corpe ⁊ cõgregati erũt in loco vno oẽs homes: ꝯ necesse est q̃ certũ sitũ habeãt. ⁊ qz iã nõ erit cõueniẽs vt boni ⁊ mali simul sint: sepabunt sicut dicit hic q̃ sepabit eos ab inuicẽ. ista hic dũ viuim⁹ comixti sũt mali ⁊ boni: qz nẽo eos separat etiã nõ est inconueniẽs separari: qz nulli⁹ bonũ est determinatũ aut malũ: sz qui bon⁹ est põt esse mal⁹. ⁊ q̃ mal⁹ est põt esse bon⁹. tũc ꝯo q̃ mali erũt nõ pñt iã effici boni: nec ecõtrario. iõ iustũ erit sepatos esse. Scõa ratio est ppter dignitatẽ: nõ enĩ decet vt illi quos de⁹ amat sint inẽ eos q̃ illi exosi sunt. Tertio ppter ꝯditionẽ stat⁹: nã post resurrectionẽ cepit statim ille stat⁹ q̃ nunq̃ est finiẽd⁹. ſ. btũ tudo ⁊ pena eterna ⁊ inter beatos in loco suo nll's erit dãnatoꝝ. ⁊ inẽ dãnatos in loco suo nll's erit btoꝝ. ⁊ tñ iudiciũ est post resurrectionẽ ⁊ iã cepit stat⁹ ille. q̃ debet iã esse separatio bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Quarto cõuenit hoc ꝯditione sentẽtie. ſ. qz ista erit diuisa ĩ duas ptes oppositas. qz qbusdã dicet: ite maledicti. alijs dicet venite benedicti: sz nõ erũt noiandi oẽs ad quos dicit ite. neqz omnes ad quos dicit venite bñdicti. qz hoc esset longissimũ. iõ est cõueniens vt oẽs q̃ vnã ista̅m accepturi sunt ponant̃ in pte vna. ⁊ q̃ aliã ista̅m in pte alia. ⁊ tũc diriget iudex vultũ suũ ad quosdã vt illis dicat: ite maledicti. ⁊ ad alios oẽs dicet venite bñdicti: qõ nõ fiet si nõ esset separati loci. ideo ꝓueniens erat separari eos. Sz sciendũ q̃ adhuc maior dꝛia erit inter bonos et malos in iudicio: qz boni erũt in aere: mali ꝯo in terra. ita. n. dixit apl's. i. thes. 4. c. ſ. rapiemur obuiã dño ĩ aera ⁊ sic semper cũ eo erim⁹. Et iustũ est vt boni in aere sint ppter dignitatem iudiciariã: qz oẽs boni aliquo mõ iudicabunt. ⁊ tñ sedes iudicũ altiores erũt q̃ loca iudicandoꝝ. Scõo ppter dignitatem meritoꝝ. ista̅ cũ merito differãt boni ⁊ mali iustũ est etiã vt differãt loco cũ differẽtia loci cõpetat ex dignitate. Tertio qz cũ boni in eternũ sint mãsuri in celo iustũ est: vt iã illuc ppe rent: sic dicit in aucte allegata apl'i. ſ. rapiemur obuiã xpo in aera ⁊ ibi semp cũ xpo erim⁹. Quarto cõpetet hoc ad ꝓfusionem maloꝝ. ꝓfundent enĩ videtes iustos in tanta exultatione quos aliq̃n ꝓtempserũt separi. 5. c. De malis aũt iustũ est vt ĩ terra maneãt: qz terrena sola amauerũt. Scõo qz nllo maiori bono digni sunt q̃ q̃ in terra maneãt. Tertio qz nlla causa ẽ quare sint in aere cũ nõ sint ascẽsuri supra sz descẽsuri ad infe-
Q°. 91. ros: iõ erũt mali ĩ terra ⁊ ad ptem sinistrã. boni ꝯo ad dextrã ⁊ in aere. ⁊ ita erũt oues ad dexterã edi ad sinistrã. Mali autẽ nõ vocant̃ oues: sz hũt aliq̃ similitudinẽ cũ ouib⁹: nã in inferno erũt mali sicut oues. i. ꝓgregati sicut oues. ⁊ sicut ducunt̃ oues ad occisionẽ ita ducent̃ mali ad inferos: sed nõ vocantur oues simplicit. hic aũt cũ oues ⁊ edi cõparant̃: boni vocantur oues. ¶ Querit an aliq̃ signa p̃cedent aduentũ xpi ad iudicium. Aliqui dicũt q̃ nõ qz prim⁹ aduent⁹ xpi p̃cognitus ⁊ prenunciat⁹ fuit a ꝓphetis ⁊ tps illius p̃dictũ fuit. nõ est aũt sic de scõo aduentu ⁊ tñ nõ p̃cesserũt aliqua signa ad primũ aduẽtũ q̃ a fortiori nõ p̃cedẽt ad istũ. ¶ Dom q̃ aliq̃ signa p̃cedẽt ad iudiciũ ⁊ pt primo ex questione discipuloꝝ. ipi enĩ quesierũt quod signũ est aduent⁹ tui ⁊ cõsumatiõis seculi? Scõo qz xps posuit signa aliqua: dixit enĩ Lu. 21. c. Erũt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. ⁊ ista nõ sunt signa nisi ꝓsumatiõis seculi vt ibi innuit. Tertio qz p̃cedẽti. c. posuit xps aliqua signa expresse. ſ. statim post tribulationẽ dierũ illoꝝ sol obscurabit. ⁊ luna nõ dabit lumẽ suũ. ⁊ stelle ꝺ celo cadẽt ⁊ ꝓtutes celoꝝ mouebũt. Quarto qz dicit tũc apparebit signũ filij hois in celo: q̃ aliquod signũ erit aduent⁹ xpi. Quito patz qz hoc cõpetit ex dignitate xpi veniẽtis ad iudicandũ. xps enĩ ad iudicandũ veniens in forma gloriosa apparebit ppter auctoritatem q̃ iudici debet. Ad dignitatẽ aũt iudiciarie ptãt ptinet habere aliqua indicia q̃ ad reuerentiã ⁊ subiectionẽ inducãt. ⁊ ideo aduentũ xpi ad iudiciũ veniẽtis multa signa p̃cedent: vt corda hominũ in subiectiõe vẽturi iudicis ꝓparent̃ his signis comoniti. Dicendũ aũt q̃ cõe est vtriqz aduẽtui xpi q̃ cognosci debeat: tũc saltẽ qñ est vt nõ accidat q̃ sit aduent⁹ ꝓteritus ⁊ nesciat an fuerit: qz hoc esset inconueniẽs. sed istud nõ eodẽ mõ cõpetit vtriqz aduẽtui. prim⁹ enĩ tũc qñ erat nõ debebat esse manifestus ita q̃ nemo de illo dubitare posset: qz tunc tolleret meritũ fidei ⁊ qõ plus erat impediret passio xpi ꝑ quã saluãdi eram⁹. Nam si apte illũ cognouissent homines esse messiã ita vt nõ dubitaret de eo apud iudeos: nemo mitteret manũ in eũ: qz totus reliqu⁹ ppl's ꝑ eo pugnaret: ⁊ multo magis si cõstaret eũ esse deũ. sic dicit. 1. Cor. 2. c. si cognouissent nunq̃ regem glorie crucifixissent de quo latius dictũ est. ſ. 22. c. circa finem in multis questiõib⁹. vñ licet aduẽt⁹. i. tps aduenieẽdi esset determinatũ nõ debuit ps̃ona ꝑ tũc esse oĩbus nota. Ad qõ iste modus fuit ꝓueniẽs vt ꝑ ꝓphetas pnũciatũ esset tps aduentus eius ⁊ locus natiuitatatis ⁊ alie circũstãtie: vt ex illis ꝓsta retiã aduenisse qñ tps lapsũ eẽt ⁊ dareť noticia aliqualr̃ de ps̃ona postq̃ trãsisset sicut fuit de xpo. nã licz esset tps aduẽtus primi determinatũ nlla erat via ad cognoscendã ps̃onã ei⁹ anteq̃ aliqd faceret: sz postq̃ p̃dicauit miracula fecit: ⁊ mortu⁹ est atqz surrexit. cognosci etiã potuit a pfidis q̃ ille essz messias q̃ talia egisset ⁊ in tpe determiato aduenieẽdũ veniss̃et. ⁊ iõ nõ oportuit. imo nõ fuit ꝓueniẽs ꝓmitti signa: qz illa ostẽderent fortassis mãifeste ita vt neqz ps̃ona latere posset. De aduẽtu ad iudiciũ sec⁹ ẽ: qz q̃ xps aduenieẽs tũc cognoscat cũ venerit: nõ est inconueniẽs. imo hoc requirit: qz ad hoc ꝓdest vt cuncti videãt eũ venientẽ ⁊ iudicantẽ ⁊ sciãt a quo ꝓdemnati aut absoluti sunt: ideo nõ est inconueniens signa ꝓmitti: sed cõueniẽs ⁊ tamẽ nõ cõuenit esse tps determinatũ vt homes semp incerti de illo die semper expectẽt illũ diem ⁊ vigilẽt quasi omni hora ventur⁹ esset ille dies. Aliter etiã dici põt q̃ ad vtrũqz aduentũ p̃cedent signa. nã ad primũ p̃cessit signũ orti⁹ stelle q̃ magis apparuit in oriẽte. ſ. 2. c. ⁊ nõ differt an ante natiuitatẽ orta fuerit an in ipso die natalis. satis enĩ est q̃ adiudicandũ xpi natiuitatem apparuerit. similiter ⁊ pastores viderũt angelos cantantes: ⁊ illi nunciauerunt xpm natum in bethleem. Luc. 2. c. Amplius quoqz in sacra scriptura signa posita fuerunt: vt agei. 2. c. ſ. adhuc modicum: ⁊ ego mouebo celum ⁊ terrã ⁊c. Et sequitur ⁊ veniet desideratus cunctis gentib⁹ ⁊ multa similia apud prophetas ponuntur. ¶ Sed dicendũ q̃ dicuntur non precessisse signa quia ista non manifestauerũt personam sed tempus. nam tempus etiam nullo signo precedente notificatum erat per prophetas siue per edomades danielis siue per multa alia: ⁊ tamen ps̃ona non notificata fuit: imo quãdo cristus venit apud omnes iudeos erat suspicio quedã de aduentu messie: quia tempus erat completũ: ⁊ ideo facile quẽlibet dicentem se esse messiam suscipiebant. sicut supra ostensum est precedenti. c. Cur dicitur surgent multi pseudo cristi ps̃onã tamẽ scire nõ poterant ex aliquo signo neqz sciuerunt. ideo plurimi tunc errauerunt. fuit autẽ cõueniẽs q̃ntum ad primũ aduentum precognosci tempus: quia si nõ cognosceretur cũ etiã ps̃ona nesciret posset trãsire aduent⁹ ⁊ nesciretur an venisset xps: ideo debuit designari. Sec⁹ de scõo aduentu: quia tam manifeste tunc veniet xps: q̃ etiam si homines ignorare voluerint non poterunt ignorare illum anteq̃ constituti erunt: et quem videbunt sedentem in nube cuz maiestate. Unde etiam si non precederent signa ad illum aduentum non poterat ille ignorari. nec propter hoc precipue ponuntur signa vt non ignoretur cum fuerit: sed vt homines per hec quasi admoniti disponãtur ad recipiendũ aduenientẽ.

Q.°.93. iudicē. ¶Querit quomō se habebūt signa ista p̄cedētia iudi
ciū: ⁊ an dabunt certitudinē ita vt non veniat dies iudicij q̄si
subitaneus? ¶Dicendū q̄ veritas est signa p̄cedētia ostēn
dere diē iudicij de p̄pinquo venturū: ⁊ tamē nō ex hoc deter
minat dies certꝰ aduentus. ⁊ vtrūq; xp̄s declarauit. nā posti
tis signis putaret aliqs q̄ forte dies iudicij multo tēpore vē
turus erat post signa: ⁊ ita nemo aduerteret ad signa quasi ad
inutilia: iō xp̄s abstulit istud incōueniens. dicens ab arbore fi
ci discite parabolā. q. d. nō putetis q̄ post hec signa diu dura
bit mundꝰ sz cito veniet finis. ppe est enī ⁊ in ianuis. ⁊ rursus
q̄ p̄pter hoc q̄ dixerat in ianuis est: putaret qs q̄ sequēti die
vel ebdomada futurꝰ esset dies iudicij ad tollendū hūc erro
rem addidit: de die autē illa nemo scit ⁊ hora. i. licet sciatis q̄
Q.°.94. p̄pe est tñ ex hoc nō determinat vobis hora. ¶Sz rursus q̄
rit an illud tēpus erit aliquantulū longū aut multū breue qō
erit inter signa ⁊ diē iudicij. ¶Dōm q̄ ex verbis xp̄i de bre
uitate aduentus ad iudiciū post signa nō apparet aliqō determi
natū tēpus potissime q̄tūcunq; illud sit. apparet tñ negati
ue qō illud nō sit magnū. i. q̄ nō sint ducēti anni neq; centū
īmo neq; q̄nquaginta ⁊ forte nec decem. q̄ si multo tpe iudi
ciū fieret post signa vtpote q̄nquaginta vel sexaginta aut cētū
ānis ad nichil prodessent signa: q̄ ista fūt ad hoc q̄ homines cō
monitī hec disponant ad aduentū iudicis: ⁊ tñ si tāto tēpore
post signa fieret iudiciū nemo ad illud disponeret p̄ signa. q̄
oēs qui signa viderent mortui essent ante iudiciū. ⁊ ita signa il
la essent inutilia: q̄ nullis videntibus ea p̄ficerent qō est incō
ueniens. q̄ necesse est dici q̄ in diebus illorū q̄ ista signa vide
rint futura sit dies iudicij. ⁊ ita nō transibūt multi anni: q̄ cū
dixisset q̄ cuz hec facta fuerint p̄pe est ⁊ in ianuis addidit. de
die autē illa nemo scit. q. d. tēpus paruū restat post signa vsq;
ad diē iudicij. non tñ propter hoc est notꝰ dies iudicij. q̄ pōt
differri p̄ aliquāta tēpora: sed non videt multū tps q̄ nō fecit
dubitationem de anno vel annis sed de die. quia signa prece
dentia iudicium: non sunt ad ostendendum q̄ iudicium futu
rum sit: sed quando futurū est. nam ad ostendendū qō futurū
est satis est q̄ assereret a xp̄o. ⁊ tñ si multo tpe post signa sit fu
turū iudiciū: ⁊ non determinet ex eis nō prosunt ad significan
dum. iō necesse est q̄ cū non designet ex eis certū tempꝰ q̄ cer
titudo sit p̄ hoc q̄ quasi statim post signa futurū sit iudiciuz.
Dicēdū q̄ videt q̄ pauci dies trānsibūt post signa vsq; ad diē
iudicij: ⁊ forte non duo vel tres anni ⁊ non est satis verisimile
plures transire consideratis p̄cedentibꝰ ⁊ modis loquēdi xp̄i
de brevitate tpis ⁊ p̄dicionibꝰ signorū q̄ ad ōia hec inducunt:
licet designare tps determinatū nemo potest. ¶Querit quo
Q.°.95. mō poterit eē tāta oblivio: vt securitas vt sint homines sic in die
bꝰ noe edentes ⁊ bibētes? ¶Dici potest vnomō q̄ illi q̄ ista se
curitatē habebūt ⁊ vacationē deliciarū erunt mali: ⁊ istis sup
veniet dies iudicij subito: bonis vero nō supveniet subito sed
post signa erunt semp expectantes diē iudicij: ⁊ tñ nescient illā
quousq; veniat. ⁊ iō illi vigilantes erunt: securi tñ non erunt.
q̄ ita xp̄us admonuit luce. 21. c. ista posteq̄ posuit signa p̄cedē
tia ad iudiciū ait: attendite ne grauent corda vestra crapula ⁊
ebrietate ⁊ curis huiꝰ seculi: ⁊ veniet in vos repentina dies il
la tanq̄ laqueꝰ. veniet enī sup oēs q̄ sedēt super faciē oīs ter
re. ⁊ iō hoc modo securitas ⁊ pax ⁊ vacatio deliciarū erit so
lum illorū q̄ ista non credent vel mali erūt. Aliter potest dici
q̄ ista securitas ⁊ quies erit omniū tā bonorū q̄ malorū. ⁊ ptz
q̄ nō erit ex incredulitate sed ex ignorātia. ⁊ patet q̄ ōr p̄cedē
ti. c. de die autē illa nemo scit: ⁊ statiz sequit q̄ erit sicut in die
bus noe. Est ergo dōm q̄ bonis ⁊ malis hoc cōpetit q̄ post
signa iudicij comedant ⁊ bibant ⁊ vxores ducant quasi ni
chil timeāt malū tūc in p̄senti. ⁊ cā erit q̄ licet p̄cesserint signa
ad iudiciū: non veniet statim dies iudicij sz aliqō tps mediuz
erit q̄tis: ⁊ in illo tpe desinent homines timere neq; erūt soliciti
de die iudicij: q̄ nescient q̄n veniet ⁊ tūc veniet subito. sic dicit
Jeronymꝰ sup matth. sup illo verbo: erit sic in diebꝰ noe. Sz
estimādū q̄ post pugnas ⁊ cetera q̄bus vastabit humanū ge
nus: breuis subsecutura pax sit q̄ quieta oīa repromittat vt fi
des credentiū cōprobet. Aliter potest dici q̄ nulla securitas
aut quies erit: sz cōtinua expectatio diei iudicij: ⁊ tñ q̄ nescīet
diē iudicij neq; horā: ⁊ nō statī veniet vt finita fuerint signa:
necesse est vt interim comedāt ⁊ bibāt ⁊ dormiant ⁊ agros co
lant: ⁊ molant frumentū in mola ⁊ alia opa humane necessita
tis exerceant. ⁊ tunc cū ista fuerint exercentes supueniet subi
to iudicij tempꝰ. i. ignis de celo q̄ devoret oīa in quo morian
tur oēs q̄ tunc viuūt: ⁊ q̄si in momēto resurgant. ⁊ iō verū est
q̄ duo erunt in agro: vnꝰ assumet alius relinquet. ⁊ ita due
erūt in mola ⁊ duo in lecto. i. tā boni q̄ mali exercentes hec ⁊ Q.°.96.
quidā illorū saluabūt alij peribūt. ¶Querit de signis q̄ p̄ce
dent iudiciū q̄ erunt illa? ¶Aliqui dicūt q̄ ista erūt quindecī
q̄ ponit Jeroꝰ. ⁊ dicit inuenisse in annalibꝰ iudeorū. Primus
est q̄ p̄mo die exaltabunt maria oīa quindecim cubitis sup vni
uersos montes. Scōm est q̄ oīa equora. i. aque maris humi
liabūt in profundū ita vt vix possint videri. Tertiū est q̄ re
dibūt in ātiquū statū: ⁊ erit ktio die sic p̄m die scdo. Quarto
die oēs belue ⁊ cetera q̄ mouēt in aqs congregabūt in aqs ⁊ ele
uabūt sup pelagꝰ ⁊ mugiēt. Quinto die oīa volatilia celi cō
gregabunt in cāpis inuicē plorantia nichilq; gustantia aut bi
bentia. Sexto die flāma ignea surget ab occasu solis vsq; ad
ortū currēs cōtra faciē firmamēti. Septimo die oīa sidera er
rantia ⁊ fixa emittent ex se igneas comas sicut comete. Octa
uo die erit magnus terremotꝰ: ita vt oīa aīalia prosternant.
Nono die oēs lapides tā magni q̄ parui diuidēt in quatuor
partes ⁊ vnusquisq; aliā collidet. decimo oēs plante sāguineū
mittent rorem. Undecimo oēs colles ⁊ edificia in puluerē re
digēt. Duodecimo oīa aīalia venient ad cāpos de siluis ⁊ mō
tibus rugentia ⁊ nichil gustantia. Tredecimo oīa sepulchra
ab ortu solis vsq; ad occasuz patebūt cadaueribꝰ ad surgen
dū. Quartodecimo oēs de habitaculis suis recedent nō intel
ligentes sed discurrentes. Quintadecima die oēs morient ⁊
surgent cū mortuis longe ante defunctis. Sed dicendū q̄ ista
signa nō sunt vera: ⁊ forte nullū ipor p̄cedet ad iudiciū. ⁊ pa
tet p̄mo q̄ xp̄s ponit alia signa ⁊ nullū istorū p̄cedenti. c. ⁊ po
stis illis ait: cū hec fieri videritis scitote q̄ p̄pe est ⁊ in ianuis
ergo factis illis signis q̄ ponit xp̄us fiet iudiciū. sed xp̄s nulla
signa istorū ponit q̄ non erūt ista p̄cedentia ad iudiciū. Secun
do q̄ positis signis ad iudiciū cū xp̄us dixerit. scitote q̄ pro
pe est ⁊ in ianuis dixit ō illa die ⁊ hora nemo scit. i. scit signis
iudicij: nō scitur adhuc dies iudicij cū ponant quindecī signa
futura in quīdecī diebꝰ cōtinuis: ⁊ in quītodecimo erit mors
⁊ resurrectio oīm: tñ dies resurrectionis est dies iudicij. ergo
mānifestū est q̄ ille sit dies iudicij. ⁊ ita esset notus dies iudicij
notis signis qō falsū est. Tertio q̄ ōr p̄cedēti. c. q̄ aduētꝰ xp̄i
ad iudiciū erit sicut in diebꝰ noe: cū homines manducabāt. bibe
bant. ⁊ vxores accipiebāt. ⁊ non cognouerūt vsq; ad diem q̄
venit diluuiū ⁊ tulit oēs: ⁊ ita notat securitas tēpore iudicij.
Sed datis his signis nulla posset esse securitas posteq̄ illa in
ciperēt: q̄ talia hominē turbarēt ⁊ pauidū redderēt: maxime
q̄ scirent oēs homines q̄ die qntodecimo morituri sunt. ergo
nullā possent habere securitatē sz habebūt illā: ergo non sunt
ista signa iudicij. Quarto q̄ expletis signis ad iudiciū nō erit
statī dies iudicij. p̄cedenti. c. cū hec fieri videritis scitote q̄ p
pe est. ⁊ Luc. 21. c. bis fieri incipientibꝰ leuate capita vestra q̄
approp̄inquat redēptio vra. ergo prope est dies iudicij sz nō
statī erit. Et tñ datis signis illis in vltimo die ⁊ signo eorū. s.
qndecimo esset dies iudicij cū ibi dicant morituri oēs homi
nes ⁊ resurrecturi: ergo non sunt illa signa. Quinto patet q̄
ōr p̄cedenti. c. q̄ tūc erūt duo in agro ⁊ vnus assumet ⁊ alius
relinq̄t. Sexto patet q̄ multiplicatio ista signorū videt posita
esse sine cā cū nichil sit in sacra scriptura vnde habeat originē.
Septimo q̄ ista vident ficta q̄tū ad plurima ipsorū: cū nullaz
rōnem habeāt vt cū dicit in nono die q̄ lapides in q̄tuor par

tes diuidenť ⁊ collidenť: qz dicere ꝙ diuidāť in q̄tuoz vel qn qz partes aut tres vel duas: nō videť habere rōnē aliq̄. Octauo qz post collisionē lapidū ponunť oīa aīalia manere: ⁊ tñ nō videť quomō possit stare ꝙ oēs lapides parui ⁊ magni q in ill mūdo sunt diuidanť ⁊ ꝯcutianť: ⁊ inter lapides nō cōterant ⁊ occidanť oīa aīalia cūvbiq̄ sint lapides: ⁊ nō videť quomō oēs lapides inter se collidanť ⁊ in medio nō capiant aīalia ⁊ cō minuanť. Nono qz videnť in cōpossibilia hec. s. ꝙ in nono die oēs lapides ꝓterant. ⁊ tñ ꝙ in vndecimo die oēs mōtes ⁊ col les ⁊ edificia in puluerē redigant. plurime tñ partes montiū ⁊ edificioz̄ sunt lapides. Decimo qz videť impossibilia vn decimū ⁊ duodecimū signū. Tredecimo: qz ipm signū trede cimū videť esse fictū. s. ꝙ die tredecimo aperiāť oīa sepulcra vt cadauera resurgāt. qz resurrectio ꝑm illam assignationē si gnoz̄ non fiet die tredecimo: sed quintodecio ⁊ tñ nō fiet suc cessiue ꝛ sine successione ⁊ subito. sic dicit. 1. Thoz. 3. ꝙ in mo mentoz in ictu ocli fiet ista resurrectio. Quartodecimo qz nō videť ꝙuenienter dictū ꝙ sepulcra oīa sint aperta ad resurgē dū: ⁊ tñ adhuc boēs qz etiā resurrecturi sunt viuāt per duos dies aut tres. i. ipso tredecimo ⁊ q̄rtodecio ⁊ qntodecimo in quo morienť: qz in illis diebus nichil fieret ptinens ad resur rectionē. nā cū surrexerint illi q morituri sūt die qntodecimo: resurgent q mortui sunt toto tepore ꝓterito: ⁊ nō oportet se pulcra aperta esse a die tredecimo. Quītodecimo qz ad sulci tationē mortuoz̄ fiet collectio puluerū cadauerū suoz̄ ⁊ illa fiet ꝑ angelos vt ostensuz est ꝓce. c. ⁊ tñ ꝓstat ꝙ ista missio an gelox̄ fiet tūc cū xp̄s veniet ad iudicādū vt colligit eo. c. ergo non aperient sepulcra ad collectionē puluerū die tredecimo. Quartodecimo qz superuacuū videť dictū ꝙ sepulcra aperi antur. qz si ad resurrectionē mortuox̄ oportz aperiri sepulcra necesse est totā terrā euerti ⁊ maris ꝓfundū. Quintodecimo qz vndecimū ⁊ q̄rtūdecimū sunt incōpossibilia. Sextodecimo qz dicit in nono ꝙ oēs lapides diuidenť in q̄tuoz partes ⁊ col lidenť ad inuicē. ergo necesse erit tūc corruere domos quaruz partes alie sunt lapides. ⁊ sic nō manebūt vsqz ad diē q̄rtūde cimū. Decimo septimo ꝙ collisis lapidib⁹ oībus inter se non videť quomō possint manere boēs quin ī medio intercipiāť ⁊ cōterant. Decimo octauo qz apparet ficta esse signa ista qz non solū nō ponunť signa ista in sacra scriptura: sed etiā ꝙ pl⁹ est nullū eoz̄ q̄ in sacra scriptura ponunť vt signa ponit hic: ⁊ iō nulla fides his signis adhibenda est. Cū vero dicit ꝙ Jero nym⁹ ponit ista signa. Dicendū ꝙ ipse nō ponit ista q̄s̄ afferat ea ꝛ dicit ea se inuenisse in ānalib⁹ iudeoz̄. ⁊ tñ illa ānalia. i. hi storie nulli⁹ certitudinis aut auctoritatis sunt. q̄ nō oportz his
Q°.97. insistere. ¶ Querit igit q̄ sunt ista signa q̄ ad iudiciū ꝓcedūt: ¶ Dicendū ꝙ sunt illa q̄ a xp̄o ponunť ꝓcedenti. c. ⁊ mar. 13. ⁊ luce. 21. est enī vnū eoz̄ ꝙ sol obscurabit. de quo dr ꝓcedēti c. statim post tribulationē illoz̄ dierū sol obscurabit. ⁊ mar. 13. c. dicit sol cōtenebrabit. ⁊ Luce. 21. c. dicit erūt signa in so le. Scōm est ꝙ luna nō dabit lumē suū: vt dicūt matth. ⁊ mar cus. lucas vero dicit ꝙ erūt signa in sole ⁊ luna. Tertiū erit ꝙ stelle cadent de celo. i. aut videbūt cadere. aut aliqd erit qō ve re cadet. de quo dicit ꝓce. c. ⁊ stelle cadēt ō celo. ⁊ mar. 13. c. dr ⁊ stelle erūt decidentes. ⁊ Luce. 21. c. dicit. erūt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. Quartū erit cōmotio virtutū celestiū. de quo ꝓ cedenti. c. dicit: ⁊ virtutes celoz̄ cōmouebunť. ⁊ idē mar. 13. ⁊ luce. 21. dicit. nā ⁊ virtutes celoz̄ mouebunť. Quintū erit cō motio quedā ꝓter modū ⁊ turbatio in boīb⁹. qz. dicit luce 21. ⁊ in terris ꝓessura gentiū. q. d. ꝓcedētia signa fient in celo istud vero erit in terris vt homies ꝓessurā ⁊ angustiā habeāt Sextū erit cōturbatio maris ꝓter solitū cursū cū dicit ꝓe cō fusione sonit⁹ maris ⁊ fluentiū. Septimū erit qdā timor vni uersalis ī toto orbe: quo nō solū homies cauebūt ⁊ pauebūt sed etiā supra modū affligenť. ita vt arescāt suspensi quadā ex pectatione futuroz̄ malorū. Luce. 21. c. arescētib⁹ hominib⁹ p timore ⁊ expectatione q̄ supueniet vniuerso orbi. sed istud vl timū magis est affect⁹ signi q̄ signū. qz ꝓpter magnitudinem mali qō videť importari p oīa precedentia signa sequit iste ti mor. Et apparet ꝙ ista sint signa ꝓcedentia iudiciū. ꝓmo qz discipuli q̄sierūt a xp̄o qō est signū ꝙsumatiōis seculi. ꝓcedenti c. ⁊ tñ nulla alia signa ibi posita fuerūt nisi ꝓcedētia neqz apō alios euāgelistas. i. mar. 13. ⁊ Luce. 21. vbi idē queritť ⁊ relpō deť. ergo videť ꝙ ista sunt signa q̄ ꝓcedent ad iudiciū. Scōo qz ordo littere hoc signat nā vt statī ista posita sūt: sequit ꝙ vi debūt venientē filiū hois ꝓcedēti. c. ⁊ mar. 13. ⁊ luce. 21. ḡ sunt signa ista ꝓcedentia aduentū xp̄i siue diē iudicij. Tertio quia ista expresse vocanť signa. nā luce. 21. c. dicit erūt signa in sole ⁊ luna. ⁊c. Et ita oīa supra enarrata vocat signa. sed nō videť ꝙ sint signa nisi aduent⁹ xp̄i q statī ponit. ergo videť ꝙ ista erūt signa ꝓcedentia iudiciū. Quarto ⁊ efficati⁹ qz tā ꝓcedenti. c. q̄ mar. 13. dicit cū hec videritis scitote qz prope est in ianuis ⁊ ostendit ibi signa ꝓcedentia. ḡ post illa sequit statim dies iudi cij ⁊ sic illa sunt signa eius. Considerandū ꝙ in hoc multi er rant nescientes distinguere signa. sunt enī ibi duplicia signa. q̄ dam sunt signa euersionis ir'lm ⁊ alia dici iudicij. Cū vero in principio ꝓcedentis. c. dixit audituri estis prelia ⁊ opiniones p horū. Et erunt fames ⁊ pestilentie ⁊ terremot⁹ per loca non sunt signa aduēt⁹ ad iudiciū sed euersionis ir'lm. vt eo. c. ostensum est. alia autē sunt signa iudicij. i. obscuratio solis ⁊ lune ⁊ stellarū casus ⁊ cōmotio virtutū celestiū: ⁊ quātū ad modū ⁊ ordinē quo ista fient planū erit ꝙ die iudicij oñdēt vt ꝓce. c. oñsuz ē. Querit an ī die iudicij sol ⁊ lūa obscurabūť: ¶ dōz ꝙ aut q̄rit de sole ⁊ luna ante iudiciū aut de duratiōe p⁹ iudi ciū Accipiēdo vltimū. i. post iudiciū dicēdū ꝙ nō obscurabūť sol ⁊ luna. nec ꝑ modū eclipsis neqz per aliq̄ diminutionē lu minis aut subtractionē radioz̄. qz nō erit tunc aliq̄ causa qua re fiat. ⁊ potius erit cā vt oppositū fiat. nā post iudiciū auge biť lumē lumīariū. Isa. 30. c. erit lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septēpliciť sicut lux septē dier̄. ergo nō erit tūc aliq̄ ob scuratio. Accipiendo scōm. s. de die iudicij. Dicēdū ꝙ nō po terit fieri obscuratio in luminarib⁹ ꝑ modū eclipsis: qz vt dic tū est supra. ipossibile est simł ambo luminaria eclipsari. ⁊ tñ dies iudicij vna erit. ideo tūc nō erit obscuratio per eclipsim. Etiam dicendū ꝙ nō fiet obscuratio ꝑ aliquē aliū modū. i. ꝑ subtractionē luminis vel diminutionē. qz nulla causa erit tunc huius obscuratiōis: qz neqz ad significandū neqz ad aliqd fa ciendū. sed potius magnū lumē ibi erit. qz in iudicio incipiet status ille rerū q manebit post iudiciū. sed post iudiciū erit au cta luminariū lux vt dictū est. ergo ⁊ in ipso die iudicij erunt luminaria in maiori lumie q̄ nunc. Dicendū ergo ꝙ accipiť ꝓmo modo. i. ꝙ sit ista obscuratio ante iudiciuz. nā ponit vt vnū de signis ꝓcedentib⁹ iudiciū vt ptz ꝓcedenti. c. ⁊ mar. 13. ⁊ luce. 21. c. ergo ante iudiciū ista fient. Scōo ptz ex ordine lfe nā prius ponit obscuratio ista: ⁊ postea sequit aduent⁹ ad iu diciū. Cū autē q̄rer̄ an fiat per modū eclipsis dicendū ꝙ fie ri poterat sic qz nichil īpedit fieri vnā aut multas eclipses: qz in diuersis tēporib⁹ fiunt diuerse eclipses. ⁊ qz nō est determi natū in quanto tēpore ille obscurationes fient poterūt esse ob scurationes eclipsares. Est tñ dicendū ꝙ nō erunt eclipses. qz iste obscurationes erūt signa rei supnaturalis. i. finis mundi: vel aduent⁹ ad iudiciū. sed eclipsis est signū naturale qz accidit naturaliter. ergo nō erit eclipsis sed obscuratio quedā. ꝛ quā tū ad istā obscurationē solis ⁊ lune fuerūt posita multa dubia ꝓcedenti. c. ¶ Querit an futurū sit iudiciū generale: ¶ Di- Q°.99.
cendū ꝙ erit iudiciū in fine seculi. ⁊ patz ꝑmo qz supra. 12. c. di citur viri niniuite surgent in iuditio cū generatione ista. ⁊ con demnabūť eam. etiā dicit ibi ꝙ regina austri surget in iudicio cū illa generatiōe. Scōo patet ꝙ post resurrectio. ē futurū sit iudiciū. qz Job. 5. c. dicit procedent q male egerūt in resurre ctione iudicij. ergo necesse est ꝙ post resurrectionē iudicētur homines ⁊ illud est futurū iudiciū. Tertio ptz qz si futurum nō esset iudiciū: frustra xp̄us veniret ad terrā ⁊ con gregaret

ante se gentes sed descendet ⁊ congregabit vt patet hic in littera ergo est futurū iudiciū. Quarto hic in littera ponit totum iudiciū ⁊ forma discussionis meritoꝝ ⁊ sentētia ⁊ executio sententie. ⁊ ad iudiciū non requirunt plura. ergo videt qꝫ futurum sit iudiciū. Quinto ptz qꝫ daniel. 7. c. dicit aspiciebā donec positi sūt troni: ⁊ antiquus dierū sedit ī iudiciū ⁊ libri aperti sūt. ergo necesse est futurū esse iudiciū in quo deus sedeat ad iudicādū. ⁊ Apoca. 21. c. habet expssius. s. vidi tronū magnū ⁊ sedentē super eū a cuius conspectu fugit terra ⁊ celum: ⁊ vidi mortuos magnos ⁊ pusillos stantes in conspectu troni ⁊ libri aperti sunt ⁊ iudicati sunt mortui ex his q̄ scripta sunt in libris ꝑm opera ipsoꝝ. Sexto patet qꝫ Actu. 10. c. dicit qꝫ xps cōstitutus est a deo iudex viuorū ⁊ mortuorum. q̄ necesse est qꝫ mortui etiā iudicent. sed nondū iudicati sunt mortui. ergo futurū est iudiciū in fine mundi. Septimo patet qꝫ sit futurū iudiciū in fine secli qꝫ Apoc. 21. c. dicit vedit mare mortuos suos qui in eo erant ⁊ mors ⁊ infernus vederūt mortuos suos q in eis erant: ⁊ iudicatū est de illis ꝑm opera ipsoꝝ. ergo necesse est qꝫ istud iudiciū sit in fine seculi. qꝫ oēs qui ibi iudicant sunt mortui. Itē qꝫ dicit eo. c. qꝫ mors ⁊ infernus missi sunt in stagnū ignis ⁊ nō poterūt eē missi in stagnū ignis oēs mali nisi in fine seculi. qꝫ ante finē seculi adhuc erunt semp aliq mali viuentes nondū missi in stagnū ignis. ergo de iudicio dicit ibi qꝫ erit
Q.° 100 post finē seculi. ¶ Querit dato qꝫ sit futurū iudiciū in fine seculi an erit generale. aliqui dicūt qꝫnon qꝫ dicit ps. 1. nō resurgent impij in iudicio. ¶ Dicendū qꝫ illud iudiciū erit generale: qꝫ nemo erit aut fuit q ibi non sit. ⁊ patet Actu. 10. c. s. qꝫ xps constitutus est a deo iudex viuorū ⁊ mortuorū. sed oēs homines sufficienter distinguūt in viuos ⁊ mortuos. ergo nullus erit qui nō iudicet ⁊ cōsequenter erit iudiciū generale. Secūdo patet Apoca. 21. cū dictū est qꝫ erat tronus magnus ⁊ sedens super eū dicit: vidi mortuos magnos ⁊ pusillos stantes in conspectu troni. ⁊ dicit vedit mare mortuos suos qui in eo erāt ⁊ mors ⁊ infernus vederūt mortuos suos q in eis erant. ⁊ iudicatū est de illis ꝑm opera ipsoꝝ. ⁊ tamē per mortuos maris ⁊ inferi ⁊ mortis: intelliguntur oēs mortui sufficiēter. ergo omnes erunt in iudicio ⁊ sic erit generale. Tertio qꝫ dicit ad roma. 14. c. oēs stabimus āte tribunal xpi. ⁊ intelligit de iudicio qꝫ tribunal est iudicis: ergo generale est iudiciū. Quarto ꝑz qꝫ. 1. Ehoꝝ. 4. c. dicit nolite itaqꝫ ante tēpus iudicare: quoadusqꝫ veniat dns qui illuminabit abscondita tenebraꝝ: ⁊ manifestabit consilia cordiū ⁊ tūc erit vnicuiqꝫ laus a deo. sed nō poterit esse laus vnicuiqꝫ nisi vniuscuiusqꝫ facta manifestent ergo iudiciū erit generale. Quinto qꝫ hoc pertinet ad xpi honorē: nam propter hoc xpus iudicat vt qui iudicant subiecti ei sint: ⁊ tamē ad honorē suū pertinet vt oēs subiciant ei. ergo oēs iudicabit: ⁊ ita erit iudiciū generale. sic ptz ad roma. 14. c. nā tūc dicit oēs stabimus ante tribunal xpi ponit vt causa. scriptū est enī viuo ego dicit dns quoniā michi flectet omne genu ⁊ cōfitebit oīs lingua. i. ad hoc stant oēs ante tribunal eius vt oēs flectāt genua sua coꝝā eo ⁊ cōfiteant ipz esse dnz. Sexto patz qꝫ cū iudiciū sit futurū si aliq essent ibi ⁊ nō oēs: oporteret aliquā causaz esse de illis q̄re nō essent in iudicio: sed non videt esse aliq̄ causa ideo oēs ibi erunt. Septimo qꝫ expresse ponit hic in littera qꝫ erit generale: qꝫ dicit cū venerit filius hominis in maiestate sua congregabunt ante eū oēs gentes ⁊ separabit eos sicut separat pastor oues ab hedis. ergo generale iudiciū erit cū oēs gētes congregāde sint. Octauo quia dicit supra. 16. c. filius homis venturus est in gloria patris sui cū angelis suis: ⁊ tunc reddet vnicuiqꝫ ꝑm opera sua. sed nō potest reddere vnicuiqꝫ ꝑm opa sua nisi oēs iudicēt ab eo: ergo erit iudiciū generale. Ad rationē dicendū qꝫ impij iudicabuntur: imo isti precipue iudicabunt: qꝫ de istis dicit Job. 5. qꝫ p cedent qui mala egerūt in resurrectionē iudicij: sed pro hoc cōsiderandū qꝫ venire in iudiciū triplicit accipit. vno mō in iudicio. i. ad iudicandū: alio modo in iudiciū. i. vt iudicēt. alio modo in iudiciū. i. vt sint in iudicio. Accipiēdo primo modo non veniūt mali in iudiciū qꝫ illi nullū iudicant. qꝫ iudicare alicuius dignitatis est. sed mali qui dānabunt nullā dignitatē habent: ergo nō iudicabūt. ⁊ sic dicit qꝫ nō resurgūt impij in iudiciū. i. ad hoc qꝫ iudicent. ⁊ apparet qꝫ iste sit sensus ex eo qō sequit. s. neqꝫ peccatores in cōsilio iustoꝝ. i. non venient peccatores vt sint in consilio cū iustis ad ferendū sententiā. quia cōsiliū precedit ad iudiciū vt patet supra. 5. c. vbi dicit qꝫ aliq sūt rei cōsilio. ⁊ alij rei iudicio. ⁊ alij gehēna ignis. Accipiēdo secundo modo mali venīt in iudiciū. i. vt iudicent qm̄ iudicabit de omnib⁹ illis. Sed obiciet qꝫ multi mali non iudicabūtur. s. infideles. sicut dicit Job. 3. c. qui non credit iā iudicatus est. q. d. non est iam iudicandus. Dicendū qꝫ infideles iudicabunt sicut ceteri alij mali. sed dicit de illis qꝫā iudicati sunt. i. iudiciū dicit quandā discussionē causarū. discussio autē fit de eo qꝫ dubiū est. Iz de infidelib⁹ planū est qꝫ non possunt salvari quicqd fecerint dū sic maneant. De credentib⁹ secus est: qꝫ possunt saluari si bona fecerint: ⁊ cōdemnari si mala. ergo de illis qꝫ est dubiū an in bono vel malo moriant propter dubiū est iudiciū. De infidelib⁹ autē qꝫ certū est qꝫ non possunt salvari quicqd egerint: cū non sit dubiū nō videt esse necessariū iudiciū. ⁊ tamē erūt in iudicio generali. nā etiā de quolibet q in iudicio illo erit manifestū est qꝫ statꝰ suus sit certus ante q̄m sit ibi in iudicio. ⁊ tamē oēs erūt ibi in iudicio. etiā cū dicit iam iudicatus est non obstat quin ibi iudicentur in generali iudicio: qꝫ nemo erit in illo iudicio qui nō sit iterū iudicatus cū oēs in morte iudicent ⁊ tamē iudicabunt ibi rursus. Accipiendo tertio modo oēs venīt ad iudiciū tam boni q̄m mali: qꝫ aliqui de illi iudicabunt ⁊ aliqui iudicabunt: sed nemo erit qui ibi non sit. Nā etiā oēs angeli ibi erūt vt dicit supra in lra. s. ⁊ oēs angeli eius cū eo. ¶ Sz adhuc ꝑsiderandū circa iudiciū ipm qō expedit illud fieri generale ⁊ querūt aliq ad qd. ¶ Dicendū qꝫ primo fit propter exigentiā diuinoꝝ operū. coꝝelpōdet enīz inter se iudiciū ⁊ operatio dei. ideo quot modis se habet eius operatio tot modis se habet suū iudiciū. operatio enī dei pertinet ad rerū principiū quo producunt in esse: ita ⁊ iudiciū pertinet ad terminū quo res ad suū finē pducit. Distinguit autē dei operatio duplicit: vna q̄ res primitus ineſſe produxit instituens naturā ⁊ distinguēs ea q̄ ad cōpletionē eius ptinent. ⁊ ab ista operatione dicit deus quieuisse die septimo: cū iā non produxit nouas naturas q̄ nunq̄ fuissent producte. geñ. 1. c. alia eius operatio est qua opatur in gubernatiōe rerū creatarum ⁊ de hac dicit Job. 5. c. pater meus vsqꝫ nūc operat ⁊ ego operoꝝ. oportet igit qꝫ iudiciū dei distinguat duplex iuxta duplicē operationē: ordine tamē conuerso. Vnū enī respondet operationi gubernationis q̄ sine iudicio esse non potest per quod q dez iudiciū vnusquisqꝫ singularit ꝑ suis operib⁹ iudicat. nō solū ꝑm qꝫ cōpetit sibi sed scōm qꝫ cōpetit gubernationi vniuersi. vnde differtur vnius premiatio pro vtilitate aliorū. s. qꝫ sic melius est omnib⁹ vel ipsi vniuersitati: ⁊ hoc est qꝫ quādo quisqꝫ moritur in caritate nulli pene obnoxius: statim deberet habere vitā eternā in corpore ⁊ alia q̄ est gloria consūmata. sed differtur ista resurrectio ⁊ plena beatificatio vt oēs simul resurgant. ⁊ glorificationē simul oēs boni accipiant. sic dicit ad hebre. 11. c. hi oēs testimonio fidei ꝓbati non acceperūt repromissionē a deo pro nobis aliqd melius prouidēte ne sine nobis consūmarent. sic etiā est de malo qꝫ vnius malū vel pena cedit in bonū alterius. hec oīa fiunt scōm gubernationē dei. ⁊ sic ꝑ uidet ⁊ iudicat de quolibet vt pertinet ad vtilitatē aliorū. necesse est igit qꝫ detur aliud iudiciū qō respondeat prime operationi ⁊ productioni rerū in esse vt sicut oīa processerūt immediate a deo ⁊ non vna res ex altera: ita vltima cōpletio detur mundo: vnoquoqꝫ accipiente finaliter qō ei debet ꝑm seipsuz ⁊ non ꝑm habitudinē ad alterū. ⁊ ita oportet poni duo iudicia de nobis a deo fieri. i. vnū quotidie ⁊ maxime in morte vt ptinet ad opus gubernatiōis. aliud in fine mūdi vt coꝝ-

Q.° 101

respondet operi creatiõis ⁊ habent se conformiter iudicia ista ad operatiões: nã in gubernatione disponit de qualibꝫ re non quãtũ ad hoc qõ ei bonũ est, sꝫ in quantũ hoc nũ aut malũ eiꝰ ẽ in bonũ omniũ aliaꝝ rerũ, ⁊ ideo sic de ea iudicat: debere pe nam aut premiũ eiꝰ bonũ aut malũ differri aut accellerari ꝑm qꝫ bono aliaꝝ rerũ cõpetit. Opus autẽ creationis est ꝓ quod vnaqueqꝫ res in esse suũ prodijt nõ vt pertinet ad bonũ aut malũ aliaꝝ: ita ⁊ in iudiciũ cõpetens huic erit quo de qualibꝫ re iudicabit vt deducat ad suũ terminũ ꝑm qꝫ ei cõpetit. ⁊ istõ est vltimũ iudiciũ in quo vnicuiqꝫ dabit scõm opera sua. Se cunda causa est ad ostensionẽ iustarũ operationũ dei. nã multa deus facit nũc q̃ qbusdã vident iniusta. scimus quidẽ deũ ni chil iniuste agere qꝝ ipse iusticia est. verũtamẽ de plurimis diui nis operationibꝰ cãm dare nescimꝰ. ꝓpter qõ aspicientibꝰ vi dentur iniuste: ⁊ ideo in penis quas deꝰ infert in hoc seculo. ⁊ in exaltationibꝰ indignorũ: videt esse multa admiratio quam cãm nescimꝰ. deus autez in die iudicij ostendet istud vt oẽs tã boni q̃ mali videant. qꝝ oĩa que deꝰ agit in hoc mundo in gu bernationẽ hominũ iustissime facta fuerũt ⁊ hoc est aliqd val de magnũ: ⁊ hoc maxime circa condemnationẽ ⁊ absolutionẽ singulorũ. s. vt totus mundꝰ videat de quolibꝫ qui condem nat ꝓ quibꝰ causis condemnat ⁊ quantũ ad gradũ pene. si militer de eis qui saluant sciat de quolibet quare habet beati tudinẽ ⁊ quare talem gradũ. hoc autẽ nõ ostenderet oĩbus ni si simul existentibꝰ. ideo cõiunget deꝰ oẽs homĩes in locũ vnũ ⁊ ibi ista demonstrabit. istud tangit. i. Thor. 4. c. s. nolite iu dicare a nte tẽpus quo aduspꝫ veniat dñs qui illuminabit ab scondita tenebraꝝ ⁊ manifestabit cõsilia cordiũ. q. d. nũc de nul la re possumꝰ iudicare maxime circa opationes humanas eo qꝫ nescimꝰ secreta cordiũ ⁊ intentionẽ opantiũ: ⁊ aliquorũ opa tiones laudãmꝰ ⁊ vitã: quorũ si intentionẽ sciremꝰ non lauda remꝰ ⁊ alios vituperamꝰ qui laudari deberẽt. sed tũc erit tem pus iudicandi. qꝝ tunc revelabit dñs oĩa que abscõdita erant tã in corpore q̃ in cogitationibꝰ: ⁊ ideo habito illo principio poterimꝰ certissime iudicare de quolibet hoĩe quantũ ad quẽ libet actũ: ⁊ ista est de potissimis causis iudicij. Tertia causa est ad honorẽ bonorũ ⁊ confusionẽ malorũ. nã boni multi fue runt qui hic apud alios bonos aut malos habiti sunt vt mise ri ⁊ infames iuxta illud sapiẽ. 5. c. s. hi sũt quos aliqñ hũimꝰ in derisũ ⁊ similitudinẽ improperij: nos insensati vitã eoꝝ exti mabamꝰ insaniã ⁊ finẽ sine honore: ecce quomõ cõputati sunt inter filios dei. volet ergo deus qꝫ aliqñ coram toto mundo eo rũ innocentia ⁊ sanctitas cognoscat. ⁊ sic oĩbus videntibꝰ ⁊ nul lo potente negare tales laudent. hoc autẽ nõ poterat esse nisi aliquãdo ꝯgregarent oẽs hoĩes: qꝝ quãtũ ad bonos poterat hoc sciri cũ oẽs futuri sint in vita eterna sed mali hoc nescirẽt ideo oẽs futuri sunt simul aliquãdo vt simul videãt bonitatẽ bonoꝝ ⁊ hoc erit fieri iudiciũ generale. ⁊ hoc ertt qõ dicit. i. Thor. 4. c. s. illuminabit dñs abscondita tenebrarũ: ⁊ mani festabit cõsilia cordiũ: ⁊ tũc laus erit vnicuiqꝫ a deo. Erit enĩ vera laus illa qꝫ dñs manifestabit oĩbus bonitatẽ cuiuslibet ⁊ erit maxima: qꝫ nemo erit q̃ non nouerit bonitatẽ cuiuslibet bonorũ: nũc vero parua laus ⁊ fama est de bonis qꝫ ad pau corũ noticiã gesta bonorũ peruenit. Et quedã sunt q̃ nunq̃ in cognitionẽ aliorũ hic peruenit. sed deꝰ illa tũc manifestabit omnibꝰ hominibꝰ. econtrario autẽ fiet in malis: qꝫ multa ma la facta fuerũt q̃ hic vel vt bona laudabãt: ⁊ q̃dam que in nul lorũ hominũ noticiã puenerũt. ideo deꝰ oĩa peccata malorum ibi manifestabit vt cuiuslibet iniquitates a toto mũdo ibi co gnoscantur ⁊ ꝓfundant mali de tanta verecundia. Quarta cã erit ad honorẽ xpi vt aliquãdo totꝰ mundꝰ ei subiectus sit. nã ipse acquisiuit sibi eccleſiã totã sanguine suo. i. oẽs homines Actu. 20. c. ideo oẽs sunt serui eius. iustũ est ergo vt oẽs ali quando ei exhibeant honorẽ saltẽ inuicti. hoc autẽ non esset ni si aliquãdo congregarent oẽs homĩes. ⁊ hoc vocamꝰ iudiciũ generale. ⁊ istã causaꝫ ponit apls ad roma. 14. c. s. oẽs stabi mus ante tribunal xpi. ⁊ subdit ibi causa. s. qꝫ scriptũ est omne genu michi flectetur ⁊ oĩs lingua confitebit. mali enĩz nunq̃ videbunt xpm sensibiliter: quantũ ad hoc qꝫ eũ venerari pol sint aut timere: ideo cõueniens est qꝫ tũc cõgregent oẽs ⁊ illũ videãt. Quinta causa est vt mali videant quomodo iuste pe reunt: nam apparebit iniquitas sua coram oĩbꝰ hominibꝰ ⁊ ipi videbũt qꝫ iuste damnant ⁊ oẽs alij hoc videbũt. iõ nõ mane bit eis aliqua causa querele. etiã videbũt tũc qꝫ potuissent ꝑ mortẽ eius q̃ illos iudicat saluari ⁊ participare beatitudine ⁊ noluerũt: qõ cedet in ipsoꝝ dolorẽ. ⁊ ideo dicit Apoc. 1. c. qꝫ videbit eũ oĩs oculꝰ ⁊ plangent se super eũ oẽs tribꝰ terre. i. plangent qꝫ perdiderunt bonũ qõ habere potuissent: ⁊ hoc in magnã xpi laudẽ cedet: vt videat totꝰ mundus eũ saluatorem suũ ⁊ dñm esse ⁊ per illũ toti humano generi salutem datam. Sexta causa ẽ vt fiat ibi separatio generalis bonorũ ⁊ malorum nã q̃diu hic fuerũt homĩes semp fuerũt permixti boni ⁊ ma li: qꝫ sic expediebat ad vtilitatẽ vniuersi vt mali ꝑ bonos emẽ darent: ⁊ boni per malos exercerẽtur ⁊ probarent in virtuti bus: sed tũc cũ neqꝫ mali possint effici boni nec boni exercita tiõe egeant: qꝫ in bono cõsumati sunt separabunt: ⁊ ad hoc ex pedit vt aliquãdo simul sint. nunq̃ autẽ possunt esse oẽs simꝫ nisi post resurrectionẽ ⁊ finẽ seculi. ideo tunc deꝰ congregabit eos in generali iudicio. ⁊ sepabit exinde vt in eternũ maneant boni per se ⁊ mali per se. sic dicit hic in littera. s. cũ venerit filiꝰ hominis congregabuntur ante eum omnes gentes ⁊ separa bit eos sicut separat pastor oues ab hedis. ⁊ iste erit effectus sententie. scilicet vt mali inde vadant in ignem eternum ⁊ boni vadant in vitam eternam. ¶ Queritur circa determinatum tempus iudicij. i. circa qualitatẽ tẽporũ. s. an erit per diẽ an ꝑ noctẽ? ¶ Dicẽdũ qꝫ ꝓprie accipiẽdo tũc: qñ fiet iudiciũ neqꝫ erit nox neqꝫ dies neqꝫ tẽpus aliquod qõ causet ex motu celi qꝫ ex motu celi causat nox ⁊ dies. i. ex motu solis. ⁊ tamẽ tũc quãdo fiet iudiciũ non erit motꝰ celi sed prius cessabit. ergo non erit tunc dies aut nox. Sed accipiendo tẽpus ꝓ illa di spositione tẽporis quãdo subito superuenet ignis vt moriãt oẽs ⁊ resurgant ⁊ fiet statꝰ iudiciũ. Dicendũ qꝫ tẽpus iudicij accipiẽdo ꝓ illa dispositione tẽporis in quo cessauerit motꝰ celi erũt oĩa tẽpora simul. i. dies ⁊ nox. ⁊ quelibet pars diei ⁊ noctis sic nũc ẽ. nã qñ in vno loco orit sol: in loco oppositto. i. distãte ꝑ diametrũ occidit: ⁊ qñ in vno loco erit meridies erit in alio media nox. Cũ ergo q̃rimꝰ an erit dies vel nox oportꝫ nos reducere ad aliquẽ determinatũ orizontẽ respectu cuius aut erit dies aut nox. sꝫ qui erit ille orizon. dicendũ qꝫ erit ori zon loci iudicij. i. vallis ioſaphat vbi putat futurũ iudiciũ. nã ille erit orizon cõmunis eo qꝫ oẽs cõuenturi sunt in illũ orizõ tem ad iudiciũ. ⁊ tñ respectu illoꝝ locoꝝ in quibꝰ erunt q̃ tũc subito moriẽt aduenẽte igne erit alicubi nox ⁊ alicubi dies. qꝫ tñ iudiciũ non fiet in oĩbus locis sꝫ in vnico respectu illius ꝙuenient queretur de tpe q̃le erit. ⁊ hoc modo licet possit di ci qꝫ esset dies tñ videt magis tenendũ qꝫ sit nox. ¶ Querit q̃ pars noctis vel diei erit? ¶ Dom qꝫ verisimilꝰ creditꝰ ⁊ as seritur qꝫ fiet in fine noctis. s. in crepusculo matutino desinente nocte ⁊ incipiente die: ⁊ hoc existente sole in orizonte orientali ⁊ luna in orizonte occidentali. ⁊ hoc respectu illiꝰ loci in quo fi et iudiciũ. nã respectu oĩm locoꝝ in qbꝰ moriẽt homĩes subi to vt resurgãt: nõ erit sic sed in quibusdã erit nox ⁊ in alijs di es. licet etiã istud non est multũ certũ. qꝫ tũc manifestũ esset qꝫ dies iudicij futura erat in plenilunio. qꝫ hoc est in oppositiõe ipsorũ luminariũ: sed neqꝫ ista certitudo videt nobis dari: qꝫ hoc dato multi dies essent de quibꝰ sciremꝰ qꝫ in illis non põt esse dies iudicij neqꝫ resurrectionis: ⁊ hoc satis mouet vt ne sciamus an etiã talis habitudo erit quãdo fiet iudiciũ inter so lem ⁊ lunã. sed suppositio eo qꝫ asserit erit talis habitudo lu minariũ: ⁊ erit crepusculũ matutinũ. i. finis noctis ⁊ principiũ diei quãdo orit sol: ⁊ tunc videt stare conuenienter qꝫ fiat ꝑ noctẽ aduentus xpi. i. missio illius ignis q̃ oĩa deuorabit ⁊ ista

Q°. 102

Q°. 103

tim in ipso matutino crepusculo cesset tēpus fiatqz tūc resurrectio ⁊ iudiciū. Sed adhoc est ꝑma ratio qz in tali statu creditur creata luminaria. s. sol in oriente ⁊ luna in occidēte. ⁊ ita fiat circulatio pfecta vt redeant corpora ad eundē locū ⁊ statū in quo fuerunt cōdita. Scōa est qz iudiciū ⁊ resurrectio fient in eadem hora. ⁊ tñ resurrectio credit futura sole existente in orientali orizonte. qz eo tpe xp̄us surrexit. s. in principio diei: tūc tēpus iudicij ponūt. Nō tñ ex hoc ponat eadem habitudo luminariū quantū ad tpus ⁊ oīa q̄ fuerūt in resurrectiōe xp̄i. qz illa resurrectio fuit die quinta aprilis. ⁊ tamē de die iudicij nescit in quo mense erit. Secundo qz dicitur ꝙ tūc luna ⁊ sol erunt in opposito. ⁊ tñ in die resurrectiōis xp̄i non potuit esse sic: qz xp̄us manducauit pascha die quartadecima lune. i. die iouis ⁊ die qntadecima. i. die veneris mortuus est. ⁊ sabbato sequenti. i. sextadecima luna mansit in sepulcro. sequēti autē die i. septima decima resurrexit: ⁊ tñ die decimaseptima lūe nō poterant esse sol ⁊ luna in opposito: sed si sol erat in p̄ncto orizōtis oriētalis erat luna tunc infra orizontē ad occidentē plusq̄ viginti gradib⁹. satis autē est ꝙ sit eadē habitudo tēporis. i. in crepusculo matutio. Dicendū aūt ꝙ dies est dispositio melior tp̄is q̄ nox ⁊ meridies ē optima dispositio respectu cuiuslibet orizōtis: ⁊ hoc propter maximā illustrationē sed hoc non erit tūc necessariū: qz corpora sanctorū erūt fulgida sicut sol. s. xiij. c. ⁊ a fortiori corp⁹ xp̄i. ideo propter lucē non esset necesse esse ibi diē: qz magis illumineret locus lumīe corporū beatorū q̄ radijs solis in meridie. ⁊ ita Ysayas dicit de illa ciuitate ierusalē celesti: ꝙ nō erit ei sol ad lucendū per diē neqz luna p noctē. ⁊ a Apoc. 21. c. dicit ꝙ non est necessari⁹ sol ibi: qz claritas dei illuminat eā ⁊ agn⁹ est lucerna eius. ⁊ dato ꝙ esset necessariū multū lumē corporale: habundanti⁹ erit ibi q̄ sol possit effundere eo ꝙ erūt ibi corpora oīm beatorū. ⁊ tñ beati fulgebūt sic sol. s. xiij. c. maxie ⁊ corp⁹ xp̄i qō īcōparabilit̄ excedet lumē solis: ideo nō erit necessari⁹ sol tūc ⁊ ꝓnter neqz dies neqz meridies. ¶ Queritur an oēs homines venient in iudicium illud? ¶ Dicendū ꝙ in iudicio oēs cōparebūt ꝑmo qz Actu. 10. c. dicit ꝙ xp̄us cōstitut⁹ est a deo iudex viuorū ⁊ mortuorū s3 nomine horū accipiunt oēs homines cuiuscūqz etatis dignitatis ⁊ sexus. ergo oēs venient in iudiciū. Scōo ptz qz apoc. 1. dicit ecce in nubib⁹ venit ⁊ videbit eum oīs oculus ⁊ agit de xp̄o veniente ad iudicandū. sed nō videbit eū oīs oculus si nō fuerint oēs homines in iudicio: ergo erūt ibi omnes. Tertio qz potestas iudiciaria data est xp̄o in honorē: ⁊ hoc in p̄mium humilitatis quā in passione exhibuit: sed ipse pro oībus passus est: qz sanguis suus oībus suffecit ⁊ omnib⁹ realiter prodesset nisi illi ponerent obicem. ideo dignū est vt qui pro omnib⁹ subiit honorationē: in omnib⁹ honoret. hoc autē est vt oēs ei flectant genua sua in iudicio. ergo oēs in iudiciū venīet ⁊ ideo vocabit iudiciū generale licet nō iudicēt oēs neqz iudicentur oēs. Considerandū autē ꝙ venire in iudiciū triplicit accipit. vno modo venire vt iudicet quis. Alio mō vt quis veniat vt iudicet. Tertio modo vt veniat vt ibi saltē p̄sens sit. Accipiendo p̄mo modo nō resurgent impij in iudicio: qz nulli mali iudicabūt nisi accipiat de iudicio cōparatiōis. Accipiēdo scōo modo. i. vt iudicēt: multi sunt qui nō venīūt in iudiciū. nā apostoli nō iudicabunt. accipiendo tertio modo omnes venient in iudiciū: qz nemo erit qui ibi desit vt omniū genua flectant xp̄o. ⁊ ita tam mali q̄ boni cōparebūt in iudicio

Q.°104

Q.°105

¶ Queritur an boni iudicabūt? ¶ Aliqui dicūt ꝙ nulli boni iudicabunt. qz Job. 3. c. dicit qui credit in eū nō iudicabit sed oēs boni credūt in xp̄m: qz q non credit in eū est infidelis ⁊ ꝙsequenter mal⁹. ergo null⁹ bonus iudicabit. Alij dicunt ex opposito ꝙ oēs boni iudicabunt. qz dicit. 2. Chor. 5. c. oēs stabim⁹ ante tribunal xp̄i vt referat vnusquisqz propria corporis que gessit bona siue mala. sed nichil aliud est iudicari nisi stare ante tribunal iudicis ad recipiendū per eius sententiaz bonū aut malū prout meruit. ergo videt ꝙ oēs iudicabunt. Scōo qz vniuersale oīa cōprehendit ⁊ tamē iudiciū vltimuz dicit vniuersale. ergo oēs iudicabūt ibi ⁊ ꝙsequent oēs boni Dōz ꝙ iudiciū ꝑportat duo. s. discussionē meritorū ⁊ retributionē premiorū ⁊ hoc ꝑmq̄ in iudicio quolibet humano inuenim⁹ duo. s. discussionē cause ⁊ diffinitionē ei⁹. si enī accipiat quātū ad scōm. i. retributionē premiorū. Dicendū ꝙ oēs boni iudicabunt: qz oēs accipiēt ibi id quod meruerūt. Si autē accipiat quantū ad primū. i. discussionē meritorū dicit ꝙ non iudicabunt oēs boni sed aliqui eorū. Si quis tamē velit dicere ꝙ oēs boni iudicabunt nichil incōueniēs videt asserere: cōmuniter tamē non dicit sic sed ꝙ quidā boni sunt qui non iudicabunt. nā apostolos nō dicim⁹ iudicādos ⁊ multo minus matrē xp̄i. Accipiēdo autē iudiciū eo modo quo apō nos fit i. vt merita causarū discuciāt ⁊ scōm merita ferat sententia nō est apud deū iudiciū aliquod neqz premiū quod est speciale neqz vltimū qō est generale. De p̄mo patet qz deo oīa sunt notissima ⁊ plus ꝙ notoria. ideo nulla discussione indiget neqz illam facit: sed dat vnicuiqz ꝑm operas sua bonū aut malum. ⁊ istud habet locū sententie: ⁊ quantū ad hoc potest vocari iudiciū tā primū q̄ scōm. ⁊ hoc modo oēs tā boni q̄ mali iudicātur qz nemo est cui non tribuat iuxta merita. Accipiendo aūt ꝑm iudiciū dicendū ꝙ illud nō est iudiciū hominū vt singulorū. licz de singulis iudicet: s3 est iudiciū de toto genere humano vt est cōitas vel vniuersitas quedā: ⁊ iudiciū istud tēdit ad separationē bonorū ⁊ malorū vt iā nunq̄ sint simul. hoc enim proprie efficit in iudicio illo qō prius effici non potest aut nō efficit: ⁊ respectu hui⁹ nō est alia discussio necessaria nisi vt videatur qui sunt boni ⁊ qui mali. istud vero est notissimū deo. ideo non fit aliqua discussio ab ipso. ⁊ si circa aliquē deberet facere discussionē simul faceret circa oēs. qz equaliter notū est deo de vno homine sicut de omnib⁹. Sed accipiendo eo mō quo dicim⁹ quosdā nō iudicari vt matrē xp̄i ⁊ apostolos. Dicendū ꝙ aliquos non iudicari ꝓtingit propter duo. vno mō propter dignitatē. s. qz iudicare est excellentie ⁊ auctoritatis. iudicari vero est subiectiōis: illis ergo quorū excellentia maxima est non competit iudicari. ⁊ ita mater xp̄i nō iudicabit nec apostoli. Alio modo propter certitudinē. s. qz iudiciū importat discussionē. illi ergo quorū merita nota sunt cū nō egeant discussione nō dicent iudicari. sic dicit de malis. Job. 3. q nō credit iam iudicat⁹ est. q. d. non iudicabit qz certa sunt merita sua: qz nō possunt esse bona cū infidelis sit. ergo sicut illi quorū malicia certa est non iudicant: qz nulla est ibi discussio meritorū: ita illi quoz bonitas est certa ⁊ impermixta malis non iudicabūt: qz circa eos nulla fit discussio meritorū. ⁊ hoc etiā modo dicit ꝙ mater xp̄i ⁊ apostoli non iudicabunt. ⁊ istud fit qz iudiciū diuinū accipim⁹ ad modū humani iudicij i quo fit discussio. Sed tunc dicendū circa istam discussionē ꝙ aut loquimur de illa respectu dei aut quātū ad nos. si respectu dei dicendū ꝙ de nullo facit discussionē: qz omniū merita vel demerita sunt ei equaliter nota: ideo in veritate vel nullū iudicat vel oēs iudicat. Accipiendo quantū ad nos dicendū ꝙ ad quosdam ptinet discussio ad alios nō. quidā enī sunt quorum malicia est nobis certa inuiolabiliter sicut malicia infidelium. necesse est enī ꝙ qui infidelis existēs decedit cōdemnet. ⁊ hoc ex ipso iure: ideo circa tales nullā discussionē ponimus fieri. sic dicit. Job. 3. c. qui nō credit iā iudicat⁹ est idem autē est de bonitate q̄ntū ad quosdā vt de paruul⁹ baptizatis q mox vel paulo mortui sunt. manifestū est enī ipsos saluos fieri: ⁊ circa tales nulla pōt fieri discussio eo ꝙ nulla mala merita vel cpa habere p̄nt: s3 decedūt cū gr̄a baptismali. Et iō ō his dicem⁹ ꝙ nō iudicant licet in iudicio sint ad videndū gloriā iudicis: vt dictū est p̄cedenti. c. sic etiā cōstat nobis de meritis quorundā aliorū vt matris xp̄i ⁊ ap̄lorū ⁊ aliorū sctōr q peccliā canonizati sunt. nō quidē ex vita eorū quā non vidim⁹ s3 ex assertiōe eccl̄ie q̄ nō fallit circa talia. De oīb⁹ ꝙ illis quos testimonio eccl̄ie constat nobis esse in vita eterna dicem⁹ ꝙ non iudi-

cabūt: qz nlla discussio fiet circa eos. De ceteris autē bonis z malis fidelibus de quib⁹ nobis non constat an in bono vel in malo decesserūt. z qui hic bona z mala simul comiserūt aut committere potuerūt dicim⁹ qz fiet discussio z qz iudicabunt. z ita hoc modo pot⁹ dicim⁹ illos iudicandos q ꝑm nos iudicā di essent qz q ꝑm deū iudicāt. ꝓpter qō si quis dixerit omnes bonos iudicari z malos in iudicio generali: nō errabit qz va rie ista accipiunt. Considerandū autē qz illa discussio nō facit dubitationē in cordib⁹ btōz de sua btūdine: neqz ad hoc fiet vt videat an pena vel ꝓmio digni sint: sed vt tot⁹ mūd⁹ cogno scat quomō illā beatitudinē quā habēt meruerīt. Et idem est de malis qz discussio q̄ circa eos ponit fieri nō reuocat eis in dubiū suā dānationē sed certissimi sunt de sua dānatiōe. fit tñ discussio circa eos non vt excuciat verū. i. an dānandi vel li berandi sint: sed vt manifestū sit toti mūdo q̄liter dānationez quā isti habent iuste sustinēt. oēs ergo iudicabunt tā boni qz mali: qz sententia iudicij illi⁹ erit de separatiōe bonorū a malis sed nemo est ad quē non ptingat istud: qz oēs boni sepabunt a malis: z oēs mali sepabunt a bonis. ergo oēs iudicabuntur.

Q°.106 ¶ Querit de angelis z demonib⁹ an iudicabunt in iudicio generali. ¶ Dicendū sicut supra. s. qz iudiciū potest cōsidera ri dupliciter vel quantū ad discussionē vl quantū ad retribu tionē. discussio autē ptinet ꝓprie ad rationez iudicij z de hoc dicendū qz neqz angelis bonis nec mal' cōpetit iudiciū discus sionis. z ratio est duplex. ꝓma est propter certitudinē. nā di scussio fit de dubio: in eo autē qō est certū nlla est discussio: sz merita bonorū angelorū sunt tā certa z eodē modo demerita demonū. iō non fit circa eos alīq discussio. sicut neqz fit circa morientes in infidelitate. Scōa ratio est ꝓpter ꝑmixtionē fit enī discussio. i. discretio bonorū a mal': z ideo discussio fit vbi sunt mala merita permixta bonis: sed in angelis bonis sūt bona merita sine vllis malis. in demonib⁹ aūt sunt mala me rita sine vllis bonis. ideo nō pōt fieri in eis discussio. Si aūt accipiatur iudiciuz quantum ad retributionē dicendū qz po test cōsiderari duplex retributio: vna correspōdēs ꝓpriis me ritis aut demeritis angelor, alia respondēs bonis vel malis meritis per eos ꝓcuratis. de primo dicendū qz non fiet iudi ciū retributiōis de āgelis z demōib⁹. sz iā bonis datū est q̄ tū meruerūt z mal'. i. demonib⁹ datū ē quātū demeruerūt z quo niā post illud nō meruerūt neqz demeruerūt aliqd āgeli aut demones: nō addit aliqd ad gloriā aut penā ipsor directe. ac cipiendo scdo modo dicunt merita bona procurata ea q̄ nos facim⁹ suggerētib⁹ bonis angelis. mala merita procurata sūt peccata q̄ faciūt mali demonib⁹ suadentib⁹. sed neqz angeli bo ni merent in illa bona suggestione neqz demones peccant in peccatorū temptatione: qz vtriqz sunt in termino meriti z de meriti. z ꝙsequenter quicqd faciant non addit in gloriā eorū vel in penā. z tñ indirecte quedā retributio fiet de his. nā an geli boni ampli⁹ gaudebūt cū viderīt in btūdine eos q illuc eis agentib⁹ ꝓuenerūt: non enī erit maius ipsorū gaudiū intē siue neqz maior beatitudo. sed erit extensius. s. qz de plurib⁹ gaudebunt. i. de bono suo z eorū quos illuc deduxerūt. De demonib⁹ idē dōm est. s. qz nō gaudebūt de eis quos ducunt ad tartara neqz pro hoc torq̄bunt multiplicata ruina malorū q̄ si nullos secū ad inferos deduxissent. z ita ptz qz angeli bo ni neqz quantū ad discussionē neqz quantū ad retributionē iu dciabunt in iudicio generali. īmo neqz pertinet ad eos iudi ciū aliquo mō: nā nō iudicabūt neqz iudicabunt: sz soli hoīes iudicabunt z iudicabunt. respicit tñ indirecte iudiciū passiue ipos angelos inquantū humanis actib⁹ se īmiscuerūt in bonū vl in malū. ¶ Querit cū xps iudicatur⁹ sit an iudicabit in fo

Q°.107 rma humana vel diuina. ¶ Dōm qz vere xps ī iudicio appa rebit ad iudicādū in forma humana. z ptz ꝓmo qz dicit in lra cū venerit fili⁹ homis z oēs āgeli ei⁹ cū eo: z accipit ibi de ad uentu ad iudiciū z tñ vocat fili⁹ homis: q̄ veniet in forma hu mana qz ꝑm formā deitatis nō est fili⁹ homis sz dei. Secūdo qz dicit cū venerit z. s. 16. c. dicit fili⁹ homis ventur⁹ est in glo ria sua cum angelis suis. z tñ ad xpm ꝑm formā deitatis non pertinet ire atqz redire eo qz vbiqz est. Secus ꝑm humanita tē ꝑm quā nō ē vbiqz iō iudicabit in forma humana. Tertio qz si iudicaret in forma diuina nō cōstaret an pater iudicabat an spirit⁹ sanct⁹: qz oīa opa triū ꝓsonarū ad extra sūt indistin cta. z tamē constabit qz xpus iudicat ergo apparet qz iudicat in forma humana. Quarto qz si xps in forma diuina iudica ret nemo eū videret oculis carnis cū sit pur⁹ spirit⁹ saltē mali nō viderent. z tñ ad hoc fiet ꝑcipue iudiciū vt tot⁹ mund⁹ vi deat iudicē suū q̄ erit in forma humana. Quīto qz si xps ꝑm naturā diuinā iudicaret congregari oēs hoīes: non oporteret ī locū vnū qz vbicūqz essent. de⁹ esset illis ꝓiunct⁹ sz congregabū tur oēs gentes ante eū. s. in lra. ergo in forma humana appa rebit. Sexto qz dicit apoc. 1. c. videbit eū oīs ocul⁹ z plangēt se sup eū. z intelligit de malis z tñ nō vident eū neqz possent plangere super illū nisi esset in forma humana. q̄ in illa appa rebit. z ptz etiā qz Jo. 19. c. ōr videbūt in quē pupugerūt sz in deitatē nemo pupugit. ergo non erit in forma deitatis sed humana. Septimo qz dicit act. 10. c. de xpo qz cōstitut⁹ est a deo iudex viuorū z mortuorū. z tñ filio ꝑm naturā diuinam non cōpetit cōstitui iudicē: qz ipe naturaliter est iudex cū oīa a pfe nascēdo acceperit. ergo cōpetit ꝑm naturā humanā ꝑm quā dicit ipse. j. 28. c. data est michi oīs ptās in celo z ī terra q. d. nō habebā illā eo modo quo michi data est. ergo scōm formā humanā ꝑm quā cōpetit ei accipe fiet hoc. Octauo qz Jo. 5. c. ōr ptātē dedit ei iudiciū facer: qz fili⁹ hoīs ē. i. ex eo qz est hō potuit ei dari. z inquantū est hō data est ipsa potestas q̄ non iudicabit in forma dei. Nono qz ōr cū venerit fili⁹ hoīs sedebit in sede maiestatis sue: sz deo nō cōpetit sedes neqz sede re ꝑm deitatez q̄ iudicabit ꝑm humanitatē. Decimo qz xpo data est ptās iudicandi ad honorē vt oē genu ei flectat z oīs lingua cōfiteat. ad Roma. 14. c. z tñ honor iste nō pōt ei ex hiberi in forma dei in qua nō videt. q̄ iudicabit in forma hu mana. Undecimo qz xpo dat⁹ est honor iudicialis ꝑ humili atione quā exhibuit coram pilato qz iudicari voluit ꝑ nobis: sz hanc humiliationē oñdit in sua humanitate. ergo in eadem debz iudicare vt illud sit in honore qz fuit in gloriatiōe. Sed circa hoc ꝙsiderandū qz iudiciū aliqō diuinū in iudicante req rit. vñ ad roma. 14. c. dicit tu qs es q iudicas alienū seruum q. d. non pōt qs iudicare eū q alien⁹ seru⁹ est. xpo ergo cōpe tit iudicare ꝑm qz dominū habet sup oēs hoīes. qz de hoīb⁹ solis erit ꝓprie iudiciū totū. xps autē est dns nr. i. oīm hoīm nō solū rōne creationis ꝑm quā ipe est de⁹ q fecit nos z nō ipi nos. sz etiā rōne redēptionis qō ei cōpetit ꝑm humanā natu rā. sic dicit Act. 20. c. attēdite vob z vniuerso gregi ī quo po suit vos spirit⁹ sctūs epos regere ecclesiā quā acq̄siuit xps san guine suo: sz sanguinē fudit inquantū hō. ergo in quantū hō effect⁹ est dns oīm hoīm. z ad roma. 14. c. mortu⁹ est xpus z resurrexit: vt mortuor z viuorū dñetur: q̄ per mortē z resur rectionē xpi factū est qz dns oīm hoīm esset. ad premiū aūt vi te eterne nō sufficiūt nobis creationis bona: nisi redemptiōis bona adderent ꝓpter impedimentū qō nature create superue nit ex pctō ꝑmi parentis. vnde cū iudiciū illud finale ad hoc ordinet qz aliq admittant ad regnū aliqui excludant a regno conuenies est vt ipse xps ꝑm humanā naturā cui⁹ redēptiōis be neficio ad regnū admittit illi iudicio ꝑsideat. z hoc est qō ōr Act. 10. c. cōstitut⁹ est a deo iudex viuor z mortuorū. z qz ꝑ redemptionē humani generis nō solū hoīes reparauit: sz z vniuersalit totā creaturā ꝑm qz tota creatura reparato hoīe meliorat vt habet Colo. 1. c. pacificās ꝑ sāguinē crucis: siue q̄ in celis siue q̄ in terris sūt. iō nō solū super homines sed z super vniuersaz creaturā xps post passionē suā iudiciariā meruit potestatē. j. 28. c. data est michi oīs ptās in celo z in terra: z ita in humana forma xps iudicabit. Itē apparet hoc qz xps iudi catur⁹ est qz omne iudiciū datū est ei. z tñ ipse nunq̄ deponet

Q°.108 humanā naturā ergo ī humana natura iudicabit. ¶ Querit̄ an ostendet humanitatē gloriosā vel passibilē ⁊ mortalē qualis erat hic? ¶ Alīq dicūt q̄ apparebit in carne non gloriosa: qz dicit̄ Job.19.c. videbūt in quē transfixerūt. ⁊ dicit ibi glo. qz in ea carne ventur⁹ est in q̄ crucifixus est. sed crucifix⁹ est in carne passibili nō gloriosa. ergo in forma nō gloriosa veniet. Secūdo qz p̄cedenti.c. dicit̄ q̄ apparebit in celo signū filij hominis i. signū crucis. dicit enī ibi crisō⁹. q̄ veniet xp̄s in iudiciū non solū ipas vulnerū cicatrices. sed ⁊ mortē exprobatissimā ostēdens. ḡ non apparebit in forma gloriosa. Tertio qz xp̄s apparebit in iudicio p̄m illā formā p̄m q̄ cōspici possit: sz xp̄s p̄m formā hūanitatꝭ glioſā nō poterit cōspici ab oīb⁹ bonis ⁊ malis: qz oculꝰ non glorificat⁹ nō videt esse ꝓporcionat⁹ ad videndū claritatē corporꝭ glorioſi ergo nō apparebit in forma gloriosa. Quarto qz illud q̄ iustis p̄mittit̄ in p̄miū nō cōcedit̄ in iustis sz videre gloriā humanitatis xp̄i p̄mittit̄ iustis in p̄miū. Joh.10.c. ingredient̄ ⁊ egredient̄ ⁊ pascua inueniet. i. refectionē ī deitate ⁊ humanitate. vt aug⁹. expōit ⁊ysa.30.c. dicit̄ de beatis. regē ī decore suo videbūt oculi tui. ergo in iudicio nō apparebit xp̄s in forma gloriosa. Quinto qz xp̄s iudicabit p̄m illā formā p̄m quā iudicat⁹ est. vnde sup illō Joh. 5.c.ſ. sic ⁊ filiꝰ hominis quos vult viuificat dicit glo. in qua forma iniuste iudicatus est iuste iudicabit. vt possit ab impijs videri: sed iudicatus est in forma passibili non glorificata. ergo in eadem iudicabit. Dicendū q̄ xp̄s veniet ad iudicandū in forma hūanitatis glorificate. qz p̄cedēti.c. ⁊ hic in lr̄a dicit̄ q̄ videbūt filiū hominis venientē in nubib⁹ celi cū potestate ⁊ maiestate: ⁊ idem Luc.21. sed venire in nubib⁹ celi ⁊ venire cū potestate magna ⁊ maiestate nō pertinet ad humanitatē passibilem nō glificatā: ergo in forma gloriosa veniet. Secūdo qz dicit̄ sup̄a.16.c. filius hominis ventur⁹ est cū gloria patris sui ⁊ tūc reddet vnicuiq; p̄m opera sua. ⁊ tñ si xp̄s veniret in humanitate nō gloriosa nullā gloriā ostēderet: ergo veniet necessario in humanitate glorificata. Tertio qz ille q̄ iudicat debet eminere illis q̄ iudicāt: sed electi q̄ iudicabunt̄ a xp̄o habebūt corpora gloriosa. nam multi electi iudicabunt̄: ⁊ oēs illi habebunt corpora glorificata. ergo multo fortiꝰ xp̄s q̄ iudicaturꝰ est eos: habebit corpus gloriosum. Quarto qz sicut iudicari est infirmitatis ⁊ impotētie: ita iudicare est potestatis ⁊ auctoritatis ⁊ glorie. sed in p̄mo aduentu quo xp̄s ad hoc venit q̄ iudicaret̄: apparuit in forma infirmitatꝭ nō gloriosa. ergo in scō aduentu cū veniet ad hoc q̄ iudicet veniet in forma gloriosa. Quinto qz xp̄us est mediator dei ⁊ hominū sicut dixit ap̄s ⁊ hoc inquantū satisfacit p̄ hominib⁹ ⁊ interpellat p̄ eis apud patrē: ⁊ ea q̄ sunt patris hominib⁹ cōmunicat. iuxta illō Joh.17.c. claritatē quā dedisti michi dedi eis. cōperunt ergo xp̄o vtraq; .i. nostra ⁊ q̄ patris sunt inquantū nobiscū cōmunicat ⁊ cū patre. inquantū enī nobiscū cōmunicat vices p̄ nobis gerit apud patrē. inquātū aūt cū p̄fe cōicat dona patris trāsmittit ad homīes. qz ergo in p̄mo aduentu ad hoc venit vt p̄ nobis satisfaceret apud patrē cui satisfaciendū erat: apparuit in forma nostre infirmitatis. ſ. qz nr̄as vices gerebat. Quia vero in secūdo aduentu ad hoc veniet vt iusticiā patris in homines exequat: qō est vices patris circa homīes gerere. gloriā demonstrare debebit q̄ inest ei ex cōmunicatiōe cū patre. ḡ in forma gloriosa apparebit. Sed aliq̄s dicet q̄ hoc supuacue queritꝰ: qz manifestū est q̄cū xp̄s non habeat nunc humanitatē non glorificatā sed gloriosā: ⁊ in forma humana ventur⁹ sit. vt dictū est p̄cedenti. q. q̄ venturꝰ sit in humanitate glorificata qz non habet aliā q̄ non sit glorificata. Dicit̄ q̄ non queritur supuacue: qz licet xp̄s vnicā humanitatē habeat ⁊ illa sit glorificata poterit apparere in humanitate nō glorificata. Et hoc potest dupliciter fieri. vno modo q̄ humanitas xp̄i desineret esse gloriosa ad illud paruū tp̄s nā glia humanitatis non est substātia sed accidēs eiꝰ. iō potuit manere eadē humanitas ablata gloria eiꝰ. etiā glia cessare nō est incōueniēs: qz gloria corpis quā dicimꝰ ꝓsistere in dotibꝰ eiꝰ causat̄ in corpore ex redundantia glorie in corpꝰ. sed potest desinere aīa refundere aliq̄d in corpus de sua gloria vel pfectiōe cū ipsa sit distincta a corpore maneret tūc humanitas xp̄i non gloriosa. Scō mō ⁊ facilꝰ poterat fieri p̄ occultationē: nā dato q̄ māeret xp̄i corpus vere glioſuz poterat occultari gloria eiꝰ. ⁊ hoc maxime malis. nā etiā bonis occultari poterat. licz enī vnū corpꝰ glioſum nō se posset occultare oculꝰ alteriꝰ corporis glioſi. tñ xp̄s potest se occultare cui voluerit ⁊ quantū ad substātiā ⁊ glīam ⁊ q̄tū ad alterū p̄ se solū: sz de dānatis vel nō glorificatꝭ est facilē: qz non solū potest se xp̄s talibus occultare. vel gloriā suā non oīdere. sz etiā glibet beatꝰ potest alteri nō btō occultare gloriā corpis sui: ⁊ ita poterat xp̄s apparere cuz humanitate glioſa ī iudicio. sz nō videret gloria corporis eiꝰ. ac si nō essz ⁊ hoc maxime ptz qz glia corporis ꝓsistit in q̄tuor dotibus. i. agilitate. subtilitate. īpassibilitate. ⁊ claritate. tres p̄me nō p̄cipiunt̄ visu sed sola q̄rta. Si ḡ beatꝰ subtraxerit radios corporis sui occultando illos nō videbit̄ glia corpis eius. ⁊ ita xp̄us facere poterat sed non faciet. īmo gloriam corporis. ſ. claritatē omnib⁹ oīdet tā electis q̄ dānatis: ⁊ iō nō īmerito q̄ritur an xp̄s apparebit in forma humanitatꝭ glorioſa. Ad p̄imū dicendū q̄ verū est q̄ mali videbūt xp̄m in quē transfixerunt: ⁊ illā carnē videbūt in qua xp̄s crucifix⁹ est ⁊ quā illi pupugerūt: sed non sequit̄ q̄ erit passibilis ⁊ infirma q̄lis tunc erat: qz idemptitas ⁊ diuersitas carnis ptinet ad substātiā eiꝰ. gloria ⁊ passibilitas ptinet ad qualitatē: ⁊ licz nō maneat eadē qualitas manet eadē substantia carnis. ⁊ peccat argumentū p̄ fallaciā figure dictiōis qz mutat̄ qd in quale. Ad scōm dicendū q̄ in iudicio apparebit̄ signū crucis nō ad hoc vt p̄ eā iudicet̄ p̄esens in xp̄o infirmitas carnis qualis erat cū crucē p̄ tulit: qz nō erit tūc sed ad oīendū q̄ iustior sit eorū damnatio q̄ tantā misericordiā ꝓtemp̄serūt: ⁊ maxime erit crux in testimoniū cōtra illos q̄ xp̄m iniuste p̄secuti sunt. Cicatrices autem vt dicit Crisō⁹. in ei⁹ corpore apparebūt sed nō ptinebūt ad aliq̄ corporalē infirmitatē: quasi nūc quoq; similes possit pati cicatrices vel q̄ de illis non potuerit curari: sed apparebūt ad magnā virtutis ostensionē qua xp̄s p̄ passionē suā ō hostib⁹ triūphauit: ⁊ nō solū ī corpore xp̄i cicatrices apparebūt sed etiā in corporib⁹ martirū qz magnā gloriā in eis ostendēt potius q̄ si corpora essent inuoluta sicut ex vtero prodierūt. Etiā erunt cicatrices iste ad rememorationē p̄teritarū passionū p̄o iniquis: vt videant quātū xp̄o debeant q tantū eis benefecerat p̄o eis pacificdo. ⁊ cōfundant̄ atq; se valde miseros putent quib⁹ tā facile fuerat p̄ xp̄i misericordiā redimi. De morte autē exprobatissima dicendū q̄ illā xp̄s ostendet nō q̄dem sensibiliter illā oculis ingerēs quasi tūc eā patereꝰ: q̄ tamen fieri poterat sine aliqua passione xp̄i. sicut nos facimꝰ memoriā illiꝰ ⁊ repsentatiōes sepe: in gbꝰ tñ xp̄s nichil patit̄. sz nō erit tūc sic qz ad nichil istud p̄derit. sz dicet̄ ingerere morte exprobatissimā qz ex his q̄ ibi videbunt̄ circa iudicē colliget̄ qd ille passus fuerit: nā crux ⁊ cicatrices oīdent q̄ morte crucis subierit. ⁊ tñ ista nō ostendūt ali q̄ infirmitatē q̄ tūc sit in corpe xp̄i q̄ opponat̄ glificatiōi corpis. Ad tertiū dicēdū q̄ nō solū boni sz etiā mali videbūt gloriā corpis xp̄i ō bonis planū ē. ſ. vt videtes gaudeāt: de malꝰ vero vt xp̄z honoret. īmo in iudicio potiꝰ apparebit xp̄s in forma gloriosa p̄pter malos q̄ p̄ pter bonos. nā si p̄pter bonos fieret poterat illis ostēdere eā postea semp in beatitudine ⁊ hoc sufficiebat licet ad illā paruā horā nō videret gloriā humanitatꝭ eiꝰ. fiet igit̄ p̄pter malos q nunq̄ xp̄m postea visuri sunt sz manebūt in carcere inferni ⁊ expedit q̄ illi gloriā humanitatꝭ videāt. p̄mo p̄pter illos q eū cōtemp̄serūt. nā illi q eū crucifixerūt ꝓtēp̄serūt ipm ⁊ ideo crucifixerūt q̄si ipotētē ⁊ inutilē: ipe vero tūc oīdet ptātē suā vt videant q̄ humiliatio illa aliq̄n in magnā gloriā redire debeat. Scō vt videāt quanti honoris ⁊ glie est ille q̄ p̄ toto mūdo passus ē. Tertio vt honoret̄ xp̄s a toto mūdo nā iō iu

dicabit xp̃s ihumana forma vt oēs ipz videāt ⁊ honorēt vt dictū est. q. p̃cedenti. sed honor debet ⁊ ipenditur ꝓpter excellenciā honorādi. ergo oportet q̃ mali cernāt xp̃m maxime reuerentie. vt eū maxime honorēt vel honoratū credāt ⁊ cōfiteant se illi subditos. si tamē nō viderent mali humanitatē xp̃i glorificatā: paruā causā honoris in eo viderēt. ideo oportet q̃ mali videant xp̃m glorificatū: ⁊ sic expresse ipe dixit q̃ cū veniss̄ in maiestate oēs gentes cōgregarent ante eū: sed de omnib⁹ gētibus sunt mali. ergo videbūt mali gloriā humanitatis xp̃i in iudicio ⁊ ita expedit. Cū vero dicit q̃ oculꝰ nō glorificatꝰ nō est ꝓportionatꝰ ad videndū claritatez corpis glorificati. dicendū q̃ nō vocat nō ꝓportionatꝰ quasi nō possit aliquo modo videre illā vel repugnet ei videre. nā non repugnat ei videre illā cū illa sit aliquid de visibilibus. etiā non excedit oculū nō glorificatū quasi ab illa nō possit imutari: imo pōt imutari. sed hoc est q̃ corpora glorificata possunt se subtrahere oculis non glorificatis vt illa nō videāt. nō possunt autē se subtrahere oculis glorificatis de quo dictuz est supra. 17. c. Et tamē si corpus glorioſū nō se velit subtrahere ab oculo nō glorioſo: non latebit. sed naturaliter videbit illud oculꝰ nō glorificatꝰ. ita autē in iudicio xp̃us volet videri a malis: q̃ ita expedit ꝓpter causas dictas: ideo videbit etiā si non ponat aliq̃s vires illis ad hoc q̃ videre possint. nā xp̃s non faciet aliqd miraculosuz circa damnatos vltra hoc q̃ est suscitare eos ad vitam ad illā cōditionē passibilē ad quā suscitabit. Ad quarū dām q̃ dānati videbūt gloriā corporis xp̃i non tamen ꝓsequuntur aliquid q̃ ad eorū bonū pertineat neq̃ cōmunicabūt cū bonis in hoc. nam beatis dab̄ videre gloriā humanitatis xp̃i ad gloriā. ⁊ malis non dabit hoc ad gloriā vel gaudiū sed in tristiciā. nā licet deus nō dabit eis videre illā gloriā humanitatis ad hoc q̃ tristent quasi iste sit finis: q̃ ad hoc directius infert eis mala q̃ eos punirent. sicut sunt mala inferni. cum visto ipsa glorie xp̃i potius iudicet eis tristiciā q̃ gaudiū. xp̃s tamē non ad tristiciā illorū: sed ad honorē suū. i. ipsius xp̃i te illis sic manifestabit vt coram toto mūdo glorioſus appareat: ⁊ oēs tam boni q̃ mali reuerentiā ei exhibeāt. ad roma. 14. c ⁊ tamē hoc indirecte cedet in malū ⁊ tristiciā damnatorū: q̃ sicut amico est delectabilis gloria amici. ita ⁊ in inimico est tristabilis gloria ⁊ potestas eiꝰ quē odit. sicut ergo iustis visio glorie humanitatis christi erit in premium. Ita inimicis christi erit supplicium. vnde. Ysaie. 16. c. dicitur videant ⁊ confundantur zelantes populi ⁊ ignis. s. inuidie hostes tuos deuoret. Ad scām dicendū est sicut ad primum. s. q̃ est ibi fallacia figure dictiōis. nā eadē forma. i. natura est in qua xp̃s iudicatus est a pilato ⁊ ipse iudicabit mundū. sz nō erit scām eandez q̃litatē. q̃ q̃n xp̃s iudicatꝰ ē erat in forma passibili cū vo iudicabit erit eadē natura ipassibilē q̃ priꝰ erat passibilē. ¶ Querit cū videant mali hūanitatē xp̃i glificatā. an etiā deitatē eiꝰ videant: ⁊ si viderēt an sequit aliq̃d inconueniēs. ¶ Dicēdū q̃ deitatem eius non videbūt p̃mo q̃ deitas nō potest videri lumine corpali. i. p oculos carnis sz p intellectū ⁊ nō p quēlibet sed p intellectū eleuatū lumine habituali glorie. sed dānati nō habebūt aliquod tale lumē: q̃ illud non est naturale sed gratuitū dānatis. tñ nichil dabit gratis in resurrectiōe sz solū q̃ sint ergo non poterūt videre deitatē xp̃i. Scōo q̃ si viderent deitatē xp̃i essent beati cū beatitudo ꝓsistat in visione dei. Joh. 17 c. hec est vita eterna vt cognoscāt te ⁊ quē misisti. sz dānati nichil btītudis habēt ergo nō poterūt videre deitatē xp̃i. Tertio q̃ si viderent deitatē delectarent cū deitas sine gaudio videri non possit. sz dānati nō habebūt aliquid de quo gaudeāt q̃ nō est ipiis gaudere vt dicit ꝓpheta. ergo nō videbūt deitatē xp̃i. Quarto q̃ nichil plꝰ habent beati q̃ videre deitatē ⁊ humanitatē xp̃i: sz dānati videt hūanitatē vt dictū est. si q̃ deitatē viderēt iā essent beati. ergo deitatē nō videbūt. ¶ Sed occasione huiꝰ q̃rit an possit deitas a malis videri sine gaudio. ¶ Dōz q̃ deitas nō pōt videri ab aliquo sine gaudio q̃ beatitudo ꝓsistit in visiōe diuine essētie. Joh. 17. c. hec ē vita eterna vt cognoscāt te ⁊ quē misisti. sed beatitudo nō potest esse sine gaudio. ergo nō potest deitas videri sine gaudio. Secūdo q̃ diuina essentia est ipsa essentia veritatis. sed vnicuiq̃ est delectabile videre verum. nam ideo omnes homines natura scire desiderant. ergo deitas nō poterit sine gaudio videri. Tertio q̃ si aliqua visio non est semp delectabilis ꝓtingit interdū eā esse tristabilē. sed visio intellectiua nūq̃ est tristabilis q̃ delectationi q̃ est de intellectione nulla tristicia est opposita vt dicit pbus. Cū ergo deitas nō possit videri nisi p intellectū. videtur q̃ deitas sine gaudio videri non possit. Quarto q̃ natura diuina est ratio delectabilitatis. ideo non potest esse cā tristicie neq̃ accidit tristiciā fieri fm ipam. res enī q̃ sunt delectabiles p participationē bonitatis que est ratio appetibilitatis ⁊ delectabilitatis possunt aprehense nō delectare sed id q̃ p essentiā suā est bonitas: ipossibile est q̃ eiꝰ essentia apꝓhensa non delectet vnū. cū deꝰ sit essencialiter ipa bonitas: ipossibile est ipsuz sine gaudio videri: ⁊ ita nō poterūt videre mali deitatē xp̃i sine gaudio. ⁊ tamē nullū gaudiū eis erit. ideo nō cōcedetur q̃ videant deitatē xp̃i. ¶ Querit nūc de loco in quo fiet iudiciū. ⁊ quoniā solet dici q̃ in valle iosaphat fiet. est dubiū circa hoc. ¶ Dicendum q̃ ea q̃ ad iudiciū pertinēt quantum ad ꝓgressum. ⁊ modū. ⁊ locū. ⁊ tps. ⁊ durationē. ⁊ alias cōditiones vel circūstantias eiꝰ: sunt nobis ignota aut saltē non nota p certitudinē nisi q̃tenꝰ sacra scriptura tradidit. sz de loco iudicij de quo nūc agimꝰ scriptura nichil determinate dixit. iō neq̃ nos scire possumꝰ. hoc autē nobis cōstat q̃ erit locꝰ vnꝰ ad quē xp̃s veniet ⁊ erit in terra ⁊ ad illū ꝓgregabunt ē oēs gentes: q̃ deducent p angelos ad ipm locū ⁊ ibi coram xp̃o erūt sicut dicit. s. in lra. s. cū venerit filꝰ hoīs ꝓgregabunt ante eū oēs gentes. locū autē istū nō expressit scriptura: q̃ nō fuit necessariū: satis enī erat q̃libi fieret iudiciū. nā q̃litas loci ad rem ipam in pleni nichil expmit: ⁊ iō nō fuit oportunū expmi Dicit tñ cōiter q̃ fiet in valle iosaphat. ⁊ hoc q̃ ioel. 3. c. ōz ꝓgregabo oēs gentes ⁊ deducā eas in valle iosaphat: ⁊ ibi disceptabo cū eis ⁊ hoc exponūt de iudicio finali eo q̃ nō videt aliq̃ ꝓgregatio futura oīm gentiū nisi ad generale iudiciū: sic xp̃s dixit ⁊ ꝓgregabunt ante eū oēs gentes: iō putāt futurū cē iudiciū in valle iosaphat. Alij autē dicūt q̃ erit in mōte oliueti iudiciū. q̃ dicit Act. 1. c. quēadmodū vidistis eū ascendentē in celū: sic veniet ⁊ tamē ipse ascendit de monte olyueti. e. c. ergo in ipm descendet ⁊ ibi iudicabit. Alij dicūt q̃ nō iudicabit dominꝰ in valle iosaphat prout est vallis quedā parua in latere montis olyueti. sed accipit vallis iosaphat vt est nomē cōmune ⁊ non vt est nomē proprium. ⁊ interpretatur iosaphat. i. domini iudiciū. ⁊ ē sensus q̃ deꝰ congregabit omnes gentes ⁊ deducet eas in vallem iudicij dñi ⁊ ibi disceptabit cū eis ⁊ nunc planū est q̃ vbicunq̃ deus iudicet in valle. est vallis iudicij domini: ideo non determinatur ex hoc aliquis locus: sed vbicunq̃ xp̃us iudicet dicet iudicare in valle iosaphat. sic dicit magister. 4. sen. di. 48. Nunc vero videt dicendū cē muniter posse quemlibet locū esse futuri iudicij locū: eo q̃ scriptura non determinat illum ⁊ qualitas loci nichil confert ad hoc. ⁊ ideo quicqd velit quilibet dicere super hoc non est contendendū: sed rationabiliter videt multis dicendum q̃ locus iudicij sit circa ierusalē vel montez olyueti. ⁊ hoc quia circa loca illa xp̃s iudicatus est ⁊ ibi sustinuit obprobria. datur tamē sibi potestas iudiciaria vt loco humiliatiōis quā exhibuit accipiat honorē: sz ꝓuenienti ē accipe honorē vbi ꝓtumelie ⁊ obprobria tollerata sūt vt p hoc illa abolita ⁊ purgata p̃sus videant: sz oīa sustulit in ierusalē. ideo circa locū ipsum videt futurū iudiciū. aliud etiā ꝓfert ad hoc. s. quia cristus ascendit in celum de monte olyueti. satis ergo est conueniens vt in per locum ipsum descendat vt appareat: q̃ idem sit qui ascendit: ⁊ qui descendit. De malis autem constat q̃ manebunt in terra. quia nulla causa erit vt ipsi in aera eleuentur. cum terram

Q°. 109

Q°. 110

Q°. iii.

totaliter dilexerint: ⁊ statim ad inferos qui in terra sunt peracto iudicio redituri sunt. de bonis est dubiū ⁊ hoc qa diuidunt boni: in iudicantes ⁊ iudicandos. ¶ Dōm q̄ circa hoc dubiū cū nō sit expssum p sacrā scripturā possum⁹ vtrūqz sentire: qa est ꝓbleuma neutrū. Videt aūt magis consonare auctoritati scripture q̄ oēs boni sint in aere tam iudicātes q̄ iudicandi. Ista apls .1. Thes. 4. quando dicit rapiemur obuiam xp̄o in aera loquit de oībus bonis: ptz qa dicit hoc dicimus vobis in ꝙbo dñi. quia nos qui viuim⁹ ⁊ residui sum⁹ in aduentu dñi: nō p̄uenient⁹ eos qui dormierūt. quomā ipse dñs in iussu ⁊ voce archangeli ⁊ in tuba dei descēdit de celo: ⁊ mortui qui in xp̄o sunt resurgēt primi. deinde nos qui viuimus ⁊ qui relinquimur simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiam xp̄o in aera. ⁊ ideo apte dicit oēs mortuos in xp̄o rapiendos in aera: sed mortui in xp̄o vocant qui moriunt in pfessione eius ⁊ charitate sua: ergo oēs boni rapient in aera ⁊ ita tā iudicantes q̄ iudicandi boni erūt in aere. Et ideo dicendū q̄ oēs boni erunt in aere tā iudicātes q̄ iudicandi ⁊ illud tenet magister. 4. sen. di. 48. dicēs ī valle iosaphat. i. iudicij domini ꝙgregabunt oēs impij. iusti ꝙo nō descendēt in vallē iudicij. i. damnatiōis. sz in nubibus eleuabunt obuiā xp̄o. ⁊ ita vult oēs bonos eleuari obuiā xp̄o ad manendū in nubib⁹ cū eo dū iudicat. erit aūt aliqua differētia. s. qa boni q iudicabūt erunt excelsiores in sedibus ⁊ magis ꝓpinqui xp̄i. qui ꝙo iudicabunt inferiores erūt: ⁊ nō habebūt sedes iudiciarias licet in terra nō sint sz in aere. ¶ Cōsiderandū aūt q̄ magna multitudo potest capi in puo spacio ope dei sicut forte in inferno est: ita enī multi esse asserūt: ⁊ ideo lz vallis iosaphat sit pua respectu tāte multitudinis capiēde naturaliter: nō est tñ dubium quin ope dei posset ibi capi tota multitudo ⁊ multo maior. igit si ad miraculū nos ꝓferamus: planuz est q̄ ibi capiet tota multitudo. Aliter pōt dici ⁊ rationabilius. s. q̄ nō capiatur ibi in valle illa tota mlt̄itudo: sz sit iudiciū in valle. s. q̄ sit xp̄s sup vallē illā directe existens in aere: ⁊ sit pars multitudinis in valle que ibi posset capi incircuitu vallis. sit tota circūfusa in oībus ad iacentib⁹ locis quousqz capiat plene. ⁊ tunc nichil maius est q̄ sit illa multitudo in valle iosaphat q̄ ī quocunqz alio loco in quo capi possit: sed hoc modo diceret iudicium fieri in valle iosaphat: quia xp̄s iudicās directe esset super vallē illam in aere. Scōo quia quasi centri cū illius multitudinis esset in valle illa: ⁊ sic nō differret q̄ multitudo illa extenderet p decē vel plures leucas in circuitu. Erit aūt xp̄s in aere multū eleuat⁹ vt possit videri a valde magna multitudine: q̄ p oīa vicina loca circūfusa iacebit. In pretorio aūt ꝓpylati iudicatus est cū esset in forma infirmitatis nr̄e. in caluarie loco tradita est sentētia executioni: cū esset caro xp̄i passibilis: et ibi passa est. nūc ꝙo cū iudicaturus est nō erit ī forma infirmitatis sed gloriosa. ideo nō iudicabit in locis in quib⁹ passibilis erat: sed in quib⁹ iam glorioſuz corpus habebat: ⁊ hoc erit in monte oliueti de quo ascēdit in celū sup nubē in corpore glorioso. ⁊ dixerūt ibi angeli q̄ quēadmodū vidistis eū ascēdentem in celū sic veniet. Actu. 1. c. Vel iudicabit in valle iosaphat que est ad latus mōtis oliueti ⁊ ad idē ptinēt ambo. Circa nubes aūt q̄ ibi erūt pōt dupliciter dici. Uno mō q̄ nō manebūt alique post ꝓflagrationē: sed de⁹ illas miraculose producet p se ⁊ sanctz. aliter pōt dici q̄ seruabit deus illas quasi miraculose de illo igne ꝓflagratiōis: vt nō exurerent in eo: sz p̄ desserent ad illū actū iudicij. Sz dōm est q̄ qcquid fit: optet q̄ nubes ille post cōpletū iudiciū resoluant in aliqd aliud. Jā enī nō sūt mālure nubes neqz alique impuritates. ⌊ Tunc dicet ⌋. hic ponit fm. s. iudicātz ad iudicādos collocutio ⁊ dicit ⌊ Tūc ⌋. s. postq̄ ꝙgregati fuerīt oēs boīes ante xp̄m ⁊ sepati sic oues ab hedis. ⌊ Dicet rex ⌋. s. xp̄s iudicās q̄ est rex. ⌊ His qui a dextris ei⁹ erūt ⌋. s. bonis quos oues vocat. ⌊ Uenite ⌋. ista est sentētia q̄ pferet a iudice. ⁊ qr boīes erūt diuisi in duas partes sup quosdam pferet vnā sententiā ⁊ sup alios aliaz et vtraqz ponit in lra ⁊ primo sentētia sup bonos. s. ⌊ Uenite ⌋. vocat eos ad se. qr surstū trahēdi sunt. ⌊ Bñdicti ⌋. i. q bñdicti estis: qr de⁹ dedit vobis bonū p qō potest recte vocari. ⌊ Benedicti patris mei ⌋. i. a pre meo bñdicti. ⌊ Possedite ⌋. i. pacifice tenete. ⌊ Paratū vobis regnū ⌋. i. regnū celor̄. ⌊ Hoc enim paratū est p vobis a ꝓstitutiōe mūdi ⌋. i. nō est vobis de nouo paratū: sed ex quo de⁹ mūdū cōstituit pauit p vobis beatitudinē q̄ est vita eterna. ⌊ Esuriui ⌋. hic redit cā beatitudis que dat bonis. s. qr meruerūt illā p bona opa misericordie q̄ exercuerūt ⁊ ponit spāl̄r opa pietatis. s. esuriui ⁊ dedistis michi māducare. istud est vnū opus pietatis. i. misericordie. ⁊ dicit esuriui in quo inopia designat: qr nō esurienti nō est dādus cibus vel saltē nō est elemosyna: sed bñficiū vel liberalitatis op⁹. ⌊ Sitiui ⌋. alia inopia est nā nō sitienti nō est dādus pot⁹: ⁊ intelligit de sitiēte ⁊ nō habēte qd bibat. Nā huic qcquid dederimus elemosyna est supra. 10. c. Qui dederit vni exminimis istis potū calicē aque frigide in noīe discipuli: nō pdet mercedem suā. ⌊ Et dedistz michi bibere ⌋. s. qulibet vestrū hoc facē. ⌊ Hospes erā ⌋. i. hospiciū petēs: ⁊ ita indigēs. ⌊ Et collegistz me ⌋. i. recepistis in tabernaculis vr̄is: ⁊ est tertiū opus misericordie. nud⁹. i. idigēs vestib⁹: qr nō optet penit⁹ esse nudum ad hoc q̄ locū habeat istud op⁹ misericordie. ⌊ Et operuistis me ⌋. i. dedistis aliqd ad opimentū. qcquid enim ad vestes vel opimēta ptineat vel etiā ad calceos dicit de opimentis ⁊ dās illud dicit pauperem opire. ⌊ Infirm⁹ erā ⌋. i. quocūqz langore aut in valitudine tent⁹. ⌊ Et visitastis me ⌋. i. vidēdo. aloquēdo. ī aliquo subuemēdo. ad reuelationē egritudinis. ⌊ In carcere erā ⌋. istud est aliud op⁹ misericordie. ⌊ Et venistz ad me ⌋ scz ad pstandū subsidiū vel ꝙsolationē saltē ī dādo bonā spem aut in coloquēdo vt nō molese ferat q̄ inuinctis tenet. ⌊ Tūc respondebūt ei iusti ⌋. s. qñ audierint ista dicta a xp̄o boni qui adiudicant vite eterne q̄si admirati de eis q̄ xp̄s dicit in laudem ip̄or dicēt ista que sequūt. ⌊ Dicētes dñe qñ te vidim⁹ ⌋ admiratio est: qr isti putāt locutu esse in ꝓpria ꝑsona quasi ei fuerint ista facta: ⁊ tñ pauci de iustis q̄ in die iudicij erūt viderunt xp̄m dū viueret inter boīes: ita vt ei aliqd hor̄ impendere possent. ⌊ Esurientē ⁊ pauim⁹ ⌋. q. d. neqz te vnq̄ vidim⁹ esurientē neqz vnq̄ pauim⁹. ⁊ inducūt illi de oībus opibus q̄ dixerat xp̄s ac si dicerēt: nō solū nō pstitim⁹ tibi oīa hec sed nullum hor̄ vnq̄ pstitim⁹: ⁊ rīdens rex. s. xp̄s ad ea q̄ dicūt quasi nunq̄ fecissent aliqd hor̄. ⌊ Amen dico vobis ⌋. i. in ꝙitate ⁊ est modus affirmandi vel iurandi. ⌊ Quādiu fecistis vm ⌋. ostēdit xp̄s oīa bona que pauperibus dant ei dari: ⁊ iō multum est excellēs elemosyna qua deū nobis obligamus ⁊ ipse se recepisse asserit: qō in viscera pauperū recondim⁹. ⌊ De his fratribus meis ⌋. fratres suos vocat paupes q eiusdē nature ⁊ speciei ꝙsortes sūt. ⌊ Minimis ⌋. vocat paupes minimos quia in possessiōibus minores sunt alijs hoībus ⁊ in oppositiōe p̄lari. ⌊ Mihi fecistis ⌋. i. ego reputaui michi factū: iō dico q̄ michi fecistis. ⌊ Tūc dicet ⌋. s. postq̄ sententiā ptulerit de bonis dicēdo ea q̄ supra habēt. ⌊ His qui a sinistris erūt ⌋ scz malis quos supra vocauit hedos. ⌊ Discedite a me ⌋. quia iturī sunt ad loca pfunda. xp̄s ꝙo erat ī excelso: ⁊ nunq̄ plus appropinq̄turi erāt ad ipm q̄ vsqz nūc appropinquauerant. ⌊ Maledicti ⌋. qr oē malū venit sup eos. ⌊ In ignē eternum ⌋. ista est ignis inferni q̄ in eternū durabit q̄ preparatus est. i. nō est de nouo sed expectat vos. ⌊ Diabolo ⌋. i. sathane vel lucifero maximo ⁊ pessimo. ac p hoc principi demonior̄ ⁊ angel⁹ eius. i. ministris eius sicut vocant angeli dei. ita vocant angeli sathane vel diaboli ⁊ sūt minores demones. ⌊ Esurui ⁊ nō dedistis michi māducare ⌋. refert hic ex opposito oīa opa misericordie: ⁊ dicit q̄ nullū illor̄ fecerūt. ⌊ Respondebunt ei ⁊ ipī dicētes ⌋. s. mali volētes se excusare ō eo q̄ xp̄s eis obicit dicūt q̄ nūq̄ vidert xp̄m: ⁊ iō nūq̄ potuert circa ipm aliquid hor̄ facere. ⌊ Dñe quando te vidim⁹ esurientez ⌋. q. d. nunq̄ te sic vidimus. ideo nullū tale opus circa te exercere potu-

mus. vocant aũt eum dñm quia timẽt valde verba eius cum ille potens sit ⁊ etiã ipsi oĩa narrãt ⁊ iuuãt q̃ in nullo peccauerunt. tũc respõdebit illis vt appareat quomõ nullã excusationem mali habẽt. dicens: amen dico vobis. i. in veritate vel sub iuramẽto. ⌊Quãdiu nõ fecistis⌋. reddit eandẽ rationem quã supra. s. q̃ quãdocunq; omiserunt facere ista opera circa paupes dicunt nõ fecisse circa eũ. ⌊Uni de minoribꝰ his⌋. ostẽdit paupes qui minores alijs dicunt. ⌊Neq; michi fecistis⌋. quia ꝓpter me illis ista impendẽda erant vel dicit neq; michi fecistis. i. etiam si me vidissetis nõ fecissetis aliquid boni cum
Q.° 112. pauperibus qui noĩe meo petebãt nichil dederit? ¶Queritur an ea que in iudicio fient ⁊ futura dicunt: pferent vocalit vel mentaliter? ¶Dicendũ q̃ ista questio oĩbus ẽ dubia. Mã quid in ea ꝑm certitudinẽ sit. i. an in voce iudiciũ fiet. ⁊ oĩa q̃ dicunt iudicialiter facienda an ꝑm solaz mentẽ vel interiorem alocutionẽ nõ est alicui homini planũ dicere. Et quia vident multe difficultates sequi si ponant omnia ista in voce fieri: tenetur quasi cõmuniter q̃ ista fient magis spiritualiter q̃ vocaliter. Sed dici potest satis cõuenienter q̃ fiat iudiciuz illud vocaliter. ⁊ q̃ xp̃s realiter oĩa hec ꝓferat oretenus. ⁊ stabimꝰ tunc lr̃e que dicit q̃ xp̃s loquit hec. ⁊ apparet p̃mo extestimonio lr̃e cui semp standũ est nisi cũ ꝓstet oĩno nõ fuisse illum sensum scripture. ⁊ tamẽ in presenti nõ ꝓstat: quia inconuenientia illa que videtur sequi nõ sequunt vt declarabit. Scõo quia videret aliquid irrationabile. s. q̃ xp̃s corpaliter veniat ⁊ faciat coram se deduci oẽs gentes in locũ vnũ: ⁊ cum ibi fuerint: nichil loquatur ipse ad illas: neq; ipse int̃ se ⁊ cum fuerint sic quasi per momentũ vel vt muti: recedãt quidã in vnã partez alij in alterã. Videt enĩ esse hoc aliquid deluforiũ: nam si totaliter agendũ erat hoc mentaliter existentibus malis apud inferos ⁊ bonis in celo ⁊ nulla cõgregatione facta poterant ista expediri. Tertio quia ad hoc ꝓuocandi sunt omnes in locum vnũ vt exhibeat honor xp̃o in humanitate a toto genere humano. ⁊ tñ si solum cõueniant ⁊ nulla locutione facta recedant statim: paruus aut minor honor erit q̃ si ipe loquatur ad omnes verba magne auctoritatis: ⁊ ipsi respondeant. ergo videt q̃ vere erit ibi locutio. Quarto qr hoc videtur velle ap̃lus ad R̃o. 14. c. s. omnes astabimꝰ ante tribunal xp̃i ⁊ intelligit de die iudicij ⁊ ponit ibi statim cã quare stabimus ante tribunal xp̃i. s. quia scriptũ est michi flectetur omne genu ⁊ cõfitebit omnis lingua: sed nõ laudabit eũ in iudicio omnis lingua: misi fuerit factũ iudiciũ vocaliter. ergo vocaliter fiet. ⁊ hoc consonat valde lr̃e. qr ista lr̃a ponit q̃ xp̃s dicet ad bonos esuriui ⁊ dedistis michi manducare ⁊c. ⁊ illi respõdebũt dñe quãdo te vidimus esurientẽ ⁊c. Similiter dicit q̃ loquat ad malos esuriui ⁊ nõ dedistis michi manducare ⁊c ⁊ illi dicẽt dñe q̃n te vidimus ⁊c. Ecce ibi tã boni q̃ mali laudãt eũ cũ vocẽt eum vtriq; dñm. ergo vocaliter ista fiẽt. Quinto qr videt q̃ fiat quasi sit necessariũ excõditiõe sentẽtie ferẽde. ⁊ istud est qr cuz xp̃s verbaliter platurus sit sententiã absolutiõis ⁊ cõdemnationis oportebat q̃ in sentẽtia absolutoria exprimeret singilatim noĩa oĩm beatorũ ⁊ in sentẽtia ꝓdemnatoria noĩa omniũ damnatorũ. hoc aũt erat longissime more: ideo tenebit alium modũ. s. vt ponat omnes bonos ad ptem vnã. i. dextrã. ⁊ oẽs malos ad ptem aliã. i. sinistrã. Et tũc ad oẽs qui sunt in parte dextra nulli noĩe expsso ꝓferat sentẽtiã absolutoriã. ⁊ ad omnes qui sũt in pte sinistra ꝓferat sententiã ꝓdempnatoriã ⁊ ita ponit in lr̃a. s. dicet his qui sunt in dextra venite benedicti ⁊c. ⁊ his qui sunt in sinistra ite maledicti ⁊c. ergo dicẽdũ est q̃ vocaliter ꝓferet sentẽtia in iudicio. Sed tũc dicet quid est quod in iudicio dicet vocalit? Dõm q̃ nõ fiet examinatio circa vitam cuiuslibet in voce. i. q̃ instituat accusatio ⁊ ponat defensio in voce: qr faciẽdo hoc circa singulos. esset res infinite more ⁊ in vtilis: sed solũ ponet̃ sententia in voce ꝓtra bonos ⁊ cõtra malos ⁊ alique cause. s. generalis ꝓdemnationis ⁊ absolutionis. i. esuriui ⁊c. aut aliquid simile. ⁊ hoc ptz primo qr non cogimur aliqd vltra hec ponere ex necessitate scripture. nam hic cũ xp̃s narrat quid dicturꝰ est in iudicio nõ posuit nisi semẽtiam ⁊ causas: examinatiões aũt circa singulos nõ ponit. ideo neq; nos cogimur ponere aliquid vltra id qõ scriptura ponit. Scõo qr nõ est rõnabile aliqd vltra hec poni. Mã duplex iudiciũ est de hoĩe. s. pticulare ⁊ vniuersali. in particulari iudicio de quolibet hoĩe examinant merita vel de merita ꝓpter que adiudicatur ipse morti eterne vel beatitudini. ideo circa hoc qõ semel examinatũ est nõ oportet. rursus examinare neq; sentẽtiare. Judiciũ aũt finale vt dictũ est supra. potiꝰ est iudicium totiꝰ hũani generis q̃ singulorũ hoĩm. cũ de toto humano genere nõ fuerit datũ iudiciũ. de singulis aũt hoĩbus datum est. sed de toto hũano genere nõ fit iudiciũ inq̃tũ singulorum vita examĩat. sed vt diuidit humanũ genꝰ in duas ptes. id est in bonos ⁊ malos: vt mali sint pse. ad hoc aũt sufficit separari eos ⁊ sup illos separatos ꝓferre sñtiam ⁊ ita xp̃us ponit. ideo nõ videt q̃ in iudicio illo aliqd aliud sit necessarium in voce: qr neq; illius iudicij sunt alique alie ptes: qr cetera ptinuerũt ad iudiciũ singulorũ qõ in morte ꝓsumatũ est. ⁊ illud ꝓsupponitur in iudicio generali ⁊ nõ repetitur ⁊ sic videtur xp̃s posuisse sufficienter in voce: id quod in iudicio illo extremo in voce dicet: qr neq; plura erũt. accusatiões aũt ⁊ defensiones singulorũ fient mentalr̃: sz sentẽtia fiet vocalr̃. ¶Queritur occasiõe ꝓcedẽtiũ de libris q erũt in iudicio: ⁊ an aliq erũt ibi? ¶Dicendũ q̃ necesse est poni libros futuros in iudicio: qr scriptura hoc asserit. Daniel. 7. c. Judiciũ sedit ⁊ libri apti sunt: ⁊ alius liber aptus est q̃ est vite: ⁊ iudicati sũt mortui ex his q̃ scripta erãt in libris ꝑm opa ipoꝝ. Sed tũc est dubium de istis libris an erũt vere libri vel ꝑm metaphorã ⁊ quõ vocant libri. ¶Dõm q̃ nõ est dubiũ esse libros p methaphorã Mã vere nullus liber erit. Primo qr libri ponunt ad mẽoriã cũ est labilis qualis est hũana mẽoria. sed deo nichil labi põt: cuiꝰ essencia ẽ suũ sapere ⁊ mẽoria. imo neq; angelis aliqd effluit: sed q̃cquid sciunt indelebiliter tenent ꝓpter qõd libri non ꝓsunt nisi hoĩbus: ⁊ tñ iudiciũ illud nõ fiet ab hoĩbus puris sed a xp̃o qui deus est: ideo libri nõ sunt necessarij. Quia enĩ multa fiũt sine testibus ⁊ multoꝝ obliuiscunt testes etiã interdum possunt reprobari. ideo deus inuenit aliũ cõuenientẽ et sufficientẽ modũ ad ꝓbandũ oĩa delicta. s. ꝓscientiã mẽoriẽ singulorũ. Cũ enĩ deus dederit cuilibet q̃ in sua ꝓsciẽtia recordetur oĩm q̃ fecerit ⁊ cogitauerit: ipe videbit se iuste ꝓdemnatum vel absolutũ sic dicit ap̃lus ad R̃o. 2. c. s. testimoniũ reddente illis cõscientia eoꝝ ⁊ cogitationũ accusantiũ ⁊ defendentium in die qua iudicabit dñs. i. conscientia erit testis contra quẽlibet: ⁊ nõ oportebit induci aliã ꝓbationem. Et istud est multũ cõuenienter factũ q̃ illa sola in testẽ adducat: nã in iudicio ꝓducunt testes ꝓpter iudicẽ: vel ꝓpter reum aut ꝓper alios qui audiũt: vel videt iudiciũ fieri ⁊ principaliter ꝓpter iudicem: vt ipse sit informatꝰ de veritate facte rei ad hoc q̃ non condemnet aut absoluat iniuste. aut ꝓpter reum. scz vt conuincatur ex illis ⁊ non possit iuste aut colorate conqueri: aut ꝓpter videntes vel audientes. s. vt sciant q̃ iuste de aliquo iudicatur. ¶Circa primum non sunt necessarij testes in iudicio dei eo q̃ ipse nouit veritatem omniũ rerũ. Quantum ad ꝑm sunt necessarij testes. s. vt quilibet cõuincatur se iuste condemnari vel absolui: ⁊ nemo conquerat. ⁊ ad hoc nõ est melioꝝ modus quã dare cogitationem memoriẽ omniũ factorum ⁊ cogitationum: ⁊ per illã accusabit se quilibet vel excusabit. ⁊ non poterit negare aut dissimulare etiam si velit iuste se condemnatum vel absolutum quod tamen fieri posset si ꝓ testes conuincendus esset vt dictum est. Quantum ad tertiũ erunt ꝓbationes: cognitiones date simul a deo. dabit enĩz deus tunc cuilibet vt sciat quicquid fecerunt omnes homines siue bonum siue maluz: ⁊ ex illo videbunt an sentẽtia de quolibet lata iuste aut iniuste feratur. ⁊ ita apparet q̃ libri non erunt ad ꝓbationem faciendam contra ipsos condem-

nandos: ideo nō erunt ibi veri libri. aliqui enī de his libris q̄ in iudicio erūt dicūt q̄ sunt ꝓsciētie singulorū. ꝛ iō quot erunt hoīes tot erunt libri. vocant aūt ꝓsciētie libri: q̄ sicut in libro res geste scripte sunt: ita in cōsciētia sua quisq; clare videbit ꝛ tenebit memoriter oīa que egit bona ꝛ mala. ideo ꝓsciētie vocantur libri. Alij dicūt q̄ vti libri sunt sancti veteris ꝛ noui testamenti p̄ quos deus dedit nobis oīa mādata sua de agendo vel nō agendo. ideo ex illis iudicabimur quasi ex legib⁹: vel libris iuris. ¶ Dōm aūt q̄ vtriq; libri erunt. ꝛ tñ dōm q̄ qñ
Q°.114 dicit apoc.20.c. Libri aperti sunt accipit de libris iuris. i. de sanctis noui ꝛ veteris testamenti. ¶ Querit an quilibet post resurrectionē cognoscet oīa peccata que fecit: ¶ Dicendū q̄ cuiq; reuocabunt ī memoriā oīa bona vel mala que vnq̄ fecit in tpe iudicij. Et istud appareat primo ex mō iudicij illius. Nam in quolibet iudicio testimoniū exigit: sed in humano exigit testimoniū exterius. in iudicio aūt diuino testimoniū interius. i. Reg. 16. c. Hoīes vidēt ea q̄ parēt. de⁹ aūt intuet cor. sed nō posset iudiciū humanū cōpletum esse de aliquo nisi de omnib⁹ testes de quibus iudicandū est testimoniū deponerēt. q̄ cū diuinū iudiciū sit perfectissimū oportet q̄ ꝓsciētia teneat oīa de quib⁹ iudicandū est. sed iudicandū erit de omnib⁹ opibus bonis ꝛ malis. 2. Thor. 4. c. s. Oēs astabim⁹ ante tribunal xp̄i vt referat vnusquisq; ꝓpria corpis prout gessit bonū vel malū. ergo necesse est q̄ in ꝓscientia cuiuslibet maneāt bona opera ꝛ mala oīa que gessit. Sc̄o apparet q̄ licet in iudicio particulari q̄ō fecit in morte cuiuslibet iam de mortuo quolibet iudicatū est quātū ad ip̄z spectat: tñ fiet iudiciū generale q̄ō est de humano genere vt diuidant boni a malis: et in hoc iudicio oēs hoīes erunt in q̄ tū quilibet est ps bonoꝝ aut malorū. ꝛ ideo vt videat quilibet cām sortis quā accipit necesse est q̄ cognoscat ꝓpria merita ꝛ demerita. ꝛ ista cognitio nō debet fieri p̄m exteriorē significationē: q̄ ista nō ꝓuenit illi iudicio vt ostensū est. s. ideo oīa fient p̄m interiorē actū. s. accusatio. defensio. vl̄ excusacio ꝛ testimoniū: ꝛ hoc nō poterit fieri nisi reducant oīa facta nr̄a in mēoriā. iō cuilibet reducent ī memoriā. sic inuit ad Ro. 2. c. s. testimoniū reddēte illis cōscientia ipsoꝝ ꝛ cogitationū accusantiū atq; defendentiū in die q̄ iudicabit dn̄s. Tertio q̄ ita dicit Aug. 2. li. de ciui. dei. c. 14 sc̄z quedā vis diuina est qua fiet: vt cuiq; opera sua vel bona vel mala in memoriā reuocent ꝛ mentis intuitu mira celeritate cernant vt accuset aut excuset sciētia cōscientiā atq; simul ita ꝛ oēs ꝛ singuli iudicent. Et apparet hoc q̄rto: q̄ ista est cā quare sacra scriptura introducit methaphorice libros futuros in iudicio dei. s. q̄ erit ibi recordatio oīm opum bonorū ꝛ malorū ꝛ istud nō videt posse fieri nisi tanta in libris scripta sint: ideo ponunt libri. oīa igit̄ bona ꝛ mala reducent cuilibz
Q°.115 in memoriā. ¶ Sed quereꝝ ad quid reducent in memoriā bona facta. videt enī q̄ sufficiat reduci mala in memoriā malorum. Nā testimoniū istud de factis eorū qui iudicant nō fiet p̄pter iudicē sicut fit in humano iudicio. Nā in iudicio dei non est necessaria aliqua informatio ei: quia ipse nouit oēm veritatem: sed est necessaria ꝓbatio ꝓpter eos qui iudicant: vt non videat eis q̄ iniuste ꝓdemnant. sed ꝓdemnatio fit p̄ mal⁹ operibus: absolutio aūt p̄ bonis. ideo nō videt q̄ sit necesse reduci in memoriā bona opa: sed solū mala opa ī memoriā malorū. ¶ Dicendū q̄ sicut malis erit cōueniens scire mala sua: vt non queranꝝ ita erit bonis cōueniens scire bona sua ꝛ causa est vt sciāt se iuste absolutos: ꝓsunt aūt bona ista duplicit̄ Primo ex ꝓditione sua. Nā oīs memoria bonorū actuū preteritorū est leta bonis. vnde iste est modus p̄ quē Aristo. 9. ethi. ponit delectabiliter ꝓuenire sibijp̄is virtuosos. s. quia sūt ī eis opatorum delectabiles memorie ꝛ futurorū spes bone. tales autē delectabiles ꝛ theorematib⁹ mēte abundāt. de valde malis ecōtrario dicit: q̄ nō possunt cōuiuere sibijp̄is. i. manere soli: ꝛ ideo fugiūt viuere ꝛ interimūt seipos: recordant enim multorū ꝛ difficiliū: ꝛ talia altera sperāt p̄m seipos euntes. Cū aliis aūt exītes obliuiscunt. cū ergo memoria bonorū sit valde delectabilis: ita vt in ea partem beatitudinis ponat Aristo. in presenti a fortiori dabimus eā in beatis in quibus omne gaudiū ponēdū est. Sc̄o q̄ cū recordant omniū operum bonorū suorū sciunt se iuste absolutos ꝛ recte sibi datā beatitudinē ꝛ hoc ad magnū gaudiū ipsoꝝ cedit q̄ sciant se egisse vnde meruerint saluari ꝛ beati esse. ideo cōuenīs est vt recordent oīm operū bonorū suorū. Tertio ꝓdest ad laudē dei. nā cū sciunt tāta bona opa fecisse: ꝛ nō potuerūt aliquid boni fecisse nisi deo ī̄spirāte grās deo agūt q̄ illa eis agere ꝓcesserit: ꝛ ita apparet q̄ sicut malis est ꝓueniens reduci in memoriam mala sua ita bonis bona. ¶ Sed quereꝝ dato q̄ malis
Q°.116 necesse sit mala reuocari in mentē que egerūt: quare reuocentur oīa. quia mori in peccato mortali: etiā si vnicū sit satis est ideo nō videt q̄ oīa mala reducant in memoriā: ¶ Dōm q̄ omnia mala reducent: ꝛ causa p̄cipua est: quia in cōdemnatione duo sunt. s. q̄ aliqs ꝓdemnet ꝛ q̄ ad certū gradum pene ꝛ vtrūq; requirit iusticiā. Nam sicut se habet mori in pctō mortali ad cōdemnari eternaliter: ita se habz fecisse talia ꝛ tāta peccata ad cōdemnari ad talē gradū pene. Nā si quis moreret in mortali ꝛ ꝓdemnaret ad maiorē gradū pene q̄ exigunt peccata sua iniuste ꝓdemnaret ꝛ posset iuste cōqueri. ita igit̄ vt sciat quis se recte ꝓdemnatū cū omnis condemnatio fiat ad certuz gradū necesse est vt sciat se in mortali: ꝛ etiā que ꝛ quot mortalia comiserit. Sc̄o cōuenit ad hoc q̄ mītū ꝓfundant: quia talia ꝛ tāta comiserūt ꝓtra suū dn̄m ꝛ redemptorem. ꝛ auget hoc in penā damnatorū. s. q̄ nō solū dolent de pena quā sustinent: sed etiā cū cognouerint tantā multitudinē malorū a se comissorū ipsa cogitatio culpe eos affliget. sicut dicit Aristo. 9. ethi. De malis q̄ cū recordant multorū ꝛ difficiliū a se comissorū nō possunt sibi ipis ꝓuenire: sed seipsos fugiūt ꝛ seipos interimūt. ꝛ tñ oīs dolor ꝛ tristicia est cōueniens malis ꝓpter peccata sua. sicut omne gaudiū bonis ꝓpter bona. ideo omniū malorū suorū recordabūt. ¶ Querit de bonis dato q̄ ve
Q°.117 nire debeāt eis bona ī mēoriā q̄re debeāt redire oīa. ¶ Dicē dū q̄ est ncē vt redeāt oīa. Primo q̄ in dānatiōe sūt duo. s. cōdemnari ad penas eternas: ꝛ cōdemnari ad certū pene. ita in absolutōe ꝛ adiudicatiōe ad vitā eternā duo sūt. s. dari alicui bītudinē vite etne: ꝛ dari illā in gradu certo. nā nō dat oīb⁹ eq̄lr̄ vt q̄ sciat q̄libz sibi rndē bītudinē determinatā ꝛ illā cōpetere p̄ suis meritis ncē ē q̄ redeāt ī mēoriā oīa bona. Sc̄o q̄ cū sit mēoria bonorū opū preteritorū delectabil̄ vt dic̄ Aristo. 9. ethi. q̄nto fuerit plra bona tāto mēoria illorū erit delectabilior. sz iō bonis veniūt bona ī mēoriā vt gaudeāt. q̄ ncē ē q̄ oīa bona ab eis facta ī mēoriā veniāt: vt tātā delectationē in mēoria ista hēant q̄ntā hre pñt. Tertio ꝓueniēs ē ppt̄ gratarū actiones. nā boni nō potuerūt aliqd istorū facē nisi deo monēte vt facerēt ꝛ coopāte cū facerēt: ꝛ iō q̄nto plra bona egerūt tāto pl⁹ deo tenebūt q̄ fuit eis cā istorū bonorū: ꝓueniens q̄ est vt oīa bona sua sciāt: vt p̄ hoc videāt q̄ntas deo debēt gratarū actiones. ¶ Querit an mal̄ dānatis redibūt ī mēoriā bona que
Q°.118 aliq̄ fecerūt: ¶ Dōm q̄ tā bona q̄ mala venient ī memoriā ꝛ primo ad hoc q̄ sciat se quilibet iuste damnatū. Sc̄o ꝛ p̄n cipalius ppter quantitatē pene: q̄ in dānatiōe duo sunt. i. q̄ adiudicet qs ad penā eternā: ꝛ q̄ det sibi determinata q̄ntitas pene. Quātū ad sc̄m ē necessariū quāta mala comiserit vt sciat quō illa sunt ꝓmeritoria tāte pene. ꝛ q̄ de pena quaz quis meruerit p̄ pctā sua tollit aliquid p̄ bona q̄ agit viuens q̄ sūt satisfactoria ad hoc q̄ sciat ad q̄ntā penā pctōr mānet obligat⁹ ī inferno: optet q̄ sciat q̄nta bona satisfactoria egit ī vita vt sic adminuat aliqd de pena ꝛ q̄ntū. Tertio fit ad maiorē ꝓfusionē ꝛ miseriā dānatorū. q̄ cū p̄ opa bona fuerūt p̄ī ad vitā eternā: ppt̄ paucas illecebras pctī postea cōmissi pdiderūt
Q°.119 q̄ iā eis debebat. ¶ Querit an btīs redibūt ī mēoriā mala q̄ fecerūt: ¶ Dōm q̄ bonis redibūt ī mēoriā oīa mala p̄terita. Primo ad gratiarū actiones deo. quia de tali statu liberauit

eos ⁊ trāstulit in hūc. i. vitā eternā: ⁊ ideo nō solum mala: sed etiā oīa mala reddibūt. qz quāto plura fuerint ⁊ maiora: tanto debemus deo maiores gratiarū actiones: qz maiora beneficia nobis ꝓtulit. Scō ad ꝓsolationē quandā sicut boīes q fuerūt in magnis piculis ⁊ postea sūt ī magna securitate gaudent cū recordant aliox piculox. qz dulcior est quies post graue labore. ⁊ potus aque frigide post ardentissimā sitim. et quia p peccatū fuerūt boīes obligati ad mortē eternā. ⁊ si tūc obijssent damnati essent eternaliter. Nūc ꝙ gaudēt securitate beatitudinis: erit ergo magna ꝓsolatio recordari de malis preteritis. Licet aūt recordent boni de malis que aliqñ cōmiserūt non erubescent de illis. qz iam nichil de illis malis manebit in eis: sed potiꝰ de illis malis trāsierūt ad bonū: ⁊ ita erit in eis materia gaudij. sicut si vir fortis ⁊ magne ꝑbitatis recordet ꝙ qñ erat infans puerilia aut infantilia exercebat. Nā cū illa ꝓsus abierint nullā cōfusionē inducunt. Maxime qa nō possunt illa occurrere quin cū illis occurrat mēoria liberationis q̄ ad gaudiū ⁊ gratiarū actiones ptinet ⁊ ita nō erit ibi locus verecūdie ⁊ ꝓfusioni. ¶ Querit cū in ꝑcedentibꝰ ostensum sit ꝙ in die iudicij tā in malis q̄ in bonis erit mēoria omnium bonox ⁊ maloxque cōmiserūt an manebit illa memoria sp ī eis: vl solū eo tpe q̄ iudicant. ¶ Dōm ꝙ aut querit hoc quantū ad btōs aut q̄ntū dānatos. de beatis dicēdū ꝙ manebit eis ista mēoria imppetuū. Primo qz hoc cōpetit eis ratione beatitudinis. Nā beati omnia sciēt iuxta illud greg. qd est qō nō videant qui videntē oīa videt? Scō quia cause iudicij bona ⁊ mala ꝑterita manēt in beatis post iudiciū. ¶ Dicendū videt ꝙ mēoria oīm bonox ⁊ maloxq̄ cōmiserunt mali manebūt in eis in eternū. Et ratio prima est qz istā cognitionem habuerūt in iudicio vt dictū est. s. ⁊ tñ nō est aliqua causa quare deleat: qz cū nō fiant alteratiōes in organis post diē iudicij: nō videt quomō possit deleri aliquis habitus vel cognitio aliqua in eis: nisi dicat ꝙ deus velit tollere hāc cognitionem qō nō est verisimile. Scō quia deus dedit illā cognitionē tam bonis q̄ malis miraculose. Nā vt dicit Aug. 20. li. de ciui. dei. c. 14. quedā vis diuina ē qua fiet vt singulis omnia bona ⁊ mala in mēoriā reuocent ⁊ sic impssa est in aīo ⁊ habet causam pmanēdi cū nō fuerit illustratio trāsiens: sed in fixio habitualis. iō cū cuilibet cōmunicata fuerit cognitio illa manebit in eo semp: quia nichil est qō eaz tollat. Tertio quia si ista memoria faceret aliqd ad diminutionē penarū ipsorum damnatox deberet tolli vt ipsi punirentur: ⁊ tñ non faciet sed potius ecōtrario ad penā cedet ipsox: ideo nō cessabit memoria illa. De malox aūt cōmissox memoria in speciali patz: qz cōueniēs erit ista manere. Nā illa facit vt sciāt se dānatos iuste: ⁊ tñ mēoria damnationis cōueniens est vt nunq̄ sit eis locus querele: iō semp recordabunt. Scō qz etiā iuxta q̄ntitatē malox est quantitas pene ad quā quis ꝓdemnat est: vt q̄ semp sciat acerbitatē illā pene iustā esse: optet vt semp in memoria maneat oīm malox recordatio. Tertio ad ꝓfusionem: quia sicut in inferno mali semp torquent pena exteriori ita et semp torquent pena interiori q̄ est remorsus cōscientie q̄ pena grauis est: sed illa nō maneret si nō maneret mēoria ꝑteritorū malox. ⁊ q̄nto pluriū malox est recordatio tanto est molestior remorsus. ideo oportet ꝙ semp maneat oīm preteritorū malox recordacio vt semp grauiter torqueant. De bonis q̄ aliquādo fecerūt. Videt dōz ꝙ mēoria illox semp maneat etiā qz si illa mēoria ꝑdesset ad aliqd dānatis nō maneret ne in aliquo gauderent: ⁊ vt nō minueret eorū malū ⁊ pena: ⁊ tñ non ꝑdest ad hoc: iō nō manebit: qz vt dictū est. s. tres cause erant vt mali in die iudicij haberēt memoriā oīm bonox que aliqñ egerāt: ⁊ oēs ꝓsumēt ad hoc ꝙ maneāt post iudiciū ⁊ principaliter ad ꝓfusionē ⁊ remorsū ipsox: vt semper recordent de quo bono exciderint. ⁊ ꝙ potuissent habere beatitudinē quā semel acquisiuissent. ⁊ ꝓpter rem quam illaz amiserunt. Ester go dicendū ꝙ malis post diē iudicij manebit ꝑpetua recordatio de bonis ⁊ malis q̄ fecerūt dū viuerent ⁊ totū cedet eis in tormentū. ¶ Querit an resurgētes sciēt in iudicio ea q̄ sunt in cōsciētijs aliox ita vt dicāt legē aliox ꝙsciētias. ¶ Dicendū ꝙ aut querim⁹ de bonis aut malis si de bonis dicendū ꝙ cognoscēt oīa que sūt in ꝙsciētia maloꝝ siue bona siue mala: ⁊ hoc cōpetit bonis: qz cōpetit beatis oīa scire que sūt: fuerunt: aut erunt. sed ista merita ⁊ demerita fuerūt aliqñ in re ⁊ nunc sunt in ꝙsciētia eox qui illa fecerūt: ideo beati cognoscēt ea. Scō quia nullū in ꝙueniēs sequit ex tali cognitiōe eo ꝙ licet cederet in verecundiā ⁊ ꝓfusionē maloꝝ nō est incōueniēs ꝙ oīs pena eis cōpetit. Sed nō stat qō dicit de bonis. Nā sicut boni cognoscent bona aliox bonoꝝ: ita ⁊ mala q̄ illi aliquādo comiserūt. ⁊ sic quilibet sciet oīa bona ⁊ mala alterius ¶ Querit tñ q̄ necessitas est vt dicam⁹ singulos scire in iudicio id qō oēs alij comiserūt. s. bona ⁊ mala eox ¶ Dicendum ꝙ multiplex. Prima ex scriptura qz prima Chox. 4. c. dicit. Nolite itaqz ante temp⁹ iudicare quo adusqz veniat dōs q illuminabit abscōdita tenebraox: ⁊ manifestabit cōsilia cordiū. et tūc laus erit vnicuiqz a deo. Scō patet ex eadē lra: qz dicit quoadusqz veniat dōs q illūinabit abscōdita tenebrarum. ista enī illuminatio nō fit ꝑ ipso. i. vt ipse cognoscat. nā nō magis cognoscet ipse tūc opa nra q̄ nūc. cū deo nullus gradus pfectionis nouiter aduenīat. q̄ illuminatio ista fiet quātū ad nos scz ꝙ faciet ꝙ nos cognoscam⁹ opa aliox q̄ erāt abscōdita: ⁊ nūc illa nō cognoscim⁹. Tertio ptz qz ōz ibi illūinabit abscondita tenebrarū ⁊ manifestabit ꝙsilia cordium: ⁊ ita ponit duo esse cognita que nūc sunt occulta. Nā nūc ignoram⁹ nos opa primoxq̄ faciūt in abscōdito. i. nullo videte. ignoram⁹ etiam generaliter cogitatiōes ⁊ desideria faciēdi aliquid. qz q̄ in cor de boīs sunt nemo nouit: nisi de⁹ ⁊ spūs boīs qui est in eo. ꝑma. Cox. 2. c. Quarto patet ex eodē ꝙ sint ista nota oībus in quantū dicit: ⁊ tūc erit laus vnicuiqz a deo ⁊ intelligit laus ō bono ope ⁊ecōtrario vituperiuz vel ꝓfusio de malo opere. ⁊ nō vocat laus a deo q̄si ipe tūc laudet bonos ꝑ bono ope: qz etiā nūc ipe laudat bonos cū agnoscat bona opa eox ⁊ bonā intētionē faciēdi fiē tūc: ⁊ nō min⁹: ⁊ tñ nō ōz boī laus nunc a deo sz tūc. iō est sensus ꝙ de⁹ manifestās opa bonox tūc faciet eos laudari ab oīb⁹ illꝰ q̄ illa agnouerint. Et ista laus dei ē ⁊ nō boīm: qz ipe causauit istā noticiā operū ꝑ quā boni laudari possent de bonis. Et sic de bonis opib⁹ cōpetet ibi laus bonis: ita ⁊ de malis opib⁹ cōpetet obprobriū ⁊ ꝓfusio malis cū oīa erūt ibi manifesta. s. oīa abscōdita tenebrarū ⁊ cōsilia cordiū ⁊ ita se hñt ꝓfusio ⁊ verecūdia ad malū sic laus ad bonū. sz apls curauit ibi solū dicere de laude: qz intelligebat silr de vituperio ⁊ de malis opib⁹ sic ō bonis. Ex ꝓdicta auc̄te duo patēt ꝓmū ꝙ in iudicio oīa opa bona ⁊ mala erūt nota ⁊ non solū opa: sz etiā cogitatiōes cū dicat illūinabit abscōdita tenebrarū ⁊ manifestabit ꝙsilia cordiū. ⁊ tñ abscōdita poti⁹ accipiunt in malū ꝙ in bonū eo ꝙ q̄ male agit odit lucē. Job. 3. c. Et oculus adulteri diligit caliginē. Job. 24. c. q̄ oīa tā bona ꝙ mala nota erūt ibi. Scōm est ꝙ oīm bona ⁊ mala erūt nota qz ōz erit laus vnicuiqz. i. vnicuiqz erit tunc laus vel vituperiū ꝓm opa sua bona vel mala q̄ tūc manifestabūt: ⁊ sic ptz ꝙ boni sciēt oīa bōa ⁊ mala bonox ⁊ oīa bōa ⁊ mala malox. ⁊ mali sciēt oīa bōa ⁊ mala malox ⁊ oīa bona ⁊ mala bonox. qz alꝰ nō eēnt nota cuiuslqz opa bōa ⁊ mala ad hoc ꝙ oēs possent iudicare ō illꝰ: qō tñ apls īnuit ī pdictz ꝙbis. s. ꝙ corūthij possēt ī die iudicij certe ⁊ secure iudicare ō bonovl malo pauli ⁊ apollinis ⁊ ō oīb⁹ aliis sic lra īnuit: cū istō exēplarit trāsformatū fuerit ī paulū ⁊ a pollo. e. c. ¶ Tāpli⁹ ⁊ scō q̄ntū ad ꝓncipale cogimur ponē ꝙ oīa erūt nota ī iudicio siue bona siue mala bonox ⁊ maloxq̄ oīb⁹ ⁊ hoc ex ītētiōe dei faciēt iudiciū. Nā ad hoc fiet illō iudiciū: vt ea q̄ erāt nē ī nota de opib⁹ dei fiāt tē nota. fac. n. de⁹ nē mīta circa bonos ⁊ malos ⁊ nō vidēt iusta. vt qz bōis īfdū penas īfert: mal ꝙo bōa sclī affluēt tribuit ꝑ qb⁹dā ita turbāt vt nō credāt eē ꝓuidētiā circa has

Q°. xx

Q°. xxi

Q°. xxii

res:sed deū contenere hec:ꝛ iō incerta temere fluitare ꝛ qui putāt esse ꝙ quidētiā admirant valde quomō ista accidāt ꝛ culpāt aliqui deū.iō iustū est vt aliqñ deus ad gloriā nois sui et excusatiōis causa ne cui deus iā accusandus videatur:ostēdet oīa que facta sunt fuisse recte facta. Error aūt ille accidebat ī nobis ꝓpter duo. Primo qꝛ ille qui apud nos putaꝫ bonꝰ vꝫ malus:nō est talis:sed forte ecōtrario.iō rīdent ei iuste ꝓtraria ad ea q̄ nos putamꝰ. Scō qꝛ ꝛ putemꝰ bonos esse ꝛ malos eos qui tales sunt:cōpetūt bonis mala tpalia ꝓpter aliq̄s causas occultas deo notas.malis ꝯo ꝙueniēs est tpalia bona dari ꝓpter alias similes nobis occultas causas.hūc aūt errorem deus auferet amentibꝰ oīm hoīm.iō ꝙueniēs est q̄ mala ꝛ bona oīm hoīm oīdat oībꝰ in die illo iudicij :ꝛ ob hoc necesse est q̄ oīa bona ꝛ mala q̄ boni fecerūt sint ibi oībꝰ tūc nota.ꝛ tūc oīa bona ꝛ mala bonoꝝ nota etiam sint:ꝛ apparet de malis quantū ad mala q̄ fecerūt q̄ oīa erūt nota.ꝛ hoc ꝓpter duo. Primo ꝓpter damnationē quā tūc sustinebūt: qꝛ sīc nesciret eos iuste ꝙdēnatos esse:si ignoraret illos bonos aut malos esse:ita nesciret an iuste ad tantā penā essent ꝙdēnati :si nesciret quāta mala egissent cū ꝓ determinatis malis respondeant pene determīate.ergo de quolibet dānato erūt nota oīa mala que hic cōmisit. Scō quantū ad penas quas tollerauerunt hic:qꝛ interdū mali puniunt a deo in hoc seclo ꝛ mala eorum sunt nobis tūc ignorata:ideo admirant de pena. man festabunt aūt ibi oīa mala q̄ cōmiserūt:iō sciet tūc q̄re deꝰ tales penas eis viuentibꝰ dederit ꝛ q̄ iuste dederit. Ex hoc etiā apparet q̄ nō solū mala vel peccata q̄ manēt in malis: nota erūt ibi:sed etiā mala q̄ comiserūt ꝛ postea ꝓ pnīam deleta fuerūt. ꝛ nō manet ꝓ eis directe aliqua pena tolleranda. ꝛ hoc erit ꝓpter duo. Primo ꝓpter dānationē q̄ tunc erit:qꝛ dato q̄ illa pctā penitus deleta fuerint. i. q̄ de eis ex charitate voluerit pctōꝛ ꝛ postea ꝓ opa bona de eis satisfecerit ꝛ sic nichil maneat ꝓ eis tollerandū:ꝛ si moreret talis in charitate nichil tolleraret in purgatorio:tū qꝛ iste post gratiā datā ꝛ remissionem factā peccauit manet circūstātia vel deformitas ingratudinis agrauās istud pctū sequēs:ꝛ faciēs illud maius q̄ ex sua spē sit. Et ideo deus in iudicio maiorē penā dabit ꝓ illo q̄ si non precessissent alia pctā.de quibꝰ facta esset iam totalis remissio.ideo optet q̄ etiā ꝓterita pctā sciant vt hec faciāt sciri q̄ntitatem ingratitudinis ꝛ pene respōdentis. Scō ꝛ ꝑcipue ꝓpter penas huiꝰ seculi.qꝛ forte aliq̄s dānatus dū viueret cōmisit innumerabilia pctā ꝛ grauia ꝛ de oībꝰ voluit ꝛ penitentiā agēs satisfecit de eis plene:sed ante mortē peccās ī vno deceſſit sic ꝛ dānat:nc̄e est q̄ pena huiꝰ nō sit valde magna ibi: qꝛ manet vnicū de quo puniat ꝛ forte talis dū viueret mltas penas a deo sustinuit.miraretur aūt aliq̄s quō huic tāte pene date sūt dū viueret cū vnicū pctū nūc in eo ī ueniat. iō necesse est q̄ oīa mala sua nota sint tā ea q̄ deleta sunt in vita q̄ nō deleta. Et sic videbit quō iuste puniebat multū dū viueret:mūc ꝯo minor est pena respectu alioꝝ q̄ in pauciorib deliquerūt quoꝝ pctā in vita nō sunt deleta. Tertio etiā ꝓp penas post mortē:qꝛ si solū apparerēt ibi mala nō deleta:esset aliq̄s q̄ hic multū peccauit ꝛ scimꝰ hoc vt qꝛ notorie factū est si de oībus voluit ꝛ satisfecit nisi de vno paruo in fine vite cōmisso:appareret illud solū ꝛ pua pena rīderet ei ꝛ tūc ad miraremur q̄ illi magno pctōꝛi pua pena rīdet in cōparatione ad alios minus peccātes ꝛ paucioꝛa eiꝰ peccata apparent.iō oportet q̄ oīa tam deleta q̄ manētia nota sint ꝛ videat que sint deleta ꝛ q̄ manētia.ꝛ ꝓ hoc apparcat rectitudo ꝙdēnatiōis.sicut autez dictū est q̄ oīa mala malorꝝ tā deleta q̄ nō deleta nota erūt in iudicio.ita ꝛ dicendū q̄ oīa bona q̄ aliqñ fecerūt illi erūt no-
Q°.114 ta. ¶ Ex ꝑcedētibus aūt apparet q̄ oīa bona ꝛ mala manifestabunt in iudicio .ꝛ hoc oñsuz est ex pte diuine iusticie vt oēs sciāt oīa opa dei circa hoīes iusta esse ea q̄ fuerūt in vita :siue cōdemnatio ꝛ absolutio q̄ in iudicio fient. ¶ Alia causa est ex parte hoīm:nā deus volet vnicuiq3 laudē dare ꝓ opibꝰ suis bonis:vt dicit .1. Cor.4.c.s.tūc erit laus vnicuiq3 a deo ꝛ tm laus ista est inquātū notificant opa alicuiꝰ ergo nota erūt. Et sicut est de bonis opibus ad habendū laudē:ita de malis ad obꝓbriū sic.ergo oīa opa mala manifestabūt :vt erubescāt qbꝰ hoc cōuenit ꝛ hoc ptinet ad quandā ptem retributiōis.nā sicut ꝓ bono ope datꝫ gloria ꝛ ꝓ malo ope pena realis: ita ꝛ ī honoꝛe quodā ꝛ ī gloria cōmune dabit glia ꝛ pena.s.vt boni vltra gloriā quā accipiūt in visiōe dei habeāt qōdā bonū creatū qō est laudari coꝝ toto humano genere de bono opere ꝛ istud est cōueniēs:qꝛ alia etiā ꝑmia dant beatis q̄ sūt bona creata sicut aureola est gaudiū quodā de bono creato.s. de virginitate seruata ꝛ martyrio tollerato ꝛ doctrina exercita: qa de his est gaudiū inquantū ista sunt bona in ꝓprio genere vt dictū est.s. Scō causa est etiā ex pte ipsoꝝ bonoꝝ ꝛ malorū nō ad habendū honorē vel penā sed ad tollendū errorē. sic enī erat in viuētibus q̄ multi boni putati sunt mali:ꝛ tanq̄ mali de honorabant ꝛ sustinebant hāc malā opinionē.aliq autem mali erāt qui boni reputati sunt ꝛ falso requisierūt sibi hunc honorē.iō ī iudicio adequabunt ꝓ iudicē .s.vt qui malā opinionē ī meritus sustinuit a quibusdā apud quos conuersabat vel notus erat:in ipo iudicio coꝝ toto humano genere appareat glorioſus.qui vere indignā laudē vel honorē hic habuit coꝝ aliquibꝰ: ibi in iudicio coꝝ deo ꝛ angelis ꝛ toto humano genere magnā induat ꝙfusionē.ꝛ hoc nō vt deus ostendat iusticiā suā:qꝛ istud ad aliā cām ptinebat:sed vt cuilibet reddatur qō ei cōpetit.i.honoꝛ vel cōtumelia. Tertia causa est ex parte dei.s.ad laudē eius nā deus se habuit hic ad bonos liberaliter mouēdo eos ad bonū qō nō poterāt facere nisi deꝰ moueret ꝛ cooperaret : ad malos aūt habuit se misericordit cū tamdiu peccātes expectauerit vt cōuerterent.hoc aūt non apparet nisi nota essent omniū bona ꝛ mala. Et ob hoc etiaz sequit q̄ quanto aliquis in vita eterna maioꝛ est :tanto peccata eius debent esse magis nota:qꝛ ibi aptioꝛ est diuina clemētia ꝛ liberalitas ꝓ in alijs cū homines tam peccatores: ad tā excellentem gradum glorie perduxerit vt patet in magdalena ꝛ paulo ꝛ alijs. Scō quia aliqui boni sunt qui sepe peccauerunt ꝛ sepe cōuersi egerunt penitentiā ꝛ circa hos miseri cordia dei apparet multipliciter.s.quia totiens eis remisit et post ingratitudinē de remissione data ꝛ culpa eoꝝ pdita rursus gratiā cōuersionis illis ꝑstitit.ꝛ quanto pluries ꝛ grauius a remissione ceciderunt:tanto dei misericordia maioꝛ apparet:ideo omnia mala bonorū nota esse debent . De malis dicendū q̄ manifesta esse debent eorum bona ꝛ mala.de malis causa est vt appareat quantū deꝰ fuit misericorꝫ circa ipos Sed mala sunt duplicia:quedā enim fuerunt deleta in damnatis per penitentiā quā habuerunt in vita.quedam ꝯo non fuerunt deleta. Circa mala deleta causa est vt nota sint ad ostendendum primo misericordiā dei qui adhuc illis dare voluit spiritum compunctionis vt cōuerterentur cū mali essent. Secundo ad augendam ingratitudinem eorum. quia post gratiam remissionis eius datā ꝛ satisfactionē expletam ꝓ peccatis inciderunt in alia peccata per que damnātur. de malis autem que non fuerunt deleta causa est vt nota sint :ad ostendendum magnā dei misericordiā circa eos tādiu eos expectādo: nā quidā mali diutius viuūt. Scō ad significandū clementiā dei ad eos in vita. Nā quidā mali sūt q̄ dānant ꝛ dum viuunt semp habēt ꝓsperitatē qua indigni sūt.sed illā deo misererante habēt:imo liberaliter se ad eos habēte. De bonis autē que dānati fecerunt dicendū q̄ manifestabunt:sed illa sunt duplicia.scilicet quedam mortua alia mortificata: quia non sunt in damnatis aliqua bona viua vt ostensum est supra. de mortuis bonis dicendum q̄ nota erunt ad ostendēdum dispositionem prouidentie diuine circa eos.scilicz qui quosdam malos in vita affligebat alios non:ꝛ forte eos qui bona mortua saltem faciebant non affligebat.ꝛ dato q̄ ista non essent meritoria ostenditur in his dei misericordia qui incitabat illos sal-

tem vt ista facerẽt: vt ex hoc esset occasio ad expectandũ eos viu: orationib⁹ eoꝝ quib⁹ bona faciebãt. De mortificat⁹ aũt bonis dicendũ q̃ nõ erunt vt oñdat dei benignitas q̃ eos ad misericordiã expectabat ⁊ incitabat. ita vt facerẽt opa satisfactoria p̃ que iam de multis pctis satisfeciss̃ent. Scõo ad ostendendũ eoꝝ ingratitudinẽ qui post remissionẽ peccatoꝝ clemẽter factã ⁊ vocationẽ ad p̃miam ingrati exist̃ẽtes offenderẽt redemptorẽ suũ. ¶ Nũc ꝯ cũ dictũ fuerit q̃ bona ⁊ mala oĩa ⁊ oĩm manifestabunt̃ in iudicio dicendũ q̃ omnib⁹ nota erũt id est q̃ quilibet sciet bona ⁊ mala oĩm bonoꝝ ⁊ oĩm malorũ. ⁊ quantũ ad hoc nõ plura sciẽt boni q̃ mali. neq; plura vn⁹ q̃ alius. sed quilibet tã bonus q̃ malus sciet oĩa bona ⁊ mala que fecerũt oẽs hoĩes quotquot fuerũt in mũdo. ⁊ cognoscent p impssionẽ factã a deo qui mentibus eoꝝ singla cognoscenda imp̃rimet. ¶ Cõsiderãdũ q̃ oĩm pctã publicabõt in iudicio siue ꝓfessi fuerint siue nõ: sed eoꝝ qui omiserunt ꝓfiteri pctã fiet publicatio ad ꝓfusionẽ ⁊ ignominiã ipoꝝ. eoꝝ ꝯ q̃ nõ omiserũt ꝓfiteri pctã: fiet publicatio quedã: ꝛ nõ in ꝓfusionẽ sed potius in laudẽ ipoꝝ. sicut nõ est aliqua verecũdia marie magdalene ⁊ dauid ⁊ petri q̃ pctã sua publice recitant̃ in ecclesia: nã ista ꝓfusio est pena: sed in beatis iã nulla pena esse potest: sed potius ad gloriã ipsoꝝ cedit inq̃tũ p̃miam satiffacientem egerũt de pctis. ⁊ illa nullo modo manẽt: sed potiꝰ ipsi q̃ peccauerũt effecti sunt post peccatũ meliores q̃ p̃ius fuerãt. licet aũ oĩm pctã sint nota nõ minuet verecũdia maloꝝ: ꝛ potius augebit̃: q; quilibet magis agnoscet p̃priã ignominiam ex aliena. q̃ aũt nũc ex cognitione alieni pcti sequat̃ diminutio verecũdie: fit ꝓpter hoc q̃ verecũdia respicit extimationẽ hominũ q̃ ex ꝓsuetudine iudicat aliqd esse leuius: iõ pctã a pluribus frequẽtata mĩora iudicat. Sed tũc verecũdia fiet ꝓpt extimationẽ alienã de pctis q̃ erit dei ⁊ angeloꝝ: ⁊ hoĩ ꝛ iusto rum: ⁊ hij extimãt de quolibet pctõ ꝑm se q̃tũ dignũ est õ eo extimari malũ: siue sit pctũ vnius siue multoꝝ. ĩmo quãto a plurib⁹ sic cognoscat alicui⁹ delictũ tãto erit maior ignominia oẽs igit̃ cognoscẽt oĩa bona ⁊ mala alioꝝ. ¶ Querit̃ an merita ⁊ demerita ꝓpria ⁊ aliena q̃ quilibet sciet ⁊ videbit in die iudicij videat vno intuitu vel p̃ successionẽ. ¶ Aliq putãt q̃ oĩa merita ⁊ demerita sit̃ cognoscent̃ ⁊ hoc tã p̃ btõs q̃ p̃ dãnatos. De beatis planũ esse dicũt. De dãnatis ꝓbant ex illo qõ habet̃ Job. 8. c. induent̃ ꝓfusõe. dic̃ glo. vlo iudice ⁊ dũ mala oĩa ante oculos mẽtis versant̃: ꝛ iudicẽ subito videbũt ⁊ nõ p̃ successionẽ: g̃ mala oĩa sua ⁊ bona subito videbũt. i. intelligẽt. ¶ Dom est q̃ cognitio ista erit distincta õ ommibus bonis ⁊ de omnib⁹ malis quã mali habebũt: ⁊ non habebunt etiã p̃ vnũ actũ intelligẽdi ⁊ p̃ vnicã speciẽ repꝛesentantẽ. Nã cũ ista repsentẽt̃ in ꝓprio genere nõ possũt habere speciẽ vnã. sed dicẽdũ q̃ tot erũt species p̃ q̃s repsentabũt̃: quot res inf̃ modũ intelligẽdi q̃ cõpetit speciei hũane ⁊ ꝑm illas spẽs erũt multi actus ⁊ nõ poterit esse visio oĩm boꝝ: ꝛ in successione. Nã impossibile est in eadẽ potẽtia esse duos actus nũero distinctos ĩ eodẽ instãti: erit tñ successio p̃pua ⁊ sic intpe quasi in pceptibili cognoscet oĩa hec dãnatus quilibet: q; poterit habere act⁹ intelligẽdi succedẽtes sibi ꝑm species oẽs illas ĩ puo tpe ⁊ hoc ꝙsonat intentioni. Aug. 20. li. de ciuita. dei. c. 14. s. quedã vis diuina intelligenda est qua fiet vt cuiq; sua opera bona vel mala cũcta in mẽoriã reuocent̃ ⁊ mẽtis intuitu mira celerita⁹ cernant̃. Vocat̃ aũt celeritas. iõ optet esse successionẽ in actib⁹: nã instãti neq; est celeritas neq; tarditas. Cũ aũt dicit̃ mira: optet accipi q̃ quasi inpceptibil̃ fiat cognitio illa id est in tpe valde puo. Et hoc cõueniẽter dictũ est: q; iudicium aliquãdiu durabit. nõ enim fiet in instãti cũ oĩa corpa humana in eodẽ loco futura sint. iõ aliquãdiu ibi manebit ⁊ maxime q; declaratũ ẽ. s. q̃ iudiciũ fiet vocal̃: ⁊ ita erit aliq̃ntula mora in qua quilibet dãnatus sufficiẽter habebit istã plenã cognitionẽ. Sed obiciet̃ q̃ hoc dato nõ erit ibi miraculũ cũ intelligeret p̃ successionẽ sicut nos nũc intelligim⁹. ¶ Dom q̃ erit ibi miraculũ. ⁊ p̃mo in oblatiõe specieꝝ. q; nemo nũc habet species determiate repsentates merita ⁊ demerita oĩm hominũ ⁊ tũc habebũt illas dãnati ⁊ nõ habuerũt eas p̃ius ideo miraculũ erit. s. q̃ de⁹ imp̃rimet subito oẽs illas vt determinate repsentare possint gloriã ⁊ penã ⁊ merita atq; demerita oĩm. Scõo erit miraculũ q̃tũ ad celeritatẽ cognitiõis. s. q̃ ꝯcurret cũ eis deus: vt citius pcurrãt oĩa itelligibilia ⁊ habeãt oẽs intellectiões quasi subito q̃s nõ possent habere misi in magno discursu: etiã si oẽs illas species haberẽt p̃ se intelligerẽt. i. nõ specialr adiuti a deo. ⁊ hoc tetigit augu. vbi. s. s. quedã vis diuina erit qua fiet vt cuiq; cũcta ĩ memoriã reuocent̃ ⁊ mira celeritate mẽtis intuitu vniuersa cernant̃. ⁊ sic in duobus posuit miraculũ vel diuinã opationẽ. i. in reuocatione ad mentẽ q̃tũ ad specieꝝ impssionẽ ⁊ in celeleritate intelligendi. ¶ Querit̃ quõ xp̃s seipm vocat regẽ. ¶ Dom q̃ de xp̃o nõ erat sicut de nobis. Nã nobis piculosũ est de nob magna dicere ne insurgat nobis elatio ⁊ inanis gloria: ideo melius est tacere: maxie q; laus nõ est decẽs in ore ꝓprio iuxt̃ illud laudet te alienus ⁊ nõ os tuũ. in xp̃o nullũ piculũ erat: q; ipse nõ poterat peccare: ideo siue laudaret se siue taceret: non erat ei malũ: sed iõ xp̃s aliq̃n dicebat de se magna ⁊ aliq̃n tacebat: q; vtrũq; expediebat. Dicebat quidẽ magna ne ignorarent̃ vtpote illa q̃ scire nõ poterãt misi ipse ꝑdidisset tacebat interdũ: vt nobis exemplũ humilitatis ⁊ tacẽdi ꝓprias laudes daret: sed q; magis necessariũ erat q̃ nobis veritatẽ rerũ necessariũ aperiret q̃ q̃ ad exempluz humilitatis taceret: sepe de se ipso magna dicebat aliq̃n coram discipulis aliq̃n coꝝ aljs Sed istud de ptãte sua regali erat necessariũ exprimi ⁊ de aduentu ad iudiciũ: iõ dixit se regẽ ⁊ modũ glorie sue ⁊ potestatis oñdit. sed nõ dixit istud oĩbus: sed solis discipul̃: ⁊ nõ omnibus: sed solis quatuor in secreto. Mar. 13. c. sicut trãsfigurationẽ solis tribus reuelauit iubẽs ne aljs dicerent. s. 17. c. ¶ Querit̃ q̃re erũt separati boni ⁊ mali iudicãdi: ita vt boni dicant̃ esse in pte dextra: mali ꝯ ĩ sinistra. ¶ Dom q̃ erit p̃imo ꝓpter differentiã dignitatatis q; boni ⁊ mali non sunt equales. Sed nõ est ista causa p̃cipua. nã ad hoc q̃ sint in diuersis locis boni ⁊ mali sufficit distinctio boni ⁊ mali. ⁊ tamẽ q̃ quidã sint ad dextram alij ad sinistraz: nõ est ex eo q̃ boni ⁊ mali sunt. sed bonis cõuenit q̃ sint in aere. nã rapiemur in nubibus obuiã xp̃o in aera. 1. Thes. 4. c. mali autẽ oẽs erunt in terra. ¶ Dicendũ ergo qõ ista distinctio locorũ erit vt oẽs boni sint p̃ se ⁊ omnes mali p̃ se ⁊ causa bui⁹ est: nõ quasi mali noceant bonis vel boni excusent malos a pena. sed ꝓpter sentẽtiã q; vt oñsum est supra iudiciũ fiet vocal̃. i. vt oĩa que hic ponunt̃ vocaliter dicantur vel alia similia: saltem enĩ sentẽtia vocaliter p̃fer̃et. Et ideo cum sint hic due sententie vna condemnatoria altera absolutoria oportebat in qualibet earũ nominari expresse qui absoluuntur: ⁊ in alia nominari eos qui condẽnantur. istud autem longissimum erat. vt. s. omnes homines ex p̃prijs nominibus nominarentur ⁊ inutile. ideo faciet q̃ boni omnes sint ad vnam partem: ⁊ mali omnes ad alteram: ⁊ tunc conuertet vultum suum ad malos: ⁊ dicet ite vos in ignem eternum. Conuertens autem vltimum ad bonos dicet: venite benedicti percipite regnum. ideo istud erit ꝓpter q̃ necessario in duas partes diuisi erunt. si tamen iudicium fieret solum mentaliter vt plurimi volunt: non esset necessarium fieri diuisionem ⁊ separationem. Sed etiam si essent permixti boni ⁊ mali quilibet sentiret in mente quid de eo diffinitũ esset: ideo cogitandum est q̃ vocaliter fiet iudicium. ¶ Queritur quare in sententia p̃o bonis dicetur venite cum non sit iste modus formalis sententie diffinitiue. ¶ Dicendum q̃ conuenienter cristus dicet venite quia in sententia ista bonorum adiudicatur bonis: illud bonum quod meruerunt per opera sua. bonum autem completiuum consistit in appꝛopinquatione hominis ad deum. ideo cristus in iudicio pronunciat de bonis quod ei debeant adherere. hoc autem notat

Q°. nj

Q°. nj

Q°. nj

Q°. nj

Q°. nj

dicēs. venite. i. accedite ad me. q. d. ante hoc nō fuistis mecū. ideo nūc accedite vt gaudiū vestrū plenus sit. sic dicit origen. sup matth. Rex dicet his qui ad dextrā sūt venite. vt quicqd minus fuerat eis: cū pfectius vniti fuerint xpo ꝓsequant. & qz sententia de bonis & malis pferet opposito mō sicut bonorū pfectio est accedere ad deū. ita malox pena est recedere. vñ sic dixit de bonis venite benedicti: ita dicit malis. ite. i. recedite.

Q.°.130 ¶Querit quare dicit venite benedicti: ¶Dici potest vno mō q benedict⁹ ponit ī laudē sicut solem⁹ vocare aliquos homines benedictos: quia boni sunt: & aliquos maledictos: quia sunt mali: & ita hic oēs beati vocant benedicti. oēs vo damnati qz mali sunt vocant maledicti. Scōo vocat aligs benedictus. i. benefortunat⁹: & maledict⁹ malefortunatus accipiendo iuxta modū vulgarē. & qz beati ꝓsequunt maximū bonuz qō est beatitudo vocant benedicti. & eadē ratione damnati vocant maledicti: quia ad maximū malox venerūt. i. ad damnationē eternā. Tertio vocat benedictus. i. benedicibilis. s. ille qui talis est: vt oēs de eo bonū dicere debeant. ita beati sunt: nam merent vt oēs de eis bonū dicant. ecōtrario damnati sūt maledicti. i. digni de quib⁹ mala oīa dicant. Quarto vocant benedicti ad significandū iusticiā retributionis. s. boni sunt benedicti. i. digni vt eis det bonū vite eterne: & mali sunt maledicti: quia digni sunt vt pene eterne malū eis infligat. Quinto potest accipi benedictus a benedictione iuxta ꝓsuetudinē scripture. s. qz benedictio significat abundātiā maledictio aūt defectū. & tūc vocant boni benedicti. i. abundanter omnib⁹ bonis locupleti. damnati vo vocant maledicti. i. diminuti vel

Q.°.131. defficientes oī bono. ¶Querit quare dicit benedicti patrz mei: ¶Dōm qz iste genitiu⁹ patris potest dupliciter ordinari. vno mō cū hoc noīe benedicti. alio mō cū illo accusatiuo regnū. accipiēdo primo mō: est sensus venite benedicti patrē mei id est a pre meo. ipse enī benedixit nobis. Alio mō accipit benedicti patris mei. i. o vos benedicti qui estis pris mei. i. estis eius filij & ps eius. q. d. ceteri nō ptinēt ad patrē meū: qz per mala opa se ab eo alienos fecerūt & michil de bonis eius percipient. vos aūt soli estis filij patris mei & ad vos ptinēt oīa bona patris mei & regnū eius. iō vos benedicti estis: qz estis patris mei. i. nulla maior benedictio esse potuit qz qz estis patris mei. i. filij eius vl ad ipm specialr ptinētes. & iste sensus adhuc magis ꝓuenit lre qz pcedens: qz ad illū sensuz deberet dici venite benedicti a pre meo & nō pris mei. Accipiendo scōo mō est sensus venite benidicti & pcipite regnū patris mei & vocat tūc regnū patris sui: qz ipse accepit a pre regnū & glorią & honorē. i. pe. c. 1. iō & oēs nos q regnū accipiem⁹ habebim⁹ illō a pre: qz regnū pris est. Et dōz qz licet alij sensus possint stare

Q.°.132. tñ iste vltim⁹ sensus ēverior. ¶Querit quō dicit possidete regnū. et qd sit regnū istud. Dicēdū qz regnū istud est beatitudo eterna. est enī illud glorioso regnū in quo cū xpo regnant oēs sancti. Vocat aūt regnū dupliciter. Uno mō ius regnandi. Alio mō ipm in quo regnat. Accipiēdo scōo mō pōt vocari regnū dei omne qō in entiū vniuersitate est: eo qz de⁹ ꝑsidet omnib⁹ & oīa gubernat. & tñ deus nō vult vocare oīa regnū suū vt cōmuniter lz aliqñ dicat se regē oīm iuxta illō. ps. 46. s. qñ rex vniuerse terre de⁹ psalite sapiēter. Solet tñ se vocare regē specialiter & hoc quantū ad illa q̄ specialr sua iudicat vel facit: sic enī Exo. 19. c. dicit mea est oīs terra & vos eritis michi in regnū sacerdotale & gēs sancta. et sic solius gentis iudeox vocauit se ibi regē et sic pt̄z. 1. reg. 8. c. Ubi deus voluit qz israelite petiuerūt regē sup se: eo qz ipse regnabat sup eos specialr sic vnus hō sup vnā gentē. vñ ait ibi ad samuelē nō te abiecerūt sz me: ne regnē sup eos. Si aūt quia nūc elegit deus populū qui ad eū cōuerti voluit p doctrinā xpi licet ad se totū orbem vocauerit. Mar. 16. c. et. j. 28. Nō tñ oēs audierūt: qz non oēs obediunt euāgelio. Ad ro. c. 10. iō eos qui congregati sunt & manēt: vocant ecclia et isti sunt regnū xpi de quib⁹ dicit qz sūt regnū celox iuxta illud. s. 13. c. Colliget de regno eius omnia scādala et idē ait Greg. in omel. 1. sepe ī sacro eloquio regnū celox pntis temporis ecclia dicit: alio mō & specialr⁹ vocat regnū dei vita eterna: qz quāto aliquid ꝓcialius ad ipm pertinet tāto rectr⁹ regnū eius vocat. nichil aūt magis ad illū pertinet qz beati qui totaliter ei⁹ erūt: & ipse eis bona sua cōmunicabit q̄ alijs abscōdita hz. ps. 30. qz magna multitudo dulcedinis tue quā abscōdisti timentib⁹ te. nō enī oculus vidit nec auris audiuit q̄ preparauit deus diligentib⁹ te. i. Cho. 2. c. ideo specialiter vocat regnū dei: vel regnū patris vita eterna sic dicit hic possidete regnū patris ad hoc dicit Augu. 20. li. de ciui. dei. i. excepto aūt illo regno de quo in fine dicturus est possidete paratū vobis regnū lz longe impari mō. lz ꝑsens ecclia dicit regnū eius in quo adhuc cū hoste ꝓfligit quousqz veniat ad illud paccatissimū regnū vbi sine hoste regnabit

Q.°.133. ¶Sed quere quō beati habebūt regnū. dicit enī oībus illr venite possidete regnū: et tñ nō possunt oēs possidere regnū qz regnū vnius est. iste aūt de⁹ est. ideo nullus beatox regnabit & sic nullus eox possidebit regnū: ¶Dōm qz oēs beati possidebūt regnū dei: imo oēs regnabūt in eo. sic enī scptura accipit vt dicit apoc. 5. c. Fecisti nos deo regnū et sacerdotes et regnabim⁹ sup terrā. s. aliqui facti sūt regnū & sacerdotes regnabūt & apoc. c. 20. dicit: vidi aīas decolatox ꝓpter testimoniū dei: et qui nō adorauerūt bestiā et vixerūt & regnauerunt cū xpo mille annis ecce expresse ponit regnū sanctox resurgētiū. Nā ōr qz illi q decollati sūt vixerūt et postea regnauerūt cū xpo sz regnū cū xpo est in vita eterna. ergo sancti regnabūt. qō vo dicit de mille annis michil obstat: quia ponit p regno eterno. ideo possidebūt regnū et regnabūt et hoc omnib⁹ competit. Nā apoc. 5. & 20. de omnib⁹ sanctis dicit qz regnabunt. et ita dicit hic de omnibus beatis possidete regnū. Cū vo dicit qz solus de⁹ regnabit & possidebit regnū. ¶Dōm qz possidere regnū duplicit accipit. Uno mō p habere ius regni: vl regnandi. Alio mō p esse in regno pacifice & aliqd eius habere lucra: vel de illo capere et bona sua ibi habere. Primo mō vnius regni virtus est rex. ideo ille solus regnū habet & possidet stricte sumēdo. Ceteri aūt nō. Accipiendo scōo mō oēs habitatores in aliquo regno dicunt habere illud regnum vel possidere: quia bona q̄ in illo sunt pcipiūt & nullus eos impedit: sed pacifice ibi manēt. Primo mō solus de⁹ est rex et possidet regnū. Scōo mō oēs beati possidebūt regnū: quia oēs habebūt ibi aliqd & multū & totū. quilibet aūt illox habz totum qō est in regno celox: quia nō ē ibi aliud bonū nisi sūmuz bonū qō est omne bonū & illo fruit quilibet ad nutū: quia quilibet de deo tantū habet quantū vult & michil vult qz statī non habeat: et si quid aliud extra deū vult. i. qō sit in se vel in alio illud statim est: qz nichil est qō nō succedat beatis ad nutū. iō nō solū habebit quilibet eox aliqd in regno illo: sed totum regnū qz nichil erit alienū. i. quo ipse nō vtat ad nutū. ꝓpter qō de quolibet beato dicet qz ipse habet regnū celox & qz ipe regnat. de quolibet aūt habitatore alicui⁹ regni nō est verum qz habet totū regnū: sed neqz qō regnat: recte ergo dictū est possidete regnū. ¶Querit quomō dicit possidete regnū & quare potius dicit possidete qz aliqd aliud. i. recipite vel habete. ¶Dōm qz dicit hoc vna ratiōe qz possessio signat tenentiaz rei in pace cū dicat possessio quasi pedū positio. id vo in quo pedes ponimus subdictū est nobis et in pace tenet. & quia regnum illud a sanctis tenebit in sūma pace et sine vllo timore pdendi illud: dicet illud possidere. alio modo dicit qz possidere signat quasi ius hereditariū. i. habete vt hereditatē vram sic dicit Crisō. in omel. nō dixit accipite. sz possidete sine hereditate. i. iure hereditario accipite sicut familiaria bona. sic̄ paterna sic vra vobis ab antiquo debita. ¶Dōm qz ꝓpter hoc qō dixit xps possidete signauit securitatē illi⁹ btī rudis et ꝓpetatē. i. qz iā ad ꝓpetatē & q̄si diuinū btōx ptineat illō bonū hre & suo iure illō habeāt: & nō intelligat qz hoc accipiatur precario vel acomodatū aut loquatū: qz q sic aliquid accipit

Q.°.134

tenet rem aliena ⁊ de volũtate eius cuius res est: ⁊ ideo nõ est
secur⁹ quãdiu tenebit ⁊ talis nõ possidet: quia ille possidet cu
ius noĩe possidet. qui aũt aliquid possidet tanq̃ ꝓpriũ tenet:
⁊ is cuius res est potest eã semp tenere. ideo vt ĩueret q̃ bea
ti securi sunt de sua beatitudine ⁊ q̃ in volũtate sua est q̃diu
velint esse beati quasi rẽ ꝓpriã teneãt: vel in qua dominiũ aut
ius habẽt dicit q̃ veniãt ad possidendũ regnũ. i. ad habendũ
Q.° .135 in suũ. ¶ Querit quare dicit patũ vobis a constitutiõe mun
di. i. regnũ ex tũc paratũ: ¶ Dõm q̃ regnũ istud est stat⁹ bea
titudinis de quo dictũ est ⁊ cõpat statui regali: q⁹ est sublimi
or oĩ statu. sicut stat⁹ regalis est excelsior oĩ statu mundano. eti
am q⁹ ꝓditiões regũ ꝙueniunt beatis vt dictũ est. s. Est aut
patũ regnũ a ꝓstitutiõe mũdi. i. ab eterno ⁊ dupl̃r hoc intelli
git vno mõ de loco in quo erit beatitudo: nã loc⁹ ille a princi
pio mũdi fact⁹ est. celũ enĩ empireũ est in quo manebunt scti in
eternũ cũ xp̃o ⁊ sic est locus btitudinis q̃ celũ sit̃ in principio
rerũ factũ est: cũ angelis. ⁊ luce. ⁊ tpe. ⁊ materia prima. Alio
modo potest accipi regnũ nõ ꝓ loco in quo regnabit̃: sz ꝓ sta
tu. i. btitudine q̃ est pata a ꝓstitutiõe mũdi: q⁹ ab eterno de quo
libet dispositũ est ꝑm diuinã ꝑdestinationẽ q̃ hz vitã eternã si
Q.° .136 illã habitur⁹ est. ¶ Querit circa ista q̃ ponũt̃ vt cause alique
beatitudinis dãde. ⁊ ꝓmo cũ dicit esuriui ⁊ dedistis michi mã
ducare: ¶ Dõm q̃ ponũt̃ hic opa misericordie corpalia. et
primũ illoꝝ est pascere esurientes ⁊ noĩauit illud xp̃us cũ dixit:
esuriui ⁊c. ¶ Et ꝓsiderandũ q̃ nõ dicit dedistis michi mãdu
care absolute: sz ꝑponit esuriui ⁊ causa est q⁹ poterat dari mã
ducatio diuiti ⁊ abũdãti ⁊ apõ tales nõ ẽ mereri sic̃ dixit xp̃s
Lu. 14. c. Cũ facis prãdiũ: aut cenã noli vocare amicos. nec
fratres. nec cognatos. nec vicinos diuites: ne forte ⁊ ipi reinui
tent te ⁊ fiet tibi retributio: sz cũ facis ꝙuiuiũ voca paupes:
debiles: claudos: ⁊ cecos: ⁊ beat⁹ eris: q⁹ nõ habẽt vnde retri
buãt. ret. ibuet enĩ tibi in resurrectiõe iust⁹. Et sic paupes
cibãdi sũt nõ diuites: ⁊ ꝑ illis dat̃ retributio in resurrectiõe ⁊
hoc est q̃ dicit hic. ¶ Nã iudiciũ ẽ post resurrectionẽ: ⁊ tũc dat̃
vita eĩna q̃ eis paupes cibauer̃t. Scõo q⁹ cũ ista sint hic opa
misericordie: necesse est q̃ ꝑsupponãt aliq̃ miseriã: vel inopi
am: q⁹ al⁹ nõ vocarent opa misericordie: sz liberalitatz vl̃ ma
gnificẽtie. ⁊ tñ nõ est aliq̃ nẽcitas vel miseria respõdẽs mãdu
cationi nisi fames. ergo optet illã ꝑsupponi ⁊ sic dicit esuriui.
¶ Cõsiderandũ vlteri⁹ q̃ fames accipit̃ dupl̃r vno modo ꝑ
magno defectu cibi ex quo sequit̃ grãdis angustia in corpore
Et vocam⁹ eã necessitatẽ famis: vel extremã nẽcitatem. Alio
mõ famẽ dicim⁹ quãlibet ĩdigẽtiã cibi. s. quãdocũq; corp⁹ exi
git cibũ nõ manebit ĩ bona bĩtudie sine illo. Accipiẽdo ꝓmo
mõ nõ solũ vocat̃ esuries: sz ⁊ nẽcitas famis ⁊ tũc dare cibũ ta
lib⁹ nõ solũ ẽ op⁹ misericordie: sz etiã nẽcitatz: q⁹ tenemur eis
dare eo q̃ sũt in vltĩa nẽcitate: ⁊ si nõ dederim⁹ eis possunt ipi
ꝓpria auẽte accipere res nr̃as vel quorũcũq; ⁊ nõ tenent̃ post
ea restituere: extra de furtis. c. si quis ꝓ nẽcitatez in tex. ⁊ glo.
Accipiẽdo sc̃o mõ est op⁹ misericordie ⁊ nõ debiti: q⁹ non est
extrema necessitas: ⁊ iõ nõ hz sic esuriẽtib⁹ aliena accipe ⁊ si ac
ceperint tenẽt restituere: q⁹ aliena ĩuadũt ⁊ tñ dare his cibum
opus misericordie ẽ: ꝑ quo dat̃ retributio in die iudicij. Luc.
14. c. si vo ꝓstitutos in extrema nẽcitate famis nõ pauerim⁹:
nõ solũ nõ accipiem⁹ retributionẽ: sed etiã ĩputabit̃ nobis q̃si
homicidij crimẽ. 86. di. c. pasce. s. pasce. fame morientẽ q̃ si nõ
pueris occidisti. Est etiã op⁹ misericordie potũ dare sciẽti: vt
xp̃s hic dixit. sic etiã apl̃s ad ℟o. 13. c. si esurierit ĩimic⁹ tuus
ciba illũ: si sitit potũ da illi. ¶ Querit q̃re dicit hospes erã ⁊
Q.° .137 collegistis me. ¶ Dõm q̃ istud op⁹ hospitalitatz laudat̃ val
de exẽplis ⁊ testimonio vtriusq; testamẽti. nã in veteri testamẽ
to laudat̃ abraã qui hospites suscipiebat. ĩmã ⁊ angelos acce
pit. geñ. 18. c. ⁊ loth multũ laudat̃: nã sedebat in fori⁹ vrbis
aut in platea expectãs pegrinos vt illos secũ duceret in hospi
cium. sic enĩ fuit q̃ accepit duos angelos veniẽtes ad euertẽ
dũ sodomã quos tñ viros putauit. geñ. 19. c. ⁊ raab iericõti
na: q⁹ exploratores domo suscipe cepit: habuit nomẽ eternuz
ĩ isrl̃ cũ eẽt cananea ⁊ in genealogia xp̃i locũ habuit. Josue. 2.
⁊. 6. ⁊. s̃. 1. c. impat̃ etiã aut laudat̃ in nouo ⁊ testamẽto veteri
scriptz. de veteri ptz: q⁹ Isa. 58. c. de⁹ laudauit eã dicẽs frãge
esurienti panẽ tuũ egenos vagosqz induc in domũ tuã ⁊ hoc
est hospicio recipe ⁊ ponit̃ ibi magnũ ꝑmiũ ꝑ hoc. s. tũc erum
pet vt mane lumẽ tuũ ⁊c. De nouo testamẽto ptz: q⁹ valde co
mẽdat̃ nobis istud opus hospitalitatis: ad ℟o. 12. c. s. hospita
litatẽ sectãtes ⁊ nõ solũ comẽdat̃ nobis: sz ⁊ laudant̃ exercẽtes
eã. sic dicit̃ ad hebr̃e. 13. c. s. caritas fraternitatis maneat: hospi
talitatẽ nolite obliuisci: ꝑ hãc enĩ placuerũt quidã angelis ho
spicio recept⁹. Et specialiter mãdat̃ hospitalitas clerici ⁊ epis
ꝑma Thimo. 3. ⁊ ad thimo. 1. c. vbi inter cõditiones epi dicit̃
q̃ optet eũ esse hospitalẽ. etiã vidue q̃ accipiebãt̃ vt ꝑsone re
ligiose ⁊ prius erãt ꝑbãde ꝑ hoc ꝑbabant̃ si exercuissent ho
spitalitatẽ. ꝑma thimo. 5. c. s. vidua eligat̃ ⁊c. si filios educa
uit. si hospicio recepit. si sct̃oꝝ pedes lauit. ideo ⁊ xp̃s iuste lau
dauit hospitalitatẽ. ¶ Cõsiderãdũ etiã q̃ hospitalitas dupl̃r
accipit̃. Uno mõ ꝑ ope misericordie quo soluz hospiciũ ꝑstat̃
colligẽdo eos q̃ domũ ad manendũ nõ hñt. Alio mõ ꝑ omni
bus opibus pietatis simul q̃ exibẽt̃ succeptis hospicio. s. cibũ
⁊ potũ illis dare ⁊ pedes coꝝ lauare ⁊ osculũ dare ⁊ ꝙsolari ⁊
alia obsequia q̃ impẽdi solẽt. ¶ Querit̃ ad qd extendit̃ istud Q.° .138
opus misericordie: ¶ Dõm q̃ hz vocat̃ vestire nudos: nõ est
solũ ad hoc: sz etiã ad calciandũ discalciatos eo q̃ vestis voca
tur generalr̃ oñe opimentũ. vocat̃ aũt operimentũ id q̃ tol
lit̃ nuditas. sed nudã vocam⁹ quãlibet ptẽ corpis q̃ nichil ei
supponitur est: iõ omne opimentũ vocat̃ indumẽtũ nudorum.
¶ Sciendũ vlteri⁹ q̃ nudus vocat̃ hic nõ qdẽ qui nullũ opi
mentũ hz: sz vnuersam carnẽ nudã: sz ille q̃ nõ hz hec ad suffi
cientiã. Nã vbi vestis deest nuditas est: ⁊ in hoc pñt poni mul
ti grad⁹. prim⁹ est q̃ habeat q̃s oĩa opimẽta sufficiẽtia tã ꝑm
nẽcitatẽ q̃ ꝑ etiã honestatẽ. Scõs grad⁹ est q̃ nõ habeat̃ suffici
entia ꝑm honestatẽ habeat̃ tñ ꝑm nẽcitatẽ. Tertius grad⁹ est q̃
neqz ad nẽcitatẽ sufficiũt vestes: sz nõ sit oĩmoda nuditas: qa
mẽbra tegunt̃: ⁊ tñ gemit paup ꝓ frigore leui veste cõtect⁹.
Quartus grad⁹ est q̃ nullã vestẽ oĩno q̃s hz aut non hz ad te
gendũ totã carnẽ: vt si q̃s habeat solã camisiã vel aliq̃d simi
le. ¶ Sciendũ aũt q̃ istud op⁹ misericordie de induẽdo nudos
magne laudis est in vtroqz testamẽto: ⁊ laudat illõ Job. 31. c.
scz si nõ benedixerũt michi latera ei⁹ ⁊ de vellerib⁹ ouiũ mea
rũ calefact⁹ est: etiaz laudat̃ Isa. 58. c. s. cũ videris nudũ operi
eũ ⁊ carnẽ tuã ne despexeris. De nouo testamẽto patz q⁹ xp̃s
laudat illud hic: etiã Jaco. 2. s. si frater ⁊ soror nudi sunt ⁊ in
digeãt victu quotidiano: ⁊ dicat aliq̃s ex vobis ite in pace et
caleficimini ⁊ saturamini. ⁊ ita ponit ibi quasi ꝓcipali⁹ opus
induere nudos q̃ ꝑ pascere eos: ⁊ potiorẽ indigentiã vestiũ quã
cibi. Uñ ista duo quasi maxia inter oĩa necessaria petiuit Ja
cob a deo geñ. 28. s. si dederit michi dñs panẽ ad vescendũ ⁊ ĩ
dumentũ ad vestiendũ. ⁊ ob hoc etiã in his duobus dicit̃ esse
nẽcitas simpliciter: ⁊ licitũ est ꝓstitutis in extrema nẽcitate ꝑm
hec duo rape aliena ⁊ nõ tenẽt̃ ad restitutionẽ: sic ptz extra de
furtis. c. si quis ꝑ necessitatẽ. ¶ Considerandũ etiã q̃ inopia
vestis est maior q̃ aliarũ rerũ ꝑpter duo. Primo q⁹ vestis est
necessaria ꝑpter intẽperiẽ aeris arendã ⁊ est ad hoc directe.
Scõo quia est ad tegẽda verẽda q⁹ indecens iudicat̃ hominẽ
nudũ esse. ⁊ sic ĩuit̃ Isa. 58. c. cũ videris nudũ operi eum et
carnẽ tuã ne despexeris tangit̃ honestas. s. q⁹ ꝓtemnitur caro
humana cũ nuda est. Ex hoc ptz qõ est magnũ opus misери-
cordie: q⁹ qui nudũ vestit nõ solũ illi miserẽt̃: sed ⁊ toti generi
humano cũ caro hũana generalr̃ cõtemnat̃ q̃ aliquis nudus
est ⁊ hoc patet q⁹ nõ dixit: ⁊ carnẽ illius ne despexeris: sz carnẽ
tuã. q. d. carnẽ tuã contemnis cũ nudũ hominẽ dimittis ⁊ sic
etiaz carnẽ omniũ alioꝝ. omniũ ergo miserẽt̃ qui nudũ vestit.
Dicit̃ aũt incarcere erã ⁊ venistis ad me. ⁊ sic ponit̃ sextum
opus misericordie corpalis. i. visitare incarceratos. Est enim

miseria incarceratorū quedā que releuatione indiget. Et non dixit cristus de sepultura mortuox: qr nō videt esse opus pietatis siue misericordie sicut cetera. Alia causa est. s. qr xpus loquit oīa hec in p̄sona sua. cum dicat: esurini ⁊ nō dedistis michi māducare. ⁊ tū de seipso nō diceret: mortuꝰ fui ⁊ nō sepelistis me: qr tūc quādo loquit viuꝰ erit. iō loquit iuxta ea q̄ competere p̄t viuenti: sed vitēti competit esurire. sitire. hospitē esse: ⁊ nudū. nō aūt competit defunctū esse ⁊ sepelire. iō
Q.°139 non fit mentio de hoc opere. ¶ Querit quare xps in iudicādo dicet ista opera misericordie ⁊ nichil aliud: ¶ Dōm q̄ nō est verū q̄ de his solis homo iudicabit ⁊ p̄ his dabit vita eterna: vel pena eterna. Et apparet p̄mo: qr si de alijs nō fieret iudicium manerēt multa bona sine remuneratiōe: ⁊ multa mala impunita: quod falsū est. Secūdo qr hoc dato non esset aduertēdum nisi ad opa misericordie corpalia: ⁊ de ceteris omissio fieret. sed falsum est: qr alia sunt multo maioris meriti: vt martyriū: obseruātia ppetua virginitatis: opatio in sacra doctrina erudiēdo indoctos: p̄ quibus dat aureola. ⁊ sunt ista p̄ter opa misericordie p̄dicta. ideo nō est verū q̄ de illis solis iudicabit. Tertio p̄z: qr. s. .18. c. vbi ponit parabola de I carcerato q̄ cogit reddere vsq̄ ad nouissimū quadrātē. ⁊ dic ibi xps q̄ sic faciet nobis p̄ noster celestis. ergo de⁹ petit rationē vsq̄ ad nouissimū quadrātē de bonis ⁊ malis. sic etiam dr ecclīastes. 12. c. s. Cuncta q̄ fiunt adducet deus in iudiciū p oī errato: siue bonū siue malū sit. Et exprimit de solis opib⁹ misericordie ad significādū ꝯditionē illi⁹ iudicij. s. qr nō solum p̄ malis que necessario euitant ⁊ p̄ bonis q̄ necessario fiūt: s̄z etiā p̄ bonis que nō vident esse necessaria fiēt iudiciū. dōz q̄ verū p̄supponit hic in aliquo. Aduertēdum q̄ non est ista cā sed videt causa esse qr xps voluit cām vnā assignare cōdēnatōnis ⁊ absolutionis. nam xps quosdā in iudicio absoluet. s. q̄s beatificabit. alios ꝯdēnabit. ⁊ ne videat ex sola volūtate p̄cessisse in iudicādo: cās apponet. Certū est aūt q̄ nō est cā damnatiōis oīum vna neq̄ cā btificatiōis vna accipiēdo cām mediatam. qr sicut sunt diuersa mala opa: ita diuersa bona. ⁊ iō nō erit oīum bonorū eadē cā absolutiōis: neq̄ oīum malorū eadē cā cōdemnatiōis. qua p̄pter p̄ singulis deberet exprimi cā vna. hoc aūt videbat valde incōueniens: qr tunc esset magna duratio iudicij illius ⁊ inutilit. iō oportet queri quomodo sit causa vna. ⁊ vere vna est p̄ oībus bonis ⁊ vna est p̄ oībus malis sine vlla exceptiōe. nam quicunq̄ in charitate inueniet saluabit. quicunq̄ autē sine illa condemnabit. ⁊ iō nō oportebat aliam cām exprimi nisi istam. Sed dōm q̄ ista non exprimitur p̄mo ⁊ precipue: quia xps dabat istam doctrinam rudibus qui de habitibus anime nichil sciebant. charitas ꝙ est habit⁹ spūalis ⁊ non assuetudinalis sed infusus a deo qui p̄ q̄dlibet petrū mortale perit. ⁊ cū quis ad deū cōuertit statim redit siue infundit nouiter. Ista aūt que sunt multū spiritualia ⁊ latentia ignorant rudes. xps aūt non tradebat doctrinam nisi quā intelligerent auditores. iō non debebat loqui de charitate. Secūdo p̄pter ipsos q̄ iudicabunt ⁊ peribūt: quia multi illorum erūt rudes sicut decesserūt. qr p̄m animā nichil maius post mortem aut melius habuerūt: ⁊ nō intelligerent si ō charitate eis diceret: qr nō esset res sensibilis. iō de istis opibus dr q̄ sensibilia sūt. Tertio vt det locus ad dōm de his. nā si de charitate diceret q̄ p̄p illā saluāt habētes: ⁊ dānant nō habētes nō diceret de his operib⁹ misericordie: qr illa esset cā sufficiēs. Quarto qr xps volebat dicere ō bis opib⁹ misericordie. debuit enī hoīes hortari ad illa: s̄z alibi nō fecerat expsse: iō nūc debuit facere. Quinto qr iste loc⁹ fuit maxime cōueniēs ad hoc: qr q̄ fidē habēt nichil est quod magis amēt q̄ vitā eternā: ⁊ qō magis timeāt q̄ penas inferni. vñ nō potuit maior admonitio ⁊ efficacior ad hec opera fieri q̄ dicere q̄ exercētes opera misericordie saluabūt: nō exercētes ea dānabunt. iō hic maxīe debuit dici. Sexto qr opa misericordie sūt opa charitatis impata. iō ad deū p̄tinet dicere de opib⁹ istis ⁊ de charitate. s̄z si diceret de charitate esset sine calūnia. igit ō ō bis q̄si apti⁹ dicat: cū manifestet charitas p̄ ista opa: sīt spirituale p̄ corpale: vel insensibile p̄ sensibile. ¶ S̄z diceret q̄re ñ exp̄ssit xps opa misericordie spūalia cū illa sint pfectiora ⁊ magis meritoria. ¶ Dicūt quidam ideo factum esse: quia per opera corporalia intelliguntur spiritualia. ⁊ ita vtraq̄z intelligunt. Secūdo dōm ⁊ melius q̄ fit: qr xps cū loquat rudib⁹ exp̄mit ea q̄ notiora sūt: sed corpalia sūt notiora: spūalia autez mltis sūt ignota. imo mlti ignorāt an sint talia opa aut q̄ sint Tertio qr opa misericordie spūalia sūt maioris difficultatis vt remittere iniurias oēs: tolerare oē malū illatū: ⁊ ad talia ñ statī aspirāt impfecti. sec⁹ de corpalib⁹: sūt enī minoris pfectōnis cū sint de reb⁹ ex̄ nos. i. de cibo ⁊ potu. ⁊ ista p̄t mīm stra re etiā hoīes q̄ nōdū hñt ordinatas affectiōes suas. Quarto qr opa misericordie corpalia p̄t ptinere ad oēs: s̄z spūalia nō Quīto qr xps voluit p̄uidere cōmunioribus necessitatib⁹. plures enī inueniūt indigētes p̄m corpales miserias q̄ spūales: s̄z hoc calūniā recipit. Sexto ⁊ p̄cipue qr corpales necessitates magis vrgēt sensibilit q̄ spūales. nā indigētie qb⁹ opponūt opa misericordie spūalia nō affligūt sensibilit. vñ multi sūt indigētes p̄m eas q̄ se indigētes nō iudicāt neq̄ recipe volunt spūales elemosynas. Septimo qr opa misericordie corpalia tollūt sepe necessitates simplr: qō nō fit. in opib⁹ misericordie spūalib⁹. nā q̄ potu ⁊ cibo indiget: nisi accipiat morīet. sec⁹ de spūalib⁹. qr etiā si nō instruat instipiēs. aut p̄sulat ignorāti nō morīet. ⁊ ita de alijs. iō fuit cōueniēs magis exp̄mi de corpalib⁹ q̄ de spūalib⁹ opib⁹ misericordie. qr cū ista ponāt ꝺ vt cō munia ad oēs ad absoluēdū ⁊ ꝺdēnādū: debēt eē facilia: qr q̄ oīb⁹ iubent facilia sūt. nā ardua nō cadūt sub p̄cepto sed sub cōsilio. ⁊ ob hoc opa excellētia: vt seruare castitatē ppetuā: et oīa vēdere ppt xp̄m: nō iubent: s̄z cōsilia sūt. ⁊ iō etiā si nichil aliud esset solū ob hoc q̄ excellētiora opa sūt q̄ corpalia opa misericordie nō ponerent sub p̄cepto exp̄sse: s̄z corpalia q̄ facliora sūt. ¶ Querit circa hoc qō dr: tūc rñdebūt iusti dicētes: Q.°141
dñe q̄n te vidim⁹ esurientē ⁊c. ¶ Dōm q̄ boni q̄rēt hic qr admirabunt quodām mō de verbo xp̄i. s. esurini ⁊ dedistis michi māducare. nā ipsi nō negāt talia fecisse: cū sciant sepe dedisse elemosynas. s̄z q̄ xpo elemosynas dederint dubitāt: ⁊ tū quia poterat eē q̄ ille in aliena effigie apparēs recipet elemosynas sic angeli in aliena effigie susceptī sūt in hospites ab abrahā ⁊ loth. geñ. 18. ⁊ 19. ⁊ placuerūt p̄ hec deo: s̄z nescirēt se angelos recipe. ad heb. 13. c. ita isti poterāt benefacere xpo in aliena effigie: iō nō negāt se bñfecisse illi: ita tū vt dicāt: dñe nūq̄ te vidim⁹ esurientē neq̄ te pauim⁹. s̄z quasi asserētes q̄ hoc fecissēt vel eē potuisset: querūt de tpe. s. q̄n te vidim⁹. Cā aūt quare boni hoc dicāt est p̄mo q̄ plurimi bonorū nūq̄ xp̄m viderunt Secūda cā est: qr xps ex industria introduxit istud nūc: s̄z ita sit dōm p̄ bonos ⁊ malos. ⁊ hoc vt ex respōsiōe sua inferat ꝺ bū qō ponit in lra. q̄diu vni ex minimis meis fecistis michi fecistis. ⁊ tū illud fuit cōueniēs poni: iō debuit ista q̄stio p̄cedere ⁊ introduci nūc a xpo. ¶ S̄z q̄rēt quō p̄t stare q̄ boni istud q̄rant. qr ipsi sciūt oīa: cū btī sint: iō nō dubitabūt q̄n bñfecerint xpo vl quō. Aliq dicūt q̄ istud introductū ē a xpo solū p̄t doctrinaz vt inferat id qō dr: q̄diu vni ex minimis meis fecistis ⁊c. Et cū obijcit q̄ btī oīa sciēt. dōm q̄ sciēt oīa q̄ sūt ⁊ fuerūt ⁊ erūt: qr ista cōsistūt in facto. nō tū oportet q̄ intelligāt oīa simplicit. ⁊ iō ipsi sciūt an aliq̄n bñfecerīt xpo. ⁊ sciūt q̄ nō. s. psonaliter sic est sēsus plan⁹ ppositiōis. et tū qr sciūt xp̄m nō posse mētiri q̄rūt ab eo q̄n hoc fecerūt vt ex q̄n intelligāt quō bñ fecerūt. ¶ S̄z diceret ad qd xps totiēs ꝺ repetit et euāgelista: Q.°143
¶ Dōm q̄ ex industria factū est ad valde cōmēdādū memorie ista opa et magnificādū ea. qr nō pfunctorie et leuit ista trāsit xps: s̄z q̄ter repetit qō nō ꝙsueuit circa alia facere: vt sciamus multū eē vtilia ea q̄ tā diligent et totiēs a xpo repetūt. et euāgelista spūscō tact⁹ eādē intētionē sequēs q̄ter repetiuit vt cristus. ¶ Querit quare xps voluit nūc vocare frēs suos ipsos Q.°144

pauperes? ℂ Dom q fuit ꝑmo ad oſendendū dignitatē pauperū. tāte enī dignitatis sunt paupes q̄ sūt frēs xp̄i. ⁊ nō videtur q̄ possit esse maior dignitas: qz fraternitas eq̄litatē dicit. nichil aūt maius q̄ xpo equalē fieri. Secūdo vt tollat opinionē ꝑsi q paupes ꝓtēnit. Tertio q̄tū ad ꝑncipale intētū. s. qa xps vult nos valde allicere ad benefaciēdū paupib⁹. Quarto dixit ad oſendendū tā illoꝝ q̄ oīum nostrū dignitatē. vere enim frēs sum⁹ xp̄i: qz filij sum⁹ p̄ris ei⁹: ⁊ nō sic ille. ipse qdē vnigenit⁹ ⁊ nat⁹. nos ꝙo neq; vnigeniti neq; nati: sz adoptati. ipe enī p̄ xp̄i adoptauit nos in filios. ad ro. 8. Habem⁹ ispm̄ adoptiōis in quo clamam⁹ abba p̄r. ⁊ cū sim⁹ adoptati habemus ius succedēdi in bonis paternis. sic apls dic. e. c. Si filij ⁊ heredes: heredes aūt dei: coheredes ꝙo xp̄i. ⁊ idē ad gal. 4. magna aūt excellētia est hr̄e hereditatē bonoꝝ dei. iō frēs vocauit paupes: qz tā nos q̄ illi frēs sum⁹ xp̄i ⁊ coheredes eius si hereditariū ius p iniqtatē nō ꝑdiderim⁹. Istud aūt verbū xp̄i scz. Quādiu vni ex minimis his feciſtis: intelligit de oīb⁹ pauperib⁹ siue bonis siue malis. Cōsiderādū aūt q̄ eadē rō ne q̄ de bonis dr: venite. de malis dr: discedite. sic enī bonis dr venite bñdicti. ita ecōtrario dicet malis: discedite maledicti. oppoſita enī eis cōpetūt. Sz bñdictio dr mltiplicit: ita ⁊ maledictio. Quinq; enī modis boni vocāt bñdicti: ⁊ totidē mali dicunt maledicti. de q̄b⁹ dictū est. ℂ Aduertēdū aūt q̄ recte bñdicti dr̄ a p̄re possidere regnū p̄ris. qz nemo pōt bñdicere nisi p̄r: ⁊ nulli⁹ pōt eē regnū ex cui⁹ possessiōe est q̄s bñdictus nisi dei p̄ris. De maledictiōe sec⁹ est: qz maledictio nō dicit aliqd excellēs: sz poti⁹ defectū toti⁹ excellētie ⁊ boni. Deficere aūt cuilibet ꝑmptū est ⁊ posse deficere reb⁹ cōpetit ex natura ꝓpa inq̄tū sūt de nichilo. iō ad incurrēdū maledictionez nō regrit opatio aliqua dei: sed qlibz sit ij; si est sufficiēs causa mali in efficiēdo: vel ꝑti⁹ in deficiēdo. iō nō debuit dici discedite maledicti pr̄is mei. ℂ Quer̄it q̄s est iste diabolus aut quō accipit. ℂ Dom q̄ diabolus accipit apud nos vt cōmune ⁊ tñ est ꝑpriū: nō qdē ex origine sz ex impositiōe. fuit enī impositū maxīo spirituū malox q̄ princeps illoꝝ dr. ⁊ hoc ex ruina: nam de celo ruit in abyssū: ⁊ cadēs traxit secū multitudinē spirituū. nā diabol⁹ deorsū fluēs dr. ⁊ sic accipit hic. ⁊ de hoc dic ysido. ethimol. li. 8. c. de dijs gentiū. s. diabolus hebraice dicit deorsum fluēs: qz quiet⁹ in celi cacumine stare cōtēpsit: sed supbie pōdere deorsū corruēs cecidit. Grece ꝙo diabol⁹ dr criminator: qz crimīa ad q̄ ipse allicit ad dām referat. vl qz electoꝝ innocētiā crimīnib⁹ falsis accusat. ⁊ hoc mō accipit in apocal. s. ꝓiect⁹ est accusator fratrū nostroꝝ q̄ accusabat illos in ꝓspectu dei die ac nocte. ⁊ alibi ꝓ vno accipit. i. pro drachone q̄ diabol⁹ dr. sic accipit xps diabolū vt nomē vnius ⁊ necesse est q̄ ille sit princeps oīum demonū vt ex mō locutionis colligit. qz dr: q̄ parat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. cū enī dixit diabolo singularit: ⁊ nō designauit ꝑ aliq̄d adiūctū appareret q̄ accipiat vt nomē ꝓpriū. Cū aūt dixit: ⁊ angelis eius: signauit hūcē principē: qz ei dat angelos. ⁊ nō solū princeps est sz etiā oīum demonū: cū necesse sit h̄ nomīe diaboli ⁊ angeloꝝ suoꝝ intelligi oēs spūs neq̄. ⁊ tñ nōie diaboli vnic⁹ accipitur q̄ncē est ceteros demones vocari angelos ei⁹. ⁊ sic erit ipse princeps oīuz. ℂ Circa q̄d sciēdū q̄ int demōes pncipat⁹ est vt magis declaratū est. s. ⁊ est iste pncipat⁹ ꝑm naturā. s. q̄ ille q̄ est naturaliter maioris sapie ⁊ potētie sit princeps alioꝝ q̄ miores in hoc sūt. ⁊ iste vnic⁹ est q̄ oēs excedit. iste aūt est q̄ oīb⁹ demonib⁹ fuit cā cadēdi: qz ꝑsumpsit de se: ⁊ alij secuti sūt ei⁹ ꝑsumptionē. ⁊ sic fuit eis cā cadēdi. ita ⁊ nūc dr̄at aut pncipat eis post ruinā. sz iste princeps q̄s sit aut quo nōie appellet incertuz nobis est. nos ꝙo nitimur eū intelligere nōie sathane. ⁊ causa hui⁹ est: qz ipse tēptauit xp̄m: ⁊ videt q̄ nemo ali⁹ auderet crimen aggredi nisi maxim⁹ demonū. inde ergo apud plurimos creditū est sathan esse pncipē inferoꝝ. alij ꝙo luciferū vocāt pncipē demonū. ⁊ dicūt q̄ ille mouit eos ad ꝑsumptionē: ⁊ fuit illis occasio ruine. ⁊ hoc plurimi accipiūt ex eo qō babetur ysaie. 14. c. s. Quō cecidisti de celo lucifer q̄ mane oriebaris? ⁊ ita luciferū dicūt esse illū magnū angelum q̄ de celo corruit. Sed dom q̄ istud non tenet: qz manifestū est illud intelligi de nabuchodonosor: vel saltē de rege babylonis. De leuiathan ⁊ belial dr cōmuniter q̄ sunt pncipes demoniorū. Dom q̄ pnceps demonū est vn⁹. i. maxim⁹ oīum demonū in sapia ⁊ in naturali ptāte. ⁊ iste est quē designauit xps cum dixit cum dyabolo ⁊ angelis ei⁹. qz ceteros fecit eē angelos suos: ⁊ vocauit eum ab illa ꝓprietate qua est pnceps. nam pnceps oīum est ille quē oēs corruēdo secuti sunt. ⁊ ab hac ꝓprietate vocāt dyabolus. i. deorsum fluēs. qz de celo corruit in terrā. Et dōz q̄ iste idem vocāt alijs noīb⁹ supra positis. qz nō sunt ꝓpria sz cōmunia: et dicunt de illo ⁊ de alijs et cōuenīēt ꝑcipue illi pncipi. ℂ Sed quō dicūtur alij demones angeli ei⁹. i. diaboli. Q.° 146
ℂ Dom q̄ ponēdus est vn⁹ demon maior in naturali virtute ⁊ sciētia oīb⁹ demonijs. ⁊ iste est pnceps ſm exigentiā nature. Est etiaz pnceps ſm volūtatē eorū. qz hoc etiam magis cōuenit ipsoꝝ intētiōi. volūt enī hr̄e pncipatū ad hoc q̄ ipsi vniti ⁊ ordinati cōtra boīes possint eis nocere q̄b⁹ valde inuident. si aūt essent diuisi int se impediret vn⁹ aliū: ⁊ paruum aut nullum impedimētum aut malū sustinerēt boīes ab eis. sicut xps arguit cōtra iudeos. s. 12. ⁊ mar. 3. ⁊ luc. 11. c. s. Si sathanas sathanā eijcit: diuisus est in seipsū: g̃ regnū ei⁹ nō stabit. ⁊ tamē illud stat cum boīes sentiāt a demonibus maxima mala quotidie. ⁊ xps dicit demonē esse pncipē mundi. Jo. 12. c. s. Princeps hui⁹ mūdi in me non habet q̄q̄. i. demon. Ad hoc aūt demones sunt ordinati valde sub vno obedientes eivt ſm illi⁹ ordinationē tota demonū multitudo ꝓcedat cōtra humanū genus ad nocendū ⁊ perdendū. Ex hoc aūt seq̄t q̄ oēs demones subditi illi maximo demoni sūt ministri ei⁹. qz faciunt quod ille iubet ⁊ vadunt quo imperat. qz alꝰ nō maneret ordo pncipat⁹. ⁊ tūc vocabunt oēs angeli eius. qz sunt nuncij eius eūtes quo ille iubet. qz sic boni spūs vocāt angeli administratores. qz vadūt ⁊ veniūt ad nos ꝑcurātes nostrā salutez ita ⁊ mali spūs: qz ex mādato sūmi demonis veniūt ad nos ꝑcurantes nostrā perditionē vocant angeli sathane vel illi⁹ maximi demonis. ℂ Quer̄it quō dixit ꝓparatū esse demonibus Q.° 147
⁊ nō boīb⁹ illum ignē. ℂ Dom q̄ demonib⁹ parat⁹ est: qa sz sit ꝑ boīb⁹ ⁊ ꝑ demonib⁹ videt facti⁹ esse pncipaliter ꝑ demonib⁹. qz demones statim vt creati sūt adiudicati sūt igni eterno. nam nō fuit aliquātū tēp⁹ quo angeli mali in celo manerent. sed mox vt creati sunt auerterūt se a deo ⁊ in penā auersionis inclusi sūt in inferno. ⁊ quasi simul fact⁹ est infern⁹ ⁊ impletus est demonib⁹ q̄ ibi punirent. ꝓpter qō ꝓpe ꝑ demonibus videt infern⁹ fact⁹ qz ꝓtemporanea est pena demonū duration̄i inferni. sec⁹ de boīb⁹. nam boīes nō positi fuerūt in inferno mox vt nati vel creati sunt: sed post mortē. Secūdo qa nō oēs sil̄ sicut demones oēs simul adiudicati sunt igni inferni quasi esset eis ille ꝓprius. boīes aūt ꝑ varia tempora ⁊ non simul oēs damnādi sed ꝑ successiones ⁊ sigillatim vadūt. Tertio qz nō statim vt infern⁹ fact⁹ est fuerūt positi ibi alīq boīes vel aīe boīuz sicut demones statim positi sūt ibi vt infern⁹ factus est. iō demonib⁹ est infern⁹ quasi naturalis: boīb⁹ autem quasi accidentalis. iō demonib⁹ dr ꝑparat⁹ non boībus. Aliter etiam dr ignis etern⁹ parat⁹ demonib⁹ ⁊ nō boīb⁹. qz ꝓ peccato dat pena. pctm̄ aūt angeli fuit statim vt creatus est. i. nulla duratiōe tpis mediāte. homo aūt nō peccauit vt creat⁹ est: sed cū creat⁹ esset in originali iusticia māsit in ea aliquātulū ⁊ postea peccauit. etiā oēs demones creati sunt simul ⁊ simul peccauerūt: ⁊ ita oīb⁹ simul adiudicat⁹ est ignis inferni. homines ꝙo nō peccauerūt oēs simul sed ꝑ successiōes. iō magis accidētalis est ignis boīb⁹. Alia cā ⁊ ꝑcipua est quare dicatur ignis parat⁹ demonib⁹ ⁊ nō boīb⁹: qz pena illa ꝑ pctō est. demones aūt post q̄ peccauerūt nō habuerūt remediū: sed mox adiudicati fuerunt pene eterne. sec⁹ de boīb⁹: qz sz peccauerūt deus nolebat q̄ punirent eternaliter: sz q̄ liberarent a pctō. ⁊ iō

ipse p oībus passus est vt nullus ipsorū puniret. ⁊ ita de⁹ nō parabat ignē p hoībus: sz regnū cum p illis moreret ne inciderent in illum ignē. p demomb⁹ aūt ōr esse parat⁹: qr illos peccātes adiudicauit statim illi igni: ⁊ noluit eos redimere sic hoīes. ⁊ ista est vera cā quare nō sit ignis parat⁹ p hoīb⁹ sed p demonibus. ⌊ Et ibūt ⌋. hic ponit vltimū hui⁹. c. s. executō sntie late in iudicio. ⁊ qr illa fuit de absolutiōe ꝙtuz ad bonos ⁊ cōdēnatiōe ꝙtum ad malos: ponit executio ꝙtum ad vtrū qz. ⁊ ōr. ⌊ Et ibūt hi ⌋. i. dānati. ⌊ In suppliciū eternū ⌋. i. in pnā eternā q̄ nō finiet. ⌊ Justi vo ⌋. s. illi q tunc iusti inuenti fuerint. ⌊ In vitā eternam ⌋. i. in regnū celoz quod semp durabit

Q.° 148 ¶ Sed querit quō ibunt nūc iusti in vitā eternā: mali vo in suppliciū eternū. qr nemo potest ire in illud quod iam habet. sed mali tpe iudicij habebūt suppliciū eternū. ⁊ oēs iusti vitaz eternā. ergo nō poterūt illuc ire. ⁊ pz qr oēs boni ante iudicium erunt effecti beati actualit: qr oēs erūt mortui: ⁊ iam vidētes deum: cum nemo eorū maneat in penis purgatorijs: ⁊ illa beatitudo est vita eterna. de malis idē est: qr oēs illi ante tempus iudicij erūt mortui ⁊ resurgentes: ⁊ oēs in pctō mortali decesserūt. ideo necesse est q̄ iam sint in penis inferni. sed pena inferni est suppliciū eternū. iam ergo illud habēt: ⁊ sic nō ibūt in illud. ¶ Dici pōt vno mō q̄ ibūt in suppliciū eternū mali: qr lz suppliciū hēant: ⁊ ita nō possint ire in illud: tñ nōdū ē eternum: qr nō trāsit in infinitū duratio in illis penis. ⁊ idem de vita eterna dōm. Alio mō pōt dici ⁊ melius q̄ ibūt boni in vitaz eternā. i. in locū vite eterne: ⁊ mali in supplicium eternū. i. in locum ī quo passuri sunt suppliciū eternū. Est aūt locus vite eterne celū empyreū: qr ibi in eternū māsuri sunt beati. Est locus supplicij eterni infern⁹: qr ibi in eternū manebūt dānati. ⁊ de his ppie ōr: qr lz beati iam habeāt vitā eternā. i. beatitudinē quādo iudicant: nōdum tamē venerūt in celū empyreuz in quo semp māsuri sunt. ⁊ damnati lz iam torqueant cum in iudicio sunt illo igne eterno: tñ nondū iuerūt post resurrectionem in gehennā vbi semp māsuri sūt. ideo ibūt. ⁊ iste sēsus cōuenit qr ōr ibūt. nam ire motū localē notat. ad penā aūt ⁊ beatitudinē nō est ire sed ad locū. ideo de loco accipit. ⁊ respōdet modo loquēdi posito in sntia. nam dictū est: Venite bñdicti p-

Q.° 149 cipite regnū. ḡ ad regnū ituri erāt. ⁊ illud est loc⁹ in quo nondū erāt. ⁊ de malis dictū est: discedite maledicti in ignē eternū id est in locum ignis eterni. ¶ Nunc vo querēdū erat de penis damnatoz ⁊ glia btōz ⁊ locis eoz. Sz qr glia btōz cōsistit in pmio essentiali quod est btūdo siue videre deum. ⁊ in accidētali quod est aureola ⁊ fructib⁹ ⁊ dotib⁹. Et de btūdine dictū est late. s. 5. c. de aureola vo ⁊ fructibus. s. 13. c. De dotib⁹ aūt aīe ⁊ corpis. s. 17. c. nō est aliqd iam de his dicēdū sed manet dōm de penis dānatoz ⁊ loco earū. qr tñ simul cū iudicio fiet quedā renouatio seculi. de hac pmo videndum est.

Q.° 150 ¶ Primo est dubiū an purgatio aliq̄ mūdi futura sit. ¶ Dicendū q̄ vere purgabit mundus. i. creature irrōnabiles aliquādo: qr oīs innouatio fit p aliquā purgationē: sed elementa innouabunt. qr apocal. 21. c. ōr: Vidi celū nouū ⁊ terrā nouā primū eni celū ⁊ pma terra abiit. ergo ncce est q̄ ista purgent id est depurent. Secūdo qr pma chor. 7. c. sup illo verbo: preterijt figura hui⁹ mundi. dicit glo. Pulchritudo hui⁹ mundi mūdanorū igniū cōflagratiōe pibit. hoc aūt erit res mūdi huius purgare. ḡ mundus purgabit. ¶ Circa hoc aūt cōsiderandū q̄ cum oīa facta sint ppter hoīem: ⁊ aristoteles dicat oīa quodāmodo esse ppter nos: mūdus tot⁹. i. vniuersitas corporearū rerū ppter hoīez facta est. iō cōueniēs est vt quādo homo fm corpus glorificat⁹ fuerit tot⁹ mund⁹ ad statum meliorē mutet. i. oīa corpa que sunt partes mundi. ⁊ hoc nō ppter ipsas res sz ppt hoīem. sic enī hoī nōdū glorificato fz corpus dat⁹ est iste mūdus qualis videt ad manēdū in eo: ita hoī meliorato fm corp⁹. i. glorificato dabit mūdus melioratus: ⁊ hoc vt sit locus conuenientior ⁊ aspectus delectabilior. sic bonorationi hoī dam⁹ excellentius donū. sed ad hoc q̄ homo cōsequat gliam fm corp⁹: oportet prius remoueri ea q̄ opponūtur glie corporis que sunt duo. s. corruptio ⁊ infectio culpe. primū ptinet ad corpus: secūdū ad aiam. qr pma chor. 15 c. ōr: corruptio incorruptionē nō possidebit. homo ab his duobus purgabit. s. a corruptiōe: qr nō poterit corp⁹ corruptibile effici gliosum etiā ab infectiōe culpe: īmundicia nō possidebit regnū dei. sed oz q̄ ignis examinet opus cuiuslibz quale sit. pma chor. 3. c. ⁊ qcquid ad infectionē pertinet ad minus est vt lignū: fenū ⁊ stipulā. e. c. ideo purgabunt. Similiter autem circa corpa elemētata necesse est pportionaliter fieri purgationē fm hec duo vt remoueant cōtrarie dispositiōes ⁊ inducant cōuenientes dispositiōes ad nouitatē glie. ⁊ ideo erit in elemētis purgatio pportionaliter ꝙtum ad illa duo fm que est purgatio in hoīe. De corruptiōe apparet: qr impuritas ē causa corruptiōis ⁊ dispositio ad illā. ⁊ qr circa mediū locum vbi nos manem⁹ ppter elemētoz cōtactuū multe sunt corruptiōes ⁊ generatiōes ⁊ alteratiōes eoz q̄ derogāt puritati elemētoz ipsoz. iō ab hac corruptiōe īpuritas purgari oz elemēta vt recipiāt nouitatē glie. De infectiōe culpe min⁹ videt eo q̄ res pure corpalis sub infectiōe culpe cē nō pōt. ⁊ hoc verū est fm seipsam. ⁊ tñ fm habitudinē ad hoīem cui⁹ est ppria infectio culpe in elementa: qr ex culpa hoīs relinquit in loco in quo cōmissa fuit illa quedā īcōgruitas ad spūalitatē. ⁊ ita corpora sub tali incōgruitate existētia nō pnt dicari vel aptari spiritualib⁹ reb⁹. ⁊ inde videm⁹ fm rōnē ⁊ cōsuetudinē iuris q̄ loca in quib⁹ aliqua crimina sūt cōmissa nō reputant idonea ad aliqua sacra in eis exercēda nisi purgatiōe quadā ptmissa. sicut apparet de ecclesijs pollutis seminis vel sanguinis effusione. nam nō celebrant ibi diuina quousqz reconcilient ⁊ repurgent fm formā iuris. hoc modo pars tota ista mūdi in q̄ nos manem⁹ non solum impuritatē habet ex mixtiōe ⁊ cōtactu elemētoz: sz etiā ex infectiōe culpe: qr tota infecta est peccatis nostris q̄ impleuerūt eam. ideo ex hac cā nō erit pars ista apta ad recipiendā nouitatē glie vt sit cōgruus locus dicat⁹ rebus spūalibus quousqz purgatio pcesserit exules hanc cōcretam labem. iō necesse est ab his duob⁹. i. corruptiōe impuritatis ⁊ infectiōe culpe purgari elemēta ⁊ creaturas corporales. ⁊ ista est que vocat purgatio mūdi futura. ¶ Querit cum sit purgatio futura an p ignem fiet sicut aliqui dicūt cōmuniter. ¶ Dōm q̄ ista purgatio fiet per ignē. qr ps. 49. ōr Deus manifeste veniet: de⁹ noster nō silebit. ⁊ ōr de aduentu ad iudiciū. ⁊ sequit statim. Ignis in cōspectu ei⁹ exardescet in circuitu eius tempestas valida. ignis ḡ erit q̄ exuret oīa. ⁊ cōfirmat hoc ex lra sequēti ibi. s. Aduocabit celū desursū ⁊ terram discernere ppl̄m suū. ⁊ ista ad iudiciū ⁊ purgationē atqz segregationē ptinēt. ḡ ignis ponit ibi vt purgās. ⁊ ps. 96. ōr Ignis ante ipsum pcedet: ⁊ inflāmabit in circuitu inimicos eius. Secūdo pz qr. 2. petri. 3. c. ōr. Celi q̄ nūc sunt ⁊ terra eodem verbo repositi sūt igni reseruati. i. reseruant ad hoc q̄ purgent p ignē. ⁊ eodē. c. ōr. Aduenient aūt dies dñi sicut fur in qua celi magno impetu transient. elemēta vo calore soluentur. sed calor ad ignē pertinet. ⁊ idē. e. c. Properātes in aduētu diei dñi per quā celi ardētes soluent. ⁊ elemēta ignis ardore tabescēt. ignis ḡ purgabit oīa. Tertio pz fm applicationē quā quidam faciunt. nam dicūt q̄ ignis magis conuenit conditiōibus innouatiōis q̄ aliud elementū. ideo per ignē purificabunt oīa. ⁊ pz quia in mundi innouatiōe fient tria. Primū est q̄ tollet infectio relicta ex culpa. Secūdo auferet impuritas mixtiōis. Tertio causabit dispositio ad pfectionē glorie in corporib⁹. ad hec aūt tria dicūt magis cōuenire ignē q̄ aliud elementū. Sed dōm q̄ sola causa ppria est actiuitas ignis nam illa purgatio fiet ad segregandū a se oē alienū: vt sic quelibet res maneat pura. ⁊ hoc nō fit nisi p magnā virtutē resolutiuam fm quam reducatur res vsqz ad simplicia: ⁊ tamen nullius elemēti est hec virtus nisi ignis. iō solus ignis purga

Q.° 151 bit oīa. ¶ Querit quare nūc ignis purgatur⁹ sit ⁊ nō aqua:

Q.° 152

sicut in diluuio. ¶ Dom q causa differētie inter vtrāq; delectionē est: qr in deletiōe facta p diluuiū voluit deus delere illos hoīes qui tunc erant: sed nō totum genꝰ humanū. imo q postea manerēt sup terrā. imo debuit deleri homo ⁊ nō terra quod p diluuiū factū est. Jn purgatiōe aūt futura volet deus delere oēs hoīes ⁊ alia de terra ⁊ aquis: ita q nō sint vltra ⁊ reducere terrā ad talem statum q nō sit vltra ad habitationem hoīum ⁊ pecorum. ideo nō p aquā sed p ignē faciet qui
Q.ª.153 vniuersa delebit ⁊ soluet. ¶ Querit an ignis q purgabit mūdum erit eiusdē speciei cum igne elemētali. ¶ Dom q nō est dubium quin eiusdē speciei sit. nam ille ignis erit vere ignis. ergo nōce est q sit eiusdem speciei cū elemētali. qr sicut oīs aq̄ est eadē omni aqua in specie. ita oīs ignis est idem oī igni in specie. sed ille erit verus ignis ⁊ nō p methaphorā. ideo erit ignis elementalis. Secūdo qr dicit augꝰ. 20. li. de ciui. dei. et habet in glo. p̄ma choꝝ. 6. c. Figura vel pulchritudo huius mundi mundanorū igniū cōflagratiōe peribit. ḡ ille ignis est de natura ignis elemētalis qui est ignis huiꝰ mundi. Tertio qr sicut purgatio p̄ma fuit p aquam ita secūda erit p ignē: qa ambe comparant inuicē. p̄ma petri. 3. c. sz in p̄ma purgatione fuit aqua eiusdē speciei cum elemētali. ḡ ignis in secūda purgatiōe erit eiusdem speciei cum igne elementali: lz nō erit talis oīno huius opatio sicut illius: ⁊ poterit ille quod iste nō potest. qr iste ignis solum agit in virtute naturali ⁊ ex forma tua. ignis aūt ille vltra quātitatē actiōis q̄ cōpetit ei fm naturam habebit aliqd in q̄tum erit instrumētū dei operātis qō non habet iste ignis noster. iō manēs in eadē specie habebit actionem quā non habet noster ignis. ⁊ inq̄tum est instrumentum
Q.ª.154 diuine volūtatis mouebit ad oēm partē ad quā deus voluerit q̄ moueat. ¶ Querit de illo igne an purgabit celos superiores. i. celos planetarū ⁊ stellarū. ¶ Dom q nō purgabunt celi p ignē: qr nichil aget ille ignis in celos nec illuc pueniet. p̄mo qr ignis ille depurabit corrumpēdo ⁊ dissoluēdo sed nichil tale potest fieri in celo: qr corpora celestia nō recipiunt peregrinas impssiones. ḡ nō purgabunt per ignē. Secūdo qr vt dr in glo. 2. ad thessa. p̄mo. c. sup illo verbo in flā ma ignis dantis vindictā. s. ignis erit in mundo q precedet cū tantū spaciū aeris occupās quātum occupauit aqua in diluuio. sed aq̄ diluuij nō ascēdit vsq; ad celos: sed solū quindeciz cubitis sup altissimos mōtes. gen. 7. c. ergo nō ascendet plus ignis. ⁊ ita nō perueniet vsq; ad celos superiores. quia a substātia celi superioris nō oz q aliqd remoueat ad hoc q fiat purgatio impfectiōis sue: sed solū q motus eius quietet: qr hāc solam imperfectionē habet celum. quietatio aūt motus localis nō fit per actionē alicuiꝰ cōtrarij agētis. sed p hoc q motor desistit a mouēdo: ⁊ ideo celi purgabunt: sz nō per actionē
Q.ª.155 ignis neq; alicuiꝰ creature. sed ipsa eoꝝ quietatio accidēs eis ex sola volūtate diuina erit loco purgatiōis. ¶ Queritur an ignis ille purgabit ⁊ cōsumet oīa quatuor elemēta. ¶ Dom q nō corrumpētur elemēta quātū ad substam suam p ignē: qa sup illo verbo p̄ma choꝝ. 7. c. Preterit figura huiꝰ mundi. dicit glo. preterit figura. i. pulchritudo: nō substa: sed ad substam ⁊ integritatē mundi ptinēt elemēta. ḡ nō corrumpētur sz manebūt fm substam. Secūdo qr purgatio vltima mūdi q̄ fiet p ignē rīdebit p̄me purgatiōi q̄ facta est p aquā. sed in purgatione p aquam nō perijt substa elementorū. ergo neq; peribit in purgatiōe p ignē. Et videt dom q manebūt elemēta quātū ad substam ⁊ qualitates eorū ppias. sed purgabunt a duobꝰ vt. ś. dictū ē. s. ab infectiōe culpe quā infectionē ex pctis hoīuz ꝯtraxerūt. ⁊ ab impuritate cuiusdā mixtiōis que p actionē et passionē mutuā in eis acciderat. istud nāq; fiet ex cōditiōe illius status: qr si deberet perseuerare actio ⁊ passio in elemētis post iudiciū: sicut nūc est nō purgarent. qr ncē est q̄ quādiu fuerit mutua actio ⁊ passio eorū sit q̄dā impuritas: sz post iudiciū nō erit ncē ia aliq̄ actio elemētoꝝ ⁊ passio. imo neq; poterit esse. qr cessabit tūc motꝰ celi: ⁊ cessante motu p̄mi mobil nō poterit esse actio aut passio in inferioribꝰ. Cum ꝟo aug. dixit q qualitates corruptibiliū elemētorū ardēdo interibūt nō est sensus q qualitates ille pereāt: maxime qr nō p̄nt perire ardēdo quasi ille exurant ab igne. nam elemētū posset exuri sed nō qualitas eiꝰ: potissime manētibꝰ elemētis. sz est sensus q qualitates corruptibiliū elemētoꝝ. i. talit qualit cōueniūt elemētis manētibꝰ in statu corruptiōis nō manebūt. nunc enī sunt elemēta corruptibilia: qr fm partē corrūpunt: ⁊ quā diu agūt ⁊ patiunt vocant corruptibilia. cū enī cessauerint agere ⁊ pati desinēt esse corruptibilia: ⁊ tūc cessabūt qualitates corruptibiliū elemētoꝝ. i. nō erūt in eis fm hūc statū. qr licet maneāt in eis realit: nō tñ poterunt fm eas agere ⁊ pati. hoc aūt cessabit in ipsa purgatiōe que fiet p ardorē ignis. iō recte dr q ardēdo interibūt. i. in ardore cessabit actio ⁊ passio ptinens ad statū corruptibilē. ¶ Cōsiderādū aūt q ignis cōflās tantū purgabit de aere quātū tūc ꝯtinebūt duo p̄ma interstitia ⁊ vltra nō ptingēt. ¶ Querit de illo igne quātū ad tēpꝰ Q.ª.156
sz an p̄cedat iudiciū vl sequat. ¶ Dom q ignis ille precedet aliquō iudiciū. qr dr ps. 96. Jgnis añ ipsū p̄cedet: ⁊ inflāmabit in circuitu inimicos eiꝰ. ḡ veniet ignis ante iudiciū. Secūdo qr resurrectio p̄cedet iudiciū. qō pz qr dr apocal. p̄mo. c. q̄ videbit eū oīs oculus. ⁊ nō poterat hoc fieri si veniret xps añ resurrectionē: qr plures eēnt mortui q̄ viuētes qui nō possent videre xpm. ḡ tūc veniet qñ oēs simulerūt. ⁊ hoc est post resurrectionē. sz mūdi cōflagratio p̄cedet resurrectionē. ḡ ⁊ aduentū xpi. ⁊ pz qr sci q resurgēt habebūt corpa impassibilia ⁊ immortalia. ⁊ ita iam nō poterūt purgari. qr qō purgat. patitur ⁊ resoluit: ⁊ tñ p ignē ꝯflagratōis vt aug. dicit purgabit si qd māserit vel inuenier purgādū in corporibꝰ bonoꝝ. ergo ncē est q̄ ignis p̄cedat iudiciū. ¶ Cōsiderādū tñ q̄ illa ꝯflagratio aliquo mō p̄cedet iudiciū ⁊ aliquomodo seq̄t. sz p maiorī parte p̄cedet. ⁊ inquātū cōflagratio est vel purgatio mūdi p̄cedet. ⁊ iō incipiet ante iudiciū ⁊ finiet post iudiciū. ⁊ patz qr sicut. ś. dicebat resurrectio erit añ iudiciū. nā illi q iā dormierāt rapiunt obuiā xpo in aera venīēti: vt ibi cum eo sint. ⁊ sic priꝰ q̄ ille veniat resurgent ipsi: eritaūt simul resurrectō cōmunis oīum ⁊ corporū scōꝝ glorificatio. ⁊ pz qr resurrectō oīum tā bonoꝝ q̄ malorꝝ erit simul. s. in momēto ⁊ in ictu oculi ⁊ in nouissima tuba. p̄ma choꝝ. 15. c. cū ꝟo boni resurgēt accipiēt corpa glorificata: qr alis dareť q̄ aliquo tpe post resurrectionē: adhuc essent miseri cum haberēt impfectiōes corporis: quod est absurdū. itē qr apls hoc expsse dicit. 1. choꝝ. 15. c. s. Seminat in ignobilitate: surget in glia. i. corpa sanctorum qñ resurgēt erūt gliosa. ⁊ alie dotes corporū ibi ponunt renouabunt aūt simul oēs creature cū resurrectiōe mortuoꝝ ad ro. 8. ipsa creatura liberabit a seruitute corruptiōis in libertatē glie filiorꝝ dei. sz ad istā innouationē p̄cedet cōflagratio mundi q̄st dispositio q̄dā: qr cū oīa depurata fuerint innouabunt. ḡ ⁊ ad resurrectionē p̄cedet cōflagratio: ⁊ ꝯsequent ad iudiciū: cum resurrectio p̄cedat ad iudiciū vt dictū est. Et tamē dom q nō penit p̄cedet quasi priꝰ desinat ignis ille cōflagratiōis q̄ fiat iudiciū. imo adhuc cōpleto iudicio manebit ille ignis: qr inuoluet malos ad puniēdū eos. ⁊ tñ inquātū ille ignis dicit purgare mūdū totaliter p̄cedet. ¶ Querit an aliq̄ Q.ª.157
mūdi innouatio sit futura. ¶ Dom q futura est innouatio oīm rerū: qr ysa. 66. c. dr: Ecce ego creo celos nouos ⁊ terrā nouam. p̄mū celū ⁊ p̄ma terra abijt. ⁊ apocal. 21. c. Vidi celū nouum ⁊ terrā nouā. Secūdo qr hītatio dz cōgruere habitatori. sz mūdꝰ factꝰ est vt sit hītatio hoīs. hō aūt innouabit. ḡ et mundus innouabit. Tertio qr oē aīal diligit sibi sile. eccliastici. 13. c. ⁊ silitudo cā amoris est. 8. ethicoꝝ. sz hō quādā hz similitudinē cū vniuerso cū ipse minor mūdus dicat. ḡ hō vniuersū diligit naturalit ⁊ eiꝰ bonū concupiscit. vt ḡ satisfiat desiderio hoīs dz vniuersū meliorari ⁊ innouari. ¶ Circa hoc aūt sciendū q rō exigit vt oīa entia corpalia mouent in quendā statū p̄fectionē q̄ nūc hīt. oīa nāq; corpalia ppter hoīem

facta credunt sicut aristo. dicit: oīa esse ppter nos. vnde ⁊ oīa dicunt subiecta hoī. ps. 8. Oīa subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. ⁊ inquantū subiecta seruiūt ei. duplicit aūt seruiūt corpalia hoī. Uno modo ad sustētationē corporalis vite inq̄tū de terrenis ⁊ corporalib⁹ nobis est cibus. ⁊ lz celum ⁊ alia elemēta nō sint cibus nr̄ agūt ad generationē cibi ⁊ ad salubritatē vite ⁊ cetera indigentias. vnde nichil est quod ad vitā corporalē hoīs ꝓdesse nō possit. Alio modo ꝓsunt ad ꝓfectū cognitiōis diuine inquātū p creaturas deū cognoscim⁹. ad ro. pmo. inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. Sz pmo ministerio creaturarū nō indigebit homo post q̄ glificat⁹ fuerit qz erit corpus hoīs tūc incorruptibile p virtutē aīe glificate iō illa ꝯseruabit corp⁹ ⁊ nō indigebit alimētis neqz alijs exterioribus quib⁹ nūc indiget ppt ꝯtinuā resolutionē corruptibilitatis. ergo nō poterūt ꝓdesse creature nisi q̄tū ad secūdū sed ad hoc nō ꝓsunt q̄tum ad cognitionē intellectiuā. qz tali cognitiōe scī videbūt deū īmediate p essentiā. ⁊ iō nō indigebunt aliqua creatura manuducēte. Ad hāc tñ cognitionē nō poterit accedere sensus visus neqz alij sensus: qz deus est purus spūs sola spūali actiōe pceptibilis. oportebit igit q̄ dē aliqd in quo excellēter delectet visus: ⁊ p quod deueniat ī cognitionē dei eo mō quo pōt. ⁊ hoc est q̄ cum nō possit deitatē in seipsa inspicere inspiciat eam in suis effectib⁹ corpib⁹ in q̄bus manifesta iudicia diuine maiestatis apparebūt. ⁊ hoc precipue in carne xpi q̄ erit corp⁹ excellētissimū. ⁊ postea in corporibus beatoꝝ. ⁊ deinceps in oīb⁹ alijs corpib⁹ ꝓm gradū suū ⁊ ideo apparebit vt cetera alia corpa maiorē influentiā a diuina bonitate accipiāt. ⁊ ista erit īnouatio quedā oīuz rerū inquātū singule res que manebūt post purgationē mūdi incipiēt habere statū meliorē q̄ pri⁹ habuerāt. ⁊ tñ extēdet in tantum ista īnouatio vt spēm nō excedat. nā lz quelibet spēs ꝓm varietatē sue forme substātialis exigat determinationē accidētium in materia facientiū maiorē aut minorē pfectionē: tñ non cōsistit ille stat⁹ accidentiū in indiuisibili. iō pōt addi maior et maior pfectio intra spēm. tāta aūt pfectio poterat alicui dari q̄ nō maneret gradus speciei. ⁊ iō tūc quelibet res innouabit citra pfectiōis vltimū in sua specie. i. nō excedēdo: sed pueniet ad finē. i. vt sit quelibz res tam pfecta quātū sua species capiat. ⁊ istā pfectionē tunc dandā quā nunq̄ res habuerūt añ iudiciū vocam⁹ īnouationē. vere qdē innouatio est: qz nouitas dat. i. talis stat⁹ qualis nunq̄ fuit. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ dispositio īnouatiōis que inducet in reb⁹ nō erit naturalis neqz cōtra naturā: sed ꝑter naturā. nam res nō pnt ad eam pertingere naturalit. i. ex pncipio ītrinseco ⁊ p agēs naturale: neqz est cōtra naturā: qz in illa innouatiōe pficient res vltra id quod nūc habēt. nulla aūt pfectio est cōtra inclinationē nature: cū poti⁹ oē ens inclinet ad pfectionē. est tñ supra naturā: qz ab agēti supnaturali: ⁊ iō nō erit violēta dispositio: cum non sit cōtra inclinationē rerū: sed poti⁹ eis cōformis. ⁊ manebit ī ppetuū: qz cōseruabit a supnaturali agēte q̄ illā pstitit. ¶ Aduertendū aūt q̄ rerū irrōnabiliū nō est ppie mereri aut demereri neqz pmiū accipere aut penā. ⁊ iō mūdus non meruit vt aliqua īnouatio in eo fieret: sed sancti meruerūt vt fieret inquantū illa īnouatio in eorū glīam cedit: sicut homo meretur vt pulchriorē domū inhabitet: vel vt vestib⁹ decētioribꝰ induatur: ⁊ sic dom⁹ melior efficit ⁊ vestis ornat inq̄tū ista in honorē ⁊ glīam hoīs cedūt. sic de mūdo fiet lz mūd⁹ nichil meruerit. ¶ Querit an elemēta recipiāt aliquā claritatē quā pri⁹ nō habuerint. ¶ Dōz q̄ circa īnouationē elemētoꝝ ⁊ oīum rerum planū est q̄ nōce sit illā ꝓcedere: cum tā scriptura veteris q̄ noui testa. illā ponat. ⁊ ista innouatio dicit gradū pfectionis sup oēm pfectionē quā aliq̄ habuerūt. sz quāta erit ista pfectio vel qualis nō cōstat. etiam an claritas inducet in elemētis nō possum⁹ necessario cōuincere: sz rō hoc aliq̄lit suadet: ⁊ sic etiā est cōis positio. iō videt dōm q̄ elemēta in illa īnouatiōe accipiēt claritatē. ¶ Circa qō cōsiderādū q̄ sicut ē ordo spirituū celestiū ad spūs terrenos. i. humanos: ita est etiaz ordo celestiū corporū ad corpa terrestria. cū aūt creatura corporalis sit facta ppt spūalē ⁊ per eā regāt oz disponi corporalia sicut spūalia disponunt. in illa aūt vltima rerū cōsūmatione spūs inferiores accipiēt ꝓprietates spirituū superiorū: qa hoīes erūt sicut angeli dei. s. 22. c. vel equales angelis dei. luce. 20. ⁊ in hoc deueniēt ad maximā suā pfectionē. qz maxīa pfectio spūs humani est in eo in quo cōuenit cum angelico. sic de corporib⁹ inferioribꝰ ⁊ celestib⁹ erit. nō enī cōicant inferiora corpora cum celestib⁹ nisi in natura lucis ⁊ diaphani: vt oz 2. de aīa. iō oz vt inferiora ꝓcordēt cum supioribꝰ pfectiōibus maxime ꝓm claritatē. ⁊ iō elemēta oīa vestient quadā claritate sed nō equalit: imo ꝓm ꝓportionē suarū capacitatū. terra enī vt oz erit in supficie exteriori peruia sicut vitrū. aq̄ sicut cristallus. aer sicut celū. ignis sicut luminaria celi. lz an talis gradus lucis futur⁹ sit nobis est incertū: qz nulla sacra auctoritas hoc asserit. aer aūt manēs in ꝓpria raritate habebit claritatē non tñ hēbit eā sicut radios ꝓiciēs: qz ad hoc regreret magna aggregatio lucis. qz in elemētis nō potest esse nisi in denso: sed erit lux sicut in diaphano illumīato. terra aūt naturalit habet opacitatē ppt defectū lucis: ⁊ tñ tūc habebit claritatez nō qdē p totū corpus sed in supficie: ⁊ hoc supnaturalit ablata illa opacitate que est luci opposita. ⁊ in hoc nō ꝓiudicabit densitati terre. qz cū tāta densitate quātā regrit terra stat aliq̄ lux. cū terra accipiat statū glīosū ppter btōs: ⁊ illis ꝓsit advisum vt dictū est sufficiet supficiē terre habere claritatē. pfūdū aūt terre nō erit diaphanū neqz hēbit claritatē. ⁊ sic manebūt dānati in tenebris q̄ erūt in corde terre. vñ ꝓuenient dispone tur terra vt sit ī glīaz electoꝝ ⁊ in penā dānatoꝝ. verūtamē dicunt aliq̄ totā terrā tūc reddēdā glīosam nō q̄si p totū ei⁹ pfūdum sit lux qō nullus ponit: sed qz recludent spūs hoīuz ⁊ demonū in corde terre. qz lz q̄tū ad culpā sūt infimi: tñ quātum ad nature dignitatē oīb⁹ substātijs corporalib⁹ sūt excellētiores ⁊ magis ornabūt terrā q̄ q̄libz q̄litas ei inducta vl q̄ iduci possit. ¶ Querit an in illa īmutatiōe mūdi accipiēt corpa celestia augmentū lucis. ¶ Dōm q̄ in illa īnouatiōe mūdi augmentū lucis accipiēt corpa celestia. qz ysaie. 30. c. oz. Erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septēplicit sicut lux septē dierū. ista aūt magna augmētatio est. Secūdo qz tot⁹ mūd⁹ īmutabit in meli⁹ vt dictū est. ⁊ tñ celū est maior ⁊ melior pars vniuersitatis inf creaturas pure corpales. q̄ īnouabit. sz hoc nō pōt ee nisi maiori luce resplēdeat: qz lux est ppria qualitas corpoꝝ celestiū. q̄ augebunt lumīe. Tertio qz oīs creatura q̄ ingemiscit ⁊ parturit expectat reuelationē filioꝝ dei. ad ro. 8. c. sed corpa celestia sūt hmōi vt dicit ibidē glo. q̄ expectāt gloriam scoꝝ. sz nō expectarēt nisi ex hoc eis aliqd accresceret. igitur eis claritas accrescet. qz p eā maxīe decorāt. ¶ Circa hoc cōsiderādū q̄ īnouatio mūdi ad hoc ordinat vt in mūdo īnouato manifestis indicijs q̄si sēsibilit det⁹ ab hoīe videat. ducit aūt creatura in dei cognitionē p suā spēm ⁊ decorē q̄ manifestāt sapīa facientis ⁊ gubernātis. vñ oz sapie. 13. c. a magnitudine speciei creature cognoscibilit poterit creator hoꝝ videri. pulchritudo aūt celestiū corpoꝝ ꝑcipue cōsistit in luce. ⁊ sic ecclesiastici. 43. c. oz. Spēs celi glīa stellarū mūdū illumīnās in excelsis dñs. ⁊ iō ꝑcipue q̄tū ad claritatē corpa celestia īnouabunt. quātitas aūt ⁊ mod⁹ illumīatiōis quātū ad singlā corpora celestia nō sūt nobis nota: cū neqz scriptura ō bis expsserit: sz deo soli q̄ hec faciet nota sūt. ō sole aūt ⁊ luna dictū est. s. q̄ erit lux lune sic lux solis ⁊ lux solis septēplr. et manebit lux sic asserit scriptura ysa. 30. c. sz ñ manebit gñatio ⁊ corruptio ¶ Querit an corpa celestia fuerint deteriorata peccāte hoīe. ¶ Alīq̄ dicūt q̄ sic. qz sup illo Ybo ysa. 30. c. erit lux lune sic lux solis. dicit glo. oīa ppt hoīez facta in ei⁹ lapsu deteriorata sūt: ⁊ sol ⁊ luna in suo lumīe peiorata. Alīj dicūt q̄ corpa celestia deteriorata fuerūt in lumīe: vt assentiāt illi glo. ⁊ tamē dicūt nō fuisse aliquā minorationē realē in luminis defe-

Q°. 158

Q°. 159

Q°. 160

ctu.ſed minoratio fuit ꝙtum ad vſum boīs.ſ. ꝙ homo poſt pctm̃ non conſecutus eſt tantū beneficiū ex lumine coꝛpoꝛ celeſtium ꝙtum pciperet ſi non peccaret.ſiſi modo ꝺꝛ geñ.3.c. Maledicta terra in opere tuo:ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi.⁊ tm̃ manifeſtū eſt ꝙ etiā ſi hō nō peccaſſet germinaret terra ſpinas ⁊ tribulos:qꝛ iſta ſūt quedā plante ptinētes ad determinatā ſpēm ⁊ gradū pfectiōis.⁊ deꝰ creauerat iſta ſicut ⁊ cetera creauit ⁊ dedit terre vim germinatiuā hoꝛ.iō nō auferret iſta de mūdo boīe nō peccāte:ſed germinaret terra oīa hec ſicut nūc.ſed hoc factū eſt:qꝛ ſi homo nō peccaſſet nō nocerent ei hec nec eſſent in penā eius.nūc ℣o poſtꝙ peccauit cedūt in penā.qꝛ illa terra in qua ipſe ſeminat frumētū naſcunt tribuli cum frumēto ⁊ impediūt ⁊ affligūt boīez.ſic enī de ſerpētibꝰ ⁊ oībꝰ venenatis erat.nā erāt ante peccatū boīs cum dicatur ꝙ ſerpēs erat callidioꝛ.i.prudētioꝛ cūctis animātibꝰ terre.geneſis.3.c.⁊ p illam temptatus eſt adā ⁊ eua:⁊ futura erāt oīa hec etiā ſi homo nō peccaret:cū pertineāt ad pfectionē vniuerſi:ſicut quedā ſpecies ⁊ gradus pfectiōis ſubſtātialis.ſed non noceret boī ſi nō peccaret.nūc ℣o qꝛ peccauit in penā eiꝰ ſunt oīa hec:lz in penā facta nō fuerint.ita ergo coꝛpa celeſtia ſi nō ꝓſtant boī tantū beneficiū per ſuā opationē quātū pꝛeſtarēt ei ante peccatū:dicunt deterioꝛata reſpectu boīs:lz abſolute in nullo ſint minoꝛata. ¶ Dōm aūt ꝙ iſte modus loquēdi eſt ſatis cōueniēs.⁊ tm̃ ſi velimꝰ dicere ꝙ coꝛpa celeſtia neq; ſimplr neq; reſpectu boīs fuerint deterioꝛata nō erit incōueniēs.imo fortaſſis maius bñficiū nūc pcipit a coꝛpibꝰ celeſtibꝰ:qꝛ ſi nō peccaret hō efficereť immortalis ⁊ impaſſibilis.⁊ iō minꝰ indigēs influxu celi.cum viueret iam quaſi ſupnaturaliter ꝙ nūc cum viuat pure naturaliť:⁊ totā vegetationē ſuā ⁊ ꝓſeruationē ſuā recipiat ex opatiōe ⁊ influxu celi. Ad rōnē autem tunc dōm ꝙ lz nō fuerint deterioꝛata coꝛpa celeſtia p pctm̃ hominis melioꝛabunť qm̃ ille innouabiť.primo qꝛ hō p pctm̃ coꝛruit a ſua dignitate.lz minꝰ coꝛruit peccādo ꝙ eleuabiť in reſurrectiōe ⁊ glificatiōe.naz ante pctm̃ erat potēs mori:⁊ per pctm̃ effectꝰ eſt mortalis:nō qdē apponendo ei aliqd mali qō pꝛiꝰ nō haberet:ſed nō dando ei grām vel ſtatū quē alīs haberet.in glificatiōe aūt totaliť eleuabiť ſm aīam ⁊ coꝛpꝰ vt dotes habeat.lz enī illo cadēte nō coꝛruerit:eo eleuato vniuerſū ad tātā celſitudinē cōueniēs eſt eleuari vniuerſū. Secūdo ⁊ pcipue:qꝛ boīe peccāte nō fuit mutatꝰ ſtatus vniuerſi: cū poſt pctm̃ habuerit coꝛpꝰ aīale ſicut priꝰ cibis indigēs:⁊ nō cōſeruatur talis vita ſine gñatione ⁊ coꝛruptiōe facta in creatura. iō debuit manere ſtatus vniuerſi ſicut priꝰ ad faciēdū diem et noctē p motū luminariū ⁊ gñationē ⁊ coꝛruptionē in creatura ad cibationē viuētiū.talis aūt fuit ſtatꝰ vniuerſi ante pctm̃:qꝛ ſm hāc cōditionē oīa creata ſunt.geñ.primo.iō ꝓpter pctm̃ hominis nō debuit minui aliqd de lumine celeſtiū coꝛpoꝛū cum nō mutatꝰ fuit ſtatꝰ vniuerſi.ſecꝰ aūt erit de innouatiōe boīs: quia tūc mutabiť ſtatꝰ vniuerſi eo ꝙ nichil erit indigēs opatione celeſti q̄ fit ſm iſtā influentiā ⁊ ꝓportionē lucis que nunc eſt.nam nulla aīalia nec plante manebūt que egeāt vegetatiōe homo etiā trāſibit ad ſtatū ſpūalē in coꝛruptis ceſſante iſto ſtatu aīali:⁊ nō indigebit vegetatiōe aliqua q̄ fit p motū ⁊ operationē celi.ideo cum opatio celi ſit ꝓpter boīem ceſſabit ſtatus celi q nūc eſt mutato boīe:⁊ ſicut homo trāſijt ad excellentioꝛē ſtatū:ita ⁊ celū vt miniſtret boī eo modo quo poſſit trāſibit ad melioꝛē cōditionē.⁊ hoc erit ꝙtū ad lucē que eſt qualitas coꝛpoꝛū celeſtiū.iō augebunť valde in claritate lz nō fuerint diminuta qm̃ homo peccauit. ¶ Dōm ſiliter ꝙ nō videť ſatis rōnabiliť dictū ꝙ luna ante pctm̃ ꝓſtaret tantā vtilitatez ex luce ſua quantā nūc ꝓſtat ſol:⁊ ſol ꝓſtaret ſeptēpliciē.⁊ ratio eſt qꝛ opatio coꝛpoꝛ celeſtiū eſt ex virtute ipſoꝛ actiua ⁊ transmutatiua que eſt realiť ipſa lux vel nō ſine ea.⁊ iō exiſtēte eq̄li illa opatio erit equalis.⁊ tm̃ dicūt nō diminutā eſſe lucē coꝛporū celeſtiū.q̄ neq; virtutē neq; opationē:niſi forte dicať ꝙ venit iſte defectꝰ ex ꝯditiōe terre ſuſceptiue q̄ſi añ meliꝰ recipet ī fluentiā aſtroꝝ q̄ poſt pctm̃.lz nō videť verū:qꝛ non fuit aliq̄ qualitas bona abſoluta ablata aut diminuta: neq; aliq̄ mala realiť inducta:qꝛ ſicut deꝰ nō deterioꝛauit coꝛpa celeſtia ꝓpť pctm̃ boīs:ita neq; deterioꝛauit terrā:qꝛ pctm̃ nō mutauit naturā.iō ſeqť ꝙ añ pctm̃ ade nō ꝓſtabat luna maioꝛē vtilitatez q̄ nūc:nec ſol maioꝛē q̄ nūc. Secūdo qꝛ aut illa maioꝛ vtilitas ꝓſtareť ante pctm̃ ex aliq̄ naturali virtute ſolis ⁊ lune ſufficiente ad hoc ꝓſtandū aut ſupnaturaliť.ſi primo mō non ſtat:qꝛ cū nō ponať maioꝛ lux neq; maioꝛ virtꝰ eſſet.etiā qꝛ ſi maioꝛ virtus eſſet neceſſe eſt vt dicamꝰ eā nūc ablatā:cū nūc nō operenť ſm eā ſol ⁊ luna.⁊ hoc falſū eſt qꝛ ſic eēt ſimplr deterioꝛata natura celeſtis.qō falſū eſt.nā ſic poſſemꝰ dicere lucē diminutā fuiſſe. Secūdū aūt nō ſtat:qꝛ opatio naturalis nō fit miraculoſe.fieret tm̃ ſic ſi ad illā vtilitatē influētie nō eſſet pncipium intrinſecū ſufficiēs in ſole ⁊ luna:lz deꝰ iſtud ageret.iō videť ꝙ ſic nō erat tūc maioꝛ lux q̄ nūc:ita neq; erat realiť maioꝛ vtilitas.coꝛpa aūt celeſtia maioꝛē lucē ⁊ pfectionē accipiēt q̄ pdidiſſent lz aliquā pdidiſſēt.⁊ tūc nō erit noꝛ ꝓpť magnitudinē lucis.lz añ pctm̃ boīs noꝛ ⁊ dies erāt ⁊ māſiſſent etiā ſi nō peccaſſet hō. Erit aūt lux lune vt ꝺꝛ fiē lux ſolis.iō non erit noꝛ vbicūq; apparuerit luna ſup terrā.lux aūt ſolis dicitur futura ſeptuplr. De coꝛpibꝰ aūt btōꝝ dicūt ꝙ fulgebūt ſeptuplicit q̄ ſol.lz iſtud nō hz auctoꝛitatē ſiē hz ꝙ luna lucebit ſiē ſol:ſol aūt ⁊ luna ⁊ oīa aſtra lucebūt poſt iudiciū etiam magis q̄ nūc lucēt. ¶ Querit an motꝰ coꝛporū celeſtiū ceſſabit poſt diē iudicij ĩnouato mūdo. ¶ Dōz ꝙ poſt diē iudicij ĩnouato mūdo:nō erit vltra motꝰ coꝛpoꝝ celeſtiū. Et apparz primo qꝛ apocal.10.c.ꝺꝛ ꝙ angelꝰ iurauit p viuētē in ſcla ſclorum ꝙ amplius nō erit tēpꝰ.ſ.poſtꝙ ſeptimꝰ angelꝰ tuba cecinerit:qua canēte mortui reſurgēt.vt ꝺꝛ.1.choꝝ.15.c.lz q̄ſiū qz motꝰ eſt tēpꝰ eſt:cū ſit tēpꝰ mēſura motꝰ:⁊ nō cuiuslibz ſed primi ſub quo oēs motꝰ ſūt.⁊ iſte ⁊ motꝰ celi.ḡ q̄ ceſſauerit tēpus ncē eſt ꝙ nullus motꝰ ſit.⁊ ſic nō mouebiť celū. Secundo:qꝛ yſa.60.c.ꝺꝛ.nō occidet vltra ſol tuꝰ:⁊ luna tua nō minuet.lz occaſus ſolis ⁊ diminutio lune cauſanť ex motu celi.ḡ nō erit tūc motꝰ celi. Tertio qꝛ vt oſtēditť.2.de gñatiōe.motꝰ celi eſt ꝓpť ꝓtinuā gñationē in iſtis inferioribꝰ.lz gñatio ceſſabit ceſſāte ⁊ cōpleto nūero electoꝝ.ḡ ⁊ tūc motꝰ celi ceſſabit. Quarto qꝛ vt ꝺꝛ.2.methaphi.oīs motꝰ eſt ꝓpť aliquē finem lz oīs motꝰ q eſt ꝓpť finē aliquē:habito fine illo ceſſat.ḡ vel motꝰ celi nūq̄,ꝙ ſeqť finē ſuū.qō abſurdū videť:qꝛ tūc frūſtra eēt:vl aliqñ geſcet. Quinto qꝛ quies eſt nobilioꝛ q̄ motꝰ:qa ſm ꝙ res ſūt ĩmobiles ſimiliť deo in quo ē ſūma ĩmobilitas lz coꝛpoꝛ inferioꝛ motꝰ terminať naturaliť ad getē.lz copa celeſtia multū nobilioꝛa ſūt.ḡ a fortioꝛi terminabūť ad getē.⁊ ſic ceſſabit aliqñ motꝰ celi. ¶ Cōſideradū ꝙ circa hoc eſt triplex opinio. Una eſt philoſophoꝝ q dicūt motꝰ celi ſp durabit.ſic enī tenet ariſtoteles.8.phiſi. Secūda poſitio eſt ꝙ motus celi ceſſabit:⁊ hoc naturaliť.lz falſū eſt:qꝛ oē coꝛpꝰ qō naturaliter mouet ⁊ naturaliť geſcit hz locū ad quē naturaliť mouet ⁊ in quo naturaliť geſcit ⁊ ab illo nō recedit niſi p violētiā.nullus aūt talis locꝰ pōt aſſignari coꝛpi celeſti. Tertia poſitio eſt aliorū q̄ vera eſt.ſ.ꝙ motꝰ celi ceſſabit poſt reſurrectionē ĩ illa mūdi ĩnouatōe.nō qdē ex aliq̄ cā naturali:lz diuina volūtate hoc faciēte.⁊ rō eſt:qꝛ ſic coꝛpa celeſtia nō mouēť ex aliq̄ neceſſitate naturali q̄ſi a pncipio intrīſeco hoc exigēte.lz ex dei volūtate ad hoꝛ inferioꝛ cōſeruationē ⁊ gñationē:ita ex dei volūtate ſine vlla naturali exigētia ceſſabūt moueri qñ motꝰ coꝛñ fuerit vtilis.pz primo qꝛ vt dictū eſt nō eſt aliq̄ naturalē neēitas ad motū celi exptе coꝛpis celi.vñ nō mouebť niſi qꝛ intelligentie mouēt coꝛpa ipſa deo volēte:⁊ cā motꝰ eſt ad gñationē et coꝛruptionē in his ĩferioribꝰ.2.de gene.⁊ coꝛ.lz deꝰ vult nūc manere gñationē ⁊ coꝛruptionē q̄diu boīs ꝓternatio in iſto ſtatu ei placet.lz aliqñ cōplebiť iſta.ſ.iplebo nūero electoꝝ.iō deꝰ tūc volet ꝙ ceſſet gñatio ⁊ coꝛruptio in his rebꝰ:⁊ ꝓter ꝙ ceſſet motꝰ celi.⁊ ſic ceſſabit motꝰ:nō tū naturaliť nec ꝑ na

turam.sed deo volente. ¶ Cōsiderandū aūt q̄ tota terra erit illustrata radijs corpor celestiū. ita vt nulla obscuritas in ea esse possit. nam lz sol nō moueat: ⁊ iō sit aliqua supficies terre ad quā nō se extēdāt aut nō pueniāt radij solis: tñ ibi erunt radij alior astror. qr ōr q̄ sol ⁊ luna erūt ex opposito. ⁊ p̄ñter illuminabīt tota terra radijs ambor sīt. lz tūc lux lune erit sīc nūc lux solis. ysa. 30. c. s. Erit lux lune sicut lux solis. g̃ nulla terre supficies erit q̄ nō sit tā illumīata q̄tū nunc est supficies sup quā sol apparet. lz illa nō p̄t dici obscura. g̃ nulla ps terre erit obscura in supficie: lz tota obscuritas erit ī inferno vbi
Q°.162 sunt dānati. ¶ Querit cū celū gescere debeat in scī inouatione in quo situ gescēt corpa celestia. ¶ Dōm q̄ sol ⁊ luna erūt in optima bītudīe qñ gescēt mūdo inouato q̄ vnq̄ hr̄e potuerūt: cū ille sit futur⁹ stat⁹ glie. ⁊ tñ dōm q̄ ad illū optimus statū nō differt in quo situ ponāt. ⁊ rō est: qr nō est in celo aliqs locus vl̄ situs melior alio. si enī aliqs eēt melior q̄ ali⁹: semp tenerēt illū situ corpa celestia: qr naturaliť inclinarenť ad illum ⁊ nō irēt extra illū nisi violēter. ⁊ tñ mot⁹ celi nō est violēt⁹: ēt si extra ipsū aliq̄ essent mouenť velociª accedēdo ad ipsum q̄ recedēdo ab eo. sicut apparet in motu naturali ⁊ violēto. ⁊ sic nō saluarēť regularitas motª celi q̄ tñ semp est. ppť qđ q̄ñ celum qeuerit nō differt in quo situ ponāt corpa celestia. i. sol et astra. qr in quocūq̄ ponant sūt in optimo situ cū nō possīt eē alⁱ melior sitª. Si aūt q̄rať an status celi erit in eodem situ in quo fuerūt creata corpa. ⁊ hoc querať de sole ⁊ luna solis: poterit eē verū: lz nesciať an sic erit. Si aūt q̄rať de oībª planetis ⁊ stellis ⁊ corpib⁹ celestibª. s. q̄ oīa teneāt sitª suos quos ibi habuerūt. dōm q̄ nō est verisīle q̄ fiat. ⁊ tñ dato q̄ accidat ñ est notū q̄ sic fiat ne dēť certitudo dici iudicij. Sz verisimile ē q̄ sint in oppositiōe potiª q̄ in alia bītudīe: qr ista magis cōuenit ad illuminādū terrā. an ℣o in tali bītudīe creata sint nō apparet. si tñ certi sint nobis dies scī apparere hoc p̄t facilīter. Dīť p̄t dici q̄ sīc vult ysidor⁹ fuerūt creati sol ⁊ luna in eadē bītudīe in qua manebūt: ⁊ tñ nō erit eadē bītudo ad alia corpa. s. q̄ sol ⁊ luna si creata fuerūt in oppositiōe: ⁊ vnū in oriente aliud in occidēte: sic erūt in fine mūdi. ⁊ forte in illis signis ⁊ gradibª in qbª creati sunt: qr hoc facile est. ⁊ tñ nō erūt sol ⁊ luna in eadē bītudīe ad ceteros planetas ⁊ ptes alior circulorū ⁊ orbiū in qua creati sūt. ⁊ etiā ipsi planete īt se nō bēbūt eādē bītudinē quā tūc habuerūt. qr manere oīa corpora in eadē bītudīe difficile valde eēt. in fine aūt scī manebunt corpa oīa in optima bītudīe quā possibile est ea habere. ideo si habitudo illa in qua creata sūt eēt optima. i. melior ceteris: manerēt in illa. lz vt dictū est nō est aliqua habitudo melior alia absolute. oīs enī pars ⁊ situs celi est equalis vt ostēsum est
Q°.163 iō in quocūq̄ situ se habeāt corpa celestia optime se habēt: set nō oportet q̄rere potius vnū q̄ aliū. ¶ Queritur an aīalia ⁊ plāte manebūt post inouationē mūdi. ¶ Dōm q̄ nō manebunt aīalia neq̄ plāte neq̄ mineralia post illā inouationē: qr cessante fine debēt cessare ea que ad finē. sed aīalia ⁊ plante facta sunt ad aīalem vitā hoīs sustētandā. sīc ōr gen. 9. c. Sicut olera virētia tradidi vobis cūcta. i. oīa aīalia sicut ibi ōr. sed post inouationē illā nō erit aīalis vita in hoīe: sed incorruptibilis nō indigēs cibo. g̃ neq̄ aīalia ⁊ plāte manebūt. qr cum inouatio mūdi fiat ppter hoīem oportet q̄ inouatiōi hoīs cōformeť mūdus inouatª. hō aūt inouatª de statu corruptionis in incorruptionē trāsibit ⁊ ppetue quietis. vñ ōr prima chor. 15. c. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionē iō mūdus hoc mō inouabīť vt abiecta oī corruptiōe ⁊ trās-
mutatiōe maneat in quiete. vñ ad illā inouationē nichil ordinari p̄t nisi quod habet ordinē ad incorruptionē. huiusmodi
Q°.164 sūt corpa celestia ⁊ elemēta ⁊ hoīes. iō hec sola manebūt in illa inouatiōe. ¶ Supra actū est de inouatiōe vniuersi inq̄tum p̄cedit ad gñalē malor dānationē. nūc est p̄ñter dōm de ipsis damnatis. ⁊ qr post iudiciū oēs dānati erūt in corpibus q̄ resumpserūt: est querēdum de cōditiōibª corpor ipsorū. Et est vna dubitatio q̄tum ad deformitates ⁊ defectª qui fuerūt in corpibus ipsor: an erūt in resurrectiōe: ⁊ de hoc dictū est s. 22. c. Est aūt nunc dubiū an corpa damnatorū erūt corruptibilia. Dōm q̄ necesse est poni corpa dānatorū incorruptibilia esse: qr si essent corruptibilia corrumperenť aliqñ ⁊ morerenť ipsi damnati. lz nūq̄ morienť iuxta illud apocal. 9. c. In diebus illis querēt hoīes mortē: ⁊ mors elōgabīť ab eis. Secūdo qr pena dānator erit ppetua: vt ōr in lr̄a. s. ibūt in supplicium eternū. ⁊ tñ si essent corpa eor corruptibilia nō possent sustinere supplicium eternū. g̃ erūt incorruptibilia. ¶ Querit Q°.165
nūc cum sint futura incorruptibilia corpa dānator vñ pueni et eis: maxime cū maneāt in magnis afflictiōibª. s. ignis eterni ⁊ aliarū penarū. ¶ Dōz q̄ incorruptibilitas accidit corpibª dānator nō ex miraculo aliquo: sed naturaliť: īmo potiª erit cōtra naturā q̄ corrūperenť. ⁊ sicut nūc supra naturā ē q̄ corpora mixta ⁊ maxime aīalium in igne existētia non exurantť aut calefiāt. ita erit cōtra naturā vel supra eam q̄ tūc aīalia existētia in igne crementť. Et cōsiderādū q̄ cum in oī motu oporteat esse aliquod p̄ncipium motus: duplr remouet motª aliquis vel mutatio a mobili. vno mō p hoc quod deest p̄ncipium motus. alio mō p hoc q̄ p̄ncipium motª impediť. corruptio autē est quedā mutatio. Duplr igiť cōtingere p̄t q̄ corpª qđ ex p̄ditiōe suor p̄ncipior corruptibilitatē habet incorruptibile reddať. Uno mō ex hoc q̄ p̄ncipium ad corruptionē mouēs totaliter tollīť. Alio mō p hoc q̄ p̄ncipium corruptiōis impediť. p̄mo mō corpa damnator erūt incorruptibilia. cum enī celus sit primū alterās p motū suū locale: ⁊ oīa agētia secūda invirtute ipsⁱ agant ⁊ quasi ab ipso mota: oportet q̄ cessāte motu celi nichil sit agēs quod possit corpª p alterationē aliquā trās mutare a sua naturali ppr̄ietate. ⁊ iō post resurrectionē cessāte motu celi nulla qualitas erit sufficiēs vt corpª humanū alterare possit a sua naturali qualitate. corruptio aūt nō est nisi p alterationē quādā: qr est terminª alterationis cuiusdam sicut generatio. corpa igiť dānator corrūpi nō poterūt: lz in igne semp sint. ⁊ illa incorruptibilitas deseruit diuine p̄uidētie. sz q̄ in eternū sic dānati puniant q̄ aliter nō poterāt puniri nisi ad tēpus: sicut nūc corruptibilitas seruit diuine p̄uidētie. s. in quantū ex qbusdā corruptis alia generanť. Secūdo mō rēdiť aliqd incorruptibile ex hoc q̄ p̄ncipium corruptiōis agere e impediť. ⁊ hoc mō corpª ade in statu innocētie incorruptibile erat. i. potēs nō mori: qr cōtrarie qualitates in corpe hoīs existentes p̄tinebanť p grām innocētie. i. statª illiª ne ad dissolutionem corpis agere possent. Sic etiā corpa btōr erūt incorruptibilia: qr p virtutē glie ⁊ spūalitat̄: erūt subdita spiritui ⁊ p̄tinebūtur in eis qualitates p̄trarie actiue ne agere possint. Tertiª modus p̄t addi incorruptibilitatis. s. in ablatione p̄ncipior corruptiōis tā actiuor q̄ passiuor. ⁊ sic corpa celestia sūt incorruptibilia ⁊ aīa ⁊ angeli: qr nō sūt in eis p̄ncipia activa ⁊ passiua corruptiōis. s. p̄trarietas. De p̄mo mō apparet q̄ cōpetat corpib⁹ dānator. nā tūc cessabit motª celi vt dictū est. ⁊ p̄ñter oīs actio inferior q̄ est p̄ p̄ietatē alteratiuā. nā nō fiūt motª inferiores nisi virtute p̄mi motª. sīc g̃ est p̄ naturā q̄ aliqd tale fiat nullo calefaciēte illud: ita cū tūc calidū nō poterit habere actionē vllā ppter nō adiuuari a p̄mo motu: erit p̄ naturā q̄ calefactibile positū iuxta calidū calefiat ab illo: lz igiť dānati sp̄ sint in igne inferni nūq̄ ab illo exurenť. ⁊ p̄ñter neq̄ corrūpenť: ⁊ sine miraculo erūt incorruptibilia corpa eorū. ⁊ hoc mō elemēta erūt quoq̄ incorruptibilia: nō q̄si aliq̄ virtª supnaturalis īponat eis: lz qr cessabit actio deficiēte p̄mo p̄ncipio alteratiōis. ⁊ hoc verū est ponēdo q̄ cessatio motª celi sit cā sufficiēs: dicet q̄ cessatio influētie diuine ad actionem istor p̄ticulariū agētiū p p̄ietatē erit cā sufficiēs incorruptibilitatis. ⁊ de hac nullū est dubiū: qr si deª cesset a gñali influentia q̄ oīa p̄seruat oīa cedēt in nichil: vt greg. ait. a fortiori si cesset ab influētia q̄ coagit ad agere nichil poterit exire in actū lz sit ⁊ bēat p̄ncipiū opatiuū. lz tūc deª cessabit ab illa in-

fluentia qua influit sup agentia p̃ contrarietatẽ. iõ nõ poterũt agere. ⁊ ꝑñter impossibile erit tũc aliqd agere ⁊ pati p ꝓprietatem. ⁊ p hec est corruptio. iõ ĩpossibile erit tũc aliqd corrũpi naturaliť: ſz poti⁹ ꝓtra naturã erit corrũpi. Secũdus etiã modus poterat in pñti applicari. ſ. q̃ sit aliqua virt⁹ impediens actionẽ ⁊ passionẽ p ꝓtrarietatẽ: ⁊ sic tollat corruptionẽ: ⁊ tñ nõ est verisimilis. Tertius mod⁹ incorruptibilitatis nõ ꝓuenit hoĩb⁹ p aliquo statu. nã necesse erat tũc tolli q̃litates actiuas ⁊ passiuas q̃ sunt p̃ncipiũ alterationis: ⁊ passibilitatẽ q̃ est quedã q̃litas ⁊ ptinet ad cõditiões materie rerũ naturaliũm. ⁊ est talis ĩcorruptibilitas spirituũ q nõ cõmunicãt nobiscũ in materia. talis etiã incorruptibilitas corpor̃ celestiũ q̃licz materiã habeãt: carẽtẽ tñ ꝓprietate q̃ nõ est hui⁹ ꝓditionis: ⁊ nõ conuenit hoĩb⁹ ista incorruptibilitas: q⁹ repugnat nature ei⁹. naz de essentia hois sũt materia ⁊ forma: ⁊ nõ q̃libet materia: sed hec materia q̃ est ps mixtorũ ⁊ rerũ naturaliũ ⁊ disposita talibus dispositionib⁹: ad quã dispositionẽ ncẽia est mixtio q̃litatũ nam alĩs corp⁹ humanũ nõ eẽt mixtũ ſz simplex: sicut corp⁹ celi. sicut cnĩ homo nõ põt pdere ea que sũt de necessitate speciei ita nõ põt habere incorruptibilitatẽ: sed sic dictũ est. ⁊ ista ẽ cã quare corruptibile ⁊ incorruptibile ponunť p̃m aristo. differre plus q̃ genere: quia ipse accipit ĩcorruptibile tertio modo sicut est spũs ⁊ corpa celestia que naturaliť sunt incorruptibilia: ⁊ hoc mõ necesse est q̃ corruptibile ⁊ incorruptibile non cõmunicẽt in materia: vel saltẽ in materia eiusdẽ cõditionis aut generis. ſz materiale ⁊ ĩmateriale plus differũt q̃ genere proxim̃o: q⁹ differũt vt corporeũ ⁊ incorporeũ. ¶ Querit an corpora damnatorũ erunt impassibilia: ¶ Dicendum q̃ corpora damnatorũ erũt passibilia: q⁹ frustra eẽnt dãnati si nõ eẽnt eor̃ corpa passibilia. nam ad hoc damnanť vt penã patiantur sed nõ possent pati si corpa haberẽt impassibilia. ꝯ erũt passibilia. Secũdo q⁹ xps dicit hic de dãnatis post resurrectionez resumptis corpib⁹ q̃ ibũt in suppliciũ eternũ: ſz nõ habebũt suppliciũ neq; vni⁹ hore si eor̃ eẽnt corpa impassibilia. ergo erũt passibilia. Tertio p̃z q⁹ ōr p̃ma chor̃. 15. c. Dẽs resurgemus: sed nõ oẽs ĩmutabimur. vbi dicit glo. boni tñ ĩmutabũtur in gl̃iam ĩmutabilitatis ⁊ impassibilitatis. ꝯ corpa dãnatorũ erũt passibilia. Quarto q⁹ sic corp⁹ coopať aĩe ad meritum ita coopať ei ad pctñ. ſz ꝓpter coopationẽ ad meritũ nõ solũ aĩa ſz etiã corp⁹ p̃miabit. ꝯ ⁊ rõne sili dãnatorũ corpora participabũt penã cum aĩa. sed hoc nõ fieret si eẽnt corpa impassibilia. ꝯ erũt passibilia. Quinto q⁹ impassibilitas ponit inter dotes corpor̃ btor̃: ⁊ dotes ptinẽt ad btũtudinẽ: q⁹ sunt de p̃mio eẽntiali. ꝯ cum dãnati nõ habeãt aliqd btũtudinis nõ habebũt ĩpassibilitatẽ: ſz passibilia erũt corpa eor̃. ¶ Q. nerit̃ de mõ quo corpa dãnatorũ sunt passibilia cũ sint incorruptibilia. ¶ Dõm q̃ corpa dãnatorũ erũt passibilia: incorruptibilia tñ. ⁊ hui⁹ erit cã p̃ncipalis diuina iusticia. secũda vl̃ immediata erit naturalis dispositio. nã cũ ponanť p̃dicta corpora incorruptibilia vt dictũ est p̃cedẽti. q. poterãt poni ĩpassibilia sine vllo miraculo: vel saltẽ satis ꝓuenienter. ⁊ tñ diuina iusticia exigit vt sint incorruptibilia ⁊ simul passibilia vt penas tolerare possint quas meruerũt. ¶ Circa secũdũ q̃ ẽ naturalis dispositio est cõsiderãdũ q̃ duplex est modus passionis. Est enĩ passio receptio quedã. ⁊ recipe accipiť dupl̃r. potest enĩ aliqua forma recipi in aliquo subiecto p̃m eẽ naturale vel materiale. sic calor recipit ab igne in aere vl̃ lapide aut terra. ⁊ ōr receptio ista naturalis: vel materialis: q⁹ forma recepta manet in recipiẽte p̃m ꝓditiões materiales ⁊ naturales. nã cũ ignis calefacit aerẽ vel terrã inueniť dispositio eadẽ in materia aeris vel terre ad calorẽ tenẽdũ que est in igne calefaciente ⁊ iste est mod⁹ existẽdi naturalis p̃m cõditiões materiales. ⁊ cũ talis recipit forma est receptio vniuoca: ⁊ denoĩatur recipiẽs a forma recepta. ſ. q̃ sic dicim⁹ ignẽ calidũ: ita ⁊ aer calidus ⁊ terra calida: q⁹ ab igne recipiũt calorẽ p̃m eẽ naturale. ad hũc modũ receptionis sequit vn⁹ mod⁹ passionis q̃ vocať passio naturalis vl̃ materiať: q⁹ est passio p̃m ꝓditionẽ nature. ⁊ nõ põt aliqd sic pati nisi qõ materiã hz. nã ĩmaterialia nõ recipiũt huiusmodi formas. Alio mõ recipit aliqd in altero spũaliť. i. nõ p modũ materie vl̃ p̃m ꝓditiões naturales aut materiales. ſz mõ spũali p̃m modũ intẽtionis: sic recipit similitudo albedinis in aere ⁊ pupilla. nã ncẽe est recipi spẽm albedinis q̃ est eius similitudo in aere q̃ est mediũ: ⁊ in pupilla q̃ est organũ visionis: q⁹ alĩs nõ fieret visio nisi recipeť forma rei vise aut similitudo. ſz ista receptio nõ est p̃m ꝓditionẽ materialẽ: q⁹ tũc eẽt albedo p̃m easdẽ ꝓditiões in oculo vl̃ lapide aut pariete: ⁊ eẽt receptio vniuoca. ſ. q̃ aer recipiẽs formã illã eẽt realiť albus sic ⁊ obiectuz est album: ⁊ oculus fieret realiter albus sicut ⁊ obiectum qõ falsũ est. Secũdo quia regreť ꝓdẽsatio q̃dã ĩ aere ad recipiẽdũ albedinẽ: q⁹ color ẽ ĩ extremitate pspicui. ⁊ tñ aer ẽ rarus: ⁊ nõ recipit colores. p q̃ differt aer a nube: q⁹ nubes recipit colorẽ multiplicẽ. ⁊ iõ obstat visui. aer vero nõ recipit colorem q̃n manet ĩ sua puritate. Tertio q⁹ cũ sit videam⁹ plura diuersis coloribus colorata. cũ spẽs cor̃ sint sit in medio vsq; ad pupillã si recipeť realiť vl̃ materialiť spẽs coloris oporteret eãdẽ ptẽ aeris eẽ albã ⁊ nigrã ⁊ multipl̃r coloratã: q̃ ẽ ipossibile. iõ ncẽe ẽ colorẽ recipi: nõ q̃tũ ad eẽ materiale vl̃ naturale ſz q̃tũ ad eẽ spũale vl̃ intẽtionale. de oclo idẽ est. hec igiť receptio spũalis ẽ ⁊ similať receptioni q̃ aĩa recipit similitudines rerũ. q⁹ nõ recipit hoĩem realiť ⁊ lapidẽ ⁊ ligñ: ſz intẽtiones hor̃ q̃sũt ĩ aĩa mõ spũali. Sz q⁹ post resurrectionẽ ⁊ iudiciũ cessãte motu celi nõ poterit corp⁹ aliqõ alterari a sua naturali q̃litate vt dictũ ẽ: eo q̃ cessabit oĩs actio corruptiua q̃ est p̃ ꝓprietatẽ nõ poterit pati aliqõ corp⁹ passiõe naturali: q⁹ oĩs passio naturalis ẽ alteratiua eo q̃ fit p q̃litates ꝓximas: ⁊ impmiť realiť ⁊ vniuoce forma agẽtis in passũ. existẽte aũt tali actiõe ncẽe ẽ fieri corruptionẽ ⁊ tñ nõ erit corruptio aliq̃ post iudiciũ: ſz oĩa erũt incorruptibilia vt dictũ ẽ. nõ poterit ꝯ esse aliq̃ actio nature nec passio p̃m quã recipiať forma materialiť vl̃ naturaliť ĩ aliq̃. hoc mõ ĩpassibilitatẽ ꝓuertũť ĩpassibile ⁊ ĩcorruptibile. ⁊ iõ cũ corpa dãnatorũ sint incorruptibilia etiã tũc ĩpassibilia. alia passio ẽ p modũ receptionis spũalis ⁊ p modũ aĩe. ⁊ ista cessante motu celi ad huc manebit. q⁹ nichil ad hãc facit cessatio motus illius. ⁊ apparet q⁹ adhuc illuminabitur aer per radios solis. ⁊ ibi est quedã receptio spiritualis: etiã mediũ ⁊ pupilla recipient species visibiles: ⁊ fiet auditio vocũ: q̃ oẽs sũt receptiones spirituales cum recipiatur intẽtio forme ⁊ non ipsa forma p̃m esse naturale. ⁊ ratio hui⁹ est q⁹ receptio forme p̃m esse naturale fit p motũ p̃cedentẽ. i. alterationẽ: ⁊ oẽs motus inferiorum dep̃dent a superiori motu. ſ. celi. quo cessante nõ fit motus inferior̃ neq; receptio p modũ naturalẽ: ſz receptiõ per modũ aĩe fit sine motu. ideo etiã si cesset motus celi non cessabit illa receptio. hec aũt receptio est passio quedã. ⁊ hoc modo corpora damnatorũ erũt passibilia ſz nõ erũt corruptibilia: q⁹ fit sic passio sine corruptione vlla. ⁊ sicut dictum est de visione ⁊ auditu ita ōr de singulis aliis sensibus. quia in oĩbus sensibus fit quedã receptio intentionalis sine materia. ideo in odoratu ⁊ tactu receptio fit que quidẽ perficiet sensuz inquantũ ĩmutat intentionaliter. ⁊ tñ erit aut eẽ poterit penalis inq̃tum quedã species p̃m esse etiã in ẽtiõale sũt valde afflictiue. ſz q⁹ fit illa ĩmutatio spũalis sine motu reali poterit eẽ passio valde fortis ⁊ doloroſa sine hoc q̃ aliqd resoluatur aut corrũpať de subiecto. ĩmo ipossibile erit hoc mõ corrũpi cũ nõ sit ibi mot⁹ ⁊ passio naturaľ. ⁊ sic ignis ⁊ q̃cũq; afflictiua poterũt agere in corpa dãnatorũ affligẽdo. ⁊ tñ nichil illa ledẽdo nec corrũpẽdo aut resoluẽdo. ⁊ iõ in penis ꝑpetuis erit cõseruatio corpis sine miraclo. ⁊ tñ tã btĩ q̃ dãnati sentiẽt: q̃ ẽ quoddã pati vl̃ recipe spũaliť. ⁊ dãnati nõ recipiũt alio modo ⁊ tñ ĩ hac spũali receptiõe dicũť dãnati pati: q⁹la ffligũť valdenã ſz ñ recipiãt dãnati formaľ mõ nãli: ita q̃ sit ibi corruptio recipiũt tñ eas mõ spũali: ita q̃ sit ibi afflictio. forme q̃dẽ spirituales q̃ sũt intẽtiones materialiũ vl̃ nãliũ formar̃ nõ corrũpũt

Q°. 166

Q°. 167

aliqd:qnō impmūt cū motu neqz cū ꝟrietate aliq̄ materiali ⁊ tñ manet ī eis vis afflictiua etiā si multū spūales sint.sic nichil est spūalius specieb⁹ fm intellectū:⁊ tñ ille affligūt: qr q̄dam earum accepte a nobis valde ꝟtristāt ⁊ maior pena sentit in eis q̄ in alteratione fm naturam de speciebus sensibilibus id est q̄ quedam existentes in sensu valde affligunt.immo ois pena ad sensum pertinet.s.quia in re non sentiente nulla est pena:cū dolor sit sensus nocumēti.ea ꝟo q̄ nocumētū nō sentiūt lz ledāt nō bñt dolorē neqz penā.sicut lapis ⁊ arbor vrit ⁊ solvitur in cineres:lz nō affligit:qr nō sentit.ois tñ sensatio fit fm spēm intētionalē:⁊ nō fm spēz in esse materiali.qr forma in eē naturali informat ⁊ corrūpit ex rōne ꝟrietat̄ cū qua impmit. sed sensatio et gaudiū ⁊ afflictio q̄ sūt cū sensatiōe: nō sunt fm formā in esse naturali:lz p modū intētōis.iō ois pena ⁊ dolor est fm immutationē spūalē:ppt qō cessante motu celi ⁊ actione ex cōtrarietate nichil phibet esse receptiōz afflictiuā :imo videt necessariū esse q̄ sit nisi miraculose tollat.⁊ qr circa dānatos nullū miraculū fiet cū indigni sint: videt q̄ manebit afflictio nimia ⁊ passio fm passionē intētionalē. ℑn btis aūt erit receptio spūalis q̄ passio est:lz fm illā nō erit aliq̄ pena vel afflictio.iō nō dicūt corpa eor passibilia:accipiēdo passionē pro afflictiōe.erit tñ vere ibi passio.i.receptio .vñ post iudiciū si tam corpa dānatorū q̄ btōr essent iuxta ignē vtraqz sentiret calorē ⁊ neutra calefieret:lz sentiēdo calorē affligerent dānati. btī aūt nō. ℙrimū pz:qr nulla pfectio naturalis deerit btōrum corpibus.iō neqz sentire.⁊ sic calorē sentiēt ⁊ frig⁹.i.immutabunt potētie sensitiue tact⁹ab his.sicut potētia visiua a spē coloris de qua nō est dubiū qn immutet in btis. Scō pz:qr tā corpora btōr q̄ dānator erūt incorruptibilia:⁊ tñ corrūperētur si calefierēt: vt dictū est. ℰx hoc aūt fuit necēe poni in btis dotē impassibilitatis,qr post resurrectōem cessante motu celi nō tollit naturalit sēsatio ⁊ dolor ⁊ afflictio:lz solū corruptō. iō vt spēs recepte intētionalit nō causarēt afflictionē q̄ tolleret brītudinē:debuit dari dos impassibilitatis btis q̄ est q̄dā q̄litas ,phibēs passionē cū afflictiōe q̄ seq̄ret naturalit ad susceptionē quarūdā spērū.⁊ qr hāc dotē nō bñt dānati:affligūtur ad receptionē oīum illarū spērū ad quas manētib⁹ in hoc statu sequit afflictio.⁊ erit dolor immēsus in dānatis.i.mlto maior quolibet dolore vite hui⁹.⁊ iste semp manebit:neqz tñ vn q̄ auferet vitā. ℂ Queritur an in aīabus sepatis damnatorū ⁊ btōr maneant potētie sensitiue? ℂ Dōm q̄ potentie sensitiue non manēt in aīa sepata:qr nō pñt manere in ea nisi ipsa sit subiectū earū:lz nō est subiectū earū:quia subiectū est ipsuz cōpositū.qō pz:quia si in aīa essent vt in subiecto eēt .aīa potēs exire in actū sentiēdi sine corpe aut vsu organi corporei.qō pz de intelligere ⁊ velle:quor vsus nō fit p aliqō organū: lz pre supponāt fantasmata suscepta organice.⁊ tñ nūq̄ fit sensatio sine organo:⁊ fit p ipsum organū.ergo potētie sensitiue sunt ipsius cōpositi tāq̄ subiecti.⁊ qr corrupto subiecto:neēe ē perire accidēs ei⁹.corrupto aīali:peribūt eēs potētie sensitiue.⁊ ita nō manebūt in aīa sepata. ℂ Cōsiderādū aūt q̄ accidentiū quedā sunt actōes ⁊ passiōes.alia sunt aliqd pmanēs. ℙrima accidentia semp sunt cōpositi ipsi⁹:qr actio ⁊ passio semp sunt t suppositi.⁊ iō a qbuscūqz pncipijs vel potētijs eveniāt semp dicunt cōpositi ⁊ nō partiū. ℑ Secōis accidētib⁹ differt:qr ꝺue dā sunt partiū:alia cōpositi.⁊ iō in hoīe q̄dā sunt accidentia q̄ bñt p subō aīam hois.sic est de potētia intellectiua ⁊ volitiua non enī sunt ista accidētia hois:lz aīe.nā si essent accidētia hominis:corrupto hoīe perirēt.⁊ tñ mortuo hoīe manet intellectus ⁊ voluntas:qr manet aīa.ergo hō q̄ est ipsum cōpositum nō est subiectū intellect⁹ ⁊ volūtatis. ℰt si dicāt q̄ intelligere ⁊ velle sunt cōpositi.ꝺōm q̄ hoc est:qr ista nolant actus :⁊ ois actus est suppositi tāq̄ agētis ⁊ denoīati.pars aūt nō est suppositū.iō melius ꝺr q̄ hō intelligat q̄ q̄ intellect⁹ intelligat vl aīa intelligat:⁊ tñ non est hō subiectū hui⁹ accidētis qō est intellectus ⁊ volūtas:lz ipsa aīa rōnalis. ℳlia autē sunt accidētia partis que est materia:vt eē albū ⁊ nigrū:figuratū:durū:molle:rarū:⁊ densum.⁊ pz ex rōne.s.posita.s.qr illa que sūt accidentia hois nō manēt corrupto hoīe.⁊ tñ oīa hec manēt in cadauere.ergo nō sunt in cōposito tāq̄ in subiecto:lz in parte.i. corpe.⁊ ita est de oībus symbolis que manēt in genito ⁊ corrupto.ꝛ.de genera.⁊ corrup.q̄ enī in trāsmutatōe manet necesse est esse in illo quod est subiectum transmutationis .hoc aūt est materia.iō illi⁹ sunt hec accidētia .denoīant tñ mediate cōpositū:qr dicim⁹ hoīem eē albū.nigrū.magnū.figuratum. crispū.⁊ nō est mirū q̄ denoīetur cōpositū ex his: qr ita etiaz sunt alia accidētia partiū materie:que tñ noīant totū cōpositū interdū:sicut simitas ⁊ aglinitas sunt accidētia nasi: ⁊ nō totis corpis:neqz hois:⁊ tñ vocāt hō sim⁹ vel aql⁹.ita etiā de accidentib⁹ que noīant rectitudinē ⁊ curuitatē tibie:qr illa sunt in tibia vt in subiecto.⁊ tñ denoīant etiā cōpositū:non tñ sunt in cōposito vt in subiecto ꝓprio:cū maneāt corrupto homine. ℳlia aūt sūt accidētia cōpositi ⁊ nō partiū ei⁹: vt masculinitas ⁊ femininitas.nā solū cōpositū denoīant .nō.n.ē aīa masculus aut femina:neqz corpus:lz hō etiā:qr corrupto cōposito non manet masculinitas ⁊ femininitas.manerēt tñ si eēnt accidētia partiū .⁊ ita est de potētijs sensitiuis. ille enī sunt in cōposito tāq̄ in subiecto:⁊ iō nō manēt resoluto illo. Sz ꝺōm q̄ lz aliqua sint accidētia cōpositi vt in subiecto ⁊ nō in partib⁹: quia tñ cōpositū nō hz aliqō esse nisi a partib⁹:oē accidēs suū prouenit ex cōditōe partiū:⁊ sunt ille tāq̄ ꝓncipia hoꝝ accidētiū. ⁊ quorūdā accidētiū in hoīe est ꝓncipiū aīa:alioꝝ est ꝓncipiuz corpus.alioꝝ aūt vtrūqz. ℑ De ꝓmis pz: vt in potētijs oībus sensitiuis:qr sunt in hoīe vt aīatus est:⁊ fluūt oēs iste potentie ab aīa. ℑ Secō vt masculitas ⁊ femininitas :nā ista cōsequūt materiā.nulla enī ꝓprietas aīe simplr est que determiet magis ad masculinū q̄ ad femininū: vt cōiter ꝺr.lz de hoc alia est difficultas que nūc nō expediet. ℑ De tertio vt risibilitas:est enī soli⁹ cōpositi passio.i.hois:⁊ cōsequit eū tā ex parte aīe q̄ ex parte figuratōis organoꝝ.nātin corpe pecoris nō est aptitudo organica ad ridendū. ℍ his suppositis ꝺōm q̄ illa accidētia cōpositi quoꝝ est aīa ꝓncipiū:bñt se multū spūaliter:lz non oīno spūaliter.alia vero quoꝝ ꝓncipiū est sola materia bñt se totaliter materialiter vel corpaliter.⁊ iō potētie sensitiue lz sint accidentia cōpositi ⁊ nō aīe:qr tñ ab aīa sunt tāq̄ a ꝓncipio bñt modū spūalē in actōe siue passione sua. ℍe q̄ potētie sensitiue inq̄tū sūt a ꝓncipio spūali ꝙsequūt mltū de cōditiōe spūalitatis.inq̄tū aūt sūt in subiecto materiali retinēt etiā aliq̄s ꝙditiones materiales.cōpositū āt pōt eē subiectū alicui⁹ caliditatis vel passionis cuiuslibz.lz nō pōt esse ꝓncipiū alicui⁹:qr hoc repugnat.nā totū eē cōpositi est ꝓncipiatū:qr cōpositū ab altero est q̄tū ad totū qō ē:q̄ accidētia sua ꝓncipiata sūt.nā ab eo a quo est cōpositū sūt accidētia cōpositi.sec⁹ de aīa:qr ipsa nō est ab alio tāq̄ a ꝓncipio ⁊ pte sui eē:qr est simplex ⁊ forma.iō neēe est q̄ sic est ipsa subiectū suoꝝ accidētiū ꝓprioꝝ:ita sit ꝓncipiū eorū.i.ab ea fluāt:⁊ nō ab aliquo alio. ℑ Dōm etiā q̄ ñ seq̄t hinc q̄ intellect⁹ ⁊ potētie sensitiue sint eiusdē subiecti lz eiusdē ꝓncipij. ℰst enī forma ꝓncipiū oīum opationū.iō lz act⁹ cōpositi q̄tū ad ꝓncipia īmediata hēant diuersitatē ⁊ multitudinē.tñ q̄n tū ad ꝓncipiū mediatū bñt vnitatē.iō ꝓtingit vnā opatōez impediri p alterā.⁊ hoc puenit:qr ꝟt⁹ cōpositi est finita :⁊ dū in plura diuidit mior fit ad singla.vñ si circa aliqd valde intēdere velit:cū nō possit circa mlta sīl valde intēdē:qr hoc eēt maioris potētie:neēe est q̄ cesset ab alijs q̄n ad vnū valde intēdit. ⁊ istud puenit tā in intētōe actionū q̄ delectationū. ℑ De ꝓmo pz in potētia motiua localit.nā si qs valde ex toto conatu ad motū localē intēdit aliq̄n cessant ī eo opatōes cetere.neqz.n.fz ītellectū tūc ꝙsiderare pt. ℑ De scō.i.ō delectatōe pz:qr regla est q̄ qñ qs expit aliquā magnā delectatiōz:cesat a ceteris delectatōib⁹.vt ꝺr.10.etb.q̄ mali agonizātes sūt qñ aspiciēs pt comedē legumīa.q.d.ad delectationē partā que est in comedendo legumina nō posset attēdere vidēs si esset magna delectatio respiciendo agonistas.q̄ opatio vni⁹ potentie remittit aliā:quādo sunt ab eodē ꝓncipio:lz non sint eiusdem subiecti.

Q°.168

ꝛ ita est quātum ad potentias sensitiuas respectu intellectus ꝛ volūtatis. ¶ Sciendū aūt ꝙ noīa ponūt ad notificatiōem rerū: ꝛ iō ponūt ꝑm ea q̄ nota sunt de ipsis rebus. ꝛ qm̄ differentie sunt ad distinguēdū: oportet ꝙ accipiant a forma q̄tuz ad id qō de forma notū est. aīa āt vnit corpori vt forma ꝛ vt motor: iuxta Aristo. ꝛ tm̄ vt est forma nō cōpetit ei aliq̄ opatio nisi substātifica ꝛ formalis. ꝛ ista est indistincta. ſ. dare esse humanū: qz toti corpori dat hoc esse ꝛ oībus partib⁹. ꝛ q̄tū ad hoc non hz aīa aliq̄s potētias. quia potētie distincte ad opatōes distinctas cōpetūt: ꝛ tm̄ opatio illa est indistincta in toto ꝛ in ptibus. Scōo ꝛ pcipue: qz potētie sunt ad opatōes q̄ distinguūt ab esse operātis. opatio aūt forme nō est opatio ꝓprie dicta: hz dare esse. iō nō hz forma potētias ꝙ esse formali ꝛ substāti fico. aīa aūt vt vnit corpori vt motor hz varias potentias: qz exercet varias opatōes. ꝛ qm̄ opatō dat cognosci formā sicut trāsmutatio materiā. z. phisicor. ꝛ nō apparēt opatiōes aliq̄ ipsi⁹ aīe vt est forma: ꝛ apparēt multe opatōes ei⁹ vt est motor ideo nō cognoscim⁹ aīam vt est forma corpis: hz vt est motor. Añ ꝛ oīa noīa posita ad notificatōem aīe assumūt ex actibus quos exercet vt motor. ꝛ ita noīa significantia differētias assumūt ab aīa vt est motor: ꝛ nō vt est forma. nā sentire est act⁹ eius vt est motor. rōnari est actus intellect⁹ q̄ est potētia aīe. et ita cōpetit aīe ꝙ potētiā suā: ꝛ nō ꝙ essentiā suā: hz nō exerceat per organa corpis. ꝛ sic sensibile ꝛ rōnale assumunt ab aīa vt est motor: nō vt est forma: nec est ō intrinseca rōne cōpositi: qz nō se hz sicut motor ad mobile. ideo differētie iste nō sunt conuenienter sumpte: qz nō sumūt a forma: neq3 a rōne subali. hz deberent accipi ab aīa vt est forma. aīa tm̄ illo mō est ignota: qz non hz opatōes aliq̄s ꝙ quas notificet. differētie aūt debēt eē note: qz notificāt distinctōem. iō necesse est ex hoc ꝙ oēs vere differētie substātiales rerū sint ignote. qz forme q̄tū ad actus formales sunt ignote: ꝛ ncce est ꝙ oēs differētie quas nos assignam⁹ reb⁹ sint circūlocute: ꝛ sic sensibile dicit rōnē q̄ndā sūptā ab actu aīe vt ꝛ motor: ꝛ ꝙ hāc volum⁹ circūloq̄ quādam rōnē sūptā ab aīa vt est forma: quā rōnem nō possumus scire. ¶ Aduertēdū aūt ꝙ aīa per suā essentiā nō mediātibus aliq̄bus aliis potētijs est origo illarū potētiarū q̄ sunt act⁹ organorum. sic enī forma ꝙ essentiā suā informat corp⁹: ꝛ nō ꝙ aliq̄s potentias. ita ꝙ essentiā suā est immediata origo oīum ꝓprietatū q̄ sequūt cōpositū ex pte ei⁹. ꝛ iō posita aīa i corpe organizato ad recipiendū virtutē aīe cōsequūt naturaliter immediate oēs vires organice in organis suis. Dōm ergo ꝑm veritatē ꝙ potētie sensitiue nō manēt formaliter nec realiter in aīa sepata q̄tū ad eē suū: hz solū manēt ꝑm qd: ꝛ vt i radice q̄n ꝓncipiata manēt i suis ꝓncipijs. ꝛ hoc ē ꝙ q̄n aīa est cōiūcta corpi sūt potentie sensitiue in organis: q̄ sunt actus pficientes ipsa organa q̄tum ad opationē: ꝛ sunt distincti realiter ab aīa. sunt tm̄ per hoc ꝙ aīa influxit actus illos. i. pfectōes formales in organa. in aīa aūt sepata nō manēt ille potētie: qz nō ꝓt esse nisi in organis: hz manet efficatia illa q̄ aīa pōt influere pfectōes illas in organa. vñ si iterū vniat corpi: influet in illud illas potētias que pficiēt organa. si tm̄ piret efficatia illa nō posset rursus aīa influere illas pfectōes. ꝛ ita in resurgētib⁹ nō essent potētie sensitiue: qō fallū appet in oīb⁹ q iam surrexerūt. ꝛ tm̄ ista efficatia nō est aliqd supadditū ipsi essentie aīe qō ab ea realiter distinguat. Hec aūt dicta sunt de aīa sepata. de resurgētib⁹ iā btis ꝛ dānatis nō videt esse dubiū qn habeāt potētias sensitiuas: qz sunt hoīes ꝛ aīalia: ꝛ iō hnt pfectōes nccias ꝑm naturā: q̄ sunt potētie sensitiue. ꝛ ꝑm has btī poterūt, hr̄e actualē sensationē bonor⁹: ꝛ dānati sensationē doloris. ꝛ nō est aliq̄ cā dubitādi hō eo ꝙ in resurgēte māet ꝓiūctū qō est immediatū subiectū passionū harū. i. potētiarū sensitiuarū. ¶ Et sciēdū ꝙ aīa est qōdā totū ꝛ nō integrale qdē: qz q̄ntitatē nō hz. neq3 est totū essentiale: qz nō est aliqd cōpositū ex materia ꝛ forma: hz est totū potētiale: qz plures hz potētias. Si aūt dicat ꝙ totū nō manet integrū deficiente aliq̄ ei⁹ pte. dōm ꝙ est verū de toto integrali et toto essentiali. de toto autem essentiali secus est: quia ablatis multis ptib⁹ etiā nō manēte nisi vna si illa est ꝓncipalis dr̄ totū eē pfectū. Ista ē. n. ꝓditio totor̄ potētialiū ꝙ tota virt⁹ ꝛ pfectio toti⁹ cōsistit in vna partiū pfecte. in alijs aūt partialiter sicut in aīa hūana virt⁹ aīe pfecte cōsistit in pte intellectiua. in alijs aūt virib⁹ ptialiter. vñ cū in aīa sepata maneāt vires ītellectiue partis integra manebit ꝛ nō diminuata q̄uis potētie sensitiue nō maneāt actu in ea. ꝛ pz: qz oēs potētie sensitiue habent vnū de duob⁹. ſ. qz aut cognoscūt: aut rerū cognitarū formas retinēt. hoc aūt ps intellectiua pfecti⁹ facit q̄ ps sensitiua ꝛ qcqd vires intellectiue cognoscūt ꝛ retinēt: ꝛ vires intellectiue cognoscūt ꝛ retinēt: ꝛ pfecti⁹ qdē q̄ sensitiue illud agāt. iō vires intellectiue cōtinēt pfectionē ꝓpriā ꝛ pfectionē virtū sensitiuarū: ꝛ gñaliter pfectionē q̄rūcūq3 virtū corpis. iō hz ñ maneāt vires sensitiue in aīa sepata manet tota pfecta ꝑm rōnem totalitatis. Alio mō pōt dici ꝙ in aīa omēs potētie manēt qñ est sepata: sed tunc differūt: qz qñ est ꝓiūcta manēt in ea potētie que sunt accidētia ei⁹. ſ. oēs vires intellectiue: ꝛ cetere manent in organis vl̄ in toto corpe: aut in ptib⁹ determiatis corporis q̄bus affixe sūt ꝛ manēt qdē actu. qñ ꝙ aīa sepata est: manēt in ea actualit̄ ille potētie q̄ sunt in ea vt in subiecto. ille ꝙ que sunt potētie aīe. i. effluxe ab aīa manēt in aīa nō actualiter: sed q̄tū ad efficatiā: qz ita aīa est nūc potēs effluere illas sicut qñ erat in corpe. ꝛ hoc sufficit ad pfectā totalitatē: cū ipsa nichil plus hēret vū maneret in corpore q̄ sic sepata exīs. ꝛ sepata aīa a corpe ille potētie sensitiue que fuerūt in organis pereūt ꝛ nō cōuertūt in aliqd: hz cedūt in nichilū. i. esse desinūt. ꝛ ideo nō resurgūt in resurgēte: sed noue potētie sensitiue dant resurgenti. Et tm̄ dōm ꝙ hz nō maneāt cedē potētie sensitiue numero: m mebūt eadē organa aduenientib⁹ alijs potētijs sensitiuis ꝛ hoc: qz potētie organice non dicūt esse actus organor̄ q̄si sint forme essentiales eor̄ nisi rōne aīe cui⁹ sunt. q̄ aīa est forma essentialis toti⁹ corpis ꝛ oīum partiū ei⁹: cū nō dent plures forme essentiales in eodem: sed potentie organice sunt act⁹ organor̄ velut pficiētes ipsa organa ad actus suos siue opatiōes ꝓpas. sic̄ ca'or est act⁹ ignis pficiēs ipm nō qdē ad essendū: hz ad calefaciēdū. ꝛ ita oīa organa poterūt eē eadē nūero: hz non redeāt potētie sensitiue q̄ prius erāt in eis. ¶ Querit an aliqs ignis sit q affligat aīas: ¶ Dōm ꝙ sic: qz. s. iz. c. dr̄. mittet filius hoīs angelos suos ꝛ colligēt de regno ei⁹ oīa scādala: ꝛ eos q faciūt iniqtatē ꝛ mittent eos in caminū ignis. ꝛ loqt ibi xps de iudicio ꝛ ei⁹ executiōe. q̄ dānator̄ aīe in igne ponētur. Scōo: qz xps hic in lra exp̄sse posuit dicēs. ite maledicti i ignē eternū: q ꝓparatus est diabolo ꝛ angelis ei⁹. Tertio: qz mior est pena purgatorij q̄ inferni: qz vna est filios emēdās ꝛ emundans: alia vo hostes exterminās. ꝛ tm̄ pena purgatoria erit in igne. 1. Chor. 3. c. q̄ ꝛ pena inferni. Quarto: qz mior est culpa venialis q̄ mortalis. ꝛ tm̄ p veniali q̄ designat ꝓlignū fenū ꝛ stipulā. vt vult aug⁹ sup epl̄am ad chor. ꝛ mgr̄. 4. sen. dis. 4. dr̄ pena ignis. 1. Chor. 3. c. vbi ista tria ponūt cremanda p ignē purgatoriū. q̄ p pctō mortali q̄le est pctm̄ oīum q i inferno sūt ꝛ erūt: dabit pena ignis. vñ aīa b⁹ sepatis tā in inferno q̄ in purgatorio cōpetit pena ignis. ¶ Querit circa illū ignē q̄lis sit. ſ. an sit ver⁹ ꝛ materialis vl̄ q̄lis est. ¶ Dōm ꝙ ille ignis q in inferno est: corpore⁹ est. nā ignis nō corpore⁹ non est ignis. sic̄ hō incorpore⁹ nō est hō nisi ꝑm methaphorā. scīptura tm̄ sacra asserit futurū ignē in inferno. q̄ erit ignis ille corporeus: aliogn si nō exīte cā nccia ꝛ mā ifesta liceat nob dicē ꝙ aliqd qō sacra scīptura asserit dēat itelligi p metaphorā. idē dicem⁹ oīb⁹ alijs q̄ scīptura refert. ꝛ ita possz dici ꝙ xps nō ꝛe mortu⁹ ē neq3 ꝛe resurrexerit: hz p metaphorā dicta sūt hec: q̄ nichil pic'osi⁹ ē: ꝛ tm̄ dato vno dabūt oīa. sic̄ dic̄ aug⁹ in epl̄a ad Jero. ꝛ i decre. di. 9. c. si ad sacras. ſ. si ad sacras scīpturas recipiēt aliqō mēdaciū officiosū: nulla in eis ꝓfus manebit auctoritas. Cū igit̄ scīptura dicat futurū ignē in inferno. dōz ꝙ erit verus ignis: ꝛ nō ꝑm metaphorā. Item cōstat puniri in

R.° 169.

Q.° 170

inferno damnatos qui corporaliter ibi manebunt. non est ergo inconueniēs eē ignē corporeū. ymo. potiꝰ videt ad hoc necē esse vt sit ignis corporeꝰ: qz spūalis ignis quō corpora affligere possit nō videt. ⁊ ita Grego. 4. dyalogo. dicit ignē gehenne corporeū esse nō ambigo in quo corpa cruciari credo. sed ꝯditio actōis sue erit nō ꝙsi sit materialis: ſz ꝙsi eēt immaterialis. Et hoc ꝑmo: qz manebit ille ignis extra sperā suā ⁊ non ꝓtinuā gñatōem sicut apud hos est. Scō: qz ille aget in spūs puros. ſ. aīas solutas corporibꝰ: hꝙ nō pōt nr ignis. Tertio qz ille agēdo semp in corpa immutabit ea vitaliter vt sentiāt ⁊ doleāt: nūq̄ tñ ea alterabit neqz exuret: qō tñ facit ignis materialis. iō videt esse pure spūalis. Quarto ⁊ efficaciꝰ: quia ignis ille nō cruciabit eq̄liter oīa corpa equalit approximata ⁊ equalit dispositā ad vsionē: ſz eoꝝ q grauiꝰ peccauerūt afflget. ⁊ ista videt actio pure spūalis. i. agētis p rōem ⁊ intensionē. ignis aūt nr nō magis exurit pctō. ē q̄ iustū nisi magis approximet: aut ꝑm rōem ficci ⁊ humidi sit magis aut minus dispositꝰ ad vsionē. recte ḡ dixit Damasce. illū ignē nō eē materialē. i. nō agētē materialiter: ſz sit materialis. igni enī infernī ꝑm naturā suā cōpetit eq̄liter cremare cōs dānatos in qbꝰ equalis dispositio humidi ⁊ ficci inuenit. ⁊ tñ inq̄tū est instrumentū diuine iusticie cōpetet ei ineq̄liter agere ꝑm ꝓporōem culpe dānatoꝝ. qz instr̄m qōlibet etiā in naturalibꝰ ꝓpt opationē q̄ cōpetit ei a spē sua ⁊ a figura sortit quādā aliā operationē inq̄tū est directū ab agēte ꝑncipali. sicut appet in opatōnibus aīe circa corpꝰ. ſ. quertēdo cibū in carnē ⁊ ossa ⁊ sanguinē: ⁊ alias ptes corpis: ⁊ natura ⁊ noīe differētes. in omībꝰ tñ Q.ª 171 his vtit aīa calore vt instr̄o. ¶ Aduertēdū q̄ aīa vnit corpori tripliciter iuxt Aristo. ſ. vt forma ⁊ vt motor ⁊ vt finis. Vt aūt est finis nō cōpetit ei aliq̄ opatio determīata in corpe distincta ab alijs opatōibꝰ: qz ē vt pficiēs ad pfectibile. ⁊ iō neqz requirit organū neqz potētia: neqz aliqd huiusmodi. Vt aūt vnitur vt forma: cōpetit aīe opatio formalis ⁊ substātifica. ſ. dare esse hoīem: ⁊ hoc esse dat forma p suā suam: ⁊ nō p potētiā aliquā vt organū. hō enī nō accipit esse p intellectiuā potētiā aut volūtatē. sic nec p visum ⁊ auditū: ſz p solā aīam. ⁊ iō quātum ad hāc vnionē aīa vnit corpori p se ⁊ imediate ⁊ eq̄liter: ⁊ nō magis cordi q̄ pedi: qz oēs ptes facit eq̄liter humanas. Vt aūt vnit aīa corpori vt motor: nō vnit p se: ſz p determinatas potētias ⁊ opatiōes. nā aīa ōr mouere corpꝰ ꝑm determinatas opatōes quas p illud facit vel in illo. vt audire: videre: gignere. hec enī ſz sint opatōes cōpositi vt suppositi denominati. 2. de aīa. qz tñ sunt oēs ab aīa tanq̄ a ꝑncipio: voco eas opatōes aīe. ⁊ sunt opatōes quibꝰ aīa mouet corpꝰ vt iā pfectū. alie aūt sunt opatōes aīe in corpe: nō tanq̄ pfecti: ſz vt pficiāt: sicut digerere ⁊ cōuertere. ⁊ ꝑm oēs has aīa est motor. ⁊ iō requirit duo determinata ad hoc. ſ. potētiā ⁊ organū. nō enīz causat aīa in hoīe auditionē ⁊ visionē p idē ꝑncipiū imediatū: sed p duas potētias qō oñdit diuersitas organoꝝ. nā si eadez esset potētia auditiua ⁊ visiua: eēt idē organū visus ⁊ auditꝰ: cū organa sint ꝓpter vires organicas. ergo sunt diuerse potētie ⁊ diuersa organa. ⁊ sic aīa cū vnit corpori vt motor: nō vnitur p se: ſz p suas potētias. ⁊ iō nō vnit toti corpori indifferenter: ſz determīatis organis. nā aīa vt forma dat toti corpi eq̄liter esse hūanū. ⁊ tñ nō facit hoīem videntē esse p totū corpꝰ ſz p oculū solū. ⁊ ita de ceteris. ita ḡ q̄tū ad digestionē ⁊ conuersionē assimilatōis aīa vnit vt motor corpori: cū digerere ⁊ cōuertere nō sit opatio formalis ⁊ substātifica aīe. iō nēce est q̄ aīa ñ agat hoc p se ⁊ imediate: ſz p potētiā aliquā ⁊ ist̄z. vñ ponit vis digestiua ⁊ assimilatiua cōuersiua. sed in hoc differt ab alijs actibꝰ aīe. ſ. videre ⁊ ceteris sensitiuis: qz illi actꝰ nō sunt agere: ſz passio q̄dā ⁊ imutatio spūalis. iō ad illos sufficit potētia passiua ⁊ organū in quo sit illa potētia. ⁊ nō requritur aliq̄ qualitas actiua. digerere aūt cōuertere ⁊ assimilare sunt veri actus. i. actōes: iō vltra ꝫtutē actiuā. i. digestiuā ⁊ cōuersiuā requrit aliqua qualitas actiua q̄ sit instr̄m imediatum. ⁊ quoniam digerere ⁊ conuertere non sunt actiones spirituales sic̄ videre ⁊ audire sunt passiōes aliqualit spūales: ſz sunt actōes materiales requrit qualitas actiua materialꝫ: ⁊ nulla est nisi caliditas ⁊ frigiditas: ſz frigiditas. vt dictū est nō ponit pdē in opatiōe nature nisi p accidēs. iō oportet dari calorem eē instr̄m aīe in cōuertēdo: digerēdo: ⁊ assimilādo. sic̄ igitur calor qualis nō pōt nisi resoluere ⁊ incinerare nūc vt motꝰ ab aīa ⁊ instr̄m ei⁹ est cōuertēs in carnē ⁊ sanguinē ipsū alimētū: a fortiori ignis infernī q naturaliter ad faciēdā istam distinctionē nō sufficit vt instr̄m diuine iusticie: ⁊ a deo motꝰ sufficiet ad puniēdū inequalit dānatos q inequalit peccauerūt: ⁊ quēlibet p magnitudie aut puitate culpe fine aliquo errore. ⁊ sic ſz sit ignis verꝰ corporeus: sufficiet ad hoc. ¶ Querit adhuc circa predictū ignē: supposito q̄ sit verꝰ ⁊ corporeꝰ: an sit eiusdē speciei cuiꝰ est nr? ¶ Dom q̄ in inferno est verꝰ ignis: ⁊ est eiusdē speciei cū nr̄o igne: qz qlibet ignis est eiusdē spēi cū quolibet alio. sicut oīs aqua alteri aq̄ est eadē spē. ⁊ non est ignis q nō est idē spē cuilibet alteri igni. differētia aūt nulla est in igne nisi p materiā: ⁊ nō p materiā q̄ est ps ignis q̄ est intrinseca: sed p materiā q̄ est de qua ignis gignit: ⁊ est res ignita. ⁊ ꝑm hoc distinguimꝰ ignē. lucē. carbonē. ⁊ flāmā. ⁊ iō qcumqz modus ignis ponat apud īferos erit verꝰ ignis: ⁊ spēi eiusdē cū elemētabili. ſz ōr eē in materia terrea vl piccea aut sulphurea vñ est ignis. ⁊ ob hoc differt ille ī mltis a nr̄o igne: qz ille sūt ꝓditiones tenētes se ex pte materie: vl qz ille est instr̄m diuīe iusticie. nr aūt ignis solū est naturaliꝫ operās: ⁊ sic nr lucet: ⁊ ille non. nr nō manet in ppetuū cū sit extr̄ locū ppriū: ſz est solū in ꝓtinua gñatōe ⁊ corruptiōe. ille aūt ſz sit extr̄ locū ppriū: manet in ppetuū. etiā nr nō est nisi succēdat: ille ꝙo nullo succēdēte manet. nr̄o quoqz igni ꝓtinue apponit fomēta: illi aūt igni nō est q fomēta appōat. etiā qō mai⁹ est: qz nr ignis eq̄liꝫ cremat eq̄liꝫ dispositos ꝑm siccū vl humidū eq̄lr approximatos: ille ꝙo nō respicit hāc dispositōz: ſz magis cruciat eos q magis peccauerūt. ¶ Circa materiā ignis dom q̄ ignis vbicūqz sit hz materiā ppriā q̄ est ps sua. ſz ista nō sufficit ad manēdū nisi sit in loco naturali. i. in spera. foris aūt nō manet nisi in cōtinua gñatiōe. ⁊ sic ncēe ē q̄ sit in materia aliena. i. de q̄ gignit. Sz tunc apud īferos manet dubiū quō possit eē ignis semp manens cū sit extra sperā suā. Dici pōt vno mō q̄ manet ibi in fomento ppio: ⁊ gignit ibi de fomēitis sic̄ hic. ſz differt in fomētis: quia illa que ibi sunt durāt semp. iō pōt ignis ꝓtinuari ibi. apud nos aūt nō sunt talia fomēta: iō nō pōt sic ignis durare. posse aūt talia fomēta esse que seꝝ accēsa nō extinguāt videt facile deo: cū ⁊ inter nos sunt quedā que seꝝ accēsa nūq̄ extinguūt: neqz etiā p aquā extinguit ille ignis. Sc̄o mō pōt dici q̄ ſz illa fomēta deficiāt deꝰ ꝓtinue creat alia in eodē loco vt nō desint. ⁊ hoc est apponere fomētū sic̄ hō apponē solz. ⁊ forte ista fomēta sunt de natura illa que ignē naturaliꝫ ꝓcipit: sic̄ est sulphur. ⁊ tūc est facilꝰ succēdi hec: ⁊ succēsa māere. Tertō poterat dici q̄ siue eēt ignis inferni in fomētis aliqbꝰ siue absqz illis poterat deꝰ cōseruare illū semp manētē cōtra ꝓditionē ignis q̄ est inter nos. ⁊ hoc nō p miraculū ꝓtinuū: qō forte aliqs iudicaret incōueniēs: ſz dando illi loco cōditionē naturalez spere ignis. nā ex eo q̄ spera ignis est naturalis locꝰ ignis: manet ibi ignis sine fomētis: ⁊ inter nos nō. ſz illa ppetas loci ꝫz quā cōseruat in eo ignis ⁊ non alibi est q̄litas absoluta: ⁊ pōt eā deꝰ dare alteri loco. iō poterit dare loco inferni. ⁊ si deterit manebit ibi ignis nō corruptꝰ: neqz egēs fomentis sicut in spera. Volunt tñ cōiter doctores q̄ ille ignis sit in fomētis et succendat a deo: ⁊ sic maneat. vt ōr Isa. 30. c. Flatus dñi torrens sulphuris succendēs eā. ⁊ ita poterit ꝓseruari in eternū. maxime aūt cū materia ad hoc fuerit cōueniēs. Est enim pix vel sulphur cum vocetur stagnum sulphuris locus inferni. Apocalip. 19. ⁊. 20. ⁊. 21. c. sulphur autem naturaliter concipit ⁊ fouet ignem: ⁊ poterit fieri continua appositio materie per deum qui succendit ignem. ideo poterit manere ille ignis

in perpetuum. ⁊ tamen quia est ille ignis diuine iusticie instrumentū: ex volūtate dei manebit ipso seruante in eternū. hoc tñ est q̄ ille ignis erit violētior ⁊ fortior apud īferos etiā natura liter q̄ alibi. nā ignis fortificat ex cōditiōe rei ignite. nā quāto res ignita est solidior ⁊ capacior: tāto est actio fortior ⁊ intensior caliditas. alia etiā intētiōis cā est. s. p antiparistasim q̄lis ibi erit. nā erit illa cōcauitas inferni in corde terre: ⁊ qz ibi est locus valde frigidus: cū terra sit nimis frigida: ⁊ ibi sit elongata ab oī calore. frigiditas totius terre circūstātis faciet congregari virtutē ignis: ⁊ erit ignis efficatior in actione ⁊ intensior in calore. vñ magis affliget dānatos q̄ ali⁹ qcunq; ignis ⁊ etiā p accidēs ad cōseruationē pderit: quia q̄to fuerit efficatior virt⁹: tāto erit aptior ad diu manēdū. ¶ Cōsiderādū aūt q̄ qñ corruptibile aut īcorruptibile aduenit rei ex natura sua differūt corruptibile ⁊ incorruptibile plus q̄ gñe. Si tñ aduenit rei p accidēs nō est incōueniēs in eadē spē manere corruptibile ⁊ incorruptibile. sic pz de corporibus dānatorū q erūt eadē spē cū nr̄is: imo erūt eadē nūero ibi q̄ hic ⁊ tñ mūc sūt corruptibilia: tūc ꝙo erūt incorruptilia. ¶ Querit quō se hēat
Q.°174 ignis īferni ad aīas sepatas a corporib⁹ punēdo eas: ⁊ an puniat: ¶ Dōm q̄ necesse est poni aīas solutas corporib⁹ pati ab igne inferni: qz xp̄s dixit in lr̄a. Īte maledicti in ignē eternum q parat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. ⁊ ita demones patiunt ab illo igne eterno. ⁊ tñ ignis q punit demones pōt punire animas: cū demō sit spūalior q̄ aīa. Scō: qz xp̄us hoc asserit cū post resurrectionē mittit dānatos ad ignē in quo demōes puniūt: ⁊ tñ idē locus pene est dānatorū añ iudiciū ⁊ post. ergo aīe ab igne inferni patiūt. ⁊ de hoc nō est dubiū: sz de mō patiendi est difficultas. Aliq dicūt q̄ aīe nō patiūt in inferno aliquā penā ab igne potiꝰ q̄ a lapidib⁹: sz pēa illa quā patiūt aīe dānatorū q̄cūq; sit: ignis noīe designat ꝓpter suā magnitudinem eo q̄ ignis est valde afflictiuus. ⁊ ista fuit positio Origenis. Scōa positio est quorūdā q̄ aīa sepata nō punit īmediate ab igne: sz ab eius similitudine imaginaria visione. sicut accidit dormiētibus ad visionē aliquor terribiliū q̄ se perpeti putant veraciter affligī. Tertia positio est alior. s. q̄ aīa patit ab igne inferni inq̄tū videt ipsum. sic dicit Greg. 4. li. dya logo. Quarta positio est q̄ aīa nō patit solum vidēdo intellectualiter ignē inferni: sz apprehēdendo illū vt disconueniētē ⁊ nociuū. ⁊ sz ille ignis nō vrat aīam inq̄tū apprehēdit ab eavt nociuus. affligit tñ aīa in illa apprehēsione timore ⁊ dolore. iurta illud ps̄. 13. trepidauerunt timore vbi non erat timor. Quinta positio est quorūdā q̄ aīa vere patit ab igne corporeo: ꝑm q̄ est instrumētū diuīe iusticie. Sexta positio est q̄ animab⁹ dānatorū et demonib⁹ dat qdā habitus ꝑz quē pāt pati ab igne a quo aliter nō paterētur. Septima ⁊ vltima positio est q̄ ignis inferni aliqd agit in spūm naturalit: ⁊ aliqd agit vt instrumētū diuīe iusticie. agere aūt aliqd naturalit non pōt corpale in spūm: neq; in aliquo mō ei obesse aut grauare ipm: aut affligere nisi vniat aliquo mō corpale spiritui. ⁊ ita dicit Sapiēn. 9. c. Corpus qō corrūpit aggrauat aīam. vñ p hoc q̄ vnit aīa corpori aggrauat ab eo. Alia aūt vnit corpori dupliciter. Uno mō vt forma materie vt ex eis fiat vnū simplr. sic aūt spūs vnit corpori viuificat corp⁹ ⁊ grauat ab eo. ⁊ hoc mō nō vnitur aīa igni: cū nūq̄ efficiat forma illi⁹. Alio modo vnit spūs corpori vt motor mobili: vel locatū loco: eo modo quo īcorpalia pāt dici eē in loco. ⁊ hoc mō spūs diffinit in loco: ita q̄ in vno loco existētes nō sint in alio. ⁊ adhuc ꝑm hec ignis nō nocet spiritui. nā ꝛz res corporea ex sua natura hēat q̄ spūm īcorporeū loco diffiniat: nō tñ hēat ex natura sua q̄ spūm diffinitū loco detineat. s. q̄ ita alligeat illi loco q̄ ad alia diuertere nō possit: cū spiritus nō sit ita naturalit in loco q̄ subdat loco. sed hoc addit igni infernali inquātū est instrumētū diuine iusticie vindicātis: ⁊ sic detinet ipsū: ⁊ ita efficit ei penalis ⁊ retardās eum ab executōe ꝓpe voluntatis. s. ne possit opari vbi vult ⁊ quō vult: ⁊ istū modū pōit Greg. 4. dialo. exponens enim quomodo anima incendium experiendo patitur dicit dō veritas petrē diuitē dānatū in igne phibet: quis nā sapiēs aīas reprobor teneri ignib⁹ neget. ⁊ idē Julian⁹ sequēs augusti. vt pz. 4. sen. dist. 44. dicit. si viuētis hoīs īcorpore⁹ spūs tenet in corpe: cur ñ etiā post mortē corporeo igne teneat. ⁊ ita aug⁹. 21. li. de ciui. dei dicit q̄ sicut aīa in homis cōditione iūgit in corpe vt vans ei vitā q̄ huis hoc sit corpale ⁊ illud spūale: ex illa cōiūctōe vehemētē cōcipit amorē. sic ligatur igni vt accipiēs ab eo penā: ⁊ ex illa cōiūctōe cōcipit horrorem. Oportet q̄ oēs p̄dictos modos ꝓiūgere vt pfecte videamus quō aīa patiat ab igne corporeo. s. vt dicam⁹ q̄ hz ignis ꝑm naturā suā q̄ spūs incorpore⁹ ei cōiūgi possit vt locatū loco. sz inquātū est instrumētū diuīe iusticie hz q̄ ipsū retineat alligatū: ⁊ in hoc veraciter ille ignis ē spiritui noxius. ⁊ sic aīa vidēs ignē vt sibi noxiū cruciat ab igne. ⁊ hec oīa tangit gregor. 4. dialogo. p ordinē. ⁊ ita cōclusio doctor est q̄ ignis ꝑe affligat aīas: qz nocet eis ⁊ demōib⁹ p hoc q̄ alligat eas ⁊ nō pmittit ire alibi. ⁊ qz oīs spūs est naturalit liber: vidēs se subiectū esse huic rei corpali ⁊ nō potētē agere qō vult: ⁊ eē vbi vult affligit nimis. ⁊ ita a re corpali est vere pena ꝑm cōditionem spūs. ⁊ tñ nō sustineret penā aliquā spūs si ista nō cogitaret. sz ncē est ista cogitare: iō patiet realiter spūs ab igne īferni: ꝛz eū nō vrat. ⁊ ignis nō pōt affligere aīam directe vt influens in eā: sz solū vt detinēs. ¶ Cōsiderādū q̄ in oī actōe corporis ad corp⁹ ⁊ spūs ad corpus vel ecōtrario oportet eē contactū: sz in duob⁹ corporib⁹ est ꝓtact⁹ realis ꝑm extrema corporum ipsor. in spū autem ad spūm: vel corpe ad spm̄: aut spiritu ad corpus est cōtactus spūalis: qz nō pōt esse corpalis: ⁊ ille sufficit ad actōem. De ꝓmo vt si deagat in aīam nostrā est ibi cōtactus realis spūalr: ⁊ est ꝑm ꝑtutē. i. inq̄tū diuīe ꝑtutis opatio puenit vsq; ad subam aīe. De spū ad corp⁹ ptz sic̄ in motore celi q̄ est suba spūalis: ⁊ nō hz extrema ꝑm q̄ cōtingat: sz cōtingit ꝑm ꝑtutē inq̄tū deriuat virt⁹ sua in corp⁹ celi: ita vt ab illo realit moueat. ⁊ iste cōtact⁹ sufficit ad actōz. De corpe ad spm̄ vt hic de igne ad aīam. nā tāgere nō pōt ignis aīam: qz illa nō hz in quo tāgat: sz est cōtact⁹ spūalis. s. q̄ realiter virtus ignis deriuat vsq; ad aīam: sic vt ipsam realit detineat ne moueri possit. sz hoc nō posset eē neq; intelligi esse nisi sic̄ duo corpa realit se ꝓtingūt: ita q̄ extremū vni⁹ applicat extremo alteri⁹. sic virt⁹ corpis detinētis realit pueniret vsq; ad subam spūs q̄ detineret: qz als nō detineret eū. ⁊ iste est realis ꝓtact⁹: sz nō corpalis neq; q̄ntitatis. q̄ ꝑe ignis ꝓtingit aīam. ¶ Aduertēdū etiā q̄ ignis īferni affligit dānatos ⁊ nō agit īremotos: sz in ꝓpinquos. qz etiā si extra locū inferni sit dānatus postq̄ iā dānat⁹ est hz secū ignē q̄ affligit. ¶ Pro quo sciē dū q̄ dānati tā demones q̄ hoīes manēt intra infernū: ⁊ foras nō exeūt nisi ex aliq̄ dispēsatiōe dei. in demonib⁹ rō dispēsatiōis est ad tēptādū cū in tēptatores ⁊ exercitatores nob dati sūt etiā ad puniēdū. sūt enī executores ire dei in mītis circa genus hūanū. iuxt illud ps̄. 77. misit in eos irā indignatōnis sue immissiones p angelos malos. De aīab⁹ cā est vt nos īstruāt vñ si aliq̄ aīe dānatorū extra inferos ad tps manēt: ncē est q̄ aligb⁹ appareāt: ⁊ finitis apparitionib⁹ redibūt in gehennā: nā nullo modo īstruere nos pāt nisi apparēdo siue loqnt siue nō Sz dōm q̄ siue dānati sint aliq̄n extra infernū: siue btī extra celū empyreū: nūq̄ dānati sunt sine ꝓpriis tormētis: ⁊ btī nūq̄ sunt sine btītudine. Et rō est: qz si btī ponāt aliq̄n sine btītudine desinēt esse btī. ⁊ hoc est incōueniēs: qz btītudo est sp durans. De dānatis eadē rō est: nam si tormētis ad tps careant dānati pro tūc nō erūt dānati: nec aduertēdū ē ad inanes fabulas quibus aliqui p imperitiā mentiunt damnatos certis diebus a penis quiescere ob reuerentiam dierum illorum. nam neq; etiam in igne purgatorio hoc inuenitur: vbi sunt futuri beati. sed est pena sine interpollatione vsq; quo finiatur ideo a fortiori apud damnatos nulla erit quies a penis. Sed quomodo beati existentes extra celum empyreum btītudinē

habeant.planum est videre:eo q illorum beatitudo consistit in sola dei visione.deus aūt vbiq; totaliter pñs est: iō vbi q; videri pōt ab eo cui⁹ intellect⁹ illustrat⁹ est lumīe glie. iō nulla maior aptitudo est ad actualē btūtudinē in celo empyreo q̄ foris & ita xp̄s q nūq̄ fuit in celo empyreo q̄diu vixit habuit aīam btām:q; videbat deū. Ita & aīe sctōr patrū in lymbo fuerūt btē q̄ xp̄s illuc mortu⁹ descēdit:q; ibi deitas videbat̄.& p; ex ꝟbo xp̄i ad latronē.Luc.23.c.Hodie mecū eris in paradiso.i.in btūtudine quā vocam⁹ paradisū.s; nō fuit aīa latronis ipsa die nisi cū xp̄o apud inferos:q; nō ascēdit ad celos statī. ḡ fuit tūc paradisus & btūtudo nō solū in terra:s; solū in sinu abrahe q ē apud inferos. De celo aūt empyreo dōm q est loc⁹ btōr: nō tñ ꝓfert aliquo mō ad btūtudinē directe:cū btūtudo ꝓsistat in actu intellect⁹:& corpalia ad hoc nō ꝓferāt:s; est celū empyreū ad btūtudinē ꝑm cōgruētiā loci.q; corpa btōr erūt nobilissima oībus corpib⁹ totī⁹ vniuersi.iō debēt eē in optimo loco .nullus aūt locus ꝓuenientior est q̄ celū empyreū.est enī loc⁹ supremus & optim⁹:iō ibi erūt.tñ loc⁹ nō ꝓfert ad btūtudinē simplr
Q.°.175 q̄ est in aīa:neq; ad btūtudinē corpis q̄ est ex pte dotiū. C De damnatis aūt nō videt esse eadē cā.s.q extra infernū habeāt penas:nā pene eor̄ sunt ab igne.ita dns mittet eos ad ignem eternū:s; extra infernū nō bñt ignē.iō non videt quō patiāt. Aliq putāt q dānati.s.tā spūs hoīum q̄ demones qñ sūt extra infernū portāt secū ignē & in eo torquēt.& ad hoc adiuuat manifestatio q̄dā damnator̄ qñ viuētib⁹ apparent:nā in igne vident.etiā fert q interdū viuētes applicuerīt man⁹ ad dāmatos sic visos & acriter vsti fuerint: velut si qs tangeret ferrum ignitū. Itē q; de demonib⁹ dr̄ q vbicūq; demō sit infernum suū secū portat.s; infern⁹ est ipse ignis.& hoc dr̄ Ja.3.c.ī glo. sup illo ꝟbo.s. Inflāmat rotā natiuitatis sue diabol⁹ vbicunq; sit:siue sub aere:siue sub terra secū fert tormēta suarū flammarū. C Dōm q nō stat.nō enī est aliqñ ignis īferni extra infernū.Primo:q; nō videt quō possit portari :q; ille ignis est corpus:& nō apparet mod⁹ cōueniēs ad circūferēdū eū hinc inde. Sc̄o:q; si ferret apud nos vreret cūctavicina p q̄ moueretur cū sit ver⁹ ignis sīc nr̄ nisi ponat miraculū.sicut de igne fornacis triū puerorū.Dañ.3.c.s; oportet vitare miracla quā tū potuerim⁹.ḡ nō est ponēd⁹ ignis motus cū dānatis. Tertio:quia supuacue ponit moueri illū ignē sic:nā q hoc dicunt iō asserūt:q; putāt aliter nō posse dānatos extra infernū puniri nisi infernū suū secū portēt.s; falsū est:q; ali⁹ mod⁹ punitionis est:vt dicet. Quarto:q; nō videt possibile q ille ignis extra inferos deducat̄ cū deberet moueri p terrā solidā :q; non sunt spiracula ꝓueniētia ab inferis vsq; ad nos:s; p solidū nō cedēs nō pōt moueri corp⁹.iō nō poterit moueri ignis de inferis vsq; ad nos.secus de aīabus & demonib⁹. sunt enī puri spūs:& nō impediūt obstaculis corpor̄ qn ad nos veniāt siue p solidū siue inane.nō ergo venit ignis īferni cū dānatis. Sz modus pene eor̄ est q puniūt ipsi ab igne vt a ligāte & tenēte eos:vt est instrumētū diuine iusticie.nō enī vrit ille ignis aīas neq; calefacit aut alterat.vt ostensum est.q; ista passio solū recipitur in re materiali.si enī sic ageret ignis in aīam aut demonem:necesse erat semp pñtē esse ignē dānatis.q; ignis nō alterat nisi rē pñtē.& tūc verū est q ferrēt dānati secū ignē suum.& sic putāt illi q pauca sapiūt. Sz nō est iste modus :īmo ignis affligit vt apprehensus ab aīa.ad hoc aūt q sit apphēsus non est necesse q sit pñs:sicut est de oībus formis existētib⁹ in intellectu nr̄o.sunt enī ibi p apprehensionē:& iō absentib⁹ reb⁹ sūt form̄e earū in intellectu:ita & in igne absente igne materiali inferni poterit esse apprehēsus:& ita puniet.ppter q̄ verū est q ignis puniēs pñs est:q; est vt forma quedā in aīa.vñ non pōt punire q̄ oīno abñs est.si enī absens eēt totaliter .i.tā realiter q̄ ꝑm apprehensionē nō posset affligere.& etiā necesse eē q illo mō quo affligit pñs sit. si enī realiter affligeret ꝑm se oporteret q ꝑm se esset presens & nō ꝑm apprehensiōz solā:s; affligit ꝑm apprehensionē nociui.iō satis est ꝑm apprehēsionē esse ignē pñtē.& ita tā in inferno q̄ foris bñt damnati ignem pñtem:s; in inferno ꝑm rem & ꝑm apprehensionē: foris aūtē ꝑm apprehensionē solā.ergo vtrobiq; pōt puniri & punitur damnatus. Et vere punit aīa ab igne detinēte eam.sed ista pena non esset pena nisi estimaret.i.apphenderet aīa nociuū esse sibi ignē inq̄tuz detinet.& tñ ista apprehēsio semp manet in aīa iō affligere pōt. Si dicat̄ q; non poterit tūc aīa apprehēdere ignē vt nociuū:q; est nociuus vt detinēs:sed tūc non detinet. ergo non pōt iudicari nocere nisi p errorē:& ideo saltē p tunc non poterit affligere ignis. C Est dōm q; tunc ignis quodā modo detinet:q; s; non sit realiter aīa intra ignē manet eadem vis igni vt est instrumētū dei vt detineri possit statim eā.accedit aūt ad hoc q; qñ aīa est extra ignē inferni scit se necessario reducendā ad ignē illum & nūq̄ inde exiturā. etiā scit se non exiuisse inde libere:neq; mūc libere mānere:s; vbicūq; sit violēter teneat̄.& iō quilibet locus ingerit eādem tristiciā aīe quam ignis:quia ī nullo loco habet executōem ꝓprie volūtatis:cuz ibi teneat̄ ex arbitrio alieno.& non liceat ei alibi esse :s; illud cupiat:& cū istā cognitionē hēat aīa manet afflictio ei ab igne vt detinente.quia s; realiter tūc nō detineat:scit q; statī ineuasibiliter retinebit:sicut est de illis q dānati sunt ad perpetuum carcerē.s; iterdū educātur:mānet eis afflictio implacabilis:q; sciunt se statī reducēdos illuc:& ibi semp māsuros. Iste est igitur modus punitōis dānator̄ ab igne siue in inferno maneāt siue aliqñ foras eāt:& nō portāt secum ignem inferni:quia nō est ad aliqd ꝓueniēs. Ad p̄mū dōm q; illa manifestatio ignis nichil probat q; aīe secum ignē portent. nā si portarēt ignem esset ignis ille inferni:& ille dr̄ esse piceus vel sulphureus :et non lucet.sed ignis qui tunc videt lucet.ergo nō est ignis īferni:sed est quedā ostensio ignis que interdū nō est ignis: neq; infernalis neq; naturalis.& rō est:quia sīle fiebat in columna ignis que precedebat iudeos p noctē:vl appebat sup tabernaculū.nam vocabat̄ columna ignis. Exō.14.& Exo.14.& 40 & tñ nō erat ignis:s; similitudo ignis.vt colligit̄ Sap̄ū.9.c.vbi vocat̄ spēs ignis.& hoc:q; q̄tū ad manifestationē sufficit illa ostensio corpis lucidi sine hoc q; sit ibi ignis. Ad ſcōm dōm q; etiā tactus ille vsitatus nō ꝓbat esse ignē inferni. gñalit̄ aūt vbi est aliq̄ talis manifestatio nisi sentiat̄ calefactio est dōm q; est sīlitudo ignis in lumīe:sed nō est ignis :eo q; manifestū est aīas dānator̄ & demones apparētes simulare aliqd qō nō est. nā aīe & oēs spūs naturaliter sunt inuisibiles.& tñ ostendūt se tūc in sīlitudinib⁹ corpor̄.īmo in qbusdā veris corpib⁹ q̄ formāt de aere:& loquūt̄ p corpa illa:& nō ꝓcedit naturaliter purorū spiritui locutio.ita q; & ignē nō verū formabūt vt appeat:sīc corpora nō vera formāt hūana vt videāt hoīes.si aūt sequat̄ ibi aliq̄ opatio ignis:vt calefacere aut urere:aut fit illa in vigilia aut in somno.si in somno s; videat̄ alicui calefieri apparēte ei aīa vel demone nō calefiet.iō dicet q; est solā sīlitudo & nō res sicut est de oībus alijs q̄ fiunt in somno. Si ꝟo est in vigilia & maxīe si ostendit signū vstionis:oportet dici q; fuit ibi verus ignis:vl res aliq̄ ignita.s; nō erit ob hoc ignis īferni: s; aliqs ignis ibi genit⁹.sīc enī spiritib⁹ p naturalē idustriā facile est formare corpa ad hūanā effigiē qb⁹ se coaptādo possint loqui et motus hūanos exp̄mere:ita erit facile ignē de alio elemento gignere vel aliquē rē ignire q̄ sit acriter vstiua:& illa statī desinet cōpleto isto actu manifestatōis:q; illo igne nō affligit aīa cū nō sit ignis inferni s; ad solā manifestationē est vt videant & credant viuētes affligi in igne spūs damnator̄.z. & dato isto igne:nō sequūtur aliqua incōueniētia. Sicut si ponant animę portare secū ignem infernalē:quia non posset ignis ille exire vel afferri de inferis:etiam vreret loca media que ꝓtingeret maxime q; portatus ab aīa nō ꝓdesset:quia nō portatus sufficienter affligit.vt oñsum est. Ad tertiū cum dicit q; demones portant secum infernū suum:verum est.& cum dicitur q; infernus est ignis.verum est q̄tum ad apprehensionē & vim detinendi inuoluntarie.s; non est necesse q; actualit̄ sint in igne

semp. vt ostensum est. ꝛ sic est verū ꝙ ignis inferni nūq̄ est extra infernū: ſz dānati aliqñ sint extra locū inferni ꝛ puniāt semper ab igne. ¶ Sed manet dubiū de igne inferni quō agat in corpora dānatorū post resurrectiōez: qr ꝑus nō habebunt ibi corpora. ¶ Dōm ꝙ rō dubitandi est q̄si si tali actiōe ageret ignis in illa quali nūc agit necessario corrūperēt ꝛ incinerarēt corpora dānatorū: ꝛ tñ manebūt in eternū in penis. ergo nō patient sic. ¶ Circa qō cōsiderādū ꝙ ignis duplicit pōt agere in corpus humanū. ſ. realiter ꝛ intētionalit: vel virtualit. Prima est actio alteratiua ꝛ ad impmendū formā ppriā in corp⁹ ꝛ hanc actionē nō pōt recipere corp⁹ humanū vel aliud corp⁹ sine sua corruptiōe. Scōa est intentionalis. ſ. qua recipit intētio rei in organū sensus nō materialiter: sicut spēs albedinis in oculū. aliter enī recipit albedo in re q̄ dealbat: sicut in carne vel lapide. aliter in oculo: nā in carne recipit per trāsmutatiō nē naturalem: ꝛ vere est albedo in illa: ꝛ ipsa efficitur alba. in oculo aūt nō recipit albedo: ſz intētio albedinis. nam ꝑ hoc ꝙ recipit spēm albedinis nō efficit albus: qr sic simul eēt alb⁹ niger ꝛ rubeus cū simul videat hec. ergo in sensu nō recipit albedo: ſz albedinis spēs. ꝛ ad hec nulla trāsmutatio est necessaria neq; fit: cū nulla forma naturalis recipiat. Cū igit in nob̄ contingat istas duas actiones separari. ſ. naturalem ꝛ intentionalem: poterit esse eodē mō apud dānatos q̄tū ad ignē. nam ignis dupliciter agit. ſ. naturaliter calefaciēdo: ꝛ tandē formā ignis gignēdo. Alio mō immutādo virtualiter. ſ. vt spēs vel intentio caloris recipiat in sensu: separabit aūt ibi vna opatio ab alia. ſ. recipietur spēs ignis in sensum vt sentiat: ꝛ dolorem causet: tñ realiter nō alterabit. ſ. vt carnē ipsam calefaciat. ꝛ tñ dolor ꝛ afflictio nō est ex eo ꝙ ignis agit in aliqd: nā etiā in lapidem ꝛ lignū agit q̄ non dolet: sed ex eo ꝙ sentit. ꝛ tñ ꝑ receptionē speciei sine trāsmutatiōne ꝛ calefactione sensatio fit. ergo poterit dolor magn⁹ causari ab igne in dānatorū corporibus: ꝛ tñ illa nūq̄ calefiāt neq; alterēt: ꝛ illud faciet ꝙ pēa sē
Q.°.177 per duret: ꝛ tñ corpora nūq̄ corrūpant. ¶ Sed q̄reт post iudicium quō dānati simul erūt cū corpe ꝛ aīa in inferno an patient ab igne eo mō quo patiūtur aīe sepate: vl eo mō quo recipitur spēs in organū: vel vtroq; mō? ¶ Dōm ꝙ nō erit ꝑmus mod⁹ sol⁹. nā illa est passio aīarū sepatarū q̄ alr ab igne pati nō pōt: ꝛ tñ post iudiciū erit hō tot⁹ ꝛ nō aīa sepata. ergo nō erit ille sol⁹ mod⁹. Dicēdo mō pōt dici ꝙ ille sit sol⁹: qr ille est mod⁹ totī⁹ cōpositi. nā sentire nō est aīe ꝑ se: neq; corpis ꝑ se cui⁹ nulla actio est: ſz est cōpositi. ꝛ tñ vltra actionē cōpositi vel passionē nō est alia actio vel passio: qr nō est cui cōpetat cū partib⁹ nō cōpetat actio aut passio. ḡ satis erit dare in dānatz ꝙ patiāt ab igne solum: vt recipit spēs ei⁹ in sensu: ꝛ affligit sine trāsmutatiōe naturali. Si tñ voluerit qs ponere moduz passiōis aīarū sepatarū nō erit incōueniēs. ꝛ rō est: qr ille non ponet tūc vt mod⁹ passiōis aīaꝝ sepatarū: ſz vt mod⁹ passiōis q̄ etiā cōpetit cōposito. iō isti duo modi pene inferūt dānatis ab igne post iudiciū: ꝛ ābo erūt modi cōpetētes cōposito ꝛ nō dam⁹ pti in toto ꝑ se actiōez aut passionē. qō eēt incōueniēs. ¶ Cōsiderādū ꝙ de aīab⁹ dānatorū est aliqñ cā exeūdi: nō vt nos puniāt: qr hoc nō eis sed demonib⁹ cōmittit: ſz vt nos instruāt apparēdo ꝛ loquēdo vt abstineam⁹ a vicijs ꝑ q̄ ad inferos deuenit: vel ppt alia bona spūalia q̄ ex his appitōib⁹ seq pūt. ſz post iudiciū null⁹ erit qui instruāt: qr oēs dānati erūt apud īferos: ꝛ oēs btī in celo. iō nūq̄ de inferis exibūt dānati. ¶ Est tñ dōm ꝙ si dānati aliqñ post iudiciū exirēt de inferis sicut nūc exeūt aīe ꝛ demones nō ferrēt secū ignē inferni: qr neq; ille ignis extra inferos portari pōt. sequerēt enī multa īcō
Q.°.178 uenientia. ¶ Querit nūc de loco inferor⁹ siue illi⁹ ignis in quo affligēt corpa dānatorū cū aīab⁹? ¶ Dōm ꝙ īfern⁹ nō ꝑt pōi nisi in terra: nā neq; in celo neq; in alio elemēto cōueniēt pōi. ꝛ appet ꝑmo ex noīe inferni: qr ꝓm oēm linguā signāt ꝙ est infra nos. ꝛ dico omnem linguā has tres precipuas. i. grecam latinā ꝛ hebreā in qbus solis titul⁹ crucis xp̄i script⁹ fuit. Jo. 19. c. nā latine infern⁹ dr: ꝛ infern⁹ dr q̄si infra nos. ſz infra nos nichil est nisi terra. ḡ infern⁹ in terra est. Grece aūt infern⁹ gehenna dr: ꝛ interpretat terra ꝓfunda. ḡ in ꝓfunditate terre dr aut est. Hebraice vocat seol: qō signat sepulcrū piter ꝛ īfernū. ꝛ vtroq; mō dicit aliqd infra nos. ḡ ꝓm oēm linguā nomē infernī signat aliqd in terra. Scōo qr de dathan ꝛ abiron dicit nūe. 16. c. ꝙ descēderūt in infernū viuētes. ꝛ hoc qr terra apta absorbuit eos: ꝛ nō poterat dici discēdere nisi eēt infra nos locus ille. ḡ infern⁹ est in terra infra nos. Tertio qr dr ps. 85. Dñe liberasti aīam meā ab inferno inferiori. vbi siue accipiat cōpatiu⁹ cōpate siue absolute: necesse est ꝙ infern⁹ sit īfra nos nā si ponat cōpate: necesse est saltē duos infernos eē: ꝛ alteruz esse altero inferiorē: ꝛ vtrūq; infra nos. Si accipiat absolute nichil dic inferior nisi infra qō est su⁹ positiu⁹. ꝛ iō infra ē infernus. ſz nō dr infra nisi respectu nr̄i. ḡ est in terra. Quarto: qr dr Isa. 7. c. pete tibi signū a dño deo tuo siue in ꝓfundū inferni: siue in excelsum supra. Et ita posuit duas distinctōes locorum. ſ. supra nos ꝛ vocauit excelsū. ꝛ infra nos: ꝛ vocauit infernū. ḡ infern⁹ infra nos est. Quīto pz: qr Luc. 8. c. vbi xp̄us demones eijciebat de hoīe introducūt demones rogātes eū ne mittat eos in abyssuz: ſz ꝑmittat eos manere in regiōe illa Mar. 5. c. ſz abyssus dicit ꝓfunditatē infra nos. ḡ ibi est infernus. nā alr nō mitterēt illuc demones. ꝛ satis colligit ex verbis ꝛ intētiōe illoꝝ ꝙ ibi sit infern⁹. nā infern⁹ est ꝑpus locus demonū. 2. Pe. 2. c. ſ. deus angelis peccātib⁹ nō pepcit: ſz ruentib⁹ inferni detractos in tartarū tradidit in iudiciū cruciandos reseruari. ꝛ ipsi timuerūt mitti in abyssum cū rogauerūt xp̄m ꝙ nō mitteret eos illuc. ḡ sciebāt illū esse locū sibi ppriū qr alr nō magis de illo cogitarēt q̄ de aliquo alio. illuc igit mittēdi erāt aliqñ. ꝛ sic ille erat loc⁹ īferni. Itē istō appet: qr ille erat loc⁹ penar: nā ppt hoc timuerūt demōes illuc mitti: ne ibi graui⁹ punirēt. ꝛ appet qr demōes vt viderūt xp̄m stati cō ḡsti sūt dicētes. qd tibi ꝛ nob̄ iesu fili dei venisti añ tps torq̄re nos. ℣. 8. ꝛ Mar. 5. ꝛ istud torq̄re erat: qr putabāt ꝙ statī eos mitteret in abyssum. Luc. 8. ḡ abyssus erat loc⁹ maxīaꝝ pēarū. ꝛ sic infern⁹ in abysso. ſz abyssus dic ꝓfunditatē magnā. ḡ ibi est infern⁹. ꝛ hoc est ꝙ sit īfra nos. Sexto appet: qr apoc. 19. ꝛ 20. ꝛ 21. c. dr de oīb⁹ malis. i. dānatis q̄ missi sūt īstagnū ignis ardētis sulphure. ꝛ mānifestū est qr illud stagnū est īfern⁹ qr signāt ibi in lra exp̄sse pene ppetue ꝛ vocat mors scōa. sed stagnū sulphuris ꝛ ignis nō est nisi ī terra. ḡ infern⁹ in terra est. Septīo pz: qr hoc greg⁹ asserit. 4. dyalo. asserēs ꝓbabiliorē eē positionē eoꝝ q̄ dicūt īfernū eē ī terra duplici rōne. Primo ex noīs rōe sic dicēs. si idcirco infernū dicim⁹ qr infern⁹ iacet qō terra ad celū est hoc īfern⁹ ad terrā est. Scōo idē ꝓbat: qr apoc. 5. c. dr. q̄ nēo poterat neq; in telo neq; ī terra neq; sub terra apirelibrū. hoc qō dr ī celū refert ad āgelos. qō aūt sup terrā refert ad hoīes viuētes. qō āt dr subt⁹ tra refert ad alīq̄s spūs rōnales q̄ sub tra sint. illi aūt nulli hoīes viuētes sint. ḡ vl erit aīe vl demōes vl angeli boni. nō bōi angeli: qr illi sūt in celo. ḡ aīe dānatorū. ꝛ ipsi demones. ſz isti in īferno sunt: qr dānati sūt. ḡ est īfern⁹ in terra. Octauo appet: qr aug⁹ idē tz. 12 li. sup geñ. ad lram: allegās duas rōnes vt ꝓgruū sit pōi infernū sub terra. Prīa est qr defunctorū aīe carnis amore peccauerūt hoc eis iustū est exhibeat qō carni mortue solz exhiberi. ſ. vt sub terra recōdat. Scōa rō est: qr sic est grauitas in corporib⁹: ita est tristicia in spiritib⁹. vñ ꝓm corp⁹ si pōderis sui ordinē teneāt īferiora sūt oīa grauia. ita ꝓm spm̄ inferiora sūt oīa tristiora. ꝛ sic sic ꝓueniēs loc⁹ tristicie est dānatorū ipse inferior locus terre ꝛ illū infernū vocabim⁹. ¶ Cōsiderādū aūt circa locū inferni ꝙ nō solū est ī terra: ſz etiā in ꝓfundo terre in cētro vt sit locus ille ꝓfundior. ꝛ est concauitas illa plena tenebris crassis: ita ꝙ in toto vniuerso non est aliqs loc⁹ obscurior aut tenebrosior. ꝛ hoc quia ad illam partem terre nullius astri radij penetrare possunt vt illustrent illam horrendam tenebram atq; eternā noctē. ¶ Aduertēdū vlterius ꝙ locus inferiorz

habet magnā capacitatē. ⁊ tñ an tanta sit ꝙtam requirit oīuz damnatoꝝ ⁊ dānandoꝝ si sigillatim ⁊ distincte ponerent loca bilitas nō cōstat: qz pōt eē ꝙ in paruo loco mlti ponant: et ꝙ intra solidū sit aliud solidū p dimensionū penetrationē. ⁊ tunc quātūcunqz paruū spaciū pro oībus illis sufficiet. si tñ detur ꝙ sit tantū spaciū ꝙtum p oībus requirit: nō videt impossibile: quia diuina virt⁹ in his opat. etiā non videt repugnare nature ꝙ tāta manet vacuitas que a pncipio esset plena igne crasso. tūc ꝯo ⁊ igne ⁊ corpibus dānatoꝝ implebit. ¶ Notādum aūt ꝙ aīe non puniētur vbi peccauerūt: sz in loco q conuenit eoꝝ pctō. ⁊ quia cōuenit illis peccantib⁹ puniri in corde terre vbi est infern⁹: ibi punient. nā spūs dānatoꝝ erūt in maxima tristicia ⁊ tristibus. vt. s. dictū est cōpetūt loca inferiora. ideo in corde terre vbi est locus inferior et pessim⁹ erūt dānati. qō ꝯo dr Sapiē. 11. c. ꝙ per ea q̄ quis peccat punit. Dōz non intelligi de loco peccati: sed de materia in qua qs peccat. nam nō dr ibi. in quo quis peccat: ibi torquet. sz p q̄ qs peccat: per hec torquetur. Aliter pōt dici ꝙ tenet verū de punitionibus factis in via. quia iuxta Aristo. 2. ethicoꝝ. pene peccatorū: sunt medicine eoꝝ: ⁊ fiunt per opposita. ¶ Sed rursus dubitatio occurrit de portis inferni: ¶ Dōm ꝙ infern⁹ neqz portas habet neqz vias qbus illuc eat. michil enī istoruz ponēdū est sine necessitate. sz nō ē vlla necessitas neqz vtilitas ponendi portas inferoꝝ aut vias. ergo non sunt hec ponēda. apparet aūt: quia si ponerent porte ad intrādū ad īferos: aut ponerent p statu isto: aut p statu post iudiciū. Si pmo modo nō sunt necesse neqz vtiles porte. quia porta est patēs spaciū vt sit locus intrādi corpibus solidis. ⁊ tñ nunc nō intrāt ad inferos nisi aīe quarū magnitudo molis nulla est. ergo nō sunt pro nunc vtiles porte. nā aīa non magis intrat per patēs ꝙ p solidū: cum neqz sit eius motus p continuū: quia nō est corp⁹ neqz tenet legib⁹ loci ⁊ corpis ⁊ cōtinui. Si aūt accipiat ō statu post iudiciū: verū est ꝙ oēs damnati q resurgēt sup terraz ⁊ iudicabunt sup eā: recludent postea in inferno. vt dr. s. 13. c. mittēt eos in caminū ignis. ⁊. s. in lra. mittet xps istos ī ignē eternū. ⁊ quia tūc corpa habebūt occupabūt locū: ⁊ poterunt intrare ad inferos p portas: ⁊ tñ non videt danda porta: quia tunc solū semel intrabit. nā post diē illum vnꝙ null⁹ intrabit: neqz egredient. In illa aūt vice pōt dici ꝙ deus faciet mirabiliter aliquā terre apertionē q̄ statim claudatur. ⁊ per illam introeant: sicut fit in terre motibus: quia quātūcūqz terra mota scindatur: statim valide ꝯcludit. ⁊ qō magis est quia sic fecit deus ꝙtum ad dathan ⁊ abiron ⁊ cōplices eoꝝ quos viuentes terra absorbuit. nam dr ꝙ descenderūt in infernū viuentes. ¶ Nūe. 16. c. sz tūc cū terra apta fuerit statī cōclusa est. Ali⁹ videt esse modus sine apertione. s. ꝙ nō aperiat terra: sz tota illa multitudo damnatorū introeat p terre soliditatē. nā potest deus facere duo corpora in eodē loco vt per coexistētiā dimensionū aut penetrationē: sicut cū xp̄us exiit de vtero mātis manente integritate genitalis vasis. cū enī nō aptū fuerit: necesse erat vt corpus dñi p solidas ptes corpis virginis trāsiret. ⁊ sic fuit cū introiuit ad discipulos ianuis clausis. vbi enī fuerūt porte ibi erat suba ⁊ magnitudo corpis xp̄i: nō ruptis neqz diuisis portis. ⁊ talis est cōditio btōꝝ corporū vt trāsire possent p q̄cunqz solida corpa obiecta. tūc igit cōcedet omnibus damnatis vt trāsire possent p terre soliditatē: sicut beati facere possent q̄cunqz vellent: ⁊ non erit hoc ad gr̄am ipsis damnatis: sed ad cōseruādum statum rerū renouatarū. nā erit mundus innouatus: ⁊ terra depurata: ⁊ supficies ei⁹ glorificata nitore quodā ⁊ lumīe: manente ei soliditate quadā ⁊ statu a quo nūꝙ recedet. vt ergo nō diuidat post nouitatē illā inductā dabit dānatis ꝙ trāseāt illa vice p eā sine ruptiōe vel apertione eius. Sicut aūt de portis dictū est: ita ⁊ de vijs dicēdū est. nā si in terra nō erit porta necessaria q̄ introeat ad inferos: neqz etiam via per terre soliditatem dabitur qua illuc trāseat: quia nō cōpetit nūc aīabus: neqz post iudiciū dānatis

Sz cū ponamus cōcauitatē illā magnā circa centrū terre in q̄ manent nūc ⁊ manebūt dānati: ⁊ est ign⁹ obscur⁹ nō dam⁹ aliquā viā per terre grossitiem ad illā: sz tota terra vndiqz clausa: est transitus aīabus ad illū infelicē locū. ¶ Aduertendū ꝙ in scriptura vocant porte inferi ꝑm metaphorā. ⁊ xp̄us. s. 16 non vocauit portas inferi ipsum introitū ad inferos aut valuas eaꝝ: vel aliquā vim q̄ apud inferos aīas retineat ⁊ phibeat exire. sz vocauit portas ipsos hereticos aut pncipes seculares impugnātes ecclesiā q̄ est cōgregatio fideliū: ⁊ gñaliter oīs q cōtra fidē ⁊ cultū xp̄i quē ꝓfitemur ⁊ obseruam⁹ aliqd molitur vt euertat ⁊ destruat: aut aliquos a fide distrahere nititur: porta inferi appellat: eo ꝙ tales trahūt homīes ad inferos: ⁊ p eos velut p portas. s. eoꝝ dogmata sequēdo ad inferos intrat. iō nōce est ꝙ hoīes vl demones mali signēt ꝰ nolle portarū. ⁊ est sensus ꝙ porte īferi nō ꝓualebūt aduersus eā. i. xp̄s fundauit ecclīā suā supra petrā cōfessiōis petri. i. sup confessionē illā quā fecit petr⁹. s. tu es xp̄s fili⁹ dei viui. nā istud est fundamētū fidei supra quā fidē ecclia fundata est. ⁊ dic xp̄s ꝙ ꝯtra istā ecclīā vl fidē nō ꝓualebūt porte īferi. i. sz tiranni gēti les vl qcūqz īfideles aut heretici nitāt subuertere fidē xp̄i: ⁊ a uertere hoīes ab ista ꝓfessione: nūꝙ poterūt: sic neqz vnꝙ potuerūt qñ seuiebat tor⁹ mūd⁹ ꝯ puū gregē xp̄i. ⁊ istā securitatē xp̄s dedit credētib⁹ in eū ne timerēt ꝙ aliqñ p mlitudīe ⁊ violentia aduersarioꝝ aboleret ꝓfessio ista occisis oīb⁹ q eā tenerent: vel timore coactis in ꝰriū. sic dixit. nolite timere pusill⁹ grex: qz cōplacuit pr̄i vr̄o dare vobis regnū. Luc. 12. c. ⁊ sic appet ꝙ xp̄s nō posuit p hoc aliqs portas īferni: sz hoīes vocauit portas īferni. ⁊ apud vulg⁹ credūt talia loca eē ostia q̄dā inferoꝝ ꝓpt ignes q̄ inde exalāt. ⁊ tñ nō sunt: sz q̄dā vorago terre hītes materiā sulphureā q̄ naturalit ignē ꝯcipit ⁊ inflāmat: ⁊ foris apparēt flāme. sic enī in ethna cicilie mōte: sic ⁊ in alijs locis vulgariter cognitū est. ¶ Sz cū de loco īferni q̄rat dōm adhuc ꝙ illa capacitas q̄ est in cōcauitate terre: ⁊ vocat gñali nolle infern⁹ nō est vni⁹ stat⁹ locus: sz oīuz aīarū q̄ solute corpibus nō sunt in celo empyreo: ⁊ capiet loc⁹ ille post iudiciū oēs dānatos cuiuscūqz modi sint. ¶ Est igit dōz ꝙ infern⁹ q̄tuor sin⁹ vel distinctōes hēre dr. vna ps est q̄ vocat sin⁹ dānatorū. alia ps est q̄ vocat lymb⁹ puerorū. alia est q̄ vocat purgatoriū. alia est q̄ vocat sin⁹ abrahe. Prima ps vocat infern⁹ absolute: ⁊ in hac est duplex pena. s. sensus ⁊ dāni. sensus qdē qz manētes ibi affligūt ab igne. pena dāni est qz ꝓuant bono qō habituri erāt si nō peccassent. s. dei visione. ⁊ de isto inferno nemō liberat: qz illuc nemo descēdebat nisi p pctō mortali actuali. Scōo vocat lymb⁹ puerorū. i. regio vel extremitas q̄ dam in q̄ manēt aīe puerorū q̄ in solo pctō originali hinc decesserunt. ⁊ qz illud est pctm̄ mortale: manēt aīe ille in eternū ibi: ⁊ post resurrectōz redibūt ad locū ipm dānati exīntes illi quorū aīe ibi ꝓpus fuerāt: sz ibi nō est pena sensus sz dāni. iō ibi nec ignis cruciat neqz aliqō afflictiuū ē. nō est: qz pena sensus q̄ est pena actual dat p pctō actuali qō est pctm̄ cōmissōis: isti aūt nichil fecerūt cōmittēdo neqz omittēdo: sz ꝯtraxerūt maculā originalē. iō nō dabit eis pena sensus: sz ꝓuabūt illo bono qō al's hīturi erāt. s. vita eterna: ⁊ ita in eternū manebūt. Tertia ps vocat purgatori⁹ loc⁹ vel ignis. ⁊ ibi sunt aīe ille q̄ hinc sine pctō mortali decesserūt: sz solū grauate erāt qbusdā venialibus vel onere incōplete satisfactōis p mortalib⁹ de qb⁹ iā doluerāt: ⁊ manēt ibi quousqz satisfecerīt: ⁊ tūc trāseūt ad celum empyreū. ⁊ iō añ diē iudicij eſt ibi solū aīe: postea āt nulla: qz aū illū diē satisfactio cōpleta erit: vel in ipso die complebit: ⁊ post resurrectōz oēs btī trāsferēt in vitā eternā ad celū empyreū. Quarta ps est sin⁹ abrahe: in q̄ pte fuerūt sctī pr̄es vsqz ad xp̄i mortē cū inde eos eduxit: ⁊ iā ibi nullus manebit vnꝙ: qz celū empyreū successit huic loco. de quo. j. dicet. ⁊ de oīb⁹ tribus partibus aliis succedentibus per ordinem. ¶ Querit de quatuor partibus. s. positis an sint simul. i. sint vnus locus per continuitatē vel contiguitatē: vel sint in diuersis partib⁹

Q.° 179

Q.° 180

Q.° 18[illegible]

mundi? ℂ Dom q̄ de his locis ꝟtuor q̄tum ad habitudinē
ſuā idēptitatis: vel diſtinctōis ꝓpinqtatis: vel elōgatōnis non
poſſumus aliqd determinate quaſi neceſſariū aſſerere: eo q̄
de hoc nō inuenim⁹ teſtimonia ſacre ſcripture: neq; rōnē ſuffi
cienter conuincentē. Videt tñ dom q̄ ſit idē locus p cōtinuita
tem quādā: vel ſaltē cōtiguitatē. ⁊ totus iſte locus gñaliter in
fernus appellat. Et apparet p̄mo q̄ ſcriptura voluit vocare
oīa iſta eundē locū. q; dixit inferos pluraliť: vt cū de xp̄o dr̄
deſcēdit ad inferos. vnā aūt partē iſtā ſi dicere tm̄ voluiſſet di
ceret: deſcēdit ad infernū. ⁊ ex hoc apparet q̄ oēs iſte partes
ſint ſub terra. nā nulla eſt ō qua min⁹ videat q̄ ſit ſub terra q̄
ſinus abrahe: eo q̄ ille erat nobilior ꝑſonarū locus. ſ. eox qui
in nullo pctō deceſſerāt. q aūt ad alias partes ibāt: deceſſerāt
in aliquib⁹ peccatis: ⁊ tñ ſinus abrahe erat ſub terra. ergo ⁊ a
lie partes a fortiori. Iſtud p̄z p̄mo: q; dr̄ deſcēdit ad inferos.
conſtat aūt q̄ xp̄us moriēs iuit ad ſinū abrahe vt inde libera
ret aīas ſctōx: ſz ad hoc oſtendendū dr̄: deſcēdit. ergo loc⁹ ille
infra nos eſt. ſ. in corde terre. Scō quia ad ephe. 4. c. de xp̄o
dicit q̄ qui aſcēdit ipſe eſt qui deſcēdit ad inferiores ꝑtes terre
ſed iuit ad ſinū abrahe. ḡ ille eſt in inferiorib⁹ partib⁹ terre cir
ca centrū. Tertio p̄z: quia dicit: deſcēdit ad inferos. cōſtat aūt
q̄ xp̄s de ſolo ſinu abrahe eductur⁹ erat ſctōs ⁊ illuc iuit: ⁊ tñ
eundo illuc ō; deſcēdiſſe ad inferos quaſi ad oēs illas partes
deſcenderit. ſz hoc non poterat eſſe niſi ꝓpter idēptitatem vel
contiguitatē. ⁊ ſic deſcēdendo ad vnā partē ipſarū videbatur
deſcendere ad oēs. ergo ſimul ſunt oēs: vel vnū ſunt. Quar
to ex allegata aūcte apli. ſ. q̄ xp̄s ō;cēdit ad īferiores ꝑtes ter
re: apparet q̄ ſit ſinus abrahe iuxta infernū dānatorū. nā in
feriores partes terre ſunt partes cētrales: q; īfra illas nichil
eſt. ⁊ tñ de inferno dānator̄ cōſtat q̄ eſt apud centrū vel in cen
tro terre. vt p̄z ex dictis. ergo ſinus abrahe q̄ eſt in partib⁹ in
ferioribus terre erit neceſſario iuxta infernū dānatorū. i. non
poterit inde multū diſtare. quia ſi diſtaret: iā alterū ipſor̄ eſſz
diſtans a partibus inferioris⁹ terre. ⁊ tūc apparet q̄ oēs alie
parteſ. i. purgatorīū: ⁊ lymbus puerox erūt iuxta infernū dā
natox. quia magis videbat de ſinu abrahe q̄ diſtaret a loco
dānatorū q̄ de alijs: ſz nō diſtat: vt dictū eſt. ergo nec diſtabūt
alia duo loca. Quinto apparet q̄ xp̄us voluerit ſinū abrahe
eſſe ꝓpinquū ad infernū dānator̄. quia abrahā exiſtētē in ſinu
ipſo ⁊ diuitē exītem in ſinu dānator̄ introduxit loquētes adī
uicem. ⁊ tñ ſi immueret eos diſtare valde. i. īter quos nō poſſet
audiri verbū nō poneret eos loquētes. Erāt ergo loca ꝓpin
qua: ⁊ ita alie due ptes eſſent iuxta infernū dānator̄. Hec enī
opinio ē multū rōnabilis. Et ſilr̄ dom eſt q̄ idē eſt ignis inferi
ni ⁊ purgatorij: ⁊ cū ſit idē ꝑm ſubſtātiā eſt dom q̄ ſi ignis in
ferni eſt eternꝰ: etiā ignis purgatorij eternꝰ erit. Sz aut conſi
deratur ille ignis q̄tum ad durationē aut q̄tum ad punitio
nem. Si p̄mo mō tā ignis inferni q̄ purgatorij eſt eternus:
quia idē eſt: ⁊ cū ſemp duret in inferno durabit ſemp ſimplr̄.
Si ſcōo mō dom q̄ q̄tum ad dānatos habet opatiōem eter
nam puniendi: quia in eternū ibi manēt. qui aūt purgant non
manēt ibi ſp. iō nō affligit ille ignis eos in ꝑpetuū. ⁊ tñ ſi in p
petuū manerēt: in ꝑpetuū eos affligeret. Itē apparet hoc: q;
dicit Greg⁹. ſicut ſub eodē igne aurū rutilat ⁊ palea fumat.
ita ſub eodē igne peccator cruciat ⁊ electus purgat. ſz peccato
res ſunt in igne inferni. ergo idē eſt ignis inferni ⁊ purgatorij
⁊ eſt idē locus p cōtinuitatē vl cōtiguitatē: ⁊ tñ idē ignis vt eſt
pertinēs ad dānatos vocat multis nōib⁹. vt aūt ptinet ad pur
gandos vno tñ nōie appellat. Et rō differētie videt eſſe: quia
ignis inferni eſt ad puniēdū: ⁊ ibi non attendit aliqua clemen
tia: ſed puniēdi ſeueritas. ergo oīa illa q̄ affligere poſſunt di
cunt eſſe apud inferos. ſ. ignis. ſulphur. ſpūs pcellarū. aq̄ ni
uiū. vermes. ⁊ huiuſmodi. iſta enī nobis videt terribilia ⁊ af
flictiua. in purgatorio aūt non attēdit puniēdi ſeueritas: ſed
purgatoria clementia. ideo nominatur illud quod eſt purga
tiuū. ſ. ignis: ⁊ non oportet alia noīare. ⁊ tñ quicqd penale eſt
apud inferos eſt in purgatorio ſi qd aliud ꝓter ignē ſit. Lo
cus purgatorius cōſiderat duplr̄. q; aut de lege cōi: aut de
ſpeciali diſpenſatione. Si de lege cōi: vn⁹ locus oīū purgan
dorū ē cōtinu⁹ in inferno dānator̄: vel cōtigu⁹ ei. ſi de ſpāli diſ
penſatione inueniūt diuerſa loca purgatoria. ſ. vbi peccauit
quis: vel in alijs locis. vt. j. dicetur. ℂ Queritur de lymbo
puerorum quomodo ſe habeat ad infernum damnatorum:
⁊ que anime vadant illuc. ℂ De limbo puerorū dicendum Q.° 18
q̄ aīe exītes ibi non patiūtur ab igne. ſz hoc p̄ōt dupliciter ſtare.
vno mō q̄ intra ignē ſit locus puerorū ⁊ tota illa magnitudo
ſpacij occupet ⁊ repleat ab igne. Alio mō q̄ ls ſit idē loc⁹ nō
occupet totus ab igne: ⁊ in aliquo latere loci illi⁹ ad qđ nō ac
cedat ignis maneāt pueri. Si accipiat p̄mo mō erit ordo rec
tus q̄tū ad ſitū: vt aliq diſtinguūt. ⁊ tñ tūc manet incōueniēs
ſcz quō in igne exiſtētes nō patiant ab igne. Dici poterat q̄ a
nime non patiunt ab igne naturaliter quaſi alteret eas vrat
ſed quia cū ſit inſtrumentū diuine iuſticie habet vim cōtinēdi
eas inuitas. ⁊ cū aīa videt ſe teneri ⁊ impediri effectū volūta
tis ſue affligitur. ſed ignis nō eſt inſtrumētū diuine iuſticie niſi
inq̄tū deus vult. ⁊ ita ſolū erit q̄tū ad illos ad quos de⁹ vo
luerit. ſz nō vult affligi aīas puerorū: quia nō peccauerunt. er
go non nocebit eis ignis: ls in medio ignis ſint. ⁊ nō patiēt ab
igne: ls in igne ſint. quia ignis q̄uis naturaliť habeat q̄ affli
gere poſſit: nō opabit ibi niſi vt inſtrumētū diuīe iuſticie. ⁊ ap
paret: quia idē ignis affliget magis quoſdā dānatos q̄ alios
non ꝑm diſpoſitionē ipſorū: ſz ꝑm peccatorū differētiā: q; al's
redderet iniuſta vindicta. ⁊ tñ pueri nichil peccauerunt. ergo
cum nichil puniēdū in eis inueniat ille ignis īferni etiā ſi in me
dio ignis ponunt: nullo mō affligent. i. non vrent: neq; altera
bunt: q; oībus cōpetet in illo ſtatu: quia nichil erit corruptibi
le tūc. vt. ſ. oñſum eſt. neq; etiā patient ſpūaliter. i. intētiona
liter recipiēdo ſpēm caloris in ſenſu tactus: q; iſta receptio eſt
afflictiua. tñ iſte erit modus quo puniēt dānati caulando do
lorem in ſenſu ſine alteratione naturali. vnde ſine vlla paſſione
poterunt manere pueri illi in igne. Alius tamen mod⁹ eſt quo
nō oporteat poni iſtas difficultates. ſ. q̄ limb⁹ ſit q̄dā pars ma
gna illius cōcauitatis inferni plena tenebris: ad quā tñ ignis
non pertingit. ideo ibi manētes non poterūt pati ab igne. Ve
rum eſt aūt ibi frigiditatē tantā eſſe vt quicūq; ibi maneret ſta
tim moreret. ⁊ tñ tūc non morietur pueri: quia nō poterit eſſe
aliqua actio corruptiua cū generaliť ceſſauerit ſtat⁹ corruptio
nis. vñ ⁊ quicqd viuēs poneret tūc in igne vel frigore nō le
deret ab igne: quia nō eſſet caliditas illa vel frigiditas corru
ptiua armonie in qua cōſiſtit vita. Et dicūt aliqui q̄ ſicut ca
lor agit vt inſtrumētū diuine iuſticie: ita ⁊ frigiditas: ſz ignis
inequaliter punit eos qui inequaliter peccauerūt. ergo ſi eſſz
ibi aliqs qui nichil peccaſſet nō puniret ꝑ illū ignē. ita de frigi
ditate cuz nō peccauerint pueri illi in aliquo vt puniri debeāt
ſenſitiue nō aget frigiditas illa in eos. Aliter aūt ⁊ meli⁹ dici
debet q̄ frigiditas illa nullo mō poterat agere in corpa pue
rorum. ⁊ iō non oportet eſſe miraculū aliqđ: neq; q̄ frigidi
tas agat vt inſtrumētū diuine iuſticie. q; etiā ſi agat q̄tū po
tuerit: nō poterit affligere pueros. ⁊ rō eſt: quia ad hoc q̄ dā
nati qui nō ꝑnt pati ab igne naturali corruptiue ꝓpter cōditō
nem illi⁹ ſtatus poſſint pati ſenſitiue eſt opatio quedā dei: cuz
als non poſſet ille ignis opari: ſz hic nō eſt neceſſaria neq; cō
ueniens opatio dei ꝫ pueros p frigiditatē. iō non vtet ea vt
inſtrumēto ſuo. ⁊ ſic illa ñ poterit agē aliqd ꝫ pueros p acci
dens: quia iſte operationes due ſunt ſimul ꝑm naturā in re il
la q̄ ſuſceptiua eſt ambarū. ſ. alterari naturaliter ⁊ ſenſitiue q̄
res que ſentit pōt naturaliter alterare. cū ergo ex cōditiōe ſta
tus illius tollat alteratio q̄ eſt corruptiua: tolletur etiā īmu
tatio ſenſitiua afflictiua. ſz non tollatur īmutatio ſenſitiua ſim
plex que eſt ſine afflictione vt videre ⁊ audire ſolū. qcunq; tñ
iſtorum duorū modorū aſſignatōis limbi puerorum eſt ſatis
conueniens. limbus aūt ex nomīe ſuo extremitatē ſignat: ſicut

limbum vestis vocamus oram eius. i. extremitatem quasi sit pars illa puerox locus quidam ad quandam extremitatē illiª capacitatis inferni. ¶ Considerandū autē q; lz sint inequales in pctō pueri existentes in lymbo ⁊ exīstētes in purgatorio nō est incōueniēs manere in eodē loco: sicut in eodē carcere tenentur hoīes diuersis ⁊ inequalibª pctīs grauati. ſz differt ī cruciatu vel cathenis: q; grauiora sustinet vincula q; grauiª peccauit. ita poterit esse q; pueri ⁊ exīstētes in purgatorio sint in eodem loco ⁊ tñ sint diuerse pene eorū. i. pueri solū in dāno. i. pūatiōe glie. q; aūt in purgatorio ab igne puniunt: ⁊ etiā in dāno priuatiōis glie. ¶ De damnatis respectu puerox q; in lymbo sūt poterit dici idē. Alik etiā pōt dici q; infernus dānatorū ⁊ lymbus puerox sūt ꝓtigua vel cōtinua. nō tñ sūt idē locus totaliter: vt ostensum est p̄cedēti. q. maxīe si ponatur ignis non esse in lymbo. sed q; sit ad quādā extremitatē inferni. ſz dōm q; lymbus ⁊ purgatoriū sūt idem locus. ⁊ nō obstat q; ī lymbo sūt dānati: ⁊ in purgatorio btī. q; in eodē loco pñt eē boni ⁊ mali sicut hic sunt mixti boni ⁊ mali. Aliter ⁊ melius q; in purgatorio manēt nō sūt btī sed erūt. iō q̄diu nō sunt btī pñt manere cum eis q; in lymbo sunt. cum ꝙ effecti fuerīt beati nō erunt cum eis sed erūt in celo empyreo. lz nō est incōueniēs btōs actualiter manere in inferno. q; sic factū est in morte xp̄i qñ ipse descēdit ad inferos. nam aīa sua btā erat: ⁊ oēs q; erāt in sinu abrahe fuerūt btī vidētes clare diuinā essentiā ex tunc qñ xp̄s descēdit ad inferos ⁊ māsit ibi cum eis. ⁊ infelicitas inferox nō turbabat istox gl'iam p̄fectā. Aliter etiam pōt dici fic. ſ. q; cōiuncta sunt hec loca. i. lymbª ⁊ purgatoriū. i. fi
Q° 183 sunt vnª locus. ¶ Circa purgatoriū aūt dicebāt aliq; nō esse vnum locū: sed q; puniret q̄libet vbi peccauerat. ¶ Sed dicendū q; nō stat. Primo q; purgatio fit p̄ ignē. vt p̄z. 1. chox. 3. c. ſ. Quale opª fuerit cuiusq; ignis ꝓbabit. ⁊ tñ nō ē ignis in quocunq; loco in quo possit aīa purgari. ꝙ nō purgantur anime vbi peccauerūt. Sed dōm q; aut purgatoriª locus cōsiderat de lege cōmuni vel de dispensatiōe speciali dei. Accipiendo p̄mo mō est locª in cōcauitate terre iuxta centrū: ⁊ est circa locum damnatox: ita vt idē ignis vtroſq; cruciet. i. dānatos ⁊ purgādos. ⁊ vocat gēhali noīe infernª: sicut oēs p̄dicte quatuor ptes vocant inferi. ⁊ hoc mō xp̄s dr descēdisse ad inferos. q. d. non ad vnā tñ partē illarū: sed ad oēs. ſ. q; p hoc q; cōiuncte erāt descēdēdo ad vnā censebat descēdere ad oēs: ⁊ vocant oēs ille inferi: q; infra nos sunt in ꝓfundo terre. Si aūt accipiat ex spāli dei dispēsatiōe dōm q; nō est vnicus locª purgatorius sed multa loca: cum inueniamus in diuersis locis puniri aīas: ⁊ fit hoc ad eruditionē nostrā. ſ. vt nos videntes earū penas arceamur a pctīs: ⁊ satisfaciamª hic de illis q̄ cōmiserimª. etiam fit ad vtilitatē aīarū ipsax q̄ puniūt. ⁊ hoc p̄cipue enarrāt. ſ. penas suas ⁊ dicunt que suffragia nostra sint eis vtilia: ⁊ sic adiuuant a nobis ad hoc q; citiª liberent ō penis. ¶ Sciendū etiam q; anime que ex dispēsatiōe puniuntur extra locū purgatoriū nō purgant determīate in locis in quibus peccauerūt: quasi vbicūq; peccauerint ibi puniant. ſz accidit puniri eas interdū in loco illo in quo peccauerint interdum aūt foris: sicut magis oportunū est ad manifestationem ipsarū. ⁊ p̄z hoc quia ista dispēsatio punitiōis extra locū purgatoriū fit ad vtilitatē ipsarū aīarū: ⁊ nostram eruditionē. iō fit punitio in illis locis que magis cōueniūt ad istam eruditionem ⁊ vtilitatē. sed interdū qs peccauit in tali loco ī quo si puniatur nulli apparebit neq; erudiet qs ex illo: neq; ipse vtilitatem suffragiox cōsequtur. ideo oportet q; puniant in alio loco in quo possint apertius se manifestare ad p̄dicta. iō interdū in locis in qbus peccauerūt puniunt: interdū nō. ⁊ cum in loco ipso peccati puniant hoc ideo fit vt cum apparuerint reuelent pctm̄ quod ibi cōmiserūt. ⁊ ex illo sit fortassis abūdantior eruditio. Si tñ pctm̄ q; qs cōmisit in loco nō sit reuelādū non
Q° 184 oz q; aīa potiª patiatur in loco pcti q̄ alibi. ¶ Circa sinum abrahe aliq; dicebāt q; nō eēt circa infernū dānatox: q; xp̄s dixit chaos magnū firmatū esse. ¶ Dōm q; circa infernū dānatorū est sinus abrahe: q; oēs iste predicte quatuor partes sunt intra illam magnā cōcauitatē que est circa centrū. ⁊ sunt oēs ille vnus locus p̄ cōtiguitatē vel cōtinuitatē. De chaos aūt firmato dōm q; non est distātia inter loca illa: sed obstaculū p̄hibens transitū. sicut inter domos cōiunctas sūt fortes macerie que vetāt mutuū trāsitū: lz cōtigua sint edificia. ⁊ apparet ex modo loquēdi q; nō signeꝯ ibi distātia aliqua: sed obstaculum mediū. nam dr luc. 16. ex verbis abrahe. ⁊ in his oībª inf nos ⁊ vos chaos magnū firmatū est: vt hi q; volūt hinc trāsire ad nos nō possint: neq; inde huc trāsmeare. istud aūt chaos p̄hibens erit aliqd nō corpale: q; corpalia nō pñt impedire transitum aīarū. sed erat ſpūale aliqd. ſ. dei dispositio ⁊ diuersitas status. erat enī lex eterna dei vt damnatus nō possit saluari ⁊ saluus nō possit dānari. sed trāsire de sinu abrahe in locū tormentox erat transire de bītudine in damnationē ⁊ ecōtrario iō neq; erat possibile ire neq; redire. Etiā ad cōsolādum diuitē nō erat possibile q; trāsiret lazarª sicut diues petebat: q; sicut lege eterna vetitū est dānatos saluari ⁊ iā saluos dānari: ita ⁊ dānatis determinate manētibª apud inferos interdicta ē oīs cōsolatio a spiritibª btox: ⁊ hoc erat magnū chaos quod firmatū erat in medio: ⁊ nō posset lazarª trāsire ad refrigerādum linguā diuitis: ⁊ nō significabat distātia magna localis. Sed obijcieꝯ q; xp̄s oñderit multū distare loca ista. q; luc. 16. c. dixit: Diues sepultª est in inferno. eleuans aūt oculos suos cum esset in tormētis vidit abrahā de longe ⁊ lazarum in sinu eius: ⁊ ipse clamans dixit: p̄ abrahā ꝛc. ergo lōge erat sinus abrahe a loco inferni. pōt dici vno mō q; ista longinqtas vel distātia nō tñ referꝯ ad locū q̄tum ad statū. q; in sinu abrahe erat cōsolatio: in inferno aūt erāt tormēta. vt p̄z eodē. c. ſ. Eleuans aūt oculos suos cum esset in tormētis. ⁊ rursus: Recordare fili q; recepisti bona in vita tua: lazarª aūt similiter mala nūc aūt iste cōsolat tu ꝙ cruciaris. ⁊ tñ ista maxime distāt. ſcz cōsolatio ⁊ cruciatª. Secūdo pōt dici q; etiam si nō solū parū distaret: sed etiam si essent idē locus infernª dānatorū ⁊ sinus abrahe: poterat vnus. i. diues longe esse a lazaro sicut vna ciuitas est vnus locus cōmunis oīum habitātiū in ea. ⁊ tamen
Q° 185 intra illam distat multū vnus ciuis ab alio: ita cum ibi essent multi in inferno damnatox ⁊ mlti in sinu abrahe: poterat valde distare lazarus a diuite. Tertio pōt dici q; ista qdē erat alia distātia inter lazarū ⁊ diuitē: sed nō magna. naz diues poterat loq; ad abrahā ⁊ abrahā ad lazarū. sed si significareꝯ inf eos valde magna distātia nō introducerent loquētes. erat ergo parua. nō tñ erāt ꝯiuncti: q; tunc nō diceret diues clamās sed loquēs. ⁊ tñ clamās dr. Et cum dr q; vidit abraham ō lōge: dōm q; ꝓpe ⁊ longe respectiue dicunt: ⁊ qō ad vnam rez est ꝓpe ad aliam est longe. ⁊ interdum distātia duarū leucarū dicet ꝓpe: ⁊ ita q̄tumcūq; parui spaciū poterat dici longe. Quarto pōt dici q; vere erat longe: q; aliquāta distātia erat non solū inter lazarū ⁊ diuitē: sed etiam inter infernū ⁊ sinum abrahe. ⁊ rō est: q; lz oēs iste quatuor partes vel sinus sint q̄dam locus cōtinuª: tñ accipiēdo vnam partē respectu alteriª est distantia inter illas. nam infernus damnatox est inferior: et sinus abrahe nō est cōiunctª illi: sed mediat locus purgatoriª. ideo extremitas inferni ⁊ sinª abrahe inter se distāt. vñ cōueniēter potuit dicere xp̄s q; diues vidit lōge lazarū ī sinu abrahe. ¶ Cum ꝙ dictū sit de his quatuor locis vl partibª eiusdem loci cōtinui videndū est nunc de habitudine istorū q̄tum ad situm. ¶ Dōm q; aliqui ordināt ista loca fm sub ⁊ supra. dicūt q; infernus damnatorū est locus infimus oīum. ⁊ supra hunc est lymbus puerorum. ⁊ supra hunc est locus purgatorius. ⁊ supra illum sinus abrahe. sic dicit sanctus Thomas 3. sententiarum. distin. 21. ſ. quadruplex est infernª. vnus est dānatox in quo sunt tenebre q̄tum ad carentiaz gratie: ⁊ est ibi pena sensibilis. ⁊ iste est locus damnatox. Alius est infernª supra istum in quo sunt tenebre q̄tum ad carentiā diuine visio-

nis ⁊ q̄tum ad carentiam gratie. sicut in precedēti inferno. sed non est ibi pena sensibilis: ⁊ ꝺr lymbꝰ puerorū. Alius est supra hunc in quo sunt tenebre q̄tum ad carētiā diuine visiōis: sed nō q̄tum ad carētiam gratie. ⁊ est ibi pena sensus: ⁊ dicit purgatoriū. Aliꝰ est supra hūc in quo est tenebra q̄tum ad carentiā diuine visiōis sz nō q̄tum ad carentiā gratie. ⁊ non est ibi pena sensibilis: ⁊ iste est infernꝰ sanctorꝝ patrū. Est aūt dom q̄ ista assignatio locorꝝ q̄tum ad sitū non colligit ex sacra scriptura que de his nō loqtur: sed ex rōne aliqualit colligit. naz cōstat ex supra positis oīa hec loca poni infra terrā in quadā eiꝰ cōcauitate iuxta centrū. ⁊ iō ex rōne qua ponunt hec infra terrā apparet ordo ipsorū. spūs enī soluti corpe si sūt extravitam eternā sunt necessario tristes: iō cōpetit eis locꝰ tristis. iō oēs spūs q nō sunt in celo empyreo debebāt esse infra terram ⁊ hoc duabꝰ rōnibꝰ. Primo qꝛ fere oēs spūs soluti corpibus q nō sunt in vita eterna sunt in aliquo pctō ⁊ p pctō puniunt. sed pctm facit rem minimi valoris. iō debet esse in loco minimi valoris. iste aūt est locus infimꝰ. iō oēs aīe que sunt in pena debēt esse infra terrā: cum in peccato vel obligatiōe p peccato adhuc maneāt. iō infernus dānatorꝝ ⁊ purgatoriū ⁊ lymbus puerorꝝ debēt esse infra terrā. Secūda cā est tristicia: qa quod in corpib⁹ est pōdus hoc in spiritib⁹ est tristicia. sed pondus cōstituit rem in loco inferiori. iō ⁊ tristicia idē faciet. sz oīs spūs solutꝰ a corpe siue sit in pctō siue nō: dū tm nō sit in vita eterna est necessario tristis. iō erit in loco inferiori. ſ. sub terra ⁊ sic etiā spūs scōrꝝ q erāt in sinu abrahe necesse erat vt sub terra essent. nam cū nō essent in vita eterna necesse erat q̄ haberent quādā tristiciā. ⁊ talibꝰ competit inferior locus. ſ. sub terra. generaliter q̄ oīs aīa que nō est in vita eterna post separatiōē a corpe est sub terra. Dato hoc apparet ratio ordinis inter loca ista. qꝛ necesse est q̄ infernꝰ damnatorꝝ sit inferior oībus his locis. Et p̄ma rō est qꝛ cum pctm faciat rem eē in terra quāto pctm maius fuerit tāto erit res inferior. sed nullum pctm est maius q̄ damnatorꝝ q sunt in pctō mortali actuali. q̄ illi sunt inferiores. nam q in lymbo sunt solū habēt originale: quod sz sit mortale qꝛ tm nō est actuale minꝰ est. q aūt in purgatorio nō sunt in pctō mortali sz in solo actuali vel in sola obligatiōe tolerādi penā p satisfactiōe incompleta. Secūda est qꝛ q̄to aliqs spūs est tristior tāto est in loco inferiori. qꝛ ꝯo nulla est maior tristicia q̄ illa quā habēt dānati cum habeāt penā duplicis carētie. ſ. gratie ⁊ glie ⁊ penā sensus. ceteri aūt minora mala habēt: vt pz ex dictis. iō illi erūt in loco inferiori. Supra hunc ꝺr esse lymbꝰ puerorꝝ iuxta precedentē assignationē ⁊ rō huiꝰ est qꝛ post dānatos nullū est maiꝰ pctm. qꝛ eorū qui sunt in purgatorio nō est pctm actuale mortale. sed vel nullz est vel est solū veniale. eorū aūt q in lymbo scōrꝝ nullū est pctm iō erūt pueri in lymbo infra purgatoriū. ⁊ ꝑnter īmediate supra infernū dānatorū. Secūdo qꝛ pueri qui in lymbo sunt tristiores sūt. nam tā qui in purgatorio sunt q̄ q in sinu abrahe habēt grām ⁊ expectāt aut expectabāt gliam. qꝯo in lymbo in eternū dānati sunt. ideo tristiores sūt ⁊ inferior locus eis cōpetit. Dom tm q̄ lymbus puerorꝝ potest dupliciter poni. vno mō vt sit p̄m ordinē situs supra infernū dānatorū intra eum ⁊ purgatoriū. alio modo vt sit ad latus inferni dānatorꝝ ⁊ quasi equalis ei in situ. sz aliquo mō superior erit: qꝛ infernꝰ dānatorꝝ putat esse in centro vel centrū tenere. ⁊ iō ad quācūqz partem sit lymbus puerorū erit superior inferno. Si aūt posuerimus lymbū quasi ad latꝰ nō erit ignis in eo: ⁊ tolleꝝ hoc incōueniens. si aūt fuerit directe suprapositꝰ erit ignis in eo sicut ē in purgatorio. Sed ignis nō affligit ibi puerorū aīas nunc nec affliget ipsos pueros post resurrectionē ibi existētes. De purgatorio rō est q̄ sit statim supra lymbū puerorū ⁊ infra sinum abrahe: qꝛ pctm eorū qui in purgatorio sunt minꝰ est pctō illorum qui in lymbo. qꝛ in lymbo sunt pueri in pctō mortali. in purgatorio aūt nullus est in mortali sz in veniali aut in nullo. debēt aūt esse sub illis q sunt in sinu abrahe. qꝛ in nullo habēt illi pctm: ideo sub nullo esse debēt: ⁊ tm ad istos ptingit ignis inferni: qꝛ isti habēt penā sensus. De sinu abrahe ex rōnibꝰ supra positis apparet q̄ sit in parte suprema istorū locorꝝ: qꝛ q ibi sunt in nullo pctō sunt: neqz in onere alicuiꝰ satisfactionis inexplete. in alijs aūt locis sunt in pctō aut saltē in obligatiōe pene. iō locus iste est sublimior ⁊ ad locū illū non ptingit ignis ⁊ tm si ptingeret in nullo noceret. sic dictū est supra. De lymbo si ponatur ibi ignis: sūt tm tenebre corpales ibi: qꝛ nō pueniret illuc aliquod lumē: etiā qꝛ sic cōueniebat aīabꝰ ibi existentibus. ſ. esse in loco tristi: cum nōdū habētes visionē dei necesse erat vt tristiciā haberēt: qꝛ illa carebāt. ⁊ p istā habitudinez oñdit xp̄s aliquo mō. nam ꝺr luc. 16. q̄ diues mortuꝰ est ⁊ sepultus in infernū. lazarꝰ ꝯo ab angelis portatꝰ est in sinū abrahe: vt ꝺr q̄ diues eleuās oculos suos cum eēt in tormētis vidit abrahā de longe: ⁊ lazarū in sinu eiꝰ. ergo cum ad videndū lazarū in sinu abrahe deberet eleuari oculos oportebat q̄ sinus abrahe eēt supra sinū dānatorꝝ in quo erat diues. ¶ Cū aūt dictū sit de his quatuor partibꝰ inferorꝝ est nūc redeundū ad singulā ipsarū. Est aūt p̄ma infernꝰ damnatorꝝ. ⁊ sz oēs iste partes vocent inferni vel inferi. iuxta illud ad phil. 2. c. Celestiū terrestriū ⁊ infernorꝝ. ⁊ illud: descēdit ad inferos. tm absolute loquēdo ⁊ singulariter locꝰ damnatorꝝ vocat infernꝰ. vnde ⁊ interdū ipsum vocamꝰ infernū quasi alie tres partes nō sint inferni. sic dixit xp̄s luce. 16. q̄ mortuꝰ est diues ⁊ sepultus in infernū. lazarus aūt portatꝰ est ab angelis in sinū abrahe. ⁊ sic sinū abrahe nō vocauit infernū ⁊ locū dānatorū solū vocauit infernū. De hac ergo pte p̄cipua cōsiderādū est q̄tum ad penas eius. ⁊ qꝛ in inferno aut est pena ignis sola aut est p̄cipua dom est priꝰ de igne inferni. Et est dubiū de cōditiōe ignis inferni. Dom p̄mo q̄ cōditio ignis inferni est q̄ sit ppetuus vl eternꝰ. sic enī xp̄s dixit. s. in lra. Jte maledicti in ignē eternuz ⁊ vocat eternꝰ. i. ppetuꝰ. ſ. q nunq̄ finiet. ⁊ iō sic nunq̄ finiet ignis. ita nūq̄ morient damnati q in eo sūt: ⁊ pena nūq̄ cessabit. sic ꝺr psalmo. 8. Jnimici dñi mētiti sunt ei: ⁊ erit tēpus eorum in secula. i. semp vocat tempꝰ corū tempus duratōis ad penā. ⁊ sunt inimici dei ipsi damnati: qꝛ si aliqui p̄nt dici inimici dei: illi poti⁹ q̄ alij dicent: qꝛ sūt magis elōgati ab eo. cā aūt quare duret ille ignis est vt semp puniant dānati. modus aūt quo durat est vel cōditio materie: vel elōgatio a cōtrarietate actiōis que est corruptiua vel volūtas dei cum sit instrumentū diuine iusticie. vel qꝛ locꝰ ille effectꝰ est naturalis ignis sz data ei qualitate cōseruatiua que est in spera ignis p̄m quā ille locus est naturalis igni. de qbꝰ modis. s. dictū est. Sz est dubiū de illo igne an sit vnus vel multi. Aliq putāt q̄ qlibet ardet in igne suo cum nō sit eadē pena oīum sz inequalis. Dicendū q̄ vnꝰ ignis est per cōtinuitatē in tota regiōe damnatorum. imo etiā in purgatorio est idē ipse ignis q est in inferno dānatorꝝ. ⁊ vbiqz est equalis vigoris ⁊ ardoris: ⁊ materia eiusdem cōditiōis est in qua est totus ignis. ſ. sulphur ⁊ pix. Sed dicet quō dānatorꝝ sunt pene equales ⁊ inequales: cum ignis idē sit. Dom q̄ ꝓueniet hoc ex dirigēte ignē in actione. opat enī vt est instrumētū diuine iusticie. deus aūt inequalit peccātibꝰ inequales penas tribuit. iō sic dirigit ignē vt ab eodē cōq̄liter ardēte patiat plus q magis peccauit ⁊ minꝰ q minꝰ peccauit: ⁊ p̄m ꝓportionē pctī fit ꝓportio penarū. ¶ Est rursus dubiū de pena inflicta ab igne an sit semp equalis vel intendat ⁊ remittat. Dom q̄ nunq̄ intēdit neqz remittit: sed equalis ē: ⁊ rō est: qꝛ si remitteret siue minueret aut fieret hoc ex conditiōe patiētis aut ex cōditiōe ignis aut ex intētiōe dei. nō primo modo: quia patiens semper est aptum equaliter pati cum sit actio nō corruptiua. in actiōe autem naturali qua aliquid alterat sz sit equale agens in tota actiōe continua poterit patiens inequaliter pati eo q̄ p cōtinuam alterationē leditur virtus sensitiua: ⁊ nō manet eadē aptitudo ad sentiēdum malum quod infertur. sed hic est actio intentionalis solū ⁊ nō corrumpitur neqz alterat organum sz fiat magna afflictio: ideo ma-

Q°.186

Q°.187

net equalis dispositio ex parte patiētis ad sustinere posse eq̄liter penam etiā ex parte ignis est equalis actio: qz ille non minuit: sed manet vnus ⁊ equalis. vt ergo vt instrumentū diuine actiōis pōt semel inferre penā certā: poterit semp illam infligere. ex parte etiā dei nō remittit etiam actio. qz hoc fieret ꝑm rōnem qua iam minora meret q̄ punit. sed non est verum nam q̄ in inferno punit ꝑm certū gradum pene: hoc iō sustinz quia habet certū gradū culpe. ideo q̄diu pseuerauit idē gradus culpe ⁊ debiti manebit eadē pena. sed damnati lz puniantur nunq̄ satisfaciūt in aliquo. qz nō pōt qs satisfacere q̄ est in pctō mortali. sed dānati sunt semp in pctō mortali: nō ergo soluunt aliqd de debito. ideo quātumcūqz puniātur semp manz obligatio ad penā equalis quasi nunq̄ soluere inceperint. sed q̄diu est obligatio equalis debet esse pena equalis. ergo semper erit pena damnatoꝝ equalis. Itē si pena dānatorū diminueret in aliquo ncce erat tādem totā finiri: quod falsum est. qz est eterna. ⁊ patet hoc: qz lz in duratiōe sit pena illa infinita est finita in acerbitate. ⁊ si aliquādo minueret sicut vna die aliqd tolleretur: ita alia die equale. ⁊ p equalia tempora tollerētur equales portiones acerbitatis. ⁊ ideo necesse erat vt aliquādo nulla acerbitas maneret. sz nō existente aliquo gradu acerbitatis nō potest esse pena aliqua. ideo desineret esse pena illa simplr: ⁊ non esset eterna. nō ergo remittit aliqd de illa acerbitate quam semel habet ipsa pena. sed semp equaliter patiunt damnati. ¶ Querit an iustum sit puniri peccatores in inferno eternaliter p pctō quod tēporaliter cōmiserūt. ¶ Dicendum q̄ nō est dubium quin pena damnatorū p pctis eorū erit eterna. qz sic xps dixit: Ite maledicti in ignē eternū. ⁊ dicitur etiam: ibunt hi in suppliciū eternū. Itē sicut se habet premium ad meritū: ita se habet pena ad culpā. sed ꝑm diuinam iusticiā premiū eternū debet p merito temporali. Jo. 6. c. oīs q̄ videt filium ⁊ credit in eum habet vitā eternaz. ergo culpe temporali debebit ꝑm diuinā iusticiā pena eterna. ¶ Sed vñ pueniat ista eternitas pene est dubiū. ¶ Dōm q̄ in pena duo cōsiderant. s. qualitas acerbitatis ⁊ quātitas durationis. quātum ad primū est differētia in penis oīum damnatorū: qz non est vna equalis alteri: sed aliqua est dupla vel tripla ad alterā Quātū ad secūdū est eq̄litas: qz pena cuiuslibet dānati ē eterna. p̄me enim quātitati pene. i. acerbitati rndet quātitas pctī ꝑm se. i. quāto fuerit grauis pctm̄ tāto maior est pena. ⁊ ideo ex quocunqz accipiat pctm̄ grauitatē: erit vez generaliter q̄ quāto aliquod pctm̄ est grauis tāto pena eius est acerbior. et ideo qz quidā damnati multo plura cōmiserūt pctā q̄ alij: et maiora: erit pena eorū apud inferos multo maior. De eternitate aūt pene vñ accipiat dubiū est: qz in hac sunt equales oēs damnati: cum tñ eorū pctā nō sint equalia. Aliq aūt dicunt q̄ accipit eternitas ista ex cōditiōe dei cōtra quē peccauerūt. ille est enim dignitatis infinite. ideo cum mēsuret iniuria ex quātitate dignitatis eius q̄ illam suscipit. vt ōz. 5. ethicoꝝ. deus aūt est infinite dignitatis. erit ergo pena pctī quodāmodo infinita. non pōt aūt esse infinita in acerbitate. ergo erit saltē in duratōne. Sed dōm q̄ lz istud habeat aliquā apparētiā nō est ista cā totalis neqz simplr vera. Secūdo dicūt aliq̄ q̄ accipit eternitas pene p pctō ex dispositiōe peccātis. Tertio dicūt aliq̄ fieri hoc: qz peccātes mortaliter peccauerūt cōtra bonū eternū dum cōtempserūt vitā eternā. Quarto dicūt hoc fieri alij qa peccauit homo in suo eterno. Quinto dicūt aliq̄ q̄ ex hoc q̄ aliqs peccat mortaliter ponit finē suum in creatura. Sexto dicunt aliq̄ q̄ iō pena est eterna nō quasi sit futura eterna p se sz p accidēs. s. q̄ ipsa per se erat temporalis. sed qz nunq̄ satisfacere incipit q̄ est in pctō efficit eterna p accidēs. ⁊ patz qz aliqs peccat mortaliter dum viuit ⁊ satisfacit plene: ita vt moriens statim euolet. sicut apparet de viris scīs. nam necesse est dici istos sufficienter tolerasse penam quā meruerūt. qz alīs nō satisfeciſſent: ⁊ tamē tolerauerūt penā finitā. ergo nō debet pena eterna directe pro aliquo pctō mortali. qz si deberet nemo posset p illo satisfacere. Itē apparet manifestia: qz si qs peccat mortaliter ⁊ dolēs de peccato statim moriat: nō facit aliquam satisfactionē neqz tolerat aliquā penā p illo peccato in vita: in morte aūt punit p illo in purgatorio temporaliter. ⁊ illa est tota pena eius: qz sufficienter satisfactū est aut toleratū p illo: qz alīs nō transiretur de purgatorio ad vitā eternā. ergo tota pena debita p peccato quolibz mortali est finita p se. sed per accidens fit eterna vel infinita. s. qz nunq̄ moriēs in pctō mortali incipit soluere partē pene. nam illud soluere est quoddā satisfacere. sed satisfactio non potest fieri nisi accepta fit illi cui ꝓpre statur. deo aūt ꝑstatur satisfactio. sed ipse non acceptat aliquid factum vel toleratū ab eo q̄ est in pctō mortali. ideo ille nunq̄ incipit satisfacere. ⁊ consequēter lz qs maneat mille annis i inferno nō plus soluit in fine mille annorū q̄ ꝓma die. sed semp equaliter debet. ita igit punietur in eternū q̄ solum vnum diem pene deberet si illuz nunq̄ inciperet soluere. Septimo dicendum q̄ pena inferni est eterna p accidēs. qz sicut gratie debetur gl̄ia: ita peccato mortali debet pena. sed qui decedit in pctō mortali semp est in pctō: qz post mortē nō delet pctm̄ qō in vita nō fuit deletū: cum debeat p gratiā deleri que non dat post mortē. ergo cum aliqui in inferno sunt: semp sint in peccato ⁊ in eternū sic maneāt: debēt semp esse in pena. Et hoc modo pena fit eterna p accidēs: quia peccatū factum est eternum ⁊ iste due cause vltime vel modi tangūt ꝓprie fundamentum quare pena inferni sit eterna magis q̄ precedētes. ⁊ sic vbi est pena eterna. etiam est peccatū eternum: qz qui in inferno est semp manet in pctō mortali. s. in macula ⁊ reatu eius. ⁊ ideo qz non pōt pctm̄ tolli post mortē neqz pena finit in damnatis. ⁊ eadē rōne qui in solo originali decesserūt manent in eternū in pena damni in lymbo puerorū eo q̄ originale est mortale. ⁊ nunq̄ pōt tolli post mortē. ideo necesse est vt semp maneāt in pena vl aliquādo cum peccato mortali transferant ad gl̄iam. quod est absurdum ⁊ hereticū. vel tollat de⁹ pctm̄ post mortē qō deus nō cōsueuit facere. ergo semp manebūt in penis suis. Aduertendū q̄ pene nō sunt a deo volite p se: sed inq̄tum sunt vtiles pene aūt eterne ad aliqd sūt vtiles. ⁊ est vtilitas in duob⁹. Primo ad hoc q̄ in eis diuina iusticia obseruetur que ꝑm seipsaz est deo accepta ⁊ volita. vnde greg. 4. dialogoꝝ dicit: Omnipotēs deus qz pius est miserorū cruciatu nō pascit. quia enīz iustus est ab iniquorū vltiōe in perpetuū nō sedat. Secundo sunt vtiles ꝓpter electos: vt de eis electi gaudeāt dum in illis dei iusticiā contemplātur: ⁊ dum hec se euasisse cognoscūt. vñ ps. 54. Letabit iustus cum viderit vindictā. ⁊ ysa. vlti. Erūt impij vsqz ad saturitatē visiōis. s. sanctis. vt dicit ibi glosa. ⁊ hoc est quod dicit grego. 30. moraliū. Inq̄ oēs eterno supplicio deputati sua qdem iniquitate puniunt: tñ ad aliqd ardebunt. s. vt iusti oēs in deo videāt gaudia que pcipiūt quatenꝰ tāto magis in eternū diuine gratie debitores se esse cognoscunt: quāto in eternū mala puniri conspiciūt. ⁊ de pena dōm q̄ per accidēs respōdet anime simplr sumpte. aīe tñ accepte vt est infecta pctō nō respōdet p accidēs sed p se: quia sicut anime existēti in grā p se rndet ꝓmium gl̄ie ita infecte pctō respondet per se pena. ⁊ quia manebit aīa in eternū in pctis in quibꝰ decesserit erit in eternum in penis in quas statim post mortē incidерit. ¶ Querit an sint alie pene in inferno damnatorū pre ter ignē. ¶ Dōm q̄ pret penam ignis ponit sacra scriptura alias penas. Prima est vermis. iuxta illud: Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ⁊ ōz ysa. 66. c. ō damnatis. Vermis eorum nō morietur. ⁊ ignis eorū nō extinguet. Vermis autem pena est. etiam xps hoc asseruit dicēs mar. 9. c. bonum est tibi debilem intrare ad vitam q̄ duas manus habētē ire in gehēnam in ignē inextinguibilē: vbi vermis eorū nō morit ⁊ ignis nō extinguit. ⁊ loqtur de pena inferni cum dicat gehennaz ⁊ ignem inextinguibilē. ⁊ tñ ad maiorē cōfirmationē ter repetit ibi sniam illam. s. q̄ vermis non morit̄ur. ergo pena inferni ē vermis. Secūda est fletus. ⁊ apparet qz xps sepe istā penam

Q.° 188

Q.° 189

Q.° 190

nominat: vt pz. 8. c. s. s. Ibi erit fletus ꝛc. ꝛ. s. 13. c. vbi bis eã dem ponit sñiam. ꝛ. s. 22. ꝛ. s. in lra. ꝛ quasi nichil est qꝫ tã cre bro repetat. ꝛ appareꝫ qꝫ ponat eam apud inferos: qz cum dr s. 13. c. Colligent de regno eius oia scãdala: ꝛ eos qui faciunt iniqtatem. ꝛ mittent eos in caminũ ignis. sequit: Ibi erit fletꝰ ꝛ stridor dentiũ. ꝛ ita apud inferos ponit fletum. Tertia est cõ cussio dentiũ quã vocamꝰ stridorẽ. ꝛ istam penã xps sepe po nit: qz vbicũqꝫ ponit fletum adiũgit stridorẽ dentiũ. Quarta est frigiditas nimia. qz dr Job. 24. c. Trãsibũt ab aquis niui um ad calorẽ nimiũ. est aũt calor nimiꝰ apud inferos. s. ignis in extinguibilis. ꝛ ibi dicũt esse frigiditatẽ aquarũ niuiũ. Quin ta pena est tenebra magna: ꝛ vocat xps istã tenebrã exteriorez s. 8. c. s. Filij aũt regni mittent in tenebras exteriores. ꝛ hoc dr. ps. 48. In eternũ nõ videbit lumẽ. Sexta est fetor sulphu ris. nam apud inferos dicunt damnati mitti in stagnũ sulphu ris. apocal. 19. ꝛ. 21. oẽs enĩ peccatores dicit ibi mitti: ꝛ precipue eos q adorauerũt imaginẽ bestie. Septima pena est im petus ventorũ quos vocamus pcellas. sic dr ps. 10. Pluet sup pctores laqueos ignis: spũs pcellarꝫ ps calicis eorꝫ. i. ista sunt partes tormentorꝫ suorũ. ꝛ hoc est qꝫtuz ad penas corpo rales. nam alie ponunt pene spũales tam in affectu qꝫ in intel lectu. de qbus. j. dicet. Sed dicũt alĩq ista esse ꝑm methapho ram. ꝛ tñ qꝫ pena apud inferos nõ possit esse nisi vna. s. ignis. tam ꝓpter rões positas ꝓcedẽti. q. qꝫ etiã ꝓpter alias. Dicẽ dum qꝫ in veritate erũt apud inferos multe pene. i. nõ sola pe na ignis. qz preter istã erũt pene alique spũales in volũtate et intellectu. ꝛ etiam alique erunt corporales. rõ tñ est qꝫ multe sint: qz sicut ad perfectã beatorũ felicitatẽ cõcurrit oẽ genꝰ bo ni: qz nullum est genus cõsolatiõis quod nõ habeãt. ita ad pfectam damnatorũ miseriã nõ est aliquod genꝰ penarũ qõ non sustineãt. Secũda ratio est qz peccauerũt damnati contra deũ cui obediũt oẽs creature. ꝛ sic offendẽdo deum offẽderũt oẽs creaturas. iõ iustũ est qꝫ cõtra eos agãt oẽs creature. sed a mꝫ tis creaturis inferunt multa genera penarũ. ergo apud infe ros nõ erit tñ vna pena. Tertio qz damnati offendẽdo deum abusi sunt oĩbus creaturis: qz illis fruebant cum deberẽt vti vel taliter vsi sunt qualiter vti nõ debuerãt. iõ ab ipsis pati de buissent in quibus offenderũt. iuxta illud sapĩe. 12. c. Per que qs peccat per hec torquet. ꝛ iõ iustitia exigẽte deus debuit in citare in vltionẽ delictorũ creaturas cõtra damnatos. qz ĩ eis offenderũt. iuxta illud sapĩe. 5. c. Suscitauit creaturã in vltio nem inimicorꝫ: ꝛ pugnabit ꝓ eo orbis terrarũ cõtra insensatos Quarto qz rõ exigit vt pctores q recedentes ab vno. peccan do se rebus materialibꝰ subdiderint ꝓ res multas torqueant ꝛ ita multas penas sustineãt. nõ ergo erit apud inferos vnica pena. s. ignis: sed multe. ¶ Considerãdum qꝫ in purgatorio erit oĩno talis pena qualis in inferno. nisi qꝫ vna erit eterna: alia temporalis. ꝛ ideo sicut in inferno erunt multe pene: ita ꝛ in purgatorio. sz vocat ignis pena purgatorij. sicut ꝛ aliqñ pena inferni vocat ignis: lz alie multe pene sunt. Secũdo põt dici qꝫ est differẽtia inter penã purgatorij ꝛ inferni: qz in infer no est pena in multis rebꝰ. in purgatorio aũt in vna tñ. sz in igne. ideo apostolus cum de purgatorio loqueretur vocauit ignẽ. s. Quale vniuscuiusqꝫ opus fuerit ignis ꝓbabit. ꝛ rati onem huius esse dicũt qz pena purgatorij sicut significat no men suũ nõ est ad puniendũ sed ad purgandũ. ꝛ qz ignis ẽ ma xime purgatiuꝰ: sufficit ignis ꝛ vocat solus ignis. pena autẽ inferni nõ est ad purgandũ. qz nunqꝫ purgabunt qui ibi fue rint: sed ad cruciandũ. ꝛ ideo oĩa nominari debent quecunqꝫ cruciatum inferre possunt. Sed ponit ignis loco oĩum pena rum: qz ignis est grauissima oĩum penarũ. Secũdo qz ignis pena: stat cum omni pena. nam tenebre ꝛ fletus ꝛ stridor ꝛ ver mis ꝛ quicqd aliud est stat cum afflictiõe inflicta ab igne. vnde semper stat afflictio ignis ꝛ nõ aliqua vicissitudo: quasi ab vna pena transeat ad alterã. nam si trãsiret nõ esset ignis oĩs pena quia tamẽ est semper manẽs cum oĩbus alijs penis: ĩmo que libet alia est manẽs cum oĩbus: quia vna non impedit aliam. ꝛ rursus ipsa est acrior qualibet alia: videt esse ignis omnis pena. ꝛ simul patient damnati a calore ꝛ a frigore. ꝛ est rõ: qa est species caloris in sensu tactus ꝑm esse intentiõale. ideo non est aliqua cõtradictio qꝫ species calidi ꝛ frigidi sint simul in se su tactus cuius sunt obiecta: qz ibi sunt ꝑm esse intentiõale: et in illo esse nõ est cõtrarietas. sicut albũ ꝛ nigrum sunt tam cõ traria sicut calidum ꝛ frigidum. ꝛ tamen species albedinis ꝛ nigredinis simul sunt in oculo ꝛ in medio. ꝛ tunc cum ambe fuerint in sensu ꝑm esse intẽtionale ĩmutabũt: ꝛ tñ quelibz ea rum existẽs in sensu causat dolorẽ si sit species excessiui sensibi lis. ꝛ dolor non est ꝑm esse materiale sz ꝑm esse intentiõale. scz sensitiuũ. ergo quãdo ambe fuerint in sensu: qz vna nõ impe diet actionẽ alterius: sicut se impediunt in esse naturali poterit simul aliquis dolere ꝑm immoderatũ calidũ ꝛ frigidũ. ꝛ sic a duobus simul cruciabit: ꝛ ab vtroqz ꝑm conditionẽ intensio nis vel remissiõis sue. ꝛ sic poterit ab vtroqz pati. ꝛ rõ est qa non patit ꝑm esse naturale sed ꝑm esse intentionale. ꝛ species põt causari in sensu antecꝫ sequat actio naturalis. nam ad acti onem intentionalẽ requirit minor appropinquatio qꝫ ad acti onem naturalẽ. sicut apparet in visione ꝛ auditiõe ꝛ odoratu: qz põt fieri visio ꝛ odoratio a longingissimis a quibus nulla actio ꝑm esse naturale fit a rebus que videnꝫ ꝛ odorãtur. sil de calido ꝛ frigido dõm est qꝫ a maiori distãtia erit actio intẽ tionalis. i. vt recipiat species calidi ꝛ frigidi in sensu qꝫ possit ipsũ calidũ aut frigidũ calefacere vel frigefacere rem sentien tem. est tamẽ verũ qꝫ nõ fit intẽtionalis immutatio ad quãcũ qz distantiã: lz perueniat intentionaliter vox ad aurẽ. ꝛ ita pote rit in inferno vnum esse ꝓpinquũ. s. calidum ꝛ aliud erit di stans. s. frigidum ꝛ ambo sufficiũt intentionaliter agere: lz ca lidum etiam posset agere materialiter alterãdo ꝓpinqtatem frigidum aũt nõ potest alterare ꝓpter distãtiam etiaz si nichil aliud impedierit. Dõm qꝫ ratio concludit verũ. ꝛ tamẽ dice tur qꝫ illa species affligit ꝛ valde affligit. ꝛ põt fieri dupliciter Uno modo qꝫ ista ambo sint ꝓpinqua valde. i. calidũ ꝛ frigi dum: ꝛ tamẽ non se corrumpunt ꝓpter cõditionẽ status illius quia cessat oĩs corruptio. ꝛ ideo cum maneat actio intentio nalis sine naturali motu: ꝛ illa sit de ꝓpinquo: erit vtraqz ve hemẽs afflictio cum sint ambo ꝓpiqua. Ex hoc sequit qꝫ po terit aliquãdo qs sentire simul calorẽ ꝛ frigus. s. in statu illo ĩ quo non erit actio naturalis alteratiua. nam tunc si ponat ali qd valde calidum iuxta tactum vt est ignis. lz non calefiat cor pus erit species caloris in sensu tam intensa: qꝫtum esset si or ganum esset calefactum: cum sensatio non fiat nisi ꝑm esse intẽ tionale. ꝛ ideo sentietur tunc calor ꝛ affliget qꝫtum nunc affli geret ignis appositꝰ: sz ibi nõ vret lz cruciet. nunc ꝙo crucia bit ꝛ vret. sic si ponat tunc circa tactũ aliquid tam frigidum vt nix vel gelidus lapis non infrigidabit. quia nõ erit ibi actio naturalis: tamẽ erit in sensu species tam fortis qꝫtum si realiter nunc frigefieret. sed talis species frigiditatis cruciaret nunc. ergo ꝛ tunc cruciabit. iste ergo est modus quo posset aliquis valde pati ꝛ cruciari a frigore ꝛ calore si ignis ꝛ res aliq̃ mul tum frigida applicaret corporibꝰ damnatorũ. nam ambo po terunt agere cum vnum non destruat alterum: qz cessat ibi ac tio corruptiua: ꝛ quodlibet aget intense ac si solum esset: sed nunc non est talis actio simul: quia si duo talia agentia appli carent alicui patiẽti ipsa se corrumperẽt. i. fortius corrumpet debile. ¶ Considerandum qꝫ afflictio consistit in sensatiõe no cumenti. non aũt in recipere nocumentũ. quia lapis ꝛ arbor nocumentum recipiunt cum soluuntur ab igne sed nõ affligũ tur: quia non sentiunt illud. sed nunc damnati sentiũt ne cumẽ tum cum maneat in eis sensatio que est ꝑm esse intentionale: lz non sit ibi alteratio realis. ergo erit ibi afflictio. ¶ Hic re deundum est ad singulas predictarũ penarum corporearum in inferno: vt videat de qualibet quomodo ibi sit. ꝛ ꝓmo de verme. Et est dubium an vermis futurꝰ sit in damnatis: ꝛ si

Q. 191.

est an erit corporalis vel spiritualis. qr dicitur ysa. 66. c. Vermis eorum non morietr: r ignis eorū nō extinguet. ergo manebit apud inferos vermis qui nō morit: sicut manet ignis q non extinguit. Secūdo pz hoc efficacius: qr xps illud expresse posuit. nam mar. 9. c. dicit: Bonū est tibi debilē intrare in vitā: qm duos pedes habentē mitti in gehennam in ignē inextinguibilem: vbi vermis eorū non morit: r ignis non extinguit. r hanc sniam ter posuit ibi xps: r manifestū est q accipiat de inferno cum dixerit mitti in gehennā in ignē inextinguibilem r ibi dixit esse vermē qui nō morit. ergo apud inferos est vermis. ¶ Dom q apud inferos in dānatis non erunt vermes corporales. sed id quod vermis dicitur necesse est q sit aliqd spūale. Et solet dici q vermis erit remorsus quidam cōscientie qui dicitur vermis inquātum orit ex putredine pctī: r affligit aiam sicut vermis ex putredine corporis ortus affligit corpus. Et hoc est quod aug⁹. dixit vermē dici in damnatis tropice. ¶ Et sciēdum q nō accipit vermis in damnatis nisi ex quadam similitudine mortuorū: r habet ortū ex auctoritate ysaie. s. vermis eorum nō morietr: r ignis eorum non extinguetur. hoc autē est quia in damnatis vult ostendere scriptura malum esse quod pōt in boībus esse: r hoc iuxta conditionem eorum qui pauca pnt intelligere. vulgares aūt nō intelligunt aliquod malū esse nisi copale: qr nō sentiunt aliud nisi res corporales. ideo has solas esse existimāt. vt dr. 7. ethicox. circa finem. r ideo malū damnatorū ostendit esse oē malū quod in boībus esse potest. malum aūt vltimū est in boie: aut in re viuente mors. sic dr. 7. ethicox q vltimū terribiliū sit mors. r quia mors differt p malam r bonam: vult damnatis dare id quod ad malā mortem pertinet. Judicāt autem vulgares esse malā mortē eam que in bello est quādo qs superatur ab hostibus. r tunc sunt duo accidētia. s. q occisi in bello aut permittunt manere insepulti aut exurunt. q aūt manent insepulti lz qm tum ad magnā partē lacerent ab auib⁹. tñ qñ multi sunt non possunt oīno lacerari: r etiam fetor intolerabilis abigit inde aues r oēs feras. r ideo tunc resoluunt in tabem fluentē r vermes. hoc aūt est maximū malum quod circa morientes i bello accidit. scriptura aūt voluit ostēdere malum damnatox esse grauius. r ideo circa hec duo que occisis in bello solēt accidere. i. vsionē r vermes fecit augmētationē mali dicēs vermis eorum non morietr: r ignis nō extinguet. q. d. in his q occidunt in bello pereunt cadauera aut igne vrente: aut verme ex resolutiōe nato. sed tam vermis qm ignis pereunt ibi: quia ignis aliquādo extinguitur. s. consumptis cadauerib⁹. etiam vermis aliquādo morit. s. cōsumptis carnib⁹ fluente sanie: et illa in auras resoluta vel in terrā mutata. r ideo totum illud malū finit. sz apud malos istud malū nō finitur. qr neqz eox
Q°. 192 ignis extinguet neqz vermis morietr. ¶ Querit nunc ō alia pena damnatorū que dr fletus an erit in eis fletus corporalis id est fluxus lachrymarū. vel significat aliquid spūale p hoc. ¶ Dom q fletus de quo xps loquit est malū quoddā apud inferos qcquid illud sit. r pz qr. s. 8. c. dixit. Dico aūt vobis q multi ab oriēte r occidēte venient r recumbent cum abraham ysaac r iacob in regno celox: filij aūt regni huius eijciētur in tenebras exteriores: ibi erit fletus r stridor dentiū. Dicendū aūt q in damnatis erit fletus sicut xps dixit. non tamē significat hic aliqd corporale quod nos vocam⁹ fletum. i. resolutionē lachrymarū. Et pz qr nō potest esse lachrymarū fluxus sine alteratiōe reali q̄ est quedam calefactio interiorū vt possit resolui r distillare id quod prius nō erat fluidū. sic etiā generatio lachrymarū. sed nichil istorum poterit esse post diez iudicij cessante motu celi q est principiū oīum motuū naturalium. Sed dom q erit fletus in damnatis qm tum ad aliquid quod est in fletu corporali: r illud est quedā cōmotio r turbatio capitis r oculorū. r qm tum ad hoc nō repugnat statui dānatorū post resurrectionē. corpora enim damnatox nō solum ab exteriori affligent sed etiam ab interiori: pm q corpus immutatur ad passionē anime in bonū vel malum. r quātuz ad hoc fletus ostēdit resurrectionē carnis: r respōdet delectatiōi carnis que fuit in pctō. Et dom q nō erit resolutio lachrymarum: sed erit cōmotio capitis r turbatio vultus r oculorum r ratio est: quia cessante motu celi cessabit oīs motus naturalī cuius pncipiū est motus celi. nō tamē cessabit motus voluntarius cuius pncipiū est volūtas: sed motus localis in re animata pncipiū est appetitus. ideo moueri poterit hō localiter stā te celo. r a fortiori poterit quis mouere mēbra sua. iō non poterit esse fletus per resolutionē lachrymarū sed solū per turbationē capitis r vultus. Erit aūt in aīa summa tristicia que erit maior qm oīs voluptas que precessit in pctō. in corpore autē erit dolor summ⁹ ab igne r alijs tormentis que vere et acriter sentiunt: r erit turbatio quedā vultus r obfuscatio qualem solent facere q flent nisi q lachrymas nō emittēt. sed tristicia r pena pm corpus ita erit ac si vere lachrymas funderent: quia ille lachrymarū fluxus non auget penaz cum sequatur ex motu pcedēte in corpore. Q°. 193 ¶ Querit an stridor dentiū realiter ibi erit vel solum pm aliquā significationē vel methaphorā. ¶ Dom q fletus r stridor dentium dupliciter accipi pnt. Uno mō q sint ibi in veritate. i. turbatio capitis r faciei r oculox quam vocamus fletum r cōcussio atqz allisio dentium quam vocamus stridorem. Alio mō q loco horum accipiant quedam passiones ale ex qbus solent oriri fletus r stridor. nam ille quem penitet de rebus gestis flet: r q rebus a se male factis indignat stridet. in inferno aūt damnati dolebunt de his que fecerūt r indignabunt sibi quia talia fecerunt. iō dicent flere r stridere etiā si realiter nō fleāt neqz strideāt. Est ergo dom q fletus sicut stridor vere erunt in damnatis: sed non ab igne r fumo r frigore a qbus nobis solent causari. sz gignuntur a causa intrinseca. i. motu indignatiōis vel displicentie. Vel pōt dici q sunt pene date a deo: nō immediate per aliquā causam naturalē agentē: sed quia deus ista infligit propter mala que opposito mō cōmisimus. s. qui indebite ridēdo peccauit in ore puniat stridendo. Qui ꝙ videndo letat⁹ est fleat. vel quia ridere r flere opposita sunt: qui indebite risit cogat flere. qui ore cibos māducauit indebite stridere cogatur. sic dicit ieronym⁹ sup matb. In fletu oculorū r stridore dentiū per methaphorā membrox corporaliū magnitudo ostenditur tormentorū. manus quoqz ligatas r pedes r fletū r stridorē dentium ad comprobādum resurrectiōis intellige veritatez. vt illic dentes strideant q edacitate gaudebant. illic oculi defleant qui hic p illicitas concupiscētias versabant: qtenus singula membra supplicijs subiaceāt que hic singulis quibusqz vitijs subiecta seruiebāt. Et origenes sup matb. dicit: Fletus erit eis qui male ridentes in hoc mundo fuerūt r his qui requieuerūt irrationabiliter erit dentium stridor. volentes enim dolentes materialiter sufferre cōpulsi tormentis dentibus strident. illi scz qui manducauerunt acerbitatē malicie. ¶ Queritur de alia pena que dicit esse tenebre exteriores. Q°194 ¶ Dom q cum infernus sit locus ad penā assignat⁹ dānatorum talis debet esse eius dispositio qualis magis ad penam facit. sic autem esse debet vt neqz sit oīmoda tenebra neqz magna lux: sed tenebra quedam sit cum luce parua r vmbrosa vel fusca. ambo enim ista magis faciunt ad penam qm si tenebra sola ponat. Manifestum est autē q magna lux apud inferos poni non debet: quia lumen est valde delectabile vt dictum est. r est istud quia in lumine cognoscunt omnia. magna autem lux est multorum manifestatiua. ideo esset ad delectationem vel ad magnam alleuiationem laborum. ideo non est ponenda lux magna apud inferos. tenebre quoqz ommimode non sunt ponende: quia sic damnati non viderent quedam que visa ad penam faciunt. nam lz visio de se sit delectabilis vt dictum est: quia multa videndo cognoscimus: tamen per accidens potest esse visio tristiciam causans inquantum videmus quedam que de se tristiciam ingerūt. s. qr nociua nobis

sunt aut volũtati nostre displicent. Sed quia tenebra de se tristiciam facit, lux aũt per accidens oportet q̃ ibi sit multũ ꝺ tenebra: parum ꝟo de luce, nam non est plus necessariũ de luce nisi quantũ sufficit ad aliquid videndũ: ⁊ ad hoc parua lux sufficit: maxime in oculis damnatorũ qui non turbant neq; ledũtur aliquibus accidentib⁹ vel passionibus sicut nostri, ideo illa sola erit, ⁊ consequẽter erit multũ de tenebra, forte enim sicut per noctẽ in qua aliquid videt̃ lz non multuz distincte. Et ideo si querat̃ de loco illo an sit lumẽ habẽs vl̃ tenebrosus debet dici q̃ tenebrosus, ⁊ hoc etiam ex sua cõditione ei cõpetit sed ex diuina dispositiõe habebit aliquid luminis, ſ. q̃tum sufficit ad videndũ ea que animã vel damnatos torquẽt: vel torquere possunt, etiam ignis nõ repugnat ad hoc, quia licz ibi ponat̃ ignis non erit ad lucendũ sed ad torquendũ: ⁊ istud facit conditio loci: quia cum sit in centro terre non põt esse nisi ignis fetulẽtus ⁊ turbidus ⁊ quasi fumosus, ideo parũ lucebit. Alij ponũ causam harum tenebrarũ vel parui luminis esse condẽsatiõẽ siue coniunctionem magnã corporũ: q̃ ꝓpt multitudinem ipsa corpora damnatorũ: ita se comprimẽt q̃ replebunt locum quasi nichil omittẽdo vacuũ solido corpore, vnde parum de aere ibi capi poterit q̃ illustret̃, ⁊ sic necesse ẽ magnas tenebras esse. Vel vt alij volunt tam compssa erunt corpora damnatorꝝ q̃ non manebit ibi aliquod spaciũ in quo sit aliquid de aere, ⁊ sic nichil oĩno erit subiectum lucis, quia nõ est ibi diaphanũ nisi oculi damnatorꝝ. Sed istud nõ est satis verisimile. Dom ergo videt̃ q̃ quãtacunq; compressio sit apud inferos manebit ibi aliquod medium, i. aer, ⁊ illud medium illustratur paruo lumine, ⁊ ita sufficit ad videndum ea que aĩam affligunt. Si tamẽ aliqs dicat q̃ apud inferos sunt tenebre: ita q̃ nulla lux est parua vel magna sicut in solido terreo vel ligneo nullum lumen recipit̃: non est instandũ in contrarium quia poterit stare. Et cum dicit̃ q̃ nõ videbunt̃ ea que affligunt dom q̃ licz non videãt̃ cognoscunt̃ intellectiua cognitiõe vel sensitiua p̃ experientiam, sed melius videtur
Q°.195 q̃ sit aliqua parua lux vt dictum est. ¶ Queritur circa tenebras exteriores cum sepe nominent̃ an sint aliquid apud inferos. ¶ Dom q̃ in veritate tenebre exteriores vocantur loca carceris ſm̃ consuetudinẽ terre chanaan in qua xp̃s erat ⁊ loquebat̃. Et vocãtur tenebre ipse carcer: quia erat locus profundus ⁊ tenebrosus sicut multi carceres sunt, ⁊ maxime erat consuetudo horũ carcerũ in terra chanaan inter iudeos. Pro quo sciendum q̃ carcer erat duplex in terra chanaan ⁊ vterq; erat tenebrosus: vn⁹ in domo alius extra domũ, qui enĩ erat in domo tenebrosus erat: ⁊ tamẽ nõ erat multũ periculosus: quia non erat ibi magnũ frigus neq; aqua aut lutuz aut alia incomoda. Extra domũ aũt carceris erat alter carcer factus in modũ putei profundi ⁊ obscuri: ⁊ interiora erãt lata: superiora ꝟo stricta, ⁊ quia erat iste carcer extra domum: pluuie cadebant in illum, ⁊ erat interdum aqua multa: interdum aũt non erat aqua sed lutum. Et propter hoc erat iste pessimus carcer ⁊ vocabat̃ lacus, ſ. quia ibi congregabant̃ aliquando aque, patet talem carcerem esse: ⁊ talem differentiã duorum carcerũ Jeremie. 37. ⁊ 38. Et ideo carcer ille q̃ erat extra domum vocabat̃ tenebre exteriores: ⁊ carcer qui intra domum tenebre interiores, vterq; carcer vocabat̃ tenebre: quia erat locus tenebrosus. ideo quando volebant q̃ mitteretur aliqs in deteriorem aut pessimũ carcerem iubebant eum mitti in tenebras exteriores, i. incarcerem quierat foris in vestibulo domus, i. non poneretur in carcerem intra domum: quia ille minus penalis erat. Et ista concordant valde ad modum loquẽdi xp̃i. Primo quia ipse inducit exempla de terra chanaan in qua ipse manebat ⁊ loquebat̃, ⁊ ibi tales carceres erãt vt apparet ex eis que dicta sunt de carcere ieremie. Secundo quia vbicũq; dicit de tenebris exteriorib⁹ addit: ibi erit fletus ⁊ stridor dentium, vt p̃z. ſ. 22. c. ⁊ ſ. in lfa. ⁊ istud accidebat ex incommodis illius carceris. Sed dom q̃ preter hec cristus accepe-

rit per methaphoram vt tenebras exteriores vocaret infernũ ⁊ licz respectu proprie significationis ⁊ pmarie sit methapho ra: tamẽ interdum xp̃us in sensu litterali vocat infernum tenebras exteriores ita vt de nullo alio accipi possit aut intelligi littera, sic p̃z. ſ. 8. c. cum dicitur: Multi venient ab oriente et occidente ⁊ recumbent cum abraham ysaac ⁊ iacob in regno celorum, filij autem regni huius eijcientur in tenebras exteriores, sed manifestum est q̃ cum homines recumbent in regno celorum cum abraham erit post diem iudicij: sed tunc nullus carcer erit qui possit vocari tenebre exteriores nisi infernus, ergo de inferno intelligitur, etiam quia hic opponuntur hec duo loca, ſ. regnum celorum ⁊ tenebre exteriores: sed nullus locus est qui opponatur regno celorũ, quia sicut felicitas regni celorum est eterna, ita miseria ⁊ pena damnatorum erit eterna, cuiuslibet autem alterius loci malũ terminat̃, ergo accipiuntur ibi tenebre exteriores pro inferno. Istum etiam modum tenuit ꝓpheta zacharias. 9. c. ſ. Tu autẽ in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo non erat aqua, lacum sine aqua vocat carcerem, ⁊ ita Jere. 37. domũ carceris vocat domũ laci, ⁊ in tali lacu nõ est aqua, sic dicitur Jeremie 38. c. In lacu aũt non erat aqua: sed lutum, ⁊ descendit ieremias in cenum, ⁊ apparet q̃ carcerẽ vocat lacuz: quia dixit: eduxisti vinctos, i. incarceratos vel ligatos, ⁊ tamen non locutus est ibi ꝓpheta de aliquo carcere mundano sed de inferno. Et ita apparet q̃ xp̃s vocet infernum tenebras exteriores quando loquitur ex nomine suo, vt. ſ. 8. c. Quando ꝟo ex nomine aliorum refert tenebras exteriores: necesse est accipi p̃ carcere duro sicut, ſ. ostensum est. Sed aliqui volunt accipere tenebras exteriores, i. reclusionem quandam damnatorum a diuino lumine, i. cognitione: vt tangit magister. 4. sen. di. 50. lz xp̃s non intendit per has tenebras nisi locum inferni. ¶ Que- Q°.196
ritur de alia pena inferorũ que dicitur esse in frigiditate aquarum an sit aliqua talis pena apud inferos. ¶ Dom q̃ nõ potest ex sacra scriptura aut ex alio loco colligi ſm̃ certitudinem an sit aqua apud inferos vel pena in frigore. Et sunt duo dubia hic. Primum est an sit ibi aqua ex qua causetur frigiditas a qua damnati patiantur. Secundum est dato q̃ non esset aqua an esset pena frigoris. ¶ Circa primũ videtur dicendum q̃ non sit aliqua aqua apud inferos. Primo quia sacra scriptura in nullo loco tangit de ea: maxime quia xp̃us nunq̃ eam nominauit, ipse tamen penas inferni multipliciter nominauit id est ignem, vermem, fletum, stridorem, ⁊ tenebras exteriores: vt p̃z ex omnibus supra positis, ⁊ maxime. ſ. ergo nõ est ibi aqua. Secundo quia ponere ibi aquam erat difficile propter fitum, quia aut essent simul ignis ⁊ aqua: aut distincta locis, simul non possunt poni non quasi agentia per contrarietatem quia istud tunc cessabit, sed q̃ non possunt esse duo corpora simul, neq; ponent̃ distincta locis: quia tunc sequeretur q̃ damnati qui erant in aqua non essent in igne ⁊ econtrario. Tertio etiam ex habitatione situs corporũ damnatorũ. hoc patet, nam ꝓpter multitudinẽ damnatorum oportet q̃ in illa concauitate inferni comprimantur: ⁊ quidam sint supra alios ita vt capiantur, nam si quilibet distinctus loco ab alio esse deberet, i. q̃ neq; esset supra alium neq; infra alium: sicut nos sedemus forte nulla concauitas teneret eos caperet, ideo compressio magna erit ⁊ superpositio quorundam ad alios, ad talem autem positionem non conuenit aqua, quia aqua non eleuatur in sublime: sed descendit ad inferiora, ideo non posset peruenire ad omnes damnatos nisi ibi tota capacitas inferni impleretur aqua. De igne secus est: quia ignis tendit sursum, et quia a centro terre ad quãcunq; partem est ascendere ponẽt ignis conuenientius vt peruenire possit ad omnes q̃ aqua. Quarto quia si poneretur aqua esset hoc propter frigiditatem: ⁊ tamẽ potest esse frigiditas sine aqua que puniat damnatos. Quinto ⁊ videtur efficacius: quia expresse negatur esse aqua apud inferos, sic dicitur zachar ie. 9. c. Tu autez in

ſan guine teſtamenti tui eduxiſti vinctos ō lacu in quo nō erat aq ua,ſed accipiť ibi p inferno:quia de inferno liberauit ſanctos cum dicatur deſcendiſſe ad inferos. ergo apud inferos non eſt aqua. Sexto quia ex modo loquendi xpi in parabola innuit qp nō ſit aqua apud inferos ſz ſolus ignis. ⁊ nō intelligiť illa ſťa Job.24.c. de dānatis apud inferos:ſed de aliquo malo quod in vita accidit vel accidere optatur.pz quia non habetur ſťa ſicut allegať cōmuniter.ſ. Trāſibunt ab aquis niuiuz ſed ad nimium calorem pertranſeat ab aquis niuium.⁊ ſic nō ponitur indicatiue ſed optatiue vel per execrationē.⁊ dato qp de inferno acciperet neceſſe erat accipi ſm methaphoram:qz apud inferos nō ſunt niues.ideo ſi de inferno acciperent predicta verba:exponeretur qp trāſiret ab aquis niuiū ꝛc̄.i.qſic p̄ intrent pena grauiſſima apud inferos ſicut qui torquentur
Q°.197 tranſeūdo eos ad calorem nimiū ab aquis niuiū. ¶ Circa ſecundū queritur dato qp nō ſit apud inferos aqua an ſit pena frigoris. ¶ Dōm qp hoc etiam nō cōſtat:qz nullus locus auctenticus ponit frigiditatē apud inferos eſſe penam.⁊ non videť eſſe ponenda pluralitas ſine neceſſitate. quia ſi aliqua neceſſitas ponendi frigiditatem apud inferos eſſet:iō eſſet vt maxima pena apud inferos eſſet.ſed in ſolo igne pōt eſſe maxima pena.ideo nō eſt neceſſe ibi poni frigiditatē.⁊ hoc maxime patet:quia magnitudo aut paruitas pene :nō ē in inferno ex magnitudine ignis vel efficacia eius in agendo cum ſit idē ignis p oībus damnatis.ſed ex voluntate dei eſt magnitudo cruciatus vnicuiqz ſm cōmenſurationē petōꝝ ſuorum.ergo ſi alicuius peccata duplicarent vl triplicarent:adhuc ignis ille ſemp ſeruaret cōmenſurationē peccatorū.iō non eſſet neceſſe pomaliud afflictiuum. Sed etiam dōm qp ſi voluerimus ponere penam in frigore apud inferos :nō ſequiť inconueniens aliquod ſicut ſequebať precedēti queſtiōe ponēdo aquas niuium.⁊ hoc quia nō ponemus frigiditatē iſtam eſſe ab aqua ſz a terra que circūſtat damnatos.⁊ eſt valde frigida iuxta cōditionē ſuam:quia terra de ſe eſt frigida.⁊ quāto ſolidior eſt:tāto maior inuenit frigiditas cum nō ſit aliquid per quod calefiat vel mutetur a ſua cōditione naturali. nam poſt diem iudicij nulla erit alteratio neqz motus naturalis ceſſante motu celi.iō pōt vtrūqz teneri.i.qp erit pena frigiditatis vel qp nō. et ſi fuerit pena frigiditatis non erit trāſitus a pena frigoris ad penam caloris vel econtrario.ſed ambe pene ſimul erunt. Si tamē voluerimus tenere qp erit pena frigoris apud infer os: dicemus primū qp damnati ſemp patienť a calore ignis ⁊ ſp a frigore.⁊ non fiet tranſitus ab vno in alterum. ſz in nobis nō ſit poſſibile pro nunc. Et quare ſit poſſibile in damnatis eſt quia in eis recipiť ſpecies intentionaliter ſine aliqua reſolutione reali. Et ſz per actionē naturalem tranſmutatiuā nō poſſit aliquid pati ſimul a cōtrarijs.i.qp ab eis ſm eandem partē ſimť alteretur.tamen ſm actionē intentionalē poteſt pati a contrarijs:⁊ ita ibi ſimul a calore ⁊ frigore cruciabitur damnatus.
Q°.198 ¶ Queritur vltimo circa penas corporales inferni an ſit ibi pena ſulphuris. ¶ Dōm qp aut queriť de ſulphure an ſit apud inferos:aut in eo vel per illud torqueanť dānati. Quātum ad primū dōm qp ſulphur eſt apud inferos:vt colligitur apocal.19.⁊.21.c. Si aūt querať de pena dōm qp in ſulphure duplex pena pōt cogitari:vna caloris:alia fetoris. De prima dōm videtur qp erit ſulphur⁊ ardebit apud inferos:⁊ cremabuntur in eo damnati. ſic pz apocal.19.⁊.20.⁊.21.c.ſ. Miſſi ſunt in ſtagnū ignis ardētis ſulphure.ḡ in ſulphure erit ignis. ſed nō eſt dōm qp ignis ardeat in ſulphure:quaſi vrať⁊ conſumatur ſulphur ex igne vt vertať in ignē:qr eſſet tunc generatio⁊ corruptio quā negam⁹ in rebus poſt diē iudicij.ſz erit ſulphur ignitū⁊ nō cōſumeť.⁊ ita cruciabit damnatos: ſicut ſi eſſet ibi ferrū candēs. Si querať de ſecūdo.i. fetore dicūt aliqui qp ſic:qr fetor eſt valde afflictiu⁹.iō ponet apud inferos: maxime qr ibi inuenitur res fetida.i. ſulphur cū vrīe. Dōm videť qp nō erit ibi fetor:qr fetor dicit odoris ſpēm vel modū ⁊ odor licz ꝓueniat ad ſenſum immaterialiter.i. ſm intentionē ⁊ non p fumalē euaporationē.tamē ſemp fit fumalis euaporatio de re odorifera vel fetente.⁊ ille eſt odor materialiť:et poſtea multiplicať inde ſpēs immaterialiter ⁊ ꝓuenit ad diſtantiā ad quā nō pōt ꝓuenire exalatio vel euaporatio illa fumalis:⁊ tñ apud inferos nō pōt eſſe fumalis euaporatio: eo qp illa eſt quedā corruptio rei cōtinua ⁊ generatio alteri⁹.ſed poſt iudicium nō erit generatio ⁊ corruptio.ḡ neqz euaporatio fumaľ ſed ſine illa non eſt odor.ḡ nō poterit eē odor neqz fetor poſt diem iudicij. Eſt dōm qp nō apparet aliqua neceſſitas ponendi fetorem apud inferos:cum ſacra ſcriptura hoc nō aſtruat: ⁊ ſi aliquid ibi inueniret ad quod ille fetor veniret:deberet intelligi p methaphorā.ſic ōr apocal.19.c. de babylone qp fumus eius aſcendet in ſecula ſeculorum.⁊ tñ manifeſtum eſt qp poſt diem iudicij nullus fumus erit:cum fumus nō ſit ſine actu ali generatiōe:que nō erit poſt iudicium. Si tamē voluerimus ponere fetorē tanqꝫ penam aliquam damnatorum. Dōm qp erit ſine euaporatiōe fumali.nam ad ſenſationē nō requiritur quia ſenſatio fit per ſolam ſpeciē que eſt intentio formę:⁊ nō p rem ſed euaporationē fumalē dicit quandam ſubſtātiam reſolutam.ideo nō eſt neceſſaria ad ſentiendū quaſi ipſa immutet Si aūt alis fit illa euaporatio:⁊ inde multiplicať ſpecies intētionaliter. Dōm qp tunc faciet deus qp ſit ibi multiplicatio intētiōis ſine aliqua reſolutiōe.⁊ ita poterit eſſe in perpetuum odor vel fetor ſicut cetere ſenſatiōes tunc fient ſine aliqua naturali trāſmutatiōe.vt in tactu per calidum⁊ frigidum in quibus nō fit nunc ſenſatio ſine quadā tranſmutatiōe.⁊ tamē tūc patietur ſenſus a calido ſine hoc qp calefiat. ¶ Dicto in precedentibus de penis damnatorꝫ que vocanť corporales; nūc eſt Q°.199
dōm de eorum penis ad aiam pertinentibus. Et quia quedā pene pertinēt ad voluntatem.quedā ad intellectū. Eſt dōm ꝓmo de penis pertinētibus ad voluntatē.⁊ qr ſolet dici qp oīs voluntas ſiue volitio damnatorum ſit mala:eſt dubium an ſit verum. ¶ Dōm qp verum eſt qp damnati nunqꝫ habēt volūtatem bonam.i.volitionē. ¶ Sed circa hoc conſiderandum qp voluntas eſt dupler.ſ. voluntas naturalis⁊ volūtas deliberatiua. Et has diſtinguit ariſtoteles in voluntatem⁊ electionem.nam voluntatem vocat volitionē quandā de his que quis naturaliter vult.i.ſunt inſita vt quis ea velit:ſicut eſt volitio finis.⁊ circa hec non eſt deliberatio aliqua:qr deliberatō eſt de his de qbus dubium eſt an bona ſint vel an ad finē quez in endimus pertineāt. De ꝓmo.i. de voluntate eſt dōm qp in malis pōt eſſe bona:quia eſt de bono quod intelligitur:⁊ qō intelligiť appetiť:⁊ ab illo nō flectunť:vel ſaltem a quibuſdaz illorum bonorū.⁊ tñ ex hoc nō vocatur adhuc voluntas bona vel volitio bona.ſed magis vocabitur voluntas de bono quia bona voluntas vel volitio nō ſolum requrit rem exteri⁹ bonam:ſed etiam rationē volendi bonam⁊ ordinatā.⁊ quia quidam iſtorum nō volunt qualiter oportet:ſz ipſa bona ſint nō eſt bona volitio de eis.damnati autem nō habent finem rectum in eis que volunt.ideo nō habent voluntatem bonam. ⁊ rurſus qꝫtum ad hoc qp bona volunt que naturaliter diligunť nō a ſeipſis mouenť:ſed ab eo qui eis tale deſideriuz indidit qui eſt auctor nature.ſ. deus. Et ſic nō eſt iſta volitio bona inquātum eſt iſtorum. Si autē conſideretur volitio que eſt electio:dōm qp nulla electio erit bona in damnatis.⁊ ratio eſt quia voluntas naturalis poterat eſſe in damnatis bona:⁊ iſta manebat in eis.ſed qꝫtum ad electionem ipſi ſunt principium id eſt ab eis eſt inqꝫtum in poteſtate eorum eſt inclinari ad bonum vel ad malum per affectum.⁊ iſta volitio ſemp eſt in eis mala.⁊ hoc eſt:quia cum electio ſit de eis que ſunt ad finem:⁊ damnati ſint perfecte auerſi a fine vltimo qui eſt ratio oīum volitionum:neceſſe eſt volitionem non eſſe rectam:quia ipſi nunqꝫ ordinabunt aliquid ad illum finem.⁊ tamen ſine ordinatione ad illum finem nichil poteſt eſſe recte volitum. ergo non poterit eſſe aliqua electio recta ipſorum. Et ſi contingat

q̄ aliquid velit quod sit conueniens ad finem vltimū qua'e
velle tale qui rectum habet habitum adhuc nō habet rectam
volitionem: quia illud non voluit inquantū ad illum finē faci
ebat: sed longe ad alium finē. ideo isto modo in damnatis nul
la erit recta electio. ⁊ etiam in damnatis qui habuerūt hic bo
nos habitus polyticarū virtutū non manet post mortē aliqua
Q°.200 electio. ¶ Queritur an damnati aliquādo doleant de malo
quod fecerunt. ¶ Dōm q̄ damnati penitēt de operib⁹ que
fecerunt: sed nunq̄ de pctis. ¶ Pro quo sciendum q̄ peni e
re de pctō stat duplicit̄. q̄ aut per se aut per accidens. Per se
autē de peccato penitere est pctm̄ in eo q̄ pctm̄ abhominari.
Per accidens aūt penitere est ipsum peccatum detestari nō in
quantū peccatū est: sed inquantū est causa pene ipsi peccanti vl̄
alicui⁹ alteri⁹ mali. Primo modo. i. p se non penitebūt damnati de peccatis: q̄ nō oderunt peccatum inquantū est peccatū
⁊ habet quandā deordinationē cum in eis maneat voluntas
peccati. Sed secūdo modo penitebūt inquantū affligunt̄ pe
na pro illis malis commissis. ⁊ ista est pena apud inferos. ma
net autē in damnatis voluntas immutabilis sicut: in demo
nibus. ⁊ ideo id quod semel elegerūt semp volunt: ⁊ fm eandem rōnem. nam malū voluerūt inquantū eos delectabat fm
peruersitatem mentis ipsoꝝ. ⁊ ista electio non variat̄: q̄ illa p
uersitas semp manet. ⁊ sic est conueniens eis desideriū: ⁊ non
p̄nitent vere de operib⁹ cōmissis inquantū iniqua sunt: ꝛ inquantū eis causa sunt aliquoꝝ malorū penaliū. voluntatem
tamē malā qua talia cōmiserūt nunq̄ deponent ⁊ vellent sibi
talia impune licere. ⁊ in illo cōsistit peruersitas voluntatis. ꝛ
Q°.201 vt mala esse velit ⁊ p malo puniri nō velit. ¶ Queritur an dā
nati in inferno vellent alios quinon sunt damnati esse damna
tos. ¶ Dōm q̄ circa hoc satis dubitādū est. nam de cōditionibus damnatorum nichil scimus nisi q̄tum aut scriptura sa
cra tradit: aut ratio suadet. ⁊ vtrūq; in hac parte deficit. nam
sacra scriptura parū tradit ⁊ obscurum. nam nichil habemus
nisi quod xp̄s dixit luc̄. 16. c. ⁊ illud ita obscurum est vt quidā
putent ad lr̄am debere intelligi. alij ꝯo fm methaphoram.
De rōne eodem modo non est sufficiens p̄batio: quia quādo
ratio est de mortalib⁹ ⁊ nō adiuuat̄ aliqua experientia particulariū cito deficit. ⁊ ita est hic: q̄ cum damnatis nobis q ad
huc viuim⁹ nulla est cōuersatio. ideo nō possum⁹ faciliter diffinire de eorum affectib⁹. Est ergo dōm q̄ q̄tum ad vnū articulum est certum. s. q̄ damnati quos cōstat esse inuidos volent oēs illos quos hic nō dilexerūt damnari: siue beati sint si
ue adhuc viuant. ⁊ hoc q̄ circa istud non est aliquid quod faciat dubitationē in cōtrariū: nam neq; ratio mouet ad oppositum neq; scriptura sacra. ¶ Sed circa aliud manet dubiuꝝ
scz an etiam eos quos hic dilexerūt: siue sint cognati siue non
vellent damnari. ⁊ hic p vtraq; parte mouet aliqd. nā ex magnitudine inuidie forte oēs vellent esse damnatos. In oppositum mouet scriptura: q̄ ostēdit diuitē in inferno cura motū
suorū fratrū ne irent in locū tormentorū. Etiam aliqua ratio
mouet. s. q̄ hic talem affectum habuerūt vt eos quos amabant etiam inordinate nollēt aliqua mala pati. ideo verisimile
est q̄ maneat idem affect⁹ cum nō sit aliqua causa mutandi: q̄
affectus precedēs erat inordinat⁹: ⁊ forte ille fuit causa damnatiōis. sed prauа electio apud damnatos nunq̄ corrigitur.
ergo ille affectus manere poterit. Dōm q̄ ꝛ vtraq; positio
posset defendi: tamē magis videt ⁊ a pluribus approbat̄ pri
ma. s. q̄ damnati oēs non damnatos vellent damnari: siue incognitos: siue eos quos aliquādo dilexerūt. ⁊ causa hui⁹ est
magna inuidia. Est enim inuidia proprie iniquitas. ⁊ ideo in
illis qui vere sunt iniqui ⁊ totaliter istud vitium valde excrescet. non poterit autem ad maiorem puenire quantitatē q̄ vt
oēs hoīes oderint: cum a quibusdam dicant̄ etiam seipsos odisse. ⁊ si illud cōcedit̄ nō est dubium quin oēs oderint. Secūdo colligit̄ hoc ex habitudine demonis. videm⁹ enim hoc vitium valde in damnatis demonib⁹ excreuisse. nā ideo omnes
suas occupatiōes circa nos exercēt vt decipiant: q̄ ex inuidia
quam ad nos gerunt vellent nos dānatos esse. sic ōr sapiētie.
2. c. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. addit̄
Imitant̄ aūt illum qui sunt ex parte illius. i. inuidia imitatur
illum qui sunt ex parte eius. sunt autem omnes mali ex parte eius: quia ipse est rex illorum. Job quadragesimoprimo
cap̄. s. Ipse est rex super oēs filios superbie. ⁊ non solū rex ꝛ
etiam pater. Jo. 8. c. Vos ex patre diabolo estis: ⁊ desideria
p̄is vestri vultis pficere. ḡ ⁊ mali imitantur diabolū in desideriis. sed ille inuidus est. ḡ ⁊ omnes mali inuidi sunt. ⁊ quāto aliqui deteriores fuerint: tāto erūt magis inuidi. sed damnati sunt peiores oībus malis: q̄ sunt in termino mali. ḡ erūt
maxime inuidi. ⁊ sic oēs odio habebūt: ita vt velint eos esse
damnatos. Cum ḡ ꝓpter magnā miseriā possit hic esse inuidia etiam cōtra fratres ⁊ parētes: ⁊ dānati habēt incōparabiliter maiorē miseriā q̄ ōcm illam que hic esse potest. ideo illi ī
uidebunt cognatis ⁊ amicis: ita vt velint eos esse damnatos
⁊ tamē amor quē hic habuerunt aliqualit̄ mitigat eorum inuidiam: ⁊ minus inuident cognatis ⁊ amicis q̄ alijs. vnde si
ipsi scirent q̄ possent oēs hoīes damnari: vellent q̄ oēs tam
amici q̄ non amici damnarent̄. ⁊ si dare t̄ in eorū optionē q̄
damnarent̄ oēs hoīes p̄ter amicos suos: aut q̄ damnarent̄ si
mul cognati ⁊ amici sui cuz oībus alijs hoībus: eligerēt potius q̄ damnarent̄ cognati ⁊ amici cum oībus alijs. Si scirēt
autē q̄ non erāt oēs damnandi, sed aliqui: vellent q̄ illi nō dā
nandi essent cognati vel amici eorum. Causa primi dicti ē: qa
inuidia damnatorū est maxima: cum sint in summa miseria: iō
oībus inuident. i. dolent q̄ aliquis sit beatus: cuz ipsi sint miseri: ⁊ tolerabilius illis videret̄. si nemo esset beatus: neq; etiā
deus: sed potius q̄ desineret esse q̄ q̄ aliquibus existētib⁹ beatis ipsi miseri sint. nam spūales creature naturaliter sunt elate: quia sunt magnarū rerum capaces. ⁊ oīs superbus est naturaliter inuidus: cum alterius excellentia officiat desiderio
eius: fm q̄ vult oēs excedere. ideo nisi affectus spūalis creature sit ordinat⁹ per charitatē qui est diuinus habitus: necesse est vt oīs spiritus sit superbus ⁊ inuidus. ⁊ quia oēs dāna
ti sunt sine illo habitu sunt inuidi ⁊ superbi: ⁊ vellent q̄ nemo
esset beatus: neq; deus si esse posset. ideo absolute loquēdo
etiam suos cognatos volunt damnatos esse. Causa secundi
dicti est: quia damnatis oībus hoībus si manerēt cognati eorum beati essent eis maiores. superbus autem nullum vult
maiorem neq; parem. ideo necesse est vt inuideat maioribus
⁊ paribus: sed tunc cognati sui essent maiores eis si essent beati. ideo nollent eos esse beatos. ⁊ sic illis inuiderent. ⁊ tamen
necesse erat maiores illis esse nisi essent damnati sicut ipsi. iō
vellent eos esse damnatos cum alijs potius q̄ q̄ soli saluarēt̄
⁊ hoc nō ē mirādū apud dānatos: cū etiā apud viuētes vn⁹ ī
uideat alteri cognato si excellētior eo ē. ⁊ in tātū p̄cedit inuidia
q̄ q ī uidet occidere velit ⁊ occidat eū cui inuidet. sic p̄mi duo
frēs fuerūt. nāl caym inuidit fratri suo abel q̄ illū honorauerat de⁹ ⁊ nō se: ⁊ occidit illū. geñ. 4. c. sic ⁊ dedal⁹ princeps ī arte edificādi vl̄ fabrili lignaria perdici filio sororis sue quē parulū ī eadē arte ībuēdū accepat ī uidit: q̄ ille mirabili ingenio
serre vsū ⁊ circini artē ī uenit. qō nō sustinēs dedal⁹ pdicē puerū de turri p̄cipitē dedit: mētit⁹ q̄ ille p se lapsus cēt. vt ptz p
ouidiū. 8. methamor. ꝛ ipse hoc iub ītegumēt̄ ꝓcludat. Causa tertij dicti ē: q̄ cū nō cēnt dānādi oēs min⁹ affligerēt dānati
si cognati sui ⁊ amici saluarēt̄ q̄ si alīq alij. vñ ī tali casu ñ vo
lūt dānati q̄ cognati sui saluēt̄ q̄si illis bonū velint: vl̄ inq̄tū
saluatio ē bonoꝝ cognatoꝝ: cū poti⁹ velint eos cū oīb⁹ sil̄ pire
ꝛ illoꝝ salutē optāt inq̄tū ē ipsoꝝ dānatoꝝ q̄dā bonū. i. attenuatio maloꝝ suoꝝ. nā dānatoꝝ ē tormētū q̄dā felicitas q̄
rūcūq;. ꝛ q̄to min⁹ aliquē diligūt vl̄ q̄tū illū magis oderūt tā
to magis affligūt̄ in illius felicitate. ⁊ q̄ damnati minus ī uident cognatis ⁊ amicis q̄ alijs: necesse est q̄ grauius ferant
felicitatem aliorum q̄ amicorum. ⁊ ideo si aliqui futuri sunt

elices:magis vellent esse felices amicos suos ꝙ alios:q̄ mi
norem inde amaritudinē sustineret. minorē aūt sustineret si ne
mo eēt btūs. Si tñ aliqui alij efficerēt btī:⁊ amici aut cogna
ti damnarētur:tristarent nimis de hoc.nō quasi dolcāt de ma
lo suox cognatorū ⁊ amicorū:sz quia tristarētur de bono eox
qō valde oderūt. Et ita appet clara veritas dubitatiōis huiꝰ
sc̄z damnati absolute vellēt q̄ oēs hoīes damnarētur:⁊ etiaz
angeli ⁊ cognati ⁊ amici.q̄ tñ sciūt q̄ nō damnāt oēs:sed ali
qui saluātur:vellēt potius ꝙ saluarētur sui cognati. Et sic te
nuite de quo xps loquit ē dicendū ꝙ ille ꝓcurauit ne q̄nq̄z
fratres sui venirēt in hunc locū tormētorū:q̄ ipse sciebat mul
tos alios saluari:vt lazax q̄ erat in sinu abrahe:⁊ alios q̄ erāt
in eodē loco. Si tñ nullū videret saluari:vellet etiā frēs suos
venire in locū illū.ad nullū aūt horū māebit post mortē amor.
⁊ hoc:quia iā cessat oē illud bonū quo fruebātur in amādo.
q̄ aut erat amor circa vtile:aut circa dlectabile:q̄cūd sit cessat
in morte:q̄ tūc viuēs nō pt mortuo cē vtil:neq̄z mortuꝰ mor
tuo.delectatio etiā nulla stare pt cū ire nsitua pēa:maxīe q̄ oēs
ille voluptates erant ꝑm sensuz:in mortuis aūt nō est nūc sensus
q̄ nō manēt corpa:sz aīe separate.iō nō manet iam aliqd in eo
q̄ amari solebat ꝓpter qō amek. vñ cessabit amor:⁊ succedet
inuidia.pp er cām.s.positā.idem modus erit post iudicium.
nam lz corpora redeūt:nō erit affectus q̄ prius .cū igitur oīs
iste vsus antiquꝰ cessauerit:⁊ nō sint corpora damnatox in se
naturaliter dispositā taliter vt possint in eis esse predicte affe
ctiones:nō erūt. Unde dānati q̄ se hic summe amore ardētissi
mo dilexerūt:ita vtvnꝰ ꝓpter alterū morerek:iā se ibi nullo a
more diligent:etiā si apud inferos simul manēt:vl vnꝰ sit ibi
⁊ alius hic.sz si ambo dānati sunt:vnꝰ oderit alterū:⁊ ecōtra
rio:sz minus se oderūt ꝙ alios dānatos oderint.aut q̄ est dā
natus inuidebit viuēti qui non est dānatus:sz minꝰ illi inuide
bit ꝙ alijs.ex cā suprādicta. ¶ Cōsiderādū q̄ si simplicit̄ ēra
tur de pena an sit maior:q̄nto plures fuerint damnati. Dōm
q̄ erit maior:quia cuilibet accrescet ex pena alteriꝰ.⁊ tñ q̄ntū
ad opinionē dānati cuiuslibet minor erit:. quodāmō verum
erit:q̄ lz ab ex̄ maior sit pena q̄nto ē plurali al̄ maior dānato
rū:tñ ab intra est minor.⁊ istud cōsistit in habitudine ad ꝓnā
quā damnati recipiūt a seipsis.nā pena est sibi oīs inordinatꝰ
animꝰ:⁊ nos illud videmꝰ hic.quia q̄ñ nō satisfacimꝰ passioni
bus:torq̄mur. Jn dānatis aūt est maior q̄ntis inordinatio:iō
erit maior afflictio ex passiōibus suis.habēt aūt vehemētissi
mā inuidiā:iō valde torquebūtur si illi q̄bus inuiderint effi
cianꝫ felices.⁊ iō leuior est eis tortura aliquā a foris maiorez
tolerare dū satisfaciāt inuidie sue:ꝙ minor ē tortura tuſ nēdo
Q°.102 corrodi valde intus passione inuidie. ¶ Querit̄:an damnati
deum odio habeāt in inferno? ¶ Dōm q̄ damnati deū odio
habere possunt ⁊ habēt. Sz pro hoc cōsiderādū q̄ appetitus
mouetur ex bono vel malo apprehenso.⁊ eus aūt dupliciter
apprehendi pōt.s.in se aut in effectibꝰ suis. Primo mō appre
hendit̄ a btīs q̄ eū per essentiā vident. Scōo mō vt a nobis ⁊
a dānatis hoībus:⁊ demonibus.ipsum enī videre nō possu
mus:sz ꝙ effectus suos eū aliquo mō cognoscimus. Si aut̄
deus ꝑmo mō apprehendat̄ cū sit bonitas ꝙ essentiā:imo to
ta ipsa nature bonitas nō pōt alicui voluntati displicere.vñ si
esset possibile q̄ damnatus aliqs sic manens videret deū per
essentiam:non posset in illo vlso tristari:lz ipsū diligere:lz ab
eo sciret se penas recipere. Cū aūt cognoscimus deū q̄ntū ad
effectꝰ:possumus eū diligere aut odisse ꝑm ꝓditionē effectuū
nam lz oēs effectus dei boni sint:quia a bono facti sunt:⁊ re
cta rōne ꝓcedunt:tñ considerati ꝓout se habēt ad nos possunt
esse boni vel mali.quia inquantum conueniunt. nobis iudi
cantur a nobis boni inq̄ntū ꝛo repugnāt volūtati nr̄e:vel in
aliquo nobis sunt nociui:iudicant̄ mali. Primo modo nos iu
dicamus deū bonum:q̄ accipimus ab eo esse ⁊ viuere intelli
gere:⁊ omne bonū qō habemus. Scōo mō dānati iudicāt
deum malum ex effectu:q̄ mala eis infert.s.penam.ideo cuz
sub hoc effectu eum apprehendant:possunt deum odisse ⁊ ve
re oderunt:sicut ⁊ ipsas penas quas sustinent oderūt.⁊ quia
sub alia rōne eum nō cōsiderāt:cū nec alqd cōsiderare pos
sint absoꝛpti a penis:nisi vt punitoꝛē suū non poterūt eū dili
gere:sed oderūt.⁊ iō illi recte vocant̄ inimici dei:nō quasi deꝰ
illos vere oderit:quia si odisset annichilaret eos. Sap̄.11.c.sz
quia ipsi deū oderūt:iō ipsi possunt dici vere inimici dei:⁊ q̄
deus non sit inimicus illorū. ¶ Cōsiderandū q̄ ratio eadem
e ꝛ de damnatis ⁊ de viuētibus.nā si quis apprehēdit deū vt
est deus:nemo potest eum odisse.⁊ si apprehendit sub rōne a
licuius boni effectus vt dātis esse vel gubernātis nemo ode
rit.si vero sub rōne solius mali effectus vel displicentis.nō po
test diligere:sed odisse.quia impossibile est vt quis diligat id
quod non iudicat bonum:cum bonum sit q̄ō omnia appetūt.
Et tamen hoc supposito deus apprehendit̄ solum sub rōne
mali ⁊ displicentis.ergo non poterit diligi:sed odio haberi.
Si ergo aliqs viuens deū solum apprehenderet vt punitoꝛē
⁊ non cōsideraret iusticiā punitionis:neq̄z aliquā aliā rōnem:
necesse erat vt non diligeret deum:sed odisset.⁊ ideo q̄ntū ad
hoc eadem ratio est de damnatis ⁊ viuētibus. sed difficiliꝰ est
q̄ viuentes deum sub rōne sola mali apprehendant ꝙ dam-
nati.possunt ergo viuentes deum odisse. ¶ Querit̄ an dam Q°.103
nati in inferno demereantur ⁊ efficiantur digni penis per ali
qua que apud inferos faciunt? ¶ Dicendum q̄ in damnatis
non potest esse demeritum sicut neq̄z potest esse meritum.ad
hoc enī q̄ actus nostri sint meritorij oportet q̄ sint formati p
gratiā:sed in damnatis non potest esse talis formatio:cū deꝰ
nunq̄ cōcursurus sit cū eis preueniendo vt velint adiuuan
do vt bene velint.ergo non poterunt mereri:⁊ consequēter vi
detur q̄ necesse est actus eorum omēs esse inordinatos:q̄ ibi
non est ordinatio in finez:est deordinatio actus quicunq̄z ille
sit.⁊ tamen finis est deus a quo maxime auersi sunt damnati.
ideo necesse est omnem actum eorum esse inordinatum. si aūt
inordinatus actus esset in eis demeritorius:peccarent neces
sario:cum non possint bene agere.ergo non peccabūt p actū
inordinatum:quia iniustum videretur q̄ necessario peccarēt.
Scōo:quia circa malum pena distinguitur cōtra culpā:sz p
uersa voluntas in damnatis ꝓcedit ex obstinatione.⁊ obstina
tio in eis non est culpa:sed pena:quia obstinanꝫ necessario .s.
quia deus cū eis concurrere non vult.ergo id qō procedit ex
obstinatione.s.prava voluntas eorum non erit culpa: sed ꝓ-
na quedā. Tertio:quia post vltimū terminum nō relinquitur
aliqs motus: nec ad ꝓficiendum in bonū:neq̄z ad augendum
in malum.quia alꝫ non esset vltimus terminus. sed damnati
post diem iudicij maxime terminum habebunt sue dānatōis.
ergo non poterunt augeri in malum.sic enī dicit augꝰ. q̄ tūc
habebūt terminū due ciuitates. Cum ergo cōplenk omīa de
merita in morte determinatur gradꝰ pene debitus in inferno.
⁊ illa est ꝓpria pena:quia ex ꝓprijs demeritis illam hz dam
natus. De hac aūt pena ⁊ premio dicendū q̄ nō potest auge
ri:quia non potest quis iam crescere in merito aut demerito.
⁊ ideo neq̄z crescet pēa que respōdet ꝓprijs demeritis. De
premio idem est:quia non meretur quis post mortē.iō neq̄z es
sentiale premiū:neq̄z aureola auget̄ post mortē. Alia est pena
secundaria q̄ non est debita pro demeritis:respōdet tamē per
accidens de actibus:⁊ ita de premio.⁊ dicūt posse crescere istā
penā ⁊ premiū vsq̄z ad diem iudicij. Et rō horum est:q̄ q̄nto
plures sunt beati tanto quis eox plus letatur.quia non solū
de suo bono:sed etiā de bono alioꝝ letatur.⁊ quāto plures
damnati sunt:tanto plus quisq̄s punit̄.cū etiā miseria aliena
aliquo modo efficitur sibi miseria.⁊ tñ vsq̄z ad diem iudicij
semper crescet nūerus dānandoꝝ ⁊ beatorū.⁊ iō vsq̄z ad d ē
illum pōt augeri pena dānatorū ⁊ gloria btoꝝ. q̄ enī crescat
pena verū est:inq̄ntū pena cuiuslibet damnati facit ad aliquā
miseriam alterius damnati ⁊ omnium:⁊ iō etiam ad penam
demonum qui damnati sunt faciet. et hoc erit vsq̄z ad diem

iudicij. quia vsq3 illuc semp erunt alij 7 alij damnati. postea aũt nemo. iõ nõ poterit crescere pena. ¶ Circa predicta cõsiderãdũ q3 põt actus esse bonus aut malus sine vertibilitate arbitrij. tamen non põt esse meritorius aut demeritorius. ex hoc enim q3 actus procedit ab hõte liberũ arbitriũ: 7 non repugnant ex libero arbitrio est actus bonus vel malus considerationis circũstãtijs eis. 7 iõ in re q̃ nõ hab3 liberũ arbitriũ q3 agat nõ est bonũ aut malũ. ad hoc aũt q3 act9 sit meritorius aut demeritorius: requirit q3 liberũ arbitriũ sit vertibile. i. q3 ita possit facere bonũ q3 possit etiã facere malũ. nã q̃ qs facit bonũ qz nõ põt facere malũ: nõ est illud meriti: 3 felicitatis. 7 cũ qs ita facit malũ q3 bonũ facere nõ possit: nõ est illud demeriti: 3 miserie. 7 ob hoc act9 btõr̃ 7 angelor̃ 7 dei boni sunt: 3 nõ meritorij. actus aũt dãnator̃ mali sunt: 3 nõ demeritorij. Rõnabiliter enĩ valde statutũ est vt tũc p bonã opatiõem qs mereatur: q̃ põt bonã elicẽ 7 malã. 7 elicere bonã est difficultas: elicere malã facilitatis. 7 iõ q3 ille q bonaz sine difficultate elicit ita se hab3 ad eã q3 malã elicere nõ põt nõ merebit. De mala ãt opatiõe q3 tũc sit demeritoria q̃ elicere põt qs eã vel vitare. 3 cũ nõ põt eã vitare: neq3 bonã elicere nõ sit demeritoria manifestũ est. nẽcitas g̃ tollit meritũ 7 demeritũ: 3 nõ tollat bonũ
Q.°:04 7 malũ in opatiõe. ¶ Querit an dãnati velint nõ esse: vl̃ possint velle nõ esse: vl̃ an ꝑm rectã rõnẽ deliberatiuã debeãt velle nõ esse. ¶ Dõm q3 b̃ est triplex qõ. vna est an dãnati de facto nolint esse: 7 potiꝰ vellẽt nõ esse. scõa est an possint velle nõ esse. tertia est an rõnabilit̃ 7 deliberatiue velint nõ cẽ: aut possint hoc velle. Circa ꝑmũ. s. an velint damnati nõ esse: 7 circa scõm. s. an possint velle nõ esse. Dici põt q3 in dãnatis põt cõsiderari velle nõ esse dupl̃r. s. aut volũtate naturali: aut deliberatiua. Primo mõ. i. naturali volũtate nõ volũt nõ esse neq3 velle p̃ñt. qz volũtas ꝑm naturã est in id qõ bonũ 7 melius est simpl̃r 7 ꝑm naturã: 3 esse in penis meliꝰ est esse q3 nichil esse: cũ in nichilitate nulla sit penit9 bonitas. sic dicit p̃bus. 2. de generatõe. in oĩb9 dicim9 q3 meliꝰ est desiderare naturã. s. de melioritate naturali loquẽdo. loquẽdo aũt de volũtate deliberatiua ꝙtingit aũt aliqd tripliciter velle. s. p se 7 ꝑmo: 7 p se 7 nõ ꝑmo: 7 p accidẽs. Primo mõ q3 quod vult volũtas appetit sub rõne boni positiue: 7 õz p se hoc velle: qz bonũ ꝑm se amatur 7 non per aliã rõnem. ĩmo q3 quid aliud amat̃ p rõnem boni amatur. Primo etiã: quia nõ occurrit aliqd ante bonũ qõ ametur. scõo mõ vult volũtas carẽtiã mali: etiã si in illa nõ apprehendat rõ aliquã rõnẽ boni positiuã. 7 hoc dicit̃ p se appeti: quia rõ boni inuenit̃ ibi. sed non ꝑmo: qz carẽtia mali appetitur: sed non nisi in ordine ad bonũ. nã si nõ appeteret̃ ꝑus ordine nature bonũ: non appeteret̃ carentia mali. iõ enĩ voluntas vult carẽtiã pene: qz vult bonũ cui pena est cõtraria. Tertio voluntas deliberatiue põt appetere non esse: inq̃tũ ad nõ esse sequitur carentia pene quã per se appetũt. vident enĩ q3 ex suo esse non possunt cõsequi delectationẽ: neq3 vtilitatẽ: neq3 honestatẽ. quia tãtã hñt penã q3 secũ nõ possit cõpati aliquod gaudiũ. qõ 7 si mõ non sit verũ de oĩbus dãnatis: qz vt qdaz asserũt pena demonũ cõpatitur secũ aliqõ gaudiũ: 3 paruũ 7 exile vsq3 ad diẽ iudicij. sed post diẽ iudicij nulli9 dãnati pena cõpatietur secũ aliqõ gaudiũ. etiã damnati p suũ esse nullum bonũ acqrere possunt: 7 possunt esse subiectũ magne inhonestatis. iõ non est mirũ si tali esse vellent carere vt malis q̃ existẽ do patiunt̃ carerent. Aliq aũt distinguũt hic: qz q̃stio est de facto. s. an dãnati actualiter velint nõ esse: vel vellẽt esse. 7 dicũt q3 aut queritur de culpa aut de pena. Si de ꝑmo dicũt q3 damnati 7 potissime demones nõ cupiũt non eẽ ꝓpter culpã. ideo ꝓpter honorẽ dei vt nõ offendat̃ non cupiũt nõ esse: ĩmo vellent semp eẽ 7 magis offendere. Si aũt intelligat̃ an ꝓpt̃ penam quã sustinẽt velint non eẽ: dõm videt̃ q3 vere eligant aut appetãt non esse vt nõ subijciãtur tante pene in q̃ nullũ est nec esse põt gaudiũ. Et hoc ꝑmo ꝓpter: qz xp̃s de iuda dãnato dixit. bonũ eẽt ei si natus nõ fuisset. Scõo qz nõ videt q̃re oderint nõ esse: magis enĩ rõnabile est vt oderint penã q3 nõ esse. qz aliqd odimus in q̃tũ malũ. 3 magis malũ est pena q3 non esse: quia pena est vere quoddã malũ. nõ eẽ aũt non est bonum neq3 malũ: quia est nõ ens. 7 tñ malũ 3 nõ sit: tñ entitatẽ p̃supponit: quia malũ non est bonũ. i. est ens cui deficit aliq̃ bõitas. sed pena directe est malum. ergo potius oderunt damnati penã illã q3 non eẽ. Etiã p3 istud: qz si nõ esse malũ eẽt ab eterno hũret quilibet malũ vsq3 ad diẽ natiuitatis sue: cũ añ illud mũ q3 fuerit. 7 tñ nemo dicit se habere malũ ante q3 nascat̃. q̃ nõ eẽ nõ est malũ. ĩmo dicendũ q3 nullũ malũ est min9 odibile q3 non eẽ: 3 quodlibet malũ etiã minimũ est magis odibile q3 nõ esse qz qõlibet malũ inq̃tũ malũ est habet rõem odibilis: 3 nõ eẽ nõ habet rõem mali. iõ nullã rõem habet odibilis. Et iõ dicẽdum q3 sicut nõ esse nõ est p se eligibile aut volibile: qz non est bonũ aliqõ. ita non est odibile p se: qz non est aliqõ malũ. Sz dicendũ q3 eodẽ mõ se hz nõ eẽ ad amari 7 odiri. s. ad vtrũq3 p accidẽs. s. odimus nõ eẽ inq̃tũ nõ esse tollit eẽ: in quo ĩuenitur rõ boni que mouet appetitũ. sic 7 cupim9 nõ esse inq̃tũ interdũ nõ esse facit carẽtiã quorũdã malorũ que cõtristãt q3 bus carere vellemus: 7 nõ possum9 illis carere nisi desinam9 esse. Et iõ nõ est dubiũ qn q̃ pena fuerit magna de qua quis nõ putet se posse euadere: eligat nõ esse. qz p hoc nõ eligit malum p se. Est aũt malũ p se pena quã qs sustinet. iõ poti9 volumus eã fugere q3 non esse. 7 cũ inueniam9 hoc in viuẽtibus: a fortiori inuenie9 in dãnatis. Primo: qz pena dãnator̃ est maior q3 quorũlibet viuẽtiũ. scõo qz si error qdã sit in iudicãdo 7 eligẽdo circa hoc: maior erit error in dãnatis q3 in viuẽtib9 qz in dãnatis est puersio totius fantasie vel rõnis 7 electõnis cũ nõ ꝑmittãtur q̃si aliqd attendere aĩe dãnatorũ alligate pene. ¶ Circa tertiũ. s. an dãnati volũtate deliberatiua debeãt Q.°:05
velle nõ esse vel poti9 eẽ: ¶ Dõm q3 ad fugiendũ culpam debent recta rõne dãnati velle nõ esse. i. sustinere q3 de9 eos annichilaret si vellet: 7 sic nõ manere in eternũ in culpa q3 q3 maneant in culpa. 7 p3: quia q̃cũq3 aliqua duo sic se hñt q3 vnũ includit trãgressionẽ diuini precepti 7 aliud nõ: 3 qs ꝑm rationem appetere illud quod non includit transgressionem vt euitet illud quod includit trangressionem: 7 tamen ita est hic: qz dãnatos manere in culpa est cõtra preceptũ diuinũ. q3 9o sustinerẽt patienter annichilari a deo vel ab aliquo q3 posset annichilare nõ repugnãdo vt desinant esse in culpa nõ est cõtra preceptũ dei. ergo hoc deberent ꝑm rõem rectã eligere damnati. Dicendum ergo verũ esse q3 ꝓpter penam non debent damnati ꝑm rectam rõnem appetere non esse. i. seipsos annichilare: vel q3 deus eos annichilaret. De culpa dicendum q3 non licet damnatis seipsos annichilare si possint. i. occidere vt non essent in culpa: vel velle si possent se annichilare: qz vtrobiq3 est culpa. sed velle annichilare. i. sustinere illud vel refugere vt non essent in culpa licitum est. ¶ Aduertendum aũt q3 trangressio facta per iudam fuit cõtra honorẽ dei. ideo simpliciter melius erat iudam non esse natũ 7 non eẽ culpaz eius q3 q3 ipse eẽt 7 culpa. verum tamẽ non erat hoc melius iude. id est q3 tum ad ipsum. quia si nichil obstaret nisi culpa 7 pena: non sequeretur q3 melius erat quantũ ad iudam esse forte in delicijs 7 in culpa illa q3 non esse natum 7 nullum bonũ habere. ideo cum dicatur bonum erat ei: signatur cõmodũ iude: 7 oportet q3 accipiatur de pena. 7 accipit xp̃us q3 tum ad id qõ homines volunt: 7 non q̃ntum ad id qõ velle deberent. s. ꝓ hoc peccato tanta pena inferretur iude q3 magis vellet munq3 natum esse q3 sustinere illam. damnati autem non amant deũ: sed oderunt eum. ideo nichil facerent ꝓpter ipsum vt ei placerent. 7 sic cum velle deserere culpam sic ꝓpter amorem dei non solum non eligent damnati non esse vt effugiant culpam: sed etiam non eligerent pati penam leuem per vnã horam. de pena secus est: quia pati penã est contra eorũ vtilitatem vel affectionẽ delectabilis. 7 ideo ꝓpter hanc facerent q3 q3 possent vt illam euaderent. 7 quia non possunt euadere illã penã nisi

non essendo cupiunt non esse vt pena careāt ⁊ iudicant esse melius non esse q̄ esse. ⁊ hoc mō locut⁹ est xp̄us de iuda q dānandus erat: ⁊ nondū dānatus. s. Hilarius. Delius erat ei si nat⁹ nō fuisset vel bonū erat ei. i. meli⁹ iud: cabit sibi esse nō esse q̄ natū eē et manere q̄n viderit malū q̄ patiet. ¶ Querit occasiōe p̄cedētiū an dānati appetāt naturalit̄ bītudinē. ¶ Dōm q̄ ſm augustinū. 19. de ciui. dei. c. 12. cū petrū delere nō possit exterma nature vestigia in dānatis manet aliq̄ naturalis cognitio ⁊ appetitus naturalis. cū g̃ p̄m⁹ mot⁹ appetit⁹ sit respectu finis in gñali. q2 ſm pbm. 7. etbicoꝝ. Finis est p̄incipiū in appetibilibus ⁊ in agibilib⁹. sequit̄ q̄ dānati naturalit̄ appetunt finē in gñali. sz vltim⁹ finis est bītudo. g̃ sequit̄ q̄ naturalit̄ appetūt bītudinē in gñali: q̄uis appetitu debili vel exili. sz iste appetitus naturalis in dānatis ex deliberatiua volūtate quo ad hoc puertit̄: q2 bonū q̄ naturalit̄ appetūt sub circūstātijs malis appetūt. neq3 est iste appetit⁹ ad eoꝝ ꝙsolatōez: sz magis ad eorū afflictionē. naturaliter enī appetere q̄ appetēs videt se non
Q.°.207 posse cōleq magis est afflictio appetētis. ¶ Querit an aīa sepata a corpe intelligat. ¶ Dōm q̄ aīa sepata a corpe intelligit. q2 pbs dicit. 2. de celo ⁊ mūdo q̄ oīs res p̄pter suā opationē est. vñ remanēte manet ei⁹ opatio. ⁊ hoc est q̄d dicit Damascen⁹. q̄ nulla suba est ociosa. si g̃ aīa post corp⁹ manet sicut verū est ⁊ fides ponit: oportet q̄ aliq̄ ei⁹ opatio maneat: q2 vt dr. 1. de aīa. si nulla opatio est ei p̄pria sine corpe: nō cōtingit illā separi. sz intelligere est maxime ei⁹ opatio p̄pria. g̃ aīa sepata pōt intelligere. Scōo: q2 vt dicit Auicēna in sua metha phisica. Immunitas a materia est cā vt aliq̄ suba sit intellectiua: sz aīa sepata est immunior a materia q̄ dū est ꝙiūcta: quia tūc nō est act⁹ alicui⁹ materie fic̄ mō est. sz aīa nunc intelligit: g̃ multo magis intelliget cū fuerit a corpe sepata. Tertio: q2 dicit Auicēna in. 6. naturaliū q̄ aīa nō idiget imaginatōe ⁊ alijs virtutib⁹ nisi in p̄incipio tm̄: ⁊ nō postea nisi parū. Cū aūt p̄ficit ⁊ roborat̄ sola p se opat̄ actōes suas absolute. ⁊ sic aīa indiget sensib⁹: sic̄ bō indiget iumēto ⁊ ei⁹ appatu vt puenīat quo p̄ponit. cū aūt illuc puenerit nō idigebit eis vltra. g̃ aīa nō indiget semp corpe. ⁊ sic sepata poterit intelligere. Quarto: q2 scimus in suscitatis manere cognitionē quā p̄us būerūt. g̃ aīa sepata retinet cognitōem. ¶ Circa hoc cōsiderādū q̄ Aristo. ponit. 3. de aīa intellectū differre a sensu. sz supposita ista differētia: nc̄e est poni intellectū eē imaterialē: ⁊ a materia nō esse dependentē ſm actū aut esse: nā si intellect⁹ cū sit potētia cognitiua: ⁊ sensus potētia cognitiua nō videt in quo differāt: nisi q2 sensus est potētia materialis ⁊ dependēs ſm esse a materia: ⁊ intellectus nō sit materialis neq3 dependēs ſm esse a materia: q2 alīs coinciderēt: cū ea q̄ apprehēdit sensus: apphēdit ēt intellect⁹. Supposito aūt q̄ intellect⁹ sit nō materialis: neq3 dependēs a materia: nc̄e est ipsum esse incorruptibilē: q2 materia inp̄tuz est subiectū p̄uationis: ⁊ forme est corruptōis cā in reb⁹ materialibus. vt dicit pbus. 1. de aīa. q̄ intellect⁹ videt esse substātia quedā in nō corrūpi. Et rursus quidā hūc intellectū in corruptibilē direrūt nō esse ptē aīe humane: sz esse aliquā subam oīno a corpore sepatā. ⁊ dicūt aīam hūanā nō dici intellectuā nisi ſm quādā participationē intellectualitatis ex refulgentia intellectus sepati sup ipsam. iō ꝙnter dicūt q̄ destructo corpe nō remanebit aīa hūana: ⁊ neq3 aliq̄d intelligere poterit. Sz videt hoc esse ꝫ intentionē Aristo. dicit enī. 2. de aīa: loquēdo de intellectu q̄ intellect⁹ videt alterū gen⁹ aīe esse: ⁊ hoc solum cōtingit separi sicut ppetuū a corruptibili. etiā dicit in. 11. metaphisice. q̄ aīa est talis dispositōis q̄ possit separi ⁊ nō tota: sz intellectus. Ex quo pz q̄ intellect⁹ q est ps aīe pōt a corpore separari. ⁊ iō oportet aīam intellectiuā q̄ est aīa hūana post corpus remanere: sicut fides ponit. ⁊ tūc necesse est q̄ intelligat cum substātia non p̄iuet totaliter operatōe: ⁊ intelligere sit p
Q.°.208 p̄pria operatio eius. ¶ Querit: quō aīa intelligit. ¶ Dōm q̄ potentie sensitiue sūt necessarie ad intelligendū nō p accidens tanq̄ excitantes: vt plato posuit: neq3 vt disponētes. sicut posuit Auicenna: sed per se sunt necessarie vt representantes anime intellectiue intelligibile: q̄d est p̄priū obiectū. vt enī dicit pbus. 3. de aīa. aīe intellectiue sunt fantasmata sicut sensui sensibilia. sed sicut colores nō sunt visibiles actu nisi per lumē. ita fantasmata non sunt intelligibilia actu sine intellectu agēte. i. per lumen eius. ⁊ hoc cōsonat ei q̄d ponim⁹ de gñationib⁹ rerum naturaliū. nā ſm oēs positiones occidere est origo gñationis in reb⁹ naturalib⁹: ⁊ gñatio scie. vñ sicut nos ponim⁹ q̄ agentia superiora mediātib⁹ agētib⁹ naturalib⁹ causant formas naturales. ita ponim⁹ q̄ intellect⁹ agens p fantasmata ab eo facta intelligibilia actu causat sciaz in intellectu possibili. ⁊ nō refert ad p̄positū vtrū intellect⁹ agēs sit suba separata: vt aliq̄ ponunt: vel sit lumē quoddā q̄ aīa nr̄a participat ad similitudinez subarū superioꝝ. ⁊ tñ sensus ſm se semp sunt necessarij tā in acquisitione sciētie q̄ in vsu. De acqsitione pz: q2 impossibile est aliq̄d intelligi sine illius spē. ⁊ tñ aīa nō hz spēs ꝙcretas: neq3 recipit eas ab intelligētia. ideo oportet q̄ recipiat eas per sensus a rebus sensibilib⁹. ⁊ signū huius est: q2 nūq̄ habem⁹ cognitōez intellectiuā quousq3 habeam⁹ sensationē: sz aīa sit in nobis. sicut pueri in vtero nichil cognoscunt: q2 nullā sensationē habēt: ⁊ tñ aīam hñt ibi. etiā q2 posq̄ incipimus sentire habemus sciam⁹ illarū rerū quarū habem⁹ spēs ex sensu. ⁊ de rebus quarū nullas habem⁹ spēs: nullā habem⁹ cognitōem. ergo nō est alia via recipiendi spēm in intellectu nisi ex sensu. etiā appāret de vsu sciētie acqsite: quia vt dictū est oportet fieri tūc conuersionē ad fantasmata in actu: ⁊ aliter nichil cognoscit̄. talis est ergo modus cognitōis nr̄e hic. ¶ Sz hoc supposito manet difficultas de mō cognitōis in aīa sepata: nā ibi nō sūt fantasmata: quia nō recipiunt̄ spēs a sensu. iō nō apparet modus cognitiōis nisi forte⁹ quis diceret q̄ fantasmata que se mel comprehensa sunt manent. ¶ Dōm ergo q̄ aīa separata intelliget ⁊ hoc per influxū quendā a superioribus agentibus per quē nunc non intelligit. s. per influxum a deo vel ab angelis. ⁊ hoc est verum q̄tum ad naturalē intellectionis modū. secus quātum ad intellectionē que erit ex gratia. ¶ Pro quo sciēdū q̄ nulla aīa separata manet que nō intelligat: siue illa acceperit aliq̄n cognitionem p sensus: siue non. Et ratio huius est: p̄mo ex p̄uidentia dei inq̄tum regit hanc vniuersitatē entium. naz deus regit tam spūalia q̄ corporalia cōseruādo ea in esse nature: ⁊ deducendo illa ad suas pfectiones que cōpetūt ex spē. ⁊ tunc quāto aliqua res est excellētioꝝ: tanto est deus circa illā magis sollicitus: non q̄tum ad animi affectionē que in eū non cadit: sed q̄tum ad effectū conferendi aliq̄d rei. ⁊ quia spūalia sunt multo excellētioꝝ corporalibus: necesse est vt magis deus circa illa q̄tum ad statū naturalē ipsoꝝ p̄uideat. ⁊ tñ circa entia corporalia videm⁹ tam sollicitā esse naturē p̄uisionē vt in nullo neq3 in minimo desit. ergo a fortiori circa spūalia p̄uidebit: sz non sit manifestū in sensu: quia spūalia non videntur. sed nichil est in quo magis moueatur res naturalis q̄ in operationē p̄priā: ⁊ in aīa intellectiua est operatio p̄pria intelligere. ideo ad p̄uidentiā dei valde pertinet seruare istaz operationē aīe. Cū ergo maneat aīa separata post resolutionem corpis pertinet ad necessitatē diuine p̄uidentie vt seruet in qualibet aīa intelligere. ⁊ ideo omnis anima sepata habebit aliquē modū intelligēdi: siue sit aīa beati siue damnati: q2 istud pertinet ad esse naturale in quo non distinguūtur dānati ⁊ beati. Scōo pz idem ex p̄uidentia dei inq̄tū est rector omniū rationabiliū creaturarū ſm esse polyticum dans p̄miū pro bonis: ⁊ penam p malis. nā sic necesse est oībus aīabus solutis a carne aut dari penā aut gloriā. ⁊ tamē neq3 pena pōt esse anime rōnalis neq3 gloria si non intellegit. ergo necesse est q̄ deus seruet intellectionē in aīabus separatis. pz q2 sicut in rebus corporalibus si non sit sensus: non pōt esse pena. ita in rebus spūalibus si non sit intelligere: neq3 gaudium neq3 pena esse poterit. ⁊ tamen non potest esse sine gaudio aut pena. ergo quelibet anima separata est actu intelligens. Dane
Q.°.209

re aũt pũt in aĩa sepata duplex modꝰ intelligẽdi. vnꝰ est naturalis: aliꝰ ex gr̃a. Naturalẽ vocamꝰ illũ q̃ est cõis oĩbꝰ aĩabꝰ sepatis siue bõis siue malis: vt cõseruẽt in esse ⁊ cõditiõne naturali. ⁊ etiã tenet se modꝰ iste ex parte cõditõis naturaliꝫ. ſ. q̃ nõ magis de illo recipit aĩa q̃ melior est neq; minꝰ q̃ deterior est: ſz oĩbꝰ cõicat ꝑ capacitatis earũ differẽtiã. Alius modꝰ intelligẽdi ex gratia ꝙuenit solis aĩabꝫ btõrũ: qbus vltra naturalẽ ꝙditõez capacitatis dat deꝰ videre ipsũ p essentiã: ⁊ in ipsũ oĩa cognoscere. et ad hũc modũ nõ puenit aĩa ex naturali cõditõe: ſz ex volũtate dei cõicat btis. ⁊ etiã nõ est illa visio maior in eo q̃ est naturaliter capacior: aut ecõtrario. ſz in melioribꝰ excellẽtior: in mĩoribus ꝯo mĩor: ſz maioris capacitatis naturalis sint. ⁊ de ista cognitõe q̃ est ex gr̃a vl̃ btitudine nũc nõ dr: qr nõ est cõis: ſz õ cognitõe naturali aĩe sepate. ⁊ ista fit vt dictũ est p influẽtiã a supioribus intelligẽtijs. i. a deo ⁊ angelis. ⁊ hoc pz sic: qr ĩtellectus nr̃ est medius inr̃ subas intellectuales ⁊ res corpales. vñ aĩa dr esse creata in orizonte eternitatis. li. de causis. i. in extremitate ⁊ fine rerũ eternarũ. Vocat aũt eternas res oẽs puras intelligẽtias: qr ꝼm pbos ista cũ totaliꝫ excedãt tps vocãt eternas: ⁊ sub illis oĩbꝰ est aĩa velut in orizõte. ⁊ sic orizõ diuidit superiorẽ partẽ ⁊ inferiorẽ celi. ita ⁊ aĩa ꝙtingit cõditionẽ rerum eternarũ. i. pure spũaliũ ⁊ tpaliũ q̃ sunt materiales. nã anima q̃tũ ad intellectũ suũ ꝙtingit subas intellectuales. inq̃tũ ꝯo est actꝰ corpis ꝙtingit res corpales. i. accedit ad earũ cõditõez Dẽ aũt mediũ q̃to magꝫ appropinq̃t vni extremor: tãto magis recedit ab alto. ⁊ q̃to magꝫ recedit ab vno: tãto magꝫ appropinq̃t alteri. vñ cũ aĩa nr̃a ⁊ potissime in statu vie maxĩe ad corpꝰ accedat: vtpote actus eiꝰ exĩs nõ hz respectũ ad res intellectuales nisi aliquo mõ cõtingẽdo corpꝰ ⁊ ꝼm cõditõez eiꝰ ⁊ iõ hz aĩa ꝼm se inq̃tũ est mĩor intellectꝰ substãtijs sepatis deberet recipe ab illis influxũ ad intellectũ: tñ vt ipsa est nũc actꝰ corpis nõ est nata recipere nisi p corpꝰ. ſ. vt recipiat pspẽs acceptas a sensibꝰ. vñ nõ solũ fit hoc in cognitione pure naturali: ſz etiã si q̃ñ in statu vie fiũt nobis aliq̃ reuelatões in qbꝰ illustramur spãliter a deo vel angelis: fit adhuc in nobis q̃dã cõuersio ad fantasmata: qr aliter nõ intelligeremꝰ. sic dr Dyoni. i. c. celest. ierar. ſ. ĩpossibile est aliter lucere nobis diuinũ radiũ nisi varietate sacror velaminũ circũuelatũ. i. nõ sine fantasmatibus. Cũ ꝯo aĩa aliquo mõ separet a cõditõe corpis erit nata recipe a substãtijs supioribꝰ. ⁊ appet qr adhuc nũc aĩa corpori vnita: q̃to magis a corpe abstrahit: tãto magis a substãtijs spũalibꝰ cognitiõz recipit: ⁊ inde accidit coḡsci q̃dã occulta a dormiẽtibꝰ ⁊ a manẽtibꝰ in extasi: q̃ nõ coḡscũt a vigilãtibꝰ ⁊ sensu vtẽtibꝰ. ⁊ hoc fit: qr tũc põt aĩa pcipe influxũ aliquẽ cognitõis in aĩam nr̃am. Ex quo appet q̃ sube sepate semp influũt: ſz nõ semp recipit earũ influxꝰ in aĩam. recipit aũt cũ est aliquo mõ disposita: ⁊ ꝼm gradũ dispositõis recipit magis ⁊ minꝰ. ⁊ ista est cõueniẽs positio. ſ. q̃ ordo naturalis sit vt intelligentie supiores influãt in inferiores vsq; ad infimã. est autẽ minima oĩuz aĩa cũ sit in orizonte eternitatis: ⁊ sub ea nõ sit aliq̃ suba intellectiua. iõ oportet q̃ naturaliter influãt in eã oẽs sube ĩtellectiue. ⁊ qr natural opatio est ꝙtinuanũ q̃ cessat opatio influẽtie intelligẽtiarũ supior in inferiores ⁊ in aĩam. ⁊ iõ semp aĩa nr̃a deberet recipe influẽtiã a substãtijs supioribus. sed nõ recipit: qr nõ est disposita. ⁊ qr interdũ in dormiẽtibus aut positis in extasi inuenit aliq̃ dispositio ad recipiẽdũ fit naturaliter gdã influxꝰ in aĩam hũanã. ⁊ qr in qbusdã hoĩbꝰ aĩa est magis abstracta a sensibilibꝰ q̃ in alijs: vel simpliciter vel ꝼm tps aliq̃: nõ est incõueniẽs aliquos hoĩes recipe occultarum rerũ cognitões q̃ videt ptinere ad ꝓphiaz. ⁊ est hoc naturale: ⁊ nõ ex merito recipiẽt neq; spãliter ex volũtate ãgeli influẽtz ſz ex ꝙditõe naturali influxꝰ supior in inferiora. erit aũt formaliter aĩa disposita ad recipiẽdũ istã influẽtiã cũ fuerit totaliꝫ separata a corpe desinẽdo esse formaliter vnitã: qr nichil tũc eã impediret. iõ tũc aĩa nõ ipedita recipet plene influẽtiã supiorũ intelligentiarũ: non per aliquã operationẽ nouam illarum: sed per illam que semp cõtinuabat: ⁊ tñ prius nõ recipiebat ꝓpter impedimentũ aĩe alligate sensibus. tũc ꝯo recipiet: quia aĩa nullam habebit cõiunctõem ad sensus. ⁊ sic oẽs aĩe sepatẽ intelligent. Alio mõ potest deduci. ſ. q̃ cũ aĩa sit infima in ordie substantiarũ intelligibiliũ: infimo modo ptĩcipat ⁊ debilissimo intellectuale lumẽ: siue intellectualẽ naturã. quia vt dictũ est: est in orizonte eternitatis. Jn ꝓmo enĩ intelligente. ſ. deo natura est adeo potẽs q̃ p vnicã formã intellectualẽ. ſ. essentiã suam omĩa intelligit. inferiores ꝯo sube intellectuales intelligũt pspẽs multas. ⁊ quãto vnaqueq; est altior: tãto hz pauciores formas ⁊ virtutẽ magis potẽtẽ ad intelligendũ oĩa p formas paucas. ⁊ iõ cũ forme iste sint pauce: ⁊ p eas intelligant omĩa necesse est esse multũ vles. Si aũt suba intellectualis inferior haberet formas vniuersales sic̃ supior: cũ nõ assit ei tãta ꝯo intelligẽdo: remaneret eiꝰ sciẽtia incõpleta: qr in vli solum res cognosceret: ⁊ nõ posset deducere cognitõem suã ex illis paucis vlibus ad oĩa singularia. ⁊ iõ incomplete sciret. quia scire rem in vniuersali est incomplete scire. Anima ergo humana que est infima si acciperet formas in abstractõne ⁊ vlitate conformiter ad substãtias sepatas: cũ habeat minimã virtutẽ in intelligendo. i. paruũ lumen intelligibile hẽret impfectissimã cognitionẽ: vtpote cognoscẽs res in quadã vniuersalitate ⁊ cõfusione. ⁊ iõ ad hoc q̃ eius cognitio pficiat ⁊ distinguat p singula oportet q̃ cognitio eiꝰ sit a rebꝰ singularibꝰ a qbus sciẽtiã colligat. ⁊ tñ rursus qr forme singulariũ que debẽt mouere intellectũ nõ pñt eẽ tã impfecte in ĩtellectu sic̃ in materia vl̃ in sensu cũ intellectꝰ nõ sit potẽtia materialis: est nec̃m lumẽ ĩtellectꝰ agẽtis que fit vt pfectiꝰ recipiat forma rei in aĩa q̃ sit in materia ⁊ sensu. ⁊ ita opatio intellectꝰ agẽtis est circa fantasmata vt ea illustret: ⁊ inde fiet gr̃atio spẽrũ intelligibiliũ que sint in ĩtellectu. ⁊ ita in pñti ẽ cognitio aĩe cõpleta. ſ. q̃ singl̃as res cognoscere pũt eo q̃ singularũ rerũ spẽs accipit: nõ ex cõcreatione: sed ex sensu. vt sicut sensus est particulariũ: ita ⁊ intellectus particularis intelligat. i. res singulas pspẽm singularũ. Et ob hoc sequit q̃ naturale est aĩe hũane vniri corpori. ſ. qr aliter sciam hẽre non pũt cõpletã. nã ſz aliqua aĩa cõditionis hũane crearet sine corpe ⁊ sic maneret: non eẽt ita pfecta intelligendo sicut exĩs in corpe. q̃ cũ quelibet res naturaliter desideret suã pfectiõz. ⁊ pfectio rei sit in sua opatõe: ⁊ opatio aĩe sit ĩtelligẽ: mãifestũ est q̃ volet aĩa illo mõ eẽ q̃ pfectꝰ ĩtelligit ſz pfectꝰ intelligit exĩs vnita corpori q̃ sepata. q̃ desiderabit naturaliter esse in corpore. ⁊ ita erit ei naturale vnitã eẽ. ⁊ manere sepatam est cõtra cõditionẽ naturalẽ aĩe: ⁊ fit q̃si p violẽtiam. Sz obiciet q̃ pfectꝰ intelligat aĩa exĩstẽs sepata q̃ coniuncta. quia cũ est cõiuncta impeditur per alligationem ad sensus vt non recipiat influentiam superiorum intelligentiarum cum vero est separata nichil habet qđ eam impediat. ideo recipit plenius. sed quelibet res perfectius se habet: cum nõ est impedita q̃ cum est impedita. ergo magis intelliget quando est separata q̃ cum est coniuncta. Dicendũ q̃ anima separata potest habere duplicem modũ intelligendi. ſ. naturalem ⁊ ex gratia. Quantũ ad secundũ dicendum q̃ incomparabiliter perfectius intelliget anima separata q̃ coniuncta: quia intelligit deum per essentiam eius cui ipsa est vnita: ⁊ per deum omnia plene cognoscit perticulariter: ſz non per species particulariũ sed per vnicam formam que est diuina essentia. ⁊ ita est ibi talis modus intelligendi qualis est dei. nam sicut deus seipsum ⁊ omnia per essentiam intelligit. ita beatus intelligit deum ⁊ omnia per essentiam eius. ⁊ iste est plenissimus modus intelligendi: sed non est omnium animarum separatarũ: sed solum beatarum. Quantũ ad primum. ſ. modũ naturalis cognitionis: dicendũ q̃ perfectius est modus intelligendi ⁊ scientia anime coniuncte: ſz accipiat cognitionem a sensibus q̃ cognitio anime separate: ſz illa accipiat cognitionem ex influentia superiorum intelligentiarum. ⁊ rõ est: quia cum aĩa separata recipit influentiaz a supioribus: recipit per species vniuersales.

ꝛ cū virtus aīe sit pua: nō pōt ex vīibus deducere se in singularia. ꝛ sic cognitio ei⁹ est impfecta. nñc ꝙo cū ex sensu accipit habet oīum singulariū rerū spēs. ꝛ iō p illas pōt cognoscere oīa. ꝛ sic sciētia sua est pfectior: cū sit magis determinata. ꝛ �

p lura ꝛ altiora influūt supiores substātie in aīam q̄ sensus: tū illa influūt mō vīl p quē aīa parū capax est: ꝛ iō parū pficit. sensus ꝙo ꝝ minora capiāt ꝛ psentēt aīe: tūc taliter illa pītāt vt aīa illa capere possit: quia particulīt repñtant. ꝛ talis modus cōuenit aīe ppt impfectionē ꝟtutis sue vel lumīs. iō magis pficit aīa a sensu q̄ a substātijs supioribꝰ. ſ. qꝛ iste modus

Q°. 211. est magis naturalis aīe. ¶ Ex predictis aūt sequit q̄ natura le est aīe būane vniri corpori ppter duo. ṗmo ppter cōditiōez intelligēdi. ſcō ppter cōditiōem essendi. De ṗmo pz: qꝛ q̄libet res appetit pfectionē suā q̄ est in opatiōe. ſꝛ opatio aīe est intelligere. iō cupit illum modū essendi: qꝛ magis facit ad ītelligere. ſꝛ pfectiꝰ aīa intelligit vnita corpori q̄ sepata. vt oñsuz est. ergo naturale est aīe vnitā esse corpori: ꝛ p̄ natūrā est ei eē sepatā. De ſcō apparet: qꝛ entia spūalia sūt pfectiora entibꝰ corpalibꝰ: ꝛ media horꝝ sunt entia partī spūalia ꝛ partī corpalia. Jn entibꝰ aūt spūalibꝰ simplr illud est excellētius: qō est totaliter vnū in quo nō diuidit eē. ꝛ qō est: neqꝫ actus ꝛ potētia ſꝫ est purus actus. istud tñ vnū est. ſ. deus sub quo sunt multi gradus substātiales spūaliū creaturarū q̄ sunt puri spūs. differūt aūt p maiorē ꝛ miorē virtutem spūalitatis. ꝛ q̄to aliqꝫ spūs excellētior est: tāto ad intelligendū indiget paucioribus spēbus: ꝛ ille sunt vīiores: qꝛ ex magnitudine virtutis p illud vīe applicāt se ad intelligendū plura particularia. Et iō cū nō sit dare duas subas spūales equales subaliter: qꝛ q̄libet continet vnā rōnē speciei: oportet q̄ q̄libet excedat alterā ſm gradum spūalitatis ꝛ virtutis maioris in intelligēdo. vñ q̄libꝫ hꝫ virtutē maiorē ꝛ spēs vīiores q̄ alia. ꝛ hoc donec veniat ad aliquā creaturā spūalē que nō ē nata intelligere vīr singularia ſꝫ quālibet rē p vnā spēm. ꝛ qꝛ nō sunt tales spēs subarū pure spūaliū: oportet illā accipere ex sensibꝰ particularīt: ꝛ ita vnīt corpori cuiꝰ est sensus. etiā necesse est q̄ descendēdo p substantias spūales: ꝓueniat ad aliquā q̄ nō sit nata p se esse: ſꝫ habere rōnem partis alicuiꝰ speciei. ꝛ ista erit aīa humana. Et patꝫ qꝛ data q̄cunqꝫ suba pure spūali q̄tuncunqꝫ impfecta q̄ p se pōt esse spēs aut cōtinere totā rōnē speciei: necesse est q̄ illa sit pfectior q̄ illa que est spūalis: ꝛ nō pōt esse p se spēs: ſꝫ est ps speciei. ꝛ talis suba necesse est dari: qꝛ alꝫ maneret aliqꝫ gradus subalis in entibꝰ nō implet⁹. i. fieret ascēsus in entibꝰ sine cōtinuatione. ſꝫ falsum est: qꝛ iuxta Aristo. spēs sunt sicut nūeri: ꝛ tñ quilibet nūerus addit ad alterū ſ vnā vnitatē: ꝛ ita non est aliqd discōtinuū in eis. sic ergo in spēbus null⁹ gradꝰ suba lis pfectōis deficiet aliogn nō essent sicut nūeri. oportet ḡ esse creaturā spūalē q̄ ita īpfecta sit vt debeat vniri corpori vt cōstituatur inde spēs: ꝛ ita cōtinuāt spēs. quia post hoīem q est ista spēs sequūt descēdēdo corpalia entia aīata ſm gradꝰ suos quousqꝫ veniat ad entia corpalia inaīata. ꝛ illa etiā descēdunt ſm gradus suos pfectōis subalis quousqꝫ ꝓueniatur ad ens qō nichil hꝫ de pfectione in actu ſm se: sed est potentia ad oēm pfectionē corpalem. ꝛ illud est ens materia ṗma. ꝛ sic ista maxime distant. ſ. ens purus actus qō nō est in potētia ad aliquā pfectionē recipiēdā: ꝛ ens pura potētia qō nō ē in actu alicuiꝰ pfectōis ſm se: ſꝫ est in potētia ad oīa. ꝛ post illud nō pōt inueniri aliqꝰ ens: ſꝫ nichil sunt añ illa duo deus ꝛ materia ṗma. Et iō sic apparet solutio si qs q̄rat q̄re aīa hoīs sic facta est vt indigeret accipere a sensibꝰ: ꝛ nō habet spēs inditas vel cōcreatas sicut hñt sube sepate. Dōm enī q rō est: quia ipsa est talis gradus essendi vt aliter nō possit cōueniēter intelligere p spēs vniuersales nisi impfecte. ꝛ tñ appetit q̄libet res pfectionē sue opatōis. iō tali mō dꝫ aīa esse vt plene intelligat q̄tū ipsa capax est ſm aliquē modū. nō est aūt aliꝰ nisi vt vtat sensibꝰ. ḡ indiget accipe spēs a sensibꝰ. ꝛ pz qꝛ si dēt sibi spēs innate: erūt ille viuersales ita vt p eas non intelligat nisi valde impfecte. p spēs aūt acceptas a sensibꝰ intelligit aīa plene: qꝛ q̄ q̄libet res accipit spēs. ḡ naturale est ei vt īdigeat accipe spēs p sensus. ꝛ hoc iō ē qꝛ aīa est infimi gradꝰ spūalitatꝭ. ꝛ hꝫ minimā ꝟtutē siue lumē intellectuale. ꝛ iō nō pōt ītelligere p spēs vīes nisi impfecte. tales tñ sunt spēs oīum subarū sepatarū: qꝛ ꝫ q̄ unda ipsarū sint spēs vīiores q̄ aliarū. nulliꝰ earū sūt spēs pticulares. i. cuiuslibet rei vna spēs. qꝛ ista est ꝙditio sensus q appbēdit res ſm eē materiale in quo res sunt distincte per materiā. intellēgētie aūt hñt eē īmateriale. iō spēs earū nō sūt ipiaꝝ rerū ſm ꝙditōz materialē: ſꝫ ſm eē intelligibile ꝛ formale. ꝛ iō nō erūt spēs particulariū singulorū quoꝝ distīctio cōpetit ad rōem materie. ſꝫ spēs vīes q̄ se hñt ad eē intelligibile ꝛ formale. aīe aūt ſime nō ꝙueniūt tales spēs. iō nichil ꝙuenit nisi accipere a sensibꝰ. ¶ Sꝫ dicet q̄re aīa būana nō fuit supioris gradus in spūalitate ꝛ ꝟtute intelligēdi ita vt posset hīe spēs īnatas vīes p q̄s sufficiēter intelligeret. ꝛ ita nō īdigeret accipe a sensibꝰ? ¶ Dōm q nō potuit hoc fieri: nā hō est aīal: ḡ oportet aīam suā esse corpori vnitā. ſꝫ nc̄e est aīam vnitā corpi eē minimi gradꝰ ītellectualitatis. i. sub quo nō possit dari miꝰ gradus aīe: qꝛ si dari pōt: aut est in actu aut nō. si nō est ī actu nō erūt spēs sic nūeri: ſꝫ deerit aliqs gradꝰ pfectōis subal'. qō ē absurdū. si dat in actu: aut erit talis aīa naturalīt vnita corpi aut nō. si ē vnita dabīt alia spēs nature rōnalis corpori ee īfra hoīez. ꝛ falsuz est: qꝛ nulla est. cū infra hoīez statī sint bruta. si aūt sit naturalīt aīa sepata. i. q̄ nūquā fuit vnita corpori. nec ē sibi naturale vniri: est maꝰ incōueniēs: qꝛ suba naturalīt sepata est pfectior q̄ intellectꝰ ꝙiunctꝰ cū illa nō īdigeat vniri: ꝛ iste ñ indiget vniri. oportet ḡ aīam vnitā eē infimi gradꝰ intellectualitatis. ꝛ tñ nō pōt talis hīe in seipsa naturalīt spēs p q̄s ītelligat: cū sit impfectōis gradꝰ indigere spēbꝰ suptis de foris. ḡ naturale est aīe būane accipe p sensus. Scō pz: qꝛ aīa non vnīt naturalīt corpi nisi ad suā pfectōz. ꝛ tñ si p corpꝰ nō acciperet spēs ex qbꝰ hīet cognitōz q̄ ē pfectio aīe: nullā pfectōz accipiet ab eo. ḡ nō pōt talīt eē aīa būana. Tertio qꝛ si talꝭ aīa nō indigēs corpe vniret corpi a deo: nullā īclinatōez hēret ad corpꝰ: cū nullū bonū ei accideret ex corpe: ſꝫ potiꝰ īpediret in sua actōe naturali. sic̄ nūc aīe nīe īpediūt recipe īfluētiā supiorū ppt vtī sensibꝰ. vt. ſ. oñsū est. ꝛ iō māeret violēter in corpe sic̄ in carcere: ꝛ nullū est maiꝰ incōueniēs. talīt enī sūt alligate aīe dānatoꝝ ignī īferoꝝ. ꝛ ex hoc est tota pena ipsaꝝ. vt declaratū est. ſ. Quarto: qꝛ nec vīt eē possibīl' talꝭ alligatio. nam ad hoc vt sit hō oꝫ q̄ sit aīa eiꝰ q̄ sit ps eiꝰ: ꝛ sit forma corpis et nata vniri formalīt corpi vt ps spēi: qō aūt hꝫ in se totalitatē spēi ī possibile est vt sit forma: cū oīs forma cōpositōis sit ps. ꝛ tñ suba spūalis q̄ hꝫ ī se cōplemētū sue opatōis hꝫ cōplemētū nature: qꝛ ista se hñt p ordinē. ſ. eē aut natura: ꝟtꝰ ꝛ opatio. ḡ vbi est opatio pfcā: est ꝟtꝰ pfecta ꝛ a fortiori. ſꝫ oīs opatio determīata ē alicuiꝰ ipēi distīcte ab alijs spēbꝰ. ḡ cū suba q̄ hꝫ ī se vñ possit pfecte ītelligē. hēat in se pfectā ꝟtutē ꝛ opatōez nc̄e est q hēat pfectā rōz spēi. ꝛ sic hēbit talis aīa in se cōplētā rōem spēi. ꝛ sic nō erit vīs corpi vt forma: velut si clauderet aliqs angelꝰ vel dēmō ītra corpꝰ būanū formatū ī vtero matris: nō posset īformare illud vt ex ābobꝰ redderet indiuiduū alicuiꝰ spēi. ḡ nc̄e est q aīa būana sit talis gradꝰ spūalitatis vt sit nata eē ps cōpositi ꝛ hēre pfectōz suā ī cōpōsito ꝛ nō p se. ſꝫ nō eēt istō si hēret spēs naturalīt ꝙcreatas p q̄s sufficiēt posset ītelligē: qꝛ tē nichil accipet in corpe: nec p corpus. ḡ repugnat q̄ aīa būana hēat spēs cōcreatas p q̄s intelligat. ꝛ sic nō pōt esse aliꝰ modus aīe būane nisi vt sit tā impfecta q̄ nō hīs naturaliter p qō intelligat indigeat accipere p sensus spēs singularū rerū. ꝛ sic cognoscat singula. ¶ Ex p̄dictis ḡ apparet q̄ aīa humana nata est accipere cognitionem p sensus. ꝛ ideo

Q°. 212

vnitur corpori. ꝛ signum huius est: qꝛ anima non precedit corpus in essendo: ꝫ in corpe formaꝫ. tñ si posset per se existẽs habere opationẽ pfectã ante vnionẽ nõ crearet in corpe: ꝫ prius esset creata: ꝛ postea vniret. iõ illa est cõditio sua naturalis. cũ tñ aĩa sepatur cũ nõ accipiat a sensib⁹: neqꝫ maneãt fantasmata accepta p sensus: oportet qꝫ intelligat aliter. ꝛ hoc fit p influxum a substãtijs supioꝛibus a quib⁹ spẽs accipit: ꝛ p illas spẽs incõplete accepit cognitiõem: cũ ille sint vles: ꝛ ppter defectũ luminis naturalis nõ põt ex illis deducere se in cognitõꝫ rerũ singulariũ determiate. ex quo apparet qꝫ pfectioꝛ cognitio est quã habet aĩa hic: q̃ illa quã habet post sepatiõeꝫ. quia ista est distincta ꝛ cõpleta: ꝛ illa non. vt. ꝫ. oñsum est. ¶ Dom etiã qꝫ aĩe non habẽt equalẽ cognitiõem naturalẽ post sepationẽ: ꝫ sicut cuiuslibet earũ fuerit maioꝛ virtus intellectiua: ita erit maioꝛ intellectio. aĩe nãqꝫ humane ꝫ sint eiusdẽ speciei sũt inequalis pfectionis naturalis in viribus suis ꝑm cõicatõem factã corpoꝛi. nã aĩa dicit quãdã naturã forme: cui⁹ esse q̃tũ ad qditatẽ ꝫ sit in indiuisibili: tñ q̃tum ad esse ꝛ perfectionem non sunt aĩe equales. ꝫ cũ accipiat aĩa esse in corpe p vnionẽ: ꝛ vnio sit ꝑm capacitatẽ corpis: necesse est qꝫ quãtũ corp⁹ aĩabile fuerit pfectius: tanto cõicetur ei pfectius natura aĩe. ista aũt inequalitas pfectionis semp manet in aĩa ꝫ aĩa separet. ꝛ iõ cũ sit maius lumẽ vnius aĩe q̃ alterius: poterit pfect⁹ intelligere: quia influx⁹ est equalis ꝛ cõis: ꝛ ab equali cognitio magis cognoscit id qõ pfectius est. sicut cũ duo audiũt eundem magistrũ docentẽ plura ꝛ facilius intelligit q maioris ingenij naturaliter est: ꝛ ab eodẽ sensibili magis sentit q viuaciorẽ sensum habet. supioꝛes aũt intelligẽtie influũt spẽs vles in animas sepatas. iõ per eundẽ influxũ illa aĩa q̃ est minoris virtutis intellectiue naturaliter pauciora intelliget: ꝛ min⁹ poterit se deducere inde ad particularia. q̃ aũt fuerit maioris ꝛtutis intellectiue magis intelligit. Sic̃ ergo hic capiẽdo ex sensib⁹: vt audiẽdo a magistris nõ sunt hoĩes equales in intelligẽdo. ita neqꝫ ibi post sepationẽ erũt equales: ꝫ talis erit differẽtia in intelligẽdo qualis est intelligẽtia capacitatis naturalis. ꝛ ita dicit cõmẽtatoꝛ. ꝫ. de aĩa q ponit intellectũ agentẽ esse subam sepatam: q̃ us in hoc errauit q̃tũ ad hoc. tũ verũ dicit: quia ex hoc qꝫ ponit substãtia sepata habet respectũ ad alias subas sepatas supioꝛes spũales vt in eis intelligat: ꝫ ꝑm illũ respectum quo cõpant ad corpus tñ recipiẽdo spẽs a fantasmatibus nõ cõiungit substãtijs supioꝛibus. ꝛ sic aĩa si cẽt substantia sepata vel q̃ fuerit sepata: cõpabitur ad subas supioꝛes sepatas vt ab eis recipiat influxũ specieꝝ p quas intelligat.

Q°.213. ¶ Cõsideradũ qꝫ actões cões corpoꝛi ꝛ aĩe nõ manẽt soluta anima a corpe. sicut sunt actus organici: vt videre ꝛ audire. actiones aũt q̃ sunt solius intellectus ꝛ volũtatis: ꝛ nõ per organa manere possunt: ꝛ necesse est qꝫ maneãt soluta aĩa a corpoꝛe. intellect⁹ tñ non est vni⁹ gñis rei: sed est ad oñe ens. iõ non fit intellectio per organũ sicut sensatio. ¶ Et dom qꝫ ꝫ intelligere non exerceaꝫ p organũ: requirit tñ actũ organi precedẽtẽ qꝛ ꝫ intellectio nõ fiat p oculũ neqꝫ p aurẽ: ꝑexigit tñ fantasmata susceptarum spẽrũ p oculũ ꝛ aurẽ. ꝛ ita de alijs sensib⁹. ¶ Et cõsideradũ qꝫ intellectus passiuus: vt Aristo. loquit: ꝛ intellectus possibilis nõ est idem: quia intellectus possibilis est quedã vis immaterialis q̃ absolute ỏr intellect⁹. ꝛ ꝑm hũc est homo substãtia intelligẽs: ꝛ aliquo mõ spũalis. Intellect⁹ passiuus nõ est intellectus simplr: ꝫ quedã vis materialis. i. potentia organica interioꝛ q̃ vocaꝫ vis cogitatiua: ꝛ habꝫ organũ determinatũ in corpe. ſ. mediã cellulã capitis. vt tangit cõmenta. ꝫ. de aĩa. ꝛ ista multũ accedit ad cõuenẽtiã cũ intellectu plus q̃ alie vires organice. ꝛ sine illa nõ fit intellectio. Et verũ est qꝫ ista vis corrũpitur cũ corpe: quia perit organũ ei⁹: ꝛ ipsa solũ habet esse in organo. vñ actus intelligẽdi q fit presupposita illa vi. ſ. p abstractionẽ a fantasmatib⁹ perit pereũte corpe. ꝫ est alia intellectio sine intellectu passiuo. ſ. in sola receptione aĩe sepate a substãtijs supioꝛibus. ꝛ iste act⁹ nõ cessabit ablato intellectu passiuo: sed tunc efficatioꝛ erit. Et nõ est verũ qꝫ aĩa sit pfectioꝛ sepata q̃ ꝯiũcta. ꝛ iõ cõcedendũ ẽ qõ dꝫ qꝫ aĩa sit melioꝛ ꝯiũcta q̃ sepata. quia pfectio rei est in opatione sua. est aũt opatio aĩe intelligere. iõ ille status facit aĩaꝫ simpliciter pfectionẽ: ꝑm quẽ ipsa pfectius intelligit: ꝫ cũ est ꝯiuncta intelligit plene: qꝛ intelligit res singulas. Cũ aũt est sepata intelligit imperfecte: quia intelligit p solas spẽs vles p q̃s non põt deducere seipsam in particularia determiate. vt. ꝫ. oñsum est. ideo sicut cognitio determiata est pfectioꝛ q̃ vlis ꝛ ꝯfusa: ita cognitio aĩe ꝯiũcte est pfectioꝛ q̃ sepate: ꝛ ipsa aĩa sepata est imperfectioꝛ q̃ ꝯiũcta. ꝛ hoc verũ est q̃tum ad cognitõem naturalẽ q̃ est per receptionẽ a substãtijs supioꝛib⁹. secus si accipiatur q̃tũ ad cognitõem ex gfa: qꝛ illa est aĩarũ btãrũ: ꝛ est excellẽtioꝛ q̃ cognitio aĩe cõiuncte. sed neqꝫ in hoc ẽ exceptio qꝛ si fuerit btũtudo aĩe cõiũcte sicut ꝛ separate: nõ erit minoꝛ cognitio aĩe ꝯiuncte q̃ sepate. Et ideo simplr est pfectioꝛ aĩa vt est cõiuncta etiã q̃tum ad intelligere q̃ vt est separata. De aĩabus aũt puerorꝝ defunctorꝝ in vteris maternis võm qꝫ nõ habuerũt ỹ aliũs spẽs vel fantasmata ex qbus intelligerẽt. ꝫ cũ separant habẽt modũ intelligẽdi naturalẽ ex influxu substãtiarũ supioꝝ a qb⁹ hñt spẽs: ꝛ p illas est intelligere illarũ q̃ est pmanẽs ꝛ cõtinuũ: ꝫ sit impfectũ inq̃tũ est vle. i. p spẽs vles ꝛ non inquãtũ est vle. i. p spẽs vles: ꝛ non pñt se ex illis deducere in cognitionẽ rerũ particulariũ ꝛ determinate. ꝛ ita nulla aĩa sepata erit q̃ non hẽat intelligere: quia nulli põt deesse ille modus intelligẽdi p influxũ substãtiarũ supioꝝ. Est aũt verũ qꝫ pfectius intelliget ceteris parib⁹ aĩa q̃ ỹ fuit pfecta sciẽtijs in corpe q̃ illa q̃ nullã sciẽtiã aut cognitionẽ habuit. ꝛ tñ vtra qꝫ intelliget: qꝛ neuter eaꝝ docerit influxus ille spẽrũ p q̃s oẽs aĩe sepate intelligere poterũt. Et aĩa sepata intelliget: ꝛ fuũ intelligere erit eiusdẽ rõnis cũ intelligere qõ nũc habet: ꝛ p easdem potẽtias intelligit. ſ. p intellectũ eundẽ numero q̃ manet in aĩa cõiuncta ꝛ sepata. fantasmata aũt nõ sunt absolute obiecta intellectus: sed solũ vt sunt illustrata p lumẽ intellect⁹ agentis. i. sunt facta actu intelligibilia. ꝛ tũc non differũt ꝑm rõnez a qbuscũqꝫ spẽbus intellectus: siue influãtur ab intelligẽtijs ꝛ sint vniuersales: siue sint particulares. i. p singulis reb⁹ singule spẽs. Eadẽ enĩ rõ formalis est oĩum istarũ spẽrũ: ꝫ nõ fit idem mod⁹. i. vniuersalitatis ꝛ determiatõis. ꝛ tñ potẽtie differũt penes formalẽ differẽtiã obiectoꝝ. ergo si differet potẽa intellectiua in aĩa sepata ꝛ ꝯiuncta: cũ sit eadẽ rõ formalis obiecti. ꝛ in aĩa separata manẽt intellect⁹ agẽs ꝛ possibilis. ꝛ hñt opatiões precedẽtib⁹ cõformes. nõ quidẽ respectu fantasmatum: quia nulla manẽt in aĩa sepata: sed respectu specierũ influxarũ a supioꝛib⁹ substãtijs. qꝛ intellectus agẽs circa illas opat vt faciat eas intelligibiles actu. intellect⁹ aũt possibilis opat vt eas recipiat. ꝛ sic q̃tomagis fuerit lumẽ intellect⁹ agentis: magis determinãtur species ille ad particularia: ꝛ perfectius intelligit aĩa. vt. ꝫ. dictum est. ꝛ ideo intellectus agens ꝛ possibilis etiã in anima separata faciũt ad intellectionẽ. ¶ Cõsiderandũ qꝫ intellectus possibilis intelligit per spẽm intelligibilẽ existentẽ in eo actu intelligibilẽ. Sũt aũt spẽs intelligibiles tripliciter in intellectu possibili. primo mõ in potẽtia solũ: ꝛ tũc homõ est intelligẽs solũ in potentia: ꝛ indiget aliquo reducente in actu: siue per doctrinã siue per studium: aut lumẽ intellectus agentis ad hoc qꝫ actu intelligat. qñqꝫ aũt est spẽs intelligibilis in actu perfecto. ꝛ iste est scõs modus: ꝛ tunc intelligit homo in actu. Tertio mõ sunt spẽs modo medio in intellectu id est inter potentiã ꝛ actũ. ꝛ hoc mõ sunt in habitu. ꝛ tunc homo est taliter qꝫ ꝫ non intelligat actu potest intelligere actu quãdocũqꝫ voluerit. ꝛ isto modo manent species acquisite in intellectu possibili quando non intelligit in actu. Verum est ergo qꝫ species intelligibiles non manent in actu pfecto: manent tamen intelligibiles in habitu. ꝛ ideo qñcunqꝫ voluerit habens illas spẽs habitu intelligere p illas ĩtelliget. ¶ Quer- Q°.214
ritur an aĩa separata per spẽs quas accepit in corpoꝛe abstra-

bens a fantasmatibus intelligat postq̄ fuerit separata. ¶ Dicendū q̄ spēs intelligibiles remanēt actu in aīa postq̄ intelligere desierit: vt ex actu intelligēdi precedēte relinquit maior habilitas ad recipiēdū ab intellectu agēte. & sic p mīorē opationem eius efficit magis in actu intellectꝰ possibilis q̄ pus per magnā aut multas opatiōes: vel influxus eiꝰ in intellectū possibilē. Et dōm q̄ vtrūq; manebit in aīa sepata: & vtroq; vti poterit intelligēdo. s. q̄ tam spēs mouebūt & pficiēt ad intelligere: & ipsa habilitas reddet aīam pmptiorē ad intelligendum: siue p spēs acceptas in corpore: siue p spēs influētes ab intelligētijs. Iz alio mō se habet aīa sepata ad spēs intelligibiles in ea manētes q̄ cū est ꝯiuncta. q. aīa ꝯiuncta corpori non pōt aliqd cōsiderare neq; p spēs acqsitas acceptas a sensibꝰ: neq; p influxū a substātijs superioribus. sicut fit in reuelationibus nisi p actualē ꝯuersionē ad fantasmata. sicut dixit Arist. Oportet intelligētē fantasmata speculari. & hoc fit ꝓpter pfectam ꝯiunctionē aīe ad corpus: ita vt reddāt vnuz spē. iō non poterit aīa intelligere aliqd nisi per id qō a corpe acceptū est: q. alīs esset aīa sepata simplr q̄tuz ad illū actū a corpe. qō est inconueniēs: quia tūc cū hō sit ex aīa & corpore si aliqua opatio aīe esset: & nō p applicatōem vel p cōuersionē ad id qō corporis est: illa esset opatio non humana. & hoc absurdū est. s. q̄ opatio excellētissima in corpe hois nō esset būana. i. itelligere fit ergo cōuersio intellectꝰ ad fantasmata ad quācūq; intellectionē. & tūc apparet q̄ est intelligere opatio ꝯiuncti: & nō aīe tm̄ vt est sepata. & iō aīa ꝯiuncta respicit fantasmata velut obiecta. aīa tm̄ separata retinet species: & per eas itelligit: & tm̄ nō est ibi cōuersio aliq̄ ad fantasmata: cū fantasmata nō maneant: etiā q. cōuersio ad fantasmata in aīa ꝯiuncta fit ꝓpter pfectaz vnionē aīe ad corpus: & tm̄ sepata aīa nō habet aliquā vnionē aīe ad corpus. iō nec est necesse cōuerti ad fantasmata etiā si illa manere possent in aīa sepata. Et sic facile est q̄ aīa separata multa intelligat de his que ꝯiūcta intellexit: cū maneāt eedem spēs intelligibiles in ea p vtroq; statu. & aīa sepata intelliget per spēs intelligibiles manētes in ea p quas intelligebat dum esset cōiuncta. & tm̄ non intelligit eodē mō. q. vt dictū est. q. precedenti: cū est ꝯiuncta intelligit p spēs illas ꝯuertēdo se ad fantasmata. cū aūt est sepata intelligit p easdē spēs nulla exīte cōuersione ad fantasmata. Dōm ergo q̄ intelligere aīe ꝯiuncte & aīe sepate est eiusdē rōnis quōcunq; aut ex qbuscūq; aīa intelligat. Si enī intelligat p spēs reseruatas in ea que accepte fuerūt in corpe: erit idē actus intelligēdi spē. q. spēs manēt eedem nūero: Iz non sint fantasmata in aīa sepata: & manet idem modus intellectꝰ agētis & possibilis. quia nūc intellectꝰ agens illustrat fantasmata q̄ erāt in potētia intelligibilia: & reddit ea actu intelligibilia: & recipiūtur tūc in intellectu possibili: & cōuertēs se intellectus ad ea intelligit actu. In aīa ꝙ separata q̄tum ad spēs manētes sufficit intellectꝰ possibilis: q. spēs manent habitualiter: & q̄cunq; se cōuerterit intellectꝰ possibilis ad eas: poterit intelligere p eas: quia sunt facte intelligibiles actu. Est alia intellectio p spēs influxas a substātijs superioribꝰ & q̄tū ad hoc est opatio intellectus possibilis: q. recipit illas spēs: & est opatio intellectus agētis p virtutē suā q̄tuz ad determinationē specierū vniuersaliū ad particularia cognoscenda: aut ad aliqd magis determinate cognoscēdū q̄ sit modus repñtationis ex cōditiōe spērū vniuersaliū influxarū. ¶ Cōsiderandū etiā circa hoc q̄ cū oīs intellectio fiat per formā repsentantē q̄ habet illa triplicē statū. s. intelligibilis in potentia: & intelligibilis in actu: & intellecta in actu. & hoc maxime appareret in fantasmate: nā alijs formis nō cōpetit. fantasma enī respectu intellectus est intelligibile. tm̄ in potentia solū. tm̄ nō ōr solum intelligibile: sed additur in potentia: quia possibile est fantasma ad intelligi. & tm̄ ꝑm illū statū quē habet nūq̄ pōt intelligi. i. nūq̄ intelliget. nā intelligere est actus intellectus possibilis: & non agētis. & tm̄ etiā si fantasmata obijciāt in eternū intellectui possibili: nūq̄ ea intelliget si non illustret lumine intellectus agentis. & tunc desinunt esse intelligibilia in potentia & sunt intelligibilia in actu: Iz non intelligāt in actu. s. q. intellectus possibilis quōcunq; se ꝯuertere voluerit intelliget per ea. Et hoc est cū in ipsa ꝑma illustratōe fantasmatis & causatione speciei intelligibilis q̄ postea q̄ manēt spēs intelligibiles habitualiter in intellectu possibili. nā diu manēt & nō intelligūtur semp: sed q̄ se cōuertit intellectꝰ ad eas. ōr aūt spēs actu intellecta q̄ ad ipsam q̄ est actu intelligibilis ꝯuertit actualiter intellectus possibilis. nā illa est intellectio actualis. alie aūt forme sunt intelligibiles in actu & non in potētia. s. q̄ nō exigit aliqua ꝑcedens opatio intellectus agētis ad illustrādū spēs: sed sine illa pōt intellectus possibilis intelligere q̄cunq; se ꝯuertit ad illas spēs. sic est de spēbus cōcreatis vel inditis substātijs sepatis: nā oēs ille hūt aliq̄s spēs p q̄s intelligūt q̄s acceperūt ꝯcreatas: & ille sunt itelligibiles actu: q. sunt de ꝯditiōe illarū intelligentiarū. iō statī vt se ꝯuerterit ad illas intelligūt p eas. sic etiā de spēbus quas influūt sube superiores aīabꝰ separatis: nā ille sunt actu intelligibiles. nā Iz lumē intellectꝰ agētis adiuuet ad hoc q̄ determīet intellectꝰ possibilis ad aliqd p illas vniuersales spēs: tm̄ ille ꝑm se intelligibiles sunt: q. q̄cunq; se cōuerterit intellectꝰ possibilis ad illas intelliget aliqd p illas: Iz parū & īpfecte. & tm̄ si intellectꝰ possibilis cōuertat ad fantasmata nōdū illustrata lumīe intellectꝰ agētis īpossibile est q̄ aliqd p illa itelligat pfecte aut īpfecte. Et rō diuersitatis est q. fantasmata nō sunt de cōditiōe intellectꝰ: hūt enī ꝯditez materialitatis. intellectꝰ aūt est īmaterialis: iō quouisq; lumīe intellectus agētis fuerit illustrata faciēdo abstractiōem nō recipiet in intellectu possibili spēs p quā possit intelligere: tūc aūt per abstractiōez causat spēs q̄ est de cōditiōe intellectus. s. īmaterialis. & illa est iā actu intelligibilis: siue parū siue multū intellectus p eā intelligat. ¶ Cōsiderādū q̄ Iz spēs influxe a substātijs superiorib⁹ sufficerēt ad oīa intelligēda sine spēbus manētibus: tm̄ manētes spēs multū adiuuāt ad intellectiōez. q. ex illis preexistētibus in intellectu efficit intellectꝰ possibilis paratior ad recipiēdū cognitionē superioris sube. sicut enī se bz habitꝰ in aīa ꝯiūcta ad opationē sequētē: ita spēs in aīa sepata manētes ad cognitionē: q̄ fit p spēs influxas a superiorib⁹ substātijs. & iō etiā si intelligeret aīa sepata p spēs influxas adhuc non essent superflue spēs manētes acqste in corpe: q. adiuuāt ad intelligēdum. & verū est q̄ due forme eiusdē speciei r̄ō pñt simul ineesse eidē substātie. Et cū dicit de formis intelligibilibꝰ influxis: et manētibus ex acqsitione. Dōm q̄ non sunt totaliter eiusdem speciei. differūt enī forme iste inter se. Primo: quia forme manentes ex acqsitōe sunt determīatarū rerū: q. accepte tūt ex sensibus. secus de influxis spēbꝰ: q. ille sunt vniuersales ꝯfuse repsentātes. Scōo: q. sunt a diuersis agētibꝰ & p diuersas impressiones. q. ꝑme accipiūt a sensu: scōe ꝙ ex diuia influctia prouenīt. Idē oīno apparet in habitibꝰ ꝙ tutū quox sunt q̄dam infusi alij acqsiti: & manēt simul. si aūt dabꝰ in eodē ꝙ tutes gratuitas infusas: & easdē moraliť acqsitas. & q. nō sunt penitus eiusdē speciei simul manēt in eodē: sed nō minꝰ differunt spēs acqste & influxe q̄ ꝑdicte virtutes. iō stabunt in eodem subiecto. ¶ Sed tūc dicet quō se habēt in intelligēdo species iste. Dōm q̄ quarundā rerū non habuimus hic spēs q. nullus sensus erat de illis: & in eis est intelligere per species influxas a superioribus substantijs. & nulla est ibi cōparatio vtrarūq; specierū: cum ibi deficiant species accepte a sensibus. species autem influxe non possunt deesse: quia omnia significant sed confuse & vniuersaliter. Cum aūt vtreq; spēs sunt ꝓ re intelligibili: oportet vtraslibet concurrere ad acumen intelligendi: quia alīs daremus aliquas earū superfluas. Dicendū ergo q̄ in quālibet talem intellectionē concurrunt vtreq; spēs vt non superfluat aliqua earum: sed non possunt concurrere eodem mō: sed sicut se habēt in nobis intellectus agens & possibilis: quia ad intelligendū est vterq; necessariꝰ. Iz intellectus agens non intelligit: sed possibilis: facit tm̄ intellectus agens

intelligere: quia cõcurrit vt lumen: ⁊ facit intelligibilia in potentia esse intelligibilia in actu illustrãdo illa. sic ꝑtũ ad istas species: nã cõcurrit vna vt representatiua: alia ꝯo vt lumen. scz ꝙ spẽs accepta ex sensu est vt repsentatiua. spẽs aũt ex ĩ fluxu superiorꝫ agẽtis ẽ vt formalis cõpletiua respectu speciei acq site: ⁊ ita nõ agũt ad intelligere p eundẽ modũ. Dõm etiã ꝙ influxe spẽs sunt vt formale cõpletiuũ ⁊ lumẽ: qr inꝯtuz sunt influxe a superioribus substãtijs que habẽt vim illuminandi propter naturalem excessum ad intellectũ nostrũ: sunt ipse effi cationes ꝙ nre spẽs q̃ sunt a sensib⁹ accepte: ⁊ spẽs influxe sunt determinatiue per modum agẽtis: scz in seipsis non sint deter minate ad certum gen⁹ rei repñtabilis: cum sint multũ vniuer sales. Spẽs aũt accepte a sensu ecõtrario se habẽt: quia sũt de terminate eo mõ quo aligd determinat per cõditionẽ nature sue. ⁊ spẽs influxe sunt efficaces: quia sunt sub intelligẽtijs: et sunt ille species cause rerũ: nre aũt species sunt causate a reb⁹ ideo ille respectu nostrarũ sunt vt formaliores cõpletiue: scz ille non sunt ex se determinate: nre aũt determinate sunt. seruat aũt spẽs in intellectu cũ nichil est qđ eam corrũpat ⁊ faciat desi nere esse. manet aũt tũc spẽs in intellectu p modũ habit⁹: ⁊ est medius modus inter purã potẽtiã ⁊ actũ pfectũ. Et ita dõm ꝙ non desinit esse spẽs intelligibilis stati vt finit intellectio: scz desinit spẽs esse actu intellecta vel sub actu pfecto: ⁊ manet habitualiter ad hoc ꝙ rursus p eam possit intellectus intelli
Q.ª .215 gere qñcunqz se ad eam cõuerterit. Aduertendũ ꝙ cogita re de his q̃ ꝓus cognouim⁹ est q̃ũdã recordari vl reminisci. scz istud est duplex. est enĩ quoddã reminisci qđ ptinet ad memo riam vt est pars quedã sensitiua: ⁊ est in organo. Aliud vero est recordari qđ pertinet ad partẽ intellectiuã. put Aug⁹ po nit memoriã partẽ mentis: ⁊ tñ mens est sola pars rõnalis. In aĩa aũt sepata non manet recordari. Primo mõ: quia nõ est ibi potentia sensitiua: cũ non maneat ibi organũ. scz manet ibi secũ do mõ recordari vel cogitare de his que ꝓus cogitaueram⁹: quia manet ibi mens cuius est mẽoria: ⁊ illius est retinere spe cies intelligibiles actu sup quas se põt cõuertere intellect⁹ qñ cunqz voluerit ⁊ intelliget. vtraqz aũt memoria est necessaria Prima enĩ sensitiua ponit nũc necessaria: qr non solũ oportet accipere spẽs a sensu vt illustratis fantasmatibus fiant spẽs in telligibiles que sunt obiectũ formale intellectus: sed etiã ꝓpt conuersionẽ. nã actuato intellectu. i. manẽte intellectu haben te spẽm actu intelligibilẽ per quã possit intelligere qñcũqz vo luerit: adhuc nõ põt fieri intellectio nisi cõuertat se intellectus ad fantasmata talia q̃lis est illa species intelligibilis: que ẽ re seruata in ĩtellectu. Cuius signũ est: qr leso organo: desinit hõ intelligere: scz iam spẽs hẽat intellectiuas. ⁊ ista duo semp con currunt ad intelligere vt repñtatiua. s. spẽs intelligibilis q̃ est in intellectu possibili. ⁊ fantasma qđ est in organo ad qđ se cõ uertit intellectus. ⁊ tñ fantasma non põt reseruari in sensu nisi in aliquo organo cui⁹ sit seruare spẽs. ideo mẽoria debuit po ni inter vires sensitiuas organicas vt retineant fantasmata q̃ sunt necessaria ad intellectionẽ. Et de ista memoria est verũ ꝙ non manet corrupto corpore. vt dicit Aristo. ꝙ corrupto cor pore anima nõ reminiscit: qr nõ manet actus nõ manẽte poten tia ⁊ organo. Scõa mẽoria est necessaria vt maneãt spẽs actu intelligibiles: ad quas cũ se cõuerterit intellect⁹: statim intelli gat. etiã ꝓut dictũ est. s. necesse est manere spẽs in aĩa: sed non possunt manere nisi ipsa habeat vim memoratiuã. ergo ĩ par te intellectiua est illa vis. Sed dõm ꝙ ꝑm veritatẽ memoria ista est distincta ab intellectu. nã ꝑm Aristo. ⁊ alios pbos ĩ par te rõnali solum ponim⁹ intellectũ ⁊ voluntatẽ. nullus aũt phi losophorum posuit vnꝯ memoriã nisi in parte sensitiua. Et rõ est: quia in parte rõnali non oportet poni memoriã nisi ꝓ pter habitũ vel spẽs: sed ꝓpter habitũ non est ponẽda memo ria: quia habitus nõ dicit nisi quãdã habilitatẽ in potẽtia qua ipsa est ad actũ ꝓmptior. ⁊ ideo necesse est ꝙ habitus sit in po tentia illa cuius notatur habit⁹: ⁊ ad cuius actus habilitat. ⁊ sic habitus quo volũtas habilitat est realiter in volũtate. sic charitas de theologicis: ⁊ iusticia de moralibus. ita habitus qui intellectum ad intelligendũ habilitat ꝑm vnũqđqz genus rei est in intellectu: ⁊ non est ponẽda alia potẽtia distinctia q̃ te neat illos. quia nõ solũ nõ est necessariũ: sed etiã esset inconue niens: quia tũc nõ habilitaret aliqua potentia in suo actu: cuz nulla earũ hẽret in se habitũ: sed esset hĩtus aligd extrinsecũ. etiã non oportet poni memoriã ꝓpter cõseruationẽ specierũ: quia cũ intellectus agẽs illustrãdo fantasma causauerit spẽm in intellectu q̃ recipitur in intellectu. ⁊ ita fit intellectio actual: necesse est ꝙ maneat ibi spẽs predicta: vel simpliciter pereat: cum nõ possit trãsire de potentia ad potentiã. sed non transit quia non põt: neqz perit: quia nõ est aliqua cã corrũpẽs. ergo oportet manere spẽm intelligibilẽ in intellectu: ⁊ sic non dabit memoria distincta potẽtia ab intellectu vt retineat spẽs intelli gibiles: quia ipse intellectus illas retinere põt. ⁊ sic in pte rõ nali non ponũtur nisi due potẽtie distincte. s. intellectus ⁊ volũ tas. memoria aũt non distinguit ab intellectu: sed ipse intelle ctus vocatur memoria inꝯtum retinet intelligibilia. intelle ctus inꝯtum illa intelligit. Querit cõsequẽter: an aĩa sepa Q.ª .216 ta cognoscat substãtias sepatas? Dõm ꝙ hic duo cõsidera da sunt. Unũ est an aĩe separate cognoscãt intelligẽtias q̃ sunt subẽ sepate. aliud est quõ pñt intelligere illas. Ad ꝓmũ di cendũ ꝙ ꝑm ꝓpositionẽ fidei dõm est ꝙ aĩe sepate cogno scant substãtias sepatas: quia iste substãtie sepate sunt demões ⁊ angeli: scz istos cognoscãt aĩe sepate. ergo cognoscũt subas separatas. pz hoc: quia tã aĩe bonorũ ꝙ malorũ deputant⁹ in istorũ societatẽ. aĩe aũt damnator in societatẽ demonũ. aĩe ꝯo bonorũ in societatẽ angelorũ. scz non est societas vbi non est co gnitio. iõ boni cognoscẽt saltẽ angelos. ⁊ damnati cognoscent demones. Itẽ quia demones dicũtur esse terribiles dãnatis: sed hoc non esset nisi eos cognoscerẽt quadã intuitiõe. ergo il los cognoscunt. Itẽ quia qlibet dãnatus habet penã ex alijs dãnatis. ⁊ tñ non haberent maiorẽ penã aĩe dãnatorũ ex pena demonũ qui damnati sunt nisi eos cognoscerẽt ⁊ penas ipsor: ergo aĩe dãnatorũ cognoscũt demones. De btis non est du biũ quin angelos cognoscãt: quia cognoscunt deũ in quo oĩa sunt: iõ oĩa cognoscunt. iuxta illud Grego. 4. dyalo. s. Quid est qđ non videãt qui videntẽ oĩa vident. Quãtũ ad scõm di cendũ ꝙ aĩe sepate cognoscũt subas sepatas p directũ intuitũ ad illas. Ꝓ q̃ sciẽdũ ꝙ humana aĩa vnita corpi hz p vni onẽ ad corpus directũ aspectũ ad ĩeriora. vñ nõ pficit nisi p ea que ab inferioribus accipit. Cũ enĩ corpori vnit⁹ rei inferio ri vnitur. iõ corpus trahit eã ad inferiora. s. ad ea que sunt de conditione corpis. ⁊ sic non pficitur nisi per ea q̃ ab inferiori bus accipit aĩa. s. per spẽs abstractas a fantasmatib⁹ rerũ sensi bilium. ⁊ ita aĩa non põt venire in cognitõem sui: nec aliarũ re rum maiorum vel minorum: nisi inꝯtum ex speciebus predi ctis potest manuduci. nam res seipsa minores directe intel ligit p spẽs illas: eo ꝙ ille res habent spẽs sensibiles: cũ oĩa in ferioa aĩa sint sensibilia: ⁊ illorum est spẽs sensibilis ⁊ fantas ma. ⁊ inde accipit spẽs intelligibilis p quã directe intelligitur id cuius est spẽs. supioa aũt. i. tã deus q̃z intelligẽtie q̃z ipsa met aĩa cognoscũtur indirecte. ⁊ arguitur deducẽdo ab illis que directe intelligũtur et quoꝫ est spẽs. Cũ ꝯo aĩa fuerit se parata a corpe nõ ordinabit aspect⁹ suus ad aliqua inferiora quia nõ est aligd qđ trahat eã ad hoc sicut nũc trahit eam cor pus. ⁊ iõ aspectus su⁹ erit absolut⁹: ⁊ per illũ aspiciet oĩa illa que nata sunt mouere eã. sed substãtie supioes nate sunt age re in illam. sicut quelz inferior intelligentia recipit a supiori. ergo illas aspiciet ⁊ accipiet ab eis influẽtiã sine fantasmatib⁹ que tũc nõ erũt: neqz etiã necessaria erunt: ⁊ p huiusmodi ĩflu entiã sine fantasmatib⁹ que tunc non erunt: neqz etiã necessa ria erunt. ⁊ per huiusmodi influẽtiã reduceret in actuz. ab in ferioribus autem tunc aĩa non recipiet: qnia nõ habebit per quid aspiciat illa: neqz est aligd p qđ moueatur ab illis. nam

dato q̄ anima sit supior oībus entib⁹ corpalib⁹: recipiet ab eis cū esset sepata aliqd p quod intelligeret illa si illa possent mouere animā aut agere in illam: sed nō possunt qz nō est per qd agant. nam non agunt nisi p speciez sensibilem. ⁊ nō est sensus neqz organum in substantia sepata. Supiora vero agūt in animā sepatam. quia nata sunt influere in illā ⁊ potest recipi influentiam illā cū sit dissimile in similem. i. a spūali in spūali: ⁊ p illam influentiā actuatur anima sepata ⁊ ita seipsaz cognoscit directe suam essentiā intuendo ⁊ nō cognoscet se a posteriori sīc nunc qz nūc aīa cognoscit obiectum materiale ⁊ cognoscendo illud cognoscit se ꝯgnoscere: cū obiectū nō attīgat nisi per cognitionē ⁊ p istum actum cognoscit suā substantiaz scz se esse substantiā īmaterialem: qz alīs non posset intellige re. Directe aūt nemo pōt hic cognoscere suam animā. qz non potest habere spēm sensibilem eius: sed aīa sepata directe seipam tunc cognoscet cū actuata fuerit p lumen et influentiam superioris substātie et etiā actū suum directe cognoscet. essētia autē aīe ptinet ad genus substantiarū sepatarū intellectualiū cū eūdem modū habeat subsistendi licet sit infima oīm nā omnes sunt subsistentes. Si ergo aliqua substantiarū sepataruz cognoscit aliam intuendo substantiā suā. i. suipius inp̄tum in ea est quedam similitudo substantie cognoscende. et anima que ē quedā substātia sepata cognoscet quamlibet aliā sepatā inquantū est in ea quedā similitudo oīm substātiarū sepatarū sed tunc in hoc differt cognitio qua aīa sepata cognoscit substātias superiores: ⁊ alia quelibz sepata cognoscit aliā. qz cū aīa sit infima oīm substantiarū sepatarū magis distabit ⁊ dissimilis erit cuilibz sbīe sepate q̄ aliqua alia. iō min⁹ eā cognoscet etiā anima sepata cognoscet sbīas sepatas per hoc qō recipit ab eis influentias. oīs āt inferior intelligentia recipit naturaliter a superiorib⁹. Et tī aīa est infima oīm ideo ipa recipit ab oīb⁹ ⁊ p hāc influentiā cognoscit quelibz substātia sepata īferior superiorē intelligentiā. vel due intelligentie seinuicē intelligunt p lumē et influentiā ab aliqua superiore vtraqz. Et qz q̄buslibz duab⁹ intelligentijs est aliqua superior vsquequo pueīatur ad pmā que ē icreata poterūt q̄libet due intelligētie seinuicem intelligere et his duob⁹ modis poterit aīa quālibz intelligentiam cognoscere: nā cū sit infima oīm pōt a qualibz recipere. ideo p influentiā illam poterit illā cognoscere. etiā secūdo mō qz nō est aliqua intelligentia creata in qua simul ⁊ in animā nō recipiat influētia ab aliq̄ intelligentia superiori saltē a pma. et iō per illā cōmunē influentiā poterit aīa sepata quālibet aliā substātiā separatā intelligere sz differt: qz p istos duos modos aīa separata minus pfecte cognoscz substātias alias separatas q̄ aliqua earū cognoscat ab alia eo q̄ ipa min⁹ perfecte recipit influentiā quarūcunqz intelligentiaꝝ superiorū q̄ aliqua alia. Et hoc verū est totū quantū ad modū cognoscendi naturalē quē habet aīa separata. nam q̄tū ad cognitionē ex gr̄a. s. inquantū erit beata. multe anime erunt superiores in cognitione multis angelis ⁊ forte oībus angelis: ⁊ iō sicut deū plenius cognoscent. ita ⁊ ipe substātias q̄slibz sepatas pfectius intelligēt q̄ quecūqz alia substātia sepata. licz illa sm
Q.° 217 naturā sit excellentior aīabus. ¶ Querit an vna anima sepata cognoscet aliā. ¶ Dōm q̄ non est dubiū: nam cū dictū sit: q̄ anima separata cognoscit sbīas sepatas ⁊ tī aīma quelibz separata est sbīa sepata. ḡ quelibet aīma separata poterit cognoscere aliā animā sepatā. Et tī ē dicendū q̄ aut queritur de cognitione naturali aīe: aut de cognitōe p gr̄am. Si loq̄mur de scōa cognitione que ē tantū beatorū planū ē q̄ quelibet aīa sepata cognoscet omnes alias animas sepatas siue beatorū siue dānatorū. ⁊ actus earū preteritos ⁊ oīa accidentia circa ipsas ex cōditione beatitudinis que dat plenā cognitionē. Si accipiatur de cognitione naturali. Dōm q̄ etiam hoc modo quelibet aīa sepata ꝯgnoscit quālibet aliā animā separatam. Et patet primo. qz luc. 16. ca. ōr de lazaro ⁊ diuite. et diues cum esset in tormentis clamauit ad abrahām: in cuius sinu vidit lazarum. pr̄ abrahā mitte lazarū: vt intingat extremū digiti sui ⁊c. et tī abraham ⁊ lazarus nō erāt nisi aīme sepate qz defuncti erant vt colligitur. co. c. ⁊ anima diuitis cognouit aīam abrahe ⁊ lazari. erat etiam aīa diuitis sepata cū esset diues mortuus ⁊ cognouit illas cognitione naturali qz diues dānatus erat cum dicatur. e. c. q̄ erat in tormētis. sed dānati nullam gr̄am habēt: neqz aliquid ex gr̄a: sed illlud solum quod est naturale: ergo cognitōe naturali cognoscit que dā aīa sepata aliam animā sepatā. Scōo patet qz illi modi cognitionis quib⁹ aīa separata cognoscit superiores sbīas videtur cōpetere vni aīe separate respectu alteri⁹. Et ptz de pmo qui est p considerationē sue sbīe. nā substātia sepata ꝯgnoscit aliam sbīaz sepatā p modū sue substātie. s. inp̄tum quelibet substātia separata hēt quādā alteri⁹ similitudinez. et quelibet res est nata cognosci p suam similitudinē. sed quelibet aīa separata habet magnā similitudinē alterius: ideo q̄libet ꝯgnoscet alteram. De scōo modo qui est per receptionez influentie dicunt aliqui q̄ etiā cōpetat anime separate ad alterā animā sed nō est verum quia influere nō est nisi superioris in inferiora naturaliter. ⁊ tī oēs aīe sunt eiusdez gradus naturalis. qz sunt in eadem specie: Secus de intellgentijs qz nulla est in eadem spē in qua alia. iō sicut spēs sunt naturaliter inequales ⁊ īpossibile ē duas esse equales sed sūt sicut numeri. ita nulla intelligentia ē alteri equalis: vñ vna influit sup. alterā. sed aīme oēs sunt eq̄les sm naturā. iō nō pōt vna influere sup alteraz Sed obiceretur q̄ vna est pfectior altera cū vna sit habituata ⁊ altera nō: ⁊ differt inter eas sicut differt inter sapientē ⁊ indoctū. Dicendū q̄ licet inter aīas sepatas maneat ista differētia: ita q̄ vna anima fuerit hic perfecta multis habitib⁹ cognitiuis ⁊ maneant omnes illi in anima sepata. ⁊ alia sint que nullum habitum habuerīt sicut eius qui defunctus est in vtero materno adhuc non poterit influere aīa pfecta habitibus in aliam quia influere est agere per intrinsecum. ideo pertinet ad pfectionē naturalē ⁊ non ad cognitiuā Et licet iste due aīe differant p accidentalē perfectionē habituū. tamē lumē earuz naturaliter est equale. ⁊ forte lumen illius aīe que nullū habitum hz ē maius naturaliter. sicut vnus homo excedit alterū in ingenio: ⁊ q minus ingeniosus ē magis tī doctus ē: qz est exercitatus doceteum q ingeniosior est. ideo nō poterit anima magis docta influere in animaz minus doctam. intelliget tī magis q̄ anima minus docta. Cum vero arguitur de docēte: dicendū q̄ docens non agit intrinsice ptingendo ad animā sz extrinsice reddēdo ipsa obiecta intelligibiliora vt cū aliquid p pauca verba dictū est difficiliter intelligibile. per multa ꝯ o aut alio modo dicta est faciliter intelligibile. Sed obiciet̄ q̄ vna anima possit influere in aliam. quia vna est excellentior alia sm naturā. Sed de illa inequalitate pfectionis naturalis: dicendū q̄ est pua cū maneat intra eandē spēm. ideo nō pōt vna anima sup alterā naturaliter influere lumen aut spēs. De tertio modo dicendū q̄ est inter eas: quia quelibet due anime separate pticipant lumine alicuius intelligentie superioris siue illa sit immediata eis siue elongata siue prima intelligentia. quia cum nullla intelligentia alia sit que non sit naturaliter maior oībus animabus separatis. nulla intelligentia erit que non possit influere super quaslibet duas aīas separatas. Et ita p illud cōmune lumen vl̄ influentiam quā participant due aīe separate cognoscent seipsas: et iō aīe sepate cognoscunt se sicut cognoscunt angelos. Sed dicendum q̄ aīe sepate magis cognoscūt seipsas q̄ cognoscāt intelligētias et patet q̄tum ad vtrumqz modum cognitionis. naz cognoscit vna intelligentia aliam ⁊ vna anima aliam p substātie sue modum. i. inquantū habet in se similitudinē alterius. ⁊ tī q̄ to minus aliqua distant magis similant. sz minus distat vna anima ab alia q̄ a qualibet intelligentia. ideo plenius intelget vna aīa sepata aliam q̄ anima intelligentiam. De scōo modo idem patet quia anima cognoscit aliā animā vel intel

ligentiã per lumẽ cõe vel influentiã quã ambe recipiũt a supi
ori substãtia. Et tñ de ista influẽtia neẽe ẽ qꝫ pleni⁹ pticipet in
telligentia quecũqꝫ qꝫ aĩa. ideo magis illa intelliget tũc aĩaꝫ
qꝫ intelligat ab aĩa. sꝫ aĩe recipiẽtes illã influentiã pñt eq̃liter
recipere vl q̃ sl. iõ equalr se intelligẽt: ⁊ p illud lumẽ receptũ
cũ nũqꝫ sit maⁱ⁹ qꝫ capacitas aĩe facili⁹ vna aĩa cognoscet aliaꝫ
animã: qꝫ ꝓpinquior ei est qꝫ alia intelligentia qꝫ illa est distan
Q°.218 tior. ¶ Cõsiderãdũ qꝫ aĩa separata cognoscit sbñas sepatas ⁊
nõ p essentias earꝫ ꝓpter rõnẽ iã dictã neqꝫ p ꝓpriã essentiaꝫ
sꝫ cognoscit p spẽm cuiuslibet earũ ⁊ similitudinẽ. Cũ autẽ ar
guitur de spẽ qꝫ nõ possit abstrahi spẽs ab intelligentia qꝫ est
simplex. ¶ Dicendũ qꝫ nõ est spẽs abstracta per quã cognos
cit aĩa separata intelligẽtias sed ẽ spẽs ĩpressa. ꝓ quo scien
dũ qꝫ nõ ꝺr cognosci p spẽm abstractã a re cognoscibili qcqd
cognoscit p spẽm. sꝫ qñ spẽs p quã res cognoscit est ĩmateria
lio⁹ qꝫ res cognoscibilis: ꝺr abstracta. qñ ꝛo res cognoscibi
lis ẽ simplicio⁹ vl ĩmaterialio⁹ qꝫ spẽs: ꝺr spẽs ĩpressa ⁊ nõ ab
stracta. ratio predictoꝝ ẽ: qꝫ spẽs p quã fit cognitio ꝺz esse ꝑm
ꝺitionẽ cognoscẽtis ꝙueiens ei ꝓportiõalr i simplicitatis gra
dũ qꝫ alꝫ non posset p illã cognoscere aut valde impfecte co
gnoscẽt. ⁊ iõ neẽe ẽ qꝫ si itelligibile sit maⁱ⁹ qꝫ itelligẽs sit
spẽs abstracta qꝫ simplitio⁹ ẽ spẽs in intelligente q̃ in re intelle
cta. ⁊ ob hoc qñ aĩa intelligit coꝛpalia semp intelligit per spe
ciẽ abstractã. Cũ vero intelligibile ẽ simplici⁹ qꝫ intelligens si
spẽs esset abstracta adhuc esset simplicio⁹ qꝫ intelligibile ipꝫ.
ideo multũ distaret a cõditione aĩe ⁊ nõ intelligeret cõuenien
ter aĩa p talẽ spẽm. ideo oportet qꝫ spẽs illa sit miⁿ⁹ simplex
qꝫ res intelligibilis vt aĩe cõueniat vel intelligẽti. nõ igit põt
esse abstracta sꝫ vocat impssa. et ꝺr spẽs abstracta qñ virt⁹ in
telligentis abstrahit rei spẽm a sua conditõe: vt fiat ei cõueni
ens denudãdo ipaꝫ a ꝺditionib⁹ nõ cõuenientib⁹ intellectui.
⁊ sic fit circa fãtasmata q̃ sunt spẽs rerũ materialiũ ⁊ materia
liter ꝛepresentant. nã intellectus q est ĩmaterialis non põt re
cipe spẽm materialẽ neqꝫ actuari p illã. iõ intellectus agẽs p
vim suã: remouet ꝺditiones materiales illustrãdo fãtasma ⁊
causat spẽm intelligibilẽ ĩmaterialẽ: ⁊ qꝫ hoc mõ trahit res ex
ꝺditõꝫ suã eleuãdo rẽ vltra se ꝺr abstracta: qꝫ abstrahi ꝺr a se
trahi. Impmi spẽm est in aliquo poni vel figi. id ãt qõ in ali
quo figitur: ẽ vt simplicius eo qꝫ hꝫ rõnẽ ptis vl forme ĩspe
ctu eius in quo est vl fixũ est. et qꝫ spẽs rei simpliciꝝis respe
ctu intelligentis minus simplicis. nõ indiget remoueri a ꝺdi
tionib⁹ suis cũ sit simplicio⁹ re intelligente. ĩmo nõ põt remo
ueri: nõ põt dici abstrahi sꝫ infigit. qꝫ exñs simplicio⁹ recipit
in intellectu velut in re minus simplici. Etiaꝫ dicit impssa qꝫ
nõ accipit illã intelligens: sꝫ res intelligibilis causat illã in ĩtel
ligente. sic. n. sp dictũ ẽ. s. qꝫ anima separata intelligit sbñaꝫ
separatã per receptã ab illa. i. quã ĩfluit substãtia separata in
aĩmã ⁊ sic sine abstractione intelligũtur sbñe sepate naturalr
ab aĩa. et idẽ modus ẽ q̃ tũ ad oẽs intelligentias ĩferiores re
spectu supioꝝ: qꝫ intelligũt illas: ⁊ nõ põt esse ibi abstractio
speciei sed ĩpressio. qꝫ supiores sũt sp simpliciores ⁊ magis a
cõditionib⁹ materie remote. et iõ mõ oẽs intelligentie q̃ tuꝫ
ad naturalẽ cognitionẽ deũ intelligũt p spẽm ĩpressã. ⁊ nõ per
abstractã qꝫ deus ẽ oĩb⁹ entib⁹ simplicio⁹. iõ neẽe ẽ spẽm itel
ligibilẽ p quã intelligit minus simplicez esse eo. ⁊ ꝙsequenter
non poterit abstrahi cum ipa quoqꝫ simplicio⁹ sit intelligente
⁊ potius indiget contrahi magis ad conditionem materie q̃
Q°.219 abstrahi. ¶ Querit an aĩa sepata cognoscat omnia natura
lia. ¶ Dom qꝫ aĩa quelibꝫ sepata quodãmõ intelligit omia
sepata. sed nõ simplr. ꝓ quo sciendũ qꝫ talis ẽ ordo rerum
ad inuicẽ qꝫ qcqd inuenit in natura inferiori inueniat excellen
tius in supiori natura. sic ista que inueniunt in generabilib⁹ ⁊
coꝛruptibilib⁹. i. forme vel pfectiones inueniant nobili⁹ ĩ coꝛ
pib⁹ celestib⁹ sic̃ in causis naturalib⁹. ⁊ ptꝫ qꝫ calidũ ⁊ frigidũ ⁊
alia hmõi sũt in his inferiorib⁹ velut quedã pticulares forme
sꝫ in coꝛpib⁹ celestib⁹ ĩueniũtur nõ vt forme pticulares. i. qb⁹
illa sint calida vel frigida. et ita nõ sũt ibi vt forme ad pticu
rit̃ hoc ens. uel illõ informãdũ: sꝫ ad efficiẽdũ oĩa ĩferiora ĩ
hanc: vel illã qualitatẽ ⁊ sic sũt vniuersales virtutes. Itẽ que
cunqꝫ sint in natura coꝛpali sũt eminẽtius in natura intellectu
ali. et pꝫ qꝫ forme rerũ coꝛpaliũ sũt in ipis rebus coꝛpalibus
naturalit. i. sic̃ pñt capi a materia ⁊ recipiũt pfectio earũ in illa
⁊ sũt in eis pticulariter. i. vt vnũ tãtũ tã in actu q̃ in virtute.
in ipis ãt substãtijs intellectualib⁹ sũt ĩmaterialr ⁊ vniuersali
ter. i. nõ retipiũt ibi ꝑm ꝺditionẽ materie q̃ nõ ẽ ibi materia:
neqꝫ sũt ibi solũ vt pficiẽtes materiã ⁊ q̃ tũ materia ꝛcipe eas
põt: ⁊ sũt ibi vlr. i. vt cause ad effendũ plurib⁹ ⁊ nõ ad ĩformã
dũ vnũ tantũ. vñ ꝺr in li. de causis qꝫ oĩs intelligẽtia ẽ plena
formis. Item quecũqꝫ sũt in tota creatura: eminẽti⁹ sunt ĩ ipo
deo. In creaturꝫ. n. sũt forme rerũ multiplicit ⁊ diuisiꝫ. ĩ deo
ãt sũt simplr ⁊ vnite. Primũ pꝫ qꝫ forme sũt in reb⁹ naturali
bus materialit ⁊ ita in qualibꝫ re matiali ẽ vna forma: quia
due ptes matie ñ pñt hẽ eãdẽ formã nũero. sũt g forme mlti
plicate: qꝫ forma cuiuslibꝫ spẽi ẽ mltiplicata actu. ⁊ etiã sũt di
uise. qꝫ ꝑ diuisionẽ materie ⁊ q̃titat diuidũt forme: cũ duaꝫ
partiũ materie nũero distinctaꝝ nõ possit eẽ eadẽ forma nũero
ideo licet eadẽ natura sit oĩs albedis nõ erit eadẽ albedo dua
rũ partiũ materia distinctarũ. sꝫ due albedines: iõ forme mul
tiplicãt ⁊ diuidũt. Scõm patet qꝫ ĩ deo sũt oẽs forme. nã nõ
posset deus esse cã caloris in ĩferioꝝ⁹ ⁊ frigiditatis. albedis
⁊ nigredinis. nisi ista quoqꝫ in eo preexisterẽt aliquo mõ: sed
nõ sũt in eo ista diuisim et multiplicata. qꝫ in eo nõ distinguũt
plura sꝫ vt dictũ est. s. qdditas ⁊ indiuiduũ ⁊ eẽ in deo idem
sũt. etiã in deo ꝓpter sũmã simplicitatẽ: vt ait hilari⁹ idẽ ẽ ha
bẽs ⁊ qõ hẽtur. ideo oĩa ista erãt ipe deus: sꝫ deus ẽ vn⁹: iõo
oĩa ista erũt in eo vnũ. sũt. n. iste forme ĩ deo simplr ⁊ vnitiue.
simplr qdẽ qꝫ in oĩb⁹ reb⁹ naturalib⁹ in quib⁹ ĩueniũt sũt vt
forme ⁊ cõponũt: qꝫ res hñs nõ ẽ simplex sꝫ ꝓponit ex haben
te ⁊ habito. deus ãt nõ est res cõposita. iõ forma habita ẽ ibi
ipe de⁹ hñs. ⁊ sic nõ ẽ ibi p modũ ꝓpositõis sꝫ simplr. ꝺr etiã
ibi vnitiue eẽ forma. i. inq̃tũ oĩs forme sũt vnum. duplex. n.
hĩtudo ẽ formarũ ĩ subiecto. vna ẽ accidẽtis vl forme ad sub
iectũ. alia ẽ formaꝝ inẽ se. Prima hĩtudo facit in reb⁹ natura
lib⁹ cõpositionẽ eo qꝫ forma ⁊ subiectũ nõ sũt idẽ. Scõa facit
in eis multiplicitatẽ. i. qꝫ plures res actu sũt in eodeꝫ: qꝫ albe
do frigiditas ⁊ magnitudo nõ sũt idẽ in sorte. sꝫ distinguũt: nõ
ãt in diuinis. iõ ꝓpter ꝑmũ ꝺr qꝫ ĩueniũt forme vel pfectões
istoꝝ inferiorũ in deo simplr. i. nõ facit ꝺpositionẽ forma cũ
subiecto. qꝫ sũt idẽ ꝓpter sũmã simplicitatẽ. ꝓpter scõm dicit
qꝫ sũt ibi forme vinitiue. s. qꝫ forme nõ distinguũt ibi inẽ se. sꝫ
sũt idẽ. bonitas: magnitudo: ⁊ ĩtellect qꝫ ñ sũt tria sꝫ vnũ ⁊ idẽ
Et ista triplex cõpatio rerũ ꝑm augu. designat. geñ. i. c. in
q̃tũ in ꝓductõe rex explicit exꝑmit facere respectu eiusdẽ rei.
nã ꝑmo ꝺr qꝫ dixit deus fiat firmamẽtũ p qõ in cõi intelligit
esse rerũ in verbo dei. ⁊ iste ẽ tert⁹ mod⁹ quẽ dixim⁹. s. qꝫ oĩa
q̃ sũt in ĩferioꝝ⁹ sũt in deo. sꝫ in inferioꝝ⁹ multiplr ⁊ diui
sim. in deo ãt simplr ⁊ vnitiue. Scõo designat eẽ rerũ in q̃
tũ ꝺr: fecit deus firmamẽtũ: p qõ intelligit cẽ firmamẽti. Et
sic cuiuslibꝫ create in natura ãgelica: aut in q̃libꝫ nata intelle
ctuali sed maxime in ãgelica: vbi sũt spẽs simplici⁹ q̃ in aĩma
humana vbi sũt accepte a reb⁹. spẽs ãt in natura angelica nõ
sũt accepte a reb⁹ sed poti⁹ cause rerũ sũt. ⁊ hoc ptinet ad duo
os modos ꝑmos de cõpatõe rex. sed maxime ad scõm ĩ quo
agit de cõpatõe rerũ in sua natura: ⁊ adesse in natura intelle
ctuali. Tertio designatur eẽ rerũ in ꝓpa nata: inq̃tũ ꝺr: ⁊ fa
ctum ẽ ita. s. accepit eẽ firmamẽtũ ĩ ꝓpa natura ex similitudie es
sendi qõ hẽt in diuino intellectu ⁊ ãgelico. Sic expoit aug⁹.
⁊ licet expositionẽ eius nõ seq̃mur q̃tũ ad opa sex diex. quia
ipe tenet in hoc singularẽ modũ exponẽdi. tñ hoc vex ẽ qꝫ eẽ
rerũ triplicit cõsiderat. sic̃ ipe dixit. ¶ Cõsiderandũ vlteri⁹: Q°.220
qꝫ sic̃ res ꝑfluxerũt a diuina sapia vt in ꝓpia natura subsiste
rẽt. ita ⁊ ab eadẽ diuina sapia fluxerũt vt forme rerũ in sbñal

intelligibiles qb⁹ res ipsas exñtes ī natura sua ītelligāt. Sūt aūt duo modi essendi rei .s. ī seipsa ⁊ in ītellectu: inq̄tū cuilibꝫ rei dam⁹ duplex eē .s. eē naturale ⁊ eē intellectuale, vtrūqꝫ aūt pertinet ad vniuersi pfectionē. ⁊ pꝫ: qr sicut de⁹ pduxit entia q̄ subsisterēt quib⁹ ppr̄ias opatões dedit: quarū cōseruādar cura ad puidētiā dei ptinet. ita ⁊ intellectū pduxit ⁊ multas substantias intelligētes quarū act⁹ erat intelligere. Ad puidentiā ergo dei ptinet cōsiderare res istas in sua opatiōe intelligēdi ⁊ tanto magis istas cōseruare in intelligēdo q̄ illas in essendo vel opando inq̄tū entia intelligētia sunt nobiliora non intelligētibus: ⁊ de maiori b⁹ est amplior cura ad puidēdū. ⁊ tū ī electio nō fit sine forma intelligibili. iō ptinet ad puidentiā dei dare formas intelligibiles ꝑm quas entia intellectualia exeāt in actū intelligēdi. ⁊ tūc qr nō est mino⁹ virt⁹ intellectualis substantie in intelligendo q̄ entiū in essendo: oportuit q̄ oīuꝫ entiū forme essent in intellectualib⁹ creaturis ad hoc vt possent oīa intelligere ꝑm capacitatē sue nature intellectualis. nō oīa intellectualia sunt equalia ꝑm gradum sue intellectualitatis. ⁊ ideo cuilibet subē intellectuali ꝑm gradū sue virtutis debuerunt dari forme intelligibiles oīum entiū. Et sic apparet qō dicebaī q̄ sicut a diuīa sapiētia pcesserūt res vt in ppr̄ia natura subsisterēt: ita ex eadē diuīa sapiētia pfluxerūt forme omniū rerū in subas intellectuales: ⁊ de vtroqꝫ gñe rerū cōseruādo .s. naturali ⁊ ītellectuali ē deo cura. Ex quo seqr̄ q̄ sicut se hñt res ad pfectionē nature: ita se hñt ad pfectionē intelligibilē. singularia igr̄ q̄liter se habuerīt ad naturā: taliter se habebūt ad intellectū: sꝫ singularia hñt se ad naturā q̄ nō sūt de pfectōe nature nisi p accidēs. ita ⁊ ad pfectiōem intelligibilē se habebūt q̄ nō ptinēt ad pfectōem intellect⁹ nisi p accidēs. Primū pꝫ: qr indiuidua nō sunt de pfectiōe nature ppr̄ se: sꝫ ppr̄ aliud .s. vt saluētur in eis spēs q̄s natura intēdit. Scōm pꝫ: qr sicut se hꝫ res ad eē: ita se hꝫ ad ītelligi: qr de⁹ ista duo genera voluit eē in vniuerso. i. ens ꝑm esse naturale: ⁊ ens ꝑm cē ītelligibile. Si ergo q̄tū ad esse naturale sunt indiuidua de p accidens: erūt quoqꝫ q̄tū ad esse intelligibile de p accidēs. spēs aūt se hēbūt q̄tū ad eē intelligibile de p se: sicut ad eē naturale se hñt p se. Ad eri⁹ sciēdū q̄ hec pfectio ītelligēdi q̄tū ad totū gen⁹ eē intelligibilis cōicaī oībus intellectualib⁹ creaturis: qr nullā de⁹ fecit q̄ deberet eē orbata pfectiōe intelligēdi: cum hoc sit ꝯ rectitudinē puidētie. sꝫ qr nō sunt eq̄les oēs subē ītellectuales non eodē mō aut equaliter oībus cōicauit pfectōem istam: sꝫ vnicuiqꝫ iuxta suā capacitatē. ⁊ qr oīs intellectio fit p formā intelligibilē oīb⁹ substātijs ītellectualib⁹ dedit formas intelligibiles oīum entiū. sꝫ varie: qr in supioꝛib⁹ substātijs sūt forme intelligibiles rerū magis vnite ⁊ vles. in inferioꝛib⁹ ꝯo magis multiplicāī: ⁊ sunt min⁹ vles ꝑm qō magis recedūt ab vno ⁊ simplici: ⁊ appꝛopinquāt ad particularitatē materialiū rerū. Sicut g̃ oēs forme vel pfectões rerū in ꝑmo ente existētes sunt ipsū ꝑmū ens: ⁊ iō nō faciūt cū eo cōpositionem. ita ⁊ sunt inter se oēs pfectões vna pfectio: ⁊ nō faciūt multiplicitatem. ⁊ sicut se hñt ista in deo simplr̄ ⁊ vnitiue q̄tū ad esse: ita se hñt q̄tū ad intelligibile eē .s. q̄ nō sunt plures forme intelligibiles in deo pluriū rerū: vel singulariū rex intelligibiliū sing̃le forme: sꝫ oīum intelligibiliū est vnica forma intellectualis: p quā eminēter repsentāī ⁊ pfecte intelligūī. ⁊ hec est ipsa diuīa essentia. in reb⁹ aūt inferioꝛib⁹ forme ⁊ pfectões q̄tū ad esse sunt multipliciter ⁊ diuisim. sicut .ꝯ. oñsuꝫ est. ita ⁊ in substantijs intelligētibus sunt forme intelligibiles rerū multipliciter ⁊ diuisim. ⁊ nō est aliqua suba intellectualis post ꝑmā in qua sint forme oīum rerū intelligibiliū simplicīt ⁊ vnitiue. i. q̄ vna tm̄ forma vel spēs intelligibilis sit p quā fiat intellectio qr illa intelligētia intelligeret tūc p essentiā suā oīa. ⁊ falsū est: qr nulli⁹ rei essentia est similitudo oīuꝫ nisi essentia dei. sꝫ necesse est q̄ in omī intelligibili suba post deū sint aliq̄ spēs vel forme intelligibiles per quas oīa intelligāt̄ur. Sed in hoc est differētia: qr q̄nto est suba supioꝛ ⁊ magis accedēs ad ꝑmā: tāto pauciores species habet ⁊ vniuersaliores. ⁊ quāto fuerit magis distans a ꝑma tāto plures spēs habebit ⁊ min⁹ vles. pꝫ ꝑmuꝫ qr sicut in gradu essendi est ordo vt a ꝑmo ente descēdaī vsqꝫ ad materiā ꝑmā. ⁊ q̄nto aliqd magis appꝛopinq̄t ad ꝑmū: tanto est pfectius. ⁊ q̄to magis accedit ad materiā ꝑmā: tāto est ipfectior. Ita ⁊ in gradu esse intelligibili entia intelligibilia q̄nto min⁹ distāt a ꝑmo ente in essendo: min⁹ distāt ab eō in pfectione intelligēdi. maxima ergo intelligētia post ꝑmā hꝫ alias spēs intelligibiles: sꝫ paucas. ⁊ qr pillas debet ītelligere oīa entia: oportet q̄ ille spēs multa cōprehendāt. i. nō rñdeat vna spēs vni rei tm̄ intelligibili: sꝫ multis. ⁊ quia tūc nō pōt illa forma intelligibil⁹ rñdere oībus illis repñtatis ꝑm rōnes ppr̄ias ⁊ particulares: quia sic nō esset vnū repñtans: sꝫ multa in actu necesse est q̄ illa rñdeat ꝑm rōnē cōem oībus. ⁊ hoc est speciē esse vlem. deide seqūs intelligētia descēdēdo plures spēs habebit q̄ precedens ⁊ minus vles. nam cū plures spēs fuerint necesse est q̄ pauciora repñtent. nā nō pñt repñtari nisi omīa. Cū ergo tam p paucas q̄ p multas spēs repñtent oīa: necesse est vt tot repꝛesentēt pauce sicut multe. iō vt non sit aliqua supuacua oportet nō coincidere. ⁊ sic necessario q̄libet illaruꝫ pauciora repñtabit q̄ spēs precedētis intelligētie. sꝫ in rōne repꝛesentiua forme vl⁹ speciei ꝙueniūt oīa que repñtant. ergo necesse est minus vlem esse formā intelligibilē in intelligentia scōa q̄ in ꝑma ⁊ in tertia q̄ in scōa. ⁊ sic descēdet quousqꝫ ꝙueniat ad subam illā intelligentē que tot spēs hēat quot sunt intelligibilia: et cuilibet speciei respōdeat vnū intelligibile, et ista est aīa humana. Cā aūt predictoꝛ est qr forme intelligibiles sunt tanto pauciores q̄nto virt⁹ intellectiua vel lumē intelligentis est maius. q̄ enī magnā virtutē intellectiuā hꝫ p paucas spēs intelligit multa intelligibilia. q̄ ꝙo hꝫ minoꝛē virtutem indiget plurib⁹ spēbus ad intelligenda plura. in inferioꝛibus aūt nō pōt esse plenitudo intellectōis oīum rerū p tā paucas formās. sed necesse est poni plures: qr inferiores intelligētie hñt minoꝛē virtutē intellectiuā. ⁊ si tam pauce spēs ponerent in eis sicut in supioꝛib⁹ nō possent ꝙseq̄ p illas oēs perfectiones intelligēdi .s. vt per illas intelligerēt distincte oīa entia vsqꝫ ad mīmas spēs vel naturas rerū: sꝫ maneret earū cognitio cōfusa ⁊ vlis. nā cū spēs pauce sint multe vles: et vles species in rōne cōi repñtēt: et non in rōne spāli cū iste intelligētie inferioꝛes hēant paucā vim ad se reducēdū de vlī ad particulare: vel ad determinatū manebit earuꝫ cognitio sub rōne cōi nō potēs determinari. amplⁱ aūt manifestū est q̄ q̄nto fuerit ītellectus efficatioꝛ: tāto magis ex paucis pōt plura colligere.

¶ De aīa aūt humana dōm q̄ ipsa p multas formas intelligibiles intelligit: et p tot quot sunt res intelligibiles q̄ nulla suba intellectualis facit nisi ipsa. Ad hoc est ꝑma rō: qr ipsa est infima inter oēs subas intelligibiles. iō necesse est q̄ deī modus ifim⁹ intelligēdi: sꝫ altissim⁹ est vt p vnā tm̄ spēꝫ vel formā oīa intelligāī. vt dictū est. g̃ infim⁹ mod⁹ intelligēdi erit vt ītelligat qs p tot spēs quot sunt res intelligibiles. Scōa rō est p pter vnionē ad coꝛp⁹: qr nulla intelligētia est vnita alicui coꝛpoꝛi nisi aīa. et iō oportet q̄ accipiat a coꝛpe: qr ppter pfectionem suā fuit vnita coꝛpi: et accipit p sensum. et tm̄ p sensuꝫ nō pōt accipe nisi singulariū rerū spēs: qr indiuidua sunt sensibilia. g̃ p singulis reb⁹ singulas spēs hꝫ aīa. Tertia rō est: qr cetere intelligētie hñt naturaliī spēs imatas vl⁹ ꝙcreatas: pauca vel multas p quas intelligūt: eo q̄ ille nō pñt accipe a rebus exterioꝛibus. et iō spēs in illis nō coꝛrespōdēt nūmero rerū: sed sunt pauciores q̄ res. et tm̄ q̄ sint pauce vel multe cōpetit ex cōditiōe ipsi⁹ intelligētie vt hꝫ paucā vel magnā ꝙtutē intellectiuā. aīa aūt nullas hꝫ spēs naturaliter ꝙcreatas vel inditas. vt aristo. dixit. sed est sicut tabula rasa. et sic oportet q̄ accipiat aliūde. est aūt nata accipe a reb⁹ exterioꝛib⁹ ppter coꝛpus cui vnit̄ in quo sensib⁹ vtit̄. iō nō pt hꝫe spēs nisi ꝑm cōditionē rerū sensibiliū: sed sensibilia sunt particularia. ergo quot fuerint pticularia tot erūt spēs intelligibiles. et ita ī aīa

Q.° 221.

Capitulum

humana est maxima multiplicatio specierum intelligibiliu3. Est autem predicta cõditio anime ad intelligẽdum vñ est vnita corpori vt ex reb⁹ materialib⁹ spẽs ad intelligẽdũ accipere possit ꝑm intellectũ possibilẽ: nec est ei maior virt⁹ intellectual' ad itelligendũ q̃ vt ꝑm formas istas sic determĩatas pficiat in cognitione intellectuali. ⁊ si darent ei forme nõ determĩate sic accipiũt a sensu: sz vliores q̃les sunt spẽs subarũ separatarũ: nõ posset ꝑm illas intelligere nisi multũ imꝑfecte. vñ ⁊ lumẽ itel lectuale qõ cõicatũ est ei qõ vocat intellectus agẽs: hãc opatõ nem hz vt faciat spẽs intelligibiles actu q̃ erãt ĩtelligibiles so lũ in potẽtia ingñtũ fantasmata cõditionẽ materialẽ hñt. aĩa q̃ q̃diu est vnita corpori ex ipsa vnione ad corp⁹ hz aspectũ: ad inferiora se. s. ad entia corpalia a qbus accipit spẽs ꝓportiona tas sue virtuti intellectiue q̃ sunt spẽs intelligibiles. ⁊ ꝑm hũc modũ pficit in scia. Cũ vo aĩa fuerit a corpe separata nõ habet aspectũ ad inferiora: qr nõ est aliqd p qõ trahat sicut cũ est vni ta trahit per corp⁹: sz est aspect⁹ iu⁹ absolut⁹. ⁊ cũ iã non possit accipere ab inferiorib⁹ p sensum: accipit a solis superiorib⁹ sub stantijs a qbus hz influẽtiã spẽrũ intelligibiliũ vl'ium. ⁊ lz ꝓ dicte spẽs intelligibiles recipiant' min⁹ vl'r in aĩa q̃ sint in sub stantijs superiorib⁹ cũ sint p impressionẽ ⁊ nõ p abstractionẽ. tñ qr parũ est lumẽ aĩe: est parua efficatia ad intelligendũ p il las spẽs. ideo nõ põt aĩa p illas spẽs hĩe pfectã cognitõez: qr nõ põt ex illa vltate seipsam determĩare cognoscẽdo vnũqõ qz vt in se ⁊ determĩate: sz cognoscit res sub q̃dã cõfusione et vltate: vt cũ qs intelligit sortẽ in rõne aĩalis: ⁊ nõ sub alia rõ ne magis determinata. vel q intelligit res solũ in suis ꝓncipijs ⁊ non vt sunt in seipsis: ⁊ hanc cognitionẽ sic vl'em ⁊ cõfusam acquirũt aĩe statĩ vt separãt subito: qr acgrũt illã p modũ in fluẽtie ⁊ nõ p modũ doctrine. sic Origenes dixit. nã ad cognitionẽ q̃ ex doctrina fit tpe indigem⁹. ad illã vo q̃ ex influxu est nullo tpe indigem⁹ cũ in aĩa nõ fiat influx⁹ p motũ: qr est iã se parata a materia. ⁊ ita subito vt separata est a corpe p modũ ge neratõis cuiusdã est receptio illi⁹ influx⁹: ⁊ est causata illa cog nitio in qualibet aĩa separata. Et dicendũ q̃ ista cognitione non pficiũt: sz q̃tũ p mille annos intelligere pñt aut de facto intel ligent: tantũ in momẽto separatõis a corpe p influxũ subitaneũ intellexerũt. ⁊ iõ postea etiã in eternũ manẽtes nichil pl⁹ intelli gunt q̃ tũc intelligebãt vel intellexerũt: nisi forte p gr'am trãs ferant' ad aliũ modũ cognitõis. sicut fit in aĩabus q̃ tenent' in ignib⁹ purgatorijs. nã qñ soluũt a corpe: ⁊ q̃diu manẽt ĩ pur gatorio hñt solũ modũ cognoscẽdi naturalẽ aĩe separate. postq̃ vo debitas penas soluerint trãseunt ad celũ empyreum: ⁊ ibi sunt btẽ: ⁊ iam hñt aliã cognitõem. s. in essentia dei p quã oĩa cognoscũt. sz accipiẽdo de illis q manẽt in inferno dãnato⁹ ⁊ ĩ lymbo paruulo⁹ q nũq̃ trãsferẽt ad btĩtudinẽ: manet ĩ eis semp mod⁹ cognitõis naturalis tñ aĩe separate. iõ de illis est ve rũ qõ dictũ est. s. q̃ accipiẽt subito totã cognitionẽ suã: ⁊ lz mã suri sint in eternũ in locis illis: nichil pl⁹ cognoscẽt postea q̃ in momẽto quo in locis illis aĩe eo⁹ assignate aut detruse sunt. Nõ aũt predicto⁹ est: qr si pficerẽt pdicte aĩe in ista cognitõe: aut istud fieret ex parte influẽtis: aut ex pte recipientis: sed ex neutro: q̃ nõ crescit illa cognitio. De ꝓmo pz: qr influẽs est in telligẽtia superior ad aĩam cui⁹ est naturalis opatio influere sup aĩam separatã: ⁊ nõ põt illa hĩe opatõz ꝑm motũ ⁊ successionẽ: qr nõ est ageṡ corpale. etiã ipm q̃ influit nõ regrit successiõez qr est res spũalis. s. spẽs intelligibilis: sz totũ sil' influi natũ est. ergo nõ est successio vt p tpa crescẽ hẽat. Et cõfirmat hoc qñ p spẽs q̃ influũt in aĩam separatã ab intelligẽtia posset ipsa intel ligere oĩa q̃tũ est ex cõditiõe spẽrũ: sz ex defectu lumis nõ po test: qr ex spẽb⁹ vltibus sic acceptis nõ põt intellect⁹ se deducere in singula determĩate: sz sub cõditõe cõfusa ⁊ vl'i. ⁊ tñ cõditio harũ spẽrũ nõ mutat: sz semp influũt intelligẽtie spẽm vnius modi: qr nõ est in ptãte eo⁹ aliter influere: cũ influẽtia nõ sit vo luntaria: sz naturaliter facta. iõ sicut sel' influit intelligẽtia spẽz vltes semp tales influet. ⁊ ita semp manebit idẽ mod⁹ cognitõ nis quãtũ ẽ ex parte influentis: neq; pficiunt anime in ista co gnitõe q̃tum est ex parte ipsi⁹ aĩe recipiẽtis: qr aĩa nõ est impe dita recipe ifluxũ. iõ q̃ntũ aliq̃ põt recipe tñ sel' recipit. nã vbi recipiẽs impedit' in recipiẽdo: põt pficere receptio ablato im pedimẽto. qr cessante impedimẽto est opatio pfecta ꝑm recep tionẽ: ⁊ prius nõ. ⁊ tñ aĩa separata nõ põt impediri. nã aĩa con iũcta cũ recipiat a sensibilib⁹ p organa: põt impediri in recipiẽ do p impedimẽtũ organi. ⁊ ablato impedimẽto est opatio. ap paret q̃ qñ opprimimur sõno. vel ebrietate. aut labore. aut nocumẽto aliquo facto in capite: qr nõ recipim⁹ spẽs cõuenĩẽt ad doctrinã. ⁊ etiã p ea q̃ iam recipim⁹ nõ possum⁹ hĩe opa tionẽ intelligendi pfectã. ⁊ istud est ꝓpter necessariã ꝓuer sionẽ ad fantasmata: q̃ nõ põt fieri ꝓueniẽter: aut nll'o mõ exi stente illo impedimẽto: cessante aũt illo fit. ⁊ tñ in aĩa separata nõ põt fieri impedimẽtũ aliqõ: qr nõ est alligata corpi ex quo accidit sibi impediri. q̃ id qõ semel recipe nõ põt: non poterit vnq̃ recipe. Scõo: qr mod⁹ iste receptõis vt dictũ est nõ est p doctrinã: sz p naturalẽ influxũ. in doctrina q̃ppe pficim⁹: qr il la nõ fit p aliqd intrinsecũ: sz p extrinsecũ. Secus aũt est de in fluxu p modũ nature: qr influẽs agit ibi p intrinsecũ infunden do aliqd intra ipsam aĩam. ⁊ influẽs simul influit q̃ntũ aĩa po test capere. ⁊ aĩa illud capit subito q̃ntũ in toto tpe cape põt. sed virtus intellect⁹ sui nõ sufficit ad deducẽdũ se determĩate in singula cognoscibilia ex spẽb⁹ tã vltibus. ⁊ tñ nunq̃ aĩa po terit hĩe maiores vires etiã si in eternũ maneat. q̃ nõ poterit crescere illa cognitio. sicut appet de visione. pñtent' alicui ocu lo multa visibilia simul sup que possit ferri: ⁊ nõ sit ocul⁹ tunc magis impedit⁹ q̃ aliq̃ erit: nõ videbit pfecti⁹ ocul⁹ illa si ad horã solũ videat aut si per decẽ annos videat. Ita erit de aĩa separata cui sil' pñtabunt oĩa intelligibilia in spẽb⁹ illis q̃s subi to influẽt in eã itelligẽtie: ⁊ nõ infundẽt postea plures spẽs: ne q; essent vtiles. qr ille sufficiũt ad repñtandũ oĩa intelligibilia ⁊ iõ tantũ intelliget tũc aĩa per illas cũ nõ sit impedita: q̃ntuz poterit intelligere in eternũ. ⁊ sic nõ crescet vnq̃ illa cognitio. ¶ Et nõ ẽ istud incõueniẽs: qr idẽ fit in btis. s. q̃ nõ crescit eor cognitio postq̃ incipiũt esse bti. sz q̃tũ in eternũ itelligere pñt tñ in instanti cognoscũt ⁊ tã perfecte. ⁊ eadẽ rõ est ibi q̃ in aĩa bus separatis habẽtib⁹ solã cognitionẽ naturalẽ. nã bti aut cre scent in btĩtudine ex parte dei aut ex parte sua. nõ primũ qr cũ deus ꝑm se in instãti operet: nõ faciet operationẽ ꝑm successio nem qñ nulla cã hoc expetiuerit. Scõo qr btĩtudo cõsistit ĩ vi sione dei ꝑm essentiã. sz istud in indiuisibili cõsistit. s. qr aut to taliter videt ꝑm essentiã aut nullo mõ. q̃ btĩtudo tota simul est Tertio ⁊ ꝓcipue: qr si daret alicui pars btĩtudinis sue: ⁊ post ea adderet ali⁹ gradus: aut daret a principio tota btĩtudo quã qs meruit: ⁊ postea adderet ex sola dei liberalitate aliqd qõ nõ meruit. aut a principio nõ fuit data tota btĩtudo: ⁊ postea cõpleret. Primũ nõ stat: qr deus nõ dat alicui btĩtudinẽ vltra p portionẽ suor⁹ meritor⁹. iõ si a principio datũ est alicui de bea titudine q̃tũ meruit nõ addet postea aliqd. scõm etiã nõ tenet qr fieret iniusticia hoĩ si nõ statĩ hoĩ daret tota sua btĩtudo. nã per actus q in vita precesserãt meruit illã: ⁊ iã tẽpus est total' retributõis. q̃p q̃ det pars btĩtudinis ⁊ nõ tota: est fraudare eũ parte boni sibi debiti cũ nõ det ꝑ eo tẽpore qõ debet. sed hoc est tollere q̃ndã partẽ iuris quã deus nulli tollit. q̃ totam btĩtudinẽ statim simul dat. sed neq; ex parte hoĩs accidit ista augmentatio btĩtudinis: qr ꝑm lumẽ glorie qõ dat de⁹ beatis statim pñt videre essentiã diuinã in q̃ntocũq; gradu claritatis deus voluerit. ⁊ illud lumẽ totũ natũ est infundi: ⁊ natũ est to tum permanere: qr est lumẽ habituale. iõ nulla resistẽtia est ex parte bti q̃n totã btĩtudinẽ simul capiat. Scõo: qr de⁹ daret btĩtudinẽ alicui certo gradu: ⁊ postea illã augeret: hoc eẽt qr mereret aliqd postq̃ inceperit esse btũs. sed falsum est: qr ne mo mereret nisi q̃diu mãet in hac vita mortali. q̃ nõ põt augeri btĩtudo hoĩs postquã semel ceperit esse beat⁹. Tertio: quia si post beatitudinẽ datã fieret augmentũ eius esset augmentũ

in infinitum: cum non sit causa quare magis vno tempore augeret q̄ tempore. Iz istud est incōuenies q̄ in infinitū augeat: g̃ nū q̄ augebit. Quarto: qz si augeret btūtudo posset q̄ incipet qs esse btūs: cupet btūs augmētū illō q̄diu nō hēret. Iz istud desiderū admittit aliqd de būtudine: qz facit q̄ndā indigētiā cum nō hēat ibi btūs oē qō vult. g̃ nō erit augmētū aliqō in btūtudine. Et ita dom q̄ sile est tā de aiarū cognitōe naturali q̄ de cognitōe p̄m btūtudinē q̄ nō p̄ficit: Iz statī tota est: qz vtraqz fit p modū influx⁹ nature: z nō p modū doctrine. z p̄ñr appet de cognitōe aiax sepatarū q̄ illa q̄tū ad modū naturalē est cōfusa. z p̄m illā cognoscūt oia naturalia: Iz nō determiate: imo confuse z in vñi. z mānet illa cognitio semp talis: qz nō crescit q̄ntū ad plura cognoscibilia: neqz ad magis determinate illa cognoscēdū. ¶ Cōsidrādū q̄ demones triplicit aliq̄ cognoscūt. Quedā p̄o p reuelatōz bonox āgelox. alia p naturalē v m intellect⁹. alia p expientiā lōgi tp̄is. De p̄mis dom q̄ demōes vel oēs vel aliq cognoscūt mysteria xp̄i z ecclie. z hec nō potuerūt cognicere naturali cognitōe: qz illa nō sunt naturalia: Iz pure volūtaria. i. facta sunt: qz de⁹ voluit: z nulla exigētia erat ex p̄te ipsarū causax naturaliū vt sic ista fierēt: Iz qz de⁹ sic voluit. etiā nō p̄nt cognosci ista p expientiā lōgi tp̄is: qz nō sunt ista de illis q̄ in cōsuetudinē veniūt: z sepe fiūt in qb⁹ vnū ex altero colligere possum⁹: Iz sunt talia q̄ sel facta sunt. iō demones nō potuerūt cognoscere ista nisi ex illustratiōe supioris intelligētie in fluctis. z rursus nō fit istud p cōem influxū quo supior intelligētia influit in inferiorē: qz illud ptinet ad illa q̄ sunt de cognitione naturali earū. i. de qbus ipse hñt spēs p̄creatas: in qbus supior intelligētia hñs maⁿ lumē pfectⁱᵒ intelligit z inferiorē influit. qz mysteria ecclie z xp̄i sunt de reb⁹ pure volūtarijs que nō cadūt in cognitōz naturalē alicui⁹ nisi p̄mi entis qō cōtinet naturaliter oēm volūtatē z act⁹ volūtatis. Et iō cū demones receperint hox mysteriox cognitionē ab angelis bōis: dicunt p reuelatiōz accipe: qz nō p̄t vocari ille influx⁹ natural: qz neqz illi angeli boni q̄ hec demonib⁹ reuelāt acceperūt hec ex cognitiōe naturali: Iz ex lumīe glie. Qz aūt demonib⁹ fiant aliq̄ reuelatōes de his reb⁹ nō est incōuenies: qz ad gl'az dei ceditum q̄ad exercitiū nr̄m. nā cū ipsi cognouerīt mysteria aliq̄ xp̄i z ecclesie: admirabūt altitudinē diuini cōsilij etiā si ex hoc nō insurgāt in laudē ei⁹. ipsi tñ deo glia est: qz inimici sui cognoscūt excellētiā suā. vñ Joc. 2. c. dr q̄ demones credūt z p̄tremiscunt. Ad exercitiū etiā nr̄m ista p̄sunt: qz si demones nescirēt aliqua mysteria fidei q̄tū ad xp̄m z eccliaz nō possent nos tēptare circa fidē: Iz vna de tēpta. ōib⁹ eox est circa fidē. iō cōueniēs est q̄ aliq̄ mysteria sint eis reuelata p bonos angelos. De scōis dicendū q̄ ista sunt oia naturalia: qz naturaliter cognoscūt demones. nō solū enī naturalia q̄ motui subijciūt: Iz oia q̄ naturaliter sū. i. nō p volūtatē: Iz cognoscūt gña z spēs rerū vniuersi. indiuidua aūt nō eq̄liter cognoscūt oēs demones: Iz q̄ mīores sunt singula min⁹ determiate cognoscūt. z ista demones cognoscūt nō ex reuelatōe neqz ex expientia: Iz p naturale ingenij. hñt enī p̄creatas spēs oīum rerū vl'r p q̄s cognoscūt oia q̄ naturaliter sunt. z Iz ad hāc cognitōem adiuuēt etiā p influxuz supiox intelligētiarū: nō dicūt hoc hr̄e p reuelatōz: Iz ex intellect⁹ acumīe: cū ille influxus sit naturalis in intelligētijs: z in q̄libet recipit magis aut minus p̄m magnitudinē suox naturaliū. i. p̄m q̄ntitatē luminis intellect⁹. De tertijs dom q̄ sunt q̄dā q̄ demones non cognoscūt naturali cognitōe. s. euēt⁹ rerū pticulariū q̄ nō subijciunt alicui incētati causarū naturaliū: Iz sunt casualiter euenīētia aut fortuitu. z circa hec nō est sapia p q̄ p̄euideant: z ī his expientia lōgi tp̄is adiuuat valde. qz demonū lōgissima z amplissima expientia est. Lōgissima q̄dē: qz ab initio seculi experiunt. amplissima aūt: qz sil'm'ta expiūt. nā ex oīb⁹ q̄ fiūt ī toto vniuerso expientiā capiūt cū oia cernāt z non lateāt eos ea que fiūt. ex hoc etiā demones magnā astuciā tēptādi nos capiūt: qz ex expientijs videt accidētia nr̄a: z qb⁹ nos allicimur: z qb⁹ tp̄ib⁹. z ex hoc oportune scīūt nos tēptare ad implendū

¶ Circa omnia hec dicendum q̄ demones excellunt animas sepatas nō btās. Demones g̃ sunt maiores simplr̄ in intelligēdo aīab⁹ sepatis. z ita est dom q̄ non cognoscūt aliqd aīe qō demones nō cognoscāt. z iō cū aīe sepate cogñt oia naturalia: cogñt etiā illa demones z magis determiate: z hoc p ingenij acumē z nō p expientiā cogñt. Est tñ dom q̄ aīe istas spēs a deo mediātib⁹ angelis recipiūt: eo q̄ ipse est p̄cipium omnis lumīs intellectual. sic enī vult Dyonis⁹. 4. c. celestis ierarch. q̄ tā in naturalib⁹ q̄ in gratuitis illuminatiōib⁹ puemiat lumē a deo mediātib⁹ angelis. ¶ Quer̄ : an aīa sepata cogñt singularia: ¶ Dom q̄ veritas est q̄ aīa sepata q̄dam singularia cogñt: z q̄dā singularia ignorat. eox aūt singulariū q̄ cogñt q̄dā cogñt dū eēt corpi vnita: z manet hec cognitio in aīa sepata. z p̄z: qz aliter aīa nō posset recordari eox q̄ gessit aut passa est dū eēt in corpe. z tñ recordat: qz dixit abrahā ad diuitē epulonē. recordare fili qz recepisti bona in vita tua. z tñ nō iuberet ei recordari si nō eēt possibilis recordatio in aīa separata. etiā ipse diues dixit. hēo qnqz frēs. Luc. 16. c. z ita recordabat eox q̄ hūerat dū viueret. g̃ manet cognitio pticulariū q̄ cognita fuerūt in vita. Etiā est multū nccia ista recordatio ad statū dānatox: qz alis nō recordarēt ō pctis q̄ cōmiserāt z nescirēt an aliq̄ pctā cōmisissent : z p̄ñr cessaret vermis p̄sciētie q̄ est q̄dā stimul⁹ p̄gēs insurgēs ex recordatōe pctī fetidi. z ista ponit de maximis penis inferni. Iz ablata recordatōe tollitur ista pena. g̃ ad dei puidētiā ptinet seruare in dānatis istā recordationē. nō tñ p̄ōt ista esse nisi maneat in eis cognitio particulariū. g̃ cogñt particularia que cogñuerūt in corpe existentes. alia aūt particularia cogñt aīe sepate quorū cognitionem accipiunt post sep̄arationē. s. cognoscūt ignē inferni z alias penas q̄ apud inferos eē dicūt. nā si nō cogñcerēt illas non punirent. qō est p̄ dei puidentiā. iō oportet q̄ valde cogñt oia illa in qb⁹ punīt. z tñ sunt oia illa singularia. g̃ cogñt singularia: z istud est p cognitionē naturalē. nā btī soli hñt cognitionē ex gr̄a: dānati aūt nō. z tñ dānati cogñt pticulares penas suas. nā diues apud inferos dixit: cruciox in hac flāma ecce designauit spēm pene z rōnē particularitatis: qz dixit ī hac. Sūt tñ q̄dā particularia q̄ aīe sepate nō cogñt: saltē cognitiōe naturali. nā vt ait Aug⁹. li. de agēda cura p mortuis. aīe defunctorū ibi sunt vbi ea q̄ ḃ agūt oīno scire nō p̄nt. Iz ista q̄ agunt ḃ sunt quedā singularia. g̃ mlta sunt singularia que aīe sepate igñāt naturali cognitōe: aliq̄ tñ cogñt. ¶ Ex hoc autē oritt ḃ duplex difficultas. vna ē gñalis: alia est spālis circa q̄stū. Prima aūt ē quō potert cogñcē particularia: z an illa cogñāt Dom de cognitōe particulariū tā q̄tū ad deū z āgelos q̄ etiā ad aīam sepatā. Est enī oīs cognitio p formā: Iz forme iste sūt dupl'r se hñtes. q̄dā enī sunt factiue rerū. alie aūt sūt accepte a reb⁹: z alit z alit ducūt iste in cognitōez rerū. Forme enī factiue rerū intantū ducūt in cognitōem rerū inq̄tū sūt factiue earū. vñ artifex p artificiū vel hītū artis tradit formā vel dispositionē materie. p formā p̄o artz cogñcit artificiatū q̄tū ad id qō in eo causat. Sūt enī hec duo. s. hīt⁹ artis z idea rei artificiate quā vocam⁹ formā artis. nā vtrūqz horū est forma : sed vna est forma determiata ad rē fabricādā. i. ita designat illā q̄ nullā aliā. hītus p̄o artis est forma : sed nō est determiata ad vnū artificiale. imo oīa ptinētia ad gen⁹ artis deducūt ad esse p illā. vtraqz enī est forma factiua. Iz nūc forma artis p̄cedit qz p̄m illā cogñcim⁹ qd est qō in artificio faciemus. forma etiā q̄ est ars vel artificiū p̄cedit ad eē artificiati: qz p illā deducūt in esse artificiati illud qō forma artis oñdit debere fieri in artificio. ¶ Scōa erit dubitatio spālis q̄tū ad id qō tāgit aīaz sepatā. s. quō intelligat pticularia cū illa intelligat. Dōz ad hoc sic. s. p̄supponebat q̄ nō fit cognitio nisi p formā q̄ est sil'tudo rei. Et forme iste dupl'r se hñt. quedā sūt cāe rerū vel impressiones earū. alie aūt sūt causate a reb⁹. z in vtrisqz ad hoc q̄ sit cognitio dz p̄uari sil'tudo. ad hoc aūt q̄ duo sint sil'ia oportet ambo p̄cedere ab vna cā: vel vnū esse cām alterius.

Cum ergo omnis actio sit per formam; forma autem ꝯntum de se est vꝫ nō poterit ꝑ talē mōdū venīri in cognitōem particulariū. ⁊ hoc verū est nisi cōtingat recipi formā indiuidualiť in cogſcente: vt sūt in rebꝫ extra aīam. sicut fit in potētijs sensitiuis ꝑ organū corpale: ⁊ de his nō loqmur: ſz de formis acceptis a rebus: ⁊ sunt in intellectu: qꝛ nō pñt esse iste nisi ꝑ quandā abstractionē a rebꝫ. vñ nō ducūt in cognitōez rei a q̄ abstrahuntur ꝯtum ad modū essendi quē illa hz .ſ. particularitatz ⁊ materie: ſz ꝯtū ad rōnē suā. Cū ergo forme iste intelligibiles sint abstracte a materia ⁊ cōditiōibꝫ oībus materie nō ducūt in cōgnitiōem singularis ꝙ nō est sine materia ⁊ cōditionibus materie ꝑm cognitōem vꝫ qō accipiť ꝑm rōem formē. in cognitōe aūt q̄ fit ꝑ formas q̄ sunt cāe rerū vel impreſſiōes earū fit ecōtrario: qꝛ puenit ꝑ eas vſqz ad cognitōem singlariū. Cā aūt boꝛ est: qꝛ spēs accepta a rebꝫ accipiť ꝑ sensum. et iō nō repñtat singulare sicut accipiť a singulari. ⁊ tñ cū trāsfertur ad intellectū denudať ab oī cōditiōe materialitatis. ⁊ ideo ampliꝫ nō hz ꝙ possit directe signare singulare. Despē vꝫ forma q̄ est cā rerū secus est: qꝛ hz nō accipiať a rebꝫ: tñ est factiua rerū. ⁊ qꝛ qō est factiuū rei cōtinet rē in virtute. iō cūiste forme sint factiue rerū singulariū: ⁊ sic cōuenīt singularia in virtute pñt repñtare illa quō ꝓtinent. ⁊ iō pñt cognosci singularia per istas formas. ⁊ ꝓñr tā vꝫ ꝙ particularia cognoscūť ꝑ istas formas factiuas. ¶ Nūc aūt dōm ꝙ dū aīa est cōiūcta nō pōt cognoscere realiter vel naturaliter saltē: nisi ꝑ formas a rebus acceptas. ⁊ iō cū accipiať spēs ⁊ trāsferať ad intellectū in quo est immaterialiter: nō pōt cognoscere ꝑ talē spēm aīa nisi vꝫ qō accipiť immaterialiť a forma. ⁊ hoc verū est directe: ſz indirecte ⁊ ꝑ quādā reflexionē cogſcit singulare ꝑ intellectū q̄ organis nō vtiť .ſ. inq̄tū ex obiecto in qō intellectꝫ directe mouetur: ⁊ est vꝫ. redit intellectꝫ ad cogſcēdū actū suū. ex quo actu redit in spēm: q̄ est ītelligēdi ꝓncipiū. ⁊ ex ea redit ad fantasma ꝯsiderādū a quo spēs hec est abstracta velut ad ꝓncipiū spēi: ⁊ statim ꝑ fantasma cognoscit singulare. Et ita manet ꝙ aīa dū est ꝯiūcta directe cogſcit vꝫ ꝑ intellectū: ⁊ singulare ꝑ sensum. Dū vo aīa est ſepata hz vtrāqz cognitōem: qꝛ cogſcit ꝑ spēs abstractas a rebꝫ: ⁊ ꝑ spēs receptas a superioribꝫ substātijs: que spēs sunt impreſſiones cārū. i. impſſiōes facte in aīa ab intelligentijs q̄ sunt cāe rerū vꝫ sunt impſſiōes cārū. i. similitudines rōnū idealiū in deo existētiū: que sunt cāe rerū. Et iō ꝑ vtrūqz modū pōt directe cogſcere aīa ſepata vꝫ ia: qꝛ ꝑ formas cogſcit ⁊ a forma accipiť rō vꝫ is. ſz singlaria nō pōt cogſcere vtroqz mō: ſz solū ꝑ spēs acceptas a substātijs superioribꝫ: qꝛ ille species sunt ſilitudines causarū rerū. i. rōnū idealiū: q̄ sunt in mēte diuina: ⁊ sunt ille factiue rerū. ⁊ inq̄tū sunt factiue illarum possunt cogſci res per illas. ⁊ tñ res fit ꝯtū ad materiā ⁊ formā: iō ꝯtū ad vtrūqz cogſciť res ꝑ illas rōnes ideales. ⁊ illud est cogſcere pticularia. ⁊ iō ꝑ illas influxas aīe ſepate inq̄tum sunt ſimilitudines cārū rerū pñt cogſci res ipse particulares directe. quia oīs cognitio fit inq̄tū cognoscibili assimilať cognoscēti ꝑm formā quādā. ¶ Ex predictis appet differētia inter cognitionē aīarum ⁊ angelorꝫ: qꝛ aīe quādo sunt cōiuncte nō cognoscunt directe ꝑ intellectū nisi vꝫ ia. ꝑ sensum vo cogſcunt pticularia. angeli tñ ꝑ intellectū cognoscūt tā vꝫ ia ꝙ particularia directe. rō est: qꝛ angeli cogſcūt ꝑ spēs que sūt impſſiones cārū oīum rerū vniuersi. i. rōnū idealiū: ⁊ ꝑ illas directe cogſciť singulare. aīa vo ꝯiūcta nō cogſcit ꝑ illas: ſz ꝑ species acceptas a rebꝫ: que cū trāsierīt immaterialiť ad intellectū nō pōt repñtare nisi vꝫ. cū vo fuerit ſepata: qꝛ nō pōt intelligē ſufficiēter ꝑ spēs in ea manētes: cū interdū nullas acceperit in corpe: oportet ꝙ accipiat spēs a substātijs ſepatis ⁊ illis spēbꝫ nō est ꝓportionata virtꝫ intellectꝫ nr̄i. iō ꝑ illas impfecte ⁊ confuse intelligit. vñ spēs influxe a superioribꝫ nō ſufficiūt aīe ſepate ad intelligendū singularia vt sic possit cogſcere oīa singlaria distincte sicut angeli cogſcūt ꝑ easdē spēs vꝫ es: vel sicut cognoscit aīa ꝯiūcta ꝑ sensus. Sunt tñ duo modi quibꝫ se determinat ad quedam singularia distincte cognoscenda. vnus est ꝯtū ad illa ad que aīa afficiť vel ad que hz ordinē ſpālē. ⁊ ita sunt illa que patitur ⁊ a quibꝫ patiť ⁊ in quibꝫ. ⁊ idē ō ſ. mijs ⁊ locis ꝓmioꝛ. hz aīa ſepata cognitionē ꝑticularē quā alīs nūq̄ habuit. ⁊ rō est: qꝛ hz nō sit aliq̄ spēs repñtatiua istoꝛ particulariter aut determinate: ſz cōtineanť sub spēbus influxis a substātijs ſepatis cogſcūt potiꝫ ista ꝙ alia: qꝛ ad ista hñt ordinē spālem. iō ad ista ſufficiūt vires sue vt se determīet pticularit

Scōs modus est ꝯtū ad ea quoꝛ manet aliq̄ impſſio facta in aīa ſepata. ſ. ꝯtū ad aliq̄ q̄ dū esset in corpoꝛe cognouit. ⁊ manet impſſio illius cognitōis in aīa ſepata. ſ. manēt spēs intelligibiles taliū cognitionū: nā res illas determinate poſtea cogſcit aīa naturali cognitōe. sicut dictū est. ſ. de lazaro ⁊ diuite ⁊ recordatione fratrū suoꝛū: ⁊ eoꝛ que in vita egerat ⁊ ſustinuerat. ad alia aūt ſingularia nō determiať aīa ſepata spāliter. iō ꝑ spēs vꝫ es influxas a substātijs ſepatis nō intelligit illa determinate sed cōfuse vt potiꝫ dicať nō cogſcere illa ꝙ cognoscere ¶ Est aūt dōm ꝙ creanť spēs ille ab angelis ⁊ nō a deo. cum vo dicit ꝙ creant a deo mediātibꝫ angelis. est sensus ꝙ ista vo tus pducendi spēs influxas dať angelis a deo ad pficiēdū animas. ⁊ isto mō qꝛ dei soliꝫ est ꝓuidētia ꝑ quā res cōseruāť ī eē ab eo diriuať virtus in omīa entia ꝑ que totū vniuersum conseruet. ⁊ videť esse q̄si quedā cōtinuatio defluxus virtutis ꝑ oīa media inq̄ntū sunt ordinata. ⁊ in cōtinuo defluxu dꝛ esse qđ qđ est a capite vel a fonte. ita cū tota pfectio ⁊ virtꝫ agendi a deo affluat in oēs res: ⁊ sub hac intētiōe vt ipse se in alias diffundant. quicqd ille res faciūt dicit facere deꝫ mediātibꝫ illis. qꝛ ille faciūt ꝑ virtutē a deo cōicatā ad hoc faciēdū. sic ſi quādo vicariꝫ epi ſmiam pfert vt vicarius: dꝛ eps illud semētiare vel facere ꝑ vicariū suū vel mediāte illo. tñ opatio realiť ipsiꝫ vicarij est ⁊ nō epi. ita in pñti creatio illarū spērū vere est ab angelis: ſz dꝛ esse a deo mediantibꝫ angelis: qꝛ illi faciūt vicē dei gerētes. i. per virtutē quā acceperūt vt illā naturaliť administrarēt. ¶ Cōsiderādū ꝙ quelibet aīa ſepata recipiet ab angelo bono vel malo. nā etiā demones ꝯtū adhoc influūt ī aīas ſepatas. neqz obstat: qꝛ sunt īmundi ⁊ nulli volent ꝓdesse: ſz nocere. nā ista nō est opatio volūtaria: ſz naturalis: nō enī īfluūt qꝛ volūt: ſz qꝛ naturaliter tales sunt vt necesse sit influere. sicut sol nō influit volūtarie: ſz naturaliter. iō demones quoqz influēt in aīas ſepatas sicut ⁊ angeli boni. Et dōm ꝙ illa aīa est in quā nō fluāt angeli spēs intelligibiles. ſz ꝑ hoc dōm ꝙ est duplex intellectio aīarū ſeparatarū. Una naturalis: alia ex gratia. Intellectio ex gratia est quā habēt sole btē. Intellectio naturalis est quā habent tā beate ꝙ damnate aīe. De prima dōm ꝙ est in verbo. i. ꝑ diuinā essentiā: ⁊ ꝑm illā immediate accipiunt omēs aīe ⁊ angeli a deo: quia essentia dei est quā intelligunt: ⁊ ipsa est ꝑ quā intelligunt. ⁊ iō nullus ordo est inter aīas ⁊ intelligentias adinuicē q̄ntū ad istā intellectionē: cū oēs simul capiāt ab eodē. sunt tñ quedā maiores alijs in hac cognitione: quia q maioris meriti extiterūt erūt maioris beatitudinis ⁊ altioris intellectionis. ⁊ hoc modo alique cāe ſepate erunt maiores angelis ⁊ eēles. accipiendo scōm modum cognoscendi. i. naturalē: dōm ꝙ aīa ſeparata intelliget per spēs influxas a substātijs superioribus: ⁊ nulla aīa erit que hoc modo non accipiat. quia cū oīs aīa ſpeciei humane sit forma: necesse est oēm aīam ꝑm gradū nature esse minorē quolibet angelo. ⁊ iō maxīa aīa pōt recipe a minimo angelo influxas species. ⁊ oēs aīe tā btoꝛ ꝙ damnatoꝛū habebūt istū influxū specierū ab angelis: qꝛ iste est naturalis. ¶ Sz quereť an sic manet in aīabus dānatoꝛū ⁊ btoꝛū ista cognitio ꝑ spēs influxas: an manebit ꝓdictꝫ influxus post resurrectionē coꝛpoꝛū: cū erūt rursus aīe vnite coꝛporibꝫ? ¶ Dōm ꝙ etiā post resurrectoz manebit ꝓdictus influxus saltē in btīs. de dānatis idē pōt credi: sed nō est tā manifestū. ⁊ rō est ꝓmo: qꝛ sicut btī sunt pfecti ꝯtum ad cognitionē que ex gratia ita debēt esse perfecti ꝯtū ad cognitionem nature. Scō qa qdam sensus sunt quoꝛum

Q.° .226

Q.° .227

nō erit actᵃ in pfia sicut in gustu ⁊ odoratu ⁊ magna pte tactᵃ. iō cū nō sit ibi cognitio obiectoꝝ huiᵃ generis p expientiā erit cognitio p species influxas: ⁊ ita ꝙuemēter dabūt. Tertio et ꝑcipue: qꝛ nō dat iste influxᵘs ꝑcierū ab angelis ꝓpter solā necessitatē in aīabᵃ separatis. ſ. qꝛ nō hñt p qd itelligāt. ſz qꝛ aīe nate sūt sic pfici p spiritū supioris ordinis. ⁊ iō quōcunqz aīa sit siue ꝙiuncta siue separata dū tñ possit recipe influxum illū. i. nō sit aliqd impediēs semp illū recipiet. ⁊ apparet hoc inuitū tibus. qꝛ interdū hoīes dormiētes vel mēte capti accipiūt influxū a supioribᵃ substātijs naturaliꝛ: ⁊ pnūciant atqz cognoscūt q̄dā occulta q̄ alio mō cognosci nō pñt: neqz ab alijs cognoscunt: ⁊ hoc est qꝛ angeli semp influūt ī aīas nr̄as: sed ꝓpter vsum ⁊ ꝙuersionē nr̄am ad organa q̄ corpᵃ nō est totaliꝛ subditū aīe nō sentit influxᵘs ille speciex. dormiētes aūt nō vtūtur sensibᵃ. alienati aūt a mēte nō accipiūt recte p sensus ⁊ interdū nichil recipiūt. iō interī aīa libera est vt possit recipere influxᵘs a substātijs supioribᵃ ⁊ pfici p spēs influxas. a fortiori aūt post resurrectionē in beatis erit. nā tūc corpᵃ erit oīno spirituale. i. spiritui subditū: ⁊ ita vti organis nō ipediret aliquā receptionē spiritualē: ⁊ sic poterit aīa vnita recipe spēs a substātijs separatis ⁊ p illas pficiē. manebit q̄ille influxᵘs semp in beatis cū sit possibiliꝛ ⁊ nichil illū impediat ⁊ ꝑtineat ad q̄ndaz pfectionē ipoꝝ. De dānatis aūt nō est manifestū an pᵃ resurrectionē ꝓdictū influxū habebūt. ⁊ hoc nō quidē q̄ſt illo influxu nō indigeāt: qꝛ indigēt illo: ⁊ vtile esset ad intelligēdū ea q̄ sensibus nō capiēnt vt dictū est. ſz dubiū est qꝛ forte corpus ipediet. ſltā nūc ipedimur sentire ꝓdictos influxᵘs: aut habere illos ꝓpter corpis ꝙditionē. ſ. qꝛ agrauāt nos: ⁊ tātū applicāt: ⁊ ꝙuertūt aīam ad seipam atqz īmergūt q̄ nō pñt sentiri spirituales influxᵘs. ⁊ tñ in dānatis manebit ista ꝙditio corpoꝝ cū nō efficiant corpa sua spūalia: ſz manētia ī pōni ꝙditiōe. iuxta illud. ſ. Thor. xv. c. Oēs resurgem⁹ sed nō oēs īmutabimur id est dānati nō mutabunt a priori ꝓditiōe nisi q̄ in mortales erūt. ⁊ iō dubiū est an poterit tūc recipi in eis ꝓdictᵘs influxus. Sz satis videt dōm q̄ sic: qꝛ tūc dānati ꝓpter nimiā afflictionē ꝑenalē erūt totaliꝛ ꝙuersi ad penas: ita vt nulli alteri rei vacare possint. ⁊ tñ īmersio ista in penis nō vetat nūc aīas eoꝝz recipere spēs a substātijs separatis. q̄ ⁊ tūc videt dicēdū q̄ nō ad corpᵃ nō ꝑpediet q̄n dānati recipiāt influxū ꝓdictū. ¶ Sed quereꝝ an aīa xpi nūc recipiat talē influxū ꝑcierū ab angelis: ¶ Dōm q̄ circa sciētiā aīe xpi sūt multa dubia de quibᵃ nō dicet hic. ſz Luc. ii. c. vbi lra tāgit de hoc. Sz ꝓ nūc dōm q̄ nō indiguit xps spēbᵃ influxis ab angelis ad cognoscendū: quia istud q̄ntū ad nccitatē maxīe fit ꝓpter aīas separatas: qꝛ nō habēt aliquē modū cognoscēdi nisi p influxū hanꝛ spēx. aīa autē xpi semp est vnita corpi: ⁊ retinet modū cognitionis quo cognoscimᵃ accipiēdo a sensibᵃ. iō nō indiget illa acceptiōe. Amplius dōm q̄ nō accepit vnq̄ nec accipit spēs influxas ab angelis. sed potius ipsa influit in angelos. ¶ Circa qō sciendū q̄ xps habet duplicē cognitionē rerū sicut ⁊ angeli. ſ. rerū in verbo ⁊ rerū in ꝓꝛio genere. Quantū ad primū est beatior omnibᵃ spiritibᵃ siliꝛ acceptq̄. ⁊ oīa in ꝟbo plenissime videt. De se cūda cognitiōe dōm q̄ nō solū xps accepit spēs intelligibiles ex sensu hñtes originē sic ⁊ nos: ſz potiᵃ accepit spēs p infusionē a deo īmediate q̄ nō sūt a fantasmatibᵃ. ⁊ iste sūt plures q̄ ī aliqua creatura. ⁊ plures qdē q̄ q̄ in angel sūt ꝙcreate ⁊ infuse. ⁊ p istas intelligit plura q̄ possit intelligere aliq̄ creatura siue spiritual siue corporea. ⁊ hec sibi est cognitio rerū in ꝓꝛio genere. Et ꝑm has excedit angelos: qꝛ plres ⁊ certiores spēs habet q̄ illi. Et sic angeli nō pñt neqz naturaliꝛ influere in intellectū xpi: qꝛ ille est pfectᵃ plusq̄ intellectus angeli. Est aūt ista pfectio in duobᵃ. ſ. in lumīe ⁊ in medio quo intelligit nos aūt habemᵃ intellectū agentē q̄ est lumē nr̄m naturale. et ꝑm istud est q̄ntitas intellectiōis nr̄e in limpiditate ⁊ certitudine. xpo aūt cōicatū est maius lumē intellectᵘs q̄ sit in oībus spiritibus q̄ pōt fieri nō mutato gradu substātiali speciei. sicut ꝑfectio beatitudinis non mutat speciē: ⁊ tñ altior est cognitio q̄ hz minimᵘs beatoꝝ ex gr̄a q̄ illa q̄ habet maximᵘs angeloꝝ ex natura. ita ⁊ cōicatio illius lumis nō mutauit speciē anime aliud est ipm quo intelligit. i. spēs. ⁊ in hoc plures fuerūt infuse aīe xpi a deo q̄ angelis fuerit ꝙcreate ⁊ infuse. i. plra poterat aīa xpi distincte cognoscere p illas spēs distincte q̄ angeli p spēs sibi ꝙcreatas. iō aīa xpi est maior angelis q̄ntū ad lumen ⁊ spēs. sed influxᵘs angeloꝝ in aīas humanas est ꝓpter defectū naturalē specierū. iō cū q̄ntū ad cognitionē naturalē habuerit xps plures spēs q̄ angeli. i. plurū rerū distincte significatiuas nō pñt angeli. neqz aliqñ potuerūt in animā ciᵘs influere. Sed potius dōm q̄ aīa xpi pōt influere ⁊ influit in angelos q̄ntū ad pfectionē suā naturalē exercēdo sup angelos operatiōes ierarchicas. sicut faciūt angeli maiores sup minores sicut dicit Diony. 7. c. de di. no. q̄ nullo mō accepit xps influxum specierū intelligibiliū ab angelis neqz aliqñ ab eis in aliquo eruditus est. ¶ Querit an localis distātia ipediat cognitionē aīe separate. ¶ Aliq dicūt q̄ sic: qꝛ aīa ꝙiuncta hic exīs cognoscit ea q̄ sūt hic. aīa aūt existēs in receptaculis aīarū non cognoscit ea q̄ agunt hic vt dicit Aug⁹. li. de cura agēda pro mortuis. ſ. aīe defunctoꝝ ibi sunt vbi ea q̄ hic agunt scire non possunt. ¶ Dōm de cognitiōe aīe sepate q̄ nō impedit per loci distātiā neqz adiuuat p ꝓpinquitatē neqz ad ipam cognitionē neqz ad ea q̄ ꝑcedūt cognitionē. i. ad acceptionē specierꝝ Primū ptz qꝛ cognitio aīe sepate est cognitio intellectiua per speciē q̄ est realiter in intellectu. ⁊ repsentat eq̄liter rē vbicūqz sit. ergo nō plenᵃ cognoscet absentia q̄ psentia. Sciōm ptz ga nō accipit aīa separata p sensum vt dictū est: sed habet aliqs species q̄ māserūt in ipsa cū separaret: ⁊ alias accepit ab intelligentijs. Quantū ad ꝓmas nō indiget sensibᵃ ad accipiendum eas qꝛ iam accepte fuerūt dū essent in corpe etiā ad intelligendū p eas: qꝛ dū erat aīa ꝙiuncta corpi acceptis speciebᵘs in intellectu fiebat intellectio nō obstāte distātia. neqz adiuuāte ꝓpinquitate ergo a fortiori cū p eas fuerit facta intellectio ab aīa separata. ſltā aīa ꝙiuncta ſz intelligat p species intelligibiles: ⁊ nō p fantasmata. habet tñ ꝙuersionē ad fantasmata. qꝛ aliter nō possum⁹ intelligere dū viuim⁹ ī corpe. īmo etā si accipiam⁹ species diuinitᵘs ad intelligendū nō possum⁹ p illas intelligere nisi cō uertamur ad fantasmata. sicut oñdit Diony. li. de di. no. c. 1. cū aūt fuerit aīa separata nulla fit ꝙuersio eiᵘs ad fantasmata ad intelligendū. ergo neqz cū intellexerit p spēs q̄s prius accepat Et ita minᵘs determinat ad distātiā vel ꝓpinquitatē. De speciebus aūt influxis ab intelligētijs manifestum est q̄ nō sit ibi necessaria aliqua distātia vel ꝓpinquitas cū nō accipiant a rebus neqz p sensum: sed a substātijs supioribᵃ q̄ īmediate influunt in intellectū. q̄ aīe separate nō impediunt in cognitionē rerꝝ ꝓpter distantiā loci. ſz ipas res q̄s cognoscere pñt ita cognoscunt ꝑsentes sicut abñtes. ⁊ si aīa separata accedat iuxta aliquē hoīem viuentē non magis cognoscit illū aut scit eū esse in loco illo in quo est quā si inde distaret aīa p mille leucas. ſltam aīa nō pōt videre illū neqz audire loquentē neqz aliq̄ aliā sensationē apprehēdere cum nulla potētia sensitiua neqz sensatio maneat in aīa separata. Et iō si aīa sit ꝑsens homini in aliq̄ effigie sumpta quā hō videat aut sine illa. ⁊ loquat ad hominez ⁊ hō respōdeat ei. nō audit illa qd est qō hō respōdet verūtamen scit qd est q̄ ille dicit ⁊ rursus illa rñdet. Est aūt tota illa cognitio pure intellectiua ad quā nō adiuuat loqualis ꝓpinquitas. Si aūt dicat q̄ aīa in assumpto corpe in quo loquit ad hominē videat illū ⁊ audeat. Dōm fallū eē: qꝛ nō hz oculos neqz aures. nō enī illa sunt organa: sed exteriores similitudines organoꝝ cū interius nichil sit lineatū: sed solū foris. Etiā nō sūt ibi vires organice. i. sensus. etiā nō habet aīa illō corpus sibi vnitū formaliꝛ: sed solū vt motor mobili. iō ipossibile est qō illud sentiat videdo vel audiēdo: sed ille effigies sumunt ꝓpter nos quibᵃ interdū tales aīe apparēt. ⁊ maxime ꝓpter simplices quibᵃ apparēt vt putēt eas esse aīas būanas

Q.° .228

Q.° .229

ꝛ maxime vt putēt ꝙ ille vident nos ꝛ audiunt verba nostra que nō nisi ꝑ sensus comphendunt: vt putem⁹ inter nos ꝛ illas esse comertiū intelligēdi. ¶ Querit an aīe sepate cognoscāt
Q.° 230 ea que apud nos agunt. ¶ Dicendū ꝙ realiter aīe separate ignorant ea que agunt hic apud nos vt aug⁹ vult nisi interdū ꝑ reuelationē quandā aliud accidat que reuelatio potest fieri a bonis angelis vel a malis: quia illi nouerūt ea q̄ apud nos gerunt ꝓpter excellentiorē vim cognitiuā. sed ꝙ aīe sepate nō cognoscant ea que apud nos fiūt nō ꝓuenit ex distantia locali sed ex ꝯditione rerū cognoscibiliū. ℑmā etiā si anima separata relinquat in domo in qua exist de corpe: ꝛ ibi habeat penam suam purgatoriam vel infernalē: nesciet ea q̄ agunt in domo ipsa. ꝛ qui sunt qui manēt ibi. ꝛ hoc respectualr: causa aūt est qr vt supra dictū est aīe sepate cognoscūt per species acceptas ab inteligētijs que sunt vniuersales: ꝛ qr lumē aīarum separatarū est parū: ꝛ nō ꝓportionant species⁹ intelligibilib⁹ non possunt intelligere id qō ꝑ eas repsentāt nisi in quadā vniuersalitate ꝛ cōfusione: ꝛ nō pōt se determinare aīa ꝑ speciē illam ad particlaria que signant ꝑ spēs illas vniuersales. vnde omnia pticularia deberēt manere in cognita aīabus separatis nisi excognitiōe vniuersali. sed ad quedā determinat aīa separata ex illa specie vniuersali ꝑ duos modos dictos supra. ad alia aūt nō potest determinari. ꝛ in his cū species ille sint vniuersales facilius est ꝑ illas determiari aīa ad cognoscēda pticularia que sunt sub illis specieb⁹: aut indiuidua que sunt sub specie hois vel equi ꝙ ad cognoscēda ea que accidūt circa indiuidua hui⁹ vel illius speciei vt gaudere vel tristari bene: vl male se habere. Et qr ea que hic apud nos fiunt nō sunt indiuidua rerū naturaliū: sed accidētia vel euētus circa illa vt taliter vel taliter se habere: difficile est ex specieb⁹ illis vniuersalibus cognosci talia pticularia accidentia. vñ recte dixit aug⁹ ꝙ ea q̄ apud nos fiunt nō sciūt aīe defunctor. ꝛ hoc verū est regulariter. i. nisi accidat ꝙ eis vl alicui eor reuelet aliqō de bis accidentibus ꝑ aliquā substantiā supiorē. i. ꝑ angelos bonos vel demones. nā vtriq; sunt substantie maiores in virtute intellectiua: ꝛ naturalr cognoscunt ista pticularia: ꝛ pticularū accidentia: ꝛ id qō cognoscunt pñt reuelare. ꝛ tā bonis aīabus existentib⁹ in purgatorio ꝙ malis existentib⁹ apud inferos fit reuelatio interdū ꝑ bos. Sed hoc inter est: qr si aliquid angeli reuelāt siue bonis aīabus siue damnatis ad bonum aliquod inde secuturū reuelant. Si aūt demones reuelant aliqd ad malū reuelant: qr nunq̄ possunt intēdere bonū cū volūtas eor sit a bono de ordinata. Sed dicendū ꝙ cū predicta accidentia nō sint ignota animab⁹ ꝓpter distantiā localē. etiā si inter nos maneāt nō scient accidentia nr̄a nisi eis reuelent. Cū ꝯo dicit aug⁹ aīas sepatas ibi esse vbi ista que apud nos fiunt scire nō possunt. intelligendū est nō ideo nō posse scire: qr ibi sunt: sed qr tales sunt: ꝛ vbicūq; sint istud eis accidet ¶ Dicendū etiā ꝙ facilius est demōes cognoscere pticularia presentia vel abñtia q̄ aīas separatas. si ergo demōes nō possent cognoscere nisi ꝓsentia sibi. neq; possent illud aīe separate sed falsum est: ideo dicendū ꝙ demones cognoscēt pticularia que sunt vbicūq; vt si quis demon sit in hyspania scit particulares lapides ꝛ dracones ꝛ leones qui sunt in regiōe indorū ꝛ vbi sunt. etiā scit accidentia pticularia circa hoīes ibi existentes vtpote bella occasiōes furta ꝙuiuia ꝓtractus ꝛ omnē exteriorē ꝙuersationē. Et hoc maxīe sciūt demones illi q̄ sunt supiores alijs ꝑm naturā: quia quāto sunt supiores in natura tanto distinctius cognoscunt particularia singula. Et ideo ad hoc vt cognoscāt hec nō oportet esse aliquos mot⁹ loquales: sed mor vt fiunt hec sciūt illa ꝛ nō vadūt illuc vt sciant facta esse: sed qr facta sunt sciūt esse facta. ante aūt ꝙ fiāt nesciūt illa: qr nō habent esse sed illico vt sunt sciūt ea. nō poti⁹ q̄ ꝑntia
Q.° 231 sūt ꝙ q̄ abñtia sunt. ¶ Querit an dānati vtant aliq̄ apō infernos noticia ꝙ habuerūt hic. ¶ Dicendū ꝙ nō est dubiū qn maneat in dānatis noticia aliq̄ quā habuerīt hic. Et ꝓmo ꝓ qr Lu. 16. c. dicit de diuite dānato ꝙ orauit mitti lazarū i domū patris sui ad quinq; frēs suos vt testaret illis. Et ista noticia in vita fuit acquisita ꝛ manet in dānatis. ℑmā Luc. 16. c. Dixit abrahā ad diuitē. recordare fili ꝙ recepisti bona in vita tua. ergo poterat diues ille recordari: qr alr nō diceret ei abrahā ꝙ recordaret. Scōo patet qr in aīa separata manent species intelligibiles accepte in vita vt supra sepe dictū est: qr nō corrumpunt. sed ꝑ illas potest exire in actū intelligendi q̄ñ cunq; voluerit se cōuertere ad illas: ergo manebit noticia acquisita in vita ꝛ vsus eius. ℑmā habitualr manēt species que cū semel fuerint actu intellecte q̄cunq; se conuertat intellect⁹ ad illas nullā habebit difficultatē in intelligēdo: sicut qui operatur ꝑ habitū. ¶ Considerandū circa hoc ꝙ nō solū manebit in damnatis vsus noticie acquisite in vita: sed etiā erit conueniens ꝙ maneat ex dispositione diuine puidentie in ꝙtum facit ad penas damnator quas deus vult esse magnas. sicut enī ad pfectā beator beatitudinē nullū gen⁹ gaudij est ꝙ non sit in eis: ita ꝛ in damnatis nullus gen⁹ tristicie ꝛ afflictiōis deest. ꝛ sicut quicqd in beatis est ad ipsor gaudiū ptinet: ita qcquid est in damnatis facit ad tristiciā ꝛ penā ipsor. Et sic miseria eorū cōsumata est. Si aūt cōsideratio in damnatis ꝑ noticiam quā habuerūt dū viuerent: faceret ad gaudiū ipsorus vel ad aliqualē reuelationē pene nō maneret in eis: qr nō debet minui pena. si aūt ad tristiciā facit manebit ꝙuenīēter. Est aūt dicendū ꝙ vsus talis noticie ad penā facit: ideo manebit. Pro quo sciendū ꝙ ꝯsideratio rerū aliq̄ cognitarū quantus ad aliquid potest inducere gaudiū. Et quantū ad aliqd tristiciam. Dr primo pōt enī inducere gaudiū vel ex pte cognoscibiliū vel ex pte cognitionis. Dr primo vt qr cognoscibilia diligunt: ꝛ qr ꝑ intellectionē quoddāmodo vniunt nobis iudicamus illud nobis cōueniens ꝛ delectamur: ꝛ ideo recordatio amati vt sic est ad gaudium. Dr scōo. s. ex pte cognitiōis potest esse gaudiū in ꝙtum cognitio est pfecta. ꝛ dato ꝙ non sit de rebus amatis causat delectationē qr iudicam⁹ ibi esse aliqō ꝓuenīēs. ℑmā in cognitiōe prima q̄ est rer amatarū. ls non sit pfecta est quedā delectatio ex pte rerū in quantū quoddam modo nobis cōiunguntr. Ex pte aūt cognitiōis est delectatio q̄ñ cognitio est impfecta. s. ꝑm excelentē habitū: qr ls tunc non placeat nobis res ꝯsiderata: placet ꝯsideratio in ꝙtū habet pfectionē ex habitu ꝛ facilitate exeundi in opus sine vllo deffectu ꝛ omne pfectū habz rationē boni ꝛ delectat habentē. Etiam pōt noticia ꝓteritor notor esse ad tristiciā ex eisdē duob⁹ scz ex pte cognoscibiliū: ꝛ ex pte cognitionis. Dr primo ex pte cognoscibiliū: vt si nata sunt ꝓtristare vt q̄ñ veniūt in cognitionē ea que mala nobis sunt: ꝛ ꝑm se displicēt. vel cū veniunt in cogitationē bona ꝓterita. in ꝙtum iam defecerint ꝛ facta sunt absentia. Dr scōo ex pte cognitionis: vt cognitio est impfecta ꝛ ꝯsiderādo expitur quis ꝓpriā ignorantiā ꝛ deffectū ꝛ tristatur inquantū se inuenit defficere. Et si nō cogitaret nō affligeret de hoc defectu ꝙ ꝛuenit in cognitiōe. Et istud est cū qs cupit cognitionē alicui⁹ rei: ꝛ inuenit se defficere in illa tristat de hoc deffectu quasi bonū aliqō ei desit. ꝛ defectus boni est malū. Et sicut bonū letificat ita malū contristat. Sic in damnatis ꝯsideratio ꝓteritor erit materia tristicie: ꝛ nllo mō delectatiōis. Cōsiderabūt enī mala q̄ fecerūt ex quib⁹ dānati sunt: ꝛ de his duplicit tristabunt. Primo qr maluz affligit in quantū inuenit de ordinatū. Et ita erit remorsus ꝯscientie de malis ꝓteritis. Sed iste modus ꝯsideratiōis penar tāget dānatos: qr volūtas eor manebit de ordinata: ꝛ nō dolebit directe de malo: qr malū ꝛ in ordinatū est: vel qr ꝓ deū est. alio mō affligēt mala in ꝙtū sciēt se ꝓpter illa dānari. Et in ꝙtū sunt eis cā tanti mali valde dolebūt de illis. Cōsiderabūt etiā bona q̄ amiserūt ꝛ potuissent habere. s. sctōr beatitudinē. sic enī ipsi insipiētes apud inferos penitentiā agentes videntes sanctos in magno honore dicunt. hij sunt quos aliquādo habuimus inderisum ꝛ similitudinē improperij. Ecce quomō cō-

putati sunt inter filios dei ⁊ inter sctōs sors illor est. Considerabunt etiam bona delectabilia ꝑm sensuz quib⁹ fruebantur manētes in carne ⁊ iam nullo possunt frui. necesse est ergo ꝙ consideratio oīm harū rerū sit eis cuz tristicia. Etiam ex parte cognitiōis inquantū est eis īperfecta tristabunt. nā inuenīēt se habere cognitionē valde īperfectā de speculationib⁹ ⁊ particularib⁹ valde diminutā: cū pauca singularia cognoscāt ꝙ p illas spēs vles ꝓfuse ⁊ vlīt intelligēt ⁊ recordabunt ꝙ viuentes habuerūt fortassis plenioꝛē cognitionē tā de vniuersalib⁹ ꝙ de particularib⁹. sicut ille qui recordat se oblitū esse aliquorum q̄ prius sciebat ⁊ in hoc afflīgit. etiā videntes īperfectionē cognitiōis sue ⁊ ꝙ pfectioꝛē habere potuissent si recte operati essent dolebūt. ideo cognitio rerū preteritarū erit damnatis ad penā. nō solū ergo nō gaudebūt ꝓsiderādo sz ⁊ tristabūtur: ⁊ hoc tā de eis que viuentes cognouerūt ꝙ de cognitione quā accipiēt post vitam ꝙ illa aut erit de rebus tristibus. aut īperfecta. De ꝓmo patet ꝙ accipiēt damnati cognitionē de demonib⁹ ⁊ de tormentis in quib⁹ erunt ⁊ hec sunt eis tristia ꝙ nociua sunt. etiam cognitio erit īperfecta ꝙ cōfusa erit p species vniuersales qbus nō erit intellect⁹ damnatoꝛ ꝓporcionatus. Considerandū ꝙ in dānatis manebit noticia q̄ nulla obliuione delebit. ¶ Querīt vlteri⁹ an damnati aliquādo cogitabūt de deo? ¶ Dicendū ꝙ de⁹ pōt cōsiderari dupliciť vno modo ꝑm se scōm illud ꝙ est ei ꝓpriū. ſ. esse totius beatitudinis principiū. ⁊ sic nullo modo cōsiderari potest sine delectatiōe: qꝛ bonū vt huiusmodi nō potest nisi cōdelectare. alio modo potest cōsiderari ꝑm illud qō est ei accidentale in effectibus vtpote punire vel facere cōtra voluntatē alicui⁹. ⁊ scōm hoc cōsideratio de deo facit tristiciā vel facere potest. De primo modo dōm ꝙ nunq̄ sic cogitat a damnatis qꝛ nō est aliō ꝑm ꝙ eis occurrat de deo cogitare. nā licet de⁹ sit principiuz beatitudinis nō est eis principiū alicui⁹ beatitudinis. sed potiꝰ tormenti ⁊ ita nō gaudebūt ⁊ dato ꝙ cogitaretur deū esse totius beatitudinis p̄ncipiū ⁊ datorē: tñ qꝛ nichil eis de illa beatitudine cōpetebat non poterat esse illis cōsideratio illa leta sz tristis. ⁊ inquantū cōsiderat beatitudo illa per modū priuationis ⁊ defectus boni est malū ⁊ esse malū est triste. Accipiendo scōo modo cōsideratio de deo est cū tristicia. qꝛ de⁹ considerat tūc vt punitoꝛ: ⁊ pena ꝑm se malū est nisi cōsideret inquantum est iusta. damnati autē cōsiderāt se puniri a deo ⁊ nō considerant an iuste sed ꝙ puniunt. pena autē vt sīc mala est ⁊ tristis ideo necessario tristant in ipsa cogitatiōe. īmo necesse est magis in hac tristari ꝙ in aliqua alia: qꝛ si malū est triste maximū malū est maxime triste ⁊ tamē cogitant deū vt maxime maluz ergo magis in hac cogitatione turbabunt ꝙ in aliqua alia ⁊ patet. nam pena est malū ⁊ deus cogitat vt maxime se habens ad īferendū istō malū: qꝛ neq3 demones inferrent penas perpetuas neq3 aliquid aliud esset ꝙ contineret aīas semp in pena nisi deus illas teneret ⁊ nichil est ꝙ aliquando superari nō posset aut cessare a punitione. deus autem solus est qui perpetuo tenet aīas in illis igmbus ⁊ ille est de quo desperāt posse vinci vel ab intentione sua mutari vt ipe inde aliquādo possent liberari. ergo de⁹ est qui maximā tristiciā faciet cū venerit in cognitionē damnatoruz. sicut siquis multos hostes habeat ꝓpter quod vita eius nō est secura necesse est vt de illo magis tristetur qué potētioꝛē iudicat. qꝛ propter illū maiora mala patit ⁊ minoꝛē securitatē habet. Damnati ergo aliquando de deo cogitabūt ⁊ cogitare cogent ꝓpter mala q̄ actualiter patientur q̄ sciunt ab illo inferri ⁊ cogitatio ō illo nō faciet aliquod incōueniēs in damnatis. i. nō sequit ꝙ sit in eis aliquid ꝙ sit contra cōditionē damnationis. ¶ Querīt an damnati videbunt gloriā beatoꝛū? ¶ Dicendū ꝙ cogimur auctoritate sacre scripture ⁊ sanctoꝛ cōcedere ꝙ damnati aliquo modo cognoscant beatitudinē beatoꝛū. Et patet primo in auctoritate de viuite ⁊ lazaro allegata. Scōo qꝛ sapien. ſ. c. dicitur de insipientib⁹ quando erunt in inferno ꝙ videntes impij turbabūtur timore oꝛribili. Et dicēt hi sunt quos aliquādo habuimus in derisum ⁊ in similitudinē improperij. nos insensati vitam illoꝛū reputabamus insaniā ⁊ finem sine honoꝛe ecce nūc quomodo cōputati sunt inter filios dei: ⁊ inter sanctos sors illoꝛū est. ⁊ sequit. talia dixerūt in inferno hi qui peccauerunt ergo existentes in inferno sciūt gloriam sanctoꝛū cū dicāt illos computari inter filios dei. Tertio qꝛ hoc rationi cōuenit nam damnati debent habere omnē modū pene ⁊ tamē est vn⁹ modus pene ꝙ ipsi affligant in cogitatione sua scientes gloriam sanctoꝛū quā ipsi perdiderūt ⁊ quā leui labore habere potuissent ⁊ non habuerunt. ⁊ hoc habere non possunt nisi videant gloriam illā. ergo debent videre gloriā sanctoꝛū. Quarto qꝛ hoc volunt auctoritates sanctoꝛ Augustini ⁊ gregorij. qui ante diē iudicij dicūt eos videre gloriā sanctoꝛū. ¶ Sed queretur quomodo vident? ¶ Dicēdū ꝙ visio est intellectiua ad quam non requiritur sensus neq3 propinquitas: aut ꝓporcio medij aut lux coꝛporalis: qꝛ non est visio sensitiua ⁊ ideo sive sint damnati sub terra sive super terrā non magis impediunt vno modo q̄ alio videre gloriā sanctoꝛū. Et dicenduz ꝙ damnati hoc scient naturali cognitione nam si ponerentur scire gloriā sanctoꝛū. i. ꝙ viderent que esset gloria eoꝛ ⁊ quāta. necesse erat poni reuelationē fieri damnatis ⁊ quodāmodo beatificari eos. ⁊ hoc nō scient sed scient beatoꝛū gloriā in quodā confuso ⁊ generali. i. scient illos esse in quodā bono ineffabili. sed nescient quale illud sit qꝛ nichil experti sunt de illo sicut nos cognoscim⁹ nunc gloriā sanctoꝛū. qꝛ cognitionē illi⁹ glorie aut delectationis nescim⁹ qꝛ nichil de illo experti sum⁹ sed scimus ꝙ bonū sanctoꝛū est tale quo nō potest maius esse aut cogitari. Ratio autē huius cognitiōis prouenit pro tanto quia damnati cognoscunt beatos. nam damnati sunt nunc aīe separate ⁊ beati sunt etiā aīe separate: ⁊ vna aīa separata cognoscit aliā cū etiā cognoscat q̄libet substantiā separatā, vt ostensuz est supra. Et est ista cognitio naturalť ⁊ tñ qcunq3 cognoscit substantiā alicui⁹ rei actu existētis ⁊ vt actu existit necesse est vt cognoscat aliqd de conditiōe eius. iō cū qlibet dānatus cognoscat q̄libet animā q̄ est btā necesse est vt cognoscat aliqd de modo essendi ei⁹ nā sciet vbi sit ⁊ ꝙ ille loc⁹ nō est talis qualis locus inferoꝛū qꝛ non est ibi ignis punitiu⁹ nec aliquid aliud. ⁊ sciet positos esse beatos ibi ad gaudiū magnuz percipiendū. ideo ex hoc concipient damnati quodam bonuz esse ineffabile bonū beatoꝛū: licet nesciant quale illud sit ⁊ hoc sufficit eis ad magnā afflictionē. dari autē eis interioꝛē cognitionē de bono beatoruz non expedit. qꝛ non poterat fieri sine quadaz participatione beatitudinis in damnatis cū cognitio non possit fieri sine similitudine quadā. iō ad cognoscendū illā gloriā ⁊ quanta sit necesse erat tantū de gloria habere: ⁊ tunc esset cognitio per assimilationē vniuocā aut eleuari intellectū eoꝛū p aliqd excellenti⁹ repsentatiuū ad illā gloriā cognoscendam: sicut intellect⁹ cognoscit ea que sensus. non qdem vniuoce. i. p speciē talē q̄lem sensus ⁊ facta tali passione q̄lis sit in sensu sz p excellenti⁹ repsentatiuū. i. p speciē īmaterialē ⁊ tūc esset excellentioꝛ cognitio dānatoꝛ q̄ beatoꝛ qō est inc̄ueniēs. iō nō possunt dānati neq3 etiā demōes scire determinate gloriā btoꝛ sz solū inconfuso. i. ꝙ sunt in quodā bono statu instabili. ¶ Querīt quomō pōt esse ꝙ post iudiciū nō videāt damnati gl̄iaz btoꝛ? ¶ Dom ꝙ pōt vno mō fieri si aliq̄lit visio illa ꝓuenit ex reuelatione vl deo adiuuāte spāliť intellectū eoꝛū vt possint intelligere btoꝛ statū aliq̄liter nō participādo de eoꝛ btūdine. ⁊ tūc de⁹ post iudiciū cessaret forte ab illa aliq̄li illulatione vel adiutoꝛio intellect⁹ eoꝛ. Et sic nō posset illā gl̄iaz sctoꝛ quā ꝓus saltē exiliť itelligebāt tūc itelligere. ⁊ iste mod⁹ videť aliq̄liť ꝓuenire ꝟbis aug⁹. qꝛ dicit ꝙ erūt p⁹ iudiciū i pfūdioꝛib⁹ tenebrz. ſ. ignorātie ꝓstituti q̄si deꝛti a deo cū dicit nullā dei lucē videbūt. ſ. nō erit tunc aliqua reuelatio vel adiutoꝛiū diuinuz ad intelligēdū sicut prius. ideo minus intelligent. sed quia non posuimus fieri aliq̄ reuelationem

Q.° 232

Q.° 233

Q.° 234

damnatis que cõtinue maneret forte iste modus minus conuenit: sed siquis illum astruat nõ erit inconueniens cum non cõmunicat ex hoc dãnatis aliq̃ portio btitudinis p talẽ reuelationẽ. Scõo mõ potest hoc fieri per hoc q dãnati efficiãt minus intelligẽtes q̃ pri⁹ & hoc p accidẽs. s. ex ꝯditione rei itelligibilis. nã vt dictũ est q̃libet aĩa sepata cognoscit oẽs intelligentias. & qz dãnati ante iudiciũ sunt anime separate. & btĩ. etiaz cognoscunt naturaliť dãnati oẽs beatos. Et qz cognita re nõ potest ignorari omino ꝯditio ei⁹ sz aliqd ỗ illã cognoscet: necesse est q cognoscant dãnati in generali & ꝯfuse aliqd de cõditione btitudis beatoꝝ. post iudiciũ aũt dãnati nõ erũt aĩe separate: sz homies resumptis corpib⁹ iõ forte nõ manebit eis cognitio substãtiaꝝ sepatarũ quã habebãt cũ essent aĩe sepate & tunc nõ esset incõueniẽs q̃ ignorarẽt aliq̃ q̃ prius sciuerant sed istud nõ cõcedim⁹: qz dãnati post iudiciũ cognoscẽt substantias sepatas. qz in dãnat̃ nichil erit qõ ipediat in fluxũ specieꝝ a substantijs supioꝝ recipi. Sed p illũ influxũ specierũ cognoscunť substãtie sepate. ergo dãnati resũptis corporib⁹ ad huc cognoscent substatias sepatas. & iõ ex ista parte nõ deerit cognitio. Sed dicenduz q̃ poterit deesse: qz non cognoscent damnati btõs sicut pri⁹ iõ neqz eoꝝ statũ. nã prius erant beati substantie separate & cognoscebanť naturaliť a dãnatis. tũc autẽ nõ erũt substãtie sepate sz homies: iõ nõ poterũt cognosci ab eis illo modo. nã aĩe dãnatoꝝ nõ cognoscunt oẽs homines q̃ sunt hic. iõ neqz cognoscẽt illos q̃ sunt in vita eterna. manet aũt ali⁹ mod⁹ cognoscendi eos. s. sensitiue & istũ non habebũt qz nõ poterũt videre beatos corpaliter. & sic nõ manebit illis mod⁹ cognoscendi btõs. & tñ nũc dãnati cognoscũt statuz beatoꝝ in generali. eo q̃ cognoscũt ipos btõs. q̃ tũc q̃ nõ cognoscunt btõs neqz cognoscẽt statũ btoꝝ. Tertio mõ põt hoc accidere ex ꝯditione penarũ. s. q̃ post iudiciũ erũt dãnati magis ĩmersi in penis q̃ ante iudiciũ: & ex hoc nõ poterũt cogitare de q̃busdã q̃ prius cogitabãt. nã nobis istõ accidit. de damnatis etiã verisimile est q̃ maiores pene eoꝝ erunt post iudi-
Q.° 235 ciũ q̃ tã in corpore q̃ in aĩa patienť. ¶ Querit̃ an beati qui erunt in patria videbunt penas dãnatoꝝ: ¶ Dõm q̃ beati videbunt penas dãnatoꝝ. qz dicit̃ Jsa. vltimo. c. egredient̃ & videbũt cadauera virorꝝ q̃ preuaricati sunt in me. & glo. dicit q̃ isti erunt electi q̃ videbũt penas damnatoꝝ q̃ preuaricati sunt ꝯtra deũ nã p hoc datur eis illa pena. Etiã apparet q̃ de hoc intelligat̃: qz dicit̃ ibi vermis eoꝝ non morietť & ignis eoꝝ nõ extinguetť: & ista est pena damnatorũ qz nulla alia pena est q̃ nõ finiat̃ nisi pena eoꝝ. Scõo patet qz hoc tenet augustin⁹ & gregori⁹. & hoc ostendit mgr̃. 4. sen. di. vltima & hec est cõis positio. Tertio qz a beatis nichil debet subtrahi qõ ad perfectionẽ btitudinis ptineat. vnũquodqz aũt magis cognoscit̃ ex cõparatiõe ꝯtrarij. qz illa iuxta se posita clari⁹ apparent qualia sint. vt ergo beati magis cognoscant beatitudinẽ suã & de ea deo gr̃as vberioꝝ reddãt ꝓcedit̃ eis q̃ penas dãnatoꝝ cognoscant. Sed nunc dubiũ est quomõ cognoscant aut videãt penas dãnatorũ. Dicendũ autẽ q̃ non possunt videre sensitiue. & patet qz aut ante iudiciũ aut post iudiciũ. nõ ante iudiciũ qz tũc beati sunt sole aĩe separate q̃ non habẽt organa neqz potentiã sensitiuã iõ nichil videre possunt. Scõo qz ad videndũ penas damnatoꝝ oportet videri dãnatos. sz dãnati ante diez iudicij videri nõ possunt qz sũt aĩe separate. q̃ nõ poterũt eos videre beati etiã si essent habẽtes potentiã visiuã. Tertio qz pene dãnatoꝝ sũt sub ẽra: btĩ aũt sũt ĩ celo ẽpireo. iõ nõ posset videri etiã si tã beati q̃ dãnati essent corporei. cũ ẽra interposita sit q̃ nõ est loc⁹ transit⁹ specierũ. Si autẽ sic post diẽ iudicij etiã videri non potest pena damnatoꝝ qz pena dãnatoꝝ cõsistit in priuatiõe sz ꝓuatio nõ potest videri. q̃ nõ videbit̃ a beatis. Scõo qz beati sunt in celo decimo & dãnati in abisso. tanta aũt distantia nõ pmittit aliqd videri qz nõ poterit aliqd existẽs sup terrã ad paruitatẽ homis venire vsqz ad celũ decimũ q̃ nõ veniat sub tã acuto angulo piramidis q̃ nullo mõ mo-

ueri possit. etiaz qz magna distantia a principio a quo effluit spẽs facit deficere vim speciei ita vt iã mouere nõ possit. Tertio qz terra interposita est & illa nõ pmittit transire speciẽ aliq̃ iõ etiã si btĩ propinqui essent & haberẽt potẽtiã visiuã multo plus glorificatã no possent aliqd videre qz ĩpossibile est videri aliqd sine specie visibili. sed nõ põt aliq̃ species multiplicari nisi p mediũ diaphanũ q̃le nõ est terra. q̃ nõ poterũt vllo tpe videri dãnati a beatis qñ fuerint in inferno. Dõm q̃ q̃ ista cognitio est intellectiua quã etiã visionẽ vocam⁹. sed tunc qz beatis cõpetit duplex cognitio. s. naturalis & in verbo. est dubiũ q̃ cognitione illud cognoscant. Est dicendũ q̃ non cognoscent beati penas damnatoꝝ cognitiõe intellectiua naturali. sz erit cognitio ista in verbo. quilibet enĩ sanct⁹ habet cognitionem in verbo. est enĩ ista pfectissima cognitio q̃ deus oĩa sufficienter repr̃sentat: & cũ sit mediũ cognoscendi excellentiss⁹mũ est cognitio excellentissima & certissima. Et dõm q̃ quelibet pena cuiuslibet damnati & simul pene omniũ dãnatoꝝ cognoscuntur in deo & distincte. nã cognitio indistincta est ĩperfecta. sz cognitio in deo est q̃ est beatifica nõ põt esse ĩperfecta. q̃ nõ erit indistincta. Et rõ est qz nõ est de cognitiõe in v̄bo sicut de cognitione p species influxas ab intelligẽtijs. nã species influxe ab intelligẽtijs sunt vtes. & quãto est supior intelligẽtia tanto est species vniuersalior: & tũc qz cõmensurat̃ species virtuti intellect⁹ quãto est intellect⁹ maior: tãto magis distincte intelligit ex ill̃ specieb⁹ vtibus se determinãdo ad singularia. & qz intellect⁹ human⁹ est minim⁹ intelligit ĩperfecte & vtiter p species illas. & iõ cognitio natural̃ aĩaꝝ separataꝝ est debilis & ĩpfecta. secus autẽ est de cognitiõe in verbo q̃ est btifica. nã repsentatiuũ est ibi eẽntia diuĩa & illõ est de se determiatiuũ ad singula repsentabilia. nõ p pluralitatẽ formaꝝ actualiũ vl̃ vt speciẽrũ q̃s realiter ꝓtineat essentia diuina in se. sicut iutellectus habz actualiť multas species: qz in essentia diuĩa nõ sunt plures res absolute. sz ipa eẽntia vna existens p plenitudinẽ & illuminationẽ sue virtut̃ est repsentatiua determiate oĩm rerꝝ quãdocũqz aliq̃ cã actiua est illimitata ad plures effect⁹ ex virtute sua actiua & pfectione est determinata ex se ad quodcũqz illorũ determiatiõe excludẽte cõtradictoria. i. nõ est indifferẽs ad producẽdũ quodcũqz illorũ equaliter. Sz eẽntia diuina est huiusmodi cã illimitata. q̃ ex se sine aliquo effectu est cã determinata & rõ videndi oĩa. Et ita damnatoꝝ penas põt beati p essentiã diuinã determiate cognoscere sicut p ppriã rationẽ cognoscẽdi & videndi. Sed pone q̃ beat⁹ cognoscit nũc penas dãnatoꝝ aliquoꝝ & reuelat deus post hoc penas illoꝝ vel forte efficiť aliquis de nouo damnat⁹ & cognoscit de nouo beatus penas illi⁹ in deo: an sit per aliã nouã visionẽ vel p precedẽtem visionẽ dei. Dicendũ est q̃ eadẽ visio q̃ pri⁹ & nõ potest esse ali⁹ actus visionis qz ad vnã rem vnic⁹ actus videndi est nisi interrumpat̃. sed actus visionis beatoꝝ nõ est interrupt⁹ qz nunq̃ cessant actualiter deũ intueri: qz alioquin cessarent aliquãdo esse beati: vel interrumperet̃ sua beatitudo qõ absurdũ est. manente ergo eodẽ actu semper visionis ad diuinã eẽntiã in q̃ cognoscũť oĩa. sz aliqd in ea incipiat videri q̃ pri⁹ nõ videbat̃ nõ est noua visio qz vel eẽnt simĺ due visiões de eadem re q̃ est impossibile vel ꝓcedẽs esset interrupta q̃ falsuz est. Est ergo eadẽ visio sed est nou⁹ respect⁹ attingentie. eodẽ enĩ actu visionis quo videt quis diuinã essentiã videt quod cũqz nouiter reuelatũ: vel nouiter cognitũ in ea solo nouo respectu adueniente de eo q̃ nouiter cognoscit̃ sicut siquis videret lignũ & illud inciperet serrari & sic diuideret̃. eadem visione vna nõ interrupta videret lignuz & serrationem & duas partes ligni cũ pri⁹ videret vnũ tantũ lignũ. ¶ Querit̃ cũ btĩ videant penas damnatoꝝ an cõpatianť eis: ¶ Dõm q̃ accipiendo proprie cõpati nõ cõpatiunť btĩ miserijs damnatorũ neqz etiam amicorum viuentium aut parentum & cognatorum qui adhuc felices esse possunt. licet eorum miserias clare cognoscant. quia quicunqz miserie alicuius compatitur Q.° 236

sit miserie eius quodāmodo particeps: sed beati nō pñt esse pticipes alicui⁹ miserie. ḡ btī miseris nō compatiunt. ¶ Circa hoc ergo cōsiderandum q̄ passio pōt dupl̄r in aliquo inueniri. vno modo p modū passionis. alio modo p modū electionis. in beatis autē in parte inferiori nō est passio nisi cōsequēs rōnis electionem. hoc mō ex rōnis electione misericordia vel compassio nascitur ꝑ aliquis vult malum alteri⁹ repelli. vñ et in illis que fm rōnis iudiciū repelli nō volum⁹ cōpassionez talē nō habem⁹. pctōres aūt q̄diu sūt in hoc mūdo in tali statu sūt q̄ sine ꝓiudicio diuine iusticie et volūtatis pñt trāsferri in beatitudinē a statu miserie et pctī. et iō bonoꝝ virorꝝ electio ad eos cōpassionē bz. i. bz locū ibi cōpassio tā fm electionē ꝑ put de⁹ et angeli et btī eis cōpati dicūt: q̄ fm passionē. qz locū habet ista passio animi ī viuētib⁹ viatoꝛib⁹. Iz pctōres post mortem nō poterūt trāsferri a statu pene ad statū btītudinis. iō nō possum⁹ sine ꝓiudicio dīne iusticie velle illoꝝ mutationē. et iō neqz fm electionē neqz fm passionē cōpati eis debem⁹. ¶ De electiōe pz qz illa eē debet fm rōnē. et tñ rō iudicat nichil agēdum eē cōtra dei volūtatē: sz iusticia dei et voluntas sua recta exigūt q̄ dānati in ꝑpetuū maneāt in penis. ḡ nullus bon⁹ eligere pōt q̄ illi liberent: et ita nō erit ibi cōpassio fm electionē vñ neqz de⁹ hoc mō cōpatiet illis neqz angeli neqz btī: neqz nos cōpati debem⁹. et qñ cōpassio sz electionē est vetita. a fortiori cōpassio fm passionē erit illicita: qz illa debet sequi electionē. ¶ Sciendū aūt q̄ hec est differētia: qz de⁹ et angeli et beati aliq̄n habēt cōpassionē fm electionē et interdū nō. cōpassionem aūt fm passionē nunq̄ pñt habere. nos ꝙo q hic manemus vtrāqz habere possum⁹ et debem⁹ interdū habere: interdum aūt nullā. ¶ De ꝓmo pz: qz de⁹: angeli et btī cōpatiunt fm electionē bonis q hic patiunt angustias corꝑales: qz alꝰ deus nunq̄ liberaret bonos de his angustijs: et sctī et angeli nunq̄ orarēt liberari illos de eis. Etiā cōpatit de⁹ peccatoꝛib⁹ manētibus hic: qz alꝰ nunq̄ illustraret corꝑa eoꝝ vt resurgerēt a pctō: et sci nunq̄ orarēt ꝓ eis: cum tñ sepe eorū ꝓcib⁹ a peccatis liberent. Interdū aūt nō cōpatiunt fm electionē. vt qñ rō iudicat cōtrariū sicut circa dānatos: nō enī eligūt miseriā eorum tolli: qz rōni repugnat. Sed cōpassionē p modū passionis habere nō pñt: qz de⁹ nō pōt pati: cum sit impassibilis. angeli aūt pati etiā nō pñt ex ꝯditiōe btītudinis. Ex ꝯditiōe aūt nature aliq̄d pati pñt sicut et demones patiunt. sz nūc passionem accipim⁹ motū factū in parte sensitiua q̄ est pars inferioꝛ aīe. s. in cōcupiscibili vel irascibili. sz hec ps nō est in angelis: iō nō pñt sic cōpati. ¶ De btīs dōm q̄ aut querit ante diē iudicij aut post. si ante cum sint aīe sepate nō pñt compati: qz ī aīa sepata sicut nō manet ps sensitiua neqz sensatio aliqua: ita neqz manet ps affectiua neqz affectio aliq̄. Cōpassionē tñ vocamus motū factū in pte affectiua. iō nō poterit eē in btīs añ diē iudicij. Post iudiciū ꝙo erit affect⁹. i. ps affectiua: qz erūt homines integri in nullo naturali deficiētes. Et tñ dōm q̄ neqz tūc habebūt aliquā cōpassionē. nō qdē de dānatis qz iniustuz eēt: neqz de viatoꝛib⁹ etiā amicis vel cognatis: qz repugnaret hoc btītudini. nā passio ad miseros vel nō btōs ptinet. sed cōpassio vt est mot⁹ ptis inferioris est ps q̄dā passiōis. i. passio q̄dā ꝓpter alteri⁹ passionē. ḡ repugnat btītudini: qz afflligeret btōs in q̄b⁹ tñ nulla afflictio eē pōt. vñ neqz de cognatoꝝ suoꝝ viuētiū miserijs sic cōpatiunt: qz efficerent ipsi miseri ꝓpt illoꝝ passiones. habēt aūt ad illos magnā cōpassionē fm electionē. s. qz eos volūt de illis malis liberari: et ꝑ illis orāt liberādis. Secus aūt est de bonis viris viuētib⁹: qz q̄cūq̄z rectū est eis cōpati alicui fm electionē rectū est etiā cōpati fm passionē. nā ps inferioꝛ debet seq motū ptis superioris. cum ḡ mot⁹ ptis superioris sit electio: existēte electiōe de repellenda miseria alicui⁹ ꝙuenies et laudabile est eē cōpassionē q̄ est mot⁹ ptis inferioris. s. affectiue. ad dānatos aūt nō licet nobis misereri fz electionē: iō neqz licet misereri fm passionē iferioꝛē. ¶ Querit an btī videtes penas dānatoꝝ delectent de eis. ¶ Dōz q̄ aliq̄d pōt esse materia gaudij dupl̄r. vno mō ꝑ se. s. q̄n de aliquo gaudet inq̄tū huiusmodi. i. tale qō ad gaudiū de se mouere debeat. et sic sancti nō gaudebūt de penis impioꝝ. Alio modo ꝑ accidēs. i. rōne alicui⁹ adiuncti. et hoc mō sancti de penis impioꝝ gaudebūt ꝯsiderādo in eis ordinē diuine iusticie et suā liberationē de qua gaudebūt. et sic diuina iusticia et liberatio ipsoꝝ erit ꝑ se causa gaudij bonoꝝ. sz pene dānatoꝝ erūt cā gaudij per accidēs. Est aūt verū q̄ neqz de⁹ neqz btī gaudebūt absolute et simpl̄r de penis impioꝝ: sz erit gaudiū cōditionatū et velut mixtū tristicie. iuxta illud ysa. 24. ex verbo domini ōr. Heu ꝙolaboꝛ sup hostib⁹ meis. vñ nō dixit absolute ꝙolaboꝛ de hostib⁹: sz ꝓmisit heu: q̄ est interiectio dolētis: q̄si pri⁹ sit ibi doloꝛ q̄ gaudiū: qz de⁹ cui⁹ est ꝓpriū misereri: nō letat sup ꝓditione moriētiū. vñ nō ordinat aliquos ad penam nisi sub quadā rōne necessitatis: eo q̄ nō pōt aliter fieri saluo ordine iusticie qua ordinari dz culpa sub pena. nō tñ ē bona volitū simpl̄r a deo nec a btīs: sed volitū fm qd. gaudēt enīz ꝓpter iusticiā ī q̄tū natura existēs sub culpa ordinat ad penā. ¶ Sciēdū tñ q̄ aliter dz gaudere iudex de pena iuste inflicta: aliter ille cui⁹ nō interest. vñ de⁹ acceptat penas dānatoꝝ quia iuste sūt et fiūt in vindictā offēse iudicis. et iō ei⁹ interest maiorem habere cōplacētiā in īfligēdo iuste penā q̄ debeāt habere btī. min⁹ enī debēt hīe de cōplacētia eo q̄ ad eos nō ptinz vindicta. īmo si placeret deo vellēt illoꝝ liberationē: vel saltē si nō displiceret ei. vñ de⁹ acceptat illud qō iustū est in se: sz btī acceptāt illud ꝑ quātō est ordinatū ꝑ deū et inflictū a deo. Sz nūqd in videndo penas dānatoꝝ tristant aut depist aliq̄d eoꝝ btītudini. Dōm q̄ nō tristant neqz letant. nō qdē letant absolute: qz nō est aliq̄d de quo letari possint. neqz etiā tristant: qz nō sūt capaces tristicie: qz btī sunt. etiā tristicia nō potest cē nisi de eo qō nobis malū iudicam⁹. sz btīs nullū malū accidere potest. ideo neqz tristari possunt. Item nō pōt pena illa visa a beatis conturbare eos vel decolorare statum ipsoꝝ. quia nō vident penas ī seipsis sz in essentia dei: et ibi vidēt eas vt a deo volitas: ideo ipsi cōformant se volūtati dei et volūt eas: quia ipse illas vult. sed non volūt absolute sed solum inq̄tum de⁹ illas vult: et vellent non esse illas si deo placeret vt dictum est. ¶ Queritur cum in inferno ponat ꝑna ignis et ꝑna vermis que sit maioꝛ. ¶ Dōm q̄ vermis dupliciter accipit: aut ꝓ vermе spūali aut ꝑ corꝑali. Dicit enī methaphorice vermis spūalis ꝑ remorsu conscientie inq̄tum oritur ex putredine carnis: et animā spūaliter pungendo affligit. sicut vermis carnis ipsam mordendo vel pungendo. vermis iste est solum spūalis: quia post iudicium non manebit aliquod animal nisi homo. Et sic querere an in dānatis sit maioꝛ pena ignis q̄ vermis: est querere an remorsus conscientie sit maioꝛ pena eis q̄ illa que causat ex igne. Et ad hoc dōm q̄ sic: et pōt sic declarari. sicut enim magnitudo delectationis considerat ex tribus. s. ex magnitudine boni coniuncti: et ex bona dispositiōe potētie ad suscipiēdū delectationē: et ex perfectione coniunctionis. sic magnitudo doloris ex bis tribus considerat. s. ex magnitudine mali coniuncti: et ex hoc q̄ potentia est multum dispositа ad patiendum ex illo malo coniuncto: et ex fortī contrictione mali affligentis cum illa potentia. Nunc ꝙ omnia hec tria magis inueniuntur in remorsu conscientie q̄ pena ignis. ideo est maioꝛ pena. malum enim interius affligens animam damnatam est perpetua carentia sue perfectionis ad quā erat apta nata inquantum illa carentia apprehenditur sub certitudine sibi inesse ꝓ peccato ꝓprie voluntatis. et hec carētia vt sic apprehensa est maximum malum quod animam affligit et quod valde magis est bone dispositioni ipsius anime contrarium q̄ pena ignis. Secundum etiam est. scilicz dispositō potentie. quia anima magis est dispositа ad patiendum ab illo malo q̄ ab igne: quod patet: qz ille ignis non est aptus natus animam afflligere ex ꝓpria virtute immediate. nam non affligit eam immediate nisi vt instrumētū diuine iusticie. aīa tñ pati

Q.° 237

Q.° 238

ur a vermẽ per se: quia est malum spirituale. ergo disposita est ipsa magis ad patiendum ab illo q̃ ad patiendum ab igne Tertium etiam est hic: scz coniunctio fortior: quia fortior est apprehensio per intellectum q̃ per sensum: & q̃uis anima resumpto corpore post iudicium tam maluz illud quod vermẽ dicim⁹ q̃ ignẽ apprehẽdat per intellectũ: tñ principalius apprehẽdit ignẽ p sensũ & vermẽ p intellectũ: qz vermis est quid magis intelligibile: cum sit qd spũale: q̃ ignis cũ sit qd sensibile. etiã vermis ꝓsentior est aĩe q̃ ignis: qz corpalia nõ possunt eẽ intra aĩam sĩc spũalia. malũ aũt qõ est aĩe realiter ꝓsenti⁹ & ab ea cognitũ pfecti⁹: sibi est forti⁹ ꝓiunctũ. Et ita p oĩa hec tria ncẽe est q̃ magis affligat aĩam q̃ ignis. Itẽ ꝓfirmat hoc auctẽ greg. 15. moral. sup illo verbo Job. 20. c. q̃ dicit: deuorabit eũ ignis q nõ succẽdit: cũ ait: cliban⁹ intrinsec⁹ ardet. is ꝓ q ab igne deuorat ab extrioꝛi incipit ꝓcremari. vt g̃ sacra eloga ardere exteri⁹ & interi⁹ reprobos demonstrarẽt eos ab igne deuorari & sĩc clibani poni testãt: vt p ignẽ crucient i corpore: & p dolo ẽ ardeãt in mẽte. Cũ g̃ calidior sit ignis clibani q est iclusus: cui cõpat dolorẽ interiorẽ q̃ ignis exterior q nõ est iclusus: cui cõpat penã ignis exp̃sse vult q̃ maior sit pena
Q.°239 interior q̃ exterior q̃ est ignis. ¶ Querit an carẽtia visionis dei sit maxia oĩum penarũ. ¶ Dom q̃ maior ẽ pena carẽtie visiõis dei q̃ sensus. dicit enĩ criso. sup math. omel. 23. due pene sũt ignis gehẽne & casus gl̃ie. nouim⁹ aũt qz multi gehẽnã solã abhorrẽt. ego aũt casũ illi⁹ gl̃ie multo amariorẽ gehẽna eẽ aio. Et post hec dicit: tolerabilis ẽ gehẽna & ille ignis: sed si decẽ mille gehẽnas ponas nichil tale ẽ cõle ab illa btã vita excidere. Secũdo qz malũ p̃incipali⁹ ꝺr de culpa q̃ de pena. g̃ illa ẽ pena peior q̃ est pctõ ꝓpinquior. scz carẽtia visiõis ꝓpinqor est pctõ q̃ cõlibz alia pena: cũ sit p̃uatio boni debiti iesse. g̃ ẽ peior oĩum penarũ: scz q̃to ẽ peior tãto est maior. g̃ carẽtia visionis dei ẽ maior oĩum penarũ iferni. ¶ Cõsiderãdũ aũt circa hoc q̃ in dãnatis est pena dãni & pena sẽsus. pena dãni est carẽtia pfectiõis ad quã dãnati erãt apti nati ex pctõ causata. pena aũt sẽsus ẽ cõlibz pena ex apphẽsiõe sẽsibili vl̃ intellectuali sẽsatiõis causata. p̃ma pena. s. sẽsus nõ ẽ eẽntialiter dolor aut tristicia. i. in seipsa: qz cũ sit p̃uatio & tristicia & dolor sint aliquid positiuũ: nõ poterit ipsa carẽtia eẽ tristicia vl̃ dolor: scz carẽtia apphẽsa vt causata ex cõmissiõe vl̃ amissiõe p̃pe volũtatis est tristicie cã & doloris. pena aũt sensus ẽ eẽntialiter tristicia vl̃ dolor: qz ẽ aliqd positiuũ. Dico g̃ q̃ int oẽs penas dãni carẽtia visiõis oĩne ẽ maxia pena & tristicia causata ex illa carẽtia apphẽsa vt p̃uenies ex malicia actuali p̃pe volũtatis ẽ maxia inter oẽs penas sensus. & ita pena carẽtie q̃tũ ad se & q̃tũ ad id qõ ex ea seq̃t ẽ simplr maior in oĩb⁹ penis. & hoc in dãnatis sic ẽ qz scz dãnati nõ appetãt videre deũ p̃pt amorẽ sue volũtatis tñ vehement illũ videre appetũt p̃pt desideriũ p̃pe delectatiõis: qz firmit credere cõpellunt ex illa visiõe maximã delectationẽ in videtẽ causari. Carẽtia etiã illi⁹ visiõis apphẽsa vt ex actuali malicia p̃pe volũtatis p̃uenies maior ẽ pena q̃ aliqua pena sẽsus. Pena enĩ dãni & pena sẽsus ꝓueniũt in cõi rõne pene analogie dicte de illis. cõis enĩ rõ pene est malũ existẽs in creatura rõnabili p̃pt pctũ. illa g̃ pena ẽ maior in q̃ plus ẽ de rõne mali. scz in carẽtia visiõis dei plus est de rõne mali q̃ in aliq̃ pena sensus. g̃ illa est maior pena. Et hoc pz dupl̃r. p̃mo qz maxia pena sensus ẽ causata ex p̃dicta carẽtia vt dictũ ẽ. sed plus inuenit de malo in cã q̃ in effectu. g̃ peior erit carẽtia q̃ malũ sẽsus. alio mõ qz illa carẽtia cũ sit p̃uatio nõ dicit formaliter aliquã eẽntiã. pena aũt sẽsus nõ est p̃uatio scz positiuũ: iõ ponit aliqd. scz ens & bonũ ꝓportũ. vbi est g̃ maior defect⁹ entis est maior defect⁹ boni. & ita maior defect⁹ boni ẽ in p̃dicta carẽtia q̃ in quocũq; malo ſm sensũ. iõ ista carẽtia ẽ maxia pena inferni. ¶ Querit an pene oĩum dãnatorꝛ sint equales.
Q.°240 ¶ Dom q̃ nõ erũt eq̃les pene oĩũz dãnatorꝛ scz ineq̃les iuxta ꝓditionẽ pctorꝛ. qz ꝺr apocal. 18. c. Quãtũ glificauit se in suis delicijs tãtũ date ei tormẽtũ & luctũ. scz aliq magis peccauerit q̃ alij: iõ ineq̃lit puniẽt. Secũdo qz ps. 61. ꝺr Tu reddes vni cuiq; iuxta opa sua. g̃ erit pena ineq̃lis sĩc & opa mala. ¶ Circa hoc ꝓsiderãdũ q̃ pena dãnatorꝛ est duplex. s. dãni & sensus de pena dãni q̃ est in carẽtia visiõis dei vbz q̃ nõ equalis scz ei⁹ qui magis peccauit est maior pena carentie. ¶ Querit cum Q.°241
sit ista carẽtia maior pena gbusdã q̃ aliis vñ p̃uenit q̃ sit alicui maior pena q̃ alteri. ¶ Dom q̃ aliud est dolere de ipsa carẽtia visiõis vel felicitatis. aliud de negligẽtia q̃ tãtũ bonũ pditũ est & neglectũ cũ ppe eẽt vt haberet. Accipiẽdo g̃tum ad secũdũ magis dolebit ille q plura bona fecit & magis meruerat gl̃iam: qz iste cõmisit negligẽtiã magnã & culpã cõtra seipsũ. ali⁹ ꝓ paucã: qz mũq̃ fuerat ꝓpinqu⁹ ad hñdũ btũ dinẽ: scz semp elõgat⁹ ab ea: & ita ꝓtra se nõ multũ peccauit: qz nõ omisit bonũ custodire qõ ei ꝓpinquũ cẽt. Accipiẽdo p̃mo mõ magis affligit de carẽtia ille q magis peccauit: qz scz nõ cõmisit tãtã negligẽtiã in pdẽdo. fecit tñ plura vt pderet. & scz cõtra seipsũ min⁹ peccauerit q̃ ali⁹: tñ ꝓtra deũ magis peccauit & iõ penã illã simplr maiorẽ de⁹ infert. Et iõ verũ ẽ q̃ ꝑz magnitudinẽ pctõrꝛ ita ẽ magnitudo carẽtie. r. tristicie causate ex carẽtia. & etiã ipsa carẽtia ẽ maior: qz q magis peccauit magz se elõgauit a deo. & iõ cũ ipse sciat qs ẽ q ꝓtra ipsũ magis peccauit illi infligit maiorẽ tristiciã de carẽtia visiõis. & hoc satis ꝓuenit: qz ista tristicia nõ est nisi inq̃tũ dãnati iudicãt se carentes illo bono visiõis: & tñ cogũt a deo cogitare illud vt ꝺ hoc doleãt. sĩc enĩ de⁹ cogit hos ad cogitãdũ id de quo doleãt. ita in hac cogitatõe infligit eis certũ modũ tristicie quãtã ipse vult & iudicat dignũ eẽ p pctis: cũ hec tristicia pctorꝛ sit pena q̃dam Secũdo põt dici q̃ quãto pctã fuerint maiora tãto est tristicia maior de carẽtia: eo q̃ apphẽdit carẽtia vt p̃uenies ex malicia p̃pe volũtatis. nã dãnati cupiũt videre deũ: nõ ppt amorẽ bonitatis ei⁹: scz ꝓpter desideriũ p̃pe delectatiõis sine qua credunt firmiter deũ videri nõ posse: & sciũt se carere hac visione ppt iniqtatẽ. nã si scirẽt vl̃ putarẽt hoc eẽ qz de⁹ noluit eis cõicare hãc visionẽ: vl̃ qz repugnabat naturaliter vel ꝓpter aliquã cãm q̃ nõ oriret ab eis min⁹ dolerẽt. q̃ñ tñ sciũt q̃ visuri fuerãt eũ nisi spõte peccassẽt q̃ñ ipsi seipsos priuauerunt hoc bono affligũt magis: sĩc est de carẽtia visiõis i puulis & adultis dãnatis. nã in puulis nõ ẽ pena aliq̃ nisi hui⁹ carẽtie. & est pena mitissima vt dicit aug⁹. & hoc est qz ipsi ꝓsiderãt se nõ incidisse in illã carẽtiã ex aliq̃ malicia p̃pe volũtatis. iõ parũ de ea dolẽt in cõpatiõe ad adultos dãnatos q sciũt se ex malicia p̃prie volũtatis illã carẽtiã incurrisse: vt dictũ ẽ. s. Cũ g̃ sit tristabilis ista carẽtia inq̃tũ p̃uenit ex p̃pria malicia: ncẽe ẽ vt quãto cognoscit ex maiori malicia magis doleat q ea caret. & iõ hoc modo etiã si de⁹ nõ infligat sp̃aliter rectã mensurã tristicie: ncẽe est vt q cogũerint se ex plurib⁹ & maioribus pctis suis istã carẽtiã incurrisse plus doleãt de ea. & sic q̃to qs grauius peccauit tãto grauiꝰ punit & tristat in carẽtia rerũ illarũ quas cũ viueret amabat & tũc amabat. & magnã penã sustinẽt dãnati in eo q se indebite amauerũt: & sibiipsis aliq̃ ꝓcurarunt. ¶ Querit de remorsu vel pena vermis an sit equalis Q.°242
in damnatis. ¶ Dom q̃ nõ est dubiũ quin sit pena inequalis in dãnatis. sĩc enĩ malũ qõ tolerat dãnat⁹ est mai⁹ aut minus ita & remorsus est maior aut minor. qz est recordatio penalis de peccatis p̃pter que oĩa illa mala patitur. Et sciendũ q̃ de peccato potest aliquis dolere vel pungi cum recordat. Uno modo vt pungat conscientia eius qz illud commisit: qz in hoc offendit deũ. Alio modo quia p̃pter peccatũ incidit in penaz quam odit. Et nos dum viuimus vtrũq; remorsum conscientie habemus. nam aliquando recordati de peccato dolemus quia per illud deum offendimus. & hoc est compungi & conteri. Aliquando dolemus quia propter peccata incurrimus in aliquas penas. in damnatis autem non est prima recordatio peccatorum. i. nunq̃ dolent cum recordantur q̃ deum offenderint: quia hoc modo non potest dolere nisi qui amat. qui aũt non amat deũ non potest dolere quia offendit eum. scz dã

nati nō amāt eū.ḡ nō dolēt de peccatis qꝝ offenderint eū p illa
Sz secūdo mō dolēt.s.qꝝ sciūt p illa se incurrisse in oīa mala q̄
hñt:ꝛ est sibi triste qꝫ actualiṫ recordent se eē causas sibi malo
rū suoꝝ. magnitudo aūt aut puitas vermis accipiṫ fm oīa
pctā q̄ veniūt in recordatiōe.ꝛ sic q̄tū ad oīa pctā ꝓsideratur
feditas ꝛ vermis:ꝛ q plura siue maiora cōmisit ꝑsona q̄ dānaṫ
bz maiorē vermē corrodentē. Ex hoc seqṫ qꝫ pena vermis nō
erit eq̄lis in oībus dānatis.sz quāto aligs graui⁹ peccauit.i.
ex maiori conatu ꝛ maiori miserie adiudicat⁹ ē:maior erit ver
mis ei⁹.i.remorsus ꝛscie.s.tristicia qñ recordat⁹ fuerit pctoꝝ
suoꝝ p q̄ ipse fuit sibiipsi causa miserie ꝛ oīum penarū. Alia
aūt est pena sensus q̄ est ab igne ꝛ ab alijs afflictiuis corpalib⁹
si qua ibi essent.ꝛ nō est dubiū quin sit pena inequalis. ¶ Cō
siderādū qꝫ ignis erit idē in quo patienṫ oēs dānati ꝛ equalis
in ardore.tñ inequaliṫ affligenṫ dānati tam in corpe q̄ in aīa
eo qꝫ ignis nō aget ibi totaliṫ vt agēs nāle:sz poti⁹ vt instm
diuine iusticie.ꝛ qꝝ de⁹ est agēs fm rōnē dās vnicuiqꝫ p mcri
tis :ignis ille q̄si intelligēs diuinā volūtatē obediet ei .i. vt a
gat inequaliṫ in eos q̄ ineq̄liter peccauerūt. Colligi ḡ pōt in
generali ex dictis qꝫ tres sunt cause ineq̄litatis penarū dānato
rum. Prima est ineq̄litas demeriti:ꝛ hec est intrinseca q̄dā di
spositio :ad recipiēdū tātā vel tātā penā. Secūda cā est volū
tas dei q̄ iuste retribuit.ptinet aūt ad iustū retributorē vt di
stribuat quātū qsqꝫ meruit:ꝛ tñ pctā fuerūt inequalia.ḡ ꝛ pe
ne. Tertia cā est ignis vel q̄libet alia afflictiua.nā infert ignis
qbusdā maiorē cruciatū q̄ alijs.sic dicit aug⁹.de ci.dei.libro
21.c.16.qꝫ sz ignis in oēs equaliṫ agat:nō tñ oēs equaliṫ mo- Q.243
lestia cruciat. ¶ Qm̄ aūt dictū est de inequalitate penarū dā
natorū ꝛ causis inequalitatis.est nūc videndū circa btōs an sit
oīum btitudo equalis.ꝛ qꝝ est duplex btitudo.s.corpis ꝛ aīe
de vtrisqꝫ videndū erat. ¶ Dz qꝫ in hac q̄stiōe est difficultas
ꝛ causa est:qꝝ videnṫ btitudo ꝛ ineq̄litas in reb⁹ eiusdē speciei
repugnare:qꝝ btitudo est ad maximā pfectionē possibilem in
specie eo qꝫ includit quietationē appetit⁹ naturalis:ꝛ talis ap
petit⁹ est eq̄lis in oīb⁹ intra eādē spēm. ¶ Dōm est aūt qꝫ stat
btitudo ꝛ ineq̄litas:ꝛ ad btitudinē requiṙ totalis qetatio ap
petitus. Sz dōm qꝫ duplex est appetit⁹.vnus naturalis ꝛ ali
us liber vel rōnis.de vtroqꝫ est dōm qꝫ qetabiṫ:qꝝ al's nō erit
simpliṙ bitudo:qꝝ nō hēbit qlibet btūs qcqd vult aut quātū
vult. Et de appetitu naturali dōm qꝫ quietabiṫ:qꝝ qcqd fm
illū homo volet habebit.ꝛ istud apparet qꝝ appetit⁹ naturalis
nō est nisi ad illa ad q̄ est res in potētia naturali.i.bz reductiuū
in natura p quod reducaṫ de potētia ad actū.si enī deēṫ qꝫ ap
petit⁹ naturalis sit ad aliqd ad qō res nō sit in potētia naturali
erit appetit⁹ frustra.ꝛ hoc est incōueniēs primo ethicoꝝ.etiā ex
terminis apparet qꝫ nō vocaṫ naturalis appetit⁹ nisi q̄ habere
pōt p naturale principiū id qō appetit:qꝝ natura nō deest:ꝛ iō
nō daret appetitū si nō daret reductiuū de potētia in actū.vñ
qcūqꝫ appetit⁹ sit ad id in cui⁹ actū nō pōt reducere natura:nō
est appetit⁹ naturalis.ꝛ tūc videndū est qd est illud ad qō hō est in
potētia naturaliṫ:ꝛ illud cadet sub appetitu naturali. Est aūt
hō suba corporea intelligēs.ꝛ iō ad aliqd est in potētia fm in
tellectū ꝛ ad aliqd fm corp⁹.vtrūqꝫ aūt plene habebiṫ in bea
tis.iō in quolibꝫ erit plen⁹ ꝛ qetat⁹ simpliṙ naturalis appetitus
Patet primo de his ad q̄ est in potētia fm intellectū. qꝝ nō ē hō
ad oē itelligibile intelligēdū i potētia:sz solū ad itelligēdū oīa
naturalia q̄ pōt haberi ex sēsu.nā naturale est hoī accipe p sen
sum.ꝛ nō bz itellect⁹ nr̄ alias spēs nisi q̄s accipit p sēsū.iō non
est i potētia naturali itellect⁹ hūan⁹ nisi vt itelligat oīa sēsi bi
lia q̄ appēdūṫ p sēsū ꝛ ꝓditiōes rer̄ sēsibiliū.hec aūt sūt entia
naturalia q̄ sūt maṫialia ꝛ sēsibilia. ad sola ḡ naturalia itelligē
da ē i potētia naturali itellect⁹ nr̄.ad subas aūt sepatas nō est i
potētia naturali vt itelligat.iō cū itellect⁹ nr̄ itelleꝛerit oīa na
turalia:etiā si nō cogṡcat deū neqꝫ subas sepatas erit qetatus
appetit⁹ naturalis ad itelligēdū:sz hoc i oīb⁹ btūs erit:qꝝ nul
lus erit btūs q nō itelligat plene oīa naturalia ꝛ ꝓditiōes rer̄
naturaliū:nō solū i ꝑpo genere:sz apti⁹ i verbo.ḡ satiat⁹ erit
appetit⁹ q̄tū ad hoc. De secūdo.i.de eo ad qō hō est in potē
tia fm sēsū vl' corp⁹:dōm qꝫ pfectissime reducet i actū oīum
illorum. Est autem ex parte corporis duplex habitudo. vna
que est ad essendum: alia ad cognoscendum. Ad essendum
qꝫ sit corp⁹ sanū:pulchrū:robustū:viuacitatē sēsuū habēs.ad
cogṡcēdū q̄tū est ex pte sēsuū:qm̄ sēsus nō seruiūt nisi ad cogni
tionē:qꝝ sēsus ē potētia cognitiua:ꝛ tñ ꝑsupponiṫ qꝫ btī cogṡ
cēt oīa naturalia:ꝛ illa sūt quoꝝ spēs haberi debēt ex sēsib⁹:ꝛ
ad hoc ordinabaṫ cognitio tota sēsitīa.ḡ hēbūt sēsus totū illō
ad qō erāt i potētia.ꝛ sic q̄tū appetit⁹ naturalis cupit ex parte
sēsuū tatū erit:ꝛ iō satiabiṫ i illo q̄tū ē ad hītudinē eēndi.i.sa
nū eē:pulchrū:robustū.ꝛc.dōm qꝫ qetabiṫ appetit⁹:qꝝ pfecti
us erūt ista i quolibꝫ btō q̄ fm naturā eē possint.nō ē aūt ap
petit⁹ naturalis ad habēdū ista pfecti⁹ q̄ fm naturā haberi pos
sūt.ꝛ tñ fm naturā nō pñt ista manere i ppetuū i aliquo indi
uiduo.iō nullū idiuiduū de gñabilib⁹ appetit se ꝓpuare i p
petuū i seipso sz i suo silī:iō cupit generare.ꝛ tñ i btīs manebūt ista i ppetuū.iō qetabiṫ appetit⁹ naturalis in quolibꝫ beato tā ad itellectū q̄ sēsū q̄ ad ꝓditionē eēndi fm corp⁹. Alius ē appetit⁹ liber siue rōnalis:sic appetit⁹ itellectiu⁹:ꝛ iste etiaꝫ qetabiṫ.nā iste coincidit q̄tū ad aliqd cū naturali:ꝛ p ea pte qe
tat⁹ erit vt dcm̄ ē.inq̄tū ꝥo ē rōnalis qetabiṫ:qꝝ tātū accipi
et quātū rō ei dictat appetēdū. Et vocaṫ appetit⁹ liber appe
tit⁹ aīe vt sepata ē:qꝝ nō determiaṫ p ꝓditionē speciei hūane:
neqꝫ corpis.ꝛ tūc pōt ꝓsiderari aīa duplr̄.s.q̄tū ad eē natu
rale aut q̄tū ad eē rōnale.ꝛ vocaṫ eē naturale.i. id qō pōt ei
cōpetere inq̄tū ē aīa sepata:qꝝ nc̄e ē qꝫ hēat quēdā gradū in
ter entia:ꝛ sit ei possibilis aliq̄ pfectio:ꝛ tūc ois pfectio q̄ ē ei
possibilis fm illū gradū nature ē ad quā naturaliṫ iclinaṫ.et
ē ad illā appetit⁹ naturalis. Esse rōnale voco id qō cōpetē dz
aīe sepate vl' aīe simpliṙ fm rectitudinē rōnis:ꝛ tūc appetitus
rōnalis nō ē ad pl⁹ q̄ rō dictat cōpetē debere aīe sepate vl' simpliciṫ ꝓsiderate. De vtroqꝫ appetitu aīe sepate dōm qꝫ qeta
biṫ.nā aīa q̄tū ad eē naturale vt sepata ē:nō ē i potētia nisi ad
cogṡcēdas subas sepatas:ꝛ oīa entia naturalia q̄ sūt minora i
telligētijs.ꝛ hoc fm cognitionē ꝓfusā ꝛ vlem p spēs ifluxas
a supioribꝫ substātijs:eo qꝫ aīa ē ifima oīuꝫ itelligētiarū fm
ordinē nature.iō in pfectiori mō nata ē intelligē.hāc aūt pfe
ctionē intelligēdi hēbit qlibꝫ btūs:ꝛ aīe appetit⁹ nō erit ad pl⁹
iō appetit⁹ naturalis aīe sepate erit qetat⁹. De appetitu rōnali
planū ē qꝫ qetabiṫ:qꝝ fm illū solū hoc desiderat in qō rō iclinat.indicat aūt rō vt aīa q̄ spūs rōnalis ē ꝛ legi dei subdit⁹ fm
legē dei:bonū ꝛ malū p bono ope ꝛ malo accipiat fm ꝓporti
onē ad opa fm qꝫ ista p deū taxāṫ.ꝛ tñ tātū recipiet q̄libꝫ aīa
de bono vl' ō malo.ḡ etiā appetit⁹ rōnalis erit satiat⁹ vl' qeta
tus.vnde debet dici simpliṙ qꝫ oīs appetitus noster satiabitur
ꝛ qetabiṫ in btīs.sic ꝛr.ps.16. Satiabor cū apparuerit glīa
tua.ꝛ cum hoc erit inequalitas in beatitudine:qꝝ cuiuslibꝫ be
ati erit naturalis appetit⁹ qetat⁹:ꝛ tñ erūt alia bona aut gra
dus bonoꝝ vltra appetitū naturalē:in qbus erit differētia ꝛ
inequalitas ipsoꝝ. ¶ Circa hoc sciendū qꝫ aīa nostra nō est in Q.244
potētia naturali ad itelligēdū deū intuēdo ipsū :sz ē in potētia
ad oīa naturalia ꝛ ad subas sepatas cogṡcēdas q̄ ipsa fuerit
sepata.ꝛ ob hoc ad istā cognitionē nō requiṙ alia dispositio ni
si quam ipsa habet naturaliter.vnde hic existens apprehensis
speciebus per sensum statim cognoscit naturalia:licꝫ impfecte
ꝛ statī vt fuerit aīa sepata cogṡcit subas sepatas p spēs q̄ statī
ei influunṫ.sed deum non potest videre anima nostra hic neqꝫ
quando sepata fuerit si nulla alia dispositio circa eam fiat.et
hoc non quasi deus se occultet aliquibus:quia nulli se occul
tat:sed quia est lumen excellens:iuxta illud pīma thimo.6.ha
bitat lucem inaccessibilem quam nullus homo vidit neqꝫ vi
dere pōt.s.fm statū aīe:ꝛ istud est qꝝ de⁹ est quoddam visibile
nō ꝓportionatū intellectui nostro:sicut apparet in lumīe visi
bili rer̄ corpaliū.tāta ē enī lux solis ꝛ firmitas ocloꝝ noctue

q̄ non potest videre aliquid de sole si oculos aperuerit ad so
lē.z.metha.nō qdē q̄si sol se occultet: qz nō se occultat sz qz ex
cedit lux illa ꝓportionē orgāi visui noctue.iō magꝫ obtūdi
tur ⁊ obtenebrat visus su⁹ ad p̄ntiā solis.mīora aūt visibilia
⁊ sub pauca luce videt sīc p nocte videt: qz pauca lux ē tā ī vi
sībili q̄ ī medio p qō fit visio: ita ⁊ aīe nr̄e itellect⁹ ē infim⁹ ⁊
debīl int̄ oēs substās itelligētes.iō sufficit ad itelligēdū pua in
telligibilia.ad itelligēdū aūt magna nō sufficit p se.tale aūt est
ipsa dīna eēntia q̄ē maxim⁹ itelligibile: ⁊ ē vltra ꝓportionē lu
minis aīe nr̄e.iō siue maneat aīa nr̄a ꝯiūcta siue sepata nō po
terit vnq̄ deū ītueri aut p seipsū cogīscere. Sz ad hoc cū deus
vult q̄ aligs itellect⁹ creat⁹ cogīscat eū ītuēdo qō ē p se cogīsce
re ⁊ clare: creat in illo quoddā lumē hītuale qō vocat̄ lumen
glīe.⁊ p illud fit eēntia dīna ꝓportiōatū itelligibile itellectui
nr̄o.⁊ p̄m quātitatē luis illi⁹ ē quātitas cognitiōis: qz cui ma
ius lumē glīe datū fuerit clari⁹ cogīscet deū: ⁊ p plures modos
cogīscibilitatꝫ: qz ē magꝫ ꝓportiōatū ei illud indiuisibile.sicut
apparet ī nob q̄tū ad visionē solis: qz fere ad oīa aīalia ē ex
cellēs visibile sol.iō nullū diu aut sp saltē pōt respicere solē in
offensis oculis: qz nulli⁹ aīal̄ organū visuū ē totalit̄ ⁊ simplr
ꝓportiōatū soli.sz quozūdā aīaliū oculi sūt magꝫ ꝓportiōati
soli q̄ oculi alioz.iō qdā aīalia diuti⁹ intuent̄ solē q̄ alia.sic ē
de lumīe glīe.⁊ istud ē tā respectu hoīum q̄ etiā āgeloz: qa
null⁹ spūs creat⁹ sufficit ad vidēdū deū clare visione naturali
sz cū eū cogīscūt naturali cognitiōe ē p quādā spēm ꝯcreatā in
tellectui cuiuslibz āgeli q̄ multū deficient̄ ⁊ dissilr deū repsen
tat: ⁊ p talē cognitionē nō btificant̄.nā si sufficeret aligs spūs
creat⁹ ad vidēdū deū naturali cognitōe eēnt naturalit̄ btī.etiā
nō possēt cē demōes dānati sz peccassēt: qz cū maneāt eis natu
ralia ītegra viderēt deū clare.⁊ sic eēnt beati: qz sola dei visio
btificat vidētē. Cum ḡ p solū lumē glīe datū ītellectui creato
possit deū videre ⁊ vidēdo sit btūs: videt̄ q̄ btītudo stat ī eo
q̄ dat̄ nob lumē glīe hītuale.⁊ qz illud pōt cē mai⁹ ⁊ min⁹: ne
cesse est q̄ cui mai⁹ datū fuerit sit beatior.cui ꝟo datū fuerit
min⁹ erit min⁹ btūs: qz min⁹ clare deū videbit.nō qdē q̄ obscu
re videat: qz nemo eēntiā ei⁹ obscure videre poterit.sz qz plu
rib⁹ modis cogīscibilitatꝫ capiet ⁊ cogīscet dīnā eēntiā q̄ ille q
min⁹ lumē hz.⁊ iō nō ē differētia btītudinis nisi p̄m lumīs il
li⁹ differētiā.istud aūt lumē varie dat̄ btīs p̄m ꝓportionē meri
toz.i.q magꝫ meruit btificari accipit mai⁹ lumē.⁊ eoipso ef
ficit̄ beatior: qz pleni⁹ cognoscit.⁊ sic iuxta differētias merito
rū est differētia lumīs collati btīs: ita vt aliq beatiores alijs
sint.hoc dato dīm q̄ sīc aī lumē illud glīe datū ītellectui nr̄o
null⁹ ītellect⁹ erat ī potētia vidēdi deū: neqz hēbat capacitatē
illi⁹.i.ad capiēdū deū.⁊ p hoc q̄ dat̄ lumē glīe dat̄ cuilibz ca
pacitas dei.i.q̄ tātū capiat deū q̄nta ē mēsura lumīs glīe.ita
dādo diuersitatē lumīs dat̄ diuersa ⁊ ineq̄lis capacitas.⁊ sic
cū glibz btūs videat deū p̄m gradū lumīs glīe qō hz: videt
eū p̄m totā suā capacitatē:⁊ nō manet aliq̄ capacitas in btō il
lo ad eū pfecti⁹ vidēdū.sz ali⁹ btūs hz maiorē capacitatē dei:
iō pfecti⁹ videt.⁊ sic pz q̄ cuiuslibz btī tā appetit⁹ naturalis
q̄ capacitas tā natural̄ q̄ glīe iplēt̄ ⁊ getant̄.⁊ sic dicūt simp-
plicit̄ ipleti. Est tn̄ verū q̄ poterat deus dare minimo btō q̄
videret ipsū tā pfecte sīc petr⁹.⁊ tn̄ ille btūs neqz istud cupit
neqz capacitatē hz ad illud.nā nō naturalē neqz glīe: vt pz ex
dictis.sz pōt de⁹ dare illi si voluerit pl⁹ de lumīe glīe q̄ de-
dit: ita vt sit eq̄lis petro ī lumīe.⁊ sic erit eq̄lis in glīa ⁊ visiōe
sz aī hoc capacitatē nō hz ad glīam petri.⁊ ita apparet q̄ cu
iuslibz btī ē appetit⁹ satiat⁹: ⁊ tn̄ manet ineq̄litas glīe ꝓpt̄ lu
mē illud varie collatū. Et ita apparet q̄ lz lumē glīe aīe xp̄i
sit mai⁹ lumīe glīe oīum btōz.⁊ iō btītudo aīe sue sit maior
btītudīe oīuz alioz.nō tn̄ ē iō appetit⁹ natural̄ alicui⁹ btī in-
cōplet⁹: sed est oīum appetitus naturalis quietat⁹. Cū ꝟo
dicebat̄ q̄ nō debeat getari appetit⁹ natural̄ saltē sensitiu⁹: qz
tūc eēnt delectabilia p̄m tactū ⁊ gustū qō ptinet ad felicitatez
machometicā. Dīm q̄ neqz gustus cupiet cibos aut ali-

Q.° 245

q̄d delectabile hmōi.tact⁹ quoqz nō cupiet venereū ꝓtactum
aut sīles illecebras. Et iste voluptates fuerūt apposite ī his
sensatiōib⁹ ⁊ īclinatiōes ad expiendū has voluptates vt natu
ra ꝓseruaret̄.fuit enī rectissima ordīatio: qz natura nichil pl⁹
appetit q̄ seipsā ꝓseruare in eēndo.indiuidua aūt gñabilia ⁊
corruptibilia ꝓpuant̄ duplr.s.ī se ⁊ in spē.ꝓpuatio in specie ē
ꝓpuatio in suo sīli: cū nullū horū idiuiduoꝝ possit cē ppetuuz
Cōꝓpuatio ī se fit vt indiuiduū quodlibz tādiu maneat q̄diu
manere pōt.Prima ꝓpuatio fit p gñationē q̄ē p decisionē fa
ctam semis ⁊ cōmixtionē ad femellā eiusdē speciei: ⁊ in ꝯiūcti
one ē tāgi ⁊ sētire: ⁊ natura īgeniauit voluptatē int̄ carnales
vl̄ materiales illecebras vt sic oīa aīalia moueāt ad ꝓseruan
dū naturā ⁊ pciū q̄si p actu hoc dedit voluptatez in ipso actu
cōmixtiōis.⁊ qm̄ adhuc vl̄ pecora vl̄ maxīe hoīes nō cura-
rēt exercere cōmixtionē istā: etiā si in ea eēt voluptas apposuit
natura oīb⁹ aīalib⁹ pfectis fortissimū īcitamētū.s.quādā viz
igneā īpellētē ⁊ appbēsionē exīstimatiuā q̄si de magno: vt his
agētib⁹ q̄si nccio ad hāc rē a seipsis moueāt. Secūda ꝓpuatio
q̄ est indiuidui ē p restaurationē depditi.q̄ depditio fit cōtinue
ex conditione corruptibilitatis ⁊ restauratio nō potest fieri ni
si sūpto aliquo interi⁹ qō trāseat in substam indiuidui: ⁊ istud ē
alimētū.⁊ p hūc modū ꝓseruant̄ oīa aīalia.qz alit̄ nō poterāt
manere nisi p paucos dies.vt aūt aīalia festinarēt ad istā ꝓser
uationē faciēdā: ⁊ nō obliuiscerēt suiipsoꝝ posuit de⁹ q̄ ē na
ture institutor voluptatē in gustādo p̄m ꝓditionē ciboꝝ ꝓue-
niētiū.⁊ nō solū dū gustāt cibi expimur voluptatē illā.sz ante
q̄ experiant̄ ē ī nobis qdā appetit⁹ q nos velut violenter ad
hoc trahit: ita vt dissimulare nō possim⁹: q̄ vocat̄ fames ⁊ si-
tis.hec est cōditio nr̄a dū manem⁹.⁊ iō in oī gustu q̄tūcūqz re
gulato p virtutē ē nūc appetit⁹ ad cibos delectabiles ⁊ delica
tos.⁊ delectabitur si sumat eos: ⁊ oīs tact⁹ ē īclinat⁹ ad expe
riēdū voluptatē venereoꝝ: ⁊ sentiet̄ illecebra ī tactu si realiter
exercuerit venerea. Sz dīm q̄ post resurrectionē nō erit Q.° 246
sic in tactu ⁊ gustu.null⁹ enī talis appetit⁹ manebit.⁊ hoc nec
in btīs neqz in dānatis.⁊ tn̄ si maneret ille appetit⁹ sicut nunc
manet necessariū erat ad tenēdā btītudinē: ⁊ vt nō eēt ibi aliq̄
miseria q̄ eēt vsus venereoꝝ ⁊ ciboꝝ: sz nichil ibi tale ē. ⁊ pz
hoc qz ille appetit⁹ nō est in aīab⁹.sz qz a deo indit⁹ est ad ꝓser
uādā naturā ⁊ indiuiduū q̄ alit̄ ꝓpuari nō p̄nt nūc in statu cor
ruptibilitatꝫ.post resurrectionē aūt nō erit nccia ꝓpuatio na
ture p actū gñatiōis.qz iā nō erit multiplicādū gen⁹ hūanuz
⁊ iō copula carnalis nō erit ad aliqd vtil̄: ⁊ p̄nter desideriū et
īpet⁹ nature ad illā erit tā supuacu⁹.idiuidua quoqz nulla pa
tient̄ iā corruptionē vllā aut alterationē: qz ille erit stat⁹ incor
ruptiōis.sz cib⁹ nō sumit̄ nisi ad restaurationē depditi p alte-
rationē ⁊ corruptionē que continuo fit in corpore. ideo tunc
cibus non erit oportunus: ⁊ consequenter neqz appetitus ad
cibum.⁊ sic non erunt iam isti duo appetitus quoꝝ volu-
ptates inueniebant̄ in tactu ⁊ gustu.⁊ hoc pz ex responsione
xp̄i ad illum saduceum qui quesiuit cuius esset post resurre-
ctionem vxor illa femina que viuens fuerat vxor septem viro
rum.nam dixit in resurrectiōe non nubent neqz nubentur.sed
sunt sicut angeli dei.s.22.c.⁊ luce.20.i. sicut angeli dei qui in
corporei sunt venerea non exercent neqz possunt neqz appe-
tunt: cum sint puri spūs.ita ⁊ hoīes effecti tunc spūales: sz sub
stantiam carnis habeāt nō appetent ista neqz exercebūt.vnde
dīm q̄ sicut nunc est naturale appetere cibū ⁊ venerea: ⁊ pe-
nale est viris cohibere in se ista desideria ita tunc esset penale
compelli ad exercendum istos actus cum tunc illos nullo mo
do appetent.si aūt dicat̄ quomodo fiet q̄ non appetent ho-
mines id quod nunc appetunt: quia videt̄ esse naturale. cum
sit cōmune oībus hoīb⁹ ⁊ nō solum illis sz ⁊ pecoribus ⁊ oīa
naturalia manebūt. Dīm q̄ natural̄ē nūc appetit⁹ q ē ad cō
ꝓuationē nature ⁊ idiuidui.tiō qz tūc ñ erit ad ꝓpuationē istā
nichil erit q̄re sit natalis. nā nō ē iste appetit⁹ aliqd natale tā-
q̄ pars vel cōferens ad rōnē vel quidditatē hoīs: sz naturale

vt nature cōseruatiuū. ergo necesse est q̄ si q̄n desierit eē cōſ-
uatiu⁹ nature desinat eē naturalis. Sed q̄ iste appetit⁹ inasci
tur ex modo mixtiōis corporū nostrorū q̄diu sic corpa māse
rint etiā si nō esset necessaria neq; vtilis ꝓseruatio nature: sp
maneret appetitus iste. q̄ cū sit naturalis: ē inde t̄minat⁹ ⁊ mo
uet indetermīate ⁊ nō ſm rōnē ⁊ explet interdū in eo qō non
ptinet ad cōseruationē nature vt in sodomitis: vel q̄ pecora
cōtingūt: vel q̄ semīa fundūt extra vasa femīnea. ita. n. miti-
gat appetitus ille hoc mō sic si tangeret femīnā. ⁊ tñ p̄dictis
modis nō pōt cōseruari natura q̄ nō segtur generatio. Et iō
dōm q̄ ad tollendū istū appetitū oportet esse aliā mixtionem
corpis nostri ſm quā nō sint in eo talia desideria. hoc āt fiet
cōuenīēter quādo peūtibus oīb⁹ ⁊ incineratis p̄ mortē refor
mabitur caro nr̄a rursus a puluere. ⁊ licet sit eadem materia
nūero nō erit eadē cōplexio ⁊ eadē accidētia cōsequntia mixtio
nē. sic ḡ tollet corruptibilitas: ita tollet appetitus vnereorū
⁊ ciborū ⁊ oīa hmōi que nō cōuenient illi statui. Et sicut hoc
erit in beatis: ita et in dānatis erit: nā etiā corpora suā refor-
mabūtur licet nō erūt glorificata: ⁊ sic ali⁹ mod⁹ mixtiōis erit
vñ nō inerūt eis illi appetitus. et apparet de vtrisq; q̄ quasi
tunc de nouo cōdit natura hūana cū ex cineribus oīa corpora
repent ⁊ accipiāt esse suū. Sed natura sic nō ē deficiēs in neci
is. ita nō abūdat in superfluis. q̄ vtrūq; ē viciū ⁊ repugnat or
dini. vt p̄z. 12. methaphisice vbi ꝓpter hoc dic aristoteles nō
esse plures rectores aut principes vniuersi q̄ vnus sufficit. ⁊
tamē tūc supuacu⁹ esset talis appetitus cū sit iste ad cōseruā
dū naturā institut⁹: ⁊ tñ natura tūc condita nō ē sic cōseruabil.
ḡ supuacu⁹ esset ille appetitus ⁊ poti⁹ noceret nature ⁊ affli
geret eā: nā actus venereor̄ nō fit sine actuali resolutione se-
minis ⁊ decisiōne quadā ⁊ corruptiōe. ⁊ tñ ille ē status oīmo-
de incorruptibilitatis. iō non erit tūc appetitus venereorum
in beatis: nec in dānatis. Et hoc mō apparet q̄ saciabil⁹ ap-
petitus nāalis ⁊ sensitiuus in beatis. ⁊ tñ non segt̄ ex hoc ali-
quid cōtra rationē: q̄ nō erit ideo felicitas machometica ī ve
nereis ⁊ cibis ⁊ potibus cū ad talia nō maneat appetitus ali
quis post resurrectionē: Est tñ dōm q̄ si talis appetit⁹ mane
ret eē nēciūs q̄ beati vterent copula q̄ al's nō esset beatitu-
do vbi haberēt aliq̄ desideria q̄ eos affligerent repugnādo il
lis: ⁊ in eternū maneret ista tristicia ⁊ anxietas cū nunq̄ vsuri
Q.° 247 eēnt in vita eterna copula carnali. ℂ Sed quer̄ cū det ine-
qualitas beatitudinis vñ pueniat ista inequalitas. Aliqui di
cunt q̄ ex pte obiecti beati fici. alij dicūt q̄ ē ex pte potētie re
ceptiue. vocamus potentiā receptiuā intellectū: q̄ obiectum
beatificū beatificat in q̄tū vnit beatificabili. nō appbendit āt
aliqua potētia deū nisi intellectus q̄ deus est īmaterialis iō
non potest cognosci p̄ potentiā sensitiuā. ideo p̄ intellectū ap
prehēdet. nā appetit⁹ non pōt vniri deo nisi vt cognito. illa ḡ
potētia īmediate apprehēdit obiectū beatificū ⁊ p̄ cui⁹ actuz
beatificamur est intellect⁹. Deinde volūtas vnitur deo vt sū
mo bono ⁊ btificat etiā: puenit etiā beatitudo post hec ad cor
pus. nō quasi sit p̄ se corpus receptiuū beatitudīs sz p̄ redun
dantiā ab aīa q̄ ē p̄ se capax obiecti beatifici. ⁊ iō inequalitas
btūdinis in oīb⁹ his inuenit. nā nō solū ex pte aīe sz etiā ex
Q.° 248 pte corpis ē inequalitas btūdīs in btīs. ℂ Circa p̄dicta ꝓside-
randū q̄ aīa nō ī uenit ſm equalē pfectionē naturalē in oīb⁹
hoibus ⁊ ꝓpr intellectus ⁊ volūtas: ⁊ apparet ex opationib⁹
intellectus: q̄ vnus hō pfect⁹ valde intelligit q̄ ali⁹. ⁊ vnus
sine mgro multoplura ⁊ facili⁹ intelligit q̄ ali⁹ cū mgro. ḡ si sūt
eq̄les intellect⁹ ābor̄. Si āt obiciat q̄ aīa cōsistit in īdiuisibili:
Dōm q̄ cuiuslibz spēi sbīa stat in īdiuisibili. i. q̄ nō pōt ha-
beri ſm magis et min⁹ sz quilibz q̄ ē in illa spē hz totū q̄ re
q̄rit ad qdditatē illi⁹ spēi ⁊ tñ q̄ forma sbīalis vni⁹ spēi recipi
at pfecti⁹ in vno indiuiduo q̄ in alio aut in vna pte materie
q̄ in alia nō repugnat īdiuisibilitati qdditatis spēi. tūc. n. nō
staret indiuisibili substātia spēi si īdiuiduū vni⁹ spēi possz hē
aliquā pfectionez q̄ eēt alteri⁹ spēi superioris vel descēdere ad ali
quā pfectionē miorē q̄ sit illi⁹ spēi. sic de rōne aīe hūane ē q̄
sit substātia spūalis vnibilis materie. vl' apta nata: vt sit for-
ma corpis organici tal' dispositi. vt ē corp⁹ hūanū. q̄ vero
eēt spūs hīs tā maiorē pfectionē. s. vt nō īdigeat vniri corpi:
sz p̄ se possit pfici. nāal' addit gradū ad aīaz hūanā. ⁊ iā desi
neret eē aīa hūana ⁊ icipet eē sbīa sepata. vt dmō vl' āgel⁹. vl'
si eēt sbīa apta nata vt sit forma corpis organici: nō tñ sit spū
alis. descēderet a pfectōe hūane aīe ⁊ incipet eē aīa bruti. ⁊ iō
cōsistit in īdiuisibili eē spēi q̄ addito quocūq; gradu sbīali vl'
detracto tollit eē spēi. qō tñ aīa manēs substātia spūalis vnibi
lis tali corpi organico p̄ hoc q̄ vnit corpi accipiat eē pfecti⁹
ītra gradū nature suę q̄tū ad vires suas. i. ītellectū. volūtatē.
⁊ vires motiuas sensitiuas. ⁊ vniuersas alias nō ē icōuenīēs:
q̄ sp̄ manet eē ī īdiuisibili. cū nō ascēdat aīa ad gradū alicui⁹
forme vel spēi superioris neq; descēdat ad īpfectōz alicui⁹ spēi
miorīs. īmo ⁊ neče ē ista īeqlitatē eē in aīab⁹ nr̄is nāal'. ⁊ se
q̄t hoc ex corpe. q̄ aīa ē forma ⁊ dicit essentiā quādā īcō-
plētā ſm pfectōez sz fit t̄miata ſm qdditatē rei. i. rōnē spēi et
cōicat aīa corpi q̄ ī eo creat. Cū ḡ ista eēntia forme aīe sit int̄
miata ex se neče ē vt t̄miet aliquo. ⁊ iō neče ē vt t̄miet t̄mīo
nāle sue q̄ libet res hoc mō t̄miāt. sz aīe ē nāale recipi ī cor
pe ⁊ vniri ei. iō ē ei naturale t̄miari t̄mīo corpis. i. q̄ tāta sit
pfectio aīe in essēdo ſm oēs vires suas: q̄tа ē capacitas cor
pis. ⁊ iō q̄to materia ē magis dispōsita ad recipiēdū aīaz tā
to aīam ibi creandā neče ē eē pfectōrē. Et ex hoc segt̄ q̄ q̄dam
aīe hñt q̄sdā vires pfectōres ī q̄busdā hoīb⁹. in alijs vero ip
fectiores. nā quorūdā sūt organa magis dispōsita ad cognitō
nē sensitiuā potissime ſm ptē interiorē: q̄ illa organa ⁊ speciēs
ibi manētes īmediate seruūt ītellectui. iō neče ē istorū ītellectū
eē pfectionē nāal'. ⁊ intellectū agētē hīe mai⁹ iumē. In alijs
vero materia ē aptior ad vires sensitīas. in alijs ad nutītiuas
⁊ sūt lōgioris vite. in alijs ad motīas. ⁊ iō sūt robustiores: et
nō ꝓuenit eidē hoī hīe excellētissimas potētias aīe ſm oīa: cū
dispositio materie nō faciat eq̄l' ad oēs vires sz q̄rūdā virtū
sūt oppōsite dispositōes mat'iales sic virtutē mēoratiue: ⁊ ca-
pacitatis velocis. Intellect⁹ āt nō habz organū. ⁊ iō nō ē hoc
mō pfectior q̄si ex īmediata dispositōe mat'iali. sz dupl'r ē ista
īequalitas ītellect⁹. vno mō ex meliori receptōe simpl'r. nā ali-
qō corp⁹ ē in quo simpl'r meli⁹ ⁊ pfecti⁹ recipit aīa q̄ in alio
⁊ tñ ītellect⁹ ē p̄cipua vis aīe. iō vbi aīa ē simpl'r meli⁹ recep-
ta: neče ē ītellectū eē excellentiorē. Aliomō ⁊ meli⁹ dōz q̄ licz
ītellect⁹ nō hēat organū cui sit alligat⁹. hz tñ organa īmediate
ei deseruiētia. s. illa īteriora ī q̄b⁹ reseruāt fātasmata nā ad fā
tasmata respicit ītellect⁹ tā vt ab illis spēs ītelligibiles abstra-
hat q̄ vt post abstractōz ī actū ītellectōis cōuertat se actualit
ad fātasmata. q̄ sine hac actuali ꝓuersione nō fit ītellectio. iu
xta illō aristotel'. 3. de aīa. oportz ītelligētē fātasmata specula
ri. ⁊ iō ſm excellētiā istor̄ organor̄ dat pfectio ītellectus. Et
hec ē cā q̄re astrologi mlta ꝓa iudicēt. ⁊ p̄ certitudinē. de ꝓdi
tōib⁹ aīe nator̄ p̄ tpa nat'itatē. i. de īgeīo ⁊ alijs ꝓditōib⁹ na-
talib⁹. ⁊ hoc nō pōt eē q̄si ipi directā ꝓditōez hēant de aīa. nā
cognoscūt p̄dicta p̄ motū astror̄. ⁊ illa certū ē q̄ nō hñt influen
tiā aliquā sup aīaz. sz sup corpa. cū spūs nō recipiāt passiōes a
corpe. iō ḡ hec sciūt ⁊ vera p̄dicūt. q̄ neče ē aīas de t̄miari in
creatōe sua ī corpe ad eē pfectas vl' ipfectas ſm potētias su-
as ſm q̄ recipiūt pfecti⁹ in q̄busdā corpib⁹ q̄ in alijs. Et de
corpib⁹ hñt directe cognitionē astrologi: q̄ sup corpa īfluūt
directe astra. Ex hoc etiā appet q̄ q̄n de⁹ vult dare alicui aīaz
eccellētē siue ſm ītellectū siue ſm alias vires: dat ei corp⁹ q̄
ī cōceptōe fit optīe dispositū ad illas vires. ⁊ tūc recipit aīa
ibi pfecta. neq; ē ali⁹ mod⁹ quo aīa fiat excellētior: aut min⁹
excellēs nāal' cū recipiat eēntia aīe ī corpe q̄ ē ps spēi ⁊ cu
i⁹ aīa ē forma. iō neče ē q̄ t̄miet t̄min⁹ corpis. s. q̄tū ad gra
dū maioris vl' miōr̄ dispositionis. Si āt aīe posset̄ creari ex
corp⁹ nō posset int eas aliq̄ īeqlitas eē etiam in perfectione si-
cut nec est diuersitas in specie ⁊ p̄z quia tūc nō hr̄ent aīe aliqd

p quod terminarent. et iō terminaret quelibz termis sue nature. et iō hēt quelibz totā pfectionē sue qditatis vel nature sz natura ē eadē: iō nullo mō excederet vna aliaz. sed oēs intellectus illarū aiarū essent oīno equales. nunc vero cū aīe essētia cōiceat corpi termīat termin⁹ corpis: ⁊ fm illos accipit gradū pfectōis sīc fit in oīb⁹ aliis formis materialib⁹: q̄ termināt fm diuersaz receptionē in materia: de cui⁹ potentia educūt sz nō pñt creari aīe hūane eē corp⁹ qz non hēnt aliqd p qō possent differre. naz nō esset inē eas differētia formalis: qz sūt vnius spēi. nō etiā p materiā qz nō sūt vnite. iō nō poterāt creari distincte aīe ⁊ q̄ eēnt sepate. secus āt post creationē in corpore: qz tunc pñt separi: qz retinēt cē distinctū sine materia q̄ acceperūt punionē ad materiā. Et ob hoc dicim⁹ q̄ in substātiis separatis vt in angelis: ī qualibz spē ē vn⁹ tn̄ āgelus eo⁊q̄ nō dr̄ñt p materiā qz sūt substātie spūales nō vnite. Sz dicet q̄ta pōt eē dīa in aīab⁹ in pfectione naturali. Dōm q̄ tanta q̄ta pōt esse in corpib⁹ suscipiētib⁹ eas. Pro quo sciendū q̄ nō pōt recipi aīa in quolibz corpe sz in organizato fm certā dispotionē. Est. n. aliq̄ō organizatū tā male disposituz q̄ ppter illius indispositionē nō poterit ibi recipi aīa hūana in alijs āt meli⁹ dispositis poterit eē aīa ⁊ q̄to magis pgrediet ista dispositio: tāto pfecti⁹ recipiet aīa ī corpe. et tāto poterit corp⁹ hūanū disponi excellent q̄ nō queat aīe hūane. vt si materia trahat ad magnā raritatē. sīc est ꝯditio aeris. ita vt non sit corpus taz materiale et ponderosum ⁊ tamē q̄diu pōt corpus cōuenire aīe tāto recipiet aīa pfectius in corpe. si fuerit corpus meli⁹ dispositū in cōceptione. Sz dicet nunqd si hoc extendet in infinitū posset vnus intellect⁹ vl̄ vna aīa excellere aliā in infinitū. Dōm q̄ nō qz nō pōt intellectus accipe magis ⁊ min⁹ de pfectōe nisi quousqz vehat ad mīmā intelligentiā separatā. nā aīa hūana est naturalr inferior oībus intelligentijs ⁊ spiritib⁹. iō dr̄ in li. de causis q̄ intelligētie sunt in eternitate aīa āt est in orizōte eternitatis: ⁊ sic differt in spē ab oīb⁹ substantijs sepatis. minima āt substātia sepata ē spēs īmediata su p animā humanā cū illa nō indigeat vniri corpi. ⁊ ob hoc virtus intelligēdi aīe pōt venire vt ptingat ad illā infimā sz nō vt adequet ei. ⁊ hoc ē eē in orizonte illi⁹. sz illa intelligētia sīc excedit animā q̄tū ad rōnē qditatis. ita neče ē vt excedat eam q̄tū ad pfectōez q̄ ē ppa spēi. i. fm accidentia qditatis. s. fm potētiā intellectiuā ⁊ volitiuā ⁊ motiuā ⁊ quācūqz aliā que sit in aīa ⁊ angelo vel substātia sepata. vñ impossibile ē q̄ aliq̄ aīa hūana naturalr sit equalis alicui substātie sepate in intelligendo. ⁊ iō vis intellectiua sua ē minor. ⁊ sic vlqz ad ppinqtatē ad ifimā substātiā sepatā pōt pueīre aīa hūana ī pfectōe virtū suarū. vltra āt nō pōt ptingere etiā si posset dari corp⁹ magis dispositū. ⁊ cā ē qz ibi sūt termini nature hūane. ⁊ nō pōt aliqua res excedere terminos nature: qz alīs eēt illimitata
Q°249 De⁹ āt solus nō hēt terminos nature. ¶ Et ita apparet q̄ sz hūana aīe sīc ⁊ cuiuslibet spēi siet ī indiuisibili. accipit q̄ sit vna aīa naturalr magis pfecta q̄ alia punionē ad corpus aliter ⁊ alr dispositū. ⁊ cōsequēter intellect⁹ ⁊ volūtas in diuersis aībus pñt eē ieq̄les ⁊ sūt de facto. ¶ Sz dicēdū q̄ cause ineq̄litatis btītudinis multe sūt ⁊ cōcurrūt oēs in modū cāe actiuarū vel dispositiuarū. et sūt hec habitus lumīs glie. voluntas dei. ⁊ meritorū pportio. Primū istorū ē īmediata ⁊ intrinseca cā ineq̄litatis btītudinis. nā deū videre ē esse beatū ⁊ null⁹ intellectus pōt deū videre ex suis viribus sed solū cū datum fuerit ei lumē glie q̄ ē habituale quo efficit eēntia diuina ei visibile pportionatū. et tūc q̄to illud lumē ē mai⁹ tāto intellectus magis attingit deū. s. vt plurib⁹ modis cognoscibilitatis eū cognoscat ⁊ clarius. ꝯ si qs hēt. s. alterū duplū lumen glie ē duplo beatus ⁊ q triplū triplo beat⁹. Et sic de alijs beatitudīb⁹ pportionū. ⁊ exīte ista cā eq̄litatis ⁊ ineq̄litatis nō ē necessaria alia. qz ista īmediate ⁊ ītrīsece facit mag⁹ aut min⁹ beatū. cū eēntia diuina nō se occultet alicui p voluntate vl̄ se manifestet: sz oībus se pbeat cognoscibilē q̄tuz quisqz intellectus capere potuerit. Scōm ē volūtas dei ⁊ istō ē pōr catūs sz nō est īmediata. nā qz deus vult dare huic btītudinē maiorē dat. et tñ nō est ista cā īmediate neqz simplr pōr. sed alia est īmediatior. s. lumē glie. nā si deus vellet q̄ aliqs eēt beatior ⁊ nō daret ei maius lumē habituale q̄ alteri. nō esset beatior sicut si deus vellet q̄ aliqs hō magis videret corpaliter q̄ ali⁹ ⁊ nō daret ei pfectiorē vim visiuā ⁊ organū: nō videret magz q̄ alius. ⁊ iō īmediatior cā est dispotio videtis. Et ita lumen glorie in beato q̄ ꝯcurrit vt formale quoddā actiuū sz ē volūtas dei prior cā. nā nō esz maī⁹ lumē glorie nisi de⁹ vellet. sz qz deus vult dare alicui maius ⁊ alteri minus lumē dat illō ⁊ ita efficit eos ineq̄liter beatos Sed rursus dicendū q̄ neqz volūtas ē ibi primū pncipiū simplr ineq̄litatis btītudinis nā tūc nō differret q̄ merita pceffissent in aliquo aut nō. vel saltē aut magna vl̄ pua. sz daret deus cui vellet magnā btītudinē ⁊ cui vellet puā. sed hoc incōueniēs ē. qz tūc supuacuū esz conari ad bona opera tāto conatu ⁊ labore quo viri boni cōnātur: cū p hoc nō plus sz forte min⁹ pfic̄rent q̄ alij q̄ min⁹ ad hec conati essent. ⁊ iō ponunt merita vt aliquo mō pcedēs cā ineq̄litatis. Tertiū ꝯ ē ipa inequalitas meritor⁹ qz neče est vt q hīs maiora merita decessit: cōsequet maiorē beatitudinem ⁊ fm pportionē meritorū sit oīno pportio btītudīs: Et ita bonū ē conari ad perfecta opa ⁊ multa caritatis: qz q̄to plura ⁊ maiora fecerimus tanto erit maior btītudo. qz de nullo ope pdem⁹ mercedē. cū dicat. s. 10. c. q̄ q dederit vni ex minimis calicē aq̄ frigide in noīe xpi: nō pdz mercedē suā ⁊ iō ē iste ordo ad ineq̄litatē btītudīs. s. q̄ de illo q maiora merita hūit vult de⁹ q̄ hēat maiorē btītudinē. ⁊ sic de singlib⁹ fm pportōez meritorū. ⁊ ad hoc cui voluerit dare maiorē beatitudinē dat maius lumē glie ⁊ statī ille ē capatior diuine visiōis ⁊ actu, aliter magis beatus. Maioritas āt meritorū nō puenit ex cōditione sola opationū. sz ex conatu vt ostensū ē. s. Alij āt addūt quartū. s. conatū in beatis ad maioritatez beatitudinis: vt sit iste conatus similis ex pte intellect⁹ ⁊ volūtatis ad intelligēdū ⁊ fruendū. nā videm⁹ q̄ aliqui pñt hīē habitus eq̄les. ⁊ ppt ineq̄les conatus hēbūt opationes ineq̄les q̄ magis apparet in opationib⁹ potētiarū motiuarū. hēt enī aliqs maiores vires ⁊ efficit rē minorē p illas qz ex minori conatu agit p eas. i. nō apponit totas vires suas vt dici solet. apponit enī vere vires suas sz nō ex toto conatu illarū agit. nā vires nō diuidūtur vt p partē virtū agat. ⁊ p partē nō agat. ita in beatis si qs habēs maius lumē glorie ageret ex puo conatu. ⁊ ali⁹ habēs minus lumē ageret ex maximo conatu quo pōt: forte videret deū q̄ ex maiori conatu ageret: etiā si hēt minus lumē. Dicēdū q̄ verū ē q̄ conatus facit ad pfectiorē opationē fm quandā extēsionē vl̄ maioritatē. ⁊ ē aliqd pter eq̄litatē vl̄ inequalitatē habituū. Est tñ dicendū q̄ qñ exīte maiori habitu nō ē necesse seq maiorē conatū in opatōe. oportet poni ad perfectōez opationis ostiaz conatus velut cām distinctā ab habitu ⁊ supadditā. Cū aūt ad maioritatē habitus neče ē poni maioritatē conatus nō ponit conatus cā supaddita ad habitū ad perfectionē opationis: sz cōcurrūt ābo vt vna cā. hoc āt accidit fm cōditionē bonorū in que qs tendit per habitū. sūt. n. quedam bona circa q̄ etiā clare cognita pōt volūtas suspēdere actū suū vel remittere. i. minorē facere. ⁊ ista sūt oīa bona citra p̄mum bonū. nā dato q̄ clare cognoscāt esse bona nō trahit necessario volūtas. vt ea cupiat sz pōt cessare ab actu volendi sz nō oderit illa. ⁊ hoc ē suspendere actū. vel pōt remittere illū. i. ex minori dilectiōe illa diligere ⁊ circa oīa bona pōt hoc libere voluntas agere. solum autem summū bonū ē circa qō clare cognitum vt sūmū bonū volūtas nō pōt suspēdere actū neqz remittere: sz trahit neč̄io licz nō violent sz naturalr. ⁊ iō circa oīa bona citra sūmū bonū volūtas pt actū suspēdere dilectōis vel electōis ⁊ q̄ñr remittere: ⁊ ob hoc in talib⁹ numerat conatus vt distincta cā ad perfectōez opatōis vltra habitum quia pōt qs ex magno hītu elicere operationē iperfectam vt qz re-

missē.ꝛ ex hoc puo habitu potest elicere opationē ꝓfectam: vt quia ex magno conatu. Et sicut est de voluntate ita de intellectu ꝛ alijs potētijs que mouent ꝑ impium a volūtate ad opationes suas: qz vbi nō apprehēdūt rationē sūmi boni sm pliciter: vel sūmi boni respectu sui ipsaꝝ nō cogunt ex toto conatu agere. Cū ꝯo voluntati offert summū bonum clare cognitū vt summū bonū: nō potest voluntas suspendere actum nec remittere: sed necesse est ꝙ ꝑm totum conatum suum moueantur. ꝛ ratio est quia respectu sūmi boni mouetur voluntas naturaliter: respectu autem aliorum bonorū mouet electiue. Entia aūt naturalia agūt ꝑm totū conatū ꝛ nō possunt suspendere neqz remitere opationē suā. ꝛ hoc qz natura est determinata ad vnū. sicut ptz in igne. Entia aūt rationalia possunt remittere. sed agere ꝑm electionē est agere ꝑm rationē: nō ibi potest esse actꝰ ad opposita. ꝛ potest actus suspendi vel remitti. Sed beati videbūt clare deū vt sūmū bonū. ideo nō poterūt nō ferri ex toto conatu: sed quisqs ferret ex toto conatu virtutis sue cognitiue vt videat. i. ꝑm totā capacitatē lumis sui glorie. Et ꝑm totū conatū volūtatis q ex habitu est charitatis ferret ad fruendū. ō hic nō optet poni conatū vt rē distīctam a lumīe vl̄ habitu: qz ꝑm totū conatū nature ꝛ habitus ferret quisqz in obiectū qō est sūme bonū ꝛ sūme cōplet potentiam. apparet ꝙ ex ꝓcedentibus de causa inequalitatis beatitudinis beatoꝝ. ꝛ dōm ꝙ quilibet habebit ꝙtū volet: quia oīs appetitus suus siue naturalꝭ siue sensitiuꝰ siue liber getatus erit. vñ nō habebit aliqs beatoꝝ vltra qd appetat: ꝛ quilibet erit totaliter ꝓtentus. ¶ Ampliꝰ dōm ꝙ quilibet beatoꝝ plus amabit beatitudinē suā ꝙtacūqz illa sit: ꝙ beatitudinē oīm beatoꝝ. imo ꝛ tenet ꝓst deū seipm sup oīa diligere ꝛ bonū suū plꝰ velle. Nā ad amicos ptinet bona amicis velle. si quē ergo sup alios diligimus necesse est vt bona illi potius ꝙ alijs obtemꝰ. ꝛ tñ debet seipm sup oīa amare ꝓst deū. ergo sibipsi potiꝰ debet velle bonū ꝙ alijs. ꝛ de bono suo magis gaudere ꝙ de bono alioꝝ. qz ergo beatitudo cuiuslibet beati est eius bonū: necesse est vt quilibet beatus magis gaudeat de beatitudine ꝓpria etiā si pua sit ꝙ de beatitudīe oīm sanctoꝝ simul. Itē patet qz bonū ꝛ malū se habent ꝓportionaliter ad amare ꝛ fugere vel odisse. Sed manifestū est ꝙ magz debet quis dolere de peccato ꝓprio ꝙ de peccato omnium alioꝝ: ꝛ magis conari fugere peccatū in se ꝙ ī omnibꝰ. ꝛ si necesse esset ꝙ ego peccarē mortaliꝭ ꝓtra deū aut oēs sancti: potius deberē velle ꝙ oēs sancti peccarent. ita bonū ꝓpriū honestū vel comodū potius debeo amare ꝙ bona oīm alioꝝ. et ideo beatitudinē ꝓpriā magis debeo amare ꝑm rationē: ꝙ beatitudinē oīm alioꝝ beatoꝝ ꝛ magis de illa gaudere. Est verum hoc ꝓter ꝙ circa deū. nā sic deū teneor diligere sup oīa etiā plus ꝙ meipm. ita ꝛ de bono illiꝰ debeo gaudere plus ꝙ de meo. ꝛ plus debeo cupere bonorē illius ꝙ bonorē meū. ꝛ beatitudinē eius plus diligā. i. plus debeo gaudere ō illa. qz ipse tali beatitudine beatus est: ꝙ ꝙ ego beatꝰ sim. ꝛ ratio diuersitatis est ad ceteros: qz oēs alij sunt nobis cōsortes in bono. quia sūt creature sicut ꝛ nos. deus aūt nō est ꝙsors: sed est causa boni nr̄i. imo est ipm totū bonū nr̄m: qz nos neqz boni sumꝰ neqz bonū aliqō habemꝰ sine ipo. ideo nō solū: qz ipse mandauit. sed ratio ipa naturalis suadet. vt ipm magz ꝙ nos amemꝰ. nūc ꝯo agimꝰ quidē hoc: qz imperati sumꝰ hoc facere. sed ꝑm cognitionē ꝓsentē quisqz afficit ad se magis ꝙ ad deū. elicimꝰ tamē maiores actus diligēdi ad ipm ꝙ ad nos cū ꝓ honore xpi ꝓpōte nos morti subijciamꝰ ꝛ nō vt ꝙsequmur voluptates nr̄as. Sed in beatitudine secus erit: qz ibi cognoscemus deū sicuti est. ꝛ iō nō iam ex mādato: sed ex naturali inclinatione deū sup omnia amabimꝰ: ꝛ ꝙsequēter de eius beatitudine magis ꝙ de nr̄a gaudebimus. ꝛ nō est ratio magis gaudēdi ipa magnitudo boni: sed ꝙ sit volitū. gaudet aūt qs de bono inq̄tum ei bonū est: qz si nō est ei bonū aliquo modo impossibile est: vt de illo gaudeat aut illud velit. ꝛ tamē nullum est magis bonū alicuiꝰ ꝙ id ꝙ vere illius est. iō illō magis vult: ꝛ de illo necessario magis gaudebit. ꝛ si obiciaꝭ ꝙ maioꝝ est beatitudo virginis ꝙ petri. ergo magis ō illa gaudebit petrus. Dicendū ꝙ nō stat: qz ꝛz illa sit maius bonū simpliciter: nō tñ est maius bonū petro: qz beatitudo virginis nō est beatitudo petri neqz pars illius neqz causa. Secus ō deo ꝛ beatitudine eius: qz beatitudo dei est michi magis bonū ꝙ beatitudo mea: qz est causa beatitudinis mee ꝛ oīm aliaꝝ. et verus deus ipse est beatitudo mea obiectiue. iō deū ꝛ beatitudinē suā magis amabit beatus quilibet: ꝛ ō illa magz gaudebit ꝙ de beatitudine ꝓpria. ꝛ tñ beatitudinē alioꝝ minus amabit ꝙ ꝓpriam ꝛ minꝰ de illa gaudebit: ꝛ hoc tā ꝑm inclinationē nature ꝙ certitudinē rationis. ¶ Jā expletū est de his ꝙ ptinent ad infernū damnatoꝝ. nūc sup est dicere de aliquibꝰ ptinentibus ad scōm sinū inferni. ſ. ad limbū puerorū qui etiā damnati sūt. ¶ Et circa hoc primo querendū est ꝙ pena sit in loco illo: ¶ Dōz ꝙ vt supra dictū est sepe. due sūt pene. Una est pena sensus. Alia est pena damni vel carentie. ꝛ vtraqz habet rationē pene. nā pena est malū in creatura rationali existēs ꝓpter peccatū. oīs enī pena malū quoddā est ꝛ amplius ꝓpter peccatū est. Nā in hoc differt a malo ꝙ bestie tollerāt ꝛ ī rebus inanimatis est. Est enī malū in his ꝓut malū est deffectus boni ꝙ alicui cōpetere pōt ꝑm spēm. Sz istud malū nō est pena: qz pena est malū ꝓ peccato. Et ideo rebꝰ irrationabilibus quaꝝ nō est neqz esse pōt peccatū: nō accidit pena. ꝛ hoc malū extendit ad carentiā ꝛ ad sensationē. Vocat enī pena carentie ipa carentia ꝓfectiōis ad ꝙ quis natus erat ꝓut causata est ex peccato. pena aūt sensus vocat malū ꝓsistens in apprehēsione sensibili vel intelligibili ꝓut ꝓuenit ex peccato. ꝛ istud nō est in hoc ꝙ careat quis ꝓfectione quā optat. sed in hoc ꝙ inferat ei malū ꝙ fugit. malū aūt potest dupliciter esse: vel ꝑm ptem rationalē vel sensitiuā. i. lesiuū pōt in vtraqz pte esse. Sed sciendū ꝙ pena diuidit ꝓ penā que est lesio: ꝛ est pena positiua. ꝛ ꝓ penā que nō est lesio: sed carentia alicuiꝰ boni ad quod qs est aptus natus. ꝛ ista nō est lesio neqz positiua pena sed est carētia boni cuiusdā. ꝛ ista qz nulla ptem hoīs ledit neqz potest apprehēdi lesio eius aliqua pte cognitiua. qz nulla lesio est: nō vocat nisi pena carentie. pena aūt que est lesio apprehēdit dupliciter. ſ. sensu ꝛ intellectu. nō ꝙ sit pena sensus aut intellectꝰ. qz pena est hoīs ꝛ nō alicuiꝰ ptis eius: sed qz cognoscit esse pena aut sensu aut intellectu. sed quomōcūqz cognoscat eiusdez est pena. ſ. hoīs. Cū ergo dicit pena sensus ipsa lesio nō vocatur pena sensus quasi solo sensu cognoscat: sed qz est lesio que cognoscit vt sentire accipiat large ꝓ omni cognitiōe. Nūc ꝯo in limbo puerorū dicendū ꝙ est pena damni q̄ est carentia: sed nō est pena sensus. Sed que carētia est ista: ¶ Dōm ꝙ cū carentia sit ꝓriuatio ꝛ dicat respectu habitꝰ: cognoscet q̄ sit ꝛ an vna vl̄ plures ꝓ habitū. Est aūt ista carētia boni ad qō natus erat qui est in loco illo. sunt aūt multa bona ad que aptꝰ erat qui ibi est. ſ. bonū naturale ꝛ bonū diuinū. aliud aūt est bonū quod quis ꝙcupiuit ꝛ istud tertiū nō damꝰ in eis q sunt in isto loco. Et ratio est qz illud dat in dānatis qui peccauerūt mortaliter ꝛ dānati sunt. nā sūme amauerūt bona illa ꝓpter q̄ dānati sunt: cū ꝓpter illa se a verterīt a deo. ꝛ post ꝙ mortui sūt manet eis iste ardor amoris quē prius habebāt: qz nō emendat volūtas in dānatis. ꝛ cū nō habeāt illud bonū post mortē quo frui cupiebāt torquent̄ ꝑ desiderio illiꝰ: ꝛ ista eis est carētia valde dolorosa. Sed hec nō est in puulis in limbo: qz non sunt mortui in aliquo peccato actuali mortali: sed in solo originali. ideo nō amauerūt aliqd inordinate quo apud inferos careant. sed manent in eis alie due carentie. ſ. boni naturalis quo gaudere poterāt adipiscētes illud: ꝛ carentie diuine visionis. De prima istarū planū est. nā bonū quodā est ad qō hō naturaliter puenire pōt. ꝛ est quasi quedā eius felicitas naturalis. ꝛ hoc bono carebūt qui in inferno sunt: qz nullā ꝓfectionem naturalē ibi habebūt: de qua gaudeāt sed erūt in tristicia

D.° 250

D.° 251

cũ sint positi in ꝑpetuis tenebris ⁊ in loco malo. ſ. ꝓfundo terre iuxta alios dãnatos ⁊ demones. Scõa est carẽtia boni qõ est diuina visio. ꝫ̃ licet naturaliter nõ sit quis aptus videre deũ. est tñ hõ natura quedã cui potest ꝛcedi visio diuina que nõ põt ꝛcedi pecoꝛi aut alicui inferioꝛi creature. ⁊ deꝰ ad hoc hoiez vltimate instituit: vt ipm videret. licz nature capacitas sola nõ sufficiat ad hoc. quod ergo non habeat qs bonũ illud qõ habiturꝰ erat: si nõ peccasset aut pctm̃ cõtraxisset est carere bono illo: ⁊ iõ hãc carentiã sustinẽt puuli in limbo. ¶ Et dõm ꝙ ista est carẽtia maxia. ⁊ ipoꝛ maxia pena qꝛ nullũ bonuz est maius quo ipsi careãt. ergo nulla est maioꝛ carẽtia. potissime quãdo agnouerint ꝙ tale bonũ est quo carent dolebũt de illo valde. ¶ De pena aũt sensus dicendũ ꝙ nullã habẽt: qꝛ neqz ignem sustinẽt neqz vermẽ neqz fletũ aut stridoꝛẽ dentiũ vel aliquid de alijs q̃ damnati alij sustinere dicunt. ¶ Sed queret quare isti dãnati sustinẽt penã damni. i. carentie. ⁊ non sensus? ¶ Dõm ꝙ deus est iustus iudex: ⁊ iõ punitionẽ adhibet ꝑm ꝛditionẽ pctoꝛ. pctm̃ aũt est duplex. ſ. pctm̃ ꝑm cõmissionem aut omissionẽ q̃ dependẽt ex actu ꝓprie volũtatis. ⁊ est pctm̃ qõ nõ dependet ex actu ꝓprie volũtatis: ſz aliene vel legalis. ꝓ primis peccatis cõpetit pena sensus. ꝓ scõis cõpetit sola pena carentie. Sciendũ ꝙ vtraqz sũt pcta mortalia. i. peccata q̃ nõ ꝑmittũt secũ charitatẽ. ꝫ̃ ꝓ pctõ veniali nemo dãnat: sed sustinet penã temporalẽ: vel hic vel in purgatorio: sed ꝓ mortali eternã. peccata aũt mortalia q̃ quis habet ⁊ ꝓsistũt in actu iuste debent habere penã positiuã: vt sicut fuit pctm̃ in agendo. ita pena sit in aliquid sustinẽdo. ⁊ sicut se cõuertit peccans ad creaturã in debite relicto creatoꝛe ita debite a deo subiciat creature in qua puniat. ⁊ ista est pena sensus. siue illa apprehẽdat sensu vt ignis. siue intellectu vt ablatio ꝓprie libertatis ⁊ ꝛtempt. qꝛ iudicant in digni vt alibi sint nisi in loco pessimo. hãc aũt penã sensus. i. in igne ⁊ fletu ⁊ stridoꝛe dentiũ nõ patiuntur paruuli in limbo: qꝛ ibi nõ cõmiserũt aliqõ pctm̃ mortale neqz cõuerterũt se ad creaturã relinquẽdo deũ. ideo non debẽt subijci pene in creatura aliqua affligẽte. ¶ Sed queret nũquid hñt isti penã vermis que est remoꝛsus ꝓscientie? ¶ Dicendũ ꝙ nõ manet: qꝛ pena vermis est posita ⁊ causata de aliquo positiuo: ⁊ hoc nõ cõpetit puulis. qꝛ nulũ positiuũ cõmiserũt. nã vermis dicit remoꝛsũ quẽdã ꝓscientie in recoꝛdatione ꝑteritoꝛ maloꝛ ꝓut nascit ex feditate peccati. sed paruuli isti nichil cõmiserũt de quo recoꝛdari possint ꝙ sit phedũ. q̃ non est in eis remoꝛsus ꝓscientie. ⁊ ideo pena magna est sublata ab eis que affligit valde dãnatos. qui ex ꝓprio peccato damnantur. ipa aũt ignominia vel ꝛtemptus qua indigni iudicant loco meliori nõ ponit vt pena. in dãnatis quidem ꝓpter ꝓprios actus ponit vt pena: sed in illis nõ. qꝛ nõ dat eis in penã quasi sit malus locus: sed qꝛ nõ est naturaliter debitus melioꝛ locus. Sic ptz de sanctis qui in sinu abrahe erãt: nã illi in nullo peccato erãt: sed in charitate: tñ in ꝓfundo terre tenebãt. ¶ Cõstat aũt ꝙ nõ in penã: qꝛ cũ nõ sit in eis pctm̃ non coꝛrespondet pena directe. Sz ideo dabat eis locus ille: qꝛ ꝑ tũc nõ erat eis debitus alius locus melioꝛ. ita q̃ puulis locus ille dat non in penã directe: licet ꝑ accidẽs possunt inde tristari puuli: ſz quia sciunt sibi nõ dari in penã parũ inde affligunt. ¶ Aliter põt dici ꝙ hoc ptinet in puulis ad penã carẽtie. ſ. qꝛ nõ ponunt ibi vt penas aliquas ex ꝛditione loci sustineãt: sed ꝙ ncce sit ibi esse eo ꝙ carere debẽt loco illo in quo felices viuũt. sic enim carent bono quod est visio dei. ita ⁊ loco visiõis carere debẽt. ſz locus est celum. ideo neqz in celo esse debent etiam sine visione dei ꝙ satis fieri poterat vt quis ĩ celo sit ⁊ deũ nõ videat. ĩmo si ibi sint oẽs aie ⁊ nõ det eis lumẽ glorie nõ magis deũ videbũt ꝙ aie q̃ sunt in inferno vel ꝙ viuẽtes. ideo tñ qꝛ locꝰ ille ẽ designatus ad beatitudinẽ. ſz nõ fit necessariũ ꝙ existẽdo ĩ loco sit quis beatus: nõ debẽt ibi poni paruuli. ¶ Sed queret de paruulis quare nõ sunt in alio loco. i. vt saltẽ sint sup terrã. ¶ Dõm ꝙ puuli debẽt esse sub terra in loco in quo sunt: quia ista loca sunt distincta quasi naturaliter. locus enim terre qꝛ ẽ locus generationis ⁊ coꝛruptiõis: nõ debet cõpetere nisi eis q sunt in statu coꝛruptibilitatis. hij aũt sũt viuẽtes qui nẽdum mortui sunt. aie aũt solute coꝛpibus nõ sunt in statu coꝛruptibilitatis. ideo locus aiarũ nõ est sup terrã. ergo necesse est ꝙ sit sub terra vel in celo. nõ aũt sunt in celo nisi aie beatoꝛ: ergo erũt aie puuloꝛ sub terra. ⁊ ita ombꝰ aiabus dant receptacula sub terra. nã q̃ in purgatorio sunt: in charitate sunt: ⁊ tñ nõ sunt sup terrã sed sub terra. etiã aie sanctoꝛ in limbo ibi erant in quibꝰ nullũ peccatũ erat neqz obligatio ad aliquã satisfactionẽ. ¶ Dõm etiã ꝙ nõ erũt sup terrã post diẽ iudicij. qꝛ illud ptineret ad aliqualẽ leticiã: qꝛ gauderẽt saltẽ in visiõe celi: ⁊ totius mũdi innouati. ⁊ tñ nulla leticia eis dabit: ſz non inferat lesio aliqua. ergo nõ erũt sup terrã: sed in loco vbi carebunt omni gaudio. Cõsiderandũ ꝙ nõ solũ visione dei: sed etiã omnibus alijs bonis carebũt puuli. ꝫ̃ peccatũ puuloꝛ est pctm̃ originale. ⁊ istud ẽ carẽtia iusticie originat. Cũ ꝑ iustitia originali caruerint que erat quasi quedã virtus debita existere ꝓ naturã. iuste est ꝙ etiã carentes illa iustitia careãt bono naturali. nã hic accipit bonũ naturale large nõ ꝓ eo ꝙ naturaliter euenit. i. ex principijs nature: sed ꝓ omni bono ꝙ est citra visionẽ dei: ſz illud a deo sit causatũ sic tota pfectio coꝛpoꝛũ q̃ erit post resurrectionẽ ⁊ innouationẽ mũdi ⁊ gaudium de innouatione ⁊ manere sine coꝛruptione. nichil enim istoꝛ poterat esse ex solis pncipijs nature. ideo dato ꝙ puuli nõ gaudeant de innouato mũdo ⁊ nõ ꝑmittant esse sup terram vbi est celo ⁊ oĩbus elementis innouatis gaudeant. non tollit eis bonũ naturale: qꝛ nõ erat eis ꝓ naturã debitũ: qꝛ natura nõ sufficit ad hoc: sed vocant ista naturalia: qꝛ ista habituri sunt omnes beati: ⁊ sunt citra visionẽ dei in qua ꝙsistit eoꝛ beatitudo Aduertendũ aũt ꝙ tã ꝓ peccato cõmissiõis q̃ omissiõis dat pena sensus dãnatis. ⁊ ſz qs nunq̃ peccaret cõmittẽdo si peccaret omittẽdo dãnaret. Et rõ est: qꝛ ex ꝓpria malicia ꝓuenit cõmissio ⁊ omissio. ⁊ ideo in q̃tũ sunt actus voluntatis digni sunt pena realı lesiua. ¶ Cõsiderandũ vlteriꝰ circa penã peccati originalis que est in puulis ꝙ nõ est sola ꝓuatio: ſz est aliquid positiuũ. sed vocat ꝑriuatiua: qꝛ est de ꝑriuatiõe ⁊ nõ de positiuo. ꝫ̃ puulis nõ dat aligd q̃ affligat sensitiue vt ignis vel vermis aut fletus vel stridoꝛ dentiũ: sed solũ carẽt illo bono visiõis diuine q̃ habituri essent: si nõ decessissent in pctõ originali: ⁊ ista carentia qꝛ est ꝑriuatio non est in se ipsa aliqua pena: sed causat inde aliqua pena. ſ. puuli videntes se carere visione illa quã beati habẽt: ⁊ quã ipsi habituri erãt si in peccato nõ essent: tristant. Et ista tristicia est pena positiua spiritualis sicut in nobis inuenit interdũ tristicia ꝛ bono quo caremꝰ ⁊ interdũ de malo qõ sustinemꝰ. Sed dicimꝰ penã puuloꝛum esse in carentia nõ qõ illa sit realiter carentia: sed qꝛ illa non est nisi de carentia. Secus de dãnatis alijs: qꝛ tristant de aliquo qõ positiue ledit: sicut cũ tristant de afflictione quã facit ignis ⁊ hoc mõ differt pena puuloꝛ a pena alioꝛ damnatoꝛ. qꝛ alij damnati tristant de malo qõ est carentia: ⁊ de malo qõ affligit positiue. paruuli aũt de sola carentia. Sed obijciet ꝙ videatur iniustũ: nã puuli nõ habuerũt aliquid positiuũ in peccando: qꝛ neqz peccauerũt: sed pctm̃ incurrerũt. ideo nõ deberet eis esse aliqua pena positiua sed sola ꝓuatio. ¶ Dõm ꝙ non dat deus eis aliquã penã: sed solã ꝑriuationẽ visionis dei. ꝙ aũt de hoc tristent illi: nõ facit deus quasi ponat in penaz. sed ipi cogitãtes malũ suũ tristant de illo. ⁊ sic deus nõ dabit nisi ꝑriuationẽ ꝓ ꝑriuatione. Aliter põt dici ⁊ forte securiꝰ ꝙ sic dat deus carentiã visiõis sue puulis ita ⁊ dat ꝙ tristent de illa. nã aliter posset dici ꝙ forte nulla pena eẽt in illis: vt si nollent cogitare seipos ꝑriuatos aliquo bono: ſz cogitare bonũ suũ ⁊ ꝓ imperiũ volũtatis sistere in cogitatione ista possent cẽ beati naturaliter. nã post delectationẽ qua qs delectat videndo deũ: nõ potest esse maioꝛ delectatio q̃ illa qua quis bonũ suũ cogitat ⁊ ad se afficitur ⁊ frugit de bono suo vt vult ⁊ ita

Q.° 252

Q.° 253

Q.° 254

Q.° 255

paruuli in limbo nō essent miseri: ſz beati quodāmodo naturali beatitudine. ¶ Dōm ergo videt rōnabilius q nō soluz carentia sit a deo: sed etiā q cogant cogitare de illa ⁊ q ex illa cogitatione sequat aliqua tristicia. nam deus nō facit illam tristiciā: ſz facit vt cognoscāt carentiā ex qua sequit q tristent ⁊ tunc dicendū q nō est incōueniēs q deus faciat tristari paruulos aliqualiter dū tñ nō tristent de aliquo lefiuo reali: ſz de priuatione vel carentia q̄ ab ipo est data. Si qs aūt teneat q neqz illā tristiciā facit deus: sed solū carentiā. paruuli aūt sibi ipis tristiciā faciunt cogitando malū q sustinent leuius soluet
Q.°256 istud. i. qz p carētia iusticie originalī nō dabit nisi carentiaz visiōis ⁊ nō penā aliq̄ vlteriorē a dō directe secutā. ¶ Querit quomō paruuli puniunt aut penaz aliquā habere possunt si nullū malū habēt nisi carentiaz visionis dei: ⁊ illud nō potest esse malū nisi inq̄tum cognitū: ¶ Dicendū q ad hoc requirunt duo. ſ. q puuli sciant se nō videre deū: ⁊ q nō videre sit malū vel q videre sit bonū: quia tunc cōstat q nō videre erit malū ⁊ penale. Sed de primo manifestū est q sciūt se nō videē deum. deus enī intellectu solo videt. ⁊ sicut intellectus est iudex eoz que videt. i. scit se videre illa. ita eadē cognitiōe scit se nō videre ea que nō videt. Nā rectus est iudex sui ⁊ obliqui ⁊ potētia īmaterialis que est reflexiua: p hoc q scit se aliquid cognoscere. scit quid est q nō cognoscit: ⁊ ideo expit intellectus illoz paruuloz se nō videre deū. Scōm ꝟo. i. q videre deū sit bonū ⁊ delectabile possunt cognoscere puuli ⁊ cognoscunt ⁊ tñ motiuū ad dubitandū erat: qz puuli qui p solo originali patiunt nō habuerit hic aliq̄ cognitionē de deo: ⁊ ideo nō videt quomō illā postea ī tenebris inferni habeāt. secus de illis damnatis qui fuerūt hic adulti: nā illi ex doctrina ⁊ ꝙuersatione ad alios hoīes audierūt ⁊ cognouerit vel cognoscere mlta potuerūt de deo. ¶ Dōm tñ q puuli post mortē cognoscere possunt deū dupliciter. vno modo naturaliter ⁊ excōmuni cursu. alio modo specialr ex dei reuelatiōe. prim⁹ modus ē q aīe separate accipiūt cognitionē a substātijs sepatis p influxū specierū ab illis. ⁊ p illas species quelibet aīa separata cognoscit oēm substantiā separatā ⁊ quālibet aliā aīam ⁊ etiā deum vt ostensum est supra. ⁊ licet sit cognitio ista multuz vniuersal ⁊ cōfusa. tñ qualiscūqz sit est tāta vt p eā cognoscam⁹ deū esse excelentioꝛē oīb⁹ rebus. sic nūc nos cognitionē habem⁹ de deo valde deficientē. ⁊ tñ scim⁹ deū nō solū esse meliorē omnibus entibus sed etiā esse id quo nichil meli⁹ excogitari pōt. puuli ergo q p spēs illas intelligūt cognoscent etiā deū esse supmū ens. Et quia oīs cognitio ō se importat gaudiū quoddā. manifestū ē q putabūt q cognoscere illū clare: sit quedā magna leticia. ⁊ ideo carere illa cognitione sit malū quoddā. Alius modus est q̄ntū ad reuelationē vt. ſ. p deū vel p angelos bonos reuelet puulis de deo q sit ens excellentissimū ⁊ q in ei⁹ visione sit magna delectatio. ⁊ hāc delectationē paruuli illi cupient ꝓpter se ipos cū sciāt illā esse cuilibet homini possibilē: ⁊ ideo cū videant se carere eo qō bonū putāt ⁊ eis iocundum futurū nisi peccatū illud impediret tristant. ⁊ ista reuelatio est satis verisimilis: quia cū deus vellit punire peccata: vt quilibet sit miser iuxta ꝙditionē pctōꝝ suoꝝ ⁊ cognitio boni requirat ad miseriā verisimile est q si damnati nō haberēt ex se vel naturaliter tantā cognitionē q̄nta sufficeret eis ad q̄ntitatez miserie eoz: q deus det illis supnaturaliter siue ex reuelatione illū gradū cognitiōis vt nō desit eis pena ex deffectu cognitionis. Et sic paruuli siue naturaliter siue diuinit⁹ cognoscent quantū eis fuerit oportunū de deo ⁊ delectatione que est in visione eius ad hoc q ipsi habeāt penā que est eis ꝙuenies
Q.°257 ¶ Querit de ista pena carentie visiōis dei que est in puulis: an sit magna vel pua. ¶ Dicendū q pena paruuloz est parua quia pctm̄ ipsoz est paruū cū ipsi nō peccauerint. ideo necesse est q pena eoz sit quasi nō esset pena. cū pctm̄ eoz sit q̄si nō esset pctm̄. ⁊ ideo licet forte respectu penaz nostrarū sit aliquanta pena puuloz. respectu alioz dāmatoz est quasi nulla aut valde pua. ¶ Dicendū ergo aliter q erit pena aliqua vł tristicia puuloz in carentia visiōis dei. ⁊ tñ erit pua pena qa licet cogitabūt se carere: tñ causa carēdi alleuiabit penā eoꝝ nā dānati adulti sciēt se carere ⁊ q causa carēdi ē eis culpa sua vel ꝓpria malicia. paruuli aūt sciēt se carere: sed nō ex aliqua ī iquitate sua: sed ꝓpter legē dei vel pper aliquid extrinsecū q nō fuit in potestate ipsoz. ⁊ ideo dānati adulti valde dolebūt: quasi ipsi fuerint causa ꝓprij mali. ⁊ in ista cogitatiōe a deo tenebunt: qz nō pmittent cogitare de seipis nisi inq̄tum sūt causa mali sui: ⁊ ista cogitatio est tristis. ideo valde illi tristabūtur ⁊ tūc quanto aliquis fuit sibi maioꝛ cā carēdi illo bono magz tristabit. ⁊ quia quāto quis plus peccauit tāto fuit causa maioꝛ carēdi bono illo tāto magis tristabit de carētia illa. puuli aūt nō fuerūt aliquo mō causa illius carentie. ideo parū dolebunt de carētia illa: ⁊ ista est causa vera. vñ paruuli dolebunt de carentia: sed incōparabilter minus q̄ damnati adulti. parua est ergo pena puuloz. ¶ Querit an oīm puuloꝝ sit pena Q.°258
equalis. ¶ Dicendū q oīm puuloz est pena equalis cū tamē damnatoz adultoz nō sit pena equalis. ⁊ ratio differentie est: quia pena ista carētie in paruulis est ꝓpter peccatū. ⁊ illud in paruulis est equale. in damnatis aūt adultis nō est equale. iō in paruulis ē equalis pena. in adultis nō. ⁊ patet qz puuli nichil oīno egerunt ꝓpter qō dicunt peccasse: sed solū per vnionem aīe ad corpus ꝓtractū fuit in eis originale. sed vniri animā est equale in oībus ⁊ lex illa aqua venit pctm̄ originale est equalis oībus. ideo nō est aliquo mō inequale pctm̄ originale in diuersis. ideo pena carētie p illo nō debet esse inequalis.
¶ Querit qui teneant in limbo puuloz. ¶ Dōm q soli par Q.°259
uuli quib⁹ neqz ꝓpria neqz aliena merita subueniūt. neqz tamē mala comiserūt quib⁹ damnatio alioz debita sit. Ex hoc aūt necesse est q oēs qui in loco illo sūt: puuli sint. Nā non vadunt illuc nisi q nulla bona aut mala egerūt. ⁊ tñ tales nō possunt esse nisi paruuli. ergo soli puuli illū statū habēt. dicit etiā quibus nō suffraganē merita ꝓpria aut aliena. nā ad vitā eternā nemo ire potest sine merito. i. sine charitate ⁊ gratia. Nam charitas est meritoria vite eterne. ⁊ soli existenti in gratia dat vita eterna. Hec aūt dicunt aliquādo merita ꝓpria vt qñ qs est in charitate: ⁊ p illā opat: qz actus elicit a charitate vel impati ab ea faciunt hoīem dignū bonis glorie: ⁊ sunt ibi merita ꝓpria ⁊ p actū ꝓprie volūtatis. dicunt merita aliena quando charitas ⁊ gratia sunt in aliquo: ⁊ nō pcessit aliqs actus ī eo dispositiu⁹ ad illā habendū qui esset actus voluntatis neqz secutus est aliqs actus postq̄ illa habuit. sic est in paruulis noviter baptizatis. Nā habēt fidē. spem. charitatē. ⁊ omnes virtutes gratuitas. ita vt nullus habitus ꝟtutis eis desit vt pz de sum. trini. c. in cleñ. in fine. his aūt ꝓpria merita nō suffraganē: sed aliena: qz p actū eccleſie suſceperūt virtutes ⁊ gr̄am in sacramēt̄z fidei: ⁊ ideo isti nō vadūt ad limbū puerorum: qz requirit q etiā nō habeāt ꝓpria demerita: qz tūc damnant ad gehennā. ⁊ ideo necesse est q neqz merita aliqua habeat qui ire debet ad limbū puerorum. Et sicut requirit q nulla merita neqz demerita habeat in actu. ita etiā q nunq̄ habuerit. Amplius dicendū q necesse est istos qui damnant ad limbū puerorum decedere in pua etatate. ſ. añ annos discretionis: Nā post annos discretionis nō est aliquis sine meritis aut demeritis.
¶ Sed qñ solū pctm̄ originale est causa vt deducat quis ad Q.°260
limbū puerorum. ⁊ solū illud peccatū habet qui illuc vadit: qa si habet actuale aliqō damnat ad gehennā vt dictū est. Est dubium qñ aut quō tollit hoībus pctm̄ illud vt p hoc sciam⁹ qñ quis potest damnari ad limbū puerorum ⁊ qñ non. ¶ Dōm q peccatū originale potest tolli per actū ꝓprium aut alienum. ⁊ fundamentū est q originale peccatū cū sit mortale non potest tolli nisi p charitatem ⁊ gratiam. eo ergo mō tollit originale quo gratia ⁊ charitas dant. aliqñ aūt dant p actum alienum vt qñ quis ante annos discretiōis ducit ad sacramētū fidei. i. baptismū vel circūcisionē tpe suo quo illa habebat vim q̄ndo

in fide pentū dicīt quis saluari. ¶ Circa hoc ergo dicendum q̄ aut est in statu legis euangelice. s. posq̄ illa cepit obligare oēs hoīes aut prius. Si in statu legis euāgelice dō q̄ non est alius mod⁹ habēdi remissionē de pctō originali p actū alie nū nisi p susceptionē baptismi. siue in masculo siue in femina ꝛ hoc ante annos discretiōis qñ solū originale est in hoīe. Et hoc est generale tam ad fideles q̄ ad infideles: q̄ oēs tenent ad legē xpi. filij ergo xpianoꝝ quādiu nondum baptizati sunt manēt in pctō originali. ꝛ si excesserint tps ꝙsuetū ab ecclesia ad baptizandū ꝛ nōdū baptizati fuerint manēt ipi in originali ꝛ pentes eoꝝ vel qui de eis curā habere debēt: sunt in pecca to mortali omissiōis. si ꝙ puenerint ad etatē discretionis et sciētes se nō baptizatos nō ꝓcurauerīt se baptizari sunt iam ī peccato mortali actuali siue exp̄sse ꝙtempserīt siue nō aduer terint aut neglexerint. ꝛ qui ō eis curā habēt: etiā peccāt mor taliter ꝛ ceteri qui hoc sciuerint si nō denūciauerint ei qui hoc emēdare potest etiā peccāt. q̄ in grauē cōtumeliā legis xpi re dundat vt aliquis de pentibus xpianis ortus sit ꝛ nō baptize tur aut baptizari nolit. vñ si amonit⁹ baptizari nolet. deberet p seculares p̄ncipes occidi vel vt p apostasia a fide. nā sicut qui susceptā semel fide recessit ab ea cōuersus ad iudeos vel paganos occidendus est p secularē potestatē. ita ꝛ existens filiꝰ xpianoꝝ: si nolit tenere aut suscipe fidē quā pentes tenent ꝛ ad quā filij ex origine obligant occidend⁹ est: q̄ apostasiā veram cōmittit cū ad fidē obligatus esset ꝛ nōdū suscepisset: q̄ erat filius illoꝝ qui in illa ꝛ sub ea erāt. Si aūt sint puuli paganoꝝ aut iudeoꝝ quādiu puuli sunt ante annos discretiōis sūt in originali solo cū nō baptizent: q̄ nō est alius mod⁹ nūc tol lendi originale nisi p baptismū: sed pentes eoꝝ nō incurrūt ex hoc in pctū q̄ nō faciūt baptizari filios: q̄ iam ipsi sunt ī pec cato mortali: q̄ ꝙtemnunt venire ad legē xpi. ꝛ hoc solū pctū habere p̄nt circa omissionē illius. iō sicut p omissionē cetero rum mandatoꝝ legis xpi nō peccāt: q̄ nō sunt sub illa: sed solū peccāt vno pctō omissiōis vel cōtemptus. s. q̄ nolunt venire ad illā. Ita ꝛ omittēdo baptizare filios suos nō peccāt. i. q̄ cō mittāt nouū pctū sup cetera que hūt: nā nō cōmittūt aliud q̄ nō obligant ad aliqd de lege xpi quādiu nō sunt sub ea: ſz nō dum sunt sub ea qñ nō sunt baptizati. ergo nō obligantur ad aliquid eius: sed solū ad suscipiendū eam q̄ nō est aliquid ei⁹. sed baptizare filios est aliqd legis xpi. ḡ infideles nō obligant ad baptizandū filios suos. Et ita cū nō habeāt specialiter istā obligationē: nō potest esse specialis omissio: ꝛ ꝙsequenter nec speciale pctū nō baptizādo filios: ꝛ ita nō plus peccat infidel nolendo baptizari ipse solus q̄ si nolit se baptizari: nec filios suos: dū tū nō exp̄sse ꝓhibeat eos volētes baptizari. q̄ tunc esset speciale peccatū q̄ nō ꝓtineret ad omissionē aut cōtem ptum: sed ad alterꝝ genus. ꝛ p hoc poterat iudeo imponi pe na quasi offendat speciliter xpm. nō tū poterit puniri si omit tat ipe baptizari ꝛ filios suos etiā nolit baptizari. apparet er go q̄ nō peccat omittēdo baptizare filios. secus de xpiano q̄ iam est subdit⁹ legi xpi ꝛ tenet ad oīa que eius sunt. ideo si nō facit baptizari filiū suū statim vt est consuetudo ecclesie peccat mortaliter omittēdo vel ꝙtēnēdo. Cum ꝙ puuli paganoꝝ aut iudeoꝝ veniūt ad annos discretionis ꝛ audiūt atq̄ intelli gunt aliqd de lege xpi: etiā si nichil aliō cōmittāt peccāt mor talit omittēdo baptizari ꝛ sunt digni gehēna. ꝛ tū pctū originale nunq̄ delet in eis: q̄ nō est aliquid p qō deleat. si tamē fi lius xpiani aut pagani nō fuerit baptizatus infra ānos discre tionis ꝛ postea ad illos puenies ꝙuertat se ad deū ꝓponēs ba ptizari iam in ipso actu ꝙuersionis tollit originale: ꝛ oīa alia mortalia si qua sunt. Et hoc est tolli p ꝓpriū actū. sed cū ꝓpo sito baptismi. Nā fidē iam habet in ipso actu ꝙuersionis ꝛ ce tere virtutes infundunt. est tū adhuc necessari⁹ baptismus. q̄ alꝫ peccaret mortaliter nō accipiēdo quādo posset ꝛ ꝓpositū fuisset inutile. ¶ Ante xpi legē obligantem vniuersaliter erat alius mod⁹ tollēdi pctū originale: ꝛ q̄ nō erat vnic⁹ status ob ligans oēs hoīes: nō erat vnicus modus tollēdi peccatū origi nale. apud iudeos. n. erat datus specialis modus. s. circūcisio Nam hoc illis ꝓferebat circūcisio qō nobis baptism⁹. s. tolle bat pctū originale ꝛ dabat gratiā qa ipossibile ē mortale tol li nisi gratia detur. sed nō apperiebat vite eterne ianuā sīc ba ptismus. Et tū q̄ circūcisio fiebat in mēbro determinato per amputationē pticule fiebat in solis masculis ꝛ in die octauo. Et quia nō erat eis alius modus tollēdi ꝙ originale. manebant paruuli in originali vsqꝫ ad octauū diē ꝛ tūc tollebat ꝓ circū cisionē. vnde si ante octauū diē decederēt necesse erat illos in originali decedere: ꝛ damnabant ad limbū pueroꝝ: q̄ in solo originali decedebāt. Nā nō poterāt tunc aliud pctū habere. ꝛ ita ibant ad limbū pueroꝝ. Si aūt in die octauo nō circūci derent peccabant mortaliter pentes vel q̄ curā puuloꝝ habe bāt: ꝛ occidēdi erāt ꝓ tali peccato: q̄ videbant cōmittere apo stasiam a lege dei. nā si paruuli ad etatē discretiōis venientes nolēt circūcidi occidendi erāt. Gen. 17. c. s. anima cuius ꝓpu cij caro circūcisa non fuerit ꝑibit de populo meo. ergo q̄ñ illi nō poterāt velle aut nolle ꝓpter etatē. illi qui eoꝝ curā habe rent: si nō facerēt videbant idē pctū cōmittere. ideo pire de bēt de pplo. s. occidēdi erāt. Cū ꝙ puul⁹ pueniret ad an nos discretionis. si casu circūcisus nō esset: ꝛ circūcidi nolet iā peccabat mortaliter: ꝛ occidendus erat eo q̄ apostasiā cōmit tebat. ꝛ q̄ deus exp̄sse dixerat de masculo q̄ si caro ꝓpucij ei⁹ circūcisa nō esset ꝑiret de pplo suo. i. occidi deberet vt nō ma neret in pplo: Gen. 17. c. Et tū nunq̄ poterat saluari de pctō quousqꝫ ꝙsentiret circūcidi cū nō esset alius modus iudeis li berādi se de peccato originali: sicut neqꝫ nobis liberandi nos nisi p baptismū. Si qs tū casu nō circūcisus pueniret ad etatē adultā ꝛ intelligēs se obligatū ad circūcisionē ꝙsentiret circū cidi: eo ipo q̄ eligeret circūcidi erat libat⁹ ab oī pctō ꝛ ifunde bat charitas ꝛ gra ꝛ oīs virt⁹ sīc ī adulto q̄ eligit baptizari. ꝛ tū tenet habita oportunitate statiꝫ circūcidi q̄ si nō faceret iam peccaret mortaliter: ꝛ nichil ꝑdesset ei ꝓpositū de circūci sione. ¶ De mulierib⁹ apud iudeos nō erat idē remediū: qa nō poterant circūcidi. ideo dicendū q̄ tollebat eis peccatum originale vt quidā volūt p sacrificia ꝛ cerimonias legales fa ctas a parentibus. ꝛ tū hoc nō multū cōuenit. q̄ tūc cū obla tio peccati originalis esset res multū necessaria. statuisset lex aliquas cerimonias vel sacrificia p femīa fieri: sed nichil sta tuit vt ptꝫ siquis inquirat oēs libros legis. q̄ non tollebatur per hec. ¶ Sed dicendū q̄ tollebat peccatū originale apō iu deos in fide pentū. Erant enī oēs iudei fideles: ſz mali essent: quia legē dei tenebant: ꝛ sub fide vnius dei manebāt. ꝛ ideo ī fide illoꝝ saluabant filie: ꝛ dato q̄ patres nullā fidē haberent vtpote quia tacite collerent ydola: ꝛ non crederent esse vnicū verum deū quē credebant alij iudei adhuc saluarent filie in fi de alioꝝ cognatoꝝ: quia de parentibus fidelib⁹ nascebant ꝛ sub ꝓfessione fidei manētib⁹: licet secrete aliud tenerēt ꝛ da to q̄ publice illud dicerēt ꝛ lapidarēt velut ydolatre adhuc filie eoꝝ saluabant in fide cognatoꝝ vel populi iudeoꝝ ī quo rum ecclesia nascebant: ꝛ ad tenendū ꝓfessionē fidei illoꝝ ꝛ cu stodiam totius legis. ¶ Est tū dicendū q̄ apud iudeos erat melior cōditio feminarū q̄ virorū quādiu durauit status ille Nam viri vsqꝫ ad octauū diem nō circūcidebant ꝛ cū ille mo dus esset solus tollendi peccatū originale: si qui morerent ante octauuꝫ diē necesse erat illos mori incircūcisos ꝛ damnari ad limbū pueroꝝ p peccato originali. mulieres aūt cū saluarent de peccato in fide parentū statim vt nascebant saluabant. nam cum nō esset dies cōstitutus ad remediū earum statim vt na scebant habebant remediū. Item quia erat salus in fide parē tum. si ergo fides illa futura esset tamdiu ꝙspectaret remediū quousqꝫ fides aduenīret. ꝛ tamē fides parētū ꝑcedebat. ideo statim vt femine essent accipiebant remediū. nō censebant aūt esse quousqꝫ de vtero ꝓdirent in lucē: ideo nō accipiebant remediū anteq̄ nascerentur. vnde si cōtingeret in vtero mori

aliquā damnabatur illa cum paruulis in limbo: quia cū nondum incepisset esse pars populi iudeorum. nō poterat ei prodesse fides illius populi. ⁊ sic per accidēs quantum ad liberationem de peccato melior erat conditio feminarum q̄ masculorum. ¶ Alius erat status gentilium anteq̄ lex cristi inciperet vniuersaliter obligare. Nam illi non obligabantur ad legem moysi tenendam neq; ad circumcisionem, ideo necesse erat q̄ saluari possent sine lege illa: quia sicut naturā nullo tēpore cessat prouidere quantū ad modum essendi naturalem: ita ⁊ multo fortius ipse deus non cessat prouidere aliquo tēpore: quantum ad salutem animarum in esse spirituali. cum esse spirituale sit excellentius q̄ naturale. ⁊ tamen defficeret si non daret aliquem modum salutis pro omnibus hominib⁹ ⁊ quia nichil est magis necessarium q̄ salus spiritualis: ideo debuit semper esse sub necessitate id per quod de termīate esset salus. vnde si non esset salus a peccato nisi per circūcisionē vel obseruationem legis moysi obligarentur omnes homines ad illaz. ⁊ tamen nō obligabantur: sed soli iudei. ergo nō erat iste solus modus: sed poterant liberari gentiles sine circūcisione ⁊ lege moysi de peccato originali. ¶ Dicendum ergo de paruulis gentilium a principio mundi vsq; quo cepit obligare vniuersaliter lex cristi: siue stante lege moysi ⁊ circūcisione: siue nondum datis: q̄ aut nascebantur de parentibus fidelibus aut non. vocant fideles illi qui vnum deum crederent: ⁊ ydola non collerent. licet non haberent cognitionē ampliorem de deo. i. explicitam. quia non obligabantur ad hāc. Infideles dicuntur qui non credebant vnum deum: sed errabant circa ydola colentes ea vel putantes deorum multitudinem. Si autem essent parentes fideles saluabantur filij ō peccato originali in fide parentum. ⁊ dicendum q̄ saluabantur sicut femine iudeorum in fide parentum. sicut dicit Grego. ⁊ mgr. 4. sen. di. 1. ⁊ ideo dicendum q̄ statim vt nascebantur liberi erant: vnde non poterant isti damnari ad limbū puerorū quia statim accipiebant remedium contra peccatum originale ⁊ erat melior conditio eorum q̄ nostra ⁊ iudeorum. Nā paruuli nostri etiam in fide parentum non saluant si realiter non fuerint baptizat. ⁊ paruuli iudeorum si ante octauum diem morerentur p:ribant neq; proderat illis fides parentum: qa erant istis determinata remedia constituta. ideo realiter conferri illa debebant. Secus de paruulis gentilium fideliū quibus fides parētum statim subueniebat: quia nō erat aliquod aliud remedium cōstitutum q̄ tempus exigeret. fides autem iam erat actu. ideo statim subueniebat. Si autem erant filij i fidelium non poterant meritis: nec fide parentum saluari. iō cum non esset aliquid cerimoniale constitutū per quod esset salus: non poterant paruuli isti saluari de peccato nisi per merita propria. ista aūt non poterant esse infra annos discretionis. quia tunc non est aliquis actus meritorius aut demeritorius. quia nec est pp:ie humanus. ideo quicunq; tales decederent citra annos discretionis decedebant in peccato originali. ⁊ saluari non poterant: sed in limbo puerorum erāt. Cū autem isti peruenirent ad annos discretiōis: ⁊ inciperent operari bonum ⁊ malum poterant liberari. Nam per primū actū meritorium quem exercerent liberarentur de peccato originali. vt si conuerterentur ad deum elicientes actum amoris in ipsum erat actus meritorius: quia in ipso actu infundebat deus charitatem ⁊ ceteras virtutes in animā illius. sicut in baptizato influit. ⁊ iustificaretur statim ⁊ formaretur ipse actus ita vt esset meritorius: ⁊ tunc necesse erat non solum peccata mortalia si qua actualia precesserant tolli: sed etiā simul ipm originale. quia impossibile est cū charitate stare aliquod peccatum mortale ⁊ tamē originale est mortale licet non sit actuale: ideo deletur per charitatem. ⁊ ideo siue iste in bono siue in malo finiret dies suos non poterat damnari pro originali. qa cum illud semel dimissum fuerit non poterat postea redire. Si quis autem esset qui in tota vita non haberet aliquē actū meritorium: sed semper esset in mortali postq̄ peruenisset ad annos discretionis habebat peccatum originale semper ⁊ in eo decedebat: quia nichil erat in ipso per quod illud peccatuz deleret: sed illud manebat simul cum mortalibus actualibus Sed non affligentur in igne pro illo. Nam si solum esset non competeret aliqua afflictio ignis pro illo. ergo cum fuerit cū eis non erit pro eo pena sensus. Unde absolute est dicendum q̄ damnatus ad gehennā in actuali ⁊ originali: non habet aliquid plus de pena q̄ si haberet solum actuale. ¶ Queritur nunc de statu istorum paruulorum in limbo tam ante resurrectionem ⁊ diem iudicij q̄ post. ¶ Dicendū q̄ ante iudicium sunt paruuli illi anime separate manentes in tenebris inferox sine pena ignis: ⁊ cuiuslibet afflictiui tolam carentiam diuīe visionis habentes de qua non multum tristantur: quia nō p̄diderunt illam ex proprio actu: sed ex alieno. Habent aūt anime istorum paruulorum cognitionē minorē q̄ alie anime dānatorum ceteris paribus. Nam alij damnati decesserunt adulti ⁊ habuerunt cognitionem dum viuerent ⁊ multi ipsoruz pfecti fuerunt varijs scientijs ⁊ cognitionib⁹. sed qui i limbo sunt: omnes decesserunt paruuli ante annos discretionis. vñ nullam cognitionem scientificam vel per assuetudinem potuerunt hic habere que maneret in anima separata sicut manet in alijs damnatis cognitio quam habuerunt in vita. ideo ex hac parte qui i limbo sūt minores sunt in intelligendo omnibus damnatis. manet autem solum eis intelligendi facultas: ex influxu substantiarum separatarum quia omnis anima separata recipit species per quas intelligat a superioribus substantijs. quia tamen est inequalitas naturalis in viribus intelligendi inter animas sicut ostensum est supra. ille anime que excellentiores sunt naturaliter intelligent perfectius alijs minoribus animabus. ⁊ ideo alique anime paruulorum in limbo quia erunt naturaliter maiores quibusdam animabus damnatis in gehenna: ex hac parte per species acceptas ab intelligentijs abundantius intelligent ⁊ equabūtur simpliciter i intelligendo: quibusdam illarum aut erūt maiores. Si vo cōsideretur tempus post iudicium resumēt anime ille paruulorum corpora sua. non quidem talia aut tāta qualia aut quanta habuerunt cum decederent: quia omnes hij erant paruuli infra annos discretionis quando decesserunt. quando autem resurgent erunt corpora eorum ad tantam magnitudinem inquanta erant futura in anno tricesimo vite si illuc peruenissent. vt tenet: mgr. 4. sen. di. 44. ideo non erunt tūc vt puuli sed vt viri integri. ⁊ tunc resumptis corporibus poterunt habere cognitionem a sensu. Sed pauca erit eorum cognitio: quia manebunt semper in tenebris inferorum nisi ad punctū vel paruū tempus qñ fistent coram domino in iudicio. Nam videbunt tunc celum ⁊ terram ⁊ elementa: ⁊ alios homines beatos ⁊ damnatos. statim vero retrudentur in tenebris inferorum: vbi nulla erit lux. Et ideo cognitio sensitiua que est maxime per visum vt dicitur primo metha. parum proficiet ⁊ dato q̄ sit ibi illa parua lux fusca que potius tenebra quaz lux dicitur: non poterunt per illam videre nisi alios damnatos qui secum sunt. per alios etiam sensus pauca cognoscent quia non erit ibi sensibilium multa diuersitas sicut nunc: sed ea sola que ad penarum inflictionem pertinent aliorum damnatorum in gehenna quos isti paruuli videbunt: ⁊ ideo parū addet in eis cognitio sensitiua. manebit autem cognitio intellectiua per influxum a substantijs separatis que erit equalis ad priorem. Nam non minuetur per adiunctionem corporū: Nam cum cesset tunc corruptibilitas corporum nō impediet anima recipere influxum superiorum quem nunc in statu corporis corruptibilis impeditur habere. Etiam non addet coniunctio corporis ad cognitionem intellectiuam eo q̄ cognitio sensitiua que est per vnionem ad corpus erit parua in paruulis damnatis vt dictum est. Et istum modum tenebūt in eternum vt nunq̄ affligantur aliquo exteriori lefiuo. Sē-

per tamẽ teneantur in loco tenebrar: ⁊ visione dei careant de
Q.°264 qua tristant. ¶ Nunc iam de tertio sinu inferor. i. de purga-
torio est dicendum. Et primo est dubium an sit purgatorius
locus vel sit purgatio aliqua. ¶ Dicendũ q̃ non est dubium
quin post mortẽ maneat purgatio quedã ⁊ adhoc assignet lo
cus purgatorius. Et patet primo. quia. 2. Machab. 12. c. dicit
sancta atq; salubris cogitatio est p̃ defunctis exorare vt a pec
catis soluant. Sed pro defunctis qui in paradiso sunt non est
orandum. Primo quia nullo indigent cũ beati sint. Scõo ga
orationes nostre eis p̃desse nõ possunt: ad maiorẽ gradũ glo-
rie. Etiam p̃ illis qui sunt in inferno nõ est sanctũ orare: quia
licet indigeãt: nõ possunt iuuari nostris precibus cũ a peccat;
absolui nequeant, neq; etiam p̃ illis qui in limbo puerorum:
quia illi damnati sunt: licet nõ p̃ actuali: sed p̃ originali q̃ est
mortale ⁊ ab illo nunq̃ possunt absolui. Non est etiam oran-
dum p̃ illis qui in sinu abrahe: quia ibi nulli sunt. nisi forte di
catur q̃ tempore quo illud verbũ dictũ est erant ibi aliqui.
¶ Dicendũ q̃ etiã hoc nõ tenet. Primo q̃ dicit in p̃dicta au
ctoritate vt a peccatis soluant. ergo illi qui defuncti sunt ⁊ p̃
quibus oramus in aliquib⁹ peccatis sunt. sed illi in nullis pec
catis erant: quia al's nõ irent ad locũ illũ. ergo non oramus p̃
illis. Scõo quia vt orarem⁹ p̃ acceleratione beatitudinis eo-
rum aut p̃ augendo beatitudinẽ. nõ primo modo: q̃ nõ po-
terant illi ad beatitudinẽ intrare vsq; ad mortẽ xp̃i. ⁊ de hoc
erat iam tempus determinatũ apud deũ ⁊ nõ poterat antici-
pari: neq; posteriorari. ergo frustra erat p̃ hoc orare: nõ etiã
ad augendũ eis gloriã: quia nullus põt alteri mereri augmẽ
tum glorie: sed solũ alleuiationẽ pene. Nã sicut nemo põt alte
ri mereri gloriã sed p̃ actũ p̃priũ meret illã sibi quisq; ita ne-
q; potest mereri augmentum glorie. ergo nulla causa manet
orandi p̃ illis. Relinquit ergo q̃ alij sint qui in charitate de-
cedant ⁊ in aliquib⁹ peccatis quibus cõpetat purgatio. Et de
his intelligeret q̃ a peccatis soluant mortui orationib⁹ nostris
Item quia ꝓtra iusticiã dei loquit qui purgatoriũ negat. nã
al's manerent aliqua mala impunita cũ cõtingeret aliquos in
charitate decedẽtes aliqua mala adhuc habere que punitiõe
digna sunt. ⁊ illa manerẽt impunita si nõ esset purgatio post
vitam. ergo poni debet. Tertio quia est cõtra cõditionẽ bea-
titudinis. est enĩ beatitudo in visione dei. ad hãc aũt nõ potest
recipi nisi qui omnimodã mundiciã habet iuxta illud. M. 5. c.
beati mundo corde quoniã ipsi deum videbũt. sed contingit
aliquos decedere in charitate qui adhuc nõ penit⁹ sunt mũdi
vel a peccato vel a pena. ergo aliqua purgatio eis restare de-
bet post mortẽ anteq̃ ad beatitudinẽ transeant. Quarto quia
repugnat auctoritati vniuersalis eccl'ie qui purgatorium ne-
gat. Nã ecclesia vniuersalis p̃ totũ orbẽ diffusa pro mortuis
orat ⁊ ista est potissima occupatio eius. sed oratio eius esset ĩ
vtilis si nulli essent qui purgarent. q̃ p̃ existentibus ĩ paradiso
aut in inferno nõ p̃desset oĩno. ergo alij sunt quibus p̃sit. ⁊ isti
sunt qui purgant. Nam repugnare vniuersali eccl'ie hereticũ
est. ideo sine dubio ẽ purgatoriũ post mortẽ ⁊ purgant que-
Q.°265 dam anime a peccatis. ¶ Querit vlterius an sit locus aliq̃s
qui purgatorius dicit; ⁊ vbi et quare sic voceꝫ. ¶ Dicendũ
ad primũ q̃ locus purgatorius est aliquis vnus locus deter
minatus. Nã cũ purgatio post mortẽ nõ sit vbicũq; indistin-
cte: sed locus est determinatus ad purgationẽ: sicut est locus
determinatus gehenne damnator. licz inueniant purgari ali
qui in diuersis locis. hoc tamẽ speciale est. generale ꝯo est q̃
sit vnus locus purgationis determinat⁹ de quo declaratũ est
supra. ¶ Ad scõm dicendũ q̃ iste locus nõ est supra terrã: sed
infra terrã. Nã supra terrã est locus animaliũ. q̃ est locus ge
nerationis ⁊ corruptionis que ad animalia ptinẽt. anime aũt
separate nõ sunt generabiles aut corruptibiles. ideo nõ est lo
cus earũ sup terrã. Sed est locus supra celũ p̃ eis qui habẽt
gloriã. est aũt locus infra terrã p̃ eis qui habent penã. s; qui
purgant penã habent. ideo locus purgatorius est sub terra:
⁊ est iuxta gehennã damnator: ita vt idem sit numero ignis ge
henne ⁊ ignis purgatorius vt ostensum est supra. ¶ Ad ter-
tium dicendũ q̃ vocat purgatorius locus ad differentiã o m
nium alior locor inquibus tenent anime separate. purgare
enĩ est mundare. ⁊ ideo vocatur locus iste purgatorius: quia
aliquid mundat in eo. purgare enĩ est purũ agere. anime aũt
sunt que purgant: quia ille sunt que aliquãdo ĩmunde sunt. ⁊
si ab eis tollat illa ĩmundicia dicunt purgari. ĩmundicia ꝯo
vel impuritas respectu anime nõ est nisi peccatũ vel q̃ ex pec
cato ꝙsequitur ⁊ de hoc purgat anima vt pura maneat. ⁊ ex
hoc patet q̃ nullus locus animarũ separatarũ possit vocari
purgatorius nisi vnus. De celo patet nã in empireo sunt ani
me beator. ⁊ locus ille nõ põt vocari purgatorius: quia aĩe
ibi existentes nõ possunt purgari cũ nõ purgent nisi qui ĩpu-
rus est. ⁊ tamẽ anime beator sunt oĩno pure. quia neq; ma-
net in eis peccatũ aliquod neq; peccati reliquie. ergo locꝰ ille
nõ vocat purgatorius. De gehenna eodẽ modo. naz licz ibi
sit afflictio p̃ quã qs posset purgari. tñ illi ibi existẽs purgat
eo q̃ q purgat purus agit. tñ qui in gehẽna sũt mũq̃ erũt pu
ri: sed manebũt semp peccata eor. ergo nõ est purgatorꝰ locꝰ
ille. De limbo pueror est eadẽ ratio: q̃ licet pueri in solo ori
ginali decesserint in illo manẽt semp. cũ nõ sit aliquid p̃ quod
tollatur illud ⁊ ideo in eternũ illi in peccato manent: ⁊ sic non
purgant. amplius oĩs purgatio fit p̃ penã positiuã ⁊ p̃ illud
quod habet vim mũdatiuã qualia sunt ignis ⁊ aqua. s; in lim
bo pueror nõ est aliqua pena afflictiua. ideo nõ est purgatio.
De sinu abrahe idẽ dicimus q̃ nõ est purgatorius locus: qa
existentes ibi nõ habent aliquid purgandũ. Nã neq; peccatuz
habent neq; reliquias peccati: sed mundi sunt: ideo non pur-
gant: etiã quia locus ille nullã penã habet: ⁊ tamen sine pena
nulla est purgatio. Manet ergo solus locus purgatorius ille
in quo aliqui sint qui peccata vel impuritates adhuc habeãt
tamẽ tolli possint ille impuritates. peccata autẽ mortalia tolli
non possunt. ideo solũ est hoc p̃ illis qui decesserunt in venia
libus vel cũ incõpleta satisfactione. Naz satisfactio in cõpleta
finiri potest p̃ tolerationẽ penar ⁊ venialia tolli possũt: quia
non auertunt directe a deo: ⁊ ista faciebãt ĩmundã animã. Et
ideo locus ille in quo manet quis post mortẽ ad hoc q̃ ista to
lant purgatorius locus est: quia pura efficit aĩa p̃ ablationẽ
istorum. ¶ Querit de pena purgatoria quantũ ad suã acer Q.°266
bitatẽ an sit magna vel parua. ⁊ primo est dubiũ que sit pena
purgatorij. ¶ Dicendũ q̃ pena prima sui diuisione diuidit ĩ
pena damna ⁊ pena sensus que est lesio aliqua que vl' sensu vl'
intellectu apprehendit. Et de his est dubiũ an vtraq; sit apõ
purgatoriũ. de pena sensus dicendũ q̃ nõ est dubiũ quin sit ĩ
purgatorio. Primo qa oẽs dicunt esse purgatoriũ ignẽ. Se
cundo patet ex ratione purgationis: quia accipit purgatio p̃
prie in corporibus: q̃ alique impuritates eis adherẽtes tol-
lunt: ⁊ inde transumit ad spiritũ puritas ⁊ purgatio vt dicat
purgari spiritus q̃ tollit ab eo id q̃ inficit ipm. Solũ autez
peccatũ: ⁊ reliquie peccati illũ inficiũt. Nã concretio corpora-
lium rerũ nõ potest spiritũ polluere: q̃ non possunt adherere
spirituali substantie: q̃ nichil põt adherere nisi rei grossiori ⁊
quoddãmõ materialiori. Spirit⁹ aũt est in materialior corpe
ideo nulla ꝯcretio sordiũ corpalium põt esse ad spiritũ: sed p̃
peccatũ quod est actio spiritualis põt infici spiritus ⁊ inficit: ⁊
ideo sicut ĩpuritas accipit in spiritu per habitudinẽ ad corp⁹
ita ⁊ purgatio dicit ꝑm similitudinẽ ad corpus. In corpori-
bus aũt duo sola habẽt vim purgãdi. s. ignis ⁊ aqua. s; ignis
plus. vnde illa q̃ possunt sustinere ignẽ magis purgãt p̃ ignẽ
q̃ p̃ aquã eo q̃ ignis tollit vniuersas sordes tam intrinsecas
q̃ adherentes. ⁊ hoc mõ purgant metalla q̃ possunt sustine-
re ignẽ. aqua aũt solũ purgat auferẽdo exteriores maculas q̃
sunt ex quadã ꝯcretiõe. interi⁹ aũt nõ purgat. ⁊ adhibet illis
q̃ ignẽ nõ sustinẽt vt vestibus ⁊ ligneis rebus ⁊ similib⁹. Ita
ergo in purgatione anime oportet q̃ fiat p̃ aquã aut ignem

sed quicqd horū sit infert penam sensus. ideo in purgatorio est pena sensus. ¶ De pena aūt damni que est pena carētie. ¶ Dicendū q̄ existētes in purgatorio sicut deū nō vident: ita ⁊ carentiā diuine visiōis habēt: q̄ carere est nō habere illō quo qs indiget ⁊ ad qō habendū aptꝰ est. sic est aūt de existētibꝰ in purgatorio: q̄ illi deū nō vidēt ⁊ apti sunt ad videndū eū ⁊ visio illa ꝓsolatiua esset eorū: ideo dicunt carentiā habere visionis ¶ Cōsiderandū q̄ existētibꝰ i purgatorio nō est pena directa nō videre deū: quia illi nō sunt in auersiōe dei: q̄ nō fūt in aliquo peccato mortali: actuali: vel originali. ideo nō debent directe carere visiōe dei: sed p accidens fit hoc. s. qa cōpetit eis pena sensus ad purganda peccata venialia: vel ad explendā penalitatez in explete satisfactionis: ⁊ qa cū visione clara dei non pōt stare aliqua pena nō poterit esse pena sensus purgatoria quin simul sit carētia visiōis diuine: ⁊ hoc est esse penā indirectam Aduertendū aūt q̄ damnati ad gehennā habent penā sensus fm quā possunt dici esse in grauiori pena q̄ i purgatorio existentes. licet istud potest ꝓsiderari aut simpliciter: aut fm acerbitatē. si simpliciter pena cuiuslibet damnati in gehēna est maior: quia est pena sensus durās imperpetuū. ⁊ pena purgatorij est temporalis. Si fm acerbitatē potest pena aliquorū existentiū in purgatorio esse acerbior pena aliquorū damnatorū. qa quidā damnati pua cōmisserūt ꝓpter que damnati sunt. ⁊ ideo pena eorū nō est magna fm acerbitatē lesionis. Sz est magna quia est ꝑpetua ⁊ cū desperatione. ⁊ istud nō est inconueniens cū simpliciter maneat maior pena cuiuslibet dāmati q̄ cuiuslibet existentis in purgatorio. Et ita manet ex ꝑcedētibus
Q.°.267 q̄ sunt in purgatorio due pene. s. damni ⁊ sensus. ¶ Querit circa penā sensus que est in purgatorio cū habeat quādā acerbitatē an sit maior ōmni pena tēporali que sit in hac vita. Alii qui dicunt q̄ pena purgatorij ordinat ad purgationē venialium: sed venialia sunt minima peccatorū: ⁊ p minimis debet dari minima pena: q̄ iuxta mensurā delicti debet esse plagarū modus. ergo debet esse pena purgatorij minima. ⁊ sic minor erit q̄ pena quā tolerant in hoc mūdo corpora animata ¶ Dicendū q̄ pena purgatorij est maior q̄ q̄libet pena huius vite. dicit enī Aug⁹. in quodā sermōe q̄ ille ignis purgatorij durior erit q̄ quicqd in hoc seculo penarū aut sentire aut videre. aut cogitare posset aliqs. ¶ Circa hoc aūt dicendū q̄ i purgatorio est duplex pena. Una dāni. alia sensus. Pena dāni est carentia diuine visiōis inq̄tum anime quādiu ibi puniunt retardant a diuina visiōe. Pena sensus inq̄tum cruciant in igne. vtraq; autem est grauior q̄ pena aliqua huius vite. De pena damni patet: q̄ quāto aliqd magis desiderat tanto absentia eius magis ꝓtristat in eo qui erat aptꝰ recipere illud bonū. ⁊ q̄ affectus quo desiderat sūmū bonū ē intensior post hanc vitā in animabus sanctis: q̄ nō retardat predictus affectus mole corporis. sicut nūc etiā q̄ anima soluta a corpore: iam est in termino fruēdi: ⁊ realiter iaz frueret nisi adueniret aliquid q̄ iam impediret: ⁊ ideo de retardatione ista maxime dolet. i. magis dolet aīa separata q̄ coniuncta hic licet magis dolent de predicta carētia anime dānatorū in inferno q̄ anime bonorū in purgatorio ꝓpter aliā rationē: vt ostensum est precedenti. q. ¶ Dicendū etiā q̄ pena sensus que dicit quendam dolorē ē maior in purgatorio q̄ in hac vita. ⁊ ratio huius est q̄ dolor nō est lesiō: sed lesiōis sensus. Mā res in animate leduntur quādo terunt vel minuūt: ⁊ tñ nō dolent: q̄ ꝑdictā lesionē nō sentiunt. ⁊ ideo quāto aliquid magis sentit lesionē tāto magz dolebit: etiā si lesio sit minor. vñ lesiōes que fiunt in corpore i locis maxime sensibilibꝰ. sūt causantes maximū dolorē. ⁊ ideo q̄ totus sensus est ab aīa necesse ē q̄ si aliqd lesiuū agere possit in aīam ledendo q̄ illa maxīe doleat. ⁊ q̄ ignis agit ledendo in animā separatā vt ostensum est supra. necesse est q̄ magz affligat aīa p actionē ignis q̄ hō in hac vita. Et ideo siue accipiat sola pena sensus siue a fortiori si accipiat pena sensus ⁊ damni simul. necesse est q̄ pena purgatorij sit maior q̄ quelibet pena huius vite. ¶ Cōsiderandū q̄ in aīam separatā directe agit ignis saltē vt est instrumētū diuine iusticie. ⁊ q̄ ipsa est magis sentiēs lesionē magis dolebit q̄ res corporea i quā agit aliquid nociuū. ⁊ ideo si in damnatorū corpora post resurrectionē directe ageret ignis: sicut nūc in corpora viuorū: ⁊ nō ageret in aīas esset minor pena damnatorū post iudiciū q̄ nūc ⁊ tñ agit ignis in corpa damnatorū actiōe directa inq̄tum sūt aīata sentiētia. sicut agit nūc in corpora nostra ⁊ causat dolorē agit etiā directe in aīas eorū: licet ꝓiuncte sint corporibꝰ ⁊ erit actio inq̄tum sunt instrumento diuine iusticie subiecta. ⁊ ista actio causabit tantā sensationē ⁊ dolorē quantū causabat qñ erat anima separata. nūc ꝙ agit ignis directe in corpa nostra sed nō agit in aīas: q̄ nō operat nūc vt instrumentū diuine iusticie: sed solū vt agēs naturale. ideo dolor damnatorū post iudiciū nō erit minor q̄ ante iudiciū: sed potius erit maior: extēstue. ¶ Dicendū etiā q̄ pena purgatoria est tam ꝓ venialibus q̄ p satisfactiōe in expleta. ⁊ cū dicit q̄ sunt peccata venialia minima. ¶ Dicēdū q̄ ē verū respectu mortaliū. ⁊ iō pena peccatorū venialiū est minima q̄ debet p mortalibꝰ. non tamē sequit q̄ sit de minimis penis huius vite cū oēs pene tam mortaliū q̄ venialium que dant iudicio dei sint maiores q̄ q̄libet pene huius vite. Aliter potest dici q̄ acerbitas pene purgatorie nō est tñ ex magnitudine peccati: aut ex magnitudine lesionis quantū est ex dispositione paciētis. pōt enī esse q̄ materialiter sit aliqua pena huius vite tāta aut maior q̄ pena purgatoria. sed nō pōt esse tā afflictiua aliqua hic sicut in purgatorio. vtpote si applicet hic aliquis ignis equaliter agēs. sic agit ignis purgatorius. licet sit cōparatio quasi equiuoca. s. q̄ tantū agat naturaliter aliquis ignis hic vt agens naturale quantū agit ignis purgatorius: vt est instrumentū diuine iusticie: tūc pena materialiter est equalis. ⁊ tamē ex illa punitione equali sequit inequalis dolor: quia magis punit ⁊ affligitur anima ibi q̄ corpus hic: q̄ aīa est magis sensitiua lesionis sicut si in eodē igne ponat homo ⁊ equus vel asinus minus dolebit equus q̄ homo. ⁊ duo boues nō eiusdē cōplexiōis positi i eodē igne inequaliter affligunt. nā puuli q̄ teneriores sūt magz affligūt q̄ viri duri. ⁊ tñ licet iudex hoc sciat nō peccat dādo p eodē delicto duobus hoīb⁹ eandē penā materialiter q̄ uis vnus magis affligat q̄ alius. ita de⁹ in purgatorio dat tantā penā materialiter quantā datur eēt hic eis viuētibus: ⁊ tñ si daret illā viuētibus minus affligerent: q̄ minus illā sentirēt. ¶ Querit an pe-
Q.°.268 na purgatoria sit volūtaria vl ꝓtra volūta ē sustinētiū. ¶ Dicendū q̄ existētes in purgatorio sciūt se p illā penā purgādos ⁊ iō illa pena est aliquo mō volita ab eis. dicit enī aliqd dupliciter volūtariū: vno mō simpliciter. vt q̄ libet sit felix. istaz hoc sine aliq̄ ꝓditione aut ordinatiōe in alterū petit. Alio mō est volitū sub cōditione: vt q̄ vult sibi abscindi manū putridā ne moriat. Sed dicendū q̄ eorū que sunt voluntaria sub ꝓditione q̄dam sunt volita: lz penalia inq̄tum p penā aliqō bonum acquirim⁹. Alia aūt volūtaria inq̄tuz sine pena illa nō puenim⁹ ad bonū qō optam⁹. Primo mō res penalis est volita: q̄ assūmit eā volūtas spōte: cū nō sit ⁊ facit eā esse sicut i pena satisfactoria quā spōte bō assūmit: etiā nullo illā imponente: vel si ab alio sit nō vellet bō illā nō esse: sed potius cupit q̄ sit vt in martyrio: nā pena martyrij est volita: ⁊ desiderata ⁊ solicite inquisita a quibusdā vt ad illā pueniāt. Scōo modo est talis pena q̄ p eā nullū bonū nobis accrescit cuius illa sit causa directa: sed ad aliqō bonū optatū nō poterimus puenire nisi mediāte illa. sic est de morte naturali: nā p eā nichil meremur. ⁊ tñ nō pōt qs puenire ad beatitudinē nisi p mortem. Cupit ergo aliquis morī: vt ad beatitudinē veniat: sed tunc pena nō est sic volita sicut prius: q̄ nō cupit homo illā vt sit: sed vt trāseat ⁊ iam nō esset. ⁊ ideo licz mors naturalis sit volita inquantū nō itur ad beatitudinez nisi p illam: tñ cupit qs liberari ab illa. i. q̄ cito trāseat: sed a satisfactiōe nemo petit liberari ⁊ a martyrio. ideo licet vtrūq; sit volitū nō equaliter

est volitū: ſz pena ſatiſfactoria ⁊ pena martyrij ſūt magꝭ volū
taria qꝫ mors naturalꝭ. De pena purgatoria dicendū qꝫ eſt vo
luntaria. Sciunt enī defunctoꝝ aīe qꝫ nō poſſunt peruenire ad
beatitudinē niſi ſuſtineant penā purgatoriā. ergo illā volūta-
Q.ª.269 rie ſuſtinēt. nō tñ eſt voluntariū abſolute. ¶ Querit an aīe in
purgatorio exiſtētes puniant p demones. ¶ Aliqui dicūt qꝫ
ſic: qꝛ dicit mgꝭ. 4. ſen. di. 47. qꝫ aīe in penis illos habebunt
tortores quos in culpa habuerūt incētores. Scō qꝛ purga
tio cōpetit iuſtis in hac vita ⁊ poſt hāc vitā. ſz in hac vita pur
gant p penas a diabolo inflictas ſicut patet de Job. ergo vi-
detur qꝫ a fortiori poſt hāc vitā torquebunt ⁊ purgabunt p
penas inflictas a demonibus. ¶ Dicendū qꝫ exiſtētes in pur
gatorio torquebunt nō quidē a demonib⁹ neqꝫ ab angelis: ſz
a deo ſolo. ⁊ hoc nō eſt inconueniēs cū idē fiat circa dānatos in
gehennā poſt iudiciū. Primū patet nā nō erat iuſtū qꝫ exiſten-
tes in purgatorio ſubijcerent demonibus ad hoc qꝫ eos tor-
querēt. Primo ꝓpter dignitatē ipſoꝝ ⁊ indignitatē demonuꝫ
nā illi ſunt ciues futuri vite eterne cui⁹ habent iā certā pmiſſi
onē ⁊ ipem: qꝛ in charitate deceſſerūt ⁊ in illa manēt. ⁊ licet pe
na aliqua eis debeat cū honore quodā debet iſtigi. Scō ꝓ
pter indignitatē demonū qui tā indignos ſe ex ſua iniquitate
reddiderūt: vt iam beſtie ⁊ pecora ⁊ ſerpentes in ſacra ſcriptu
ra noīent. ideo iniuſtū eſt: vt tā indignis ꝓcedat tā excellēs mi
niſteriū. i. ſup tā excellētes. ſ. ſup ꝯciues angeloꝝ qui vocant
filij dei. Tertio ⁊ ꝑcipue ne durius hoc tolerēt aīe defuncto
rum. Iſtā eandē penā multo triſti⁹ qꝭ tolerat ꝑm qō ab alio
aut ab alio infligit. ⁊ ideo potius vellet qꝭ a quolibet ignoto
pati duplam penā qꝫ ab hoſte pati ſimpliciter. ſed demōes ho
ſtes ſunt eorum qui in charitate manent: ⁊ illorum qui in cha
ritate decedunt. ergo non debent ab eis puniri poſt mortem.
Quarto qꝛ demones de hoc valde gauderēt ⁊ inſultarēt ani
mabus defunctorum. Iſtam ſunt demones ſuperbi valde ⁊ in
uidi. ideo ex hoc valde dolent quando in temptationibus ſu-
perantur ab hominibus qui ſunt minores ꝑm pfectionem na
turalem. ⁊ credunt ſe tunc valde deiectos ⁊ humiliatos ⁊ ira-
ſcuntur valde hominibus quos ſupare nō potuerunt. vñ ga
omnes qui in purgatorio ſunt ſuperauerunt demones tem-
ptantes ipos de peccato mortali valde iraſcunt demones cō-
tra illos ⁊ oderunt eos: ⁊ ſi cōcederetur eis poteſtas torquen
di illos deſeuirent in eos effudentes totam indignationē ſuā:
etiam ſi non poſſent plus illos punire qꝫ deus pmitteret. hec
autem eſſet quedam conſolatio demonibus: ⁊ afflictio ma-
gna aīabus in caritate exiſtentibus. ſed deus non debuit per-
mittere qꝫ demones ita gaudeant ad alleuiandum aliquali-
ter ſuam miſeriam neqꝫ qꝫ anime in charitate exiſtentes affli-
gantur moleſtius qꝫ iuſtum ſit ab indignis. ideo non cōcedet
demonib⁹ torquere exiſtentes in purgatorio. ¶ De angelis
etiam bonis dicendum qꝫ non torqueant animas exiſtentes in
purgatorio. Primo quia conciues ſui ſunt ⁊ eſſet moleſtum
angelis punire tam acriter eos quos vehementer diligunt: ſz
deus nullam moleſtiam infert angelis bonis: quia iam beati
ſunt. Secundo quia hoc etiam eſſet moleſtuꝫ animabus que
torquentur. ſ. qꝫ amici ſui ⁊ quorum conciues ſunt ⁊ equales
in gloria torqueant eos. melius autem quis torquetur ⁊ tole
rabilius quantum ad animū: quando torquetur ab ignoto ⁊
ad quem nullum vinculum amoris ⁊ coniunctionis ſpeciali-
ter habet: qꝫ cum torquetur ab hoſte aut amico. Et ratio eſt
quia qui torquetur ab hoſte dolet qui torquetur quia glori-
atur inimic⁹ de malo eius. qui aūt ignot⁹ eſt nō gliaꝭ: quia nō
odit eū quē nō agnoſcit. ſi torqueꝭ quis ab amico dolet: quia
ab eo a quo bona recipe debuit recipit mala. iuxta illud pſ.
54. Si inimicus me⁹ maledixiſſet michi ſuſtinuiſſem vtiqꝫ. ⁊
ita angeli: qꝛ amici ſunt exiſtētiū in purgatorio nō cōuenienter
eos torquēt. ⁊ tñ angeli ſunt hmōi ſicut xps dixit. Ma. 22. ⁊ Lu-
ce. 20. c. ſ. in reſurrectiōe nō nubēt neqꝫ nubent: ſed ſunt ſicut
angeli dei vel equales angelis dei. ⁊ apls dixit ad Hebre. 1. c.
ſunt adminiſtratorij ſpirit⁹ in miniſteriū miſſi ꝓpter eos qꝭ he-
reditatē capiunt ſalutis. ⁊ ipſe angelus dixit ad iohannē quan
do voluit ꝓnus cadere vt eū adoraret. ſ. ꝓſeruus tuus ſum:
⁊ fratrū tuoꝝ teſtimoniū habentiū ieſu xpi ipm adora. Apoc.
1. ⁊. 19. c. Tertio qꝛ deus nō ſubijceret angelos huic tā puo
miniſterio. ſ. vt torquerēt aīas ſolutas a corporibus qꝛ torq̄-
re eſt actus cuiuſdā duriciei. angeli vo mites ſūt ⁊ beati. ideo
nichil tale agūt. ⁊ ita apparet qꝫ exiſtentes in purgatorio. ne-
qꝫ a demonib⁹. neqꝫ ab angelis torquent. Damnati aūt non
torquent poſt diē iudicij ab angelis neqꝫ a demonib⁹. De an
gelis aūt dō eſt qꝫ neqꝫ ante iudiciū neqꝫ poſt iudicium tor
quent damnatos. ⁊ cauſa eſt: qꝛ huic tam turpi ⁊ puo miniſte
rio nō ſunt angeli boni deputādi qui tā excelſe dignitatis ſūt.
Ante diē aūt iudicij damnati torquent ꝑ demōes: ſed poſt iu
diciū nō. qꝛ poſt iudiciū tollet oīs ptās ⁊ principatus demo-
nū ſup hoīes. ideo nō torquebunt ab eis. Scō qꝛ exꝑſſe di-
cit ſcriptura eorū principatū tūc ceſſaturū. 1. Chor. 15. c. ſ. de
iude finis cū tradiderit regnū deo patri ⁊ euacuauerit omnē
principatū ⁊ ptātem ⁊ virtutē. ⁊ loquit de ordinatione demo-
nū q̄ nūc eſt ꝑm quā ꝓſiderant principatus ⁊ ptātes: ⁊ tūc iſta
euacuabunt. ideo nō manebit aliq̄ ptās demonib⁹ ad torquen
duꝫ. damnatos neqꝫ torquebūt eos realiter: ⁊ ita apparet qꝫ
angeli boni nunq̄ torquēt damnatos: demones aūt torquent
illos ante diē iudicij: ſed poſtea nō. Tertio hoc accidit vt de-
mōes nō ꝓſolent aliqualiter: nā gaudēt inferēdo malū hoīb⁹
qꝛ oēs oderūt tā bonos qꝫ malos. ¶ Cōſiderandū qꝫ cū vſqꝫ
ad diem iudicij duret vita hoīm ſup terrā qñ poſſunt bonuꝫ
⁊ malū agere debet ſemꝑ durare ptās demonū vt ſemꝑ exer-
citari poſſint hoīes: qꝛ tamdiu exercitabiles ſūt: ⁊ hoc nō pōt
cōuenienter fieri p aliquos niſi p demōes. ideo illis hoc debꝫ
pmitti. qō vo apud inferos pmittat eis interim torq̄re dam
natos nō fit quaſi iſtud ptineat ad exercitationē cū iam ceſſa-
uerit exercitatio: ſed qꝛ iuſtū eſt vt aliqd ꝓcedat demonib⁹ ſup
damnatos ad eoꝝ triſticiā. Iſtā dānati dū viuerēt ſubijcerūt
ſe ſponte demōibus aſſentiēdo eoꝝ ſuaſionib⁹: ideo debent cō
tra voluntatem ſuam aliquando ſubijci. ⁊ hoc fit poſt mortē
vt ſentiant eos tortores eſſe in penis ⁊ demones gaudeāt de
malis quos inferunt damnatis: quia damnati voluerunt aſ-
ſentire eorum illicitis ſuaſionibus. hoc autem non debet du-
rare in eternum ne tanta conſolatio demonibus concedatur.
ideo non fuit aliquod tempus tam cōueniens qꝫ vt nūc quan
do habent exercitationem ſuper viuentes: habeant punitionē
ſuper mortuos. poſt iudicium vero quia ceſſabit exercitatio
⁊ principatus ſuper viuentes etiam ceſſabit ſuper mortuos.
De punitione ergo damnatorum poſt iudicium dicendum qꝫ Q.ª.270
neqꝫ fiet ab angelis bonis neqꝫ a malis ſed a deo. iuſticia emꝫ
dei ſuccendet ignem illum qui ardebit in eternum in quo puni
entur damnati: quia deus ſuccendet ſemel illum ignē qui nūq̄
extinguet: ⁊ ideo nō oportebit qꝫ demones apponāt fomē
ta. Et non erit neceſſarium: īmo non poterat eſſe conueniens
demonum aut angelorum miniſterium: quia non ſufficiet ad
hoc: nam idem erit ignis ⁊ inequaliꝭ puniet ſingulos quidem
ꝑm exigentiam peccatorum ſuorum quod non poteſt fieri ni-
ſi per deum: quia oportet eſſe hic vnum de duobus. ſ. qꝫ aut
deus auget ⁊ minuit vires eiuſdē ignis cum ſit vnus nūero
quantū ad omnes. aut manētibus equalibus viribus ignis qa
vnus eſt facit deus damnatos ipos magis aut minus paſſibi
liores ab igne vt magis aut minus crucient. ⁊ vtrunqꝫ eſt ſu
per naturam exercere poteſtatē. ſ. ſup naturā hoīs aut ignis.
ſed hoc non poſſunt demones neqꝫ angeli neqꝫ aliqua creatu
ra. ſed ſolus deus. ideo non ſunt apti ad hoc miniſterium de-
mones nec angeli. ſolius ergo iuſticia ſuccendet ⁊ conſerua-
bit ignem in quo in eternum tā damnati homines qꝫ demo-
nes patientur. ad deum autem cōpetit iſta punitio. ipſe enim
eſt iudex rectus q tā bonis ꝑmia qꝫ malis penas diſtribuit. De Q.ª.271
exiſtentibus aūt in purgatorio dōm qꝫ neqꝫ a demonib⁹ ne-

qz ab angelis torquenť sed a deo solo q suscitat ignem illū: ⁊ facit ardere ĩcerto modo. licet ignis idē est numero q torquet damnatos ⁊ existentes in purgatorio. sed omnati sunt in parte inferiori. purgatoriū vero supra ⁊ peruenit idem ignis ad vtrosqz. vnde succensus apud dānatos manet etiā apud purgādos: verūtamē apud dānatos aliqd efficiūt nūc demones quo dānati sentiūt se subditos illis ⁊ torqueri ab eis. sz apud purgandos hoc nō efficiūt iō non torquēt eos. Sed obicieť q deus nō puniat purgandos: qr supra dicebať q angeli nō torquebāt eos qr amici eorz sunt ⁊ nō inferrent eis tantos cruciatus. a fortiori ergo deꝰ q magis eos diligit q̄ angeli non torquebit eos. Dicēdū q licet deꝰ clementior ⁊ benignior sit ad purgandos q̄ angeli ⁊ magis eos diligat tñ cōuenit ei punire illos ⁊ non angelis Primo quia quando alicui competit aliquid ex necessitate officij non imputatur ei ad malū: etiaz si cōtra quēlibet exerceat rē officij illiꝰ sed deo inquantū sūmo distributori conuenit naturaliter distribuere penas ⁊ premia omnibus. q ergo amicis suis penas distribuat cum eas merentur non imputať durū ei qui tolerat. qr alꝫ videreť deus seipsuz negare: si id qō est iusti iudicis nō efficeret. secus de angelis quibꝰ nō cōpetit ex natura distribuere aut inferre penas iō molestius ferrent purgandi torqueri ab angelis q̄ a deo. Secūdo ⁊ precipue qr aliter angeli inferrent penas aliter deꝰ nā deus infert penas vt iudex offinies nō vt torzor exequens Seueritas autē non videť esse in offiniendo q aligs puniať sed in inferendo ei realiter penas illas. ⁊ alicui mandat qs penas corporales infligi cui nequaq̄ ipse ĩferret qr flatī flecteret ad misericordiā. angeli autē nō sunt iudices sed deꝰ. ideo ipsi nō poterant punire nisi vt torzores. Secꝰ de deo q iudicat penas inferendas. ⁊ ipse non est torzor sed subministrat ei ad nutum ipsa natura rerū. s. ignis ⁊ nō deꝰ quasi ignis sit minister intelligens voluntatē dei ⁊ exequēs illā. ⁊ hoc modo nō est inconueniēs q deus torqueat purgandos quos diligit: qr non torquet ipse eos sed torqueri facit. ⁊ ita neqz demōes neqz angeli torquent purgandos. Sed dicendū q satis potest teneri demones comitari purgandos in exitu ⁊ assistere eis in punitione. de exitu de corpore planū est q ibi cupiunt rapere omnem animā vt deducant ad thartara. nesciunt autē de meritis aut demeritis qr ista sunt in dei iudicio: ⁊ etiā pertinent ad interiora anime nostre q̄ non scrutať demō. iō q̄libet animā vel let secū trahere ⁊ insidiať in morte vt trahat ⁊ vere omnes traheret si permitteret. illas autē non trahit quas non permittit accipere. ⁊ iō cū ipse conatus fuerit singulas tenere ⁊ nō pmissus fuerit: scit ipsas ad se nō pertinere accusat eas de peccatis preteritis quasi sint adiudicande ei sicut est in tēptatione ⁊ nocumento corporali. demones enim oēs homines arriperent ⁊ occiderent aut inferrēt mille nocumenta si non custodirenť a deo per angelos. Cū aūt demon conatꝰ fuerit aliquē inuadere ⁊ non potuerint qr cohibeť scit illū custodiri a superiori virtute ⁊ tunc cessat cohibitꝰ verūtamē rursus ⁊ iterū inuadit qr non fatigať neqz erubescit quousqz inueniat hominez ad tēpꝰ destitutū propter demerita sua angelica custodia ⁊ tunc nocet illi quantū potest ⁊ noceret vsqz ad morte si permitteret. in exitu ergo de corpore ex maiori desiderio demōes obseruāt omnē animā vt rapere possint eā si pmittāť ⁊ si nō pmittunť obiciunť ei saltē peccata vetera q̄ eis suadentibꝰ illa cōmisit. ⁊ iō sibi adiudicari petunt. sz rndeť eis remissa illi eē p pñiaz ⁊ sic illi coguntť ab importunitate sua cessare: sz cū aīe ad loca purgatoria defferunť ⁊ si demones non possint eas tenere: qr angeli eas ferunt sequunť tamē eas vt si assistāt earū penis ⁊ in purgatorio: non recedunt ab eis. non tamē inferūt aliquas penas: assistunt tamē eis qr gaudent ⁊ saciant aliqualiter de penis eorū. nam ⁊ si nō sint in potestate eorū volunt tamē q quomodocunqz puniant. istud autē est satis rationabile. qr locus dānatorū ⁊ purgandorū cōiūcta sunt. imo idē ignis est vtrorūqz. ⁊ sic cū demones sint inter dānatos non est mirū q assistāt purgandis. Sed nunquid ex hoc aīe purgande molestiā sentiunt: qr demones assistunt eis ⁊ gaudent atqz satianť de malo eorū. Aliquis dicet q sic qr propter hoc non pmittiť demonibus torquere aīas: ⁊ ideo videť q neqz pmitti debent assistere aīabus dū purgant. Dicendū q permittunť assistere: ⁊ ista non obstant qr non reddiť molestia animarū maior q̄ iustū sit ex hoc q demones assistūt. nā si torquerent eas dolerēt ille preter modū ⁊ tamē sic non dolent qr sciunt aīe q demōes nullā potestatē habent super eas sed sunt quasi pen[a]e alieni. iō potius ex eo q vident illos assistere ⁊ cupere malū earū ⁊ nō posse aliquid efficere inferendo malū. habent in se quandā cōsolationē quasi sint liberate de potestate eorū. ⁊ iō idem est ac si demones non assisterent penis earū. ¶ Considerandum q post mortem nunq̄ puniuntur boni a demonibus. in vita autem interdum puniuntur ⁊ cum dicitur tam invita q̄ in morte purgantur homines: ¶ Dicendum q non fit purgatio in vita sed solum post mortem. nam in vita pene aut inferuntur bonis aut malis. Si bonis proficiunt per eas ad magis bonum per meritum spontanee pacientie. ⁊ ideo non solum tolluntur pene debite per modum compensationis vel equiualentie in quantum datur pena pro pena: sed etiam est ibi meritum per hoc q pacienter ex charitate tolerantur. ⁊ hoc vocamus satisfactionem ⁊ non purgationē: qr in purgatione tollit malū sz non augeť bonū. in malis autē viuentibꝰ ⁊ punitis neqz purgatio fit nec satisfactio: qr mali cū puniunť nō cessant a peccato sed deteriores efficiunť ⁊ tunc non est purgatio sed preuaricatio ⁊ deterioratio. Si autē dicať q mali interdū puniti ad bonū cōuertunť nō est purgatio tantū sed satisfactio qr boni efficiunť ⁊ merentur per actū conuersionis in deū ⁊ p spontaneā tolerationē penarum. ⁊ ideo nō potest dari in vita q̄ sit ꝓpria purgatio. vnde nō est nisi post mortē in bonis qui iam per penas mereri non possunt ⁊ tollit malus quod in eis erat. i. venialia vel obligatio ad penā pro inexpleta penitentia Et sic non est verū q demones admittunť aliquādo ad purgandū homines. bene tamē admittunť ad vexandū q̄ vexatio est interdū meritoria ⁊ satisfactoria. interdū autem neqz purgatoria vt dictū est. Cū dicitur q̄ boni affligunť in vita interdū a bonis interdū a malis. dōm q verū est. de malis patet sicut satban ⁊ angeli mali afflixerūt iob. vt ptz Job. 2. c. de bonis angelis ptz vt de illo angelo q afflixit iacob qñ luctatꝰ est cum eo ⁊ reddidit eū claudū: qr emarcuit neruꝰ femoris eius ⁊ ita tenet dionisiꝰ. 4. c. de di. no. ⁊ colligit gen. 32. c. q aūt mali angeli tūc vexent bonos interdū nō est inconueniēs. quia nunc est tps pugne ⁊ hostilitatis. totū enī tempꝰ vsqz ad morte dať nobis ad exercitationē. ⁊ exercitatio est cū demonibꝰ cū quibꝰ dixit apostolꝰ nob esse colluctationē. ad ephe. 6. c. ⁊ iō q nūc boni cū demonibꝰ contendant ⁊ a eis vexenť non est inconueniens. ⁊ sunt ad hoc due cause. Prima est qr cū sit tēpus exercitationis debet cōcedi vt exerciteně homines: sed exercitatio fit per penā ideo puniunť boni a demonibꝰ. Secūda est qr vexatio demonū est nunc vtilis bonis. nam tolerando eā pacienter merenť ⁊ meliores efficiunť: sed locꝰ debet hominibꝰ dari vt augeanť in merito. iō debet cōcedi vt nūc a demonibꝰ vexēť. Tertia est qr fm opa p̄sentis vite ad huc nō est certum de aliquo an taudē supabit demonē ⁊ habebit vitā eternā vel supabit ab eo ⁊ adiudicabit pene eterne. iō q̄diu manet ista determinatio nulla cā est q̄re boīes nō vexenť a demonibꝰ qr adhuc hostes sunt eorz. ⁊ nondū triūphauerūt boīes de demonibꝰ neqz demōes de hominibꝰ. triūphꝰ enī iste in morte cōsumabit vbi determinatū est qs supabit. Quarta rō pōt addi qr q demones affligāt boīes in vita nō est valde molestū homī qr nescit se ab illo vexari cū hō viuēs nō videat demōes neqz agnoscat licet putet interdum se pati a demonibus sed nescit veritatem ⁊ dato q̄sciat nescit: an vnus vel multi sint ⁊ qui sint aut quales aut qualem intentionem habeant ad hominem: ⁊ an in hoc gaudeant valde vel quomodo se habeant. post mortē

vero aīa cognoscit demones: qz sunt substantie sepate. ⁊ vna substātia sepata cognoscit aliā. ⁊ aīa oēs substātias separatas vt ostensuz est supza. ⁊ scit aīa an vn⁹ vel multi demones affligant eā ⁊ q̄ sint determinate. et videt etiā quomō insultant ei ⁊ quomō de pena ei⁹ saturant. iō molestū est aīab⁹ post mortē torqueri a demonib⁹. in vita autē nō est magis molestū vexari a demonib⁹ q̄ ab hominib⁹. imo quidā sunt qui potiꝰ vellent hic a demonib⁹ vexari q̄ ab hominib⁹ q oderūt eos dū tamē non reciperēt maiora mala a demonib⁹ q̄ ab hominibus. In
Q.°273 morte secus est. iō post mortē non permittit demonib⁹ torquere bonos in purgatorio: nūc vero pmittit. ¶ Querit q sunt q puniant in purgatorio post mortē? ¶ Dicendū q illi qui hic decesserunt in venialib⁹ peccatis vel in aliquo onere inexplete satisfactiōis. ⁊ sunt he sole due cause p quib⁹ torquet quis ibi. De prima ptz qz contingit aliqnos decedere in venialib⁹ non existente aliquo mortali: ⁊ hi purgant ibi quousqz mūdi efficiant non manente veniali. De scōa causa patet qz aliq decedūt sine mortali ⁊ forte sine veniali ⁊ tñ pro peccatis mortalibus de quib⁹ als doluerūt non expleuerūt satisfactionē debitā ꝑm determinationē diuine taxatiōis. oportet ergo q illā partē inexpletā expleāt: ⁊ ita manebūt ī purgatorio quousqz expleta sit. Ex hoc apparet necessitas ponendi purgatorium ⁊ purgationē fieri post mortē contra eos qui hoc negabunt. De primo horū patet vt cū quis decedit in veniali nullo existente mortali. qz hoc ꝓtingit cū sepe quis habeat venialia non existente mortali. nā euadere oīa mortalia est facili⁹. ⁊ euadere oīa venialia. i. q̄ nullū cōmittat est quasi īpossibile homini nisi ex priuilegio. qui autē sic decedit non potest illico ire ad vitā eternā: qz illuc non potest intrare aliqs nisi totaliter mundus. nam ad illā ciuitatē sanctā nichil īmundū intrabit. Apoca. 22. c. etiā non vadunt isti ad gehennā ignis qz ibi sunt damnati. ⁊ tñ iste q in charitate est non potest damnari: qz vniuersa peccata operit caritas. Prouer. 10. Damnatio autē fit p peccato mortali. iō qui non decedit in mortali non potest damnari. Joh. 11. c. qui credit in me non morietꝰ ī eternū. ergo oportet dari locū mediū in quo tollant ⁊ purgent peccata ista. Alii qui dicunt q̄ non est locus purgatorij⁹ aīabus deputat⁹ post mortē: ⁊ dicūt q̄ purgatio venialiū fiet per ignē ꝓflagratiōis in die iudicij. Sed dicendū q̄ licet ille ignis poterat sufficere ad purgationē cuilibet sustinenti eū. tñ non poterit sic mundari a venialib⁹ ille qui ante iudiciū inueniet mortu⁹. primo qz necesse est q̄ aīa soluta a corpe aliquod receptaculū habeat ⁊ statim incipiat habere penā vel gaudiū pro eis q̄ fecit. Scōo qz aīe decedentes in charitate licet venialia habeāt sunt digni vita eterna ꝓpter charitatē. q̄ ergo tā diu spectēt non habendo gaudiū vite eterne vt in fine mundi in cōflagratione expiētur peccata earū est incōueniēs qz videt multū tēp⁹ glorie eis adimi. Tertio qz est aliō mai⁹ incōueniēs: qz dat sic pena magna aīab⁹ q̄ ad purgationē eis non proficit. nā toto hoc tempore qō est inter mortē ⁊ diē iudicij maneret sic sine gloria: ⁊ hoc est eas carere visione dei: ⁊ ista carentia est magna pena. Quarto qz aīe erunt exute corporib⁹ ⁊ tñ ignis ꝓflagratiōis non erit nisi p corporib⁹ depurandis: non autē ad aīas affligendas. Quinto ⁊ precipue quia isti q dicunt purgationem venialiū futurā per ignē ꝓflagrationis ponunt q̄ aīe interim erūt in gloria cū in charitate recesserint de corporib⁹ ⁊ in cōflagratione purgent. Sed non stat qz tunc daret q̄ posq̄ aliqs erat beatus efficiat miser q̄ est absurdū. Sexto qz qui volūt sic penā purgatoriā dare. iō faciūt qz putant q̄ cū tūc resumētur corpora in corporib⁹ resumptis erit pnrgatio per ignem ꝓflagratoriū sed non stat qz ignis ille precedit resurrectionem aliquomō cū sit dispositio quedā ad resurgēdū. Septimo qz ad hoc q̄ fiet purgatio oportet esse penā eoz qui purgantur ⁊ tñ non poterit ibi esse pena: qz corpora post resurrectionem erunt incorruptibilia ergo non poterūt tunc purgari. Dicendū autē q̄ purgabunt q tunc inuenti fuerint viuentes quādo venerit dies illa iudicij. primo qz illi erūt in corporib⁹ adhuc passibilib⁹. Secūdo qz non erit modus ali⁹ quo peccata taliū purgent. Tertio qz etiā si nichil maneret purgandū in electis adhuc transirent per ignē illū vt morerēt ⁊ resurgerent. ⁊ iō necesse est illū ignē conflagrationis in illis q viuentes inueniētur die illo diuersimode se habere. nam in eis qui damnandi sunt qz decedunt in mortali erit seuus ignis. qz inferet duriss mū cruciatū cū ibi incipiat infern⁹ su⁹: in electis aūt dupliciter habebit. nā quidā erūt in tanta vite sublimitate q̄ nichil purgandū habebūt. Alij vero venialia aliqua vel inexpletas peccatorū preteritorū habebūt satisfactiōes qui min⁹ perfecti sūt aut vere īpefecti. De primis dicendū q̄ transibūt p illū ignē sine vlla penalitate quasi insensibiliter vel in sopore vt sicut liberi sunt penitus a peccato: ita ⁊ penit⁹ sint liberi a penalitatibus. ⁊ sicut īmisit domin⁹ soporē in adam ⁊ sine dolore eius abstulit vnā de costis illius de qua feminā formauit ita ⁊ illos deus per ignē conflagrationis faciet transire insensibiliter de hac vita nullo dolore grauatos nisi forte quantū in morte naturali que est oībus cōmunis dolituri erant: q̄ adhuc an talē ibi sustineant incertū est vel prorsus sine dolore transeant: hoc tñ certū est q̄ non dolebūt per illū ignē sicut qui in flāmis vitam perdunt qō sine acerbissimo dolore nonfit. quantū vero ad eos qui iam diu mortui sunt nichil est ad propositū q̄ per illū ignem purgentur ideo non purgabunt. Sed obiciūt quidam q̄ purgatio illa fiet per ignē conflagrationis qui in die iudicij apparebit. ⁊ ostendūt istud. quia. 1. Thor. 3. c. vbi ponitur de purgatione peccatorū dicit. si cuius opus manserit mercedem accipiet. si cui⁹ opus arserit detrimentū patiet: ipe vero saluus erit sic tamē quasi per ignem. Dicendū q̄ purgatio nō fiet de venialibus per ignē conflagrationis nisi quātum ad illos qui tunc viuentes inuenti fuerint. Quantuz ad alios vero fiet purgatio p ignē purgatoriuz subterraneū qui nunc est. Ad auctoritatē apostoli potest dici vno mō q̄ ignis conflagratiōis ostendet qualia fuerint opa ⁊ cōsumet ea quantum ad illos qui tunc inuenti fuerūt viuentes. Aliter autem potest exponi q̄ intelligat de die iudicij q̄ ille vocet dies dñi qz tunc erit deus domin⁹ qz omnia erunt ei plene subiecta ⁊ tunc dicit filius tradere regnū deo ⁊ patri cum subiecta fuerint omnia pedib⁹ eius. Dicendū ergo aliter q̄ intelligit de die mortis ⁊ de igne purgatorio. ⁊ patet qz dies dñi vocat dies iudicij propter causam supra dictā: ⁊ qz est dies aduentus dei ad iudicandū. ⁊ de hoc exponūt aliqui illud. 1. ad the. 5. c. s. dies dñi sicut fur ita in nocte veniet. sz dies mortis cuiuslibet est dies quo deus ad ipsuz venit. s. ad iudicandū. ideo vocatur eadem ratione dies dñi quasi dies iudicij generalis: nā ad omnes morientes deus venit. ad bonos quidē venire xp̄s dicitur vt eos vita eterna dignos iudicet. ad malos autez venit vt eos ad penā gehennā condemnet. ⁊ de vtrisqz xp̄us loquit vocans diē mortis diē aduentus xp̄i. sic patet ꝓcedēti. c. vigilate quia nescitis qua hora filius homis veniet. i. nescitis in qua die ⁊ hora moriemini. Item de bonis specialit. patet Joh. 14. c. s. si abiero ⁊ preparauero vobis locū iterū veniā ⁊ accipiā vos ad meipsuz vt vbi sum ego ⁊ vos sitis. sed manifestū est hoc intelligi de morte corporali apostoloz per quā statim transierūt ad vitā eternā celi empirrei vbi xp̄s est. ergo in morte venire ad bonos dicit. ⁊ Joh. 21. c. de iohāne euāgelista dixit xp̄us ad petrū sic eū volo manere donec veniā. i. volo q̄ maneat sine tormento martirij vsqz ad diē mortis in qua ego veniam ad tollendū eū ad me. de malis autē q̄ veniat ad mortem eorū patet Apoc. 3. age penitētiā ⁊ prima opera fac sin autē venio tibi ⁊ mouebo candelabrū tuū de loco suo. i. faciam te iam non esse in numero bonorū sed inter dānatos.
¶ Amplius autē apparet hoc ex conditione inexpletarum satisfactionū pro peccatis preteritis. qz aliqui sunt qui decedūt inexpleta illa. s. tā satisfactione imposita p eccliaz q̄ satisfactione debita scōm dei iudiciū. contingit enim vtrāqz esse impos- Q.°274

tam: vt siquis mox vt impositā fuerit sibi penitētiā p sacerdo tem moriat: aut post paucos dies ita q nondū expletus sit q sacerdos iniunxerit, nā tūc vtraq satisfactio inexpleta manet differunt quidē hec satisfactiones: non quidez velut diuerse sz qz vna superaddit ad aliā. nā qz quantitas penitētie est redacta ad arbitriū sacerdotū ponunt vt cōmuniter parue penitētie. ⁊ q̄ non sufficiunt ad satisfaciendū p peccatis. iō licz expleatur illa penitentia adhuc manet homini pena purgatoria. sīgs tñ expleat satisfactionē taxatā a deo non maneret ei pena purga toria. ista autē taxatio pene p singulis pctis q̄ a deo fit est no bis ⁊ toti ecclie ignota neq potest omnino notificari: ⁊ tñ si quis cōpleat illā manet liber ab omni debito pene post hanc vitā. interdū autē homo explet eā ⁊ addit aliqd: ⁊ tunc nō so luz nulla pena manet ei post vitā sed etiaz crescit in merito vt cōmunit tñ non explent homines istā satisfactionē debitā p̄m dei taxationē pro oībus peccatis suis. ⁊ iō necesse est manere penā post mortē. nam iste non potest decedēs statim deduci ad vitā eternā neq ad gehennā. ergo necesse est locū mediū po ni. non ad vitam eternā qz non intrat illuc nisi qui mund⁹ est ⁊ tñ qui obligat⁹ est ad aliq̄ penā licet ei nullū peccatū maneat non est penitus mund⁹. etiā qz esset melioris conditionis cito moriens ⁊ q̄ paruas penas hic tolerauit vel qui paucas tole rare voluit: nā habebit ille moriēs statim vitā eternā: sicut ille q expleta satisfactiōe decessit ⁊ hoc incōueniēs ē. iō manent pe ne que inexplete sunt. Item ad diuinā iusticiā pertinet q̄ ille plene pro peccatis suis puniat q peccata cōmisit: sz iste viuēs non expleuit penā debitā. ergo manet ei post mortē. neq iste dānabit ad gehennā qz decedit in charitate ⁊ sine aliquo pec caro veniali ⁊ mortali. manet ergo locus medi⁹ q purgatori⁹ dicit in quo tēporaliter anime maneāt ad expletā satisfactio nem. Item apostol⁹ designauit hunc locū purgatoriū ad condi tionē eius post mortē. 1. Thor. 3. c. cū dixit quale vniuscuiusq opus fuerit dies dñi declarabit. i. dies mortis q̄ vocat dies dñi. Item ostēdit hoc ex cōsuetudine generali vniuersal' eccle sie introducta ab apostolis orandi p mortuis. non tamē orat pro existentib⁹ in vita eterna: qz non indigent neq eis ora tiones nostre p̄sunt. non etiā p existentib⁹ in inferno: qz licet ora tiones essent eis necessarie non possunt p̄desse qz sunt in pec cato mortali. ideo orat pro illis q in charitate fuit ⁊ indigent qz isti suscipere possunt ⁊ indigent. non autē indigent nisi qui in penis sunt. non possunt autē recipere nisi qui sunt in chari tate. ideo oportet esse aliquos tales. ⁊ hi sunt de quibus dī ctum est q̄ purgant post mortē de peccatis venialib⁹ vel de sa tisfactione inexpleta. Item hoc dicit grego⁹. nicenus in serm o ne de defunctis. sīgs in hac labili vita purgare peccata min⁹ potuerit post transitū huic per purgatorij ignis cōflagratio nem cuius magis ac magis fidelis sponsa dona ⁊ hostiā in pas sionis memoriā offert pro filijs quos ipsa verbo ⁊ sacramen to rei preclare genuit pena alacriter expedit p̄m q̄ predicam⁹ dona veritatis seruātes ita ⁊ credim⁹. Item theodoricus epi scopus dicit super illud. 1. Thor. 3. c. sicut apostol⁹ dicit q̄ sal uabitur. sic tanq̄ per purgatoriū ignē purgantē quicqd inter uenit per incautelā prauе vite ex puluere saltem pedū terreni sensus in quo igne tam diu manet q̄ diu quicq̄ corpulentie ⁊ terreni sensus inhesit affect⁹ purget. pro quo mater ecclesia orat ⁊ dona pacifica deuote offert. ⁊ sic per hoc mund⁹ videt purus exiens dñi sabaoth puriss mis oculis īmaculat⁹ assistit

Q°.275. ¶ Consideranduū q̄ per lignū fenū ⁊ stipulam intelligunt ve nialia scōm apostolū. nam ipse ponit ista per ignē cremanda: eos tamen qui ista portant saluandos esse. 1. Thor. 3. c. ⁊ hoc non fit circa mortalia: qz non saluat qui illa habet. neq etiam bona opera signant qz illa non cremāt per ignem. ergo venia lia sunt que tangunt ⁊ consumunt ab igne sed qui ea portant saluant. Scōo patet qz istud tenet Aug⁹. sup epl'am ad cho. dicens post istius sane corpis mortē donec tēpus veniat ed diē dānatiōis ⁊ remuneratiōis: si hoc tēporis interuallo spūs de functoz q hec edificant lignū fenū ⁊ stipulam huiusmodi ignē dicant perpeti quē alij non sentiunt qui huiusmodi edificia nō portauerunt vt inueniant ignē transitorie tribulationis venia lia cōcremantē non redarguo qz forsitan verū est. Tertio ap paret qz venialia peccata adiuncta charitati possunt consumi per ignē. nam non respondet eis pena eterna. iō p̄m modū lo quendi scripture per methaphoram cōuenienter signant per aliqua q̄ igne consūmunt: ⁊ sic sunt lignū fenū ⁊ stipula. ⁊ non sicut aurū ⁊ argentum q̄ igne non cōsūmunt qz pura sunt. po suit autē apostol⁹ multa ad designandū conditionē peccatorū venialiū in cōbustione. nam sicut se habent venialia in essendo ita se habent in pena que eis respondet. ⁊ qz nō sunt omnia ve nialia vni⁹ modi neq etiā debet eis idem modus pene ignis ideo per diuersa cremabilia signari debuerūt. ⁊ non ponunt vni⁹ modi cōbustibilia ad ostendendū cōditionē venialiū. mul lum enim veniale habet penā eternā sed tēporalē si charitati ad iunctū sit. ⁊ tamē quibusdam respondet pena longa alijs pena breuis. ⁊ ita sicut sunt multi modi venialiū ita quedā citius: alia tardius consūmunt ⁊ tardi⁹ vel citius liberant ⁊ purgan tur qui ea habent ⁊ ad hoc ponunt q̄uenien er ista tria q̄ diffe runt inter se in tardiori ⁊ velotiori cōbustione. nam lignū tar de cōsumit. stipulatio fenū medio modo. Posuit autē aposto lus tria cōbustibilia ⁊ non plura aut pauciora: quia ista diffe rentia q̄ est inter peccata venialia quantū ad tardā ⁊ velocē cō bustionē est scōm quantitatē ⁊ non p̄m speciē. Et differentia se cundū quantitatē aut magis aut minus potest crescere in infi nitū. ⁊ ideo posset ponere in infinitū apostol⁹ differentias cō bustibiliū. sed equaliter non poterat nobis designari diuersi tas cōbustion's peccatorū venialiū. qz ofte individuoz multi plicant in infinitū. iō debuerūt ista ostendi quantū sufficienter exēplariter. Ad hoc autē fuit conueniēs distinctio trimēbris: qz fit p̄m quātitatē. ⁊ ois pfectio ternario numero cōprehen dit propter principiuz rei mediū ⁊ finē. ⁊ etiā qz in corpibus ista tria cōsideram⁹. s. latitudinē longitudinē ⁊ profunditatez Et ita Aristo. laudauit hunc numerū p̄mo de celo ⁊ mūdo ⁊ dixit illum competere in sanctificatiomb⁹ deoz. ⁊ ita conueni enter apostol⁹ tria cōbustibilia posuit. qz quedā sunt maxime durantia in igne quedā minime: quedā medio modo maxime durantia venialia per lignū designant. minime autē durantia ⁊ leuissima omniū venialiū per stipulā q̄ in igne minime du rat. mediocra autē in venialib⁹ ostendunt per fenū quod me dio modo inter lignū ⁊ stipulā durat. ⁊ ideo non accipiunt li gnū ⁊c. pro mortalibus. Unde dicendū q̄ licet possunt voca ri aliquo modo mortalia lignū fenum ⁊ stipula. ⁊ q̄ apostol⁹ intellexerit de eis ⁊ tamē tota littera illa nō potest applicari p̄m illū sensum. accipiendo autē de venialibus potest applicari lit tera tota sine calūnia. ⁊ tamē si mortalia accipiant per hec po terit dici q̄ hec fundant super fundamentū quod est xp̄us aut fides aut charitas. Dicendū etiam q̄ no solū super charitatē vel fundamentū spiritualis edificij fundatur veniale sed etiaz mortalia: qz dicit aliquid poni tripliciter sup fundamētū vno modo directo situ. ita q̄ supra fundamentū firmet: ⁊ sic soluz bona opa fidei formate. i. fidei ⁊ charitatis fundāt supra fun damentū: qz fundamentū est charitas vel fides operās per di lectionē. Et dicunt hoc modo superedificari. sed qz superedi ficari est supra fundamētū esse. ⁊ super dicit diuersam habitu dinem. ideo super edificari dicunt aliqua diuersimode. Se cundo enim modo dicit superedificari q̄ iuxta fundamentū est quia super signat iuxta. vt illō p̄s. 137. super flumina babi lonis illic sedim⁹. i. iuxta flumia. nō enī erāt sup flumia qz nō erāt sup aquā: ⁊ hoc modo venialia edificant sup fundamētū qz licet directo situ non ergant sup fundamentū stant tamē iu xta illud ⁊ ei non aduersant: quia charitatē siue fidem forma tam non tollunt. Tertio modo dicitur aliquid esse super. i. post. ⁊ sic vocamus superstites eos qui post mortem alioz um manent ⁊ sic mortalia quoq edificantur super fundamētum

quia postꝯ quis charitatẽ vl̃ fidem formatã habuerit peccat mortaliter. ꝛ ista operatio dicitur edificatio. qz omnis opera tio nostra nomĩe edificationis designaꝫ per methaphoram. ꝛsuper fundamentũ est qz post illud est. ꝛ tamẽ non est supra il lud. i. ꝙ erigaꝫ supra illud. ĩmo potius fundamentuz ipsum destruit: quia non potest manere fundamentũ cũ peccato mor tali. ꝛ verũ est ꝙ qui talia opera habuerit vel superedificaue rit patietur detrimentũ qz ardebit opus eius: ꝛ tamẽ ipse non erit saluus. sicut dixit apostol⁹ ipse autẽ saluus erit quasi per ignem. qz illud non potest accipi nisi de peccato veniali vt su-
Q°.276 pra dictũ est. ¶ Querit̃ an sint idem qui edificãt aurum ꝛ ar gentũ ꝛ lapides pꝛecioſos : ꝛ qui edificant lignũ fenũ ꝛ stipu lam vel diuersi ? ¶ Dicendũ ꝙ de hoc non ĩmerito dubitari potest eo ꝙ ex littera apostoli non videt manifeste an de diuer sis vel de eisdem dicaꝫ: nam littera habet sic. fundamentũ aliꝯ nemo ponere potest pꝛeter id quod positũ est ꝙ est xp̃us. siqs autẽ superedificaverit super fundamentũ hoc aurum ꝛ argẽ tum ꝛ lapides pꝛecioſos lignũ fenũ ꝛ stipulam vniuscuiusqz opus manifestũ erit. ꝛ ita omnia posuit sub eodem contextu: vnde poterat intelligi ꝙ idem omnia edificaret. Sz est dicen dum ꝙ aut aurũ ꝛ argentuz ꝛ lapides pꝛecioſi signant opera bona aut quedam specialiter. si enim signent omnia opera bo na necesse est ꝙ idem sint qui edificant lignũ fenuz ꝛ stipulam ꝛ aurum ꝛ argẽtũ ꝛ lapides pꝛecioloz. quia illi qui bona ope ra faciunt peccant aliquãdo venialiter. ꝛ tamẽ venialia signã tur per lignũ fenũ ꝛ stipulam. Si autẽ accipiaꝫ aurum ꝛ ar gentum ꝛ lapides pꝛecioſi pꝛo quibuldam bonis operib⁹ spe cialiter: dicendũ est ꝙ non sunt idem qui vtraqz superedificãt Circa hoc autem dicendũ ꝙ per fenũ lignũ ꝛ stipulam signen tur venialia: ꝛ nemo sit tam bonus qui aliquando non peccet venialiter. non dicuntur tamẽ omnes edificare lignũ fenuz ꝛ stipulam. sed aliqui. sic enim distinguim⁹ actiuos ꝛ cõtempla tiuos. Et dicuntur actiui ab agendo ꝛ cõtemplatiui a cõtem plando. ꝛ tamẽ actiui aliquando cõtemplaꝫ. ꝛ cõtemplatiui aliquando agunt. ita licet omnes boni edificent simul aurum ꝛ argentum ꝛ lapides pꝛecioſos: ꝛ lignũ fenũ ꝛ stipulam : non dicuntur omnes edificare vtraqz. sed aliqui bona faciunt qui non dicuntur edificare aurũ ꝛ argẽtũ: ꝛ aliqui venialia faciũt qui non dicuntur edificare lignũ fenũ ꝛ stipulam. Sed qui bo na pꝛecipua faciunt etiam si aliqua venialia comittant non di cuntur edificare lignũ ꝛc̃. quia ardoꝛe bonoꝛũ operũ non ma nent illa parua venialia. nam apostolus non loquitur de ista edificatione nisi inquantũ manet in homine vsqz ad mortem: vt purgari indigeant aliquo igne post mortẽ. Si autẽ cõmit-tat hic quis venialia que non maneant vsqz ad mortem nõ di citur edificare venialia: qz non inueniꝫ in eo tempoꝛe mortis aliquid ꝙ per ignẽ transeat: ac si nunꝯ edificasset lignũ fenuz ꝛ stipulam sed manent in eo sola bona opera. ꝛ ita videtur iste edificare solum lapides pꝛecioſos aurum ꝛ argentũ. Tales aliqui sunt qui magnã charitatẽ habentes afficiunꝫ valde ad deum ꝛ ad pꝛoximũ. ꝛ ideo si interdũ hic ex affectione tempo ralium aliqua venialia cõmittunt sunt illa parua. Et in tanto incendio charitatis ꝓsumuntur: ita vt non maneant neqz appa reant. ꝛ sic post mortem non manet aliquid de his purgandũ. Alij autẽ sunt qui ꝛ si bona faciunt tamẽ hec terrena amant quibus magno affecto inherent licet illa non pꝛeponant xp̃o. qz tunc destruerent fundamentũ peccando mortaliter ꝛ in his affectibus perseverant vsqz ad mortem. ꝛ ideo licet bona ope ra faciant manent cũ eis venialia que vocantur lignum fenuz ꝛ stipula ꝛ non consumunꝫ: quia manent semper in his desde rijs. Et charitas eoꝝ non est tanta vt consumere possit venia lia. ideo dicuntur hi edificare lignũ fenũ ꝛc̃. ꝛ non aurum ꝛc̃. licet bona opera faciant: ꝛ hoc maxime quia ex comissione ve nialium bona opera obscurantur : ꝛ non retinent vigoꝛẽ illũ qui requiritur ad hoc ꝙ signentur per aurum ꝛ argentũ ꝛ la pides pꝛecioſos que omnia valde mitent. ꝛ ita respondet ma-gister. 4. sen. di. 21. non omnis qui venialiter peccat lignuz fe num ꝛ stipulam edificat. sic̃ econtrario: non omnis qui cõtem platur deum ꝛ diligit pꝛoximũ ꝛ opera bona facit: edificat au rum ꝛ argentum ꝛ lapides pꝛecioſos. ꝛ tamẽ in auro intelli gitur contemplatio dei. in argento dilectio pꝛoximi. in lapi de pꝛecioſo bona opera. sed illi qui edificant lignũ fenum ꝛ sti pulam deum contemplaꝫ pꝛoximũ diligunt: ꝛ opera bona faciunt. neqz edificant aurum argentũ ꝛ lapides pꝛecioſos. hec enim ille edificat qui sic illa tria facit vt cogitet ea que dei sunt quomodo placeat deo. lignum vero fenũ ꝛ stipula accipi possunt rerũ secularium ꝙ⁹ licite concessarũ. tales cupidita tes vt amitti sine animi dolore non possint : hec enim edificat is qui cogitat que mundi sunt ꝛ quomodo placeat mundo. q circa diuitias suas quodã carnali tenetur affectu. ꝛ tamen ex eis multas elemosinas facit neqz pꝛo eis aliquid fraudis aut rapine molitur. Et infert statim magister ibidẽ dicens. ex his igitur patet ꝙ non idem homo simul hec ꝛ alia edificat. illa enim edificatio perfectoꝝ tamtũ est qui non cogitant place re mundo sed tantũ deo. qz et si venialiter aliquando peccant feruoꝛe charitatis: ita cõsumit̃ in eis peccatũ sicut gutta aque in camino ignis. ꝛ ideo munꝯ secũ portant cremabilia. hec aũt edificatio minoꝝ est. qui non tantũ deo ꝛz etiã mundo placere cogitant: deum tamen pꝛeponunt. Si vero mundũ pꝛepone rent non superedificarent sed destruerẽt fundamentũ. affectio nes igitur carnales quibus dediti sunt demonib⁹ coniugib⁹ possessiõibus. ita vt nichil pꝛeponatur xp̃o illis tribus sig̃i-cantur que in mentes perfectoꝝ non cadũt. Et si alia venia lia admittant in coꝛdibus vero minoꝝ sepe durant vsqz in fi nem qui cũ talibus edificijs transeunt. sed dissoluẽtur ĩsigne ipsi vero merito fundati salui erunt: grauissimã tamẽ pẽaz sentient. ¶ Sed dubitatio est de venialibus an coniuncta cuz
Q°.277 mortalibus vocentur lignũ fenũ ꝛ stipula ꝛ habeant punitio nem tempoꝛalem solum? ¶ Est ad hoc dicendũ ꝙ aut venia le manet post mortem cum mortali quantũ ad culpam aut so lum quantũ ad reatum pene. si quantũ ad culpam dicendum ꝙ nunꝯ potest dimitti: quia nullũ peccatũ potest dimitti ei q non habet charitatem. sed damnatus nunꝯ habebit charita tem. ergo non poterit ei dimitti aliquod peccatũ neqz venia le: sed manente peccato semper manet pena eius. ergo illius venialis erit pena perpetua quia non tollitur peccatũ. Si aũt fuerit dimissum quantũ ad culpam: vtpote quia dimissa fue rũt alicui venialia per charitatẽ ꝛ statim peccãs mortaliter de cessit: non manet ibi culpa venialis sed manet reatus ad penã Est tunc dubium de pena debita pꝛo illo veniali an durabit in eternum vel erit tempoꝛalis. ꝛ circa hoc sunt due positi-ones. vna est ꝙ licet ĩ damnatis maneat pena eterna ꝓ moꝛ talibus: tamen pena debita pꝛo venialibus aliquando termi natur. ꝛ sic manent in minoꝛi pena ꝙ̃ prius. Alia positio est ꝙ sicut pena pꝛo mortali durat in eternũ: ita pena pꝛo venia li in inferno. Sed dicendũ ꝙ licet prima positio videatur pri ma facie verisimilis ꝛ aliqui teneant eam: tamẽ non est secura quia sicut non potest tolli post mortez culpa venialis pꝛe pter causam iam dictã. ita neqz potest tolli reatus alicuius pene. nam mathei. 5. c. super illo verbo non exies inde donec red das nouissimum quadrantem. dicit glosa. idest minuta pec cata. sed ille qui in peacato mortali decedit nichil potest redde re. ergo pꝛo peccatis venialibus punietur eternaliter. Se cundo quia si habens reatum pene pꝛo peccato veniali puni retur temporaliter in inferno : etiam pꝛo mortali peccato pu nietur tempoꝛaliter quia pꝛo peccato mortali nõ debetur pe na in eternum durans directe : quia alias qnando quis con uerteretur munꝯ posset satisfacere pꝛo illo peccato cum de beat soluere totam penam ad quam tenetur. sed manifestum est ꝙ satisfacit soluendo penam tempoꝛalem. ergo pꝛo moꝛ tali peccato non debebatur directe eterna pena: sed per acci dens. s. inquantum manens in inferno est in mortali: ꝛ qui sic

est non potest incipere vnq̄ soluere. ⁊ ideo etiam si esset pena vni⁹ diei fieret per accidēs eterna. ſz ad hoc vt liberetur a pena debita proueniali oportet illā soluere. sed non potest q⁹ est in mortali. ideo cū nunq̄ incipiat soluere aliq̄ partē illius pene. manet semper debitor toti⁹ pene illius. vnde non differt illam esse magnā vel paruā quia per accidēs efficit eterna. Secunda ergo positio tenenda est. ſ. q̄ maneat pena pro veniali in eternū. Deus enim nichil inordinatū relinquit sed nō potest ordinari culpa nisi per penā. ideo nunq̄ dimittit culpa sine pena. in illis autē qui damnant non potest aliqua culpa dimitti neq; aliquis reatus tolli: cū sine charitate maneant per quā culpa purgat ⁊ remittit reatus. ⁊ ideo in morientib⁹ in mortali semper manebit culpa venialis si in illa erant quando decesserunt: aut manebit reat⁹ pene si erant obligati ad aliquaz penam pro venialib⁹. dato q̄ culpa venialis dimissa fuisset. ⁊ in illa pena manebūt ineternū que fit eis eterna per accidēs ſ. quia est sine caritate. ¶ Quer. 278 Querit de pena purgatorij in quibus consistit. ⁊ non querit de carentia visionis diuine quā habent manentes ibi per accidēs: sed de pena sensus: ¶ Dicendū q̄ proprie in purgatorio est pena ignis ⁊ nō videt ponenda alia pena nisi ista q⁹ nullā aliā inueniem⁹ in sacra scriptura neq; a sanctis doctorib⁹ nominari. de igne autē q̄bi ponatur patet q⁹ hoc apostol⁹ asserit. 1. Thor. 3. c. dicēs cui⁹ opus arserit detrimētū paciet ipse autē salu⁹ erit quasi per ignē. ergo ignem patietur. Secūdo q⁹ dicunt q̄ opus vniuscuiusq; p babit ignis. ⁊ ideo dicūt venialia signari per lignū fenū ⁊ stipulā: quia illa sunt cremabilia quasi ita venialia cōsumant⁹ p ignem ⁊ depurent⁹ illi q ea habuerint. Tertio q⁹ dicit grego. q̄ sicut sub eodē igne aurū rutilat ⁊ palea fumat. ita sub eodem igne cruciat damnat⁹ ⁊ electus purgat. ignem ergo purgatoriū esse posuit. Quarto quia dicit aug⁹. super epistolaz ad thorin. post istius corporis mortē quousq; perueniat ad diem damnationis ⁊ remunerationis. si hoc tēporis interual lo spirit⁹ defunctorū qui edificauerūt lignum fenū et stipulā huiusmodi ignem dicant⁹ perpeti: q̄n alij non sentiūt q huiusmodi edificia portauerūt vt inueniāt ignem transitorie tribulationis venialia cremantem non redarguo q⁹ forsitā verus est. sed q⁹ dicit saluus erit quasi per ignē contemnit. ille ignis grauior tamē est q̄ quicqd homo pati potest in hac vita. ⁊ ita ignem posuit venialia concremantē ⁊ nichil aliō. Quinto idē videt ex conditione nominis: q⁹ qui venialia habent purgari dicunt⁹. ſz purgatio post hanc vitā dicitur adsimilitudinē purgationis que fit in corporib⁹ que est ꝓprie dicta. ⁊ illa fit per remotionē sordiū aut macularū que adherent vel ablationem impuritatū que aliene sunt ⁊ se īmiscent nature rei. Ista autez purgatio hic non fit nisi per ignem ⁊ aquā: q⁹ ista duo habent vim tollendi impurum sed hoc interest. quia aqua non potest tollere nisi maculas in superficie concreatas que leuiter adherent ipsaz vero impuritatē que penetrat corpus ⁊ interius se infudit aut rei se instituit: non purgat aqua sed ignis: ⁊ ratio est q⁹ aqua rem integrā finit. solū autē superficiē tangit. ignis vero agendo rem ipsam resoluit vsq; ad minima. ⁊ ideo pōt separare quicqd est alienū quantūcunq; se īmiscuerit. ⁊ ideo ignis est directe ⁊ totaliter purgatiu⁹: ⁊ ipse solus adhiberet in purgationibus. sed non adhibetur quia quedā sunt que nō sustinent ignē. ſ. ligna vestes ⁊ similia: vnde purgāt ista vt possunt leuiter. ſ. per aquā. que vero ignem sustinēt perfecte purgantur vt metalla. sic pt; numeri. 31. c. vbi deus iussit lustrari omnia que de preda terre madian ducebant⁹ ⁊ aliter non introduci in castra: ⁊ dixit q̄ illa que poterant transire p ignem purgarent⁹ per illū. que vero non poterāt transire per ignem mundarent⁹ per aquam lustrationis: ⁊ hoc etiā deus attendit in purgatione mundi. semel enim mundū purgauit de peccatis abhominabilib⁹ que inundauerūt tēpore noe ⁊ postea purgaturus est in fine seculi quando resurgemus. primā purgationem fecit per aquā īmittendo diluuiū. secundā faciet per ignem cōflagratiōis. sed primā ideo fecit per aquam quia volebat q̄ adhuc homines ⁊ animalia manerent in mundo. ⁊ si per ignem purgaretur consumarent⁹ omnia: ⁊ nō manerent arbores neq; mixta aliqua sed omnia resolueret⁹ vsq; ad componentia q̄ non erat conueniens. misit ergo aquam ad purgandum que animalia quidē occidit: sed non consumpsit arbores ⁊ plantas neq; abstulit vim seminalem de terra que est corporum mixtorū. Secunda autē purgatio fiet per ignē q̄ omnia soluet. vnde non manebunt animalia nec plante neq; vis aliqua germinatiua in superficie terre: quia ista est vis mixtorum sed manebunt omnia simplicia ⁊ pura preter hominem qui de mixtis manebit: ⁊ illa erit perfecta purgatio: ⁊ tūc fiet q⁹ iam non erunt mixta ad aliquid vtilia. vnde mundus poterit sustinere illam purgationē. de purgatione animarū idez est nam erit illa purgatio totalis ita vt nichil īmundū maneat in animabus que habiture sunt gloriam. ergo fiet per ignem nisi forte dicatur q̄ anima non potest sustinere ignem. ſz falsum est: quia ignis nō potest corrumpere aut dissoluere animam quia incorporea est: ideo fiet purgatio illa per ignez ⁊ nō per aquam. Sexto patet quia solent querere doctores quare pena inferni multis nominibus solet appellari vt ignis sulphur spirit⁹ procellarū. pena autē purgatoria vnico nomīe. ſ. ignis designat. ⁊ dicit causam esse quia pena inferni est ad affligendum. ideo nominat ab omnib⁹ illis rebus que nos affligere possunt aut solent. pena autē purgatoria dicit ad purganduz sed ignis habet istam vim. ideo solum nominat ignis. ⁊ ita videt q̄ sit ignis in purgatorio ⁊ nulla alia pena. Sz q̄ aliqua alia pena de his que dicūt esse in inferno sit in purgatorio nō est inconueniens. constat tamē q̄ non ponunt⁹ ibi omnes que ponuntur in inferno. ¶ Quer. 279 Quaeritur de pena purgatorij quib⁹ competat: ¶ Dicendū q̄ eis qui decedūt in solo peccato veniali vel in solo reatu pene temporalis vel in vtroq; eis autē qui decedunt in peccato mortali actuali vel originali non competit locus purgatorius: etiā qui in gratia decedentes ab omni culpa ⁊ reatu pene liberi sunt descendere nō possunt ad purgatorium. Ex hoc patet q̄ paruuli nō possunt ire ad purgatorium: quia non competit ibi pena nisi pro peccato actuali siue mortali siue veniali. ⁊ tamen non peccat actualiter mortaliter nisi qui est iam etatis discrete. ¶ Quer. 280 Quaeritur quo tempore cepit esse pena purgatoria: ⁊ de quibus gentib⁹ descendebāt homines illuc: ¶ Ad primū dicendum q̄ aut vocatur pena purgatoria materialiter ipse ignis affligens eos qui ibi manent: aut ipsa tolleratio mali ledentis vel actualis lesio. Si accipiatur primo modo dicendū q̄ pena purgatoria est a principio mundi. nam statim vt deus creauit mundū creauit infernum. īmo necesse est creatū esse in prima die. quia deus creauit primo angelicā creaturam ⁊ lucem ⁊ materiā ⁊ tempus: ⁊ tamen angeli statim vt creati sunt peccauerunt ⁊ statim damnati sunt: ⁊ damnatio eorum fuit ad gehennā ignis. ergo oportuit gehennā creatā esse in principio rerum. ⁊ tamē ostensum est supra q̄ idem numero est ignis inferni ⁊ ignis purgatorij⁹ sed differt situ: quia in tempore inferiori affligit damnatos. in superiori autē torquet purgādos. ergo ignis purgatorius a principio seculi est. Accipiendo scō modo est dicendum q̄ incepit pena purgatoria ex eo q̄ homines ceperunt mori cuz quodā reatu pene sine culpa mortali. ſz qs fuerit primus istorū non cōstat. Ad scām dicēdū q̄ de olbus gētib⁹ descēdebāt aliqui ad purgatoriū. nam quicunq; poterāt saluari poterāt descendere ad purgatoriū. sed nulla gens erat de qua non possent homines saluari. ergo nulla erat de qua non possent aliq descendere ad purgatoriū: ⁊ pt; hoc quia ab initio seculi vsq; ad diluuiū quando fuit prima etas poterant omnes homīes saluari: quia nulla lex positiua erat ad quam obligarentur. ſz solū lex naturalis quam deus indiderat mentib⁹ hominū vt viuendo scām illam saluarentur. nemo autē erat qui illā īplere nō posset. iō nemo erat q̄ nō poſſz saluari. ⁊ si interdū homi

nes agerent contra dictamen legis naturalis siue agendo contra deum siue contra proximū quod quotidianū est: per solā cōtritionē pctm̄ tollebat̄ qz nō erat tunc obligatio ad ꝓfitēdū que inducta fuit in nouo testamento. manebat autem postea tolleranda pena pro illo delicto: z si illaz sustineret quis spōte hic satisfaciebat pro ea p opa satisfactoria meritoria. Si autē nō expleret penā satisfactoriā manebat pena purgatoria post mortē sicut z nobis nūc accidit. z sicut fit circa peccatū mortale: ita fiebat circa veniale. nā pro illo debeb̄ quedā pena. si aūt quis in illa etate decederet in veniali satisfacto de mortali: manebat ei pena purgatoria pro veniali qō post mortē purgabatur. z idem si maneret reat⁹ pene pro veniali nō manente culpa veniali. qz necesse erat tantā penā sustineri post mortē quātus erat ille reat⁹. De tpe autē post diluuiū vsqz ad legē datā moysi ioē omnino fuit. nā nulla erat tunc lex positiua q̄ circa deū obligaret homīes ad aliqd: sz sola lex naturalis. Et ideo scōm illā viuendū erat. Et sic poterat quisqz saluari si vellet: z ꝓtingebat multos descēdere ad purgatoriū modo suprapositō. Cū autē data fuit lex moysi q̄ erat diuina tenebant̄ iam homīes illi ad aliqd speciale faciendū. i. ad circūcisionē recipiendā z ad ip̄lendā totā legē z sine hoc nō erat salus. z iō credere solent aliqui q̄ omnes q non tenebant legē moysi erāt in statu dānationis. z iō nulla bona faciēdo poterāt saluari. z cōseqūnt nō poterāt descēdere ad ignē purgatoriū: qz nō pōt ad purgatoriū descēdere nisi q aliqñ ad vitā eternā vēturꝰ est. Sz dōm q̄ non stat qz lex illa nō fuit data nisi iudeis ō progenie iacob z ideo etiā si ceteri nō obseruarent eā nō peccabant: sz soli iudei peccabant nō custodiēdo legem. Ceteri autē per obseruationē solius legis nature saluabant̄. sed hec lex sufficienter vetat omnia mala. nā per eam vitab̄ cultus idolox z omne malū q̄ est tā in fide q̄ in moribꝰ. z q illā seruaret saluaret. q aūt infringeret habebat remediū cōtritionis sicut z nūc. z tolleba tur peccatuz z satisfactio incōpleta cōplebat̄ in purgatorio. z ideo talis modus fuit durante lege moysi apud gentiles qualis fuerat ante datā legē qz non obligabant̄ ad plura. z iste status fuit oīm gentiliū vsqz ad legē xp̄i plene publicatā quādo cepit generaliť omnes obligare qz tunc aliō fuit. De iudeis autē idem erat a datione legis moysi vsqz ad tēpus quo publicata fuit plene lex euangelica. Data autē z plene publicata lege xp̄i ceperūt queqz gentes obligate esse specialiter ad illā z tūc non potuit esse salus sine illa. qz ita dixit xp̄us nisi quis renatus fuerit ex aqua z spiritu sancto nō poterit intrare in regnū dei. Joh. 3. c. z mar. 16. dicit̄ qui crediderit z baptizatus fuerit salu⁹ erit. qui autē non crediderit condemnabit̄. z quia nemo potest descendere ad penā purgatoriā nisi qui aliquādo habiturus est vitam eternā. z decessit in charitate. sed non possunt saluari nisi qui fidem istā tenent. ergo soli xp̄iani possunt descendere ad purgatoriū. vnde neqz iudei neqz sarraceni neqz pagani ceteri possunt descendere ad purgatoriū: qz necesse est illos mori in peccato mortali cū nō recipiant fidem ad quā tenent̄. omnes autē decedentes in mortali damnant̄ ad gehennam si sunt adulti. ideo omnes hi cōdemnantur eternaliter: z

Q.° 281 soli xp̄iani descendūt ad purgatoriū. ¶ Querit̄ quomodo se haberent existentes in purgatorio a principio mundi z nunc. De hoc autez tempore quo est data lex xp̄i z recepta vel saltē post passionē xp̄i: ¶ Dicēdū q̄ descēdētes ad purgatoriū manent ibi quousqz vniuersa peccata z reatus penaruz penitus soluerint. solutione autē facta euolant inde anime ad vitā eternam. z hoc non potius est in animab⁹ xp̄ianorū q̄ iudeorum. nam si mortuo christo aliq̄ale iudeox tenebant̄ in purgatorio z expleuerunt tunc vel paulo post purgationem suam statim euolauerūt: z idem de gentilibus erat. causa huiꝰ est quia animabus existentibus in purgatorio debetur vita eterna: z nō impedit aliud nisi quia non sunt purgate. facta autē purgatione statim euolabunt. nam xp̄us aperuit ianuā vite eterne z non est aliud impedimentū illuc introeundi. De tempore aūt ante xp̄i mortem: dicendū q̄ descendentes ad purgatoriū manebant ibi quousqz esset plene facta purgatio. z illa completa non poterant euolare ad vitā eternā: quia nondū erat aperta ianua: quia precium nostrū nondū erat solutū. Etiam non manebat in penis purgatorijs. quia iniustū esset q̄ post expletam satisfactionē puniretur quis z tamē non manet aliquis in purgatorio nisi q̄diu punitur z purgat̄. ergo expleta satisfactione transferebant̄ inde z hoc erat ad limbum sanctorū patrum. i. sinum abrahe. qz ad limbū sanctorū directe ibant illi qui hinc exeuntes sine aliquo peccato z reatu pene decedebāt z ibi manebant quousqz aperiret̄ vite eterne ianua p̄ mortem christi. ergo illi qui in purgatorio mundarent̄ ab omni reatu pene z culpa si quam habebant necesse erat q̄ ad limbū sanctorū irent z ibi expectarent apertionē ianue vite eterne: quia si tales de hac vita exirent q̄les de purgatorio exibant: irent immediate ad limbū sanctorū. ergo exeuntes de purgatorio statim transirent ad sinū sanctorū patrū z iste erat modus animarum que purgabant̄ omni tēpore. ¶ Querit̄ q̄diu durauit pena purgatoria: ¶ Dicēdū q̄ si querat̄ respectu cuiuslibet persone durauit in quolibet tādiu q̄diu omnia peccata sua. i. venialia z reatus penarū tam pro venialib⁹ q̄ p̄ mortalib⁹ purgauerit. siue ista purgatio pauco tempore siue longo duret. Si autē querat̄ de tota pena purgatoria q̄diu duret. dicendū q̄ durabit vsqz ad diē iudicij. nam post diē illū non erit pena purgatoria. hec autē differentia est inter receptacula animarū: sunt enim quinqz. i. celū empirreū gehenna. limb⁹ puerorū. purgatoriū. sinus abrahe. tria aūt horū manebūt in eternum. i. q̄ semper erunt ale eius vel homīes. Duo autē illoz cessabunt esse receptacula. nam celū empirreuz nunc continet animas beatorū: z post resurrectionē cōtinebit in eternū ipsos beatos resumptis corporib⁹. Gehenna autē. i. infernus damnatorū nunc continet omnes demones z animas damnatorū. post diem vero iudicij cōtinebit ipsos damnatos in eternum viuentes in penis. Limbus autem puerorū nunc continet animas paruulorū defunctorū in sola culpa originali. Post diez vero iudicij manebunt ibi pueri ipsi resumptis corporib⁹ in eternuz. De purgatorio autem secus est: quia continet nunc animas que purgant̄ ibi successiue. post diem vero iudicij nemo erit qui purget̄ ideo nemo manebit ibi. De sinu abrahe similis causa est. iam eniz euacuatus est locus ille quia ibi detinebantur anime iustorū que nulle pene obnoxie erant: sed expectabant vitam eternam. z nichil retardabat eas nisi quia ianua vite eterne non erat aperta. ideo post̄ aperta fuit nō mā sit aliqua anima ibi. sed aperta fuit ista ianua in morte christi: ideo omnes anime que ibi manebant liberate sunt inde z non fuit postea aliqua causa q̄ aliqua anima descenderet illuc cuz non descēderēt nisi ad spectandū apertionē ianue. Et iam erat aperta ianua. ratio diuersitatis istorū est quia tria receptacula prima habent causam necessariā p̄manentie. ideo anime illuc descendentes manent ibi in eternū. duo autem habent temporalem causam ideo nō manent semper ibi. ¶ Queritur que Q.° 283 complacentia faciat veniale z que mortale: ¶ Dicendum q̄ complacentia facit peccatū mortale nō quelibet sed ea qua ficres nobis placet vt ea fruamur z in hoc stat tota peruersitas volūtatis nostre. s. cum fruimur vtibili z vtimur fruibili. Sz complacentia que nobis placet non fruendo non facit mortale. vnde etiam si sit deordinata complacentia: si non peruenit ad fruitionē non causat peccatū mortale. Pro quo sciendum q̄ potest complacere nobis creatura dupliciter. s. ordinate z deordinate. si ordinate non est peccatū aliquod vt cum aliquid amamus ex charitate sicut est de proximo. nam non possum⁹ eum amare quin placeat nobis bonum eius. quia talis ē cōditio amicorū. 8. ethico. Si deordinate. i. nō ꝑm charitatē: aut cōplacet nobis tātū res illa q̄ fruamur ea aut est cōplacētia citra fruitionē. Si ꝑmo mō est pctm̄ mortale. z hoc est qñ quis magis gaudet de re aliqua q̄ de deo. z potius eligit offende

re deū manifeste: ꝙ carere bono vel delectabili quod habet in amando rem illā. ista complacentia nullo ꝙ potest esse sine peccato mortali: qz solo deo fruendū est ⁊ in tali cōplacentia creature fruimur creatura. Alia est cōplacentia deordinata quando placet nobis de re plus ꝙ ratio suadeat. ⁊ tamē non pervenit complacentia ista vsqz ad fruitionē. Et signū huius est qñ potius vellet quis carere ista re amata vel delectatione ꝙ habet circa illā ꝙ offendere deū manifeste vel quomodolibet. nā tūc deo fruit quē offendere non vult ⁊ non re quā nō tantū diligit vt potius ea carere velit ꝙ deū offendere. ⁊ tamē si poneret rem vt fruibilē faceret eam finez simpliciter ⁊ preponeret eam deo. hec complacentia causat venialia. licet ergo in peccato veniali sit cōplacentia nō efficit mortale: qz nō est cū fruitione. vnde licet maneat illa cōplacentia vsqz ad mortē nō potest aliquem facere dignū damnatione sicut peccatum mortale.

Q.°284 ¶ Queritur an venialia dimittant post mortē vel instāti mortē? ¶ Circa primuz dicēdū ꝙ nullus vnq̄ sensit ꝙ omnia venialia cuicunqz remittant. remittent post mortez: qz est absurdum. primo qz tunc nullus homo esset quantūcūqz sanctus qui non maneret semp in peccato veniali vsqz post mortē. Secundo qz quodūdā est tā magna caritas ꝙ etiā si venialia cōmittant: absorbent illa in incendio charitatis ita vt non maneant. Tertio qz manifestū est ꝙ quedā opera vel cerimonie ponuntur per que remittit culpa venialis vt ꝙ benedictionē episcopalem: per cōfessionē generalē: per tunsionē pectoris: per aspsionē aque benedicte ⁊ similia. ⁊ tamē multi ista exercēt aut se illis subijciunt. ergo in multis remittunt venialia in vita vel omnia vel quedā. Quarto qz tunc nullus esset qui non descenderet ad purgatoriū ⁊ pateret penas purgatorias ꝙ falsum est: qz ꝙ dimissionē culpe vel petī cuilibz manet adhuc pena debita illi peccato ⁊ nō est eadē remissio culpe ⁊ solutio pene. ideo manet adhuc cuilibet soluēda pena omniū venialiū quorum culpe remisse fuerūt. ⁊ ita quilibet post mortē tollerare habet penā purgatoriā ꝙ est absurdū: nō remittūt ergo omnia venialia post mortē sz multa relinquunt remissa in vita totaliter. imo locus ⁊ tempus remittendi ea ordinarie est vita. aliqua tamē sunt q̄ non remittunt nisi post mortē. s. qz accidit sic fieri. Dicendū videt ꝙ illa venialia que remittunt in vita non remittunt per hoc solū ꝙ cessat quis a cōtinuatiōe illorū vel ab actuali cōplacentia. nam sequerent inconuenientia. primū est ꝙ gratia ex se sola sufficeret ad tollendū venialia ⁊ statim tolleret nisi poneret obex. Scōo qz realiter solent multa assignari per que tollant venialia vt benedictio episcopalis. aque benedicte aspersio: tunsio pectoris: cōfessio generalis: oratio dñica: ardor charitatis. ⁊ hec omnia dicunt tollere venialia quādo fiunt ab aliquo existente in charitate. ⁊ ꝙ ista opera possunt remitti quantū ad culpā propter duo. Primo qz ista opera sunt determinata ad istā remissionē. ⁊ ad istud ordinātur ideo per ea fiet. ⁊ poterūt esse aliqua opera magis meritoria ꝙ ista per q̄ tamē non fiat remissio venialiū qz nō ordinantur ad hoc. Secūdo qz ista cōtinent cōtritionē implicite qz cum fiant ista ad remissionē culparū venialiū: signū est ꝙ si haberet ille tunc memoriam venialium ꝙ displiceret ei de illis. Et istud sufficeret ad remissionem venialium cum sufficeret ad remissionem mortalium. Ex hoc autem sequitur ꝙ illa peccata venialia circa que non habuit quis contritionem medio modo. i. vel actualē displicentiā vel aliquē actū excellentē in cuius virtute cōtineat implicite displicentia in vita: non remittūt in vita licet gratiā habeat ⁊ cesset ab illis. Et licet multa sint per que in vita ponant tolli venialia. vnū specialiter est per quod tollunt. s. feruor charitatis. Et ratio qz in formis ablatio vel corruptio fit ꝙ oppositionē. ⁊ quia mortale opponitur charitati dato mortali tollit charitas: ⁊ posita charitate tollitur mortale. Veniale autē non tollit gratiā sz retardat feruorem vel impedit feruorē: nā habitualiter non potest diminuere gratiā sed feruorē diminuit qui nō est aliquid ipsa charitatis vel vt gradus eius. Et ideo sicut opponit feruori charitatis quē minuit. ita ꝙ feruorē charitatis tollet veniale ⁊ non per charitatē. feruor autē accidit in aliquo actu charitatis. ideo venialia directe tollunt quātū ad culpam per aliquē actū feruentē charitatis. ¶ Cōsiderandū ꝙ post mortē non est Q.°285
aliquis actus meritoria neqz satisfactoria. ⁊ ideo nō tolluntur venialia post mortē per modū meriti neqz satisfactionis. Sed considerandū ꝙ in veniali peccato in fieri est culpa que est deordinatio actus debita rectitudine. ⁊ illa nō manet post factuz peccatū sed manet aliquid loco culpe a quo habet ꝙ sit peccatum. s. ꝙ fuerit factus act⁹ deordinate ⁊ in mortali relinquit maculam. in veniali autē non est macula quia non perdit charitas sed illud quicqd sit a quo veniale vocam⁹. veniale post ꝙ cōmissum est dicit cōmuniter culpa. ⁊ cōtingit remitti peccatum quantū ad hoc ⁊ quantū ad penā debitam illi peccato. Si aūt nullo modo remissuz est veniale in vita: oportet vtroqz modo remitti post mortē. ⁊ est distincta remissio eius quantū ad culpam ⁊ distincta quantū ad penam: nam idem facim⁹ in mortali: qz remissio quātū ad culpaz ⁊ maculā: fit per modum contritionis ⁊ meriti. remissio quantum ad penam: fit per modū satisfactionis ⁊ non contritionis neqz meriti. ita ⁊ in veniali. nā in vita per contritionē mediam inter actualem ⁊ habitualem remittunt venialia quantuz ad culpā. quantum ad penam remittunt per quecūqz opera satisfactoria. ita post mortē oportet hoc distingui. ⁊ dicendū ꝙ pena remittitur in purgatorio non per actū satisfactoriū: sed inquantuz realiter soluitur quia manet ibi anima aliquanto tēpore. remissio culpe non debet esse per illā tollerationez pene. qnia non differret tunc remissio pene a remissione culpe: Sed fit illa remissio per actuz voluntarium. i. quo quis se sponte subijcit illi pene purgatorie tollerande inquantū a deo volita est ad expiationē peccati. Et tunc non est vere ille actus meritorius: quia alias mereretur per eū qui est in purgatorio aliquē gradum glorie maiorez ꝙ prius. Et falsum est. sed est similis meritorio actui in quantū deus acceptat illum ad remissionē culpe vel peccati venialis ꝙ alias nō poterat remitti. verum est in purgatorio non esse actū meritoriuz neqz satisfactoriū sed est aliquis actus similis meritorio. ⁊ ponit hoc ex necessitate solum quantū ad remissionē venialiū que aliter post mortem fieri non poterat. Aduertendū ꝙ licet deus multa bona faciat operantibus secundū charitatē bona illa que tēporaliter suscipiunt non sunt premiū debitū actibus charitatis ac si nullus bonum tēporale susceptū esset ab operantibus secundū charitatem. quia tunc male conditionis essent illi qui aliqua bona temporalia a deo reciperēt. quia aliquis grad⁹ vite eterne recompensaretur eis per bona tēporalia. ⁊ tamē nulla talis compensatio potest fieri propter distare improporcionabiliter. ⁊ ideo non est verum ꝙ reseruet remissio venialiū post mortez quasi deus tunc acceptet merita vite ad remissionem illam ⁊ non prius. sed fit remissio venialiū aliquando in vita aliquā do post mortem. Cum enī actus determinati ad remissionez precedūt in vita. fit remissio in vita. cū vero non sunt in vita fit remissio post mortē per voluntariā susceptionē pene purgatorie vt dictū est. ¶ Alio dubiū erat de tpe quo fiat remis Q.°286
sio dato ꝙ post mortē fiat remissio. ⁊ dicunt alīq ꝙ in instāti mortis fit. qz tunc est qs mortu⁹ ⁊ desinit esse viator. ¶ Dōz autē ꝙ post mortē contingit dupliciter remitti veniale. s. quātum ad culpam ⁊ quantū ad penā. accipiendo remissionē quātum ad culpam videt ꝙ fiat in instanti mortis. remissio autē quantū ad penam fiat per magnā aut parvā succession̄. Et primū patet qz remissio culpe fit ꝙ modū contritionis ⁊ nō ꝙ modū satisfactiōis. sicut ⁊ in vita fit tā in culpa mortali ꝙ veniali. iō nō requirit aliq̄ tolleratio actual⁹ penaz. sz mot⁹ aī ꝙ modū ꝯtritiōis sz nō sit ꝯtritio. ⁊ iste mod⁹ erit in instāti in aīa separata quā nichil impedit ab actu suo. ⁊ iō in instanti mortis poterit esse. ⁊ tūc fiet remissio ⁊ nullus alius actus est nisi

q̄ aīa in ipso instanti vult totā penā sequentē a deo taxatā tol
lerare sponte ⁊ hunc actū deus acceptat: ⁊ sic fit remissio pec
catorū venialiū quantū ad culpā. vnde etiā si sint valde multa
nō videtur q̄ maneant nisi in illo instanti. ⁊ hoc verisimile est.
q; non est difficili⁹ tolli venialia mille quantū ad culpā q̄ vnū.
Secus in pena. ⁊ ita apparet in remissione mortaliū quantū
ad culpā: q; p vnū actū ꝓtritionis tollunt oīa quotquot sint.
⁊ non req̄rit maior cōtritio ad tollendū mille q̄ vnū. ⁊ ita erit
de venialib⁹ q̄ simul oīa tollentur post mortē in ipso instanti
mortis quantū ad culpā. scōm .s. de remissione pene ptz quia
illa est per modū solutionis ⁊ satisfactiōis ⁊ cōpēsationis. Sz
tolleratio pene nō fit in instanti. ideo neqz illa remissio sed per
aliquantū tēpus ꝑm magnitudinē aut paruitatē venialiū cō
missorū. ⁊ sic apparet in remissione mortaliū in vita. nā satis
facim⁹ p eis longo tpe ⁊ p mltos act⁹ q̄tū ad penā pro eis de
bitā. sed quantū ad culpā in instanti fit remissio. Item patz q;
cū remissio venialiū quantū ad culpā fiat in instanti. si remissio
quantū ad penā fieret in instanti nemo haberet cām manendi
ibi nisi per instās. ⁊ tñ null⁹ manet in purgatorio solū p instās
sed per aliquantū tēpus. ergo nō fit remissio pene purgatorie
nisi p tpis aliquantā dilationē. ꝑm magnitudiuē aut paruita
tem venialiū cōmissorū. Considerandū q̄ nullū peccatū pōt
tolli post mortē qō in vita nō fuit correctū. ⁊ iō etiā veniale si
in vita non corrigat nō potest dimitti post mortē. tūc autē cor
rigit in vita quādo actus meritorij trāsierūt in vita in quorū
virtute remittat. nō autē intelligendo q̄ per actus vite remit
tatur. q; tūc in viuente remitteret. sed q̄ p̄cessit charitas in vi
ta q̄ deducta est p aliquē actū ⁊ illa manet post mortē ⁊ in vir
tute eius elicit actus post mortē p quē remittit veniale. .s. spō
te velle tollerare penā a deo taxatā ⁊ cenſet peccatū illud in vi
ta correctū: q; in vita p̄cessit ⁊ manet nūc id p qō remittatur
post mortē veniale. ⁊ sic dicit in vita correctū. Aduertendum
autē q̄ peccare mortaliter vel venialiter solū cōtingit in viuē
te: ⁊ tamē liberari de peccato cōtingit post vitā. ⁊ in pctō di
stinguunt resurgere ⁊ liberari. resurgere est p actū voluntatz
qui est actus ꝓprius resurgentis ⁊ est per modū meriti. libera
ri autē est per actū alienū. ⁊ ideo stat q̄ possit liberari etiā si nō
possit cadere: q; liberari est per actuz alienū: cadere autē per
proprīū. Et ideo dicendū q̄ in peccato remittendo duo cōsi
derant. .s. pena ⁊ culpa vel pctū. pena autē peccati tollit p pe
ne tolleratione. ⁊ ista potest fieri post mortē sine aliquo actu p
prio. .i. sine electione: ⁊ istud est liberari. siquis enī peccauit ve
nialiter in vita ⁊ remissa est culpa ⁊ mansit pena. nō requirit
ad totalē remissionē nisi tolleratio pene: q̄ etiā si non esset vo
luntaria sed sumeret de homīe in volūtarie sufficeret: ⁊ p illā
esset homo liberat⁹ simpliciter de obligatiōe peccati. ⁊ iā non
teneret ad aliquid. ⁊ de tali liberatione non est aliqua difficul
tas quomō post mortē fiat. idē est de pena debita p mortali. si
non sit pro ea satisfactū in vita: manet tollerāda ī purgatorio
⁊ per illā tolleratiōnē liberat simpliciter ab illa. si autē sit re
mittenda culpa exigit actū proprīū qui est resurgere. ⁊ talis
actus est in vita: q; hic meremur ⁊ satisfacim⁹. Et ita pro hoc
statu cōpetit simul cadere ⁊ surgere. post mortē nō cōpetit ca
dere in mortale neqz in veniale. cōpetit tamē resurgere de ve
niali sed nō de mortali. q; de veniali non resurgim⁹ simplicit
per illud q̄ est post mortē: sed p charitatē q̄ habita fuit in vita
⁊ manet post mortē. ⁊ cū illa est actus volūtari⁹ tollerandi pe
nam quē deus acceptat ad remissionē peccati venialis. ⁊ tamē
non est iste actus meritori⁹ simpliciter qualis est act⁹ p quē ve
re resurgim⁹: sz hoc habet ex actib⁹ vite. .s. p merita vite me
ruit ille vt p voluntariā tolleratiōnē pene post mortē resurge
ret. vnde act⁹ vite non sufficit ad remissionē culpe venialis in
vita q; forte fuit veniale post illū actū: vel q; tunc impedit⁹ q;
erat talis vt nō sufficeret ad delendū veniale tūc: rursus ⁊ act⁹
post mortē nō sunt meritorij neqz satisfactorij iō non sunt per
quos resurgam⁹. sed illi ex adiutorio actuū vite sufficiūt. .s. q;
actus voluntari⁹ tollerandi post mortē facit vt per illū totalis
culpa venialis tollat. q; illud meruit actus vite in caritate fa
ctus. sed nō meruit actus vite delectationē: q; tūc per illū fie
ret sine aliquo vlteriori adiuncto. sed meruit vt per actū qui
est post mortē fieret illa dilectio. ⁊ nō est hoc inconueniēs quia
duo act⁹ faciunt q̄ vnus illorum nō poterat. post mortē aūt
non ponim⁹ cōtritionē. est autē aliqd equipollēs in purgato
rio in aīabus. .s. spontanea tolleratio penarum ⁊ per illā delet
culpa: non quidē p actualē tolleratiōnē pene: sz p voluntatez ⁊
electionē de tollerando id qō a deo taxatum est. Aliter potest
dici q̄ regula est simpliciter vera. .s. q̄ post mortē null⁹ actus
meritori⁹ datur. .i. neqz respectu vite neqz remissionis venia
liū. fit tamē remissio peccatorū ⁊ nō per aliquē actū meritorīū
q̄ tunc sit: sed per actū q̄ non est meritori⁹. Est tamē act⁹ volū
tari⁹ ⁊ similis meritorio: ⁊ cui materialiter nichil deest de me
rito q; in se bonus est ⁊ cū charitate est ⁊ voluntari⁹. ⁊ tamen
non est meritorius: q; non ē a viatore elicitus. sed tamē remit
titur peccatū per aliqō meritū. .s. q; per act⁹ bonos p̄cedentes
in vita meruit viator vt sibi post mortē per actū nō meritorīū
similē tamē meritorio remitteret peccatū. ⁊ tamē satis ratio
nabiliter potest teneri q̄ sit actus meritori⁹ post mortē: solum
ad remissionē culparū venialiū. Cōsiderandū q̄ mors aut co
gitatur vt pena aut vt est ad aliquid ordinata ⁊ volita. si cōsi
deret vt pena est conditio nature corruptibilis vel pena data
pro originali. ideo vt sic non potest esse vt aliqd meritorium
neqz satisfactorīū licet tolleret ab eo q̄ est in charitate. si autez
accipiat vt volita. .s. q̄ aligs eligit sponte ⁊ pacienter tollera
re mortē q̄ naturaliter accidit. Est dicendū q̄ non est dubium
quin ibi sit meritū: q; ibi est act⁹ voluntari⁹ elicitus ab eo qui
est in charitate duz viuit: ⁊ tale meritū est respectu grad⁹ vite
eterne. ⁊ nō est necesse q̄ p hunc actū remittant venialia: quia
licet sit mors penalior ⁊ meritoria: tamen non est ordinata ad
remissionē venialiū. alperſio autē aque benedicte est ad hoc
ordinata: ideo p hanc tollent peccata venialia: est autē verū q̄
simpliciter magis meritoria est spōtanea tolleratio mortis q̄
alperſio aque benedicte. ideo maius bonū est qō correspōdet
de gradu beatitudinis huic spontanee tolleratiōni mortis q̄
remissio peccatorū venialiū quantū ad culpā. Et ita manet q̄
aliqua peccata sunt q̄ non tollunt per spontaneā mortē. ⁊ iō
oportet illa post mortē expiari per aliquos actus. maxime q;
non est verū q̄ oēs decedentes in charitate eligūt mori pacīē
ter sed aliqui sunt q̄ de hoc non cogitant vel pot⁹ nō vellent
mori. ideo nō remittunt oīa venialia per mortē sz alique ma
nent vt dimittant post mortē. ¶ Querit an reatus pene tol
latur per ignē purgatorīū? ¶ Dicendū q̄ hic sunt tria viden
da. vnū est an pena ignis purgatorij prosit ad tollendū reatū
pene. aliō est an sufficiat. aliud est an sit necessaria ad hoc. Cir
ca primū dicendū q̄ sic: nā reatus pene non est nisi quedā obli
gatio ad penā. sed solutione ei⁹ q̄ debet tollit oīs obligatio:
ergo si in purgatorio tollerauerit quis penas ad quas tenet:
manifestū est q̄ absoluit ab obligatione illarū. Et ita est abso
lutus a reatu pene: ⁊ hoc est verū nisi dixerit quis q̄ pena illa
tollerata nichil prodest: sicut nec pena inferni nō absoluit a re
atu venialiū nec mortaliū. sed hoc nō stat q; illud fit q; pena in
ferni est damnatorū. ⁊ nichil illorū deus acceptat cū illi nō sint
in charitate. sed existentes in purgatorio sunt in charitate. iō
pena illorū acceptat vt solutoria debiti licet non vt meritoria
vel satisfactoria. ideo p̄ficiet ad satisfactionez. Scō patet q;
apostol⁹. i. Thoz. 3. dicit eos qui edificāt lignū. fenū. ⁊ stipu
lam saluari per ignē: ⁊ intelligit de venialib⁹ q̄ per ignē expiā
tur: hoc tamē non esset nisi proficeret ille ignis ad remissionez
pene vel solutionis eius ergo p̄dest. Tertio q; si pena purga
toria nō prodesset ad solutionē pene nō esset aliqua pena pur
gatoria. nec aliquis esset in ea. sz est illa ⁊ multi in ea: ergo tol
litur per illā reatus pene. patet hoc q; pena purgatoria iux
nomen suū dat ad expiationē. ergo vel culpe vel pene. q; ni-

Q°.287

chil aliud potest esse expiandū nō autē ad expiatiōnē culpe: qz culpa nō tollit p modū satisfactionis: sed p modū contritiōis z ideo in vno actu tollit: z ita dictū est supra. qp p volitionem de sustinēdo penā taxatā a deo tollit culpa venialis in instanti mortis. ergo videt qp nulla causa est ad manendū in purgatorio post instās mortis p remissione culpe. sed in instanti mortis nulla pena purgatoria infligit: qz omnis pena aliquādiu durat z nullus qui ibi manet stat solū p instās. ergo videt qp pena purgatoria prodest ad expiandū penā cū multo tpe maneat quidā ibi. ¶ Scōm erat qp pena purgatoria sufficiat ad Q.° 288
expiandū omnē reatū pene. Et ptz primo: qz omnis pena nobis debita potest expiari p tolerationez alicui⁹ pene tpalis Et tñ pena purgatoria est maior qp oīs pena que possit esse i vita. vt ait Aug⁹. z mgr. 4. sen. di. 21. z Grego. z habet. 25. di. c. qui in aliud seculū. ergo a fortiori tollet p illā reatus cuiuslibet pene cui⁹ nos sim⁹ debitores. Scōo ptz. 1. Chor. 3. c. dicit apls de illo qui edificat lignū fenū z stipulā qp detrimentū operis patietur ipse tñ saluus erit p ignē. s. purgatoriū. Sed nō est saluus qui nō est penitus liberatus a debito pene. ergo sufficit pena purgatoria ad liberandum ab omni reatu pene. Tertio quia p reatu cuiuslibet pene residue punit decedens in charitate in purgatorio. si ergo illa pena nō sufficeret oportet esse aliā penā post illam: sed nō manet nisi pena gehenne z illam nō tolerabit qui in charitate decedit. ergo necesse est qp sufficiat pena purgatoria: qz als dare⁹ qp aliquis haberet vitam eternam nōdum tolerata pena sibi debita p peccatis qp falsum est. Quarto quia nō potest intelligi quomō nō sufficiat pena purgatoria ad tolendū omnē reatū pene: quia ostensū est qp illa pdest ad eum tollendū. ergo si aliqua pars pene debite tollit p penā purgatoriā tollet oīs quia poterit illa extēdi quantū quis voluerit intelligere. Nā pena que est in vita nō potest extēdi vltra vitam. z ideo ppter breuitatē temporis forte aliqua pena nobis debita nō finit hic. z tamē pena purgatoria potest extendi quantum quis voluerit cū vita anime non deficiat. ideo nulla est pena nobis debita que ibi nō possit expiari. imo videt qp potius expiet ibi penā qp hic. z hoc p pter duo. s. ppter diuturnitatē z ppter acerbitatē. Est tamen aliud ppter quod pena huius vite magis expiat p reatu pene qp pena purgatoria. eo qp pena a nobis in hac vita sponte tolerata est satisfactoria z meritoria. z ido parua pena sufficit p magna. pena aūt purgatoria nō est satisfactoria: quia nō est meritoria simpliciter sicut pena huius vite. ideo quelibet pena huius vite equalis inquantitate ad aliquā penā purgatoriam est magis solutoria qp illa z a maiori pte pene debite liberat. Est tñ valde maior pena purgatoria. ideo qp deest ei ō ratione satisfactorij addit ei ppter acerbitatē in ratione solutorij. z ita soluimur a reatu pene p illā sicut p istam temporaliter toleratā. ¶ Tertiū principale erat qp pena purgatoria ē Q.° 289
neccia ad remissionē reatus penarū nobis debitaruz. Et patet primo. qz. 1. Chor. 3. ponit apls esse ignē purgatorium post mortē. z tñ si nulli esset necessarius nō ponere⁹ quia deus nō dat aliqd supuacuū. deus quippe z natura nichil faciunt frustra. Primo politicoz. ḡ necessaria est pena purgatoria. Secūdo qz quidā sunt in quibus aliter nō potest fieri expiatio. sicut aliquis est qui nō est conuersus de aliquo peccato vsqz ad finem vite. z tunc cū doleret de illo mortuus est: necesse est autem qp maneat satisfactio futura p illo peccato. Nā preter remissionē culpe p contritionē manet toleranda tota pena debita illi peccato. z hāc nō pōt sustinere ī vita: qz tūc morit. ergo sustinebit post mortē. z sic est necessaria pena purgatoria. Tertio qz dato qp quis tā de mortalib⁹ doluerit qp etiā p illis cōdignā penitentiā egerit in hac vita manent venialia inquibus solent durare boies vsqz ad mortē cum ista nō auferant charitatē. z ideo ptingit ista nō solū quantū ad reatum pene debite: sed etiā quantū ad culpā manere post mortem z remitti culpas post mortē. vt dixit Augu. z Grego. ideo a fortiori necesse est manere tunc penas debitas p illis tolerādas q̄ nō pñt expiari nisi pena purgatoria: qz si nō ponere⁹ non posset dari modus ad expiandum debita quedam penarum: sed oportet vnum incōueniens de duobus concedi. s. qp aliqui irent ad vitam eternam cū quadam oligatione penarum nondum solutarum. aut aliqui habentes charitatem in eternum manerent extra vitam eternam. Et vtrūqz est absurdū. datur autē pena purgatoria per quā vtrūqz tollit. i. qp expiet post mortem omnis pena debita: z nō introeat aliquis ad vitā eternā sine totali expiatione. z etiam qp decedēs in charitate nō maneat in eternū extra beatitudinē. Et ideo cū dicit qp pena purgatoria est necessaria ad expiandū pene reatū nō est verum qp sit necessaria quantū ad omnes. i. qp null⁹ possit habere vitā eternā sine pena purgatoria. Sed qp est necessaria p⁹ quibusdam qui sic se dispposuerunt vt non possint sine illa ab oī reatu expiari vt patet in casib⁹ datis. Considerandū qp purgare est purū agere. sed puritati obstat impuritas. iō impuritas p purgationē tollit. Sed reatus pene est impuritas: qz decedētes in charitate debent habere id quod pertinet ad nitorem glorie: qcquid autē alienū ē ī puritatē facit: qz oē alienū mixtū reddit impurū: sed reatus pene ad nitorē glorie non solum est alienū sed etiā aduersuz. iō impuritas q̄dam est: z ita respectu illius cōpetit purgatio. Est autē purgatio ad iusticiā explendam. iustū eniz est qp qui ad penā tenet̄ soluat penā sed solutio est per equiualentiā. s. qui penam debet soluat penam. z hoc non fit per contrarietatez z hoc vocat purgatio. ideo fit purgatio pene per penā sine ꝯtrarietate. ¶ Queritur an a pena purgatoria vnus citi⁹ liberet q̄ ali⁹ : ¶ Dicēdū qp nō manēt Q.° 290
equali tēpore oēs anime in purgatorio: ſz alique plus alique minus. est autē verū qp de hoc apud nos nō habet certa notitia: solū autē hoc cognoscim⁹ qdam cito alij tarde liberant̄ fm qp ex reuelationib⁹ z assertionib⁹ multorū q de hac vita lapsi sunt habet z potius ex doctrina magnorū doctorū. De cā autē z modo maioris z minoris more apud purgatoriū non constat. nā uescimus an fm magnitudinē reatus sit maior mora: qz tunc scirem⁹ qp quāto essent maiora peccata alicui⁹ vel reat⁹ pene tanto esset maior mora in penis. z tunc deberet esse equalitas in acerbitate: cū tota proportio cōsideret̄ fm morā temporis. z tamē hoc non est verū. qz nec etiā concedim⁹ esse penas omniū equales in acerbitate sed quorundā maiores. aliorum minores nunc vero quomodo ista proporcionentur qp simul sit diuersitas z inequalitas penarū tā ex parte durationis qp acerbitatis non apparet causa manifesta. Et verum est qp sicut potest accipi proportio ex parte vni⁹: ita potest accipi ex parte duor. Et fundamentū est qp omnis pena a deo data est iusta: z sic pena purgatoria iusta est z erit fm magnitudinem peccatorū vel reatū pene. i. qp q̄sqz puniat quantū meretur z non amplius. Et sic vt ista eq̄litas q̄ ad iusticiā requirit̄ poterat fieri accipiendo proportionē ex parte solius durationis. ita poterit fieri accipiēdo proportionē ex parte soli⁹ acerbitatis manente equali duratione sicut poterat esse inequal⁹ duratio existente equali acerbitate. sic quoqz potest accipi proportio ex parte vtriusqz miscendo vtrūqz. sed non erit ex parte vtriusqz plena pportio qa tunc esset iniustū. quantū ergo sumat ex parte acerbitatis z quātū ex parte durationis z quo modo ista misceant̄ z qd sit in peccato cui respondeat acerbitas. z qd cui respondeat diuturnitas pene non est manifestum Sed deus ista temperat sicut ei⁹ placet vl sicut ipse rouit. hoc tamē est certū qp potest mutari diuturnitas in acerbitatem z econtrario. nam tēpore iudicij ita fiet nam illi q obligati erāt ad ali⁹ penam magni temporis tolerabunt eam quasi in momento q̄diu corpus durabit in resolutione. ideo necesse est qp illa sit valde acerba cū in pauco illo tempore pena tota toleretur que longo tempore toleranda erat. econtrario fieri poterat vt pena q̄ per annuz toleranda erat incerta acerbitate reducatur ad durationē duorum mensū. z sic in multo ma

iori acerbitate. Alij ergo distinguũt in hoc ⁊ dicunt q̄ in pec
cato considerant duo .s. permansio in peccato ⁊ affectio ad il
lud. ⁊ dant perseuerantie in peccato diuturnitatem pene pur-
gatorie: ⁊ radicationi magne affectionis dant acerbitatem. ⁊
ita videtur rationabiliter dici. Et ſm hoc aliqui manebunt
diuturne in purgatorio qui tamẽ paruã penam possidebunt
Et alij manebũt minori tpe qui tolerabũt penã valde acer-
bam. ⁊ tunc ſm ꝓportionẽ diuturnitatis in peccato vel affe-
ctionis maioris ad illud erit pena maior ī diuturnitate ⁊ acer
D°.291 bitate. ¶ Ex hoc aũt sequit q̄ quedã venialia sunt grauiora
aliis. Et ista grauitas potest multipliciter accidere. Uno mõ
ex duratiõe in assuetudine peccati vel cõplacentia eius. Alio
modo ex genere peccati. q̄ sicut ꝓtingit peccare mortaliter
circa diuersa genera rex: ita peccare venialiter circa diuersa.
Ex ꝑditiõe aũt generis est vnũ peccatũ graui⁹ alterius. sicut
homicidiũ ex cõditiõe generis est maior q̄ fornicatio. Venia
lia autem contingit fieri circa multa genera: imo circa omnia
genera. circa q̄ cõtingit fieri mortalia. ideo erũt quedam ve-
nialia ex hoc maiora aliis. Alio mõ sunt quedã aliis maiora
ex maiori affectione. Nã in eodẽ genere peccati venialis ꝓtin-
git aliquem magis aut minus peccare ex maiori vel minori
affectione. Constat enim q̄ veniale ⁊ mortale non differunt
per in diuisibile: sed per magnam latitudinem. nam in morta
libus sic est q̄ deuiare a medio in quo est virtus facit vitiũ.
Et tamen non statim vt quis declinat a medio vocatur vi-
tiosus. sed quando tantum declinauerit q̄ non lateat. vt di-
citur scõo ⁊ quarto Ethicorum. sed mortale dicit tantam de
lectationẽ increatura q̄ fruatur homo ea ⁊ auertat a deo. ve
niale aũt dicit delectationẽ aliquã increatura in qua nondum
fruimur. sed nõ est necesse q̄ si quis delectat in creatura non
a vertẽdo se a deo q̄ si creuerit aliquantulũ delectatio illa sta-
tim sit fruitio. sed potest esse maior ⁊ minor: ⁊ nõdum puen-
at ad auersionẽ. Et ideo si quis ꝓsiderauerit minimã delecta
tionem increatura que impedit aliqualiter feruorẽ tendentie in
deũ vsq; ad maximã q̄ impedit feruorẽ ⁊ nõ tollit charitatem
inueniet gradus in quib⁹ potest veniale circa candẽ penã esse
maius ⁊ min⁹. ¶ Circa q̄ ꝓsiderandũ q̄ venialia cõsistunt in
quadã adhesiõe inordinata ad creaturã: qua tñ nõ fruit quis
deo neq; auertit a deo. ⁊ ideo supponit q̄ quedã est cõuersio
ad delectationẽ in creaturã q̄ nõ est inordinata. ⁊ in illa nec est
mortale nec veniale. ⁊ ideo dicendũ q̄ interdũ ꝙuertitur quis
ad creaturã ex necessitate mãdati dei: vt in dilectiõe ꝓximi. in
terdum aũt ex necessitate nature vt in ea q̄ conseruat naturã:
sicut in potũ ⁊ cibũ: ⁊ tunc nõ est deordinatio. ⁊ q̄ dilectio est
creaturarũ in eis que diligimur delectamur. verũ tamen non
est ibi de ordinatio neq; peccatũ: q̄ deordinatio est cũ ab or-
dine recedim⁹. potest aũt recedi ab ordine in amore ⁊ delecta-
tione: vt q̄ amam⁹ q̄ nõ licet vel delectamur in eo vel plus
q̄ licet. ⁊ ita de aliis circũstantijs. In primo modo raro pec-
cat venialr: sed potius mortaliter. In scõo peccat venialiter
quia rebus est debitus talis amor. ⁊ tantus quo ad necessita
tem eis vtamur. ⁊ nõ impediamur libere ire in deũ quẽ scõm
se amare debem⁹: cũ ꝙo aliquid vltra istã necessitatẽ de affe-
ctu rebus his impẽdimus retardamur: licet nõdum auerta-
mur a deo: q̄ nondũ rebus fruimur: multũ enĩ inter hec dif-
fert: q̄ quãdo creatura fruimur auertimur a deo: ⁊ iam non
tendimus in eũ. sed in creaturã quã vt finẽ ꝓstituim⁹ quia ea
fruimur ⁊ hoc mortale est. Cum vero tantũ rei de dilectione
impendim⁹ quãtũ ratio suadet ⁊ nichil ampli⁹. tendim⁹ in deũ
⁊ nõ retardamur aliquo mõ. q̄ nichil est ibi impeditiuũ amo
ris quo in deũ tend: m⁹. ⁊ iõ nõ est ibi mortale neq; veniale sz
actus meritorius. Cũ ꝙo reb⁹ istis magis de affectu impẽdi
mus q̄ ratio suadet: sed nõdũ in eas tẽdimus nõ auertimur a
deo: sed retardamur in ꝓgressu in deũ in quẽ tendim⁹ fruẽdo
ipsõ: q̄ cũ totũ affectũ deo impẽdere debeam⁹ q̄ tum reb⁹ de
derimus vltra rationis decretũ tantã deo subtrahimus ⁊ tã-
tum in ꝓgressu dei retardamur. i. vt tardius eam⁹ ⁊ min⁹ reb⁹
de affectu impendere nõdum fruẽdo eis sicut in amore coniu
gis filior⁹ ⁊ possessionũ. Nã nõ equaliter diligũt ista homies
boni: sed quidã nimis alij minus. licet nulli boni eis fruantur
ideo licet equali tpe ament. quidã grauius venialiter peccãt
q̄ alij. Nã qui intẽsius amãt magis peccãt. Nã si ꝓpter istas
res amare vltra modũ est veniale: q̄ retardat homo in amo-
re dei: necesse est q̄ qui eas vehementius amauerit magis re-
tardet: ⁊ ideo grauiꝰ peccet licet venialiter. ⁊ in hoc ꝓprie at-
tenditur maioritas ⁊ minoritas venialiũ ſm q̄ anim⁹ nr̃ ma-
gis afficit ad res: ⁊ ista distinctio stat in pena que supra dicebā
tur. s. q̄ est diuturnitas in pctõ ſm durationẽ ⁊ est maior gra
uitas ſm maiorẽ adhesionẽ ad res. quantũ ad primuz rñdet
pctõ veniali diuturnitas pene in purgatorio. quantũ ad ſm
rñdet ei acerbitas cruciat⁹. ⁊ ita si in aliquo veniali puo tem-
pore quis manſit ex magno tñ affectu. rñdebit ei pua pena in
tpe in purgatorio: sed erit acerba q̄diu mãserit. Alij ꝙo ecõ
trario habebit puam in acerbitate penã: sed longã in duratio
ne. si aũt ꝓtingat q̄ quis ex maiori affectu rebus citra fruitio
nẽ adheserit ⁊ diutius in eis ĩmoratus fuerit cõpetet huic pec
cato maior pena quantũ ad acerbitatẽ ⁊ maior ſm diuturnita-
tẽ. ⁊ hoc est ꝓsiderãdo de vtroq; pctõ veniali ſm se. Cũ ꝙo
aliquis ĩfra cõmiserit: quia cuilibet rñdet sua acerbitas ⁊ di
uturnitas. colliget ex oĩbus acerbitas ⁊ diuturnitas. ⁊ ita ta
xabitur illi morieti determinata acerbitas apud purgatorij:
⁊ determinata diuturnitas. ⁊ sic in quolibet fit. vñ aliq sunt q̄
longo tpe in purgatorio manẽt: ⁊ quãdiu ibi sunt semp gra-
uem penã habẽt. Alij aũt sũt q̄ pauco tpe manẽt ⁊ leuẽ ꝑ tñc
cruciatũ sustinent. ⁊ hoc quia vel hic in paucis peccauerũt vel
quia aliquã ptem satisfactiõis exegerunt. sic vt parũ reſtet in
purgatorijs penis eluendũ. Et eadẽ oĩno distinctio est de illis
quor⁹ culpe remittunt in vita vel in morte. q̄ remissio culpa
rum venialiũ post mortẽ nõ fit ꝑ aliquã diuturnitatẽ pene: sz
in instanti mortis fit. etiã nõ fit ꝑ aliquã acerbitatẽ pene cum
in instãti nõ possit ꝓsiderari aliqua acerbitas. imo potius di-
mittant venialia quantũ ad culpã post mortẽ sine pena vlla ꝑ
solũ motũ animi eligentis sponte tolerare illã penã quã de⁹
taxauit. quia fit ista remissio ꝑ modũ cõtritiõis ⁊ nõ ꝑ moduz
satisfactiõis: restat ergo q̄ tota duratio que est ī penis purga
torijs ⁊ acerbitas rñdeat pene debite remittẽde ⁊ nõ remissio
ni culparum. q̄ ergo dimittantur culpe ante mortez vel post
nichil facit ad differẽtiã diuturnitatis vel acerbitatis in penis
quia ista rñdent ad remissionẽ pene: ⁊ non culpe vel peccati.
quãtacũq; ergo pars pene peccati alicuius venial vel aliquo
rum reſtet agenda post mortẽ: seruabit in ea idẽ ordo ⁊ ꝓpor-
cio diuturnitatis ⁊ acerbitatis qui supra dictus est. Sed qd
quando quis manet in purgatorio pro satisfactione in exple
tã pro mortalibus cum in charitate decesserit. ¶ Dicendum
q̄ eadem ratio est habenda que in precedentib⁹ dictis. ⁊ ita q̄
potest dici q̄ ad satisfaciendũ de peccato mortali postq̄ est di-
missum quantũ ad culpã manet vt debeat in purgatorio pro
aliquo peccato diuturnior pena ſm q̄ diutius manſit q̄s in
pseuerantia vel cõplacentia peccati illius: acerbitas aũt cõsi-
derat ſm q̄ pctũ in se maius est quocũq; modo accidat illũ
esse grauius: ⁊ ita pro satisfactione vel solutione pene vni-
us peccati mortalis manebit quis diutius in purgatorio ⁊
punietur leuius. Alius autem econtrario. ⁊ sic cum collec-
ta fuerit simul tota acerbitas ⁊ diuturnitas que debetur
alicui pro omnibus peccatis suis resultabit inde determina-
ta diuturnitas ⁊ acerbitas illi debita in purgatorio que erit
proportionata ad diuturnitatem ⁊ acerbitatem alterius pec-
cantis ſm conditionem peccatorum suorum. Iste est ergo mo
dus quo iudicari potest in generali quis magis cito liberet
de purgatorio et q̄s tardius. ¶ Cõsiderãdũ aũt q̄ illi q̄ eẽli
ter peccauerũt siue mortaliter siue venialiter et decedunt in cha
ritate aut satisfecerũt hic aliqd pro peccatis aut nõ. Si satisfe-

cerunt aut equaliter aut inequaliter. si inequaliter manebit eis inequalis pena in purgatorio ꝑm ꝓportionē satisfactiōis quā in vita egerūt. Si aūt non satisfecerunt aut equaliter satisfecerūt est eadē ratio. Et dicendū q̄ pōt vn⁹ citi⁹ liberari q̄ alius. ⁊ etiā leui⁹ torqueri: ꝛ equalis acerbitas esset ambob⁹ debita. ⁊ hoc q̄ aliqs est qui iuuat bonis opibus ecclie: siue viuentiū ⁊ alius nō. ¶ Querit ꝑ qua causa erant aīe in limbo sanctor̄: ¶ Dom q̄ habet originale triplicē statū. ſ. aliqñ accipit ꝑm se. aliqñ ꝑm id qō ꝙsequit illud. accipiēdo ꝓmo sub diuidit: q̄ accipit vt est infectiuū: q̄ est culpa quedā. ⁊ culpa dupliciter inficit. ſ. ꝓsonaliter: ⁊ quātū ad naturā. Primo mō inficit ꝓsonaliter. ſ. in q̄ntū manet culpa in aliquo nō expiata. ⁊ hoc est ante q̄ ꝑ aliqō remediū expiet. ſ. ꝑ fidē vel sacramētū fidei. Et hoc mō manet in puulis ante q̄ baptizent ⁊ sic ꝑ originali debet pena eterna q̄ est priuatio diuine visiōis. Scdo mō manet vt inficit naturā: ⁊ hoc est post q̄ quis mundat⁹ est de peccato originali ꝑ fidē aut sacramentū fidei q̄ quantū ad ꝓsonā sufficit. manet quedā ꝙtaminatio nature in q̄ntū natura nōdū est expiata. differūt aūt iste infectiones: quia infectio personalis fit ꝑ hoc q̄ specialiter aliquis incidit īmaculā originalem in vniōe aīe sue ꝓticularis ad corp⁹ suū ꝓticulare. iste aūt quasi ꝙtractus aīe ⁊ corpis est ꝙtractus ꝓticular⁊ rer̄ q̄ ad ꝓsonā ꝓtinēt. ideo est infectio ꝓticularis ⁊ ꝓsonalis ⁊ ista infectio fit in quolibet: in vnione aīe ad corp⁹ eius. infectio aūt nature non potuit fieri nisi in eo in quo erat tota natura aliquo mō. hoc nō fuit nisi in primo hoīe: q̄ materialiter ⁊ virtualiter fuerūr oīa in diuidua humana in eo. Cū nō sit aliqō individuū humanū nisi de semīe qō fuit in illo primo. ⁊ isto mō oīs hō fuit in lumbis ade q̄n ū ad substantiā corpulentā: q̄ aliqd materiale fuit ibi virtualiter quantū ad quēlibet hoīem: licet nō fuerit materia oīm hoīm tota: q̄ ptes sumpte sunt exalimento: ⁊ ideo q̄ tota natura fuit in primo individuo: ⁊ nō in aliquo alio in illo solo potuit tota inficī. ſ. illo peccante. ⁊ ita verū est q̄ adā peccando infecit totā naturā cū in se totā contineret. nullus aūt posterior ꝙtinet totam naturā. ideo in nullius alteri⁹ peccato inficit tota natura. vñ q̄ñ quis cōtrahit per cōtractū vel quasi aīe ad corpus que sunt ptes hui⁹ hoīs inficitur iste homo culpa originali. natura aūt nō pōt inficī ꝑ istū cōtactū sed cōsequit eū in q̄ntū in isto ꝓticulari est natura spēi. Est ergo eodē mō duplex expiatio culpe originalis. ſ. expiatio ꝓsonalis ⁊ nature. ⁊ fit eo mō quo macula ꝙtrahit. ꝓsonalis aūt infectio ꝙtrahit ꝑ ꝓticularē ꝙtractū: ideo fit expiatio ꝑ ꝓticularē actū. ſ. ꝑ fidē ꝓsonalē vel sacramentū fidei susceptū in ꝓsona. Et hoc mō sicut quilibet hō nō dependet ab alio cōtrahēdo maculā originalē. ita pōt expiari ꝑ actū singularem eius. i. fidē suā vel sacramētū susceptū in eo. Et sic puuli per baptismū expiant quantū ad infectionē ꝓsonalē: ⁊ adulti si nō susceperint sacramentū fidei ꝑ ꝓpriā fidē statim expiant. De expiatione infectiōis nature dicendū q̄ sicut nō pōt natura inficī ꝑ quēlibet: sed ꝑ illū solū in quo tota natura ꝙtinebat. ita neq; ꝓ est expiari natura nisi ꝑ eū qui aliquo mō ꝙtinet totā naturā. ⁊ ob hoc ꝙtingit expiari ifectionē ꝓsonalē nō expiata infectione nature in eo: q̄ in quolibet sequit ꝑ accidēs ifectio nature ad infectionē ꝓsone in q̄ntum ꝓsona est res nature. ⁊ iō eum qui expiat⁹ est ꝓsonaliter ꝙtingit dici nō simpliciter expiatum: q̄ nōdū est expiat⁹ modo nature. oꝑtet ergo vari aliquē in quo ꝙtineat tota natura. vt ꝑ illum purget infectio nature nō est aūt aliquis homo qui eā cōtinuerit materialiter nisi primus. ideo dat aliq⁹ modus cōtinētie. ſ. virtualiter. ſ. quātū ad virtutē agendi. iste fuit solus ihc̄s in q̄ntū erat deus. Illā poterat ipse totā naturā de nouo ꝓducere. ita poterat ⁊ ipsam infectam totā mūdare. ꝑ actū ergo eius solius potuit mundari ⁊ sic factū ē. q̄ ipse fudit sāguinē suū ī lauacrū infectiōis nr̄e. ⁊ ideo ante xp̄i mortē poterat quilibet homo expiari ꝓsonaliter: sed nō poterat in aliquo infectio nature tolli. ex quo seq̄t q̄ licet ante xp̄i mortē in quolibet homine ꝑ aliquē actū potebat tolli infectio ꝓsonalis. nō poterat expiari totaliter: q̄ manebat in eo infectio nature que ꝙsequebat infectionē ꝓsonalē cū natura sit in indiuiduo. ⁊ tū quādiu manet quis in aliqua infectiōe nō potest habere vitā eternā: ad quaz nō intrant nisi mūdi. ideo añ xp̄i aduentū nō poterat aliqs habere vitā eternā: q̄ nō erat totaliter expiat⁹ ō originali: cū maneret infectio nature quā nōdū abstulerat generalis expiator. post xp̄m aūt facta erat totalis expiatio. ideo ablata erat infectio nature et ꝙsequenter cū expiet quis quantū ad infectionē ꝓsonalē nulla infectio manet in eo. ⁊ ita pōt statim habere vitā eternā. Sed ꝓsiderandū circa istā duplicē infectionē q̄ cū infectio ꝓsonalis sit ꝓpria ledit ꝓsonā: vt eā dānet ad eternā carētiā visiōis dei. infectio nature nō est ꝓpria neq; ꝑ se: sed ꝙsequit quasi ꝑ accidens ad infectionē ꝑ se. iō illa nō dānat ꝓsonā ad penā sēd differt beatitudinē quousq; ipa expiatio totī⁹ nature fiat: q̄ ꝑ generalē redemptorē facta est. ⁊ ideo tūc nō fuit vlteri⁹ causa impediendi sctōr̄ aīas ne irent ad vitā eternā. Illūc ꝙ dicit q̄ facta ē nature expiatio ꝙtrahimus quidē in vtero pctū originale q̄ ꝓsonā inficit. sed sufficit tolli infectionē ꝓsonalē: ⁊ non est vltra necesse expectare expiationē infectionis nature nec differt ob hoc vita eterna. ⁊ nō fit hoc quasi nō sit iam infectio nature q̄ nō pōt ꝙtrahi infectio ꝓsonalis quin ꝙtrahat infectio nature. maxīe cū ꝙtrahat ꝑ actū nature. ſz hoc inter est: q̄ redemptor generalis expiauit iā ꝑ natura. ideo idē q̄ nunc expiat ꝓsonā expiat naturam in eodē indiuiduo. secus ante mortē xp̄i q̄ expiatiua ꝓsonalia nō erūt expiatiuū nature. ideo facta expiatione ꝓsonali adhuc manebat expiandū ꝑ natura ⁊ differebat beatitudo eor̄ ac si maneret adhuc infectio. Illūc ꝙ dicit q̄ iā xp̄us mortu⁹ est quodlibet expiatiuū ꝓsonale expiat ꝑ natura: ⁊ iō nichil vltra expetat. Est tñ dicēdū q̄ manet aliquo mō peccatū originale post expiationē ꝓsonalē nūc. ⁊ hoc est manere nō q̄ntū ad infectionē: sed quātū ad reliquias pene: sicut ⁊ a principio manebat. q̄ ꝑ originali erat necessitas morīēdi ⁊ ignorantia ⁊ alie penalitates. ⁊ iste nunq̄ fuerūt ablate etiā per redemptorē q̄ redēptio fit a culpa vel infectiōe. a penalitate autem nō. q̄ illa nō impedit ꝙsecutionē beatitudinis neq; differt illā. ideo tā ante mortē xp̄i q̄ ꝑ post manēt iste reliquie peccati. Est ergo ꝙclusio ꝓcedētiū q̄ sancti patres ante mortē xp̄i ꝛz nulla culpa nec reatu pene temporalis tenerent. tenebant ꝑ originali culpa in q̄ntū manebat in eis aliqualr̄. ſ. vt inficiens naturā. ⁊ iō differebat eor̄ salutē vsq; ad mortē xp̄i. ⁊ ita ꝓ aliqua causa tenebant vel ꝑ culpa sed nō sua. imo ꝑ nature īfectiōe. Ex eo aūt tpe ceperunt esse aīe in limbo sctōr̄ ex quo ceperunt esse aīe sanctor̄ que nulla culpa personali nec reatu pene tenebant que descēdebāt illuc. ⁊ q̄ a ꝓncipio seculi fuerūt aliqui sancti: necesse est q̄ a principio seculi fuerint alique anime ibi. Prima aūt aīa que illuc descēderit videt q̄ fuit aīa abel: q̄ iste fuit primus iustus moriēs. Cōsiderandū q̄ nō pōt quis incipe pctā actualia a veniali: sed necesse est q̄ incipiat a mortali. Illā nō pōt quis peccare venialiter nisi cū ad etatē in qua est vsus liberi arbitrij puenerit. Cū ꝙ puenit ad statum discretionis necesse est q̄ statim peccet mortaliter. q̄ aut cogitat aliqd de eis que ad salutem aīe sue ꝓtinēt eo mō quo fragilitas etatis illius ꝑmittit aut nō. si cogitat complet de⁹ actū illi⁹ ⁊ informat ⁊ charitatē infundit: ⁊ iam est sine veniali q̄ ꝑ gr̄am tūc infusam tollit originale. post hec aūtē poterit peccare venialiter ⁊ mortaliter. ⁊ iō dānabit eternalr̄ ꝑ mortali ⁊ veniali. vel si solū venialiter punietur in purgatorio: ⁊ nō manebit iā originale cū mortali vel veniali. si aūt statiz vt iste venit ad annos discretionis nō cogitauit de salute sua eo mō quo potuit: peccauit mortaliter ꝑ omissionē. iō si moriat tūc ille: decedit simul in mortali actuali ⁊ originali ⁊ veniali. ⁊ cōpetit ꝑ hoc pena gehēnalis. ⁊ dato q̄ ꝓdict⁹ nullū actū bonuz vel malū faciat vsq; ad mortē damnabit eternaliter: q̄ ī mortali decedit. ſ. omissiōis. ¶ Querit an aliq̄ aīe statī vt de corpoīb⁹ exeūt ferant in celū empireū aut gehēnā vel oporteat Q° .293

ptius trāsire p aliq̃ loca aut receptacla? ¶ Dom q cōtingit aliq̃s aīas mox vt de corpe exiuerīt ascēdere celū: ꝛ ptz qz dr scda Chor. 5. c. Si terrena dom⁹ nr̄a vel habitatio dissoluatur habem⁹ domū nō manu factā cōseruatā incelis. ḡ statī vt caro dissoluta fuerit pōt hō habere domū in celo q̃ ei p meritis cōpetit. Scdo qz ad phili. 5. c. dicit apl's. cupio dissolui ꝛ esse cū xpo ex quo verbo. Greg. 4. li. dialogor. sic arguit q enī xpm eē in celo nō dubitat. neqz pauli aīam in celo eē negat. Sz nō est negandū aīam xpi esse ī celo cū sit articl's fidei. ḡ neqz est dubitandū aīas sctor statī ad celos ferri. Tertio qz ponaī q̃ qs decedat in charitate ꝛ nullū veniale habeat neqz on⁹ alicui⁹ satisfactiōis ī explete. sic accidit ī vir⁹ pfect⁹: querīt an aīa illi⁹ statī evolabit ad celū empireū an nō. Si evolat habeī ꝓpositū: si nō evolat querīt qd īpedit eā. qz ncce est rē nō impeditā hr̄e opationē suā ꝛ ꝓseq id qd ei cōpetit. ꝛ tū aīa p̄dicta nullū īpedimētū hz: qz neqz culpā neqz reatū pene. ergo statī evolat. Quarto qz ncce est q̃ oīs aīa soluta a corpe sit ī aliquo receptaclo: nā nō sūt aīe extra receptacula post sepationē. sz sūt receptacla qnqz tñ. querīt ḡ in quo ozū ista erit actu ali. nō etiā ī limbo pueror: qz nō decessit in originali. nō etiaz in purgatorio: qz ibi est q teneī aliquo reatu pene. ꝛ iste nullo teneī. nō etiā in limbo sctor: qz ibi iā nullus est. ḡ cū nō maneat nisi celū empireū ncce est q̃ illuc statī ducatur. Quīto ga dr Luc. 16. c. Factū est vt moreret lazarus ꝛ portareī ab angelis in sinu abrahe. ꝛ sic voluit xps esse actū ꝓtinuū mortem lazari ꝛ portationē ī sinu abrahe. ꝛ sic aliqs pōt po. tari ī sinū abrahe statī vt morīī. sz sin⁹ abrahe est nūc celū empireū. qz sic ecclia orat deduci aīas nūc ī sinū abrahe: vt oīsum est. s. ḡ aliqs decedēs pōt statī evolare. ¶ Sexto qz ita tenet auctas ecclesie vlis. s. q̃ aīe sctor ferant statī ī celū. sic etiā auctates sanctor hñt: vt aug⁹ in li. de eccl. dogma. ꝛ Greg. 4. dial. sz auctoritati ecclie vlis sup reb⁹ ad fidē ptinētib⁹ derogare bereticū est. Qz vo aliq morietes statim mergaī ī infernū: patz qz xps Luc. 16. c. De diuite dixit mortu⁹ est diues ꝛ sepult⁹ est in infernū. ꝛ ita signauit rē ꝓtinuā esse mori ꝛ ad īferos de duci sic mori ꝛ sepeliri. ḡ aliq morietes statī ducunī ad inferos. Scdo qz si nll's statī moriēs deduceret ad inferos: nll's eēt p quo orari nō posset. qz solus locus de quo nō est redēptio est locus dānator. ḡ quādiu nō fuerit ibi qs: poterit p eo orari qz pōt liberari. si nll's ḡ illuc statī descēderet: sz vt dicūt qdam spectareī vsqz ad diē iudicij: nll's eēt p quo nūc orari nō posset. falsū est: qz si q moriaī ī notoriis pctis nō est p eis orādū ḡ illos iā asserim⁹ dānatos ī gehēna. Tertio deī q̃ aliquis moriaī ī mortali q̃rīt an iste statī mergeī in gehēna aut non. si mergīt hr̄ ꝓpositū. si nō: q̃rīt qd illō īpedit cū huic sit debita gehēna. ꝛ non īueniet aliqd qō illō īpediat. qz nlla bona opa īpedire pñt. Nā q̃ntacūqz fecerit siue īmortali siue in charitate nō sūt ei iā meritoria: vt oīsum est p̄cedēti. q. ḡ statī ibit ad gehēnā. Quarto qz huic aīe solute ncce est dari statī aliqō receptaculū cū nulla aīa sit extra receptaculū ꝛ sūt qnqz ꝛ nullū cōpetit nūc nisi gehēna. ergo illa dabīt. ptz qz nō daī celū empireū: qz ē ī mortali. nō limbus puror: qz hz pctā actualia. nō etiā purgatoriū qz loc⁹ ille est eor q̃ sine mortali culpa decesserūt: ī aliquo tñ reatu pene. nō etiā limb⁹ sanctor: qz ibi nemo est. ergo manet sola gehēna ꝛ illa statī dabīt. Quīto quia qui digni sunt vita eterna hñt aliq̃ impedimēta q̃dā. iō teneī in alijs receptaculis anteq̃ illuc eant. s. in purgatorio vt omne qō purgādū est ibi purgeī vt puri ad vitā eternā ascēdāt. sed ad babēdā gehēnā nlla dispositio necessaria est ꝛ nullū receptaculū deseruit gehēne vt pambulū sicut purgatoriuz ad vitā eternā. ḡ multi sūt q statī ferunī ad gehennā. ¶ Dom ḡ generalr̄ q̃ sic incorpib⁹ est grauitas ꝛ leuitas q̃ ferūī in suū locū est finis mot⁹ ipor: ita ꝛ in aīab⁹ meritū ꝛ demeritū qb⁹ aīe pueniūt ad p̄miū ꝛ penā q̃ sūt fines actionū ipar. vñ sicut corpora per grauitatē ꝛ leuitatē statī ferūī ad locū suū nisi phibeaī. ita aīe statī soluto vinclo carnis p qō in statu vie detinebanī. statī p̄miū ꝓsequūī vel penā. nisi aliqd īpediat sic interdū īpedit ꝓsecutionē p̄mij veniale pctm̄ qō pr⁹ purgari oportet. ex quo fit vt p̄miū differaī ꝛ loc⁹ interī deputeī aīab⁹ ad purgādū id qō īpedit. cū vo nichil fuerit qō īpediat: ncce est vt aīa statī euolet ad locū p̄mij. Alia insup rō est q̃ntū ad animas sctas: vt statī euolēt: nā ante xpi morte ponebanī limb⁹ sanctor patrū ī quo manebāt aīe q̃ nlla reatu pene neqz macula aliq̃ tenebanī: qz solū expectabāt morte xpi vt p eū liberarenī inde ꝛ liberate sūt. ḡ iā nlla cā est vt q nlla culpa aut reatu teneī statī euolēt ad vitā eternā: qz alⁱs nō expectareī sancti q in limbo erāt aduētū xpi post morte: sz ibi expectareī diē iudicij: nō ḡ manet iā aliq̃ cā dilatiōis qn euolēt q dispositi sūt. ncce est aūt dici sctos q in limbo erāt liberatos esse: cū sit articulus fidei xpm descēdisse ad inferos: ꝛ nō descēdit nisi vt vinctos eripet vt dixit zacharias. ¶ Querīt an aīe sctor egresse de corpibus debeāt statī ferri in padisum. vel debeāt expectare diē iudicij vt oēs sil' intrent in beatitudinē. ¶ Dom q̃ differt resumptio corpor ad beatitudinē corpor vsqz ad diē iudicij: ꝛ tūc oēs sil' sancti corpa resumēt: sz nō est q̃uenies q̃ aīe oēs suspendanī a gl'ia quā habiture sunt vsqz ad diē iudicij vt oēs sil' incipiāt gloriā habere. ꝓmo qz maior ꝓtinuatio est inter corpa q̃ inter aīas. nā oīa corpa būana sūt ex vno corpe iuxta illud. Actu. 17. c. q̃ de⁹ ex vno fecit omne genus hoīm. aīe aūt nō hñt aliq̃ derivationē neqz traducunī: qz sūt puri spūs. iō in diuisibiles: sed decisio ꝛ derivatio ꝛ traductio nō fit nisi in eo q̃ diuidīt ꝛ corpale est: iō aliq̃r̄ q̃uenies est q̃ oīa corpa simul accipiāt gloriā: ꝛ ad hāc se expectēt vt sil' illā capiāt in die iudicij. sz in aīab⁹ nō est tal' rō vt se expectēt: quia vna nō ē de origine alteri⁹ neqz aliq̃ germanitate iūgunī: nisi inq̃tū sūt forme ptinētes ad eādē speciē. iō q̃libet p se accipiet gl'iam suā mox vt ad hoc apta fuerit. Scdo ꝛ ꝓcipue: quia si aīa nō capiat gloriā suā statī vt mereī illam: ꝛ est disposita ad capiēdū patīī magnū detrimentū. corp⁹ vo etiam si nō capiat gloriā nō sustinet detrimentū. iō nō recipit statī gloriā: sed omnia corpa sil'. ꝛ ptz qz aīa soluta a corpore manet viuēs ꝛ suscipit bonū ꝛ malū. Et si nō deī ei p̄miū suū statī vt est dispositā ad illud capiēdū toto illo quo nō accipit patieī: qz spes q̃ differt affligit aīam. nō est aūt ꝓueniēs q̃ aīa tūc affligaī. iō statī accipit beatitudinē: corp⁹ aūt solutū ab aīa nō viuit neqz sentit. iō etiā si nunq̃ dareī ei beatitudo nullū detrimentū sentiret. iō etiā si differaī vsqz ad finē secli nō est incōueniēs al'qō. si aūt corpus resolutū sentiret malū aliqō ex carētia gloīe nec esse erat vt dareī ei gloria statī vt daī aīe: sed nō sentit. ideo differt vsqz quo sit ꝓueniēs dari. Et hoc est qñ oībus simul dabīt. Tertio qz si aīe nō daī gloria: statiz vt est dispositā ad recipiendū fit ei iniuria: qz tollīt ei debitū p eo tpe quo erat debitū: ꝛ cogīt sustinere penā iniuste. corpi aūt nichil in iustuz fit: etiā si nunq̃ dareī gloria. qz corp⁹ p se nō fuit merēs vl' demerēs neqz reseruaī ratio p'sone in corpe. ita vt aliqd possit esse ei debitū aut iustū vel in iustū. aīe aūt debeī aliqd: quia ī ipsa seruaī totū esse hoīs cui debebat gloria ꝛ pena. ideo non est iniustū si gloria corpor differaī: sz esset iniustū si differreī gl'ia aīar: sz ē sic ō corpe sic ō reb⁹ nr̄is: qz qcqd fiat circa illas nō fit eis iustū aut iniustū. sed nobis fit iustū aut iniustū: scom q̃ bonū aut malū circa eas gerīt. Ita ꝛ corpus est aliqd hoīs quasi pars. ꝛ est aliqd aīe quasi p eam informatū ꝛ administratum. ō si corpi gl'ia deī honoraī aīa ꝛ hō cui⁹ est. si aūt nū q̃ ei gloria deī fit iniustū quodā aīe. vel homini cū corp⁹ sit īstrumentū ꝓiunctū merendi. ꝛ ptineat ad speciē. ideo aliquando ei gloria dabīt. ꝛ hoc tūc qñ erit debita vel ꝓueniēs. non igīt optet statim dari neqz est incōueniens. sed obijciet q̃ fit incōueniēs: qz cū corpus sit instrumentū cōiunctū meriti ꝛ demeriti debet esse pticeps gloīe ꝛ pene. ¶ Dicendū q̃ nō fit iniustū aīe: q̃ nō vniaī ei corp⁹ ad ptipandū gloriā ei⁹ cū ex ꝓditione meriti nō debeaī aīe: vt statim vniaī ei corp⁹: ꝛ ideo satis est q̃ aliq̃n vniaī ei: ꝛ hoc fit in die iudicij. nā nō est limi-

tatum tempus quo corpus debeat vniri anime ex ratione meriti sicut est determinatū tps quo anima debet accipere gloriā Scōo ⁊ precipue: quia quantūcūqz differat tempus vniōis huius nō fit iniustū anime neqz homini qr nichil minuit ō gloria debita homini, i. toti coniuncto: etiā si non vniat ei corp⁹: quia totā gloriā quā anima ⁊ corpus simul habere debent: habet sola anima ⁊ nō addit aliquis gradus glorie p aduentum corporis. Quarto quantū ad principale dicendū q̄ non est inconueniens q̄ simul detur gloria omnibus corporibus ⁊ non omnibus animabus: quia q̄ in die iudicij resumantur simul corpora ab omnibus aīabus: nō fit precipue vt nō precedat aliquis homo alterū in gloria corpis. sed quia est inconueniens vnū hoīem resurgere ante aliū. quia cū resurrectiōe oportet esse iudicium generale in quo omnes hoīes presentandi sunt ante xp̄m cū corporibus ⁊ animab⁹: ⁊ debet īmutari tota humana habitatio. ⁊ oīa elementa per ignē cōflagrationis. Et ita ista debēt precedere ad resurrectionē vt depurentur oīa corpora. ⁊ tamē si oīa non resurgant simul nō poterit esse iudiciū post resurrectionē generalē ⁊ cōflagrationē p̄cedētem ad cuiuslibet hoīs īmediatā depurationem. ergo necesse est q̄ oīa corpora simul resumant: ⁊ p cōsequēs simul erit gla omniū corporū: licet nō fit simul gloria oīm animarū. Et ita nō se expectāt anime ad accipiendū gloriā: licet hoc in corpori
Q.°.295 b⁹ fiat: quia est p accidēs vt dictū ē. ¶ Querit an aīe existētes in inferno vel paradiso. aliquādo inde exeāt: ¶ Dōm q̄ aut querit generaliter quantū ad oīa receptacula, s. an anime aliquando de suis receptaculis exeant, vel queritur specialiter de paradiso ⁊ inferno. Si primo mō dicendū q̄ interdū exeunt anime de suis receptaculis. Nam aīe que tenent in purgatorio exeunt inde expleta purgatione. ⁊ illuc nunq̄ redeūt. ⁊ etiam anime existentes in limbo sanctorū exierunt inde in morte xp̄i. ⁊ amplius nō redibunt. Si scōo modo dicendū q̄ aut q̄ritur an anime inde exeant quasi illuc nunq̄ reuertant aut q̄ exeant inde quasi aliquādo rediture. si primo mō dicendū q̄ nulla anima exit de padiso: qr tunc desineret esse beata postq̄ esset beata qđ est cōtra ꝯditionē beatitudinis. De necessitate enī beatitudin s est perpetuitas ⁊ securitas de illa. Item qr sic nulla aīa vellet exire de paradiso: quia ibi est summū bonū nemo aūt spontane⁹ ⁊ sciens deserit summū bonū ⁊ miser efficitur. qr nulla aīa exiret de paradiso nisi expelleret: sed nulla expellit: qr iniustū fieret cū nulla postq̄ ibi est possit demereri beatitudinē quā habet. ergo nulla de paradiso exit. Similit neqz aliqua anima exit de inferno. qr sic anima q̄ semel est damnata desineret esse damnata. ⁊ esset iam redemptio in inferno q̄ falsum est. Si scōo mō. s. q̄ aīa exeat aliqñ reditura potest dupliciter accipi. Uno mō q̄ dū est foris nō pticipet conditione receptaculi. i. q̄ neqz habeat gaudiū p tunc illa q̄ exit de paradiso neqz habeat tormentum illa que exit de inferno. alio modo q̄ dū foris manet: pticipet cōditione receptaculi. i. pena ⁊ gaudio. Si primo modo dicendū q̄ nō cōtingit aliq̄ animā exire de suo receptaculo ⁊ ptz de padiso: qa beatitudo paradisi est in visione dei. deus aūt nō solū est ī celo empireo sed vbiqz. Et iō quecūqz aīa habuerit lumen glorie p quod deū videre possit: vbiqz sit videbit deū. quia deus nulli loco deest. vnde ⁊ in inferno cepit primo videri a beatis animab⁹ ideo etiā si exeant de celo empireo semp vident deū ⁊ habent illum gradū gaudij quē habent quādiu manet in empireo. De īferno idē est. nā si aīa semel dānata desineret torqueri desineret esse damnata ⁊ misera. sed sicut vera beatitudo est necessario ppetua: ita vera miseria ppetua est. q̄ nō pōt desinere
Q.°.296 esse postq̄ ceperit. ¶ Est etiā dicendū q̄ sicut est decessatione totali beatitudinis ⁊ miserie: ita est de diminutione gaudij et pene: qr vtrobiqz est incōueniens. Nam nō est mod⁹ quo anima exiens de paradiso minuat in gaudio: cū ita deū clare videat sicut quādo est in celo. De damnatis idē est q̄ sicut nō p mittunt exire ita vt desinant torqueri. sic neqz debent dimitti si pena minueret quia reciperēt bonū quoddā iniuste. Si secundo modo. s. q̄ exeundo retineāt ꝯditiones receptaculorū in gaudio ⁊ pena. ¶ Dōm q̄ cōsideratur dupliciter. aut q̄n tum ad conditionē naturalē animarū separatar: aut quantuz ad dispositionē diuine p̄uidentie. Si primo modo dicendum q̄ anime nō exeunt de suis receptaculis: neqz beate ō celo empireo neqz damnate de inferno. ⁊ nō intelligit secūdū cōditionē naturalē. i. q̄ sit conditio separatarū animar īmobiles fieri. vel q̄ receptaculū in quo manēt eas aligatas contineat qa nichil ulterius est: sed quia nō habent aliquod motiuū scōm statum nature sue ad exeundū de suis receptaculis. Nā oīs motus fit ꝓpter aliquā indigentiā. si ergo aīe p̄m cōditioem sue nature exire deberēt. hoc esset ꝓpter aliquid qō cōpeteret eis ⁊ bonū esset p̄m conditionē sui status. ⁊ hoc nō quia nō est aliqua causa exeundi nisi ad cōuersandū cū hominib⁹. ⁊ tñ aīab⁹ separatis p̄m conditionē sue nature nō cōpetit cū hominibus conuersari. Est enim cōditio animar separatar puros spirit⁹ esse ⁊ in cognitione nullo sensu vti neqz a rebus accipe: sed p influxū superior substantiar: ⁊ in exprimēdo nō vti organis vocalibus neqz ratione particulari que est intellectus passiu⁹ ad formationē verbi medij inter mentalē ⁊ vocalē: sed solis verbis intellectualibus notificant. Conditio aūt hoīs est ex sensu accipere omnē cognitionē ⁊ p organa vocalia facere exp̄ssionem. ideo cū in nullo cōcordet humana conditio animab⁹ separatis: non cōuenit aīabus separatis. scōm suā conditionem naturalē cōuersari cū hominib⁹: ⁊ tamē nulla causa est illis exeundi de suis receptaculis: nisi vt rebus humanis se inmisceant. ergo nō exibūt inde ⁊ hoc ita est quantū ad beatas sic ad damnatas: quia cadē est cōditio naturalis: vtrar qz cū vtreqz sint absolute a corporibus: ⁊ iam nō retineant cōditionē humanā. ¶ Sed obijciet q̄ cōpetat illis exire de receptaclis vt
Q.°.297 ad homines veniāt si p̄mittant: ⁊ hoc ꝓpter suā conditionem. Primo ꝓpter amorē: qr viuētes amauerūt aliquos ⁊ in morientibus nō perit amor siue honestus siue inhonest⁹ sit: quia amor passio est aīe ⁊ nō extinguit cū illa maneat: maxīe quia non repugnat statui aīe siue damnate siue beate. Scōo ꝓpter suffragia: qr veniendo ad hoīes accipiēt ab eis suffragia que ipsis bona sunt. ¶ Dōm q̄ nō cōpetit eis venire p̄m suā conditionē naturalē ꝓpter aliquod bon ad hoīes neqz est eis cōuersatio nostra bona in aliquo quantū ad cōditionē naturalē vnde etiā si p̄mitterent venire ad nos nō venirēt hac intentione: sicut in hoīb⁹ est q̄ mutato statu p̄m politicā incipiūt esse alia ⁊ alia bona. Et ideo incipiunt esse alij amici vtiles ⁊ alij delectabiles. sic multo fortius imitato statu scōm naturā erit aliud ⁊ aliud bonū q̄ prius. ⁊ ideo nō cupiet quis q̄ p̄⁹ cupiebat nec idem sibi placebit. Sic aūt est de animabus separatis: quia status earū variatur a nostro statu. nō solū p̄m politicam: sed potius p̄m naturā. quia totū quod ī nobis est p̄n cipium cōuersationis ⁊ opationum. s. apprehensio sensitiua ⁊ exp̄ssio organica defficit in eis. ideo necesse est q̄ ea q̄ sunt nobis bona nō sint illis bona. quia nobis sūt bona vtilia que prosunt ad necessitates vite. ⁊ delectabila p̄m sensum. illis ꝯo nichil est vtile: qr nullo indigent ad sustentationē cū sint īmortales. etiā nichil est delectabile: quia sensu nō vtuntur. ergo nichil est in bonis nostris quod aīe separate cupiant. sed qui cū altero ꝙuersat. ideo cōuersat: quia cū viuere est bonū quoddam. Unde hūc posuerunt esse actū amicor. ideo aīe separate nullā causam habēt cōuersandi nobiscū neqz cōuersationē cupiunt. bonū aūt quod illis aduenire posset est scōm intellectum cum sint substātie pure intellectuales. ⁊ a nobis illud nō possent accipere cū cognitio sua non sit a sensu neqz sit per doctrinā: sicut nostra: sed est p influxū specierū factū a superioribus substātijs. Et ideo p̄m suā conditionem naturalē inq̄tū sūt substantie separate nō ꝙuenit eis nostra ꝙuersatio neqz cupiunt eam. Ad primū hor cū dicit q̄ manet in eis amor tā honestus q̄ inhonestus: quia est passio anime. Dicēdū q̄ amor

potest accipi prout est affectio et pertinet ad concupiscibilem: vel prout est actus electionis vel habitus ad voluntatem pertinens. accipiendo primo modo nō manet amor in animabus separatis: quia non manet in eis pars affectiua: sicut neq; sensitiua: quia iste sunt partes animales. ⁊ ideo etiaz damnati de quibus magis videbatur q retinerent tales amores non retinent eos: quia est contra conditionem anime separate. Accipiendo secundo modo potest manere amor in anima. Sed est dicendum q aut queritur de bonis aut damnatis. Si de bonis est verum q amant eos quos dilexerunt honeste. non quidez quasi conditio naturalis animarum beatarum hoc exigat: sed charitas eas mouet que coniungit omnes bonos in vinculo pacis. ⁊ accidit illud animabus beatis quod nobis. quia nos multos ex charitate diligimus quos ex inclinatione naturali non amamus: sed potius detestamur sicut hostes. ⁊ eos qui nobis nocuerunt: ⁊ aduersantur in nobis duo isti amores. scz charitas ⁊ affectio ꝑm carnem. sic ⁊ in animab⁹ separatis aliō tuadet charitas: ⁊ aliud naturalis conditio. quia ex naturali conditione non habent vnde moueantur ad amandum nos et cupiendum bona nostra. vel illud est paruum. ex charitate autem valde mouentur ad hoc: quia apud deum pro nobis orant. ¶ Sed dicendum q quantūcunqz aliqui fuerint amici honesti non manet amicitia in mortuo beato. quia amicoruō honestorum bonum est conuiuere: ⁊ licet propter sola laudabilia ⁊ honesta se ament. tamen bonum quoddā petunt q alterutris fit in conuiuere exalterius virtute vl bono. Et tamē iam non potest anime separate aliquod bonum ex conuersatione viuentium accidere. ideo non manet amicitia neqz desiderium ad conuiuere. De amicitia in honesta damnatoruz. s. propter vtile vel delectabile: dicendum q nō manet: quia vt dicitur. 8. Ethicor. Iste amicitie cito transeunt facto altero ⁊ altero vtili ⁊ delectabili. propter quod erant: sed ad mortuos non manet aliqua vtilitas: quia nullis rebus nostris indigēt: neqz eis prodesse possunt: neqz illas possidere curant. Delectabile quoqz non manet idem: quia nunc delectabile a quo vocamus amicos delectabiles est scōm sensum. sed in animabus separatis non manet sensus: ideo neqz delectatio secundū sensum. Unde licet quis damnatus amauerit hic ardētissimo ⁊ inordinato amore viuentem adhuc mulierem a qua similiter redamaretur non amat eam post mortem: quia nō manet causa amoris. i. delectatio que ī amore petebatur: que in anima separata esse non potest. ideo generaliter damnati non habent amicitias ad eos ad quos hic habuerunt: manet tamen peruersa eorum voluntas: quia vt sibiipsis placerent amauerunt illa ⁊ nunc peruersitatem istam retinent: quia in damnatis non pōt corrigi voluntas cū nunq̄ sint habituri charitatē ⁊ ex hoc sequitur quod dicebatur. s. q non habeāt causam exeundi de suis receptaculis tam boni q̄ mali: quia non exirēt nisi vt se rebus humanis miscerent. ⁊ tamen non cupiunt ꝑm suam conditionem naturalem eis miscere se: quia non prouenit eis bonum aliquod ex conuersatione. ideo non exeunt propter amorem de receptaculis. ¶ Ad scōm dicenduz vno modo q neqz propter suffragia accipienda volūt ad nos venire. Nam hic loquimur de animabus paradisi ⁊ gehenne: et tamen his non cōmunicantur nostra suffragia. animabus quidem paradisi non cōmunicantur: quia illis non indigent. animabus autem damnatis non cōmunicantur: quia non possūt cum non sint de corpore nostro: quia in charitate non sūt. alio modo dicendum q etiam si loqueremur generaliter de omnibus animabus que sunt in receptaculis. quarum aliquib⁹ prosunt suffragia: vt existentibus in purgatorio adhuc nō venirent ad nos propter suffragia ꝑm conditionem suam naturalem. quia suffragia non competunt ꝑm conditionem naturalem. sed ꝑm ordinem diuine prouidentie: ꝑm quem anime ordinantur ad beatitudinem maiorem q̄ naturaliter habere possint. Et datur etiam diuinitus modus perueniendi ad illam beatitudinem. ⁊ ideo sicut beatitudo animaruz est vltra naturalem conditionem. ita ⁊ id quo peruenitur in beatitudinem. ⁊ sic sunt suffragia. ideo non mouentur ad aliquid horū ꝑm conditionem naturalem: vt ad nos venire velint. Si autem secundo modo. i. queratur de animabus quantum ad dispositionem diuine prouidentie longe aliud est. sic dicit Aug. in libro. de cura agen. pro mor. Alij sūt humanarum limites rerum. Alia sunt diuinarum signa virtutum. alia sūt que naturaliter: alia que mirabiliter fiunt. ⁊ hoc modo ꝑm dispensationem diuine prouidentie anime exeuntes de suis receptaculis tam de paradiso q̄ de gehenna se hominum visibus presentant. De paradiso. patet. sicut de felice martyre qui ciuib⁹ nolanis se visibiliter exibuit: cum in bello a barbaris impugnarentur: vt dicit Aug⁹. e. li. de cura agen. pro mor. ⁊ similiter apparuisse dicuntur sancti viuentibus quorum animas constat esse in paradiso. De damnatis idem dicendum q aliquando appareant viuentibus. ⁊ fit dupliciter. Uno modo vt solum videantur ⁊ non loquantur. sicut refert Grego. 4. dialogorū. de anima Theodorici regis quam vidit quidam mitti in ollam vulcani. aliquando autem loquuntur viuentibus: ⁊ hoc ad terrorem viuentium vel ad eruditionem nostrā vt cum anime ille viuentibus testate fuerint mala sua timeant et caueant viuentes: ⁊ non veniant in locum illum tormentorum pro qua causa petebat diues Lazarum mitti ad fratres suos. Luc. 16. c. Ad suam aūt vtilitatem nunq̄ manifestantur quia nichil ex nostris suffragijs cōsequi possunt. Sed ista differentia est inter sanctos ⁊ damnatos: quia sancti quandocunqz voluerint possunt apparere viuentibus non autem damnati. sicut enim sancti viuentes in carne per donū gratie gratis date accipiūt vt sanitates ⁊ signa ꝓficiāt: que nō nisi diuina virtute mirabiliter fiunt que quidē signa ab alijs hoc dono carentibus perfici non possunt. ita non est inconueniens vt ex virtute glorie aliqua potestas animabus sanctorum detur per quā possunt mirabiliter apparere viuentibus cum volunt q̄ alij non possunt nisi permittantur specialiter. Secundo apparet quia non est dubium quin anime beate habeant plenam libertatem faciendi quod voluerit ⁊ nichil eis obstet quia als beate non essent: quia beat⁹ habet omne quod vult: ideo certum est q quotienscunqz voluerint apparere viuentibus poterunt ⁊ apparebunt: nichil est enim quod eos impediat. An vero aliquādo velint dubiū est: nam ꝓpter se nunq̄ hoc faciunt. propter nos vero aut propter dei laudem interdum illud agunt. Sed quia cōstat q in resurrectiōe dabitur corporibus beatorum dos agilitat⁹ que est ad motū. sed hoc esset frustra nisi aliquādo moueren⁹ venientes extra receptaculum aut non esset saltem vetitum moueri. q̄ a fortiori animabus solutis competet q aliquādo exeant de celo empireo ⁊ maxime propter vtilitates nostras. De damnatis aūt non est eadem causa nam illis nō ꝓmittitur libertas agendi q volunt cum sint cōpulsi ad sūmam miseriam. ideo concedendum est q aliquando de inferno exeunt cum sancti doctores hoc asserant ⁊ experientie quibus se animas damnatas profiten⁹: sed hoc non fit nisi cum aliquando a deo permittun⁹ aut iubentur propter aliq̄ causam exire. nam ⁊ ipsis non est placitū ad nos venire cum ex nostra conuersatione nichil boni accipiant. ¶ Sed cum de animabus paradisi ⁊ gehenne dictum sit est dubium nunc de animabus purgatorij ⁊ limbi puerorum ⁊ sinus abrahe an aliquando exeant vel exiuerint. ¶ Dicendum primo de animabus purgatorij q dupliciter se habent quedam purgatorium habent ordinarium. s. quandaz ptem concauitatis inferni iuxta gehennam. alie vero extra ordinarie purgantur in locis inquibus peccauerūt. De secūdis non oportet queri an exeant de suis receptaculis: quia non sunt in receptaculo determinato: sed receptaculum illud est in⁹ nos ⁊ manentes in suo purgatorio apparent nobis ⁊ de his non est questio. De primis dicenduz q aliquando exeunt qz pena

Q.ª 298

purgatoria non est eterna sicut gehenne. ideo cum aliquando terminetur exeunt inde anime vt eant in celum empireū. Sz etiam de hoc non petitur: quia tunc non exeunt ad veniendum ad nos de quo exitu nunc agitur: sed vt eant ad gloriam. Si autem queratur de tempore quamdiu durat pena illarum: dicendum q̄ aut petitur q̄ exeant a purgatorio cessantes p̄ tūc a toleratione pene: aut manentes in pena. ¶ Dicendū q̄ primo modo non contingit exire animas inde: quia si exitus ille tolleret vel alleuiaret penas non permitteretur animab⁹ inde exire: quia breuiaretur vel minueretur quod illis de pena taxatum erat: ⁊ non expleretur diuina iusticia. Unde si aliquando exeant necesse est q̄ penam suam aliqualiter tolerent: sicut cum erant intra ignem purgatorium. Si secundo modo. ī. q̄ exeundo maneant in penis. dicendum q̄ aut queritur ſm naturalem conditionem earum aut ſm diuinam dispensationē. Si primo modo non exeunt anime de purgatorio neq̄ exire cupiunt ad nos: quia ſm suam conditionem nichil potest eis accrescere ex nostro conuiuere: vt supra dictum est. Eccipiendo secundo modo dicendum q̄ exeunt aliquando. put Gregorius de multis narrat. 4. li. dialo. Et nos sepe audim⁹ animas aliquas de sedibus purgatorijs aduenire ⁊ alloqui viuentes. Et hoc fit interdum propter nostram vtilitatē vt nos admoneant de statu penali post mortem. ⁊ timore impulsos a vitijs auertant. ⁊ aliquos circa hoc ignorantes instruant. aliquando vero propter se ipsas. ſ. vt a nobis auxilia petant ostendentes suas necessitates ⁊ vtilitatem auxilij nostri. ⁊ ista est causa precipua veniendi. Nam vt ostensum est non conuenit conditioni naturali animarum separatarum conuersari cū viuentibus: quia nullum bonum est eis ſm suam conditionē ex illa conuersatione. ⁊ ideo etiam si permittantur non curant venire ad viuentes. Sed dicendum q̄ hoc aut est quantū ad eos q̄ sūt in penis aliquibus aut ad eos qui sūt in requie. Si primo modo dicendum q̄ forte non dimittuntur ad viuētes venire. ⁊ ideo non veniunt: quia animabus quādiu sunt in pena non est liberū facere quod volunt aut ire quo volunt. Secūdo quia anime predicte ita sunt absorpte penalitate sua: q̄ vix cogitare possunt de aliqua alia re. īmo ⁊ ō seipsis. sed cū cogitant magis se conuertunt ad suam miseriam q̄ de alijs curent. Tertio quia non est eis aliqua vtilitas ad nos venire Nā in viuentibus hoc accidit q̄ amicus dolens si videat amicum ⁊ alloquatur eum alleuiatur de malo suo. quia quodā modo transumitur vt dicitur. 4. ethi. ⁊ tamen in mortuis nō est sic. quia etiam si ad nos veniant ⁊ alloquantur non alleuiatur dolor illorum: quia non manet similitudo illa ⁊ amicitia que erat in viuentibus ⁊ vtilitas cōuersationis. ⁊ hoc est p̄pter naturalem dissimilitudinem. Si autem anime non sint ī penis: sed in requie non veniunt ad nos totiens quotiens viuentes venirent amici existentes. Primo quia non manet idē affectus ex quadam naturali similitudine qui erat in viuentibus. Secundo quia quantocūq̄ se aliqui amēt honesto amore conueniunt amici ⁊ conuiuunt propter bonū q̄ vnus ab alio recipit: ⁊ maius bonum ab inuicem recipiunt q̄ vtiles ⁊ delectabiles amici. ⁊ tamen mortui non possunt aliquod bonum recipere ex nostra conuersatione ſm suam conditionem naturalem. ideo non cupiunt venire ad nos licz possint. Tertio quia licet interdum venirent cum venire possent ꝓformāt se voluntati dei: quia forte aduentus non esset vtilis. ideo nō veniunt. Quarto quia forte tanta dulcedine tenentur diuine visionis q̄ de visitando viuentes non cogitant. Sed quid q̄ Augu. dicit q̄ mater sua eum nulla nocte desereret ī quo designat q̄ illa desiderium habeat veniendi ad ipsum. Dicendum q̄ non est sensus q̄ mater augustini post mortē tantū desiderium haberet veniendi ad eum post mortem: quantuz habebat sequendi eum in vita vt cum eo viueret: q̄ in vita erat mater ⁊ mouebat eam affectio materna. post mortem autem manebat vt anima separata que nulla cognitione vel attinentia iungebatur augustino. ⁊ ideo non cuperet ita ardenter eū visitare. Et ideo etiam si mortui rebus viuentiuz vterentur desereret eum mater sua multis noctibus ⁊ diebus. dixit aūt ō noctib⁹ potius q̄ diebus: quia nox est tempus ad hoc magis acomodum vt defuncti nobis loquentes seipsos occul. ēt Dicendum ergo vno modo intelligendum q̄ si mortui vterentur rebus viuentium. i. si retinerent affectiones viuentiū ⁊ actus similes illis que dicunt res viuentiūm: nulla nocte mater augustini eū desereret. ¶ Considerandū circa predicta q̄ anime non sunt maioris damnationis q̄ demones. licet nō est inconueniens quasdam animas maiores penas sustinere quibusdam demonibus. sicut sustinebit anima anticristi ⁊ anima proditoris iude ⁊ eorum qui ex intentione hereses in ecclesiā introduxerunt: aut eam scienter persecuti sunt. ⁊ tamē licz demones sint maioris damnationis q̄ anime: non sequit̄ q̄ maiorem locus vagandi animabus detur. quia demonibus datur q̄ vagentur non vt ipsi in hoc delectentur: sed inquantum ad dispensationem diuine prouidentie pertinet: ⁊ exercitium nostrum per temptationem. animabus autem damnatis nō est traditum officium exercendi ⁊ temptandi nos: quia neq̄ tam grauiter nos oderunt neq̄ illud facere scirent aut possent. Est enim verum q̄ anime damnatorum inuident viuentib⁹: ⁊ vellent eos damnatos esse. ⁊ tū non peruenit ista inuidia ad talem gradū vt conarentur huic se tradere officio: vt nos perderent. defficit eis naturalis industria ad hoc. quia quilibet demon est multo lucidioris ingenij q̄ quelibet anima: cū excedat eam ſm speciem. ideo sciunt inuenire multa ad nos decipiendum ⁊ alliciendum que nescirent anime separate excogitare. magni enim ingenij est tot excogitare fraudes ⁊ tā occultas quot contra nos quotidie demones inuenīūt. ideo anime non erant sufficientes ad hoc. Etiam nō sufficiūt propter exercitationem. nam fit exercitatio inferendo nobis mala in nobis ⁊ in rebus. ⁊ ad hoc requirūtur magne vires sicut ad dirruendum magna edificia que demones diruunt: sicut q̄n do concussam domum iob super filios ⁊ totam familiam deiecerunt. ⁊ demones habent ad hoc magnas vires. quia iob. 41. c. dicitur q̄ nō est potestas sub celo que comparetur eis. sic etiam gregem porcorum ex magno impetu precipitauerunt in mare. ⁊ erant porci ad duo milia supra. 8. ⁊ Marci. 5. c. Anime autem parue potestatis sunt circa hoc vt patet in motu corporis sui. ergo non sunt apte ad hanc administrationem. Et sic conuenienter data est demonibus administratio temptationis ⁊ exercitij nostri ⁊ non animabus. ideo demonibus ex conditione officij conceditur vagari per totum orbem. ſ. vbicunq̄ homines sunt. animabus autem cum nō sit concessum hoc officium non conceditur vagari. sed manēt suis receptaculis. ⁊ tamen demonibus non licebit hoc semp: sed solum quādiu manet tempus temptandi viuentibus hominibus hic. Post iudicium vero nullus demonum vagabitur: sed omnes erunt clausi in abisso. Aduertendum q̄ verū est q̄ anime tam sanctorum q̄ damnatorum apparent hominibus ⁊ ad hoc exeunt de suis receptaculis: sed hoc non est multum assuetum. nec etiam est putandum q̄ quandocunq̄ iste apparitiones fiunt: semper sint vere ibi anime sanctorum vel damnatorum. Satis enim est hoc p̄ bonos vel malos angelos fieri: qui illarum animarum vicem gerunt ⁊ se nominibus illarum appellant. ⁊ fit hoc maxime in demonib⁹ vexantibus arrepticios. Nam vocant se nominibus hominum. et tamen constat esse demones cum anime non sint date ad exercitium nostrum: sed soli demones. Et xp̄s semper vocauit demones eos qui erant in arrepticijs ⁊ nunq̄ animas viuentiū Boni quoq̄ angeli idem facere possunt circa animas sāctorum cum illarum vicem gesserint. ⁊ istud adhuc magis fit in somno: quia ibi poterit repꝛesentari anima p̄ angelum: vel demonem sine apparitione: ⁊ tamen sine falsitate. Et tamen in vigilia loquitur qui apparet. ⁊ dicit quis sit. ideo difficilius

Q°. 259

est euitare ibi mendacium: si alienam personam representet. sed in somno nō oportet q̄ appareat persona aliqua. īmo re aliter nulla appareret neq; loquitur. sed videtur somnianti q̄ aliquis appareat: ⁊ loquatur. ⁊ hoc totū fit per quēdam motum interius factum quem demones ⁊ angeli facere poterūt qualiter voluerint: cum ⁊ naturaliter fiat ille motus frequenter. ⁊ tunc videbitur q̄ aliqua anima de beatis vel damnatis veniat ⁊ loquatur. Sed nichil tale est cum ⁊ in somnis videamus aliquos homines nobis loquentes cum constet illos nō esse presentes. sic de animabus esse potest q̄ aug⁹. per multa
D.°300 exempla ostendit in li. de cura agēda pro mortuis. ¶ Queritur nunc cum sit supra dictum de purgatorio igne. quare nō punitur ibi corpus cum anima: ¶ Dicendum q̄ non puniuntur anime cum corporibus in purgatorio. non quidem quasi repugnet conditioni illius pene esse simul in corpore ⁊ anima. Nam illa est sicut pena gehenne. Nam ignis idem vt ait Greg. ē ī quo ardēt dānati ī gehēna ⁊ purgant electi in purgatorio. ⁊ tamen in illo igne gehenne ardebunt aliquando viuētes homines. ergo ⁊ in igne purgatorio possent ardere homines viuentes. Sed ideo ibi non ardent corpora: quia tunc quando sustinent pene purgatorie manent sole anime. s. quando solute sunt anime a corporibus statim post mortē. ideo nō possunt torqueri ibi nisi anime. īmo pena purgatoria nunq̄ est quādiu corpus ⁊ anima simul sunt: quia ista reunientur in iudicio. ⁊ post iudicium non durabit pena illa. Sed dicendū q̄ non est inconueniens q̄ sola anima sustineat hanc penam. ga non est sicut de pena inferni. Nam premium paradisi ⁊ ignis gehenne dantur vt pena ⁊ premium ⁊ sunt retributio simpliciter ⁊ constituunt statum: quia sunt aliquid vltimū. pena autem purgatoria non datur vt pena: sed vt purgatorium: ⁊ non est vt status: sed vt dispositio ad statum vite eterne. ideo non est inconueniens q̄ anima sola suscipiat illam: vt disponatur ad statum glorie. Secus de pena gehenne ⁊ retributione glorie. quia ad hoc debet participare corpus qđ participauit in peccato ⁊ opere meritorio. Secundo quia nō minuitur aliquid de diuina iusticia aut pena debita pro peccato. nam quantum peccato debetur de pena in purgatorio ⁊ tolerarēt illud corpus ⁊ anima simul si vnita essent: tantum sustinet sola anima ergo non est inconueniens sic fieri. Tertio ⁊ precipue: quia si hoc esset iniustum: ideo esset quia corpus haberet priuilegiū q̄ non puniretur cum cooperaretur ad peccatum. ⁊ tamen non est verum. quia corpus non peccauit. ideo nō debetur ei pena neq; premium. Vnde aut considerat corpus per se aut coniunctum anime. si per se planum est q̄ peccare non potest quia nullam operationem habet. etiam pena aut premium ei accidere non potest: quia non sentit. ideo non est petendum de eo quasi per se ponatur in purgatorio. Si accipiatur corpus vt coniunctum anime non meretur aut demeretur neq; est ei debita pena aut premium: quia corpus non est ipsum operās sed homo. Etiam non est motiuum vel principium operationis sicut anima per intellectum ⁊ voluntatem que ponuntur principium omnis actus humani. 6. Ethi. sed est organū motum quo anima operatur: vel est pars hominis mota simpliciter in operatione humana ⁊ nō mouens ad illam. ideo neq; corpori vt est coniunctum debetur pena aliqua vel gloria. et si ei datur non quidem vt meruerit: sed inquantū datur bonum vel malum homini: cuius vna pars essentialis est corp⁹ ⁊ ita deriuatur in corpus vel suscipit illud homo per corpus de anima secus est: quia licet illa sit pars hominis: potest esse vt totum ⁊ agens. Nam potest anima considerari vt separata vel vt coniuncta. si vt separata potest per se agere. īmo cōpetit ei actio: quia est substantia separata sicut demon ⁊ angelus. ⁊ posset peccare ⁊ mereri sicut angelus ⁊ demon nisi eēt constituta in statu. quia neq; nunc demones ⁊ angeli peccant aut merentur: quia in statu sunt. ⁊ ideo tunc directe responderet ei pena ⁊ premium sicut homini vel supposito agenti. Si consideretur anima vt coniuncta corpori est principium operationis humane: ⁊ non est vt mota: sed vt mouens per libertatem. ideo competit ei premium ⁊ pena: siue vt est totū siue vt pars directe. corpori autem non: quia non habet eandem habitudinem. etiam quia anima separata potest suscipere penam cum sentiat. corpus autem non potest suscipere: qa non sentit etiam si penam meruisset. ideo multū dissimile est: corpus quoq; coniunctum anime penam nō suscipit: quia nō sentit. Nam sensatio hominis est non corporis: ⁊ virtutis anime est velut principij: quia per virtutem sensitiuā sentimus: que est virtus anime quā anima influit in organa. Sz cōsiderandum pro veritate huius q̄ eius est pena ⁊ premiū cuius est meritum ⁊ demeritum. verum est autem q̄ anima separata posset p se peccare ⁊ bene agere. sed nunq̄ peccat neq; meretur. ⁊ hoc per accidens: quia est in statu. ideo peccare ⁊ mereri est hominis. ⁊ consequenter pena ⁊ premium que eis respondent sunt hominis. purgatio autem licet non detur precipue in penam: sed in expiationem: est tamen quedam pena. ideo debet esse hominis. ⁊ consequenter non debet puniri nisi homo. vnde si anima esset solum vt pars hominis: licet maneret post mortem non purgaretur neq; puniretur vt homo puniendus erat. sed vel fieret purgatio in vita vel post resurrectionem. sed anima post mortem est vt homo. ideo cum ipsa punitur idem est ac si homo qui est ipsum coniunctum puniretur. ⁊ hoc non est quasi dicamus id quod Plato. s. q̄ anima sit totū esse hominis ⁊ ipsa sit homo: ⁊ corpus sit aliud cōtūctum anime vt non pertinens ad speciem: sed motum ab ea sicut nauis a nauta: ⁊ vestis ab homine: quia hoc falsum est. sed licet corpus ⁊ anima pertineant ad essentiam hominis. hoc modo quia est vnum ens habet vnum esse. ⁊ istud esse est anime. anima enim est forma excellens habens magnam similitudinem ad deum. ideo non solum est forma: sed etiam ens. nam in ceteris compositis forma non est ens: neq; habet esse. sed est id quo compositum est. ⁊ ideo pereunte composito forma non manet: q; nunq̄ habuit esse: sz cē erat compositi. Anima vo etiam in corpore manens esse habet. ideo illud manet ei cum compositum perijt. ⁊ quia compositum. s. homo non potest habere duo esse cum sit vnum ens: necesse est q̄ non sit aliud esse hominis quo homo actu existit q̄ esse anime quo existit. sed istud esse manet integrum in anima post mortem. ergo lz homo moriatur totum esse hominis manet. ⁊ consequenter anima que iam separata est subsistens ⁊ ad modū suppositi retinet quicqd ad hominē ptinet. i. meritū ⁊ demeritū: penam ⁊ gloriam. quia in ea manet totū esse hominis: licet ipsa non sit homo. ⁊ ideo sicut homini viuenti pro bonis preteritis debebatur vita eterna. ita ⁊ anime separate in qua reseruat esse totum hominis debetur ipsa eadē gloria. i. manet idem debitū numero sicut est idē meritū numero ppter idem esse. ita ⁊ sic homini pro mortali debebat pena eterna debet anime separate eadem pena eterna. Sed accidit interdū deberi viuenti homini quandā penā temporalem. ideo si in illo statu decedat manebit idem debitum in anima ⁊ sustinebit illā penā: ⁊ hanc vocamus purgatoriā. ⁊ sic anima sustinebit penam purgatoriam sola. nō quasi pars hominis: sed vt habens totū esse hominis. Corpus aūt non retinet totum esse hominis. īmo neq; aliquod esse: quia statim post separationem transit ad aliā speciem. ideo non potest corpus puniri p homine neq; pro se ipso si aliqua pena posset esse ei debita. Et hoc modo fit ī penis damnatorū. Nam pena eterna debetur p mortali qđ commisit homo. ⁊ tamē mor. vt anima separat a corpore si decedit homo ī mortali anima incipit pati penam gehenne. ⁊ hoc non propter aliud nisi quia in anima manet totum esse illius hominis: si illi homini erat debita pena eterna. ideo anime que est nunc debita: ⁊ ipsa sustinet illam quasi homo maneret. ⁊ de hoc poterit fieri eadem questio que fit de anima que patitur penas purgatorias quare sola patitur. Sed dicendū q̄ tam

ad penam q̄ ad p̄miū habet se anima loco totius hominis. ⁊ quando querit quomodo anima patitur sine corpe p peccato quod cōmisit incorpore. aut hoc querit quasi ī penis nō impleatur diuina iusticia dando minorē penā anime q̄ daret anime ⁊ corpori. aut quia fit iniuria anime quasi sustineat penam pro corpore. aut quasi fiat priuilegiū corpori q̄ exculet a pena ei debita. non fit tamen aliquid istorum. ideo non est iniustum q̄ sola anima paciat in purgatorio aut gehenna. ℣ De primo patet q̄ nō fit. quia tantā penā de⁹ potest dare soli anime quantā daret corpori ⁊ anime. ideo nō est aliqua alleuiatio. nā ⁊ hoc fit in penis damnatorū: quia nunc sole anime torquentur: ⁊ post iudiciū totus homo. sed nō erit tunc maior pena corpori ⁊ anime simul q̄ nunc pena anime solius. ⁊ ratio est: quia non debet augeri pena. nisi augeat peccatū. ⁊ tamen post separationē anime nō peccant. ergo non debet augeri pena. Et sic tanta est pena solius anime sicut totius ꝯiuncti. ℣ De secundo patet: quia anima nō suffert p corpore. Primo quia corpus non peccauit. ideo nullus potest pro eo penā tolerare. Secundo quia dato q̄ aliqua pena deberet corpori. anima non sustinet illam quasi sustineat penā suā ⁊ alienam. ℣ Alias hoc faceret si anima sustineret penā vt pars. sustinet tamē illā vt homo. s. in q̄tum manet in ea totū esse hominis. sed totum tenetur p partibus cū illas cōtineat. ideo non est iniustū q̄ p illis pateretur. si aliqua pena deberet ptibus vt partibus. etiam quia anima separata cōtinet ⁊ seruat illud esse idem numero quo corpus actu existebat: ⁊ erat humanū quādo ad operationes illas demeritorias cooperabat. ideo nō est iniustum q̄ p illo pateretur. ⁊ hoc non est plus de pena purgatoria q̄ de pena inferni. ℣ De tertio etiā patet: quia nullū priuilegium fit corpori q̄ tūc non patiat: quia hoc esset si corpori esset debita pena p illo tempore: ⁊ non daret tunc. sed non est debita p illo tempore neq; p aliquo: quia corpus nō peccauit. ideo etiam si tunc nō puniat nō fit ei priuilegiū. Secundo q⁹ corpus nō est tunc. ideo nō potest pati neq; paciet nisi cum deductum fuerit ad ptícipationem illius esse qō tūc anima habet.

Q.°.301 ¶ Auertēdū q̄ deus poterat dare totā retributionē homini operū suoꝝ sine resurrectione. q⁹ quāta glia debet homini daret anime. ⁊ quanta pena daret homini simul: daret anime soli. ⁊ fieret hoc cōuenienter: q⁹ totum esse hominis manet in anima: ⁊ ita reddit premiū: ⁊ pena ei cui debitū est hoc. secus si alteri daret. ⁊ hoc fieret si corpus p se meruisset ⁊ anima p se. quia tūc necesse erat resurrectionē fieri ad hoc q̄ esset retributio debita. s. ei qui meruit vel demeruit. Fit tamē resurrectio. Primo ꝓpter pfectionē vniuersi. quia licet totū esse hominis maneat ī anima. i. esse quo subsistebat homo. aīa tamē nō est. ⁊ ita deficeret de vniuerso ꝑcipua species corporea q̄ nō est cōueniens. Scō ad complendū desideriū anime. ℣ Nam q̄ uis aīa totā pfectionē recipiat glie quā hō recipet. habz tñ desideriū administrādi corp⁹ cū illa sit naturalit ps speciei humane cuius altera ps est corp⁹. ⁊ accepit illud esse qō habet ī corpore: ⁊ sic q̄si ad qōdam cōplementū beatitudis aīe ptinet q̄ recipiat corp⁹ in resurrectionē. Tertio ꝓpter quandā congruentiā. s. vt sicut in opando fuit corpus instrumētū cōiunctū ⁊ motū ab aīa ita in retributiōe ꝑticipet aliqd boni ⁊ mali eo mō quo ꝑticipat esse anime. Quarto ꝓpter p̄missionez factā. nā nos hoīes existētes legē dei obseruam⁹. ⁊ nobis data est: ⁊ nobis p̄mia p̄missa ⁊ pene cominate sunt. ergo hominibus dz dari premiū: sz nō potest dari homini nisi resurgat. ideo fuit cōueniēs q̄ resurgeret ⁊ ꝑticiparet tā bonū q̄ malum debitū homini. Est aūt aduertendū q̄ sicut corpori non debet p se pena aut gloria: q⁹ non meruit neq; de meruit ita nō dat p se gloria aut pena. sed deriuat in ipm eo mō quo est ps hoīs. ℣ Nā vt dictū est aīe separate dānate dat tota pena q̄ debet homini p peccato. Cū ℣o corp⁹ ꝯiungit aīe nō datur ei noua pena: sed pena aīe manet equalis. ⁊ est eadē pena quā homo sustinet post resurrectionē: ⁊ illa q̄ sustinebat aīa. sz fit de pena ⁊ sensatione sicut est de esse. aīa enī habebat esse totius compositi. pit hō p mortē mānit totū esse in aīa. ad hoc autē q̄ rursus sit hō nō oportet q̄ deducat aliud esse sup ꝑcedēs: sed q̄ corpus deducat ad ptícipationē esse aīe qō fit p vnionem formalē. ideo nō addit aliud sentire ⁊ ꝯsequēter neq; potest distingui pena. sed accipit corp⁹ ab aīa ꝑticipationē illi⁹ eē: ⁊ ꝑticipationē sensatiōis. nō q̄ illud sentiat: sed q̄ p illud vel in illo fiat sensatio. ideo adducit corp⁹ in ꝑticipationē illius pene quā habet aīa sicut in ꝑticipatiōe esse ⁊ sensatiōis ⁊ nō causatur noua pena. Sic est de beatitudie: q⁹ aīa capit deum p intellectū ⁊ volūtatē. ⁊ ideo est beata. corpus aūt nō potest capere beatitudinē illo mō: q⁹ ē ens in materiale. iō nō solū nō accipit p se aliq̄ portionē illi⁹ beatitudinis: sed etiā nō cōmunicatur ei p aīam: q⁹ nō capit: sed cōmunicat ei alius mod⁹ beatitudinis quē capere pōt. s. dotes corporis. i. impassibilitas. claritas. subtilitas. agilitas. ⁊ iste dotes nō sunt aliqua gloria data a deo ipsi corpori in resurrectōe que sup addat in resurrectione. ℣ Nā tūc dicerem⁹ q̄ simpliciter esset tūc maior beatitudo etiā in ēstue. sed falsum est. sed sunt iste dotes quidā refluxus glorie aīe in corp⁹. nā cum anima in esse naturali ꝑficiat corpus: quia vnit ei formalit. ita ⁊ in beatitudine si reunit ei nō solū ꝑficit ꝑfectione naturali illud: sed maiori cū ipsa perfectior valde fit nunc q̄ in esse naturali. nō est ergo beatitudo corporis beatitudo aīe: sed que existebat. cōmunicat tñ corpori. quia sicut corp⁹ p vnionē trahitur in participationē esse aīe ita trahit in ptícipationē cuiuslibet pfectiōis eius eo modo quo est participabilis corpori. Et ideo dicendū q̄ corpori nō debet gloria: sz q⁹ hō resurgit accidit corpori gloria. que licet respectu corpis sit accidētalis. sed respectu dispositionis dei ⁊ meriti hoīs est necessaria. ℣ Nā sz corpus nunq̄ aliqd meruit aut demeruit. hō tñ in corpe existens meruit vt p bona opa que tūc faciebat p̄miaret postea in corpe ⁊ aīa ⁊ p peccatum demeruit vt puniret in corpe ⁊ aīa sicut ipse erat tūc cū demeruit. Sed obiciet q̄ cū hō hoc meruit licet corpi nō fieret iniuria etiā si nō reuniret fieret iniuria homini vel meritz eius. ⁊ ꝯsequēter videt q̄ fiat iniustū ei cū tam tarde reddat ei corpus suū. ¶ Dōm q̄ nō fit: q⁹ merito hoīs debet certū premiū. ⁊ istud reddit integrū aīe separate statī vt beata est: ideo cū iam habeat totū sibi debitū nō fit ei iuria. secus si aliquid minus de gloria daret q̄n est separata. vñ etiā si resurrectio fiat mille annis postq̄ futura est nō magis fieret iniuria sanctis q̄ si fiat tpe suo: vel si cras fieret. est tñ quidam honor accelerare resurrectionē. sicut fuit in corpore bñdicto xp̄i iesu. q⁹ illi in summū honorē datū est: vt nō videret corruptionem ps. 15. ⁊ Actu. 2. c. 10. 40. horis post depositionē resumptū est. sic etiā de corpe dñe nr̄e pie asserit. sed in hoc licet opinari ꝓtrariū si quis ꝓtenderit. ℣ De alijs aūt corpibus sec⁹ est. manent enim in puluere terre vsq; ad vltimā resurrectionē. duz ergo aliquādo reuniant aīabus sicut anime desiderant nichil differt nec est iniustum. ¶ Queritur circa damnatos in gehē Q.°.302
na aut eos qui sustinent penā purgatoriaz an quanto plures fuerint plus habeāt detorm̄eto. ¶ Solet dici q̄ sic. i. q̄ cuilibet augetur pena de malo aliorū ⁊ hoc cōmuniter tenet q̄ dānatis crescant pene p aduentū damnatorū illorū. Scō quia dicunt simile esse de damnatis ⁊ beatis. beati aūt gaudent tanto plus quanto plures fuerint: quia quilibet gaudet ō bono suo ⁊ alterius. ita in damnatis erit. quia quilibet tristabitur de malo suo ⁊ aliorū. sed vnde hoc proueniat dubiū est. Aliq dicunt q̄ puenit hoc ex eo q̄ omnes aīe humane habēt inter se quandā cognitionē: quia sunt de eadē specie. ⁊ ideo cōpatiuntur mutuo sibi ⁊ ꝯsequenter auget dolor ex malo mutuo ⁊ hoc ostenditur: quia diues positus intorm̄etis curā habuit pro fratribus suis quinq;. Sed dicendū q̄ nō stat quia damnati non cupiunt salutē ⁊ beatitudinē viuentiū: sed potiꝰ dānationē: quia cū sit voluntas eorū peruersa crescit in eis iniquitas ⁊ potissime inuidia: ita vt omnibus inuideāt de bono qō

habēt ⁊ vellent ꝙ nemo haberet aliquod bonū: sed omnes essent miseri sicut ipsi vt ostensum est late supra. Cū autē dicitur ꝙ dines cūrā habuit ꝓ fratribus suis ne venirent in illum locum tormentoꝝ. Dicendū ꝙ damnati vellēt omnes homines esse damnatos. ⁊ angelos: ⁊ deū si possibile esset. ⁊ hoc esset eis maior consolacio q̄ꝫ ꝙ aliquis saluaretur etiā si filiⁱ eorū esset. sed quia vident ꝙ aliqui saluarī vellent ꝙ potius saluarentur cōsanguinei sui q̄ꝫ ceteri: qa minus inuident cognatis q̄ꝫ alijs. ⁊ minus dolerent de bono cognatorum q̄ꝫ aliorū ⁊ tamē si scirent ipsi possibile esse ꝙ damnarēt omnes homines: potius vellent omnes damnari q̄ꝫ saluari aliquē. vnō si sui cognati soli possent saluari ceteri damnatis potius vellent illos cum alijs damnari q̄ꝫ eos solos saluari. īmo ⁊ si qs de damnatis sciret ꝙ omnes homines damnandi erant ꝓter filium eius vnicum quē sūme diligebat. illum potius cuiz ceteteris dānari vellet q̄ꝫ solū saluari: vt ostensū est supra. ergo
Q°.303 nō augetur pena damnatis ex hac causa. ¶ Secundi dicunt ꝙ acrescit pena ista. ex eo ꝙ quanto plures damnati sunt: tanto ignis vehementior est qui eos vrit: ⁊ consequenter magis vruntur ⁊ torquent quanto plures damnant. ¶ Sed dicendum ꝙ non stat. Primo qa nō est verꝫ ꝙ quolibet aduenīēte damnato incendatur ignis inferni vt maior fiat: īmo ignis inferni semp manet idem ⁊ ineternum equalis. Secūdo qa augimentū illud nō prodesset. nam si anime vel damnati in corporibus cremarent ⁊ alterarent modo naturali. maior ignis magis alteraret. ⁊ tamē nō est in eis naturalis mutatio. neqz cale facio: qa anima nō potest pati naturaliter ab igne. ⁊ corpora si sibi naturaliter paterent resoluerent ⁊ incinerarentur ꝙ non fit. ideo non crescit vis ignis aduenīēte aliquo. ⁊ si crescret nō lederet. Tertio qa nō videtur ꝙ deberet crescere intensiue si crescret adueniente damnato: sed extensiue. i. ꝙ extenderetur ignis ad maiora spacia vt nō deesset locus in quo nouus damnatus cremaret. sed neqz istud est necessarium: qa sine aduentu cremēti ignis poterunt quotquot damnati fuerint cremari. ⁊ tamē si fiat crementū extensiue nō affligerent ex hoc alij damnati. Quarto qa si aucto igne ꝓpter aduentum noui damnati crescerēt tormenta aliorum non daret deꝰ penas iurta mensuras peccatorum. nam a principio dedit deus cuilibet damnato tantū quantum peccatis suis debetur: si autem postea crescit pena ab igne per aduentū cuiuslibet dānati augebitur pena cuiuslibet sine demerito qō est iniustū. et in hoc tanto magis aliqs grauaretur quanto prius damnaretur: qa ex damnatione omniū aliorum crescret ei. ⁊ hoc absurdū est. Quinto qz hoc teneret dato ꝙ ille ignis tantam penam inferret cuilibet quantam ꝑm sui ipsius conditionem inferre posset etiam si non inferret eam īmutando naturaliter: ⁊ tamen falsum est: quia tunc cum ignis inferni vnus numero sit: torquerentur equaliter omnes qui ibi essent. sed falsuz est. quia tam ibi q̄ꝫ in purgatorio sunt inequales pene in eodem igne ꝑut demerita alicuius magna vel parua sunt. ideo si ignis inferni in vigorem crescret in infinitū non augeretur pena alicuius ibi existentis. sed quilibet puniretur tantum ꝙn tum deus illi taxauit a principio damnationis sue de acerbitate pene pro peccatis. non est ergo verum ꝙ crescat pena damnatorum hoc modo ex aduentu damnationis alicuius aucto igne. ¶ Tertij dicunt ꝙ hoc fiat ex compressione damnatoꝝ
Q°304 inter se. Nam concauitas illa receptaculi gehēne non est magna ⁊ in ea recipientur multi damnati ⁊ comprimēt se ex hoc vt vix sit ponere digitum inter vnum ⁊ alterū: sicut sancti doctores tradunt. ⁊ illa compressio est pena ⁊ necesse est ꝙ tanto maior sit quāto plures damnati aduenerint. ¶ Sed dicendū ꝙ non stat. Primo quia tunc esset ista pena solum post iudicium. nunc vero non: qa non sunt in gehenna nisi spiritus nostri ⁊ demones in corpore qui nichil occupant. iō non possunt se comprimere. Secundo qa tunc demones non acciperent maiorem penam per aduentū damnatoꝝ: sed soli homines: qa demones etiam post iudiciū non poterunt comprimi: qa erunt semper in corpore. Tertio qa licet aliqui asserant tantā compressionē futurā in corporibus non constat. qa forte locus ille plures capiet. Nā manebunt tunc loca purgatorij: ⁊ limbi sanctorum vacua ad que se poterit extendere ignis ille ⁊ cruciabuntur ibi. eritqz tota illa capacitas gehenna. ⁊ ita non se cōpriment vel erunt forte per modū penetrationis dimensionū ⁊ poterunt esse multi simul. ideo non apparet ex hoc penā futuram. Quarto qa dato ꝙ ista compassio penā faceret nō fieret ex aduentu cuiuslibet dānati. Nam si apud inferos pauci essent non comprimerēt. ⁊ sic non sequerēt ista pena. ideo non sequeret per se pena vni damnato ex aduentu alterius: sed p accidens. s. quando tot essent damnati: vt non caperent in gehenna nisi se comprimēdo. ⁊ tamē ex quolibet damnato dicimus alteri damnato crescere penam. ergo non est iste modus Quinto quia si per istū modum adderet pena damnatis posset ista pena esse tam grauis ꝙ excederet demerita damnatoꝝ deus autem dat cuilibet damnato penam: quantū meret absolute pro peccato suo. Si ergo dānati alij aduenīētes postea per compassionē augerent penam istam daret deus directe dānatis maiorem penam q̄ꝫ meruerint. quod est inconueniens. Quartus ergo modus est verus. s. ꝙ damnato cuilibet augeatur pena ex aduētu cuiuslibet damnati. ⁊ hoc fit per solaz considerationē: quia sicut consideratio rerū bonarum ⁊ pulcrarum facit naturaliter delectationem in considerante ita et visio vel ꝯsideratio rerum tristium: ⁊ malarum infert penaz sed damnati apud inferos cernunt mala sua. ideo de illis tristantur. ⁊ quāto mala fuerint maiora: tanto magis tristabunt sed quanto fuerint plures damnati plura mala fiūt. ergo magis tristabitur quilibet damnatus. Sed obijcietur ꝙ non affligant ista mala considerata: quia non sunt mala propria: sed aliorum quos nō diligunt ⁊ tamē malū nō affligit nisi iniustum ꝓprium est. ¶ Dicendū ꝙ preter mala propria necesse est: vt etiam damnati tristentur de malis alienis. non inquantum aliena sunt. sed inquantū mala sunt. Est enim naturaliter ꝙ omne bonum ⁊ pulchrū quod videtur delectet videntem etiam si non sit proprium: sed solum inquantū videtur ⁊ hoc si videns sit aptus recipere delectationē. ⁊ omne malū visum vel consideratum affligat videntē vel considerantē si afflictionem vel tristiciā pati potest. De bono patet quia quantūcunqz aliquid pulchrum ⁊ bonū sit alienū ⁊ sciamus ad nos non peruenturam illius possessionem aut fruitionez gaudemus videndo ⁊ considerando. qui autē dominus rei est vel ad quē pertinet gaudet dupliciter videndo vel cogitādo. Primo qa per cogitationem aut visionem cognoscit illam rem perficientem sibi accedere ⁊ ex hoc bonum quoddam sibi ad esse et in hoc magnum gaudium est ⁊ in hoc participant secum illi qui vident rem pulchram et bonam que sua non est. Secundo gaudent inquantum res illa pulchra ⁊ bona in se existens naturaliter est perficiens sensum aut intellectū in modū obiecti de quo cogitat aut qō videt. ⁊ hec delectatio est aliq̄ licet minor ⁊ in hac cōmunicāt etiā illi q nō sunt dñi rerum ipsarū visarū vel cogitatarū. ⁊ est verum ꝙ gaudent de suo: qa licet res ipsa non sit sua: delectatio tamē quā res pulchra naturaliter causat inuidēte efficit ipsiⁿ videntis. ⁊ ideo de illo ⁊ scōm illud gaudet. De malo eodē mō ꝙntū ad tristiciā: qa malum naturaliter infert tristiciā visum vel cogitatū. si qs aūt illud sustineat dupliciter tristat de illo. Uno mō inq̄tum eius est ⁊ ipsum realiter torq̄t: etiam si se aduertere nolit. ⁊ ista afflictio est magna ꝑm quantitatem rei afflictiue. et in hac afflictione non participant illi quorum non est hoc malum. Secundo modo affligit malum inquantum visum vel cogitatum quia potentiam suscipientem offendit et affligitur suscipiendo. sicut si quis videt aliquem occidi vel penas pati etiam si sciat non peruenturas penas illas ad seipsuum dolet. et quanto fuerint pene vise maiores tanto magis affligitur. Ite mo-

dus scōus est apud inferos: nam preter hoc ꝙ quisq3 de malo suo affligit inquātū illō tollerat adhuc cognoscit mala aliorum. q2 quilibet damnat9 cognoscit tormenta omniū aliorum damnatorū: ⁊ oīa illa sunt malū quoddā. ideo etiā si ad se nullo modo pertineant qlibet tristabit videndo illa: ⁊ q2 quanto maiora fuerint vel plura sequtur tāto maior tristicia necesse est vt cū cuilibet damnato cōpetant noue pene ⁊ aliquid de malo preter malū aliorū ꝙ quilibet damnat9 cognoscens damnatiōnē noui damnati affligat de illo. ⁊ sic per aduetū dānati cuiuslibet crescunt pene alijs damnatis. Et dato ꝙ qs oderit alterum vel inuideat adhuc potest tristari de malo eius. nā quandō qs odit aliū si non inferunt mala illi quē odit manet odiuz Cū vero inferunt mala cū parua sint non saturat odiū. si aūt magna saturat ⁊ interduz tanta sunt vt hostis hosti condoleat sicut quādo qs habet magnā potentie hostē ⁊ deduxit euz ad magnas calamitates cōpatit ei ⁊ interdū lacrimat. sicut paulus roman9 consul cū cepisset hostē suū ⁊ romanoꝝ persarū regem calamitatib9 eius pias impedit lacrimas vt dicit boeti9 scō de ꝯsolatiōe prosa. 2. Sed nulla maior calamitas est ꝙ in inferno vbi est sūma miseria ⁊ non est spes de aliquo bono. ergo licet ꝙdiu viuim9 ⁊ possum9 esse felices oderūt nos qui damnati sunt apud inferos. postꝙ dānati fuerim9 q2 deducti sum9 ad extremā miseriā possunt cōpati nobis ⁊ cōdolere malis nostris: ⁊ sic augebit pena eorū ex compassione aliena vel ex eo saltē ꝙ cogitant mala q̄ alij patiunt. nō inquantū aliena sunt sed inquantū mala q̄dam sunt q̄ cogitata vel visa non possunt non inferre dolorē patienti aut pati potenti. Secūdo potest dici ꝙ q apud inferos sunt non oderūt nos q2 non nocuimus eis postꝙ sunt apud inferos sed inuident nobis: q2 nos sumus equales eis sm naturā: ⁊ sunt ipi perducti ad extremā miseriā. ideo nollent ꝙ nos essem9 superiores eis qō fieret si beatificaremur. ideo inuidēt nobis nebeatificemur: q2 p hoc vidētes se miores nobis tristarēt valde. ⁊ pter penā quā apō inferos sustinent esset eis grauis pena videre se miseros ⁊ non felices. ⁊ ideo ꝙdiu beati fuerim9 aut exteterim9 in potentia ad essendū felices inuidebunt nobis ⁊ cupient ꝙ nos damnemur. Cū vero dānati fuerim9 nō inuidebūt q2 no habent aliquid de quo inuideāt: nā sola miseria caret inuidia. Et ita cessante inuidia dolebunt de malis nostris quasi nunꝙ nobis inuidissent ⁊ potissime quātū ad dānationē eorū quos hic amabant. ⁊ apparet hoc magis quia damnati non inuident nobis quasi nobis malum directe velint quia hoc est odisse. sed inuident quia vellent ꝙ nos non essemus superiores eis. sumus tamen superiores ꝙdiu non sumus miseri. ideo ꝙdiu sic mā serimus inuidebunt nobis. cum vero effecti fuerimus miseri neq3 inuidebunt neq3 oderunt nos. Ideo habebunt se ad mala nostra ac si nunꝙ nos odissent neq3 nobis inuiderent. sed sic dolet quilibz de malo alterius etiam si nunꝙ agnoverit: quia malum cogitatum quandam tristiciaz ingerit. ergo damnatis acrescet tristicia de malo cuiuslibet damnati. Consideranduꝫ autē ꝙ illud malū cogitabunt ⁊ vidēbūt quadā intuitione intellect9 inquantū non cognoscent illō discursu quodam sed vt oblatū clare ⁊ non poterūt euitare cogitatiōnē illam aut visiōnē quia sic etiā propriā penam euitarent sz falsū est. cogit ergo deus illos intueri malū in quo sunt. ideo tam malum suū ꝙ aliorū mala cogitant q̄ presentia sunt ⁊ cogitando affliguntur. Et deus dat cuilibet tantū de pena quantuz meret. ⁊ illa est pena essentialis vt sicut dicimus ꝙ beatis respōdet quodā premiū essentiale. ita respondet damnatis quedam pena essentialis. accidit aūt beatis gaudiū ex bono aliorum. ita ⁊ damnatis accidit quedam pena ex aliorū afflictiōe ⁊ hoc non est iniustū q2 non infligit a deo sed quasi naturaliter sequitur. nam ex eo ꝙ vident mala quoꝝcūqz ⁊ maxima mala necesse est ꝙ tristent cū tristari possint. nam ⁊ beati vidētes penam damnatoruz tristarentur si capaces essent tristicie. sed beatitudo excludit ab eis omnem passionem ideo non tristantur: sed damnati tristari possunt. ideo non solum de suo quod eis impositum est. sed etiam de alieno ꝙ impositū non est tristantur ⁊ non fit eis iniustum. ¶ Queritur an anima separata per suam naturalem virtutem possit se mouere de loco ad locum. ¶ Dicendum ꝙ aīa separata habet virtutē naturalē qua se possit mouere de loco ad locū. ⁊ patet quia angeli possunt se mouere de loco ad locum cum vadan ⁊ veniāt ad nos ergo ⁊ anime que sunt similiter substantie separate poterunt seipsas mouere. Item presuponendum est ꝙ anima separata potest se mouere de loco ad locum. Quarto quia aliquando seipsam mouet. primum patet quia iuxta Aristotelem tertio phisico. motus est actus entis in potentia. sed anima separata diffinitiue existens in vno loco est in potentia ad existendum in alio. ergo potest moueri de loco ad locuz. Secundū patet quia animarum de corpore recedētium quedam exeūt in peccato mortali ⁊ transferuntur in infernum. alie exeunt in charitate ⁊ portantur in celum empirreum. alie ferentes secū aliquid purgabile portantur in purgatorium. ⁊ expleta purgatione transferuntur in empirreum. sed predicte translationes sunt motus seu per modum motus. ergo anime separate aliquando mouentur de loco ad locum. Tertium patet quia maius est mutare rem ad formam accidentalem ꝙ mouere eam de loco ad locum. sed anime separate possunt mouere se ipsas secundū formaz accidentalem: quia possunt seipsas mouere ad diuersas affectiones. ergo poterunt seipsas mouere de loco ad locum. Item cum anima separata habeat intellectum quo possit seipsam dirigere in motu secundum locum ⁊ liberam voluntatem qua potest motū imperare probabile videtur ꝙ a deo acceperit potentiam motiuam qua posset talem motum exequi. Quartum patet quia anime recedentes de corporibus nichil secum portantes purgabile sciunt ꝙ voluntas dei est ꝙ statim ad celum empirreum transferantur. cum ergo sciant se mouere ⁊ velint: quia valde locum illum appetunt probabile est ꝙ ad locum illum seipsas moueant: ⁊ ⁊ cuz hoc sciant ⁊ velint quia iusticie dei sunt obedientes anime que in charitate recedentes aliquid purgabile portant: videtur ꝙ statim se ad locum purgatorium transferant. Apparent etiam precedentia: quia anima adiuncta corpori infundit virtutem motiuam corpori ⁊ omnes vires organicas: ⁊ iste non manent in anima separata: quia requirunt organum ad actum suum ⁊ illa non habet organum. motiua tamen potentia qua anima seipsam moueat non indiget organo. ideo videtur ꝙ hec in anima maneat cum ⁊ anima vim motiuam organicam corpori influat. ¶ Queritur consequenter an anima separata per suam naturalem virtutem possit mouere aliquod corpus de loco ad locum manens separata? ¶ Dicendum videtur ꝙ anima separata possit mouere aliquod corpus de loco ad locum: quia est similitudo inter animam ⁊ angelum: quia vtrumqz est substantia separata: ⁊ tamen sicut angelus potest mouere seipsum: potest ⁊ anima mouere seipsam secundum locum vt ostensum est precedenti questione ergo sicut angelus potest mouere aliquod corpus secunduz locum poterit mouere illud anima secundum locuz. Secundo quia si deus alligaret supernaturaliter vnam paleam anime separate: ⁊ postea relinqueret eam sue naturali virtuti quereretur an anima posset illam paleam cum seipsa mouere. si dicatur ꝙ sic habetur propositum scilicet ꝙ anima separata possit mouere aliquod corpus. si dicatur ꝙ non sequitur inopinabile. scilicet ꝙ anima separata impediretur ab vna palea ne possit seipsam mouere. ergo debet dici ꝙ potest mouere aliquod corpus. ¶ Et ergo dicendum ꝙ anima separata potest mouere aliquod corpus secundum locum: nisi impediatur per aliquam superiorē potentiam. in anima enī separata, est virt9 mouendi sm locū: q2 seipsam mouet vt dictū est. illam etiam virtutem potest facere presentem alicui corpori: quia simul posset esse cum vno lapide vel cum alio corpore.

Q.° 305

Q.° 306

multa enim sunt corpora quorũ nullũ habet tantam virtutez in resistendo quantã habet aĩa in trahendo vel impellẽdo: qz vt quidam dicunt virtuosior est aĩa separata q̃ vnita corpori corruptibili Sapien. 9. c. corpus q̃ corrumpit̃ agrauat aĩaz z tamẽ vnita corpori corruptibili potest plus in trahendo corpus suũ vel impellendo q̃ illud in resistendo: qz alꝫ non moueret illud. cuz ergo ad hoc q̃ vna res moueat aliã sufficit ei q̃ in illa re sit virtus motiua fm locũ: z q̃ possit eã vnire rei mobili. z q̃ sit potens super eam. Sequit̃ q̃ anima separata potest per suam naturalẽ virtutẽ mouere aliquod corpus de loco ad locũ: z credunt aliqui q̃ interdũ moueat. sicrefert gre go. 4. li. dialo. q̃ germanus episcop⁹ capuanus inuenerit in balneis pascasiũ diachonẽ qui erat defunct⁹ obsequentẽ eis q̃ in balneo lauabant̃. Cuz ergo illa aĩa appareret in quodã corpore assumpto in quo videbat̃ z ministrabat z non erat forma illius corporis z illud tamẽ mouebat: videl̃ q̃ aĩa separata aliquãdo mouet corp⁹ scõm locũ. Dicendũ tamẽ q̃ anima separata licet potest mouere aliqua corpora potest tamẽ parua mouere. nullus enim corpus maius corpore suo mouere potest sub maiori gradu velocitatis q̃ possit mouere corpus suum. Et patet primo qz anima sicut z quodlibet habẽs vim motiuã mouet illã rem cui⁹ est minor resistentia q̃ sit potentia mouentis ad mouendũ. z quanta fuerit proportio victorie mouentis sup rem motã tanta erit velocitas in motu. Cũ ergo anima coniuncta z separata sit eadẽ aĩa numero. habet eandem potentiã z equalẽ motiuã. z ideo tantũ mouebit quãdo fuerit separata sicut quãdo fuerit coniuncta nisi in aliquo modo istorũ impediat̃ aliqualiter in opatiõe. Cũ ergo anima separata non acquirat vires post separationez: qz in seipsa nõ mutatur neq̃ proficit cũ sit ens spirituale. sequit̃ q̃ si potest maiora corpora mouere post separationẽ q̃ antea cum nõ habeat maiores vires nunc q̃ prius: q̃ fuerit impedita per coniunctionẽ ad corpus. Sed hoc est inconueniẽs qz cõiunctio ad corpus est magis naturalis aĩe q̃ separatio. cũ aĩa sit naturaliter forma corporis z pars speciei z non habeat in se perfectã rationẽ speciei. quod autẽ naturale est nõ impedit sed adiuuat ergo aĩa cõiuncta poterit mouere rem maioris resistentie q̃ separata. z ideo sequit̃ q̃ separata non poterit mouere aliqd quo sit maius q̃ corpus suuz. Secundo apparet qz aĩa in seipsa non mutat̃ per etatẽ homis. sic dicit̃ primo de aĩa. q̃ ad intellectũ non fit senũ sed ad id in quo est. i. ad corpus. z iõ vires ille que sunt aĩe solius non cõmunicate organis manẽt eẽ̃ les semper. Etiam vires q̃ cõmunicant̃ organis per influxuz aĩe inquãtũ manent fundamentaliter in anima sunt equales semper z non alterant̃ per etatẽ: sed solũ fit alteratio in viribꝰ prout sunt defluxe organis. qõ patet qz dicit Aristo. primo de aĩa q̃ si senex daret̃ oculus iuuenis videret vtiqz sicut iuuenis ergo minoratio visionis non fit nisi propter conditionẽ organi. ita z de potentia motiua erit qz illa nõ est minor radicalit̃ in anima senis q̃ iuuenis sz organa debilitant̃. sz aĩa separata a corpore non acquisiuit maiorẽ vim motiuã q̃ haberet cuz esset in homine primo morti. z tamẽ cũ in corpore essent vires semper equales aĩe non poterat tantũ mouere in senectute quantũ in iuuentute qz nõ habebat equalitatẽ bonitatis organi. sed separata a corpe nõ habebit organũ. ergo illã excellentiam mouendi quã habebat in corpe ex bonitate organi non habebit fortis. z sic non erit tã potẽs ad mouendũ quãdo fuerit separata sicut quãdo est cõiuncta. Et ita est dicendũ q̃ aĩa separata paruã virtutẽ mouendi corpa habet z parua corpa mouebit. Erunt enim oĩa illa minora q̃ corp⁹ cui ipsa nunc adiuncta est: qz illis corpib⁹ vnit̃ solũ vt motor. corpi autẽ suo vnit̃ tã vt forma q̃ vt motor. z ex eo q̃ vnit̃ ei vt forma captat̃ ei: ita vt possit efficatꝰ mouere q̃ si non vniret̃ vt forma nã sic habet cõuenientissima organa motus qbꝰ mouet in etate virili expedite. in senili aũt propter nõ esse talia organa mouet minꝰ efficaciter. licet teneat aĩa in seipsa equales vires. iõ cũ fuerit separata z nulla organa habuerit minꝰ efficatiter mouebit. est ergo parꝰ motor aĩa separata. Demon autẽ est efficax motor qz potest mouere magnas moles z edificia diruere z portare magna pondera volando. nã dicit̃ q̃ nõ est ptãs sub celo q̃ compareat̃ ei. Job. 41. z hoc fit qz demões excedũt aĩas nostras fm speciẽ. z iõ nullus demõ est q̃ non sit valde potentior ad mouendũ q̃ aĩa separata. maxime qz demones nõ sunt equales: qz non sunt eiusdẽ speciei. ¶ Querit̃ an anima egressa de corpore possit mouere corpus illõ z exercere opavite per illud vel ingredi illõ? Dicendũ q̃ aĩa egressa de corpore nõ mouet amplius corpus illõ in quo fuit vsqz ad resurrectionez. Et hoc primo qz nõ potest. nã est minꝰ apta ad mouendũ q̃ prius. qz prius habebat organa cõuenientia ad mouendũ. separata vero nulla organa habet. nã potest qdẽ intrare aĩa in corpꝰ illud de quo exiuit. sed etiã si in illõ intret non viuet corpus. qz prius erat aĩa vnita corpori formaliter: z ita dabat esse z viuere. postea vero nõ dabit esse neqz viuere qz non vnit̃ formaliter: qz defecerũt dispositiones illiꝰ vnionis. z ꝯsequẽter nõ poterit vniri nisi vt motor. z qz minores dispositiones habet ad mouendũ q̃ cũ est vnita formaliter anima minꝰ potenter mouebit. z iõ corpus illud qõ poterat mouere prius vnita formaliter non poterit postea mouere vnita solum vt motor. Secundo nõ mouet aĩa corpus suũ neqz ingredit̃ illud etiã si permitteret̃ qz non põt efficere opationes suas per quas se ostendat sicut prius faciebat. i. q̃ loquat̃ z videat z audiat nã de auditu visu z oĩbus sensationibꝰ manifestũ est q̃ non possunt fieri per aĩam illã in corpore suo priori: qz visio non fit sine potentia visiua. z auditio nõ fit sine potentia auditiua. sed cũ iste potentie sint organice corrupte fuerũt in seperatione aĩe a corpe. iõ impossibile est qõ p illud corpus fiat nunc visio aut aliqua sensatio. De locutiõe aũt z egressu vel ambulatione est aliud. nã ista possunt fieri in corpe defuncti z aptius possunt fieri p demonẽ q̃ p aĩam ipsaz illiꝰ corporis. z est facilius de ambulatiõe: qz ad hoc non requirit̃ aliqua vnio formalis neqz opatio scõm formã sed solũ opatio motiua ĩ qua applicet̃ mouẽs mobili: z quãto fuerit efficatior motor tanto erit motus vehementior z aptior: z qz demõ est potentior ad motũ q̃ aĩa: poterit ipse melius velotius z ĩpetuosius mouere corpus defuncti: q̃ aĩa ipsa q̃ non potest mouere iã corpus illud nisi multũ debiliter: z forte non poterit mouere illud ad modũ ambulatiõis sed solũ p quandã ꝯcussionẽ vel tremefactionẽ. De locutiõe etiã dõm q̃ fieri potest in corpore defuncti: quia ad hoc non requirit̃ aliqua operatio formalis sed motiua solũ. nã potentia locutiua non est aliqua potentia organica sicut auditiua vel visiua sed est virtus non organica que est in anima vel in spiritu quolibet. sed non potest habere opationẽ nisi p instrumẽtũ in quo formentur voces. in formatiõe autẽ requirit̃ qdam motꝰ localis debito mõ factus collidendo aerẽ ad instrumentũ. istam autẽ periciã collidendi ad formationẽ habet quicunqz spiritus tam humanus q̃ demonũ: z iõ inuento organo in quo fiat collisio debita fit vocũ formatio: sed corpꝰ humanũ defuncti retinet adhuc organa locutionis: ergo potest fieri locutio p illa organa. Sed an aĩa illius corporis hoc possit est dubiũ: qz forte non est tante virtutis in mouendo localiter illa organa ad formationẽ vocis. De demone aũt qui est in operatiõe motiua efficatior: clarũ est quod potest per illud corpus loqui. sed ad hoc requirunt̃ alique dispositiones. s. q̃ infundat̃ aqua calida corpori vel aliquis humor calidus z hoc vt sint organa tenera: qz in organis duris non poterit fieri locutio. z ideo malefici qui volunt per corpora mortua simulare operationes viuentiũ. aquam calidam vel sanguinẽ calidũ aut humorẽ aliquẽ infundunt in os z gutur cadaueris z ita faciunt sequi locutionem. Considerãdũ etiã q̃ hoc nõ potest fieri quocũqz tẽpore sz solũ duobꝰ vel tribꝰ diebꝰ. nã postea corrũpit̃ organũ in cadauere ita vt nõ possit fieri locutio vl̃q̃ iscũqz formatio vocũ p aĩaz vel de

Q.°.:07

mones quoscūqz, ideo cum non possint exerceri operatiōes viuentium per corpora talia non reintrant anime in talia corpora etiam si permitterentur. Tertio et precipue quia corpora illa putrefiunt et non possunt cōtineri per animā aut dentonem in dispositione naturali priori. nam q̄diu anima est vnita formaliter corpori vegetat illud et non cadit a naturali dispositione: ideo non fetet neqz soluitur. Cum ergo desinit vnita esse anima desinit corpus viuere. et ideo resoluitur et corrūpitur quia non vegetatur. talia autem corpora inutiliter mouerētur a demonibus vel animabus: quia per illa nichil possunt fingere aut simulare de viuente. ideo illa non mouent nisi interdum statim vt defuncta sunt scimus ea mutata esse localiter a demonibus et opera aliqua quasi vitalia exercuisse. Cū ergo anime sua corpora non possunt conuenienter mouere: a fortiori non poterunt mouere aliena: et ideo illa non tangūt Considerandum q̄ non separatur organuz aliquod cum anima: quia illa potentia motiua que erat organica non manet in anima separata: quia illa non erat anime sed compositi cuz esset in organo: sed manet potentia motiua radicaliter in anima per quam mouere potest cum fuerit separata. et verum est q̄ non mouet eodem modo anima separata sicut cōiuncta neqz per eandem potentiam numero, et tamen non tollitur quin moueat. et idem est de potentijs apprehensiuis. nam anima separata apprehendit omnia visibilia licet non audiat neqz videat. et ideo alio modo apprehendit q̄ nunc apprehendat p potentiam visiuam et auditiuam: quia est regula q̄ eundem actum quem exercet nunc anima separata: et eodem modo nō potest exercere anima coniuncta per organum. et econtrario eum quem exercet nunc coniuncta non potest exercere separata eo modo quo exercet illum coniuncta. et ita dum est coniuncta non mouet corpus suuz eo modo quo mouet illud dum est separata. Dum enim est actualiter forma corporis nō potest mouere corpus suum de loco ad locum totum simul. sed dum mouetur homo localiter vna pars mouetur alia quiescit: ita vt pars quiescens per virtutem anime moueat motam. non autem mouet sicut dum est separata: sed mouet totum corpus simul. sicut lapis mouetur totus simul. Et ista est differentia de re mota solum ad rem que se mouet: quia in re mota simpliciter non distinguitur mouens et motum. et iō totum mouetur. et consequenter mouetur simul et non precedit vna pars aliam. in re autē que se mouet distinguitur pars mouens et mota. et ideo non mouetur totum simul: sed distinguitur pars quiescens et mota et hoc voluit Aristote. 8. phi. q̄ omne se mouens resoluitur in duo quorū vnuz est mouēs
Q.ª 308 et alterū motū ¶ Queritur nunc an anime recedentes de corporibus moueantur ad sua receptacula et a quibus moueantur? ¶ Dicendum q̄ aut petitur de motu earum quasi non possint moueri et indigeant vt ab alio moueantur aut propt̄ aliam causam. Si primo modo dicendum q̄ non mouentur anime ad hoc q̄ vadāt ad aliquod receptaculum quia ipse habent vim motiuam: non solum vt seipsas moueant. sed etiam vt corpora mouere possint. Si secundo modo dicendum videtur q̄ aliquis dubitabit quantum ad quedam receptacula an anime se moueant aut moueantur. Et duplex causa ē. prima est ignorantia loci quia anime possunt duo ignorare. vnū est ad quod receptaculum iture sunt. aliud est vbi est illud receptaculum quo sunt iture: et ideo ignorantia vtriusqz forte exigit vt ab alio moueant. Secunda causa principalis est conditio loci: quia ad receptaculū conueniens anima per se optabit moueri. ad receptaculum autem triste sicut ad gehennam videtur q̄ nō volet. et ideo oportet q̄ ali⁹ eā moueat: et sic dabitur aliquis motor eius. Dicendum est ergo de singulis receptaculis specialiter et primo de paradiso. et videtur dicendū q̄ nō est opus q̄ anima feratur illuc ab aliquo. sed que itura est illuc per se ibit. et causa est quia nichil deest anime ad hoc q̄ illuc eat. non enim deest cognitio loci ad quem itura est: neqz vbi sit receptaculū. nam ad paradisuz sole anime vadunt que in charitate sunt et iste mox vt de corporibus separant̄ beate sunt. quia nullū tempus est post mortem in quo non sint beate si non tenentur culpa aliqua vel reatu pene: ita vt puniende sint in purgatorio. sed si statim post mortē iture sunt ad paradisum anteq̄ intrent in celū iam beate sunt. sed beati omnia nouerunt et maxime sciunt se esse beatos. quia non sunt beati qui ignorant se beatos aut dubitant. ideo necesse est q̄ in ipso exitu de corpore sciant se beatos: et cōsequenter sciant debere sibi mansionē celi empyrei. etiā non possunt ignorare locum celi empyrei et viam qua illuc itur. quia cū sciant omnia beati hoc scient et maxime cum ad beatitudinē istud attineat. Item sciunt q̄ deus vult q̄ illuc vadant et statim vadant: et habent vim motiuam vt dictū est: ideo per se ibunt. Sed obicitur q̄ dicitur q̄ mouentur ab angelis. nam de lazaro dicitur Luce. 16. c. q̄ portat⁹ ē ab angelis ad sinū abrahe. et tñ nūc paradisus succedit loco sinus abrahe. iō si ad sinū abrahe mouebāt aīe ab angelis: mouebūt quoqz ab eisdē ad paradysū. Dēm q̄ dicuntur moueri ab angelis vno modo ad ostensionem cognitionis vulgarū qui non possunt aliter concipere. nesciunt enim cognitionem anime. et ideo non possunt putare quomodo per se anima illuc eat: et ideo dantur ei ministri eam portantes. Secundo potest dici et melius q̄ ab angelis dicitur portari anima ad paradisum. non quasi nō possit aut nesciat illuc ire si non portetur sed q̄ nō vadit sola: sed ad honorem eius multi angeli comitantur eam propter honorē nouiter ei collatum. i. gloriā et beatitudinē pro laboribus preteritis. nam cū deus ī ceteris eaz honoret: vult quoqz in hoc honorare q̄ in comitata non vadat. imo multi angeli comitentur eam. etiam quia hoc angeli sponte faciunt. anime enim que ad beatitudinem assumuntur sunt conciues beatorū angelorū: et diligunt se mutua charitate ideo honorāt se mutuo. et ideo angeli euntes cum anima quia honorant eam comitando vsqz ad locuz dicuntur eā ferre illuc: sicut de aliquibus sponte eūtibus ad locū dicitur q̄ feruntur ab aliquibus illuc si eis in eundo obsequium vel honorē prestant. sic noua nupta ad thalamuz vel ad ecclesiā ferri dicitur. ipsa tamen sponte vadit et seipsam mouet: et ita est de oībus animab⁹ euntibus ad paradisū. Q.ª 309
¶ De purgatorio dōm q̄ aīa vadit illuc et tñ aliquo mō portat̄ et tñ ab angel' portat̄. et ptz q: hic est alia rō q̄ in aīabus que ad padisuz eunt. ꝓmo ex parte loci vel receptaculi: q: nō constat an aīa decedēs in charitate et digna pena purgatoria sciat se iturā ad purgatoriam sedem vel ad aliū locuz. et hoc dico nō constare q: non apparet vnde aīa sciat. et tamē dicendū videt q̄ sciat ex iudicio q̄ de ea in morte dat̄. nā xp̄us venit ad singulos morientes in morte vt ostensuz est supra. et iudicat eos iudicio particulari. et tamen iudiciuz consistit in assignatione certi receptaculi. ergo videt q̄ aīe recedenti de corpore ostendat̄ in quo receptaculo statim futura sit. et iō quantū ad hoc nō videt q̄ necesse sit ab alio portari vel dirigi in eūdo. Aliō tñ est circa hoc. s. vt sciat qua via illuc eundū sit: vel vbi sit locus ille purgatorius ad quē eundū sit: et hoc non est necesse q̄ sciat. nā aīa que itura est mox ad paradisū iā felix est: et ex conditione beatitudinis iā nouit oīa. et ita scit locū et viā. tñ aīa q̄ adiudicata est purgatorijs ignib⁹ nondū est beata. vnde nō est necesse q̄ aliqd sciat ex ꝓditione sua plusq̄ aīe nostre. licet iā ex iudicio dato de ea sciat cui loco adiudicata sit. videt ergo q̄ maneat adhuc ei sciendū p quā viā illuc eatur et ad hoc fit necessarius director. et iste vocatur portitor. et sic ab aliquo portabit illuc. Item locus purgatori⁹ est penalis q: est ibi ignis qui excedit penalitatē q̄libet huiusmodi vite. et iō putabit aliqs q̄ nulla aīa illuc spōte ibit: sed oportet q̄ moueat̄ ab alio Dicendū tñ q̄ sponte vadit q̄libz aīa ad purgatoriū licet fit locus penalis. primo quia pena illa est voluntaria vt ostensū est. ergo sponte illuc vadit quelibet. quia als inuolūtaria essz et sic ire nollet qui puniendus est. sed oporteret portari. Scōo

quia qui illuc vadit moritur in charitate ⁊ est in illa confirmatus: sed huiusmodi habet iam voluntatem suam subditam ⁊ conformatam voluntati diuine. sed scit ille q̄ deus vult q̄ illam penam patiatur ille ⁊ adiudicauit eam ei. ergo volet illā pati. ⁊ sic sponte ibit illuc ⁊ non indigebit quantum ad hoc portitore. Tertio quia huiusmodi decedentes in charitate cupiunt valde habere vitam eternā. sciunt tamen q̄ non possunt illam habere nisi tolerando p̄ia penā purgatoriā. ergo volunt illam tolerare: ⁊ ideo non oportet q̄ moueant̄ inuoluntarie ⁊ portent̄. Sed dicendū q̄ eo modo quo portantur aut comites habent oportet q̄ angelos habeāt comites vsq3 ad locum penarū purgatoriarū ⁊ ibi relinquant eos. nam demones non possunt accedere ad istos. apparent enim predicta quia anime que feruntur ad purgatoriū3 decedunt in charitate. ⁊ licet in actu non sint felices iam sunt ciues sanctorū angelorū. ⁊ ideo angeli honorant eas vsq3 ad loca penaru3. ibi autē non manent angeli. ad eos autē nō pertinet esse tortores ⁊ maxime conciuiū suorū. redeunt tamē aliquādo ad consolandum eas: ⁊ reuelant eis aliqua in quibus delectentur aut alleuientur. Demones autē non possunt portare animas ad purgatoriū q̄ ille superauerunt eos. ideo non traditur demonibus vltra aliqua facultas super eas. sed portare eas est aliquid potestatis. ideo neq3 hoc conceditur demonib⁹ ad eas. multo minus autē conceditur illis q̄ animas puniant. nam a nullo puniuntur sed deus suscitat illum ignem in quo torquētur anime. verūtamen demones assistunt animabus quando egrediuntur de corporibus vt rapiant eas si permittantur: angeli autem boni arcent eos ne accedāt ad illas: quia in charitate sunt sed eas comitantur demones cum angelis bonis vsq3 ad purgatoriū ⁊ astant ibi: ⁊ aliqualiter gaudent vel insultant illis licet ad eas pertingere non possint vt dictu3 est supra. De loco gehenne dicendū q̄ anime portantur illuc ⁊ a demonibus portant̄. causa huius est q̄ licet anime ille habeant vim motiuā: multa obstant vt sole eant. primū est quia vt aliq̄ dicunt nesciunt quo iture sunt. sed dicendū q̄ non stat quia in exitu de corpore iudicant̄ anime a xp̄o qui venit ad singulos morientes tam ad bonos q̄ ad malos: ⁊ ideo iam constat eis q̄ adiudicate sunt penis eternis. Secundū est. s. iter quia licet sciant ad gehennā eunduz esse: nesciūt qua via eatur ⁊ ad hoc aliquis diriget. Tertium est quia videt̄ q̄ non sponte vadāt est enim locus ille eterne penalitatis. ad talem autē penam nemo sponte vadit. ⁊ ideo videt̄ q̄ ab alio portatur. Quartu3 est quia etiam si anima damnata iret ad gehennaz nullo eam portante adhuc demones comitarentur eam. quia nunc gaudent de damnatione animarū vsq3 ad diem iudicij: quia vsq3 illuc ipsi inferunt eis penas: postea vero non vt ostensum est supra. Et si anima damnata ab aliquo portari debet vel comitata esse nullus est nisi demon: q⁹ angeli boni non habent aliquid cum animab⁹ damnatorū. q⁹ non sunt ciues eorum sed demones qui eis fuerunt incentores ad culpam sunt eis iam socij ad penam. ⁊ hoc xp̄us signat Luc. 16. c. de diuite damnato dicens q̄ mortu⁹ est diues ⁊ sepultus est in inferno. ⁊ tamen qui sepelitur ab aliquo sepelitur. ergo signatur q̄ ab aliquo fuit portata anima eius ad inferos. ⁊ non est nisi demon: ⁊ maxime cū ex opposito dicatur de lazaro q̄ portatus est ab angelis in sinū abrahe. ergo diues non ab angelis sed a demone portaretur. De limbo puerorum dicendū est q̄ portantur illuc anime ⁊ a demonib⁹ portantur: quia licet non decedant in actuali decedunt tamen in originali mortali ⁊ damnant̄ perpetuo: ⁊ demones non torquent eas quia non sustinēt aliquā penam sensus. sed quia nulla anima incomitata vadit: ⁊ comitatio sit demonum vel angelorum. ⁊ angeli non committentur istas: quia non pertinent ad ciuitatem dei. necesse est q̄ demones illas comitentur. Alia ratio est quia demones astant cuilibet morienti vt possint rapere animā eius: etiam si ille decedat in charitate: sed circa tales arcentur ab angelis sanctis iō cum circa animas paruulorum istorum non arceantur: quia ille decedunt in peccato originali mortali accipient eas: non p mittentur tñ eas ferre quo voluerūt ad gehennā. s. sed ferent ad limbum vbi nulla est pena sensus. Superest sinus abrahe vel limbus sanctorū qui quondam erat. iam vere non est ⁊ ad hunc locum anime portabantur: non quasi nescirent quo iture essent. quia illi loco in morte adiudicate erant sed forte locum nescirent: sponte tamē ire vellent. tum quia non ibant ad locum penalem: tum quia voluntatem suam diuine voluntati subditam habebant: ⁊ ire vellent quo deus eas ire volebat sed illuc ire volebant. ideo sponte irent ⁊ non egerent portitore. verūtamen ab angelis portari dicebantur. Sic enim xp̄us expressit Luce. 16. c. q̄ lazarus portatus est in sinū abrahe. s. quia vel ei locum ostendebant mansionis: vel q̄ verisimilius est ad honorandum eum comitabant̄ ipsum: erat quippe cōciuis eorum quorum ⁊ nos esse optamus socij. ¶ Et q̄ñ in p̄incipio huius vigesimiquinti capituli de virginibus actū est. Queretur hic de virginitate quid sit ⁊ in quo cōsistat. Et est dubiū an cōsistat in carne aut in mēte aut in vtroq3: ¶ Dicit autē Aug⁹. in libro de nuptijs ⁊ concupiscentia q̄ virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. virginitas enim aliquomodo consistit in carne licet magis consistat in mente. Circa p̄imū considerandū q̄ virginitas aliquomodo ad corpus pertinet. sic dicit Augustin⁹ libro de virginitate. virginitas est continentia qua integritas carnis ipsi creatori anime ⁊ carnis vouetur: cōsecrat̄: seruatur. ⁊ hoc maxime apparet ex nomine virginitatis. dicitur enim a viroze aut viriditate. illud autē dicitur virens ⁊ in suo viroze persistere quod non est ex habundantia caloris exustuz aut adustionem passum. hec autē viriditas importat in persona quam dicimus virginē esse. s. q̄ sit īmunis ab adustione caloris concupiscentie: que adustio videtur maxime esse in consumatione sūme delectationis: sm corp⁹ qualem dicunt esse venereorum. vnde non videtur virtus virginitatis circa aliō consistere nisi in repugnantia ad delectationē venereorū. Sed in delectatione venereorū tria esse videntur. Primuz est violatio signaculi virginalis: ⁊ istud est solum ex parte corporis. Secundum est in quo cōmunicant anima ⁊ corpus. s. resolutio seminis causans delectationē sensibilez. Tertium quantū ad solam animā. s. p̄positum perueniendi ad talem delectationem ⁊ velle se ei subijcere. quia in experientia delectatiōis anima est subiecta carni. s. quia per actum carnis tollitur omnis actus anime. Nam vt dicit Aristoteles. 7. ethicoz. aiunt in ipsa intelligere neminē posse. quodlibet autem horum trium corruptio quedam est. prima quidē: quia vere frangitur vas quod naturaliter integrū erat siue in viro siue in femina Secundū vero corruptio est: quia fit deciso particule coiuncte. semen quidem deciditur ⁊ emittitur. Tertiuz vero est etiam corruptio inquantū anima subijcitur huic passioni: nō est enim illud aliqua actio anime. licet in hoc distinguendū est quia aliud est p̄positum perueniendi ad delectationē. aliud subijcere aut subiectam esse passioni. primum quidem est actio anime. s. electio. secundū vero non est actio sed passio quedam ⁊ non solum non est actio anime: sed est priuatio omniū actionum eius quantū ad partem rationalem. quia vt dictum est nichil potest in ipsa intelligi: ⁊ ideo dicitur absorptio quedaz rationis que non accidit circa alias passiones: in illis quidem rationis actus distorquetur sed nō absorbetur. in hoc autem absorbetur. i. q̄ nichil de eo tunc manet. Sed quia virginitas nomen virtutis est: dicendum q̄ ista tria que sunt circa delectationem venereorum considerāda sunt circa virginitatem eo modo quo se habent ad virtutē ⁊ vicium. De primo eorum. i. de fractione signaculi virginalis siue in femina siue in masculo. Dicendum q̄ per accidens se habet ad virtutem ⁊ vicium. immo ⁊ ad totam materiaz moralem. vnde si secundum se accipiatur ista fractio aut ruptio signaculi: non per-

Q°.310

tinet ad virtutem vllo modo. ⁊ non plus est frangi aut rumpi signaculum illud q̄ abscindi manum aut pedem percuti que ad virtutem ⁊ vicium non pertinēt. per accidens autem integritas ⁊ fractio pertinent ad virtutē ⁊ vicium. s. inquantum integritas vasis stat. cū in experiētia venereorū que fm se pertinet ad virtutem vel moralē materiā. fractio autez vasis stat cum experientia venereorū. imo regulariter non solet fieri nisi ex vsu venereorū. ⁊ quia in venereis tollitur virginitas ⁊ pertinet ad materiam moralē: dicitur integritas ⁊ fractio vasis pertinere ad virginitatē ⁊ materiam moralem per accidens. Secundū vero. i. resolutio seminis causans sensibilem delectationem materialiter se habet ad actum moralē. q̄ sensibiles passiones sunt materia actuū moraliū ⁊ virtutum atq; viciorū. Tertium autē dupliciter accipitur. s. aut p̄ proposito mentis perueniendi ad delectationem sensibilem que est in actu resolutionis ⁊ motus seminis: aut p̄o subiectione mentis ad istam delectationem. Accipiēdo scō modo est materia per accidēs moralis actus. s. inquantū in ista subiectione absorbetur mens vel ratio ex passione partis inferioris. propter colligantiam enim virtū ⁊ vnitatē anime cuius sunt vires facta passione vehementi in quibusdam fit cessatio in actu animarū sicut in delectatiōib⁹ ponit regulam aristotiles. 10. ethi. cor. s. q̄ non stat simul sentiri duas delectationes: sed si vna vehementer sentiē altera non sentitur. sicut dicit ibi de agonistis: quia mali sunt agoniste vel athlete quādo videntes possunt comedere legumina: ⁊ quoniā inter sensibiles magnam asserunt esse delectationē venereorū tolluntur cetere delectationes ⁊ actiones anime ea presente. vnde dicit Aristotiles. aiunt in ea intelligere posse neminē. 7. ethico. ⁊ hoc vnitas anime facit ⁊ virtuz colligantia. Alie quoq; passiones tollunt interdū actū rationis absorbendo eam: vt sopor ⁊ frenesis que sunt corporales passiones vel ex parte corporis. iste autē non sunt materia moralis: ideo absortio rationis in venereis non esset materia moralis. nisi q̄ coniungitur actui venereo qui est materia moralis actus. ⁊ ideo per accidens est materia moralis. Si autē accipiatur aliud. i. propositū preuenendi ad delectationem que est in resolutione seminis. Dicenduz q̄ proprie pertinet ad moralia. ⁊ solum tenet se ex parte mentis ⁊ hoc est cōpletiuū ⁊ formale quantū ad actum moralem: quia nulla res determinatur per materiā suaz sed per formā ideo in moralibus oportet poni materiale ⁊ formale. materiale autē vocam⁹ tā fractionem ⁊ integritatem vasis per accidens delectationē sensibilem in resolutione seminis q̄ se materiale. absortionem autē rationis materiale per accidens. Formale autē ⁊ completiuū oportet q̄ consistat in actu rationis. ⁊ istud est propositū perueniendi ad experientiam illius delectationis in resolutione semīs: ⁊ sic apparet quomodo venerea circa que est virginitas sunt aliquo mō pertinentia ad animā ⁊ aliquo modo ad carnem. ⁊ consequenter virginitas aliquo modo est in carne aliquo mō in anima. Circa resolutionem autē seminis sciendū q̄ aut fit voluntarie siue ex proposito siue preter propositū. si fiat ex proposito semp virginitas tollitur siue fiat per concubitum siue sine concubitu. De concubitu autem dico siue sit naturalis. i. maris ad feminā ⁊ in vase determīato siue non naturalis sicut ad feminā extra vas ordinariuz siue maris ad marem quos apostolus vocat masculorū concubitores. i. Chor. 6. c. siue ad pecora quecunq; sine concubitu autē vt quantū ad eos quos apostolus. eo. c. vocat moles quod grauevicium est ⁊ computatur in his que sunt extra naturam: quodlibet enim modoruz horū tollitur virginitas. Si autem sine proposito non tollit virginitas vt patet in dormiētibus qui patiuntur pollutionē nocturnā vel si violenter fiat vel ex egritudine. de primo patet quia patientes per somnū pollutionē: licet sentiant delectationem ex ipso impetu vecisi autē moti seminis titillati ⁊ excitati non dicim⁹ virginitatem amittere. Si autem quis ante somnū in vigilia cōsensit deliberate in veneram delectationē ⁊ vadens cū cubitū passus est pollutionē nocturnam vel organice cooperans non tollitur virginitas: quia non concurrūt hic ea que exigunt ad corruptionē virginitatis etiam quia respectu eiusdem actus oportet concurrere voluntatem. i. q̄ ille actus resolutionis seminis vel susceptio delectationis veneree sit volitus. data autem resolutione seminis voluntaria siue per cū cubitum siue sine concubitu. etiam si nulla delectatio ibi sequatur tollitur virginitas. dato autē q̄ cōsensus fuerit in venerea causa precisa pollutionis nocturne: vt si ex illo consensu tantuz titilata est caro q̄ facta fuerit resolutio seminis in nocte ⁊ inciderit simul cogitatio. tunc de coitu sommiali adhuc non tollitur virginitas: ⁊ causa est quia non fuit iste consensus causa per se ⁊ directe sed per accidens: cum acciderit q̄ ex isto consensu fuerit caro titillata. Nam si propter hoc q̄ est causa resolutiōis diceretur tolli virginitas. Diceretur q̄ qui ex habundantia cibi ⁊ potus aut diuini colloquij passus fuerit pollutionem nocturnam perderet virginitatē. cum ipse causam preſiterit sed falluz est. s. q̄ iste cause non ordinabantur directe ad illum effectum. sic ⁊ consensus in venerea. q; forte ille non fuit ad hoc sed ad concubitū: sed accidit inde pollutio nocturna. qui autē consensit per diem in pollutionē nocturnam. i. cō cupiuit q̄ per noctē ei eueniret pollutio sommialis in qua delectaretur: ⁊ ex illo desiderio titillata est caro ⁊ venit sibi per noctem pollutio sicut concupiuerat non perdit virginitatem

¶ Si queratur an experientia venereorū facta violenter tollat virginitatē? ¶ Dicendū q̄ non tollat virginitas eo q̄ nō perditur illa nisi simul tollat integritas carnis ⁊ mentis: sed nunc tollitur integritas carnis ⁊ non mentis manet ergo virginitas. Et hoc verū est tam de vigilantibus q̄ de dormientibus ⁊ amētib⁹. si enī mulier demēs sit penitus ⁊ aliquis eā cognoscat: quia illa nescit se cognosci nō perdit virginitatem. idem autē dicendū est de inebriata sūma ebrietate ita q̄ nō sentiat quid agat aut quid patiat. Nam si sic cognoscant nō perdunt virginitatē. quia non est ibi aliqua actio voluntaria. De dormientib⁹ idem dicendū est: quia dormiens nichil sentit iō neq; consentit ⁊ sic non est actus moralis. Aliqui enī tanto sopore tenent q̄ cognosci possunt non euigilantes: maxime si ex ebrietate vel aliquo accidētali talis somn⁹ aduenerit. Sz dicendū q̄ verum est hoc nisi mulier ea intentione cubitū iuerit vt dormiens cognosceret: quia tunc virgintatē perdit. sic tenetur cōmuniter ⁊ tenet illud sanctus Tho. li. 4. sen. di. 33: Sz quid si mulier elegit cognosci ⁊ postea secuta est defloratio inuoluntaria an pereat virginitas? Dicendū q̄ si tunc q̄si cognita est non habebat p̄sensuz in aliquē actuz carnis. i. neq; in illum neq; in aliū non erat periculū virginitatis. secus aūt si manebat aliquis actus consensus ad hūc nichil ad aliū actū venereū. Circa quod sciendū q̄ potest mulier nūc habere desiderium determinatū vt cognoscat ab aliquo homine aut a quocunq;: ⁊ q̄diu manet istud desiderium non occurrit sibi qui eam cognoscat ⁊ ideo non cognoscit. Post aliquantū aūt tempus cessante isto desiderio per contrariū actuz. s. propositum continendi occurrit qui eam inuitam cognoscat. Tunc dicendū non tolli virginitatē: quia tunc non manet aliquis cōsensus in venerea. s. neq; in istū actū neq; in aliquē aliuz iō nō perit. quia necesse est duo concurrere ad hoc q̄ virginitas pereat. s. delectatio vel apertio claustri cum p̄sensu: ⁊ ista duo nō sunt nunc. ⁊ si dicas q̄ iam precessit consensus. Dicendum q̄ aliqua mulier dato q̄ desiderauerit ab aliquo cognosci: imo etiam si locuta fuerit ⁊ incitauerit eum de hoc ⁊ assignauerit tempus ⁊ locuz quo hoc fieret ⁊ interim illa dissenserit ⁊ mutauerit propositum: ⁊ superueniens ille a quo voluerit cognosci eam renittentem defloret non perit virginitas: eo q̄ non concurrunt ista duo. i. consensus mentis: cum ipsa cognitione. ⁊ oportet ambo simul venire ad hoc q̄ virginitas totaliter pereat. hic autem quando fuit consensus perijt virgi

D.° 333

nitas mentis: ſz tūc non erat actus venere⁹. ⁊ potuit reparari iſta virginitas perdita per contrariū actū. cū vero ſuperuenit cognitio non erat cōſenſus in venerea: ⁊ ſic ſola corruptio virginalis claustri non abſtulit virginitatē. licet ibi interuenerit delectatio: qz non erat in poteſtate eius que cognoſcebaꝫ qꝫ nō delectareꝫ: dū tamē quantuz poſſet reniteretur ne ſequeretur copula: ⁊ poſt violentiā illatā non placeret ſibi voluptas quā experta fuerat in violatiōe. Allio modo poteſt fieri qꝫ cōſentiat multū in venerea ⁊ vellet cognoſci ab aliquo determiāto quē diligit nō aūt ab aliquo alio. ⁊ manente iſto cō ſenſu ⁊ deſiderio ſuperuenit alius ⁊ violenter cognouit eaz: periit virginitas licet violēter cognoſctaur. Et ratio ē quia hic concurrunt ambo que deſtruunt virginitatem ſilicet conſenſus in venerea ⁊ actualis experientia venereoꝝ. Nam ponit qꝫ eo tpe quo violenter ab vno cognita eſt hēbat iſtū actū ꝓſentiēdi ⁊ deſiderandi qꝫ ab alio cognoſceretur ⁊ non ab iſto: ⁊ ratio eſt quia ſi iſta cognoſceretur ab eo: quem elegerat nō erat dubiū aliqō qꝫ piret ꝟginitas. ⁊ tamen qꝫ cognoſcaꝫ ab hoc vel ab illo. parū differt quantū ad dcū ⁊ q̄tū ad rōnē actꝰ mortalis. iō vtroqz modo perit virginitas. Eſt aūt aliq̄liter ſimile ſi femīa aliqua virgo poſuiſſet ſe ī obſcuro vbi cognoſcenda eſſet ab aliquo de quo ipa ꝓuenerat vl intenderat: ⁊ ſuperuenit aliꝰ ⁊ cognouit illā cū ipſa putaret eē illū de quo cogitauerat manifeſtū eſt qꝫ perit hic virginitas. licet ipa nō admitteret illū q eā cognouerit ſi ſciret illū eſſe q erat. ſz hic aliquid magis manet de ratione voluntarij q̄ in p̄cedenti qz hic eſt ignorātia. ibi aūt violētia. Si aūt aliq̄ mulier deflorata eſt violenter cū nō ꝓſentiret in defloratorē neqz in aliquē aliū ⁊ poſtea aliquāto tpe ꝓſenſit ab aliquo cognoſci ⁊ nō cognita eſt an tollaꝫ virginitas? Dōm qꝫ nō perit virgīitas: nā qñ deflorata eſt nō affuit ꝓſenſus. qñ aūt cōſenſus venit nō erat defloratio. i. nō erat expiētia venereoꝝ. qz illa iā trāſierat. erat aūt defloratā eſſe ⁊ cognitā: ſz non deflorari ⁊ cognoſci. ⁊ tñ deflorata eſſe nichil facit. qz nō eſt materia mortalis neqz cadit ſub ꝓſenſu. iō etiā ſic non tollit ꝟginitas. Smile aūt eſt ſi mulier violent deflorata eſt ⁊ tūc nullo modo ꝓſenſit. poſt aliq̄tū aūt tps placet ſibi qꝫ cognita fuerit nō perit p hoc ꝟginitas: ſz ſit ꝓſenſus in illa in eundē actū in quo p didit ꝟginitatem carnis ⁊ expta eſt venerea. Et rō eſt qz ille ꝓſenſus nō concurrit cū illo actu vt ſimł ſtantib⁹ tollaꝫ ꝟginitas. etiā qz ille ꝓſenſus nullo mō pōt eſſe cā illiꝰ actꝰ cū ſit poſterior. iō ita ſe habz ad alium actū ac ſi nullo mō p̄ceſſiſſet ꝓpter qō p eū tollit virginitas mētis. ſz nō ſimplicit ⁊ illa repabilis eſt p ꝓſenſū
Q.° 312 ꝓriuz. ¶ Si q̄raꝫ ſi viro inferaꝫ violētia an pdat virginitatē? ¶ Dōm qꝫ duplicit vis inferri pōt: vel ad agēdū vel ad patiendū. de ꝓmo dōm qꝫ nō pōt pdi virginitas niſi p actū voluntariū ⁊ iō neqz in femīa neqz ī viro: ⁊ iō ꝫ intelligēda ſūt oīa q̄ dicta ſunt q̄tū ad violentā defloratione. ſ. ſi ꝓuenit aligs ꝓſenſus vel deſideriū patiēdo ſodomitice. vl ſubſecutꝰ eſt. qz ſi nō fuit ſimul cū paſſiōe nō fuit pdita ꝟginitas. De ſcō aūt. ſ. ſi patiaꝫ ſponte ſodomitice. dōm qꝫ perdit virginitas tā agēdo ⁊ patiēdo in vaſe extra ordinario q̄ ordinario. qz vaſis integritas vel ruptio nō ptinet p ſe ad virginitatē vel virginitatis pditionē ſz p accidēs. ſ. inq̄tū abſtinēdo a venereis manet integritas vaſoꝝ ⁊ p exercitiū venereoꝝ ſtatī vaſa rumpunt ⁊ iō ſi exercitiū venereoꝝ poſſit fieri manētib⁹ integris vaſis tollit virginitas. ⁊ ſi rūpant vaſa ſine exercitio venereox non tollit virginitas. iō cū ꝓtingat pati venerea virū ſodomitice ⁊ in his delectari licz p̄ter ītmo ꝫ naturā: erit ibi pditio ꝟginitatis: cū iſtud ſpōte acciderit. de femina aūt idē dōm. qō ſi eligat pati venerea ſodomitice pdit eiꝰ virginitas qñ venerea experit ⁊ delectationē ſz directiꝰ ſit in viro pdere virginitatē. in reſolutiōe ſemīs volūtaria ſiue naturalit ſiue p̄ter naturā q̄ in hoc qꝫ ſodomitice patit volūtarie. Eſt tñ grauiꝰ pati ſodomitice q̄ naturaliter agere. de femīa eodē mō directiꝰ eſt pdere virginitatē in eo qꝫ in vaſe debito cognoſcit q̄ qꝫ in extra ordinario: tñ vtrobiqz pdit virgītas cū vtrobiqz venereoꝝ expientia ſit. Si aūt mulier cognoſci voluit ⁊ data opa neqz ſemē īfuſuz ſit matrici ſz extra ordinarie. i. eā oīa vaſa polluta fuerit ⁊ īntegritas carnis nō ablata fuerit: totaliter virgītas perit: qz hic fuerūt ambo q̄ requirunt ad corruptionē virginitatis. ſ. actꝰ venereꝰ ⁊ ꝓſenſus. Nā licz nō fuerit ruptum vas nō differt qz pōt ſepe infundi ſemē matrici ⁊ exerceri venerea nō fracto vaſe. qꝫ vero nō fuerit infuſuz ſemen matrici ſz foris mulier polluta fuerit magis facere videt. Et tñ dōm qꝫ perit virginitas: qz in muliere ſuſcitaꝰ fuit calor venereꝰ: qz concaluit ex cōtactu viri ⁊ agitatiōe ad quā agitationē ſeqt aliqd de venereis tranſmutatiōibꝰ ſz nō participata fuerit tota venerea volūtas in femīa: qz nō ſuſceptū eſt ſemen in matrice. ſz iſtō magis ⁊ minꝰ non ſufficit ad conſeruandaz virginitatē. Dōm aūt videt idē ſi fetia femīnā polluat ſz nō ſit naturalt actio aut ſi ſeipſaz polluerit ſiue cōfracto vaſe ſiue nō ꝓfracto cū p illam agitationē femīa incaluerit ad aliq̄ expientiā venereē delectatiōis. Sciendū aūt qꝫ vir etiā ad agendū. ſ. ad effuſionē ſemīnis cogi pōt ⁊ hoc dupliciť. ſ. p coitū aut ſine coitu. ō ꝓmo ponit horribile ⁊ deteſtabile exēplū Jeroꝰ. in vita pauli p̄mi heremite de quodā xp̄iano q tā p xp̄i nomīe ſuppliciā paſſus exiterat ⁊ cū iſte ligatꝰ ⁊ vndiqz diſtentꝰ eſſet ſup lectū molliter ſtratū ſubiecit ſe ei quedā īpudica meretrix: ⁊ cū illa in neutrā partē fugere aut declinare poſſz attrectabat illa viri ipſiꝰ genitalia: ita vt coitꝰ eo inuicto ſeq̄ret. Cū vero ſe ille videret neceſſaria voluptate venereoꝝ trahi neqz aliꝰ modꝰ fugiēdi aut effugādi hāc paſſionē eēt: linguā dentibꝰ p̄ſcindēs in faciē īpudice meretricz expuit: ⁊ ſic magnitudo doloris inſurgētē venereā titilationē cōpeſcuit: hoc aūt ſuplicij nephādi genꝰ impiꝰ iudex excogitauerat vt xp̄ianos quos verberibꝰ ſuperari nō poterat voluptatibꝰ violētis inflecteret: hoc aūt fuit cā paulo p̄mo heremite deſerta petēdi cū ſe ad tā īmania ſuppliciā tolerāda īparē cogitaſſet. Allio mō fieri pōt ſine coitu p ſolā ꝫtactationē organoꝝ: ⁊ qz inuicti nob pñt ab aliſt q̄libz partes corpiſ nr̄i moueri ⁊ qbuſdā titilat: necce eſt reſolutionē ſemīs fieri ⁊ delectationē ſeq in qua conſumaꝫ actꝰ venereꝰ. iō pōt cogi vir ad agendū venerea. Dōm aūt qꝫ in bis duobꝰ caſibꝰ in quibꝰ cogit vir ad venerea. i. ad expiendā voluptatē venereā in qbꝰ magis eſt pati q̄ agere cū cogaꝫ ad hoc nō tollit virgītas ſi nō affit ꝓſenſus eiꝰ ad hoc qꝫ aliꝰ moueat organa eiꝰ ⁊ reſoluaꝫ ſemē. ¶ Si q̄raꝫ ſi reſolutio ſemīs ſequaꝫ ī viro virgītate ſine coitu ⁊ eo nō mouēte organa neqz coacto ab alio an tollaꝫ virginitas. ¶ Dōm qꝫ hoc accidere pōt triplicit. ſ. ꝓſenſu. aprehenſu. egritudine. p̄mū actū ē cū quis inceperit cogitare vehemēti cogitatiōe de venereis ⁊ ꝓſenſus tāctus ardoꝝ pōt ſuſcitari ex illa cogitatiōe qꝫ reſoluaꝫ ⁊ diſtillet ſemen. Nā ex forti calore venereo reſoluit ⁊ cōplet tūc tota venerea delectatio. Scōm eſt in qbuſdā q fortit patiunt ad appbenſionē quarundā formarū: ita vt illis viſis ſtatī ſtupefiant ⁊ patiant multas alteratiōes de p̄cedentibꝰ ad venerea: ⁊ que dā ita exceſſiue tranſmutant qꝫ ꝓcidunt mox vt formas illas viderint: hoc enī magi morbꝰ q̄ amor eſt: ⁊ vocāt medici paſſionē illā amorē hereos cuiꝰ difficil curatio ē: qz ē paſſio multū ſpūalis: ⁊ talis īmutatio pōt eſſe ſine ꝓſenſu ⁊ in talibꝰ alteratiōibꝰ pōt ſemē reſolui ⁊ diſtillari ex hoc ardore. Tertio eſt in ill qui fluxū ſemīs patiunt nam illis tā in vigilia q̄ in ſomno accidit: ſed ibi raro eſt delectatio: ⁊ eſt illa paſſio ꝓtagioſa vñ qui patiebant eā apud iudeos eijciebāt de caſtris. Leui. 15. ⁊ numeri. 5. c. De ꝓmo dōm qꝫ nō eſt dubiū quin pereat virginitas: qz ibi ſunt duo q exigunt ad auferendā virginitatem. ſ. cōſenſus in venerea ⁊ actualis reſolutio ſemīs volita cū expientia venereoꝝ. ⁊ nō obſtat qꝫ nō ſit ꝓcubitꝰ neqz fractio genitalis membri: quia iſta ſunt per actus ſed ſufficit eſſe reſolutionē ſeminis voluntariā. vnde nichil minus ibi leditur virginitas q̄ in coitu ad feminā licet fortaſſe non ſit equale pctū qō factū eſt ſine cōcubitu. Nā reſolutio facta p ꝓcubitū

Q.° 313

est magis pcurata ⁊ magis voluntaria q̄ ea q̄ p cogitationē. Cū ꝛsensu sine ꝛcubitu secuta est. qz ista ex ptātenimia nature tā facilē secuta est: cū alꝫ etiā ex crebꝛis cogitationibꝫ īmo interdū data opa nō sequaī resolutio semīs. ℣De scō dōm q̄ cū talis apphensio cū īmutationibꝫ sequentibꝫ potiꝰ est passio q̄ actio ⁊ nō interuenit ibi ꝛsensus vt dictū est: etiā si fiat resolutio semīs nō tollīt ꝟginitas. Si autē interueniret cōsensus in illā delectationē sequētē ad talē apphensuz: nō est dubiū qn tolleret ꝟginitas sicut in casu ꝓcedenti. ℣De tertio dōm q̄ ibi nō tollīt ꝟginitas qz est egritudo: ⁊ nemo talē egritudinē pati vellet cū sit īmunda ⁊ abhomīabilī ⁊ piculosa. ⁊ etiā raro in talibꝫ est delectatio venerea in fluxu illo: ſz vt in plurimū fluit insensibilī. Quid si vir ante etatē aptā ad effusionē seminꝭ nitaī venerea exercere siue naturaliī siue ꝓter naturā: an tollaī ꝟginitas nō secuta ibi resolutiōe semīs q̄ neqz sequi poterat: Aliq dicūt q̄ nō q̄ satis ꝛcedēdū est. ⁊ rō est qz nō interuenit ibi exerciciū venereoꝝ q̄ sunt materia virginitatī ꝓpende. sic dicit sctūs Tho. 4. sen: di. 33. in arti. 1. de ꝟginitate in solutione sēdi argu. ſ. si aūt luxꝰ ℨ naturā tēpꝰ pfecte etatis p̄mīeat cū nō assit semīs discussio. ⁊ p ꝛsequēs nec cōpleta delectatio mentē suffocās: nō amittīt virginitas q̄tū ad id q̄ est materiale in ea. Et iō cū natura manifeste phibēte nō sit ptās ad efficiendū qđ optaī: erit quidē pctū mortale ex ꝓpraua electione. nō tñ esset pditio ꝟginitatis q̄tū ad materiale: qz ad hoc q̄ simplicīt tollaī virginitas. i. irrepabiliter duo requrunī. ſ. consensus ⁊ actꝰ aliqs venereoꝝ. In femīa aūt pubere q̄ fm etatem ad venerea apta est ⁊ ex ꝛcupiscentia subiecit se viro: ⁊ accidit nō frangi vas neqz infundi in matrice semē: facta aliquā tu agitatiōe videī fracta esse ꝟginitas: qz p talē agitationē excitatꝰ est ardoꝛ venereꝰ q̄ rationē suffocauit: ⁊ hoc sufficit ad auferendū ꝟginitatē cū ibi sit vsus venereoꝝ. ℣De femīa etiā q̄ seipsaz coꝛrūpit incitata cupiditate venereoꝝ ⁊ in agitatione caloꝛē talē experta ē. ℣Dōm est q̄ ꝟginitatē pdiderit. ⁊ idē q̄n alia eā defloꝛauit īpudice. licz in neutro sit aliqđ semē qđ possit infundi. In eis aūt q̄ nondū puenerūt ad etatē venereoru si attemptato talis fiat nō videī pdi ꝟginitas: saltī q̄tū ad id qđ materiale est in ea. hec math. 25. c. ℂ Si q̄raī si vir doꝛmiēs tetigerit feminā carnaliī ⁊ semē effuderit an pdat ꝟginitatē. ⁊ idē si doꝛmiēs p molliciē eandē effusionē fecerit: ℂ Dicendū q̄ si hoc esset possibile nō tolleret ꝟginitas: qz in doꝛmiente nō est ꝛsensus neqz venereoꝝ expientia licet effundaī semē: nisi euigilauerit in ipa efusione. ⁊ tñ dōm q̄ nō est possibile virū doꝛmientē cognoscere feminā maxīe q̄n vir est in virginitate. ⁊ nullū habuit exercitiū venereoꝝ. si autē obiciatur illud Ioth. ſ. qz nō sensit Ioth q̄n filia maioꝛ ⁊c. ℣Dōm q̄ Ioth nō cognouit filias suas carnaliī doꝛmiens ſz inebꝛiatus: ⁊ ita Ioth vigilās erat q̄n tangebat filias carnaliter: ſz erat ebꝛius ⁊ iō nesciebat an filie essent vel vxoꝛ. Sic ergo dōm q̄ nemo potest cognoscere feminā doꝛmiēs licz femīa pōt doꝛmiēs cognosci: ⁊ maxīe quātū ad illos q nūq̄ tetigerūt femīas: qz ibi maioꝛ est difficultas ⁊ doꝛmiēs vir nō pōt virginitatē pdere. Sciēdū aūt q̄ ī obseruatiōe ꝟginitatis ad hoc q̄ dicaī virginitas cui rñdeat aureola oportet q̄ sit ꝓpositū de obseruādo abstinentiā ⁊ īmunitatē a venereis īppetuū. Si autē ꝓposuerit mulier obseruare integritatē istā solū p decē ānos. ⁊ si ante finē illoꝝ moriaī ⁊ nunq̄ fuerit expta coꝛruptionez: nō dicēī fuisse ꝟgo neqz p vnā boꝛā ⁊ nō dabīt ei aureola. In quo sciendū q̄ ꝟginitas pōt sumi duplicīt. vel p aliquo ptinente ad ꝟginitatē vel p toto cōplente rationē ꝟginitatis. Si p toto nō pōt ꝟginitas restaurari postq̄ deperdita est. totū aūt est vt sit coꝛruptio mentis ⁊ coꝛpis. i. vt eligat qs venerea experiri ⁊ expiaī ⁊ nō pōt restaurari talis ꝟginitas q̄tū ad ptē. ℣Dōm q̄ ꝟginitas dicit materiale ⁊ formale. est autē formale ꝓpositum vel electio de expiendo delectationē venereā. materiale autē est ipa coꝛruptio q̄ ꝛsistit in tribꝰ. ſ. in signacło carnis ⁊ in resolutione semīs causante delectationē sensibilē. ⁊ in passiōe

Q.° 314

aīe subiciētis se illi delectatiōi. de materiali dōm q̄ ꝛz peat totū materiale. ſ. sit illa triplex coꝛruptio si nō est ꝓpositū expiendi delectationē venereā nō dicīt perire ꝟginitas. sicut in muliere q̄ violenter defloꝛata est fuit fractio claustri virginei ⁊ delectatio sensibilī in susceptiōe semīs distillati: q̄ delectationē nō potuit euitare etiā si ꝛuicta pateret. Etiā fuit ibi passio in suffocatione passiōis expiēdo delectationē istā: ⁊ tñ nō perit virginitas hic. vñ peunte solo materiali nō dicīt perire ꝟginitas si autē formale peat dicīt perire ꝟginitas. qz rō ꝟtutz ⁊ cuiuslibet rei accipīt ab eo q̄ ī ipo formale est. Et tñ qz nō perit ꝟginitas totū pōt restaurari p ℨriā electionē. ⁊ tñ q̄diu nō reddit oppositā electio: pdita ē ꝟginitas: ⁊ nō pōt vocari ꝟgo nisi materialiī. ℂ Si q̄raī an ꝟginitas sit illicita: ℂ Dōz q̄ ꝟginitas nō ē illicita ſz potiꝰ aliqd valde laudabile. nā nō cadit sub ꝛsilio xpi nisi bonū īmo magnū bonū: qz ꝓcepta sūt de minoribꝫ bōis q̄ oēs pñt facere. Cōsilia autē sūt de magnis bōis q̄ soli maiores ⁊ pfectioꝛes pñt. iō qđ sub ꝛsilio est magnū bonū est. Sz ꝟginitas sub ꝛsilio est. 1. Thoꝛ. 7. c. ſ. de virginibꝫ ꝓceptū dōi non habeo consiliū aūt dō. ergo virginitas est magnū bonū. Item virginitas adiuuat ad maxima bona. q̄ ipa est bona. circa qđ sciēdū q̄ in humanis artibꝫ illō est viciosuz qđ est ꝓter rationē rectā. habet autē hec rō recta vt in eis q̄ sūt ad finē vtaī aliquis fm eā mensurā q̄ cōgruit fini. Est aūt triplex bōis bonū vnū qđ ꝛsistit in exterioꝛibꝫ puta diuitijs potestate ⁊ huiusmōi q̄ bona vtilia dicīmꝰ. Aliđ qđ cōsistit in bonis coꝛpis. ſ. roboꝛe pulcritudine sanitate sensuū pspicacitate Tertiū qđ cōsistit in bonis aīe ſ. virtute ⁊ sapientia q̄ honesta vocanī ⁊ in his sunt bona actiue vite: ⁊ vite cōtemplatiue. duas enī has vitas ponit aristo. 1. ethi. ⁊ ita ponimꝰ actiuas virtutes ⁊ cōtemplatiuas. sed bona vite ꝛtemplatiue ponit arist. meliora eē. 10. ethi. ⁊ dñs luce. 10. c. dicē maria optimā ptē elegit ⁊ intellexit de cōtemplatiua vita. In pdictis aūt tribꝰ generibꝫ bonoꝝ est talis oꝛdo q̄ exterioꝛa bona q minima sunt oꝛdinanī ad media q̄ sunt bona coꝛpis. bona autē coꝛpis oꝛdinanī ad bona aīe. Et rursus qz meliora sunt bona vite cōtemplatiue q̄ actiue. oꝛdinanī bona vite actiue ad ea q̄ sunt vite cōtemplatiue. pertinet igiī ad rōmis rectitudinē vt aliqs vtaī exterioꝛibꝫ bonis fm eam mēsurā q̄ cōpetit coꝛpoꝛi illis vti. sic etiā pertinet ad rectā rationē vt vtaī qs bonis coꝛporis ea mensura q̄ cōpetit ad bona aīe siue vite actiue siue cōtemplatiue. vñ si quis abstineat a possidēdo quedā tpalia q̄ alꝫ posset tenere: ⁊ hoc vt cōsulat saluti coꝛporis sui: ⁊ non se conturbet varijs solicitudinibꝫ q̄ bonā coꝛporis habitudinē tollunt nō est vitiosum. idem si hoc faciat vt liberiꝰ vacet cōtemplationi veritatis. ſz cōsonaret hoc rōni recte. Similiter si qs abstineat a delectationibꝫ coꝛpis: vt liberiꝰ vacet ꝛtēplationi sapientie. sic dicīt ecclīastes. 1. c. cogitaui abstrahere carnē meā a vino vt animū meū transferrem ad sapientiā. pertinet autē hoc ad rectitudinē rōnis. ſz virginitas ad hoc pstat vt liberius ⁊ pleniꝰ vacet qs diuine cōtemplationi. sic dicīt. 1. Thoꝛ. 1. c. ſ. mulier īnupta ⁊ virgo cogitat q̄ dōi sunt vt sit sancta coꝛpore ⁊ spiritu. q̄ autē nupta est cogitat q̄ sunt mundi quomō placeat viro. iō virginitas nichil vitiosum est sed potius aliquid laudabile tanq̄ in diuinā cōtemplationē proficiens. Sciendū autē q̄ precepta legis nature obligant. ⁊ iō cū tā preceptū de sumendo cibū q̄ de crescendo ⁊ multiplicādo sint de lege nature obligant sed nō eodē modo. sed primū obligat singulos. scōm obligat neminē ſz cōmunitatē totā vt cōmunitatē. Pro quo sciendū q̄ duplicīt est aliqd debitū. vno modo est debitū vt impleaī ab vnoquoqz: ⁊ hoc debitū non potest ꝓterire sine peccato. Aliō est debitū vt impleaī multitudine ⁊ non ab vno quoqz ⁊ tale debitū nō obligat quēlibet ō multitudine: neqz est a quolibet implendū. īmo nullꝰ de tota multitudine teneī determinate ad illud. patz enī in eis q̄ sunt necessaria vꝛbi que habet p se sufficiētiā omniū. 1. politico. nā oportet ibi esse carnifices ⁊ pānificos ⁊ calceoꝛij ⁊ vestimentoꝝ factoꝛes. ℣Nemo

Q.° 315

autem est qui oĩa hic possit exercere: iõ nemo obligat ad oĩa
qz alꝫ eẽt obligatio ad ipossibile: ꝛ ideo sic vt nemo teneꝯ ad
oĩa exercenda in vbe, ita nemo teneꝯ determinate, ad aliqd il
lorũ ex hac ratione qꝫ vbi necessariũ est: nisi alꝫs sit ei imposi
tũ a gubernatore reipublice: q potest cogere habita: ores vz
bis ad ea q̃ viderit toti cõmunitati expedire: sed illa oĩa q̃ꝫ
nemo solus facere possit neqz obligeꝯ: implenꝯ a mlt̃itudine
sine aliqua obligatione vel coactione: dũ vnus sponte exercet
vnũ ministeriũ alius aliud. preceptũ autẽ datũ homini de le
ge nature, de sumendo cibum: necesse est qꝫ ab vnoquoqz im
pleatur, aliter .n. indiuiduũ cõseruari nõ posset, sed preceptũ
datũ de tota generatione respicit totã multitudinẽ hominuz
cui necessariũ est qꝫ multiplicẽt ad hoc qꝫ ꝓseruẽt species, sed
huic multitudini sicut est necessaria multiplicatio ꝛ conserua
tio corporalis: ita ꝛ pfectꝫ spirtualis ꝛ tamẽ ad neutrũ istorũ
obligat aliqs particulariter inq̃tũ est bonũ a cõmunitate im
plendũ: sed solũ in quantũ qlibet debet habere bonũ aliquod
spirituale, sed hec duo sine obligatione aliqua implenꝯ suffi
cienter ab ipsa multitudine, si quis carnali generationi operã
det. Alij vero ab hac abstinentes cõtẽplationi diuinorũ vacẽt
ad totꝫ humani generis pulcritudinẽ ꝛ salutẽ sicut in exerci
tu q est quedã mltitudo: quidã castra custodiũt: quidam sig
na deferũt: quidã gladijs decertant: q̃ tamẽ oĩa debita sũt
multitudini sz p vnũ explere nõ possunt, ꝛ sic obseruãtia vir
ginitatis nõ est cõtra legẽ nature. Cõsiderandũ autẽ qꝫ virgo
nõ abhorret oẽs delectatiões neqz fugit omnes, solas enĩ ve
nereas fugit ꝛ has nõ fugit tanq̃ detestans eas vt malas: sed
qz ratio sic dictat magis vacari posse ꝓtemplatiõi dei q̃ꝫ vaca
do carnis amplexib⁹. Virginitas autẽ in medio cõsistit sed nõ
est istud mediũ ꝑm quantitatẽ sz ꝑm rationẽ: ꝑm quantitatẽ q
dem extremũ est qz oĩa venerea fugit ꝛ spernit, ꝛ tñ ꝑm ratio
nem est mediũ, s. qz tantũ abstinere rõ iudicat esse cõueniens
ad vacãdũ ꝓtemplationi dei, ꝛ ita accidet qꝫ virginitas sit me
diũ fugiendo oĩa venerea ꝛ aliqs fugiẽdo quedã ꝛ nõ oĩa sit
extremꝫ in abstinendo sicut si quis nolit reddere debitũ vxori
qñ petit vt nõ vacet delectatiõi sed aliqñ solum reddit. Munq̃
enĩz fuit peccatũ seruare virginitatẽ: si pie illã seruaret qs. i.
ꝓpter deũ, nisi tũc cũ tãta erat paucitas ĩdiuiduorz qꝫ ad ipos
mandatũ necesse erat applicari, sic qñ adã ꝛ eua soli erãt ꝛ qñ
noe ꝛ filij eius exierũt de archa. Sciendũ autẽ qꝫ sterilis non
erat maledicta a deo q̃si deꝫ reputaret sterilitatẽ in viciuz ipsi
mulieri, qz si viciũ esset nõ erat mulieris cũ nulla spõte sit ste
rilis: sz dei esset q q̃sdam ad prolẽ aptas alias steriles esse vo
luit. Sed accipit maledictio vt pena quedã qz in penam hñt
mulieres qꝫ nõ possint ꝓcipe, cũ ad hoc matrimõialibꝫ ãplexi
bus vacẽt ꝛ iudicarent se apud antiquos mulieres felices p
fecunditatẽ ꝛ pluralitatẽ filiorz, sicut Lia dixit hoc p bt̃itudie
mea beatã qp̃e me dicẽt oẽs mulieres qz pepi sex filios, geñ.
30.c. maledictꝫ hõ q pendet in ligno, i. satis punitꝫ est, iõ nõ ma
nebit amplꝫ in patibulo. Et illa est maledictio pene ꝛ nõ culꝑe, nã pendere nõ est culpa sz pene, ꝛ qõ geñ. 3. c. dicit maledic
ta terra in ope tuo: ad penã ptinet, s. qz tribulos ꝛ spinas ge
nerabit. e. c. ꝛ illa hoĩ penã iferũt, s. vt nõ possit facilr ex terra
colligere fruges ad cibũ: ꝛ pena ista sterilitũ mulieruz erat ma
gis ex humana opinione q̃ ex diuĩa inflictiõe, nichil enĩ mali
deꝫ inferebat mlieri sterili p eo qꝫ sterilis esset: sz apud mulie
res habebat in obꝓbriũ. Et sic virgĩtas q̃ non est sterilitas
sz volũtaria abstinẽtia ad quã sequit nichil gignere nõ eẽ pec
catũ: ꝛ maxie nũc, qñ aliter de multitudine filiorz ꝛ sterilitate
D.°.316 iudicamꝫ quã antiq iudicabãt. ¶ Querit an virgĩtas sit vir
tus ꝛ an determinata virtꝫ? ¶ Dõm qꝫ virginitas est virtus
ꝛ magna quidẽ, etiã est virtꝫ distincta ꝑ alias virtutes. Circa
primũ ptz qz dicit ambro. inuitat virginitatis amor vt aliqd
de ꝟginitate dicam⁹ ne veluti trãsitu quodã pstricta videat
q̃ ꝓncipal'est virtꝫ, ergo magna virtꝫ est. Scõ qz nichil me
reꝯ premiũ nisi virtꝫ, sz ꝟginitati debeꝯ premiũ, i. fructꝫ cen
testm⁹ q̃ꝫ virtus ẽ. Tertio qz circa virginitatẽ inuenim⁹ id qõ
est de rõne virtutz moralis, habet enĩ qꝫ sit habitꝫ electiuꝫ de
terminãte rõne circa mediũ existẽs. Dõm aũt qꝫ vtrũqz pos
sit aliqualiter sustinere, ꝛ tñ rectiꝫ dicit qꝫ sit virginitas virtꝫ
qz nõ solũ notat statũ, i. ĩ corruptionẽ vl' in expientiã venereo
rũ: sz etiã ad rationẽ habitꝫ addit qꝫ sit electio ad ꝑpetuo ab
stinendũ a venereis, iõ ꝓpter statũ dicit rationẽ virtutꝫ, ꝛ hoc
verũ est accipiendo ꝟginitatẽ sicut sumit apud theologos,
ꝛ dicim⁹ rñdere ei aureolã: qz tũc nõ solũ debet seruari incor
ruptio. Sed etiã debet eẽ ꝓpositũ abstinendi ꝑpetuo, vel sal
tem qꝫ non inueniat vnq̃ cõtrariũ ꝓpositũ. Mã etiã si accidat
aliq̃ manere in virginitate p totã vitã: ꝓponeret tamẽ aliqñ
nubere vel experiri venerea: si nõ ꝓueniret morte nõ est vir
go neqz aureolã assequit. Secꝫ autẽ accipiẽdo virginitatem
iuxta positionẽ gentiũ ꝛ vulgariũ q ꝟginẽ vocant eã q̃ castita
tẽ obseruat cũ hoc qꝫ venerea nũq̃ experta fuerit. Mã sic vir
ginitas nõ est p se virtꝫ sz virtutis statꝫ. Cõsiderandũ autẽ qꝫ
virtutũ cõnexio nõ est ꝑm materiã ꝛ actũ. q̃si q habet vnã ha
beat materiã oĩm ꝛ exercitiũ: sz est ꝓnexio ꝑm formale. s. in ca
ritate q̃ est formãs virtutes aut ꝑm prudentiã, patz enĩ qz ni
chil phibet aliquẽ habere materiã vnius virtutis ꝛ nõ mate
riã alterius, sicut habet paup materiã tẽperãtie nõ autẽ habet
materiã magnificentie: ꝛ hoc mõ habẽti alias virtutes deest
materia ꝟginitatz, s. incorruptio siue integritas carnis: ꝛ iõ
iste nõ habebit ꝟginitatẽ ꝛ tñ poterit habere formale in ꝟgi
tate. s. ꝑm aĩ ꝓparationẽ habebit ꝓpositũ abstinendi ab oĩ
venerea delectatiõe: si sibi cõpeteret. Sine hac aũt ꝓparatiõe
aĩ ad exercitiũ cuiuslibet virtutꝫ oblata materia ꝛ oportuni
tate: nemo põt eẽ ꝟtuosus, iõ ỏr qꝫ q habet vnã virtutẽ habz
oẽs. s. quodãmodo nõ simplicit qz nõ est verũ qꝫ habeãt habi
tꝫ ipsarũ virtutũ cũ in moralibꝫ causet habitꝫ ex exercitio
ꝑm rõnẽ circa materiã, q autẽ nũq̃ habuit materiã nunq̃ po
tuit habere exercitiũ ꝛ ꝛ̃ter nõ potuit habere virtutẽ. sz qz
ꝑm illã ꝓparationẽ ẽ disposit⁹ ad actꝫ oĩm ỏr habere oẽs. Mũc
de ꝟginitate dõm qꝫ est virtꝫ ꝛ sine ea põt q̃libz hñe vitã eter
nã. s. nõ habẽdo eã simplicit. habẽdo tñ eã ꝑm ꝓpationẽ aĩ.
Sciendũ aũt qꝫ castitas simplicit dicta ꝛ castitas ꝓiugal ꝛ vi
dualis circa eandẽ materiã sũt. s. venereorz abstinẽtiã: ꝛ iõ de
berent oĩa ptinere ad vnicã virtutẽ misi inueniat aliq̃ rõ spũa
lis q̃ faciat dr̃iam excellentie. Castitas aũt ꝓiugal nõ addidit
supra castitatẽ simpliciter aliqd. nã p castitatẽ simplicit dictã
abstinet ab oĩbꝫ prauis delectatiõibꝫ venereorz. castitas autẽ
ꝓiugalis nichil plꝫ facit qz p eã nõ abstinet ab oĩbꝫ venereis
delectatiõibꝫ sz a prauis solũ q̃ sunt exꝫ matrimonio. iõ ista ca
stitas nichil addẽs nõ accepit nomẽ ꝟtutis spũalis sed vocat
castitas. Ipsa vero castitas viduat aliqd addit ad castitatẽ: qz
nõ solũ fugit illicitas voluptates sz etiã oẽs venereas. iõ bz
quãdã excellẽtiã spũalẽ: sz nõ puenit ad id qõ sũmũ ꝛ pfectũ
est in materia ista abstinendi. Mã licz vidua nũc abstinet ab oĩ
bꝫ venereis nõ tñ abstinet semp nec est ncẽe semp abstinere cũ
possit nubere in dño iõ nõ habet nomẽ spãle virtutz. sola aũt
ꝟginitas puenit ad id qõ pfectũ est. i. ad oĩmodã ĩmunitatẽ
ab oĩbꝫ venereis ꝓo oĩ tpe, iõ ipa sola est spũalis virtꝫ vltra
castitatẽ sicut magnificentiã vltra liberalitatẽ. ¶ Querit an D.°.317
ꝟginitas sit excellentior matrimonio? ¶ Dõm qꝫ aliq dicũt
qꝫ nõ, nã aliquorz hereticorz error iste fuit. s. Jouiniani q asse
ruit ꝟginitatẽ nõ esse meliorẽ matrimonio neqz ꝑferendã in
bono spũali ꝑ quẽ mlta loquit Jeroꝫ in tractatu suo q dicit
ꝑ iouinianũ, ꝛ ptz ꝑmo qz xps ꝓtulit eã ꝓiugio qz mr̃ez virgi
nẽ elegit ꝛ euangelista deducere studiose conatꝫ est qꝫ mr̃ xpi
in ꝟginitate ꝓcepisset ꝛ pepisset sz ioseph hñet in sponsuz. s.
1.c. ꝛ tñ si nichil boni adderet ꝟginitas supra matrimoniũ nõ
curasset deꝫ ingrere hoc speciale qꝫ supra vires nature fit vt
sine ꝓcubitu de ꝟgine ꝓciperet: euãgelista nõ apposuisset cir
ca hoc tã vehemẽs studiũ in ofidendo mr̃is xpi ꝟginitatẽ. Se
cũdo qz xps ꝟginitatẽ magis laudauit licz aliq̃lit tacite, ꝛ eã

suaslt.ꝫ.19.c.qñ petr⁹ dixit nō expedit hoī nubere dixit xp̄s nō oēs capiūt hoc sz qb⁹ datū ē. ⁊ addidit qsūt qdā eunuchi q se eunuchizauerūt ꝓp̄t regnū celoꝝ ⁊ illos xp̄s laudat. ⁊ tñ ilhūt ꝟgines q se castrauerūt ꝓp̄t regnū celoꝝ auferētes sibi oēs voluptates venereas sicut si nō haberēt mēbra genitalia. Tertio qꝝ aplꝰ ꝓfiliū dedit de ꝟginitate. 1.cor.7.c.s. de ꝟgimb⁹ pceptū dñi nō hēo ꝓfiliū aūt do.sz ꝓfiliū est de maiori bono ḡ maior est ꝟginitas matrimōio. Quarto qꝝ.e.c.cōparās matrimoniū ꝟginitati ꝓtulit ꝟginitatē dicēs: q matrimonio iūgit ꝟginē suā bñ facit ⁊ q nō ꝓiūgit melius facit. Quīto qꝝ sz xp̄s nō ꝓposuerit nob ꝑmiū de maꝛis bonis ꝓp̄t nr̄az infirmitatē ipe tñ seruauit q melius ⁊ maximū erat in seipso ⁊ tñ ipe nō accepit vxorē sz māsit in ꝟginitate ḡ est melior ꝟginitas. Sexto qꝝ bonū diuinū melius ē bono hūano. ꝟgitas aūt est bonū diuinū. i. vt ꝑmptus sit gs ad deo placendū. matrimoniū aūt ē bonū hūanū. i. vt sibi ipi ⁊ passionib⁹ suis gs satisfaciat. 1.cor. 7.s. mulier inupta ⁊ ꝟgo cogitat q̄ dñi sūt vt sit sctā corpe ⁊ spū: q̄ aūt nupta est cogitat q̄ sūt mūdi ⁊ quomō placeat viro ḡ melior est ꝟginitas ꝓiugio. Septio qꝝ bonū aīe ꝑferē bono corpis ſic aīa ꝑferē corpi. sz ꝟginitas bonū aīe est cū seruet illa pura ab oī ꝓtagione veneree corruptiōis q̄ rōnē suffocat in ipa delectatiōe venereoꝝ. Cōiugiū aūt est bonū corpis q̄ desideriis carnis ⁊ sanguis in eo satisfit ḡ melior est ꝟginitas. Octauo qꝝ melius est bonū vite ꝓtēplatiue q̄ actiue vt colligit 1.⁊.10.ethi. sz ꝟginitas ad ꝓtēplatiuā vitā disponit inquātū ꝑ subtractionē ab oīb⁹ venereis aīa liberior est nō solū ad eundū in deū. sz etiā ad ꝓtēplationē cuiuslibz veritatis. Cōiugiuz aūt ad corp⁹ ⁊ ad vitā actiuā ꝓdest. s. ad multiplicandū gen⁹ humanū ꝑm corp⁹. ⁊ vir ⁊ mulier in ꝓiugio manētes ea q̄ sūt mūdi ⁊ corpis necessario cogitant vt aplꝰ dicit. iō necesse est
Q° .318 dici virginitatē meliorē esse ꝓiugio. ¶ Querit an ꝟginitas sit maior oīb⁹ ꝟtutib⁹? Alliq dicūt q̄ sic. nā ambro. li. ō ꝟgi. dicit. qs pōt maiorē pulcritudinē extimare decore ei⁹. s. ꝟginitatis q̄ amat a rege: ꝓbat a iudice: dedicat a dño: ꝓsecrat deo: semp sponsa semp inupta: vt neqz amor finē habeat neqz damnū pudor. hec aūtē vera pulcritudo est cui nichil deest q̄ sola mereat audire a dño tota pulcra es ⁊c̄. Ciprian⁹ etiā li. de virgi. dicit nūc vobis o virgines ꝑmo est q̄rumqz sublimior gl̄ia est. maior est cura. flos ē ille eccl̄iastici germis. dec⁹ atqz ornamentū gl̄ie spūalis. illustrior portio gregis xp̄i. Dōm q̄ si accipiat simplicit q̄ virt⁹ sit maior, manifestū est q̄ ꝟginitas nō est maꝛia. Primo qꝝ Jero. ⁊ aug⁹. dicūt celibat⁹ iobis. i. ꝟginitas nō ꝑferē ꝓiugio abrae. Scō qꝝ dicit bernar. supeuā. missus ē. pl⁹ placuit deo hūilitas marie q̄ ꝟginitas ei⁹. Tertio qꝝ dicit aug⁹. li. de ꝟgi. nemo q̄ tū puto ausus fuerit ꝑferre ꝟginitatē monasterio. Quarto qꝝ martiriū iudicat excellētius ꝟginitate. vt Aug⁹. dic̄. li. de virgi. Circa hoc aūt sciendū q̄ vna virt⁹ pōt dici alia excellentior ⁊ q̄tū ad actū ⁊ q̄tū ad habitū vtroqz mō p se ⁊ p accidēs. p se qdē mensurantur act⁹ ꝟtutū ex rōne obiecti sui a q̄ speciē hñt. ⁊ iō q̄to obiectū actus virtutis est melius: dicit act⁹ melior ⁊ virt⁹ maior. p accidēs aūt multipicit accidit vnū actū meliorē alt̄o dici. Omissa ḡ hac cōpatione q̄ est p actuz. dōm q̄ cū bonū spūale sit maius bono corpali. ꝟtutes ille q̄ hñt p obiecto bonū spūale sūt simplicit meliores q̄ ille q̄ hñt aliqd corpale p obiecto vl aliqd corpali adiūctū. ⁊ iō ꝟtutes theologice sūt meliores q̄ morales. qꝝ theologice hñt deū p obiecto q ē aliqd spūale vl aliqd dei aut circa deū. ꝟtutes aūt morales sūt circa passiōes ⁊ actiones q̄ sūt aliqd corpale vl circa corpalia. q̄libz ḡ theologica ē maior q̄libz morali. Inter theologicas aūt maꝛia est caritas. 1.chor.13.c. Inter morales aūt illa est excellētior q̄ magis appropinq̄t theologicis. vñ pōt dici q̄ prudētia est excellētior. sz ista nō vocat ꝓpe moralis. est tñ sine q̄ nulla est moralis ⁊ ꝓuenit cū theologicis in dignitate subiecti. s. qꝝ in rōne ē. Inter morales aūt q̄ ꝓpe dicūt morales videt maꝛie ꝓuenire cū theologicis iustitia. Sz appropinq̄tio illa pōt dupl̄r esse vno mō quātū ad ꝓuenientiā subiecti. ⁊ sic iustitia q̄ est in volūtate est ꝓpinquior ⁊ dignissima. post ipaz aūt fortitudo q̄ ē in irascibili q̄ pus est q̄si quod oā cōfiniū rōnis ⁊ sensualitatis. ⁊ vltīo loco est temperātia q̄ est in cōcupiscibili qꝝ illa magis ptinet ad sensū. Alio mō pōt attēdi ista ꝓpinquitas moral̄ ad intellectualē put disponit ad ipaz. ⁊ sic inter oēs morales ꝓpinquissima est tpantia ad intellectuales eo q̄ ipa maxime disponit ad illas. s. qꝝ p delectatiōes sēsus q̄ sūt materia tpantie maꝛie nata est rō debilitari ⁊ suffocari nisi p tpantiā cohibeant. Inter ptes aūt tpantie ꝑcipua ē castitas: qꝝ illa cohibet delectatiōes venereas p q̄s rō maxie obruit. iō dicit cōmētator. 7. phisi. q̄ castitas maxie valet ad sciētias speculatiuas. In genere aūt castitatis ꝟgitas ē maxia qꝝ illa simplicit abstinet ab oī delectatiōe venerea. iō maxima est ista in disponēdo ad intellectuales ꝟtutes. vñ dōz q̄ nō est ꝟginitas maxia oīm ꝟtutū: qꝝ maior est caritas ⁊ ista ē simplicit maxia ⁊ postea oēs theologice. sz est maxia oīm moraliū in disponēdo ad ītellectuales qꝝ nlla magis disponit. Accipiēdo aūt simplicit nō est maxia oīm moraliū qꝝ maior ē fortitudo p quā martiriū tolerat. sed dōm q̄ absolute ꝟginitas est maxia int ptes tpantie sic magnificētia est maxia inter ꝟtutes q̄ sūt ad expēsas. Sz spāliter ꝑferūt apō doctores ꝟginitati due ꝟtutes. s. fortitudo ꝑm quā mors p xp̄o tolerat ⁊ vita religiosa in monasterijs. Et rō est qꝝ ꝟginitas reddit laudabilis inḡtū disponit ad diuinā ꝓtēplationē: ⁊ qꝝ semp finis est melior eis q̄ ad finē: q̄to aliqd efficaci⁹ ordinat ad finē tāto melius est: ⁊ qꝝ finis ex quo laudam⁹ ꝟginitatē ē vacare diuīs. necesse est vt ꝟtutes theologice ⁊ ipa religionis ꝟtus quaꝛact⁹ sūt vacare circa diuina ꝑferant virginitati.

¶ Floretū sancti ẓMathei diligentissime collectū a reuerēdo prelule Laurien⁹ dño Petro de Prexano in sacra scriptura pfessore dignissimo: explicit felicissime. Impressum Hispali per Paulū colonien⁹em ⁊ Johannē pegnitzer de nurēberga atqz ẓMagnū ⁊ Thomā Alemanos: impensis haud mediocribus prefati dñi presulis. qui etiā supaddidit correctionis solertiā profecto summā: quā eius chariss̄imi domesticiqz familiares Johannes de Arellano canonicus Pacensis ac Tutelensis. ⁊ Johānes de Reuenga eiusdem dñi Episcopi secretarius obnixius impenderunt. fuit impressionis ipsius finis vltima die mensis Septēbris. Anno salutis nostre ẓMilles̄imo quadringētesimo nonagesimo primo. Regnātibus illustriss̄imis Fernando ⁊ Helisabeth Castelle ⁊ legionis Aragonie ⁊ Sicilie Rege ⁊ Regina felicissimis.

Tabula secunde partis.

A

Bel. De hoc dubia in .d. sanguis

Abhomiatio qd sit ⁊ q̃ sit abhominatio desolatiõis quã xps predixit futurã esse in templo. 24.c.q.48

Quare xps pnũciauit abhoiatõem desolatiõis. 24.c.q.49

Quid fuit ista abhominatio desolationis. 24.c.q.50.

Quare xps dixit: cũ videritis abhoiatõem desolatõis. q: sufficiebat dicere: cũ videritis abhominatõem. 24.c.q.51.

Quare xpus allegauit auctoritatẽ danielis. 24.c.q.52.

Quõ intelligitur hec auctoritas. 24.c.q.53.

De cõcordia euãgelistarũ in hac narratiõe. 24.c.q.54

Quare xpus dixit tũc: q in iudea sunt fugiant. 24.c.q.55.

Abraham. Quare xps allegauit istã auctẽ de istis trib⁹ patriarchis potius q̃ de alijs .s. ego sum deus abrahã. ⁊c. 22.c.q.64.

Quomodo ex illa auctoritate. sc̃z ego sum deus abraham. ⁊c. infert resurrectio mortuorum. 22.c.q.65.

Cũ dicat deus abrahã: de⁹ ysaac. ⁊c. quõ ex his segt̃ q̃ abraham: ysaac: ⁊ iacob viuerẽt. 22.c.q.66.

Quõ ex hoc sequitur q̃ deus non erat deus mortuorum: sed viuorum. 22.c.q.67.

Quare pharisei dixerũt xp̃s filiũ dõ poti⁹ q̃ abrahe. 22.c.q.141

Quare xpus vocat filius dauid potius q̃ alicuius de precedentibus: vel de subsequẽtibus. 22.c.q.141

De signis abrahe in .d. infernus.

Abscindere. An liceat alicui abscindere sibi virilia. 19.c.q.39. ó hoc ī .d. castrare

Abscondere. De absconsionibus xpi. in .d. occultare.

Abstinentia. De abstinentia a venereis. in .d. continere.

Abstractio. Quid differt inter spẽm abstractã ⁊ impssam siue influxã. 25.c.q.218

Acceptio psonarũ qd sit: ⁊ circa qd ꝓsistit: ⁊ de qn qz doctris circa accep. pso. 22.c.q.49

An acceptõ psonaꝝ sit pctũ: ⁊ qñ ⁊ qd vocat̃ psona. 22.c.q.50

Acceptio psonarũ semp est pctũ mortale. distinctio triũ bonoꝝ ⁊ quõ in acceptõe psonarũ ledit̃ res publica. 22.c.q.51.

An in exhibitõe honoris sit acceptio psonarũ. duplex est honor circa acceptiõez psonarũ. ⁊ an ī sola exhibitõe reuerẽtie sit pctũ. ⁊ q̃ glibet hõ põt honorari sine acceptiõe psonarũ. ⁊ qñ vn⁹ hõ peccat honorãdo aliũ: ⁊ qñ ñ. ⁊ an qñcũqz deferẽt honor indignis sit acceptio psonaꝝ: ⁊ ledat̃ res pu. 22.c.q.52

De hoc aliqua in .d. honor.

An circa iudicialia possit eẽ acceptio psonarũ. ⁊ ad quam iusticiam pertineat. ⁊ an liceat ī iudicio fauere magis pauperi q̃ diuiti: ⁊ in quibus licet. 22.c.q.53.

An in dandis elemosinis possit esse acceptio psonarũ. due regule optime circa hoc. 22.c.q.54.

An in donationibus quas faciunt homines accidit acceptio psonarũ. ⁊ qualiter in hoc põt hõ peccare. 22.c.q.55.

An in dispẽsatõib⁹ rerũ spũaliũ ⁊ collatiõe bñficioꝝ ecclĩastico rũ possit eẽ acceptio psonaꝝ si platus cõferat beneficiũ ecclesiasticũ cognato suo potius q̃ alteri. ⁊ ibi de cõparatiõe petri ⁊ iohannis. ⁊ de electione dei. 22.c.q.56.

An plat⁹ peccet puidẽdo alicui digno de beneficio ptermisso alio digniore. ⁊ ibi qs iudicat̃ vtilior eccleſie. 22.c.q.57. ⁊ ibi que bona debẽt plati procurare eccleſie sue. ⁊ ibi quãdo peccat prelatus prouidendo cognatis suis.

An dispẽsatio cũ aliquo habilitãdo eũ ad honores vel ad ecclesiastica beneficia: sit acceptio personaꝝ. ⁊ ibi quinqz regule optime circa dispẽsationẽ. 22.c.q.58.

An ī electõe platoꝝ eccl'ie possit ꝓsistẽ accep. pso. in .d. electio

Accidens. Quedam accidentia sunt compositi: ⁊ quedam partium cõpositi: ⁊ de cõditionibus eorum. 25.c.q.168

Actio. De duplici actione ignis iferni .s. naturali ⁊ intentionali. ⁊ que illarum competit igni⁹ inferni circa corpora damnatorum. 25.c.q.176.

Quãdo vna actio impedit aliã: ⁊ quãdo nõ. 18.c.q.43.

In qbus inferiora agunt in supioribus: ⁊ ecõtra 18.c.q.43.

Accubitus. An amare p̃mos accubit⁹ in cenis ⁊c. sit pctũ. 23.c.q.12.

Admonitio. De admonitione in quib⁹ peccatis habeat locum. ⁊ qualiter: et quando fieri debeat. in .d. correptio fraterna.

Adnichilatio. Quare peccanti ꝑ mortaliter non datur pena adnichilationis. 25.c.q.189

Adolescens. De illo adolescẽte qui q̃rebat a xpo quid faciendo consequeretur vitam eternam. in .d. vita.

An verũ dixit adolescens cũ ait oĩa hec .i. precepta custodiui a iuuentute mea. 19.c.q.54

Cũ dixit: hec oĩa custodiui. qd intellexit p hec oĩa. ibi.

Quare dixit hec oĩa. ⁊c. ⁊ quõ est verũ qõ dixit. 19.c.q.55.

Quare ꝺr adolescẽs cũ eẽt iuuenis. ⁊ quõ accipit̃ varie adolescentia ⁊ iuuentus. 19.c.q.55.

Quare post p̃dcã dixit xps iuuẽi. si vis eẽ pfect⁹ ⁊c. 19.c.q.56

Quõ poterat esse verum q̃ iuuenis seruabat oĩa mãdata cũ tantum diligeret possessa. 19.c.q.71.

De adoratione matris filioꝝ zebedei. in .d. zebedeus.

Aduentus. Judei p auctes de aduẽtu xp̃i: ⁊ p signa tpis aduẽt⁹ ñ potuerũt cogscẽ p certitudinẽ ieſũ eẽ messiã ꝓpter qnqz. 21.c.q.103.

Ad quid proderant signa illa. 21.c.q.104

Cũ deus potuisset dare in sacra scriptura signa p que determinate cognosceretur quis esset xps: cur nõ data fuit: ⁊ q̃ nõ debuerunt dari ꝓpter tria. 21.c.q.105

Deus temperauit in signis aduẽt⁹ xp̃i prudẽter: ita q̃ nõ penit⁹ ignorare t ab eis q cogscẽ vellẽt: nec penit⁹ ⁊ determiate cognosceretur ab eis q ei nocere vellent. 21.c.q.105.

Quis fuit modus qualiter illi q agnouerũt xp̃m potuerunt agnoscere ex signis sacre scripture. 21.c.q.106

Quis fuit mod⁹ quo p̃cipes sacerdotũ. scribe ⁊ pharisei ⁊ seniores ppli nõ cogueẽt xp̃m ⁊ occiderũt illũ. 21.c.q.106.

Qualit̃ de⁹ reuelabat aduẽtũ xp̃i oĩb⁹ q bono aĩo illũ cogscẽ volebãt ⁊ ita nẽo potat illũ ignare nisi ex cl'pa sua 21.c.q.106

Quis erat aduẽt⁹ xp̃i de quo q̃rebãt discipuli. ⁊ q̃ aduẽt⁹ xp̃i ẽ multiplex. discipuli credebãt xp̃z regnaturũ tpaliter: ⁊ de cã erroris ⁊ difficultatis intelligendi circa verba cristi de aduentu suo. 24.c.q.8.

Quare xps dixit: multi venĩẽt in noĩe meo. ⁊c. ⁊ q̃ discipuli credebãt xp̃m regnaturũ tpaliter. ⁊ q̃ xps nõ abstulit ab eis hunc errorẽ: sz potius fouebat in eo. 24.c.q.11.

Quare xpus hoc fecit: ⁊ an peccarẽt discipli cũ falsũ crederẽt credentes xp̃m regnaturum temporaliter: ⁊ quando peccant male credentes. 24.c.q.12.

Quando ablata fuit discipulis spes de regno temporali xp̃i futuro: ⁊ quare xpus ante mortem suam nõ abstulit discipulis spem de regno suo temporali. 24.c.q.13.

An discipuli peccarent credentes xp̃m regnaturum temporaliter. ⁊ ibi de errore circa fidem. 24.c.q.14

Qui erãt illi q venirẽt in noĩe xp̃i ⁊ quo tpe. 24.c.q.15.

Quid erat vẽire ī noĩe ieſu. cũ ait veniẽt ī noĩe meo. 24.c.q.16

Veniẽs ī noĩe xp̃i dicẽs ego sũ xps qd significabat. 24.c.q.17.

Cum xpus iã predicasset ⁊ miracula fecisset: quõ poterat credi de aliquo veniente q̃ esset messias. 24.c.q.18.

Quõ fideles poterant seduci credentes in alium xp̃m veniẽtẽ

Tabula

cum iam in xpm credidissent. 24.c.q.19
Quid p hoc xps intēdit significare.i.cuiꝰ rei sunt ista signa q̄ ponūt in lra.s.audituri.n.estis plia ꝛc. 24.c.q.20.
Que sunt signa euersiōis irm. 24.c.q.21.
De aduentu xpi ad iudiciū dubia in.d.dies.
De quo intelligitur littera illa.s.statim post tribulationē dierum illorum. 24.c.q.81
Uterq3 aduētus xpi tam in carne q̄ ad iudicium habet signa precedentia.sed cōtrario mō do: quia in vno notificat tempus:in alio persona.ꝛ cur. 25.c.q.92.

Adulteriū. Jn fornicatione q̄ nō est adulterium sp peccat magis vir q̄ femina.ꝛ cur in adultio sp peccat mag. femia q̄ vir ppt quq3.19.c.q.30

Aer. Jn celo empyreo nō ē aer ad inspirādū ꝛ respirandū ꝛ de laude vocali btōꝝ.in.d.dos.

Agilitas. Jn corpib⁹ btōꝝ erit dos agilitatis. et qd est agilitas 17.c.q.68.
An corpora gliosa vtēt aliquādo dote agilitatis:ꝛ q̄ sic. q̄ mouebunt.ꝛ ad qd pderit motus ille. 17.c.q.69.
An corpa beatorū p dotem agilitatis moueant in instāti vel in tempore.17.c.q.70.ꝛ in.d.motus.ꝛ corpus.
Quid sit agilitas ꝛ qualē motū habeat corp⁹ btī per dotem agilitatis.17.c.q.71.ꝛ in.d.motus.
Per dotē agilitatis nō mouet corp⁹ organice sed nō organice.ꝛ qd sit moueri organice ꝛ nō organice.ꝛ qd tollet a corpib⁹ btōꝝ per dotē agilitatis.ꝛ an motꝰ p agilitatē factꝰ sit violentus.ꝛ ibi de duplici violētia. 17.c.q.71.

Agricola. De hoc in.d.parabola.

Alligare. ꝛ soluere.de hoc in.d.Clauis.

Altare. Duo erāt altaria in templo.s.holocaustoꝝ ꝛ thimiamatum. 23.c.q.45

Amor. De amore in.d.Dilectio.

Angelus. Qui sūt angeli paruulorū q̄ semp vident faciē patris. 18.c.q.29.
Angeli sunt custodes hoīum:ꝛ cur. 18.c.q.30.
An custodia angelorū sit hoībus nēcia.ꝛ in quo pficiat: ꝛ an sint aliqua signa eius ꝛ an angelis īputet aliqua culpa quā do homo custoditus damnatur. 18.c.q.30.
Ad quos angelos pertineat custodire hoīes.ꝛ an angeli custodes mittantur ad nos. 18.c.q.31.
An vnus angelꝰ custodiat vnū hoīem aut plures.18.c.q.32.
An qlibet hō p se habeat vnū angelum custodē:ꝛ de differentia angelorū custodientiū ꝛ hoīum custoditorum.18.c.q.33.
Q̄ nemo est vel fuit vnq̄ sine angelo custode. aliq̄ custoditi erūt in glia maiores angelis custodibus.lꝫ hic qlibꝫ custoditus sit minor angelo custode. 18.c.q.33
Mater xpi habuit angelū custodē.ꝛ cur. 18.c.q.34.
An xps habuit angelū custodem: ꝛ qualit se habuit angelus ad xpm cōsolando eum in agonia. 18.c.q.35
Antixpus habebit angelū custodē. 18.c.q.36.
Presciti ꝛ obstinati habēt angelos custodes.ꝛ cur.18.c.q.37
Jnfideles habebūt angelos custodes. 18.c.q.38.
Quādo dat angelus custos hoī:ꝛ ad qd pdest custodia āgelica puerꝰ existētibꝰ in vtero ꝛ añ ānos discretōis.18.c.q.39
An angeli diligent custodiāt oēs quos custodiūt. 18.c.q.40
An angelus custos deserat interdū custoditum:ꝛ qd facit circa eum:ꝛ an interdū recedat localit ab eo.ꝛ q̄ interdū nō indiget hō aliqua custodia.ꝛ quare angeli custodes aliquando desinunt adiuuare nos:cum demones nunq̄ cessent infestare nos. 18.c.q.41.
An angelus custos doleat de perditiōe custoditi : ꝛ q̄ de illa re tristatur:lꝫ in oīb⁹ gaudet. 18.c.q.42
An angeli custodes impediant vl retardent circa visionē dei id est occupent circa custodiā hoīum.ꝛ an habeāt sit plures actiōes.18.c.q.43.ꝛ ibi quando vna actio impedit aliam.
Quare ponit p beneficio vinee custodia angelorꝝ cum illa sit cōmunis oībus hoībus. 21.c.q.95.
De angelis aliqua in.d.resurrectio.
Ad qd mittet filiꝰ hoīs angelos suos ad colligēdū electos.et q̄ sunt angeli q̄ mittētur. 24.c.q.113.ꝛ.114
Quādo dr cum diabolo ꝛ angelis eiꝰ;vocant ibi angeli oēs demones. 25.c.q.145
Quare demones vocantur angeli.ꝛ de principatu ꝛ nominibus eorum.in.d.Diabolus

Anima. De dotibus anime.in.d.Dos.
Jn aīa sepata nō pōt totū bonū hoīs retipi ꝛ cur.nec totā penā p̄o pctis ꝛ qualiter patiat penā purgatoriā. 22.c.q.68.
Quare aīa sola punit in purgatorio ꝛ nō punitur sola in inferno. 22.c.q.68
Quare nō sola aīa p̄miat ꝛ punit p toto qđ hō fecit.ꝛ an resolutio corporis sit pena eiꝰ sicut ignis purgatorius est pena anime. 22.c.q.68.
Cū aīa ꝛ corpa sint operent ad malū ꝛ bonū:quare sola aīa punitur in purgatorio. 22.c.q.68
Q̄ melius est aīe esse cōiunctā q̄ separatā:ꝛ similior ē deo existens cōiuncta q̄ separata. 22.c.q.
Quare alīq ponebāt aīas solutas corpib⁹ redire ad corpora hoīum vel bestiarum per modū generatiōis.vl reuiuiri corpib⁹ celestib⁹ vel aereis. 22.c.q.80
Quare xps dixit q̄ veniebat dare animam suam redemptionem p multis. 20.c.q.66.
Quare dixit q̄ veniebat dare animam suam redemptionem p multis. 20.c.q.67.
Cū deꝰ nō cessat ifūdere aīas corpib⁹:etiā si sciat eas cōdānandas:cur nos cessamꝰ a bono si scimꝰ īde seq malū.18.c.q.67
De anima aliqua in.d.Resurrectio.

Aīa. An ī aīab⁹ sepat̄ maneāt potētie sēsitiue.25.c.q.168.ꝛ ibi de diuersitate accidentiū ꝛc.
Nōne est aīam separatā eē intelligibilē. 25.c.q.207
Q̄ nō anima sepata intelligit. 25.c.q.208
An anima vnitur corpori tripliciter. 25.c.q.171.
Aīa sepata nō cognoscit accipiēdo spēs a rebus sicut nūc: nec retinēdo cognitionē quā habuit in corpore: ꝛ de modo cognitionis naturalis 25.c.q.204.ꝛ.205.
Dis aīa sepata intelligit p̄m dīnā p̄uidētiā.ꝛ est sibi naturale recipe intellectionē a substātijs sepatis. nō aūt dum est coniuncta nisi raro. 25.c.q.209
Aīa humana nō habet spēs naturalit inditas vl ꝛcreatas ad intelligēdū sīc cetere substātie sepate:ꝛ de modo intellectōis eius.ꝛ an pfectius intelligat aīa q̄n est coniuncta q̄ cum est separata. 25.c.q.210
Naturale ē aīe humane vniri corpi tam ppter esse q̄ ppter intelligere ꝛ alijs substātijs spūalibus repugnat vniri corporibus ꝛ cur. 25.c.q.211.
Q̄ nō potuit nec debuit fieri vt aīa hūana eēt tāte pfectiōis q̄ haberet spēs ꝛcreatas:ꝛ nō īdigeret accipe a sēsib⁹:ꝛ de diuersitate cognitiōis aīarū sepatarū. 25.c.q.212.
Aīa hūana nō ē pfectio: q̄tū ad eē ꝛ ītelligē q̄n ē separata q̄ cū ē ꝛiūcta.ꝛ ibi de ītellectu agēte ꝛ possibili. 25.c.q.213.
Jn aīa sepata manēt spēs q̄s accepit p sēsū: ꝛ ītelligit p illas ꝛ p spēs īfluxas ꝛ qualit:ꝛ de differentia illarum:ꝛ de triplici esse specierum in anima. 25.c.q.214
Quō manet memoria in aīa sepata. memoria vl memorari accipit dupliciter. 25.c.q.215
Aīa sepata cognscit sūbas sepatas ꝛ p quē modū. 25.c.q.216
Una aīa sepata cognscit aliā ꝛ p quē modū:lꝫ nō influit vna in aliam:ꝛ magis cognoscit vna anima separata aliam q̄ aliquam intelligentiam. 25.c.q.217

Anime separate intelligunt substãtias sepatas per species impressas ⁊ non per species abstractas: ⁊ quomodo differunt iste species. 25.c.q.218.

Anima separata cognoscit oĩa naturalia ⁊ qd quicqd est in inferioribª est in supioribus: sed aliter. ⁊ quicquid est in creaturis est in deo eminentius. 25.c.q.219.

Oĩs res se habent ad eẽ intelligibile sicut ad esse naturale: et qualiter deus vtrũqz esse conseruat. cuilibet substantie intelligenti cõmittit tota perfectio intellectualis. ⁊ quãto est naturaliter excellentior: tanto pauciores spẽs intelligibiles habz deus habet vnicã: aĩa humana plures. 25.c.q.220.

Anima hũana non põt intelligere nisi p tot formas quot sunt species intelligibiles. cognitio aĩarũ sepatarũ est multũ imperfecta ⁊ non pficiũt in ea. 25.c.q.221.

Anime btõr nõ pficiũt in cognitõe ⁊c. 25.c.q.222.

Demones hũt tres modos cognitiõis. s. pnaturã. p reuelatõem: p experientiã: ⁊ in qua excedũt aĩam sepatã. 25.c.q.223.

Qualiter aĩa sepata cognoscit singularia. 25.c.q.224.

De duplicibª formis. s. factã a rebª ⁊ factiuis rerũ. 25.c.q.225

Species influxe animabus separatis ad intelligendũ sunt ab angelis: ⁊ qualiter. 25.c.q.226.

An anima separata recipiet species influxas ab angelis post resurrectionem: ⁊ qr sic. 25.c.q.227.

An anima xpi recipiat species influxas ab angelis. 25.c.q.228

⁊ ibi de scientia ⁊ excellentia aĩe xpi. distantia localis nõ impedit cognitionẽ anime separate. ⁊ qr anima separata regulariter ignorat ea que aguntr apud nos. demones cognoscunt omnia particularia naturalia vbicunqz sint ⁊ tantũ cognoscunt vbi non sunt qntũ vbi sunt. 25.c.q.229.

Aĩa sepata regulariter nõ cogscit ea q̃ apũd nos agũt. 25.c.q.230

An alique aĩe statim egresse de corpibª ferãt in celũ empyreũ: vel in infernũ. ⁊ qr sic. 25.c.q.293.

An anime sctõrum statim egresse de corporibus debeãt ferri in paradisum: vel debeãt expectare diẽ iudicij vt omnes simul intrent in beatitudinẽ sicut se expectant vt omnes sil' resumant corpora. 25.c.q.294

An anime existentes in paradiso vel in inferno aliquãdo inde exeant ⁊ veniant ad nos. 25.c.q.295.

Quõ est concedendũ ⁊ quõ est negandũ animas existẽtes apũd inferos aliquãdo exire inde. 25.c.q.296.

An aĩe separate ament viuentes: ⁊ quo amore ⁊ quõ aĩe bẽ ⁊ damnate aliquãdo apparẽt nobis. 25.c.q.297.

An anime existentes in purgatorio vel in lymbo aliquãdo inde exeant ⁊ veniant ad nos. 25.c.q.298

Aĩe damnatorum non sunt maioris damnationis qm̃ demones: non tamen permittuntur ire ⁊ discurrere per totũ mundum sicẽ demones: ⁊ qr non competit eis officium temptandi sicut demonibus. ⁊ qr aliquando apparẽt nobis spũs defunctorum: non tamẽ semp sunt spũs defunctorũ: sz interdũ angeli boni vel mali. 25.c.q.299

Quare non punit corpus cũ aĩa in purgatorio. 25.c.q.300

Q̃ pena vel premiũ debeã aĩe inq̃tũ in ea manet totũ eẽ hominis ⁊ qr ꝓprie debeã hoĩ. ⁊ q̃re fiat resurrectio. 25.c.q.301

Aĩa sepata bz virtutẽ mouẽdi se de loco ad locũ. 25.c.q.305

Aĩa sepata p suã naturalẽ virtutẽ põt mouere aliqd̃ corpus de loco ad locum: sed non tm̃ sicut cũ est cõiuncta. 25.c.q.306

Anima egressa de corpore non reingreditur illud: ⁊ si ingrediatur illud non potest illud mouere localiter: nec exercere in eo opera vite. ⁊ cum anima separata mouet corpus non mouet taliter sicut cũ est coniuncta. 25.c.q.307.

Anima ꝙo ad paradisum per seipsam vadit: angeli tñ comitantur eam ad honorem. 25.c.q.308.

Anima vero ad purgatorium sponte vadit: angeli tñ prosequũtur eam: ⁊ cur anima ꝙo ad gehennã a demonibus portatur: ⁊ cur aĩa ꝙo ad lymbuz per se vadit: demones tñ comitantur eam. aĩe que ibant ad sinum abrahe per se ibant: ⁊ tamen angeli comitabantur eas. 25.c.q.309

De differentia ⁊ perfectione ⁊ diuersitate ⁊ terminatione animarum: ⁊ vnde proueniant. 25.c.q.50.

Anime humane naturaliter sunt ineq̃les: ⁊ vnde proueniat illa inequalitas: ⁊ quãta põt esse. 25.c.q.248.

Appetere. An appetere primum locum. ⁊c. sit peccatum. 23.c.q.13.

An appetere salutationes: vel salutare sit pctm̃. 23.c.q.14.

Appetitus. Omnis appetitus quietabitur in beatis. 25.c.q.243

Apostolus. Quare petrus quesiuit nomine apostolorum: ecce nos reliqmus omnia. 19.c.q.85. ⁊ in.d.petrus.

In quo apostoli secuti sunt xpm. 19.c.q.87.

Quõ differunt apostoli ⁊ discipuli. 18.c.q.1.

De contentiõe apl̃orũ quis eor eẽt maior. in.d.discipulus.

Cũ xps deduxit apostolos ad statum perfectionis q̃re non iussit cõtinere in ppetuũ a venereis. 19.c.q.64

Quõ apostoli sedebunt sup sedes duodecim ad iudicandum ⁊c. in.d.sedere.

An apl̃i aliqñ trãstulerũt montes. ⁊c. 21.c.q.76.

Qualis fuit principatus apl̃or in ecclesia primitiua. 20.c. in.d.ecclesia.

Licet apostoli essent maximi status in nouo testamento non habebant omĩa dona: ⁊ qr aliq̃ habebãt dona q̃ nõ habebãt apostoli. 23.c.q.93.

Quid xps voluit significare cũ dixit eis: videte ne qs vos seducat: cũ nõ possent seduci: ⁊ an poterãt falli. 24.c.q.9.

Aqua. Dubia de aqua in.d.purgatio ⁊ pena.

Aquila. Quare xps loqns ꝺ aduẽtu suo dixit: vbi fuerit corpus congregabũt ⁊ aqle. 24.c.q.79.

Quare dixit de aquilis ⁊ nõ dixit vultures. 24.c.q.80

Asina. Quare xps iturus ierosolimã misit p asinam vt equitaret: ⁊ quare alijs temporibus nõ intrauit ierusalem equitans. 21.c.q.3.

Quare misit duos discipulos pro asina. 21.c.q.4.

Vbi erat xpus quãdo misit pro asina. 21.c.q.6.

Quare dixit ite in castellũ qꝺ cõtra vos est. 21.c.q.7.

Cuius erat asina illa ⁊ pullus p qbus misit xpus. 21.c.q.8.

Quare dixit statim inuenietis. 21.c.q.9.

An xps iussit discipul' sil' ferre pullũ ⁊ asinã ⁊ ad qd. 22.c.q.10

Ad quid xpus iussit duci asinam ⁊ pullum simul: quia sufficiebat sola asina. 21.c.q.11.

Cur matheus dixit de pullo ⁊ asina: marcus ⁊ lucas de solo pullo. 21.c.q.12.

An xpus equitauerit super asinam ⁊ pullum: vel super vnũ eorum simul. 21.c.q.13.

An discipulis soluentibus pullum ⁊ asinam fuit aliquis qui prohiberet. 21.c.q.14.

Quare discipuli posuerunt vestimenta sua super pullum vt xpus sederet. 21.c.q.22.

Aliqua dubia de hoc in.d.dominus.

Assumere. Quare xpus assumpsit discipulos secreto ad loquẽdũ eis de passiõe qñ ascendebant in ierusalem. 20.c.q.26.

Baptismꝰ Quare vox audita ī baptismo xpi fuit repetita in eius trãsfiguratõe. ⁊ alia circa hoc ī.d.trãsfiguratio

Quis dies erat quãdo xps quesiuit a iudeis an baptismꝰ iohannis esset a deo vel ab hoĩbus. 21.c.q.77.

Quare xps voluit vti talibª cautelis ad excludẽdũ principes sacerdotũ ab intẽtõe sua. ⁊ an liceat vti cautelis. 21.c.q.78.

Quare xpus specialiter a principibus sacerdotum interrogauit de baptismo iohannis. 21.c.q.79.

Quare vocat baptismꝰ ille baptismꝰ iohãnis. 21.c.q.80.

Tabula

An baptismus Johannis esset a deo vel ab hominibus: ꝛ ꝙ erat a deo. 21.c.q.80.
Quare dicebat baptismꝰ iohis: ꝛ qd conferebat. ibi.
An requireretur ꝙ baptismus iohannis ad hoc ꝙ esset baptismus esset a deo. 21.c.q.81.
Quare baptismus quo nos baptizamur non vocatur baptismus hominis eius qui confert. sed baptismus xpi: ꝛ baptismus quem iohannes conferebat vocatur baptismus iohannis ꝛ non dei. 21.c.q.81.

Beatus. De dotibus beatorum. in.d.dos. ꝛ ibi multa dubia de beatis ꝛ beatitudine.
Beatus etiam si sit extra celum habet beatitudinem suã. ꝛ si damnatus sit extra infernũ patit ab igne inferni. 25.c.q.175.
Beati non proficiunt in cognitione: ꝛ cur. 25.c.q.222.
Dãnati naturaliter appetũt beatitudinẽ. 25.c.q.206
An me beatorum recipiunt species ab angelis ꝙtum ad conuersionem naturalem: ꝛ cur. 25.c.q.227.
Beati post resurrectionẽ recipiunt species intelligibiles ab angel' ad cognitiõz naturalẽ: ꝛ an sic erit de dãnatis. 25.c.q.227
Beati videbunt penas damnatorum. 25.c.q.235.
Beati non possunt videre penas damnatorum visione oculari nec ĩtellectiua naturali añ iuditiũ nec post ꝛ cur. 25.c.q.235
Beati ante iudicium ꝛ post videbunt penas damnatorum visione intellectuali beatifica in verbo: ꝛ cur. si aliquis de nouo damnetur beatus videbit in verbo illius penam eadem visione qua videbat penas aliorum: sed alio respectu attingenti. ibi.
Btĩ videdo pẽas dãnatoꝝ ñ cõpatiũt eisdẽ: ꝛ cur. 25.c.q.236.
Btĩ gaudebunt videndo penas damnatorum per accidens ꝛ non per se. 25.c.q.237
Gloria btõrum est inequalis ꝛ ẽqliter hoc esse põt. 25.c.q.243.
Ad beatitudinem requiritur quietatio appetitus: ꝛ ꝙ est duplex appetitus in homine. s. naturalis ꝛ rationis: ꝛ vterq; quietabitur ꝛ quomodo: ꝛ de diuersa assignatione beatitudinis cum inequalitate glorie: ꝛ quomodo impletur ꝛ quietatur in beatis appetitus naturalis. 25.c.q.243
Anima nostra non est in potentia ad videndum deum nec ad beatitudinez. 25.c.q.244
De lumine glorie quid est: ꝛ per quid est aliq; magis beatꝰ ꝙ alius. btũs nõ est in potẽtia ad esse magis btũs: nec ad capiẽdũ plura bona. appetitꝰ oĩum btõꝝ est satiatꝰ. 25.c.q.244
In beatis implebit appetitus naturalis: ꝛ non erit aliqõ inconueniens ꝙtum ad appetitũ gustus ꝛ tactus. 25.c.q.245.
Et quare natura apponit quibusdam operationibus maximas voluptates siue delectationes. ibi.
In beatis non erit appetitus siue desiderium ad delectabilia gustus ꝓpter cognitionem nec ꝓpter necessitatez: nec ꝓpter delectationem. ꝛ cur in nobis sit appetitus ad venerea ꝛ nõ in beatis. 25.c.q.246
Unde btĩs pueniat ineq̃litas btĩdinis. 25.c.q.247
Inequalitas beatitudinis non est ex inequalitate animarum ly naturaliter anime sint inequales: ꝛ cur et ad quid prodest conatus in operatione ꝛ qualiter esse speciei consistit in indiuisibili ꝛ suscipit maius ꝛ minus. 25.c.q.248. ꝛ ibi quanta potest esse inequalitas animarum: ꝛ vnde proueniat.
De causis ineq̃litatis btĩdinis. 25.c.q.249. ꝛ ibi de conatu.
Quãto beatus habuerit maiorem beatitudinem: tanto eam magis amabit. ꝛ quilibet beatus amat magis suam beatitudinem ꝙ beatitudinem omnium aliorum preter beatitudinẽ dei: ꝛ cur. 25.c.q.250

Bellum. De hoc inf. prelium.

Benedictus. Quare xps in iudicio dicet bonis. bñdicti. ꝛc. 25.c.q.144

Beneficium. Quando in collatie beneficiorum sit acceptio personarum. in.d.acceptio personarum.

Bethania. Quare xpus ibat quotidie post dẽ ramis palmarum de ierusalem in bethaniam potius ꝙ in alium locum: ꝛ quare hoc tẽpore ibat quotidie in montem oliueti. 21.c.q.63.
Quare sequenti die rediit xpus de bethania in ierusalem: et quem modum operandi tenuit omnibus istis diebus q fuerunt a dominica palmarũ vsq; ad diem passiõis. 21.c.q.65.
Quare xpus reuertebat quotidie de bethania in ierusalẽ ad predicandũ cũ esset magni laboris. 21.c.q.66.
Quare xps reuertebat ꝺ bethania l ierl; l aurora. 21.c.q.67

Bethphage quid sit ꝛ in qua habitudine ad ierusalem ꝛ ad bethaniã. ꝛ an ect loc' ad quẽ diuertebãt sacerdotes expleto officio. 21.c.q.2.

Bethleemites. q̃re xps vocabat nazarenꝰ ꝛ ñ bethleemites. 21.c.q.40

Bonus bonum. Quare xpus dixit adolescenti: vnus est deꝰ bonus. i. solus. 19.c.q.44
Quõ est verũ ꝙ nemo est bonꝰ nisi solus deus. 19.c.q.44
De bono aliqua. in.d.gratia.
An bonũ cõiũctũ malo sit abiiciẽdũ ꝛ qñ ꝛ quõ. 23.c.q.4.
Quot bona recipiũt bene decimãtes. 23.c.q.85.
De pulsatiõe cõsciẽtie bonoꝝ ꝛ maloꝝ. in.d. clamor.
Que sunt bona xpi que omnibus hominibus vel discipulis dantur. 25.c.q.

Breuiari. Quomodo xpus dixit dies breuiandos: ꝛ qñ ꝛ quõ fiet. 24.c.q.68.
Quomodo est verũ ꝙ nisi breuiarent dies illi non fieret salua omnis caro. 24.c.q.69
Quomodo est verum ꝙ breuiabuntur dies illi propter electos: ꝛ qui sunt illi electi. 24.c.q.70.
De quo ĩtelligit lra illa. s. tũc si qs vob dixerit ꝛc. 24.c.q.71.

Calix. Quid intendebat xpus inducẽs de calice ꝛ parapside. 23.c.q.86.
Calix de quo xpus dixit iacobo ꝛ iohanni: potestis bibere calicẽ. ꝛc. erat mos xpi: ꝛ quare sic vocatur. ꝛ de cõsuetudine hebraica accipiẽdo calicẽ. 20.c.q.49.
Ad qd xps dixit filiis zebedei potest' bibẽ calicẽ ꝛc. 20.c.q.50

Camelus. Quomodo est facilius camelum intrare per foramen acus ꝙ diuitez in regnum celorum. 19.c.q.73.

Capere. De modo loquendi xpi. s. qui potest capere capiat: ꝛ q habet aures audiendi audiat: ꝛ similibus. 24.c.q.54

Capillus. An capilli ꝛ vngues sint l resurgẽtibꝰ ꝛ quõ pficiũt ab ala. 22.c.q.85.

Capharnaum. De hoc in.d. tributum.

Capacitas De capacitate btũana ꝛ diuersitate eius: ꝛ vñ ꝛ q̃lit pucĩat. 25.c.q.50.

Charitas. Quomõ refrigesceret charitas multorum: ꝛ quando. 24.c.q.38. ꝛ. 39.
Ad qd xps dixit ꝙ charitas mltoꝝ refrigesceret. 24.c.q.40
An habere charitatem simpliciter sit sub precepto: ꝛ habere charitatem perfectam sit sub consilio: ꝛ quare actus charitatis non consistit sub certa mensura sicut actus aliarum virtutum: ꝛ an oẽs teneant ad pfectionẽ charitatis. 19.c.q.60.
An consistat perfectio in actu charitatis. 19.c.q.58.
An perfectio charitatis possit esse in via: ꝛ ꝙ sunt tres modi siue gradus charitatis in perfectione charitatis: ꝛ qualiter consistit perfectio in dilectione dei simplicit. ꝛ ibi de dilectione proximi que conficitur tripliciter. 19.c.q.59.
De charitate aliqua. in.d. dilectio.

Caro. Quomodo vir ꝛ vxor efficiuntur vna caro. 19.c.q.17.

Cartula. An suspendere in cartulis vel in alio verba sacra ad collum aut secum portare sit peccatum et quãdo ⁊ quomodo ⁊ quas scripturas liceat portare: ⁊ de modo portandi. 23.c.q.11.

Carentia visionis dei est maxima omnium penarum damnatorum 25.c.q.239.
Quomodo est maior pena carentia visionis diuine quibusdam damnatis ꝙ aliis. ⁊ qualiter magis peccantes magis affliguntur de carentia visionis dei. 25.c.q.241.
Quõ paruulis sit pena carentia visionis dei. ⁊ quõ sciunt se carere visione dei: ⁊ ꝙ dupliciter cognoscit. 25.c.q.256
Pena carentie visionis dei paruulis est parua. 25.c.q.257.
Carentia visionis dei est maior pena in damnatis adultis ꝙ in paruulis in lymbo. 25.c.q.257
Pena carentie visionis dei in paruulis est equalis: sed non in adultis. 25.c.q.258
De pena carẽtie in illis q̃ sunt ĩ purgatorio. in.d. purgatorium

Castrare. Non iubet xp̃us alicui sibi abscindere virilia nec suadet: ⁊ peccat mortaliter qui sibi abscindit nisi cõsilio medicorum. 19.c.q.39.
Qualiter se castrãt: ⁊ q̃liter differãt ab aliis enuchiis. 19.c.q.39.
Quõ se castrãt illi quos xp̃s laudat. 19.c.q.40.

Cathedra. Que sunt cathedre vendentium: ⁊ quare xp̃us eiecit de templo vendentes. ⁊c. 21.c.q.52.
Quid erat cathedra moysi: ⁊ qui sedebant in ea: ⁊ ad quid et cur amabant pharisei ⁊ scribe primas cathedras in synagogis. ⁊ ibi de modo docendi apud iudeos. 23.c.q.2.
Qui erant scribe ⁊ pharisei q̃ sedebãt sup cathedrã moysi: et qbus cõpetebat officiũ docendi in lege moysi. 23.c.q.3.

Cautela. Quare xp̃us aliquando non respondebat directe ad questionem iudeorum: sz vtebatur cautelis: ⁊ similiter paul⁹. 21.c.q.78.

Cecus. De cecis ⁊ claudis sanatis a xp̃o. in.d. sanare.
An cecus quẽ sanauit xp̃us iuxta iericho erat vnus vel duo: ⁊ an fuerunt illuminati a xp̃o ante introitum iherico vel post exitum: ⁊ quare xp̃us illuminauit illos. 20.c.q.71.
Quare xp̃s nũc miraculũ fecit in illumiatõe cecor. 20.c.q.72
Quare sanauit cecos in via: ⁊ q̃re erãt circa viã. 20.c.q.73.
Quare isti ceci clamauerunt ad xp̃m dicẽtes: miserere nostri: ⁊ vocauerunt eum filium dauid. 20.c.q.74
Quare xp̃us fecit ꝙ ceci quorum oculos tetigit statim viderent: ⁊ qualiter sanauit eos: ⁊ de quatuor modis xp̃i faciendi miracula. 20.c.q.75.

Celum. Quomodo est verũ ꝙ celum ⁊ terra transibunt: sed non verba xp̃i. 24.c.q.122
Dubia de regno celorum. in.d. regnum.
De celo empyreo. in.d. paradisus.
De luce ⁊ augmento lucis. in.d. lux et innouatio.
An corpa celestia fuerũt deteriorata hoĩe peccãte. 25.c.q.160
Motus corpor celestiũ cessabit ĩ die iudicij: ⁊ cur. 25.c.q.161
In quo situ quiescent corpora celestia a motu ad hoc ꝙ in illo maneant in eternum. 25.c.q.162
Cessatio motus celi erit causa sufficiens cessationis motus in omnibus inferioribus. 25.c.q.163.

Cena. Quid sit amare p̃mos accubit⁹ ĩ cena: ⁊ an peccarẽt scribe ⁊ pharisei amãdo illos. 23.c.q.12.
An amare p̃mũ locũ alicubi sit nob pcñ ⁊ q̃ñ. 23.c.q.13.

Census. De hoc in.d. capharnaum.

Centuplum quid est ⁊ quando ⁊ vbi ⁊ prioribus rebus datur. 19.c.q.99.

Cesar. Quis erat iste cesar cuius erat tributum: et de primo cesare ⁊ de alijs qui fuerunt tempore xp̃i. 22.c.q.43
Quare dixit xp̃us: quid me temptatis ypocrite. 22.c.q.44
Quare xp̃us dixit reddite cesari que sunt cesaris ⁊ deo que sunt dei: ⁊ de imagine nũmismatis. 22.c.q.45.
Que sunt reddenda deo. 22.c.q.46
Quare prius dixit de cesare ꝙ̃ de deo: ⁊ quid intendebat dicere xp̃s per hec. 22.c.q.47.
Quomodo xp̃us voluit dicere aliquid esse debitum cesari ⁊ quomodo ausus est hoc dicere. 22.c.q.48.

Chaos. De chaos qõ est inter infernum damnatorum ⁊ sinum abrahe. 184.

Clamor qui fit media nocte est quidam stimulus mentis: ⁊ p quẽ fit iste clamor. 25.c.q.20.
Quomodo tam boni ꝙ mali ponuntur excitari per istũ clamorem q̃ est pulsatio interior mentis. 25.c.q.21.
Quare stimulus vel pulsatio cordis vocat clamor: ⁊ an fiat semper in nobis. 25.c.q.22.
De clamore in.d. virgo.

Clamare. Qui erant clamantes in via xp̃o veniente in hierusalem. ⁊ ibi de clamore qui fiebat in laudem xp̃i. 21.c.q.31.

Claritas. De claritate transfigurationis xp̃i. in.d. transfiguratio ⁊ dos.
An corpora beatorum habebunt dotem claritatis. ⁊ an propter hoc erunt peruia. 17.c.q.72.
Claritas corporis glorioſi poterit videri a nõ glorioso: ⁊ nõ contristabit claritas illa oculos nõ glificatos: ⁊ cur. 17.c.q.73.
An corp⁹ glorioſũ nccio videbit a corpe nõ glioso. 27.c.q.74

Clauis. Xp̃us cõcessit ecclesie claues: dicẽs. q̃cunqz alligaueritis. ⁊c. clauis est duplex. s. ordinis ⁊ iurisditionis. ⁊ quid est vtraqz: ⁊ in quo differunt clauis ⁊ character. ⁊ q̃ñ fuer⁹ claues date discipulis. 18.c.q.79
Quibus dedit xp̃us ptãtem clauiũ. 18.c.q.80.
Quomodo claues date fuerũt discipulis a xp̃o: ⁊ cur totiens dixit xp̃us discipulis de clauibus: ⁊ quare dicuntur claues regni celor. ⁊ ꝙ eedẽ sũt claues date petro ⁊ aliis. 18.c.q.81.
Quare xp̃us in collatione clauium non expressit in quo vl' õ quo debebant ligare vel absoluere: sz dixit q̃cunqz: ⁊ q̃re nõ dixit oĩa poteritis ligare ⁊ soluere. 18.c.q.82.
Quandocunqz sacerdos ligat ⁊ soluit est ligatum ⁊ solutum nisi in duobus casibus. 18.c.q.83.

Cogitatio. De cogitatiõe q̃ intrauit in discipulos qs eor eẽt maior. ĩ.d. discipl's Q̃ non potest homo semper cogitare in lege dei. ⁊ cur deus dixit semper cogitandum in his. 23.c.q.9.

Cognoscere. Non possum⁹ cognoscere deũ per essentiam in via: sed possumus eum per essentiam diligere ⁊ cur. 22.c.q.108.
An iudei cognouerunt xp̃m esse deum: ⁊ quid de eo cognouerunt. 21.c.q.102.

Congregare. Quomodo xp̃us voluit congregare filios ierusalem sicut gallina pullos suos. 23.c.q.106. in.d. filius.
Quare ỏr vbi fuerit corp⁹ ibi ꝯgregabũt ⁊ aqle. 24.c.q.79.
Quõ ⁊ q̃ñ dicũt aliq cõgregati in medio xp̃i. 18.c.q.85.
Quõ xp̃us stat in medio eorum. 18.c.q.86
Due erunt congregationes quas facient angeli. vna ante resurrectionem ⁊ alia post resurrectionem. 24.c.q.115
Quare de solis electis dicit ꝙ cõgregabũt ab angelis ⁊ non de reprobis: ⁊ quos act⁹ exercebũt ibi angeli. 24.c.q.116
Quare dicit ꝙ ꝯgregabũt electi a q̃tuor vẽtis. 24.c.q.117
Quare dicitur congregabuntur electi a summis celorum vsq3 ad terminos eorum. 24.c.q.118

Commotio. Que fuit cõmotio illa que fuit xp̃o intrante in ierusalez: ⁊ qua

re fuit commota ciuitas ihrlm. 21.c.q.36. in.d. ierusalem.

Compati. An beati angeli ⁊ deus compatiantur damnatis. in.d. beatus.

Comunicatio. De q̃uor vel qnq3 modis cõicatiũ hũanar. 22.c.q.128

Complacentia. Que complacẽtia faciat veniale ⁊ que mortale. veniale per complacentiã non efficitur mortale. 25.c.q.283.

Conatus. quid faciat in operationibus: ⁊ quid in beatitudine: ⁊ quomodo se habeat ad habitum. 25.c.q.248

Cognatus. Quando prouidere cognatis est acceptio pionarũ. 22.c.q.57.

Confiagratio. in.d. purgatio.

Conscientia. Quõ cõsciẽtie singulor sciẽt ab oĩb⁹ ĩ iudicio. ĩ.d. mãifestũ

Concilium. De cõcilio gñali ⁊ de ei⁹ repñtatõe ⁊ ptãte. 18.c.q.80.

Consentire. Quomodo intelligitur littera il la: si duo ex vobis ꝓsenserint sup terrã. ⁊c. 18.c. in. expositione lĩe post. q.83.

Consummatio. Quare dicitur: ⁊ tunc veniet consummatio seculi. ⁊ quomodo intelligitur. 24.c.q.47

Contemptio. De hoc in.d. paruulus.

Contentio. De cotentiõe discipulorũ qs eor eẽt maior. in.d. discipulus.

An et qñ liceat viris perfectis ꝓtẽdere iudicialiter. 18.c.q.27.

Continere. Cũ loq̃ret xp̃s ō ꝓtinẽtia q̃re dixit q̃ nõ oẽs capiũt hoc. 19.c.q.31.

Quõ est verũ q̃ non oẽs capiunt hoc. 19.c.q.32.

Qualiter est in potestate nostra continere: ⁊ q̃ nemo põt perpetuo continere sine speciali dono dei. 19.c.q.33.

Cum omĩa dona habeat homo a deo quare specialiter de cõtinentia dixit xp̃us q̃ nemo habet illam ni si cui datum est a deo: ⁊ q̃ virginitas ⁊ contiuentia sunt contra inclinationem nature: ⁊ cur non datur oĩbus. 19.c.q.34.

Maior difficultas est in obseruatione virginitatis aut continentie perpetue q̃ in actib⁹ aliarũ virtutũ: ⁊ cur. 19.c.q.34.

Quare non habent omnes homines donum perpetuo continendi: ⁊ quare de⁹ nõ vult dare illud oĩb⁹ hoĩb⁹. 19.c.q.34.

Tria requiruntur ad coitum. 19.c.q.35.

Quare deus permittit nasci aliquos impotentes ab vtero matris. 19.c.q.36.

Copula. carnalis non erit in vita eterna: et cur. 22.c.q.61.

Corpus. quare nõ punitur cum anima in purgatorio. in.d. purgatorium. ⁊ ibi cui debetur pena ⁊ retributio.

Deus poterat dare homini in plenam retributionem operũ suorum in pena vel gloria etiaz si non fieret resurrectio: nec reuniretur corpus anime: tamen fit conuenienter reunio propter quatuor. gloria datur per se homini. ⁊ quomodo pertinet ad corpus. 25.c.q.301.

Corpora beatorum cum maneant composita ex contrarijs manebũt ĩpascibilia q̃tũ ad ĩtus ⁊ eẽ ⁊ q̃lit. 17.c.q.56. ⁊ 57.

Corpora beatorum non possunt pati per violentiam nec ab agenti ab extra per modum influxus. 17.c.q.57.

An corpa beatorũ erũt equaliter impassibilia. 17.c.q.58.

De corporib⁹ ⁊ aĩab⁹ resurgẽtiũ. ⁊c. multa in.d. resurrectio.

Correctio. fraterna cuius virtutis sit actus: et q̃ in ea non queritur satisfactio nec pena: sed emendatio delinquentis: ideo pertinet ad charitatem: ⁊ q̃ actus eius est consulere. 18.c.q.52.

Quare ista correctio vocatur fraterna. 18.c.q.53.

De qbus peccatis sit correctio fraterna. 18.c.q.54.

An correctio fraterna hẽat locũ circa oĩa mortalia. 17.c.q.55.

Quare dr̃ in hac correctõe si peccauerit in te. 18.c.q.56.

Quare dr̃ frater tuus. ⁊ qd intelligit̃ noĩe fratris. 18.c.q.57

An subditi possint corrigere prelatos correctione fraterna: ⁊ an papa debeat corrigi fraternaliter. 18.c.q.58.

Correctio iudicialis pertinet ad solos prelatos: fraterna vo ad omnes homines. 18.c.q.59.

An corrigere fraternalit̃ ptineat ad pctõrem. 18.c.q.60.

An pertineat ad infideles corrigere fraternaliter infideles: ⁊ q̃ non. 18.c.q.61.

An infideles debeamus corrigere fraternaliter. 18.c.q.62.

Quare dr̃ vade ⁊ corripe. ⁊c. ⁊ q̃ sunt tres modi ĩ peccatz que committit quis ꝓ̃ primũ ad tollendũ illa. 18.c.q.63.

An ad quemlibet hominem pertineat corrigere fraternaliter ⁊ qui peccat cõtra deũ peccat ꝓ̃ hoĩem. ⁊ qui peccat ꝓ̃ vnum hoĩem: peccat contra omnes hoĩes. 18.c.q.64.

In correctione fraterna non infligitur aliqua pena. in iudiciali sic: ⁊ cur. 18.c.q.65.

Quõ ⁊ qñ correctio fraterna cadat sub precepto: ⁊ ad quid prosit: ⁊ qui ⁊ qñ peccãt in omissione eius: ⁊ ad que pctã se extendat: ⁊ quis peccat in ea. 18.c.q.66.

Non potest aliq⁹ inuitus curari vel corrigi: magis est sub necessitate precepti correctio iudicialis q̃ fraterna. 18.c.q.67.

Cessandum est a correptione fraterna si timetur q̃ correptus efficietur deterior. differentia inter correctionem fraternam ⁊ iudicialem. 18.c.q.67.

An ĩ correctõe fraĩna dẽat p̃cedẽ secreta admõitio. 18.c.q.68.

An peccet sciens peccatum alterius si dicat illud prelato non precedente secreta admonitione: ⁊ qñ. 18.c.q.69.

An quis peccat dicendo peccatum alterius non precedente secreta admonitione. 18.c.q.70.

An maĩ⁹ pctm̃ sit ōnudare pctã viuẽtiũ q̃ mortuor. 18.c.q.71

Quare deus iussit in correctione fraterna adhibere testes: ⁊ ad qd ꝓsunt: ⁊ de ordine ⁊ nũero adhibẽdi eos. 18.c.q.72.

An possit corrigens adhibẽ plures q̃ duos testes. 18.c.q.73

Quare xp̃us dixit: in ore duorum vel triũ stat omne verbuz: ⁊ qñ debeant testes adhiberi. 18.c.q.74

An nccio debeãt adhiberi testes añ denũciationẽ. 18.c.q.75.

De ordine correctionis fraterne q̃ ponit̃ a xp̃o. 18.c.q.76.

Que est illa ecclesia cui debet dici peccatum in correctõe fraterna: ⁊ q̃ ecclesia accipit̃ qnq3 modis. 18.c.q.77.

Crux. Qualiter apparebit crux in celo: ⁊ qual̃ erit illa crux que appebit. 24.c.q.100.

Dubia de cruce. in.d. signum.

Damnatus. Damnati etiaz si sint extra infernum patiuntur ab igne. ⁊ bti extra celũ habẽt gl̃iam. 25.c.q.175.

An corpora damnatorum erunt incorruptibilia: ⁊ q̃ sic. 25.c.q.164

Unde proueniat ista incorruptibilitas. 25.c.q.165

An corpa dãnator erũt impassibilia. 25.c.q.166.

Quomodo corpora damnatorum erunt passibilia: cum sint incorruptibilia. 25.c.q.167.

Dis volũtas. i. volitio dãnator erit mala. 25.c.q.199.

Damnati de malis opibus que fecerũt naturaliter aliq̃ dolebunt: sz nũq̃ dolebunt se peccasse. 25.c.q.200

An damnati qui sunt in inferno vellent omẽs hoĩes eẽ dãnatos: ⁊ q̃ oẽs damnati sunt valde inuidi. 25.c.q.201.

An damnati deũ odio habeãt: ⁊ q̃ sic: ⁊ cur. 25.c.q.202

An damnati in inferno demereant̃. 25.c.q.203

An damnati vellent vel possint velle non esse ꝑm rectam rationem. 25.c.q.204

An dãnati volũtate deliberatiua debeãt velle nõ eẽ. 25.c.q.205
An damnati appetant naturaliter beatitudinẽ. 25.c.q.206.
An damnati vellent nõ esse. 25.c.q.204
An damnati debeant velle non esse: ꝛ qualiter volunt esse: et qualiter volunt non esse. 25.c.q.25.
An damnati vtantur aliquando scientia quam hic habuerũt: ꝛ ibi ꝙ in damnatis est omne genus tristicie ꝛ afflictionis. 25.c.q.231.ꝛ in.d.Anima.
An dãnati aliquãdo cogitabũt de deo. 25.c.q.232.
An dãnati videbũt gl̃iam btõr: ꝛ quõ. 25.c.q.233.
Quomodo damnati post iudicium nõ cognoscent gloriam beatorum. 25.c.q.234
An quãto plures sunt damnati tanto plus habeãt de tormento: ꝛ vnde proueniat hoc. 25.c.q.302.
Cuilibet damnato accrescit pena ex aduentu cuiuslibet nouiter damnati: ꝛ quomodo. 25.c.q.303
Unde proueniat ista maiorĩtas pene. 25.c.q.304
De penis damnatorum.in.d.vermis. pena.carentia. ignis. fletus.stridor.tenebra.

Dauid. De questione illa. scilicet cristus cuius filius sit. 22.c.q.139.
Quare vocabant xp̃m filium dauid potius ꝙ abrahe vel alicuius de precedentibus vel de subsequentibus: ꝛ quomodo valet argumentum xp̃i. 22.c.q.141.
Quare dauid vocauit patrẽ dominũ absolute. 22.c.q.146
An dauid vocauerit xp̃m dominum ꝙtum ad deitatem vel humanitatem. 22.c.q.147.
Quõ deus p̃dixit xp̃o sede a dextris meis. 22.c.q.148
Cũ dicã: donec ponã. ꝛc̃. q sunt inimici xp̃i. 22.c.q.149.
Quãdo fiet ista subiectio inimicor. 22.c.q.150.
Quomodo sequitur qõ xp̃s vult inferre. ꝛc̃. ꝛ ꝙ dauid fuit excellentior omnibus iudeis: ꝛ fuit prophetа: rex: ꝛ patriarcha qõ nullus iudeorum habuit. 22.c.q.151.
Que dies fuit ista ex qua non ausi fuerunt amplius eum interrogare. 22.c.q.152.

Debitum. De debito ꝛ debitore decem miliũ talentorum. 18.c.q.90.

Decalogus. De preceptis decalogi.in.d.preceptum.

Decime. Tpe le. ve. nõ. erant de iure nature ſ3 de iure diuino positiuo. 23.c.q.53.
Quãdo inceperunt decime dari: ꝛ a quo. 23.c.q.54.
Quare deus iussit dari decimã in vet.testa. ꝛ cur. 23.c.q.55.
Quare deus istam pensionem quam imposuit iudeis de fructibus taxauit ad decimam: ꝛ quare leuite recipiebant decimam: ꝛ dabant decimã summo sacerdoti. 23.c.q.56.
Quibus erat dãda decima in veteri testa. ꝛ cur. 23.c.q.57.
Qui tenebanꝫ ad decimas dandas in veteri testa. 23.c.q.58.
Quõ tenebantur leuite soluere decimas. 23.c.q.59.
Quo tempore ꝛ quotiens ꝛ de quibus rebus soluebanꝫ decime in veteri testamẽto. 23.c.q.60.
An in veteri testamento erant tres decime. in nouo non manet nisi vna. 23.c.q.62.
Decima que nunc soluitur in nouo testamento non est de iure nature nec de iure diuino: sed de iure canonico positiuo ꝛ ibi qd possit papa in decimis. 23.c.q.63.
In vet.testa.erãt quatuor modi decimarũ. 23.c.q.64.
In nouo testamento est vnus modus ꝛ tres spẽs decimarum ſ3 personales. prediales. ꝛ mixte. 23.c.q.65.
De quibus rebus soluuntur decime in no. testa. 23.c.q.66.
Si qs messes exurat aut arbores cedat: aut greges pdat: an teneaꝫ ad decimã illor soluẽdam. 23.c.q.67.
Quid si quis vendit alteri rem non decimatã. ꝛc̃. 23.c.q.68. ꝛ ibi de quibus rebus soluũtur decime.
De quibus alijs rebus sunt dande decime. 23.c.q.69.
An de male acquisitis sit danda decima. 23.c.q.70.
Quibus vel cui dande sunt decime. 23.c.q.71
Quomodo ꝛ cur nunc dantur decime sacerdotibus: ꝛ non in veteri testamento. 23.c.q.72.
An malis clericis debeant dari decime. 23.c.q.73.
An decime dentur pape. 23.c.q.74
An decime dentur pauperibus. 23.c.q.75.
An laicis possint dari decime: vel sola consuetudine possint eas retinere. 23.c.q.76.
Quis potest dare laicis decimas ad hoc ꝙ illas licite ꝛ in ꝑpetuum vel ad tempus retinere possint. ꝛ ꝙ priuilegiũ de percipiẽdis decimis possunt ꝑdere sex modis. 23.c.q.77.
An per ꝯsuetudinẽ tollaꝫ obligatio decimarũ. 23.c.q.78.
An liceat laico retinere sibi ꝯcessas decias. ꝛ qñ licet. 23.c.q.79
Qui tenenꝫ ad prestãdũ decimas. 23.c.q.80
An infideles teneanꝫ ad decimas soluẽdas. 23.c.q.81.
Cui ecclesie dande sunt decime. 23.c.q.82.
Cui ecclesie venꝫ decime de pecoribus. 23.c.q.83.
Q decima est sine diminutione soluenda. ꝛ ꝙ sex modis fit diminutio: ꝛ ꝙ decime sunt dãde de mediocribus. 23.c.q.84.
Que ꝛ quot bõa promerentur qui bene soluunt decimas: ꝛ q̃ mala qui male soluunt. 23.c.q.85.

Defectus nature dupliciter deducunt in cognitionem dei: ꝛ qualiter. 19.c.q.36.
Defectus potentie coeundi: ꝛ alie monstruositates circa frigiditatem accidunt ex impotẽtia nature: ꝛ deus prouidet illos ꝛ cur non impedit. 19.c.q.36.
permittit deus accidere defectus ꝛ monstruositates in opere nature ꝓpter quatuor. 19.c.q.36.

Defunctus. An sit grauius reuelare peccata defunctorum ꝙ viuorum: ꝛ quorum fama est magis seruanda. 18.c.q.71.

Deitas. Quomodo dicatur deus aliquid nescire ꝛ aliud scire. 25.c.q.39.

Delectatio. Quare natura apposuit quibusdam operationibus maximas voluptates siue delectationes. 25.c.q.245.

Demon. Quare non potuerunt discipuli eiscere demonem de lunatico. 17.c.q.85.
An xp̃us increpuit demonẽ. d. gñatio prauа. ꝛc̃. 17.c.q.86.
Quare xp̃us dixit vsq3quo patiar vos: vsq3 quo ero vobiscum. 17.c.q.87
Quare xp̃us increpuit demonem eiciẽs illum. 17.c.q.88.
Quid intellexit xp̃us cum dixit: hoc genus demoniorum nõ eicitur nisi in ieiunio ꝛ oratione. ꝛ quõ est verũ. 17.c.q.95.
Quõ xp̃us dixit: hoc genꝰ demoniorũ nõ eiciꝫ nisi in ieiunio ꝛ oꝛone: cũ discipuli nõ ieiunarẽt. 17.c.q.96.
Cum habens fidem possit facere omnia miracula: quomodo non potest eiscere hoc genus demoniorum. ꝛ quõ se habent ieiunium ꝛ oratio ad fidem. 17.c.q.97.
An ieiunium ꝛ oratio solum sit necessaria pro eiectione demonum ꝛ non pro miraculis faciendis: ꝛ ꝙ difficilius est eiscere quosdam demones ꝙ alios: ꝛ cur. 17.c.q.98.
Quare ad eiscendum demones requiraꝫ ieiuniũ ꝛ oꝛo potiꝰ ꝙ alia dispositio. 17.c.q.99.
Demones cognoscunt aliquid tripliciter. ſ. per reuelatiõem: per vim naturalẽ: per experientiã. 25.c.q.223.
De demone. in.d. Diabolus.

Desertum. Quare xp̃us dixit iudeis: relinquetur vobis domus vestra deserta. i. templum ierusalem. ꝛ quid significabat. 23.c.q.106
An conuenienter data fuit pena iudeis ꝙ relinqueretur domus eorum deserta. 23.c.q.107
Quare vltio data est super solam ierusalem cum peccatũ fuerit totius gentis iudeorum. 23.c.q.108.

Deus. De locutione ꝛ occultatione dei. in.d. locutio: ꝛ occultare.

Tabula

Qualiter ⁊ quando concurrit deus nobiscum in donis que ab eo petimus. 19.c.q.34.
Deus prouidet defectus accidentes in opere nature: sed non impedit: ⁊ cur permittit. 59.c.q.36.
Que sunt illa que sunt reddenda deo. 22.c.q.46.
Quare xp̃us dixit prius reddenda cesari que sunt cesaris q̃ deo que sunt dei. 22.c.q.47.
Quō xp̃s ausus fuit dicere aliqd esse debitū cesari. 22.c.q.48

Diabolus. non est nomen proprium alicuius in diuidui: ⁊ quare sic vocatur: ⁊ de nominibus ⁊ principatu demonum. 25.c.q.145
Quare alij demones dicunt angeli ei⁹. i. diaboli. 25.c.q.146
Quare dicitur q̃ diabolo ⁊ angelis ei⁹ paratus est ille ignis eternus: ⁊ non dixit paratū hominibus. 25.c.q.147
Quomodo ibunt iusti in vitam eternam: ⁊ mali in suppliciū eternum. 25.c.q.148

Didragma. quid sit ⁊ qs instituit solui: ⁊ quare sic vocatur. 17.c.q.105.
Quare qui petebant didragma non accesserunt ad xp̃m sed ad petrum. 17.c.q.106.
Et cur potius ad petrū q̃ ad aliū de discipulis xp̃i: ⁊ cur nō dixit xp̃o statim. 17.c.q.107
Cum petrus vellet dicere xp̃o de didragmate quare xp̃s preuenit eum. ⁊c. 17.c.q.108
Quar xp̃s pot⁹ q̃stuit a petro q̃ ab alio l' ab oīb⁹. 17.c.q.109
Quō xp̃s ītellexit illud .l. reges terre accipiūt tributū: ⁊ quō per hoc oñdit se excusatū. 17.c.q.110.
Ad quid xp̃us voluit introducere probationem istam de filijs regni. 17.c.q.111.
Quare xp̃us misit petrum ad mare ad querendum piscem p̃o soluēdo didragmate. 17.c.q.112.
an apl̃i vl' discipli xp̃i tenebāt ad soluēdū didragma 17.c.q.113

Dies. Quid significāt dies quos enūerat daniel ⁊ iohannes in apocalipsi. 22.c.q.75.
Qui fuit dies post q̃ pharisei nō ausi sunt amplius ītrogare xp̃m: ⁊ de ordine dictorum. 22.c.q.152.
De quo die ītelligit l'a illa .l. ō die āt illa nēo scit. 24.c.q.123.
Quare xp̃s dixit de die aūt illa nemo scit. 22.c.q.124.
Si cristus voluisset dare certitudinem de die iudicij qualiter daret. 22.c.q.125.
Quid xp̃s voluit īuere cū ait ō die āt illa nēo scit. 22.c.q.126
Quare dicitur de die illa nec angeli sciunt. ⁊ quomodo poterat stare. 24.c.q.127.
Quomodo est verum q̃ nemo nouit diem iudicij nisi solus pater: ⁊ quid voluit xp̃us per hoc significare. 24.c.q.128
Quō matheus ⁊ marcus discordāt in hoc. 24.c.q.129
An xp̃us excluserit ab ista cognitiōe spm̃ sctm̃ sicut excluſit se ⁊ angelos ⁊ homines. 24.c.q.130
Quare non excluſit expresse spm̃ sctm̃. 24.c.q.131
Quare cum dixit xp̃us se nescire diem iudicij dixit q̃ pater illum sciebat. 24.c.q.132
Quare dr̃ q̃ solus pater scit de die illo. 24.c.q.133
Quare posita est noticia diei iudicij pot⁹ in patre q̃ in filio ⁊ spiritu sancto. 24.c.q.134
Quō ista faciebant ad p̃positum xp̃i. 24.c.q.135
Quare dr̃ sic in dieb⁹ noe ita erit aduet⁹ filij hois. 24.c.q.136
Quid p̃erat dici q̃ xp̃us nesciebat diē iudicij sz sol⁹ pr̃ cum ex ꝑbis ei⁹ cōstet q̃ nouerat ipse. 24.c.q.137.
Quomodo est verum q̃ aduentus xp̃i ad iudicium erit sicut in diebus noe. 24.c.q.138.
Ad quid cristus voluit introducere exemplum istud de diebus noe. 24.c.q.139
Quare ō sicut in diebus noe. 24.c.q.140.
Quare ponuntur ista. 24.c.q.141
Quomodo illi qui erant ante diluuium poterant esse securi q̃ non fieret diluuiuz. 24.c.q.142.
Quid voluit xp̃us dicere cū ait: tūc erunt duo in agro. ⁊c. ⁊ quid significauit per istos duos. 24.c.q.143
Cū xp̃us ostenderit futurū iuditiū p exēplū de dieb⁹ noe quare posuit aliud exemplū ad oñendū securitatē. 24.c.q.144
Quare ō duo erunt in agro. 24.c.q.145
Quid significauit xp̃us cum dixit vnus assumetur ⁊ alius relinquetur. 24.c.q.146
Quare xp̃s dixit ō his trib⁹ modis .l. de stātib⁹ in agro ⁊ mola: ⁊ lecto: ⁊ q̃ vn⁹ assumet ⁊ ali⁹ relinquet. 24.c.q.147

Dilectio. Quō in dilectiōe dei ⁊ p̃rimi cōsistat perfectio. 19.c.q.58. ⁊ in.d. perfectio.
An hō sine gratia possit deū diligere sup oīa: ⁊ ibi de diuerso statu nature hūane: ⁊ de excellētia charitatis. 19.c.q.77.
Quomodo est verum q̃ illud .l. dilige dn̄m deū tuū sit maximum preceptum legis. 22.c.q.100.
Cur dixit q̃ diligere deum erat maximū mādatū: ⁊ de cōparatione timoris ⁊ amoris. 22.c.q.100.
Quō est verum q̃ preceptū de diligendo deū sit primū mandatū: ⁊ respectu quo⁹ dicit primū. 22.c.q.100.
Quomodo preceptū de diligendo proximū sit scōm ⁊ in quo loco legis habeatur. 22.c.q.101.
Quō preceptū de diligēdo p̃imū sit scōm cū multa alia videant precedere illud. 22.c.q.102.
Quid est dicere: diliges proximū tuum sicut teipsum. ⁊ qua re xp̃us dixit hoc. 22.c.q.103.
Quō in his duobus mandatis pendēt lex ⁊ ꝓphete. ⁊ quō accipitur lex ⁊ prophetа. 22.c.q.104.
An p̃cepta ō diligēdo deū ⁊ p̃imū sint duo vl' vnū. 22.c.q.105
Quō est v̄m q̃ ī his duob⁹ p̃cept⁹ pēdēt lex ⁊ ꝓphe. 22.c.q.106
Quō est verū q̃ in his duob⁹ preceptis pēdēt lex ⁊ ꝓphe: et non solum in primo. 22.c.q.107. ⁊ ibi quō tota lex est in dilectione dei: ⁊ tota in dilectione proximi.
An de⁹ possit diligi a nob⁹ p essentiā in via: ⁊ q̃ sic. 22.c.q.108
possumus diligere deum per essentiam in via sed nō cognoscere: ⁊ cur ibi q̃ necesse sit deum diligi per se: ⁊ si non diligeretur ꝓpter se nō diligeret ex charitate. 22.c.q.109.
An possumus ⁊ debemus deum totaliter diligere: ⁊ que sit ista totalitas dilectionis. 22.c.q.110.
An dilectio dei habeat modū: ⁊ qualiter. 22.c.q.111.
Qualiter circa deū cōtingit pl⁹ sapere q̃ oportet. ⁊ in dilectione dei nō ꝓtingit supabūdanter diligere. 22.c.q.111.
An deus possit diligi in via ex toto corde ⁊ tota aīa: ⁊ qualit̄ seruet hoc p̃ceptū in via: ⁊ qualit̄ teneat ī patria. 22.c.q.112.
Nō sol⁹ de⁹ est diligēd⁹ ex charitate sz ēt mlta alia. 22.c.q.113.
An charitas ⁊ cetere virtutes possint ⁊ debeant diligi ex charitate. 22.c.q.114.
An creature irrōnales sint diligēde ex charitate. 22.c.q.115.
Nō debet seipsum diligere ex charitate ⁊ cur. 22.c.q.116.
Diligere debemus corpus proprium. quatuor sunt diligenda ex charitate. 22.c.q.117.
An pctōres sint diligēdi ex charitate: ⁊ q̃ sic. 22.c.q.118.
Proprie boni diligūt seipsos: mali vo nō: ⁊ cur: ⁊ de quinq; cōditionibus amicitie. 22.c.q.119.
Angelos debemus diligere ex charitate. 22.c.q.120.
Demones nō debemus diligere ex charitate. 22.c.q.121.
Conuenienter distinguūtur quatuor diligēda ex charitate. .l. deus. prim⁹. nosipsi. ⁊ corpus ꝓprium. 22.c.q.122.
Nō debem⁹ diligere ex charitate dānatos. 22.c.q.123.
Nō dz diligere deū ex charitate pl⁹ q̃ seipz: ⁊ cur. 22.c.q.124.
Qualiter in dilectione dei possit homo habere respectuz ad aliquā mercedem. 22.c.q.125.
Homo ex charitate tenetur magis seipsum diligere q̃ proximum: ⁊ proximū q̃ corpus proprium: ⁊ vnū proximū q̃ alterum: ⁊ propinquos q̃ extraneos. 22.c.q.126.
An magis debem⁹ diligere vnū p̃imū q̃ aliū. 22.c.q.127.
An magis debemus diligere propinquos q̃ extraneos: vl'

ecōtra. 22.c.q.128.
An magis debeamus diligere meliores q̄ magis ꝓiunctos nobis. bone distinctiones. 22.c.q.129.
An illi qui sunt nobis coniuncti ſm carnē sint magis diligendi q̄ coniuncti ſm alios modos cōiūctionis. 22.c.q.130.
An quis debeat magis diligere filios q̄ parentes: bone distinctiones. 22.c.q.131.
An pr̄ sit magis diligēd⁹ q̄ mr̄ vel ecōtra: ꝛ q̄ pr̄. 22.c.q.132.
An homo debeat ex charitate plus diligere vxorem q̄ patrē ꝛ matrem. 22.c.q.133.
An magis debeamus diligere ex charitate benefactores nostros q̄ beneficiatos a nobis. 22.c.q.134.
An in vita eterna maneat ordo dilectionis q̄tū ad distinctōes graduū: ꝛ an talis qualis hic. 22.c.q.135.

Discipulus. Cum discipuli quererent a xp̄o: cur allegauerunt scripturas. d. quid ergo scribe dicuntur. 17.c.q.71.
Quare lunaticus oblatus est discipulis: ꝛ cur non potuerunt curare illum. 17.c.q.85.
Quare xp̄s increpās discipulos ꝛ iudeos dixit quousq; ꝛc̄. ꝛ ibi qualis debet esse increpatio. 17.c.q.87.
Quare discipuli accesserūt ad xp̄m querētes cur ipsi non potuissent curare lunaticū: ꝛ cur accesserūt secreto. 17.c.q.89.
Quare accesserūt secreto ad xp̄m q̄rētes de hac re. 17.c.q.90
Quō potuit esse in discipulis nūc infidelitas. 17.c.q.91.
De fide ꝛ credulitate discipulorum. in.d. infidelitas.
Quō discipuli accesserūt ad xp̄m q̄rētes qs eorū eēt maior. ꝛc̄ ꝛ an ipſi accesserūt ad xp̄m: vl̄ locut⁹ est eis xp̄us. 18.c.q.1.
Quō insurrexit cogitatio ꝛ contentio inter discipulos qs eorū eēt maior: ꝛ q̄ cause mouebāt ad hoc. 18.c.q.2.
An ista tēptatio ō maioritate fuit vni⁹ apl̄i vl̄ mlt̄or. 18.c.q.3
Ad quid discipuli dixerunt xp̄o: quis putas est maior in regno celorum. 18.c.q.4
Quid intelligitur hic per regnum celorum. 18.c.q.5.
Quare xp̄us statim redarguit discipulos de cogitatione et temptatione demoniace que fuit in eis: ꝛ quis erat ille paruulus quē xp̄us ostendit eis. 18.c.q.6.
Quare xp̄us vocauit istum paruulum ꝛ posuit in medio apostolorum. 18.c.q.7.
Quare xp̄us ad ostēsionē sensibilē doctrine sue potius vocauit puerum q̄ virum. 18.c.q.8.
Qualiter discipuli debebant effici sicut pueli. 18.c.q.9.
Cū xp̄s dixit discipul⁹ q̄ efficerēt ſic̄ pueli de q̄ virtute locut⁹ est: ꝛ q̄re poti⁹ de hūilitate q̄ de alijs virtutib⁹. 18.c.q.10.
De missione discipulorū in ierl̄m p asina. ꝛc̄. 21.c.q.1.
Quare misit discipulos pro asina. 21.c.q.3.
Quare misit duos discipulos. 21.c.q.4.
Qui fuerunt isti discipuli. 21.c.q.5.
Que sunt illa q̄ xp̄us prenunciauit de pertinētibus ad discipulos ꝛ eccl̄iam suā: ꝛ qñ fuerūt impleta. 24.c.q.25.
Quare xp̄s p̄dixit discipl̄is ista ō tribl̄atōib⁹ ipōr. 24.c.q.26
Quomodo ꝛ quando fuit impletum qđ xp̄us dixit discipul̄ sc̄z tradent vos. ꝛc̄. 24.c.q.27.
Quō est verū q̄ iudei occiderunt discipulos xp̄i: ꝛ quos occiderūt iudei ꝛ quos gentiles. 24.c.q.28
Quō fuit verū q̄ xp̄s dixit: eritis odio oīb⁹ hoīb⁹. 24.c.q.29
Quare xp̄us dixit discipulis: eritis odio omnibus hominibus ꝓpter nomē meum. 24.c.q.30.
Ad qd xp̄us spāliter dixit ꝓpter nomē meum. 24.c.q.31.

Dispensatio. In quibus potest ecclesia dispensare. 19.c.q.24
Quinq; regule optime ad recte dispensandum. 22.c.q.58.

Distantia. An distātia localis impediat cognitionem alterius sepate. ꝛc̄. in.d. anima.

Diuitie. Quare xp̄us dixit q̄ diues difficile intrabit in regnū celor̄: ꝛ q̄ diuitie nō sūt male ꝛ q̄s difficultates ingerūt ad intrādū i regnū dei. 19.c.q.72.
Quare xp̄us potius posuit difficultatem intrandi in regnū dei in diuitijs q̄ in alijs. 19.c.q.72.
Quō est verū q̄ difficili⁹ sit diuitē intrare in regnū dei q̄ camelum per foramen acus. 19.c.q.73.
De diuitijs ꝛ pauptate ecclesie ꝛ mīstrorū eius. in.d. eccl̄ia.

Diuortium. An det diuortiū p fornicatōe virī sic̄ p fornicatōe vxor̄. 19.c.q.30
Quis plus peccat in adulterio vir vl̄ femina: ꝛ q̄ ceteris paribus grauius peccat vir in fornicatione q̄ femina: in adulterio ꝙo grauius peccat femina: ꝛ quot modis committitur adulterium. 19.c.q.30.
Quis hꝫ maiorē iclinatōꝫ ad venerea vir vl̄ femīa. 19.c.q.30

Dominus. Qualis honor sit exhibendus domino a suis: ꝛ ppt̄ qd. i. d. honor
Quare xp̄s iussit discipul̄ dicē. dñs his op⁹ hꝫ. 21.c.q.15.
Quare xp̄us vocauit se nunc dñm. 21.c.q.16.
De discordia euāgelistarū in p̄dictis verbis. 21.c.q.17.
An verba xp̄i. s. dñs his opus habet: haberet aliquā efficatiā ad flectēdū animū dñorū asine: ꝛ qualiter. 21.c.q.18.
Quare dixit: ꝛ statim dimittet eos. 21.c.q.19.
Quare matheus hic allegauit auctoritatem ꝛacharie potius q̄ ceteri euāgeliste. 21.c.q.20.
Quare mutauit verba aliqualiter. 21.c.q.21.
Quare discipli posuerūt vestimēta sua sup pullū. 21.c.q.22.

Donum. De diuersitate donor̄ dei ꝛ quomodo dātur vnicuiq; ſm ꝓpriam virtutem 25.c.q.50. ꝛ. in.d. virtus.
Qualiter ꝛ quādo de⁹ cōcurrit nobiscū in donis q̄ ab eo petimus. 19.c.q.34. ꝛ. 16.c.q.25
Que erant dona oblata in altari per que dicebant pharisei tenere iuramētū. ꝛ quot erāt sacrificia: ꝛ quot libamīa. ꝛ q̄ libamīa erāt q̄q̄z. s. simila. vinū. oleū. sal. thus. 23.c.q.46.
De pluralitate donorum in nouo testamento. ꝛ q̄ nō habet illa omnia aliqs vnus. 23.c.q.47.

Dos. An in vita eterna in sanctis ponantur dotes: et vnde ꝓueniat nomen dotis que datur beatis: ꝛ quādo ꝛ cur dātur dotes beatis. 17.c.q.49.
Qualit̄ ꝛ i quo differūt ꝛ ꝙuenīūt dos ꝛ btūdo. 17.c.q.50.
An xp̄s hēat dotes. 17.c.q.51. xp̄s cōparat ecclie duplr̄. ibi.
An i angelis sint dotes. 17.c.q.52.
Dotes aīe sunt tres: ꝛ q̄ sunt: ꝛ vñ accipiūt. 17.c.q.53.
Quare ꝛ quō dotes corpis fluūt ab aīa. 17.c.q.54.
Dotes corporis sunt quatuor: ꝛ que. 17.c.q.55.
De dote impassibilitatis: ꝛ qualiter corpora electorū erunt impassibilia. 17.c.q.56.
An corpora beatorum erunt impassibilia passione ab extrinseco facta. 17.c.q.57.
An impassibilitas corporū btōrū erūt i oīb⁹ eq̄lr̄. 17.c.q.58.
An manebit sentire in corporib⁹ btōrū. 17.c.q.59.
An sentire erit p receptionē speciei: vel qualiter. 17.c.q.60.
An oēs sensus maneāt in pr̄ia in actibus suis. 17.c.q.61.
De dote subtilitatis. 17.c.q.62.
An p dotē subtilitatis possit corp⁹ aliqō glīosū eē in eodē loco cū alio corpe nō glorioso. 17.c.q.63. ꝛ in.d. corpus.
An corpus glorioſum possit esse simul cum alio non glorioso per miraculum. 17.c.q.64.
An vnum corpus glorioſum possit eē simul in eodē loco cuz alio corpore glorioso. 17.c.q.65.
An corp⁹ glīosū p suā subtilitatē poterit eē in mīori loco q̄ sit sua quātitas cum p se est in loco. 17.c.q.66.
An corpa glīosa manebūt palpabilia. 17.c.q.67.

Ecclesia. Xp̄us comparatur dupliciter ecclesie. 17.c.q. E
Quā potestatem habet ecclesia circa fidem ꝛ circa mores: ꝛ q̄ non potest addere vel subtrahere in

essentialibus fidei: nec pōt aliqd in destructiōe. 19.c.q.24.
Ecclesia accipitur quinq; modis: ꝛ que sit illa ecclesia cui ꝛ3 denūciari pctm̄ in correctiōe fraterna. 18.c.q.77
De ptāte ministrorum ecclesie. in. d. Clauis.
De principatu ecclesie. in. d. Principatus.
Xp̄us committendo ecclesiam petro ꝛ matrem iohanni conue nienter egit: ꝛ cur. 22.c.q. ꝛ in. d. Petrus.
Quis iudicat vtilior ad prelatōem ecclie. 22.c.q.57.
In statu primitiue fidei non potuit nec debuit ecclesia esse di ues: nec ministri eius: ꝛ cur. 20.c.q.63
Data pace ecclesie ceperunt esse diuites: nec repugnat māda tis xp̄i nec ap̄lor̄ ecclīam esse vel fieri diuitē. 20.c.q.63.
Pncipat⁹ ap̄lor̄ ꝛ aliorū in eccl̄ia p̄mitiua nō habuit vim co bercendi in actu: nūc ꝙo sic: ꝛ cur. 20.c.q.63.
Cū xp̄us dixit p̄ncipatū ecclesiasticū nō eē cōcupiscibilē: an ſuf ficienter ostēderit. d. p̄ncipes gentium. ꝛc. 20.c.q.57.
An liceat alicui appetere principatum vel honorem ecclesiasti cum: ꝛ qualiter. 20.c.q.65.
Electus. Quomodo est verū q̄ multi sunt voca ti pauci ꝙo electi. 20.c.q.19.
Qui erāt illi electi p̄ quos abbreuiabūt dies ꝛc. 24.c.q.70
An electi possint errare. 24.c.q.76
Elementuz. De purgatione elementorum in confragratione. ꝛc. in. d. ignis et purgatio.
Ethnicus. Quis est ethnic⁹ ꝛ q̄re admonit⁹ nō correct⁹ iudicat ethnicus. 18.c.q.78.
Euangelium. Quō euangeliū potuit p̄e dicari in toto orbe ante euer sionē ierl̄m. ꝛ de quatuor que impediebāt euāgeliū predica ri in toto orbe in tā breui tpe: ꝛ de duodecim adiutorijs q̄ habuerūt discipuli xp̄i ad predicādū euangeliū per totū orbē quinq; ab intra: ꝛ septē ab extra. 24.c.q.43
Cum xp̄us dixit predicabit euāgeliū hoc, qō fuit euāgelium illud qō predicatū est p totū orbem. 24.c.q.44
Quare xp̄us dixit predicabit euāgeliū regni. ꝛ quare vocat euangelium regni. 24.c.q.45.
An predicatū sit tā euāgeliū in toto orbe: vel maneat adhuc complenda ista predicatio. 24.c.q.46
Eunuchus. De tribus speciebus eunuchor in expositione lr̄e. 19.c. post. q.30. ꝛ de singulis earum. 19.c.q.35.
Cū nascūt aliq; ī potētes ad coitū vt fiat recordatio operū dei ꝛ q̄liter ꝛ cur p̄mittit de⁹ mōstruositates nature. 19.c.q.36.
Octo sunt modi eunuchor q̄ fiūt ab hoīb⁹ ꝛ illi qb⁹ ascindūt virilia hñt fortes cōcupiscētias. 19.c.q.37.
De eunuchis qui per maleficia impediuntur. in. d. Maleficiatus. 19.c.q.38.
De eunuchis quos xp̄us laudat ꝛ qualr̄ differūt ab alijs: ꝛ q̄lr se castrāt: ꝛ q ñ ly alicui abscidē sibi virilia: ꝛ cur. 19.c.q.39.
Quō se castrant isti quos xp̄us laudat. 19.c.q.40
Exaltatio. Quid est humilitas ꝛ humiliare: ꝛ quomodo est verum q̄ qui se hu miliat exāltabitur: ꝛ econtra. 23.c.q.27.
Exemplum. De hoc in. d. parabola.
Differentia inter parabolam et exemplum. 18.c.q.90
Executio. Non dz de⁹ exeq̄ p̄ se ipsū oīa q̄ p̄tinēt ad p̄uidētiā: ꝛ cur. in. d. p̄uidentia.
Facere. An sit malū facere multa statuta. 23.c.q.7.
Fama est melior oīb⁹ bonis exterioribus: ꝛ est multū seruāda ꝛ cur. 18.c.q.
Quorū boniz fama magz̄ p̄dest ꝛ magz̄ est s̄uāda. 18.c.q.
Ficulnea. Quomodo se habet maledictio ficul nee ad opera precedentia. de clamore
puerorum. ꝛc. ꝛ ibi ordinatio gestorum xp̄i. 21.c.q.64.
Quaſ xp̄s iuit ad ficlneā q̄ aliq̄ntulū distabat a via. 21.c.q.69.
Quare xp̄us maledicit ficulnee: ꝛ quid proderat maledictio illa. 21.c.q.70.
Quare xp̄us ostendit potestatē suā in maledictiōe ficulnee po tius q̄ in aliquo alio. 21.c.q.71.
Ficus. Quare posit̄ signis p̄cedētib⁹ iudiciū posuit xp̄s parabolā de arbore fici. 24.c.q.119
Cum dicat in parabola fici: scitote q̄ p̄pe est in ianuis. quid est illud qō prope est. 24.c.q.120
Fides. Quare xp̄us dixit: si habueritis fidem ꝛ nō excitaueritis. 21.c.q.72.
Quō fides sit de tribus grauioribus le. 23.c.q.6. ꝛ in. d. lex.
Quare dixit: si dixeritis mōti huic tolle te ꝛ iacta te in mare fiet. 21.c.q.73. ꝛ ibi de tribus gradibus miraculorum.
An sit ꝙm q̄ oīa q̄ credētes petierīt ī orōe accipiēt. 21.c.q.74
An fides q̄ est domū sit necessariū ad oīa alia que petim⁹ ī oro ne sicut est nēcia ad impetrādū opatōes miracl̄or̄. 21.c.q.75.
Quō est verum illud: si habueritis fidem sicut granum sina pis dicetis huic monti. ꝛc. ꝛ q̄ fides est duplex. s. virtus et donum: ꝛ qualiter differunt ista. 17.c.q.92.
Quare xp̄us dixit: si habueritis fidem sicut granū sinapis: potius q̄ aliquid aliud. 17.c.q.93.
Quare xp̄us dixit si habueritis fidez dicetis monti huic ꝛc. ꝛ qualiter accipitur. 17.c.q.94
De fide ad faciēdū miracula. in. d. mons. miraculū. oratio.
Filius. Quare xp̄us dixit filius hominis passurus est ab eis sicut iohannes. 17.c.q.82.
Quō xp̄us se excusauit a solutione tributorum: quia erat fi lius regis. 17.c.q.110
Quare dixit xp̄s fili⁹ hoīs vēit saluare qō pierat. 18.c.q.44
Quare q̄stuit ō hac qōne. s. xp̄s cui⁹ fili⁹ est. 22.c.q.136.
Cū xp̄us vellet ostēdere se filiū dei quare nō dixit hoc simplr̄ sed querēdo ꝛ arguēdo. 22.c.q.137.
Quare non dixit: qd vobis videt̄ de me cui⁹ fili⁹ sim. s3 quid vobis videt̄ de xp̄o. ꝛc. 22.c.q.137.
Quare xp̄us questuit a phariseis de hac questione potius q̄ ab alijs. 22.c.q.138.
Quare xp̄us questuit de hac questione ab omnib⁹ phariseis ꝛ non ab aliquo. 22.c.q.139.
Quare pharisei r̄nderūt xp̄o q̄ eēt filius dauid. 22.c.q.140
Quare dixerūt xp̄m filiū dauid potius q̄ abrahe vel alicui⁹ alterius. ꝛ ibi expositio illi⁹ auctis psalmi. 22.c.q.141.
Quare dixit quō dō vocat eū in sp̄ū dñz. ꝛ ibi de ppbis qnō ꝛ qñ mētiebāt ꝛ errabāt ꝛ peccabāt ꝛ ig̃rabāt. 22.c.q.142
De pabola filiorū qb⁹ p̄s iussit ire in vineā. in. d. parabola.
Flagellare. Qui de discipulis xp̄i fuerūt occisi ꝛ qui flagellati. 23.c.q.95.
Quid est flagellari in synagogis: ꝛ quare predicitur. synago ga accipitur dupliciter. 23.c.q.96.
Fletus. De hoc in. d. pena.
Forma. Forme sunt duplices. s. factiue rerū ꝛ fa cte a rebus ꝛ quomodo vtraq; ducit in cognitionem. 25.c.q.225.
Frater. accipitur multipliciter. 23.c.q.19.
Quomodo est verum q̄ omnes sum⁹ fratres: ꝛ quis est vn⁹ pater: ꝛ que vna mater. 23.c.q.20.
Quare cristus introduxit hoc documentum. s. omnes vos fratres estis. 23.c.q.21.
Fraus. Quid intelligitur nōie fraudis. 19.c. q.52.
Frigiditas. impotentia coeundi viris ꝛ fcmi nis: ꝛ vnde pueniat naturaliter ꝛ qualit̄ differat frigiditas a maleficio: ꝛ q̄ tria requiruntur

ad coitum. 19.c.q.35.

Fugere. Quare cristus dixit: qui in iudea sunt fugiant. 24.c.q.55.
Quare xps iubet h fugere cū alibi iubeat manere in tribulationibus: & qñ est bonū fugere persecutionem. 24.c.q.57.
Quare xpus iussit fidelib⁹ fugere de iudea vt nō pateret̄ mala: cū nō fugiēdo posset eos liberare. 24.c.q.57.
Quare iussit fugiendum de iudea: & q iudea accipitur tripliciter. 24.c.q.58.
Qui erant illi montes ad quos xps fugere iussit: & quare iussit fugere ad montes. 24.c.q.59
Quid est & qñ fuit illud tūc de quo xpus dixit tūc q in iudea sunt fugiant: & ibi de toto bello romanorum contra iudeos: & de causis belli. 24.c.q.60
Quare dixit qui in agro est nō reuertat. &c. 24.c.q.61.
Quare dixit specialiter de his duobus, scilicet de illo q erat in agro & in tecto. 24.c.q.61.
Quare dixit: vbe autem pregnantibus. 24.c.q.62.
Quare dixit: ne fiat fuga vra in sabbato. 24.c.q.63
Cū xps voluerit exprimere oia impedimēta q̄ retardāt velocē fugā: quō posuit quedā & dimisit alia. 24.c.q.64

Fulgur. Quare xpus dixit: sicut fulgur exijt ab ori ente & apparet vsq; in occidentem: sic erit aduentus filij hominis. 24.c.q.77.
Quare xps cōpauit aduētū suū a appitōe fulgur. 24.c.q.78

Fur. De hoc in parabola patrisfamilias vigilantis.

Fumus. De hoc in.d. pena. ignis. infernus.

G

Gaudium. Quō est verū q̄ maio⁹ gaudiū est in celo sup vno pctōre pnīaz agēte q̄ sup nonagintanouē iustis. 18.c.q.49

Gehenna. De hoc. in.d.

Gens. Quid intelligitur in sacra scriptura noīe gentis. 20.c.q.58.

Gentilis. Gētiles poterāt saluari nō ꝓuādo legē moysi: sed non poterant saluari non seruando legem xpi. 23.c.q.35.
Quare gētiles ꝙuertebāt ad iudaismū cū possent saluari nō ꝓuādo legē moysi: & nō ꝙuersi honorabāt tēplū. 24.c.q.37.

Generatio. Quid est generatio. 23.c.q.101.
Quō est verū q̄ nō ꝓteribit gnatio hec donec oīa fiāt. & que est illa generatio: & ad qd ꝓderat dicere hoc. 24.c.q.121.

Gloria. An dānati videāt gl'iam btōr. & an gloria oīum btōr sit equalis. in.d. Beatus.
Quid sit lumē gl'ie p qō hō est beatus. 25.c.q.244
De corporibus glorioſis. in.d. Dos.

Gratia. Sine gr̄a pōt hō facere qōcūqz bonū ex genere: sz nō meritoriū: & cur. 19.c.q.74
An possit hō velle bonū sine gr̄a: & qd possit in statu nature integre: & qd i statu nature lapse: & q̄liter de⁹ mouet cor nostrū & excecat sapiētes: & influit in liberū arbitriū virtutes theologales & morales: & alia. 19.c.q.75.
An possit hō intelligere aliqd verū sine grā: & qualit̄ hūanus intellectus depēdet a deo q̄tū ad duo. 19.c.q.76.
An homo ex solis naturalib⁹ sine grā possit deū diligere sup omnia. 19.c.q.77. & in.d. Dilectio. & q omnia amant deum naturaliter plus q̄ se. ibi.
An possit hō sine grā īplere ꝑceptā legis: & q duplicit̄ pōt impleri ꝑceptū. s. q̄ntū ad substātiā opis: & q̄ntū ad intētōz legislatoris q̄ est duplex. & q̄ illax cadit sub ꝑcepto: & q̄liter. 19.c.q.78
An possit homo sine grā vitare oīa peccata: & q existens in mortali nō diu manebit quin peccet mortaliter: & cur & q̄liter resistendū est passionibus. 19.c.q.79.
An possit homo resurgere de peccato sine gratia. resurgere a peccato accipit̄ dupliciter. peccās incurrit tria mala incurabilia per naturam: & que. 19.c.q.80.
An possit hō sine gr̄a ꝑparе se ad grām recipiēdā: & q est duplex grā īchoata & ꝓfūmata & q grā accipit̄ dupliciter. 19.c.q.81
An existēs in gratia possit bona operari & vitare peccatū sine vlteriori auxilio gratie: & q duplici auxilio indiget homo a deo ad recte operandum. 19.c.q.82.
An existens in grā indiget auxilio gratie ad perseuerandū in ea. 19.c.q.83. & ibi q perseuerātia accipit̄ tripliciter: & qualiter indigemus semper a deo liberari a temptatiōibus.
Sine grā nemo pōt mereri vitā eternā. 19.c.q.84.

H

Habere. Quō ē verū q̄ oī hīnti dabit̄ & de b qb⁹ reb⁹ intelligit̄. 25.c.q.72
Quuomo est verum q̄ non habenti auferetur: cum hoc sit impossibile. 25.c.q.74.

Helyas. Aliqua dubia de helya in.d. Transfiguratio.
Quō xpus dixit: helyas venturus est respondendo discipul & sta: im dixit helyas vēturus est. 17.c.q.76.
Quare iohes baptista vocat̄ helyas. 17.c.q.77.
Quare xpus dixit q̄ helyas vēturus est. 17.c.q.78.
Quare ōr q restituet oīa: & quō est verū: & cur nō missus fuit tpe xpi: vel ante tēpora vltima. 17.c.q.79.
Quō xpus dixit q̄ helyas iam venit: & intellexit de iohanne: & cur vocauit eū helyam. 17.c.q.80.
Quō est verum q̄ iudei non cognouerunt helyam qui erat iohannes baptista. 17.c.q.81.

Herodianus. Quare pharisei duxerunt secum herodianos ad temptandum cristum. 22.c.q.39.
Quare pharisei & herodiani dixerunt xpo. magister scimus quia verax es. 22.c.q.40
Quare petiuerūt an liceret dari cēsum cesari. 22.c.q.41.
Quō in ista qōne intēdebāt capere xpm in ꝓmone. 22.c.q.42.

Honor. De honore exhibito xpo in introitu ierlm in die ramis palmarū. in.d. Jerusalez.

Hospitalitas. De hoc aliqua in dictiōe suscipere.

Humilitas. Cū xps dixit q̄ efficeremur sic̄ parvuli i hūilitate accepit ō oīb⁹ ꝓtutibus & de abiectiōe omnium vitiorum licet specialiter de humilitate: & cur. 18.c.q.10.
Hūilitas ē vt⁹ sctāz scripturarū: & ptī est circa passiones & ptī circa actiones: & quō se hz ad spem & ad iusticiā. 18.c.q.11.
In quo sit humilitas subiectiue siue essentialit̄: & quō se hz ad fortitudinē. & quō est tota disciplīa vite xpiane. 18.c.q.12.
Per hūilitatē qlibz se pōt subijcere oīb⁹ hoīb⁹ & quō: vide bonas regulas & q̄lit̄ se hz hūilitas ad veritatē. 18.c.q.13.
An hūilitas sit potior oīum ꝓtutū & q̄liter est virt⁹ distincta ab alijs: & est pars aliarum. 18.c.q.14.
Hūilitas nō est maior oīb⁹ virtutib⁹: sz charitas deinde fides spes: postea prudētia: deide iusticia legalis: & sic ꝓ̄ vsq; ad humilitatē: & quō humilitas sit fundamentū spūalis edificij & an sit magis meritoria q̄ alia. 18.c.q.14.
De duodecim gradibus humilitatis. 18.c.q.14.
Quō est verum q̄ qui se humiliat exaltabitur: & qui se exaltat humiliabitur. 23.c.q.27.

I

Iacobus. De hoc in.d. aplus. transfiguratio. zebedeus.

Jeiunium. De hoc in.d. Demon.

Jerusalem. Quare xpus nunc ascendit in ierusalem. 20.c.q.20.
Quare xpus misit nunc discipulos qñerat circa ierusalē potius q̄ alibi existens. 21.c.q.1.

Quid sit betphage: ⁊ vbi. 21.c.q.2.
Quare xps itur⁹ in ierl'm misit discip. p asina ⁊ pullo. 21.c.q.3.
Quare misit duos discipulos. 21.c.q.4
Qui fuer discipuli quos xps misit p asina ⁊ pullo. 21.c.q.5.
Ubi erat xps quando misit pro asina: ⁊ quid sit betphage: ⁊ quid bethania. 21.c.q.6.
Quare xps dixit: ite in castellum qđ contra vos est: ⁊ quare vocauit ierusalem castellum. 21.c.q.7.
Cuius erant asina ⁊ pullus. 21.c.q.8.
Quare xps dixit discipulis quos mittebat. statim inuenietis ⁊ vbi erat asina ⁊ pullus. 21.c.q.9.
An xps pcepit duci solã asinã vl' fil' asinã ⁊ pullũ. 21.c.q.10.
Ad qd xps iussit duci fil' asinã ⁊ pullũ 21.c.q.11.
Quare matheus fecit mentionẽ de asina ⁊ pullo: marcus vo ⁊ lucas de solo pullo. 21.c.q.12.
An cristus equitauerit super asinam ⁊ pullum: vel super alterum tantum. 21.c.q.13.
An aliqs phibuerit discipl'os accipe pullũ ⁊ asinã. 21.c.q.14.
Quare xps iussit apl'is dicere: dns his opus hz 21.c.q.15.
Quõ ⁊ cur xps vocauerit se dnm. d. dns his op⁹ hz: ⁊ q're a li qñ loquebat de se parua: aliqñ magna. 21.c.q.16.
Quõ euãgeliste discordant in his verbis. 21.c.q.17.
An verba illa cristi habebant aliquã efficatiam ad flectendu3 dominos asine: ⁊ qualiter. 21.c.q.18.
Quare xps dixit: ⁊ statim dimittet eos. 21.c.q.19.
Quare mathe⁹ allegauit h auctẽ ppbe ⁊ nõ alij euãgeliste ⁊ q're sol⁹ mathe⁹ allegat auctoritatẽ scpture. 21.c.q.20.
Expositio auctis zacharie. s. dicite filie syon: ⁊ quare in sacra scptura ea q̃ valde lõge a nob sunt dicũt eẽ pñtia. 21.c.q.21.
⁊ quare vocat rex: ⁊ quare intrauit in ierl'm equitãs. ibi.
Quare discipuli imposuerũt vestimenta sua sup pullum: ⁊ q̃ re xps sederit super asinam. 21.c.q.22.
que ẽba erat illa q̃ strauit vestimẽ. ⁊ clamabat osãna. 21.c.q.23
Ex quo loco cepit turba exhibere hũc honorẽ xpo. 21.c.q.24
Quare turbe strauer't vesti. ⁊ laudabãt xp3 vocal'r. 21.c.q.25
Quare de⁹ voluit hũc honorẽ nũc impẽdi xpo. 21.c.q.26.
Quare ipẽderet xpo hũc honorẽ turbe poti⁹ q̃ aliũ. 21.c.q.27.
Quare aliq sternebãt vestimẽta sua in via. 21.c.q.28.
Qui ramis ternebãt ⁊ q portabãt in manibus. 21.c.q.29.
Qui erãt q clamabãt ⁊ cantabãt xpo veniẽti i ierl'm. 21.c.q.30
Qui erãt clamãtes in via. 21.c.q.31.
Quid sit osanna: ⁊ quid significet. 21.c.q.32.
Quid volebãt significare turbe p ea q̃ dicebãt. 21.c.q.33.
An turbe clamãtes intelligebãt que dicebãt. 21.c.q.34.
Quomodo ⁊ cur xps nũc libẽter accepit hunc honorem sibi exhibitum. 21.c.q.35.
Quomodo fuit commota vniuersa ciuitas in introitu cristi in ierusalem. 21.c.q.36.
Quare cõmota est ciuitas xpo intrãte. 21.c.q.37.
Quõ xpo intrãte in ierl'm ãrebãt qs est hic. 21.c.q.38.
Quõ isti dixerũt iesũ eẽ ppham a nazareth ⁊ nõ a bethleẽ: et q̃re xps vocabat nazaren⁹ ⁊ nõ bethlemita. 21.c.q.39.
Cũ pncipes sacerdotũ dolerẽt de honore xpo exhibito cur nõ impediuerũt ⁊ nõ punierũt xp3. 21.c.q.40
Quare pharisei ⁊ pncipes sacerdotũ nõ pmo cedebãt xpm: ⁊ q̃re xps aliqñ fugiebat: ⁊ aliqñ pñtẽ se exhibebat. 21.c.q.41.
Quare xps non permisit nunc q pontifices ostenderẽt indignationem suam contra eum. 21.c.q.42.
De introitu xpi in ierusalem: ⁊ de ordine gestorum eius precedentium ⁊ sequentium. 21.c.q.43.
Quõ ⁊ q̃re xps nũc introiuit in tẽplum. 21.c.q.44
Quare iuit in tẽplũ statim vt introiuit in vrbem. 21.c.q.45.
Quõ xps intrauit in templum cum nõ esset sacerdos nec leuita. ⁊ ibi de dispositione templi. 21.c.q.46.
An ista increpatio. s. ierl'm ierl'm. ⁊c. fuerit dicta ad solã illã ciuitatẽ: vl' ad totũ ppl'z iudaicũ: ⁊ q ad totũ ppl'z. 23.c.q.104
De signis euersionis ierusalem. in. d. Signum.
Quare tam particulariter enarrauit xps omnia euẽtura ante destructionem ierusalem: ⁊ quare non predixit discipulis tempus determinatum euersionis. 24.c.q.23.
Cum deus vellet destruere ierusalem propter mortem xpi et discipulorũ: quare tã diu distulit. 24.c.q.24.

Ignis. An aliqs ignis sit q affligit aias. 25.c.q.169.

An aie sepate patiãt ab igne: ⁊ q sic. 25.c.q.169
Qualis sit ille ignis. 25.c.q.170
Quõ ignis inferni hz se aliqualit ppt naturã in q̃tuor ⁊ eidẽ nũero: ⁊ est instm diuine iusticie. 25.c.q.170
Qualiter agit in aias: aia vnit corpi tripliciter. 25.c.q.171.
An ignis inferni sit eiusdẽ speciei cum nr'o. 25.c.q.172.
De materia ignis inferni: ⁊ de cõditiõe eius. 25.c.q.173
An ignis iferni possit agẽ i aias sepatas: ⁊ quõ. 25.c.q.174.
Dãnati ex infernũ nõ portãt secũ ignẽ iferni: sz punit ab eo ignis inferni nũq̃ est extra infernũ. 25.c.q.175
Cũ interdũ dãnati appareant nobis in igne q valde vrit illos q approximantur: ille nõ est ignis inferni. 25.c.q.175
Quõ ignis inferni agit in corpora damnatorũ. ⁊ ibi de actione intentionali ⁊ reali. 25.c.q.176
Qualit dãnati p⁹ resurrectõz patiũt ab igne iferni. 25.c.q.178
Ignis inferni ⁊ ignis purgatorij est idẽ numero: ⁊ quomodo vnus est tpalis: alius eternus. 25.c.q.186.
Ignis inferni est vnus oĩum damnatorum: sed inequaliter punit damnatos. 25.c.q.
An pena ignis in dãnatis aliqñ intẽdit ⁊ remittit: ⁊ q semp est equalis in quolibet damnato. 25.c.q.157
De igne conflagratiõis. in. d. purgatio. ⁊ qualiter purgatio mundi fiet per ignem.

Inanis gloria. Quare xps totiens locutus est discipulis de euitatione inanis glorie: ⁊ q sunt quedaz que debent semel dici. quedam vero sepe. 23.c.q.15.

Incredulitas. De hoc in. d. Fides.

Indignatio. De indignatiõe apostorum contra iacobum ⁊ Johannem: ⁊ an peccauerunt. 20.c.q.56
De indignatiõe phariseorũ cõtra xpm intrantẽ in tẽplũ in die ramis palmarum. in. d. Templum.

Infernus. De loco inferor⁹ vbi sit. 25.c.q.178

An damnati possint puniri pro peccatis suis in omnibus locis vbi peccauerunt. 25.c.q.178.
An infern⁹ hẽat portas: ⁊ q nõ: ⁊ vbi est. 25.c.q.179.
Quõ capacitas inferni diuidit in q̃tuor ptes. 25.c.q.180
An pdicte quatuor partes inferorum sint idem locus per cõtinuitatem. 25.c.q.181
De lymbo puerorum quõ se habet ad infernũ damnatorum ⁊ que aie vadant illuc. 25.c.q.182
De purgatorio quõ se habet ad infernum dãnatorũ: ⁊ q ibi puniuntur aie cõiter: sed interdum ex speciali priuilegio puniuntur vbi peccauerunt: ⁊ cur. 25.c.q.183
De sinu abrahe quõ se habeat ad predicta. 25.c.q.184.
De quatuor locis predictis quẽ situm inter se habeant: siue de habitudine earum. 25.c.q.185.
Cum omnes quatuor sinus vocentur infernus: quare specialiter infernus damnatorum. 25.c.q.186
Q ignis inferni nõ intẽdit nec remittitur. 25.c.q.187.

Infidelis. De hoc in. d. Vxor.

Ingratitudo. De ingratitudine: ⁊ qualiter per eam peccata redeant. 18. c.q.92. ⁊ in. d. Peccatum.

Inimicus. An de⁹ hēat inimicos: ⁊ qliter ⁊ quō ponūt scabellū pedū eⁱ⁹. 22.c.q.149.
Et tan sint iam positi. 22.c.q.150.
Quō sequit ex illa aūcte qp xp̄us est filius dei. 22.c.q.151.

Impassibilitas. De hoc in.d. Dos.

Intelligere. De actu intelligēdi ⁊ sentiēdi beatorum. in.d. Beatus.

Innouatio. mundi quid sit: ⁊ ppter quid fiet. 25.c.q.157. ⁊ ibi qualiter omīa facta sunt ppter nos: ⁊ seruiunt nobis. ⁊ quare fiet innouatio.
De innouatione elementorum qualis erit. 25.c.q.158
De innouatione corporum celestium qualis erit: ⁊ an recipient augmentum lucis. 25.c.q.159
An corpora celestia fuerint deteriorata propter peccatum hominis. 25.c.q.160
An mot⁹ corpor̄ celestiū cessabit post iudiciū. 25.c.q.161.
In quo situ quiescēt corpora celestia. 25.c.q.162.
An aīalia ⁊ plāte manebūt post iudiciū. 25.c.q.163.

Intelligere. De intellectione anime separate. in.d. anima.
De intellectione substantiarum separatarum. ⁊c̄. in.d. Anima.

Intentio. Forma ſm esse intētionale differt a forma ſm esse naturale in ser. 25.c.q.225.

Interrogare. De hoc in dictione phariseus ⁊ dies.

Introire. De introitu xp̄i in ierusalem ⁊ in tēplū ⁊ honore ei impēso. ⁊c̄. in.d. ierusalem
De introitu xp̄i in ierusalem. ⁊ de ordine gestorum eius precedentiū introitum ⁊ sequentium. 21.c.q.43.

Johannes. De priuilegiis iobis euangeliste. in.d. Jacobus ⁊ Petrus.
De Johanne baptista. in.d. helyas ⁊ baptismus.
Quō est verū qp iohannes venit in viā iusticie: ⁊ de differētia inter iohannē ⁊ xp̄m in vita ⁊ doctrina. 21.c.q.87.

Iniquitas. Quid est qp habundauit iniquitas: ⁊ quando. 24.c.q.38

Ypocrita. Quare xp̄us vocauit phariseos ypocritas. 22.c.q.44.

Israel. Quō aplī iudicabūt duodecim trib⁹ israel: ⁊ qui iudicabūt: ⁊ qui iudicabūt. i.d. iudicare.

Judea. Quō xp̄s venit de galilea in iudeā: ⁊ ibi ordinatio temporum gestorū xp̄i. 19.c.q.1.
De finibus iudee qui sunt. 19.c.q.2.
Judea accipitur tribus modis. 24.c.q.58

Judeus. An iudei cognouerūt iesum esse messiā vel deū: ⁊ qualiter. 21.c.q.101
Qualiter iudei peccauerunt in mortē xp̄i. 21.c.q.102.
An iudei cognouerunt iesum esse messiam cum dixerunt: hic est heres. 21.c.q.102.
An iudei p auctoritates de aduētu xp̄i ⁊ tpe ⁊ signis potuerūt cognoscere iesum esse messiam. 21.c.q.103
Ad qd pfuerūt signa data de aduētu messie ⁊ de ceteris q̄ ad eum ptinebāt: cū nō possēt p ea cognosci. 21.c.q.104
Quare nō data fuerunt talia signa de aduētu xp̄i per que determinate posset cognosci. 21.c.q.105
Qualit⁹ de⁹ reuelabat iesū eē messiā oīb⁹q bonū aīum hēbāt ad xp̄m: ⁊ qliter infundit de⁹ gr̄am ⁊ fidem. 21.c.q.106
De causis rebellionis iudeor̄ ꝰ romanos: ⁊ euersiōis ier̄lm ordo belli iudaici q̄tum ad originē ⁊ pcessum. 24.c.q.
Judei habebāt q̄tuor priuilegia qbus gaudebāt: ⁊ nō extēdebant ad cōuersos ad iudaismū. 25.c.q.
Judiciaria potestas. quare datur apostolis ⁊ sanctis iudiciaria potestas. 19.c.q.95.
An dabitur angelis iudiciaria ptās. 19.c.q.96.

Judicium vel iudicare accipiitur sex modis. 19.c.q.89.
Judiciū quō est de trib⁹ grauioribus legis. in.d. Lex.
De aduentu xp̄i ad iudicium ⁊ signis eius: ⁊ de iudicio ⁊ die iudicij. in.d. Signum ⁊ deus.

Judicium. Quid facit xp̄us in tota illa narratione. cum autem venerit. ⁊ quid loquitur de iudicio. 25.c.q.77.
Xp̄us locut⁹ est nūc de iudicio ppter quinq;. 25.c.q.78.
Quare dr̄ cū venerit filius hoīs. 25.c.q.79.
Quare dr̄: in maiestate sua. 25.c.q.80.
Quid est maiestas in qua xp̄us veniet. 25.c.q.81.
An omēs angeli veniēt cū xp̄o ad iudicium. 25.c.q.82.
Ad quid venient angeli cū xp̄o ad iudiciū. 25.c.q.83.
Quid est qō dr̄ qp sedebit sup sedē maiestatis sue. 25.c.q.84.
Quid erit illa sedes maiestatis. 25.c.q.85.
Quare vocatur sedes maiestatis. 25.c.q.86.
Qz in iudicio fiet realis cōgregatio corā xp̄o ⁊ oēs hoīes congregabunt in iudicio cum xp̄o. 25.c.q.87.
Quō congregabūtur ⁊ quō veniet. 25.c.q.88.
Quō separabunt abinuicem. 25.c.q.89.
Que sunt oues ⁊ qui edi. 25.c.q.90.
Quare ponant oues a dextris ⁊ a sinistris. 25.c.q.91.
An aliq̄ signa p̄cedāt aduētū xp̄i ad iudiciū. ⁊ qp sic. 25.c.q.92
An signa precedentia ad iudicium determinate significabūt diem iudicij. 25.c.q.93.
An tempus inter signa iudicij ⁊ aduentus cristi erit aliquantulum longum. 25.c.q.94.
Cum signa precedentia ad iudiciū sint ad ostendendū dīē iudicij: quō poterunt hoīes esse securi qñ veniet dies iudicij. 25.c.q.95. ⁊ quō poterit eē tāta securitas ⁊ obliuio signor̄. ibi.
Que signa precedent iudicium. 25.c.q.96.
Quindecim signa illa que communiter ponuntur precessura ad iudicium non sunt vera. 25.c.q.96.
Qz sunt septē signa q̄ vere precedēt iudiciū. 25.c.q.97.
An sol ⁊ luna obscurabūtur in die iudicij vl̄ ante. 25.c.q.98.

Judicium. An iudicium generale sit futurum: ⁊ qp sic. 25.c.q.99.
Dēs hoīes veniēt ad illud iudicium generale. 25.c.q.100.
Ad quid ꝑderit qp sit iudicium generale. 25.c.q.101.
An iudiciū gñale erit p dīē vel per noctē. 25.c.q.102.
Que pars diei vel noctis erit. 25.c.q.103.
Qz oēs hoīes veniēt in iudiciū illud. 25.c.q.104
An omēs boni iudicabunt. 25.c.q.105.
Omnes mali iudicabuntur. 25.c.q.105
An boni angeli ⁊ demones iudicabunt. 25.c.q.106
Xp̄us iudicabit in forma humana: ⁊ cur. 25.c.q.107
Xp̄us oñdit hūanitatē gl̄iosam ⁊ nō passibilem. 25.c.q.108.
Non est inconueniens qp mali in iudicium videant humanitatem xp̄i gl̄iosam. 25.c.q.108.
An mali videbūt deitatē xp̄i in iudicio: ⁊ qp non. 25.c.q.109
Non potest videri diuinitas sine gaudio: sed potest videri ille qui est deus. 25.c.q.110

Judicium. Sequitur l̄ra. ſ. ⌊ tūc dicet his ⌋. ⁊c̄.
Ubi fiet iudicium. 25.c.q.111.
In iudicio soli mali erūt in terra: ⁊ oēs boni ī aere. 25.c.q.111
An ea que xp̄s refert dicenda in iudicio dicent vocalit̄: ⁊ cur ⁊ quid dicet in iudicio vocalit̄ ⁊ qd mētaliter. 25.c.q.112.
In iudicio erunt libri ſm metaphoram: ⁊ qualiter: ⁊ qui sunt illi libri: ⁊ ad quid. 25.c.q.113.
Quō ī iudicio reducentur in memoria cuilibet omnia bona ⁊ mala sua. 25.c.q.114. ⁊ in.d. memoria.
Ad quid reducentur in memoriā bona facta. 25.c.q.115.
Quare oīa mala reducent in memoriā. 25.c.q.116.

Tabula

Quare omnia bona debeant redire in mēoriā. 25.c.q.117.
Malis redibunt omnia bona ⁊ mala in mēoriā. 25.c.q.118.
⁊ quomodo in iudicio erunt singulis nota omnia bona ⁊ mala sua ⁊ aliorum. ibi.
Bonis redibunt in memoriam omnia bona ⁊ mala: ⁊ nō erubescent de malis. 25.c.q.119.
Memoria omnium bonorum ⁊ malorum que cōmisserunt boni ⁊ mali manebit in eternū. 25.c.q.121.
Quō xp̄s in iudicio vocat se regē. 25.c.q.127. ⁊ in.d. Rex.
Quō boni ⁊ mali erūt sepati in iudicio 25.c.q.128.
Quō fiet ista sepatio: ⁊ quō ōz in sīa iudicij. vēite bñdicti ⁊c. cum ista nō sit forma sententie. 25.c.q.129
Quare dicit in sententia: venite bñdicti. ⁊ q̄ benedictus accipitur quinq; modis. 25.c.q.130.
Quare dr̄ in sīa: venite bñdicti p̄ris mei. 25.c.q.131.
Cum dicatur possidete regnū. qō regnū est istud. 25.c.q.132
Quomodo beati possidebunt regnum: ⁊ quomodo quilibz beatus potest esse rex ⁊ regnabit. 25.c.q.133.
Quare dicitur in sententia: possidete regnum: potius q̄ accipite vel habete. 25.c.q.134.
Quare dr̄: possidete regnum paratum vobis: ⁊ quomodo erit paratum. 25.c.q.135
Quare dic̄ xp̄s in iudicio mal̄: discedite maledicti. 25.c.q.
Quomodo boni ibunt in vitam eternam: mali aūo in ignem eternum. 25.c.q.148
De opib⁹ misericordie. 25.c.q.136. in.d. misericordia.

Juramentum. Quō iudei poterant asserere q̄ q iurabat in tēplo non tenebat: ⁊ q iurabat in auro tēpli tenebatur. 23.c.q.40.
Quomodo procedit argumentuz xp̄i cōtra phariseos super doctrina de iuramento. 23.c.q.41.
Quō est verū q̄ tēplū sctificat aurū qō est ī illo. 23.c.q.42.
An tēplum sanctificabat aurū: vel econtra. 23.c.q.43.
Quō videtur xp̄us approbare iuramentum factū per tēplū cum vetuerit fieri per creaturas. 23.c.q.47.
An liceat aliquando iurare per creaturas: ⁊ an tale iuramentum obliget. 23.c.q.47.

Lapis. Quō est verū q̄ qui ceciderit sup lapidē ꝓfringet. ⁊c. 21.c.q.96.
Quis est ille lapis de quo xp̄us dixit. [lapidem quē reprobauerunt ⁊c.]. ⁊ qualiter lapides ⁊ ligna cedebātur in tēplo salomonis vt non audiretur ferramentum. 21.c.q.97.
Quō ꝓuenit xp̄o esse lapidē angularē. 21.c.q.98.
Quid intelligit̄ per illud qō dicit̄: auferet̄ a vobis regnum dei. ⁊ quid intelligitur per regnū dei. 21.c.q.99.
Quō dabit̄ regnū dei gēti facienti fructū eius. 21.c.q.100
Quare xp̄us dixit discipulis: non relinquet̄ lapis super lapidem. ⁊c. ⁊ quō sit verum. 24.c.q.4.

Lapidari. Qui fuerūt de discipulis xp̄i flagellati: q occisi: q lapidati. 23.c.q.95
Quare xp̄us dixit ad ierl̄m: lapidas eos q̄ mittūt̄ ad te: ⁊ q̄re fecit differentiā inter occidere ⁊ lapidare. 23.c.q.105.
Quare iudei nō lapidauerūt xp̄m cū diceret eū blasphemasse et erat ista pēa blasphemie. ⁊ quō ꝓphēte lapidati fuer̄t. 23.c.q.105

Laus. An laus vocalis erit in patria. in.d. Vox.
De laudib⁹ turbe ad xp̄m in ītroitu ierl̄z. in.d. ierl̄m ⁊ osanna

Lex. An sit conueniens facere multas leges. ⁊ ibi de lege positiua: ⁊ de mpositione pn̄e. 23.c.q.7.
Quandō erat peccatum iudeis facere vltra id quod erat in lege: ⁊ quando non. 23.c.q.
Ad qd xp̄us introduxit hic de decimatione: ⁊ quid voluit significare per hec. 23.c.q.48.
Que sunt graviora legis: ⁊ quō dicitur aliqd tripliciter esse grauius in lege. 23.c.q.49.
Que sunt illa tria que pretermittebant pharisei. s. misericordia. iudicium. ⁊ fides. 23.c.q.50.
Quomodo hec tria. s. misericordia. iudicium. ⁊ fides erant graviora legis. 23.c.q.51.
Quō misericordia ⁊ iudiciū sūt graviora legis in his q̄ ptinēt ad p̄imū ⁊ ō cōpatōe mīe ⁊ iudicij ī grauitate ⁊c. 23.c.q.52
De lege nature. in.d. matrimonium.
Quid est lex naturalis in hoībus ⁊ in brutis: ⁊ de preceptis eius primis ⁊ secundis. 19.c.q.21.
Lex xp̄i obligat oēs homines. 19.c.q.23.
Quid conferebat lex moysi ⁊ quid conferunt sacramentalia nostra. 19.c.q.49.
Lex moysi erat vna ⁊ qualiter. 22.c.q.92.
De preceptis legis moysi ⁊ distinctōe eor̄. 22.c.q.93.
De preceptis legis xp̄i: ⁊ que sunt. 22.c.q.94.
Quare xp̄us misit scribas doctos in lege moysi: ⁊ quō est nobis necessaria peritia le. moysi. 23.c.q.94.
Quare lex xp̄i non cōtinet precepta cerimonialia ⁊ iudicialia cum sine illis non possit obseruari. 22.c.q.95.
Quare xp̄us dixit q̄ diligere deū erat p̄imū ⁊ maximū mādatum: ⁊ nō posuit ibi timere deum. 22.c.q.96.
Quid significatur p̄ hoc q̄ dicitur ex toto corde: tota anima tota mente. 22.c.q.97.
Quō xp̄s dixit: hoc est maximū mādatū. ⁊ ibi q̄ sola charitas est meritoria p̄ se. alie āt v̄tutes nō: sz p̄ charitatē. 22.c.q.98.
Quare in preceptis de diligendo deū ponunt̄ iste determinationes. s. ex toto corde. ⁊c. potius q̄ in alio. 22.c.q.99.
Quō est verū q̄ diligere deū est p̄imū mandatū. 22.c.q.100.
Quomodo in duobus mandatis pendēt lex ⁊ pphete: ⁊ quō accipitur lex ⁊ propheta. 22.c.q.104
Aliqua dubia de lege moysi. in.d. Preceptum.

Libamen. Libamina in veteri testamento erant quinq;. s. simila. oleum. vinum. sal. ⁊ thus. ⁊ ibi de modo sacrificiorum. 23.c.q.46.

Liber. De libris qui erunt in iudicio. 25.c.q.113. ⁊ in.d. Judicium.

Libellus. De libello repudij. in.d. matrimoniū.

Liberum arbitrium. De hoc in.d. gratia.

Litigare. De hoc in.d. Contentio.

Lymbus. De lymbo puerorum ⁊ sanctorum. in.d. infernus.
Que pena sit in lymbo puerorū. ⁊ ibi de pena sensus ⁊ dāni ⁊ carentia diuine visionis. 25.c.q.251
Quare ibi pueri non sustinent penā sensus sz dāni. 25.c.q.252.
An paruulis in lymbo non est pena vermis: nec remorsus cōscientie: nec aliqua pena positiua. 25.c.q.253.
Quare lymbus puerorum ponitur iuxta infernum: ⁊ non alibi. 25.c.q.254
De pena peccati originalis in paruulis. 25.c.q.255.
Quō puuli punitūr aut penā aliquā hr̄e possiut. 25.c.q.256.
De pena carentie q̄ est in paruulis qualis sit. 25.c.q.257.
An oīum paruulorum sit pena equalis. 25.c.q.258.
De hoc aliqua in.d. Carentia.
In lymbo paruulorum tenētur soli paruuli qui in solo originali decedunt. 25.c.q.259
Qualis est status paruulorum in lymbo ante diem iudicij ⁊ post. 25.c.q.263.
Pro qua cā erant aīe in lymbo sanctorum. 25.c.q.292.

Lignum. Quid intelligitur per lignum. fenum. ⁊ stipulam. 25.c.q.275
An sint idem qui edificant aurum argentum ⁊ lapides pcios: ⁊ q̄ edificāt lignū fenū ⁊ stipulā. 25.c.q.276.

An venialia iuncta mortalibus possint vocari lignū: fenū: et stipulam. ⁊ qꝫ decedēs in mortali cuꝫ venialibus puniet eternaliter pro vtrisqꝫ. 25.c.q.277

Locus. An amare vel appetere primum locum sit peccatum. 23.c.q.13.

Qualiter corpora glorificata repleant locū: ⁊ an duo corpa possint esse simul in eodem loco.. 17.c.q.63.

An possint esse simul per miraculuꝫ. 17.c.q.64

An vnum corpus gliosum possit esse simul cum alio corpore non glorioso in eodem loco. 17.c.q.65

An corpus glorioſum per ſuam ſubtilitatē poterit eſſe in minori loco qꝫ ſit ſua quantitas. 17.c.q.66

An corpora gloriosa manebunt palpabilia. 17.c.q.67

Locutio. De locutione moyſi ⁊ helie ⁊ petri ad xp̄m in trāſfiguratiōe. ī. d. trāſfiguratio

Deus nunqꝫ per ſe locutus eſt ſed angeli loco dei: ⁊ illi vocātes ſe deum ⁊ cur. 17.c.q.37

Lunaticus. Quare pr̄ceptor rauit xp̄s p puero lunatico ⁊ ñ petiuit ipe p ſe. 17.c.q.83

Quis morbus erat eſſe lunaticum. 17.c.q.84

Quare diſcipli xp̄i nō potuer̄t curare lunaticū. ī. d. diſcipul⁹

Lumen. De lumīe glorie qd ſit. 25.c.q.244

Luna. Quō ante iudiciū luna nō dabit lumē ſuum. 24.c.q.159.

De obſcuratione ſolis ⁊ lune in. d. Sol.

Lux. De luce corpor celeſtium ante peccatum ⁊ poſt. 25.c.q.160.

Maiestas. Quid ſit in qua xp̄us veniet ad iudiciū. 25.c.q.81.

Quō ſedebit in ſede maieſtatis. 25.c.q.84.

Quid erit illa ſedes ⁊ q̄re vocat̄ ſedes maieſtatis. 25.c.q.85

Quid ſit maieſtas ⁊ quō xp̄s ad iudicandū veniet in maieſtate. 24.c.q.112

Magister. Quid ſit cē magiſtrū ⁊ an ſit petēdum velle eſſe magiſtrum ⁊ vocari magiſtrum. 23.c.q.16

Quare xp̄s dixit vnus eſt magiſter veſter. ⁊ quid in hoc intellexit cum dixit illud. 23.c.q.17

Quomodo ⁊ cur ſolus deus eſt magiſter: ⁊ qualiter hō docet hoīem: ⁊ qd pfert ei: ⁊ qualiter deus docet hoīem: ⁊ ibi q̄tuor differentie inter doctrinā dei ⁊ hoīs. 23.c.q.18

Quō eſt verū qꝫ ſolus xp̄s ē mḡr oīuꝫ ⁊ qd docet. 23.c.q.24

Quomodo xp̄s dixit magiſter veſter vnus eſt: ⁊ loquebat̄ de ſeipſo quaſi de alio. 23.c.q.25

Maleficiatus. An ſint aliqua maleficia qb⁹ hoīes īpediāt coire ⁊ q̄ ſint ⁊ de ſignis eorū: ⁊ q̄liter differāt maleficiū ⁊ frigiditas ⁊ qd patiat̄ vir ⁊ qd femina: ⁊ qñ īpediūt vl̄ dirimūt mr̄imoniū: ⁊ de duratiōe ⁊ curatiōe maleficiorū. 19.c.q.38

Qualiter fiunt maleficia ⁊ per quem modum. 19.c.q.38

Quare maleficia potiꝰ fiūt circa copulā carnis qꝫ circa alia ⁊ quare demones illa cupiunt ⁊ procurant: ⁊ quare deus illa permittit. 19.c.q.38

Que ⁊ qñ maleficia dicunt̄ perpetua: ⁊ de curatione maleficiorum. 19.c.q.38

Maledicere. An ⁊ qñ liceat nobis maledicere: ⁊ cur xp̄s poſuit maledictionem ſuper iudeos. 23.c.q.29

Malum. An ⁊ qñ malū adiunctum bono ſit ab iſciendum vel eligendum. 23.c.q.4.

Manifestum. In die iudicij manifeſtū erit cuilibet id quod eſt in conſcientia alterius. 25.c.q.121.

Que neceſſitas eſt vt dicamus ſingulos in iudicio ſcire id qō omnes commiſerunt. 25.c.q.122.

Q̄ conueniens eſt ex parte dei qꝫ oīa bona ⁊ mala erunt manifeſta omnibus in iudicio. 25.c.q.123.

Conueniēs eſt ex pte boīum qꝫ oīa bona ⁊ mala boīum ſint ī iudicio ſingulis manifeſta. 25.c.q.124

Mali ſcient in iudicio oīa bona ⁊ mala oīuꝫ boīum: ⁊ iſta noticia quam habebunt homines de bonis ⁊ malis omnium durabit in eternum. 25.c.q.125.

Bona ⁊ mala pp̄a ⁊ alior erūt nota vnico intuitu. 25.c.q.126

Mandatum. An lex vet⁹ hēat multa mādata vl̄ vnicū. 22.c.q.92.

De quibus ſunt mandata ſiue preceptū veteris legis ⁊ quomodo diſtinguuntur. 22.c.q.93

An in lege xp̄i ſit talis diſtinctio. ſ. qꝫ quedaꝫ ſunt moralia ⁊c. ⁊ qꝫ ī le. xp̄i ñ ſūt p̄cepta cerimōialia nec iudicialia. 22.c.q.94

Matheus. ⁊ lucas quō p̄cordāt in ordīe narratiōis in dictis mathei. 23.c.ī p̄n cipio: ⁊ ibi de p̄cordia euangeliorum mathei. 23.c.q.1.

Matrimoniū. An ſit ō iure naturali ⁊ q̄ lic̄: ⁊ ō fine ei⁹. 19.c.q.18.

An matrimoniū cadat ſub neceſſitate p̄cepti ita qꝫ obligent̄ homines ad contrahendum. 19.c.q.19

An in matrimonio neceſſe ſit de iure nature eſſe vnicū ⁊ vnicam ſimul ita qꝫ repugnet nature bigamia ⁊ ſimultanea. 19.c.q.20. ⁊ ibi de iure naturali ⁊ de principijs iuris naturalis ⁊ bone regule.

Q̄ pluralitas vxor ē ꝺ̄ ius diuinū euāgelicū: ſ. ſ fuit aliqñ licitū: nūqꝫ tñ licuit eidē mulieri hr̄e plures viros. 19.c.q.21

An licuit in ve. te. habere plures vxores. 19.c.q.22

An fideles peccēt nūc habēdo plures vxores ſimul. 19.c.q.23.

An eccleſia poſſit diſpenſare ſuper pluralitate vxorum cum aliquibus. 19.c.q.24.

An licuerit aliqñ eidē mulieri plures maritos hr̄e. 19.c.q.25

An inſepabilitas mr̄imonij ſit de iure naturali ⁊ quō: ⁊ ibi ō iure naturali ⁊ diſpēſatiōe ⁊ ō libello repudij. 19.c.q.26

An aliqñ licuit dari libellum repudij. 19.c.q.27

An iudei ſtatim poſt predicationem iſtam fuerint obligati ad nō repudiādū vxores ⁊ ī qb⁹ peccāt nunc iudei. 19.c.q.28.

An iudei peccent nunc repudiando vxores. 19.c.q.29

De matrimonio ſpūali inter aīam ⁊ xp̄m: ⁊ de dotib⁹ eius: ⁊ de matrimonio carnali in. d. Dos.

Mediator. Xp̄s ō mediator dei ⁊ hoīuꝫ p̄ hūanitatē ⁊ ñ p̄ deitatē. 22.c.q.71

Xp̄s cōpar̄at ecclīam duplr̄. ſ. vt caput ⁊ mēbrū. 17.c.q.

Memoria. De hoc in. d. Judicium.

Meritum. Damnati ⁊ demones non poſſūt mereri nec demereri directe: nec beati poſt iudicium. damnati per malam voluntatem non demerentur nec boni merentur per bonam. ⁊ ibi de radice meriti ⁊ demeriti. 25.c.q.203.

Messias. Dubia de meſſia in. d. Pſeudo.

Minister. Ad quid xp̄s dixit qui maior eſt inter vos erit veſter miniſter: ⁊ ibi de differētia principatus xp̄i ⁊ mūdani. 23.c.q.26

De poteſtate: diuitijs ⁊ paupertate ⁊ p̄cipatu miniſtrorum eccleſie in. d. Eccleſia. Clauis.

Misericordia. De primo ⁊ ſecūdo opere miſericordie quod ponitur in ſententia iudicij. ſ. eſuriui. 25.c.q.136

De tertio opere. ſ. hoſpes eraꝫ: ⁊ quomodo hoſpitalitas laudatur in vtroqꝫ teſtamento. 25.c.q.137

Ad qd extēdit̄ iſtud opꝰ miſericordie. ſ. nudus fui. 25.c.q.138

Quare xp̄s in iudicio dicet ſola opa miſericordie. 25.c.q.139

Quare opera miſericordie exprimentur in iudicio ⁊ non exprimetur charitas. 25.c.q.139

Quare nō expressit xps opa misericordie spūalia. 25.c.q.140
Quare dicēt iusti dñe qñ te vidimus ⁊c. 25.c.q.141
Quare boni istud querunt cum oīa sciant. 25.c.q.142
Ad quid xpus totiens hic repetit ⁊ euangelista. 25.c.q.143
Quare xps voluit vocare frēs suos ipos paupes. 25.c.q.144

Miraculum. Que sunt illa miracula q̄ viderunt pontifices ⁊ pharisei xp̄m facientem. 21.c.q.
De doctrina xpi ad faciendum miracula. 21.c.q.63
An miracula sint equalia: ⁊ de tribus gradibus inequalitatꝫ miraculorum. 21.c.q.73
An ex miraculis poterāt determinate cognoscere p̄ncipes sacerdotū ⁊ scribe iesum esse messiam. 21.c.q.
An apostoli aliquādo transtulerūt montes: ⁊ ibi de miraclis ⁊ q̄ deus semper hoc concedit quando conuenit ad edificationem ecclesie. 21.c.q.76

Moyses. De luce vultus moysi ⁊ de opatiōe eius in trāsfiguratiōe xpi. in.d.dos.

Momentum. Expositio notabilis illius auctoritatis: nō est vestrum nosse tempora vel momenta. 22.c.q.76

Mons. De monte in quo xps transfiguratus est in.d. Transfiguratio.
De translatiōe montis per fidem in.d. fides ⁊ miraculum.
Mons oliueti quid sit ⁊ vbi. 21.c. in.d. Jerusalem.

Monstrum. De hoc in.d. defectus ⁊ eunuchus.

Mora. De hoc in.d. parabola decē virginum.

Mors. Quare xps prenunciauit discipulis mortem suam. 20.c.q.26
Quater p̄nūciauit xps de morte sua ⁊ cur totiēs. 20.c.q.24
Quare xps scienter iuit ad locū mortis sue. 20.c.q.25
Quare xps tam particulariter enarrauit oīa que ad mortem ⁊ passionem suam pertinebāt. 20.c.q.26.
Quare non dixit q̄ vn⁹ ex discipulis eū traderet sicut postea in cena. 20.c.q.27
Quare xps dixit q̄ traderet p̄ncipibus sacerdotum ⁊ scribis ad mortem. 20.c.q.28
Quare xps dixit q̄ principes sacerdotum ⁊ scribe condēnarent eum morte. 20.c.q.29
Quare xps p̄nuncians de morte sua predixit q̄ tertia die resurgeret. 20.c.q.30.
Quare dixit q̄ tertia die resurgeret. 20.c.q.31.

Mortale. Existens in mortali nō manebit diu qn peccet mortaliter. 19.c.q.79
An gratia sit maxie necessaria hoī in instāti mortꝫ. 25.c.q.

Motus. De motu corporū beatorū in.d. dos

Mundus. Accipitur dupliciter. 18.c.q.17

Natura. De iure naturali ⁊ inclinatiōib⁹ naturalibus in.d. matrimonium

Nazarenus. Quare xps vocabatur nazarenus ⁊ non bethleemites. 21.c.q.40

Nouissimus. Quare dicitur q̄ erunt nouissimi primi ⁊ econtra. ⁊ quomodo intelligitur. 19.c.q.103

Nubes. De nube que fuit in transfiguratiōe. in.d. transfiguratio.
Quare xps ad iudicandū veniet in nubibus celi. 24.c.q.105
Quō mouebit xps ī nube q̄ veniet ad iudicādū. 24.c.q.106
Quō mouebitur nubes illa ⁊ a quo. 24.c.q.107
Quomodo xps dicitur esse descensurus in nubibus cum deatb esse vnica nubes. 24.c.q.108
Que nubes erit illa in qua xps descendet. 24.c.q.109
Quomodo vocatur nubes celi in quibus xps descēdet: ⁊ an erunt de substātia celesti. 24.c.q.110

Nuptie. De parabola nuptiarum quas fecit rex filio suo in.d. Parabola.

Oblatio. De oblatione paruulorꝫ facta xpo in.d. manus.

Occidere. Qui de discipulis xpi fuerūt occisi: q lapidati: q flagellati. 23.c.q.95.

Occultare. Quādo deus loquebat in ve.te. occultabat se: ⁊ habebat tria latibula ⁊ quomodo se occultat in no. testa. 17.c.q.37
Quare xps occultabat se interdū iudeis cuj hora mortis eiꝰ nō posset p̄ueniri. ⁊ an fuit p̄uenīēs xpo occītare se. 21.c.q.

Oculus. Qualiter oculus sit cruendus vel aliud membrum p̄escindendum. 18.c.q.19
De oculo glorificato ⁊ visiōe ⁊ modo vidēdi eius in.d. dos

Odium. Quō discipuli xpi erāt odio oīb⁹ hoīb⁹ ⁊ p̄pter quid. 24.c.q.34

Oliuetum. Quō ⁊ cur xps stabat nūc in monte oliueti quando discipuli interrogauerunt eum de euersione ierusalem. 24.c.q.6

Omissio. De omissione correctionis fraterne in.d. Correctio.

Operarius. De operarijs conductis ad cultū rā vinee ⁊c. in.d. parabola vince.

Oratio. Quō quoddā genꝰ demonioꝝ nō ejicīt nisi in ieiunio ⁊ oratione in.d. ieiuniū ⁊ demon.
An ⁊ qñ ad impetrādū aliqd p oratiōnē regrat fides. 21.c.q.74
An verū sit q̄ nichil possumꝰ obtinere in oratione sine fide ⁊ q̄ magꝫ ad obtinere fieri miracla q̄ ad alia ī petrādū. 21.c.q.75.

Ordo. De ordine gestoꝝ xpi in eūdo ad ierusalē post diē ramis palmarū. 21.c.q.64.
De ordie eoꝝ q̄ dicūt in.c.23. ad ea q̄ p̄cesserūt. 23.c.q.1
De ordine eorū que dicunt in.24.c. ad ea que p̄cesserunt in fine.23.c. 24.c.q.1.⁊.2

Originale. Qualit ⁊ quādo tollat p̄cīm originale in lege xpi. 25.c.q.260
In le.ve. tollebat originale ī masculis p circūcisionē: in femis aūt p fidē parētū: ⁊ erat melior p̄ditio feminarū. 25.c.q.261.
Quomodo tollebat originale ante legem moysi ⁊ illa stante in gentibus. 25.c.q.262
Originale duplr inficit. s. naturā ⁊ psonā: ⁊ q̄ indiget duplici expiatione. 25.c.q.292

Osanna. Quid significat ⁊c. in.d. Jerusalem.

Pa. De hoc in.d. Decima.

Parabola. De pabola cētū ouiū ⁊ de expositione particularum eius. 18.c.q.45.
Quare dicitur de centum ouibus. 18.c.q.46
Quare dicitur si errauerit vna. 18.c.q.47.
Quō ōr q̄ relinquet nonagintanouē in mōtibus. 18.c.q.48
De gaudio pastoris de oue inuenta. 18.c.q.49.
De applicatiōe parabole ad intentionem xpi. 18.c.q.50.
Quō est verum q̄ magis gaudet querens super oue inuenta q̄ super non errantes omnes. 18.c.q.51.

Parabola. De cultoribꝰ vinee q̄re xps posuit istam parabolam de cultoribus vinee. 20.c.q.1
Quid vocatur hic regnum celorum. 20.c.q.2.
Quō est simile regnū celorum patrifamilias. 20.c.q.3.
Quid sit q̄ducē operarios: ⁊ q̄re pf̄a. q̄duxit illos. 20.c.q.4.
Quare ōr q̄ pf̄familias exijt primo mane. 20.c.q.5.

Quō distinguūt iste due vocatōes siue ꝓductiōes. 20.c.q.6.
Quare ōr conuētiōe facta ex denario diurno. 20.c.q.7.
Quare dicitur egressus in forū circa horā tertiā. 20.c.q.8.
Quare de conductis hora tertia dicitur ꝙ inuenit eos ociosos ⁊ non dicitur hoc de primis. 20.c.q.9.
Quare paterfamilias totiens iuit in forum ad cognoscendū operarios. 20.c.q.10.
Quare paterfamilias conduxit cum primis operarijs ⁊ non cum alijs. 20.c.q.11
Quare dicit cum sero factum esset. 20.c.q.12
Quare dominus vinee dixit procuratori redde mercedem operarijs. 20.c.q.13.
Quare cepit a nouissimis ven̄edo vsq3 ad p̄mos. 20.c.q.14
An cōueniēter significat hic retributio vite eterne per istam parabolam. 20.c.q.15.
Quare omnibus datur denarius ⁊ quomodo applicatur ad ꝓpositum xp̄i. 20.c.q.16
Quomodo est verum ꝙ paterfamilias non faciebat iniuriaz primis. 20.c.q.17.
Quare dicitur erunt primi nouissimi ⁊c. 20.c.q.18.
Quare dicitur multi sunt vocati ⁊c. 20.c.q.19.

Parabola. De duobus filijs quib⁹ p̄ iussit ire in vineā. expositio lr̄e post.q.81

Deus est pater noster ⁊ nos filij dei ⁊ serui: sed ꝓprie filij ⁊ nō serui. ⁊ cur in nouo testamento vocamur filij ⁊ in vete. serui ⁊ quid est meli⁹ vocare deū patrē vel dn̄m. 21.c.q.82
Quid significant illi duo filij. 21.c.q.82
Quomodo exponitur duob⁹ modis: ⁊ qui sint illi filij. ⁊ q̄re sunt duo tm̄. 21.c.q.84. ⁊ quis erat filius maior. ⁊ ibi de lege nature. ⁊ qualiter eis loquebatur deus.
Expositio secūde partis siue acceptionis hui⁹ parabole. ⁊ ibi de ordinatiōe ppli. iudeorum. 21.c.q.85.

Parabola. De vinea locata quare dicit̄ de illo q plantauit vineā ꝙ fecit circa illam omnem diligentiam, scilicz, circuire sepe: edificare turrem ⁊c. 21.c.q.88.
Quare ōr de illo q locauit vineā ꝙ pegre ꝓfect⁹ē. 21.c.q.89
Quare dicitur ꝙ paterfamilias nouissime misit filium suum ⁊c. 21.c.q.90.
Quō p̄familias dixit verebūt filium meum. 21.c.q.91
Quare dixerunt agricole hic est heres venite occidamus eū ⁊ nostra erit hereditas. 21.c.q.92
Quare ad occidendum heredem extra vineam eiecerunt eu3 ⁊ qualiter. 21.c.q.93
Quare responderūt illi malos male perdet. 21.c.q.94
De applicatione parabole ⁊ partiū eius: ⁊ de cultura ei⁹ ⁊ beneficijs exhibitz a deo ⁊c. expositio singlax ptiū. 21.c.q.95
Quare deus misit filium suum post oēs ꝓphetas ⁊ nō in principio. 21.c.q.96

Parabola. De parabola vocatorum ad nuptias an sit eadem cum illa que ponitur luce.14. de cena facta ⁊ vocatis ad cenam. 22.c.q.1.
De applicatiōe parabole in generali circa sensum quem intēdit xp̄s. 22.c.q.2.
De applicatione singularū partiū hui⁹ pabole. 22.c.q.3.
Quō est verū ꝙ regnū celorū ē sīle hoī regi. 22.c.q.4.
Quis est iste filius regis cui fiunt nuptie: ⁊ que sint iste nuptie. 22.c.q.5.
Qui fuerunt isti serui q vocauerunt ad nuptias. 22.c.q.6.
Qui erāt isti inuitati de quibus hic dicitur. 22.c.q.7.
Qui sunt isti serui vocantes ad nuptias: ⁊ quare bis vocauerunt. 22.c.q.8.
Quid sit vocare inuitatos ad nuptias: ⁊ quomodo primi et secūdi serui illos vocauerunt. 22.c.q.9.
Quare mittunt̄ primi ⁊ secundi serui. 22.c.q.10
Quare secūdi serui posuerūt suasiones ad inuitatos. d. p. ran dium meum parau̇i ⁊ nō p̄mt. 22.c.q.11.
Quomodo applicet̄ ad ꝓpositum ista suasio. 22.c.q.12.
Quare dicitur omnia parata sunt. 22.c.q.13
Quare noluerunt venire inuitati. 22.c.q.14.
Quare dicitur ꝙ inuitati q venire neglexerūt: abierunt. ali⁹ in vineam suam ⁊c. 22.c.q.15
Quid ē ꝙ inuitati tenuerūt ꝓuos ⁊ occiderunt. 22.c.q.16
Quare inuitati tenuerūt ⁊ occiderūt istos ꝓuos. 22.c.q.17
Quare dicit̄ ꝙ rex iratus est cum audisset. 22.c.q.18
Quomodo rex iratus perdidit homicidas ⁊ succendit ciuitatem. 22.c.q.19.
Qui sunt isti exercitus quos misit rex ad occidendum homicidas. 22.c.q.20
Quō dixit rex q inuitati erāt non fuerūt digni. 22.c.q.21.
Quare dixit rex quoscūqz inueneritz vo. ad nuptias. 22.c.q.22
Quare dixit rex ite ad exitus viaruz. 22.c.q.23. ⁊ quid sit exitus viarum.
Quare dicitur ꝙ egressi serui in vias congregauerūt quoscunqz inuenerunt. 22.c.q.24
Quare ōr ꝙ cōgregauerūt bonos ⁊ malos. 22.c.q.25.
Quare ōr ꝙ implete sunt nuptie discumbentiū. 22.c.q.26
Quare dicitur ꝙ intrauit rex. 22.c.q.27
Quid sit vestis nuptialis. 22.c.q.28
Quare dicitur ꝙ vidit hominem non habentem vestem nuptialem. 22.c.q.29
Quare dicitur amice quomodo huc intrasti non habēs vestem nuptialem. 22.c.q.30
Quare dicitur ꝙ obmutuit non habens vestem nuptialem. 22.c.q.31
Quare iubetur mitti in tenebras exteriores non habens vestem nuptialem. 22.c.q.32
Quare dicitur ligatis manibus ⁊ pedibus mittite in tenebras ⁊c. 22.c.q.33.
Quid est mitti in tenebras exteriores: ⁊ que sunt ille tenebre. 22.c.q.34.
Quare dicitur ꝙ ibi erit fletus ⁊c. 22.c.q.35
Quō est verū ꝙ multi sūt vocati pauci ꝓo electi. 22.c.q.36

Parabola. De parabola fici in .d. ficus.

Parabola. De parabola patrisfamilias vigilantis ne fur perfodiat domum in .d. Vigilare. ⁊ Fur.

Parabola De parabola hoīs peregre ꝓfecti ⁊ talentorum in .d. Talentum.

Parabola seruí fidelis. Quare xp̄us dixit istam parabolam. s. vigilate. 24.c.q.148
Quibus dicebat xp̄s istam parabolam. 24.c.q.149
An ponat̄ cōueniēs cā vigilādi cū dicit̄: vigilate. 24.c.q.150
Quid sit iste aduentus. 22.c.q.151
Quare comparauit hoīem nō ꝓuidentē aductum diei mortis patrifamilias nesciēti aduentum furis. 24.c.q.152
Quid intellexit cristus cum dixit: quisputas esse fidelis seruus ⁊c. 24.c.q.153
Quare dixit qsputas eē fidelis seruus ⁊c. 24.c.q.154
An ista parabola conueniat omnibus vel specialiter aliquibus. 24.c.q.155
Quare dixit xp̄s qsputas est fidelis seruus ⁊c. 24.c.q.156
Quare dixit fidelis ⁊ prudens. 24.c.q.157
Quid significat illud vt det illis cibum in tpe. 24.c.q.158
Quare expressum fuit in tempore. 24.c.q.159
Quare dicitur beatus ille seruus ⁊c. 24.c.q.160
Quid voluit significare dicendo: partem eius ponet cū ypocritis. 24.c.q.161
De applicatione parabole q̄tum ad intentionē xp̄i: ⁊ quid voluit significare. 24.c.q.162

Tabula

Quid sit iste fidelis seruus ⁊ prudens. 24.c.q.163
Quare dicitur quē ꝓstituit dñs: ⁊ qs sit iste dñs. 24.c.q.164
Quare dicitur vt det illis cibum in tempore. 24.c.q.165
Quare dicitur in tempore. 24.c.q.166
Quare ōr btūs ille ꝙ quē cū venerit dñs ei⁹ ⁊c. 24.c.q.167
Quare ōr super oīa bona sua constituet eum. 24.c.q.168
Quare ōr si dixerit malus seruus in corde suo moram facit dominus ⁊c. 24.c.q.169
Quare dicitur ⁊ ceperit percutere conseruos suos: manducet autem ⁊ bibat cum ebriosis. 24.c.q.170
Quare dicitur veniet dominus serui illius die qua nescit ⁊ hora qua ignorat. 24.c.q.171
Quomodo est verum q̄tum ad ipsum seruum q̄ dominus diuidet eum. 24.c.q.172
Quid est q̄ ōr partem eius ponere cū ypocritis. 24.c.q.173

Parabola decē virginum.

Quē sensum intēdit xp̄s in hac pabola virginum ⁊ ad quid inducit eam. 25.c.q.1
Quare ponitur hic ista parabola. 25.c.q.2
Quid significat per illud tunc. ⁊ q̄ punctus mortis vel dies iudicij. 25.c.q.3
Quid vocatur hic regnum celorum: ⁊ q̄ regnum celorū accipitur quatuor modis. 25.c.q.4
Per istas virgines significauit xp̄s oēs fideles. 25.c.q.5.
Quare appellāt virgīes cū hoc sit nomē excellētie. 25.c.q.6.
Quare ōr virgines istas esse decem. 25.c.q.7.
Quis est hic sponsus. 25.c.q.8.
Que est sponsa. 25.c.q.9.
Quid sit exire obuiam sponso. 25.c.q.10.
Que sunt iste lampades. 25.c.q.11
Quid significauit xp̄s per quinq; virgines prudentes ⁊ quinq; fatuas. 25.c.q.12
Quare posuit spāliť qnq; prudētes ⁊ qnq; fatuas. 25.c.q.13
Quare posuit tot fatuas quot prudentes. 25.c.q.14
Quid sit oleum istud. 25.c.q.15
Quare dicitur q̄ moram faciente sponso dormitauerūt oēs ⁊ dormierunt. 25.c.q.16
Quare ōr de mora ista spōsi ⁊ q̄ sit ista mora. 25.c.q.17.
Quid est quod ōr dormitauerunt oēs ⁊ dormierūt. ⁊ de differentia inter dormire ⁊ dormitare. 25.c.q.18
Quid intelligitur per dormientem. 25.c.q.19.
Quare dicitur media nocte clamor factus est: ⁊ quid sit iste clamor. 25.c.q.20
Quō p istū clamorē tā boni q̄ mali excitāť. 25.c.q.21
Quare ista pulsatio vocatur clamor. 25.c.q.22
Quare ōr clamor: ⁊ quō est annūciās xp̄m veniētē ad mortez cum ista pulsatio semp fiat. 25.c.q.23
Cum virgines fatue audierint istum clamorē quō postea nō inuēte sūt pate: nec introierūt ad nuptias. 25.c.q.24.
Quare dicitur q̄ in nocte factus est ille clamor. 25.c.q.25.
Quō fit media nocte in tempore inopinato. 25.c.q.26.
Quare ōr ecce sponsus venit exite obuiam ei. 25.c.q.27.
Quid significatur per hoc q̄ dicitur tunc surrexerunt oēs virgines ille. 25.c.q.28
Quid sit ornare lampades suas. 25.c.q.29.
Quō fatue dixerūt sapiētib⁹ date nob ō oleo vr̄o. 25.c.q.30
Quō fatue dixerūt lampades nr̄e extinguuntur. 25.c.q.31
Quare prudētes virgīes nō communicauerunt oleuz suum fatuis. 25.c.q.32
Quare ōr ne forte nō sufficiat nobis ⁊ vobis. 25.c.q.33
Quare ōr ite poti⁹ ad vēdētes ⁊ emite vobis. 25.c.q.34.
Quō dum irent emere venit sponsus ⁊ que parate erant intrauerunt cum eo. 25.c.q.35
Quō virgines prudentes que parate erant intrauerunt cum sponso ad nuptias. 25.c.q.36.
Quomodo clausa erat ianua. 25.c.q.37.
Quomodo nouissime venerunt relique virgines dicentes dñe dñe ⁊c. 25.c.q.38.
Quomodo dicitur nescio vos. 25.c.q.39.

Paradysus.

De hoc in .d. Anima.

Paruulus.

Qui sunt paruuli siue pusilli q nō sūt ꝓtenmēdi. 18.c.q.28
Qualiter debem⁹ eē puuli ad intrādū in regnū celoꝝ in .d.
Quare paruuli ferebanť xp̄o a turbis. 19.c.q.41
An paruuli per impositionem manus xp̄i aliquid consequerē tur ⁊ quid. 19.c.q.42.
Quid instruimur p oblationē puuloꝝ factam. 19.c.q.43.
Paruuli offerendi sunt sacerdotibus vt ab eis benedicantur ⁊ cur. 19.c.q.43.

Passio.

Quare xp̄s dixit discipl̄is q̄ filiꝰ hoīs passurus est sic̄ ioēs baptista: ⁊ an occisus fuerit ab eis a qbus ioēs baptista. 17.c.q.82
Quare nūc xp̄s dixit discipl̄is suis de passiōe sua. 17.c.q.100
Quare xp̄s totiēs dixit de passiōe sua. 17.c.q.101
Quō ēvenꝝ q̄ xp̄s tradit⁹ē passiōi cū spōte venerit. 17.c.q.102
Cum xp̄us dixerit discipulis suis de passiōe sua quare statim dixit q̄ tertia die resurget. 17.c.q.103
Quare discipuli ꝓtristati sūt audito ō morte xp̄i. 17.c.q.104
Quare xp̄s tam particulariter dixit discipulis suis de passione sua. 20.c.q.26
De passione xp̄i aliqua in .d. mors.

Passibilis.

Corpora damnatorum erunt passibilia. 25.c.q.166
Quō poterūt eē passibilia cū sint īcorruptibilia: ⁊ q̄ possoīē iudicij nullū corp⁹ patieť passione naturali: nec alterabitur a sua qualitate. 25.c.q.167.
De dote īpassibilitatis in .d. Dos.
De passibilitate ⁊ īpassibilitate. in .d. ignis. infern⁹. pena.

Pater.

Quare xp̄s dixit patrē nolite vocare vobis sup terrā: ⁊ quō b ñ ē aliqs p̄pe pr̄. 23.c.q.22
An sit pcm̄ vocare aliquē patrem: ⁊ q̄ non; ⁊ cur vetuit hoc cristus. 23.c.q.23.

Peccatum.

An pctā dimissa redeant: ⁊ qualiter. 18.c.q.91.
Q̄ decedens in mortali ⁊ veniali simul punietur p̄o veniali eternaliť. 18.c.q.91.
An pctā dimissa redeāt p ingratitudinē: ⁊ q̄tuz reatum faciat illa ingratitudo. ⁊ q̄liť redeāt oīa pctā p̄cedētia. 18.c.q.92
Quis sit magis ingrat⁹ innocēs peccādo an penitens cui aliquando peccata dimissa sunt. 18.c.q.93
Cum pctā redeāt p ingratitudinē an illa ingratitudo faciat; tātū reatū pene q̄tū oīa pctā dimissa añq̄ dimitterēť. 18.c.q.94
An ista quatuor. s. apostasia: odiū fraternū: ꝓcept⁹ pm̄e: dolor ō pn̄la p̄terita faciat redire pctā potiꝰ q̄ alia. ⁊ an recidiuās teneat ꝓfiteri pctā de quibus iam ꝓfessus fuerat. 18.c.q.96
Existēs i mortali nō diu mānebit q̄n peccet mortaliť. 19.c.q.79

Pena.

An iustū sit pctōres puniri eternaliter p pctō quod tēporaliter cōmiserunt. 25.c.q.188.
An dānati debeāt puniri eternaliť p pctō mortali: ⁊ vñ ꝓueniat illa eternalitas pene p pctō tēporali. 25.c.q.189
In inferno ponunť septem pene: ⁊ que: ⁊ cur. 25.c.q.190
An pena vermis sit apud inferos. 25.c.q.191.
An in inferno sit pena fletus. 25.c.q.192
An sit ibi stridor dentium. 25.c.q.193
An sint ibi tenebre exteriores ⁊ que sint. 25.c.q.194
An tenebre exteriores sint aliqd apud inferos. 25.c.q.195
An sit ibi frigiditas aquarum. 25.c.q.196
An sit ibi pena frigoris. 25.c.q.197
An sit ibi pena sulpburis. 25.c.q.198
De penis spūalib⁹ siue aīe q̄ pena sit maior in dānatis: pena

vermis an pena ignis. 25.c.q.238.
An pena carentie visionis diuine sit maxima omnium penarum. 25.c.q.239
An pene damnatorum sint inequales. 25.c.q.240
An pena carētie sit equalis in oībus damnatis. 25.c.q.241
An pena vermis sit eqlis in oīb⁹ damnatis. 25.c.q.242
Pene damnatorū erunt ineqles: ⁊ sunt tres cause inequalitatis penarum. 25.c.q.242
Dē pena in.d.purgatoriū.infernus.lymbus.sensus.

Peregrinari. Quō dicitur deus peregrinari cū vbiq3 sit. 25.c.q.41

Perfectus. De hoc in.d.Scandalum ⁊ perfectio.
An aliqs possit esse pfectus in via: ⁊ qualiter. 19.c.q.57
Perfectio accipitur multipliciter. 19.c.q.58
Perfectio vite xpiane ꝓsistit in actu charitatis. 19.c.q.58
Perfectio charitatis in hoīe pōt esse in via. ⁊ sunt tres gradꝰ in pfectiōe charitatis: ⁊ que perfectio charitatis potest habere in via: ⁊ de qua perfectione intelligitur: si vis esse perfectus. 19.c.q.59
An perfectio vite xpiane cōsistat in actu consiliorū vel pceptorum: ⁊ quō ⁊ quādo. ⁊ qualiter habere charitatē cadat sub precepto. 19.c.q.60. ⁊ ibi in quo consistit essentialiter perfectio vite xpiane.
An quilibz q est pfectꝰ sit in statu pfectionis ⁊ ecōtra. ⁊ qd sit status ⁊ q̄lit ꝓstituaī qs in statu. 19.c.q.61
An q vendit oīa q̄ habet efficit pfectꝰ: ⁊ quō se habet venditio oīum ad perfectionē. 19.c.q.62
Quare xps volēs deducere iuuenē ad pfectionē dixit ei: vē de oīa ⁊c̄. 19.c.q.63
Quare xps nō dixit q̄ qui vellēt esse perfecti abstinerēt penitus a venereis: ⁊ quare nō precepit hoc aplis sicut iussit oīa possessa dimittere. 19.c.q.64
Quō cōtinētia a venereis ptinet ad pfectionē: ⁊ q̄ sunt tres gradus in his que pertinēt ad directionē vite. 19.c.q.65
An melius sit vendere oīa ⁊ dare pauperib⁹ vl manere in seculo dādo quotidie elemosynā quousq3 totū deī. 19.c.q.66
Quare volenti trāsire ad pfectionē dixit xps vade ⁊ vēde ⁊c̄. 19.c.q.67. ⁊ ibi de modo in dandis elemosynis.
Quare xps dixit vende oīa ⁊ da pauperib⁹. 19.c.q.68.
Quare xps dixit iuueni vade ⁊ vēde ⁊c̄. expositio singularū partium. 19.c.q.69.
Quare xps dixit habebis thesaurū in celo. ⁊ an in celo sit aliqs thesaurus. 19.c.q.70.
Si iuuenis iste tanto desiderio diuitiarū tenebaī quō seruabat oīa mandata. 19.c.q.71.

Penitentia. An sit īponēda penitētia magna vel parua. 23.c.q.7

Perseuerantia. De hoc in.d.Gratia.

Petrus. De priuilegijs petri: iacobi: iobis. ⁊ alia de petro.in.d.trāsfiguratio. ⁊ didragma
De clauibus datis petro.in.d.Clauis.
Quare petrus dixit: ecce nos reliqm⁹ oīa potiꝰ q̄ aliꝰ: ⁊ q̄lit solitus erat querere noīe oīum apostolorū. 19.c.q.85
Quare dixit ⁊ secuti sumus te. 19.c.q.86.
In quo secuti sunt apostoli xpm. 19.c.q.87
Cum solus petrus quesiuisset a xpo: quare xps respōdēdo dixit verbū suum ad omnes. 19.c.q.88.

Phariseus. Quō pharisei venerūt ad tēptandum xpm. 19.c.q.5
Quō tēptauerūt xpm ⁊ quare temptabāt eum. 19.c.q.6.
Qualiter tēptabāt eū.d.si licet dimittere vxorē. 19.c.q.7.
Quare potiꝰ tēptauerī xp̄s dicētes hꝰ q̄ aliqd aliō. 19.c.q.8
Quare dixerunt an liceat dimittere vxorē quacunq3 ex causa 19.c.q.9.
Cum pharisei temptauerunt xpm malo animo quare voluit eis respondere cum essent indigni. 19.c.q.10.
Quare ponit hic de libello repudij. 19.c.q.11
De ratione ista xpi que ponitur in lra quomodo facit ad ꝓpositum suum. 19.c.q.12.
Quare ōr nō legistis: ⁊ qualiter accipit. 19.c.q.13.
An ista ꝓbatio sit ꝓuentēs. s.q fecit ab initio. 19.c.q.14.
Quō ōr hic q dē dixit ppt̄ hāc dimittet hō patrē ⁊ matrez cū hoc dixerit adam ⁊ non deus. 19.c.q.15
Quare ōr ppt̄ hāc dimittet hō patrē ⁊ matrem. 19.c.q.16.
Quare ōr erunt duo in carne vna. 19.c.q.17.
Quare pharisei inierunt consiliū ꝺ xpm ⁊ volebāt eū capere in sermone: ⁊ qd intendebant. 22.c.q.38
Quare volebant cristum capere in aliquo: ⁊ quare in sermone. 22.c.q.38
Quare xps dixit pharisēis cur me temptatis ypocrite. ⁊ vocauit eos ypocritas. ⁊ respōdit eis aspere. ibi.
Aliqua dubia de phariseis in.d.xps.
Quare xp̄us posuit vbe contra scribas ⁊ phariseos. ⁊ quid sit vbe. 23.c.q.28
Quare xp̄us vocauit phariseos ⁊ scribas ypocritas in omni increpatione. 23.c.q.33.
De quo vitio redarguit xps phariseos cū dicit vbe vobis qz deuoratis domus viduarum. 23.c.q.34
De quo vitio redarguit xps phariseos cū dicit: circuitis mare ⁊ aridam. 23.c.q.35
Quare xps vocauit eos duces cecos. 23.c.q.38
Quare dixit eis vbe vobis duces ceci. 23.c.q.39
Quō valet argumētū xpi ꝓtra phariseos. 23.c.q.41.
De quo vitio redarguit eos xps cum dicit vbe vobis quia edificatis sepulchrum ꝓphetarum. ⁊c̄. 23.c.q.43.
Quare xps vocauit phariseos cecos ⁊ stultos. 23.c.q.44
Quare xp̄us comparauit hic phariseos sepulchris dealbatis. 23.c.q.87
Quare xps dixit phariseis intus pleni estis ypocrisi ⁊ iniquitate. 23.c.q.88.
Quare xp̄us dixit phariseis implete mensuram patrum vestrorum. 23.c.q.89.
Quare xp̄us vocauit phariseos serpentes ⁊ genimina viperarum. 23.c.q.90

Philaterium. Que sint philateria q̄ portabant pharisei ⁊ scribe: ⁊ quo modo dilatabant illa. 23.c.q.8.
An bene faciebant portando philateria siue cartulas illas. 23.c.q.9.
An peccabant pharisei ⁊ scribe portātes philateria. 23.c.q.10 ⁊ q̄ nō. ⁊ ibi de his qui docent contra veritatem.

Plangere. De hoc in.d.signum.

Pontifex. De indignatione pontificum contra xpm in.d.Jerusalem.

Potentia. De potentijs aīe ⁊ que illarum maneant in anima separata.in.d.Aīa.

Preceptum. An ⁊ qñ correctio fraterna cadat sub p̄cepto in.d.Correctio fraterna.
De preceptis iuris naturalis ⁊ que sunt primaria p̄cepta iuris naturalis ⁊ que secūdaria: ⁊ in quibꝰ cadit dispensatio: ⁊ in quibus ꝓtrafaciēs peccat mortaliter. 19.c.q.20
Cum xps poneret p̄cepta necessaria ad habendū vitā eternaz quare non posuit aliqua pertinētia ad deū: sed sola precepta dirigentia ad proximam. 19.c.q.48
An p̄cepta legis moysi sint necessaria ad intrandum in vitaz eternam. 19.c.q.49
Quare xps posuit esse necessaria ad vitam eternam precepta decalogi potius q̄ alia. 19.c.q.50.

Tabula

An ad habendū vitaz eternā sufficiat obseruatio decalogi vl sit necessariū aliquid aliud. 19.c.q.51
De diuersitate euāgelistaz in narratōe ꝓceptoz ꝛc. 19.c.q.52
Quare xps posuit preceptum de dilectione ꝓximi cum non sit in decalogo. 19.c.q.53
In ꝓcepto quolibet ꝓsideranꝫ duo. s. substātia opis: ꝛ intentio legislatoris: ꝛ que sit vtraqz. 19.c.q.
Quando ceperunt obligare precepta legis xpi. 19.c.q.28
Quando iudei peccāt faciēdo ꝫ legem xpi. 19.c.q.29
De precepto aliqua in.d. Mandatum.

Predestinatio. De hoc in.d. Prouidētia.

Predicatio. Quibus competebat predicare in vet. tsta. ꝛ qualiꝫ. 23.c.q.3.
An qui predicat aliquid agendum ꝛ non agit peccat: ꝛ quantum ꝛ qualiter. 23.c.q.5
Si ꝑdicator dicat aliqd necessario agēdū vel fugiēdū ꝛ agat cōtra illud peccat grauiꝰ q̄ illi qbꝰ ꝑdicat. 23.c.q.6
De predicatione euangelij in.d. Euangelium.

Prelatus. Quando ꝛ qualiter prelati peccēt in collatione beneficiorum ecclesiasticoꝝ in.d. Acceptio personarū.
Quando ꝓlati eccl̄ie agāt fideliꝫ ꝛ qñ infideliꝫ: ꝛ cetera ptinētia ad ꝓlatos ꝛ de prelatis in parabola serui fidelis.

Princeps. De hoc aliqua in.d. Passio ꝛ mors
Quid est quod xps dixit p̄ncipes gētiū dñant eaꝝ. 20.c.q.57
Quid intelligitur nomine gentium. 20.c.q.58.
Qualis est vel esse debet principatus eccl̄ie ꝛ qualiter differat a principatu seculari. 20.c.q.59.
Cum p̄ncipatus spūalis sub lege xpi nichil habeat cōcupiscibile quare apostoli illum appetebant. 20.c.q.60
Quare nūc illū p̄ncipatū valde cupimus. 20.c.q.61.
Cum xps constituerit p̄ncipatum ecclesie talem qui concupisci non posset: an ꝛ quomodo licuit principibus ecclesie trāsferre ad talē ꝺditionē q̄ posset ꝓcupisci ꝛ hꝫ diuitias ꝛ potentiā q̄ nō habebat in eccl̄ia p̄mitiua. 20.c.q.62.
Nō obstat nūc q̄ eccl̄ia ꝛ ꝓlati habeāt potestatē coercēdi quā nō habebāt in eccl̄ia p̄mitiua. ꝛ cur. 20.c.q.63.
Cur p̄ncipes eccl̄ie habēt nūc diuitias ꝛ an potuerūt illas habere in eccl̄ia p̄mitiua. 20.c.q.63.
Cum xps ostēdat hic p̄ncipatū inter apostolos nō esse concupiscibilem an sufficienter dicta sint. 20.c.q.64.
An liceat alicui desiderare eccl̄iasticū p̄ncipatum 20.c.q.65
Quomodo meretrices ꝛ publicani precedent p̄ncipes sacerdotum in regno dei. 21.c.q.86.

Prodigium. Quid sit ꝛ quomodo differat a signo in.d. Pseudo.

Propheta. Quare turbe vocauerunt xpm ꝑ phetā ꝛ multa alia. de hoc in dictione Jerusalem.
Circa ꝓphas septem documenta optima. 22.c.q.142
Que reuelat deus ꝓphis. ꝛ ibi expositio illiꝰ nō est vestrum nosse tēpora vel momēta. 20.c.q.76.
Quō ꝓphe si nō loquebanꝫ ex spū ꝓphetico nō erat eis magis credēdū q̄ aliis hoīb⁹: ꝛ quō cognoscaꝫ hoc. 22.c.q.142
In quo sciemꝰ an verba que aliquis ꝓpheta dicit sint ex spiritu ꝓphetico vel non. 22.c.q.143
An dauid vocauerit xpm dñm ſm carnē. 22.c.q.147
Quō deus dixerit xpo sede a dextris meis. 22.c.q.148
An xps habeat inimicos: ꝛ qui sunt. 22.c.q.149
Cum .ps dicat mitto ad vos ꝓphetas: q̄ sunt isti ꝓphe. 23.c.q.91. ꝛ ibi an in nouo testamento sint pphete.

Proselitus. Quid sit facere ꝓselitum ꝛ qd circuire mare ꝛ aridam. 23.c.q.36
De quo vitio redarguit xps phariseis cum dixit: circuitꝫ mare ꝛ aridā ꝛc. ꝛ qd sit ꝓselitus. 23.c.q.36.
Cum gentiles non obligarenꝫ ad legē moysi seruādā quō cōuertebanꝫ ad eam vt efficerenꝫ ꝓseliti. 23.c.q.37

Proximus. Quomodo misericordia ꝛ iudicium sint precipue de ijs que pertinent ad ꝓximum. 23.c.q.52

Publicanus. Qui vocanꝫ publicani ꝛ quō publicani ꝛ meretrices precedent p̄ncipes sacerdotū in regno dei. 21.c.q.86
De publicanis ꝛ ethnicis in.d. Correctio fraterna.

Puer. De pueris laudantibus xpm in introitu ierusalem in.d. Jerusalem.

Pseudo. An isti pseudo xpi ꝛ pseudo ꝓphe erāt de iudeis vl de gentilibus vel cristianis 24.c.q.35.
Qui erant isti multi pseudo ꝓphe ꝛ pseudo xpi. ꝛ ibi hystoria illoꝝ temporum. 24.c.q.36
Quomodo pseudo ꝓphe ꝛ pseudo xpi poterant aliquos decipere. 24.c.q.37.
Cur dicitur surgent pseudo cristi: ꝛ an intelligatur de antichristo. 24.c.q.72.
Cum dicaꝫ q̄ pseudo xpi faciēt signa magna ꝛ ꝓdigia: quid differt inter signa ꝛ ꝓdigia. 24.c.q.73
Et quō poterāt facere illa signa ꝛ ꝓdigia. 24.c.q.74
Quomodo pseudo ꝓphete possunt signa facere: cū per hoc ꝓbetur veritas ꝓphetie. 24.c.q.75

Punitio. An deus non punit vnum ꝓ peccato alterius: ꝛ qualiter ꝛ quando vnus punit ꝓ peccato alteriꝰ. 23.c.q.101

Purgatorium. Cum anima ꝛ corpꝰ simꝫ efficiant opera humana q̄ re sola aīa punitur in purgatorio. 22.c.q.68
An sit aliqs locus purgatoriꝰ siue aliq̄ purgatio. 25.c.q.264
An sit aliquis locus purgatorius: ꝛ vbi sit: ꝛ quare sic vocatur. 25.c.q.265
Carentia visionis diuine est maior pena in dānatis q̄ in existentibꝰ in purgatorio: ꝛ cur. 25.c.q.266
De acerbitate pene purgatorij: ꝛ q̄ est acerbior qualibet pena huius vite. 25.c.q.267
An existentes in purgatorio patiantur voluntarie vel inuoluntarie. 25.c.q.268
An aīe existētes in purgatorio puniāt ꝓ demōes. 25.c.q.269
Dānati post iudiciū nec torquebunt ab angelis nec a demonibꝰ: ꝛ ibi de igne inferni diuersimode puniente. 25.c.q.270
Exītes in purgatorio nō puniuntur a demonibus nec ab angelis sed a deo. 25.c.q.271
Demones tamen comitanꝫ aīas q̄ ducunt ad purgatoriuz ꝛ astant eis. ibi.
Que sūt in purgatorio nō torquēt a demonibꝰ lz in vita abeis affligāt: ꝛ q̄ in vita nō ē purgatoriū lz post mortē: ꝛ cur ꝛ q̄re deꝰ ꝓmittit demones temptare nos. 25.c.q.272.
Que sunt que purgant in purgatorio. ꝛ q̄ ncce sit poni ignē purgatoriū post mortem. 25.c.q.273
Multas rōnes ostendentes necessitatē ponendi ignem purgatorium post mortem. 25.c.q.274
Per lignū: fenū. stipulā significāt venialia. 25.c.q.275
An sint idē q̄ edificāt aurū ꝛ argētū ꝛ lapi. ꝑciosos. 25.c.q.276.
An venialia iūcta mortalibus vocentur lignum: fenum ꝛ stipula. 25.c.q.277
In purgatorio non est alia pena nisi ignis. 25.c.q.278.
Quibus competat pena purgatorij. 25.c.q.279
Quo tempore cepit esse pena purgatorij: ꝛ quousqz ad legem xpi de omnibus gentibus poterant saluari. 25.c.q.280 ꝛ q̄ ante legem xpi omnes boni saluabantur. ibi.
Que descendunt ad purgatorium q̄diu manent ibi. ꝛ quo modo fiebant ante legem xpi. 25.c.q.281.

Q Pena purgatorij durabit vsq3 adoiem iudicij ⁊ non amplius. 25.c.q.282.
De grauitate pene purgatorij. 25.c.q.288
De purgatorio aliqua dubia in.d.Infernus.veniale.ignis.

Purgatio. Q purgatio mūdi sit futura ⁊ cur ◆25.c.q.150.
Q purgatio illa fiet per ignem ⁊ cur. 25.c.q.151
Quare nunc ignis purgatorius sit ⁊ non aqua. 25.c.q.152
An ignis qui purgabit mundum erit eiusdem speciei cum igne elementali. 25.c.q.153
An ignis qui purgabit mundum sit eiusdem speciei cuz igne nostro.⁊ q̄ sic. 25.c.q.153
An ille ignis purgabit celos planetarum. 25.c.q.154
An purgabuntur celi ⁊ qualiter. 25.c.q.154
An ignis ille purgabit ⁊ ꝓsumet oīa q̄tuor elemēta. 25.c.q.155
An ignis ille precedet iudiciū vel subsequatur. 25.c.q.156

Pusillus. Qui sunt pusilli qui non sunt contemnendi. 18.c.q.28

Q **Qualitas.** De qualitatibus corporum ◆beatorum in.d.Dos.

R **Ramus.** De boc in.d.Jerusalem.

Receptaculum. De receptaculis animaꝝ ◆post mortem in.d.Infernus.Regnum.

Redire. Qualiter peccata dimissa redeant. in.d. ◆peccatum.

Regnum. Cum discipuli dixerunt:q̄sputas maior est in regno celorum.⁊ quid intellexerunt per regnum celorum. 18.c.q.5.
Regnū celoꝝ accipitur quinq3 modis. 20.c.q.2.⁊.23.c.q.30 ⁊.21.c.q.86.
Quare xp̄s dixit phariseis clauditis regnum celorum añ homines:⁊ quid sit claudere ⁊ aperire regnum celorum:⁊ qui claudunt ⁊ qui aperiunt illud. 23.c.q.31.
Quomodo scribe ⁊ pharisei claudebant regnum celorum ⁊ ipsi non intrabant. 24.c.q.32
De errore discipulorꝝ circa regnū xp̄i in.d.Aduentus.
Qualiter meretrices ⁊ publicani precedent principes sacerdotum in regno dei. 21.c.q.96
Quomodo intelligitur illud auferetur a vobis regnum.et quid intelligitur per regnum dei. 21.c.q.99
Quomodo dabitur genti facienti fructum. 21.c.q.100

Redemptio. Quomodo xp̄s venit dare aiam̄ suā in redēptionē. 20.c.q.66
Quare xp̄s dixit q̄ venit dare animam suam redemptionem p multis ⁊ non dixit pro omnibus. 20.c.q.67.

Regeneratio. Quid sit ⁊ qualiter accipiat. ◆19.c.q.

Relinquere. Potest q̄s relinquere domū aut agrū ⁊c.tripliciter.19.c.q.97.
Quare dixit xp̄s qui reliquerit domum ⁊c. 19.c.q.98
Quomodo relinquens accipit centuplum:⁊ datur hic retributio:⁊ demum sedes iudiciaria ⁊ vita eterna. 19.c.q.99
Quare xp̄s posuit hic de tēporalibꝰ retributionē. 19.c.q.100
Quare xp̄s addidit ⁊ vitam eternā possidebit. 19.c.q.101
An relinquens hic ꝓpter xp̄m domum:fratres ⁊c. habitūr sit sedē ad iudicādū sicut apostoli. 19.c.q.102

Remittere. De remissione peccatorum in.d. ◆peccatum.⁊ Clauis.
An peccata dimissa redeant.in.d.Peccatum.

Res. Qualiter accipiatur.19.c. in expositione littere ◆post.q.13.

Respondere. Quare xp̄s respondit phariseis temptantibus ipsum cum essent indigni responsione. 19.c.q.10.

Resurgere. An existens in mortali possit resurgere sine gratia.in.d.gratia. ◆
Quare xp̄s prenuncians de morte sua dixit q̄ tertia die resurgeret. 20.c.q.30.

Resurrectio. In statu resurgentiū non erit copula carnalis. ◆22.c.q.61
Quare dixit xp̄s q̄ in resurrectōe erūt sic̄ ag̃eli dei.22.c.q.62.
Quare matheus dixit q̄ erunt hoīes sicut angeli dei:⁊ lucas dixit q̄ erunt equales angelis dei. 22.c.q.63
Quare xp̄s ad ostendendū resurrectionē allegauit illā auctoritatē.deꝰ abrahā ⁊c.potius q̄ alias. 22.c.q.64.
Quomodo ex ista auctoritate: deus abraham ⁊c. probatur resurrectio. 22.c.q.65
Quō sequit ex verbis illis.s.deus abrahā ⁊c.q̄ abrahā ⁊c. viueret:⁊ quomodo accipiuntur. 22.c.q.66
Dato q̄ abrahā ⁊c.eēnt quō sequit q̄ viuebāt. 22.c.q.67
Q resurrectio sit futura:⁊ cur aīa sepata nō pōt recipere totum bonū vel malū hoīs.⁊ q̄ in ea maneat totū esse hoīs.⁊ corpꝰ ab aīa sepatū nō pōt recipere penā nec premiū:⁊ cur. 22.c.q.68.⁊ ibi q̄ aliquid vnū inuenitur in pluribꝰ triplicit
Quare fiat resurrectio.in.d.Anima.
Q resurrectio erit generalis oīum hoīum.⁊ q̄ gerimus duplicitер xp̄i similitudinem. 22.c.q.69
An resurrectio sit naturalis:⁊ q̄ nō sed miraculosa.motꝰ vel opātio se habet triplr ad dici naturalē vel nō.⁊ sunt quedaz cōtra naturā quedam nullo modo ⁊c. 22.c.q.70
An resurrectio xp̄i sit causa nostre resurrectionis.⁊ q̄ mediator dei ⁊ hoīum ꝑm hūanā naturā qua mediante ꝓueniunt nobis a deo oīa bona. 22.c.q.71.
Quid sit vox tube que audietur in resurrectione:⁊ an sit causa resurrectionis. 22.c.q.73
An possit ꝓbari resurrectio gn̄alis p cām nālem.22.c.q.73
Resurrectio oīum erit simul ⁊ nō p successiones:⁊ cur ⁊ q̄re xp̄s nō distulit suā resurrectionē.⁊ an mater xp̄i ⁊ btūs iobs iā surrexerint.⁊ ibi de resurgentibus cum cristo in eius resurrectione. 22.c.q.74.
Q dies resurrectiōis generalis siue iudicij non sit notus ex causa gn̄ali.nec ex sacra scriptura nec ex reuelatiōe nec ex expeditione.etiā q̄ sunt illa que deꝰ reuelat ꝓpbis. 22.c.q.75.
Expositio notabilis illiꝰ auctoritatis.s.non est vestrū nosse tē pora vel momenta.⁊ q̄ deus reuelat res eūturas:sed non determinat horas euentus rerum: sed sibi soli reseruat.et cur. 22.c.q.76.
An resurrectio fiat per diem vel per noctem ⁊ qua hora diei vel noctis:⁊ de habitudine solis ⁊ lune. 22.c.q.77
An resurrectio fiat subito vel successiue:⁊ de collectiōe pulueruꝝ ⁊ formatione corporum. 22.c.q.78
Q oēs resurgentes prius morientur. 22.c.q.79
Q in resurrectione anima resumet idem corpus numero qō prius habuit. 22.c.q.80.
An resurgat idem homo numero qō prius fuit:⁊ an manebit eadem corporeitas ⁊ eadē humanitas:⁊ quomodo pōt manere totum esse resurgentis nō coruptum. 22.c.q.81
An in resurrectione redibunt pulueres siue materia ad ealdē partes in quibus prius fuerunt. 22.c.q.82.
Q oīa mēbra corpis resument in resurrectiōe. 22.c.q.83.
An in resurrectione resurgent omnes humiditates in corpore humano que fuerunt hic.⁊ ibi distinctio de humiditatibus. 22.c.q.84.
An capilli ⁊ vngues resurgēt in corporibus. 22.c.q.85.
An quicquid fuit in corpore de veritate nature hūane in homine resurgat in eo.⁊ ibi quid est de veritate nature ⁊ de humiditatibus ⁊ de his q̄ ꝓuertunt in corpꝰ hūanū. 22.c.q.86
An qcqd fuit in hoīe materialit resurgat in eo. 22.c.q.87
Q omnes resurgent in eadem etate:⁊ in qua. 22.c.q.88
Q non erunt omnes eiusdem stature: ⁊ qualiter accipiatur

statura in eis. 22.c.q.89
Q̃ resurgẽt masculi ⁊ femie sic̃ fuerũt dũ viuerẽt.22.c.q.90.
Q̃ non fiet resurrectio ad vitam animalẽ.i.vt boues vtantur cibo ⁊ potu ⁊ venereis. 22.c.q.91
Quare fiat resurrectio. 25.c.q.301

Reuelare. Quot modis deus reuelat aliquid ī dictione Apparitio.

Quando quis peccat reuelando pctã alteri⁹. 18.c.q.70.
Quid sit grauius reuelare peccata viuentium aut mortuorum. 18.c.q.71
De reuelatiõe mortis x̃pi facta discipulis. 20.c.q.22
Que sunt illa que deus reuelat ꝓphetis. 22.c.q.75
Quare deus reuelat res euẽturas ⁊ nõ determiãt horaz nec momẽtũ qñ veniet: ⁊ q̃ reseruat sibi soli. 22.c.q.76

Rex. Quare cristus pmisit se vocari regem in ingressu ierusalem in.d.ierusalem.

Quare x̃ps vocat se regem in iudicio cum alꝫ non soleat vocari rex.in.d.Judicium.

S

Abbatum. Quare x̃ps dixit orate ne fuga vestra fiat ī sabbato. 24.c.q.63.

Quomodo faciat ad ꝓpositum dictũ illud. ⁊ an sabbatum impediret fugam.ibi.

Quare dixit orate ne fuga vestra fiat in sabbato. 24.c.q.65

Sacerdos. De hoc in.d.Princeps.

Saduceus. Ubi erat x̃ps quando accesserunt ad eum saducei: ⁊ quid faciebat. 22.c.q.59.

Qui erant isti saducei qui accesserunt ad x̃pm. 22.c.q.60

Salutatio. An sit pctũ nobis salutare ⁊ salutatiões appetere: ⁊ q̃ salutatio ẽ duplex. 23.c.q.14.

Saluari. De hoc in.d.Discipulus.

Quõ saluus erit qui pseuerauerit vsqz in finem.24.c.q.41
Quid est saluũ esse ⁊ a qb⁹ saluatur homo. 24.c.q.42

Sanguis. Quid sit venire super iudeos sanguinem omnium iustorum pro morte discipulorum x̃pi. 23.c.q.97.

Quomodo dixit matheus vt veniat super vos oĩs sanguis iustus.⁊ lucas dixit requirat sanguis omnium prophetarũ qui effusus est. 23.c.q.98.
Quis fuerit iste zacharias. 23.c.q.99
Quare dicitur a sanguine abel iusti vsqz ad sanguinem zacharie. 23.c.q.100
Quomodo est verum q̃ sanguis oĩum iustorũ effusus a cõstitutione mundi requiret de gente iudeorũ: cum vnus non puniatur pro alio. 23.c.q.101.
Quomodo sanguis abel requiret de ꝓgenie iudeoꝝ cũ non fuerit occisus ab aliquo de ꝓgenie illa. 23.c.q.102.

Sanctificatio. De hoc in.d.templum.

Sapiens. Cũ x̃ps dicat mittẽdos sapiẽtes ⁊ scribas quõ isti distinguunt. 23.c.q.92.

Qui erãt isti ꝓphete: sapientes ⁊ scribe. 23.c.q.93
Quõ x̃ps misit scribas.i.viros doctos ī le.moysi.23.c.q.94

Scandalum. Quõ intelligit illud: vbe mũdo a scãdalis. 18.c.q.17.

Quomodo est necesse q̃ veniant scandala.18.c.q.18.⁊ ibi de predestinatione ⁊ prescientia.
Quomodo intelligitur illud si oculus tuus scãdalizat te⁊c. qualiter membra sint abscindenda. 18.c.q.19
Quid sit ⁊ quõ distinguat scãdalũ ifirmitas ⁊ offensio.18.c.q.20
An scãdalũ sit pctũ: ⁊ q̃ est duplex scãdalũ.s. actiuũ ⁊ passiuum: ⁊ an sit aliqua spẽs determinata pcti. 18.c.q.21
Quomodo scandalũ sit pctũ mortale.18.c.q.22.⁊ ibi an actũ possit esse sine passione.⁊ q̃ sic.
Quib⁹ ꝓueniat scandalizare passiue. 18.c.q.23
Quibus ꝓueniat scandalizare actiue. 18.c.q.24.
An veritas sit dimittenda ꝓpter scandalũ vitandũ: ⁊ ibi ō triplici veritate: ⁊ q̃ nemo debet peccare venialiter vt ali⁹ nõ peccet mortaliter. 18.c.q.25.
An ꝓpter scandalũ sit cessandũ aliquãdo ab operibus cõsiliorum ⁊ alijs operib⁹ bonis spiritualibus. 18.c.q.26
An ꝓpter scandalum vitandum sint dimittenda bona tẽporalia siue ius ad illa.⁊ a qb⁹ cessãdũ sit ꝓpt scãdalũ.18.c.q.27.
Qui erãt illi quos ꝑdixit x̃ps scandalizandos. 24.c.q.32.
Quomodo ⁊ cur scandalizandi erant fideles ante euersionẽ ierusalem. 24.c.q.33

Scriba. Quid sit in.d.Pharisẽus.

Secretum. De secreta correctione fraterna in dictione Correctio fraterna.

Quare x̃ps assumpsit discipulos suos secreto ad predicẽdum eis passionem ⁊ mortem suam. 20.c.q.21
Quomodo reuelauit hoc discipulis suis secreto. 20.c.q.22
Quare predixit eis q̃ occidendus esset. 20.c.q.23.
Quare predixit eis de morte cum supra dixerit. 20.c.q.24.
Quõ ibat sciẽter in locum in quo occidendus erat.20.c.q.25.
Quare cristus predixit eis expresse ⁊ figillatim ea que passurus erat. 20.c.q.26.
Cum x̃ps prenunciauerit hic de morte sua: vel particulariter quare non dixit q̃ vnus de discipulis suis eum traditurus erat. 20.c.q.27

Sedere. De hoc in.d.Judicium.

An aliq⁹ boĩb⁹ cõpetat iudicare in gñali iudicio.19.c.q.89
Quibus facta sit promissio de sedendo in iudicio super sedes. 19.c.q.90
Quare cristus non dixit de discipulis q̃ sederẽt super sedes ad iudicandum. 19.c.q.91
Quare btẽ virgini nõ fuit data sedes ad iudicãdũ.19.c.q.92
Que sunt iste duodecim sedes: ⁊ quomodo sedebunt apostoli ad indicandum. 19.c.q.93.

Seducere. Cũ x̃pus dixit discipul⁹ videte ne qs vos seducat: qd itẽdit p h°.24.c.q.9
Quare x̃ps dixit aplis: videte ne qs vos seducat.24.c.q.10
Quare x̃ps dixit multi venient in noĩe meo. 24.c.q.11.

Sensus. De sensatiõe btõrũ: ⁊ q̃ sensus manebunt eis: ⁊ qualit.in.d.resurrectio.dos.btũs

Septies. Quare petrus dubitauit an vltra septies esset pctũ remittendum: ⁊ x̃ps dixit vsqz septuagies septies. 18.c.q.87.

Sequi. De sequentibus x̃pm predicantem in.d.tuba.

Quare petr⁹ dixit x̃po secuti sum⁹ te. ⁊ quõ ista duo.s.dimittere omnia ⁊ sequi x̃pm ptinẽt ad pfectionem. 19.c.q.86.
In quibus apostoli secuti sunt x̃pm. 19.c.q.87.
Cum solus petrus quesiuit a x̃po: ecce nos reliquimus oĩa ⁊ secuti sum⁹ te: quõ x̃ps respondit ad omnes. 19.c.q.88

Sermo. Quare pharisei ⁊ principes sacerdotum volebãt capere x̃pm in sm̃õe. 22.c.q.38

Signum. De signis aduentus x̃pi in.d.aduent⁹.

An illa signa que x̃ps posuit vt signa.s.bella: pestes: terremotus ponantur vt signa consummationis seculi vel aduentus x̃pi vel euersionis ierusalem.⁊ quot sunt signa euersionis ierusalem. 24.c.q.20
Que sunt signa euersiõis ierusalem. 24.c.q.21.
Quare x̃pus voluit dare signa discipulis euersionis ierusalem. 24.c.q.22

Quare tam particulariter tradidit signa illa ⁊ non prenunciauit tempus precitum. 24.c.q.23.
De quo tempore intelligitur littera illa. s. statim aũt post tribulationem illorum dierum. 24.c.q.81
Ad quid xps dixit de signis aduẽt⁹ sui ad iudiciũ. 24.c.q.82.
Quod est signum filij hominis quod apparebit ante diez iudicij ⁊ q̃ est crux. 24.c.q.96
Quare signum illud apparebit in die iudicij. 24.c.q.97.
Quid intellexerunt discipuli p̃ illud signum. 24.c.q.98.
Cũ dicatur tunc appebit signũ: q̃ erat illud tunc 24.c.q.99
Qualit crux appebit in celo: ⁊ q̃lis erit crux illa. 24.c.q.100
Quomodo plangent se omnes tribus terre quando erunt signa iudicij. 24.c.q.101
Quare plangent se omnes tribus terre. 24.c.q.102
De signis iudicij in.d. Judicium.

Sol. Quomodo obscurabitur sol ⁊ luna vt signa ad iudicium. 24.c.q.83
Trib⁹ modis põt fieri obscuratio illa solis ⁊ lune. 24.c.q.84.
Ad quid fiet obscuratio solis ⁊ lune in aduentu ad iudicium. 24.c.q.85
Quare potius apparebunt signa in obscuratione q̃ in alio accidente. 24.c.q.86
Non est conueniens q̃ fiant signa in sole ⁊ luna in augendo lumen ipsorum: nec in variatiõe cursus aut motus illorum. ⁊ cur. 24.c.q.86
Quomodo conueniet istud signum ad ostendendum finẽ seculi. 24.c.q.87. ⁊ quomodo sol ⁊ luna obscurabuntur. ibi.
Quanta erit obscuratio solis ⁊ lune. 24.c.q.88
Quanto tempore durabit obscuratio illa. 24.c.q.89
Ad quid fiet obscuratio. 24.c.q.90

Species. De specieb⁹ aliqua in.d. Intẽtio. Alia Sensus.
Qualiter essentia speciei consistit in indiuisibili ⁊ suscipit magis ⁊ minus. 25.c.q.248

Spiritus. Quomodo dauid locutus fuerit in spiritu sancto: ⁊ quis erat ille spiritus in quo loquebatur. 22.c.q.144
Spiritus accipitur quinq3 modis ⁊ qualiter. ibi.
An spiritus in quo loquebatur dauid erat spiritus propheticus. 22.c.q.145
Spiritus propheticus accipitur interdum pro dono spirit⁹ sancti: ⁊ interdũ pro persona spũs sancti. 22.c.q.145

Status. Quid est ⁊ per quid ꝓstituit homo in statu. non quilibet perfectus est in statu perfectionis. 19.c.q.61

Statutum. An sit malum facere multa statuta 23.c.q.7.

Stella. Que erunt stelle ille que cadent de celo: ⁊ q̃liter cadent. 24.c.q.91.
Ad quid cadent stelle de celo ad ostendendum aduentum ad iudicium. 24.c.q.92

Subtilitas. De dote subtilitatis ⁊c. in.d. dos ⁊ corpus.

Suscipere. Quare dicitur qui susceperit ⁊c. 18.c.q.15.
De susceptione paruulo⁹ ⁊ hospitũ in noĩe xp̃i. 18.c.q.16.

Super. Ista dictio super accipit duplr 25.c.q.275

Talentum. De parabola talentorum ⁊ singularum partium ei⁹ 25.c.a.q.39. vsq3 ad.q.76.
Quid intendit xps in pabola talento⁹. 25.c.q 40
parabola ista non est eadem cum illa que ponitur luce decimonono. 25.c.q.41.
De domino absente in regione longinqua. 25.c.q.42.
Quis est homo peregre profectus: ⁊ quomodo deus dicat peregrinari cum sit vbiq3. 25.c.q.43.
Quomodo xps vocat seruos suos. 25.c.q.44
Quomodo xps tradit bona sua fidelibus. 25.c.q.45
Quid significatur cum dicitur q̃ vni data sunt quinq3 talẽta: alij duo: alij vnum. 25.c.q.46
Quare distributio bonorum xp̃i significatur per tres seruos potius q̃ per plures aut pauciores. 25.c.q.47
Quid est talentum ⁊ q̃ accipitur multipliciter. 25.c.q.48
Quare distributio bonorum dei significatur per quinq3 talenta ⁊ duo ⁊ vnum. 25.c.q.48
Quid sunt ista talenta. 25.c.q.49
Quomodo deus dat nobis bona sua ꝑm propriam virtutem. 25.c.q.50. ⁊ in.d. Virtus.
Quare dicitur profectus est statim: ⁊ quando dicitur recedere a nobis ⁊ venire ad nos. 25.c.q.51
Quomodo in donis dei ille qui accipit quinq3 talenta lucratur alia quinq3. 25.c.q.52.
Quare habens quinq3 talenta dicitur specialiter lucrari alia quinq3 potius q̃ plura aut pauciora. 25.c.q.53.
Quid significat seruus qui acceptum talentum abscondit in terram. 25.c.q.54
Quid significat q̃ dñs seruorum reuertitur. 25.c.q.55
Quid significat q̃ reuertitur post multũ tempus. 25.c.q.56
Quomodo dñs ponit rationem cum seruis. 25.c.q.57.
Quid significat q̃ accipiens quinq3 talenta accedens offert alia quinq3. 25.c.q.58
Quomodo deus dicit huic seruo euge ⁊c. 25.c.q.59.
Quare dicitur serue bone ⁊ fidelis. 25.c.q.60.
Quare dicitur super pauca fuisti fidelis. 25.c.q.61
Quid est q̃ dicitur super multa te constituam. 25.c.q.62
Quare dicitur intra in gaudium dñi tui. 25.c.q.63
Quare dicitur accessit qui duo talẽta acceperat. 25.c.q.64
Quare dicit accessit q̃ vnum talentum accepat 25.c.q.65.
Quomodo seruus piger dixit domine scio quia homo durus es. 25.c.q.66.
Quomodo dixit metis vbi non seminasti ⁊c. 25.c.q.67.
Quid est q̃ dicit se abscondisse pecuniã. 25.c.q.68.
Quare dñs dixit sciebas q̃ meto ⁊c. 25.c.q.69.
Cur ỏr oportuit te pecuniã cõmittere nũmulariis. 25.c.q.70
Quare fecit auferri talenta ⁊ dari habenti decem. 25.c.q.71.
Quomodo est verum q̃ omni habenti dabitur. 25.c.q.72
Quõ est verũ q̃ dat habẽti: ⁊ quõ est ad ꝓpositũ. 25.c.q.73
Quomodo est verum q̃ ei qui non habet quod videtur habere auferetur ab eo. 25.c.q.74
Quare dicitur seruum inutilẽ ꝑjcite in tenebras. 25.c.q.75.
De ceteris partibus parabole quere in lr̃a.

Tabernaculum. De tabernaculo moy si qualiter erat fabricatum: ⁊ de dispositione templi salomonis. 21.c.q.46
An eadẽ eiectio sit quã ponit iohes ⁊ matb. hic. 21.c.q.47.
Qua die facta est eiectio ista de templo. 21.c.q.48
In qua parte templi erant venditores quos xps eiecit: ⁊ que vendebantur in templo ⁊ cur. 21.c.q.49
Qui erant nũmularij quos xps eiecit de templo: ⁊ cur eiecit eos: ⁊ cur erant ibi. 21.c.q.50
Quid fecit de rebus venalibus q̃ erant ibi. 21.c.q.51
Quare eiecit de templo vendentes ⁊ ementes. 21.c.q.52
Qui illorum peccabant plus. 21.c.q.53.
Quõ isti faciebãt domũ dei spelũcã latronum. 21.c.q.54.
Quomodo sacerdotes faciebant ista vendi in tẽplo cũ iã iterum eiecisset xps vẽdẽtes ⁊ ementes. 21.c.q.55.
Quomodo xp̃us solus tantam multitudinem eijcere potuit de templo. 21.c.q.56.
An eiectio vendentium ⁊ ementium de templo sit miraculum. 21.c.q.57.
Quõ accesserunt ad xp̃m ceci ⁊ claudi ⁊ sanabãt. 21.c.q.58.

Tabula

Qui erant pueri qui clamabant osanna. 21.c.q.59.
Quare pontifices indignati sunt contra xpm propter hoc q pueri clamabant osanna. 21.c.q.60.
Quare xps post hoc reliquit pontifices ⁊ scribas. 21.c.q.61
Quare xps exiuit ciuitatem. 21.c.q.62
Quare potius iuit in bethaniam q̄ in aliū locū. 21.c.q.63
Quomodo se habuit arefactio ficulnee ad tempus eiectiōis ementium ⁊ vendentium de templo. 21.c.q.64.
Quare xps reuersus fuit sequenti die: ⁊ quem modum temu it in istis diebus. 21.c.q.65.
Ad quid veniebat xps quotidie in templum de bethania ad predicandum. 21.c.q.66. ⁊ ibi de feruore predicationis cristi ⁊ quare reuertebatur in aurora. 21.c.q.67
Cum mane reuertens esurijt an ista fames fuerit vera vel nō ⁊ ibi quas passiones nostras assumpsit. 21.c.q.68
Quare cristus iuit ad ficulneam cum distaret aliquantulum a via. 21.c.q.69.
Quare xps maledixit ficulnee. 21.c.q.70.
Quare xps voluit ostendere potestatem suam ⁊ facere miracula in arefactione ficulnee. 21.c.q.71
De introitu xpi in ierusalem ⁊ in templum in die ramis palmarum: ⁊ de ordinatiōe gestorum p̄cedētium ⁊ sequentium in.d. ierusalem.

Templum. De iuramento facto per templuz in.d. Juramentum.
De edificatione templi ⁊ admiratione discipulorum de eis in.d. Discipulus. ⁊ Lapis.
De dispositione templi. 23.c.q.103
Quare xps egressus de tēplo egressus ē ō tēplo. 24.c.q.2
Quomodo dicitur q̄ egrediente xpo de templo accesserunt ad eum discipuli eius. 24.c.q.3
Quomodo est verum q̄ in templo ierusalem nō remansit lapis super lapidem. 24.c.q.4.
Quare xps voluit q̄ templum penitus destrueretur per romanos cum esset ad cultum dei. 24.c.q.5
Quare iohannes non fecit mentionem de his questionib⁹ discipulorum. 24.c.q.7

Temptatio. De temptatiōe phariseox cōtra xpm in.d. phariseus.

Tenebre. De tenebris inferorum in.d. infernus

Terremotus. De hoc in.d.

Thesaurus. Quid est thesaurus in terra ⁊ in celo: ⁊ thesaurum terre infodere. 19.c.q.70

Tradere. Quomodo aut quando fuit impletū illud: tradent vos ⁊ occident. ⁊ quō fideles se tradebāt ⁊ odio habebant. 24.c.q.34

Transfiguratio. De transfiguratiōe xpi quando ⁊ quare facta est. 17.c.q.2.
Quare xps non ostendit transfigurationem suam omnibus discipulis sed solis tribus. 17.c.q.3.
Quare xps ostendit se transfiguratum coram tribus discipulis ⁊ non pluribus. 17.c.q.4
Quare potius fuerunt isti tres qui nominantur in littera q̄ alij. ⁊ ibi de priuilegijs horum trium. 17.c.q.5.
De monte in quo xps transfiguratus est. ⁊ quare transfiguratus est in monte. 17.c.q.6.
Quid sit trāsfigurari. ⁊ q̄ figura accipit multiplr. 17.c.q.7.
Ad quid xps transfiguratus est. 17.c.q.8.
An conuenienter ostensa fuit imago future glorie in transfiguratione xpi. 17.c.q.9.
Quomodo xps vsus est omnibus dotibus. ⁊ quare sola claritas apparuit in eo in transfiguratione. 17.c.q.10.
An lux que fuit in xpo in transfiguratiōe fuerit vera vel imaginaria. 17.c.q.11
An in xpo transfigurato fuerit claritas gloriosa ⁊ an viuens habuit dotes corporis: ⁊ quid habuit. 17.c.q.12
Quale fuit xpi corpus in transfiguratione. 17.c.q.13
De differentia claritatis vultus xpi trāsfigurati ⁊ vultus moysi descendentis de monte. 17.c.q.14.
De alijs differentijs lucis vultus xpi ⁊ vultus moysi. 17.c.q.15
Quō dicitur q̄ resplenduit facies xpi sicut sol. 17.c.q.16
Quare vestimenta xpi apparuerunt candentia in transfiguratione. 17.c.q.17.
Quare dicit q̄ vestimeta xpi facta sūt alba sic nix. 17.c.q.18.
An in vestibus xpi apparuit fulgor vel color. 17.c.q.19
An caro xpi q̄ sub vestibus latebat fuerit fulgens. 17.c.q.19
Quare moyses ⁊ helias astiterūt xpo trāsfigurato. 17.c.q.20
Quare potius isti q̄ alij. 17.c.q.21
Quomodo helias venit ad locum trāsfiguratōis. 17.c.q.22.
Quomodo venerit moyses ⁊ qualiter ibi erat. 17.c.q.23
An moyses venerit vel portatus fuerit ad locum transfigurationis 17.c.q.24.
Quomodo sciuerunt discipuli q̄ isti duo qui venerant erāt moyses ⁊ helias. 17.c.q.25
Quid loquebant moyses ⁊ helias cum xpo. 17.c.q.26.
Quare moyses ⁊ helias locuti sunt. 17.c.q.27
Quare dixit petrus bonum est nos hic esse. 17.c.q.28.
Quare dixit faciamus tria tabernacula. 17.c.q.29.
De ordine gestorum in transfiguratione: ⁊ q̄ petrus errauit in multis in trasfiguratione. 17.c.q.30.
De voce que audita fuit in transfiguratione ꝛc. in.d. Vox. ⁊ Baptisinus.
Quare discipuli corruerunt in terram. 17.c.q.44
Quare discipuli dormiebant quando cristus cepit trasfigurari. 17.c.q.31
Quare xps noluit q̄ discipuli viderent eum transfigurari sz transfiguratum. ⁊ quare non viderunt eum deponentez fulgorem illum. 17.c.q.32
Quare voluit xps q̄ discipuli non viderent moysem ⁊ heliā venientes. 17.c.q.33
In quibus errauit petrus in transfiguratione. 17.c.q.34
An ista nubes que apparuit in transfiguratione fuit naturalis vel miraculosa. 17.c.q.35
Qualis fuit ista nubes. 27.c.q.36

Tribulatio. Quando erit illa tribulatio qualis munq̄ fuit de qua cristus dixit 24.c.q.66.
Quomodo est verum q̄ tribulatio euersionis ierusalē fuit maior oīb⁹ tribulatiōib⁹ ꝓteritis ⁊ q̄ future sūt. 24.c.q.67.

Turba. Quare turbe sequebantur xpm. 19.c.q.3
Quare xps curauit turbas iuxta iordanem. 19.c.q.4.
Quare turbe offerebant cristo paruulos vt imponeret eis manus. 19.c.q.41.
Quare turbe sequebantur xpm cuntem de iericho in ierusalem. 20.c.q.69.
Quomodo ⁊ quare euangelista facit mentionē q̄ multe turbe sequebantur xpm. 20.c.q.70.
Quomodo dicitur q̄ turba habebat xpm vt prophetam. et quid credebant de xpo. 21.c.q.101

V

Vendere. De hoc in.d. Juuenis. ⁊ p-fectus.

Venale. De hoc in.d. Peccatum. reddere. Correctio fraterna. Infernus. Linum. Fenum. Remissio.
Que complacentia causat mortale ⁊ q̄ veniale. 25.c.q.283.
Que venialia tolluntur in vita ⁊ q̄ post mortem. 25.c.q.284
Per quid remittunt venialia post mortē ⁊ q̄liter. 25.c.q.285

An remissio venialiũ q̃tum ad culpam post mortem fiat i in stanti mortis vel quando. 25.c.q.286
An sit aliquis actus meritorius post mortẽ: & per quid remittuntur venialia in vita & post mortem. 25.c.q.287
An pena purgatorij sufficiat ad tollendũ omnẽ reatum pene anime existentis in charitate. 25.c.q.288. & ibi de grauitate pene purgatorij.
Q̃ pena purgatorij est necessaria. 25.c.q.289
An a pena purgatoria citius liberet vn⁹ q̃ alius. 25.c.q.290
Quomodo vnũ veniale est graui⁹ altero. & q̃ dupliciter accipitur grauitas in venialibus. & q̃re quibusdã venialibus rñ det pena acerbior & min⁹ diuturna: aliis ẽ ecõtra. 25.c.q.291

Uenerea. De hoc aliqua in.d. Continere & Resurrectio.

Uenire. Quomodo videbunt filiũ hoĩs venientẽ ad iudicium. 24.c.q.103
Quõ x̃ps venit ad iudiciũ. s. subito vl̃ successiue. 24.c.q.104
Quomodo x̃ps veniet in nubib⁹. 24.c.q.105. & in.d. nubes.

Ueritas. An veritas sit dimittẽda ꝓpter scandalũ & quando & quomodo in.d. scandalum.

Uerbum. sacrum vel nomen domini maiorẽ habet efficaciam in voce q̃ in scriptura. & inuocatum q̃ portatum. 23.c.q.11.
Quomodo est verum q̃ celũ & terra transibunt & non verba x̃pi. 24.c.q.122

Uermis. De pena vermis in.d. Damnatus. Pena. Infernus.

Ue. Quare x̃ps posuit vbe contra phariseos & scribas: & quid significet. 23.c.q.28
X̃ps ponit octo vbe cõtra phariseos & cur. 23.c.q.33.

Uestis. De luce vestimentorum x̃pi in transfigurati one in.d. Transfiguratio.
De veste nuptiali in.d. parabola vocatorum ad nuptias.
De vestibus discipulorũ positis super pullũ in.d. Jerusalẽ.

Uidere. De visione discipulorum in transfigurati one x̃pi in.d. transfiguratio.
De actu videndi in beatis in.d. Trasfiguratio. Btis. Alia.
Qualiter videbunt homines filium hominis venientem ad iudicium. 24.c.q.103

Uinea. De parabola de cultorib⁹ vince: & de parabola duorum filiorum quib⁹ pater iussit ire in vineã: & de parabola vince locate agricolis in.d. pabola.

Uirgo. De parabola decem virginum & de exposi tione singularum partium eius in.d. pabola
Vera diuisio littere. 25.c.q.1.
Continuatio littere ad precedens capitulum: & quare ponit hic alia parabola preter precedentes ad exhortandum ad vigilantiam. 25.c.q.2.
Cum dicatur: tunc simile erit &c. quod tempus designatur p illud tunc. 25.c.q.3.
Quomodo accipiatur hic regnum celorum 25.c.q.4

Uirginitas. Quid sit virginitas & in quo consistat. & quando pollutio nocturna tollit virginitatem. 25.c.q.310
Quando resolutio seminis inuoluntaria tollit virginitatem & qñ mulier ĩuoluntarie cognita pdit v̄ginitatẽ. 25.c.q.311
An pati sodomitice & effusio semĩs extraordinarie tollat virginitatẽ: & an viro possit inferri violentia. 25.c.q.312
Quando resolutio semĩs sine coitu. & quando conatus sine effectu ꝓpt ĩpedimentũ etatis tollit virginitatẽ. 25.c.q.313.
An vir dormiens possit cognoscere feminã & perdere virginitatem ad quam pertinet perpetua incorruptionis meditatio. 25.c.q.314
An virginitas sit illicita. & de quibus bonis est. & quomodo consistit in medio. & an aliquando fuit illicita: & ibi de sterilitate. 25.c.q.315
An virginitas sit virtus. & an sit determinata virtus. & ibi de connexione virtutum. 25.c.q.316
Q̃ virginitas sit excellentior matrimonio. 25.c.q.317
An virginitas sit maior omnibus virtutibus: & de comparatione virtutũ inter se q̃tũ ad magnitudinẽ. 25.c.q.318. de hoc aliqua in.d. Continere.

Uirtus. Quid sit dare vnicuiq; ꝑm propriam virtutem. 25.c.q.50.
Que erunt virtutes celorum que mouebuntur: & q̃ erunt angeli. 24.c.q.93.
Quomodo mouebuntur virtutes ille. 24.c.q.94
Ad qd x̃ps dixit illud signũ inter alia. 24.c.q.95
Quomodo veniet x̃pus in virtute multa & potestate magna descendendo. 24.c.q.111

Uigilare. Quare x̃ps dixit vigilate. 24.c.q.148
Quib⁹ dicebat x̃ps istã pabolã & admonitionẽ. 24.c.q.149
Quare dixit vigilate q̃ nescitis horam &c. 24.c.q.150
Quid sit iste aduentus & q̃ maxime intelligitur de aduentu ad mortem. 24.c.q.151
Residuum huius parabole vide in expositione eius in littera. a.q.151. vsq; ad.q.173.

Uita. Quare x̃ps dixit adolescenti: si vis ad vitam ingredi. & quid sit ĩgredi & egredi. & quomodo accipiatur in sacra scriptura. 19.c.q.45
Quare vitam eternam vocauit x̃ps vitã absolute. 19.c.q.45
Quare x̃ps dixit iuueni serua mandata & non explicuit que mandata. 19.c.q.46
Quare x̃ps posuit ista mandata per que peruenitur ad vitã eternam. 19.c.q.47

Uocatio. Quando & quomodo deus vocat homines: & quando vocauit apostolos et discipulos. 25.c.q.44

Uoluntas. Damnati non possunt habere bonã voluntatẽ. i. volitionẽ. 25.c.q.199

Uox. audita in transfiguratione x̃pi a quo fuit formata. 17.c.q.38
Ad quid profuit ista vox de nube. 17.c.q.39.
Ad quid vox ista dixit hic est filius meus. 17.c.q.40
Quare in baptismo in trãsfiguratiõe x̃pi audita fuit ista vox paterna & nunc̃ alĩs. 17.c.q.41
Quare dicitur filius meus dilectus in quo michi bene complacui. 17.c.q.42.
Quare vox ista dixit ipsum audite. 17.c.q.43.
Quare discipuli tam grauiter timuerunt vt caderent in terram. 17.c.q.44
Quare in datione legis iudei non ceciderũt audita voce terribili: & discipuli nunc ceciderunt. 17.c.q.45
Quare x̃ps tetigit discipulos ad leuandũ eos. 17.c.q.46
Quare dicitur q̃ leuantes oculos neminem viderunt nisi solum iesum. 17.c.q.47
Quare iussit x̃ps tacere visionem transfigurationis vsq; ad resurrectionem. 17.c.q.48

Uxor. Quomodo vir & vxor sint in carne vna vl̃ sint vna caro. 19.c.q.17.
An pluralitas vxorum sit contra ius naturale vel euangelicum. 19.c.q.21
An licuit in veteri testa. habere plures vxores. 19.c.q.22
An infideles peccẽt nũc habẽdo plures vxores. 19.c.q.23
Ecclesia non potest statuere vel dispensare cum aliquibus vt possint habere plures vxores. 19.c.q.24.
Nunc̃ licuit eidem mulieri habere plures viros & cur. 19.c.q.25

X **x̃ps.** Comparatur ad ecclesiam dupliciter. scz vt caput & vt membrum. 17.c.q.
X̃ps est dñs & habet seruos. & quõ ꝺz pegrinari. 25.c.q.93

z **Achárias.** Quis fit iſte zacharias q occiſ⁹ ẽ int tẽplũ ⁊ altare. ⁊ q fuit ſacerdos magn⁹ filiꝰ ioiade. 23.c.q.99

Quomodo ⁊ cur iudei occiderunt zachariã inter templuz ⁊ altare. 23.c.q.103.

Zebedeus. De petitione matris filiorum zebedei ⁊ reſponſione xpi ⁊c. 20.c.q.32.

Quomodo filij zebedei poterant petere a xpo p matrẽ: ⁊ an erat cum xpo ⁊c. 20.c.q.33

Quare filij zebedei voluerũt q; mater eorũ peteret p ipſis: cum ipſi per ſe poſſent petere. 20.c.q.34.

Quare nunc potius q̃ alio tempore mater ⁊ filij zebedei petiuerũt hoc a xpo. 20.c.q.35.

Quare dicit q; acceſſit mr̃ filiorꝫ zebedei ad xpm. 20.c.q.36.

Cum mater petitura eſſet pro filijs quare filij iuerunt cum ea. 20.c.q.37.

Quare mulier iſta adorauit xpm ⁊ q̃ adoratiõe. 20.c.q.38

Ad quid aut quomodo xps dixit: qd vis? cum ipſe ſciret qd illa vellet petere. 20.c.q.39.

Quare mulier petiuit a xpo: dic vt ſedeãt hi ⁊c. 20.c.q.40

Cum iacobus ⁊ iohannes inducerent matrem ſuam ad pe.ẽ dũ hoc a xpo: an p̃fidebãt hoc ſe accepturos. ⁊ vñ. 20.c.q.41

Quare iacobus ⁊ iohannes petiuerũt hoc a xpo. 20.c.q.41.

Quale regnũ intellexerunt mater ⁊ filij cum peterẽt vt ſederent ⁊c. ⁊ qd diſcipuli ⁊ iudei credebãt de xpo. 20.c.q.43

An iacobus ⁊ iohannes peccauerunt ſuggerendo matri q; peteret a xpo ⁊c. 20.c.q.44

An mater peccauerit petendo iſta pro filijs. 20.c.q.45

Cum mater petiuerit pro filijs cur non reſpondit xps ad eaz ſed ad filios. 20.c.q.46

Quomodo erat verum q; neſciebant quid peterent. ⁊ quare xps hoc dixit. 20.c.q.47

Cum xps redargueret diſcipulos dicẽs: neſcitis qd petatis. quare ſimul nõ redarguit matrẽ. 20.c.q.48

Quid erat iſte calix de quo xps dixit: poteſtis bibere calicem ⁊c. ⁊ quõ accipiatur calix ⁊ vas in ſacra ſcriptura. 20.c.q.49

Ad qd xps dixit: poteſtis bibere calicẽ ⁊c. 20.c.q.50

Quare xps q̃ſiuit ab iſtis: poteſtis bibere calicẽ ⁊c. 20.c.q.51

Quare iacobus ⁊ iohannes dixerũt poſſumus. 20.c.q.52.

Quare xps dixit: calicem meum bibetis. 20.c.q.53.

Quomodo eſt verum quod xps dixit. ſ. calicẽ meũ bibetis: cũ ſolus iacobus biberit. 20.c.q.54

Quomodo eſt verum verbum xpi. 20.c.q.55.

Finitur Tabula ſecunde partis.

Registrū secunde partis floreti sancti mathei.

A
primū vacat
Et post dies.
Gurari: Dom
ad comedendū
tulit secū
B
valde dilecti
autem humana
aīa resumptura
Scōa passio
corporis. nō
C
lium suū
quilibet ꝓpheta
possibile erit
dictione. sic
videāt eū
D
dest ꝙ dat
cedūt a te.
in se sit
talis ꝓponat
id est ꝙ mali
E
beatitudinis
bus ꝙ de decē
mali vel nō
iugū nobiscū
ponēda quousqz
F
tia precedenti.
eis iudicet
ex caritate
misi postꝙ
ꝙ pharisei
G
indecentē ꝛ
hoc est ad
libus sine aliqua
ꝛ tamē quidā
difficilis esse
H
an simpliciter
si vis esse pfectus
gradū dilectionis
tebant. sed
ue. ꝛ ideo
I
tionē actualē
scilicet exurgere
est habitus
raliter cristum
qz ex his
K
terfamilias
quātū meruerūt
dissuaderent illi
ostendere
predixerat
L
candū quecūqz
dñant. ꝛ
diuitias in locis
tio est qz
miseriā patiebant
M
auctoritates illas
qui venit
cus dicens
osana filio
brarū. quasi
N
malicia nō
18. c. Tertio
mō moueant
ꝛ locutus est
i. laudari
O
istud ꝛ illud
quia omnia
nuptiaꝝ misit
sz est solum
mns. p altilia
P
ꝓditio illa
honor vilipendit
in quacūqz
potest tā facile
doceret inuenerūt
Q
nichil aliud
mento p beliā
tur cōplementū
uersionē eius
ꝓiuncte
R
tudo actuū
hoc nō impedit
minata. in charitate
implicite ista
quia totū
S
mūꝙ possumus
bene passus
nostrū pōt
gnū: ꝙ in
sicut deus.
T
cōuiuiū
rare sapientiā
trē sup terrā
tis extollit
claudit per
V
tur leuitis
quoꝝ accipitis
nia dicta
vel sine bello
tebat iura
X
a cristo missos
bus apostolorū
cere fecisse
ne posset
factum est
Y
uersa est
ciuitatis ꝛ
credebant. etiā
liberabit a
dei venturū
Z
to. Maz ꝑme
cum magna
potest. ita
ceret ecce
stum vel
AA
lo successione
quia iam
beatitudinē
verbū illud
rans: ꝛ vt
BB
pulum suū
tenet. Unde
Seruus aūt
spondens ait
alius sen⁹us
CC
ritatē: qz isti
alio modo
beant. Dicendū
quā nō excedit
fuerit. Deus
DD
iudicē. Querit
ante se gentes
tim in ipso
humanā naturā
totaliter dilexerint
EE
miseria incarceratorū
ipse ꝓ nobis
facta credunt
turā. sed deo
aliqd: qz nō
FF
limbū vestis
net equalis
est an erit
sanguine testamēti
felices: magis
GG
dato ꝙ anima
intelligibiles
in infinitū
nō erit
putati sunt
HH
misse. ꝛ ex
paruuli in
aliquā damnabāt
sed quicqd
qz ab angelis
II
chil aliud pōt
cerunt aut
tamm tempus
purgatoria nō
ad penam
dus scōus
KK
Abel. De hoc
Anime separate
Cartula
An damnati
econtra
ad coitū
inimicus
An venialia

Postage Stamp

